Tho. contra genti.

Aurea ſumma cõtra Gentiles diui Thome
Aquinatis ex ordine Predicatorum: no-
uiter ſue reddita ĩtegritati. Alijſqʒ
nouis quibuſdam additioni-
bus in margine appo-
ſitis: exornata.

¶ Incipit tabula caploꝝ libri contra Gentiles beati Thome de Aquino. Et primo caploꝝ p̄mi libri: appoſito numero queſtionum ꝛ foliorum.

Cap. p̄m Quod ſit officium ſapiētis. fol. 1
2m Que ſit in hoc ope auctoris intētio. 1
3m Quis modus poſſibilis ſit diuine veritatis manifeſtande. 1
4m Qꝫ veritas diuinoꝝ ad quam nāliter ratio pertingit conuenienter hominibus credenda ꝓponit̄. 1
5m Qꝫ ea que ratione inueſtigari nō poſſunt ꝯuenienter fidei tenenda hominibus proponuntur. 1
6m Qꝫ aſſentire his que ſunt fidei non eſt leuitatis: q̄uis ſupra rationem ſint. 2
7m Qꝫ veritati fidei chriſtiane nō ꝯtrat̄ vitas rōnis. 2
8m Qualr̄ ſe habeat humana rō ad veritatē fidei p̄am. 2
9m Quis ordo ꝛ modus ꝓcedēdi ſit in hoc opere. 2
10m De opinione dicentium ꝙ deum eſſe demōſtrari nō poteſt: cum ſit per ſe notum. 2
11m Reprobatio premiſſe opinionis ꝛ ſolutio rationum premiſſarum. 3
12m De opinione dicentium ꝙ deuꝫ eſſe demonſtrari nō poteſt: ſed ſola fide tenetur. 3
13m Rationes ad probandum deum eſſe. 3
14m Qꝫ ad cognitionē dei opꝫ vti via remotionis. 4
15m Qꝫ deus ſit eternus. 4
16m Qꝫ in deo non eſt potentia paſſiua: ſed act9 purus. 4
17m Qꝫ deus non eſt materia. 4
18m Qꝫ in deo nulla eſt compoſitio. 5
19m Qꝫ in deo nihil eſt violentum neqꝫ p̄ter nām. 5
20m Qꝫ deus non eſt corpus. 5
21m Obiectiones contra hunc proceſſum. 5
22m Qꝫ deus eſt ſua eſſentia. 6
23m Qꝫ in deo ſit idem eſſe ꝛ eſſentia. 6
24m Qꝫ in deo non eſt accidens. 6
25m Qꝫ diuinuꝫ eſſe non poteſt deſignari per additionē alicuius differentie ſubſtantialis. 6
26m Qꝫ deus non eſt in aliquo genere. 7
27m Qꝫ deus non ſit eſſe formale omnium. 7
28m Qꝫ deus non ſit forma alicuius corporis. 7
29m De diuina perfectione. 7
30m De ſimilitudine creature ad deum. 8
31m Que nomina de deo poſſunt predicari. 8
32m Qꝫ diuina perfectio ꝛ pluralitas noīum diuinorū diuine ſimplicitati non repugnant. 8
33m Qꝫ nihil de deo ꝛ alijs rebus vniuoce p̄dicatur. 8
34m Qꝫ attributa diuina non predicantur de deo ꝛ creaturis pure equiuoce. 8
35m Qꝫ q̄ dicunt̄ de deo ꝛ creaturis dicunt̄ analogice. 8
36m Qꝫ plura noīa dicta de deo nō ſunt ſynonyma. 9
37m Qꝫ propoſitiones quas intellectus noſter de deo format non ſunt vane. 9
38m Qꝫ deus eſt bonus. 9
39m Qꝫ deus eſt ſua bonitas. 9
40m Qꝫ in deo non poteſt eſſe malum. 9
41m Qꝫ deus eſt omnis boni bonum. 9
42m Qꝫ deus ſit ſummum bonum. 9
43m Qꝫ deus eſt vnus. 9
44m Qꝫ deus eſt infinitus. 10
45m Qꝫ deus eſt intelligens. 10
46m Qꝫ intelligere dei eſt ſua eſſentia. 11
47m Qꝫ deus ꝑ nihil aliō intelligit q̄ꝫ ꝑ eēntiā ſuam. 11
48m Qꝫ deus perfecte intelligit ſeipſum. 11
49m Qꝫ deus p̄mo ꝛ per ſe ſolū ſeipſum cognoſcit. 11
50m Qꝫ deus cognoſcit alia a ſe. 11
51m Qꝫ deus habet propriam cognitionem de omnibus rebus. 11
52m Rationes ad inquirendum qualiter multitudo intellectorum ſit in intellectu diuino. 12
53m Rationes ꝙ huiuſmodi multitudo intelligibiliū nō eſt niſi in intellectu diuino. 12
54m Solutio rationum premiſſarum. 12
55m Qualiter diuina eſſentia vna ꝛ ſimplex ſit ꝓpria ſimilitudo ꝛ ratio omnium intelligibilium. 12
56m Qꝫ deus omnia ſimul intelligit. 12
57m Qꝫ in deo non eſt habitualis cognitio. 12
58m Qꝫ cognitio dei non eſt diſcurſiua. 13
59m Qꝫ deus nō intelligit cōponendo ꝛ diuidendo. 13
60m Qꝫ a deo non excluditur veritas enūtiabilium. 13
61m Qꝫ deus eſt veritas. 13
62m Qꝫ deus eſt puriſſima veritas. 13
63m Qꝫ diuina veritas ſit p̄ma ꝛ ſūma veritas. 13
64m Rationes volentium ſubtrahere a deo cognitionem ſingularium. 14
65m Ordo dicendoꝝ circa diuinam cognitionem. 14
66m Qꝫ deus cognoſcit ſingularia. 14
67m Qꝫ deus cognoſcit ea que non ſunt. 14
68m Qꝫ deus cognoſcit ſingularia ꝯtingentia futura. 14
69m Qꝫ deus cognoſcit motus voluntatis. 15
70m Qꝫ deus cognoſcit infinita. 15
71m Qꝫ deus cognoſcit vilia. 15
72m Qꝫ deus cognoſcit mala. 16
73m Qꝫ deus ſit volens. 16
74m Qꝫ voluntas dei ſit ſ̄ua eſſentia. 16
75m Qꝫ principale volitū dei eſt diuina eſſentia. 16
76m Qꝫ deus volendo ſe vult etiam alia. 17
77m Qꝫ deus vno actu voluntatis ſe ꝛ alia velit. 17
78m Qꝫ volitoꝝ multitudo non repugnat ſimplicitati diuine ſubſtantie. 17
79m Qꝫ volūtas diuina ad ſingularia bonoꝝ ſe extēdit. 17
80m Qꝫ deus vult etiam ea que nōdum ſunt. 17
81m Qꝫ deus de neceſſitate vult ſuū eē ꝛ ſuā bonitatē. 17
82m Qꝫ deus non de neceſſitate vult alia a ſe. 17
83m Rationes ducentes ad incōueniens ſi deus alia a ſe nō nec̄io velit: ꝛ ſolo rōnum p̄miſſarum. 18
84m Qꝫ deus vult aliquid aliud a ſe neceſſitate conditionis vel ſuppoſitionis. 18
85m Qꝫ voluntas dei nō eſt impoſſibilium ſm̄ ſe. 18
86m Qꝫ diuina voluntas non tollit contingentiaꝫ a reb9: neqꝫ eis neceſſitatē abſolutam imponit. 18
87m Qꝫ diuine voluntatis pōt ratio aſſignari. 18
88m Qꝫ diuine volūtatis nihil pōt eſſe cauſa. 18
89m Qꝫ in deo eſt liberum arbitrium. 19
90m Qꝫ in deo non ſunt paſſiones affectuum. 19
91m Qꝫ in deo ſit delectatio ꝛ gaudium: non tamen repugnant diuine perfectioni. 19
92m Qꝫ in deo ſit amor. 19
93m Qꝫ in deo ponantur eſſe virtutes. 20
94m Qꝫ in deo ſūt v̄tutes morales q̄ ſūt circa actiōes. 20
95m Qꝫ in deo ſint virtutes contemplatiue. 20
96m Qꝫ deus non poteſt velle malum. 20
97m Qꝫ deus nihil odit: nec odium alicuius rei ei conuenire poteſt. 20
98m Qꝫ deus eſt viuens. 21
99m Qꝫ deus eſt ſua vita. 21
100m Qꝫ vita dei eſt ſempiterna. 21
101m Qꝫ deus eſt beatus. 21
102m Qꝫ deus ſit ſua beatitudo. 21
103m Qꝫ beatitudo diuina perfecta ꝛ ſingularis eſt exce-

dens omnem aliam beatitudinem. folio 21

Incipiunt capl'a Secundi Libri.

1m Continuatio ſequentium ad pcedētia. 22
2m Qꝫ conſideratio creaturarū vtilis eſt ad fidei inſtructionem. fol. 22
3m Qꝫ cognoſcere naturas creaturarum valet ad deſtruendum errores qui ſunt circa deum. 22
4m Qꝫ aliter cōſiderat de creaturis philoſophus ⁊ aliter theologus. 22
5m Ordo dicendorum. 22
6m Qꝫ deo cōpetit ꝙ ſit alijs principium eſſendi. 22
7m Qꝫ potentia actiua ſit in deo. 23
8m Qꝫ dei potentia ſit eius ſubſtantia. 23
9m Qꝫ dei potentia ſit eius actio. 23
10m Qualiter potentia in deo dicatur. 23
11m Qꝫ de deo dicaẜ aliqd relatiue ad creaturas. 23
12m Qꝫ relōnes dicte ð ðo ad creaturas nō ſi realr ī ðo. 23
13m Qꝫ relationes quibus deus ad res alias refertur: non ſunt res extra deum exiſtentes. 23
14m Qꝫ multas relationes dici de deo nō derogat ſimplicitati diuine. 23
15m Qꝫ omnia que ſunt a deo ſunt. 23
16m Qꝫ deus ex nihilo produxit res in eſſe. 24
17m Qꝫ creatio nō eſt motus neqꝫ mutatio. 24
18m Qꝫ creatio nō pōt impugnari per rōnes ſumptas ex natura motus vel mutationis. 24
19m Qꝫ creatio eſt abſqꝫ ſucceſſione. 24
20m Qꝫ nullum corpus poteſt creare. 25
21m Qꝫ ſolius dei eſt creare. 25
22m Qꝫ deus ſit omnipotens. 25
23m Qꝫ deus non agit per neceſſitatem nature. 26
24m Qꝫ deus per ſuam ſapientiam agit. 26
25m Qualr deus oipotēs dicaẜ q̄dā non poſſe. 26
26m Qꝫ diu' itell's nō coarctaẜ ad determiatos effect'. 26
27m Qꝫ diua volūtas ad dtermiatos effect' nō arctaẜ. 26
28m Qualr ī rerū pductiōe dbitū iuſtitie iueniẜ. 26
29m Qꝫ in pductione alicuius creature ex cōparatiōe poſterioris ad priorē pōt debitū iuſtitie iueniri. 27
30m Qualr in reb' creatis eē pōt neceſſitas abſoluta. 27
31m Qꝫ nō eſt neceſſe creaturas fuiſſe ab eterno. 28
32m Rationes probare volentiū eternitatem mundi ex parte dei accepte. 28
33m Rationes ex parte creaturarum ſumpte ad oſtēdendum eternitatem mundi. 28
34m Rationes ſumpte ex parte factionis ad oſtendēduꝫ eternitatem mundi. 28
35m Solutio rationum ſupra poſitarum: ⁊ primo earum que ſumuntur ex parte dei. 29
36m Solō rōnū q̄ ſumunẜ ex pte rerū factarū. 29
37m Solō rōnū q̄ ſumebanẜ ex pte factiōis rerū. 29
38m Rōnes qb' qdā pbare conanẜ mūdū nō eē etnū. 29
39m Qꝫ diſtinctio rerum non eſt a caſu. 30
40m Qꝫ materia non eſt pma cā diſtinctionis rerum. 30
41m Qꝫ diſtinctio rerum non eſt propter contrarietatem primorum principiorum. 30
42m Qꝫ cā diſtōnis rerū nō eſt ſcdoꝝ agētiū ordo. 31
43m Qꝫ diſtinctio rerum non eſt per aliquem angeluꝫ inducentem in materiam diuerſas formas. 31
44m Qꝫ diſtinctio rerum non proceſſit ex meritorum vel demeritorum diuerſitate. 31
45m Que ſit prima cā diſtōnis rerū ſm veritatem. 32
46m Qꝫ oportuit ad perfectionem vniuerſi aliquas creaturas intellectuales eſſe. 32
47m Qꝫ ſubſtantie intellectuales ſunt volentes. 32
48m Qꝫ ſubſtātie itellectuales ſūt liberi arbitrij in agēdo. 32
49m Qꝫ ſubſtātia intellectualis non ſit corpus. fol. 33
50m Qꝫ ſubē intellectuales ſunt imateriales. 33
51m Qꝫ ſubſtantie intellectuales non ſunt forme materiales ſed ſubſiſtentes. 33
52m Qꝫ in ſubſtantijs intellectualibus creatis differt eſſe ⁊ quod eſt. 33
53m Qꝫ eſt in ſubſtantijs intellectualibus creatis eſt act' ⁊ potentia. 34
54m Qꝫ non eſt idem compoſitio ex ſubſtantia ⁊ eſſe ⁊ ex materia ⁊ forma. 34
55m Qꝫ ſubē intellectuales ſunt incorruptibiles. 34
56m Utrum ſubſtantia intellectualis poſſit corpori vniri: ⁊ per quem modum. 34
57m Poſitio Platonis de vnione anime itellectualis ad corpus. 35
58m Qꝫ nutritiua ⁊ ſenſitiua ⁊ intellectiua non ſunt in homine tres anime. 35
59m Qꝫ intellectus poſſibilis hominis non eſt ſubſtantia ſeparata. 36
60m Qꝫ homo non ſortitur ſpeciem per intellectum paſſiuum ⁊ intellectum poſſibilem. 36
61m Qꝫ predicta poſitio eſt cōtra ſniam Ariſto. 37
62m Cōtra opiōne Alexādri de intellectu poſſibili. 37
63m Qꝫ aia nō ſit complexio. vt poſuit Galenus. 38
64m Qꝫ anima non ſit harmonia. 38
65m Qꝫ anima non ſit corpus. 38
66m Cōtra ponētes intellectum ⁊ ſenſuꝫ eē idem. 38
67m Cōtra ponētes itellꝫ poſſibilē eē imaginatiōne. 38
68m Qualiter ſubſtantia intellectualis poſſit eſſe forma corporis. 38
69m Solō rōnū quibus ſupra pbabaẜ: ꝙ ſubſtantia intellectualis nō pōt vniri corpori vt forma. 38
70m Qꝫ ſm dicta Ariſto. oportet ponere intellectum vniri corpori vt forma. 39
71m Qꝫ anima imediate vnitur corpori. 39
72m Qꝫ aia ſit tota in tota: ⁊ tota in qualibet pte. 39
73m Qꝫ intellectus poſſibilis non eſt vnus in omnib' hominibus. 39
74m De opiōne Auicēne qui poſuit formas intelligibiles nō cōſeruari in intellectu poſſibili. 40
75m Solutio rationum quibus videtur probari vnitas intellectus poſſibilis. 41
76m Qꝫ intellectus agens non ſit ſubſtantia ſeparata: ſed aliquid anime. 42
77m Qꝫ non eſt impoſſibile intellectum poſſibilē ⁊ agentem in vna ſubſtantia anime conuenire. 42
78m Qꝫ nō fuit ſentētia Ariſtotelis de intellectu agente ꝙ ſit ſubā ſeparata: ſꝫ magis ꝙ ſit aliqd aie. 43
79m Qꝫ aia hūana corrupto corpore nō corrūpit. 43
80m Rationes probantes animam humanam corrumpi corrupto corpore. 44
81m Improbatio predictarum rationum. 44
82m Qꝫ aie brutoꝝ aīaliū nō ſunt immortales. 44
83m Qꝫ anima humana non incipiat cum corpore: ſꝫ fuerit ab eterno. 45
84m Solutio rationum premiſſarum. 46
85m Qꝫ anima non ſit de ſubſtantia dei. 46
86m Qꝫ aia humana nō traducatur cū ſemine. 47
87m Qꝫ anima humana producatur in eſſe a deo per creationem. 47
88m Rōnes ad pbādū ꝙ aia hūana cauſeẜ ex ſemie. 47
89m Solutio rationum premiſſarum. 47
90m Qꝫ nulli alij corpori niſi humano vnitur ſubſtātia intellectualis vt forma. 48

91m Qꝫ

91m Qꝫ ſunt aliq̃ ſube itellãles corpib⁹ nõ vnite. fol. 49
92m De multitudine ſubſtãtiarum ſeparatarum. 49
93m Qꝫ in ſubſtantijs ſeparatis non ſunt multe vni⁹ ſpe-
ciei. 49
94m Qꝫ ſuba ſepata ⁊ aĩa nõ ſunt vnius ſpeciei. 50
95m Quomodo accipiatur genus ⁊ ſpecies in ſubſtantijs
ſeparatis. 50
96m Qꝫ ſubſtantie ſeparate non accipiunt cognitionẽ ex
ſenſibilibus. 50
97m Qꝫ intellect⁹ ſube ſeparate ſemp itelliĝit actu. 50
98m Quõ vna ſubſtantia ſeparata itelliĝit aliam. 50
99m Qꝫ ſube ſeparate cognoſcunt materialia. 51
100m Qꝫ ſube ſeparate cognoſcunt ſingularia. 51
101m Utrum ſubſtantie ſeparate naturali cognitione co-
gnoſcant omnia ſimul. 51

Incipiunt capitula Tertij Libri.

Pm **Prohemium** fol. 52
2m Qꝫ omne agens agit propter finem. 52
3m Qꝫ omne agens agit propter bonum. 52
4m Qꝫ malum eſt preter intentionẽ in rebus. 52
5m Rationes quibus videtur ꝙ malum non poſſit eẽ p-
ter intentionem in rebus. 52
6m Solutio rationum premiſſarum. 53
7m Qꝫ malum non eſt aliqua eſſentia. 53
8m Rationes quibus videtur probari ꝙ malum ſit na-
tura aliqua vel res aliqua. 53
9m Solutio rationum premiſſarum 53
10m Qꝫ cauſa mali eſt bonum. 54
11m Qꝫ malum fundatur in aliquo bono. 54
12m Qꝫ malũ nũq̃ totaliter conſumit bonum. 54
13m Qꝫ malum habet aliquo modo cauſam. 55
14m Qꝫ malum eſt cauſa per accidens. 55
15m Qꝫ non eſt ſummum malum. 55
16m Qꝫ finis cuiuſlibet rei eſt bonum. 55
17m Qꝫ oĩa ordinant̃ in vnũ finem qḋ eſt deus. 55
18m Quomodo deus ſit finis omnium. 55
19m Qꝫ omnia intendunt aſſimilari deo. 55
20m Quõ res imitentur diuinam bonitatem. 55
21m Qꝫ res intendunt naturaliter aſſimilari deo in hoc ꝙ
eſt cauſa. 56
22m Quõ res diuerſimode ordinant̃ in ſuos fines. 56
23m Qꝫ celũ mouet̃ ex aliqua intellectuali ſuba. 56
24m Qꝫ oĩa appetũt bonũ: etiã que cognitione carent. 57
25m Qꝫ intelligere deũ eſt finis omnis intellectualis ſub-
ſtantie. 57
26m Utrum felicitas ↄſiſtat in actu voluntatis vel in actu
intellectus. 58
27m Qꝫ felicitas humana non conſiſtit in delectationibus
corporalibus. 58
28m Qꝫ felicitas hominis non cõſiſtit in honorib⁹. 59
29m Qꝫ felicitas hoĩs non ↄſiſtit in gloria mũdana. 59
30m Qꝫ felicitas hoĩs non conſiſtit in diuitijs. 59
31m Qꝫ felicitas humana non conſiſtit in potentia mun-
dana. 59
32m Qꝫ felicitas non cõſiſtit in bonis corporis. 59
33m Qꝫ felicitas hũana nõ cõſiſtit in parte ſenſitiua. 59
34m Qꝫ vltima hominis felicitas non conſiſtit in actibus
virtutum moralium. 59
35m Qꝫ vltia felicitas nõ ſit in actu prudentie. 59
36m Qꝫ felicitas non conſiſtit in operatione artis. 59
37m Qꝫ vltima felicitas hoĩs ↄſiſtit in ↄtẽplatiõe dei. 59
38m Qꝫ humana felicitas non conſiſtit in cognitione dei q̃
communiter habetur a pluribus. 60
39m Qꝫ felicitas humana nõ conſiſtit in cognitione dei q̃
habetur per demonſtrationem. fol. 60
40m Qꝫ felicitas humana non conſiſtit in cognitione dei q̃
eſt per fidem. 60
41m Utrum in hac vita homo poſſit intelligere ſubſtan-
tias ſeparatas per ſtudium ⁊ inquiſitionem ſcien-
tiarum ſpeculatiuarum. 60
42m Qꝫ non poſſumus in hac vita intelligere ſubſtantias
ſeparatas: ſicut poſuit Alexander. 61
43m Qꝫ non poſſumus intelligere in hac vita ſubſtantias
ſeparatas: ſicut poſuit Auerrois. 61
44m Qꝫ vltima felicitas hominis non cõſiſtit in cognitio-
ne ſubſtantiarum ſeparatarum: qualẽ pdicte opi-
niones fingunt. 62
45m Qꝫ non poſſumus in hac vita intelligere ſubſtantias
ſeparatas. 62
46m Qꝫ anima in hac vita nõ itelliĝit ſeipſaꝫ p ſeipſaꝫ. 62
47m Qꝫ nõ poſſum⁹ in hac vita videre deũ p eẽntiã. 63
48m Qꝫ vltima felicitas hoĩs non ſit in hac vita. 63
49m Qꝫ ſubſtantie ſeparate nõ vident deum per eẽntiaꝫ
ex hoc ꝙ cognoſcũt eũ per ſuas eſſentias. 63
50m Qꝫ in naturali cognitione quã habent ſube ſepate de
deo non quieſcit eoꝝ naturale deſiderium. 63
51m Quomodo deus per eſſentiam videatur. 63
52m Qꝫ nulla creata ſuba põt ſua naturali virtute perue-
nire ad videndũ deum per eſſentiam. 64
53m Qꝫ intellectus creat⁹ indiget aliqua influentia diuini
luminis ad hoc ꝙ deũ per eſſentiã videat. 65
54m Rationes probare volentium ꝙ abſqꝫ diuini lumi-
nis influentia videri poteſt ab intellectu creato di-
uina eſſentia: ⁊ ſolutio earum. 65
55m Qꝫ intellectus creatus nõ comprehendit diuinã ſub-
ſtantiam. 65
56m Qꝫ nullus intellectus creatus videndo deũ videt oĩa
que in ipſo videri poſſunt. 65
57m Qꝫ omnis intellectus cuiuſcũqꝫ gradus particeps eẽ
poteſt diuine viſionis. 66
58m Qꝫ vnus alio perfectius deum videre poteſt. 66
59m Qꝫ videntes diuinã ſubam omnia videant. 66
60m Qꝫ videntes deũ oĩa ſimul vident in ipſo. 66
61m Qꝫ per viſionẽ dei aliquis ſit pticeps vite eterne. 66
62m Qꝫ videntes deũ in perpetuum eũ videbunt. 67
63m Qualiter in illa vltima felicitate omne deſideriũ ho-
minis completur. 67
64m Qꝫ deus ſua ꝓuidentia gubernat vniuerſa. 67
65m Qꝫ deus conſeruat res in eẽ. 68
66m Qꝫ nihil dat eẽ niſi inquantum agit in virtute di-
uina. 68
67m Qꝫ deus eſt cauſa operandi oĩbus operãtibus. 68
68m Qꝫ deus eſt vbiqꝫ. 68
69m De opinione eorum qui rebus naturalibus proprias
ſubtrahunt actiones. 69
70m Quõ idẽ effectus ſit a deo ⁊ a naturali agẽte. 69
71m Qꝫ diuina prouidentia non excludit totaliter malũ
a rebus. 70
72m Qꝫ diuina prouidentia non excludit contingentiam
a rebus. 70
73m Qꝫ diuina prouidentia non excludit arbitrij liber-
tatem. 70
74m Qꝫ diuina prouidentia non excludit caſum et for-
tunam. 70
75m Qꝫ prouidentia diuina ſit ſingulariũ ↄtingentiũ. 71
76m Qꝫ prouidentia dei ſit ſingularium imediate. 71
77m Qꝫ executio diuine prouidentie fit mediantib⁹ cau-
ſis ſecundis. 71

78m Qꝫ mediantibus creaturis intellectualib⁹ alie creature reguntur a deo. 72
79m Qꝫ ſubſtantie intellectuales inferiores reguntur per ſuperiores. 72
80m De ordinatione angelorum adinuicem. 72
81m De ordinatione hominum adinuicem ⁊ ad alia. 73
82m Qꝫ inferiora corpora reguntur a deo per corpora celeſtia. 73
83m Epilogus predictorum. 73
84m Qꝫ corpa celeſtia nõ iprimãt in itellect⁹ nros. 73
85m Qꝫ corpora celeſtia non ſunt cauſe voluntatũ ⁊ electionum noſtrarum. 74
86m Qꝫ corporales effectus in iſtis inferioribus non ſequuntur ex neceſſitate a corporib⁹ celeſtib⁹. 74
87m Qꝫ motus celeſtis corpis nõ ſunt cã electionũ nraꝝ ex virtute aie mouẽtis: vt qdam dicunt. 75
88m Qꝫ ſubſtantie ſeparate create non poſſunt eſſe cauſa directe electionum ⁊ voluntatum noſtrarum ſed ſolus deus. 75
89m Qꝫ motus voluntatis cauſatur a deo ⁊ non ſoluꝫ potentia voluntatis. 75
90m Qꝫ electiones ⁊ voluntates humane ſubduntur diuine prouidentie. 75
91m Quõ res humane ad ſupiores cauſas reducant. 76
92m Quõ dicitur aliqs bene fortunatus: ⁊ quõ adiuuatur homo ex ſuperioribus cauſis. 76
93m De fato an ſit: ⁊ quid ſit. 76
94m De certitudine diuine prouidentie. 77
95m Qꝫ imobilitas diuine prouidentie vtilitatem orationis non excludit. 77
96m Qꝫ petitiones oratiũ nõ ſemꝑ admittunt a deo. 77
97m Quõ diſpõ diuine ꝓuidentie habeat rationem. 78
98m Quomodo deus poſſit facere preter ordinem ſue ꝓuidentie ⁊ quomodo non. 79
99m Qꝫ deus poteſt operari preter ordinem reb⁹ inditũ producẽdo effectus abſq꞉ cauſis proximis. 79
100m Qꝫ ea que deus facit preter nature ordinem nõ ſunt contra naturam. 79
101m De miraculis. 79
102m Qꝫ ſolus deus facit miracula. 79
103m Qꝫ ſubſtantie ſpirituales aliqua miracula operant: que tamen non ſunt vere miracula. 80
104m Qꝫ opera magorum non ſunt ſolũ ex impreſſione celeſtium corporum. 80
105 Unde magoꝝ operationes efficaciã habeant. 80
106m Qꝫ ſubſtãtia intellectualis que preſtat efficaciaꝫ magicis operibus non eſt bona. 81
107m Qꝫ ſubſtantia intellectualis cuius auxilio magice artes vtũtur: non eſt mala ſm ſuam naturam. 81
108m Rationes quibus probari videtur ꝙ in demonib⁹ non poſſit eſſe peccatum. 81
109m Qꝫ in demonibus poſſit eſſe pctm̃ ⁊ qualiter. 82
110m Solutio rationum premiſſarum. 82
111m Qꝫ ſpirituali quadam ratione creature rationales diuine prouidentie ſubduntur. 82
112m Qꝫ creature rõnales gubernantur ꝓpter ſeipſas: alie vero in ordine ad eas. 82
113m Qꝫ rationalis creatura dirigitur a deo ad ſuos actus non ſolum ſm ordinem ad ſpeciem: ſed etiam ſm ꝙ congruit indiuiduo. 83
114m Qꝫ diuinitus hominibus leges dantur. 83
115m Qꝫ lex diuina ꝓncipalr ordinat hoiem in deũ. 83
116m Qꝫ finis legis diuine eſt dilectio dei. 83
117m Qꝫ lege diuina ordinamur ad dilectionẽ proximi. 83
118m Qꝫ ꝑ diuinã legẽ hoies ad rectaꝫ fidẽ obligant. 84
119m Qꝫ per qdã ſenſibilia mẽs nr̃a dirigit̃ in deũ. 84
120m Qꝫ latrie cultus ſoli deo eſt exhibẽdus. 84
121m Qꝫ diuina lex ordinat hominem ſm rationem circa corporalia ⁊ ſenſibilia. 85
122m Qua ratione fornicatio ſimplex ſm legem diuinam ſit peccatũ: ⁊ ꝙ matrimoniũ ſit naturale. 85
123m Qꝫ matrimonium debeat eſſe indiuiſibile. 85
124m Qꝫ matrimoniũ debeat eẽ vnius ad vnam. 86
125m Qꝫ matrimoniũ nõ debeat fieri iter ꝓpinquos. 86
126m Qꝫ nõ omnis carnalis cõmixtio eſt peccatum. 86
127m Qꝫ nullius cibi vſus eſt peccatum ſm ſe. 86
128m Quõ ſm legẽ dei hõ ordinat̃ ad proximum. 86
129m Qꝫ in actibus humanis ſunt aliqua recta ſm naturã ⁊ non ſolum quaſi lege poſita. 87
130m De conſilijs que dantur in lege diuina. 87
131m De errore ipugnãtiũ volũtariã paupertatem. 87
132m De modo viuendi eorum qui voluntariam paupertatem ſectantur. 87
133m Quomodo paupertas ſit bona. 88
134m Solo rõnũ ſupra iductarũ ꝯ paupꝑtatem. 88
135m Solo coꝝ q̃ obijciebant ꝯ diuerſos modos viuẽdi eoꝝ qui aſſumũt volũtariam paupertatem. 88
136m De errore coꝝ q perpetuã ꝯtinẽtiã impugnant. 89
137m Cõtra eos qui matrimoniũ virginitati eq̃bant. 90
138m De errore coꝝ qui vota impugnant. 90
139m Qꝫ merita ⁊ peccata non ſunt paria. 90
140m Qꝫ actus hoīs puniunt̃ vel premiant̃ a deo. 90
141m De differentia ⁊ ordine penarum. 91
142m Qꝫ non oĩa premia ⁊ pene ſunt equales. 91
143m De pena que debetur peccato mortali ⁊ veniali per reſpectum ad vltimum finem. 91
144m Qꝫ per peccatuꝫ mortale vltimo fine aliquis in eternum priuatur. 91
145m Qꝫ peccata puniuntur etiam per experientiam alicuius nociui. 91
146m Qꝫ iudicibus licet penas inferre. 92
147m Qꝫ homo indiget diuino auxilio ad beatitudineꝫ cõſequendam. 92
148m Qꝫ per auxiliuꝫ diuine gratie homo non cogitur ad virtutem. 92
149m Qꝫ predictum diuinum auxilium homo promereri non poteſt. 92
150m Qꝫ predictum diuinum auxilium gratia nominat̃: ⁊ quid ſit gratia gratum faciens. 93
151m Qꝫ gratia gratum faciens cauſat in nobis dilectionem dei. 93
152m Qꝫ diuina grã cauſat in nobis fidem. 93
153m Qꝫ diuina gratia cauſat in nobis ſpem future beatitudinis. 93
154m De donis gratie gratis date. Jn quo ⁊ de diuinationibus demonum. 93
155m Qꝫ homo indiget auxilio gratie ad perſeuerandum in bono. 94
156m Qꝫ ille qui decidit a gratia per peccatum poteſt iterum per gratiam reparari. 95
157m Qꝫ hõ a peccato liberari nõ põt niſi per grãm. 95
158m Qualiter homo a peccato liberatur. 95
159m Qꝫ rationabilr homini imputat̃ ſi ad deũ non ꝯuertatur: q̃uis hoc ſine gratia non poſſit. 95
160m Qꝫ homo in peccato exiſtens ſine gratia peccatũ vitare non poteſt. 95
161m Qꝫ deus aliquos a peccato liberat: ⁊ aliquos in peccato relinquit. 96
162m Qꝫ deus nemini eſt cauſa peccandi. 96
163m De ꝑdeſtinatiõe: reprobatione: ⁊ electiõe diuina. 96

¶ Incipiunt capitula Quarti Libri.

pm Prohemium folio. 96
2m Qꝛ ſit gñatio paternitas: ꝛ filiatio in diuinis. 97
3m Qꝛ filius dei ſit deus. 97
4m Quid opinat⁹ ſit Fotin⁹ de filio dei: ꝛ ei⁹ iprobatio. 97
5m Opinio Sabellij de filio dei: ꝛ eius improbatio. 97
6m De opinione Arrij circa filium dei. 98
7m Improbatio opionis Arrij circa filium dei. 99
8m Solõ ad auctoritates q̃s Arrius pro ſe iducebat. 99
9m Solõ ad auctoritates Fotini ꝛ Sabellij. 100
10m Rõnes ꝫ gñationẽ ꝛ proceſſionẽ diuinam. 100
11m Q̃uo accipiẽda ſit generatio in diuinis: ꝛ que de filio dei in ſcripturis dicuntur. 101
12m Q̃uo filius dei dicatur dei ſapientia. 102
13m Qꝛ non eſt niſi vnus filius in diuinis. 102
14m Solõ ad rõnes ſup̃ iductas ꝫ gñonẽ eternã. 103
15m De ſpirituſancto ꝙ ſit in diuinis. 103
16m Rõnes ex qbus aliq ſpiritumſctm̃ eſtimauerũt eſſe creaturam. 103
17m Qꝛ ſpirituſſanctus ſit verus deus. 104
18m Qꝛ ſpirituſſanctus ſit ſubſiſtens perſona. 104
19m Q̃uo itelligẽda ſint q̃ de ſpũſancto dicunt. 105
20m De effectib⁹ attributis ſpũiſancto in ſcripturis reſpectu totius creature. 105
21m De effectib⁹ attributis ſpirituiſancto in ſacra ſcriptura reſpectu rationalis creature quantũ ad ea que deus nobis largitur. 105
22m De effectib⁹ attributis ſpũiſancto ſm qð mouet creaturam in deum. 106
23m Solõ rõnũ ſup̃ iductarũ ꝫ diuitatẽ ſpũſſancti. 106
24m Qꝛ ſpirituſſanctus procedat a filio. 107
25m Rationes oſtendere volentium ꝙ ſpirituſſanct⁹ non procedat a filio: ꝛ ſolutio ipſarum. 107
26m Qꝛ tm̃ ſunt tres perſone in diuinis. ſ. pater fili⁹ ꝛ ſpirituſſanctus. 108
27m De icarnatiõe vbi ſꝫ traditionẽ ſacre ſcripture. 108
28m De errore Fotini circa incarnationem. 108
29m De errore Manicheoꝝ circa icarnationem. 108
30m De errore Ualentini circa incarnationem. 109
31m De errore Apollinaris circa corpus chriſti. 109
32m De errore Arrij ꝛ Apollinaris circa alaꝫ chriſti. 109
33m De errore Apollinaris dicentis animam rationalem non fuiſſe in chriſto: ꝛ Origenis dicentis alaꝫ chri ante mundum fuiſſe creatam. 109
34m De errore Theodori mopſueſteni circa vnionem verbi ad hominem. 110
35m Contra errorem Euticetis. 111
36m De errore Macharij antiocheni ponentis vnaꝫ tm̃ voluntatem in chriſto. 111
37m Contra eos qui dixerunt ex ala ꝛ corpore nõ eẽ aliqd vnum conſtitutum in chriſto. 112
38m Cõtra eos qui ponunt duo ſuppoſita vel duas hypoſtaſes in vna perſona chriſti. 112
39m Quid fides catholica ſentiat de icarnatõe chri. 112
40m Obiectiones contra fidem incarnationis. 113
41m Q̃uo oporteat itelligere incarnationẽ filij dei. 113
42m Qꝛ aſſumptio humane nature maxime competebat verbo dei. 113
43m Qꝛ humana nã aſſumpta a verbo nõ p̃extitit aſſumptioni: ſed in ipſa ꝯceptiõe fuit aſſumpta. 113
44m Qꝛ nã humana aſſumpta a verbo in ipſa cõceptione fuit perfecta quantũ ad alam ꝛ corpus. 114
45m Qꝛ chriſtum decuit naſci ex virgine. 114
46m Qꝛ chriſtus natus eſt de ſpirituſancto. 114
47m Qꝛ chrĩs nõ ſit filius ſpũſſancti ſm carneꝫ. fol. 114
48m Qꝛ non ſit dicendum chriſtum eẽ creaturam. 114
49m Solõ rõnũ cõtra incarnationẽ ſuperi⁹ poſitarũ. 114
50m Qꝛ pctm̃ origiale traducat a p̃ parẽte i poſteros. 115
51m Obiectiones cõtra peccatum originale. 115
52m Solutio obiectionum poſitarum. 115
53m Rõnes quib⁹ vĩ pbari ꝙ nõ fuit ꝯueniẽs deum incarnari. 116
54m Qꝛ conueniens fuit deum incarnari. 117
55m Solutio rationum ſuprapoſitarum cõtra conueniẽtiam incarnationis. 117
56m De neceſſitate ſacramentorum. 119
57m De diſtinctione veteris ꝛ noue legis. 119
58m De numero ſacramentorum noue legis. 119
59m De baptiſmo. 119
60m De confirmatione. 119
61m De euchariſtia. 119
62m De errore infideliũ circa ſacr̃m eucharíſtie. 119
63m Solutio premiſſarũ difficultatũ: ꝛ primo qdẽ ad cõuerſionem panis in corpus chriſti. 120
64m Solutio eoꝝ que obijciebant ex pte loci. 120
65m Solõ eoꝝ que obijciebant ex pte accidẽtiũ. 120
66m Solõ eoꝝ q̃ obijciebãt ex pte actõis ꝛ paſſiõis. 120
67m Solõ eoꝝ que obijciebant ex pte fractionis. 121
68m Solutio auctoritatis ſupra inducte. 121
69m Qꝛ ex pane ꝛ vino dꝫ ꝯfici hoc ſacramentum. 121
70m De ſacro penitẽtie: ꝛ p̃ ꝙ hoies poſt gratiam ſacrales acceptam peccare poſſunt. 121
71m Qꝛ homo peccans poſt ſacramentorum gratiaꝫ põt conuerti per gratiam. 121
72m De neceſſitate penitentie ꝛ partium eius. 122
73m De ſacramento extreme vnctionis. 122
74m De ſacramento ordinis. 123
75m De diſtinctione ordinum. 123
76m De epiſcopali ptãte: ꝛ ꝙ in ea vn⁹ ſit ſũmus. 123
77m Qꝛ per malos miniſtros ſacramenta diſpenſari poſſunt. 123
78m De ſacramento matrimonij. 124
79m Qꝛ per chrĩm corpoꝝ reſurrectio ſit futura. 124
80m Obiectiones contra reſurrectionem. 124
81m Solutio premiſſarum obiectionum. 124
82m Qꝛ homines reſurgent imortales. 125
83m Qꝛ in reſurgentibus non erit vſus ciborum neqꝫ venereorum. 126
84m Qꝛ corpora reſurgẽtiũ erũt eiuſdẽ nature. 126
85m Qꝛ corpora reſurgẽtiũ erũt alteri⁹ diſpõnis. 127
86m De q̃litate corporum glorificatorum. 127
87m De loco corporum glorificatorum. 127
88m De ſexu ꝛ etate reſurgentium. 127
89m De q̃litate corpoꝝ reſurgẽtiũ in dãnatis. 127
90m Q̃uo ſube incorporee patiant ab igne. 127
91m Qꝛ anime ſtatim poſt ſeparationem a corpore penã vel premium conſequuntur. 128
92m Qꝛ anime ſanctorum poſt mortem habent voluntatem imutabilem in bono. 128
93m Qꝛ anime malorum poſt mortem habent voluntatẽ imutabilem in malo. 128
94m De imutabilitate volũtatis cõiter in omnibus alab⁹ in purgatorio detentis. 129
95m De imutabilitate voluntatis cõiter in omnibus animabus poſt ſeparationem a corpore. 129
96m De finali iudicio. 129
97m De ſtatu mundi poſt iudicium. 129

FINIS.

¶ Incipit Liber Primus de veritate catholice fidei contra errores Gētilium. Editus a venerabili fratre Thoma de Aquino de ordine fratruꝫ Predicatoꝝ doctore egregio.

¶ Qḋ ſit officium ſapientis. Caplm. I.

Veritatē meditabitur guttur meuꝫ: ⁊ labia mea deteſtabūtur impium. puer. 8. Multitudinis vſus queꝫ in rebus noīandis ſequēdū phs cenſet: cōiter obtinuit vt ſapientes dicanť q̄ res directe ordināt ⁊ eas bene gubnāt.
Sapiētis eſt ordinare. ꝓbemio metaphyſice. Vñ inter alia q̄ homines de ſapiēte ꝯcipiūt a phō ponit̄ ꝙ ſapiētis eſt ordinare. Oium aūt ordinandoꝝ ad finē gubernationis ⁊ ordinis regulā ex fine ſumi neceſſe eſt. Tūc enim vnaqueq; res optime diſponit̄: cū ad ſuū finē ꝯuenienter ordinat̄. Finis enī vniuſcuiuſq; eſt bonū. Unde videmus in artib⁹ vnā alterius eē gubernatiuā ⁊ quaſi ꝑncipē: ad quā ꝑtinet eius finis. Sicut medicinalis ars pigmentarie principat̄: ⁊ eā ordinat ꝓpter h̄ ꝙ ſanitas circa quā medicinalis verſat̄ finis eſt oiuꝫ pigmētorum que arte pigmētaria conficiunt̄. Et ſilr̄ appet in arte gubernatoria reſpectu nauiſfactiue: ⁊ in militari reſpectu equeſtris
Artes architectonice. ⁊ ois bellici apparatus. Que qdē artes alijs ꝑncipantes architectonice noiant̄ quaſi ꝑncipales artes: vñ ⁊ earuꝫ artifices qui architectores vocant̄: nomē ſibi vēdicant ſapiētū. Quia vō predicti artifices ſingulariū quarūdā rerū fines ꝑtractātes: ad finē vniuſeꝫ oium nō ꝑtingūt: dicant̄ qdē ſapiētes huius vel illius rei: ſcḋm quē moduꝫ dr̄. j. ad Cor. 3. Ut ſapiēs architector fundamētū poſui.
ꝓhemio metaphyſi. 6° ethi. ca. 8. Nomē aūt ſimplr̄ ſapiētis: illi ſoli reſeruat̄ cuius ꝯſideratio circa fineꝫ vniuerſi verſat̄: qui etiā eſt vniuerſitatis ꝑn^m. Unde ſcḋm phm. Sapiētis eſt cauſas altiſſimas ꝯſiderare. Finis aūt vltimus vniuſcuiuſq; rei eſt qui intēdit̄ a ꝑmo auctore vel motore ipſius. Primus aūt auctor ⁊ motor vniuerſi eſt itellcꝰ: vt infra oñdet̄. Opꝫ ḡ vltimū finē vniuerſi eē bonū intellcꝰ: hoc autē eſt veritas. Opꝫ igit̄ veritatē eſſe vltimū fineꝫ totius vniuerſi: ⁊ circa eiꝰ ꝯſiderationē principalr̄ ſapiētiā inſiſtere. Et ideo ad veritatis manifeſtationē diuina ſapiētia carne induta ſe veniſſe in mūdū teſtat̄ dicēs Jo. 18. Ego in h̄ natus ſum ⁊ ad hoc veni in mūdū vt teſtimoniū ꝑhibeā veritati. Sꝫ ⁊ primā phiaꝫ phs determinat eē ſciam veritatis: nō cuiuſlibet ſed eius veritatis que eſt origo ois veritatis. ſ. q̄ ꝑtinet ad ꝑmū ꝑn^m eſſendi oibus: vñ ⁊ ſua veritas eſt ois veritatis ꝑn^m. Sic enī eſt diſpō rerū in veritate ſicut in eē. Eiuſdē aūt eſt vnū ꝯtrarioꝝ ꝓſeq ⁊ aliud refutare: ſicut medicine que ſanitatē opat̄: egritudinē vō excludit: vnde ſicut ſapiētis eſt veritatē ꝑcipue de ꝑmo ꝑn^o meditari ⁊ alijs diſſerere: ita eius eſt falſitatem ꝯtriam impugnare. Cōuenienter ḡ ex ore ſapiētie duplex ſapiētis officiū in verbis ꝓpoſitis demōſtrat̄. ſ. veritatē diuinā que anthonomatice eſt veritas meditari eloqui: qḋ tāgit cū dicit. Ueritatē meditabit̄ guttur meū. Et errorē ꝯtra veritatē impugnare: qḋ tāgit cū dicit. ⁊ labia mea deteſtabunt̄ impiū. per qḋ falſitas contra diuinaꝫ veritatē deſignat̄ que religioni ꝯtraria eſt: que ipietas noiat̄: vñ ⁊ falſitas ꝯtria etiā ei impietatis ſibi nomen aſſumit.

¶ Que ſit in hoc opere auctoris intentio. Cap. II.

Inter omnia vō ſtudia hoīum ſapientie ſtudiū eſt ꝑfectius: ſublimius: vtilius: ⁊ iucundius. Perfectius qdē: q2 inquātuꝫ hō ſapiētie ſtudio dat ſe: intātū vere beatitudinis iā aliquā partē hꝫ. Unde ſapiēs dicit. Btūs vir qui in ſapientia mo. Eccli. 14. — No. de laude ſtudii ſapi. q̄druplici. Iſta ꝯclō ꝓbat̄ᵘʳ. ꝑ
¶ Sublimius autē eſt: q2 per ipſm hō ad diuinā ſilitudinem ꝑcipue accedit que oia in ſapiētia fecit: vñ q2 ſilitudo cauſa eſt dilectionis: ſapiētie ſtudiū ꝑcipue deo per amicitiā ꝯiungit: ꝓpter qḋ Sap. 7. dr̄. ꝙ ſapiētia eſt infinitus theſaurus hoibus: quo qui vſi ſunt ꝑti. ami. dei. — 2°
¶ Utilꝰ aūt eſt: q2 ꝑ ipſaꝫ ſapiētiā ad imortalitatis regnū ꝑuenit̄. Concupiſcentia aūt ſapientie deducit ad regnū ꝑpetuuꝫ. Sap. 6. — 3°
¶ Jucūdius aūt eſt: q2 nō hꝫ amaritudinē cōuerſatio illiꝰ nec tediū ꝯuictus illius ſed letitiā ⁊ gaudiū. Sap. 8. — 4°
Aſſumpta igit̄ ex diuina pietate fiducia: ſapiētis officiū proſequēdi: q̄uis ꝓprias vires excedat ꝓpoſitū noſtre intentionis eſt veritatē quā fides catholica ꝓfitet̄: ꝑ nr̄o modulo manifeſtare: errores eliminādo ꝯtrios. Ut enī vbis Hylarij vtar. Ego hoc vel ꝑcipuū vite mee officiuꝫ debere me deo ꝯſcius ſum: vt eū ois ſermo meus ⁊ ſenſus loquat̄.
¶ Cōtra ſinguloꝝ autē errores difficile eſt ꝓcedere ꝓpter duo. ¶ Primo: q2 nō ita ſunt nobis nota ſingulorꝝ errantiū dicta ſacrilega: vt ex his que dicūt poſſimus rōnes aſſumere ad eoꝝ errores deſtruendos. Hoc enī mō vſi ſunt antiqui doctores in deſtructionē errorū gentiliū quoꝝ poſitiones ſcire poterāt: q2 ⁊ ipſi gētiles fuerāt vel ſaltē inter gētiles ꝯuerſati: ⁊ in eoꝝ doctrinis eruditi. — Nō eſt ꝯ ſingulos errores inſiſtendum.
¶ Scḋo: q2 qdā eoꝝ vt machometiſte ⁊ pagani nō ꝯueniunt nobiſcū in auctoritate alicuius ſcripture per quā poſſint ꝯuinci: ſicut ꝯtra iudeos diſputare poſſumus per vetus teſtamētū: ꝯtra hereticos ꝑ nouum: hi vō neutrum recipiūt: vnde neceſſe eſt ad nālem rōnem recurrere: cui omnes aſſentire cogūtur: que tñ in rebꝰ diuinis deficiēs eſt. Simul aūt veritatē aliquā inueſtigātes oñdemus qui errores ꝑ eā excludant̄: ⁊ quō demōſtratiua veritas fidei chr̄iane religionis concordet.

¶ Quis modus poſſibilis ſit diuine veritatis manifeſtande. Cap. III.

Quia vō nō ois veritatis manifeſtāde modus eſt ideꝫ: diſciplinati aūt hoīs eſt tātū de vnoquoq; fidē capere tentare quātū nā rei ꝑmittit: vt a phō optime dctū eſt: ⁊ Boetiꝰ introducit: neceſſe eſt prius oſtēdere qs modus poſſibilis ſit ad veritatem ꝓpoſitā manifeſtandā. — Idē de veri. q. 14. ar. 9. — Boe. ꝑ° de trini. caꝑ. 2. ꝑ° ethi. ca. 2.
Eſt aūt in his q̄ de deo ꝯfitemur duplex veritatis modus. Quedā nāq; vera ſunt de deo que oēm facultatē humane rōnis excedūt: vt deū eē trinū ⁊ vnum. Quedā vō ſunt ad que etiā rō nālis ꝑtingere pōt: ſicut eſt deū eē: deū eſſe vnū: ⁊ alia hmōi: que ⁊ phi demōſtratiue de deo ꝓbauerunt: ducti nālis lumine rōnis. — Diſtīctio de dupli. veri. modo.
¶ Qꝫ aūt ſint aliq̄ intelligibilia diuinoꝝ que humane rōnis penitus excedāt ingenium: euidētiſſime appet. — Cōcluſio.
Cū enī ꝑn^m totius ſcie quā de aliqua re rō ꝑcipit ſit intellectus ſubſtātie ipſius: eo ꝙ ſcḋm doctrinā phi demōſtrationis ꝑncipiū eſt qḋ qd eſt: opꝫ ꝙ ſcḋm moduꝫ quo ſubā rei intelligit̄ ſit eoꝝ modus que de re illa cognoſcūtur: vñ ſi intellcꝰ humanus alicuius rei ſubāꝫ cōprehendit: puta lapidis vel triāguli: nullū intelligibiliū illiꝰ rei facultatē humane rōnis excedet. Qḋ qdē nobis circa deū nō accidit: nā ad ſubam ipſius capiendaꝫ: intellcꝰ huma-

nus non pōt naturali virtute ptingere: cū intellus noſtri ſm modū pſentis vite cognitio a ſenſu incipiat. Et iō ea que in ſenſu nō cadūt: nō poſſunt humano itellectu capi niſi quatenus ex ſenſib⁹ earū cognitio colligiť. Senſibilia aūt ad hoc ducere intellectū nřm non pñt vt in eis diuina ſuba videať qd ſit: cū ſint effectus cauſe virtutem nō equātes: duciť tñ ex ſenſibilibus intells nř in diuinā cognitionē vt cognoſcat de deo: q2 eſt ⁊ alia hm̄oi: que opʒ attribui pmo pn°. Sūt igiť quedā intelligibiliū diuinorū que humane rōni ſunt peruia: qdā vō que oino vim humane rōnis excedūt. ¶ Adhuc. Ex itelligibiliū grādib⁹ idē eſt facile videre. Duoꝝ eni quoꝝ vnus alio rē aliquā intellus ſubtilius intueť: ille cuius intellus eſt eleuatior multa itelligit que alius oino cape non pōt: ſicut pʒ in ruſtico qui nullo mō phie ſubtiles ↄſideratiōes capere pōt. intellus aūt angeli plus excedit itellm̄ humanū: q̄ intellus optimi phi intellm̄ rudiſſimi idiote: q2 hʒ diſtantia inter ſpēi humane limites ↄtineť: quos angelicus intellus excedit. Cognoſcit qdē angelus deū ex nobiliori effectu q̄ hō: quāto ipſa ſubſtātia angeli p quā in dei cognitionē duciť nāli cognitione eſt dignior reb⁹ ſenſibilibus: ⁊ etiā ipſa aīa per quā intells humanus in dei cognitionē aſcendit: multoq3 amplius intellus diuinus excedit angelicū: q̄ angelicus humanū. Ipſe eni intells diuinus ſua capacitate ſubam ſuā adequat: ⁊ ideo perfecte de ſe intelligit qdē: ⁊ oia cognoſcit que de ſeipſo intelligibilia ſunt: nō aūt nāli cognitione angelus de deo cognoſcit qd eſt: q2 ⁊ ipſa ſuba angeli per quā in dei cognitionē duciť: eſt effectus cauſe virtutē nō adequās: vnde non oia que in ſeipſo deus intelligit: angelus nāli cognitione capere pōt: nec ad oia que angelus nāli ſua virtute intelligit: humana rō ſufficit capiēda. Sicut igiť maxime amētie eēt idiota qui ea que a pho pponunť falſa eē aſſereret ppter hoc q ea capere non pōt: ita ⁊ multo amplius nimie ſtultitie eēt hō ſi ea que diuinitus angeloꝝ miniſterio reuelanť: falſa eē ſuſpicať ex hoc q rōne inueſtigari nō poſſunt. ¶ Adhuc. Idē manifeſte apparet ex defectu quē in rebus cognoſcēdis quotidie experimur. Reꝛū eni ſenſibiliū plurimas ppꝛietates ignoramus: earūq3 ppꝛietatū quas ſenſu apphēdimus: rōnē perfecte in plurib⁹ iuenire nō poſſumus. multo igiť amplius illius excellētiſſime ſube trāſcendentis oia intelligibilia humana rō inueſtigare nō ſufficit. Huic etiā conſonat dcm̄ phi qui in 2° metaph. aſſerit q intellus nř ſic ſe hʒ ad pma entiū que ſunt manifeſtiſſima in nā ſicut oculus veſpertilionis ad ſolē. Huic ēt veritati ſacra ſcriptura teſtimoniū phibet. dř eni3 Job. 11. Forſitan veſtigia dei cōpꝛehendes: ⁊ oipotentē uſq3 ad pfectū reperies. Et. 36. Ecce deus magnus vincēs ſcīaʒ nřam. Et p° Coꝛ. 13. Ex pte cognoſcimus. Nō igiť oē qd de deo dr: q̄uis rōne inueſtigari nō poſſit ſtatim quaſi falſuʒ eſt abijciendū: vt manichei ⁊ plures infideliū putauerunt.

Tex. cō. p°

Error manichei.

¶ Q2 veritas diuinoꝝ ad quā nālis rō pertingit ↄuenienter hominibus credenda preponitur. Cap. IIII.

Idē 2° 2°. q. 2. ar. 4.

Iſta ↄclō pbatur.

Duplici igitur veritate diuinoꝝ intelligibiliū exiſtēte. Una ad quā rōnis inqſitio ptingere pōt. Altera que oē ingeniū humane rōnis excedit: vtraq3 ↄuenienter diuinitus hoī credēda pponiť: hoc aūt de illa pmo oſtēdendū eſt que inqſitioni rōnis peruia eē pōt: ne forte alicui videať ex qua rōne hrī poteſt: fruſtra id ſupnāli inſpiratiōe credendū traditū eē. Sequerenť eñ tria incōueniētia: ſi huius veritas ſolūmodo rōni inqrenda relinqueret. ¶ Unū eſt: q paucis hoīb⁹ dei cognitio ineſſet. A fructu eni ſtudioſe inqſitionis qui eſt veritatis inuētio: plurimi impediunť tribus de cauſis. Quidā ſiqdē ppter cōplexionis indiſpōnē3: ex qua multi nāliter ſunt indiſpoſiti ad ſciēdū: vnde nullo ſtudio ad hoc ptingere poſſent vt ſūmū3 gradum humane cognitionis attingerēt: qui in cognoſcēdo deū3 cōſiſtit. Quidā vō impediūtur neceſſitate rei familiaris: opʒ. n. eē inter hoīes aliquos qui tēpoꝛalibus adminiſtrādis inſiſtant: qui tātū tēpus in ocio ↄtēplatiue inquiſitiōis nō poſſent expēdere: vt ad ſummū faſtigiū humane inqſitionis pertingerēt. ſ. dei cognitionē. Quidā autē impediuntur pigritia. Ad cognitionē eni eoꝝ que de deo ratio inueſtigare pōt: multa precognoſcere opʒ: cum fere totius phie ↄſideratio ad dei cognitionē ordinetur: ppter qd metaphyſica que circa diuina verſať: inter phie partes vltima remanet adiſcenda. Sic ergo nō niſi cū magno labore ſtudij ad pdicte veritatis inqſitionē puenirī pōt: quem qdē laborem pauci ſubire volunt pro amore ſciētie: cuius tamē mētibus hoīum nālem deus inſeruit appetitū. ¶ Scōm incōueniēs eſt: q illi qui ad pdicte veritatis cognitionē vel inuentionē puenirent: vix poſt longū tps pertingerēt: tū ppter hui⁹ veritatis pfunditatē ad quā capiendā per viā rōnis: nō niſi prius poſt lōgū3 exercitium intellus humanus idoneus inueniť. Tū3 ēt ppter multa que pexigūtur (vt dcm̄ eſt.) Tū3 ppter hoc q tēpoꝛe iuuentutis dū diuerſis motibus paſſionū anima fluctat: nō eſt apta ad tā alte veritatis cognitionē: ſʒ in quieſcēdo fit prudēs ⁊ ſciēs: vt dř in 7° phyſicoꝛ. remaneret igiť humanū genus ſi ſola rōnis via ad deum cognoſcēdū pateret: in maximis ignorātie tenebris: cum dei cognitio que hoīes maxie pfectos ⁊ bonos facit: non niſi qbuſdā paucis ⁊ his paucis ēt poſt tēpoꝛis lōgitudinē3 puenirel. ¶ Tertiū incōueniēs eſt: q inueſtigationi rōnis humane plerūq3 falſitas admiſceť ppter debilitatē intellus noſtri in iudicādo ⁊ phātaſmatū3 permixtionē. Et ideo apud multos in dubitatiōe remanerent ea que ſunt veriſſime ēt demōſtrata: dū vim demōſtrationis ignorāt: ⁊ pcipue cū videāt a diuerſis qui ſapientes dicunť: diuerſa doceri. ¶ Inter multa ēt vera q̄ demōſtranť immiſcetur aliqñ aliqd falſum qd nō demonſtrať: ſed aliq̄ pbabili vel ſophiſtica rōne aſſeriť: q̄ interdū demōſtratio reputať. Et ideo opoꝛtuit p viā3 fidei fixa certitudīe ipſam veritatē de rebus diuinis hoībus exhiberi. ¶ Salubꝛiter ḡ diuina puidit clementia vt ea ēt q̄ ratio inueſtigare pōt: fide tenēda perciperet: vt ſic oēs de facili poſſent diuine cognitiōis pticipes eſſe: et abſq3 dubitatiōe ⁊ erroꝛe. Hinc eſt qd Eph. 4. dř. Jam nō ambuletis ſicut ⁊ gētes ambulant in vanitate ſenſus ſui: tenebris obſcuratū hñtes intellectū. Et Iſa. 54. Ponam vniuerſos filios tuos doctos a domino.

Quib⁹ cauſis hoīes ipediūtur a cognitione veritatis.

p^m icōueniēs

2^m icōueniēs.

Tex. c. 20.

3^m icōueniēs.

Lib°. 18. de ci. dei. ca. 41.

Coꝛrelariū

Auctas ſacre ſcripture.

¶ Q2 ea que ratione inueſtigari nō poſſunt: ↄuenienter fide tenenda hominibus pponuntur. Cap. V.

Idē de veri. q. 14. ar. 10.

Videtur autem quibuſda3 fortaſſe nō debere homini ad credendū pponi illa que rōne inueſtigare nō ſufficit: cum diuina ſapiētia vnicuiq3 ſm modū ſue nature puideat. ¶ Et ideo demōſtrandum eſt q neceſſariū3 ſit homini diuinitus credenda pponi etiā illa: que rōnem excedunt. ¶ Nullus eni3 deſiderio ⁊ ſtudio in aliqd tendit niſi ſit ei pcognitum. Quia ḡ ad altius bonū q̄ experiri in pſenti vita poſſit humana fragilitas: hoīes per diuinā puidentiam ordinanť: vt in ſequētibus inueſtigabiť: opʒ mētem euocari in aliqd altius: q̄ rō noſtra in pſenti poſſit pertingere: vt ſic diſceret aliqd deſiderare ⁊ ſtudio tēdere in aliquid qd totū3 ſtatū3 pſentis vite excedit. Et hoc pcipue chꝛiſtiane religioni

Cōcluſio.

Probatio.

gioni cõpetit que ſingulariter bona ſpiritualia ꝛ eterna
pmittit: vnde ꝛ in ea plurima humanũ ſenſuꝫ excedẽ-
tia pponũtur. Lex autẽ vetus que tẽporalia pmiſſa ha-
bebat: pauca pporſuit que humane rõnis inqſitionẽ ex-
cederẽt. Scõm etiã hunc modũ phis cura fuit: vt pꝫ. 7.
ꝛ. 10. ethicoꝝ. ad hoc vt hoies a ſenſibiliũ delectationi-
bus ad honeſtatẽ pducerent: oſtendere eẽ alia bona his
ſenſibilib' potiora: quoꝝ guſtu multo ſuauius qui vacãt
actiuis vel cõtẽplatiuis virtutibus delectãtur. Eſt etiaꝫ
neceſſariũ hꝰ veritatẽ ad credendũ hominib' pponi ad
dei cognitionẽ veriorẽ hñdaꝫ. Tũc eni ſolum vere deũ
cognoſcimus quãdo ipꝫ eẽ credimus ſupra omne id qꝺ
de deo cogitari ab hoie poſſibile eſt: eo ꝙ nãleꝫ hois co
Cap. 3. gnitionem diuina ſuba excedit: vt ſup̃ oſtẽſum eſt. Per
hoc ergo ꝙ homini de deo aliqua pponũtur que rõnem
excedũt: firmat̃ in hoie opinio ꝙ deus ſit aliqd ſup̃ id
2ª rõ. qꝺ cogitari põt. ℭ Alia etiaꝫ vtilitas inde puenit. ſ. pre-
ſumptionis repſſio que eſt mr̃ erroris. Sunt eni quidaꝫ
tãtũ de ſuo igenio pſumẽtes vt totam nãm diuinã ſe re-
putent ſuo intellũ poſſe metiri: eſtimantes. ſ. totũ eẽ ve-
rum qꝺ eis vi: ꝛ falſuꝫ qꝺ eis nõ videt̃. Ut ergo ab hac
pſumptione humanus aĩus liberatus ad modeſtaꝫ inq-
ſitionem veritatis pueniat: neceſſariũ fuit homini ppo-
ni quedam diuinitus que oĩno intellm̃ eius excederent.
3ª rõ. ℭ Appet etiã alia vtilitas ex dictis phi in. 10. ethicoꝝ.
Cap. 9. Cũ eni Simonides cuidã homini ptermittẽdaꝫ diuinã
cognitionem pſuaderet ꝛ humanis reb' ingeniuꝫ appli-
candũ oportere inquiẽs humana ſapere hoieꝫ ꝛ morta-
lia mortalẽ: ꝯ eũ phs dicit ꝙ hõ dꝫ ſe ad imortalia ꝛ di-
uina trahere quantũ põt. Uñ in. 11. de aialibus dicit. ꝙ
q̃uis parũ ſit qꝺ de ſubſtãtijs ſupioribus pcipimus: tñ
id modicũ eſt magis amatũ ꝛ deſideratum omni cogni
tione quã de ſubſtãtijs inferiorib' habemus. Dicit etiã
Tex. c. 34 hñ 2° celi ꝛ mũdi. ꝙ cũ de corporibus celeſtib' queſtio-
nes poſſint ſolui parua ꝛ topica ſolõne: ꝯtingit auditori
Correlariũ vt vehemẽs ſit gaudiũ eius. Ex qbus oĩbus appet ꝙ de
rebus nobiliſſimis quãtũcũqꝫ impfecta cognitio maxi-
mam pfectionẽ aĩe ꝯfert. Et ideo q̃uis ea que ſupra rõ-
nem ſunt: rõ humana plene cape non poſſit: tñ multũ ſi-
bi pfectionis acqrit̃: ſi ſaltẽ ea qualr̃cũqꝫ teneat fide. Et
Auctas ſacre ſcripture. ideo di Eccl'. 3. Plurima ſupra ſenſuꝫ hois oñſa ſunt ti-
bi. Et. j. Coi. 2°. Que ſunt dei nemo nouit niſi ſpirit' dei.
Nobis autẽ reuelauit deus per ſpiritum ſuum.

ℭ Qꝫ aſſentire his que ſunt fidei non eſt leuitatis: q̃uis
ſupra rationem ſint. Cap. VI.

Huiuſmodi autẽ veritati cui rõ hu-
mana experimẽtuꝫ nõ
prebet: fidẽ adhibẽtes nõ leuiter credũt q̃-
ſi indoctas fabulas ſecuti: vt. ij. Pet. p̃ di.
Hec eni diuine ſapiẽtie ſecreta ipſa diuina
ſapientia que oĩa pleniſſime nouit dignata eſt hoib' re-
uelare: que ſui pſentiam ꝛ doctrine ꝛ inſpirationis veri-
tatẽ ꝯueniẽtibus argumẽtis oſtẽdit: dum ad ꝯfirmãdũ
ea que nãlem cognitionẽ excedũt opera viſibilr̃ oſten-
dit que totius nãe ſuperãt facultatem: vt pꝫ in mirabili
curatione lãguoꝝ: mortuoꝝ ſuſcitatione: celeſtiũ corpo-
ruꝫ mirabili imutatione: ꝛ qꝺ eſt mirabilius humanarũ
mentiũ inſpiratione: vt idiote ꝛ ſimplices dono ſpũſſan
cti repleti ſummã ſapiẽtiã ꝛ facũdiã in inſtãti cõſeque-
rent̃. Quibus inſpectis pdicte pbationis efficacia: nõ ar
moꝝ violẽtia: nõ voluptatũ pmiſſione: ꝛ qꝺ eſt mirabi-
liſſimũ inter perſecutoꝝ tyrãnideꝫ innumerabilis turba:
nõ ſolum ſimpliciũ: ſed etiã ſapiẽtiſſimoꝝ hoiam ad fi-
dem chꝛiſtianã cõuocauit. In qua oẽꝫ humanũ intellectũ
excedẽtia pdicantur: voluptates carnis cohibent̃: ꝛ oĩa
que in mũdo ſunt cõtẽni docentur. Quibus aĩos morta-
lium aſſentire: ꝛ maximũ miraculoꝝ eſt: ꝛ manifeſtum
diuine iſpirationis opus: vt ꝯtẽptis viſibilibus ſola inui-
ſibilia cupiãtur: hoc autem nõ ſubito neqꝫ caſu ſed diui-
na diſpõne factũ eẽ. manifeſtũ eſt ex hoc ꝙ hoc ſe factu-
rũ deus multis ante pphetaruꝫ pdixit oraculis: quoꝝ li-
bri penes nos in veneratione hñtur: vtpote nr̃e fidei te-
ſtimoniuꝫ adhibẽtes. Huius qdẽ ꝯfirmationis modus
tãgitur Hebr. ij. Que. ſ. humana ſalus cũ initiũ accepiſſꝫ Auctas ſacre ſcripture.
enarrari per dñm: ab eis qui audierũt in nos cõfirmata
eſt: ꝯteſtante deo ſignis ꝛ portẽtis ꝛ varijs ſpũſſancti di
ſtributionibus. Hec autẽ tã mirabilis mũdi ꝯuerſio ad
fidẽ chꝛiſtianã: indiciũ certiſſimũ eſt preteritoꝝ ſignoꝝ vt
ea vlterius iterari neceſſe non ſit: cũ in ſuo effectu appa-
reãt euidenter. Eteni oĩbus ſignis mirabilius: ſi ad cre-
dendũ tã ardua ꝛ ad operandũ tã difficilia: ꝛ ad ſperã-
dum tã alta: mũdus abſqꝫ mirabilibus ſignis inductus
fuiſſet a ſimplicib' ꝛ ignobilibus hoibus: q̃uis non ceſ-
ſet deus etiã noſtris tẽporibus ad cõfirmationẽ fidei p
ſanctos ſuos miracula operi. ℭ Hi võ qui ſectas erroꝝ Cõfuta' Au-
introduxerũt pceſſerũt via ꝯtraria: vt pꝫ in machume- rois 3ui.
to: qui carnaliũ voluptatũ pmiſſis ad quorũ deſideriuꝫ
carnalis cõcupiſcẽtia inſtigat: populos illexit: pcepta ẽt
tradidit pmiſſis conformia: voluptati carnali habenas
relaxãs in qbus in prõptu eſt a carnalib' hoibus obedi-
ri. Documẽta etiã veritatis nõ attulit niſi que de facili a
quolibet mediocriter ſapiẽte nãli ingenio cognoſci poſ-
ſint: quin potius vera que docuit multis fabulis ꝛ falſiſ-
ſimis doctrinis immiſcuit. Signa etiã nõ adhibuit ſupna-
turalr̃ facta: qbus ſolum diuine iſpirationi ꝯueniens te-
ſtimoniũ adhibet̃: dum opatio viſibilis que nõ põt eſſe
niſi diuina oſtẽdet doctorẽ veritatis viſibilr̃ inſpiratũ:
ſed dixit ſe in armoꝝ potẽtia miſſum: que ſigna etiaꝫ la-
tronib' ꝛ tyrãnis nõ deſunt. Et etiã nõ aliqui ſapientes
in reb' diuinis: ꝛ de diuinis ꝛ humanis exercitati a pn'
crediderũt: ſed hoies beſtiales in deſertis morantes: oĩs
doctrine diuine prorſus ignari: per quoꝝ multitudineꝫ
alios armoꝝ violẽtia in ſuã legeꝫ coegit. Nulla ẽt diui- Pari ſtilo
na oracula pcedẽtium pphetaꝝ ei teſtimoniũ phibent: ꝯcedit Aug. 22. 6 ci. dei. c.
quin potius quaſi oĩa veteris ꝛ noui teſtamẽti documẽ- 6. ꝛ. 7. ꝯ Ci-
ta fabuloſa narratione deprauat: vt pꝫ eius legẽ inſpici- cerone de di-
enti: vnde aſtuto ꝯſilio libros veteris ꝛ noui teſtamenti uinitate Ro-
ſuis ſeq̃cib' nõ reliqt legẽdos: ne p eos falſitatis argue- muli.
ret̃. Et ſic pꝫ ꝙ ei' dictis fidẽ adhibẽtes leuiter credũt.

ℭ Qꝫ veritati fidei chꝛiſtiane non contrariatur veritas
rationis. Cap. VII.

Quãuis autẽ pdicta veritas fidei chꝛi- Iſta ꝯclo p-
ſtiane: humane rõnis capacita- batur.
tem excedat: hec tñ que rõnalr̃ indita habꝫ: P
huic veritati cõtraria eẽ nõ poſſunt. Ea eni
que nãliter rõni ſunt inſita: veriſſima eẽ cõ
ſtat: intãtũ vt nec ea eẽ falſa ſit poſſibile cogitare: nec id
qꝺ fide tenet̃ cũ tam euidẽter diuinitus cõfirmatuꝫ ſit
fas eſt credere eẽ falſuꝫ. Quia igit̃ ſolum falſuꝫ vero cõ
trariũ eſt: vt ex eoꝝ definitionib' iſpectis manifeſte ap-
paret: ipoſſibile eſt illis principijs que rõ nãliter cogno-
ſcit pdictam veritatẽ fidei cõtrariã eẽ. ℭ Itẽ illud ideꝫ 2°
qꝺ inducit̃ in aĩam diſcipuli a docẽte: doctoris ſcia con-
tinet niſi doceat ficte: qꝺ de deo nefas eſt dicere. Prin-
cipioꝝ autẽ nãliter notoꝝ cognitio nobis diuinitus eſt
idita: cũ ipſe deus ſit auctor noſtre nature. hec g̃ pn' etiã
diuina ſapiẽtia cõtinet: qcquid igit̃ principijs hꝰ cõtra-
rium eſt diuine ſapiẽtie cõtrariat̃: nõ igit̃ a deo eſſe po-
teſt. Ea igit̃ que ex reuelatione diuina per fidẽ tenentur
non poſſunt nãli cognitione eſſe contraria. ℭ Adhuc. 3°

Left margin notes beside Cap. VI: Lu' op'' do cuerit Porphyri' ꝛ Aũ. in phe' teraj ꝛ octaui phyſico. ꝛ. 3. me taph. cõ. 14. — De hac rõne Aug. 22. de ciui. dei. ca. 5. — Hec oĩa ap- parẽt in li. hy ſto. eccl'. ꝛ in lib. de illuſtri bus viris bea ti Hieronymi.

Contrarijs rationibus intellectus noſter ligaꝶ vt ad ve-
ri cognitionē ꝓcedere nequeat: ſi igiꝶ cōtrarie cognitio-
nes nobis a deo imitterenꝶ: ex hoc a veritatis cognitiōe
4° intellectus noſter iꝑdireꝶ: qḋ a deo eē non pōt. ℂ Am-
plius. Ea que ſunt nālia mutari nō poſſunt nā manente:
cōtrarie autē opiniones ſimul eidē ineē nō poſſunt: non
igiꝶ cōtra cognitionē nālem aliqua opinio vel fides ho-
Auctas ſacre ſcripture. mini a deo imittiꝶ. Et ideo Aplš diē Ro. 10. Prope eſt
verbū in corde tuo: ⁊ in ore tuo. hoc eſt verbum fidei qḋ
predicamus: ſed qꝛ ſupat rōnē: a nōnullis reputaꝶ quaſi
cōtrariū: qḋ eē nō pōt. Huic etiā auctoritas Aug. cōcor-
dat: qui in 2° ſuꝑ Gen. ad lrāz dicit ſic. Illud gdē qḋ ve-
ritas patefacit: libris ſanctis: ſiue veteris teſtamēti: ſiue
Correlariū noui: nullo mō pōt eē aduerſuz. Ex quo euidēter colligi-
tur qcūqꝫ argumēta ꝯ fidei documēta ponantur: hec ex
pncipijs pmis nāe iditis ꝑ ſe notis nō recte ꝓcedere: vñ
nec demōſtratiōis vim hñt: ſꝫ vel ſunt rōnes ꝓbabiles
vel ſophiſtice. Et ſic ad ea ſoluēda locus relinquitur.

ℂ Qualiter ſe habeat humana ratio ad veritatem fidei primam. Cap. VIII.

Idē pª. p. q. 12. ar. 12. Conſiderandum etiā videꝶ ꝙ res quidē ſen-
ſibiles ex gbus humana rō cognitionis pn-
cipiū ſumit: aliquale veſtigium in ſe diuine
imitationis retinent. vꝫ. ꝙ ſunt: ⁊ bone ſunt:
ita tamē impfectū ꝙ ad declarādā ipſius dei ſubſtātiā
oīno inſufficiēs iueniꝶ. Habet eni effectus ſuarū cāuſarum
ſuo mō ſilitudinē: cū agens agat ſibi ſilē: nō tñ effect⁹ ad
perfectā agentis ſilitudinē ſemꝑ pertingit. ℂ Humana
igiꝶ rō ad cognoſcēdum fidei veritatē que ſolū vidēti-
bus diuinā ſubam pōt eſſe notiſſima: ita ſe hꝫ ꝙ ad eaꝫ
pōt aliquis veras ſilitudines colligere: que tñ non ſuffi-
ciūt ad hoc ꝙ pdicta veritas quaſi demōſtratiue vel ꝑ
Idē hea. th. pª par. q. 32. ar. 1. ſe intellecta cōprehendaꝶ. Utile tñ eſt vt in hꝫ rōnibus
quātūcūqꝫ debilibus ſe mens humana exerceat: dūmō
deſit cōprehendēdi vel demonſtrandi pſumptio: qꝛ de
reb⁹ altiſſimis etiā parua ⁊ debili ꝯſideratione aliquid
In ſue. c. 5. poſſe iſpicere iucūdiſſimū eſt: vt ex dictis appet. Cui g-
dem ſnie auctoritas Hylarij ꝯcordat: qui ſic diē in li° de
trini. loquēs de hꝫ veritate. Hec credēdo incipe pcurre-
re: pſiſte ⁊ ſi non ꝑuenturū ſciam: gratulabor tamē ꝓfe-
cturū. Qui eni pie infinita pſequiꝶ: etſi non cōtingat ali-
quādo: ſemꝑ tamē ꝓficiet procedēdo. Sed te ne inſeras
in illud ſecretuz ⁊ archanū interminabilis veritatis nō
te imergas: ſummaꝫ intelligētie cōprehendere pſumēs:
ſed intellige incomprehenſibilia eſſe.

ℂ Quis ordo ⁊ modus ꝓcedēdi ſit in hoc ope. Ca. IX.

Ex premiſſis igiꝶ euidēter appa-
ret ſapientis intētio-
nem circa duplicē veritateꝫ diuinoꝝ debe-
re verſari: ⁊ circa errores cōtrarios deſtru-
endos: ad quarū vnā iueſtigatio rōnis per-
Diſtō bl. tingere pōt: alia vō oēm rōnis excedit iduſtriā. ℂ Dico
autē duplicē veritateꝫ diuinoꝝ: non ex parte ipſius dei
que eſt vna ⁊ ſimplex veritas: ſed ex parte cognitionis
noſtre que ad diuina cognoſcēda diuerſimode ſe habet.
ℂ Ad pme igiꝶ veritatis manifeſtationē per rōnes de-
mōſtratiuas gbus aduerſarius cōuinci poſſit ꝓcedēdū
eſt. Sꝫ qꝛ tales rōnes ad ſcḋam veritatē haberi nō poſ-
ſunt: nō dꝫ eſſe ad hoc intētio vt aduerſarius rōnib⁹ con-
uincaꝶ: ſed vt eius rōnes quas cōtra veritatē habet ſol-
uātur: cū veritati fidei rō nālis cōtraria eē nō poſſit: vt
Cap. 7. oſtenſuz eſt. Singularis vō modus ꝯuincendi aduerſa-
riū cōtra hꝫ veritatē: eſt ex auctoritate ſcripture diuini-
tus cōfirmata miraculis. Que eniꝫ ſupra rōnem huma-
nam ſunt nō credimus niſi deo reuelante. Sūt tamē ad
Idē pª p. q. 32. ar. 1. hꝫ veritatē manifeſtādam rōnes alique veriſiles indu-
cende: ad fideliū quidē exercitium ⁊ ſolatiū: nō autē ad
aduerſarios ꝯuincēdos: qꝛ ipſa rōnum inſufficiētia eos
Diuiſio opis magis in ſuo errore cōfirmaret: dū eſtimarēt nos ꝓpter
tā debiles rōnes veritati fidei cōſentire. Mō ergo poſi-
to ꝓcedere intēdentes: pmū nitemur ad manifeſtatiōeꝫ
In trib⁹ libris illius veritatis quā fides pfitetur ⁊ rō iueſtigat: inducen-
do rōnes demōſtratiuas ⁊ ꝓbabiles: quarū quaſdaꝫ ex
Libro 4°. libris phorum ⁊ ſanctoꝝ collegimus: per quas veritas
cōfirmetur ⁊ aduerſarius ꝯuincaꝶ. Deinde vt a manife-
ſtatioribus nobis ad minus manifeſta fiat ꝓceſſus: ad il-
lius veritatis manifeſtationē ꝓcedemus que rōneꝫ ex-
cedit: ſoluētes rōnes aduerſarioꝝ: ⁊ rōnib⁹ ꝓbabilib⁹ ⁊
auctoritatibus quātū deus dederit veritatē fidei decla-
Diuiſio triū librorum. rantes. ℂ Intēdentibus igiꝶ nobis per viam rōnis ꝓ-
ſequi ea que de deo rō humana iueſtigare pōt: pmo oc-
currit cōſideratio de his que deo ſm ſeipm conueniūt:
ſecūdo vō de proceſſu creaturarū ab ipſo: tertio autē de
Uſqꝫ ad. c. 15 ordine creaturarū in ipm ſicut in finem. ℂ Inter ea vō
que de deo ſm ſeipm cōſideranda ſunt: pmittenduꝫ eſt
quaſi totius operis neceſſarium fundamentuꝫ conſide-
ratio qua demōſtratur deū eſſe. Quo nō habito ſuppo-
ſita ois ꝯſideratio de reb⁹ diuinis neceſſario tollitur.

ℂ De opinione dicentium ꝙ deum eſſe demonſtrari nō poteſt: cum ſit per ſe notum. Cap. X.

Idē hea. th. pª par. qō. 2. ar. 1. Hec autem conſideratio qua gonitur ad demonſtrandū
deum eē ſupflua fortaſſe quibuſdam vide-
Falſa opio q rudāꝓbatur. bitur: qui aſſerūt ꝙ deuꝫ eē per ſe notū eſt:
ita ꝙ eius cōtrariuꝫ cogitari nō poſſit: ⁊ ſic
deum eē demōſtrari nō pōt. Qḋ quideꝫ videtur ex his.
P Illa eni per ſe eſſe nota dicunꝶ: que ſtatiꝫ notis terminis
cognoſcuntur: ſicut cognito gd eſt totuꝫ ⁊ gd eſt pars: ſta-
tim cognoſcitur: ꝙ omne totum eſt maius ſua parte: hꝫ
autē eſt hoc qḋ dicimus deū eſſe. Nam noīe dei intelli-
gimus aligd quo maius cogitari nō pōt: hoc autē in in-
tellectu formaꝶ ab eo qui audit ⁊ intelligit nomē dei: vt
ſic ſaltem in intellectu iā deuꝫ eē oporteat. Nec pōt in in-
tellectu ſolū eſſe: nā qḋ in intellectu ⁊ in re eſt: maius eſt
eo qḋ in ſolo intellctu eſt. Deo autē nihil eē maius vt ipa
nois ratio demōſtrat: vnde reſtat ꝙ deū eē per ſe notuꝫ
2° eſt: quaſi ex ipſa ſignificatiōe nois manifeſtū ſit. ℂ Itē
cogitari gdem pōt ꝙ aligd ſit qḋ nō poſſit cogitari non
eē: qḋ maius eſt euidēter eo ꝙ pōt cogitari non eē: ſic g
deo aligd maius cogitari poſſet ſi ipe poſſet cogitari nō
eſſe qḋ eſt cōtra rōneꝫ nois. Relinquitur igitur ꝙ deū eē
3° per ſe notū eſt. ℂ Adhuc. Propōnes illas opꝫ eē notiſ-
ſimas per ſe in gbus idē de ſeipſo pdicatur: vt hō eſt ho-
mo: vel quarū predicata in definitionibus ſubiectoꝝ in-
cluduntur: vt hō eſt aial. In deo aūt hoc pre alijs inueni-
Cap. 33. tur: vt infra oſtēdeꝶ: ꝙ ſuū eſſe eſt ſua eſſentia: ac ſi ideꝫ
ſit qḋ reſpondetur ad queſtionē an eſt. Si g cū dī deus
eſt pdicatū: vel eſt ideꝫ ſubiecto: vel ſaltē in definitione
4° ſubiecti includiꝶ: ⁊ ita deū eē per ſe notum erit. ℂ Am-
plius. Que nāliter ſunt nota: per ſe cognoſcūtur: nō eniꝫ
ad ea cognoſcēda inqſitionis ſtudio ꝑueniꝶ: deū auteꝫ
eſſe nāliter notū eſt: cū in deum nāliter deſideriū homi-
nis tēdat ſicut in vltimū finē: vt infra patebit: eſt igiꝶ ꝑ
5° ſe notū deum eē. ℂ Item. Illud per ſe notū opꝫ eē: quo
omnia alia cognoſcūtur: deus autē hꝫ eſt. Sicut eni lux
ſolis pn͂ eſt ois viſibilis perceptionis: ita diuina lux ois
intelligibilis cognitionis pn͂ eſt: cum ſit in quo pmum
maxime lumē intelligibile inueniꝶ: opꝫ igitur ꝙ deū eē
per ſe notū ſit. Ex his igiꝶ ⁊ ſilib⁹: aliqui opinanꝶ deum

eē ſic

eē ſic p ſe notū exiſtere vt ɔtꝛiuꝫ mēte cogitari nō poſſit.

¶ Reprobatio pmiſſe opinionis: ⁊ ſolutio rationuꝫ premiſſarum. Cap. XI.

Idē de veri. q.10.ar.12.

PRedicta autē opinio prouenit partim quidē ex cōſuetudine: qua a pncipio hoīes aſſueti ſūt nomē dei audire ⁊ inuocare: cōſuetudo autē ⁊ precipue que eſt a pncipio viꝫ nature obtinet: ex quo cōtingit vt ea gbus a pueritia animus imbuit: ita firmiter teneāt ac ſi eſſent nāliter ⁊ per ſe nota. Partim vo contingit ex eo q nō diſtinguiſ qd eſt notuꝫ per ſe ſimpliciter: ⁊ qd quo ad nos notum. Naꝫ ſimplr qdē deum eē per ſe notū eſt: cū hoc ipꝫ qd deus eſt ſit ſuū eē. Sed qꝛ hoc ipm qd deus eſt mēte concipere non poſſumus: remanet ignotū quo ad nos: ſicut omne totū ſua pte maius eē: per ſe notū eſt ſimplr. Ei autē qui rōnē toti9 mente non ɔciperet: oporteret eē ignotum. Et ſic fit vt ad ea que ſunt notiſſima rerū: noſter intellꝰ ſe habeat vt oculus noctue ad ſolē: vt diciſ 2° metaphyſice.

Cognitū quo ad nos ⁊ ſimpliciter.

Tex.cō. p1 Solo.p° rōnis oppoſite opinionis.

¶ Nec opꝫ vt ſtatim cognita huius nois deus ſignificatione deū eē ſit notum: vt pma rō intēdebat. Primo qdem qꝛ nō oibus notū eſt etiā concedētibus deū eē q deus ſit id quo maius cogitari nō poſſit: cū multi antiquoꝝ mūdū iſtuꝫ diſerant deum eē. Nec etiā ex interptationib9 huius nominis deus: quas Damaſcenus ponit: aliqd hꝫ intelligi datur. Deinde qꝛ dato q ab oibus per hoc nomē de9 intelligaſ: aliqd quo maius cogitari nō poſſit: non neceſſe erit aliqd eſſe quo maius cogitari non pōt in rerum nā. Eodē eniꝫ mō neceſſe eſt poni rem ⁊ nois rōnem. Ex B autē q mēte cōcipitur: qd pfertur hoc noie deus: nō ſequiſ deum eſſe niſi in intellectu: vñ nec oportebit id qd maius cogitari nō poteſt eē niſi in intellectu: ⁊ ex B non ſeqtur q ſit aliqd in rerum nā quo maius cogitari non poſſit: ⁊ ſic nullū incōueniēs accidit ponētib9 deum non eē. Nō eniꝫ incōueniēs eſt quolibet dato vel in re vel in intellꝰ aliqd maius cogitari poſſe: niſi ei qui ɔcedit eſſe

Lib° p° caß. 11.

2 aliqd quo magis cogitari nō poſſit in reruꝫ nā. ¶ Nec etiā opꝫ vt ſecūda ratio pponebat deo poſſe aliqd maius cogitari ſi pōt cogitari nō eē. Nam q poſſit cogitari nō eē: nō ex imꝑfectione ſui eē eſt: vel incertitudie: cū ſuuꝫ eē ſit ſm ſe manifeſtiſſimū: ſed ex debilitate noſtri intellꝰ: qui euꝫ intueri nō pōt per ſeipm: ſed ex effectib9

3 eius. Et ſic ad cognoſcēdum ipm eſſe rōcinādo pducit. ¶ Ex quo ēt tertia rō ſoluiſ. Naꝫ ſicut nobis p ſe notuꝫ eſt: q totū ſua pte ſit mai9: ſic vidētib9 ipſaꝫ diuinā eēntiā p ſe notiſſimū eſt deū eē: ex B ſua eēntia eſt ſuū eē: ſꝫ qꝛ ei9 eēntiā videre nō poſſumus: ad ei9 eē cognoſcēdum nō p ſeipm: ſꝫ p eius effect9 puenimus. ¶ Ad 4um ēt pꝫ

Immo deuꝫ eē notū ē per aliquā ſilitudinē ſuam p. capacā. p° p. q.2.ar.2. ad pmū.

4 ſolo: ſic eni hō nāliter deū cognoſcit ſicut nāliter ipꝫ deſiderat. Deſiderat aūt ipm hō nāliter inqꝫtuꝫ deſiderat nāliter beatitudinē: que eſt qdā ſilitudo diuine bonitatis. Sic igiſ nō opꝫ q de9 ipſe in ſe ɔſiderat9 ſit nāliter notus hoī: ſed ſilitudo ipſius: vñ opꝫ q p eius ſilitudines in effectib9 reptas in cognitionem ipſius hō ratiocinando perueniet. ¶ Ad 5um etiā de facili pꝫ ſolo. Nam deus eſt qdē id quo oia cognoſcunſ: non ita q alia non cognoſcanſ niſi eo cognito: ſicut in pncipijs p ſe notis accidit: ſꝫ qꝛ p ei9 influētiā oīs cauſaſ in nobis cognitio.

Deum eē non eſt p ſe notū: ſꝫ p° iter credibilia. p° p. q.2.ar.2.ad 2m.

Immo opꝫ hꝫ: qꝛ ē rōne nā

5 li et viſio ... ne i p° cap. hec oia recōſiliantur.

¶ De opinione dicentium q deum eſſe demonſtrari nō poteſt: ſed ſola fide teneatur. Cap. XII.

Hec opio fuit rabbimoyſ lib. 3° cap. 6. Idē p° p. q. 55. ar. 3. ad pmum. Ciclo erroꝝ.

EST autem quedam alioꝝ opinio pdicte poſitioni cōtraria: per quaꝫ etiam inutilis redderetur conat9 pbare intēdentium deum eſſe. Dicunt enim q deum eē non poteſt per rationeꝫ inueniri: ſed per ſolam viam fidei ⁊ reuelationis eſt acceptuꝫ. ¶ Ad hoc autē dōm moti ſunt qdem ppter debilitatē rōnum: quas aliqui inducebāt ad pbāduꝫ deū eē. Poſſet tamē hic erroꝛ fulcimentū aliqd falſo ſibi aſſumere: ex quorūdam phoꝝ dictis qui oſtēdūt in deo per rōnē idē eſſe eſſentiā ⁊ eē. ſ. id qd reſpōdetur ad quid eſt: ⁊ ad queſtionē an eſt. Uia autē rationis pueniri non pōt: vt ſciaſ de deo quid eſt: vnde nec rōne videſ poſſe demōſtrari an deus ſit.

Potius ponuntur. P

¶ Itē ſi pncipiuꝫ ad demōſtrandum an eſt ſm artē phi opꝫ accipere qd ſignificet nomen: rō vo ſignificata per nomē eſt definitio ſm phm in 4° metaphice. Nulla igiſ remanebit via ad demonſtrandum deū eſſe: remota diuine eēntie vel qdditatis cognitione. 2°

¶ Itē: ſi demōſtrationi pncipia a ſenſu cognitionis originē ſumūt: vt in poſteriorib9 oſtēditur: ea que oēꝫ ſenſum ⁊ ſenſibilia excedūt videntur indemōſtrabilia eſſe: hꝫ autē eſt deum eē: eſt igitur indemonſtrabile. 3°

¶ Hꝫ autē ſnie falſitas nobis oſtēditur: Tuꝫ ex demonſtrationis arte que ex effectibus cauſas cōcludere docet: Tuꝫ ex ipſo ſciaruꝫ ordine. Nam ſi nō ſit aliqua ſcibilis ſubſtantia ſupra ſubam ſenſibilē: non erit aliqua ſcia ſupra nālem: vt dꝛ in 4° metaphice: Tuꝫ ex phoꝝ ſtudio qui deū eſſe demōſtrari conati ſunt: Tuꝫ etiā aplica veritate aſſerente. Ro.p. Inuiſibilia dei per ea que facta ſunt intellecta ɔſpiciuntur.

Improbō dicti erroris.

¶ Nec hoc dꝫ mouere q in deo idē eſt eſſentia ⁊ eē: vt pma rō pponebat. Nam hoc intelligitur de eē quo deus in ſeipſo ſubſiſtit: qd nobis q̄le ſit: ignotum eſt ſicut eius eēntia: nō aūt intelligitur de eē qd ſignificat cōpoſitionē intellꝰ: ſic eni eē deuꝫ ſub demōſtratione cadit: dū ex rōnib9 demōſtratiuis mens noſtra inducit hꝫ ppōnē de deo formare: qua exprimat deum eē.

Solo p° rōnis. Idē p° p. q. 3.ar.4.ad 2m Et ō po.q.7. ar.2.ad pm.

¶ In rōnib9 aūt in gbus demōſtraſ deū eſſe nō opꝫ aſſumi pro medio diuinā eſſentiā ſiue qdditatē: vt ſecūda rō pponebat: ſed loco qdditatis accipiſ p medio effectus: ſicut accidit in demōſtrationib9: qꝛ ⁊ ex hꝫ effectu ſumiſ rō huius nois deus. Nam oīa diuina noia imponūtur vel ex remotione effectuū diuinoꝝ ab ipſo: vel ex aliqua habitudine dei ad ſuos effect9.

Solo ſcd̄e rationis.

Patet etiā ex hoc q etſi deus ſenſibilia omnia ⁊ ſenſuꝫ excedat: ei9 tamē effectus ex quibus demōſtratio ſumitur ad pbanduꝫ deū eſſe ſenſibiles ſunt: ⁊ ſic noſtre cognitionis origo in ſenſu eſt: etiā de his que ſenſum excedant.

Solo tertie rationis.

¶ Rationes ad pbandum deum eſſe. Cap. XIII.

Idē p° p. q. 2.ar.3.

OStenſo igitur q nō eſt vanuꝫ niti ad demōſtrandū deum eē: pcedamus ad ponēdū rōnes gbus tam phi q̄ doctores catholici deū eſſe pbauerūt. Primo autē ponemus rōnes gbus Ariſtoteles pcedit ad pbandū deū eē: qui hoc pbare intēdit ex pte motus duabus vijs. Quaruꝫ prima talis eſt. Omne qd mouetur: ab alio mouetur: pꝫ autē ſenſu aliqd moueri: vtputa ſolem: ergo alio mouēte mouetur. Aut ergo illd mouēs mouetur: aut nō. Si non mouet: ergo habemus ppoſitum: q neceſſe eſt ponere aliqd mouens imobile: ⁊ hoc dicimus deū. Si autē mouet: ergo ab alio mouēte mouet: aut ergo eſt pcedere in infinitū: aut eſt deuenire ad aliqd mouens imobile: ſed nō eſt pcedere in infinitum: ergo neceſſe eſt ponere aliqd primū mouēs imobile. In hac autē pbatione ſunt due ppōnes pbāde. ſ. q omne motū mouet ab alio: ⁊ q in mouentibus ⁊ motis nō ſit pcedere in infinituꝫ. Quoꝝ primū pbat phꝰ tribus modis.

Opuſ. 3° c. 3. Duę vię A p. pbātes deum eſſe. 1

Hec rō habetur. 8. phy. te. ɔ. 28. ⁊ infra.

¶ Primo ſic. Si aliqd mouet ſeipm: oportet q in ſe habeat pn̄m motus ſui: alꝛs manifeſte ab alio moueret. Opꝫ etiā q ſit pmo motuꝫ. ſ. q moueat rōne ſuiipſius: ⁊ nō rōne ſue partis: ſicut mouet aial per mo

p° phō p° ppoſitionis. 7. phy. i pn°

tum pedis:ſic eni totũ nõ moueret a ſe ſed a ſua parte:ꝛ
vna pars ab alia. Oportet etiã ipm diuiſibile eẽ ꝛ babe
re partes:cũ omne qḋ mouet ſit diuiſibile:vt probat in
A tex. cõ. 5. vſq3 ad.tc.c. 10. 6.phyſicoꝝ. His ſuppoſitis ſic arguit. Hoc qḋ a ſeipſo
ponitur moueri eſt pmo motũ:ergo ad quieté vni9 par
tis eius nõ ſequitur quies totius Si eniꝫ quieſcẽte vna
parte:alia pars eius moueret:tunc ipſuꝫ totum nõ eſſet
primo motũ:ſed pars eius que mouet alia quieſcẽte:ni
bil autẽ qḋ quieſcit quieſcẽte alio mouetur a ſeipſo. Cu
ius eni quies ad quieté ſequit alterius:opꝫ ꝙ motus ad
motũ alterius ſequatur:ꝛ ſic nõ mouet a ſeipſo:ergo B
qḋ ponebat a ſeipſo moueri nõ mouet a ſeipſo:neceſſe
Obiectio. eſt ergo omne qḋ mouet:ab alio moueri. ¶ Nec obui
at huic rõni ꝙ forte aliqs poſſet dicere ꝙ eius qḋ ponit
mouere ſeipm:pars nõ poteſt quieſcere. Et iterũ ꝙ par
tis nõ eſt qeſcere vel moueri niſi per accñs:vt Auicẽna
Solutio. calũniat. ¶ Quia vis rõnis in hoc ɔſiſtit:ꝙ ſi aliqs ſe
ipſuꝫ moueat pmo ꝛ per ſe nõ rõne partiũ:opꝫ ꝙ ſuum
moueri nõ depẽdeat ab aliquo:moueri aũt ipſi9 diuiſi
bilis ſicut ꝛ eius eẽ depẽdeat a partibus:ꝛ ſic nõ põt ſe
ipſum mouere pmo ꝛ per ſe. Nõ requirit g̃ ad veritatẽ
ɔcluſionis inducte:ꝙ ſupponat partẽ mouẽtis ſeipſum
quieſcere quaſi qḋdam veruꝫ abſolute:ſed opꝫ hãc cõ
ditionalẽ eſſe verã:ꝙ ſi quieſceret pars ꝙ quieſceret to
tum:que gdẽ poteſt eſſe vera:etiã ſi antecedẽs ſit ipoſ
ſibile:ſicut iſta conditionalis eſt vera:ſi hõ eſt aſin9:eſt
2° pbõ h° p poſitõis. ꝛ h3 8 phy.tc.cõ. 27.ꝛ infra. irrõnalis. ¶ Secũdo pbat per iductionẽ ſic. Omne qḋ
mouet per accidẽs nõ mouet a ſeipo:mouet eni ad mo
tum alterius. Simil'r neqꝫ qḋ mouet per violẽtiam vt
manifeſtũ eſt:neqꝫ que mouẽtur per nãm vt ex ſe mo
ta. ſicut aialia que cõſtãt ab aia moueri. Nec que mouẽ
tur per nãm:vt grauia ꝛ leuia:qꝛ hec mouent a generã
te vel remouẽte phibens. Omne aũt qḋ mouet:aut mo
uetur per ſe:aut per accidẽs. Si per ſe:vel per violẽtiã:
vel per nãꝫ:ꝛ hoc vel motũ ex ſe:vt animal. vel nõ mo
tum ex ſe:vt graue ꝛ leue:ergo omne qḋ mouet:ab alio
3° pbõ h° p poſitõis ꝛ h3 8° phy.t.cõ. 40. mouet. ¶ Tertio pbat ſic. Nihil ideꝫ eſt ſimul in actu
ꝛ in potẽtia reſpectu eiuſdẽ:ſed omne qḋ mouet inq̃tũ
h3 eſt in potẽtia:qꝛ motus eſt actus exiſtentis in potẽtia
ſm ꝙ h3:omne autẽ qḋ mouet eſt in actu inquantũ h3:
qꝛ nihil agit niſi ſm ꝙ eſt in actu:ergo nihil eſt reſpectu
eiuſdẽ actu mouẽs ꝛ motum:ꝛ ſic nihil mouet ſeipſum.
Mot9 capit 2r. put ẽ act9 exñtis i po°ꝛ p q̃cũqꝫ ope ratione. ¶ Sciẽduꝫ autẽ ꝙ Plato qui poſuit omne mouẽs mo
ueri cõius accepit nomẽ motus q̃ Ariſtoteles. Ariſt.n.
pprie accepit motũ ſm ꝙ eſt actus exiſtẽtis in potẽtia
ſm ꝙ h3:qualiter nõ eſt niſi diuiſibiliũ ꝛ corpoꝝ:vt p
batur in.6.phyſicoꝝ. Scḋm Platonẽ autẽ mouens ſe
ipſuꝫ nõ eſt corpus. Accipiebat eni motuꝫ pro qualibet
operatione:ita ꝙ intelligere ꝛ opari ſit qḋdam moueri:
Tex.c. 28. Cõmẽta.8° phy.cõ.40. quẽ etiam modũ loquẽdi Ariſto.tangit in 3° de anima.
Scḋm hoc ergo dicebat primũ mouẽs ſeipſum moue
re:qḋ intelligit ſe ꝛ vult vel amat ſe:qḋ in aliquo nõ re
pugnat rõnibus Ariſt. Nihil eni differt deuenire ad ali
quod primum qḋ moueat ſe ſm Platonem:ꝛ deuenire
h° pbatio 2° ppõnis. Hec rõ ſu mit a phi. 8 tex.cõ.3.vſqꝫ ad cõ.10. A t.c.32.vſ qꝫ ad tex.35. ad primum qḋ oino ſit imobile ſm Ariſto. ¶ Aliã aũt
ppõnem.ſ.ꝙ in mouẽtibus ꝛ motis nõ ſit pcedere in i
finitũ:pbat tribus rõnibus. ¶ Quarum pma talis eſt.
Si in motoribus ꝛ motis pcedit in infinitũ:opꝫ oia h3
infinita corpora eẽ:qꝛ omne qḋ mouetur eſt diuiſibile ꝛ
corpus:vt pbatur in.6.phyſicoꝝ. omne autẽ corpus qḋ
mouet motũ ſimul dũ mouet mouetur:ergo oia iſta ifi
nita ſimul mouent dũ vnũ eoꝝ mouetur:ſed vnũ eorũ
cũ ſit finitũ mouet tẽpore finito:ergo oia illa ifinita mo
uent tẽpore finito:hoc aũt eſt ipoſſibile:g̃ ipoſſibile eſt
ꝙ in motoribus ꝛ motis procedatur in infinitũ. Qz aũt

ſit impoſſibile ꝙ infinita predicta moueãtur tẽpore fi
nito:ſic pbat. Mouẽs ꝛ motum opꝫ eſſe ſimul:vt pbat
inducendo in ſingulis ſpẽbus motus:ſꝫ corpora nõ poſ
ſunt ſimul eẽ niſi per ɔtinuitatẽ vel ɔtiguationẽ. cum g̃
omnia pdicta mouẽtia ꝛ mota ſint corpora vt pbatum
eſt:opꝫ ꝙ ſint quaſi vnũ mobile per ɔtinuationẽ vel cõ
tiguationẽ:ꝛ ſic vnũ infinituꝫ mouebitur tẽpore finito
qḋ eſt ipoſſibile:vt pbatur.6.phyſicoꝝ. ¶ Secũda rõ A tc.cõ.60. vſqꝫ ad.t.cõ. 74.
ad idẽ pbandũ talis eſt. In mouẽtibus ꝛ motis ordina
tis:quoꝝ.ſ.vnũ per ordinẽ ab alio mouet hoc neceſſe ẽ Hec 2° rõ ẽ Ar.8.phy.t.
inueniri ꝙ remoto pmo mouẽte vel ceſſante a motiõe cõ.33.
nullum alioꝝ mouebit neqꝫ mouebit:que primũ eſt cã
mouendi oĩbus alijs:ſed ſi ſunt mouẽtia ꝛ mota per or
dinem in ifinitũ:nõ erit aliqḋ primũ mouẽs:ſed omnia
erunt quaſi media mouẽtia:ergo nullũ alioꝝum poterit
moueri:ꝛ ſic nihil mouebit in mundo. ¶ Tertia proba Hec h3.8. phy.tex.35.
tio in idẽ redit niſi ꝙ eſt ordine trãſmutato incipiẽdo.ſ.
a ſuperiori:ꝛ eſt talis. Id qḋ mouet inſtrumẽtaliter nõ
poteſt mouere niſi ſit aliqd qḋ principal'r moueat:ſed ſi
in infinitũ procedat in mouẽtibus ꝛ motis:oia erũt q̃ſi
inſtrumẽtaliter mouẽtia:qꝛ ponẽtur ſicut mouẽtia mo
ta:nihil autẽ erit ſicut pncipale mouẽs. ergo nihil moue
bit. Et ſic pꝫ pbatio vtriuſqꝫ ppõnis que ſupponebat
in pma demõſtrationis via:qua pbat Ariſt. eẽ pmũ mo 2° via hec h3 8.phy.t.c.36
torẽ imobilẽ. ¶ Secũda via talis eſt. Si omne mouẽs
mouet:aut hec ppoſitio eſt vera p ſe:aut p accñs. Si p
accñs:ergo nõ eſt neceſſaria. Qḋ eni eſt p accñs verum:
nõ eſt neceſſariũ. ɔtingẽs eſt ergo nullũ mouẽs moueri:
ſed ſi mouẽs nõ mouet:nõ mouet:vt aduerſarius dic.g̃
ɔtingens eſt nihil moueri:nã ſi nihil mouet:nihil moue
tur. hoc aũt h3 Ariſto. p ipoſſibili:ꝙ.ſ.aliquando nullus
motus ſit:g̃ primũ nõ fuit ɔtingẽs:qꝛ ex falſo ɔtingenti
nõ ſequit falſuꝫ ipoſſibile:ꝛ ſic hec ppõ. Omne mouẽs
mouet:nõ fuit per accñs vera. ¶ Itẽ ſi aliqua duo ſunt
iũcta p accñs in aliquo:ꝛ vnũ illoꝝ inuenit ſine altero:
pbabile eſt ꝙ alterũ abſqꝫ illo iueniri poſſit:ſicut ſi al
bũ ꝛ muſicuꝫ inueniunt in ſorte:ꝛ in platone inuenit mu
ſicũ abſqꝫ albo:pbabile eſt ꝙ in aliquo alio poſſit inue
niri albũ abſqꝫ muſico. Si igit mouẽs ꝛ motuꝫ ɔiũgũ 8.phy.tc.37.
tur in aliquo per accñs:motuꝫ aũt inuenit in aliq̃ abſqꝫ
eo ꝙ moueat:pbabile eſt ꝙ mouẽs inueniat abſqꝫ eo
ꝙ moueat. ¶ Nec ɔ hoc põt fieri inſtãtia de duobus. Solutio.
Quoꝝ vnum ab altero depẽdet:ſed nõ ecõuerſo:vt pꝫ
de ſuba ꝛ accidẽte:hec eni nõ ɔiungũtur p ſe:ſꝫ p accñs.
¶ Si aũt pdicta ppõ eſt vera per ſe:ſil'r ſeqtur ipoſſi 8.phy.t.38.ꝛ infra.
bile vel incõueniẽs:qꝛ vel opꝫ ꝙ mouẽs moueat eadeꝫ
ſpecie motus qua mouet:vel alia. Si eadẽ:ergo oporte
bit ꝙ alterãs alteret:ꝛ vlterius ꝙ ſanans ſanet:ꝛ ꝙ do
cens doceat:ẽt ſm eãdem ſciam:hoc aũt eſt impoſſibi
le:nam docẽtem neceſſe eſt hẽre ſciam:addiſcẽtem vo ne
ceſſe eſt nõ hẽre:ꝛ ſic idẽ habebit ab eodẽ ꝛ nõ habebit:
qḋ eſt impoſſibile. Si aũt ſm aliã ſpẽm mot9 moueat:
ita.ſ.ꝙ alterãs moueat ſm locũ:ꝛ mouens ſm locũ au
geat:ꝛ ſic de alijs cuꝫ ſint finita genera ꝛ ſpẽs motus:ſe
quet ꝙ nõ ſit abire in infinitũ:ꝛ ſic erit aliqḋ pmũ mo
uens qḋ non mouet ab alio. Niſi forte aliquis dicat ꝙ
fiat reflexio hoc mõ:ꝙ completis oĩbus generib9 ꝛ ſpe
ciebus motus:iterũ oporteat redire ad primũ:vt ſi mo
uens ſm locũ alteret ꝛ alterans augeatur:iterũ augens
moueat ſm locum. Sꝫ ex hoc ſequetur ideꝫ qḋ prius.ſ.
ꝙ id qḋ mouet ſm aliquã ſpẽm motus ſm eandeꝫ mo
ueat:nõ imediate:ſed mediate. Relinquit ergo ꝙ opꝫ
ponere aliqḋ primũ qḋ primũ non moueatur ab aliquo
exteriori. Quia vo hoc habito.ſ.ꝙ ſit primũ mouẽs qḋ
non moueatur ab aliquo exteriori:nõ ſequit ꝙ ſit peni
tus imobile.

mus imobile. Ideo vlterius procedit Ariſto. dicendo ꝙ
hoc poteſt eē dupl'r. Uno modo ita ꝙ illud primum ſit
penitus imobile: quo poſito habeť ꝓpoſitū. ſ. ꝙ ſit ali-
quod primū mouēs imobile. Alio mō ꝙ illud primum
8.phy.40. moueať a ſe: ⁊ hoc videť ꝓbabile: qꝛ qđ eſt per ſe: ſemꝑ
eſt prius eo qđ eſt per aliud: vñ ⁊ in motis primū motū
rōnabile eſt per ſeipm moueri: nō ab alio. Sed hoc da-
to: iterū idē ſequetur. Nō eniȝ poteſt dici ꝙ mouens ſe-
ipſuȝ totum moueatur a toto: qꝛ ſic ſequerētur p̄dicta i-
conuenientia. ſ. ꝙ aliqs ſimul doceret ⁊ doceret: ⁊ ſimi-
liter in aliis motibus. Et iterum ꝙ aliquid ſimul eēt in
actu ⁊ in potētia: naȝ mouēs inquātum hᵒ eſt actu: mo-
tum vō in potētia. Relinquiť ergo ꝙ vna pars eius eſt
mouens tm̄ ⁊ altera mota: ⁊ ſic habeť idē qđ prius. ſ. ꝙ
8.phy.41. aliquid ſit mouēs imobile. Non autē pōt dici ꝙ vtraqȝ
pars moueatur: ita ꝙ vna ab alia: neqȝ qđ vna ps mo-
ueat ſeipſaȝ ⁊ moueat alterā: neqȝ ꝙ totuȝ moueat par-
tem: neqȝ ꝙ pars moueat totū: qꝛ ſequerētur p̄miſſa in-
cōuenientia. ſ. ꝙ aliqd ſimul moueret ⁊ moueret ſȝ eā-
dem ſpēm motus: ⁊ ꝙ ſimul eēt in potētia ⁊ actu: ⁊ vlte-
rius ꝙ totū non eēt primo mouēs ſe: ſed ratione partis.
Relinquiť ergo ꝙ mouētis ſeipm opȝ vnam partē eſſe
8.phy.45. imobilem ⁊ mouētē aliaȝ partem. Sȝ qꝛ in mouētibus
ſe que ſunt apud nos. ſ. in aialibus: pars mouens. ſ. aia: ⁊
ſi ſit imobilis per ſe: moueť tamē per accidēs: ideo vlte-
rius oſtendit ꝙ p̄mi mouētis ſeipſum: pars mouēs non
moueť: neqȝ per ſe: neqȝ per accidēs. mouentia enim ſe
que ſunt apud nos. ſ. aialia cum ſint corruptibilia pars
mouēs in eis moueť per accidēs: neceſſe eſt autem mo-
uentia ſe corruptibilia reduci ad aliqđ primuȝ mouens
ſe qđ ſit ſempiternum. neceſſe ergo eſt aliquē motorem
eē alicuius mouentis ſeipſuȝ: qui neqȝ per ſe: neqȝ ꝑ ac-
8.phy.46. cidens moueať. Qꝛ autē neceſſe ſit ſm ſuam poſitionē
aliqđ mouens ſeipſuȝ ſempiternum eē: pȝ. Si enim mo-
tus eſt ſempiternus vt ipſe ſupponit: opȝ qđ generatio
mouentiū ſeipſa que ſunt generabilia ⁊ corruptibilia ſit
perpetua: ſed huius perpetuitatis non poteſt eſſe cauſa
aliqđ ipſoꝝ mouētiū ſe: qꝛ nō ſemper eſt: nec ſimul oia:
Tuȝ qꝛ infinita eſſent: Tuȝ qꝛ nō ſunt ſimul. Relinquiť
ergo ꝙ opȝ eē aliqđ mouēs ſeipſuȝ perpetuū: qđ cauſat
perpetuitatē generationis in his inferioribus mouētibᵒ
ſe: ⁊ ſic motor eius nō moueť: neqȝ per ſe: neqȝ per acci-
8.phy.50. dens. ¶ Itē in mouētibus ſe videmus ꝙ aliqua icipiūt
de nouo moueri ꝓpter aliquem motuȝ quo nō mouenť
a ſeipſo: ſicut animal cū excitať a ſomno: digeſto cibo aut
aere alterato: quo quidē motu ipe motor mouens ſeipȝ:
mouetur per accidēs. Ex quo poteſt accipi ꝙ nullū mo-
uens ſeipſuȝ moueť ſemꝑ: cuius motor mouetur per ſe
vel per accidēs: primū mouēs ſeipſuȝ moueť ſemꝑ: alr
non poſſet eē motus ſempiternus: cum ois alius motus
a motu primi mouētis ſeipſuȝ cauſeť. Relinquiť igitur
ꝙ primū mouēs ſeipſuȝ moueť a motore qui non mo-
Solutio. ueť: neqȝ per ſe: neqȝ per accñs. ¶ Nec eſt cōtra hāc ra-
8.phy.52. tionem: ꝙ motores inferioꝝ orbiū mouent motū ſem-
piternū: ⁊ tamē dicūtur moueri per accñs: qꝛ dicunť mo-
ueri per accidēs nō rōne ſui ipſoꝝ: ſed rōne ſuoꝝ mobi-
lium que ſequunť motū ſuperioris orbis. Sȝ qꝛ deᵒ nō
12.meta.36. eſt pars alicuius mouētis ſeipm: vlterius Ariſto. in ſua
metaphyſica inueſtigat ex hoc motore qui eſt ps mouēs
ſeipm: aliū motorē ſeparatū oino qui eſt deᵒ. Cū eniȝ oē
mouēs ſeipm moueať ꝑ appetitū: opȝ ꝙ motor qui eſt
ps mouētis ſeipm moueat ꝓpter appetitū alicuius ap-
petibilis: qđ eſt eo ſupius in mouēdo: nam appetens eſt
quodāmō mouēs motū: appetibile aūt eſt mouēs oino
non motū: opȝ igiť eſſe primū motorē ſeparatum oino

imobilē qui eſt deus. ¶ Predictos aūt ꝓceſſus duo vi- pᵒ obiectio ꝯ
deť inſinuare. Quoꝝ primū eſt ꝙ ꝓcedūt ex ſuppōne p̄dicta.
eternitatis motus: qđ apud catholicos ſupponiť eē fal-
ſum. ¶ Et ad hoc dōm: ꝙ via efficaciſſima ad ꝓbāduȝ Reſpo.
deū eē: eſt ex ſuppōne eternitatis mundi: qua poſita vi-
deť eſſe manifeſtū ꝙ deus ſit. Nam ſi mūdus ⁊ motus
de nouo incepit: planū eſt ꝙ opȝ poni aliquaȝ cām que
de nouo ꝓducat mūdū ⁊ motuȝ: qꝛ omne qđ de nouo fit
ab aliquo inouatore opȝ ſumere originē: cum nihil edu-
cat ſe de potētia in actū: vel de non eē in eſſe. ¶ Scōm 2ᵒ obiectio ꝯ
eſt: qđ ſupponitur in p̄dictis demōſtrationibus primuȝ predicta.
motū. ſ. corpus celeſte eē motuȝ ex ſe: ex quo ſequiť ipm
eſſe aiatum: qđ a multis nō cōcediť. ¶ Et ad hoc dōm Reſpo.
eſt: ꝙ ſi primū mouens nō poniť motum ex ſe: oportet
ꝙ moueať imediate a penitus imobili. Unde ēt Ariſt.
ſub diſiūctione hāc cōcluſionē inducit: qđ. ſ. oporteat vł
ſtatiȝ deuenire ad p̄ᵐ mouēs imobile ſepatū: vł ad mo-
uēs ſeipȝ: ex q̊ ſtatiȝ deueniť ad mouēs p̄ᵐ imoᵇᵉ ſepatuȝ.
¶ Procedit aūt phs alia via 2ᵒ metaph. ad oſtēdēduȝ 3ᵒ via ad idē
non poſſe ꝓcedi in iſinitū in cauſis efficiētibus: ſed eſſe tex.cō.6.
deuenire ad vnā cām primam: ⁊ hāc dicimus deū: ⁊ hec
via talis eſt. In oībus cauſis efficiētibᵒ ordinatis primū
eſt cauſa medij: ⁊ mediū eſt cauſa vltimi: ſiue ſit vnum:
ſiue ſint plura media: remota aūt cauſa: remoueť id cu-
ius eſt cauſa: ḡ remoto p̄mo: mediū cauſa eē nō poterit.
ſed ſi ꝓcedať in cauſis efficiētibus in iſinitū: nulla cāruȝ
erit p̄ma: ḡ oēs alie tollētur: que ſunt medie: hoc aūt eſt
manifeſte falſum: ḡ opȝ ponere primā cām efficientem
eē: que deus eſt. ¶ Pōt ēt ⁊ alia ratio colligi ex verbis
Ariſto. in 2ᵒ libro metaph. Oſtēdit enī ibi ꝙ ea que ſūt Tex.c.4.
maxime vera: ſunt ⁊ maxime entia. In 4ᵒ etiā metaph. Tex.c.8.
oſtēdit eē aliqd maxime verū: ex hoc ꝙ videmus duo-
rum falſoꝝ vnum altero eē magis falſum: vñ opȝ vt al-
terum ſit ēt altero verius: hoc aūt eſt ſȝ approximatio-
nē ad id qđ eſt ſimpl'r ⁊ maxime verum. Ex qbus con-
cludiť pōt vlterius eē aliquid: qđ eſt maxime ens: ⁊ hoc di-
cimus deū. ¶ Adhuc etiam inducitur a Damaſce. alia Li.1.ca.5.
ratio ſumpta ex rerū gubernatione: quā ēt innuit Cōmē-
tator in 2ᵒ phyſicoꝝ. ⁊ eſt talis: impoſſibile eſt aliq̄ con- Cō.75.
traria ⁊ diſſonātia in vnū ordinē ꝯcordare ſemꝑ vł plu-
ries: niſi alicuius gubernatione: ex qua oībus ⁊ ſingulis
tribuiť: vt ad certū finē tēdāt: ſȝ in mūdo videmus res
diuerſaꝝ nārū in vnū ordinem ꝯcordare: nō vt raro ⁊ a
caſu: ſȝ vt ſemꝑ vel in maiori pte: opȝ ḡ eē aliqd: cuiᵒ ꝓ-
uidētia mūdus guberneť: ⁊ hoc dicimus deum.

¶ Qꝛ ad cogñē dei opȝ vti via remotiōis. Cap. XIIII.

OStenſo igitur ꝙ eſt aliquod primū ens:
qđ deum dicimus: opȝ eius con-
ditiones inueſtigare. Eſt autē via remotionis
vtenduȝ p̄cipue in conſideratione diuine ſub-
ſtantie. Nam diuina ſubſtātia oēm formā quā intellectᵒ
noſter attingit: ſua imenſitate excedit: ⁊ ſic ipſam appre-
hēdere nō poſſumus cognoſcēdo quid eſt: ſed aliqualē
eius habemus notitiā cognoſcēdo quid nō eſt. Tanto n.
eius notitie magis appropinquamus: quāto plura ꝑ in-
tellectum noſtrū ab eo poterimus remouere: tanto enī
vnūquodqȝ perfectius cognoſcimus: quāto differētias
eius ad alia plenius intuemur: habet enī res vnaqueqȝ
in ſeipſa eē ꝓprium ab omnibus aliis diſtinctū. ¶ Unde
⁊ in rebus quarū definitiones cognoſcimus. ¶ Primo
eas in genere collocamus per qđ ſcimus in cōmuni qd
eſt: ⁊ poſtmodum differētias addimus: quibus a rebus
aliis diſtinguať: ⁊ ſic perficitur ſubſtātie rei cōpleta no-
titia. ¶ Sed qꝛ in cōſideratione ſubſtantie diuine non
poſſumus accipere quid quaſi genus. ¶ Nec diſtōnez Diſtō diaꝝ

eius ab alijs rebus per affirmatiuas differẽtias accipe-
re poſſumus:opʒ eam accipere per differentias negati-
uas. Sicut autẽ in affirmatiuis differẽtijs vna aliã con-
trabit:ꝛ magis ad cõpletam deſignationẽ rei appropin
quat:ſm ꝙ a pluribus differre facit:ita vna differentia
negatiua per aliã cõtrabitur:que a pluribus differre fa-
cit. ℂ Sicut ſi dicamus deuʒ nõ eẽ accidẽs per hoc ꝙ
ab oibus accidẽtibus diſtigui͂. ℂ Deinde ſi addamus
ipm non eẽ corpus diſtinguemus ipm etiaʒ eẽ ab aliq-
bus ſubſtãtijs:ꝛ ſic per ordinẽ ab omni eo qḋ eſt preter
ipſuʒ per negationes hȯ diſtinguet:ꝛ tunc de ſubſtantia
eius erit ꝓpria cõſideratio cum cognoſcet:vt ab omni-
bus diſtinctus:non tamẽ erit ꝑfecta cognitio:q2 non co-
gnoſcetur quid in ſe ſit. ℂ Ad ꝓcedẽduʒ igitur circa dei
cognitionẽ per viã remotionis accipiamus ꝑn^m id qḋ ex
ſupiorib^9 iã mõſtratũ eſt.ſ.ꝙ deus ſit oino imobilis:qḋ

Auctas ſacre ſcripture.

etiã auctas ſacre ſcripture ꝯfirmat. Di͂ eniʒ Malach.3.
Ego deus ꝛ nõ mutor. Jaco.j. Apud quẽ nõ eſt trãſmu-
tatio. Nũeri.23. Nõ eſt de^9 quaſi hõ vt mutetur.

ℂ Qḋ deus ſit eternus. Cap.XV.

Idẽ p^a p.q.10.ar.2.ꝛ de po.q.3.ar.13. P

EX hoc autem apparet vlterius deuʒ
eſſe eternũ. Nam omne qḋ in-
cipit eẽ vel deſinit:per motũ vel mutatio-
nem hoc patitur. Oſtẽſum autẽ eſt deum

Cap.13.

eſſe oino imutabilem:eſt igitur eternus ca-

2°

rens pncipio ꝛ fine. ℂ Item:illa ſola tẽpore mẽſuranẽ
que mouentur:eo ꝙ tempus eſt numerus motus:vt pʒ

Tex.c.98. in 4° phyſicoꝝ. Deus autẽ eſt oino abſqʒ motu:vt iam

Cap.13. probatum eſt:tẽpore igi͂ non mẽſuratur:igi͂ in ipſo nõ
eſt prius vel poſterius accipere:non ergo habʒ eẽ poſt
non eẽ:nec non eẽ poſt eẽ poteſt habere:nec aliqua ſuc-
ceſſio in eſſe ipſius inueniri poteſt:q2 hec ſine tempore
intelligi nõ poſſunt eẽ. Jgitur carẽs principio ꝛ fine:to-

3° tum eẽ ſuũ ſimul hñs in quo rõ eternitatꝫ ꝯſiſtit. ℂ Ad-
huc:ſi deus aliqñ nõ fuit ꝛ poſtmoduʒ fuit ab aliq̃ edu-
ctus eſt de nõ eẽ in eẽ:non aũt a ſeipſo:q2 qḋ nõ eſt non
põt aliqḋ agere:ſi aũt ab alio illud eſt prius eo:oſtẽſum
eſt aũt deum eẽ primã cãm:nõ igi͂ eẽ incepit:vñ nec eẽ
deſinet:q2 qḋ ſemꝑ fuit hʒ virtutẽ ſemꝑ eẽndi:eſt igitur

4° eternus. ℂ Amplius. videmus in mũdo q̃daʒ que ſunt
poſſibilia eẽ ꝛ nõ eẽ.ſ.generabilia ꝛ corruptibilia:omne
aũt qḋ eſt poſſibile eẽ cãm habʒ:q2 cum de ſe equalr̃ ſe
habeat ad duo.ſ.eẽ ꝛ non eẽ:opʒ ſi ei appropriet eẽ ꝙ
hoc ſit ex aliqua cauſa:ſʒ in cauſis nõ eſt ꝓcedere in infi-

Cap.13. nitum:vt ſupra ꝓbatũ eſt ꝑ rõnẽ Ariſt. ergo opʒ ponere
aliquid qḋ ſit neceſſe eẽ.omne aũt neceſſariũ vel habet
cãm ſue neceſſitatis aliũde:vel non:ſed eſt ꝑ ſeipm ne-
ceſſariũ:nõ eſt aũt ꝓcedere in infinitũ in neceſſarijs que
habẽt cãm ſue neceſſitatis aliũde:ergo opʒ ponere ali-
qḋ primũ neceſſariũ qḋ eſt ꝑ ſeipm neceſſariũ:ꝛ hoc eſt
deus cum ſit ꝓma cauſa vt dcm̃ eſt:igi͂ deus eternus eſt:

5° cũ omne neceſſariũ ꝑ ſe ſit eternũ. ℂ Oſtẽdit et Ariſto.
ex ſempiternitate tpis ſempiternitatẽ motus:ex q̃ iterũ
oſtẽdit ſempiternitatẽ ſube mouẽtis:ꝓma aũt ſuba mo-
uens deus eſt:eſt igi͂ ſempiternus. negata eni ſempiter-
nitate tẽporis ꝛ motus:adhuc remanet rõ ad ſempiter-
nitatẽ ſube:nã ſi mot^9 icepit:opʒ ꝙ ab aliq̃ mouẽte ince-
pit:q ſi icepit ab aliq̃ agẽte icepit:ꝛ ſic vl̃ in inf^m ibit:vel
deuenie͂ ad aliqḋ qḋ nõ icepit. Huic et veritati diuina

Auctas ſacre ſcripture. auctas teſtimoniũ ꝓhibet. Vñ ps. Tu aũt dñe in etnũ ꝑ-
manes. Et idẽ. Tu aũt idẽ ipe es:ꝛ ãni tui nõ deficiẽt.

Idẽ p^a p.q.3.ar.1.ꝛ 2°. Et d po.q.1.ar.1.ꝛ.q.7.ar.1.

ℂ Qḋ i dõ nõ ẽ po^a pa^{ua}:ſʒ ẽ act^9 purus. XVI.

SI autem deus eternus eſt:neceſſe ẽ ipʒ
nõ eẽ in po^a. Oẽ eni id in cui^9
ſuba admiſce͂ po^a ſm id qḋ hʒ de po^a poteſt
non eẽ:q2 qḋ poteſt eẽ:põt non eſſe:deus aũt ſm ſe non
põt non eẽ:cũ ſit ſempiternus:in deo igi͂ nõ eſt potẽtia

Iſta ꝓceſſo ꝓbatur. P

ad eẽ. ℂ Adhuc:quis id qḋ quãdoqʒ eſt in po^a qñqʒ in

2°

actu:prius ſit tẽpore in po^a q̃ in actu:tñ ſimplr̃ act^9

In deo nõ eſt po^a nec paſſiua nec actiua ſʒ ſuis ꝓ ſuis act^9 ...

eſt prior potẽtia:q2 potẽtia nõ educit ſe in actum:ſʒ opʒ
ꝙ educatur in actum ꝑ aliqḋ qḋ ſit actu. oẽ igitur qḋ eſt
aliquo mõ in potẽtia habʒ aliqḋ prius ſe:deus autẽ eſt
primũ ens:ꝛ prima cã:vt ex ſupra dictis pʒ:non igi͂ ha-
bet in ſe aliqḋ potẽtie ãmixtuʒ. ℂ Itẽ:id qḋ eſt ꝑ ſe ne-

3° 3^m ſolo diſtinctio nois actiui ꝛ paſſiui q̃ ad mo^m ſignandi:ꝛ q̃ ad rẽ

ceſſe eẽ:nullo modo eſt poſſibile eẽ:q2 qḋ eſt per ſe ne-
ceſſe eẽ:non hʒ cauſam. Omne autẽ qḋ eſt poſſibile eẽ:
habʒ cauſam:vt ſupra oſtẽſum eſt. Deũ autẽ ꝑ ſe eſt ne-
ceſſe eẽ:nullo igitur modo eſt poſſibile eẽ:nihil ergo po-

4° ſignificatis ſol^9 appatẽtẽ ꝯdictiõeʒ: vel ꝙ duplr̃ eſt po^a diuina ꝛ trãſmu-

tẽtie in ſua ſubſtãtia inuenitur. ℂ Itẽ:vnũquodqʒ agit
ſm qḋ eſt actu:qḋ igi͂ non eſt totus act^9 nõ toto ſe agit:
ſed alio ſui:qḋ autẽ non toto ſe agit nõ eſt primũ agens:
agit eni alicuius participatione nõ ꝑ eẽntiã ſuam. ꝓmũ
igitur agẽs qḋ eſt deus:nullam habʒ potẽtiaʒ ãmixtã:ſʒ

5° tãdi alter ingeritum alterum.

eſt actus purus. ℂ Adhuc:vnũquodqʒ ſicut natum eſt
agere inquãtum eſt actu:ita natũ eſt pati inquãtum eſt
potẽtia:nam motus eſt actus in potẽtia exiſtẽtis:ſʒ de^9
eſt oino impaſſibilis:ac imutabilis:vt pʒ ex ꝓdictis:ni-

6° hil ergo habʒ de potẽtia.ſ.paſſiua. ℂ Itẽ videmus ali-
quid eẽ in mundo qḋ exit de potẽtia in actum:non autẽ
educit ſe de potẽtia in actum:q2 qḋ eſt potẽtia nondum
eſt:vñ nec agere põt:ergo opʒ eẽ aliquid aliud pri^9 quo
educatur de potẽtia in actum. Et iterum ſi hoc eſt exiẽs
de potẽtia in actum:oportet ante hoc aliquid aliud po-
ni quo reducatur in actum:hoc aũt in infinitũ ꝓcedẽ nõ
põt:ergo opʒ deuenire ad aliquid qḋ eſt tñ actu:ꝛ nullo
modo in potentia:ꝛ hoc dicimus deum.

ℂ Qḋ deus non eſt materia. Cap.XVII.

Idẽ p^a p.q.3.ar.2. Iſta ꝯ^a ꝓbat. P

APparet etiam ex hoc deum nõ eẽ
materiaʒ:q2 materia id qḋ
eſt in potẽtia eſt. ℂ Itẽ:materia nõ ẽ agẽ-

2°

di ꝓncipium:vñ efficiẽs ꝛ materia in idem
non incidũt ſm phm. deo autẽ conuenit eẽ
primam cauſam effectiuam rerũ:vt ſupra dictũ eſt:ipſe

3° igi͂ materia nõ eſt. ℂ Amplius. Sequi͂ res naturales
caſu exiſtere his qui in materiaʒ omnia reducebãt:ſicut

Te.cõ.77. in cauſam primam:cõtra quos agitur in 2° phyſicoꝝ. ſi
igitur deus qui eſt ꝓma cauſa ſit cauſa materialis rerũ:

4° ſequi͂ oia a caſu exiſtere. ℂ Item:mã non ſit cauſa ali-
cuius in actu niſi ſm ꝙ alteratur ꝛ mutatur:ſi igi͂ deus

Cap.13. eſt imobilis vt probatũ eſt:nullo modo põt eẽ rerum
cauſa per modũ materie. Hanc autẽ veritatẽ fides ca-
tholica cõfite͂ que deum nõ de ſua ſubſtãtia:ſed de ni-

Idem vt ſupra.ar.8. Secutus eſt Alexandruʒ q fecit libꝝ de mãtibus ubi ꝓbat conat oia eẽ vnũ in mã. Idẽ p^a p.q.3.ar.8.in ſo.ad 3^m. Tex.c.12.

hilo aſſerit cũcta creaſſe. In hoc autẽ inſania Dauid de
diuinãdo cõfunditur qui auſus eſt dicere deum eẽ ideʒ
qḋ prima materia:ex hoc ꝙ ſi nõ eẽnt idẽ oporteret dif-
ferre ea aliquibus differẽtijs:ꝛ ſic non eſſent ſimplicia.
nã in eo ꝙ per differentiam ab alio differt ipſa differẽ-
tia compoſitionem facit:hoc autem proceſſit ex ignorã-
tia qua neſciuit quid inter drãm ꝛ diuerſitatem interſit.
Differẽs enim vt in.10.metaph̃. determina͂. dicitur ad
aliquid.nam omne differẽs aliquo eſt differẽs:diuerſuʒ
autẽ aliquid abſolute dicitur ex hoc ꝙ nõ eſt idẽ. Diffe-
rentia igitur in his querẽda eſt que in aliquo conueniũt:
oportet eniʒ aliquid in eis aſſignari ſm qḋ differant:ſi-
cut due ſpẽs ꝯueniũt in gñe:vñ opʒ ꝙ differẽtijs diſtin-
guant͂. In his aũt q̃ in nullo ꝯueniũt nõ eſt q̃rẽdũ q̃ diffe-
rãt:ſʒ ſeipſis diuerſa ſũt:ſic eni ꝛ oppoſite dr̃e ab iuiceʒ
diſtiguunt͂:nõ eni ꝑticipãt gen^9 q̃ſi ꝑtẽ ſue eẽntie:ꝛ ideo
nõ eſt q̃rẽdũ qb^9 differãt:ſeipſis eni diuerſa ſũt. Sic et
deus ꝛ mã ꝓma diſtinguũtur:quoꝝ vnũ eſt act^9 purus:
aliud

aliud potentia pura:in nullo conuenientiam habentes.
ℭ Qꝫ in deo nulla ſit compoſitio. Cap. XVIII.
Idē p° p.q. 3.ar.7.z.8. Ita 2° pbaſ. p̄ — **E**X premiſſis autem concludi pōt
ꝙ in deo nulla ſit cō
poſitio. Nam in oī cōpoſito opꝫ eſſe actuꝫ
ꝛ potētiam:nō enim plura pñt ſimpl'r fieri
vnū niſi aliquid ibi ſit actus ꝛ aliquid po°.
Que.n.actu ſunt nō vniunſ niſi qſi colligata vel ſicut cō
gregata:que nō ſunt vnū ſimpl'r: in quib° etiā ipſe ptes
congregate ſunt ſicut potētia reſpectu vnionis:ſunt eniꝫ
vnite in actu poſtq̄ fuerint in po° vnibiles:in deo auteꝫ
2° nulla eſt po°.nō eſt igitur in eo aliqua cōpoſitio. ℭ Itē
oē cōpoſitū poſterius eſt ſuis cōponētib°. p̄m enim ens
3° qō deus eſt ex nullis cōpoſituꝫ eſt. ℭ Adhuc.oē cōpoſi
tum eſt potētia diſſolubile quātū eſt ex rōne cōpōnis:lꝫ
in quibuſdā ſit aliqd aliud diſſolutiōi repugnās: qō aūt
eſt diſſolubile eſt in po° ad non eſſe:qō deo non cōpetit:
cū ſit per ſe neceſſe eſſe:nō eſt ergo in eo aliq̄ cōpoſitio.
4° ℭ Amplius:oīs cōpoſitio idiget aliquo cōponēte.ſi.n.
cōpoſitio eſt:ex plurib° eſt:que aūt ſm ſe ſunt plura in
vnū nō cōueniūt niſi ab aliquo cōponēte vnirenſ:ſi igiſ
cōpoſitus eſſet deus hēret cōponētē:nō enim ipſe ſeipm
cōponere poſſꝫ:qꝛ nihil eſt cā ſuiipſius:eſſet enim prius
ſeipſo:qō eſt ipoſe.cōponēs aūt eſt cā efficiēs cōpoſiti.
ergo deus hēret cām efficientē:ꝛ ſic non eſſet cā p°:qō ſu
5° pra habitū eſt. ℭ Iteꝫ in quolibet gñe tanto aliquid eſt
nobilius quāto ſimplici°:ſicut in gñe calidi ignis qui nō
hꝫ aliquā pmixtionē frigidi:qō igiſ eſt in fine nobilitatꝫ
oīum entium:opꝫ eſſe in fine ſimplicitatis:hoc auteꝫ qō
eſt in fine nobilitatis oīum entiuꝫ dicimus deū cū ſit p°
cā:cā enim eſt nobilior effectu.nulla igitur cōpoſitio ei
6° accidere pōt. ℭ P̄.In oī cōpoſito bonū nō eſt hui° vel
illius partis ſed totius:ꝛ dico bonū ſm illam bonitateꝫ
que eſt ꝓpria totius ꝛ pfectio eius.naꝫ partes ſunt impꝰ
fecte reſpectu totius:ſicut partes hoīs non ſunt hō : par
tes eniꝫ numeri ſenarij nō hñt pfectionem ſenarij:ꝛ ſilr
partes linee nō pueniūt ad perfectionē mēſure: que in
tota linea iuenif:ſi ergo deus eſt cōpoſitus:pfectio ꝛ bo
nitas eius ꝓpria inuenif in toto.nō auteꝫ in aliqua eius
partiū:ꝛ ſic nō erit in eo pure id bonū qō eſt ꝓpriū ei:nō
7° eſt ergo ipſe p̄m ꝛ ſūmū bonū. ℭ Itē an̄ oēꝫ multitudi
nem opꝫ inuenire vnitatē:in oī aūt cōpoſito eſt multitu
do:igiſ opꝫ id qō eſt an̄ oīa.ſ.deū oī cōpoſitiōe carere.
ℭ Qꝫ i deo nihil ē violētū neqꝫ ꝑter nāꝫ. Cap. XIX.
Ita 2° pbaſ. p̄ — **E**X hoc autē concludiſ ꝙ in deo nihil
pōt eſſe violentū neqꝫ ex̄ nāꝫ.
Oē.n.id in quo aliqd violētum ꝛ ꝑter nām
inuenif:aliquid ſibi additū hꝫ.nā qō eſt de
ſba rei:nō pōt eſſe violētuꝫ neqꝫ ꝑter nām.
2° ℭ Ampli°.neceſſitas coactiōis eſt neceſſitas ex alio vl'
ab alio:in deo aūt nō eſt neceſſitas ex alio:ſꝫ eſt p ſeipm
3° neceñꝫ ꝛ cā neceñtati alijs:igiſ i eo nihil eſt coactū. ℭ Ad
huc.vbicūqꝫ eſt aliqō violētū:ibi pt eē aliqd ꝑter illud
qō rei p ſe ꝯuenit.nā violētū ꝯtraſ ei qō eſt ſꝫ nāꝫ:ſꝫ in
deo nō eſt poſe aliqd eē ꝑter id qō ſm ſe ei ꝯuenit:cū ſꝫ
ſe ſit neceē eē vt oñſuꝫ eſt:nō pt igiſ in eo eſſe aliqd vio
4° lentū. ℭ Itē oē in quo eſt aliqd violētū vel innāle:natū
eſt moueri ab alio.naꝫ violētū eſt cuius p̄n̄ eſt extra:nil
Cap.13. conferente vim paſſo.deus aūt eſt oīno imobilis vt oñ
ſum eſt.igiſ nō pōt in eo eſſe aliqd violētū vel inñāle.
Idē p° p.q. 3.ar.1.ꝛ iſra lib.4.c.ſi. Ita 2° pbaſ p̄. — ℭ Qꝫ deus nō eſt corpus. Cap.XX.
EX predictis auteꝫ oñdiſ ꝙ deus
nō eſt corpus. Oē.n.
corpus cū ſit cōtinuū cōpoſitū eſt ꝛ partes
hñs.deus aūt nō eſt cōpoſitus:vt oñſum eſt.
igiſ corpus nō ē. ℭ P̄.Oē quātū eſt aliquo mō in po°. 2°
nā ꝯtinuū eſt po° diuiſibile in īfinitū.nūs aūt in infinitū
eſt augmētabilis:oē aūt corpus eſt quātū:ergo oē corp°
eſt in po°.deus aūt nō eſt in po° ſed actus purus vt oñ
ſum eſt:ergo deus non eſt corpus. ℭ Adhuc.ſi deus eſt 3°
corpus opꝫ ꝙ ſit aliqō corpus nāle.naꝫ corpus mathe
maticū nō eſt p ſe exiſtens vt phus ꝓbat.eo ꝙ dimēſio
nes accidentia ſunt:nō aūt eſt corpus nāle cū ſit imobi
lis vt oñſum eſt:oē aūt corpus nāle mobile eſt:deus igi
tur nō eſt corpus. ℭ Amplius:oē corpus finituꝫ eſt:qō 4°
tam de corpore circulari q̄ꝫ de recto ꝓbaſ in p̄ ce.ꝛ mū. T.cō.46.
qōlibet aūt corpus finitū intellu ꝛ imaginatione trāſcē
dere poſſumus:ſi igiſ de° eſt corpus:itellus ꝛ imagina
tio nr̄a aliquid maius deo cogitare pñt:ꝛ ſic deus nō eſt
maior itellu nr̄o:qō eſt incōueniēs:non eſt igiſ corpus.
ℭ Adhuc.cognitio itellectiua certior eſt q̄ꝫ ſenſitiua:in 5°
uenif aūt aliqd obiectū ſenſus in reꝝ nā.g̊ ꝛ intellus:ſꝫ
ſꝫ ordinē obiectoꝝ eſt ordo potētiaꝝ ſicut ꝛ diſtō.ergo
ſuꝑ oīa ſenſibilia eſt aliqd itelligibile in reꝝ nā exñs.oē
āt corp° in reb° exñs ē ſenſibile.igiſ ſuꝑ oīa corpa eſt ali
quid accipe nobilius:ſi igiſ de° eſt corp°:nō erit p̄m ꝛ ma
ximū ens. ℭ P̄.q̄libꝫ corpe nō viuēte viuēs eſt nobili°. 6°
q̄libet aūt corpe viuēte ſua vita eſt nobilior:cū p hoc ha
beat ſuꝑ alia corpora nobilitatē:id g̊ quo nihil eſt nobi
lius:corp° nō eſt:h aūt ē deus g̊ nō eſt corp°. ℭ Itē inue 7°
niunſ rōnes phoꝝ ad idē oñdēdū ꝓcedētes ex eternita
te mot°:in hūc modū. In oī motu ſempiterno opꝫ ꝙ p̄m
mouēs nō moueaſ neqꝫ p ſe neqꝫ p accñs:ſic ex ſupra Cap.13.
dictis pꝫ.corp° aūt celi moueſ circulariter motu ſempi
terno:ergo primus motor ei° non moueſ neqꝫ p ſe neqꝫ
p accñs:nullū āt corp° mouet local'r niſi moueaſ : eo ꝙ
opꝫ motū ꝛ mouēs eē ſil':ꝛ ſic corp° mouēs moueri opꝫ
ad hoc ꝙ ſit ſil' cū corpore moto. Nulla ēt vtus in corpe
mouet niſi p accidens moueaſ:qꝛ moto corpe moueſ p
accñs virt° corpis:g̊ p̄mus motor celi nō eſt corp° : neqꝫ
virt° in corpe:hoc aūt ad qō vltio reduciſ motus celi ſi
cut ad p̄m mouēs imobile eſt deus:deus igiſ non eſt cor 8°
pus. ℭ Adhuc.nulla po° īfinita eſt po° in magnitudine: Hec rō habe
po° p̄mi motoris eſt po° īfinita:ergo nō eſt i aliq̄ magni tur 8° phyſi.
tudine:ꝛ ſic de° qui eſt p̄mus motor neqꝫ eſt corp° neqꝫ vltimo.
eſt vt° in corpe. Pri° ſic ꝓbaſ. Si po° alicui° magnitudi Probō hec
nis eſt īfinita:aut g̊ erit magnitudinis finite aut infinite: 8° phy.78.
magnitudo īfinita nulla eſt:vt ꝓbaſ in.3.phy.ꝛ in p̄ ce. T.cō.40.
ꝛ mū.magnitudinis aūt finite nō eſt poſe eſſe potētiam Te.cō.35.
īfinitā:ꝛ ſic in nulla magnitudine pt eē po° īfinita. ℭ Qꝫ Probō hec
aūt in magnitudine infinita nō poſſit eē po° infinita:ſic 8° phy.79.
ꝓbaſ.Equalē effectū quē facit po° minor tpe maiori:fa
cit po° maior tpe minori q̄liſcūqꝫ ſit effect° ſiue ſit ſm al
terationē:ſiue ſm motū localē:ſiue q̄cūqꝫ aliū motū:ſꝫ
po° infinita eſt maior oī po° finita:ergo opꝫ ꝙ in minori
tpe pficiat effectū velocius mouēdo q̄ꝫ po° quecūqꝫ fini
ta. Nec pōt eſſe ꝙ in minori quodā ſit tēpore.relinquiſ
igiſ ꝙ hoc erit in indiuiſibili tēpore:ꝛ ſic mouere ꝛ mo
ueri ꝛ motus erūt in inſtāti:cuius ꝯriū demōſtratuꝫ eſt in
6° phy. ℭ Qꝫ āt nō poſſit po° īfinita magnitudinis finite T.cō.24.
moueri i tpe:ſic ꝓbaſ. Si po° infinita q̄ ē.a.accipiaſ ps
ei° q̄ eſt.a.b.ps igiſ iſta mouebit i tpe maiori : oportebit
tñ eſſe aliquā ꝓportionē hui° tpis ad tps in q̄ mouet to
ta po°:cū vtrūqꝫ tp̄s ſit finitū. Sint igiſ hec duo tpa in
decupla ꝓportiōe ſe adiuicē hñtia:nō.n.quātū ad hāc rō
nē dat iſtā vl' aliā ꝓportionē dicē. Si āt addaſ ad po°
finitā ꝑdictā:diminui oportebit ō tpe ſꝫ ꝓportionē ad
ditionis ad potentiā finitam:cuꝫ maior potentia in mi
nori tpe moueat.ſi ergo addatur decupluꝫ illa potentia
mouebit in tpe qō erit decima ps tpis in quo mouebat

prima ps accepta infinite potentie.s.a.b.z tñ hec poten-
tia que est decuplũ eius est ꝓportio finita:cũ habeat ꝓ-
portioné determinatã ad potẽtiã finitã. Relinqꝰ igit ꝙ
in eodé tpe mouet poᵃ finita z infinita qḋ est ĩpoſſe.non
igitur poᵃ ĩfinita magnitudinis finite põt mouere in tpe
Poᵃ motoris primi est infinita. aliquo. Qꝛ aũt poᵃ pmi motoris sit infinita:z sic ꝓbatur.
Nulla poᵃ finita põt mouere tpe infinito:sꝫ poᵃ pmi mo
toris mouet tpe ĩfinito:qꝛ motus pmus est sempiternꝰ.
pbaẽ sic. ꝑ poᵃ pmi motoris est infinita.℄ Pñˢ sic ꝓbaẽ.Si ali-
qua poᵃ finita alicuius corpis mouet tpe infinito:pars il
lius corpis habẽs partẽ potẽtie mouebit in tpe minori:
qꝛ quãto aliqd est maiorꝭ potẽtie:tãto maiori tpe motũ
cõtinuare poterit:z sic pars pdicta mouebit tpe finito,
maior aũt pars in maiori tpe mouere poterit:z sic semp
ſm ꝙ addetur ad potentiã motoris addeẽ ad tẽpus sꝫ
eandẽ ꝓportionẽ:sꝫ additio partis vl' partiũ aliquotiẽs
facta perueniet ad quãtitatẽ totius vel etiaꝫ excedet:ergo
additio ex pte tpis perueniet ad quãtitatẽ tpis in quo mo
uet totũ tps:aut in quo totũ mouebat dicebaẽ eẽ infini-
tũ:ergo tps finitũ metieẽ tps infinitum qḋ est impoſſe.

℄ Obiectiones contra hunc processum. Cap. XXI.

pᵃobiectio cõtra pdi. Sed contra hũc ꝓcessuꝫ plures sunt obiectiones. Quaꝝ vna
est:qꝛ pt poni ꝙ illud corpꝰ qḋ mouet pᵐ mo-
tum:nõ est diuisibile:sicut pꝫ de corpore ce-
lesti. Predicta aũt ꝓbatio ꝓcedit ex diuisio-
Soᵒ p.ob. ne eius.℄ Sed ad hoc dõm est ꝙ ꝯditionalis põt esse
vera cuius añs est impoſſe: etsi qd est qḋ destruat veri-
tatẽ talis ꝯditionalis est ipoſſe:sicut si aliqs destrueret
veritatẽ huiꝰ cõditionalis:si hõ volat hꝫ alas:eẽt ĩpoſſe.
Et ſm hunc modũ itelligẽdus est ꝓcessus ꝓbõnis pdi-
cte:qꝛ hec cõditionalis est vᵃ:corpus celeste diuidiẽ:pᵃ
eius erit minoris potẽtie q̃ totũ.hꝫ aũt cõditionalis ve-
ritas tolliẽ si ponaẽ pᵐ mouẽs eẽ corpus:ꝑꝑ ĩpoſſia que
sequunẽ:vñ pꝫ hoc esse ipoſſe. Et aliẽ põt rñderi si fiat
obiectio de augmẽto potẽtiaꝝ finitaꝝ:qꝛ non est accipe
in rerũ nã potẽtias ſm oẽs ꝓportionẽ quã hꝫ tẽpus ad
tẽpus qḋcuqꝫ:est tñ cõditionalis vera qua in pdicta ꝓ-
2ᵃobiectio batione indigeẽ.℄ Scdã obiectio est:qꝛ etsi corpus di-
uiditur:aliq̃ virtus põt esse alicuius corporis que nõ di-
uiditur diuiso corpore:sicut aia rõnalis nõ diuiditur di-
Solutio uiso corpore.℄ Et ad hoc est dicẽdũ est ꝙ processuꝫ p-
dictũ nõ probaẽ ꝙ nõ sit deus cõiunctus corpori: sicut
aia rõnalis corpori humano:sed ꝙ nõ est virtus in cor-
pore sicut vtus mãlis que diuidiẽ ad diuisioneꝫ corpis:
vñ ẽt di de itellectu humano ꝙ nõ est corpus: neqꝫ vtꝰ
in corpore. Qꝛ aũt deus nõ sit vnitus corpori sicut aia:
3ᵃobiectio. alterius rõnis est.℄ 3ᵃobiectio est:ꝙ si cuiuslibꝫ corpo
ris potẽtia finita est vt in predicto processu ostdiẽ:ꝑ po-
tentiaꝫ autẽ finitã nõ põt aliqd durare tpe infinito:seqẽ
ꝙ nullũ corpus possit durare tpe ĩfinito:z sic corpus ce-
Rñsio. leste de necessitate corrũpeẽ.℄ Ad hoc aũt a quibusdã
rñdetur ꝙ corpus celeste ſm potentiã suã põt deficere:
sed ꝑpetuitatẽ durationis acquirit ab alio qḋ est potẽtie
In tymeo infinite. Et huic solõni vꝫ attestari Plato ꝙ de corpori-
bus celestibꝰ deum loquentẽ inducit in hũc modũ. Nã:
vestra estis dissolubilia:volũtate autẽ mea indissolubi-
lia:qꝛ volũtas mea maior est nexu vestro. Hanc autẽ so
Cõ.41.z.8ᵒ phy.cõ.79. lutioneꝫ improbat Cõmẽ.in.11.metaphy. Nã ipoſſe est
ſm euꝫ ꝙ id qḋ de se poſſe nõ esse acquirat ꝑpetuitatem
essendi ab alio:sequeẽ enim ꝙ corruptibile mutareẽ in
Soᵒcõmẽ. incorruptibile:qḋ est impoſſe ſm ipsuꝫ. ℄ Et iõ ipse in
hunc modũ rñdet ꝙ in corpore celesti ois potentia que
est:finita est:nõ tñ opꝫ ꝙ habeat oẽm potẽtiam:est enim
in corpore celesti ſm Aristo.in octauo metaphy. poten-
tia ad vbi:sed non ad esse:z sic non opꝫ ꝙ insit ei poten-
tia ad nõ esse. Sciendũ tñ ꝙ hec rñsio Cõmen. non est Ce.cõ. 12.
sufficiẽs:qꝛ si detur ꝙ in corpore celesti non sit potentia
quasi passiua ad esse:que est potẽtia materie:est tñ in eo
potẽtia quasi actiua que est virtus eẽndi:cũ expresse di
cat Arist. in pmo ce. z mũdo:ꝙ celũ hꝫ virtutẽ vt sit sem Ce.cõ. 20.
per.℄ Et ideo melius dõm est ꝙ cũ potẽtia dicatur ad Soᵒ.h. ib.
actũ:opꝫ iudicare de potẽtia ſm modũ actus:motus aũt
ſm sui rõnem q̃titatẽ hꝫ z extensionẽ: vñ duratio eius
infinita requirit ꝙ potentia mouẽs sit infinita:esse autẽ
non hꝫ aliquã extensionem quãtitatis precipue in re cu-
ius esse est inuariabile sicut celum:z iõ non opꝫ ꝙ virtꝰ
essendi sit infinita in corpore finito lꝫ in infinitũ duret:
qꝛ non differt ꝙ ꝑ illã virtutẽ aliquid duret in vno instã
ti vel tpe infinito:cũ esse illud inuariabile nõ attingaẽ a
tpe:nisi per accidens.℄ 4ᵃobiectio est de hoc ꝙ nõ vꝫ 4ᵃ obctio.
esse necessariũ ꝙ illud qḋ mouet tpe infinito habeat po
tentiã infinitã in illis mouẽtibꝰ que mouẽdo nõ alteran-
tur:qꝛ talis motus nihil cõsumit de potẽtia corꝑ: vñ non
minore tpe mouere possunt postq̃ aliquo tpe mouerũt
q̃ ante:sicut solis virtus finita est:z qꝛ in agẽdo eiꝰ vtus
actiua nõ minuiẽ infinito tpe potest agere in hec inferio
ra ſm nãm.℄ Et ad hoc dicimus ꝙ corpus nõ mouet Soᵒ.h. ib.
nisi motũ vt ꝓbatũ est.z ideo si ꝯtingat corpus aliqḋ nõ Cap. 13.
moueri:sequeẽ ipsuꝫ nõ mouere. In oi aũt qḋ moueẽ est
potẽtia ad opposita:qꝛ termini motus sunt oppositi: z
z iõ q̃tũ est de se oẽ corpus qḋ moueẽ poſſe est nõ mo-
ueri:z qḋ poſſe est:nõ moueri nõ hꝫ de se vt ꝑpetuo tpe
moueatur:et sic nec ꝙ in perpetuo tpe moueat. Proce-
dit ergo pdicta demõratio de potẽtia finita corporis fini-
ti que nõ pt de se mouere tpe infinito:sꝫ corpus qḋ de se
poſſe est moueri z nõ moueri:mouere z nõ mouere:acq-
rere põt ꝑpetuitatẽ motus ab aliquo qḋ opꝫ esse incor-
poreũ:z ideo opꝫ primũ mouens esse incorporeũ: z sic
nihil prohibet ſm nãm corpus finitum qḋ acquirit ab
alio perpetuitatẽ in moueri:habere etiã perpetuitatẽ in
mouere. Naꝫ z ipsum pmũ corpus celeste ſm nãm põt
perpetuo motu inferiora corpora celestia reuoluere ſm
ꝙ sphera mouet spherã. Nec est incõueniẽs ſm Cõmẽ. 12.metha. cõ
ꝙ illud qḋ de se est in potẽtia moueri z non moueri:ac- mẽ.41.
quirat ab alio perpetuitatẽ motus:sicut ponebatur esse
impoſſe de ꝑpetuitate essendi.nam motus est quidã de-
fluxus a mouente imobili:z iõ põt aliqḋ mobile acqui-
rere ab alio ꝑpetuitatẽ motus:quã non hꝫ de se.esse aũt
est aliqd fixuꝫ z quietũ in ente:z ideo qḋ de se est in po-
tentia ad non esse:nõ põt vt ipse dicit ſm viam nãe ac-
quirere ab alio perpetuitatẽ essendi.℄ 5ᵃobiectio est ꝙ 5ᵃobiectio.
per predictũ ꝓcessum nõ videẽ maior ratio quare non
sit potẽtia infinita in magnitudine q̃ extra magnitudi- pᵃsolutio est auer.8.phy. cõ.39.ĩ fine.
nem.naꝫ vtrobiqꝫ sequiẽ ꝙ moueat in nõ tpe.℄ Et ad
hoc dicendũ ꝙ finitũ z infinitũ in magnitudine z tpe z
motu inueniunẽ ſm vnaꝫ rationẽ:sicut ꝓbatur in 3ᵒ z in
6ᵒ phyſi. z ideo infinitum in vno eorũ aufert ꝓportionẽ
finitam in alijs. In his autẽ que carent magnitudine nõ
est finitum z infinitum nisi equiuoce:vñ predictus mo- 2ᵃest Auer. 12.meta.cõ. 41.
dus demonstrãdi in talibus potẽtijs locũ nõ hꝫ.℄ Ali-
ter autẽ rñdetur z melius ꝙ celum hꝫ duos motores. Celuꝫ habet duos moto. scꝫ ꝓximũ z remotum.
vnũ proximuꝫ qui est finite virtutis:z ab hoc hꝫ ꝙ mo-
tus eius sit finite velocitatis:z aliũ remotuꝫ qui est infi-
nite virtutis a quo hꝫ ꝙ motus eius possit esse infinite
durationis:z sic pꝫ ꝙ potẽtia infinita que non est in ma
gnitudine põt mouere corpus nõ imediate in tpe:sꝫ po
tẽtia que est i magnitudine opꝫ ꝙ moueat corpus ime-
diate:cũ nullum corpus moueat nisi motum:vñ si mo-
ueret sequereẽ ꝙ moueret non in tẽpore.℄ Põt adhuc

melius dici ꝙ potētia que nō eſt in magnitudine eſt in-
tellect⁹: ꝛ mouet ꝑ volūtatē: vñ mouet ſm exigētiā mo-
bilis ꝛ nō ſm ꝓportionē ſue virtutis. potētia aūt que eſt
in magnitudine non poteſt mouere niſi ꝑ neceſſitatem
nāe: qꝛ probatū eſt ꝙ intellus non eſt virtus in corpore
qḋ ꝛ ſic mouet ḋ neceſſitate ſm ꝓportionē ſue q̄ntitatis:
vñ ſequitur ſi mouet ꝙ moueat in inſtāti: ſm hoc ergo
remotis p̄dictis obiectionib⁹ procedit demr̄atio Ariſto.

9 ¶ Amplius nullus motus qui eſt a mouēte corporeo pōt
eē cōtinuus ꝛ regularis: eo ꝙ mouēs corporale in motu
locali mouet attrahēdo vel expellēdo: id āt qḋ attrahit̄
vel expellitur: nō in eadem diſpōne ſe hꝫ ad mouentē a
principio motus vſqꝫ ad finē: cum q̄nqꝫ ſit ꝓpinquius
q̄nqꝫ remotius: ꝛ ſic nullū corpus pōt mouere motū cō
tinuum ꝛ regularē. motus aūt primus eſt continuus ꝛ re
gularis: vt ꝓbat̄ in 8° phy. igit̄ mouēs primū motū non

10 eſt corpus. ¶ Itē nullus motus qui eſt ad finē qui exit
de potētia in actū poteſt eſſe ꝑpetuus: qꝛ cū peruentum
fuerit ad actū motus queſcit: ſi ergo mot⁹ p̄mus eſt per-
petuus: opꝫ ꝙ ſit ad finē q ſit ſemꝑ: ꝛ oīb⁹ modis i actu.
tale aūt nō eſt aliqḋ corpus neqꝫ aliqua virtus in corpo
re: cū oīa h⁹ ſint mobilia ꝑ ſe: vl̄ ꝑ accn̄s. igitur finis pri-
mi motus nō eſt corpus neqꝫ virtus in corpore: finis āt
p̄mi motus eſt p̄ᵐ mouens qḋ mouet ſicut deſideratum:
hoc aūt eſt deus: deus igit̄ neqꝫ eſt corpus neqꝫ virtus
in corpore. ¶ Quāuis autē falſuꝫ ſit ſm fidem noſtraꝫ
ꝙ motus celi ſit perpetuus: vt infra patebit: tñ verū eſt
ꝙ motus ille non deficiet neqꝫ ꝓpter impotētiaꝫ moto-
ris neqꝫ ꝑꝑ corruptionē ſubē mobilis: cū nō videat̄ mo
tus celi ꝑ diuturnitatē tēporis leteſcere: vñ demr̄ōnes
p̄dicte ſuaꝫ efficaciam non perdunt. ¶ Huic autē veri-
tati demonſtrate concordat diuina auctoritas. Dī autē
Joā. 4. Spiritus eſt deus: ꝛ eos qui eū adorā. in ſpiritu:
ꝛ ve. ado. opꝫ. Dicit̄ etiā prio Tymothe. p̄. Regi. ſeculo-
rū imor. inui. ſoli. deo. Et Ro. p̄mo. Inuiſibilia dei ꝑ ea
que facta ſunt intel. conſpi. Que. n. non viſu ſed itellectu
conſpiciuntur incorporea ſunt. Per hoc autē deſtruitur
error p̄moꝝ phōꝝ naturalium qui nō ponebāt niſi cās
māles: vt ignē vel aquā vel aliquid hꝫ: ꝛ ſic prima reꝝ
p̄n⁹ corpora dicebāt: ꝛ eadē vocabant deos. Inter quos
ēt quidā fuerunt ponētes cās mouētes amicitiā ꝛ litem.
qui ēt ꝑꝑ p̄dictas rōnes cōfutant̄. nam cū lis ꝛ amicitia
ſint in corporibus ſm eos: ſequet̄ prima p̄ncipia mouē-
tia eſſe virtutes in corpore. Ipſi etiā ponebant deū eſſe
cōpoſitū ex q̄tuor elemētis ꝛ amicitia: per qḋ datur in-
telligi ꝙ poſuerūt deū eſſe corpus celeſte. Inter antiq̄s
autē ſolus Anaxagoras ad veritatē acceſſit ponēs intel-
lectuꝫ mouētem oīa ſeparatū. ¶ Hac ēt veritate redar
guuntur gētiles ponētes ipſa elemēta mundi ꝛ vttes in
eis exñtes deos eſſe: vt ſolē lunaꝫ terram aquam ꝛ huiꝰ
occaſionē hñtes ex p̄dictis phōꝝ erroribus. Predictis
ēt rōnibus excludunt̄ deliramēta iudeoꝝ ſimpliciū: ter
tuliani: vadianoꝝ ſiue antropormorfitaꝝ hereticoꝝ: q
deū corporalibus liniamētis figurabant: necnō ꝛ mani
cheoꝝ qui quādaꝫ infinitaꝫ lucis ſubam ꝑ infinituꝫ ſpa-
tium diſtanteꝫ deū eſtimabant. Quoꝝ oīum erroꝝ fuit
occaſio ꝙ de diuinis cogitātes ad imaginationē deduce
bantur: ꝑ quā nō pōt accipi niſi corporis ſilitudo: ꝛ iō eā
in incorporeis meditandis derelinquere oportet.

Ex iſta rōne vſqꝫ i finē cō cludit dicta i ꝑcedēti ca°.

Rationes pa ceo veritas fi dei nō aduer ſatur ſupradi ctis rōnibus.

Auctās ſa- cre ſcripture.

Error p̄mo- rū phōrum. p̄° phy. a tex. cō. 6. vſqꝫ ad tex. com. 41. empedocles.

No. h lau. Anaxago.

Error mani- cheorum.

¶ Qꝫ deus eſt ſua eſſentia. Cap. XXII.

Ex premiſſis autē haberi pōt ꝙ deus eſt ſua eſſentia
quidditas ſeu natura. In oī enim eo ꝙ non
eſt ſua eēntia ſiue quidditas: opꝫ aliquā eē
compōnem. cum enim in vnoquoqꝫ ſit ſua
eſſentia: ſi nihil in aliquo eēt p̄ter eius eēntiam: totū qḋ
res eſt eēt eius eēntia: ꝛ ſic ipſuꝫ eēt ſua eſſentia. ſi igitur
aliquid non eēt ſua eēntia: opꝫ aliquid in eo eē p̄ter eius
eēntiem ꝛ ſic opꝫ in eo eē cōpoſitionē: vñ etiam eēntia
in cōpoſitis ſignatur ꝑ moduꝫ ptis: vt humanitas in ho
mine: oſtēſum eſt autē in deo nullaꝫ eſſe cōpoſitionem:
deus igitur eſt ſua eēntia. ¶ Ad hoc: ſolū illud vr̄ eē p̄- 2°
ter eēntiā vl̄ quidditatē rei qḋ non intrat definitionem
ipſius: definitio enim ſignat quid eſt res: ſola aūt accidē
tia rei ſunt que in definitione nō cadunt: ſola igitur acci-
dētia ſunt in re aliqua p̄ter eēntiā eius: in deo aūt nō ſūt
aliqua accidentia: vt oſtēdetur: nihil igit̄ eſt in eo p̄ter Cap. 24.
eſſentiam eius: eſt igitur ipſe ſua eſſentia. ¶ Amplius: 3°
forme que de rebus ſubſiſtētibus non p̄dicant̄: ſiue in
vl̄i ſiue in ſingulari acceptis: ſunt forme que non ꝑ ſe ſin
gulariter ſubſiſtūt in ſeipſis indiuiduate. non enim dī ꝙ
ſortes aut hō aut aīal ſit albedo: qꝛ albedo nō eſt per ſe
ſingulariter ſubſiſtēs ſꝫ indiuiduatur ꝑ ſubiectū ſubſi-
ſtens: ſilr̄ etiam forme naturales nō ſubſiſtūt per ſe ſin-
gulariter ſꝫ indiuiduant̄ in proprijs materijs: vñ nō di-
cimus: ꝙ hic vl̄ ille ignis aut ignis ſit ſua forma. Ipſe ēt
eēntie vel quidditates geneꝝ vel ſpērum indiuiduātur
ſm materiaꝫ ſignatam huius vel illius indiuidui: lꝫ etiā
quidditas gn̄is vel ſpeciei formaꝫ includat ꝛ materiam
in cōi. vñ non dicit̄ ꝙ ſortes vel hō ſit humanitas: ſꝫ di-
uina eſſentia eſt per ſe ſingulariter exñs ꝛ in ſeipſa indi-
uiduata vt oſtēſum eſt: diuina igitur eēntia p̄dicatur de
deo vt dicatur: deus eſt ſua eſſentia. ¶ Preterea eēntia 4°
rei vel eſt res ipſa vel ſe hꝫ ad ipſam aliquo mō vt cau-
ſa: cum res per ſuam eēntiā ſpēm ſortiatur: ſꝫ nullo mo-
do poteſt eē aliquid cauſa dei: cum ſit primū ens vt oſtē Cap. 13.
ſum eſt: deus igitur eſt ſua eēntia. ¶ Item qḋ nō eſt ſua 5°
eſſentia ſe habꝫ ſm aliquid ſui ad ipſam vt potētia ad
actum: vñ ꝛ per modū forme ſignatur eēntia vtputa hu
manitas: ſed in deo nulla eſt potentialitas: vt ſupra oſtē Cap. 16.
ſum eſt: opꝫ igitur ꝙ ipſe ſit ſua eſſentia.

Idē p̄° ꝑ. q. 3. ar. 3°. Iſta p̄° ꝓbat̄. p̄

¶ Qꝫ in deo ideꝫ eſt eſſe ꝛ eſſentia. Cap. XXIII.

Ex his autem que ſupra oſtenſa ſunt vl
terius probari pōt ꝙ in deo nō
eſt aliud eēntia vel quidditas q̄ ſuum eſſe.
oſtenſum eſt. n. ſupra aliquid eſſe qḋ ꝑ ſe ne
ceſſe eſt eſſe qḋ deus eſt. hoc igitur eſſe qḋ
neceſſe eſt: ſi eſt alicui quidditati coniunctū que non eſt
qḋ ipſuꝫ eſt: aut eſt diſſonū illi quidditati ſeu repugnās
ſicut ꝑ ſe exiſtere quidditati albedinis: aut ei ꝯſonū ſiue
affine ſicut albedini eſſe in alio. ſi primo mō: illi q̄ddita
ti non conueniet eſſe qḋ eſt per ſe neceſſe eſſe ſicut nec al
bedini per ſe exiſtere. ſi autē ſcḋo mō: opꝫ ꝙ vel eſſe hḋ
depēdeat ab eēntia: vl̄ vtrūq̄ ab alia cā: vl̄ eēntia ab eē.
p̄° duo ſunt ꝯ rōnē ei⁹ qḋ eſt ꝑ ſe necē eē: qꝛ ſi ab alio de-
pendet: iam non eſt necē eſſe. Ex tertio vō ſequit̄ ꝙ illa
q̄dditas accidentalr̄ adueniat ad rē q̄ ꝑ ſe necē eſt eē: qꝛ
oē qḋ ſeq̄t̄ ad eē rei eſt ei accn̄tale: ꝛ ſic nō erit ei⁹ q̄ddi-
tas: de⁹ igit̄ nō hꝫ eēntiā q̄ nō ſit ſuū eē. ¶ Sꝫ ꝯ h p̄t di
ci ꝙ illḋ eē nō abſolute ḋpēdet ab eēntia illa vt oīno nō
ſit niſi illa eēt: ſꝫ depēdet q̄tū ad ꝯiūctionē qua ei ꝯiun-
git̄: ꝛ ſic illud eē ꝑ ſe necē eſt: ſꝫ ipſuꝫ ꝯiūgi nō ꝑ ſe necē
eſt. ¶ Hec aūt rñſio p̄dicta icōueniētia nō euadit: qꝛ ſi
illḋ eē p̄t itelligi ſine illa eēntia, ſeq̄tur ꝙ illa eēntia acci
dētalr̄ ſe hꝫ ad illḋ eē: ſꝫ id qḋ ē ꝑ ſe necē eſt illud eē: q̄ il
la eēntia ſe hꝫ accidētalr̄ ad id qḋ eſt ꝑ ſe neceſſe eſſe: nō
ergo eſt q̄dditas ei⁹: hoc āt qḋ eſt ꝑ ſe necē eē eſt de⁹. nō
igit̄ illa ē eēntia dei: ſꝫ aliq̄ eēntia deo poſterior. ſi āt nō
pōt intelligi illḋ eē ſine illa eēntia: tūc illud eē abſolute
dependet ab eo a quo dependet cōiunctio ſua ad eēntiā

Idē p̄° ꝑ. q. 3. ar. 4. Et de po. q. 7. ar. 2.

Opp̄ᵐ hꝫ p̄° ꝑtē. q. 3. ar. 3. ꝛ ꝯ gē. c. 55. ſolutio. ſupᵐ ꝛ nā duplr̄ ꝯſideratur q̄ ad ꝯſtitutina ei⁹ vel ꝑ eo ꝙ ſignāt ꝑ diſti-ctione: ꝛ hac diſtinctiōe va ria loca recō ciliantur. vel diſtictiōe nāe in concreto ꝛ in abſtracto: vel alia diſti-ctiōe ab alijs approbata de cōſideratiōe eorum logice phyſice ꝛ me taphyſice.

Cap. 13.
Solō rōis
Inſtantia.

2° illam: ⁊ ſic redit idez quod prius. ¶ Item vnūquodqz eſt
per ſuum eē: qḋ igitur nō eſt ſuū eē nō eſt per ſe neceſſe
eſſe: deus autē eſt per ſe neceē eē. ergo deus eſt ſuūz eſſe.
3° ¶ Amplius: ſi eſſe dei nō eſt ſua eēntia: nō aūt pars ei⁹
Cap. 18. eē pōt: cū eēntia diuina ſit ſimplex: vt oſtenſum eſt: opz
ꝙ hoꝰ eē ſit aliquid ꝑter eſſentiam eius. oē autez qḋ con-
uenit alicui qḋ nō eſt de eſſentia eius: cōuenit ei ꝑ aliquā
cām: ea enim que ꝑ ſe nō ſunt vnū ſi cōiunguntur opz ꝑ
aliquā cāz vniri: eſſe igitur cōuenit illi qdditati ꝑ aliquā
cām: aut igit̄ ꝑ aliqd qḋ eſt de eſſentia illi⁹ rei ſiue ꝑ eēn
tiam ipſaz: aut per aliquid aliud. Si ꝑmo mō: eēntia āt
eſt ſm illud eſſe: ſequit̄ qḋ aliquid ſit ſibiipſi cā eſſendi:
hoc aūt eſt impoſſe: qꝛ prius ſm intellū eſt cāz eſſe ꝙ̄ ef-
fectū: ſi ergo aliqd ſibiipſi eēt cāt eſſendi: intelligeretur
eē anteꝙ̄ hēret eē qḋ eſt impoſſe: niſi intelligat̄ ꝙ aliquid
ſit ſibi cā eſſendi ſm eē accidentale: qḋ eſſe eſt ſm quid.
hoc enim eſt impoſſe. Inuenit̄ enim aliqḋ ens accidēta-
le cauſatū ex ꝑncipijs ſui ſubiecti ante qḋ eē intelligitur
eſſe ſubale ſubiecti: nūc autē non loquimur de eſſe acci-
dētali: ſed de ſubſtāntiali. ſi aūt illi eē ꝯueniat per aliquā
aliam cām: oē autē qḋ acquirit eſſe ab alia cā eſt cātum
⁊ non eſt cā ꝑma: deus aūt eſt ꝑma cā non habēs cāz: vt
Cap. 13. ſupra demonſtratū eſt: igitur iſta qdditas q̄ acquirit eſſe
aliūde non eſt qdditas dei: neceſſe igit̄ eſt ꝙ dei eſſe qd-
4° ditas ſua ſit. ¶ Amplius: eſſe actū quēdaz noiat: non. n.
di eſſe aliqd ex hoc qḋ eſt in potētia: ſed ex hoc qḋ eſt in
actu: oē aūt cui aliqs actus cōuenit aliqd diuerſuz ab eo
exñs: ſe hꝫ ad ipſuz vt potētia ad actū: actus enim ⁊ po-
tentia ad ſeinuicez dicunt̄: ſi ergo diuina eēntia eſt aliud
ꝙ̄ ſuū eē: ſequit̄ ꝙ eēntia ⁊ eſſe ſe habeant ſicut potētia
Cap. 16. ⁊ actus. oſtenſum eſt aūt ſupra in deo nihil eſſe de poten
tia: ſed ipſum eſſe puꝝ actū: nō igit̄ dei eſſentia eſt aliud
5° ꝙ̄ ſuūz eſſe. ¶ Itē oē qḋ non pōt eſſe niſi cōcurrētibus
pluribꝰ: eſt cōpoſitū: ſꝫ nulla res in qua eſt aliud eēntia
⁊ aliud eſſe: pōt eſſe niſi ꝯcurrētibꝰ pluribus. ſ. eſſentia ⁊
eē: ergo ois res in qua eſt aliud eēntia ⁊ aliud eē: eſt com
poſita. deus aūt nō eſt cōpoſitꝰ: vt oſtenſuz eſt: ipſū igit̄
Cap. 18. eē dei eſt ſua eēntia. ¶ Ampliꝰ: ois res eſt per hoc ꝙ hꝫ
6° eē: nulla igit̄ res cuiꝰ eēntia nō eſt ſuū eē: eſt ꝑ eēntiā ſuā:
ſꝫ ꝑticipando alicuiꝰ. ſ. ipſius eē: qḋ aūt eſt ꝑ ꝑticipatio-
nē alicuiꝰ nō pōt eē ꝑͥmū ens: qꝛ id qḋ aliqd ꝑticipat ad h
qḋ ſit: eſt eo prius: deus aūt eſt ꝑͥmū ens quo nihil eſt priꝰ:
dei igitur eēntia eſt ſuū eſſe. ¶ Hāc aūt ſublimē vitatē
Auctas ſacre ſcripture. Moyſes a dño eſt edoctus: qui cū q̄reret a dño Exo. 3.
dicēs. Si dixerint ad me filij iſrael qḋ eſt nomē eiꝰ: qd
dicaz eis: dñs reſpondit. Ego ſum qui ſuz: ſic dices filijs
iſrael: qui eſt miſit me ad vos: oſtēdens ſuū ꝓpriū nomē
eē qui eſt. Qḋlibet aūt nomē eſt inſtitutū ad ſignifican-
dum nāz ſeu eēntiez alicuius rei: vñ relinquit̄ ꝙ ipſuz
diuinū eſſe eſt ſua eēntia vel nā. Hanc etiā veritatez ca-
Hylarius tholici doctores ꝓfeſſi ſunt. Ait nāqz Hylarius in li. de
tri. Eſſe non eſt accidens deo ſꝫ ſubſiſtēs veritas: ⁊ ma-
Boetius. nens cauſa ⁊ nālis generis ꝓprietas. Boetius etiaz dicit
in li. de tri. ꝙ diuina ſuba eſt ipſuz eē: ⁊ ab ea eſt eſſe.

¶ Qꝫ in deo non eſt accidens. Cap. XXIIII.

Idē ꝑ° ꝑ. q. 3. ar. 6. Et ꝑ. ſcrip. di. 8. q. 7. ar. 2. Et de po. q. 7. ar. 4. Iſta ꝯ° ꝓbat̄. ꝑ

Ex hac etiaz veritate de neceſſitate ſeq-
tur: ꝙ deo ſuꝑ eius eēntiam ni-
hil ſuꝑuenīēte poſſit neqz aliquid ei accidē-
taliter ineſſe. Ipſuz eniz eē non pt̄ ꝑticipare
aliqd qḋ nō ſit de eēntia ſua: ꝙ̄uis id qḋ eſt
poſſit aliquid aliud ꝑticipare: nihil enim eſt formalius
aut ſimplicius ꝙ̄ eē: ⁊ diuina aūt ſuba eſt ipſum eſſe: er-
go nihil hꝫ qḋ non ſit de ſua ſuba: nullū ergo accidens ei
2° ineē pt̄. ¶ Ampliꝰ: oē qḋ ineſt alicui accn̄taliter hꝫ cām
quare inſit: cū ſit ꝑter eēntiaz eius cui ineſt: ſi igit̄ aliqd
accidētaliter ſit in deo: opz ꝙ hoc ſit ꝑ aliquez cām: aut
ergo cā accn̄tis eſt ipſa diuina ſuba: aut aliquid aliud.
Si aliquid aliud: opz ꝙ illud agat in diuinaz ſubam: ni-
hil. n. inducit aliquā formā vel ſubalem vel accidentalē
in aliquo recipiēte niſi aliquo mō agendo in ipſuz: eo ꝙ
agere nihil aliud eſt ꝙ̄ facere aliquid actu: qḋ qdem eſt
per formā: ergo deꝰ patiet̄ ⁊ mouebit̄ ab aliq̄ agēte: qḋ
eſt ꝯ ꝑdeterminata. Si aūt ipſa diuina ſuba ē cā accn̄tis
qḋ ſibi ineſt: impoſſe aūt eſt ꝙ ſit cā illiꝰ ſm ꝙ eſt recipiēs
ipſum: qꝛ ſic idez ſm idē faceret ſeipſum in actu: ergo opz
ſi in deo eſt aliqḋ accn̄s ꝙ ſm aliud ⁊ aliud recipiat ⁊
cauſet accn̄s illud: ſicut corꝑalia recipiūt ꝓpria accn̄tia
ꝑ nāz materie ⁊ cauſant ꝑ formaz: ſic igit̄ deus erit cō-
poſitus: cuius ꝯtrium ſuperius ꝓbatū eſt. ¶ Itē oē ſbm Cap. 18.
accidētis cōꝑatur ad ipſuz vt potētia ad actū: eo ꝙ acci 3°
dens q̄daz forma eſt faciens eē actu ſm eē accn̄tale: ſꝫ
in deo nulla eſt potētialitas: vt ſupra oñſuz eſt: in eo igit̄ Ca. 16. 17.
nullū accn̄s eē pōt. ¶ Adhuc cuicūqz ineſt aliquid acci 4°
dētaliter: eſt aliq̄ mō ſm ſuaz nāz mutabile: accn̄s eniz
de ſe natū eſt ineſſe ⁊ nō ineē: ſi igit̄ deus hꝫ aliqd acci-
dētaliter ſibi ꝯueniēs ſequet̄ ꝙ ipſe ſit mutabilis: cuius
ꝯtrium ſupra demonſtratū eſt. ¶ Ampliꝰ: cuicūqz ineſt Cap. 15.
aliqḋ accn̄s nō eſt qcqd hꝫ in ſe: qꝛ accn̄s nō eſt de eēn- 5°
tia ſubi: ſꝫ deus eſt qcqd in ſe hꝫ: in deo igit̄ nullū eſt ac-
cidēs. Media ſic ꝓbat̄: vnūquodqz nobiliꝰ inuenit̄ in cā
ꝙ̄ in effectu: deus aūt eſt oium cā: ergo qcqd eſt in eo no
biliſſimo mō in eo inuenit̄: ꝑfectiſſime aūt ꝯuenit aliqd
alicui qḋ eſt ipſummet: hoc. n. ꝑfectius eſt vnū ꝙ̄ cū ali-
quid alteri ſubſtātialr vnit̄ vt forma māe: que etiā vnio
ꝑfectior eſt ꝙ̄ cū aliqd alteri accn̄taliter ineſt: relinquit̄
ergo ꝙ deus ſit qcqd hꝫ. ¶ Itē ſuba nō depēdet ab ac- 6°
cidente: ꝙ̄uis accn̄s depēdeat a ſuba: qḋ āt nō depēdet
ab aliquo pt̄ aliqñ inueniri ſine illo: ergo pōt aliq̄ ſubſtā-
tia inueniri ſine accn̄te: h āt ꝑcipue vr̄ ſimpliciſſime ſube
ꝯuenire q̄lis eſt ſuba diuina: diuine igit̄ ſube oīno accn̄s
non ineſt. In hāc autē ſniaz ēt catholici doctores conue- Auctas Augu. lib. 10.
niunt: vnde Aug. in lib. de trini. dicit ꝙ in deo nullū eſt
accidēs. Ex hac autē veritate oſtēſa: error quorūdā in le- Error: ō quo Auerr. 12. meth. com. 39. circa mediū.
ge ſarracenoꝝ loquētium confutatur: qui ponunt quaſ-
dam intentiones diuine eſſentie ſuperadditas.

¶ Qꝫ diuinuz eē non poteſt deſignari per additionē ali-
cuius differētie ſubſtantialis. Cap. XXV.

Idē ꝑ° ꝑ. q. 3. ar. 5. Iſta ꝯ° ꝓbat̄. ꝑ

Oſtendi etiaz ex ꝑdictis pōt: ꝙ ſupra
ipſum diuinū eē non pōt ali-
quid ſuperaddi qḋ deſignet ipſum deſigna
tione eēntiali: ſicut deſignat̄ genus ꝑ dr̄ias.
impoſſe enim eſt aliqd eſſe in actu niſi oībꝰ
exiſtētibꝰ quibꝰ eē ſubaliter deſignat̄: nō enim pōt eſſe
aial in actu quin ſit aial rōnale vl̄ irrōnale: vñ ēt plato-
nici ponētes ideas non poſuerūt ideas ꝑ ſe exiſtētes ge-
nerꝝ que dr̄ignantur ad eē ſpēi ꝑ differētias eēntiales: ſꝫ
poſuerunt ideas ꝑ ſe exiſtēs ſolaꝝ ſpēꝝ que ad ſui deſi-
gnationē non indigēt eēntialibus differētijs: ſi ergo diui-
nuz eē per aliquid aliud ſuꝑadditū dr̄ignetur deſigna-
tione eēntiali: ipſuz eē non erit in actu niſi illo ſuperad-
dito exiſtēte: ſꝫ ipſum eē diuinū eſt ſua ſuba: vt oſtēſum Cap. 22.
eſt: ergo ſuba diuina nō pōt eē in actu niſi aliquo ſuꝑue
niēte: ex quo pōt concludi ꝙ non ſit per ſe neceſſe eē: cu
ius ꝯtriū ſupra oñſum ē. ¶ Itē oē illud qḋ indiget aliq̄ Cap. 13.
ſuꝑaddito ad hoc ꝙ poſſit eē eſt in poꝰ reſpectu illius: ſꝫ 2°
diuina ſuba nō eſt aliquo modo in potētia: vt ſupra oſtē Cap. 16.
ſum eſt: ſꝫ ſua ſubſtātia eſt ſuū eſſe: ergo eē ſuū non pōt
deſignari aliqua deſignatione ſubſtātiali ꝑ aliqd ſibi ſu
peradditū. ¶ Ampliꝰ: oē illud ꝑ qḋ res ꝯſequit̄ eſſe in 3°
actu ⁊ eſt intrinſecū rei: vel eſt tota eēntia: vel ꝑs eēntie

qd autem deſignat aliquid deſignatione eſſentiali facit
rem eſſe actu ⁊ eſt intrinſecū rei deſignate:alˀs p id deſi/
gnari nō poſſz ſubſtātialiter:ergo opȝ ꝙ ſit vel ipſa eēn/
tia rei vel pars eſſentie:ſȝ ſi aliquid ſupadditˀ ad eſſe di/
Cap.23. uinuȝ hoc nō pōt eſſe tota eſſentia dei:qꝛ iam oſtēſum eſt
ꝙ eſſe dei nō eſt aliud ab eſſentia eius.relinquitˀ ergo ꝙ
ſit pars eēntie diuine:⁊ ſic deus erit cōpoſitus ex parti/
Cap.18. bus eſſentialˀr:cuiˀ ꝯtrū ſupra oſtēſum eſt. ❡ Itē qd ad/
4° ditur alicui ad deſignationē alicuiˀ deſignatione eēntia/
li:nō cōſtituit eius rōnem:ſed ſolū eſſe in actu:rōnale.n.
additū aiali acquirit aiali eſſe in actu:nō ā ꝯſtituit rōnē
aialis inquātū eſt aial.nā dr̄ia nō intrat dīffinitionē gn̄is:
ſed ſi in deo addatˀ aligd per qd deſignetˀ deſignatione
eēntiali:opȝ ꝙ illud conſtituat ei cui additˀ rōnem ꝓpe
eius quidditatis ſeu nāe:nam qd ſic additˀ acqrit rei eſſe
in actu:hoc aūt.ſ.eē in actu eſt ipſa diuina eēntia: vt ſupͣ
Cap.23. oſtēſuȝ eſt:relinqtˀ ğ ꝙ ſupra diuinū eē nihil poſſit addi qd
deſignet ipſuȝ deſignatiōe eēntiali:ſicut dr̄ia dīſgt genˀ.

❡ Qꝫ deus nō ſit in aliquo genere. Cap. XXVI.

Idē p.ſcrip. di.8.q.4.ar.2. pˀp.q.3.ar.5.de po.q.7.ar.3. Ibi ꝯˀ pbatˀ.p. — Ex hoc autē de neceſſitate ꝯcluditur ꝙ
deus nō ſit in aliquo gn̄e. Naȝ
oē qd eſt in aliquo gn̄e hȝ aliquid i ſe per qd
nā generis deſignetˀ ad ſpeciem: nihil enim
eſt in gn̄e qd nō ſit in aliqua eius ſpē:hoc ā
in deo eſt impoſſe vt oſtēſum eſt:impoſſe eſt igitˀ deū eſſe
Cap.18. in aliquo gn̄e. ❡ Amplius:ſi deus ſit in gn̄e aut eſt in ge
2° nere accidētis:aut in gn̄e ſubē.in gn̄e accidentis non eſt:
accidēs enim nō pōt eſſe pmū ens ⁊ pˀcauſa.in gn̄e etiā
ſube eſſe non pōt:qꝛ ſubſtātia que eſt genus nō eſt ipſuȝ
eſſe:alˀs oīs ſuba eēt eſſe ſuuȝ:et ſic non eſſet cāta ab alio
cuȝ rō generis ſaluetur in oībus que ſub gn̄e cōtinentˀ:⁊
ſic nulla ſuba eſſet cāta ab alio:qd eē nō pōt:vt pȝ ex di/
ctis:deus autē eſt ipſuȝ eſſe:igitur non eſt in aliquo gn̄e.
3° ❡ Itē quicqd eſt in gn̄e ſm eſſe differt ab alijs que in
eodē gn̄e ſunt:alˀs genus de pluribˀ non predicaretˀ.opȝ
autē alia oīa que in eodē gn̄e ſunt in qdditate gn̄is con/
uenire:qꝛ de oībˀ genus in eo qd quid eſt ꝑdicatˀ:eſſe igi/
tur cuiuſlibet in gn̄e exiſtētis eſt pter gn̄is quidditatē:hoc
4° aūt in deo impoſſe eſt:deus igitˀ in gn̄e non eſt. ❡ Am/
plius:vnūqdqȝ collocatur in gn̄e per rōnem ſue qddita
tis:genus aūt ꝑdicatˀ in quid eſt:ſed qdditas dei eſt ipſū
ſuū eſſe:ſm ꝙ nō collocatˀ aliquid in gn̄e:qꝛ ſic ens eſſet
genus qd ſignificat ipſuȝ eſſe:relinquitˀ ergo ꝙ deus nō
Qꝫ ens non ſit genus 3° meth. cō.10. ſit in gn̄e. Qꝫ aūt ens nō poſſit eſſe genˀ:pbatˀ p phm in
hūc modū. Si ens eſſet genˀ:oporteret dr̄iam aliquam
inueniri p quā traheretˀ ad ſpēm:nullā aūt dr̄iam ꝑtici/
pat genus:ita.ſ.ꝙ genus ſit in rōne dr̄ie:qꝛ ſic genus po/
neretˀ bis in definitione ſpēi:ſed opȝ dr̄iaȝ eſſe per id qd
intelligitˀ in rōne gn̄is:nihil autē poteſt eſſe qd ſit pter id
qd intelligitˀ p ens:ſi ens ſit de intellu eoꝝ de quibˀ ꝑdi/
catur:⁊ ſic p nullā dr̄iam ꝯbi pōt: relinqtur ergo ꝙ ens
nō ſit genus:vn̄ ex hoc de neceſſitate ꝯcluditˀ ꝙ deˀ non
Corolarium. ſit in gn̄e. ❡ Ex hoc ēt pȝ ꝙ deus diffiniri nō pōt:qꝛ oīs
diffinitio eſt ex gn̄e ⁊ dr̄ijs. Pȝ etiā:ꝙ non pōt demon/
ſtratio de ipſo fieri niſi p effectuȝ:qꝛ ꝑncipiū demrōnis
Inſtantia. eſt definitio eiuſdē de quo ſit demonſtratio. ❡ Pōt ā
alicui videri ꝙ q̄uis nomē ſubē deo ꝓprie ꝯuenire nō
poſſit:qꝛ deus nō ſubſtat accn̄tibus:res tn̄ ſignata p no/
men ei ꝯueniat:⁊ ita ſit in gn̄e ſube:naȝ ſuba eſt ens p ſe
qd deo ꝯſtat ꝯuenire:ex quo pbatū eſt ipſuȝ nō eſſe ac/
Solutio. cidens. ❡ Sed ad hoc dōm eſt ex dictis:ꝙ in definitio/
ne ſubſtātie non eſt ens p ſe:ex hoc enim qd dr̄ ens non
poſſet eſſe genus:qꝛ iam pbatū eſt ꝙ ens nō hȝ rōnem
gn̄is.ſimilˀr nec ex hoc qd dr̄ p ſe:qꝛ hoc nō vr̄ importa/
re niſi negationē tn̄. Dicitˀ enī ens p ſe ex hoc ꝙ non eſt
in alio:qd eſt negatio pura que nec pōt nām vel rōnem
gn̄is cōſtituere:qꝛ ſic genus non diceret quid eſt res ſed
quid non eſt:opȝ igitˀ ꝙ rō ſube intelligatur hoc mō ꝙ
ſuba ſit res:cui cōueniat eſſe non in ſubiecto.nomē autē
rei a quidditate imponitˀ:ſicut nomen entis ab eſſe:⁊ ſic
in rōne ſube intelligatur ꝙ hēat qdditateȝ cui cōueniat
eſſe nō in alio:hoc aūt deo non cōuenit:naȝ nō hȝ qddi/
tatē niſi ſuū eſſe. Vn̄ relinqtˀ ꝙ nullo mō eſt in gn̄e ſube
⁊ ſic nec in aliq̄ gn̄e:cū oſtēſuȝ ſit ipȝ nō eē in gn̄e accn̄ti.

❡ Qꝫ deus non eſt eſſe formale oīum. Cap. XXVII.

Ex his cōfutatˀ quorūdaȝ error:qui di/ Idē pˀp.q.
xerunt deum nihil aliud eſſe q̄ȝ 3.ar.8.
eſſe formale vniuſcuiuſqȝ rei. Naȝ hoc eſſe Ibi ꝯˀ pbatˀ.
diuiditˀ p eſſe ſube:⁊ eſſe accn̄tis.diuinū aūt p
eſſe non eſt eſſe ſube neqȝ eſſe accn̄tis vt p/ Cap.26.
batum eſt: impoſſe eſt igitˀ deum eſſe illud eſſe quo for/
maliter vnaqueqȝ res eſt. ❡ Item res adinuicem non
diſtinguuntˀ ſm ꝙ eſſe habēt:qꝛ in hoc oīa cōueniunt.ſi
ergo res dn̄t adinuicem:opȝ ꝙ vel ipſum eſſe ſpecifice
tur per aliq̄s dr̄ias additas:ita ꝙ rebus diuerſis ſit di/
uerſum eſſe ſm ſpēm:vel ꝙ res differāt per hoc ꝙ ipm
eſſe:diuerſis naturis ſm ſpēȝ cōuenit.ſȝ primū hoꝝ eſt
impoſſe:qꝛ enti non pōt fieri aliqua additio ſm moduȝ
quo dr̄ia additˀ gn̄i:vt dictū eſt:relinquitˀ ergo ꝙ res pp Cap.26.
hoc differāt ꝙ habēt diuerſas nās quibˀ acquiritur eſſe
diuerſimode.eſſe aūt diuinū nō aduenit alij nāe:ſed eſt
ipſa nā ſeu eſſentia diuina vt oſtēſum eſt:ſi igitˀ eſſe diui/ Cap.23.
num eſſet formale eſſe oīum: oporteret oīa ſimplˀr eſſe
vnū. ❡ Amplius:ꝑncipiū nālˀr prius eſt eo cuius eſt 3°
ꝑnˀ:eſſe aūt in quibuſdā rebˀ hȝ aliquid quaſi ꝑncipiū.
Forma enī dr̄ eſſe ꝑncipiuȝ eſſendi:⁊ ſilˀr agens qd facit
aliqua eſſe actu.ſi igitˀ eē diuinū ſit eſſe vniuſcuiuſqȝ rei
ſequetˀ ꝙ deus qui eſt ſuuȝ eſſe habeat aliquā cām:⁊ ſic Cap.13.
nō erit neċe eſſe per ſe:cuiˀ ꝯtrium ſupra oſtēſū eſt. ❡ Ad/ 4°
huc:qd eſt cōe multis non eſt aligd pter multa niſi ſola
rōne:ſicut aial nō eſt aliud pter ſortē ⁊ platonē ⁊ alia aia/
lia:niſi intellectu qui apphēdit formā aialis expoliataȝ
ab oībus indiuiduātibus ⁊ ſpecificantibus:hō enim eſt
qd vere eſt aial:alˀs ſequeretˀ ꝙ in ſorte ⁊ platone eſſent
plura aialia.ſ.ipſuȝ aial cōe ⁊ hō cōis ⁊ ipſe Plato.mul
to ergo minus ⁊ ipſuȝ eē cōmune eſt aliquid preter oēs
res exiſtentes niſi intellectu ſolum:ſi igitur deus ſit cōe
eſſe:deus non erit aliqua res exiſtens niſi que ſit in in/
tellectu tn̄:oſtēſuȝ aūt eſt ſupra deū eſſe aligd nō ſoluȝ
in intellectu:ſȝ in reꝝ nā:non eſt igitur deus ipſum eſſe Cap.13.
cōe oīum. ❡ Itē gn̄atio per ſe loquēdo eſt via in eſſe:⁊ 5°
corruptio via in nō eē:nō enīȝ gn̄onis terminus eſt forˀ
⁊ corruptionis ꝑuatio:niſi qꝛ forma facit eſſe ⁊ priuatio
non eſſe:dato enī ꝙ aliq̄ forma nō faceret eē nō diceretˀ
gn̄ari:qd talē formā acciperet:ſi igitˀ deus ſit oīum rerū
eē formale:ſequetur ꝙ ſit terminus gn̄onis:qd eſt falſū:
cū ipſe ſit eternus:vt ſupra oſtēſum eſt. ❡ Preterea:ſeq̄/ Cap.15.
tur ꝙ eſſe cuiuſlibet rei fuerit ab eterno:non igitˀ pōt eē 6°
gn̄o vel corruptio:ſi enim ſit gn̄o opȝ ꝙ eſſe preexiſtēs
alicui rei de nouo acquiratˀ:aut ergo alicui prius exiſten
ti:aut nullo mō prius exiſtēti. Si primo mō:cuȝ vnū ſit
eſſe oīum exiſtentiū:ſȝ poſitionē ꝑdictā:ſequetur ꝙ res
que gn̄ari dr̄:nō accipiat nouū eſſe ſȝ nouū modū eſſen/
di:qd non facit gn̄onē ſed alterationē. Si aūt nullo mō
prius exiſtebat:ſequetˀ ꝙ fiat ex nihilo qd eſt ꝯ rōnē ge/
nerationis:igitˀ hec poſitio oīno gn̄onē ⁊ corruptionē de/
ſtruit:⁊ idō pȝ eā eē impoſſeȝ. ❡ Hūc ēt errorē ſacre doctri Auctas ſa/
na repellit:deū ꝯfitetˀ dn̄ excelſū ⁊ eleuatū:vt dr̄ Iſa.6.⁊ cre ſcripture.
eū ſup oīa eē:vt Ro.9.hr̄. Si.n.eſt eſſe oīum tūc eſt ali/
quid oīum:non autē ſuper oīa. Vi etiam errātes eadem

ſnia ꝓpellunt qua ⁊ idolatre:qui incõicabile nomen:ſcʒ
dei lignis ⁊ lapidibus impoſuerunt:vt hꝫ.Sap.14. Si
enim deus eſt eſſe oium:nõ magis dicet̃ vere lapis eſt ens
q̃ʒ lapis eſt de⁹. Huic ãt errori q̃tuor ſunt q̃ vĩr preſti-
Quatuor fomenta erroris. tiſſe fomẽtũ.¶ p^m eſt q̃rũdã auctoritatũ itell'ſ ꝑuerſus.
Inuenit̃.n.a Dio.dictũ 4°.c.cele.hiera.Eſſe oium ſupeſ-
p ſentialis diuinitas.Ex q̃ itelligere voluerũt ipm eẽ for-
Improbatio motiui. male oium rex deũ eẽ.¶ Nõ ꝯſiderãtes hũc itell'ʒ ipſis
v̾bis ꝯſonũ eẽ nõ poſſe. Nã ſi diuĩitas eſt oium eẽ forma-
le:nõ erit ſup oia ſed intra oia:imo aliqd oium.Cũ.n.diui-
nitatẽ ſup oia dixit:oñdit ſm nãʒ ſuã ab oib⁹ diſtinctũ ⁊
ſup oia collocatũ.Ex hoc v̾o q͛ dixit q͛ diuinitas eſt eſſe
oium:oñdit q͛ a deo in oibus q̃dã diuini eſſe ſilitudo re-
perit̃. Hũc etiã eoꝝ ꝑuerſum itell'm alibi apertius exclu-
dens:dixit.n.in.ij.ca.de diuinis noib⁹:q͛ ipſius dei neqʒ
tact⁹ neqʒ aliq̃ cõmixtio eſt ad res alias:ſicut eſt puncti
z ad lineã vel figure ſigilli ad ceraʒ.¶ z^m qd eos in hunc
errorẽ ꝓmouit:eſt rõnis defect⁹.Quia.n.id qd cõe eſt:ꝑ
additionẽ ſpecificat̃ vel indiuiduat̃:eſtimauerũt diuinũ
eſſe cui nulla fit additio:nõ eſſe aliqd ꝓpriuʒ ſʒ eſſe cõe
Rñſio. oium.¶ Nõ ꝯſiderãtes q͛ id qd cõe eſt vel v̾le:ſine ad-
ditione eſſe nõ põt:ſed ſine additione cõſiderat̃:nõ enim
aial põt eſſe abſqʒ rõnali vel irrõnali dria: q̃uis ſine
his differẽtijs cogitet̃:ſʒ ẽt cogitetur v̾le abſqʒ additio-
ne:non tñ abſqʒ receptibilitate additiõis eſt. Nã ſi aiali
nulla dria addi poſſet genus nõ eẽt:⁊ ſilr eſt de oibus
alijs noib⁹.diuinũ aũt eſſe eſt abſqʒ additiõe nõ ſolũ co
gitatione:ſed ẽt in reꝝ nã:⁊ nõ ſolũ abſqʒ additione:ſed
ẽt abſqʒ receptibilitate additionis:vñ ex hoc ipo q͛ ad-
ditionẽ nõ recipit nec recipere põt:magis ꝯcludi põt q͛
deus nõ ſit eẽ cõe:ſed ꝓpriuʒ.Etenim ex hoc ipſo ſuũ eſſe
3° ꝓpoſitiõe circa finem. ab oib⁹ alijs diſtinguit̃:q2 nihil ei addi põt. Vñ auctor
in libro de cauſis dicit q͛ cã p^a ex ipſa puritate ſue boni-
3 tatis ab alijs diſtinguit̃ ⁊ quodãmõ indiuiduat̃. ¶ 3^m
qd eos in hunc errorẽ induxit:eſt diuine ſimplicitatis cõ
ſideratio.Quia enim deus ĩfinite ſimplicitatis eſt:eſtima-
uerũt illud qd in vltimo reſolutiõis inuenit̃ eoꝝ q̃ ſunt
in nobis:deũ eſſe quaſi ſimpliciſſimũ:nõ enim eſt in infi-
Solutio. nitũ ꝓcedere in cõpoſitione eoꝝ que ſũt in nobis.¶ In
hoc ẽt eoꝝ deficit rõ:dũ nõ attẽderũt id qd ĩ nobis ſim
pliciſſimũ inuenit̃ nõ tã reʒ cõpletã q̃ʒ rei aliqd eẽ: deo
aũt ſimplicitas attribuit̃ ſicut rei alicui ꝑfecte ſubſiſtẽti.
4 ¶ 4^m ẽt qd eos ad h̾ induc̾e potuit:eſt modus loquẽdi
Rñſio. q̃ dicim⁹ deũ in oib⁹ reb⁹ eẽ.¶ Nõ itelligẽtes q͛ nõ ſic
eſt ĩ reb⁹ q̃ſi aliqd rei: ſʒ ſicut rei cã q̃ nullo mõ ſuo eff̾cui
deeſt. Nõ.n.ſilr eẽ dicim⁹ formã ĩ corpe:⁊ nautã in naui.
¶ Qr deus nõ ſit forma alicui⁹ corpis. Cap. XXVIII

Oſtenſo igitur q͛ deus nõ ſit eſſe oium:
ſilr oñdi põt q͛ deus nõ ſit ali-
Iſta concluſio ꝓbatur. cuius rei forma. Nã diuinũ eſſe non põt eſſe
alicui⁹ rei q̃dditas q̃ nõ ſit ipſuʒ eſſe vt oñſuʒ
p eſt. Qd aũt eſt ipſuʒ eẽ diuinũ nõ eſt aliud q̃ʒ
Cap.23. deus:ĩpoſſe eſt igit̃ deũ eſſe alicui⁹ alteri⁹ formã.¶ Am-
z° plius:forma corpis nõ eſt ipſuʒ eſſe ſʒ eẽndi ꝑncipium.
deus aũt eſt ipſum eẽ:nõ ergo eſt deus forma corporis.
3° ¶ Itẽ ex vnione forme ⁊ mãe reſultat aliqd cõpoſituʒ
qd eſt totũ reſpectu mãe ⁊ forme:ꝑtes aũt ſunt in po^re
ſpectu toti⁹:in deo aũt nulla eſt potẽtionalitas:ĩpoſſe eſt
4° igit̃ deũ eſſe formã vnitam alicui rei.¶ Adhuc:qd ꝑ ſe
hꝫ eſſe:nobilius eſt eo qd hꝫ eſſe in alio:ois aũt for⁹ ali-
cuius corpis hꝫ eẽ in alio:cũ igit̃ de⁹ ſit ens nobiliſſimũ
5° q̃ſi p^a eſſendi cã:nõ põt eẽ alicuius for⁹. ¶ Preterea:h̾
idẽ põt oñdi ex eternitate mot⁹ ſic.Si de⁹ eſt for⁹ alicui⁹
mobilis cũ ipſe ſit p^m ens mouẽs:cõpoſitũ erit mouens
ſeipſuʒ:ſʒ mouẽs ſeipſuʒ ꝑt moueri ⁊ nõ moueri:vtrũqʒ

igit̃ in ipſo eſt.qd aũt eſt h̾:nõ hꝫ mot⁹ indeficientiã ex
ſeipſo.opʒ igit̃ ſupra mouẽs ſeipſuʒ ponere aliud p^m mo-
uens qd largiat̃ ꝑpetuitatẽ motus:⁊ ſic deus qui eſt p^m
mouens nõ eſt for⁹ corpis mouẽtis ſeipſum. Eſt aũt hic
ꝓceſſus vtilis ponẽtib⁹ eternitatẽ mot⁹:quo nõ poſito
eadẽ ꝯclõ haberi põt ex regularitate mot⁹ celi. Sicut.n.mo
uens ſeipſuʒ põt q̃eſcere ⁊ moueri:ita ꝑt velocius ⁊ tar-
dius moueri:neceſſitas igit̃ vniformitatis mot⁹ celi depen
det ex aliq̃ ꝑn⁹ ſupiori oĩno ĩmobili nõ qd eſt ꝑs corpo-
ris mouẽtis ſeipſʒ q̃ſi aliq̃ for⁹ ei⁹.¶ Huic aũt v̾itati cõ Auctoritas ſacre ſcripture.
cordat ſcriptura.Di.n.in ꝑs.Eleuata eſt magnificentia
tua ſup celos deus.Et Job.11.Excelſior celo eſt.⁊ quid
facies. Longior terra mẽſura eius ⁊ latior mari.¶ Sic Aug. li.4.de ciui.dei.c.31. lib.7.ca.6. Glo. de idolatria.
igit̃ gẽtiliũ error euacuat̃:q͛ dicebãt deũ eẽ aiaʒ celi vel
etiã aiaʒ totius mũdi.Et ex h̾ errore idolatriã defende-
bãt:dicẽtes totũ mũdũ eẽ deũ nõ rõne corporis ſʒ rõne
aie:quo ſuppoſito ſeq̾ opinabant̃ q͛ mũdo ⁊ ꝑtibus ei⁹
nõ indebite diuin⁹ cult⁹ exhibebat̃.Cõmẽtator ẽt dicit
in.11.metaph.q͛ h̾ loc⁹ fuit lapſuʒ ſapiẽtũ gẽtis ꝫabioꝝ Cõ.40.
vel id eſt idolatraꝝ:q2 ſcʒ poſuerũt deũ eẽ formã celi.
¶ De perfectione diuina Cap. XXIX.

Licet autẽ ea que ſũt ⁊ viuunt ꝑfectiora Idem p^a pte q.4.
ſint q̃ʒ ea q̃ tm̃ ſunt:de⁹ tñ q̃ nõ eſt
Iſta concluſio ꝓbatur. aliud q̃ʒ ſuũ eẽ:eſt vĩr ens ꝑfectũ.Et dico vĩr
p ꝑfectũ cui nõ deeſt alicuius gñis nobilitas.
Ois.n.nobilitas cuiuſcũqʒ rei ẽ ſibi ſm ſuũ
eẽ:nulla.n.nobilitas eẽt hoi ex ſua ſapia niſi ꝑ eã ſapiẽs
eẽt:⁊ ſic de alijs.Sic g̊ ſm modũ q̃ res hꝫ eẽ ẽ ſuus mo-
dus ĩ nobilitate.nã res ſʒ q͛ ſuũ eẽ ꝯtbit̃ ad aliquẽ ſpãlẽ
modũ nobilitat maiorẽ vel minorẽ.dĩ eẽ ſʒ h̾ nobilior
vel min⁹ nobilis.igit̃ ſi aliqd eſt cui cõpetit tota v̾t⁹ eẽn- Opp^m huius p^a pte.q.4. ar.2.ſol.nobilitates ſunt in deo excellentior ⁊ nobilior maliter.
di:ei nulla v̾t⁹ nobilitatꝫ deeſſe ꝑt q̃ alicui rei ꝯueniat: ſʒ
rei q̃ eſt ſuũ eẽ cõpetit eẽ ſm totã eẽndi ptãteʒ: ſicut ſi eẽt
aliq̃ albedo ſepata nihil ei de v̾tute albedinis deẽ ſſe poſ-
ſet:nã alicui albo aliqd de v̾tute albedinis deeſſe põt ex
defectu recipiẽtis albedinẽ q͛ eã ſm modũ ſuũ recipit.⁊
fortaſſe nõ ſʒ totũ poſſe albedinis:de⁹ igit̃ q͛ eſt totũ ſuũ
eẽ vt ſup̾ ꝓbatũ ẽ:hꝫ eẽ ſʒ totã v̾tutẽ ipſi⁹ eẽ.nõ ꝑt g̊ ca-
rere aliq̃ nobilitate q̃ alicui rei ꝯueniat:ſicut ãt ois nobili-
tas ⁊ ꝑfectio ineſt rei ſʒ q͛ eſt:ita ois defect⁹ ineſt ei ſm
q͛ aliq̃lr nõ eſt.de⁹ ãt ſicut hꝫ eẽ totalr: ita ab eo totalr
abſit nõ eſſe:q2 ꝑ modũ ꝑ quẽ hꝫ aliqd eſſe:deficit a nõ
eſſe.a deo ergo ois defectus abſiſtit:eſt igit̃ vĩr ꝑfectus.
iſta v̾o que tm̃ ſunt nõ ſunt iꝑfecta ꝑꝑ imperfectionẽ
ipſius eſſe abſoluti:nõ.n.ipſa habẽt eſſe ſm totũ ſuũ poſ
ſe:ſed ꝑticipant eſſe ꝑ quendã ꝑticularem modũ ⁊ iper-
fectiſſimũ.¶ Item oẽ imperfectũ neceſſe eſt ab aliquo z°
ꝑfecto ꝓcedere:ſemen.n.eſt ab aiali vel a planta. igitur Cap.13.
p^m ens debet eſſe ꝑfectiſſimũ:oſtenſuʒ aũt eſt deum eſſe
p^m ens: igitur eſt ꝑfectiſſimus. ¶ Amplius:vnũqdqʒ ꝑ- 3°
fectum eſt inquãtũ eſt actu:imperfectũ aũt ſm q͛ eſt po
tentia cũ priuatione actus:id igit̃ qd nullo mõ eſt in po
tentia ſʒ eſt actus purus opʒ ꝑfectiſſimũ eſſe:tale autez
eſt deus:igit̃ eſt perfectiſſimũ. ¶ Adhuc nihil agit niſi 4°
ſm q͛ eſt in actu:actio igit̃ ꝯſequit̃ modũ actus in agen-
te:ĩpoſſe eſt igit̃ effectũ q͛ ꝑ actionẽ educit̃ eſſe in nobi
liori actu q̃ʒ ſit actus agentis.poſſe eſt tñ actũ effect⁹ im-
perfectiorẽ eſſe q̃ʒ ſit actus cauſe agentis:eo q͛ actio põt
debilitari ex ꝑte eius in qd terminat̃. In gñe aũt cauſe Cap.13.
efficiẽtis fit reductio ad vnã cãʒ q̃ de⁹ dĩ vt ex dictis pʒ:
a quo ſunt oẽs res vt in ſequẽtib⁹ oñdet̃:opʒ igit̃ q͛ qc-
q[illegible]u eſt in q̃cũqʒ re alia inueniri in deo multo eminẽ-
tius q̃ʒ ſit ĩ re illa nõ ãt ecõuerſo:eſt igit̃ de⁹ ꝑfectiſſim⁹.
¶ Itẽ in vnoquoqʒ gñe eſt aliquid ꝑfectiſſimũ in gñe 5°
illo:ad qd oia que ſunt illi⁹ gñis mẽſurant̃:q2 ex eo vnũ-

qḋq₃ oſtēditur magis ⁊ minus eſſe perfectū qḋ ad mēſu-
raʒ ſui gn̄is magis ⁊ minus appropinquat: ſicut album
dr̄ eſſe mēſura in oīb⁹ coloribus: et virtuoſum inter oēs
hoīes. Jd aūt qḋ eſt mēſura oīuʒ entiū nō poteſt eē aliḋ
q̄ de⁹ qui eſt ſuū eē. ipſi igitur nulla deeſt pfectionū que
aliquib⁹ rebus cōueniat: alr̄s non eēt oīum cōis mēſura.
Sacratiſſime ſacre ſcripture. Hinc eſt q̄ cū quereret Moyſes diuinā videre faciem
ſeu gloriā: rn̄ſum eſt ei a dn̄o. Ego oſtendā tibi oē bonū:
vt hr̄ Exodi. 33. per hoc dans intelligere in ſe oīs bonita-
tis plenitudinē eſſe. Diony. ēt in. 5. c. de diui. no. dic̄. De⁹
nō quodāmō eſt exiſtēs ſed ſimplr̄ ⁊ incircūſcriptiue to
Jdē p̄ᵉ p. q. 4. ad. 1. tum eſſe in ſeipſo accepit ⁊ paccepit. ℂ Sciendū tn̄ q̄
pfectio deo cōuenienter attribui nō pōt: ſi noīs ſignifica
tio q̄tū ad ſui originē attendat̄. qḋ enim factū non eſt:
nec pfectū dici poſſe vr̄. Sed q̄ oē qḋ fit de potētia de-
ductū eſt in actū ⁊ de nō eē in eſſe qn̄ factū eſt: tūc recte
pfectum eſſe dr̄ quaſi totaliter factū qn̄ potētia totaliter
eſt ad actū reducta: vt nihil de nō eē retineat ſʒ habeat
eſſe cōpletū. per quandā āt noīs extenſionē pfectum dr̄
non ſolū qḋ fiendo peruenit ad actuʒ cōpletuʒ: ſed id ēt
quod eſt in actu cōpleto abſq₃ oī factione: ⁊ ſic deū per-
fectuʒ eſſe dicimus ſm̄ illud Matth. 5. Eſtote pfecti ſi-
cut ⁊ pater veſter celeſtis perfectus eſt.

ℂ De ſilitudine creature ad deum. Cap. XXX.

Jdē p̄ᵉ p. q. 5. ar. 3. Effect⁹ ſunt duplices. Ex hoc autē qūo in reb⁹ poſſit ſilitudo
ad deū inueniri vel non poſſit:
ɔſiderari pōt. Effectus eni a ſuis cauſis de-
ficientes nō ɔueniunt cū eis in noīe ⁊ rōne.
neceſſe eſt tn̄ aliquā inter ea ſilitudinē inue
niri. de nā enim agētis eſt vt agēs ſibi ſil̄e agat: cū vnū-
qḋq₃ agat ſm̄ q̄ actū eſt: vn̄ forma effectus in cā exce-
Licet dup̄r. dente inuenit̄ quidē aliqualr̄: ſed ſm̄ aliū modū ⁊ aliaʒ
rōnem: rōne cuius cā equiuoca dr̄. ſol eni in corporibus
inferiorib⁹ calorem cauſat agēdo ſm̄ q̄ actu eſt: vn̄ opʒ
q̄ calor a ſole gn̄at⁹ aliqualē ſilitudinē obtineat ad vir-
tutē ſolis actiuā: per quā calor in iſtis iferioribus cāuſ:
rōne cuius ſol calidus dr̄ q̄uis non vna rōne: ⁊ ſic ſol oī-
bus illis ſilis aliqualr̄ dr̄ in quib⁹ ſuos effectus efficacit̄
inducit: a q̄b⁹ tn̄ rurſus oībus diſſilis eſt inquātū hᵒ effe
ctus nō eodem mō poſſident calorē hᵒ quo in ſole inue
nitur: ita etiaʒ ⁊ deus oēs pfectiones rebus tribuit: ac p
hoc cū oīb⁹ ſilitudinēʒ hʒ ⁊ diſſilitudinē ſimul. Et inde
eſt q̄ ſacra ſcriptura aliqn̄ ſilitudinē inter deum ⁊ crea-
turā cōmemorat: vt cū dr̄ Gen. 1. Faciam⁹ hoīeʒ ad ima.
⁊ ſili. noſtrā. Aliqn̄ v̄o ſilitudo negat̄ ſm̄ illud Jſa. 40.
cui ergo ſilem feciſtis deuʒ aut quā ima. po. ei. Et in pſ.
De⁹ qs ſilis erit ti. ne. ta. ⁊c̄. Huic āt rōni Dion. ɔcordat:
qui. 9. c. de diui. no. dic̄. Eadē ſilia ſunt deo ⁊ diſſilia: ſilia
quidem ſm̄ imitationē eius qui non eſt perfecte imita-
bilis q̄lē in eis eſſe contingit: diſſimilia aūt ſm̄ q̄ cāta
Creatura eſt ſilis deo non econuerſo. habēt minus ſuis cauſis. ℂ Scḋʒ tn̄ hāc ſilitudineʒ cō
uenientius dicit̄ deo creatura ſilis q̄ ecōuerſo. Sil̄e eniʒ
alicui dicit̄ qḋ eius poſſidet qualitatē vel formā: q̄ igit̄
id qḋ in deo pfecte eſt in rebus alijs per quādā deficien
tem pticipationē inuenitur: illud ſm̄ qḋ ſilitudo atten-
ditur dei quidē ſimplr̄ eſt: nō autē creature: et ſic creatu-
ra hʒ qḋ dei eſt: vn̄ ⁊ deo recte ſilis dr̄. Non autē ſic pōt
dici deum hr̄e quod creature eſt: vn̄ nec conuenientēr dr̄
deū creature ſileʒ eſſe ſicut nec hoīem dicimus ſue ima
Deus nō aſſimilat creaturis ſʒ ecōuerſo. gini fore ſileʒ: cui tn̄ ſua imago recte ſilis enūciat̄. Mul
to igitur etiā minus ꝓprie dicit̄ q̄ deus creature aſſimi
letur: naʒ aſſimilatio motum ad ſilitudinem dicit: ⁊ ſic
competit ei q̄ ab alio accipit: vn̄ ſil̄e ei ſit: creatura autē
accipit a deo vn̄ ei ſit ſilis: nō aūt econuerſo: non igitur
deus creature aſſimilatur: ſed magis econuerſo.

ℂ Que noīa de deo pprie predicari. Cap. XXXI.

Jdē p̄ᵉ p. q. 13. ar. 1. ⁊. 2. Diſtictio nominum. Ex his etiā cōſiderari pōt quid de deo
dici vel non dici poſſit: quidue
de eo tn̄ dicat̄: quid etiā de eo ſil̄ ⁊ alijs re-
bus: q̄ enim oēm pfectionē creature eſt in
deo inuenire: ſʒ p modū eminentiorē q̄cūq₃
noīa abſolute pfectionē abſq₃ defectu deſignant de deo
pdicant̄ ⁊ alijs rebus: ſicut eſt bonitas: ſapiā: eſſe ⁊ alia
hᵒ. Quecūq₃ v̄o noīa hᵒ pfectioneʒ deſignant cū modo
ꝓprio creaturis: de deo dici nō pprie niſi per ſilitudineʒ
⁊ metaphorā p quā q̄ ſunt vnius rei alteri ſolent adapta
ri: ſicut aliqs hō dr̄ lapis pp̄ duritiaʒ intellūs. hᵒ auteʒ
ſunt oīa noīa impoſita ad deſignandū ſpēʒ rei create: ſi-
cut hō ⁊ lapis: nā cuilibʒ ſpēi debet̄ proprius modus p-
fectionis ⁊ eſſe. Similr̄ etiā q̄cūq₃ noīa ꝓprietates reꝝ
deſignāt que ex proprijs pncipijs ſpēꝝ cauſant̄: de deo
dici non pprie niſi metaphorice. que v̄o hᵒ pfectiones ex-
primunt cū ſupeminentiori mō quo deo cōueniūt de ſo
lo deo dicunt̄: ſicut ſūmū bonū: p̄ᵐ ens ⁊ alia hᵒ. ℂ Di-
co aūt aliqua pdictoꝝ noīum pfectioneʒ abſq₃ defectu
iportare q̄tuʒ ad illud ad qḋ ſignandū nomē fuit ipoſi
tuʒ: q̄tū v̄o ad modū ſignādi oē nomē cū defectu eſt: nā
noīe res exprimim⁹ eo mō quo intellu ɔcipimus. Jntel-
lectus aūt nr̄ ex ſenſibilib⁹ cognoſcēdi initiū ſumēs illū
modū nō trāſcēdit qui in rebus ſenſibilib⁹ inuenit̄: in q-
bus aliud eſt forma ⁊ hn̄s formā pp̄ forme ⁊ māe cōpo
ſitionē: forma v̄o in his rebus inuenit̄ qdē ſimplex: ſed
impfecta vtpote nō ſubſiſtēs. Habēs v̄o formā inuenit̄
qdeʒ ſubſiſtēs ſed nō ſimplex imo concretionē hn̄s: vn̄
intellect⁹ noſter quicqd ſignat vt ſubſiſtēs ſignat in con
cretione: qḋ v̄o vt ſimplex ſignat nō vt qḋ eſt ſʒ vt quo
Nullū nomē deo competit quātū ad modū ſignandi. eſt. Et ſic in oī noīe a nobis dicto q̄tū ad modū ſignādi
imperfectio inuenit̄ que deo nō cōpetit: q̄uis res ſigna
ta aliquo mō eminēti deo ɔueniat: vt pʒ in noīe bonita-
tis ⁊ boni: nā bonitas ſignat vt nō ſubſiſtēs: bonū auteʒ
vt cōcretū: ⁊ quātū ad hoc nullū nomē deo ɔuenienter
aptat̄: ſʒ ſolū q̄tū ad id ad qḋ ſignandū nomē iponitur.
Pōt igit̄ vt Diony. docet: hᵒ noīa ⁊ affirmari de deo ⁊
negari. affirmari quidē pp̄ noīs rōnem: negari v̄o pp̄ ſi-
gnādi modū. modus aūt ſupeminētie q̄ in deo dicte pfe
ctiones iueniunt̄ p noīa a nobis ipoſita ſignari non pōt
niſi vl̄ p negationē: ſicut cū dicim⁹ deū eternū vl̄ ifinitū.
vl̄ ēt p relationē ipſi⁹ ad alia: vt cū dr̄ p̄ᵃ cā vel ſūmū bo
num. Nō. n. de deo cape poſſumus qd eſt ſʒ qd nō eſt: ⁊
q̄lr̄ alia ſe habeāt ad ipm̄: vt ex ſupradictis patet.

ℂ Qr diuina pfectio ⁊ pluralitas noīum diuinoꝝ diuine
ſimplicitati non repugnant. Cap. XXXII.

Ex predictis etiā videri pōt q̄ di-
uina pfectio ⁊ plura
noīa dicta de deo ipſius ſimplicitati nō re-
pugnant. Sic enim oēs pfectiones in rebus
alijs inuētas deo attribui diximus ſicut ef-
fect⁹ in ſuis cauſis equiuocis inueniunt̄: q qdē effect⁹ in ſuis
cauſis ſūt v̄tute vt calor in ſole: v̄t⁹ āt hᵒ niſi aliq̄lr̄ eēt ɔ
gn̄e caloris: ſol p eā agēs nō ſil̄e ſibi gn̄aret. ex h̄ igit̄ ſol
calidus dr̄ ⁊ nō ſolū q̄ calorē facit: ſʒ q̄ v̄t⁹ p quā h̄ facit
eſt aliqd ɔforme calori: p eādē āt v̄tutē p quā ſol facit ca
lorē: facit ⁊ mltos alios effect⁹ in iferiorib⁹ corpib⁹ vtpo
te ſiccitatē: ⁊ ſic calor ⁊ ſiccitas q̄ in igne ſunt q̄litates di
Nota calor ⁊ ignis ⁊c̄. Cap. 24. uerſe ſoli attribuunt̄ p vnā v̄tutē: ita ⁊ oīuʒ pfectiōes q̄
reb⁹ alijs ſʒ diuerſas formas ɔueniūt deo ſʒ vnā ei⁹ v̄tu
teꝫ attribui nec̄e eſt: q̄ qdē v̄t⁹ nō eſt aliḋ a ſua eēntia: cū
ei nihil accidē poſſit vt pbatū ē: ſic igit̄ ſapiēs de⁹ dr̄ nō
ſolū ſʒ h̄ q̄ ſapiaʒ effic̄: ſʒ q̄ ſʒ h̄ q̄ ſapiētes ſum⁹ v̄tu-
tē ei⁹ q̄ ſapiētes nos facit aliq̄tn̄ imitamur. nō āt dr̄ ſa-

pis q̄lis lapides fecerit:q2 in noīe lapidis ītelligit̃ modus eſſendi determinat⁹ ſm quē lapis a deo diſtinguit̃: imitat̃ aūt lapis deū vt cām ſm eē ſm bonitatē:⁊ alia hꝯ ſicut ⁊ alie creature. ¶ Quiꝯ aūt ſilē inueniri põt in potētijs cognoſcitiuis ⁊ in virtutib⁹ opatiuis humanis:intellectus eni vnica virtute cognoſcit oīa:que pars ſenſitiua diuerſis potētijs apprehēdit ⁊ etiā alia multa:itellectus et quāto fuerit altior:tāto aliquo vno plura cognoſcere põt:ad que cognoſcēda itellectus inferior nõ pringit niſi ꝑ multa. ¶ Poteſtas aūt regia ad oīa illa extendit̃:ad q̄ diuerſe ſub ipſa ptātes ordinē hñt:ſic igit̃ ⁊ deus ꝑ vnū ſimplex ſuū eſſe oīmodā ꝑfectionē poſſidet:quā alie res imo multo minorē ꝑ q̄daʒ diuerſa ꝯſequunt̃. Ex quo pʒ neceſſitas pluriū noīuʒ de deo dictoꝝ:q2 eni eū nõ poſſumus cognoſcere nālr niſi ex effectib⁹ ꝯueniēdo in ipʒ: opʒ ꝙ noīa q̄b⁹ ꝑfectionē ipſi⁹ ſignamus diuerſa ſint:ſicut ⁊ ꝑfectiones in rebus inueniunt̃ diuerſe. Si autē ipſam eſſentiā ꝓut eſt poſſemus itelligere ⁊ ei nomē proprium adaptare:vno noīe tñ eam exprimeremus: qđ ꝓmittitur his q̄ eū per eſſentiā videbit. Zach. vlti. In die illa erit dñs vnus:⁊ nomen eius vnum.

Similitudo i potentijs cognoſcitiuis ⁊ opatiuis.

Similitudo in poteſtatib⁹ vl̃ ordinatis.

¶ Qđ nihil de deo ⁊ alijs rebus vniuoce predicatur. Cap. XXXIII.

Ex his etiā pʒ ꝙ nihil d̃ deo ⁊ reb⁹ alijs põt vniuoce ꝑdicari. Nā effectus qui nõ recipit formā ſm ſpēm ſilēʒ ei ꝑ quā agēs agit:nomē ab illa forma ſumptū ſʒ vniuocā ꝑdicationē recipe nõ poteſt:nõ eni vniuoce dī calidus ignis a ſole gñatus ⁊ ſol. rex autē quarꝝ deus eſt cā:forme ad ſpēʒ diuine virtutis nõ perueniūt. cū diuiſim ⁊ particulariter recipiāt qđ in deo ſimplr ⁊ vlr īuenit̃:pʒ igit̃ ꝙ de deo ⁊ reb⁹ alijs nihil vniuoce dici põt.

Idē p⁹ p. q. 13. ar. 5. Iſta ꝯcluſio ꝓbatur. ꝓ

2° ¶ Amplius:ſi aliqs effectus ad ſpēm cauſe ptingat:ꝑdicationē noīs vniuoce nõ ꝯſequit̃:niſi ſm eundē eſſendi modū eādem ſpēm vel formā ſuſcipiat:nõ eniʒ vniuoce dī domus que eſt in arte ⁊ in mā ꝓpter hoc ꝙ forma domus hʒ eſſe diſſile vtrobiqʒ:res aūt alie etiam ſi oīno ſilem formā ꝯſequerētur:nõ tñ ꝯſequunt̃ ſm eundem modū eſſendi:nā nil eſt in deo qđ nõ ſit ipſuʒ eſſe diuinū:vt ex dictis pʒ:qđ in alijs reb⁹ nõ accidit:ipoſſe ē igit̃ aliqd de deo vniuoce ⁊ reb⁹ alijs ꝑdicari.

3° ¶ Adhuc. oē qđ de pluribus vniuoce ꝑdicat̃:vel eſt genus vl̃ ſpēs vel dīa vel accñs aut ꝓpriū:de deo aūt nihil ꝑdicat̃ vt

Cap. 26. genus nec vt dīa vt ſupra oſtēſum eſt:⁊ ſilr nec vt diffini

Cap. 25. tio nec ēt vt ſpēs q̄ ex gñe ⁊ dīa cõſtituitur:nec aliqd ei accidere põt vt ſupra demõſtratū eſt:⁊ ita nil de deo ꝑdicatur neqʒ vt accñs neqʒ vt ꝓpriuʒ. nā ꝓpriū de gñe accidentiū eſt:relinquit̃ igitur nihil de deo ⁊ rebus alijs vniuoce ꝑdicari.

4° ¶ Itē qđ vniuoce de plurib⁹ ꝑdicatur vtroqʒ illoꝝ ad minus ſm intellm ſimplicius eſt: deo aūt neqʒ ſm rõnem neqʒ ſm intellectuʒ põt eſſe aliqd ſimplicius:nil igit̃ de deo vniuoce ⁊ alijs rebus ꝑdicat̃.

5° ¶ Amplius:qđ de plibus ꝑdicat̃ vniuoce ſm ꝑticipationem cuilibet eoꝝ cõuenit de quo ꝑdicat̃:nā ſpēs ꝑticipare dī genus ⁊ indiuiduū ſpēm:de deo aūt nihil dī ꝑ ꝑticipationē. nā oē qđ participat̃ determinat̃ ad modū participati:⁊ ſic ꝑtialiter ſiue particulariter hʒ ⁊ non ſʒ oēm ꝑfectionis modū:opʒ igit̃ nihil de deo ⁊ reb⁹ alijs vniuoce ꝑdicari.

6° ¶ Ad hoc:qđ ꝑdicat̃ de aliquibus ſm prius ⁊ poſterius:certū eſt vniuoce nõ ꝑdicari:nā prius in definitione poſterioris includit̃ ſicut ſubā in diffinitione accñtis ſm ꝙ eſt ens:ſi igit̃ diceret̃ vniuoce ens de ſubā ⁊ accñte:oporteret ēt ꝙ ſubā poneret̃ in definitione entis ſm ꝙ de ſubā ꝑdicat̃:qđ pʒ eſſe ipoſſe:nihil aūt de deo ⁊ rebus alijs predicat̃ eodē ordine:ſed ſʒ prius ⁊ poſterius:cū de deo oīa ꝑdicent̃ eſſentialr:dī eniʒ ens quaſi ipſa eſſentia:⁊ bonus quaſi ipſa bonitas: de alijs aūt fiunt ꝑdicationes ꝑ ꝑticipationē: ſicut ſortes dī hõ: non ꝙ ſit ipſa humanitas:ſʒ humanitatē hñs:ipoſſibile eſt igitur aliqd de deo ⁊ rebus alijs vniuoce dici.

¶ Qđ attributa diuina non predicant̃ de deo ⁊ creaturis pure equiuoce. Cap. XXXIIII.

Ex premiſſis etiaʒ pʒ ꝙ non quicqd de deo ⁊ rebus alijs ꝑdicatur ſʒ purā equiuocationē:dī ſicut ea que ſunt a caſu equiuoca. Nā in his que ſunt a caſu equiuoca nullus ordo aut reſpect⁹ attenditur vnius ad alteꝝ:ſed oīno ꝑ accidēs eſt ꝙ vnum nomē diuerſis rebus attribuit̃:nõ eniʒ nomē impoſitū vni ſignat ipſum hr̃e ordinē ad alteꝝ. Sic aūt nõ eſt de noīb⁹ que de deo dicuntur ⁊ creaturis. Cõſiderat̃ enim in hmõi noīum cõitate ordo cauſe ⁊ cauſati:vt ex dictis pʒ:non igitur ſm purā equiuocationē aliquid de deo ⁊ rebus alijs ꝑdicatur.

Ideʒ p⁹ p. q. 13. ar. 5. Iſta concluſio ꝓbatur. ꝓ

¶ Amplius:vbi eſt pura equiuocatio nulla ſilitudo in rebus illis attendit̃ ſed ſolū vnitas noīs:rerꝝ aūt ad deuʒ eſt aliquis modus ſilitudinis vt ex ꝑdictis pʒ:relinquit̃ ergo ꝙ nõ dicant̃ de deo ſm purā equiuocationē. 2°

Cap. 30.

¶ Item qñ vnū de plurib⁹ ſm puram equiuocationē ꝑdicatur ex vno eoꝝ:nõ poſſumus duci in cognitionē alterius. naʒ cognitio rerū nõ dependet ex vocib⁹ ſed ex rõne noīs:ex his āt que in reb⁹ alijs inueniunt̃ in diuinoꝝ cognitionē ꝑuenimus: vt ex dictis pʒ:nõ igitur ſm purā equocationē dicunt̃ hꝯ attributa de deo ⁊ alijs rebus. 3°

¶ Adhuc. equocatio noīs ꝓceſſuʒ argumētatiõis īpedit:ſi igit̃ nihil diceret̃ de toto ⁊ creaturis niſi pure equiuoce:nulla argumētatio fieri poſſet ꝓcedendo de creaturis ad deū:cuius ꝯtriū pʒ ex oīb⁹ loquentib⁹ de diuinis. 4°

¶ Amplius:fruſtra aliqđ nomē de aliquo predicat̃:niſi ꝑ illud nomē aliqd de eo intelligamus:ſed ſi nomē predicat̃ de deo ⁊ creaturis oīno equoce:nihil ꝑ illa noīa intelligimus de deo:cū ſignificatiões illoꝝ noīuʒ note ſint nobis ſoluʒ ſm ꝙ de creaturis dicunt̃:fruſtra igit̃ diceret̃ aut ꝓbaret̃ de deo ꝙ deus eſt bonus:vel ſi quid aliud hꝯ eſt. 5°

Si aūt dicat̃ ꝙ ꝑ hꝯ noīa non ſolum de deo cognoſcimus qđ non eſt: vt ſcʒ ea ratione dicat̃ viuens:q2 non eſt de genere reruʒ inanimataruʒ:⁊ ſic de alijs. Instantia.

Ad minus oportebit ꝙ viuens de deo ⁊ creaturis dictum conueniat in negatione inanimati:⁊ ſic non erit pure equiuocum. Solutio.

¶ Qđ que dicuntur de deo ⁊ creaturis dicuntur analogice. Cap. XXXV.

Sic igitur ex dictis relinquit̃ ꝙ ea q̄ de deo ⁊ rebus alijs dicūtur:neqʒ equoce neqʒ vniuoce ꝑdicant̃:ſed analogice:hoc eſt ſm ordinē vel reſpectuʒ ad aliqđ vnū:qđ quidē duplr ꝯtingit. Uno mõ ſm ꝙ multa hñt reſpectū ad aliqđ vnū ſicut ſm reſpectū ad vnā ſanitatē aīal dī ſanū vt eius ſubiectū:medicina vt eius effectiuū:cibus vt eius cõſeruatiuū:vrina vt ei⁹ ſignū. Alio mõ ſm ꝙ duoꝝ attēdit̃ ordo vel reſpectus nõ ad aliqd alteꝝ ſed ad vnū ipſoꝝ:ſicut ens d̃ ſubā ⁊ accñte dī ſm ꝙ accñs ad ſubam reſpectū hʒ:nõ ſm ꝙ ſubā ⁊ accñs ad aliqđ tertiuʒ referant̃. Quiꝯ ergo noīa de deo ⁊ rebus alijs nõ dicunt̃ analogice ſm p̄ᵐ modū: oporteret eniʒ aliqd deo ponere prius:ſʒ mõ 2° in huiꝯ aūt analogica ꝑdicatione ordo attendit̃ ſm idē ſm nomen ⁊ ſm reʒ qñqʒ:qñqʒ vo nõ idē. Nā ordo noīs ſequitur ordinē cognitionis:q2 eſt ſignū intelligibilis conceptionis:qñ igit̃ id qđ prius eſt ſm rem inuenit̃ etiā cognitione prius:idē inuenit̃ prius:⁊ ſʒ noīs rõnem. ⁊ ſm rei

Ideʒ p⁹ ſn. diſti. 19. q. 5. ar. 2° ad 1° ⁊ opuſcl. 9. cap. 27. Diſtin⁹ hi. 2

Ideʒ p⁹ p. q. 13. ar. 6.

rei nat ura ſicut ſubſa prior eſt accñte natura inq̃tuꝫ ſub-
ſtantia eſt cã accñtis: ⁊ cognitione inq̃tũ ſubſa in defini-
tiõe accñtis ponit̃: ⁊ iõ ens dĩ pꝰus de ſubſa q̃ꝫ de accñte
⁊ ſꝫ nãꝫ ⁊ ſm nois rõnẽ: qñ vo illō qḋ eſt pꝰus ſm nãm
eſt poſteriꝰ ſm cognitionẽ: tũc in analogicis nõ eſt ideꝫ
ordo ſm rẽ ⁊ ſm nois rõnẽ: ſicut virtꝰ ſanãdi q̃ eſt in ſa-
natiuis ꝑor eſt nãliter ſanitate q̃ eſt in aiali ſicꝫ cã effectu:
ſꝫ qꝛ hãc virtutẽ ꝑ effectũ cogſcimus: iõ ẽt ex effectu no-
minamꝰ: ⁊ ide eſt ꝙ ſanatiuũ eſt pꝰus ordie rei: ſꝫ aial dĩ
pꝰius ſanum ſm nois rationẽ: ſic igit̃: qꝛ ex rebꝰ alijs in
dei cognitionẽ ꝑuenimus: res noium de deo ⁊ rebꝰ alijs
dictoꝝ ꝑ pꝰius eſt in deo ſm ſuũ modũ: ſꝫ rõ nois ꝑ po-
ſterius: vñ ⁊ nominari dĩ a ſuis cauſatis.

℄ Qꝫ plura nomina dicta de deo non ſunt ſynony-
ma. Cap. XXXVI.

Idẽ pᵒ p.q.13.ar.4. Idẽ in ð po. q.7.ar.6. Oſtenditur etiã ex dictis ꝙ q̃uis no-
mina de deo dicta eãdẽ rẽ
ſignificẽt: nõ tñ ſũt ſynonyma: qꝛ nõ ſignãt ra-
tionẽ eãdẽ: nã ſicut diuerſe res vni ſimplici rei
que deꝰ eſt ſilant̃ ꝑ formas diuerſas: ita itellꝰ nr̃ ꝑ diuer
ſas ꝯceptiões ei aliqualr̃ ſilat̃: inq̃tũ ꝑ diuerſas rõnes
ſiue ꝑfectiões creaturarũ in ipm cognoſcẽduꝫ ꝑducit̃: ⁊
iõ de vno intellꝰ nr̃ multa ꝯcipiẽs non eſt falſus neqꝫ
vanus: qꝛ illud ſimplex eẽ diuinũ hꝰ eſt: vt ei ſꝫ formas
Cap. 22. multiplices aliq̃ aſſilari pñt: vt ſup̃ oſtẽſuꝫ eſt. Scḋꝫ ãt
diuerſas ꝯceptiones diuerſa noia intellꝰ adiuenit que
deo attribuit: ⁊ ita cũ non ſm eandẽ rationẽ attribuan-
tur: ꝯſtat ea nõ eẽ ſynonyma: q̃uis rẽ oino vnã ſignẽt:
nõ enĩ eſt eadẽ nois ſignificatio: cũ nomẽ ꝑ pꝰius ſiã ꝯce-
ꝑtionẽ intellectus q̃ꝫ rem intellectam ſignificet.

℄ Qꝫ propoſitiones quas intellectus noſter de deo for-
mat non ſunt vane. Cap. XXXVII.

Idẽ pᵒ p.q.13.ar.12. Ex hoc etiã vlterius pꝫ: ꝙ itellꝰ nr̃ de
deo ſimplici nõ iuanũ enũtia
tiones format cõponẽdo ⁊ diuidẽdo: q̃uis
deꝰ oino ſimplx ſit. Quis nãqꝫ intellꝰ nr̃
in dei cognitionẽ ꝑ diuerſas ꝯceptiões de-
ueniat vt dcm̃ eſt: intelligit tñ id qḋ oibꝰ eis rñdet oino
eẽ vnũ: nõ enĩ intellꝰ modũ q̃ intelligit rebꝰ attribuit i-
tellectis: ſicut nec lapidi imãlitatẽ: q̃uis eũ imãliter co-
gnoſcat: ⁊ iõ rei vnitatẽ ꝓponit ꝑ cõpoſitionẽ verbaleꝫ
q̃ eſt idẽtitatis nota: cũ dicit̃ deꝰ eſt bonus vł bonitas: ita
ꝙ ſi qua eſt diuerſitas in cõpõne: ad itellm̃ referat̃: vni-
tas vo ad rẽ intellectã: ⁊ ex hac rõne quãdoqꝫ intellꝰ no
ſter enunciationẽ de deo format cum aliqua diuerſitat̃
nota ꝑpoſitionem interponẽdo: vt cum dicitur bonitas
eſt in deo: qꝛ in hoc deſignatur aliqua diuerſitas que cõ
petit itellectui: ⁊ aliq̃ vnitas quã opꝫ ad rẽ referre.

℄ Qꝫ deus eſt bonus. Ca. XXXVIII.

Idẽ pᵒ p.q.6.ar.1. Iſta ꝯᵒ ꝓbat̃ ꝑ Ex perfectione autẽ diuina quaꝫ
oſtẽdimꝰ: boni-
tas ipſiꝰ cõcludi põt. Id enĩ quo vnũqḋqꝫ
bonũ dĩ eſt ꝓpria virtꝰ eius: nã ꝓpa virtus
vniuſcuiuſqꝫ eſt q̃ bonũ facit hñtẽ ⁊ opꝰ eiꝰ
bonũ reddit: virtꝰ aũt eſt ꝑfectio q̃dã: tũc. n. vnumqḋqꝫ
Tex. c. 18. ꝑfectũ dicimꝰ qñ attigit ꝓpriã virtutẽ: vt pꝫ in. 7. phyſi.
ex h̃ igit̃ vnũqḋqꝫ bonũ ẽ ꝙ ꝑfectũ eſt: ⁊ inde eſt ꝙ vnũ-
qḋqꝫ ſuã ꝑfectiõeꝫ appetit ſicꝫ ꝓpriũ bonũ: oñſuꝫ aũt eſt
Cap. 29. deũ eẽ ꝑfectũ. eſt igit̃ bonꝰ. ℄ Itẽ oñſum eſt ſup̃ eẽ ali-
Cap. 13. qḋ pᵐ mouẽs imobile qḋ deꝰ eſt: mouet ãt ſicꝫ mouẽs oi-
2ᵒ no imobile qḋ mouet ſicꝫ ꝺſideratũ: deꝰ igit̃ cũ ſit pᵐ mo-
uẽs imobile eſt pᵐ ꝺſideratũ. Deſiderat̃ ãt ꝯ aliqḋ: aut
qꝛ eſt bonũ: aut qꝛ appꝫ bonũ: quoꝝ pᵐ eſt qḋ eſt bonũ.
nã apparẽs bonũ nõ mouet ꝑ ſe: ſꝫ ſm ꝙ hꝫ aliq̃ꝫ ſpẽm
boni: bonũ vo mouet ꝑ ſeipꝫ pᵐ igit̃ ꝺſideratũ qḋ ẽ deꝰ

eſt vere bonũ. ℄ Adhuc: bonum eſt qḋ oĩa appetũt: vt 3ᵒ
phs optime dcm̃ introducit̃ in. 1. ethi. Oĩa autẽ appetũt eẽ Cap. p
actu ſꝫ ſuũ modũ: qḋ pꝫ ex h̃ ꝙ vnũqḋqꝫ ſꝫ nãꝫ ſuam
repugnat corruptiõi: eẽ igit̃ actu boni rõneꝫ ꝯſtituit: vñ
⁊ ꝑ ꝑuationẽ actꝰ a poᵃ ꝯſeq̃t malũ qḋ eſt bono oppoᵐ:
vt ꝑ phꝫ pꝫ in. 9. meta. deꝰ ãt eſt ens actu nõ in poᵃ: vt. ã. Tex. c. 19.
oñſuꝫ eſt: eſt igit̃ vere bonꝰ. ℄ Amp. cõicatio eẽ ⁊ boni- Cap. 16.
tatis ex bonitate ꝓcedit: qḋ qdeꝫ pꝫ ex ipa nã boni ⁊ ex 4ᵒ
eiꝰ rõne: nãliter enĩ vniuſcuiuſqꝫ bonũ ẽ actio ⁊ ꝑfectio
eiꝰ: vnũqḋqꝫ ãt ex h̃ agit ꝙ actu eſt: agẽdo ãt eẽ ⁊ boni-
tatẽ in alia diffundit: vñ ⁊ ſignũ ꝑfectiõis eſt alicuius ꝙ
ſilẽ ſibi poſſit ꝓducere: vt pꝫ ꝑ phm̃ in. 4. meta. Rõ ãt Tex. c. 18.
boni eſt ex hoc qḋ eſt appetibile qḋ eſt finis: qui ẽt mo-
uet agentẽ ad agẽdum: ꝓpter qḋ dicit̃ bonuꝫ eẽ diffuſi-
uum ſui eẽ: hec aũt diffuſio deo cõpetit. oſtẽſum eſt eniꝫ
ſupra ꝙ deus alijs eſt cauſa eſſendi: ſicut ꝑ ſe ẽns nece-
eſt igitur vere bonus. Hinc eſt qḋ in pꝰs dĩ. Quã bonus Auctas ſacre
iſrael deus his qui recti ſunt corde. Et Treñ. 3. dĩ. bonꝰ ſcripture.
eſt dñs ſperantibus in ſe: anime querẽti illum.

℄ Qꝫ deus eſt ſua bonitas. Cap. XXXIX.

Ex his aũt hñi põt ꝙ deꝰ ſit ſua boni- Idẽ pᵒ p.q.6.ar.3.
tas. Eſſe enĩ actu in vnoq̃ꝫ ẽ bo-
nũ ipſiꝰ: ſꝫ deꝰ nõ ſolũ eſt ens actu: ſꝫ eſt ipꝫ Iſta ꝯᵒ ꝓbat̃ ꝑ
ſuũ eẽ: vt ſup̃ oñſuꝫ eſt: eſt igit̃ ipſa bonitas
non tñ bonꝰ. ℄ Preterea: ꝑfectio vniuſcu- Cap. 23.
iuſqꝫ eſt bonitas eiꝰ: vt ſup̃ oñſuꝫ eſt: ꝑfectio aũt diuini 2ᵒ
eẽ nõ attẽdit̃ ſm aliqḋ additũ ſupra ipꝫ: ſed qꝛ ipm ſm Cap. 29.
ſeipm ꝑfectũ eſt: vt ſup̃ oñſuꝫ eſt: bonitas igit̃ dei nõ eſt Cap. 29.
aliqḋ additũ ſue ſubſe: ſꝫ ſua ſubſa eſt ſua bonitas. ℄ Itẽ 3ᵒ
vnũqḋqꝫ bonũ qḋ nõ eſt ſua bonitas ꝑticipatiue dĩ bo-
nũ: qḋ ãt ꝑ ꝑticipationẽ dĩ bonũ: aliqḋ añ ſe ꝑſupponit
a quo rõnẽ ſuſcipit bonitat: h̃ aũt in infiᵐ nõ eſt poſſibile
abire: qꝛ in cauſis finalibꝰ nõ ꝓcedit̃ in infiᵐ: infiᵐ enĩ re-
pugnet fini. bonum ãt rõnẽ finis hꝫ. opꝫ igit̃ deuenire ad
aliqḋ pᵐ bonũ qḋ non ꝑticipatiue ſit bonũ ꝑ ordinẽ ad
aliqḋ aliud: ſꝫ ſit ꝑ eẽntiã ſuã bonũ: h̃ aũt eſt deꝰ: eſt igit̃
deꝰ ſua bonitas. ℄ Itẽ id qḋ eſt ꝑticipare aliquid põt: 4ᵒ
ipm ãt eẽ nihil. qḋ enĩ ꝑticipat poᵃ eſt: eẽ aũt actꝰ eſt: ſed
deꝰ eſt ipꝫ eẽ: vt ꝓbatũ eſt: nõ eſt igit̃ bonꝰ ꝑticipatiue: ſꝫ Cap. 23.
eẽntialr̃. ℄ Amp. oẽ ſimplx ſuũ eſſe ⁊ id qḋ eſt vnũ hꝫ: 5ᵒ
nã ſi ſit aliḋ ⁊ aliḋ iã ſimplicitas tollet̃: deus ãt eſt oino Cap. 18.
ſimpˣ: vt oñſuꝫ ẽ: igit̃ ipꝫ bonũ nõ ẽ aliḋ q̃ꝫ ipſe: eſt igit̃
ſua bonitas. Per eãdẽ rõnẽ ẽt pꝫ: ꝙ nullũ aliḋ boᵐ ẽ ſua Auctas ſacre
bonitas: ꝑꝑ qḋ dĩ Math. 19. Nemo bonꝰ niſi ſolus ds. ſcripture.

℄ Qꝫ in deo non põt eſſe malum. Cap. XL.

Ex hoc aũt manifeſte appꝫ ꝙ in deo
nõ põt eẽ malũ. Eſſe enĩ ⁊ bo- Iſta ꝯclo ꝓ-
nitas ⁊ oĩa que ꝑ eẽntiã dicunt̃ nihil preter bat rõnibus.
ſe hñt admixtũ: ſꝫ id qḋ eſt bonũ poſſit ali- pᵃ pᵒ.
quid ꝑter eẽ ⁊ bonitatẽ hr̃e: nihil enĩ ꝓhibet
hoc qḋ eſt vni ꝑfectioni ſuppoſitũ ẽt alij ſupponi. ſicut
qḋ eſt corpꝰ põt eẽ albũ ⁊ dulce: vnũqḋqꝫ aũt infra ſu-
os rõnis terminos ꝯcludit̃ vt nihil extraneuꝫ ifra ſe ca-
pere poſſit: deus aũt eſt bonitas nõ ſolũ bonus vt oſtẽ-
ſuꝫ eſt: nõ põt igit̃ in eo eẽ aliqḋ nõ bonitas: ⁊ ita malũ ca. 38. ⁊. 39
in eo oino eẽ nõ põt. ℄ Amp. id qḋ eſt oppoᵐ eẽntie ali- 2ᵒ
cuius rei ſibi oino ꝯuenire nõ põt dũ manet: ſicut homi-
ni nõ põt cõuenire irrõnalitas vel inſenſibilitas niſi hõ
eẽ deſiſtat: ſꝫ diuina eẽntia eſt ipſa bonitas: vt oñſum ẽ:
ḡ malũ qḋ eſt bono oppᵐ in eo locum hr̃e non põt niſi
eẽ deſiſteret qḋ eſt ipoſe cũ ſit eternus: vt ſup̃ oñſum ẽ. Cap. 39.
℄ Adhuc: cũ deꝰ ſit ſuũ eſſe: nihil ꝑticipatiue de eo dici 3ᵒ
põt: vt pꝫ ex rõne ſup̃ inducta: ſi igit̃ malum de ipſo di- Cap. 15.
cat̃ nõ dicet̃ ꝑticipatiue ſꝫ eẽntialr̃: ſic aũt malũ de nul-
lo dici põt vt ſit eſſentia alicuius: ei enĩ eſſe deficeret qḋ

bonum eſt:vt oñſuz eſt. In malitia aũt nõ põt eẽ aliqd
exneũ ãmixtũ ſicut nec in bonitate:malũ igiẽ de deo di
4ª ci non põt. ¶ Itẽ.malũ bono oppoſitũ eſt:nã aũt boni
vel rõ in pfectiõe ↄſiſtit:g rõ mali in iperfectiõe:defect⁹
autẽ vel impfectio in deo q eſt vere pfect⁹ eẽ nõ põt:vt
Cap.29. ſup oñſuz eſt:in deo igiẽ malũ eẽ nõ põt. ¶ P̃.pfectuz
5ª eſt aliqd ſm qḋ eſt actu:g impfectũ erit ſm qḋ eſt defi
ciẽs ab actu:g malũ vel puatio eſt vel puationẽ icludit
vel nihil eſt:puatiõis aũt ſubm eſt po⁹:hec aũt in deo eẽ
6ª nõ põt:igiẽ nec malũ. ¶ P̃.Si bonũ ẽ qḋ ab oib⁹ appe
tiẽ:igiẽ malũ vnaqueq; nã refugit inq̃tuz bõ:qḋ aũt eſt
alicui cõtra motũ nãlis appetitus eſt violentum ⁊ pter
nãm.malũ igiẽ in vnoquoq; eſt violentũ ⁊ preter natu
ram ſm q eſt ei malum:⁊ ſi poſſit ei eẽ nãle ſm aliqd
eius in reb⁹cõpoſitis:de⁹ aũt cõpoſit⁹ nõ eſt:nec eẽ põt
in eo violẽtũ vel pter nãz:vt oñſuz eſt:malũ igiẽ in deo
Cap.19. eẽ nõ põt. ¶ Hoc ẽt ſacra ſcriptura confirmat:di eni.j.
Auctas ſacre ſcripture. cano. Jo.j.c.De⁹ lux eſt:⁊ tenebre in eo nõ ſũt vlle.Et in
Job.Abſit a deo ipietas ⁊ ab oipotẽte iniquitas.

¶ Qd deus eſt omnis boni bonum. Cap.XLI.

Idẽ p⁹ p.q.6.ar.4. Iſta xclo p̃bat rõnibus. p⁹ rõ OStenditur etiã ex pdictis q deus
ſit ois boni bonuz. Bo
nitas eni vniuſcuiuſq; eſt pfectio ipſius:vt
dcm̃ eſt:deus aũt cuz ſit ſimplr pfectus ſua
pfectiõe cẽs rerũ pfectiões cõprehẽdit:vt
Cap.39. oñſuz eſt:ſua igiẽ bonitate oẽs bonitates cõprehẽdit:⁊
Cap.29. ita eſt ois boni bonuz. ¶ Itẽ:qḋ p pticipationẽ di aliq̃
2ª le:nõ di tale niſi inquãtũ hz q̃ddã ſiſitudinẽ ei⁹ qḋ p eẽn
tiã di:ſicut ferrũ di ignitũ inq̃tũ quãdã ſimilitudinem
ignis pticipat:ſz deus eſt bonus p eſſentiã:oia vo alia p
participationẽ:vt oñſum eſt ſup:igiẽ nihil dicẽ bonuz
niſi inq̃tũ hz ſiſitudinẽ aliquã diuine bonitatis:eſt igiẽ
Cap.38. ipſe bonũ ois boni. ¶ Adhuc:cũ vnũqḋq; appetibile ſit
3ª pp finẽ:boni aũt rõ ↄſiſtit in h qḋ eſt appetibile:opz q
vnũqḋq; dicaẽ bonũ:vel qꝛ eſt finis:vel qꝛ ordinaẽ ad
finẽ.finis igiẽ vltim⁹eſt a quo oia rõnẽ boni accipiũt:h
aũt de⁹eſt:vt ifra pbabiẽ:eſt igiẽ de⁹ ois boni bonum.
Hinc eſt q dñs ſuã viſionẽ Moyſi pmittens diẽ Exo.
Auctas ſacre ſcripture. 33.Ego oñdã tibi oẽ bonũ.Et Sap.7.di de diuina ſapi
entia.Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa.

¶ Qd deus ſit ſummum bonum. Cap.XLII.

ſ.p.q.6.ar.2 Iſta 2⁹ pbat p⁹ rõ EX hoc autẽ oñdiẽ q de⁹ ſit ſũmũ bo
num:nã bonuz vlẽ peminet oi
bono particulari:ſicut bonũ gẽtis eſt meli⁹
q̃ bonũ vnius:bonitas eni totius ⁊ pfectio
peminet bonitati ⁊ pfectioni ptis:ſz diuina
bonitas cõparaẽ ad oia alia ſicut vlẽ bonũ ad ptícula
Cap.41. re:cũ ſit ois boni bonũ vt oñſuz eſt:eſt igiẽ ipſe ſũmum
2ª bonũ. ¶ P̃. Id qḋ p eẽntiaz di:verius di q̃ id qḋ eſt p
pticipationẽ dcm̃:ſz deus eſt bonus p ſuã eẽntiã:alia vo
Cap.38. per pticipationẽ:vt oñſuz eſt:eſt igiẽ ipſe ſummũ bonũ.
3ª ¶ Itẽ qḋ eſt maximũ in vnoqḋz gñe:eſt cã alioꝝ q̃ ſunt
in illo gñe:cauſa eni potioꝛ eſt effectu:ex deo aũt oia hñt
4ª rõnẽ boni:vt oñſuz eſt:eſt igiẽ ipſe ſũmũ bonũ. ¶ Am
Cap.41. pli⁹:ſicẽ albi⁹eſt qḋ eſt nigro ipermixti⁹:ita meli⁹ eſt qḋ
malo eſt impmixti⁹:ſz de⁹eſt maxie malo impmixtius:
Cap.38. qꝛ in eo nec actu nec po⁹ malũ eẽ põt:⁊ hoc ei ex ſua na
Auctas ſacre ſcripture. tura cõpetit:vt oñſuz eſt:eſt igitur ipſe ſummũ bonum.
Hinc eſt qḋ Exo.15.di. Nõ eſt ſanctus vt eſt dñs.

¶ Qd deus eſt vnus. Cap.XLIII.

p⁹ p.q.11 ar.3.⁊ pbatur h rõnibus. p² p⁹ Cap.42. HOc autem oſtẽſo manifeſtũ ẽ deũ
nõ eẽ niſi vnum. Non
eni poſſibile eſt eẽ duo ſũme bona:qḋ eniz
per ſupabũdantiã di:in vno tm̃ inueniẽ:de⁹
aũt eſt ſũmũ bonũ:vt oñſuz eſt:de⁹ igiẽ eſt

vnus. ¶ P̃.Oñſuz eſt deũ oino pfectũ eẽ cui nulla pfe 2ª
ctio deſit:ſi igiẽ ſunt plures dii:opz eſſe plura hmõi pfecta: Cap.29.
hoc aũt eſt impoſſibile.nã ſi nulli eoꝝ deeſt aliq̃ perfe
ctio:neq; aliqua impfectio ei admiſceẽ:qḋ reqriẽ ad h
q aliqd ſit ſimplr pfectũ:nõ erit in quo adinuicẽ diſtin 3ª
guant:ipoſſibile eſt igiẽ plures deos ponere. ¶ Itẽ qḋ
ſufficiẽter ſit vno poſito meli⁹ eſt p vnũ fieri q̃ p mul
ta:ſz rerũ ordo eſt ſicẽ meli⁹ põt eẽ:nõ eni po⁹agẽtis pri
mi deeſt po⁹ q̃ eſt in reb⁹ad pfectionẽ:ſufficiẽter ãt oia
cõplenẽ reducẽdo ad vnũ pm̃ pn̄m:nõ eſt igiẽ ponẽ plu
ra pn̄a. ¶ Amp̃. Impoſe eſt vnũ motũ ↄtinuũ ⁊ ſingula 4ª
regulãtẽ a plurib⁹ motorib⁹ eẽ:nam ſi ſil mouẽt:nullus
eoꝝ eſt pfect⁹ motoꝛ:ſz oẽs ſe hñt loco vni⁹pfecti moto
ris:qḋ nõ cõpetit in pm̃ motore:pfectũ eni eſt pus impfe
cto.Si ãt nõ ſil mouẽt qlibet eorum eſt qñq; mouẽs ⁊
qñq; nõ:ex q̃ ſeqtur q mot⁹ nõ eſt ↄtinuus neq; regula
ris:mot⁹.n.ↄtinuus ⁊ vnus eſt ab vno motore:motoꝛ ẽt
qui nõ ſemp mouet:irregulr iueniẽ mouẽ:ſicẽ pz in mo
torib⁹ iferiorib⁹ in qb⁹ mot⁹violẽt⁹ in pn̄ inuendiẽ ⁊ in
fine remittiẽ:mot⁹ ãt nãlis eↄ.ſz pm̃us mot⁹eſt vnus et 8⁹ phyſi.tex.
ↄtinuus:vt a phõ pbatũ eſt:g opz ei⁹ motorẽ eẽ vnum. cõ.58.
¶ Adhuc:ſuba corpalis ordinaẽ ad ſpũalẽ ſicẽ ad ſuuz 5ª
bonũ:nã illa bonitas eſt plenioꝛ cui corpalis ſuba inuen 12.meta. tex. cõ.43.
dit aſſilari:cũ oẽ qḋ eſt:deſideret optimũ iquãtũ poſſi
bile eſt:ſz oẽs mot⁹ corpalis creature inueniunẽ reduci
ad vnũ pm̃ pter quẽ nõ eſt ali⁹ pm̃us:g nullo mõ redu
caẽ in ipz:q̃ pter ſubaz ſpũalẽ que eſt finis pm̃i mot⁹ nõ
eſt aliq̃ q̃ nõ reducaẽ in ipſaz:h aũt noie dei itelligim⁹:
nõ eſt igiẽ niſi vn⁹de⁹. ¶ Amp̃.Oiuz diuerſoꝝ ordina 6ª
toꝝ adiuicẽ:ordo eoꝝ adiuicẽ eſt pp ordinẽ eoꝝ ad ali
qd vnũ:ſicẽ ordo ptiũ exercit⁹ adiuicẽ:eſt pp ordinẽ toti⁹
exercit⁹ad ducẽ:nã q aliq̃ diuerſa adiuicẽ in habitudie
aliq̃ vniunẽ nõ põt eẽ ex pprijs naturis ſz q ſũt diuer
ſa:qꝛ ex h mag diſtiguerenẽ:nec põt eẽ ex diuerſis ordi
nãtib⁹:qꝛ nõ poſſet eẽ q vnũ ordinẽ itẽderẽt ex ſeipſis
ſm qḋ ſũt diuiſi:⁊ ſic vel ordo multoꝝ adiuicẽ eſt p acci
dens:vel opz reducẽ ad aliqd pm̃ vnũ.ſ.ordinãs:q ad fi
nẽ quẽ itẽdit oia alia ordinat.oẽs ãt ptes hui⁹ mũdi iue
niunẽ ordinare adiuicẽ:ſm q q̃dã a qbuſdã iuuanẽ:ſicẽ
corpa iferiora mouenẽ p ſupiora:⁊ h p ſubas icorpore
as vt ex pdictis pz:ſz h nõ eſt p accñs cũ ſit ſemp vel in
maiore pte:igiẽ tot⁹hic mũdus nõ hz niſi vnuz ordina
torẽ ⁊ gubnatorẽ:ſz pter hũc mũdũ nõ eſt alius:non eſt
igiẽ niſi vnus oium rerũ gubnatoꝛ quem deũ dicimus.
¶ Adhuc:ſi ſint duo quoꝝ vtrũq; eſt neceẽ eẽ:opz q cõ 7ª
ueniãt in itẽtiõe neceſſitatis eẽndi:opz igiẽ q diſtiguanẽ
p aliqd qḋ addiẽ vel vni tm̃:vel vtriq;:⁊ ſic opz vel al
terũ vel vtrũq; eẽ cõpo⁹:nullũ ãt cõpo⁹eſt neceẽ eſſe p
ſeipſz:ſicẽ ſup oñſuz eſt:ipoſe eſt igiẽ eẽ plura:q̃rũ vtrũq; Cap.18.
ſit neceẽ eẽ:⁊ ſic nec plures deos. ¶ Amp̃.illḋ in q̃ diffe 8ª
rũt ex q̃ ponunẽ ↄuenire in nec̃itate eẽndi:aut reqritur
ad cõplemẽtũ nec̃itatis eẽndi aliq̃ mõ:aut nõ.ſi non re
quiriẽ:g eſt aliqd accñtale:qꝛ oẽ qḋ aduenit rei nihil fa
ciẽs ad eẽ ipſi⁹eſt accñs:g h accñs hz cãm:aut g eẽntiã
ei⁹ qḋ eſt neceẽ eẽ:aut aliqd aliḋ.ſi eẽn̄m ei⁹cũ ipa neceſ
ſitas eẽndi ſit eẽntia ei⁹:vt ex dictis pz:nec̃itas eẽndi erit
cã illi⁹accñt:ſz nec̃itas eẽndi iueniẽ in vtroq;:g vtrũq;
hẽbit illḋ accñs:⁊ ſic nõ diſtiguenẽ ſm illḋ.Si ãt cã il
li⁹accñtis ſit aliqd aliḋ:niſi g illḋ aliḋ eẽt:nõ eſſet h ac
cidens:⁊ niſi h accñs eſſet:diſtĩõ pdicta nõ eẽt:g niſi eẽt
illḋ aliḋ:iſta duo q̃ ponunẽ neceẽ eſſe:nõ eẽnt duo ſz vnũ:
g eſſe ppriũ vtriuſq; eſt depẽdẽs ab altero:⁊ ſic neutrũ
eſt neceẽ eẽ p ſeipm.Si ãt illḋ in q̃ diſtiguunẽ ſit nec̃iuz
ad nec̃itatez eſſendi cõplẽdã:aut h erit qꝛ illḋ icludiẽ in
rõne nec̃itatis eſſendi:ſicẽ aiatũ icludiẽ in definitiõe aia
lis:aut

liſ:aut ħ erit qꝛ neceſſitas eſſendi ſpecificat̃ ꝑ illō:ſic aial cōplet̃ ꝑ rōnale. Si ṗ mō oꝫ ꝙ vbicūqꝫ ſit neceſſitas eēndi ſit illō qđ in eiꝰ rōne ē:ſic cuicūqꝫ ꝯuenit aial:ꝯuenit aiatū:ꝛ ſic cū ambobꝰ ṗdictꝭ attribuat̃ neceſſitas eēndi ſm illō diſtigui nō poterūt. Si aūt zᵒ mō ħ iterū eē nō pōt: nā dr̃ia ſpecificās genꝰ nō cōplet gn̄is rōnē:ſꝫ ꝑ eaꝫ acq̃rit gn̄i eē in actu:rō eni aialis cōpleta eſt añ additionez rōnalis:ſꝫ nō pōt eē aial actu niſi ſit rōnale vł irrōnale: ſic ğ aliqd cōplet neceſſitatē eēndi:q̄tū ad eē in actu:ꝛ nō q̄tū ad itētōez neceſſitatis eēndi:qđ eſt ipoſſibile ꝑꝑ duo.

Cap.23. Prio:qꝛ eiꝰ qđ eſt neceē eē ſua qdditas eſt ſuū eē:vt ſupͣ ꝓbatū eſt. Scđo:qꝛ ſic ipſi qđ eſt neceē:acq̃ret̃ eē per aliqd aliō:qđ eſt ipoſſe:nō eſt ğ poſſibile ponē plura: q̃rū qđlibet ſit neceē eē ꝑ ſeipm.

9ᵒ ℂ Adhuc:ſi ſunt duo dy: aut ħ nomē/deꝰ/de vtroqꝫ ṗdicat̃ vniuoce vel equoce. Si equoce ħ eſt ꝑter itētiōez ꝑntē:nā nihil ꝓhibet rem q̄libet q̄libet noie equoce noiari ſi vſus loquētium admittat. Si aūt dicat̃ vniuoce:oꝑꝫ ꝙ de vtroqꝫ ṗdicet̃ ſm vnā rōnē:ꝛ ſic oꝑꝫ ꝙ in vtroqꝫ ſit vna nā ſm rōnē. Aut igit̃ hec nā eſt in vtroqꝫ ſm vnū eē:aut ſm aliō ꝛ aliud. Si ſm vnū:ğ nō erūt duo ſꝫ vnuꝫ tm̄:duoꝝ eni non eſt vnū eē ſi ſubaliṫ diſtiguant̃. Si aūt eſt aliud ꝛ aliō eſſe in vtroqꝫ:ğ neutrū erit ſua qdditas vel ſuū eē:ſꝫ ħ oꝑꝫ in

Cap.23. deo ponē:vt ꝓbatū eſt:ğ neutrū illoꝝ duoꝝ eſt ħ qđ intelligimꝰ noie dei:ſic igit̃ ipoſſibile eſt ponē duos deos.

10ᵒ ℂ Amṗ.nihil eoꝝ q̄ ꝯueniūt huic ſignificato inq̄tū eſt ħ ſignatū poſſibile eſt aliꝫ cōuenire:qꝛ ſingularitas alicuiꝰ rei nō ineſt alteri ꝑter ipm ſingulare:ſꝫ ei qđ eſt neceſſe eē ſua neceſſitas eēndi ꝯuenit inquātū hꝫ eē ħ ſign̄tū: ğ ipoſſe eſt ꝙ alicui alteri cōueniat:ꝛ ſic eſt ipoſſe ꝙ ſint plura quoꝝ qđlꝫ ſit neceē eē:ꝛ ꝑ ꝯñs ipoſſe eſt eē plures deos. Probatio medie. Si eni illō qđ eſt neceē eē: nō eſt ħ ſign̄tū inquātū eſt neceē eē:oꝑꝫ ꝙ deſignatio ſui eē non ſit neceſſaria ſm ſe:ſꝫ ex alio depēdeat:vnūqđqꝫ aūt ſꝫ ꝙ eſt actu eſt diſtictū ab oībus aliꝫ qđ eſt eē ħ ſign̄tū:ğ qđ eſt neceſſe eē depēdet ab alio quantū ad ħ ꝙ eſt eē in actu: qđ eſt ꝯ rōnē eiꝰ:qđ eſt neceſſe eē:oꝑꝫ igit̃ ꝙ id qđ ē ne

11ᵒ ceſſe eē ſit neceē eē ſꝫ ħ ꝙ ē ſign̄tuꝫ. ℂ Adhuc:nā ſignata ħ noie deꝰ:aut eſt ꝑ ſeipſam idiuiduata in ħ deo:aut ꝑ aliqd aliud.ſi ꝑ aliud oꝑꝫ ꝙ ibi ſit cōpoſitio.ſi ꝑ ipſam:ğ impoſſe eſt ꝙ alteri ꝯueniat:illō eni qđ eſt idiuiduatōis ṗnᵐ non pōt eſſe pluribꝰ cōe:impoſſe eſt igit̃ eē plures

12ᵒ deos. ℂ Amṗ.ſi ſunt plures dy:oꝑꝫ ꝙ nā deitatis non ſit vna nūo in vtroqꝫ:oꝑꝫ igit̃ eē aliqd diſtiguens nām diuinā in ħ ꝛ illo:ſed ħ eſt ipoſſe:qꝛ nā diuina nō recipit

Ca.24.et 25. additionē:neqꝫ dr̃iam eēntialē:neqꝫ accñtalēꝫ:vt ſupra oñſum eſt. Nec ēt diuina nā eſt forꝰ alicuiꝰ mãe vt poſ

Cap.28. ſit diuidi ad mãe diuiſionē:ipoſſe eſt igit̃ eē plres deos.

13ᵒ ℂ Itē.eē abſtractū eſt vnū tm̄:vt albedo ſi eēt abſtracta eēt vna tm̄:ſed deꝰ eſt ipm eē abſtractū:cū ſit ſuum

Cap.22.ꝛ 23. eē:vt ꝓbatū eſt ſupra:ipoſſe eſt igit̃ eē niſi vnuꝫ deum.

ℂ Itē.eē ꝓpꝛium cuiuſlibet rei eſt tm̄ vnū:ſꝫ deꝰ eſt eē

14ᵒ ſuū:vt ꝓbatū eſt ſupra:ipoſſe igit̃ eſt eē niſi vnum deuꝫ.

ℂ Adhuc:ſm hūc modū res hñt eē quo poſſidēt vnitatem:vñ vnūqđqꝫ ſue diuiſioni ꝓ poſſe repugnat ne per ħ in nō eē tendat:ſꝫ diuina nā eſt potiſſime hñs eſſe:eſt igit̃ in ea maxima vnitas:nullo igit̃ mō in plura diſtin

15ᵒ guit̃. ℂ Amṗ.in vnoq̄ꝫ genere videmus multitudinem ab vnitate ꝓcedere:ꝛ iō in q̄libet gn̄e inuenit̃ vnū ṗmū qđ eſt mēſura oīum que in illo gn̄e iueniunt̃:quorūcūqꝫ igit̃ inuenit̃ in aliquo vno gn̄e ꝯueniētia:oꝑꝫ ꝙ ab aliq̄ vno depēdeāt:ſed oīa in eē ꝯueniūt:oꝑꝫ igit̃ eē vnū tm̄

16ᵒ qđ ſit rerū oīuꝫ ṗnᵐ qđ deus eſt. ℂ Itē in q̄libꝫ ṗncipatu ille qui ṗſidet vnitatē deſiderat. Vñ inter ṗncipatus eſt potiſſima monarchia ſiue regnū:multoꝝ ēt mēbro-

rum:vnū eſt caput:ac ꝑ ħ euidēti ſigno appꝫ ei cui conuenit ṗncipatus vnitatē deberi:vñ ꝛ deum qui eſt oīum cā oꝑꝫ vnū ſimplr̃ ꝯfiteri. ℂ Hanc aūt oñſionē diuine vnitatis ēt ex ſacris eloquiꝫs accipe poſſumꝰ. Nā Deut. 6ᵒ. Audi iſrael dñs deus tuus deꝰ vnus eſt. ꝛ Exo.20. Nō habebis deos alienos corā me. Et ad Ephe.4. Unꝰ dñs:vna fides ꝛc̃. Auctas ſacre ſcripture.

ℂ Hac aūt veritate repellunt̃ gentiles deoꝝ multitudinē ꝯfitētes:q̄uis plures eoꝝ vnum Excluſio erroꝝ gentiliū.
deū ſūmū eē dicerēt:a q̄ oēs alios q̄s deos noiabāt creatos eē aſſerebāt:oībꝰ ſubſtāꝫs ſempiternis diuinitatis nomē aſcribētes:ꝛ ṗcipue rōne ſapīe ꝛ felicitatꝭ ꝛ rerū gubernatiōis:q̄ qdē ꝯſuetudo loquēdi ēt in ſacra ſcriptura inuenit̃:dū ſancti angeli:aut ēt hoīes vel iudices dy nominant̃:ſicͭ illō ṗs. Nō eſt ſilis tibi in dyꝫs dñe. Et alibi. Ego dixi dy eſtis:ꝛ multa hō ꝑ varia ſcripture loca ineniunt̃.

ℂ Vñ magis huic veritati vident̃ ꝯ̃ry manichei Manichei
duo ṗᵒ ṗnᵃ ponētes quoꝝ alteꝝ alteriꝰ cā nō ſit. ℂ Hac etiā veritatē arriani ſuis erroꝛibꝰ impugnauerūt dū cō Arriani.
fitentur patrē ꝛ filium nō vnum:ſed plures deos eē:cū tm̄ filiū deū verū auctatibꝰ ſcripture credere cogant̃.

ℂ Qꝛ deus eſt infinitus. Cap.XLIIII.

CUm autem iſinitū q̄titatē ſeq̄tur vt ꝑhi tradūt:nō pōt infinitas deo attribui rōne multitudis: cūꝫ oñſuꝫ ſit ſolū vnū deū eſſe:nullāqꝫ in eo cōpōnē vel ꝑtiū vel accñtiū iueniri. Scđꝫ ēt quātitatē ꝯtinuā iſinitꝰ dici nō pōt:cū oñſuꝫ ſit eū icorporeū eē. relinquit̃ igit̃ iueſtigare an ſm ſpūalē magnitudinē eē iſinitū ei ꝯueniat:q̄ qdē ſpūalis magniᵗᵒ q̄tuꝫ ad duo attēdit̃. ſ. q̄tū ad poᵗᵐ ꝛ q̄tū ad ꝓpꝛie nãe bonitatē ſiue cōpletionē. dr̃ eni aliqd mag̃ vel minꝰ albū ſm modū q̄ in eo ſua albedo cōplet̃. Penſat̃ ēt magniᵗᵒ virtutis ex magnitudie actiōis vel factoꝝ. Haꝝ aūt magnitudinū vna aliā ꝯſequit̃:nā ex ħ ipſo ꝙ aliqd in actu ē actiuū eſt:ſm igit̃ modū quo in actu ſuo cōplet̃:eſt modus magnitudinis ſue virtutꝭ:ꝛ ſic relinquit̃ res ſpūales

Idē ṗᵒ ꝑ.q. 7.ar.ṗᵒ. Iſta ꝯᵒ ꝓbat̃ ꝑ Cap.43. Cap.18. Cap.20. Magnitu. 2ˣ. ſ. corꝑalis ꝛ ſpūalis.

magnas dici ſm moᵐ ſue cōpletiōis:nā ꝛ Augꝰ dicͭ ꝙ in Libᵒ.6.ð tri nitate cap.8.
his q̄ nō mole magna ſūt:idē eē eſt maiꝰ qđ meliꝰ. Vidēdū eſt igit̃ ſm hō magnitudis modū deū iſiᵐ eē:nō eni ſi iſinitū ṗuatiue accipiat̃:ſicͭ in q̄titate dimēſiua vł Infiᵐ dr̃. ſ. ṗuatiue ꝛ negatiue.
numerali:nā hō q̄titas nata eſt fineꝫ hr̃e:vñ ſm ſubtractionē eoꝝ q̄ ſūt nata hr̃e iſinita dicunt̃:ꝑꝑ ħ in eis infinitū imꝑfectionē ſigt̃:ſꝫ in deo infiᵐ negatiue tm̄ intelli ꝯᵒ huiꝰ capli.
git̃:qꝛ nullus eſt ꝑfectiōis ſue terminꝰ vel finis:ſꝫ eſt ſūme ꝑfectū:ꝛ ſic deo iſiᵐ attribui dꝫ:oē nāqꝫ qđ ſm ſuaꝫ nām finitū eſt ad gn̄is alicuiꝰ rōnē determinat̃:deꝰ autē Cap.26.
nō eſt in aliq̄ gn̄e:ſꝫ eius ꝑfectio oīuꝫ generū ꝑfectiones Cap.29.
ꝯtinet:vt ſupͣ oñſuꝫ eſt:eſt igit̃ iſinitꝰ. ℂ Adhuc:oīs actꝰ 2ᵒ
alteri inherēs terminationē recipit ex eo in quo eſt:qꝛ qđ eſt in altero:eſt in eo ꝑ modū recipiētis:actꝰ igit̃ in nullo exñs nullo terminat̃:puta ſi albedo eēt ꝑ ſe exñs:ꝑfectio albedis in ea nō terminaret̃ quo minꝰ hr̃et qcqd de ꝑfectione albedis hr̃i pōt:deus aūt eſt actꝰ nullo mō in alio exñs:qꝛ nō eſt forᵃ in mã:vt ꝓbatū eſt:nec eē ſuum Cap.27.ꝛ
inheret alicui forᵉ vel nãe cū ipſe ſit ſuū eē:vt ſupͣ oñſuꝫ 28.
eſt:relinquit̃ ğ ipm eē iſinitū. ℂ Adhuc:in rebꝰ iuenitur Cap.23.
aliqd qđ eſt poᵃ tm̄ vt mã ṗᵃ:aliqd qđ eſt actus tm̄:vt 3ᵒ
deus:ſicut ſupra oñſuꝫ eſt:aliqd qđ eſt actu ꝛ poᵃ:vt res Cap.17.
cetere:ſꝫ poᵃ cū dicat̃ ad actū non pōt actū excedē ſicut nec in vnoq̄ꝫ:ita nec ſimplr̃:cūꝫ igit̃ mã ṗᵃ ſit iſinita in ſua potētialitate:relinquit̃ ꝙ deꝰ q eſt actus purus ſit iſinitus in ſua actualitate. ℂ Itē tāto actus aliqs eſt ꝑfe 4ᵒ
ctior:quāto minus hꝫ potentie ꝑmixtū:vñ oīs actus cui ꝑmiſcet̃ poᵃ:hꝫ terminū ſue ꝑfectionis:cui aūt nō ꝑmiſcet̃ aliqua poᵃ eſt abſqꝫ termino ꝑfectionis:deus autem

Cap.17. eſt actus purus abſq; po^a:vt ſupra oſtēſuz eſt:eſt igitur
5° infinitus.⁋ Amp. Ipm eē abſolute ꝯſideratū infinituz
eſt:nā ab īfinitis ꝛ īfinitis modis ꝑticipari poſſibile eſt:
ſi igiť alicui⁹ eē ſit finitū:opꝫ ꝙ limiteť eē illud ꝑ aliqd
aliud qđ ſit aliqualr cā illius eē vel receptiuū eius:ſꝫ eē
diuini nō pōt eē aliqua cā:q2 ipſe eſt neceſſe ꝑ ſeipꝫ:nec
eē eius eſt receptiuū:cū ipſe ſit ſuū eē:ḡ eē ſuū eſt infini-
6° tū:ꝛ ipſe īfinitus.⁋ Adhuc. Oē qđ hꝫ aliquā ꝑfectionē
tāto eſt ꝑfectius q̄to illā ꝑfectionē magis ꝛ plenius ꝑti-
cipat:ſed non pōt eē aliqs modus:nec ēt cogitari q̄ ple-
nius habeať aliqua ꝑfectio q̄ȝ ab eo qđ ꝑ ſuaȝ eēntiā eſt
perfectū ꝛ cuius eē eſt ſua bonitas:h̄ aūt deus eſt:nullo
igiť mō pōt cogitari aliqd melius vel ꝑfectius deo:eſt
7° igiť infinit⁹ in bonitate.⁋ Amp. Intell's nr̄ intelligēdo
aliqd in īfinitū extēdiť:cuius ſignū eſt ꝙ q̄titate qualꝫ
finita data intellus nr̄ maiorē excogitare poſſit:fruſtra
aūt eēt hec ordinatio itell's ad infinituz niſi eēt aliq̄ res
intelligibilis īfinita:opꝫ igiť eē aliquā rē intelligibilē ī-
finitā quā opꝫ eē maximā rerū ꝛ hāc dicimus deū:de⁹
8° igiť eſt īfinitus.⁋ Itē. Effect⁹ nō pōt extēdi vltra ſuaȝ
cām:intell'us autē nr̄ nō pōt eē niſi a deo qui eſt p̄⁹ oiuꝫ
cauſa:nō igiť pōt aliqd cogitare intellus nr̄ maius deo:
ſi igiť omni finito pōt aliqd maius cogitare:relinquitur
9° deū finitū nō eē.⁋ Amp. Uirt⁹ īfinita nō pōt eē in eſ-
ſentia finita:q2 vnūqđq; agit ꝑ ſuā formā que vel eſt eſ-
ſentia ei⁹ vel ꝑs eēntie:virtus aūt p̄n^m actionis noīat:ſꝫ
deus nō hꝫ virtutē actiuā finitā:mouet eni in tpe infini-
Cap.21. to qđ nō pōt eē niſi a virtute īfinita:vt ſupra oñſuz eſt:
relinquiť ḡ dei eēntiā eē infinitā. Hec aūt rō eſt ſm po
nētes eternitatē mūdi:qua nō poſita adhuc mag̃ cōfir-
mať opinio de īfinitate diuine virtutis:nā vnūquodq;
agēs tāto virtuoſius eſt in agēdo:quāto po^am magis re-
motā ab actu in actū reducit:ſicut maiori virtute op⁹ eſt
ad calefaciēdū aquā q̄ȝ aerē:ſed illō qđ oīno nō eſt infi-
nite diſtās ab actu:nec eſt aliq̄ modo in po^a:igiť ſi mun
dus factus eſt poſtq̄ȝ oīno prius fact⁹ nō erat:opꝫ facto-
ris virtutē eē infinitā. Hec aūt rō ēt ſm eos qui ponunt
eternitatē mūdi valet ad ꝓbādū infinitateȝ diuine vir-
tutis:ꝯfiteńtur eni deū eē cauſaȝ mūdane ſubſtātie:q̄uis
eā ſempiternaȝ arbitrēťur:dicētes hoc mō deuȝ eternū
ſempiterni mūdi cauſaȝ exiſtere:ſicut pes ab eterno fu-
iſſet cauſa veſtigij ſi ab eterno fuiſſet impſſus in pulue-
re. Hac autē poſitione facta ſm rōnē ꝑdictaȝ:nihilomi-
nus ſequiť dei virtutē infinitā:nam ſiue ex tempore ſm
nos:ſiue ab eterno ſm eos res ꝓduxerit:nihil eē pōt in
re qđ ipſe nō produxerit cum ſit vniuſe eēndi p̄n^m:ꝛ ſic
nulla p̄ſuppoſita mā vel potētia ꝓduxit. opꝫ autem ꝓ-
portionē potētie vel virtutis actiue accipere ſm ꝓpor-
tionē potētie vel virtutis paſſiue:naȝ quāto potētia paſ-
ſiua maior p̄exiſtit vel p̄intelligitur:tāto a maiori virtu
te actiua in actū compleť:relinquiť igiť cum virt⁹ finita
ꝓducat aliquē effectum p̄ſuppoſita po^a materie ꝙ dei
virtus que nullā po^am p̄ſupponit nō ſit finita ſed infini-
10° ta:ꝛ ita eēntia infinita.⁋ Ampli⁹. Unaqueq; res tanto
eſt diuturnior quanto eius cauſa eſt efficacior:illud igiť
cuius diuturnitas eſt īfinita:opꝫ ꝙ habeat eē ꝑ cāȝ effi-
Cap.15. cacie īfinite:ſꝫ diuturnitas dei eſt infinita. oſtēſuz eſt eni
ſupra ipm eē eternū:cū igiť nō habeat aliā cām ſui eſſe
p̄ter ſeipſum opꝫ ipm eē infinituz.⁋ Huic aūt veritati
ſacra ſcriptura teſtimonium perhibet. ait nāq; ps. Ma-
gnus dñs ꝛ laudabilis nimis ꝛ magnitudīs eius non eſt
Atteſta. ntīaȝ ſcrip. ſec. ꝑhorum. finis.⁋ Huic ēt veritati atteſtant antiquiſſimoꝝ ꝑho-
ruȝ dicta:qui oēs infinitū poſuerūt primum rerum p̄n^m
quaſi ab ipſa veritate coacti:ꝓpriam eni voceȝ ignora-
bant exiſtimātes infinitatē principij ad modū q̄titatis

diſcrete ſm Democritū:qui poſuit athomos īfinitos re-
rum p̄n^a:ꝛ ſm Anaxagorā qui poſuit infinitas ꝑtes cō-
ſimiles rerū principia:vel ad modum q̄ātitatis ꝯtinue
ſm illos qui poſuerūt aliqđ elemētum vel ꝯfuſuȝ aliqđ
infinitū corpus eē primū oium principiū:ſed cū oñſum
ſit per ſequētium ꝑhoꝝ ſtudium ꝙ nō eſt aliqđ corpus
infinitū:ꝛ huic ꝯiungať ꝙ opꝫ eſſe primū p̄n^m aliq̄ mo-
do infinitū:cōcluditur ꝙ neq; eſt corpus:neq; virtus in
corpore infinita qđ eſt primum principium.

⁋ Qꝛ deus eſt intelligens. Cap. XLV.

Ex premiſſis autē oſtendi pōt ꝙ deus ſit intelligens. Oſtēſum eſt eni ſupra ꝙ in mouētib⁹ ꝛ mo- Idē h⁹ ꝑ.q. 14.ar.1. ꝯtra ꝯ⁰ ꝑho. ꝑ Cap.13.
tis nō eſt poſſibile in infinitū ꝓcedere:ſed
opꝫ oia mobilia reducere:vt ꝓbatuȝ eſt in
vnū primū mouēs ſeipm:mouens aūt ſeipm mouet per
appetitū ꝛ apphēſionē:ſola eni hꝫ inueniuť ſeipſa mo-
uere:vtpute in qb⁹ eſt mouē ꝛ nō moueri:ꝑs igitur mo-
uēs in ꝑ mouēte ſeipm:opꝫ ꝙ ſit appetēs ꝛ apphēdēs:
in motu aūt q eſt ꝑ appetitū ꝛ apphēſionem:appetēs ꝛ
apphēdēs eſt mouēs motū:appetibile aūt ꝛ apphēſum
eſt mouēs nō motū:cū igiť id qđ eſt oiuꝫ p̄^m mouens qđ
deū dicim⁹:ſit mouēs oīno nō motū:opꝫ ꝙ cōpareť ad
motoreȝ q eſt ꝑs mouētis ſeipm:ſicut appetibile ad ap-
petētē:nō aūt ſicut appetibile ſenſuali appetitu:naȝ ap-
petitus ſenſualis nō eſt boni ſimplr:ſꝫ huius ꝑticularis
boni:cū ꝛ apphēſio ſenſus nō ſit niſi ꝑticularis:id aūt qđ
eſt bonū ꝛ appetibile ſimplr:eſt ꝑus eo qđ eſt bonum ꝛ
appetibile:vt hic ꝛ nūc:opꝫ igiť p̄^m mouēs eē appetibi-
le vt itell'm:ꝛ ita opꝫ mouēs qđ appetit ipm eē intelli-
gēs:multo igiť magis ꝛ ipm p̄mū appetibile erit itelli-
gēs:q2 appetēs ipm ſit itelligēs actu:ꝑ h̄ ꝙ ei tāq; itelli
gibili vniť:opꝫ igiť deū eē intelligētē facta ſuppōne:qđ
2° p̄^m motū moueat ſeipꝫ:vt ꝑhi poſuerūt.⁋ Adhuc. Idē
neēe eſt ſequi ſi fiat reductio mobiliū:nō tm̄ in aliqđ p̄^m
mouēs ſeipm:ſꝫ in mouēs oīno imobile:nā p̄mū mouēs
eſt vlē p̄n^m motus:opꝫ igiť cum oē mouēs ſic moueat ꝑ
aliquā formā quā itēdit in mouēdo:ꝙ forma ꝑ quā mo
uet p̄mū mouēs ſit vlis for^a ꝛ vlē bonū:for^a aūt ꝑ mo^m
vlem nō iueniť niſi in itellu:opꝫ igiť p̄^m mouēs qđ de⁹
3° eſt eē intelligēs.⁋ Amp. In nullo ordie mouētiū inue-
niť ꝙ mouēs ꝑ intell'm ſit inſtr̄m eius qđ mouet abſq;
intellu:ſed magis ecōuerſo:oia aūt mouētia que ſunt in
mūdo cōparanť ad p̄mū mouēs qđ eſt de⁹:ſicut inſtr̄a ad
agēs p̄ncipale:cū igiť in mūdo iueniant multa mouen-
tia ꝑ intell'm:īpoſſe eſt ꝙ primū mouēs moueat abſq; i-
4° tellu:neceſſe eſt igiť deū eē intelligētē.⁋ Itē ex h̄ aliq̄
res eſt itelligēs ꝙ eſt ſine mā:cuius ſignuȝ eſt ꝙ forme
ſiūt itellecte in actu ꝑ abſtractionē a mā:vñ ꝛ intell's eſt
vliuꝫ ꝛ nō ſingulariū:q2 mā eſt indiuiduationis p̄n^m:for
me aūt itellecte in actu ſiūt vnū cū itellu actu intelligē-
te:vñ ſi ex h̄ forme ſunt itellecte in actu ꝙ ſunt ſine mā:
Cap.17. opꝫ rē aliquā ex h̄ eē intelligēteȝ:ꝙ eſt ſine mā:oñſum
5° eſt aūt ſupra:deū eē oīno imālē:eſt igiť itelligēs.⁋ Ad-
hac. Deo nulla ꝑfectio deeſt q̄ in aliq̄ gn̄e entiū iuenia-
Cap.29. tur:vt ſup̄ oñſuz eſt:nec ex h̄ aliqua cōpoſitio in eo ꝯſe
quiť:vt ēt ex ſupiorib⁹ ꝑꝫ:iter ꝑfectiones aūt rerum po
tiſſima eſt ꝙ aliqd ſit itellectiuū:nā ꝑ h̄ ipꝫ eſt q̄dāmō
6° oia hñs in ſe oiuꝫ ꝑfectiōes:de⁹ igiť eſt itelligēs.⁋ Itē.
Oē qđ tēdit determiate in aliquē finē:aut ipm p̄ſtituit
ſibi finē:aut p̄ſtituiť ſibi finis ab alio:al's nō mag̃ in hūc
q̄ȝ in illū finē tēderet:nālia aūt tēdūt in fines dtermina-
tos:nō eni a caſu nāles vtilitates ꝯſequunť:ſic enim nō
eēnt ſemꝑ aut in plurib⁹:ſꝫ raro:hoꝝ.n.eſt caſus.cum ḡ
ipa nō p̄ſtituāt ſibi finē:q2 rōnē finis nō cogſcūt:opꝫ ꝙ
eis p̄ſtituať

eis pſtimaṫ finis ab alio ꝗ ſit nãe iſtitutor:ƀ aũt eſt qui
prebet oiƀ⁹ eẽ:t eſt ꝑ ſeipm̃ neceſſe eẽ quẽ deus dicim⁹:
Cap.13. 7° vt ex ſup̃ dictis p₃:nõ aũt poſſet nature finẽ pſtituẽ niſi
intelligeret:de⁹ igiṫ eſt itelligẽs.℃ Amp̃.Oẽ qđ eſt im
perfectũ deriuaṫ ab aliq̃ pfecto:nã pfecta nãlr̃ pora ſũt
impfectis:ſic act⁹ po⁹:ſ₃ forme in reƀ⁹ pticularibus exiſ
tes ſũt iperfecte:q₃ ptialr̃ ⁊ nõ ſm̃ cõitatem ſue rõnis:
ops igiṫ ꝙ deriuent ab aliqb⁹ formis pfectis ⁊ nõ pti
cularibꝫ:tales aũt for⁹ eẽ nõ prĩt niſi itellecte:cũ nõ inueniaṫ
aliq̃ for⁹ in ſua vlitate niſi in itellu:⁊ ꝑ pñs ops eas eſſe
itelligẽtes ſi ſint ſubſiſtẽtes:ſic eni ſolũ prĩt eẽ opantes:
deũ igiṫ ꝙ eſt act⁹ p̃mus ſũſiſtẽs a q̃ oĩa alia deriuantur
ops eẽ itelligẽtẽ.℃ Hãc aũt veritatẽ ẽt fides catholica
Auctus facre ſcripture. pfiteṫ.Dr̃ eni Job.9.de deo.Sapiẽs corde eſt ⁊ forti ro
bore.⁊.12.Apud ipm̃ eſt fortitudo ⁊ ſapientia.Et in ps.
Mirabilis facta eſt ſcia tua ex me.Et Ro.11.O altitu
do diuitiarũ ſapientie ⁊ ſcie dei.Huius autem fidei ve
Damaſcen⁹li bro.1.cap.12 ritas tm̃ apud hoĩes inualuit vt ab intelligendo nomen
dei imponerent.Nã theos qđ ſm̃ grecos deum ſignaṫ
dicitur a theaſte qđ eſt conſiderare vel videre.

℃ Q₃ intelligere dei eſt ſua eſſentia. Cap.XLVI.

Idẽ h⁹ p.q.14.ar.4. Iſta ꝓ⁹ pbaṫ ꝑ

Ex hoc aũt ꝙ de⁹ eſt intelligens:ſeqtur
ꝙ ſuũ itelligere ſit ſua eẽntia.
Intelligẽ eni eſt act⁹ itelligẽtis in ipo exiſ
nõ in aliqđ extrĩſecũ tranſiẽs:ſic calefactio
trãſit in calefactũ:nõ eni aliqđ patiṫ itelli
gibile ex ƀ ꝙ itelligiṫ:ſed itelligẽs pficiṫ:qcqđ aũt eſt
in deo eſt diuina eẽntia:itelligere ꝗ dei eſt diua eẽntia:⁊
diuinũ eẽ eſt ipſe de⁹:nã de⁹ eſt ſua eſſentia ⁊ ſuum eſſe.
2° ℃ It̃.Intelligere cõparaṫ ad itell'm ſicut eẽ ad eẽn^{am}:
Cap.23. ſ₃ eẽ diuinũ eſt ei⁹ eſſentia:vt ſupra pbatuꝫ eſt.ergo in
telligere diuinũ eſt eius itell's:itell's aũt dei⁹ eſt dei eẽn
tia:alš eẽt accñs deo:ops igiṫ ꝙ itelligẽ diuinũ ſit ei⁹ eſ
3° ſentia.℃ Amp̃.Act⁹ ſcḋs eſt pfectioꝛ q̃₃ act⁹ p̃mus ſicut
Cap. 45. pſideratio q̃₃ ſcia:ſcia aũt vel itellus dei eſt ipſa ei⁹ eẽn
ca.23.⁊.24 tia ſi eſt itelligẽs:vt oñſuꝫ eſt:cum nulla pfectio pueniat
ei pticipatiue:ſ₃ ꝑ eẽntiã vt ex ſuperioribꝫ p₃.ſi igiṫ ſua
pſideratio nõ ſit ſua eẽntia:aliqđ erit ſua eẽntia nobili⁹
⁊ pfecti⁹:⁊ ſic nõ erit iſinite pfectiõis ⁊ bonitatis.vñ nõ
4° erit p̃mũ.℃ Adhuc.Intelligẽ eſt act⁹ itelligẽtis:ſi igiṫ
de⁹ eſt itelligẽs ⁊ nõ ſit ſuũ intelligẽ:ops ꝙ cõpareṫ ad
ipm̃ ſicut po⁹ ad actũ:⁊ ita po⁹ erit in deo ⁊ act⁹:qđ eſt im
ca.16.⁊.17 poſſibile:vt ſup̃ pbatũ eſt.℃ It̃.Oĩs ſuƀa eſt pp̃ ſuam
opõnẽ:ſi igiṫ opatio dei ſit aliqđ aliđ q̃₃ diuina ſbã:erit
finis eius aliquid aliđ ab ipſo:⁊ ſic de⁹ nõ erit ſua boni
tas:cũ bonũ cuiuſlibet ſit finis eius.ſi aũt diuinũ itelli
gere ſit eius eẽ:neceſſe eſt ꝙ itelligere ei⁹ ſit ſimplr̃ eter
nũ ⁊ inuariabile ⁊ actu tm̃ exiſtẽs oĩa que de diuino eẽ
pꝛobata ſunt:nõ igiṫ deus eſt in potẽtia intelligens:aut
de nouo aliquid intelligere incipiẽs:vel quãcũq₃ muta
tionem:aut cõpoſitionẽ in intelligendo habens.

℃ Q₃ de⁹ nihil aliđ itelligit q̃₃ ꝑ eẽn^{am} ſuã. Ca.XLVII.

Idẽ h⁹ p.q.14.ar.2. Iſta ꝓ⁹ pbaṫ Cap. 46. ꝑ

Ex his aũt que ſũt ſupra oñſa euidẽter
appeṫ ꝙ intellus diuinus nulla
alia ſpecie itelligibili itelligat q̃₃ ſua eẽntia.
Spẽs.n.itelligibilis pn^{m} formale eſt intelle
ctualis opõnis:ſic for⁹ cuiuſlibꝫ agẽtis pn^{m}
eſt ppꝛie opõnis:diuina aũt opatio itellectualis eſt eius
Cap. 45. eẽntia:vt oñſuꝫ eſt.eẽt igiṫ aliqđ aliđ diuine eẽntie pn^{m}
⁊ cã ſi alia itelligibili ſpecie quã₃ ſua eẽntia itellectus diui
Cap.46. 2° nus itelligeret:qđ ſup̃ oñſis repugnat.℃ Adhuc:ꝑ ſpẽs
itelligibilẽ ſit itellus itelligẽs actu:ſicut ꝑ ſpẽs ſenſibi
lem ſenſus actu eſt ſentiẽs:eõ cõparaṫ igiṫ ſpẽs itelligibi
lis ad intell'm ſicut act⁹ad po^{am}:ſi igiṫ diuinus itellus
aliq̃ alia ſpecie itelligibili itelligeret quã ſeipſo eſſet in

po⁹ reſpectu alicui⁹:qđ eẽ nõ põt:vt ſupra oſtenſuꝫ eſt. ca.16.⁊.17.
℃ Amp̃.Spẽs intelligibilis in intellu p̃ter eẽntiã eius 3°
exñs:eẽ accñtale bꝫ:rõne cuius ſcia nr̃a iter accñtia cõ
putaṫ:in deo aũt nõ põt eẽ aliqđ accñs:vt ſupra oñſum Cap.24.
eſt:igiṫ nõ eſt in itellu eius aliq̃ ſpẽs p̃ter ipſaꝫ diuinaꝫ
eẽntiã.℃ Adhuc.Spẽs itelligibilis eſt ſilitudo alicui⁹ 4°
intellecti:ſi igiṫ in itellu diuino ſit aliq̃ itelligibilis ſpẽs
p̃ter eẽntiã ipſius:ſilitudo alicui⁹ intellecti erit:aut igiṫ
diuine eẽntie:aut alteri⁹ rei.ipſi⁹ qdẽ diuine eſſentie non
põt eẽ:q₃ ſic diuina eẽntia nõ eẽt itelligibilis ꝑ ſeipſaꝫ:
ſ₃ illa ſpẽs faceret eã itelligibilẽ.nec ẽt põt eẽ in itellu
eius ſpẽs alia p̃ter eẽntiã ipſius q̃ ſit alterius rei ſiliu
do:illa eni ſilitudo iprimereṫ ei vel a ſe vel ab alio.non
aũt a ſeipſo:q₃ ſic idẽ eẽt agẽs ⁊ patiẽs:eẽtq₃ aliqđ agẽs
qđ nõ ſuam ſed alterius ſimilitudinẽ induceret in pati
ente:⁊ ſic non omne agẽs ſibi ſimile ageret:nec ab alio:
eẽt enim aliqđ agẽs prius eo:ergo impoſſibile eſt ꝙ in
ipſo ſit aliqua ſpẽs itelligibilis p̃ter ipſius eſſentiam.
℃ It̃.Intelligere dei eſt eius eẽntia:vt ſupra oñſuꝫ eſt: 5°
ſi igitur intelligeret ꝑ aliquã ſpẽm que nõ ſit ſua eẽntia: Cap.46.
eẽt ꝑ aliqđ aliud a ſua eẽntia qđ eſt impoſſibile:nõ igiṫ
intelligit per aliquã ſpẽm que nõ ſit ſua eſſentia.

℃ Q₃ de⁹ pfecte intelligit ſeipſum. Cap.XLVIII.

Ex hoc aũt vlterius p₃ ꝙ ipſe ſeipm̃ pfe Idẽ h⁹ p.q.14.ar.3. Iſta ꝓ⁹ pbaṫ ꝑ
cte itelligit.Cũ eni ꝑ ſpẽꝫ itelli
gibilẽ itellus in rẽ intellectaꝫ feraṫ:ex duo
bus pfectio intellectualis opõnis depẽdet.
vnũ eſt vt ſpẽs itelligibilis pfecte rei itelle
cte pformeṫ.aliud eſt vt pfecte itellectui piungaṫ:qđ q
dẽ tanto ſit amplius q̃to intellus in itelligẽdo maiorẽ
efficaciã bꝫ.ipſa aũt diuina eẽntia que eſt ſpẽs itelligi
bilis qua intellus diuinus intelligit:eſt ipſi deo penitus
idẽ:eſtq₃ itellectui ipſi⁹ idẽ oĩno ſeipm̃:igiṫ deus perfe
ctiſſime cognoſcit.℃ Adhuc.Res mãlis intelligibilis effi 2°
ciṫ ꝑ hoc ꝙ a mã ⁊ a mãlibꝫ pditionibꝫ ſepaṫ:qđ igiṫ eſt
per ſui nãm ab oĩ mã ⁊ mãlib⁹ pditiõib⁹ ſepatũ:ƀ eſt i
telligibile ſm̃ ſuã nãꝫ:ſ₃ oẽ itelligibile itelligiṫ ſ₃ ꝙ eſt
vnũ actu cũ itelligẽte:ipẽ aũt de⁹ itelligẽs ẽ:vt.ã.ẽ pbatũ: Cap.45.
igiṫ cũ ſit imãlis oĩno:⁊ maxĩ ſibiipſi ſit vnũ:maxĩ ſeipꝫ
itelligit.℃ Itẽ.Ex ƀ aliqđ actu itelligiṫ ꝙ itells i actu: 3°
⁊ itell'm ẽt actu vnũ ſũt:diuinus ẽt itells eſt ſemp itelligẽs
in actu:nihil.n.eſt in po⁹⁊ impfectũ in deo:eẽn^{a} ãt dei ꝓ
ſeipſaꝫ pfecte itelligibilis ẽ:vt ex pdcis p₃:cũ igiṫ itell's Cap.46.
diuus ⁊ eẽntia diua ſint vnũ:vt ex dicꝫ maniſ^{m} eſt:relin Cap.47.
quiṫ ꝙ de⁹ pfecte ſeipꝫ itelligat:de⁹.n.eſt ⁊ ſu⁹intellus ⁊
ſua eẽn^{a}.℃ Adhuc.Oẽ qđ eſt in aliq̃ ꝑ modũ itelligibi
le:itelligiṫ ab eo:eẽntia ãt diua ẽ in deo ꝑ modũ itelligi 4°
bilẽ:ẽ eẽ nãle dei ⁊ eẽ itelligibile vnũ ⁊ idẽ ſũt:cum eẽ
ſuũ ſit ſuũ itelligẽ:de⁹ igiṫ itelligit eẽntiã ſuã:ꝗ ſeipꝫ cũ
ipſe ſit ſua eẽn^{a}.℃ Amp̃.Act⁹ itell's ſicꝫ ⁊ aliarũ aie potẽ 5°
tiarũ ſm̃ obta diſtiguunṫ:tãto igiṫ erit pfectioꝛ opõ itel
lect⁹ q̃to erit pfecti⁹ itelligibile:ſ₃ pfectiſſimũ itelligibi
le eſt eẽn^{a} diua:cũ ſit pfectiſſim⁹ act⁹ ⁊ p^{a} veritas:opõ ãt Cap.46.
itell's diuini eſt ẽt nobi^{ma}:cũ ſit ip₃ eẽ diuinũ:vt oñſum
eſt:de⁹ igiṫ ſeipꝫ itelligit.℃ Adhuc.Rerũ oĩuꝫ pfectio 6°
nes in deo maxie inueniunṫ:iter alias ãt pfectiões in reƀ⁹
creatis inẽtas maxia eſt itelligere deũ:cũ nã itellectua
lis aliis p̃eminẽat:cuius pfectio eſt intelligere:nobiliſſi
mũ aũt itelligibile deus eſt:deus igiṫ maxime ſeipꝫ in
telligit.Hoc aũt auctate diuina pfirmaṫ.ait nãq₃ Apls Auctes facre ſcripture.
j.Coꝛ.ij.ꝙ ſpũs dei ſcrutaṫ etiã pfunda dei.

℃ Q₃ de⁹ p̃ ⁊ ꝑ ſe ſolũ ſeipm̃ cognoſcit. XLIX.

Ex premiſſis aũt appꝫ ꝙ de⁹ p̃ ⁊ ꝑ ſe Iſta p̃clo ꝓbatur. ꝑ
ſolũ ſeipm̃ cognoſcit.Illa
eni res ſolũ eſt p̃ ⁊ ꝑ ſe ab itellu cognita cuius

ſpecie intelligit:opatio eni forme q̄ eſt opōnis pn̄m ꝓpor
tionat:ſʒ id quo de9 itelligit nibil eſt aliō q̄ ſua eēntia:
Cap.47. vt ſup̄ ꝓbatū eſt:igit intellectū ab ipſo p̄ ꝛ p ſe nibil eſt
2° aliō q̄ ipſemet.℄ Adbuc.Impoſē eſt ſil' multa p̄ ꝛ per
ſe itelligere:vna.n.opatio non pōt ſil' multis terminari:
Cap.48. de9 aūt qn̄q ſeipm itelligit:vt ꝓbatū eſt:ſi igit intelligit
aliqd aliud q̄ſi p̄ ꝛ p ſe itellectū:opʒ φ intell's eius mu
tet de ꝯſideratiōe ſui in ꝯſideratione alterius:id aūt eſt
eo ignobili9:ſic igit itell's diuinus mutat in peius qd eſt
3° ipoſē.℄ Amp̄.Opōnes intellus diſtiguunt penes obie
cta:ſi igit deus itelligit ſe ꝛ aliō a ſe q̄ſi p̄ncipale obm:
babebit plures itellectuales opationes:ḡ vel ſua eēntia
erit in plura diuiſa:vel aliquā itellectualē opōnē babe
bit q̄ nō eſt ſua ſubā:quarū vtrūq ipoſē eē mōſtratum
Cap.43.ꝛ 47. eſt.reſtat igit nibil a deo eē cognitū q̄ſi p̄ ꝛ p ſe itellectū
niſi ſuā eſſentiā.℄ Itē.Intellus ſʒ φ eſt differēs a ſuo
4° intellecto eſt in po9 reſpectu illius:ſi igit aliqd aliud ſit
intellectū a deo p̄ ꝛ p ſe:ſequet φ ipſe ſit in po9 reſpectu
Cap.16. alicuius alteri9 qd eſt ipoſē:vt ex dictis pʒ.℄ P̄. Intel
5° lectus eſt pſectio itelligētis:ſm eni h̄ intellus pfect9 eſt
φ actu itelligit:qd qdē eſt p boc φ eſt vnū cū eo qd in
telligit:ſi igit aliqd aliō a deo ſit p̄ itellectū ab ipo erit
aliqd aliō pſectio ipſi9:ꝛ eo nobilius:qd eſt impoſſibile.
6° ℄ Amp̄.Ex multis itellectis itelligētis ſcia integrat:ſi
igit ſūt multa ſcita a deo q̄ſi p̄ncipalr cognita ꝛ p ſe:ſe
quit φ ſcia dei ſit ex multis cōpoſita:ꝛ ſic vel erit eēn9
diuina compoſita vel ſcia erit accn̄s deo:q̄rū vtrūq eſt
Cap.18.ꝛ 24. impoſē:vt ex dictis manifeſtū eſt:reliquit igit φ id qd
eſt p̄ ꝛ p ſe itellectū a deo nō ſit aliud q̄ ſua ſubſtantia.
7° ℄ Adbuc.Opatio itellectualis ſpēm ꝛ nobilitatē babʒ
ſm id qd eſt p ſe ꝛ p̄ intellectū cū boc ſit eius obiectū:ſi
igit deus aliō a ſe intelligeret q̄ſi p ſe ꝛ p̄ intellectū:ei9
opatio intellectualis ſpēm ꝛ nobilitatē bēret ſʒ id qd eſt
aliud ab ipſo:boc aūt eſt impoſē:cū ſua opatio ſit ei9 eſ
Cap.46. ſentia:vt oſtenſum eſt:ſic igitur impoſſibile eſt φ intel
lectum a deo primo ꝛ per ſe ſit aliud ab ipſo.

℄ Q2 deus cognoſcit alia a ſe. Cap.L.

Idē p9 p.q.14.ar.5. Iſta ꝯ9 ꝓbat p̄ p9 poſte.tex.cō.5. EX boc autē φ deus ſeipm cognoſcit p̄mo ꝛ per ſe:φ alia a ſeipo co
gnoſcat ēt ponere opʒ.℄ Effectus eni co
gnitio ſufficiēter babet p cognitionem ſue
cauſe.vn̄ ſcire dicimur vnūquodq cū cau
ſam eius cognoſcimus:ipſe aūt de9 eſt p ſuā eēntiā cau
ſa eēndi alijs.cū igit ſuā eēntiam pleniſſime cognoſcat:
2° opʒ ponere φ ēt alia cognoſcat.℄ Adbuc.Similitudo
ois effectus in ſua cauſa aliqualr pexiſtit:cū omne agēs
agat ſibi ſimile:omne aūt qd eſt in aliq̄:eſt in eo per mo
dū eius in quo eſt:ſi igit deus aliquaꝝ reruʒ eſt cā:cum
ipſe ſit ſm ſuā nām intellectualis:ſilr̄udo cauſati ſui in
eo erit intelligibiliter:qd aūt eſt in aliquo per modū in
telligibilē ab eo intelligit:deus igitur res alias a ſeipſo
3° vere cognoſcit.℄ Amp̄.Quicūq cognoſcit pfecte rem
aliquā:cognoſcit omnia que de re illa vere poſſunt dici:
ꝛ que ei ꝯueniunt ſm nām:deo autē ſm ſuam nām con
uenit φ ſit alioꝝ cauſa:cū igitur pfecte ſeipʒ cognoſcat:
cognoſcit ſe eē cām:qd eē non poteſt niſi cognoſcat aliq̄
liter cātuʒ qd eſt aliud ab ipſo:nibil eni ſuiipſius cauſa
eſt:ergo deus cognoſcit alia a ſe.℄ Colligentes igit bas
duas ꝯcluſiones apparet deū cognoſcere ſeipm q̄ſi p̄ et
per ſe notū:alia vō ſicut in eſſentia ſua viſa.Quā qdem
veritatē expſſe Diony.tradit in.7.cap.de diui.no.dicēs:
nō ſm viſionē ſingulis ſe immittit:ſed ſm cauſe continen
Auctas ſacre ſcripture. tiam ſcit oia.Et īfra.diuina ſapiētia ſeipſam cognoſcens
ſcit alia.℄ Cui etiā ſnīe atteſtari videtur ſcripture ſacre
auctoritas.Nam in p̄s.de deo dicitur.Proſpexit de ex
celſo ſancto ſuo:quaſi de ſeipſo excelſo alia videns.

℄ Q2 deus bʒ ꝓpriā cognē de oib9 reb9. Cap.LI.

Idē p9 p.q.14.ar.6. Op.Auic.8.meta.cap.6. Op.Algazelis et Au.12.meta.cō.51. 2° opio ꝛ vera ꝓbatur. QVia vō quidā dixerūt φ de9 de alijs reb9 nō bʒ cognitionem niſi
vlem:vtpote cognoſcēs ea inquātū ſunt en
tia:ex boc φ nām eſſendi cogſcit p cognitio
nē ſuiipſius:reſtat oñdendū φ de9 oēs alias
res cogſcat:put abinuicē ſūt diſtincte qd eſt cogſcere res
ſm ꝓprias rōnes earū.℄ Ad bui9 aūt oñſionē deum eē
cām ois entis ſupponat:qd ex ſup̄ dictis aliq̄tenus pʒ:ꝛ
p̄ ſup̄ cap.13. īfra lib9 2°. infra plenī9 oñdet.℄ Sic igit nibil in aliq̄ re eē poteſt
qd nō ſit ab eo cauſatum vel mediate vel imediate:co
Cap.15. gnita aūt cā cogſcit ei9 effect9:qcqd igit eſt in q̄cūq re
pōt cognoſci cognito deo ꝛ oib9 cauſis medijs q̄ ſūt in
ter deū ꝛ res:ſʒ de9 ſeipm cogſcit ꝛ oēs cās medias q̄ ſūt
inter ipm ꝛ rē quālibʒ:qd eni ſeipm pfecte cogſcat iam Cap.48.
oñſuʒ eſt:ſeipſo aūt cognito cogſcit qd ab ipſo imediate
eſt:q̄ cognito cogſcit iteꝝ qd ab illo imediate eſt:ꝛ ſic de
oib9 cauſis medijs vſq ad vltimū effectū:ḡ de9 cogſcit
qcqd eſt in re:h̄ aūt eſt bēe ꝓpriā ꝛ cōpletā cognitioneʒ
de re cognoſcē.ſ.oia q̄ in re ſūt ꝛ cōia:ꝛ ꝓpria:de9 ḡ ꝓpriā
de reb9 bʒ cognē ſm φ ſunt abinuicē diſtincte.℄ Adbuc. 2°
Oē qd agit p itellectū bʒ cognē de re quā agit ſʒ ꝓpriā
facti rōnē:qꝛ cognitio facientis determinat formā facto:
de9 āt cā eſt rerū p itellectū:cū ſuū eē ſit ſuū intelligere:
vnūqdq aūt agit inquātū eſt actu:cogſcit igit cauſatum
ſuū ꝓprie ſm φ eſt diſtinctū ab alijs.℄ Amp̄. Rerum 3°
diſtō nō pōt eē caſu:bʒ.n.ordinē certū:opʒ igitur ex ali
cui9 cauſe itētiōe diſtōnē in reb9 eē:nō āt ex intētiōe ali
cui9 cauſe p necītatē nature agētis:qꝛ nā determinat ad
vnū:ꝛ ſic nulli9 rei p nature necītatē agētis itētio pōt eē
ad multa inquātū diſtincta ſūt.reſtat ḡ φ diſtō in rebus
ꝓuenit ex intētiōe alicui9 cauſe cognoſcētis.vī āt itell's
ꝓpriū eē rerū diſtōne cōſiderare:vn̄ ꝛ Anaxa.diſtōnis
p̄n̄m intellectū dixit.vlis āt rerū diſtō nō pōt eē ex intē
tione alicuius cārū ſcdaruʒ:qꝛ oēs bē cauſe ſūt de vniu
ſitate cauſatoꝝ diſtinctoꝝ:eſt igit h̄ p̄' cauſe q̄ p ſeipſam
ab oib9 alijs diſtinguit itēdere diſtōnē oium rerū:deus
igit cognoſcit res vt diſtinctas.℄ Itē.Quicqd deus co 4°
gnoſcit:pfectiſſime cogſcit:eſt eni in eo ois pfectio ſicut
in ſimplr̄ pfecto:vt ſupra oñſuʒ eſt.qd āt cogſcit in cōi Cap.29.
tm̄ nō pfecte cognoſcit:ignorant.n.ea q̄ ſūt p̄cipua illi9
rei.ſ.vltime pfectiōes qb9 pficit ꝓpriū eē ei9:vn̄ tali co
gnitiōe magꝭ cognoſcit res in po9 q̄ in actu:ſi igit deus
cognoſcēdo eēntiā ſuaʒ cognoſcit oia in vniuli:opʒ ēt φ
ꝓpriā babeat cognitionē de reb9.℄ Adbuc.Quicunq 5°
cognoſcit nām aliquaʒ:cognoſcit p ſe accn̄tia illi9 nāe:p
ſe aūt accn̄tia entis inquātū eſt ens ſunt vnū ꝛ multa:vt
ꝓbat in.4.metaph.Deus igit ſi cognoſcēdo eēntiaʒ ſi Tex.cō.3.ꝛ.4.
ue nām ſuā cognoſcit in vniuli nām entis:ſequit φ co
gnoſcat multitudinē:multitudo aūt ſine diſtōne itelligi
nō pōt:intelligit igit res put ſunt abinuicem diſtincte.
℄ Amp̄.Quicūq cognoſcit pfecte aliquā nām vleʒ:co 6°
gnoſcit modū quo nā illa pōt bēi:ſicut qui cognoſcit al
bedinē ſcit φ recipit magis ꝛ min9:ſʒ ex diuerſo modo
exñdi ꝯſtituunt diuerſi gradus entiū:ſi igit de9 cogſcē
do ſe cognoſcit nām vlem entis:nō aūt impfecte:qꝛ ab
eo ois impfectio lōge eſt:vt ſupra ꝓbatuʒ eſt:opʒ φ co Cap.29.
gnoſcat oēs gradus entiū:ꝛ ſic de reb9 alijs a ſe bēbit ꝓ
priā cognitionē.℄ P̄.Quicūq cognoſcit pfecte aliqd: 7°
cognoſcit oia q̄ ſunt in illo:ſʒ deus cognoſcit ſeipm pfe
cte:ḡ cognoſcit oia q̄ ſunt in ipſo ſm po'' actiuaʒ:ſʒ oia
ſm ꝓprias formas ſunt in ipſo ſm po'' actiuaʒ:cū ipſe
ſit ois entis p̄n̄m:ipſe igit bʒ cognitionē ꝓpriā de oibus
rebus.℄ Adbuc.Quicunq ſcit aliquā nām:ſcit an illa 8°
nā ſit

nã ſit cõicabilis:nõ enĩ aĩalis nãm ſciret pfecte ꝗ neſci
ret eã pluribꝰ cõicabilẽ eẽ:diuina aũt nã cõicabilis eſt ꝑ
ſilitudinẽ:ſcit ꝗ deꝰ q̃t modis eius eẽntie aliqd ſiſe eſſe
põt:ſ; ex h̃ ſunt diuerſitates formaꝝ:q: diuinã eẽntiam
res diuerſimode imitanẽ:vñ phs formã nãlẽ diuinum
qđdã noiat:deꝰ igiẽ de rebꝰ h; cognitionem ſm ꝓprias
9° formas. ℂ P̃. Apud hoies ⁊ alios cognoſcẽtes habetur
cognitio de rebꝰ: put in ſua multitudie abiuicẽ ſũt diſti
cte:ſi igiẽ deꝰ res in ſua definitione nõ cognoſcit:ſequeẽ
eũ inſipiẽtiſſimũ eẽ:ſicẽ ⁊ illos qui ponebãt deũ nõ cogno
[illegible] ſcere lucẽ quã oẽs cognoſcũt:qđ ꝓ icõueniẽti h; phus in
[illegible] p̃ de aia:⁊ in.3.meta. ℂ Hoc et auctẽ ſcripture canonice
[illegible] edocemur. Dicit nãq; Gen.j. Uidit deꝰ cũcta q̃ fecerat ⁊
Auctas ſacre ſcripture. erãt valde bona. Et Heb.4. Nõ eſt vlla creatura inuiſi
bilis in ꝯſpectu eiꝰ:oia aũt nuda ⁊ apta ſũt oculis eius.

ℂ Rationes ad inquirẽdum qualiter multitudo intelle
ctorum ſit in intellectu diuino. Cap.LII.

Illa ꝯᵃ ꝓbat [illegible] SEd ne multitudo intellectoꝝ in intelle
ctũ diuinũ cõpõnẽ idncatinue
ſtigãdus eſt modus q̃ iſta intellecta ſũt mul
ta. Nõ ãt hec multitudo ſic itelligi põt q̃ſi
multa itellecta habeãt eẽ diſtictum in deo.
iſta enĩ itellecta aut eẽnt idẽ qđ eẽntia diua:⁊ ſic in eẽnᵃ
Cap.32. dei ponereẽ aliq̃ multitudo:qđ ſup̃ multiplr eſt remo
tũ.aut eẽnt ſupaddita eẽntie diuine:⁊ ſic eſſet in deo ali
Cap.24. qđ accñs:qđ ſupra ipoſe eẽ oñdimꝰ.nec itexũ põt poni
h; formas itelligibiles ꝑ ſe exiſtẽ ꝙ Plato p̃dicta icon
ueniẽtia vitãs videẽ poſuiſſe itroducẽdo ideas:nã forᵉ
rerũ nãliũ ſine mã exiſtẽ nõ pñt:cum nec ſine mã itelli
ganẽ:qđ et ſi ponereẽ:nec h̃ ſufficeret ad ponẽdũ deuz
intelligẽ multitudinẽ:nã cũ forme p̃dicte ſint ex̃ dei eſ
ſentiã:ſi ſine his deꝰ multitudinẽ rerũ itelligẽ nõ poſ
ſet qđ ad pfectionẽ ſui intellꝰ reqriẽ:ſeqreẽ ꝙ ſua pfe
ctio in itelligẽdo ab alio depẽderet:⁊ ꝑ ꝯñs in eẽndo:cũ
Cap.29. ſuũ eẽ ſit ſuũ itelligẽ:cuiꝰ ꝯᵣiũ ſupra oñſuz eſt. ℂ Item.
2° Cũ oẽ qđ eſt p̃ter eẽntiã ſuã ſit cauſatum ab eo:vt infra
oñdeẽ:neẽe eſt ſi forme p̃dicte ex̃ deũ ſunt ab eo cauſa
Libro.2. ca. tas eẽ:ipſe ãt eſt cã rerũ ꝑ itellectũ:vt ifra oñdeẽ:ꝗ deuz
21.⁊.23. intelligẽ h; itelligibilia p̃exigit ordine nãe ad h̃ ꝙ h; i
telligibilia ſint:nõ igiẽ ꝑ h̃ deꝰ itelligit multitudinez ꝙ
3° intelligibilia multa ꝑ ſe exiſtũt extra eũ. ℂ Adhuc. In
telligibile in actu eſt itellꝰ in actu:ſicẽ ⁊ ſenſibile in actu
eſt ſenſus in actu:ſm vo ꝙ itelligibile ab intellꝰ diſtin
guiẽ eſt vtrũq; in poᵃ ſicut ⁊ in ſenſu p;.nã neq; viſus eſt
vidẽs actu:neq; viſibile videẽ actu niſi cũ viſus infor
maẽ viſibili ſpecie:vt ſic ex viſibili ⁊ viſu vnum fiat.ſi
igiẽ itelligibilia dei ſũt ex̃ itellectũ ipſiꝰ:ſequeẽ ꝙ itelle
ctus ſuus ſit in poᵃ:⁊ ſilr itelligibilia illius:⁊ ſic idigebit
aliquo reducẽte in actu qđ eſt ipoſe:nã hoc eẽt eo prius.
4° ℂ P̃. Intellectum opʒ eẽ in intelligente:non igiẽ ſuffi
cit ponere formas rerum per ſe exiſtentes extra intelle
ctũ diuinũ ad hoc ꝙ deus multitudinẽ rerũ intelligat:ſ;
oportet ꝙ ſint in ipſo intellectu diuino.

ℂ Rationes ꝙ h; multitudo intelligibilium non eſt niſi
in intellectu diuino. Cap.LIII.

EX eiſdem etiã rõnibꝰ appet ꝙ non
põt poni ꝙ multitudo i
telligibiliũ p̃dictoꝝ ſint in aliquo alio itel
lectu p̃ter diuinũ vel aĩe vel angeli ſiue in
telligẽtie:nã ſic intellꝰ diuinus quãtũ ad
aliquã ſuã oꝑationẽ depẽderet ab aliquo poſteriori in
tellectu:qđ et eſt ipoſſibile:ſicut etiã res in ſe ſubſiſten
tes a deo ſunt:ita ⁊ que rebꝰ inſunt.vñ ⁊ ad eẽ p̃dictorũ
intelligibiliũ in aliquo poſteriorũ intellectuũ p̃exigitur
intelligere diuinũ ꝑ qđ deꝰ eſt cã:ſequeẽ et itellectũ di

uinũ eẽ in potẽtia:cũ ſua itelligibilia nõ ſunt ei ꝯiũcta:
ſicut et vnicuiq; eſt ꝓpriũ eẽ:ita ⁊ ꝓpᵃ opatio.nõ igiẽ eẽ
põt:vt ꝑ h̃ ꝙ aliqs itellꝰ ad oꝑandũ diſponaẽ:aliꝰ ope
rationẽ itellectualẽ exequaẽ:ſ; ipſemet itellꝰ apđ quez
diſpõ inueniẽ:ſicẽ vnũqđq; eſt ꝑ eẽntiã ſuã nõ ꝑ eẽnᵗⁱᵃᵐ alte
riꝰ.ꝑ h̃ igiẽ ꝙ itelligibilia mlta ſũt apđ aliquẽ ſcđoꝝ i
tellectuũ:nõ poterit eẽ ꝙ itellꝰ p̃mꝰ multitudinẽ cogſcat.

ℂ Solutio rationum premiſſarum. Cap.LIIII.

PRemiſſa aũt dubitatio faciliter ſol
ui põt ſi diligẽter iſpiciaẽ
qualr res itellecte in itellꝰ exiſtãt. Et vt ab
intellꝰ nr̃o ad diuini itellꝰ cognitionẽ put
eſt poſſibile ꝓcedamꝰ:ꝯſiderãdũ eſt ꝙ res
exterior itellecta a nobis in itellꝰ nr̃o nõ exiſtit ſm pro
priã nãm:ſ; opʒ ꝙ ſpẽs eius ſit in intellectu nr̃o ꝑ quã
ſit intellꝰ in actu.exñs aũt in actu ꝑ h; ſpẽm ſicẽ ꝑ pro
priã formã itelligit rẽ ipſã:nõ aũt ita ꝙ ipm itelligẽ ſit
actio trãſiẽs in rẽ intellectã ſicut calefactio trãſit in cale
factũ:ſ; manet in ipſo itelligẽte:⁊ h; relationẽ ad rẽ que
itelligiẽ ex eo ꝙ ſpẽs p̃dicta q̃ eſt p̃nᵐ itellectualis opa
tionis:vt forᵃ eſt ſilitudo illiꝰ. ℂ Ulteriꝰ ãt ꝯſiderãdũ
eſt ꝙ itellꝰ ꝑ ſpẽm rei formatꝰ itelligẽdo format in ſe
ipſo quãdã intẽtionẽ rei itellecte:q̃ eſt rõ ipſiꝰ quã ſigẽ
definitio. Et h̃ qdẽ neẽcꝰ eſt:eo ꝙ itellꝰ itelligit idif
ferẽter rẽ abſentẽ ⁊ pñtẽ:in q̃ cũ itellectu imaginatio cõ
uenit:ſ; itellꝰ h̃ ampliꝰ h; ꝙ et itelligit rẽ vt ſepatã a
cõditionibꝰ mãlibꝰ ſine qbꝰ in rerũ nã nõ exiſtit:⁊ h̃ nõ
poſſet eẽ niſi itellꝰ itẽtionẽ ſibi p̃dictã formaret.h̃ aũt
intẽtio itellecta cũ ſit q̃ſi terminꝰ itelligibilis oꝑõnis eſt
aliud a ſpe intelligibili q̃ facit itellectũ in actu:quã opor
tet ꝯſiderari vt itelligibilis oꝑationis p̃nᵐ:ſ; vtrũq; ſit
rei itellecte ſilitudo. Per h̃ enĩ ꝙ ſpẽs itelligibilis q̃ eſt
forᵃ intellꝰ ⁊ itelligẽdi p̃nᵐ eſt ſilitudo rei exterioris:ſe
quiẽ ꝙ itellꝰ itẽtionẽ formet illi rei ſilem:q: quale eſt
vnũqđq; talia opaẽ:⁊ ex h̃ ꝙ itẽtio itellecta eſt ſilis ali
cui rei:ſeqtur ꝙ itellꝰ formãdo h; intẽtionẽ rẽ illã in
telligat:itellꝰ ãt diuinus nulla alia ſpe itelligit q̃ eſſen
tia ſua:vt ſup̃ oñſuz eſt:ſ; tñ eẽntia ſua eſt ſilitudo oium
rerũ.ꝑ h̃ ꝗ ſequiẽ ꝙ ꝯceptio itellꝰ diuini:put ſemetipſ; Cap.47.
intelligit q̃ eſt verbũ ipſiꝰ nõ ſolũ ſit ſilitudo ipſiꝰ dei in
tellecti:ſ; et oiuz q̃rũ eſt diuina eẽntia ſilitudo. Sic igiẽ
ꝑ vnã ſpẽz itelligibilẽ q̃ eſt diua eẽntia ⁊ ꝑ vnã itẽtiõez
intellectã q̃ eſt verbũ diuinũ:multa pñt a deo itelligi.

ℂ Qualr diuina eẽntia vna ⁊ ſimplex ſit ꝓpria ſilitudo
⁊ ratio omnium intelligibilium. Cap.LV.

SEd rurſus difficile vel impoſe ali
cui videri põt ꝙ vnum
⁊ idẽ ſimplex vt diua eẽntia ſit ꝓpria rõ ſi
ue ſilitudo diuerſoꝝ. Nã cũ diuerſarũ rerũ
ſit diſtictio rõne ꝓpriarũ formarũ ꝙ alicui
ſm ꝓpriã formã ſilẽ fuerit:alteri neẽe eſt vt diſſilẽ inue
niaẽ:ſm vo ꝙ diuerſa aliqd cõe habẽt nihil ꝓhibet ea
vnã ſilitudinẽ hẽre:ſicẽ hõ ⁊ aſinus inq̃ntũ ſũt aĩalia:ex q̃
ſequiẽ ꝙ deꝰ de rebꝰ ꝓpriã cognĩẽ nõ h;:ſed cõem.nam
ſm modũ q̃ ſilitudo cogniti eſt in cognoſcẽte:ſequiẽ co
gnitionis opatio:ſicẽ ⁊ calefactio ſm modũ caloris:ſili
tudo enĩ cogniti in cognoſcẽte eſt ſicut forma qua agiẽ:
opʒ igiẽ ſi deus de pluribꝰ ꝓpriã cognitionez h; ꝙ ipſe
ſit ꝓpria rõ ſinguloꝝ:qđ qualr ſit inueſtigãdũ eſt. Ut enĩ
phs dicit in.8.metaph. Forme ⁊ definitiões rerũ q̃ eas Tex.c.10.
ſignant ſunt ſiles nũeris:nã in nũis vna vnitate addita vł
ſubtracta ſpẽs nũi variaẽ:vt p; in binario ⁊ ternario:ſi
milr aũt eſt ⁊ in definitionibꝰ:nam vna diffa addita vel
ſubtracta variat ſpẽm.ſuba enĩ ſenſibilis abſq; rõnali ⁊
irrõnali addito ſpecie differt. In his ãt q̃ in ſe multa cõ

tinẽt nõ ſic ſe hʒ intellectus vt nã: nã ea que ad eẽ alicu/
ius rei ↄiũcti requirũt illius rei nã diuiſa eẽ nõ patiũ: nõ.
enĩ remanebit aialis nã ſi a corpore aia ſubtrahaẽ: itel/
lectus võ ea q̃ ſunt in eẽ ↄiũcta: interdũ diſiũctim acci/
pere põt: qñ vnũ eoꝝ in alterius rõnẽ non cadit: ⁊ pp̃ h̄
in ternario ↄſiderare põt binarium tñ: ⁊ in aiali rõnali
id qḋ eſt ſenſibile tñ. Uñ itellꝰ id qḋ plura cõplectiẽ
põt accipe vt ꝓpriã rõnẽ plurimoꝝ apphẽdẽdo aliqua
illoꝝ abſqꝫ alijs. Põt enĩ accipe denariũ vt ꝓpriã rõnẽ
nouenarij vna vnitate ſubtracta: ⁊ ſil'r in ꝓpriã rõnem
ſinguloꝝ nũoꝝ infra icluſoꝝ. Sil'r ẽt ⁊ in hoĩe accipere
põt ꝓpriũ exẽplar aialis irrõnalis inquãtũ hõ: ⁊ ſingu/
larũ ſpecierũ eiꝰ: niſi aliquas dĩas adderẽt poſitiuas.
Ut refert Di/onyſiꝰ. 5. ca. de diui. no. ℄ Propter hoc qdã phs Clemẽs noĩe dixit: ꝙ nobilio/
ra in entibꝰ ſunt miñꝰ nobiliũ exẽplaria: diuina ãt eẽnꝰ
in ſe nobilitates oĩuʒ entiũ cõprehẽdit: nõ qdẽ p̄ modũ
Cap.32. cõpõnis: ſed p̄ modũ pfectiõis: vt ſup̄ oſtẽſuʒ eſt: forma
aũt oĩs taʒ ꝓpria q̃ cõis ſm illḋ qḋ aliqd ponit pfectio
q̃dã eſt: nõ aũt impfectionẽ icludit: niſi ſm ꝙ deficit a
vero eẽ: intellꝰ igiẽ diuinus id qḋ eſt ꝓpriũ vniuſcuiuſqꝫ in
eẽntia ſua cõprehẽdere põt: intelligẽdo in quo eiꝰ eẽntia
imitetur ⁊ intelligẽdo in q̃ a ſua pfectiõe deficit vnũqḋqꝫ:
vtpote intelligẽdo eẽntiã ſuã vt imitabilẽ p̄ modũ vite:
⁊ nõ cogniõis accipit ꝓpriã formã plãte: ſi võ vt imitabi/
lẽ per modũ cogniõis ⁊ nõ intellꝰ: ꝓpriã formã aialis: ⁊
ſic de alijs. Sic igiẽ pʒ ꝙ eẽntia diuina inquãtũ eſt ab/
ſolute pfecta põt accipi vt ꝓpria rõ ſinguloꝝ: vñ p̄ eam
deus ꝓpriã cognitionẽ de oĩbus hẽre põt. Quia võ ꝓpa
rõ vniꝰ diſtinguiẽ a ꝓpria rõne alteriꝰ: diſtictio aũt eſt
pluralitatis pnᵐ: opʒ in itellectu diuino diſtõnẽ quãdaʒ
⁊ pluralitatẽ rõnũ itellectarũ ↄſiderare ſm id qḋ eſt in
intellꝰ dĩno eſt ꝓpria rõ diuerſoꝝ: vñ cum h̄ ſit ſm ꝙ
deꝰ itelligit ꝓpriũ reſpectũ aſſilatiõis quã hʒ vnaqueqꝫ
creatura ad ipm̄: relinquitur ꝙ rõnes rerũ itellꝰ dĩno nõ
ſunt plures vel diſtĩcte niſi ſm ꝙ deꝰ cognoſcit res plu/
Lib°. 83ᵐ qõ ribus ⁊ diuerſis modis eẽ aſſilabiles ſibi: ⁊ ſm hoc Au/
nũ. q. 46. guſtinus dicit. ꝙ deꝰ alia rõne fecit hoĩem: ⁊ alia equũ: ⁊
rõnes rerũ pluraľr in mẽte dĩna eẽ dicit. In quo ẽt ſal/
Plato uatur aliqualiter Platonis opinio ponẽtis ideas ſm quas
formantur oĩa que in rebus materialibus exiſtunt.

℄ Qꝫ deus omnia ſimul intelligit. Cap.LVI.

Idẽ pᵃ p. q. 14. ar. 7. Iſta ↄ° pbat p̄

Ex his autẽ vlteriꝰ appet ꝙ deus oĩa
ſimul itelligit. Intellꝰ enĩ nĩ
ſimul actu multa itelligere nõ põt: qꝛ cum
intellꝰ in actu ſit itellectũ actu: ſi plura ſil'
actu itelligeret: ſeq̃ref ꝙ itellꝰ ſil' eẽt plu/
ra ſm genus vnũ qḋ eſt ipoſſe. Dico aũt ſm vnũ genus:
qꝛ nihil ꝓhibet idem ſubm̄ iformari diuerſis formis di/
uerſoꝝ generꝝ: ſicut idẽ corpus eſt figuratũ ⁊ coloratuʒ:
ſpẽs aũt itelligibiles qbꝰ itellectus formaẽ ad h̄ ꝙ ipſa
ſint itellecta in actu: oẽs ſunt vniꝰ gñis: hñt enĩ vnã rõnẽ
eẽndi ſm eẽ itelligibile: lʒ res quaꝝ ſunt ſpẽs in vna eſ/
ſendi nõ ↄueniãt rõne: vñ nec ↄrie ſunt p̄ ↄrietatẽ reruʒ
que ſunt ex̃ aiam. Et inde eſt ꝙ qñ aliqua multa accipi/
unẽ quocũqꝫ mõ vnita ſil' itelliguntur: ſil' enĩ itelligit totũ
ↄtinuum nõ partẽ poſt ptẽ: ⁊ ſil'r ſil' itelligit ꝓpõnẽ non
prius ſubm̄ ⁊ poſtea p̄dicatũ: qꝛ ſm vnã totius ſpeciem
oẽs ptes cõprehẽdit. Ex his igiẽ accipe poſſumus ꝙ q̃/
cũqꝫ plura vna ſpecie cognoſcunẽ ſil' pñt itelligi: oĩa ãt
Cap.47. que deꝰ cogſcit vna ſpecie cogſcit q̃ eſt ſua eẽntia: vt ex
2° dictis pʒ: oĩa igiẽ ſil' itelligẽ põt. ℄ Itẽ. Uis cogſcitiua
nõ cognoſcit aliqd actu niſi adſit itẽtio. vñ ⁊ phãtaſma/
ta in organo ↄſeruata iterdũ nõ actu imaginamur: qꝛ in/
tẽtio nõ referẽ ad ea: appetitꝰ enĩ alias potẽtias in actu
mouet in agẽtibꝰ p̄ voluntatẽ: multa igiẽ ad que ſil' itẽtio
nõ ferẽ nõ ſil' intuemur: q̃ aũt opʒ ſub vna ⁊ eadẽ inten/
tiõe cadẽ opʒ ſil' eẽ itellecta: q̃ enĩ cõparationẽ duorum
ↄſiderat intẽtionem ad vtrũqꝫ dirigit ⁊ ſil' intuẽ vtrũqꝫ:
oĩa aũt que ſunt in dĩna ſciã ſub vna intẽtiõe neccẽ eſt ca/
dere: itẽdit enĩ deꝰ ſuã eſſentiaʒ pfecte vidẽ qḋ eſt vide/
re ipſaʒ ſm totã virtutẽ ſuã ſub qua oĩa ↄcludunẽ: deus
igiẽ vidẽdo eẽntiã ſuã ſil' oĩa intuẽ. ℄ Amp̄. Intellectꝰ 3°
ſucceſſiue multa ↄſiderãtis ipoſſe eſt eẽ vnã tñ opõneʒ:
cũ enĩ opõnes ſm obta differãt oportebit diuerſam eſſe
opõnẽ intellꝰ qua ↄſiderabaẽ pᵐ ⁊ qua ↄſiderabaẽ 2ᵐ:
intellꝰ aũt diuini eſt vna opatio q̃ eſt ſua eẽntia: vt ſup̄ Cap.46.
ꝓbatũ eſt: nõ igiẽ ſucceſſiue ſʒ ſil' oĩa ſua cognita ↄſide/
rat. ℄ Adhuc. Succeſſio ſine tpe itelligi nõ põt: nec tẽ/ 4°
pus ſine motu: cũ tps ſit nũs motꝰ ſm prius ⁊ poſteriꝰ:
in deo aũt ipoſſe eſt eẽ motũ aliquẽʒ: vt ex ſupra dict. hñ Cap.24.
põt: nulla igiẽ in conſideratiõe dĩna ſucceſſio cadit: ⁊ ſic
oĩa que cogſcit ſil' ↄſiderat. ℄ Item. Intelligere dei eſt 5°
ipm̄ ſuũ eẽ: vt ex ſupius dictis pʒ: in eẽ aũt diuino non eſt Cap.46.
prius ⁊ poſterius: ſʒ eſt totũ ſimul: vt ſup̄ oñſuʒ eſt: igiẽ
nec ↄſideratio dei hʒ prius ⁊ poſterius: ſʒ oĩa ſil' intelli/
git. ℄ P̄. Oĩs intellꝰ itelligẽs vnũ poſt aliud: eſt quã/ 6°
doqꝫ itelligẽs in poᵃ: ⁊ qñqꝫ in actu: dũ enĩʒ intelligit pᵐ
in actu: itelligit 2ᵐ in poᵃ: intellectus aũt diuinꝰ nũqꝫ eſt
in poᵃ: ſed eſt ſemp̄ in actu intelligens: nõ igiẽ intelligit
res ſucceſſiue: ſed oĩa ſimul itelligit. ℄ Huic aũt verita/ Auctas ſacre
ti teſtimoniũ ſacra ſcriptura affert. Diciẽ enĩ Iac. j. Apõ ſcripture.
deũ nõ eſt trãſmutatio nec viciſſitudinis obumbratio.

℄ Qꝫ in deo nõ eſt habitualis cognitio. Cap.LVII.

Idẽ pᵃ p. q. 14. ar. j. ad pᵐ. Iſta ↄ° pbaẽ. p̄

Ex hoc autẽ apparet ꝙ in deo non eſt
habitualis cognitio. In qbuſ/
cũqꝫ enĩ eſt habitualis cognitio: non ſil' oĩa
cognoſcuntur: ſed quedã cognoſcunẽ actu et
alia cognoſcunẽ habitu: deus aũt ſimul actu
oĩa intelligit: vt ꝓbatũ eſt: nõ eſt igiẽ in eo habitualis co/ Cap.56.
gnitio. ℄ P̄. Hñs habituʒ ⁊ nõ conſiderans eſt quo/ 2°
dãmodo in potẽtia: aliter tamẽ q̃ ante intelligeret: oſtẽ/
ſum eſt aũt ꝙ itellectus diuinus nullo mõ eſt in poten/
tia: nullo igiẽ mõ eſt in ipſo habitualꝫ cognitio. ℄ Amp̄. Cap.46. ⁊
Oĩs intellectus habitualꝫ cognoſcẽtis aliquid eſt aliud 48.
eius eſſentia q̃ ſua operatio itellectualis: que eſt ipſa cõ 3°
ſideratio: intellectui enĩ habitualꝫ cognoſcenti deeſt ſua
operatio: nõ autẽ eius eſſentia deeſſe ei põt: in deo autẽ
ſua eſſentia eſt ſua opatio: vt ſupra oſtenſum eſt: non eſt Cap.46.
igiẽ in eius intellectu habitualis cognitio. ℄ Itẽ. Intel/ 4°
lectus habitualꝫ tñ cognoſcẽs nõ eſt in ſua vltima per/
fectione: vñ nec felicitas que eſt optimuʒ poniẽ ſm ha/
bitũ ſed ſm actũ: ſi igiẽ deus eſt habitualꝫ cognoſcẽs p̄
ſuã ſubſtãtiaʒ: ſm ſuam ſubſtãtiam cõſideratus nõ erit
vniuerſaliter pfectus: cuius ↄriuʒ oſtẽſum eſt ſup̄. ℄ Amp̄. Cap.29.
Oſtẽſum eſt ꝙ ipſe deus eſt itelligẽs per eẽntiaʒ ſuam: 5°
nõ autẽ per aliquas ſpẽs intelligibiles eſſentie ſupaddi/ Cap.47.
tas: oĩs autẽ intellectus in habitu per aliquas ſpẽs intel/
ligit: nã habitus vel eſt habilitatio q̃dam ad recipiẽdũ
ſpẽs intelligibiles: qbus actu fiat intelligẽs: vel eſt ordi/
nata aggregatio ipſarum ſpẽrum exiſtentium in intelle/
ctu nõ ſm cõpletum actũ: ſed medio mõ inter potẽtiaʒ
⁊ actuʒ: nõ eſt igitur in deo habitualis ſciẽtia. ℄ P̄. Ha/ 6°
bitus q̃dam qualitas eſt: deo autẽ nõ põt: nec qualitas:
nec aliqḋ accidẽs accidere: vt ſupra ꝓbatum eſt: nõ igiẽ Cap.24.
cõpetit deo habitualis cognitio. Quia võ diſpoſitio qua Ariſt. ⁊ Auẽ.
quis eſt habitu tñ cõſiderans aut volẽs aut agens aſſi/ 12. metaphy.
milaẽ diſpoſitioni dormiẽtis. Hinc eſt ꝙ Dauid vt ha/ cõ. 51.
bitualem diſpoſitionẽ a deo remoueret dicit. Ecce non Auctas ſacre
dormitabit neqꝫ dormiet qui cuſtodit iſrael. Hinc etiaʒ ſcripture.
eſt ꝙ Eccl. 23. dĩ. Oculi dñi multo ſunt lucidiores ſuper
ſolem:

ſolem:nã ſol ſemper eſt in actu lucendi.

¶ Q d cognitio dei nõ ẽ diſcurſiua vl rõcinatiua. C.LVIII

Jdē pᵃ p.q. 14.ar.7. Jſta 2° phal. P EX hoc aũt vlterius hẽ q̄ diuina ɔſide ratio nõ eſt rõcinatiua vel diſ- curſiua. Tũc.n. rõcinatiua eſt nr̃a cõſidera tio qñ ab vno ɔſiderato in aliud trãſimus: ſicut ſyllogiçãdo a pncipijs in ɔclões:non eni ex h̃ aliqs rõcinat̃ vel diſcurrit q̄ inſpiciat q̃lr ɔclo ex pmiſſis ſequat̃:ſil' vtrũq3 ɔſiderãs.hoc.n.ɔtingit non argumẽtãdo ſ3 argumẽta iudicãdo:ſic̄ nec cognitio mã-

Cap.56. lis eſt ex h̃ q̄ mãlia diiudicat.Oſtẽſuz eſt aũt q̄ de⁹ nõ ɔſiderat vnũ poſt aliud q̃ſi ſucceſſiue ſ3 ſil' oĩa. nõ ḡ co- gnitio ei⁹ eſt rõcinatiua vl' diſcurſiua q̃uis oẽ3 diſcurſuz

2° ⁊ rõcinationẽ cognoſcat. ¶ Itẽ.ois rõcinãs alia ɔſidera tione intuet̃ pncipia ⁊ alia ɔnẽ.nõ.n.oporteret ɔſiderat̃ pncipijs ad ɔnẽ pcedere ſi ex hocipſo q̄ pncipia ɔſide- rant̃ ɔnes ẽt ɔſiderent̃.deus aũt cognoſcit oĩa opatione

Cap.55. vna que eſt ſua ẽẽntia:vt.ſ̃. pbatũ eſt.nõ eſt igit̃ ſua co-

3° gnitio rõcinatiua. ¶ P̃. Ois ratiocinatiua cognitio h3 aliqd de po⁹ ⁊ aliqd de actu. nã ɔnes in pncipijs ſunt in

Cap.16. potẽtia.in diuino aũt intellu po⁹ nõ h3 locũ vt.ſ̃. oñſum

4° eſt.nõ eſt igit̃ ei⁹ intellus diſcurſiuus. ¶ Amplius. In oĩ ſcia diſcurſiua op3 aliqd eſſe cauſatũ.nã pncipia ſunt q̃- dãmõ cã efficiẽs ɔnis. vñ ⁊ dmõſtratio dĩ ſyllus faciẽs ſcire:in diuina aũt ſcia nihil cãtum põt eẽ cũ ipſa dei ſcia

Cap.46. ſit ipſe deus:vt ex ſupioꝛib⁹ p3.dei igit̃ ſcia nõ põt eẽ diſ-

5° curſiua. ¶ Adhuc.Ea q̃ nãliter cognoſcunt̃ abſq3 rõci- natione nobis ſunt nota ſicut de pmis pncipijs p3:ſed in deo nõ põt eẽ cognitio niſi nãlis imo niſi eſſentialis.ſua

Cap.46. eni3 ſcia eſt ſua ẽẽntia:vt.ſ̃.oñſum eſt.dei igit̃ cognitio

6° nõ eſt rõcinatiua. ¶ P̃.Oẽm motũ neceſſe eſt reduci in p̃m mouẽs qd̄ eſt mouẽs tñ ⁊ nõ motũ.illd̄ igit̃ a quo eſt pma origo motus op3 oĩno eſſe mouẽs ⁊ nõ motũ.h̃

Cap.13. aũt eſt intellus diuinus vt.ſ̃.oñſum eſt.op3 igit̃ intell3 diuinũ oĩno eẽ mouentẽ nõ motũ.rõcinatio ãt eſt quidã mot⁹ intellus trãſeũtis ab vno in aliũ:nõ eſt igit̃ diuinus

7° intellus rõcinatiuus. ¶ Itẽ.Qd̄ eſt ſupmũ in nobis eſt iferius eo qd̄ eſt in deo.nã inferi⁹ nõ attingit ſupius niſi in ſuo ſũmo.ſupmũ ãt in nr̃a cognitiõe nõ ẽ rõ ſ3 itellus qui eſt rõnis origo.dei igit̃ cognitio nõ eſt rõcinatiua ſ3

8° itellectualis tñ. ¶ Ampli⁹. A deo ois dfect⁹ remouẽdus

Cap.29. eſt:eo q̄ ipe eſt ſimplr pfect⁹:vt.ſ̃.oñſuz eſt : ſ3 ex ipfe- ctiõe itellectualis nãe puenit rõcinatiua cognitio.nã qd̄ p aliũ cogſcit̃ min⁹ eſt notũ eo qd̄ p ſe cognoſcit̃ : nec ad id qd̄ p aliũ eſt notũ nã cogſcẽtis ſufficit:ſine eo p qd̄ fit notũ:in cognitione ãt rõcinatiua fit aliqd notũ p aliũ.qd̄ ãt itellectualr cogſcit̃ p ſe eſt notũ:⁊ ad ip3 cognoſcẽdũ nã cognoſcẽtis ſufficit abſq3 exteriori medio:vñ manife ſtũ eſt q̄ defectus qdã intellus eſt rõ.diuina igit̃ ſcia nõ

9° eſt rõcinatiua. ¶ Adhuc. Abſq3 rõnis diſcurſu cõprehẽ dunt̃ ea quoꝝ ſpẽs ſunt in cognoſcente.nõ eni viſus diſ- currit ad lapidẽ cognoſcendũ cuius ſilitudo in viſu eſt.

Cap.55. diuina aũt ẽẽntia eſt oĩum ſilitudo vt.ſ̃. probatũ eſt. nõ igit̃ pcedit ad aliqd cognoſcendũ p rõnis diſcurſum.

Solutio. ¶ P3 etiã ſolutio eoꝝ qui diſcurſum in diuinã ſcia3 in- ducere vident̃:tũ ex hoc q̄ per ẽẽntiã ſuã alia nouit:qd̄ quidẽ oñſum eſt nõ fieri diſcurſiue cũ eius eſſentia ſe ha beat ad alia:nõ ſicut pn⁹ ad ɔnes ſ3 ſicut ſpẽs ad res co- gnitas. Tũ3 ex hoc q̄ incõueniẽs forte aliqb⁹ videretur ſi deus ſyllogiçare non poſſet:h3 eni3 ſyllogiçãdi ſciam tanq̃ iudicãs ⁊ nõ ſyllogiçãdo diſcurrens. ¶ Huic aũt

Auctas ſacre ſcripture. veritati rõnibus pbate etiã ſacra ſcriptura teſtimoniũ perhibet. Dicitur enim Hebr.4. Oĩa nuda ⁊ aperta ſunt oculis eius. Que enim ratiocinãdo ſcimus nõ ſunt ſm ſe nobis nuda ⁊ aperta:ſed ratione aperiunt̃ ⁊ nudantur.

¶ Q d de⁹ nõ intelligit cõponẽdo ⁊ diuidẽdo. Cap.LIX.

EX eadem etia3 oſtẽdi põt q̄ intel lectus diuinus nõ intelli git p modum intellus cõponẽtis ⁊ diuiden- tis.cognoſcit enim oĩa cognoſcẽdo eſſentia3 ſuam.eſſentiã aũt ſuã nõ cognoſcit cõponẽ do ⁊ diuidendo.cognoſcit enim ſeipſum ſicut eſt:in ipſo autẽ nulla eſt cõpoſitio.nõ igit̃ intelligit per modũ intel Jdē pᵃ p.q. 14.ar.14. Jſta 2° phal. P

lectus cõponẽtis ⁊ diuidentis. ¶ Adhuc.Ea que intelle 2° ctu diuidũtur ⁊ componũtur nata ſunt ſeorſuz ab eo cõ- ſiderari.cõpoſitione enim ⁊ diuiſione opus nõ eſſet ſi in hocipſo q̄ de aliqua apprehẽderet̃ quid eſt:haberetur quid ei ineſſet vel nõ ineſſet.ſi igitur deus intelligeret p modum intellectus cõponẽtis ⁊ diuidẽtis:ſequeretur q̄ non vno intuitu oĩa conſideraret:ſed ſeorſum vnũqdq3:

cuius cõtrariũ.ſ̃.oſtenſum eſt. ¶ Amplius. In deo non Cap.56.

poteſt eſſe prius ⁊ poſterius : cõpoſitio aũt ⁊ diuiſio po- 3° ſterioꝛ eſt cõſideratione eius qd̄ quid eſt:que eſt eius pn cipium:in operatione igitur diuini intellectus:compoſi-

tio ⁊ diuiſio eſſe nõ poteſt. ¶ Item propriũ obiectũ in- 4° tellectus eſt qd̄ quid eſt:vñ circa hoc nõ decipitur intel- lectus niſi per accidẽs:circa cõpoſitionẽ aũt ⁊ diuiſionẽ decipitur ſicut ⁊ ſenſus qui eſt pprioꝝ eſt ſemp verus: in alijs autẽ fallitur:in intellectu autẽ diuino nõ eſt ali- quid per accidẽs ſed ſolu3 qd̄ per ſe eſt. in diuino igitur intellectu non eſt compoſitio ⁊ diuiſio:ſed ſolũ ſimplex

rei acceptio. ¶ Amplius. Propoſitionis per intellectũ 5° componentem ⁊ diuidentẽ formata cõpoſitio in ipſo in- tellectu exiſtit non in re que extra aiam eſt:ſi igitur intel lectus diuinus de rebus iudicat per modũ itellectus cõ- ponentis ⁊ diuidentis erit intellectus ipſe compoſitus

qd̄ eſt impoſſe:vt ex ſupradictis manifeſte patet. ¶ Itẽ. 6° Intellectus cõponẽs ⁊ diuidẽs diuerſis cõpoſitionibus diuerſa diiudicat:cõpoſitio eni intellus cõpoſitionis ter minos non excedit:vñ cõpoſitionẽ qua intellectus diiu- dicat hoĩe3 eſſe aial3:nõ diiudicat triãgulũ eſſe figuram. cõpoſitio aũt vel diuiſio opatio q̃dã eſt itellectus.ſi igit̃ deus ɔſiderat res cõponẽdo ⁊ diuidẽdo:ſequet̃ q̄ ſuu3 itelligere nõ ſit vnũ tñ ſed multiplex:⁊ ſic ẽt ſua ẽẽntia

nõ erit vna tñ:cũ ſua operatio intellectualis ſit ſua ẽẽn- Cap.46.

tia vt.ſ̃.oſtenſuz eſt. ¶ Non aũt pp hoc op3 nos dicere Solutio q̄ enũtiabilia ignorat.nã ẽẽntia ſua cũ ſit vna ⁊ ſimplex exemplar eſt oĩum multipliciũ ⁊ cõpoſitoꝝ:⁊ ſic p ip- ſam deus oĩum multitudinẽ ⁊ cõpoſitionem tam natu-

re q̃3 rationis cognoſcit. ¶ His autez ſacre ſcripture au- Auctas ſacre ctoꝛitas ɔſonat. Dicit̃ enim Iſa.55. Non.n.cogitationes ſcripture. mee cogitationes veſtre.⁊ tñ in ps.93. Dñs ſcit cogi. ho- minũ:quas cõſtat p cõpoſitionẽ ⁊ diuiſionẽ intellus p- cedere. Diony.etiã dicit.7.ca.de diui.no. Igitur diuina ſapiẽtia ſeipſam cognoſcẽs:cognoſcit oĩa:⁊ mãlia imãli- ter ⁊ indiuiſibiliter diuiſibilia ⁊ multa vnitiue.

¶ Q d a deo nõ excludit̃ veritas enũtiabiliũ. Cap.LX.

EX hoc autem apparet.q̄ l3 diuini in- tellectus cognitio nõ ſe habeat ad modum intellus componẽtis ⁊ diuidẽ- tis:non tñ excludit̃ ab eo veritas que ſm pħm ſolu3 circa cõpoſitionẽ ⁊ diuiſionem Jdē pᵃ p.q. 16.articu. 5. ad primum. 6.meta.t.c.8 Jſta 2° phal. P

intellectus eſt:cũ3 eni3 veritas intellus ſit adequatio in- tellectus ⁊ rei ſm q̄ intellectus dicit eſſe qd̄ eſt:vel non eſſe qd̄ nõ eſt:ad id in intellectu veritas ptinet qd̄ intelle ctus dicit:nõ ad opationẽ qua id dicit:nõ eni ad veritatẽ intellectus exigit̃ vt ipm itelligere rei adequet̃ : cũ3 res interdũ ſit mãlis:intelligere vero imateriale : ſed illud qd̄ intellectus intelligendo dicit ⁊ cognoſcit:op3 eſſe rei eq̃- tum:ſc3 vt ita in re ſit ſicut itellus dicit.deus ãt ſua ſim-

plici intelligētia in q̄ nō eſt cōpoſitio ⁊ diuiſio cognoſcit
Cap.55. nō ſolū rerum q̄dditates ſ₃ ēt enūtiatiōes vt oñſum eſt:
⁊ ſic illud qd̄ intellect⁹ diuin⁹ intelligēdo dicit: eſt cōpoſi
tio ⁊ diuiſio: nō ergo excludiẗ veritas ab intellu diuino
2° rōne ſue ſimplicitatis. ¶ Amplı⁹. Cū aliq̄d incōplexū vł
di vel intelligiẗ ipſu₃ q̄dē incōplexū q̄ntū eſt d̄ ſe nō eſt
rei equatū nec rei inequale: cū eq̄litas ⁊ ineq̄litas ſm̄ com
parationē dicanẗ. incōplexū autē quātū eſt de ſe nō cōti
net aliquā cōparationē vł applicationē ad re₃: vñ de ſe
nec veꝝ nec falſu₃ dici pōt: ſ₃ tm̄ cōplexū: in quo dſigna
tur cōparatio incōplexi ad rē p̱ notā cōpōnis aut diui
ſionis. intellus tñ incōplexus intelligendo qd̄ q̄d eſt: ap
prehēdit q̄dditatē rei in q̄dā cōparatiōe ad rē: q2 app̄
hendit ea₃ vt hu⁹ rei q̄dditatē: vñ l₃ ipſu₃ incōplexu₃ ⁊
ēt diffinitio nō ſit ſm̄ ſe veꝝ vel falſu₃: tñ intellus appre
Te. cō. 26. hēdēs qd̄ quid eſt: di q̄dē p̱ ſe ſemp̱ eē verus: vt p₃ in.3.
de aia. ⁊ ſi p̱ accidēs poſſit eſſe falſus inq̄ntū vel defini
tio includit aliquā ꝯdictionē vel p̄tiū definitiōis adinui
ce₃ vel toti⁹ definitiōis ad definitū: vñ dfinitio dicẗ ſm̄
ꝙ intelligiẗ vt hu⁹ vel illius rei definitio ſm̄ ꝙ ab intel
lectu accipiẗ vel ſimplr̄ falſa ſi partes definitionis non
coherēāt in inuicē: vt ſi dicaẗ aial inſenſibile: vł falſa ſm̄
hanc rem ꝓut definitio circuli accipiẗ vt trianguli. dato
igitur per īpoſē ꝙ ſic intellectus diuinus ſolū incōplexa
cognoſceret: adhuc eēt verus cog̃ſcēdo ſuā q̄dditate₃ vt
3° ſuā. ¶ Adhuc. Diua ſimplicitas p̱fectionē nō excludit:
q2 in ſuo eſſe ſimplici h₃ q̄cq̄d p̱fectiōis in alijs reb⁹ per
quandā aggregationē p̱fectionū ſeu formaꝝ inueniẗ: vt
Cap. 29. ſ̄. oñſu₃ eſt. intellus aūt nr̄ apprehēdēdo incōplexa nō
dum p̱tingit ad vltimā ſui p̱fectionē: q2 adhuc eſt in po⁹
reſpectu cōpoſitiōis vel diuiſionis: ſicut in nālib⁹ ſimpli
cia ſunt in po⁹ reſpectu cōmixtoꝝ: ⁊ p̄tes reſpectu toti⁹.
deus igiẗ ſm̄ ſuā ſimplicē intelligētiā illā p̱fectionē co
gnitionis h₃: quā intellus nr̄ h₃ p̱ vtrāq₃ cognitionē ⁊ cō
plexoꝝ ⁊ incōplexoꝝ: ſed veritas ꝯſeq̄tur intellm̄ nr̄m
in ſui p̱fecta cognitiōe: qñ iam vſq₃ ad cōpōnē p̱uenit:
4° ⁊ in ipa dei ſimplici itelligētia eſt veritas. ¶ Itē. Cum
deus ois boni bonū ſit: vtpote oēs bonitates i ſe hñs: vt
Cap. 41. ſ̄. oſtenſum eſt. bonitas intellus ei deeſſe nō pōt: ſ₃ verū
Cap.3. eſt bonū intellus vt p₃ per p̄hm̄ in6. ethi. ergo veritas
Auctas ſacre ſcripture. in deo eſt. Et hoc eſt qd̄ di Ro.3. Eſt aūt deus verax.

¶ Qꝫ deus eſt veritas. Cap.LXI.

Idē p⁹ p̱.q. 16. ar.3. Iſta ꝯ° pbat. p̄ Ex p̄miſſis autē₃ appet ꝙ ipſe de⁹ eſt veritas. Ue
ritas eni₃ q̄dā p̱fectio itelligētie eſt ſiue itel
lectualis opōnis vt dictū eſt: intelligere aūt
dei eſt ſua ſuba. ip₃ etiā itelligere cū ſit di
Cap.40. uinū eſſe vt oñſu₃ eſt: nō ſuꝑueniēte aliq̄ p̱fectione p̱fe
Cap.29. ctum eſt: ſ₃ eſt p̱ ſeipſu₃ p̱fectu₃: ſicut ⁊ de diuino eſſe. ſ̄.
oñſū eſt: relinquẗ igiẗ ꝙ diua ſuba ſit ipa veritas. ¶ Itē.
2° Ueritas eſt q̄dā bonitas intellus ſm̄ p̄hm̄. deus aūt eſt
Cap.39. ſua bonitas vt. ſ̄. oſtenſum eſt: ergo eſt etiā ſua veritas.
3° ¶ P̄. De deo nihil p̱ticipatiue dici pōt cum ſit ſuū eſſe
Cap.6. qd̄ nihil p̱ticipat: ſed veritas eſt in deo: vt. ſ̄. oñſum eſt.
ſi igiẗ nō dicaẗ p̱ticipatiue: op₃ ꝙ dicaẗ eſſentialr̄: vt. ſ̄.
4° oñſum eſt. deus ergo eſt ſua veritas. ¶ Amplı⁹. L₃ ve
T.cō. 8. rum ꝓprie nō ſit in reb⁹ ſ₃ in mente: ſm̄ ph̄₃ in.6. meta.
res tñ interdū vera di ſm̄ ꝙ actū ꝓprie nāe ꝯſequiẗ vt
Lib.8.c.4 Aui. dicit in ſua meta. ꝙ veritas rei eſt ꝓprietas eē vniuſ
cuiuſq₃ rei: qd̄ ſtabilitū eſt ei inq̄ntū talis res nata eſt de
ſe facere vera₃ eſtimationē: ⁊ inquātū ꝓpriā ſui rōnē: q̄
eſt in mēte diuina imitaẗ: ſed deus eſt ſua eēntia: ergo ſi
ue de veritate itellus loquamur ſiue de veritate rei: de⁹
eſt ſua veritas. Hoc autē cōfirmatur auctoritate dñi de
Auctas ſacre ſcripture. ſe dicentis Io᷑.14. Ego ſum via veritas ⁊ vita.

¶ Qꝫ deus eſt puriſſima veritas. Cap. LXII. Iſta ꝯ° pbat. p̄
Hoc autē oſtenſo manifeſtu₃ eſt ꝙ in
deo eſt pura veritas cui nul
la falſitas ⁊ deceptio admiſceri pōt. veritas
enim falſitatē nō cōpatiẗ: ſicut nec albedo
nigredinē: deus aūt non ſolū eſt verus: ſ₃ eſt
2° ipa veritas: ergo in eo falſitas eē nō pōt. ¶ Amplı⁹. Intel
lect⁹ nō decipiẗ in cog̃ſcēdo qd̄ q̄d eſt: ſicut nec ſenſus p̱
prio ſenſibili. ois aūt cognitio diuini itellus ſe h₃ ad mo
dū itellus cognoſcētis qd̄ q̄d eſt: vt oñſu₃ eſt: impoſē eſt
igiẗ in diuina cognitiōe errorē ſiue deceptionē aut falſi
3° tate₃ eē. ¶ P̄. Intellect⁹ in p̄mis p̄ncipijs nō errat ſ₃ in
ꝯclōnib⁹ interdū: ad q̄s ex p̄mis p̄ncipijs rōcinādo p̱ce
dit. intellus aūt diuus nō eſt rōcinatiuus aut diſcurſiu⁹:
Cap.58. vt. ſ̄. oñſu₃ eſt. nō igiẗ pōt eē in ipſo falſitas nec deceptio.
4° ¶ Itē. Quāto aliq̄ vis cog̃ſcitiua eſt altior: tāto ei⁹ pro
priū obiectū eſt vlius plura ſub ſe ꝯtinēs: vñ id qd̄ viſus
cog̃ſcit p̱ accñs: h̄ ſenſus cōis aut imaginatio app̄hēdit
ſub ꝓpo obiecto ꝯtētū: ſ₃ vis diui itellus eſt in fine ſub
limitatis in cog̃ſcēdo. ergo ois cog̃ſcibilia cōparanẗ ad ip₃
ſicut cog̃ſcibilia ꝓprie ⁊ p̱ ſe: ⁊ nō ſm̄ accñs. in talib⁹ āt
virt⁹ cog̃ſcitiua nō errat: in nullo igiẗ cog̃ſcibili poſē eſt
5° diuñ itellm̄ errare. ¶ Amplı⁹. Uirt⁹ intellualis eſt q̄dā
p̱fectio intellus in cog̃ſcēdo. ſm̄ aūt vtutē itellectualem
nō ꝯtingit intellm̄ falſu₃ dicē: ſ₃ ſp̱ veꝝ. veꝝ eni dicē eſt
bonus act⁹ itellus: vtutꝫ āt eſt actū bonū reddere: ſ₃ diu⁹
itellus p̱fectior eſt p̱ ſuā nā₃ q̄ itellus human⁹ p̱ habitu₃
vtutis. eſt. n. in fine p̱fectiōis: relinq̄ẗ igiẗ ꝙ in intellu di
6° uino nō pōt eſſe falſitas. ¶ Adhuc. Scia intellus huma
ni a reb⁹ q̄dā mō cāẗur: vñ ꝓuenit ꝙ ſcibilia ſunt mēſu
ra ſcie humane: ex hoc. n. veꝝ eſt ꝙ intellu diiudicaẗ: q2
res ita ſe h₃ ⁊ nō ecōuerſo. intellus āt diu⁹ p̱ ſuā ſcia₃ eſt
cā reꝝ: vñ op₃ ꝙ ſcia ei⁹ ſit mēſura reꝝ: ſicut ars eſt mē
Idē p⁹ p̱.q. 14. ar.8. ſura artificiatoꝝ: quoꝝ vnūqd̄q₃ intm̄ p̱fectū eſt inq̄ntū
arti ꝯcordat. talis igiẗ eſt cōparatio itellus diuini ad
res q̄lis eſt reꝝ ad itell₃ humanū. falſitas āt cāta ex in
equalitate itellus humani ⁊ rei nō eſt in reb⁹ ſ₃ in itellu.
ſi igiẗ nō eēt oimoda adequatio itellus diuini ad res: fal
ſitas eſſet in rebus nō in intellu diuino: nec tñ in reb⁹ eſt
falſitas: q2 q̄ntū vnūqd̄q₃ h₃ de eē: tātū h₃ de vitate: nulla
7° igiẗ ineq̄litas ē īter itellm̄ diuñ ⁊ res: nec aliq̄ falſitas in
itellu diuino eē pt. ¶ Itē ſicut veꝝ eſt bonū itellus: ita
falſum eſt malū ipſi⁹: nālr̄ enim appetimus veꝝ cogno
ſcere: ⁊ refugimus falſo decipi: malū āt in deo eē nō pōt
Cap. 40. vt ꝓbatū eſt. nō pōt igiẗ in eo eē falſitas. Hinc eſt qd̄ dr̄
Auctas ſacre ſcripture. Ro.3. Eſt āt deus verax. Nū.23. Nō eſt de⁹ q̄ſi hō: vt
mētiaẗ. Io.1. Deus lux eſt: ⁊ tenebre in eo nō ſunt vlle.

¶ Qꝫ diua vitas ſit p⁹ ⁊ ſūma vitas. Cap. LXIII.
Idē p⁹ p̱.q. 16. ar.5. Iſta ꝯ° pbat p̄ Ex his aūt que oñſa ſunt manifeſte h̄
ꝙ veritas diuina ſit p⁹ ⁊ ſūma
veritas. Sicut eni eſt diſpō reꝝ in eſſe ita
T.cō.4. ⁊ in veritate: vt p₃ p̱ p̄hm̄ in.2. meta. ⁊ hoc
iō: q2 veꝝ ⁊ ens ſe inuicē ꝯſequunẗ: eſt eni₃
veꝝ cū di eſſe qd̄ eſt ⁊ nō eſſe qd̄ nō eſt: ſ₃ diuinū eē eſt
2° p⁹ ⁊ p̱fectiſſimū: ergo ⁊ ſua veritas eſt p⁹ ⁊ ſūma. ¶ Itē
Cap.61. qd̄ per eſſentiā alicui ꝯuenit: p̱fectiſſime ei ꝯuenit: ſ₃ ve
ritas deo attribuiẗ eēntialr̄ vt oñſu₃ eſt: ſua igiẗ veritas
3° eſt p⁹ ⁊ ſūma veritas. ¶ P̄. Ueritas i noſtro itellectu ex
hoc eſt ꝙ adequaẗ rei intellecte: eq̄litatis aūt cā eſt vni
Te.cō.20. tas: vt p₃ in.5. meta. cū igiẗ in intellectu diuino ſit oino idē
itellus ⁊ qd̄ intelligiẗ ſua veritas erit p⁹ ⁊ ſūma veritas.
4° ¶ Amplius. Illud qd̄ eſt menſura in vnoquoq₃ gñe eſt
perfectiſſimū illi⁹ gñis: vñ oēs colores mēſuranẗ albo:
ſed diuina veritas eſt mēſura ois veritatis: veritas eni₃
noſtri intellect⁹ mēſuraẗ a re q̄ eſt extra aīam: ex hoc eni

intellus nr̃ verus dr̃ ꝙ ꝯſonat rei: veritas aũt rei mẽſu-
rat̃ ad intellm̃ diuinuȝ: qui eſt cã rerũ vt infra pbabit̃:
ſicut veritas artificiatoꝝ ad artẽ artificis: tũc eni vã eſt
archa: qñ cõſonat arti. cũ ḡ deus ſit pmus itellus ⁊ pᵐ in-
Te. cõ. 2. telligibile: opȝ ꝙ veritas itellus cuiuſlibȝ eiꝰ vtute mẽ-
ſuret̃: ſi vnũqđqȝ mẽſurat̃ p ſui gñis: vt phs tradit i. 10.
meta. diua igit̃ vitas eſt pᵃ ſũma ⁊ pfectiſſima veritas.

¶ Rationes volentium ſubtrahere a deo cognitionẽ ſin-
gularium. Cap. LXIIII.

Septẽ vĩe pcedunt quidam ⁊c.
pᵒ Auerro. for mat bas rõnes variis locis ⁊ hác ponit in libro de ſõno ⁊ vigi.

Sunt autẽ quidã qui pfectiõi diuine co-
gnitionis ſingulariũ notitiã ſub-
trahere nitunt̃. Ad qđ qdẽ cõfirmãdũ ſeptẽ
vijs pcedunt. Pꝛia eſt ex ipſa ſingularitatis
ꝯditiõe. Cũ eni ſingularitatꝭ pnᵐ ſit mã ſigna
ta: nõ vr̃ p aliquã vtutẽ imãlẽ ſingularia poſſe cognoſci:
ſi ois cognitio p quãdã aſſimilatiõe fiat: vñ ⁊ in nobis ille
ſole potẽtie ſingularia apphẽdũt: que mãlibꝰ organis
vtunt̃: vt imaginatio ⁊ ſenſus ⁊ hmõi. intellus ãt qꝛ imãlis
eſt: ſingularia nõ cognoſcit. multo igit̃ minus itellus di-
uinus ſingulariũ eſt cognoſcitiuꝰ: qui maxie a mã rece-
dit: ⁊ ſic nullo mõ vr̃ ꝙ deus ſingularia cognoſcere poſ-
2ᵒ ſit. ¶ 2ᵒ eſt. ꝙ ſingularia non ſꝑ ſunt: aut igitur ſemper
ſcient̃ a deo: aut qñqȝ ſcient̃ ⁊ qñqȝ nõ ſcient̃. Pꝛimũ eẽ
nõ pt̃: qꝛ de eo qđ nõ eſt nõ pt̃ eẽ ſcia q̃ ſolũ veroꝝ eſt. ea
aũt que nõ ſunt vera eẽ nõ pñt. Scđȝ ẽt eẽ nõ pot qꝛ di-
Cap. 56. uini itellus cognitio eſt oĩno inuariabilis: vt oñſum eſt.
3ᵃ ¶ 3ᵒ eſt ex eo ꝙ nõ oĩa ſingularia de necitate ꝓueniunt
ſȝ q̃dã ꝯtingẽter: vñ de eis certa cognitio haberi nõ pot:
niſi qñ ſunt: certa. n. cognitio eſt q̃ falli non pot. cognitio
aũt ois que eſt de ꝯtingenti falli pot: cũ ſit futuꝝ eſt: pt. n.
euenire oppoᵐ eiꝰ: qđ cognitione tenet̃: ſi. n. nõ poſſȝ opᵐ
euenire: iaȝ neciuȝ eẽt: vñ ⁊ de ꝯtingẽtibꝰ futuris nõ pot
Cap. 51. eẽ in nobis ſcia: ſȝ ꝯiecturalis eſtimatio q̃dã. ſupponere
aũt opȝ oẽȝ cognitionẽ dei eẽ certiſſimã ⁊ infallibilẽ: vt
ſ. oñſum eſt: ipoẽ eſt ẽt ꝙ deus aliqđ de nouo cognoſce
Cap. 56. re icipiat pp eiꝰ imutabilitatẽ: vt dictũ eſt: ex his igit̃ vr̃
4ᵒ ſequi ꝙ ſingularia ꝯtingẽtia non cognoſcat. ¶ 4ᵒ eſt: ex
hoc ꝙ quoꝝdã ſingulariũ cã eſt volũtas: effectꝰ aũt antq̃
ſit nõ pot niſi in ſua cã cognoſci. ſic eni ſolũ eẽ pot: antq̃
in ſe eẽ incipiat: motus aũt volũtatis a nullo pñt p certi-
tudinẽ cognoſci niſi a volũtate in cuiꝰ ptãte ſunt: impoẽ
eſt igit̃ ꝙ deus de hmõi ſingularibꝰ que cãm ex volũtate ſu
5ᵒ munt: notitiã certã habeat. ¶ 5ᵒ eſt ex ſingulariũ ifinita-
Hanc tangit Auer. 12. meta. 51. circa fi nem. te. Infinitũ eni inquãtũ hmõi eſt ignotũ. Nã oẽ qđ cogno-
ſcit̃: ſub cognoſcẽtis cõphẽſione q̃dãmõ mẽſurat̃: cuȝ
mẽſuratio nihil aliud ſit q̃ȝ q̃dã certificatio rei mẽſura-
te: vñ ois ars ifinita repudiat: ſingularia aũt ſunt ifinita
ad minꝰ in poᵃ: impoẽ igit̃ vr̃ ꝙ deus ſingularia cogno-
6ᵒ ſcat. ¶ 6ᵒ eſt ex ipſa vilitate ſingulariũ. Cũ eni nobilitas
Auerrois. 12 meta. cõ. 51. ſcie ex nobilitate ſcibilis quodãmõ pẽſet̃: vilitas ẽt ſcibĩ
lis in vilitatẽ ſcie redũdare vr̃. diuinus ãt intellus nobi-
liſſimus eſt. nõ igit̃ eius nobilitas patit̃: ꝙ deꝰ q̃daȝ vili-
7ᵒ ſſima inter ſingularia cogſcat. ¶ 7ᵒ eſt ex malitia que in
Auer. 3ᵒ de ai cõ. 25. qbuſdã ſingularibꝰ inuenit̃. Cũ eniȝ cognitũ ſit aliq̃ mõ
Cap. 40. in cognoſcẽte: malũ aũt in deo eẽ nõ poſſit: vt. ſ. oñſum
eſt: vr̃ ſequi: ꝙ deus malũ ⁊ priuationẽ oĩno non cogno-
ſcat: ſȝ ſolũ itellus: qui eſt i poᵃ: priuatio eni nõ niſi in poᵃ
eſſe poteſt: ⁊ ex hoc ſequit̃ ꝙ nõ habeat deus de ſingula
ribus notitiam in quibus malũ ⁊ priuatio inuenitur.

¶ Ordo dicendoꝝ circa diuinã cognitionẽ. Cap. LXV.

Ahuius autẽ erroris excluſioneȝ: vt
ẽt diuine ſcie pfectio oñda-
tur: opȝ diligẽter veritatẽ inquirere circa ſin
gula pdictoꝝ: vt ea que ſunt veritati ꝯtra re-
pellant̃. pmo ergo oñdemus: ꝙ diuinꝰ intel-
lectus ſinglaria cognoſcit. Scđo ꝙ cognoſcit ea que nõ
ſunt in actu. Tertio ꝙ cogſcit ꝯtingẽtia futura ifallibili
cognitiõe. Quarto ꝙ cognoſcit motꝰ volũtatis. Quito ꝙ
cogſcit ifiᵗᵃ. Sexto ꝙ cogſcat q̃libȝ vilia ⁊ minima i enti-
bꝰ. Septio ꝙ cogſcit mala ⁊ priuatiões q̃ſlibȝ vl̃ defectꝰ.

¶ Oꝫ deus cognoſcit ſingularia. Cap. LXVI.

Primo igit̃ oñdamꝰ ꝙ ſingulariuȝ co- Idẽ pᵒ p. q. 14. ar. 6. ⁊ ii. ſitã ꝯᵒ gẽt.
gnitio deo nõ pot deẽẽ. Oñſuȝ
eſt eniȝ ſup̃ ꝙ deꝰ cogſcit alia inquãtũ eſt cã
eius: effectꝰ aũt diuini ſubſiſtẽtes ſũt res ſin- p Cap. 50.
gulares: h. n. mõ deꝰ cauſat res inquãtũ fac
cas eẽ in actu: vlĩa aũt nõ ſũt res ſubſiſtẽtes: ſȝ hñt eẽ ſo
luȝ in ſingularibꝰ: vt pbat̃ in. 7. meta. deus igit̃ cogſcit Te. cõ. 51.
res alias a ſe nõ ſolũ i vl̃i ſȝ ẽt in ſingulari. ¶ Itẽ cogni- 2ᵒ
tis pncipijs ex qbꝰ ꝯſtituit̃ eẽntia rei: neceẽ eſt ieȝ illã co-
gnoſci. ſicut cognita aia rõnali ⁊ corpe tali cognoſcit̃ hõ.
ſingularis ãt eẽntia ꝯſtituit̃ ex mã deſignata ⁊ forꝰ indi-
uiduata: ſic ſocratis eẽntia ex h corpe ⁊ hac aia: vt ẽt eſſen
tia hois vl̃is ex aia ⁊ corpe: vt pȝ in. 7. meta. vñ ſicut hec Te. cõ. 34.
cadũt in definitiõe hois vl̃is: ita illa caderẽt in definitio
ne ſocratis ſi poſſit diffiniri. cuicũqȝ igit̃ adeſt cognitio
mãe ⁊ coꝝ per q̃ mã deſignat̃: ⁊ forme in mã idiuidua-
te ei nõ pot deẽẽ cognitio ſingularis: ſȝ dei cognitio vſqȝ
ad mãm ⁊ accñtia idiuiduãtia ⁊ formas ꝑtingit. cum. n.
ſuũ itelligẽ ſit ſua eẽntia: opȝ ꝙ itelligat oia q̃ ſunt quo-
cũqȝ mõ in eiꝰ eẽntia: in q̃ qdẽ vtute ſunt ſicut in pᵒ ori-
gine oia q̃ eẽ quocũqȝ mõ hñt: cũ ſit pᵐ ⁊ vl̃e pnᵐ eẽndi
a qbus mã ⁊ accñs non ſunt aliena: cũ materia ſit ens in
potẽtia: ⁊ accidẽs ſit ens in alio. deo igit̃ cognitio ſingu-
lariũ nõ deeſt. ¶ Amplius. Natura gñis nõ pot cogno- 3ᵒ
ſci niſi eius diẽ pme ⁊ paſſiones ꝓprie cognoſcant. non
eniȝ pfecte ſciret̃ nã numeri ſi par ⁊ ipar ignorarent̃: ſȝ
vl̃e ⁊ ſingulare ſunt diẽ vel per ſe paſſiones entis. ſi igit̃
deus cognoſcẽdo eẽntiã ſuã pfecte cognoſcit nãm cõem
entis: opȝ ꝙ pfecte cognoſcat vl̃e ⁊ ſingulare. ſicut autẽ
nõ pfecte cognoſceret vl̃e: ſi cogſceret itẽtionẽ vl̃itatis:
⁊ nõ cognoſceret rẽ vl̃eȝ vt hoiem aut aial. ita nõ pfecte
cognoſceret ſingulare. ſi cognoſceret rõnẽ ſingularitatis
⁊ nõ cognoſceret hoc vel illud ſingulare. opȝ igit̃ ꝙ deꝰ
res ſingulares cognoſcat. ¶ Adhuc. Sicut deꝰ eſt ipſuȝ 4ᵒ
ſuũ eẽ: ita eſt ſuũ cognoſcẽ. vt oſtẽſuȝ eſt: ſȝ ex hoc ꝙ eſt Ca. 22. 23.
ſuũ eẽ: opȝ ꝙ in ipſo inueniant̃ oẽs pfectiões eſſendi: ſi-
cut in pᵒ eẽndi origine: vt ſupra habitũ eſt. opȝ ḡ ꝙ in eiꝰ
cognitiõe iueniat̃ ois cognitiõis pfectio ſicut in pᵒ cogni Cap. 29.
tiõis fonte. hoc aũt nõ eẽt: ſi ei ſingulariũ notitia deeſſet:
cũ in hoc aliquoꝝ cognoſcẽtiũ pfectio cõſiſtat. ipoẽ eſt
igit̃ eũ ſingulariũ notitiã nõ hr̃e. ¶ Preterea. In oibus 5ᵒ
virtutibus ordinatis cõiter inuenit̃ ꝙ virtus ſupior ad
plura ſe extẽdit: ⁊ tñ eſt vnita. virtus ꝟo inferior ſe extẽ-
dit ad pauciora. ⁊ tñ multiplicat̃ reſpectu illoꝝ. ſicut pȝ
in imaginatiõe ⁊ ſenſu. Nã vna vis imaginatiõis ſe ex-
tẽdit ad oia q̃ qnqȝ vires ſenſuũ cognoſcũt ⁊ ad plura: ſȝ
vis cognoſcitiua in deo eſt ſupior q̃ȝ in hoie. qcqd ḡ hõ
diuerſis viribꝰ cognoſcit intellu: imaginatõe ⁊ ſenſu: hoc
deus vno ſuo ⁊ ſimplici intellu ꝯſiderat. eſt igit̃ ſingula
riũ cognoſcitiuꝰ: q̃ nos ſenſu ⁊ imaginatiõe apphẽdimꝰ.
¶ Amplius. Diuinꝰ intellꝰ ex rebꝰ cognitionẽ nõ ſumit 6ᵒ
ſicut noſter: ſȝ magis per ſuã cognitionẽ eſt cã reꝝ ⁊ mẽ-
ſura ipſarũ: vt infra oñdet̃: ⁊ ſic eius cognitio quã de re-
bus alijs hȝ: eſt ad modũ practice cognitionis. practica
aũt cognitio nõ eſt pfecta niſi ad ſingularia ꝑueniat̃. nã
practice cognitiõis finis eſt opatio q̃ in ſingularibꝰ ẽ. di-
uina igit̃ cognitio quã de alijs rebꝰ hȝ: ſe vſqȝ ad ſingla-
ria extẽdit. ¶ Adhuc. Primũ mobile mouet̃ a motore 7ᵒ
mouẽte p itellectũ ⁊ appetitũ: vt. ſ. oñſuȝ eſt. nõ aũt poſ- Cap. 45.

ſet aliqs motor per intellm cauſare motum: niſi cognoſceret mobile iquãtũ natũ eſt moueri ſꝫ locũ:hoc eſt inquãtũ eſt hic ⁊ nũc:⁊ ꝑ ꝯñs inquãtũ eſt ſingulare.itellus igiť qui eſt motor vel cã ꝑ'mobilis cognoſcit ꝑ'mobile inquãtũ eſt ſingulare:ꝗ gdẽ motor vel poniť deus:⁊ ſic hꝫ ꝓpoſitũ.vl aliqd qḋ eſt infra deũ cui' intellus ſi pốt cognoſcere ſingulare ſua vtute:qḋ itellus noſter nõ pốt:
8° multo magis ħ poterit intellus dei.¶ Itẽ.Agẽs honorabili'eſt patiente ⁊ acto:ſicut actus po'.forma igiť que eſt inferioris gradus nõ pốt agẽdo ꝓducere ſuã ſilitudinẽ in gradũ altiorẽ:ſꝫ for'ſupior pt ꝓducere agẽdo ſuã ſilitudinẽ in gradũ iferiorẽ:ſicut ex vtutib'incorruptibilib'ſtellaꝝ ꝓducunť forme corruptibiles in iſtis iferioribus.vtus aũt corruptibilis nõ pốt ꝓducere formã incorruptibilez.cognitio aũt oĩs fit ꝑ aſſimilationẽ cognoſcentis ⁊ cogniti:in hoc tñ diñt:ꝙ aſſilatio in cognitione humana fit ꝑ actionẽ reꝝ ſenſibiliũ in vires cognoſcitiuas humanas.in cognitiõe ãt dei eſt ecõuerſo:ꝑ actionẽ forme intellus diuini in res cognitas.for'igiť rei ſenſibilis cũ ſit ꝑ ſuaꝫ mãlitatẽ indiuiduata: ſue ſingularitatis ſilitudinẽ ꝓducere nõ pốt in hoc ꝙ ſit oĩno imãlis: ſed solũ vſqꝫ ad vires que organis mãlib'vtunť.ad intellꝫ aũt ꝑduciť ꝑ virtutẽ intellus agentis:inquãtũ oĩno a cõditionibus mãe expoliť:⁊ ſic ſilitudo ſingularitatis forme ſenſibilis nõ pốt ꝑuenire vſqꝫ ad intellm humanũ.ſilitudo aũt forme intellus diuini cũ ptingat vſqꝫ ad rerũ minima:ad que ptingit ſua cãlitas peruenit vſqꝫ ad ſingularitatẽ for'ſenſibilis ⁊ mãlis.intellus igiť diuin' pốt
9° cognoſcere ſingularia:nõ aũt human'.¶ P.Sequereť incõueniẽs qḋ phs ꝯ Empedoclẽ induxit.ſ.deuꝫ eſſe inſipientiſſimũ ſi ſingularia nõ cognoſcit:que ẽt hoĩes cognoſcũt. Hec aũt ꝓbata veritas etiã ſcripture ſacre auctoritate cõfirmať.Di aũt Hebre.4.Nõ eſt vlla creatura inuiſibilis in cõſpectu eius. Error ẽt ꝯtrius excludiť.
Eccli.16.Nõ dicas a deo abſcõdar. ⁊ ex ſũmo qs mei memorabiť. Pꝫ ẽt ex dictis qualiter obiectio in ꝯtrium facta nõ recte cõcludit.¶ Nã id quo itellectus diuinus intelligit:⁊ ſi imãle ſit: eſt tñ ⁊ mãe ⁊ forme ſimilitudo ſicut primũ principium productiuum vtriuſqꝫ.

Phil' de aĩa tex.cõ.80. 3° meta. tex. cõ.15. Auctas ſacre ſcripture. Error. Sol. inſtan.

¶ Qꝫ deus cognoſcit ea que non ſunt. Cap. LXVII.

Idẽ ꝑ° p.q. 14 ar.9. Iſta ꝯ° ꝓbať. P

SEcundo oſtẽdẽdũ eſt ꝙ deo nõ deeſt notitia eoꝝ etiã que nõ ſũt. Ut eniꝫ ex ſupradictis pꝫ:eadẽ eſt cõparatio ſcie diuine ad res ſcitas que ſcibiliũm ad ſciam noſtrã. Eſt aũt hec cõparatio ſcibilis ad nr̃am ſciam:ꝙ ſcibile pốt eſſe abſqꝫ eo ꝙ eius ſcia a nobis habeať:vt ponit exemplũ phs in ꝑdicamẽtis de circuli q̃dratura.nõ aũt ecõuerſo:talis ergo erit cõpara
2° tio diuine ſcie ad res alias ꝙ ẽt nõ exñtiũ eẽ pt. ¶ Itẽ. Cognitio diuini intellus cõparatur ad res alias ſicut cognitio artificis ad artificiata:cũ per ſuã ſciam ſit cã reꝝ.artifex aũt ſue artis cognitione etiã ea que nõdũ ſunt artificiata cognoſcit:forme.n.artis ex eius ſcia effluũt in exteriorẽ mãm ad artificiatoꝝ ꝯſtitutionẽ:vñ nihil ꝓhibet in ſcia artificis eſſe formas que nõdũ exterius ꝓdierũt. ſic igiť nihil ꝓhibet deũ eoꝝ que non ſunt notitiam hře.
3° ¶ P.Deus cognoſcit alia a ſe ꝑ eſſentiã ſuã inquãtũ eſt ſilitudo eoꝝ que ab eo ꝓcedũt:vt ex ſupradictis pꝫ:ſed
Cap.55. cũ eẽntia dei ſit ifinite ꝑfectiõis:vt.ſ.oñſum eſt:quelibꝫ aũt alia res habeat eẽ ⁊ ꝑfectionẽ terminatã:ipoſſe eſt ꝙ vniuerſitas reꝝ aliaꝝ adequat eẽntie diuine ꝑfectionẽ. extẽdit igiť ſe vis ſue rep̃ſentationis ad multa plura q̃ ad ea que ſunt.ſi igiť deus totaliter vtutẽ ⁊ perfectionez eẽntie ſue cognoſcit:extẽdit ſe eius cognitio nõ ſolũ ad
4° ea que ſunt:ſꝫ ẽt ad ea q̃ nõ ſunt.¶ Amplius. Intellus nř ſm illã opõnẽ qua cogſcit qḋ qd eſt:notitiã hře pt ẽt eoꝝ q̃ nõ ſunt actu:pốt.n.equi vel leonis eẽntiaꝫ cõprehẽdere oĩb'hꝫ aĩalib'interẽptis.itellus ãt diuinus cognoſcit ad modũ cogſcẽtis qḋ qd eſt:nõ ſolũ diffinitiones ſꝫ
ẽt enũtiabilia:vt ex ſup̃ dcis pꝫ.pt igiť ẽt eoꝝ q̃ nõ ſt notitiã hře. Cap.60.
5° ¶ Adhuc.Effect'aliqs in ſua cã ꝑcognoſci pốt ẽt anq̃ ſit.ſic cogſcit aſtrologus eclypſim futurã ex ꝯſideratiõe ordinis celeſtiũ motuũ:ſꝫ cognitio dei eſt de rebus oĩb'ꝑ cãꝫ:ſe.n.cogſcẽdo q eſt oĩum cã:alia q̃ſi ſuos effect'cogſcit:vt.ſ.oñſuꝫ eſt.nihil igiť ꝓhibꝫ: qn ẽt que nõdũ ſũt cogſcãt. Cap.50.
6° ¶ Amp. Intelligẽ dei ſucceſſionẽ nõ hꝫ:ſic nec ei'eẽ.eſt igiť totũ ſil ſꝑ manẽs:qḋ de rõne eternitatis eſt.tpis aũt duratio ſucceſſiõe p̃oris ⁊ poſterioris extẽdiť.ꝓportio igiť eternitaꝫ ad totã tpis durationẽ ẽ ſicut ꝓportio idiuiſibilis ad ꝯtinuũ:nõ qdẽ ei' idiuiſibilis qḋ terminus ꝯtinui eſt:qḋ nõ adeſt cuilibet parti ꝯtinui:huĩ'.n.ſilitudinẽ hꝫ inſtãs tpis:ſꝫ ei'indiuiſibilis:qḋ exť ꝯtinuũ eſt:cuilibꝫ tñ pti ꝯtinui ſiue puncto in ꝯtinuo ſignato ꝯcoexiſtit.nã cũ tps motũ nõ excedat:eternitas q̃ oĩno exť motũ eſt nihil tpis eſt. Rurſuꝫ:cũ eterni eẽ nũq̃ deficiat:cuilibꝫ tpi vel inſtãti tpis pñtialr adeſt etnitas: cuius exẽplũ vtcũqꝫ in circulo eſt videre.punctũ.n.inter circũferẽtias ſignatũ:⁊ ſi idiuiſibile ſit nõ tñ cuilibꝫ pũcto alij ſm ſitũ coexiſtit ſil.ordo.n.ſitus ꝯtinuitatẽ circũferẽtie facit.cẽtrũ võ qḋ eſt exť circũferẽtiã ad qḋlibꝫ pũctũ in circũferẽtia ſignatũ directe oppõnẽ hꝫ: qcqd igiť in q̃cũqꝫ pte tpis eſt coexiſtit etno q̃ſi pñs eidẽ:⁊ ſic reſpectu alteri'ptis tpis ſit p̃teritũ vl futuꝝ.eterno aũt nõ pốt aliqd pñtialr coexiſtere niſi toti:qꝛ ſucceſſiõis durationẽ nõ hꝫ:qcqd igiť ꝑ totũ diſcurſuꝫ tpis agiť:diuinus intellus in tota ſua eternitate intueť q̃ſi pñs: nec tñ qḋ q̃dã pte tpis agiť ſꝑ fuit exñs.relinqť igiť ꝙ eoꝝ q̃ ſm decurſuꝫ tpis nõdũ ſunt:de'notitiã hꝫ. ¶ Per has igiť rõnes apparet ꝙ de'nõ entiũ notitiã hꝫ:nõ tñ oĩa nõ entia eãdẽ hñt habitudinẽ ad ei'ſciam:ea enĩ q̃ nõ ſũt nec erũt nec fuerũt:a deo ſciunť q̃ſi eius vtuti poſſi:vñ nõ cognoſcit ea vt exñtia aliq̃lr in ſeipſis ſꝫ exiſtẽtia ſolũ in diuina po':que qdẽ a qbuſdã dicũť a deo cognoſci ſm notitiã ſimplicis itelligẽtie.Ea võ q̃ ſunt pñtia p̃terita vel futura nobis cogſcit de' ſm ꝙ ſũt in po'ſua ⁊ in ꝓprijs cauſis ⁊ in ſeipſis:⁊ hoꝝ cognitio dĩ notitia viſionis.non eniꝫ de'reꝝ q̃ apud nos nõdũ ſunt vidit ſolũ eẽ qḋ hñt in ſuis cauſis:ſꝫ ẽt illḋ qḋ hñt in ſeipſis:inq̃tũ ei' eternitas eſt pñs ſua indiuiſibilitate oĩ tpi:⁊ tñ oẽ eſſe qḋcũqꝫ rei de'cogſcit ꝑ eẽntiã ſuã.nã ſua eẽntia eſt rep̃ntabilis ſm multa q̃ nõ ſunt:nec erũt nec fuerũt:ipa ẽt eſt ſilitudo vtutiſ cuilibꝫ cãe:ſm quã preexiſtunt effect'in cauſis. eẽ ẽt cuiuſlibꝫ rei qḋ hꝫ in ſeipſa eſt ab ea exẽplariť ꝺductũ:ſic igiť nõ entia cognoſcit deus inquãtũ aliq̃ mõ hñt eſſe vel in po'dei vel in cauſis ſuis vel in ſeipſis:qḋ rõni ſcie nõ obſiſtit. His aũt q̃ p̃miſſa ſunt ẽt ſcripture ſacre auctas teſtimoniũ ꝑhibet:dĩ.n.Eccli.23. Dño deo nr̃o anq̃ crearenť nota ſunt oĩa:ſicut ⁊ poſt ꝑfectũ cognoſcit
oĩa.Et Hiere.ꝑ. Priuſq̃ te formarẽ in vtero:noui te. Pꝫ ãt ex p̃dictis ꝙ nõ cogimur dicere: ſicut quidã dixerũt: deuꝫ vlr ſingularia cognoſcere:qꝛ cognoſcit ea in cauſis vlibus tñ:ſicut qui cognoſceret eclypſim hanc:non put hec:ſꝫ put ꝓuenit ex oppõne:cũ oñſum ſit ꝙ diuina cognitio ſe extẽdit ad ſingularia:prout ſunt in ſeipſis. Opi.Aui.

Quãlis ſit ꝓportio eternitatis ad tpa. Duplex notitia viſionis ⁊ ſimplicis itelligentie.

¶ Qꝫ de'cogſcit ſinglaria ꝯtigẽtia futura. Ca.LXVIII

Idẽ ꝑ° p.q. 14.ar.13. Idẽ ꝑ. ſeñ. di.38. Idẽ de veri. q.2.ar.12. Iſta ꝯ°ꝺ'ꝑ°.

EX his autez iã aliqualr patere pốt:ꝙ ꝯtingẽtiũ ſingulariũ ab eterno deus infallibilẽ ſciaꝫ habuit:nec tñ ꝯtingẽtia eẽ deſiſtũt.Contingẽs.n.certitudini cognitionis nõ repugnat:niſi ſꝫ ꝙ futuꝝ eſt.

nõ autẽ ſm ꝙ p̃ns eſt.ꝯtingẽs.n.cũ futuꝝ eſt põt nõ eẽ:
ꝛ ſic cognitio eſtimãtis ipſuꝫ futuꝝ eẽ falli p̃t:fallet̃.n.ſi
nõ erit qð futuꝝ eẽ eſtimauit:ex q̃ ãt p̃ns eſt : p illo tp̃e
nõ p̃t nõ eẽ:põt ãt in futuꝝ nõ eẽ:ſꝫ h nõ iã ptinet ad cõ
tingẽs put p̃ns eſt:ſꝫ put futuꝝ eſt:vñ nihil certitudini
ſenſus deperit:cũ qs videt currere hoiem:ꝗuis h dictũ
ſit ꝯtingẽs.ois igiẽ cognitio q̃ ſupra ꝯtigẽs fert̃ put p̃ns
eſt:certa eẽ põt.diuini aũt itellus intuit᷒ ab eterno fert̃
Cap.67 in vnũqðqꝫ eoꝝ q̃ tp̃is curſu pagunt̃ put p̃ns eſt:vt.ſ.
oñſuꝫ eſt:relinquit̃ igiẽ ꝙ de ꝯtingẽtib᷒ nihil phibꝫ deũ
2° ab eterno ſciam infallibilẽ hr̃e.¶ Itẽ.Cõtingẽs a neĉio
differt ſm ꝙ vnũqðqꝫ in ſua cã eſt:ꝯtingẽs eni ſic in ſua
cã eſt:vt nõ eſſe ex ea poſſit ꝛ eſſe.neĉium aũt ex ſua cã
nõ põt nõ eẽ.ſm id vo ꝙ vtrũqꝫ hoꝝ in ſe eſt nõ differt
ꝗ̃tũ ad eſſe ſupra qð fundat̃:veꝝ qꝛ in ꝯtingẽti ſꝫ id qð
in ſe nõ eſt eſſe ꝛ nõ eẽ:ſꝫ ſolũ eẽ:ſꝫ in futuꝝ ꝯtingẽs poſ
ſit nõ eẽ.diuin᷒ aũt intellus ab eterno cognoſcit res non
ſolũ ſm eẽ qð hñt in cauſis ſuis:ſed ẽt ſm eſſe qð hñt in
ſeipſis:nihil igiẽ phibet ipſuꝫ hr̃e eternã cognitionẽ de
3° ꝯtingẽtib᷒ infallibilẽ.¶ Ampli᷒.Sicut ex cã neceſſaria
ſequit̃ effect᷒ certitudinalr̃:ita ex cã ꝯtingenti cõpleta ſi
Ca.51.56. nõ impediat̃:ſꝫ cũ deus cognoſcat oĩa:vt ex ſupradictis
pꝫ:ſcit nõ ſolũ cãs ꝯtingẽtiũ ſꝫ etiã ea qb᷒ p̃nt impediri.
ſcit igitur per certitudinẽ an ꝯtingẽtia ſint : vel non ſint.
4° ¶ Adhuc.Effectũ excedere ſue cauſe pfectionẽ nõ con
tingit:interdũ tñ ab ea deficit:vñ cũ in nobis cãret̃ co
gnitio ex rebus ꝯtingit interdũ ꝙ neceſſaria nõ p modũ
neceſſitatis cognoſcim᷒ ſꝫ pbabilitatis:ſicẽ aũt apud nos
res ſunt cã cognitionis:ita diuina cognitio eſt cã reꝝ co
gnitaꝝ:nihil igiẽ phibꝫ ea in ſe ꝯtingẽtia eẽ:de qb᷒ deus
5° neĉiam ſciaꝫ hꝫ.¶ P̃.Effect᷒ nõ põt eẽ neceſſari᷒:cuius
cã eſt ꝯtingẽs:ꝯtingit eni effectũ eẽ remota cã:effect᷒ aũt
vltimi cã eſt ꝛ p̃xima ꝛ remota.ſi igiẽ p̃ximã fuerit con
tingẽs q̃᷒ effectũ ꝯtingẽtẽ opꝫ eẽẽt ſi in cã remota neĉia
ſit:ſicut plãte nõ neĉio fructificãt:ꝗuis mot᷒ ſolis ſit ne
ceſſari᷒ pp̃ cãs itermedias ꝯtingẽtes:ſcia ãt dei ꝛ ſi ſit cã
reꝝ ſcitaꝝ p ipſam:eſt tñ cã remota ei᷒.igitur neceſſitati
ſcitoꝝ ꝯtingẽtia nõ repugnat:cũ ꝯtingat cãs itermedias
6° ꝯtingẽtes eſſe.¶ Itẽ.ſcia dei vera nõ eẽt ꝛ pfecta:ſi non
hoc mõ res euenirẽt ſicut de᷒ eas euenire cog̃ſcit.de᷒ aũt
cũ ſit cognitor tot᷒ eſſe cui᷒ eſt p̃n᷑:cognoſcit vnũquẽqꝫ
effectũ nõ ſolũ in ſe ſꝫ etiã in ordine ad q̃ſlibet ſuas cãs
p̃ximas:ordo aũt ꝯtingẽtiũ ad ſuas cãs p̃ximas eſt : vt
ꝯtingẽter ex eis pueniant:cog̃ſcit igiẽ de᷒ aliq̃ euenire ꝛ
ꝯtingẽter euenire.ſic igiẽ diuine ſcie certitudo ꝛ veritas
Solutio ra/tionũ ꝯtra. Solo p° reꝝ ꝯtigẽtiã nõ tollit.¶ Pꝫ igiẽ ex dictis quõ obiectio
cognitiõi ꝯtingẽtiũ in deo repugnãs ſit repellẽda:nõ.n.
poſterioꝝ variatio:p̃orib᷒ variabilitatẽ inducit:cũ ꝯtin
gat ex cauſis neceſſarijs p̃mis effect᷒ vltimos ꝯtingẽtes
pcedere.res aũt a deo ſcite nõ ſunt p̃ores ei᷒ ſcia ſic apð
nos eſt:ſꝫ ſũt ea poſteriores:nõ.n.ſeqẽ : ſi id qð eſt a deo
ſcitũ variari p̃t:ꝙ ei᷒ ſcia poſſit falli vł q̃litercũqꝫ varia
ri:ſm ꝯñs igiẽ decipimur:ſꝫ qꝛ nr̃a cognitio reꝝ variabi
lium variabilis eſt:pp̃ hoc in oi cognitione h neĉio ac
Solo 2° cidere putet̃. ¶ Rurſus.Cuꝫ dr̃:deus ſcit vel ſciuit hoc
futuꝝ:mediũ qðdã accipit̃ inter diuinã ſciaꝫ ꝛ rẽ ſcitaꝫ
ſcꝫ tp̃s in quo eſt locutio reſpectu cui᷒ id qð a deo ſcitũ
dr̃ eſt futuꝝ.nõ ãt reſpectu diuĩe ſcie eſt futuꝝ:q̃ in mo
mẽto eternitat̃ exñs ad oia p̃ntialr̃ ſe hꝫ:reſpectu cuius
ſi tp̃s locutiõis de medio ſubtrahat̃:nõ ẽ dicere h eẽ co
gnitũ q̃ſi nõ exñs:vt locũ hẽat qð:q̃ q̃rit̃ an poſſit non
eẽ:ſꝫ ſic cognitũ diceret̃ a deo vt iã in ſua eẽntia viſuꝫ:q̃
poſito nõ remanet p̃dicte qõni loc᷒:qꝛ qð iaꝫ eſt nõ põt
q̃tũ ad illð inſtãs nõ eẽ.deceptio igiẽ accit ex h:ꝙ tp̃s in
quo loqmur coexiſtit eternitati:vł ẽt tp̃s p̃teritũ qð dſi
gnat̃:cũ dr̃:de᷒ ſciuit:vñ hitudo tp̃is p̃teriti vel p̃ntis ad
futuꝝ eternitati attribuit̃:qð oĩno ei non cõpetit:ꝛ ex h
accit ſm accñs falli. ¶ P̃. Si vnũqðqꝫ a deo cog̃ſcat̃ Solo 3°.
ſicẽ p̃ntialr̃ viſum:ſic neceſſariũ erit eẽ qð de᷒ cog̃ſcit:ſicẽ
neĉiũ eſt ſorẽ ſedere:ex h ꝙ ſedere vr̃:h aũt nõ neĉiuꝫ
eſt abſolute vel ut a qbuſdã dr̃:neĉitate ꝯñtis:ſꝫ ſub con
ditione vel neĉitate ꝯñtie:hec eni ꝯditionalis ẽ neĉia : ſi
vr̃ ſedere ſedet:vñ eti ꝯditionalis in cathegoricã trãſfe
rat̃:vt dicat̃:qð vr̃ ſedere neĉe ẽ ſedere:pꝫ eã d dicto in
tellectã ꝛ cõpoſitã eẽ verã:de re vo itellectã ꝛ diuiſaꝫ eẽ
falſaꝫ:ꝛ ſic i hiis ꝛ in oĩb᷒ ſilib᷒ q̃ dei ſciaꝫ circa ꝯtingẽtia
oppugnãtes argumẽtant̃:ſm cõpõnẽ ꝛ diuiſionẽ fallun
tur.¶ Qꝫ aũt de᷒ futura ꝯtigẽtia ſciat ẽt auc̃tate ſcriptu
re ſacre oñdit̃.dr̃.n.Sap.8.de diuina ſapiẽtia. Signa ꝛ
monſtra ſcit anteq̃ fiant:ꝛ euent᷒ tẽpoꝝ ꝛ ſeculoꝝ. Et
Eccli.39.Non eſt quicq̃ abſconditũ ab oculis eius:a ſe
culo vſqꝫ in ſeculuꝫ reſpicit.Et Iſa.48.Predixi tibi ex
tunc:antequã venirent indicaui tibi.

¶ Qꝫ deus cognoſcit mot᷒ voluntatis. Cap. LXIX.

DEinde opꝫ oñdere:ꝙ de᷒ cognitiones Idẽ p° p.q. 57.ar.4.
mẽtiũ ꝛ voluntatẽ cordiũ cogno Ita ꝯ° phil.
ſcat vĩute in cã:cum ipſe ſit vł̃e eẽndi p̃n᷑. p
Oẽ enim qð q̃cũqꝫ mõ eſt cognoſcit̃ a deo:
inq̃tũ ſuã eẽntiã cognoſcit: vt.ſ.oñſuꝫ eſt. Cap.47.
ens aũt qðdã in aia eſt:qðdã in reb᷒ extra aiaꝫ:cognoſcit
igiẽ de᷒ oẽs hui᷒ entis dr̃ias:ꝛ que ſub eis ꝯtinent̃:ens ãt
in aia eſt qð eſt in volũtate vel cogitatiõe : relingt̃ ergo
ꝙ deus ea q̃ ſũt in cogitatiõe ꝛ volũtate cog̃ſcat.¶ Am 2°.
pliꝰ.Sic de᷒ cog̃ſcẽdo ſuã eſſentiã alia cognoſcit:ſicẽ p
cognitionẽ cãe cognoſcũtur effect᷒:oia igiẽ deus cog̃ſcit
ſuaꝫ eẽntiã cognoſcẽdo ad que ſua cãlitas extẽdit̃:extẽ
ditur ãt ad opõnes intellus ꝛ volũtatis. nã cũ q̃libet res
opet̃ p ſuã formã a qua eſt aliqð eẽ rei:opꝫ fontale p̃n᷑
totius eẽ:a quo eſt etiã ois forma ois opõnis p̃n᷑ eẽ:cuꝫ
effect᷒ cãꝝ ſcðaꝝ in cãs p̃mas p̃ncipalib᷒ reducant̃ : co
gnoſcit igiẽ deus cogitatiões ꝛ affectiões mẽtis.¶ Itẽ. 3°
Sicut eſſe ſuũ eſt p̃m᷑ ꝛ p hoc ois eſſe cã:ita ſuũ intellige
re eſt p̃mũ ꝛ p hoc ois intellectualis opõnis intellectua
lis cã.ſicut igiẽ de᷒ cognoſcẽdo ſuũ eẽ vel intelligẽdo co
gnoſcit eſſe cuiuſlibet rei:ita cog̃ſcendo ſuũ intelligere ꝛ
velle cognoſcet oẽm cogitationẽ ꝛ volũtatẽ.¶ Adhuc. 4°
Deus nõ ſolũ cognoſcit res ſm ꝙ in ſeipſis ſunt ſed etiã
ſm ꝙ ſunt in cauſis ſuis:vt ex ſupradictis pꝫ:cognoſcit Cap.67.
eniꝫ ordinẽ cauſe ad ſuũ effectũ:ſꝫ artificialia ſunt in ar
tificib᷒ p intellectũ ꝛ volũtatem artificũ:ſicut res nãles
ſunt in cauſis ſuis per virtutes cãꝝ:ſicut enim nãles aſ
ſimilant ſibi ſuos effectus p ſuas vĩutes actiuas:ita arti
fex per intellectũ inducit formã artificiati p quã aſſilat̃
ſue arti. ꝛ ſilis ratio eſt de oĩbus que a pposito agunt̃:
ſcit igiẽ deus ꝛ cogitationes ꝛ voluntates. ¶ Itẽ.Deus 5°
non minus cognoſcit ſubſtãtias itellectuales q̃ ipſe vel
nos ſubas ſenſibiles:cum ſube intellectuales ſint magis
cognoſcibiles pura magis in actu exñtes : informatiões
autẽ ꝛ inclinatiões ſubaꝝ ſenſibiliũ cognoſcunt̃ ꝛ a deo
ꝛ a nobis:cũ igiẽ cogitatio aie ſit p informationẽ quãdã
ipſius:affectio aũt q̃dã ſit inclinatio ipſius ad aliqð. nã
ipſaꝫ inclinationẽ rei nãlis appetitũ nãlem dicimus:re
lingt̃ ꝙ de᷒ cogitatiões ꝛ affectiões cordiũ cog̃ſcat. Hoc Auc̃tas ſacre
ãt teſtimonio ſacre ſcripture ꝯfirmat̃:dr̃.n.in ps. Scru ſcripture.
cor.ꝛ re.de᷒.ꝛ puer.15.Infernus ꝛ pditio corã deo.q̃to
magis corda filioꝝ hoiuꝫ.ꝛ Io.2.Opus ei non erat vt
qs teſtimoniũ phiberet de hoie:ipſe.n.ſciebat qd eſſet in
hoie.Dñiũ aũt qð hꝫ voluntas ſup̃ ſuos act᷒ p qð in eius Ratio nõ ex
ẽ p̃tãte velle vel nõ velle:excludit determinationẽ vĩutẽ ad cludit liber
vnũ ꝛ violẽtiã cãe exteri᷒ agẽtis:nõ ãt excludit influẽtiã tas voluntatis p ſupradicta.

ſuperioris cauſe:a quo eſt ei eſſe ⁊ operari:⁊ ſic remanet
cauſalitas in cã prima que deus eſt reſpectu motuũ vo-
luntatis: vt ſic deus ſeipm̃ cogſcẽdo hꝫ cogſcere poſſit.

Idẽ pᵒ p.q. 14.ar.12. Idẽ p.ſcrip. d.39.q.1.ar.3 Idẽ d veri. q.2.ar.9. Iſta 2ᵒ pᵒ pᵒ

ℂ Q deus cognoſcit infinita. Cap. LXX.

Oſt hoc oſtendẽdũ eſt q deus infini-
ta cognoſcat. Cognoſcẽdo.n.
ſe eẽ cãʒ reꝝ:alia a ſe cogſcit:vt ex ſupiorib⁹
pꝫ:ipſe eniʒ eſt cã infinitoꝝ:ſed infinita ſunt
entia:eſt.n.oium eoꝝ q̃ ſunt cã. eſt igit infi-
2ᵒ nitoꝝ cogſcitiu⁹. ℂ Itẽ. De⁹ ſuã v̄tutẽ pfecte cogſcit:vt
Cap.68. ex ſupradictis pꝫ. v̄tus aũt non põt cognoſci pfecte:niſi
Opp.ᵐ dĩ 3ᵒ ſen.dĩ.38.q. 2ᵒ ad 2ᵐ.ſol. diſtin⁹ ſcie vi ſiõis reſpectu eoꝝ q̃ ſũt q̃ cũq; diſtin tẽ- por ⁊ etiaʒ ſolui q̃ vĩr cõtraria.
cognoſcant oia in que põt:cũ ſm ea quãtitas v̄tutiſ quo-
dãmõ attẽdat:ſua ãt v̄tus cũ ſit infinita:vt oñſum eſt ſu-
pra ad infinita ſe extẽdit:eſt igit deus ifinitoꝝ cognitor.
ℂ Ampli⁹ Si dei cognitio ad oia ſe extendit:q̃ q̃licũq;
3ᵒ mõ ſunt:vt oñſuʒ eſt:opꝫ q nõ ſolũ cognoſcat ens actu:
ſed ẽt ens in po ͣ:ſed in reb⁹ nãlib⁹ eſt infinitũ in po ͣ:et ſi
nõ actu vt pbat phs in 3ᵒ phyſi.cognoſcit igit deus infi-
nita:ſicut vnitas que eſt p̃nᵐ nũi infinitas ſpẽs nũoꝝ co-
gnoſceret:ſi cogſceret qcq̃d eſt in ſe in po ͣ:eſt enim vni-
Te.cõ.57. tas po ͣ ois nũa. ℂ Ampli⁹. Deus p eẽntiã ſuã ſicut quo-
4ᵒ dam medio exẽplari alia cognoſcit:ſʒ cũʒ ſit pfectionis
Cap.44. infinite:vt.s.oñſum eſt:ab ipſo exẽplari pñt infinita ha-
bentia infinitas pfectiões:q: nec aliqd vnũ eoꝝ nec qli-
bet plura exẽplata perfectionẽ exẽplaris adeq̃re pñt:⁊
ſic ſp remanet nouus modus:quo aliqd exẽplatũ ipſum
imitari poſſit.nihil igitur phibet ipꝫ p eẽntiã ſuã infini-
5ᵒ ta cognoſcere. ℂ P̃. Eſſe dei eſt ſuũ itelligere. ſicut igit
Cap.44. ſuũ eẽ eſt infinitũ:vt oñſuʒ eſt:ita ſuũ itelligere eſt infini-
tũ:ſicut aũt ſe hꝫ finitũ ad finitũ:ita ſe hꝫ ifinitũ ad infi-
nitũ.ſi igit ſm itelligere nr̃ʒ:qd finitũ eſt:finita cape poſ-
ſumus:⁊ de⁹ ſm ſuũ itelligere infinitũ:infinita cape põt.
6ᵒ ℂ P̃. Intellect⁹ cognoſcẽs maximũ itelligibile non mi-
Te.cõ.7. nus cogſcit minora ſʒ magis: vt pꝫ p phm̃ in.3.de aĩa.
qd ex h pueniť:q: intellus nõ corrũpit ex excellẽti itel-
ligibili ſicˉ ſenſus:ſʒ magis pficiť:ſʒ ſi accipianť infinita
entia ſiue ſint eiuſdẽ ſpẽi:vt infiniti hoĩes:ſiue infinitaꝝ
ſpecieꝝ ẽt ſi aliq̃ vel oia eẽnt infinita ſm q̃titatẽ:ſi hoc
eſſet poſe:vniuerſum eoꝝ eẽt minoris infinitatis q̃ de⁹.
nã qdlibꝫ eoꝝ ⁊ oia ſil haberẽt eẽ receptũ ⁊ limitatũ ad
aliquã ſpẽm vel gen⁹:⁊ ſic ſm aliqd eẽt finitũ:vñ defice-
Cap.44. ret ab ifinitate dei:q eſt infinit⁹ ſimplr̃:vt.s.oñſuʒ eſt.cũ
igit deus pfecte ſeipm̃ cognoſcat:nihil phibet eũ ẽt illã
7ᵒ ſũmaʒ infinitoꝝ cognoſcere. ℂ Adhuc. Quãto aliquis
intellus eſt efficacior ⁊ limpidior in cogſcẽdo: tanto ex
vno põt plura cogſcere.ſicut ois v̄tus q̃to ẽ fortior:tãto
eſt mag vnita:itellus ãt diuin⁹ ſm efficaciã ſiue pfectio-
Cap.44. neʒ eſt infinit⁹:vt.s.oñſuʒ eſt:põt ḡ p vnũ qd eſt ſua eẽn-
8ᵒ tia ifinita cogſcere. ℂ P̃. Intellus diuinus eſt pfectus
ſimplr̃:ſicut ⁊ ei⁹ eẽntia:nulla igit pfectio itelligibilis ei
deeſt:ſʒ id ad qd eſt in po ͣ itellus nr̃ eſt ei⁹ pfectio itelli-
gibilis.eſt aũt in po ͣ ad oẽs ſpẽs itelligibiles:ſpẽs ãt hꝫ
ſunt infinite.nã ẽt nũoꝝ ſpẽs ifinite ſũt ⁊ figuraꝝ: relin-
9ᵒ quiť igit q de⁹ oia ifinita hꝫ cogſcat. ℂ Itẽ cum itellus
nr̃ ſit cogſcitiu⁹ ifinitoꝝ in po ͣ:pt.n.in ifinitũ ſpẽs nũoꝝ
mlťiplicare.ſi itellus diuin⁹ nõ cogſceret ifinita ẽt actu:
ſequereť q vel pluriũ eẽt cognoſcitiu⁹ intellus human⁹
Cap.56. q̃ diuinus:vel q intellus diuin⁹ nõ cognoſceret oia actu
Cap.57. quoꝝ eſt cognoſcitiuus po ͣ.q̃ꝝ ivtrũq; eſt ipoſe:vt ex
10ᵒ ſupradictis pꝫ. ℂ Adhuc. Infinitũ cognitiõi repugnat
inq̃ntũ repugnat numeratiõi.nã ptes ifiniti numerari
ſm ſe ipoſe eſt q̃ſi ꝯdictiõeʒ iplicãs.cogſcere ãt aliqd p
numerationẽ ſuaꝝ ptiũ eſt intellus ſucceſſiue cogſcẽtis
ptẽ poſt ptẽ.nõ aũt itellus ſil diuerſas ptes apphẽdẽs.
cũ igit diuin⁹ itellus abſq; ſucceſſiõe cogſcat oia ſil non
magis ipediť cogſcere ifinita q̃ finita. ℂ Ampli⁹. Ois 11ᵒ
quãtitas in q̃dã multiplicatiõe ptiũ ꝯſiſtit:⁊ pp hoc nũs
eſt pᵃ quãtitatũ:vbi ḡ pluralitas nullã diã opať:ibi nec
aliqd qd quãtitatẽ ꝯſeqť aliquã diaʒ facit:in cognitiõe
aũt dei plura hoc mõ cogſcunť vt vnũ:cũ nõ p diuerſas
ſpẽs ſʒ p vnã ſpẽm:que eſt dei eẽntia cogſcanť: vñ ⁊ ſil
multa cogſcunť a deo.⁊ ita in dei cognitiõe nullã diaʒ
pluralitas facit:ḡ nec infinitũ:qd quãtitatẽ ꝯſeqť:nihil ḡ
differt ad intelluʒ diuinũ infinitoꝝ ⁊ finitoꝝ cognitio:⁊
ſic cũ cognoſcat finita:nihil phibet ẽt eũ cogſcere infini-
ta. Huic aũt ꝯſonat qd in pſ dĩ. Et ſapie eius nõ eſt nũs. Auctas ſacre ſcripture.
ℂ Pꝫ ẽt ex p̃dictis:q̃re intellus nr̃ infinitũ non cogno- Corre. iſert.
ſcit ſicut intellus diuinus. Differt aũt intellus nr̃ ab intel- Quadruplex dĩa inter in-
lectu diuino quãtũ ad q̃tuor:que hãc diam faciũt. Pri- tellectũ diuinũ
mum eſt. q intellus nr̃ ſimplr̃ finitus eſt:diuinus aũt in- ⁊ noſtrum.
finitus. Scdm̃ eſt:q cũ intellus noſter diuerſa p diuer-
ſas ſpẽs cognoſcat:nõ põt infinita ſm vnã cognitioneʒ
ſicut intellus diuinus. Tertiũ eſt ex hoc pueniẽs q itel-
lectus noſter q: p diuerſas ſpẽs diuerſa cognoſcit:nõ pt
ſimul multa cogſcere:⁊ ita ifinita cogſcere nõ poſſet niſi
ſucceſſiue ea numerãdo:qd nõ eſt in intellu diuino: qui
ſil multa intuetur q̃ſi per vnã ſpẽm viſa. Quartũ eſt q
intellus diuinus eſt eoꝝ que ſunt:⁊ eoꝝ que nõ ſunt: vt Aliud corre-
oſtẽſum eſt. ℂ Pꝫ ẽt q̃uo v̄bũ phi qui dicit q infinitũ z lariũ ad ppo
ſm q infinitũ eſt ignotũ:preſenti ſnie nõ obuiat:q: cum ſitiões phi re
infiniti ratio quãtitati cõpetat:vt ipſe dicit:ifinitũ vt in- ſponſiuaʒ.3ᵒ
finituʒ cognoſcereť:ſi per mẽſurationẽ ſuaꝝ ptiũ notuʒ phy.a tex.24.
eſſet.hec eni eſt ppria cognitio quãtitatis:ſic autẽ de⁹ nõ vſq; ad. 75.
cognoſcit:vñ vt ita dicať nõ cognoſcit infinitũ ſm q eſt pᵒ celi a tex.
ifinitũ:ſed ſm q ad ſuã ſciaʒ ſe hꝫ ac ſi eẽt finitũ:vt oſtẽ- 33. vſq; ad 75ᵐ.
ſum eſt. ℂ Sciendũ eſt tñ q deus ifinita nõ cognoſcit Documẽtũ.
ſcia viſionis:vt v̄bis alioꝝ vtamur : q: infinita nõ ſunt
actu:nec fuerũt nec erũt:cũ gñatio ex neutra pte ſit infi-
nita ſm fidem catholicã.ſcit tñ ifinita ſcia ſimplicis itel-
ligentie:put ſcit ẽt q̃ nõ ſunt:ſcit.n.deus ifinita:q̃ nec ſũt
nec erũt nec fuerũt:que tñ ſũt in po ͣ creature:⁊ ſcit etiaʒ
ifinita que ſũt in po ͣ ſua:que nec ſũt nec erũt nec fuerũt.
vñ quãtũ ad qõnem de cognitione ſingulariũ ptinet:re-
ſpõderi pt p iterẽptionẽ maioris:nõ.n.ſingularia ſunt
ifinita:ſi tñ eſſent:nihilominus de⁹ ea cognoſceret.

ℂ Q deus cognoſcit vilia. Cap. LXXI.

Oc autẽ habito oñdẽdũ eſt q deus Idẽ pᵒ p.q. 22. articu.3ᵒ ad.5.
cognoſcit vilia:⁊ q h nobi-
litati ſcie ei⁹ nõ repugnat: ſʒ atteſtať. Quã- Iſta 2ᵒ pbat. p
to enim aliq̃ virtus actiua eſt fortior:tãto in
remotiora ſuã actiõeʒ extẽdit:vt ẽt in ſenſi-
biliũ actiõib⁹ apparet:vis ãt diuini itellect⁹ in cognoſcẽ-
do res ſiliť virtuti actiue:itellect⁹.n.diuinus nõ recipiẽ-
do a rebus cognoſcit:ſʒ magis p hoc q eis ifluit.cũ igit
ſit ifinite v̄tutis in itelligẽdo:vt ex ſupradictis pꝫ:opꝫ q C.70.4.4.
ei⁹ cognitio vſq; ad remotiſſima extẽdať:ſʒ gradus no-
bilitatis ⁊ vilitatis in oĩb⁹ entib⁹ attẽdiť ſm ppinquita-
tem ⁊ diſtãtiã a deo:qui eſt infinite nobilitatis:ḡ quãtũ-
cũq; viliſſima in entibus deus pp maximã v̄tutẽ ſui in-
tellect⁹ cognoſcit. ℂ P̃. Oẽ qd eſt in eo qd eſt:vel quale 2ᵒ
qd eſt:actu eſt:⁊ ſilitudo p̃mi actus eſt : ⁊ ex hoc nobili-
tatẽ hꝫ:q: ẽt qd po ͣ eſt ex ordine ad actũ nobilitatẽ eſt
pticeps:ſic eni eẽ dĩ.relinqť igit q vnũqdq; in ſe cõſi-
deratũ nobile eſt:ſʒ vile dĩ reſpectu nobilioris:a deo ãt
diſtãt nobiliſſime aliaꝝ reꝝ nõ min⁹ q̃ vlť reꝝ creata-
rũ diſtẽt a ſupmis.ſi igit hec diſtãtia ipediret diuinã co-
gnitionẽ:multo magis ipediret illã:⁊ ſic ſeq̃reť : q nihil
de⁹ cogſceret aliõ a ſe:qd ſupra iprobatũ eſt.ſi igit aliqd Cap.5.
aliõ a ſe cognoſceret q̃tũcũq; nobiliſſimũ:pari rõne co-
gnoſceret qdlibꝫ q̃tũcũq; dicať viliſſimũ. ℂ Ampli⁹.

3° Bonū ordinis vniuerſi nobiliꝰ eſt q̄libet pte vniuerſi:cū
ptes ſingule ordinent̄ ad bonū ordinis:ḡ eſt in toto ſicut
Del. 12. tex. cō. 52. ad finē:vt p ph̄m pʒ in.11.metha.ſi igit̄ deus cognoſce
ret aliquā aliā nām nobilē:maxime cognoſceret ordinē
vniuerſi:h̄ aūt cognoſci nō p̄t:niſi cognoſcant̄ nobiliora
ꝛ viliora in quoꝝ diſtātijs ꝛ habitudinibꝰ ordo vniuerſi
ↄſiſtit:relinqt̄ igit̄ q̄ deꝰ cognoſcit nō ſolū nobilia : ſʒ ēt
4° que vilia reputant̄.¶ Adhuc. Uilitas cognitoꝝ ī cogno
ſcentē nō redūdat p ſe.h̄ eſt.n.de rōne cognitiōis vt co-
gnoſcēs ↄtineat ſpēs cogniti ſm modū ſuū: p accñs aūt
pōt redūdare in cognoſcentē vilitas cognitoꝝ:vel eo q̄
dū vilia cōſiderat a nobilioribꝰ abſtrahit̄ cogitādis:vl̄
eo q̄ ex ↄſideratiōe viliū in aliq̄s idebitas affectiones
inclinat̄.qd̄ q̄dē in deo eē nō pōt:vt ex dictis pʒ:nō igit̄
derogat diuine nobilitati viliū reꝝ cognitio:ſʒ mag̃ pti
Cap.56. net ad diuinā pfectionē:ſm q̄ oia in ſeipſa hʒ:vt ſupra
5° oñſum eſt.¶ Adhuc. Uirtus aliq̄ nō iudicat̄ pua:que
in pua pōt:ſʒ que ad pua determinat̄.nā vtus q̄ in ma
gna pōt:etiā in pua p̄t:cognitio ḡ que ſil' pōt in nobilia
ꝛ vilia non eſt iudicāda vilis:ſʒ illa que in vilia tm̄ pōt.
ſicut in nobis accidit:nā alia ↄſideratiōe ↄſideramꝰ diui
na ꝛ humana ꝛ alia ſcia eſt vtriuſqʒ: vn̄ cōpatiōe nobi-
lioris inferior vilior reputat̄:in deo aūt nō eſt ſic.nā ea-
dē ſcia ꝛ ↄſideratione ſeipm ꝛ oia alia ↄſiderat:non igit̄
eiꝰ ſcie aliq̄ vilitas aſcribit̄:ex hoc q̄ q̄cūqʒ vilia cogno-
Auctās ſacre ſcripture. ſcit. Huic aūt ↄſonat qd̄ dī Sap.7.de diuina ſapia.q̄ at
tingit vbiqʒ pp ſuā mūdiciā:ꝛ nihil inquinatū icurrit in
Solo pōnio oñcet. illā.¶ Pʒ ēt ex pdictis q̄ rō que in oppm obijciebat̄:
oñſe veritati nō repugnat:nobilitas.n.ſcie attēdit̄ ſm ea
ad que pncipalr̄ ordinat̄ ſcia ꝛ non ad oia q̄cūqʒ in ſcia
cadūt:ſub nobiliſſima eni ſcia apud nos cadūt nō ſoluʒ
ſuprema in entibꝰ ſʒ ēt infima.nā phia pa cōſiderationē
ſuā extēdit a p̄ ente ad ens in poa:qd̄ eſt vltimū in enti-
bus.Sic ēt ſub diuina ſcia cōprehendunt̄ infima entiū
q̄ſi cū pncipali cognito ſil' nota.diuina enim eſſentia eſt
pncipale a deo cognitū:in quo oia alia cognoſcunt̄:vt ſu
Solo ad auto. Aní.12. men.51. pra oſtenſuʒ eſt.¶ Pʒ ēt q̄ hec veritas nō repugnat di
cto phi in.11.meta.nā ibi itēdit oñdere:q̄ diuinus intel-
lectus non cognoſcit aliud a ſe:qd̄ ſit ſui intellus pfectio
q̄ſi pncipale cognitū:ꝛ ſm hunc modū dicit q̄ vilia me
lius ignorātur q̄ cog̃ſcant̄:q̄n.ſ.eſt alia cognitio viliuʒ ꝛ
nobiliū:ꝛ viliū ↄſideratio ↄſiderationē nobiliū ipedit.

¶ Q deus cognoſcit mala. Cap. LXXII.

Jñ pa p.q.14.ar.10. Jn 2° ſnīa. p̄ Item reſtat oñdere q̄ deus etiā cogno
ſcat mala. Bono eni cognito ma
lū oppom cognoſcit̄:ſed deus cognoſcit oia
pticularia bona qbꝰ mala opponunt̄:cogno
2° ſcit igit̄ deus mala.¶ P. Cōtrarioꝝ rōnes
in aīa nō ſunt ↄ̄rie:alr̄ nō ſil' eſſent in aīa:nec ſil' cognoſce
rentur.rō ergo qua cognoſcit̄ malū:nō repugnat bono:
ſed magis ad rōnem boni ptinet:ſi igit̄ in deo pp ſuam
abſolutā perfectionē inueniūtur oēs rōnes bonitatis:vt
Cap.39. ſupra oñſum eſt:relinquit̄ q̄ in ipſo ſit rō qua malū co-
3° gnoſcit̄:ꝛ ſic eſt etiā maloꝝ cognoſcitiuus.¶ Itē veruʒ
eſt bonū intellus:ex hoc enim aliquis itellus dī bonus
q̄ veꝝ cognoſcit:veꝝ aūt nō ſolum eſt bonū eſſe bonū:
ſed etiā malū eſſe malū:ſicut eni veꝝ eſt eē qd̄ eſt:ita ve
rū eſt nō eē:qd̄ nō eſt.bonū igit̄ intell's etiā in cognitio-
ne mali ↄſiſtit:ſed cū diuinus intellectus ſit pfectus bo-
nitate:nō pōt deeſſe ſibi aliqua itellectualiū perfectionū.
4° adeſt igit̄ ſibi maloꝝ cognitio.¶ Ampliꝰ. Deus cogno
Cap.51. ſcit reꝝ diſtinctionē:vt ſupra oñſum eſt: ſed in rōne di-
ſtinctiōis eſt negatio:diſtincta.n.ſunt q̄ꝝ vnū nō eſt aliō.
vn̄ ꝛ pa q̄ ſeipſis diſtinguunt̄ mutuo negationē icludūt:
rōne cuiꝰ negatiue ppōnes in eis ſunt imediate:vt nulla
quātitas eſt ſubā:cog̃ſcit.n.deus negationē.puatio autē
q̄dā negatio eſt in ſubto determinato:vt in.4.meta.oñ- T. cō.4.
dit̄.cognoſcit igit̄ priuationē:ꝛ p ↄn̄s malū qd̄ nihil eſt
aliō q̄ puatio debite pfectiōis.¶ P. Si deꝰ cog̃ſcit oēs 5°
ſpēs reꝝ:vt.ſ.oñſuʒ eſt ꝛ pbatū.ꝛ ēt a q̄buſdā phis ↄce Cap.50.
dit̄ ꝛ pbat̄:opʒ q̄ cog̃ſcat ↄ̄ria:tū q̄ q̄rūdā geneꝝ ſpēs
ſunt ↄ̄rie:tū q̄ ↄ̄rie geneꝝ ſunt ↄ̄rie:vt pʒ in.10.meta.ſʒ Te. cō. 13.
in ↄ̄rijs includit̄ oppoſitio ſor ꝛ puatiōis:vt ibidē hr̄:ḡ
opʒ q̄ deꝰ cog̃ſcat puatiōes:ꝛ ſic p ↄn̄s malū.¶ Adhuc. 6°
Deus nō ſolū cog̃ſcit foram ſʒ ēt mām vt.ſ.oñſuʒ eſt.mā Cap.57.
aūt cū ſit ens in poa cog̃ſci pfecte nō p̄t:niſi cog̃ſcat̄ ad q̄
eius poa ſe extēdit:ſicut ꝛ in oibꝰ alijs potētijs accit.exte
dit aūt ſe poa mā̄e ꝛ ad foram ꝛ ad priuationē: qd̄.n.eſſe
pōt:pōt ēt ꝛ nō eē:ḡ deus cog̃ſcat priuationē:ꝛ ſic cog̃ſcit
p ↄn̄s malū.¶ Itē.ſi deꝰ cog̃ſcit aliqd aliud a ſe:maxie 7°
cog̃ſcet qd̄ eſt optimū:h̄ aūt eſt ordo vniuerſi ad quē ſi-
cut ad finē oia pticularia bona ordinātur. in ordine aūt
vniuerſi ſunt q̄dā q̄ ſunt ad remouēdū nocumēta q̄ poſ-
ſent ex q̄buſdā alijs puenire:vt pʒ in his q̄ dant̄ aialibꝰ
ad defenſionē:ḡ hͦ nocumēta deus cog̃ſcit.cog̃ſcit igit̄
mala.¶ P. In nobis maloꝝ cognitio nūq̄ vituperat̄ 8°
ſm id qd̄ p ſe ſcie eſt.i.ſm iudiciū qd̄ hr̄ de malis:ſed p
accñs:ꝛ q̄ p ↄſiderationē maloꝝ interdū aliqs ad ma-
lum inclinat̄: h̄ aūt nō eſt in deo q̄ imutabilis eſt:vt.ſ. Cap.13.
oñſum eſt.nihil igit̄ phibet qn deus mala cog̃ſcat. Huic Auctās ſacre
autē ↄſonat qd̄ dī Sap.7.q̄ dei ſapiētiā nō vincit mali ſcripture.
tia. puer.15.īfernus ꝛ pditio corā dño.ꝛ in pſal. Delicta
mea a te nō ſunt abſcōdita. Job.11.dī. Ipſe nouit hoīuʒ
vanitatē:ꝛ vidēs iniq̄tatē nōne ↄſiderat. ¶ Sciēdū tn̄ Q̄lr intell's humanꝰ intelligat malū ꝛ q̄lr diuinꝰ. Primū notabile.
q̄ circa cognitionē mali ꝛ puationis alr̄ ſe hʒ itellus di-
uinus atqʒ alr̄ itellus nr̄.naʒ cū itellus nr̄ ſingulas res p
ſingulas ſpēs pprias cog̃ſcat ꝛ diuerſas:id qd̄ eſt ī actu
cognoſcit p ſpēʒ itelligibilē:p quā fit itellus in actu:vn̄ ꝛ
poam cog̃ſcere p̄t inquātū ad talē ſpēʒ q̄nqʒ ſe hʒ in poa:
vt ſicut actū cog̃ſcit p actū:ita ēt poam p poam cog̃ſcat : ꝛ
q̄ poa eſt de rōne puatiōis.nā puatio eſt negatio cuiꝰ ſbʒ
eſt ens ī poa:ſequit̄ q̄ itellectui nr̄o cōpetat aliq̄ mō co-
gnoſcē puationē:inquātū eſt natꝰ eē in poa:ſʒ ēt dici poſſit
q̄ ex ipa cog̃ne actꝰ ſeq̄t̄ cognitio poe ꝛ puationis:itellus
aūt diuꝰ q̄ nullo mō eſt in poa nō cog̃ſcit mō pdicto pri-
uationē nec aliqd aliō:nā ſi cog̃ſceret aliqd p ſpēm que
nō eſt ipſe:ſeq̄ret̄ de neccitate q̄ pportio eiꝰ ad illā ſpēm
eēt:ſicut pportio poe ad actū:vn̄ opʒ q̄ ipe intelligat ſo
luʒ p ſpēm q̄ eſt ſua eſſentia:ꝛ p ↄn̄s q̄ intelligat ſe tātū
ſicut pm intellectū:ꝛ intelligēdo tn̄ ſe cog̃ſcit alia:ſicut.ſ. Cap.47.
oñſum eſt:nō ſolū autē actus ſʒ potētias ꝛ puationes . ꝛ
hic eſt ſenſus vboꝝ quē phs ponit in.3.de aīa dicēs : aut T. cō. 25.
quo mō maluʒ cognoſcit aut nigrū.ↄ̄ria eni q̄dāmō co-
gnoſcit:opʒ aūt poam eſſe cognoſcēs ꝛ eſſe in ipſo:ſi vo ali
cui nō ineſt ↄ̄riū.ſ.in poa ſeipſuʒ cognoſcit ꝛ actu eſt ꝛ ſe-
parabile:neqʒ opʒ ſeq expoſitionē Auer. qui vult q̄ ex 3° de anima cōmē.25.
hoc ſequat̄ q̄ itellus qui eſt tm̄ in actu:nullo mō cogno-
ſcat priuationē:ſed ſenſus eſt q̄ nō cognoſcat puationē
per hoc q̄ eſt in potētia ad aliquid aliud:ſed p hoc q̄ co
gnoſcit ſeipſuʒ:ꝛ eſt ſemp actu. ¶ Rurſus ſciendū q̄ ſi 2m documētū.
deus hoc mō ſeipſuʒ cog̃ſceret:q̄ cognoſcēdo ſe nō co-
gnoſceret alia entia que ſunt pticularia bona : nullo mō
cog̃ſceret puationē aut malū : q̄ bono qd̄ eſt ipſe nō eſt
aliq̄ puatio oppoſita:cū puatio ꝛ ſuū oppm ſint nata eſſe
circa idē:ꝛ ſic ei qd̄ eſt actꝰ purus nulla puatio opponit̄:
ꝛ p ↄn̄s nec malū : vn̄ poſito q̄ deꝰ ſe ſolū cognoſcat co-
gnoſcēdo bonū:qd̄ ē ipe nō cog̃ſceret malū:ſʒ q̄ cogno-
ſcendo ſe cognoſcit ēt entia:in q̄bus nate ſunt eē puatio-
nes:necē eſt vt cog̃ſcat puatōes oppoſitas ꝛ mala oppo
ſita pticlaribꝰ bonis.¶ Sciēm ēt q̄ ſic deꝰ abſqʒ diſcur- 3m

ſu intellius cognoſcendo ſe cognoſcit alia. vt ſupra oſſuz
eſt. ita nō opʒ ꝙ eius cognitio ſit diſcurſiua. ſi ꝑ bona co
gnoſcit mala. naʒ bonū eſt quaſi rō cognitionis mali: cū
malum nihil ſit aliud ꝙ̃ priuatio boni: vñ cognoſcuntur
mala ꝑ bona ſicut res ꝑ ſuas deffinitiones: nō ſicut ꝯclō
nes per ꝓncipia. nec ēt ad imꝑfectionē diuine cognitio
nis cedit: ſi mala ꝑ priuationē bonoꝝ cognoſcit: q2 ma
lum nō dicitur eſſe niſi inquātum eſt priuatio boni: vñ
ſm hunc ſoluʒ modum eſt cognoſcibile. nam vnūqdqʒ
quātum habet de eſſe tantuʒ habet de cognoſcibilitate.

¶ Qꝫ deus ſit volens. Cap. LXXIII.

Idē p° p. q. 9. ar. p̄mo. Iſta ꝯ° pbat. p̄ — Expeditis his que ad diuini intellius
cognitionē ꝑtinēt: nūc re
ſtat cōſiderare de dei volūtate. Ex hoc eniʒ
ꝙ deus eſt intelligēs ſequit̄ ꝙ ſit volēs: cū
enim bonū itellm ſit propriū obiectū volū
tatis: opʒ ꝙ bonū intellm inquātū hꝫ ſit volitū: intellus
aūt dicit̄ ad intelligentē: neceſſe eſt igit̄ ꝙ intelligēs bo
num inquātū hꝫ ſit volens: deus aūt intelligit bonū: cuʒ
Cap. 45 enim ſit ꝑfecte intelligens: vt ex ſupradictis pʒ: intelligit
2° ens ſil cū rōne boni: eſt igitur volēs. ¶ Adhuc: cuicūqʒ
ineſt aliqua forma p: hꝫ ꝑ illā formā habitudinē ad ea
que ſūt in reꝝ nā: ſicut lignū albū ꝑ ſuā albedinē eſt ali
quibus ſile ꝛ q̄buſdā diſſile: in intelligente aūt ꝛ ſentien
te eſt for° rei intellecte ꝛ ſenſate: cū oīs cognitio ſit ꝑ ali
quā ſilitudinem: opʒ igit̄ eē habitudinē intelligentis ꝛ
ſentiētis ad ea que ſunt intellecta ꝛ ſenſata ſm ꝙ ſunt in
reꝝ nā: nō autem hoc eſt per hoc ꝙ intelligūt ꝛ ſentiunt.
nam per hoc magis attēderet̄ habitudo rerū ad intelli
gentem ꝛ ſentientē: q2 intelligere ꝛ ſentire eſt: ſm ꝙ res
ſunt in intellu ꝛ ſenſu ſm modū vtriuſqʒ: hꝫ aūt habitu
dinē ſentiens ꝛ intelligēs ad rem que eſt ex̄ aīam per vo
luntatē ꝛ appetitū: vñ oīa ſentiētia ꝛ itelligētia appetūt
ꝛ volunt: volūtas tñ ꝓꝑrie in intellu eſt: ꝛ cū igit̄ deus ſit
3° intelligēs: opʒ ꝙ ſit volēs. ¶ Amplius: illud qđ ꝯſequit̄
oē ens: cōuenit enti inquātū eſt ens: qđ aūt eſt hꝫ: opʒ ꝙ
in eo maxime inueniat̄ qđ eſt p͞m ens: cuilibʒ aūt enti cō
petit appetere ſuā ꝑfectionē ꝛ ꝯſeruationē ſui eē: vni
cuiqʒ tñ ſm ſuū modū: itellectualib° qdem ꝑ voluntatē
alalibus ꝑ ſenſibilē appetitū: carētib° vo ſenſu ꝑ appeti
tum nālem: aliter tñ que hñt ꝛ que nō hñt: nā ea que nō
hñt appetitiuā vtutē ſui generis deſiderio tēdūt ad acq
rendū qđ eis deeſt: que āt hñt: quietant̄ in ipſo: hoc igit̄
ꝓmo enti qđ deus eſt deeſſe nō pōt: cū igit̄ ipſe ſit intelli
gens: ineſt ſibi volūtas qua placet ſibi ſuū eē ꝛ ſua bo
4° nitas. ¶ Itē: intelligere q̄to ꝑfectius eſt: tāto delectabi
lius eſt intelligēti: ſʒ deus intelligit: ꝛ ſuuʒ intelligere eſt
Cap. 45. perfectiſſimū: vt ſupra oñſum eſt: ergo intelligere eſt ei
delectabiliſſimū. delectatio aūt intelligibilis eſt ꝑ volū
tatem ſicut delectatio ſenſibilis eſt per ꝯcupiſcentie ap
5° petitum: eſt igit̄ in deo volūtas. ¶ P̄. For° ꝑ intellʒ cō
ſiderata nō mouet nec aliqđ cāt niſi mediante volūtate
cuius obiectū eſt finis ꝛ bonū a quo mouet̄ aliqs ad agē
dum: vñ intellectus ſpeculatiuus nō mouet neqʒ imagi
natio pura abſqʒ eſtimatione boni vel mali: ſʒ forma in
In 4° capi. 19. tellectus diuini eſt cā motus ꝛ eē in alijs: agit enim res
per intellm: vt infra oñdet̄: opʒ igitur ꝙ ipſe ſit volens.
6° ¶ Item in virtutibus motiuis ꝛ hñtibus intellectuʒ ꝓ
Idē p° p. q. 82. ar. 4. Idē p° ſcōe q. 9. ar. p°. inuenitur volūtas. nam voluntas oēm po͞m applicat ad
ſuū actuʒ: intelligimus enim q2 volumus: imaginamur
q2 volumus: ꝛ ſic de alijs. ꝛ hoc hꝫ: q2 obiectū eius eſt fi
nis: q̄uis intellect° nō ſm modū cāe efficientis ꝛ moueū
tis: ſʒ ſm modū cauſe finalis moueat volūtatē ꝓponen
do ſibi ſuū obiectū: qđ eſt finis: primo ergo mouēti ꝯue
7° nit maxie hic volūtatē. ¶ P̄. Liberꝝ eſt qđ ſui cā eſt: ꝛ

ſic liberū hꝫ rōnē eius: qđ eſt per ſe: volūtas aūt primo
hꝫ libertatē in agēdo: inquātū enim volūtarie agit quiſ
dicit̄ libere agere quācūqʒ actionē: ꝓ igitur agēti maxime
cōpetit per volūtatē agere cui maxime cōpetit ꝑ ſe age
re. ¶ Amplius: finis ꝛ agens ad finem ſemꝑ vnius ordi 8°
nis inuenit̄ in rebus: vñ ꝛ finis ꝓximus qui eſt ꝓꝑortio
natus agenti incidit in idē ſpē cū agente tam in nālibus
ꝙ̃ in artificialibus. naʒ for° artis per quā artifex agit eſt
ſpēs forme que eſt in materia: q̄ eſt finis artificio: ꝛ for°
ignis generātis quo agit eſt eiuſdē ſpēi cuʒ forma ignis
geniti: que eſt finis gñonis: deo āt nihil coordinat̄ quaſi
eiuſdeʒ ordinis: niſi ipſe: alſ eſſent plura p͞a: cuius ꝯtrium
oñſum eſt ſupra ipſe igit̄ eſt p͞m agēs ꝓꝑ finē qui eſt ip
ſemet: ipſe igitur nō ſolū eſt finis appetibilis: ſʒ appetēs
(vt ita dicā) ſe finē ꝛ appetitu intellectuali: cuʒ ſit itelli
gens: qui eſt voluntas: eſt igitur in deo volūtas. ¶ Hāc
aūt dei voluntatem ſacre ſcripture teſtimonia cōfitent̄. Audiat ſa-cre ſcripture.
Dicitur enim in ꝑs. Omnia quecunqʒ voluit fecit dñs.
ꝛ Ro. 9. Uoluntati eius quis reſiſtit.

¶ Qꝫ voluntas dei ſit eius eſſentia. Cap. LXXIIII.

Ex hoc autem apparet ꝙ ſua volūtas
nō eſt aliud ꝙ̃ ſua eēntia. Deo
enim cōuenit eē volentem inquātū eſt in
telligens: vt oñſum eſt. eſt aūt intelligens ꝑ
eſſentiā ſuam. vt ſupra ꝓbatū eſt: ergo ꝛ vo
lens: eſt igitur volūtas dei ipſa eius eſſentia. ¶ Adhuc.
ſicut intelligere eſt ꝑfectio intelligētis: ita ꝛ velle volen
tis: vtrūqʒ enim eſt actio in agente manens: nō aūt tran
ſiens in aliquid paſſiuʒ ſicut calefactio: ſed itelligere dei
eſt eius eē: vt ſupra ꝓbatū eſt: eo ꝙ cum eē diuinū ſit
ſm ſe ꝑfectiſſimū nullā ſuꝑuenientē ꝑfectionē admit
tit: vt ſupra oñſum eſt: eſt igit̄ ꝛ diuinū velle eē ipſius:
ergo volūtas dei eſt eius eēntia. ¶ Amplius: cū oē agēs
agat inquātū actu eſt: opʒ ꝙ deus qui eſt actus purus ꝑ
ſuam eſſentiā agat: velle aūt eſt q̄dam dei operatio: opʒ
igit̄ ꝙ deus per ſuam eſſentiā ſit volēs: ſua igitur volun
tas eſt ſua eſſentia. ¶ Itē. ſi volūtas eſſet aliquid addi
tum diuine ſubē: cum diuina ſuba ſit quid cōpletū in eē:
ſequeret̄ ꝙ volūtas adueniret ei quaſi accidēs ſubiecto.
ſeqretur ēt ꝙ diuina ſuba cōparet̄ ad ipſam q̄ſi po° ad
actū: ꝛ ꝙ eēt cōpō in deo: q̄ oīa ſupra iꝓbata ſūt: nō eſt
igit̄ poſſe ꝙ dīna volūtas ſit aliqđ additū diuine eēntie.

Idem p° pte q. 19. ar. 1. ad 3m. q. 20. ar. 3° ad 2m. Iſta ꝯ° pbat. Cap. 72. Cap. 45. p̄ 2° Cap. 47. 3° 4° Cap. 16. Cap. 19.

¶ Qꝫ ꝓncipale volitū dei eſt dīna eēntia. Cap. LXXV.

Ex hoc hoc aūt vlterius apparet: ꝙ ꝓn
cipale diuine volūtatis volitū
eſt eius eēntia. Bonū enim itellm eſt obie
ctum voluntatis vt ſupra dictū eſt: id autē
qđ a deo ꝓncipalr intelligit̄ eſt diuina eēn
tia vt ꝓbatū eſt: diuina igit̄ eēntia eſt id de quo ꝓncipa
liter eſt diuina voluntas. ¶ Itē. appetibile cōparat̄ ad
appetitū ſicut mouens ad motū: vt ſupra dictū eſt: ꝛ ſilr
ſe hꝫ volitum ad volentē: cū volūtas ſit de genere appe
titiuarū potētiaꝝ in nobis: ſi igit̄ volūtatis diuine ſit aliđ
ꝓncipale volitū ꝙ̃ dei eſſentia: ſequet̄ ꝙ aliquid aliđ ſit
ſuperius diuina volūtate qđ ipſaʒ mouet: cuius ꝯtriuʒ ex
ꝑdictis pʒ. ¶ P̄. ꝓncipale volitū vnicuiqʒ volēti eſt cā
volēdi: cū enim dicimus: volo ambulare vt ſaner. cām
nos reddere arbitramur. ꝛ ſi q̄ratur: quare vis ſanari: ꝓ
cedetur in aſſignatiōe cāꝝ: quouſqʒ perueniat̄ ad finē
vltimū: qui eſt ꝓncipale volitū: qđ eſt cā volenti ꝑ ſeipʒ.
ſi igitur deus aliquid aliud velit ꝓncipalr ꝙ̃ ſeipſum: ſe
queretur ꝙ aliquid aliud ſit ei cā volendi. ſed ſuum velle
eſt ſuū eē: vt oñſuʒ eſt: ergo aliquid aliud erit ei cā eēn
di. qđ eſt ꝯ rōnem primi entis. ¶ Adhuc. vnicuiqʒ volē
ti ꝓncipale volitum eſt ſuus vltimus finis: nā finis eſt ꝑ

Idem p° pte q. 19. ar. 1. ad 3m. po. q. 3. articu. 17. ad 14m. Iſta ꝯ° pbat. p Cap. 49. 2° 3° Cap. 74. 4°

ſe volitus ꝛ ꝑ quē alia ſiunt volita: vltimus aūt finis eſt
Cap.42. ipſe deus: qꝛ ipſe eſt ſūmū bonū: vt oſtēſum eſt: ipſe igiṫ
5° eſt ṗncipale volitū ſue voluntatis. ¶ Amṗ. Unaqueqꝫ
virtus ad ſuum obiectum ṗncipale ſm̄ equalitatē ꝓpoꝛ
tionatur: nā virtus rei ſm̄ obiecta mēſuratˀ: vt patet per
Tex.c. 116. pħm ṗ ce. ꝛ mū. volūtas igitur eēntie ex equo ꝓpoꝛtio
natur ſuo ṗncipali obiecto: ꝛ ſimilr intellectus ꝛ etiā ſen
ſus: diuine autē voluntati nihil ex equo ꝓpoꝛtionatˀ: niſi
eius eſſentia: igiṫ ṗncipale obiectū diuine volūtatis eſt
diuina eēntia: cum aūt diuina eſſentia ſit dei intelligere
ꝛ omnia alia que in ipſo eē dicunṫ: manifeſtū eſt ꝙ eo
dē modo principaliter vult ſe intelligere: ſe velle: ſe eē
vnum: ꝛ quicquid aliud eſt huiuſmodi.

¶ Qꝫ deus volēdo ſe vult etiā alia. Cap.LXXVI.

Idē p° p.q. 19 ar. 2. Iſta ꝯ° ꝓbatˀ ṗ

Hinc autem oſtēdi pōt ꝙ deus volendo ſe: vult etiā alia.
Cuius enī eſt velle finē: eius eſt velle ea q̄
ſunt ad finē rōne finis: eſt autē deus vltim⁹
reruꝫ finis: vt ex ṗdictis aliquatenus pꝫ: ex
hoc igiṫ ꝙ vult ſe eē: etiam alia vult que in ipſum ſicut
2° in finē ordināṫur. ¶ Itē. Unuſqſqꝫ eius qđ eſt propter
ſeipm̄ ab ipſo volitū ꝛ amatū ꝑfectionē deſiderat: q̄ enī
ꝓpter ſe amamus: volumus eē optima ꝛ ſemꝑ melioꝛa
ꝛ multiplicari quātū poſſibile eſt: ipſe aūt deus ſuā eēn
tiaꝫ ꝓpter ſeipſaꝫ vult ꝛ amat: nō aūt ſm̄ ſe augmenta
Cap.74. bilis ꝛ multiplicabilis eſt: vt ex ſupra dictis manifeſtuꝫ
eſt: ſed ſolū multiplicabilis eſt ſꝫ ſuā ſilitudinē q̄ a mul
tis participatˀ. vult igiṫ deus rerū multitudineꝫ ex hꝯ ꝙ
3° ſuā eēntiā ꝛ ꝑfectioneꝫ vult ꝛ amat. ¶ Amṗ. Quicunqꝫ
amat aliqđ ſm̄ ſe ꝛ ꝓpter ipm̄: amat ꝑ ꝯñs oīa in qb⁹ il
lud inueniṫ: vt q amat dulcedinē ꝑꝑ ipſaꝫ: opꝫ ꝙ oīa dul
cia amet: ſꝫ de⁹ ſuū eſſe ꝛ ſm̄ ſe: ꝛ ꝑꝑ ipm̄ vult ꝛ amat: vt
Cap.74. ſupra oñſuꝫ eſt: oē aūt aliđ eē eſt q̄dā ſui eē ſm̄ ſilitudi
nē ꝑticipatio: vt ex ṗdictis aliquaten⁹ pꝫ: relinquiṫ igiṫ
ꝙ deus ex hoc ipſo ꝙ vult ꝛ amat ſe: vult ꝛ amat alia.
4° ¶ Adhuc. Deus volēdo ſe vult oīa q̄ in ipſo ſūt: oīa aūt
Cap.72. q̄dāmō ṗexiſtūt in ipſo ꝑ ꝓpꝛas rōnes: vt. ſ. oñſuꝫ ē: de⁹
5° igiṫ volēdo ſe ēt alia vult. ¶ Itē. Q̄to aliqđ eſt perfe
ctioris virtutis: tāto ſua cāitas ad plura ſe extendit: ꝛ in
magꝭ remota: vt. ſ. dcm̄ eſt: cāitas āt finis in hꝯ ꝯſiſtit ꝙ
ꝑꝑ ipm̄ alia deſideranṫ: q̄to igiṫ finis eſt ꝑfectioꝛ ꝛ ma
gis volit⁹: tāto volūtas volētis finē ad plura extēdiṫ rō
ne finis illi⁹: diuina āt eēn⁹ eſt ꝑfectiſſima in rōne bonitat
ꝛ finis: igiṫ diffundet ſuā cāitatē maxie ad multa: vt ꝑꝑ
ipſaꝫ multa ſint volita: ꝛ ṗcipue a deo: q eā ſꝫ totā ſuaꝫ
6° virtutē ꝑfecte vult. ¶ P̄. Uolūtas ꝯſeqṫ itellm̄: ſꝫ de⁹
ſuo itellu intelligit ſe ṗncipalr: ꝛ in ſe itelligit oīa alia: igiṫ
ſilr ṗncipalr vult ſe ꝛ volēdo ſe vult oīa alia. ¶ Hoc āt
Auctas ſacre ſcripture. auctoꝛitate ſacre ſcripture cōfirmaṫ. Diciṫ enī Sap. 11.
Diligis oīa que ſunt: ꝛ nihil eoꝝ odiſti que feciſti.

¶ Qꝫ deus vno actu voluntatis ſe ꝛ omnia alia ve
lit. Cap.LXXVII.

Idē p° p.q. 19.ar.2. Iſta xſ° ꝓbatur. ṗ

Hoc autem habito ſequiṫ ꝙ de⁹ vno actu voluntatis ſe ꝛ alia
velit. Oīs. n. virtus vna opōne vl' vno actu
ferṫ in obiū ꝛ in rōnē formalē obiī: ſic eadē
viſiōe videm⁹ lumē ꝛ coloꝛeꝫ: q fit viſibilis
actu per lumē: cum aūt aliquid velimus ꝓpter finē tm̄:
id qđ ꝓpter finem deſideraṫ: accipit rationem voliti ex
fine: ꝛ ſic finis comparaṫ ad ipꝫ: ſicut ratio formalis ad
obiectū: vt lumē ad coloꝛem: cum igiṫ deus omnia alia
Cap.76. velit ꝓpter ſe ſicut ꝓpter finē: vt oſtenſum eſt: vno actu
2° volūtatis vult ſe ꝛ alia. ¶ Amṗ. Qđ ꝑfecte cognoſciṫ ꝛ
deſideraṫ: ſm̄ ſuā totaꝫ virtutē cognoſcitur ꝛ deſideraṫ:
finis autē virtus eſt nō ſolum ſm̄ ꝙ in ſe deſideraṫ: ſed
etiam ſm̄ ꝙ alia ſiunt appetibilia ꝓpter ipſum: qui igiṫ
perfecte deſiderat finē: vtroqꝫ mō ipſum deſiderat: ſed
nō eſt ponere aliquē actum dei volētis quo velit ſe: ꝛ q̄
nō velit ſe ꝑfecte cum in eo nihil ſit imꝑfectū: quolibet
igiṫ actu quo deus vult ſe: vult ſe ꝛ alia ꝓpter ſe: alia vō
a ſe nō vult: niſi inquātū vult ſe vt ꝓbatuꝫ eſt: relinqtur
igitur ꝙ ſe ꝛ alia nō alio ꝛ alio actu voluntatis vult: ſed
vno ꝛ eodē. ¶ Adhuc. Sicut ex ſupra dictis pꝫ: in actu 3°
cognoſcitiue virtutis diſcurſus attēditur ſm̄ qđ ſeoꝛſim
cognoſcimus ṗncipia ꝛ ex eis in cōcluſiones venimus:
ſi enī in ipſis ṗncipijs intueremur cōcluſiones ipſa ṗnci
pia cognoſcēdo nō eēt diſcurſus: ſicut nec quando aliqđ
videmus in ſpeculo: ſicut autē ṗncipia ſe habēt ad con
cluſiones in ſpeculatiuis: ita finis ad ea que ſunt ad finē
in oꝑatiuis ꝛ appetitiuis: nā ſicut cōcluſiones cognoſci
mus per principia: ita ex fine ꝓcedit appetitus ꝛ opera
tio eoꝝ que ſunt ad finē: ſi igiṫ aliquis ſeoꝛſim velit fi
nem ꝛ ea que ſunt ad finē: erit qdam diſcurſus in ei⁹ vo
lūtate: hoc autē in deo eē eſt impoſſibile: cū ſit extra oēꝫ
motū: relinquiṫ igitur ꝙ ſimul ꝛ eodē actu volūtatꝭ de⁹
vult ſe ꝛ alia. ¶ Itē. Cuꝫ deus ſemꝑ velit ſe: ſi alio actu 4°
vult ſe: ꝛ alio alia: ſequetur ꝙ ſimul ſint in eo duo actus
volūtatis: qđ eſt impoſſibile: nam vnius ſimplicis po
tētie nō ſunt ſimul due operatiōes. ¶ P̄. In omni actu 5°
volūtatis volitū cōparatur ad volētem vt mouens ad
motū: ſi igitur ſit aliqua actio volūtatis ex qua vult alia
a ſe diuerſa a volūtate qua vult ſe: in illa erit aliqđ aliđ
mouēs diuinaꝫ volūtateꝫ que vult ſe: qđ eſt impoſſibi
le. ¶ Amṗ. Uelle dei eſt ſuū eē: vt probatum eſt: ſed in 6°
deo nō eſt niſi vnum eſſe. ergo nō eſt ibi niſi vnum vel Cap.74.
le. ¶ Itē. Uelle competit deo: ſm̄ ꝙ eſt intelligēs: ſicut 7°
igitur vno actu intelligit ſe ꝛ alia inquātum eſſentia ſua
eſt exemplar oīum: ita vno actu vult ſe ꝛ alia inquātum
ſua bonitas eſt ratio omnis bonitatis.

¶ Qꝫ volitoꝛum multitudo nō repugnat ſimplicitati di
uine ſubſtantie. Cap.LXXVIII.

Idē p° p.q. 19.ar.2. ad 4m. Iſta ꝯ° ꝓbatˀ ṗ

Ex hoc aūt ſequiṫ ꝙ volitoꝝ multitudo nō repugnat vnitati ꝛ ſim
plicitati diuine ſubē. Nā actus ſm̄ obiecta di
ſtinguunṫ: ſi igiṫ volita plura q̄ de⁹ vult in
ducerēt in ipſo aliquaꝫ multitudinē: ſeqreṫ
ꝙ nō eēt in eo vna tm̄ oꝑatio volūtatis: qđ eſt ꝯ oſten
ſū. ¶ Itē. Oñſuꝫ eſt ꝙ de⁹ alia vult: iquātū vult bonita 2°
tē ſuā: hꝯ g° mō cōparanṫ aliq̄ ad volūtatē dei: quo com
prehēdunṫ a bonitate ei⁹: ſꝫ oīa in bonitate ei⁹ vnū ſunt:
ſūt enī aliq̄ in ipſo ſꝫ modū ei⁹. ſ. mālia imāliter: ꝛ mul
ta vnite: vt ex ſuṗ dictis pꝫ: relinquiṫ igiṫ ꝙ multitudo Cap.56.
volitoꝝ nō multiplicat diuā ſubaꝫ. ¶ P̄. Diuin⁹ itellꝰ 3°
ꝛ voluntas ſunt eqlis ſimplicitatis: qꝛ vtrūqꝫ diuina eſt
ſuba: vt ꝓbatū eſt. multitudo aūt itellectoꝝ non inducit Cap.74.
multitudinē in eēntia diuina: neqꝫ cōpōnē in intellu ei⁹: g° Cap.46.
neqꝫ multitudo volitoꝝ iducit aut diuerſitatē in eēntia
diuina aut cōpōnem in volūtate. ¶ Amṗ. Hoc iter co 4°
gnitionē ꝛ appetitū itereſt: ꝙ cognitio fit ſꝫ ꝙ cognituꝫ
eſt aliq̄ mō in cogſcēte: appetit⁹ āt nō: ſꝫ eꝯ ſꝫ ꝙ appeti
tus referṫ ad rē appetibilē: inq̄tū appetēs q̄rit in q̄ ge
ſcat: ꝛ ꝑꝑ hꝯ bonū ꝛ malū q̄ reſpiciūt appetitū ſunt in re
b⁹: verū āt ꝛ falſuꝫ q̄ reſpiciūt cognē ſūt in mēte: vt pħs
dic in. 6. meta. Qꝫ āt aliqđ ad mlta ſe hēat nō repugnat Tex.cō. 8.
ſimplicitati ei⁹: cū ꝛ vnitas ſit mltoꝝ nūoꝝ ṗn^m: mlta^o
igiṫ volitoꝝ a deo non repugnat eius ſimplicitati.

¶ Qꝫ voluntas diuina ad ſingularia bona ſe
extendit. Cap.LXXIX.

Iſta ꝯ° ꝓbatˀ ṗ

Ex quo etiā apparet ꝙ nō opꝫ nos dice
re ad ꝯſeruandā ſimplicitatē di

uinam:ꝙ velit ⁊ alia bona in quadã vniuerſitate:inq̃tuꝫ
vult ſe eẽ p̃n^m bonoꝝ:que poſſunt ab ipſo fluere:nõ aũt
velit ea in particulari. Nã velle eſt ſm cõparationem
volẽtis ad rẽ volitã:non aũt ꝓhibet diuine ſimplicitas
quin poſſit cõparari ẽt ad multa ꝑticularia:di͞ eni deus
optimũ vel p̃^m ẽt reſpectu ſingulariuꝫ:g̃ ſua ſimplicitas
2° nõ ꝓhibet qn in ſpãli vel ꝑticulari alia a ſe velit. ⸿ Itẽ.
Uolũtas dei ad alia cõparaẽ inquãtũ bonitatẽ ꝑticipãt
ex ordine ad bonitatẽ diuinã:que eſt rõ volẽdi deo:ſed
nõ ſolũ vniuerſitas bonoꝝ:ſꝫ ⁊ ſingulũ eoꝝ a bonitate
diuina bonitatẽ ſortiẽ ſicut ⁊ eẽ:volũtas igiẽ dei ad ſin-
3° gula bonoꝝ ſe extẽdit. ⸿ Amp̃. ſm phꝫ in. 12. metaph̃.
Tex. c. 52. Duplex bonũ ordis inueniẽ in vniuerſo. Unũ qdẽ ſm ꝙ
Duplex bo^m inuenitur. totũ vniuerſuꝫ ordinaẽ ad id qd̃ eſt ex̃ vniuerſum ſicut
exercit^9 ordinaẽ ad ducẽ. Aliud. ſꝫ ꝙ ꝑtes vniuerſi or-
dinanẽ adĩuicẽ:ſicut ⁊ ꝑtes exercit^9 adĩuicẽ. Scd̃s aũt
ordo eſt ꝑꝑ p̃mũ:deus aũt ex hoc ꝙ vult ſe:vt finis eſt:
Cap̃. 76. vult aũt alia q̃ ordinanẽ in ip̃m vt finẽ:ſicut ꝓbatuꝫ eſt:
vult igitur bonũ ordinis tot^9 vniuerſi in ip̃m:⁊ bonum
ordis vniuerſi ſm ꝑtes ſuas adĩuicẽ:bonuꝫ aũt ordis
4° ꝯſiſtit ex ſingulis bonis:vult igiẽ ẽt ſingula bona. ⸿ P.
Si de^9 nõ vult ſingula bona ex qb^9 cõſtat vniuerſum:
ſequiẽ ꝙ in vniuerſo ſit a caſu ordis bonũ:nõ eſt. n. poſſi-
bile ꝙ aliq̃ ꝑs vniuerſi oĩa ꝑticularia bona cõponat in
ordinẽ vniuerſi:ſꝫ ſola vl̃is totius cã vniuerſi q̃ de^9 eſt:
Li. 4. ca. 19. qui ꝑ ſuã volũtatẽ agit:vt infra oñdeẽ. Qꝛ aũt ordo vni-
uerſi ſit caſualis eſt impoſſi:qꝛ ſequereẽ ꝙ multo magis
alia poſteriora eẽnt caſu:relinquiẽ igiẽ ꝙ de^9 ẽt ſingula
5° bonoꝝ vult. ⸿ Adhuc. Bonũ itellectũ inquãtum hmõ eſt
Cap̃. 66. volitũ:ſed deus itelligit ẽt particularia bona:vt ſup̃ ꝓ-
batũ eſt:vult igiẽ etiã particularia bona. ⸿ Hoc ẽt au-
Auctas ſacre ſcripture. ctoritate ſcripture cõfirmaẽ:que Gene. j. ad ſingula opa
cõplacẽtiã diuine volũtatis oñdit dicens. Uidit de^9 lu.
ꝙ eẽt bona. ſilr̃ de alijs opib^9:⁊ poſtea de oĩbus ſil̃. Ui-
dit deus cuncta que fecerat ⁊ erant valde bona.
⸿ Qꝛ deus vult ẽt ea q̃ nõdũ ſunt. Cap̃. LXXX.

Idẽ in de ve- ri. q. 23. ar. 1. ad 9^m. SI autem velle eſt per cõparationeꝫ
volẽtis ad volitũ:forte ali-
Obiectio. cui põt videri ꝙ de^9 nõ velit niſi ea q̃ ſunt:
nã relatiua opꝫ ſil̃ eẽ:vt vno intereẽpto iteri-
In p̃ſitis ca. ad aliqd. 5° meta. tex. cõ. 120. miẽ alterũ:vt phs docet ſi igiẽ velle eſt per
cõparationeꝫ ad volitũ:nullus põt velle niſi ea q̃ ſunt.
⸿ Amp̃. Uolũtas di͞ ad volita ſic̃ ⁊ creatura ⁊ creator:
nõ aũt põt dici de^9 ẽt creator vel dñs vel pr̃:niſi eoꝝ q̃
ſunt:g̃ nõ põt dici velle:niſi ea q̃ ſunt. Ex h̃ aũt poſſꝫ vl-
teri^9 ꝯcludi:ſi diuinũ velle eſt inuariabile ſic̃ ⁊ ſuũ eẽ:⁊
nõ vult niſi ea q̃ actu ſunt:ꝙ nihil velit qd̃ nõ ſemꝑ ſit.
Rñſio quorũdam. ⸿ Dicũt ẽt ad h̃ qdã:ꝙ ea q̃ non ſunt in ſeipſis ſunt in
deo ⁊ in ei^9 itellũ:vñ nihil ꝓhibet ea q̃ nõ ſunt in ſeipſis
deũ velle:ſm ꝙ in eo ſũt. ⸿ Hoc aũt nõ videẽ ſufficiẽ-
Improbatio ter dictũ:nã id̃ ſm h̃ di͞ qlibꝫ volẽs aliqd velle:ꝙ volũ-
tas ſua refertur ad volitũ. ſi igitur diuina voluntas non
refertur ad volitum:quod non eſt niſi ſm ꝙ eſt in ipſo
vel in ei^9 itellũ:ſeq̃tur ꝙ de^9 nõ velit illud aliter:niſi qꝛ
vult illd̃ eẽ in ſe vel in ei^9 itellũ:hoc autem nõ itẽdũt lo-
Rñſio bona quẽtes:ſꝫ ꝙ de^9 hõ q̃ nõdũ ſunt:velit etiaꝫ eẽ in ſeipſis.
⸿ Rurſus. Si volũtas cõparaẽ ad rem volitã ꝑ ſuum
obiectũ:qd̃ eſt bonũ itellm̃:itellus autẽ nõ ſolũ itelligit
bonũ eẽ in ſe:ſed ẽt in ꝓpria nã:⁊ volũtas cõparabitur
ad volitũ nõ ſolum ſm ꝙ eſt in cognoſcẽte:ſed ẽt ſꝫ ꝙ
eſt in ſeipſo. ⸿ Dicamus igiẽ ꝙ cũ bonũ app̃hẽſuꝫ mo-
ueat volũtatẽ:opꝫ ꝙ ip̃m velle ſequaẽ cõditionẽ appre-
henſionis:ſicut ⁊ mot^9 alioꝝ mobiliũ ſequunẽ ꝯditiões
mouẽtis:qd̃ eſt cã mot^9:relatio aũt app̃hẽdentis ad ap-
p̃hẽſuꝫ eſt ꝯñs ad app̃hẽſionẽ ipſam:ꝑ hoc eñ refereẽ
app̃hẽdẽs ad app̃hẽſum ꝙ app̃hendit ip̃m:nõ autẽꝫ
ſolũ app̃hẽdẽs app̃hẽdit rẽ ſm ꝙ eſt in ipſo:ſꝫ ſꝫ ꝙ eſt
in ꝓpria nã:qꝛ nõ ſolũ cognoſcim^9 rẽ itelligi a nobis ꝙ
eſt eã eẽ in itellectu:ſꝫ eã eẽ vel fuiſſe vel futurã eẽ in ꝓ-
pria nã. lꝫ igiẽ nũc res illa nõ ſit niſi in cognoſcẽte:rela-
tio tñ ꝯñs app̃hẽſionẽ eſt ad eã:non put eſt in cog̃ſcẽte:
ſed put eſt ſm ꝓpriã nãꝫ qua app̃hẽdit app̃hẽdẽs. vo-
lũtatis igiẽ diuine relatio eſt ad rẽ nõ exñteꝫ ſm ꝙ eſt
in ꝓpria nã ſm aliqd̃ tp̃s:⁊ nõ ſolũ ſm ꝙ eſt in deo co-
gnoſcẽte:vult eni de^9 rẽ que nõ eſt nũc eẽ ſm aliqd̃ tem-
pus:⁊ nõ ſolũ vult ſm ꝙ ipſe eã itelligit:nec ẽ ſilẽ de re-
latione volẽtis ad volitũ ⁊ creãtis ad creatũ:⁊ facientis
ad factũ:aut dñi ad ſubiectã creaturã:naꝫ velle eſt actio in
volente manẽs:vnde nõ cõtingit intelligi aliqd ex̃ exi-
ſtens actu:ſed facere ⁊ creare ⁊ gub̃nare ſignificãt actio-
nem terminatam ad exteriorem effectum:ſine cui^9 exi-
ſtentia huiuſmodi actio non poteſt intelligi.
⸿ Qꝛ deus de neceſſitate vult ſuum eſſe ⁊ ſuam bonita-
tem. Cap̃. LXXXI.

Idẽ p^a q. 19. ar. 3. Iſta ꝯ° ꝓbat p EX his aũt que ſupra oſtẽſa ſunt:ſeqẽ
ꝙ deus de neceſſitate velit ſuũ
eſſe ⁊ ſuã bonitatẽ:nec poſſit ꝯtrariũ velle.
Cap̃. 75. Oſtẽſuꝫ eſt ſupra:ꝙ de^9 vult ſuũ eẽ ⁊ ſuam
bonitatẽ:vt p̃ncipale obiectũ qd̃ eſt ſibi rõ
volẽdi alia:in omni igiẽ volito ſuũ eſſe ⁊ ſuã bonitatem
vult:ſicut viſus in oĩ colore videt lumẽ:ipoſſibile eſt ãt
deũ nõ velle aliqd actu:eẽt eni volẽs in po^a tñ qd̃ eſt i-
2° poſſibile:cũ ſuũ velle ſit ſuũ eſſe:neceſſe igiẽ eſt ꝙ velit
ſuũ eẽ ⁊ ſuã bonitatẽ. ⸿ Itẽ. qlibꝫ volẽs de nẽcitate vult
ſuũ vltimũ finẽ:vt ex p̃dictis pꝫ:ſicut hõ de neceſſitate
Cap̃. 76. vult ſuã beatitudinẽ:nec põt velle miſeriã:ſꝫ de^9 vult ſe
3° eẽ ſicut vltimum finẽ:vt ex p̃dictis pꝫ:neceſſario igitur
vult ſe eẽ:nec põt velle ſe nõ eſſe. ⸿ Amp̃. In appetiti-
uis ⁊ in operatiuis finis h̃ mõ ſe hꝫ ſicut principium in-
demõſtrabile in ſpeculatiuis:ſicut eniꝫ ex principijs cõ-
cludunẽ in ſpeculatiuis ꝯcluſiões:ita in actiuis ⁊ appe-
titiuis rõ oĩum agẽdoꝝ ⁊ appetẽdoꝝ ex fine ſumiẽ:ſed
in ſpeculatiuis intellus de neceſſitate aſſentit p̃mis p̃nci-
pijs idemõſtrabilib^9:quoꝝ ꝯtrijs nullo mõ põt aſſenti-
re:g̃ volũtas neceſſario inheret fini vltimo vt nõ poſſit
4° ꝯtrũ velle:⁊ ſic ſi diuĩe volũtati nõ eſt alius finis q̃ ipe:
de neceſſitate vult ſe eẽ. ⸿ Adhuc. Oĩa inquãtũ ſũt aſſi-
milanẽ deo qui eſt p̃ ⁊ maxĩe ens:oĩa aũt inquantũ ſunt:
ſuo mõ nãliter diligũt ſuũ eẽ:multo igiẽ mag̃ de^9 ſuum
Cap̃. 13. eẽ diligit naturaliter:natura aũt eius eſt ꝑ ſe neceſſe eẽ:
5° vt ſup̃ ꝓbatũ eſt:de^9 igiẽ ex neceſſitate vult ſe eẽ. ⸿ P.
Cap̃. 29. Oĩs ꝑfectio ⁊ bonitas que in creaturis eſt deo conuenit
eſſentialr̃:vt ſupra ꝓbatũ eſt:diligere aũt deuꝫ eſt ſũma
Cap̃. 41. ꝑfectio rõnalis creature:cũ ꝑ hoc q̃dãmõ deo vniaẽ:g̃
in deo eẽntialr̃ ẽ:g̃ ex nẽcitate diligit ſe:⁊ ſic vult ſe eẽ.
⸿ Qꝛ de^9 nõ de nẽcitate vult alia a ſe. Cap̃. LXXXII.

Idẽ p^a q. 19. ar. 3. Iſta ꝯ^a ꝓbat p SI autem diuina volũtas eſt diuine
bonitatis ⁊ diuini eẽ ex ne-
ceſſitate:poſſet alicui videri ꝙ ẽt aliorũ ex
Cap̃. 76. neceſſitate eẽt:cũ oĩa alia velit volẽdo ſuaꝫ
bonitatẽ:vt. ſ. ꝓbatũ eſt. Sꝫ tñ recte ꝯſide-
rãtib^9 appet ꝙ nõ eſt alioꝝ ex nẽcitate:eſt eni alioꝝ vt
ordinatoꝝ ad finẽ ſue bonitatis:volũtas ãt nõ ex neceſ-
ſitate ferẽ in ea q̃ ſunt ad finẽ:ſi finis ſine his eſſe poſſit:
nõ eni hꝫ nẽcẽ medic^9 ex ſuppõne voluntatis quã hꝫ de
ſanãdo:illa medicamẽta adhibere īfirmo ſine qbus põt
nihilomin^9 īfirmũ ſanare:cum igiẽ diuina bonitas ſine
alijs eẽ poſſit:quinimo nec ꝑ alia ei aliqd accreſcat:nul-
la ineſt ei neceſſitas vt alia velit:ex hoc ꝙ vult ſuaꝫ bo-
2° nitatẽ. ⸿ Adhuc. Cũ bonũ itellectũ ſit ꝓpriũ obiectum
volũtatis

volũtatis cuiuſlibet ꝑ itellectũ ↄcepti pōt eē voluntas:
vbi ſaluaꝛ rō boni: vnde ꝗuis eē cuiuſlibet inquātū hꝫ
bonū ſit:nō eē aūt malū:ipm tn̄ nō eē alicui⁹ pōt cade/
re ſub volūtate rōne alicui⁹ boni adiūcti qḋ ſaluatur:lꝫ
nō ex neceſſitate:eſt eni bonū aliqḋ eſſe etiā alio nō exi/
ſtēte:ſolū igiꝛ illud bonū volūtas ſm̄ ſui rōnem nō pōt
velle nō eē;quo nō exiſtente tolliꝛ totaliter rō boni:tale
aūt nullū eſt ꝑter deū.pōt igiꝛ volūtas ſm̄ ſui rōnē vel/
le nō eē:quācūqꝫ rē ꝑter deū:ſꝫ in deo eſt volūtas ſꝫ to/
tā ſuā facultatē:oīa eniꝫ in ipſo ſunt vl̄r ꝑfecta:pōt igiꝛ
deus velle nō eē ꝗcūqꝫ rē aliā ꝑter ſe:nō igiꝛ de nec̄ita/
3° te vult eē alia a ſe.❡ Amp̄.De⁹ volēdo bonitatē ſuam
vult ēt alia a ſe:put bonitatē ei⁹ ꝑticipāt:cū aūt diūa bo
nitas ſit īfinita īfinitis modis ꝑticipabilis etiā aliꝫ mo/
dis ꝗꝫ ab his creaturis:q̄ nūc ſūt ꝑticipeꝛ.ſi igiꝛ ex h̄ ꝙ
vult bonitatē ſuā vellet de neceſſitate ea q̄ ipſaꝫ parti/
cipāt:ſeq̄reꝛ ꝙ vellet eē īfinitas creaturas infinitis mo/
dis ꝑticipātes ſuā bonitatē:qḋ pꝫ eſſe falſū:q2 ſi vellet
Lib°.4.ca. 19. eēnt:cū ſua volūtas ſit pn̄ᵐ eēndi reb⁹:vt infra oſtēdeꝛ:
nō igiꝛ ex neceſſitate vult ēt ea que nūc ſūt.❡ Itē.Sa/
4° piēns volūtas ex h̄ ꝙ eſt de cā eſt de effectu:g ex cā de
neceſſitate ſequiꝛ:ſtultū eni eēt velle ſolē exiſtē ſuꝑ ter/
rā ⁊ nō eē diei claritatē:ſed effectū qui nō ex nec̄itate ſe/
quiꝛ ex cā:nō eſt neceſſe aliquē velle ex h̄ ꝙ vult cām:a
deo aūt ꝓcedūt alia nō ex neceſſitate:vt ifra oñdeꝛ:non
5° igiꝛ neceſſe eſt ꝙ de⁹ alia velit ex h̄ ꝙ vult ſe.❡ Amp̄.
Res ꝓcedunt a deo ſicut artificiata ab artifice:vt infra
oſtēdeꝛ:ſed artifex ꝗuis velit ſe hr̄e artē:nō tn̄ ex neceſ
ſitate vult artificiata ꝓducere:g̊ nec de⁹ ex nec̄itate vult
Deū⁹ vig̊ᵐ memorie. alia a ſe eē.❡ Eſt g̊ ↄſiderādū:q̄re deus alia a ſe ex ne/
ceſſitate ſciat:nō aūt ex neceſſitate velit.Cū tn̄ ex hoc ꝙ
intelligit ⁊ vult ſe itelligat ⁊ velit alia.Hui⁹ aūt rō eſt:ꝙ
eni intellectus intelligat aliqḋ:ex hoc eſt:ꝙ itelligēs ſe
hꝫ quodāmō ex hoc:put aliqḋ actu itelligit:ꝙ eſt ei⁹ ſi/
militudo in itelligēte:ſed ꝙ volēs aliqḋ velit ex h̄ eſt:ꝙ
ad volitū aliquo mō ſe hꝫ:volumus eni aliqḋ:vel q2 eſt
finis:vel q2 ad finē ordinaꝛ.eē autē oīa in deo vt in eo i/
telligi poſſint ex neceſſitate req̄rit diuina ꝑfectio:non āt
diuina bonitas ex neceſſitate requirit alia eē:que in ſe/
ipſaꝫ ordinanꝛ vt in finem:⁊ ob hoc neceſſe eſt deū alia
ſcire:nō aūt velle:vn̄ nec oīa vult que ad bonitatē ipſi⁹
ordinem hr̄e poſſent:omnia autē ſcit que ad eſſentiā ei⁹
per quā intelligit qualēcunqꝫ ordinem habent.

❡ Rōnes ducētes ad icōueniēs:ſi de⁹ alia a ſe nō nec̄io
velit:⁊ ſolutio rōnū ꝑmiſſarum. Cap.LXXXIII.

Argumēta ſe/quūt cōtra veritatem. V Identur tamē ſequi incōueniētia:ſi
deus ea que vult nō ex ne
ceſſitate velit.Si eni dei volūtas reſpectu
p̄ aliquoꝝ volitoꝝ nō determineꝛ quātū ad
illa videꝛ ſe ad vtrūlibet hr̄e:oīs autē virt⁹
que eſt ad vtrūlibꝫ eſt quodāmō in potētia:nā ad vtrū/
libet ſpēs eſt poſſibilis ↄtingentis:erit eni dei voluntas
in potentia:nō igiꝛ erit dei ſubſtātia in qua nulla eſt po/
Cap.16. tentia:vt ſupra oſtēſum eſt.❡ Adhuc.Si ens in po⁹ in/
2° quātū hꝫ natū eſt moueri:q2 qḋ pōt eſſe:pōt nō eē:ſeq̄ꝛ
3° vlterius diuinā volūtatē eē variabilem.❡ P̄.Si nāle
eſt deo aliqḋ circa cauſata ſua velle neceſſariū eſt:ināle
aūt nihil in eo eē pōt:nō eni in ipſo pōt eſſe aliqḋ ꝑ acci/
4° dēs neqꝫ violētū:vt ſupra oñſum eſt.❡ Itē ſi qḋ eſt ad
Cap.19. vtrūlibet indifferēter ſe hr̄:nō magis in vnū q̄ꝫ in aliū
Cap.24. tēdit:niſi ab alio determineꝛ:opꝫ ꝙ de⁹ vel nihil eorum
velit:ad q̄ ad vtrūlibet ſe hꝫ:cui⁹ ↄtrariū ſuꝑ oſtēſuꝫ eſt:vł
ꝙ ab alio determineꝛ ad vnū:⁊ ſic erit aliqḋ eo ꝑus qḋ
Solutio. ipm determinet ad vnū.❡ Hoꝝ aūt nullū nec̄e eſt ſeq̄.
Ad vtrūlibet eni eē alicui virtuti poteſt ↄuenire dupl̄r.
Uno mō ex ꝑte ſui.Alio mō ex ꝑte ei⁹ ad qḋ dr̄.Ex ꝑte Diſtīctio bimēbris.
quidē ſui qn̄ nōdū eſt ↄſequuta ſuā ꝑfectionē:ꝑ quā ad
vnū determineꝛ:vn̄ hoc in iꝑfectionē virtutis redun/
dat:⁊ oñdiꝛ eē potētialitas in ipſa:ſicꝫ pꝫ in itellectu du/
bitātis:g nōdū aſſequut⁹ eſt pn̄ᵃ:ex qb⁹ ad alterū deter/
mineꝛ.Ex ꝑte aūt ei⁹ ad qḋ dr̄ iueniꝛ aliq̄ virt⁹ ad vtrū/
libet eē:qn̄ ꝑfecta opatio virtutis a neutro depēdet:ſed
tn̄ vtrūqꝫ eē pōt:ſicut aliq̄ ꝑ diuerſis iſtr̄is vti pōt eq̄/
liter ad idē op⁹ ꝑficiēdū:h̄ aūt ad iꝑfectionē virtutis
nō ꝑtinet:ſꝫ magis ad ei⁹ eminētiā inquātū vtrūlibꝫ op/
poſitoꝝ excedit:⁊ ob h̄ determineꝛ ad neutrū:ſed ad
vtrūlibet ſe hr̄:ſic āt eſt in diūa volūtate reſpcū alioꝝ
a ſe:nā finis ei⁹ a nullo alioꝝ depēdet:cū tn̄ ipa fini ſuo
perfectiſſime ſit vnita:nō igiꝛ opꝫ potētialitatē aliquā
in diuina volūtate ponere:ſil̄r aūt nec mutabilitatē.Si Op⁹ᵐ h⁹ colligiꝛ ꝑ° p.q. 19.ar.7.ad 2ᵐ.
eni in diūa volūtate nulla eſt potētialitas:nō eniꝫ ſic ex
neceſſitate alteꝝ oppoſitoꝝ preaccipit circa ſua cauſata
q̄ſi ↄſidereꝛ in po⁹ ad vtrūqꝫ:vt ꝑ ſit volēs po⁹ vtrūqꝫ:⁊ Sol . reſpcū cāuꝝ ſcdaꝝ de⁹ mutaꝛ:nō aūt reſpectu ſui.
poſtmodū volēs actu:ſꝫ ſemꝑ eſt volēs actu:g qḋ vult
nō ſolū circa ſe:ſꝫ ēt circa cauſata:ſꝫ q2 volitū nō habet
nec̄iū ordinē ad diūā bonitatē q̄ eſt ꝓpriū obtū diūe vo
lūtatis ꝑ modū quo nō nec̄ia ſꝫ poſſibilia enūtiabilia di/
cimus:cū nō eſt nec̄ius ordo ꝑdicati ad ſubtū:vn̄ cū dr̄.
deus vult h̄ cāuꝫ:manifeſtū eſt eē enūtiabile nō nec̄iū:
ſed poſſibile illo mō q̊ nō dr̄ aliqḋ poſſibile ſm̄ aliquā
poᵃᵐ:ſed qḋ nō neceſſe eſt eē nec ipoſē eſt eē:vt ph̄s tra
dit in.5.metaph̄.ſic triāgulū habere duo latera eq̄lia eſt Tex.c.17.
enūtiabile poſſibile:nō tn̄ ſm̄ aliquā poᵃᵐ:cū in mathe/
maticis non ſit po⁹ neqꝫ mot⁹.Excluſio igiꝛ neceſſitatis
ꝑdicte imutabilitatē diuine volūtati nō tollit:qḋ ēt ſcri/
ptura ſacra ꝓfiteꝛ primi Regū.15.Triūphator in iſrael
plenitudie nō flecteꝛ.❡ Oīs aūt diūa volūtas ad ſua Sol.2° obiectionis.
cauſata nō determinet:nō tn̄ opꝫ dicere ꝙ nihil eoꝝ ve/
lit:aut ꝙ ad volēdū ab aliq̄ exteriori determineꝛ:cū eni Sol.3° obiectionis.
bonū apꝓhēſum volūtatē ſicut ꝓpriū obiectū determi/
net:itell̄us aūt diuus nō ſit ex̄ne⁹ ab eius volūtate:cum
vtrūqꝫ ſit ſua eē̄ntia:ſi volūtas dei ad aliqḋ volēdū per
ſui intell̄us cognitionē determineꝛ:nō erit dterminatio
volūtatis diūe ꝑ aliqḋ ex̄neū facta:itell̄us eni diu⁹ non
ſolū apꝓhēdit diuinū eē qḋ eſt bonitas ei⁹:ſꝫ ēt alia bo/
na:vt ſuꝑ oñſuꝫ eſt:q̄ g dē apꝓhēdit vt ſilitudies q̄ſdaꝫ Cap.50.
diuine bonitatis ⁊ eē̄ntie nō vt ei⁹ pn̄ᵃ:⁊ ſic volūtas diui/
na in illa tēdit vt ſue bonitati ↄueniētia nō ad ſuā boni/
tatē nec̄ia.Sic aūt ⁊ nr̄a volūtate accidit ꝙ cū ad aliqḋ
inclinaꝛ q̄ſi neceſſariū ſimpl̄r vt ad finē q̄dā neceſſita/
te moueꝛ in illō:cū aūt tēdit in aliqḋ ſolū ꝑꝑ ↄueniētiaꝫ
quādā nō nec̄io in illō tēdit:vn̄ nec diūa volūtas tendit
in ſua cāta neceſſario.❡ Nec ēt opꝫ ꝑꝑ premiſſa innā/ Sol.4° obiectionis.
le aliqḋ in deo ponere:voluntas nāqꝫ ſua vno ⁊ eodem
actu vult ſe ⁊ alia:ſed habitudo ei⁹ ad ſe eſt nec̄ia ⁊ natu/
ralis:habitudo aūt eius ad alia eſt ſm̄ ↄueniētiā q̄daꝫ:
nō quidē neceſſaria ⁊ naturalis:neqꝫ violenta aut innatu/
ralis ſed voluntaria:qḋ autē volūtarium eſt:neqꝫ natu/
rale:neqꝫ violentum:neqꝫ neceſſe eſt eſſe.

❡ Qꝛ deus vult aliquid aliud a ſe neceſſitate conditiōis
vel ſuppoſitionis. Cap.LXXXIIII.

E Xhis aūt haberi pōt:ꝙ lꝫ deus circa Iſta 2° ꝓbat
cauſata nihil nec̄io velit abſo/
lute:vult tn̄ aliqḋ neceſſario ex ↄditione vł
ſuppōne.Oſtēſuꝫ eſt aūt diuinā volūtatēꝫ p̄
imutabilē eſſe:in q̄libet aūt imutabili ſi ſe/
mel eſt aliqḋ nō pōt poſtmodū nō ineſſe:h̄ eni moueri
dicim⁹:qḋ aliter ſe hꝫ nūc ⁊ ꝑus:ſi igiꝛ diuina voluntas
eſt imutabilis:poſito ꝙ aliqḋ velit:neceſſe eſt ex ſuppo/
ſitiōe eū h̄ velle.❡ Itē.Oē eternū eſt nec̄iū:deū autē 2°

velle aliqd cauſatũ eſſe eſt eternũ:ſicut enim eē ſuũ:ita ꝛ
velle eternitate mēſurat̃:eſt ergo neceſſariũ:ſꝫ nō abſo-
lute ↄſideratũ:qꝛ volũtas dei non hꝫ neceſſariã habitu-
3° dinē ad hͦ volitũ eſt ꝗ neceſſariũ ex ſuppoſitione. ¶ P.
Quicqd de⁹ potuit:pōt. virt⁹ eni eius nō minuit̃ ſic nec
ei⁹ eēntia:ſꝫ nō pōt nūc nō velle qđ ꝑponit̃ voluiſſe:qꝛ
nō pōt mutari ſua volũtas:ꝗ nũq̄ potuit nō velle qcqd
voluit. Igit̃ eſt neċiũ ex ſuppōne cũ voluiſſe qcqd vo-
luit ſicut ꝛ velle:neutrũ aũt neċiũ abſolute:ſed poſſibile
4° mō ꝑdicto. ¶ Amp. Quicũq; vult aliqd neċio:vult ea
que neċio reqrunt̃ ad illđ:niſi ſit ex pte eius defect⁹:vel
ꝑpter ignorantiam:vel qꝛ a recta electione eius qđ eſt
ad ſinē interdum abducit̃ per aliquã paſſionē ꝗ de deo
dici nō poſſunt:ſi igitur deus volēdo ſe vult aliqd aliud
a ſe:neceſſarium eſt eũ velle omne illđ qđ ad volitũ ab
eo de neceſſitate reqritur:ſicut neċiũ eſt deũ velle ani-
mã rōnalē eſſe:ſuppoſito ꝙ velit hominem eſſe.

¶ Qđ volũtas dei nō ē ipoſſibiliũ ſꝫ ſe. Cap. LXXXV.

Iſta ↄ° ꝓbat̃ ꝑ
Ex hoc igit̃ appꝫ ꝙ volũtas dei nō po
teſt eē eoꝝ ꝗ ſm ſe ſunt ipoſſia:
hꝫ eni ſũt ꝗ in ſeipſis repugnãtiam hñt vt
hoīeꝫ eē aſinũ:in ꝗ icludit̃ rōnale eē irrō-
nale. qđ aũt repugnat alicui:excludit aliquid
eoꝝ ꝗ ad ipſꝫ reqrunt̃:ſicut eē aſinũ excludit hoīs rōnē:
ſi igit̃ neceſſario vult ea ꝗ reqrunt̃ ad hͦ qđ ſupponitur
velle:ipoſſe eſt eũ velle ea ꝗ eis repugnant:ꝛ ſic ipoſſe eſt
2° eũ velle ea ꝗ ſunt ipoſſia ſimplr. ¶ Itē. Sicut ſup̃ oſtē-
Cap. 76. ſum eſt:de⁹ volēdo ſuum eē qđ eſt ſua bonitas:vult oīa
alia inquãtũ hñt ei⁹ ſiſitudinē:ſm hͦ autē ꝙ aliqd repu-
gnat rōni entis:inquãtũ hͦ:nō pōt in eo ſeruari ſiſitudo
pmi eē.ſ.diuini:qđ eſt fons eēndi:nō pōt igit̃ deus velle
aliqd qđ repugnat rōni entis inq̄tũ hꝫ:ſic aũt rōni ho-
minis inq̄tũ eſt hō repugnat eē irrōnale:ita rōni entis
inq̄tũ hꝫ repugnat ꝙ aliqd ſit ſiſ ens ꝛ non ens. nō pōt
igit̃ de⁹ velle:ꝙ affirmatio ꝛ negatio ſint ſiſ vere:hͦ aũt
includit̃ in oī ꝑ ſe ipoſſi:qđ ad ſeipſm repugnantiã hꝫ in-
quãtũ ↄdictionē iplicat:volũtas igit̃ dei nō pōt ꝑ ſe eſſe
3° impoſſibiliũ. ¶ Amp. Volũtas nō eſt niſi alicui⁹ boni itel-
lecti:illđ igit̃ qđ nō cadit in itellectu:nō pōt cadē in vo-
lũtate:ſed ea ꝗ ſũt ſm ſe ipoſſia nō cadũt in intellꝰ:cũ ſi-
biipſis repugnēt:niſi forte ꝑ errorē nō itelligētis rerum
ꝓprietatē:qđ de deo dici nō pōt:in diuinã ꝗ volũtatem
4° nō pñt cadere ꝗ ſm ſe ſunt ipoſſia. ¶ Adhuc. Scđm ꝙ
vnūqđq; ſe hꝫ ad eſſe:ita ſe hꝫ ad bonitatē:ſꝫ ipoſſia ſunt
ꝗ nō pñt eſſe:ꝗ nō poſſunt eē bona. ꝗ nec volita a deo ꝗ
non vult niſi ea que ſunt vel poſſunt eſſe bona.

¶ Qđ diuina volũtas nō tollit ↄtingētiã a reb⁹:neq; eis
neceſſitatem abſolutã imponit. Cap. LXXXVI.

Idē ꝑ° ꝑ.q. 19.ar.8. Iſta ↄclo ꝓ-batur.
Ex predictis aũt haberi pōt ꝙ di
uina volũtas ↄtigen
tiã nō tollit nec neċitatē abſolutã reb⁹ ipo-
ꝑ nit. Vult eni de⁹ oīa ꝗ reqrunt̃ ad rē:quã
vult:vt dcm̃ eſt:ſꝫ aliqb⁹ reb⁹ ſm modum
ſue nature cōpetit ꝙ ſint ↄtigētes nō neceſſarie:igit̃ vult
aliq̄s res eē ↄtigētes. efficacia aũt diuine voluntatis exi-
git:vt nō ſolũ ſit qđ deus vult:ſꝫ ēt vt hoc mō ſit:ſic de⁹
vult eē illud:nã ꝛ in agētib⁹ nãlib⁹ cũ virt⁹ agēs eſt fort:
aſſimilat ſibi ſuũ effectũ:nō ſolũ quãtũ ad ſpēm:ſed ēt
quãtũ ad accñtia:que ſunt qdã modi ipſi⁹ rei:igit̃ effica-
2° cia diuine volũtatis ↄtingētiã nō tollit. ¶ Amp. Prin-
cipalius vult de⁹ bonũ vniuerſitatis ſuoꝝ effectuum q̄
aliqđ bonũ pticulare:q̄to in illo cōpletior īuenit̃ ſue bo
nitatis ſiſitudo:cōpletio aũt vniuerſi exigit:vt ſint aliq̄
ↄtingētia:al's nō oēs gradus entiũ vniuerſo ↄtinerentur:
3° vult igit̃ de⁹ aliq̄ eē ↄtingētia. ¶ Adhuc. Vniuerſi bo-
nũ in quodã ordine ↄſiderat̃:vt pꝫ in. 12. meta. requirit Tex. c. 52.
autē ordo vniuerſi aliquas cauſas eē variabiles:cũ cor-
pora ſint de ꝑfectione vniuerſi:que non mouēt niſi mo-
ta:a cã aũt variabili effectus ↄtingētes ſequunt̃:nō eniꝫ
pōt eē effectus firmioris eē ꝙ ſua cã:vñ videmus q̄uis
cauſa remota ſit neceſſaria:ſi tñ cã ꝓxima ſit ↄtingens:
effectũ ↄtingētē eē:ſicut pꝫ in his ꝗ circa iferiora corpo-
ra accidũt:que qdē ↄtingētia ſunt ꝑꝑ cãruꝫ ꝓximaꝝ cō-
tingētiã:q̄uis cauſe remote que ſunt mot⁹ celeſtes ſint
ex neceſſitate:vult igit̃ deus aliqua ↄtingenter euenire.
¶ P. Neceſſitas ex ſuppōne in cã nō pōt ↄcludere ne- 4°
ceſſitatē abſolutã in effectu:deus aũt vult aliqd in crea-
tura nō neceſſitate abſoluta:ſed ſolũ neċitate que eſt ex
ſuppōne:vt ſupra oſtēſuꝫ eſt. ex volũtate igit̃ diuina nō Cap. 84.
pōt ↄcludi in reb⁹ creatis neceſſitas abſoluta:hec aũt ſo
la excludit contingētiã:nam etiã ↄtingentia ad vtrũlibꝫ
redduntur ex ſuppōne neceſſaria:ſicut ſortem moueri ſi
currit eſt neceſſarium:diuina ergo volũtas nō excludit
a rebus volitis contingentiam:non igit̃ ſequitur:ſi deus
vult aliqd ꝙ illud de neceſſitate eueniat:ſed qꝛ hec con-
ditionalis ſit vera ꝛ neceſſaria:ſi deus aliquid vult illud
erit cōſequens:tamē nō oportet eſſe neceſſarium.

¶ Qđ diuine volũtatis pōt rō aſſignari. Ca. LXXXVII.

Idē ꝑ° ꝑ.q. 19.ar.5. Iſta ↄ° ꝓbat̃ ꝑ
Colligere aũt ex ꝑdictis poſſumus:
ꝙ diuine voluntatis rō aſ-
ſignari pōt. Finis eni eſt ratio volendi ea ꝗ
ſunt ad finē:deus autē vult bonitateꝫ ſuam
tãq̄ finem:oīa aũt alia vult tãq̄ ea que ſũt
ad finem:ſua igitur bonitas eſt rō quare vult alia ꝗ ſũt
2° diuerſa ab ipſo. ¶ Rurſus. Bonũ pticulare ordinatur
ad bonũ totius ſicut ad finē:vt impfectũ ad ꝑfectuꝫ:ſic
autē cadũt aliqua ſub diuina voluntate:ſm ꝙ ſe hñt in
ordine boni:relinquit̃ igit̃ ꝙ bonuꝫ vniuerſi ſit rō:qua-
re deus vult vnũquodq; bonum particulare in vniuer-
3° ſo. ¶ Itē ſicut ſupra oſtēſum eſt:ſuppoſito ꝙ de⁹ aliqd Cap. 84.
velit:ſequit̃ ex neceſſitate ꝙ velit ea que ad illud requi-
runt̃:qđ aũt alijs neceſſitatē imponit:eſt rō quare illud
ſit. rō igitur quare deus vult ea que reqrunt̃ ad vnum-
quodq; eſt:vt ſit illud ad qđ requirit̃. Sic igitur ꝓcedere
poſſumus in aſſignãdo diuine volũtatis rōneꝫ:de⁹ vult
hoīem habere rationē ad hoc vt hō ſit:vult autē hoīem
eē ad hoc ꝙ cōpletio vniuerſi ſit:vult aũt bonũ vniuer
ſi eē ꝙ deceat bonitatē ipſius. ¶ Nō tñ predicta triplx Declaratio rōnum.
rō ſm eãdē habitudinē ꝓcedit:nã bonitas diuina neq;
depēdet a ꝑfectione vniuerſi:neq; ex ea aliqd ſibi accre-
ſcit:ꝑfectio aũt vniuerſi lꝫ ex aliqb⁹ particularibus bo-
nis ex neceſſitate depēdeat que ſunt eēntiales ptes vni-
uerſi:ex qbuſdã tñ non dependet ex neceſſitate:ſꝫ tñ ex
eis aliqua bonitas vel decor accreſcit vniuerſo:ſicut ex
his que ſunt ſolũ ad munimētuꝫ vel decorē aliarũ ptiũ
vniuerſi:particulare autē bonum depēdet ex neceſſita-
te ex his que abſolute ad ipſum requiruntur:lꝫ ꝛ hec ēt
habeãt quedam que ſunt ꝑpter melius ipſius:aliquãdo
igit̃ rō diuine volũtatis cōtinet ſolũ decētiã:aliquando Cor^m lrãr.
vtilitatē:aliquãdo aũt neceſſitatem:que eſt ex ſuppōne:
neceſſitatē autē abſolutã ſolum cũ vult ſeipſum.

¶ Qđ diuine volũtatis nihil pōt eē cã. Ca. LXXXVIII.

Idē ꝑ° ꝑ.q. 19.ar.5. ꝛ.q. 23.ar.5. In de veri. q.6.ar.2. Opp^m h⁹ vr hri ī tuaq. 23.ar.1.ad 3^m Sol. aliq̄ eſt cã reſpcũ voli tiõis ñ ipſi⁹ volũtatis.
Quãuis autem aliqua rō diuine volũ-
tatis aſſignari poſſit:nō tamē
ſequit̃:ꝙ voluntatis eius ſit aliqua cã. Vo-
lũtati eni cauſa volēdi eſt finis:finis autem
diuine volũtatis eſt ſua bonitas:ipſa igitur
eſt deo cauſa volēdi:que eſt etiã ipſum ſuũ velle:aliorũ
autē a deo volitoꝝ nullum eſt deo cauſa volēdi:ſꝫ vnũ
eoꝝ eſt alteri cã:vt ordinē habeat ad diuinã volũtateꝫ:

ꝛ ſic

⁊ ſic intelligit deus ꝑpter vnū eoꝝ aliud velle. pꝫ autē
ꝙ non opꝫ diſcurſum aliquē ponere in dei volūtate: naꝫ
Cap.58. vbi eſt vnus actus nō cōſideratur diſcurſus: vt ſupra cir/
ca intellectū oſtēſum eſt: deus autē vno actu vult ſuam
Error quorū/dam. bonitatem ⁊ oīa alia: cū ſua actio ſit ſua eſſentia. ¶ Per
ꝑdicta aūt excludit error quorūdā dicētiū oīa ꝓcedere
a deo ſm ſimplicem voluntatem: vt de nullo oporteat
rōnem reddere: niſi qꝛ deus vult. Qḋ etiam diuine ſcri/
Auctoꝛ ſacre ſcripture. pture cōtrariatur que deū perhibet ſm ordinē ſapie ſue
oīa feciſſe: ſm illud ps. Oīa in ſapiētia feciſti. Et Eccl. j.
di. ꝙ deus effudit ſapiētiā ſuam ſuper oīa opera ſua.

¶ Qꝛ in deo eſt liberum arbitrium. Cap. LXXXIX.

Idē p. tho. j. q. 19. ar. 10. Idē p. ſcrip. di. 25. Idē de v. q. 24. Iſta 2ª ꝓbat p

Ex predictis autem oſtēdi pōt ꝙ in deo liberum arbi/
triū inuenitur. Nā liberū arbitriū dr̄ reſpe/
ctu eoꝝ q̄ nō neceſſitate qs vult ſed ꝓpria
ſpōte: vñ in nobis liberū arbitriū eſt reſpe/
ctu eius ꝙ volumus currere vel ambulare: deus autem
Cap. 28. alia a ſe nō ex neceſſitate vult: vt ſupra oſtenſuꝫ eſt: deo
igitur liberū arbitriū hr̄e cōpetit. ¶ Adhuc. Volūtas di/
2º uina in his ad que nō ſm nām ſuā determinat inclinat
Cap. 8. quodāmō ꝑ ſuū intellectū: vt ſupra oñſuꝫ eſt: ſed ex hoc
hō dr̄ pre ceteris aīalibꝰ liberū arbitriū hr̄e: qꝛ ad volē/
dum iudicio rōnis inclinat nō ipetu nature ſicut bruta:
3º ergo in deo eſt liberū arbitrium. ¶ Itē. ſm phm in. 3.
Cap. 7. ethi. volūtas eſt finis: electio aūt eoꝝ que ad finē ſunt.
cū igit deꝰ ſeipm tāq̄ finē velit: ⁊ nō ſicut q̄ ad finē ſūt:
alia vo ſic que ad finē ſunt: ſequit ꝙ reſpectu ſui habeat
volūtatē tm̄: reſpectu āt alioꝝ electionē: electio autem
ſemꝑ ꝑ liberū arbitriū fit: deo igitur liberū arbitrium cō
4º petit. ¶ P. Hō ꝑ hoc ꝙ hꝫ liberū arbitriuꝫ dr̄ ſuorum
actuū dñs: hoc aūt maxime cōpetit ꝑmo agenti: cuiꝰ actꝰ
ab alio non dependet: ipſe igitur deus liberū arbitrium
habet. Hoc etiā ex ipſa nois rōne haberi pōt: nā liberū
arbitriū eſt: qḋ ſui cā eſt: vt pꝫ per phm in ꝑn. meta. hoc
autē nulli magis cōpetit q̄ ꝑme cauſe que deus eſt.

¶ Qꝛ in deo nō ſunt paſſiones affectuum. Cap. XC.

Iſta 2ª ꝓbat p

Ex premiſſis autē ſciri pōt ꝙ paſ
ſiones affectuuꝫ in
1ª affectio. deo nō ſunt. Scōm enī itellectiuā affectio/
nē nō eſt aliqua paſſio: ſed ſolū ſm ſenſiti/
Tex. c. 18. uā: vt probat in 7º phyſico. Nulla aūt talis
affectio in deo eſſe pōt cuꝫ deſit ſibi ſenſitiua cognitio:
vt per ſupͣ dicta eſt manifeſtū: relinquit igitur ꝙ in deo
2º nō ſit affectiua paſſio. ¶ P. Omnis affectiua paſſio hꝫ
aliquam trāſmutationē corporalē ſic puta ſm ꝯſtrictio/
nem vel dilatationē cordis aut ſm aliqḋ hmōi quoꝝ nul/
lū in deo poſſibile eſt accidere: eo ꝙ nō ſit corpus neqꝫ
Cap. 20. virtus in corpore: vt ſupra oñſum eſt: nō eſt igitur in ipſo
3º affectiua paſſio. ¶ Item. In oī affectiua paſſiōe patiēs
aliqualr̄ trahit extra ſuam cōditionē eſſentialē vel cō/
nālem diſpōnē: cuius ſignuꝫ eſt: ꝙ hmōi paſſiones ſi inten/
dant: aīalibꝰ inferūt mortē: ſed nō eſt poſſibile deuꝫ ex
Cap. 13. ſuā nālem ꝯditionē aliqualr̄ trahi: cū ſit oīno immutabi/
lis: vt ſupra oſtēſuꝫ eſt: pꝫ igitur ꝙ hmōi paſſiōes in deo eſſe
4º nō poſſunt. ¶ Amp. Omnis affectio que eſt ſm paſſio/
nem determinate in vnum fert ſm modū ⁊ menſuram
paſſionis: paſſio enī impetū hꝫ ad aliquid vnuꝫ ſicut ⁊
natura: ⁊ ꝑpter hoc rōne opꝫ eam reprimi ⁊ regulari: di/
uina autē volūtas nō determinat ſm eē ad vnuꝫ in his
que creata ſunt niſi ex ordine ſue ſapiētie: vt ſupra oſtē/
ſum eſt: nō eſt igitur in ipſo paſſio ſm affectionē aliquā.
5º ¶ Adhuc. Omnis paſſio eſt alicuius in potētia exiſten/
tis: deus aūt eſt oīno liber a potentia: cū ſit actus purus:
eſt igitur agēs tm̄: ⁊ nullo mō aliqua paſſio in ipſo locum
hꝫ: ſic igitur omnis paſſio ⁊ nomine ⁊ genere a deo re/
mouet: quedā autē paſſiones remouent a deo non ſolū
rōne ſui generis: ſed etiā rōne ſue ſpēi. omnis enī paſſio
ex obiecto ſpēm recipit: cuius igitur obiectū oīno deo eſt
incōpetens talis paſſio a deo remouet etiā ſm rōnē ꝓ/
prie ſpeciei: talis aūt eſt triſtitia ⁊ dolor: nā eius obiectū
eſt malū iam inherēs: ſicut gaudij obiectū eſt bonū pre/
ſens ⁊ habitū: triſtitia igitur ⁊ dolor ex ipſa ſui ratione in
deo eē nō pnt. ¶ Adhuc. Rō obiecti alicuius paſſiōis 6º
nō ſolum ſumitur ex bono ⁊ malo: ſed etiā ex hoc ꝙ aliq̄/
liter quis ſe hꝫ ad alterū hoꝝ: ſic enī ſpes ⁊ gaudiū diffe
rūt. ſi igitur modus ipſe ſe habēdi ad obiectū qui in rōne
paſſionis includit: deo nō competit: nec ipſa paſſio deo
ꝯuenire pōt etiaꝫ ex rōne ꝓprie ſpēi: ſpēs aūt q̄uis ha/
beat obiectū bonū: non tñ bonū obtētū ſed obtinendū:
qḋ qdem deo nō pōt cōpetere rōne ſue ꝑfectionis: que
tāta eſt: ꝙ ei additio fieri nō pōt: ſpes igitur in deo eē non
pōt etiā rōne ſue ſpēi: ⁊ ſilr̄ neqꝫ deſideriū alicuius non
habiti. ¶ Amp. Sicut diuina ꝑfectio ipedit poͣm addi/ 7º
tionis alicuius boni obtinēdi a deo: ita ⁊ multo ampliꝰ
excludit potētiā ad malū: timor aūt reſpicit malum qḋ
pōt iminere ſicut ſpes bonū obtinendū. duplici g̊ rōne
ſue ſpēi timor a deo excluditur: ⁊ qꝛ nō eſt niſi exiſtētis
in potentia: ⁊ qꝛ hꝫ obiectū malū qḋ pōt ineſſe. ¶ Itē. 8º
Penitētia mutationē affectus importat: igitur ⁊ rō peni/ Rō pnie deo
tentie deo repugnat: nō ſolum qꝛ ſpēs triſtitie eſt: ſed ⁊ repugnat.
qꝛ mutationē voluntatis importat. ¶ P. Abſqꝫ errore 9º
cognitiue virtutis eē nō pōt: vt illud qḋ eſt bonū appre
hēdatur vt malū. nec eſt niſi in particularibus bonis: vt
alterius malū poſſit bonū exiſtere alteri in qbus corru/
ptio vnius eſt gñatio alterius: vlī aūt bono ex nullo bo/
no particulari deperit aliqḋ: ſed per vnūquodqꝫ replen
tatur: deus aūt eſt vniuſe bonū cuius ſilitudinē partici/
pādo oīa dicūtur bona: nullius igitur malū ſibi pōt eē bo/
num: nec pōt eſſe etiā vt id qḋ eſt ſimplr̄ bonū: ⁊ nō eſt
ſibi malū apphendat vt malū: qꝛ ſua ſcia eſt abſqꝫ erro/
re: vt ſupra oſtēſum eſt. inuidiaꝫ igitur in deo impoſſibile Cap. 72.
eſt eē etiā ſm ſue ſpēi rōnem: nō ſolum qꝛ inuidia ſpēs
triſtitie eſt: ſed etiā qꝛ triſtat de bono alterius: ⁊ ſic acci/
pit bonū alterius tāq̄ ſibi malū. ¶ Adhuc. Eiuſdeꝫ ra/ 10º
tionis eſt triſtari de bono ⁊ appetere malū: nā ꝑmuꝫ eſt
ex hoc ꝙ bonū eſtimatur malū. 2ᵐ vo eſt ex hoc ꝙ ma
lum eſtimat bonum. ira autē eſt appetitus mali alteriꝰ
ad vindictā: ira igitur a deo longe eſt ſm rōnē ſue ſpēi: nō
ſolum qꝛ effectus triſtitie eſt: ſed etiā qꝛ eſt appetitꝰ vin
dicte ꝑpter triſtitiam ex iniuria illata conceptaꝫ. Rur/
ſus quecūqꝫ alie paſſiones harū ſpērum ſunt: vel ab eis
cauſantur: pari ratione a deo excluduntur.

¶ Qꝛ in deo ſit delectatio ⁊ gaudium: non tamen repu/
gnant diuine perfectioni. Cap. XCI.

Nunc autem quedā paſſiones que Iſta 2ª ꝓbat p
iꝫ deo nō ꝯueniāt hꝫ
ꝙ paſſiones: nihil tamē ex rōne ſue ſpeciei
importāt repugnans diuine ꝑfectioni: haꝝ
autem eſt gaudiū ⁊ delectatio: eſt eniꝫ gau/
dium ꝑſentis boni: neqꝫ igitur rōne obiecti qḋ eſt bonuꝫ
neqꝫ rōne modi ſe habendi ad obiectum: qḋ eſt actu ha/
biti: gaudium ſm ſue ſpeciei rōnem diuine perfectioni
repugnat. ex hoc autē manifeſtū eſt: ꝙ gaudium vel de/
lectatio proprie in deo ſit: ſicut enī bonum ⁊ malum ap/
prehēſum ſunt obiectuꝫ appetitus ſenſibilis: ita ⁊ appe/
titus intellectiui: vtriuſqꝫ enī eſt proſequi bonuꝫ: ⁊ fuge/
re malum: vel ſm veritatē: vel ſm eſtimationeꝫ: niſi ꝙ
obiectum intellectiui appetitus eſt cōius q̄ ſenſitiui: qa
intellectiuus appetitus reſpicit bonuꝫ vel malū ſimpli/

citer: appetitus autẽ ſenſitiuus boni vel malũ ſm ſenſum: ſicut etiã ⁊ intellectus obiectũ eſt cõis q̃ ſenſus: ſed operationes appetitus ſpẽm ex obiectis ſortiuntur: inueniunt igitur in appetitu intellectiuo: qui eſt voluntas: ſimiles operationes ſm rõnem ſpẽi operationibus appetitus ſenſitiui in hoc differẽtes: q in appetitu ſenſitiuo ſunt paſſiones pp colligationẽ eius ad organũ corporale: in intellectiuo aũt ſunt operationes ſimplices: ſicut eni per paſſionẽ timoris que eſt in appetitu ſenſitiuo refugit quis malum futurũ: ita ſine paſſione intellectiu⁹ appetitus idez operat: cum igitur gaudiũ ⁊ delectatio deo non repugnent ſm ſuam ſpẽm: ſed ſolum inquãtũ paſſiones ſunt: in voluntate autẽ ſunt ſm ſuaʒ ſpẽm: nõ aũt vt paſſiones: relinquit q etiam diuine volũtati nõ de

2° ſint. ⁋ Itẽ. Gaudiũ ⁊ delectatio eſt quedam quietatio voluntatis in ſuo volito: deus autẽ in ſeipſo qui eſt principale ſuum volitũ maxime quietatur: vtpote oẽm ſufficientiam in ſe habẽs: ipſe igitur per ſuam volũtatez in

3° ſe maxime gaudet ⁊ delectat. ⁋ P̃. Delectatio eſt q̃dã

Cap. 4. operationis perfectio: vt pʒ per phm. 10. ethicoꝝ. perficit eni operationem ſicut pulchritudo iuuẽtutez: ſed de⁹ perfectiſſimã operationẽ habet in intelligẽdo: vt pʒ ex predictis: ſi igitur noſtrũ intelligere ꝓpter ſuam operationẽ eſt delectabile: diuinũ intelligere erit ſibi delecta

4° biliſſimum. ⁋ Amp̃. Unũqdq; nãliter in ſuo ſimili gaudet quaſi in cõuenienti per accñs inquãtum eſt impeditiuum ꝓprie vtilitatis: ſicut figuli adinuicẽ corrixant ꝓ eo q vnus impedit lucrũ alterius: omne autẽ bonuʒ eſt

Cap. 68. diuine bonitatis ſimilitudo: vt ex ſupra dictis pʒ: nec ex aliquo bono ſibi aliqd deperit: relinquit igit q deus de omni bono gaudet: eſt igit in eo ꝓprie gaudiũ ⁊ delecta

Gaudiũ ⁊ delectatio dif. tio. ⁋ Differũt autẽ gaudium ⁊ delectatio rõne: naʒ delectatio ꝓuenit ex bono realiter cõiuncto: gaudiũ autez hoc nõ requirit: ſed ſola quietatio voluntatis ſufficit ad gaudij rõnem: vñ delectatio eſt ſolum de ꝯiũcto bono ſi ꝓprie ſumat: gaudiũ aũt de exteriori. Ex quo pʒ q de⁹ ꝓprie in ſeipſo delectat: gaudet aũt in ſe ⁊ in alijs.

⁋ Qꝛ in deo ſit amor. Cap. XCII.

Idẽ p⁹ p. q. 20. ar. 1. Iſta 2° ꝓbat̃ p̃ Cap. 77.

Similiter autẽ opʒ ⁊ amorez in deo eẽ ſm actuʒ volũtatis eius. Hoc eni eſt ꝓprie de rõne amoris q amãs bonũ amati velit: deus aũt vult bonũ ſuuʒ ⁊ alioꝝ: vt ex dictis pʒ: ſm hoc igit de⁹ ⁊ ſe

2° ⁊ alia amat. ⁋ Adhuc. Ad veritatẽ amoris requirit q

Amor 2°. bonũ alicuius ꝓut eſt ei⁹ velit: cuius eni bonum aliquis vult ſolũ ꝓut in alterius bonũ cedit: per accñs amat: ſicut qui vult vinũ ꝯſeruari vt illud bibat: aut hoiez vt ſibi ſit vtilis aut delectabilis: per accñs amat vinum aut hoiem per ſe aut ꝓ ſeipm: ſed deus vult bonuʒ vniuſcuiuſq; ſm q eſt eius: vult eni vnũquodq; eẽ ſm q in ſe bonũ eſt: lʒ ẽt vnũ ordinet in bonũ alterius: deus igitur

3° amat vere ⁊ ſe ⁊ alia. ⁋ Amp̃. Cum vnũquodq; nãliter velit ⁊ appetat ſuo mõ ꝓpriũ bonum ſi hoc habʒ amoris rõ q amãs velit aut appetat bonũ amati: ꝯſequens eſt q amans ⁊ amatũ ſe habeãt ſicut ad id qd eſt cuʒ eo aliquo modo vnũ: ex quo videt ꝓpria rõ amoris conſiſtere in hoc q affect⁹ vnius tendat in alterũ ſicut in vnũ cũ ipſo aliquo mõ. ꝓpter qd a Dio. dĩ. q amor eſt vnitiua virtus. quãto g̃ id vnde amãs eſt vnũ cum amato eſt maius: tãto eſt amor intẽſior. magis eni amamus quos nobis vnit gñationis origo: aut ꝯuerſatiõis vſus: aut aliquid hmõi: q̃ eos quos nobis ſolũ vnit humane nature ſocietas. Et rurſus: quanto id ex quo eſt vnio eſt mag̃ intimũ vel vnitũ amanti: tãto amor ſit firmior: vñ interdũ amor qui eſt ex aliqua paſſione ſit intẽſior amore qui eſt ex nãli origine vel ex aliquo habitu: ſed facilius tranſit: id autẽ vnde omnia deo vniũtur. ſ. ei⁹ bonitas q̃ omnia imitant eſt maximũ ⁊ intimũ deo cuʒ ipſe ſit ſua bonitas: eſt igit in deo amor nõ ſolum verus ſed etiã perfe

ctiſſimus ⁊ firmiſſim⁹. ⁋ Itẽ. Amor ex pte obiecti nõ 4° importat aliqd repugnãs deo cũ ſit boni: nec ex mõ ſe habẽdi ad obiectũ: nã amor eſt alicuius rei nõ min⁹ cuʒ habet ſed magis: qꝛ bonũ aliqd ſit nobis affinius cũ habet: vñ ⁊ motus ad finẽ in rebus nãlibus ex ꝓpinquitate finis intẽdit: q̃nq; autẽ ꝯtrariũ per accñs accidit: vtpote quãdo in amato experimur aliqd qd repugnat amori: tũc eni minus amat qñ habet: nõ g̃ amor repugnat di

uine perfectioni ſm rõnẽ ſue ſpẽi: eſt igit in deo. ⁋ P̃. 5° Amoris eſt adinuicẽ mouere: vt Dion. dicit. cũ eni propter ſilitudinẽ vel ꝯueniẽtiã amãtis ⁊ amati effect⁹ amãtis ſit quodãmõ vnitus amato tẽdit appetitus in perfectionẽ vnionis. ſ. vt vnio que iam inchoata eſt in affectu cõpleat in actu: vñ ⁊ amicoꝝ ꝓpriuʒ eſt mutua p̃ſentia ⁊ ꝯuictu ⁊ allocutionib⁹ gaudere: deus autez mouet oĩa alia ad vnionẽ: inquãtuʒ eni dat eẽ ⁊ alias perfectiones: vnit ea ſibi per modũ quo poſſibile eſt deus: igit ⁊ ſe et

alia amat. ⁋ Adhuc. Oĩs affectionis p̃n⁹ eſt amor: gau 6° diũ eni ⁊ deſideriũ nõ eſt niſi amati boni: timor ẽt ⁊ triſtitia nõ eſt niſi de malo qd cõtrariatur bono amato: ex his autẽ oẽs alie affectiões oriunt: ſed in deo eſt gaudiũ

⁊ delectatio: vt ſup̃ oſtẽſuʒ eſt: g̃ in deo eſt amor. ⁋ Poſ Cap. 81.

ſet aũt alicui videri q deus nõ magis hoc q̃ illõ amet: ſi eni intẽſio ⁊ remiſſio nature mutabilis ꝓprie eſt: deo Obiectio ꝯ p̃

cõpetere nõ põt: a quo oĩs mutabilitas ꝓcul ẽ. ⁋ Rur dicta.

ſus. Nullũ alioꝝ que de deo dicunt ꝑ modũ opationis 7° ſm magis ⁊ minus de ipſo dĩr: neq; eni magis aliqd alio cognoſcit: neq; magis de hoc q̃ de illo gaudet. ⁋ Sciẽdũ itaq; q cũ alie opõnes aĩe ſint circa vnũ ſoluʒ obiectũ: ſolus amor ad duo obiecta ferri videt. ⁋ Per hoc n. q intelligimus vel gaudem⁹ ad aliqd obiectũ aliqualr nos hẽre opʒ: amor eni aliquid alicui vult: hoc eniʒ amare dicimur cui aliqd bonũ volumus ſm modũ p̃dictũ: vnde ⁊ ea que ꝯcupiſcimus ſimplr qdẽ ⁊ ꝓprie deſiderare dicimur: nõ aũt amare ſed potius nos ipſos qb⁹ ea ꝯcupiſcimus: ⁊ ex hoc ipſa per accidẽs nõ ꝓprie dicimur amare. alie igit opõnes ſiue actiones vigorẽ ſm magis ⁊ minus dicunt habere qd in deo accidere nõ põt: nam vigor actionis ſm virtutẽ qua agit mẽſurat: oĩs aũt di

uina actio vnius ⁊ eiuſdẽ virtutis eſt. ⁋ Amor autẽ ſm Diſtinctio

magis ⁊ minus dupl'r põt dici. Uno quidẽ mõ ex bono bimemb.

qd alicui volumus ſm q illud magis diligere dicimur cui volumus maius bonũ. Alio modo ex vigore actiõis ſm q dicimur illũ magis diligere: cui etſi non mai⁹ bonũ: equale tñ bonũ feruẽtius ⁊ efficacius volumus. p̃mo igit qdẽ mõ nihil ꝓhibet dici: q deus aliqd alio magis

diligat ſm q ei maius vult bonũ. ſcdo aũt mõ dici nõ Cor^m iſert.

põt eadẽ rõne que de alijs dicta eſt. Patet igit ex predictis q de nr̃is affectionib⁹ nulla eſt que in deo põt ꝓprie

eẽ niſi gaudiũ ⁊ amor: q̃uis etiã hec in eo nõ ſm paſſio Proba⁹. ſu

nem ſicut in nobis ſint. ⁋ Qꝛ aũt in deo ſit gaudiũ vel pioris capli.

delectatio auctoritate ſacre ſcripture cõfirmat. Dicitur Auctas ſacre

eni in pſ. Delectationes in dextera tua vſq; in finem. Et ſcripture.

ꝓuer. 10. Delectabar per ſingulos dies ludẽs corã eo. dicit diña ſapiẽtia: q̃ deus eſt: vt oſtenſuʒ eſt. Luc. 15. Gau

diũ eſt in celo ſup vno peccatore pniaʒ agẽte. Phs etiã Cap̃ vltio.

dicit in. 8. ethicoꝝ. q deus ſemꝑ gaudet vna ⁊ ſimplici delectatione. Amorem etiam dei ſcriptura cõmemorat Deut. 33. Dilexit pplos. Hiere. 31. In charitate ꝑpetua dilexi te. Jo. 16. Ipſe eni pater amat vos. Phi ẽt qdam poſuerũt rerũ p̃n⁹ dei amorem: cui ꝯſonat Diony. 4 huʒ 4. ca.

4.ca.de diui.no.dicẽtis ꝙ diuinus amor nõ permiſit ipm ſine germine eẽ. ¶ Sciẽdũ tñ etiã alias pfectiões q̃ ſʒ ſpẽm ſuã diuine perfectioni repugnant in ſacra ſcriptura de deo dici:nõ qdẽ ꝓprie:vt pbatũ eſt:ſed metaphorice ꝓꝑ ſilitudinem vel effectuũ vel alicuius affectionis precedẽtis.dico aũt effectuũ:qꝛ interdũ voluntas ex ſapientie ordine in illũ effectũ tendit in quẽ aliqs ex paſſione defectiua inclinat. Judex enĩ ex iuſtitia punit ſic ⁊ iratus ex ira.deus enĩ aliqñ dicit iratus inquãtum ex ordine ſue ſapiẽtie aliquẽ vult punire:ſm illud p̃s. Cuʒ exarſerit in breui ira eius. Miſericors vo dĩ inquãtum ex ſua beniuolẽtia miſerias hoium tollit:ſicut ⁊ nos ꝓꝑ miſericordie paſſionẽ facimus idẽ. Uñ in p̃s. Miſerator ⁊ miſericors dñs patiens ⁊ multũ miſericors. Penitẽs etiã interdũ dĩ inquãtũ ſm eternũ ⁊ imutabilẽ puidentie ſue ordinẽ facit q̃ prius deſtruxerat:vel deſtruit que prius fecit:ſicut ⁊ penitẽtis moti facere inueniuntur. Uñ Gen.6. Penitet me feciſſe hoiẽ. Qꝛ aũt h ꝓprie intelligi non poſſit:pʒ ꝑ h qḋ habet p̃ Reg.15. Triũphator in iſrael nõ parcet neqʒ penitudie flectet. dico aũt ꝑ ſilitudinẽ p̃cedẽtis affectionis:nã amor ⁊ gaudiũ que in deo ꝓprie ſunt:p̃ncipia ſunt oium affectionũ:amor qdẽ per modũ principij mouentis:gaudiũ vo ꝑ modũ finis: vnde ⁊ irati punientes gaudẽt q̃ſi finẽ aſſecuti. dĩ igitur deus triſtari inquãtũ accidũt aliqua cõtraria his q̃ ipſe amat ⁊ approbat ſicut ⁊ in nobis triſtitia de his que nobis nolẽtibus acciderũt:⁊ hoc pʒ Jſa.59. Uidit deus et malum apparuit in oculis eius:qꝛ nõ eſt iudiciũ ⁊ quia nõ eſt vir.⁊ aporiat' eſt:qꝛ nõ eſt qui occurrat. Ex predictis aũt excluditur error quorũdam iudeoꝝ attribuentium deo iram:triſtitiã:penitẽtiã:⁊ omnes hꝯ paſſiones ſm proprietatem:non diſtinguentes quid in ſcripturis ſacris proprie ⁊ metaphorice dicatur.

Quõ ira ⁊c. paſſiões que deo repugnãt in ipo ponãt

Aliq̃ dicunt de deo 2°.

Excludit errorem iudeoꝝ.

¶ Qꝛ in deo ponantur eſſe virtutes. Cap.XCIII.

Idẽ q̃libeto 4.q.1.ar.1. Iſta ꝯ° pbat p̃

Virt' in deo ſũt põn.

Onſequens eſt autẽ ex dictis oſtẽdere quõ virtutes in deo ponere opʒ:opʒ enĩ ſicut eẽ ei' eſt vniuerſaliter perfectũ oim entiũ perfectiones in ſe quodãmõ cõprehendẽs:ita ⁊ bonitatem eius oium bonitates in ſe quodãmodo cõprehẽdẽ. virtus autẽ eſt bonitas quedã virtuoſi:nãqʒ ſm eam dĩ bonus:⁊ opus eius bonũ:opʒ ergo bonitatem diuinaʒ oẽs virtutes ſuo modo cõtinere:vnde nulla earuʒ ſm habitũ in deo dicit ſicut in nobis:deo enĩ nõ ꝯuenit bonũ eẽ per aliqd aliud ſuperadditũ ei:ſed ꝑ eſſentiã ſuã cuʒ ſit oino ſimplex:nec etiã per aliquid ſue eſſentie additum agit:cũ ſua actio ſit ſuũ eẽ:vt oſtẽſum eſt:nõ eſt igit virtus in deo aliqs habitus ſed ſua eẽntia. Cap.46, Cap.74.

2° ¶ Itẽ. Habitus imꝑfectus actus eſt q̃ſi medius inter po^tiam ⁊ actũ:vnde ⁊ hñtes habitũ dormiẽtibus cõparant:in deo autem eſt actus ꝑfectiſſimus:actus igit in eo nõ eſt ſicut habit' vt ſcia:ſed ſicut ꝯſiderare qḋ eſt actus vltimus ⁊ ꝑfectus.

3° ¶ Adhuc. Habitus potẽtie alicui' ꝑfectiuus eſt:in deo autẽ nihil eſt ſm po^tiam ſed ſolũ ſm actũ:in eo igit habitus eẽ non põt.

4° ¶ P̃. Habitus de genere accñtis eſt:qḋ in deo oino nõ eſt:vt ſupra oſtẽſum eſt:igit nec virt' aliqua in deo ſm habitũ dĩ:ſed ſolũ ſm eſſentiam:cuʒ aũt virtutes humane ſint qbus humana vita dirigitur. Humana aũt vita eſt duplex:ꝯtẽplatiua ⁊ actiua:que qdeʒ ad actiuam vitã pertinent virtutes ꝓut hanc vitã perficiũt deo cõpetere nõ poſſunt:vita enĩ actiua hoĩs in vſu corporalium bonoꝝ cõſiſtit:vñ ⁊ virtutes actiuã vitaʒ dirigunt qbus his bonis recte vtimur:hꝯ aũt deo cõuenire nõ poſſunt:igit nec hꝯ virtutes prout hanc vitã dirigunt. Cap.24.

Vita hũana eſt duplex.

5° ¶ Adhuc. Hꝯ virtutes mores hoium ſm politicam ꝯuerſationeʒ perficiunt:vnde illis qui politica cõuerſatione nõ vtuntur conuenire nõ multũ videntur:multo igit minus deo cõuenire poſſunt:cuius cõuerſatio et vita lõge eſt a modo humane vite. Harum etiã virtutũ que circa actiuã vitam ſunt:quedaʒ circa paſſiones nos dirigũt quas in deo ponere nõ poſſumus. virtutes eniʒ que circa paſſiones ſunt:ex ipſis paſſionib' ſpẽm ſortiũtur ſicut ex ꝓprijs obiectis:vnde ⁊ tẽperantia a fortitudine differt inquãtũ hec circa concupiſcibilia eſt:illa vo circa timores ⁊ audacias:in deo autẽ paſſiones nõ ſunt: vt oſtenſum eſt:igit nec hꝯ virtutes in deo eſſe poſſunt. Cap.90.

6° ¶ Itẽ. Hꝯ virtutes nõ in parte intellectiua aie ſunt:ſed in parte ſenſitiua in qua ſola paſſiones eẽ poſſunt:vt pbat in.7.phyſico. in deo aũt nõ eſt ſenſitiua pars:ſed ſolus intellectus:relinquit igitur ꝙ in deo hꝯ virtutes eẽ nõ poſſunt ẽt ſm ꝓprias rõnes. Cap.93. Tex.c.18. ⁊ infra.

¶ Paſſionũ autẽ circa quas virtutes ſunt quedã ſunt ſm inclinationẽ appetit' in aliqḋ corporale bonũ qḋ eſt delectabile ſm ſenſuʒ:ſicut ſunt cibi ⁊ potus ⁊ venerea circa quoꝝ ꝯcupiſcẽtias eſt ſobrietas:caſtitas:⁊ vniuerſaliter tẽperantia ⁊ cõtinentia:vnde qꝛ corporales delectationes oino a deo remote ſunt:virtutes p̃dicte nec ꝓprie deo cõueniunt cuʒ circa paſſiones ſint:nec etiã metaphorice de deo dicuntur in ſcripturis:qꝛ nec eſt accipere ſilitudinẽ ipſarũ in deo ſm ſilitudinẽ alicuius effectus. Quedaʒ vo.ſ.paſſiones ſunt ſm inclinationẽ appetitus in aliqḋ ſpũale bonũ:ſicut eſt honor:dñiũ:victoria:vidicta:⁊ alia hꝯ:circa q̃rũ ſpẽs ⁊ audacias ⁊ oino appetitus ſũt fortitudo:magnanimitas:manſuetudo ⁊ alie hꝯ virtutes:que qdẽ in deo proprie eẽ nõ poſſunt:eo ꝙ circa paſſiones ſunt:dicunt tamẽ in ſcriptura metaphorice de deo ꝓpter ſilitudineʒ effect':vt eſt illud p̃ Regũ.2. Nõ eſt fortis ſicut de' nr̃. ⁊ Mich.6. Querite mãſuetum querite bonum.

Diuiſio paſſionũ aie.

¶ Qꝛ in deo ſunt virtutes morales que ſunt circa actiones. Cap.XCIIII.

Idẽ p̃° p.q.21.ar.1.ad p^m. p̃° 2°.q.61.ar.5. Iſta ꝯ° pbat p̃

Unt autem virtutes alique vitaʒ actiuã hoĩs dirigentes que nõ circa paſſiões ſed circa actiões ſũt: vt veritas:iuſtitia: liberalitas: magnificentia:prudentia:intellectus. cũ autẽ virtus ex obiecto vel mã ſpẽm ſortiat:actiones aũt que ſunt haꝝ virtutum materie vel obiecta diuine ꝑfectioni nõ repugnant:nec hꝯ virtutes ſm ꝓpriam ſpẽm habẽt aliqḋ ꝓpter qḋ a diuina ꝑfectione excludatur.

2° ¶ Iteʒ. Hꝯ virtutes ꝑfectiones quedã voluntatis ⁊ intellectus ſunt que ſunt principia operationũ abſqʒ paſſione:in deo aũt eſt voluntas ⁊ intellectus nulla carens perfectione:igit hec deo deeſſe nõ poſſunt.

3° ¶ Amp̃. Coꝝ oium que a deo in eſſe ꝓducũtur:rõ ꝓpria in diuino intellectu eſt:vt ſup̃ oſtẽſum eſt:rõ autẽ rei fiende in mente facientis ars eſt:vñ phs dicit in.6.ethicoꝝ.ꝙ ars eſt recta ratio factibiliũ: eſt igit proprie ars in deo:⁊ ideo dĩ Sap.7. Oium artifex docuit me ſapiẽtiam. Ars ẽ in deo. Cap.55. Cap.5.

4° ¶ Itẽ. Diuina volũtas in his que ſunt alia ab ipſo determinat ad vnũ per cognitiõeʒ ſuam:vt ſupra oſtẽſum eſt:cognitio aũt ordinãs voluntatẽ ad agẽdũ prudẽtia eſt:qꝛ ſm phm in.6.ethico.prudentia eſt recta ratio agibiliũ. eſt igit in deo prudentia: ⁊ hoc eſt qḋ dĩ Job.26. Apud ipſum eſt prudentia ⁊ fortitudo. Prudentia eſt in deo. Cap.83. Cap.6.

5° ¶ Adhuc. Oſtẽſum eſt ſupra ꝙ ex hoc ꝙ deus vult aliqd:vult illa que requirunt ad ipſum:qḋ autẽ ad perfectionem alicuius requiritur eſt debitum vnicuiqʒ: eſt igit in deo iuſtitia cuius eſt vnicuiqʒ qḋ ſuum eſt diſtribuere:vñ p̃s. Juſtus dñs ⁊ iuſtitiã dilexit. Juſtitia eſt in deo. Cap.76.

6° ¶ Amp̃. Sicut ſupra oſtenſum eſt:finis vltimus ꝓpter quẽ vult deus oia nullo modo depẽdet ab his que ſunt ad fineʒ: Liberalitas eſt in deo. Cap.76.

ſet aliqs motor per intellm cauſare motum: niſi cogno-
ſceret mobile inquātū natū eſt moueri ſꝫ locū:hoc eſt in-
quātū eſt hic ⁊ nūc:⁊ p ɔ̄ñs inquātū eſt ſingulare.itellus
igiť qui eſt motor vel cā pͥ mobilis cognoſcit pͥ mobile
inquātū eſt ſingulare:q gdē motor vel poniť deus:⁊ ſic
hī ppoſitū.vľ aliqd qð eſt infra deū cuiꝰ intellus ſi pōt
cognoſcere ſingulare ſua vtute:qð itellus noſter nō pōt:
8° multo magis hͦ poterit intellus dei. ❡ Itē. Agēs hono-
rabiliꝰ eſt patiente ⁊ acto:ſicut actus poᵃ.forma igiť que
eſt inferioris gradus nō pōt agēdo pducere ſuā ſilitudi-
nē in gradū altiorē:ſꝫ forᵃ ſupior pt pducere agēdo ſuā
ſilitudinē in gradū iferiorē:ſicut ex vtutibꝰ incorruptibi
libꝰ ſtellaꝝ pducunť forme corruptibiles in iſtis iferio-
ribus.vtus aūt corruptibilis nō pōt pducere formā in-
corruptibilē.cognitio aūt oīs fit p aſſimilationē cogno
ſcentis ⁊ cogniti:in hoc tñ dīnt:ꝙ aſſilatio in cognitione
humana fit p actionē reꝝ ſenſibiliū in vires cognoſciti-
uas humanas.in cognitiōe āt dei eſt ecōuerſo:p actionē
forme intellus diuini in res cognitas.forᵃ igiť rei ſenſibi
lis cū ſit p ſuā mālitatē indiuiduata : ſue ſingularitatis
ſilitudinē pducere nō pōt in hoc ꝙ ſit oīno imālis: ſed
ſolū vſqꝫ ad vires que organis mālibꝰ vtunť.ad intellꝫ
aūt pducit p virtutē intellus agentis:inquātū oīno:a cō
ditionibus māe expuiť:⁊ ſic ſilitudo ſingularitatis forme
ſenſibilis nō pōt puenire vſqꝫ ad intellm humanū.ſili-
tudo aūt forme intellus diuini cū ptingat vſqꝫ ad reruꝫ
minima:ad que ptingit ſua cālitas peruenit vſqꝫ ad ſin-
gularitatē forᵃ ſenſibilis ⁊ mālis.intellus igiť diuinꝰ pōt
9° cognoſcere ſingularia:nō aūt humanꝰ. ❡ P̄. Sequereť
inconueniēs qð phs ɔ̄ Empedoclē inducit.ſ.deuꝫ eſſe in-
ſipientiſſimū ſi ſingularia nō cognoſcit:que ēt hoīes co-
gnoſcūt. Hec aūt pbata veritas etiā ſcripture ſacre au-
ctoritate cōfirmať. Dī aūt Hebre.4. Nō eſt vlla creatu-
ra inuiſibilis in cōſpectu eius. Error ēt ɔ̄rius excludiť.
Eccli.16. Nō dicas a deo abſcōdar. ⁊ ex ſūmo qs mei
memorabiť. Pꝫ ēt ex dictis qualiter obiectio in ɔ̄rium
facta nō recte cōcludit. ❡ Nā id quo itellectus diuinus
intelligit:⁊ ſi imāle ſit: eſt tñ ⁊ māe ⁊ forme ſilitudo
ſicut primū principium productiuum vtriuſqꝫ.

Phꝰ de aīa tex.cō.80. 3° meta. tex. cō.15. Auctas ſacre ſcripture. Error. Sol. inſtan.

❡ Qꝫ deus cognoſcit ea que non ſunt. Cap. LXVII.

Idē pͥ p.q. 14 ar.9. Iſta ɔ̄ pbeť. p̄

SEcundo oſtēdēdū eſt ꝙ deo nō deeſt
notitia eoꝝ etiā que nō ſūt.
Ut eniꝫ ex ſupradictis pꝫ:eadē eſt cōpara-
tio ſcie diuine ad res ſcitas que ſcibilium ad
ſciam noſtrā. Eſt aūt hec cōparatio ſcibilis
ad nr̄am ſciam:ꝙ ſcibile pōt eſſe abſqꝫ eo ꝙ eius ſcia a
nobis habeať: vt ponit exemplū phs in p̄dicamētis de
circuli q̄dratura.nō aūt ecōuerſo:talis ergo erit cōpara
2° tio diuine ſcie ad res alias ꝙ ēt nō exñtiū eē pt. ❡ Itē.
Cognitio diuini intellus cōpatur ad res alias ſicut cogni
tio artificis ad artificiata:cū per ſuā ſciam ſit cā reꝝ.arti
fex aūt ſue artis cognitione etiā ea que nōduꝫ ſunt artifi
ciata cognoſcit:forme.n.artis ex eius ſcia effluūt in exte-
riorē mām ad artificiatoꝝ ɔ̄ſtitutionē:vñ nihil phibet
in ſcia artificis eſſe formas que nōdū exterius pdierūt.
ſic igiť nihil phibet deū eoꝝ que non ſunt notitiam hr̄e.
3° ❡ P̄. Deus cognoſcit alia a ſe p eſſentiā ſuā inquātū eſt
ſilitudo eoꝝ que ab eo pcedūt:vt ex ſupradictis pꝫ:ſed
Cap.55. cū eēntia dei ſit ifinite pfectiōis:vt.ſ̄.oſtſum eſt:quelibꝫ
aūt alia res habeat eē ⁊ pfectionē terminatā:ipoſſe eſt ꝙ
vniuerſitas reꝝ aliaꝝ adequat eēntie diuine pfectionē.
extēdit igiť ſe vis ſue repſentationis ad multa plura q̄
ad ea que ſunt.ſi igiť deus totaliter vtutē ⁊ perfectioneꝫ
eēntie ſue cognoſcit:extēdit ſe eius cognitio nō ſolū ad
4° ea que ſunt:ſꝫ ēt ad ea q̄ nō ſunt. ❡ Amplius. Intellus
nō ſm illā opōnē qua cogſcit qð qd eſt:notitiā hēe pt ēt
eoꝝ q̄ nō ſunt actu:pōt.n.equi vel leonis eēntiaꝫ cōpre-
hēdere oībꝰ hꝰ aīalibꝰ interēptis.itellus āt diuinus cogno-
ſcit ad modū cogſcētis qð qd eſt:nō ſolū definitiones ſꝫ
ēt enūtiabilia:vt ex ſup̄ dcis pꝫ.pt igiť ēt eoꝝ q̄ nō ſi no Cap.60.
titiā hēe. ❡ Adhuc. Effectꝰ aliqs in ſua cā pcognoſci pōt 5°
ēt anq̄ ſit.ſic cogſcit aſtrologus eclypſim futurā ex ɔ̄ſi-
deratiōe ordinis celeſtiū motuū:ſꝫ cognitio dei eſt de re-
bus oībꝰ p cāꝫ:ſe.n.cogſcēdo q eſt oīum cā:alia q̄ſi ſuos Cap.50.
effectꝰ cogſcit:vt.ſ̄.oſtſuꝫ eſt.nihil igiť phibꝫ: qn ēt que 6°
nōdū ſūt cogſcāt. ❡ Amp̄. Intelligē dei ſucceſſionē nō
hꝫ:ſic nec eiꝰ eē.eſt igiť totū ſil ſp manēs:qð de rōne eter
nitatis eſt.tpis aūt duratio ſucceſſiōe poris ⁊ poſterioris
extēdiť.pportio igiť eternitatꝫ ad totā tpis durationē ē
ſicut pportio idiuiſibilis ad ɔ̄tinuū:nō gdē eiꝰ idiuiſibi-
lis qð terminus ɔ̄tinui eſt:qð nō adeſt cuilibet parti ɔ̄ti-
nui:huiꝰ.n.ſilitudinē hꝫ inſtās tpis:ſꝫ eiꝰ indiuiſibilis:qð
ex̄ ɔ̄tinuū eſt:cuilibꝫ tñ pti ɔ̄tinui ſiue puncto in ɔ̄tinuo
ſignato coexiſtit.nā cū tps motū nō excedat:eternitas q̄
oīno ex̄ motū eſt nihil tpis eſt. Rurſuꝫ:cū eterni eē nūq̄
deficiat:cuilibꝫ tpi vel inſtāti tpis pñtialr adeſt eṫnitas:
cuius exēplū vtcūqꝫ in circulo eſt videre.punctū.n.inter
circūferētias ſignatū:⁊ ſi idiuiſibile ſit nō tñ cuilibꝫ pū-
cto alij ſm ſitū coexiſtit ſil.ordo.n.ſitus ɔ̄tinuitatē circū
ferētie facit:cētrū vͦ qð eſt ex̄ circūferētiā ad qðlibꝫ pū-
ctū in circūferētia ſignatū directe oppōnē hꝫ: qcqd igiť
in q̄cūqꝫ pte tpis eſt coexiſtit eīno q̄ſi pñs eidē:⁊ ſic re-
ſpectu alteriꝰ ptis tpis ſit pteritū vľ futuꝝ.eterno aūt nō
pōt aliqd pñtialr coexiſtere niſi toti:qꝛ ſucceſſiōis dura-
tionē nō hꝫ:qcqd igiť p totū diſcurſuꝫ tpis agiť:diuinus
intellus in tota ſua eternitate intueť q̄ſi pñs: nec tñ qð
q̄dā pte tpis agiť ſp fuit exñs.relinqť igiť ꝙ eoꝝ q̄ ſm
decurſuꝫ tpis nōdū ſunt:deꝰ notitiā hꝫ. ❡ Per has igiť
rōnes apparet ꝙ deꝰ nō entiū notitiā hꝫ:nō tñ oīa nō en
tia eādē hñt habitudinē ad eiꝰ ſciam:ea eni q̄ nō ſūt nec
erūt nec fuerūt:a deo ſciunť q̄ſi eius vtuti poſſi:vñ nō co
gnoſcit ea vt exñtia aliq̄lr in ſeipis ſꝫ exiſtētia ſolū in di
uina poᵃ:que gdē a gbuſdā dicūť a deo cognoſci ſm no Duplex noti
titiā ſimplicis itelligētie.Ea vͦ q̄ ſunt pñtia pterita vel cia viſionis ⁊
futura nobis cogſcit deꝰ ſm ꝙ ſūt in poᵃ ſua ⁊ in ppꝛiis ſimplicis itel
cauſis ⁊ in ſeipſis:⁊ hoꝝ cognitio dī notitia viſionis.non ligentie.
eniꝫ deꝰ reꝝ q̄ apud nos nōdū ſunt vidit ſolū eē qð hñt
in ſuis cauſis:ſꝫ ēt illð qð hñt in ſeipſis:inq̄tū eiꝰ eterni-
tas eſt pñs ſua indiuiſibilitate oī tpi:⁊ tñ oē eſſe qðcūqꝫ
rei deꝰ cogſcit p eēntiā ſuā.nā ſua eēntia eſt repñtabilis
ſm multa q̄ nō ſunt:nec erūt nec fuerūt:ipa ēt eſt ſilitu-
do vtutꝭ cuilibꝫ cāe:ſm quā preexiſtunt effectꝰ in cauſis.
eē ēt cuiuſlibꝫ rei qð hꝫ in ſeipa eſt ab ea exēplariť dedu-
ctū:ſic igiť nō entia cognoſcit deus inquātū aliq̄ mō hñt
eſſe vel in poᵃ dei vel in cauſis ſuis vel in ſeipſis:qð rōni
ſcie nō obſiſtit. His aūt q̄ pmiſſa ſunt ēt ſcripture ſacre
auctas teſtimoniū phibet:dī.n.Eccli.23. Dño deo nr̄o
anq̄ crearenť nota ſunt oīa:ſicut ⁊ poſt pfectū cognoſcit
oīa. Et Hiere.p̄. Priuſq̄ te formarē in vtero:noui te. Pꝫ Opi.Aui.
āt ex p̄dictis ꝙ nō cogimur dicere: ſicut quidā dixerūt:
deuꝫ vlr ſingularia cognoſcere:qꝛ cognoſcit ea in cauſis
vlibus tñ:ſicut qui cognoſceret eclypſim hanc:non put
hec:ſꝫ put puenit ex oppōne:cū oſtſum ſit ꝙ diuina co-
gnitio ſe extēdit ad ſingularia:prout ſunt in ſeipſis.

❡ Qꝫ deꝰ cogſcit ſingularia ɔ̄tigētia futura. Ca. LXVIII

Idē pͥ p.q. 14.ar.13. Idē p. ſcri. di.38. Idē de veri. q.2.ar.12. Iſta ɔ̄ ſʳ pᵒ.

EX his autēꝫ iā aliqualr patere pōt:ꝙ
ɔ̄tingētiū ſingulariū ab eterno
deus infallibilē ſciaꝫ habuit:nec tñ ɔ̄tingē-
tia eē deſiſtūt. Contingēs.n.certitudini co-
gnitionis nō repugnat:niſi ſꝫ ꝙ futuꝝ eſt.

nõ autẽ ſm q̃ p̃ns eſt. ꝯtingẽs.n.cũ futurũ eſt põt nõ eẽ:
⁊ ſic cognitio eſtimãtis ipſuz futurũ eẽ ſalli põt:falleť.n.ſi
nõ erit qð futurũ eẽ eſtimauit:ex q̃ ãt p̃ns eſt: p illo tpe
nõ põt nõ eẽ:põt ãt in futurũ nõ eẽ:ſz h̃ nõ iã ptinet ad cõ
tingẽs put p̃ns eſt:ſz put futurũ eſt:vñ nihil certitudini
ſenſus deperit:cũ qs videt currere hoiem:q̃uis h̃ dictũ
ſit ꝯtingẽs.ois igiť cognitio q̃ ſupra ꝯtigẽs ferť put p̃ns
eſt:certa eẽ põt.diuini aũt itellꝯ intuitꝯ ab eterno ferť
Cap.67 in vnũqðqz eoꝝ q̃ tpis curſu pagunť put p̃ns eſt:vt.ſ.
oñſuz eſt:relinquiť igiť q̃ de ꝯtingẽtibꝯ nihil phibz deũ
2° ab eterno ſciam infallibilẽ hře. ¶ Itẽ.Cõtingẽs a neċio
differt ſm q̃ vnũqðqz in ſua cã eſt:ꝯtingẽs eni ſic in ſua
cã eſt:vt nõ eẽ ex ea poſſit ⁊ eẽ.neċium aũt ex ſua cã
nõ põt nõ eẽ.ſm id vo q̃ vtrũqz hoꝝ in ſe eſt nõ differt
q̃tũ ad eẽ ſupra qð fundať:veꝝ qꝛ in ꝯtingẽti ſz id qð
in ſe nõ eſt eẽ ⁊ nõ eẽ:ſz ſolũ eẽ:lz in futurũ ꝯtingẽs poſ
ſit nõ eẽ.diuinꝯ aũt intellꝯ ab eterno cognoſcit res non
ſolũ ſm eẽ qð hñt in cauſis ſuis:ſed ẽt ſm eẽ qð hñt in
ſeipſis:nihil igiť phibet ipſuz hře eternã cognitionẽ de
3° ꝯtingẽtibꝯ infallibilẽ. ¶ Amplꝯ.Sicut ex cã neceſſaria
ſequiť effectꝯ certitudinalr:ita ex cã ꝯtingenti cõpleta ſi
Ca.51.56. nõ impediať:ſz cũ deus cognoſcat oĩa:vt ex ſupradictis
pz:ſcit nõ ſolũ cãs ꝯtingẽtiũ ſz etiã ea qbꝯ p̃nt impediri.
ſcit igitur per certitudinẽ an ꝯtingẽtia ſint: vel non ſint.
4° ¶ Adhuc.Effectũ excedere ſue cauſe pfectionẽ nõ con
tingit:interdũ tñ ab ea deficit:vñ cuz in nobis cãreť co
gnitio ex rebus ꝯtingit interdũ q̃ neceſſaria nõ p modũ
neceſſitatis cognoſcimꝯ ſz pbabilitatis:ſicẽ aũt apud nos
res ſunt cã cognitionis:ita diuina cognitio eſt cã reꝝ co
gnitaꝝ:nihil igiť phibz ea in ſe ꝯtingẽtia eẽ:de qbꝯ deus
5° neċiam ſciaz hz. ¶ P̃.Effectꝯ nõ põt eẽ neceſſariꝯ:cuius
cã eſt ꝯtingẽs:ꝯtingit eni effectũ eẽ remota cã:effectꝯ aũt
vltimi cã eſt ⁊ pxima ⁊ remota.ſi igiť pximã fuerit con
tingẽs eiꝯ effectũ ꝯtingẽtẽ opz eẽ:ẽt ſi in cã remota neċia
ſit:ſicut plãte nõ neċio fructificãt:q̃uis motꝯ ſolis ſit ne
ceſſariꝯ pp cãs itermedias ꝯtingẽtes:ſcia ãt dei ⁊ ſi ſit cã
reꝝ ſcitaꝝ p ipſam:eſt tñ cã remota eiꝯ.igitur neceſſitati
ſcitoꝝ ꝯtingẽtia nõ repugnat:cũ ꝯtingat cãs itermedias
6° ꝯtingẽtes eẽ. ¶ Itẽ.ſcia dei vera nõ eẽt ⁊ pfecta:ſi non
hoc mõ res euenirẽt ſicut deꝯ eas euenire cogſcit.deꝯ aũt
cũ ſit cognitor totiꝯ eẽ cuiꝯ eſt p̃nꝯ:cognoſcit vnũquðqz
effectũ nõ ſolũ in ſe ſz etiã in ordine ad q̃ſlibet ſuas cãs
pximas:ordo aũt ꝯtingẽtiũ ad ſuas cãs pximas eſt: vt
ꝯtingẽter ex eis pueniant:cogſcit igiť deꝯ aliq̃ euenire ⁊
ꝯtingẽter euenire.ſic igiť diuine ſcie certitudo ⁊ veritas
Solutiões ronũ ꝯtraꝝ. Solo p° reꝝ ꝯtigẽtiã nõ tollit. ¶ Pz igiť ex dictis qũo obiectio
cognitiõi ꝯtingẽtiũ in deo repugnãs ſit repellẽda:nõ.n.
poſterioꝝ variatio:p̃orib variabilitatẽ inducit:cũ ꝯtin
gat ex cauſis neceſſarijs p̃mis effectꝯ vltimos ꝯtingẽtes
pcedere.res aũt a deo ſcite nõ ſunt p̃ores eiꝯ ſcia ſic apð
nos eſt:ſz ſũt ea poſteriores:nõ.n.ſeqť: ſi id qð eſt a deo
ſcitũ variari põt:q̃ eiꝯ ſcia poſſit ſalli vl q̃litercũqz varia
ri:ſm ꝯſs igiť decipimur:ſz qꝛ nr̃a cognitio reꝝ variabi
lium variabilis eſt:pp hoc in oĩ cognitione h̃ neċio ac
Solo 2° cidere pateť. ¶ Rurſus.Cuz dr̃:deus ſcit vel ſciuit hoc
futuꝝ:mediũ qðdã accipiť inter diuinã ſciaz ⁊ rẽ ſcitaz
ſcz tps in quo eſt locutio reſpectu cuiꝯ id qð a deo ſcituz
dr̃ eſt futuꝝ.nõ ãt reſpectu diuĩe ſcie eſt futuꝝ:q̃ in mo
mẽto eternitatis exñs ad oĩa p̃ntialr ſe hz:reſpectu cuius
ſi tps locutiõis de medio ſubtrahať:nõ ẽ dicere h̃ eẽ co
gnitũ q̃ſi nõ exñs:vt locũ hẽat qð:q̃ q̃riť an poſſit non
eẽ:ſz ſic cognitũ diceretť a deo vt iã in ſua eẽntia viſuz:q̃
poſito nõ remanet p̃dicte q̃ſti locꝯ:qꝛ qð iaz eſt nõ põt
q̃tũ ad illð inſtãs nõ eẽ.deceptio igiť accit ex h̃:q̃ tps in
quo loquimur coexiſtit eternitati:vl ẽt tps p̃teritũ qð dr̃
gnať:cũ dr̃:deꝯ ſciuit:vñ hitudo tpis p̃teriti vel p̃ntis ad
futuꝝ eternitati attribuiť:qð oĩno ei non cõpetit:⁊ ex h̃
Solo 3°. accit ſm acciñs falli. ¶ P̃.Si vnũqðqz a deo cogſcať
ſicẽ p̃ntialr viſum:ſic neceſſariũ erit eẽ qð deꝯ cogſcit:ſicẽ
neċiũ eſt ſortẽ ſedere:ex h̃ q̃ ſedere vr̃:h̃ aũt nõ neċiuz
eſt abſolute velut a qbuſdã dr̃:neċitate ꝯñtis:ſz ſub con
ditione vel neċitate ꝯñtie:hec eni ꝯditionalis ẽ neċia: ſi
vr̃ ſedere ſedet:vñ etſi ꝯditionalis in cathegoricã traſſe
rať:vt dicať:qð vr̃ ſedere neċe ẽ ſedere:pz eã ð dicto in
tellectã ⁊ cõpoſitã eẽ verã:de re vo itellectã ⁊ diuiſaz eẽ
falſaz:⁊ ſic i hĩs ⁊ in oĩbꝯ ſilibꝯ q̃ dei ſciaz circa ꝯtingẽtia
oppugnãtes argumẽtanť:ſm cõpoñẽ ⁊ diuiſionẽ fallun
tur. ¶ Q2 aũt deꝯ futura ꝯtigẽtia ſciat ẽt auċtate ſcriptu
re ſacre oñdiť.dr̃.n.Sap.8.de diuina ſapiẽtia. Signa ⁊
monſtra ſcit anteq̃z fiant:⁊ euentꝯ tẽpoꝝ ⁊ ſeculoꝝ. Et
Eccli.39.Non eſt quicq̃ abſconditũ ab oculis eius:a ſe
culo vſqz in ſeculuz reſpicit.Et Iſa.48.Predixi tibi ex
tunc:antequã venirent indicaui tibi.

¶ Q2 deus cognoſcit motꝯ voluntatis. Cap. LXIX.

DEinde opz oñdere:q̃ deꝯ cognitiones Idẽ p° q.4.
mẽtiũ ⁊ volũtatẽ cordiũ cogno 57.ar.4.
ſcat vĩtute in cã:cum ipſe ſit vl̃e eẽndi p̃nꝯ. Iſta ꝯ° pbať.
Oẽ enĩz qð q̃cũqz mõ eſt cognoſciť a deo:
in q̃tũ ſuã eẽntiã cognoſcit:vt.ſ.oñſuz eſt. Cap.47.
ens aũt qðdã in aĩa eſt:qðdã in rebꝯ extra aĩaz:cognoſcit
igiť deꝯ oẽs hũꝯ entis dĩas:⁊ que ſub eis ꝯtinenť:ens ãt
in aĩa eſt qð eſt in volũtate vel cogitatiõe: relinqť ergo
q̃ deus ea q̃ ſũt in cogitatiõe ⁊ volũtate cogſcat. ¶ Am 2°
plius.Sic deꝯ cogſcẽdo ſuã eſſentiã alia cognoſcit:ſicẽ p
cognitionẽ cãe cognoſcũtur effectꝯ:oĩa igiť deus cogſcit
ſuaz eẽntiã cognoſcẽdo ad que ſua cãlitas extẽdiť:extẽ
ditur ãt ad opõnes intellꝯ ⁊ volũtatis.nã cũ q̃libet res
opeť p ſuã formã a qua eſt aliqð eẽ rei:opz fontale p̃nꝯ
totiꝯ eẽ:a quo eſt etiã oĩs forma oĩs opõnis p̃nꝯ eẽ:cuꝯ
effectꝯ cãꝝ ſcðaꝝ in cãs p̃mas p̃ncipalibꝯ reducanť: co
gnoſcit igiť deus cogitatiões ⁊ affectiões mẽtis. ¶ Itẽ. 3°
Sicut eẽ ſuũ eſt p̃nꝯ ⁊ p hoc oĩs eẽ cã:ita ſuũ intellige
re eſt p̃mũ ⁊ p hoc oĩs intellectualis opõnis intellectua
lis cã.ſicut igiť deꝯ cognoſcẽdo ſuũ eẽ vel intelligẽdo co
gnoſcit eẽ cuiuſlibet rei:ita cogſcendo ſuũ intelligere ⁊
velle cognoſcet oẽm cogitationẽ ⁊ volũtatẽ. ¶ Adhuc. 4°
Deus nõ ſolũ cognoſcit res ſm q̃ in ſeipſis ſunt ſed etiã
ſm q̃ ſunt in cauſis ſuis: vt ex ſupradictis pz:cognoſcit Cap.67.
enĩz ordinẽ cauſe ad ſuũ effectũ:ſz artificialia ſunt in ar
tificibꝯ p intellectũ ⁊ volũtatem artificũ:ſicut res nãles
ſunt in cauſis ſuis per virtutes cãrũ:ſicut enim nãles aſ
ſimilant ſibi ſuos effectus p ſuas vĩtutes actiuas:ita arti
fex per intellectũ inducit formã artificiati p quã aſſilať
ſue arti. ⁊ ſilis ratio eſt de oĩbus que a pposito aguntť:
ſcit igiť deus ⁊ cogitationes ⁊ voluntates. ¶ Itẽ.Deus 5°
non minus cognoſcit ſubſtãtias itellectuales q̃z ipſe vel
nos ſubas ſenſibiles:cum ſube intellectuales ſint magis
cognoſcibiles puta magis in actu exñtes: informatiões
autẽ ⁊ inclinatiões ſubaꝝ ſenſibiliũ cognoſcunť ⁊ a deo
⁊ a nobis:cũ igiť cogitatio aĩe ſit p informationẽ quãdã
ipſius:affectio aũt q̃dã ſit inclinatio ipſius ad aliqð. nã
ipſaz inclinationẽ rei nãlis appetitũ nãlem dicimus:re
linqť q̃ deꝯ cogitatiões ⁊ affectões cordiũ cogſcat. Hoc Auctas ſacre ſcripture.
ãt teſtimonio ſacre ſcripture ꝯfirmať:dr̃.n.in p̃s. Scru
tãs cor.⁊ re.deꝯ.⁊ puer.15.Infernus ⁊ pditio corã deo.q̃to
magis corda filioꝝ hoim.⁊ Io.2.Opus ei non erat vt
qs teſtimoniũ phiberet de hoie:ipſe.n.ſciebat qd eſſet in
hoie.Dñiũ aũt qð hz voluntas ſup ſuos actꝯ p qð in eius Rão nõ excludiť libertas volũtatis p ſupradicta.
ẽ p̃tãte velle vel nõ velle:excludit dtiatiõẽ vĩtutis ad
vnũ ⁊ violẽtiã cãe exteriꝯ agẽtis:nõ ãt excludit influẽtiã

ſuperioris cauſe: a qua eſt ei eſſe ⁊ operari: ⁊ ſic remanet cauſalitas in cã prima que deus eſt reſpectu motuũ voluntatis: vt ſic deus ſeipm̃ cogſcẽdo hꝫ cogſcere poſſit.

Idẽ p° p.q. 14. ar. 12. Idẽ p. ſcrip. d. 39. q. 1. ar. 3. Idẽ d vert. q. 2. ar. 9. Iſta ɔ° gͥ p°. ℂ Qꝫ deus cognoſcit infinita. Cap. LXX.

Poſt hoc oſtendẽdũ eſt φ deus infinita cognoſcat. Cognoſcẽdo. n. ſe eẽ cãꝫ rerꝫ: alia a ſe cogſcit: vt ex ſuꝑiorib° pꝫ: ipſe enĩꝫ eſt cã infinitoꝝ: ſed infinita ſunt entia: eſt. n. oium eoꝝ q̃ ſunt cã. eſt igiꝭ infinitoꝝ cogſcitiu°.
2° ℂ Itẽ. De° ſuã vtutẽ ꝑfecte cogſcit: vt
Cap. 68. ex ſupradictis pꝫ. vtus aũt non põt cognoſci ꝑfecte: niſi
Opp̃ᵐ dĩ 3° ſen. dĩ. 38. q. 1° ad 2ᵐ. ſol. diſtin° ſcie viſiõis reſpectu eoꝝ q̃ ſũt q̃ cũqꝫ dĩa tẽporꝭ ⁊ etiã ſolũt q̃ vĩr cõtraria.
cognoſcanꝭ oia in que põt: cũ ꝭm ea quãtitas vtutꝭ quodãmõ attẽdaꝭ: ſua ãt vtus cũ ſit infinita: vt oñſum eſt ſupra ad infinita ſe extẽdit: eſt igiꝭ deus ĩfinitoꝝ cognitor.
3° ℂ Ampli° Si dei cognitio ad oia ſe extendit: q̃ qlitcũqꝫ mõ ſunt: vt oñſuꝫ eſt: opꝫ φ nõ ſolũ cognoſcat ens actu: ſed ẽt ens in po°: ſed in reb° nãlib° eſt infinitũ in po°: etſi nõ actu vt ꝓbat pħs in 3° phyſi. cognoſcit igiꝭ deus infinita: ſicut vnitas que eſt p̃n° nũit infinitas ſpẽs nũoꝝ cognoſceret: ſi cogſceret qcqd eſt in ſe in po°: eſt enim vnitas po° oĩs nũs.
Te. cõ. 57. 4° ℂ Ampli°. Deus ꝑ eẽntiã ſuã ſicut quodam medio exẽplari alia cognoſcit: ſꝫ cũ ſit ꝑfectionis
Cap. 44. infinite: vt. ſ. oñſum eſt: ab ipſo exẽplari pñt infinita habentia infinitas ꝑfectiões: q: nec aliqð vnũ eoꝝ nec qlibet plura exẽplata perfectionẽ exẽplaris adeq̃re pñt: ⁊ ſic ſꝑ remanet nouus modus: quo aliqd exẽplatũ ipſum imitari poſſit. nihil igitur ꝓhibet ipꝫ ꝑ eẽntiã ſuã infinita cognoſcere.
5° ℂ P. Eſſe dei eſt ſuũ itelligere. ſicut igiꝭ
Cap. 44. ſuũ eẽ eſt infinitũ: vt oñſaꝫ eſt: ita ſuũ itelligere eſt infinitũ: ſicut aũt ſe hꝫ finitũ ad finitũ: ita ſe hꝫ ĩfinitũ ad infinitũ. ſi igiꝭ ꝭm itelligere nr̃ꝫ: qð finitũ eſt: finita capere poſſumus: ⁊ de° ꝭm ſuũ itelligere infinitũ: infinita capere põt.
6° ℂ P. Intellect° cognoſcẽs maximũ itelligibile non minus
Te. cõ. 7. cogſcit minora ſꝫ magis: vt pꝫ ꝑ ph̃m in. 3. de aĩa. qð ex h̃ ꝓuenit: q: intellus nõ corrũpiꝭ ex excellẽti itelligibili ſicꝭ ſenſus: ſꝫ magis ꝑficiꝭ: ſꝫ ſi accipianꝭ infinita entia ſiue ſint eiuſdẽ ſpẽi: vt infiniti hoĩes: ſiue infinitaꝝ ſpecieꝝ: ẽt ſi aliq̃ vel oia eẽnt infinita ꝭm q̃titatẽ: ſi hoc eſſet poſſe: vniuerſum eoꝝ eẽt minoris infinitatis q̃ꝫ de°. nã qðlibꝫ eoꝝ ⁊ oia ſiꝭ haberẽt eẽ receptũ ⁊ limitatũ ad aliquã ſpẽm vel gen°: ⁊ ſic ꝭm aliqd eẽt finitũ: vñ deficeret ab ĩfinitate dei: q eſt infinit° ſimplr̃: vt. ſ. oñſuꝫ eſt. cũ
Cap. 44. igiꝭ deus ꝑfecte ſeipm̃ cognoſcat: nihil ꝓhibet eũ ẽt illã
7° ſũmaꝫ infinitoꝝ cognoſcere. ℂ Adhuc. Quãto aliquis intellus eſt efficacior ⁊ limpidior in cogſcẽdo: tanto ex vno põt plura cogſcere. ſicut oĩs vtus q̃to ẽ fortior: tãto eſt mag̃ vnita: intellus ãt diuin° ꝭm efficaciã ſiue ꝑfectionẽꝫ eſt infinit°: vt. ſ. oñſuꝫ eſt: põt g̃ ꝑ vnũ qð eſt ſua eẽn
Cap. 44. tia ĩfinita cogſcere.
8° ℂ P. Intellus diuinus eſt ꝑfectus ſimplr̃: ſicut ⁊ ei° eẽntia: nulla igiꝭ ꝑfectio itelligibilis ei deeſt: ſꝫ id ad qð eſt in po° itellus nr̃ eſt ei° ꝑfectio itelligibilis. eſt aũt in po° ad oẽs ſpẽs itelligibiles: ſpẽs ãt hoꝝ ſunt infinite. nã ẽt nũoꝝ ſpẽs ĩfinite ſũt ⁊ figuraꝝ: relinquiꭗ igiꝭ φ de° oia ĩfinita hꝫ cogſcat.
9° ℂ Itẽ cum itellus nr̃ ſit cogſcitiu° ĩfinitoꝝ in po°: pt. n. in ĩfinitũ ſpẽs nũoꝝ mltiplicare. ſi itellus diuin° nõ cogſceret ĩfinita ẽt actu: ſequereꝭ φ vel pluriũ eẽt cognoſcitiu° intellus human° q̃ꝫ diuinus: vel φ intellus diuin° nõ cognoſceret oia actu
Cap. 56. quoꝝ eſt cognoſcitiuus po°. q̃ꝝ ĩ vtrũqꝫ eſt ipoſſe: vt ex
Cap. 57. ſupradictis pꝫ.
10° ℂ Adhuc. Infinitũ cognitiõi repugnat inq̃ntũ repugnat numeratiõi. nã ptes ĩfiniti numerari ꝭm ſe ipoſſe eſt q̃ſi ɔdictiõeꝫ iplicãs. cogſcere ãt aliqd ꝑ numerationẽ ſuaꝝ ꝑtiũ eſt intellus ſucceſſiue cogſcẽtis ꝑtẽ poſt ꝑtẽ. nõ aũt itellus ſiꝭ diuerſas ptes apꝑhẽdẽꭗ. cũ igiꝭ diuin° itellus abſqꝫ ſucceſſiõe cogſcat oia ſiꝭ non magis ipediꭗ cogſcere ĩfinita q̃ꝫ finita.
11° ℂ Ampli°. Oĩs quãtitas in q̃dã multiplicatiõe ꝑtiũ ɔſiſtit: ⁊ ꝑꝑ hoc nũs eſt p° quãtitatũ: vbi g̃ pluralitas nullã dĩã opaꭗ: ibi nec aliqd qð quãtitatẽ ɔſeqꭗ aliquã dĩaꝫ facit: in cognitiõe aũt dei plura hoc mõ cogſcunꭗ vt vnũ: cũ nõ ꝑ diuerſas ſpẽs ſꝫ ꝑ vnã ſpẽm: que eſt dei eẽntia cogſcanꭗ: ⁊ vñ ⁊ ſiꝭ multa cogſcunꭗ a deo. ⁊ ita in dei cognitiõe nullã dĩaꝫ pluralitas facit: g̃ nec infinitũ: qð quãtitatẽ ɔſeqꭗ: nihil g̃ differt ad intellũ diuinũ infinitoꝝ ⁊ finitoꝝ cognitio: ⁊ ſic cũ cognoſcat finita: nihil ꝓhibet ẽt eũ cogſcere infinita. Huic aũt ɔſonat qð in ꝑs dĩ. Et ſapie eius nõ eſt nũs. Auctus ſacre ſcripture.
ℂ Pꝫ ẽt ex ꝓdictis: q̃re intellus nr̃ infinitũ non cognoſcit ſicut intellus diuinus. Differt aũt intellus nr̃ ab intellectu diuino quãtũ ad q̃tuor: que hãc dĩam faciũt. Primum eſt. φ intellus nr̃ ſimplr̃ finitus eſt: diuinus aũt infinitus. Scðm eſt: φ cũ intellus noſter diuerſa ꝑ diuerſas ſpẽs cognoſcat: nõ põt infinita ꝭm vnã cognitioneꝫ ſicut intellus diuinus. Tertiũ eſt ex hoc ꝓueniẽs φ intellectus noſter q: ꝑ diuerſas ſpẽs diuerſa cognoſcit: nõ pt ſimul multa cogſcere: ⁊ ita ĩfinita cogſcere nõ poſſet niſi ſucceſſiue ea numerãdo: qð nõ eſt in intellu diuino: q qui ſiꝭ multa intuetur q̃ſi per vnã ſpẽm viſa. Quartũ eſt φ intellus diuinus eſt eoꝝ que ſunt: ⁊ eoꝝ que nõ ſunt: vt oſtẽſum eſt. Corre. iſert. Quadruplex dĩa inter intellectũ diuinũ ⁊ noſtrum.
ℂ Pꝫ ẽt q̃ro vbũ ꝓhi qui dicit φ infinituꝫ ꝭm φ infinitũ eſt ignotũ: preſenti ſnie nõ obuiat: q: cum infiniti ratio quãtitati cõpetat: vt ipſe dicit: ĩfinitũ vt infinituꝫ cognoſcereꭗ: ſi per mẽſurationẽ ſuaꝝ ꝑtiũ notuꝫ eſſet. hec enĩ eſt ꝓpria cognitio quãtitatis: ſic autẽ de° nõ cognoſcit: vñ vt ita dicaꭗ nõ cognoſcit infinitũ ꝭm φ eſt ĩfinitũ: ſed ꝭm φ ad ſuã ſciaꝫ ſe hꝫ ac ſi eẽt finitũ: vt oſtẽſum eſt. Aliud correlariũ ad ꝓpoſitiões ꝓhi reſponſiuũ. 3° phy. a tex. 24. vſqꝫ ad. 75. p° celi a tex. 33. vſqꝫ ad 75ᵐ.
ℂ Sciendũ eſt tñ φ deus ĩfinita nõ cognoſcit ſcia viſionis: vt vbis alioꝝ vtamur: q: infinita nõ ſunt actu: nec fuerũt nec erũt: cũ gñatio ex neutra ꝑte ſit infinita ꝭm fidem catholicã. ſcit tñ ĩfinita ſcia ſimplicis itelligentie: put ſcit ẽt q̃ nõ ſunt: ſcit. n. deus ĩfinita: q̃ nec ſũt nec erũt nec fuerũt: que tñ ſũt in po° creature: ⁊ ſcit etiaꝫ ĩfinita que ſũt in po° ſua: que nec ſũt nec erũt nec fuerũt: vñ quãtũ ad q̃ſtiõnem de cognitione ſingulariũ ꝑtinet: reſpõderi pt ꝑ iteremptionẽ maioris: nõ. n. ſingularia ſunt ĩfinita: ſi tñ eſſent: nihilominus de° ea cognoſceret. Documẽtũ.

ℂ Qꝫ deus cognoſcit vilia. Cap. LXXI. Idẽ p° p. q. 22. articu. 3° ad. 5. Iſta ɔ° ꝓbat. p

Hoc autẽ habito oñdẽdũ eſt φ deus cognoſcit vilia: ⁊ φ h̃ nobilitati ſcie ei° nõ repugnat: ſꝫ atteſtaꭗ. Quãto enim aliq̃ virtus actiua eſt fortior: tãto in remotiora ſuã actiões extẽdit: vt ẽt in ſenſibiliũ actiõib° apparet: vis ãt diuini itellect° in cognoſcẽdo res ſiꝭlaꭗ virtuti actiue: itellect°. n. diuinus nõ recipiẽdo a rebus cognoſcit: ſꝫ magis ꝑ hoc φ eis ĩfluit. cũ igiꝭ ſit ĩfinite vtutis in itelligẽdo: vt ex ſupradictis pꝫ: opꝫ φ ei° cognitio vſqꝫ ad remotiſſima extẽdaꭗ: ſꝫ gradus nobilitatis ⁊ vilitatis in oĩb° entib° attẽdiꭗ ꝭm ꝓpinquitatem ⁊ diſtãtiã a deo: qui eſt infinite nobilitatis: g̃ quãtũcũqꝫ viliſſima in entibus deus ꝑꝑ maximã vtutẽ ſui intellect° cognoſcit. C. 70. 44.
2° ℂ P. Oẽ qð eſt in eo qð eſt: vel quale qd eſt: actu eſt: ⁊ ſilitudo p̃mi actus eſt: ⁊ ex hoc nobilitatẽ hꝫ: q: ẽt qð po° eſt ex ordine ad actũ nobilitatis eſt ꝑticeps: ſic enĩ eẽ dĩ. relinqꭗ igiꝭ φ vnũqðqꝫ in ſe cõſideratũ nobile eſt: ſꝫ vile dĩ reſpectu nobilioris: a deo ãt diſtãt nobiliſſime aliaꝝ reꝝ nõ min° q̃ꝫ viliꝰ reꝝ creatarũ diſtẽt a ſuꝑmis. ſi igiꝭ hec diſtãtia ipediret diuinã cognitionẽ: multo magis ipediret illã: ⁊ ſic ſeq̃reꭗ: φ nihil de° cogſceret aliõ a ſe: qð ſupra iprobatũ eſt. ſi igiꭗ aliqd Cap. 5.
aliõ a ſe cognoſceret q̃ntũcũqꝫ nobiliſſimũ: pari rõne cognoſceret qðlibꝫ q̃ntũcũqꝫ dicaꭗ viliſſimũ. ℂ Ampli°.

3° Bonū ordinis vniuerſi nobili⁹ eſt q̄libet pte vniuerſi: cū
ptes ſingule ordinent̄ ad bonū ordinis: q̄ eſt in toto ſicut
Re. l. 12. tex. cō. 52. ad finē: vt p̄ ꝑ p̄hm pʒ in. 11. metha. ſi igit̄ deus cognoſce
ret aliquā aliā nām nobilē: maxime cognoſceret ordinē
vniuerſi: h̄ aūt cognoſci nō p̄t: niſi cognoſcant̄ nobiliora
ꝛ viliora in quoꝝ diſtātijs ꝛ habitudinib⁹ ordo vniuerſi
ꝯſiſtit: relinqt̄ igit̄ q̄ de⁹ cognoſcit nō ſolū nobilia: ſʒ ēt
4° que vilia reputant̄. ¶ Adhuc. Uilitas cognitoꝝ i cogno
ſcentē nō redūdat p̄ ſe. h̄ eſt. n. de rōne cognitiōis vt co
gnoſcēs ꝯtineat ſpēs cogniti ſm modū ſuū: p̄ accñs aūt
pōt redūdare in cognoſcentē vilitas cognitoꝝ: vel eo q̄
duʒ vilia cōſiderat a nobiliorib⁹ abſtrahit̄ cogitādis: vl̄
eo q̄ ex ꝯſideratiōe viliū in aliq̄s idebitas affectiones
inclinat̄. qd̄ gdē in deo eē nō pōt: vt ex dictis pʒ: nō igit̄
derogat diuine nobilitati viliū reꝝ cognitio: ſʒ magis ptī
Cap. 56. net ad diuinaʒ pfectionē: ſm q̄ oia in ſeipſa hʒ: vt ſupra
5° oñſum eſt. ¶ Adhuc. Uirtus aliq̄ nō iudicat̄ pua: que
in pua pōt: ſʒ que ad pua determinat̄. nā vītus q̄ in ma
gna pōt: etiaʒ in pua pōt: cognitio g̃ que ſil' pōt in nobilia
ꝛ vilia non eſt iudicāda vilis: ſʒ illa que in vilia tm̄ pōt.
ſicut in nobis accidit: nā alia ꝯſideratiōe ꝯſideram⁹ diui
na ꝛ humana ꝛ alia ſcīa eſt vtriuſq̄ʒ: vñ cōpatiōe nobi
lioris inferior vilior reputat̄: in deo aūt nō eſt ſic. nā ea
dē ſcīa ꝛ ꝯſideratione ſeipm̄ ꝛ oia alia ꝯſiderat: non igit̄
ei⁹ ſcīe aliq̄ vilitas aſcribit̄ ex hoc q̄ q̄cūq̄ʒ vilia cogno
Auctas ſacre ſcripture. ſcit. Huic aūt ꝯſonat qd̄ dī Sap. 7. de diuina ſapia. q̄ at
tingit vbiq̄ʒ pp̄ ſuā mūditiā: ꝛ nihil inquinatū icurrit in
Solo pō niō obiecx. illaʒ. ¶ Pʒ ēt ex p̄dictis q̄ rō que in opp̄ᵐ obiciebat̄:
oñſe veritati nō repugnat: nobilitas. n. ſcīe attēdit̄ ſm ea
ad que p̄ncipalr̄ ordinat̄ ſcīa ꝛ non ad oia q̄cūq̄ʒ in ſcīa
cadūt: ſub nobiliſſima eni ſcīa apud nos cadūt nō ſoluʒ
ſuprema in entib⁹ ſʒ ēt infima. nā p̄hia p̄ᵃ cōſiderationē
ſuā extēdit a p̄ ente ad ens in po⁹: qd̄ eſt vltimū in enti
bus. Sic ēt ſub diuina ſcīa cōprehendunt̄ infima entiū
q̄ſi cū p̄ncipali cognito ſil' nota. diuina enim eſſentia eſt
p̄ncipale a deo cognitū: in quo oia alia cognoſcunt̄: vt ſu
Solo ad ſcḋo. Ariſ. 11. meta. 51. pra oſtenſuʒ eſt. ¶ Pʒ ēt q̄ hec veritas nō repugnat di
tis p̄hi in. 11. meta. nā ibi itēdit oñdere: q̄ diuinus intel
lectus non cognoſcit aliud a ſe: qd̄ ſit ſui intellus pfectio
q̄ſi p̄ncipale cognitū: ꝛ ſm hunc modū dicit q̄ vilia me
lius ignorātur q̄ʒ cog̃ſcant̄: qn̄. ſ. eſt alia cognitio viliuʒ ꝛ
nobiliū: ꝛ viliū ꝯſideratio ꝯſiderationē nobiliū ipedit.

¶ Q₂ deus cognoſcit mala. Cap. LXXII.

Idē p̄ᵒ p. q. 14. ar. 10. Jñ 3ᵒ pbat. p̄ Item reſtat oñdere q̄ deus etiā cogno
ſcat mala. Bono eni cognito ma
liū oppoᵐ cognoſcit̄: ſed deus cognoſcit oia
pticularia bona qb⁹ mala opponunt̄: cogno
2° ſcit igit̄ deus mala. ¶ P̄. Cōtrarioꝝ rōnes
in aīa nō ſunt ꝯ̄rie: alr̄ nō ſil' eſſent in aīa: nec ſil' cognoſce
rentur. rō ergo qua cognoſcit̄ malū: nō repugnat bono:
ſed magis ad rōnem boni ptinet: ſi igit̄ in deo pp̄ ſuam
abſolutā perfectionē inueniūtur oēs rōnes bonitatis: vt
Cap. 39. ſupra oñſum eſt: relinquit̄ q̄ in ipſo ſit rō qua malū co
3° gnoſcit̄: ꝛ ſic eſt etiā maloꝝ cognoſcitiuus. ¶ Itē veruʒ
eſt bonū intellus: ex hoc enim aliquis itellus dī bonus
q̄ veꝝ cognoſcit: veꝝ aūt nō ſolum eſt bonū eſſe bonū:
ſed etiā malū eſſe malū: ſicut eni veꝝ eſt eē qd̄ eſt: ita ve
rū eſt nō eē: qd̄ nō eſt. bonū igit̄ intell's etiā in cognitio
ne mali ꝯſiſtit: ſed cū diuinus intellectus ſit pfectus bo
nitate: nō pōt deeſſe ſibi aliqua itellectualiū perfectionū.
4° adeſt igit̄ ſibi maloꝝ cognitio. ¶ Ampli⁹. Deus cogno
Cap. 51. ſcit reꝝ diſtinctionē: vt ſupra oñſum eſt: ſed in rōne di
ſtinctiōis eſt negatio: diſtincta. n. ſunt q̄ꝝ vnū nō eſt altō.
vñ ꝛ p̄ᵃ q̄ ſeipſis diſtinguunt̄ mutuo negationē icludūt:
rōne cui⁹ negatiue ꝓpōnes in eis ſunt imediate: vt nulla
quātitas eſt ſubaꝰ: cog̃ſcit. n. deus negationē. p̄uatio autē
q̄dā negatio eſt in ſubto determinato: vt in. 4. meta. oñ T. cō. 4.
dit̄. cognoſcit igit̄ priuationē: ꝛ p̄ ꝯñs malū qd̄ nihil eſt
aliō q̄ʒ p̄uatio debite pfectiōis. ¶ P̄. Si de⁹ cog̃ſcit oēs 5°
ſpēs reꝝ: vt. ſ̄. oñſuʒ eſt ꝛ pbatū. ꝛ ēt a qbuſdā p̄his ꝯce Cap. 50.
dit̄ ꝛ pbat̄: opʒ q̄ cog̃ſcat ꝯ̄rietatē: q₂ q̄rūdā geneꝝ ſpēs
ſunt ꝯ̄rie: tuʒ q₂ dīe geneꝝ ſunt ꝯ̄rie: vt pʒ in. 10. meta. ſʒ Te. cō. 13.
in ꝯ̄rijs includit̄ oppoſitio for̄ ꝛ p̄uatiōis: vt ibidē hēt
opʒ q̄ de⁹ cog̃ſcat p̄uatiōeʒ: ꝛ ſic p̄ ꝯñs malū. ¶ Adhuc. 6°
Deus nō ſolū cog̃ſcit forᵐᵃᵐ ſʒ ēt māᵐ vt. ſ̄. oñſuʒ eſt. mā Cap. 57.
aūt cū ſit ens in po⁹ cog̃ſci pfecte nō p̄t: niſi cog̃ſcant̄ ad q̄
eius po⁹ ſe extēdit: ſicut ꝛ in oib⁹ alijs potētijs accit. exte
dit aūt ſe po⁹ māe ꝛ ad forᵐᵃᵐ ꝛ ad priuationē: qd̄. n. eſſe
pōt: pōt ēt ꝛ nō eē: g̃ deus cog̃ſcit priuationē: ꝛ ſic cog̃ſcit
p̄ ꝯñs malū. ¶ Itē. ſi de⁹ cog̃ſcit aliqd̄ aliud a ſe: maxie 7°
cog̃ſcet qd̄ eſt optimū: h̄ aūt eſt ordo vniuerſi ad quē ſi
cut ad finē oia pticularia bona ordināt̄ur. in ordine aūt
vniuerſi ſunt q̄dā q̄ ſunt ad remouēdū nocumēta q̄ poſ
ſent ex qbuſdā alijs ꝓuenire: vt pʒ in his q̄ dant̄ aialib⁹
ad defenſionē: g̃ h⁹ nocumēta deus cog̃ſcit. cog̃ſcit igit̄
mala. ¶ P̄. In nobis maloꝝ cognitio nūq̄ʒ vituperat̄. 8°
ſm id qd̄ p̄ ſe ſcīe eſt. i. ſm iudiciū qd̄ hī de malis: ſed p̄
accñs: ſʒ q̄ p̄ ꝯſiderationē maloꝝ interdū aliqs ad ma
lum inclinat̄: h̄ aūt nō eſt in deo q₂ imutabilis eſt: vt. ſ̄. Cap. 13.
oñſum eſt. nihil igit̄ ꝓhibet qn̄ deus mala cog̃ſcat. Huic Auctas ſacre
autē ꝯſonat qd̄ dī Sap. 7. q̄ dei ſapiētiā nō vincit mali ſcripture.
tia. puer. 15. Infernus ꝛ pditio corā dño. ꝛ in pſal. Delicta
mea a te nō ſunt abſcōdita. Job. 11. dī. Ipſe nouit hoīuʒ
vanitatē: ꝛ vidēs iniq̄tatē nōne ꝯſiderat. ¶ Sciēdū tñ Q₂ꝰ intell's humanus intelligat mali ꝛ q̄o diuin⁹.
q̄ circa cognitionē mali ꝛ p̄uationis alr̄ ſe hʒ itellus di
uinus atq̄ʒ alr̄ itellus nr̄. naʒ cū itellus nr̄ ſingulas res p̄ Primū notabile.
ſingulas ſpēs ꝓprias cog̃ſcat ꝛ diuerſas: id qd̄ eſt i actu
cognoſcit p̄ ſpēʒ intelligibilē: p̄ quā ſit itellus in actu: vñ ꝛ
poᵗᵉᵐ cog̃ſcere p̄t inquātū ad talē ſpēʒ q̄nq̄ʒ ſe hʒ in po⁹:
vt ſicut actū cog̃ſcit p̄ actū: ita ēt poᵗᵉᵐ p̄ poᵗᵉᵐ cog̃ſcat: ꝛ
q₂ po⁹ eſt de rōne p̄uatiōis. nā p̄uatio eſt negatio cui⁹ ſbʒ
eſt ens i po⁹: ſequit̄ q̄ itellectui nr̄o cōpetat aliq̄ mō co
gnoſcē p̄uationē: iquātū eſt nat⁹ eē in po⁹: ſʒ ēt dici poſſit
q̄ ex ipſa cogne act⁹ ſeq̄t̄ cognitio po⁹ ꝛ p̄uationis: itellus
aūt diu⁹ q̄ nullo mō eſt in po⁹ nō cog̃ſcit mō p̄dicto pri
uationē nec aliqd̄ aliō: nā ſi cog̃ſceret aliqd̄ p̄ ſpēm que
nō eſt ipſe: ſeq̄ret̄ de necītate q̄ ꝓportio ei⁹ ad illā ſpēm
eēt: ſicut ꝓportio po⁹ ad actū: vñ opʒ q̄ ipſe intelligat ſo
luʒ p̄ ſpēm q̄ eſt ſua eſſentia: ꝛ p̄ ꝯñs q̄ intelligat ſe tātū
ſicut p̄ᵐ intellectū: ꝛ intelligēdo tñ ſe cog̃ſcit alia: ſicut. ſ̄. Cap. 47.
oñſum eſt: nō ſolū autē actus ſʒ potētias ꝛ p̄uationes. ꝛ
hic eſt ſenſus vboꝝ quē p̄hs ponit in. 3. de aīa dicēs: aut T. cō. 25.
quo mō maluʒ cognoſcit aut nigrū. ꝯ̄ria eni q̄damō co
gnoſcit: opʒ aūt poᵗᵉᵐ eſſe cognoſcēs ꝛ eſſe in ipſo: ſi vō ali
cui nō ineſt ꝯ̄riū. ſ. in po⁹ ſeipſuʒ cognoſcit ꝛ actu eſt ꝛ ſe
parabile: neq̄ʒ opʒ ſeq̄ expoſitionē Auer. qui vult q̄ ex
hoc ſequat̄ q̄ itellus qui eſt tm̄ in actu: nullo mō cogno 3ᵒ de anima cōmē. 25.
ſcat priuationē: ſed ſenſus eſt q̄ nō cognoſcat p̄uationeʒ
per hoc q̄ eſt in potētia ad aliquid aliud: ſed p̄ hoc q̄ co
gnoſcit ſeipſuʒ: ꝛ eſt ſemp̄ actu. ¶ Rurſus ſciendū q̄ ſi 2ᵐ notabile.
deus hoc mō ſeipſuʒ cog̃ſceret: q̄ cognoſcēdo ſe nō co
gnoſceret alia entia que ſunt pticularia bona: nullo mō
cog̃ſceret p̄uationē aut malū: q₂ bono qd̄ eſt ipſe nō eſt
aliq̄ p̄uatio oppoſita: cū p̄uatio ꝛ ſuū oppᵐ ſint nata eſſe
circa idē: ꝛ ſic ei qd̄ eſt act⁹ purus nulla p̄uatio opponit̄:
ꝛ p̄ ꝯñs nec malū: vñ poſito q̄ de⁹ ſe ſolū cognoſcat co
gnoſcēdo bonū: qd̄ ē ipſe nō cog̃ſceret malū: ſʒ q₂ cogno
ſcendo ſe cognoſcit ēt entia: in qbus nate ſunt eē p̄uatio
nes: necē eſt vt cog̃ſcat p̄uatiōes oppoſitas ꝛ mala oppo
ſita pticlarib⁹ bonis. ¶ Sciēᵐ ēt q̄ ſic de⁹ abſq̄ʒ diſcur 3ᵐ

ſui intellus cognoſcendo ſe cognoſcit alia. vt ſupra oñſuʒ
eſt. ita nō opʒ ꝙ eius cognitio ſit diſcurſiua. ſic ꝑ bona co
gnoſcit mala. naʒ bonū eſt quaſi rō cognitionis mali: cū
malum nihil ſit aliud ꝙ̄ priuatio boni: vñ cognoſcantur
mala ꝑ bona ſicut res ꝑ ſuas definitiones: nō ſicut ꝯclo-
nes per pncipia. nec ēt ad imꝑfectionē diuine cognitio-
nis cedit: ſi mala ꝑ priuationē bonoꝝ cognoſcit: qꝛ ma-
lum nō dicitur eē niſi inquātum eſt priuatio boni: vñ
ſm hunc ſoluʒ modum eſt cognoſcibile. nam vnūqdqʒ
quātum habet de eē tantuʒ habet de cognoſcibilitate.

⁋ Qꝺ deus ſit volens. Cap. LXXIII.

Idē p° p.q. 9.ar.pmo. Iſta ꝯ° ꝓbat. ꝑ
EXpeditis his que ad diuini intellus
cognitionē ꝑtinēt: nūc re-
ſtat cōſiderare de dei volūtate. Ex hoc eniʒ
ꝙ deus eſt intelligēs ſequit̄ ꝙ ſit volēs: cū
enim bonū itellm ſit propriū obiectū volū-
tatis: opʒ ꝙ bonū intellm inquātū hʒ ſit volitū: intellus
aūt dicit̄ ad intelligentē: neceſſe eſt igit̄ ꝙ intelligēs bo-
num inquātū hʒ ſit volens: deus aūt intelligit bonū: cuʒ
Cap.45 enim ſit ꝑfecte intelligens: vt ex ſupradictis pʒ: intelligit
2° ens ſil cū rōne boni: eſt igitur volēs. ⁋ Adhuc: cuicūqʒ
ineſt aliqua forma: hʒ ꝑ illā formā habitudinē ad ea
que ſūt in reꝝ nā: ſicut lignū albū ꝑ ſuā albedinē eſt ali-
quibus ſile ⁊ qbuſdā diſſile: in intelligente aūt ⁊ ſentien-
te eſt forᵃ rei intellecte ⁊ ſenſate: cū oīa cognitio ſit ꝑ ali-
quā ſimilitudinem: opʒ igit̄ eſſe habitudinē intelligentis ⁊
ſentiētis ad ea que ſunt intellecta ⁊ ſenſata ſm ꝙ ſunt in
reꝝ nā: nō autem hoc eſt per hoc ꝙ intelligūt ⁊ ſentiunt.
nam per hoc magis attēderet̄ habitudo rerū ad intelli-
gentem ⁊ ſentientē: qꝛ intelligere ⁊ ſentire eſt: ſm ꝙ res
ſunt in intellu ⁊ ſenſu ſm modū vtriuſqʒ. hʒ aūt habitu-
dinē ſentiens ⁊ intelligēs ad rem que eſt ext̄ aīam per vo-
luntatē ⁊ appetitū: vñ oīa ſentiētia ⁊ intelligētia appetūt
⁊ volunt: volūtas tñ ꝓprie in intellu eſt: cū igit̄ deus ſit
3° intelligēs: opʒ ꝙ ſit volēs. ⁋ Amplius: illud qꝺ ꝯſequit̄
oē ens: cōuenit enti inquātū eſt ens: qꝺ aūt eſt hʒ: opʒ ꝙ
in eo maxime inueniat̄ qꝺ eſt pᵐᵘᵐ ens: cuilibʒ aūt enti cō-
petit appetere ſuā ꝑfectionē ⁊ ꝯſeruationē ſui eē: vnū-
cuiqʒ tñ ſm ſuū modū: intellectualibꝫ qdem ꝑ voluntatē
aīalibus ꝑ ſenſibilē appetitū: carētibꝫ vo ſenſu ꝑ appeti-
tum nālem: aliter tñ que hñt ⁊ que nō hñt: nā ea que nō
hñt appetitiuā vtutē ſui generis deſiderio tēdūt ad acq-
rendū qꝺ eis deeſt: que aūt hñt: quietant̄ in ipſo: hoc igit̄
pmo enti qꝺ deus eſt deeſſe nō pōt: cū igit̄ ipſe ſit intelli-
gens: ineſt ſibi volūtas qua placet ſibi ſuū eſſe ⁊ ſua bo-
4° nitas. ⁋ Itē: intelligere qnto ꝑfectius eſt: tāto delectabi-
lius eſt intelligēti: ſʒ deus intelligit: ⁊ ſuuʒ intelligere eſt
Cap.45. perfectiſſimū: vt ſupra oñſum eſt: ergo intelligere eſt ei
delectabiliſſimū. delectatio aūt intelligibilis eſt ꝑ volū-
tatem ſicut delectatio ſenſibilis eſt per ꝯcupiſcentie ap-
5° petitum: eſt igit̄ in deo volūtas. ⁋ P. Forᵃ ꝑ intellʒ cō-
ſiderata nō mouet nec aliqd cāt niſi mediante volūtate
cuius obiectū eſt finis ⁊ bonū a quo mouet̄ aliqs ad agē-
dum: vñ intellectus ſpeculatiuus nō mouet neqʒ imagi-
natio pura abſqʒ eſtimatione boni vel mali: ſʒ forma in-
In 4° capi. 19. tellectus diuini eſt cā motus ⁊ eſſe in alijs: agit enim res
per intellm: vt infra oñdet̄: opʒ igitur ꝙ ipſe ſit volens.
6° ⁋ Item in virtutibus motiuis ⁊ hñtibus intellectuʒ ꝑ
Idē p° p.q. 82.ar.4. inueniatur volūtas. nam voluntas oēm poᵃᵐ applicat ad
ſuū actuʒ: intelligimus enim qꝛ volumus: imaginamur
Idē p° ſcdē q.9.ar.p°. qꝛ volumus: ⁊ ſic de alijs. ⁊ hoc hʒ: qꝛ obiectū eius eſt fi-
nis: q̄uis intellectᵘˢ nō ſm modū cāe efficientis ⁊ moueṅ-
tis: ſʒ ſm modū cauſe finalis moueat volūtatē ꝓponen-
do ſibi ſuū obiectū: qꝺ eſt finis: primo ergo mouēti ꝯue-
7° nit maxie hīc volūtatē. ⁋ P. Liberꝝ eſt qꝺ ſui cā eſt: ⁊
ſic liberū hʒ rōnē eius: qꝺ eſt per ſe: volūtas aūt primo
hʒ libertatē in agēdo: inquātū enim volūtarie agit quis:
dr̄ libere agere quācūqʒ actionē: pᵐᵒ igitur agēti maxime
cōpetit per volūtatē agere cui maxime cōpetit ꝑ ſe age-
re. ⁋ Amplius: finis ⁊ agens ad finem ſemꝑ vnius ordi- 8°
nis inuenit̄ in rebus: vñ ⁊ finis ꝓximus qui eſt ꝓportio-
natus agenti incidit in idē ſpē cū agente tam in nālibus
ꝙ̄ in artificialibus. naʒ forᵃ artis per quā artifex agit eſt
ſpēs forme que eſt in materia: q̄ eſt finis artificis: ⁊ forᵃ
ignis generātis quo agit eſt eiuſdē ſpēi cuʒ forma ignis
geniti: que eſt finis gñonis: deo aūt nihil coordinat̄ quaſi
eiuſdeʒ ordinis: niſi ipſe: alr̄ eſſent plura pᵃ: cuius ꝯtrarium
oñſum eſt ſupra: ipſe igit̄ eſt pᵐᵘᵐ agēs ꝓpᵗ finē qui eſt ip-
ſemet: ipſe igitur nō ſolū eſt finis appetibilis: ſʒ appetēs
(vt ita dicā) ſe finēʒ ⁊ appetitu intellectuali: cuʒ ſit itelli-
gens: qui eſt voluntas: eſt igitur in deo volūtas. ⁋ Huic
aūt dei voluntatem ſacre ſcripture teſtimonia cōſonant.
Dicitur enim in pſ. Omnia quecunqʒ voluit fecit dñs.
⁊ Ro. ꝯ. Uoluntati eius quis reſiſtit.

⁋ Qꝺ voluntas dei ſit eius eſſentia. Cap. LXXIIII. Idem p° par q.19.ar.1.ad 3ᵐ. q.20.ar. 3° ad 2ᵐ. Iſta ꝯ° ꝓbat.

EX hoc autem apparet ꝙ ſua volūtas
nō eſt aliud ꝙ̄ ſua eēntia. Deo
enim cōuenit eē volentem inquātū eſt in-
telligens: vt oñſum eſt. eſt aūt intelligens ꝑ Cap.72.
eſſentiā ſuam. vt ſupra ꝓbatū eſt: ergo ⁊ vo- Cap.45.
lens: eſt igitur volūtas dei ipſa eius eſſentia. ⁋ Adhuc. ꝑ
ſicut intelligere eſt ꝑfectio intelligētis: ita ⁊ velle volen- 2°
tis: vtrūqʒ enim eſt actio in agente manens: nō aūt tran-
ſiens in aliquid paſſuʒ ſicut calefactio: ſed itelligere dei
eſt eius eē: vt ſupra ꝓbatū eſt: eo ꝙ cum eē diuinū ſit Cap.47.
ſm ſe ꝑfectiſſimū nullā ſuperuenientē ꝑfectionē admit-
tit: vt ſupra oñſum eſt: eſt igit̄ ⁊ diuinū velle eē ipſius:
ergo volūtas dei eſt eius eēntia. ⁋ Amplius: cū oē agēs 3°
agat inquātū actu eſt: opʒ ꝙ deus qui eſt actus purus ꝑ
ſuam eſſentiā agat: velle aūt eſt qdam dei operatio: opʒ
igit̄ ꝙ deus per ſuam eſſentiā ſit volēs: ſua igitur volun-
tas eſt ſua eſſentia. ⁋ Itē. ſi volūtas eēt aliquid addi- 4°
tum diuine ſubē: cum diuina ſubā ſit quid cōpletū in eē:
ſequeret̄ ꝙ volūtas adueniret ei quaſi accidēs ſubiecto.
ſeqretur ēt ꝙ diuina ſubā cōparet̄ ad ipſam q̄ſi poᵃ ad
actū: ⁊ ꝙ eēt cōpō in deo: q̄ oīa ſupra iꝓbata ſūt: nō eſt Cap.16.
igit̄ poſſe ꝙ diā volūtas ſit aliqd additū diuine eēntie. Cap.19.

⁋ Qꝺ pncipale volitū dei eſt diā eēntia. Cap. LXXV. Idem p° par q.19.ar.1.ad 3ᵐ. po. q.3. articu.17.ad 14ᵐ. Iſta ꝯ° ꝓbat. ꝑ

EX hoc aūt vlterius apparet: ꝙ pn-
cipale diuine volūtatis volitū
eſt eius eēntia. Bonū enim itellm eſt obie-
ctum voluntatis vt ſupra dictū eſt: id autem
qꝺ a deo pncipalr̄ intelligit̄ eſt diuina eēn-
tia vt ꝓbatū eſt: diuina igit̄ eēntia eſt id de quo pncipa-
liter eſt diuina voluntas. ⁋ Itē. appetibile cōparat̄ ad Cap.49.
appetitū ſicut mouens ad motū: vt ſupra dictū eſt: ⁊ ſilr̄ 2°
ſe hʒ volitum ad volentē: cū volūtas ſit de genere appe-
tiuarū potētiaꝝ in nobis: ſi igit̄ volūtatis diuine ſit aliud
pncipale volitū ꝙ̄ dei eſſentia: ſequet̄ ꝙ aliquid aliud ſit
ſuperius diuina volūtate qꝺ ipſaʒ mouet: cuius ꝯtrariuʒ ex
ꝑdictis pʒ. ⁋ P. pncipale volitū vniciuqʒ volēti eſt cā 3°
volēdi: cū enim dicimus: volo ambulare vt ſaner. cām
nos reddere arbitramur. ⁊ ſi q̄ratur: quare vis ſanari: ꝓ-
cedetur in aſſignatiōe cāruʒ: quouſqʒ perueniat̄ ad finē
vltimū: qui eſt pncipale volitū: qꝺ eſt cā volendi ꝑ ſeipſʒ.
ſi igitur deus aliquid aliud velit pncipalr̄ ꝙ̄ ſeipſum: ſe-
quetur ꝙ aliquid aliud ſit ei cā volendi. ſed ſuum velle
eſt ſuū eē: vt oñſuʒ eſt: ergo aliquid aliud erit ei cā eēn- Cap.74.
di. qꝺ eſt ꝯ rōnem primi entis. ⁋ Adhuc. vniciuqʒ volē- 4°
ti pncipale volitum eſt ſuus vltimus finis: nā finis eſt ꝑ

ſe volitus ⁊ ꝑ quē alia ſiunt volita: vltimus aūt finis eſt
Cap. 42. ipſe deus: q2 ipſe eſt ſūmū bonū: vt oſtēſum eſt: ipſe igiẗ
5° eſt ṗncipale volitū ſue voluntatis. ❡ Amp. Unaqueq3
virtus ad ſuum obiectum ṗncipale ſm equalitatē ꝓpor
tionatur: nā virtus rei ſm obiecta mēſuraẗ: vt patet per
Tex. c. 116. phm ṗ ce. ⁊ mū. voluntas igitur eēntie ex equo ꝓportio
natur ſuo ṗncipali obiecto: ⁊ ſimilr intellectus ⁊ etiā ſen
ſus: diuine autē voluntati nihil ex equo ꝓportionaẗ: niſi
eius eſſentia: igiẗ ṗncipale obiectū diuine voluntatis eſt
diuina eēntia: cum aūt diuina eſſentia ſit dei intelligere
⁊ omnia alia que in ipſo eē dicunẗ: manifeſtū eſt ꝙ eo
dē modo principaliter vult ſe intelligere: ſe velle: ſe eē
vnum: ⁊ quicquid aliud eſt huiuſmodi.

Idē p° p. q. 19. ar. 2. Iſta 2° ꝓbaẗ ṗ

❡ Q2 deus volēdo ſe vult etiā alia. Cap. LXXVI.

Hinc autem oſtēdi pōt ꝙ deus volendo ſe: vult etiā alia. Cuius enī eſt velle finē: eius eſt velle ea q̄ ſunt ad finē rōne finis: eſt autē deus vltim⁹ rerū finis: vt ex ṗdictis aliquatenus p3: ex
hoc igiẗ ꝙ vult ſe eē: etiam alia vult que in ipſum ſicut
2° in finē ordinantur. ❡ Itē. Unuſquiſq3 eius qđ eſt propter
ſeipſm ab ipſo volitū ⁊ amatū ꝑfectionē deſiderat: q̄ enī
ꝓpter ſe amamus: volumus eē optima ⁊ ſemꝑ meliora
⁊ multiplicari quātū poſſibile eſt: ipſe aūt deus ſuā eēn
tiā ꝓpter ſeipſā vult ⁊ amat: nō aūt ſm ſe augmenta
Cap. 74. bilis ⁊ multiplicabilis eſt: vt ex ſupra dictis manifeſtū
eſt: ſed ſolū multiplicabilis eſt ſ3 ſuā ſilitudinē q̄ a mul
tis participaẗ. vult igiẗ deus rerū multitudinē ex h ꝙ
3° ſuā eēntiā ⁊ ꝑfectionē vult ⁊ amat. ❡ Amp. Quicunq3
amat aliqđ ſm ſe ⁊ ꝓpter ipm: amat ꝑ ꝯñs oīa in qb⁹ il
lud inueniẗ: vt q amat dulcedinē ꝑꝑ ipſā: op3 ꝙ oīa dul
cia amet: ſ3 de⁹ ſuū eſſe ⁊ ſm ſe: ⁊ ꝑꝑ ipm vult ⁊ amat: vt
Cap. 74. ſupra oñſu3 eſt: oē aūt aliđ eē eſt q̄dā ſui eē ſm ſilitudi
nē ꝑticipatio: vt ex ṗdictis aliquatenꝰ p3: relinquiẗ igiẗ
ꝙ deus ex hoc ipſo ꝙ vult ⁊ amat ſe: vult ⁊ amat alia.
4° ❡ Adhuc. Deus volēdo ſe vult oīa q̄ in ipſo ſūt: oīa aūt
Cap. 72. q̄dāmō ṗexiſtūt in ipſo ꝑ ꝓpās rōnes: vt. ſ. oñſu3 ē: de⁹
5° igiẗ volēdo ſe ēt alia vult. ❡ Itē. Q̄to aliqđ eſt perfe
ctioris virtutis: tāto ſua cāſitas ad plura ſe extendit: ⁊ in
magis remota: vt. ſ. dcm̄ eſt: cāſitas āt finis in h ꝯſiſtit ꝙ
ꝑꝑ ipm alia deſideranẗ: q̄to igiẗ finis eſt ꝑfectior ⁊ ma
gis volit⁹: tāto volūtas volētis finē ad plura extēdiẗ rō
ne finis illi⁹: diuina āt eēn⁹ eſt ꝑfectiſſima in rōne bonitat
⁊ finis: igiẗ diffundet ſuā cāſitatē maxie ad multa: vt ꝑꝑ
ipſā multa ſint volita: ⁊ ṗcipue a deo: q eā ſ3 totā ſuā
6° virtutē ꝑfecte vult. ❡ P̄. Uolūtas ꝯſeqẗ itellm: ſ3 de⁹
ſuo itellu itelligit ſe ṗncipalr: ⁊ in ſe itelligit oīa alia: igiẗ
ſilr ṗncipalr vult ſe ⁊ volēdo ſe vult oīa alia. ❡ Hoc āt
Auctas ſacre ſcripture. auctoritate ſacre ſcripture cōfirmaẗ. Diciẗ enī Sap. 11.
Diligis oīa que ſunt: ⁊ nihil eoꝝ odiſti que feciſti.

Idē p° p. q. 19. ar. 2. Iſta ꝯclō ꝓbatur. ṗ

❡ Q2 deus vno actu voluntatis ſe ⁊ omnia alia velit. Cap. LXXVII.

Hoc autem habito ſequiẗ ꝙ de⁹ vno actu voluntatis ſe ⁊ alia velit. Oīs. n. virtus vna opōne vl̄ vno actu ferẗ in obm̄ ⁊ in rōnē formalē obi: ſic eadē viſiōe videm⁹ lumē ⁊ colorē: q ſit viſibilis
actu per lumē: cum aūt aliquid velimus ꝓpter finē tm̄:
id qđ ꝓpter finem deſideraẗ: accipit rationem voliti ex
fine: ⁊ ſic finis comparaẗ ad ipſ3: ſicut ratio formalis ad
obiectū: vt lumē ad colorem: cum igiẗ deus omnia alia
Cap. 76. velit ꝓpter ſe ſicut ꝓpter finē: vt oſtenſum eſt: vno actu
2° volūtatis vult ſe ⁊ alia. ❡ Amp. Qđ ꝑfecte cognoſciẗ ⁊
deſideraẗ: ſm ſuā totā virtutē cognoſcitur ⁊ deſideraẗ:
finis autē virtus eſt nō ſolum ſm ꝙ in ſe deſideraẗ: ſed
etiam ſm ꝙ alia ſiunt appetibilia ꝓpter ipſum: qui igiẗ
perfecte deſiderat finē: vtroq3 mō ipſum deſiderat: ſed
nō eſt ponere aliquē actum dei volētis quo velit ſe: ⁊ q̄
nō velit ſe ꝑfecte cum in eo nihil ſit imꝑfectū: quolibet
igiẗ actu quo deus vult ſe: vult ſe ⁊ alia ꝓpter ſe: alia vo
a ſe nō vult: niſi inquātū vult ſe vt ꝓbatu3 eſt: relinquitur
igitur ꝙ ſe ⁊ alia nō alio ⁊ alio actu voluntatis vult: ſed
vno ⁊ eodē. ❡ Adhuc. Sicut ex ſupra dictis p3: in actu 3°
cognoſcitiue virtutis diſcurſus attēditur ſm qđ ſemotiꝫ
cognoſcimus ṗncipia ⁊ ex eis in cōcluſiones venimus:
ſi enī in ipſis ṗncipijs intueremur cōcluſiones ipſa ṗnci
pia cognoſcēdo nō eēt diſcurſus: ſicut nec quando aliqđ
videmus in ſpeculo: ſicut autē ṗncipia ſe habēt ad con
cluſiones in ſpeculatiuis: ita finis ad ea que ſunt ad finē
in opatiuis ⁊ appetitiuis: nā ſicut cōcluſiones cognoſci
mus per principia: ita ex fine ꝓcedit appetitus ⁊ opera
tio eoꝝ que ſunt ad finē: ſi igiẗ aliquis ſemotim velit fi
nem ⁊ ea que ſunt ad finē: erit q̄dam diſcurſus in ei⁹ vo
lūtate: hoc autē in deo eē eſt impoſſibile: cū ſit extra oē3
motū: relinquiẗ igitur ꝙ ſimul ⁊ eodē actu volūtat de⁹
vult ſe ⁊ alia. ❡ Itē. Cu3 deus ſemꝑ velit ſe: ſi alio actu 4°
vult ſe: ⁊ alio alia: ſequetur ꝙ ſimul ſint in eo duo actus
volūtatis: qđ eſt impoſſibile: nam vnius ſimplicis po
tētie nō ſunt ſimul due operatiōes. ❡ P̄. In omni actu 5°
volūtatis volitū cōparatur ad volētem vt mouens ad
motū: ſi igitur ſit aliqua actio volūtatis ex qua vult alia
a ſe diuerſa a volūtate qua vult ſe: in illa erit aliqđ aliđ
mouēs diuinā volūtatē qua vult ſe: qđ eſt impoſſibi
le. ❡ Amp. Uelle dei eſt ſuū eē: vt probatum eſt: ſed in 6°
deo nō eſt niſi vnum eſſe. ergo nō eſt ibi niſi vnum vel Cap. 74.
le. ❡ Itē. Uelle competit deo: ſm ꝙ eſt intelligēs: ſicut 7°
igitur vno actu intelligit ſe ⁊ alia inquātum eſſentia ſua
eſt exemplar oīum: ita vno actu vult ſe ⁊ alia inquātum
ſua bonitas eſt ratio omnis bonitatis.

❡ Q2 volitorum multitudo nō repugnat ſimplicitati diuine ſubſtantie. Cap. LXXVIII.

Ex hoc aūt ſequiẗ ꝙ volitoꝝ multitudo nō repugnat vnitati ⁊ ſimplicitati diue ſube. Nā actus ſm obiecta diſtinguunẗ: ſi igiẗ volita plura q̄ de⁹ vult induceret in ipſo aliquā multitudinē: ſeq̄reẗ Idē p° p. q. 19. ar. 2. ad 4ᵐ. Iſta 2° ꝓbaẗ ṗ
ꝙ nō eēt in eo vna tm̄ opatio volūtatis: qđ eſt ꝯ oſten
ſa. ❡ Itē. Oñſu3 eſt ꝙ de⁹ alia vult: inquātū vult bonita 2°
tē ſuā: h ḡ mō cōparanẗ aliq̄ ad volūtatē dei: quo com
prehēdunẗ a bonitate ei⁹: ſ3 oīa in bonitate ei⁹ vnū ſunt:
ſūt enī aliq̄ in ipſo ſ3 modū ei⁹. ſ. mālia imāliter: ⁊ mul
ta vnite: vt ex ſuṗ dictis p3: relinquiẗ igiẗ ꝙ multitudo Cap. 56.
volitoꝝ nō multiplicat diuā ſubā3. ❡ P̄. Diuin⁹ itelľs 3°
⁊ voluntas ſunt eq̄lis ſimplicitatis: q2 vtrūq3 diuina eſt
ſuba: vt ꝓbatū eſt. multitudo aūt itellectoꝝ non inducit Cap. 74.
multitudinē in eēntia diua: neq3 cōpōnē in intellu ei⁹: ḡ Cap. 46.
neq3 multitudo volitoꝝ iducit aut diuerſitatē in eēntia
diuina aut cōpōnem in volūtate. ❡ Amp. Hoc inter co 4°
gnitionē ⁊ appetitū itereſt: ꝙ cognitio fit ſ3 ꝙ cognitu3
eſt aliq̄ mō in cogſcēte: appetit⁹ āt nō: ſ3 eē ſ3 ꝙ appeti
tus referẗ ad rē appetibilē: inq̄tū appetēs q̄rit in q̄ ge
ſcat: ⁊ ꝑꝑ h bonū ⁊ malū q̄ reſpiciūt appetitū ſunt in re
b⁹: verū āt ⁊ falſū q̄ reſpiciūt cogñē ſūt in mēte: vt phs
diẗ in. 6. meta. Q2 āt aliqđ ad mlta ſe hēat nō repugnat Tex. cō. 8.
ſimplicitati ei⁹: cū ⁊ vnitas ſit mltoꝝ nūoꝝ ṗnᵐ: mlti⁹
igiẗ volitoꝝ a deo non repugnat eius ſimplicitati.

❡ Q2 voluntas diuina ad ſingularia bona ſe extendit. Cap. LXXIX.

Ex quo etiā apparet ꝙ nō op3 nos dicere ad ꝯſeruandā ſimplicitatē di Iſta 2° ꝓbaẗ ṗ

uinam:ꝙ velit ⁊ alia bona in quadã vniuerſitate:inquã
vult ſe eẽ p̃n̄ bonoꝝ:que poſſunt ab ipſo fluere:nõ aũt
velit ea in particulari. Nã velle eſt ſm cõparationem
volẽtis ad rẽ volitã:non aũt ꝓhibet diuina ſimplicitas
quin poſſit cõparari ẽt ad multa pticularia:dĩ eni deus
optimũ vel p̃ ẽt reſpectu ſingulariũ:ğ ſua ſimplicitas
2° nõ ꝓhibet gn in ſpãli vel pticulari alia a ſe velit. ¶ Itẽ.
Uolũtas dei ad alia cõparaẽ inquãtũ bonitatẽ pticipãt
ex ordine ad bonitatẽ diuinã:que eſt rõ volẽdi deo:ſed
nõ ſolũ vniuerſitas bonoꝝ:ſʒ ⁊ ſingulũ eoꝝ a bonitate
diuina bonitatẽ ſortiẽ ſicut ⁊ eẽ:volũtas igiẽ dei ad ſin-
3° gula bonoꝝ ſe extẽdit. ¶ Amp̃. ſm pħʒ in.12.metaph.
Tex.c.52. Duplex bo[num] inuenitur. duplex bonũ ordis inueniẽ in vniuerſo. Unũ gdẽ ſm ꝙ
totũ vniuerſũ ordinaẽ ad id qđ eſt ex̃ vniuerſum ſicut
exercit⁹ ordinaẽ ad ducẽ. Aliud. ſʒ ꝙ ptes vniuerſi or-
dinanẽ adiuicẽ:ſicut ⁊ ptes exercit⁹ adinuicẽ. Scđo aũt
ordo eſt ꝑꝑ p̃mũ:deus aũt ex hoc ꝙ vult ſe:vt finis eſt:
Cap.76. vult aũt alia q̃ ordinanẽ in ipm vt finẽ:ſicut ꝓbatũ eſt:
vult igitur bonũ ordinis tot⁹ vniuerſi in ipm:⁊ bonum
ordis vniuerſi ſm ptes ſuas adinuicẽ:bonuʒ aũt ordis
4° ꝯſiſtit ex ſingulis bonis:vult igiẽ ẽt ſingula bona. ¶ P.
Si de⁹ nõ vult ſingula bona ex qb⁹ cõſtat vniuerſum:
ſequiẽ ꝙ in vniuerſo ſit a caſu ordis bonũ:nõ eſt.n.poſſi
bile ꝙ aliq̃ ꝑs vniuerſi oĩa pticularia bona cõponat in
ordinẽ vniuerſi:ſʒ ſola vl'is totius cã vniuerſi q̃ de⁹ eſt:
Li°.4.ca.19. qui ꝑ ſuã volũtatẽ agit:vt infra oñdeẽ. Qꝫ aũt ordo vni-
uerſi ſit caſualis eſt impoẽ:qꝛ ſequereẽ ꝙ multo magis
alia poſteriora eẽnt caſu:relinquiẽ igiẽ ꝙ de⁹ ẽt ſingula
5° bonoꝝ vult. ¶ Adhuc. Bonũ itellectũ inquãtum bõ eſt
Cap.66. volitũ:ſed deus itelligit ẽt particularia bona:vt ſup̃ ꝓ-
batũ eſt:vult igiẽ etiã particularia bona. ¶ Hoc ãt au-
Auctas ſacre ſcripture. ctoritate ſcripture cõfirmaẽ:que Gene.j.ad ſingula opa
cõplacẽtiã diuine volũtatis oñdit dicens. Uidit de⁹ lu.
ꝙ eẽt bona. ſilr de alijs opib⁹:⁊ poſtea de oĩbus ſil. Ui-
dit deus cuncta que fecerat ⁊ erant valde bona.

¶ Qꝫ deus vult ẽt ea q̃ nõdũ ſunt. Cap.LXXX.

Idẽ in de ve. ri.q.23.ar.1. ad 9m. Si autem velle eſt per cõparationeʒ
volẽtis ad volitũ:forte ali-
Obiectio. cui põt videri ꝙ de⁹ nõ velit:niſi ea q̃ ſunt:
nã relatiua opʒ ſiẽ eẽ:vt vno interẽpto iteri
In pdias ca. ad aliqd. 5° meta.tex. cõ.120. miẽ alterũ:vt pħs docet ſi igiẽ velle eſt per
cõparationeʒ ad volitũ:nullus põt velle niſi ea q̃ ſunt.
¶ Amp̃. Uolũtas dĩ ad volita ſicẽ ⁊ creatura ⁊ creatoꝛ
nõ aũt põt dici de⁹ ẽt creatoꝛ vel dñs vel pr̃:niſi eoꝝ q̃
ſunt:ğ nõ põt dici velle:niſi ea q̃ ſunt. Ex h aũt poſſʒ vl-
teri⁹ ꝯcludi:ſi diuinũ velle eſt inuariabile ſicẽ ⁊ ſuũ eẽ:⁊
nõ vult niſi ea q̃ actu ſunt:ꝙ nihil velit qđ nõ ſemꝑ ſit.
Rñſio quo-rũdam. ¶ Dicũt ãt ad h qdã:ꝙ ea q̃ non ſunt in ſeipſis ſunt in
deo ⁊ in ei⁹ itellu:vñ nihil ꝓhibet ea q̃ nõ ſunt in ſeipſis
Improbatio deũ velle:ſm ꝙ in eo ſũt. ¶ Hoc aũt nõ videẽ ſufficiẽ-
ter dictũ:nã iõ ſm h dĩ qlibʒ volẽs aliqd velle:ꝙ volũ-
tas ſua refertur ad volitũ. ſi igitur diuina voluntas non
refertur ad volitum:quod non eſt niſi ſm ꝙ eſt in ipſo
vel in ei⁹ itellu:ſeq̃tur ꝙ de⁹ nõ velit illud aliter:niſi qꝛ
vult illđ eẽ in ſe vel in ei⁹ itellu:hoc autem nõ itẽdũt lo
Rñſio bona quẽtes:ſʒ ꝙ de⁹ bõ q̃ nõdũ ſunt:velit etiaʒ eẽ in ſeipſis.
¶ Rurſus. Si volũtas cõparaẽ ad rem volitã ꝑ ſuum
obiectũ:qđ eſt bonũ itellm:itellus aũt nõ ſolũ itelligit
bonũ eẽ in ſe:ſed ẽt in ꝓpria nã:⁊ volũtas cõparabitur
ad volitũ nõ ſolum ſm ꝙ eſt in cognoſcẽte:ſed ẽt ſʒ ꝙ
eſt in ſeipſo. ¶ Dicamus igiẽ ꝙ cũ bonũ appħẽſũ mo
ueat volũtatẽ:opʒ ꝙ ipm velle ſequaẽ cõditionẽ appre
henſionis:ſicut ⁊ mot⁹ alioꝝ mobiliũ ſequunẽ ꝯditiões
mouẽtis:qđ eſt cã mot⁹:relatio aũt apphẽdentis ad ap-
prehẽſũ eſt ꝯñs ad apphẽſionẽ ipſam:ꝑ hoc enĩ referẽ
apprehẽdẽs ad apphẽſum ꝙ apphendit ipm:nõ auteʒ
ſolũ apphẽdẽs apphẽdit rẽ ſm ꝙ eſt in ipſo:ſʒ ſʒ ꝙ eſt
in ꝓpria nã:qꝛ nõ ſolũ cognoſcim⁹ rẽ itelligi a nobis ꝙ
eſt eã eẽ in itellectu:ſʒ eã eẽ vel fuiſſe vel futurã eẽ in ꝓ-
pria nã. ſʒ igiẽ nũc res illa nõ ſit niſi in cognoſcẽte:rela-
tio tñ ꝯñs apphẽſionẽ eſt ad eã:non put eſt in cognoſcẽte:
ſed put eſt ſm ꝓpriã nãʒ qua apphẽdit apphẽdẽs. vo-
lũtatis igiẽ diuine relatio eſt ad rẽ nõ exñteʒ ſm ꝙ eſt
in ꝓpria nã ſm aliqđ tpꝰ:⁊ nõ ſolũ ſm ꝙ eſt in deo co-
gnoſcẽte:vult eni de⁹ rẽ que nõ eſt nũc eẽ ſm aliqđ tem
pus:⁊ nõ ſolũ vult ſm ꝙ ipſe eã itelligit:nec ẽ ſilr de re-
latione volẽtis ad volitũ ⁊ creãtis ad creatũ:⁊ facientis
ad factũ:aut dñi ad ſubiectã creaturã:naʒ velle eſt actio in
volente manẽs:vnde nõ cõtingit intelligi aliqd ex̃ exi-
ſtens actu:ſed facere ⁊ creare ⁊ gubnare ſignificãt actio-
nem terminatam ad exteriorem effectum:ſine cui⁹ exi-
ſtentia huiuſmodi actio non poteſt intelligi.

¶ Qꝫ deus de neceſſitate vult ſuum eſſe ⁊ ſuam bonita-
tem. Cap.LXXXI.

Ex his aũt que ſupra oſtẽſa ſunt:ſeqẽ Idẽ p° p.q.19.ar.3. Iſta ꝯ° ꝓbaẽ p
ꝙ deus de neceſſitate velit ſuũ
eſſe ⁊ ſuã bonitatẽ:nec poſſit ꝯtrariũ velle.
Oſtẽſuʒ eſt ſupra:ꝙ de⁹ vult ſuũ eẽ ⁊ ſuam Cap.75.
bonitatẽ:vt p̃ncipale obiectũ qđ eſt ſibi rõ
volẽdi alia:in omni igiẽ volito ſuũ eſſe ⁊ ſuã bonitatem
vult:ſicut viſus in oĩ colore videt lumẽ:ipoſſibile eſt ãt
deũ nõ velle aliqd actu:eẽt eni volẽs in po⁹ tñ qđ eſt i-
poſſibile:cũ ſuũ velle ſit ſuũ eſſe:neceſſe igiẽ eſt ꝙ velit 2°
ſuũ eẽ ⁊ ſuã bonitatẽ. ¶ Itẽ. qlibʒ volẽs de nẽcitate vult
ſuũ vltimũ finẽ:vt ex p̃dictis pʒ:ſicut hõ de neceſſitate
vult ſuã beatitudinẽ:nec põt velle miſeriã:ſʒ de⁹ vult ſe Cap.76.
eẽ ſicut vltimum finẽ:vt ex p̃dictis pʒ:neceſſario igitur 3°
vult ſe eẽ:nec põt velle ſe nõ eſſe. ¶ Amp̃. In appetiti-
uis ⁊ in operatiuis finis h mõ ſe hʒ ſicut principium in-
demõſtrabile in ſpeculatiuis:ſicut eniʒ ex principijs cõ
cludunẽ in ſpeculatiuis ꝯcluſiões:ita in actiuis ⁊ appe-
titiuis rõ oĩum agẽdoꝝ ⁊ appetẽdoꝝ ex fine ſumiẽ:ſed
in ſpeculatiuis intellus de neceſſitate aſſentit p̃mis p̃nci
pijs idemõſtrabilib⁹:quoꝝ ꝯtrijs nullo mõ põt aſſenti-
re:ğ volũtas neceſſario inheret fini vltimo vt nõ poſſit
ꝯtrũ velle:⁊ ſic ſi diuie volũtati nõ eſt alius finis q̃ ipe:
de neceſſitate vult ſe eẽ. ¶ Adhuc. Oĩa inquãtũ ſũt aſſi 4°
milanẽ deo qui eſt p̃ ⁊ maxie ens:oĩa aũt inquantũ ſunt:
ſuo mõ nãliter diligũt ſuũ eẽ:multo igiẽ mag de⁹ ſuum
eẽ diligit naturaliter:natura aũt eius eſt ꝑ ſe neceſſe eẽ:
vt ſup̃ ꝓbatũ eſt:de⁹ igiẽ ex neceſſitate vult ſe eẽ. ¶ P. Cap.13.
Oĩs pfectio ⁊ bonitas que in creaturis eſt deo conuenit 5° Cap.29.
eſſentialr:vt ſupra ꝓbatũ eſt:diligere aũt deuʒ eſt ſũma
pfectio rõnalis creature:cũ ꝑ hoc q̃dãmõ deo vniaẽ:ğ Cap.41.
in deo eẽntialr ẽ:ğ ex nẽcitate diligit ſe:⁊ ſic vult ſe eẽ.

¶ Qꝫ de⁹ nõ de nẽcitate vult alia a ſe. Cap.LXXXII.

Si autem diuina volũtas eſt diuine Idẽ p° p.q.19.ar.3. Iſta ꝯ° ꝓbaẽ p
bonitatis ⁊ diuini eẽ ex ne
ceſſitate:poſſet alicui videri ꝙ ẽt alioꝝ ex
neceſſitate eẽt:cũ oĩa alia velit volẽdo ſuaʒ
bonitatẽ:vt.ſ.ꝓbatũ eſt. Sʒ tñ recte ꝯſide- Cap.76.
rãtib⁹ appꝫ ꝙ nõ eſt alioꝝ ex nẽcitate:eſt eni alioꝝ vt
ordinatoꝝ ad finẽ ſue bonitatis:volũtas ãt nõ ex neceſ-
ſitate ferẽ in ea q̃ ſunt ad finẽ:ſi finis ſine his eſſe poſſit:
nõ eni hʒ nẽcẽ medic⁹ ex ſuppõne voluntatis quã hʒ de
ſanãdo:illa medicamẽta adhibere ifirmo ſine qbus põt
nihilomin⁹ ifirmũ ſanare:cum igiẽ diuina bonitas ſine
alijs eẽ poſſit:quinimo nec ꝑ alia ei aliqd accreſcat:nul-
la ineſt ei neceſſitas vt alia velit:ex hoc ꝙ vult ſuaʒ bo-
nitatẽ. ¶ Adhuc. Cũ bonũ itellectũ ſit ꝓpriũ obiectum 2°
volũtatis

voluntatis cuiuſlibet p̄ intellectū ɔcepti pōt eē voluntas:
vbi ſaluat̄ rō boni: vnde q̄uis eē cuiuſlibet inquātū h̄ȝ
bonū ſit: nō eē aūt malū: ipm tñ nō eē alicuiꝰ pōt cade
re ſub volūtate rōne alicuiꝰ boni adiūcti qḋ ſaluatur: lȝ
nō ex neceſſitate: eſt eni bonū aliq̄d eſſe etiā alio nō exi
ſtēte: ſolū igit̄ illud bonū voluntas ſm ſui rōnem nō pōt
velle nō eē: quo nō exiſtente tollit̄ totaliter rō boni: tale
aūt nullū eſt p̄ter deū. pōt igit̄ voluntas ſm ſui rōnē vel
le nō eē: quācūq̄ʒ rē p̄ter deū: ſȝ in deo eſt volūtas ſȝ to
tā ſuā facultatē: oia eniȝ in ipſo ſunt vl̄r p̄fecta: pōt igit̄
deus velle nō eē q̄cūq̄ʒ rē aliā p̄ter ſe: nō igit̄ de neĉita
3° te vult eē alia a ſe. ¶ Amp̄. Deꝰ volēdo bonitatē ſuam
vult ēt alia a ſe: p̄ut bonitatē eiꝰ p̄ticipāt: cū aūt diua bo
nitas ſit īfinita īfinitis modis p̄ticipabilis etiā alijs mo
dis q̄ȝ ab his creaturis: q̄ nūc ſūt p̄ticipet̄. ſi igit̄ ex h̄ ꝙ
vult bonitatē ſuā vellet de neceſſitate ea q̄ ipſaȝ parti
cipāt: ſeq̄ret̄ ꝙ vellet eē īfinitas creaturas infinitis mo
dis p̄ticipātes ſuā bonitatē: qḋ pȝ eſſe falſaȝ: q2 ſi vellet
Lib.4.ca. eēnt: cū ſua volūtas ſit p̄n^m eēndi rebꝰ: vt infra oſtēdet̄:
19. nō igit̄ ex neceſſitate vult ēt ea que nūc ſūt. ¶ Itē. Sa
4° piēns volūtas ex h̄ ꝙ eſt de cā eſt de effectu: eo ex cā de
neceſſitate ſequit̄: ſtultū eni eēt velle ſolē exiſtē ſup ter
rā ⁊ nō eē diei claritatē: ſed effectū qui nō ex neĉitate ſe
quit̄ ex cā: nō eſt neceſſe aliquē velle ex h̄ ꝙ vult cām: a
deo aūt p̄cedūt alia nō ex neceſſitate: vt ifra oſtēdet̄: non
5° igit̄ neceſſe eſt ꝙ deꝰ alia velit ex h̄ ꝙ vult ſe. ¶ Amp̄.
Res p̄cedunt a deo ſicut artificiata ab artifice: vt infra
oſtēdet̄: ſed artifex q̄uis velit ſe h̄re artē: nō tñ ex neceſ
ſitate vult artificiata p̄ducere: ergo nec deꝰ ex neĉitate vult
Docu^m dig^m mentis. alia a ſe eē. ¶ Eſt ḡ ɔſiderādū: q̄re deus alia a ſe ex ne
ceſſitate ſciat: nō aūt ex neceſſitate velit. Cū tñ ex hoc ꝙ
intelligit ⁊ vult ſe intelligat ⁊ velit alia. Huiꝰ aūt rō eſt: ꝙ
eni intellectus intelligat aliq̄d: ex hoc eſt: ꝙ intelligēs ſe
hȝ quodāmō ex hoc: p̄ut aliq̄d actu intelligit: ꝙ eſt eiꝰ ſi
militudo in itelligēte: ſed ꝙ volēs aliq̄d velit ex h̄ eſt: ꝙ
ad volitū aliquo mō ſe hȝ: volumus eni aliq̄d: vel q2 eſt
finis: vel q2 ad finē ordinat̄. eē autē oia in deo vt in eo i
telligi poſſint ex neceſſitate req̄rit diuina p̄fectio: non āt
diuina bonitas ex neceſſitate requirit alia eē: que in ſe
ipſaȝ ordinant̄ vt in finem: ⁊ ob hoc neceſſe eſt deū alia
ſcire: nō aūt velle: vñ nec oia vult que ad bonitatē ipſiꝰ
ordinem h̄re poſſent: omnia autē ſcit que ad eſſentiā eiꝰ
per quā intelligit qualēcunq̄ʒ ordinem habent.

¶ Rōnes ducētes ad icōueniēs: ſi deꝰ alia a ſe nō neĉio
velit: ⁊ ſolutio rōnū p̄miſſarum. Cap. LXXXIII.

Argumenta ſequunt̄ cōtra veritatem.
p̄ Videntur tamē ſequi icōueniētia: ſi
deus ea que vult nō ex ne
ceſſitate velit. Si eni dei volūtas reſpectu
aliquoꝝ volitoꝝ nō determinet̄ quātuȝ ad
illa videt̄ ſe ad vtrūlibet h̄re: oīs autē virtꝰ
que eſt ad vtrūlibȝ eſt quodāmō in potētia: nā ad vtrū
libet ſpēs eſt poſſibilis ɔtingentis: erit eni dei voluntas
in potentia: nō igit̄ erit dei ſubſtātia in qua nulla eſt po
Cap.16. tentia: vt ſupra oſtēſum eſt. ¶ Adhuc. Si ens in poꝰ in
2° quātū h̄ȝ natū eſt moueri: q2 qḋ pōt eſſe: pōt nō eē: ſeq̄t̄
3° vlterius diuinā volūtatē eē variabilem. ¶ P̄. Si nāle
eſt deo aliq̄d circa cauſata ſua velle neceſſariū eſt: inale
aūt nihil in eo eē pōt: nō eni in ipſo pōt eſſe aliq̄d p̄ acci
4° dēs neq̄ʒ violētū: vt ſupra oſtēſum eſt. ¶ Itē ſi qḋ eſt ad
Cap.19. vtrūlibet indifferēter ſe h̄ns: nō magis in vnū q̄ȝ in aliō
Cap.24. tēdit: niſi ab alio determinet̄: opȝ ꝙ deꝰ vel nihil eorum
velit: ad q̄ ad vtrūlibet ſe hȝ: cuiꝰ ɔtrariū ſup̄ oſtēſuȝ eſt: vl̄
ꝙ ab alio determinet̄ ad vnū: ⁊ ſic erit aliq̄d eo p̄us qḋ
Solutio. ipm determinet ad vnū. ¶ Hoꝝ aūt nullū neĉe eſt ſeq̄.
Ad vtrūlibet eni eē alicui virtuti poteſt ɔuenire dupl̄r.
Uno mō ex p̄te ſui. Alio mō ex p̄te eiꝰ ad qḋ dī. Ex p̄te Diſtīō bimē
quidē ſui qñ nōdū eſt ɔſequuta ſuā p̄fectionē: p̄ quā ad bris.
vnū determinet̄: vñ hoc in ip̄fectionē virtutis redun
dat: ⁊ oſtēdit̄ eē potētialitas in ipſa: ſic pȝ in itellectu du
bitātis: q̄ nōdū aſſequutꝰ eſt p̄n^a: ex q̄bꝰ ad alterū deter
minet̄. Ex p̄te aūt eiꝰ ad qḋ dī iuenit̄ aliq̄ virtꝰ ad vtrū
libet eē: qñ p̄fecta op̄atio virtutis a neutro depēdet: ſed
tñ vtrūq̄ʒ eē pōt: ſicut aliq̄s p̄ diuerſis iſtr̄is vti pōt eq̄
liter ad idē opꝰ p̄ficiēdū: h̄ aūt ad ip̄fectionē virtutis
nō p̄tinet: ſȝ magis ad eiꝰ eminētiā inquātū vtrūlibȝ op
poſitoꝝ excedit: ⁊ ob h̄ determinet̄ ad neutrū: ſed ad
vtrūlibet ſe h̄ns: ſic āt eſt in diua volūtate reſpcū alioꝝ
a ſe: nā finis eiꝰ a nullo alioꝝ depēdet: cū tñ ipa fini ſuo
perfectiſſime ſit vnita: nō igit̄ opȝ potētialitatē aliquā
in diuina volūtate ponere: ſil̄r aūt nec mutabilitatē. Si Opp^m h^o col
eni in diua volūtate nulla eſt potētialitas: nō eniȝ ſic ex ligit p^o p.q.
neceſſitate alteꝝ oppoſitoꝝ preaccipit circa ſua cauſata 19.ar.3.ad
q̄ſi ɔſideret̄ in poꝰ ad vtrūq̄ʒ: vt p̄ ſit volēs poꝰ vtrūq̄ʒ: ⁊ 2^m.
poſtmodū volēs actu: ſȝ ſemp̄ eſt volēs actu: q̄cq̄d vult Sol. reſpē
nō ſolū circa ſe: ſȝ ēt circa cauſata: ſȝ q2 volitū nō habet cātū ſcōarū
neĉiū ordinē ad diuā bonitatē q̄ eſt p̄p̄riū obiectū diue vo deꝰ mutat̄: nō
lūtatis p̄ modū quo nō neĉia ſȝ poſſibilia enūtiabilia di aūt reſpectu
cimus: cū nō eſt neĉius ordo p̄dicati ad ſubiectū: vñ cū dī. ſui.
deus vult h̄ cātuȝ: manifeſtū eſt eē enūtiabile nō neĉiū:
ſed poſſibile illo mō q̄ nō dī aliq̄d poſſibile ſm aliquā
po^am: ſed qḋ nō neceſſe eſt eē nec ipoſſe eſt eē: vt p̄hs tra
dit in .5. metaph̄. ſic triāgulū habere duo latera eq̄lia eſt Tex.c.17.
enūtiabile poſſibile: nō tñ ſm aliquā po^am: cū in mathe
maticis non ſit poꝰ neq̄ʒ motꝰ. Excluſio igit̄ neceſſitatis
p̄dicte imutabilitatē diuine volūtati nō tollit: qḋ ēt ſcri
ptura ſacra ɔfitet̄ primi Regū .15. Triūphator in iſrael
plenitudie nō flectet̄. ¶ Cūis aūt diua volūtas ad ſua Sol.2ª obie
cauſata nō determinet̄: nō tñ opȝ dicere ꝙ nihil eoꝝ ve ctionis.
lit: aut ꝙ ad volēdū ab aliq̄ exteriori determinet̄: cū eni Sol.3ª obie
bonū app̄hēſum volūtatē ſicut p̄p̄riū obiectū determi ctionis.
net: itellus aūt diuus nō ſit extneꝰ ab eius volūtate: cum
vtrūq̄ʒ ſit ſua eēntia: ſi volūtas dei ad aliq̄d volēdū per
ſui intellus cognitionē determinet̄: nō erit d̄terminatio
volūtatis diue p̄ aliq̄d extneū facta: itellus eni diuꝰ non
ſolū app̄hēdit diuinū eē qḋ eſt bonitas eiꝰ: ſȝ ēt alia bo
na: vt ſup̄ oſtēſuȝ eſt: q̄ q̄dē app̄hēdit vt ſilitudies q̄ſdaȝ Cap.50.
diuine bonitatis ⁊ eēntie nō vt eiꝰ p̄n^a: ⁊ ſic volūtas diui
na in illa tēdit vt ſue bonitati ɔueniētia nō ad ſuā boni
tatē neĉia. Sic aūt ⁊ nr̄a volūtate accidit ꝙ cū ad aliq̄d
inclinat̄ q̄ſi neceſſariū ſimpl̄r vt ad finē q̄dā neceſſita
te mouet̄ in illō: cū aūt tēdit in aliq̄d ſolū p̄p̄ ɔueniētiaȝ
quādā nō neĉio in illō tēdit: vñ nec diua volūtas tendit
in ſua cāta neceſſario. ¶ Nec ēt opȝ p̄p̄ premiſſa innā Sol.4ª obie
le aliq̄d in deo ponere: voluntas nāq̄ʒ ſua vno ⁊ eodem ctionis.
actu vult ſe ⁊ alia: ſed habitudo eiꝰ ad ſe eſt neĉia ⁊ natu
ralis: habitudo aūt eius ad alia eſt ſm ɔueniētiā q̄ndaȝ:
nō quidē neceſſaria ⁊ naturalis: neq̄ʒ violenta aut inatu
ralis ſed voluntaria: qḋ autē volūtarium eſt: neq̄ʒ natu
rale: neq̄ʒ violentum: neq̄ʒ neceſſe eſt eſſe.

¶ Qꝫ deus vult aliquid aliud a ſe neceſſitate conditiōis
vel ſuppoſitionis. Cap. LXXXIIII.

Ex his aūt haberi pōt: ꝙ lȝ deus circa Iſta 2^a p̄tal
cauſata nihil neĉio velit abſo
lute: vult tñ aliq̄d neceſſario ex ɔditione vl̄
ſuppōne. Oſtēſuȝ eſt aūt diuinā volūtatē p̄
imutabilē eſſe: in q̄libet aūt imutabili ſi ſe
mel eſt aliq̄d nō pōt poſtmodū nō ineſſe: h̄ eni moueri
dicimꝰ: qḋ aliter ſe hȝ nūc ⁊ p̄us: ſi igit̄ diuina voluntas
eſt imutabilis: poſito ꝙ aliq̄d velit: neceſſe eſt ex ſuppo
ſitiōe eū h̄ velle. ¶ Itē. Oē eternū eſt neĉiū: deū autē 2°

velle aliqd cauſatū eſſe eſt eternū: ſicut enim eē ſuū ita t
velle eternitate mēſurat: eſt ergo neceſſariū: ſ3 nō abſo
lute ɔſideratū: q2 volūtas dei non h3 neceſſariā habitu
3° dinē ad h volitū eſt ḡ neceſſariū ex ſuppoſitione. ¶ P.
Quicqd de⁹ potuit: pōt. virt⁹ eni eius nō minuit ſic nec
ei⁹ eēntia: ſ3 nō pōt nūc nō velle qḋ ponit voluiſſe: q2
nō pōt mutari ſua volūtas: ḡ nūq̄3 potuit nō velle qcqd
voluit. Igit eſt nečiu3 ex ſuppōne eū voluiſſe qcqd vo
luit ſicut t velle: neutrū āt nečiu3 abſolute: ſed poſſibile
4° mō pdicto. ¶ Amp. Quicūq3 vult aliqd nečio: vult ea
que nečio reqrunt ad illḋ: niſi ſit ex pte eius defect⁹: vel
ppter ignorantiam: vel q2 a recta electione eius qḋ eſt
ad finē interdum abducit per aliquā paſſionē q̄ de deo
dici nō poſſunt: ſi igitur deus volēdo ſe vult aliqd aliud
a ſe: neceſſarium eſt eū velle omne illḋ qḋ ad volitū ab
eo de neceſſitate reqritur: ſicut neciu3 eſt deū velle ani
mā rōnalē eſſe: ſuppoſito q velit hominem eſſe.

¶ Qȝ volūtas dei nō ē ipoſſiu3 ꝑ3 ſe. Cap. LXXXV.

Iſta ɔ° pbat p̄ — Ex hoc igit app3 q volūtas dei nō poteſt eē eoꝝ q̄ ſm ſe ſunt ipoſſia: h⁹ eni ſūt q̄ in ſeipſis repugnātiam hnt vt hoiez eē aſinū: in q̄ icluditur rōnale eē irrōnale. qḋ āt repugnat alicui: excludit aliquid eoꝝ q̄ ad ip3 reqrunt: ſicut eē aſinū excludit hoīs rōnē: ſi igit neceſſario vult ea q̄ reqrunt ad h qḋ ſupponitur velle: ipoſſe eſt eū velle ea q̄ eis repugnant: t ſic ipoſſe eſt
2° eū velle ea q̄ ſunt ipoſſia ſimplr. ¶ Itē. Sicut ſup oſtē
Cap. 76. ſum eſt: de⁹ volēdo ſuum eē qḋ eſt ſua bonitas: vult oīa alia inquātū hnt ei⁹ ſilitudinē: ſm h autē q aliqd repugnat rōni entis: inquātū h⁹: nō pōt in eo ſervari ſilitudo pmi eē. ſ. diuini: qḋ eſt fons eēndi: nō pōt igit deus velle aliqd qḋ repugnat rōni entis inq̄tū h⁹: ſic aūt rōni hominis inq̄tu3 eſt hō repugnat eē irrōnale: ita rōni entis inq̄tū h⁹ repugnat q aliqd ſit ſil ens t non ens. nō pōt igit de⁹ velle: q affirmatio t negatio ſint ſil vere: h aūt includit in oī p ſe ipoſſi: qḋ ad ſeipm repugnantiā h3 inquātū ɔdictionē iplicat: volūtas igit dei nō pōt p ſe eſſe
3° impoſſiu3. ¶ Amp. Volūtas nō eſt niſi alicui⁹ boni itellecti: illḋ igit qḋ nō cadit in itellectu: nō pōt cadē in volūtate: ſed ea q̄ ſūt ſm ſe ipoſſia nō cadūt in intellu: cū ſibiipſis repugnēt: niſi forte p errorē nō itelligētis rerum pprietatē: qḋ de deo dici nō pōt: in diuinā ḡ volūtatem
4° nō pnt cadere q̄ ſm ſe ſunt ipoſſia. ¶ Adhuc. Scđm q vnūqḋq3 ſe h3 ad eſſe: ita ſe h3 ad bonitatē: ſ3 ipoſſia ſunt q̄ nō pnt eſſe: ḡ nō poſſunt eē bona. ḡ nec volita a deo q non vult niſi ea que ſunt vel poſſunt eſſe bona.

¶ Qȝ diuina volūtas nō tollit ɔtingētia3 a reb⁹: neq3 eis neceſſitatem abſolutā imponit. Cap. LXXXVI.

Idē p° p. q. 19. ar. 8. Iſta ɔclo pbatur. p̄ — Ex predictis aūt haberi pōt q diuina volūtas ɔtingentiā nō tollit nec nečitatē abſolutā reb⁹ iponit. Vult eni de⁹ oīa q̄ reqrunt ad rē: quā vult: vt dcm̄ eſt: ſ3 aliqb⁹ reb⁹ ſm modum ſue nature ɔpetit q ſint ɔtigētes nō neceſſarie: igit vult aliq̄s res eē ɔtigētes. efficacia aūt diuine voluntatis exigit: vt nō ſolū ſit qḋ deus vult: ſ3 ēt vt hoc mō ſit: ſic de⁹ vult eē illud: nā t in agētib⁹ nālib⁹ cū virt⁹ agēs eſt fortis: aſſimilat ſibi ſuū effectū: nō ſolū quātu3 ad ſpēm: ſed ēt quātū ad accn̄tia: que ſunt qdā modi ipſi⁹ rei: igit effica
2° cia diuine volūtatis ɔtingētiā nō tollit. ¶ Amp. Principalius vult de⁹ bonū vniuerſi: ꝑs ſuoꝝ effectuum q̄3 aliqḋ bonū pticulare: q̄to in illo cōpletior īuenit ſue bonitatis ſilitudo: cōpletio aūt vniuerſi exigit: vt ſint aliq̄ ɔtingētia: al's nō oēs gradus entiū vniuerſo ɔtinerentur:
3° vult igit de⁹ aliq̄ eē ɔtingētia. ¶ Adhuc. Vniuerſi bonū in quodā ordine ɔſiderat: vt p3 in .12. meta. requirit — Tex. c. 52.
autē ordo vniuerſi aliquas cauſas eē variabiles: cū corpora ſint de pfectione vniuerſi: que non movēt niſi mota: a cā aūt variabili effectus ɔtingētes ſequunt: nō enī pōt eē effectus firmioris eē q ſua cā: vn̄ videmus q̄uis cauſa remota ſit neceſſaria: ſi tn̄ cā pxima ſit ɔtingens: effectū ɔtingētē eē: ſicut p3 in his q̄ circa iferiora corpora accidūt: que qdē ɔtingētia ſunt pp cāꝝ pximoꝝ ɔtingētiā: q̄uis cauſe remote que ſunt mot⁹ celeſtes ſint ex neceſſitate: vult igit deus aliqua ɔtingenter evenire.
¶ P. Neceſſitas ex ſuppōne in cā nō pōt ɔcludere ne — 4°
ceſſitatē abſolutā in effectu: deus aūt vult aliqd in creatura nō neceſſitate abſoluta: ſed ſolū nečitate que eſt ex ſuppōne: vt ſupra oſtēſu3 eſt. ex volūtate igit diuina nō — Cap. 84.
pōt ɔcludi in reb⁹ creatis neceſſitas abſoluta: hec aūt ſola excludit contingētiā: nam etiā ɔtingentia ad vtrūlibꝫ redduntur ex ſuppōne neceſſaria: ſicut ſortem moveri ſi currit eſt neceſſarium: diuina ergo volūtas nō excludit a rebus volitis contingentiam: non igit ſequitur: ſi deus vult aliqd q illud de neceſſitate eveniat: ſed q2 hec conditionalis ſit vera t neceſſaria: ſi deus aliquid vult illud erit ɔſequens: tamē nō oportet eſſe neceſſarium.

¶ Qȝ diuine volūtatis pōt rō aſſignari. Ca. LXXXVII.

Idē p° p. q. 19. ar. 5. Iſta ɔ° pbat p̄ — Colligere aūt ex pdictis poſſumus: q diuine voluntatis rō aſſignari pōt. Finis enī eſt ratio volendi ea q̄ ſunt ad finē: deus autē vult bonitate3 ſuam tāq̄3 finem: oīa aūt alia vult tāq̄3 ea que ſūt ad finem: ſua igitur bonitas eſt rō quare vult alia q̄ ſūt
diverſa ab ipſo. ¶ Rurſus. Bonū pticulare ordinatur — 2°
ad bonū totius ſicut ad finē: vt impfectū ad pfectu3: ſic autē cadūt aliqua ſub diuina voluntate: ſm q ſe hnt in ordine boni: relinquit igit q bonu3 vniuerſi ſit rō: quare deus vult vnūquodq3 bonum particulare in vniver
ſo. ¶ Itē ſicut ſupra oſtēſum eſt: ſuppoſito q de⁹ aliqd — 3° Cap. 84.
velit: ſequit ex neceſſitate q velit ea que ad illud requirunt: qḋ aūt aliis neceſſitatē imponit: eſt rō quare illud ſit. rō igitur quare deus vult ea que reqrunt ad vnumqḋq3 eſt: vt ſit illud ad qḋ requirit. Sic igitur pcedere poſſumus in aſſignādo diuine volūtatis rōne3: de⁹ vult hoīem habere rationē ad hoc vt hō ſit: vult autē hoīem eē ad hoc q cōpletio vniuerſi ſit: vult aūt bonū vniver
ſi eē q decet bonitatē ipſius. ¶ Nō tn̄ predicta triplex — Declaratio rōnum.
rō ſm eādē habitudinē pcedit: nā bonitas diuina neq3 depēdet a pfectione vniuerſi: neq3 ex ea aliqd ſibi accreſcit: pfectio aūt vniuerſi l3 ex aliqb⁹ particularibus bonis ex neceſſitate depēdeat que ſunt eēntiales ptes vniverſi: ex qbuſdā tn̄ non dependet ex neceſſitate: ſ3 tn̄ ex eis aliqua bonitas vel decor accreſcit vniverſo: ſicut ex his que ſunt ſolū ad munimētu3 vel decorē aliarū ptiū vniverſi: particulare autē bonum depēdet ex neceſſitate ex his que abſolute ad ipſum requiruntur: l3 t hec ēt
habeāt quedam que ſunt ppter melius ipſius: aliquādo igit rō diuine volūtatis cōtinet ſolū decētiā: aliquando — Co:ᵐ iſcr.
vtilitatē: aliquādo aūt neceſſitatem: que eſt ex ſuppōne: neceſſitatē autē abſolutā ſolum cū vult ſeipſum.

¶ Qȝ diuine volūtatis nihil pōt eē cā. Ca. LXXXVIII.

Idē p° p. q. 19. ar. 5. t q. 23. ar. 5. In de veri. q. 6. ar. 2. Opp^m h° vī hr̄i ō ſm q. 23. ar. 1. ad 3ᵐ Sol. aliq̄ eſt cā reſpcū voliti nō ſi ipſi⁹ voluntatis. — Quāvis autem aliqua rō diuine volūtatis aſſignari poſſit: nō tamē ſequit: q voluntatis eius ſit aliqua cā. Volūtati eni cauſa volēdi eſt finis: finis autem diuine volūtatis eſt ſua bonitas: ipſa igitur eſt deo cauſa volēdi: que eſt etiā ipſum ſuū velle: aliorū autē a deo volitoꝝ nullum eſt deo cauſa volēdi: ſ3 vnū eoꝝ eſt alteri cā: vt ordinē habeat ad diuinā volūtate3:

t ſic

⁊ ſic intelligit deus ꝑpter vnū eoꝝ aliud velle. pꝫ autē
q͛ non opꝫ diſcurſum aliquē ponere in dei volūtate: naꝫ
Cap. 58. vbi eſt vnus actus nō cōſideraṫ diſcurſus: vt ſupra cir-
ca intellectū oſtēſum eſt: deus autē vno actu vult ſuam
Error quorū-dam. bonitatem ⁊ oīa alia: cū ſua actio ſit ſua eſſentia. ¶ Per
pdicta aūt excludiṫ error quorūdā dicētiū oīa pcedere
a deo ſm ſimplicem voluntatem: vt de nullo oporteat
rōnem reddere niſi q2 deus vult. Qđ etiam diuine ſcri-
Auctas ſacre ſcripture. pture cōtrariaṫ que deū perhibet ſm ordinē ſapie ſue
oīa feciſſe: ſm illud ps. Oīa in ſapiētia feciſti. Et Eccl. j.
di. q͛ deus effudit ſapiētiā ſuam ſuper oīa opera ſua.

¶ Q2 in deo eſt liberum arbitrium. Cap. LXXXIX.

Idē. p. tho. j. p. q. 19. ar. 10 Idē ꝑ ſcrip. di. 25. Idē de v̾i. q. 24. Iſta 2ª pbaṫ p Ex predictis autem oſtēdi pōt q͛
in deo liberum arbi-
triū inuenitur. Nā liberū arbitriū dī reſpe-
ctu eoꝝ q̄ nō neceſſitate q̄s vult ſed ꝓpria
ſpōte: vñ in nobis liberū arbitriū eſt reſpe-
ctu eius q͛ volumus currere vel ambulare: deus autem
Cap. 28. alia a ſe nō ex neceſſitate vult: vt ſupra oſtenſuꝫ eſt: deo
2° igiṫ liberū arbitriū hēe cōpetit. ¶ Adhuc. Volūtas di-
uina in his ad que nō ſm nām ſuā determinaṫ inclinaṫ
Cap. 8. quodāmō ꝑ ſuū intellectū: vt ſupra oñſuꝫ eſt: ſed ex hoc
hō dī pre ceteris aīalib⁹ liberū arbitriū hēe: q2 ad volē-
dum iudicio rōnis inclinaṫ nō ipetu nature ſicut bruta:
3° ergo in deo eſt liberū arbitrium. ¶ Iteꝫ. ſm pħm in. 3.
Cap. 7. ethi. volūtas eſt finis: electio aūt eoꝝ que ad fineꝫ ſunt.
cū igiṫ de⁹ ſeipm̄ taq̄ꝫ finē velit: ⁊ nō ſicut q̄ ad finē ſūt:
alia vō ſic que ad finē ſunt: ſequiṫ q͛ reſpectu ſui habeat
volūtatē tm̄: reſpectu aūt alioꝝ electioneꝫ: electio autem
ſemꝑ ꝑ liberū arbitriū fit: deo igiṫ liberū arbitrium cō-
4° petit. ¶ P. Hō ꝑ hoc q͛ hꝫ liberū arbitriuꝫ dī ſuorum
actuū dñs: hoc aūt maxime cōpetit pmo agenti: cui⁹ act⁹
ab alio non dependet: ipſe igitur deus liberū arbitrium
habet. Hoc etiā ex ipſa nois rōne haberi pōt: nā liberū
arbitriū eſt: qđ ſui cā eſt: vt pꝫ per pħm in pn. meta. hoc
autē nulli magis cōpetit q̄ꝫ pme cauſe que deus eſt.

¶ Q2 in deo nō ſunt paſſiones affectuum. Cap. XC.

Iſta 2ª pbaṫ p Ex premiſſis autē ſciri pōt q͛ paſ-
ſiones affectuuꝫ in
2° affectio. deo nō ſunt. Scđm eni itellectiuā affectio-
nē nō eſt aliqua paſſio: ſed ſolū ſm ſenſiti-
Tex. c. 18. uā: vt probaṫ in 7° phyſico. Nulla aūt talis
affectio in deo eſſe pōt cū deſit ſibi ſenſitiua cognitio:
vt per ſup̄ dicta eſt manifeſtū: relinquiṫ igitur q͛ in deo
2° nō ſit affectiua paſſio. ¶ P. Omnis affectiua paſſio ſꝫ
aliquam trāſmutationē corporalē fit: puta ſm ꝯſtrictio-
nem vel dilatationē cordis aut ſm aliqđ hmōi quoꝝ nul-
lū in deo poſſibile eſt accidere: eo q͛ nō ſit corpus neqꝫ
Cap. 20. virtus in corpore: vt ſupra oñſum eſt: nō eſt igiṫ in ipſo
3° affectiua paſſio. ¶ Item. In oi affectiua paſſiōe patiēs
aliqualr̄ trahiṫ extra ſuam cōditioneꝫ eſſentialē vel cō-
nālem diſpōnē: cuius ſignuꝫ eſt: q͛ hō paſſiones ſi inten-
danṫ: aīalib⁹ inferūt mortē: ſed nō eſt poſſibile deuꝫ ex
ſuā nālem ꝯditionē aliqualr̄ trahi: cū ſit oīno īmutabi-
Cap. 83. lis: vt ſupra oſtēſuꝫ eſt: pꝫ igiṫ q͛ hō paſſiōes in deo eſſe
4° nō poſſunt. ¶ Amp. Omnis affectio que eſt ſm paſſio-
nem determinate in vnum ferṫ ſm modū ⁊ menſuram
paſſionis: paſſio eni impetū hꝫ ad aliquid vnuꝫ ſicut ⁊
natura: ⁊ ꝑpter hoc rōne opꝫ eam reprimi ⁊ regulari: di-
uina autē volūtas nō determinaṫ ſm eē ad vnuꝫ in his
que creata ſunt niſi ex ordine ſue ſapiētie: vt ſupra oſtē-
ſum eſt: nō eſt igiṫ in ipſo paſſio ſm affectioneꝫ aliquā.
5° ¶ Adhuc. Omnis paſſio eſt alicuius in potētia exiſten-
tis: deus aūt eſt oīno liber a potentia: cū ſit actus purus:
eſt igiṫ agēs tm̄: ⁊ nullo mō aliqua paſſio in ipſo locum
hꝫ: ſic igitur omnis paſſio ⁊ nomine ⁊ genere a deo re-
mouetṫ: quedā autē paſſiones remouent a deo non ſolū
rōne ſui generis: ſed etiā rōne ſue ſpēi. omnis eni paſſio
ex obiecto ſpēm recipit: cuius igiṫ obiectū oīno deo eſt
incōpetens talis paſſio a deo remoueṫ etiā ſm rōnē ꝓ-
prie ſpeciei: talis aūt eſt triſtitia ⁊ dolor: nā eius obiectū
eſt malū iam inherēs: ſicut gaudij obiectū eſt bonū pre-
ſens ⁊ habitū: triſtitia igiṫ ⁊ dolor ex ipſa ſui ratione in
deo eē nō pñt. ¶ Adhuc. Rō obiecti alicuius paſſiōis 6°
nō ſolum ſumitur ex bono ⁊ malo: ſed etiā ex h͛ q͛ aliq̄-
liter quis ſe hꝫ ad alterū hoꝝ: ſic eni ſpes ⁊ gaudiū diffe-
rūt. ſi igiṫ modus ipſe ſe habēdi ad obiectū qui in rōne
paſſionis includiṫ: deo nō competit: nec ipſa paſſio deo
ꝯuenire pōt etiaꝫ ex rōne ꝓprie ſpēi: ſpēs aūt q̄uis ha-
beat obiectū bonū: non tñ bonū obtētū ſed obtinendū:
qđ qdem deo nō pōt cōpetere rōne ſue ꝑfectionis: que
tāta eſt: q͛ ei additio fieri nō pōt: ſpes igiṫ in deo eē non
pōt etiā rōne ſue ſpēi: ⁊ ſilr̄ neqꝫ deſideriū alicuius non
habiti. ¶ Amp. Sicut diuina ꝑfectio ipedit poᵃᵐ addi- 7°
tionis alicuius boni obtinēdi a deo: ita ēt multo ampli⁹
excludit potētiā ad malū: timor aūt reſpicit malum qđ
pōt iminere ſicut ſpes bonū obtinendū. duplici ḡ rōne
ſue ſpēi timor a deo excluditur: ⁊ q2 nō eſt niſi exiſtētis
in potentia: ⁊ q2 hꝫ obiectū malū qđ pōt ineſſe. ¶ Iteꝫ. 8°
Penitētia mutationē affectus importat: igiṫ ⁊ rō peni- Rō pnie deo
tentie deo repugnat: nō ſolum q2 ſpēs triſtitie eſt: ſed ēt repugnat.
q2 mutationē voluntatis importat. ¶ P. Abſqꝫ errore 9°
cognitiue virtutis eē nō pōt: vt illud qđ eſt bonū appre-
hēdatur vt malū. nec eſt niſi in particularibus bonis: vt
alterius malū poſſit bonū exiſtere alteri in qbus corru-
ptio vnius eſt gñatio alterius: vlī aūt bono ex nullo bo-
no particulari deperit aliqđ: ſed per vnūquodqꝫ repñſen
tatur: deus aūt eſt vniuſe bonū cuius ſilitudinē partici-
pādo oīa dicūtur bona: nullius igiṫ malū ſibi pōt eē bo-
num: nec pōt eſſe etiā vt id qđ eſt ſimplr̄ bonū: ⁊ nō eſt
ſibi malū apphendat vt malū: q2 ſua ſcia eſt abſqꝫ erro-
re: vt ſupra oſtēſum eſt. inuidiā igiṫ in deo impoſſibile Cap. 72.
eſt eē etiā ſm ſue ſpēi rōnem: nō ſolum q2 inuidia ſpēs
triſtitie eſt: ſed etiā q2 triſtaṫ de bono alterius: ⁊ ſic acci-
pit bonū alterius taq̄ꝫ ſibi malū. ¶ Adhuc. Eiuſdeꝫ ra- 10°
tionis eſt triſtari de bono ⁊ appetere malū: nā pmuꝫ eſt
ex hoc q͛ bonū eſtimatur malū. 2ᵐ vō eſt ex hoc q͛ ma-
lum eſtimaṫ bonum. ira autē eſt appetitus mali alteri⁹
ad vindictā: ira igiṫ a deo longe eſt ſm rōnē ſue ſpēi: nō
ſolum q2 effectus triſtitie eſt: ſed etiā q2 eſt appetit⁹ vin
dicte ꝑpter triſtitiam ex iniuria illata conceptaꝫ. Rur-
ſus quecūqꝫ alie paſſiones harū ſpērum ſunt: vel ab eis
cauſantur: pari ratione a deo excluduntur.

¶ Q2 in deo ſit delectatio ⁊ gaudium: non tamen repu-
gnant diuine perfectioni. Cap. XCI.

Nunc autem quedā paſſiones que Iſta 2ª pbaṫ p
lꝫ deo nō ꝯueniāt ſꝫ
q͛ paſſiones: nihil tamē ex rōne ſue ſpeciei
importāt repugnans diuine ꝑfectioni: haꝫ
autem eſt gaudiū ⁊ delectatio: eſt eniꝫ gau-
dium pñtis boni: neqꝫ igitur rōne obiecti qđ eſt bonū:
neqꝫ rōne modi ſe habendi ad obiectum: qđ eſt actu ha-
biti: gaudium ſm ſue ſpeciei rōnem diuine perfectioni
repugnat. ex hoc autē manifeſtū eſt: q͛ gaudium vel de-
lectatio proprie in deo ſit: ſicut eni bonum ⁊ malum ap-
prehēſum ſunt obiectuꝫ appetitus ſenſibilis: ita ⁊ appe-
titus intellectiui: vtriuſqꝫ eni eſt proſequi bonuꝫ: ⁊ fuge-
re malum: vel ſm veritatē: vel ſm eſtimationeꝫ: niſi q͛
obiectum intellectiui appetitus eſt cōius q̄ꝫ ſenſitiui: q2
intellectiuus appetitus reſpicit bonuꝫ vel malū ſimpli-

citer:appetitus autē ſenſitiuus boni vel maluʒ ſm ſen-
ſum:ſicut etiā ⁊ intellectus obiectuʒ eſt cōiue ꝙ̃ ſenſus:
ſed operationes appetitiue ſpēm ex obiectis ſortiuntur:
inueniunt igitur in appetitu intellectiuo:qui eſt volun-
tas:ſimiles operationes ſm rōnem ſpēi operationibus
appetitus ſenſitiui in hoc differētes:ꝙ in appetitu ſenſi-
tiuo ſunt paſſiones ꝓꝑ cōicationē ei⁹ ad organū corpo-
rale:in intellectiuo aūt ſunt operationes ſimplices:ſicut
eni per paſſionē timoris que eſt in appetitu ſenſitiuo re
fugit quis malum futurū:ita ſine paſſione intellectiu⁹ ap-
petitus ideʒ operat̄:cum igitur gaudiū ⁊ delectatio deo
non repugnent ſm ſuam ſpēm:ſed ſolum inquātuʒ paſ-
ſiones ſunt:in voluntate autē ſunt ſm ſuaʒ ſpēm:nō aūt
vt paſſiones:relinquit̄ ꝙ etiam diuine volūtati nō de-
2° ſint.℄ Itē.Gaudiuʒ ⁊ delectatio eſt quedam quietatio
voluntatis in ſuo volito:deus autē in ſeipſo qui eſt prin
cipale ſuum volitū maxime quietatur:vtpote oēm ſuf-
ficientiam in ſe habēs:ipſe igitur per ſuam volūtateʒ in
3° ſe maxime gaudet ⁊ delectat̄.℄ P̄.Delectatio eſt q̄dā
Cap.4. operationis perfectio:vt pʒ per pħm.10.ethicoꝝ.perfi-
cit eni operationem ſicut pulchritudo iuuētuteʒ:ſed de⁹
perfectiſſimā operationē habet in intelligēdo:vt pʒ ex
predictis:ſi igitur noſtrū intelligere ꝓpter ſuam opera-
tionē eſt delectabile:diuinū intelligere erit ſibi delecta-
4° biliſſimum.℄ Amp̄.Unūqđq; nāliter in ſuo ſimili gau
det quaſi in cōuenienti per accñs inquātum eſt impedi-
tiuum ꝓprie vtilitatis:ſicut figuli adinuicē corrixant̄ ꝓ
eo ꝙ vnus impedit lucrū alterius:omne autē bonuʒ eſt
Cap.68. diuine bonitatis ſimilitudo:vt ex ſupra dictis pʒ:nec ex
aliquo bono ſibi aliq̄d deperit:relinquit̄ igit̄ ꝙ deus de
omni bono gaudet:eſt igit̄ in eo ꝓprie gaudiū ⁊ delecta-
Gaudiū ⁊ de tio.℄ Differūt autē gaudium ⁊ delectatio rōne:naʒ de-
lectatio dif. lectatio ꝓuenit ex bono realiter cōiuncto:gaudiū auteʒ
hoc nō requirit:ſed ſola quietatio voluntatis ſufficit ad
gaudiʒ rōnem:vñ delectatio eſt ſolum de ꝯiūcto bono ſi
ꝓprie ſumat̄:gaudiū aūt de exteriori.Ex quo pʒ ꝙ de⁹
ꝓprie in ſeipſo delectat̄:gaudet aūt in ſe ⁊ in alijs.

℄ Qꝛ in deo ſit amor. Cap.XCII.

Idē p⁹ ꝑ.q.20.ar.1. Iſta ꝯ° ꝓbat̄ ꝑ Cap.77. Similiter autē opʒ ⁊ amoreʒ in deo
eē ſm actuʒ volūtatis ei⁹.
Hoc eni eſt ꝓprie de rōne amoris ꝙ amās
bonū amati velit:deus aūt vult bonū ſuuʒ
⁊ alioꝝ:vt ex dictis pʒ:ſm hoc igit̄ de⁹ ⁊ ſe
2° ⁊ alia amat.℄ Adhuc.Ad veritatē amoris requirit̄ ꝙ
Amor 2°. bonū alicuius ꝑut eſt ei⁹ velit:cuius eni bonum aliquis
vult ſolū ꝑut in alterius bonū cedit:per accñs amat̄:ſi-
cut qui vult vinū ꝯſeruari vt illud bibat:aut boueʒ vt ſi-
bi ſit vtilis aut delectabilis:per accñs amat vinum aut
bouem per ſe aut ꝑ ſeipm̄:ſed deus vult bonuʒ vniuſcu-
iuſq; ſm ꝙ eſt eius:vult eni vnūquodq; eſſe ſm ꝙ in ſe
bonū eſt:lʒ ēt vnū ordinet in bonū alterius:deus igitur
3° amat vere ⁊ ſe ⁊ alia.℄ Amp̄.Cum vnūquodq; nāliter
velit ⁊ appetat ſuo mō ꝓpriū bonum ſi hoc habʒ amo-
ris rō ꝙ amās velit aut appetat bonū amati:ꝯſequens
eſt ꝙ amans ⁊ amatū ſe habeāt ſicut ad id qđ eſt cuʒ eo
aliquo modo vnū:ex quo videt̄ ꝓpria rō amoris conſi
ſtere in hoc ꝙ affect⁹ vnius tendat in alterū ſicut in vnū
cū ipſo aliquo mō.ꝓpter qđ a Dio.dī.ꝙ amor eſt vniti-
ua virtus.quāto ḡ id vnde amās eſt vnū cum amato eſt
maius:tāto eſt amor intēſior.magis eni amamus quos
nobis vnit gñationis origo:aut ꝯuerſatiōis vſus:aut ali-
quid hmōi:ꝙ̃ eos quos nobis ſolū vnit humane nature ſo-
cietas.Et rurſus:quanto id ex quo eſt vnio eſt magis inti-
mū vel vnitū amanti:tāto amor ſit firmior:vñ interdū
amor qui eſt ex aliqua paſſione ſit intēſior amore qui eſt
ex nāli origine vel ex aliquo habitu:ſed facilius tranſit:
id autē vnde omnia deo vniūtur.ſ.ei⁹ bonitas ꝙ̃ omnia
imitant̄ eſt maximū ⁊ intimū deo cuʒ ipſe ſit ſua boni-
tas:eſt igit̄ in deo amor nō ſolum verus ſed etiā perfe-
ctiſſimus ⁊ firmiſſim⁹.℄ Itē.Amor ex ꝑte obiecti nō 4°
importat aliq̄d repugnās deo cū ſit boni:nec ex mō ſe
habēdi ad obiectū:nā amor eſt alicuius rei nō min⁹ cuʒ
habet̄ ſed magis:qꝛ bonū aliqđ ſit nobis affinius cū ha
bet̄:vñ ⁊ motus ad finē in rebus nālibus ex ꝓpinquitate
finis intēdit̄:q̄ñq; autē ꝯtrariū per accñs accidit:vtpo-
te quādo in amato experimur aliq̄d qđ repugnat amori:
tūc eni minus amat̄ qñ habet̄:nō ḡ amor repugnat di-
uine perfectioni ſm rōnē ſue ſpēi:eſt igit̄ in deo.℄ P̄. 5°
Amoris eſt adinuicē mouere:vt Dion.dicit.cū eni pro-
pter ſimilitudinē vel ꝯueniētiā amāt̄ ⁊ amati effect⁹ amā-
tis ſit quodāmō vnitus amato tēdit appetitus in perfe-
ctionē vnionis.ſ.vt vnio que iam inchoata eſt in affectu
cōpleat̄ in actu:vñ ⁊ amicoꝝ ꝓprium eſt mutua p̄ſentia
⁊ ꝯuictu ⁊ allocutionib⁹ gaudere:deus autem mouet oia
alia ad vnionē:inquātuʒ eni dat eē ⁊ alias perfectiones:
vnit ea ſibi per modū quo poſſibile eſt:deus:igit̄ ⁊ ſe et
alia amat.℄ Adhuc.Ois affectionis pn̄ᵐ eſt amor:gau 6°
diū eni ⁊ deſideriū nō eſt niſi amati boni:timor ēt ⁊ tri-
ſticia nō eſt niſi de malo qđ cōtrariatur bono amato:ex
his autē oēs alie affectiōes oriunt̄:ſed in deo eſt gaudiū
⁊ delectatio:vt ſup̄ oſtēſuʒ eſt:ḡ in deo eſt amor.℄ Poſ Cap.81.
ſet aūt alicui videri ꝙ deus nō magis hoc ꝙ̃ illō amet: Obiectio ꝯ p̄-
ſi eni intēſio ⁊ remiſſio nature mutabilis ꝓprie eſt:deo dicta.
cōpetere nō pōt:a quo ois mutabilitas ꝓcul ē.℄ Rur-
ſus.Nullū alioꝝ que de deo dicunt̄ ꝑ modū opationis 7°
ſm magis ⁊ minus de ipſo dr̄:neq; eni magis aliq̄d alio
cognoſcit:neq; magis de hoc ꝙ̃ de illo gaudet.℄ Sciē-
dū itaq; ꝙ cū alie opōnes aīe ſint circa vnū ſoluʒ obie-
ctū:ſolus amor ad duo obiecta ferri videt̄.℄ Per hoc.n.
ꝙ intelligimus vel gaudem⁹:ad aliqđ obiectū aliqualr̄
nos hēr opʒ:amor eni aliquid alicui vult:hoc eniʒ ama-
re dicimur cui aliqđ bonū volumus ſm modū p̄dictū:
vnde ⁊ ea que ꝯcupiſcimus ſimplr̄ q̄dē ⁊ ꝓprie deſide-
rare dicimur:nō aūt amare ſed potius nos ipſos qb⁹ ea
ꝯcupiſcimus:⁊ ex hoc ipſa per accidēs nō ꝓprie dicimur
amare.alie igit̄ opōnes ſiue actiones vigorē ſm magis
⁊ minus dicunt̄ habere qđ in deo accidere nō pōt:nam
vigor actionis ſm virtutē qua agit̄ mēſurat̄:ois aūt di-
uina actio vnius ⁊ eiuſdē virtutis eſt.℄ Amor autē ſm Diſtinctio
magis ⁊ minus duplr̄ pōt dici.Uno quidē mō ex bono bimemb.
qđ alicui volumus ſm ꝙ illud magis diligere dicimur
cui volumus maius bonū.Alio modo ex vigore actiōis
ſm ꝙ dicimur illū magis diligere:cui etſi non mai⁹ bo-
nū:equale tñ bonū feruētius ⁊ efficacius volumus.pmo
igit̄ q̄dē mō nihil ꝓhibet dici:ꝙ deus aliq̄d alio magis
diligat ſm ꝙ eis maius vult bonū.ſcđo aūt mō dici nō Cor.ᵐ iſert.
pōt eadē rōne que de alijs dicta eſt.Patet igit̄ ex predi
ctis:ꝙ de nr̄is affectionib⁹ nulla eſt que in deo pōt ꝓpe
eē niſi gaudiū ⁊ amor:q̄uis etiā hec in eo nō ſm paſſio-
nem ſicut in nobis ſint.℄ Qꝛ aūt in deo ſit gaudiuʒ vel Probat⁹ ſu-
delectatio auctoritate ſacre ſcripture cōfirmat̄.Dicitur pioꝛe capl̄. Auctas ſacre ſcripture.
eni in p̄s.Delectationes in dextera tua vſq; in finem.Et
puer.10.Delectabar per ſingulos dies ludēs corā eo.di-
cit diuina ſapiētia:q̄ deus eſt:vt oſtenſuʒ eſt.Luc.15.Gau-
diū eſt in celo ſup̄ vno peccatore pniaʒ agēte.Phs etiā Cap̄ vltio.
dicit in.8.ethicoꝝ.ꝙ deus ſemꝑ gaudet vna ⁊ ſimplici
delectatione.Amorem etiam dei ſcriptura cōmemorat
Deut.33.Dilexit ppl̄os.Hiere.31.In charitate ꝑpetua
dilexi te.Jo.16.Ipſe eni pater amat vos.Phi ēt q̄dam
poſuerūt rerū pn̄ᵐ dei amorem:cui ꝯſonat Diony.vbiʒ
4.ca.

4.ca.de diui.no.dicētis.ꝙ diuinus amor nō pmiſit ipm
Quō ira et. paſſiões que dō repugnāt in ipſo ponāt ſine germine eē. ℭ Sciēdū tñ etiā alias pfectiões q̄ ſꝫ
ſpēm ſuā diuine perfectioni repugnant in ſacra ſcriptu
ra de deo dici:nō gdē ppie:vt pbatū eſt:ſed metapho
rice pp ſilitudinem vel effectuū vel alicuius affectionis
precedētis.dico aūt effectuū:qꝛ interdū voluntas ex ſa
pientie ordine in illū effectū tendit in quē aliqs ex paſ
Quō dicunt de deo z'. ſione defectiua inclinaꝛ. Judex enī ex iuſticia punit ſicͤ
ꝛ iratus ex ira.deus eni aliqn̄ dicit iratus inquātum ex
ordine ſue ſapiētie aliquē vult punire:ſm illud p̄s.Cuꝫ
exarſerit in breui ira eius.Miſericors vō dī inquātum
ex ſua beniuolētia miſerias hoium tollit:ſicut ꝛ nos pp
miſericordie paſſionē facimus ideꝫ.Vñ in p̄s.Miſera
tor ꝛ miſericors dñs patiens ꝛ multū miſericors.Peni
tēs etiā interdū dī inquātū ſm eternū ꝛ imutabilē pui
dentie ſue ordinē facit q̄ prius deſtruxerat:vel deſtruit
que prius fecit:ſicut ꝛ penitētia moti facere inueniuntur.
Vñ Gen.6.Penitet me feciſſe hoieꝫ.Qꝫ aūt h̄ ppie in
telligi non poſſit:pꝫ p h̄ qḋ habet p̄ Reg.15.Triūpha
tor in iſrael nō parcet neqꝫ penitudie flectet.dico aūt p
ſilitudinē pcedētis affectionis:nā amor ꝛ gaudiū que in
deo ppie ſunt:pncipia ſunt oium affectionū:amor gdē
per modū principij mouentis:gaudiū vō p modū finis:
vnde et irati punietes gaudēt q̄ſi finē aſſecuti.dī igitur
deus triſtari inquātū accidūt aliqua cōtraria his q̄ ipſe
amat ꝛ approbat ſicut ꝛ in nobis triſtitia de his que no
bis nolētibus acciderūt:ꝛ hoc pꝫ Jſa.59.Vidit deus et
malum apparuit in oculis eius:qꝛ nō eſt iudiciū ꝛ quia
Excludit er ror iudeoꝝ. nō eſt vir.ꝛ aporiat⁹ eſt:qꝛ nō eſt qui occurrat.Ex predi
ctis aūt excluditur error quorūdam iudeoꝝ attribuen
tium deo iram:triſtitiā:penitētiā:ꝛ omnes hm̄ paſſiones
ſm proprietatem:non diſtinguentes quid in ſcripturis
ſacris proprie ꝛ metaphorice dicatur.

ℭ Qꝫ in deo ponantur eſſe virtutes. Cap.XCIII.

Idē q̄ſtiōe 4.q.2.ar.1. Iſta ꝯ° pbat p̄ Conſequens eſt autē ex dictis oſtē
dere quō virtutes in
deo ponere opꝫ:opꝫ eni ſicut eē ei⁹ eſt vni
uerſalr perfectū oiuꝫ entiū perfectiones in
Quō virtus in deo ſit nō pōt. ſe quodāmō cōprehendēs:ita ꝛ bonitatem
eius oium bonitates in ſe quodāmodo cōprehēdꝫ.vir
tus autē eſt bonitas quedā virtuoſi:nāqꝫ ſm eam dī bo
nus:ꝛ opus eius bonū:opꝫ ergo bonitatem diuinaꝫ oēs
virtutes ſuo modo cōtinere:vnde nulla earuꝫ ſm habi
tū in deo dicit ſicut in nobis:deo eni nō ꝯuenit bonū eē
per aliqd aliud ſuperadditū ei:ſed p eſſentiā ſuā cuꝫ ſit
oino ſimplex:nec etiā per aliquid ſue eſſentie additum
Cap.46. agit:cū ſua actio ſit ſuū eē:vt oſtēſum eſt:nō eſt igiꝛ vir
Cap.74. tus in deo aliqs habitus ſed ſua eētia. ℭ Itē.Habitus
2° impfectus actus eſt q̄ſi medius inter po^am ꝛ actū:vnde
ꝛ hñtes habitū dormiētibus cōparanꝛ:in deo autem eſt
actus pfectiſſimus:actus igiꝛ in eo nō eſt ſicut habit⁹ vt
ſcia:ſed ſicut ꝯſiderare qḋ eſt actus vltimus ꝛ pfectus.
3° ℭ Adhuc.Habitus potētie alicui⁹ pfectiuus eſt:in deo
autē nihil eſt ſm po^am ſed ſolū ſm actū:in eo igiꝛ habi
4° tus eē non pōt. ℭ P̄.Habitus de genere accñtis eſt:qḋ
Cap.24. in deo oino nō eſt:vt ſupra oſtēſum eſt:igiꝛ nec virt⁹ ali
qua in deo ſm habitū dī:ſed ſolū ſm eſſentiam:cuꝫ aūt
Vita hūana eſt duplex. virtutes humane ſint qbus humana vita dirigitur.Hu
mana aūt vita eſt duplex:ꝯtēplatiua ꝛ actiua:que gdeꝫ
ad actiuam vitā pertinent virtutes ꝓut hanc vitā perfi
ciūt deo cōpetere nō poſſunt:vita eni actiua hoīs in vſu
corporalium bonoꝝ cōſiſtit:vñ ꝛ virtutes actiuā vitaꝫ
dirigunt qbus his bonis recte vtimur:hm̄ aūt deo cōue
nire nō poſſunt:igiꝛ nec hm̄ virtutes prout hanc vitā di
5° rigunt. ℭ Adhuc.Hm̄ virtutes mores hoium ſm poli
ticam ꝯuerſationeꝫ perficiunt:vnde illis qui politica cō
uerſatione nō vtūtur conuenire nō multū videnꝛ:mul
to igiꝛ minus deo cōuenire poſſunt:cuius cōuerſatio et
vita lōge eſt a modo humane vite.Harum etiā virtutū
que circa actiuā vitam ſunt:quedaꝫ circa paſſiones nos
dirigūt quas in deo ponere nō poſſumus.virtutes eniꝫ
que circa paſſiones ſunt:ex ipſis paſſionib⁹ ſpēm ſortiū
tur ſicut ex ꝓprijs obiectis:vnde ꝛ tēperantia a fortitu
dine differt inquātū hec circa concupiſcibilia eſt:illa vō
circa timores ꝛ audacias:in deo autē paſſiones nō ſunt:
vt oſtenſum eſt:igiꝛ nec hm̄ virtutes in deo eſſe poſſunt. Cap.90.
ℭ Itē.Hm̄ virtutes nō in parte intellectiua aīe ſunt:ſed Cap.93.
in parte ſenſitiua in qua ſola paſſiones eē poſſunt:vt p 6°
baꝛ in.7.phyſico.in deo aūt nō eſt ſenſitiua pars:ſed ſo Tex.c.18.
lus intellectus:relinquiꝛ igitur ꝙ in deo hm̄ virtutes eē ꝛ infra.
nō poſſunt et ſm ꝓprias rōnes. ℭ Paſſionū autē circa Diuiſio paſſionum aīe.
quas virtutes ſunt quedā ſunt ſm inclinationē appetit⁹
in aliqḋ corporale bonū qḋ eſt delectabile ſm ſenſuꝫ:ſi
cut ſunt cibi ꝛ potus ꝛ veneree circa quoꝝ ꝯcupiſcētias
eſt ſobrietas:caſtitas:ꝛ vniuerſalr tēperantia ꝛ cōtinen
tia:vnde qꝛ corporales delectationes oino a deo remo
te ſunt:virtutes p̄dicte nec ppie deo cōueniunt cuꝫ cir
ca paſſiones ſint:nec etiā metaphorice de deo dicuntur
in ſcripturis:qꝛ nec eſt accipere ſilitudinē ipſarū in deo
ſm ſilitudinē alicuius effectus.Quedaꝫ vō.ſ.paſſiones
ſunt ſm inclinationē appetitus in aliqḋ ſpūale bonū:ſi
cut eſt honor:diuitꝫ:victoria:vīdicta:ꝛ alia hm̄:circa q̄rū
ſpēs ꝛ audacias ꝛ oino appetitus ſūt fortitudo:magna
nimitas:manſuetudo ꝛ alie hm̄ virtutes:que gdē in deo
proprie eē nō poſſunt:eo ꝙ circa paſſiones ſunt:dicūꝛ
tamē in ſcriptura metaphorice de deo pp̄ter ſilitudineꝫ
effect⁹:vt eſt illud p̄ Regū.17.Nō eſt fortis ſicut de⁹ nr̄.
ꝛ Mich.6.Querite māſuetum querite bonum.

ℭ Qꝫ in deo ſunt virtutes morales que ſunt circa actio
nes. Cap.XCIIII.

Sunt autem virtutes alique vitaꝫ Idē p̄° p.q.21.arti.1.ad p^m.
actiuā hoīs dirigentes
que nō circa paſſiões ſed circa actiões ſūt: p̄° 2^e.q.61.ar.5.
vt veritas:iuſticia:liberalitas:magnificen
tia:prudentia:intellectus.cū autē virtus ex Iſta ꝯ° pbat p̄
obiecto vel mā ſpēm ſortiaꝛ:actiones aūt que ſunt haꝫ
virtutum materie vel obiecta diuine pfectioni nō repu
gnant:nec hm̄ virtutes ſm ꝓpriam ſpēm habēt aliqd p
pter qḋ a diuina pfectione excludatur. ℭ Iteꝫ.Hm̄ vir 2°
tutes pfectiones quedā voluntatis ꝛ intellectus ſunt que
ſunt principia operationū abſqꝫ paſſione:in deo aūt eſt
voluntas ꝛ intellectus nulla carens perfectione:igiꝛ hec
deo deeſſe nō poſſunt. ℭ Amp̄.Eoꝝ oiuꝫ que a deo in 3°
eſſe pcedūt:rō ꝓpria in diuino intellectu eſt:vt ſup̄ oſtē Ars ē in deo.
ſum eſt:rō autē rei fiende in mente facientis ars eſt:vñ Cap.55.
phs dicit in.6.ethicoꝝ.ꝙ ars eſt recta ratio factibiliuꝫ: Cap.5.
eſt igiꝛ proprie ars in deo:ꝛ ideo dī Sap.7.Oium arti
fex docuit me ſapiētiam. ℭ Itē.Diuina volūtas in his 4°
que ſunt alia ab ipſo determinaꝛ ad vnū per cognitiōeꝫ Prudentia
ſuam:vt ſupra oſtēſum eſt:cognitio aūt ordinās volun eſt in deo.
tatē ad agēdū prudētia eſt:qꝛ ſm phm in.6.ethico.pru Cap.83.
dentia eſt recta ratio agibiliū.eſt igiꝛ in deo prudentia: Cap.6.
ꝛ hoc eſt qḋ dī Job.26.Apud ipſum eſt prudentia ꝛ for
titudo. ℭ Adhuc.Oſtēſum eſt ſupra ꝙ ex hoc ꝙ deus 5°
vult aliqd:vult illa que requirunꝛ ad ipſum:qḋ autē ad Iuſtitia eſt in deo.
perfectionem alicuius requiritur eſt debitum vnicuiqꝫ: Cap.76.
eſt igiꝛ in deo iuſtitia cuius eſt vnicuiqꝫ qḋ ſuum eſt di 6°
ſtribuere:vñ p̄s.Juſtus dñs ꝛ iuſtitiā dilexit. ℭ Amp̄. Liberalitas eſt
Sicut ſupra oſtenſum eſt:finis vltimus ꝓpter quē vult in deo.
deus oia nullo modo depēdet ab his que ſunt ad fineꝫ: Cap.76.

nec quãtũ ad eẽ.nec quantum ad pfectionẽ aliquã:vñ
non vult alicui ſuã bonitatẽ cõicare ad hoc vt ſibi ex in-
de aliqd accreſcat:ſed q2 ipm cõicare eſt ſibi cõueniens
ſicut fonti bonitatis:dare aũt nõ ppter aliqđ cõmoduz
ex datione expectatũ:ſed ppter ipſaz bonitatem τ cõue-
Cap.2. nientiam dationis eſt actus liberalitatis:vt pz per phm
9.met.ca.7 in.4.ethicoꝝ.deus igiť eſt maxime liberalis:τ vt Aui.
dicit.ipſe ſolus liberalis pprie dici põt:naz omne aliud
agens pter ipm ex ſua actione aliqđ bonũ appetit vel
acqrit qđ eſt finis intẽtus. Hãc autez eius liberalitatem
ſcriptura oſtendit dicẽs.in pſ.Aperiẽte te ma.tuam oia
iple.bo.τ Jac.p̊.Qui dat oĩbus affluenter τ nõ iprope-
Ueritas eſt in deo. rat.¶ Itẽ.Oia que a deo eſſe accipiũt neceſſe eſt vt ei⁹
ſilitudinem gerãt inquãtũ ſunt τ bona ſunt τ pprias ra-
7° tiones in diuino intellectu habẽt:vt ſupra oſtẽſum eſt:H
Cap.41. aũt ad virtutẽ veritatis pertinet:vt per phm in.4.ethi.
Cap.51. pz:vt in ſuis factis τ dictis aliqs ſe talem exhibeat q̃lis
Cap.14. eſt:eſt igiť in deo veritatis virtus. Unñ Ro.3.Eſt autez
deus verax τc.τ in pſ.Oẽs vie tue veritas.Si que autẽ
virtutes ſunt que ad aliqs actiones ordinenť q̃ ſũt ſubie
ctoꝝ ad ſuperiora talia deo cõuenire nõ poſſunt:ſicẽ obe
diẽtia:latria:vel aliqd hꝰ.qđ ſuperiori debeť.Si etiam
aliquarũ ex pdictis virtutib⁹ ſint aliqui impfecti actus
ſm illos deo attribui pdicte virtutes nõ poſſunt:ſicẽ pru
dẽtia quãtum ad actũ bene cõſiliandi deo non cõpetit:
Cap.10. cũ enim cõſilium ſit quedã queſtio:vt di in.6.ethico.di-
Cap.58. uina autem cognitio cũ nõ ſit inquiſitiua:vt ſupra oſten-
ſum eſt:nõ põt ſibi conſiliari eẽ cõueniens:vñ Job.26.
Cui dediſti cõſilium:forſitan ei qui nõ hz intelligentiã.
Et Iſa.40.Cũ quo iniit cõſiliũ τ inſtruxit eũ.ſm autez
actum illum qui eſt de conſiliatis iudicare τ approbata
eligere nihil phibet prudẽtiam de deo dici:diciť tñ in-
terdũ cõſilium de deo vel ppter ſilitudinez occultatio-
nis:nã cõſilia occulte aguntť:vnde qđ eſt in diuina ſapi-
entia occultũ per ſilitudinez cõſiliũ dr:vt pz Iſa.25.ſm
aliquã trãſlationez.Cõſilium tuũ antiquũ verũ fiat.vl
inquãtuz cõſulẽtibus ſatiſfacit:eſt eni ſine diſcurſu intel-
ligentis inſtruere ignorantes.Similr etiã iuſtitia quãtũ
ad cõmutationis actũ deo cõpetere non põt cum ipſe a
nullo aliquid accipiat.Unñ Ro.11.Quis prior dedit il-
li:τ retribueť ei.τ Job.41.Quis añ dedit mihi vt red-
dam ei.Per ſimilitudinem tamẽ aliqua deo dare dici-
mur:inquãtuz deus noſtra data acceptat:nõ igitur ſibi
cõpetit cõmutatiua iuſtitia ſed ſolum diſtributiua.Unñ
Dioñ.dicit.8.ca.de diui.no.q̧ iuſtitia laudať deus ſicut
oĩbus ſm dignitatem diſtribuẽs:ſm illđ Mathei.De-
dit vnicuiqꝫ ſm ppriam virtutẽ.¶ Scire autem opor-
Nõ quo virtu tes deo attribuuntur. tet q̧ actiones circa quas pdicte virtutes ſunt ſm ſuas
rõnes ex rebus humanis nõ dependẽt:nõ enim de agẽ-
dis iudicare:aut aliquid dare vel diſtribuere ſolius ho-
minis eſt:ſed cuiuſlibet intellectũ hñtis:ſm tamẽ q̧ ad
res humanas cõtrahũtur ex his quodãmõ ſpẽm ſumũt
ſicut curuum in naſo facit ſpẽm ſymmi.virtutes igiť p-
dicte ſm q̧ ordinãt humanã vitã actiuaz ad has actio-
nes ordinanť:put ad res humanas contrahũtur ab eis
ſpẽm ſumẽtes:ſm quẽ modũ deo cõuenire nõ poſſunt:
ſm v̊o q̧ actiones pdicte in ſua cõitate accipiũtur poſ-
ſunt etiã diuinis reb⁹ aptari:ſicut eni homo rerũ huma-
naruz vt pecunie vel honoris diſtributor eſt:ita τ deus
oĩum bonitatũ vniuerſi.ſunt igiť pdicte virtutes in deo
vniuerſalioris extẽſionis q̃ȝ in hoĩe:nã ſicut iuſtitia hoĩs
ſe hz ad ciuitatem vel domũ:ita iuſtitia dei ſe hz ad to-
tum vniuerſum:vnde τ diuine virtutes noſtrarũ exem-
plares dicunť:nam que ſunt cõtracta τ particulata ſili-
tudines quedã abſolutoꝝ entiũ ſunt:ſicut lumẽ cãdele
ſe hz ad lumẽ ſolis.alie v̊o virtutes que pprie deo nõ cõ-
ueniunt nõ habẽt exemplar in diuina nã ſed ſoluz in di-
uina ſapientia que oĩum entium proprias cõplectiť rõ-
nes:ſicut eſt de aliis corporalibus rebus.

¶ Qꝫ in deo ſint virtutes cõtẽplatiue. Cap.XCV.

De contẽplatiuis autez virtuti- Iſta 2° probat. p̃
bus dubiũ eẽ
non põt quin deo maxime cõueniãt:ſi enĩz
ſapiẽtia in cognitione altiſſimarũ cãrũ con
ſiſtit ſm phm in p̊n° metaphiſice. Ipſe autẽ
deus pcipue ſeipm cognoſcit:nec aliqd cognoſcit niſi co
gnoſcẽdo ſeipm:vt pbatũ eſt:qui eſt oĩum cauſa p̊°.ma- Cap.47.
niſeſtũ eſt q̧ ſibi potiſſime ſapiẽtia dz aſcribi.Unñ Job
9.Sapiens corde eſt.τ Eccli.p̊.Ois ſapiẽtia a dño deo
eſt:τ cũ illo fuit ſemp:phs etiã dicit in principio meta.
q̧ eſt diuina poſſeſſio nõ humana.¶ Itẽ.Si ſciẽtia eſt 2°
rei cognitio per ppriam cãm:ipſe aũt oĩum cauſaruz et
effectuum ordinem cognoſcit:τ per hoc ſingularium p-
prias cauſas nouit:vt ſupra oſtẽſum eſt:manifeſtum eſt Cap.51.
q̧ in ipſo pprie ſcientia eſt:nõ tamẽ que ſit per rõcina-
tionem cauſata ſicut ſcia nrã ex demõſtratione cauſať.
Unñ.j.Regnz.2.Deus ſciarum dñs eſt.¶ Adhuc.Si im- 3°
materialis cognitio aliquarum reruz abſqꝫ diſcurſu in-
tellectus eſt:deus aũt hꝫ cognitionẽ de oĩb⁹ hz:vt.ŝ.oſñ- Cap.51.
ſum eſt:in ipſo igiť eſt itellus.vñ Job.12.Ipſe hz conſi-
lium τ intelligẽtiam.Hę etiaz virtutes in deo exempla-
res ſunt noſtrarum ſicut perfectum imperfecti.

¶ Qꝫ deus non poteſt velle malum. Cap.XCVI.

Ex his autem que dicta ſunt oſtẽdi po Idẽ p̊° p̊.9 19.ar.4.
teſt q̧ deus nõ poteſt velle ma- Iſta 2° probat p̃
lum.Uirtus eni rei eſt ſm quã aliquis be-
ne operať:omnis aũt operatio dei eſt ope-
ratio virtutis:cũ ſua virtus ſit ſua eẽntia:vt Cap.39.
ſupra oſtẽſum eſt:nõ põt igitur malũ velle.¶ Itẽ.Uo- 2°
luntas nũq̃ȝ ad malum fertur niſi aliquo errore in rõne
exiſtẽte ad minus in particulari eligibili:cuz eni volun-
tatis obiectum ſit bonũ apphẽſum non põt voluntas
ferri in malũ niſi aliquo mõ proponať ſibi vt bonum:τ
hoc ſine errore eẽ non poteſt.in diuina aũt cognitiõe nõ
poteſt eẽ error:vt ſupra oſtẽſum eſt:nõ igiť volũtas ei⁹ Cap.62.
poteſt ad malũ tẽdere.¶ Amp.Deus eſt ſũmuz bonũ: 3°
vt ſupra pbatum eſt:ſũmũ aũt bonũ non patitur aliqđ Cap.42.
cõſortium mali:ſicut nec ſũme calidũ pmixtionem fri-
gidi:diuina igiť volũtas nõ põt flecti ad malum.¶ Pꝫ. 4°
Cum bonũ habeat rõnez finis:malũ nõ poteſt incidere
in volũtatem niſi per auerſionẽ a fine:volũtas aũt diui-
na a fine auerti nõ põt:cũ nihil poſſit velle niſi volendo
ſeipm:vt ſup̃ oñſuz eſt:nõ põt igiť velle malũ.Et ſic pz Cap.77.
q̧ liberũ arbitriũ in ipſo naturaliter ſtabilitũ eſt in bo- Cor^m liberi libe.arbi.dei.
no.hoc autẽ eſt qđ dr Deut.32.Deus fidelis τ abſqꝫ vl-
la iniquitate.τ Abacuch p̊.Mundi ſunt oculi tui dñe:τ Duplex error reprobatur.
reſpicere ad iniquitatẽ non poteris.Per hoc autem cõ-
futatur error iudeoꝝ qui in Thalmut dicunt:deũ q̃nqꝫ
peccare τ a peccato purgari.τ Luciferianoꝝ qui dicũt
deum in Luciferi deiectione peccaſſe.

¶ Qꝫ deus nihil odit nec odium alicuius rei ei conueni- re poteſt. Cap.XCVII.

Ex hoc aũt apparet q̧ odiuz alicui⁹ rei Iſta 2° probat p̃
deo cõuenire nõ põt.Sicẽ enĩz
amor ſe hz ad bonũ ita odiũ ad malũ:nam
his quos amam⁹ bonũ volumus:his v̊o q̃s
odimus:malũ.ſi igiť volũtas dei ad maluz
inclinari nõ põt:vt oſtẽſuz eſt:impoſſibile eſt q̧ ipſe rez Cap.96.
aliquaz odio habeat.¶ Item.Uoluntas dei in alia a ſe 2°
fertur:vt ſupra oſtenſum eſt:inquãtum volendo τ amã- Cap.76.
do ſuum

do ſuum eſſe ⁊ ſuam bonitatem vult eam diffundi ſm
ꝙ poſſibile eſt ꝑ ſimilitudinis cõmunicationẽ. hoc igiẽ
eſt quod deus in rebus alijs a ſe vult vt in eis ſit ſue bo-
nitatis ſimilitudo. hoc autem eſt bonũ vniuſcuiuſqꝫ rei
vt ſilitudinem diuinam participet. naꝫ quelibet bonitas
alia non eſt niſi ſilitudo quedam prime bonitatis. igitur
3° deus vnicuiqꝫ rei vult bonũ. nihil igitur odit. ❡ Adhuc.
A primo ente oĩa alia originẽ eſſendi aſſumunt. ſi igitur
aliquid eoꝝ que ſunt odio hꝫ: vult illud non eſſe: qꝛ hoc
eſt vnicuiqꝫ bonũ. vult igiẽ actionẽ ſuaꝫ non eſſe qua il-
Cap. 84. lud ineſſe ꝓduciẽ vel mediate vel imediate. oñſum eſt
enim ſupra ꝙ ſi deus aliqd vult: opꝫ ꝙ illa velit que ad
illud requirunẽ. hoc aũt eſt impoſſe: qḋ quidem patet ſi
res per voluntatem ipſius ineſſe procedant: qꝛ tunc opꝫ
actionẽ qua res producunẽ eſſe voluntariã: ſilr ſi nãliter
ſit rerum cã: qꝛ ſicut placet ſibi ſua natura: ſic placet ſibi
omne illud qḋ ſua natura requirit. nullam igitur naturã
4° deus odit. ❡ P. Illud quod inuenitur in omnibus cau-
ſis actiuis naturalr precipue in primo agente neceſſe eſt
inueniri: oĩa autem agẽtia ſuo modo ſuos effectus amãt
ſm ꝙ huiꝰ: ſicut parentes filios: poete poemata: artifi-
ces ſua opera. multo igiẽ magis deus nullam rem odit:
cũ ipſe ſit oĩum cã. ❡ Hoc aũt eſt qḋ dĩ Sap. 11. Diligi-
De° odit ali- tis oĩa que ſunt ⁊ nihil odiſti eoꝝ que fe. ❡ Dicitur autẽ
qua ſilitudi- deus aliqua odire ſilitudinarie: ⁊ hoc duplr. Uno qdeꝫ
narie duplr. mõ ex hoc ꝙ deus amãdo res volẽs eoꝝ bonũ eſſe: vult
cõtrariuꝫ bono. ſ. malũ non eſſe: vñ maloꝝ odium ha-
bere dĩciẽ. naꝫ que non eſſe volumus dicimur odio ha-
bere ſm illud Zacha. 8. Unuſqſqꝫ malum cõtra amicũ
ſuũ ne cogitetis in cordibus veſtris ⁊ iuramentũ mẽdax
ne diligatis. oĩa enim hec ſunt que odi dĩcit dñs. hec aũt
non ſunt effectus vt res ſubſiſtẽtes quaꝝ ꝓpriũ eſt odiũ
vel amor. ❡ Alius autẽ modus eſt ex hoc ꝙ deus vult
aliqḋ maius bonũ: qḋ eſſe non põt ſine priuatiõe mino-
ris boni: ⁊ ſic dĩciẽ odire: cũ magis hoc ſit amare. ſic eniꝫ
inquãtum vult bonũ iuſtitie vel ordinis vniuerſi quod
eſſe non põt ſine punitione vel corruptione aliquoꝝ: di-
ciẽ illa odire quorũ punitionẽ vult vel corruptionẽ: ſm
illud Malach. pͥmo. Eſau odio habui. ⁊ illud ps. Odiſti
oẽs qui operanẽ iniquitatẽ: ꝑdes oẽs qui loquũtur men
dacium. viꝝ ſanguinũ ⁊ doloſum abominabitur dñs.

Idẽ pͥ° p. q. 18. ar. 3. Iſta 2° p° p° ❡ Qꝫ deus eſt viuens. Cap. CXVIII.

EX hiis aũt que ſupra oſtẽſa ſũt: de neceſ-
ſitate habeẽ ꝙ deus eſt viuens.
Cap. 45. Oſtenſum eſt enim deum eſſe intelligenteꝫ
Cap. 73. ⁊ volentẽ: intelligere aũt ⁊ velle non niſi vi-
2° uentis eſt. ergo deus viuens. ❡ Adhuc. Ui-
uere ſm hoc aliquibus attributum eſt ꝙ viſa ſunt per
ſe non ab alio moueri: ⁊ propter hoc illa que videntur ꝑ
ſe moueri: quorum motores vulgus non percipit: per ſi-
militudinem dicimus viuere: ſicut aquam viuam fontis
fluentis nõ autem ciſterne vel ſtagni ſtantis: ⁊ argentuꝫ
viuum qḋ motuꝫ quẽdam habere videtur: proprie eniꝫ
illa ſola mouentur per ſe que mouent ſeipſa compoſi-
ta ex motore ⁊ moto ſicut animata: vñ hec ſola proprie
viuere dicimus: alia vͦo oĩa ab aliquo exteriori mouenẽ
vel generãte vel remouente prohibens vel impellente:
⁊ qꝛ operationes ſenſibiles cũ motu ſunt: vlterius omne
illud qḋ agit ſe ad proprias operationes q̃uis nõ ſit cuꝫ
motu dicitur viuere. vnde intelligere appetere ⁊ ſentire
actiones vite ſunt: ſed deus maxime nõ ab alio ſꝫ a ſeip-
ſo operatur cum ſit prima cauſa agens. maxime ergo cõ
3° petit ei viuere. ❡ Item. Diuinũ eſſe oẽm perfectionem
Cap. 29. eſſendi cõprehendit: vt. ſ. oſtenſum eſt. viuere autem eſt
qḋdam eſſe perfectum: vnde viuentia in ordine entium
non viuentibus preferuntur: diuinũ ergo eſſe eſt viuere:
ipſe ergo eſt viuens. ❡ Hoc autẽ etiã auctoritate diuine
ſcripture confirmatur. Dicitur enim Deutero. 32. ex ore
domini dicam. Uiuo ego in eternum. ⁊ in ps. Cor meuꝫ
⁊ caro mea exul. in deum me. viuum

❡ Qꝫ deus eſt ſua vita. Cap. XCIX.

EX hoc patet vlterius ꝙ deus ſit ſua vi- Idẽ pͥ° p. q. 18. ar. 3.
ta. Uita enim viuentis eſt ipm Iſta 2° ꝓbat
viuere in quadam abſtractione ſignatum: p
ſicut curſus ſm rem non eſt aliud q̃ curre-
re. viuere aũt viuentiuꝫ eſt ipſum eſſe eoruꝫ
vt patet per phm in. ij. de anima. cuꝫ eniꝫ ex hoc aĩal di- T. cõ. 16.
catur viuens ꝙ aĩam habet ſm quaꝫ habet eſſe: vtpote
ſm propriam formã: opꝫ ꝙ viuere nihil ſit aliud q̃ tale
eſſe ex tali forma ꝓueniens. deus autem eſt ſuuꝫ eſſe: vt Cap. 23.
ſ. probatum eſt. eſt ergo ſuum viuere ⁊ ſua vita. ❡ Itẽ. 2°
Ipſuꝫ intelligere eſt qḋdaꝫ viuere: vt patet per phm in Te. cõ. 13.
ij. de aĩa. nam viuere eſt actus viuentis. deus aũt eſt ſuũ
intelligere: vt. ſ. oſtenſum eſt. ergo eſt ſuum viuere ⁊ ſua Cap. 46.
vita. ❡ Amplius. Si deus non eſſet ſua vita: cum ſit vi- 3°
uens vt oñſum eſt: ſequeretur ꝙ eſſet viuẽs ꝑ participa-
tioneꝫ vite. oẽ aũt qḋ eſt per participationeꝫ reduciẽ ad
id qḋ eſt per ſeipſuꝫ: deus ergo reduceretẽ in aliqḋ prius
per qḋ viueret: qḋ eſt impoſſe vt ex dictis pꝫ. ❡ Adhuc. Si 4°
ſit viuens deus vt oſtẽſum eſt: opꝫ in ipſo vitã eſſe: ſi er- Cap. 98.
go nõ ſit ipſe ſua vita erit aliquid in ipſo qḋ non eſt ipſe:
⁊ ſic erit cõpoſitus qḋ. ſ. improbatuꝫ eſt. eſt igiẽ deus ſua Cap. 18.
vita. Et hoc eſt qḋ dĩ Io. 14. Ego ſum vita ⁊c̃.

❡ Qꝫ vita dei eſt ſempiterna. Cap. C.

EX hoc autem apparet ꝙ vita eius ſit Iſta 2° ꝓbat
ſempiterna. Nihil eniꝫ deſinit p
viuere niſi ꝑ ſepatiõnẽ vite: nihil aũt a ſeip-
ſo ſeparari põt: oĩs enim ſepatio fit per diui-
ſionem alicuius ab alio: impoſſe eſt ergo ꝙ
deus deſinat viuere: cũ ipſe ſit ſua vita vt oſtenſum eſt. Cap. 99.
❡ Itẽ. Oẽ illud qḋ qñqꝫ eſt ⁊ qñqꝫ nõ eſt: eſt ꝑ aliquã 2°
cãm. nihil eniꝫ ſeipſum de nõ eſſe ad eſſe adducit: qꝛ qḋ
nondũ eſt nõ agit. diuina aũt vita nõ hꝫ aliquã cãꝫ ſicut
nec diuinũ eſſe. nõ igiẽ qñqꝫ eſt viuens ⁊ qñqꝫ nõ viuẽs
ſed ſꝑ viuit: eſt ergo vita eius ſempiterna. ❡ Adhuc. In 3°
q̃libet opõne operans manet: lꝫ interdũ opatio tranſeat
ſm ſucceſſioneꝫ: vñ ⁊ in motu mobile manet idem ſub-
iecto in toto motu: lꝫ non ſm rõneꝫ: vbi igiẽ actio eſt ip-
ſum agens: opꝫ ꝙ nihil ibi ꝑ ſucceſſionẽ tranſeat ſed to-
tum ſimul maneat: intelligere autem ⁊ viuere dei eſt ipſe
deus vt oñſum eſt: ergo eius vita non hꝫ ſucceſſionẽ ſed Cap. 46.
eſt tota ſil. eſt igitur ſempiterna. ❡ Ampliꝰ. Deus oĩno Cap. 13.
imobilis eſt vt. ſ. oſtẽſum eſt. qḋ autẽ incipit aut deſinit 4°
viuere vel in viuẽdo ſucceſſionẽ patiẽ: mutabile eſt. naꝫ Cap. 83.
vita alicuiꝰ incipit ꝑ generationẽ: deſinit autẽ per corru-
ptionẽ. ſucceſſio aũt ꝑꝑ motũ aliquẽ eſt. deus ergo neqꝫ
incepit viuere neqꝫ deſinet viuere neqꝫ in viuẽdo ſucceſ-
ſioneꝫ patiẽ: eſt ergo eius vita ſempiterna. ❡ Hinc eſt
qḋ dĩ Deut. 32. ex ore dñi. Uiuo ego in eternũ. ⁊. 1. Io.
vlti. Hic eſt verus deus: ⁊ vita eterna.

❡ Qꝫ deus eſt beatus. Cap. CI.

REſtat autẽ ex pͥmiſſis oñdere deũ eſſe Idẽ pͥ° p. q. 26. ar. pͥmo.
beatũ. Cuiuſlibet enĩ intellectua- Iſta 2° ꝓbat
lis nãe ꝓpriũ bonũ eſt beatitudo. cum ergo p
deus ſit intelligens: ſuũ ꝓpriũ bonũ erit bea
titudo. nõ aũt cõpaẽ ad ꝓpriũ bonũ ſicut qḋ
in bonum nõdum habitũ tẽdit. hoc enim eſt nature mo
bilis ⁊ in potentia exiſtẽtis: ſed ſicut qḋ iaꝫ obtinet pro-
priũ bonũ: igiẽ beatitudinẽ nõ ſolũ deſiderat ſicut ⁊ nos
ſꝫ ea fruitur. eſt igiẽ beatus. ❡ Ampliꝰ. Illud eſt maxĩe 2°

deſideratū vel volitū ab intellectuali natura qđ eſt per-
10.ethi.ca.8. fectiſſimū in ipſa: ⁊ hoc eſt eius beatitudo: pfectiſſimuȝ
aūt in vnoquoqȝ eſt ſua pfectiſſima opatio. nā potentia
Nota pfectio ⁊ habitus p opōnem pficiunt: vñ phs dicit felicitatem
opationis ex eſſe pfectā opōnem. Perfectio aūt opōnis dependet ex
q̈ttuoꝛ depē- q̈ttuoꝛ. Primo ex ſuo gñe: vt ſcȝ ſic ſit manens in ipſo
det. pm operante. dico aūt opōnem in ipſo manētē: per quā non
fit aliud pter ipaȝ operationeȝ: ſicut videre ⁊ audire: hē
enim perfectiōes ſunt eoꝝ quoꝝ ſunt operatiōes: ⁊ pñt
eſſe vltime: q2 non ordinantur ad aliquod factum qđ ſit
finis: operatio vō vel actio ex qua ſequitur aliquid actū
preter ipſam eſt perfectio operati non operantis: ⁊ com
parat̃ ad ipſuȝ ſicut ad finē: ⁊ iō talis opatio intellectua-
2m lis nāe non eſt beatitudo ſiue felicitas. ¶ Scđo ex prin
cipio opōnis vt ſit altiſſime potentie: vñ ſm operationē
ſenſus nō eſt in nobis felicitas ſed ſm operationē intel-
3m lectus ⁊ per habitū perfecti. ¶ Tertio ex opatiōis ob-
iecto. ⁊ pp hoc in nobis vltima felicitas eſt in intelligen-
4m do altiſſimū intelligibile. ¶ Quarto ex forma operatio-
nis: vt ſcȝ perfecte faciliter firmit̃ ⁊ delectabiliter ope-
retur. talis autem eſt dei operatio: cū ſit intelligēs: ⁊ ſuus
intellectus altiſſima vtutū ſit nec īdiget habitu perficiē-
Cap. 47. te: q2 in ſeipſo perfectus eſt vt. ſ. oſtenſum eſt. ipſe autē
ſeipſum intelligit qui eſt ſūmuȝ bonū intelligibiliū per-
fecte abſqȝ omni difficultate ⁊ delectabiliter: eſt igitur
3o deus beatus. ¶ Adhuc. Per beatitudineȝ deſideriū oē
quietatur: q2 ea habita non reſtat aliud deſiderandū cuȝ
ſit vltimus finis: opȝ igit̃ eū eſſe beatū qui pfect9 eſt quā-
3o de conſo. tum ad oīa que deſiderari pōt: vñ Boetius dicit q bea
pſa 2a. titudo eſt ſtatus oium bonoꝝ cōgregatione pfectus: ſed
talis eſt diuina pfectio que oēm pfectionē in quadā ſim
Cap. 47. plicitate cōprehēdit vt. ſ. oſtenſuȝ eſt. ipſe igit̃ vere bea
4o tus eſt. ¶ Itē. Quādiu alicui deeſt aliqđ quo indigeat
nōdū btūs eſt: q2 eius deſideriū nōdū eſt quietatū: qui-
cūqȝ igit̃ ſibi ſufficiēs eſt nullo īdigens: ille vē btūs eſt:
Cap. 82. oñſum aūt eſt ſupra q deus non indiget alijs: cū a nullo
exteriori ſua pfectio dependeat: nec alia vult pp ſe ſicut
pp finē q̃ſi eis indigeat: ſȝ ſolū q2 hoc ꝯueniēs eſt ſue bo
5o nitati: eſt igit̃ ipſe btūs. ¶ P. Oſtenſum eſt ſup̃ q deus
Cap. 85. nō pōt velle aliqđ īpoſſe: ipoſſe eſt autem ei aliquid adue
nire qđ nōdū habeat: cū ipſe nullo mō ſit in potentia: vt
oſtenſum eſt. igitur non poteſt velle ſe habere quod nō
hȝ: quicquid igitur vult hȝ: nec aliquid male vult: vt. ſ.
Ca. 16. 17. oſtenſum eſt. eſt igitur beatus ſm q a quibuſdā btūs eē
perhibetur qui hȝ quicquid vult ⁊ nihil male vult. Eius
enim beatitudinem ſacra ſcriptura pteſtat̃. 1. Thi. vlti.
Quē oſtendat deus ſuis tēporibus beatus ⁊ potens.

¶ Q2 deus ſit ſua beatitudo. Cap. CII.

Idē p. p. q.
26. arti. 2. ad
primum.
Iſta ꝯo p2 po

EX his autē apparet q de9 ſit ſua bea-
titudo. Beatitudo. n. eius eſt in-
tellectualis operatio ipſius vt oñſuȝ eſt. ſup̃
aūt oñdim9 q ipm dei itelligere ſit ſua ſbā:
Cap. 101. ipſe igit̃ eſt ſua btitudo. ¶ Itē. Btitudo cū
2o ſit vltim9 finis eſt id qđ qlibet natus eſt hēe vel btūs pn-
Cap. 75. cipaliter vult: oñſum eſt autē ſup̃ q deus pncipalr vult
3o ſuā eēntiā: ſua igit̃ eſſentia eſt ſua beatitudo. ¶ Adhuc.
Vnuſqſqȝ in beatitudinē ſuā ordinat qcqd vult: ipſa. n.
eſt q̄ pp aliud nō deſiderat̃ ⁊ ad quā terminat̃ mot9 deſi
derij vnū pp aliud deſiderātis ne ſit infinitum: cū igitur
deus oīa alia velit pp ſuaȝ bonitatē que eſt ſua eſſentia:
opȝ q ſicut ipſe eſt ſua eēntia ⁊ ſua bonitas: ſic ſit ſua bea-
4o titudo. ¶ P. Duo ſūma bona eſſe eſt īpoſſe: ſi enim ali-
quid vni deeſt quod alterū haberet neutrū ſūmū bonū
eēt: btitudo etiā ſūmū bonū oñdit̃ eē ex h q eſt vltim9
finis. ergo btitudo ⁊ de9 ſunt idē: eſt igit̃ de9 ſua btitudo.

¶ Q2 beatitudo diuina pfecta ⁊ ſingularis eſt excedens
oēm aliam beatitudinem. Cap. CIII.

VLterius aūt ex pmiſſis ꝯſiderari pt Idē p. p. q.
btitudinis diuine excellen- 26. ar. 4.
tia. ¶ Quāto eniȝ aliqđ ppinqui9 ē btitudi Iſta ꝯo p2 p
ni tanto pfectius beatū eſt: vñ etſi aliqs pp
aliquā ſpēȝ btitudinis obtinēde beat9 dicat̃
nullo mō ſua btitudo cōpat̃ ei9 btitudini q eā iā actu cō-
ſecutus eſt. ppinqſſimū ē aūt btitudini qđ eſt ipa btitu-
do qđ de deo oñſum eſt. ipe igit̃ eſt ſingulr pfecte beat9. Cap. 102.
¶ Itē cū dlectatio ex amore cāet̃ vt oñſuȝ ē: vbi eſt ma 2o
ior amor: ⁊ maior delectatio in ꝯſecutiōe amati. ſȝ vnū- Cap. 82.
qđqȝ ceteris parib9 plus ſe amat q̄ aliqđ aliđ: cui9 ſignū
eſt: q q̄to aliqđ alicui eſt ppinquius: magis nālr amat̃.
plus igit̃ dlectat̃ de9 in ſua btitudine q̄ eſt ipſemet: q̄ alij
beati in btitudine q̄ nō eſt qđ ipi ſunt: magis igit̃ deſide
riū dei qeſcit ⁊ pfectioꝛ ē btitudo. ¶ P. Qđ p eēntiā eſt 3o
poti9 eſt eo qđ p pticipationē dr: ſicut nā ignis pfecti9 in-
uenit̃ in ipo igne q̄ i reb9 ignitis. de9 āt p eēntiā ſuā btūs
eſt: qđ nulli alij cōpetere pt: nihil enim aliud pter ipſum
pōt eē ſūmū bonū: vt ex pdictis patere pōt: ⁊ ſic opȝ vt Cap. 42.
qcūqȝ ali9 ab ipo beatus eſt pticipatiue dicat̃ btūs: diuīa
igit̃ btitudo oēȝ aliā btitudinē excedit. ¶ Ampli9. Bti- 4o
tudo pfecta in opōne intellus ꝯſiſtit: vt oñſuȝ eſt: nulla āt Cap. 101.
alia itellectualis opō ei9 opōni cōpari pōt: qđ pȝ nō ſolū
ex hoc q eſt ſua opō ſubſiſtēs: ſȝ: q2 vna opōne deus ſe-
ipſum ita pfecte itelligit ſicut eſt ⁊ oīa alia q̄ ſunt ⁊ que nō
ſunt bona ⁊ mala: in alijs āt itelligētib9 itelligere ipȝ nō
eſt ſubſiſtēs ſȝ act9 ſubſiſtētis: nec ipȝ deū q eſt ſūmū in-
telligibile aliqs ita pfecte pt itelligere ſicut ipſe pfectus
eſt: cū nulli9 eē pfectū ſit ſicut eſſe diuinū: nec alicui9 opō
poſſit eſſe pfectioꝛ q̄ ſua ſbā: nec eſt aliqs alius itellus
qui oīa ēt que de9 facere pt cognoſcat: q2 ſic diuīā eēntiaȝ
cōprehēderet: illa ēt que intellus ali9 cogſcit nō oīa vna
⁊ eadē opōne cognoſcit: incōpabiliter igit̃ deus ſup oīa
beat9 eſt. ¶ Itē q̄to aliqđ magis vnitū eſt: tāto bonitas 5o
eius ⁊ virtus pfectioꝛ eſt: opō aūt ſucceſſiua ſȝ diuerſas
ptes tpis diuidit̃: nullo igit̃ mō ei9 pfectio pōt cōpari p-
fectiōi opōnis q̄ eſt abſqȝ ſucceſſione tota ſil: ⁊ pcipue ſi
nō in momēto trāſeat ſȝ in eternū maneat: diuinū āt itelli-
gere eſt abſqȝ ſucceſſiōe totū ſil̃ eternalr exiſtēs: noſtrū
aūt intelligere ſucceſſionē hȝ inq̄tū adiūgit̃ ei p accńs
ꝯtinuū ⁊ tēpus. diuina igit̃ btitudo in infinitum excedit
humanā: ſicut duratio eternitatis excedit nūc tpis fluēs.
¶ Adhuc. Fatigatio ⁊ occupationes varie qbus neće eſt 6o
contēplationem noſtrā in hac vita interpolari: in qua cō
ſiſtit pcipue humana felicitas ſi qua eſt: pñtis vite erro-
res ⁊ dubitationes ⁊ caſus varij qbus ſubiacet pñs vita:
oſtēdūt oino incōpabileȝ eſſe humanā felicitatē pcipue
huius vite diuine beatitudini. ¶ Ampli9. Perfectio di- 7o
uine beatitudinis cōſiderari pōt ex hoc q oēs beatitu-
dines cōplectit̃ ſm pfectiſſimū modū. De cōtēplatiua
quidem felicitate hȝ pfectiſſimā ſui ⁊ alioꝝ ppetuā ꝯſi-
derationē: de actiua vō vita nō vni9 hoīs aut domus aut
ciuitatis aut regni ſed toti9 vniuerſi gubernationē: falſa
eniȝ felicitas ⁊ terrena nō hȝ niſi quādā vmbrā illius fe
licitatis pfectiſſime: ꝯſiſtit. n. in qnqȝ ſm Boetiū. ſ. in vo 3o de ꝯſola.
luptate: diuitijs: ptāte: dignitate: ⁊ fama: hȝ āt de9 excellē
tiſſimā dlectatiōeȝ d ſe ⁊ vlē gaudiū d oīb9 bonis abſqȝ
ꝯtrarij admixtiōe: p diuitijs vō hȝ oimodā ſufficiētiā in ſe-
ipo oiuȝ bonoꝝ: vt. ſ. oñſuȝ eſt: p ptāte hȝ īfinitā vtutē: Cap. 41.
p dignitate hȝ oiuȝ entiū pmatū ⁊ regimē: p fama ādmi-
rationē oīs itellect9 ipm vtcūqȝ cogſcētis. Ipſi igit̃ q ſin
gulariter beat9 eſt: honoꝛ ſit ⁊ glīa i ſecula ſeculoꝝ amē.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipit liber Secundus.

¶ Continuatio ſequentium ad precedentia. Cap. I.

Meditatus ſum in oībus ope
rib⁹ tuis: ꝛ in
factis manuū tuaꝝ meditabar. Rei cu
iuſlibet ꝑfecta cognitio haberi non pōt
niſi eius oꝑatio cognoſcatᷣ. Ex modo. n.
operationis ꝛ ſpecie mēſura ꝛ qualitas
virtutis penſatur: virtus vō rei mon
ſtrat: ſm̄ hoc. n. vnūqōqꝫ natū eſt oꝑari ꝙ actu talē nām
Opō dup. ſortitur. Eſt autē duplex rei operatio vt phus tradit in
Te. cō. 16. 9° metaph. Una quidē qua in ipſo operante manet ꝛ eſt
ipſius operantis perfectio: vt ſentire intelligere ꝛ velle.
Alia vō que in exteriorē rē tranſit q̄ eſt ꝑfectio facti qḋ
ꝑ ipſaꝫ cōſtituitᷣ: vt calefacere ſecare ꝛ edificare: vtraqꝫ
āt dictaꝝ oꝑōnū cōpetit deo. p̄ᵃ qdē in eo ꝙ itelligit vult
gaudet ꝛ amat: alia vō in eo ꝙ res in eſſe ꝓducit ꝛ eas cō
Differunt he ſeruat ꝛ regit. Quia vō p̄ᵃ operatio ꝑfectio oꝑantis eſt. 2ᵃ
operationes. vō ꝑfectio facti. agens aūt nāliter prius facto eſt ꝛ cā ip
ſius: oꝑꝫ ꝙ p̄ma dictaꝝ operationū ſit rō ſcḋe ꝛ eaꝫ p̄ce
dat nāliter ſicut cā effectuꝫ: qḋ quidem in rebus huma
nis manifeſte apparet. Cōſideratio enī ꝛ volūtas artifi
cis p̄ncⁱᵘᵐ eſt ꝛ ratio edificationis. p̄ᵃ igitur dictaꝝ oꝑōnuꝫ
tanq̄ ſimplex operātis ꝑfectio: operationis vendicat ſi
bi nomē vel etiā actionis. 2ᵃ vō eo ꝙ ſit ꝑfectio facti: fa
ctionis nomen aſſumit: vnde manufacta dicunᷣ que per
actionē huiꝰ ab artifice in eſſe ꝓcedunt. De p̄ma autem
dei oꝑōne in p̄cedēti libro iam diximus vbi eſt actū de
cognitione ꝛ volūtate diuina: vñ ad cōpletā diuine ve
ritatis cōſiderationē reſtat nūc de 2ᵃ operatione tracta
re: ꝑ quā ſcꝫ res ꝓducunᷣ ꝛ gubernātur a deo: quē qdem
ordinē ex p̄miſſis vbis ſumere poſſumus. p̄mittit nāqꝫ
p̄ᵉ oꝑōnis meditationē cū dicit. Medi. ſum i oī. op. tu. vt
oꝑatio ad diuinū intelligere vel velle referatᷣ. ſubiungit
vō factionis meditationē cū dicit. ꝛ in fac. ma. t. me. vt ꝑ
facta manus ipſiꝰ intelligamꝰ celū ꝛ terrā ꝛ oīa q̄ ꝓcedūt
in eſſe a deo: ſicut ab artifice manufacta ꝓcedunt.

¶ Qꝫ conſideratio creaturarum vtilis eſt ad fidei inſtru
ctionem. Cap. II.

Utilitas qua **Huiuſmodi** qnidē diuinoꝝ factorū
druplex. meditatio ad fidem hu
p̄ manā iſtruendā de deo neceſſaria eſt. p̄mo
quidē qꝛ ex factoꝝ meditatiōe diuinā ſapiē
tiam vtcūqꝫ poſſumus ꝛ āmirari ꝛ ꝯſidera
re. Ea. n. que arte fiunt ipſius artis ſunt repreſentatiua vt
pote ad ſilitudinē artis facta. deus autē ſua ſapīa res in
eſſe ꝓduxit. pp qḋ in p̄s dī. Oīa in ſapīa fe. Uñ ex facto
rū ꝯſideratiōe diuinā ſapiētiā colligere poſſumus: ſicut
in rebus factis ꝑ quādā cōicatiōnē ſue ſilitudinis ipreſ
ſam. Dī. n. Eccli p̄°. Effudit illā. ſ. ſapientiā ſuꝑ oīa oꝑa
ſua. vñ p̄s. cū diceret. Mirabilis fac. eſt ſci. tu. ex me. con
for. eſt ꝛ nō po. ad eā. ꝛ adiungeret diuine illuminationis
auxiliū. cū dicit nox illuminatio mea ꝛc. ex cōſideratiōe
diuinoꝝ oꝑeꝝ ſe aditū ad diuinā ſapīam cognoſcēdaꝫ
cōfitetur dicēs. Mirabilia oꝑa tua ꝛ aīa mea cognoſcet
2° nimis. ¶ Hec conſideratio in āmirationē altiſſime dei
virtutis ducit ꝛ ꝑ ꝯn̄s in cordib⁹ hoīuꝫ reuerentiā dei pa
rit: oꝑꝫ enī ꝙ virtus facientis eminentior rebus factis in
telligatᷣ. Et iō dī Sap. 13. Si virtutem ꝛ oꝑa eoꝝ. ſ. celi ꝛ
ſtellaꝝ ꝛ elemētoꝝ mūdi mirati ſunt ſcꝫ phi: intelligāt
qm̄ qui fecit hec fortior eſt illis. ꝛ Ro. p̄ dī. Inuiſibilia
dei ꝑ ea que facta ſunt intellecta cōſpiciunᷣ ſe. qꝫ eiꝰ vir.
Et dī. Ex hac āt admiratiōe dei timor ꝓcedit ꝛ reueren
tia. Uñ dī Hiere. 10. Magnū eſt nomē tuum in fortitu
dine: quis nō timebit te o rex gentiū. ¶ Tertio. Hec cō 3°
ſideratio aīas hoīum in amorē diuine bonitatis accēdit:
quicquid enī bonitatis ꝛ ꝑfectiōis in diuerſis creaturis
ꝑticulariter diſtributū eſt: totū in ipſo vlr eſt adunatuꝫ
ſicut in fonte totius bonitatis vt in p̄mo libro oſtēſuꝫ eſt. Cap. 29.
ſi igiᷣ creaturaꝝ bonitas pulchritudo ꝛ ſuauitas ſic ani
mos hoīum allicit: ipſius dei fontis bonitas riuulis bo
nitatū in ſingulis creaturis reptis diligēter cōꝑata aīas
hoīum inflāmatas totaliter ad ſe trahet. vñ in p̄s. dicitᷣ.
Delectaſti me dñe in fa. tu. ꝛ in operib⁹ ma. tu. ex. ꝛ alibi
de filijs hoīum dī. Inebriabūtur ab vber. do. tue quaſi
totius creature. ꝛ ſic torrente volup. tu. pota. eos: qm̄ apō
te eſt fons vite. Et Sap. 13. dicitᷣ ꝯtra quoſdā. Ex his que
videnᷣ bona. ſ. creaturis que ſunt bona ꝑ quandā ꝑtici
pationē non potuerunt intelligere eū qui eſt. ſ. vere bo C. 38. ꝛ. 39.
nus: imo ipſa bonitas: vt in p̄mo oſtēſuꝫ eſt. ¶ Quarto. 4°
Hec cōſideratio hoīes in quandam ſilitudinem diuine
perfectionis conſtituit: oſtēſum eſt enim in primo libro Cap. 50.
ꝙ deus cognoſcendo ſeipſum in ſe oīa alia intuetur: cuꝫ
igitur chriſtiana fides hoīem de deo p̄ncipaliter inſtruit ꝛ
per lumē diuine reuelationis eū creaturarū cognitorem
facit: fit in homine quedam diuine ſapiētie ſimilitudo.
¶ Hinc eſt qḋ dicitᷣ. ij. Corinth. 3. Nos vō oēs reuelata
facie gloriā dei ſpeculātes in eandem imaginē tranſfor
mamur. Sic igiᷣ pꝫ ꝙ cōſideratio creaturarū ꝑtinet ad Cor. Iſerᷣ.
iſtructionē fidei chriſtiane: ꝛ iō dī Eccli. 42. Memor ero
operum dñi: ꝛ q̄ vidi annūtiabo i ſmonib⁹ dñi oꝑa eius.

¶ Qꝫ cognoſcere creaturas creaturaꝝ valet ad deſtruen
dum errores qui ſunt circa deum. Cap. III.

Error circa **Est etiam** neceſſaria creaturaꝝ con
creatu. qn̄qꝫ ſideratio nō ſolū ad veri
abducit a fi tatis inſtructionē: ſed etiam ad errores ex
dei vitate. ꝛ cludēdos. Errores nāqꝫ qui circa creaturā
hoc quadru ſunt iterdū a fidei veritate abducūt ſm̄ ꝙ
pliciter. vere dei cognitioni repugnāt: hoc aūt multipliciter ꝯtin p̄
git. Primo quidē ex hoc ꝙ creaturaꝝ nām ignorantes
in hoc ꝑuertuntur qn̄qꝫ ꝙ id qḋ nō poteſt niſi ab alio eē
p̄mā cām ꝛ deū ꝯſtituūt nihil vltra creaturas q̄ videnᷣ
eſtimātes: ſicut fuerūt illi qui corpus qḋcūqꝫ deum eſti
mauerūt. de quibus dī Sap. 13. Qui autē ignē aut ſpiri
tuꝫ aut citatū aerem aut gyrū ſtellarū aut nimiā aquam
aut ſolē ꝛ lunā deos putauerūt. ¶ Scḋo ex hoc ꝙ illud 2°
qḋ dei ſolius eſt: creaturis aliqb⁹ aſcribūt qḋ ēt ex erro
re circa creaturas cōtingit. qḋ enī nā rei alicuiꝰ non patiᷣ
ei nō attribuitᷣ: niſi qꝛ eius nā ignoratur: ſicut ſi hoī attri
bueretᷣ habere tres pedes. qḋ autē ſolius dei eſt: natura
creature non patiᷣ: ſicut qḋ ſolius hoīs eſt non patiᷣ al
teriꝰ rei natura: ex hoc ergo ꝙ nā creature ignoratᷣ pre
dictus error contingit. ꝛ cōtra hunc errorē dī Sap. 14.
Incōicabile nomē lignis ꝛ lapidib⁹ impoſuerūt. In hūc
errorē labunᷣ qui rerū creationē vl' futuroꝝ cognitionē
vel miraculoꝝ operationē alijs cauſis q̄ deo aſcribūt.
¶ Tertio vō ex hoc ꝙ diuine vtuti in creaturas oꝑan 3°
ti aliqd detrahitᷣ ꝑ hoc ꝙ creature nā ignoratᷣ: ſicut pꝫ in
his ꝙ duo reꝝ p̄ncⁱᵃ ꝯſtituūt ꝛ ꝙ res nō ex diuina volūtate
ſed ex neceſſitate nature a deo ꝓcedere aſſerunt: ꝛ illi ēt
ꝙ res vel oēs vel quaſdā diuine ꝓuidētie ſubtrahūt: aut
euꝫ non poſſe p̄ter ſolitum curſuꝫ oꝑari negāt: hec enim
oīa diuine derogāt ꝑtāti: ꝯ quos dī Job. 22. Quaſi nihil
poſſit facere oīpotēs eſtimabāt eū. ꝛ Sap. 12. Uirtutē
oſtēdis tu. ꝙ nō crederis eſſe in vtute cōſūmatꝰ. ¶ Quar 4°
to. Hō ꝙ ꝑ fidē in deū ducitᷣ ſicut in vltimū finē ex hoc
ꝙ ignorat naturas rerū: ꝛ per ꝯn̄s gradus ſui ordinis in
vniuerſo aliquibus creaturis ſe putat eē ſubiectū qb⁹
ſuperior eſt: vt pꝫ in illis qui voluntates hominū aſtris

ſupponūt. Cōtra quos dicit̄ Hiere.10. A ſignis celi noli te metuere que gētes timēt. ⁊ in illis qui angelos creatores aiaꝝ exiſtimant: ⁊ aias hoīuꝫ eſſe mortales: ⁊ ſi qua ſilia hoīuꝫ derogāt dignitati. ❡ Sic ergo pꝫ falſam eſſe
Contra. infert ꝯ q̄rūdā opi. quorūdā ſniam qui dicebāt nihil intereſſe ad fidei veritatē quid de creaturis quiſqꝫ ſentiret dūmō circa deuꝫ recte ſentiat. vt Aug° narrat in libro de origine aie. nam error circa creaturas redūdat in falſam de deo ſciētiā. ⁊ hoīum mētes a deo abducit: in quē fides dirigere nitit̄: dū ipſas quibuſdā alijs cauſis ſupponit. Et ideo illis qui circa creaturas errant penas ſicut infidelibus ſcriptura cōminat̄ dicens in ps. Quī non intellexerunt opa dnī: ⁊ in opera manuū eius deſtrues illos: ⁊ nō edificabis eos. Et Sap.ij. Hec cogitauerunt ⁊ errauerunt. ⁊ ſubiungit. Non iudicauerunt honorem aiarum ſanctarum.

❡ Qꝫ aliter conſiderat de creaturis phus ⁊ aliter theologus. Cap. IIII.

MAnifeſtum eſt autē ex p̄dictis ꝙ ꝯſiderationē circa creaturas hꝫ doctrina fidei chriſtiane inquātum in eis reſultat quedam dei ſimilitudo: ⁊ inquātū error in ipſis iducit in diuinoꝝ errorē: ⁊ ſic alia rōne ſubijciunt̄ p̄dicte doctrine ⁊ phie humane. nam phia humana eas conſiderat ſm ꝙ hᵒ ſunt: vn̄ ⁊ ſm diuerſa rerū genera diuerſe ptes phie inueniuntur: fides aūt chriſtiana eas cōſiderat nō inquātū hᵒ: vtpote ignem inquātū ignis eſt: ſed inquātū diuinā altitudinem repreſentant ⁊ in ipſum deum quoquomō ordinant̄: vt enī Eccli.42. dī. Gloria dnī plenuꝫ eſt opus eius. nōne dns fecit enarrare ſanctos oīa mirabilia ſua: ⁊ pp̄ h̄ etiam alia circa creaturas ⁊ phus ⁊ fidelis conſiderant. phus nāqꝫ cōſiderat illa que eis ſm nāꝫ ꝓpriā ꝯueniūt ſicut ignis ferri ſurſum. fidelis autē ea ſolum conſiderat circa creaturas que eis ꝯueniunt ſm ꝙ ſunt ad deuꝫ relata: vtpote ꝙ ſunt a deo creata ꝙ ſūt deo ſubiecta ⁊ hᵒ. vn̄ nō eſt imperfectioni doctrine fidei imputādū ſi multas reꝝ ꝓprietates p̄termittat: vt celi figurā: motᵒ q̄litatē. Sic enim nec nālis circa lineaꝫ illas paſſiones conſiderat q̄s geometria: ſed ſolū ea que accidunt ſibi inquātuꝫ eſt terminus corpis nālis. Si qua v̄o circa creaturas cōiter a pho ⁊ fidei conſiderant̄ per alia ⁊ alia p̄ncipia tradunt̄. naꝫ phus argumētū aſſumit ex proprijs rerum cauſis: fidelis aūt ex cā p̄ma. vtputa q: ſic diuinitus eſt traditum: vel q: hoc in gliaꝫ dei cedit: vel q: dei ptās eſt infinita: vn̄ ⁊ ipſa maxima ſapiētia dici dꝫ: vtpote ſuper altiſſimā cām cōſiderās ſm illud Deutro.4. Hec eſt ſapientia veſtra ⁊ intellectus corā pplis. Et pp̄ hoc ſibi q̄ſi p̄ncipali phia humana deſeruit: ⁊ ideo interduꝫ ex p̄ncipijs phie humane ſapia diuina ꝓcedit. naꝫ ⁊ apud phos p̄ma phia vtitur oīum ſciaꝝ documētis ad ſuuꝫ ꝓpoſitū
Alio ordine ꝓcedit theolo. q̄ phus. oſtēdendū: exinde ēt eſt ꝙ non eodeꝫ ordine vtraqꝫ doctrina ꝓcedit. naꝫ in doctrina phie que creaturas ſm ſe cōſiderat ⁊ ex eis in dei cognitionem ꝑducit. p̄ma eſt cōſideratio de creaturis ⁊ vltima de deo: in doctrina v̄o fidei que creaturas nō niſi in ordine ad deū ꝯſiderat: prīo eſt ꝯſideratio dei ⁊ poſtmodū creaturaꝝ: ⁊ ſic eſt perfectior: vtpote dei cognitioni ſilior qui ſeipſuꝫ cognoſcens alia intuetur: vn̄ ſꝫ hūc ordinē poſt ea q̄ in ſe de deo in p̊ libro ſunt dicta: de hīs q̄ ab ipſo ſunt reſtat ꝓſequēduꝫ.

❡ Ordo dicendoꝝ. Cap.V.

ERit autem hic proſequutiōis ordo. vt p̄rio agamus de ꝓductione rerum in eſſe. Secundo de earum diſtinctiōe. Tertio v̄o de ipaꝝ reꝝ ꝓductaꝝ ⁊ diſtinctaꝝ nā q̄tū ad fidei ptinet veritatē.

❡ Qꝫ deo cōpetit vt ſit alijs p̄nᵐ eēndi. Cap.VI. Iſta ꝯ° ꝓbat,

SUpponentes igit̄ que in ſupioribus oīſa ſūt: oſtēdamus nūc ꝙ cōpetit deo vt ſit alijs eēndi p̄ncipiū ⁊ cā. Oīſum eſt enim ſupra ꝑ demonſtrationē Ariſto. eſſe aliquā p̄mā cāꝫ efficiētem quā deū dicimus: efficiens aūt cā ſuos effectus conducit ad eſſe: deus igitur alijs cauſa eēndi exiſtit. ❡ Itē 2° oſtenſum eſt in primo libro per rationē eiuſdēꝫ: eſſe aliquod primū mouens imobile quod deum dicimus. primum autēꝫ mouens in quolibet ordine motuū eſt cauſa oīum motuū qui ſunt illius ordinis. cum igitur multa ex motibus celi producātur in eſſe: in quoruꝫ ordine deum eſſe primū mouēs oſtenſuꝫ eſt: opꝫ ꝙ deus ſit multis rebus cā eſſendi. ❡ Amplius. Qꝺ per ſe alicui cōuenit naturaliter ei ineſſe neceſſe eſt: ſicut hoī rationale ⁊ igni ſurſum moueri. agere autēꝫ per ſe aliquē effectuꝫ conuenit enti in actu. nam vnūqꝺqꝫ agens ſm hoc agit ꝙ in actu eſt: omne igitur ens actu natū eſt agere aliquid actu exiſtens: ſed deus eſt ens actu vt in p̄mo libro oſtēſum eſt: igitur ſibi competit agere aliquid ens actu cui ſit cā eēndi. ❡ Adhuc. Signuꝫ perfectionis in rebus inferioribᵒ eſt ꝙ poſſint ſibi ſilia facere: vt pꝫ per phm in.4. metheoroꝝ. deus autem eſt maxime ꝑfectus: vt in primo oſtenſuꝫ eſt: ipſi igitur cōpetit facere aliquid ſibi ſimile. ens in actu vt ſic ſit cauſa eſſendi. ❡ Item oſtenſum eſt in primo libro ꝙ deus vult ſuum eſſe alijs cōicare ꝑ modum ſilitudinis. de perfectione autēꝫ volūtatis eſt ꝙ ſit actionis ⁊ motus p̄ncipiū: vt patet in.3. de aia. cum igit̄ diuina voluntas ſit perfecta non deerit ei virtus cōmunicandi eſſe ſuuꝫ alicui per modum ſilitudinis: ⁊ ſic erit ei cauſa eſſendi. ❡ Adhuc. Quāto alicuius actionis p̄ncipiū eſt ꝑfectius: tāto actiōeꝫ ſuā pōt in plura extēdere ⁊ magis remota. ignis eniꝫ ſi ſit debilis ſolū ꝓpīnqua calefacit. ſi aūt ſit fortis etiā remota. actus autē purus qui deus eſt perfectior eſt q̄ꝫ actus potētie ꝑmixtus: ſicut in nobis eſt: actus aūt actiōis p̄ncipiū eſt: cū igit̄ ꝑ actū qui in nobis eſt poſſumus nō ſoluꝫ in actiōes in nobis manētes ſicut ſunt intelligere ⁊ velle: ſꝫ etiaꝫ in actiones q̄ in exteriora tendūt ꝑ q̄s aliqua facta ꝓducimus. multo magis deus pōt ꝑ hoc ꝙ actu eſt non ſoluꝫ intelligere ⁊ velle ſed etiā ꝓducere effectū: ⁊ ſic pōt alijs eſſe cā eſſendi. ❡ Hinc eſt qꝺ dī Iob.5. Qui facit magna ⁊ mirabilia ⁊ inſcrutabilia abſqꝫ numero.

p
C.13.p'lib.
2°
Cap.13.
In p̊ ca.13.
3°
Cap.16.
4°
T.cō.18.
Cap.29.
Cap.83.
5°
Te.cō.50.
6°

❡ Qꝫ potentia actiua ſit in deo. Cap.VII. Idem p° pe q.25.ar.1. et po°.q.1.articu.1.

EX hoc autē apparet ꝙ deᵒ eſt potēs: ⁊ ꝙ ei cōuenientēr potētia actiua attribuit̄. Poᵃ enim actiua eſt p̄nᵐ agēdi in aliud ſm ꝙ eſt aliud: deo aūt conuenit eſſe alijs p̄nᵐ eēndi. ḡ cōuenit ſibi eſſe potētem. Iſta ꝯ° ꝓbat p
❡ Ampliᵒ. Sicut poᵃ paſſiua ſeqt̄ ens in poᵃ: ita poᵃ actiua ſeqt̄ ens in actu: vnūqꝺqꝫ. n. ex h̄ agit ꝙ eſt actu: patit̄ v̄o ex eo ꝙ eſt poᵃ: ſꝫ deo ꝯuenit eſſe actu: igit̄ ꝯuenit ſibi poᵃ actiua. ❡ Adhuc. Diuina ꝑfectio oluꝫ ꝑfectiōes in ſe includit vt in p̄mo libro oſtēſum eſt: v̄tus aūt actiua de ꝑfectiōe rei eſt: vnūqꝺqꝫ enī tāto maioris v̄tutis inuenit̄ q̄nto ꝑfectiᵒ eſt. v̄tus igit̄ actiua deo nō pōt deeſſe. 2° 3° Cap.29.
❡ P̄. Oē qꝺ agit potens eſt agere. nam qꝺ non pōt agere ipoſſe eſt agere: ⁊ qꝺ impoſſe eſt agere neceſſe eſt non agere: deus autē eſt agens ⁊ mouens: vt. ſ. oſtenſum eſt: igitur potens eſt agere: ⁊ potentia ei conuenienter aſcribitur actiua ſed non paſſiua. ❡ Hinc eſt quod in ps dī. Potēs es dne. Et alibi. Potentiā tuā deus ⁊ iuſtitiā tuā vſqꝫ in altiſſima que feciſti magnalia. 4°

❡ Qꝫ dei potentia ſit eius ſubſtantia. Cap. VIII.

Idē p° p.q.25.art.1.ad 2m.de pōā.q.1.ar.1.ad 5m Iſta 2° pbat. p

Ex hoc autem vlterius cōcludi pōt q diuina potētia ſit ipſe dei ſuba. Potentia enim actiua cōpetit alicui ſm q eſt actu. deus autē eſt actus ipſe. nō autē eſt ens actu per aliquē actuz qui non ſit qđ eſt
Ca.16.17. ipſe: cum in eo nulla ſit potentialitas vt in primo libro
2° oñſum eſt. eſt igitur ipſe ſua potētia. ¶ Adhuc. Ois potens qui non eſt ſua po° eſt potēs participatione potētie alicui°. de deo aūt nihil pōt dici pticipatiue: cū ſit ipſuz
Cap.23. ſuū eſſe vt in pmo libro oñſū eſt. eſt igiẽ ipſe ſua potētia.
3° ¶ Ampli°. Potētia actiua ad pfectionē rei ptinet vt ex pdictis pz. ois aūt diuina pfectio in ipſo ſuo eſſe cōtine
Cap.55. tur: vt in pmo libro oñſum eſt. diuina igitur potētia non
Cap.23. eſt aliud ab ipſo eſſe eius: de° aūt eſt ſuuz eſſe: vt in pmo
4° oñſum eſt. eſt igitur ſua po°. ¶ Itez. In rebus quaꝝ potentie nō ſunt eaꝝ ſube ipſe potētie ſunt accñtia: vñ po° nālis in ſcda ſpecie qualitatis ponitẽ: in deo autē non pōt
Cap.25. eſſe aliqđ accñs: vt in p oñſū eſt. de° igiẽ ē ſua po°. ¶ P.
5° Oē qđ eſt p aliđ reduciẽ ad id qđ ē p ſe ſicut ad pm. alia vo agētia reducunẽ in deū ſicut in pm agens: eſt igiẽ agēs p ſe. qđ aūt p ſe agit p ſuā eēntiā agit: id ẽt q gs agit eſt ei° actiua po°: ipſa igitur dei eſſentia eſt eius actiua po°.

¶ Qz dei potentia ſit eius actio. Cap. IX.

Iſta 2° pbat p
Ex hoc autē oñdi pōt q po° dei nō ſit aliud q̄ ſua actio. Que eni vni
Cap.8. ꝛ eidez ſunt eadez ſibiinuicē ſunt eadez. diuina aūt po° eſt eius ſuba: vt oñſum eſt: ei°
Cap.46. etiā actio eſt eius ſuba. vt in pmo libro oñſum eſt de intellectuali opatione. eadē eniz rō in alijs cō
2° petit. igiẽ in deo non eſt aliud po° ꝛ aliud actio. ¶ Itez. Actio alicuius rei eſt qđdam cōplementū potētie eius. cōpatur eniz ad potētiā ſicut ſcđs ad pm. diuina aūt po° non completur alio q̄ ſeipſa: cum ſit ipſa dei eſſentia: in
3° deo igiẽ non eſt aliud potētia ꝛ aliud actio. ¶ Ampli°. Sicut potētia actiua eſt aliquid agēs: ita eēntia eius eſt
Cap.8. aliquid ens: ſed diuina po° eſt eius eēntia: vt oñſum eſt. ergo ſuū agere eſt ſuū eſſe: ſed eius eſſe eſt ſua ſuba: ꝛ ſua ſuba eſt ſua potētia: ꝛ ſic vt pus: ergo diuina actio eſt ſua
4° ſuba. ¶ Adhuc. Actio que nō eſt ſuba agentis ineſt ei ſicut accidēs ſubiecto: vñ ꝛ actio inter nouē predicamēta accidētis cōputaẽ. in deo aūt nō pōt eē aliqđ p modū accidētis: in deo igiẽ ſua actio nō ē aliđ a ſua ſba ꝛ a ſua po°.

¶ Qualiter potētia in deo dicatur. Cap. X.

Quia vo nihil eſt ſalipſius pm: cū diuina actio nō ſit aliud q̄ eius po°. manifeſtū eſt ex pdictis q po° non dī in deo ſicut pncipiū actionis: ſz ſicut pncipium facti: ꝛ qz potētia reſpectū ad alterū impor
Potē. dī in deo ſicut pncipium facti realr ſm rōnē ſue actōis. tat in rōne pncipij: eſt eni po° actiua pm agendi in aliđ.
T.cō.17. vt pz p phz in.5.metaph. manifeſtū eſt q po° dī de deo per reſpectū ad facta ſm rei veritatē nō p reſpectuz ad actionem niſi ſm modū intelligēdi: put intellect° nr̃ diuerſis ꝯceptionibus vtrūqz ꝯſiderat ſcz diuinam po° ꝛ ei° actionē: vñ ſi alique actiōes deo ꝯueniant que non in aliqđ factū trāſeant ſed maneant in agēte: reſpectu haꝝ non diceẽ in deo po° niſi ſm modū intelligendi non ſm rei veritatē: hę aūt actiones ſunt intelligere ꝛ velle: po° igitur dei proprie loquendo non reſpicit hę actiones: ſz ſolos effectus: intellectus igiẽ ꝛ voluntas in deo nō ſunt
Cōtradictio que poſſz dici in p° p.q.36. arti.4. Solr ſumendo po° ample ꝛ limitate.
Coa° iſert. vt potētie: ſed ſolū vt actiones. ¶ Pz etiaz ex predictis q multitudo actionū que deo attribuunẽ vt intelligere. velle pducere res ꝛ ſilia. non ſunt diuerſe res: cum quelibet haꝝ actionū in deo ſit ipm ei° eſſe qđ eſt vnū ꝛ idē. Quō aūt multiplicitas ſignatiōis vni° rei vnitati nō piu
Cap.32. dicet ex his q̄ in p libro oñſa ſunt manifeſtū eſſe poteſt.

¶ Qz ō deo dicaẽ aliqđ relatiue ad creaturas. Cap. XI. Idē in 8 po. q.7.ar.8.

Si autem potentia deo conueniat reſpectu ſuorum effectuuz. Idē p° p.q.13.ar.7. potentia autē rationez pncipij habeat: vt dictum eſt: pncipium autem relatiue ad pnci Iſta p° pbat. p piatuz dicitur: manifeſtuz eſt q aliquid re
latiue pōt dici de deo in reſpectu ſuoꝝ effectuū. ¶ Itē. 2°
Non poteſt intelligi aliquid relatiue dici ad alteruz niſi ecōuerſo illud relatiue diceretur ad ipſum: ſed res alie relatiue dicuntur ad deum: vtpote ſm ſuū eſſe qđ a deo habent: vt oñſum eſt: ab ipſo dependētes. deus igitur ecō Cap.13.
uerſo relatiue ad creatures dicetur. ¶ Adhuc. Simili 3°
tudo eſt relatio quedam. deus autem ſicut ꝛ cetera agentia ſibi ſimile agit. diciẽ igitur aliquid relatiue ō ſeipſo.
¶ Amplius. Sciētia ad ſcitū relatiue dī. deus aūt non 4°
ſoluz ſuiipſius: ſed etiā alioꝝ ſcientiā hz: igitur aliquid
relatiue diciẽ de deo ad alia. ¶ Adhuc. Mouens diciẽ 5°
relatiue ad motū ꝛ agens ad factū. deus autē eſt agens
ꝛ mouens nō motū: vt oſtenſum eſt. dicūtur igiẽ de ipſo Cap.13.
relationes. ¶ Item pmū relationē quādā īportat: ſiſr 6°
ſūmū. oñſuz eſt autē in pma ipſuz eſſe pmū ens ꝛ ſūmū C.13.ꝛ.40
bonum. Pz igitur q multa de deo relatiue dicuntur.

¶ Qz relationes dicte de deo ad creaturas non ſunt realiter in deo. Cap. XII.

Idē p ſcrip. dī.30.ar.3. in de po. q.7. ar.10. Iſta 2° p° p°. Cap.24.
Huiuſmodi autē relationes que ſūt ad ſuos effect° realiter in deo eſſe nō pñt. Non enim in eo eſſe poſſent ſicut accñtia in ſubiecto: cū in ipſo nullū ſit accñs: vt in pmo libro oſtēſum eſt. nec ēt poſſent eſſe ipſa dei ſubiecta. cū eni relatiua ſint que ſm eſſe ad aliud quodāmodo ſe habēt: vt phus dicit in predicamētis: opz q dei ſubſtātia hoc ipſuz qđ eſt ad aliud diceretẽ: q autē hoc ipſum qđ eſt ad aliud dī: quodāmō ab ipſo depēdet: cū nec eē nec itelli ſine eo poſſet: oporteret igiẽ q dei ſubſtātia ab alio extrinſeco eēt dependēs ꝛ ſic non eſſet p ſeipſuz neċē eſſe: vt in primo libro oſtenſum eſt. non ſunt igitur huiꝰ relationes ſm rem in deo.
Opp° huius ſcz q ois relatio habeat depēdētiā vide.4.3 gē. c.14. pōā.q.9.4. ad 10m. Sol. relō ſz eſſe ei° vl ſm rōnem ſoluit apparētē ꝯdictionez q de alijs predicamētis nō pōt affirmari.
2° ¶ Itē oſtēſum eſt in pmo libro q deus omniū entium eſt menſura: cōpatur igiẽ deus ad alia entia ſicut ſcibile ad ſciam noſtram qđ eius menſura eſt. nam ex eo q res eſt vel non eſt opio vel oratio vera vel falſa eſt: ſm phz in predicamentis. ſcibile autem lz ad ſciam relatiue dicatur: tñ relatio ſm rem in ſcibili non eſt ſed in ſcia tm.
Te.cō.20. Vñ ſm phm.5.metaph. ſcibile diciẽ relatiue. non qz ipſum referatur: ſed qz aliquid aliud ad ipſuz referẽ: dicte igiẽ relationes in deo nō ſunt realiter. ¶ Adhuc. Rela 3°
tiones pdicte dicunẽ de deo nō ſolum reſpectu eoꝝ que ſunt in actu: ſed etiā reſpectu eoꝝ q̄ ſunt in po°: qz ꝛ eorū ſciam hz: ꝛ reſpectu eoꝝ dī ꝛ primū ens ꝛ ſūmuz bonuz: ſed eius qđ eſt actu ad id qđ non eſt actu ſed potētia nō ſunt relationes reales: al's ſequereẽ q eſſent infinite relationes actu in eodem: cū numeri infiniti in potentia ſint maiores binario: quibus oibus ipſe eſt prior. deus autez non aliter referẽ ad ea que ſunt actu q̄ ad ea que ſūt potentia: qz nō mutaẽ ex hoc q aliqua pducit. non igiẽ referẽ ad alia p relationē realiter in ipſo exiſtētē. ¶ Am 4°
plius. Cuicūqz aliquid de nouo aduenit neceſſe eſt illđ mutari vel p ſe vel p accñs. relationes autē quedam de nouo dicuntur de deo: ſicut q deus eſt dñs vel gubernator huius rei q̄ de nouo incipit eſſe: ſi igitur pdicareẽ aliqua relatio realiter in deo exiſtens: ſequereẽ q aliquid deo de nouo adueniret: ꝛ ſic mutareẽ vel per ſe vel per accñs. cuius ꝯtrium in pmo libro oſtenſum eſt. Cap.13.

¶ Qz relationes quibus deus ad res alias referẽ nō ſunt res extra deum exiſtentes. Cap. XIII.

Idē i de pō. q.7.ar.11. Iſta ꝯ° pʳpᵒ. Opᵐ dunᵒpᵒ pec.q.6.arti. 2.ad pᵐ. ⁊ in mlās aliqͤ lo cis.Sol.rela tiones q̄ ſunt in creaturis ſm rem ſunt in deo ſ₃ rō nē ʒ intellect° humanum ange lici ⁊ diuini. Du. mod° ꝑdicandi.

NOn autē autē pōt dici ꝙ relationes ꝑdicte ſint exiſtētes exteri° q̄ſi res aliq̄ue extra deū. Cuʒ enim deus ſit pᵐ entiū ⁊ ſūmū bonorū: oporteret ad illas etiā relationes que ſunt aliq̄ res dei relatio nes alias cōſiderare: ⁊ ſi dicte ille ſint iteꝝ res aliq̄. opor tebit iteꝝ relationes aduenire: ⁊ ſic in infinitū: nō igiť re latiões qb° deus ad res alias referť ſunt res aliq̄ ex deū exiſtentes. ℂ Itē duplex eſt modus quo aliqd denoia tiue ꝑdicať. denoiať enī aliqd ab eo qd extra ipm eſt ſic a loco: dī aliquid eſſe alicubi: ⁊ a tpe aliqñ: aliqd vō de noiatur ab eo qd ineſt ſicut ab albedine alb°. a relatione vō nō inueniť aliquid denolari q̄ſi exterius exiſtēte: ſed inherente: nō enī denoiať aliq̄s pater niſi a pr̄itate q̄ ei ineſt. nō igiť pōt eſſe ꝙ relatiões quib° de° ad creaturas

Cap.12. referť ſint res aliq̄ extra ipſuʒ. Cū igiť oſtēſum ſit ꝙ nō ſint in ipſo realiter ⁊ tñ dicunť de deo: relinquiť ꝙ ei at tribuantur ſm ſolū intelligētie modū. ex eo ꝙ alia refe runť ad ipm: intellect° enī noſter itelligēdo aliqd refer ri ad alterū co itelligit relationē illius ad ipſuʒ: q̄uis ſʒ reʒ q̄nq₃ nō referať. Et ſic etiā pʒ ꝙ alio mō dicunť de deo ꝑdicte relationes: ⁊ alia que de deo ꝑdicanť. naʒ oīa alia vt ſapia voluntas eius eſſentiā predicāt: relatiões vō ꝑdicte minime: ſed ſm modū intelligēdi tñ. nec tñ itel lectus eſt falſus. Ex hoc enim ipſo ꝙ intellectus noſter intelligit relationes diuinoꝝ effectuū terminari in ipſuʒ deū: aliqua ꝑdicat relatiue de ipo. ſicut ⁊ ſcibile relatiue itelligim° ⁊ ſignificam° ex hoc ꝙ ſcia referť ad ipſum.

ℂ Qꝫ multas relationes dici de deo non derogat ſimpli citati diuine. Cap. XIIII.

Idē pᵒ p.q. 32.ar.2.pōi. q.7.ar.8.pᵒ. di.8.q.4.ar. 3.ad 3ᵐ.

PAtet etiā ex his ꝙ diuine ſimplicita ti nō derogat ſi multe rela tiones de ipſo dicuntur q̄uis eius eſſentiaʒ nō ſignificēt: q₂ ſequunť itelligēdi modū. ni hil enī ꝓhibet intellm̄ noſtrū itelligere mul ta multiplr referri ad id qd eſt in ſe ſimplex: vt ſic ipm ſimplex ſub mltiplici relatiōe ꝯſideret: ⁊ q̄to aliqd eſt magis ſimplex tāto eſt maioris vtutis ⁊ pr̄n plurium: ac ꝑ hoc multiplicius relatū intelligiť: ſicut pūctū pluriuʒ eſt pr̄n q̄ʒ linea: ⁊ linea q̄ʒ ſuperficies. hoc igitur multa re latiue de deo dicunť eius ſume ſimplicitati atteſtatur.

ℂ Qꝫ oīa que ſunt a deo ſunt. Cap.XV.

Idē pᵒ p.q. 44.ar.1. Idē in ō po. q.3.ar.5. C.6.hui° 2ᵉ. Iſta ꝯ° ꝓbat. pᵒ

QUia vō oſtenſuʒ eſt ꝙ deus eſt aliq̄ bus eēndi pncipiuʒ: opʒ vlte rius oñdere ꝙ nihil ꝑter ipſū eſt niſi ab ipo. Eſſe eniʒ qd alicui ꝯuenit nō ſm ꝙ ipſuʒ eſt ꝑ aliquā cām ꝯuenit ei: ſicut albū hoī. naʒ qd cām nō hʒ pmū ⁊ imediatū eſt: vñ neceſſe eſt ꝙ ſit ꝑ ſe ⁊ ſm hoc ꝙ ipſuʒ: ipoſſe eſt aūt aliqd vnū duob° ꝯuenire ⁊ vtriq₃ ſm ꝙ ipſum. qd enī de aliquo ſm ꝙ ipm dī ipm nō excedit: ſicut hr̄e tres angulos duob° rectis eq̄les nō excedit triāgulū qui ꝑdicať eideʒ ꝯuertibiliter: ſi igitur aliquid duob° ꝯueniat nō ꝯuenit vtriq₃ ſm ꝙ ipſuʒ eſt. impoſſe eſt igiť aliqd vnū de duob° ꝑdicari: ita ꝙ de neu tro ꝑ cām dicať: ſed opʒ vel vnū eſſe alterius cām: ſicut ignis eſt cā caloris corpori mixto: cū tñ vtrūq₃ calidum dicať: vľ opʒ ꝙ aliqd tertiū ſit cā vtriq₃: ſicut duab° can delis ignis eſt cā lucēdi. eſſe aūt dī de oī eo qd eſt: ipoſſe eſt igiť eē aliq̄ duo quoꝝ neutrū habeat cām eēndi: ſed opʒ vtrūq₃ acceptoꝝ eē ꝑ cām: vel alterū alteri eſſe cāʒ

ꝑ lib.ca.13. eēndi: opʒ igiť ꝙ ab illo cui nihil eſt cā eſſendi ſit oē illō qd q̄cūq₃ mō eſt. deū aūt ſup̄ oſtēdim° hʒ ens eē cui ni hil ſit cā eſſendi: ab eo igiť eſt oē qd quocūq₃ modo eſt.

Solo iſtā. tacita. ℂ Si aūt dicať ꝙ ens nō eſt ꝑdicatū vniuocū: nihilominꝰ ꝑdicta ꝯclō ſequiť: nō enim de multis equiuoce dī:

ſed ꝑ analogiā: ⁊ ſic opʒ fieri reductionē in vnū. ℂ Am pliꝰ: qd alicui ꝯuenit ex ſua nā nō eſt aliqua cā minora tū in eo ⁊ deficiēs eſſe nō pōt: ſi enim nāe aliqd eſſentia le ſubtrahiť vel addiť iam altera nā erit: ſicut ⁊ in nūis accidit: in qb° vnitas addita vľ ſubtracta ſpēm variat: ſi aūt nā vel q̄ditate rei itegra manēte aliqd minoratū in ueniať. iaʒ pʒ ꝙ illud nō ſimpř depēdet ex illa nā: ſʒ ex aliq̄ alia cā ꝑ cui° remotionē minorať: qd igiť alicui mi nus ꝯuenit q̄ʒ aliys nō ꝯuenit ei ex ſua nā tm̄: ſed ex alia cā. illō igiť erit cā oiuʒ in aliq̄ gn̄e cui maxie ꝯuenit illi° gn̄is ꝑdicatio: vñ ēt qd maxie calidū eſt videm° eē cām caloris in oib° calidis: ⁊ qd maxie lucidū eſt cāʒ oium lu cidoꝝ: de° aūt eſt maxie ens: vt in pᵒ libro oñſuʒ eſt: ipſe igiť eſt cā oiuʒ de qb° ens ꝑdicať. ℂ Adhuc. Scdʒ ordi nē effectuū opʒ eē ordinē cāꝝ: eo ꝙ effect° cauſis ſuis ꝓ portionati ſunt: vñ opʒ ꝙ ſicut effectus ꝓprij reducūtur in cās ꝓprias: ita id qd cōe eſt in effectib° ꝓprijs reduca tur in aliquā cām cōem: ſicut ſup̄ particulares cās gn̄o nis hui° vel illi° eſt ſol vľis cā gn̄onis: ⁊ rex eſt vľis cā re giminis in regno ſup̄ ꝑpoſitos regni ⁊ etiā vrbiū ſingu lariū: oib° aūt cōe eſt eſſe: opʒ igiť ꝙ ſupra oēs cās ſit ali qua cā cui° ſit dare eē: pᵐ aūt cā deus eſt: vt. ſ. oñſum eſt. opʒ igiť oīa q̄ ſunt a deo eē. ℂ Itē. qd ꝑ eēntiā dī eſt cā oium q̄ ꝑ pticipationē dicūtur: ſic ignis eſt cā oium igni toꝝ inq̄ntū hꝫ: deus aūt eſt ens ꝑ eēntiā ſuā: q₂ eſt ipm eſſe: oē aūt aliud ens eſt ens ꝑ pticipationē: q₂ ens qd ſit ſuū eē nō pōt eſſe niſi vnuʒ: vt in pᵒ oñſum eſt: deus igiť eſt cā eēndi oib° aliys. ℂ Pꝫ. Oē qd eſt poſſe eē ⁊ nō eſſe hʒ aliquā cāʒ: q₂ i ſe ꝯſideratū ad vtrūlibʒ ſe hʒ: ⁊ ſic opʒ eē aliqd aliō qd ipʒ ad vnū determinet: vñ cū in infinituʒ ꝓcedi nō poſſit: opʒ ꝙ ſit aliqd neceſſiuʒ qd ſit cā oiuʒ poſ ſibiliū eſſe ⁊ nō eē. neceſſiuʒ aūt qddā eſt hñs cām ſue ne ceſſitatis in q̄ ēt in infinitū ꝓcedi nō pōt: ⁊ ſic eſt deueni re ad aliqd qd eſt ꝑ ſe neceē eſſe. hoc aūt eē nō pōt niſi vnū. vt in pmo libro oñſuʒ eſt. ⁊ hoc eſt deus: opʒ igiť oē aliō ab ipo reduci in ipſuʒ ſicut in cāʒ eēndi. ℂ Amplꝰ. De° ſm hoc factiuus eſt rerum ꝙ actu eſt: vt. ſ. oſtēſum eſt. ipſe autē ſua actualitate ⁊ perfectiōe oēs reꝝ ꝑfectiōes cōprehendit: vt in pmo probatū eſt. ⁊ ſic eſt virtualiter oīa. Eſt igitur ipſe oiuʒ factiuus: hoc autē nō eēt ſi aliqd aliud eſſet natū eſſe niſi ab ipſo. nihil enim natū eſt eſſe ab alio ⁊ non ab alio: q₂ ſi natū eſt non ab alio eſſe eſt ꝑ ſeipſum neceſſe eſſe qd nunq̄ʒ pōt ab alio eſſe: nihil igiť pōt eē niſi a deo. ℂ Iteʒ. Imꝑfecta a ꝑfectis ſumūt ori ginē: vt ſemē ab aiali. deus aūt eſt ꝑfectiſſimū ⁊ ſūmum ens ⁊ ſūmū bonū: vt in pmo oſtēſuʒ eſt: ipſe igiť eſt oib° cā eſſendi: ꝑcipue cū oñſuʒ ſit ꝙ tale non poſſit eſſe niſi vnū. Hoc aūt diuina cōfirmat auctoritas. Dī enī in ꝑs. Qui fecit celum ⁊ terram mare ⁊ oīa que in eis ſunt. Et Io. pᵒ. Oīa per ipſuʒ facta ſunt ⁊ ſine ipſo factū eſt nihil. Et Ro.11. Ex quo oīa: per quē oīa: in quo oīa: ipſi gloria in ſeculuʒ. Per hoc aūt excludiť antiquoꝝ nāliuʒ error qui ponebant corpa quedā non hr̄e cāʒ eſſendi: ⁊ etiā q̄ rūdā qui dicunt deū nō eſſe cām ſubē celi: ſʒ ſolū mot°.

2° Cap.13. 3° Cap.13. 4° Cap.13. 5° Cap.13. Cap.43. 6° Cap.7. Cap.29. 7° Cap.13. Cap.29. Cap.42. Cap.44. Error dnᵉ.

ℂ Qꝫ deus ex nihilo ꝓduxit res in eſſe. Cap. XVI.

Idē pᵒ p.q. 44.ar.1. Idē in ō po. q.3.ar.1. Iſta ꝯ° ꝓbat pᵒ

EX hoc autē apparet ꝙ deus in eē res ꝓduxit ex nullo ꝑexiſtēte ſicut ex mā. Si enī eſt aliqd effect° dei: aut ꝑexi ſtit aliqd illi: aut nō. ſi nō: hī ꝓpoſitū: ſcʒ ꝙ deus aliquē effectū ꝓducat ex nllo ꝑexiſtē te. ſi autē aliquid illi preexiſtit: aut eſt ꝓcedere in infini tuʒ: qd eſt impoſſe in cauſis nālib°: vt ꝓbat ꝓbat. q. me Te.cō.2. taph. aut erit deuenire ad aliqd pᵐ qd aliud nō ꝑſuppo Cap.17. nit: qd q̄dē nō pōt eſſe ipſe de°. Oñſum eſt enim in pri mo libro ꝙ ipſe non eſt mā alicuius rei: nec poteſt eſſe

Ca.15.bu[?]. aliud a deo cui deus nõ ſit cã eſſendi: vt oſtenſum eſt. re
linquitur igiť ꝙ deus in productiõe ſui effect᷒ nõ requi
2° rit mãm ꝑiacentē ex qua opeť. ¶ Adhuc. Unaqueqꝫ
mã per formã ſupinductã cõtrahitur ad aliquã ſpecieꝫ:
operari ergo ex preiacēte mã ſupinducēdo formã quo-
cunqꝫ modo eſt agentis ad aliquã determinataꝫ ſpēm: ta
le aũt agens eſt agens particulare: cauſe enim cauſatis
ꝓportiõales ſunt: agēs igiť qđ reqrit ex neceſſitate mãꝫ
ꝑiacentē ex qua opeť eſt agēs ꝑticulare. de᷒ aũt eſt agēs
Cap.15.2ᵃ. ſicut cã vlis eſſendi: vt. ſ. oñſuꝫ eſt. igiť ipſe in ſua actiõe
3° mãꝫ preiacentē nõ requirit. ¶ Itē. Quãto aliqs effect᷒
eſt vlior tãto hꝫ ꝓpriã cãm altioreꝫ: qꝛ quãto cã eſt altior:
tãto ad plura virtus eius extēdiť: eē aũt eſt vlius q̃ mo
ueri: ſunt. n. quedã entiuꝫ imobilia: vt ēt phi tradunt: vt la
pides ꝛ hmõi: opꝫ ergo ꝙ ſup cãꝫ que nõ agit niſi mouēdo
ꝛ trãſmutãdo ſit illa cã que eſt pᵐ eſſendi pnᵐ: hoc auteꝫ
oñdim᷒ eē deũ: deus igiť nõ agit tãtũmõ mouēdo ꝛ trãſ
mutãdo: oē autē qđ nõ pt ꝓducere res in eſſe niſi ex mã
ꝑiacēte: agit ſolũ mouēdo ꝛ trãſmutãdo: facere. n. aliqđ
ex mã eſt ꝑ motũ vel mutationē quãdã. non ergo impoſſe
eſt ꝓducere res in eſſe ſine mã ꝑiacēte: ꝓducit igiť deus
4° res in eſſe ſine mã ꝑiacente. ¶ P̄. Qđ agit tm̄ ꝑ motũ ꝛ
mutationē nõ cõpetit vli cauſe eius qđ eſt eē: nõ eni per
motũ ꝛ mutationē ſit ens ex nõ ente ſimplr: ſed ens hoc
ex nõ ente hoc: deus aũt eſt vle eēndi pnᵐ: vt oñſum eſt.
nõ igitur ſibi cõpetit agere tm̄ ꝑ motũ aut per mutatio-
nem. neqꝫ igiť ſibi cõpetit indigere ꝑiacenti mã ad ali-
5° quid faciendũ. ¶ Ampli᷒. Unũqđqꝫ agēs ſibi ſile agit
quoquo mõ: agit aũt vnũqđqꝫ agēs ſm ꝙ actu eſt. illius
igitur agentis erit ꝓducere effectũ: cãndo aliquo mõ for
maꝫ mãe inherentē qđ eſt actu per formã ſibi inherētē
2.cõ.28. ꝛ nõ ꝑ totaꝫ ſubam ſuaꝫ. vñ phs. 7. metaph. ꝓbat ꝙ res
mãles habētes formas in materꝫs generanť a mãlibus
agentib᷒ habētib᷒ formas in mã: nõ a formis ꝑ ſe exiſten
tibus. deus aũt nõ eſt ens actu ꝑ aliqđ ſibi inherēs: ſꝫ ꝑ
p cap.18. totã ſuaꝫ ſubaꝫ: vt. ſ. probatũ eſt. igiť ꝓprius modus ſue
actionis eſt vt ꝓducat reꝫ ſubſiſtētē totã nõ ſoluꝫ rē in-
herentē: ſcꝫ formã in mã: ꝑ hũc autē modũ agit oē agēs
qđ mãm in agendo nõ requirit. deus igiť mãm preiacē-
6° teꝫ nõ requirit in ſua actiõe. ¶ Itē. Mã cõparatur ad
agens ſicut recipiēs actionē que ab ipſo eſt. actus. n. qui
eſt agentis vt a quo: eſt patientis vt in quo. igiť requiriť
mã ab aliquo agente vt recipiat actionē ipſius. ipſa eni
actio agentis in patiente recepta eſt actus patiētis ꝛ for-
me. aut aliqua inchoatio forme in ipſo. deus aũt nõ agit
actione aliqua q̃ neceſſe ſit in aliquo patiēte recipi: qꝛ ſua
Cap.9. actio eſt ſua ſuba: vt. ſ. ꝓbatũ eſt: nõ igitur ad ꝓducēdũ
7° effectuꝫ requirit mãꝫ preiacente. ¶ P̄. Oē agens qđ in
agendo reqrit mãm ꝑiacentē hꝫ mãm proportionataꝫ
ſue actioni: vt quicqđ eſt in virtute agentis totũ ſit in po
tentia mãe: alš non poſſet in actum ꝓducere quicquid
eſt in ſua virtute actiua: ꝛ ſic fruſtra haberet virtuteꝫ ad
illa. mã aũt nõ hꝫ talem ꝓportionem ad deuꝫ: non eniꝫ
in mã eſt potētia ad quãtitatē quãcunqꝫ: vt pꝫ per phm
2.cõ.60. in. 3. phy. cum aũt diuina potētia ſit ſimplex ꝛ infinita:
Cap.44. vt in primo oñſuꝫ eſt. deus igiť nõ requirit mãm ꝑiacē-
8° tem ex qua de neceſſitate agat. ¶ Adhuc. Diuerſaꝝ re-
rũ diuerſe ſunt mãe: nõ enim eſt eadeꝫ mã ſpũaliũ ꝛ cor
poraliũ: nec corpoꝝ celeſtiũ ꝛ corruptibiliũ: qđ quidem
ex hoc pꝫ ꝙ recipere qđ eſt proprietas mãe nõ eiuſdeꝫ
rõnis eſt in ꝑdictis. naꝫ receptio que eſt in ſpũalibus eſt
intelligibilis: ſicut intellus recipit ſpēs intelligibiliũ nõ
ſm eſſe mãe: corpora vero ſuperceleſtia recipiunt innoua-
tionē ſitus. nõ aũt innouationē eēndi: ſicut corpora infe-
riora: nõ eſt igiť vna mã que ſit in potētia ad eſſe vle. ip-
ſe aũt deus eſt totius eſſe alicuius vlr: ipſi igiť nulla mã
ꝓportionabiliter rñdet: nõ igiť mãm ex neceſſitate req-
rit. ¶ Ampli᷒. Quorũcunqꝫ in reruꝫ nã eſt aliq̃ ꝓportio 9°
ꝛ aliquis ordo: opꝫ vnũ eoꝝ eſſe ab alio vl ambo ab ali-
quo 3°. opꝫ eniꝫ ordinē in vno cõſtitui rñdendo ad aliud:
alš ordo vel ꝓportio eſſet a caſu quē in primis rerũ pn-
cipiꝫs ponere eſt impoſſe: qꝛ ſubſequereť oia magis alia
eſſe a caſu. ſi igitur ſit aliqua mã diuine actioni ꝓportio-
nata: opꝫ vel ꝙ alteꝝ ſit ab altero: vel vtrũqꝫ a tertio: ſꝫ
cum deus ſit primũ ens ꝛ prima cã: nõ põt eſſe effectus
materie nec põt eſſe ab aliqua tertia cã: relinquiť igitur
ſi inuenitur aliqua mã ꝓportionata diuine actioni ꝙ il-
lius ipſe ſit cã. ¶ Adhuc. Qđ eſt in entibus pmũ opꝫ eē 10°
cãm eoꝝ que ſunt: ſi. n. non eſſent cãta non eēnt ab ipſo
ordinata: vt iam oſtēſum eſt. Inter actũ autē ꝛ potentiã
talis eſt ordo: ꝙ lꝫ in vno ꝛ eodem qđ qñqꝫ eſt potentia
qñqꝫ actu: potētia ſit prior tpe q̃ actus: lꝫ actus ſit prior
nã: tñ ſimplr loquēdo opꝫ actũ potētia prioreꝫ eſſe. Qđ Idē pᵃ ꝑ.q.
pꝫ ex hoc ꝙ potētia non reduciť in actũ niſi ꝑ ens actu: 44.ar.2.
ſed mã eſt ens in potētia: ergo opꝫ ꝙ deus qui eſt actus
pmus ꝛ purus ſit ſimplr cã prior: ꝛ per cõñs cã ipſius: nõ
ergo ſue actioni pſupponiť mã ex neceſſitate. ¶ Item
mã prima aliquo mõ eſt: qꝛ eſt ens in potentia: deus aũt
eſt cã oium que ſunt: vt. ſ. oñſuꝫ eſt. deus igiť eſt cã mãe Cap.15.
prime cui nulla preexiſtit: diuina igiť actio mãm pexi-
ſtentē nõ requirit. Hanc aũt veritatē diuina ſcriptura cõ
firmat dicēs Gen. pmo. In prin᷒ creauit deus celuꝫ ꝛ ter Quid ē crea-
ram. nihil eni eſt aliud creare q̃ abſqꝫ mã ꝑiacēti aliqđ re.
in eſſe producere. Ex hoc aũt cõfutatur error antiquorũ
phoꝝ qui ponebãt materie oino nullã cãm eſſe: eo ꝙ
actionibus particulariũ agētiũ ſemper videbãt aliquid
actioni ꝑiacere. Ex quo opinionē ſumpſerunt oib᷒ cõeꝫ Opio oium
ꝙ ex nihilo nihil ſit. qđ quidē in ꝑticularib᷒ agētib᷒ veꝝ phis cõis.
eſt: ad vlis aũt agētꝫ qđ eſt toti᷒ eē actiuũ cognitionē nõ-
dũ ꝑuenerãt: qꝛ nihil i ſua actiõe pſupponere neceſſe eſt.

¶ Qđ creatio non eſt motus neqꝫ mutatio. Cap. XVII. Idē pᵃ ꝑ.q.

Hoc autē oſtenſo manifeſtũ eſt ꝙ dei 45.arti.2.ad
actio que eſt abſqꝫ mã ꝑia- 2.ꝛ.3.
cēte ꝛ creatio vocať non ſit motus neqꝫ mu Idē.2.ſcrip.
tatio ꝓprie loquēdo. Motus enim ois vel di.1.q.1.ar.2
mutatio eſt actus exiſtētis in potentia ſꝫ ꝙ Idē in 6 po.
hmõi. in hac aũt actione nõ ꝑexiſtit aliquid in potentia qđ q.3.ar.2.
ſuſcipiat actionē: vt iam oſtenſuꝫ eſt. igiť non eſt motus p
neqꝫ mutatio. ¶ Itē. Extrema motus vel mutatiõis ca- Cap.16.
dunt in eũdē ordinē: vel qꝛ ſunt ſub vno gñe: ſicut cõtraria: 2°
vt pꝫ in motu augmēti ꝛ alteratiõis ꝛ ſꝫ locũ lationis: vl
qꝛ cõicant in vna potētia mãe: vt priuatio ꝛ forma in ge
neratiõe ꝛ corruptiõe: neutrũ aũt põt dici in creatiõe. po-
tentia eni ibi non eſt nec aliquid eiuſdē gñis qđ pſuppo-
natur creationi: vt probatũ eſt: igitur nõ eſt ibi neqꝫ mo Cap.16.
tus neqꝫ mutatio. ¶ P̄. In oi mutatione vel motu opꝫ 3°
eſſe aliquid aliter ſe habēs nũc ꝛ prius. hoc eniꝫ ipſuꝫ no
men mutationis oñdit: vbi aũt tota ſuba rei in eſſe pro-
ducitur nõ poteſt eſſe aliquod idem aliter ꝛ aliter ſe ha-
bens: qꝛ illud nõ eſſet productum ſed productioni pſup
poſitum: non eſt ergo creatio mutatio. ¶ Adhuc. Opꝫ 4°
ꝙ motus vel mutatio duratiõe ꝑcedat id qđ ſit per mu
tationem vel motum: qꝛ factuꝫ eſſe eſt principiũ quietis
ꝛ terminus motus: vñ opꝫ oēm mutationē eſſe motum
vel terminuꝫ motus qui eſt ſucceſſiuus: ꝛ ꝓp hoc quod
ſit non eſt: qꝛ quãdiu durat motus aliquid ſit ꝛ non eſt:
in ipſo autem termino motus in quo incipit quies iam
non ſit aliquid ſed factum eſt. in creatione autem nõ po
teſt hoc eſſe: qꝛ ſi ipſa creatio ꝑcederet vt mot᷒ vel muta
tio: oporteret ſibi preſtitui aliquod ſubiectuꝫ qđ eſt cõtra

creationis rõnez:creatio igiť nõ eſt motus neq̧ creatio.

℄ Q creatio nõ põt impugnari ꝑ rões ſumptas ex nã motus vel mutationis. Cap. XVIII.

Ex hoc aũt apparet vanitas impugnãtiũ creationẽ ꝑ rões ſumptas ex nã mot⁹ vel mutationis: vtpote ꝙ opꝫ creatiõez vt ceteros mot⁹ vel mutatiões eẽ in aliq̃ ſubiecto:ꝛ ꝙ opꝫ nõ eẽ trãſmutari in eſſe ſicut ignis trãſmutať in aerẽ:nõ.n.eſt creatio mutatio:ſꝫ ipſa depẽdentia eẽ creati ad pñ̃ a quo inſtituiť:ꝛ ſic eſt de gñe relationis. Uñ nihil ꝓhibet eaꝫ in creato eſſe ſicut in ſubiecto.dr̃ tñ creatio eſſe mutatio quedã ſꝫ modũ intelligẽdi tñ.inq̃tũ ſcꝫ intellus nr̃ accipit vnaꝫ ꝛ eãdẽ reꝫ vt nõ exiſtẽtẽ pri⁹:ꝛ poſtea exiſtẽtẽ. Apparet aũt ſi creatio relatio q̃dã eſt:ꝙ res q̃dã eſt ꝛ neq̧ increata eſt neq̧ alia creatione creata.cũ eni effect⁹ creat⁹ realiter depẽdeat a creatore:opꝫ hm̃oi relationẽ eſſe reꝫ quãdam:ois aũt res a deo in eſſe ꝓduciť:eſt igiť in eẽ a deo producta:nõ tñ alia creatione creata q̃ ipſa creatura p⁹ que ꝑ eaꝫ creata dr̃:q2 accidẽtia ꝛ for⁹ ſicut ꝑ ſe nõ ſũt:ita nec ꝑ ſe creanť:cũ creatio ſit ꝓductio entis:ſꝫ ſicut i alio ſunt:ita ꝛ in alijs creatis creanť. ℄ P̄.relatio nõ referť ad aliã relationẽ:q2 ſic eẽt abire in infinitũ:ſꝫ per ſeipaꝫ refertur:q2 eẽntialiter relatio eſt:non igiť alia creatione opus eſt qua ipſa creatio creatur:ꝛ ſic in ĩfinitũ ꝓcedať.

Op⁹.2. ſen. di.27.q.1.ad p̄⁹. ſol.ſcp̄ſa creatur nõ vt termin⁹ ſꝫ vt idẽ q̃ alio creatur.

℄ Q creatio eſt abſq̧ ſucceſſione. XIX.

Iſta ꝯ⁹ pbať p̄

Apparet aũt ex predictis ꝙ ois creatio abſq̧ ſucceſſione eſt.nã ſucceſſio ꝓpria eſt motui.creatio aũt neq̧ eſt motus:neq̧ termin⁹ mot⁹:ſicut gñatio.

2° igiť nulla eſt in ipſa ſucceſſio. ℄ Itẽ. In oĩ motu ſucceſſiuo eſt aliqd mediũ inter eius extrema:q2 mediũ eſt ad qd ꝯtinue motũ p̃mo venit q̃ ad vltimũ. inter eẽ aũt ꝛ nõ eſſe q̃ ſunt quaſi extrema creatiõis non põt eſſe aliqd mediũ:igitur nõ eſt in creatione ſucceſſio.

3° ℄ Adhuc. In oĩ factione in qua eſt ſucceſſio.fieri eſt añ

Te.cõ.59. factũ eſſe:vt probať 6⁹phy.hoc aũt in creatione nõ põt accidere:q2 fieri qd p̃cederet factũ eſſe creature indigeret aliquo ſubiecto qd nõ poſſet eẽ ipſa creatura:de cui⁹ creatione loquimur:q2 illa nõ eſt ante factũ eſſe:nec eiuſ in factore:nõ eni moueri eſt actus mouẽtis:ſed moti.relinquiť igiť ꝙ fieri haberet pro ſubiecto aliquã mãꝫ facti p̃exiſtentẽ:qd eſt ꝯ rõnem creationis.ĩpoſſe eſt igiť in

4° creatione ſucceſſionẽ eſſe. ℄ Ampli⁹. Oẽm factionẽ ſucceſſiuaꝫ in tpe opꝫ eſſe.prius eni ꝛ poſterius in motu numerantur tpe:ſꝫ aũt diuidiť motus ꝛ tẽpus:ꝛ id ſup qd trãſit motus. Qd quidẽ in motu locali manifeſtũ eſt. nã in medietate tpis regulariter motũ pertranſit medium magnitudinis.diuiſio aũt in formis rñdẽs diuiſioni tpis attẽdiť ſm intenſionẽ ꝛ remiſſionẽ:vt ſi aliqd in tãto tpe tantũ calefacit:ꝛ in minori minus: ſm hoc igitur põt eẽ ſucceſſio in motu vel q̃cũq̧ factiõe ꝙ id ſm qd eſt motus eſt diuiſibile.vel ſm quãtitatẽ:vt in motu locali ꝛ in augmẽto:vel ſm intẽſionẽ ꝛ remiſſionez:ſicut in altera-

Diſtin⁹ hi. tione. Hoc autẽ ſcdꝫ ꝯtingit dupl'r. Uno mõ q2 ipſa for⁹ que eſt termin⁹ motus eſt diuiſibilis ſꝫ ĩtẽſionẽ ꝛ remiſſionẽ:ſicut pꝫ cũ aliqd mouet ad albedinez. Alio mõ:q2 talis diuerſio ꝯtingit in diſpõnibus ad talẽ formã: ſicut fieri ignis ſucceſſiuũ eſt ꝑ alťationẽ p̃cedẽtẽ circa diſpõnes ad formã:ipſũꝫ aũt eẽ ſubſtãtiale creature nõ eſt diuiſibile mõ p̃dicto:q2 ſubã nõ ſuſcipit magis ꝛ min⁹:nec in creatione p̃cedũt diſpões mã nõ p̃exiſtẽte.nã diſpoſitio ex pte mãe eſt.relinquiť igiť ꝙ in creatiõe nõ põt

5° eſſe aliqua ſucceſſio. ℄ P̄. Succeſſio in rerũ factionib⁹ ex defectu mãe ꝓuenit que nõ ſufficiẽter eſt a pri⁹ ad re-

ceptionẽ forme diſpoſita:vñ qñ mã iam ꝑfecte diſpoſita eſt ad formaꝫ:eaꝫ recipit in inſtanti:ꝛ inde eſt ꝙ q2 diaphanũ ſemꝑ eſt in vlťa diſpõne ad lucẽ:ſtatim ad p̃ñtiã lucidi in actu illuminať. nec aliqs motus p̃cedit ex pte illuminabilis:ſed ſolũ mot⁹ localis ex pte illuminãtis:ꝑ quẽ fit p̃ñs:in creatiõe aut nihil p̃exigiť ex pte mãe.nec aliquid deeſt agẽti ad agẽdũ qd poſtea ꝑ motũ ei adueniat:cũ ſit imobilis:vt in p̃mo huius operis oſtẽſũ eſt. relinquiť igiť ꝙ creatio ſit in inſtãti:vñ ſimul aliqd dũ creať creatũ eſt:ſicut ſil illuminať ꝛ illuminatũ eſt. Et inde eſt ꝙ ſcriptura diuina creationem reꝝ in indiuiſibili factaꝫ pronũtiat dicens. In p̃ncipio creauit deus celũ ꝛ terraꝫ:qd quidẽ p̃ncipiũ Baſilius p̃ncipiũ tpis exponit:qd opꝫ eſſe indiuiſibile:vt.6.phy.probatur.

p⁹ illuminatio fit in inſtanti.

Cap.13.

Tex.cõ. 24. ꝛ infra.

℄ Q nullũ corpus poteſt creare. Cap. XX.

Ex hoc aũt apparet euidẽter ꝙ nullũ corpus põt aliqd ꝑ modũ creationis ꝓducere. Nullũ eniꝫ corpus agit niſi moueať:eo ꝙ oporteat agens ꝛ patiẽs eẽ ſimul:vel faciens ꝛ factũ:ſimul aut ſũt que in eodẽ loco ſunt:vt hꝫ.5.phy.locũ autẽ nõ acquirit corpus niſi ꝑ motũ:nullũ aũt corpus mouet niſi in tẽpore:q̧cq̧d igiť fit per actionẽ corpis fit ſucceſſiue.creatio aũt vt oſtenſum eſt nõ hꝫ ſucceſſionẽ:nihil igiť põt a corpore q̃cũq̧ ꝑ modũ creationis ꝓduci. ℄ P̄. Oẽ agẽs qd agit inquantum mouet de neceſſitate mouet illud in qd agit:factũ eni ꝛ paſſum ꝯſequitur diſpõnez facientis ꝛ agentis:eo ꝙ oẽ agẽs agit ſibi ſile. Uñ ſi agẽs nõ in eadeꝫ diſpõne ſe habẽs agit inq̃tũ ꝑ motũ variať:opꝫ ꝙ etiã in patiẽte ꝛ facto q̃dam renouatio diſpõnũ fiat:qd ſine motu eẽ nõ põt.oẽ aũt corpus nõ mouet niſi motũ: vt probatũ eſt. nihil igiť fit a corporis actione niſi per motũ ꝛ mutationez facit:creatio aũt nõ eſt mutatio nec motus:vt oſtẽſum eſt:igitur nullũ corpus põt aliqd ꝓducere creãdo. ℄ Itẽ cũ agẽs eſt factũ oporteat ſibi eſſe ſilia: nõ põt eẽ ꝓductiuũ totius ſubẽ facti:qd nõ tota ſua ſubã agit:ſicut econuerſo ꝓbat phs.7.meta.ꝙ for⁹ ſine mã que tota ſe agit nõ põt eſſe cã proxima generatiõis ſm quã ſola forma in actu educiť.nullũ aũt corpus tota ſua ſubã agit:ꝛ ſi totum agat:q2 cũ oẽ agens agat per formaꝫ qua actuꝫ eſt:illud ſolum per ſuaꝫ ſubam agere poterit cuius eſt tota ſubã forma:qd de nullo corpore poteſt dici:cũ oẽ corp⁹ habeat mãm:eo ꝙ oẽ corpus eſt mutabile:ergo nullum corpus põt aliquid ꝓducere ſm totaꝫ eius ſubaꝫ:qd eſt de rõne creationis. ℄ Amplius. Creare nõ eſt niſi potẽtie infinite:tãto eni eſt maior potẽtie agens aliqd quãto potẽtiaꝫ magis ab actu diſtantẽ in actum reducere põt: vt ꝙ põt ex aqua ignem producere q̃ ꝙ ex aere:vñ vbi oĩno potẽtia p̃exiſtẽs ſubtrahiť:excedit ois determinate ſubẽ proportio.ꝛ ſic neceẽ eſt potẽtiã agẽtis que aliqd inſtituit nulla potẽtia p̃exiſtẽte excedere oẽm ꝓportiõez que poſſet ꝯſiderari ad potentiã agentis aliqd ex mã facientis:nulla aũt potẽtia corpis eſt infinita:vt probať a phõ.8.phyſi.nullũ igitur corpus poteſt aliqd creare qd eſt ex nihilo aliquid facere. ℄ Adhuc. Mouẽs ꝛ motũ: faciens ꝛ factũ opꝫ ſil eſſe:vt ꝓbatur.7.phyſi.corpus aũt agens nõ poteſt adeſſe ſuo effectui niſi ꝑ ꝯtactũ quo tãgentia vltima fiunt ſimul. Uñ ĩpoſſe eſt aliqd corpus agere niſi tãgẽdo:tactus aũt alicuius ad alterũ eſt: ꝛ ſic vbi non eſt aliquid p̃exiſtens p̃ter agens:ſicut in creatione accidit:tactus eẽ nõ põt:nullũ igiť corpus põt agere creando. ℄ Pꝫ igiť falſitas poſitiõis quorũdã dicẽtiũ ſubam celeſtiũ corpoꝝ cãm materie elemẽtorũ eſſe:cũ mã cauſam hře non poſſit niſi id qd creando agit: eo ꝙ ipſa eſt primũ motus ꝛ mutationis ſubiectum.

Idem p⁹ pte q.45.ar.5. Idẽ i de ṽi. q.5.ar.9. Iſta ꝯ⁹ pbať. p

Te.cõ.22.

Cap.19. 2°

Cap.17. 3°

T.cõ.28.

4°

T.cõ.80. 5° Te.cõ.10.

Cor⁹iſen.

℄ Q ſolius

Idē p° q.4. ¶ Qꝫ ſolius dei eſt creare. Cap.XXI.
45.ar.5.⁊ q.65.ar.3. Idē p. ſcrip. diſti.37.q.1. ar.1. Ex 2° ſcrip. di.1.q. ar.3. Idē i de po. q.3.ar.5. Iſta 2° pbaē p

Ex premiſſis etiā vlterius oſtēdi
pōt ꝙ creatio eſt p
pria dei actio:⁊ ꝙ eius ſolius eſt creare. Cū
eni ſm ordinē agentiū ſit ordo actionū:eo
ꝙ nobilioris agēt nobilior eſt actio:opor
tet ꝙ pma actio ſit pmi agētis ppria:creatio autē eſt p°
actio:eo ꝙ nullā aliaꝫ preſupponit:oēs alie pſupponunt
eam:eſt igiꝭ creatio ppria dei ſolius actio:qui eſt agens
primū. ¶ Itē. Ex h oſtēſum eſt ꝙ deus creat res:qꝛ ni
2° hil pōt eē pter ipm ab eo nō creatū:hoc aūt nulli alij cō
Opp^m 2° ſen. di.1.q.1. ar.3. uenire pōt:cū nihil aliud ſit vl'is cauſa eſſendi niſi deus:
3° ſoli ḡ deo cōpetit creatio ſic ppria eius actio. ¶ Adhuc.
Sol. ſꝫ opio nē magi vel logē.hic aūt ſꝫ verā opio nē ⁊ ppriā. Effectus ſuis cauſis pportionabiliꝛ rñdet:vt.ſ.effect' in
actu cauſis actualib' attribuamus:⁊ effectus in po° cau
ſis que ſunt in potentia: ⁊ ſiliꝛ effectus particulares cau
ſis particularib':vl'ibus vō cauſis vniuſ'es effect':vt do
Tex.c.38. cet phs.q.metaph. Eſſe aūt eſt cauſatū pmū:qđ ex rōne
ſue ꝯtinuitatis appet. Cauſa igiꝭ ppria eſſendi p' ſimpli
citer eſt agēs primū ⁊ vniuſ'e qđ deus eſt:alia vō agētia
nō ſunt cā eſſendi ſimpliꝛ:ſed cauſa eēndi hoc:vt hoiem
vel albū. eē aūt ſimpliꝛ p creationē cauſaꝭ q̄ nihil pſup
ponit:qꝛ non pōt aliqđ pexiſtere qđ ſit ex ens ſimpliꝛ:p
alias ſactiones ſit h ens vel tale:nā ex ente pexiſtēte ſit
4° hoc ens vel tale:ḡ creatio eſt propria dei actio. ¶ Amp.
Quicqđ eſt cauſatū ſm aliquā nām non pōt eē pma cā
illius nāe:ſed ſcđa ⁊ inſtr'alis:ſortes eni qꝛ hꝫ ſue huma
nitatis cām nō pōt eē p' humanitatis cā:qꝛ humanitas
ſua ſi ſit ab aliquo cāta ſeqꝛeꝭ ꝙ eēt ſuiipſi' cā:cū ſit id
qđ eſt p humanitatē:⁊ ideo opꝫ ꝙ generans vniuocū ſit
quaſi agens inſtr'ale reſpectu ei' qđ eſt cā pmaria totius
ſpēi. Et inde eſt ꝙ opꝫ oēs cauſas iferiores agētes redu
ci in cauſas ſupiores ſicut inſtr'ales in pmarias:ois autē
Cap.15. alia ſubā pter deū hꝫ eſſe cauſatū ab alio:vt ſup pbatū
eſt:impoſſe eſt igiꝭ ꝙ ſit cauſa eēndi niſi ſicut inſtr'alis ⁊
agēs in virtute alterius:inſtr'm aūt nunꝙ adhibetur ad
cauſandū aliqđ niſi p viā mot':eſt eni rō inſtr'i ꝙ ſit mo
Cap.17. uēs motū:creatio autē nō eſt motus:vt oñſum eſt:nulla
5° igiꝭ ſubā pter deū pōt aliqđ creare. ¶ Itē. Inſtr'm ad
hibeꝭ pp ꝯuenientiā eius cū cauſato vt ſit mediū inter
cām primā ⁊ cātū:⁊ attingat vtrūq:⁊ ſic īfluētia primi
puenit ad cauſatū p iſtr'm:vñ opꝫ ꝙ ſit aliqđ recipiēs
primi influētiā in eo qđ p inſtr'm cātur.qđ eſt cōtra rō
nē creatiōis:nā nihil pſupponit:relinquitur ḡ ꝙ nihil aliđ
preter deū pōt creare:neqꝫ ſicut pncipale agēs:neqꝫ ſic
6° inſtr'm. ¶ P. Oē agens inſtr'ale exequiꝭ actionē princi
palis agētis per aliquā actionē ppriā ⁊ cōnālē ſibi:ſic
calor nālis generat carnē diſſoluēdo ⁊ dirigēdo:⁊ ſerra
operaꝭ ad pfectionē ſcāni ſecādo. ſi ḡ aliqua creatura ſit
que operaꝭ ad creationē:ſicut inſtr'm primi creātis:opꝫ
ꝙ hoc opeꝭ p aliquā actionē debitā ⁊ ppriā ſue nature.
effectus aūt rñdēs actioni pprie inſtr'i eſt prior in via ge
neratiōis q̄ effect' rñdens pncipali agēti:ex quo puenit
ꝙ p agēti finis vltimus rñdet:pus eni eſt ſectio ligni q̄
forma ſcamni:⁊ digeſtio cibi q̄ gñatio carnis:oportebit
igiꝭ aliqđ eē effectū p ppriā opationē inſtr'alis creantꝭ:
qđ ſit prius in via gñationis q̄ eſſe qđ eſt effect' reſpon
dēs actioni primi creātis:h aūt eſt impoſſe:nā quāto ali
quid eſt cōius tāto eſt pus in via gñationis:ſicut pus eſt
aial q̄ hō in gñatione hoīs:ſicut phs dicit in libro de ge
neratione aialiū:impoſſe eſt ḡ ꝙ aliq̄ creatura creet ſic
7° principale agēs aut inſtr'aliꝛ. ¶ Itē. Qđ eſt ſm aliquam
nām tñ nō pōt eē ſimpliꝛ illius nature cā:eēt eni ſuiipſi'
cauſa:pōt aūt eſſe cā illius nature in hoc:ſicut plato eſt
cā humane nature in ſorte:non aūt ſimpliꝛ:eo ꝙ ipſe eſt
cauſatus in humana nā. qđ autē eſt cā alicuius in hoc eſt
attribuēs nām cōem alicui p qđ ſpecificaꝭ ⁊ idiuiduaꝭ:
qđ nō pōt eē per creationē:que nihil pſupponit cui ali
qđ attribuatur per actionem:impoſſe eſt ergo aliqđ ens
creatū eē cām alterius per creationē. ¶ Amp. Cum oē 8°
agens agat ſm ꝙ actu eſt:opꝫ modū actionis eē ſꝫ mo
dum actus illius rei:vñ calm qđ eſt magis in actu calo
ris magis calefacit. cuiuſcūqꝫ igiꝭ actus determinaꝭ ad
genus ⁊ ad ſpēm:⁊ accñs eius virtutē opꝫ eē determina
taꝫ ad effectus ſiles agēti inquātū h':ex eo ꝙ oē agens
agit ſibi ſile:nihil autē qđ hꝫ eſſe determinatū pōt eē ſi
mile effectui generis vel ſpēi eiuſdē niſi ſm rōnē gñis
vel ſpēi:nam ſm ꝙ eſt hoc aliqđ vnumqđqꝫ eſt ab alio
diſtinctū:nihil igiꝭ cuius eē finitū eſt pōt per ſuā actio
nem eē cauſa finalis alterius:niſi quātū ad hoc ꝙ hꝫ ge
nus aut ſpēm:nō autē quātū ad hoc ꝙ ſubſiſtit ab alijs
diſtinctū:oē igiꝭ agens finitū pſupponit ad ſuā actionē
hoc vñ cauſatū ſuū indiuidualiꝛ ſubſiſtit:nō ḡ creat:ſꝫ ſo
lum hoc eſt agentis:cuius eē eſt infinitū qđ eſt ois entis
cōprehēdens ſilitudinē:vt ſupra oñſum eſt. ¶ Adhuc. 9°
Cū omne qđ ſit ad hoc ſiat vt ſit:opꝫ ſi aliqđ fieri dicaꝭ
qđ prius fuerit ꝙ hoc nō ſiat per ſe ſꝫ p accñs:per ſe vō
illud qđ prius nō fuerit:vt ſi ex albo ſiat nigrū:ſit qdē
nigrū ⁊ coloratū:ſed nigrū p ſe:qꝛ ſit ex nō nigro:colo
ratum autē per accidēs:nā prius coloratum erat:ſic igiꝭ
cū ſit aliqđ ens:vt homo vel lapis. homo qdē per ſe ſit:
qꝛ ex nō homine. ens aūt per accidēs:qꝛ nō ex non ente
ſimpliꝛ:ſed ex nō ente hoc:vt phs dicit in p phyſicorū. Te.cō.76.
cum ergo aliqđ ſit oino ſit ex nō ente:ens p ſe ſiet:opor
tet igiꝭ ꝙ ab eo qui eſt per ſe cā eſſendi pcedat:nā effe
ctus pportionaliter reducūtur in cauſas:hoc autē eſt p^m
ens ſolum qđ eſt cauſa entis inquantū h' eſt:alia vō ſūt
cauſa eſſendi per accñs ⁊ nō eē per ſe:cū igiꝭ producere
ens ex nō ente preexiſtēte ſit creare:opꝫ ꝙ ſolius dei ſit
creare. ¶ Huic aūt veritati ſacre ſcripture auctas atte
ſtatur:que deū omnia creaſſe affirmat Gen.p. In princi
pio creauit deus celū ⁊ terram. Dam. etiā in 2° ſui pmi
libri dicit. Quicūqꝫ vō aiunt angelos creatores eſſe cu
iuſcūqꝫ ſubſtātie:hi oēs ſunt patris ſui diaboli filij. crea
ture enim exiſtentes nō ſunt creatores. ¶ Per hoc aūt Error com.
deſtruitur quorūdaꝫ phoꝝ error:qui dixerūt deū creaſ Aui.9.met.
ſe primā ſubam ſeparatā:⁊ ab ea fuiſſe creatā ſcđam:et
ſic quodam ordine vſqꝫ ad vltimam.

¶ Qꝫ deus ſit omnipotens. Cap.XXII.

Ex hoc autē apparet ꝙ diuina virt' nō Idē p° q.q. 25.ar.3.
determinaꝭ ad aliquem vnum Idē p° ſcrip.
effectū. Si eni ſolius dei creare eſt ab ipſo di.20.ar.1.⁊ 2°.
imediate pducta eſſe opꝫ q̄cūqꝫ a ſua cauſa Iſta 2° pbaē
produci nō poſſunt niſi per modū creatio p
nis:huiuſ' autē ſunt oēs ſubſtātie ſeparate que nō ſunt com
poſite ex mā ⁊ forma quas eē nunc ſupponaꝭ:⁊ ſiliꝛ ois
mā corporalis:hec igiꝭ diuerſa exñtia pdicte virtutis i
mediate effect' ſunt:nulla aūt virtus pducēs imediate
plures effect' nō ex mā eſt determinata ad vnum effe
ctū:dico aūt imediate:qꝛ ſi p media pduceret poſſet p
uenire diuerſitas ex pte mediorū cāꝝ. dico etiā non ex
mā:qꝛ idē agēs ⁊ eadē actione cauſat diuerſos effectus
ſm materie diuerſitatē:ſicut calor ignis qui indurat lu
tum ⁊ liquefacit cerā:dei igiꝭ virtus nō eſt determinata
ad vnū effectū. ¶ Itē. Ois virtus perfecta ad ea oia ſe 2°
extēdit ad que ſuus p ſe ⁊ pprius effect' ſe extēdere po
teſt:ſicut edificatiua ad oia ſe extendit ſi pfecta ſit q̄ pñt
rōnem habere domus. virtus aūt diuina eſt per ſe cau
ſa eſſendi ⁊ eſſe eſt eius pprius effectus:vt ex ſupra dict
pꝫ:ergo ad oia illa ſe extēdit que rationi entis nō repu Cap.21.

gnant:ſi enī in quédaʒ tātū effectū virtus eius poſſet:nō
eſſet per ſe cauſa entis inquātuʒ hꝫ:ſed huius entis.rōni
autē entis repugnat oppoſitū entis qḋ eſt nō ens:omnia
igiẗ deus pōt que in ſe rōnē non entis nō includunt:hec
aūt ſunt que ɔ̄dictionē nō implicāt:relinqtur igiẗ ꝙ qc-
3° quid ɔ̄dictionem nō implicat deus pōt. ¶ Adhuc. Oē
agens agit inquātū actu eſt:ſm igiẗ modū actus vniuſ-
cuiuſqꝫ agētis eſt modus ſue virtutis in agēdo:hō enim
generat hoieꝫ:ꝛ ignis ignē:deus aūt eſt actus pfect⁹ in ſe
oīum pfectiones hñs:vt ſupra oſtēſum eſt. Eſt igiẗ ſua
virtus actiua pfecta ad oīa ſe hñs quecūqꝫ nō repugnat
rōni eius qḋ eſt eē in actu:hoc aūt eſt ſolum qḋ contra-
4° dictioneʒ implicat:oīa igiẗ pter hoc deus pōt. ¶ Amp.
Omni potētie paſſiue ridet potētia actiua:potētia enī
ꝓpter actū eſt ſicut mā ꝓpter formā:nō pōt autem ens
in potētia cōſequi ꝙ ſit actu niſi p virtutē alicuius exi-
ſtētis in actu:ocioſa eēt igitur po⁹ niſi eēt virtus actiua
agētis que eā in actu reducere poſſit:cū tñ nihil ſit ocio-
ſum in reb⁹ nature:ꝛ p hūc modū videmus ꝙ oīa q̄ ſūt
in po⁹ materie gñabiliū ꝛ corruptibiliū poſſunt reduci
in actū per virtuteʒ actiuā que eſt in corpore celeſti:qḋ
eſt primū pͥͫ actiuū in nā:ſicut aūt corp⁹ celeſte eſt pri-
mū agēs reſpectu corpoꝝ inferioꝝ:ita de⁹ eſt pͥͫ agens
reſpectu totius entis creati:qcquid igiẗ eſt in potētia en-
tis creati totū hoc deus p ſuā virtutē actiuā facere pōt:
in po⁹ aūt entis creati eſt omne qḋ enti creato non repu-
gnat:ſicut in po⁹ nature humane ſūt oīa que nām huma-
5° nam nō tollunt:oīa igiẗ deus pōt. ¶ P. Qꝫ effect⁹ aliqs
Diſſō trimē- nō ſubſit po⁹ alicui⁹ agētis pōt ex tribus ɔtingere. Uno
bri de effectu mō per h ꝙ nō hꝫ cū agente affinitatē vel ſiilitudine:m:
nō ſubſiſtente agēs enī oē agit ſibi ſiīle aliquo mō:vñ virtus que eſt in
alicui po⁹. ſemine hoīs nō pōt ꝓducere brutū vel plātaꝫ:hoiem aūt
poteſt qui tñ pdicta excedit. Alio mō ꝓpter excellētiaꝫ
effectus qui tranſcendit proportionem virtutis actiue:
ſicut virtus actiua corpalis non pōt ꝓducere ſubam ſe-
paratā. Tertio mō ꝓpter mām determinatā ad effectū
in quē agēs agere nō pōt:ſicut carpētarius nō pōt face-
re ſerrā:qꝛ ſua arte nō pōt agere in ferruꝫ ex quo fit ſer-
ra:nullo aūt iſtoꝝ modoꝝ pōt aliqs effect⁹ ſubtrahi di-
uine virtuti:neqꝫ enī pp diſſiīlitudinē effect⁹ aliqd ei im-
Cap.15 poſſibile eē pōt:cū oē ens inquātū hꝫ eē ſit ei ſiīle:vt ſup
In p̊ cap. oſtēſuꝫ eſt:nec ēt pp effect⁹ excellētiā cū oſſuꝫ ſit ꝙ de⁹
29.ꝛ.43. eſt ſupra oīa entia in bonitate ꝛ pfectiōe:nec iterum pp
defectū māe:cū ipſe ſit cā materie q̄ nō eſt poſſibilis cā-
ri niſi p creationē:ipſe ēt in agēdo non regrit mām cum
nullo preexiſtēte rē in eē ꝓducat:ꝛ ſic pp materie dfectuꝫ
eius actio ipediri nō pōt ab effect⁹ ꝓductiōe:reſtat igiẗ
ꝙ diua virt⁹ nō determineẗ ad aliquē effectū:ſꝫ ſimplr
Auctas ſacre oīa pōt:qḋ eſt eū eē oipotentē. Hinc eſt ēt ꝙ diuina ſcri-
ſcripture. ptura fide tenēdū h tradit. Dicit enī Gen.17.ex ore dei.
Ego de⁹ oipotēs ambula coram me ꝛ eſto pfect⁹.ꝛ Job
42. Scio qꝛ oīa pōt.ꝛ Luce p̊.ex ore angeli. Non erit i-
poſſibile apud deū omne verbū. Per hoc autē euaẗ q̄-
Erroris ex- rūdam phoꝝ error qui poſuerunt a deo imediate ꝓdu-
cluſio. ci vnū effectum tñ quaſi virtus eius ad illius ꝓductōeꝫ
determinata eēt:ꝛ ꝙ deus non pōt aliqd facere niſi ſm
ꝙ curſus rerū nāliū ſe hꝫ de quib⁹ dicit Job.22. Quaſi
nihil poſſit omnipotens eſtimabant eum.

¶ Qꝫ de⁹ nō agit p neceſſitatē nature. Cap.XXIII.

Iſta ɔ̄clō p-
batur.
p̊

Ex hoc aūt oſtēdiẗ ꝙ de⁹ agit in crea-
turis nō ex neceſſitate nāe:ſed
per arbitriū volūtatis. Oīa enīꝫ agētis per
neceſſitatē nature virt⁹ determinaẗ ad vnū
effectū:ꝛ ide eſt ꝙ oīa nālia ſemꝑ eueniūt
eodē mō niſi ſit ipedimētū:nō aūt volūtaria:diua virt⁹
aūt nō ordinaẗ ad vnū effectū tñ:vt ſup oſſuꝫ eſt:deus Cap.22.
igitur nō agit per neceſſitatē nature:ſed per voluntateꝫ.
¶ Adhuc. Quicqd nō iplicat ɔ̄dictionē ſubeſt diue po- 2°
tētie:vt oſſuꝫ eſt:multa aūt nō ſunt in reb⁹ creatis:q̄ tñ Cap.22.
ſi eēnt ɔ̄dictionē nō iplicarēt:ſicut pꝫ pcipue circa nūm
ꝛ q̄ntitates ꝛ diſtātias ſtellarū ꝛ alioꝝ corpoꝝ:in qb⁹ ſi
alr ſe hēet ordo rerū ɔ̄dictio nō iplicareẗ:multa igiẗ ſb-
ſunt diuine po⁹ que in rerū nā nō inueniunẗ:qcūqꝫ auteꝫ
eoꝝ que pōt facere q̄dā facit ꝛ q̄dā non facit:agit p ele-
ctionē volūtatis:ꝛ nō p neceſſitatē nature:de⁹ igitur nō
agit per neceſſitatē nature:ſꝫ p volūtatē. ¶ Iteꝫ. Unū- 3°
qḋqꝫ agēs hoc mō agit ſm ꝙ ſiīlitudo facti eſt in ipo:oē
enī agēs agit ſibi ſiīle:oē aūt qḋ eſt in altero eſt in eo per
modū eius in quo eſt:cū igiẗ de⁹ ſit p eēntiā ſuā intelli-
gēs:vt ſup pbatū eſt:opꝫ ꝙ ſiīlitudo effectus ſui ſit in eo In p̊ ca.45
per modū itelligibilē:igiẗ per itellectū agit:itellus autē
nō agit aliquē effectū niſi mediāte volūtate cuius obiēū
eſt bonū intellm qḋ mouet agētē vt finis:deus igiẗ per
volūtatem agit nō per neceſſitateꝫ nature. ¶ Amp. ſm 4°
phm.9.meta.duplex eſt actio:vna q̄ manet in agente ꝛ Tex.c.16.
eſt pfectio ipſius:vt videre.alia que trāſit in exteriora:ꝛ Actio 2ͯ.
eſt pfectio facti:ſicut cōburere in igne.diua aūt actio nō
pōt eē de genere illarū actionū que nō ſunt in agēte cuꝫ
ſua actio ſit ſua ſuba:vt in p̊ oſtēſuꝫ eſt:opꝫ igiẗ ꝙ ſit de Cap.46.
genere illarū actionū q̄ ſunt in agente:ꝛ ſunt q̄ſi pfectio
ipſius:hꝫ aūt nō ſunt niſi actiones cognoſcentis ꝛ appe-
tētis:deus igiẗ cognoſcēdo ꝛ volendo agit ꝛ opatur:non
igiẗ p neceſſitatē nature:ſꝫ per arbitriū volūtat. ¶ Ad- 5°
huc. Deū agere pp finē ex hoc manifeſtū eē pōt ꝙ vni-
uerſum nō eſt a caſu:ſed ad aliqḋ bonū ordinaẗ:vt pꝫ p
phm in.12.meta. Primū aūt agēs pp finē opꝫ eē agens Tex.c.52.
per intellectū ꝛ volūtatē:ea enī que itellectu carēt agūt
ꝓpter finē:ſicut in finē ab alio directa:qḋ qdē in artifi-
cialib⁹ pꝫ:nā ſagitte mot⁹ eſt ad determinatū ſignum ex
directiōe ſagitātis:ſiīle aūt eē opꝫ in nālibus:ad h enīꝫ
ꝙ aliqd directe in fineꝫ debitū ordineẗ regriẗ cognitio
ipſius finis:ꝛ eius qḋ eſt ad finē ꝛ debite ꝓportiōis inter
vtrūqꝫ ꝙ ſolū intelligētis eſt:cū igiẗ deus ſit pͥͫ agēs nō
agit per neceſſitatē nature:ſed p itellectū ꝛ voluntateꝫ.
¶ P. Qḋ p ſe agit prius eſt eo qḋ per aliud agit:oē enim 6°
qḋ eſt p aliud reduciẗ in id qḋ eſt p ſe:ne in īfinitū ꝓce-
daẗ:qui aūt ſue actionis nō eſt dñs nō p ſe agit:agit enīꝫ
quaſi ab alio actū:nō quaſi p ſeipm agēs:opꝫ igiẗ pmuꝫ
agēs hoc mō agere ꝙ ſui actus dñs ſit:non eſt aūt aliqs
dñs ſui actus niſi p volūtatē:opꝫ igiẗ deū q eſt primum
agēs per volūtatē agere nō p nature neceſſitatē. ¶ Ad- 7°
huc. Primo agēti debeẗ pma actio:ſicut ꝛ p̊ mobili pri-
mus motus:ſꝫ nāliter actio voluntatis eſt prior q̄ actio
nature:illḋ enī nāliter prius eſt qḋ eſt pfectius:ſꝫ in vno
quodā ſit tpe poſterius:actio aūt agētis p volūtateꝫ eſt
perfectior:qḋ ex h pꝫ ꝙ pfectiora ſunt ea apḋ nos que
p volūtatē agūt:q̄ que p nature neceſſitateꝫ:q̄ deo q eſt
primū agēs debeẗ actio q̄ eſt p volūtatē. ¶ Amp. Ex h 8°
idem appet ꝙ vbi ɔiūgiẗ vtraqꝫ actio:ſupior eſt virt⁹ q̄
agit per volūtatē ea q̄ agit per nām ꝛ vtiẗ ea q̄ſi inſtrō:
nā in hoie ſupior eſt itellus qui agit p volūtatem q̄ aīa
vegetabilis que agit p nature neceſſitatē:diua aūt virt⁹
eſt ſuprema in oīb⁹ entibus:igiẗ ipſa agit in res oēs per
volūtatē:nō p nature neceſſitatē. ¶ Itē. Uolūtas hꝫ p 9°
obiecto bonū ſm rōnē boni:nā aūt nō attingit ad cōem
rōnē boni:ſed ad h bonū qḋ eſt ſua pfectio:cū igitur oē
agens agat ſm ꝙ ad bonū intēdit:qꝛ finis mouet agen-
tē:opꝫ ꝙ agēs p volūtatē ad agens p neceſſitatē nature
cōpareẗ:ſicut agēs vniuſe ad agēs pticulare:agēs autē
particulare ſe hꝫ ad agēs vniuſale:ſicut eo poſteri⁹:ꝛ ſicut
eius

eius inſtr̄m:ḡ opꝫ ꝙ p̄mū agēs ſit volūtariū ⁊ nō ꝑ ne-
Auctoꝛitas ſacre ſcripture. ceſſitatē nature agēs. Hanc etiā veritatē diuina ſcriptura
nos docet. Dicit̄ eni in pſ. Oia q̄cūqꝫ voluit dñs fecit. ⁊
Eph. p̄. Qui operat̄ oia ſm ↄſiliū volūtatis ſue. ⁊ Hyla-
rius in lib. de ſynodis. Oibus creaturis ſubam volūtas
dei attulit. Et infra. Talia eni cūcta creata ſunt qualia ea
Error excluditur. deus facere voluit. Per h̄ et͂ remouet̄ error quorūdam
ph̄oꝝ qui dicebāt deū agere per nature neceſſitatem.

Or deus per ſuam ſapientiam agit. Cap. XXIIII.

Ista ↄ° ꝓbat p̄. Ex hoc aūt apparet ꝙ deus effect⁹ ſu-
os ꝓducit per ſuā ſapientiam.
Uolūtas eni ad agēdū ex aliq̄ app̄hēſione
mouet̄: bonū eni app̄hēſum eſt obiectū vo-
Cap. 23. lūtatis: deus aūt eſt agēs per volūtatē: vt
oſtēſum eſt: cū igit̄ in deo nō ſit niſi itellectualis appre-
hēſio: nihilqꝫ intelligat niſi itelligēdo ſe quem itelligere
eſt ſapiētē eē: relinquit̄ ꝙ oia deus ſm ſuā ſapiam ope-
2° rat̄. Itē. Oē agens agit ſibi ſimile: vñ opꝫ ꝙ ſm hoc
agat vnūquodqꝫ agēs ſm ꝙ habet ſilitudinem ſui effe-
ctus: ſicut ignis calefacit ſm modū ſui caloris: ſꝫ in quo-
libet agēte ꝑ volūtatē inquātū h⁹ eſt ſilitudo ſui effect⁹
ſm intellus app̄henſionē: ſi eni ſolū ſm nature diſpoſi-
tionē ineſſet ſilitudo effect⁹ agēti voluntario nō ageret
niſi vnū: qꝛ rō nālis vnius eſt vna tm̄. oē igit̄ agens vo-
lūtariū ꝓducit effectū ſm rōnē ſui intellectus: de⁹ autē
Cap. 23. agit ꝑ volūtatē: vt oſtēſum eſt: igit̄ ꝑ ſapiētiā ſui intell'ſ
3° res in eē ꝓducit. Amp. ſm ph̄m in p̄ meta. ordinare
ſapiētis eſt: ordinatio eni aliquoꝝ fieri nō pōt niſi ꝑ co-
gnitionē habitudinis ⁊ ꝓportionis ordinatoꝝ adiuicē ⁊
ad aliqd altius qđ eſt finis eoꝝ: ordo eni aliquoꝝ adin-
uicē eſt ꝓpter ordinē eoꝝ ad finē: cognoſcere aūt habi-
tudines ⁊ ꝓportiōes aliquoꝝ adiuicē eſt ſolius hñtis in-
tellectū: iudicare aūt de aliqb⁹ ꝑ cām altiſſimā ſapiētie
eſt: ⁊ ſic opꝫ ꝙ ois ordinatio ꝑ ſapiam alicui⁹ itelligētis
fiat: vñ ⁊ in mechanicis ordinatores edificioꝝ ſapiētes
illius artificij dicunt̄: res aūt q̄ ſunt a deo ꝓducte ordiē
adinuicē hñt nō caſualē cū ſit ſemꝑ vel vt in pluribꝰ: et
ſic pꝫ ꝙ de⁹ res ineē ꝓduxit eas ordinando: de⁹ igit̄ per
4° ſuā ſapiētiā res in eē ꝓduxit. Adhuc. Ea q̄ ſūt a volū-
Idē p̄ͣ ꝑ. q. 14. ar. 8. tate vel ſūt agibilia ſic act⁹ virtutū q̄ ſunt ꝑfectiōes ope-
rātis: vel trāſeūt in exteriorē mām que factibilia dicun-
tur. Et ſic pꝫ ꝙ res create ſūt a deo ſicut facte: factibiliū
6. eth. ca. 5. aūt rō eſt ars ſicut dicit̄ ph̄s: comparant̄ ḡ oēs res create
ad deū ſicut artificiata ad artificē: ſed artifex per ordinē
ſue ſapiētie ⁊ intellectus artificiata in eē ꝓducit: ergo et
deus oēs creaturas per ordinē ſui intell'ſ fecit. Hoc aūt
diuina auctoritate ↄfirmat̄. Nā dr̄ in pſ. Oia in ſapientia
feciſti. ⁊ Prouer. 3. Dñs ſapiētia fundauit terrā. Per h̄
Error excluditur. autē excludit̄ quorūdā error qui dicebāt omnia ex ſim-
plici diuina volūtate depēdere abſqꝫ aliqua rōne.

Idē p̄ͣ ꝑ. q. 25. ar. 3. Qualiter de⁹ oipotēs dicat̄ q̄dā nō poſſe. Cap. XXV.

Iſta ↄ° ꝓbat p̄. Ex premiſſis aūt accipi poteſt ꝙ
q̄uis deus ſit oipo-
tens: aliq̄ tñ dr̄ nō poſſe. Oſtēſuꝫ eſt eni ſu-
Cap. 7. pra in deo eē po^{tm} actiuā: potētiā vo paſſi-
uā in deo nō eſſe: vt ſupra in p̄ lib. oſtēſum
Cap. 16. eſt. ſm aūt vtrāqꝫ potentiā dicimur poſſe: illa igit̄ deus
nō pōt que poſſe potētie paſſiue eſt: que aūt h⁹ ſunt iue-
ſtigandū eſt. Primo qđē igit̄ po^a actiua eſt ad agere: po-
tētia aūt paſſiua ad eē: vnde in illis ſolis eſt po^a ad eē q̄
mām hñt cōtrarietati ſubiectā: cū igit̄ in deo po^a paſſi-
ua nō ſit: q̄cqđ ad ſuū eſſe nō ꝑtinet deus nō pōt: nō pōt
2° igitur deus eē corpus aut aliquid h⁹. Adhuc. H⁹ po^a
paſſiue motus actus eſt: de⁹ igit̄ cui po^a paſſiua nō com
3° petit: mutari nō pōt. Pōt aūt vlterius oſtēdi ⁊ con-
cludi ꝙ nō poteſt mutari ſm ſingulas mutationū ſpēs:
vt ꝙ nō pōt augeri vel minui aut alterari aut ḡnari aut
corrumpi. Amp. Cū deficere quoddaꝫ corrūpi ſit: ſe- 4°
quit̄ ꝙ in nullo deficere poteſt. P̄. Defectus ois ſm 5°
priuationē aliquā eſt: priuationis aūt ſubiectū potentia
materie eſt: nullo igit̄ modo poteſt deficere. Adhuc. 6°
Cū fatigatio ſit per defectū virtutis: obliuio aūt per de-
fectū ſcie: pꝫ ꝙ neqꝫ fatigari neqꝫ obliuiſci pt̄. Amp. 7°
Neqꝫ vinci neqꝫ violentiā pati: hec eni nō ſunt niſi eius
qđ natum eſt moueri: ſilr aūt neqꝫ penitere poteſt: neqꝫ
iraſci aut triſtari: cū hec oia imperfectionē ⁊ paſſiones ⁊
defectū ſonent. Rurſus. Quia potētie actiue obiectum 8°
⁊ defectus eſt ens factū: nulla aūt po^a opationeꝫ hꝫ vbi
deficit rō ſui obiecti ſicut viſus non videt deficiēte viſi-
bili in actu: opꝫ ꝙ deus dicat̄ nō poſſe q̄cqđ eſt ↄ rōnē
entis inquātū eſt ens: vel facti entis inquātū eſt factum.
Que aūt ſint h⁹ ingrendū eſt: p̄ qđem igit̄ ↄ rōnem en-
tis eſt qđ entis rōnē tollit: tollit̄ aūt rō entis per ſuū op-
poſitum: ſicut rō hoīs per oppoſita ei⁹ vel ꝑticularium
ipſius: opp^m aūt entis eſt nō ens: h̄ igit̄ de⁹ nō pōt vt fa-
ciat ſimul vnū ⁊ idēꝫ eē ⁊ nō eē: qđ eſt ↄdictoria eſſe ſil'.
Adhuc. Cōtradictio in cōtrarijs ⁊ priuatiue oppoſit 9°
includit̄: ſequit̄ eni ꝙ ſi eſt albū ⁊ nigrū ꝙ ſit album et
nō albū: ⁊ ſi eſt vidēs ⁊ cecū ꝙ ſit vidēs ⁊ nō videns: vñ
eiuſdē rōnis eſt ꝙ deus nō poſſit facere oppoſita ſil' in-
eſſe eidē ſm idē. Amp. Ad remotionē cuiuſlibet p̄n- 10°
cipij eēntialis ſequit̄ remotio ipſi⁹ rei: ſi igit̄ de⁹ nō pōt
facere rē ſimul eē ⁊ non eē: nec et͂ pōt facere ꝙ rei deſit
aliqđ ſuoꝝ p̄ncipioꝝ eſſentialiū ipſa remanēte ſicut ꝙ
hō nō habeat aīam. P̄. Cū p̄ncipia quarūdā ſciaꝝ: 11°
vt logice geometrice ⁊ arithmetice ſumant̄ ex ſolis p̄n- Op^m p̄ͣ ꝑ. q.
cipijs formalib⁹ rerū ex q̄bus eēntia rei depēdet: ſequit̄ 25. ar. 4. ad
ꝙ cōtraria hoꝝ p̄ncipioꝝ deus facere nō poſſit: ſicut ꝙ tertium. Sol.
genus nō ſit p̄dicabile de ſpecie: vel ꝙ linee ducte a cen- quantum ad
tro ad circūferētiā nō ſint eq̄les: aut ꝙ triāgulus rectili- integritatē il-
neus nō habeat tres angulos eq̄les duobus rectis. Hinc li⁹: nō aūt q̄ntū
etiā pꝫ ꝙ de⁹ nō pōt facere qđ preteritū nō fuerit: nā hoc ad preteritum.
etiā ↄdictionem includit: eiuſdē nāqꝫ neceſſitatis eſt ali- Idē p̄ͣ ꝑ. q.
quid eē dū eſt: ⁊ aliqđ fuiſſe dū fuit. Sūt et͂ q̄dā que 25. ar. 4.
repugnāt rōni entis facti inquātū h⁹: que et͂ deus facere Corollaria inferunt̄.
nō poteſt: nā omne qđ facit deus opꝫ eē factū. Ex h̄ aūt 1
pꝫ ꝙ deus non pōt facere deū: nā de rōne entis facti eſt
ꝙ eē ſuū ex alio cā dependeat: qđ eſt ↄ rōnē ei⁹ qđ dicit̄
deus: vt ex ſupiorib⁹ pꝫ. Eadem et͂ rōne nō pōt deus 2
facere aliqđ equale ſibi: nā id cuius eē ab alio nō depen-
det prius eſt in eēndo ⁊ in ceteris dignitatib⁹ eo qđ ab
alio depēdet: qđ ad rōnem entis facti ꝑtinet. Silr et͂ 3
deus facere nō pōt ꝙ aliqđ ↄſeruet̄ in eē ſine ipſo: nam
ↄſeruatio eē vniuſcuiuſqꝫ depēdet a cā ſua: vnde opꝫ ꝙ
remota cauſa remoueat̄ ⁊ effect⁹: ſi igit̄ res aliqua poſ-
ſit eē que a deo nō ↄſeruaret̄ in eē: non eēt effectus eius.
Rurſus. Quia ipſe eſt ꝑ volūtatē agēs illa nō pōt fa- 4
cere que nō pōt velle: que aūt velle nō poſſit cōſiderari
pōt ſi accipiam⁹ qualr̄ in diuina volūtate neceſſitas eē poſ-
ſit: nā qđ neceē eſt eē: ipoſſe eſt nō eē: ⁊ qđ ipoſſibile eſt eē:
neceē eſt nō eſſe. pꝫ aūt ex h̄ ꝙ nō pōt deus facere ſe non
eē: vel nō eē bonū aut beatū: qꝛ de neceſſitate vult ſe eē
bonū eē ⁊ beatū: vt in p̄ oſtēſum eſt. Itē. Oſtēſum eſt Cap. 81.
ſupra ꝙ deus nō pōt velle aliqđ malū: vñ pꝫ ꝙ de⁹ pec- 5
care nō pōt. Silr oſtēſuꝫ eſt ſupra ꝙ dei volūtas nō Cap. 84.
pōt eē mutabilis: ſic igit̄ nō pōt facere id qđ eſt a ſe vo- 6
litū nō impleri. Sciēdū tñ ꝙ hoc alio mō dr̄ nō poſ- Nota
ſe a p̄miſſis: nā p̄miſſa deus ſimplr̄ nec velle nec facere
pōt: hec aūt qđē deus facere vel velle pōt ſi eius volun-
tas vel po^a abſolute ↄſideret̄: nō aūt ſi ↄſideret̄ ꝑ ſup-

poſita volũtate de oppoſito:nã volũtas diuīa reſpectu
Cap.84. creaturarũ neceſſitatẽ nõ hʒ niſi ex ſuppõne:vt in pͦ oſtẽſuʒ
eſt:τ ideo oẽs iſte locutiões de⁹ nõ põt facere ꝯ̄ria his q̃
diſpoſuit facere:τ q̃cũq; ſilr dicunẗ intelligunẗ cõpoſi-
te:ſic enĩ iplicãt ſuppõnẽ diuine volũtatis de oppoſito.
Si aũt intelligãt diuiſe ſunt falſe:q̄r reſpiciũt po^{am} τ vo-
lũtatẽ dei abſolute. Sic aũt de⁹ agit p̄ volũtatẽ:ita τ p̄
itellectũ τ ſciam:vt oſtẽſuʒ eſt:pari igit̃ rõne nõ põt facẽ
que ſe facturũ nõ p̄ſciuit:aut dimittere que ſe facturum
p̄ſciuit:q̄r nõ põt facere que facere nõ vult:aut dimitte-
re que vult. Et eodẽ modo conceditur τ negatur vtrũq;
ſcʒ vt predicta non poſſe dicatur:non quidem abſolute
ſed ſub conditione vel ſuppoſitione.

¶ Q̄ diuinus intellectus non coartatur ad determina-
tos effectus. Cap.XXVI.

Iſta 2ͣ ꝓbat p̄ Cap.22. Quoniam aũt oſtẽſuʒ eſt:q̄ diuina po-
tẽtia ad determinatos ef-
fect⁹ nõ limitat̃:ac p̄ h̄ q̄ de neceſſitate natu-
re nõ agit:ſʒ p̄ intellectũ τ voluntatẽ ne cui
forte videat̃ q̄ eius intelle̅ꝰ vel ſcia ad de-
terminatos effect⁹ ſolũmõ poſſet extẽdi:τ ſic agat ex ne-
ceſſitate ſcie:q̄uis nõ ex neceſſitate nature. Reſtat oſ-
dere q̄ eius ſcia vel itelle̅ꝰ nullis effectuũ limitib⁹ coar-
In pͦ ca.55. tat̃:oſtẽſuʒ eſt enĩ ſupra:q̄ de⁹ oĩa alia q̃ ab eo p̄cedũt p̄ñt
cõp̄hẽdit ſuã eẽntiã:itelligẽdo in quo oĩa hẽ eẽ neceſſũ
eſt p̄ aliqualẽ ſimilitudinẽ:ſicut effect⁹ virtute ſunt in cã. Si
igit̃ po⁹ diuĩa ad determinatos effect⁹ nõ coartat̃:vt ſup̄
oſtẽſuʒ eſt:neceſſũ eſt τ de eius itelle̅ꝰ ſilẽ ſniam p̄ferre.
2ͦ ¶ Adhuc. Diuine eẽntie ifinitatẽ ſupra oſtẽdimus:infi-
In pͦ ca.44 nitũ aũt quãtalibet addiciõe finitoꝝ facta adeq̃ri nõ po-
teſt quin in ifinitũ excedat q̃ualibʒ finita:ſi et nũo fini-
ta exiſtãt:nihil ãt aliud p̄ter deũ cõſtat eſſe ſc̄m eſſẽtiã
infinitum cũ omnia alia ſc̄m eſſentie rõnem ſub determi-
natis generib⁹ τ ſpẽbus cõcludant̃:q̃ocunq; igit̃ diui-
ni effectus τ quãtocũq; cõp̄hẽdantur ſemp̄ in diuina
eſſentia eſt vt eos excedat:τ ita plurĩũ ratio eẽ poſſʒ. di-
uinus igit̃ intellectus qui p̄fecte diuinã eſſentiaʒ cogno-
In pͦ cap. 48. ſcit:vt ſupra oſtẽſuʒ eſt:oẽm infinitatẽ effectuũ trãſcen-
dit:nõ igit̃ ex neceſſitate ad hos vel ad illos effect⁹ coar-
3ͦ tatur. ¶ Itẽ. Sup̄ oſtẽſum eſt q̄ diuinus intelle̅ꝰ infi-
In pͦ ca.70 nitoꝝ eſt cognitor:deus autẽ per ſui intelle̅ꝰ ſciam res p̄-
ducit in eẽ cauſalitas:igit̃ diuini itellectus ad finitos ef-
4ͦ fectus non coartat̃. ¶ Amp̄. Si diuini intellectus cau-
ſalitas ad eff:ct⁹ aliquos quaſi de neceſſitate agẽs coar-
taret̃:hoc eẽt reſpectu illoꝝ que ab eo p̄ducũtur in eſſe:
In pͦ ca.67 hoc aũt eẽ nõ põtcũ ſupra oſtẽſum ſit:q̄ deus itelligit
etiam que nõ ſũt:nec erũt:nec fuerũt:nõ igit̃ deus agit ex
5ͦ neceſſitate ſui itellectus vel ſcie. ¶ P̄. Diuina ſcia com-
paratur ad res ab ipſo p̄ductas ſicut ſciẽtia artificis ad
res artificiatas:q̄lib; autẽ ars ſe extẽdit ad oĩa que p̄ñt
cõtineri ſub genere ſubito illius artis:ſicut ars edificato-
ria ad oẽs domos. genus autẽ ſubiectũ diuine artis eſt
ens:cũ ipſe per ſuũ intellectũ ſit vniuſale p̄n^{m} entis:vt ſup̄
oſtẽſum eſt:igit̃ intellectus diuinus ad oĩa q̄bus ent nõ
non repugnat ſuã cauſalitatem extẽdit:hõ vo oĩa quan-
tũ eſt de ſe nata ſunt ſub ente cõtineri:non igit̃ diuinus
intelle̅ꝰ ad aliquos determinatos effect⁹ coartat̃. Hinc
eſt qd in ps dĩ. Magnus dñs τ magna virtus eius τ ſa-
Erroris ex-cluſio Aui. pientie eius nõ eſt nũs. Per hoc aũt excludit̃ quorũdã
p̄hoꝝ poſitio dicentiũ q̄ ex hoc q̄ deus ſeipſũ intelligit:
fluit ab ipſo de neceſſitate talis rerum diſpõ quaſi non
ſuo arbitrio limitet ſingula τ vniuerſa diſponat ſicut fi-
des catholica p̄fitetur. ¶ Sciẽdũ tñ q̄ q̄uis diuin⁹ in-
tellectus ad certos effectus non coartetur:ipſe tamẽ ſi-
bi ſtatuit determinatos effectus quos per ſuam ſapien-
tiam ordinate producat:ſicut Sap.11. dicit̃. Oĩa in nu-
mero pondere τ menſura diſpoſuiſti dñe.

¶ Q̄ diuina voluntas ad determinatos effectus non ar-
tatur. Cap.XXVII.

Ex his etiã oſtẽdi põt:q̄ nec eius vo- Iſta ꝓ̄bo ꝓbatur. p̄
lũtas per quã agit ad determi-
natos effectus neceſſitatẽ hʒ:volũtatẽ eniʒ
ſuo obiecto p̄portionatã eẽ opʒ:obiectũ aũt
volũtatis eſt bonũ itellectuʒ:vt pʒ ex ſupra
dictis:volũtas igit̃ ad q̄libet ſe nata eſt extẽdere que ei
intellectus ſub boni rõne p̄ponere põt:ſi igit̃ diuinus itel-
lect⁹ ad certos effect⁹ nõ coartat̃:vt oſtẽſuʒ eſt:relinquitur Cap.26.
q̄ nec diuina volũtas determinatos effect⁹ de neceſſitate
producit. ¶ P̄. Nihil agẽs p̄ volũtatẽ p̄ducit aliqd nõ 2ͦ
volẽdo. oſtẽſuʒ eſt aũt ſupra:q̄ deus erga alia a ſe nihil Cap.25.
vult ex neceſſitate abſoluta:nõ igit̃ ex neceſſitate diuine volũ-
tatis aliq effectus p̄cedũt:ſʒ ex eius libera diſpõne.

¶ Qualiter in rerum productione debitum iuſtitie inue-
nitur. Cap.XXVIII.

Oſtendere autẽ ex predictis opʒ q̄ Iſta 2ͣ ꝓbat p̄
deus nõ neceſſitate operatus
eſt in rerũ creatione quaſi ex debito iuſtitie
res in eẽ p̄duxerit. Iuſtitia eniʒ ſc̄m p̄hm in Cap.3.
5. ethicoꝝ. ad alterũ eſt cui debitũ reddi:cũ ni-
hil aũt vlĩ rerũ p̄ductioni p̄ſupponit̃ cui aliqd debeat̃:
ipſa igit̃ vl̃is rerum p̄ductio ex debito iuſtitie p̄uenire
nõ potuit. ¶ Itẽ. Cũ iuſtitie actus ſit reddere vnicuiq; 2ͦ
qd ſuũ eſt:actuʒ iuſtitie p̄cedit actus quo aliqd alicuius
ſuum efficit̃:ſicut in reb⁹ humanis pʒ. aliqs enĩ laboran-
do meret̃ ſuũ effici qd retributor per actuʒ iuſtitie ſibi
reddit:ille. igit̃ actus quo primo aliqd ſuũ alicui⁹ efficit̃
nõ põt eſſe actus iuſtitie:ſed p̄ creationẽ res creata pͦ in-
cipit aliqd ſuũ hẽre:nõ igit̃ creatio ex debito iuſtitie p̄-
cedit. ¶ P̄. Nullus dʒ aliquid alteri niſi per h̄ q̄ aliq̃- 3ͦ
liter depẽdet ab ipſo:vel aliqd accipit ab eo vel ab alte-
ro:rõne cuius alteri dʒ:ſic enĩ filius eſt debitor p̄ri:quia
accipit eẽ ab eo:dñs miniſtro:q̄r ab eo accipit famula-
tũ quo indiget oĩa hõ primo p̄p̄ deum a quo bona cun-
cta ſuſcepimus:ſed de⁹ a nullo depẽdet nec indiget aliq̃
qd ab altero ſuſcipiat:vt ex ſupra dictis manifeſte appa-
ret:deus igit̃ nõ p̄duxit res in eẽ:ex aliquo iuſtitie dbi-
to. ¶ Amp̄. In quolibʒ genere qd p̄p̄ ſe eſt:eſt prius eo 4ͦ
qd eſt p̄p̄ aliud. Illud igit̃ qd eſt primũ ſimplr̃ inter oẽs
cauſas eſt cã p̄p̄ ſeipſm tñ:qd aũt agit ex debito iuſtitie
nõ agit p̄pter ſeipſm tñ:agit enĩ p̄pter illd cui dʒ. deus
igit̃ cũ ſit prima cauſa τ primum agẽs:res in eẽ p̄duxit
nõ ex dbito iuſtitie. Hinc eſt qd Roma.11. dĩ. Quis p̄or
dedit illi τ retribuet̃ ei:q̄m ex ipſo τ p̄ ipſʒ τ in ipſo ſunt
oĩa. τ Iob.41. Quis an̄ dedit mihi vt reddam ei. Oĩa q̄
ſub celo ſũt mea ſũt. Per h̄ aũt excludit̃ q̄rũdam error Error excluditur.
p̄bare nitẽtiũ q̄ de⁹ nõ põt facẽ niſi qd fac:q̄r non põt
facẽ niſi qd dʒ:nõ enĩ ex debito iuſtitie res opat̃:vt oſtẽ-
ſuʒ eſt. ¶ Licʒ ãt vl̃eʒ rerũ p̄ductionẽ nihil creatũ p̄ce-
dat cui aliqd dbitũ eẽ poſſit:p̄cedit tñ aliqd icreatũ qd
eſt creationis p̄n^{m}:qd qdẽ 2ͬ ꝯſiderari põt. Ipa enĩ diuina
bonitas p̄cedit vt finis:τ p̄^{m} motiuũ ad creãdũ:ſʒ Aug.
qui dic. q̄r de⁹ bon⁹ eſt:ſũm⁹. Scia ãt ei⁹ τ volũtas p̄ce-
dũt:ſicut ea q̄b⁹ res in eẽ p̄ducunt̃:ſi igit̃ ipſaʒ diuinã boni-
tatẽ abſolute ꝯſiderem⁹:nullũ dbitũ in creatiõe reꝝ inue-
nim⁹. ¶ Dr̃ enĩ vno mõ aliqd alicui debitũ ex ordie al- Diſtĩ
teri⁹ ad ipſʒ:qd. ſ. in ipſm dʒ referre qd ab ipo accepit:ſicut
debitũ eſt bñfactori qd ei de bñficiis gr̃e agant̃:inq̃tuʒ
ille q accepit bñficiũ h̄ ei dʒ:hic tñ modus debiti in re-
rũ creatiõe locũ nõ hʒ:cũ nõ ſit aliqd p̄exiſtẽs cui poſſʒ
cõpetere aliqd deo dbere nec aliqd ei⁹ bñficiũ p̄exiſtat.

3 Alio mō dī aliqd alicui debitū ſm ſe. Hꝰ enī eſt ex neceſ-
ſitate alicui debitū qḋ ad eius ꝑfectionē reqrit: ſicut ho-
mini debitū eſt hr̄e manꝰ vel virtutē: qꝛ ſine his ꝑfectus
eē nō pōt. Diuina aūt bonitas nullo exteriori idiget ad ſui
ꝑfectionē: nō eſt igit̄ ꝑ modū neceſſitatis ei debita creatu-
5° rarū ꝓductio. ¶ Adhuc. Deꝰ voluntate ſua res in eē ꝓdu
Cap.23. xit: vt ſup̄ oſtēſuꝫ eſt: nō eſt aūt neceſſiuꝫ ſi deꝰ ſuaꝫ bonita-
tē vult eſſe ꝙ velit alia a ſe ꝓduci. huiꝰ enim ꝯditionalis
Cap.83. aſis eſt neceſſiuꝫ: nō aūt ꝯſis. oſtēſuꝫ eſt enī in p̄ lib. ꝙ deꝰ
ex neceſſitate vult ſuā bonitatē eē: nō aūt ex neceſſitate
vult alia: igit̄ nō ex neceſſitate debet̄ diuine bonitati crea
6° turarū ꝓductio. ¶ Amp. Oſtēſum eſt ꝙ deꝰ ꝓduxit res
Ca. 26.27. & 28. in eē nō ex neceſſitate nature: neqꝫ ex neceſſitate ſcie: neqꝫ ex
neceſſitate volūtatis: neqꝫ iuſtitie. nullo igit̄ mō neceſſitate
diuine bonitati eſt debitū ꝙ res in eē ꝓducantur. Pōt tn̄
dici eē ſibi debitū ꝑ modū cuiuſdā ꝯdecētie. Iuſtitia āt
ꝓprie dicta debitū neceſſitatis reqrit: qḋ enī ex iuſtitia ali-
cui reddit̄: ex neceſſitate iuris ei debet̄: ſicut igit̄ creatura-
rū ꝓductio nō pōt dici fuiſſe ex debito iuſtitie qua deus
creator ſit debitor: ita nec ex tali debito iuſtitie q̄ ſue bo-
nitati ſit debitor ſi iuſtitia ꝓprie accipiat̄: large tn̄ iuſti-
Iuſti° 2°. tia accepta pōt dici in creatiōe rerū iuſtitia inq̄ntū diuinā
cōdecet bonitatē. Si v̄o diuinā diſpōnē ꝯſideremus q̄uo
deꝰ diſpoſuit ſuo itellectu & volūtate res in eſſe ꝓducere
ſic rerū ꝓductio ex neceſſitate diuine diſpōnis ꝓcedit: nō enī
pōt eē ꝙ deꝰ aliqd ſe facturū diſpoſuerit qḋ poſtmodū
ipſe nō faciat: al' eiꝰ diſpō vel eſſet mutabilis vel infir-
ma. eiꝰ igit̄ diſpōni ex neceſſitate debet̄ ꝙ ipleat̄: ſed tn̄ hꝰ
debitū nō ſufficit ad rōnē iuſtitie ꝓprie dicte in rerum
creatiōe in qua ꝯſiderari nō pōt niſi actio dei creantis:
eiuſdē aūt ad ſeipm̄ non eſt iuſtitia ꝓprie dicta: vt pꝫ ꝑ
Cap.3. phm̄ in .5. ethicoꝝ. Nō igit̄ ꝓprie dici pōt ꝙ deꝰ ex debi-
to iuſtitie res in eſſe produxerit ea ratione: quia per ſci-
entiam & voluntatem ſe diſpoſuit producturum.

¶ Qꝺ in ꝓductiōe alicuiꝰ creature ex cōparatione poſte-
rioris ad p̄orē pōt d̄bitū iuſtitie inueniri. Cap.XXIX.

Si autem alicuiꝰ creature ꝓductio cō
ſideret̄: poterit ibi debituꝫ
iuſtitie inueniri ex comparatiōe poſterioris
creature ad priorē: dico āt p̄orē nō ſolū tp̄e
ſꝫ nā: ſic ḡ in p̄mis diuinis effectibꝰ ꝓducēdis
debitū nō inuenit̄: in poſterioꝝ v̄o ꝓductione inuenit̄ de-
bitū: ordie tn̄ diuerſo: nā ſi illa q̄ ſunt p̄ora nālīter: ſint ēt
priora in eē: poſteriora ex p̄orib' debitū trahūt. debituꝫ
enī eſt vt poſitis cauſis habeāt actiōes ꝑ q̄s ꝓducūt ef-
fectꝰ: ſi v̄o q̄ ſunt p̄ora nālīter ſint poſteriora in eſſe: tunc
ecōuerſo: priora debitū trahunt a poſterioribꝰ: ſic medi-
cinā debitū eſt p̄cedere ad hꝰ ꝙ ſanitas cōſequat̄: vtro-
biqꝫ aūt hꝰ cōe exiſtit ꝙ debitū ſiue neceſſitas ſumitur ab
eo qḋ eſt p̄us nā circa id qḋ eſt nā poſteriꝰ. neceſſitas autē
que eſt a poſteriori in eē: ſꝫ ſit p̄us nā nō eſt abſoluta ne
ceſſitas: ſꝫ ꝯditionalis: vt ſi hꝰ dꝫ fieri neceſſe eſt hꝰ prius
Triplex debitū inuenit̄ eē. Scd̄m igit̄ hāc neceſſitatē in creaturaꝝ ꝓductiōe debi-
tū inuenit̄ 3ᶠ. Primo mō vt ſumat̄ ꝯditionatū debituꝫ a
p̄ tota rerū vniuerſitate ad q̄ilibet eiꝰ p̄tē q̄ ad ꝑfectionē
reqrit̄ vniuerſi: ſi enī tale vniuerſum fieri deꝰ voluit de-
bitū fuit vt ſolē & aquā faceret & hꝰ: ſine qbꝰ vniuerſum
2° eē nō pōt. Scd̄o vt ſumat̄ ꝯditiōis debitū ex vna crea-
tura ad aliā: vt ſi aīalia & plātas deꝰ eē voluit: d̄bitū fuit
vt celeſtia corpa faceret ex qbꝰ ꝯſeruant̄: & ſi hoieꝫ eſſe
voluit oportuit facē plātas & aīalia & hꝰ: qbus hō idiget
ad eē ꝑfectū: q̄uis hꝰ & illa deꝰ ex mera fecerit volūtate.
3° Tertio vt in vnaquaqꝫ creatura ſumat̄ ꝯditiōale d̄bitū
ex ſuis p̄tibꝰ & ꝓprietatibꝰ & accn̄tibꝰ ex qbꝰ d̄pēdet crea
tura q̄ntū ad eē vel q̄ntū ad aliq̄ ſui ꝑfectionē: ſic ſuppo-
ſito ꝙ deꝰ hoiem facere vellet: debitū ex hac ſuppoſitiōe
fuit vt aiaꝫ & corpꝰ in eo ꝯiūgeret & ſenſus & alia hꝰ adiu
mēta tā itrinſeca q̄ꝫ extrinſeca ei p̄beret: in qbꝰ oībꝰ ſi re-
cte attēdit̄ deꝰ creature debitor nō dī: ſꝫ ſue diſpōni im-
plēde. ¶ Inuenit̄ āt & aliꝰ neceſſitatis modus in rerum nā Aliꝰ modus neceſſitatis.
ſm ꝙ aliqd dī neceſſiuꝫ abſolute: q̄ qdē neceſſitas dependet
ex cauſis p̄oribꝰ in eē ſicut ex p̄ncipijs eēntialibꝰ & ex cau-
ſis efficiētibꝰ ſiue mouētibus: ſꝫ iſte modus neceſſitatis in
p̄ª rerū creatiōe locū hr̄e nō pōt q̄ntū ad cās efficientes:
ibi enī ſolus deꝰ cā efficiēs fuit cuiꝰ eſt ſolius creature: vt
ſup̄ oñſuꝫ eſt. Ipe āt nō ex neceſſitate nāe: ſꝫ volūtate opa-
tur creādo: vt. s. oñſuꝫ eſt: ea v̄o q̄ volūtate fiūt neceſſitatē Cap.25.
hr̄e nō pñt niſi ex ſola finis ſuppōne: ſm quā debitū eſt
fini vt ea ſint per q̄ ꝑuenit̄ ad finē: ſꝫ q̄ntū ad cauſas for-
males vel māles nihil ꝓhibet ēt in p̄ª rerū creatione ne-
ceſſitatē abſolutā inueniri: ex hꝰ enīꝫ ꝙ aliq̄ corpa ex ele-
mētis fuerint cōpoſita: neceſſiuꝫ fuit ea calīa aut frida eē: &
ex hꝰ ꝙ aliq̄ ſupficies ꝓducta eſt triangularis figure ne-
ceſſariū fuit ꝙ tres angulos eq̄les duobꝰ rectis hr̄et. hec
aūt neceſſitas eſt ſm ordinē effectꝰ ad cāꝫ creatā māleꝫ
vel formalē: vn̄ ſm hāc deꝰ debitor dici nō pōt: ſꝫ magꝭ
in creaturā debitū neceſſitatꝭ cadit. in rerū aūt ꝓpagatione
vbi iā creatura efficiēs inuenit̄ pōt eē neceſſitas abſolu-
ta a cā efficiēte cāta: ſic ex motu ſolis iferiora corpa ne-
ceſſario imutant̄. Sic igit̄ ex p̄dictis debiti rōnibꝰ iuſti-
tia nālis in rebus inuenit̄: & quātū ad rerū creationem &
quātū ad earū ꝓpagationē: & iō deus dī iuſte & rōnabi-
liter oia cōdidiſſe & gubernare. Sic igit̄ ꝑ p̄dicta exclu- Hic du. error excludit̄,
dit̄ duplex error eoꝝ. ſ. qui diuinā potētiā limitātes di- p̄
cebāt deū nō poſſe facere niſi que facit: qꝛ ſic facere dꝫ:
& eoꝝ qui dicunt ꝙ oia ſequunt̄ ſimplicem voluntatem 2°
abſqꝫ aliq̄ alia rōne vel q̄rēda in rebus vel aſſignāda.

¶ Qualiter in rebus creatis eſſe poteſt neceſſitas abſo-
luta. Cap.XXX.

Licet autē oia ex dei volūtate de- Iſta 2° ꝓbat
pendeāt ſicut ex p̄ª cā q̄
in opando neceſſitatē nō hꝫ niſi ex ſui ꝓpo-
ſiti ſuppōne: nō tn̄ ꝑ hꝰ abſoluta neceſſitas
a rebꝰ excludit̄ vt ſit neceſſium nos fateri oia
ꝯtingētia eē: qḋ poſſet alicui videri ex hꝰ ꝙ a cā ſua non
de neceſſitate ſua abſoluta fluxerūt: cū ſoleāt in rebꝰ eſſe
ꝯtingētes effectꝰ q ex cā ſua nō de neceſſitate ꝓcedunt.
¶ Sūt enī q̄dā in rebꝰ creatis q̄ ſimplr̄ & abſolute neceſſe p̄
eſt eſſe: illas enī res ſimplr̄ & abſolute neceſſe eſt eē in q-
bus nō eſt poſſibilitas ad nō eē. q̄dā aūt res ſic ſūt a dō
in eē ꝓducte: vt in earū nā ſit poꝰ ad nō eē: qḋ qdē ꝯtin-
git ex hꝰ ꝙ mā in eis eſt in poꝰ ad aliā formā. ille igit̄ res
in qbꝰ nō eſt mā: vel ſi eſt nō eſt poſſibilis ad aliam for
mā nō hn̄t potētiā ad non eē: eas igit̄ ſimplr̄ & abſolute
neceſſe eſt eē. ¶ Si aūt dicat̄ ꝙ ea q̄ ſunt ex nihilo q̄ntū Inſtātia.
eſt de ſe in nihilū tēdūt: & ſic oībꝰ creaturis ineſt poꝰ ad
nō eē. ¶ Manifeſtū eſt hꝰ nō ſequi: dicunt̄ enī res crea- Solutio.
te a deo eo mō in nihilū tēdere quo ſunt ex nihilo: qḋ q-
dē nō eſt niſi ſm poᵃᵐ agentis: ſic igit̄ & rebꝰ creatis non
ineſt poꝰ ad nō eē: ſꝫ creatori ineſt poꝰ vt eis det eſſe vel
eis deſinat eē ifluere: cū nō ex neceſſitate nature agat ad
rerū ꝓductionē ſed ex volūtate: vt oñſuꝫ eſt. ¶ Itē. Ex Cap.29.
quo res create ex diuina volūtate in eē ꝓcedūt: opꝫ eas ta 2°
les eē quales deꝰ eas eē voluit: ꝑ hꝰ aūt ꝙ dī deuꝫ ꝓdu-
xiſſe res ꝑ volūtatē nō ꝑ neceſſitatē nō tollit̄ qn volue-
rit aliq̄s res eē q̄ de neceſſitate ſint: & aliq̄s q̄ ſint contin
gēter ad hꝰ ꝙ ſit in rebꝰ diuerſitas ordinata: nihil igitur
ꝓhibet res quaſdā diuina voluntate ꝓductas neceſſarias
eē. ¶ Adhuc. Ad diuinā ꝑfectionē ꝑtinet ꝙ rebꝰ creatis 3°
ſuā ſilitudinē indiderit niſi quātū ad illa q̄ repugnant ei

qđ eſt eē creatū:agētis eni ꝑfecti eſt ꝓducere ſibi ſimile quātū poſſibile eſt:eē aūt neceē ſimpl'r non repugnat ad rōnē eē creati:nihil eni ꝓhibet aliqđ eē neceſſe:qđ tamē ſue neceſſitatis cāz hʒ ſicut ↄcl'ones demōſtrationū. nihil igit̄ ꝓhibet quaſdā res ſic eē ꝓductas a deo:vt tamē eas eē ſit neceſſe ſimpl'r:immo h̄ diuine ꝑfectiōi atteſtat̄.

4ᵃ ¶ Amp̄. Quāto aliqđ magis diſtat ab eo qđ per ſeipm eſt ens.ſ.deo:tāto magis ꝓpinquū eſt ad non eē:quanto igit̄ aliqđ eſt ꝓpinquꝰ deo:tāto magis recedit a nō eē.q̄ aūt iā ſunt:ꝓpinqua ſunt ad nō eē:illa igit̄ q̄ ſunt deo ꝓpinqſſima:ꝛ ꝑ h̄ ad nō eē remotiſſima:talia eſſe opʒ ad h̄ ꝙ ſit ordo rerū cōpletus vt in eis nō ſit poᵃ ad nō eē: talia aūt ſunt necīa abſolute:ſic igit̄ aliq̄ creata de neceſſitate hn̄t eē. ¶ Sciēdū eſt itaq; ꝙ ſi rex creatax vniuerſitas ↄſideret̄:put ſunt a p̄ pnᵒ inueniūtur depēdere ex volūtate nō ex neceſſitate p̄ncipij niſi necītate ſuppoſitiōis:vt dcm̄ ē. Si vō cōparent̄ ad p̄nᵃ p̄xia inueniūtur necītatē hēe abſolutā:nihil.n. ꝓhibet aliq̄ p̄nᵃ nō ex neceſſitate ꝓduci:qbus tn̄ poſiti de necītate ſeq̄t̄ talis effectus:ſic mors aīalis huiꝰ necītatē abſolutā hʒ:pp̄ h̄ ꝙ iā ex ↄrijs eſt cōpoſitū:q̄uis ipʒ ex ↄrijs cōponi nō fuiſſʒ necīuʒ abſolute. Silr̄ āt ꝙ tales reruʒ nāe a deo ꝓducerent̄ volūtariū fuit:q; āt eis ſic ſtantis aliqđ ꝓueniat vel exiſtat:abſolutaʒ necītatē hʒ. Diuerſimode āt ex diuiſis cauſis necītas in rebꝰ creatis eſt:nā q: ſine ſuis eēntialibꝰ p̄ncipijs q̄ ſūt mā ꝛ forᵃ res eē non pōt qđ ex rōne p̄nᵒꝝ eēntialiū rei cōpetit:abſolutā necītatē in oībus neceē eſt hēe.

Diſtō trimēbris. Pꝛīnᵒ modus necītatis abſolute.

¶ Ex his āt p̄ncipijs ſm ꝙ ſūt eēndi p̄nᵃ 3ᵉ ſumitur necītas abſoluta in rebꝰ. Uno qdē mō ꝑ ordinē ad eē eiꝰ cuiꝰ ſunt:ꝛ q: mā ſm id qđ eſt ens in poᵃ eſt:qđ āt pōt eē:pōt ēt ꝛ nō eē:ex ordine māe necīo res aliq̄ corruptibiles exiſt:ſic aīal qđ ex ↄrijs cōpoᵐ eſt:q: eiꝰ mā ↄrioꝝ eſt ſuſceptiua:forᵃ āt ſm id qđ eſt actꝰ eſt:ꝛ ꝑ eā res actu exiſtūt:vn̄ ex ipa ꝓuenit necītas ad eē in qbuſdā:qđ cōtigit vl' q: res ille ſūt forme nō in mā:ꝛ ſic non eſt in eis poᵃ ad nō eē:ſʒ ꝑ ſuā forᵐ ſemꝑ ſūt in virtute eēndi ſic eſt in ſubſtātijs ſepat:vl' q: forᵉ rerū ſua ꝑfectione adequāt totā poᵐ māe:vt ſic nō remaneat poᵃ ad aliaʒ formā:nec ꝑ ↄñs ad nō eē:ſic eſt in corpibꝰ celeſtibꝰ. in qbꝰ vō forᵃ nō cōplet totā māe poᵐ:remanet adhuc mā in poᵃ ad aliā formā:ꝛ iō nō ē in eis necītas eēndi:ſʒ virtꝰ eēndi ↄſeq̄t̄ in eis victoriā forᵉ ſup māʒ:vt pʒ in elītis ꝛ elītatis:forᵃ eni elīti nō attigit māꝫ ſm totū eiꝰ poſſe:nō eni ſit ſuſceptiua forᵉ elīti vniꝰ:niſi ꝑ h̄ ꝙ ſubijcitur alteri ꝑ ↄrietat:forᵃ vō mixti attigit māʒ ſm ꝙ diſponit̄ ꝑ determinatū modū mixtiōis.idē aūt ſubm opʒ eē ↄrioꝝ ꝛ medioꝝ oīnʒ q̄ fūt ex cōmixtiōe extremoꝝ. Uñ manifeſtū ē ꝙ oīa q̄ vl' ↄriū hn̄t vl' ex ↄrijs ſūt:corruptibilia ſūt:q̄ āt hō nō ſūt ſempiterna ſūt:niſi ꝑ accñs corrūpant̄:ſic forᵉ q̄ nō ſbſiſtūt:ſʒ eē earū eſt ꝑ h̄ ꝙ iſūt māe.

2ᵘˢ modus

¶ Alio mō ex p̄ncipijs eēntialibꝰ ē in rebꝰ abſoluta necītas ꝑ ordinē ad ꝑtes māe vl' forᵉ ſi ↄtingit hꝰ p̄nᵃ in aliqbꝰ nō ſimplicia eē:q: eni mā ꝓpa hoīs eſt corpus cōmixtū ꝛ cōplonatū ꝛ organiçatū:necīū ē abſolute hominē qđlʒ elītoꝝ ꝛ humoꝝ ꝛ organoꝝ p̄ncipaliū in ſe hēe. ſilr̄ ſi hō ē aīal rōnale ꝛ mortale:ꝛ h̄ ē nā vel forma hoīs:necīū eſt ipm ꝛ aīal rōnale eē.

3ᵘˢ modus.

¶ Tertio vō eſt in rebꝰ necītas abſoluta ꝑ ordinē p̄nᵒꝝ eēntialiū ad ꝓpetates ↄñtes māʒ ꝛ formā:ſic neceē ſerrā q: ex ferro eſt durā eē:ꝛ hoīeʒ diſcipline ꝑceptibilē eē. ¶ Neceſſitas vō agētis ↄſiderat̄:ꝛ q̄tū ad ipʒ agē:ꝛ q̄tū ad effectū ↄñtē. P̄ria āt necītas ↄſideratio ſilis ē necītati accñtꝰ quez hʒ ex p̄ncipijs formalibꝰ:ſic.n. alia accñtia ex necītate p̄nᵒꝝ eſſentialiū ꝓcedūt:ita ꝛ actio ex necītate forᵉ ꝑ quā agēs eſt actu:ſic.n. agit vt actu eſt. ¶ Differenter tn̄ h̄ accidit in actiōe q̄ in ipſo agēte manet:ſic itelligēre ꝛ velle:ꝛ in actiōe q̄ in alteꝝ trāſit:ſic calefacere.nā in p̄ gñe actiōis ſequit̄ ex forma ꝑ quā agens ſit in actu necītas actionis ipſiꝰ:q: ad eius eē nihil extrīſecuʒ req̄rit̄ in qđ actio terminet̄. cū eni ſenſus fuerit factꝰ in actu ꝑ ſpēʒ ſenſibilem neceſſe eſt ipʒ ſentire:ꝛ ſilr̄ cū itell's eſt in actu ꝑ ſpēʒ intelligibilē.

Neceſſitas agētis alio mō ē in actiōe imanēte ꝛ trāſeunte.

In 2ᵒ aūt gñe actionis ſequit̄ ex forma necītas actiōis q̄tū ad virtutē agēdi:ſi eni ignis eſt calis neceſſariū eſt ipm hēe virtutē calefaciēdi:tamē nō neceſſe eſt ipm calefacē:eo ꝙ ab extrīſeco ipediri pōt.nec ad ꝓpoſitū differt vtrū agēs ſit vnus tn̄ ad actiōes ſufficiēs ꝑ ſuā formā:vel oporteat multos agētes ad vnā actiōeʒ agēdā ↄgregari:ſicut multi hoīes ad trahēdā nauim:nā oēs ſunt vt vnus agēs:q ſit actu ꝑ adunationeʒ eoꝝ ad actionē vnā. necītas aūt q̄ eſt a cā agēte vel mouente in effectu vl' moto:nō tn̄ depēdet a cā agēte:ſed ēt a cōditiōe ipſiꝰ moti ꝛ recipiētis actionē ex agēte:cui vel nullo mō ineſt poᵃ ad recipiēdū talis actionis effectū:ſicut lane vt ex ea fiat ſerra.vel eſt poᵃ ipedita ꝑ ↄria agentia vel ꝑ ↄrias diſpōnes inherētes mobili:aut formas motore ipedito quo ipedit̄ virtus agētis in agēdo:ſic ferrū nō liqueſit a debili calido:opʒ igit̄ ad h̄ ꝙ ſequat̄ effectus ꝙ in paſſo ſit poᵃ ad recipiēdū:ꝛ in agēte ſit victoria ſupra paſſiuʒ:vt poſſit ipm trāſmutare ad ↄriā diſpoſitionē. Et ſi qdē effectꝰ ↄñs in paſſiuʒ ex victoria agentis ſupra ipm fuerit ↄria nāli diſpōni patientis erit neceſſitas violētie:ſicut cū lapis proijcit̄ ſurſum. Si vō nō fuerit cōtraria nāli diſpōni ipſius ſubiecti non erit neceſſitas violētie:ſed ordinis nālis:ſicut eſt in motu celi q eſt a p̄mo agēte extrinſeco:nō tamē eſt cōtra nālem diſpoſitionē mobilis. Et ideo nō eſt motus violētus ſed naturalis.

Motꝰ celi ē nālis.

Similr̄ eſt in alteratione corpoꝝ inferioꝝ a corporibus celeſtibꝰ:nam nālis inclinatio eſt in corporibꝰ inferioribus ad recipiendā impreſſioneʒ corpoꝝ ſuperiorum:ſic etiā eſt in gñatione elemētoꝝ.nam forma inducenda per gñationē non eſt contraria p̄me materie que eſt generationis ſubiectū:lʒ ſit cōtraria forme abijciende:nō eniʒ mā ſub forma cōtraria exiſtēs eſt generationis ſubiectū. ¶ Ex ꝑdictis igit̄ pʒ ꝙ neceſſitas que eſt ex cauſa agēte in quibuſdā depēdet ex diſpōne agentis tn̄:in qbuſdā vō ex diſpōne agentis ꝛ patiētis.ſi igitur talis diſpoſitio ſm quā de neceſſitate ſequit̄ effectꝰ fuerit neceſſaria ꝛ abſoluta in agēte ꝛ patiente:erit neceſſitas abſoluta in cauſa agēte:ſicut in his que agunt ex neceſſitate ꝛ ſemꝑ.ſi aūt non fuerit abſolute neceſſaria ſed poſſibilis remoueri:nō erit neceſſitas ex cā agēte:niſi ex ſuppōne diſpōnis vtriuſq; debite ad agēdū:ſicut in his que impediunt̄ interduʒ in ſua opōne:vel pp̄ defectum virtutis:vel pp̄ violētiā alicuius ↄrij. Uñ nō agūt ſemꝑ ex neceſſitate ſed vt in pluribꝰ.

Ex fine poᵗ necītas in rebus dupl'r.

¶ Ex cā aūt finali ſeq̄t̄ in rebus neceſſitas dupl'r. Uno qdē mō put eſt primuʒ in intētiōe agētis:ꝛ quātuʒ ad h̄ eodē mō eſt neceſſitas ex fine ꝛ ab agēte.agēs eni intātū agit inquātū fineʒ intēdit tā in nālibus q̄ in volūtarijs:in rebꝰ aūt nālibꝰ intētio finis cōpetit agenti ſm ſuaʒ formā per quā finis eſt ſibi cōueniens. Unde opʒ ꝙ ſm virtutem forme tēdat res nālis in finē:ſicut graue ſm menſuram grauitatis tēdit ad medium.in rebus autē voluntarijs tn̄ voluntas inclinat ad agendū ꝓpter finem quē intendit:lʒ nō ſemper tn̄ inclinetur ad agendū hec vel illa que ſunt ꝓpter finem quem appetit quādo finis nō ſolū per hec vel illa haberi poteſt:ſed pluribus modis.

2ᵒ

Alio vō mō eſt ex fine neceſſitas ſm ꝙ eſt poſteriꝰ in eſſe. Et hec eſt necītas non abſoluta ſed conditionata:ſicut dicimus neceſſe fore vt ſerra ſit ferrea ſi debet habere ſerre opus.

¶ Qz

¶ Q non eſt neceſſarium creaturas fuiſſe ab eterno. Cap. XXXI.

Iſta p° ꝓbat. p̊ Ex premiſſis aũt reſtat oſtẽdere q̄ nõ eſt neceſſariũ res
creatas ab eterno fuiſſe. Si eni vniuerſita-
tẽ creaturarũ: vel q̄ſcũq; vnã creaturã neče
eſt eẽ: opʒ q̄ neceſſitatẽ iſtã habeat ex ſe vł
Cap. 15. ex alio. ex ſe gdẽ eã hĩe nõ põt: oſtẽſum eſt eni ſupra: q̄
omne ens opʒ eẽ a p̊ ente: qð aũt non hʒ eẽ a ſe ipoſe eſt
q̄ neceſſitatẽ eẽndi a ſe hẽat: q2 qð neceſſe eſt eẽ impoſe
eſt nõ eẽ: ꝛ ſic qð de ſe hʒ q̄ ſit neceſſe eẽ: de ſe hʒ q̄ non
poſſit eẽ nõ ens: ꝛ p ꝯñs q̄ nõ ſit nõ ens: ꝛ ita q̄ ſit ens.
ſi aũt hec neceſſitas creature eſt ab alio: opʒ q̄ ſit ab ali-
qua cã que ſit extrĩſeca: q2 gcqd accipiaẽ itrĩſecũ creatu
re hʒ eẽ ab alio. cauſa aũt extrĩſeca eſt vel efficiẽs vel fi-
nis: ex efficiẽte vo ſequiẽ q̄ effectuʒ neceſſe ſit eẽ p h̄ q̄
agẽtẽ neceſſe eſt agẽ: p actionẽ eni agẽtis effect⁹ a cã effi-
ciẽte depẽdet. ſi igiẽ agẽtẽ nõ neče ſit agẽ ad ꝓductioneʒ
effectus: nec effectũ neceſſe eſt eẽ abſolute. de⁹ ãt nõ agit
Cap. 23. b° ex aliq̄ neceſſitate ad creaturarũ ꝓductionẽ: vt ſup oſtẽ
ſum eſt: nõ eſt igiẽ abſolute neceſſe creaturã eſſe neceſſi-
tate pẽdẽte a cã efficiẽte. Silr nec neceſſitate pẽdente a
cã finali: ea eni que ſunt ad finẽ neceſſitatẽ a fine non re
cipiũt niſi ſm q̄ finis ſine eis vel nõ põt eẽ: ſicut cõſer-
uatio vite ſine cibo: vel nõ ita bñ eẽ: ſicut iter ſine eq̄: fi-
nis aũt diuine volũtatis ex qua res in eẽ ꝓceſſerũt non
Cap. 75. põt aliud eẽ q̄ʒ ſua bonitas: vt in p̊ oſtẽſuʒ eſt: que gdeʒ
a creaturis nõ depẽdet. Nec quãtũ ad eẽ: cũ ſit p ſe neče
eẽ. nec quãtũ ad bñ eſſe: cũ ſit ſm ſe ꝑfecta ſimplr: q̄ oĩa
Ca. 13. ꝛ. 29 ſupra oſtẽſa ſũt. Nõ eſt igiẽ creaturã eẽ abſolute nečiũ:
nec igiẽ neceſſariũ eſt ponere creaturam ſemper fuiſſe.
2° ¶ Adhuc. Qð eſt ex volũtate nõ eſt abſolute nečiũ: niſi
forte qñ volũtatẽ hoc velle eſt nečiuʒ: deus aũt nõ p ne
ceſſitatẽ nature: ſed per volũtatem ꝓducit creaturas in
eẽ: vt ꝓbatũ eſt. nec ex neceſſitate vult creaturas eſſe: vt
Cap. 72. in p̊ oſtẽſuʒ eſt: nõ igiẽ eſt abſolute nečiuʒ creaturaʒ eẽ:
3° neq; ergo neceſſariũ eſt eas ſemp fuiſſe. ¶ Amp. Oſtẽ-
ſum eſt ſupra: q̄ deus nõ agit aliq̄ actione que ſit ex ipʒ
quaſi ab ipſo exiens ꝛ in creaturã terminata: ſicut cale-
factio exit ab igne ꝛ terminaẽ in ligna: ſed eius velle eſt
eius agere: ꝛ h̄ mõ ſunt res ſm q̄ deus vult eas eẽ: ſʒ ne
ceſſariũ nõ eſt q̄ de⁹ velit creaturaʒ ſemp fuiſſe: cũ etiaʒ
nõ ſit nečiuʒ deum velle q̄ creatura ſit oĩno: vt in p̊mo
Cap. 82. oſtẽſuʒ eſt: nõ igiẽ eſt neceſſariũ q̄ creatura ſemp fuerit.
4° ¶ Itẽ. Ab agẽte per volũtatẽ nõ ꝓcedit aliqd ex neceſ-
ſitate niſi per rõnẽ alicui⁹ debiti. ex nullo aũt debito de⁹
creaturã ꝓducit ſi abſolute vniũlis creature ꝓductio cõ
Cap. 28. ſideretur: vt ſupra oſtẽſuʒ eſt: nõ igiẽ ex neceſſitate de⁹
creaturam ꝓducit: nec igiẽ neceſſariũ eſt ſi deus ſempi-
5° ternus ſit q̄ creaturã ab eterno ꝓduxerit. ¶ P̄. Oſten-
Cap. 30. ſum eſt ſupra: q̄ abſoluta neceſſitas in reb⁹ creatis non
Cap. 26. eſt per ordinẽ ad primuʒ p̊n^m: qð per ſe neceſſe eſt eẽ. ſ.
deum: ſʒ p ordinẽ ad alias cauſas: que nõ ſunt per ſe ne-
ceſſarie cauſe. neceſſitas aũt ordinis ad id qð nõ eſt per
ſe neceſſe eẽ nõ cogit aliquid ſemp fuiſſe: ſequiẽ enim ſi
aliqd currit q̄ moueaẽ: non tamẽ neceſſe eſt q̄ ſemper
motum fuerit: q2 ipm currere non eſt per ſe neceſſariũ:
nihil ergo cogit creaturas ſemper fuiſſe.

¶ Rationes probare volentium eternitatem mundi ex parte dei accepte. Cap. XXXII.

Ordo infra dicẽdoꝝ. Sed quia multoꝝ poſitio fuit q̄ mũ-
dus ſemp ꝛ ex nečitate fue-
rit: ꝛ h̄ dẽmõſtrare conati ſũt. Reſtat rões
eoꝝ ponẽ: vt oſtdaẽ q̄ nõ de nečitate ꝯclu-
dũt mũdi ſempiternitatẽ. P̊rio aũt ponenẽ
rõnes q̄ ſumunẽ ex pte dei. Scðo q̄ ſumunẽ ex pte crea Cap. 33.
ture. Tertio q̄ ſumunẽ a mõ factiõis rerũ ſʒ quẽ ponũ- Cap. 34.
tur de nouo icipe eſſe. ¶ Ex pte aũt dei ad eternitatem Argu. 3 iſtis.
mũdi oſtẽdẽdã ſumunẽ rõnes hĩ. Oẽ agens qð nõ ſemp 1
agit mouẽ p ſe vel p accñs: p ſe gdẽ ſic ignis q nõ ſem-
per cõburebat icipit cõburere: vł q2 de nouo accendiẽ:
vel q2 de nouo trãſferẽ vt ſit ꝓpiquũ cõbuſtibili: p acci-
dẽs ãt ſic motor aialis icipit de nouo mouẽ aial aliq̄ no
uo motu facto circa ipʒ: vł ex interiori: ſic cũ aial expgi-
ſcaẽ digõne cõpleta ꝛ icipit moueri: vł ab exteriori ſicut
cũ de nouo veniũt actiões iducẽtes ad aliquã actiõeʒ ð
nouo icħoãdã: de⁹ ãt nõ mouẽ: neq; p ſe: neq; p accñs:
vt in p̊ ꝓbatũ eſt: de⁹ igiẽ ſemp eodẽ mõ agit: ex ſua aũt Cap. 13.
actiõe res create in eẽ ꝯſiſtunt: ſemp igitur creature fue-
rũt. ¶ Adhuc. Effect⁹ ꝓcedit a cã agẽte p actionẽ ei⁹: ſʒ 2
actio dei eſt eterna: alr ſieret de po^a agẽte actu agens: ꝛ
oporteret q̄ reduceretẽ in actũ ab aliq̄ p̊ori agente actu:
qð eſt ipoſe: q̄ res a deo create ab eterno fuerũt. ¶ Am- 3
plius. Poſita cã ſufficienti neče eſt effectũ poni. ſi enim
adhuc poſita cauſa non neceſſe eſt effectũ poni: poſſibi-
le igiẽ erit cã poſita effectũ eẽ ꝛ nõ eẽ: ꝯſecutio igiẽ effe-
ctus ad cãʒ erit poſſibilis tñ: qð ãt eſt poſſibile indiget
aliq̄ quo reducaẽ in actũ: oportebit igiẽ ponẽ aliq̄ʒ cãm
qua fiat vt effect⁹ reducaẽ in actũ: ꝛ ſic p̊^a cã nõ erat ſuf-
ficiẽs: ſʒ de⁹ eſt cã ſufficiẽs ꝓductiõis creaturarũ: alr nõ
eẽt cã: ſʒ magis in po^a ſe ad cãm hẽret: aliq̄ eni addito fie-
ret cã: qð pʒ eẽ ipoſe: videẽ igiẽ nečiuʒ q̄ cũ de⁹ ab eter-
no fuerit q̄ creatura ẽt fuerit ab eterno. ¶ Itẽ. Agẽs p 4
volũtatẽ nõ retardat ſuũ ꝓpoſitũ exeq de aliquo faciẽ-
do: niſi pp aliqd in futurũ expectatũ qð nõdũ adeſt: ꝛ h̄
qñq; eſt in ipſo agẽte: ſicut cũ expectaẽ ꝑfectio virtutis ad
agẽdũ: aut ſublatio alicui⁹ ipediẽtis virtutẽ ad agẽdum:
qñq; vo eſt ex͂ agẽtẽ: ſicut cũ expectaẽ p̃ñtia alicui⁹ corã
quo actio fiat: vł ſaltẽ cũ expectaẽ p̃ñtia alicui⁹ tẽporis
opportuni qð nõdũ adeſt. ſi eni volũtas ſit cõpleta ſtatĩ
po^a exequiẽ niſi ſit defect⁹ in ipa: ſicut ad iperiũ volũtatis
ſtatiʒ ſeqẽ mot⁹ mẽbri niſi ſit ðfect⁹ po^e motiue exequẽ-
tis motũ: ꝛ p h̄ pʒ q̄ cũ aliqs vult aliqd facẽ ꝛ nõ ſtatim
fiat: opʒ q̄ vł h̄ ſit pp ðfectũ po^e q expectaẽ remouen-
dus: vel q2 volũtas nõ eſt cõpleta ad h̄ faciẽdũ: dico ãt
cõplemẽtũ volũtatis eẽ qñ vult h̄ abſolute facẽ oĩbus
modis: volũtas ãt incõpleta eſt qñ aliqs nõ vult facẽ h̄
abſolute: ſʒ extãte aliq̄ cõditiõe q̄ nõdũ adeſt: vel niſi ſb-
tracto ipedimẽto qð adeſt. ꝯſtat ãt q̄ gcqd de⁹ nũc vult
q̄ ſit ab eterno voluit q̄ ſit: nõ eni nou⁹ mot⁹ volũtati ei⁹
aduenire põt: nec aliqs ðfect⁹ vł ipedimẽtũ po^e ei⁹ adeẽ
potuit: vł aliqd aliũ expectari potuit ad vliſ creature ꝓ-
ductionẽ: cũ nihil aliũ ſit icreatũ niſi ipſe ſolus: vt. ſ. oſtẽ- Cap. 6. ꝛ. 15
ſuʒ eſt: nečiũ igiẽ vĩ q̄ ab eterno creaturã in eſſe ꝓduxe-
rit. ¶ P̄. Agẽs p itellm nõ ꝑeligit vnũ alteri niſi pp ꝑ- 5
eminẽtiã vni⁹ ad alteꝝ: ſʒ vbi nulla eſt dĩia non põt eſſe
ꝑeminẽtia. vbi igiẽ nulla eſt dĩia nõ ſit ꝑelectio vni⁹ ad
alterũ: ꝛ pp h̄ ab agẽte ad vtrũlibꝫ ſe hñte eq̄liter nulla
erit actio: ſicut nec a mã. talis eni po^a ſilaẽ po^e mãe: nõ ens
aũt ad nõ ens nulla põt eẽ dĩia: vnũ igiẽ nõ ens nõ ẽ al-
teri ꝑeligibile: ſʒ p̃ter totã creaturarũ vniuerſitatẽ nihil
eſt niſi eternitas dei. in nihilo autẽ nõ pñt aſſignari dĩie
aliq̄ momẽtoꝝ: vt in vno mag̃ oporteat aliqd fieri q̄ʒ in
alio. Silr nec in eternitate: q̄ tota ẽ vniformis ꝛ ſimplx:
vt in p̊ oñſuʒ ẽ. Relinquẽ igiẽ q̄ volũtas dei ſe eq̄lr hʒ Cap. 77.
ad ꝓducẽdũ creaturã p totã eternitatẽ: aut igiẽ volũtas
ſua eſt de h̄ q̄ nũq̄ʒ creatura ſub eternitate ei⁹ ꝯſtituaẽ:
aut q̄ ſemp ꝯſtat: aut q̄ nõ eſt volũtas ei⁹ de h̄ q̄ nunq̄ʒ
creatura ei⁹ eſſe eterno ꝯſtituaẽ: cũ pateat creaturas vo-
lũtate ei⁹ eẽ iſtitutas: relinquẽ igiẽ ð nečitate vt dĩ q̄ crea-

6 tura ſemp̄ fuit. ¶ Adhuc. Ea q̄ ſūt ad finē neceſſitatē hñt ex fine: ⁊ maxie in his q̄ volūtate agunt: op̄z igit̄ φ fine eodē mō ſe hñte ea q̄ ſūt ad finē eodē mō ſe hēant vl̄ p̄ducant: niſi adueniat noua habitudo eoꝝ ad finē. finis aūt creaturarū ex diuina volūtate pcedētiū ē diuina bonitas q̄ ſola pōt eē diuine voluntatis finis. Cū igit̄ diuina bonitas in tota eternitate eodē mō ſe hēat in ſe ⁊ in cōparatiōe ad diuinā volūtatē: vi φ eodē mō creature in eē p̄ducant̄ a diuina volūtate in tota eternitate: nō eni pōt dici φ aliq̄ noua relatio eis aduenerit ad finē ſi penitꝰ ponant̄ nō fuiſſe an̄ aliqđ determinatū tp̄s a quo icepiſſe ponunt̄. ¶ Adhuc. Cū bonitas diuina pfectiſſima ſit nō hoc
7 mō di φ oīa a deo pceſſerūt p̄p bonitatē eiꝰ vt ei aliqđ ex creaturis accreſceret: ſʒ q2 bonitas eſt vt ſeipaʒ cōicet put poſſibile eſt in q̄ ipa bonitas manifeſtat̄: cuʒ āt oīa bonitatē dei pticipēt inq̄tū hñt eē: ſʒ φ diuturniora ſūt mag bonitatē dei pticipāt. Uñ ⁊ eē ppetuū ſpēi di diuinū eē: bonitas aūt diuina infinita eſt. eius igit̄ eſt vt ſe in infinitū cōmunicet non aliquo determinato tēpore tm̄: hoc igit̄ videt̄ ad diuinā bonitatē pertinere vt creature aliq̄ ab eterno fuerūt. Hec igitur ſunt ex parte dei accepta: per que videt̄ φ creature ſemper fuerunt.

¶ Rationes ex parte creaturarum ſumpte ad oſtendendum eternitatem mundi. Cap. XXXIII.

Hic ponunt̄ ſcḋe rōnes ꝯ ſidem.

p̄a Sunt aūt ⁊ alia ex pte creaturaruʒ accepta q̄ idē oñdē vident̄. Que eni nō hñt poᵃᵐ ad nō eē: ipoſſe eſt ea nō eē. q̄dā āt ſunt in creaturis in qbꝰ nō eſt poᵃ ad nō eē: nō eni pōt eē poᵃ ad nō eē niſi in illis q̄ habēt mām ꝯtrietati ſubiectā. poᵃ eni ad eē ⁊ non eē eſt poᵃ ad p̄uationē ⁊ formā: quoꝝ ſubm̄ eſt mā: p̄uatio vo ſemper adiūgit̄ forme ꝯtrie: cū ipoſſe ſit māʒ eē abſq3 oī forma: ſʒ q̄dā creature ſūt in qbꝰ nō ē mā ꝯtrietati ſubta: vel
Cap. 50. q2 oīno nō hʒ māʒ: ſicut ſubē itellectuales: vt īfra oſtendet̄: vl̄ nō hñt ꝯtriū: ſicut corpa celeſtia: q2 eoꝝ motꝰ oñdit ꝙ ꝯtriū nō hʒ: quaſdā igit̄ creaturas ipoſſe eſt nō eē: ergo
2ᵒ eas neceē ē ſemp eē. ¶ Itē. Unaq̄q3 res tm̄ durat in eē q̄ta eſt ſua virtꝰ eēndi niſi p accñs: ſic in his q̄ violēter corrūpunt̄: ſʒ q̄dā creature ſunt qbꝰ ineſt virtꝰ eēndi nō ad aliqđ determinatū tp̄s ſʒ ad ſemp eēndū: ſic corpora celeſtia ⁊ itellectuales ſubē: icorruptibilia eni ſūt cuʒ ꝯtriū nō hēant. relinquit̄ igit̄ φ eis cōpetit ſemp eſſe. qđ aūt icipit eē nō ſemp eſt: eis ḡ nō cōpetit vt eē incipiant.
3ᵒ ¶ Adhuc. Qñcūq3 aliqđ de nouo icipit moueri: op̄z φ mouēs vl̄ motū vl̄ vtrūq3 aliter ſe hēat nūc qñ eſt motꝰ q̄ prius qñ nō erat motꝰ. Eſt eni habitudo vl̄ relō q̄dam mouētis ad motū ſm φ eſt mouēs actu. relatio aūt noua nō icipit ſine mutatiōe vtriuſq3 vl̄ alteriꝰ ſaltē extremoꝝ: qđ āt ſe aliter hʒ nūc ⁊ prius mouet̄: ḡ op̄z an̄ motū qui de nouo icipit aliū motū pcedē in mobili vl̄ in mouēte: op̄z igit̄ φ qlʒ motꝰ vl̄ ſit eternꝰ: vl̄ habeat aliū motuʒ an̄ ſe. motꝰ igit̄ ſemp fuit: ḡ ⁊ mobilia: ⁊ ſic creature
Cap. 13. ſemp fuerūt: deꝰ eni oīno imobilis eſt: vt in p̄ oſtſum eſt.
4ᵒ ¶ P. Oē agēs qđ gñat ſibi ſile itēdit cōſeruare eē ppetuū in ſpē: qđ nō pōt ꝯſeruari in idiuiduo: ipoſſe eſt aūt
Cap. 15. nāe appetitū vanū eē: op̄z igit̄ φ rerū gñabiliū ſpecies
5ᵒ ſint ppetue. ¶ Adhuc. Si tp̄s eſt ppetuū op̄z motuʒ eē ppetuū: cū ſit nūs motꝰ: ⁊ per ꝯſequēs mobilia eſſe ppetua: cū motus ſit actus mobilis: ſʒ tēpus op̄z eē ppetuū: non eni pōt intelligi eē tēpus quin ſit nūc: ſicut nec linea pōt intelligi ſine puncto: nunc aūt ſemp eſt finis p̄teriti ⁊ principiū futuri: hec eni eſt definitio ipſiꝰ nūc: ⁊ ſic qđlibet nūc datū hʒ an̄ ſe tēpus prius ⁊ poſteriꝰ: ⁊ ita nullū pōt eſſe primū neq3 vltimum. relinquit̄ igit̄ φ mobilia
6ᵒ que ſunt ſubſtātie create ſint ab eterno. ¶ Itē. Oē op̄z vel affirmarē vel negare: ſi igit̄ ad negationē alicuiꝰ ſequit̄ eius poſitio: op̄z illud eē ſemp: tp̄s aūt eſt hō. naʒ ſi tp̄s nō ſemp fuit eſt accipere prius nō eē ipſius q̄ eſſe: ⁊ ſilr ſi nō ſemp ſit futurū: op̄z φ nō eē eius ſit poſterius ad eē eius: prius aūt ⁊ poſterius nō pōt eē ſm duratōeʒ niſi tp̄s ſit: nā nūs prioris ⁊ poſterioris tempus eſt: ⁊ ſic oportebit tēpus fuiſſe antē q̄ inciperet: ⁊ futurū eē poſtq̄
Cap. 13. deſinat: op̄z igit̄ tēpus eē eternuʒ. tēpus aūt eſt accidēs qđ ſine ſubiecto eē nō pōt: ſubiectū aūt eius nō eſt deꝰ:
Cap. 15. qui eſt ſupra tēpus: cū ſit diuo imobilis: vt in p̄ pbatum
7ᵒ eſt: relinquit̄ igit̄ aliquā ſubaʒ creatā eē eternā. ¶ Amp. Multe p̄pōnes ſic ſe habēt φ qui eas negat op̄z φ eas ponat: ſicut qui negat veritatē eē ponit veritateʒ eē: ponit eni ſuā negatiuā eē verā quā pfert: ⁊ ſimile eſt de eo qui negat hoc principiū: cōtradictioneʒ nō eē ſimul. negās eni hoc dicit negationē quā ponit eē verā: oppoſitā aūt affirmationē falſam: ⁊ ſic nō de eodē vtrūq3 verificari. ſi igit̄ id ad cuius remotionem ſequitur ſua poſitio op̄z eē ſemp: vt probatū eſt: ſequit̄ q2 p̄dicte p̄poſitiōes ⁊ omnes que ex eis ſequuntur ſint ſempiterne. he auteʒ p̄poſitiones nō ſunt deus: ergo aliquid op̄z p̄ter deū eē eternum. He igitur ⁊ hō rationes ſumi poſſunt ex parte creaturarum φ creature fuerunt ſemper.

¶ Rationes ſumpte ex parte factionis ad oſtendenduʒ eternitatem mundi. Cap. XXXIIII.

Sequunt̄ q̄tuor rōnes ꝯ ſidem.

p̄ᵃ Poſſunt aūt ſumi alie rōnes ex parte ipſiꝰ factiōis ad idē oñdēdū. Qđ. n. ab oībus cōiter di ipoſſe eſt totalr̄ eē falſum; falſa eni opinio īfirmitas q̄daʒ itellectus eſt: ſicut ⁊ falſum iudiciū de ſenſibili p̄prio ex infirmitate ſenſus accidit. defectus aūt p accidēs ſunt: q2 p̄ter nature intentionē. qđ aūt eſt per accñs nō pōt eē ſemp ⁊ in oībus: ſicut iudiciū de ſaporibꝰ: qđ ab omni guſtu datur nō pōt eē falſum: ita iudiciū qđ ab omnibus de veritate datur nō pōt eē erroneū: cōis aūt ſentētia eſt oīum p̄hoꝝ ex nihilo nihil fieri: op̄z igit̄ eſſe verum. ſi igit̄ aliqđ eſt factum oportet ex aliquo eſſe factum: qđ ſi ēt factum ſit oportet ēt ⁊ hoc ex alio fieri: nō pōt aūt ⁊ hoc in infinitū pcedere: q2 ſic nulla generatio compleret̄: cum non ſit poſſibile infinita trāſire: op̄z igitur deuenire ad aliqđ primum qđ nō ſit factuʒ: omne aūt ens qđ non ſemp fuit op̄z eē factum: ergo op̄z illud ex quo oīa primo fiunt eē ſempiternuʒ: hoc aūt non eſt
Cap. 17. deus: q2 ipſe non pōt eē materia alicuius rei: vt in p̄mo probatū eſt. relinquit̄ igit̄ φ aliquid extra deuʒ ſit eter-
2ᵒ num. ſ. materia p̄ma. ¶ Amp. Si aliquid nō ſe hʒ eodē mō nunc ⁊ prius: op̄z illud eē aliqualr̄ mutatum. hoc eni eſt moueri non eodē modo ſe nūc ⁊ prius hr̄e: omne aūt qđ de nouo incipit eſſe nō eodem mō ſe habet nūc ⁊ prius: oportet igit̄ hoc per aliquem motum vel mutationē accidere: omnis aūt motus vel mutatio in aliquo ſubiecto eſt: eſt eni actus mobilis. cum autem motus ſit prius eo qđ fit per motum: cū ad hoc terminet̄ motus, op̄z ante qđlibet factū preexiſtere aliqđ ſubiectum mobile: ⁊ cuʒ hoc nō ſit poſſibile in infinitū pcedere: oportet deuenire ad aliqđ primuʒ ſubiectū non de nouo inci-
3ᵒ piēs: ſed ſemp exiſtens. ¶ Adhuc. Oē qđ de nouo eē incipit anteq̄ eēt poſſibile erat ipſum eſſe: ſi eni poſſibile nō erat ipm eē: neceſſe erat nō eē: ⁊ ſic ſemp fuiſſet non ens ⁊ nūq̄ eē incepiſſet: ſed qđ eſt poſſibile eē eſt ſubiectum potentia ens: op̄z igitur ante qđlibet de nouo incipiens p̄exiſtere ſubiectū potētia ens: ⁊ cū hoc in infinitū pcedere nō poſſit: op̄z ponere aliqđ primuʒ ſubiectum
4ᵒ qđ nō incepit eē de nouo. ¶ Itē. Nulla ſubſtantia permanēs eſt dum fit: ad hoc eni fit vt ſit: nō eni fieret ſi iā eēt: ſed

eēt:ſed dū ſit oportet aliqd eē qd ſit factionis ſubiectū:
nō.n.factio cū ſit accidēs ſine ſubiecto eſſe pōt: oē igiť
qd ſit hꝫ aliqd ſbm p̄exiſtēs:ꝛ cū hoc in infinitū ire non
poſſit:ſequiť p̄mū ſubiectū nō eē factuꝫ ſed ſempiternū:ex
quo vlterius ſequiť aliqd p̄ter deū eē eternū:cū ipſe ſbꝫ
factionis aut motus eē nō poſſit. De igiť ſunt rōnes qui/
bus aliqui tanq̄ demonſtrationibus inherentes dicunt
neceſſariuꝫ res creatas ſemper fuiſſe:in quo fidei catho/
lice cōtradicunt:que ponit nihil preter deū ſemp̄ fuiſſe:
ſed oīa eſſe cepiſſe preter vnum deum eternum.

¶ Solutio rōnum ſupͣ poſitarum:ꝛ p̄mo earū que ſu/
muntur ex parte dei. Cap. XXXV

Sequuntur ſol. arg. capituli. 32.
Ad p̄m Oportet igiť oſtēdere p̄miſſas rōnes nō ex nečitate cōcludere.ꝛ p̄
illas que ex parte agētis ſumūtur. Nō eniꝫ
opꝫ ꝙ per ſe vel p accidēs de⁹ moueať ſi ef
fectus eius de nouo incipiunt eē:vt p̄ma rō
ꝓcedebat.nouitas.n.effectus indicare pōt mutationem
agētis inq̄tū demōſtrat nouitatē actiōis. nō eni pōt eē
ꝙ in agēte ſit noua actio niſi aliq̄ mō moueať:ſaltem de
ocio in actū.nouitas aūt diuini effectus non demonſtrat
nouitatē actiōis in deo:cum actio ſua ſit ſua eēntia:vt.ſ̄.
Cap. 9. oſtēſuꝫ eſt:vn̄ neqꝫ nouitas effect⁹ mutationē dei agentis
Ad 2m demonſtrare pōt. ¶ Nec tn̄ opꝫ ꝙ ſi p̄ agentis actio ſit
eterna:ꝙ ei⁹ effect⁹ ſit etern⁹:vt ſcd̄a rō ꝯcludebat. Oſtē
Cap. 23. ſum eſt.n.ſ̄.ꝙ deus agit volūtarie in rez ꝓductiōe.non
aūt ita ꝙ ſit aliq̄ alia ipſi⁹ actio media:ſicut in nobis ac/
tio v̄tutis motiue eſt media iter actū volūtatis ꝛ effectū:
vt in p̄cedētib⁹ oſtēſuꝫ eſt:ſed opꝫ ꝙ ſuū intelligere ꝛ vel/
le ſit ſuū facere.effectus aūt ab intellectu ꝛ volūtate ſeq/
tur ſ̄m determinationē intellꝰ ꝛ imperiū volūtatis:ſic
aūt p itellm̄ determinať rei factio ꝛ q̄cūqꝫ alia ꝯditio:ita
ꝛ p̄ſcribiť ei tp̄s.nō eniꝫ ſolū ars determiat vt hoc tale ſit:
ſed vt tūc ſit.ſic medic⁹ vt tūc vt deť potū:vn̄ ſi ei⁹ velle
p ſe eēt efficax ad effectū ꝓducendū:ſequereť de nouo ef
fectus ab antiq̄ volūtate:nulla actiōe de nouo exiſte.ni/
hil igiť ꝓhibet dicē actionē dei ab eterno fuiſſe.effectū
aūt eius nō ab eterno ſed tunc cum ab eterno diſpoſuit.
Ad 3m ¶ Ex quo ēt pꝫ ꝙ ſi deus ſit ſufficiēs cā ꝓductionis re/
rū in eſſe:nō tn̄ opꝫ ꝙ eius effect⁹ etern⁹ ponať:eo exiſtē/
te eterno:vt tertia rō ꝯcludebat.poſita.n.cā ſufficiēte po
nitur eius effect⁹.nō aūt effect⁹ extͣneus a cā.hoc eniꝫ eēt
ex inſufficiētia cauſe:ac ſi calidū nō calefaceret. propri⁹
aūt effectus volūtatis eſt:vt ſit hoc qd voluntas vult.ſi
autē aliqd aliud eſſet q̄ȝ volūtas velit nō ponereť effe/
ctus ꝓprius cauſe:ſꝫ alien⁹ ab ea. volūtas aūt ſicut dciſ̄
eſt:ſicut vult hoc eē tale:ita vult hoc eſſe tūc. Vn̄ opꝫ ad
hoc ꝙ volūtas ſit ſufficiēs cā ꝙ effectus ſit qn̄ volūtas
eſt vt ſit:ꝛ qn̄ volūtas effectū eſſe diſpoſuit.in his āt que
a cā nālīter agente ꝓcedūt:ſecus eſt:qꝛ actio nāe eſt ſ̄m
qd ipſa eſt:vn̄ ad eſſe cauſe ſequi opꝫ effectū:volūtas āt
agit nō ſ̄m modū ſui eſſe:ſed ſ̄m modū ſui ꝓpoſiti:ꝛ iō
ſicut effect⁹ nālis agentis ſequiť eē agentis ſi ſit ſufficiēs:
ita effectus agentis p voluntatem ſequiť modū ꝓpoſiti.
Ad 4m ¶ Ex his ēt pꝫ ꝙ diuine volūtatis nō retardať effectus:
q̄uis nō ſemp fuerit volūtate exiſtēte:vt quarta rō pro/
ponebat.nā ſub volūtate diuina cadit nō ſolū ꝙ eius ef/
fectus ſit:ſꝫ ꝙ tūc ſit.hoc igiť volitū qd eſt tūc creaturaꝫ
eſſe nō retardatur:qꝛ tūc incepit creatura eē qn̄ deus ab
Ad 5m eterno diſpoſuit. ¶ Nō eſt aūt aſſi toti⁹ creature inchoa/
tionē diuerſitatē aliquā partiū alicuius durat iōis acci/
pere:vt in q̄nta rōne ſupponebať.nā nihil mēſuraꝫ non
hꝫ nec durationeꝫ.dei aūt duratio que eſt eternitas:non
hꝫ ptes:ſed eſt ſimplex oīno nō habēs p̄us ꝛ poſteri⁹:cū
Cap. 15. deus ſit imobilis:vt in p̄mo oſtēſuꝫ eſt.igiť cōparare in/
choationē toti⁹ creature ad aliq̄ diuerſa ſignata in aliq̄
p̄exiſtēte mēſura:ad que initiū creaturaꝝ ſiľr ꝛ diſſiľr ſe
poſſit hre:vt oporteat rōnē eē apud agētē: quare in hoc
ſignato illius duratiōis creaturā in eē ꝓduxerit: ꝛ nō in
alio p̄cedēti vel ſequēti: q̄ qdē rō regreret ſi aliq̄ dura/
tio in ptes diuiſibilis eēt p̄ter totā creaturā ꝓductā:ſicut
accidit in particularib⁹ agentib⁹ a q b⁹ ꝓduciť effectus in
tp̄e:nō aūt ipꝫ tp̄s.deus aūt ſiľ in eſſe ꝓduxit ꝛ creaturā
ꝛ tp̄s.nō eſt igiť rō quare nūc ꝛ nō p̄us in h ꝯſiderāda:
ſꝫ ſolū q̄re nō ſemp:ſicut p ſiľe in loco apparet. particu/
laria.n.corpa ſicut in tp̄e determiato:ita etiaꝫ in loco de/
terminato ꝓducunť:ꝛ qꝛ hn̄t ex ſe tp̄s ꝛ locuꝫ a quib⁹ cō
tinenť:opꝫ eē rōnem q̄re magis in hoc loco ꝛ in hoc tp̄e
ꝓducunť q̄ȝ in alio.in toto aūt celo extra qd nō eſt loc⁹:
ꝛ cū quo vl̄is locus oium ꝓduciť:nō eſt rō ꝯſideranda
q̄re hic ꝛ nō ibi ꝯſtitutū eſt.quā rōnē:qꝛ qdā cōſiderādā
putabāt deciderūt in errorē vt ponerēt īfinitū in corpo/
rib⁹:ꝛ ſiľr in ꝓductione totius creature ex quā nō eſt tp̄s
ꝛ cū qua tp̄s ſiľ ꝓduciť:nō eſt attēdēda rō quare nunc ꝛ
non prius:vt per hoc ducamur ad cōcedēdā tēporis in/
finitatē:ſed ſolū quare nō ſemp vľ quare poſt nō eſſe vľ
cum aliquo p̄ncipio. ¶ Ad hoc aūt inquirendū ſexta rō Ad 6m
inducebatur ex parte finis:qui ſolus inducere pōt neceſ
ſitatem in his que volūtate aguntť.finis aūt diuine volū
tatis nō pōt eſſe niſi eius bonitas.nō aūt agit pp̄ hūc fi/
nem ꝓducendū in eſſe:ſicut artifex agit pp̄ cōſtitutionē
artificiati:cuꝫ bonitas eius ſit eterna ꝛ immutabilis:ita ꝙ
ei nihil accreſcere poteſt. Nec etiā pōt dici ꝙ pp̄ ei⁹ me/
liorationem deus agat:nec etiaꝫ agit pp̄ hūc finem acq/
rendum ſibi:ſicut rex pugnat vt acquirat ciuitateꝫ. ipſe
enim eſt ſua bonitas.reſtat igiť ꝙ agat pp̄ finem inquā/
tum effectum producit ad participationē finis:in ꝓdu/
cendo ergo res ſic pp̄ fineꝫ vniformis habitudo finis ad
agentē nō eſt cōſiderāda vt rō operis ſempiterni:ſꝫ ma
gis eſt attēdenda habitudo finis ad effectū qui ſit pp̄ fi/
nem:vt taliter ꝓducatur effectus qualiter ꝯueniētius or
dinetur ad finem. Vn̄ per hoc ꝙ finis vniformiter ſe hꝫ
ad agentē non poteſt cōcludi ꝙ effectus ſit ſempitern⁹.
¶ Nec eſt neceſſariū effectuꝫ diuinum ſemp fuiſſe pp̄ Ad 7m
hoc ꝙ ſic cōuenientius ordineť ad finē:vt ſeptima ratio
procedere videbatur:ſed ꝯueniētius ad finē pp̄ hoc qd
eſt nō ſemp fuiſſe.oē eniꝫ agens ꝓducēs effectuꝫ in par/
ticipationē ſue for⁹ intēdit in eo iducere ſuā ſiľitudineꝫ.
Sic igitur diuine volūtati ꝯueniēs fuit in ſue bonitatis
ꝑticipationeꝫ creaturā ꝓducere vt ſua ſiľitudine diuinā
bonitatē repreſentaret. Nō aūt pōt eſſe talis rep̄ſtatio
per modū equalitatis ſicut effect⁹ vniuocus ſuā cām re/
preſentat:vt ſic oportebit ab īfinita bonitate eternos ef/
fectus ꝓduci:ſꝫ ſicut excedēs rep̄ſtať ab eo qd excediť:
exceſſus aūt diuine bonitatis ſupra creaturā p hoc maxi
me exprimiť ꝙ creature nō ſp̄ fuerūt. Ex h eni apparet
exp̄ſſe ꝙ oīa alia p̄ter ipſuꝫ eū hn̄t ſui auctorē:ꝛ ꝙ virt⁹
eius nō obligať ad h⁹ effect⁹ ꝓducēdos:ſicut nā ad effe/
ctus nāles:ꝛ p ꝯñs qd eſt volūtate agēs ꝛ intelligēs quo/
rum contraria quidem poſuerant eternitatem creatura/
rum ſupponentes. Sic igitur ex parte agentis nihil eſt
quod eternitatem creaturarū nos ponere cogat.

¶ Solutio rationum que ſumuntur ex parte rerum fa/
ctarum. Cap. XXXVI.

Similiter etiā nec ex p̄te creature eſt aliqd qd nos ad ei⁹ eterni/ Solo. p̄. rō. facte capli. 33
tatē ponēdā de nečitate inducat. Nečitas.n.
eēndi q̄ in creaturis inueniť ex quo p̄ʼrō ad
hoc ſumiť:eſt nečitas ordinis:vt in p̄cedēti/
bus eſt oſtenſum.neceſſitas aūt ordinis non cogit ipſuꝫ

Cap.30. huius ſcdi. cui talis ineſt neĉitas ſemꝑ fuiſſe: vt oñſum eſt.ſ. lʒ eni
ſbã celi ꝑ hoc ꝙ caret po^a ad nõ eẽ hẽat neĉitatẽ ad eſſe.
nõ tñ neĉitas ſeq̃ eiꝰ ſubãʒ: vñ ſuba etiam in eſſe iſtitu
ta talis neĉitas ipotẽtialitatẽ nõ eẽndi idgeit. nõ aũt ſaĉ
eẽ ipoſe celũ nõ eẽ in ꝯſideratione q̃ agit̃ de ꝓductione
Ad 2^m ſube ipſiꝰ. ¶ Silr ẽt vtꝰ eẽndi ſemꝑ ex q̃ ꝓcedebat ſcda
rõ ꝓſupponit ſube ꝓductionẽ: vñ cũ de ꝓductione ſube
celi agit̃: talis vtꝰ ſempiternitat argu^m ſufficiẽs eẽ nõ pt.
Ad 3^m ¶ Motꝰ ẽt ſempiẽnitatẽ nõ cogit nos ponẽ rõ ꝯñr idu
cta.iaʒ.n.pʒ ꝙ abſqʒ mutatiõe dei agẽtis pt eẽ ꝙ nouũ
agat nõ ſempiternũ.ſi aũt poſe eſt ab eo aliqd agi d̃ no
uo: pʒ ꝙ ⁊ moueri.nã motꝰ diſpõnẽ volũtat eẽne ſeq̃ de
Ad 4^m motu nõ ſp eẽndo. ¶ Silr ẽt intẽtio nãlium agentiũ ad
ſpẽꝝ ꝑpetuitatẽ: ex quo q̃rta rõ ꝓcedebat: preſupponit
nãlia agẽtia iã ꝓducta. Vñ locũ nõ hʒ hec rõ niſi in re
bus nãlibꝰ iaʒ in eẽ ꝓductis.nõ aũt cũ de reꝝ ꝓductiõe
agit̃: verũ aũt neĉe ſit ponẽ gñonẽ ꝑpetuo duraturã in ſe
Ad 5^m quẽtibꝰ oñdet̃. ¶ Rõ ãt 5^a ex tpe iducta eternitatẽ mo
tus magis ſupponit q̃ ꝓbet. Cũ.n.ꝑus ⁊ poſteriꝰ ⁊ ꝯtinui
tas tpis ſeq̃tur ꝑus ⁊ poſteriꝰ ⁊ ꝯtinuitatẽ motꝰ ſm Ariſ.
doctrinã: pʒ ꝙ lõ idẽ inſtãs eſt ꝑn^m futuri ⁊ finis ꝑteriti:
qꝛ aliqd ſignatũ i motu eſt ꝑn^m ⁊ finis diuerſaꝝ ꝑtiũ mo
tus: nõ oportebit igit̃ oẽ inſtãs hõ eẽ: niſi oẽ ſignũ in tpe
acceptũ ſit mediũ inter ꝑus ⁊ poſteriꝰ in motu: qđ eſt po
nere motũ ſempiternũ. ponẽs ãt motũ eſſe nõ ſempiter
nũ põt dicere ꝑ^m inſtãs tpis eẽ ꝑn^m futuri ⁊ nulliꝰ ꝑteriti
finem: nec repugnat ſucceſſiõi tpis ꝙ ponat̃ in ipſo aliqđ
nũc ꝑn^m ⁊ nõ finis: ꝑꝑ hoc ꝙ linea in qua ponit̃ pũctus
aliqs ꝑn^m ⁊ nõ finis eſt ſtãs ⁊ nõ fluẽs: qꝛ etiã in motu ali
quo ꝑticulari qui ẽt nõ eſt ſtãs ſed fluẽs ſignari aliqd pt
vt ꝑn^m motus tm: ⁊ nõ vt finis: aliter.n.ois motꝰ eẽt ꝑpe
Ad 6^m tuus: qđ eſt ipoſe. ¶ Qđ aũt ꝑus ponit̃ nõ eẽ tpis q̃ eius
eſſe ſi tps incepit nõ cogit nos dicere: ꝙ ſi ponit̃ tps eſſe
ponat̃ nõ eẽ: vt 6^a rõ ꝯcludebat. nã ꝑus qđ dicimꝰ añq̃
tps eẽt non ponit aliquã tpis ꝑtem in re: ſʒ ſolũ in imagi
natione: cũ.n. dicimꝰ tps hʒ eſſe poſt nõ eſſe: itelligimꝰ ꝙ
nõ fuit aliquã pars tpis añ hoc nũc ſignatũ: ſicut cũ dici
mus ꝙ ſupra celũ nihil eſt: nõ intelligimꝰ ꝙ aliqs locus
ſit ex̃ celũ qui poſſit dici ſup̃ reſpectu celi: ſʒ ꝙ nõ eſt lo
cus eo ſupior. vtrobiqʒ ãt imaginatio pt mẽſurã aliquã
rei exiſtẽti apponere: rõne cuiꝰ ſicut nõ eſt ponẽda q̃ti
Te.cõ. 60. tas corpis ifinita: vt dĩ.3.phy. ita nec tps eternũ. ¶ Ve
Ad 7^m ritas aũt ꝓpõnũ quã opʒ ꝯcedere ẽt ꝓpões negãtẽ: ex
qua 7^a rõ ꝓcedebat hʒ neĉitatẽ ordinis q eſt ꝑdicati ad
ſbm. vñ nõ cogit aliquã rẽ eẽ ſemꝑ niſi forte intellectuʒ
diuinum in quo eſt radix ois veritatis: vt in primo oſten
Cap.63. ſum eſt. Patet igitur ꝙ rationes ex creaturis iducte nõ
cogunt ad mundi eternitatem ponendam.

¶ Solutio rationuʒ que ſumebantur ex parte factionis
rerum. Cap. XXXVII

Sequuntur ſolu. rõnum in caplo. 34. Ad ꝑ^m

R Eſtat aũt oñdẽ ꝙ nec ex ꝑte ꝓductio
nis reꝝ aliqua rõ ſumpta cogere
poſſit ad idẽ. Cõis enim phoꝝ poſitio ponẽ
tiuʒ ex nihilo nihil fieri ex q̃ ꝑ^a rõ ꝓcedebat
vitatẽ hʒ ſm illud fieri qđ ipſi ꝯſiderabant
qꝛ eni ois nr̃a cognitio a ſenſu icipit q ſingulariũ ẽa ꝑti
cularibꝰ ꝯſiderationibꝰ ad vles ꝯſideratio humana ꝑfeĉ.
Antiqui extrinſece. Vñ ꝑn^m reꝝ ꝓquirentes ꝑticulares factiones entiuʒ tm
ꝯſiderauerũt igrẽtes q̃lr vel hic ignis vel hic lapis fiat.
⁊ lõ ꝑ^a magis extrinſece q̃ oporteret fieri rẽ ꝯſiderantes
poſuerũt rẽ fieri ſolũ ſm q̃ſdã accñtales diſpões: vt ra
rũ deſuʒ ⁊ hẽdicẽtes ꝑ ꝯñs fieri nihil eẽ niſi alterari ꝑꝑ
Ariſt. intrinſece. hoc ꝙ ex ente in actu vnũqđqʒ fieri intelligebãt. ¶ Po
ſteriores vo magis intrinſece rerũ factiones cõſiderãtes
ad fieri. reꝝ ſm ſubſtãtiaʒ ꝓceſſerũt ponẽtes ꝙ nõ opʒ

aliqd fieri ex ente in actu niſi ꝑ accñs: ſed ꝑ ſe ex ente in
potẽtia. hoc aũt fieri qđ eſt entis ex qualicũqʒ ente eſt fa
ctio particularis entis: qđ quidẽ ſit inq̃ntũ eſt: hoc eſt vt
hõ vel ignis. nõ aũt inq̃ntũ eſt vlr: ens eni prius erat qđ
in hoc ens trãſmutat̃. ¶ Profundius aũt ad rerũ origi Theologi veriue.
nem igredientes cõſiderauerũt ad vltimũ totꝰ entis crea
ti ab vna ꝑma cã proceſſionẽ: vt ex rõnibus hoc oſtẽdẽ
tibus. ſ. poſitis pʒ. In hac aũt proceſſione totius entis a Ca.15.⁊ ſeq.
deo non eſt poſe fieri aliquid ex aliquo alio preiacente.
nõ eni eẽt totius entis creati factio: ⁊ hãc q̃dẽ factionẽʒ
nõ attigerũt primi nãles quoꝝ erat cõmunis ſnia ex ni
hilo nihil fieri: vel ſi qui eam attigerunt nõ ꝓprie nomẽ
factionis ei cõpetere cõſiderauerũt: cũ nomẽ factionis
motuʒ ad mutationẽ iportet. in hac autẽ totꝰ entis origi
ne ab vno ꝑ^o ente intelligi non poteſt trãſmutatio vnius
entis in aliud: vt oſtenſum eſt: ꝑꝑ qđ nec ad nãlem phm Cap.17.
pertinet hõ reruʒ originẽ cõſiderare: ſed ad phm primũ
qui cõſiderat ens cõe ⁊ ea que ſunt ſeparata a motu: nos
tñ ſub q̃dã ſilitudine etiã ad illã originẽ nomẽ factiõis
trãfferimꝰ vt dicamꝰ ea facta q̃rũcũqʒ eſſentia vel nã ab
alijs originẽ hʒ. ¶ Ex q̃ pʒ ꝙ nec ſcda rõ de neĉitate cõ Ad 2^m
cludit que ex rõne motꝰ ſumebat̃. nã creatio mutatio dĩ
ci nõ põt niſi ſm metaphorã ꝓut creatũ cõſiderat̃ hẽ
eſſe poſt non eẽ rõne cuiꝰ aliqd ex alio fieri dĩ. etiã eoꝝ
que inuicẽ trãſmutationẽ nõ habẽt ex hoc ſolo ꝙ vnum
eoꝝ eſt poſt alteꝝ: ſicut dies ex nocte: nec rõ motꝰ indu
cta ad hoc aliqd facere põt. nã qđ nullo mõ eſt nõ ſe hʒ
aliquo mõ vt poſſit ꝯcludi ꝙ q̃n incipit eſſe alio mõ ſe
habeat nũc ⁊ ꝑus. ¶ Ex h̃ ẽt pʒ ꝙ non opʒ aliquã po^m Ad 3^m
paſſiuã ꝓcedere eẽ totꝰ entis creati: vt 3^a rõ cõcludebat.
hoc eni eſt neceſſariũ in illis q̃ ꝑ motũ eẽndi ꝑn^m ſumũt
eo ꝙ motꝰ eſt actus exñtis in poᵃ. poſe aũt fuit ens crea
tum eſſe añq̃ eẽt ꝑ potẽtiã agẽtis ꝑ quã ⁊ eẽ incepit: vel
ꝑꝑ habitudinẽ terminoꝝ: in quibus nulla repugnãtia in
uenit̃: qđ q̃dem poſe ſm nullam potẽtiam dĩ: vt pʒ per
phm in.5.meta. hoc enim ꝑdicatũ qđ eſt eẽ nõ repugnat T.cõ.17.
huic ſubiecto qđ eſt mũdus vl hõ: ſicut cõmẽſurabile re
pugnat diametro: ⁊ ſic ſequit̃ ꝙ nõ ſit ipoſe eſſe: ⁊ per
ꝯñs ꝙ ſit poſe eſſe anteq̃ eẽt: etiam nulla potentia exi
ſtente. in his ãt que ꝑ motũ fiunt opʒ prius fuiſſe poſe ꝑ
aliquam paſſiuam potẽtiam in quibus phs in.7.meta. Te.cõ.22.
hoc vtit̃ rõne. ¶ Pʒ igit̃ etiaʒ ex hoc ꝙ nec q̃rta rõ ad Ad 4^m
ꝓpoſitũ ꝯcludit. nã fieri nõ ſil eſt cũ eẽ rei in his q̃ ꝑ mo
tũ fiũt in q̃ꝝ fieri ſucceſſio iuenit̃: in his ãt q̃ nõ fiunt ꝑ
motũ nõ ꝑus eſt fieri q̃ eẽ. Sic igit̃ euidẽter apparet ꝙ
nihil ꝓhibet ponere mũduʒ nõ ſemꝑ fuiſſe: qđ fides ca Auctas facre ſcripture.
tholica ponit Gen.ꝑ. In ꝑn^o crea. deꝰ ce. ⁊ ter. ⁊ Prouer.
8. de deo dĩ. Anteq̃ quicq̃ faceret a principio ⁊c̃.

¶ Rationes quibus quidam probare conantur mũduʒ
non eſſe eternum. Cap.XXXVIII

Argu^a inſufficientia q̃uidã ponunt.

S Unt aũt quedaʒ rõnes a q̃buſdaʒ indu
cte ad ꝓbãdũ mũdũ nõ ſemꝑ fuiſ
ſe ſumpte ex his. Deũ eniʒ eſſe oĩum rerum
cãm demõſtratũ eſt. cãm aũt opʒ duratiõe 1
ꝓcedere ea q̃ ꝑ actionẽ cauſe fiunt. ¶ Iteʒ. 2
Cũ totuʒ ens a deo ſit creatũ nõ põt dici factũ eẽ ex aliq̃
ente: ⁊ ſic relinq̃t̃ ꝙ ſit factũ ex nihilo ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ habeat
eſſe poſt nõ eſſe. ¶ Adhuc. Quia ifinita nõ eſt trãſire. ſi 3
aũt mũdus ſp fuiſſʒ eẽnt iã infinita ptrãſita: qꝛ qđ ꝑteri
tum eſt ptrãſitũ eſt. ſunt ãt infiniti dies vel circulatiões
ſolis ꝑterite ſi mũdus ſemꝑ fuit. ¶ P. Sequit̃ ꝙ ifini 4
to fiat additio: cum ad dies vel circulationes preteritas
quotidie de nouo addat̃. ¶ Ampliꝰ. Sequit̃ ꝙ in cau 5
ſis efficiẽtibus ſit ꝓcedere in infinitũ ſi gñatio fuit ſem
per: qđ opʒ dicere mũdo ſemꝑ exñtẽ: filij cã eſt pr̃: ⁊

6 huius alius:ꝛ ſic in infinitū. ¶ Rurſus. Sequeť ꝙ ſint
infinita. ſ. infinitoꝝ bolum ꝑteritoꝝ aie imortales. Hec
āt rōnes qꝛ vſquequaqꝫ nō de neceitate ↄcludūt:ſꝫ ꝓba
bilitatē habeāt:ſufficit tāgere ſolū ne videať fides catho
Sequuntur ſolutiones. lica in vanis rōnibꝰ ↄſtituta:ꝛ non potius in ſolidiſſima
dei doctrina. Et iō cōueniēs vī ponere qualr obuicť eis
Ad pᵐ ꝑ eos qui eternitatē mūdi poſuerūt. ¶ Qḋ eniꝫ prio dī
agēs de ceitate ꝓcedere effectū qui ꝑ ſuam opōnem fit:
veꝝ eſt in his q̄ agūt aliqḋ ꝑ motū:qꝛ effectꝰ nō eſt niſi
in termino motꝰ. agēs aūt neċe eſt eē ēt cū motus icipit.
in his aūt que in inſtāti agūt hoc nō eſt neċe:ſicut ſilr dū
Ad 2ᵐ ſol eſt in pūcto oriētis illuminat nr̄ꝫ hemiſperiū. ¶ Qḋ
ēt 2ᵒ dī non eſt efficax. ei enim qḋ eſt ex aliquo aliquid
fieri ↄdictoriū opꝫ dare ſi hoc nō detur:eſt nō ex aliq̄ fie
ri. nō aūt ex hoc qḋ eſt ex nihilo niſi ſub ſenſu ꝑui: ex q̄
Ad 3ᵐ cōcludi nō poteſt ꝙ fiat poſt nō eſſe. ¶ Qḋ etiā 3ᵒ poni
tur nō eſt cogēs. naꝫ infinitū ꝛ ſi nō ſit ſil' in actu:pōt tn̄
eſſe in ſucceſſione:qꝛ ſic qḋlibet infinitū acceptū finituꝫ
eſt. q̄libet igiť circulatio ꝓcedētiū trāſiri potuit:qꝛ finita
fuit:in oibꝰ aūt ſil' ſi mūdus ſemꝑ fuiſſet nō eēt accipere
primaꝫ:ꝛ ita nec tranſitū qui ſemꝑ exigit duo extrema.
Ad 4ᵐ ¶ Qḋ etiā 4ᵒ ꝓponiť debile eſt. nā nihil ꝓhibet infini
to ex ea pte additionē fieri qua eſt finitū. ex hoc autē qḋ
ponitur tēpus eternū:ſequiť ꝙ ſit infinitū ex pte ari:ſed
Ad 5ᵐ finitū ex parte poſt. nā ꝑſens eſt terminꝰ ꝑteriti. ¶ Qḋ
etiā 5ᵒ obyciť non cogit:qꝛ cauſas agētes in infinitū ꝓce
dere eſt impoſſe ſꝫ phos in cauſis ſil' agentibꝰ:qꝛ oporte
ret effectū dependere ex actionibꝰ infinitis ſil' exiſtētibꝰ:
ꝛ hꝫ ſunt cauſe per ſe infinite:qꝛ eaꝝ infinitas ad cāuum
requiriť. in cauſis aūt nō ſil' agētibꝰ hoc nō eſt impoſſe
ſm eos qui ponūt gñonem ꝑpetuā. hec aūt infinitas ac
cidit cauſis. accidit. n. patri ſortis ꝙ ſit alterius filius vl'
non filius. nō aūt accidit baculo inquātū mouet lapideꝫ
Ad 6ᵐ ꝙ ſit motus a manu. mouet eni īquātū eſt motꝰ. ¶ Qḋ
aūt de aiabꝰ obyciť difficilius eſt:ſꝫ tn̄ rō nō eſt multuꝫ
vtilis:qꝛ multa ſupponit. qdaꝫ nāqꝫ eternitatē mūdi po
nentium:poſuerūt ēt humanas aias nō eſſe poſt corpus:
qdam vō ꝙ ex aiabꝰ nō manet niſi intellꝰ ſeꝑatus vel
agēs ſm quoſdā vel etiā poſſibilis ſm alios. quidā autē
poſuerūt circulationē in aiabꝰ dicentes ꝙ eedeꝫ aie poſt
aliqua ſecula in corpe reuertanť. qdā vō pro incōuenie
ti non hñt ꝙ ſint aliqua infinita actu in his que ordineꝫ
non hñt. ¶ Poteſt aūt efficacius ꝓcedi ad hoc oſtēdē
Capi. 35. ad 1ᵐ rōnem. ex fine diuine volūtatis: vt. ſ. tactū eſt. finis enim diuine
volūtatis in reꝝ ꝓductiōe eſt eius bonitas inquātū per
cāta manifeſtatur:potiſſime aūt manifeſtať diuina bo
nitas ꝛ virtus ꝑ hoc ꝙ res alie ꝑter ipſum non ſemꝑ fue
runt. Ex hoc eni manifeſte apparet ꝙ res alie ꝑter ipſuꝫ
ab ipſo eſſe habent:qꝛ nō ſemꝑ fuerūt. Oſtēditur ēt ꝙ nō
agit ꝑ neceſſitatē nāe:ꝛ ꝙ virtus ſua eſt infinita in agen
do. hoc eni cōueniētiſſimū fuit diuine bonitati vt rebus
Errores excluduntur. creatis ꝑnᵐ durationis daret. Ex his aūt que ꝑdicta ſunt
vitare poſſumꝰ diuerſos errores gentiliū phoꝝ. quoꝝ q
dam poſuerunt mūdū eternū:qdā māꝫ mūdi eternā ex
qua ex aliquo tꝑe mundus cepit gñari vel a caſu vel ab
aliquo intellꝰ:aut etiaꝫ amore aut lite. Ab oibꝰ. n. his po
niť aliqḋ ꝑter deū eternū:qḋ fidei catholice repugnat.

¶ Qꝛ diſtinctio rerū non eſt a caſu. Cap. XXXIX.

Idē poᵃ dei q. 3. arti. 16. 17. opuſculo 71. 72. 101. Jfta 2ᵒ ꝓbať p EXpeditis aūt his que ad reꝝ ꝓdu
ctionē ꝑtinēt:reſtat ꝓſeq
ea q̄ ſunt cōſiderāda in reꝝ diſtinctione:in
qbꝰ ꝑmo opꝫ oſtēdere ꝙ reꝝ diſtictio nō eſt
a caſu. caſus eni nō ↄtingit niſi in poſſibꝰ alr
ſe hīe. q̄. n. ſunt ex neċitate ꝛ ſemꝑ nō dicimꝰ eſſe a caſu.
oſtēſuꝫ eſt āt ſuꝑ q̄ſdā res creatas eē in q̄ꝝ nā nō eſt poſ
ſibilitas ad nō eē:ſicut ſūt ſubē imāles ꝛ abſqꝫ ↄrietate.
ſubas igiť eoꝝ ipoſſe eſt eſſe a caſu:ſunt āt ꝑ ſuā ſubaꝫ di
ſtincte adinuicē. eaꝝ igiť diſtinctio nō eſt a caſu. ¶ Am 2ᵒ
plius. Cū caſus ſit tm̄ in poſſibꝰ aliter ſe hīe:ꝑnᵐ āt hꝫ poſ
ſibilitatis eſt mā. nō āt forᵃ q̄ magis determiat poſſitateꝫ
māe ad vnū. ea āt q̄ꝝ diſtinctio eſt a forᵃ nō diſtinguunť
a caſu ſꝫ forte ea q̄ꝝ diſtinctio eſt a mā. ſpēꝝ āt diſtictio
eſt a forᵃ. ſingulariū āt eiuſdē ſpēi a mā. diſtictio igiť re
rū ſm ſpēm nō pōt eē a caſu:ſꝫ forte aliq̄ꝝ indiuiduoꝝ
caſus ꝑt eē diſtinctiuꝰ. ¶ Adhuc. Cū mā ſit ꝑnᵐ ꝛ cā re 3ᵒ
rū caſualiū:vt oſtēſum eſt:in eaꝝ factione ꝑt eē caſus que
ex mā gñanť. oſtēſum eſt aūt ſupra ꝙ ꝑᵃ reꝝ ꝓductio in Cap. 16.
eē nō eſt ex mā. in ea igiť caſus locū hīe nō pōt:opꝫ aūt
ꝙ ꝑᵃ reꝝ ꝓductio cū diſtōne fuerit cū multa inueniant
in rebꝰ creatis q̄ neqꝫ ex inuicē generanť:neqꝫ ex aliquo
vno cōi:qꝛ nō ↄueniūt in mā. nō eſt igiť poſſe ꝙ rerū di
ſtinctio ſit a caſu. ¶ Itē. Cā ꝑ ſe ꝑor eſt ea q̄ eſt ꝑ accñs. 4ᵒ
ſi igiť poſteriora ſint a cā ꝑ ſe ḋterminata incōueniēs eſt
dicē priora eē a caſu ꝑ accñs idetermiata. diſtictio āt re
rū ꝓcedit nāliter motū ꝛ ꝑ oꝑationes reꝝ. determiati. n.
motus ꝛ opōnes ſūt reꝝ determiataꝝ ꝛ diſtictaꝝ. motꝰ
aūt ꝛ opōnes reꝝ ſūt a cauſis ꝑ ſe ꝛ ḋtermiatꝭ:cū inueniā
tur aut ſemꝑ aut in pl'ibꝰ ex ſuis cauſis eodē mō ꝓcedē:
ḡ ꝛ diſtinctio reꝝ eſt a cā ꝑ ſe ꝛ determiata ꝛ nō a caſu q
eſt cā ꝑ accñs idetermiata. ¶ Ampliꝰ. Cuiuſlibꝫ rei ꝓ 5ᵒ
cedētis ab agēte ꝑ itellm̄ ꝛ volūtatē forᵃ eſt ab agēte in
tēta. ipa āt vniuerſitas creaturaꝝ deū hꝫ auctorem q eſt
agēs ꝑ volūtatē ꝛ intellm̄:vt ex ꝓmiſſis pꝫ:nec in virtu Cap. 23.
te ſua defectꝰ aliqs eſſe pōt vt ſic deficiat a ſua intētione
cū ſua virtus infinita ſit:vt. ſ. oſtēſum eſt. opꝫ igiť ꝙ forᵃ Ca. 44. ꝑ
vniuerſi ſit a deo intēta ꝛ volita:nō eſt igiť a caſu. caſu. n.
dicimꝰ eē q̄ ꝑter intētionē ſunt agētis. forᵃ āt vniuerſi cō
ſiſtit in diſtōne ꝛ ordine ptiū eiꝰ:nō eſt igiť diſtinctio re
rū a caſu. ¶ Adhuc. Id qḋ eſt bonū ꝛ optimū in effectu 6ᵒ
eſt finis ꝓductiōis ipſius:ſꝫ bonū ꝛ optimū vniuerſi cō
ſiſtit in ordine ptiū ipſiꝰ adinuicē qui ſine diſtōne eē nō
pōt:ꝑ hūc eni ordinē vniuerſuꝫ in ſua totalitate ↄſtituiť
que eſt optimū ipſius. ipſe igiť ordo ptiuꝫ vniuerſi ꝛ di
ſtinctio eaꝝ eſt finis ꝓductiōis vniuerſi. non eſt igiť di
ſtinctio reꝝ a caſu. ¶ Hāc āt veritatē ſacra ſcriptura ꝓ Auctas ſacre ſcripture.
fiteť vt pꝫ Gen. 1. vbi cū ꝑ dicať. In ꝑnᵒ creauit deꝰ celuꝫ
ꝛ terrā. ſubiūgit. Diuiſit deꝰ lucē a tenebris:ꝛ ſic de alijs:
vt nō ſolū reꝝ creatio:ſꝫ ēt reꝝ diſtinctio a deo eſſe oſtē
dať non a caſu:ſꝫ q̄ſi bonū ꝛ optimū vniuerſi:vñ ſubdi
tur. Uidit deus cūc. que fece. ꝛ erāt valde bona. ¶ Per Error antiq̄rū excludiť.
hoc aūt excludiť opinio antiquoꝝ nāliū ponentiū cāꝫ
māle ſolaꝫ ꝛ vnā ex q̄ oia fiebāt raritate ꝛ denſitate:hos
eni neceſſe eſt dicere diſtinctionē rerū quas in vniuerſo
videmus:nō ex alicuius ordināte intētione ꝑueniſſe:ſed
ex materie fortuito motu. ¶ Silr etiā excludiť opinio
Democriti ꝛ Leucippi ponētiū īfinita principia māliа Opi. democri. ꝛ leuip.
ſcꝫ indiuiſibilia corpa eiuſdē nāe:ſꝫ diuā figuris poſitio
ne ꝛ ordine:ex quorū cōcurſu quē oportebat eſſe fortui
tum cū cām agentem negarent:ponebāt eſſe diuerſitatē
in rebus ꝑꝑ predictas tres athomoꝝ differētias. ſ. figu
re ordinis ꝛ poſitionis. vñ ſequebatur diſtinctionēꝫ reꝝ
eſſe fortuitaꝫ:quod ex premiſſis pꝫ eſſe falſum.

¶ Qꝛ materia nō eſt ꝑma cā diſtinctiōis reꝝ. Cap. XL.

EX hoc autē vlterius apparet ꝙ reruꝫ Idem eſt ve ſupra.
diſtinctio nō eſt ꝑꝑ māe diuer Iſta 2ᵒ ꝓbať p
ſitatem ſicut ꝑꝑ ꝑmaꝫ cām. ex mā enim ni
hil determinatū ꝓuenire pōt niſi caſualr:
eo ꝙ mā ad multa poſſibilis eſt ex quibꝰ
ſi vnū tm̄ ꝓueniat hoc vt in paucioribꝰ ↄtingēs neceſſe
eſt eſſe. hꝫ aūt eſt qḋ caſualr euenit: ꝛ ꝑcipue ſublata in

Cap.39. tentione agẽtis.oñſum eſt aũt ꝙ rerũ diſtinctio nõ eſt a
caſu.relinquit̃ igit̃ ꝙ non ſit ꝑꝑ mãe diuerſitatem ſicut
2° ꝑꝑ ꝑmã cãm. ¶ Adhuc.Ea que ſunt ex intẽtiõe agentis
nõ ſunt ꝑꝑ mãz ſicut ꝑꝑ pᵐᵃᵐ cãm.cã eniz agẽs põr eſt in
cãndo ꝙ̃ mã:q2 mã nõ fit actu cã niſi ſm ꝙ eſt mota ab
agẽte.vñ ſi aliqᵉ effect⁹ ꝯſequit̃ diſpõnẽ mãe ⁊ intẽtio-
nem agẽtis nõ eſt ex mã ſicut ex p°cã:⁊ ꝑꝑ h̃ videm⁹ ꝙ
ea q̃ reducunt̃ in mãm ſicut in pᵐᵃᵐ cãm ſunt ꝑter intẽtio-
nem agẽtis:ſicut mõſtra ⁊ alia pctã nãe.for⁹ ãt eſt ex in-
tentiõe agẽtis:qḋ ex h̃ pꝫ.Agẽs eniz agit ſibi ſil'e ſꝫ for-
mã:etſi aliqñ deficiat h̃ ẽ a caſu ꝑꝑ mãm.for'igit̃ nõ ſe-
quunt̃ diſpõnez mãe ſicut pᵐᵃᵐ cãm:ſed magis ecõuerſo.
mãe ſic diſponunt̃ vt ſint tales for'.diſtinctio ãt reꝝ ſm
ſpẽz eſt ꝑ formas.diſtinctio igit̃ reꝝ non eſt ꝑꝑ mãe di-
3° uerſitatẽ ſicut ꝑꝑ ꝑmã cãm. ¶ Amplꝰ. Diſtõ reꝝ non
põt ꝓuenire ex mã niſi in illis q̃ ex mã ꝑexñte ſiũt:mul-
ta aũt ſunt abinuicẽ diſtincta in reb⁹ q̃ nõ pñt ex p̃exiſtẽ-
te mã fieri:ſicut pꝫ de corꝑib⁹ celeſtib⁹ q̃ nõ hñt ꝯriũ vt
eoꝝ mot⁹ oñdit:nõ igit̃ põt eſſe ꝑma cã diſtinctiõis reꝝ
4° diuerſitas mãe. ¶ Itez.Quecũqꝫ hñtia ſui eſſe cãm di-
ſtinguunt̃:habẽt cãm ſue diſtinctiõis.vnũqḋqꝫ eniz ſm
hoc ſit vt ens ſm ꝙ ſit vnũ in ſe indiuiſum ⁊ ab alijs di-
ſtinctuz:ſed ſi mã ſui diuerſitatẽ eſt cã diſtinctionis reꝝ
opꝫ ponere mãs in ſe eẽ diſtinctas.ꝯſtat ãt ꝙ mã q̃libet
Cap.15. hꝫ eẽ ab alio ꝑ hoc ꝙ.ã.oñſum eſt,oẽ qḋ q̃litercũqꝫ eſt
a deo eſſe:g̃ aliud eſt cã diſtinctiõis materijs.nõ igit̃ p°
5° cã diſtinctiõis reꝝ p̃t eẽ diuerſitas mãe. ¶ Adhuc.Cuz
ois intellꝰ agat ꝑꝑ bonũ nõ agit melius ꝑꝑ vilius:ſed
ecõuerſo:ſilr eſt de nã:oẽs ãt res ꝓcedũt a deo ꝑ itellm
Cap.23 agẽtẽ vt ex ſupradictis pꝫ:ſunt igit̃ a deo viliora ꝑꝑ me-
liora ⁊ nõ ecõuerſo.for⁹ ãt nobilior eſt mã cũ ſit ꝑfectio
⁊ actus ei⁹.g̃ nõ ꝓducit tales formas rerum propter ta-
les mãs:ſed magis tales materias produxit vt ſint ta-
les forme.nõ igit̃ diſtõ ſpẽꝝ in reb⁹ que eſt ſꝫ formã eſt
ꝑꝑ mãm:ſꝫ magis materie ſunt create diuerſe vt diuer-
Anaxagore opio exclu' ſis formis cõueniãt.Per hoc ãt excludit̃ opio Anaxago-
re ponẽtis infinita ꝑn⁹ mãlia:a ꝑn°g dez cõmixta in vno
ꝯfuſo q̃ poſtmodũ itellus ſeꝑando ꝯſtituit:⁊ quorũcũqꝫ
alioꝝ ponẽtiũ diuiſa ꝑn⁹ mãlia ad diſtictiõez reꝝ cãndã.

¶ Qꝫ diſtinctio reꝝ nõ eſt ꝓpter contrarietatem primo-
rum agentium. Cap. XLI.

Idẽ habetur vt ſupra. Iſta 2° ꝓbat̃ ꝑ E x premiſſis aũt oñdi põt ꝙ cã di-
ſtinctionis reꝝ nõ eſt
diuerſitas aut ꝯrietas agẽtiũ.Si eni diuerſi
agẽtes ex qb⁹ ꝓcedit reꝝ diuerſitas ſunt or-
dinati adinuicẽ:opꝫ ꝙ hꝰ ordinis ſit aliq̃ cã
vna.nã multa nõ vniunt̃ niſi per aliqḋ:⁊ ſic illius ordi-
nis eſt vna cã ⁊ vna diſtinctiõis reꝝ:ſi v° diuerſi agẽtes
nõ ſint adinuicẽ ordinati:ꝯcurſus eoꝝ ad diuerſitatẽ re-
rũ ꝓducẽdaꝫ erit ꝑ accñs:diſtõ igit̃ reꝝ erit caſualis:cu-
Cap.39. ius ꝯriũ.ã.eſt oñſuz. ¶ Itẽ.A diuerſis cauſis nõ ordina
2° tis nõ ꝓcedũt effect⁹ ordinati niſi forte ꝑ accñs.diuerſa
ãt inquãtũ hꝰ nõ faciũt vnũ.res ãt diſtĩcte inueniunt̃ ha-
bere ordinẽ adinuicẽ nõ caſualr:cũ vt in pluriḃ⁹ vnũ ab
alio moueat̃:ipoſ'e eſt igit̃ ꝙ diſtinctio reꝝ ſic ordinataꝝ
3° ſit ꝑꝑ diuerſitatẽ agẽtiũ nõ ordīatoꝝ. ¶ Amplꝰ. Que-
cũqꝫ hñt cãm ſue diſtinctiõis nõ pñt eſſe p°cã diſtictio-
nis reꝝ:ſꝫ ſi plura entia ex equo accipiant̃ neċe ẽ ꝙ ha-
beant cãm ſue diſtinctiõis:hꝫ eni cãm eẽndi cũ oia entia
Cap.15. ſint ab vno ꝑmo ente:vt.ã.oñſum eſt:idẽ aũt eſt cã eẽn-
Cap.40. di alicui ⁊ diſtinctionis ei⁹ ab alijs:ſicut oñſuz eſt.nõ põt
4° igit̃ eſſe p°cã diſtinctiõis reꝝ diuerſitas agẽtiũ. ¶ Itẽ.
Si diuerſitas reꝝ ꝓcedat a diuerſitate vel ꝯrietate di-
uerſoꝝ agentiũ maxime hoc vꝫ qḋ ⁊ plures ponũt de cõ
trarietate boni ⁊ mali:ita ꝙ oia bona ꝓcedãt a bono ꝑn-
cipio.mala eniz a malo.bonũ ãt ⁊ malũ ſunt in oĩbus ge-
neribus.nõ aũt põt eſſe vnũ pᵐ ꝑnᵐ oium maloꝝ.cũ eniz
ea que ſunt ꝑ aliud reducant̃ ad ea que ſunt ꝑ ſe:oporte-
bit ꝑnᵐ actiuũ maloꝝ eſſe ꝑ ſe maluꝫ.ꝑ ſe ãt dicim⁹ tale:
qḋ per eẽntiã ſuã tale eſt.ei⁹ igit̃ eẽntia erit mala.hoc aũt
eſt ipoſ'e.oẽ.n.qḋ eſt inquãtũ eſt ens neċe eſt eſſe bonũ.
eſſe nãqꝫ ſuũ vnũqḋqꝫ amat ⁊ cõſeruari appetit.ſignuz
3° topicoꝝ cap.1. aũt eſt q2 ꝯ pugnat vnũqḋqꝫ ſue corruptioni.bonũ ãt eſt
qḋ oia appetũt.nõ põt igit̃ diſtõ in reb⁹ ꝓcedẽ a duob⁹
ꝯrijs ꝑncipijs quoꝝ vnũ ſit bonũ ⁊ aliud malũ. ¶ Ad-
5° huc.Oẽ agẽs agit inquãtũ eſt actu:inquãtũ v° eſt actu eſt
vnũqḋqꝫ ꝑfectũ.ꝑfectũ v° oẽ iquãtũ hꝰ bonũ dicimus.
oẽ igit̃ agẽs inquãtũ hꝰ bonũ eſt:ſi qḋ igit̃ ꝑ ſe malũ eſt
nõ poterit eſſe agẽs:ſi aũt eſt maloꝝ pᵐ ꝑnᵐ opꝫ eſſe ꝑ ſe
malũ:vt oñſum eſt:ipoſ'e eſt igit̃ diſtinctionẽ in reb⁹ ꝓce-
6° dere a duobus ꝑncipijs bono ⁊ malo. ¶ Amplꝰ. Si oẽ
ens inquãtũ hꝰ bonũ eſt.malũ igit̃ inquãtũ eſt malũ eſt
nõ ens.nõ entis aũt inquãtũ hꝰ non eſt ponere cãm agẽ-
tem:cũ oẽ agẽs agat iquãtũ eſt ens actu.agit autem vnũ-
qḋqꝫ ſibi ſil'e.mali igit̃ inquãtũ eſt hꝰ nõ eſt ponere cãz
per ſe agentez.nõ eſt igit̃ fieri reductionẽ maloꝝ in vnã
7° ꝑmã cãm que ꝑ ſe ſit cã oium maloꝝ. ¶ Adhuc.Quod
educitur preter intentionẽ agẽtis nõ hꝫ cãm per ſe:ſꝫ in-
cidit per accñs:ſicut cũ quis inuenit theſauꝝ fodiens ad
plãtandũ:ſꝫ malũ in effectu aliquo non põt ꝓuenire niſi
ꝑter intentionẽ agentis:cũ oẽ agẽs aliqḋ bonũ intendat.
bonũ enim eſt qḋ oia appetunt.malũ igit̃ nõ hꝫ cãm ꝑ
ſe:ſed ꝑ accñs incidit in effectibus cãꝝ.nõ igit̃ eſt pone-
8° re vnũ pᵐ ꝑnᵐ oium maloꝝ. ¶ Itẽ.Cõtrariorũ agentiũ
ſunt ꝯrie actiones.eorũ igit̃ que per vnã actionẽ ꝓducũ-
tur nõ ſunt ponẽda ꝑn⁹ ꝯria.bonũ ãt ⁊ malũ eadẽ actio-
ne ꝓducunt̃.eadẽ eni actione aqua corrũpit̃ ⁊ aer gñat:
non ſunt igit̃ ꝑꝑ diũam boni ⁊ mali in reb⁹ inuenta po-
9° nẽda ꝑn⁹ ꝯria. ¶ Amplꝰ.Qḋ oino nõ eſt:nec bonũ nec
malũ eſt:qḋ aũt eſt iquãtũ eſt bonũ eſt:vt oñſuz eſt:opꝫ
igit̃ malũ eẽ aliqḋ inq̃tũ eſt nõ ens:hoc aũt eſt ens pri-
uatũ.malũ igit̃ inquãtũ hꝰ eſt ens priuatũ ⁊ ipſuz malũ
eſt ipſa priuatio.priuatio aũt nõ hꝫ cãm ꝑ ſe agentẽ:q2
oẽ agens agit inq̃tũ hꝫ formã:⁊ ſic opꝫ per ſe effectum
agentis eſſe habẽs formã:cũ agẽs agat ſibi ſil'e niſi per
accñs ipediat̃.relinquit̃ igit̃ ꝙ malũ nõ hꝫ cãz ꝑ ſe agẽ-
tem:ſed incidit ꝑ accidẽs in effectib⁹ cãꝝ per ſe agentiũ:
nõ eſt igit̃ vnũ pᵐ ⁊ ꝑ ſe maloꝝ ꝑnᵐ:ſꝫ ꝑmũ oiuz ꝑnᵐ eſt
vnũ primũ bonũ in cui⁹ effectib⁹ cõſequit̃ malũ ꝑ accñs.
¶ Hinc eſt qḋ Iſa.45.dicitur.Ego dñs ⁊ non eſt alter Auctas ſacre ſcripture.
deus formãs lucẽ ⁊ creans tenebras:faciẽs pacẽ ⁊ creãs
maluꝫ:ego dñs faciẽs oia hec.Et Eccli.11.Bona ⁊ mala
vita ⁊ mors paupertas ⁊ honeſtas a deo ſunt.⁊ eodẽ.33.
Cõtra malũ bonũ eſt:⁊ ꝯtra viꝝ iuſtuz eſt peccator:⁊ ſic
intuere in oia oꝑa altiſſimi:duo ꝯ duo:⁊ vnum ꝯ vnum.
¶ Dicit̃ autẽ deus facere mala vel creare iquãtũ creat Quõ deus ſacit mala.
ea que ſm ſe bona ſunt:⁊ tñ alij ſunt nociua:ſicut lupus
q̃uis in ſua ſpẽ qḋdam bonuz nãe ſit.tñ oui eſt malus:⁊
ſilr ignis aque inq̃tũ eſt hꝰ corruptiuus:⁊ per ſilem mo-
duz eſt cã maloꝝ in hoĩbus que pene dicunt̃. Vñ dicit̃
Amos.3.Si eſt malũ in ciuitate qḋ dñs non fecerit. ⁊ h̃
eſt qḋ Grego.dicit etiaz mala que nulla ſua nã ſubſiſtũt
creant̃ a dño:ſed creare mala dĩ cũ res in ſe bonas crea-
tas nobis male agentibus in flagellũ format. ¶ Per h̃ Error excluditur.
autẽ excludit̃ error ponẽtiũ p°ꝑn⁹ ꝯria:qui error ꝑ ince-
pit ab Empedocle.poſuit.n.duo p°ꝑn⁹ agẽtia amicitiã ⁊
litẽ:q̃rũ amicitiã dixit eẽ cãz gñatiõis:litẽ v° corruptio-
nis ex q̃ vꝫ:vt Ariſ. dicit in p.meta.hec duo bonũ ⁊ ma- Opio Ari.
luꝫ ꝑma ꝑn⁹ cõtraria poſuiſſe.poſuit aũt ⁊ Pythagoras
duo ꝑma bonũ ⁊ malũ:ſꝫ nõ ꝑ modũ principioꝝ agen-

tiuꝫ: ſ ꝫ modū formaliū pncipioꝝ. ponebat. n. hec duo
eē gn̄a ſub qb⁹ oia alia cōprehēderent: vt pꝫ ꝑ phm in p
meta. Hos aūt antiquiſſimoꝝ phoꝝ errores q̄ ēt ſunt per
poſteriores phos ſufficienter excluſi quidā peruerſi ſenſus
hoies doctrine chriane adiūgere pſumpſerūt: quoꝝ pmus
Martion. fuit Martion a quo martioniſte ſunt dicti q ſub noie chria
no hereſim ꝯdidit: opinat⁹ duo ſibi diuerſa pn̄a. quē ſecu
Cerdoniani. ti ſūt cerdoniani: ꝛ poſt modum marchioniſte: ꝛ vltimo
manichei qui hunc errorem maxime diffuderunt.
Manichei. Idē vt ſupra ¶ Qꝫ cauſa diſtinctionis rerum nō eſt ſecundorum agen
tium ordo. Cap. XLII.

Ista ꝯ⁰ ꝓbat ꝑ. EX eiſdē ēt oſtēdi pt ꝙ reꝝ diſtinctio nō cāt ex ordine ſcdoꝝ agē
tiū ſicut quidā dicē voluerūt. Qꝛ de⁹ cū ſit vn⁹
ꝛ ſimplex facit tm̄ vnū effectū q eſt ſbā pmo
creata. q̄ qꝛ ſimplicitati ꝓprie cauſe adeq̄ri
nō pōt: cū nō ſit act⁹ purus: ſꝫ habeat aliqd de po⁹ admi
xtū: hꝫ aliquā mltiplicitatē vt ex ea iā pluralitas aliq̄
poſſit ꝓdire: ꝛ ſic ſꝑ effectib⁹ a ſimplicitate cāꝝ deficien
tib⁹ dū multiplicant̄ effectus diuerſitas reꝝ ꝯſtituit̄ ex
qb⁹ vniuerſuꝫ ꝯſiſtit. hec igit̄ poſitio toti reꝝ diuerſitati
nō vnā cām aſſignat: ſꝫ ſingulas cās dtermiatas effecti
bus: totā aūt diuerſitatē reꝝ ex cōcurſu oiuꝫ cāꝝ ꝓcede
re ponit: ea āt a caſu eē dicim⁹ q̄ ex ꝯcurſu diuerſaꝝ cāꝝ
ꝓueniūt ꝛ nō ex aliq̄ vna cā determiata. diſtō igit̄ reꝝ ꝛ
2° ordo vniuerſi erit a caſu. ¶ Ampli⁹. Id qō eſt optimuꝫ
in reb⁹ creatis reducit̄ vt in p̄ᵐᵃᵐ cām in id qō eſt optimū
in cauſis. opꝫ igit̄ effect⁹ ꝓportionales eē cauſis. optimū
aūt in oib⁹ entib⁹ creatis eſt ordo vniuerſi: in quo bonuꝫ
vniuerſi ꝯſiſtit: ſicut ꝛ in reb⁹ humanis bonū gētis eſt di
uinius q̄ bonū vni⁹: opꝫ q̄ ordinē vniuerſi ſicut in ꝓpriā
Cap. 42. ſmi. cām reducere in deū quē. ſ. oſdimus eē ſūmū bonū. nō
igit̄ reꝝ diſtō in quo ordo ꝯſiſtit vniuerſi cāt̄ ex cauſis
3° ſecūdis: ſꝫ magis ex intētiōe cāe p̄ᵉ. ¶ Adhuc. Abſurdū
vr̄ id qō eſt optimū in reb⁹ reducere ſicut in cāꝫ in reꝝ de
fectū. optimū āt in reb⁹ creatis eſt diſtō ꝛ ordo ipoꝝ: vt
oſſuꝫ eſt. incōueniēs igit̄ eſt dicere ꝙ talis diſtō ex hoc
4° cauſet̄ ꝙ ſcdē cauſe deficiūt a ſimplicitate cāe p̄ᵉ. ¶ Itē
in oib⁹ cauſis agētib⁹ ordinatis vbi agit̄ ꝑꝑ fineꝫ opꝫ ꝙ
fines cāꝝ ſcdaꝝ ſint ꝑꝑ finē cāe p̄ᵉ: ſicut finis militaris ꝛ
equeſtris ꝛ freniſactiue eſt ꝑꝑ finē ciuilis: ꝓceſſus āt entiū
a p̄ ente eſt ꝑ actionē ordinatā ad finē cū ſit ꝑ itellm̄: vt
Cap. 23. oſſuꝫ ē. intellus āt hoīs ꝑꝑ fineꝫ agit. ſi igit̄ in ꝓductio
ne reꝝ ſūt aliq̄ cāe ſcdē: opꝫ ꝙ fines eaꝝ ꝛ actiōes ſint ꝑꝑ
finē cāe p̄ᵉ q eſt vltim⁹ finis i reb⁹ cātis. h̄ āt eſt ordo vni
uerſi p̄tiū ꝛ diſtō qui eſt q̄ſi vlti⁹ for⁹: nō eſt igit̄ diſtō in
reb⁹ ꝛ ordo ꝑꝑ actiōes ſcdaꝝ cāꝝ: ſꝫ magis actiōes ſcda
rū cāꝝ ſūt ꝑꝑ ordineꝫ ꝛ diſtinctionē in reb⁹ ꝯſtituēdaꝫ.
5° ¶ Adhuc. Si diſtin⁹ p̄tiū vniuerſi ꝛ ordo eaꝝ eſt ꝓpri⁹
effect⁹ cāe p̄ᵉ q̄ſi vlti⁹ for⁹ ꝛ optimū in vniuerſo: opꝫ reꝝ
diſtinctionē ꝛ ordinē eē in itellu cauſe p̄ᵉ: in reb⁹ eni q̄ ꝑ
intellm̄ agūt̄ for⁹ q̄ in reb⁹ factis ꝓducit̄ ꝓuenit a for⁹ ſili
q̄ eſt in intellu: ſic dom⁹ q̄ eſt in mā a domo q̄ eſt in itel
lectu. for⁹ āt diſtinctiōis ꝛ ordinis nō pōt eē in itellu agē
te niſi ſint ibi for⁹ diſtinctoꝝ ꝛ ordinatoꝝ. ſūt igit̄ in itel
lectu dino for⁹ diſtictaꝝ reꝝ diuerſaꝝ ꝛ ordinataꝝ. nec
Cap. 52. ꝑmi ꝛ duobus ſequētibus. h̄ ſimplicitati ei⁹ repugnat: vt. ſ. oſſum eſt. ſi igit̄ ex for
mis q̄ ſūt in itellu ꝓueniāt res eē aīaꝫ in hīs q̄ ꝑ intellm̄
agunt̄ poterūt a p̄ᵃ cā imediate cāri pl̄a ꝛ diuerſa nō ob
ſtāte dina ſimplicitate: ꝑꝑ quā quidā in p̄dictā pōneꝫ inci
6° derūt. ¶ Itē. Actio agētis ꝑ itellm̄ terminat̄ ad formaꝫ
quā itelligit nō ad aliā niſi ꝑ accńs ꝛ a caſu. de⁹ āt agens
Cap. 23. eſt ꝑ itellm̄: vt oſſuꝫ eſt. nō pt igit̄ ei⁹ actio eē caſualis cū
nō poſſit in ſua actiōe deficere: opꝫ igit̄ ꝙ ꝓducat effe
ctum ſuuꝫ ex hoc ꝙ ipſum effectuꝫ intelligit ꝛ intendit

ſed per quā rōneꝫ intelligit vnū effectū: poteſt ꝛ multos
effectus alios a ſe itelligere. pōt igitur mlta cauſare ſta
tiꝫ abſqꝫ medio. ¶ Ampli⁹. Sicut. ſ. oſſuꝫ ē: vt⁹ diuina Cap. 22.
nō limitat̄ ad vnū effectū: ꝛ h̄ ex ei⁹ ſimplicitate ꝓuenit. 7°
qꝛ q̄to aliq̄ vnus ē magꝫ vnita: tāto eſt magis ifinita ꝛ ad
pl̄a ſe pt extēdere: ꝙ aūt ex vno nō fiat niſi vnū nō opꝫ
niſi qn̄ agēs ad vnū effectū determiat̄. nō opꝫ igit̄ dicē
ꝙ qꝛ de⁹ eſt vn⁹ ꝛ oino ſimplex ex ipſo multitudo ꝓueni
re nō poſſit niſi mediātib⁹ aliqb⁹ ab ei⁹ ſimplicitate defi
ciētib⁹. ¶ P̄. oſtēſuꝫ eſt. ſ. ꝙ ſolus de⁹ pt creare: mlta āt Cap. 21.
ſūt reꝝ q̄ nō p̄ñt ꝓcedere in eē niſi ꝑ creationē: ſicut oia 8°
que nō ſūt cōpoſita ex mā ꝛ for⁹ ꝯrietati ſubiecta. hꝫ eni
ingn̄abilia opꝫ eē cū oīs gn̄atio ſit ex ꝯrio ꝛ ex mā. talia
āt ſunt oēs intellectuales ſube ꝛ oia corpa celeſtia: ꝛ etiā
ipſa mā p̄ᵃ. opꝫ igit̄ ponere oia hꝫ imediate a deo ſum
pſiſſe ſui eſſe pn̄ᵐ. Hinc eſt qō dī Gen. p̄. In pn̄. cre. de⁹ Auctas ſacre ſcripture.
ce. ꝛ ter. ꝛ Job. 37. Tu forſitā fabricat⁹ es celos q ſolidiſ
ſimi q̄ſi ere fundati ſunt. ¶ Excludit̄ āt ex p̄dictis opio Opio Aui. excl.
Aui. q dicit ꝙ de⁹ intelligēs ſe ꝓduxit vnā itelligētiā p̄ᵃᵐ. 9ᵃ ratio.
in q̄ iaꝫ eſt po⁹ ꝛ act⁹: q̄ inquātū intelligit deū ꝓducit in
telligētiā 2ᵃᵐ. inq̄tū vō intelligit ſe ſm ꝙ eſt in actu ꝓ
ducit aiam orbis: inq̄tū vō intelligit ſe ſm ꝙ eſt in po⁹
producit ſubam orbis p̄ᵉ: ꝛ inde ꝓcedēs diuerſitatē rerū
inſtituit ꝑ cās ſcdas. ¶ Excludit̄ ēt opinio q̄rūdā anti Error hereticorum.
quoꝝ hereticoꝝ q dicebāt deū nō creaſſe mūdū ſꝫ ange
gelos. cui⁹ erroris dī p̄ fuiſſe Simon magus inuentor. Simon magus.
¶ Qꝫ diſtinctio reꝝ non eſt ꝑ aliquē angelū inducentem
in mām diuerſas formas. Cap. XLIII.

SUnt aūt quidā moderni heretici qui di Iſta ꝯ⁰ ꝓbat ꝑ.
cūt deū diam viſibiliū creaſſe ma
teriā: ſꝫ ꝑ aliquē angelū ꝑ diuerſas formas
fuiſſe diſtinctā: cui⁹ opionis falſitas manife
ſte apparet. nō. n. celeſtia corpa in qb⁹ nul
la ꝯrietas inuenit̄ ex aliq̄ mā p̄ñt eſſe formata: oē enim
qō fit ex mā p̄exiſtente opꝫ ex ꝯrio fieri: ipoſe eſt igit̄ ꝙ
ex aliq̄ mā prius a deo creata angelus aliqs celeſtia cor
pora formauerit. ¶ Ampli⁹. Celeſtia corpa aut in nulla 2°
mā ꝯueniūt cū corpib⁹ inferiorib⁹: aut nō ꝯueniūt in ali
qua mā niſi in p̄ᵃ. nō eniꝫ celū eſt ex elemētis cōpoſitū:
nec nāe elemētarꝫ: qō eius mot⁹ oſdit a motib⁹ oiuꝫ ele
mētoꝝ diuerſus. mā āt p̄ᵃ nō pōt p̄fuiſſe ꝑ ſeipaꝫ an̄ oia
corpa formata cū nō ſit niſi po⁹ tm̄. oē eni eſſe in actu eſt
aliq̄ for⁹. ipoſe eſt igit̄ ꝙ ex mā prius creata a deo aliqs
angelus oia viſibilia corpa formauerit. ¶ Adhuc. Oē 3°
qō fit ad hoc fit vt ſit. eſt. n. fieri via i eē: ſic igit̄ vnicuiqꝫ
creato ꝯuenit fieri ſicut ſibi ꝯuenit eſſe. eſſe āt nō ꝯuenit
for⁹ tm̄ nec materie tm̄: ſꝫ cōpoſito. mā eni nō eſt niſi in
po⁹: for⁹ vō eſt q̄ aliqd eſt. eſt enim actus: vn̄ reſtat ꝙ cō
poſitū ꝓprie fit: ei⁹ igit̄ ſolius eſt ꝓprie fieri nō māe p̄
ter formā. nō eſt igit̄ aliud agēs creās māꝫ ſolā: ꝛ aliud
inducēs formā. ¶ Itē p̄ma inductio formaꝝ in mā nō 4°
pōt eſſe ab aliquo agēte ꝑ motū tm̄. oīs enim motus ad
formā eſt ex forma determinata in for⁹ determinatā: ꝛ
ſic qꝛ mā non pōt eſſe abſqꝫ oī for⁹: p̄ſupponit̄ aliq̄ for⁹
in mā: ſꝫ oē agēs ad formā ſolā mālē opꝫ ꝙ ſit agēs ꝑ
motū: cū enim forme māles nō ſint ꝑ ſe ſubſiſtētes: ſed
eaꝝ eē ſit in eſſe māe: nō p̄ñt ꝓduci in eē niſi vel ꝑ crea
tioneꝫ totius cōpoſiti: vel ꝑ tranſmutationē materie ad
talē vel talem formā: impoſe eſt igitur ꝙ p̄ma inductio
formaꝝ in mā ſit ab aliquo creante formā tm̄: ſed ab eo
qui eſt creator toti⁹ cōpoſiti. ¶ Adhuc. Motus ad for 5°
mā eſt poſterior nāliter motu ſm locuꝫ cū ſit actus ma
gis imperfecti: vt ꝓbat phus. poſteriora aūt in entib⁹ na 8° phyſ. tex. cō. 57.
turali ordine cauſant̄ a p̄orib⁹. mot⁹ igit̄ ad formā cau
ſatur a motu ſm locū. p̄mus aūt motus ſꝫ locū eſt mot⁹

celeſtis.mot⁹ igiť oīs ad formam fit mediāte motu cele-
ſti.ea igiť q̄ nō pñt fieri mediāte motu celeſti nō pñt fie-
ri ab aliq̄ agēte q nō pōt agere niſi p motū: q̄lē opʒ eſſe
agētē q nō pt niſi īducē formā in mā: vt oñſuʒ eſt. p mo-
tū aūt celeſtē nō pñt pduci multe for⁹ ſenſibiles niſi me
diātib⁹ determīatis pncipÿs ſuppoſitis: ſicͬ aīalia q̄dam
nō fiunt niſi ex ſemine. p⁹ igiť īſtitutio harꝫ formarꝫ ad
q̄ꝫ pductionē nō ſufficit mot⁹ celeſtis ſine p̄exiſtētia ſi-
6° militū formarꝫ in ſpē opʒ q̄ ſit a ſolo creāte. ℂ Itē ſicut
dī in.3.phy. idē eſt mot⁹ localis ptis ⁊ toti⁹: vt toti⁹ terre
⁊ vni⁹ glebe. ita mutatio gñonis eſt eadē toti⁹ ⁊ ptis. ptes
aūt horꝫ gñabiliū ⁊ corruptibiliū generanť acq̄rētes for
mas in actu a formis q̄ ſūt in mā: nō aūt a formis ex ma
teriā exñtib⁹: cū oporteat generās eē ſile gñato: vt pbat
Tex.cō.22.⁊ infra. phs in.7.meta. neqʒ igiť totalis acq̄ſitio formarꝫ in mā
pōt fieri p motū ab aliq̄ ſuba ſepata cuiuſmodi eſt ange
lus: ſʒ vt opʒ q̄ h̄ fiat mediāte agēte corporeo vľ crean
7° te qui agit ſine motu. ℂ Adhuc. Sicut eſſe eſt p⁹ⁿ in effe-
ctib⁹: ita videt p⁹ cauſe vt pp̄ri⁹ effect⁹. eē aūt eſt p formā
⁊ nō p mām. p⁹ igiť cāli tas formarꝫ maxie eſt p⁹ cauſe at-
8° tribuēda. ℂ Ampli⁹. Cum oē agēs agat ſibi ſile ab illo
acq̄rit effect⁹ formā cui p formā acq̄ſitā ſilať. ſicut dom⁹
in mā ab arte q̄ eſt ſpēs dom⁹ in aīa: ſʒ oīa ſilanť deo qui
eſt act⁹ purus inquātū hñt formas p q̄s fiūt in actu: ⁊ in-
quātū formas appetūt diuinā ſilitudinē appetere dicū-
tur. abſurdū igiť eſt dicere q̄ rerꝫ formatio ad aliū ptī-
neat q̄ ad creatorē oīuʒ deū. Et inde eſt q̄ ad excludē-
Auctus facre ſcripture. dū iſtū errorē Hen.p̄. Moyſes poſtq̄ dixerat deū in pn
cipio celū ⁊ terram creaſſe ſubdidit q̄uo oīa in pp̄as ſpēs
formādo diſtixerat. ⁊ Apls dicit Col. p̄mo: q̄ in ipſo cō-
dita ſunt omnia vniuerſa ſiue que in celis ſunt; ſiue que
in terris: ſiue viſibilia ſiue inuiſibilia.

ℂ Q2 diſtinctio rerū non proceſſit ex meritorꝫ vel deme-
ritorum diuerſitate. Cap. XLIIII.

Falſa poſitio Drigenis. NUnc ſupereſt oñdere q̄ rerꝫ diſtinctio
non pceſſit ex diuerſis motib⁹ libe
ri arbitrÿ rōnaliū creaturarꝫ: vt poſuit Ori
genes in li. piarchō. volēs eni reſiſtere anti-
quorꝫ hereticorꝫ obiectionib⁹ ⁊ erroib⁹: qui
oñdere nitebanť diuerſaʒ nām boni ⁊ mali eſſe in reb⁹
ex ↄ̄riis actorib⁹ pp multā diſtātiā inuētā eā in reb⁹ nāli-
bus q̄ in reb⁹ humanis: quā nulla merita pceſſiſſe vīr. ſ.
q̄ corpa q̄dā ſunt lucida: q̄dā obſcura: q̄dā hoīes ex bar
baris q̄dā ex chrīanis naſcunť coact⁹ eſt ponere oēm di-
uerſitatē in reb⁹ inuentaʒ ex diuerſitate meritorꝫ ſm del
iuſtitiaʒ pceſſiſſe. ℂ Dicit. n. q̄ deus ex ſola ſua bonita-
te p̄mo oēs creaturas eq̄les pduxit ⁊ oēs ſpūales ⁊ rō-
nales que p liberꝫ arbitriū diuerſimode ſūt mote: q̄daʒ
adherētes deo plus vel min⁹: quedā ab eo recedētes ma
gis vel min⁹: ⁊ ſm hoc diuerſi gradus in ſubſtātÿs ſpūa-
libus ex diuina iuſtitia ſunt ſubſecuti: vt q̄dā eēnt angeli
ſm diuerſos ordines: q̄dam aīe humane ēt ſm diuerſos
ſtatus: quidā ēt demones in ſtatib⁹ diuerſis: ⁊ pp diuer-
ſitatē rōnaliū creaturarꝫ dicebat diuerſitateʒ corpa-
liū creaturarꝫ deū inſtituiſſe: vt nobiliorib⁹ corporib⁹ no-
biliores ſpūales ſube adiūgerenť vt diuerſimode corpo
ralis creatura ſpūaliū ſbarꝫ diuerſitati q̄buſlibʒ modis
Reprobatur opinio falſa Drigenis. h⁹ iprobat⁹. alÿs ↄ̄ſeruiret. Hec āt opio eſſe falſa manifeſte ↄuincit
q̄ꝫ eni aliq̄d eſt melius in effectib⁹: tāto eſt p̄us in īten-
tione agētis: optimū āt in reb⁹ creatis eſt pfectio vniuer-
ſi: que ↄſiſtit in ordine diſtinctarꝫ rerꝫ. in oīb⁹ eni pfectio
toti⁹ p̄eminet pfectiōi ſingulariū ptiū. igiť diuerſitas re-
rū pueniť nō ex diuerſitate meritorꝫ: ſʒ ex p̄ncipali intē-
2° tione p̄mi agentis. ℂ Adhuc. Si oēs creature rōnales a
p̄n⁹ fuerūt eq̄les create opʒ dicē q̄ vna earꝫ in ſua opa-
tione ab alia nō depēdet. q̄d aūt puenit ex ↄcurſu diuer-
ſarꝫ cauſarꝫ q̄ꝫ vna ab alia nō depēdeat eſt caſuale. igiť
ſm p̄dictā poſitionē talis diſtin⁹ ⁊ ordo rerꝫ eſt caſualis
q̄d eſt ipoſſe: vt. ſ. oñſuʒ eſt. ℂ Ampli⁹. Qd eſt alicui nā- Cap.39.
le nō acq̄riť ab eo p voluntatē: mot⁹ eni voluntatis ſiue li- 3°
beri arbitrÿ p̄ſupponit exiſtētiā volētis ad quā eius nā-
lia exiguntť. ſi igiť p motū liberi arbitrÿ acq̄rit⁹ eſt di-
uerſus gradus rōnaliū creaturarꝫ: nulli creature rōnali
erit ſuus gradus nālis ſʒ accitalis: hoc āt eſt ipoſſe. cum
eniʒ dīia ſpecifica ſit vnicuiqʒ nālis: ſeq̄ť q̄ oēs ſube rō-
nales create ſint vni⁹ ſpēi. ſ. angeli demones ⁊ aīe huma-
ne ⁊ aīe celeſtiū corporꝫ: q̄ Origenes aīata ponebat: ⁊ h̄
eē falſuʒ: diuerſitas actionū nāliū declarat. nō. n. eſt ideʒ
modus q̄ nāliter itelligit itellus human⁹ q ſenſu ⁊ phan
taſia indiget: ⁊ itellus angelic⁹ ⁊ aīe ſolis: niſi forte finga-
mus angelos ⁊ celeſtia corpora hre carnes ⁊ oſſa ⁊ alias
hōi ptes ad h̄ q̄ poſſint organa ſenſuū hre: q̄d eſt abſur-
duʒ. relinq̄ť igiť q̄ diuerſitas ſubarꝫ intellectualiū nō cō
ſequiť diuerſitatē meritorꝫ q̄ ſunt ſm mot⁹ liberi arbi-
trÿ. ℂ Adhuc. Si ea q̄ ſunt nālia nō acquirūť p motuʒ 4°
liberi arbitrÿ: aīam āt rōnalē tali corpi vniri ſi acq̄riť ei
pp p̄cedēs meritū vľ demeritū ſʒ motū liberi arbitrÿ:
ſeq̄ť q̄ ↄiūctio hui⁹ aīe ad h̄ corp⁹ nō ſit nālis: q̄ nec cō-
poſitū eſt nāle. hō aūt ⁊ ſol ſm Originē ⁊ aſtra ſunt cō-
poſita ex ſubſtātÿs rōnalib⁹ ⁊ corpib⁹ talib⁹. q̄ oīa hō q̄
ſunt nobiliſſima iter corporeas ſubas ſūt inālia. ℂ Itē 5°
ſi huic ſube rōnali nō ↄuenit inquātū eſt talis ſuba huic
corpi vniri: ſʒ magi iquātū eſt: ſic merita huic corpi vniri
nō eſt ei p ſe ſʒ p accñs: ex his aūt q̄ p accñs vniunť non
reſultat aliq̄ ſpēs: q̄ nō ſit ex eis vnū p ſe. non. n. eſt aliq̄
ſpēs hō albus vel hō veſtit⁹. relinquiť igiť q̄ hō non ſit
aliq̄ ſpēs nec ſol nec luna nec aliq̄d hō. ℂ Ampli⁹. Ea q̄ 6°
ad merita ↄſequūtur pñt in melius vel in peius mutari.
merita aūt ⁊ demerita pñt augeri vľ minui: ⁊ p̄cipue ſʒ
Originē q dicebat liberꝫ arbitriū cuiuſlibʒ creature ſp
eſſe in vtrāqʒ ptē flexibile: ſi igiť aīa rōnalis h̄ corp⁹ cō-
ſecuta eſt pp p̄cedēs meritū vel demeritū: ſeq̄ť q̄ poſſit
iterꝫ ↄiūgi alteri corpi: ⁊ nō ſolū q̄ aīa humana aſſumat
aliū corp⁹ humanū: ſʒ ēt q̄ aſſumat q̄ńqʒ corp⁹ ſydereū:
q̄d ē ſʒ pithagoricas fabulas quālibʒ aīaʒ q̄libʒ corp⁹
ingredi. hoc aūt ⁊ ſm phiaʒ appet eē erroneū: ſm quaʒ
determinatis formis ⁊ motorib⁹ aſſignātur determinate
māe ⁊ determīata mobilia ⁊ ſm fidē hereticū: q̄ aīaʒ in
reſurrectione idē corp⁹ reſumē pdicat: q̄d ↄ̄ponit. ℂ P̄. 7°
Cū mlťitudo ſine diuerſitate eē nō poſſit ſi fuerūt a p̄n⁹
creature rōnales in q̄dā mlťitudine ↄſtitute oportuit in
eis aliquā diuerſitateʒ fuiſſe: aliq̄d q̄ habuit vna earꝫ q̄d
nō habuit altera: ⁊ ſi h̄ ex diuerſitate meriti nō pcedat
pari rōne nec fuit neceſſe: vt gradus diuerſitas ex meri-
torꝫ diuerſitate pueniret. ℂ Itē. Ois diſtō aūt ē ſm diui 8°
ſionē q̄ntitatis q̄ in ſolis corpib⁹ eſt: vñ in ſubſtātÿs p̄mo
creatis ſm Origenē eē non poterāt ſm diuiſionē for
malē q̄ ſine graduū diuerſitate eē nō pōt: talis diuiſio
reducať ad p̄uationē ⁊ for⁹: ⁊ ſic opʒ q̄ altera formarū
ↄdiuiſarꝫ ſit melior ⁊ alia vilior: vñ ſm phm ſpēs rerūʒ 8° meta. tx. cō.10.
ſūt ſicͭ nūi q̄ꝫ vn⁹ alteri addit aut minuit. ſic igiť ſi fue-
rūt a p̄n⁹ mlťe ſbe rōnales create opʒ q̄ fuerit in eis gra- 9°
dus diuerſitas. ℂ Itē. Si creature rōnales ſine corpib⁹
ſubſiſtē pñt: nō fuit neceſſariū pp diuſa merita rōnaliū crea
turarꝫ diuſitatē in nā corpali iſtituere: ⁊ ſine diuerſitate
corporꝫ poterat diuerſitas ḡdus in ſubſtātÿs rōnalib⁹ inue-
niri. ſi āt creature rōnales ſine corpib⁹ ſubſiſtē nō pñt: q̄
a p̄n⁹ ſit cū crea⁹ rōnali ē ēt crea⁹ corpalis iſtituta. maior
ē āt diſtātia corpalis crea⁹ ad ſpūalē q̄ ſpūaliū crea⁹
adinuicē. ſi igiť a p̄n⁹ oē⁹ tā magnā diſtādā i ſuis crea⁹ in-

ſtituit abſq3 aliqbus meritis pcedētib⁹ nō oportuit me-
rita diuerſa pcedere ad h ꝙ in diuerſis gradib⁹ creatu-
10 re rōnales iſtituerent. ¶ Adhuc. Si diuerſitas creatu-
re corpalis rńdet diuerſitati creature rōnalis: pari rōne
ꝛ vniformitati rōnaliū creaturaꝝ rńderet vniformitas
nāe corpalis: fuiſſet ḡ nā corporalis creata: et ſi diuerſa
merita rōnalis creature nō pceſſiſſent ſ3 vniformis. fuiſ-
ſet igit̄ creata mā p⁹ que eſt oīb⁹ corpib⁹ cōis: ſ3 ſub vna
tm̄ for⁹: ſunt aūt in ipſa plures for⁹ in po⁹. remāſiſſet igit̄
impfecta ſola vna eius for⁹ reducta in actu qđ nō eſt di-
11 uine ɔueniēs bonitati. ¶ Itē. ſi diuerſitas corpalis crea-
ture ſeqt̄ diuerſos mot⁹ liberi arbitrij rōnalis creature:
oportebit dicē ꝙ cā qre eſt tm̄ vn⁹ ſol in mūdo: ſit: q2 tm̄
vna rōnalis creatura ſic mota eſt p liberꝝ arbitriū vt ta-
li corpi meret̄ adiūgi: h āt fuit a caſu: q2 vna tm̄ ſic pec-
caret: eſt igit̄ a caſu ꝙ ſit vn⁹ ſol in mūdo ꝛ nō ad necita-
12 te3 corpalis creature. ¶ P. Cū creatura ſpūalis nō me-
reat̄ deſcēdere niſi p pctm̄. deſcēdit āt a ſua ſublimitate
in q̄ inuiſibilis eſt per h ꝙ viſibilib⁹ corpib⁹ vnit̄: vi3 ſeq
ꝙ viſibilia corpa ſint eis adiuncta pp pctm̄ qđ vi3 ppin
quū errori manicheoꝝ ponētium hec viſibilia ex malo
Auctas ſacre ſcripture. pn⁹ proceſſiſſe. Huic et opioni auctoritas ſacre ſcripture
manifeſte cōtradicit: que in ſingulis operibus viſibiliū
creaturaꝝ tali mō loqndi vtit̄ Moyſes. Uidens de⁹ ꝙ
eēt bonū ꝛc. ꝛ poſtmodū d̄ cūctis ſil̄ ſubiūgit. Uidit de⁹
cūc. q̄ fe. ꝛ erāt valde bona. Ex q̄ manifeſte dat̄ intelligi
ꝙ creature corpales ꝛ viſibiles iō ſunt facte q2 bonū eſt
eas eē: qđ eſt ɔſonū diue bonitati ꝛ nō pp aliq̄ creatura-
Ro. defectꝰ Origenis. rū rōnaliū merita vl̄ pctā. Uī aūt Origenes nō ppēdiſ-
ſe: ꝙ cū aliqd nō ex debito ſ3 liberalr̄ dam⁹: nō eſt ɔ iu-
ſtitiā: ſi inequalia dam⁹: nulla diuerſitate meritoꝝ pēſa-
Cap. 28. ta: cū retributio merētib⁹ dbeat̄. de⁹ aūt: vt. ſ. oñſum eſt.
ex nullo debito ſ3 ex mera liberalitate res in eē pducit.
vñ diuerſitas creaturaꝝ diuerſitatē meritoꝝ non pſup-
ponit. Itē cū bonū toti⁹ ſit meli⁹ q̄3 bonū ptiū ſinglariū:
nō eſt optimū factoris diminuere bonū toti⁹: vt aliq̄ru3
ptiū augeat bonitatē. nō eni3 edificator fundamento tri-
buit eā bonitatē quā tribuit tecto: ne domū faciat ruino-
ſam. factor igit̄ oēm de⁹ nō faceret totū vniuerſu3 ſuo ge
nere optimū: ſi faceret oēs ptes equales: q2 m̄lti gradus
bonitatis in vniuerſo deeſſent: et ſic eēt imperfectum.

¶ Que ſit p⁹ cā diſtinctiōis reꝝ ſm̄ vitatē. Cap. XLV.

Idē p. p. q. 47. a. p. ꝛ. 2. Iſta ɔ⁹ pbat P OStendi autē ex pdictis pt̄: q̄ ſit vere p⁹
diſtinctiōes reꝝ cā. Cum. n. oē
agēs itēdat ſuā ſil̄itudinē in effectu iducē ſm̄
ꝙ effect⁹ cape pt: tāto h agit pfecti⁹: q̄to agēs
pfecti⁹ eſt. pꝫ. n. ꝙ q̄to aliqd ē calidi⁹ tāto fac̄
mag calidū: ꝛ q̄to ē aliqs melior artifex: tāto formā arti
pfecti⁹ inducit in mā3. de⁹ aūt eſt pfectiſſimū agēs. ſuam
igit̄ ſil̄itudinē in reb⁹ creatis ad deū ptinebat iducē pfe-
ctiſſime q̄tū nāe create ɔuenit: ſ3 pfectā dei ſil̄itudinem
nō pnt ɔſeq res create ſm̄ vnā ſolā ſpē3 creature: q2 cu3
cā excedat effectū: qđ eſt in cā ſimpl̄r ꝛ vnite: in effectu in-
uenit̄ cōpoſite ꝛ m̄ltiplr̄: niſi effect⁹ ptingat ad ſpē3 cāe.
qđ in pposito dici non pt̄. nō. n. creature pt eē deo eq̄lis:
oportuit igit̄ eē multiplicitatē ꝛ varietatē in reb⁹ creatꝫ
ad h ꝙ iueniret̄ i eis dei ſil̄itudo pfecta ſm̄ modū ſuū.
2° ¶ Ampli⁹. Sicut ea q̄ fiūt ex mā ſūt i po⁹ māe paſſiua.
ita que fiunt ab agēte op3 eē in po⁹ actiua agētis. nō autē
po⁹ paſſiua māe pfecte reduceret̄ in actū: ſi ex mā fieret
vnū tm̄ eoꝝ ad q̄ mā eſt in po⁹: ergo ſi aliqs agēs cuius
po⁹ eſt ad plures effect⁹ faceret vnū illoꝝ tm̄: po⁹ eius nō
ita cōplete reduceret̄ in actū: ſic cū fac̄ pla. p h āt ꝙ po⁹
actiua reducit̄ in actū effect⁹ ɔſeqt̄ ſil̄itudinē agēt̄: ḡ nō
eēt pfecta dei ſil̄itudo in vniuerſo: ſi eſſet vn⁹ tm̄ gradus
oium entium: pp hoc igit̄ eſt diſtinctio in reb⁹ creatis: vt
pfecti⁹ dei ſil̄itudinē ɔſequant̄ p multa q̄3 p vnū. ¶ Ad- 3°
huc. Quāto aliqd in plurib⁹ eſt deo ſil̄e: tāto pfectius ad
eius ſil̄itudinē accedit. in deo autē eſt bonitas ꝛ diffuſio
bonitatis in alia. pfecti⁹ igit̄ accedit res creata ad dei ſi-
militudinē ſi nō ſolū bona eſt: ſ3 etiā ad bonitatē alioꝝ
agere pōt: q̄3 ſi ſolū in ſe bona eſſet: ſicut ſilius eſt ſoli qđ
lucet ꝛ illuminat q̄3 qđ lucet tm̄: nō āt poſſ3 creatura ad
bonitatē alterius creature agere niſi eſſet in reb⁹ creatis
pluralitas ꝛ ineq̄litas: q2 agēs eſt aliud a patiēte ꝛ hono-
rabili⁹ eo: oportuit igit̄ ad h ꝙ in creaturis eſſet pfecta
dei imitatio ꝙ diuerſi gradus in creaturis inuenirentur.
¶ Itē. Plura bona vno bono finito ſūt meliora. hñt. n. 4°
h ꝛ adhuc ampli⁹. oīs āt creature bonitas finita ē. eſt. n.
dficiēs ab īfinita dei bonitate. pfecti⁹ eſt igit̄ vniuerſum
creaturaꝝ ſi ſunt ples q̄3 ſi eēt vn⁹ tm̄ gradus reꝝ: ſum-
mo āt bono cōpetit facere qđ meli⁹ eſt: ḡ ɔueniēs ei fuit:
vt ples faceret creaturaru3 gradus. ¶ Adhuc. Bonitas 5°
ſpēi excedit bonitatē idiuidui ſic̄ formale id qđ eſt mā-
le. magis igit̄ addit ad bonitatē vniuerſi multitudo ſpē-
rū q̄3 m̄ltitudo idiuiduoꝝ in vna ſpē. eſt igit̄ ad pfectio-
nem vniuerſi ptinēs: nō ſolū ꝙ multa ſint idiuidua: ſ3 ꝙ
ſint et diuerſe reꝝ ſpēs: ꝛ p ɔñs diuerſi gradus in reb⁹.
¶ Itē oē qđ agit p intellm̄ repńtat ſpēm ſui intellus in 6°
re facta. ſic. n. agēs ſibi p artē facit ſil̄e. de⁹ aūt fecit crea-
turā vt agēs p intellm̄ ꝛ nō p neceſſitatē nāe: vt. ſ. oñſu3 Cap. 23.
eſt. ſpēs igit̄ intellus diuini repńtat̄ in creatura p ipſu3
facta. intellus aūt multa itelligēs nō ſufficiēter repńtat̄ Cap. 51.
in vno tm̄. cū igit̄ intellus diuin⁹ multa intelligat: vt in p Cap. 56. ꝛ
pbatū eſt. pfectius ſeipſu3 repńtat: ſi plures vniuerſoꝝ in aliys.
gdum creaturas pducat: q̄3 ſi vnū tm̄ pduxiſſet. ¶ Am- 7°
plius. Opi a ſūmo bono artifice facto nō debuit deeſſe
ſūma pfectio: ſ3 bonū ordinis diuerſoꝝ eſt meli⁹ q̄libet
illoꝝ ordinatoꝝ p ſe ſumpto. eſt. n. formale reſpectu ſin-
gulariū ſicut pfectio toti⁹ reſpectu ptiū: nō dbuit ḡ bonū
ordinis operi dei deeſſe: hoc aūt bonū eē nō poſſ3: ſi di-
uerſitas ꝛ ineq̄litas creaturaꝝ nō fuiſſet. ¶ Eſt igit̄ di- Epilogus.
uerſitas ꝛ ineq̄litas in rebus creatis nō a caſu: nō pp ma-
terie diuerſitatē: nō pp interuētū aliquaꝝ cāꝝ vel me-
ritoꝝ: ſed ex ppria dei intētione pfectionē creature da-
re volentis qualez pōſe erat ea3 habere. ¶ Hinc eſt qđ Cōfirmat̄.
di Geñ. p. Uidit deus cūcta que fecerat: ꝛ erāt valde bo-
na. cū de ſingulis dixiſſet ꝙ ſunt bona: q2 ſingula qdem
ſunt in ſuis naturis bona. ſil̄ aūt oīa valde bona pp ordi-
nem vniuerſi: q̄ eſt vltima ꝛ nobiliſſima pfectio in reb⁹.

¶ Oz oportuit ad perfectionē vniuerſi aliquas creaturas
intellectuales eſſe. Cap. XLVI.

Idē. h. tho. 1. par. q. 50. arti. 1. Iſta ɔ⁹ pbat p Cap. 5. HAc igitur exiſtēte cā diuerſitatis in
rebus: reſtat nūc de ipſis
reb⁹ diſtinctis pſequi quātū ad fidei verita
tem ptinet: qđ erat 3ᵐ a nobis ppoſitoꝝ: ꝛ
oſdemus p ꝙ ex diuina diſpōne pfectionem
rebus creatis ſm̄ ſuū modū optimū aſſignāte: ɔñs fuit
ꝙ quedā creature itellectuales fierēt in ſūmo reꝝ vtice
ɔſtitute. tūc. n. effect⁹ maxime pfect⁹ eſt qñ i ſuū redit pn-
cipiū: vñ ꝛ circulus iter oēs figuras: ꝛ mot⁹ circularis in-
ter oēs mot⁹ eſt maxie pfect⁹: q2 in eis ad pnᵐ redit̄. ad
hoc igit̄ ꝙ vniuerſam creaturaꝝ vltimā pfectionē ɔſe-
quat̄: op3 creaturas ad ſuum redire pnᵐ. redeūt aūt ad
ſuu3 pncipiū ſingule ꝛ oēs creature: inquātū ſui pncipij
ſil̄itudinē gerunt ſm̄ ſuū eſſe ꝛ ſuā nām in qbus quāda3
pfectionē habēt: ſicut ꝛ oēs effectus tunc maxime pfecti
ſunt qñ maxime ſimilant̄ cauſe agēti: vt domus qñ ma-
xime ſilat̄ arti. ꝛ ignis qñ maxime ſilat̄ gñanti. cū igitur
intellus dei creaturarum productionis pncipiū ſit. vt. ſ.

Cap.23. oſtenſum eſt.neceſſe fuit ad creaturarū ꝑfectionem: ꝙ
2° alique creature eēnt intelligētes.¶ Amplius. Perfectio
2ª in rebus addit ſup̄ primā ꝑfectionē.ſicut autē eē ⁊ nā
rei ꝯſideratͬ ſm̄ pͥ̄ᵐᵃᵐ ꝑfectionē: ita operatio ſm̄ ꝑfectio/
nem 2ᵃᵐ.oportuit igitͬ ad cōſūmatā vniuerſi ꝑfectioneȝ
eē aliquas creaturas: que in deū redirēt:nō ſolū ſm̄ nāe
ſilitudinē ſed etiā ꝑ operationē: que qdē nō pōt eſſe niſi
per actū intellꝰ ⁊ volūtatis:qꝛ nec ipſe deus aliter erga
ſeipſuȝ operationē hȝ.oportuit igitur ad ꝑfectionē opti/
3° maȝ vniuerſi eſſe aliq̄s creaturas intellectuales.¶ Ad/
buc. Hoc qđ ꝑfecte diuine bonitatis repn̄tatio per crea/
Cap.45. turas fieret:oportuit vt.ſ̄.oñſum eſt:non ſolū ꝙ res bo/
ne fierent:ſed etiā ꝙ ad alioꝝ bonitatē agerent.aſſimila
tur autē ꝑfecte aliquid alteri in agēdo: qn̄ nō ſolum eſt
eadem ſpēs actiōis:ſed ēt idē modus agendi. oportuit
igitur ad ſūmā reꝝ ꝑfectionē ꝙ eſſent alique creature q̄
agerent hoc mō quo deus agit.oſtēſum eſt aūt ſupra ꝙ
Cap.23. deus agit per intellm̄ ⁊ voluntatē.oportuit igitͬ aliq̄s
4° creaturas eſſe intelligentes ⁊ volūtes.¶ Amplꝰ. Simi/
tudo effectus ad cām agentē attēditͬ ſm̄ formā effectus
qui p̄exiſtit in agēte.agēs eniȝ agit ſibi ſile in forma ſm̄
quā agit.forͣ aūt agētis recipitͬ quidē in effectu qn̄qȝ ſm̄
eundē modū eſſendi quo eſt in agente:ſicut forͣ ignis ge
nerati eundē eēndi hȝ modū cū forͣ ignis gn̄antis:qn̄qȝ
vͦo ſm̄ aliū modū eſſendi:ſicut forͣ domus que eſt intel/
ligibiliter in mente artificis recipitͬ mālͬr in domo q̄
eſt extra aīam.pȝ igitͬ ꝑfectiōē eē primā ſilitudinem q̄
ſcđam.ꝑfectio aūt vniuerſitatis creaturaꝝ ꝯſiſtit in ſili/
tudine ad deū:ſicut etiā ꝑfectio cuiuſlibȝ effectꝰ in ſilitu
dine ad cām agentē.requiritur igitͬ ſūma vniuerſi ꝑfectio:
nō ſolū 2ᵃᵐ aſſilationē creature ad deū:ſed ēt pͥ̄ᵐᵃᵐ quātū
poſſe eſt.forͣ aūt per quā deus agit creaturā eſt forͣ intel
Cap.23. ligibilis in ipſo.eſt enim agēs per intellm̄:vt.ſ̄.oſtēſum
eſt.opȝ igitͬ ad ſūmaȝ perfectionē vniuerſi eſſe aliquas
creaturas in quibus ſm̄ eſſe intelligibile forͣ diuini intel
lectus exprimatͬ: ⁊ hoc eſt eſſe creaturas ſm̄ ſuā nām in/
5° tellectuales.¶ Itē. Ad ꝓductionē creaturaꝝ nihil aliđ
mouet deū niſi ſua bonitas quā rebus alijs cōicare vo/
luit ſm̄ modū aſſigmilationis ad ipſum:vt ex dictis pȝ.
Similitudo vniꝰ eſt in altero dupl͛r. ſilitudo aūt vniꝰ inuenitͬ in altero dupl͛r. Uno mō q̄tum
ad eſſe nāe ſicut ſilitudo caloris ignei eſt in re calefacta
per ignē. Alio mō ſm̄ cognitionē:ſicut ſilitudo ignis eſt
1 in viſu vel tactu. Ad hoc igitͬ ꝙ ſilitudo dei ꝑfecte eſſet
2 in rebus modis poſſibus oportuit ꝙ diuina bonitas re/
bus per ſilitudinē cōicaretͬ non ſolū in eſſendo ſed etiaȝ
cognoſcēdo.cognoſcere aūt diuinā bonitateȝ ſolus intel/
lectus pōt.oportuit igitur eſſe creaturas intellectuales.
6° ¶ Adhuc. In oībus decēter ordinatis habitudo ſcđoꝝ
ad vltima imitatͬ habitudineȝ primi ad oīa ſcđa ⁊ vltīa.
lȝ q̄nqȝ deficienter.oñſum eſt aūt ꝙ deus in ſe oēs crea
turas cōprehēdit: ⁊ hoc repſentatͬ in corporalibꝰ creatu/
ris:lȝ per aliū modū:ſemper enim inuenitͬ ſuperius cor
pus cōprehēdēs ⁊ ꝯtinēs īferius:tn̄ ſm̄ extenſionē quā/
titatis:cū deus oēs creaturas ſimplici mō ⁊ nō quātitatꝭ
extenſionē cōtineat. Ut igitͬ nec in hoc mō ꝯtinendi dei
imitatio creaturis deeſſet:facte ſunt creature intellectua
les que creaturas corꝑales cōtinerēt non extenſiōe q̄ti/
tatis ſȝ ſimpl͛r ꝑ modū intelligibilē:nā qđ intelligitͬ eſt
in intelligēte: ⁊ eius intellectuali opōne cōprehenditur.

¶ Qꝫ ſubē intellectuales ſunt volentes. Cap. XLVII.

Idē pͥ ꝑ.q.59.ar.pmo. Iſta ꝯͦ gētiᷓ. Has autē ſubſtātias intellectuales ne
ceſſe eſt eſſe volentes. Ineſt
enim oībus appetitus boni: cū bonū ſit qđ
oīa appetunt vt phī tradunt.hꝰ autē appe/
titus in his quidem qui cognitione carēt di/
citur nālis appetitus:ſicut dī ꝙ lapis appetit eſſe deor/
ſum.in his aūt que cognitionem ſenſitiuā hn̄t dī appeti/
tus aīalis qui diuiditͬ in cōcupiſcibilē ⁊ iraſcibilē: in his
vͦo que intelligunt dicitͬ appetitus intellectualis ſeu rō/
nalis qui eſt volūtas.ſubē igitͬ intellectuales create hn̄t
volūtatē.¶ Adhuc. Id qđ eſt per aliđ:reducitur ad id 2°
qđ eſt per ſe tanq̄ȝ in prius:vñ ⁊ ſm̄ phm̄ in.8. phicoꝝ. T.cō.33.⁊
mota ab alio reducūtͬ in pͥ mouētia ſeipſa:in ſyllis etiā infra.
ꝯcluſiones que ſunt note ex alijs reducūtͬ in pͥͦ pnͣ que ſūt
nota per ſeipſa.inueniūtͬ aūt in ſubſtātijs creatis que/
dam que non agunt ſeipſa ad operandum:ſed agūtͬ vi
nāe ſicut inaīata plancte ⁊ aīalia bruta:non eni eſt in eis
agere ⁊ non agere:opȝ ergo ꝙ fiat reductio ad alia pͥma
que ſeipſa agant ad operanduȝ.pͥma aūt in rebus crea/
Cap.46. tis ſunt ſubē intellectuales:vt.ſ̄.oñſum eſt.he igitur ſibi
ſe agunt ad operandū:hoc autē eſt ꝓprium volūtatis:ꝑ
quā ſuba aliqua eſt domina ſui actus:vtpote in ipſa exi/
ſtens agere ⁊ non agere:ſubē igitur intellectuales create
hn̄t voluntatē.¶ Amplius. Princͥͥ cuiuſlibet opōnis eſt 3°
forma per quā aliqđ eſt actu:cū oē agens agat inquātū
eſt actu.opȝ igitur ꝙ ſȝ modū forme ſit modus opera/
tionis ꝯſitis formaȝ:forma igitur que nō eſt ab ipſo agē
te per formaȝ cauſat operationē cuius agēs nō eſt dñs.
ſi qua vͦo fuerit forͣ que ſit ab eo:qui per ipſam operatͬ:
etiā ꝯſitis opōnis dñiū habebit.forͤ aūt nāles ex quibꝰ
ſequūtͬ motus ⁊ opōnes nāles nō ſunt ab his quoꝝ ſūt
forͤ ſed ab exterioribꝰ agentibus totalr̄:cū ꝑ formā nālē
vnūqđqȝ habeat eſſe in ſua nā.nihil aūt pōt ſibi eſſe cā
eēndi: ⁊ ideo que mouētur nāl͛r nō mouēt ſeipſa.nō eniȝ
graue mouet ſeipſum deorſum:ſȝ gn̄ans qđ dedit ei for/
maȝ. In aīalibꝰ ēt brutis forme ſenſate vl̄ imaginate mo
uentes nō ſunt adinuēte ab ipſis aīalibus brutis:ſȝ ſunt
recepte in eis ab exterioribꝰ ſenſibilibꝰ q̄ in ſenſum agūt
⁊ diiudicate ꝑ nālez eſtimationē:vñ lȝ quodāmō dicātͬ
mouere ſeipſa inquātū eoꝝ vna pars eſt mouens ⁊ alia
eſt mota:tn̄ ipſuȝ mouere nō eſt eis ex ſeipſis:ſȝ partim
ex exterioribus ſenſatis ⁊ ꝑtim a nā.inquātū eniȝ appe/
titus mouet mēbra:dicūtͬ ſeipſa mouere:qđ hn̄t ſupra
inaīata ⁊ plantas.inquātū vͦo ipſum appetere ſequitͬ de
neceſſitate in eis ex formis acceptis per ſenſum ⁊ iudiciuȝ
nālis eſtimationis nō ſibi ſunt cā ꝙ mouēantͬ:vñ nō ha
bent dñium ſui actus.forͣ aūt intellecta per quā ſuba in/
tellectualis operatͬ eſt ab ipſo intellectu:vtpote ꝑ ipſuȝ
cōcepta ⁊ quodāmō excogitata:vt pȝ de forͣ artis:quaȝ
artifex cōcipit ⁊ excogitat: ⁊ ꝑ eaȝ operatͬ.ſubē igitur in/
tellectuales ſeipſas agūt ad operādū vt habētes ſue ope
rationis dñium:habēt igitͬ volūtatē. ¶ Itē. Actiuuȝ opȝ 4°
eſſe ꝓportionatū paſſiuo ⁊ motiuū mobili:ſed in hn̄tibꝰ
cognitionem vis apprehenſiua ſe hȝ ad appetitiuā:ſicut
motiuū ad mobile.nā cōprehenſum ꝑ ſenſum vel ima/
ginatiōeȝ intellm̄ mouet appetitū intellectualē vel aīa/
lem:apprehēſio aūt intellectiua nō determinatͬ ad que/ T.cō.18.
dam ſed eſt oīum:vñ ⁊ de intellectu poſſi phꝰ dicit in 3°
de aīa ꝙ eſt quo eſt oīa fieri.appetitꝰ igitur itellectualis
ſubē eſt ad oīa ſe hn̄s:hoc aūt eſt ꝓpriū volūtatis vt ad Cap.5.
oīa ſe habeat:vñ ⁊ in.3.ethi.phꝰ dicit ꝙ eſt poſſiuȝ ⁊ im/
poſſibiliū.ſubē igitͬ intellectuales habent voluntatē.

¶ Qꝫ ſubſtantie intellectuales ſunt liberi arbitrij in agendo. Cap. XLVIII.

Idē.h.ibi. 1.ꝑ.q.59.articu.3. Iſta ꝯͦ gētiᷓ. ꝑ Ex hoc autem apparet ꝙ ꝑdicte ſubē
ſunt liberi arbitrij in operādo.
Qꝫ enim arbitrio agāt manifeſtū eſt ex eo
ꝙ per cognitionē itellectiuā iudiciū hn̄t de
operandis.libertatem ēt neċe eſt eas hr̄e:ſi
Cap.47. hn̄t dñium ſui actus:vt oñſuȝ eſt.ſunt igitͬ ꝑdicte ſubē li/
beri arbitrij

2° beri arbitrij in agendo. ℂ Itē. Liberū eſt: qḋ ſui cā eſt:
qḋ g̃ nō eſt ſibi cā agēdi: nō eſt liberū in agēdo: q̄cūq; āt
nō mouent̄ neq; agūt niſi ab alijs mota: nō ſunt ſibi ipiſ
cā agēdi. ſola g̃ mouētia ſeipſa libertatē in agēdo hūt: ⁊
hec ſola iudicio agūt: nam mouēs ſeipm diuidit̄ in mo
uēs ⁊ motū: motus aūt eſt appetitus ab intellu vel phā
taſia aut ſenſu: motus quoq; eſt iudicare. hoꝝ igit̄ h ſo
la libere iudicant̄ q̄cūq; in iudicādo ſeipſa mouēt: nulla
aūt po° iudicās ſeipā ad iudicādū mouet: niſi ſup actū
ſuū reflectat̄: opꝫ eni ſi ſe ad iudicādū agit: ꝙ ſuū iudi
ciū cognoſcat: qḋ qdē ſolius itellus eſt. ſunt igitur aīalia
irrōnalia quodā mō liberi quidē motus ſiue actiōis: nō
aūt liberi iudicij: inaīata aūt que ſolū ab alijs mouent̄:
neq; libere actionis ſunt aut mot°: intellectualia vo non
ſolū actionis ſꝫ ēt liberi iudicij: qḋ eſt liberū arbitrium
3° hīc. ℂ Adhuc. Forma apphēſa eſt pn̄ mouēs ſꝫ ꝙ ap
prehēdit̄ ſub rōne boni vel ꝯuenientis. actio eni exterior
in mouētib° ſeipſa pcedit ex iudicio quo iudicat̄ aliqd
eē bonū vel ꝯueniēs per formā pdictam: ſi igit̄ iudicās
ad iudicādū ſeipm moueat: opꝫ ꝙ p aliquā altiorē for
mā apphenſā ſe moueat ad iudicandū: que qdē eē non
pōt: niſi ipſa rō boni vel ꝯuenientis per quā de q̄libꝫ de
terminato bono vel ꝯuenienti iudicat̄. illa igit̄ ſola ſe ad
iudicandū mouēt: que cōem boni vel ꝯuenientis rōnem
apphēdūt: hec āt ſūt ſola itellectualia. ſola igit̄ itellectua
lia ſe nō ſolū ad agēdū: ſed ēt ad iudicādum mouēt: ſola
igit̄ ipſa ſunt libera in iudicādo: qḋ eſt liberū arbitrium
4° hīc. ℂ Amp. A ꝯceptione vniuſli nō ſequit̄ mot° ⁊ actio
niſi mediāte particulari apphēſione: eo ꝙ mot° ⁊ actio
erga pticularia eſt. intellꝰ aūt nāliter eſt vniuſalium app
henſiuus: ad h igit̄ ꝙ ex apphēſione intellꝰ ſequat̄ mo
tus aut q̄cūq; actio: opꝫ ꝙ vlis intellꝰ ꝯceptio applicet̄
ad particularia: ſed vniuſale cōtinet in po° multa pticula
ria: pōt igit̄ applicatio cōceptionis itellectualis fieri ad
plura ⁊ diuerſa: iudiciū igit̄ intellus de agibilib° nō eſt
determinatū ad vnū tm̄: hūt igit̄ oīa itellectualia liberū
5° arbitriū. ℂ P. Iudicij libertate carēt aliqua: vel pp h
ꝙ nullū hūt iudiciū: ſicut q̄ cognitione carēt: vt lapides
⁊ plāte: vel qꝛ hūt iudiciū a nā determinatū ad vnū ſi
cut irrōnalia aīalia. nāli eni eſtimatione iudicat ouis lu
pū ſibi nociuū: ⁊ ex h iudicio fugit ipm: ſilr aūt in alijs.
quecūq; igit̄ hūt iudiciū de agēdis nō determinatū ad
vnū a nā: neceſſe eſt liberū arbitriū eē: hm̄ aūt ſunt oīa i
tellectualia: intellꝰ eni apphēdit nō ſolū h vel illud bo
nū: ſed ipm bonū cōe: vn̄ cū intellꝰ p formā apphēſam
moueat volūtatē: in oib° āt mouēs ⁊ motū opꝫ eē ppor
tionata: volūtas ſube itellualis nō erit determiata a nā
niſi ad bonū cōe. qcqd igit̄ offert̄ ſibi ſub rōne boni po
terit volūtas inclinari in illud nulla determinatione na
turali in ꝯtrariū phibēte. Omnia igit̄ itellectualia libe
Dñ. libe. ar. ram volūtatē hūt ex iudicio itellectus veniētē: qḋ eſt li
berū arbitriū hīc: qḋ diffinit̄ liberū de rōne iudicium.

ℂ Qꝛ ſuba itellectualis nō ſit corpus. Cap. XLIX.

Idē p° p. q. 50. ar. 1. Iſta 2° pbat̄ p EX preminiſſis aūt oſtēdit̄ ꝙ nulla ſuba itellectualis eſt
corpus. Nullū eni corp° inenit̄ aliqd cōti
nere niſi p cōmēſurationē q̄titatis: vn̄ etiā
ſe toto totū aliqd ꝯtinet: ⁊ partē pte ꝯtinet:
maiorē qdē maiore: minorē āt minore. itellꝰ aūt nō cō
prehēdit rē aliquā itellectā p aliq̄ quātitatis cōmēſura
tionē: cū ſe toto itelligat ⁊ cōprehēdat totū ⁊ ptē maiora
in quātitate ⁊ minora: nulla igit̄ ſuba itelligēs eſt corp°.
2° ℂ Amp. Nullū corp° pōt alteri° corpis formā ſubalem
recipere niſi per corruptionē ſuā formā amittat: intelle
ctus aūt nō corrūpit̄: ſꝫ magis pficit̄ p h ꝙ recipit for
mas oīuꝫ corpoꝝ: pficit̄ eni itelligēdo: itelligit aūt ſꝫ ꝙ
hꝫ in ſe formas itellectoꝝ. nulla igit̄ ſuba intellualis eſt
corpus. ℂ Adhuc. Prin° diuerſitatis idiuiduoꝝ eiuſdē 3°
ſpēi eſt diuiſio māe ſm q̄titatē. for° eni hui° ignis a for
ma illi° ignis nō differt: niſi p h ꝙ eſt in diuerſis ptib°:
in q̄s mā diuidit̄ nec aliter, q̄ diuiſione q̄titatis ſine q̄
ſuba eſt idiuiſibilis. qḋ aūt recipit̄ in corpe: recipit̄ i eo
ſm q̄titatis diuiſionē: g̃ forma non recipit̄ in corpe niſi
vt idiuiduāta ſi igit̄ itellus eēt corpus: forme rerū itelli
gibiles nō reciperent̄ in eo niſi vt idiuiduate: itelligit āt
intellus res p formas earū q̄s penes ſe hꝫ: nō g̃ itellus i
telligit vlia: ſed ſolū pticularia: qḋ patet eē falſū: nullus
4° igit̄ intellꝰ eſt corp°. ℂ Itē. Nihil agit niſi ſm ſuā ſpe
ciem: eo ꝙ for° eſt pn̄ agēdi in vnoq;. ſi igit̄ itellus ſit
corp°: actio ei° ordinē corpoꝝ nō excederet: nō igit̄ intel
ligit niſi corpa: h aūt pꝫ eē falſū. itelligim° eni multa q̄
5° nō ſunt corpa: itellus igitur nō eſt corp°. ℂ Adhuc. Si
ſuba itelligēs eſt corp°: aut eſt finitū aut īfinitū: corp° āt
eē infinitū actu eſt ipoſſe: vt in phyſicis pbat̄: eſt igit̄ fi 3° phyſ. ⁊ p° celi. in trac. d infinito.
nitū corpus: ſi corpus eſſe ponit̄: h aūt eſt ipoſſe. in nullo
eni corpe finito pōt eſſe po° infinita: vt. ſ. pbatū eſt: po°
aūt itellus eſt q̄dā mō īfinita in itelligēdo. in īfinitū eni
intelligit ſpēs nūoꝝ augēdo: ⁊ ſilr ſpēs figurarū ⁊ pro
portionū: cognoſcit ēt vle qḋ eſt virtute īfinitū ſm ſuum
ambitū: ꝯtinet eni idiuidua q̄ ſunt po° īfinita: nō eſt igit̄
6° intellus corpus. ℂ Amp. Impoſſe eſt duo corpa ſe inui
cē ꝯtinere: cū ꝯtinēs excedat ꝯtētū: duo aūt itellus ſein
uicē ꝯtinēt ⁊ cōprehēdūt: dū vnus aliū itelligit: intellus
7° igit̄ non eſt corpus. ℂ Itē. Nulli° corpis actio reflectit̄
ſup agēte. oſſuꝫ eſt eni in phyſicis: ꝙ nullū corpus a ſe 7° ⁊ 8° phy.
metipſo mouet̄ niſi ſm ptē: ita. ſ. ꝙ vna pars ei° ſit mo
uēs: alia mota: itellus aūt ſupra ſeipm agēdo reflectit̄: in
telligit eni ſeipm nō ſolū ſm ptē: ſꝫ ſm totū: non eſt igit̄
8° corpus. ℂ Adhuc. Act° corpis ad actionē nō terminat̄:
nec mot° ad motū: vt in phyſicis pbatū eſt. actio āt ſube 5° phyſicoꝝ.
intelligētis ad actionē terminat̄: itellꝰ eni ſicut itelligit
rē: ita itelligit ſe itelligere: ⁊ ſic in īfinitū: ſuba igit̄ intel
lect° nō eſt corpus. ℂ Hinc eſt ꝙ ſacra ſcriptura ſubas Cōfirmat̄.
intellectuales ſpūs noīat: p quē modū ꝯſueuit deū icor
poreū noīare ſm illud Io. 4. De° ſpūs eſt. dr̄ aūt Sap.
7. Eſt aūt in illa. ſ. dīna ſapiētia ſpūs itelligētie: q capiat
oēs ſpūs itelligibiles. ℂ Per h autē excludit̄ error an Error excludit̄.
tiquoꝝ nālium: q nullā ſubā niſi corporeā eē ponebāt:
vn̄ ⁊ aīam credebāt eē corp° vel ignē vel aerē vel aquā
vel aliqd hm̄: quā qdē opiōnē in fidē xp̄ianā qdā iduce
re conati ſunt dicentes animā eſſe corpus effigiatū: ſi
cut corpus exterius figuratum.

ℂ Qꝛ ſube intellectuales ſunt imāles. Cap. L.

EX hoc autē appꝫ ꝙ ſube intellualis ſūt imāles. Unūqḋq; enim ex Idē. p. th. ſ. p. q. 50. ar. 2. Idē. 2. ſcrip. diſ. 3. ar. 1.
mā ⁊ forma cōpoſitū eſt corpus. diuerſas Iſta 2° pbat̄ p
eni formas mā non niſi ſm diuerſas ptes
recipe pōt: que qdē diuerſitas ptiū in mā
eē nō poteſt: niſi ſm ꝙ p dimēſiones in mā exiſtes vna
cōis mā in plures diuidit̄: ſubtracta eniꝫ q̄titate ſuba i
diuiſibilis eſt. oſtenſuꝫ eſt aūt ꝙ nulla ſuba itelligēs eſt Cap. 49.
corp°: relinquit̄ igit̄ ꝙ non ſit ex mā ⁊ forma cōpoſita.
2° ℂ Amp. Sicut hō nō eſt ſine h hoīe: ita mā nō eſt ſine
hac mā: qcqd igit̄ in reb° eſt ſubſiſtēs ex mā ⁊ for° com
poſitū: eſt cōpoſitū ex mā ⁊ forma idiuiduali. intellect°
aūt nō pōt eē cōpoſitus ex mā ⁊ forma idiuiduali: ſpēs
eni rerū intellectarū fiūt intelligibiles actu p h ꝙ a mā
indiuiduali abſtrahunt̄: ſm aūt ꝙ ſūt itelligibiles actu
fiunt vnū cū intellu: vn̄ ⁊ intellectū opꝫ eē abſq; mā in
diuiduali. nō eſt igit̄ ſuba itelligēs ex mā ⁊ for° compo

3° ſita.¶ Adbuc. Actio cuiuſlibet ex mā ⁊ forma cōpoſiti nō eſt tm̄ forme nec tm̄ materie ſed compoſiti:ei⁹.n.eſt agere cui⁹ eſt eē.eē aūt eſt cōpoſiti p formā vn̄ ⁊ cōpoſitum p formaʒ agit:ſi igit̄ ſuba itelligēs ſit compoſita ex mā ⁊ forma:itelligē erit ipſi⁹ cōpoſiti.act⁹ aūt terminat̄ ad aliqd ſile agēti:vn̄ ⁊ cōpoſitū gn̄ans nō gn̄at formā ſed cōpoſitū:ſi igit̄ intelligere ſit actio cōpoſiti nō itelligeт̄ nec mā nec forma ſʒ tm̄ cōpoſitū:ħ aūt pʒ eē falſuʒ:nō eſt igit̄ ſuba itelligēs compoſita ex mā ⁊ forma.

4° ¶ Itē. Forme rerū ſenſibiliū pfectius eē hñt in intellu q̄ in reb⁹ ſenſibilib⁹:ſunt enī ſimpliciores ⁊ ad plura ſe extēdētes:p vnā enī formā hoīs itelligibilē:oēs hoīes itellect⁹ cogſcit.for⁹ aūt pfecte in mā exñs fac̄ eē actu tale ſ.vel ignē vl̄ coloratū:ſi aūt nō faciat aliqd eſſe tale eſt iperfecte in illo:ſic for⁹ caloris in aere vt īdeferēte:⁊ ſic virt⁹ pmi agētis in iſtro.ſi igit̄ itellus ſit ex mā ⁊ forma cōpoſit⁹:forme rerū itellectarū faciēt itellectū eſſe actu talis nature q̄lis eſt qđ itelligit̄:⁊ ſic ſequit̄ error Empedoclis q dicebat q̄ ignē igne cogſcit aīa:⁊ terrā terra et ſic de alijs:qđ pʒ eē icōueniēs:nō eſt igit̄ ſuba itelligēs

5° cōpoſita ex mā ⁊ forma.¶ P̄.Oē qđ eſt in aliq̄ eſt in eo p modū recipiētis:ſi igit̄ itellꝰ ſit cōpoſit⁹ ex mā et forma:forme rerū erūt in itellectu mālr̄ ſic̄ ſūt extra aīaʒ:ſicut igit̄ ex̄ aīaʒ nō ſūt itelligibiles actu:ita nec exi-

6° ſtētes in itellectu.¶ Itē. Forme ꝯrioꝝ ſm eē qđ hñt in mā ſūt ꝯrie:vn̄ ⁊ ſe inuicē expellūt:ſm aūt q̄ ſūt in itellu nō ſūt ꝯrie:ſʒ vnū ꝯrioꝝ eſt rō intelligibilis alterius:q2 vnū p aliō cogſcit̄.nō igit̄ hñt eē māle in itellectu:ḡ in-

7° tellꝰ nō eſt cōpoſit⁹ ex mā ⁊ forma.¶ Adbuc. Mā nō recipit aliquā formā de nouo niſi p motuʒ vel mutationem:intellectus autē nō mouetur per hoc q̄ recipit formas:ſed magis quieſcēs perficit̄ ⁊ intelligit:impeditur autē in intelligendo per motū:nō igit̄ recipiūtur forme in itellectu ſicut in materia vel in re māli:vn̄ pʒ q̄ ſub-

Cōfirmat̄. ſtātie intelligētes imāles ſunt ſicut ⁊ incorpee.¶ Hinc eſt q̄ Dioñ.dicit.4.c.de diui.no. Propter diuine bonitatis radios ſubſtiterūt intellectuales oēs ſub̄e:que ſicut incorporales ⁊ imāles omnes intelliguntur.

¶ Qđ ſubſtantie intellectuales non ſunt forme materiales ſed ſubſiſtentes. Cap.LI.

Iſta 2° ꝓbat p̄

Ex eadem oſtēditur q̄ nature intellectuales ſunt forme ſubſiſtētes:nō autē exiſtentes in materia quaſi eē earū a mā dependeat. Forme eniʒ ſm ſe a materia depēdētes nō ipſe ꝓprie habent eſſe ſed cōpoſita per ipſas:ſi igitur nature intellectuales eſſent hꝰ forme:ſeq̄ret̄ q̄ haberēt eſſe materiale:ſicut ⁊

2° ſi eēnt ex mā ⁊ forma cōpoſite.¶ Adbuc. Forme que per ſe nō ſubſiſtūt:nō poſſunt per ſe agere:agūt aūt cōpoſita per eas.ſi igit̄ nature intellectuales hꝰ forme eſſent:ſequeret̄ q̄ nō intelligerēt ſed cōpoſita ex eis ⁊ materia:⁊ ſic intellus eēt cōpoſitus ex mā ⁊ forma:qđ eſt i-

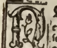
Cap.50. poſſibile:vt oſtēſum eſt.¶ Amp̄. Si intellꝰ eēt forma

Cap.46. in mā ⁊ nō p ſe ſubſiſtēs:ſeq̄ret̄ q̄ id qđ recipit̄ in intel-

3° lectu:recipet̄ in mā:hꝰ enī forme que habent eſſe in mā obligatū nō recipiūt aliqd qđ in mā nō recipiat̄.cū igit̄ receptio formarū in intellectu nō ſit receptio formaruʒ in mā:impoſſibile eſt q̄ itellectus ſit forma materialis.

4° ¶ P̄.Dicere q̄ intellectus ſit forma nō ſubſiſtēs:ſʒ materie imerſa idē eſt ſm rē:ac ſi dicat̄ q̄ intellectus ſit cōpoſitus ex materia ⁊ forma.differt aūt ſoluʒ ſm nomē. nam pmo modo diceret̄ intellꝰ forma ipſa compoſiti. Scđo vō mō diceret̄ intellꝰ ipm cōpoſitū.ſi igit̄ falſuʒ eſt intellectū eē cōpoſitū ex materia ⁊ forma:falſuʒ erit q̄ ſit forma non ſubſiſtens ſed materialis.

¶ Qđ in ſubſtantijs intellectualibus creatis differt eſſe ⁊ quod eſt. Cap.LII.

Non eſt aūt opinādū q̄ q̄uis ſube intellectuales nō ſint corporee:nec ex mā ⁊ for⁹ cōpoſite:nec in mā exñtes ſic̄ forme māles:q̄ pp̄ ħ diuine ſimplicitati adequent̄. Inuenit̄ eniʒ in eis aliq̄ cōpoſitio ex eo q̄ nō eſt idē in eis eē ⁊ qđ eſt:ſi enim eē eſt ſubſiſtēs: nihil pter ipm eē ei adiūgit̄:q2 ēt in his quoꝝ eſſe nō eſt ſubſiſtēs:qđ ineſt exñti pter eē ei⁹:eſt qdē exñti vnitū. nō aūt eſt vnū cū eē ei⁹ niſi p accñs:inq̄tū eſt vnū ſubiectū hñs eē:⁊ id qđ eſt pter eē:ſic̄ pʒ q̄ ſorti pter ſuuʒ eē ſubſtātiale ineſt albū:qđ qdē diuerſuʒ eſt ab eius eē ſubali: nō enī eſt idē eē ſorte:⁊ eſſe albū niſi p accñs.ſi igit̄ non ſit eē in aliqua ſubſtātia non remanebit aliquis modus in quo poſſit ei vniri illud qđ eſt pter eſſe:eē autem inquātū eſt eſſe nō poteſt eē diuerſum.pōt autē diuerſificari per aliqd qđ eſt preter eē:ſicut eē lapidis eſt aliud ab eē hoīs:illud igit̄ qđ eſt ſubſiſtēs non poteſt eſſe niſi vnuʒ tm̄.oſtēſum eſt autē q̄ deus eſt ſuuʒ eē ſubſiſtens: nihil igit̄ aliud pter ipſum pōt eē ſuū eē:oportet igit̄ in omni ſubſtātia que eſt pter ipſum aliud eē ipſaʒ ſubſtātiam:⁊ aliud eius eſſe.¶ Amp̄. Natura cōis ſi ſeparata 2°

Idē p° ſen. diſ.5.q.1. Iſta 2° ꝓbat p̄ Op⁹ hui⁹ p⁹ pte.q.3.ar.3. 4° h⁹ cap.55. Solo . nō ⁊ ſuppoſitum q̄nū ad pn⁹ ꝯſtitutiua: vl q̄nū ad id qđ ipo:tat p aſſumptionē ⁊ vi ſtigmnt ⁊ nō diſtinguunt.

intelligat̄:nō poteſt eē niſi vna:q̄uis habētes nām illaʒ plures poſſint inueniri.ſi enim nā aīalis per ſe ſeparata ſubſiſteret nō haberet ea que ſunt hoīs:vel que ſunt bouis:iam enī nō eēt aīal tm̄:ſed hō vel bos:remotis autē differētijs cōſtitutiuis ſpecieruʒ remanet natura gn̄is idiuiſa:q2 eadē differētie que ſunt cōſtitutiue ſpērū:ſunt diuiſiue generis.ſic igit̄ ſi hoc ipſum qđ eſt eē ſit cōe ſicut genus eē ſeparatū per ſe ſubſiſtens non pōt eſſe niſi vnum:ſi vō nō diuidatur in differētijs ſicut genus:ſed p hoc qđ eſt huius vel illius eē:iam hʒ magis eē verum: qđ non pōt eē per ſe exiſtēs niſi vnū.relinquit̄ igitur q̄ cum deus ſit eē ſubſiſtēs:nihil aliud pter ipſum eſt ſuuʒ eē.¶ Adbuc. Impoſſibile eſt q̄ ſit duplex eē oīno infi- 3°

nitū.eſſe enī qđ oīno eſt infinitū oēm perfectionē eēndi cōprehendit:ſic ſi duobus talis adeſſet infinitas: non inueniret̄ quo vnū ſub altero differret.eē autē ſubſiſtēs opʒ eē infinitum:q2 nō terminatur aliquo recipiēte:impoſſibile eſt igit̄ eē aliqđ eē ſubſiſtēs pter pmū.¶ Itē. 4°

Si ſit aliqđ eē per ſe ſubſiſtēs:nihil competit ei niſi qđ eſt entis inquātuʒ eſt ens.qđ enī dicit̄ de aliquo non inquātuʒ hꝰ non cōuenit ei niſi per accidēs rōne ſubiecti: vnde ſi ſeparatū a ſubiecto ponat̄:nullo mō ei competit.eē autē ab alio cauſatū nō cōpetit enti inquātum eſt ens:alꝰ oē ens eēt ab alio cauſatū:⁊ ſic oporteret pcedere in infinitū in cauſis:qđ eſt impoīe:vt ſupra oñſuʒ eſt. In p̄ ca.13.

illud igit̄ eē qđ eſt ens ſubſiſtēs opʒ q̄ ſit nō cauſatum: nullū igit̄ ens cauſatū eſt ſuū eē.¶ Amp̄. Suba vniuſcuiuſqꝫ eſt ens per ſe ⁊ nō per aliud:vn̄ eē lucidum actu nō eſt de ſuba aeris:q2 eſt ei per aliud:ſed cuiuſlibet rei create ſuū eē eſt ei per aliud:alꝰ nō eēt creatum:nullius igit̄ ſubſtātie create ſuū eē eſt ſua ſuba.¶ Itē. Cum oē 6°

agēs agat inquātū eſt actu pmo agēti qđ eſt pfectiſſimū competit eē in actu pfectiſſimo modo:tāto autē aliquid eſt pfectius in actu quanto talis actus eſt in via gn̄ōnis poſterior.actus enī eſt tēpore po⁹ poſterior in vno ⁊ eodē qđ de po⁹ ad actuʒ pcedit:pfectius eſt quoqꝫ in actu qđ eſt ipſe actus q̄ qđ eſt hñs actū:hoc eniʒ pp̄ illđ actu eſt. His ergo ſic poſitis cōſtat ex ſupra oſtēſis q̄ de⁹ ſolus eſt pmū agēs:ſibi ḡ ſoli cōpetit eſſe in actu pfectiſſimo mō:vt.ſ.ſit ipſe actus pfectiſſimus:ħ aūt eſt eſſe ad qđ generatio ⁊ oīs motus terminat̄.oīs enī forma ⁊ act⁹ eſt in potētia:anteq̄ eē acquirat.ſoli igit̄ deo cōpetit q̄

7° ſit ipſius eē:ſicut ſoli deo competit:ꝙ ſit p^m agēs. ¶ Am
plius. Ipſum eſſe cōpetit pmo agēti ſm ꝓpriā nām: eē
Cap.23.p^l. enim dei eſt eius ſubā: vt.ō.oñſum eſt. qḋ aūt cōpetit ali
cui ſm ꝓpriā nām ſuā nō cōuenit alijs niſi ꝑ modū pti
cipationis: ſicut calor alijs corporib^9 ab igne: ipſum igit̄
eſſe cōpetit oib^9 alijs a pmo agēte ꝑ participationē quā
dam: qḋ aūt competit alicui ꝑ ꝑticipationē non eſt ſuba
eius. ipoſſe eſt igit̄ ꝙ ſuba alterius entis pter agens pmū
Auctas ſacre ſcripture. ſit ipſū eē. Hinc ē ꝙ exo.3. ꝓpriū nomē dei ponit̄ eē q̄ ē.
q2 eius ſolius ꝓpriū eſt ꝙ ſua ſbā nō ſit aliḋ q̄ ſuū eſſe.
¶ Qr in ſubſtātijs intellectualib^9 creatis eſt actus ⁊ po
tentia. Cap. LIII.

Idē p^o p.q. 50.ar.2. ad ſcōm. Idē.2.ſcrip. di.3.ar.1. Iſta p^o pbat p
Ex hoc aūt euidēter apparet ꝙ in ſub
ſtātijs intellectualibus creatis
eſt cōpoſitio act^9 ⁊ potētie. In quocūqꝫ eniꝫ
inueniunt̄ aliqua duo: quoꝝ vnū eſt cōple
mētuꝫ alterius: ꝓportio vni^9 ad alteꝝ eſt ſic
ꝓportio potētie ad actū. nihil eni cōplet̄ niſi ꝑ propriū
actū. in ſuba aūt intellectuali creata inueniunt̄ duo. ſ. ſbā
Cap.52. ipſa: ⁊ eſſe eius qḋ nō eſt ipſa ſuba: vt oñſum eſt: ipſuꝫ aūt
eſſe eſt cōplemētū ſube exiſtētis: vnūqḋqꝫ. n. actu eſt ꝑ
hoc ꝙ eſſe hꝫ. relinquit̄ igit̄ ꝙ in qualibet pdictaꝝ ſbaꝝ
2° ſit cōpoſitio actus ⁊ potētie. ¶ Amplı^9. Qḋ ineſt alicui
ab agēte opꝫ eē actū eius. agētꝭ eni eſt facere aliqḋ actu:
Cap.15. oſtēſuꝫ eſt autē.ā. ꝙ oēs alie ſubſtātie habēt eſſe a p agē
te: ⁊ per hoc ipſe ſube create ſunt ꝙ eſſe ab alio habēt. ip
ſum igit̄ eſſe ineſt ſubſtātijs creatis: vt quidā actus eaꝝ.
id aūt cui actus ineſt potētia eſt. nā actus inquātū hꝫ ad
potētiā refert̄: in qualibet igit̄ ſuba creata eſt po^a ⁊ act^9.
3° ¶ Itē. Oē participans aliquid cōparat̄ ad ipſuꝫ qḋ pti
cipat̄: vt potētia ad actū: per id. n. qḋ pticipatur: ſit parti
cipans actu tale. oñſum eſt autē ſupra ꝙ ſolus deus eſt
eſſentialr̄ ens. oia autē alia pticipant ipſuꝫ eſſe. cōparat̄
4° igitur ſuba ois creata ad ſuū eſſe: ſicut po^a ad actū. ¶ P̄.
Aſſimilatio alicuius ad cām agentē ſit per actū: agēs. n.
agit ſibi ſile inquātū eſt actu. aſſilatio aūt cuiuſlibet ſub
ſtātie create ad deū eſt ꝑ ipſuꝫ eſſe: vt. ā. oñſum eſt. ipſuꝫ
igit̄ eſſe cōparat̄ ad oēs ſubas creatas: ſicut act^9 eaꝝ: ex
q̄ relinquit̄ ꝙ i q̄libꝫ ſuba creata ſit cōpoſitio act^9 ⁊ po^e.
¶ Qr nō eſt idem compoſitio ex ſubſtātia ⁊ eſſe: ⁊ ex mā
⁊ forma. Cap. LIIII.

Idē p^o p.q. 50.ar.2. Iſta p^o pbat p
Non eſt autē eiuſdē rōnis cōpoſitio ex
mā ⁊ for^a ⁊ ex ſuba ⁊ eſſe: q̄uis
vtraqꝫ ſit ex potētia ⁊ actu. p quideꝫ q2 mā
non eſt ipſa ſuba rei. nam ſequeret̄ oēs for
mas eſſe accidētia: ſicut antiqui nāles opi
2° nabantur: ſꝫ mā eſt ps ſube. ¶ Scḋo auteꝫ q2 ipſum eē
nō eſt proprius actus māe ſed ſubſtātie totius: eius eniꝫ
actus eſt eſſe: de quo poſſumus dicere ꝙ ſit: eſſe aūt non
dī de mā ſed de toto. vñ mā nō pōt dici ꝙ eſt: ſed ipſa
3° ſuba eſt id qḋ eſt. ¶ Tertio: q2 nec for^a eſt ipm eſſe: ſꝫ ſe
hñt ſm ordinē. cōparat̄ eni forma ad ipſam eē: ſicut lux
ad lucē vel albedo ad albū eſſe. deinde q2 ad ipſam etiaꝫ
Nota formā cōparatur ipſum eſſe: vt actus. per hoc eniꝫ in cō
poſitis ex mā ⁊ forma: forma dī eſſe pncipiū eſſendi: q2
eſt cōplemētū ſube cuius actus eſt ipſum eſſe: ſicut dia
phanuꝫ eſt aeri pn^m lucendi: q2 facit eum ꝓpriū ſubiectū
luminis: vñ in cōpoſitis ex mā ⁊ forma nec mā nec for
ma pōt dici ipſum qḋ eſt: nec etiaꝫ ipſum eſſe forma tñ
pōt dici quo eſt ſꝫ ꝙ eſt eſſendi principiū. ipſa aūt tota
ſuba eſt ipſum qḋ eſt: ⁊ ipſuꝫ eſſe eſt quo ſubſtātia deno
minat̄ ens. in ſubſtātijs aūt intellectualib^9 que nō ſūt ex
mā ⁊ forma cōpoſite: vt oſtēſum eſt: ſed in eis ipſa for^a
eſt ſuba ſubſiſtēs: forma eſt qḋ eſt. ipm auteꝫ eſſe eſt act^9
⁊ quo eſt: ⁊ ꝓꝑ hoc in eis eſt vnica tm̄ cōpoſitio actus ⁊
potētie: que ſcꝫ eſt ex ſuba ⁊ eſſe: que a q̄buſdā dī ex qḋ
eſt ⁊ eſſe: vel ex qḋ eſt: ⁊ quo eſt. in ſubſtātijs aūt cōpoſi
tis ex mā ⁊ for^a eſt duplex cōpoſitio actus ⁊ potentie. p^a
quidē ipſius ſubſtātie: que cōponit̄ ex mā ⁊ forma. ſcḋa
vo ex ipſa ſubſtātia iam cōpoſita ⁊ eſſe: que etiā pōt di
ci ex qḋ eſt ⁊ eſſe: vel ex qḋ eſt ⁊ quo ē. ¶ Sic igit̄ pꝫ ꝙ Correlariū.
cōpoſitio actus ⁊ potētie eſt in plus q̄ cōpoſitio forme
⁊ māe: vnde mā ⁊ forma diuidūt ſubſtātiā mālem. potē
tia aūt ⁊ actus diuidunt ens cōe: ⁊ ꝓꝑ hoc quecūqꝫ q̄deꝫ
conſequunt̄ potētiam ⁊ actuꝫ inquātū hꝫ ſunt cōia ſub
ſtātijs materialib^9 ⁊ imālibus creatis: ſicut recipere ⁊ re
cipi: pficere ⁊ pfici. quecūqꝫ vo ſunt ꝓpria māe ⁊ forme
inquātū hꝫ ſicut generari ⁊ corrumpi ⁊ alia hꝫ: hec ſunt
propria ſubſtātiarum materialiū: ⁊ nullo modo conue
niunt ſubſtantijs imaterialibus creatis.
¶ Qr ſube itellectuales ſunt icorruptibiles. Cap. LV.

Idē. h. cpo. 1.par. q.50. arti.5. Iſta p^o pbat p
Ex hoc autē aperte oſtēdit̄ ꝙ ois ſuba
intellectualis eſt incorruptibi
lis. Ois eniꝫ corruptio eſt per ſeparationē for
me a mā: ſimplex q̄deꝫ corruptio ꝑ ſeparatio
nem forme ſubalis. corruptio autē ſm q̄d ꝑ
ſeparationeꝫ forme accūtalis: forma eni manēte opꝫ rē
eſſe: per formā enim ſuba ſit ꝓpriuꝫ ſuſceptiuū eius qḋ
eſt eſſe. vbi aūt nō eſt cōpoſitio forme ⁊ māe: ibi nō pōt
Cap.50. eſſe ſeparatio earūdē. igitur nec corruptio. oñſum eſt autē
ꝙ nulla ſuba intellectualis eſt cōpoſita ex mā ⁊ forma.
2° nulla igit̄ ſuba intellectualis eſt corruptibilis. ¶ Am
plius. Qḋ ꝑ ſe alicui cōpetit de neceſſitate ⁊ ſemꝑ ⁊ inſe
parabilr̄ ei ineſt: ſicut rotūdū ꝑ ſe q̄dem ineſt circulo: ꝑ
accñs aūt eri. vnde es q̄deꝫ fieri nō rotundū eſt poſſe. cir
culū aūt nō eſſe rotūdū eſt ipoſſe: eſſe aūt ꝑ ſe conſequit̄
ad formā: ꝑ ſe enim dicim^9 ꝙ ſm ipm. vnūqḋqꝫ aūt hꝫ
eſſe ſm ꝙ hꝫ formā. ſube igit̄ ipſe que non ſunt for^e pñt
priuari eſſe ſm ꝙ amittūt formā: ſicut es priuat̄ rotūdi
tate ſm ꝙ deſinit eſſe circulare: ſube vo que ſunt ipſe for
me nūq̄ pñt priuari eſſe: ſicut ſi aliq̄ ſuba eſſet circulus:
Cap.51. nūquā poſſet fieri nō rotunda. oñſum eſt aūt ſup̄ ꝙ ſbe
intellectuales ſunt ipſe forme ſubſiſtētes: ipoſſe eſt igit̄
3° ꝙ ipſe eſſe deſinant. ſunt igit̄ icorruptibiles. ¶ Adhuc.
In oi corruptione remoto actu manet po^a. nō enim cor
rumpit̄ aliquid in oino non ens: ſicut nec generat̄ aliqḋ
Cap.53. ex oino non ente. in ſubſtātijs aūt intellectualib^9 vt oſtē
ſum eſt actus eſt ipm eē. ipſa aūt ſuba eſt ſicut potētia. ſi
igit̄ ſuba itellectualis corrūpat̄: remanebit poſt ſuā cor
ruptionem qḋ eſt oino impoſſe. ois igit̄ ſuba intellectua
4° lis eſt incorruptibilis. ¶ Itē. In oi qḋ corrūpit̄ opꝫ ꝙ
ſit po^a ad nō eſſe. ſi quid igit̄ eſt in quo nō eſt po^a ad nō
eſſe: hoc nō pōt eſſe corruptibile: in ſuba aūt intellectua
li nō eſt po^a ad nō eſſe. manifeſtuꝫ eſt. n. ex dictis ꝙ ſuba
cōpleta eſt ꝓpriū ſuſceptiuū ipſius eſſe. ꝓpriū aūt ſuſce
ptiuū alicuius actus ita cōpatur vt po^a ad actū illum: ꝙ
nullo modo eſt in potētia ad oppoſitū: ſicut ignis ita cō
paratur ad calorē vt potentia ad actum: ꝙ nullo modo
eſt in potentia ad frigus: vnde nec in ipſis ſubſtantijs
corporalib^9 eſt potētia ad non eſſe in ipſa ſuba comple
ta niſi rōne materie. in ſubſtātijs aūt intellectualib^9 non
eſt mā: ſed ipe ſunt ſube cōplete ſimplices. igit̄ in eis nō
5° eſt po^a ad nō eſſe. ſunt igit̄ icorruptibiles. ¶ P̄. In qui
buſcūqꝫ eſt cōpoſitio potētie ⁊ actus id qḋ tenet locum
prime potentie ſiue primi ſubiecti eſt incorruptibile: vñ
etiam in ſubſtātijs corruptibilibus materia pma eſt in
corruptibilis: ſed in ſubſtātijs intellectualibus id qḋ te
net locuꝫ potentie pme ⁊ ſubiecti eſt ipſa earū ſuba cō
pleta. igit̄ ſuba ipſa eſt incorruptibilis. nihil aūt eſt cor
ruptibile: niſi per hoc ꝙ ſua ſuba corrūpitur. igit̄ oēs in

6° tellectuales nature ſunt incorruptibiles. ¶ Amplius. Omne
qđ corrumpitur: vel corrūpitur per ſe vel per accñs. ſubſe aūt
intellectuales nō pñt per ſe corrūpi. oīs enim corruptio
eſt a ꝯrio. agens enim cū agat ſm ꝙ eſt actu ſemꝑ agen-
do ducit ad aliqđ eſſe actu: vñ ſi per hoc eſſe actu aliquid
corrūpatur deſinens eſſe actu: opꝫ ꝙ hoc contingat per
ꝯrietatē eoꝝ adinuicē. nā cōtraria ſūt que mutuo ſe ex-
pellunt: ⁊ ꝓpter hoc opꝫ oē qđ corrūpitur per ſe vel hēre ꝯriū:
vel eſſe ex ꝯrarijs cōpoſitū. neutrū aūt hoꝝ ſubſtantijs
intellectualibus ꝯuenit. cuius ſignū eſt ꝙ in intellectu ea ēt
que ſm ſuā nāturam ſunt ꝯria deſinunt eſſe ꝯria. albū enim
⁊ nigrū in intellectu nō ſunt ꝯria. nō enim ſe expellunt:
immo magis ſe ꝯſequūtur: per intellectum eniꝫ vnius eoꝝ intel-
ligitur aliud. ſubſe enim intellectuales non ſunt corruptibi-
les per ſe. Similiter aūt neqꝫ per accñs: ſic enim corrūpuntur
accñtia ⁊ forme nō ſubſiſtētes. ſunt igitur oīno incorrupti-
7° bilcs. ¶ Adhuc. Corruptio eſt mutatio quedā quā opꝫ
5° phyſi.tex. cō.7. eſſe terminū motus: vt in phyſicis eſt ꝓbatū: vñ opꝫ ꝙ
oē qđ corrūpitur moueatur. oñſum eſt aūt in nālibus ꝙ oē
6° phyſi.tex. cō.32. qđ mouetur eſt corpus. opꝫ igitur oē qđ corrūpitur eſſe corpus:
ſi per ſe corrūpatur: vel aliquā formā ſeu virtutē corꝑis
a corpore dependētē ſi corrūpatur per accñs. ſubſe aūt in-
tellectuales nō ſunt corꝑa neqꝫ virtutes ſeu forme a cor-
pore depēdētes: ergo neqꝫ per ſe neqꝫ per accñs corrūpuntur.
8° ſunt igitur oīno icorruptibiles. ¶ Itē. Oē qđ corrūpitur:
corrūpitur per hoc ꝙ aliquid patitur. nā ⁊ ipſum corrūpi eſt
quoddā pati. nulla aūt ſubſa intellectualis pōt pati tali paſ-
ſione que ducat ad corruptionē. nā pati recipere quoddam
eſt. qđ aūt recipitur a ſubſa intellectuali opꝫ ꝙ recipiatur in
eo per modū ipſius. ſ. intelligibiliter: qđ vero ſic in ſubſa in-
tellectuali recipitur eſt perficiēs ſubſtantiam intellectualē ⁊ nō
corrūpēs eā. intelligibile eniꝫ eſt ꝑfectio intelligētis. ſubſa
9° igitur itelligēs eſt icorruptibilis. ¶ Preterea. Sicut ſenſibile
eſt obiectū ſenſus: ita intelligibile eſt obiectū itellectus. ſen-
ſus aūt ꝓpria corruptiōe nō corrūpitur niſi per excellētiā
ſui obiecti: ſicut viſus a valde fulgidis ⁊ auditus a ſonis
fortibus: ⁊ ſic de alijs. dico aūt ꝓpria corruptione: qꝛ ſen-
ſus corrūpitur ēt per accñs ꝓpter corruptionem ſubiecti: qui tñ
modus corruptiōis nō pōt accidere intellectui: cū non
Cap. 49. ſit actus corꝑis illius quaſi a corꝑe depēdēs: vt. ſ. oñſum
eſt. pꝫ aūt ꝙ nec corrūpitur per excellētiā ſui obiecti: qꝛ qui
intelligit valde intelligibilia nō minus intelligit minus
itelligibilia ſꝫ magis. intellectus igitur nō mō eſt corruptibi-
10° lis. ¶ Amplius. Intelligibile eſt ꝓpria ꝑfectio itellectus: vñ
intellectus in actu ⁊ intelligibile in actu ſunt vnū. qđ igitur
cōuenit itelligibili inquātū eſt intelligibile opꝫ ꝯuenire
intellectui inquātū hmōi: qꝛ ꝑfectio ⁊ ꝑfectibile ſunt vnius
generis. intelligibile aūt inquātū eſt intelligibile eſt ne-
ceſſariū ⁊ icorruptibile. neceſſaria eni ꝑfecte ſūt intellectu co-
gnoſcibilia. ꝯtingētia vero inquātū hmōi nō niſi deficiēter: hēt. n.
de eis nō ſcia ſꝫ opio: vñ ⁊ corruptibiliū itellectus ſciam hꝫ
ſm ꝙ ſunt incorruptibilia: inquātū. ſ. ſunt vlia. opꝫ igitur
11 itellectum eē icorruptibilē. ¶ Adhuc. Unūqđqꝫ ꝑficitur ſm
modū ſue ſubſe. ex mō igitur ꝑfectiōis alicuius rei pt accipi
modus ſubſe ipſius. intellectus aūt nō ꝑficitur per motū: ſꝫ per hoc
ꝙ eſt extra motū ex ꝯrio. ꝑficitur eniꝫ ſm intellectiuā aīam
ſcia ⁊ prudētia ſedatis ꝑmutatiōibus ⁊ corporalibus aīe paſ-
Te.cō.20. ſionibus: vt pꝫ per phm in. 7. phiſicoꝝ. modus igitur ſubſe intel-
ligētis eſt ꝙ eē ſuū ſit ſupra motū: ⁊ per ꝯñs ſupra tps. eē
aūt cuiuſlibet rei corruptibilis ſubiacet motui ⁊ tpi. ipoſſe
12° eſt igitur ſubſtantiam itelligētē eſſe corruptibilē. ¶ Preterea. Impoſſe
eſt nāle deſideriū eē inane. nā eniꝫ nihil facit fruſtra: ſed
qđlibꝫ intelligēs nāliter deſiderat eſſe ꝑpetuū: nō ſolum
vt ꝑpetuetur eſſe ſm ſpēm: ſed ēt ſm indiuiduū: qđ ſic pꝫ.
nālis. n. appetitus quibuſdā quidē ineſt ex appꝑhēſione: ſicut
lupus nāliter deſiderat occiſionē aīaliū de quibus paſcitur: ⁊
homo nāliter deſiderat felicitatē. quibuſdā vero abſqꝫ appꝑhēſio-
ne ex ſola inclinatiōe nāliū pncipioꝝ: qui nālis appetitus
in quibuſdā dr: ſicut graue appetit eſſe deorſum. Utroqꝫ
aūt mō eſt in rebus nāle deſideriū eſſendi: cuius ſignū eſt:
qꝛ ⁊ ea que cognitiōe carēt: reſiſtūt corrūpētibus ſꝫ virtu-
tē ſuoꝝ pncipioꝝ nāliū: ⁊ ea que cognitionē hñt reſiſtūt
eiſdē ſm modum ſue cognitionis. illa igitur cognitiōe ca-
rentia quoꝝ pncipijs ineſt virtus ad ꝯſeruādū eē: per-
petuū ita ꝙ maneant ſemꝑ eadē ſm numeꝝ nāliter ap-
petunt eſſe ꝑpetuū etiā ſm idē nūo. quoꝝ autē pncipia
nō hñt ad hoc virtutē ſed ſolū ad ꝯſeruādū eſſe ꝑpetuū
ſm idē ſpē: ⁊ ſic nāliter appetūt ꝑpetuitatē. Hanc igitur
dñiam opꝫ in his inueniri: quibus deſideriū eſſendi cū co-
gnitione ineſt: vt ſcꝫ illa que nō cognoſcūt eē niſi vt nūc:
deſiderant eſſe vt nūc. nō aūt ſemꝑ: qꝛ eſſe ſempiternum
nō appetūt: deſiderāt tñ eſſe ſpēi ꝑpetuū tñ abſqꝫ cogni-
tione: qꝛ virtus gñatiua que ad hoc deſeruit pambula eſt
⁊ nō ſubiacēs cognitiōi. illa igitur que ipſum eſſe ꝑpetuū
cognoſcūt ⁊ appꝑehēdūt: deſiderāt ipſum nāli deſiderio.
hoc aūt ꝯuenit oībus ſubſtantijs intellectualibus. oēs igitur
ſubſe intellectuales nāli deſiderio appetunt eſſe perpe-
tuū. ergo ipoſſe eſt ꝙ eē deficiant. ¶ Adhuc. Quecūqꝫ 13°
incipiūt eſſe ⁊ deſinūt per eandē potentiā hñt vtrūqꝫ: eadē
enim eſt potētia ad eē ⁊ nō eſſe: ſed ſubſtātie intellectua-
les nō potuerūt incipere eſſe niſi per potētiā pmi agentis.
nō eniꝫ ſunt ex mā que potuerit pfuiſſe: vt oñſum eſt. igitur Cap.5.
nec eſt aliqua potētia ad nō eſſe eaꝝ niſi in pmo agēte ſm
ꝙ pōt non influere eis eē: ſꝫ ex hac ſola potētia nihil po-
teſt dici corruptibile: tum qꝛ res dicūtur neceſſarie ꝯtin-
gentes ſm potentiā que eſt in eis ⁊ nō ſm potentiā dei:
vt. ſ. oñſum eſt. tum etiā: qꝛ deus qui eſt inſtitutor nāe nō
ſubtrahit rebus qđ eſt ꝓpriū naturis eaꝝ. oñſum eſt aūt ꝙ Cap.3.
ꝓpriū naturis intellectualibus eſt ꝙ ſint ꝑpetue: vñ hoc eis
a deo non ſubtrahetur. ſunt igitur ſubſe intellectuales ex oī
pte incorruptibiles. ¶ Hinc eſt qđ in pſ. Laudate dñm Auctas ſacre ſcripture.
de celis. cōnumeratis angelis ⁊ celeſtibus corporibus ſubiū-
gitur. Statuit ea in eternū ⁊ in ſeculū ſeculi. per qđ pdicto-
rum ꝑpetuitas deſignatur. Diony. ⁊ in. 4. ca. de diuinis no-
mi. ꝙ ꝓpter diuine bonitatis radios ſubſtiterūt intelligibi-
les ⁊ intellectuales ſubſe: ⁊ ſunt ⁊ viuunt ⁊ hñt vitā indefi-
ciētē ⁊ imminorabilē ab vniuerſa corruptiōe ⁊ gñone ⁊ mor-
te mūde exiſtētes: ⁊ eleuate ab iſtabili ⁊ fluxa variatione.

¶ Utrū ſubſa itellectualis poſſit corpori vniri: ⁊ per quē modum. Cap.LVI.

Um autē ſupra oſtēſum ſit ſubſtantiam 1
intellectualē nō eſſe corpus
neqꝫ virtutē aliquā a corpore dependentē:
reſtat inueſtigandū: vtꝝ aliqua ſubſa intelle-
ctualis corpori poſſit vniri. Eſt aūt pmo ma- Probatio
niſeſtū ꝙ ſubſa intellectualis nō pōt corpori vniri per mo-
dum mixtionis. Que. n. miſcentur opꝫ adinuicē alterata eē.
qđ nō ꝯtingit niſi in his quoꝝ eſt mā eadē: ⁊ que pñt eē
actiua ⁊ paſſiua adinuicē. ſubſe aūt intellectuales nō cōi-
cant in mā cū corporalibus: ſūt eni imāles: vt. ſ. oñſum eſt. Cap.50.
nō ſunt igitur corpori miſcibiles. ¶ Adhuc. Que miſcentur 2
mixtiōe iā facta nō manēt actu ſed virtute tñ. nā ſi actu
manerēt nō eēt mixtio ſꝫ ꝯfuſio tñ. vñ corpus mixtū ex
elemētis nullū eoꝝ eſt. hoc aūt ipoſſe eſt accidere ſubſtā-
tijs itellectualibus: ſūt eni incorꝑales: vt. ſ. oñſum eſt. non Cap.49.
igitur pōt ſubſa itellectualis vniri corpori per modū mixtio-
nis. ¶ Siliter aūt pꝫ ꝙ ſubſa itellectualis nō pōt vniri cor- 2° ꝯclo.
pori per modū cōtactus ꝓprie ſumpti: tactus eniꝫ nō niſi cor- Cōtactus duplex.
porū eſt: ſunt enim tangētia quoꝝ vltima ſunt ſimul: vt pū-
cta vel linee aut ſuꝑficies que ſunt corpoꝝ vltima. non

igitur

igitur p modū cōtactus ſuba intellectualis corpori vniri
Corre. ſſert. pōt. Ex hoc aūt relinquit̄ ꝙ neqꝫ cōtinuatione neqꝫ cōpoſitione aut colligatiōe ex ſuba intellectuali ꝛ corpore vnū fieri poſſit. oīa eniꝫ hec ſine ꝯtactu fieri nō pn̄t: eſt tñ quidaꝫ modus cōtactus quo ſuba itellectualis corpori vniri pōt. corpora eni nālia tāgēdo ſe alterāt: ꝛ ſic adinuicem vniunt̄: nō ſolū ſm vltima quātitatis: ſed ēt ſm ſilitudinē q̄litatis aut forme dum alterans formā ſuam iprimit in alteratū: ꝛ q̄uis ſi cōſiderētur ſolū vltia quātitatis etiā opꝫ in oīb⁹ mutuū eē tactū: tñ ſi attendat̄ ad actionē ꝛ paſſionē: inuenient̄ aliqua eſſe tangentia tñ: ꝛ aliqua tacta tñ. corpa eniꝫ celeſtia tangūt quidē hoc mō elemētaria corpa inquātū ea alterāt: nō aūt tangunt̄ ab eis: qꝛ ab eis nō patiunt̄. ſi igit̄ ſunt aliqua tangētia que in quātitatis vltimis nō tangāt: dicent̄ nihilomin⁹ tāgere inquātū agūt: ſm quē modū dicimus ꝙ cōtriſtās nos tāgit. hoc igit̄ mō tāgendi poſſe eſt vniri ſubam intellectualē corpi p cōtactū: agūt eniꝫ ſube itellectuales in corpora: ꝛ mouēt ea: cuꝫ ſint imālēs ꝛ magis in actu exiſtēs.
Tact⁹ quātitatis a tactu virtutis tripliciter differt. h̄ aūt tact⁹ nō eſt q̄titatis ſꝫ vtutis. Un̄ differt h̄ tact⁹ a tactu corpeo in trib⁹. Prio: qꝛ hoc tactu id qd̄ eſt indiuiſibile pōt tāgere diuiſibile: qd̄ in tactu corporeo nō pōt accidere. nā pūcto nō pōt tāgi niſi idiuiſibile aliqd̄. ſuba aūt intellectualis q̄uis ſit idiuiſibilis pōt tāgere q̄titatē diuiſibilē inquātū agit in ipſaꝫ. alio mō eſt indiuiſibile pūctū: ꝛ ſuba intellectualis. pūctū q̄dē eſt ſic q̄titatis terminus: ꝛ iō hꝫ ſituꝫ determinatū in cōtinuo: vltra quem porrigi nō pōt. ſuba aūt itellectualis eſt idiuiſibilis q̄ſi extra genus quātitatis exiſtēs: vn̄ nō determinat̄ ei indiuiſibile aliqd quātitatis ad tangendū.
2⁹ dña. ❡ Scdo: qꝛ tact⁹ quātitatis eſt ſolū ſm vltima. tact⁹ āt virtutis eſt ad totū qd̄ tangit̄: ſic eni tangit̄ ſm ꝙ patit̄ ꝛ mouet̄. hoc āt fit ſm ꝙ eſt in potētia. potētia aūt eſt ſm totū ꝛ nō ſm
3⁹ dña. vltima totius: vn̄ totū tāgit̄. ❡ Ex quo pꝫ tertia dña: qꝛ in tactu quātitatis qui fit ſm extrema: opꝫ eſſe tāgēs extrinſecū ei qd̄ tangit̄: ꝛ nō pōt incedere p ipm: ſed ipedit̄ ab eo. tactus aūt virtut q cōpetit ſubſtātijs intellectualibus cū ſit ad intima facit ſubaꝫ tangentē eſſe intra id qd̄ tangit̄ ꝛ incedētē p ipam abſqꝫ impedimēto. ſic igit̄ ſuba intellectualis pōt corpori vniri p ꝯtactū virtutis. q̄ aūt vniunt̄ ſm talē ꝯtactū non ſunt vnū ſimplr: ſunt. n. vnū in agendo ꝛ patiendo: qd̄ nō eſt eſſe vnū ſimplr. ſic enim dr̄ eſſe vnū q̄ō ꝛ ens. eſſe aūt agēs nō ſignificat eē ſimplr: vn̄ nec eſſe vnū in agendo eſt eſſe vnū ſimplr.
Unū ſimplr tripl̄r dicit̄. Unū aūt ſimplr tripl̄r dr̄: vel ſicut indiuiſibile: vel ſicut ꝯtinuū: vel ſicut qd̄ eſt rōne vnū. ex ſuba aūt intellectuali ꝛ corpe nō pōt fieri vnū: qd̄ ſit indiuiſibile: opꝫ eni illd̄ eē cōpoſitū ex duob⁹. Nec iterū ꝙ ſit ꝯtinuū: qꝛ ptes cōtinui q̄te ſunt. Relinquit̄ igit̄ iquirēdū vtrū ex ſuba intellectuali ꝛ corpe poſſit fieri vnū ſicut qd̄ eſt rōne vnū. ex duob⁹ aūt pmanētib⁹ nō fit rōne vnū niſi ſicut ex for⁹ ſubali ꝛ mā. ex ſuba eni ꝛ accidēte nō fit rōne vnū: nō. n. eſt eadē rō hoīs: ꝛ albi. hoc igit̄ ingrēdū relinquit̄: vtrū
3⁹ ꝯclo. Iſta ꝯ⁹ ꝫb iſt p̄ ſuba intellectualis corpis alicui⁹ for⁹ ſubſtātialis eē poſſit. Uidet̄ aūt rōnabilr ꝯſiderātib⁹ hoc eē ipoſſe. ex duabus eniꝫ ſubſtātijs actu exiſtētib⁹ nō pōt fieri aliqd̄ vnū: actus eniꝫ cuiuſlibet eſt id quo ab altero diſtiguit̄. ſuba vo intellectualis eſt ſba actu exiſtēs: vt ex pmiſſis apparet. ſilr aūt ꝛ corpus. nō igit̄ pōt aliqd vnū fieri vt vr̄ ex
2⁹ ſubſtātia itellectuali ꝛ corpore. ❡ Adhuc. For⁹ ꝛ mā in eodē gn̄e ꝯtinent̄. oē enim genus p actū ꝛ potētiā diuiditur. ſba aūt intellectualis ꝛ corpus ſunt diuerſa gn̄a. non
3⁹ igit̄ vr̄ poſſe vnū eſſe formā alterius. ❡ Amplī⁹. Oē illd̄ cuius eſſe eſt in mā opꝫ eſſe mālē: ſꝫ ſi ſuba itellectualis eſt for⁹ corporis: opꝫ ꝙ eſſe ei⁹ ſit in mā corporali. nō eni eſſe forme eſt p̄ter eſſe materie. ſequit̄ igit̄ ꝙ ſuba intellectualis nō ſit imaterialis: vt. ſ. oñſum eſt. ❡ Itē. Impoſſe eſt id cuius eſſe eſt in corpe eſſe a corpe ſeparatuꝫ. 4⁹
intellus aūt oñdit̄ a phyſicis eē ſepat⁹ a corpe: ꝛ ꝙ neqꝫ eſt corpus: neqꝫ vtus in corpe. non eſt igit̄ intellectualis ſuba for⁹ corporis: ſic eni eē eius eēt in corpe. ❡ Adhuc. 5⁹
Cui⁹ eſſe eſt cōe corpi: opꝫ ꝛ operationeꝫ cōem eſſe: vnūqdqꝫ eniꝫ agit ſm ꝙ eſt ens: nec vtus operatiua rei pōt eſſe ſublimior q̄ eius eēntia: cū vtus eēntie pncipia conſequat̄. ſi aūt ſuba intellectualis ſit for⁹ corporis: opꝫ ꝙ eſſe eius ſit ſibi ꝛ corpi cōe. ex forma eniꝫ ꝛ mā fit aliqd vnū ſimplr: qd̄ eſt ſm eſſe vnū: erit ergo ꝛ operatio ſube intellectualis cōmunis corpori ꝛ virtus ei⁹ virtus in corpore: qd̄ ex premiſſis patet eſſe impoſſibile.

❡ Poſitio Platonis de vnione anime intellectualis ad corpus. Cap. LVII.

Ex his autē ꝛ ſilibus rōnib⁹ aliqui moti dixerūt: ꝙ nulla ſuba intellectualis pōt eſſe forma corpis: ſꝫ qꝛ huic poſitioni ipſa hoīs nā ꝯdicere videbat̄: q ex aīa intellectuali ꝛ corpe vr̄ eē cōpoſitus: excogitauerunt quaſdā vias p quas nām hoīs ſaluarēt. Plato igit̄ poſuit ꝛ eius ſequaces: ꝙ aīa intellectualis nō vnit̄ corpori ſicut for⁹ māe: ſed ſolū ſicut motor mobili dicēs aīaꝫ eſſe in corpe ſicut nauta in naui: ꝛ ſic vnio aīe ꝛ corporis nō eſſet niſi p ꝯtactū vtutis. de q̄. ſ. dictū eſt. Hoc aūt videt̄ incōueniēs: ſm enim predictū cōtactū non fit aliquid vnū ſimplr: vt oñſum eſt. ex vnione aūt aīe ꝛ corporis fit hō. relinquit̄ igit̄ ꝙ hō nō ſit vnū ſimplr: ꝛ per ꝯñs nec ens ſimplr ſꝫ ens per accidēs. ❡ Ad hoc autem euitādū: Plato poſuit ꝙ hō nō ſit aliqd cōpoſitū ex aīa ꝛ corpe: ſed ꝙ ipſa aīa vtens corpore ſit hō: ſicut petrus nō eſt aliqd cōpoſitū ex hoīe ꝛ indumēto: ſꝫ hō vtēs indumēto. ❡ Hoc aūt ipoſſe eſſe oñdit̄. aīal enim ꝛ hō ſūt q̄dā ſenſibilia ꝛ nālia: hoc aūt nō eēt: ſi corpus ꝛ ei⁹ ptes nō eēnt de eēntia hoīs ꝛ aīalis: ſꝫ tota eēntia vtriuſqꝫ eēt aīa ſm poſitionē p̄dictā: aīa eni nō eſt aliquid ſenſibile neqꝫ māle. ipoſſe eſt igit̄ hoīem ꝛ aīal eſſe aīam vtenteꝫ corpore. nō aūt aliqd ex aīa ꝛ corpore cōpoſitū. ❡ Itē. Impoſſe eſt ꝙ coꝝ q̄ ſunt diuerſa ſm eē ſit opatio vna. dico aūt opōnē vnā nō ex pte ei⁹ in qd̄ terminat̄ actio: ſꝫ ſm ꝙ egredit̄ ab agēte: multi eni trahētes nauim vnā actionē faciunt ex pte opati: qd̄ eſt vnū: ſꝫ tñ ex pte trahentiū ſunt multe actiōes: qꝛ ſunt diuerſi ipulſus ad trahendū: cū eniꝫ actio ꝯſequat̄ formā ꝛ vtutē: opꝫ ꝙ quoꝝ ſunt diuerſe forme ꝛ vtutes ꝛ actiōes eſſe diuerſas. q̄uis aūt aīe ſit aliqua opatio ppria in qua nō cōicat corp⁹ ſicut intelligere: ſunt tñ alique operatiōes cōes ſibi ꝛ corpori: vt timere ꝛ iraſci ꝛ ſentire ꝛ hm̄: hec eni accidunt ſꝫ aliquā trāſmutationē alicui⁹ determinate partis corporis: ex quo pꝫ ꝙ ſilr ſunt aīe ꝛ corpis opōnes. opꝫ igit̄ ex aīa ꝛ corpe vnū fieri: ꝛ ꝙ nō ſint ſm eē diuerſa. ❡ Huic aūt rōni ſm Platonis ſniam obuiat̄. nihil enim incōueniēs eſt mouētis ꝛ moti q̄uis ſm eē diuerſoꝝ eſſe eūdē actū. nā mot⁹ eſt idē qd̄ act⁹ mouētis ſicut a quo eſt: moti aūt ſicut in quo eſt. ſic igit̄ Plato poſuit premiſſas operationes eſſe aīe corporiſqꝫ cōes: vt videlꝫ ſint aīe ſicut mouētis: ꝛ corpis ſicut moti. Sed hoc eſſe nō pōt: qꝛ vt pbat phs in ſcdo de aīa: ſentire accidit in ipſo moueri a ſenſibilib⁹ exteriorib⁹: vn̄ nō pōt hō ſentire abſqꝫ exteriori ſenſibili: ſic nō pt aliqd moueri abſqꝫ mouēte: organū igit̄ ſenſus mouet̄ ꝛ patit̄ in ſentiēdo: ſꝫ ab exteriori ſenſibili. illd̄ aūt qd̄ patit̄ eſt ſenſus: qd̄ ex hoc pꝫ: qꝛ carētia ſenſu nō patiunt̄ a ſenſibilib⁹ tali mō paſſionis. ſenſus igit̄ eſt vtus paſſiua ipſi⁹ organi. aīa igit̄ ſenſitiua nō

Idē p⁹ p. q. 70. ar. 3⁹. Opi. pla. ꝙ aīa vniatur nō vt motor.
Cap. 56.
Repro. opinio plato.
Euaſio platonis.
Improbatio ſup:adicte reſponſionis.
2⁹
Obuiatio plato. ꝯ dictam rationem.
Reprob. obuiatio pla.
Te. cō. 29.

habet ſe in ſentiẽdo ſicut mouẽs ⁊ agẽs:ſʒ ſicut ꝙ patiẽs
patiť:qꝺ ipoſſe eſt eſſe diuerſuʒ ſm eſſe a patiẽte.non eſt
2° igiť aia ſenſibilis ſm eſſe diuerſa a corpore aiato.❡ P̃.
lʒ mot⁹ſit cõis actus mouentis ⁊ moti:tñ alia opatio eſt
facere motũ ⁊ recipere motũ:vñ ⁊ duo pꝺicamẽta ponũ
tur facere ⁊ pati.ſi igiť in ſentiendo aia ſenſitiua ſe hʒ vt
agens:⁊ corpus vt patiẽs:alia erit opatio aie ⁊ alia cor/
poris.aia igiť ſenſitiua habebit aliquã opõnẽ ꝓpriã.ha/
bebit igiť ⁊ ſubſiſtẽtiã ꝓpriã.nõ igiť deſtructo corpe eẽ
dſinet.aie igitur ſenſitiue etiã irrõnaliũ aialiũ erũt imor/
tales:qꝺ qdẽ iprobabile vʒ:tñ a Platonis opione nõ diſ
3° cordat:ſʒ de hoc infra erit loc⁹ ꝗrẽdi.❡ Ampli⁹.Mobi
bile nõ ſortiť ſpẽm a ſuo motore. Si igiť aia nõ cõiun/
giť corpi:niſi ſicẽ motor mobili:corpus ⁊ ptes eius nõ cõ
ſequunť ſpẽm ab aia.abeunte igiť aia remanebit corp⁹
⁊ ptes eiuſdẽ ſpẽi.hoc ãt eſt manifeſte falſũ.nã caro ⁊ os
⁊ manus ⁊ hõ ptes poſt abſceſſum aie nõ dicunť niſi eq/
uoce:cũ nulli haꝝ partiũ ꝓpria operatio aſſitꝙ ſpẽm cõ
ſequiť.non igiť vniť aia corpori ſolũ ſicut motor mobili
4° vel ſicut hõ veſtimẽto.❡ Adhuc.Mobile nõ hʒ eẽ per
ſuũ motorẽ ſʒ ſolũ motuʒ.ſi igiť aia vniať corpori ſolũ/
modo vt motor:corpus mouebiť qdẽ ab aia:ſʒ nõ habe
bit eſſe per eaʒ.viuere aũt eſt qꝺdã eſſe viuentis.nõ igiť
5° corpus viuet ꝑ aiam.❡ Itẽ.Mobile neqʒ generať per
applicationẽ motoris ad ipſuʒ:neqʒ ꝑ eius ſeparationẽ
corrũpiť:cũ nõ dependeat mobile a motore ſm eſſe ſed
ſm moueri tñ.ſi igiť aia vniať corpori ſoluʒ vt motor:
ſequeť ꝙ in vnione aie ⁊ corpis nõ erit aliqua gño neqʒ
in ſeparatione corruptio:⁊ ſic mors que cõſiſtit in ſepa/
ratione aie ⁊ corporis nõ erit corruptio aialis:qꝺ eſt ma
6° nifeſte falſuʒ.❡ P̃.Oẽ mouẽs ſeipſuʒ ita ſe hʒ ꝙ in ipo
eſt moueri ⁊ nõ moueri:mouere ⁊ nõ mouere:ſʒ aia ſm
Platonis opionẽ mouet corpus ſicut mouẽs ſeipm.eſt
Uerius vel da opi. pbať rõnibus. ergo in ptãte aie mouere corpus ⁊ non mouere.ſi ꝰ non
vniť ei niſi ſicut motor mobili erit in ptãte aie ſeparari
a corpe cũ voluerit:⁊ iteꝝ vniri ei cũ voluerit:qꝺ pʒ eſſe
p̃ falſum.❡ Qz aũt vt ꝓpria forma aia corpori vniať ſic
probať. Illõ quo aliqd fit de po⁹ente actu ens eſt forma
⁊ actus ipſius.corpus aũt ꝑ aiaʒ actu fit ens de po⁹exi/
ſtente.viuere enim eſt eſſe viuentis.ſemen aũt an aiatio/
nem eſt viuens ſoluʒ in potẽtia.per aiam aũt fit viuens
2° actu.eſt igiť aia forma corporis aiati. ❡ Ampli⁹. Quia
tam eſſe ꝗʒ operari nõ eſt ſolũ forme neqʒ ſolũ mãe:ſed
ꝯiuncti eſſe ⁊ agere duob⁹attribuiť:quoꝝ vnũ ſe hʒ ad al
terũ ſicut for⁹ad mãʒ.dicimus enim ꝙ hõ eſt ſanus cor/
pore ⁊ ſanitate:⁊ ꝙ eſt ſciens ſcia ⁊ aia:quoꝝ ſcia eſt for⁹
aie ſciẽtis ⁊ ſanitas corporis ſani.viuere aũt ⁊ ſentire at/
tribuitur aie ⁊ corpori.dicimur eni viuere ⁊ ſentire aia ⁊
corpore:ſed aia tñ ſicut pncipio vite ⁊ ſenſus. eſt igiť aia
3° forma corporis.❡ Adhuc.Silr ſe hʒ tota aia ſenſitiua
ad totum corpus ſicut pars ad partẽ.pars autẽ ita ſe hʒ
ad partem:ꝙ eſt forma ⁊ actus eius:viſus enim eſt for⁹
⁊ actus oculi:ergo aia eſt forma ⁊ actus corporis.

Idẽ p⁹ p.q. 76.ar.3. ❡ Qz nutritiua ⁊ ſenſitiua ⁊ intellectiua non ſunt in homi
ne tres anime. Cap. LVIII.

Poſitio Pla. Poteſt aũt predictis rõnibus ſm opi
nionem Platõis obuiari
quãtũ ad pñtẽ intentionẽ ptinet. Ponit.n.
Plato non eſſe eandẽ aiam in nobis intelle/
ctiuaʒ nutritiuã ⁊ ſenſitiuã:vñ ⁊ ſi aia ſenſiti
ua ſit forma corporis nõ oportebit ꝑꝑ hoc dicere ꝙ ali/
Reprobatur iprobãdõib⁹. qua intellectualis ſuba forma corporis eſſe poſſit. Qz
autẽ hoc ſit impoſſe ſic oñdendũ eſt.Que attribuunť ali
1 cui eidem ſm diuerſas formas pꝺicanť de inuicẽ ꝑ acci
dens:albũ enim diciť eſſe muſicũ per accñs:qz Socrati
accidit albedo ⁊ muſica.ſi igiť aia intellectiua ⁊ ſenſitiua
⁊ nutritiua ſũt diuerſe virtutes aut forme in nob.ea que
ſm has formas nobis ꝯueniunt de inuiceʒ pꝺicabunť ꝑ
accñs:ſed ſm aiam intellectiuaʒ dicimur hoies:ſm ſen/
ſitiuam aialia:ſm nutritiuaʒ viuentia.erit igiť hec pꝺica/
tio ꝑ accñs:hõ eſt aial:vel aial eſt viuũ.eſt aũt per ſe ta/
lis pꝺicatio.naʒ hõ ſm ꝙ eſt hõ eſt aial ⁊ aial ſm ꝙ eſt
aial eſt viuũ.eſt igitur aliquid ab eodeʒ pn⁹aial hõ ⁊ vi/
uuʒ.❡ Si ãt dicať ꝙ etiã pꝺictis aiabus diuerſis exiſtẽ 2 Reſpõ. Improbatõ.
tibus non ſequiť pꝺictas pꝺicationes fore per accñs.eo
ꝙ aie ille adinuicẽ ordinẽ hñt.Hoc iteꝝ remoueť.nã or
do ſenſitiui ad intellẽũ ⁊ nutritiui ad ſenſitiuũ eſſe ſicẽ
ordo potẽtie ad actũ.nã itellẽuũ ſenſitiuo ⁊ ſenſitiuũ nu/
tritiuo poſterius ſm generationẽ eſt.prius eni gñone fit
aial ꝗʒ hõ.ſi igiť iſte ordo facit pꝺicatiões pꝺictas eſſe ꝑ
ſe:hꝰ nõ erit ſm illũ modũ dicẽdi ꝑ ſe:ꝗ accipiť ſʒ for^{am}:
ſʒ ſm illũ ꝗ accipiť ſʒ mãʒ ⁊ ſbtũ:ſicẽ dr ſupficies colora
ta.hꝰ ãt eſt ipoſſe:qz iſto mõ dꝛi ꝑ ſe id qꝺ ẽ formale pꝺi/
cať ꝑ ſe de ſubo:vt cũ dicim⁹:ſupficies ẽ alba:vel nũs ẽ
par.⁊ iteꝝ hoc mõ dicendi ꝑ ſe ſubiectũ poniť in defini/
tione pꝺicati.ſicut nũs in definitione paris.ibi aũt e꜡trio
accidit.nõ enim hõ ꝑ ſe pꝺicať de aia ſed ecõuerſo:⁊ ite/
ruʒ non poniť ſubiectũ in definitione pꝺicati ſed ecõuer
ſo.nõ igiť pꝺicte pꝺicationes dicunť ꝑ ſe rõne dicti ordi
nis.❡ P̃.Ab eodẽ aliquid hʒ eſſe ⁊ vnitatẽ.vnũ eniʒ cõ 3
ſequiť ad ens.cũ igitur a for⁹vnaqueqʒ res habeat eſſe:
a for⁹ẽt habebit vnitatẽ:ſi igiť i hoie ponanť plures aie
ſicut diuerſe for^e:hõ nõ erit vnũ ens ſʒ plura:nec ad vni/
tateʒ hois ordo formaꝝ ſufficiet:qz eſſe vnũ ſm ordinẽ
nõ eſt eſſe vnũ ſimplr:cũ vnitas ordinis ſit minima vni/
4 tatuʒ.❡ Itẽ. Ad hec redibit pꝺictũ icõueniẽs:vt ſcʒ ex
aia intellectiua ⁊ corpe non fiat vnũ ſimplr:ſʒ ſm accñs
tñ.oẽ eni qꝺ alicui aduenit poſt eſſe cõpletũ:aduenit ei
accidẽtalr:cũ ſit extra ẽentiã ei⁹.ꝗlibʒ ãt for⁹ſubalis fa/
cit ens cõpletũ in gñe ſube:facit enim ens actu ⁊ hoc ali/
quid.qcqd igiť poſt pmã formã ſubalẽ aduenit rei:acci
dentalr adueniet.cũ igiť aia nutritiua ſit for⁹ſubalis.vi/
uuʒ enim ſubaliter de hoie pꝺicatur ⁊ de aiali:ſequeť ꝙ
aia ſenſitiua adueniat accñtalr:⁊ ſimilr intellectiua:⁊ ſic
neqʒ aial neqʒ hõ ſimplr ſignificat vnũ:neqʒ aliqꝺ gen⁹
5 neqʒ ſpẽs in pꝺicamẽto ſube.❡ Ampli⁹.Si hõ ſʒ Pla
tonis ſnīam nõ eſt aliqd ex aia ⁊ corpore cõpoſitũ:ſʒ eſt
aia vtẽs corpe:aut hoc intelligiť ſolũ de aia intellectiua
aut de aiabus tribus:ſi tres ſunt:ſiue de duab⁹eaꝝ: ſi de
tribus vel duab⁹:ſequiť ꝙ hõ non ſit vnũ:ſʒ ſit duo vel
tria:eſt enim tres aie vel ſaltẽ due.Si aũt hoc intelligať
de aia intellectiua tñ:ita.ſ.ꝙ intelligať aia ſenſitiua eſſe
forma corpis:⁊ aia intellectiua vtẽs corpe aiato ⁊ ſenſi/
ficato ſit hõ:ſequenť adhuc incõueniẽtia.ſ.ꝙ hõ non ſit
aial:ſʒ vtať aiali.naʒ ꝑ aiaʒ ſenſitiuã aliquid eſt aial:⁊ ꝙ
hõ nõ ſentiat:ſed vtať re ſentiẽte:ꝗ cũ ſint incõueniẽtia:
ipoſſe eſt tres aias ſuba differentes eſſe in nobis intelle/
ctiuum ſenſitiuũ ⁊ nutritiuũ.❡ Adhuc. Ex duobus aut 6
pluribus nõ põt fieri vnũ:ſi nõ ſit aliqꝺ vniẽs: niſi vnũ
eoꝝ ſe habeat ad alteꝝ vt actus ad po^{am}:ſic enim ex mã
⁊ for⁹fit vnũ nullo vinculo extraneo eos colligãte.ſi aũt
in hoie ſint plẽs aie que nõ ſe hñt adiuicẽ ſicẽ mã ⁊ for⁹:
ſʒ oẽs ponunť vt act⁹qdã ⁊ pn⁹actionũ.opʒ igiť ſi vniun
tur ad faciendũ aliqd vnũ puta hoiem vel aial ꝙ ſit ali/
quid vniẽs.hoc aũt nõ põt eẽ corpus:cũ magis corpus
vniať ꝑ aiam:cuius ſignũ eſt:ꝙ dcedẽte aia corp⁹diſſol
uitur.relinquiť igiť ꝙ opʒ aliqd formalius eſſe qꝺ facit
ex illis plurib⁹vnũ:⁊ hoc mag erit aia ꝗʒ illa plura ꝙ ꝑ
ipm vniunť.ſi igiť hoc iteꝝ eſt hñs ptes diuerſas: ⁊ non
eſt vnũ ſm ſe:opʒ adhuc eẽ aliqꝺ vniens.cũ igiť non ſit
abire

abire in infinitū:opʒ deuenire ad aliqd qđ ſit ſm ſe vnū:
⁊ hoc maxime eſt aīe.opʒ igit̄ in vno hoīe vel aīali vnā
7 tm̄ aīaʒ eſſe.¶ Itē.Si id qđ eſt ex pte aīe in hoīe eſt ex
Dupl'r dictū Platō. ipꝛobatur. pluribus cōgregatū:opʒ ꝙ ſicut totū ꝯgregatū ſe hʒ ad
totū corpus:ita ſingula ad ſingulas ptes corpꝛis: qđ ēt
a poſitione Platonis non diſcordat.ponebat.n. aīaʒ rō/
nalem in cerebꝛo:nutritiuā in epate:ꝯcupiſcibilē in cor/
de.hoc aūt apparet eſſe falſuʒ dupl'r.pmo qdem:qꝛ aliq̄
pars eſt aīe que nō pōt attribui alicui pti corpꝛis.ſ. intel/
lectus:de quo.ð.oñſuʒ eſt ꝙ nō eſt actus alicui⁹ ptis cor/
poꝛis.¶ Scđo:qꝛ manifeſtū eſt ꝙ in eadem pte corpꝛis
apparet diuerſaꝝ partiū aīe opōnes ſicut pʒ in aīalib⁹
que deciſa viuūt:qꝛ eadē ps hʒ motū ⁊ ſenſum ⁊ appeti/
tuʒ:quo mouet̄:⁊ ſil'r eadē ps plante deciſa nutrit̄ auget̄
⁊ germinat:ex quo appet ꝙ diuerſe partes aīe in vna ⁊
eadē pte corpꝛis ſint.nō igit̄ ſunt diuerſe aīe in nobis di/
8 uerſis ptib⁹ corpꝛis attribute.¶ Ampli⁹.Diuerſe vires q̄
nō radicant̄ in vno pn⁰ nō īpediūt ſeīuicē in agēdo:niſi
forte eaꝝ actiones eēnt ꝯrie:qđ in ꝓpoſito nō ꝯtingit:vi/
demus āt ꝙ diuerſe opōnes aīe impediūt ſe:cū eni vna
eſt intenſa altera remittit̄.opʒ igit̄ ꝙ iſte actiōes ⁊ vires
que ſunt eoꝝ ꝓxima pn⁰ reducant̄ in vnū pnm.hoc autē
pnm nō pōt eſſe corpus:tuʒ qꝛ aliq̄ actio eſt in qua nō cō/
municat corpus.ſ.intelligere:tū qꝛ ſi pnm harum viriū ⁊
actionū eēt corpus inquātū hꝰ inueniretur in oīb⁹ corpo/
ribus:qđ pʒ eſſe falſuʒ:⁊ ſic relinquit̄ ꝙ ſit pnm eaꝝ for⁰
aliq̄ vna p quā hoc corp⁹ eſt tale corp⁹:q̄ eſt aīa. relinqt̄
igit̄ ꝙ oēs actiōes aīe que ſunt in nobis ab ipſa vna ꝓce/
dunt:⁊ ſic nō ſunt in nobis plures aīe.¶ Huic āt ꝯſonat
qđ dī in lib.ð eccleſiaſticis dogmatib⁹. Neqʒ duas aīas
eē credimus in vno hoīe:ſicut Jacobus ⁊ alij ſyroꝝ ſcri/
bunt vnaʒ aīalem qua aīatur corpus:⁊ īmixta ſit ſangui/
ni:⁊ alteraʒ ſpiritualeʒ que rōnē miniſtrat:ſed dicimus
vnam eandē eſſe aīam in hoīe:que ⁊ corpus ſua ſocieta/
te viuificat:⁊ ſemetipſam ſua ratione diſponat.

Idē p⁰ p.q. 76.ar. pmo. Hic ponunt̄ rōnes Auer. ¶ Q2 intellectus poſſibilis hominis nō eſt ſubſtantia ſe/
parata. Cap. LIX.

1 FUerunt autē ⁊ alij alia adinuentio/
ne vtentes in ſuſtinendo:ꝙ
ſubā intellectualis non poſſit vniri corpori
vt forma.Dicūt eni ꝙ intell'us ēt quē Ariſ.
poſſem vocat eſt q̄daʒ ſubā ſepata nō ꝯiun/
cta nobis vt for⁰.Et hoc cōfirmare nitunt̄. Pꝛio ex vbis
3⁰ de aīa tex. cō.19. Ariſto.qui dicit de hoc itellectu loquēs ꝙ eſt ſeparatus
⁊ īmixt⁹ corpori ⁊ ſimplex ⁊ ipaſſibilis:q̄ nō poſſent di/
2 ci de eo:ſi eſſet for⁰ corpoꝛis.¶ Itē. Per demrōnē eiuſ/
deʒ qua ꝓbat:ꝙ qꝛ itell's poſ'is recipit oēs ſpēs reꝝ ſen/
ſibiliū vt in po⁰ ad eas exiſ:opʒ ꝙ oīb⁹ careat: ſicut pu/
pilla que recipit oēs ſpēs coloꝝ:caret oī colore:ſi eni ha/
beret de ſe aliquē colorē:ille color ꝓhiberet videri alios
colores:ģnimo nihil videret̄:niſi ſub illo colore:⁊ ſilr̄ cō/
tingeret de intellectu poſ'i:ſi haberet de ſe aliquā formā
ſeu nām de rebus ſenſibilib⁹.hoc āt oporteret eſſe:ſi eēt
mixtus alicui corpꝛi:⁊ ſilr̄ ſi eēt for⁰ alicuius corpꝛis:qꝛ cū
ex mā ⁊ forma fiat vnū:opʒ ꝙ forma pticipet aliquid ð
nā eius cuius eſt for⁰.īpoſ'e eſt igit̄ intellectū poſ'em eſſe
mixtū corpori aut eſſe actū ſeu formā alicuius corpoꝛis.
3 ¶ Adhuc.Si eſſet for⁰ alicuius corpoꝛis mālis eēt eiuſ/
deʒ gn̄is receptio huius intell'us ⁊ receptio māe pme:id
enim qđ eſt alicui⁹ corpoꝛis for⁰ non recipit aliqd abſqʒ
ſua mā.mā aūt pma recipit formas indiuiduales:imo p
hoc indiuiduant̄ ꝙ ſunt in mā.intellectus igit̄ poſ'is re/
ciperet formas:vt ſunt īdiuiduales:⁊ ſic nō cognoſceret
4 vl'ia:qđ pʒ eſſe falſum.¶ P̄. Mā prima nō eſt cogno/
ſcitiua formaruʒ quas recipit.ſi ergo eadē eſſet receptio
intellectus poſ'is ⁊ materie prime:nec intellectus poſ'is
cognoſceret formas receptas qđ eſt falſum.¶ Ampli⁹. 5
Impoſ'e eſt eſſe in corpore vtutē infinitam:vt ꝓbat̄ ab
Ari.in.8.phyſi.intell'us igit̄ poſ'is eſt quodāmō vtus in/ Te.cō.79.
finite.iudicamus eni per ipſuʒ res infinitas ſm numeꝝ
inquātū per ipſuʒ cognoſcimus vl'ia ſub quib⁹ cōpꝛehē/
dunt̄ pticularia infinita in potētia.nō eſt igit̄ itellectus
poſ'is vtus in corpore.¶ Ex his aūt motus eſt Auerrois Motiuum Auerrois. 3⁰ de anima cō.5.
⁊ quidā antiqui:vt ipſe dicit ad ponēdū intell'm poſ'em:
quo intelligit aīa eſſe ſepatū ſm eſſe a corpore ⁊ nō eſſe
formaʒ corpꝛis.Sed qꝛ h̄ intellectus nihil ad nos ptine/
ret:nec ipſuʒ intelligeremus niſi nobiſcū aliquo mō cō/
iungeret̄:determinat etiā modū quo ꝯtinuat̄ nobiſcum
dicens:ꝙ ſpēs intellecta in actu eſt for⁰ intellectus poſ'is
ſicut viſibile in actu eſt po⁰ forme viſiue:vnde ex intell'u
poſ'i ⁊ forma intellecta in actu fit vnū.cuicūqʒ igit̄ ꝯiun/
gitur forma intellecta p̄dicta ꝯiungit̄ intell'us poſ'is.con/
iungit̄ aūt nobis mediante phantaſmate:qđ eſt ſubiectū
qđdā illius forme intellecte.per hūc etiā modū intell'us
poſ'is nobiſcū cōtinuat̄.¶ Q2 aūt hec friuola ſint ⁊ im/
poſſibilia facile eſt videre:hns eni intell'm eſt intelligēs. Opi. Auer. ipugnat̄ mul tipliciter.
intelligit̄ aūt id cui⁹ ſpēs intelligibilis intellectui vnit̄.p
hoc aūt ꝙ ſpēs intelligibilis itellectui eſt vnita in hoīe p 1
aliquē modū nō habebit hō ꝙ ſit intelligēs:ſed ſoluʒ ꝙ
intelligat̄ ab intellectu ſeparato.¶ P̄.Sic ſpēs intelle/ 2
cta in actu eſt forma intell'us poſ'is:ſicut ſpēs viſibilis in
actu eſt forma potētie viſiue ipſius oculi.ſpēs aūt intel/
lectualis ſic ſe hʒ ad phantaſmata:ſicut ſpēs viſibilis in
actu ad coloratū:qđ eſt extra aīam:⁊ hac ſilitudine ipſe
vtitur ⁊ etiā Ariſ.ſilis igit̄ cōtinuatio eſt intellect⁹ poſ'is
per formā intelligibilē ad phantaſma qđ in nobis eſt:⁊
potentie viſiue ad colorē qui eſt in lapide. hec aūt cōti/
nuatio nō facit lapidē videre ſed ſolū videri:ergo ⁊ p̄di/
cta cōtinuatio intell'us poſ'is nobiſcū nō facit nos intelli/
gere ſed intelligi ſolū.planū aūt eſt ꝙ ꝓpꝛie ⁊ vere dī ꝙ
hō intelligit:nō eni nām intellectus inueſtigaremus:niſi
p hoc ꝙ nos intelligimus.nō igit̄ ſufficiēs eſt p̄dict⁹ cōti/
nuationis modus.¶ Adhuc.Oē cognoſcēs p vtuteʒ co/ 3
gnoſcitiuā cōiungit̄ obiecto ⁊ nō ecōuerſo:ſicut ⁊ opans
oē p vtutē opatiuā cōiungit̄ opato.hō aūt eſt intelligēs
p intellectū ſicut p vtutē cognoſcitiuā.nō igit̄ per for⁰ᵐ
intelligibilē intellectui ſʒ magis p intellectū intelligibili
cōiungit̄.¶ Amplius.Id quo aliqd operat̄ opʒ eē for/ 4
maʒ eius.nihil enim agit niſi ſm ꝙ eſt actu.actu aūt nō
eſt aliquid niſi p id qđ eſt for⁰ eius:vñ ⁊ Ariſt. ꝓbat aīaʒ 2⁰ de aīa tex.
eſſe formā:p hoc ꝙ aīal p aīam viuit ⁊ ſentit.hō āt intel/ cō.4.⁊ infra.
ligit ⁊ nō niſi p intell'm.Uñ ⁊ Ariſt.inquirēs de pncipio
quo intelligim⁹ tradit nobis nām intell'us poſ'is:opʒ igi/
tur itellectū poſ'em formaliter vniri nobis ⁊ non ſolū p
ſuū obiectū.¶ P̄. Intell'us in actu:⁊ itelligibile in actu 5
ſunt vnū:ſicut ſenſus in actu ⁊ ſenſibile in actu.nō āt in/
tellectus in po⁰ ⁊ intelligibile in potētia:ſicut nec ſenſus
in po⁰ ⁊ ſenſibile in potētia.ſpēs igit̄ rei ſm ꝙ eſt in phā/
taſmatibus nō eſt intelligibilis actu.nō eniʒ ſic eſt vnū
cuʒ intell'u in actu:ſed ſm ꝙ eſt a phantaſmatib⁹ abſtra/
cta:ſicut nec ſpēs coloris eſt ſenſata in actu ſm ꝙ eſt ī la/
pide:ſʒ ſolū ſm ꝙ eſt in pupilla.ſic aūt ſolū ꝯtinuat̄ no/
biſcū ſpēs itelligibilis ſm ꝙ eſt in phātaſmatib⁹ ſm po/
ſitionē p̄dictā.nō igit̄ ꝯtinuat̄ nobiſcū ſm ꝙ eſt vnū cū
intellectu poſ'i:vt forma eius cui nō pōt eſſe mediū quo
cōtinuet̄ intell'us poſ'is nobiſcuʒ:qꝛ ſm ꝙ ꝯtinuat̄ cū in/
tell'u poſ'i nō ꝯtinuat̄ nobiſcū nec ecōuerſo.¶ Pʒ āt 6
eū qui hāc poſitionē induxit equiuocatiōe deceptū fuiſſe.
colores eni extra aīam exiſtētes pñte lumine ſūt viſibiles
actu:vt potētes mouere viſuʒ.nō aūt vt actu ſenſata:ſm

ꝙ ſunt vnū cū viſu in actu. ⁊ ſilr phātaſmata ꝑ lumē intellectus agentis fiunt actu intelligibilia: vt poſſint mouere intellm poſſ. non aūt vt ſint intellecta actu: ſm ꝙ
7 ſunt vnū cū intellu poſſi facta in actu. ¶ Itē. Ubi inueniť altior opatio viuētis, ibi inueniť altior ſpēs vite correſpondētis illi actioni: in plantis eniꝫ inueniť ſola actio ad nutritionē ptinēs. in aialib⁹ aūt inueniť altior actio. ſ. ſentire ⁊ moueri ſm locū: vñ ⁊ aial viuit altiori ſpecie vite: ſꝫ adhuc in hoīe inueniť altior opatio ad vitaꝫ ptinēs ꝙ̄ in aiali. ſ. intelligere. ergo hō habebit altiorē ſpēꝫ vite: ſꝫ vita eſt ꝑ aiaꝫ. habebit igiť hō altiorē aiam q̄ viuit ꝙ̄
8 ſit aia ſenſibilis. nulla aūt eſt altior ꝙ̄ itellꝰs. eſt igiť intellectꝰ aia hoīs ⁊ ꝑ ꝯñs ſorˀ ipſius. ¶ Adhuc. Qđ ꝯſegť ad opōnē alicuꝰ rei nō largiť alicui ſpēm: q2 opatio eſt actus ſcđs. forˀ āt ꝑ quā aliqđ hꝫ ſpēꝫ eſt actꝰ pmus. vnio aūt itellectꝰ poſſibilis ad hoieꝫ ſm poſitionē p̄dictā ꝯſe-
2ᵒ de aia tex. cō. 160. quitur hoīs opōneꝫ: fit eni mediāte phantaſia q̄ ſm phꝫ eſt motus factꝰ a ſenſu ſm actū. ex tali igiť vnione nō cōſequiť hō ſpēm. nō igiť differt hō ſpē a brutis aialibꝰ ꝑ hoc ꝙ eſt intellm hñs. ¶ Ampliꝰ. Si hō ſpēm ſortiť ꝑ
9 hoc ꝙ eſt rōnalis ⁊ itellectū hñs: qcūqꝫ eſt in ſpē humana eſt rōnalis ⁊ intellectū hñs: ſꝫ puer etiā anq̄ ex vtero egrediať eſt in ſpē humana in quo tñ nōdū ſunt phantaſmata que ſunt intelligibilia actu. non eſt igitur homo intellm habēs per hoc ꝙ intellectus continuať homini mediāte ſpecie itelligibili cuius ſubiectū eſt phātaſma.

¶ Qr homo ſortitur ſpeciē per intellectū paſſiuum ⁊ intellectum poſſibilem. Cap.LX.

Opi. falſa Auerrois ħ recitatur. 3ᵒ de aia tex. cō. 5. HIs aūt rōnibus obuiať ſm p̄dictā poſitionē. Dicit eni p̄dictus Auerrois ꝙ hō differt ſpē a brutis ꝑ intellectum quē Ariſt. vocat paſſiuū qui eſt ipſa vis cogitatiua que eſt ꝓpria hoi: loco cuiꝰ alia aia-
Auerrois 3ᵒ de aia cō. 6ᵒ. lia hñt quādā eſtimatiuā nālē. Huius aūt cogitatiue vtutis eſt diſtinguere intētiōes idiuiduales ⁊ cōparare eas adinicē: ſicut itellꝰs qui eſt ſeparˀ ⁊ imixtꝰ cōgať ⁊ diſtinguit inter intētiōes vlēs: ⁊ q2 ꝑ hāc vtutē ſil cū imaginatiua ⁊ memoratiua p̄parāť phātaſmata vt recipiāt actionē intellꝰs agētis a q̄ fiūt intelligibilia actu. ſic ſunt aliq̄ artes p̄parātes mām artifici pncipali. iō p̄dicta vtus vocať noie intellꝰs ⁊ rōnis de q̄ medici dicūt ꝙ hꝫ ſedē in media cellula capitis: ⁊ ſm hꝰ diſpōnē vtutis differt hō vnꝰ ab alio in ingenio ⁊ in alijs q̄ ptinēt ad intelligēdū: ⁊ ꝑ vſum huius ⁊ exercitiū acqrit hō habitū ſcie: vñ habitus ſciaꝝ ſunt in hoc itellꝰ paſſiuo ſicut in ſubiecto: ⁊ hic itellectꝰ paſſiuus a pñꝰ adeſt puero ꝑ quē ſortiť ſpēm hu-
Repro. opi- nio. p̄cedēs. manā anq̄ actu intelligat. Qr āt hec ſint falſa ⁊ abuſiue dicta euidenter apparet: opōnes eni vite cōpanť ad aiaꝫ
Te. cō. 5 vt actꝰ ſcđi ad pᵐ: vt pꝫ ꝑ phm in. ij. de aia. actꝰ aūt pri-
Prima im- proba⁰. mus in eodē p̄cedit tpe actū ſcđm: ſicut ſcia eſt añ ꝯſiderare. in quocūqꝫ igiť inueniť aliq̄ opatio vite opꝫ in eo ponere aliquā ptē aie q̄ cōparať ad illā opōnē ſicut actꝰ pmus ad ſcđꝫ: ſꝫ hō hꝫ ꝓpriā opationē ſupra alia aialia ſcꝫ intelligere: ⁊ rōcinari q̄ eſt opō hoīs inquātū hō eſt:
Cap. 9. vt Ariſt. dicit in p̄ ethicoꝝ. ergo opꝫ i hoīe ponere aliqđ pncipiū qđ ꝓpꝛie dat ſpēm hꝰ qđ ſe habeat ad intelligere ſicut actꝰ pmus ad ſcđm. hoc aūt nō pōt eē itellꝰ paſſiuus p̄dictus: q2 pñᵐ p̄dicte operatiōis opꝫ eſſe ipaſſibi-
3ᵒ de aia tex. cō. 6. le ⁊ nō mixtū corpi. vt phs ꝓbat. cuius ꝯtriū apparet de intellꝰ paſſiuo. nō igiť eſt poſſibile ꝙ ꝑ vtutē cognitiuā que dř intellꝰ paſſiuus hō ſpēm ſortiať ꝑ quā ab alijs
2 aialibꝰ differat. ¶ Adhuc. Qđ eſt paſſio partis ſenſitiue nō pōt ponere in altiori gñe vite ꝙ̄ ſit vita ſenſitiua: ſicut qđ eſt paſſio aie nutritiue nō ponit in altiori gñe vite ꝙ̄ ſit vita nutritiua. ꝯſtat aūt ꝙ phantaſia ⁊ hꝰ potētie que ad ipſam cōſequunť: vt memoratiua ⁊ ꝯſiles ſunt paſſiones ptis ſenſitiue: vt ꝓbat phs in lib. ð memoria. nō igitur per p̄dictas vtutes vel aliquā eaꝝ aial aliqđ pōt poni in altiori gñe vite ꝙ̄ ſit aia ſenſitiua. hō āt eſt in altio-
Tex. cō. 14. ⁊ infra. ri gñe vite: qđ pꝫ ꝑ phm in. ij. de aia. qui diſtinguēs gña vite ſupaddit intellectiuū qđ hꝰ attribuit ſenſitiuo qđ attribuit cōiter oi aiali. nō igiť hō eſt viuens vita ſibi propria ꝑ vtutē cogitatiuā p̄dictā. ¶ Amplius. Oē mouēs
3 Te. cō. 4. ſeipſum ſm ꝙ ꝓbat phs in. 8. phyſi. cōponiť ex mouēte ⁊ moto. hō aūt ſicut ⁊ alia aialia eſt mouēs ſeipſuꝫ: ergo mouēs ⁊ motū ſunt ptes ipſius. pmū aūt mouēs in hoīe eſt intellectꝰ. nā intellꝰ ſuo itelligibili mouet volūtatē. nec pōt dici ꝙ ſolus itellectus paſſiuus ſit mouēs: q2 intellectus paſſiuus eſt ſolū pticulariū. in mouēdo aūt accipitur ⁊ vlis opinio que eſt intellectꝰ poſſibilis ⁊ parti-
Te. cō. 58. cularis que pōt eſſe intellꝰ paſſiui: vt pꝫ ꝑ Ariſ. in. 3. de
Cap. 5. aia. ⁊ in. 7. ethi. ergo intellectus poſſis eſt aliqua ps hoīs ⁊ eſt digniſſimū ⁊ formaliſſimū in ipſo: ergo ab eo ſpēm
4 ſortitur ⁊ nō ab intellectu paſſiuo. ¶ Adhuc. Intellectꝰ poſſis ꝓbať non eſſe actus corporis alicuꝰ ꝑꝑ hoc ꝙ eſt cognoſcitiuus oium formaꝝ ſenſibiliū in vli. nulla igiť vtus cuius opatio ſe extendere pōt ad vlia oium formarum ſenſibiliū pōt eſſe actus alicuius corpis. volūtas āt eſt hꝰ. oium enim eoꝝ que intelligimus poſſumus hře voluntatē ſaltē ea cognoſcēdi: apparet ēt actus volūtas in vli. odimus enim vt dicit Ariſt. in ſua rhetorica in vli latronum genus. iraſcimur aūt particularibꝰ tm̄. voluntas aūt nō pōt eſſe actus alicuius ptis corpis nec conſeq aliquā potētiaꝫ que ſit actus corpis. oīs aūt pars aie eſt actus alicuꝰ corporis p̄ter ſolū intellm proprie dictū: igi-
Te. cō. 42 tur volūtas in intellectiua pte eſt: vñ ⁊ Ariſt. dicit in. 3. ð aia ꝙ volūtas in rōne eſt. iraſcibilis aūt ⁊ cōcupiſcibilis in parte ſenſitiua ꝑꝑ qđ ⁊ actus cōcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis cū paſſione ſunt. nō aūt actus volūtatis ſed cū electione. volūtas aūt hoīs nō eſt extrinſeca ab hoīe quaſi quādā ſuba ſeparate fundata: ſed eſt in ipſo hoīe: aliter eniꝫ non eſſet dñs ſuaꝝ actionū: q2 ageretur volūtarie cuiuſdaꝫ ſubē ſeparate: ⁊ in ipſo eſſent tm̄ potētie appetitiue cum paſſione operātes. ſ. iraſcibilis ⁊ cōcupiſcibilis que ſunt in parte ſenſitiua ſicut ⁊ in ceteris aialibꝰ que magˀ aguntˀ ꝙ̄ agant. hoc aūt eſt impoſſe ⁊ deſtructiuū totius moralis phie ⁊ politice cōuerſationis. opꝫ igiť intellm poſſem in nobis eſſe ꝑ quē a brutis differamus ⁊ non ſolam ſm intellm paſſiuū. ¶ Iteꝫ. Sicut nihil eſt potens
5 agere niſi ꝑ potētiā actiuā in ipſo exiſtentē: ita nihil potens eſt pati niſi ꝑ poᵐ paſſiuā que eſt in ipſo: cōbuſtibile enim eſt potēs comburi nō ſolū q2 eſt aliquid potens cōburere ipſum: ſed ēt q2 in ſe hꝫ potētiā vt comburať.
Tex. cō. 2 intelligere aūt qđdam pati eſt: vt dř in. 3. de aia. cuꝫ igiť puer ſit intelligens potētia: ⁊ ſi nō actu intelligat: opꝫ ꝙ ſit in eo aliqua potentia qua ſit potēs intelligere. hec aūt potētia eſt intellectus poſſibilis. opꝫ igiť ꝙ puero iam ſit ꝯiunctus intellꝰ poſſibilis anteq̄ actu intelligat. nō eſt igiť cōtinuatio intellꝰ poſſis cum hoīe per formā intellectaꝫ in actu: ſꝫ ipſe intellꝰ poſſibilis ineſt hoi a pñꝰ
Rñdet auer. Huic. tunc. 3ᵒ ð aia cō. 5. vbi e medio. ſicut aliquid eius. ¶ Huic aūt rōni reſpōdet Auerrois predictus: dicit enim ꝙ puer dicitˀ potētia intelligere duplici rōne. Uno mō q2 phātaſmata que ſunt in ipſo ſunt intelligibilia in poᵃ. Alio modo q2 intellectus poſſis eſt potens cōtinuari cū ipſo ⁊ nō q2 intellectus ſit iam vni-
Repro. vtrqꝫ modus Auer. pmꝰ modus ſup. repro. tus ei. ¶ Oſtendēdū eſt aūt ꝙ vterqꝫ modus ſit inſufficiens: alia eniꝫ potētia eſt qua agens pōt agere: ⁊ alia potentia qua patiens pōt pati: ⁊ ex oppoſito diuidunť. ex eo igitur ꝙ cōuenit alicui ꝙ poſſit agere nō cōpetit ei ꝙ poſſit pati. poſſe aūt intelligere eſt poſſe pati: cū intelli-

gere

3° de aia tex. cõ. 2. gere qðdã pati ſit ſm pħm. nõ igiť dĩ puer potẽs intelli
gere ex eo ꝙ phantaſmata in eo pñt eẽ intellecta in actu
cũ hoc pertineat ad poſſe agere: phantaſmata. n. mouent
itellm poſſem. ℂ Adhuc. Potẽtia ↄ̃ſeqñs ſpẽz alicui⁹ nõ cõ
petit ei ſm id ꝙ ſpẽm nõ largiť. poſſe aũt intelligere cõ
ſequiť ſpẽz humanã: eſt enĩ itelligere opatio hoïs inquã
tũ hõ. phantaſmata aũt nõ dant ſpẽm humanã ſꝫ mag
Scðs mod⁹ impro. du. ↄ̃ſequunť opationẽ hoïs. nõ ergo rõne phãtaſmatũ põt
dici puer po⁹ intelligẽs. Silr aũt neqꝫ põt dici puer poſ
ſe intelligere: qꝛ itellectus poſſis põt ↄ̃tinuari cũ ipſo. ſic
enim aliqs dĩ potẽtia agere vel pati ꝑ potẽtiã actiuã vel
paſſiuã ſicut dĩ alb⁹ ꝑ albedinẽ. nõ ãt aliqs dĩ alb⁹ anq̃
albedo ſit ei ↄ̃iũcta: ergo neqꝫ dĩ aliqs potẽs agere vl pa
ti anq̃ potẽtia actiua vel paſſiua ei adſit: nõ ğ de puero
poſſet dici ꝙ eſt potens intelligere anq̃ intellus poſſis ꝗ
2 eſt potẽtia intelligẽdi ſit ei ↄ̃tinuat⁹. ℂ P̃. Aliter dĩ ali
quis potens operari anq̃ habeat nãm qua opereť: ⁊ ali
ter poſtq̃ iaꝫ hꝫ nãm: ſed impediť ꝑ accñs ab operãdo:
ſicut aliter dĩ corpus potẽs ferri ſurſũ anteq̃ ſit leue: ⁊
aliter poſtq̃ iaꝫ eſt generatũ leue: ſed impediť in ſuo mo
tu. puer aũt eſt in po⁹ intelligens nõ quaſi nõdũ hñs nãz
intelligẽdi ſꝫ hñs impedimẽtũ vt nõ intelligat: ipediť. n.
ab intelligendo ꝓꝑ multimodos mot⁹ in ipſo exiſtentes:
Te. cõ. 20. vt diciť in. 7. phyſicoꝝ. nõ igiť ꝓꝑ hoc dĩ potẽs intellige
re: qꝛ intellus poſſis qui eſt intelligendi pñm põt ↄ̃tinuari
ſibi: ſed qꝛ iaꝫ eſt cõtinuatus ⁊ ipediť ab actione ꝓpria:
6 vñ impedimẽto remoto ſtatim intelligit. ℂ Itẽ. Habi
tus eſt quo quis operať cũ voluerit: opꝫ igiť eiuſdẽ eſſe
habitũ ⁊ opõnẽ q̃ eſt ſm habitũ: ſꝫ ↄ̃ſiderare itelligẽdo
qð eſt act⁹ hui⁹ habit⁹ ꝗ eſt ſcia nõ pt eẽ itellus paſſiui ſꝫ
eſt ipſi⁹ itellect⁹ poſſis: ad h̃ enĩ ꝙ aliq̃ po⁹ intelligat opꝫ
ꝙ nõ ſit act⁹ corpis alicui⁹: ğ ⁊ habit⁹ ſcie nõ eſt in intellu
paſſiuo ſed in intellu poſſi. ſcia aũt in nobis eſt ſm quaꝫ
dicimur ſciẽtes: ğ ⁊ itellus poſſis eſt in nobis nõ ſm eſſe
7 a nobis ſepatus. ℂ Adhuc. Sciẽtia eſt aſſilatio ſcientis
ad rẽ ſcitã. rei aũt ſcite inquãtũ eſt ſcita nõ aſſilať ſciens
niſi ſm ſpẽs vlẽs: ſcia. n. de hõ eſt. ſpẽs autẽ vlẽs nõ pñt
in intellectu paſſiuo eſſe cũ ſit po⁹ vtens organo: ſꝫ ſoluz
in intellu poſſi. ſcia igiť nõ eſt in intellu paſſiuo ſed ſoluz
8 in intellectu poſſi. ℂ Ampli⁹. Intellect⁹ in habitu vt ad
uerſarius ↄ̃fiteť eſt effect⁹ intellect⁹ agẽtis. intellect⁹ autez
agẽtis effect⁹ ſunt intelligibilia in actu quoꝝ ꝓpriũ reci
piẽs eſt intellect⁹ poſſis ad quẽ cõpať agens: ſicut ars ad
Te. cõ. 17. mãm: vt Ari. dicit in. 3. de aia. opꝫ igiť intellm in habitu
9 qui eſt habit⁹ ſcie eſſe in intellu poſſi non paſſiuo. ℂ P̃.
Impoſſe eſt ꝙ ꝑfectio ſupioris ſube depẽdeat ab iferio
ri. ꝑfectio autẽ intellect⁹ poſſis dependet ab opõne hoïs:
dependet enĩ a phãtaſmatib⁹ q̃ mouẽt intellectũ poſſem.
non igiť eſt itellus poſſis aliqua ſuba ſuperior hoïe. ergo
10 opꝫ ꝙ ſit aliquid hoïs: vt tactus ⁊ ſor⁹ ipſius. ℂ Adhuc.
Quecũqꝫ ſunt ſepata ſm eſſe habent etiã ſepatas opera
Te. c. 12. 13. tiones. nam res ſunt ꝓpter ſuas operationes ſicut actus
primus ꝓpter ſcðꝫ: vnde Ari. dicit in pmo de aia ꝙ ſi ali
qua operationũ aïe eſt ſine corpore ⁊ poſſe eſt aïaꝫ ſepa
ri. operatio autẽ intellectus poſſis indiget corpore. dicit
enim phus in. 3. de aia. ꝙ aïa põt agere per ſeipſam: ſcꝫ
intelligere qñ itellectus eſt fact⁹ in actu per ſpẽm a phã
taſmatibus abſtractã q̃ non eſt ſine corpe. igiť intellect⁹
11 poſſis non eſt oïno a corpe ſepatus. ℂ Ampli⁹. Cuicũqꝫ
cõpetit aliq̃ opatio ſm nãm ſunt ei a nã attributa ea ſi
Te. cõ. 34. ne qb⁹ illa opatio cõpleri nõ põt: ſicut Ariſ. pbat in ſcðo
lib. de celo. ꝙ ſi ſtelle mouerenť motu ꝓgreſſiuo ad mo
duꝫ aïalium ꝙ nã dediſſet eis organa motus ꝓgreſſiui:
ſꝫ opatio intellectus poſſis cõpleť ꝑ organa corporea in
qbus nece eſt eſſe phantaſmata. nã igiť intellm poſſem
corporeis vniuit organis. nõ eſt igiť ſm eſſe a corpe ſe
paratus. ℂ Itẽ. Si ſit ſm eẽ a corpore ſepat⁹: magis in 12
telliget ſubſtãtias que ſunt a mã ſepate q̃ formas ſenſi
biles: qꝛ ſunt magis intelligibiles ⁊ magis ei conformes:
nõ põt aũt intelligere ſubas oïno a mã ſepatas: qꝛ earũ
nõ ſunt aliq̃ phantaſmata. hic aũt intellus nequaq̃ ſine
phãtaſmate intelligit: vt Ariſt. dicit in. 3. de aia: ſunt. n. ei Te. cõ. 30.
phãtaſmata ſicut ſenſibilia ſenſui ſine qb⁹ ſenſus nõ ſen
tit. nõ eſt igiť ſuba ſepata a corpe ſꝫ eẽ. ℂ Adhuc. In oĩ 13
gñe tãtũ ſe extẽdit po⁹ paſſiua q̃tũ po⁹ actiua illi⁹ gñis:
vñ nõ eſt aliq̃ po⁹ paſſiua in nã cui nõ reſpondeat aliq̃
po⁹ actiua nãlis: ſꝫ intellus agẽs nõ facit itelligibilia niſi
phãtaſmata. ğ nec itellus poſſis moueť ab aliis itelligibi
lib⁹ niſi a ſpẽb⁹ a phãtaſmatib⁹ abſtractis: ⁊ ſic ſubas ſe
paratas itelligere nõ põt. ℂ Ampli⁹. In ſubſtãtiis ſepa 14
ratis ſunt ſpẽs reꝝ ſenſibiliũ itelligibilr ꝑ q̃s de ſenſibi
lib⁹ ſciẽtiã habẽt. ſi igiť itellus poſſis intelligit ſubas ſe
paratas: in eis acciperet ſenſibiliũ cognitionẽ. nõ ğ acci
peret eã a phãtaſmatibus: qꝛ nã nõ abundat ſuper fluis.
ℂ Si aũt dicať ꝙ ſubſtantiis ſepatis nõ adeſt cognitio Rñ⁹ ſm opi
ſenſibiliũ. Saltẽ oportebit dicere ꝙ eis adſit altior co nionẽ dictam
gnitio: quã opꝫ nõ deeſſe itellectui poſſi ſi pdictas ſubas repro. dup.
intelligit. habebit igiť duplicẽ ſciaꝫ: vnã ꝑ modũ ſubaꝝ 1
ſeparataꝝ: aliam a ſenſibus acceptã: q̃ꝝ altera ſupflue
ret. ℂ P̃. Intellectus poſſis eſt quo intelligit aïa: vt dĩ in 2
3. de aia. ſi igiť itellectus poſſis intelligit ſubas ſepatas ⁊ Tex. cõ. 5.
nos intelligim⁹ eas: qð pꝫ eſſe falſuꝫ: habemus. n. nos ad
eas ſicut oculus noctue ad ſolẽ: vt Ariſt. dicit. ℂ Hĩs ãt 2° meta. tex.
rñdeť ſm poſitionẽ pdictã. Intellus enĩ poſſis ſm ꝙ eſt cõ. primi.
in ſe ſubſiſtẽs intelligit ſubas ſepatas ⁊ eſt in po⁹ ad eas repro. ad p̃
ſic diaphanũ ad lucẽ. ſm ãt ꝙ ↄ̃tinuať nobis a pñ⁹ eſt in di. ſm opi. p̃
po⁹ ad formas a phãtaſmatib⁹ abſtractas. Vñ nos a pñ⁹ dictaꝫ.
nõ itelligim⁹ ꝑ eũ ſubas ſepatas. Sꝫ h̃ ſtare nõ põt: itel Reprob. iſta
lectus. n. poſſis ex h̃ dĩ ſm eos ↄ̃tinuari nobis ꝙ ꝑficiť ꝑ rñſio tripl.
ſpẽs itelligibiles a phãtaſmatib⁹ abſtractas. prius igiť eſt 1
ↄ̃ſiderare intellm vt in po⁹ ad hõ ſpẽs q̃ vt ↄ̃tinueť no
bis. nõ igitur ꝑ h̃ ꝙ ↄ̃tinuať nobis eſt in po⁹ ad hõ ſpẽs.
ℂ P̃. Scðꝫ h̃ eẽ in po⁹ ad pdictas ſpẽs nõ cẽt ei ſm ſe 2
ↄ̃ueniẽs: ſꝫ ꝑ aliũ. ꝑ ea ãt q̃ nõ ↄ̃ueniũt alicui ſm ſe nõ dꝫ
aliqd diffiniri. nõ igiť rõ itellus poſſis eſt ex h̃ ꝙ in po⁹ Tex. cõ. 3. ⁊
eſt ad pdictas ſpẽs vt diffinit ipſum Ariſto. in. 3. de aia. infra.
ℂ Adhuc. Impoſſibile eſt intellectum poſſibilẽ ſimul 3
multa intelligere niſi vnũ per aliud intelligat: non enim
vna potẽtia ſimul pluribus actibus perficiť niſi ſm or
dinem. ſi igitur intellectus poſſibilis intelligat ſubas ſe
paratas ⁊ ſpẽs a phantaſmatib⁹ abſtractas: opꝫ ꝙ vel
intelligat ꝑ ſpẽs hõ ſubas ſepatas vel econuerſo. qðcũqꝫ
aũt detur ſequiť ꝙ nos intelligimus ſubas ſepatas: qꝛ ſi
nos intelligimus naturas ſenſibilium inquãtũ intelligit
eas intellectus poſſibilis: intellectus aũt poſſibilis intel
ligit ſubas eas ꝑ hoc ꝙ itelligat ſeparatas: ⁊ ſilr nos in
telligem⁹: ⁊ ſilr ſi ſit ecõuerſo. Hoc aũt eſt manifeſte fal
ſum. non igiť intellectus poſſibilis intelligit ſubſtantias
ſeparatas: non eſt igitur ſubſtantia ſeparata.

ℂ Qꝫ predicta poſitio eſt ↄ̃ ſniam Ariſto. Cap. LXI.

SEd qꝛ huic poſitioni Auerrois ꝓſtare Idẽ p⁹ p. q.
robur auctoritatis nitiť ꝓꝑ hoc 79. a. 1. ⁊ 2.
ꝙ dicit Ariſ. ita ſenſiſſe: oſtẽdem⁹ manifeſte Iſta ↄ̃⁹ phat p
ꝙ pdicta poſitio eſt ↄ̃ ſniam Ariſt. pmo qui
dem: qꝛ Ari. in. 2. de aia diffinit aïam dicens T. cõ. 7.
ꝙ eſt actus primus phyſici corporis organici ⁊ potẽtia
vitã habentis: ⁊ poſtea ſubiungit ꝙ hec eſt diffinitio vlr
dicta de oĩ aïa: non ſicut pdictus Auerrois fingit ſub du Te. cõ. 11.
bitatiõe hoc ꝓferẽs: vt pꝫ ex exẽplaribus grecis ⁊ trãſla
tione Boetii. poſtmodum aũt in codeꝫ capitulo ſubiun

git eſſe quaſdã partes aie ſeparabiles que nõ ſũt niſi in/
tellectiue.relinquit igit ꝙ ille ptes ſunt actus corporis.
Te.cõ.21. ¶ Nec ẽ ꝯ hoc qđ poſtea ſubiũgit.de intellectu aũt ⁊ ꝑ/
ſpectiua potẽtia nihil eſt adhuc manifeſtũ:ſed vi᷒ aie al/
teruz genus eſſe. Nõ.n.ꝑ hoc vult intellm̃ alienare a cõi
definitione aie ſed a ꝓprijs naturis aliaꝝ partiũ:ſicut ꝗ
dicit ꝙ alteꝝ genus aialis eſt volatile a greſſibili nõ au/
2° de aia cõ. 21.⁊.3° de aia com.5. circa medium. ferret a volatili cõem definitionẽ aialis:vñ vt oñderet ĩ
quo dixerit alteꝝ ſubiũgit.⁊ hoc ſolũ ꝯtingit ſeparari ſi/
cut ꝑpetuũ a corruptibili. Nec eſt intẽtio Ari.vt Cõmẽ.
ꝑdictus fingit:dicere ꝙ nõdũ eſt manifeſtuz de intellu
vtrũ intellus ſit aia ſicut de alijs ꝑncipijs.nõ enĩ textus
vetus hꝫ:nihil eſt declaratũ ſiue nihil eſt dictũ:ſed nihil
eſt manifeſtũ:ꝙ itelligẽdũ eſt quãtũ ad id qđ eſt ꝓpriũ
Auerroiſ ibi ſupra in 2° ⁊ in 3°. ei nõ quãtũ ad cõem definitionẽ. ¶ Si aũt vt ipſe dicit
aia equiuoce di᷒ de intellu ⁊ alijs ꝑmo diſtinxiſſet equo/
cationem:poſtea diffiniuiſſet ſicut eſt ꝯſuetudo ſua.alſ
ꝓcedũt in equoco ꝙ nõ eſt in ſcientijs demonſtratiuis.
2° ¶ Itẽ in.ij.de aia itellectũ numerat inter potẽtias aie:
Te.cõ.27. ⁊ in auctoritate ĩ ꝑdicta noiat ꝑſpectiuã potẽtiã. nõ eſt
igit intellus extra aiaz humanã ſꝫ eſt quedã potẽtia ei᷒.
3° ¶ Itẽ in.iij.de aia incipiẽs loq de intellectu poſſi noiat
Te.cõ.p᷑. eũ ptẽ aie dicẽs. De pte ãt aie q᷑ cognoſcit aia ⁊ ſapit: in
quo manifeſte oñdit ꝙ intellect᷒ poſſis ſit aliqd anime.
4° ¶ Adhuc aũt manifeſti᷒ per id qđ poſtea ſubiungit de/
Te.cõ.5. clarat nãm intellect᷒ poſſis dicẽs. Dico aũt itellectũ quo
opinat ⁊ intelligit aia:in quo manifeſte oñditur intelle/
ctũ eſſe aliquid aie humane quo aia humana intelligit.
eſt igitur ꝑdicta poſitio cõtra ſententiã Ariſt.⁊ cõtra ve
ritatem:vñ tanq̃ ficticia repudianda eſt.

¶ Contra opinionem Alexandri de intellectu poſ/
ſibili. Cap. LXII.

Opio alexandri ab Auerroe 3° de aia cõ.5. N Is igitur verbis Ariſt. cõſideratis
Alexãder poſuit intellm̃
poſſem eſſe aliquã v̾tutẽ in nobis vt ſic defi
nitio cõis de aia aſſignata ab Ariſt. in.ij.de
aia poſſit ſibi ꝯuenire. Quia v̾o itelligere nõ
poterat aliquã ſubam intellectualẽ eſſe corꝑis formã po/
ſuit ꝑdictã v̾tutẽ nõ eſſe fundatã in aliq̃ intellectuali ſba
⁊ ꝯſequẽtẽ cõmixtionẽ elemẽtoꝝ in corꝑe humano.de/
terminat᷒ enĩz mixtionis humani corꝑis modus fač ho/
minẽ eſſe in po᷒ ad recipiendũ influentiã intellus agent
qui ſemꝑ eſt in actu:⁊ ẜm ipm̃ eſt quedã ſuba ſeꝑata:ex
qua ĩfluẽtia hõ fit intelligens actu.id aũt in hoie per qđ
eſt potẽtia intelligẽs eſt intellus poſſis:⁊ ſic videbat ſeq
ꝙ ex cõmixtiõe determinata in nobis ſit intellus poſſis.
¶ Videt aũt in ꝑmo aſpectu hec poſitio v̾bis ⁊ demon
Opi. Alexãdri.reprobatioqꝫ tãgitur ab Auer.3° ð aia cõ.5. ſtrationi Ariſ.eſſe ꝯria:oñdit enim Ariſto.in.3.de aia vt
dictũ eſt ꝙ intellus poſſis eſt imixtus corꝑi.hoc autẽ eſt
ipoſſe dici ð aliq̃ v̾tute ꝯſequẽte mixtionẽ elemẽtoꝝ:qđ
enĩ hꝫ eſt opꝫ ꝙ in ipſa elemẽtoꝝ cõmixtiõe fundet:ſicut
videmus de ſapore ⁊ odore ⁊ alijs hꝫ. nõ igitur queſtio
ꝑdicta Alexã.põt ſtare cũ v̾bis ⁊ demõſtratione Ariſt.
vt videt. ¶ Adhuc autẽ Alexã.dicit ꝙ intellectus poſ/
Defẽſio Alexandri. ſibilis eſt ipſa ꝑparatio in nã humana ad recipiendũ in/
fluẽtiã intellectus agẽtis.preparatio aũt ipſa nõ eſt aliq̃
nã ſenſibilis determinata neqꝫ ex mixta corꝑi:eſt enim
relatio q̃dã ⁊ ordo vnius ad aliud. ¶ Sꝫ hoc manifeſte
Improbatio defenſionis Alexãdri ab Auerroe hĩs duab᷒ rõn.h᷒ loco ꝑdicto. diſcordat ab intentione Ariſt. ꝓbat enim Ari.ex hoc in/
tellectũ poſſem nõ habere determinate aliquã nãm ſen/
ſibilium ⁊ per ꝯñs nõ eſſe mixtũ corpori:q᷑ eſt recepti/
uus oium formaꝝ ſenſibiliũ ⁊ cognoſcitiuus eaꝝ:qđ de
ꝑparatione nõ põt itelligi:q᷑ eius nõ eſt recipere:ſꝫ ma/
gis preparari.nõ igit demõſtratio Ariſt. ꝓcedit de pre/
paratione ſed de aliquo recipiẽte ꝑparata. ¶ Amplius.
Si ea que dicit Ari.de intellectu poſſi cõueniũt ei inquã/
tum eſt ꝑparatio ⁊ nõ ex nã ſubiecti preparati:ſequit ꝙ
omni preparationi ꝯueniant.in ſenſu aũt eſt preparatio
quedã ad ſenſibilia in actu recipiẽda.ergo idẽz dđm eſt
de ſenſu ⁊ intellectu poſſibili:cuius ꝯriũ manifeſte ſubiũ Tex.cõ.7.
git Ariſt.oſtẽdens dñiam inter receptionez ſenſus ⁊ intel
lectus ex hoc ꝙ ſenſus corrũpit ex excellẽtia obiectorũ: Tex.cõ.2.
nõ aũt itellectus. ¶ Itẽ Ariſt.attribuit poſſibili intelle/ ⁊.3.
ctui pati ab intelligibili:ſuſcipere ſpẽs intelligibiles:eſſe Te.cõ.14.
in potẽtia ad eas.cõparat etiã eũ tabule in qua nihil eſt
ſcriptũ:que q̃dẽ oia nõ pñt dici de ꝑparatione:ſꝫ de ſub/
iecto ꝑparato.eſt igit cõtra intẽtionẽ Ariſ.ꝙ intellectus
poſſis ſit preparatio ipa. ¶ Adhuc. Agẽs eſt nobilior pa
tiente ⁊ faciẽs facto ſicut actus potẽtia.quãto aũt aliqd
eſt imãlius tãto eſt nobilius.nõ põt igit effect᷒ eſſe imã/
lior ſua cã.ois autẽ v̾tus cognoſcitiua inquãtũ eſt hꝫ eſt
imãlis:vñ ⁊ de ſenſu qui eſt infimus in ordine v̾tutũ co/
gnoſcitiuaꝝ dicit Ariſto.in.ij.de aia ꝙ eſt ſuſceptiu᷒ ſen/ T.cõ.121.
ſibilium ſpẽꝝ ſine mã.impoſſe eſt igit a cõmixtione ele
mentoꝝ cauſari aliquã v̾tutẽ cognoſcitiuã.intellect᷒ aũt
poſſis eſt ſuprema v̾tus cognoſcitiua in nobis.dicit enim
Ariſto.in.3.de aia ꝙ intellectus poſſis eſt quo cognoſcit T.cõ.5.
⁊ intelligat aia.intellectus igitur poſſis nõ cauſat ex cõ/
mixtione elemẽtoꝝ. ¶ Ampli᷒. Si ꝑn᷑ alicui᷒ opatio/
nis ab aliquib᷒ cauſis ꝓcedit opꝫ operationẽ illã nõ ex/
cedere cauſas illas cũ cã ſcđa agat v̾tute prime.operatio
aũt aie nutritiue nõ excedit v̾tutẽ qualitatũ elemẽtariũ.
ꝓbat enim Ari.in.ij.de aia ꝙ ignis nõ eſt cã augmẽti:ſꝫ Te.cõ.41.
cõcauſa aliquo mõ.ꝑncipalis ãt cã eſt aia:ad quã cõpa/
ratur calor ſicut inſtrm̃ ad artificẽ.non igit põt aia vege
tabilis produci ex cõmixtione elemẽtoꝝ.multo igit mi
nus ſenſus ⁊ intellectus poſſis. ¶ Item. Intelligere eſt
quedã operatio in aliqua impoſſe eſt cõicare aliqđ orga/
nuz corporeũ.hec aũt opatio attribuit aie vel etiã hõi:p
enim ꝙ aia intelligit vel hõ ꝑ aiaz.opꝫ igit aliqđ ꝑn᷑ in
hoie eſſe a corpore nõ depẽdens qđ ſit ꝑn᷑ talis opatio/
nis.ꝑparatio ãt ſequẽs cõmixtionẽ elemẽtoꝝ a corpore
dependet manifeſte.nõ eſt igit prepatio tale ꝑn᷑.eſt aũt
intellect᷒ poſſis.dicit enĩz Ariſt.in.3.de aia ꝙ intellectus Tex.cõ.5.
poſſis eſt quo aia opinatur ⁊ iõ intelligit.nõ eſt igit intel
lectus poſſis ꝑparatio. ¶ Si ãt dicat ꝙ ꝑn᷑ ꝑdicte ope/ Euaſio.
rationis in nobis eſt ſpẽs intelligibilis facta in actu ab
intellu agente. Hoc videt nõ ſufficere:q᷑ cũ hõ de potẽ/ Reprobatur.
tia intelligẽte fiat actu itelligẽs:opꝫ ꝙ nõ ſolũ intelligit
ꝑ ſpẽm intelligibilẽ ꝑ quã ſit actu itelligẽs ſed ꝑ aliquaꝫ
po᷒ᵃᵐ intellectiuaꝫ q̃ ſit ꝑdicte opõnis ꝑn᷑ ſicut ⁊ in ſenſu
accidit.hec autẽ po᷒ ab Ariſto.ponitur intellectus poſſis.
intellectus igit poſſis eſt non depẽdens a corpore. ¶ P.
Species nõ eſt intelligibilis actu niſi ẜm ꝙ eſt depura/
ta ab eẽ mãli.hoc aũt nõ põt accidere dum fuerit in ali/
qua po᷒ mãli:que.ſ.ſit cauſata ex ꝑncipijs mãlibus vel
que ſit actus materialis organi.opꝫ igitur poni aliquam
potentiã intellectiuã in nobis imãlem que eſt intellect᷒
poſſis. ¶ Adhuc. Intellectus poſſibilis ab Ariſto. di᷒ ꝑs
aie.aia aũt nõ eſt perparatio ſed actus:preparatio.n.eſt
ordo potentie ad actũ:ſequit tñ ad actũ aliqua prepara/
tio ad vlteriorẽ actũ ſicut ad actũ diaphaneitatis ſequit
ordo ad actũ lucis.intellectus igit poſſis nõ eſt ipſa pre/
paratio ſed actus quidã. ¶ Ampli᷒. Nõ cõſequit ſpẽm
⁊ nãm humanã ẜm ptẽ aie ſibi ꝓpriã:que quidẽ eſt itel
lectus poſſis.nihil aũt conſequitur ſpeciẽ ⁊ naturam ẜm
ꝙ eſt in potentia ſed ẜm ꝙ eſt actu.cum igitur prepara
tio nihil ſit aliud q̃z ordo potentie ad actuz. impoſſibile
eſt ꝙ intellectus poſſibilis nõ ſit aliud q̃z ꝑparatio que/
dam in natura humana exiſtens.

¶ Q̄ aīa nō ſit cōplō vt poſuit Galenus. Cap. LXIII.

Opi. Galeni. Hec opi. ab Auerroe hi 3° de aia. c. 6. Iſta 2° pbat

PRedicte aūt opinioni Alexādri d̄ intellectu poſſi ꝓpinq̄ eſt opio Galeni medici de aīa. dicit. n. aīam eſſe cōplexionē. ad hoc aūt dōm ꝙ mot⁹ eſt p̱ h̄ ꝙ videm⁹ ex diuerſis cōplōnib⁹ cāri in nobis diuerſas paſſiones q̄ attribuunt̄ aīe: aliq. n. cōplexionē hn̄tes vt cholicā de facili iraſcūt̄: melācholici v̄o de facili triſtant̄. Vn̄ ꝛ p̱ eaſdē rōnes hec opio ip̄robari pōt p̱ quas ip̄robata eſt opio Alexādri ꝛ p̱ aliq̄s ꝓprias. Oñ-

p̄ Cap. 2. ſum eſt. n. ſupra ꝙ opō aīe vegetabilis ꝛ cognitio ſenſitiua excedit v̄tutē q̄litatū actiuaꝝ ꝛ paſſiuaꝝ ꝛ multo magis opō intellect⁹. cōplexio aūt cāuſ ex q̄litatib⁹ actiuis ꝛ paſſiuis: nō pōt igiṫ cōplexio eē pn̄ opōnū aīe: vn̄ im-

2° poſſe eſt ꝙ aliqua aīa ſit cōplexio. ¶ Adhuc. Cōplexio cū ſit qd̄dā ꝯſtitutū ex ꝯ̄trijs q̄litatib⁹ q̄ſi mediū īter eas ip̄oſſe eſt ꝙ ſit for⁹ ſubalis. nā ſub̄e nihil eſt ꝯ̄triū: nec ſuſcipit mag̃ ꝛ min⁹. aīa aūt eſt for⁹ ſubalis ꝛ nō accidētalis: alr̄ p̱ aīam non ſortireṫ aliqd gen⁹ vel ſpēm: aīa igiṫ non

3° eſt cōplō. ¶ Adhuc. Cōplexio nō mouet corpus aīalis motu locali: ſequereṫ eniꝫ motū dominātis ꝛ ſic ſp̱ deorſum ferreṫ: aīa aūt mouet aīal in oēm p̱tē: nō eſt igiṫ aīa

4° cōplexio. ¶ Amplius. Aīa regit corpus ꝛ repugnat paſſionib⁹ q̄ cōplexionē ſequunt̄: ex cōplexiōe. n. aliqui ſūt magis alij ad cōcupiſcētias vel iras apti: qui tn̄ magis ab eis abſtinēt p̱p̱ aliquid refrenās: vt pꝫ in ꝯtinētib⁹. h.

Occaſio erroris Gal. ponitur. aūt nō facit cōplexio. nō eſt igiṫ aīa cōplexio. ¶ Deceptus aūt fuiſſe vr̄ Galenus ex h̄ ꝙ nō ꝯſiderauit alr̄ paſſiones attribui cōplexioni ꝛ aliter aīe: cōplexioni nāq; attribuunt̄ ſicut diſponēti ꝛ q̄tū ad id qd̄ eſt mālē i paſſiōib⁹: ſicut̄ feruor ſanguis ꝛ hm̄oi. aīe āt tāq̄ p̄ncipali cāe ex p̱te ei⁹ qd̄ ē i paſſiōib⁹ formale: ſicut̄ in ira appetit⁹ vindicte.

¶ Q̄ aīa non ſit armonia. Cap. LXIIII.

Iſta 2° pbat

SImilis aūt predicte poſitioni eſt poſitio dicētiū aīam eſſe armoniā. Nō eniꝫ intellexerūt eſſe armoniā ſonorum ſed ꝯ̄trioꝝ ex quib⁹ videbāt cōponi corpora aīata. que qdē opinio in lib. d̄ aīa vr̄ attribui: Empedocli. Gregori⁹ āt nicenus attribuit eā Dinarcho. vn̄ ꝛ ip̄robaṫ ſicut ꝛ precedēs: ꝛ adhuc ꝓprijs rōnibus

p̄ Oē eniꝫ corpus mixtū armoniā hꝫ ꝛ cōplexionē: nec armonia pōt mouere corpus aut regere ipſuꝫ vl̄ repugnare paſſiōibus ſicut nec cōplexio intendiṫ etiā ꝛ remittiṫ. ſicut ꝛ cōplexio: ex qb⁹ oibus oñdiṫ ꝙ aīa non ſit armo-

2° nia ſicut nec cōplexio. ¶ Adhuc. Ratio armonie mag̃ cōuenit qualitatib⁹ corporis q̄ꝫ aīe. nam ſanitas eſt q̄daꝫ armonia humoꝝ: fortitudo neruoꝝ ꝛ oſſium: pulchritudo mēbroꝝ ꝛ coloꝝ. nō aūt pōt aſſignari qualiū armonia ſit ſenſus aut intellꝰ ꝛ cetera que ad aīam p̱tinēt. nō

3° eſt igitur aīa armonia. ¶ Amplius. Armonia dr̄ dupliciter. vno mō ipſa cōpoſitio. Alio mō ratio cōpoſitionis. aīa aūt nō eſt cōpoſitio: q2 oporteret ꝙ vnaqueq; pars aīe eēt cōpoſitio aliquaꝝ partiū corp̱is: qd̄ nō eſt aſſignare. ſil̄r nō eſt rō cōpoſitionis: q2 cuꝫ in diuerſis p̱tib⁹ corporis ſunt diuerſe rōnes ſeu ꝓportiōes compoſitiōis: ſingule partes corporis haberēt ſingulas aīas. aliā eni aīaꝫ haberet os ꝛ caro ꝛ neruus cū ſint ſm̄ diuerſaꝫ ꝓportiones cōpoſita qd̄ pꝫ eſſe falſuꝫ. nō eſt igitur aīa armonia.

¶ Q̄ aīa non ſit corpus. Cap. LXV.

Idē p⁹ p̱. q. 75. ar. pmo. Iſta 2° pbat̄ p̄

FVerunt autem ꝛ alij magis errantes ponētes aīam eſſe corpus: quoꝝ licet eoꝝ opiniones lꝫ fuerint diuerſe ꝛ varie ſufficit eas hic cōiter reprobare. Viuentia eniꝫ cum ſint quedaꝫ res nāles ſunt cōpoſita ex mā ꝛ forma. cōponunt̄ aūt ex corpore ꝛ aīa que facit viuentia actu. igitur opꝫ alterū iſtoꝝ eſſe formaꝫ ꝛ alteruꝫ māma. corpus aūt nō pōt eſſe forma: q2 corpus nō eſt in altero ſicut in mā ꝛ ſubiecto. aīa igiṫ erit forma. ergo nō eſt corpus: cū nulluꝫ corpus ſit for⁹. ¶ Adhuc. Impoſſe 2°

eſt duo corpora eſſe ſimul. aīa aūt nō eſt ſeorſuꝫ a corpore dum viuit. nō eſt igiṫ aīa cor pus. ¶ Amplius. Oē cor 3°

pus diuiſibile eſt. oē aūt diui ſibile indiget aliquo ꝯtinēte ꝛ vniēte p̱tes eius. ſi igiṫ aīa ſit corpus habebit aliqd aliud cōtinens ꝛ illud magis e rit aīa. videmus enim aīa recedēte corpus diſſolui: ꝛ ſi hoc iteꝝ ſit diuiſibile: oportebit vel deuenire ad aliquod indiuiſibile ꝛ incorporeū qd̄ erit aīa: vel erit in infinitū procedere: qd̄ eſt impoſſe.

non eſt igitur aīa corpus. ¶ Itē. Sicut ſupra p̱bꝫbatuꝫ 4°

eſt ꝛ in. 8. phyſicoꝝ probatur. oē mouēs ſeipſum cōpo- Tex. cō. 40. ꝛ infra.

nitur ex duobus quoꝝ alterū eſt mouens ꝛ non motū ꝛ alterum eſt motū: ſed aīal eſt mouēs ſeipſum. mouēs āt in ipſo eſt aīa: motuꝫ aūt corpus. aīa igiṫ eſt mouēs non

motum. nullum aūt corpus mouet niſi motū: vt. ſ. pro- Lib. 1. ca. 13.

batum eſt. aīa igitur non eſt corpus. ¶ P̄. Supra oſten Cap. 62.

ſum eſt ꝙ intelligere non pōt eſſe actio alicuius corp̱is. 5°

eſt autēꝫ actus aīe: aīa igitur ad minus intellectiua nō eſt

corpus. ¶ Ea aūt quibus aliqui conati ſunt ꝓbare aīaꝫ Soluuntur motiua

eſſe corpus facile eſt ſoluere: oſtēdunt. n. aīꝫ eſſe corpus per hoc ꝙ filius aſſilaṫ patri etiā in accn̄tib⁹ aīe: cum tn̄ fili⁹ genereṫ a p̄re p̱ deciſionē corporalē: ꝛ q2 aīa cōpatitur corpori: ꝛ q2 ſeparaṫ a corp̱e. ſepari aūt ē corpoꝝ ſe tangētiū. Sꝫ ꝯ̄ hoc iā dictū eſt ꝙ cōplexio corp̱is eſt aliqualiter cā aīe paſſionū p̱ modū diſponētis. aīa āt nō cōpatiṫ corp̱i niſi p̱ accidēs: q2 cum ſit forma corporis mouet̄ p̱ accīs moto corp̱e: ſeparaṫ etiaꝫ aīa a corp̱e nō ſicut tāgēs a tacto: ſed ſicut for⁹a mā: q̄uis ꝛ aliquis tactus ſit

icorporei ad corp⁹: vt. ſ. oñſum eſt. ¶ Mouit āt ad hāc Alij motiui

poſitionēꝫ multos: q2 crediderunt qd̄ nō eſt corpus non Lib. 1. c. 56.

eſſe: imaginem tranſcendere nō valentes que ſolū circa corpora verſatur. Unde hec opinio Sap. ij. ex perſona inſipientiū ꝓponiṫ dicentiū de aīa fumus ꝛ flatus eſt in naribus noſtris: ꝛ ſermo ſcintille ad mouendum cor.

¶ Cōtra ponētes intellm̄ ꝛ ſenſū eſſe idē. Cap. LXVI.

HIs aūt propinquū fuit ꝙ quidā antiquoꝝ phoꝝ intellectū a ſenſu differre nō opinabant̄: qd̄ quidē ip̄oſſe eſt. Iſta 2° pbat̄ p̄

Senſus enim in oibus aīalibus inuenitur. alia aūt aīalia ab hoīe intellm̄ nō hn̄t: qd̄ ex hoc apparet: q2 non operant̄ diuerſa ꝛ oppoſita quaſi intellectuꝫ hn̄tia: ſed ſicut a nā mota ad d̄terminatas q̄ſdam op̱ationes ꝛ vniformes in eadē ſpē. ſicut ois hyrundo ſil̄r nidificat: nō eſt igitur idē itellꝰ ꝛ ſenſus. ¶ Ad- 2°

huc. Senſus nō eſt cognoſcitiuus niſi ſingulariū. cognoſcit enim ois ſenſitiua potētia p̱ ſpēs indiuiduales cum recipiat ſpēs reꝝ in organis corp̱alibus. intellꝰ aūt eſt cognoſcitiuus vl̄ium vt p̱ experimentū pꝫ. differt igitur

intellectus a ſenſu. ¶ Ampli⁹. Cognitio ſenſus nō ſe ex- 3°

tēdit niſi ad corp̱alia. qd̄ ex hoc pꝫ ꝙ qualitatēs ſenſibiles que ſunt ꝓpria obiecta ſenſuuꝫ nō ſunt niſi in corporalibus: ſine eis aūt ſenſus nihil cognoſcit. intellꝰ auteꝫ cognoſcit incorp̱alia ſicut ſapiētiā veritatē ꝛ relationes

rerū. nō eſt igiṫ ideꝫ intellectus ꝛ ſenſus. ¶ Itē. Nullus 4°

ſenſus ſeipſuꝫ cognoſcit nec ſuam operationē. viſus eniꝫ nō videt ſeipſum nec videt ſe videre: ſꝫ hoc ſup̱ioris potentie eſt: vt ꝓbaṫ in lib. de aīa. intellectus aūt cognoſcit ſeipſum ꝛ cognoſcit ſe intelligere. nō eſt igiṫ idē intellꝰ

ꝛ ſenſus. ¶ P̄. Sēſus corrūpiṫ ab excellēti ſenſibili. in- 5°

tellectus aūt nō corrūpiṫ ab intelligibilis excellētia. quimo qui itelligit maiora pōt melius poſtmodū minora intelligere. eſt igitur alia v̄tus ſenſitiua ꝛ intellectiua.

¶ Contra ponentes intellectum poſſibilez eſſe imaginationem. Cap.LXVII.

Iſta 2ª pbaꝉ p̄ Hic autẽ opinioni affine fuit φ quidaz poſuerũt intellm poſſez nõ eẽ aliud q̃ȝ imaginationẽ: qḋ qdẽ pȝ eẽ falſũ. Imaginatio eni eſt in alijs aialib⁹. cuius ſignuz eſt φ abcũtib⁹ ſenſibilib⁹ fugiũt vel pſequunꝉ ea: qḋ nõ eẽt niſi in eis imaginaria apprebẽſio ſenſibiliũ remaneret. intellꝰ aũt in eis nõ eſt: cũ nullũ opus intellꝰ

2° in eis appet: nõ eſt igiꝉ idẽ intellꝰ ⁊ imaginatio. ¶ Adbuc. Imaginatio nõ eſt niſi corporaliũ ⁊ ſingulariũ: cuz

T.cõ.16. phãtaſia ſit mot⁹ fact⁹ a ſenſu ſm actũ: vt dı̃ in lib. d aia. intellꝰ aũt vliũ ⁊ incorporaliũ eſt. nõ eſt igiꝉ intellꝰ poſſis imaginatio. ¶ Ampli⁹. Impoſſe eſt idẽ eẽ mouẽs ⁊ motũ: ſȝ phãtaſmata mouẽt itellm poſſez ſicut ſenſibilia ſenſuz: vt Ariſto. dicit in.3. de aia. ipoſſe eſt igitur φ ſit

3° idẽ itellect⁹ poſſis ⁊ ima[illegible]natio. ¶ P. Probatũ eſt in.3. de aia. φ intellꝰ nõ e[illegible]⁹ alicui⁹ partis corpis. imaginatio aũt bȝ organũ corpale determinatũ. nõ eſt igiꝉ idẽ

4° imaginatio ⁊ intellꝰ poſſis. ¶ Hinc eſt qḋ dı̃ Job.35. Qui docet nos ſup iumẽta terre: ⁊ ſup volucres celi erudit nos. Per qḋ daꝉ intelligi φ bois eſt aliq̃ vt⁹ cognoſci-

Cõfirmaꝉ. tiua ſup̃ ſenſuz ⁊ imaginationẽ q̃ ſunt in alijs aialibus.

¶ Qualiter ſubſtãtia intellectualis poſſit eſſe forma corporis. Cap. LXVIII

Ex premiſſis igitur rõnib⁹ ꝯcludere poſſum⁹ φ intellectualis ſuba põt corpi vniri: vt for⁹. Si eniz ſuba intellectualis nõ vnitur corpi ſolũ vt motor: vt Plato poſuit: neqȝ cõtinuaꝉ ei ſolũ p phantaſmata: vt dixit Auerrois: ſȝ vt for⁹: neqȝ intellꝰ quo bõ intelligit eſt pparatio in bumana nã: vt dixit Alexander: neqȝ cõplexio: vt Galen⁹: neqȝ armonia vt Empedocles: neqȝ corpus vel ſenſus vel imaginatio vt antiqui dixerũt: relinqꝉ φ aia bumana ſit intellectualis ſuba corpori vnita vt for⁹: qḋ quidẽ ſic põt fieri manifeſtũ.

Opp^m huius colligiꝉ 2° de aia. lectiõe.3. Sol. aia mouet ad ꝯtra ñ q: nã: ſȝ quia rõnalis.

Iſta 2ª pbaꝉ Ad formam duo requiruntur. ¶ Ad boc eni φ aliqd ſit for⁹ ſubalis alteri⁹ duo requirunꝉ. quoꝝ vnũ eſt vt for⁹ ſit pn^m eſſendi ſubaliter ei cuius eſt for⁹. pn^m aũt dico nõ effectiuũ: ſed formale quo aliqd eſt ⁊ denoiaꝉ ens: vñ ſequiꝉ aliud. ſ. φ for⁹ ⁊ mã cõueniãt in vno eẽ qḋ nõ ꝯtingit de pn⁹ effectiuo cũ eo cui dat eſſe: ⁊ boc eſſe eſt in quo ſubſiſtit ſuba cõpoſita que eſt vna ſm eẽ ex mã ⁊ for⁹ ꝯſtãs. nõ aũt ipediꝉ ſuba in-

Cap.56. tellectualis p boc φ ẽ ſubſiſtẽs: vt pbatũ eſt: eẽ formale pn^m eẽndi mãe q̃ſi eẽ ſuũ cõicãs mãe: nõ eſt eniz incõueniẽs φ idẽ ſit eẽ in quo ſubſiſtit cõpoſitũ ⁊ for⁹ ipa: cũ cõpoſitũ nõ ſit niſi p formã: nec ſeorſũ vtrũqȝ ſubſiſtat.

Obiectio cõtra dicta. ¶ Põt aũt obijci φ ſuba intellectualis eẽ ſuũ mãe corporali cõicare nõ poſſit vt ſit vnũ eẽ ſube intellectualis ⁊ mãe corpalis. diuerſoꝝ eni generꝝ eſt diuerſus modus eſſendi: ⁊ nobilioris ſube nobili⁹ eſſe. boc aũt ꝯueniẽter diceretꝉ ſi eodẽ mõ illḋ eẽ mãe eẽt ſicut eſt ſube intellectualis: nõ eſt autẽ ita. eſt enim mãe corpalis vt recipientis ⁊ ſbiecti ad aliqd alti⁹ eleuati. ſube aũt intellectualis vt pncipij ⁊ ſm ꝓprie nãe ꝯgruẽtiã. nibil igiꝉ ꝓbibet ſubaz intellectualẽ eẽ formã corpis bumani que ẽ aia bumana.

Decſo cõnexionis reruz. ¶ Hoc aũt mõ mirabilis reꝝ cõnexio ꝯſiderari põt: ſp eniz inueniꝉ infimũ ſupmi gñis ꝯtingere ſupmũ inferioris gñis: ſicut q̃dã infima in gñe aialiũ paꝝ excedũt vitã plãtaꝝ ſicut oſtrea q̃ ſunt imobilia ⁊ ſolũ tactũ bñt ⁊ terre in modũ plãtaꝝ aſtringũtur: vñ ⁊ btũs Diony. dicit in.7. ca. de diui. no. φ diuina ſapia ꝯiũgit fines ſuperioꝝ pncipijs inferiorũ: eſt igiꝉ accipere aliqd in gñe corpoꝝ. ſcȝ corp⁹ bumanũ eq̃lr cõplexionatũ qḋ attingit ad infimũ ſupioris gñis. ſ. ad aiam bumanã q̃ tenet vltimũ gra-

dũ in gñe itellectualiũ ſubaꝝ vt ex mõ intelligẽdi pcipi põt. Et ide eſt φ aia itellectualis dı̃ eẽ q̃ſi quidã orizon ⁊ ꝯfiniũ corporeoꝝ ⁊ incorporeoꝝ: inq̃tũ eſt ſuba incorporea: corpis tñ for⁹. non aũt min⁹ eſt aliqd vnũ ex ſuba itellectuali ⁊ mã corpali q̃ȝ ex for⁹ ignis ⁊ ei⁹ mã: ſȝ forte magis: q: quãto for⁹ magis vincit mãm: ex ea ⁊ mã magis efficiꝉ vnũ. Quãuis aũt ſit vnũ eſſe forme ⁊ mãe nõ tñ opȝ φ mã ſp adeq̃t eẽ forme: imo quãto for⁹ eſt nobilior tãto in ſuo eẽ ſp excedit mãȝ: qḋ pȝ iſpicienti opõnes formaꝝ ex q̃ꝝ ꝯſideratiõe eaꝝ nãs cogſcim⁹: vnũqḋqȝ eniz opaꝉ ſm φ eſt vñ for⁹ cuius opõ excedit ꝯditionẽ mãe: ⁊ ipſa ſm dignitatẽ ſui eẽ ſupexcedit mãm: inuenimus eni aliq̃s infimas formas q̃ in nullã opõnẽ pñt niſi ad quã ſe extẽdũt q̃litates q̃ ſunt diſpõnes mãe: vt calidũ frigidũ bumidũ ⁊ ſiccũ: raꝝ deſuz graue ⁊ leue ⁊ biſ ſilia ſic for⁹ elemẽtoꝝ: vñ iſte ſũt for⁹ oino mãles ⁊ totaliter imerſe mãe: ſup bas inueniunꝉ for⁹ mixtoꝝ corpoꝝ: q̃ lȝ nõ ſe extẽdãt ad aliq̃ opata q̃ nõ pñt cõpleri p q̃litates pdictas: iterdũ tñ operanꝉ illos effect⁹ altiori vtute corpali quã tñ ſortiunꝉ ex corpib⁹ celeſtib⁹ q̃ ꝯſeqꝉ eoꝝ ſpẽm: ſicut adamas retrabit ferruz ſup bas iteꝝ inueniũꝉ alique for⁹ quaꝝ opõnes extẽdunꝉ ad aliq̃ opata q̃ excedũt vtutẽ q̃litatũ pdictaꝝ: q̃uis q̃litates pdicte organice ad baꝝ opõnes dſeruiũt: ſicut ſũt aie plãtaꝝ q̃ ẽt aſſimilanꝉ nõ ſolũ vtutib⁹ corpoꝝ celeſtiũ in excedẽdo q̃litates actiuas ⁊ paſſiuas: ſȝ ipis motorib⁹ corpoꝝ celeſtiuz inquãtũ ſũt pn⁹ mot⁹ reb⁹ viuẽtib⁹ q̃ mouẽt ſeipas: ſup bas formas inueniunꝉ alie for⁹ ſiles ſupiorib⁹ ſubſtãtijs nõ ſoluz in mouẽdo: ſȝ ẽt aliq̃lr in cognoſcẽdo: ⁊ ſic ſunt potẽtes in opõnes ad q̃s nec organice q̃litates pdcẽ dſeruiũt. cũ opõnes bꝰ nõ cõplenꝉ niſi mediãte organo corporali ſicut ſũt aie brutoꝝ aialiũ. ſentire eni ⁊ imaginari non cõplenꝉ calefaciẽdo ⁊ ifrigidãdo: lȝ bec ſint necĩa ad debitã organi diſpõnẽ. ſup oẽs aũt bas formas inueniꝉ for⁹ ſilis ſupiorib⁹ ſubſtãtijs ẽt q̃tũ ad gen⁹ cognitiõis qḋ eſt intelligere: ⁊ ſic eſt potẽs in opõnẽ q̃ cõpleꝉ abſqȝ organo corpali oino: ⁊ bec eſt aia itellectiua. nã itelligẽ nõ ſit p organũ corpale: vñ opȝ φ id pn^m q̃ bõ intelligit qḋ eſt aia itellectiua ⁊ excedit mãe ꝯditionẽ corpalis: nõ ſit totalr cõprebenſa a mã aut ei imerſa ſicut alie for⁹ mãles: qḋ ei⁹ opõ itellectualis oñdit in q̃ nõ cõicat mã corpalis: q: tñ ipȝ itelligẽ aie bumane idiget potẽtijs q̃ p q̃dã organa corpalia opanꝉ. ſ. imaginatiõe ⁊ ſenſu: ex boc ipo

declaꝉ φ nãlr vniꝉ corpori ad cõplẽdã ſpẽm bumanã. Cap.56. circa fine vbi ꝯtra ſuerũt q̃ relique rõnes.

¶ Solutio rationũ qbus ſupra ꝓbabaꝉ φ ſuba intellectualis nõ põt vniri corpori vt forma. Cap.LXIX.

His aũt cõſideratis nõ eſt difficile ſoluere q̃ ꝯ pdictã vnionẽ ſup̃ poſita ſt. ¶ In p⁹ eni rõne falſuz ſupponiꝉ: nõ. n. corp⁹ ⁊ aia ſũt due ſube actu exñtes ſȝ ex eis duobus fit

Solo prime obiectiõis.

vna ſba actu exñs. corpus. n. bois nõ eſt idẽ actu pñte aia ⁊ abſente: ſȝ aia facit ipȝ actu eẽ. ¶ Qḋ aũt Ad 2^m ſcḋo obijciꝉ: formã ⁊ mãȝ in eodẽ gñe ꝯtineri: nõ ſic verꝝ eſt q̃ſi vtrũqȝ ſit ſpẽs vni⁹ gñis: ſȝ q: ſunt pn⁹ eiuſdẽ ſpẽi. ſic igiꝉ ſuba itellectualis ⁊ corp⁹ q̃ ſeorſuz exñtia eẽnt diuerſoꝝ generꝝ ſpẽs: put vniunꝉ ſũt vni⁹ generis vt pn⁹. Ad 3^m ¶ Nõ aũt opȝ ſbaȝ itellectualẽ eẽ formã mãlẽ: q̃uis eẽ ei⁹ ſit in mã vt tertia rõ ꝓcedebat. non. n. eſt in mã ſicut mãe imerſa vel a mã totalr cõprebẽſa: ſȝ alio mõ vt dictũ eſt. Ad 4^m ¶ Nec tñ p b̃ φ ſuba itellectualis vniꝉ corpi vt for⁹ remoueꝉ qḋ a pbis dı̃ itellectũ eẽ a corpe ſeparatũ vt tetigit q̃rta rõ. eſt. n. in aia ꝯſiderare ⁊ ipſius eẽntiã ⁊ potentiã eius. ſm eẽntiã qdẽ ſuã dat eẽ tali corpi: ſm po^{am} vo opõnes ꝓprias efficit. ſi igiꝉ opatio aie per organum corporale cõpleꝉ: opȝ φ po⁹ aie que eſt illi⁹ opõnis pn-

cipiũ ſit act⁹ illius ptis corpis p quã opatio eius cõplet̃
ſicut viſus eſt actus oculi. ſi aũt opatio ei⁹ nõ cõpleat̃ p
organũ corporale: po⁹ eius non erit act⁹ alicui⁹ corpis: ⁊ p
hoc di intellus eẽ ſepatus nõ qn ſuba aie cuius eſt potẽ
tia intellus nec aia intellectiua ſit corporis actus vt for⁹
Ad 5ᵐ dans tali corpori eſſe. ¶ Non eſt autẽ neceſſariũ ſi aia
ſm ſuã ſubam eſt for⁹ corpis q oĩs ei⁹ opatio ſit p corp⁹
ac p hoc oĩs eius v̄tus ſit alicui⁹ corpis act⁹ vt quinta rõ
pcedebat. iã n. oñſum eſt q aia humana nõ ſit talis for⁹
que ſit totalr̃ imerſa mãe: ſed eſt inter oẽs alias formas
maxie ſupra mãz eleuata: vñ ⁊ opõnẽ pducẽ põt abſqz
corpe. i. q̃ſi nõ dpẽdẽs a corpe in opando: qz nec ẽt i eẽn
Soluunt̃ ſi gnẽta auer. 3⁰ de aia. cõ. 5⁰ in pn⁰. do depẽdet a corpe. ¶ Eodẽ etiã mõ pz q ea gb⁹ Auer
rois ſuã opinionẽ cõfirmare nitit̃ nõ pbãt ſubaz intelle
ctualẽ corpi non vniri vt for⁹. v̄ba. n. Ariſto. que dicit de
intellu poſſi q eſt ipaſſibilis ⁊ imixt⁹ ⁊ ſepat⁹: nõ cogunt
fiteri q ſuba itellectiua nõ ſit vnita corpi vt for⁹ dans
eſſe. v̄ificat̃ eniz etiã ſi dicat̃ q intellectiua po⁹ quã Ari.
vocat poᵃᵐ pſpectiuã nõ ſit alicui⁹ organi act⁹ q̃ſi p ipm
ſuã exercẽs opõnẽ: ⁊ hoc ẽt ſua demr̃o declarat: ex opõ
ne eni intellectuali q̃ aia itelligit oñdit ipſuz imixtũ eſſe
vl̃ ſepatũ. opõ aũt ptinet ad poᵃᵐ vt ad pnᵐ: vñ pz q nec
demõſtratio Ariſt. h̃ ↄcludit q ſuba itellectiua nõ vnia
tur corpi ſicut for⁹: ſi enim ponamus ſubam aie ſm eſſe
corpi ſic vnitã: itellm̃ aũt nulli⁹ organi actũ eſſe: nõ ſeqt̃
q intellect⁹ habeat aliquã nãm determinatã: de naturis
dico ſenſibiliũ: cũ nõ ponat̃ armonia vel rõ alicui⁹ orga
Te. cõ. 23. ni: ſicut de ſenſu dicit Ariſt. in. 3. de aia q eſt quedã rõ or
gani: nõ eni hz itellus opõnẽ cõem cũ corpe. Qz aũt p h̃
q Ari. dicit itellm̃ eẽ imixtũ vl̃ ſepatũ nõ intẽdit exclu
dere ipz eẽ ptẽ ſiue poᵃᵐ aie que eſt for⁹ toti⁹ corpis: pz p
hoc qõ dicit in fine p¹ de aia ↄ̃ illos qui dicebant aiam in
diuerſis ptib⁹ corpis diuerſas ſui ptes hẽre: ſi tota aia oẽ
corpus ↄtinet ↄuenit ⁊ partiũ vnãquãqz aliqd corpis cõ
tinere. hoc aũt vr̃ ipoſe: quale eniz ptẽ aut q̃o itellus cõ
tinet: graue eſt fingere. pz ẽt q ex quo intellus nullius
ptis corpis act⁹ eſt q nõ ſeqt̃ receptionẽ ei⁹ eẽ receptio
nẽ mãe p⁹: ex q̃ ei⁹ receptio ⁊ opõ eſt oĩno abſqz corpali
organo: nec ẽt iſinita v̄t⁹ intellus tollit̃ cũ nõ ponat̃ v̄tus
in magnitudine: ſz in ſuba itellectuali fundata vt dcm̃ ẽ.
¶ Qz ſm dicta Ariſto. opz ponere intellectum vniri cor
pori vt forma. Cap. LXX.

Idẽ p⁹ p. q. 76. ar. 1. ET qz Auerrois maxie nitit̃ ſuã opinio
nez cõfirmare p v̄ba ⁊ demr̃atio
nem Ariſt. oñdẽdũ reſtat q neceſſe eſt dicẽ
ſm opionẽ Ariſto. intellm̃ ſm ſuã ſubaz ali
In 7⁰ ⁊ 8⁰ cui corpi vniri vt for⁹. pbat. n. Ari. in lib. phi
coꝝ q in motorib⁹ ⁊ motis ipoſe eſt pcedere in iſinitũ:
vñ ↄcludit q neceẽ eſt deuenire ad aliqõ p⁹ᵐ motũ qõ vl̃
moueat̃ ab imobili vel moueat ſeipſum: ⁊ de his duob⁹
accipit ſm. ſ. q primũ mobile moueat ſeipm ea rõne: qz
qõ eſt per ſe: ſemp eſt pri⁹ eo qõ eſt p aliud. Deinde oſtẽ
dit q mouẽs ſeipm de necẽitate diuidit̃ in duas ptes. q̃ꝝ
vna eſt mouẽs ⁊ alia mota. opz igit̃ pmũ ſeipſuz mouẽs
cõponi ex duab⁹ partibus. quaꝝ vna eſt mouẽs. oẽ autẽ
hm̃ eſt aiatuz. pmũ igit̃ mobile ſcz celũ eſt aiatũ ſm opi
Te. cõ. 13. nionẽ Ariſt. vñ ⁊ in ſcdo de celo di expreſſe q celuz eſt
aiatũ: ⁊ pp hoc opz in eo ponere dĩas poſitiõis: nõ ſolũ
quo ad nos ſed etiã ſm ſe. Inquiramus igit̃ ſm opionẽ
Te. cõ. 36. Ariſto. qua aia ſit celũ aiatuz. pbat etiã in. 11. metaphy.
q in motu celi eſt cõſiderare aliqd qõ mouet oĩno imo
tum ⁊ aliqd qõ mouet motũ. id aũt qõ mouet oĩno imo
tũ mouet ſicut dſiderabile: nec dubiũ qz ab eo qõ mo
uet̃. oñdit aũt q nõ ſicut deſiderabile deſiderio cõcupi
ſcentie qõ eſt deſideriũ ſenſus ſed ſicut deſiderabile in

tellectuali deſiderio: vñ dicit qõ p⁹ᵐ mouẽs nõ motũ eſt
deſiderabile ⁊ itellectuale. igit̃ id qõ ab eo mouet̃ ſcz ce
lum eſt deſiderans ⁊ intelligens nobiliori modo q̃ nos
vt ſubſequẽter pbat. eſt igitur celum cõpoſitũ ſm opi
nionem Ariſto. ex aia itellectuali ⁊ corpore: ⁊ hoc ſignat Te. cõ. 29.
in ſcdo de aia: vbi dicit q qbuſdam ineſt intellectuũ ⁊
itellus vt hoib⁹: ⁊ ſi aliqd hm̃ eſt actiuũ vt honorabili⁹. ſ.
celum. cõſtat aũt q celũ nõ hz aiam ſenſitiuaz ſm opio
nem Ariſto. hrẽt enim diuerſa organa que non cõpetunt
ſimplicitati celi: ⁊ ad hoc ſignãdũ ſubiũgit Ariſ. q qb⁹
de nũo corruptibiliũ ineſt intellus inſunt oẽs alie po⁹: vt
daret intelligere q aliqua incorruptibilia hñt itellm̃ q̃
nõ habẽt alias potẽtias aie: ſcz corpora celeſtia: nõ pote
rit igit̃ dici q intellus ↄtinuet̃ corporib⁹ celeſtib⁹ p phã
taſmata: ſed oportebit dicere q intellus ſm ſuaz ſubam
vniat̃ corpori celeſti vt for⁹: ſic igit̃ ⁊ corporis humani
qõ eſt inter oĩa corpa inferiora nobiliſſimũ ⁊ equalitate
ſue cõplexionis celo ab oĩ ↄ̃rietate abſoluto ſimilimuz
ſm intentionẽ Ariſto. ſb̃a itellectualis vnit̃ nõ p aliqua
phantaſmata ſed vt for⁹ ipſius. Hoc aũt qõ dictũ eſt de
aiatione celi nõ diximus qz aſſerẽdo ſm fidei doctrinã
ad quã nihil ptinet ſiue ſic ſiue aliter dicat̃: vñ Augu. in Cap. 57.
libro de enchiridion dicit: nec illud quidez certũ habeo:
vtrũ ad eandem ſocietatem. ſ. angelorum pertineant ſol
⁊ luna ⁊ cuncta ſydera q̃uis nõnullis lucida eſſe corpo
ra non tamen ſenſu vel intelligentia videantur.
¶ Qz aia imediate vnitur corpori. Cap. LXXI.

EX premiſſis autẽ cõcludi põt q aia imediate vnitur Idẽ p⁹ p. q. 76. ar 6. ⁊ 7.
corpori: nec opz ponẽ aliqõ mediũ q̃ſi aiaz Opp̃ᵐ huius 2⁰ ſniaꝝ diſti.
corpori vniens vel phãtaſmata: ſicut dicit 12. q. 4. 2⁰ hu
Auerrois. vel potẽtias ipſius ſicut qdã di ius capi. 57.
cunt: vl̃ etiã ſpiritũ corporalẽ ſicut alij dixerunt. oſtẽſuz Sol. ſũt mul
eſt enim q aia vnitur corpori vt forma ei⁹. for⁹ aũt vnit̃ te ſucceſſiue ⁊
mãe abſqz oĩ medio: p ſe eni cõpetit for⁹ q ſit actus cor nõ ſiũt niſi vir
poris ⁊ nõ p aliqd aliud: vñ nec eſt aliqd vnũ faciẽs ex tualiter: vl̃ q
mã ⁊ for⁹ niſi agẽs qõ poᵃᵐ reducit ad actũ: vt pbat Ari. diſpõnes ſũt
in 8⁰ metaph̃. nã mã ⁊ for⁹ hñt ſe vt po⁹ ⁊ actus. ¶ Põt phiſ in alte
dici aliqd eſſe mediũ inter aiaz ⁊ corpus etſi nõ in eſſen rãtiõe ⁊ non
do tñ in mouẽdo ⁊ in via gñonis: in mouendo quidẽ qz introductiõe.
in motu quo aia mouet corpus eſt quidã ordo mobiliuz t. cõ. vltimi
⁊ motoꝝ. aia eniz oẽs opationes ſuas efficit p ſuas potẽ
tias: vñ mediante po⁹ mouet corp⁹ ⁊ ad hec mẽbra me
diante ſpiritu: ⁊ vlterius vnũ organũ mediante alio orga
no. in via autez generationis diſpõnes ad formã pcedũt
formaz in mã q̃uis ſint poſteriores in eſſendo: vñ ⁊ diſ
poſitiones corporis quibus ſit propriũ pfectibile talis
forme: hoc mõ poſſunt dici medie inter aiam ⁊ corpus.
¶ Qz aia ſit tota in toto ⁊ tota i q̃libz pte. Cap. LXXII.

PEr eadem autez oſtendi põt aiam Idẽ p⁹ p. q. 76. ar. 8.
totam in toto corpore eẽ Opp̃ᵐ hui⁹
⁊ totam in ſingulis partibus: opz eni ppriũ p⁹ pte. q. 76.
actum in proprio pfectibili eſſe: aia autẽ eſt art. 8. ad 2ᵐ.
actus corporis organici nõ vni⁹ organi tñ. Sol. ptes pfi
eſt igitur in toto corpore ⁊ nõ in vna pte tñ ſm ſuã eẽn ciunt a potẽ
tiaz ſm quã eſt forma corporis. ſic autẽ aia eſt forma to tijs peculiari
tius corporis q etiam eſt forma ſingulariũ partium: ſi bus pfectiõe
etiam eſſet forma totius ⁊ non partiuz: non eſſet forma accidẽtali nõ
ſubſtãtialis talis corporis: ſicut forma dom⁹ que eſt for eſſentiali.
ma totius ⁊ non eſt ſingulariũ partium eſt forma accidẽ
talis. Qz autez aia eſt forma ſubalis totius ⁊ partiuz pz
per hoc q ab ea ſortitur ſpeciem ⁊ totuz ⁊ partes: vnde
ea abſcedente neqz totum neqz partes remanent eiuſ
dem ſpẽi. nam oculus mortui ⁊ caro eius non dicuntur
niſi equiuoce. ſi igit̃ aia eſt actus ſingulariũ ptiuz: actus

aūt eſt in eo cuiꝰ eſt actꝰ: relinquit̃ ꝙ ſit ſm ſuā eſſentiā
in qͦlibet pte corpis. Qꝫ aūt tota manifeſtū eſt: cū aūt to/
tum dicat̃ ꝑ relationē ad ptes: opꝫ totū diuerſimode ac/
Pars duplr cipi ſicut diuerſimode accipiunt̃ ptes. ¶ Ds aūt ps du/
pliciter. Uno qdē mō inqꝫtū diuidit̃ aliqd ſm qꝫtitatē
ſicut bicubitū eſt ps tricubiti. Alio mō inqꝫtū diuidit̃ ali
quid ſm diuiſionē eēntie: ſicut forꝰ ⁊ mā dicunt̃ ptes cō/
poſiti. dicit̃ ergo ⁊ totū ſm qꝫtitatē ⁊ ſm eēntie pfectio/
nē. totū āt ⁊ ptes ſꝫ qꝫtitatē dicte formis nō ꝯueniūt niſi
ꝑ accñs. ſ. inqꝫtū diuidunt̃ diuiſione ſubiecti qꝫtitatē ha/
bētis. totū aūt vel ps ſm pfectionē eēntie inuenit̃ in for/
mis pſe. de hac igit̃ totalitate loqndo que ꝑ ſe formis cō
petit in qualibet forꝰ apparet ꝙ eſt tota in toto ⁊ tota in
qͦlibet pte eiꝰ. nam albedo ſicut ſm totā rōnem albedi/
nis eſt in toto corpe: ita ⁊ in pte qͦlibꝫ eiꝰ. ſecus āt eſt ḋ to
talitate que ꝑ accñs attribuit̃ formis: ſic. n. nō poſſumus
dicere ꝙ tota albedo ſit in qͦlibet pte. ſi igit̃ eſt aliq̄ forꝰ
que nō diuidat̃ diuiſiōe ſubiecti: ſicut ſunt aīe aīaliū pfe
ctorū: nō erit opus diſtinctiōe cū eis nō cōpetat niſi vna
totalitas: ſꝫ abſolute dicendū eſt eā totā eē in qͦlibꝫ cor
poris pte. nec eſt hoc difficile apphēdē ei q intelligit aīaꝫ
nō ſic eſſe indiuiſibilē vt pūctū: neqꝫ ſic incorporeū cor/
poreo ꝯiungi ſicut corpa adiuicē ꝯiungunt̃: vt. ſ. expoſi/
tū eſt. Nō eſt aūt incōueniēs aīaꝫ cū ſit qdā forꝰ ſimplex
eſſe actū partiū tā diuerſaꝝ: qꝛ vnicuiqꝫ forꝰ aptatur mā
ſm ſuā ꝯgruentiā. qꝫto aūt aliq̄ forꝰ eſt nobilior ⁊ ſimpli
cior: tāto eſt maioris v̄tutis. vñ aīa q̄ eſt nobiliſſima īter
formas īferiores ⁊ ſi ſimplex ſit ſbā: eſt tñ multiplex in
poꝰ ⁊ multaꝝ operationū: vñ īdiget diuerſis organis ad
ſuas operatiōes cōplēdas. quaꝝ diuerſe aīe propꝛꝫ actꝰ
eſſe dicunt̃: ſicut viſus oculi auditꝰ auriū: ⁊ ſic de alijs: ꝑꝑ
qꝺ aīalia pfecta habēt maximā diuerſitatē in organis.
plāte vō minimā. hac igit̃ occaſiōe a qbuſdā phis dcm̄ ē
aīam eſſe in aliqua pte corporis: ſicut ab ipſo Ariſt. in li/
bro de cā motus aīaliū dr̄ eſſe in corde: qꝛ aliq̄ potētiaꝝ
eius illi parti corporis attribuit̃: vis eni motiua de qua
Ariſto. in libro illo agebat eſt ꝑncipalr̃ in corde ꝑ qꝺ aīa
in totū corpus motū: ⁊ alias hꝫ operationes diffundit.

¶ Qꝫ intellectus poſſibilis non eſt vnus in omnibus ho/minibus. Cap. LXXIII.

Idē hᵒ p. q. 76. ar. 2. Figmentum Auerrois. Iſta pᵒ pbat̃ p EX premiſſis aūt euidenter oſdi/
tur non eſſe vnuꝫ in/
tellꝫ poſſibilē oīuꝫ hoīuꝫ qui ſūt ⁊ qui erūt
⁊ q fuerūt vt Auer. in 3ᵒ de aīa fingit. Oſten/
ſum eſt aūt ꝙ ſubā itellus vnit̃ corpori hu/
Cō. 5. mano vt forꝰ. īpoſſe eſt aūt vnā formā eē niſi vniꝰ māe
qꝛ ꝓprius actus in ꝓpria poꝰ ſit: ſunt eni adinuicē ꝓpor/
2ᵒ tionata: nō eſt igit̃ intellus vnꝰ oīum hoīum. ¶ Adhuc
Unicuiqꝫ motori debent̃ ꝓpria iſtrā: alia eni ſunt inſtrā
tibicinis ⁊ architectoris. intellus aūt cōparat̃ ad corpus
T. cō. 48. vt motor ipſius: ſicut Ariſt. declarat ⁊ determinat in. 3. ḋ
aīa. ſicut igit̃ impoſſe eſt ꝙ architector vtat̃ inſtrīs tibici
nis: ita impoſſe eſt ꝙ intellus vnius hoīs ſit intellus alte
3ᵒ rius hoīs. ¶ P. Ariſto. in ṗ de aīa reprehēdit antiquos
T. cō. 53. de hoc ꝙ dicētes de aīa nihil de ꝓprio ſuſceptibili dice
bant q̄ſi eſſet ꝯtingēs ſꝫ pythagoricas fabulas qualibꝫ
aīam qꝺlibꝫ corpus indui. non eſt igit̃ poſſe ꝙ aīa canis
īgrediat̃ corpus lupi: vel aīa hoīs aliud corpus q̄ꝫ hoīs:
ſed que eſt ꝓportio aīe hoīs ad corpus hoīs eadeꝫ eſt ꝓ/
portio aīe huius hoīs ad corpus huius hoīs. nō eſt igitur
poſſe aīam huiꝰ hoīs ingredi aliud corpꝰ q̄ꝫ iſtiꝰ hoīs: ſed
aīa huiꝰ hoīs eſt ꝑ quā h̄ hō intelligit: hō enim ꝑ aīaꝫ in/
T. cō. 64. telligit ſm ſniam Ariſto. in ṗmo de aīa. nō eſt igit̃ vnus
4ᵒ itellus iſtiꝰ ⁊ illius hoīs. ¶ Ampliꝰ. Ab eodem aliqd hꝫ
eē ⁊ vnitatē: vnū enim ⁊ ens ſe ꝯſequunt̃: ſꝫ vnūqꝺqꝫ hꝫ

eſſe ꝑ ſuā formā: ergo ⁊ vnitas rei ſequit̃ vnitatē forme:
īpoſſe eſt igitur diuerſoꝝ indiuiduoꝝ hoīum eſſe formā
vnā. forma āt huius hoīs eſt aīa itellectiua. īpoſſe eſt igit̃
oīum hoīum eſſe vnū itellm. ¶ Si aūt dicat̃ ꝙ aīa ſen/ Reſponſio.
ſitiua huius hoīs ſit alia ab aīa ſenſitiua illiꝰ ⁊ pro tanto
non eſt vnus hō lꝫ ſit vnꝰ itellus. Hoc ſtare nō pōt. ꝓpa Improbatio
enim opatio cuiuſlibꝫ rei ꝯſeqt̃ ⁊ dmōſtrat ſpēm ipſiꝰ.
ſicut āt aīalis ꝓpria opō eſt ſentire: ita hoīs ꝓpria opō
eſt intelligere: vt Ari. dicit in ṗ ethicoꝝ. vñ opꝫ ꝙ ſicut Cap. 9.
hoc indiuiduū eſt aīal ꝑꝑ ſenſum ſm Ariſto. in. 2. de aīa Te. cō. 17.
ita ſit hō ꝑꝑ id quo intelligit. id āt quo intelligit aīa vel Tex. cō. 5.
hō ꝑ aīaꝫ eſt intellus poſſis: vt dr̄ in. 3. de aīa. eſt igit̃ hoc
indiuiduū hō ꝑ intellm poſſem. ſi igit̃ h̄ hō hꝫ aliā aīam
ſenſitiuā cū alio hoīe: nō aūt aliū intellm poſſeꝫ ſed vnū
⁊ eundē: ſequit̃ ꝙ ſint duo aīalia ſed nō duo hoīes: qꝺ pꝫ
īpoſſe eſſe. non igit̃ eſt vnus intellus poſſis oīum hoīum.
¶ His aūt rōnibꝰ rñdet Cōmētat. predictus in. 3. de aīa Rñſᵒ Auer.
dicēs ꝙ intellus poſſis cōtinuat̃ nobiſcū ꝑ formā ſuā. ſ. Cō. 5.
ꝑ ſpēm intelligibilē cuius vnū ſubiectū eſt phātaſma in
nobis exiſtens qꝺ eſt in diuerſis diuerſum: ⁊ ſic intellus Reprob. ſue
poſſis numerat̃ in diuerſis nō rōne ſue ſube ſed rōne ſue rñſio.
forme. ¶ Qꝫ aūt hec rñſio nulla ſit apparet ꝑ ea que ſu/ 1
pra dicta ſunt. oñſum eſt eni. ſ. ꝙ non eſt poſſe hoīem in/ Cap. 70.
telligere ſi ſic ſolū intellus poſſis cōtinuaret̃ nobiſcū. da
to aūt ꝙ ꝑdicta cōtinuatio ſufficeret ad h̄ ꝙ hō eſſet in/
telligens. adhuc rñſio dicta rōnes ſupradictas nō ſoluit:
ſm eni dictā poſitionē nihil ad intellectū ptinēs rema/
nebit numeratū ſm multitudinē hoīuꝫ niſi ſolū phātaſ/
ma: ⁊ hoc ipſuꝫ phantaſma nō erit numeratū ſꝫ ꝙ intel/
lectū eſt in actu: qꝛ ſic eſt in intellu poſſi ⁊ eſt abſtractū a
mālibꝰ ꝯditionibꝰ ꝑ intellm agentē: phantaſma aūt ſm
ꝙ eſt intellm in poꝰ non excedit gradum aīe ſenſitiue.
¶ Adhuc. Nō remanebit aliꝰ hic hō ab illo niſi ꝑ aīam 2
ſenſitiuā: ⁊ ſequit̃ ꝑdictū incōueniēs ꝙ non ſunt plures
hoīes hic ⁊ ille. ¶ P. Nihil ſortit̃ ſpēꝫ ꝑ id qꝺ eſt in po/ 3
tētia: ſed per id qꝺ eſt actu: phātaſma āt ſm ꝙ eſt nūatū
eſt tñ in potētia ad eſſe intelligibile. ergo ꝑ phantaſma
ſm ꝙ nūat̃ nō ſortit̃ hoc indiuiduū ſpēm aīalis intelli/
ui qꝺ eſt rō hoīs: ⁊ ſic remanebit illud qꝺ ſpēꝫ humanā
dat non eſſe numeratū in diuerſis. ¶ Adhuc. Illud per 4
qꝺ ſpēm ſortit̃ vnūqꝺqꝫ viuens: eſt pfectio ṗma ⁊ nō ꝑ/
fectio ſcḋa: vt pꝫ ꝑ Ariſt. in 2ᵒ de aīa. phantaſma aūt non
eſt pfectio ṗma: ſed pfectio 2ᵃ. eſt enim phantaſia motꝰ
factus a ſenſu ſm actuꝫ: vt dr̄ in libro de aīa. nō eſt igit̃
ipſum phantaſma qꝺ numerat̃ a quo hō ſpecieꝫ habet.
¶ Amplius. Phantaſmata que ſunt intellecta in poꝰ di/ 5
uerſa ſunt. illud aūt quo aliquid ſpēꝫ ſortit̃ opꝫ eē vnū.
nā ſpēs vna eſt vnius. nō igit̃ ꝑ phantaſmata put ponū
tur nemerari in diuerſis vt ſūt intellā in poꝰ hō ſpēm ſor
titur. ¶ Itē. Illud quo hō ſortit̃ ſpēm opꝫ ſemꝑ eē ma 6
nens in eodem indiuiduo duꝫ durat: alˢ indiuiduū non
ſemꝑ eſſet vniꝰ ⁊ eiuſdē ſpēi: ſed qñqꝫ huius qñqꝫ illius.
phantaſmata aūt nō ſemꝑ eadem manent in vno hoīe:
ſed quedā de nouo adueniūt ⁊ quedā ꝓexiſtētia abolen/
tur. indiuiduꝫ igit̃ hoīs neqꝫ ꝑ phantaſma ſortit̃ ſpēm
neqꝫ ꝑ ipſuꝫ cōtinuat̃ ṗnꝰ ſue ſpēi qꝺ eſt intellus poſſis.
¶ Si aūt dicat̃ ꝙ hic hō non ſortit̃ ſpēm ab ipſis phā Solo-
taſmatibꝰ: ſꝫ a v̄tutibꝰ in quibꝰ ſunt phantaſmata. ſ. imagi
natiua memoratiua ⁊ cogitatiua: que eſt ꝓpria hoī quaꝫ Sed repro.
Ariſt. in. 3. de aīa paſſiuū intellm vocat. adhuc ſequunt̃ 1
eadeꝫ inconueniētia: qꝛ cū virtus cogitatiua habeat ope Te. cō. 20.
rationē ſolum circa particularia quoꝝ intētiones diuidit
⁊ cōponit: ⁊ habeat organū corpale ꝑ qꝺ agit: nō trāſcē/
dit genꝰ aīe ſenſitiue. hō āt ex aīa ſenſitiua nō hꝫ ꝙ ſit ho
mo: ſꝫ ꝙ ſit aīal. adhuc igit̃ relinqt̃ ꝙ numeret̃ in nobis

2 ſolum id qđ cōpetit homini inquātū eſt aial. ℂ P̄. Uir
tus cogitatiua cū operet̄ p organū nō eſt in q̄ itelligim⁹:
cū intelligere nō ſit opō alicuius organi. id aūt quo intel
ligim⁹ eſt id quo hō eſt hō: cū intelligere ſit ꝓpria opō
hois ꝯſequēs ei⁹ ſpēm. nō eſt igit̄ hoc indiuiduū hō per
virtutē cogitatiuā: neq̄ʒ hec virtus eſt id ꝑ qđ hō ſubalr
Reprobat. 3 differt a brutis vt Cōmē. ꝑdictus fingit. ℂ Adhuc. Uir
tus cogitatiua nō hʒ ordinē ad intelłm poſ̄em quo intel
ligit hō niſi ꝑ ſuū actū quo ꝑparant̄ phātaſmata: vt per
intelłm agentē fiant intelligibilia actu ⁊ ꝑficiētia itelłm
poſ̄em: opō aūt iſta nō ſemꝑ eadē manet in nobis. ipoſ̄e
eſt igit̄ ꝙ hō per eaʒ vel ꝯtinuet̄ ſp̄ni ſpēi humane vel ꝑ
Ratio 3 2 eam habeat ſpēm. ſic igit̄ pʒ ꝙ ꝑdicta rńſio oīno ꝯfutā
Auerroim. da eſt. ℂ Itē. Id quo aliqđ opat̄ aut agit eſt p̄n^m ad qđ
ſequit̄ opatio nō ſolū quātū ad eſſe ipſius: ſed ēt quātū
ad multitudinē aut vnitatē: ab eodē eni calore nō eſt niſi
vnū calefacere ſiue vna calefactio actiua: q̄uis poſſit eē
multiplex calefieri ſiue mlte calefactiōes paſſiue ſm di
uerſitatē calefactorū ſil̄ ꝑ vnū calorē. intelłus aūt poſ̄is
Te.cō.5. eſt quo itelligit aīa: vt dicit Ariſt. in. 3. de aīa. ſi igit̄ intel
lectus poſ̄is huius ⁊ illius hois ſit vn⁹ ⁊ idē nūo: neceē erit
etiaʒ intelligere vtriuſq̄ʒ eē vnū ⁊ idē: qđ pʒ eē ipoſ̄e. nā
diuerſoꝝ indiuiduoꝝ ipoſ̄e eſt eſſe opationeʒ vnā. ipoſ̄e
Alia ſolo ꝓ eſt igit̄ intellectū poſ̄eʒ eſſe vnū huius ⁊ illius. ℂ Si aūt
opi. Auer. re dicat̄ ꝙ ipſiuʒ intelligere multiplicat̄ ſm diuerſitatem
probatur. phātaſmatū: hoc ſtare nō poteſt. ſicut. n. dictū eſt. Uni⁹
1 agentis eſt vna actio q̄ multiplicat̄ ſolū ſm diuerſa ſub
iecta in que trāſit illa actio. intelligere autē ⁊ velle ⁊ hꝰ
nō ſunt actiōes trāſeūtes in exteriorē māʒ ſed manēt in
Te.cō.39. ipſo agente q̄ſi ꝑfectiōes ipſi⁹ agētis: vt pʒ ꝑ Ariſt. in. 11.
metaph. nō pōt igit̄ vnū intelligere itelłus poſ̄is multi
2 plicari ꝑ diuerſitatē phantaſmatū. ℂ P̄. Phantaſmata
ſe hn̄t ad intelłm poſ̄eʒ vt actiuū quodāmō ad paſſiuū:
Te.cō.2. ſm ꝙ Ariſto. dicit in. 3. de aīa ꝙ intelligere qđdam pati
eſt. pati aūt ipſiuʒ patientis diuerſificat̄ ſm diuerſas for
mas actiuoꝝ ſiue ſpēʒ: nō ſm diuerſitatē eoꝝ in nūo: in
vno enim paſſiuo ſequit̄ ſil̄ a duob⁹ actiuis. ſ. calefaciēte
⁊ deſiccāte calefieri ⁊ deſiccari: nō aūt a duob⁹ calefaciē
tibus ſequit̄ in vno calefactibili duplex calefieri: ſʒ vnū
tm̄ niſi ſint diuerſe ſpēs caloris. cū. n. calor duplex vnius
ſpēi nō poſſit eſſe in vno ſubiecto. mot⁹ aūt nūat̄ ſm ter
minū ad quē: ſi ſit vni⁹ tpis ⁊ eiuſdē ſubi nō poterit eē du
plex calefieri in vno ſubto: ⁊ hoc dico niſi ſit alia ſpēs ca
loris: ſicut ponit̄ in ſemie calor ignis celi ⁊ aīe. ex diuerſi
tate igit̄ phantaſmatū intelligere intelłus poſ̄is nō mul
tiplicat̄ niſi ſm diuerſaꝝ ſpēꝝ intelligētia: vt ſi dicam⁹
ꝙ aliud eſt eius itelligere ꝑut intelligit hoiem: ⁊ ꝑut in
telligit equū: ſʒ hoꝝ vnū intelligere ſit̄ ꝯuenit oīb⁹ hoib⁹.
ergo ad hoc ſeq̄t̄ ꝙ idē intelligere nūo ſit hui⁹ hois ⁊ il
3 lius. ℂ Adhuc. Intelłus poſ̄is intelligit hoieʒ nō ſm ꝙ
eſt hic hō: ſed inquātū eſt hō ſimplr̄ in rōnē ſpēi. hec aūt
rō vna eſt q̄tūcūq̄ʒ phātaſmata hois multiplicent̄: vel
in vno hoie vel in diuerſis ſm diuerſa idiuidua hois q̄ꝝ
ꝓprie ſunt phātaſmata. multiplicatio igit̄ phantaſmatū
nō pōt eſſe cā ꝙ multiplicet̄ ipſiuʒ itelligere itelłus poſ
ſibilis reſpectu vni⁹ ſpēi: ⁊ ſic adhuc remanebit vna ac
4 tio nūo diuerſoꝝ hoiuʒ. ℂ Itē. Propriū ſubm̄ habitus
ſcie eſt intelłus poſ̄is: q̄r ei⁹ actus eſt ꝯſiderare ſm ſciaʒ.
Accńs aūt ſi ſit vnū nō mltiplicat̄ niſi ſm ſubiectū. ſi igit̄
intelłus poſ̄is ſit vnus oīum hoiuʒ neceſſe erit ꝙ ſcie ha
bitus ſit idē ſm ſpēm: puta habitus grāmatice ſit idem
nūo in oīb⁹ hoib⁹ qđ eſt ipoſſibile. nō eſt igit̄ itelłus poſ
Rńſio. ſibilis vnus in oībus. ℂ Sed ad hoc dicunt ꝙ ſubiectū
habitus ſcie non eſt intelłus poſ̄is ſed intellect⁹ paſſiuus:
Improbatio ⁊ virtus cogitatiua. Qđ quidem eſſe non pōt, naʒ ſicut ꝓ

bat Ariſto. in. 2. ethico. ex ſilib⁹ actibus fiunt ſiles habit⁹ Cap. 1.
⁊ ſiles etiā actus reddūt: ex actib⁹ aūt intelłus poſſibilis
fit habitus ſcie in nobis: ⁊ ad eoſdē actus potētes ſumus
ſm habitū ſcie. habitus igit̄ ſcie eſt in intellectu poſ̄i: nō
paſſiuo. ℂ Adhuc. Scia eſt de ꝯcłonib⁹ dmōſtrationū. 5
nā demonſtratio eſt ſyllus faciēs ſcire vt Ariſt. dicit in p̄ Tex.cō.5.
poſterioꝝ. ꝯcłones aūt demonſtrationū ſunt vlēs ſicut ⁊
p̄n⁹. eſt igit̄ in illa virtute que eſt cognoſcitiua vliū. in
tellectus aūt paſſiuus nō eſt cognoſcitiuus vliū ſed ꝑti
cularium intentionū. nō eſt igit̄ ſubiectū habit⁹ ſcie. ℂ P̄. 6
Cōtra hoc ſunt plures rōnes adducte ſup: cū de vnione
intelłus poſ̄is ad hoiem ageret̄. Uir aūt ex hoc fuiſſe de Ratio decep
ceptio in ponēdo habitum ſcie in intelłu paſſiuo eſſe: q̄r tionis.
hoies inueniunt̄ promptiores vel min⁹ prompti ad ſciaꝝ
ꝯſiderationes ſm diuerſaʒ diſpōnē virtutis cogitatiue
⁊ imaginatiue: ſed iſta prōptitudo dependet ab illis vir
tutib⁹ ſicut ex diſpōnibus remotis ꝑut ēt dependet a bo
nitate tact⁹ ⁊ corpis cōplexione ſm ꝙ dicit Ariſt. in 2⁰ de Te.cō.44
aīa. hoies boni tact⁹ ⁊ mollis carnis eſſe hn̄ aptos mētis.
ex habitu aūt ſcie ineſt facultas ꝯſiderādi ſicut ⁊ ꝑximo
p̄n⁹ actus: opʒ eniʒ ꝙ habitus ſcie ꝑficiat po^{tiam} qua intel
ligimus vt agat cū voluerit facilr̄ ſicut ⁊ alij habit⁹ potē
tias in quib⁹ ſunt. ℂ Iteʒ. Diſpōnes ꝑdictaꝝ v̄tutū ſunt 7
ex pte obiecti. ſ. phātaſmatis qđ ꝑꝑ bonitatē haꝝ v̄tutū
ꝑparat̄ ad hoc ꝙ facilr̄ fiat intelligibile actu ꝑ intelłm
agentē. diſpōnes aūt que ſūt ex pte obiectoꝝ nō ſunt ha
bitus: ſʒ que ſunt ex pte potētiaꝝ. nō eni diſpōnes q̄bus
terribilia fiunt magis tolerāda ſunt habit⁹ fortitudinis:
ſed diſpō qua ps aīe. ſ. iraſcibilis diſponit̄ ad terribilia
ſuſtinēda: ergo manifeſtū eſt ꝙ habitus ſcie nō eſt in in
tellectu paſſiuo vt Cōmē. predict⁹ dicit: ſʒ mag in itelłu
poſ̄i. ℂ Itē. Si vn⁹ eſt itelłus poſ̄is oīum hoiuʒ: opʒ po 8
nere intelłm poſ̄eʒ ſemꝑ fuiſſe ſi hoies ſp̄ fuerunt ſicut po
nūt: ⁊ multo magis itelłm agētē: q̄r agēs eſt honorabili⁹
patiente: vt Ariſt. dicit ſed ſi agens eſt eternū ⁊ recipiēs Te.cō.9.
eternū opʒ recepta eſſe eterna: ergo ſpēs itelligibiles ab
eterno fuerūt in intelłu poſ̄i. nō igit̄ de nouo erit ꝙ reci
piat aliquas ſpēs itelligibiles. ad nihil aūt ſenſus ⁊ phā
taſia ſunt necīa ad intelligēdū niſi vt ab eis accipiātur
ſpēs intelligibiles. ſenſus igit̄ nō erit neceſſari⁹ ad itelli
gēdū neq̄ʒ phantaſia: ⁊ redibit opinio Platonis ꝙ ſciaʒ
nō acq̄rimus ꝑ ſenſus: ſʒ ab eis excitamur ad memorā
dum prius ſcita. ℂ Sʒ ad hoc rńdet ꝑdict⁹ Cōmēta. ꝙ Rńſio auer.
ſpēs intelligibiles hn̄t duplex ſubiectū: ex vno quoꝝum
hn̄t eternitatē: ſcʒ ab intelłu poſ̄i. ab alio aūt hn̄t nouita
tem: ſcʒ a phantaſmate: ſicut etiā ſpēi viſibilis ſubiectuʒ
eſt duplex. ſ. res extra aīam: ⁊ po⁹ viſiua. ℂ Hec aūt rńſio Reprob. ſue
ſtare non pōt: impoſ̄e eni eſt ꝙ actio ⁊ ꝑfectio eterni de rńſio.
pendeat ab aliquo tpali: phantaſmata aūt tpalia ſunt ⁊
de nouo quotidie in nobis facta ex ſenſu. ipoſ̄e eſt igitur
ꝙ ſpēs intelligibiles q̄bus intelłus poſ̄is fit actu ⁊ ope
ratur dependeat a phantaſmatibus. ſicut ſpēs viſibilis
dependet a rebus: que ſunt extra aīam. ℂ Amplr̄. Ni 9 Improbatio
hil recipit qđ iam hʒ: q̄r recipiēs opʒ eſſe denudatū a re
cipiēte ſm Ariſt. ſed ſpēs intelligibiles ante meū ſentire Te. cō. 4.
vel tuū fuerūt in intelłu poſ̄i. non eniʒ qui fuerūt an̄ nos
intellexiſſent: niſi intelłus poſ̄is fuiſſet redactus in actuʒ
per ſpēs intelligibiles: nec poteſt dici ꝙ ſpēs ille prius
recepte in intelłu poſſibili eſſe ceſſauerūt: q̄r intellectus
poſ̄is non ſolū recipit ſʒ ꝯſeruat que recipit: vn̄ in. 3. de Tex.cō.6.
aīa dr̄ eſſe locus ſpērū. igit̄ ex phantaſmatib⁹ noſtris nō
recipiūtur ſpēs in intelłu poſ̄i. fruſtra igit̄ ꝑ itelłm agē
tem fiunt intelligibilia actu nr̄a phantaſmata. ℂ Item. 10
receptū eſt in recipiēte ꝑ modū recipiētis: ſʒ intelłus ſm
ſe eſt ſupra motū: ergo qđ recipit̄ in eo recipit̄ fixe ⁊ im

11 mobiliter.¶ P̄. Cum intellꝰ ſit ſuperior virtus ꝙ̄ ſen
ſus opʒ ꝙ ſit magis vnita: ⁊ ex hoc videmus ꝙ vnus in
tellectus hʒ iudiciū de diuerſis gn̄ibus ſenſibiliū: que ad
diuerſas potētias ſenſitiuas ꝑtinēt: vñ accipe poſſumus
ꝙ opōnes ꝑtinētes ad diuerſas potentias ſenſitiuas in
vno intellꝰu adunanť. potētiaꝝ aūt ſenſitiuaꝝ quedā re
cipiūt tm̄ vt ſenſus. q̄dā aūt retinēt vt imaginatio ⁊ me
moria. vñ ⁊ theſauri dicunť. opʒ igiť ꝙ intellꝰus poſſis ⁊
12 recipiat ⁊ retineat iam recepta. ¶ Ampliꝰ. In rebus nāa
libus vanū eſt dicere ꝙ id ad qđ ꝑuenit ꝑ motū nō per
maneat: ſed ſtatim eſſe deſinat. Propter qđ repudiatur
poſitio dicentiū oīa ſemꝑ moueri. opʒ enī motū ad ꝗetē
terminari. multo igiť minus dici pōt ꝙ receptū in intel
13 lectu poſſi nō cōſeruet. ¶ Adhuc. Si ex phantaſmatibꝰ
que ſunt in nobis intellꝰus poſſis nō recipit aliquas ſpēs
intelligibiles: qꝛ iaʒ recepit a phantaſmatibꝰ eoꝝ q̄ fue
runt añ nos: pari rōne a nulloꝝ phantaſmatibꝰ recipit
quas alij receperūt: ſʒ quoſlibʒ aliq̄ alij ꝓceſſerūt ſi mū
dus eternus eſt vt ponit. nūq̄ igiť itellꝰus poſſis recipit
aliq̄s ſpēs a phantaſmatibus. fruſtra igiť poniť intellꝰus
agēs ab Ariſt. vt faciat phāſmata eē itelligibilia actu.
14 ¶ P̄. Ex hoc vi ſeq̄ ꝙ intellꝰus poſſis nō indigeat phan
taſmatibꝰ ad intelligēdū. nos aūt ꝑ intellm̄ poſſem intel
ligimus. neqʒ igiť nos ſenſu ⁊ phāſmate indigebimus
ad intelligēdū: qđ eſt manifeſte falſum: ⁊ ꝯ ſniam Ariſt.

Obuiatio. ¶ Si aūt dicať ꝙ pari rōne nō indigeremꝰ phantaſma
te ad ꝯſiderādū ea quoꝝ ſpēs intelligibiles ſunt in intel
lectu ꝯſeruate: etiā ſi itellꝰus poſſis ſint plures in diuerſis
p° de aīa. 15. qđ eſt ꝯ Ari. qui dicit ꝙ nequaq̄ ſine phantaſmate itel
3° de aīa. 30. ligit aīa. Pʒ ꝙ nō eſt ꝯueniēs obuiatio: itellꝰus enim poſ
Reprob. ob ſibilis: ſicut ⁊ q̄libʒ ſb̄a operať ſm̄ modū ſue nāe. ſm̄ aūt
uiationis. nāam ſuā eſt forma corꝑis. vñ intelligit q̄dē imālia: ſʒ in
ſpicit ea in aliquo mālī: cuiꝰ ſignū eſt ꝙ in doctrinis vni
uerſalibus exēpla ꝑticularia ponunť in q̄bꝰ qđ dr̄ inſpiciatur.
Intellꝰus dif Alio ergo mō ſe hʒ intellꝰus poſſis ad phantaſma quo in
fert ſe habere diget añ ſpēʒ intelligibilē: ⁊ alio mō poſtq̄ recepit ſpēʒ
ad phātaſma intelligibilē. añ eni indiget eo vt ab eo recipiat ſpēm in
ta. telligibilē: vñ ſe hʒ ad intellm̄ poſſeʒ vt obiectū mouēs:
ſed poſt ſpēm in eo receptā indiget eo quaſi inſtr̄o ſiue
fundamento ſue ſpēi: vñ ſe hʒ ad phanſmata ſicut cā ef
ficiēs. ſm̄ enim iperiū itellectus formať in imaginatiōe
phantaſma ꝯueniēs tali ſpēi itelligibili in quo reſplēdet
ſpēs itelligibilis ſicut exēplar in exēplato ſiue in imagi
ne: ſi ergo intellectus poſſis ſemꝑ habuiſſet ſpēs: nūq̄ cō
pararet ad phātaſmata ſicut recipiēs ad obiectū moti
15 uū. ¶ Itē. Intellꝰus poſſis eſt quo aīa ⁊ hō intelligit ſm̄
Ariſt. ſi aūt intellectꝰ poſſis eſt vnus oīuʒ ac eternus: opʒ
ꝙ in ipſo iaʒ ſint recepte oēs ſpecies intelligibiles eorū
que a q̄buſlibʒ hoībus ſunt ſcita vel fuerunt. q̄libet igiť
nr̄m qui ꝑ intellm̄ poſſeʒ intelligit: imo cuius intelligere
eſt ipſuʒ intelligere intellꝰus poſſis intelliget oīa que ſunt
vel fuerunt a quibuſcūqʒ intellecta: qđ pʒ eſſe falſum.
Rñſio com. ¶ Ad hoc aūt Cōmē. ꝓdictus rñdet dicēs: ꝙ nos nō intel
ad ꝓcedens. ligimus ꝑ intellm̄ poſſeʒ niſi ſm̄ ꝙ ꝯtinuať nobis ꝑ nr̄a
phantaſmata: ⁊ qꝛ nō ſunt eadē phantaſmata apud oēs:
nec eodē mō diſpoſita: nec q̄cq̄d intelligit vnus itelligit
alius: ⁊ vi hec rñſio ꝯſonare ꝓmiſſis. naʒ etiā ſi intellectꝰ
poſſis nō eſt vnꝰ: nō intelligimus ea q̄ꝝ ſpēs ſunt in intel
Repro. rñ lectu poſſi niſi adſint phantaſmata ad hoc diſpoſita. Sʒ
ſionis cōmē. ꝙ dicta rñſio nō poſſit totalr̄ incōueniēs euitare: ſic pʒ:
cū intellꝰus poſſis factꝰ eſt actu per ſpēm intelligibilē re
Te. cō. 8. ceptam pōt agere ꝑ ſeipſm̄: vt dicit Ariſto. in. 3. de aīa: vñ
videmus ꝙ illud cuiꝰ ſciaʒ ſemel accepimus eſt in ptāte
nr̄a iterꝝ cōſiderare cū volumus. nec ipedimur ꝑꝑ phā
taſmata: qꝛ in ptāte nr̄a eſt formare phantaſmata accō
moda ꝯſideratiōi quā volumus: niſi forte eſſet impedi
mētū ex ꝑte organi lythargicis: ſicut accit in freneticis ⁊
lythargicis qui nō pñt hr̄e liberū actū phātaſie ⁊ memo
ratiue: ⁊ ꝑꝑ hoc Ariſt. dicit in. 8. phyſi. ꝙ ille qui iam hʒ T. cō. 32.
habitū ſcie: lʒ ſit poꝰ cōſiderās non idiget motore qui re
ducat euʒ de poᵃ in actū: niſi remouēs ꝓhibēs: ſʒ pōt ipe
exire in actū ꝯſideratiōis vt vult. Si aūt in intellꝰu poſſi
ſūt ſpēs itelligibiles oīum ſciaꝝ: qđ opʒ dicere ſi eſt vnꝰ
⁊ eternus: neceſſitas phātaſmatū ad intellm̄ poſſem erit
ſicut eſt illius qui iam hʒ ſciam ad cōſiderādū ſm̄ ſciaʒ
illam: qđ etiaʒ ſine phantaſmatibꝰ nō poſſet. cū igiť q̄li
bet hō intelligat per intellm̄ poſſem ſm̄ ꝙ eſt reductus
in actū per ſpēs intelligibiles quilibʒ hō poterit cōſide
rare euʒ voluerit ſcita oīum ſciaruʒ: quod eſt manifeſte
falſum. ſic enim nullus indigeret doctore ad acqrendūʒ
ſciam. nō igiť eſt vnus ⁊ eternus intellectus poſſibilis.

¶ De opinione Auicēne qui poſuit formas intelligibiles non conſeruari in intellectu poſſi. Cap. LXXIIII.

PRedictis autem rōnibꝰ obuiare vir Idē p° p. 4.
que Auicēna ponit. Dicit. n. 79. ar. 6.
in ſuo libro de aīa ꝙ in intellꝰu poſſi non re
manent ſpēs intelligibiles niſi quādiu actu
intelligunť. qđ quidem ex hoc ꝓbare nitiť:
qꝛ quādiu forme apprehēſe manēt in poᵃ apprehenſiua
actu apprehenduntur: ex hoc enim fit ſenſus in actu: ⁊ ſilr̄
intellꝰus in actu eſt intellectū in actu: vñ vi ꝙ qñcūqʒ ſen
ſus vel itellꝰus eſt factus vnū cū ſenſato vel intellꝰo ſm̄ ꝙ
ꝙ hʒ formaʒ ipſius fit apprehēſio in actu ꝑ ſenſuʒ: vel ꝑ
intellm̄. vires aūt que ꝯſeruāt formas nō apprehēſas in
actu dicit non eſſe vires apprehēſiuas ſʒ theſauros vir
tuʒ apꝑhēſiuaꝝ: ſicut imaginatio que eſt theſaurus for
marū apꝑhenſaꝝ ꝑ ſenſuʒ: ⁊ memoriā ſm̄ ipſuʒ que eſt
ſcđs theſaurus intentionū apprehēſaꝝ abſqʒ ſenſu: ſicut
cū ouis apprehēdit inimicitiā lupi. hoc aūt ꝯtingit hꝭ vir
tutibus ꝙ cōſeruant formas nō apprehēſas actu inquātū
hn̄t quedā organa corporea in quibꝰ recipiunť forme re
ceptione ꝓpinqua apprehēſioni: ⁊ ꝑꝑ hoc virtus apprehē
ſiua ꝯuertēs ſe ad hꝭ theſauros apprehendit in actu. cō
ſtat aūt ꝙ intellectꝰ poſſis eſt virtus apprehēſiua ⁊ ꝙ nō
hʒ organū corporeū: vñ cōcludit ꝙ ipoſſe eſt ꝙ ſpēs in
telligibiles ꝯſeruenť in intellꝰu poſſi niſi quādiu intelligit
actu. opʒ ergo ꝙ vel ipſe ſpēs intelligibiles ꝯſeruenť in
aliquo organo corporeo ſiue in aliqua vꝛtute hn̄te orga
num corporeū: vel opʒ ꝙ forme itelligibiles ſint per ſe
exiſtes ad quas cōꝑetur itellꝰus poſſibilis nr̄: ſicut ſpecu
lum ad res que vidr̄ in ſpeculo. vel opʒ ꝙ ſpēs intelligi
biles fluant in intellm̄ poſſem de nouo ab aliquo agen
te ſeparato qñcūqʒ actu intelligit. Primū aūt horū triū
eſt impoſſe: qꝛ forme exiſtes in potētijs vtētibus organis
corporalibus ſunt intelligibiles in poᵃ tm̄. Scđm aūt eſt
opinio Platonis quā reprobat Ari. in meta. vñ ꝯcludit
3m ꝙ qñcūqʒ intelligimus actu fluūt ſpēs intelligibiles
in itellm̄ poſſem noſtrū ab intellectu agēte quē ponit ip
ſe quādā ſubam ſeꝑatā. Si vo aliquis obijciat ꝯ eum ꝙ Obiectio ꝯ
tūc nō eſt diſa inter hoīem cū primo addiſcit ⁊ cū poſt Auicē.
moduʒ vult cōſiderare in actu que prius didicit. Rñdet Rñdet Aui.
ꝙ addiſcere nihil aliud eſt q̄ꝫ acquirere ꝑfectaʒ habitu
dinē ꝯiūgendi ſe intelligentie agēti ad recipiendū ab
eo formā intelligibilē: ⁊ iō ante addiſcere eſt nuda potē
tia in hoīe ad taleʒ receptionē. addiſcere vo eſt ſicut poᵃ
adaptata. Videť etiā huic opioni ꝯſonare: qđ Ari. in lib.
de memoria oñdit memoriā non eſſe in ꝑte intellectiua:
ſed in ꝑte aīe. ſenſitiua: ex quo vi ꝙ ꝯſeruatio intelligibi
liuʒ nō pertineat ad partē intellectiuā. Sed ſi diligēter
ꝯſidereť hec poſitio quātū ad originē parū aut nihil dif
fert a

Pō Aui. parum differt a poſitiōe pla.

fert a poſitione Platonis:poſuit.n. Plato formas intelli
gibiles eſſe quaſdā ſubas ſeparatas a qb⁹ ſcia fluebat in
aias noſtras. Hautē ponit ab vna ſuba ſepata que eſt in-
tellectus agēs ſm ipſuꝫ ſciam in aias nr̄as fluere. nō āt
differt q̄tū ad modū acgrēdi ſciaꝫ vtrū ab vna vel plu-
ribus ſubſtātijs ſeparatis nr̄a cauſet̄ ſcia:vtrobiqꝫ.n.ſe-
quet̄ ꝙ ſcia noſtra nō cauſet̄ a ſenſibilib⁹:cui⁹ ɔtrariū appa
ret ꝑ hoc ꝙ qui caret aliquo ſenſu caret ſcia ſenſibilium
que cognoſcunt̄ ꝑ ſenſuꝫ illū. Dicere aūt ꝙ ꝑ hoc ꝙ intel
lectus poſſis inſpicit ſingularia que ſunt in imaginatiōe:
illuſtrat̄ luce intellectus agētis ad cognoſcendū vl'e:⁊ ꝙ
actiōes viriū inferiorū.ſ.imaginationis ⁊ memoratiue ⁊
cogitatiue ſunt aptātes aiam ad recipiendā emanationē
intelligētie agentis:eſt nouū. Uidemus enim ꝙ aia nr̄a
tāto magis diſponit̄ ad recipiendū a ſubſtantijs ſepatis
quāto mag̃ a corꝑalib⁹ ⁊ ſenſibilib⁹ remouet̄:ꝑ receſſuꝫ
eniꝫ ab eo qḋ infra eſt accedit̄ ad id qḋ ſup̄ eſt. nō igit̄ ē
veriſile ꝙ ꝑ hoc ꝙ aia reſpicit ad phātaſmata corꝑalia
ꝙ diſponat̄ ad recipiēdā influentiā intelligentie ſepate.
Plato aūt radicē ſue poſitionis melius eſt ɔſequut⁹:po-
ſuit eni ꝙ ſenſibilia nō ſunt diſponētia aiam ad recipiē-
dum influentiā formaꝝ ſeparataꝝ:ſꝫ ſolū expergeſcen-
tia intellectū ad ɔſiderandū ea quoꝝ ſciam habebat ab
exteriori cauſataꝫ:ponebat eni ꝙ a pn̄a formis ſepara-
tis cauſabat̄ ſcia in aiabus noſtris oīum ſcibiliū. vn̄ ad-
diſcere dixit eſſe qḋdā reminiſci:⁊ hoc neceſſariū eſt ſm
eius poſitionē. nā cū ſube ſeparate ſint imobiles:⁊ ſemꝑ
eodē mō ſe habente:ſemꝑ ab eis reſplendet ſcia rerū in
aia noſtra que eſt eius capax. ℂ Ampli⁹. Qḋ recipit̄ in
aliquo eſt in eo ꝑ modū recipientis. eſſe aūt intellus poſ-
ſibilis eſt magis firmū q̄ eſſe materie corporalis. cū igi-
tur forme fluentes in māꝫ corporalē ab intelligētia agē-
te ſm ipſuꝫ cōſeruent̄ in ea:multo magis conſeruent̄ in
intellectu poſſ. ℂ Adhuc. Cognitio intellectiua eſt ꝑfe-
ctior ſenſitiua. ſi igit̄ in ſenſitiua cognitione eſt aliqḋ con
ſeruans apprehēſa:multo fortius hoc erit in cognitione
intellectiua. ℂ Itē videmus ꝙ diuerſa que in inferiori
ordine potentiaꝝ ꝑtinēt ad diuerſas potētias in ſuꝑiori
ordine ꝑtinēt ad vnū:ſicut ſenſus cōis appꝛhēdit ſenſata
oīum ſenſuū ꝓpꝛiorū:appꝛhēdere igit̄ ⁊ ɔſeruare que in
parte aie ſenſitiue ꝑtinēt ad diuerſas potētias:opꝫ ꝙ in
ſuꝑma po⁹ ſcꝫ itellectu vniātur. ℂ P. Intelligētia agēs
ſm ipm influit oēs ſciētias. ſi igit̄ addiſcere nihil eſt aliḋ
q̄ aptari vt vniat̄ intelligētie agēti:qui addiſcit vnā ſciē
tiā nō magis addiſcit illā q̄ aliaꝫ:qḋ pꝫ eſſe falſum. Pꝫ
etiā ꝙ hec opinio eſt cōtra ſniam Ariſto. qui dicit in.3.ḋ
aia ꝙ intellus poſſis eſt locus ſpēꝝ:qḋ nihil aliud eſt di-
cere q̄ ipſuꝫ eſſe theſaurū intelligibiliū ſpēꝝ:vt verbis
Auicē. vtamur. ℂ Itē poſtea ſubiūgit ꝙ qn̄ intellectus
poſſis acquirit ſcientiā eſt potens operari ꝑ ſeipm:lꝫ non
actu intelligat. nō igit̄ indiget influentia alicui⁹ ſuperio-
Te.cō.32. ris agētis. Dicit eni.8.phy. ꝙ ante addiſcere eſt hō in po-
tētia eēntiali ad ſciaꝫ:⁊ ideo idiget motore ꝑ quē reduca
tur in actū. nō aūt poſtq̄ iam didicit indiget ꝑ ſe moto-
re. ergo nō indiget influentia intellus agētis. Dicit etiā
Te.cō.39. 3. de aia ꝙ phātaſmata ſe hñt ad intellectū poſſem ſicut
ſenſibilia ad ſenſum:vn̄ pꝫ ꝙ ſpēs intelligibiles ſunt in
Ad rōnes in contrarium. intellu poſſi a phātaſmatib⁹:⁊ nō a ſuba ſepata. ℂ Rō-
nes aūt q̄ vident̄ in ɔtrariū eē nō eſt difficile ſoluere: intel-
lectus enim poſſis eſt in actu ꝑfecto ſm ſpēs intelligibi-
les:cū cōſiderat actu. cum vō nō cōſiderat actu nō eſt in
actu ꝑfectio ſm illas ſpēs:ſed ſe hꝫ medio mō inter po-
Te.cō.8. tentiā ⁊ actū. Et hoc eſt qḋ dicit Ari.3.ḋ aia:ꝙ cū hec po
ſcꝫ intellus poſſis vnaqueqꝫ ſciat:ſciēs dr̄ ſm actuꝫ:hoc
aūt accidit cū poſſit opari per ſeipſuꝫ. eſt quidē ⁊ tūc po

tentia ſiſe quodāmō:nō tn̄ ſic ſicut eſt ante addiſcere aut inue
nire. Memoria vō in pte ſenſitiua ponit̄:qꝛ eſt actus ali-
cuius pꝛt cadit ſub determinato tpe:non eniꝫ eſt niſi p̄-
teriti:⁊ ideo cū nō abſtrahat̄ a ſingularib⁹ ɔditionib⁹ nō
ꝑtinet ad ptē intellectiuā:que eſt vl'ium:ſed ꝑ hoc nō ex-
cluditur quin intellectus poſſibilis ſit ɔſeruatiuus itelli-
gibiliū q̄ abſtrahunt̄ ab oibus ɔditionib⁹ ꝑticularibus.

ℂ Solutio rōnum quibus videtur probari vnitas intel-
lectus poſſibilis. Cap. LXXV.

A D probandū autē vnitatē intellus poſſis quedam rōnes adducunt̄ quas opꝫ oñdere efficaces non eſſe. Idē p⁹ p.q.76.ar.2°. Iſta 2° phat p⁹ rō Auer.
Ur̄ eniꝫ ꝙ ois forma q̄ e ſt vna ſm ſpēꝫ ⁊ mul
tiplicat̄ ſm nūm indiuiduet̄ ꝑ māmꝫ:q̄.n. ſunt
vnū ſpē ⁊ mlta ſꝫ numeꝝ ɔueniūt in for° ⁊ diſtinguunt̄
ſm mām. ſi igit̄ intellus poſſis in diuerſis hoib⁹ ſit mul-
tiplicatus ſm numeꝝ:cū ſit vnus ſm ſpēm:opꝫ ꝙ ſit in-
diuiduatus in hoc ⁊ in illo ꝑ māꝫ. nō aūt ꝑ mām que ſit
pars ſui:qꝛ ſic eſſet receptio ei⁹ de genere receptiōis ma
terie p̄me ⁊ reciperet formas indiuiduales:qḋ eſt ɔ nāꝫ in-
tellectus. relinquit̄ ḡ ꝙ indiuiduet̄ ꝑ mām q̄ eſt corpus
hois cuius ponit̄ forma. ois āt forma idiuiduata ꝑ mām
cuius eſt actus eſt for⁹ mālis:opꝫ eniꝫ ꝙ eē cuiuſlibꝫ rei
dependeat ab eo a quo depēdet idiuiduatio ei⁹: ſicut.n.
p̄ncipia cōia ſunt de eēntia ſpēi:ita p̄n⁹ idiuiduātia ſunt
de eēntia hui⁹ indiuidui. Sequitur ergo ꝙ intellus poſſis
ſit for⁹ mālis:⁊ ꝑ ɔñs nō recipiat aliqḋ neqꝫ operet̄ ſine
organo corporali:qḋ eſt etiā ɔ nāꝫ itellectus poſſis:ergo
intellect⁹ poſſis nō multiplicat̄ in diuerſis hoib⁹: ſed eſt
vnus oīum hoīum. ℂ Itē. Si intellus poſſis eſſet alius
in hoc ⁊ in illo hoie:oporteret ꝙ ſpēs itellecta eſſet alia
nūo in hoc ⁊ in illo:vna vō ſpē. cū eniꝫ ſpēꝝ intellectaꝝ
in actu ꝓpꝛiū ſubiectū ſit intellus poſſis:opꝫ ꝙ multipli
cato intellu poſſi:multiplicent̄ ſpēs intelligibiles ſm nu-
meꝝ in diuerſis. ſpēs aūt aut for° que ſunt eedē ſm ſpēꝫ
⁊ diuerſe ſm nūm ſunt forme indiuiduales que nō pñt
eſſe forme intelligibiles:qꝛ intelligibilia ſunt vl'ia:nō ꝑti
cularia. impoſſe eſt igit̄ intellm poſſem eſſe multiplicatū
in diuerſis indiuiduis hoīum:neceſſe eſt igit̄ ꝙ ſit vn⁹ in
oibus. ℂ Adhuc. Magiſter ſciam quā hꝫ trāſſundit in   3°
diſcipulū. aut igit̄ eādē nūo aut aliaꝫ diuerſaꝫ numero ⁊
ſi ſit eadē ſpē. ſcḋꝫ videt̄ ipoſſe eſſe:qꝛ ſic magiſter cāret
ſciaꝫ ſuā in diſcipulo ſicut cauſat formā ſuā in aliquo ge
nerādo ſibi ſiſe in ſpecie:qḋ vr̄ ꝑtinere ad agentia ꝑticu-
laria:opꝫ ergo ꝙ eandem ſciam nūo cauſet in diſcipulo:
qḋ eſſe non poſſet niſi eſſet vnus intellus poſſis vtriuſqꝫ.
neċ igit̄ vr̄ itellectū poſſem eſſe vnū oīum hoīuꝫ. ℂ Si-
cut aūt p̄dicta poſitio veritatē nō hꝫ:vt oñſuꝫ eſt:ita rō-
nes poſite ad ipſaꝫ cōfirmādā facile ſolubiles ſunt. Cō-
fitemur enim intellectuꝫ poſſem eſſe vnū ſpē in diuerſis
hoibus. plures aūt ſm numerū:vt tn̄ non fiat in hoc vis
ꝙ partes hois nō ponunt̄ in gñe vel ſpecie ſm ſe:ſed ſo-
luꝫ vt ſunt p̄n⁹ totius. nec tn̄ ſeqt̄ ꝙ ſit for⁹ mālis ſm eē
dependens a corpe:ſicut eni aie humane ſm ſuā ſpēꝫ cō
petit ꝙ tali corpi ſm ſpēm vniat̄:ita hec aia differt ab il
la nūo ſolo:ex hoc ꝙ ad aliud nūo corpus habitudinem
hꝫ:⁊ ſic indiuiduant̄ aie humane ſm corpa:⁊ per ɔñs in-
tellect⁹ poſſis qui eſt potētia aie humane ſm corpora nō
quaſi indiuiduatiōe a corpibus cāta. ℂ Scḋa vō rō ip-
ſius deficit ex hoc ꝙ nō diſtinguit inter id quo itelligit̄.
⁊ id qḋ intelligit̄:ſpēs enim recepta in intellectu poſſi nō
hꝫ ſe vt qḋ intelligit̄:cū.n. de his que intelligunt̄ ſint oēs
artes ⁊ ſcie:ſequeret̄ ꝙ oēs ſcie eſſent de ſpēb⁹ exiſtētib⁹
in intellectu poſſi:qḋ pꝫ eſſe falſuꝫ. nulla eni ſcia de eis ali
quid ɔſiderat niſi nālis ⁊ methaphyſica:ſꝫ tn̄ ꝑ eas que-

2°

Hic rōnem inuuit Auer. i p̄n⁹ cōmēti gnāi tertij de aia:vbi appel lat intellectuꝫ poſſeꝫ intellꝫ mālem dicit eniꝫ eē alteri⁹ nāe a nā materie:a nā forme:⁊ a nā cōpoſiti.

2°

Rōnes ſoluūtur.

1

2

cūq3 ſunt in oībus ſcientijs cognoſcantur. h3 ſe igiī ſpēs
intelligibilis recepta in intellectu poſſi in intelligēdo ſi-
cut id quo intelligiī: ſicut ꝛ ſpēs coloris in oculo non eſt
id qd vr: ſed id quo videmus. id vō qd intelligiī eſt ipſa
ratiō rerū exiſtentium extra aiam: ſicut etiam res extra
aiam exiſtens viſu corporali videretur: ad hoc eniz inuē-
te ſunt artes ꝛ ſcientie vt res in ſuis naturis cognoſcātur:
neq3 tñ oportet ꝙ ſi ſcientie ſunt de vlibus ꝙ vlia ſint
extra aiaz per ſe ſubſiſtētia: ſicut Plato poſuit. q̄uis eni
ad veritatem cognitionis neceſſe ſit vt cognitio rei re-
ſpondeat: nō tamē opz ꝙ idem ſit modus cognitionis
ꝛ rei: que eni ꝯiuncta ſunt in re iterdū diuiſim cognoſcū-
tur: ſimul eniz vna res eſt ꝛ alba ꝛ dulcis: viſus tñ cogno
ſcit ſolaz albedinē: ꝛ guſtus ſolā dulcedinē. Sic etiā ꝛ in-
tellectus itelligit lineā in mā ſenſibili exiſtētē abſq3 mā
ſenſibili: lz etiā cuz mā ſenſibili intelligere poſſet. hec āt
diuerſitas accidit ſm diuerſitatē ſpēꝝ intelligibiliuz in
intellectu receptaruz: que q̄nq3 eſt ſilitudo q̄ditatis tñ:
q̄nq3 vō ſube ſenſibilis q̄rēte. Silr autē lz nā generis ꝛ
ſpēi nūq̄ ſit niſi in his indiuiduis: itelligit tñ intellectus
nām ſpēi ꝛ generis nō intelligēdo p̄ncipia idiuiduātia.
ꝛ hoc eſt intelligere vlia: ꝛ ſic hec duo non repugnant ꝙ
vlia non ſubſiſtāt extra aiaz: ꝛ ꝙ intellectus intelligens
vlia intelligat res que ſunt extra aiaz. Qꝫ aūt itelligat in-
tellectus nām generis vel ſpēi denudataz a p̄ncipijs in-
diuiduantib⁹ ꝯtingit ex cōditione ſpēi itelligibilis in ip-
ſo recepte: que eſt imālis effecta p itellectū agentē: vtpo-
te abſtracta a mā ꝛ ꝯditionibus māe quibus aliquid in-
diuiduatur: ꝛ ideo potētie ſenſitiue nō poſſunt cognoſce-
re vlia: q2 non pñt recipere formaz imālam: cū recipiāt
ſemp in organo corporali: nō ergo opz eſſe numero vnā
ſpēm intelligibilem huius intelligentis ꝛ illius: cū opa-
tio ſequatur formā que eſt p̄ncipiū ſpēi: ſed opz ad hoc
ꝙ ſit vnū intellectū ꝙ ſit vnius ꝛ eiuſdez ſilitudo: ꝛ hoc
eſt poſſe ſi ſpecies intelligibiles ſint numero diuerſe. ni-
hil eni prohibet vnius rei fieri plures imagines differē-
tes: ꝛ ex hoc contingit ꝙ vnus hō a pluribus vr: nō ergo
repugnat cognitioni vlī intellectus ꝙ ſint diuerſe ſpēs
intelligibiles in diuerſis: nec pp hoc opz ꝙ ſi ſpēs intelli-
gibiles ſint plures nūo ꝛ eedē ſpecie: ꝙ nō ſint intelligi-
biles actu: ſz potētia tñ: ſicut alia idiuidua. nō enim hoc
qd eſt eſſe indiuiduū repugnat ei qd eſt eſſe intelligibile
actu: opz enim dicere ipſum intellm poſſibilē ꝛ agentez
ſi ponanī quedaz ſubſtātie ſeparate corpori nō vnite p
ſe ſubſiſtētes: quedam indiuidua eſſe: ꝛ tñ intelligibilia
ſunt: ſed id qd repugnat intelligibilitati eſt mālitas: cui⁹
ſignū eſt ꝙ ad hoc ꝙ forme reruz nālium intelligibiles
fiunt actu opz ꝙ a mā abſtrahanī: ꝛ ideo in illis in qb⁹
indiuiduatio fit per hanc mām ſignatā indiuiduata non
ſunt intelligibilia actu. ſi autez indiuiduatio fiat non per
mām: nihil p̄hibet ea que ſunt indiuidua eſſe actu intel-
ligibilia: ſpecies aūt intelligibiles indiuiduanī per ſuuz
ſubiectū qui eſt intellectus poſſis: ſicut ꝛ oēs alie forme:
vñ cū intellectus poſſis non ſit mālis: non tollitur a ſpe-
ciebus indiuiduatis p ipſum quin ſint itelligibiles actu.
¶ P̄. In rebus ſenſibilibus ſicut non ſunt intelligibilia
actu indiuidua que ſunt multa in vna ſpecie: vt equi vel
hoies: ita nec indiuidua q̄ ſunt vnica in ſua ſpecie: vt hic
ſol ꝛ hec luna. eodez aūt modo indiuiduantur ſpēs p in-
tellectum poſſem: ſiue ſint plures intellectus poſſes ſiue
vnus: ſed non eodem mō multiplicanī in eadē ſpē. Ni-
hil ergo refert q̄tuz ad hoc ꝙ ſpēs recepte in intellectu
poſſi ſint intelligibiles actu: vtrū intellectus poſſis ſit vn⁹
in rebus aut plures. ¶ Item. Intellectus poſſibilis ſm
Cōmēta. predictū eſt vltimus in ordine itelligibiliū ſub-

ſtātiaꝝ: que qdē ſm ipſuz ſunt plures. Nec pōt dici qn
alique ſuperioꝝ ſbaꝝ habeāt cognitionē eoꝝ que intel-
lectus poſſis cognoſcit: in motoribus. n. orbiū: vt ipſe etiā
dicit: ſūt forme eoꝝ que cauſanī per orbis motū. adhuc
ergo remanebit lz intellectus poſſis ſit vnus ꝙ for' intel
ligibiles multiplicenī in diuerſis intellectib⁹. Lz aūt di-
xerimus ꝙ ſpēs intelligibilis in intellū poſſi recepta nō
ſit qd intelligiī ſed quo intelligiī: nō tñ remouetī quin p
reflexionem quādaz intellūs ſeipſum intelligat: ꝛ ſuum
intelligere ꝛ ſpēm qua intelligit. Suū aūt intelligere in- Diuīō duinē-
telligit duplr: vno mō in vlī ſm ꝙ rōcinatī de ipſi⁹ act⁹ bis.
nā: vel ꝛ intellectū ꝛ ſpēz intelligibilē intelligit eodē mo-
do duplr: ꝛ percipiēdo ſe eſſe: ꝛ hic ſpēz intelligibilē: qd
eſt cognoſcere in particulari: ꝛ cōſiderādo ſuā ꝛ ſpēi in-
telligibilis nāz: qd eſt cognoſcere in vlī: ꝛ ſm hoc de in-
tellectu ꝛ intelligibili tractatur in ſcientijs. ¶ Per hec Solo tertie
aūt que dicta ſunt ꝛ tertie rōnis apparet ſolutio: ꝙ enim ratonis.
dicit ſciam in diſcipulo ꝛ in magiſtro eſſe nūo vnaz: par-
tim quidē vere dicaī: partim aūt non. eſt enim nūo vna
q̄ntū ad id qd ſcitur: nō tñ q̄tum ad ſpēs intelligibiles
quibus ſcitur: neq3 q̄tum ad ipſuz ſcie habitū: nō tñ opz
ꝙ eodē modo magiſter cauſet ſcientiā in diſcipulo ſicut
ignis gñat ignem: nō eni idez eſt modus eoruz que a nā
generanī ꝛ eoꝝ que ab arte: ignis quidē generat ignem
nāliter reducēdo mām de potētia in actu ſue forme: ma
giſter vō cauſat ſciam in diſcipulo p modū artis: ad hoc
enim datur ars demonſtratiua quā Ariſto. in poſteriori- T.cō.5.
bus tradit: demrātio eni eſt ſylūs faciēs ſcire. ¶ Sciē-
dum tñ ꝙ ſm Ariſto. 7. metaphy. artiū quedā ſunt in cu Te.cō.29.
ius mā non eſt aliqd p̄ncipiū: ſicut pz in edificatiua: nō Nota.
enim eſt in lignis ꝛ lapidibus aliqua vis actiua mouens
ad domus ꝯſtitutionē: ſz aptitudo paſſiua tñ. aliqua vō
eſt ars in cuius mā eſt aliqd actiuuz principiū mouens
ad producendū effectū artis: ſicut pz in medicatiua. naz
in corpore infirmo eſt aliquod actiuū p̄ncipiū ad ſanita
tem: ꝛ ideo effectuz artis p̄mi generis nunq̄ p̄ducit nā:
ſz ſemper fit ab arte: ſicut domus ois eſt ab arte. effect⁹
autē ſecūdi generis fit ꝛ ab arte ꝛ a natura ſine arte. mul
ti enim per operationē nature ſine arte medicine ſanan
tur. ¶ In his autē que poſſunt fieri ꝛ arte ꝛ natura: ars
imitatur naturam: ſi quis enim ex frigida cauſa infirme-
tur: nā eum calefaciendo ſanat: vnde ꝛ medicus ſi eum
curare debeat: calefaciēdo ſanat. ¶ Huic autē arti ſilis
eſt ars docendi: in eo eniz qui docetur eſt principiū acti-
uum ad ſciam: ſcz intellectus: ꝛ ea que naturalr intelligū
tur: ſcz prima p̄ncipia. Et ideo ſcientia acquiriī duplr: ꝛ Duplr ſcia
ſine doctrina per inuentionē: ꝛ per doctrinā. docēs ergo acquiritur.
hoc modo incipit docere ſicut inueniens incipit inueni-
re: offerendo ſcz conſiderationi diſcipuli p̄ncipia ab eo
nota: q2 omnis diſciplina ꝛ omnis ſcientia ex preexiſten
ti fit cognitione: ꝛ illa principia in concluſiones deducē-
do ꝛ proponendo exēpla ſenſibilia: ex quib⁹ in aia diſci-
puli formētur phantaſmata neceſſaria ad intelligēduz:
ꝛ q2 exterior operatio docentis nihil oparetur niſi adeſ-
ſet p̄ncipiū intrinſecum ſcie: qd ineſt nobis diuinitus: iō
apud theologos dr ꝙ homo docet miniſteriū exhiben-
do. deus aūt interius operando: ſicut ꝛ medicus dr natu
re miniſter in ſanādo. ſic igiī cauſatur ſcia in diſcipulo p
magiſtrū: nō modo nālis actionis: ſed artificialis: vt di-
ctum eſt. ¶ P̄. Cum cōmētator p̄dictus ponat habitus
ſcientiarū eſſe in intellectu paſſiuo ſicut in ſubiecto: vni-
tas intellectus poſſibilis nihil facit ad hoc ꝙ ſit vna ſcia
numero in diſcipulo ꝛ magiſtro: intellm enim paſſiuum
cōſtat non eſſe eūdē in diuerſis: cū ſit potētia mālis: vñ
hec ratio non eſt ad propoſitum ſm eius poſitionem.

¶ Qꝛ

¶ Q intellectus agens non ſit ſubſtantia ſeparata: ſꝫ aliquid anime. Cap. LXXVI.

Idē p° q.4. 79.ar.4.ꝛ q.5.ō aia. Jdā ꝛ° ꝯbal. p

EX his autē concludi pōt ꝙ nec intellectus agens eſt vnus in oībus: vt Alexāder etiā ponit ꝛ Auic. q nō ponūt intellectū poſſibilē eē vnū oīum: cū eni agēs ꝛ recipiens ſint proportionata: opꝫ ꝙ vnicuiqꝫ paſſiuo reſpōdeat ꝓpriū actiuū. intellectus autem poſſibilis cōparat̃ ad agētē vt ꝓpriū paſſiuū ſiue ſuſceptiuū ipſius: hꝫ eni ſe ad eū agēs ſicut ars ad māꝫ: vt dī

Te.cō. 17. 3° de aia: ſi ergo intellꝰ poſſibilis eſt aliqd aie humane

Supiorib° multiplicatū ſm multitudinē indiuiduoꝝ: vt oſſuꝫ eſt:

capſis. ꝛ intellꝰ etiā agens erit hꝰ ꝛ nō erit vnus oīuꝫ. ¶ Ad-

2° huc. Intellꝰ agens non facit ſpēs intelligibiles actu vt ipſe per eas intelligat: maxie ſicut ſuba ſeparata: cū non ſit in poᵃ: ſed per eas itelligat intellꝰ poſſibilis. nō g̃ facit eas niſi tales q̃les cōpetunt intellectui poſſibili ad itelligēdum: tales aūt facit eas qualis eſt ipſe: nā omne agēs agit ſibi ſile. eſt ergo intellectꝰ agēs ꝓportionatus intellectui poſſibili: ꝛ ſic cū intellꝰ poſſibilis ſit pars aie: in-

3° tellectus agēs non erit ſuba ſeparata. ¶ Amp. Sīc materia pma ꝓficit̃ per formas nāles que ſunt extra aiam: ita intellꝰ poſſibilis ꝓficitur per formas intellectas in actu: ſed forme nāles recipiūtur in mā pma: nō ꝑ actionem alicuius ſubſtātie ſeparate tm̄: ſed per actionē forme eiuſdē generis. ſ. que eſt in mā: ſicut hec caro gñatur per formā que eſt in his carnibꝰ ꝛ in his oſſibꝰ: vt ꝓbat

Te.cō. 28. Ariſto. 7. metaph. Si g̃ intellectus poſſibilis ſit ꝑs anime ꝛ nō ſit ſuba ſeparata: vt ꝓbatum eſt: intellꝰ agēs ꝑ cuius actionē fiunt ſpēs intelligibiles in ipſo: nō erit ali-

4° qua ſuba ſeparata: ſed aliqua virtus actiua aie. ¶ Itē. Plato poſuit ſciaꝫ in nobis cauſari ab ideis quas ponebat eē quaſdā ſubas ſeparatas: quā qdem pōnē Ariſto. improbat in p̄ metaph. Cōſtat aūt ꝙ ſcia noſtra dependet ab intellectu agēte ſicut ex pmo pn̄. ſi ergo itellectꝰ agens eſt quedā ſuba ſepata: nulla eēt vel modica differentia inter opionē iſtā ꝛ platonicā a pħo improbatam.

5° ¶ Adhuc. Si intellꝰ agens eſt q̃dam ſuba ſepata: opꝫ ꝙ eius actio ſit cōtinua ꝛ nō interciſa: vel ſaltem opꝫ dicere ꝙ nō cōtinuetur ꝛ intercidatur ad noſtrū arbitriū. actio autē eius eſt facere phātaſmata intelligibilia actu: aut ergo hoc ſemꝑ faciet: aut nō ſemꝑ. ſi non ſemꝑ: non tamē hoc faciet ad arbitriū noſtrum: ſed tūc intelligimꝰ actu quādo phātaſmata fiūt intelligibilia actu: g̃ opꝫ ꝙ vel ſemꝑ intelligamus: vel non ſit in poteſtate nr̄a actu

6° intelligere. ¶ P. Cōparatio ſubſtantie ſeparate ad oia phātaſmata que ſunt in quibuſcūqꝫ hoībꝰ eſt vna: ſicut cōparatio ſolis eſt vna ad oēs calores. res autēꝫ ſenſibiles ſimilr ſentiūt ſciētes ꝛ inſcij: ꝛ per ꝯñs eadem phantaſmata ſunt in vtriſqꝫ: ſimilr igit̃ fient intelligibilia ab

Solō pro intellectu agēte: vterqꝫ ergo ſimilr intelliget. ¶ Poteſt

Auicē. autē dici ꝙ intellectus agēs ſemꝑ agit quātum in ſe eſt: ſed nō ſemꝑ phātaſmata fiant intelligibilia actu: ſꝫ ſolū quādo ſunt ad hoc diſpoſita: diſponūtur ad h̓ per actuꝫ cogitatiue virtutis: cuius vſus eſt in nr̄a poteſtate: ꝛ ideo intelligere actu eſt in noſtra poteſtate: ꝛ ob hoc etiā contingit ꝙ nō oēs hoīes intelligunt ea quoꝝ habēt phantaſmata: q2 nō oēs actum virtutis cogitatiue ꝯueniēteꝫ:

Reprobō ſed ſolū qui ſunt inſtructi ꝛ cōſueti. ¶ Videt̃ autem ꝙ hec reſpōſio nō ſit oīno ſufficiēs. hec eni diſpoſitio que ſit per cogitationē ad intelligendū: opꝫ ꝙ ſit vel diſpoſitio intellectus poſſibilis ad recipiēdū formas intelligibiles ab intellectu agēte fluentes: vt Auicen. dicit. vel q2 diſponuntur phātaſmata vt fiāt intelligibilia actu: ſicut Auer. ꝛ Alexāder dicūt. primū autē hoꝝ non videt̃ eſſe

cōueniens: q2 intellectus poſſibilis ſm ſuam nām eſt in potētia ad ſpēs intelligibiles actu: vnde cōparat̃ ad eas ſicut diaphanū ad lucem vel ad ſpēs coloris: nō aūt indiget aliquid in cuius natura eſt recipeꝑ formam aliquam diſponi vlterius ad formā illā: niſi forte ſint in illa contrarie diſpōnes: ſicut mā aque diſponit̃ ad formā aeris per remotionē frigiditatis ꝛ denſitatis: nihil aūt cōtrarium eſt in intellectu poſſibili qd̓ poſſit īpedire cuiuſcūqꝫ ſpēi intelligibilis ſuſceptionē: nam ſpēs intelligibiles etiam cōtrarioꝝ in intellectu nō ſunt ꝯ̃rie: vt probat

Ariſto. 6. metaph. cum vnū ſit rō cognoſcēdi aliud. fal- Te.cō. 23.

ſitas autē que accidit in iudicio itellectus cōponentis et diuidētis ꝯuenit nō ex eo ꝙ in intellectu poſſibili ſint aliqua itellecta: ſed ex eo ꝙ ei aliqua deſunt: nō igit̃ q̃tū in ſe eſt intellectus poſſibilis idiget aliqua ꝑparatiōe vt ſuſcipiat ſpēs intelligibiles ab itellectu agente fluentes.

¶ P. Colores facti viſibiles actu per lucē pro certo im- 2

primūt ſuā ſilitudinem in diaphano: ꝛ per ꝯñs in viſuꝫ: ſi igitur ipſa phātaſmata illuſtrata ab itellectu agēte nō imprimūt ſuas ſilitudines in intellectū poſſibileꝫ: ſꝫ ſolum diſponūt ipm ad recipiēdū: nō eēt cōparatio phātaſmatū ad intellectū poſſibilem: ſicut coloꝝ ad viſum:

vt Ariſto. ponit. ¶ Itē. ſm hoc phātaſmata non eēnt ꝑ 3

ſe neceſſaria ad intelligēdū: ꝛ per ꝯñs nec ſenſus: ſed ſolū per accñs: quaſi excitātia ꝛ ꝑparantia intellectū poſſibilē ad recipienduꝫ: qd̓ eſt opinionis platonice: ꝛ ꝯ̃ ordinē gñationis intellectus ꝛ ſciētie quē ponit Ariſt. in p̄

metaph. ꝛ vltimo poſterioꝝ p̄icēs. ꝙ ex ſenſu ſit memo- In pħe°.

ria: ex multis memorijs vnū experimētuꝫ: ex multis experimētis vniūſlis acceptio: que eſt ſciētie ꝛ intellectus. ¶ Eſt autē hec poſitio Auic. cōſona his que de gñatione rerum nāliam dicit. ponit eni ꝙ oia agentia inferiora ſolū per ſuas actiones ꝑparāt mām ad ſuſcipiēdas formas que effluunt in materias ab intelligētia agēte ſeparata: vn̄ ꝛ eadē rōne ponit ꝙ phātaſmata ꝑparant itellectū poſſibilē. forme aūt intelligibiles fluūt a ſubſtantia ſeparata: ſilr aūt ꝙ per cogitationē diſponunt̃ phantaſmata ad hoc ꝙ fiāt intelligibilia actu ꝛ mouētia itellectū poſſibilē: ꝯueniēs nō videt̃ ſi intellꝰ agēs ponat̃ ſuba ſeparata: hoc eni videt̃ eē ꝯforme poſitioni dicentiū ꝙ inferiora agētia ſunt ſolum diſponētia ad vltimā perfectionē: vltima aūt perfectio eſt ab agēte ſeparato:

qd̓ eſt cōtra ſnīam Ariſto. 7. metaphy. nō eni videt̃ im- Te.cō. 28.

perfectius ſe hic aia humana ad intelligēdū q̃ꝫ iferiores

nature ad ꝓprias opationes. ¶ Amp. Effectus nobilio- 7. Probō

res in iſtis iferioribus ꝓducunt̃ nō ſolum ab agētibꝰ ſu- ꝑ ꝯctione.

perioribus: ſed reqrūt agētia ſui generis. hoiem eni generat ſol ꝛ homo. ꝛ ſimilr videmus in alijs aialibꝰ perfectis ꝙ quedā ignobilia aialia ex ſolis tm̄ actione generantur abſqꝫ pncipio actiuo ſui generis: ſicut pꝫ in aialibus generatis ex putrefactione. intelligere autēꝫ eſt nobiliſſimus effectus qui eſt in iſtis inferioribus. non igit̃ ſufficit ponere ad ipſum agens remotum: niſi etiam ponatur agēs proximum. hec autē rō contra Auicē. non ꝓcedit: nam ipſe ponit oē animal poſſe generari abſqꝫ ſe-

mine. ¶ Adhuc. Intētio effectus demōſtrat agentē. vn̄ 8°

animalia gñata ex putrefactione nō ſunt ex intētiōe nature inferioris: ſed ſuperioris tm̄: q2 ꝓducuntur ab agē-

te ſuperiori tm̄: ꝓpter qd̓ Ariſto. 7. metaph. dicit ea fieri Te.cō. 30.

caſu. aialia autē que fiunt ex ſemine ſunt ex intētione nature ſuperioris ꝛ inferioris. hic autē effectus qui eſt abſtrahere formas vniūſles a phātaſmatibus eſt in itētiōe noſtra: nō ſolum in intētione agentis remoti: igit̃ opꝫ in nobis ponere aliqd̓ proximū pncipiū talis effectus: h̓ autē eſt intellectus agēs: nō eſt igitur ſubſtātia ſeparata: ſꝫ

9° aliqua virtus aie noſtre.¶ Ité. In natura cuiuſlibz mo
uentis eſt principium ſufficiens ad operationem nãlem
eiuſdé:ꝛ ſi quidez opatio illa cõſiſtat in operatiõe adeſt
ei principiũ actiuum:ſicut pz de potẽtijs aie nutritiue in
plantis.ſi vo opatio illa cõſiſtat in paſſione:adeſt ei pn-
cipium paſſiuum:ſicut pz de potẽtijs ſenſitiuis in aiali-
bus.hõ autez eſt perfectiſſimus inter oia inferiora mo-
uẽtia:eius autẽ propria ꝛ nãlis operatio eſt intelligere:
que non cõpletur ſine paſſione quadã:inquãtum quili-
bet itellectus patif ab intelligibili:nec eſt etiã ſine actiõe
inquãtũ intellectus facit itelligibilia in potẽtia eſſe itelli
gibilia in actu:opz igif in natura hoīs eẽ vtriuſqz ꝓpriũ
principiũ.ſ.intellectũ agẽtem ꝛ poſſibilem:ꝛ neutrũ ſm
10° eſſe ab aia hominis ſeparatũ eẽ.¶ Adhuc.Si intellect᷒
agens eſt quedã ſuba ſeparata:manifeſtuz eſt ꝙ eſt ſupꝰ
nãm hoīs.operatio autẽ quã homo exercet ſola virtute
alicuius ſupnãlis ſubſtãtie eſt opatio ſupernãlis:vt mi-
racula facere:ꝛ prophetare:ꝛ alia hmōi que diuino munere
hoīes operantur.cũz igitur hõ non poſſit intelligere niſi
virtute intellectus agẽtis:ſi intellectus agẽs eſt quedam
ſubſtãtia ſeparata:ſequif ꝙ intelligere nõ ſit opatio ꝓ-
pria ꝛ naturalis hominis:ꝛ ſic homo non poterit diffiniri
11° per hoc ꝙ eſt intellectiuus aut rationalis.¶ Pꝫ. Nihil
T.c.4.ꝛ 5. operatur niſi per aliquam virtutem que formaliter in
ipſo eſt:vnde Ariſto.in ſecundo de anima oſtendit.ꝙ
quo viuimus ꝛ ſentimus eſt forma ꝛ actus:ſed vtraqz
actio.ſ.intellectus poſſibilis:ꝛ intellectus agẽtis conue-
nit homini.homo enim ſpecies abſtrahit a phantaſma-
tibus ꝛ recipit mente intelligibilia actu:non enim aliter
in notitiam harum actionum veniſſemus niſi eas in no-
bis experiremur.oportet igif ꝙ pnᵃ quibꝰ attribuũtur
he actiones.ſ.intellectus poſſibilis ꝛ agẽs ſint virtutes
Solõ Al. quedam in nobis formalr exiſtentes.¶ Si aũt dicatur
ꝙ he actiones attribuũtur homini inquãtuz predicti in-
Com.20. tellectus ꝯtinuantur nobis:vt Auerrois dicit.iam ſupra
Reprobõ. oſtẽſum eſt ꝙ cõtinuatio intellectus poſſibilis nobiſcuz
ſi ſit quedã ſubſtãtia ſeparata qualem ipſe intelligit nõ
ſufficit ad hoc ꝙ ipm intelligamus.Similr etiaz pz de
intellectu agente:comparaf enim intellectus agens ad
ſpẽs intelligibiles receptas in intellectu poſſibili:ſicut
ars ad formas artificiales que per artez ponunf in ma-
Te.cõ.17. teria:vt pz ex exemplo Ariſtotelis in 3° de aia. Forme
autẽ artis nõ ꝯſequuntur actionem artis:ſed ſolum ſimi-
litudinem formalẽ.Unde nec ſubiectum harũ forma-
rum poteſt per hmōi formas actionẽ artificis facere.ergo
nec homo per hoc ꝙ ſunt in ipſo ſpẽs intelligibiles actu
facte ab intellectu agẽte põt facere operationẽ intellus
12° agentis.¶ Adhuc.Unũqdqz qd nõ poteſt exire in pro-
priam opationẽ niſi per hoc ꝙ mouef ab exteriori prin
cipio magis agif ad operãdum qꝫ ſeipſum agat:vñ ani-
malia irrõnalia magis agũtur ad operandum qꝫ ſeipſa
agãt:qꝛ oīs operatio eoꝝ dependet a principio extrinſe-
co mouẽte:ſenſus autez motus a ſenſibili exteriori ipri-
mit in phãtaſiam:ꝛ ſic per ordinẽ ꝓcedit in oībus potẽ-
tijs vſqz ad motiuas.operatio autem ꝓpria hoīs eſt in-
telligere cuius primũ pnᵐ eſt intellectus agens qui facit
ſpecies intelligibiles:a qbus patitur quodãmodo intel-
lectus poſſibilis:qui factus in actu mouet volũtatem:ſi
igif intellectus agens eſt quedaz ſuba extra hoīem:tota
operatio hominis dependet a principio extrinſeco.non
igitur erit homo agens ſeipm:ſed actus ab alio:ꝛ ſic nõ
erit dñs ſuarum operationum:nec mereatur laudez aut
vituperium:ꝛ perhibit tota ſciẽtia moralis ꝛ cõuerſatio
politica:qd eſt inconueniens.Non eſt igitur intellectus
agens ſubſtantia ſeparata ab homine.

¶ Qꝫ nõ eſt impoſſibile intellectũ poſſibilẽ ꝛ agentez in
vna ſuba aie ꝯuenire. Cap.LXXVII.

Videbitur autẽ forſan alicui hoc eẽ impoſſibile ꝙ vna ꝛ ea-
dem ſuba.ſ.noſtre aie ſit in potentia ad oīa
intelligibilia qd ꝑtinet ad intellectuz poſſi-
bilem:ꝛ facit ea actu qd eſt intellectus agẽ-
tis:cum nihil agat ſm ꝙ eſt in potentia:ſed ſm ꝙ eſt in
actu. Unde non videbitur ꝙ agens ꝛ poſſibilis intelle-
ctus poſſint in vna ſuba anime cõuenire.Si quis autez
recte inſpiciat nihil inconueniens aut difficile ſequif:ni-
hil eni ꝓhibet hoc reſpectu illius eẽ ſm illud in poten-
tia:ꝛ ſm aliud in actu:ſicut in rebꝰ nãlibꝰ videmus:aer
eni eſt actu humidus ꝛ potẽtia ſiccus:terra autẽ ecõuer-
ſo.hec autẽ opatio inuenif eẽ inter aiam intellectiuã ꝛ
phãtaſmata:hz eniz aia intellectiua aliqd in actu ad qd
phantaſma eſt in poᵃ:ꝛ ad aliquid eſt in potentia qd in
phãtaſmatibus actu inuenif:hz eni ſubſtãtia anime hu-
mane imãlitatem:ꝛ ſicut ex dictis pz:ex hoc hz nãm in-
tellectualez:qꝛ oīs ſubſtãtia imaterialis eſt hmōi.ex hoc au-
tem nõdum hz ꝙ aſſimilef huic vel illi rei determina-
te:qd requirif ad hoc ꝙ aia noſtra hãc vel illã rẽ deter-
minate cognoſcat.oīs eni cognitio fit ſm ſilitudinem co
gniti in cognoſcẽte.remanet igif ipſa aia intellectiua in
poᵃ ad determinatas ſilitudines rerũ cognoſcibilium a
nobis que ſunt nature rerũ ſenſibiliũ:ꝛ has gdez deter-
minatas naturas rerũ ſenſibiliuz ꝑſentant nobis phan-
taſmata:que tñ nõdũ ꝑuenerũt ad eẽ intelligibile:cum
ſint ſilitudines rerũ ſenſibiliũ:ẽt ſm ꝯditiones mãles q
ſunt ꝓprietates indiuiduales:ꝛ ſunt ẽt in organis mate-
rialibꝰ.non igif ſunt intelligibilia actu:ꝛ tñ qꝛ in hoc hoīe
cuius ſilitudinẽ repñtant phãtaſmata eſt accipe naturã
vniuerſem denudatã ab oībꝰ ꝯditionibꝰ indiuiduãtibꝰ:ſũt
intelligibilia in potẽtia.ſic igif habẽt intelligibilitatẽ in
potẽtia:determinationẽ autẽ ſimilitudinis rerũ in actu:
ecõtrario aũt erat in aia intellectiua.eſt igif in aia itelle-
ctiua virtus actiua in phãtaſmata faciẽs ea intelligibilia
actu:ꝛ hec potẽtia aie vocaf intellectus agẽs:eſt ẽt in ea
virtus que eſt in potẽtia ad terminatas ſilitudies reruz
ſenſibiliũ:ꝛ hec eſt potẽtia intellus poſſibilis.Differt tñ
hoc qd inuenif in aia ab eo qd inuenif in agẽtibꝰ nãlibꝰ:qꝛ
ibi vnũ eſt in potẽtia ad aliud ſm eũdẽ modum quo in
altero inuenif actu:nã mã aeris eſt in potẽtia ad formã
aque eo mõ quo eſt in aqꝫ:ꝛ in eo corꝑa nãlia que conue-
niũt in mã eodẽ ordine agũt ꝛ patiũtur adinuicẽ.aia au-
tem itellectiua nõ eſt in potẽtia ad ſilitudines rerũ que
ſunt in phãtaſmatibꝰ per modũ illũ quo ſunt ibi.ſed ſm
ꝙ ille ſilitudines eleuanf ad aliquid altius:vt.ſ.ſint ab-
ſtracte a ꝯditionibꝰ indiuiduãtibꝰ mãlibꝰ ex quo ſiũt in-
telligibiles actu:ꝛ ideo actio intellus agẽtis in phantaſ-
mate ꝓcedit receptionẽ intellus poſſibilis:ac ſic princi-
palitas actionis nõ attribuif phantaſmatibꝰ ſed intelle-
ctui agẽti.ꝓpter qd Ariſto.dicit.ꝙ ſe hz ad poſſibilez ſi-
cut ars ad mãm. Huius autẽ exemplum oino ſile eẽt ſi
oculus ſimul cũ hoc qd eſt diaphanos ꝛ ſuſceptiuus co-
lorum hẽet tantũ de luce ꝙ poſſet colores facere viſibi-
les actu:ſicut quedã aialia dicunf ſui oculi luce ſufficiẽ-
ter ſibi illuminare obiecta:ꝓpter qd de nocte vidẽt ma
gis.in die vo minus.ſunt eni debiliũ oculoꝝ:qꝛ a parua lu
ce mouenf:ad multã autẽ cõfunduntur:cui ẽt ſile eſt in
intellu noſtro qui ad ea que ſunt manifeſtiſſima ſe hz ſi-
cut oculus noctue ad ſolẽ:vñ paruũ lumen intelligibile Idẽ pᵃ p.q.
qd eſt nobis cõnaturale ſufficit ad nrm itelligere. Qꝫ ãt 79.ar.3.
lumẽ intelligibile noſtre aie cõnãle ſufficiat ad faciẽdũ Opio Pla.
actionẽ intellus agẽtis:pz ſi qs ꝯſideret neceſſitatez po-
nedi

nédi intellectū agētē:inueniebaꝛ eni aīa nr̄a in potētia ad
intelligibilia ſicut ſenſus ad ſenſibilia:ſicut eni nō ſemꝑ
ſentimus:ita nō ſemꝑ itelligimus.hec aūt itelligibilia q̄
aīa itellectiua humana itelligit Plato poſuit eē itelligi-
bilia ꝑ ſeipſa.ſ.ideas.vñ nō erat ei neceſſariū ponē itel-
Op.ꝓbl oppoſita. lectū agētem itelligibilia.Si aūt h̄ eſſet verū oporteret
ꝙ quāto aliqua ſunt ſm ſe magis itelligibilia magis in-
telligerenꝛ a nobis:qđ pȝ eē falſuȝ.nā magis ſunt nobis
intelligibilia que ſunt ſenſui pximiora:q̄ in ſe ſūt minus
3° de aīa.t.cō.18. intelligibilia.vñ Ariſt.fuit mot⁹ ad ponēdū ꝙ ea q̄ ſunt
nobis intelligibilia nō ſunt aliq̄ exiſtētia itelligibilia ꝑ ſe-
ipſa:ſȝ ꝙ fiūt ex ſenſibilib⁹.vñ oportuit ponere virtutē
que hoc faceret:⁊ hec eſt intellectus agens.ad hoc ḡ po-
nitur intellectus agens vt faceret intelligibilia nobis ꝓ-
portionata.hoc aūt nō excedit moduȝ luminis intelligi-
bilis nobis cōnaturalis.vñ nihil ꝓhibet ipſi lumini nr̄e
anime attribuere actionē intellꝰs agentis:⁊ ꝓcipue cū
Ariſto.intellectum agentem comparet lumini.

¶ Qꝺ nō fuit ſnīa Ariſt.de intellꝰu agente ꝙ ſit ſuba ſepa-
rata:ſȝ magis ꝙ ſit aliqđ aīe. Cap.LXXVIII.

Idē ꝑ° p.q.79.ar.4. Iſta ꝓ° ꝓbat ꝑ Uia vo plures opioni ſupra poſite.
aſſentiūt credentes eā fuiſſe
opinionē Ariſt.oſtēdēdū eſt ex verbis eius
ꝙ ipſe h̄ nō ſenſit de intellꝰu agēte ꝙ ſit ſb-
ſtātia ſepata.Dicit eni ꝑ° ꝙ ſicut in oī natu-
3° de aīa.t.cō.17. ra eſt aliqđ quaſi mā in vnoquoq; gn̄e:⁊ hoc eſt in po°
ad oīa que ſunt illi⁹ gn̄is:⁊ altera cā eſt quaſi efficiēs ꝙ
facit oīa que ſunt illi⁹ gn̄is:ſicut ſe hȝ ars ad mām:nece
eſt ⁊ in aīa eē has differentias:⁊ hꝰ qdē.ſ.ꝙ in aīa eſt ſic
mā intellectus poſſibilis in quo fiūt oīa itelligibilia:ille
vo qui in aīa eſt ſicut efficiēs cā eſt itellꝰs in quo eſt oīa
facere.ſ.intelligibilia in actu.ſ.intellꝰs agēs qui eſt ſicut
3° de aīa.t.c.18. habit⁹ ⁊ nō ſicut po°:qualr̄ aūt dixerit intellectū agēteȝ
habitū exponit ſubiūgēs ꝙ eſt ſicut lumē:quodā enim
mō lumē facit potētia colores eē actu colores inq̄tū.ſ.
facit eos viſibiles actu:h̄ aūt circa itelligibilia attribuiꝛ
intellectui agēti.Ex his aūt manifeſte habeꝛ ꝙ itellect⁹
agens nō ſit ſuba ſepata ſed magis aliqđ aīe:expſſe eni
dicit ꝙ itellꝰs poſſibilis ⁊ agēs ſunt dr̄e aīe:⁊ ꝙ ſunt in
2° aīa.neutra ḡ earū eſt ſuba ſepata.¶ Adhuc. Rō eius h̄
idē oſtēdit:q2 in omni mā in qua iueniꝛ po° ⁊ act⁹ eſt ali-
quid quaſi mā qđ eſt in potētia ad ea que ſunt illi⁹ gn̄is:
⁊ aliqđ quaſi agēs qđ reducit po^{am} in actū:ſicut in artifi-
cialib⁹ eſt ars ⁊ materia:ſed aīa intellectiua eſt quedam
natura in qua inueniꝛ potētia ⁊ act⁹:cū quādoq; ſit actu
intelligens:⁊ quādoq; potētia.eſt igitur in natura aīe in-
tellectiue aliquid quaſi materia qđ eſt in potētia ad oīa
intelligibilia:qđ diciꝛ itellectus poſſibilis:⁊ aliqđ q̄ſi cā
efficiens qđ facit omnia in actu:⁊ diciꝛ intellect⁹ agens.
vterq; igiꝛ intellectus ſm demōſtrationeȝ Ariſto.eſt in
natura anime:⁊ nō aliqđ ſeparatuȝ ſm eē a corpore cu-
3° ius aīa eſt actus.¶ Amꝑ.Ariſt.dicit.ꝙ intellect⁹ agens
eſt ſicut habitus qđ eſt lumē.habitus autē nō ſignaꝛ vt
aliquid per ſe exiſtēs ſed alicuius habētis:nō eſt igiꝛ i-
tellectus agens aliqua ſubſtātia ſeparatim per ſe exñs:
ſed eſt aliqđ aīe humane.Nō autē itelligiꝛ lr̄a Ariſt.vt
habitus dicaꝛ eē effectus intellꝰs agentis:ſed vt ſit ſen-
ſus intellꝰs agens facit hoīem itelligere oīa qđ eſt ſicut
habitus.hec eni eſt definitio habitus: vt Cōmē.Auerro.
ibidē dicit.ꝙ habēs habitū intelligat per ipm qđ eſt ſi-
bi ꝓpriū ex ſe:⁊ quādo voluerit abſq; hoc ꝙ indigeat in
eo aliquo extrinſeco:expſſe eni aſſimilat habitui nō ipſȝ
factū:ſed intellectū quo eſt oīa facere:nec tñ intelligen-
dū eſt ꝙ intellectus agēs ſit habitus per modū quo ha-
bitus eſt in ꝑma ſpecie qualitatis ſm ꝙ quidaȝ dixerūt

intellectū agētem eē habitum principioꝝ:q2 habit⁹ ille
principioꝝ eſt acceptus a ſenſibilib⁹:vt ꝓbat Ariſto.q.
T.cō.vlt.
poſterioꝝ.⁊ ſic opȝ ꝙ ſit effectus itellectus agētis:cuius
eſt phātaſmata que ſunt itellecta in potētia facere intel-
lecta in actu.Sȝ accipiꝛ habitus ſm ꝙ diuidiꝛ ꝯ priua- Dir⁹ equo.
tionē ⁊ potētiaȝ:ſicut oīs forma ⁊ actus pōt dici habit⁹:
⁊ hoc appꝫ.q2 dicit h̄ mō intellectū agētē eſſe habituȝ:
ſicut lumē habitus eſt.Deide ſubiūgit ꝙ hic intellect⁹.ſ.
agens eſt ſeparatus ⁊ imixtus ⁊ ipaſſibilis:⁊ ſubſtantia Quatuoꝛ attribuit itellꝰui agenti.
actu eſt.hoꝝ autē q̄tuoꝛ que attribuit intellectui agenti
duo ſupra expreſſe de itellectu poſſibili dixerat.ſ.ꝙ ſit Te.cō.19.
imixtus:⁊ ꝙ ſit ſeparatus.tertiū.ſ.ꝙ ſit impaſſibilis ſub Tex.cō.6.
diſtōne dixerat.Oſtēdit eni ꝑ° ꝙ non eſt paſſibilis ſicut
ſenſus:⁊ poſtmodum oſtēdit ꝙ cōiter accipiendo pati Quō itellꝰs poſſibilis paſſibilis.
paſſibilis eſt inquātum eſt.ſ.in potētia ad intelligibilia.
quartū vo oīno negauerat de intellectu poſſibili dicēdo Tex.cō.7.
ꝙ erat in potētia ad intelligibilia:⁊ nihil hoꝝ erat actu Te.cō.14.
ante intelligere.ſicut igiꝛ in duob⁹ primis intellꝰs poſſi-
bilis cōuenit cū agente:in tertio partim ꝯuenit ⁊ partiȝ T.c.3.⁊.14.
differt:in quarto auteȝ omnino differt agēs a poſſibili.
¶ Has q̄tuoꝛ ꝯditiones agentis ꝓbat per vnā rationeȝ Te.cō.19.
ſubiūgens:ſemꝑ eni honorabilius eſt agēs patiēte:⁊ ꝑn- Te.cō.17.
cipium.ſ.actiuū mā:ſupra eni dixerat ꝙ intellect⁹ agens
eſt ſicut cā efficiens ⁊ poſſibilis ſicut mā.per hoc auteȝ
mediū ꝯcludanꝛ duo ꝑma:ſic agens eſt honorabili⁹ pa-
tiente ⁊ mā:ſed poſſibilis qui eſt ſicut patiens ⁊ mā eſt
ſepatus ⁊ imixtus:vt.ſ.ꝓbatū eſt.ḡ multo magis agēs Cap.62.
alia vo per h̄ mediū ſic excludūtur:agens in hoc eſt ho-
norabilius patiēte ⁊ mā ꝙ cōparaꝛ ad ipm ſicut agēs ⁊
actu ens ad patiēs ⁊ ens in po°:intellꝰs aūt poſſibilis eſt
patiēs quodāmō ⁊ po° ens:intellect⁹ igiꝛ agēs eſt nō pa-
tiens ⁊ actu ens.¶ Patet aūt ꝙ nec ex his verbis Ariſt.
haberi pōt ꝙ intellꝰs agēs ſit q̄dā ſuba ſepata:ſed ꝙ ſit
ſepatus h̄ mō quo ſupra dixit de poſſibili.ſ.vt non hēat
organū.qđ aūt dicit ꝙ eſt ſuba actu ens nō repugnat ei
ꝙ ſuba aīe eſt in po°:vt ſup̄ oſtēſum eſt.Deinde ſubiun- Cap.76.
git.Idē aūt eſt ſm actū ſcia rei in quo Cōmē.diꝛ.ꝙ dr̄t Te.cō.20.
intellectus agēs a poſſibili:nā in intellꝰu agēte idē eſt in- Cōmēta^{ris} intentio.
telligens ⁊ intellectū:nō aūt in poſſibili.Hoc aūt mani-
feſte eſt ꝯ intētionē Ariſto.nā ſupra eadē verba dixerat Impugn̄tio
de itellectu poſſibili:vbi dixit de intellectu poſſibili ꝙ
ipſe intelligibilis eſt ſicut itelligibilia.in his eni que ſine Te.cō.15.
mā ſunt ideȝ eſt intelligens ⁊ qđ intelligiꝛ:ſcia nāq; ſpe-
culatiua:⁊ qđ ſpeculatū eſt idē eſt:manifeſte eni per h̄
ꝙ intellꝰs poſſibilis ꝑut eſt actu itelligēs idē eſt cū eo
qđ intelligiꝛ:vult oſtēdere:ꝙ itellꝰs poſſibilis intelligiꝛ
ſicut alia itelligibilia:⁊ primū ſupra dixerat ꝙ itellect⁹ Te.cō.14
poſſibilis eſt quodāmō itelligibilia:ſȝ nihil actu eſt an-
teq̄ȝ intelligat:vbi expreſſe dat itelligere ꝙ per h̄ ꝙ in-
telligit actu ſit ipſa itelligibilia:nec eſt mirū ſi h̄ diꝛ de
intellꝰu poſſibili:q2 hoc etiā ſupra dixerat de ſenſu ⁊ ſen- Tex.cō.3.
ſibili ſm actū:ſenſus eni ſit actu per ſpēȝ ſenſatā in actu:
⁊ ſimilr̄ intellꝰs poſſibilis ſit actu per ſpēm itelligibilē
actu:⁊ hac rōne itellectus in actu dr̄ ipm intelligibile in
actu.¶ Eſt igiꝛ dr̄m ꝙ poſtq̄ȝ Ariſt. determinauit de i-
tellectu poſſibili ⁊ agēte:hic icipit determinare de intel- Te.cō.20.
lectu in actu dicēs:ꝙ ſcia in actu eſt idē rei ſcite in actu.
Deide diꝛ.qui vo ſm po^{am} tēpore prioꝛ in vno eſt:oīno
autē neq; in tēpore:qua qdem diſtōne inter po^{am} ⁊ actū
in pluribꝰ locis vtiꝛ.ſ.ꝙ actus ſm nām eſt prioꝛ poten-
tia:tēpore vo in vno ⁊ eodē qđ mutaꝛ de po° in actū eſt
prioꝛ po° actu.ſimplr̄ vo loquēdo nō eſt po° etiā tēpo-
re prioꝛ actu:q2 potentia nō reducitur in actum niſi per
actū.dicit ergo ꝙ intellectus qui eſt ſm potētiam.ſ.poſ-
ſibilis:ꝑut eſt in potentia prioꝛ eſt tēpore q̄ȝ intellectus

in actu.⁊ hoc dico in vno ⁊ eodē nō tamē omnino.ſ.vl'r:
q2 intellectus poſſibilis reducitur in actū per intellectū
agentem qui eſt in actu vt dixit.⁊ iterū per aliquem in-
Te.cō.20. tellectū poſſibilem factū actu.vñ dicit in.3.phyſicoꝝ.ꝙ
ante addiſcere indiget aliq̄s docēte vt reducat̄ de potē-
tia in actū:ſic igitur in verbis iſtis oſtēdit ordinē intelle
ctus poſſibilis: put eſt in potentia ad intellectū in actu.
Deide dicit.ſed nō aliquādo qdem intelligit ⁊ aliquādo
nō intelligit:in quo oſtēdit differētiā intellectus in actu:⁊ in-
Te.cō.14. tellectus poſſibilis.ſupra eni dixit de intellectu poſſibi-
li qui nō ſemꝑ intelligit:ſed quādoq3 nō intelligit:quā-
do.ſ.eſt in potētia ad itelligibilia:quādoq3 intelligit:qñ
ſc3 eſt actu in ipſa.intellectus aūt per hoc fit actu ꝙ eſt
ipſa itelligibilia:vt iā dixit.vñ nō competit ei q̄ñq3 itel-
Te.cō.20. 3 de aia. ligere ⁊ quādoq3 nō intelligere.¶ Deide ſubiūgit.Se-
paratū autem hoc ſolū qđ vere eſt:qđ nō pōt itelligi de
agente:nō eni ipſe ſolus eſt ſeparatus:q2 ia3 idem dixe-
rat de intellectu poſſibili:nec pōt itelligi de poſſibili:q2
iam ide3 dixerat de agēte.relinquit̄ ḡ ꝙ dicat̄ de eo qđ
cōprehēdit vtrūq3.ſ.de itellectu in actu de quo loq̄bat̄:
q2 hoc ſolū in aia noſtra eſt ſeparatū non vtens organo
qđ ꝑtinet ad intellectū in actu.i.illa pars aīe qua itelli-
gimus actu cōprehendēs poſſibilē ⁊ agentē.¶ Et ideo
ſubiūgit ꝙ hoc ſolum anime eſt imortale ⁊ perpetuum
quaſi a corpore nō dependens cum ſit ſeparatum.

¶ De anima humana corrupto corpore non corrum-
pitur. Cap.LXXIX.

Idē p° p.q. 75.ar.6. Iſta 2° ꝓbat̄ p Cap.55. Ex premiſſis igit̄ manifeſte oſten-
di pōt aiam huma-
nā non corrūpi corrupto corpore.Oſtēſum
eſt eni ſupra oēm ſubam intellectualem eē
incorrupbilē.aia aūt hoīs eſt quedā ſuba
intellectualis:vt oñſu3 eſt:op3 igit̄ aiam humanā incor-
2° ruptibilē eē.¶ Adhuc.Nulla res corrūpit̄ ex eo in quo
ꝯſiſtit ſua ꝑfectio.he eni mutatiōes ſunt ꝯrie.ſ.ad perfe-
ctionē ⁊ corruptionē.ꝑfectio autē aīe humane ꝯſiſtit in
abſtractione q̄dā a corpore.ꝑficit̄ eni aia ſcia ⁊ virtute:
ſm ſciam aūt tāto magis ꝑficit̄ quāto magis imateria-
lia ꝯſiderat.virtutis aūt ꝑfectio ꝯſiſtit in hoc ꝙ hō cor-
poris paſſiōes nō ſequat̄:ſed eas ſm rōnē tēperet ⁊ re-
frenet.non ḡ corruptio aīe ꝯſiſtit in hoc ꝙ a corꝑe ſepa-
Obuiatio. ret̄.¶ Si aūt dicat̄ ꝙ ꝑfectio anime cōſiſtit in ſepara-
tione eius a corpore ſm opationē:corruptioni aūt in ſe-
Reprobatur obiectio. paratione ſm eē nō ꝯueniēter obuiat̄.opatio eni rei de-
monſtrat ſubam ⁊ eē ipſius:q2 vnūqđq3 operat̄ ſm qđ
eſt ens:⁊ ꝓpria opatio rei ſequit̄ ꝓpriā ipſius nām.non
pōt igit̄ perfici opatio alicuius rei niſi ſm ꝙ perficitur
eius ſubſtantia.ſi igit̄ aia ſm opationē ſuam ꝑficitur in
relinquēdo corpus:⁊ corporea ſuba ſua in eē ſuo nō de-
3° ficiet per h ꝙ a corpore ſeparat̄.¶ Itē.Propriū perfe-
ctiuū hoīs ſm aiam eſt aliqd incorruptibile:ꝓpria eni3
operatio hoīs inq̄ntū hō eſt itelligere:per hāc eni differt
a brutis ⁊ plantis ⁊ inaīatis.itelligere eni vniuſaliū eſt ⁊
incorruptibiliū inquātū hō:perfectiones aūt op3 eē ꝑfe-
ctibilibus ꝓportionatas.ḡ aia humana eſt incorruptibi-
4° lis.¶ Amp̄.Impoſſibile eſt appetitū nālem eē fruſtra:
ſed hō nāliter appetit perpetuo manere:qđ p3 ex hoc ꝙ
eſſe eſt qđ ab oībus appetit̄:hō aūt per intellectū appre-
hēdit eē nō ſolū vt nūc:ſicut bruta aīalia:ſed ſimplr̄.cō-
ſequit̄ ergo hō perpetuitatē ſm aiam qua eē ſimplr̄ et
5° ſm oē tēpus apprehendit.¶ Itē.Unūquodq3 qđ reci-
pitur in aliquo recipit̄ in eo ſm modu3 eius in quo eſt.
forme autē rerum recipiūtur in intellectu poſſibili:put
ſunt intelligibiles actu:ſunt aūt intelligibiles actu:prout
ſunt imateriales ⁊ vniuſales:⁊ per ꝯſequēs incorruptibi-
les.ḡ intellectus poſſibilis eſt incorruptibilis.ſ3 ſicut ꝓ-
batum eſt ſupra:intellectus poſſibilis eſt aliquid aīe hu-
6° mane.eſt igitur aia humana incorruptibilis.¶ Adhuc.
Eſſe intelligibile eſt ꝑmanētius q̄3 eē ſenſibile:ſ3 id qđ
ſe h3 in reb⁹ ſenſibilibus per modū ꝓpriū primi recipi-
entis eſt incorruptibile ſm ſuam ſubſtantiā.ſ.mā p̄ma.
multo igit̄ fortꝰ itellectus poſſibilis qui eſt receptiuus
formarū intelligibiliu3.ḡ ⁊ aia humana cuius intellectꝰ
7° poſſibilis eſt p3:eſt icorruptibilis.¶ Amp̄.Faciens eſt
3.de aia.t.cō.17. honorabilius facto.vt etiā Ariſt.dicit.ſ3 intellectus agēs
facit actu intelligibilia:vt ex p̄miſſis p3:cū igit̄ intelligi-
bilia actu inquātū hō ſint incorruptibilia:multo fortius
intellus agens erit icorruptibilis.ḡ ⁊ aia humana cuius
8° lumē eſt intellectus agēs:vt ex p̄miſſis p3.¶ Itē.Nul-
la forma corrūpit̄ niſi vel actione ꝯtrarij:vel per corru-
Forꝰ corrūpit̄ triplr̄. ptionē ſui ſubiecti vel per defectū ſue cauſe:per actiōe3
quidē cōtrarij ſicut calor deſtruit̄ per actionē fridi.per
corruptionē autem ſui ſubiecti ſicut deſtructo oculo de-
ſtruit̄ vis viſiua.per defectū autē cauſe ſicut lumē aeris
deficit deficiente ſolis p̄ſentia que erat ipſius cā:ſed aia
humana nō pōt corrumpi per actionē cōtrarij:nō eſt.n.
ei aliquid cōtrariū:cū per intellectū poſſibilē ipſa ſit co-
gnoſcitiua ⁊ receptiua oīum ꝯrioꝝ.ſimilr̄ autē neq3 per
corruptionē ſui ſubiecti.oſtēſum eſt eni ſupra ꝙ aia hu-
mana eſt forma nō depēdēs a corpore ſm ſuum eē.ſilr̄
autē neq3 per deficiētiā ſue cauſe:q2 nō pōt hr̄e aliqua3
cām niſi eternā:vt infra oſtēdet̄.nullo igitur mō anima
9° humana corrūpi pōt.¶ Adhuc.Si aia humana corrū-
pitur per corruptionē corporis:op3 ꝙ eius eē debilitet̄
per debilitatem corporis.ſi autē aliqua virtus aīe debi-
litet̄ debilitato corpore h nō eſt niſi per accñs:inq̄ntū.ſ.
virtus anime indiget organo corporali:ſicut viſus debi-
litat̄ debilitato organo:per accidēs tñ:qđ ex hoc p3:ſi.n.
ipſi virtuti per ſe accideret aliqua debilitas nūq̄3 reſtau-
ret̄ organo reparato.videmus aūt ꝙ q̄ntūcūq3 vis viſi-
ua videat̄ ꝺbilitata ſi organū reparet̄ vis viſiua reſtau-
Te.cō.65. rat̄.vñ dr̄ Ariſt.in p̄ de aia.ꝙ ſi ſenex accipiat oculū iu-
uenis videbit vtiq3 ſic iuuenis.cū igit̄ itellus ſit virtꝰ aīe
que nō idiget organo:vt ex p̄miſſis p3:ipſe nō debilitat̄
neq3 ꝑ ſe neq3 ꝑ accñs:ꝑ ſeniū vl' ꝑ aliq̄3 aliā debilitate3
corꝑis.ſi āt in opōne itell's accidit fatigatio aut impedi-
mētū ꝓꝑ iſirmitatē corꝑis:h nō eſt ꝓꝑ ꝺbilitatē ipſiꝰ in-
tell'us:ſ3 ꝓꝑ ꝺbilitatē viriū qbꝰ itell's idiget.ſ.imagiatio-
nis memoratiue ⁊ cogitatiue viriū.P3 igit̄ ꝙ itellus
humanꝰ eſt icorruptibilis.ḡ ⁊ aia humana q̄ eſt intelle-
Te.cō.65. ctiua q̄dā ſuba.¶ Hoc ēt appet ꝑ auctē Ar.Dic̄ eni in
p̄ de aia.ꝙ itellus vr̄ q̄dā ſuba eē ⁊ nō corrūpi:qđ aūt
hoc nō poſſit itelligi de aliq̄ ſuba ſepata q̄ ſit itell's poſ-
ſibilis vl' agens ex p̄dictis hr̄i pōt.¶ P.Appet ex ipſis
Te.cō.16. verbis Ar.in.11.meta.vbi dic̄ ꝯ Platonē loquēs ꝙ cāe
mouētes p̄exiſtūt:cauſe vō formales ſūt ſil' cū his quoꝝ
ſunt cauſe:qñ eni ſanat̄ hō tūc ſanitas eſt ⁊ non p̄us:ꝯ h
Te.cō.17. qđ Plato poſuit formas rerū p̄exiſtē reb⁹.¶ Et his di
ctis poſtmodū ſubdit.Si āt ⁊ poſterius aliqd manet ꝑ-
ſcrutandū eſt.nā in q̄buſdā nihil ꝓhibet vt ſi eſt aīa tale
nō oīs:ſ3 itell's:ex q̄ p3 cū loquat̄ de formis ꝙ vult itel-
lectū qui eſt forꝰ hoīs poſt mā3 remanere.ſ.poſt corpꝰ.
Patet aūt ex p̄miſſis verbis Ar.ꝙ l3 ponat ala3 eē for-
mā:nō tñ ponit eā nō ſubſiſtētē:⁊ ꝑ ꝯñs corruptibilē:ſic̄
Grego.niceſſ.ei iponit.nā a gñalitate aliarū formarum Gregꝰ nice. iponit Ariſt. falſum.
aiam itellectiuā excludit dicēs eā poſt corpꝰ remanere ⁊
ſuba3 q̄dā eē.¶ Premiſſis āt ſnia catholice fidei con-
cordat.Dī eni in libro de eccl'iaſticis dogmatib⁹.Solu3
hoiem credim⁹ hr̄e aiam ſubſtātiuā q̄ ⁊ exuta corꝑe vi-
uit:⁊ ſenſus ſuos atq3 ingenia viuaciter tenet:neq3 cum
corꝑe

corpe moriſ:ſicut Arabs aſſeritneqꝫ poſt modicū inter/
Error exclu/ ditur. uallum ſicut Zenon:qꝛ ſubſtātialiter viuit. Per hoc aūt
excludiſ error impiorꝫ ex quorꝫ perſona dī Sap.ꝗ.Ex
nihilo nati ſumus:ꝛ poſt hoc erimus tāqꝫ nō fuerimus.
ꝛ ex quorꝫ pſona dicit Salomon Eccl'iaſtes.3.Unus eſt
interitus hoīs ꝛ iumētorꝫ ꝛ equa vtriuſqꝫ cōditio:ſicꝫ mo
ritur hō:ſic ꝛ illa moriunſ:ſilr ſpirāt oīa:ꝛ nihil habꝫ hō
iumēto amplius.Oꝛ eni nō ex pſona ſua:ſed impiorꝫ di/
cat:pꝫ per h qō in fine libri quaſi determinādo ſubiun/
git.Donec reuertaſ puluis in terrā ſuā vn̄ erat:ꝛ ſpūs re
deat ad eū qui dedit illū.Infinite ēt ſunt auctoritates ſa
cre ſcripture que imortalitatem anime preſtantur.

¶ Rationes probantes animam humanaꝫ corrūpi cor/
rupto corpore. Cap.LXXX.

Argumēta 3 veritatem. VIdetur autē quibuſdā rōnibus poſ/
ſe pbari aīas humanas non
1 Cap.73. poſſe remanere poſt corpus.Si eni aīe hu/
mane multiplicanſ ſm multiplicationem
corporꝫ:vt ſupra oñſuꝫ eſt:deſtructis ġ cor/
porib⁹ nō poſſunt aīe in ſua multitudie remanere:vnde
opꝫ alterū duorꝫ ſequatur ꝙ totalr̄ aīa humana eē deſi/
nat:aut ꝙ remaneat vna tm̄:qō videſ eē ſm opionē co/
rū qui ponūt incorruptibile ſolū id qō eſt vnū in oībus
Tex.cō.5. hoībus ſiue h ſit intellectus agēs tm̄:vt Alexā.dicit.ſiue
2 cū agente etiā poſſibilis:vt dicit Auer.¶ Amp. Rō for
malis eſt cā diuerſitatis ſm ſpēm.ſed ſi remanēt multe
aīe poſt corporꝫ corruptionē:opꝫ eas eē diuerſas:ſicꝫ eni
idē eſt qō eſt vnum ſm ſubam:ita diuerſa ſunt que ſunt
multa ſm ſubaꝫ:nō pōt aūt eē in aīab⁹ remanētib⁹ poſt
corpus diuerſitas niſi formalis:non eni ſunt cōpoſite ex
Cap.50. mā ꝛ forma:vt ſup̄ pbatū eſt de omni ſubſtātia intelle/
ctuali.relinquiſ igiſ ꝙ ſunt diuerſe ſm ſpēm:nō autē p
corruptionē corporis mutanſ aīe ad aliā ſpēm:quia oē
qō mutaſ de ſpecie in ſpēm corrūpiſ.relinquiſ ġ ꝙ an/
teqꝫ eēnt a corporib⁹ ſepate erāt ſm ſpēm diuerſe:com
poſita aūt ſortiunſ ſpēm ſm formā.ġ ꝛ idiuidua hoīuꝫ
erāt ſm ſpēm diuerſa:qō eſt icōueniēs.ġ impoſe vī ꝙ
3 aīe humane multe remaneāt poſt corpa.¶ Adhuc.Ui/
Idē p⁹ p.q. 46. deſ oīno eſſe impoſe ſm ponentes eternitatē mūdi po/
nere ꝙ anime humane in ſua multitudie remaneāt poſt
mortē corporis:ſi eni mundus eſt ab eterno:motus fuit
ab eterno.ġ ꝛ gn̄atio eſt eterna.ſꝫ ſi gn̄atio eſt eterna iſi
niti hoīes mortui ſunt ante nos.ſi ġ aīe mortuorꝫ rema/
nent poſt mortē in ſua multitudine:opꝫ dicere aīas infi/
nitas eē nūc in actu hoīuꝫ prius mortuorꝫ:h aūt eſt im/
poſſibile:nā īfinitū actu nō pōt eē in nā.relinquiſ igiſ ſi
mūdus eſt etern⁹ ꝙ aīe nō remaneant multe poſt mor/
4 tem.¶ Iteꝫ.Qō aduenit alicui ꝛ diſcedit ab eo pter ſui
corruptionē aduenit ei accn̄talr̄.hec eni eſt definitio ac/
cidētis.ſi ġ aīa humana nō corrūpiſ corpe abſcedēte:ſe/
quiſ ꝙ aīa humana accn̄talr̄ corpori vniaſ.ġ homo eſt
ens p accn̄s qui eſt cōpoſit⁹ ex aīa ꝛ corpe:ꝛ ſequeſ vl/
terius ꝙ nō ſit aliq̄ ſpēs humana.nō eni ex his que cō/
iūgūtur p accn̄s fit ſpēs vna:nā hō alb⁹ nō eſt aliq̄ ſpe/
5 cies.¶ Amp. Impoſe eſt aliquā ſubam eē cui⁹ non ſit
aliq̄ opatio:ſed oīs opatio aīe finiſ cū corpe:qō qdeꝫ pꝫ
per inductionē.nā virtutes aīe nutritiue opanſ p q̄lita/
tes corporeas ꝛ p inſtr̄m corporeū:ꝛ in ſpm corp⁹ qō p/
ficiſ p alam qō nutriſ ꝛ augeſ:ꝛ ex q̄ deſcindiſ ſemē ad
gn̄ationē.opōnes ēt oēs potētiarū que ptinent ad aīam
ſenſitiuā cōplenſ p organa corporalia:ꝛ q̄dā earū com/
plenſ cū aliq̄ trāſmutatiōe corpali:ſicꝫ que dicuntur aīe
paſſiōes:vt amor:gaudiū ꝛ hm̄.Intelligere aūt etſi non
ſit opatio p aliqō organū corporale exercita:tn̄ obiecta
eius ſunt phātaſmata que ita ſe hn̄t ad ipſas vt colores
ad viſum:vn̄ ſicut viſus nō pōt videre ſine colorib⁹:ita
aīa intellectiua nō pōt intelligere ſine phātaſmatib⁹:in/
diget ēt aīa ad intelligēdū virtutib⁹ pparantibus phan/
taſmata ad h ꝙ fiāt itelligibilia actu.ſ.virtute cogitati/
ua ꝛ memoratiua de qb⁹ ꝯſtat ꝙ cū ſint actus quorūdā
organorꝫ corporis p que operanſ ꝙ non poſſunt rema/
nere poſt corp⁹.vn̄ ꝛ Ariſto.dicꝫ.ꝙ nequaqꝫ ſine phātaſ/ 3.ō aīa.t.c.30
mate intelligit aīa:ꝛ ꝙ nihil itelligit ſine intellu paſſiuo: 3.ō aīa.t.c.20
quē vocat virtutē cogitatiuā q̄ eſt corruptibilis:ꝛ pp h
dicꝫ in p̊ de aīa.ꝙ itelligere hoīs corrūpiſ quodā iterius Te.cō.65.
corrupto.ſ.phātaſmate vl̄ paſſiuo itellu:ꝛ in.3.ō aīa dī. Te.cō.20.
ꝙ nō reminiſcimur poſt mortem eorꝫ que ſciuim⁹ in vi/
ta:ſic igitur pꝫ ꝙ nulla operatio anime poteſt remanere
poſt mortem:neqꝫ igitur ſubſtantia eius manet:cū nulla
ſubſtantia poſſit eſſe abſqꝫ operatione.

¶ Improbatio p̄dictarū rōnum. Cap.LXXXI.

HAs autem rōnes qꝛ falſum conclu/ Repro.arg⁹ ꝛ ſoluunſ.
dūt vt ex p̄miſſis oñſuꝫ
eſt:tētandū eſt ſoluere.Ac p̊ ſciēdū eſt que/ Cap.80.
cūqꝫ opꝫ eē inuicē coaptata ꝛ pportionata Quid ſit prī/
ſil' recipiūt multitudinē vel vnitatē vnum/ cipiū idiuidu
qōqꝫ ex ſua cā.ſi igiſ eē vnius dependeat ab altero vni/ atiōis aīe hu/
tas vel multiplicatio eius ēt ex illo dependet aliogn ex mane.
alia cā intriſeca.formā igiſ ꝛ māꝫ ſemp opꝫ eē adinui/
cē pportionata ꝛ q̄ſi nālr̄ coaptata:qꝛ pprius actus in
ppria mā fit:vn̄ ſemp opꝫ ꝙ mā ꝛ forma ꝯſequanſ ſei/
uicem in multitudie ꝛ vnitate.ſi igiſ eē forme depēdet
a mā:multiplicatio ipſi⁹ a mā dependet:ꝛ ſilr̄ vnitas.ſi
aūt nō erit quidē neciuꝫ multiplicari formam ſm mul/
tiplicationē materie id eſt ſil' cū mā:ꝛ pportioneꝫ ipſi⁹:
nō aūt ita ꝙ depēdeat vnitas vel multitudo ipſius for⁹
a mā.¶ Oſtēſum eſt aūt ꝙ aīa humana eſt forma ſm Solo primi
ſuū eē a mā nō depēdēs.vn̄ ſequiſ ꝙ multiplicanſ qdē argumenti.
aīe ſm ꝙ multiplicanſ corpa:non tn̄ multiplicatio cor/
porꝫ erit cā multiplicatiōis aīarū.ꝛ iō nō opꝫ ꝙ deſtru/
ctis corporib⁹ ceſſet pluralitas aīarum:vt p⁹ rō ꝯclude/
bat.¶ Ex q̄ ēt de facili pꝫ reſpōſio ad 2ᵐ rōnē:nō eniꝫ Ad 2ᵐ.
quelibet formarū diuerſitas facꝫ diuerſitatē ſm ſpēm:ſꝫ
ſolū illa q̄ eſt ſm p̄n⁹ formalia:vel ſm diuerſaꝫ rōnem
forme.ꝯſtat eni ꝙ alia eſt eēntia forme hui⁹ ignis ꝛ illi⁹:
nec tn̄ eſt alius ignis:neqꝫ alia forma ſm ſpēm.multitu/
do igiſ aīarū a corporib⁹ ſepatarū:ꝯſeqtur qdē diuerſi/
tatē formarū ſm ſubaꝫ:qꝛ alia eſt ſuba hui⁹ aīe ꝛ illi⁹:nō
tn̄ iſta diuiſitas pcedit ex diuerſitate p̄n⁹ꝝ eēntialiū ipſi⁹
aīe:nec eſt ſꝫ diuerſaꝫ rōnē ipſius aīe:ſꝫ eſt ſꝫ diuerſaꝫ
cōmēſurationē aīarū ad corpa.hec eni aīa eſt cōmenſu/
rata huic corpi ꝛ nō illi:illa aūt alij:ꝛ ſic de oīb⁹:hō autē
cōmēſuratiōes remanēt in aīab⁹:ēt pereuntib⁹ corpori/
bus:ſicꝫ ꝛ ipſe earū ſubſtātie manēt q̄ſi a corporib⁹ ſꝫ eē
nō depēdētes.ſunt eni aīe ſꝫ ſubas ſuas forme corporꝫ:
al's accn̄talr̄ corpi vniretꝫ:ꝛ ſic ex aīa ꝛ corpore nō fieret
vnū p ſe:ſꝫ vnū p accn̄s:inq̄ntū aūt forme ſūt opꝫ eas eē
corpib⁹ cōmēſuratas:vn̄ pꝫ ꝙ ipē diuerſe cōmēſuratio/
nes manēt in aīab⁹ ſepatis:ꝛ p ꝯn̄s pluralitas.¶ Occa/ Ad 3ᵐ.
ſione aūt tertie rōnis iducte aliq̄ eternitatē mūdi ponē/
tes in diuerſas opiones ex̄traneas iciderūt.¶ Quidā eniꝫ Opio.1.
ꝯcluſionē ſimplr̄ cōceſſerūt dicētes aīas humanas cum
corporibus penit⁹ interire.¶ Alij vo dixerunt ꝙ de oī/ Op.2.Alex. ꝛ Auerroie.
bus aīabus remanet aliqd vnū ſepatū qō eſt oīb⁹ cōe.ſ.
intellect⁹ agēs ſm quoſdā:vel cū eo itellectus poſ'is ſm
alios.¶ Alij aūt poſuerūt aīas in ſua multitudine poſt Opio.3.
corpa remanere:ſꝫ ne cogerenſ aīarū ponere īfinitatem
dixerūt aīas eaſdē diuerſis corpib⁹ vniri poſt determi/ Cap.83.
natū tēpus:ꝛ hec fuit platonicorꝫ opio de qua infra age/
tur.¶ Quidā vo oīa p̄dicta vitātes dixerūt ꝙ nō eē icōue/ Opio.4.

niēs aīas ſeparatas actu exiſtē īfinitas:eē enī infinitū actu
Opīo Aui. in his q̄ nō hñt ad inuicē ordinē eſt eē īfinitū p accnˢ:qḋ
6.met.c.20. ponē nō reputāt īcōueniēs:ꝛ eſt poſitio Auic.ꝛ Algaçe.
Reprobat vl lis.❡Quid aūt hoꝝ Ariſt.ſenſerit ab eo expſſe nō īue-
tima opīo. nit:cū tn̄ expſſe mundi eternitatē ponat.❡Ultima tn̄
1.c.24.ꝛ īfra pdictaꝝ opionū pncipijs ab eo poſitꝭ repugnat.nā in.3.
1.c.46.ꝛ īfra phyſico.ꝛ in p celi ꝛ mun. pbat īfinitū nō eē actu in cor-
poribꝰ nālibꝰ:nō aūt in ſubſtātijs imālibꝰ:certum tn̄ eſt
circa h̄ nullā difficultatē pati catholice fidei pfeſſores q
Ad 4ᵐ eternitatē mūdi nō ponūt.❡Nō eſt ēt neceſſe q̄ ſi aīa
manet corpe deſtructo q̄ fuerit ei accn̄talr̄ vnita:vt 4ᵃ.
Ad qd refe- rō ꝯcludebat. Accn̄s eni deſcribit qḋ pōt adeē ꝛ abeſſe
renda ē diffō pter corruptionē ſubti cōpoſiti ex mā ꝛ forma.ſi aūt re-
accn̄t.ppꝛij. ferat ad pn̄ꝰ cōpoſiti ſubti verū nō īuenit: cōſtat enim
Te.cō.82. mām pᵃᵐ īgenitā ꝛ īcorruptibilē eē:vt pbat Ap.in pmo
phyſi.vn̄ recedēte forᵃ manet in ſua eēntia.nō tn̄ forma
accn̄talr̄ ei vniebat:ſꝫ eēntialr̄.vniebat enim ei ſm eſſe
vnū.ſilr̄ aūt aīa vnit corpori ſm eē vnū: vt.ō.oñſuz eſt:
vn̄ lꝫ maneat poſt corpꝰ:ſubalr̄ ei vnit non accn̄talr̄.q̄
aūt mā pᵃ remaneat actu poſt formā nō eſt niſi ſꝫ actū
alteriꝰ forme.aīa aūtē humana manet in actu eodē:ex
hoc ꝯtigit q̄ aīa humana eſt forma ꝛ actꝰ.mā aūt pᵃ po-
Ad 5ᵐ. tentia ens.❡Qḋ āt 5ᵃ rō ꝓponebat nullā opōnē poſſe
remanere in aīa ſi a corpe ſepet:dicimus eē falſum.ma-
nēt enī opōnes ille q̄ p organa nō exercent.hꝫ aūt ſunt
intelligere ꝛ velle:q̄ aūt p organa corporea exercent ſi-
cut ſūt opōnes aīe nutritiue ꝛ ſenſitiue he non manent.
Diffō.modi ❡Sciedū tn̄ eſt:q̄ alio mō intelligit aīa ſepata a corpe
itelligēdi aīe ꝛ corpori vnita ſic ꝛ alio mō eſt:vnūqḋq̄ eni ſm h̄ agit
ꝯiūcte cor- ſm q̄ eſt.eſſe qdē aīe humane dū eſt corpi vnita ꝛ ſi ſit
abſolutū a corpe nō depēdēs:tn̄ ſtramētū qḋdā ipſiꝰ et
ſubm ipm recipiēs eſt corpꝰ:vn̄ ꝛ ꝯn̄r opatio ppa eiꝰ
que eſt itelligē etſi nō depēdeat a corpe q̄ſi p organum
corpale exercita.hꝫ tn̄ obiectū in corpe.ſ.phātaſma.vn̄
q̄diu eſt aīa in corpe nō pōt itelligere ſine phātaſmate.
nec ēt reminiſci niſi p virtutē cogitatiuā ꝛ memoratiuā:
p quā phātaſmata pparant:vt ex dictꝭ pꝫ:ꝛ pp h̄ intelli-
gere quātū ad hūc modū:ꝛ ſilr̄ reminiſci deſtruit corpe
deſtructo:eē vō aīe ſepate eſt ipſi ſoli abſq̄ corpe.vnde
nec eiꝰ opatio q̄ eſt itelligere explebit p reſpectū ad ali-
qua obiā in corpeis organis exiſtia q̄ ſūt phātaſmata:ſꝫ
intelliget p ſeipſaz p modū ſubarū que ſūt totalr̄ ſm eē
a corporibꝰ ſepate:de qbꝰ īfra aget:a qbus ēt tāq̄ a ſu-
perioribꝰ vberius influētiā recipe poterit ad pfectū in-
telligēdū:cuius ſignū ēt in viuētibꝰ appet.nā aīa qn̄ im-
pedit ab occupatiōe circa corpus ꝓpꝛium reddit debi-
lior ad intelligēdū aliq̄ altiora.vn̄ ꝛ virtꝰ tēperātie que
a corporeis delectationibꝰ retrahit aīaz pcipue fac ho-
mines ad itelligēdū aptos.hoīes ēt dormientes qn̄ cor-
poreis ſenſibꝰ nō vtunt:nec eſt aliq̄ pturbatio humorū
aut fumoſitatū ipediēs:pcipiūt de futuris ex ſupioꝝ i-
preſſiōe aliq̄ que modū rōcinatiōis humane excedūt:ꝛ
hoc multo magis accidit in ſyncopiçātibꝰ ꝛ extaſis paſ-
ſis:quāto magis fit retractio a corpeis ſenſibꝰ nec imerī-
Cap.98. to h̄ accidit:q: cū aīa humana:vt ſupra oñſum eſt:ſit in
cōfinio corpoꝝ ꝛ incorporeaꝝ ſubarū quaſi in orizōte
exiſtēs eternitatis ꝛ tpīs recedēs ab infimo appropiquat
ad ſūmum:vn̄ ꝛ qn̄ totalr̄ erit a corpe ſepata pfecte aſſi-
milabit ſubſtātijs ſepatis q̄tū ad modum intelligēdi:ꝛ
hūdi intelligētiā:influētiam eoꝝ recipiet.ſic igit etſi in-
telligere noſtrū ſm modū pn̄tis vite corrupto corpore
corrūpat:ſuccedet illi mō alius tn̄ modus intelligēdi al-
tior. Reminiſci aūt cū ſit actus p corporeū organū exer-
citus:vt in libꝰ de memoria ꝛ reminiſcētia Ariſto.pbat.
non poterit poſt corpus in anima remanere niſi remini-

ſci equiuoce ſumat p intelligētia eoꝝ que qs prius nouit:
quā opꝫ aīe ſepate ad eſſe:ēt eoꝝ q̄ nouit in vita:cū ſpēs
intelligibiles in intellc̄u poſſibili indelibilr̄ recipiant:vt
dcm̄ eſt ſupra.circa alias vō aīe opōnes:ſicut eſt amare:
gaudere:ꝛ alia hꝫ eſt equocatio cauēda:nā qn̄q̄ ſumūt
vt ſunt aīe paſſiones:ꝛ ſic ſunt actꝰ ſenſibilis appetitꝰ ſꝫ
ſenſibilē vel iraſcibilē cū aliq̄ pmutatione corpali.ſic in
aīa manere nō poſſunt poſt mortē:vt Ariſt.pbat in lib.
de aīa.ſumunt aūt qn̄q̄ p ſimplici actu voluntatis q eſt
abſq̄ paſſione.vn̄ Ariſt.in.7.ethicoꝝ.q̄ deus vna ſim- Ca. vltimo
plici opatione gaudet.ꝛ in.10.q̄ in cōtēplatiōe ſapie eſt Cap.8.
delectatio admirabilis.ꝛ in.8.amorē amicitie ab ama- Cap.5.
tione que eſt paſſio diſtinguit.cū vō voluntas ſit poᵃ nō
vtēs organo ſic nec itellc̄s:palā eſt hꝫ ſm q̄ ſunt actꝰ vo-
lūtatis in aīa ſepata remanere.Sic igit ex pdictis rōni-
bus ꝯcludi nō pōt aīam hominis eſſe mortalem.

❡Qr aīe brutoꝝ aīaliū nō ſūt imortales. Ca.LXXXII.

Ex his aūt que dicta ſunt euidēter oſtē- Idē pᵒ p.q.
dit brutoꝝ aīas non eē imorta- 75 ar.3.
les.Jā eni oſtēſuz eſt q̄ nulla opatio ſenſi- Itē eadē.q.
tiue ptis eē ſine corpe pōt.in aīabꝰ aūt bru- ar.6 i ſolone
toꝝ nō eſt iuenire aliquā opōnē ſupiorem ad pᵐ.
opōnibꝰ ſenſitiue ptis.nō eni intelligūt neq̄ rōcinātur: Iſta ꝯᵒ pbat
qḋ ex hoc appet:q: oīa aīalia eiuſdē ſpēi ſilr̄ operantur p
quaſi a nā mota ꝛ nō ex arte operātia.oīs enim hyrūdo
ſilr̄ facit nidū:ꝛ oīs aranea ſilr̄ telā.nulla igit opatio eſt
aīe brutoꝝ que poſſit ſine corpore eſſe.cū igit oīs ſuba
aliquā operationē habeat nō poterit anima bruti abſq̄
corpe eē.ḡ pereūte corpore perit.❡Itē.Oīs forma ſe- 2ᵒ
parata a mā eſt itellecta in actu.ſic eniꝫ itellc̄s agēs facit
ſpēs intelligibiles actu inquātū abſtrahit eas:vt ex ſup
dictis pꝫ:ſed ſi aīa bruti manet corrupto corpe erit for-
ma a mā ſeparata.ḡ erit forma itellecta in actu:ſꝫ in ſe-
paratis a mā idē eſt intelligens ꝛ intellc̄m:vt Ap.dicit in Te.cō.16.
3ᵒ de aīa.ḡ aīa bruti ſi poſt corpus manet erit itellectua-
lis:qḋ eſt īpoſſe.❡Adhuc.In q̄libet re q̄ pōt pungē ad 3ᵒ
aliquā pfectionē inuenit nālis appetitus illius pfectio-
nis.bonū eni eſt qḋ oīa appetunt:ita tn̄ q̄ vnūqḋq̄ pro-
priū bonū:in brutis autē nō inuenit aliqs appetitꝰ ad eē
perpetuū niſi vt ppetuent ſm ſpēm inq̄tū in eis inue-
nit appetitꝰ gñōnis per quā ſpēs ppetuat:qḋ qdē inue-
nit ꝛ in plātis ꝛ in rebꝰ inaiatis.nō aūt q̄tū ad ꝓpꝛium
appetitū aīalis inq̄tū eſt aīal qui eſt appetitꝰ apphēſio-
nē ꝯſequens:nā cū anima ſenſitiua nō apphēdit niſi h̄ ꝛ
nūc:īpoſſe eſt q̄ apphēdat eē perpetuum:neq̄ ḡ appetit
appetitu aīali.nō eſt igit aīa bruti capax perpetui eſſe.
❡Amp.Cū delectationes opōnes pficiāt:vt pꝫ p Ap. 4ᵒ
in.10.ethicoꝝ.ad h̄ ordinat operatio cuiuſlibꝫ rei ſicut Cap.5. ꝛ ſe-
in finē in quo ſua delectatio figit.delectatiōes aūt bru- quenti.
toꝝ aīaliū oēs referunt ad ꝯſeruātiā corpis.nō eni dele-
ctant in ſonis:odoribꝰ:ꝛ aſpectibꝰ:niſi ſm q̄ ſint indica-
tiua ciboꝝ vel venereoꝝ:circa q̄ eſt oīs eoꝝ delectatio.
tota igit opatio eoꝝ verſat ad ꝯſeruatiōez eē corpi ſic
in finē.nō igit ē eis aliqḋ eē abſq̄ corpe.❡Huic ēt ſnīe
doctria catholice fidei ꝯcordat.ot eni Gen.9.de aīalibꝰ
brut.Aīa illiꝰ in ſangꝰ ē.q.d.ex ſanguis pmanētia eē illiꝰ
depēdet.ꝛ in lib.de eccl'iaſticis dogmatibꝰ.Solū hoīez
dicimꝰ aīaz ſubſtātiuā hīe.i.p ſe vitalē.brutoꝝ vō aīas
cū corpibꝰ interire.Ap.ēt in 3ᵒ de aīa dic.q̄ itellectiua po Te.cō. 21.
aīe ſepat ab alijs ſic icorruptibile a corruptibili.❡Per Op. Plato.
h̄ aūt excludit poſitio Platonis q poſuit ēt brutoꝝ aīa- excluditur.
mas eē imortales.❡Ur tn̄ poſſe pbari brutoꝝ aīas eē
imortales.Cuiꝰ eni ē aliq̄ opatio p ſe ſepatiz:ꝛ ipꝫ eſt p Argumēta ꝯ
ſe ſubſiſtēs:ſꝫ aīe ſenſitiue in brut ē aliq̄ opatio p ſe ſiſt- veritatem.
ſtēs in q̄ nō cōicat corpꝰ.ſ.ſe mouē.naꝫ mouēs cōponit

ex duobus

ex duobus quoꝝ vnū eſt mouēs ⁊ alterū eſt motū: vñ cū
corpus ſit motū relinquit̄ ꝙ aīa ſola ſit mouēs: ergo eſt
per ſe ſubſiſtens. nō igitur pōt ꝑ accñs corrūpi corpore
corrupto. illa enim ſolum ꝑ accñs corrūpunt̄ que per ſe
non hñt eſſe. per ſe aūt nō pōt corrūpi: cum neqꝫ ꝯrīū ha-
beat neqꝫ ſit ex ꝯrījs cōpoſita. relinqt̄ igit̄ ꝙ ſit oīno in-
2 corruptibilis. ℂ Ad hoc etiaꝫ videbat̄ redire Platonis
rō q̄ ꝓbabat oēm aīaꝫ eē imortalē: qꝛ. ſ. aīa eſt mouens
ſeipſuꝫ. oē aūt mouēs ſeipſ ꝫ opꝫ eſſe imortale: corpus enī
nō morit̄ niſi abſcedēte eo a quo mouebat̄. idē aūt ſeip-
ſo nō pōt diſcedere: vñ ſequit̄ ſm ipſuꝫ ꝙ mouens ſeip-
ſum non poſſit mori: ⁊ ſic relinquebat̄ ꝙ aīa oīs motiua
eēt imortalis ēt brutoꝝ. Jō āt hāc rōnē in idē redire di-
ximus cū ꝓmiſſa: qꝛ cū ſꝫ Platonis pōnē nihil moueat
niſi motū: id qd̄ eſt ſeipm̄ mouēs eſt ꝑ ſeipſuꝫ motiuū: ⁊
ſic hꝫ aliquā oꝑationeꝫ ꝑ ſe. Nō ſolū āt in mouēdo: ſꝫ ēt
in ſentiēdo ponebat Plato aīam ſenſitiuā ꝓpriā opera-
tioneꝫ hr̄e. dicebat enim ꝙ ſentire eſt motus q̄dā ipſius
aīe ſentientis: ⁊ ipſa ſic mota mouebat corpus ad ſentiē-
dū: vñ definiens ſenſuꝫ dicebat ꝙ eſt motus aīe ꝑ corpꝰ.
Reprobatur opio Pla. pꝰ improbō. ℂ Hec aūt q̄ dicta ſunt pꝫ eſſe falſa. non eniꝫ ſentire eſt
mouere: ſꝫ magis moueri. nā ex poꝰ ſentiēte fit aīal actu
ſentiēs ꝑ ſenſibilia a qbꝰ ſenſus imutant̄: nō aūt pōt dici
ſilr̄ ſenſum pati a ſenſibili: ſicut patit̄ itellectꝰ ab intelli-
gibili: vt ſic ſentire poſſit eē opō aīe abſqꝫ corporeo iſtrō
ſicut eſt intelligere. nā intellꝰ apprehēdit res in abſtra-
ctiōe a materia ⁊ mālibꝰ ꝯditionibꝰ q̄ ſunt idiuiduatiōis
pn̄: nō aūt ſenſus. qd̄ exinde appꝫ: qꝛ ſenſus eſt ꝑticula-
riuꝫ. intellectꝰ v̄o vl̄iuꝫ: vñ pꝫ ꝙ ſenſus patiunt̄ a rebus
ſm ꝙ ſunt in mā: nō aūt intellꝰ: ſꝫ ſm ꝙ ſūt abſtracte.
paſſio igit̄ itellꝰ ē abſqꝫ mā corꝑali. nō āt paſſio ſenſus.
2 ℂ Adhuc. Diuerſi ſenſus ſunt ꝑceptiui diuerſoꝝ ſenſibi-
liuꝫ: ſicut viſus coloꝝ: auditus ſonoꝝ: hec aūt diuerſitas
manifeſte ex diſpōne organoꝝ diuerſa ꝯtigit. nā organū
viſus opꝫ eē in poꝰ ad oēs colores: organū auditꝰ ad oēs
ſonos. ſi āt hec receptio fieret abſqꝫ organo corꝑali eadē
poꝰ eēt oīum ſenſibiliū ſuſceptiua. nā vr̄ imālis ſe hꝫ eq̄-
liter quātū de ſe eſt ad oēs hꝰ qualitates: vñ intellectꝰ q̄
3 non vtit̄ organo corꝑali oīa ſenſibilia cognoſcit: ſentire
igit̄ nō fit abſqꝫ organo corporeo. ℂ P. Senſus corrū-
pitur ab excellētia ſenſibiliū: nō aūt intellꝰ: qꝛ qui itel-
ligit altiora intelligibiliū nō minus poterit alia ſpecula-
ri: ſꝫ magis. alterꝰ igit̄ gn̄is eſt paſſio ſenſus a ſenſibili: ⁊
intellectus ab itelligibili: itellꝰ quidē paſſio fit abſqꝫ or-
gano corꝑali: paſſio v̄o ſenſus cū organo corꝑali cuꝰ har-
Imaginatio Pla. monia ſoluit̄ ꝑ ſenſibiliū excellētiaꝫ. ℂ Qꝛ āt Plato di-
xit aīam eſſe mouentē ſeipſaꝫ certū eſſe videt̄ ex hoc ꝙ
erga corꝑa apparet. nullū enī corpꝰ videt̄ mouere niſi ſit
motū: vñ Plato ponebat oē mouēs moueri: ⁊ qꝛ nō itur
in infinitū vt vnūqdqꝫ motuꝫ ab alio moueat̄: ponebat
primū mouēs in vnoquoqꝫ ordine mouere ſeipſuꝫ: ⁊ ex
hoc ſequebat̄ aīam que eſt pm̄ mouēs in motibꝰ aīalium
Reprobatꝰ dictū ṗce. du. eſſe aliqd̄ mouēs ſeipſuꝫ. Hoc aūt pꝫ eſſe falſuꝫ dupl'r. p̄
quidē: qꝛ ꝓbatū eſt ꝙ oē qd̄ mouet̄ ꝑ ſe eſt corpꝰ: vñ cū
1 aīa nō ſit corpus ipoſſe eſt ipſam moueri niſi per accñs.
2 ℂ Scd̄o. Quia cū mouēs inq̄ntū hꝰ ſit in actu. motuꝫ
aūt inq̄ntū hꝰ ſit in poꝰ. nihil aūt pōt eſſe ſm idē actu ⁊
poꝰ. ipoſſe erit ꝙ idē ſm idē ſit mouēs ⁊ motuꝫ: ſꝫ opꝫ ſi
Defenſio platonis. aliqd̄ dr̄ ſeipſuꝫ mouēs ꝙ vna ps eiꝰ ſit mouēs ⁊ alia ps
ſit mota: ⁊ hoc mō dr̄ aīal mouere ſeipſuꝫ: qꝛ aīal eſt mo-
Dup. motꝰ. uens ⁊ corpus eſt motū. ℂ Sꝫ qꝛ Plato aīam nō pone-
bat eſſe corpꝰ: licꝫ vteret̄ noīe motꝰ qui ꝓprie corpoꝝ ē:
nō tñ hoc de motu ꝓprie dicto itelligebat: ſꝫ accipiebat
Te. cō. 28. motū cōīus ꝑ q̄libet oꝑatione: put etiā Ari. dicit in. 3. d̄
aīa. ꝙ ſentire ⁊ intelligere ſunt motꝰ quidā: ſic aūt motuꝫ
nō eſt actꝰ exiſtētis in poꝰ: ſꝫ actꝰ ꝑfecti: vñ cū dicebat aīam
mouere ſeipſaꝫ itēdebat ꝑ h̄ dicere ꝙ ipſa oꝑatur abſqꝫ
adminiculo corꝑis ecōtrario ei qd̄ accit in alijs formis
que non agunt abſqꝫ mā: non enim calor calefacit ſepa-
tim ſed calidum: ex quo volebat ꝯcludere oēm aīaꝫ mo-
tiuam: eſſe imortalem. naꝫ qd̄ per ſe hꝫ operationē: ⁊ per
ſe exiſtentiam habere pōt. ℂ Sꝫ iam oñſum eſt ꝙ opō Improbatio
aīe brutalis que eſt ſentire nō pōt eē ſine corpore. mlt̄o
aūt magis hoc appꝫ in opōne eiꝰ qd̄ eſt appetere. nā oīa
q̄ ad appetitū ſenſitiue ptis ptinēt manifeſte cū trāſmu-
tatione aliq̄ corporis fiūt: vñ ⁊ paſſiones aīe dicunt̄. Ex Solutio pꝰ rōnis.
qbꝰ ſeqt̄ ꝙ nec ipſuꝫ mouere ſit opō aīe ſenſitiue abſqꝫ
organo. nō. n. mouet aīa brutalis niſi ꝑ ſenſū ⁊ appetitū.
naꝫ virtus que dr̄ exequēs motū facit mēbra eē obediē-
tia imperio appetitus: vñ magis ſunt virtutes ꝑficiētes
corpus ad moueri q̄ꝫ v̄tutes mouētes. ſic igit̄ pꝫ ꝙ nul-
la oꝑatio aīe brutalis pōt eē abſqꝫ corꝑe: ex quo de ne-
ceſſitate ꝯcludi pōt ꝙ aīa brutalis cū corꝑe intereat.

ℂ Qꝛ anima humana non incipiat cum corpore: ſed fue-
rit ab eterno. Cap. LXXXIII.

Arguꝰ ꝫ veritatem. Sed qꝛ eedem res inueniuntur ⁊ eſſe in-
cipere ⁊ finē eſſendi hr̄e: pōt ali-
cui videri ꝙ ex quo aīa humana finē eſſendi
non hꝫ ꝙ nec ṗnm̄ eēndi habuerit: ſed fuerit
ſemꝑ: qd̄ quidē vr̄ his rōnibꝰ poſſe ꝓbari. nā
id qd̄ nūq̄ eē deſinet hꝫ v̄tutē vt ſit ſemꝑ: qd̄ āt hꝫ v̄tutē
nūq̄ de eo veꝝ eſt dicere nō eē: qꝛ quātū ſe extēdit vir-
tus eēndi: tātū res durat in eē. oē aūt qd̄ icepit eē eſt ali-
quādo veꝝ dicere nō eē. qd̄ igit̄ nūq̄ deſinet eē: nec eſſe
aliq̄ñ incipiet. ℂ Adhuc. Ueritas intelligibiliū ſicut eſt 2
icorruptibilis ita q̄ntū eſt d̄ ſe eſt ēt eterna: eſt enī neccia.
oē aūt necciuꝫ eſt eternū: qꝛ qd̄ necce eſt eē impoſſe eſt non
eſſe: ex icorruptibilitate aūt veritatis itelligibilis oñdit̄
aīa ſm eſſe incorruptibilis: pari g̊ rōne ex eiꝰ eternitate
pōt ꝓbari aīe eternitas. ℂ Ampliꝰ. Jllud non eſt perfe- 3
ctū cui plurime ſuaꝝ ptiū ṗncipaliū deſunt. pꝫ autem ṗn-
cipales ptes vniuerſi eſſe intellectuales ſubas: in quarū
gn̄e oſtenſum eſt ſupra eſſe aīas humanas. ſi igit̄ q̄tidie
de nouo tot aīe humane eſſe incipiant quot hoīes naſcū-
tur: pꝫ quotidie vniuerſo plurimas ṗncipaliū ſuaꝝ ptiū
addi ⁊ plurimas ei deeſſe. ſequit̄ igit̄ vniuerſuꝫ eſſe im-
perfectuꝫ: qd̄ eſt impoſſe. ℂ Adhuc. Etiā quidā argumē- 4
tantur ex auctoritate ſacre ſcripture. dr̄ enī Gen. primo.
ꝙ deus die ſeptimo cōpleuit opus ſuū qd̄ fecerat ⁊ reqe-
uit ab oī opere qd̄ patrarat. hoc autem non eſſet ſi quoti-
die nouas aīas faceret. nō igit̄ aīe humane eſſe incipiūt:
Falſa opio triplex. pꝰ opinio. ſed a ṗncipio mundi fuerunt. Propter has autē ⁊ ſimi-
les rōnes quidaꝫ eternitatem mundi ponētes dixerunt
aīam humanaꝫ ſicut eſt incorruptibilis: ita ēt ⁊ ab eter-
no fuiſſe. vñ qui poſuerunt aīas humanas in ſui multitu-
dine eſſe imortales. ſ. Platonici poſuerunt eaſdē ab eter-
no fuiſſe: ⁊ nūc quidem corporibus vniri: nūc aūt a corpo-
ribus abſolui hac viciſſitudine ſm determinata ānoꝝ
2ꝰ opinio. curricula obſeruata. ℂ Qui v̄o poſuerūt aīas humanas
eſſe imortales ſm aliquid vnū qd̄ ex oībus hoībus ma-
net poſt mortē poſuerunt hoc ipſum vnū ab eterno fuiſ-
ſe ſiue hoc ſit intellectus agens tm̄: vt poſuit Alexander
ſiue cū eo etiā intellectus poſſibilis: vt poſuit Auerrois.
Tex. com. tercij de aīa. hoc etiam videntur ſonare ⁊ Ariſ. v̄ba. nam de itellectu
loquēs dicit ipſuꝫ nō ſoluꝫ icorruptibilē: ſed etiā ꝑpetuū
3ꝰ opinio. eſſe. ℂ Quidā v̄o catholicā fidē ꝓfitētes Platonicoꝝ
doctrinis imbuti viā mediam tenuerunt: qꝛ enī ſm fidē
catholicā nihil eſt eternū p̄ter deū. humanas q̄dem aīas
eternas nō poſuerūt: ſed eas cū mundo ſiue potius ante
mūduꝫ viſibilē creatas eē: ⁊ tñ eas de nouo corporibus

alligari:quã ꝗdem poſitionẽ primus inter chriſtiane fidei
profeſſores Origenes poſuiſſe inuenit̃: ⁊ poſt eum plu-
res ipſum ſequẽtes:que quidẽ opinio vſqꝫ hodie apud
hereticos manet.quoꝝ manichei eas etiã eternas aſſerũ
Reprobant tur cũ Platone:⁊ eas de corpe ad corpus trãſire.Sꝫ de
opiniones. facili oſtendi poteſt ꝑmiſſas poſitiones nõ eſſe veritati
ſubnixas.Qꝫ enĩ nõ ſit vnus oĩum intellectus poſſis neqꝫ
Cap.73. agẽs iaꝫ ſupra oſtẽſum eſt.Vñ reſtat ꝯtra iſtas põnes p-
cedere que dicũt plures aĩas eſſe hoĩum:⁊ tñ ponũt eas
Qđ aĩe rõ- ante corpa extitiſſe ſiue ab eterno ſiue a mũdi ꝯſtitutõe.
nales nõ fue- qđ quidẽ videt̃ incõueniẽs his rõnib⁹.Oſtẽſum eſt.n.
rĩt create ab ſupra aĩam vniri corpi vt formã ⁊ actũ ipſius.actus aũt
eterno ꝓbat- lꝫ ſit nãliter prior po⁹tñ in vno ⁊ eodẽ tpe eſt poſterior.
rõnibus. 1 mouet̃ enim aliqđ de po⁹in actũ.prius igit̃ fuit ſemen:qđ
Cap.68. quidẽ eſt po⁹viuũ ꝗ̃ eſſet aĩa que eſt actus vite. Ad-
Cap.71. 2 huc.Vnicuiqꝫ.for⁹nãle eſt proprie materie vniri:aliõgn
conſtitutuꝫ ex forma ⁊ materia eſſet aliquid ꝑter nãm.
prius autem attribuitur vnicuiqꝫ qđ cõuenit ei ſm nãꝫ
ꝗ̃ quod conuenit ei ꝑter nãm:qđ aũt cõuenit ei ſm natu
ram ineſt ei per ſe:qđ autẽ ꝑ accñs eſt ſemꝑ poſteri⁹ eſt
eo qđ eſt per ſe.aĩe igitur prius cõuenit eſſe vnitã corpo-
ri ꝗ̃ eſſe a corpore ſeparataꝫ.nõ eſt igit̃ creata ante cor-
3 pus cui vnitur. Amplius. Oĩs pars a ſuo toto ſeparata
eſt imperfecta.aĩa aũt cuꝫ ſit for⁹vt ꝓbatũ eſt:eſt ꝑs ſpe
ciei humane.igit̃ exñs ꝑ ſe abſqꝫ corpe eſt imꝑfecta.ꝑfe-
ctuꝫ aũt eſt prius ipfecto in rerũ nãliuꝫ ordine.non igit̃
cõpetit nature ordini ꝙ aĩa fuerit pri⁹ creata a corpore
4 extra ꝗ̃ corpi vnita. Ampli⁹.Si aĩe ſũt create abſqꝫ
corporib⁹ꝗrendũ eſt quõ ſint corpib⁹ vnite.aut eniꝫ hoc
fuit violẽter:aut per nãm.ſi aũt violẽter.oẽ aũt violẽtuꝫ
eſt ꝯ nãꝫ.vnio igit̃ aĩe ad corp⁹eſt ꝑter nãm.hõ igit̃ qui
ex vtroqꝫ cõponit̃ eſt quid inãle.qđ pꝫ eẽ falſuꝫ. P.
5 ſube intellectuales altioris ordinis ſunt ꝗ̃ corpora cele-
ſtia.in corporib⁹aũt celeſtib⁹nihil inuenit̃ violentũ neqꝫ
ꝯ nãm.multo igit̃ min⁹ in ſubſtãtijs intellectualib⁹.ſi ãt
nãliter aĩe ſunt corporib⁹vnite nãliter:igit̃ aĩe in ſui crea
tione appetierunt corporibus vniri.appetitus ãt nãlis
ſtatim prodit in actũ niſi ſit aliquid impediẽs: ſicut pꝫ
in motu grauiũ ⁊ leuiũ.nã enim ſemper vno mõ opera-
tur.ſtatim ergo a ꝑncipio ſue creationis fuiſſent corpo-
ribus vnite niſi eſſet aliquid impediẽs:ſed oẽ impediẽs
executioneꝫ nãlis appetitus eſt violentiã inferẽs:ꝑ vio-
lentiaꝫ ergo fuit ꝙ aĩe eẽnt aliquo tẽpore a corpib⁹ſepa
rate:qđ eſt incõueniẽs.Tum qꝛ in illis ſubſtãtijs nõ põt
eſſe aliqđ violentũ:vt ſupra oſtenſum eſt. Tuꝫ qꝛ violẽ
tum qđ eſt cõtra naturã cũ ſit ꝑ accñs nõ põt eſſe prius
6 eo qđ eſt ſm naturã neqꝫ totã ſpẽm ꝯſequẽs. P.Cuꝫ
vnũqđqꝫ nãliter appetat ſuaꝫ ꝑfectionẽ:materie eſt ap-
petere formã ⁊ nõ ecõuerſo.aĩa aũt cõparat̃ ad corpus:
ſicut forma ad mãm:vt ſupra oſtenſuꝫ eſt.nõ ergo vnio
aĩe ad corpus ſit per appetitũ aĩe:ſed magis ꝑ appetitũ
corporis. Si aũt dicat̃ ꝙ vtrũqꝫ eſt aĩe nãle:ſcꝫ vniri
Euaſio p⁹. corpori:⁊ eſſe a corpore ſeparatam pro diuerſis tpibus.
Improbatio Hoc videt̃ eſſe impoſſe:qꝛ ea que nãliter variãtur circa
pma. ſubiectuꝫ ſunt accñtia:ſicut iuuentus ⁊ ſenect⁹:ſi igit̃ vni-
ri corpori ⁊ ſepari a corpore nãliter circa aĩaꝫ varietur:
erit accñs aĩe corpori vniri:⁊ ſic ex hac vnione hõ cõſti-
2⁹ tutus nõ erit ens per ſe:ſed per accidẽs. P. Oẽ illud
cui accidit alteritas aliq̃ ſm diuerſitatẽ tẽpoꝝ eſt ſub-
iectũ celeſti motui queꝫ ſequitur totus tpis curſus. ſube
aũt intellectuales ⁊ incorporee inter quas ſunt aĩe ſepa-
rate excedunt totũ ordinẽ corporis:vñ nõ pñt eſſe ſubie
cte celeſtib⁹motib⁹.ipoſſe eſt ergo ꝙ ſm diuerſa tẽpora
nãlr vniãtur qñqꝫ ⁊ ſeparent̃ qñqꝫ:vel nãliter nũc hoc
Euaſio 2⁹. nũc illud appetant. Si aũt dicat̃ ꝙ neqꝫ ꝑ violentiã

neqꝫ ꝑ nãm corporib⁹vniunt̃:ſed ſpontanea voluntate. Improbatio
Hoc eẽ nõ põt. nullus enim vult in ſtatũ peiorem vni-
re niſi deceptus.aĩa aũt ſeparata eſt altioris ſtat⁹ꝗ̃ cor-
pori vnita:⁊ ꝑcipue ſm Platonicoꝝ dicũt ꝙ ex vnio-
ne corpis patit̃ obliuionẽ eoꝝ q̃ ꝑus ſciuit ⁊ retardat̃ a
cõtẽplatione pura veritatis.nõ igit̃ volẽs corpori vnit̃
niſi decepta.deceptionis aũt nulla in eo cã põt exiſtere:
cuꝫ ponat̃ ſm eos ſciaꝫ oĩuꝫ habere. Nec poſſet dici ꝙ
iudiciũ ex vli cã ꝑcedens in particulari eligibili ſubuer
tatur ꝑꝑ paſſiões:ſicut accidit in incõtinẽtib⁹.Quia paſ-
ſiones hꝫ nõ ſunt abſqꝫ corpali trãſmutatiõe:vñ nõ pñt
eſſe in aĩa ſepara.relinquit̃ ergo ꝙ aĩa ſi fuiſſet añ corp⁹
non vniret̃ corpori ꝓpria volũtate. P. Oĩs effectus
ꝑcedens ex cõcurſu duaꝝ volũtatũ adiuicẽ nõ ordina-
tarũ eſt effectus caſualis:ſicut pꝫ cũ aliquis itẽdẽs eme-
re obuiat in foro creditori illuc nõ ex ꝯdicto veniẽti.vo
luntas aũt patris generãtis ex qua depẽdet gñio corpo-
ris nõ hꝫ ordinẽ cũ volũtate aĩe ſeparate vniri volẽtis.
cũ igitur abſqꝫ vtraqꝫ volũtate vnio corporis ⁊ aĩe fieri
non poſſit:ſequit̃ ꝙ ſit caſualis: ⁊ ita gñio hoĩs non eſt a
nã ſed a caſu:qđ pꝫ eſſe falſuꝫ cũ ſit vt in plurib⁹. Si Euaſio 3⁹.
autẽ rurſus dicat̃ ꝙ nec ex nã nec ex propria voluntate
aĩa corpori vnitur ſed ex diuina ordinatione. Hoc etiaꝫ Improbatio
non vi cõueniens ſi aĩe añ corpora fuerunt create:vnũ-
qđqꝫ enim deus inſtituit ſm cõuenientẽ modũ ſue nãe.
Vñ ⁊ Geñ.p.de ſingulis creatis dĩ.Videns deus ꝙ eẽt
bonũ:⁊ ſil̃ de oĩb⁹.Vidit deus cũcta que fecerat ⁊ erant
valde bona.ſi ergo aĩas creauit a corporib⁹ ſeꝑatas:opꝫ
dicere:ꝙ hic modus eſſendi ſit ꝯuenietior nãe eaꝝ.non
eſt aũt ad ordinationeꝫ diuine bonitatis ꝑtinens res ad
inferiorẽ ſtatum reducere ſed magis ad meliorẽ ꝓmo-
uere. Non ergo ex diuina ordinatiõe factũ fuiſſet ꝙ aĩa
corpori vniretur. P. Nõ ꝑtinet ad ordineꝫ diuine ſa-
pientie cũ ſuperiorũ detrimento ea que ſunt infinita no-
bilitare.Iſinita aũt in rerũ ordine ſunt corpora gñabilia
⁊ corruptibilia.nõ ergo fuiſſet ꝯueniens ordini diuine ſa
pientie ad nobilitandũ humana corpora aĩas ꝑexiſtẽtes
eis vnire:cũ hoc ſine detrimẽto eaꝝ eſſe nõ poſſit: vt ex
dictis pꝫ. Hoc aũt Orige.ꝯſiderans cũ poneret aĩas Opi. Orige.
humanas a principio fuiſſe creatas dixit ꝙ ordinatione ad rõnes pre-
diuina aĩe corporib⁹ſunt vnite:ſed in eaꝝ penã. nã ante miſſas.
corpa eas peccaſſe eſtimauit:⁊ pro quãtitate peccati cor
porib⁹nobiliorib⁹vel minus nobiliorib⁹eas vnitas eſſe
quaſi qbuſdã carcerib⁹incluſas. Sed hec poſitio ſta- Reprobatio
re non poteſt.pena enim bone nãe aduerſatur ⁊ ex hoc Orige.
dicit̃ mala.ſi ergo vnio aĩe ⁊ corporis eſt qđdam pena- 1
le:non eſt bonũ nãe:qđ eſt impoſſe eſt enim intentũ ꝑ na
turaꝫ.naꝫ ad hoc nãlis gñio terminatur ⁊ iterũ ſequeret̃
ꝙ eſſe hoĩeꝫ non eſſet bonũ ſm nãm:cũ tñ Geñ.p dicat̃
poſt hominis creationẽ. Vidit deus cũcta que fecerat ⁊ 2
erant valde bona. P.Ex malo nõ prouenit bonũ niſi
per accñs.ſi ergo ꝑꝑ peccatũ aĩe ſeparate hoc cõſtitutũ
eſt ꝙ aĩa corpori vniatur:cum hoc ſit qđdaꝫ bonũ ꝑ ac-
cidens erit.caſuale igit̃ fuit ꝙ hõ fieret:qđ derogat diui-
ne ſapientie.de qua dicit̃ Sapieñ.11.ꝙ oĩa in nũo.pon-
dere:⁊ menſura inſtituit. Adhuc autẽ ⁊ hoc repugnat 3
apoſtolice doctrine manifeſte.dĩ enim Roma.9.de Ja-
cob ⁊ Eſau.ꝙ nõ duꝫ nati eſſent aut aliquid boni aut ali-
quid mali egiſſent.dictũ eſt ꝙ maior ſeruiet minori:non
ergo anteꝗ̃ hoc vbũ diceret̃ aliqđ eoꝝ aĩe peccauerãt
cũ tñ hoc poſt eoꝝ cõceptionẽ dictũ fuerit: vt pꝫ Gene.
25.Sunt autem ſupra cum de diſtinctione rerũ ageret̃ Cap. 4.
plura ꝯ Originis poſitionẽ inducta:que etiã hic poſſent
aſſumi:⁊ idõ eis ꝑtermiſſis ad alia trãſeũdũ eſt. Item. Ar.2.de a.
Nec eẽ dicere ꝙ aĩa humana aut idigeat ſenſib⁹ aut nõ.

videtur aũt manifeſte per id qđ experimur q indigeat
ſenſib⁹:qꝛ qui caret ſenſu aliquo nõ hꝫ ſciaꝫ de ſenſibili-
bus q̃ cognoſcunt̃ p ſenſuꝫ illũ:ſicut cec⁹ nat⁹ nullã ſciaꝫ
hꝫ nec aliqđ intelligit de colorib⁹.Et pꝛeterea:ſi nõ ſunt ne
ceſſarij humane aīe ſenſus ad intelligēdũ:nõ inueniretur
in hoīe aliquis ordo ſenſitiue ⁊ intellectiue cognitionis.
cuius ɔtrium experimur.nã ex ſenſib⁹ fiunt in nobis me-
morie ex quib⁹ experimenta de rebus accipimus:p que
ad cõprehendēdũ vlia ſciaꝝ ⁊ artiũ pncipia puenimus.
ſi ergo aīa humana ad intelligendũ ſenſib⁹ indigeat:nã ãt
nulli deficit in neceſſarijs ad ppꝛiã operationẽ explen-
daꝫ:ſicut aīalib⁹ habẽtib⁹ aīam ſenſitiuã ⁊ motiuã dat cõ
uenientia organa ſenſus ⁊ motus : nõ fuiſſet aīa humana
ſine neceſſarijs adminiculis ſenſuũ inſtituta.ſenſus autẽ
non operantur ſine organis corporeis:vt ex dictis pꝫ.nõ
igitur fuit inſtituta aīa ſine corporeis organis. Si aũt aīa
humana nõ indiget ſenſib⁹ ad intelligendũ : ⁊ pp hoc dī
abſqꝫ corpe fuiſſe creata:opꝫ dici q anteq̃ꝫ corpori vni-
retur oīum ſciẽtiaꝝ veritates intelligebat p ſeipſam:qđ
Platonici cõceſſerũt dicẽtes ideas que ſunt forme reꝝ
intelligibiles ſepate ſm Platonis ſniam cãm ſcie eẽ.vñ
aīa ſepata cũ nullũ impedimẽtũ adeſſet plenarie oīum
ſciarũ cognitionẽ accipiẽbat.opꝫ igit̃ dicere q dũ corpo
ri vnitur cũ inueniat̃ ignorãs obliuionẽ phabite ſcientie
patiat̃ qđ etiã Platonici cõfitent̃ huius rei ſignũ eſſe di
cẽtes q quilibet quãtũcũqꝫ ignoret ordinate interroga-
tus de his que in ſciẽtijs tradunt̃ veritatẽ rñdet:ſicut cũ
aliquis iam oblito aliquoꝝ que prius ſciuit ſeriatim p-
ponit ea que pri⁹ fuerat oblit⁹:in eoꝝ memoriã ipſuꝫ re-
ducit:ex quo ēt ſequebat̃ q addiſcere nõ eſſet aliđ q̃ re-
miniſci.Sic igit̃ ex hac põne de neceſſitate ɔcluditur q
vnio corporis ⁊ aīe pſtet intelligẽtie aīe impedimẽtũ.nal-
li aũt rei nã adiungit aliqđ per qđ ſua operatio ipediat̃:
ſed magis ea p q̃ fiat cõuenientioꝛ.nõ igit̃ erit vnio cor-
poris ⁊ aīe nãlis:⁊ ſic hõ non erit res nãlis : nec eius gñio
8 nãlis:que patēt eſſe falſa. ¶ P.Ultimus finis rei cuiuſ-
libet eſt id ad qđ res puenire nitit̃ per ſuas opõnes:ſed p
oẽs ppꝛias ordinatas opõnes ⁊ rectas hõ puenire nitit̃
in veritatis cõtẽplationẽ.nã opõnes virtutũ actiuaꝝ ſũt
quedã pparatiões ⁊ diſpões ad virtutes cõtẽplatiuas.
finis igit̃ hoīs eſt puenire ad veritatis cõtẽplationẽ.pp
hoc igit̃ aīa eſt vnita corpori qđ eſt eſſe hoīem.nõ igit̃ p
hoc q vnitur corpori ſcientiã habitaꝫ pdit:ſed magis ei
9 vnit̃ vt ſciam acquirat. ¶ Itẽ.Si aliquis ſciaꝝ ignarus
de his que ad ſcias ptinẽt interroget̃:nõ rñdebit verita-
teꝫ niſi de vlibus pncipijs:que nullus ignorat:ſed ſũt ab
oīb⁹ eodẽ modo ⁊ nãlr cognita:poſtmodũ aũt ordinate
interrogat⁹ rñdebit veritatẽ de his que ſunt ppinqua pn
cipijs habito reſpectu ad pn⁹:⁊ ſic deinceps quouſqꝫ ve-
ritatẽ pmoꝝ pncipioꝝ ad ea de quib⁹ interrogat̃ appli-
care põt. ¶ Ex hoc igit̃ manifeſte apparet q p pn⁹ pma
in eo qui interrogat̃ cãtur cognitio de nouo.nõ igit̃ pus
10 habite notitie reminiſcit̃. ¶ P.Si ita eẽt aīe nãlis co-
gnitio ɔcl'onũ ſicut pncipioꝝ:eadẽ eſſet ſcia apud oẽs de
ɔcl'onib⁹ ſicut de pncipijs:qꝛ que ſunt nãlia ſũt eadẽ apđ
oẽs.nõ eſt aũt eadẽ ſcia apud oẽs de ɔcl'onib⁹:ſed ſoluꝫ
de pncipijs.Pꝫ igit̃ q cognitio pncipioꝝ ẽ nobis nãlis:
nõ autẽ ɔcl'onũ.qđ aũt non eſt nãle nobis acquirimus p
id qđ eſt nãle:ſicut etiã in exteriorib⁹ per manus inſtitui
mus oīa artificialia:nõ ergo ɔcl'onũ ſcia eſt in nobis niſi
11 ex pncipijs acquiſita. ¶ Adhuc.Cũ nã ſemp ordinet̃ ad
vnũ:vnius virtutis oportebit eſſe nãliter vnũ obiectum
ſicut viſus colorẽ ⁊ auditus ſonũ.intellus igit̃ cũ ſit vna
vis eſt eius vnũ nãle obiectũ cuius per ſe ⁊ nãliter cogni
tionẽ hꝫ.hoc aũt opꝫ eſſe id ſub quo cõprehendunt̃ oīa

Inconueniẽtia ɔceſſa a Platone.

ab intellectu cognita:ſicut ſub colore cõpre[hendunt̃]
colores qui ſunt p ſe viſibiles:qđ nõ eſt alit[er]
liter.igit̃ intellectus noſter cognoſcit ens ⁊ ea
ſe entis inquãtũ hꝫ:in qua cognitione fundat̃
cipioꝝ notitia:vt nõ eẽ ſil' affirmare ⁊ negare
hec igit̃ ſola pncipia intellectus noſter nãliter c[ognoſcit]
cõcluſiones aũt per ipſa ſicut p colorem cognoſ[cit]
oīa ſenſibilia tam cõia q̃ ſenſibilia per accidens.
Id qđ per ſenſuꝫ in nobis acquirit̃ non infuit aīe a[nte cor]
pus:ſed ipſoꝝ pncipioꝝ cognitio in nobis ex ſenſibilib⁹
cãtur:niſi enim aliqđ totum ſenſu pcepiſſemus nõ poſ
ſemus intelligere q totuꝫ eſſet maius parte:ſicut nec ce-
cus natus aliquid pcipit de coloribus:ergo nec ipſoꝝ pn
cipiorũ cognitio affuit aīe ante corpus.multo igit̃ min⁹
aliorũ.nõ igitur firma eſt Platonis rõ q aīa fuit anteq̃ꝫ
vniretur corpori. ¶ Itẽ.Si oẽs aīe pexſtiterũt corpori- 13
bus quib⁹ vniunt̃:ɔñs videt̃ q eadem aīa ſm viciſſitu-
dinem tẽpoꝝ diuerſis corporibus vniat̃:qđ quidẽ aper-
te cõſequit̃ ponentes eternitatẽ mũdi:ſi enim gñio hoīuꝫ
eſt ſempiterna:opꝫ infinita corpora humana generari ⁊
corrũpi ſm totũ tẽporis diſcurſuꝫ:aut ergo oportebit di
cere aīas pexſtitiſſe actu ifinitas ſi ſingule aīe ſingulis cor
poribus vniunt̃:aut oportebit dicere ſi aīe ſunt finite q
eedẽ vniantur nũc his nũc illis corporib⁹. ¶ Idẽ autẽ 14
videtur ſequi ſi ponantur aīe pfuiſſe corporib⁹:⁊ cuꝫ ge-
neratio nõ ſit eterna:et ſi enĩ ponat̃ humana gñio nõ ſem
per fuiſſe:tñ nulli dubiũ eſt quin ſm naturã in infinituꝫ
poſſit durare:ſic.n.eſt vnuſquiſqꝫ nãliter inſtitutus niſi
per accidẽs impediat̃:vt ſicut eſt ab alio gñatus ita poſ-
ſit aliũ generare.hoc aũt eẽt impoſſe ſi aīabus exiſtẽtib⁹
finitis vna pluribus corporib⁹ vniri nõ poſſit.Uñ ⁊ plu
res ponẽtiũ aīas ante corpa ponũt trãſitũ aīe de corpo-
re in corpus.hoc aũt eſt impoſſibile.nõ igit̃ aīe ante cor
pora pexſtiterunt. ¶ Qꝛ aũt ſit impoſſe vnã aīam diuer- Iſta 2ª ɔbat p
ſis corporib⁹ vniri ſic pꝫ.aīe enim humane nõ differunt
ſpẽ abinuicẽ ſꝫ numero ſolo:alioqñ ⁊ hoīes ſpẽ differrẽt.
dña aũt ſm numeꝝ ineſt ſm pncipia mãlia.opꝫ ergo di
uerſitatẽ aīaꝝ humanaꝝ ſm aliquid mãle ſumi.nõ aũt
ita q ipſius aīe ſit mã pꝫ.oſtẽſuꝫ eſt.n.ſupra q eſt ſuba Cap.50.
intellectualis ⁊ q nulla talis ſuba mãm hꝫ. Relinquit̃
ergo ſm ordinẽ ad diuerſas mãs quib⁹ aīe vniunt̃ diuer
ſitas ⁊ pluralitas aīaꝝ ſumat̃ eo mõ quo ſupra dcm̃ eſt.
ſi igit̃ ſunt diuerſa corpa:neceſſe eſt q habeãt diuerſas
aīas ſibi vnitas.nõ ergo vna plib⁹ vnit̃. ¶ Adhuc.Oñ- 2°
ſum eſt ſupra aīaꝫ vniri corpi vt formã.formas aũt opꝫ Cap.56.
eſſe ppꝛijs materijs pportionatas:cũ ſe habeãt adinui-
cem ſicut po⁹ ⁊ actus.ppꝛius aũt actus ppꝛie potẽtie re-
ſpondet.nõ ergo vna aīa plurib⁹ corporib⁹ vnit̃. ¶ Am 3°
plius.Uirtutẽ motoris opꝫ eſſe ſuo mobili pportiona-
taꝫ:nõ enim queciiqꝫ vtus mouet qđcũqꝫ mobile.aīa ãt
⁊ ſi nõ ſit forma corpis:nõ tñ põt dici q nõ ſit motoꝛ ip
ſius.aīatum autẽ ab inaīato diſtinguimus ſenſu ⁊ motu.
opꝫ ergo ſm diuerſitatẽ corporũ eſſe diuerſitateꝫ aīarũ.
¶ Iteꝫ.In his que generant̃ ⁊ corrũpuntur impoſſe eſt 4°
per generationẽ reiterari ideꝫ numero:cum enim gñio ⁊
corruptio ſit motus in ſubſtantiã:in his que generant̃ ⁊
corrumpunt̃ non manet ſuba eadẽ ſicut manet in his q̃
ſm locum mouent̃:ſed ſi vna aīa diuerſis corporib⁹ ge-
neratis vnit̃ ſucceſſiue.redibit idẽ numero hõ per gene-
rationẽ:qđ ſm Platonẽ de neceſſitate ſequit̃ : qui dixit
hoīem eſſe aīaꝫ corpe idutã.ſequit̃ etiã ⁊ in aliis quib⁹-
cũqꝫ:qꝛ cũ vnitas rei ſequat̃ formã ſicut ⁊ eẽ:opꝫ q illa
ſint idẽ nũo quoꝝ eſt forma nũo vna.Non igitur eſt poſ
ſibile vnã aīam diuerſis corporib⁹ vniri:ex quo etiã ſeq
tur q nec aīe fuerũt añ corpora.Huic ãt veritati catho-

aũt eſt in eo cui⁹ eſt act⁹: relinquit͂ ꝙ ſit ſm ſuã eſſentiã
in q̃libet pte corpis. Qr aũt tota manifeſtũ eſt: cũ aũt to-
tum dicat͂ p relationẽ ad ptes: opʒ totũ diuerſimode ac-
Pars duplex cipi ſicut diuerſimode accipiunt͂ ptes. ❡ Dr̃ aũt ps du-
pliciter. Uno qdẽ mõ inq̃tũ diuidit͂ aliqd ſm q̃titateʒ
ſicut bicubitũ eſt ps tricubiti. Alio mõ inq̃tũ diuidit͂ ali
quid ſm diuiſionẽ eẽntie: ſicut for⁹ ⁊ mã dicunt͂ ptes cõ-
poſiti. dicit͂ ergo ⁊ totũ ſm q̃titatẽ ⁊ ſm eẽntie pfectio-
nẽ. totũ aũt ⁊ ptes ſʒ q̃titatẽ dicte formis nõ ꝯueniũt niſi
p accñs. ſ. inq̃tũ diuidunt͂ diuiſione ſubiecti q̃titatẽ ha-
bẽtis. totũ aũt vel ps ſm pfectionẽ eẽntie inuenit͂ in for-
mis p̃ ſe. de hac igit͂ totalitate loq̃ndo que p ſe formis cõ
petit in qualibet for⁹ apparet ꝙ eſt tota in toto ⁊ tota in
q̃libet pte ei⁹. nam albedo ſicut ſm totã rõnem albedi-
nis eſt in toto corpe: ita ⁊ in pte q̃libʒ ei⁹. ſecus aũt eſt ð to
talitate que p accñs attribuit͂ formis: ſic. n. nõ poſſumus
dicere ꝙ tota albedo ſit in q̃libet pte. ſi igit͂ eſt aliq̃ for⁹
que nõ diuidat͂ diuiſiõe ſubiecti: ſicut ſunt aie aialiũ pfe
ctorũ: nõ erit opus diſtinctiõe cũ eis nõ cõpetat niſi vna
totalitas: ſʒ abſolute dicenduʒ eſt eã totã eẽ in q̃libʒ cor
poris pte. nec eſt hoc difficile apphẽdẽ ei q intelligit aiaʒ
nõ ſic eſſe indiuiſibilẽ vt pũctũ: neqʒ ſic incorporeũ cor-
poreo ꝯiungi ſicut corpa adinuicẽ ꝯiungunt͂: vt. ŝ. expoſi-
tũ eſt. Nõ eſt aũt incõueniẽs aiaʒ cũ ſit q̃dã for⁹ ſimplex
eſſe actũ partiũ tã diuerſaꝝ: q2 vnicuiqʒ for⁹ aptatur mã
ſm ſuã ꝯgruentiã. q̃to aũt aliq̃ for⁹ eſt nobilior ⁊ ſimpli
cior: tãto eſt maioris v̾tutis. vñ aia q̃ eſt nobiliſſima iter
formas īferiores ⁊ ſi ſimplex ſit ſba: eſt tñ multiplex in
po⁹ ⁊ multaꝝ operationũ: vñ īdiget diuerſis organis ad
ſuas operatiões cõplẽdas. quaꝝ diuerſe aie poteñ act⁹
eſſe dicunt͂: ſicut viſus oculi audit⁹ auriũ: ⁊ ſic de alijs: pp
qð aialia pfecta habẽt maximã diuerſitatẽ in organis.
plãte vo minimã. hac igit͂ occaſiõe a q̃buſdã phĩs dcñ ẽ
aiam eſſe in aliqua pte corporis: ſicut ab ipſo Ariſt. in li-
bro de cã motus aialiũ dr̃ eſſe in corde: q2 aliq̃ poteñaꝝ
eius illi parti corporis attribuit͂: vis eni motiua de qua
Ariſto. in libro illo agebat eſt pncipalr̃ in corde p qð aia
in totũ corpus motũ: ⁊ alias hmõi operationes diffundit.

❡ Qr intellectus poſſibilis non eſt vnus in omnibus ho-minibus. Cap. LXXIII.

Idẽ hʒ p̃. 4. 76. ar. 2. Figmentum Auerrois. Iſta ꝯ⁹ pbat͂ p̃ Ex premiſſis aũt euidenter oſtdi-tur non eſſe vnuʒ in-tell'ʒ poſſibilẽ oĩuʒ hoĩuʒ qui ſũt ⁊ qui erũt ⁊ q fuerũt vt Auer. in 3⁰ de aia fingit. Oſten-ſum eſt aũt ꝙ ſuba itellʼus vnit͂ corpori hu-
Cõ. 5. mano vt for⁹. ĩpoſſe eſt aũt vnã formã eẽ niſi vni⁹ mãe
q2 pprius actus in ppria po⁹ ſit: ſunt eni adinuicẽ ppor-
2⁰ tionata: nõ eſt igit͂ intellʼus vn⁹ oĩum hoĩum. ❡ Adhuc
Unicuiqʒ motori debent͂ ppria iſtrũ: alia eni ſunt inſtrũ
tibicinis ⁊ architectoris. intellʼus aũt cõparat͂ ad corpus
T. cõ. 48. vt motor ipſius: ſicut Ariſt. declarat ⁊ determinat in. 3. ð
aia. ſicut igit͂ ĩpoſſe eſt ꝙ architector vtat͂ inſtrũis tibici
nis: ita ĩpoſſe eſt ꝙ intellʼus vnius hoĩs ſit intellʼus alte
3⁰ rius hoĩs. ❡ P̃. Ariſto. in p̃ de aia reprehẽdit antiquos
T. cõ. 53. de hoc ꝙ dicẽtes de aia nihil de pprio ſuſceptibili dice
bant q̃ſi eſſet ꝯtingẽs ſʒ pythagoricas fabulas q̃ãlibʒ
aiam q̃õlibʒ corpus indui. non eſt igit͂ poſſe ꝙ aia canis
īgrediat͂ corpus lupi: vel aia hoĩs aliud corpus q̃ȝ hoĩs:
ſed que eſt pportio aie hoĩs ad corpus hoĩs eadeʒ eſt p-
portio aie huius hoĩs ad corpus huius hoĩs. nõ eſt igitur
poſſe aiam hui⁹ hoĩs ingredi aliud corp⁹ q̃ȝ iſti⁹ hoĩs: ſed
aia hui⁹ hoĩs eſt p quã iſ hõ intelligit: hõ enim p aiaʒ in-
T. cõ. 64. telligit ſm ſniam Ariſto. in p̃mo de aia. nõ eſt igit͂ vnus
4⁰ itellʼus iſti⁹ ⁊ illius hoĩs. ❡ Ampli⁹. Ab eodem aliqd hʒ
eẽ ⁊ vnitatẽ: vnũ enim ⁊ ens ſe ꝯſequunt͂: ſʒ vnũqðqʒ hʒ
eſſe p ſuã formã: ergo ⁊ vnitas rei ſequit͂ vnitatẽ forme:
ĩpoſſe eſt igitur diuerſoꝝ indiuiduoꝝ hoĩum eſſe formã
vnã. forma aũt huius hoĩs eſt aia itellectiua. ĩpoſſe eſt igit͂
oĩum hoĩum eſſe vnũ itellʼm. ❡ Si aũt dicat͂ ꝙ aia ſen- Reſponſio.
ſitiua huius hoĩs ſit alia ab aia ſenſitiua illi⁹ ⁊ pro tanto
non eſt vnus hõ lʒ ſit vn⁹ itellʼus. Hoc ſtare nõ põt. ppa Improbatio
enim opatio cuiuſlibʒ rei ꝯſeq̃t͂ ⁊ dmõſtrat ſpẽm ipſi⁹.
ſicut aũt aialis ppria opõ eſt ſentire: ita hoĩs ppria opõ
eſt intelligere: vt Ari. dicit in p̃ ethicoꝝ. vñ opʒ ꝙ ſicut Cap. 9.
hoc indiuiduũ eſt aial pp ſenſum ſm Ariſto. in. 2. de aia Te. cõ. 17.
ita ſit hõ pp id quo intelligit. id aũt quo intelligit aia vel Tex. cõ. 5.
hõ p aiaʒ eſt intellʼus poſſis: vt dr̃ in. 3. de aia. eſt igit͂ hoc
indiuiduũ hõ p intellʼm poſſem. ſi igit͂ iſ hõ hʒ aliã aiam
ſenſitiuã cũ alio hoĩe: nõ aũt aliũ intellʼm poſſeʒ ſed vnũ
⁊ eundẽ: ſequit͂ ꝙ ſint duo aialia ſed nõ duo hoĩes: qð pʒ
ĩpoſſe eſſe. non igit͂ eſt vnus intellʼus poſſis oĩum hoĩum.
❡ His aũt rõnib⁹ rñdet Cõmẽta. pdictus in. 3. de aia Rñ⁹ Auer.
dicẽs ꝙ intellʼus poſſis cõtinuat͂ nobiſcũ p formã ſuã. ſ. Cõ. 5.
p ſpẽm intelligibilẽ cuius vnũ ſubiectũ eſt phãtaſma in
nobis exiſtens qð eſt in diuerſis diuerſum: ⁊ ſic intellʼus Reprob. ſue
poſſis numerat͂ in diuerſis nõ rõne ſue ſube ſed rõne ſue riſio.
forme. ❡ Qr aũt hec rñſio nulla ſit apparet p ea que ſu- 1
pra dicta ſunt. oñſum eſt eni. ŝ. ꝙ non eſt poſſe hoĩem in- Cap. 70.
telligere ſi ſic ſolũ intellʼus poſſis cõtinuaret͂ nobiſcũ. da
to aũt ꝙ pdicta cõtinuatio ſufficeret ad h̾ ꝙ hõ eſſet in-
telligens. adhuc rñſio dicta rõnes ſupradictas nõ ſoluit:
ſm eni dictã poſitionẽ nihil ad intellectũ ptinẽs rema-
nebit numeratũ ſm multitudinẽ hoĩuʒ niſi ſolũ phãtaſ-
ma: ⁊ hoc ipſuʒ phantaſma nõ erit numeratũ ſʒ ꝙ intel-
lectũ eſt in actu: q2 ſic eſt in intellʼu poſſi ⁊ eſt abſtractũ a
mãlib⁹ ꝯditionib⁹ p intellʼm agentẽ: phantaſma aũt ſm
ꝙ eſt intellʼm in po⁹ non excedit gradum aie ſenſitiue.
❡ Adhuc. Nõ remanebit ali⁹ hic hõ ab illo niſi p aiam 2
ſenſitiuã: ⁊ ſequit͂ pdictũ incõueniẽs ꝙ non ſunt plures
hoĩes hic ⁊ ille. ❡ P̃. Nihil ſortit͂ ſpẽʒ p id qð eſt in po- 3
tẽtia: ſed per id qð eſt actu: phãtaſma aũt ſm ꝙ eſt nũ actũ
eſt tñ in potẽtia ad eſſe intelligibile. ergo p phantaſma
ſm ꝙ nũat͂ nõ ſortit͂ hoc indiuiduũ ſpẽm aialis intellʼi-
ui qð eſt rõ hoĩs: ⁊ ſic remanebit illud qð ſpẽʒ humanã
dat non eſſe numeratũ in diuerſis. ❡ Adhuc. Illud per 4
qð ſpẽm ſortit͂ vnũqðqʒ viuens: eſt pfectio p̃ma ⁊ nõ p-
fectio ſcða: vt pʒ p Ariſt. in 2⁰ de aia. phantaſma aũt non
eſt pfectio p̃ma: ſed pfectio 2⁹. eſt enim phantaſia mot⁹
factus a ſenſu ſm actuʒ: vt dr̃ in libro de aia. nõ eſt igit͂
ipſum phantaſma qð numerat͂ a quo hõ ſpecieʒ habet.
❡ Amplius. Phantaſmata que ſunt intellecta in po⁹ di- 5
uerſa ſunt. illud aũt quo aliquid ſpẽʒ ſortit͂ opʒ eẽ vnũ.
nã ſpẽs vna eſt vnius. nõ igit͂ p phantaſmata q̃ ponũ
tur numerari in diuerſis vt ſũt intellʼa in po⁹ hõ ſpẽm ſor
titur. ❡ Itẽ. Illud quo hõ ſortit͂ ſpẽm opʒ ſemp eẽ ma- 6
nens in eodem indiuiduo duʒ durat: alr̃ indiuiduũ non
ſemp eſſet vni⁹ ⁊ eiuſdẽ ſpẽi: ſed q̃nqʒ huius q̃nqʒ illius.
phantaſmata aũt nõ ſemp eadem manent in vno hoĩe:
ſed quedã de nouo adueniũt ⁊ quedã p̾exiſtẽtia abolen-
tur. indiuiduuʒ igit͂ hoĩs neqʒ p phantaſma ſortit͂ ſpẽm
neqʒ p ipſuʒ cõtinuat͂ p̃n⁹ ſue ſpẽi qð eſt intellʼus poſſis.
❡ Si aũt dicat͂ ꝙ hic hõ non ſortit͂ ſpẽm ab ipſis phã- Solo
taſmatib⁹: ſʒ a v̾tutib⁹ in quib⁹ ſunt phantaſmata. ſ. imagi
natiua memoratiua ⁊ cogitatiua: que eſt ppria hoĩ quaʒ Sed repro.
Ariſt. in. 3. de aia paſſiuũ intellʼm vocat. adhuc ſequunt͂ 1
eadeʒ inconueniẽtia: q2 cũ virtus cogitatiua habeat ope Te. cõ. 20.
rationẽ ſolum circa particularia quoꝝ itẽtiones diuidit
⁊ cõponit: ⁊ habeat organũ corpale p qð agit: nõ trãſcẽ-
dit gen⁹ aie ſenſitiue. hõ aũt ex aia ſenſitiua nõ hʒ ꝙ ſit ho
mo: ſʒ ꝙ ſit aial. adhuc igit͂ relinq̃t͂ ꝙ numeret͂ in nobis

2 ſolum id qđ cōpetit homini inquātū eſt aīal. ℂ P̄. Uir
tus cogitatiua cū operetˀ ꝑ organū nō eſt in q̄ itelligim⁹:
cū intelligere nō ſit opō alicuius organi.id aūt quo intel
ligim⁹ eſt id quo hō eſt hō:cuꝫ intelligere ſit ꝓpria opō
hoīs ꝯſequēs ei⁹ ſpēm.nō eſt igiˀ hoc indiuiduū hō per
virtutē cogitatiuā:neqꝫ hec virtus eſt id ꝑ qđ hō ſubalˀr
reprobat. 3 differt a brutis vt Cōmē.ꝓdictus fingit. ℂ Adhuc. Uir
tus cogitatiua nō hꝫ ordinē ad intellm poſˀem quo intel
ligit hō niſi ꝑ ſuū actū quo ꝑparanˀ phātaſmata:vt per
intellm agentē fiant intelligibilia actu ⁊ ꝑficiētia itellm
poſˀem:opō aūt iſta nō ſemꝑ eadē manet in nobis.ipoſˀe
eſt igiˀ ꝙ hō per eaꝫ vel ꝯiunͤˀ ꝓn⁹ ſpēi humane vel ꝑ
Probatio 3 2 eam habeat ſpēm.ſic igiˀ pꝫ ꝙ ꝓdicta rñſio oīno ꝯfutā
Auerroim. da eſt. ℂ Itē. Id quo aliqd opaˀ aut agit eſt ꝓnᵐ ad qđ
ſequiˀ opatio nō ſoluꝫ quātū ad eſſe ipſius:ſed ēt quātū
ad multitudinē aut vnitatē:ab eodē eni calore nō eſt niſi
vnū calefacere ſiue vna calefactio actiua:ꝗuis poſſit eē
multiplex calefieri ſiue mlˀte calefactiōes paſſiue ſm di
uerſitatē calefactorū ſilˀ ꝑ vnū calorē.intellus aūt poſˀis
T. cō. 5. eſt quo itelligit aīa:vt dicit Ariſt.in.3.de aīa.ſi igiˀ intel
lectus poſˀis huius ⁊ illius hoīs ſit vn⁹ ⁊ idē nūo:neċe erit
etiaꝫ intelligere viriuſqꝫ eē vnū ⁊ idē:qđ pꝫ eē ipoſˀe.nā
diuerſoꝝ indiuiduoꝝ ipoſˀe eſt eſſe opationeꝫ vnā.ipoſˀe
Alia ſolo ꝑ eſt igiˀ intellectū poſˀeꝫ eſſe vnū huius ⁊ illius. ℂ Si ăt
opi. Auer. re dicaˀ ꝙ ipſuꝫ intelligere multiplicaˀ ſm diuerſitatem
probatur. phātaſmatū:hoc ſtare nō poteſt.ſicut.n.dictū eſt. Uni⁹
1 agentis eſt vna actio q̄ multiplicaˀ ſolū ſm diuerſa ſub
iecta in que trāſit illa actio.intelligere autē ⁊ velle ⁊ hꝫ
nō ſunt actiōes trāſeūtes in exteriorē māꝫ ſed manēt in
Te. cō. 39. ipſo agente q̄ſi ꝑfectiōes ipſi⁹ agētis:vt pꝫ ꝑ Ariſt.in.11.
metaph.nō pōt igiˀ vnū intelligere itellus poſˀis multi
2 plicari ꝑ diuerſitatē phantaſmatū. ℂ P̄. Phantaſmata
ſe hñt ad intellm poſˀeꝫ vt actiuū quodāmō ad paſſiuū:
Te. cō. 2. ſm ꝙ Ariſto.dicit in.3.de aīa ꝙ intelligere qđdam pati
eſt.pati aūt ipſuꝫ patientis diuerſificaˀ ſm diuerſas for
mas actiuoꝝ ſiue ſpēꝝ:nō ſm diuerſitatē eoꝝ in nūo:in
vno enim paſſiuo ſequiˀ ſilˀ a duob⁹ actiuis.ſ.calefaciēte
⁊ deſiccāte calefieri ⁊ deſiccari:nō aūt a duob⁹ calefaciē
tibus ſequiˀ in vno calefactibili duplex calefieri:ſꝫ vnū
tm̄ niſi ſint diuerſe ſpēs caloris.cū.n.calor duplex vnius
ſpēi nō poſſit eſſe in vno ſubiecto.mot⁹ aūt nūaˀ ſm ter
minū ad quē:ſi ſit vn⁹ tpis ⁊ eiuſdē ſubi nō poterit eē du
plex calefieri in vno ſubto:⁊ hoc dico niſi ſit alia ſpēs ca
loris:ſicut poniˀ in ſemie calor ignis celi ⁊ aīe.ex diuerſi
tate igiˀ phantaſmatū intelligere intellus poſˀis nō mul
tiplicaˀ niſi ſm diuerſaꝝ ſpēꝝ intelligētia:vt ſi dicam⁹
ꝙ aliud eſt eius itelligere ꝓut intelligit hoiem:⁊ ꝓut in
telligit equū:ſꝫ hoꝝ vnū intelligere ſilˀ ꝯuenit oīb⁹ hoīb⁹.
ergo ad hoc ſeqˀ ꝙ idē intelligere nūo ſit hui⁹ hoīs ⁊ il
3 lius. ℂ Adhuc. Intellus poſˀis intelligit hoieꝫ nō ſm ꝙ
eſt hic hō:ſed inquātū eſt hō ſimplˀr in rōnē ſpēi. hec ăt
rō vna eſt ꝗtūcūqꝫ phātaſmata hoīs multiplicenˀ:vel
in vno hoīe vel in diuerſis ſm diuerſa īdiuidua hoīs q̄ꝝ
ꝓprie ſunt phātaſmata.multiplicatio igiˀ phantaſmatū
nō pōt eſſe cā ꝙ multiplicetˀ ipſuꝫ itelligere itellus poſ
ſibilis reſpectu vni⁹ ſpēi:⁊ ſic adhuc remanebit vna ac
4 tio nūo diuerſoꝝ hoiuꝫ. ℂ Itē. Propriū ſubm habitus
ſcie eſt intellus poſˀis:qꝛ ei⁹ actus eſt ꝯſiderare ſm ſciaꝫ.
Accñs ăt ſi ſit vnū nō mltiplicaˀ niſi ſm ſubiectū.ſi igiˀ
intellus poſˀis ſit vnus oīum hoiuꝫ neceſſe erit ꝙ ſcie ha
bitus ſit idē ſm ſpēm:puta habitus grāmatice ſit idem
nūo in oīb⁹ hoīb⁹ qđ eſt iopinabile.nō eſt igiˀ itellus poſ
Rñſio. ſibilis vnus in oībus. ℂ Sed ad hoc dicunt ꝙ ſubiectū
habitus ſcie non eſt intellus poſˀis ſed intellect⁹ paſſiuus
Improbatio ⁊ virtus cogitatiua.Qđ qdem eſſe non pōt,naꝫ ſicut ꝓ

hat Ariſto.in.2.ethico.ex ſilib⁹ actibus fiunt ſiles habit⁹ Cap. 1.
⁊ ſiles etiā actus reddūt:ex actib⁹ aūt intellus poſſibilis
ſit habitus ſcie in nobis:⁊ ad eoſdē actus potētes ſumus
ſm habitū ſcie.habitus igiˀ ſcie eſt in intellectu poſˀi:nō
paſſiuo. ℂ Adhuc. Scia eſt de ꝯclōnib⁹ dēmōſtrationū. 5
nā demonſtratio eſt ſyllus faciēs ſcire vt Ariſt.dicit in ꝓ Tex. cō. 5.
poſterioꝝ.ꝯclōnes aūt demonſtrationū ſunt vlˀes ſicut ⁊
ꝓn⁹.eſt igiˀ in illa virtute que eſt cognoſcitiua vlium.in
tellectus aūt paſſiuus nō eſt cognoſcitiuus vlium ſed ꝑti
cularium intentionū.nō eſt igiˀ ſubiectū habit⁹ ſcie. ℂ P̄. 6
Cōtra hoc ſunt plures rōnes adducte ſupꝛ cū de vnione
intellus poſˀis ad hoiem agereˀ. Uˀr aūt ex hoc fuiſſe de Ratio deceptionis.
ceptio in ponēdo habitum ſcie in intellu paſſiuo eſſe:qꝛ
hoīes iueniunˀ promptiores vel min⁹ prompti ad ſciaꝝ
cōſiderationes ſm diuerſaꝫ diſpōnē virtutis cogitatiue
⁊ imaginatiue:ſed iſta prōptitudo dependet ab illis vir
tutib⁹ ſicut ex diſpōnibus remotis ꝓut ēt depēdet a bo
nitate tact⁹ ⁊ corꝑis cōplexione ſm ꝙ dicit Ariſ.in 2⁹ de T. cō. 44
aīa.hoīes boni tact⁹ ⁊ mollis carnis eſſe hñi aptos mētis.
ex habitu aūt ſcie ineſt facultas ꝯſiderādi ſicut ⁊ ꝓximo
ꝓn⁹ actus:opꝫ enīꝫ ꝙ habitus ſcie ꝑficiat poᵐ qua intel
ligimus vt agat cū voluerit facilˀr ſicut ⁊ alij habit⁹ potē
tias in quib⁹ ſunt. ℂ Iteꝫ. Diſpōnes ꝓdictaꝝ vtutū ſunt 7
ex ꝑte obiecti.ſ.phātaſmatis qđ ꝑꝑ bonitatē haꝝ vtutū
ꝑparaˀ ad hoc ꝙ facilˀr fiat intelligibile actu ꝑ intellm
agentē.diſpōnes aūt que ſūt ex ꝑte obiectoꝝ nō ſunt ha
bitus:ſꝫ que ſunt ex ꝑte potētiaꝝ.nō eni diſpōnes qbus
terribilia fiunt magis tolerāda ſunt habit⁹ fortitudinis:
ſed diſpō qua ꝑs aīe.ſ.iraſcibilis diſponiˀ ad terribilia
ſuſtinēda:ergo manifeſtū eſt ꝙ habitus ſcie nō eſt in in
tellectu paſſiuo vt Cōmē.predict⁹ dicit:ſꝫ magˀ in itellu
poſˀi. ℂ Itē. Si vn⁹ eſt itellus poſˀis oīum hoiuꝫ:opꝫ po 8
nere intellm poſˀeꝫ ſemꝑ fuiſſe ſi hoīes ſꝑ fuerunt ſicˀ po
nūt:⁊ multo magis itellm agētē:qꝛ agēs eſt honorabili⁹
patiente:vt Ariſt.dicit ſed ſi agens eſt eternū ⁊ recipiēs T. cō. 9.
eternū opꝫ recepta eſſe eterna:ergo ſpēs itelligibiles ab
eterno fuerūt in intellu poſˀi.nō igiˀ de nouo erit ꝙ reci
piat aliquas ſpēs itelligibiles.ad nihil aūt ſenſus ⁊ phā
taſia ſunt neċia ad intelligēdū niſi vt ab eis accipiāntur
ſpēs intelligibiles.ſenſus igiˀ nō erit neceſſari⁹ ad itelli
gēdū neqꝫ phantaſia:⁊ redibit opinio Platonis ꝙ ſciaꝫ
nō acqrimus ꝑ ſenſus:ſꝫ ab eis excitamur ad memorā
dum prius ſcita. ℂ Sꝫ ad hoc rñdet ꝓdict⁹ Cōmēta. ꝙ Rñſio auer.
ſpēs intelligibiles hñt duplex ſubiectū:ex vno quorum
hñt eternitatē:ſcꝫ ab intellu poſˀi.ab alio aūt hñt nouita
tem:ſcꝫ a phantaſmate:ſicut etiā ſpēi viſibilis ſubiectuꝫ
eſt duplex.ſ.res ex̄ aīam:⁊ po⁹ viſiua. ℂ Hec aūt rñſio Rep:ob. ſue rñſio.
ſtare non pōt:impoſˀe eni eſt ꝙ actio ⁊ ꝑfectio eterni de
pendeat ab aliquo tꝑali:phantaſmata aūt tꝑalia ſunt ⁊
de nouo quotidie in nobis facta ex ſenſu.ipoſˀe eſt igitur
ꝙ ſpēs intelligibiles qbus intellus poſˀis ſit actu ⁊ ope
ratur dꝑendeat a phantaſmatibus.ſicut ſpēs viſibilis
dependet a rebus:que ſunt extra aīam. ℂ Amplˀ. Ni 9 Improbatio
hil recipit qđ iam hꝫ:qꝛ recipiēs opꝫ eſſe denudatū a re
cipiēte ſm Ariſt.ſed ſpēs intelligibiles ante meū ſentire Te. cō. 4.
vel tuū fuerūt in intellu poſˀi.non eniꝫ qui fuerūt añ nos
intellexiſſent:niſi intellus poſˀis fuiſſet redactus in actuꝫ
per ſpēs intelligibiles : nec poteſt dici ꝙ ſpēs ille prius
recepte in intellu poſſibili eſſe ceſſauerūt:qꝛ intellectus
poſˀis non ſolū recipit ſꝫ ꝯſeruat que recipit : vñ in.3.de Tex. cō. 6.
aīa dī eſſe locus ſpēꝝ.igiˀ ex phantaſmatib⁹ noſtris nō
recipiūtur ſpēs in intellu poſˀi.fruſtra igiˀ ꝑ itellm agē
tem fiunt intelligibilia actu nřa phantaſmata. ℂ Item. 10
receptū eſt in recipiēte ꝑ modū recipiētˀ:ſꝫ intellus ſm
ſe eſt ſupra motū:ergo qđ recipiˀ in eo recipiˀ fixe ⁊ im

11 mobiliter. ¶ Pꝛ. Cum intelľus ſit ſuperioꝛ virtus ꝙ̄ ſen
ſus opꝫ ꝙ ſit magis vnitaᷓ ex hoc videmus ꝙ vnus in
tellectus hꝫ iudiciū de diuerſis gn̄ibus ſenſibiliū: que ad
diuerſas potētias ſenſitiuas ptinēt: vn̄ accipe poſſumus
ꝙ opōnes ptinētes ad diuerſas potentias ſenſitiuas in
vno intellu adunanť. potētiaꝝ aūt ſenſitiuaꝝ quedā re
cipiūt tm̄ vt ſenſus. q̄dā aūt retinēt vt imaginatio ⁊ me
moria. vn̄ ⁊ theſauri dicunť. opꝫ igiť ꝙ intellus poſſis ⁊
12 recipiat ⁊ retineat iam recepta. ¶ Ampli⁹. In rebus nã
libus vanū eſt dicere ꝙ id ad qḋ pueniť ꝑ motū nō per
maneat: ſed ſtatim eſſe deſinat. Propter qḋ repudiatur
poſitio dicentiū oīa ſemꝑ moueri. opꝫ eni motū ad gerē
terminari. multo igiť minus dici pōt ꝙ receptū in intel
13 lectu poſſi nō cōſeruet. ¶ Adhuc. Si ex phantaſmatib⁹
que ſunt in nobis intellus poſſis nō recipit aliquas ſpēs
intelligibiles: qꝛ iaꝫ recepit a phantaſmatib⁹ eoꝝ q fue
runt añ nos: pari rōne a nulloꝝ phantaſmatib⁹ recipit
quas alij receperūt: ſꝫ quoſlibꝫ aliq alij pceſſerūt ſi mū
dus eternus eſt vt ponūt. nūq̄ȝ igiť itellus poſſis recipit
aliq̄s ſpēs a phantaſmatibus. fruſtra igiť poniť intellus
agēs ab Ariſt. vt faciat phātaſmata eē itelligibilia actu.
14 ¶ Pꝛ. Ex hoc vr̄ ſeq ꝙ intellus poſſis nō indigeat phan
taſmatib⁹ ad intelligēdū. nos aūt ꝑ intellm̄ poſſem intel
ligimus. neqꝫ igiť nos ſenſu ⁊ phātaſmate indigebimus
ad intelligēdū: qḋ eſt manifeſte falſum: ⁊ ꝯ ſniam Ariſt.
Obuiatio. ¶ Si aūt dicať ꝙ pari rōne nō indigerem⁹ phantaſma
te ad ꝯſiderādū ea quoꝝ ſpēs intelligibiles ſunt in intel
lectu ꝯſeruate: etiā ſi itellus poſſis ſint plures in diuerſis
qḋ eſt ꝯ Ari. qui dicit ꝙ nequaq̄ȝ ſine phantaſmate intel
ligit aīa. Pꝫ ꝙ nō eſt ꝯueniēs obuiatio: itellus enim poſ
ſibilis: ſicut ⁊ q̄libꝫ ſbā operať ſm̄ modū ſue nãe. ſm̄ aūt
nãm ſuã eſt forma corpis. vn̄ intelligit qdē imãlia: ſꝫ in
ſpicit ea in aliquo mãli: cui⁹ ſignū eſt ꝙ in doctrinis vli
bus exēpla pticularia ponunť in qb⁹ qḋ dr̄ inſpiciatur.
Alio ergo mō ſe hꝫ intellus poſſis ad phantaſma quo in
diget añ ſpēꝫ intelligibilē: ⁊ alio mō poſtq̄ȝ recepit ſpēꝫ
intelligibilē. añ eni indiget eo vt ab eo recipiat ſpēm in
telligibilē: vn̄ ſe hꝫ ad intellm̄ poſſeꝫ vt obiectū mouēs:
ſed poſt ſpēm in eo receptā indiget eo quaſi inſtrō ſiue
fundamento ſue ſpēi: vn̄ ſe hꝫ ad phanſmata ſicut cã ef
ficiēs. ſm̄ enim ipeniū intellectus formať in imaginatiōe
phantaſma ꝯueniēs tali ſpēi itelligibili in quo reſplēdet
ſpēs itelligibilis ſicut exēplar in exēplato ſiue in imagi
ne: ſi ergo intellectus poſſis ſemꝑ habuiſſet ſpēs: nūq̄ȝ cō
pararet ad phātaſmata ſicut recipiēs ad obiectū moti
15 uū. ¶ Itē. Intellus poſſis eſt quo aīa ⁊ hō intelligit ſm̄
Ariſt. ſi aūt intellect⁹ poſſis eſt vnus oīuꝫ ac eternus: opꝫ
ꝙ in ipſo iaꝫ ſint recepte oēs ſpecies intelligibiles eorū
que a quibuſlibꝫ hoībus ſunt ſcita vel fuerunt. q̄libet igiť
nr̄m qui ꝑ intellm̄ poſſeꝫ intelligit: imo cuius intelligere
eſt ipſiuꝫ intelligere intellus poſſis intelliget oīa que ſunt
vel fuerunt a quibuſcūqꝫ intellecta: qḋ pꝫ eſſe falſum.
Rn̄ſio com̄. ad pcedens. ¶ Ad hoc aūt Cōmē. pdictus rn̄det dicēs: ꝙ nos nō intel
ligimus ꝑ intellm̄ poſſeꝫ niſi ſm̄ ꝙ ꝯtinuať nobis ꝑ nr̄a
phantaſmata: ⁊ qꝛ nō ſunt eadē phantaſmata apud oēs:
nec eodē mō diſpoſita: nec q̄cq̄d intelligit vnus itelligit
alius: ⁊ vr̄ hec rn̄ſio ꝯſonare pmiſſis. naꝫ etiā ſi intellect⁹
poſſis nō eſt vn⁹: nō intelligimus ea q̄ꝝ ſpēs ſunt in intel
lectu poſſi niſi adſint phantaſmata ad hoc diſpoſita. Sꝫ
Repro. rn̄ſio cōmē. ꝙ dicta rn̄ſio nō poſſit totalr̄ incōueniēs euitare: ſic pꝫ:
cū intellus poſſis fact⁹ eſt actu per ſpēm intelligibilē re
Te. cō. 8. ceptam pōt agere ꝑ ſeipm̄: vt dicit Ariſto. in. 3. de aīa: vn̄
videmus ꝙ illud cui⁹ ſciaꝫ ſemel accepimus eſt in ptãte
nr̄a iteꝝ cōſiderare cū volumus. nec ipedimur ꝓꝑ phã
taſmata: qꝛ in ptãte nr̄a eſt formare phantaſmata accō
moda ꝯſideratiōi quã volumus: niſi forte eſſet impedi
mētū ex pte organi lythargicis: ſicut accit in freneticis ⁊
lythargicis qui nō pñt hr̄e liberū actū phãtaſie ⁊ memo
ratiue: ⁊ ꝓꝑ hoc Ariſt. dicit in. 8. phyſi. ꝙ ille qui iam hꝫ Te. cō. 32.
habitū ſcie: lꝫ ſit po⁹ ꝯſiderās non idiget motore qui re
ducat euꝫ de po⁹ in actū: niſi remouēs ꝓhibēs. ſꝫ pōt ipe
exire in actū ꝯſideratiōis vt vult. Si aūt in intellu poſſi
ſūt ſpēs itelligibiles oīum ſciaꝝ: qḋ opꝫ dicere ſi eſt vn⁹
⁊ eternus: neceſſitas phãtaſmatū ad intellm̄ poſſem erit
ſicut eſt illius qui iam hꝫ ſciam ad cōſiderādū ſm̄ ſciaꝫ
illam: qḋ etiaꝫ ſine phantaſmatib⁹ nō poſſet. cū igiť q̄li
bet hō intelligat per intellm̄ poſſem ſm̄ ꝙ eſt reductus
in actū per ſpēs intelligibiles quilibꝫ hō poterit cōſide
rare cuꝫ voluerit ſcita oīum ſciaruꝫ: quod eſt manifeſte
falſum. ſic enim nullus indigeret doctore ad acqrendaꝫ
ſciam. nō igiť eſt vnus ⁊ eternus intellectus poſſibilis.

¶ De opinione Auicēne qui poſuit formas intelligibiles non conſeruari in intellectu poſſi. Cap. LXXIIII.

PRedictis autēꝫ rōnib⁹ obuiare vr̄r que Auicēna ponit. Dic̄. n. Idē p⁹ p. 4. 79. ar. 6.
in ſuo libro de aīa ꝙ in intellu poſſi non re
manent ſpēs intelligibiles niſi quãdiu actu
intelligunť. qḋ quidem ex hoc ꝓbare nitiť:
qꝛ quãdiu forme apprehēſe manēt in po⁹ apprehenſiua
actu apprehenduntť: ex hoc enim fit ſenſus in actu: ⁊ ſilr̄
intellus in actu eſt intellectū in actu: vn̄ vr̄ ꝙ q̄ñcūqꝫ ſen
ſus vel itellus eſt factus vnū cū ſenſato vel intellcto ſm̄ h
ꝙ hꝫ formaꝫ ipſius fit apprehēſio in actu ꝑ ſenſuꝫ: vel ꝑ
intellm̄. vires aūt que ꝯſeruãt formas nō apprehēſas in
actu dicit non eſſe vires apprehēſiuas ſꝫ theſauros vir
tuꝫ apphēſiuaꝝ: ſicut imaginatio que eſt theſaurus for
marū apphenſaꝝ ꝑ ſenſuꝫ: ⁊ memoriã ſm̄ ipſuꝫ que eſt
ſcḋs theſaurus intentionū apprehēſaꝝ abſqꝫ ſenſu: ſicut
cū ouis apprehēdit inimicitiã lupi. hoc aūt ꝯtingit hꝫ vir
tibus ꝙ cōſeruant formas nō apprehēſas actu inquãtū
hñt quedã organa corporea in quib⁹ recipiunť forme re
ceptione ꝓpinqua apprehēſioni: ⁊ ꝓꝑ hoc ſtatus apprehē
ſiua ꝯuertēs ſe ad hꝫ theſauros apprehendit in actu. cō
ſtat aūt ꝙ intellect⁹ poſſis eſt virtus apprehēſiua ⁊ ꝙ nō
hꝫ organū corporeū: vn̄ cōcludit ꝙ ipoſſe eſt ꝙ ſpēs in
telligibiles ꝯſeruenť in intellu poſſi niſi quãdiu intelligit
actu. opꝫ ergo ꝙ vel ipſe ſpēs intelligibiles ꝯſeruenť in
aliquo organo corporeo ſiue in aliqua vtute hñte orga
num corporeū: vel opꝫ ꝙ forme itelligibiles ſint per ſe
exiſtes ad quas cōpetur itellus poſſibilis nr̄: ſicut ſpecu
lum ad res que vir̄r in ſpeculo. vel opꝫ ꝙ ſpēs intelligi
biles fluant in intellm̄ poſſem de nouo ab aliquo agen
te ſeperato q̄ñcūqꝫ actu intelligit. Primū aūt horū triū
eſt impoſſe: qꝛ forme exiſtes in potētijs vtētibus organis
corporalibus ſunt intelligibiles in po⁹ tm̄. Scḋm aūt eſt
opinio Platonis quã reprobat Ari. in meta. vn̄ ꝯcludit
3ᵐ ꝙ q̄ñcūqꝫ intelligimus actu fluūt ſpēs intelligibiles
in itellm̄ poſſem noſtrū ab intellectu agēte quē ponit ip
ſe quãdã ſubam ſepatã. Si vo aliquis obiciat ꝯ eum ꝙ Obiectio ꝯ Auicē.
tūc nō eſt dr̄ia inter hoīem cū primo addiſcit ⁊ cū poſt
modū vult cōſiderare in actu que prius didicit. Rn̄det Rn̄do Aui.
ꝙ addiſcere nihil aliud eſt q̄ȝ acquirere ꝑfectaꝫ habitu
dinē ꝯiūgendi ſe intelligentie agēti ad recipiendū ab
eo formã intelligibilē: ⁊ iō ante addiſcere eſt nuda potē
tia in hoīe ad taleꝫ receptionē. addiſcere vo eſt ſicut po⁹
adaptata. Videť etiã huic opioni ꝯſonare: qḋ Ari. in lib.
de memoria oñdit memoriã non eſſe in pte intellectiua:
ſed in pte aīe. ſenſitiua: ex quo vr̄ ꝙ ꝯſeruatio intelligibi
liuꝫ nō pertineat ad partē intellectiuã. Sed ſi diligēter
ꝯſidereť hec poſitio quãtū ad originē parū aut nihil dif
fert a

Pō Aui. pa rum differt a poſitiōe pla. fert a poſitione Platonis:poſuit.n. Plato formas intelli/
gibiles eſſe quaſdā ſubās ſeparatas a qbᵒ ſcia fluebat in
aias noſtras. Hic autē ponit ab vna ſubā ſepata que eſt in/
tellectus agēs ſm ipſuʒ ſciam in aias nr̄as fluere. nō aūt
differt q̄tū ad modū acq̄rēdi ſciaʒ vtrū ab vna vel plu/
ribus ſubſtātijs ſeparatis nr̄a cauſet ſcia:vtrobiq3.n.ſe/
quet q̄ ſcia noſtra nō cauſet a ſenſibilibᵒ:cuiᵒ 2riū appa/
ret p hoc q̄ qui caret aliquo ſenſu caret ſcia ſenſibilium
que cognoſcunt p ſenſuʒ illū. Dicere aūt q̄ p hoc q̄ intel/
lectus poſſis inſpicit ſingularia que ſunt in imaginatiōe:
illuſtrat luce intellectus agētis ad cognoſcendū vle:⁊ q̄
actiōes viriū inferiorū.ſ.imaginationis ⁊ memoratiue ⁊
cogitatiue ſunt aptātes aiam ad recipiendā emanationē
intelligētie agentis:eſt nouū. Uidemus enim q̄ aia nr̄a
tāto magis diſponit ad recipiendū a ſubſtantijs ſepatis
quāto mag a corpalibᵒ ⁊ ſenſibilibᵒ remouet:p receſſuʒ
eniʒ ab eo qd̄ infra eſt accedit ad id qd̄ ſup eſt.nō igit ē
veriſile q̄ p hoc q̄ aia reſpicit ad phātaſmata corpalia
q̄ diſponat ad recipiēdā influentiā intelligentie ſepate.
Plato aūt radicē ſue poſitionis melius eſt 2ſequutᵒ:po/
ſuit eni q̄ ſenſibilia nō ſunt diſponētia aiam ad recipiē/
dum influentiā formaꝝ ſeparataꝝ:ſʒ ſolū expergeſcen/
tis intellectū ad 2ſiderandū ea quoꝝ ſciam habebat ab
exteriori cauſataʒ:ponebat eni q̄ a pnᵒa formis ſepara/
tis cauſabat ſcia in aiabus noſtris oium ſcibiliū. vn̄ ad/
diſcere dixit eſſe qddā reminiſci:⁊ hoc neceſſariū eſt ſm
eius poſitionē.nā cū ſube ſeparate ſint imobiles:⁊ ſemp
eodē mō ſe habente:ſemp ab eis reſplendet ſcia rerū in
aia noſtra que eſt eius capax. ¶ Ampliᵒ. Qd̄ recipit in
aliquo eſt in eo p modū recipientis.eſſe aūt intellus poſ/
ſibilis eſt magis ſirmū q̄ eſſe materie corporalis.cū igi/
tur forme fluentes in māʒ corporalē ab intelligētia agē/
te ſm ipſuʒ cōſeruent in ea:multo magis conſeruent in
intellectu poſſ. ¶ Adhuc. Cognitio intellectiua eſt pfe/
ctior ſenſitiua.ſi igit in ſenſitiua cognitione eſt aliqd con
ſeruans apprehēſa:multo fortius hoc erit in cognitione
intellectiua. ¶ Itē videmus q̄ diuerſa que in inferiori
ordine potentiaꝝ ptinēt ad diuerſas potētias in ſupiori
ordine ptinēt ad vnū:ſicut ſenſus cōis apphēdit ſenſata
oium ſenſuū ppriorū:apphēdere igit ⁊ 2ſeruare que in
parte aie ſenſitiue ptinēt ad diuerſas potētias:opʒ q̄ in
ſupma poᵃ ſcʒ itellectu vniātur. ¶ P. Intelligētia agēs
ſm ipm influit oēs ſciētias.ſi igit addiſcere nihil eſt aliō
q̄ aptari vt vniat intelligētie agēti:qui addiſcit vnā ſciē
tiā nō magis addiſcit illā q̄ aliaꝫ:qd̄ pʒ eſſe falſum. Pʒ
etiā q̄ hec opinio eſt cōtra ſniam Ariſto.qui dicit in.3.ō
aia q̄ intellus poſſis eſt locus ſpēꝝ:qd̄ nihil aliud eſt di/
cere q̄ ipſuʒ eſſe theſaurū intelligibiliū ſpēꝝ:vt verbis
Auicē. vtamur. ¶ Itē poſtea ſubiūgit q̄ qn̄ intellectus
poſſis acquirit ſcientiā eſt potens operari p ſeipm:lʒ non
actu intelligat.nō igit indiget influentia alicuiᵒ ſuperio/
Te.cō.32. ris agētis. Dicit eni.8.phy.q̄ ante addiſcere eſt hō in po/
tētia eēntiali ad ſciaʒ:⁊ ideo idiget motore p quē reduca
tur in actū.nō aūt poſtq̄ iam didicit indiget p ſe moto/
re.ergo nō indiget influentia intellus agētis. Dicit etiaʒ
Te.cō.39. 3.de aia q̄ phātaſmata ſe hn̄t ad intellectū poſſem ſicut
ſenſibilia ad ſenſum:vn̄ pʒ q̄ ſpēs intelligibiles ſunt in
Ad rōnes in cōtrarium. intellu poſſi a phātaſmatibᵒ:⁊ nō a ſuba ſepata. ¶ Rō/
nes aūt q̄ vident in 2riū eē nō eſt difficile ſoluere: intel/
lectus enim poſſis eſt in actu pfecto ſm ſpēs intelligibi/
les:cū cōſiderat actu.cum vō nō cōſiderat actu nō eſt in
actu pfectio ſm illas ſpēs:ſed ſe hʒ medio mō inter po/
T.cō.8. tentiā ⁊ actū. Et hoc eſt qd̄ dicit Ari.3.ō aia:q̄ cū hec po
ſcʒ intellus poſſis vnaqueqʒ ſciat:ſciēs di ſm actuʒ:hoc
aūt accidit cū poſſit opari per ſeipſuʒ.eſt quidē ⁊ tūc po
tentia ſiſe quodāmō:nō tn̄ ſiīr eſt ante addiſcere aut inue/
nire. Memoria vō in pte ſenſitiua ponit:q2 eſt actus ali/
cuius put cadit ſub determinato tpe:non eniʒ eſt niſi p/
teriti:⁊ ideo cū nō abſtrahat a ſingularibᵒ 2ditionibᵒ nō
ptinet ad ptē intellectiuā:que eſt vliū:ſed p hoc nō ex/
cluditur quin intellectus poſſibilis ſit 2ſeruatiuus itelli/
gibiliū q̄ abſtrahunt ab oibus 2ditionibᵒ pticularibus.
¶ Solutio rōnum quibus videtur probari vnitas intel/
lectus poſſibilis. Cap. LXXV.

Ad probandū autē vnitatē intellus poſſis quedam rōnes adducunt quas opʒ oſſde re efficaces non eſſe. Idē pᵃ p.q. 76.ar.2ᵒ. Iſta 2ᵃ pbat pᵃ rō Auer.
Uī enim q̄ ois forma q̄ e ſt vna ſm ſpēʒ ⁊ mul/
tiplicat ſm nūm indiuiduet p mām:q̄.n.ſunt
vnū ſpē ⁊ mlta ſʒ numeꝝ 2ueniūt in forᵃ ⁊ diſtinguunt
ſm mām.ſi igit intellus poſſis in diuerſis hoibᵒ ſit mul/
tiplicatus ſm numeꝝ:cū ſit vnus ſm ſpēm:opʒ q̄ ſit in/
diuiduatus in hoc ⁊ in illo p māʒ.nō aūt p mām que ſit
pars ſui:q2 ſic eſſet receptio eiᵒ de genere receptiōis ma/
terie pme ⁊ reciperet formas indiuiduales:qd̄ eſt 2 nāʒ in/ p
tellectus.relinquit ḡ q̄ indiuiduet p mām q̄ eſt corpus
hois cuius ponit forma,ois aūt forma idiuiduata p mām Hic rōnem innuit Auer. i pnᵒ cōmēt gnti tertij de aia:vbi appel lat intellectuʒ poſſ intellʒ mālem dicit euʒ eē alterᵒ nāe a nā ma/ terie:a nā for me:⁊ a nā cō/ poſiti.
cuius eſt actus eſt forᵃ mālis:opʒ eniʒ q̄ eē cuiuſlibʒ rei
dependeat ab eo a quo depēdet idiuiduatio eiᵒ: ſicut.n.
pncipia cōia ſunt de eēntia ſpēi:ita pnᵒ idiuiduātia ſunt
de eēntia huiᵒ indiuidui. Sequit ergo q̄ intellus poſſis
ſit forᵃ mālis:⁊ p 2ns nō recipiat aliqd neqʒ operet ſine
organo corporali:qd̄ eſt etiā 2 nāʒ itellectus poſſis:ergo
intellectᵒ poſſis nō multiplicat in diuerſis hoibᵒ: ſed eſt
vnus oium hoium. ¶ Itē. Si intellus poſſis eſſet alius
in hoc ⁊ in illo hoie:oporteret q̄ ſpēs itellecta eſſet alia
nūo in hoc ⁊ in illo:vna vō ſpē.cū eniʒ ſpēꝝ intellectaꝝ 2ᵒ
in actu ppriū ſubiectū ſit intellus poſſis:opʒ q̄ multipli
cato intellu poſſi:multiplicent ſpēs intelligibiles ſm nu/
meꝝ in diuerſis.ſpēs aūt aut forᵃ que ſunt eedē ſm ſpēʒ
⁊ diuerſe ſm nūm ſunt forme indiuiduales que nō pñt
eſſe forme intelligibiles:q2 intelligibilia ſunt vlia:nō pti
cularia.impoſſe eſt igit intellm poſſem eſſe multiplicatū
in diuerſis indiuiduis hoium:neceſſe eſt igit q̄ ſit vnᵒ in
oibus. ¶ Adhuc. Magiſter ſciam quā hʒ trāſfundit in 3ᵒ
diſcipulū.aut igit eādē nūo aut aliaʒ diuerſaʒ numero ⁊
ſi ſit eadē ſpē.ſcōʒ videt ipoſſe eſſe:q2 ſic magiſter cāret
ſciaʒ ſuā in diſcipulo ſicut cauſat formā ſuā in aliquo ge/
nerādo ſibi ſiſe in ſpecie:qd̄ vr ptinere ad agentia ptícu/
laria:opʒ ergo q̄ eandem ſciam nūo cauſet in diſcipulo:
qd̄ eſſe non poſſet niſi eſſet vnus intellus poſſis vtriuſqʒ.
neċe igit vr itellectū poſſem eſſe vnū oium hoiuʒ. ¶ Si/ Rōnes ſoluū tur.
cut aūt pdicta poſitio veritatē nō hʒ:vt oſſſaʒ eſt:ita rō/
nes poſſe ad ipſaʒ cōſirmādā facile ſolubiles ſunt. Cō/ 1
ſitemur enim intellectuʒ poſſem eſſe vnū ſpē in diuerſis
hoibus.plures aūt ſm numerū:vt tn̄ non fiat in hoc vis
q̄ partes hois nō ponunt in gn̄e vel ſpecie ſm ſe:ſed ſo/
luʒ vt ſunt pnᵒ totius.nec tn̄ ſeqt q̄ ſit forᵃ mālis ſm eē
dependens a corpe:ſicut eni aie humane ſm ſuā ſpēʒ cō
petit q̄ tali corpi ſm ſpēm vniat:ita hec aia differt ab il/
la nūo ſolo:ex hoc q̄ ad aliud nūo corpus habitudinem
hʒ:⁊ ſic indiuiduant aie humane ſm corpa:⁊ per 2ns in/
tellectᵒ poſſis qui eſt potētia aie humane ſm corpora nō
quaſi indiuiduatiōe a corpibus cāta. ¶ Scda vō rō ip/ 2
ſius deficit ex hoc q̄ nō diſtinguit inter id quo itelligit
⁊ id qd̄ intelligit:ſpēs enim recepta in intellectu poſſi nō
hʒ ſe vt qd̄ intelligit:cū.n.de his que intelligunt ſint oēs
artes ⁊ ſcie:ſequeret q̄ oēs ſcie eſſent de ſpēbᵒ exiſtētibᵒ
in intellectu poſſi:qd̄ pʒ eſſe falſuʒ.nulla eni ſcia de eis ali
quid 2ſiderat niſi nālis ⁊ methaphyſica:ſʒ tn̄ p eas que

cũq; ſunt in oĩbus ſcientijs cognoſcuntur. hʒ ſe igit̃ ſpẽs
intelligibilis recepta in intellectu poſſ. in intelligẽdo ſi-
cut id quo intelligit̃: ſicut ꝛ ſpẽs coloris in oculo non eſt
id qð vĩ: ſed id quo videmus. id vo qð intelligit̃ eſt ipſa
ratiõ rerũ exiſtentium extra aĩam: ſicut etiam res extra
aĩam exiſtens viſu corporali videretur: ad hoc eniʒ inuẽ
te ſunt artes ꝛ ſcientie vt res in ſuis naturis cognoſcãtur:
neqʒ tñ oportet ꝙ ſi ſcientie ſunt de vlibus ꝙ vlia ſint
extra aĩaʒ per ſe ſubſiſtẽtia: ſicut Plato poſuit. q̃uis enĩ
ad veritatem cognitionis neceſſe ſit vt cognitio rei re-
ſpondeat: nõ tamẽ opʒ ꝙ idem ſit modus cognitionis
ꝛ rei: que enĩ ꝯiuncta ſunt in re interdũ diuiſim cognoſcũ-
tur: ſimul eniʒ vna res eſt ꝛ alba ꝛ dulcis: viſus tñ cogno
ſcit ſolaʒ albedinẽ: ꝛ guſtus ſolã dulcedinẽ. Sic etiã ꝛ in-
tellectus intelligit lineã in mã ſenſibili exiſtẽtẽ abſqʒ mã
ſenſibili: lʒ etiã cũʒ mã ſenſibili intelligere poſſet. hec ãt
diuerſitas accidit ſm diuerſitatẽ ſpẽꝝ intelligibiliuʒ in
intellectu receptoruʒ: que q̃nqʒ eſt ſilitudo q̃titatis tm̃:
q̃nqʒ vo ſubẽ ſenſibilis q̃litẽ. Silr autẽ lʒ nã generis ꝛ
ſpẽi nũq̃ ſit niſi in his indiuiduis: itelligit tñ intellectus
nãm ſpẽi ꝛ generis nõ intelligẽdo ꝑncipia idiuiduãtia.
ꝛ hoc eſt intelligere vlia: ꝛ ſic hec duo non repugnant ꝙ
vlia non ſubſiſtãt extra aĩaʒ: ꝛ ꝙ intellectus intelligens
vlia intelligat res que ſunt extra aĩaʒ. Qz aũt itelligat in-
tellectus nãm generis vel ſpẽi denudataʒ a ꝑncipijs in-
diuiduantibꝰ ꝯtingit ex cõditione ſpẽi itelligibilis in ip-
ſo recepte: que eſt imãlis effecta ꝑ itellectũ agentẽ: vtpo-
te abſtracta a mã ꝛ ꝯditionibus mãe quibus aliquid in-
diuiduatur: ꝛ ideo potẽtie ſenſitiue nõ poſſunt cognoſce-
re vlia: q: non pñt recipere formaʒ imãlem: cũ recipiãt
ſemꝑ in organo corporali: nõ ergo opʒ eſſe numero vnã
ſpẽm intelligibilem huius intelligentis ꝛ illius: cũ opa-
tio ſequatur formã que eſt ꝑncipiũ ſpẽi: ſed opʒ ad hoc
ꝙ ſit vnũ intellectũ ꝙ ſit vnius ꝛ eiuſdeʒ ſilitudo: ꝛ hoc
eſt poſſe ſi ſpecies intelligibiles ſint numero diuerſe. ni-
hil enĩ prohibet vnius rei fieri plures imagines differẽ-
tes: ꝛ ex hoc contingit ꝙ vnus hõ a pluribus vĩ: nõ ergo
repugnat cognitioni vlĩ intellectus ꝙ ſint diuerſe ſpẽs
intelligibiles in diuerſis: nec ꝑꝑ hoc opʒ ꝙ ſi ſpẽs intelli
gibiles ſint plures nũo ꝛ eedẽ ſpecie: ꝙ nõ ſint intelligi-
biles actu: ſʒ potẽtia tm̃: ſicut alia idiuidua. nõ enim hoc
qð eſt eſſe indiuiduũ repugnat ei qð eſt eſſe intelligibile
actu: opʒ enim dicere ipſum intellm̃ poſſibilẽ ꝛ agenteʒ
ſi ponant̃ quedaʒ ſubſtãtie ſeparate corpori nõ vnite ꝑ
ſe ſubſiſtẽtes: quedam indiuidua eſſe: ꝛ tñ intelligibilia
ſunt: ſed id qð repugnat intelligibilitati eſt mãlitas: cuiꝰ
ſignũ eſt ꝙ ad hoc ꝙ forme reruʒ nãlium intelligibiles
ſiunt actu opʒ ꝙ a mã abſtrahant̃: ꝛ ideo in illis in qbꝰ
indiuiduatio ſit per hanc mãm ſignatã indiuiduata non
ſunt intelligibilia actu. ſi auteʒ indiuiduatio ſiat non per
mãm: nihil ꝓhibet ea que ſunt indiuidua eſſe actu intel-
ligibilia: ſpecies aũt intelligibiles indiuiduant̃ per ſuuʒ
ſubiectũ qui eſt intellectus poſſ: ſicut ꝛ oẽs alie forme:
vñ cũ intellectus poſſ non ſit mãlis: non tollitur a ſpe-
ciebus indiuiduatis ꝑ ipſum quin ſint itelligibiles actu.
¶ P̃. In rebus ſenſibilibus ſicut non ſunt intelligibilia
actu indiuidua que ſunt multa in vna ſpecie: vt equi vel
boues: ita nec indiuidua q̃ ſunt vnica in ſua ſpecie: vt hic
ſol ꝛ hec luna. eodeʒ aũt modo indiuiduantur ſpẽs ꝑ in-
tellectum poſſem: ſiue ſint plures intellectus poſſes ſiue
vnus: ſed non eodem mõ multiplicant̃ in eadẽ ſpẽ. Ni-
hil ergo refert q̃tũʒ ad hoc ꝙ ſpẽs recepte in intellectu
poſſ ſint intelligibiles actu: vtrũ intellectus poſſ ſit vnꝰ
in rebus aut plures. ¶ Item. Intellectus poſſibilis ſm
Cõmẽta. predicatũ eſt vltimus in ordine intelligibiliũ ſub-
ſtãtiaꝝ: que qðẽ ſm ipſuʒ ſunt plures. Nec põt dici qn
alique ſuperioꝝ illaꝝ habeãt cognitionẽ eoꝝ que intel-
lectus poſſ cognoſcit: in motoribus. n. orbiũ: vt ipſe etiã
dicit: ſũt forme eoꝝ que cauſant̃ per orbis motũ. adhuc
ergo remanebit lʒ intellectus poſſ ſit vnus ꝙ forꝰ intel
ligibiles multiplicent̃ in diuerſis intellectibꝰ. Lʒ aũt di
xerimus ꝙ ſpẽs intelligibilis in intellu poſſ recepta nõ
ſit qð intelligit̃ ſed quo intelligit̃: nõ tñ remouet̃ quin ꝑ
reflexionem quãdaʒ intellus ſeipſum intelligat: ꝛ ſuum
intelligere ꝛ ſpẽm qua intelligit. Suũ aũt intelligere in- Diſtĩ̃ bimẽ-
telligit dupl'r: vno mõ in vlĩ ſm ꝙ rõcinat̃ de ipſiꝰ actꝰ bris.
nã: vñ ꝛ intellectũ ꝛ ſpẽʒ intelligibilẽ intelligit eodẽ mo-
do dupl'r: ꝛ percipiẽdo ſe eſſe: ꝛ hic ſpẽʒ intelligibilẽ: qð
eſt cognoſcere in particulari: ꝛ cõſiderãdo ſuã ꝛ ſpẽi in-
telligibilis nãʒ: qð eſt cognoſcere in vlĩ: ꝛ ſm hoc de in-
tellectu ꝛ intelligibili tractatur in ſcientijs. ¶ Per hec Solo tertie
aũt que dicta ſunt ꝛ tertie rõnis apparet ſolutio: ꝙ enim rationis.
dicit ſciam in diſcipulo ꝛ in magiſtro eſſe nũo vnaʒ: par-
tim quidẽ vere dicit̃: partim aũt non. eſt enim nũo vna
q̃tũ ad id qð ſcitur: nõ tñ q̃tum ad ſpẽs intelligibiles
quibus ſcitur: neqʒ q̃tum ad ipſuʒ ſcie habitũ: nõ tñ opʒ
ꝙ eodẽ modo magiſter cauſet ſcientiã in diſcipulo ſicut
ignis gñat ignem: nõ enĩ ideʒ eſt modus eoruʒ que a nã
generant̃ ꝛ eoꝝ que ab arte: ignis quidẽ generat ignem
nãliter reducẽdo mãm de potẽtia in actu ſue forme: ma
giſter vo cauſat ſciam in diſcipulo ꝑ modũ artis: ad hoc
enim datur ars demonſtratiua quã Ariſto. in poſteriori- T. cõ. 5.
bus tradit: demr̃atio enĩ eſt ſyllus faciẽs ſcire. ¶ Sciẽ-
dum tñ ꝙ ſm Ariſto. 7. metaphy. artiũ quedã ſunt in qu Te. cõ. 29.
ius mã non eſt aliqud ꝑncipiũ: ſicut pʒ in edificatiua: nõ Nota.
enim eſt in lignis ꝛ lapidibus aliqua vis actiua mouens
ad domus ꝯſtitutionẽ: ſʒ aptitudo paſſiua tm̃. aliqua vo
eſt ars in cuius mã eſt aliqð actiuuʒ principiũ mouens
ad producendũ effectũ artis: ſicut pʒ in medicatiua. naʒ
in corpore infirmo eſt aliquod actiuũ ꝑncipiũ ad ſanita
tem: ꝛ ideo effectuʒ artis ꝑmi generis nunq̃ ꝓducit nã:
ſʒ ſemper ſit ab arte: ſicut domus oĩs eſt ab arte. effectꝰ
autẽ ſecũdi generis ſit ꝛ ab arte ꝛ a natura ſine arte. mul
ti enim per operationẽ nature ſine arte medicine ſanan
tur. ¶ In his autẽ que poſſunt fieri ꝛ arte ꝛ natura: ars
imitatur naturam: ſi quis enim ex frigida cauſa infirme-
tur: nã eum calefaciendo ſanat: vnde ꝛ medicus ſi eum
curare debeat: calefaciẽdo ſanat. ¶ Huic autẽ arti ſilis
eſt ars docendi: in eo eniʒ qui docetur eſt principiũ acti-
uum ad ſciam: ſcʒ intellectus: ꝛ ea que naturalr̃ intelligũ
tur: ſcʒ prima ꝑncipia. Et ideo ſcientia acquirit̃ dupl'r: ꝛ Dupl'r ſcia
ſine doctrina per inuentionẽ: ꝛ per doctrinã. docẽs ergo acquiritur.
hoc modo incipit docere ſicut inueniens incipit inueni-
re: offerendo ſcʒ conſiderationi diſcipuli ꝑncipia ab eo
nota: q: omnis diſciplina ꝛ omnis ſcientia ex preexiſten
ti ſit cognitione: ꝛ illa principia in concluſiones deducẽ-
do ꝛ proponendo exẽpla ſenſibilia: ex quibꝰ in aĩa diſci-
puli formẽtur phantaſmata neceſſaria ad intelligẽduʒ:
ꝛ q: exterior operatio docentis nihil oparetur niſi adeſ-
ſet ꝑncipiũ intrinſecum ſcie: qð ineſt nobis diuinitus: ið
apud theologos dĩ ꝙ homo docet miniſteriũ exhiben-
do. deus aũt interius operando: ſicut ꝛ medicus dĩ natu
re miniſter in ſanãdo. ſic igit̃ cauſatur ſcia in diſcipulo ꝑ
magiſtrũ: nõ modo nãlis actionis: ſed artificialis: vt di-
ctum eſt. ¶ P̃. Cum cõmẽtator ꝑdictus ponat habitus
ſcientiarũ eſſe in intellectu paſſiuo ſicut in ſubiecto: vni-
tas intellectus poſſibilis nihil facit ad hoc ꝙ ſit vna ſcia
numero in diſcipulo ꝛ magiſtro: intellm̃ enim paſſiuum
cõſtat non eſſe eũdẽ in diuerſis: cũ ſit potẽtia mãlis: vñ
hec ratio non eſt ad propoſitum ſm eius poſitionem.
¶ Oꝛ

¶ Qꝫ intellectus agens non ſit ſubſtantia ſeparata:ſꝫ aliquid anime. Cap.LXXVI.

Idẽ p° p.q. 79.ar.4.ꝛ q.5.ð aia. Iſta 2° pbat p
EX his autẽ concludi põt ꝙ nec intellectus agens eſt vnus in oĩbus:vt
Alexãder etiã ponit ꝛ Auic.q nõ ponũt intellectũ poſſibilẽ eẽ vnũ oĩum:cũ enĩ agẽs
ꝛ recipiens ſint proportionata:opꝫ ꝙ vnicuiqꝫ paſſiuo reſpõdeat ꝓpriũ actiuũ.intellectus autem
poſſibilis cõparat̃ ad agẽtẽ vt ꝓpriũ paſſiuũ ſiue ſuſceptiuũ ipſius:hꝫ enĩ ſe ad eũ agẽs ſicut ars ad mãꝫ:vt dĩ
Te.cõ. 17. 3° de aĩa:ſi ergo intellꝰ poſſibilis eſt aliqd aĩe humane
Supiorib° ceptis. multiplicatũ ſm multitudinẽ indiuiduoꝝ:vt oñſuꝫ eſt:
ꝛ intellꝰ etiã agens erit hꝰ ꝛ nõ erit vnus oĩuꝫ. ¶ Ad
2° huc. Intellꝰ agens non facit ſpẽs intelligibiles actu vt
ipſe per eas intelligat:maxĩe ſicut ſuba ſeparata:cũ non ſit
in po°:ſed per eas itelligat intellꝰ poſſibilis.nõ ğ facit
eas niſi tales q̃les cõpetunt intellectui poſſibili ad itelligẽdum:tales aũt facit eas qualis eſt ipſe:nã omne agẽs
agit ſibi ſĩle.eſt ergo intellectꝰ agẽs ꝓportionatus intellectui poſſibili:ꝛ ſic cũ intellꝰ poſſibilis ſit pars aĩe:in
3° tellectus agẽs non erit ſuba ſeparata. ¶ Amp.Sicũ materia pma ꝑficit̃ per formas nãles que ſunt extra aĩam:
ita intellꝰ poſſibilis ꝑficitur per formas intellectas in
actu:ſed forme nãles recipiũtur in mã pma:nõ ꝑ actionem alicuius ſubſtãtie ſeparate tñ:ſed per actionẽ forme eiuſdẽ generis.ſ.que eſt in mã:ſicut hec caro gñatur
per formã que eſt in his carnibꝰ ꝛ in his oſſibꝰ: vt ꝓbat
Te.cõ. 28. Ariſto.7.metaph.Si ğ intellectus poſſibilis ſit ps anime ꝛ nõ ſit ſuba ſeparata:vt ꝓbatum eſt:intellꝰ agẽs ꝑ
cuius actionẽ fiunt ſpẽs intelligibiles in ipſo:nõ erit ali
4° qua ſuba ſeparata:ſed aliqua virtus actiua aĩe. ¶ Itẽ.
Plato poſuit ſciãꝫ in nobis cauſari ab ideis quas ponebat eẽ quaſdã ſubas ſeparatas:quã qdem põnẽ Ariſto.
improbat in p̄ metaph.Cõſtat aũt ꝙ ſcia noſtra dependet ab intellectu agẽte ſicut ex pmo pñ°:ſi ergo itellectꝰ
agens eſt quedã ſuba ſepata:nulla eẽt vel modica differentia inter opionẽ iſtã ꝛ platonicã a pħo improbatam.
5° ¶ Adhuc.Si intellꝰ agens eſt q̃dam ſuba ſepata:opꝫ
ꝙ eius actio ſit cõtinua ꝛ nõ interciſa:vel ſaltem opꝫ dicere ꝙ nõ cõtinuetur ꝛ intercidatur ad noſtrũ arbitriũ.
actio autẽ eius eſt facere phãtaſmata intelligibilia actu:
aut ergo hoc ſemꝑ faciet:aut nõ ſemꝑ.ſi non ſemꝑ:non
tamẽ hoc faciet ad arbitriũ noſtrum:ſed tũc intelligimꝰ
actu quãdo phãtaſmata fiũt intelligibilia actu:ğ opꝫ ꝙ
vel ſemꝑ intelligamus:vel non ſit in poteſtate nr̃a actu
6° intelligere. ¶ P̄.Cõparatio ſubſtantie ſeparate ad oĩa
phãtaſmata que ſunt in quibuſcũqꝫ hoĩbꝰ eſt vna: ſicut
cõparatio ſolis eſt vna ad oẽs calores.res autẽ ſenſibiles ſimilr̃ ſentiũt ſciẽtes ꝛ inſcij:ꝛ per ꝯñs eadem phantaſmata ſunt in vtriſqꝫ:ſimilr̃ igit̃ fient intelligibilia ab
Solo pro Auicẽ. intellectu agẽte:vterqꝫ ergo ſimilr̃ intelliget. ¶ Poteſt
autẽ dici ꝙ intellectus agẽs ſemꝑ agit quãtum in ſe eſt:
ſed nõ ſemꝑ phãtaſmata fiant intelligibilia actu:ſꝫ ſolũ
quãdo ſunt ad hoc diſpoſita:diſponũtur ad h̃ per actuꝫ
cogitatiue virtutis:cuius vſus eſt in nr̃a poteſtate:ꝛ ideo
intelligere actu eſt in noſtra poteſtate:ꝛ ob hoc etiã contingit ꝙ nõ oẽs hoĩes intelligunt ea quoꝝ habẽt phantaſmata:q2 nõ oẽs actum virtutis cogitatiue ꝯueniẽtẽꝫ:
Reprobõ ſed ſolũ qui ſunt inſtructi ꝛ cõſueti. ¶ Uidet̃ autem ꝙ
hec reſpõſio nõ ſit oĩno ſufficiẽs.hec enĩ diſpoſitio que
ſit per cogitationẽ ad intelligendũ:opꝫ ꝙ ſit vel diſpoſitio intellectus poſſibilis ad recipiẽdũ formas intelligibiles ab intellectu agẽte fluentes:vt Auicen.dicit.vel q2
diſponuntur phãtaſmata vt fiãt intelligibilia actu:ſicut
Auer.ꝛ Alexãder dicũt.primũ autẽ hoꝝ non videt̃ eſſe
cõueniens:q2 intellectus poſſibilis ſm ſuam nãm eſt in
potẽtia ad ſpẽs intelligibiles actu:vnde cõparat̃ ad eas
ſicut diaphanũ ad lucem vel ad ſpẽs coloris:nõ aũt idiget aliquid in cuius natura eſt recipe formam aliquam
diſponi vlterius ad formã illã:niſi forte ſint in illa contrarie diſpõnes:ſicut mã aque diſponit̃ ad formã aeris
per remotionẽ frigiditatis ꝛ denſitatis:nihil aũt cõtrarium eſt in intellectu poſſibili qđ poſſit ipedire cuiuſcũqꝫ ſpẽi intelligibilis ſuſceptionẽ:nam ſpẽs intelligibiles etiam cõtrarioꝝ in intellectu nõ ſunt ꝯ̃rie:vt probat
Ariſto.6.metaph.cum vnũ ſit rõ cognoſcẽdi aliud. falſitas autẽ que accidit in iudicio itellectus cõponentis et Te.cõ. 23.
diuidẽtis ꝓuenit nõ ex eo ꝙ in intellectu poſſibili ſint
aliqua itellecta:ſed ex eo ꝙ ei aliqua deſunt:nõ igit̃ q̃tũ
in ſe eſt intellectus poſſibilis idiget aliqua ꝑparatiõe vt
ſuſcipiat ſpẽs intelligibiles ab itellectu agente fluentes.
¶ P̄.Colores facti viſibiles actu per lucẽ pro certo im 2
primũt ſuã ſilitudinem in diaphano:ꝛ per ꝯñs in viſuꝫ:
ſi igitur ipſa phãtaſmata illuſtrata ab itellectu agẽte nõ
imprimũt ſuas ſilitudines in intellectũ poſſibilẽꝫ:ſꝫ ſolum diſponũt ipm ad recipiẽdũ:nõ eẽt cõparatio phãtaſmatũ ad intellectũ poſſibilem:ſicut coloꝝ ad viſum:
vt Ariſto.ponit. ¶ Itẽ.ſm hoc phãtaſmata non eẽnt ꝑ 3
ſe neceſſaria ad intelligẽdũ: ꝛ per ꝯñs nec ſenſus:ſed ſolũ per accñs:quaſi excitãtia ꝛ ꝑparantia intellectũ poſſibilẽ ad recipiendũꝫ:qđ eſt opinionis platonice:ꝛ ꝯ̃ ordinẽ gñationis intellectus ꝛ ſciẽtie quẽ ponit Ariſt.in p̄
metaph.ꝛ vltimo poſterioꝝ.dicẽs.ꝙ ex ſenſu ſit memoria:ex multis memorijs vnũ experimẽtuꝫ:ex multis experimẽtis vniulis acceptio:que eſt ſciẽtie ꝛ intellectus. In p̄he°.
¶ Eſt autẽ hec poſitio Auic.cõſona his que de gñatione rerum nãlium dicit.ponit enĩ ꝙ oĩa agentia inferiora
ſolũ per ſuas actiones ꝑparãt mãm ad ſuſcipiẽdas formas que effluunt in materias ab intelligẽtia agẽte ſeparata:vñ ꝛ eadẽ rõne ponit ꝙ phãtaſmata ꝑparant itellectũ poſſibilẽ.forme aũt intelligibiles fluũt a ſubſtantia ſeparata:ſilr̃ aũt ꝙ per cogitationẽ diſponunt̃ phantaſmata ad hoc ꝙ fiãt intelligibilia actu ꝛ mouẽtia itellectũ poſſibilẽ:ꝯueniẽs nõ videt̃ ſi intellꝰ agẽs ponat̃
ſuba ſeparata:hoc enĩ videt̃ eẽ ꝯforme poſitioni dicentiũ ꝙ inferiora agẽtia ſunt ſolum diſponẽtia ad vltimã
perfectionẽ:vltima aũt perfectio eſt ab agẽte ſeparato:
qđ eſt cõtra ſniam Ariſto.7.metaphy.nõ enĩ videt̃ imperfectius ſe hĩe aĩa humana ad intelligẽdũ q̃ꝫ iferiores Te.cõ. 28.
nature ad ꝓprias opationes. ¶ Amp.Effectus nobiliores in iſtis iferioribus ꝓducunt̃ nõ ſolum ab agẽtibꝰ ſuperioribus:ſed requirũt agẽtia ſui generis.hoĩem enĩ generat ſol ꝛ homo.ꝛ ſimilr̃ videmus in alijs aĩalibꝰ perfectis ꝙ quedã ignobilia aĩalia ex ſolis tñ actione generantur abſqꝫ pncipio actiuo ſui generis:ſicut pꝫ in aĩalibus generatis ex putrefactione.intelligere autẽ eſt nobiliſſimus effectus qui eſt in iſtis inferioribus.non igit̃
ſufficit ponere ad ipſum agens remotum:niſi etiam ponatur agẽs proximum.hec autẽ rõ contra Auicẽ.non ꝓcedit:nam ipſe ponit oẽ animal poſſe generari abſqꝫ ſemine. ¶ Adhuc. Intẽtio effectus demõſtrat agente.vñ
animalia gñata ex putrefactione nõ ſunt ex intẽtiõe nature inferioris:ſed ſuperioris tñ:q2 ꝓducuntur ab agẽte ſuperiori tñ: ꝓpter qđ Ariſto.7.metaph.dicit ea fieri
caſu.aĩalia autẽ que fiunt ex ſemine ſunt ex intẽtione nature ſuperioris ꝛ inferioris.hic autẽ effectus qui eſt abſtrahere formas vniules a phãtaſmatibus eſt in itẽtiõe
noſtra:nõ ſolum in intẽtione agentis remoti:igit̃ opꝫ in
nobis ponere aliqđ proximũ principiũ talis effectus:h̃
autẽ eſt intellectus agẽs:nõ eſt igitur ſubſtãtia ſeparata:ſꝫ

Margin notes (right column): 7. Probõ ꝑ actione. — 8° — Te.cõ. 30.

9° aliqua virtus aīe noſtre.¶ Itē. In natura cuiuſlibꝫ mo
uentis eſt principium ſufficiens ad operationem nālem
eiuſdē:ꝛ ſi quidē opatio illa cōſiſtat in operatiōe adeſt
ei principiū actiuum:ſicut pꝫ de potētijs aīe nutritiue in
plantis.ſi vō opatio illa cōſiſtat in paſſione:adeſt ei pn̄
cipium paſſiuum:ſicut pꝫ de potētijs ſenſitiuis in aīali
bus.hō autē eſt perfectiſſimus inter oīa inferiora mo
uētia:cuius autē propria ꝛ nālis operatio eſt intelligere:
que non cōpletur ſine paſſione quadā:inquātum quili
bet intellectus patiī ab intelligibili:nec eſt etiā ſine actiōe
inquātū intellectus facit itelligibilia in potētia eſſe itelli
gibilia in actu:opꝫ igiī in natura hoīs eē vtriuſqꝫ ꝓpriū
principiū.ſ.intellectū agētem ꝛ poſſibilem:ꝛ neutrū ſm
10° eſſe ab aīa hominis ſeparatū eē.¶ Adhuc.Si intellect⁹
agens eſt quedā ſubā ſeparata:manifeſtū eſt ꝙ eſt ſup
nām hoīs.operatio autē quā homo exercet ſola virtute
alicuius ſupnālis ſubſtātie eſt opatio ſupernālis:vt mi
racula facere:ꝛ prophetare:ꝛ alia hōꝫ que diuino munere
hoīes operantur.cū igitur hō non poſſit intelligere niſi
virtute intellectus agētis:ſi intellectus agēs eſt quedam
ſubſtātia ſeparata:ſequiī ꝙ intelligere nō ſit opatio ꝓ
pria ꝛ naturalis hominis:ꝛ ſic homo non poterit diffiniri
11° per hoc ꝙ eſt intellectiuus aut rationalis.¶ P̄. Nihil
T.c.4.25. operatur niſi per aliquam virtutem que formaliter in
ipſo eſt:vnde Ariſto.in ſecundo de anima oſtendit.ꝙ
quo viuimus ꝛ ſentimus eſt forma ꝛ actus:ſed vtraqꝫ
actio.ſ.intellectus poſſibilis:ꝛ intellectus agētis conue
nit homini.homo enim ſpecies abſtrahit a phantaſma
tibus ꝛ recipit mente intelligibilia actu:non enim aliter
in notitiam harum actionum veniſſemus niſi eas in no
bis experiremur.oportet igiī ꝙ pn̄ᵃ quibꝰ attribuūtur
he actiones.ſ.intellectus poſſibilis ꝛ agēs ſint virtutes
Solo Ari. quedam in nobis formalr̄ exiſtentes.¶ Si aūt dicatur
ꝙ he actiones attribuūtur homini inquātū predicti in
tellectus ꝯtinuantur nobis:vt Auerrois dicit.iam ſupra
Com.20. oſtēſum eſt ꝙ cōtinuatio intellectus poſſibilis nobiſcū
Reprobō. ſi ſit quedā ſubſtātia ſeparata qualem ipſe intelligit nō
ſufficit ad hoc ꝙ ipm̄ intelligamus.Similr̄ etiā pꝫ de
intellectu agente:comparaī enim intellectus agens ad
ſpēs intelligibiles receptas in intellectu poſſibili:ſicut
ars ad formas artificiales que per artē ponunī in ma
Te.cō.17. teria:vt pꝫ ex exemplo Ariſtotelis in 3° de aīa. Forme
autē artis nō ꝯſequūtur actionem artis:ſed ſolum ſimi
litudinem formalē.Unde nec ſubiectum harū forma
rum poteſt per hōꝫ formas actionē artificis facere.ergo
nec homo per hoc ꝙ ſunt in ipſo ſpēs intelligibiles actu
facte ab intellectu agēte pōt facere operationē intellꝰ
agentis.¶ Adhuc.Unūquodqꝫ qđ nō poteſt exire in pro
12° priam opatiōnē niſi per hoc ꝙ moueī ab exteriori prin
cipio magis agiī ad operādum q̄ ſeipſum agat:vñ ani
malia irrōnalia magis agūtur ad operandum q̄ ſeipſa
agāt:qꝛ oīs operatio eoꝝ dependet a principio extrinſe
co mouēte:ſenſus autē mouꝫ a ſenſibili exteriori ipri
mit in phātaſiam:ꝛ ſic per ordinē ꝓcedit in oībus potē
tijs vſqꝫ ad motiuas.operatio autem ꝓpria hoīs eſt in
telligere cuius primū pn̄ᵐ eſt intellectus agens qui facit
ſpecies intelligibiles:a quibus patitur quodāmodo intel
lectus poſſibilis:qui factus in actu mouet volūtatem:ſi
igiī intellectus agens eſt quedā ſubā extra hoīem:tota
operatio hominis dependet a principio extrinſeco.non
igitur erit homo agens ſeipm̄:ſed actus ab alio:ꝛ ſic nō
erit dn̄s ſuarum operationum:nec mereatur laudē aut
vituperium:ꝛ perhibit tota ſciētia moralis ꝛ cōuerſatio
politica:qđ eſt inconueniens. Non eſt igitur intellectus
agens ſubſtantia ſeparata ab homine.

¶ Qꝛ nō eſt impoſſibile intellectū poſſibilē ꝛ agentē in
vna ſubā aīe ꝯuenire. Cap.LXXVII.

Videbitur autē forſan alicui hoc eē
impoſſibile ꝙ vna ꝛ ea
dem ſubā.ſ.noſtre aīe ſit in potentia ad oīa
intelligibilia qđ ꝑtinet ad intellectū poſſi
bilem:ꝛ faciat ea actu qđ eſt intellectus agē
tis:cum nihil agat ſm ꝙ eſt in potentia:ſed ſm ꝙ eſt in
actu. Unde non videbitur ꝙ agens ꝛ poſſibilis intelle
ctus poſſint in vna ſubā anime cōuenire.Si quis autē
recte inſpiciat nihil inconueniens aut difficile ſequiī:ni
hil enī ꝓhibet hoc reſpectu illius eē ſm illud in poten
tia:ꝛ ſm aliud in actu:ſicut in rebꝰ nālibꝰ videmus:aer
enī eſt actu humidus ꝛ potētia ſiccus:terra autē ecōuer
ſo.hec autē opatio inueniī eſſe inter aīam intellectiuā ꝛ
phātaſmata:hꝫ enī aīa intellectiua aliqđ in actu ad qđ
phantaſma eſt in poᵃ:ꝛ ad aliquid eſt in potentia qđ in
phātaſmatibus actu inueniī:hꝫ enī ſubſtātia anime hu
mane imālitatem:ꝛ ſicut ex dictis pꝫ:ex hoc hꝫ nām in
tellectualē:qꝛ oīs ſubſtātia imaterialis eſt hōꝫ.ex h̄ au
tem nōdum hꝫ ꝙ aſſimileī huic vel illi rei determina
te:qđ requiriī ad hoc ꝙ aīa noſtra hāc vel illā rē deter
minate cognoſcat.oīs enī cognitio fit ſm ſimilitudinem co
gniti in cognoſcēte.remanet igiī ipſa aīa intellectiua in
poᵃ ad determinatas ſimilitudines rerū cognoſcibilium a
nobis que ſunt nature rerū ſenſibiliū:ꝛ has quidē deter
minatas naturas rerū ſenſibiliū ꝓſentant nobis phan
taſmata:que tñ nōdū ꝑuenerūt ad eē intelligibile:cum
ſint ſimilitudines rerū ſenſibiliū:ēt ſm ꝯditiones māles q̄
ſunt ꝓprietates indiuiduales:ꝛ ſunt ēt in organis mate
rialibꝰ.non igiī ſunt intelligibilia actu:ꝛ tñ qꝛ in h̄ hoīe
cuius ſimilitudinē repñtant phātaſmata eſt accipe naturā
vniuſem denudatā ab oībꝰ ꝯditionibꝰ indiuiduātibꝰ:ſūt
intelligibilia in potētia.ſic igiī habēt intelligibilitatē in
potētia:determinationē autē ſimilitudinis rerū in actu:
ecōtrario aūt erat in aīa intellectiua.eſt igiī in aīa itelle
ctiua virtus actiua in phātaſmata faciēs ea itelligibilia
actu:ꝛ hec potētia aīe vocaī intellectus agēs:eſt ēt in ea
virtus que eſt in potētia ad terminatas ſimilitudies rerū
ſenſibiliū:ꝛ hec eſt potētia intellꝰ poſſibilis.Differt tñ
hoc qđ īueniī in aīa ab eo qđ īuenit in agētibꝰ nālibꝰ:qꝛ
ibi vnū eſt in potētia ad aliud ſm eūdē modum quo in
altero inueniī actu:nā mā aeris eſt in potētia ad formā
aque eo mō quo eſt in aq̄:ꝛ in eo corꝑa nālia que conue
niūt in mā eodē ordine agūt ꝛ patiūtur adinuicē.aīa au
tem itellectiua nō eſt in potētia ad ſimilitudines rerū que
ſunt in phātaſmatibꝰ per modū illū quo ſunt ibi.ſed ſm
ꝙ ille ſimilitudines eleuanī ad aliquid altius:vt.ſ.ſint ab
ſtracte a ꝯditionibꝰ indiuiduātibꝰ mālibꝰ:ex quo fiūt in
telligibiles actu:ꝛ ideo actio intellꝰ agētis in phantaſ
mate ꝓcedit receptionē intellꝰ poſſibilis:ac ſic princi
palitas actionis nō attribuiī phantaſmatibꝰ ſed intelle
ctui agēti.ꝓpter qđ Ariſto.dicit.ꝙ ſe hꝫ ad poſſibilē ſi
cut ars ad mām. Huius autē exemplum oīno ſile eēt ſi
oculus ſimul cū hoc qđ eſt diaphanus ꝛ ſuſceptiuus co
lorum hēret tantū de luce ꝙ poſſet colores facere viſibi
les actu:ſicut quedā aīalia dicunī ſui oculi luce ſufficiē
ter ſibi illuminare obiecta:ꝓpter qđ de nocte vidēt ma
gis.in die vō minus.ſunt enī debiliū oculoꝝ:qꝛ a parua lu
ce mouenī:a multā autē cōfunduntur:cui ēt ſile eſt in
intellꝰ noſtro qui ad ea que ſunt manifeſtiſſima ſe hꝫ ſi
cut oculus noctue ad ſolē:vñ paruū lumen intelligibile Idē p° q.4.
qđ eſt nobis cōnaturale ſufficit ad nr̄m itelligere. Qꝛ āt 79.ar.3.
lumē intelligibile noſtre aīe cōnāle ſufficiat ad faciēdū Opio Tho.
actionē intellꝰ agētis:pꝫ ſi quis ꝯſideret neceſſitatē po
nendi

nēdū intellectū agētē:inueniebaſ enī aia nr̃a in potētia ad
intelligibilia ſicut ſenſus ad ſenſibilia:ſicut enī nō ſemꝑ
ſentimus:ita nō ſemꝑ itelligimus.hec aūt itelligibilia q̄
aia itellectiua humana itelligit ·Plato poſuit eē itelligi
bilia ꝑ ſeipſa.ſ.ideas.vn̄ nō erat ei neceſſariū ponē itel
Op.pbi oppo lta. lectū agētem intelligibilia.Si aūt hͦ eſſet verū oporteret
ꝙ quāto aliqua ſunt ſm ſe magis itelligibilia magis in
telligerenſ a nobis:qḋ pꝫ eē ſalſuꝫ.nā magis ſunt nobis
intelligibilia que ſunt ſenſui ꝓximiora:q̄ in ſe ſūt minus
3ͦ 6 aia.t.cō. 17. intelligibilia.vn̄ Ariſt.fuit mot⁹ ad ponēdū ꝙ ea q̄ ſunt
nobis intelligibilia nō ſunt aliq̄ exntia itelligibilia ꝑ ſe
ipſa:ſꝫ ꝙ fiūt ex ſenſibilib⁹.vn̄ oportuit ponere virtutē
que hoc faceret:⁊ hec eſt intellectus agens.ad hoc ḡ po
nitur intellectus agens vt faceret intelligibilia nobis ꝓ
portionata.hoc aūt nō excedit modū luminis intelligi
bilis nobis cōnaturalis.vn̄ nihil ꝓhibet ipſi lumini nr̃e
anime attribuere actionē intellꝰs agentis:⁊ ꝓcipue cū
Ariſto.intellectum agentem comparet lumini.

℄ Qꝫ nō fuit ſnīa Ariſt.de intellꝰu agente ꝙ ſit ſuba ſepa
rata:ſꝫ magis ꝙ ſit aliqḋ aie. Cap.LXXVIII

Idē pͦ p.q. 79.ar.4. Iſta 2ͦ ꝓbat p Q Ui a vo plures opioni ſupra poſite.
aſſentiūt credentes eā fuiſſe
opinionē Ariſt.oſtēdēdū eſt ex verbis eius
ꝙ ipſe hͦ nō ſenſit de intellꝰu agēte ꝙ ſit ſb
ſtātia ſepata.Dicit enī pͦ ꝙ ſicut in oī natu
3ͦ 6 aia.t.cō. 17. ra eſt aliqḋ quaſi mā in vnoquoqꝫ gn̄e:⁊ hoc eſt in poͦ
ad oīa que ſunt illi⁹ gn̄is:⁊ altera cā eſt quaſi efficiēs ꝙ
facit oīa que ſunt illi⁹ gn̄is:ſicut ſe hꝫ ars ad mām:nece
eſt ⁊ in aia eē has differentias:⁊ hꝰ qdē.ſ.ꝙ in aia eſt ſic
mā intellectus poſſibilis in quo ſiūt oīa itelligibilia:ille
vͦ qui in aia eſt ſicut efficiēs cā eſt itellꝰus in quo eſt oīa
facere.ſ.intelligibilia in actu.i.intellꝰus agēs qui eſt ſicut
3ͦ de aia.t.c. 18. habit⁹ ⁊ nō ſicut poͦ:qualr aūt dixerit intellectū agētē
habitū exponit ſubiūgēs ꝙ eſt ſicut lumē:quodā enim
mō lumē facit potētia colores eē actu colores inq̄tū.ſ.
facit eos viſibiles actu:hͦ aūt circa itelligibilia attribuiſ
intellectui agētī.Ex his aūt manifeſte habeſ ꝙ itellect⁹
agens nō ſit ſuba ſepata ſed magis aliqḋ aie:expſſe enī
2ͦ dicit ꝙ itellꝰus poſſibilis ⁊ agēs ſunt dr̃ie aie:⁊ ꝙ ſunt in
aia.neutra ḡ earū eſt ſuba ſepata.℄ Adhuc. Rō eius hͦ
idē oſtēdit:q: in omni mā in qua iueniſ poͦ ⁊ act⁹ eſt ali
quid quaſi mā qḋ eſt in potētia ad ea que ſunt illi⁹ gn̄is:
⁊ aliqḋ quaſi agēs qḋ reducit poᵐ in actū:ſicut in artifi
cialib⁹ eſt ars ⁊ materia:ſed aia intellectiua eſt quedam
natura in qua inueniſ potētia ⁊ act⁹:cū quādoqꝫ ſit actu
intelligens:⁊ quādoqꝫ potētia.eſt igitur in natura aie in
tellectiue aliquid quaſi materia qḋ eſt in potētia ad oīa
intelligibilia:qḋ diciſ itellectus poſſibilis:⁊ aliqḋ q̄ſi cā
efficiens qḋ facit omnia in actu:⁊ diciſ intellect⁹ agens.
vterqꝫ igiſ intellectus ſm demōſtrationē Ariſto.eſt in
natura anime:⁊ nō aliqḋ ſeparatū ſm eē a corpore cu
3ͦ ius aia eſt actus.℄ Amp̄.Ariſt.dicit.ꝙ intellect⁹ agens
eſt ſicut habitus qḋ eſt lumē.habitus autē nō ſignaſ vt
aliquid per ſe exiſtēs ſed alicuius habētis:nō eſt igiſ i
tellectus agens aliqua ſubſtātia ſeparatim per ſe exn̄s:
ſed eſt aliqḋ aie humane. Nō autē itelligiſ lr̃a Ariſt.vt
habitus dicaſ eē effectus intellꝰus agentis:ſed vt ſit ſen
ſus intellꝰus agens facit hoīem itelligere oīa qḋ eſt ſicut
habitus.hec enī eſt definitio habitus: vt Cōmē.Auerro.
ibidē dicit.ꝙ habēs habitū intelligat per ipm qḋ eſt ſi
bi ꝓpriū ex ſe:⁊ quādo voluerit abſqꝫ hoc ꝙ indigeat in
eo aliquo extrinſeco:expſſe enī aſſimilat habitui nō ipſꝫ
factū:ſed intellectū quo eſt oīa facere:nec tn̄ intelligen
dū eſt ꝙ intellectus agēs ſit habitus per modū quo ha
bitus eſt in ꝓma ſpecie qualitatis ſm ꝙ quidā dixerūt
intellectū agētem eē habitum principioꝝ:q: habit⁹ ille
principioꝝ eſt acceptus ↄ ſenſibilib⁹:vt ꝓbat Ariſto.ij. T.cō. vlti.
poſterioꝝ.⁊ ſic opꝫ ꝙ ſit effectus itellectus agētis:cuius
eſt phātaſmata que ſunt itellecta in potētia facere intel
lecta in actu.Sꝫ accipiſ habitus ſm ꝙ diuidiſ ↄ priua Dic⁹ eque.
tionē ⁊ potētiā:ſicut oīs forma ⁊ actus pōt dici habit⁹:
⁊ hoc appꝫ.q: dicit hͦ mō intellectū agētē eſſe habitū:
ſicut lumē habitus eſt.Deide ſubiūgit ꝙ hic intellect⁹.ſ. Quatuor attribuit intellꝰus agenti.
agens eſt ſeparatus ⁊ imixtus ⁊ ipaſſibilis:⁊ ſubſtantia
actu eſt.hoꝝ autē q̄tuor que attribuit intellectui agenti
duo ſupra expreſſe de itellectu poſſibili dixerat.ſ.ꝙ ſit Te.cō.19.
imixtus:⁊ ꝙ ſit ſeparatus.tertiū.ſ.ꝙ ſit impaſſibilis ſub Tex.cō.6.
diſtīne dixerat.Oſtēdit enī pͦ ꝙ non eſt paſſibilis ſicut
ſenſus:⁊ poſtmodum oſtēdit ꝙ cōiter accipiendo pati Quo intellꝰus poſſibilis ſit paſſibilis.
paſſibilis eſt inquātum eſt.ſ.in potētia ad intelligibilia.
quartū vͦ oīno negauerat de intellectu poſſibili dicēdo Tex.cō.7.
ꝙ erat in potētia ad intelligibilia:⁊ nihil hoꝝ erat actu Te.cō.14.
ante intelligere.ſicut igiſ in duob⁹ primis intellꝰus poſſi
bilis cōuenit cū agente:in tertio partim ↄuenit ⁊ partiꝫ T.c.3.⁊.14.
differt:in quarto autē omnino differt agēs a poſſibili.
℄ Has q̄tuor ↄditiones agentis ꝓbat per vnā rationē Te.cō.19.
ſubiūgens:ſemꝑ enī honorabilius eſt agēs patiēte:⁊ ꝓn Te.cō.17.
cipium.ſ.actiuū mā:ſupra enī dixerat ꝙ intellect⁹ agens
eſt ſicut cā efficiens ⁊ poſſibilis ſicut mā.per hoc autē
mediū ↄcludunſ duo ꝓma:ſic agens eſt honorabili⁹ pa
tiente ⁊ mā:ſed poſſibilis qui eſt ſicut patiens ⁊ mā eſt
ſepatus ⁊ imixtus:vt.ſ. ꝓbatū eſt.ḡ multo magis agēs: Cap.62.
alia vͦ per hͦ mediū ſic excludūtur:agens in hoc eſt ho
norabilius patiēte ⁊ mā ꝙ cōparaſ ad ipm ſicut agēs ⁊
actu ens ad patiēs ⁊ ens in poͦ:intellꝰs aūt poſſibilis eſt
patiēs quodāmō ⁊ poͦ ens:intellect⁹ igiſ agēs eſt nō pa
tiens ⁊ actu ens.℄ Patet aūt ꝙ nec ex his verbis Ar.
haberi pōt ꝙ intellꝰs agēs ſit q̄dā ſuba ſepata:ſed ꝙ ſit
ſepatus hͦ mō quo ſupra dixit de poſſibili.ſ.vt non hēat
organū.qḋ aūt dicit ꝙ eſt ſuba actu ens nō repugnat ei
ꝙ ſuba aie eſt in poͦ:vt ſuꝑ oſtēſum eſt.Deinde ſubiun Cap.76.
git.Idē aūt eſt ſm actū ſcia rei in quo Cōmē.dic.ꝙ dif Te.cō.20.
intellectus agēs a poſſibili:nā in intellꝰu agēte idē eſt in Cōmēta⁹ᵗⁱ intentio.
telligens ⁊ intellectū:nō aūt in poſſibili. Hoc aūt mani Impugnatio
feſte eſt ↄ intētionē Ariſto.nā ſupra eadē verba dixerat
de itellectu poſſibili:vbi dixit de intellectu poſſibili ꝙ
ipſe intelligibilis eſt ſicut itelligibilia.in his enī que ſine Te.cō.15.
mā ſunt idē eſt intelligens ⁊ qḋ intelligiſ:ſcia nāqꝫ ſpe
culatiua:⁊ qḋ ſpeculatū eſt idē eſt:manifeſte enī per hͦ
ꝙ intellꝰus poſſibilis ꝓut eſt actu itelligēs idē eſt cū eo
qḋ intelligiſ:vult oſtēdere:ꝙ itellꝰs poſſibilis intelligiſ
ſicut alia itelligibilia:⁊ primū ſupra dixerat ꝙ itellect⁹ Te.cō.14
poſſibilis eſt quodāmō itelligibilia:ſꝫ nihil actu eſt an
teq̄ intelligat:vbi expreſſe dat itelligere ꝙ per hͦ ꝙ in
telligit actu fit ipſa itelligibilia:nec eſt mirū ſi hͦ dic̄ de
intellꝰu poſſibili:q: hoc etiā ſupra dixerat de ſenſu ⁊ ſen Tex.cō.3.
ſibili ſm actū:ſenſus enī fit actu per ſpēꝫ ſenſatā in actu:
⁊ ſimilr intellꝰus poſſibilis fit actu per ſpēm itelligibilē
actu:⁊ hac rōne itellectus in actu dr̄ ipm intelligibile in
actu.℄ Eſt igiſ dōm ꝙ poſtq̄ Ariſt. determinauit de i
tellectu poſſibili ⁊ agēte:hic icipit determinare de intel Te.cō.20.
lectu in actu dicēs:ꝙ ſcia in actu eſt idē rei ſcite in actu.
Deide dic̄.qui vͦ ſm poᵐ tēpore prior in vno eſt:oīno
autē neqꝫ in tēpore:qua qdem diſtīne inter poᵐ ⁊ actū
in plurib⁹ locis vtiſ.ſ.ꝙ actus ſm nām eſt prior poten
tia:tēpore vͦ in vno ⁊ eodē qḋ mutaſ de poͦ in actū eſt
prior poͦ actu.ſimplr vͦ loquēdo nō eſt poͦ etiā tēpo
re prior actu:q: potentia nō reducitur in actum niſi per
actū.dicit ergo ꝙ intellectus qui eſt ſm potētiam.ſ.poſ
ſibilis:ꝓut eſt in potentia prior eſt tēpore q̄ꝫ intellectus

in actu.⁊ hoc dico in vno ⁊ eodē:nō tamē omnino.ſ.vtr:
q̄ꝛ intellectus poſſibilis reducitur in actū per intellectū
agentem qui eſt in actu vt dixit.⁊ iterū per aliquem in-
Te.cõ.20. tellectū poſſibilem factū actu.vñ dicit in.3.phyſicoꝝ.φ
ante addiſcere indiget aliq̄s docēte vt reducat̄ de potē-
tia in actū:ſic igitur in verbis iſtis oſtēdit ordinē intelle-
ctus poſſibilis:put eſt in potentia ad intellectū in actu.
Deide dicit.ſed nō aliquādo qdem intelligit ⁊ aliquādo
nō intelligit:in quo oſtēdit differentiam intellectus in actu:⁊ in-
Te.cõ.14. tellectus poſſibilis.ſupra enī dixit de intellectu poſſibi-
li qui nō ſemꝑ intelligit:ſed quādoq̄ꝫ nō intelligit:quā-
do.ſ.eſt in potētia ad itelligibilia:quādoq̄ꝫ intelligit:q̄ñ
ſcꝫ eſt actu in ipſa.intellectus aūt per hoc fit actu φ eſt
ipſa itelligibilia:vt iā dixit.vñ nō competit ei q̄ñq̄ꝫ itel-
Te.cõ.20. ligere ⁊ quādoq̄ꝫ nō intelligere.¶ Deide ſubiūgit.Se-
3 de aia. paratū autem hoc ſolū qđ vere eſt:qđ nō pōt itelligi de
agente:nō enī ipſe ſolus eſt ſeparatus:q̄ꝛ iaꝫ idem dixe-
rat de intellectu poſſibili:nec pōt itelligi de poſſibili:q̄ꝛ
iam ideꝫ dixerat de agēte.relinquit̄ ḡ φ dicat̄ de eo qđ
cōprehēdit vtrūq̄ꝫ.ſ.de itellectu in actu de quo loq̄bat̄:
q̄ꝛ hoc ſolū in aia noſtra eſt ſeparatū non vtens organo
qđ ꝑtinet ad intellectū in actu.ſ.illa pars aīe qua itelli-
gimus actu cōprehendēs poſſibilē ⁊ agentē.¶ Et ideo
ſubiūgit φ hoc ſolum anime eſt imortale ⁊ perpetuum
quaſi a corpore nō dependens cum ſit ſeparatum.

¶ Qꝛ anima humana corrupto corpore non corrum-
pitur. Cap.LXXIX.

Idē p̄ᵒ p.q. 75.ar.6. Iſta pᵒ pbat̄ p̄ Cap.55. Ex premiſſis igit̄ manifeſte oſten-
di pōt aiam huma-
nā non corrūpi corrupto corpore.Oſtēſum
eſt enī ſupra oēm ſubam intellectualem eē
incorruptibilē.aīa aūt hoīs eſt quedā ſuba
intellectualis:vt oñſuꝫ eſt:opꝫ igit̄ aiam humanā incor-
2ᵒ ruptibilē eē.¶ Adhuc.Nulla res corrūpit̄ ex eo in quo
ꝯſiſtit ſua ꝑfectio.he enī mutatiōes ſunt ꝯrie.ſ.ad perfe-
ctionē ⁊ corruptionē.ꝑfectio autē aīe humane ꝯſiſtit in
abſtractione q̄dā a corpore.ꝑficit̄ enī aia ſcia ⁊ virtute:
ſm ſciam aūt tāto magis ꝑficit̄ quāto magis imateria-
lia ꝯſiderat.virtutis aūt ꝑfectio ꝯſiſtit in hoc φ hō cor-
poris paſſiōes nō ſequat̄:ſed eas ſm rōnē tēperet ⁊ re-
frenet.non ḡ corruptio aīe ꝯſiſtit in hoc φ a corꝑe ſepa-
Obiectio. ret̄.¶ Si aūt dicat̄ φ ꝑfectio anime cōſiſtit in ſepara-
tione eius a corpore ſm opationē:corruptioni aūt in ſe-
Reprobatur obiectio. paratione ſm eē nō ꝯuenīēter obuiat̄.opatio enī rei de-
monſtrat ſubam ⁊ eē ipſius:q̄ꝛ vnūq̄dq̄ꝫ operat̄ ſm qđ
eſt ens:⁊ ꝓpria opatio rei ſequit̄ ꝓpriā ipſius nām.non
pōt igit̄ perfici opatio alicuius rei niſi ſm φ perficitur
eius ſubſtantia.ſi igit̄ aīa ſm opationē ſuam ꝑficitur in
relinquēdo corpus:⁊ corporea ſuba ſua in eē ſuo nō de-
3ᵒ ficiet per h̄ φ a corpore ſeparat̄.¶ Itē.Propriū perfe-
ctiuū hoīs ſm aiam eſt aliq̄d incorruptibile:ꝓpria eniꝫ
operatio hoīs inq̄ntū hō eſt itelligere:per hāc enī differt
a brutis ⁊ plantis ⁊ inaiatis.itelligere enī vniuſum eſt ⁊
incorruptibiliū inquātū hō:perfectiones aūt opꝫ eē ꝑfe-
ctibilibus ꝓportionatas.ḡ aia humana eſt incorruptibi-
4ᵒ lis.¶ Amp̄.Impoſſibile eſt appetitū nālem eē fruſtra:
ſed hō nāliter appetit perpetuo manere:qđ pꝫ ex hoc φ
eſſe eſt qđ ab oibus appetit̄:hō aūt per intellectū appre-
hēdit eē nō ſolū vt nūc:ſicut bruta aialia:ſed ſimplr.cō-
ſequit̄ ergo hō perpetuitatē ſm aiam qua eē ſimplr et
5ᵒ ſm oē tēpus apprehendit.¶ Itē.Unūquodq̄ꝫ qđ reci-
pitur in aliquo recipit̄ in eo ſm modūꝫ eius in quo eſt.
forme autē rerum recipiūtur in intellectu poſſibili:put
ſunt intelligibiles actu:ſunt aūt intelligibiles actu:prout
ſunt imateriales ⁊ vniuſles:⁊ per ꝯſequēs incorruptibi-
les.ḡ intellectus poſſibilis eſt incorruptibilis.ſꝫ ſicut ꝓ-
batum eſt ſupra:intellectus poſſibilis eſt aliquid aīe hu-
mane.eſt igitur aia humana incorruptibilis.¶ Adhuc. 6ᵒ
Eſſe intelligibile eſt ꝑmanētius q̄ꝫ eē ſenſibile:ſꝫ id qđ
ſe hꝫ in rebꝰ ſenſibilibus per modū ꝓpriū primi recipi-
entis eſt incorruptibile ſm ſuam ſubſtantiā.ſ.mā ꝑma.
multo igit̄ fortꝰ itellectus poſſibilis qui eſt receptiuus
formarū intelligibiliuꝫ.ḡ ⁊ aia humana cuius intellectꝰ
poſſibilis eſt pꝫ:eſt icorruptibilis.¶ Amp̄.Faciens eſt 7ᵒ
honorabilius facto.vt etiā Ariſt.dicit.ſꝫ intellectus agēs 3.de aia.t.cō.17.
facit actu intelligibilia:vt ex ꝑmiſſis pꝫ:cū igit̄ intelligi-
bilia actu inquātū hm̄ ſint incorruptibilia:multo fortius
intellꝰ agens erit icorruptibilis.ḡ ⁊ aia humana cuius
lumē eſt intellectus agēs:vt ex ꝑmiſſis pꝫ.¶ Itē.Nul- 8ᵒ
la forma corrūpit̄ niſi vel actione ꝯtrarij:vel per corru-
ptionē ſui ſubiecti vel per defectū ſue cauſe:per actiōeꝫ Forᵉ corrumpit̄ triplr.
quidē cōtrarij ſicut calor deſtruit̄ per actionē fridi.per
corruptionē autem ſui ſubiecti ſicut deſtructo oculo de-
ſtruit̄ vis viſiua.per defectū autē cauſe ſicut lumē aeris
deficit deficiente ſolis ꝑſentia que erat ipſius cā:ſed aīa
humana nō pōt corrumpi per actionē cōtrarij:nō eſt.n.
ei aliquid cōtrariū:cū per intellectū poſſibilē ipſa ſit co-
gnoſcitiua ⁊ receptiua oium ꝯrioꝝ.ſimilr autē neq̄ꝫ per
corruptionē ſui ſubiecti.oſtēſum eſt enī ſupra φ aia hu-
mana eſt forma nō depēdēs a corpore ſm ſuum eē.ſilr
autē neq̄ꝫ per deficiētiā ſue cauſe:q̄ꝛ nō pōt hre aliquaꝫ
cām niſi eternā:vt infra oſtēdet̄.nullo igitur mō anima 9ᵒ
humana corrūpi pōt.¶ Adhuc.Si aia humana corrū-
pitur per corruptionē corporis:opꝫ φ eius eē debilitet̄
per debilitatem corporis.ſi autē aliqua virtus aīe debi-
litet̄ debilitato corpore h̄ nō eſt niſi per accñs:inq̄ntū.ſ.
virtus anime indiget organo corporali:ſicut viſus debi-
litat̄ debilitato organo:per accidēs tm̄:qđ ex hoc pꝫ:ſi.n.
ipſi virtuti per ſe accideret aliqua debilitas nūq̄ꝫ reſtau-
ret̄ organo reparato.videmus aūt φ q̄ntūcūq̄ꝫ vis viſi-
ua videat̄ d̄bilitata ſi organū reparet̄ vis viſiua reſtau- Te.cõ.65.
rat̄.vñ dic̄ Ariſt.in p̄ de aia.φ ſi ſenex accipiat oculū iu-
uenis videbit vtiq̄ꝫ ſicut iuuenis.cū igit̄ itellꝰ ſit virtꝰ aīe
que nō idiget organo:vt ex ꝑmiſſis pꝫ:ipſe nō debilitat̄
neq̄ꝫ ꝑ ſe neq̄ꝫ ꝑ accñs:ꝑ ſenectū vl' ꝑ aliq̄ꝫ aliā debilitateꝫ
corꝑis.ſi āt in opōne itellꝰ accidit fatigatio aut impedi-
mētū ꝓꝑ īfirmitatē corꝑis:h̄ nō eſt ꝓꝑ d̄bilitatē ipſiꝰ in-
tellꝰ:ſꝫ ꝓꝑ d̄bilitatē viriū qbꝰ itellꝰ idiget.ſ.imagiatio-
nis memoratiue ⁊ cogitatiue virtutū.Pꝫ igit̄ φ itellꝰ
humanꝰ eſt icorruptibilis.ḡ ⁊ aia humana q̄ eſt intelle-
ctiua q̄dā ſuba.¶ Hoc ēt appꝫ ꝑ auctē Ar.Dic̄ enī in Te.cõ.65.
p̄ de aia.φ itellꝰ vr̄ q̄dā ſuba eē ⁊ nō corrūpi:qđ aūt
hoc nō poſſit itelligi de aliq̄ ſuba ſeparata q̄ ſit itellꝰ poſ-
ſibilis vl' agens ex ꝑdictis hri pōt.¶ P.Appꝫ ex ipſis
verbis Ar.in.11.meta.vbi dic̄ ꝯ Platonē loquēs φ cāe Te.cõ.16.
mouētes ꝑexiſtūt:cauſe vo formales ſūt ſil' cū his quoꝝ
ſunt cauſe:q̄ñ enī ſanat̄ hō tūc ſanitas eſt ⁊ non ꝑus:ꝯ h̄
qđ Plato poſuit formas rerū ꝑexiſtē rebꝰ.¶ Et his di- Te.cõ.17.
ctis poſtmodū ſubdit.Si āt ⁊ poſterius aliq̄d manet ꝑ-
ſcrutandū eſt.nā in q̄buſdā nihil ꝓhibet vt ſi eſt aia tale
nō oīs:ſꝫ itell'.ex q̄ pꝫ cū loq̄nat̄ de formis φ vult itel-
lectū qui eſt forꝰ hoīs poſt māꝫ remanere.ſ.poſt corpꝰ.
Patet aūt ex ꝑmiſſis verbis Ar.φ lꝫ ponat aiaꝫ eē for-
mā:nō tñ ponit eā nō ſubſiſtētē:⁊ ꝑ ꝯñs corruptibilē:ſic̄
Grego.niceſi.ei īponit.nā a ḡnalitate aliarū formarum Gregᵒ nice. īponit Ariſt. falſum.
aiam itellectiuā excludit dicēs eā poſt corpꝰ remanere ⁊
ſubaꝫ q̄dā eē.¶ Premiſſis āt ſnia catholice fidei con-
cordat.Dr̄ enī in libro de eccleſiaſticis dogmatibꝰ.Soluꝫ
hoiem credimꝰ hre aiam ſubſtātiuā q̄ ⁊ exuta corꝑe vi-
uit:⁊ ſenſus ſuos atq̄ꝫ ingenia viuaciter tenet:neq̄ꝫ cum
corꝑe

Error exclu/ditur. corpe morif:ſicut Arabs aſſerit:necꝫ poſt modicū inter/
uallum ſicut Zenon:qꝛ ſubſtātialiter viuit.Per hoc aūt
excludif error impioꝝ ex quoꝝ perſona dī Sap.ij.Ex
nihilo nati ſumus:ꝛ poſt hoc erimus tāꝗ nō fuerimus.
ꝛ ex quoꝝ pſona dicit Salomon Eccliaſtes.3.Unus eſt
interitus hoīs ꝛ iumētoꝝ ꝛ equa vtriuſqꝫ cōditio:ſicē mo
ritur hō:ſic ꝛ illa moriunf:ſilr ſpirāt oīa:ꝛ nihil habz hō
iumēto amplius.Qꝛ eni nō ex pſona ſua:ſed impioꝝ dī/
cat:pꝫ per h̄ qḋ in fine libri quaſi determinādo ſubiun/
git.Donec reuertaf puluis in terrā ſuā vn̄ erat:ꝛ ſpūs re
deat ad eū qui dedit illū.Infinite ēt ſunt auctoritates ſa
cre ſcripture que imortalitatem anime preſtantur.

℄ Rationes probantes animam humanaꝫ corrūpi cor/
rupto corpore. Cap.LXXX.

Argumēta 3 veritatem. VIdetur autē quibuſdā rōnibus poſ/
ſe pbari aīas humanas non
1 Cap.73. poſſe remanere poſt corpus.Si eni aīe hu/
mane multiplicanf ſm multiplicationem
corpoꝝ:vt ſupra oñſuz eſt:deſtructis ḡ cor/
porib⁹ nō poſſunt aīe in ſua multitudie remanere:vnde
opꝫ alterū duoꝝ ſequi:aut ꝙ totalr aīa humana eē deſi/
nat:aut ꝙ remaneat vna tm̄:qḋ videf eē ſm opionē co/
rū qui ponūt incorruptibile ſolū id qḋ eſt vnū in oībus
Tex.cō.5. hoībus ſiue h̄ ſit itellectus agēs tm̄:vt Alexā.dicit.ſiue
2 cū agente etiā poſſibilis:vt dicit Auer.℄ Amp.Rō for
malis eſt cā diuerſitatis ſm ſpēm.ſed ſi remanēt multe
aīe poſt corpoꝝ corruptionē:opꝫ eas eē diuerſas:ſicē eni
idē eſt qḋ eſt vnum ſm ſubam:ita diuerſa ſunt que ſunt
multa ſm ſubaꝫ:nō pōt aūt eē in aīab⁹ remanētib⁹ poſt
corpus diuerſitas niſi formalis:non eni ſunt cōpoſite ex
Cap.50. mā ꝛ forma:vt ſup̄ pbatū eſt de omni ſubſtātia intelle/
ctuali.relinquif igif ꝙ ſunt diuerſe ſm ſpēm:nō autē p
corruptionē corporis mutanf aīe ad aliā ſpēm:quia oē
qḋ mutaf de ſpecie in ſpēm corrūpif.relinquif ḡ ꝙ an/
teꝗ eēnt a corporib⁹ ſepate erāt ſm ſpēm diuerſe:com
poſita aūt ſortiunf ſpēm ſm formā.ḡ ꝛ idiuidua hoīuꝫ
erāt ſm ſpēm diuerſa:qḋ eſt icōueniēs.ḡ impoſſe vr̄ ꝙ
3 aīe humane multe remaneāt poſt corpa.℄ Adhuc.Ui/
Idē h̄⁹ p.q.46. def oīno eſſe impoſſe ſm ponentes eternitatē mūdi po/
nere ꝙ anime humane in ſua multitudie remaneāt poſt
mortē corporis:ſi eni mundus eſt ab eterno:motus fuit
ab eterno.ḡ ꝛ gnātio eſt eterna.ſꝫ ſi gnātio eſt eterna ifi
niti hoīes mortui ſunt ante nos.ſi ḡ aīe mortuoꝝ rema/
nent poſt mortē in ſua multitudine:opꝫ dicere aīas infi/
nitas eē nūc in actu hoīuꝫ prius mortuoꝝ:h̄ aūt eſt im/
poſſibile:nā ifinitū actu nō pōt eē in nā.relinquif igif ſi
mūdus eſt etern⁹ ꝙ aīe nō remaneant multe poſt mor/
4 tem.℄ Iteꝫ.Qḋ aduenit alicui ꝛ diſcedit ab eo pter ſui
corruptionē aduenit ei accńtalr.hec eni eſt definitio ac/
cidētis.ſi ḡ aīa humana nō corrūpif corpe abſcedēte:ſe/
quif ꝙ aīa humana accńtalr corpori vniaf.ḡ homo eſt
ens p accńs qui eſt cōpoſit⁹ ex aīa ꝛ corpe:ꝛ ſequef vl/
terius ꝙ nō ſit aliꝗ ſpēs humana.nō eni ex his que cō/
iūgūtur p accńs fit ſpēs vna:nā hō alb⁹ nō eſt aliꝗ ſpe/
5 cies.℄ Amp.Impoſſe eſt aliquā ſubam eē cui⁹ non ſit
aliꝗ opatio:ſed oīs opatio aīe finif cū corpe:qḋ qdeꝫ pꝫ
per inductionē.nā virtutes aīe nutritiue opanf p ꝗlita/
tes corporeas ꝛ p inſtrm corporeū:ꝛ in ſpm corp⁹ qḋ p/
ficif p aīam qḋ nutrif ꝛ augef:ꝛ ex ꝗ deſcindif ſemē ad
gnātionē.opōnes ēt oēs potētiarū que ptinent ad aīam
ſenſitiuā cōplenf p organa corporalia:ꝛ ꝗdā earū com/
plenf cū aliꝗ trāſmutatiōe corpali:ſicē que dicantur aīe
paſſiōes:vt amor:gaudiū ꝛ hm̄.Intelligere aūt etſi non
ſit opatio p aliqḋ organū corporale exercita:nā obiecta
eius ſunt phātaſmata que ita ſe hn̄t ad ipſaꝫ vt colores
ad viſum:vn̄ ſicut viſus nō pōt videre ſine colorib⁹:ita
aīa intellectiua nō pōt intelligere ſine phātaſmatib⁹:in/
diget ēt aīa ad intelligēdū virtutib⁹ pparantibus phan/
taſmata ad h̄ ꝙ fiāt itelligibilia actu.ſ.virtute cogitati/
ua ꝛ memoratiua de qb⁹ ꝯſtat ꝙ cū ſint actus quorūdā
organoꝝ corporis p que operanf ꝙ non poſſunt rema/
nere poſt corp⁹.vn̄ ꝛ Ariſto.dicē.ꝙ nequaꝗ ſine phātaſ/ 3.de aīa.t.c.30
mate intelligit aīa:ꝛ ꝙ nihil itelligit ſine intellu paſſiuo: 3.de aīa.t.c.20
quē vocat virtutē cogitatiuā ꝗ eſt corruptibilis:ꝛ pp h̄
dicē in p̄ de aīa.ꝙ itelligere hoīs corrūpif quodā iterius Te.cō.65.
corrupto.ſ.phātaſmate vl̄ paſſiuo itellu:ꝛ in.3.de aīa dī. Te.cō.20.
ꝙ nō reminiſcimur poſt mortem eoꝝ que ſciuim⁹ in vi/
ta:ſic igitur pꝫ ꝙ nulla operatio anime poteſt remanere
poſt mortem:neqꝫ igitur ſubſtantia eius manet:cū nulla
ſubſtantia poſſit eſſe abſqꝫ operatione.

℄ Improbatio p̄dictarū rōnum. Cap.LXXXI.

HAs autem rōnes qꝛ falſum conclu/ Repro.arg⁹ ꝛ ſoluunf.
dūt vt ex p̄miſſis oñſuz Cap.80.
eſt:tētandū eſt ſoluere.Ac p̄ ſciēdū eſt que/ Quid ſit p̄n/cipiū idiuidu/atiōis aīe hu/mane.
cūqꝫ opꝫ eē inuicē coaptata ꝛ pportionata
ſilr recipiūt multitudinē vel vnitatē vnum/
qḋqꝫ ex ſua cā.ſi igif eē vnius dependeat ab altero vni/
tas vel multiplicatio eius ēt ex illo dependet aliogn ex
alia cā intriſeca.formā igif ꝛ mām ſemp opꝫ eē adinui/
cē pportionata ꝛ ꝗſi nālr coaptata:qꝛ pprius actus in
ppria mā fit:vn̄ ſemp opꝫ ꝙ mā ꝛ forma ꝯſequanf ſei/
uicem in multitudie ꝛ vnitate.ſi igif eē forme depēdet
a mā:multiplicatio ipſi⁹ a mā dependet:ꝛ ſilr vnitas.ſi
aūt nō erit quidē neciuꝫ multiplicari formam ſm mul/
tiplicationē materie id eſt ſilr cū mā:ꝛ pportionez ipſi⁹:
nō aūt ita ꝙ depēdeat vnitas vel multitudo ipſius for⁹
a mā.℄ Oſtēſum eſt aūt ꝙ aīa humana eſt forma ſm Solo primi argumenti.
ſuū eē a mā nō depēdēs.vn̄ ſequif ꝙ multiplicanf qdē
aīe ſm ꝙ multiplicanf corpa:non tn̄ multiplicatio cor/
poꝝ erit cā multiplicatiōis aīarū.ꝛ iō nō opꝫ ꝙ deſtru/
ctis corporib⁹ ceſſet pluralitas aīarum:vt p⁹ rō ꝯclude/
bat.℄ Ex ꝗ ēt de facili pꝫ reſpōſio ad 2ᵐ rōnē:nō eniꝫ Ad 2ᵐ.
quelibet formarū diuerſitas facē diuerſitatē ſm ſpēm:ſꝫ
ſolū illa ꝗ eſt ſm p̄n⁹ formalia:vel ſm diuerſaꝫ rōnem
forme.ꝯſtat eni ꝙ alia eſt eēntia forme hui⁹ ignis ꝛ illi⁹:
nec tn̄ eſt alius ignis:neqꝫ alia forma ſm ſpēm.multitu/
do igif aīarū a corporib⁹ ſepatarū:ꝯſeqtur qdē diuerſi/
tatē formarū ſm ſubaꝫ:qꝛ alia eſt ſuba hui⁹ aīe ꝛ illi⁹:nō
tn̄ iſta diūſitas pcedit ex diuerſitate p̄n^{oꝝ} eēntialiū ipſi⁹
aīe:nec eſt ſꝫ diuerſaꝫ rōnē ipſius aīe:ſꝫ eſt ſꝫ diuerſaꝫ
cōmēſurationē aīarū ad corpa.hec eni aīa eſt cōmenſu/
rata huic corpi ꝛ nō illi:illa aūt alij:ꝛ ſic de oīb⁹:hm̄ autē
cōmēſuratiōes remanēt in aīab⁹:ēt pereuntib⁹ corpori/
bus:ſicē ꝛ ipſe earū ſubſtātie manēt ꝗſi a corporib⁹ ſꝫ eē
nō depēdētes.ſunt eni aīe ſꝫ ſubas ſuas forme corpoꝝ:
alr accńtalr corpi vnirenf:ꝛ ſic ex aīa ꝛ corpore nō fieret
vnū p ſe:ſꝫ vnū p accńs:inꝗtū aūt forme ſūt opꝫ eas eē
corpib⁹ cōmēſuratas:vn̄ pꝫ ꝙ ipe diuerſe cōmēſuratio/
nes manēt in aīab⁹ ſepatis:ꝛ p ꝯn̄s pluralitas.℄ Occa/ Ad 3ᵐ.
ſione aūt tertie rōnis iducte aliq eternitatē mūdi ponē/
tes in diuerſas opiones ex̄neas icīderūt.℄ Quidā eniꝫ Opio.1.
ꝯcluſionē ſimplr cōceſſerūt dicētes aīas humanas cum
corporibus penit⁹ interire.℄ Alij vō dixerunt ꝙ de oī/ Op.2.Alex. et Auerrois.
bus aīabus remanet aliqd vnū ſepatū qḋ eſt oīb⁹ cōe.ſ.
intellect⁹ agēs ſm quoſdā:vel cū eo itellectus poſſis ſm
alios.℄ Alij aūt poſuerūt aīas in ſua multitudine poſt Opio.3.
corpa remanere:ſꝫ ne cogerenf aīarū ponere ifinitatem
dixerūt aīas eaſdē diuerſis corpib⁹ vniri poſt determi/ Cap.83.
natū tēpus:ꝛ hec fuit platonicoꝝ opio de qua infra age/
tur.℄ Quidā vō oīa p̄dicta vitātes dixerūt ꝙ eē icōue/ Opio.4.

nies aias ſepatas actu exiſtẽ ĩfinitas: eẽ enĩ infinitũ actu in his q̃ nõ hñt adiuicẽ ordinẽ eſt eẽ ĩfinitũ p acciñs: qđ ponẽ nõ reputãt ĩcõueniẽs: ⁊ eſt poſitio Auic. ⁊ Algazelis. ⸿ Quid aũt hoꝝ Ariſt. ſenſerit ab eo expſſe nõ inuenit: cũ tñ expſſe mundi eternitatẽ ponat. ⸿ Ultima tñ pdictaꝝ opionũ pncipijs ab eo poſitis repugnat. nã in. 3. phyſico. ⁊ in p̃ celi ⁊ mun. pbat ĩfinitũ nõ eẽ actu in corporib⁹ nãlib⁹: nõ aũt in ſubſtãtijs imãlib⁹: certum tñ eſt circa h̃ nullã difficultatẽ pati catholice fidei pfeſſores q eternitatẽ mũdi nõ ponũt. ⸿ Nõ eſt ẽt nec̃ciũ q ſi aĩa manet corpe deſtructo q fuerit ei accñtalr vnita: vt 4ª. rõ ꝯcludebat. Accñs eni deſcribit qđ põt adeẽ ⁊ abeſſe pter corruptionẽ ſubti cõpoſiti ex mã ⁊ forma. ſi aũt referat ad pn° cõpoſiti ſubti verũ nõ iuenit: cõſtat enim mãm p̃mã igenitã ⁊ icorruptibilẽ eẽ: vt pbat Ar. in pmo phyſi. vñ recedẽte for° manet in ſua eẽntia. nõ tñ forma accñtalr ei vniebat: ſʒ eẽntialr. vniebat enim ei ſm eſſe vnũ. ſilr aũt aĩa vnit corpori ſm eẽ vnũ: vt. ō. oñſuʒ eſt: vñ lʒ maneat poſt corp⁹: ſubalr ei vnit non accñtalr. q aũt mã p̃ᵃ remaneat actu poſt formã nõ eſt niſi ſʒ actũ alteri⁹ forme. aĩa autẽ humana manet in actu eodẽ: ex hoc ꝯtigit q aĩa humana eſt forma ⁊ act⁹. mã aũt p̃ᵃ potentia tñ. ⸿ Qđ ãt 5ª rõ ppõnebat nullã opõnẽ poſſe remanere in aĩa ſi a corpe ſepet: dicimus eẽ falſum. manẽt eni opões ille q̃ p organa nõ exercent. hõ aũt ſunt intelligere ⁊ velle: q̃ aũt p organa corporea exercent ſicut ſũt opões aie nutritiue ⁊ ſenſitiue he non manent. ⸿ Sciẽdũ tñ eſt: q alio mõ intelligit aĩa ſepata a corpe ⁊ corpori vnita ſicᵗ ⁊ alio ꝯ nõ eſt: vnũqđq3 eni ſm h̃ agit ſm q eſt: eſſe qdẽ aie humane dũ eſt corpi vnita ⁊ ſi ſit abſolutũ a corpe nõ depẽdẽs: tñ ſtramẽtũ qđdã ipſi⁹ et ſubm ipm recipiẽs eſt corp⁹: vñ ⁊ ꝯñter opatio ppa ei⁹ que eſt itellige: etſi nõ depẽdeat a corpe q̃ſi p organum corpale exercita. hʒ tñ obiectũ in corpe. ſ. phãtaſma. vñ q̃diu eſt aĩa in corpe nõ põt itelligere ſine phãtaſmate. nec ẽt reminiſci niſi p virtutẽ cogitatiuã ⁊ memoratiuã: p quã phãtaſmata pparant: vt ex dict pʒ: ⁊ pp h̃ intelligere quãtũ ad hũc modũ: ⁊ ſilr reminiſci deſtruit corpe deſtructo: eẽ võ aie ſepate eſt ipſi ſoli abſq3 corpe. vnde nec ei⁹ opatio q̃ eſt itelligere explebit p reſpectũ ad aliqua obta in corpeis organis exñtia q̃ ſũt phãtaſmata: ſʒ intelliget p ſcipſaʒ p modũ ſubarũ que ſũt totalr ſm eẽ a corporib⁹ ſepate: de qb⁹ ĩfra aget: a qbus ẽt tãq3 a ſuperiorib⁹ vberius influẽtiã recipe poterit ad pfecti⁹ intelligẽdũ: cuius ſignũ ẽt in viuẽtib⁹ appet. nã aĩa qñ impedit ab occupatiõe circa corpus pprium reddit debilior ad intelligẽdũ aliq̃ altiora. vñ ⁊ virt⁹ tẽperãtie que a corporeis delectationib⁹ retrahit aiaʒ pcipue fac hoĩes ad itelligẽdũ aptos. hoĩes ẽt dormientes qñ corporeis ſenſib⁹ nõ vtunt: nec eſt aliq̃ pturbatio humorũ aut fumoſitatũ ipediẽs: pcipiũt de futuris ex ſupioꝝ impreſſiõe aliq̃ que modũ rõcinatiõis humane excedũt: ⁊ hoc multo magis accidit in ſyncopiçãtib⁹ ⁊ extaſiz paſſis: quãto magis fit retractio a corpeis ſenſib⁹ nec ĩmerito h̃ accidit: q: cũ aĩa humana: vt ſupra oñſum eſt: ſit in cõfinio corpoꝝ ⁊ incorporeaꝝ ſubarũ quaſi in oriçõte exñs eternitatis ⁊ tpis recedẽs ab infimo appropiquat ad ſũmum: vñ ⁊ qñ totalr erit a corpe ſepata pfecte aſſimilabit ſubſtãtijs ſepatis q̃tũ ad modum intelligẽdi: ⁊ hũdi intelligẽtiã: influẽtiam eoꝝ recipiet. ſic igit etſi intelligere noſtrũ ſm moduʒ pñtis vite corrupto corpore corrũpat: ſuccedet iſti mõ alius tñ modus intelligẽdi altior. Reminiſci aũt cũ ſit actus p corporeũ organũ exercitus: vt in lib⁹ de memoria ⁊ reminiſcẽtia Ariſto. pbat. non poterit poſt corpus in anima remanere niſi reminiſci equoce ſumat p intelligẽtia eoꝝ que qs prius nouit: quã opʒ aie ſepate ad eſſe: ẽt eoꝝ q̃ nouit in vita: cũ ſpẽs intelligibiles in intellũ poſſibili indelibilr recipiant: vt dctñ eſt ſupra. circa alias võ aie opões: ſicut eſt amare: gaudere: ⁊ alia hõ eſt equocatio cauẽda: nã qñq3 ſumũt vt ſunt aie paſſiones: ⁊ ſic ſunt act⁹ ſenſibilis appeti⁹ ſʒ ſenſibilẽ vel iraſcibilẽ cũ aliq̃ pmutatione corpali. ſic in aĩa manere nõ poſſunt poſt mortẽ: vt Ariſt. pbat in lib. de aĩa. ſumunt aũt qñq3 p ſimplici actu volũtatis q eſt abſq3 paſſione. vñ Ariſt. in. 7. ethicoꝝ. q deus vna ſimplici opatione gaudet. ⁊ in. 10. q in cõtẽplatiõe ſapie eſt delectatio admirabilis. ⁊ in. 8. amoreʒ amicitie ab amatione que eſt paſſio diſtinguit. cũ võ voluntas ſit po⁹ nõ vtẽs organo ſicᵗ nec itelľs: palã eſt hõ ſm q ſunt act⁹ volũtatis in aĩs ſepata remanere. Sic igit ex pdictis rõnibus ꝯcludi nõ põt aĩam hominis eſſe mortalem.

Opio Auic. 6. meta. c. 20. Reprobat vltima opio. t. c. 24. ⁊ ĩfra t. c. 46. ⁊ ĩfra

Ad 4ᵘᵐ

Ad qđ referenda ẽ diffõ accñt. pprij.

Te. cõ. 82.

Ad 5ᵘᵐ.

Diffõ. modi itelligẽdi aie ꝯiũcte corpori

Cap. 68.

Ca. vltimo

Cap. 8.

Cap. 5.

⸿ Qđ aie brutoꝝ aialiũ nõ ſũt imortales. Ca. LXXXII.

Ex his aũt que dicta ſunt euidẽter oſtẽdit brutoꝝ aĩas non eẽ imortales. Jã eni oſtẽſuʒ eſt q nulla opatio ſenſitiue ptis eẽ ſine corpe põt. in aĩab⁹ aũt brutoꝝ nõ eſt inenire aliquã opõneʒ ſupiorem opõnib⁹ ſenſitiue ptis. nõ eni intelligũt neq3 rõcinãtur: qđ ex hoc appet: q: oĩa aĩalia eiuſdẽ ſpẽi ſilr operantur quaſi a nã mota ⁊ nõ ex arte operãtia. oĩs enim hyrũdo ſilr facit nidũ: ⁊ oĩs aranea ſilr telã. nulla igit opatio eſt aie brutoꝝ que poſſit ſine corpore eſſe. cũ igit oĩs ſubã aliquã operationẽ habeat nõ poterit anima bruti abſq3 corpe eẽ. q̃ pereũte corpore perit. ⸿ Jtẽ. Oĩs forma ſeparata a mã eſt itellecta in actu. ſic eniʒ itelľs agẽs facit ſpẽs intelligibiles actu inquãtũ abſtrahit eas: vt ex ſup dictis pʒ: ſed ſi aĩa bruti manet corrupto corpe erit forma a mã ſeparata. q̃ erit forma itellecta in actu: ſʒ in ſeparatis a mã idẽ eſt itelligens ⁊ intellm: vt Ar. dicit in 3° de aĩa. q̃ aĩa bruti ſi poſt corpus manet erit itellectualis: qđ eſt ĩpoſe. ⸿ Adhuc. Jn q̃libet re q̃ põt ptingẽ ad aliquã pfectionẽ inuenit nãlis appetitus illius pfectionis. bonũ eni eſt qđ oĩa appetunt: ita tñ q vnũqđq3 proprium bonũ: in brutis autẽ nõ inuenit aliqs appeti⁹ ad eẽ perpetuũ niſi vt ppetuent ſm ſpẽm inq̃tũ in eis inuenit appeti⁹ gnõnis per quã ſpẽs ppetuat: qđ qdẽ inuenit ⁊ in plãtis ⁊ in reb⁹ inaiatis. nõ aũt q̃tũ ad pprium appetitũ aialis inq̃tũ eſt aial qui eſt appeti⁹ apphẽſionẽ ꝯſequens: nã cũ anima ſenſitiua nõ apphẽdit niſi h̃ ⁊ nũc: ĩpoſe eſt q apphẽdat eẽ perpetuum: neq3 q̃ appetit appetitu aiali. nõ eſt igit aĩa bruti capax perpetui eſſe. ⸿ Amp. Cũ delectationes opões pficiãt: vt pʒ p Ar. in. 10. ethicoꝝ. ad h̃ ordinat operatio cuiuſlibʒ rei ſicut in finẽ in quo ſua delectatio ſigit. delectatiões aũt brutoꝝ aialiũ oẽs referunt ad ꝯſeruãtiã corpis. nõ eni delectant in ſonis: odorib⁹ ⁊ aſpectib⁹: niſi ſm q ſũt indicatiua ciboꝝ vel venereoꝝ: circa q̃ eſt oĩs eoꝝ delectatio. tota igit opatio eoꝝ verſat ad ꝯſeruatiõeʒ eẽ corpi ſicᵗ in finẽ. nõ igit ẽ eis aliqđ eẽ abſq3 corpe. ⸿ Huic ãt ſnĩe doctria catholice fidei ꝯcordat. dĩ eni Gen. 9. de aialib⁹ bruti. Aĩa illi⁹ in ſang° ẽ. q. d. ex ſanguie pmanẽtia eẽ illi⁹ depẽdet. ⁊ in lib. de eccľiaſticis dogmatib⁹. Solũ hoĩeʒ dicim⁹ aĩaʒ ſubſtãtiuã hẽe. i. p ſe vitalẽ. brutoꝝ võ aĩas cũ corpib⁹ iterire. Ar. ẽt in 3° de aĩa dĩc. q itellectiua ps aie ſepat ab alijs ſicᵗ icorruptibile a corruptibili. ⸿ Per h̃ aũt excludit poſitio Platonis q poſuit ẽt brutoꝝ aĩas eẽ imortales. ⸿ Uĩ tñ poſſe pbari brutoꝝ aĩas eẽ imortales. Cui⁹ eni ẽ aliq̃ opatio p ſe ſepatiz: ⁊ ipʒ eſt p ſe ſubſiſtẽs: ſʒ aie ſenſitiue in brut ẽ aliq̃ opatio p ſe ſubſiſtẽs in q̃ nõ cõicat corp⁹. ſ. ſe mouẽ. nãʒ mouẽs cõponit

Idẽ p° p. q. 75 ar. 3. Jteꝫ eadẽ. q. ar. 6 i ſolõne ad p̃ᵐ.

Jſta ꝯ° pbat p

2°

Te. cõ. 16.

3°

4°

Cap. 5. ⁊ ſequen.

2

Te. cõ. 21.

Op. Plato. excluditur.

Argumẽta 3 verũtatem.

1

ex duobus quoꝝ vnũ eſt mouẽs ⁊ alterũ eſt motũ: vñ cũ
corpus ſit motũ relinquit̃ ꝙ aĩa ſola ſit mouẽs: ergo eſt
per ſe ſubſiſtens. nõ igitur põt ꝑ accñs corrũpi corpore
corrupto. illa enim ſolum ꝑ accñs corrũpunt̃ que per ſe
non hñt eſſe. per ſe aũt nõ põt corrũpi: cum neq3 ꝯriũ ha
beat neq3 ſit ex ꝯrijs cõpoſita. relinqt̃ igit̃ ꝙ ſit oĩno in
2 corruptibilis. ℂ Ad hoc etiã videbat̃ redire Platonis
rõ q̃ ꝓbabat oẽm aĩaʒ eẽ imortalẽ: q2. ſ. aĩa eſt mouens
ſeipſuʒ. oẽ aũt mouẽs ſeipſ3 opꝫ eſſe imortale: corpus eni
nõ morit̃ niſi abſcedẽte eo a quo mouebat̃. idẽ aũt ſeip
ſo nõ põt diſcedere: vñ ſequit̃ ſcḋm ipſuʒ ꝙ mouens ſeip
ſum non poſſit mori: ⁊ ſic relinquebat̃ ꝙ aĩa oĩs motiua
eẽt imortalis ẽt brutoꝝ. Jḋ ãt hãc rõnẽ in idẽ redire di
ximus cũ ꝑmiſſa: q2 cũ ſcḋm Platonis põnẽ nihil moueat
niſi motũ: id qḋ eſt ſeipſm mouẽs eſt ꝑ ſeipſuʒ motiuũ: ⁊
ſic hꝫ aliquã oꝑationeʒ ꝑ ſe. Nõ ſolũ ãt in mouẽdo: ſ3 ẽt
in ſentiẽdo ponebat Plato aĩam ſenſitiuã ꝓpriã opera
tioneʒ hr̃e. dicebat enim ꝙ ſentire eſt motus qdã ipſius
aĩe ſentientis: ⁊ ipſa ſic mota mouebat corpus ad ſentiẽ
dũ: vñ definiens ſenſuʒ dicebat ꝙ eſt motus aĩe ꝑ corpꝰ.
Reprobatur opĩo Pla. ꝑ improbõ. ℂ Hec aũt q̃ dicta ſunt pꝫ eſſe falſa. non eniʒ ſentire eſt
mouere: ſ3 magis moueri. nã ex poᵗᵉ ſentiẽte fit aĩal actu
ſentiẽs ꝑ ſenſibilia a qbꝰ ſenſus imutant̃: nõ aũt põt dici
ſilr̃ ſenſum pati a ſenſibili: ſicut patit̃ itellectꝰ ab intelli
gibili: vt ſic ſentire poſſit eẽ opõ aĩe abſq3 corporeo iſtrõ
ſicut eſt intelligere. nã intellꝰ appꝛehẽdit res in abſtra
ctiõe a materia ⁊ mãlibꝰ ꝯditionibꝰ q̃ ſunt idiuiduationis
ꝑnᵃ: nõ aũt ſenſus. qḋ exinde appꝫ: q2 ſenſus eſt ꝑticula
riuʒ. intellectꝰ võ vlĩuʒ: vñ pꝫ ꝙ ſenſus patiunt̃ a rebus
ſcḋm ꝙ ſunt in mã: nõ aũt intellꝰ: ſ3 ſcḋm ꝙ ſũt abſtracte.
paſſio igit̃ itellꝰ ẽ abſq3 mã corꝑali. nõ ãt paſſio ſenſus.
2 ℂ Adhuc. Diuerſi ſenſus ſunt ꝑceptiui diuerſoꝝ ſenſibi
liũ: ſicut viſus coloꝝ: auditus ſonoꝝ: hec aũt diuerſitas
manifeſte ex diſpõne organoꝝ diuerſa ꝯtigit. nã organũ
viſus opꝫ eẽ in poᵗᵉ ad oẽs colores: organũ auditꝰ ad oẽs
ſonos. ſi ãt hec receptio fieret abſq3 organo corꝑali eadẽ
poᵗᵃ eẽt oĩum ſenſibiliũ ſuſceptiua. nã vtꝰ imãlis ſe hꝫ eq̃
liter quãtũ de ſe eſt ad oẽs hꝰ qualitates: vñ intellectꝰ q
3 non vtit̃ organo corꝑali oĩa ſenſibilia cognoſcit: ſentire
igit̃ nõ fit abſq3 organo corporeo. ℂ Ꝑ. Senſus corrũ
pitur ab excellẽtia ſenſibiliũ: nõ aũt intellꝰ: q2 qui itel
ligit altiora intelligibiliũ nõ minus poterit alia ſpecula
ri: ſ3 magis. alterꝰ igit̃ gñis eſt paſſio ſenſus a ſenſibili: ⁊
itellectus ab itelligibili: itellꝰ quidẽ paſſio fit abſq3 or
gano corꝑali: paſſio võ ſenſus cũ organo corꝑali cuiꝰ har
Imaginatio Pla. monia ſoluit̃ ꝑ ſenſibiliũ excellẽtiaʒ. ℂ Q2 ãt Plato di
xit aĩam eſſe mouentẽ ſeipſaʒ certũ eſſe videt̃ ex hoc ꝙ
erga corꝑa apparet. nullũ eni corpꝰ videt̃ mouere niſi ſit
motũ: vñ Plato ponebat oẽ mouẽs moueri: ⁊ q2 nõ itur
in infinitũ vt vnũqḋq3 motuʒ ab alio moueat̃: ponebat
primũ mouẽs in vnoquoq3 ordine mouere ſeipſuʒ: ⁊ ex
hoc ſequebat̃ aĩam que eſt pᵐᵘ mouẽs in motibꝰ aĩaliũ
Reprobaꝰ dicti pce. du. eſſe aliqḋ mouẽs ſeipſuʒ. Hoc aũt pꝫ eſſe falſuʒ dupl̃r. ꝑ
quidẽ: q2 ꝓbatũ eſt ꝙ oẽ qḋ mouet̃ ꝑ ſe eſt corpꝰ: vñ cũ
1 aĩa nõ ſit corpus ipoſſe eſt ipſam moueri niſi per accñs.
2 ℂ Scḋo. Quia cũ mouẽs inquãtũ hꝰ ſit in actu. motuʒ
aũt inquãtũ hꝰ ſit in poᵗᵉ. nihil aũt põt eſſe ſcḋm idẽ actu ⁊
poᵗᵉ. ipoſſe erit ꝙ idẽ ſcḋm idẽ ſit mouẽs ⁊ motuʒ: ſ3 opꝫ ſi
Defenſio platonis. aliqḋ di ſeipſuʒ mouẽs ꝙ vna ps eiꝰ ſit mouẽs ⁊ alia ps
ſit mota: ⁊ hoc mõ di aĩal mouere ſeipſuʒ: q2 aĩal eſt mo
Dup. motꝰ. uens ⁊ corpus eſt motũ. ℂ S3 q2 Plato aĩam nõ pone
bat eſſe corpus: ſ3 vtebat̃ noĩe motꝰ qui ꝓpꝛie corpoꝝ ẽ:
nõ tñ hoc de motu ꝓpꝛie dicto itelligebat: ſ3 accipiebat
Tex. cõ. 28. motũ cõĩus ꝑ q̃libet oꝑatione: put etiã Ari. dicit in. 3. de
aĩa. ꝙ ſentire ⁊ intelligere ſunt motꝰ quidã: ſic aũt motus

nõ eſt actꝰ exiſtis in poᵗᵉ ſ3 actꝰ ꝑfecti: vñ cũ dicebat aĩam
mouere ſeipſaʒ itẽdebat ꝑ h̃ dicere ꝙ ipſa oꝑatur abſq3
adminiculo corꝑis eꝯtrario ei qḋ accit in alijs formis
que non agunt abſq3 mã: non enim calor calefacit ſepa
tim ſed calidum: ex quo volebat ꝯcludere oẽm aĩaʒ mo
tiuam eſſe imortalem. naʒ qḋ per ſe hꝫ operationẽ: ⁊ per
ſe exiſtentiam habere põt. ℂ S3 iam oñſum eſt ꝙ opõ Improbatio
aĩe brutalis que eſt ſentire nõ põt eẽ ſine corpore. mlt̃o
aũt magis hoc appꝫ in opõne eiꝰ qḋ eſt appetere. nã oĩa
q̃ ad appetitũ ſenſitiue ꝑtis ꝑtinẽt manifeſte cũ trãſmu
tatione aliq̃ corporis fiũt: vñ ⁊ paſſiones aĩe dicunt̃. Ex Solutio pᵐᵉ rõnis.
qbꝰ ſeqt̃ ꝙ nec ipſuʒ mouere ſit opõ aĩe ſenſitiue abſq3
organo. nõ. n. mouet aĩa brutalis niſi ꝑ ſenſũ ⁊ appetitũ.
naʒ virtus que di exequẽs motũ facit mẽbra eẽ obediẽ
tia imperio appetitus: vñ magis ſunt virtutes ꝑficiẽtes
corpus ad moueri q̃3 vtutes mouẽtes. ſic igit̃ pꝫ ꝙ nul
la oꝑatio aĩe brutalis põt eẽ abſq3 corꝑe: ex quo de ne
ceſſitate ꝯcludi põt ꝙ aĩa brutalis cũ corꝑe intereat.

ℂ Q2 anima humana non incipiat cum corpore: ſed fue
rit ab eterno. Cap. LXXXIII.

Argu3 ꝯtra veritatem. SEd q2 eedem res inueniuntur ⁊ eſſe in
cipere ⁊ finẽ eſſendi hr̃e: põt ali
1 cui videri ꝙ ex quo aĩa humana finẽ eſſendi
non hꝫ ꝙ nec ꝑnᵐ eẽndi habuerit: ſed fuerit
ſemꝑ: qḋ quidẽ vꝫ his rõnibꝰ poſſe ꝓbari. nã
id qḋ nunq̃ eẽ deſinet hꝫ vtutẽ vt ſit ſemꝑ: qḋ ãt hꝫ vtutẽ
nunq̃ de deo veꝝ eſt dicere nõ eẽ: q2 quãtũ ſe extẽdit vir
tus eẽndi: tãtũ res durat in eẽ. oẽ aũt qḋ icepit eẽ eſt ali
quãdo veꝝ dicere nõ eẽ. qḋ igit̃ nunq̃ deſinet eẽ: nec eſſe
2 aliqñ incipiet. ℂ Adhuc. Ueritas intelligibiliũ ſicut eſt
icorruptibilis ita q̃tũ eſt de ſe eſt ẽt eterna: eſt eni neceſſa.
oẽ aũt neceſſariuʒ eſt eternũ: q2 qḋ neceſſe eſt eẽ impoſſe eſt non
eſſe: ex icorruptibilitate aũt veritatis itelligibilis oñdit̃
aĩa ſcḋm eſſe incorruptibilis: pari g̃ rõne ex eiꝰ eternitate
3 põt ꝓbari aĩe eternitas. ℂ Ampliꝰ. Jllud non eſt perfe
ctũ cui plurime ſuaꝝ ꝑtiũ ꝑncipaliũ deſunt. pꝫ autẽ ꝑn
cipales ꝑtes vniuerſi eſſe intellectuales ſubas: in quarũ
gñe oſtenſum eſt ſupra eſſe aĩas humanas. ſi igit̃ q̃tidie
de nouo tot aĩe humane eſſe incipiant quot hoĩes naſcũ
tur: pꝫ quotidie vniuerſo plurimas ꝑncipaliũ ſuaꝝ ꝑtiũ
addi ⁊ plurimas ei deeſſe. ſequit̃ igit̃ vniuerſuʒ eſſe im
4 perfectuʒ: qḋ eſt impoſſe. ℂ Adhuc. Etiã quidã argumẽ
tantur ex auctoritate ſacre ſcripture. di eni Geñ. pꝛimo.
ꝙ deus die ſeptimo cõpleuit opus ſuũ qḋ fecerat ⁊ reqe
uit ab oĩ opere qḋ patrarat. hoc autẽ non eſſet ſi quoti
die nouas aĩas faceret. nõ igit̃ aĩe humane eſſe incipiũt:
Falſa opĩo ĩplex. pᵃ opinio. ſed a ꝑncipio mundi fuerunt. Propter has autẽ ⁊ ſimi
les rõnes quidaʒ eternitatem mundi ponẽtes dixerunt
aĩam humanaʒ ſicut eſt incorruptibilis: ita ẽt ⁊ ab eter
no fuiſſe. vñ qui poſuerunt aĩas humanas in ſui multitu
dine eſſe imortales. ſ. Platonici poſuerunt eaſdẽ ab eter
no fuiſſe: ⁊ nũc quideʒ corporibus vniri: nũc aũt a corpo
ribus abſolui hac viciſſitudine ſcḋm determinata ãnoꝝ
2ᵃ opinio. curricula obſeruata. ℂ Qui võ poſuerũt aĩas humanas
eſſe imortales ſcḋm aliquid vnũ qḋ ex oĩbus hoĩbus ma
net poſt mortẽ poſuerunt hoc ipſum vnũ ab eterno fuiſ
ſe ſiue hoc ſit intellectus agens tñ: vt poſuit Alexander
Tex. com. tertij de aĩa. ſiue cũ eo etiã intellectus poſſibilis: vt poſuit Auerrois.
hoc etiam videntur ſonare ⁊ Ariſ. vba. nam de itellectu
loquẽs dicit ipſuʒ nõ ſoluʒ icorruptibilẽ: ſed etiã ꝑpetuũ
3ᵃ opinio. eſſe. ℂ Quidã võ catholicã fidẽ ꝓfitẽtes Platonicoꝝ
doctrinis imbuti viã mediam tenuerunt: q2 eni ſcḋm fidẽ
catholicã nihil eſt eternũ ꝑter deũ. humanas qdem aĩas
eternas nõ poſuerũt: ſed eas cũ mundo ſiue potius ante
mũduʒ viſibilẽ creatas eẽ: ⁊ tñ eas de nouo corporibus

alligari:quā qdem poſitionē primus inter chřiane fidei
profeſſores Origenes poſuiſſe inuenit: ⁊ poſt eum plu-
res ipſum ſequētes:que quidē opinio vſq3 hodie apud
hereticos manet.quoꝝ manichei eas etiā eternas aſſerūt
Reprobant opiniones. tur cū Platone:⁊ eas de corpe ad corpus trāſire.Sȝ de
facili oſtendi poteſt p̄miſſas poſitiones nō eſſe veritati
ſubnixas.Qȝ eni nō ſit vnus oium intellectus poſſis neqȝ
Cap. 73. agēs iaȝ ſupra oſtēſum eſt.Un̄ reſtat ꝯtra iſtas pōnes p-
cedere que dicūt plures aias eſſe hoīum:⁊ tñ ponūt eas
Quō aie rōnales nō fuerūt create ab eterno ꝓbat rōnibus. ante corpa extitiſſe ſiue ab eterno ſiue a mūdi ꝯſtitutiōe.
qȝ quidē videt̄ incōueniēs his rōnib⁹.Oſtēſum eſt.n.
ſupra aiam vniri corpi vt formā ⁊ actū ipſius.actus aūt
1 lȝ ſit nāliter prior po^a tñ in vno ⁊ eodē tpe eſt poſterior.
Cap. 68. mouet̄ enim aliqd de po^a in actū.prius igit̄ fuit ſemen:qȝ
Cap. 71. 2 quidē eſt po^a viuū q̄ eſſet aia que eſt actus vite. Ad-
huc.Unicuiqȝ.for^a nāle eſt propāe materie vniri:alioqn
conſtitutū ex forma ⁊ materia eſſet aliquid p̄ter nām.
prius autem attribuitur vnicuiqȝ qȝ cōuenit ei ſm nāȝ
q̄ quod conuenit ei p̄ter nām:qȝ aūt cōuenit ei ſm natu
ram ineſt ei per ſe:qȝ autē ꝑ accn̄s eſt ſemꝑ poſteri⁹ eſt
eo qȝ eſt per ſe.aie igitur prius cōuenit eſſe vnitā corpo-
ri q̄ eſſe a corpore ſeparatā.nō eſt igit̄ creata ante cor-
3 pus cui vnitur. Amplius. Ois pars a ſuo toto ſeparata
eſt imperfecta.aia aūt cū ſit for^a vt ꝓbatū eſt:eſt ps ſpe
ciei humane.igit̄ exn̄s ꝑ ſe abſqȝ corpe eſt imꝑfecta.ꝑfe-
ctū aūt eſt prius ipfecto in rerū nāliū ordine.non igit̄
cōpetit nature ordini qȝ aia fuerit pri⁹ creata a corpore
4 exuta q̄ corpi vnita. Ampli⁹.Si aie ſūt create abſqȝ
corporib⁹ q̄rendū eſt quō ſint corpib⁹ vnite.aut eniȝ hoc
fuit violēter:aut per nām.Si aūt violēter.oē aūt violētuȝ
eſt ꝯ nāȝ.vnio igit̄ aie ad corp⁹ eſt p̄ter nām.hō igit̄ qui
5 ex vtroqȝ cōponit̄ eſt quid inñāle.qȝ pȝ eē falſuȝ. P̄.
ſubē intellectuales altioris ordinis ſunt q̄ corpora cele-
ſtia.in corporib⁹ aūt celeſtib⁹ nihil inuenit̄ violentū neqȝ
ꝯ nām.multo igit̄ min⁹ in ſubſtātijs intellectualib⁹.ſi āt
nāliter aie ſunt corporib⁹ vnite nāliter:igit̄ aie in ſui crea
tione appetierunt corporibus vniri.appetitus āt nālis
ſtatim prodit in actū niſi ſit aliquid impediēs: ſicut pȝ
in motu grauiū ⁊ leuiū.nā enim ſemper vno mō opera-
tur.ſtatim ergo a p̄ncipio ſue creationis fuiſſent corpo-
ribus vnite niſi eſſet aliquid impediēs:ſed oē impediēs
executionē nālis appetitus eſt violentiā inferēs:ꝑ vio-
lentiaȝ ergo fuit qȝ aie eēnt aliquo tēpore a corpib⁹ ſepa
rate:qȝ eſt incōueniēs.Tum qꝛ in illis ſubſtātijs nō pōt
eſſe aliqd violentū:vt ſupra oſtenſum eſt. Tuȝ qꝛ violē
tum qȝ eſt cōtra naturā cū ſit ꝑ accn̄s nō pōt eſſe prius
6 eo qȝ eſt ſm naturā neqȝ totā ſpēm ꝯſequēs. P̄.Cuȝ
vnūquodqȝ nāliter appetat ſuaȝ ꝑfectionē:materie eſt ap-
petere formā ⁊ nō ecōuerſo.aia aūt cōparat̄ ad corpus
ſicut forma ad mām:vt ſupra oſtenſuȝ eſt.nō ergo vnio
aie ad corpus ſit per appetitū aie:ſed magis ꝑ appetitū
Euaſio p̄^a. corporis. Si aūt dicat̄ qȝ vtrūqȝ eſt aie nāle:ſcȝ vniri
corpori:⁊ eſſe a corpore ſeparatam pro diuerſis tēporibus.
Improbatio p̄me. Hoc videt̄ eſſe impoſſe:qꝛ ea que nāliter variātur circa
ſubiectuȝ ſunt accn̄tia:ſicut iuuentus ⁊ ſenect⁹.ſi igit̄ vni-
ri corpori ⁊ ſeparari a corpore nāliter circa aiaȝ varietur:
erit accn̄s aie corpori vniri:⁊ ſic ex hac vnione hō cōſti-
2ª tutus nō erit ens per ſe:ſed per accidēs. P̄. Oē illud
cui accidit alteritas aliq̄ ſm diuerſitatē tēpoꝝ eſt ſub-
iectū celeſti motui quē ſequitur totus tpis curſus. ſubē
aūt intellectuales ⁊ incorporee inter quas ſunt aie ſepa-
rate excedant totū ordinē corporis:vñ nō pñt eſſe ſubie
cte celeſtib⁹ motib⁹.impoſſe eſt ergo qȝ ſm diuerſa tēpora
nāltr vniātur qñqȝ ⁊ ſeparent̄ qñqȝ:vel nāliter nūc hoc
Euaſio 2^a. nūc illud appetant. Si aūt dicat̄ qȝ neqȝ ꝑ violentiā
neqȝ ꝑ nām corporib⁹ vniunt̄:ſed ſpontanea voluntate. Improbatio
Hoc eē nō pōt. nullus enim vult in ſtatū peiorem veni-
re niſi deceptus.aia aūt ſeparata eſt altioris ſtat⁹ q̄ cor-
pori vnita:⁊ p̄cipue ſm Platonicoꝝ dicūt qȝ ex vnio-
ne corpis patit̄ obliuionē eoꝝ q̄ prius ſciuit ⁊ retardat̄ a
cōtēplatione pura veritatis.nō igit̄ volēs corpori vnit̄
niſi decepta.deceptionis aūt nulla in eo cā pōt exiſtere:
cū ponat̄ ſm eos ſciaȝ oiuȝ habere. Nec poſſet dici qȝ
iudiciū ex vli cā ꝑcedens in particulari eligibili ſubuer
tatur ꝓꝑ paſſiões:ſicut accidit in incōtinētib⁹.Quia paſ-
ſiones hō nō ſunt abſqȝ corpali trāſmutatiōe:vñ nō pñt
eſſe in aia ſepata.relinquit̄ ergo qȝ aia ſi fuiſſet añ corp⁹
non vniret̄ corpori ꝓpria volūtate. P̄. Ois effectus
ꝓcedens ex cōcurſu duaꝝ volūtatū adiuicē nō ordina-
tarū eſt effectus caſualis:ſicut pȝ cū aliquis itēdēs eme-
re obuiat in foro creditori illuc nō ex ꝯdicto veniēti.vo
luntas aūt patris generātis ex qua depēdet gñō corpo-
ris nō hȝ ordinē cū volūtate aie ſeparate vniri volētis.
cū igitur abſqȝ vtraqȝ volūtate vnio corporis ⁊ aie fieri
non poſſit:ſequit̄ qȝ ſit caſualis: ⁊ ita gñō hoīs non eſt a
nā ſed a caſu:qȝ pȝ eſſe falſuȝ cū ſit vt in plurib⁹. Si Euaſio 3^a.
autē rurſus dicat̄ qȝ nec ex nā nec ex propria voluntate
aia corpori vnitur ſed ex diuina ordinatione. Hoc etiaȝ Improbatio
non vȝ cōueniens ſi aie añ corpora fuerunt create:vnū-
quodqȝ enim deus inſtituit ſm cōuenientē modū ſue nāe.
Un̄ ⁊ Gen̄.p̄.de ſingulis creatis dī.Uidens deus qȝ eēt
bonū:⁊ ſil̄ de oib⁹.Uidit deus cūcta que fecerat ⁊ erant
valde bona.ſi ergo aias creauit a corporib⁹ ſepatas:opȝ
dicere:qȝ hic modus eſſendi ſit ꝯuenientior nāe eaꝝ.non
eſt aūt ad ordinationeȝ diuine bonitatis ꝑtinens res ad
inferiorē ſtatum reducere ſed magis ad meliorē ꝓmo-
uere. Non ergo ex diuina ordinatiōe factū fuiſſet qȝ aia
corpori vniretur. P̄. Nō ꝑtinet ad ordineȝ diuine ſa-
pientie cū ſuperiorū detrimento ea que ſunt infinita no-
bilitare.Ifinita aūt in rerū ordine ſunt corpora gñabilia
⁊ corruptibilia.nō ergo fuiſſet ꝯueniens ordini diuine ſa
pientie ad nobilitandū humana corpora aias p̄exiſtētes
eis vnire:cū hoc ſine detrimēto eaꝝ eſſe nō poſſit: vt ex Opi. Orige. ad rōnes p̄miſſas.
dictis pȝ. Hoc aūt Orige.ꝯſiderans cū poneret aias
humanas a principio fuiſſe creatas dixit qȝ ordinatione
diuina aie corporib⁹ ſunt vnite:ſed in eaꝝ penā. nā ante
corpa eas peccaſſe eſtimauit:⁊ pro quātitate peccati cor
porib⁹ nobiliorib⁹ vel minus nobiliorib⁹ eas vnitas eſſe Reprobatio Orige.
quaſi quibuſdā carcerib⁹ incluſas. Sed hec poſitio ſta-
re non poteſt.pena enim bone nāe aduerſatur ⁊ ex hoc 1
dicit̄ mala.ſi ergo vnio aie ⁊ corporis eſt quōdam penā-
le:non eſt bonū nāe:qȝ eſt impoſſe eſt enim intentū ꝑ na
turaȝ.naȝ ad hoc nālis gñō terminatur ⁊ iterū ſequeret̄
qȝ eſſe hoīeȝ non eſſet bonū ſm nām:cū tñ Gen̄.p̄ dicat̄
poſt hominis creationē.Uidit deus cūcta que fecerat ⁊
erant valde bona. P̄.Ex malo nō prouenit bonū niſi 2
per accn̄s.ſi ergo ꝓꝑ peccatū aie ſeparate hoc cōſtitutū
eſt qȝ aia corpori vniatur:cum hoc ſit quōdaȝ bonū ꝑ ac-
cidens erit.caſuale igit̄ fuit qȝ hō fieret:qȝ derogat diui-
ne ſapientie.de qua dicit̄ Sapien̄.11.qȝ oia in nūo.pon- 3
dere:⁊ menſura inſtituit. Adhuc autē ⁊ hoc repugnat
apoſtolice doctrine manifeſte.dī enim Roma.9.de Ja-
cob ⁊ Eſau.qȝ nōdūȝ nati eſſent aut aliquid boni aut ali-
quid mali egiſſent.dictū eſt qȝ maior ſeruiet minori:non
ergo anteq̄ hoc ꝓbū diceret̄ aliqd eoꝝ aie peccauerāt:
cū tñ hoc poſt eoꝝ cōceptionē dictū fuerit ⁊ vt pȝ Gene.
25.Sunt autem ſupra cum de diſtinctione rerū ageret̄ Cap. 4.
plura ꝯ Origenis poſitionē inducta:que etiā hic poſſent
aſſumi:⁊ iō eis p̄termiſſis ad alia trāſeūdū eſt. Item. Ar. 2. rōne.
Nāe ē dicere qȝ aia humana aut īdigeat ſenſib⁹ aut nō.

videtur aūt manifeſte per id qđ experimur ꝙ indigeat
ſenſib⁹:q2 qui caret ſenſu aliquo nō hꝫ ſciaꝫ de ſenſibili-
bus q̄ cognoſcunt̄ ꝑ ſenſuꝫ illū:ſicut cec⁹ nat⁹ nullā ſciaꝫ
hꝫ nec aliqđ intelligit de colorib⁹.Et preterea:ſi nō ſunt ne
ceſſarij humane aie ſenſus ad itelligēdū:nō inueniretur
in hoīe aliquis ordo ſenſitiue ꝛ intellectiue cognitionis.
cuius ꝯtrium experimur.nā ex ſenſib⁹ fiunt in nobis me-
morie ex quib⁹ experimenta de rebus accipimus:ꝑ que
ad cōprehendēdū vlia ſciaꝝ ꝛ artiū ꝑncipia ꝑuenimus.
ſi ergo aia humana ad intelligendū ſenſib⁹ indiget:nā ſt
nulli deficit in neceſſarijs ad ꝓpriā operationē explen-
daꝫ:ſicut aialib⁹ habētib⁹ alam ſenſitiuā ꝛ motiuā dat cō
uenientia organa ſenſus ꝛ motus:nō fuiſſet aia humana
ſine neceſſarijs adminiculis ſenſuū inſtituta.ſenſus autē
non operantur ſine organis corporeis:vt ex dictis pꝫ.nō
igitur fuit iſtituta aia ſine corporeis organis. Si aūt aia
humana nō indiget ſenſib⁹ ad intelligendū:ꝛ ꝓꝑ hoc dī
abſqꝫ corꝑe fuiſſe creata:opꝫ dici ꝙ anteq̄ corpori vni-
retur oium ſciētiaꝝ veritates intelligebat ꝑ ſeipſam:qđ
Platonici cōceſſerūt dicētes ideas que ſunt forme reꝝ
intelligibiles ſeꝑate ſm Platonis ſniam cām ſcie eē.vñ
aia ſeꝑata cū nullū impedimētū adeſſet plenarie oium
ſciarū cognitionē accipiebat.opꝫ igit̄ dicere ꝙ dū corpo-
ri vnitur cū inueniat̄ ignorās obliuionē ꝓhabite ſcientie
patiat̄ qđ etiā Platonici cōfitent̄ huius rei ſignū eſſe di-
cētes ꝙ quilibet quātūcūqꝫ ignoret ordinate interroga-
tus de his que in ſciētijs tradunt̄ veritatē rīdet:ſicut cū
aliquis iam oblito aliquoꝝ que prius ſciuit ſeriatim ꝓ-
ponit ea que pri⁹ fuerat oblit⁹:in coꝝ memoriā ipſuꝫ re-
ducit:ex quo ēt ſequebat̄ ꝙ addiſcere nō eſſet aliđ q̄ re-
miniſci.Sic igit̄ ex hac pōne de neceſſitate ꝯcluditur ꝙ
vnio corporis ꝛ aie ꝑſtet itelligētie aie impedimētū.nul-
li aūt rei nā adiungit aliqđ per qđ ſua operatio īpediat̄:
ſed magis ea ꝑ q̄ fiat cōuenientior.nō igit̄ erit vnio cor-
poris ꝛ aie nālis:ꝛ ſic hō non erit res nālis:nec eius gñio
8 nālis:que patēt eē falſa.¶ P.Ultimus finis rei cuiuſ-
libet eſt id ad qđ res ꝑuenire nitit̄ per ſuas opōnes:ſed ꝑ
oēs ꝓprias ordinatas opōnes ꝛ rectas hō ꝑuenire nitit̄
in veritatis cōtēplationē.nā opōnes virtutū actiuaꝝ ſūt
quedā ꝓparatiōes ꝛ diſpōnes ad virtutes cōtēplatiuas.
finis igit̄ hoīs eſt ꝑuenire ad veritatis cōtēplationē.ꝓꝑ
hoc igit̄ aia eſt vnita corpori qđ eſt eſſe hoīem.nō igit̄ ꝑ
hoc ꝙ vnitur corpori ſcientiā habitaꝫ ꝑdit:ſed magis ei
9 vnit̄ vt ſciam acquirat.¶ Itē.Si aliquis ſciaꝝ ignarus
de his,que ad ſcias ꝑtinēt interroget̄:nō rīdebit verita-
teꝫ niſi de vlibus ꝑncipijs:que nullus ignorat:ſed ſūt ab
oib⁹ eodē modo ꝛ nālr cognita:poſtmodū aūt ordinate
interrogat⁹ rīdebit veritatē de his que ſunt ꝓpinqua ꝑn
cipijs habito reſpectu ad ꝑn^a:ꝛ ſic deinceps quouſqꝫ ve-
ritatē ꝑmoꝝ ꝑncipioꝝ ad ea de quib⁹ interrogat̄ appli-
care pōt.¶ Ex hoc igit̄ manifeſte apparet ꝙ ꝑ ꝑn^a ꝑma
in eo qui interrogat̄ cāatur cognitio de nouo.nō igit̄ ꝑus
10 habite notitie reminiſcit̄.¶ P.Si ita eſſēt aie nālis co-
gnitio ꝯclonū ſicut ꝑncipioꝝ:eadē eſſet ſcia apud oēs de
ꝯclonib⁹ ſicut de ꝑncipijs:q2 que ſunt nālia ſūt eadē apd
oēs.nō eſt aūt eadē ſcia apud oēs de ꝯclonib⁹:ſed ſoluꝫ
de ꝑncipijs.Pꝫ igit̄ ꝙ cognitio ꝑncipioꝝ ē nobis nālis:
nō autē ꝯclonū.qđ aūt non eſt nāle nobis acquirimus ꝑ
id qđ eſt nāle:ſicut etiā in exteriorib⁹ per manus inſtitui
mus oia artificialia:nō ergo ꝯclonū ſcia eſt in nobis niſi
11 ex ꝑncipijs acquiſita.¶ Adhuc.Cū nā ſemꝑ ordinet̄ ad
vnū:vnius virtutis oportebit eſſe nāliter vnū obiectum
ſicut viſus colorē ꝛ auditus ſonū.intellus igit̄ cū ſit vna
vis eſt eius vnū nāle obiectū cuius per ſe ꝛ nāliter cogni
tionē hꝫ.hoc aūt opꝫ eſſe id ſub quo cōprehendunt̄ oia
ab intellectu cognita:ſicut ſub colore cōprehendunt̄ oēs
colores qui ſunt ꝑ ſe viſibiles:qđ nō eſt aliud q̄ ens nā-
liter.igit̄ intellectus noſter cognoſcit ens ꝛ ea que ſunt ꝑ
ſe entis inquātū hꝰ:in qua cognitione fundat̄ ꝑmoꝝ ꝑn-
cipioꝝ notitia:vt nō eē ſil̄ affirmare ꝛ negare:ꝛ alia hꝰ.
hec igit̄ ſola ꝑncipia intellectus noſter nāliter cognoſcit.
cōcluſiones aūt per ipſa ſicut ꝑ colorem cognoſcit viſus
oia ſenſibilia tam cōia q̄ ſenſibilia per accidens. ¶ P. 12
Id qđ per ſenſuꝫ in nobis acquirit̄ non infuit aie an̄ cor-
pus:ſed ipſoꝝ ꝑncipioꝝ cognitio in nobis ex ſenſibilib⁹
cāatur:niſi enim aliqđ totum ſenſu percepiſſemus nō poſ
ſemus intelligere ꝙ totuꝫ eſſet maius parte:ſicut nec ce-
cus natus aliquid ꝑcipit de coloribus:ergo nec ipſoꝝ ꝑn
cipiorū cognitio affuit aie ante corpus.multo igit̄ min⁹
aliorū.nō igitur firma eſt Platonis rō ꝙ aia fuit anteq̄
vniretur corpori.¶ Itē.Si oēs aie ꝑextiterūt corpori- 13
bus quib⁹ vniunt̄:ꝯñs videt̄ ꝙ eadem aia ſm viciſſitu-
dinem tēpoꝝ diuerſis corporibus vniat̄:qđ quidē aper-
te cōſequit̄ ponentes eternitatē mūdi:ſi enim gñio hoiuꝫ
eſt ſempiterna:opꝫ infinita corpora humana generari ꝛ
corrūpi ſm totū tēporis diſcurſuꝫ:aut ergo oportebit di-
cere aias ꝑextitiſſe actu īfinitas ſi ſingule aie ſingulis cor
poribus vniunt̄:aut oportebit dicere ſi aie ſunt finite ꝙ
eedē vniantur nūc his nūc illis corporib⁹. ¶ Idē autē 14
videtur ſequi ſi ponantur aie ꝑfuiſſe corporib⁹:ꝛ cuꝫ ge-
neratio nō ſit eterna:etſi eni ponat̄ humana gñio nō ſem
per fuiſſe:tñ nulli dubiū eſt quin ſm naturā in infinituꝫ
poſſit durare:ſic.n.eſt vnuſquiſqꝫ nāliter inſtitutus niſi
per accidēs impediat̄:vt ſicut eſt ab alio gñatus ita poſ-
ſit aliū generare.hoc aūt eēt impoſſe ſi aiabus exiſtētib⁹
finitis vna pluribus corporib⁹ vniri nō poſſit.Uñ ꝛ plu-
res ponētiū aias ante corꝑa ponūt trāſitū aie de corpo-
re in corpus.hoc aūt eſt impoſſibile.nō igit̄ aie ante cor
pora ꝑextiterunt.¶ Qꝛ aūt ſit impoſſe vnā aiam diuer- Iſta 2ᵃ ꝓbat
ſis corporib⁹ vniri ſic pꝫ.aie enim humane nō differunt ꝓ
ſpē abinuicē ſꝫ numero ſolo:alioqn ꝛ hoīes ſpē differrēt.
diia aūt ſm numeꝝ ineſt ſm ꝑncipia mālia.opꝫ ergo di-
uerſitatē aiaꝝ humanaꝝ ſm aliquid māle ſumi.nō aūt
ita ꝙ ipſius aie ſit mā ꝑs.oſtēſuꝫ eſt.n.ſupra ꝙ eſt ſuba Cap.50.
intellectualis ꝛ ꝙ nulla talis ſuba māmꝫ hꝫ. Relinquit̄
ergo ſm ordinē ad diuerſas mās quib⁹ aie vniunt̄ diuer
ſitas ꝛ pluralitas aiaꝝ ſumat̄ eo mō quo ſupra dcm̄ eſt.
ſi igit̄ ſunt diuerſa corꝑa:neceſſe eſt ꝙ habeāt diuerſas
aias ſibi vnitas.nō ergo vna plib⁹ vnit̄.¶ Adhuc.Oñ- 2°
ſum eſt ſupra aiaꝫ vniri corꝑi vt formā.formas aūt opꝫ Cap.56.
eſſe ꝓprijs materijs ꝓportionatas:cū ſe habeāt adinui-
cem ſicut po^a ꝛ actus.ꝓprius aūt actus ꝓprie potētie re-
ſpondet.nō ergo vna aia plurib⁹ corporib⁹ vnit̄.¶ Am- 3°
plius.Uirtutē motoris opꝫ eſſe ſuo mobili ꝓportiona-
taꝫ:nō enim quecūqꝫ vtus mouet qđcūqꝫ mobile.aia āt
ꝛ ſi nō ſit forma corꝑis:nō tñ pōt dici ꝙ nō ſit motor ip
ſius.aiatum autē ab inaiato diſtinguimus ſenſu ꝛ motu.
opꝫ ergo ſm diuerſitatē corporū eē diuerſitateꝫ aiarū.
¶ Iteꝫ.In his que generant̄ ꝛ corrūpuntur impoſſe eſt 4°
per generationē reiterari ideꝫ numero:cum enim gñio ꝛ
corruptio ſit motus in ſubſtantiā:in his que generant̄ ꝛ
corrumpunt̄ non manet ſuba eadē ſicut manet in his q̄
ſm locum mouent̄:ſed ſi vna aia diuerſis corporib⁹ ge-
neratis vnit̄ ſucceſſiue.redibit idē numero hō per gene-
rationē:qđ ſm Platonē de neceſſitate ſequit̄:qui dixit
hoīem eſſe aiaꝫ corꝑe idutā.ſequit̄ etiā ꝛ in aliis ꝗbuſ-
cūqꝫ:q2 cū vnitas rei ſequat̄ formā ſicut ꝛ eē:opꝫ ꝙ illa
ſint idē nūo quoꝝ eſt forma nūo vna.Non igitur eſt poſ
ſibile vnā aiam diuerſis corporib⁹ vniri:ex quo etiā ſeq
tur ꝙ nec aie fuerūt an̄ corpora.Huic āt veritati catho-

Inconueniētia ꝯceſſa a Platone.

ſtice fidei ſnie concordat. Dicitur enim in ps. Qui finxit
ſigillatim corda eorum: q2 ſcʒ vnicuiqʒ ſeorſum proprie
deus animam fecit. non autem ſimul oēs creauit: nec vnā
diuerſis corporibus adiunxit. Hinc etiam in libro de ec-
cleſiaſticis dogmatibus dicitur. Aias hominum dicimus
non eſſe ab initio inter ceteras itellectuales naturas: nec
ſimul creatas: ſicut Origenes finxit.

¶ Solo rationū premiſſarum. Cap. LXXXIIII.

Solo ꝓ arg. facto in pn° ꝓcedētis capituli. Rationes autē quibus probatur aias ab eterno fuiſſe vel ſaltem
corporibus ꝓexititiſſe facile eſt ſoluere. Qd
enim primo dicit̄ aiam habere virtutem vt
ſit ſemper concedi opʒ. ¶ Sed ſciendum ꝙ
virtus ꝛ potentia rei nō ſe extendit ad id quod fuit: ſʒ ad
id qđ eſt vel erit: vnde ꝛ in ꝓterita poītas locum nō hʒ.
non igitur ex hoc ꝙ aia hʒ virtutem vt ſit ſemper pōt cō
Ad idem. cludi ꝙ ſemper fuerit: ſʒ ꝙ ſemp erit. ¶ P. Ex virtute
non ſequitur id ad qđ eſt virtus niſi ꝓſuppoſita virtute.
Qūuis ergo aia habeat virtutem vt ſit ſemper: nō tn̄ pōt
concludi ꝙ aia ſit ſemp: niſi poſtq̄ hanc virtutē accepit.
ſi autem ſumatur ꝙ hanc virtutē ab eterno habuerit erit
petitum id qđ oportebit probari: ſcʒ ꝙ fuerit ab eterno.
Ad 2m ¶ Qđ vo ſcđo obijcit̄ de eternitate veritatis quā intelli
git aia: ꝯſiderare opʒ ꝙ intellecte viritatis eternitas pōt
Diſtō dimēſiōs. intelligi dupl'r. Uno modo quātū ad id qđ itelligit̄. Alio
modo quātū ad id quo intelligit̄: ꝛ ſi qdē veritas intelle
cta ſit eterna quātū ad id qđ itelligit̄: ſequetur eternitas
rei que intelligit̄: nō autē intelligentis. ſi autē veritas in-
tellecta ſit eterna quātū ad id quo intelligit̄: ſequeret̄ in-
telligentē aiam eſſe eternā. ſic autē veritas itellecta nō eſt
eterna: ſed ꝑmo mō. Ex ꝑmiſſis eni pʒ ꝙ ſpecies intelli-
gibiles qb' aia nr̄a intelligit veritatē nobis de nouo ad-
uenire ex phātaſmatib' per itellm̄ agentē: vn̄ nō pōt cō
cludi ꝙ aia ſit eterna: ſʒ ꝙ veritates itellecte fundent̄ in
aliquo eterno. fundant̄ aūt in ipſa ꝑma veritate ſicut in
cā vl'i ꝯtentiua oīs veritatis. ad hoc aūt eternū cōparat̄
aia. non ſicut ſubiectū ad formā: ſed ſicut res ad ꝓpriū
finē. nā verū eſt bonū intellus ꝛ finis ipſius: ex fine aūt
argum accipe poſſumus de rei duratiōe: ſicut ꝛ de initio
rei argumētari poſſumus ꝑ cām agentē: qđ eni eſt ordi-
natū ad finē ſempiternū: opʒ eſſe capax ꝑpetue durationis.
Un̄ pōt ꝓbari ex eternitate veritatis intelligibilis
Ca. 33. ꝛ infra. imortalitas aie: nō aūt eius eternitas. ¶ Qz vo nō poſſit
ꝓbari ex eternitate agētis pʒ ex his q̄ ſupra dicta ſūt: cū
Ad 3m de eternitate creaturarꝫ q̄reret̄. ¶ Qđ et̄ tertio obijcit̄
de ꝑfectione vniuerſi necītatē nō hʒ: vniuerſi eni ꝑfectio
attēdit̄ ſcđm ad ſpēm: nō quātū ad indiuidua cum ꝑtinue
vniuerſo ꝑlima idiuidua addātur ꝓexiſtētiū ſpērꝫ. aīe aūt
humane nō ſunt diuerſe ſm ſpēm: ſed ſolū nūo: vt ꝓba-
tum eſt: vn̄ nō repugnat ꝑfectioni vniuerſi ſi aie de nouo
Ad 4m creent̄. ¶ Ex quo etiā pʒ ſolutio ad id qđ q̄rto obijcit̄:
ſcʒ qđ dr̄ Gen. ꝑ: ꝙ deus cōſumauit opa ſua: ꝛ ꝙ requieuit
ab oī ope qđ patrarat. ſicut ĝ ꝯſumatio ſiue ꝑfectio crea
turarꝫ ſm ſpēs ꝯſiderat̄ ꝛ nō ſm indiuidua: ita qes dei
eſt intelligēda ſm ceſſationē a nouis ſpēb' ꝯdendis. non
aūt a nouis indiuiduis: quorꝫ ſilia ſm ſpēm ꝓceſſerūt: ꝛ
ſic cū oēs aie humane ſint vnius ſpēi ſicut ꝛ oēs hoies:
non repugnat ꝓdicte quieti ſi deus quotidie nouas aias
Nota. creat. ¶ Sciēdū aūt eſt ꝙ ab Ariſt. nō inuenit̄ dictū ꝙ
Eternū ꝛ ꝑpetuum qūo differunt. intellus human' ſit etern': qđ tn̄ dicere cōſueuit in his q̄
ſm ſuā opinionē ſp fuerūt: dicit aūt ipm eē ꝑpetuū: qđ q̄-
dem pōt dici de his q̄ ſp erūt: et̄ ſi nō ſp fuerūt: vn̄ ꝛ i. 11.
Te. cō. 17. metaph. cū aiam intellectiuā a ꝯdiciōe aliarꝫ formarꝫ ex-
ciperet: nō dixit ꝙ hec for' fuerit an̄ māꝫ: qđ tn̄ Plato d̄
ideis dicebat: ꝛ ſic videbat̄ ꝯueniēs māe in q̄ loqbat̄ vt
aliquid tale de aia diceret: ſʒ dixit ꝙ manet poſt corp'.

¶ Qz aia non ſit de ſuba dei. Cap. LXXXV.

Idē ꝑ° ꝑ. q. 90. ar. 1. Op'm' dubi' ꝑ° ſen. di. 8. q. 5. ar. 1. ad ꝑ'm. Ex his etiā pʒ aiam nō eſſe de ſuba dei.
Oſtēſum eſt enim ſupra diuinam
ſubam eē eternā: nec aliqd eiꝰ de nouo icipe-
Solo. ꝑ ſiſ- das ꝑfectiōes dī ad ſiliud-nē dei ꝛ nō ꝯ ēēntia dei. re. aie aūt humane nō fuerūt ante corpa: vt
oſtēſum eſt. nō igit̄ aia pōt eſſe de ſuba di-
uina. ¶ Amplꝰ. Oñſum eſt ſupra ꝙ deus nullius rei for
Iſta ꝯ° ꝑ° ꝑ° ma eē pt. aia aūt humana eſt for' corpis: vt oñſum eſt. nō
2° ĝ eſt de ſba diuina. ¶ P. Oē illud ex q̄ fit aliqd eſt in po'
3° ad id qđ fit ex eo: ſuba aūt dei nō eſt in po' ad aliqd: cū
ꝑ° lib. ca. 16. ſit purus act': vt. ſ. oñſum eſt. ipoſe eſt igit̄ ꝙ ex ſuba dei
4° fiat aia vl' qđcūqʒ aliđ. ¶ Adhuc. Illud ex q̄ fit aliđ aliq̄
ꝑ° lib. ca. 13. mō mutat̄. de' aūt eſt oīno imobilis: vt. ſ. ꝓbatū ē. ipoſe
5° eſt ĝ ꝙ ex eo aliqd fieri poſſit. ¶ Amplꝰ. In aia mani-
feſte apparet variatio ſm ſciam ꝛ ꝟtutē ꝛ eorꝫ oppoſita.
de' aūt eſt oīno inuariabilis ꝛ ꝑ ſe ꝛ ꝑ accñs. nō igit̄ aia pt
ꝑ° lib. ca. 16. eē de diuina ſuba. ¶ Itē ſupra oñſum eſt ꝙ de' eſt act'
6° purus in quo nulla poētialitas inuenit̄. in aia aūt huma-
na inuenit̄ ꝛ po' ꝛ actus: eſt eni in ea intellus poſſis qui eſt
Cap. 77. po' ad oīa intelligibilia ꝛ intellus agēs: vt ex. ſ. dictis pʒ.
7° nō eſt ergo aia humana de nā diuina. ¶ Itē. Cū ſba diuina
ſit oīno ipartibilis: nō pōt aliqd ſube eiꝰ eē aia niſi ſit to-
ꝑ° lib. ca. 43. ta ſuba eiꝰ. ſubam aūt diuinā eſt ipoſe eē niſi vnam: vt. ſ.
oñſum eſt. ſeqt̄ ĝ ꝙ oīum hoīum ſit tm̄ aia vna quātū ad in-
Cap. 75. tellectū: ꝛ hoc. ſ. improbatū eſt. nō eſt igit̄ aia de ſuba di-
Rōnibus ſuꝑioribus iſta opio fuit improbata. uina. ¶ Uidet̄ aūt hec opinio ex triplici fonte ꝓceſſiſſe.
Quidā. n. poſuerūt nullā ſubam incorporeā eē: vn̄ nobi-
liſſimū corporꝫ deū eē dicebāt: ſiue h̄ eēt aer ſiue ignis
ꝑ° ratio. ſiue qđcūqʒ aliud pn̄m ponebāt: ꝛ de nā h' corporis aiam
eſſe dicebāt. nā oēs id qđ ponebāt pn̄m aie attribuebant
In opinionibus. vt Ariſto. in ꝑmo de aia: ꝛ ſic ſeqbat̄ aiam eſſe de ſuba
diuina. ꝛ ex hac radice pullulauit poſitio Manichei qui
eſtimauit deū eſſe quādam lucē corporeā ꝑ infinita ſpa-
tia diſtenſam: cuius quādā particulā humanā aiam eē di-
ꝑ° lib. ca. 20. cebat. hec aūt poſitio. ſ. improbata eſt per hoc ꝙ oñſum
Cap. 65. eſt deū nō eē corpus: ꝛ ꝑ hoc ꝙ oñſum eſt aiam humanā
Alia ratio. corpus nō eſſe nec aliquā itellectualē ſubſtātiā. ¶ Qui-
Cap. 60. dam vo poſuerūt intellectū oīum hoīum eſſe vnū vel agē
Cap. 73. tem tm̄: vel agentē ꝛ poſſem ſimul: ſicut. ſ. dictū eſt: ꝛ q2
quālibet ſubſtātiā ſeparatā antiqui deū eſſe dicebant: ſe-
quebatur aiam noſtrā. i. intellectū quo intelligimus eſſe
diuine nature. Un̄ ꝛ a qbuſdam noſtri tpis chriane fidei
ꝓfeſſorib' ponētib' intellm̄ agētē ſeparatū dictū eſt ex-
preſſe ꝙ intellectus agēs ſit deus. hec aūt poſitio de vni-
Cap. 75. tate intellus nr̄i ſupra improbata eſt. Potuit aūt ꝛ ex ip-
Alia ratio. ſa ſilitudine aie nr̄e ad deū hec opinio naſci. Intelligere
enim qđ maxie eſtimat̄ ꝓpriū dei nulli ſube in mūdo in-
ferioru ꝯuenire inuenit̄ niſi hoī ꝓp aiam: vn̄ videri potuit
aiam ad nām diuinā ꝑtinere ꝛ preſertim apud hoies: in
quorꝫ opinionib' erat firmatū ꝙ aia hois eēt imortalis.
¶ Adhuc. Etiā conditutare videt̄ ꝙ Gene. ꝑ poſtq̄ di-
ctū eſt. Faciamus hoiem ad imaginē ꝛ ſilitudinē noſtrā
ſubdit̄. Formauit de' hoiem d̄ limo terre: ꝛ iſpirauit in fa-
ciem eius ſpiraculū vite: ex quo qdā accipe voluerunt ꝙ
aia ſit de nā diuina: qui. n. in faciē alteri' ſpirat idē nūo qđ
in ipſo erat in alium emittit: ꝛ ſic vi ſcriptura innuere ꝙ
aliquid diuinū a deo in hoiem ad ipm viuificandū imiſ
ſum ſit. Sed ſilitudo ꝓdicta nō oñdit aiam hois eſſe ali
quid ſubſtātie diuine: cum intelligēdo defectū multipl'r
patiat̄: qđ de deo dici nō pōt: vn̄ hec ſilitudo magis eſt
indicatiua cuiuſdā imꝑfecte imaginis q̄ alicuius ſubſtā
tialitatis: qđ etiam ſcriptura innuit cū dicit: ad imaginem
dei hominē factum: vn̄ ꝛ inſpiratio predicta proceſſum
vite a deo in hoiem ſm quādā ſilitudinem demonſtrat

non ſm vnitateȝ ſube: ppter qȝ ⁊ in faciem ſpūs vite dí
citur inſpiratus: qꝛ cū in hac pte corporis ſint pluriū ſen
ſuuȝ organa ſita: in ipſa facie euidentius vita monſtraṫ.
Sic igitur deus inſpiraſſe in faciē hoīs ſpiraculum vite
dicitur: qꝛ ſpiritum vite homini dedit: nō tñ ex ſua ſuba
decidendo: nā qui ⁊ corpaliter inſufflat in faciē alicuius
vnde vł ſumpta eſſe metaphora: aerem in faciem eius
impellit. non aūt aliquā ſue ſube ptem in ipſuȝ emittit.

Idē ſ p^a p. q. 118. ar. 2. Iſta ꝯ^o ꝯ hec p Oppo^m heri^e 2. di. 18. q. 2. ar. 1. ad. 4^m. Sol. aīa hūana ſmplr nō educit de po^a mãe ſed ſm gd. ❡ Qꝛ aīa humana nō traducaṫ cū ſeīe. Cap. LXXXVI.

EX premiſſis aūt oñdi pōt qꝙ aīa humana nō traduce
tur cū ſemine quaſi p coitū ſeminata. Quo
rūcūqȝ enim pncipioꝝ opōnes nō pñt eſſe
ſine corpe: nec eoꝝ initiū ſine corpe eſſe pt:
ſic enīȝ res hȝ eē ſicut ⁊ operaṫ: cū vnūqȝqȝ opeṫ inquā
tuȝ eſt ens: e ꝯṫrio vō quoꝝ pncipioꝝ opatione ſine corpe
ſunt gñatio eoꝝ nō eſt p gñonem corporis. operatio aūt
Cap. 82. aīe nutritiue ⁊ ſenſitiue nō pōt eſſe ſine corpore: vt ex p
miſſis pȝ. opatio aūt aīe intellectiue nō fit per organum
corporeū vt ſupra habitū eſt. ergo aīa nutritiua ⁊ ſenſiti
ua per gñonem corporis gñanṫ: nō aūt aīa intellectiua.
ſed traductio ſeminis ad corporis gñoneȝ ordinaṫ. igiṫ
aīa nutritiua ⁊ ſenſitiua eſſe incipiunt p ſeīs traductio
2° nem. nō aūt intellectiua. ❡ Adhuc. Si aīa humana per
Aīa decidiṫ a ſcīs dupl̃r. traductionē ſeīs eſſe inciperet. hoc nō poſſet eē niſi du
pliciter. Uno mō: vt intelligereṫ eſſe in ſeīe actu quaſi
actu diuiſa ab aīa generātis: ſicut ſemen diuidiṫ a corpe:
vt videmus in aīalib^9 anuloſis que deciſa viuūt: in qb^9
eſt aīa vna in actu ⁊ multe in po^a. diuiſo aūt corpore aīa
lis pdicti in qualibȝ pte viuēte incipit aīa eſſe actu. Alio
mō vt intelligaṫ in ſeīe eſſe virtus pductiua aīe intel
lectiue vt ſic aīa intellectiua ponaṫ eſſe in ſemine virtu
te: ſȝ nō actu. Primū autē hoꝝ eſt impoſſe duplici rōne.
Primo qꝛ cū aīa īntellectiua ſit pfectiſſima aīaꝝ ⁊ maxi
me virtutis ei^9: ppriū pfectibile eſt corpus hñs magnaȝ
diuerſitatē in organis p que pñt multiplices ei^9 opōnes
expleri: vñ nō pōt eſſe qꝙ fiat actu in ſeīe deciſo: qꝛ nec
ēt aīe brutoꝝ pfectoꝝ p deciſionē multiplicanṫ: ſicut cō
tingit in aīalib^9 anuloſis. Scđo: qꝛ cū īntellˀus qui eſt ppa
⁊ pncipalis vtus aīe intellectiue nō ſit alicui^9 partis cor
poris act^9: nō pōt diuidi p accidēs ſm corpis diuiſionē:
vñ nec aīa īntellectiua. Scđm ēt eſt impoſſe: vtus enī actiua
que eſt in ſeīe agit ad gñonē aīalis trāſmutādo corp^9.
nō. n. aliṫ agere pt vtus que eſt in mã: ſȝ oīs for^a q̄ incipit
eſſe p trāſmutationē mãe hȝ eē a mã dependēs: trāſmu
tatio enī mãe reducit eā de po^a in actū: ⁊ ſic determinaṫ
ad eē actu mãe qȝ eſt p vnionē for^e: vñ ſi per hoc ēt inci
piat eſſe for^a ſimpl̃r: eē forme nō erit niſi in h qȝ eſt vni
ri mãe: ⁊ ſic erit ſm eē a mã depēdēs. ſi igiṫ aīa humana
pducaṫ in eſſe p vtutē actiuā q̄ eſt in ſeīe: ſequiṫ qꝙ eē
ſuuȝ ſit dependens a mã ſicut eſſe aliaꝝ formaꝝ mãliū:
Cap. 79. cuius ꝯṫriū. ſ. oſtēſum eſt. nullo igiṫ mō aīa intellectiua
3° pduciṫ in eſſe p ſeīs traductionē. ❡ Ampli^9. Oīs for^a
Cap. 82. que educiṫ in eē p mãe trāſmutationē eſt for^a educta de
po^a mãe: hoc enī eſt mãȝ trāſmutari de po^a in actū redu
ci. aīa aūt intellectiua non pōt educi de po^a mãe. iam. n.
Cap. 51. ſ. oſtēſum eſt. qꝙ ipſa aīa intellectiua excedit totuȝ poſſe
mãe: cū habeat aliquā opōnē abſqȝ mã: vt. ſ. oñſum eſt.
nō igiṫ aīa intellectiua in eſſe educiṫ p trāſmutationem
4° mãe: ⁊ ſic neqȝ per actionē vtutis que eſt in ſeīe. ❡ P.
Nulla virtus actiua agit vltra ſuū gen^9: ſed aīa intellecti
ua excedit totū genus corpoꝝ: cū habeat opōnē ſup oīa
corpa eleuatā: que eſt intelligere. nulla igiṫ vtus corpea
pōt pducere aīam intellectiuā: ſed oīs actio vtutis que
eſt in ſemine eſt per aliquā corporeā virtutē: agit enim
vtus formatiua mediāte triplici calore ſcȝ ignis: celi: ⁊ ca
lore aīe. nō igiṫ pōt pduci in eſſe aīa intellectiua p virtu
tem que eſt in ſeīe. ❡ P. Ridiculū eſt dicere aliquam 5°
intellectualē ſubaȝ vel p diuiſionē corporis diuidi vł ēt
ab aliq̄ virtute corporea pduci: ſed aīa humana eſt que
daȝ intellectualis ſuba: vt. ſ. oñſuȝ eſt. nō igiṫ pōt dici qꝙ Cap. 55. infra.
diuidaṫ p diuiſionē ſeminis: neqȝ qꝙ pducaṫ in eē a vir
tute actiua que eſt in ſeīe: ⁊ ſic nullo mō p ſeminis tra
ductionē aīa humana incipit eſſe. ❡ P. Si gñō alicuius 6°
eſt cā qꝙ aliquid ſit: corruptio eius erit cā qꝙ illud eē de
ſinat. corruptio aūt corporis nō eſt cā qꝙ aīa humana eē
deſinat: cū ſit imortalis: vt. ſ. oñſuȝ eſt. neqȝ igiṫ gñō cor Cap. 79.
poris eſt cā qꝙ aīa icipiat eē: ſȝ traductio ſeīs eſt cā ppa
gñonis corpis. nō eſt igiṫ traductio ſeīs cā gñonis aīe
in eſſe. ❡ Per h aūt excludiṫ error Apolinaris ⁊ ſeqˀtiū Error excluditur.
ei^9: q dixerūt aīas ab aīalib^9 gñari: ſicut a corpib^9 corpa.

❡ Qꝛ anima humana producatur in eſſe a deo per crea
tionem. Cap. LXXXVII.

EX his aūt que dicta ſunt oñdi pōt qꝙ Idē ſ p^a p. q. 90. ar. 2. Iſta ꝯ^o ꝯ hec p
ſolus deus humanā aīaȝ in eſſe
pducit. Oē enī qȝ in eſſe pduciṫ vł gñaṫ p
ſe aut p accñs: vł creaṫ. Aīa ēt humana nō
gñaṫ p ſe: cū nō ſit compoſita ex mã ⁊ for^a:
vt. ſ. oñſuȝ eſt. neqȝ gñaṫ p accñs: cū enī ſit for^a corporis
gñareṫ p corpis gñonē que eſt ex virtute actiua ſeīs:
qȝ iprobatū eſt. cū ergo aīa humana de nouo eē icipiat: Cap. 86.
nō. n. eſt eterna: nec pexiſtit corpi: vt. ſ. oñſuȝ eſt. relinqṫ Cap. 83.
qꝙ exeat in eē p creationē. oñſum eſt autē ſupra qꝙ ſolus Cap. 21.
de^9 pōt creare: ſolus ergo ipſe aīam humanā in eē pdu
cit. ❡ Ampli^9. Oē illud cuius ſuba nō eſt ſuū eſſe hȝ ſui 2°
eē auctorē: vt. ſ. oñſuȝ eſt. aīa aūt humana nō eſt ſuū eē: Cap. 52.
hoc. n. ſolius dei eſt: vt. ſ. dictū eſt. hȝ igiṫ cām actiuā ſui In p libro.
eſſe: ſed qȝ p ſe hȝ eē per ſe ēt agit: qȝ vō nō hȝ eē p ſe ſȝ Cap. 21.
ſolū cū alio nō p ſe fit ſȝ alio facto: ſicut for^a ignis fit igne
gñāto. aīa aūt humana hoc hȝ ppriū inter alias formas
qꝙ ē in ſuo eē ſbſiſtēs: ⁊ eē qȝ eſt ſibi ppriū corpi cōicat.
Aīa ġ p ſe hȝ ſuuȝ fieri pter modū aliaꝝ formaꝝ q̄ ſunt
p accñs cōpoſiti factis: ſȝ cū aīa humana nō habeat ma
teriā ptē ſui: nō pōt fieri ex aliq̄ ſicut ex mã. Relinquiṫ
ergo qꝙ ex nihilo fiat ⁊ ſic creaṫ. cū igiṫ creatio ſit op^9 p
priū dei: vt. ſ. oñſuȝ ē. ſeqṫ qꝙ a ſolo deo imediate creaṫ. Cap. 21.
❡ Adhuc. Eoꝝ q̄ ſunt vnius gñis eſt idē modus pdeū 3°
di in eſſe: vt. ſ. pbatū eſt. aīa aūt eſt de gñe ſbaꝝ intelle Cap. 16.
ctualiū: que nō pñt aliter intelligi pdire in eſſe niſi p viā
creatiōis. aīa igiṫ humana exit in eē p creationeȝ a deo.
❡ Iteȝ. Quicqd pduciṫ in eē ab aliquo agēte acqrit ab 4°
ipſo vł aliqd qȝ eſt pn^m eēndi in tali ſpē: vł ipȝ eē abſolu
tuȝ. aīa aūt nō pōt ſic pduci in eē qꝙ acqraṫ ei aliqd qȝ
ſit pn^m eēndi: ſicut ꝯtingit in reb^9 cōpoſitis ex mã ⁊ for^a:
que generanṫ p hoc qꝙ acqrūt for^am in actu: nō enī hȝ aīa
aliqd in ſeipſa qȝ ſit ſibi pn^m eēndi: cū ſit ſba ſimplex: vt
ſ. oñſum eſt. Relinqṫ ġ qꝙ nō pducaṫ in eē ab aliq̄ agē Cap. 52. 53.
te niſi p hoc qꝙ ꝯſequiṫ ab ipſo eē abſolute. ipm aūt eſſe
eſt ppri^9 effect^9 pmi ⁊ vlis agentis. ſcđa enī agētia agūt p
hoc qꝙ iprimūt ſilitudines ſuaꝝ formaꝝ in reb^9 factis: q̄
ſunt for^e factoꝝ. aīa igiṫ nō pōt pduci in eē niſi a p ⁊ vli
agēte: qȝ eſt deus. ❡ P. Finis rei reſpondet pn^o ei^9: tūc 5°
enim res pfecta eſt cū ad pmū pn^m ptingit: vł p ſilitudi
neȝ: vł quocūqȝ mō. finis aūt aīe humane ⁊ vltima eius
pfectio eſt qꝙ p cognitionē ⁊ amorē trāſcēdat totū ordi
neȝ creaturarū: ⁊ ptingat ad pmū pn^m qȝ deus eſt. igitur
ab eo hȝ proprie ſue originis pncipiū. Hoc etiā innuere
videtur ſacra ſcriptura Geñ. pmo: cū enim de inſtitutiōe
alioꝝ aīaliū loquēs eoꝝ aīas alijs cauſis aſcribit: vt ibi
ſe cū dicit. ❡ Producant aq̄ reptile aīe viuētis: ⁊ ſiliter

de alijs ad hominē veniens alas eius a deo creari oſdit
dicens. formauit deus hominē de limo terre ꝛ inſpira-
Error exclu-ditur. uit in faciem eius ſpiraculū vite. ¶ Per hoc aūt exclu-
ditur error ponentium aias ab angelis eſſe creatas.

¶ Rationes ad probandum ꝙ anima humana cauſetur ex ſemine. Cap.LXXXVIII.

Argu. ꝫ fidē 1 Unt aūt quedā que ꝑmiſſis videntur eſſe aduerſa. Cū enim hō ſit
aial inquantū habet aiam ſenſitiuā: nō autē
aialis vniuoce homini ꝛ alijs aialibus conue-
niat: vr̄ ꝙ aia ſenſitiua hoīs ſit eiuſdē gene-
ris cū aialib' alioꝝ aialium. que aūt ſunt vnius generis
eūdē modū habēt ꝓdeūdi in eē. Aia igitur ſenſitiua ho-
minis ſicut ꝛ alioꝝ aialiū ꝑ virtutē que eſt in ſemine in
eſſe ꝓcedit. eſt aūt idem ſm ſubſtātiā aia intellectiua ꝛ
Cap.58. ſenſitiua in hoīe: vt. ſ. oſſuꝫ eſt: vr̄ ergo ꝙ etiā aia intel-
2 lectiua per virtutē ſeminis ꝓducat. ¶ P̄. Sicut docet
Ariſto. in lib. de gn̄atione aialiū prius tpe eſt fetus aial
ꝙ̄ homo: ſed cū eſt aial ꝛ non hō hꝫ aiam ſenſitiuā ꝛ nō
intellectiuā: quā quidē ſenſitiuā nō eſt dubiū ex virtute
actiua ſeminis ꝓduci: ſicut ꝛ in ceteris aialibus cōtingit.
illa aūt met aia ſenſitiua eſt in potētia vt ſit intellectiua:
ſicut illud aial eſt in potentia vt ſit aial rōnale: niſi forte
dicat ꝙ aia intellectiua ſupueniēs ſit alia ſubſtātia: qḋ ſu-
Cap.58. pra improbatū eſt. vr̄ ergo ꝙ ſuba aie intellectiue ſit ex
3 virtute que eſt in ſemine. ¶ Itē. Aia cū ſit for' corporis
vnit corpori ſm ſuū eſſe: ſed ad ea que ſunt vnū ſm eſſe
terminat vna actio vnius agentis: ſi eni ſunt diuerſa agē-
tia ꝛ per ꝯſis diuerſe actiōes: ſequeret ꝙ ſint facta diuer-
ſa ſm eſſe: opꝫ vnius agentis vna actione terminari ad
eſſe aie ꝛ corporis. ꝯſtat aūt ꝙ corpus ſit ꝑ actionē vir-
tutis que eſt in ſemine: ergo ꝛ ab eadē eſt aia que eſt eius
4 forma: ꝛ nō ab agēte ſeparato. ¶ Amplius. Hō generat
ſibi ſilē ſm ſpēm ꝑ virtutē que eſt in ſemie deciſo. oē āt
agens vniuocū generat ſibi ſilē in ſpē: per hoc ꝙ cāt for-
mā generati a qua eſt eius ſpēs. aia ergo humana a qua
5 eſt ſpēs hoīs ꝓducit ex virtute que eſt in ſemie. ¶ Itē.
Apolinaris ſic argumentat. Quicūqꝫ dat cōplemētum
operi cooperatur agēti: ſed ſi aie creantur a deo ipſe dat
cōplementū gn̄oni puerorꝫ qui qn̄qꝫ ex adulteris naſcū-
tur: ergo deus cooperat adulteris: qḋ ſibi incōueniēs vr̄.
6 ¶ Inueniunt autē in libro qui Grego. niceno inſcribit:
Rationes ex Gregorio niceno. q̄dā rōnes ad hoc idē ꝓbādū. Argumētant aūt ſic. Ex
aia ꝛ corpe ſit vnū: qḋ eſt hō vnus. ſi igit aia fiat prius
ꝙ̄ corpus: aut corpus prius ꝙ̄ aia: idē erit prius ꝛ poſte-
rius ſeipſo: qḋ vr̄ impoſſe. ſimul igit ſit corpus ꝛ aia: ſed
corpus incipit fieri in deciſione ſeminis: ergo ꝛ per deci-
7 ſionē ſeminis aia in eſſe producit. ¶ Adhuc. Impfecta
vr̄ eſſe operatio agētis que non totā rem in eſſe ꝓducit:
ſed ſolū eius alterā partē. ſi ergo deus aiā in eſſe pro-
duceret: corpus vō vꝛtute ſeminis formaret: que duo ſūt
ptes vnius ſcꝫ hoīs: vtriuſqꝫ operatio ſcꝫ dei ꝛ ſeminali-
ue vꝛtutis imperfecta videret: qḋ pꝫ eſſe incōueniēs: ab
vna ergo ꝛ eadē cā ꝓducit aia ꝛ corpus hoīs. ꝯſtat autē
8 corpus hoīs ꝓduci vꝛtute ſemis: ergo ꝛ aia. ¶ Itē. In oī-
bus que generātur ex ſemie oēs ptes rei generate ſil cō-
prehēdunt vꝛtute in ſemine: lꝫ actu nō appareāt: ſicut vi-
demus in tritico aut in quolibꝫ alio ſemie ꝙ herba ꝛ cul-
mus ꝛ internodia ꝛ fruct' ꝛ ariſte vꝛtute cōprehēdunt in
pmo ſemine: ꝛ poſtea ꝓtendit ſemen ꝛ declarat q̄dā cō-
ſequētia nāli ad ꝑfectionē nō aſſumēs aliqḋ extrinſecū.
ꝯſtat aūt aiam eē ptē hoīs. in ſemie ergo hoīs virtute cō-
tinet aia humana: nō autē ex aliqua exteriori cā pn̄ᵐ ſu-
9 mit. ¶ Amplius. Eoꝝ quoꝝ inuenit idem ꝓceſſus ꝛ ter-
minus opꝫ eē idē originis pn̄ᵐ: ſed in gn̄one hoīs idē ꝓ-
ceſſus corpis ꝛ aie ꝛ idē terminus inuenit: ſm eniꝫ ꝙ fi-
guratio ꝛ q̄ntitas mēbroꝝ ꝓcedit ꝛ aie opōnes magis ac
magis manifeſtant. nā prius apparet opō aie ſenſitiue:
ꝛ tandē corpore cōpleto opatio aie intellectiue: ergo idē
eſt pn̄ᵐ aie ꝛ corporis: ſꝫ pncipiū originis corporis eſt ꝑ
deciſionē ſemis. ergo eſt pn̄ᵐ originis aie. ¶ Adhuc. Qḋ 10
cōfiguratur alicui ꝯſtituit ex actione eius cui cōfigurat:
ſicut cera que cōfigurat ſigillo accipit hanc cōfiguratio-
nem ex impreſſione ſigilli. ꝯſtat aūt corp' hoīs ꝛ cuiuſli-
bet aialis eſſe ꝓprie aie cōfiguratū: talis eſt. n. organoꝝ
diſpō q̄lis cōpetit ad opōnes aie ꝑ ea exercendas. corp'
igit format ex actione aie. Un̄ ēt Ariſt. dicit. ij. de aia: ꝙ Te. cō. 36.
aia eſt efficiēs cā corporis. hoc aūt nō eēt niſi aia eſſet in
ſemine. nā corpus ꝑ vꝛtutē que eſt in ſemine cōſtituit. eſt
ergo aia humana in ſemie hoīs: ꝛ ita ex deciſiōe ſeminis
originē hꝫ. ¶ Itē. Nihil viuit niſi ꝑ aiam. ſemen aūt eſt 11
viuū: qḋ pꝫ ex trib'. pmo quidē qꝛ a viuēte deciditur. ſe-
cūdo: qꝛ in ſemie apparet calor vitalis ꝛ opō vite que ſūt
rei viuentis indicia. tertio qꝛ ſemia plantaꝝ terre mādata
niſi i ſe vitā haberēt ex terra que eſt exanimis nō poſ-
ſent caleſcere ad viuendū. eſt ḡ aia in ſemie: ꝛ ſic ex deci-
ſiōe ſemis vitā hꝫ ꝛ originē capit. ¶ Ampli'. Si aia nō 12
eſt ante corp': vt oſtſum eſt. neqꝫ incipit eē cū ſemis de-
ciſione: ſequit ꝙ prius formet corpus: ꝛ poſtea ei infun-
datur aia de nouo creata: ſed ſi hoc eſt verꝫ ſequit vlte-
rius ꝙ aia ſit ꝑꝑ corp': qḋ eniꝫ eſt ꝑꝑ aliud inuenit eo po-
ſteri' ſicut veſtimēta fiūt ꝑꝑ hoiēꝫ. hoc aūt eſt falſuꝫ. nā
magis eſt corpus ꝑꝑ aiaꝫ: finis. n. ſemꝑ nobilior eſt. opꝫ
igitur dicere ꝙ anima ſimul cum deciſione ſemis oriat.

¶ Solutio rationū premiſſarū. Cap.LXXXIX.

Ad faciliorē vō premiſſaꝝ rōnū ſolu-
tionē ꝓmittēda ſunt q̄dā
ad exponendū ordinē ꝛ ꝓceſſum gn̄onis hu-
mane ꝛ gn̄aliter aialis. Primo itaqꝫ ſciendum
eſt falſaꝫ eſſe opionē quorūdā dicētiū ꝙ opa
vite que apparēt in embrione an̄ vltimū cōplemētū nō
ſunt ex aliqua aia vel virtute aie in eo exiſtente: ſꝫ ex aia
matris. Si enim hoc eēt verꝫ iam embrio nō eſſet aial:
cū oē aial ex aia ꝛ corpore cōſtet: operationes ēt vite nō
ꝓueniūt a pn̄' actiuo extrinſeco: ſꝫ ab intranea virtute in
qua pcipue a nō viuētib' viuentia vident diſcerni quoꝝ
eſt ꝓpriū mouere ſeipſa: qḋ eniꝫ nutrit aſſimilat ſibi nu-
trimentū: vnde opꝫ in nutrito eſſe virtutē nutritiōis actiū-
nam: cū agēs ſibi ſile agat: ꝛ multo eſt hoc manifeſtius
in operibus ſenſus. nā videre ꝛ audire cōuenit alicui per
virtutē aliquā in ipſo exiſtentē nō in alio: vn̄ cū embrio
inueniat nutriri an̄ vltimū cōplemētū: ꝛ etiā ſentire nō
poteſt hoc attribui aie matris. ¶ Nec tn̄ pōt dici ꝙ in
ſemine ab ipſo pncipio ſit aia ſm ſuā eſſentiā cōpletaꝫ,
cuius tn̄ operationes nō apparēt ꝑꝑ organoꝝ defectuꝫ.
nā cū aia vniat corpori vt for': nō vnit niſi corpi cuius
eſt proprie actus. eſt aūt aia actus corporis organici. nō
eſt igit ante organizationē corporis in ſemie aia actu: ſꝫ
ſoluꝫ po' ſiue virtute: vn̄ Ariſto. dicit in. ij. ð aia: ꝙ ſemē Te. cō. 10.
ꝛ fructus ſic ſunt po' vitam habentia ꝙ abijciunt aiaꝫ. i.
aia carent: cū tn̄ id cuius aia eſt actus ſit po' vitam ha-
bens: non tn̄ abijciens aiam. Sequeret etiā ſi a pn̄' aia
eſſet in ſemine ꝙ gn̄o aialis eſſet ſolum per deciſionem:
ſicut eſt in aialibus anuloſis ꝙ ex vno fiunt duo. Semē
enim ſi ſtatim cum eſt deciſum aiam haberet: iam habe-
ret formaꝫ ſubſtātialē. oīs aūt gn̄o ſubſtātialis precedit
formā ſubalē: nō eam ſequit. ſi que vō tranſmutatio-
nes formā ſubalē ſequunt: nō ordinant ad eē generati:
ſꝫ ad bn̄ eſſe ipſi'. ſic igit gn̄o aialis cōpleret in ipſa de-
ciſione ſeminis. oēs aūt trāſmutatiōes ſequentes eſſent

Argu' ꝫ veritatē ſoluuntur.

Nota. p' deſtructiuū cuiuſdā falſe opinionis.

2ᵐ deſtructiuum cuiuſdā falſe opinionis.

ad generationē imptinētes. ¶ Sed adhuc magis eſt ri-
diculū ſi hoc de aīa rōnali dicat: tum qꝛ impoſſibile eſt
vt diuidat̄ ſm̄ diuiſionē corpis ad hoc vt in deciſo ſemi
ne eē poſſet: tū qꝛ ſequeret̄ ꝙ in oīb⁹ pollutionib⁹ ex qb⁹
ꝯceptus nō ſeqt̄: nihilominꝰ rōnales aīe mltiplicarent̄.
3ᵐ deſtructi/uum alterius opinionis falſe. ¶ Neqꝫ ēt dici pōt qꝺ quidē dicūt: ꝙ ſi a pn° deciſionis
in ſemie nō ſit aīa actu: ſꝫ virtute ꝓꝑ deficiētiā organoꝝ:
tñ ipſammet vtutē ſeīs: qꝺ eſt corp⁹ organiꝫabile: ⁊ ſi nō
organiꝫatū eē ꝓportionalr̄ ſemini aīaꝫ in po⁹: ſꝫ nō actu.
Et qꝛ vita plante pauciora reqrit organa ꝙ̄ vita aīalis ꝑ
ſemie ſufficiēter ad vitā plāte organiꝫato ipſaꝫ ꝑdictam
vtutē fieri aīaꝫ vegetabilē: deinde organis magis ꝑfectis
⁊ multiplicatis eandē ꝑduci vt ſit aīa ſenſitiua. vlterius
āt for⁹ organoꝝ ꝑfecta eādē aīam fieri rōnalē: nō quidē
ꝑ actionē vtutis ſemis: ſed ex influxu exterioris agētis.
Propter qꝺ ſuſpicant̄ Ari. dixiſſe intellm̄ ab extrinſeco
Incōuenientia q ſequunt̄ ad ꝑdictam poſitionem. eſſe in libro de gnōne aīaliū. ¶ Scdm̄ eni hāc pōnē ſe-
queret̄ ꝙ aliq̄ virtus eadē nūo nūc eſſet aīa vegetabilis
tm̄: ⁊ poſtmodū aīa ſenſitiua: ⁊ ſic ipſa for⁹ ſubalis conti-
nue magis ac magis ꝑficeret̄: ⁊ vlteri⁹ ſequeret̄ ꝙ nō ſimˡ:
ſed ſucceſſiue educeret̄ for⁹ ſubalis de po⁹ in actuꝫ: ⁊ vlte
rius ꝙ gnātio eſſet motus ꝯtinuus ſicut ⁊ alteratio: q̄ oīa
ſunt impoſſia in nā. ¶ Sequeret̄ ēt adhuc mai⁹ incōue-
niēs. ſ. ꝙ aīa rōnalis eēt mortalis: nihil. n. formalr̄ alicui
rei corruptibili adueniēs facit ipꝫ eē incorruptibile per
Tex. cō. 26. nām: alſ corruptibile mutaretur in icorruptibile qꝺ eſt
impoīe cū differant ſꝫ genus: vt dr̄ in. 10. metaph. ſuba
aūt aīe ſenſibilis cū ponat̄ eē ꝑ accidēs gnāta a corpore
gnāto in proceſſu ꝑdicto de nec̄itate eſt corruptibilis ad
corruptionē corpis. ſi igit̄ ipſamet ſit rōnalis quodā lu-
mine intrinſec⁹ inducto qꝺ formalr̄ ſe hꝫ ad ipſam: eſt. n.
ſenſitiuū po⁹ intellectiuū de nec̄itate ſeqt̄ ꝙ aīa rōnalis
Cap. 79. corpe corrupto corrūpit̄: qꝺ eſt ipoīe: vt. ſ. ꝓbatuꝫ eſt ⁊
fides catholica docet. Nō igit̄ ipſamet virtus que cū ſe
mine decidit̄ ⁊ dicit̄ formatiua eſt aīa: neqꝫ in ꝓceſſu ge
nerationis ſit aīa: ſed cū ipſa fundet̄ ſicut in ꝓprio ſubto
in ſpiritu cuius eſt ſemē cōtentiuū: ſicut qꝺdā ſpumoſuꝫ
opat̄ formationē corpis ꝓut agit ex vi aīe pr̄is cui attri-
buit̄ gnō ſicut ꝑncipali generātī: nō ex vi aīe cōcepti ēt
poſtq̄ aīa ineſt. nō. n. ꝯceptū gnāt ſeipſuꝫ: ſꝫ gnāt̄ a pr̄e.
⁊ hoc pꝫ diſcurrēti per ſingulas virtutes aīe. Nō eni pōt
attribui aīe embrionis rōne vtutꝫ gnātiue: tū qꝛ vis gnā-
tiua nō hꝫ ſuā opationē niſi cōpleto oꝑe nutritiue ⁊ au-
gmētatiue que ei deſeruiūt: cū gnāre ſit iaꝫ ꝑfecti: tuꝫ qꝛ
opus generatiue nō ordinat̄ ad ꝑfectionē ipſi⁹ idiuidui:
ſꝫ ad ſpēi ꝯſeruationē: nec ēt poſt attribui virtuti nutriti-
ue cui⁹ opus eſt aſſimilare nutrimētū nutrito: qꝺ hic nō appa
ret. nō eni nutrimētū in ꝓceſſu formationis trahit̄ in ſimi-
tudinē ꝑexiſtētis: ſꝫ ꝑducit̄ ad ꝑfectiorem formā ⁊ vici-
niorē ſimitudini patris: ſimr̄ nec augmētatiue ad quā non
ꝑtinet mutatio ſm̄ formā: ſꝫ ſolū ſm̄ quātitatē. de ſenſi-
tiua āt ⁊ intellectiua pꝫ ꝙ nō hꝫ aliqꝺ op⁹ formationi tali
appropriatū. relinquit̄ igit̄ ꝙ formatio corporis ꝑcipue
q̄tū ad pmas ⁊ ꝑncipales ꝑtes nō eſt ab aīa genita: nec
a vtute formatiua agēte ex vi ei⁹: ſꝫ agēte ex vi aīe gnā-
tiue pr̄is cui⁹ op⁹ eſt facere ſimi gnānti ſm̄ ſpēm: hec g̃ vis
formatiua eadeꝫ manet in ſpū ꝑdicto a pn° formationis
vſqꝫ in finē: ſpēs tñ formati nō manet eadē. nā ꝑ hꝫ for-
maꝫ ſeīs poſtea ſanguinis: ⁊ ſic inde quouſqꝫ veniat ad
vltimū coplemētū: ſꝫ. n. gnō ſimpliciū corpoꝝ nō ꝓce-
dat ſm̄ ordinē eo ꝙ qꝺlibꝫ eoꝝ hꝫ formā imediatā ma
terie pme: in gnōne tamē corpoꝝ alioꝝ opꝫ eſſe gnōnuꝫ
ordinem ꝓꝑ multas formas intermedias inter primaꝫ
formā elemēti ⁊ vltimā formā ad quā gnō ordinatur: ⁊
ideo ſunt multe gnōnes ⁊ corruptiones ſeſe cōſequētes,

Remouet icōueniēs apparens. ¶ Nec eſt incōueniēs ſi aliquid intermedioꝝ generat̄
⁊ ſtatim poſtmodū interrumpit̄: qꝛ itermedia nō habēt
ſpēm cōpletam: ſed ſunt vt in via ad ſpēm: ⁊ ideo nō ge
nerātur vt ꝑmaneāt: ſꝫ vt ꝑ ea ad vltimū generatū ꝑue-
Ad aliud apparēs incōueniens. niatur. ¶ Nec eſt mirꝫ ſi tota gnōnis tranſmutatio non
eſt cōtinua: ſed ſunt multe gnōnis itermedie: qꝛ hoc etiā
accidit in alteratione ⁊ augmēto: nō. n. eſt tota alteratio
cōtinua neqꝫ totū augmētū: ſꝫ ſolū motus localis eſt ve
Tex. cō. 64. ⁊ infra. re cōtinuus: vt pꝫ in. 8. phyſi. quāto igit̄ aliq̄ for⁹ eſt no-
bilior ⁊ magis diſtans a for⁹ elemēti: tāto opꝫ eē plures
formas itermedias quib⁹ gradatim ad formā vltimā ve
niatur: ⁊ per ꝯn̄s plēs gnōnes medias: ⁊ iō in gnōne aīa-
lis ⁊ hoīs in qbus eſt for⁹ ꝑfectiſſima ſūt plīme forme ⁊
gnōnes itermedie: ⁊ ꝑ ꝯn̄s corruptōes: qꝛ gnātio vni⁹: ſt
corruptio alterius. aīa igit̄ vegetabilis que pmo ineſt cū
embrio viuit vita plāte: corrūpit̄ ⁊ ſuccedit aīa ꝑfectior
que eſt nutritiua ⁊ ſenſitiua ſimˡ: ⁊ tunc embrio viuit vita
aīalis: hac aūt corrupta ſuccedit aīa rōnalis ab extrinſe-
Soluit primū argumentū ꝑcedētis capituli. co immiſſa: lꝫ ꝑcedētes fuerint virtute ſemis. ¶ His igit̄
viſis facile eſt rūdere ad obiecta. Qꝺ eni ꝑ obijcit̄ opor
tere aīaꝫ ſenſitiuā eundē modū originis in hoīe ⁊ in bru
tis hr̄e ex eo ꝙ aīal de eis vniuoce ꝑdicat̄: dicim⁹ hoc ne
ceſſariū non eē. ꝙ ſi eni aīa ſenſitiua in hoīe ⁊ bruto cōue-
niant ſm̄ gnīs rōnem: differūt tñ ſpē ſicut ⁊ ea quoꝝ ſūt
for⁹. ſicut eniꝫ aīal qꝺ eſt hō ab alijs aīalib⁹ ſpē differt ꝑ
hoc qꝺ eſt rōnale: ita aīa ſenſitiua hoīs ab aīa ſenſitiua
bruti ſpēie differt ꝑ hoc qꝺ eſt etiā intellectiua. aīa igitur
in bruto hꝫ id qꝺ eſt ſenſitiuū tm̄: ⁊ ꝑ ꝯn̄s nec eē nec eius
opatio ſupra corp⁹ eleuat̄: vn̄ opꝫ ꝙ ſimˡ cū gnōne corpis
generet̄: ⁊ cū corruptōe corrūpat̄. aīa āt ſenſitiua in hoīe
cū habeat ſupra ſenſitiuā nām vim intellectiuaꝫ ex qua
opꝫ ꝙ ipſa ſuba aīe ſit ſm̄ eē ⁊ opationē ſupra corp⁹ ele-
uata neqꝫ ꝑ gnōnē corpis generat̄: neqꝫ ꝑ ei⁹ corruptio-
nem corrūpit̄. diuerſus ergo modus originis in aīab⁹ ꝑ-
dictis nō eſt ex ꝑte ſenſitiui ex quo ſumit̄ rō gnīs: ſed ex
ꝑte intellectiui ex quo ſumit̄ dr̄ia ſpēi: vn̄ non pōt ꝯcludi
Ad 2ᵐ diuerſitas gnīs: ſꝫ ſola diuerſitas ſpēi. ¶ Qꝺ vo. 2. obij-
citur cōceptuꝫ ꝑus eſſe aīal q̄ꝫ hoīem: nō oſtdit rōnalem
aīam cū ſemie ꝓpagari. nā aīa ſenſitiua ꝑ quā aīal erat
nō manet: ſꝫ ei ſuccedit aīa que eſt ſimul ſenſitiua ⁊ intel-
Ad 3ᵐ lectiua ex qua eſt aīal ⁊ hō ſimˡ: vt ex dictis pꝫ. ¶ Qꝺ vo
3. obijcit̄ diuerſoꝝ agētiū actiones nō terminari ad vnū
factū: intelligendū eſt de diuerſis agētib⁹ nō ordinatis: ſi
enim ordinata ſint adinuicē: opꝫ eoꝝ eē vnū effectū. nā
cā agens pma agit in effectū cauſe ſecūde agentis vehe-
mētius q̄ꝫ ēt ipſa cā ſcda: vn̄ videm⁹ ꝙ effect⁹ q ꝑ inſtr̄m
agit̄ a ꝑncipali agēte magis ꝓꝑe attribuit̄ ꝑncipali agēti
q̄ꝫ inſtro: cōtingit aūt qnqꝫ ꝙ actio ꝑncipalis agētis ꝑtin
git ad aliqd in operato ad qꝺ nō ꝑtingit actio iſtr̄i: ſicut
vis vegetatiua ad ſpēm carnis ꝑducit ad quā nō poteſt
ꝑducere calor ignis qui eſt eius inſtr̄m: ſꝫ opet̄ diſponē-
do ad eaꝫ reſoluēdo ⁊ ꝯſumēdo. cū igit̄ oīs vr⁹ nāe acti-
ua cōꝑetur ad deū ſicut inſtr̄m ad pmū ⁊ ꝑncipale agēs
nihil ꝓhibet in vno ⁊ eodē gnāto qꝺ eſt hō actioneꝫ nāe
ad aliquid hoīs terminari: ⁊ nō ad totū qꝺ ſit actiōe dei.
corpus igit̄ hoīs formatū ſimul ⁊ virtute dei quaſi ꝑnci-
palis agentis ⁊ pmi: ⁊ etiaꝫ virtute ſeminis quaſi agentis
ſecundi: ſꝫ actio dei ꝑducit aīam humanā quā vtus ſemi-
Ad 4ᵐ nis ꝑducere nō pōt: ſed diſponit ad eaꝫ. ¶ Vn̄ pꝫ ſolu-
tio ad. 4. Sic enim hō ſibi ſimˡe in ſpecie gnāt inquātum
virt⁹ ſeminis eius diſpoſitiue opatur ad vltimā formā
Ad 5ᵐ ex qua hō ſpeciem ſortitur. ¶ Deuꝫ vo adulteris coope
rari in actione nature nihil eſt inconueniens: nō enim na
tura adulterorum mala eſt ſed voluntas: actio autē que
eſt ex virtute ſeminis ipſoꝝ eſt naturalis nō volūtaria:

vnde nõ eſt incõueniẽs ſi deus illi operationi coopatur
Ad 6m vltimã pfectionẽ iducẽdo.¶ Qđ vº.6.obijcit̃ pꝫ ꝙ nõ
de neċitate ꝯcludit:tſi eniꝫ dcẽ ꝙ corpus hois formetur
pus ꝙ̃ aia creet̃ aut ecõuerſo.nõ ſeqt̃ ꝙ idẽ hõ ſit prior
ſeipſo:nõ eniꝫ hõ eſt ſuũ corpus neqꝫ ſua aia:ſequit̃ autẽ
ꝙ aliq̄ ps eius ſit altera por:qđ nõ eſt incõueniẽs.nã mã
tpe eſt prior for":mãꝫ dico ſm ꝙ eſt in poª ad formã:nõ
ſm ꝙ actu eſt p formã pfecta:ſic.n.eſt ſil cũ forº.corpus
igit̃ humanũ ſm ꝙ eſt in poª ad aiaꝫ:vtpote cũ nõdum
hꝫ aiaꝫ eſt prius tpe ꝙ̃ aia.tũc ãt nõ eſt humanũ actu ſꝫ
poªtm:cũ vº eſt humanũ actu q̄ſi p aiam humanaꝫ pfe-
Ad 7m ctũ nõ eſt prius neqꝫ poſteriº aia:ſꝫ ſil cũ ea.¶ Neqꝫ ẽt
ſeqt̃ ſi aia ex v̄tute ſemis nõ pducit̃:ſꝫ ſolũ corpus ꝙ ſit
ipfecta opõ tã dei ꝙ̃ nãe:vt.7.rõ pcedebat:v̄tute.n.dei
vtrũqꝫ ſit ⁊ corpus ⁊ aia:lꝫ formatio corpis ſit ab eo me
diãte v̄tute ſemis nãli.aiaꝫ ãt imediate pducat.neqꝫ ẽt
ſequit̃ ꝙ actio v̄tute ſemis ſit imperfecta:cũ pficiat hoc
Ad 8m ad qđ eſt.¶ Sciendũ ẽt in ſemie v̄tute ꝯtineri oĩa illa q̄
v̄tutẽ corporeã nõ excedũt:ſicut fenũ culmº internodia
⁊ ſilia:ex q̄ ꝯcludi nõ põt ꝙ id hois qđ totã v̄tutẽ corpo-
reã excedit in ſemine v̄tute cõtineat̃:vt.8.rõ ꝯcludebat.
Ad 9m ¶ Qđ ãt opõnes aie videnẽ pficere in proceſſu gñonis
humane ſicut pficiunt corpis ptes nõ oñdit aiaꝫ huma-
naꝫ ⁊ corpus idẽ pnm habere:ſicut nona rõ pcedebat ⁊ ſꝫ
oñdit ꝙ diſpõ ptiũ corpis eſt neceſſaria ad aie opõneꝫ.
Ad 10m ¶ Qđ eni.10.obijcit̃ corpus aie cõfigurari ⁊ ob h̄ aiaꝫ
ſibi corpus ſile pparare:partiꝫ gdẽ eſt veꝝ:ptim aũt fal
ſum:ſi eni itelligat̃ de aia gñantis eſt veꝝ qđ dẽ.falſum
autẽ ſi intelligat̃ de aia generati:nõ eniꝫ virtute aie gña-
ti format̃ corpus q̄tũ ad pmas ⁊ pcipuas ptes:ſed virtu
te aie generãtis:vt.ſ.pbatũ eſt:ſilr ẽt oĩs mã ſue forme
cõfigurat̃:non tñ hec figuratio ſit ex actione gñati:ſꝫ ex
Ad 11m actione forme generãtis.¶ Qđ autẽ vndecimo obijcit̃
de ſeminis vita in pnº deciſionis:pꝫ gdẽ ex dictis nõ eſſe
viuũ niſi in poª:vñ tũc aiam actu nõ hꝫ ſed v̄tute.in pro-
ceſſu aũt gñonis hꝫ aiaꝫ vegetabilẽ ⁊ ſenſibilẽ ex virtu-
te ſemis que non manẽt:ſꝫ trãſeũt aia rõnali ſuccedente.
Ad 12m ¶ Neqꝫ ẽt ſi formatio corpis aiaꝫ humanã pcedit:ſeqt̃
ꝙ aia ſit pp corpus:vt duodecima rõ inferebat:eſt eniꝫ
Diſtinctio de mẽdus. aliqd pp alteꝝ dupl̃r.Uno mõ pp eius operationẽ ſiue
cõſeruationẽ:vel quicqd hõ eſt qđ ſequit̃ ad eẽ:⁊ hõ ſunt
poſteriora eo pp qđ ſunt ſicut veſtimẽta ſunt pp homẽ
⁊ inſtrumẽta pp artificẽ.Alio mõ eſt aliqd pp alteruꝫ.ſ.
pp eſſe eiº:⁊ ſic qđ eſt pp alteꝝ eſt prius tpe:⁊ nã poſte-
rius.hoc aũt modo corpus eſt pp aiam:ſicut etiã oĩs mã
pp formã.ſecus aũt eẽt ſi ex aia ⁊ corpe nõ fieret vnum
ſm eẽ:ſicut dicũt qui ponũt aiaꝫ nõ eẽ corporis formã.

¶ Qꝫ nulli alij corpori niſi humano vnitur ſubſtãtia itel-
lectualis vel forma. Caꝑ. XC.

Iſta ꝯº pbat Quia vº oſtenſuꝫ eſt ſubſtãtiã aliquã
intellectualẽ vniri corpori vt
forma.ſ.aiaꝫ humanã:inquirendũ reſtat vtꝝ
alicui alteri corpi aliqua ſbã intellectualis vt
forma vniat̃:⁊ quidẽ de corporibº celeſtibus
ꝙ ſint aiata aia intellectuali ſupius eſt oñſum gd de h̄
Cap.70. Ariſto.ſenſerit:⁊ ꝙ Aug.hoc ſub dubio dereliquit:vnde
pſens inquiſitio circa corpora elementaria verſari dꝫ.Qꝫ
aũt nulli corpi elemẽtari ſuba intellectualis vniat̃ vt for
mã:niſi humano:euidẽter apparet.Si enim alteri corpi
vniatur:aut vnitur corpori mixto:aut ſimplici.nõ auteꝫ
põt vniri corpi mixto:qꝛ oporteret illđ corpº maxie eſſe
equalis cõplexionis ſm ſuũ genus inter cetera corpa mi
xta:cũ videamº corpa mixta tãto nobiliores formas ha
bere q̄to magis ad tẽperamẽtũ cõmixtionis pueniũt:⁊
ſic qđ habet formã nobiliſſimã vtpote ſubam itellectua
lem ſi ſit corpus mixtũ:opꝫ eẽ tẽperatiſſimũ:vñ ẽt vide-
mus ꝙ mollicies carnis ⁊ bonitas tactus q̄ equalitẽ cõ-
plexionis demõſtrãt ſunt ſigna boni itellus.cõplexio ãt
maxime eq̄lis eſt cõplexio corpis humani.opꝫ igitur ſi
ſuba intellectualis vniat̃ alicui corpori mixto ꝙ illud ſit
eiuſdẽ nãe cũ corpore humano:forma etiã eiº eſſet eiuſ-
deꝫ nature cũ aia humana ſi eẽt ſuba intellectualis.non
igitur eẽt dĩa ſm ſpẽm inter illud aial ⁊ hoiem.Silr ãt
neqꝫ corpi ſimplici puta aeri aut aque aut igni aut terre
vniri põt ſuba intellectualis:vt forª:vnũqđqꝫ eni horuꝫ
corpoꝝ eſt ſile in toto ⁊ ptibº:eiuſdem enim nãe ⁊ ſpẽi
eſt pars aeris ⁊ totus aer:etenĩꝫ eundeꝫ motũ hꝫ:⁊ ſilr ð
aliis.ſilibº aũt motoribº ſiles forme debent̃.ſi igit̃ aliq̄
pars alicuiº dictoꝝ corpoꝝ ſit aiata aia intellectuali pu-
ta aeris:totus aer ⁊ oẽs ptes eiº eadẽ rõne erunt aiata.h̄
ãt manifeſte appet eẽ falſuꝫ.nã nulla opõ vite apparet
in ptibº aeris vel alioꝝ ſimpliciũ corpoꝝ.nõ igit̃ alicui
pti aeris vl̃ ſiliuꝫ corpoꝝ ſba intellectualis vnit̃ vt forª. 2º
¶ Adhuc.Si alicui ſimpliciũ corpoꝝ vnit̃ aliq̄ ſba in-
tellectualis vt forª:aut habebit intellm tñ:aut habebit
alias potẽtias:vtpote que ptinẽt ad ptẽ ſenſitiuã aut nu-
tritiuã:ſicut eſt in hoĩe:ſi aũt hꝫ intellm tñ:fruſtra vnit̃
corpi:oĩs eni forª corpis hꝫ aliquã ppriã opõnẽ p corpº.
itellus aũt nõ hꝫ aliquã opationẽ ad corpus ptinẽtẽ niſi
ſm ꝙ mouet corpº:intelligere eni ipſiuꝫ nõ eſt opõ q̄ p
organũ corpis exerceat̃:⁊ eadẽ rõne nec velle.Elemẽto-
rũ ẽt motº ſunt a mouẽtibº nãlibº.ſ.a generãtibº ⁊ nõ mo
uẽt ſeipſa:vñ nõ opꝫ ꝙ pp coꝝ motũ ſint aiata.ſi aũt hꝫ
ſuba intellectualis q̄ ponit̃ vniri elemẽto aut pti eiº alias
aie ptes:cũ ptes ille ſint ptes aliq̄ꝝ organoꝝ:oportebit i
corpe elemẽti iuenire diuerſitatẽ organoꝝ:qđ repugnat
ſimplicitati ipſius.nõ igit̃ ſuba intellectualis pt vniri vt
forº alicui elemẽto aut pti eiº.¶ Amplius.Quãto aliqđ 3º
corpº eſt ppinquis mãe pº tãto eſt ignobiliº:vtpote magꝫ
in poª et mĩnº in actu cõpleto.elemẽta aũt ipſa ſunt
ppingora mãe pme q̄ corpora mixta cũ ⁊ ipſa ſint mi-
xtoꝝ corporũ mã pxima.ſũt igit̃ elemẽtoꝝ corpa igno-
biliora ſꝫ ſuã ſpẽm corpibº mixtis.cũ igit̃ nobilioris cor
poris ſit nobilior forª:ipoſſe eſt ꝙ nobiliſſima forª q̄ eſt
aia intellectiua ſit vnita corpibus elemẽtoꝝ.¶ Itẽ.Si 4º
corpa elemẽtoꝝ aut alique ptes coꝝ eẽnt aiata nobiliſſi
mis aiabº q̄ ſunt aie itellectiue:oporteret ꝙ quãto aliq̄
corpa eẽnt viciniora elemẽtis eſſent ppingora ad vitã.h̄
aũt nõ appet:ſꝫ magis ꝯriũ.nã plãte minus habẽt de vi
ta q̄ aialia:cũ tñ ſint ppingores terre:⁊ mineralia que
ſunt adhuc ppingora nihil habẽt de vita.non igit̃ ſuba
intellectualis vnit̃ alicui elemẽto vel parti eius vt forª.
¶ Adhuc.Oĩum mouẽtiũ corruptibiliũ vita p excellẽ- 5º
tiã ꝯrietatis corrũpit̃.nã aialia ⁊ plante mortificant̃ ab
excellẽti calido ⁊ frido:humido aut ſicco.in corpibº aũt
elemẽtoꝝ ſunt pcipue excellẽtie haꝝ ꝯrietatũ.nõ igit̃ eſt
poſſe ꝙ in eis ſit vita.ipoſſe eſt igitur ꝙ ſuba intellectiua
vniat̃ eis vt forª.¶ Amplº.Elemẽta ⁊ ſi ſm totuꝫ ſint 6º
icorruptibilia:tñ ſingule partes ſunt corruptibiles:vtpo
te ꝯrietatẽ habẽtes.ſi igit̃ alique ptes elemẽtoꝝ habeãt
ſibi vnitas ſubas cognoſcẽtes:maxime vĩ ꝙ aſſignetur
eis vis diſcretiua corrũpẽtiũ:que gdẽ eſt ſenſus tactus q
eſt diſcretiuº calidi ⁊ fridi ⁊ ſiliuꝫ ꝯrietatũ:pp qđ etiã q̄ſi
neċius ad pſeruationẽ a corruptione oĩbº aialibus ineſt.
hũc aũt ſenſum ipoſſe eſt ieſſe corpi ſimplici cũ oporteat
organũ tactus nõ habere actu ꝯrietates:ſꝫ poª qđ cõtin-
git ſolũ in mixtis tẽperatis.nõ igit̃ eſt poſſe aliquas ptes
elemẽtoꝝ eſſe aiatas aia cognoſcitiua.¶ Item.Oẽ cor- 7º
pus viuens aliquo mõ ſm aiam localr̃ mouetur.nã cor
pora celeſtia ſi tñ ſint aiata mouẽtur circulariter:aialia
perfecta

perfecta motu pgreſſiuo:oſtrea autē motu dilatatiōis ⁊ ɔſtrictionis:plāte autē motu augmēti ⁊ decrementi qui ſunt aliquo mō ſm locū:ſed in elemētis nō apparet aliq̄s motus qui ſit ab aīa:ſed ſolū motus nālis.nō ſūt igiť Exaſio. corpora viuētia.Si aūt dicať ꝙ ſubſtātia intellectualis ɔprobatur etſi non vniať corpori elemēti aut parti eius vt forma: ſplicuer.
1 vniť tamē ei vt motor.Primo ꝗdem in aere h̄ dici impoſſibile eſt.cū eni pars aeris nō ſit per ſeipſaʒ terminabilis nō poteſt aliqua pars eius determinata motuʒ ꝓpriū h̄re ꝓpter quē ſibi ſubſtātia intellectualis vniať.
2 ℂ P̄.Si aliqua ſubſtātia intellectualis vniť alicui corpori nāliter ſicut motor ꝓprio mobili:opʒ virtutē motiuam illius ſubſtantie limitari ad corpus mobile cui nāliter vnitur:nā cuiuſlibet motoris ꝓpria virtus nō excedit in mouendo ꝓpriū mobile.ridiculū aūt videť dicere ꝙ virtus alicuius ſubſtātie intellectualis non excedat in mouēdo aliquā determinatā partē alicuius elemēti:aut aliqđ corpus mixtū.nō videť igiť dōm ꝙ aliqua ſubā intellectualis vniať alicui corpori elementari nāliter vt motor:niſi ſibi etiā vniať vt forma.ℂ Itē.Mo-
3 tus corporis elemētaris pōt ex alijs ꝑncipijs cauſari ꝗ̄ ex ſubā intellectuali.ſuperfluuʒ igiť eſſet ꝓpter hoc motus nāliter ſubſtātias intellectuales corporib⁹ elemētaribus Error ꝗrūdā ɔ vniri.ℂ Per h̄ autē excludiť error ⁊ opinio Apullei et ɔcluditur. quorūdaʒ platonicoꝝ qui dixerunt demonia eſſe aīalia corpore aerea:mente rōnabilia:animo paſſiua:tꝑe eterna:⁊ quorūdā gētiliū ponētium elīnta eſſe aīata.vn̄ ⁊ eis cultum diuinū inſtituebant.Excludiť etiā opinio dicentium angelos ⁊ demones habere corpora naturalr ſibi vnita de natura ſuperioꝝ vel inferioꝝ elementoꝝ.

ℂ Qꝫ ſunt aliqe ſubſtantie intellectuales corporib⁹ non vnite. Cap.XCI.

Ha ʒ° ꝓbať ꝓ̄ Ex premiſſis autē oſtēdi poteſt eē aliquas ſubās intellectuales corporib⁹ penitus nō vnitas. Oſtenſum eſt eni ſupra corporib⁹ corruptis intellectus ſubām quaſi perpetuā remanere:⁊ ſi Cap.79. quidē ſubſtātia intellectus que remanet ſit vna oium:ſicut quidā dicunt:de neceſſitate ɔſequiť eā eſſe ſm ſuū eſſe a Auerrois 3° corpore ſeparatā:⁊ ſic habeť ꝓpoſitū ꝙ ſubā intellectua- de aīa cō.5. lis aliqua ſine corpore ſubſiſtat.ſi aūt plures aīe intellectiue remaneāt corporib⁹ deſtructis:ɔueniet aliq̄b⁹ ſubſtātijs intellectualib⁹ abſqꝫ corpore ſubſiſtere:pſertiʒ cū oſtēſum ſit ꝙ aīe nō trāſeant de corpore ad corpus:ɔuenit aūt aīabus eē a corporib⁹ ſeparatas per accīns cum nāliter ſint forme corpoꝝ:eo aūt qđ eſt ꝑ accīns:opʒ prius eē id qđ eſt ꝑ ſe.ſunt igiť aliqe ſubē itellectuales aīabus ſm naturā priores q̄b⁹ ꝑ ſe ineſt ſine corporib⁹ ſubſiſtē.ℂ Amp̄.
2° Omne qđ eſt de rōne gn̄is opʒ de rōne ſpēi eē.ſunt aūt quedā que ſūt de rōne ſpēi:nō aūt de rōne gn̄is:ſicut rōnale eſt de rōne hoīs:nō aūt de rōne aīalis.q̄cq̄d autem eſt de rōne ſpēi:nō aūt de rōne gn̄is:non eſt neceſſe oībus ſpēbus gn̄is ineſſe.multe eniʒ ſpēs ſunt irrōnalium aīalium:ſubſtātie aūt intellectuali ſm ſuū genus conue- Ca.50.⁊.51 nit ꝙ ſit per ſe ſubſiſtēs cū habeat ꝑ ſe opationem:ſicut ſuperius eſt oſtēſum.de rōne aūt rei ꝑ ſe ſubſiſtētis non eſt ꝙ alteri vniať:nō eſt igiť de rōne ſubſtātie itellectualis ſm ſuū genus ꝙ ſit corpori vnita:⁊ ſi ſit h̄ de rōne alicui⁹ intellectualis ſubſtātie que eſt aīa.ſunt igiť aliq̄ ſubſtan-
3° tie intellectuales corporib⁹ nō vnite.ℂ Adhuc.Nā ſuperior in ſuo īfimo ɔtingit nāra inferiorē in eius ſupmo.nāa autē intellectualis eſt ſupior corporali.ɔtingit autē eam ſm aliquā partē ſui que eſt aīa intellectiua.opʒ igitur ꝙ ſicut corpus ꝑfectū per aīam intellectiuā eſt ſupremū in genere corpoꝝ:ita aīa intellectiua que vniť corpori ſit īfima in genere ſubſtātiarū itellectualiū.ſunt igiť aliqe ſubſtātie intellectuales nō vnite corporib⁹ ſuperiores ſm nature ordinē aīa.ℂ Itē.Si eſt aliqđ imꝑfectū in aliq̄
genere inueniť añ illud ſm nature ordinē aliquid in genere illo perfectū.perfectū eni nāa prius eſt imperfecto: 4°
forme autē que ſunt in materijs ſunt act⁹ imꝑfecti:q̄ nō hn̄t eſſe cōpletum.ſunt igiť aliqe forme que ſunt actus cōpleti per ſe ſubſiſtētes ⁊ ſpēm cōpletam hn̄tes.ois āt forma ꝑ ſe ſubſiſtēs abſqꝫ mā eſt ſubā itellectualis:imunitas aūt materie ɔfert eē itelligibile:vt ex p̄miſſis pʒ. Cap.51.
ſunt ḡ aliqe ſubē itellūales corporib⁹ nō vnite.oē āt corpus mām hʒ.ℂ Amp̄.Subā pōt eē ſine ꝗ̄titate:lʒ ꝗ̄titas ſine ſubā eē nō poſſit.ſubā eniʒ alioꝝ generū p⁹ eſt 5°
tꝑe rōne ⁊ cognitiōe:ſed nulla ſubā corpea eſt ſine ꝗ̄titate:pn̄t igiť quedam eē in gn̄e ſubſtātie oino abſqꝫ corpore:oēs aūt nature poſſibiles in rerū ordie iueniuntur: aliter eni eēt vniuerſuʒ iperfectū.in ſempiternis ēt non differt eē ⁊ poſſe:ſūt igiť aliq̄ ſubſtātie abſqꝫ corporib⁹ ſubſiſtētes poſt p̄mā ſubaʒ q̄ de⁹ eſt:q̄ non eſt in gn̄e:vt ſup̄ In p̄ ca.25
oſtēſuʒ eſt:⁊ ſupra aīam q̄ eſt corpori vnita.ℂ Adhuc.Si ex aliq̄b⁹ duob⁹ inueniť aliqđ cōpoſitū ⁊ alterū coꝝ inueniť ꝑ ſe qđ eſt min⁹ ꝑfectū:⁊ alterū qđ eſt mai⁹ ꝑfectuʒ:⁊ 6°
min⁹ reliq̄ idigēs ꝑ ſe iueniť:iueniť aūt aliq̄ ſubā cōpoſita ex ſubā itellūali ⁊ corpore:vt ex p̄miſſis pʒ:corp⁹ autē inueniť per ſe:ſicut pʒ in oīb⁹ corporib⁹ inaīatis. multo Cap.68.
igiť fortius inueniunť ſubē itellūales corporibus nō vnite.ℂ Itē.Subām rei opʒ eē ꝓportionatā ſue operationi: 7°
q̄a opatio eſt act⁹ ⁊ bonū ſubē opātis:ſʒ itelligere eſt ꝓpria operatio ſubē itellectualis:opʒ igiť ſubaʒ itellūalē talē eſſe que cōpetat p̄dicte opōni.itelligere aūt cum ſit opatio ꝑ organū corporeū nō exercita nō idiget corpore niſi inq̄tū itelligibilia ſumunť a ſenſibilib⁹.h̄ aūt eſt imꝑfectus modus itelligēdi.ꝑfect⁹ eni modus itelligēdi eſt vt itelligant ea q̄ ſūt ſm nām ſuā itelligibilia.Qꝫ āt nō itelligant niſi ea q̄ ſunt ſm ſe itelligibilia:ſʒ ſūt itelligibilia ꝑ itellm̄:eſt imꝑfect⁹ modus itelligēdi.ſi igitur añ oē iperfectū opʒ eē ꝑfectū aliquid in gn̄e illo:opʒ ꝙ añ aīas hūanas q̄ itelligūt accipiēdo a phantaſmatibus ſint aliq̄ itellūales ſubē itelligētes ea q̄ ſunt ſm ſe intelligibilia:nō accipiētes cognitionē a ſenſibilibus:ac ꝑ hoc oino a corporib⁹ ſm ſuā nām ſepate.ℂ P̄.Ariſt.argumē- 8°
tať ſic in.11.meta.Motū ɔtinuū regularē ⁊ quātū in ſe Te.cō.43.
eſt idefficiētē opʒ eē a motore qui nō moueť neqꝫ per ſe neqꝫ ꝑ accīns:vt ſup̄ eſt ꝓbatū.plures ēt motus opʒ eē a plurib⁹ motorib⁹.mot⁹ aūt celi eſt ɔtinuus regularis et q̄tū in ſe eſt idefficiēs eſt:⁊ p̄ter p̄mū motū ſūt multi tales mot⁹ in celo:ſicut ꝑ ɔſiderationes aſtrologoꝝ ꝓbať. opʒ igiť eē plures motores q̄ nō moueāť neqꝫ ꝑ ſe neqꝫ In p̄ ca.13.
ꝑ accīns:nullū āt corp⁹ mouet niſi motū:vt ꝓbatum eſt. motor āt icorporeus vniť⁹ corpori moueť per accīns ad motū corporis:ſicut pʒ de aīa.opʒ igiť eē plures motores q̄ neqꝫ ſint corpa neqꝫ corporib⁹ vniti.mot⁹ āt celeſtes ſūt ab aliq̄ intellū:vt ſup̄ ꝓbatū eſt.ſunt igiť plures ſubē intellectuales corporib⁹ nō vnite.His āt ɔcordat ſnīa Dion. 4.ca.de diui.no.dicētis de angelis ꝙ ſiť imāles ⁊ incorporei itelligunť.ℂ Per h̄ āt excludiť error ſaduceorū Error ɔcluditur.
q̄ dicebāt ſpūs nō eē:⁊ poſitio antiquoꝝ nāliū q̄ dicebāt oēm ſubām corporeā eē.poſitio etiā Origenis q̄ dixit ꝙ nulla ſubſtātia poſt trinitateʒ diuinā abſqꝫ corpore poteſt ſubſiſtere:⁊ aliorum alioꝝ ponentium omnes angelos bonos ⁊ malos habere corpora naturaliter ſibi vnita.

ℂ De mltitudie ſubarū ſepatarū.Ca.XCII.

Sciendum eſt autē ꝙ Ariſt.ꝓbare nitiť nō ſoluʒ eē aliquas ſubſtātias intellūales abſqꝫ corpore:ſed ēt ꝙ ſunt. Op. Ariſto.

eiuſdē numeri cuius ſunt mot⁹ deꝑhēſi in celo: neqꝫ plu-
12. meta. tex. co. 48. res neqꝫ pauciores. ꝓbat eniꝫ ꝙ nō ſunt aliq mot⁹ in ce-
lo q a nobis deꝑhēdi nō pñt: ꝑ h ꝙ ois mot⁹ q eſt in ce-
lo eſt ꝑꝑ motū alicui⁹ ſtelle q̄ ſenſibilis eſt: orbes eni de-
ferūt ſtellas: mot⁹ āt deferētis eſt propter motū delati.
¶ Itē probat ꝙ non ſunt aliq̄ ſubē ſepate a qb⁹ nō ꝓue-
niāt aliq motus in celo: qꝛ cū mot⁹ celeſtes ordinent̄ ad
ſubās ſepatas ſicut ad fines: ſi eēnt alie ſubē ſepate q̄ꝫ il-
le q̄s nūerat eēnt aliq motus in eas ordinati ſicͭ in fines:
alr̄ eēnt mot⁹ iperfecti. vñ ex his ↄcludit ꝙ nō ſunt plu-
res ſubē ſepate q̄ꝫ mot⁹ deꝑhēſi ꝛ qui pñt deꝑhēdi in ce-
lo: pſertim cū nō ſint plura corpa celeſtia eiuſdē ſpēi: vt
Reprobatur opio phi. tex. co. 13. ſic ēt poſſint eē plures mot⁹ nobis icogniti. ¶ Hec āt ꝓ-
batio nō hꝫ neceſſitatē. in his eni q̄ ſūt ad finē ſumit̄ ne-
ceſſitas ex fine: ſicͭ ipſemet docet in. ij. phyſicoꝝ. nō aūtē
ecōuerſo. vñ ſi mot⁹ celeſtes ordinant̄ in ſubās ſepatas
ſicͭ in fines: vt ipſemet dicͭ nō pōt ↄcludi necīo nūs ſub-
ſtātiarū ꝑdictarū ex nūo motuū. ¶ Pōt eni dici ꝙ ſunt
Rō eius ſoluitur. aliq̄ ſubē ſepate altioris nature q̄ꝫ ille q̄ ſūt ꝓximi fines
motuū celeſtiū: ſicͭ inſtr̄a artificialia ſunt ꝑꝑ hoies q per
ea operant̄: ꝛ nihil ꝓhibꝫ eē alios hoies q per inſtr̄a hꝰ
nō opant̄ imediate ſꝫ iperāt operātib⁹: ꝛ iō ipſe Ariſto.
Excuſatio Ar. tex. c. 48. hāc rōnē nō iduc̄ q̄ſi necīā: ſꝫ tāq̄ꝫ ꝓbabilēꝫ. dicit enim.
Quas ſubās ꝛ ꝑn̄ imobilia rōnabile eſt tot eſtimare: ne
Ueritas oſtē-dit. 5. rōnib⁹ ꝑ. ceſſariū aūt dimittat̄ fortiorib⁹ dicͭ. ¶ Reſtat igit̄ oſtē-
dendū q ſūt multo plures ſubē intellūales a corꝑib⁹ ſe-
parate q̄ꝫ ſint mot⁹ celeſtes. ſubē eni itellūales ſm ſuūꝫ
gen⁹ trāſcēdūt oēm nām corporeā: opꝫ igit̄ accipe gdꝰ
in ꝑdictis ſubſtātijs ſm eleuationē earū ſupra corporeā
nām. ſūt aūt q̄dā itellūales ſubē eleuate ſupra corporeā
ſubām ſm ſui gnīs nām tm̄: q̄ tñ corꝑib⁹ vniunt̄ vt for-
Cap. 91. me: vt ex ꝑmiſſis pꝫ. ꝛ qꝛ eē ſubārū itellūaliū ſm ſuū ge-
nus nullā a corꝑe depēdētiā hꝫ: vt. ſ. ꝓbatū eſt: iuenitur
altior gradus dictarū ſubārū q̄ etſi nō vniant̄ corꝑibus
vt forme: ſūt tñ ꝓpꝛij motores aliquoꝝ corpoꝝ determi-
natoꝝ. ſilr̄ aūt nā ſubē itellūalis nō depēdet a mouēdo:
cū mouere ſit ↄñs ad ꝑncipalē coꝝ opōnē q̄ eſt itellige:
erit igit̄ ꝛ aliqs gdus altior ſubārū itellectualiū: q̄ nō ſūt
ꝓpꝛij motores aliquoꝝ corpoꝝ: ſꝫ ſuꝑiores motoribus.
2° ¶ Amplius. Sicut agēs per naturam agit per ſuaꝫ for-
mam naturalem: ita agens per intellectum agit per for-
mam itellectus: vt pꝫ in his q agūt ꝑ artem. ſicut igitur
agēs ꝑ nām eſt ꝓportionatū patiēti rōne ſue forme nā-
lis: ita agēs ꝑ itellm̄ eſt ꝓportionatū patiēti ꝛ facto ꝑ for
mā itellis: vt. ſ. hꝰ ſit for⁹ itellectiua q̄ poſſit iduci ꝑ actio-
nē agētis in māꝫ recipiētē: opꝫ igit̄ ꝓpꝛios motores or-
biū q ꝑ itellm̄ mouēt ſi in h opionē Ar. ſuſtinere volu-
mus tales itelligētias hīe q̄les ſūt explicabiles ꝑ motus
orbiū ꝛ ꝓducibiles in reb⁹ mālib⁹: ſꝫ ſupra hꝰ ↄceptiōes
itelligibiles eſt accipe aliq̄s vliores. itellis eni vliꝰ apꝑ
hēdit formas rerū q̄ꝫ ſit eē earū in reb⁹. vñ videmus ꝙ
vlior eſt for⁹ itellus ſpeculatiui q̄ꝫ practici: ꝛ inter artes
practicas vlior eſt ↄceptio artis iperātis q̄ꝫ exequētis: opꝫ
aūt ſubārū itellectualiū gdus accipe ſm gduꝫ itellualis
opōnis q̄ eſt eis ꝓpꝛia. ſūt igit̄ aliq̄ ſubē intellūales ſuꝑ
illas q̄ ſūt ꝓpꝛij ꝛ ꝓximi motores determiatoꝝ orbium.
3° ¶ Adhuc. Ordo vniuerſi exigere vr̄ vt id qḋ eſt in reb⁹
Idē p° e. q. 50. ar. 3. nobilī⁹ excedat q̄ntitate vel nūo ignobiliora. ignobiliora
eniꝫ videnť eē ꝑꝑ nobiliora: vñ opꝫ ꝙ nobiliora q̄ſi ꝑꝑ
ſe exiſtia multiplicent̄ q̄ntū poſſibile eſt: ꝛ iō videm⁹ ꝙ
corpa icorruptibilia. Celeſtia intātū excedūt corpalia. ſ.
elemētaria: vt q̄ſi hec nō habeāt notabilē q̄ntitatē in cō-
paratiōe ad illa. ſicͭ aūt celeſtia corpa digniora ſunt ele-
mētarib⁹: ꝛ icorruptibilia corruptibilib⁹: ita ſubſtantie
intellectuales oīb⁹ corꝑib⁹ vt imobile ꝛ imāle mobili ꝛ

māli. excedunt igit̄ in nūo intellūales ſubē ſepate oium
rerū māliū multitudinē. nō igit̄ cōprehēdunt̄ nūo cele-
4° ſtiū motuū. ¶ Itē. Spēs rerū māliū nō multiplicant̄
per māꝫ ſꝫ per formaꝫ. forme aūt q̄ ſūt ex̄ māꝫ hñt eē
cōpletius ꝛ vliꝰ q̄ꝫ forme q̄ ſūt in mā: nā forme in mā
recipiunt̄ ſm materie capacitatē. nō videnť igit̄ eē mi-
noris multitudis forme q̄ ſūt ex̄ māꝫ quas dicim⁹ ſub-
Remouet opinionem Platonis ſtātias ſepatas q̄ꝫ ſint ſpēs māliū rerū. Nō aūt ꝑꝑ h di-
cimus ꝙ ſubē ſepate ſint ſpēs iſtoꝝ ſenſibiliū ſicut pla-
tonici ſenſerūt. cū eni nō poſſint ad ꝑdictarū ſubārū no-
titiā ꝑuenire niſi ex ſenſibilib⁹: appoſuerunt iſtas ſubās
eē eiuſdē ſpēi cū iſtis vel magis ſpēs iſtaruꝫ: ſicut ſi ali-
quis nō videret ſolē ꝛ lunā ꝛ alia aſtra ꝛ audiret eē q̄dā
corpa icorruptibilia nolaret ea noib⁹ iſtoꝝ corpoꝝ cor-
ruptibiliū eſtimās ea eē eiuſdē ſpēi cuꝫ iſtis: qḋ nō eſſet
poſſibile. Silr̄ aūt īpoſſe eſt ſubās imāles eē eiuſdē ſpe-
ciei cū mālib⁹ vel ſpēs ipſarū cuꝫ mā ſit de rōne ſpeciei
hoꝝ ſenſibiliū: ſꝫ nō hec mā que eſt ꝓpꝛiū ꝑn̄ⁱ iduidui:
ſicut de rōne ſpēi hois ſunt carnes ꝛ oſſa: nō aūtē he car
nes ꝛ hec oſſa que ſunt ꝑn̄ⁱ ſortis ꝛ platonis. Sic igit̄ nō
dicim⁹ ſubās ſepatas eē ſpēs iſtoꝝ ſenſibiliū: ſꝫ eē alias
ſpēs nobiliores iſtis: q̄ꝫto purū eſt nobili⁹ ꝑmixto: ꝛ tūc
illas ſubās eē plures opꝫ iſtis ſpeciebus reruꝫ mālium.
5° ¶ Adhuc. Magis eſt aliqḋ multiplicabile ſm ſuū eſſe
intelligibile q̄ꝫ ſm ſuū eē māle. multa eni itellu capim⁹
que in mā eē nō poſſunt: ex quo ↄtigit ꝙ cuilibet recte li
nee finite pōt mathematice fieri additio. nō aūt nālitert
raritas etiā corpoꝝ velocitas motuuꝫ ꝛ diuerſitas figu-
rarū in infinitū augeri cōprehēdit̄ ſm itellm̄: q̄uis ſit
īpoſſe in nā ſic eē. ſubē aūt ſepate ſūt in eē itelligibili ſm
ſuā nām. maior igit̄ multiplicitas in eis eſt poſſibilis q̄ꝫ
in reb⁹ mālib⁹ ſꝫ ꝓpꝛietatē ꝛ rōnē ꝑſeitā gnīs vtriuſqꝫ.
in perpetuis aūt non differt eē ꝛ poſſe: excedit igit̄ mul-
titudo ſubārū ſepatarū multitudinē māliū corpoꝝ.
¶ His aūt atteſtat̄ ſacra ſcriptura. dr̄ eni Dan. 7. Mil-
lia milliū miſi. ei ꝛ deci. cēte. mi. aſſiſ. ei. ꝛ Dion. 13. cap.
cel. hierar. dicͭ ꝙ nūs illarū ſubārū excedit oēm mālem
Error excluditur. multitudinē. ¶ Per hoc aūt excludit̄ error dicētiū ſub
ſtātias ſeparatas ſm nūm motuū celeſtiū: aut ſm nūm
ſpherarū celeſtiuꝫ eē: ꝛ error Rabbi moyſi q dixit nūm
angeloꝝ q in ſcriptura ponit̄ nō eē nūm ſepataruꝫ ſub-
ſtātiaruꝫ: ſed virtutū in iſtis inferiorib⁹: ſicut ſi vis cōcu
piſcibilis dicat̄ ſpūs ↄcupiſcentie: ꝛ ſic de alijs.

¶ Qꝛ in ſubſtantijs ſeparatis non ſunt multe vnius ſpeciei. Cap. XCIII.

Ex his aūt que de iſtis ſubſtātijs ꝑmiſ-
Idē p° e. q. 50. ar. 4. ſa ſunt oſtēdi pōt ꝙ nō ſunt plu
Idē i. 2. diſt. 3. ar. 4. res ſubē ſeparate vnius ſpēi. Oſtenſum eſt
Idē in q. de ſpūi. creatu. ris. q. 8. eni. ſ. ꝙ ſubē ſepate ſunt q̄dā q̄dditates ſb-
ſiſtētes. ſpēs aūt rei eſt quā ſignat definitio
Iſta 2° ꝓbat. que eſt ſignū q̄dditatis rei. vñ q̄dditates ſubſiſtētes ſūt
ꝑ ſpēs ſubſiſtētes. plures ḡ ſubē ſepate eē nō pñt niſi ſint
2° plures ſpēs. ¶ Adhuc. Quecūqꝫ ſūt idē ſpecie: dñia aūt
nūo hñt māꝫ: dñia aūt q̄ ex forme ꝓcedit iducit diuer-
ſitatē ſpēi. q̄ aūt ex mā iducit diuerſitateꝫ ſm nūm. ſubē
aūt ſepate non hñt oino māꝫ: neqꝫ q̄ ſit pars earū neqꝫ
cui vniant̄ vt forme. īpoſſe eſt igit̄ ꝙ ſint plures vni⁹ ſpe
3° ciei. ¶ Amp̄. Adhuc ſunt plura indiuidua in vna ſpecie
in reb⁹ corruptibilib⁹ vt nā ſpēi: q̄ nō pōt ꝑpetue cōſer-
uari in vno idiuiduo ↄſeruet̄ in plurib⁹: vñ ēt in corpo-
rib⁹ incorruptibilib⁹ nō eſt niſi vnū idiuiduū in vna ſpe-
ciē. ſubē aūt ſepate nā pōt ↄſeruari in vno indiuiduo eo
ꝙ ſunt icorruptibiles: vt. ſ. oſtēſum eſt. non igit̄ opꝫ eſſe
4° plura idiuidua in illis ſubſtātijs eiuſdē ſpēi. ¶ Itē. Id
qḋ eſt ſpēi in vnoquoqꝫ digni⁹ eſt eo qḋ eſt idiuiduatio-
nis ꝑn̄ᵐ

nis p̃n^m ꝓter rõnē ſpẽi exñs.multiplicatio igiť ſpecerũ
plus addit nobilitatis ⁊ ꝑfectionis vniuerſo ꝙ̃ multipli
catio idiuiduoꝝ in vna ſpecie.ꝑfectio autē vniuerſi ma
xime ꝯſiſtit in ſubſtantijs ſeꝑatis:magis igiť cõpetit ad
ꝑfectionē vniuerſi ꝙ ſint plures ſm ſpēm diuerſe ꝙ̃ ꝙ
5° ſint multe ſm nũm in eadē ſpecie.¶ P̃.Sube ſeꝑate
ſunt ꝑfectiores ꝙ̃ corpa celeſtia:ſ3 in corpib⁹ celeſtibus
ꝓꝓ eoꝝ ꝑfectionē nõ iueniť niſi vnũ indiuiduum vnius
ſpẽi.Tum q: vnũqdq3 eoꝝ conſtat ex tota mã̃ ſue ſpẽi.
Tu3 q: in vno idiuiduo eſt ꝑfecte virtus ſpẽi ad com
plēdu3 illud in vniuerſo ad qð ſua ſpēs ordinať:ſicͭ pre
cipue p3 in ſole ⁊ luna.multo igiť magis in ſubſtãtijs ſe
paratis non inueniť niſi vnũ indiuiduũ in vna ſpecie.

¶ Qꝛ ſubſtantia ſeparata ⁊ anima nõ ſunt vnius ſpe
ciei. Cap.XCIIII.

Idē 2° ſcrip. diſ.3.ar.6. Iſta 2° ꝯtra ꝑ E Ebis aũt vlteri⁹ oſtēdiť ꝙ aĩa nõ eſt
einſdē ſpẽi cũ ſubſtantijs ſeꝑa
tis.maior enĩ eſt dĩa aĩe humane a ſbã ſepa
rata ꝙ̃ vni⁹ ſube ſeꝑate ab alia:ſ3 ſube ſepa
Cap.93. rate oēs adinuicē ſpecie differũt:vt oſtēſu3
2° eſt:multo igiť magis ſubã ſeꝑata ab aĩa.¶ Amp̃.Vnaq̃
queq3 res h3 ꝓpriũ eē ſm rõnē ſue ſpẽi.quoꝝ eni3 eſt di
uerſa rõ eēndi hoꝝ eſt diuerſa ſpēs:eē aũt aĩe humane ⁊
ſube ſeꝑate nõ eſt vnius rõnis:na3 in eē ſube ſeꝑate non
pōt cõicare corp⁹:ſicut pōt cõicare in eſſe aĩe humane q̃
ſm eſſe vniť corpori vt forma materie.aĩa igiť humana
3° differt ſpecie a ſubſtãtijs ſeparatis.¶ Adhuc.Qð h3 ſm
ſeipm̃ ſpēm nõ pōt eē einſdē ſpẽi cũ eo qð nõ h3 ſm ſe
ſpēm:ſ3 eſt ps ſpẽi.ſubã aũt ſeꝑata h3 ꝑ ſeipſam ſpēm:
aĩa aũt nõ:ſ3 eſt ps ſpẽi humane.ipoſe eſt igiť ꝙ aĩa ſit
einſdē ſpẽi cũ ſubſtãtijs ſeparatis:niſi forte hõ eēt einſdē
4° ſpẽi cũ illis:qð p3 eē ipoſe.¶ P̃.Ex ꝓpria opõne rei ꝑ
cipiť ſpēs ei⁹.opatio enĩ demõſtrat virtutē q̃ idicat eēn
tiã:ꝓpria aũt opatio ſbe ſeꝑate ⁊ aĩe itellĩue eſt itelligē.
eſt aũt oĩno ali⁹ modus itelligēdi ſube ſeꝑate ⁊ aĩe:nam
aĩa itelligit a phãtaſmatib⁹accipiēdo:nõ aũt ſubã ſepa
ta cũ nõ habeat organa corporea in qb⁹ op3 eē phantaſ
mata.nõ ſũt igiť aĩa hũana ⁊ ſubã ſeꝑata vnius ſpẽi.

¶ Quomodo accipiatur genus ⁊ ſpecies in ſubſtãtijs ſe
paratis. Cap.XCV.

Idē p° ꝑ.q. 50.ar.2.ad p^m. O Portet aũt cõſiderare ſm qd diuer
ſificať ſpēs in ſubſtantijs ſe
paratis.In reb⁹ enĩ mãlib⁹ q̃ ſunt diuerſaꝝ
ſpērũ vnius gñis exñtes:rõ gñis ex p̃n⁹ mãli
ſumiť dĩa ſpẽi a p̃n⁹ formali.nã enĩ ſenſiti
ua ex qua ſumiť rõ aĩalis eſt mãle in hoĩe reſpectu nãe
intellectiue ex qua ſumiť dĩa ſpecifica hoĩs.ſ.rõnale:ſi
Cap.50. igiť ſube ſeꝑate nõ ſũt ex mã̃ ⁊ forma cõpoſite:vt ex p̃
miſſis p3:nõ appet ſm qd in eis gen⁹ ⁊ dĩa ſpecifica ac
cipi poſſit.ſcire igiť op3 ꝙ diuerſe reru3 ſpēs gradatim
nãm entis poſſidēt.ſtatim enĩ in p̃ª entis diuiſiõe iueni
tur:h qdē ꝑfectũ.ſ.ens ꝑ ſe ⁊ ens actu.alið võ iperfectũ:
ſc3 ens in alio ⁊ ens in po⁹:⁊ eodē mõ diſcurrēti ꝑ ſingu
la appet vnã ſpēm ſupra aliã aliquē gdũ ꝑfectiõs adu
cere:ſicͭ aĩalia ſup plantas:⁊ aĩalia ꝓgreſſiua ſup aĩalia i
mobilia.in colorib⁹ēt vna ſpēs alia ꝑfectior iueniť ſm
Te.cõ.10. ꝙ eſt albedini ꝓpinqor:ꝓꝓ qð Ariſt.in.8.meta.dicit.ꝙ
diffõnes rerũ ſunt ſicut nũi in quo vnitas ſubtracta vel
addita ſpēm nũi variat:ꝑ quē modu3 in definitionib⁹ ſi
vna dĩa ſubtrahať vel addať diuerſa ſpēs iueniť.rõ
igiť determinate ſpẽi ꝯſiſtit in h ꝙ nã cõis in determi
nato gradu entis collocať:⁊ q: in reb⁹ex mã̃ ⁊ forma cõ
poſitis forma eſt quaſi terminus.id autē qð terminať ꝑ
eam eſt mã̃ vel mãle:op3 ꝙ ratio generis ſumať ex ma
teriali.dĩa võ ſpecifica ex formali.⁊ ideo ex differētia
⁊ genere ſit vnum ſicut ex materia ⁊ forma:⁊ ſicut vna ⁊
eadē eſt nã que ex materia ⁊ forma conſtituiť:ita diffe
rētia nõ addit extraneã quādã nãm ſuper genus:ſed eſt
quedã determinatio ipſius nature gñis:vt ſi genus acci
piať aĩal pedes hñs.dĩa eius eſt duos pedes hñs:quã3
qdem dĩam nihil extraneu3 ſuꝑ genus addere manife
ſtũ eſt:vñ p3 ꝙ accidit generi ⁊ dĩe ꝙ determinatio q̃
dã qua3 dĩa iportat ex alio p̃n⁹ cauſeť ꝙ̃ nã generis:ex
hoc ꝙ natura quã ſignat definitio eſt cõpoſita ex mate
ria ⁊ forma ſicut ex terminãte ⁊ terminato.ſi igiť aliqua
nã eſt ſimplex ipſa qdem ꝑ ſeipſam erit terminata:nec
oportebit ꝙ habeat duas ptes quarũ vna ſit terminãs
⁊ alia terminata:ex ipſa igiť rõne nature ſumeť rõ ge
neris.ex terminatõe aũt eius ſm ꝙ eſt in tali gradu en
tiu3 ſumeť eius dĩa ſpecifica.Ex quo ēt p3 ꝙ ſi aliqua
nã non eſt terminata ſed īfinita ip ſe:ſicut ſupra oñſum
eſt de nã diuina:nõ eſt in ea accipe neq3 gen⁹ neq3 ſpē3:
qð eſt ꝯſonũ his que ſup̃ de deo oſtēdimus.¶ Patet ēt ex In p̃ ca.26
premiſſis ꝙ cũ diuerſe ſpēs in ſubſtãtijs ſeꝑatis accipi
antur ſm ꝙ diuerſos gdus ſortiunť:in vna autē ſpecie
nõ ſunt plura idiuidua:ꝙ nõ ſunt in ſubſtãtijs ſeparatis
due equales ſm ordine3:ſed vna nãliter eſt altera ſupe
rior.vñ ⁊ Iob.38.diciť.Nũgd noſti ordinē celi.⁊ Dioñ.
dicit.10.ca.cele.hier.ꝙ ſicͭ in tota angeloꝝ multitudine
eſt hierarchia ſuꝑma media ⁊ īfima:ita in q̃libet hierar
chia eſt ordo ſuꝑmus medi⁹ ⁊ īfimus:⁊ in q̃libet ordine
ſuꝑmi medij ⁊ īfimi.¶ Per hoc aũt excludiť Origenis Opio Origenis excludiť.
poſitio qui dixit a p̃n⁹ oēs ſubãs ſpirituales eq̃les crea
tas fuiſſe:inter quas ēt aĩas cõnumerat.diuerſitates aũt
que in hꝭ ſubſtãtijs iueniť ꝙ q̃dã eſt vnita corpi:q̃dam
nõ vnita:⁊ q̃dã altior:q̃dã võ iferior:pueniť ex dĩa me
ritoꝝ.oſtēſu3 eſt aũt hãc dĩam graduum nãlem eē:⁊ ꝙ
aĩa nõ eſt einſdē ſpẽi cũ ſubſtãtijs ſeꝑatis:nec ipſe ſube
ſeꝑate adinuicē:nec ēt ſm ordinē nature equales.

¶ Qꝛ ſubſtantie ſeparate non accipiunt cognitionem ex
ſenſibilibus. Cap.XCVI.

E Ex premiſſis oſtēdi pōt ꝙ ſubſtã Idē.h.to.ꝑ.q.55.ar.2. Iſta 2° ꝯtra ꝑ
tie ſeꝑate nõ accipi
unt intellectiuã cognitione3 ex reb⁹ ſenſibili
bus.Sēſibilia enĩ ſm ſuam nãm nata ſunt
apphēdi per ſenſu3 ſicut intelligibilia ꝑ intel
lectum.oĩs igitur ſubã cognoſcitiua ex ſenſibilib⁹ cogni
tionē accipiens h3 cognitione3 ſenſitiuam:⁊ per ꝯñs h3
corpus nãliter vnitũ:cu3 cognitio ſenſitiua ſine organo
corporeo eſſe nõ poſſit.ſubſtãtie aũt ſeparate nõ habēt
corpora nãliter ſibi vnita:vt ſuperius eſt oñſu3.nõ igiť Cap.56.
intellectiuam cognitionem ex reb⁹ ſenſibilibus ſumũt.
¶ Amp̃.Altioris virtutis op3 eē alti⁹ obiectũ.virt⁹ aũt 2°
intellectiua ſube ſeparate eſt altior ꝙ̃ vis itellectiua aĩe
humane:cũ itellꝰs aĩe humane ſit īfim⁹in ordĩe intelle
ctuũ vt ex p̃miſſis habetur.intellꝰs aũt humane aĩe obie
ctum eſt phãtaſma:vt ſupra dcm̃ eſt:qð eſt ſuꝑius in or
dine obiectoꝝ ꝙ̃ res ſenſibilis extra aĩam exñs:ſicut ex
ordĩe virtutũ cognoſcitiuarũ apparet.obiectũ igiť ſube
ſeparate nõ pōt eē res exñs extra aĩa3:vt ab ea imedia
te accipiat cognitionē:neq3 phantaſma.relinquiť igiť ꝙ
obiectũ itellꝰs ſube ſeparate ſit aliqd altius phãtaſma
te:nihil autē eſt altius phãtaſmate in ordine obiectoru3
cognoſcibiliũ niſi id qð eſt intelligibile actu.ſube igiť ſe
parate nõ accipiũt cognitionē itellectiuã a ſenſibilib⁹ ſ3
intelligũt ea que ſunt per ſeipſa intelligibilia.¶ Adhuc. 3°
ſm ordinē intellectuũ eſt ordo intelligibiliu3:ſ3 ea q̃ ſunt
ſm ſeipſa intelligibilia ſunt ſuꝑiora in ordine intelligibi
lium:his que nõ ſunt intelligibilia:niſi q: nos facimus ea
intelligibilia.hꝭ aũt op3 eſſe oĩa intelligibilia a ſenſibi

libus accepta.nam ſenſibilia nõ ſunt ſm ſe itelligibilia.
hec aũt intelligibilia ſunt que itelligit intellus nr̄.intellus
igit̃ ſube ſepate cũ ſit ſupior intellu noſtro nõ itelligit i/
telligibilia a ſenſibilib⁹ accepta:ſz q̃ ſunt ſm ſe intelligi/
4° bilia actu.℄ Amp̄.Modus opõnis ꝑprie alicuius rei
ꝑportionalr̃ rñdet mõ ſube ⁊ nature ipſius.ſuba autez
ſeparata eſt intellus per ſe exñs non in corpore aliquo.
operatio igit̃ itellectualis eius erit itelligibiliuz qui non
ſunt fundata in aliq̃ corpe:oia aũt itelligibilia a ſenſibi/
libus accepta ſunt in aligb⁹ corporib⁹ aliqualr̃ fundata:
ſicut intelligibilia nr̄a in phātaſmatib⁹ q̃ ſunt in organis
corporeis.ſubſtãtie igit̃ ſepate nõ accipiũt cognitionez
5° ex ſenſibilib⁹.℄ Adhuc.Sicut mã p̄ eſt iſimũ in ordie
rerũ ſenſibiliũ:⁊ p h̄ eſt in po⁰ tm̄ ad oẽs formas ſenſi/
biles:ita intellus poſſibilis iſimus in ordine itelligibiliũ
exiſtens eſt in po⁰ ad oia intelligibilia:vt ex pmiſſis pz:
ſz ea que ſunt in ordie ſenſibiliũ ſupra mãm pmã hñt in
actu ſuã formã p quã cõſtituunt̃ in eẽ ſenſibili.ſubſtan/
tie igit̃ ſepate q̃ ſunt in ordie itelligibiliũ ſupra itellectũ
poſſibilẽ humanũ ſũt actu in eẽ intelligibili:itellus eniz
accipiẽs cognitionẽ a ſenſibilib⁹ nõ eſt actu in eẽ intelli/
6° gibili ſz in po⁰.ſuba igit̃ ſeparata nõ accipit cognitionez
a ſenſibilib⁹.℄ Adhuc.Perfectio nature ſupioris non
depẽdet a nã inferiori:pfectio aũt ſube ſepate cũ ſit itel
lectualis eſt in itelligẽdo.earũ igit̃ itelligere non depen/
det a reb⁹ ſenſibilib⁹ ſic ꝙ ab eis cognitionem accipiat.
Corre^m^ p^m^ ℄ Pz aũt ex h̄ ꝙ in ſubſtãtijs ſepatis nõ eſt itellectus
agẽs ⁊ poſſibilis niſi forte equoce.itell's eni poſſibilis et
agẽs in aia intellectiua iueniunt̃:pp h̄ ꝙ accipit cognez
intellectiuã a ſenſibilib⁹:nã itell's agẽs eſt qui fac̃ ſpẽs a
ſenſibilib⁹ acceptas eẽ itelligibiles actu:intell's autem
poſſibilis eſt in po⁰ ad oẽs formas ſenſibiliũ cognoſcen
das.cũ igit̃ ſube ſepate nõ accipiãt cognitionẽ a ſenſibi/
libus nõ eſt in eis itell's agẽs ⁊ poſſibilis:vñ ⁊ Ariſt.in
3° de aia itellectũ poſſibilẽ ⁊ agẽtẽ inducẽs ducit eos in
aia oportere poni.℄ Itẽ.Manifeſtũ eſt in eiſdẽ ꝙ lo/
Corre^m^ 2^m^ calis diſtãtia cognitionẽ aie ſepate impedire nõ põt.lo/
calis eni diſtãtia per ſe cõparat̃ ad ſenſuz:nõ aũt ad in/
tellectũ niſi per accñs inqñtũ a ſenſu accipit:naz ſenſibi/
lia ſm determinatã diſtãtiã mouẽt ſenſum: itelligibilia
aũt actu ſm ꝙ mouẽt itellm̄ nõ ſunt in loco cum ſint a
mã corpali ſepata.cũ igit̃ ſube ſepate non accipiant in/
tellectiuã cognitionẽ a ſenſibilib⁹:in earũ cognitionẽ di/
Corre^m^ 3^m^ ſtãtia localis nihil opat̃.℄ Palã eſt etiaz ꝙ itellectuali
opationi earũ nõ admiſcet̃ tp̄s:ſic eniz itelligibilia actu
ſunt abſq3 loco:ita ẽt ſunt abſq3 tpe:nã tp̄s ꝯſequit̃ mo/
tũ localẽ.vñ nõ menſurat niſi ea que aliqualr̃ ſunt in lo/
co:⁊ ideo itelligere ſube ſepate eſt ſupra tp̄s:opõni autẽ
intellectuali noſtre adiacet tp̄s ex eo ꝙ a phãtaſmatib⁹
cognitionẽ accipim⁹ que determinatũ reſpiciũt tp̄s:⁊ i/
de eſt ꝙ in cõpõne ⁊ diuiſione ſemp nr̄ itell's adiũgit tẽ/
pus pteritũ vel futurũ:nõ aũt intelligẽdo qd̃ gd eſt.itel
ligit eni qd̃ gd eſt abſtrahẽdo intelligibilia a ſenſibiliũ
ꝯditionib⁹.vñ ſm illã opionẽ neq3 ſub tpe neq3 ſub ali/
qua cõditione ſenſibiliũ rerũ itelligibile cõprehẽdit.cõ
ponit ãt aut diuidit applicãdo intelligibilia pus abſtra/
cta ad res:⁊ in hac applicatõe neceẽ eſt cointelligi tp̄s.

℄ Qꝫ itell's ſube ſepate ſemp itelligit actu. Ca.XCVII.

Iſta ꝯclo p/ bat̃. H ex hoc autẽ apparet ꝙ itell's ſube ſe/
parate eſt ſemp itelligẽs actu.
p̄ Qd̃ eni eſt qñq3 in actu qñq3 in po⁰ menſu/
Ca.96. rat̃ tpe:itell's ãt ſube ſepate ẽ ſup̄ tp̄s:vt p/
batum eſt.non eſt igit̃ qñq3 itelligẽs actu ⁊
2° qñq3 nõ.℄ Itẽ.Ois ſuba viuẽs hz aliquã opõnem vite
in actu ex ſua nã que ineſt ei ſemp:lz alie qñq3 iſint ei in

po⁰ ſicut aialia ſemp nutriunt̃:lz nõ ſemp ſentiant:ſube
aũt ſepate ſunt ſube viuẽtes:vt ex pmiſſis pz.nec habẽt
aliã opationẽ vite niſi intellige.opz igit̃ ꝙ ex ſua natu/
ra ſint itelligẽtes actu ſemp.℄ Itẽ.Sube ſepate mouẽt 3°
per itellectum corpora celeſtia ſm phõrum doctrinam.
motus autẽ corpoꝝ celeſtiũ eſt ſemp ꝯtinuus.itelligere
igit̃ ſubarũ ſepatarũ eſt ꝯtinuũ ⁊ ſemp.h̄ aũt idẽ ſequit̃
etſi nõ ponant̃ mouentes corpa celeſtia cũ ſint altiores
corpib⁹ celeſtib⁹.vñ ſi ꝑpria opatio corporis celeſtis q̃ ẽ
mot⁹ ipſius eſt cõtinua:multo magis ꝑpria opatio ſub/
4° ſtãtiarũ ſepataruz que eſt itelligere.℄ Amp̄.Omne qd̃
qñq3 operat̃ ⁊ qñq3 nõ opat̃ mouet̃ p ſe vl̃ p accñs.vñ
⁊ hoc ꝙ nos qñq3 itelligim⁹ qñq3 nõ prouenit ex altera/
tione q̃ eſt circa ptẽ ſenſibilẽ:vt dĩ in.8.phyſico.ſz ſube Tex.cõ.9
ſepate nõ mouent̃ p ſe q2 nõ ſunt corpa:neq3 mouent̃ p
accñs:q2 nõ ſunt vnite corporib⁹:igit̃ opatio ꝑpria q̃ eſt
intelligere:eſt in eis continua ⁊ non interciſa.

℄ Quõ vna ſuba ſepata itelligit aliã. Cap.XCVIII.

S I autem ſube ſepate itelligũt ea que Idẽ h⁰ p.q. 56.ar.2.
ſunt p ſe itelligibilia:vt oſtẽ/ Cap.96.
ſuz eſt:per ſe aũt itelligibilia ſũt ſube ſepa/
te.imanitas eni a mã fac̃ aligd eẽ p ſe itelli/
gibile:vt ex ſupioribus pz:ſequit̃ ꝙ ſube ſe/
parate itelligãt ſicut ꝑpria obiecta ſubas ſepatas.vna/
queq3 igit̃ ⁊ ſeipſaz ⁊ alias cognoſcet:ſeipſam gdẽ vna/
queq3 earũ aliter cogſcit q̃z itell's poſſibilis ſeipm:itell's Suba ſepata alr̃ intelligit ꝙ itell's poſſ.
eni poſſibilis eſt vt po⁰ exñs in eẽ itelligibili:fit ãt actu
per ſpẽm itelligilẽ:ſic mã p̄ fit actu in eẽ ſenſibili p for
mã nãlẽ:nihil aũt cognoſcit̃ ſm ꝙ eſt po⁰ tm̄:ſed ſm ꝙ
eſt actu:vñ ⁊ forma eſt pn^m^ cognis rei:que p eã fit actu:
ſilr̃ aũt po⁰ cognoſcitiua fit actu cogſcens p ſpẽm aliq̃z.
intellus igit̃ poſſibilis nr̄ nõ cognoſcit ſeipm niſi p ſpẽz
intelligibilẽ que fit actu in eã intelligibili.⁊ pp hoc dicit
Ar.in.3.de aia ꝙ eſt cogſcibilis ſicut ⁊ alia.ſ.p ſpecies a Te.cõ.15.
phãtaſmatib⁹ acceptas ſic̃ per formas ꝑpas:ſube ãt ſe/
parate ſũt ſz ſuã nãz:vt actu exñtes in eẽ itelligibili.vñ
vnaqueq3 earũ ſeipſaz p ſuã eẽntiã cognoſcit nõ p aliq̃z
ſpẽm alterius rei:cũ aũt ois cognitio ſit ſm ꝙ in cogno/
ſcẽte eſt ſilitudo cogniti.vna aũt ſubarũ ſepataruz ſit ſi/
milis alteri ſm cõez nãm gñis:differũt aũt eẽ abinuicez
ſm ſpẽm:vt ex pmiſſis apparet:videt̃ ſeq ꝙ vna earuz
aliã nõ cognoſcat q̃tũ ad ꝑpriã rõnẽ ſpẽi:ſz ſolũ quãtũ
ad cõem gñis rõnẽ.℄ Dicit̃ g̃ gdã ꝙ vna ſubarũ ſepa Op. Huic ꝯ ſequẽdo:ꝙ ſba ſepata ſe intelligat.
ratarũ eſt cã effectiua alterius:in q̃libet autẽ cauſa effe/
ctiua opz eſſe ſilitudinẽ ſui effectus:⁊ ſimilr̃ in quolibet
effectu opz eẽ ſilitudinẽ ſue cauſe:eo ꝙ vnũqdq3 agens
agit ſibi ſile.ſic igit̃ in ſuperiori ſubarũ ſeparataruz eſt
ſilitudo inferioris ſicut in cauſa eſt ſilitudo effectus.in i/
feriori aũt ſilitudo ſuperioris eſt:ſicut in effectu eſt ſili/
tudo ſue cauſe:in cauſis autẽ nõ vniuocis ſilitudo effe/
ctus eſt in cauſa eminentius:cauſe aũt ſilitudo in effectu
inferiori mõ:tales aũt cauſas opz eẽ ſubas ſepatas ſupe
riores reſpectu iferioꝝ cũ nõ ſint vnius ſpẽi in diuerſis
gradib⁹ ꝯſtitute.cognoſcit igit̃ ſuba ſepata iferior ſupio/
rem ſm modũ ſube cognoſcẽtis nõ ſm moduz ſube co/
gnite:ſed iferiori mõ:ſupior aũt iferiorẽ eminẽtiori mõ:
⁊ h̄ eſt qd̃ in lib.de cauſis dĩ.ꝙ itelligẽtia ſcit qd̃ eſt ſub ꝯpõ ⁊⁰ Improbatio
ſe:⁊ qd̃ eſt ſup̄ ſe per modum ſue ſube:q2 alia eſt cã alte/ Cap.50.
rius.ſz cũ ſupius ſit oſtẽſuz ꝙ ſube ſepate itell'uales nõ
ſũt cõpoſite ex mã ⁊ forma nõ pñt cauſari niſi p modũ Cap.21.ad idem.
creatiõis:creare aũt ſolius dei eſt:vt.ĩ.oſtenſum eſt:non
poterit igit̃ vna ſubarũ ſeparatarum eẽ alterius cã.℄ P. Cap.15.
Oſtẽſuz eſt ꝙ pncipales partes vniuerſi oẽs ſunt a deo
imediate create.nõ eſt igit̃ vna earuz ab alia:vnaqueq3
aũt ſubſtãtiarũ ſeparatarũ eſt de pncipalibus partibus
vniuerſi:

vniuerſi:multo amplius ꝙ̄ ſol vel luna:cum vnaqueqꝫ earum habeat ꝓpriā ſpēm ꝛ nobiliorem ꝙ̄ queuis ſpēs corporaliū rerū.nō igit̄ vna earuꝫ cauſat̄ ab alia:ſꝫ oēs immediate a deo.ſic igit̄ ſm̄ p̄dicta q̄libet ſubarū ſeparatarū cognoſcit deū nāli cognitiōe ſm̄ moduꝫ ſue ſube per quā ſiles ſunt deo ſic̄ cauſe:de⁹ aūt coḡſcit eas ſicut ꝓpa cā earū oīum in ſe ſilitudinē hñs:nō aūt h̄ mō vna ſubſtātiarū ſeparatarū poterit cognoſcē aliā cū vna nō ſit cā alterius. ¶ Cōſiderādū eſt igit̄ ꝙ cū nulla h̄ꝝ ſubaruꝫ ſm̄ ſuā eēntiā ſit ſufficiēs p̄n^m cognitionis oīum aliaruꝫ rerū:vnicuiqꝫ eni earū ſup ꝓpriā ſubaꝫ opꝫ ſupaddere quaſdā intelligibiles ſilitudies ꝑ quas q̄libet earuꝫ alia in ꝓpria nā cognoſcere poſſit. Hoc aūt ſic manifeſtū eē pōt.eſt eni ꝓpriū obiectū intellꝰs ens intelligibile:qd̄ q̄dem cōprehēdit oēs dr̄ias ꝛ ſpēs entis poſſibiles.qcq̄d eni eē pōt intelligi pōt:cū aūt oīs cognitio fiat ꝑ moduꝫ ſilitudis nō pōt totalr̄ ſuū obiectuꝫ intellꝰs cognoſcere niſi habeat in ſe ſilitudinē toti⁹ entis ꝛ oīuꝫ drīarū eius: talis aūt ſilitudo toti⁹ entis eē non pōt niſi nā infinita q̄ nō determinat̄ ad aliquā ſpēm vel gen⁹ entis:ſꝫ eſt vlē p̄n^m ꝛ virtus actiua toti⁹ entis q̄lis eſt ſola nā diuina:vt in p̄ oſtēſuꝫ eſt.oīs aūt alia nā cū ſit terminata ad aliqd̄ genus ꝛ ſpēm entis nō pōt eē vlīs ſilitudo toti⁹ entis.relinquit̄ igit̄ ꝙ ſolus de⁹ ꝑ ſuā eēntiaꝫ oīa cognoſcat:q̄libet aūt ſubarū ſeparatarū per ſuā nām cognoſcit perfecta cognitiōe ſuā ſpēm tm̄:itellꝰs aūt poſſibilis nequaq̄:ſꝫ per ſpēm itelligibilē:ſic̄ ſupra dcm̄ eſt. Ex h̄ aūt ꝙ ſba aliq̄ eſt itellualis:cōprehēſiua eſt toti⁹ entis.vñ cū ſuba ſeparata per ſuā nām nō fiat actu cōprehēdēs totum ens ipſa in ſua ſuba ꝯſiderata eſt q̄ſi po^a ad ſilitudies itelligibiles qb⁹ totū ens cognoſcitur:ꝛ ille ſilitudines erunt act⁹ eius inq̄tū eſt itellualis. Nō aūt eſt poſſibile quin iſte ſilitudines ſint plures:qꝛ iā oñſuꝫ eſt:ꝙ totius entis vlīs ꝑfecta ſilitudo eē nō pōt niſi ifinita.ſic̄ aūt nā ſube ſepate nō eſt ifinita ſꝫ terminata:ita ſilitudo intelligibilis in ea extñs nō pōt eē ifinita ſed terminata ad aliquā ſpēm vel gen⁹ entis.vñ ad cōprehēſionē toti⁹ entis requirunt̄ plures h̄ꝝ ſilitudines:q̄to aūt aliq̄ ſuba ſeparata eſt ſupior tāto eius nā eſt diue nature ſilior:ꝛ id͛ eſt min⁹ ꝯtracta vtpote ꝓpinquius accedēs ad ens vlē ꝑfectū ꝛ bonū: ꝛ ꝑꝑ hoc vliorē boni ꝛ entis participationē hñs:ꝛ id͛ ſilitudines itelligibiles in ſuba ſupiori extñtes ſunt minus multiplicate ꝛ magis vles:ꝛ h̄ eſt qd̄ Dion.12.cap. cele.hie.dic̄.ꝙ angeli ſupiores hñt ſciam mag̃ vlez.ꝛ in lib.de cauſis dr̄.ꝙ itelligētie ſupiores hñt formas mag̃ vles.ſūmū aūt h̄ꝝ vlitatis eſt in deo q ꝑ vnū.ſ.ꝑ eēntiaꝫ ſuā oīa cognoſcit:infimū aūt in itellu humano q ad vnūqdqꝫ intelligibile idiget ſpe itelligibili ꝓpria ꝛ ei coeq̄ta.nō eſt igit̄ ꝑ formas vliores apud ſubas ſupiores imperfectior cognitio ſic̄ apud nos.ꝑ ſilitudinez eni aīalis per quā cog̃ſcimus aliqd in gñe tm̄ iperfectiorē cog̃nez habemus ꝙ̄ ꝑ ſilitudinē hoīs ꝑ quā cog̃ſcim⁹ ſpēm cōpletā:cognoſcere eni aliqd ſm̄ gen⁹ tm̄ eſt cog̃ſcere imperfecte ꝛ q̄ſi in po^a.cog̃ſcere aūt in ſpe eſt cog̃ſcere ꝑfecte ꝛ in actu:itellꝰs aūt nr̄ qꝛ iſimū gradū tenet in ſubſtātijs itellualib⁹ adeo ꝑticulatas ſilitudines reqrit ꝙ vnicuiqꝫ cog̃ſcibili ꝓprio:opꝫ rñdere ꝓpriā ſimilitudinē in ipſo:vñ ꝑ ſilitudinē aīalis nō cog̃ſcit rationale:ꝛ ꝑ ꝯñs nec hoīem niſi ſꝫ qd.ſilitudo aūt itelligibilis q̄ ē in ſba ſeparata eſt vlioris virtut̄ ad plura repñtāda ſufficiens.ꝛ id͛ nō facit iperfectiorē cognitionē ſꝫ ꝑfectiorē:eſt enim vlīs virtute ad modū forme agētis in cā vlī:q̄ q̄to fuerit vlior tāto ad plura ſe extēdit ꝛ efficaci⁹ ꝓducit.ꝑ ſilitudinē igit̄ vnā cognoſcit ꝛ aīal ꝛ drīas aīalis:ꝛ aut etiam vliori mō ꝛ ꝯtractiori ſm̄ ordinē ſubarū p̄dictarū.Exēpla igitur huius:vt dcm̄ eſt in duob⁹ extremis accipe poſſumus.ſ.in intellectu diuino ꝛ humano:deus eni ꝑ vnū qd̄ eſt ſua eēntia cognoſcit oīa:hō aūt ad diuerſa cognoſcēda diuerſas ſilitudines reqrit:quin etiā q̄to altioris fuerit itellꝰs tāto ex paucioribus plura cognoſcere pōt.vñ his qui ſunt tardi intellꝰs opꝫ exēpla ꝑticularia adducē ad cognitionē de reb⁹ ſumēdā:cū aūt ſuba ſepata in ſua nā cōſiderata ſit in po^a ad ſilitudines qbus totū ens cognoſcat̄:nō eſt eſtimādū ꝙ ſit denudata ab oīb⁹ h̄ꝝ ſilitudinibus.hec eni eſt diſpō intellꝰs poſſibilis anteq̄ itelligat.vt dr̄ in 3° de aīa.neqꝫ eſt etiā eſtimādū ꝙ aliquas earū habeat in actu ꝛ alias in po^a tm̄:ſicut mā p̄^a in corporibus iferiorib⁹ hꝫ vnā formā in actu ꝛ alias in po^a:ꝛ ſic intellꝰs poſſibilis nr̄ cū iā ſumus ſciētes eſt actu ſm̄ aliqua intelligibilia:ſm̄ alia vo͛ in po^a.cū eni ille ſubſtātie ſepate nō moueant̄:neqꝫ per ſe neqꝫ ꝑ accñs:vt oſtēſum eſt.oē qd̄ eſt in eis in po^a:opꝫ eē in actu:alꝛ exirent de po^a in actū:ꝛ ſic mouerent̄ ꝑ ſe vel ꝑ accñs.eſt igit̄ in eis po^a ꝛ actus q̄tū ad eē intelligibile:ſicut in corporibus celeſtib⁹ q̄tū ad eſſe nāle.mā eni corpis celeſtis ita ꝑficit̄ ꝑ ſuā formā ꝙ nō remanet in po^a ad aliq̄s formas:ꝛ ſilr̄ intellꝰs ſube ſeparate totalr̄ ꝑficit̄ ꝑ formas intelligibiles q̄tū ad cognitionē nālem:intellꝰs aūt poſſibilis noſter ꝓportionalr̄ ſe hꝫ corpib⁹ corruptibilib⁹ qb⁹ vnit̄ vt forma.ſic eni fit actu hñs quaſdā formas intelligibiles ꝙ remanet in potētia ad alias. Et ꝓpter hoc dicitur in lib.de cauſis.ꝙ intelligētia eſt plena formis:qꝛ.ſ.tota potētialitas itellꝰs eius cōpleta eſt per formas intelligibiles:ꝛ ſic per h̄ꝝ itelligibiles ſpēs vna ſubſtātia ſeparata aliā intelligere pōt. ¶ Forte autē alicui videri pōt ꝙ cū ſuba ſeparata per eſſentiā ſit intelligibilis nō opꝫ ponere ꝙ per aliquas ſpēs itelligibiles vna ab alia itelligat̄:ſed per eēntiā ipſius ſube itellecte.h̄ eni ꝙ ſubſtātia aliq̄ per ſpēm intelligibilē cognoſcat̄ videt̄ accidere ſubſtātijs mālibus ex hoc ꝙ nō ſunt ꝑ ſuā eēntiā itelligibiles actu.vñ opꝫ ꝙ per intētiōes abſtractas itelligātur. Huic ēt videt̄ ꝯſonare dcm̄ phī dicētis in.11.meta. ꝙ in ſubſtātijs ſeparatis a materia nō differt intellꝰs intelligere ꝛ qd̄ intelligit̄:h̄ aūt ſi ꝯcedat̄ hꝫ dubitationes nō paucas.p̄ quidē qꝛ intellꝰs in actu eſt intellectum in actu ſm̄ doctrinā Ariſt.difficile eſt aūt videre q̄uo vna ſubſtātia ſeparata ſit vnum alteri dum itelligit ipſam. ¶ Adhuc.Oē agens vel operans operat̄ per ſuam formā:cui operatio rñdet ſicut calefactio calori.vñ ꝛ illud videmus:cuius ſpe viſus informat̄:nō videt̄ aūt eē impoſſibile ꝙ vna ſubſtātia ſeparata ſit forma alteri⁹ cum habeat vnaqueqꝫ eē ſeparatū ab alia.impoſſibile igitur videt̄ ꝙ vna videat̄ ab altera per eēntiā ſuā. ¶ Amp̄. Intellectū eſt perfectio intelligētis:nō pōt aūt inferior ſubſtātia ſepata eē perfectio ſupioris:ſequeret̄ ēt ꝙ ſuperior inferiorē nō itelligeret ſi per eſſentiā ſuam vnaqueqꝫ itelligeret̄ ꝛ non per ſpēm aliā. ¶ Itē. Intelligibile eſt itra intellm̄ q̄tū ad id quo itelligit̄:nulla autem ſuba illabit̄ mēti niſi ſolus de⁹ q eſt in oīb⁹ ꝑ eēntiā preſentiā ꝛ po^{am}.ipoſſibile igit̄ videt̄ ꝙ ſuba ſeparata per eſſentiā ſuā intelligat̄ ab alia:ꝛ nō per ſilitudinē eius in ipſa.Et h̄ qdē opꝫ verū eē ſm̄ ſniam Ariſt.qui ponit ꝙ intelligere ꝯtingit per h̄ ꝙ intellectū in actu ſit vnū cū intellectu in actu.vñ ſubſtātia ſeparata q̄uis ſit ꝑ ſe itelligibilis actu.nō tñ ſm̄ ſe intelligit̄ niſi ab intellectu cui eſt vnū:ſic aūt ſuba ſeparata ſeipſaꝫ itelligit per eēntiaꝫ ſuā:ꝛ ſm̄ h̄ eſt idē intellꝰs ꝛ intellectū itelligere.Scdm̄ aūt poſitionē Platonis itelligere fit per ꝯtactū intellꝰs ad rem intelligibilē.ſic igit̄ vna ſuba ſepata pōt aliaꝫ ꝑ eius eēntiā itelligē dū eā ſpūalr̄ ꝯtigit.ſupior qdēꝫ infe-

Cōclo vera.

Ide p° 8.q. 55.ar.3.

apponte 9°.

Te.cō.14.

apponte 9°.

Dubitatio.

Te.cō.51.

riorē quaſi eaʒ ſua virtute concludens ⁊ continens: infe‐rior vō ſuperiorem quaſi eam capiens vt ſui perfectio‐nem. vñ ⁊ Dioñ. dicit. 4. cap. de diui. no. ꝙ ſupiores ſub‐ſtantie itelligibiles ſunt quaſi cibus inferiorum.

¶ Qr ſube ſeparate cognoſcūt mālia. Cap. XCIX.

Idē pᵐ p. q. 57. ar. pᵒ. Iſta 2ᵒ gͤtel p

Ex predictas igiť formas intelligibiles ſubſtantia ſeparata: non ſolum cognoſcit alias ſubſtā‐tias ſeparatas: ſed etiam ſpecies rerū corporalium. Cum eni itell's earū ſit pfect' nāli pfectiōe: vtpote: totus in actu exñs. opʒ ꝙ ſuū obiū. ſ. ens itelligibile vniulr cōprebēdat: ſub ente aūt itelligi‐bili compꝛbendunť etiam ſpēs rerū corporaliū. eas igiť

2ᵒ ſubſtāria ſeparata cognoſcit. ¶ Adhuc. Cuʒ ſpecies re‐rum diſtinguātur ſicut ſpecies numerorū: vt ſupra ba‐bitum eſt: opʒ ꝙ in ſpecie ſuperiori cōtineatur aliqualr qō eſt in inferiori: ſicut maior numerus cōtinet minorē. cū igitur ſubſtātie ſeparate ſint ſupra ſubſtantias corpo‐rales: opʒ ꝙ ea que ſunt in ſubſtātijs corporalibus per modum materialem: ſint in ſubſtantijs ſeparatis ꝑ mo‐dum intelligibilem: qō eniʒ eſt in aliquo eſt in eo ꝑ mo‐

3ᵒ dum eius in quo eſt. ¶ Item. Si ſubſtātie ſeparate mo‐uent corpora celeſtia: vt phi ponunt: quicquid prouenit ex motu corporꝫ celeſtiuʒ attribuitur ipſis corporibus ſicut inſtrumētis eo ꝙ mouent mota: ſubſtātijs autē ſe‐paratis mouētibus ſicut principalibus agētibus: agunt autē ⁊ mouent per intellectū. ſunt igiť cauſantes ea que ſiunt per motum corporꝫ celeſtiuʒ: ſicut artifex opať ꝑ ſua inſtrumenta. forme igitur eorꝫ que generanť ⁊ cor‐rumpūtur ſunt intelligibilr in ſubſtātijs ſeparatis. vñ ⁊

Ca. 3ᵒ pmi li bri. Boe. in lib. de trini. dicit. ꝙ ex formis que ſunt ſine ma‐teria venerunt forme que ſunt in materia. cognoſcūt igiť ſubſtātie ſeparate nō ſolum ſubſtātias ſeparatas: ſed ēt ſpecies rerum māliuм. nā ſi cognoſcunt ſpēs generabi‐liū ⁊ corruptibiliū corporꝫ: tāꝗ ꝓpriorꝫ effectuūʒ: mul‐to magis ſpēs corporꝫ celeſtium quaſi propriorꝫ inſtru‐mentorūʒ. Quia vō intellectus ſubſtātie ſeparate eſt in actu babēs omnes ſilitudines ad quas eſt in potētia: bʒ autē virtutē cōprebendēdi omnes ſpecies ⁊ differētias

Idē pᵐ p. q. 57. ar. 2. ad pᵐ. entis: neceſſe eſt ꝙ ſubſtātia ſeparata quelibʒ cognoſcat omnes res nāles ⁊ totum ordinē earum. Cū autem itel‐lectus in actu perfecto ſit intellectū in actu: poteſt alicui videri ꝙ ſubſtātia ſeparata nō itelligat res materiales. incōueniens eni videť ꝙ res materialis ſit pfectio ſub‐ſtātie ſeparate. Sʒ ſi recte cōſidereť res intellecta eſt ꝑ‐fectio intelligentis ſm ſuam ſilitudineʒ quā babet in in‐tellectu. nō enim lapis qui eſt extra aiam eſt perfectio i‐tellectus poſſibilis noſtri: ſilitudo aūt rei mālis in intel‐lectu ſube ſeparate eſt imāliter ſm moduʒ ſubſtātie ſe‐parate nō ſm modum ſube materialis. vñ nō eſt incon‐ueniēs ſi hec ſimilitudo dicať eſſe perfectio itell'us ſub‐ſtātie ſeparate: ſicut ꝓpria forma eius.

¶ Qr ſube ſeparate cognoſcunt ſingularia. Cap. C.

Idē pᵐ p. q. 57. ar. 2. Iſta 2ᵒ gͤtel p

Quia vō ſimilitudines rerū in intellectu ſube ſeparate ſunt vliores ꝗ̄ in itellectu noſtro ⁊ efficaciores ad h ꝙ per eas aliqd cognoſcať: per ſilitudies rerū ma‐terialiū ſube ſepate nō ſolum cognoſcūt res māles ſm rōnē generis vel ſpēi ſicut itell'us noſter: ſʒ ēt ſm indiuiduā: cū eni ſpēs rerum in intell'u exiſtes opor‐teat eē imāles non poterūt ſm ꝙ ſunt in itell'u nr̄o eſſe ꝑncipiū cognoſcēdi ſingularia que ꝑ māʒ indiuiduanť: eo ꝙ ſpēs intellectus noſtri intāuʒ ſunt 3ᵃᵉ virtutis ꝙ vna ducit ſolū in cognitiōe vnius: vñ ſicut ſilitudo nāe generis nō pōt ducere in cognitionē gñis ⁊ ſpēi: vt ꝑ eā ſpecies cognoſcať: ita ſilitudo nature ſpēi nō pōt duce‐re in cognitionē ꝑncipiorꝫ ſpēi ⁊ indiuiduātiuʒ que ſunt ꝑncipia mālia vt ꝑ eā indiuiduū in ſua ſingularitate co‐gnoſcať. ſilitudo vō intell's ſube ſepate cū ſit vl's virtu‐tis quaſi que vna ⁊ imālis exñs pōt ducere in cognitio‐nē principiorꝫ ſpēi ⁊ indiuiduantiū que ſunt pn' mālia: ita ꝙ per eā ſuba ſeparata nō ſolum nām gñis ⁊ ſpēi: ſed etiā indiuidui cognoſcere poſſit per ſuuʒ itell'm. nec ſe‐quiť ꝙ forma per quā cognoſcit ſit mālis vel ꝙ ſint iſi‐

2ᵒ nite ſm nūm indiuiduorꝫ. ¶ Adhuc. Qō poteſt inferior virtus pōt ⁊ ſupior: ſed eminētius. vñ virt' iferior opať per multa: vbi virt' ſupior ꝑ vnū tm̄ opať: virt'. n. quāto eſt ſupior tāto magis colligiť ⁊ vniť: ec̄ōrio vō virtus iſe‐rior diuidiť ⁊ multiplicať. vñ videmus ꝙ diuerſa gñā ſenſibiliū que quinꝗ ſenſus exteriores ꝑcipiūt vna vis ſenſus cōis apphēdit: aīa aūt humana eſt iferior ordine nature ꝗ̄ ſuba ſeparata: ipſa aūt cognoſcitiua eſt vliū et ſingulariū per duo pn'. ſ. per ſenſum ⁊ itell'm. ſuba igiť ſeparata ꝗ̄ eſt altior cognoſcit vtrūꝗ altiori mō ꝑ vnuʒ

3ᵒ pn'. ſ. itell'm. ¶ Itē. Spēs rerū itelligibiles 3ᵒ rio ordi‐ne perueniunt ad itell'm nr̄m ⁊ ad itell'm ſube ſepate. ad itell'm eni nr̄m perueniūt per viā reſolonis. ſ. ꝑ ab‐ſtractionē a ꝯditionibus mālibus ⁊ indiuiduātib'. vñ ꝑ eas ſingularia a nobis cognoſci non pñt. ad itell'm aūt ſube ſepate ꝑueniunt ſpēs intelligibiles quaſi per viam cōpōnis. bʒ eni ſpēs intelligibiles ex aſſimilatiōe ſui ad primā intelligibilē ſpēm intell'us diuini: que qdē nō eſt a reb' abſtracta: ſʒ rerū factiua: eſt aūt factiua nō ſolum forme ſʒ materie ꝗ̄ eſt idiuiduatiōis pn'. ſpēs igiť intel‐lectus ſube ſepate totā rem reſpiciūt ⁊ nō ſoluʒ pn' ſpēi: ſed ēt pn' indiuiduātia. nō eſt igiť ſingularium cognitio ſubtrabēda ſubſtātijs ſepatis: ſʒ itell'us noſter ſingula‐

4ᵒ ria cognoſcere nō poſſit. ¶ P. Si corpora celeſtia mo‐ueanť a corpib' ſepatis ſm pbo'ꝝ pōnē: cum ſube ſepate agāt ⁊ moueāt per itell'm: opʒ ꝙ cognoſcant mobile qō mouēt: qō eſt qōdā ꝑticulare. nā vlia imobilia ſunt ſic' etiā ꝗ renouanť ꝑ motū ſunt ꝗdā ſingularia que nō pñt ignorari a ſuba mouēte ꝑ itell'm: opʒ igiť dicere ꝙ ſbe ſeparate ſingularia cognoſcāt iſtarū māliū rerum.

¶ Utrū ſbe ſepate nāli cogne cognoſcāt oia ſil'. Ca. CI.

Quia vō intell's in actu eſt itell'm in actu ſicut ſenſus in actu eſt ſenſibile in actu: idē aūt nō pōt ſil' eē multa in actu. ipoſe videť ꝙ intell's ſube ſepate babeat ſpēs itelligibiliū diuerſas: ſic iā. ā. dcm̄

Solo. eſt. ¶ Sʒ ſciēdū eſt ꝙ nō oē illud eſt itell'ʒ in actu: cui' ſpēs intelligibilis actu eſt in itell'u. cū eni ſuba intelligēs ſit etiā volens: ac ꝑ h ſit dña ſui actus: in ꝑtāte ipſius eſt poſtꝗ̄ bʒ ſpēm itelligibilem vt ea vtať ad itelligēdum actu: vel ſi bʒ plures vt vtať vna ipſarū: vñ ⁊ ea quorūʒ ſciam babemus nō oia actu ꝯſideramus. ſuba igiť itel‐lectualis ꝑ plures ſpēs cognoſcēs vtiť vna quā vultcūʒ per h ſil' actu cognoſcit oia ꝗ̄ ꝑ vnā ſpēm cognoſcit. oia eni ſunt vt vnū intelligibile inꝗ̄tū ſunt ꝑ vnuʒ cognitā: ſic ⁊ intell's nr̄ ſil' cognoſcit multa adinuicē cōpoſita vel relata vt vnū qōdā: ea vō ꝗ̄ ꝑ diuerſas ſpēs cogſcit non cognoſcit ſil'. ⁊ iō ſicut eſt intell'us vnus: ita eſt itell'm in

Nota actu vnū. Eſt igiť in intell'u ſube ſeparate qdā intelligē‐tiarū ſucceſſio: nō tm̄ motus ꝓprie loquēdo cū nō ſucce‐dat actus po'ᵉ: ſed actus actui: intell's autē diuinus qꝛ per vnum qō eſt ſua eſſentia oia cognoſcit ⁊ ſua actio eſt ſua eſſentia: oia ſimul intelligit. vñ in intelligētia eius nō ca‐dit aliqua ſucceſſio: ſʒ ſuū intelligere eſt totū ſimul ꝑfe‐ctum permanēs per oia ſecula ſeculorꝫ. Amen.

¶ Explicit Liber Secundus.

¶ Incipit

¶ Incipit Liber Tertius. Cap. I.

¶ Prohemium.

DEus magnus dñs ⁊ rex magnus ſup oēs deos. Qm̄ nō repellet dñs plebē ſuā: qꝛ in manu eius ſūt oēs fines terre: ⁊ altitudines mōtiū ipſe ↄſpicit. Qm̄ ipſius eſt mare ⁊ ipſe fecit illō: ⁊ ſiccā man⁹ ei⁹ formauerūt. Unū eē ṗmū entiū tot⁹ eē pfectionē plenā poſſidēs qđ deū dicim⁹. Qui ſuꝫ ē ſupi⁹ qđ ex ſui pfectiōis abūdātia oib⁹ exñtib⁹ eē largiṫ vt nō ſolus ṗ^m entiū: ſꝫ ⁊ ṗmū pn^m oiuꝫ eē cōprobeṫ: eē aūt aliis tribuit nō nečitate nāe: ſed ſm ſue arbitriū volūtatis: vt ex ſupiorib⁹ eſt manifeſtū. vn̄ ↄñs eſt vt factoꝶ ſuoꝶ ſit dñs: nā ſup ea q̄ nře volūtati ſubdunṫ dñamur. Ꝟ autēꝫ dñiū ſup res a ſe pductas pfectuꝫ hꝫ vtpote q ad eas pducēdas nō exterioris agētis adminiculo idiget nec materie fundamēto: cū ſit tot⁹ eē vlis effector. Eoꝶ āt q̄ p volūtatē pducunṫ agētis vnūqđq3 ab agente in finē aliquē ordinaṫ. bonū eni ⁊ finis eſt obtū ppriū volūtatis: vn̄ nečē eſt vt q̄ ex volūtate pcedūt: ad finē aliquem ordinenṫ: finē aūt vltimū vnaqueq3 res p ſuā ↄſeqṫ actionē quā opꝫ dirigi ab eo q pn⁹ reb⁹ dedit p q̄ agūt. nečē ē igiṫ vt de⁹ q eſt in ſe nāl'r pfectus ⁊ oib⁹ entibus ex ſua ptāte eē largiṫ: oiuꝫ entiū rector exiſtat: a nullo vtiq3 direct⁹ nec eſt aliqđ qđ ab ei⁹ regimie excuſeṫ ſic nec ē aliqđ qđ ab ipſo eē nō ſortiaṫ. ¶ Eſt igiṫ ſic pfect⁹ in eēndo ⁊ cāndo: ita ēt ⁊ in regēdo pfect⁹. hui⁹ vo regiminis effectus in diuerſis appꝫ diuerſimode ſm diſtam nāꝶum. Quedā nāq3 ſic a deo pducta ſūt: vt itellm̄ hñtia ei⁹ ſilitudinē gerāt ⁊ imaginē repñtēt. vn̄ ⁊ ipſa nō ſolū ſūt directa ſꝫ ⁊ ipā dirigētia ſm ppas actiōes in debitū finē: q̄ ſi in ſua directiōe regimini diuino ſubdanṫ ad vltimuꝫ finē ↄſidū ex diuino regimie admittunṫ: repellanṫ āt ſi ſec⁹ in ſua directiōe pceſſerint. Alia vo itellu carētia ſeipſa in ſuū finē nō dirigūt: ſꝫ ab alio dirigūṫ: q̄rū q̄dā icorruptibilia exñtia ſic in eē nāli pati nō pñt dfectū: ita in pprijs actionib⁹ ab ordie in finē eis pſtitū nequaq̄ exorbitāt: ſꝫ indeficiēter regimini ṗmi regētis ſubdunṫ: ſic ſūt corpa celeſtia quorum mot⁹ ſemp vniformiter pcedūt. alia vo corruptibilia exñtia nālis eē pati pñt defectū: q tn̄ p alterius pfectū cōpleṫ: nā vno corrupto aliud gñaṫ: ⁊ ſilr in actionib⁹ pprijs a nāli ordie deficiūt: q tn̄ defect⁹ per aliqđ bonuꝫ inde pueniēs cōpēſaṫ. Ex quo appet φ nec illa q̄ ab ordie ṗmi regimis exorbitare videnṫ: ptātē primi regētis euadūt: nā ⁊ hec corruptibilia corpa ſicut ab ipſo deo condita ſunt: ita poteſtati ei⁹ pfecte ſubduntur. ¶ Hoc igiṫ diuino replet⁹ ſpū pſalmiſta cōſiderans vt nobis diuinū regimē demōſtraret. ṗ deſcribit nobis primi regētis pfectionē: nature qdē in ꝟ φ diċ deus. ptātis in ꝟ φ diċ. magn⁹ dñs: q̄ſi nullo idigēs ad ſue ptātis effectū pducēdū: auctātis in ꝟ φ diċ: rex magn⁹ ſuper oēs deos: qꝛ etſi ſint multi regētes eius tn̄ regimini oēs ſubdunṫ. 2⁹ aūt nobis deſcribit regimis modū: ⁊ qdē q̄tuꝫ ad itellectualia q̄ ei⁹ regimē ſequētia ab ipſo ↄſequūtur vltimū finē qđ eſt ipſe: ⁊ iđ diċ. qꝛ non repellet dñs plebē ſuā. Quātū vo ad corruptibilia que ēt ſi exorbitēt interdū a pprijs actionib⁹: a ptāte tn̄ primi regētis nō excludunṫ: vn̄ diċ. qꝛ in manu ei⁹ ſunt oēs fines terre. Q̄tū vo ad celeſtia corpa que oēm altitudinē terre excedūt. i. corruptibiliū corpoꝶ ⁊ ſemper rectū ordinē diuini regiminis ſeruāt: vn̄ diċ. ⁊ altitudies mōtiū ipe ↄſpicit. Tertio vo ipſi⁹ vlis regiminis rōnē aſſignat: qꝛ nečē eſt vt ea que a deo ſunt ↄdita ab ipſo etiaꝫ reganṫ: ⁊ ꝟ eſt φ diċ. Qm̄ ipſius eſt mare ⁊c. Quia g̃ in ṗ lib. de pfectione diuine nature pſecuti ſumus: in 2⁹ aūt de pfectione ptātis ipſi⁹ ſm φ eſt oium rerū pductor ⁊ dñs. reſtat igiṫ in ꝟ 3⁹ lib. pſeq de pfecta auctāe ſiue dignitate ipſi⁹ ſm φ eſt oiuꝫ rerū finis ⁊ rector. Erit g̃ ꝟ ordie pcedēdū: vt ṗmo agaṫ de ipo ſꝫ φ eſt rerū oium finis. 2⁹ de regimine vli ipſi⁹ ſm φ oēm creaturaꝫ gubnat. 3⁹ de ſpeciali ipſi⁹ regimine: put gubernat creaturas intellectū habentes.

De triplici eſt perfectus. | Contraria. | Ordo pcedēdi.

¶ Qꝛ omne agens agit ppter finem. Cap. II.

Idē ṗ⁹ p. q. 44. ar. 4. ṗ⁹ 2ᵉ. q. ṗ⁹ ar. 2. Iſta ↄ⁹ ṗbat p.

OStendendum eſt igitur ṗ φ oē agens in agendo intēdit aliquē finē. In his eniꝫ q̄ manifeſte pp finē agūt ꝟ dicim⁹ eſſe finē in qđ tendit impet⁹ agētis: ꝟ eni adipiſcens: di adipiſci finē: deficiēs aūt di deficere a fine itēto: ſic pꝫ in medico agēte ad ſanitatē: ⁊ hoie currēte ad certū terminuꝫ. Nec differt q̄tū ad ꝟ vtrū qđ tēdit in finē ſit cogſcēs vl nō: ſic eni ſignū eſt finis ſagittantis: ita eſt finis mot⁹ ſagitte. ois aūt agētis impet⁹ ad aliqđ certū tēdit: nō eni ex q̄cūq3 virtute q̄uis actio pcedit: ſꝫ a calore qdē calefactio: a frigore aūt ifridatio. vn̄ ⁊ actiōes ſm diuerſitatē actiuoꝶ ſpe dñt: actio vo q̄nq3 qdē terminaṫ ad aliqđ factuꝫ ſic edificatio ad domū ⁊ ſanatio ad ſanitatē: q̄nq3 aūt non ſicut itelligē ⁊ ſentire: ⁊ ſi qdē actio terminaṫ ad aliqđ factū impetus agētis tēdit in ipſaꝫ actionē. opꝫ igiṫ φ omne agēs in agēdo intēdat finē: q̄nq3 qdē actionē ipſaꝫ: q̄nq3 aliqđ p actionē factū. ¶ Adhuc. In oib⁹ agentib⁹ pp finē hoc eē vltimū finē dicimus vltra qđ agēs nō q̄rit aliquid: ſicut actio medici eſt vſq3 ad ſanitatē: ea vo ↄſecuta nō conaṫ ad aliqđ vlteri⁹: ſed in actiōe cuiuſlꝫ agētis eſt venire ad aliqđ vltra qđ agēs nō q̄rit vltra aliquid. alſ eni actiones in ifinitū tēderēt: qđ qdem eſt ipoſſe: qꝛ cū ifinita nō ſit ptrāſire: agēs agere nō icipet: nihil enim moueṫ ad id ad qđ impoſſe eſt puenire. oē igiṫ agēs agit pp finē. 2⁹

¶ Amp. Si actiōes agētis pcedāt in infinituꝫ: opꝫ φ vel ex iſtis actionib⁹ ſequaṫ aliqđ factū vel nō: ſi qdem ſequaṫ aliqđ factū: eſſe illius facti ſequeṫ poſt ifinitas actiones: qđ aūt pexigit ifinita impoſſibile eſt eſſe: cū nō ſit infinita ptrāſire. qđ aūt impoſſibile eſt eſſe: impoſſibile eſt fieri: ⁊ qđ eſt ipoſſibile fieri: eſt impoſſibile facere. ipoſſibile eſt igiṫ φ agens icipiat facere aliqđ factū ad qđ pexigunṫ actiōes infinite. Si aūt ex illis actionibus nō ſequitur aliqđ factū: opꝫ ordinē hꝫ actioneꝫ eſſe vel ſm ordinē virtutū actiuarū: ſicut ſi hō ſentit vt imagineṫ: imaginaṫ aūt vt intelligat: itelligit aūt vt velit: vl ſm ordinē obiectoꝶ: ſicut ſi ↄſidero corpus vt ↄſidereꝫ aiam: quā cōſidero vt ↄſiderē ſubam ſepatā: quā ↄſidero vt ↄſiderem deū: nō aūt eſt poſſibile pcedere in infinitū: neq3 in virtutib⁹ actiuis ſicut neq3 in formis reruꝫ: vt pbaṫ in. ij. meta. Forma enim eſt agēdi pn^m: neq3 in obiectis ſicut neq3 in entib⁹ cū ſit vnū ens primū: vt ſup pbatū eſt. nō eſt igiṫ poſſibile φ actiones in infinitū pcedāt. opꝫ igiṫ eē aliqđ quo habito conatus agentis qeſcat. oē igiṫ agēs agit ppter finē. 3⁹ Te. cō. 10.

¶ Item. In his q̄ agunt ppter finē oia intermedia iter primū agēs ⁊ vltimū finem ſunt fines reſpectu prioꝶ ⁊ principia actiua reſpcū ſequētiū. ſi igiṫ conatus agētis nō eſt ad aliqđ determinatū: ſed actiōes ſicut dcm̄ eſt pcedūt in infinituꝫ: oportet pncipia actiua in infinituꝫ pcedere: qđ eſt impoſſe: vt ſupra oſtēſum eſt. neceſſe eſt igitur φ conatus agētis ſit ad aliqđ determinatū. 4⁹

¶ Adhuc. Oē agēs vel agit per nām vel p intellm̄: de agētib⁹ aūt per intellm̄ nō eſt dubiū quin agāt ppter finē. agūt eni pcōcipiētes in intellectu id qđ per actionē cōſequunṫ ⁊ ex tali pconceptione agūt: hoc eni eſt agere per intellm̄: ſicut aūt in intellu pcōcipiente exiſtit tota ſilitudo effectus ad quā p actio 5⁹

nes intelligẽtis ꝓuenit: ita in agẽte naͣli ꝑexiſtit ſimilitudo
naͣlis effect⁹ ex qua actio ad hũc effectũ determinat: naͣ
ignis gñat ignẽ: ⁊ oliua oliuã: ſicut igit agẽs ꝑ intell'z tẽ-
dit in finẽ determinatũ ꝑ ſuã actionẽ: ita agẽs ꝑ naͣm. oẽ
6° igit agẽs agit ꝓpter finez. ⁋ Amp. Peccatũ nõ inuenit niſi
in his q̃ ſũt ꝓpter finẽ: nec enĩ imputat alicui ad peccatũ ſi
deficiat ab eo q̃d nõ eſt: medico enĩ non iputat ad peccatũ
ſi deficiat a ſanãdo naͣm: nõ autẽ edificatori aut grãma-
tico: ſed peccatũ inuenim⁹ in his q̃ fiũt ſm artẽ: ſicut cum grã-
maticus non recte loq̇t: nec in his q̃ ſunt ſm naͣm: ſicut pꝫ
in partib⁹ mõſtruoſis. g̃ tã agens ſm naͣm q̃ agẽs ſꝫ ar-
7° tẽ ⁊ a ꝓpoſito agit ꝓpter finẽ. ⁋ Itez. Si agẽs nõ tẽde-
ret ad aliquẽ effectũ determinatũ: oẽs effect⁹ eẽnt ei in-
differẽtes. q̃d aũt indifferẽter ſe hꝫ ad multa non magis
vnũ eoꝝ opat q̃ aliud: vñ a ↄtingẽte ad vtrũq; non ſeq̇t
aliq̇s effect⁹ niſi ꝑ aliq̇d q̃d determinet ad vnũ: ipoſſibi-
le igit eẽt q̃d ageret. oẽ igit agẽs tẽdit ad aliquez deter-
Dubitatio. minatũ effectũ q̇ di finis ei⁹. ⁋ Sũt aũt aliq̃ actiones q̃
nõ vident eẽ ꝓpter finẽ: ſicut actiones ludicre ⁊ ↄtẽplato-
rie ⁊ actiões q̃ abſq; attẽtione fiũt: ſicut cõfricatio barbe ⁊
hmõi: ex q̇bus aliq̇s opinari põt ꝙ ſit aliq̃d agẽs nõ ꝓpter
Solu. finẽ. ⁋ Sꝫ ſciẽdũ ꝙ actiões ↄtẽplatiue non ſunt ꝓpter
aliũ finẽ: ſꝫ ipſe ſunt finis: actiões aũt ludicre interdũ ſũt
finis cũ q̇s ſolũ ludit ꝓpter delectationem q̃ in ludo eſt:
qñq; aũt ſũt ꝓp finẽ cũ ludimus vt poſtmodũ forti⁹ ſe-
cũdo agam⁹: actiões aũt q̃ fiũt ſine attẽtiõe nõ ſũt ab in-
tellectu: ſꝫ ab aliq̃ ſubita imaginatiõe vel naͣli pñ°: ſicut
inordinatio humoris pruritũ excitãtis eſt cã ↄfricatiõis
barbe q̃ fit ſine attẽtiõe itell'⁹: ⁊ tñ hec ad aliquos fines
Error q̃rundã excluditur. tendũt: lꝫ ꝑter ordinẽ itellect⁹. ⁋ Per hoc aũt excludit
antiquoꝝ naͣliũ error q̇ ponebãt oĩa fieri ex neceſſitate
materie: cãm finalẽ a reb⁹ penitus ſubtrahẽtes.

⁋ Qꝫ omne agens agit propter bonum. Cap. III.

Idẽ p° p. q. 105. ar. 5. veri. tec. q. 22. ar. p°. Iſta ↄ° pbat p

Ex hoc aũt vlteri⁹ oſtẽſum eſt ꝙ omne
agẽs agit ꝓp bonũ. Inde enim
manifeſtũ eſt: oẽ agẽs agit ꝓp finez: q: q̃lꝫ
agẽs tẽdit ad aliq̃d determinatũ: id aũt ad q̃d
agẽs determinate tẽdit opꝫ eẽ ↄueniẽs ei: nõ
enĩ tẽderet in ipm niſi ꝓp aliq̃ ↄueniẽtiã ad ipm. q̃d aũt
ↄueniẽs eſt alicui eſt illi bonũ. g̃ oẽ agẽs agit ꝓpter bo͞m.
2° ⁋ P. Finis eſt in quo q̇eſcit appetit⁹ agẽtis vel mouẽtis
⁊ ei⁹ q̃d mouet: h aũt eſt de rõne boni vt terminet appe-
titũ: naͣ bonũ eſt q̃d oĩa appetũt. oĩs g̃ actio ⁊ mot⁹ eſt ꝑ-
3° pter bonũ. ⁋ Adhuc. Oĩs actio ⁊ motus ad eẽ aliq̃ mõ
ordinari videt vl' vt ↄſeruet ſm ſpẽm vel idiuiduũ vl'
vt de nouo acq̇rat: h aũt ipm q̃d eſt eẽ bonuz eſt: ⁊ iõ oĩa
appetũt eẽ. oĩs igit actio ⁊ motus eſt ꝓp bonũ. ⁋ Amp.
4° Oĩs actio ⁊ mot⁹ eſt ꝓp aliq̃ ꝑfectionẽ: ſi eniꝫ ipſa actio
ſit finis: mani͞m eſt ꝙ eſt perfectio 2ᵃ agẽtis: ſi aũt actio ſit
trãſmutatio exterioris maͤe: manifeſtũ eſt ꝙ mouẽs itẽ-
dit aliq̃ ꝑfectiõez iducere in re mota in quã et tẽdit mo-
bile ſi ſit mot⁹ naͣlis: h aũt dicim⁹ eẽ bonũ q̃d eſt eẽ ꝑfe-
5° ctũ. oĩs igit actio ⁊ mot⁹ eſt ꝓp bonũ. ⁋ Itẽ. Oẽ agens
agit ſm ꝙ eſt actu: agẽdo aũt tẽdit in ſibi ſile. igit tendit
in actũ aliquẽ: act⁹ aũt oĩs hꝫ rõnẽ boni: naz malũ nõ iue-
nit niſi in po° deficiẽte ab actu. oĩs igit actio eſt ꝓp bo-
6° nũ. ⁋ Adhuc. Agens ꝑ itell'm agit ꝓp finez ſic determi-
nãs ſibi finẽ: agẽs aũt per naͣm: lꝫ agat ꝓp finẽ vt ꝓbatũ
eſt: nõ tñ determiat ſibi finẽ cũ nõ cognoſcat rõnes finis: ſꝫ
mouet in finẽ determiatũ ſibi ab alio: agẽs aũt ꝑ itell'm
nõ determiat ſibi finẽ niſi ſub rõne boni: itelligibile enĩ
nõ mouet niſi ſub rõne boni q̃d eſt obiectũ voluntatis. g̃ et
agẽs per naͣm nõ mouet: neq; agit ꝓpter aliquez finem
niſi ſm ꝙ eſt bonũ: cũ agẽti ꝑ naͣm determinet finis ab
aliquo appetitu. oẽ igit agẽs ꝓpter bonũ agit. ⁋ Item.
Eiuſdẽ rõnis eſt fugere malũ ⁊ appetere bonũ: ſicut eiuſ- 7°
dẽ rõnis eſt moueri a deorſum ⁊ moueri ſurſuz: oĩa aũt
inueniunt malũ fugere: naͣ agentia ꝑ itell'm ac rõne ali-
quid fugiũt: q: appꝛehẽdunt illud vt malũ: oĩa autez agẽ-
tia naͣlia quãtum habẽt de virtute tãtũ reſiſtunt corru-
ptioni que eſt malũ vniuſcuiuſq;. oĩa igitur agunt ꝓpter 8°
bonũ. ⁋ Adhuc. Q̃d ↄuenit ex alicuius agentis actione
preter intẽtionẽ ipſius di a caſu vel fortuna accidere. vi-
demus aũt in opibus nature vel ſemꝑ vel frequẽti⁹ q̃d
melius eſt: ſicut in plãtis folia ſic eẽ diſpoſita vt ꝓducãt
fructus ⁊ partes aĩaliũ ſic diſponi vt aĩal ſaluari poſſit.
ſi ergo hec eueniunt ꝑter intẽtionez naͣlis agentis h erit
accidens caſu vel fortuna: ſed hoc eſt ipoſſibile: nam ea
que accidũt ſemꝑ vel frequẽter nõ ſũt caſualia neq; for-
tuita: ſed que accidũt in paucioribus. naͣle g̃ agẽs intẽdit
ad id q̃d melius eſt ⁊ multo manifeſtius q̃d agit ꝑ intel-
lectũ. oẽ igit agens intẽdit bonũ in agẽdo. ⁋ Item. Oẽ 9°
q̃d mouet ducit ad terminũ motus a mouẽte ⁊ agente:
opꝫ igit mouẽs ⁊ motũ ad idẽ tẽdere inq̃tũ mouet: q̃d
aũt mouet cum ſit in po° tendit ad actũ: ⁊ ita ad ꝑfectũ
⁊ bonũ. ꝑ motũ eniꝫ exit de potẽtia in actum. ergo ⁊ mo-
uens ⁊ agens ſemꝑ in mouẽdo ⁊ agẽdo intẽdit bonum.
⁋ Hinc eſt ꝙ phi definiẽtes bonũ dixerunt. Bonũ eſt
q̃d omnia appetunt. ⁊ Diony. 4. cap. de diui. nomi. dicit
ꝙ omnia bonum ⁊ optimum concupiſcunt.

⁋ Qꝫ malum eſt ꝑter intentionem in rebus. Cap. IIII.

Idẽ p° ſen. diſti. 39. q. 2. ar. 2. Iſta ↄ° pbat p

Ex hoc aũt apparet ꝙ malum eſt ꝑter
intẽtionem in rebus ⁊ icidit ꝑ-
ter intentionẽ agentium. Q̃d eniꝫ ex actiõe
ↄſequitur diuerſum ab eo q̃d erat in inten-
tione ſiue intẽtum ab agente: manifeſtũ eſt
preter intẽtionẽ accidere: malum aũt diuerſum eſt a bo-
no: q̃d intẽdit oẽ agens. eſt igit malum ꝑter intẽtionem 2°
eueniẽs. ⁋ Itẽ. Defectus in effectu ⁊ actione ↄſequitur
aliquẽ defectum in pꝛincipijs actionis: ſicut ex aliq̃ corru-
ptione ſeminis ſequit partus mõſtruoſus ⁊ ex curuitate
cruris ſequit claudicatio: agẽs aũt agit ſm ꝙ hꝫ de vir-
tute actiua nõ ſm id q̃d defectũ virtutis patit. ſm aũt ꝙ
agit: ſic intẽdit finẽ. intẽdit igit finẽ correſpondentẽ virtuti:
q̃d igit ſeq̇tur reſpondens defectui virtutis erit ꝑter itẽtionem
agẽtis: h aũt eſt malũ. accidit igit malũ ꝑter intẽtionez. 3°
⁋ Adhuc. Ad idẽ tendit mot⁹ mobilis ⁊ motio mouen-
tis: mobile aũt tẽdit ꝑ ſe ad bonũ: ad maluz aũt ꝑ accñs
⁊ ꝑter intẽtionẽ: q̃d q̇dem maxie in gñõne ⁊ corruptiõe
apparet: materia enĩ cũ eſt ſub vna forma: eſt in potẽtia
ad formã aliã ⁊ ꝑuationez forme iã habite: ſicut cum eſt
ſub forma aeris eſt in po° ad formã ignis ⁊ ad ꝑuationẽ
forme aeris: ⁊ ad vtrũq; tranſmutatio materie terminat
ſimul: ad formã q̇dẽ ignis ſm ꝙ gñatur ignis: ad priua-
tionẽ aũt forme aeris ſm ꝙ corrumpit aer: non autẽ in-
tẽtio ⁊ appetitus materie eſt ad ꝑuationẽ: ſed ad formã:
nõ enĩ tẽdit ad ipoſſibile: eſt aũt ipoſſibile maͣm tm̃ ſub pri-
uatiõe eſſe: eſſe vo eã ſub forma eſt poſſibile: igit ꝙ ter-
minet ad priuationẽ eſt ꝑter intẽtionẽ: terminat aũt ad
eã inquantũ ꝑuenit ad formã quã intẽdit: quã ꝑuatio al-
terius forme de neceſſitate ↄſequit. tranſmutatio g̃ ma-
terie in gñatione ⁊ corruptiõe per ſe ordinat ad formã:
priuatio vo ↄſequit ꝑter itentionẽ: ⁊ ſilr opꝫ eẽ in alijs
motibus: ⁊ ideo in quolibet motu eſt generatio ⁊ corru-
ptio ſm quid: ſicut cũ aliquid alterat de albo in nigruz
corrũpit albũ: ⁊ fit nigrũ: bonũ aũt eſt ſm ꝙ maͣ eſt ꝑfe
cta per formã: ⁊ potentia per actũ ꝓpꝛiũ: malũ aũt ſꝫ ꝙ
eſt ꝑuata actu debito. oẽ igit q̃d mouet tẽdit in ſuo mo-
tu peruenire ad bonũ: ꝑuenit aũt ad maluz ꝑter intẽtio-
nem: igit cum omne agẽs ⁊ mouẽs intendat ad bonum

malum

4ª ꝓbatio. malū ꝓuenit ꝑter intentionē agentis. ¶ Amplius. In agētibus ꝑ intellm ⁊ eſtimationē quācūqȝ intentio ſequitur apphēſionē: in illud enī tēdit intētio qḋ apphendit vt ſinis: ſi ḡ ꝓueniat ad aliqḋ qḋ nō hȝ ſpēm apprehēſaȝ erit ꝑter intentionē: ſicut ſi aliq̄s intēdat comedere mel: ⁊ comedat fel credēs illud eē mel: hoc erit ꝑter intētionē: ſed oē agēs ꝑ intellm intēdit ad aliquid ſm ꝙ accipit illud ſub rōne boni: ſicut ex ſupioribꝰ pȝ. ſi ḡ illḋ nō ſit bonuȝ ſȝ malū: hoc erit ꝑter intētionē. agens igit̄ ꝑ intellm non operat̄ malū niſi ꝑter intētionē. cū igit̄ intendere ad bonuȝ ſit cōe agēti ꝑ itellm ⁊ ꝑ naȝ malū nō ꝯſeq̄t̄ ex intētiōe alicuiꝰ agētis niſi ꝑter itētionē. ¶ Hinc ē qḋ Dio. dicit. 4. c. de diuinis no. ꝙ malū eſt ꝑter itētiōeȝ ⁊ volūtatē.

¶ Rōnes quibus videt̄ probari ꝙ malū non poſſit eſſe preter intentionem in rebus. Cap. V.

Tria ponuntur argumēta ꝯ veritatē.

1 Unt aūt quedaȝ que huic ſnīe aduerſari vident̄. Qḋ eniȝ accidit ꝑter intentionē agētis dī eſſe fortuituȝ ⁊ caſuale ⁊ in paucioribus accñs. malū aūt fieri nō dī fortuitū ⁊ caſuale: neqȝ vt in paucioribus accñs ſȝ ſp vł in pluribꝰ: in nālibꝰ enim ſemꝑ gñoni corruptio adiungit̄: in agētibꝰ ēt ꝑ volūtatē in pluribus pctm̄ accidit cū difficile ſit ſm ꝟtutē agere: ſic atingē cētruȝ in circulo: vt dicit Ariſt. in. 2. ethico. nō igit̄ vr̄ malū

Cap. 9. 2 eſſe ꝓueniens ꝑter intentionē. ¶ Itē Ariſt. in. 3. ethicoꝝ

Cap. 4. expꝛ̄ſſe dicit ꝙ malitia eſt volūtariū: ⁊ hoc ꝓbat ꝑ hoc: ꝙ aliquis opat̄ iniuſta volūtarie: irrōnabile aūt eſt operātez volūtarie iniuſta nō velle iniuſtū eſſe: ⁊ volūtarie ſtuprantē nō velle incōtinentē eſſe: ⁊ per hoc ēt legiſlatores puniunt malos quaſi volūtarie operātes mala. nō videt̄

3 igitur malū ꝑter volūtatē vł intētionem eſſe. ¶ P̄. Ois motus naturalis hȝ finem intentum a natura. corruptio aūt eſt mutatio naturalis ſicut ⁊ generatio. finis igit̄ eius qui eſt priuatio hñs rōnem mali eſt intentus a nā ſicut etiam forma ⁊ bonum: que ſunt generationis finis.

¶ Solutio rationum premiſſarum. Cap. VI.

Diſtinctio dī mētoria. Malū i ſubā alicuius ⁊ in actiōe illius.

Tāūt poſitaꝝ rōnuȝ ſolo manifeſtior fiat cōſiderādū eſt ꝙ malū cōſiderari pōt vel in ſuba aliqua: vel in actione ipſius. malū qdeȝ in ſuba aliqua eſt ex eo ꝙ dficit ei aliqd qḋ natū eſt ⁊ dȝ hr̄e. ſi. n. hō nō hȝ alas nō eſt ei malū: q2 nō eſt natus eas hr̄e: ſi etiā hō capillos flauos nō hȝ nō eſt maluȝ: q2 ⁊ ſi natus eſt hr̄e: nō tn̄ eſt ei debitū vt habeant̄: eſt tn̄ malū ſi nō habeat manus quas natus eſt ⁊ dȝ hr̄e ſi ſit pfectꝰ: qḋ tn̄ non eſt malū auī. oīs aūt ꝑuatio ſi proprie ⁊ ſtricte accipiat̄ eſt eius qḋ quis natus eſt hr̄e ⁊ dȝ hr̄e. in priuatione igit̄ ſic accepta eſt rō mali. mā aūt cū ſit in potentia ad oēs formas oēs quidē nata eſt habere: nulla tn̄ eſt ei debita cuȝ vna earū poſſit eſſe pfecta in actu: q̄libet tn̄ eaꝝ eſt debita alicui eoꝝ que ex mā cōſtituunt̄. nā nō pōt eſſe aqua niſi habeat formā aque: nec pōt eē ignis niſi habeat formaȝ ignis. ꝑuatio igit̄ hꝰ forme cōpata ad mām nō eſt malū nāe: ſȝ cōpata ad id cuiꝰ eſt forꝰ eſt malū eius: ſicut priuatio forᵉ ignis eſt malū ignis: ⁊ q2 taȝ priuationes q̄ȝ habitus ⁊ forme nō dicūtur eſſe niſi ſm ꝙ ſunt in ſubto: ſi qdē ꝑuatio ſit malū ꝑ cōparationē ad ſubiectū in quo eſt erit malū ſimplr̄: ſin aūt erit malū alicuius ⁊ nō ſimpliciter. hoiem igit̄ ꝑuari manu eſt malū ſimplr̄. māȝ āt priuari forꝰ aeris nō eſt malū ſimplr̄: ſed eſt malū aeris. ꝑuatio aūt ordinis aut cōmēſurationis debite in actione eſt malū actiōis: ⁊ q2 cuilibet actioni eſt debitus aliquis ordo ⁊ aliqua cōmēſuratio: neceſſe eſt vt talis ꝑuatio in

Solo prime rōnis. actiōe ſimplr̄ malū exiſtat. ¶ His igit̄ viſis ſciendū eſt ꝙ nō oē qḋ eſt ꝑter intētionē opȝ eſſe fortuitū vel caſualiter vt pꝰ rō ꝓponebat: ſi. n. qḋ eſt ꝑter intētionē ſit ꝯñs ad id qḋ eſt intentū vel ſemꝑ vel frequēter non eueniet fortuito vł caſualr̄: ſicut in eo q intēdit dulcedine vini frui. ſi ex potatione vini ſequat̄ ebrietas: nō erit fortuitū nec caſuale. eēt aūt caſuale: ſi ſeq̄ret̄ vt in paucioribꝰ. maluȝ ergo corruptiōis nālis ⁊ ſi ſequat̄ ꝑter itētionē gñantis ꝯſeq̄t̄ tn̄ ſp. nā ſp forꝰ vnius eſt adiūcta pꝛ̄ alteriꝰ: vñ corruptio nō euenit caſualr̄ neqȝ vt in paucioribꝰ: ſȝ ꝑuatio qñqȝ nō ſit malū ſimplr̄: ſȝ alicuiꝰ: vt dcm̄ ē. Si āt ſit talis ꝑuatio q̄ ꝑuat id qḋ eſt dbitū gñato erit caſuale ⁊ ſimplr̄ malū: ſic cū naſcunt̄ partꝰ mōſtruoſi. h̄. n. nō ꝯſeq̄t̄ ꝺ neceſſitate ad id qḋ eſt intētū: ſȝ eſt ei repugnās: cū agēs intendat pfectionē gñati. malū āt actiōis accidit in nālibꝰ agētibus ex defectu virtutis actiue: vnde ſi agēs hȝ virtutem defectiuā: hoc malū cōſequit̄ ꝑter intētionē: ſȝ nō erit caſuale: q2 de neceſſitate eſt ꝯñs ad talē agentē: cum tale agēs vł ſemꝑ vel frequēter patit̄ hūc ꝟtutis dfectū. erit aūt caſuale: ſi h̄ defectus raro talē comitatur agētez. In agētibus aūt volūtarijs intētio eſt ad bonū aliqḋ pticulare: ſi dȝ ſequi actio. nā vlia nō mouent ſȝ pticularia: in quibꝰ eſt actꝰ. ſi igit̄ illḋ bonū qḋ intēdit̄ habeat ꝯiunctā priuationē boni ſm rōnē vel ſemꝑ vł frequēter ſequitur malū morale nō caſualr̄ ſȝ vł ſemꝑ vł frequēter. ſicut pȝ in eo qui vult vel femina ꝑꝑ delectationē: cui delectationi adiūcta eſt inordinatio adulterij: vñ maluȝ adulterij non ſequit̄ caſualr̄: eſſet autē caſuale malum: ſi ad id qḋ intendit ſequeret̄ aliqḋ pctm̄ vt in paucioribus: ſicut cū quis ꝓyciēs ad auē interficit hoiem. ꝙ autē hꝰ bona aliquis intēdat vt in pluribꝰ: q̄bus priuationes boni ſm rōnē cōſequant̄: ex hoc ꝓuenit ꝙ plures viuunt ſm ſenſum: eo ꝙ ſenſibilia ſunt nobis manifeſta ⁊ magis efficacīter mouentia in pticularibꝰ in quibꝰ eſt opatio. ad plura āt caſualiū bonoꝝ ſequit̄ ꝑuatio boni ſm rōnē. ¶ Ex

Solo 2ᵉ rōnis. quo pȝ ꝙ lȝ malū ꝑter intentionē ſit: eſt tn̄ volūtariū: vt ſcḋa rō ꝓponit lȝ nō ꝑ ſe ſȝ ꝑ accñs: intētio. n. eſt vltimi finis: quē quis ꝑꝑ ſe vult. volūtas autez eſt eius qḋ quis vult ꝑꝑ aliud: etiam ſi ſimplr̄ non vellet: ſicut qui proycit merces in mari cauſa ſalutis non intendit proiectionem merciū ſed ſalutē. proiectionē aūt vult non ſimplr̄ ſed cā ſalutis: ſimilr̄ ꝓpter aliqḋ bonū ſenſibile ꝯſequēdum vult aliquis facere inordinatā actionē nō intendēs inordinationem neqȝ volens eaȝ ſimplr̄ ſed ꝓpter hoc: ⁊ ideo hoc modo malitia ⁊ pctm̄ dicunt̄ eſſe voluntaria

3ᵉ rōnis. ſic ꝓiectio merciū in mari. ¶ Eodē āt mō pȝ ſolutio ad tertiam obiectionē. Nūq̄ȝ eniȝ inuenitur mutatio corruptionis ſine mutatiōe generationis: ⁊ ꝑ ꝯñs nec finis corruptionis ſine fine generationis: natura ergo nō intēdit finez corruptionis ſeorſum a fine generationis ſȝ ſimul vtrūqȝ. Non enim eſt de intentione nāe abſoluta ꝙ nō ſit aq̄: ſȝ ꝙ ſit aer: quo exiſte nō eſt aqua: hoc ergo qḋ eſt eſſe aerem intēdit nā ſm ſe: qḋ ꝟo eſt nō eſſe aquā nō intēdit niſi inquātū eſt cōiūctū ei: qḋ eſt eē aerē. ſic igitur priuationes a nā non ſunt ſm ſe intente ſȝ ſm accñs: forme ꝟo ſm ſe. ¶ Pȝ ergo ex pmiſſis ꝙ illud qḋ eſt ſimpliciter malū: oīno eſt ꝑter intentionem in operibꝰ nāe ſicut partus monſtruoſi: qḋ ꝟo non eſt ſimplr̄ ſed alicui malum nō eſt intentū a natura ſm ſe ſed ſm accidēs.

¶ Qꝛ malū non eſt in aliqua eſſentia. Cap. VII.

Idē pꝰ p. q. 48. ar. 1.

Ex his aūt appȝ ꝙ nulla eēntia eſt ſm ſe mala. Malū. n. vt dictū eſt: nihil eſt aliud q̄ȝ ꝑuatio eiꝰ qḋ q̄s natꝰ eſt: ⁊ dȝ hr̄e: ſic. n. apud oēs eſt vſus huiꝰ nois malū. ꝑuatio aūt nō eſt aliq̄ eſſentia: ſed eſt negatio in ſubſtātia. maluȝ igitur non eſt aliqua eſſentia in rebus. ¶ Adhuc. Unūqḋqȝ ſm ſuam eſſentiaȝ habet eſſe: 2ᵉ

Iſta 2ᵉ ꝓbat p Cap. 6.

inquãtũ aũt hz eſſe hz aliqd bonũ.naz ſi bonũ eſt qd oĩa
appetunt:opz ipſum eſſe bonuz dicere cum oĩa eſſe ap-
petant.ſm hoc igit̃ vnũqdqz bonũ eſt ꝙ eſſentiã hz.bo
nuz autẽ ⁊ malũ opponunt̃.nihil igit̃ eſt malũ ſm ꝙ eſ-
3° ſentiã hz:nulla igit̃ eẽntia mala eſt. ¶ Amplꝰ. Oĩs res
vel eſt agẽs vel eſt facta.malũ aũt nõ põt eẽ agens:q2 qc-
quid agit:agit inquãtũ eſt actu exñs ⁊ pfectum: ⁊ ſimilr
nõ põt eſſe factũ:nã cuiuſlibz gñonis eſt terminus forᵃ ⁊
4° bonũ.nulla igit̃ res ſm ſuã eẽntiã eſt mala. ¶ Itez. Ni-
hil tẽdit ad ſuũ ɔ̃riũ.vnũqdqz.n.appetit qd eſt ſibi ſile
⁊ ɔ̃ueniẽs.oẽ autẽ ens agendo intẽdit bonũ:vt oñſuz ẽ.
5° nullũ igit̃ ens inquãtũ hõ eſt malũ. ¶ Adhuc.Oĩs eẽn-
tia eſt alicui rei nãlis:ſi.n.eſt in gñe ſubẽ eſt ipſa nã rei.
ſi võ ſit in gñe accñtis:opz ꝙ ex pncipys alicuiꝰ ſubẽ cau
ſetur:⁊ ſic illi ſubſtãtie erit nãlis:lz forte alteri ſubſtãtie
nõ ſit nãlis:ſicut caliditas ẽ nãlis igni:lz ſit inãlis aque.
qd aũt eſt ſm ſe malũ nõ põt eſſe alicui nãle:de rõne.n.
mali eſt p̃uatio eiꝰ:qd eſt alicui natũ ineẽ ⁊ debitũ ei.ma
luz igit̃ cũ ſit eius qd eſt nãle p̃uatio non põt eſſe alicui
nãle:vñ quicqd nãliter ineſt alicui eſt ei bonũ:⁊ malũ ſi
6° ei deſit.nulla igit̃ eẽntia ẽ ſm ſe mala. ¶ Amp̃.Quicqd
hz eſſentiã aliquã aut ipſamet eſt forᵃ:aut hz formã ali-
quã:per formã eniz collocatur vnũqdqz in gñe vel ſpẽ.
forᵃ aũt inquãtũ hõ hz rõnem bonitatis cũ ſit pñm actio-
nis ⁊ finis quẽ intendit oẽ faciens ⁊ actus quo vnũqdqz
habẽs formã perfectũ eſt.quicqd igit̃ hz eſſentiã aliquã
inquãtũ hõ eſt bonum.malũ igit̃ nõ hz eſſentiã aliquã.
7° ¶ Itez.Ens per actũ ⁊ potẽtiã diuidit̃.actus aũt inquã-
tuz hõ bonũ eſt:q2 ſm ꝙ aliquid eſt actu: ſm hoc aliqd
eſt perfectũ:potẽtia etiã bonũ aliqd eſt.tendit enim poᵃ
ad actuz:vt in quolibet motu appet:⁊ etiã eſt actui pro-
portionata:nõ eñi ɔ̃ria:⁊ eſt in eodẽ gñe cũ actu.⁊ priua-
tio nõ cõpetit ei niſi p accñs.oẽ igit̃ qd eſt quocũqz mõ
ſit inquãtũ eſt ens:bonũ eſt.maluz igit̃ non hz aliquã eſ-
8° ſentiaz. ¶ Amplius. Probatũ eſt in ſcdo huiꝰ ꝙ oẽ eſſe
Cap.15. quocũqz modo ſit eſt a deo.deuz aũt eſſe perfectã boni-
Cap.43. tatem in pmo huius oñdimus.cũ igitur boni effectꝰ ma
lum eſſe non poſſit:impoẽ eſt aliqd ens inquãtũ eſt ens
eſſe maluz. ¶ Hinc eſt ꝙ Gen.p̃ dicit̃. Uidit deus cun-
cta que fecerat:⁊ erãt valde bona.Et Eccleſiaſtes.3.Cun
cta fecit bona in tpe ſuo:⁊ pᵃ Timo.4. Oĩs creatura dei
bona.Et Dioñ.ca.4.de diui.no.dicit ꝙ malũ nõ eſt exi-
Error Manich. exclus'. ſtens.ſ.p ſe:nec aliqd in exñtibꝰ quaſi accidẽs ſicut albe-
do vel nigredo. ¶ Per hoc autẽ excludit̃ error Mani-
cheoꝝ ponentiũ aliquas res ſm ſuas nãs malas eſſe.

¶ Rationes quibus videtur probari ꝙ maluz ſit natu-
ra aliqua vel res aliqua. Cap.VIII.

Sex ponuntur argumenta 3 veritatẽ. Videtur autez quibuſdã rõnibus pre-
dicte ſnie poſſe obuiari.Ex p-
pria enim dĩa ſpecifica vnũqdqz ſpẽm ſor-
1 titur.maluz aũt eſt dĩa ſpecifica in aliqbꝰ ge-
neribus.ſ.in habitibus ⁊ actibus moralibꝰ:
ſicũt eñi virtꝰ ſm ſuã ſpẽm eſt bonus habitꝰ:ita ɔ̃riũ vitiũ
eſt malus habitus ſm ſuaz ſpẽz:⁊ ſilr de actibꝰ virtutuz
⁊ vitioꝝ.malũ igit̃ eſt dans ſpẽz aliqbus rebus. eſt igit̃
2 aliq̃ eẽntia ⁊ aliqbꝰ rebus nãlis. ¶ P̃.Utrũqz ɔ̃rioꝝ ẽ
qdã nã:ſi eñi nihil poneret alteꝝ ɔ̃rioꝝ eẽt p̃uatio vel ne
gatio pura:ſz bonũ ⁊ malũ dicunt̃ eſſe ɔ̃ria.malũ igitur
3 eſt nã aliqua. ¶ Itẽ.Bonũ ⁊ malũ dicunt̃ eẽ gñia ɔ̃rio-
rũ ab Ariſt.in p̃dicamẽtis:cuiuſlibet aũt generis eſt eſſen
tia ⁊ nã aliqua.nã nõ entis non ſunt ſpẽs neqz dĩe:⁊ ita
qd nõ eſt nõ p̃t eẽ genus.malũ ẽ igit̃ aliqua eẽntia ⁊ nã.
4 ¶ Adhuc.Oẽ qd agit eſt res aliq̃.malũ aũt agit inquãtũ
malũ:repugnat enim bono ⁊ corrũpit ipſum.malũ igit̃
5 inquãtũ malũ eſt res aliqua. ¶ Amplius. In quibuſcũqz
inuenitur magis ⁊ minus:opz ꝙ ſint res aliquẽ hñtes or
dinem:negationes enim ⁊ priuationes non ſuſcipiũt ma
gis ⁊ minus.inuenit̃ aũt inter mala vnũ altero peius.opz
igitur vt videt̃ ꝙ malũ ſit res aliqua. ¶ P̃. Res ⁊ ens 6
ɔ̃uertunt̃.eſt aũt malũ in mundo.ergo eſt res aliq̃ ⁊ nã.

¶ Solutio rõnum premiſſarũ. Cap.IX.

Has aũt rõnes non difficile eſt ſoluere. Solo p̃mi argumenti.
Malũ eñi ⁊ bonũ in moralibꝰ
ſpecifice dĩe ponunt̃:vt pma rõ ꝓponebat:
q2 moralia a volũtate dependẽt. ſm hoc.n.
aliqd ad genꝰ moris ptinet ꝙ eſt volũtariũ.
voluntatis aũt obiectũ eſt finis ⁊ bonum:vñ a fine ſpẽm
moralia ſortiunt̃ ſicut ⁊ nãles actiões a forᵃ pncipy acti-
ui:vt calefactio a calore.q2 igit̃ bonũ ⁊ malũ dicunt̃ ſm
ordinẽ ad finẽ vel p̃uationẽ ordinis:opz ꝙ in moralibꝰ
pme dĩe ſint bonũ ⁊ malũ.vnius aũt gñis opz eſſe vnã
mẽſurã pmã:moraliũ aũt mẽſura eſt ratio.opz igit̃ ꝙ a
fine rõnis dicant̃ aliqua in moralibꝰ bona vel mala.qd
igit̃ in moralibus ſortitur ſpẽm a fine:qd eſt ſm rõnem:
dĩ ſm ſpẽm ſuã bonũ:qd võ ſortit̃ ſpẽm a fine ɔ̃rio fini
rõnis dĩ ſm ſpẽz ſuã malũ.finis aũt ille eẽt tollat finez
rõnis:eſt tñ aliqd bonũ ſicut delectabile ſm ſenſum vel
aliqd hñ:vñ ⁊ in aliqbus aĩalibus ſunt bona ⁊ hoĩ etiam
cũ ſint ſm rõnẽ moderata:⁊ ɔ̃tingit qd eſt malũ vni eſſe
bonũ alteri:⁊ iõ nec malũ ſm ꝙ eſt dĩa ſpecifica in gñe
moraliũ iportat aliqd qd ſit ſm eẽntiã ſuã maluz: ſz ali-
quid qd ſm ſe eſt bonũ.malũ aũt hoĩ inquãtũ priuat or-
dinẽ rõnis qd eſt hoĩs bonũ. ¶ Ex q̃ etiaz pz ꝙ malũ ⁊ Ad 2ᵘᵐ
bonũ ſunt cõtraria ſm ꝙ in gñe moraliũ accipiunt̃.non
autez ſimplr accepta:ſicut ſcda ratio proponebat:ſz ma
lum p̃uatio eſt boni iquãtuz eſt malũ. ¶ Eodẽ autẽ mo- Ad 3ᵘᵐ
do põt accipi dictũ:ꝙ malũ ⁊ bonuz put ſunt in morali-
bus ſunt gñia ɔ̃rioꝝ ex quo tertia rõ procedebat. Oĩum
enim ɔ̃rioꝝ moraliũ vel vtrũqz eſt malũ ſicut ꝓdigali-
tas ⁊ illiberalitas vel vnũ bonũ ⁊ alteꝝ malũ:ſicut libe
ralitas ⁊ illiberalitas.eſt igit̃ malũ morale ⁊ genꝰ ⁊ dĩa
non ſm ꝙ eſt p̃uatio boni rõnis:ex quo dĩ malũ: ſed ex
nã actionis vel habitus ordinati ad aliquẽ finẽ qui repu
gnat debito fini rõnis:ſicut hõ totus eſt hoĩs indiuiduũ:
nõ inquãtuz eſt totus ſed inquãtũ eſt hic hõ: ⁊ irrõnale
eſt dĩa aĩalis nõ pp priuationẽ rõnis ſed rõne talis nãe
ad quã ſequit̃ remotio rõnis. ¶ Põt etiã dici ꝙ Ariſt. Alia reſponſio ad idem.
dicit malũ ⁊ bonũ eſſe gñia non ſm ꝓpriaz opinionẽ:cũ
inter pma decẽ genera in quoꝝ quolibet inuenit̃ aliqua
ɔ̃rietas ea non cõnumeret:ſed ſm opinionẽ Pythagore
qui poſuit bonũ ⁊ malũ eſſe prima gña ⁊ pma pncipia:⁊
in vtroqz eoꝝ poſuit eſſe decem prima ɔ̃ria.Sub bono pᵒ meta.lec̃.8
quidez finituz:par:vnuz:dextrũ maſculinũ:quieſcẽs: re
ctum:lucẽ:quadratũ:⁊ vltimo bonũ.ſub malo aũt:infini
tũ:ipar:plurale:ſiniſtrũ:femininũ:motũ:curuũ:tenebras
altera parte longius:⁊ vltimo malũ.Sic autẽ ⁊ in pluri-
bus libroꝝ logicoꝝ locis vtit̃ exẽplis ſm ſniam alioꝝ
phoꝝum quaſi ꝓbabilibus ſm illud tẽpus. Habet tñ ⁊
hoc dictũ aliquã veritatẽ.nã impoẽ eſt qd ꝓbabilr dĩ
ſm totuz eſſe falſuz:oĩum.n.ɔ̃rioꝝ vnũ eſt perfectũ ⁊ al
terũ diminutũ quaſi p̃uationẽ quãdã hñs admixtã:ſicut
albuz ⁊ calidũ ſunt perfecta.frigidũ võ ⁊ nigrũ ſunt im-
perfecta quaſi cũ priuatione ſunt ſignata:q2 ergo oĩs di-
minutio ⁊ p̃uatio ad rõnẽ mali ptinẽt:oĩs aũt pfectio ⁊ cõ
plementũ ad rõnem boni ſemp in ɔ̃rÿs alteꝝ ſub rõne
bonum videtur comprehendi:alterum ad rationez ma-
li accedere:⁊ ſm hoc bonum ⁊ malum genera cõtrario-
rum omniũ eſſe videntur. ¶ Per hoc etiaz pz qualiter Ad 4ᵘᵐ
maluz repugnat bono:ex quo quarta ratio procedebat.
ſm enim ꝙ forme ⁊ fini que habent rõnem boni ⁊ ſunt

agendi vera pncipia:eſt adiūcta priuatio cōtrarie forme
ꝛ finis ɔtrarij actio que ſequitur ex tali forma:ꝛ tali fine
attribuitur priuationi ꝛ malo ꝑ accidēs quidē.nam pri
uatio ſ3 ꝙ hꝫ nō eſt alicuius actionis pn^m:ꝑꝑ qđ hil.4.
cap.de diuinis noib^9 dicit Dionyſi^9:ꝙ malū non pugnat
ↄ bonū niſi virtute boni:ſm ſe vō eſt ipotēs ꝛ ifinitū q̄ſi
nulli9 actionis pn^m.Malū vō corrūpere dī bonū nō ſo
lum agendo virtute boni:ſicut expoſitū eſt:ſed formalr
ſm ſe:ſicut dī cecitas corrūpere viſum:q2 eſt ipſa viſus
corruptio:ꝑ quē modū dī albedo pariete colorare:q2 ip
Ad 5^m ſe eſt parietis color. ¶ Dī āt aliquid altero magis ꝛ mi
nus malū ꝑ receſſu3 a bono:ſic enim que ꝑuationē ipor
tant:intēdunt ꝛ remittunt ſicut ineq̄le ꝛ diſſiſe:dī.n.ine
qualius qđ eſt ab eq̄litate magis diſtās:ꝛ ſilr diſſilis ma
gis a ſilitudine recedēs:vñ ꝛ magis malū dī qđ eſt mag
ꝑuatū bono q̄ſi magis a bono diſtās:ꝑuatiōes.n.nō intē
dunt q̄ſi aliquā eēntiā hñtes ſicut eq̄litates ꝛ for^e:vt qn
ta rō ꝓcedebat:ſ3 ꝑ augmētū cāe ꝑuantis:ſicut aer tene
broſior eſt q̄to plura fuerint iterpoſita obſtacula lucis:
Ad 6^m ſic.n.lōgi9 a lucis ꝑticipatiōe diſtat. ¶ Dī ēt malū eē in
mūdo nō q̄ſi eēntiā aliquā habeat vl res q̄dā exiſtat vt
ſexta rō ꝓcedebat:ſ3 a rōne:q2 dī ꝙ res aliq̄ mala eſt ip
ſo malo ſic cecitas ꝛ q̄libꝫ ꝑuatio eſſe dī:q2 aial cecitate
Ens dī du eſt cecū.Ens eni duplr dī vt ꝓhs i metaph.docet.Uno
pliciter ꝗuo mō ſm ꝙ ſignificat eēntiā rei ꝛ diuidit ꝑ decē ꝑdicamē
metaph. tex. ta:ꝛ ſic nulla ꝑuatio pōt dici ens.Alio mō ſm ꝙ ſignifi
cō.14. cat veritatem cōpoſitionis:ꝛ ſic malū ꝛ priuatio dicitur
ens inq̄ntū priuatione dī aliqđ eſſe priuatum.

¶ Q2 cauſa mali eſt bonum. Cap. X.

P^o pte.q.49. ar.1. Iſta ɔ^o p^r h^o Cap.3. 2° EX premiſſis aūt ɔcludi pt ꝙ ma
lū nō cāmr niſi a bo
no.Si.n.alicui^9 mali eſt cā malū.malū autē
nō agit niſi v̄tute boni:vt ꝓbatū eſt.o ꝑ3 ipꝫ
bonū eē cā3 ꝑmariā mali. ¶ Adhuc.Qđ nō
eſt:nulli^9 eſt cā.oē3 igiť cā3 opꝫ eē ens aliqđ.malū āt nō
Cap.4.ꝛ.5 eſt ens aliqđ:vt ꝓbatū eſt.malū igiť nō pt eſſe alicui^9cā.
opꝫ igiť ſi ab aliq̄ cāmr malū:ꝙ illđ ſit bonū. ¶ Item.
3° qcqđ eſt ꝑꝑe ꝛ ꝑ ſe alicui^9 cā tēdit i ꝓpriū effectū.ſi igiť
malū eēt ꝑ ſe alicui^9 cā:tēderet i ꝓpriū effectū.ſ.malū.B
Cap.3. āt eſt falſu3.nā oñſu3 ē ꝙ oē agēs itēdit bonū.malū igiť
ꝑ ſe nō eſt cā alicui^9:ſ3 ſolū ꝑ accñs.oīs aūt cā ꝑ accñs re
ducit ad cā3 ꝑ ſe.ſolū aūt bonū pōt eſſe cā per ſe:ſ3 ma
lu3 nō pōt eſſe ꝑ ſe cā.malū igiť cāmr eſt a bono. ¶ P.
4° Ois cā vel eſt mā vel for^a vel agēs vel finis.malū āt nō
pt eē neq3 mā neq3 for^a.oñſu3 eſt.n.ſupra ꝙ tā ens actu
q̄3 ens in po^a eſt bonū.ſilr nō pt eē agēs cū vnūqđq3 agat
ſm ꝙ eſt actu ꝛ for^m hꝫ.neq3 ēt pt eē finis:cū ſit pter in
Cap.6. tētionē:vt ꝓbatū eſt.malū igiť nō pt eē alicui^9 cā. ſi igiť
aliqđ ſit cā mali:opꝫ ꝙ ſit a bono cātū.Cū āt bonū ꝛ ma
lu3 ſint oppoſita:vnū āt oppoſitoꝝ nō pt eē cā alterius
Te. cō.10. niſi ꝑ accñs:ſicut frigidū calefacit:vt dī in.8.phicoꝝ:ſeqť
Diſtinctio bi ꝙ bonū nō poſſit eē cā actiua mali niſi ꝑ accñs. Hoc āt
mēbris. accñs in nālib^9 pt eē ꝛ ex pte agētis ꝛ ex pte effectus. Ex
Actio in na pte q̄dē agētis:ſicut cū agēs patiť defectū v̄tutis:ex quo
turalibus ex ſeqť ꝙ actio ſit defectiua ꝛ effect^9 deficiēs:vt cū v̄t^9 mē
pte agentis ꝛ bri digerētis eſt debilis:ſeqť ipſecta ɔcoctio ꝛ humor in
ex parte effe digeſtus:q̄ ſunt q̄dā mala nāe.accidit aūt agēti:inq̄ntū
ctus. eſt agens:ꝙ defectū v̄tutis patiať:nō.n.agit ſm ꝙ defi
cit ei v̄t^9:ſ3 ſm ꝙ hꝫ aliqđ de v̄tute:ſi.n.penit^9 v̄tute care
ret oīno non ageret.ſicut igiť malū cāmr ꝑ accñs ex pte
agētis inq̄ntū agēs eſt deficiētis v̄tutis:ꝑꝑ qđ dī ꝙ ma
lum nō hꝫ cām efficientē ſ3 deficientē:q2 malū nō ſeqť
ex cā agente niſi inq̄ntū eſt deficientis virtutis:ꝛ ſm h
non eſt efficiēs.In idē aūt redit ſi defectus actionis ꝛ ef
fectus ꝓueniat ex defectu inſtrī vel cuiuſcūq3 alteri^9:qđ
reqriť ad actionē agentis:ſicut cū virtus motiua ꝓducit
claudicationē ꝑꝑ tibie curuitate3:vtroq3.n.agens agit ꝛ
virtute ꝛ inſtrō.Ex pte vō effect^9 malū ex bono cāmr ꝑ
accñs:tu3 ex pte māe effectus:tum ex pte ipſius for^e.Si
eni mā ſit indiſpoſita ad recipiendā ipreſſionē agentis:
neceſſe eſt defectū ſeq in effectu:ſicut cū mōſtruoſi par
tus ſequunť ꝑꝑ māe idigeſtionē. Nec hoc iputať ad ali
quē defectū agētis:ſi mām indiſpoſitā nō trāſmutat ad
actū ꝑfectū:vnicuiq3.n.agenti nāli eſt virtus determina
ta ſ3 modū ſue nāe:quā ſi nō excedat:nō ꝑꝑ hoc erit de
ficiens in v̄tute:ſed tūc ſolū qñ deficit a mēſura v̄tutis ſi
bi debite ꝑ nām.Ex pte aūt for^e effect^9 ꝑ accñs malū in
cidit inq̄ntū for^e alicui ō neceſſitate adiungiť ꝑuatio al
terius for^e:vñ ſilr cum ɔ̄one vnius rei neceſſe eſt alteri^9
rei ſequi corruptionē:ſed hoc malū nō eſt malū effectus
intēti ab agēte ſicut in ꝑcedētib^9 ꝑ3 ſ3 alteri^9.Sic igiť in Quā nālium
nālib^9 ꝑ3 ꝙ malū ꝑ accñs tm̄ cauſať a bono. Eode3 aūt artificialiū ꝛ
mō ꝛ in artificialib^9 accit.Ars.n.i ſua opōne imitať nā3: moralium.
ꝛ ſilr pctm̄ in vtraq3 inueniť.In moralib^9 āt vī aliter ſe
hře.Nō eni ex defectu v̄tutis ſequi vī morale vitiū:cu3
infirmitas v̄tutis morale vitiū vl totalr tollat vel ſaltē
diminuat:infirmitas.n.nō mereť penā q̄ culpe debeť ſ3
magis miſericordiā ꝛ ignoſcentiā:volūtariū eni opꝫ eſſe
moris vitiū nō neceſſariu3.Si tn̄ diligēter ɔſidereť:inueniť
q̄ntū ad aliqđ ſile:q̄ntū vō ad aliqđ diſſile.diſſile q̄de3
q̄ntu3 ad hoc ꝙ vitiū morale in ſola actiōe ɔſideratť:non
aūt in aliquo effectu ꝓducto.nā v̄tutes morales nō ſunt
factiue ſ3 actiue.artes aūt factiue ſūt:ꝛ iđ dcm̄ eſt ꝙ in eis
ſilr pctm̄ accit ſicut in nā.malū igiť morale nō ɔſideratť
ex mā vel for^a effectus:ſ3 ſolū cōſequiť ex agente. ¶ In
actiōib^9 aūt moralib^9 inueniunť ꝑ ordine3 q̄tuor actiua
pn^a.quoꝝ vnū eſt virt^9 exequutiua.ſ.vis motiua q̄ mo
uenť mēbra ad exequēdū ipetū voluntatis:vñ hec vis a
volūtate moueť q̄ eſt aliud pn^m:volūtas vō moueť a iu
dicio v̄tutis apphēſiue:q̄ iudicat hoc eē bonū vel malū:
que ſunt volūtatis obiecta:vnū ad ꝓſequendū:aliud ad
fugiendū.ipſa āt vis apphenſiua moueť a re apphenſa. Prīn^m acti
Primū igiť actiuu3 pn^m in actionib^9 moralib^9 eſt res ap uum in mo
prehenſa:2^m vis apphenſiua:3^m voluntas:4^m vis moti ralib^9 ē qua
ua que exequiť iperiū rōnis.Act^9 aūt virtutis exequētis druplex.
iam ꝑſupponit bonū morale vel malū:non.n.ad mores
hꝫ actus exteriores pertinēt niſi ſm ꝙ ſūt volūtarij:vñ
ſi volūtatis ſit act^9 bonus ꝛ actus exterior bonus diceť.
malus aūt ſi ille ſit malus:nihil eni ad malitiā moralem
ꝑtineret:ſi act^9 exterior deficiens eſſet defectu ad volun
tatē non pertinente:claudicatio enim non eſt vitiū mo
ris ſ3 nāe:hꝫ igitur virtutis exequentis defectus moris
vitiū vel totaliter excuſat vel minuit. Actus vō quo res
mouet apprehenſiuam virtutem imunis eſt a vitio mo
ris:mouet enim ſm ordinem nāle3 viſibile viſum ꝛ qđ
libet obiectum potentiā paſſiuā.Ipſe etia3 actus appre
henſiue virtutis in ſe conſideratus morali vicio caret:cū
eius defectus vitiū morale vel excuſat vel minuat ſicut
ꝛ defectus exequentis virtutis.pariter eni3 infirmitas ꝛ
ignorātia excuſant peccatū vel minuūt. Relinquiť igiť
ꝙ morale vitiū in ſolo actu volūtatis primo ꝛ pncipalr
inuenitur ꝛ rōnabiliter:cum ex hoc actus moralis dica
tur:q2 voluntarius eſt.In actu igitur voluntatis queren
da eſt radix ꝛ origo peccati moralis. ¶ Videť aūt hanc Dubitatio ex
inq̄ſitionē ɔſeq difficultas.Cū eni act^9 deficiens ꝓueniat premiſſis.
ꝑꝑ defectū actiui pncipij:opꝫ preintelligere defectum in
voluntate ante pctm̄ morale:q̄ q̄dē defect^9 ſi ſit natura
lis ſemper inhereret volūtati:ſemꝑ igiť volūtas in agēdo
moraliter peccabit qđ act^9 v̄tutū falſu3 eſſe oſtēdūt. Si
autē defectus ſit volūtarius iā eſt pctm̄ morale:cuius cā

iter ingrenda reſtabit: ⁊ ſic rō in infinitū deducet. opȝ ḡ
dicere ꝙ defect⁹ in volūtate ꝑexiſtēs nō ſit nālis: ne ſeq-
tur volūtatē in ǭlibet actu peccare: neqȝ ēt caſualis ⁊ for
tuit⁹: nō .n. eēt in nobis morale pctm̄: caſualia .n. ſunt ipre
Solutio meditata ⁊ extra rōnē. eſt igit̄ volūtari⁹ nō tn̄ pctm̄ mo
rale: ne cogamur in īfinitū ꝓcedē. ℂ Qr qdē ǭlr eē poſ-
ſit ꝯſiderādū eſt. Cuiuſlibȝ ſiqdē actiui ꝑncipȳ ꝑfectio
ꝟtutis ex ſupiori actiuo depēdet. agens .n. 2ᵐ agit ꝑ ꝟtutē
ꝑ⁹ agentis. cū igit̄ 2ᵐ agēs manet ſub ordine ꝑ⁹agētis in-
deficienter agit. deficit āt in agēdo: ſi ꝯtingat ipſuȝ ab or
dine ꝑ⁹agētis deflecti. ſicut pȝ in inſtr̄o cū deficit a motu
agētis. Dictū eſt aūt ꝙ in ordine actionum moraliū duo
ꝑn⁹ volūtatē ꝑcedūt. ſ. vis apprehēſiua ⁊ obiectū apꝑhē
ſum qd̄ eſt finis. cū āt vnicuiqȝ mobili rńdeat ꝓpriū mo
tiuū: nō ǭlibet vis apꝑhēſiua eſt debitū motiuū cuiuſli
bet appetit⁹: ſȝ hui⁹ hec ⁊ illi⁹ alia. ſicut igit̄ appetit⁹ ſenſi-
tiui ꝓpriū motiuū eſt vis apꝑhēſiua ſenſualis: ita volun
tatis ꝓpriū motiuū eſt rō ipa. Rurſus cū rō multa bo-
na ⁊ multos fines apꝑhēdere poſſit: cuiuſlibet āt ſit pro-
pri⁹ finis ⁊ volūtatis erit obiectū ⁊ finis ⁊ ꝑᵐ motiuū non
bonū ǭlibȝ ſȝ bonū qōdā determinatū. cū igit̄ volūtas
tēdit in actū mota ab apꝑhēſiōe rōnis repn̄tātis ſibi ꝓ-
priuȝ bonū: ſequit̄ debita actio. cū aūt volūtas in actiōe
ꝓrūpit ad apꝑhēſionē apꝑhēſiue ſenſualis vl̄ ipſi⁹ rōnis
aliqd̄ aliud bonū repn̄tātis a ꝓprio bono diuerſum: ſeq-
tur in actiōe volūtatis pctm̄ morale. ꝑcedit igit̄ in volū-
Diſtinctio de duplici defectu ordinis. tate pctm̄ actiōis defect⁹ ordinis ad rōnē ⁊ ad ꝓpriū fi-
nē: ad rōnē qdē ſicut cū ad ſubitā apꝑhenſionē ſenſus
volūtas in bonū delectabile ſm̄ ſenſuȝ tēdit. ad finē vo
debitū ſicut cū rō in aliqd̄ bonū rōcinādo ꝯuenit: qd̄ nō
eſt vel nūc vl̄ h̄ mō bonū: ⁊ tn̄ volūtas in illd̄ tendit ǭſi
in ꝓpriū bonū. hic āt ordinis defectus volūtari⁹ eſt. naȝ
in ꝑtāte ipſi⁹ volūtatis eſt velle ⁊ nō velle: itēqȝ eſt in po
teſtate ipſius ꝙ rō actu ꝯſideret vel a ꝯſideratiōe deſi-
ſtatatut ꝙ h̄ vl̄ illud ꝯſideret: nec tn̄ iſte defect⁹ eſt malū
morale: ſi .n. rō nihil ꝯſideret vel ꝯſideret bonū qd̄cūqȝ:
nōdū eſt pctm̄ ǭuſqȝ volūtas in finē indebitū tēdat: qd̄
iaȝ eſt voluntatis act⁹. Sic igitur taȝ in moralibus ǭȝ in
naturalibus pȝ ꝙ maluȝ a bono cauſat̄ niſi per accn̄s.

Idē p⁹ p.q. 48. ar. 3. In de malo q. 1. ar. 2. ℂ Qr malū fundatur in aliquo bono. Cap.XI.

Ex premiſſis ēt oſtīdi pt ꝙ oē ma-
luȝ eſt in aliquo bo-
Iſta ꝯ⁹ abel ꝑ no fundatū. Malū .n. nō pōt eſſe ꝑ ſe exiſtē:
cū nō ſit eēntiā hn̄s: vt ſupra oſtēſuȝ eſt. opȝ
Cap.6. igit̄ ꝙ malū ſit in aliq̄ ſubto. oē āt ſubm cū
ſit ſuba qdā bonū qōdā eſt: vt ex ꝑmiſſis pȝ. oē igit̄ ma-
2° lū in bono aliquo eſt. ℂ Adhuc. Malū ꝑuatio qdā eſt:
Cap.10. vt ex ꝑmiſſis pȝ. ꝑuatio āt ⁊ for⁹ ꝑuata in eodē ſubto ſūt.
ſubm āt for⁹ eſt ens in po⁹ ad for⁹ qd̄ bonū eſt. nā in eo-
deȝ gn̄e ſunt po⁹ ⁊ act⁹. ꝑuatio igit̄ qōdā maluȝ eſt: et in
3° bono aliquo ſicut in ſubto. ℂ Ampli⁹. Ex hoc dr̄ aliqd
malū q2 nocet. nō aūt niſi q2 nocet bono. nocere .n. malo
bonū eſt: cū corruptio mali ſit bona: nō autē noceret for-
maliter loquēdo bono niſi eēt in bono: ſic .n. cecitas hoīs
nocet inquātū in ipſo eſt. opȝ igitur ꝙ malū ſit in bono.
4° ℂ Itē malū nō cāt̄ niſi a bono ⁊ ꝑ accn̄s tn̄. oē āt qd̄
eſt ꝑ accn̄s reducit̄ ad id qd̄ eſt ꝑ ſe. opȝ igit̄ ſp̄ cū malo
cāto qd̄ eſt effect⁹ boni ꝑ accn̄s eē bonū aliqd̄ qd̄ eſt effe-
ct⁹ boni ꝑ ſe: ita ꝙ ſit fundamētū eius. nā qd̄ eſt ꝑ accn̄s
Inſtantia. fundat̄ ſup̄ id qd̄ ē ꝑ ſe. Sȝ cū bonū ⁊ malū ſint oppoſi-
ta. vnū āt oppoſitoꝝ nō poſſit eē alteri⁹ ſubȝ: ſȝ expellat
ipȝ: vr̄ aliciu ꝑ aſpectu eē incōueniēs ſi bonū ſubm mali
Solutio. eē dicat̄. Nō eſt āt incōueniēs ſi veritas ꝑquirat̄. nā bo-
nuȝ cōiter dr̄ ſicē ⁊ ens: cū oē ens inquātū h⁹ ſit bonū: vt
ꝓbatū ē. nō ē āt icōueniēs vt nō ens ſit in ente ſicē i ſubo.

ꝑuatio .n. ǭlibȝ eſt nō ens: ⁊ tn̄ ſubm ei⁹ eſt ſuba: q̄ eſt ens
aliqd̄ nō tn̄ nō ens ē in ente ſibi oppoſito ſicē in ſubo. ce-
citas .n. nō eſt nō ens vl̄e ſȝ non ens hoc q̄. ſ. tollit̄ viſus.
nō ē igit̄ in viſu ſicē in ſubo ſȝ in aiali: ſilr aūt malū nō ē
ſicē i ſubto bono ſibi oppoſito: ſȝ h̄ ꝑ malū tollit̄ ſȝ i aliq̄
alio bono: ſicē malū moris ē i bono nāe. malū āt nāe qd̄ ē
ꝑuatio for⁹ eſt in mā que eſt bonū ſicut etiā ens in po⁹.

ℂ Qr maluȝ nūǭȝ totalr̄ cōſumit bonū. Cap.XII.

Idē p⁹ p.q. 48. ar. 4. p⁹ 2ᵉ q. 85. ar. 2.

Patet autē ex ꝑdictis ꝙ ǭtūcūqȝ multi-
plicet̄ maluȝ: nūǭȝ pōt totū bonuȝ
ꝯſumē. Semꝑ .n. opȝ ꝙ remaneat mali ſubȝ
ſi maluȝ remanet. ſubm aūt mali eſt bonuȝ.
manet igit̄ ſp̄ bonuȝ. Sȝ cuȝ ꝯtingat maluȝ
in infinitū intēdi. ſp̄ āt ꝑ intenſionē mali minuat̄ bonū:
vr̄ in infinitū ꝑ malū diminui bonū. bonū aūt qd̄ ꝑ ma-
luȝ diminuit̄ pōt opȝ eē finitū. nā īfinitū bonū nō eſt ca-
Cap.4. pax mali: vt in ꝑ̄ libro oſtēſuȝ eſt. vr̄ igit̄ ꝙ qn̄qȝ totū tol-
lat̄ bonū ꝑ malū: nā ſi ex finito aliqd īfinities tollat̄: opȝ
Opio q̄rūdā ſȝ falſa. illud qn̄qȝ ꝑ ablationē ꝯſumi. ℂ Nō āt pt̄ dici: vt dicūt
qdā: ꝙ ſeq̄ns ablatio ſm̄ eādē ꝓportionē facta q̄ ⁊ ꝑor
in īfinitū ꝑcedēs bonū nō poſſit ꝯſumere: ſicē in ꝯtinui di-
uiſione ꝯtingit. nā ſi ex bicubitali linea dimidiuȝ ſubtra-
peris: deīqȝ ex reſiduo dimidiū: ⁊ ſic in īfinitū ꝓcedas: ſp̄
Reprobat̄. aliqd adhuc diuidēdū remanebit: ſȝ cū in h̄ diuiſiōis ꝓ-
ceſſu ſp̄ poſteri⁹ ſubtractū opȝ eē min⁹ ſȝ ǭtitatē. Dimi-
diū .n. toti⁹ qd̄ ꝑus ſubtrahebat̄ mai⁹ eſt ſm̄ ǭtitatē ab-
ſolutā ǭȝ dimidiū dimidȳ: ſȝ eadē ꝓportio maneat. h̄ āt
in diminutiōe q̄ bonū ꝑ malū diminuit̄ nequaquā pt̄ ac-
cidere. nā ǭto bonū mag̃ ꝑ malū fuerit diminutū: erit h̄
firmi⁹: ⁊ ſic ꝑ ſm̄ malū mag̃ diminui poterit: rurſuſqȝ
malū ſeq̄ns ꝯtigit eē eq̄le vl̄ mai⁹ ꝑore: vn̄ non ſp̄ 2⁹ ſub-
trahet̄ a bono ꝑ malū minor boni ǭtitas ꝓportiōe ſua
Opio .ꝟ. ꝺ. ta eadē. ℂ Eſt igit̄ aliter dōȝ. Ex ꝑmiſſis .n. manifeſtū ē
ꝙ malū totalr̄ bonū cui opp⁹ eſt tollit ſicē cecitas viſum.
opȝ āt ꝙ remaneat bonū: qd̄ ē mali ſubȝ: qd̄ qdē inquā-
tuȝ ſubm eſt hȝ rōnē boni ſm̄ ꝙ eſt po⁹ ad actū boni: qd̄
ꝑuat̄ ꝑ malū. ǭto igit̄ min⁹ fuerit in po⁹ ad illd̄ bonū: tā-
to min⁹ erit bonū. ſubm āt ſit min⁹ po⁹ ad formā: nō qdē
ꝑ ſolā ſubtractionē alicui⁹ ꝑtis ſubi ꝑ h̄ ꝙ aliq̄ ꝑs poten
tie ſubtrahat̄: ſȝ ꝑ h̄ ꝙ po⁹ īpedit̄ ꝑ ꝯriū actū: ne in actū
forme exire poſſit: ſicut ſubm. tāto eſt min⁹ po⁹ frigiduȝ
quātū in eo mag̃ calor auget̄. diminuit̄ igit̄ bonū ꝑ ma-
luȝ magis apponēdo ꝯriū ǭȝ de bono aliqd ſubtrahēdo:
qd̄ ēt ꝯuenit his que dicta ſunt de malo. dixim⁹ .n. ꝙ ma-
luȝ incidit ꝑter intentionē agētis: qd̄ ſp̄ intēdit aliqd̄ bo-
nuȝ ad qd̄ ſequit̄ excluſio alteri⁹ boni qd̄ eſt ei opp⁹. ǭtuȝ
igit̄ illud bonū ad qd̄ ꝑter intētionē agentis ſeqt̄: maluȝ
magis multiplicat̄: tāto po⁹ ad bonū ꝯriuȝ diminuit̄ ma
Diſta ponit̄ inter naturalia ⁊ moralia. gis: ⁊ ſic magis ꝑ malū dr̄ diminui bonū. Hec igit̄ dimi-
nutio boni ꝑ malū nō pōt in nālibus in īfinitū procede-
re: naȝ forme nāles ⁊ virtutes oēs terminate ſunt: ⁊ ꝑue-
niunt ad aliquē terminū: vltra quem porrigi nō pn̄t. nō
pōt igit̄ neqȝ for⁹ aliqua cōtraria neqȝ ꝟtus ꝯriȳ agentis
in infinitū augeri: vt ex hoc ſequat̄ in infinitū diminutio
boni ꝑ malū. In moralib⁹ aūt pōt iſta diminutio in infi-
nitū ꝑcedere. nā intellect⁹ ⁊ volūtas in ſuis actib⁹ termi-
nos nō hn̄t: pōt enim intellectus intelligēdo in infinituȝ
ꝑcedere: vn̄ mathematice nūoꝝ ſpēs ⁊ figuraꝝ infinite
dicunt̄: ⁊ ſilr̄ volūtas in volēdo in infinitū ꝑcedit: qui .n.
vult furtū cōmittere pt̄ iteꝝ velle ⁊ aliud cōmittere: ⁊ ſic ī
īfinitū. ǭto āt volūtas mag̃ in fines īdebitos tēdit: tāto
difficili⁹ redit ad ꝓpriū ⁊ debitū finē: qd̄ pȝ in his in qb⁹
ꝑ peccādi ꝯſuetudinē iā eſt hit⁹ vitioꝝ iduct⁹. in īfinituȝ
igit̄ ꝑ malū moris bonū nālis aptitudinis diminui pōt:
nūǭȝ tn̄ totaliter tollet̄: ſȝ ſp̄ nāꝫ remanentē comitat̄.

Idē pª p.q. ¶ Qꝫ malū hꝫ aliquo modo cām. Cap.XIII.
49.ar.1.
Iſta 3° ꝯbeł ꝓ Ex prędictis autē oſtēdi pt ꝙ etſi ma
luꝫ nō habeat cām ꝑ
ſe: cuiuſlibꝫ tn̄ mali opꝫ eē cām ꝑ accidens.
Quicqd.n.eſt in aliquo vt in ſubiecto: opꝫ ꝙ
habeat aliquā cām. cāt̄ eni vel ex ſubiecti
Cap.11. ꝑncipiis vel ex aliq̄ extrinſeca cā. malū aūt eſt in bono ſic
in ſubiō: vt oſſuꝫ eſt, opꝫ ḡ ꝙ malū habeat cāꝫ. ¶ Itez.
2° Qđ eſt in poꝰ ad vtrūqꝫ oppoſitoꝝ nō ꝯſtituitur in actu
alicuiꝰ eoꝝ niſi ꝑ aliquā cām: nlla.n.poª facit ſe eē in actu.
malū aūt eſt ꝑuatio eiꝰ qđ qs natꝰ eſt ⁊ dꝫ hēe: ex hoc.n.
vnūqđqꝫ dī malū eē. eſt igit̄ malū in ſubiō qđ eſt in po°
ad ipſuꝫ ⁊ ad ſuū oppoſitū: opꝫ igit̄ ꝙ malū habeat ali-
3° quā cāꝫ. ¶ Adhuc. Quicqd ineſt alicui ꝑter ſuā nāꝫ ad-
uenit ei ex aliq̄ alia cā: oīa.n.in hīs q̄ ſunt ſibi nālia ꝑma
nent niſi aliqd aliud īpediat: vn̄ lapis nō fert̄ ſurſuꝫ niſi
ab aliquo ꝓiciēte: nec aqua caleſit niſi ab aliq̄ calefaciē
te. malū aūt ſemꝑ ineſt ꝑter nām eiꝰ cui ineſt: cū ſit ꝑua-
tio eiꝰ qđ natū eſt aliqd ⁊ dꝫ hēe. igit̄ opꝫ ꝙ malū ſemꝑ
4° habeat aliquā cām: vel ꝑ ſe vel ꝑ accīs. ¶ Ampliꝰ. Oē
malū cōſequit̄ ad aliqđ bonū: ſicut corruptio ſeq̄t̄ ad ali
quā gñonē: ſꝫ oē bonū hꝫ aliquā cām ꝑter ꝑmū bonū: in
Cap.42. quo nō eſt aliqđ malū: vt in ꝑmo libro oſſum eſt. oē igi-
tur malū hꝫ aliquā cām ad quā ſequitur ꝑ accidens.

¶ Qꝫ malum eſt cā per accidens. Cap.XIIII.

Iſta 3° ꝯbeł ꝓ Ex eiſdē etiā pꝫ ꝙ malū ⁊ ſi nō ſit cā
ꝑ ſe ē tn̄ cā ꝑ accidēs. Si.n.
aliqd eſt cā alicuiꝰ ꝑ ſe: id qđ accidit ei eſt
cā illiꝰ ꝑ accīs: ſicut albū qđ accidit edifica
tori eſt cā domus ꝑ accidēs: oē aūt malū eſt
in aliquo bono. bonū aūt oē eſt alicuiꝰ aliquo mō cā: mā
enīꝫ eſt quodāmō cā for' ⁊ q̄dāmō ecōuerſo: ⁊ ſilr eſt de
agēte ⁊ fine: vn̄ nō ſeq̄t̄ ꝓceſſus in infinitū in cauſis ⁊ cā-
tis ſi qđlibꝫ ē alicuiꝰ cā ꝑꝑ circulū inuētū in cauſis ⁊ cau-
ſatis ſm̄ ſpēs diuerſas cāꝝ: malū igit̄ eſt ꝑ accīs cauſa.
2° ¶ Adhuc. Malū eſt ꝑuatio q̄dā vt ex ꝑdictis pꝫ. ꝑua-
tio aūt eſt pn̄ ꝑ accīs in rebꝰ mobilibꝰ ſicut mā ⁊ forª ꝑ
3° ſe. malū igit̄ eſt alicuiꝰ cā ꝑ accidēs. ¶ P̄. Ex defectu cāe
ſequit̄ defectus in effectu. defectꝰ aūt in cā eſt aliqđ ma-
luꝫ: nō tn̄ pōt eē cā ꝑ ſe: q2 res nō eſt cā ꝑ hoc ꝙ eſt defi-
ciēs ſꝫ ꝑ hoc ꝙ eſt ens: ſi enī tota deficeret nulliꝰ eēt cā.
4° malū igit̄ eſt alicuiꝰ cā ꝑ accīs. ¶ Itē ſm̄ oēs ſpēs cāꝝ
diſcurrendo inuenit̄ malū eſſe per accīs cā: in ſpē qdeꝫ
cauſe efficientis: q2 ꝑꝑ cauſe agētis deficientē vtutē ſeq̄t̄
defectus in effectu ⁊ actiōe: in ſpē vo cāe mālis: q2 ex ma
terie indiſpōne cāt̄ in effectu defectꝰ: in ſpē vo cāe for
malis: q2 vni forme ſemꝑ adiūgit̄ alteriꝰ forme ꝑuatio.
in ſpē vo cāe finalis: q2 indebito fini adiungitur malū in-
quātum per ipſuꝫ finis debitus impeditur: pꝫ igitur ꝙ
malum eſt cauſa per accidens: ⁊ non pōt eſſe cā per ſe.

Idēꝫ pª p.q. ¶ Qꝫ non eſt ſummū malum. Cap.XV.
49.ar.3.
Iſta 3° ꝑ° ꝓ Ex hoc autē pꝫ ꝙ nō pōt eſſe aliqđ ſū-
Aꝑm huiꝰ ꝑ° muꝫ malū qđ ſit oīuꝫ maloꝝ
ſen. di.18.q. pn̄. Sūmū.n.malū opꝫ eſſe abſqꝫ ꝯſortio
2. articu. 2°. oīs boni: ſicut ⁊ ſūmuꝫ bonū eſt qđ eſt oīno
Solō. aliqđ ſeꝑatū a malo. nō ꝑt aūt eē aliqđ malū oīno
eē ſūme ma- ſeparatū a bono: cū oſſum ſit ꝙ malū fundat̄ in bono: ḡ
lū q̄ nihil eſt nihil eſt ſūme malū. ¶ Adhuc. Si aliquid eſt ſūme ma
paꝰ: nō aūt ſū luꝫ: opꝫ ꝙ ꝑ eēntiā ſuā ſit malū: ſic ⁊ ſūme bonū eſt qđ ꝑ
me malum q̄ ſuā eēntiā bonū eſt. Ħ aūt eſt ipoſe: cuꝫ malū nō habeat
nō poſſit eſſe aliquā eēntiā: vt ſupra ꝓbatū eſt. ipoſe eſt igit̄ ponē ſum
paꝰ: vł ſum- mū malū: qđ ſit maloꝝ pn̄. ¶ Itē. Illud qđ eſt pm̄ pn̄
mū malū nō nō eſt ab aliq̄ cāuꝫ. oē aūt malū cāt̄ a bono: vt oſſuꝫ ē.
hꝫ pſe ſꝫ rō- nō eſt igit̄ malū pm̄ pn̄. ¶ Ampliꝰ. Malū nō agit niſi
ne boni.
4° vtute boni: vt ex ꝑmiſſis pꝫ. pm̄ autē pn̄ agit vtute ꝓꝑa.
malū igit̄ nō pōt eē pm̄ pn̄. ¶ P̄. Cuꝫ id qđ eſt ꝑ accīs 5°
ſit poſteriꝰ eo qđ eſt ꝑ ſe: ipoſe eſt ꝙ ſit pm̄: id qđ eſt ꝑ ac-
cidens. malū aūt nō euenit niſi ꝑ accīs ⁊ ꝑter intētionē: Cap.4.
vt ꝓbatū eſt. ipoſe eſt igit̄ ꝙ malū ſit pm̄ pn̄. ¶ Adhuc. 6°
Oē malū hꝫ cām per accīs: vt ꝓbatū eſt. pm̄ autē pn̄ nō Cap.13.
hꝫ cām neqꝫ ꝑ ſe neqꝫ ꝑ accīs. malū igit̄ nō pōt eſſe pm̄
pn̄ in aliquo gñe. ¶ Itē. Cā ꝑ ſe ꝑor eſt ea que eſt ꝑ ac- 7°
cidēs: ſꝫ malū non eſt cā niſi per accidens: vt oſſum eſt. Cap.14.
maluꝫ igit̄ nō pōt eē ꝑmū ꝑncipiū in aliquo gñe. Per Ħ
aūt excludit̄ error Manicheoꝝ ponētiuꝫ aliqđ ſummum Error manicheorum.
maluꝫ: qđ eſt principiuꝫ primū oīum malorum.

¶ Qꝫ finis cuiuſlibet rei eſt bonum. Cap.XVI.

Si autē omne agēs agit ꝑꝑ bonū: vt ſu- Iſta 3° ꝯbeł
pra ꝓbatū eſt: ſequit̄ vlteriꝰ ꝙ Cap.3.
cuiuſlibꝫ entis bonū ſit finis. oē.n.ens ordi- ꝓ
nat̄ in finē ꝑ ſuā actionē: opꝫ enīꝫ ꝙ vel ipſa
actio ſit finis ipſiꝰ actionis. finis eſt etiā finis
agentis: qđ eſt eius bonū. ¶ Ampliꝰ. Finis rei cuiuſlibꝫ 2°
eſt in qđ terminat̄ appetitꝰ eius. appetitꝰ aūt cuiuſlibet
rei terminat̄ ad bonū: ſic.n.ꝑhi diffiniūt bonū: qđ oīa ap
petūt. cuiuſlibꝫ igit̄ rei finis eſt aliqđ bonū. ¶ Itē. Illđ 3°
ad qđ aliqd tēdit: tēdit cū extra ipm fuerit: ⁊ in q̄ q̄ſcit:
cuꝫ ipm habuerit: eſt finis eiꝰ. vnūqđqꝫ autē ſi ꝑfectione
ꝓꝑia careat in ipaꝫ mouet̄ q̄ntū in ſe eſt. ſi vo eā habeat
in ipſa q̄ſcit: finis igit̄ vniuſcuiuſqꝫ rei eſt eiꝰ ꝑfectio. ꝑfe
ctio autē cuiuſlibꝫ eſt bonū ipſiꝰ: vnūqđqꝫ igit̄ ordinat̄
in bonū: ſicut in finē. ¶ P̄. Eodē mō ordinant̄ in finē ea 4°
que cognoſcūt finem ⁊ ea que finem nō cognoſcūt: ſꝫ ea
que cognoſcūt finē ꝑ ſe mouent̄ in finē. q̄ aūt nō cogno
ſcunt finē: tēdūt in finē q̄ſi ab alio directa: ſicut pꝫ de ſa-
gittāte ⁊ ſagitta: ſꝫ ea q̄ cognoſcunt finēꝫ ſemꝑ ordinant̄
in bonuꝫ ſicut in finem. nā voluntas que eſt appetitꝰ fi-
nis precogniti nō tendit in aliquid niſi ſub rōne boni qđ
eſt eius obiectū: ergo ⁊ ea que finem nō cognoſcunt ordi
nantur in bonū ſicut in finē: finis igitur oīum eſt bonū.

¶ Qꝫ oīa ordinant̄ in vnū finē qđ eſt deus. Cap.XVII.

Ex hoc autē apparet ꝙ oīa ordinant̄ Idē.b.18.2.
in vnū bonū ſicut in vltimū fi- p.q.44.ar.4
nēꝫ. Si.n.nihil tēdit in aliqd ſicut in finem Idē pª 2°.q.
niſi inquātū ipm eſt bonū: opꝫ ꝙ bonū in- prima.
quātū bonū ſit finis. qđ igit̄ eſt ſūmuꝫ bo- Iſta 3° ꝯbeł ꝓ
num eſt maxime oīum finis: ſed ſūmū bonuꝫ eſt vnum
tn̄ qđ eſt deus: vt in ꝑmo lib. ꝓbatuꝫ eſt. oīa igitur ordi Cap.42.
nant̄ ſicut in finē in vnū bonuꝫ qđ eſt deus. ¶ Iteꝫ. Qđ 2°
eſt maximū in vnoquoqꝫ gñe cā eſt oīum illoꝝ que ſūt
illius gñis: ſicut ignis qui eſt calidiſſimus eſt cā calidita-
tis in aliis corporibus: ſūmum igit̄ bonū qđ eſt deus eſt
cā bonitatis in oībus bonis: ergo ⁊ eſt cā cuiuſlibet finis
ꝙ ſit finis: cū qcqd eſt finis ſit hꝰ inquātuꝫ eſt bonuꝫ. ꝑꝑ
quod aūt eſt vnūqđqꝫ ⁊ illud magis: deus igitur maxi-
me eſt oīum rerū finis. ¶ Adhuc. In quolibet gñe cāꝝ 3°
cā pª eſt magis cā q̄ cā 2ª. nā cā 2ª nō eſt cā niſi per cām
pm̄. illud igit̄ qđ eſt cā pª in ordine cāꝝ finaliū opꝫ ꝙ
ſit mag̃ cā finalis cuiuſlibꝫ q̄ cā finalis ꝓxima: ſꝫ deꝰ eſt
pª cā in ordine cāꝝ finaliuꝫ: cū ſit ſūmū in ordine bo-
norum. eſt igitur magis finis vniuſcuiuſqꝫ rei q̄ aliquis
finis proximus. ¶ Amplius. In oībus finibꝰ ordinatis 4°
opꝫ ꝙ vltimus finis ſit finis oīum ꝑcedētiuꝫ finiū: ſicut
ſi potio ꝯficit̄: vt det̄ egroto. dat̄ aūt vt purget̄: purgat̄
autē vt extenuet̄: extenuat̄ aūt vt ſanet̄: opꝫ ꝙ ſanitas ſit
finis ⁊ extenuationis ⁊ purgationis ⁊ alioꝝ ꝑcedentiū:
ſed oīa inueniūt̄ in diuerſis gradibus bonitatis ordina-
ta ſub vno ſummo bono: qđ eſt cā oīs bonitatis: ac per
hoc cuꝫ bonum habeat rōnem finis: oīa ordinantur ſub
deo ſicut finis ꝑcedētes ſub fine vltimo. opꝫ igit̄ ꝙ oīuꝫ

5° finis ſit de⁹.℃ P̄.Bonū ꝑticulare ordinaꝛ in bonū cōe
ſicut in finē.eē eniꝫ ꝑtis eſt ꝑꝑ eē toti⁹.Unā ꝛ bonū gentꝫ
eſt diuini⁹ꝙ̄ bonū vni⁹ hoīs.bonū aūt ſūmū qḋ eſt de⁹:eſt
bonū cōe:cū ex eo vniuerſoꝝ bonū dependeat:bonū aūt
q̄ q̄libet res bona eſt:eſt bonū ꝑticulare ipſi⁹ ꝛ alioꝝ que
ab ipo depēdēt.oēs igiꝛ res ordinanꝛ ſicꝫ in finē:in vnuꝫ
6° bonū qḋ eſt de⁹.℃ Itē.Ad ordinē agentiū ſeqꝛ ordo in
finib⁹.nā ſicꝫ ſupmū agēs mouet oīa ſcḋa agētia:ita ad fi-
nem ſupmi agētis opꝫ ꝙ ordinētur oēs fines ſcḋoꝝ agē-
tiuꝫ:gcqḋ eni agit ſupmū agēs agit ꝑꝑ finē ſuū.agit aūt ſu-
premū agens actiōes oīuꝫ inferioꝝ agētiū mouēdo oēs
ad ſuas actiōes ꝛ ꝑ ꝯñs ad ſuos fines:vñ ſeqꝛ: ꝙ oēs ſe-
cūdoꝝ agētiū actiōes ordinenꝛ a pͥmo agēte in finē ſuū
Cap.15. ꝓpͥū:agēs aūt pͥ⁹ reꝝ oīuꝫ eſt de⁹:vt in ſcḋo ꝓbatū eſt.
volūtatis aūt ipſi⁹ nihil aliḋ finis eſt ꝙ̄ ſua bonitas q̄ eſt
ipſemet:vt in pͥ ꝓbatuꝫ eſt.oīa igiꝛ q̄cūqꝫ ſunt facta vel
ab ipſo imediate vel mediātib⁹ cauſis ſcḋis in deū ordi-
nētur ſicut in finē.oīa aūt entia ſūt hō.nā ſicꝫ in ſcḋo ꝓba-
Cap.15. tur:nihil eē pōt:qḋ ab ipo nō habeat eē.oīa igiꝛ ordinā-
7° tur in deū ſicꝫ in finē.℃ Adhuc. Finis vltim⁹ cuiuſlibet
faciētis inquātū eſt faciēs:eſt ipſemet.vtimur eni factis
a nobis ꝑꝑ nos:ꝛ ſi aliqḋ aliqñ ꝑꝑ aliū hō faciat:hoc re-
fertur in bonū ſuū vel vtile vel delectabile vel boneſtū.
deus aūt eſt cā factiua reꝝ oīuꝫ:q̄rūdā qdē imediate:q̄-
rūdā aūt mediate ſiue mediātib⁹ alijs cauſis vt ex pͥmiſ
8° ſis eſt manifeſtū.eſt igiꝛ ipemet finis reꝝ oīuꝫ.℃ P̄.Fi-
nis inter alias cās pͥmatū obtinet:ꝛ ab ipo oēs alie cauſe
Cap.20. hñt:ꝙ ſint cāe in actu:agēs.n.nō agit niſi ꝑꝑ finē: vt oñ
ſuꝫ eſt.ex agēte aūt mā in actū forme reduciꝛ.Unā mā fit
actu hui⁹ rei mā:ꝛ ſilr for⁹ hui⁹ rei for⁹ ꝑ actionē agētis: ꝛ
ꝑ ꝯñs per finē:finis aūt poſterior ē cā ꝙ p̄cedēs finis in-
tēdaꝛ vt finis. Nō eni moueꝛ aliqḋ in finem ꝑimū niſi
ꝑꝑ finē poſtremū.eſt igiꝛ finis vltimus pͥ⁹ oīuꝫ cā:eſſe aūt
pͥmā oīuꝫ cāꝫ neceſſe eſt pͥmo enti ꝯuenire:qḋ de⁹ eſt : vt
ſupra oñſuꝫ eſt.de⁹ igiꝛ eſt vltim⁹ oīuꝫ finis. Hinc eſt qḋ
dr ꝓuer.16.Uniuerſa ꝑꝑ ſemetipſum operatus eſt deus.ꝛ
Apoca.vltimo Ego ſum alpha ꝛ o primus ꝛ nouiſſim⁹.
℃ Quō deus ſit finis omniū. Cap. XVIII.
Illa 2° probat p RESTAT igitur inquirēdū q̄uō de⁹ ſit oīum
finis:qḋ qdē ex pͥmiſſis fiet mani
feſtū.Sic eni eſt vltimus oīuꝫ reꝝ: qḋ tñ eſt
prius oīb⁹ in eēndo.finis aūt aliqs inueniꝛ: q
ꝛ ſi primatū obtineat in cauſando ſm ꝙ eſt
in intētione:eſt tñ in eſſendo poſteri⁹:qḋ qdeꝫ ꝯtingit in
quolibet fine quē agēs in ſua actiōe cōſtituit:ſicut medi
cus ꝯſtituit ſanitatē ꝑ ſuā actionē in ifirmo:que tñ eſt fi-
nis ei⁹.aliqs aūt finis inueniꝛ:q ſicut eſt p̄cedēs in cāndo:
ita aūt in eēndo p̄cedit:ſicut dr finis id qḋ aliqs ſua actio-
ne vel motu acqrere intēdit:vt locū ſurſuꝫ:ignis ꝑ ſuum
motū:ꝛ ciuitatē rex ꝑ pugnā.de⁹ igiꝛ ſic eſt finis reꝝ : ſicꝫ
2° aliqḋ ab vnaq̄qꝫ re ſuo mō obtinēdū. ℃ Adhuc. Deus
Cap.17. eſt ſiꝛ vltimus reꝝ finis:ꝛ pͥmuꝫ agēs:vt oñſum eſt.finis
aūt ꝑ actionē agētis ꝯſtituit⁹ nō pōt eē pͥmū agēs:ſꝫ eſt ma
gis effect⁹ agētis:nō pōt igiꝛ de⁹ ſic eē finis reꝝ:q̄ſi aliqḋ
ꝯſtitutū:ſꝫ ſolū q̄ſi aliqḋ preexiſtēs obtinēdū.℃ Amplı⁹.
3° Si aliqḋ agat ꝑꝑ rē aliquā iaꝫ exiſtētē ꝛ ꝑ ei⁹ actionē ali
quid ꝯſtituaꝛ:opꝫ ꝙ rei ꝑꝑ quaꝫ agit aliqḋ acqratur ex
actiōe agētis:ſicut ſi milites pugnāt ꝑꝑ ducē:cui acqriꝛ
victoria:quā milites ſuis actionib⁹ cānt.deo aūt nō pōt
aliqḋ acqri ex actiōe cuiuſlibet rei:eſt.n.ſua bonitas oī-
Cap.39. no ꝑfecta:vt in pͥ lib.oñſuꝫ eſt.relinquiꝛ igiꝛ ꝙ de⁹ ſit fi-
nis reꝝ:nō ſicut aliqḋ cōſtitutū aut aliqḋ effectū a reb⁹:
neqꝫ ita ꝙ aliqḋ ei a reb⁹ acqraꝛ:ſed hoc ſolo mō qꝛ ipe
4° reb⁹ acqriꝛ. ℃ Itē opꝫ ꝙ eo mō effect⁹ tendat in finē q̄
agēs ꝑꝑ finē agit:deus aūt q eſt pͥ⁹ agēs oīuꝫ reꝝ nō ſic
agit q̄ſi ſua actione aliqḋ acqrat:ſꝫ q̄ſi ſua actione aliqḋ
largiaꝛ:qꝛ nō eſt in potētia vt aliqḋ acqrere poſſit ſꝫ ſo-
luꝫ in actu ꝑfecto:ex quo pōt elargiri.res igiꝛ nō ordinā-
tur in deum ſicut in finem cui aliquid acquiraꝛ:ſꝫ vt ab
ipſo ipſummet ſuo mō cōſequanꝛ:cū ipſemet ſit finis.
℃ Qꝫ oīa intendunt aſſimilari deo. Cap.XIX.
EX HOC autē ꝙ acquirūt diuinā boni- Illa 2° probat p
tatēꝫ res create ſiles deo cōſti-
tuunꝛ.ſi igiꝛ res oēs in deū ſicut in vltimū
finē tendūt:vt ipſi⁹ bonitatē cōſequanꝛ:ſeq
tur ꝙ vltimus rerum finis ſit deo aſſilari.
℃ Amplı⁹.Agēs dr eſſe finis effect⁹ inquātū effect⁹ tēdit 2°
in ſilitudineꝫ agentis:vñ forma gnāti eſt finis gnōnis:ſꝫ
deus ita eſt finis reꝝ ꝙ eſt etiā primū agēs eaꝝ.oīa igiꝛ
intēdūt ſicut ad vltimū finē deo aſſilari.℃ Itē.In oīb⁹ 3°
reb⁹ euidenter apparet ꝙ eē appetūt nāliter:vñ ꝛ ſi qua
corrūpi pñt nāliter corrūpentib⁹ reſiſtūt:ꝛ tendūt illuc:
vbi ꝯſeruenꝛ ſicut ignis ſurſuꝫ ꝛ terra deorſuꝫ:ſm hoc aūt
eſſe hñt oīa ꝙ deo aſſilanꝛ qui eſt ipſuꝫ eē ſubſiſtēs:cuꝫ
oīa ſint ſoluꝫ quaſi eē ꝑticipātia.oīa igiꝛ appetūt q̄ſi vl-
timuꝫ fineꝫ deo aſſilari.℃ P̄. Res oēs create ſunt q̄dā 4°
imagines pͥmi agentis.ſ.dei:agēs.n.agit ſibi ſile.ꝑfectio
eniꝫ imaginis eſt vt repñtet ſuū exēplar ꝑ ſilitudinē ad
ipſuꝫ:ad hoc.n.imago ꝯſtituiꝛ:ſunt igiꝛ res oēs ꝑꝑ diuinā
ſilitudinē ꝯſequēdā ſicut ꝑꝑ vltimū finē.℃ Adhuc.Oīs 5°
res ꝑ ſuū motū vl actiōeꝫ tēdit in aliqḋ bonū ſicut in fi-
neꝫ:vt ſupra oñſuꝫ eſt:intātū aūt aliqḋ de bono ꝑticipat
inquātū aſſilaꝛ pͥ⁹ bonitati q̄ de⁹ eſt:oīa igiꝛ ꝑ mot⁹ ſuos
ꝛ actiōes tēdūt in diuinā ſilitudinē ſicut in finē vltimū.
℃ Quō res imitenꝛ diuinaꝫ bonitatē. Cap.XX.
PATET ergo ex his que dicta ſūt ꝙ aſſilari
ad deuꝫ eſt vltimus oīum finis: id
autē qḋ ꝓprie hꝫ rōnem finis eſt bonū:ten-
dunt igiꝛ res in hoc ꝙ aſſilenꝛ deo ꝓprie in-
quātū eſt bonus:bonitatē aūt creature nō aſ
ſequūꝛ eo mō ſicut deo eſt:ſꝫ in diuinā bonitateꝫ vna-
queqꝫ res imitenꝛ ſm ſuū modū.diuina eni bonitas ſim-
plex eſt quaſi tota in vno ꝯſiſtēs:ipſuꝫ enim diuinū eſſe
oēm plenitudinē ꝑfectiōis obtinet:vt in pͥmo lib.ꝓbatū Cap.29.
eſt:vñ cū vnūqḋqꝫ intātū ſit bonū inquātū eſt ꝑfectū:ip
ſum diuinuꝫ eē eſt ei⁹ ꝑfecta bonitas:idē eni eſt deo eſſe:
viuere:ſapientē eſſe:beatū eſſe:ꝛ gcqḋ aliḋ ad ꝑfectionē
ꝛ bonitateꝫ vr ꝑtinere q̄ſi tota diuina bonitas ſit ipſum
diuinuꝫ eē.℃ Rurſuꝫ.Quia ipꝫ diuinuꝫ eē eſt ipſi⁹ dei 2°
exñtis ſuba.In alijs aūt reb⁹ hoc accidere nō pōt.oñſuꝫ
eſt enim in.ij.lib.ꝙ nulla ſuba creata eſt ipſuꝫ ſuuꝫ eſſe: Cap.52.
vñ ſi ſm ꝙ res q̄libet bona eſt nō eſt eaꝝ aliq̄ ſuuꝫ eſſe:
nulla eaꝝ eſt ſua bonitas:ſꝫ eaꝝ q̄libet bonitatis ꝑtici-
patione bona eſt:ſicut ꝛ ipſius eſſe ꝑticipatione eſt ens.
℃ Rurſus nō oēs creature in vno gradu bonitatis ꝯſti- 3°
tuunꝛ.nā quorūdā ſuba forma ꝛ act⁹ eſt:ſcꝫ cui ſm id qḋ
eſt cōpetit eſſe actu ꝛ bonū eſſe:quorūdā vō ſuba ex mā
ꝛ for⁹ cōpoſita eſt:cui cōpetit actu eē ꝛ bonū eſſe: ſꝫ ſm
aliqḋ ſui.ſ.ſm formam.diuina igiꝛ ſuba ſua bonitas eſt:
ſuba vō ſimplex bonitatē ꝑticipat ſm id qḋ eſt.ſuba aūt
cōpoſita ſm aliqḋ ſui.℃ In hoc aūt tertio gradu ſubaꝝ
iteꝝ diuerſitas inueniꝛ q̄tū ad ipſuꝫ eſſe. Nā q̄rūdā ex
mā ꝛ forma cōpoſitoꝝ totā māe potētiaꝫ forma adim-
pletiā ꝙ nō remanet in mā potētia ad aliaꝫ formā:ꝛ ꝑ
ꝯñs nec in aliqua alia mā potētia ad hanc formam ꝛ hō
ſūt corpora celeſtia:que ex tota materia ſua ꝯſtāt. Quo-
rūdā vō for⁹ nō replet totā māe potētiā:vñ adhuc in ma
teria remanet potētia ad aliā formam:ꝛ in aliqua māe
ꝑte remanet po⁹ ad hāc formā:ſicut pꝫ in elemētis ꝛ ele-
mētatis.Quia vō ꝑuatio eſt negatio in ſuba eius:qḋ ſube

pōt ineſſe:manifeſtū eſt:ꝙ cū hec for° q̄ nō iplet totam mãe potētiā adiūgiẗ ꝓuatio for̄:que gdē adiūgi nō pōt ſubē cui° for° iplet totā mãe potētiā:neqꝫ illi que eſt for° ꝑ ſuā eēntiā:ꝛ multo min° illi cui° eēntia eſt ipſuꝫ ſuū eē. cū aūt manifeſtū eſt ꝙ mot° nō pōt eē vbi nō eſt po° ad aliud:qꝛ mot° eſt act° exiſtētis in po°.itēqꝫ manifeſtū ſit ꝙ malū eſt ipſa ꝓuatio boni.planū eſt ꝙ in hoc vltimo ſubēꝝ ordine eſt bonū mutabile cū ꝑmixtiōe mali op‑poſiti bn̄s qḋ in ſupiorib° ſubēꝝ ordinib° accidere nō pt. poſſidet igiẗ hec ſubā vltimo mō dicta ſicut vltimū gra‑duꝫ in eē:ita vltimū gradū in bonitate. ❡ Inter ptes ēt hui° ſubē ex mã ꝛ for° cōpoſite bonitatis ordo īuenit̄:cuꝫ eniꝫ mã ſit ens in po° ſm ſe cōſiderata:for° vō ſit act° ei°: ſubā vō cōpoſita ſit actu exñs ꝑ formā.for° gdē erit ſm ſe bona:ſubā vō cōpoſita put actu hꝫ formā:mã vō ſm ꝙ eſt in po° ad formā.Et lꝫ vnūqḋqꝫ ſit bonū inquantū eſt ens:nō tñ opꝫ ꝙ mã:q̄ eſt ens ſolū in po° ſit bona ſolū in po°:ens eniꝫ abſolute dr̄:bonū aūt ꝛ in ordine ꝯſiſtit:nō enī ſolū aliqd bonū dr̄ qꝛ eſt finis:vl̄ qꝛ eſt obtinēs finē: ſꝫ ēt ſi nōdū ad finē ꝑuenerit:dūmō ſit ordinatū in finē ex hoc ipſo dr̄ bonū.mã ḡ nō pōt ſimplr̄ dici ens ex h̄ ꝙ eſt po° ens in quo impoꝛtat̄ ordo ad eē.pōt aūt ex h̄ ſim‑plr̄ dici bona ꝑꝑ ordinē ipm̄:in q̄ apparet ꝙ bonū quo‑dāmō amplioris eſt ambit° q̄̄ ens.ꝑꝑ qḋ Dio. dic̄.4.ca. de diui.no.ꝙ bonū ſe extēdit ad exñtia ꝛ nō exñtia:naꝫ ꝛ ipſa nō exñtia.ſ.mã ſm ꝙ itelligiẗ ꝓuatiōi ſubiecta ap‑petit bonū:ſcꝫ eē:ex q̄ pꝫ ꝙ ēt ſunt bona:nihil.n.appetit bonū niſi bonū.Eſt aūt ꝛ alio mō creature bonitas a bo‑nitate diuina deficiēs.nā ſicut dictū eſt de° in ipſo ſuo eſſe ſūmā ꝑfectionē obtinet bonitatis.res aūt creata ſuā ꝑfe‑ctionē nō poſſidet in vno ſꝫ in multis:qḋ enī eſt in ſupre‑mo vnitū multiplex in infimis inenit̄:vñ de° ſm idē dr̄ eſſe virtuoſus:ſapiēs ꝛ opans:creatura vō ſm diuerſa:tan‑toqꝫ ꝑfecta bonitas alicui° creature maiorē multiplicita‑teꝫ reqrit q̄̄to magis a p° bonitate diſtās inenit̄. Si vō ꝑfectā bonitatē non poſſit attingere iꝑfectā retinebit in paucis:ꝛ inde eſt ꝙ lꝫ p° ꝛ ſūmū bonuꝫ ſit oīno ſimplex ſubeqꝫ ei in bonitate ꝓpinque ſint pariter ꝛ q̄̄tū ad ſim‑plicitatē vicine.infime tñ ſube inueniunt̄ ſimpliciores q̄‑buſdā ſupiorib° eis:ſicut elemēta aīalib° ꝛ hoīb°:qꝛ nō pñt ꝑtingere ad ꝑfectionē cognitiōis ꝛ intellus quā ꝯſequū‑tur aīalia ꝛ hoīes.manifeſtū eſt ḡ ex dcīs ꝙ lꝫ de° ſꝫ ſuū ſimplex eē ꝑfectā ꝛ totā ſuaꝫ bonitatē habeat: creature tñ ad ꝑfectionē ſue bonitatis nō ꝑtingūt ꝑ ſolū ſuū eē ſꝫ ꝑ plura:vñ lꝫ q̄libꝫ eaꝝ ſit bona inquātū eſt:non tñ pōt ſimplr̄ bona dici ſi aliqs careat q̄ ad ipſi° bonitateꝫ req‑runt̄ ſicut hō q̄ virtute ſpoliat° vitijs eſt ſubiect°:dr̄ gdē bo‑nus ſm qd.ſ.inq̄̄tū eſt ens ꝛ inq̄̄tū ē hō:nō tñ bon° ſim‑plr̄ ſꝫ magis malus.nō igiẗ cuilibꝫ creaturaꝝ idē eſt eē ꝛ bonū eē ſimplr̄:lꝫ q̄libꝫ eaꝝ bona ſit iquātū eſt:deo vō ſimplr̄ idē eſt eē ꝛ eē bonū ſimplr̄.Si aūt res q̄libꝫ ten‑dit in diuine bonitatis ſilitudinē ſicut in finē.diuine āt bo‑nitati aſſilat̄ aliqd q̄̄tū ad oīa q̄ ad ꝓpriā ꝑtinēt bonita‑tē.bonitas āt rei nō ſolū in eē ſuo ꝯſiſtit ſꝫ in oīb° alijs q̄ ad ſuā perfectionē requirunt̄:vt oñſuꝫ eſt.manifeſtū eſt ꝙ res ordinātur in deo ſicut in finē nō ſolū ſm eē ſuba‑le:ſꝫ ēt ſm ea q̄ ei accidūt ꝑtinētia ad ꝑfectionē ipſius ꝛ ēt ſm ꝓpriā opōnē que ēt ꝑtinent ad ꝑfectionem rei.

❡ Qꝛ res intendant naturaliter aſſimilari deo in hoc ꝙ eſt cauſa. Cap. XXI.

Iſta p° probat ꝑ Ex his aūt apparet ꝙ res intēdūt diuī‑nā ſilitudinē:ēt in h̄ ꝙ ſunt cāe alioꝝ. Tēdit enī in diuā ſilitudinē res crea‑ta ꝑ ſuā opōnē:ꝑ ſuā aūt opōnē vna res ſit cā alteri°.ḡ in h̄ ēt res intēdūt diuinā ſilitu‑dinē:vt ſint alijs cāe. ❡ Adhuc. Res tēdūt i diuā ſili‑tudinē inq̄̄tū ē bon° vt.ſ.dictū ē.ex bonitate āt dei ē ꝙ alijs eē largit̄:vnūqḋqꝫ.n.agit iquātū ē actu ꝑfectū.deſi‑derāt igiẗ ḡnalr̄ res in hoc deo aſſilari vt ſint alioꝝ cāe. 2° Cap.20.

❡ Amplius.Ordo ad bonū boni rōneꝫ hꝫ:vt ex dcīs eſt manifeſtū.vnūqḋqꝫ āt ꝑ h̄ ꝙ ē cā alteri° ordinat̄ ad bo‑nū.bonū āt ſolū ꝑ ſe cogītat̄ ꝛ cātur.malū āt ꝑ accñs tm̄: vt oñſuꝫ ē.eē igiẗ alioꝝ cā eſt bonū:ſm āt q̄dlibꝫ bonū ad qḋ tēdit aliqd:itēdit diuā ſilitudinē:cū q̄dlibꝫ bonuꝫ creatū ſit ex ꝑticipatiōe diuine bonitatis:intēdunt igiẗ res diuā ſilitudinē in h̄ ꝙ ſint alioꝝ cāe. ❡ Itē. Eiuſdē rō‑nis eſt ꝙ effect° tēdat in ſilitudinē agētis:ꝛ ꝙ agēs aſſimi‑let ſibi effectū.tēdit igiẗ effectus in finē in quē dirigiẗ ab agēte.agēs aūt itēdit ſibi aſſilare patiēs nō ſolū q̄̄tū ad eē ipſi°:ſꝫ ēt q̄̄tū ad cāſitatē:ſicut enī ab agēte ꝯferunt̄ ef‑fectui nāli ꝓn° ꝑ que ſbſiſtat:ita ꝓn° ꝑ que alioꝝ ſit cā.ſicut eniꝫ aīal dū ḡnat accipit a ḡnante virtuteꝫ nutritiuā:ita ēt virtutē ḡnatiuā.effect° igiẗ tēdit in ſilitudinē agētis:vt oñ‑ſum eſt nō ſolū q̄̄tū ad ſpēm ipſius:ſꝫ ēt q̄̄tuꝫ ad hoc ꝙ ſit alioꝝ cā:ſic āt tēdūt res in ſilitudinē dei: ſicut effect° in ſilitudinē agentis:intendūt igiẗ res nālr̄ aſſilari deo in h̄ ꝙ ſunt cāe alioꝝ. ❡ P̄. Tūc maxime ꝑfectū eſt vnūqḋqꝫ: qñ pōt alteꝝ ſibi ſile facere:illud.n.ꝑfecte lucet qḋ alia illuminare pōt:vnūqḋqꝫ aūt itēdēs in ſuā ꝑfectionē ten‑dit in diuinā ſilitudinē:ꝑ h̄ igiẗ vnūqḋqꝫ tendit in diuā ſilitudinē:ꝙ intendit alioꝝ cā eē. ❡ Quia vō cā iquātū hꝫ ſuperior eſt cauſato.manifeſtū eſt ꝙ tēdere in diuinā ſilitudinē ꝑ hūc moduꝫ vt ſit alioꝝ cā eſt ſupior ꝑfectio in entibus. ❡ Itē prius eſt vnūqḋqꝫ in ſe ꝑfectū q̄̄ poſ‑ſit alteꝝ cāre:vt dictū eſt.hec igiẗ ꝑfectio vltimo accidit rei vt alioꝝ cā exiſtat.cū igiẗ ꝑ multa tēdat res creata in diuinaꝫ ſilitudinē:hoc vltimū ei reſtat:vt diuinā ſilitudi‑nem querat ꝑ hoc ꝙ ſit alioꝝ cā:vñ Dio.dicit.3.ca.cele. hierar.ꝙ oīum diuinius eſt dei cooperatorē fieri:ſm ꝙ apl̄us dicit p̄.Corin.3.Dei adiutores ſumus. 3° Cap.13. 4° 5° 6°

❡ Quō diuīſimode res ordināt̄ i ſuos fines. Cap. XXII.

Ex premiſſis aūt manifeſtū eē pt ꝙ vltimū ꝑ qḋ vnā‑queqꝫ res ordinat̄ ad finē eſt ei° opatio:di‑uerſimode tñ ſꝫ diuerſitatē opōnis. Nā q̄‑daꝫ opō eſt rei vt aliud mouētis ſicut cale‑facē ꝛ ſecare.q̄dā vō eſt opō rei vt ab alio mote ſicut cale‑fieri ꝛ ſecari.q̄dā vō opō eſt ꝑfectio operant̄ actu exñtis in aliō trāſmutādū nō tēdēs:q̄ ꝑ p° differūt a paſſione ꝛ motu:ſcꝫ vō ab actiōe trāſmutatiua exterioris mãe.hꝫ āt opō eſt ſicut itelligere ſentire ꝛ velle:vñ manifeſtuꝫ eſt: ꝙ ea q̄ mouent̄ vl̄ operant̄ tm̄ ſine h̄ ꝙ moueāt vel fa‑ciant:tēdūt in diuā ſilitudinē q̄̄tū ad h̄ ꝙ ſint in ſeipſis ꝑfecta:q̄ aūt faciūt ꝛ mouēt inq̄̄tū hꝫ tēdūt in diuā ſili‑tudinē in h̄ ꝙ ſint alioꝝ cāe:q̄ vō ꝑ h̄ ꝙ mouent̄ mouēt: tēdūt in diuā ſilitudinē q̄̄tū ad vtrūqꝫ.corpa aūt iferio‑ra ſm ꝙ mouent̄ motib° nālib° cōſiderant̄ vt mota tm̄: nō āt vt mouētia niſi ꝑ accñs:accit.n.lapidi ꝙ deſcēdēs aliqḋ obuiās ipellat:ꝛ ſilr̄ eſt in alteratōe ꝛ alijs motib° vñ finis mot° coꝝ eſt:vt ꝯſeq̄nt̄ diuā ſilitudinē q̄̄tū ad h̄ ꝙ ſint in ſeipīs ꝑfecta vtpote hñtia ꝓpriā formaꝫ ꝛ ꝓ‑priū vbi.corpa vō celeſtia mouēt mota:vñ finis motus eoꝝ eſt ꝯſeq diuā ſilitudinē q̄̄tū ad vtrūqꝫ.q̄̄tū gdē ad ꝓpriā ꝑfectionē inquātū corpus celeſte ſit in aliq̄ vbi in actu in q̄ pri° erat in po°.nec ꝑꝑ h̄ min° ſuā ꝑfectionē ꝯſe‑quit̄:q̄̄uis ad vbi in q̄ prius erat actu:remanet i po°.Silr̄ enī ꝛ mã p° in ſuā ꝑfectionē tēdit:ꝑ h̄ ꝙ acqrit i actu for‑mam quā prius habebat in potētia:lꝫ ꝛ aliā hīe deſinat quā prius actu habebat:ſic.n.ſucceſſiue materia oēs for‑mas ſuſcipit ad quas eſt in potētia:vt tota ei° potētia re‑ Operatio multiplex

ducat in actũ ſucceſſiue:qđ ſimul fieri nõ poterat:vñ cũ corpꝰ celeſte ſit potẽtia ad vbi ſicut mã pꝰ ad formã:pfectionẽ ſuã cõſequit: p hoc ꝙ eiꝰ poᵃ tota ad vbi reducit in actũ ſucceſſiue:qđ ſil nõ poterat fieri. Inquãtũ vo mouendo mouẽte eſt finis motus corꝝ ꝯſequi diuinã ſilitudinẽ in hoc ꝙ ſint cãe alioꝝ.ſunt aũt alioꝝ cãe: per hoc ꝙ cauſant gñonez ꝛ corruptionẽ ꝛ alios motꝰ in iſtis inferiorib⁹.motꝰ igit corpoꝝ celeſtiũ inquãtũ mouẽt:ordinant ad gñonẽ ꝛ corruptionẽ que eſt i iſtis iferiorib⁹. Nõ eſt aũt incõueniẽs ꝙ corpora celeſtia moueãt ad generationẽ hoꝝ inferioꝝ:q̃uis hec iferiora corpa ſint celeſtib⁹ corporib⁹ indigniora:cũ tñ finez opꝫ eẽ potiorẽ eo ꝙ eſt ad finẽ.generãs aũt agit ad formã generati: cũ tñ gñatũ nõ ſit digniꝰ generãte:ſ; in agẽtibus vniuocis ſit eiuſdẽ ſpẽi cũ ipſo.intendit.n.generans formã gñati que eſt gñationis finis nõ quaſi vltimũ finẽ ſ; ſilitudinẽ eẽ diuini in ꝑpetuatione ſpẽi ꝛ in diffuſione bonitatis ſue p hoc ꝙ alijs formã ſpẽi ſue tradit ꝛ alioꝝ fit cã.Silr aũt corpora celeſtia lꝫ ſint digniora inferiorib⁹ corpib⁹:non tñ intẽdũt gñonẽ coꝝ ꝛ formas gñatoꝝ in actũ educere ꝑ ſuos motꝰ q̃ſi vltimũ finẽ: ſ; p h ad diuinã ſilitudinẽ intẽdẽtes q̃ſi ad vltimũ finẽ in hoc ꝙ cãe alioꝝ exiſtãt.

Conſiderandum eſt.

¶ Cõſiderãdũ tñ ꝙ vnũqđqꝫ inq̃tũ pticipat ſilitudinez diuine bonitatis que eſt obiectũ volũtatis eiꝰ intãtũ pticipat de ſilitudine diuine volũtatis p quã res pducũtur in eẽ ꝛ ꝯſeruant:ſuperiora aũt diuine bonitatis ſilitudinẽ pticipat ſimplicꝰ ꝛ vlius.iferiora vo ꝑticularius ꝛ magis diuiſim.vñ ꝛ inter corpa celeſtia ꝛ iferiora non attẽdit ſilitudo ſm eq̃parãtiã:ſicͭ in his q̃ ſunt vniꝰ ſpẽi: ſed ſicut vlis agentis ad particularẽ effectũ: ſicut igitur particularis agẽtis in iſtis inferioribus intẽtio ꝯdit ad bonũ huius ſpẽi vel illius. ita intentio corporis celeſtis fertur a d bonũ cõe ſubſtantie corporalis:que per generationẽ ꝯſeruatur ꝛ multiplicat ꝛ augetur:cũ vo vt dictũ eſt q̃libet res mota inquãtũ mouet tẽdit in diuinã ſilitudinez:vt ſit in ſe pfecta:pfectũ aũt ſit vnũqđqꝫ:inquãtũ ſit actu:opꝫ ꝙ intẽtio cuiuſlibꝫ in poᵃ exñtis ſit vt p motũ tendat in actũ.q̃to igit aliqs actꝰ eſt poſterior ꝛ magis pfectus:tãto pncipalius in ipſum appetitꝰ mãe fert: vñ opꝫ ꝙ in vlteriorẽ ꝛ pfectiſſimũ actũ:quẽ mã cõſeq põt:tẽdat appetitꝰ mãe:quo appetit formã:ſicut in vltimũ finẽ gñonis.in actib⁹ aũt formaꝝ gradus qdã inueniuntur.nã mã pꝰ eſt in poᵃ p ad formã elemẽti:ſub forᵃ vo elemẽti exñs eſt in poᵃ ad formã mixti:pp qđ elemẽta ſũt mã mixti:ſub forᵃ aũt mixti ꝯſiderata eſt in poᵃ ad aiam vegetabilẽ.nã talis corpis aia actus eſt. Itẽqꝫ aia vegetabilis eſt in poᵃ ad ſenſitiuã:ſenſitiua vo ad intellectiuã qđ pceſſus gñonis oñdit. ¶ Prio.n.i gñone eſt fetus viuens vita plãte:poſtmodũ vo vita aialis:demũ vo vita hoĩs. Poſt hãc aũt forᵃᵐ nõ inuenit in gñabilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹ poſterior forᵃ ꝛ dignior. vltimꝰ igit gñonis totiꝰ gradus eſt aia humana:ꝛ in hãc tendit mã ſicut in vltimã forᵃᵐ.ſũt ğ elemẽta pp corpa mixta:hec vo pp viuẽtia:in qbꝰ plãte ſunt pp aialia:aialia pp hoiez.hõ.n. eſt finis totiꝰ gñonis.

Hõ eſt finis totiꝰ generationis.

Quia vo eadẽ res gñat ꝛ ꝯſeruat in eẽ ſm ordinẽ pmiſſuz in gñonibꝰ reꝝ:eſt etiã ordo in cõſeruatiõibꝰ earũdẽ:vñ videmꝰ ꝙ corpa mixta ſuſtẽtant p elemẽtoꝝ cõgruas q̃litates.plãte vo ex mixtis corpibus nutriunt.aialia ex plãtis nutrimẽtũ hñt:ꝛ q̃dã ẽt pfectiora ꝛ virtuoſiora ex qbuſdã ipfectiorib⁹ ꝛ ifirmiorib⁹. hõ vo vtit oĩuz reꝝ gñib⁹ ad ſui vtilitatẽ:qbuſdã qdẽ ad eſuz:qbuſdã vo ad veſtitũ:vñ ꝛ a nã nudus eſt inſtitutꝰ. vtpote potẽs ex alijs ſibi veſtitũ pſtare:ſicͭ ẽt nullũ ſibi ꝯgruũ nutrimẽtũ nã pparauit niſi lac:vt ex diuerſis rebus ſibi cibũ ꝯgreret:qbuſdã vo ad vehiculũ.nã i motꝰ celeritate ꝛ in fortitudine ad ſuſtinẽdos labores mltis aialibus ifirmior inenit q̃ſi alijs aialibꝰ ad auxiliũ ſibi ppãratis:ꝛ ſup hoc oibꝰ ſenſibilib⁹ vtit ad intellectualis cognitiõis pfectionẽ:vñ ꝛ de hoie in ps. 8.ad deũ directo ſermone.Oia ſubiecisti ſub pedib⁹ eiꝰ.ꝛ Ariſt.dicit in p politicoꝝ:ꝙ hõ hꝫ nãle dñium ſup oia aialia.ſi igit motio ipſius celi ordinat ad gñonẽ.gñatio aũt tota ordinat ad hoiez:ſic in vltimũ finẽ huiꝰ gñis:manifeſtũ eſt:ꝙ finis motionis celi ordinat ad hoiem ſicͭ in vltimũ finem in gñe gñabiliũ ꝛ mobiliũ. Hinc eſt ꝙ Deutro.iiij. dicit ꝙ deus corpa celeſtia fecit in miniſteriũ cũctis gentib⁹.

¶ Ꝙ celũ mouet ex aliq̃ itellectuali ſba. Cap.XXIII.

Idem pꝰ per q.70. art.3. 2ꝰ.dī.14.3. Iſta pꝰ ſ hec p

Ex premiſſis ẽt oñdi põt pᵐ motiuũ motꝰ celi eẽ aliqd itellectũ. Nihil.n. ſm ppriã ſpẽm agẽs intẽdit formã altiorẽ ſua forᵃ:intẽdit eñi oẽ agẽs ſibi ſilẽ.corpꝰ ãt celeſte ſm ꝙ agit per motũ ſuũ itẽdit vltimã formã qui eſt intellꝰ humanꝰ:q̃ qdẽ eſt altior oĩ forᵃ:vt ex pmiſſis pꝫ.corpꝰ igit celi non agit ad gñonẽ ſm ppriã ſpẽz ſicͭ agẽs pncipale:ſ; ſꝫ ſpeciez alicuiꝰ ſupioris agẽtis itellectualis:ad qđ ſe hꝫ corpꝰ celeſte ſicͭ inſtrm ad agẽs pncipale.agit aũt celũ ad gñonez ſm ꝙ mouet.mouet igit corpꝰ celeſte ab aliq̃ itellectuali ſba. ¶ Adhuc.Oẽ qđ mouet necẽ eſt ab aliq̃ moueri:vt ſupiꝰ pbatũ eſt.corpꝰ igit celi ab aliq̃ mouet:aut ğ illđ aliđ eſt oĩno ſepatũ ab eo:aut eſt ei vnitũ:ita ꝙ cõpoſitũ ex celo ꝛ mouẽte dicat mouere ſeipſuz:inquãtuz vna ps eiꝰ eſt mouẽs ꝛ alia mota.ſi ãt ſic ẽ oẽ ãt mouẽs ſeipꝫ eſt viuũ ꝛ aiatũ:ſeqt ꝙ celũ ſit aiatũ.nõ ãt alia aia q̃ĩ itellectuali:nõ.n.nutritiua:cũ in eo nõ ſit gñio ꝛ corruptio:neqꝫ ſenſitiua cũ nõ hẽat organoꝝ diuerſitatẽ:ſeqt ğ ꝙ moueat ab aia intellectiua. Si ãt mouet a motore extriſeco:aut illđ erit corporeũ aut icorporeũ: ꝛ ſi qdem corporeũ nõ mouet niſi motũ vt ex ſupiorib⁹ pꝫ:oportebit ğ ꝛ illđ ab alio moueri.cũ aũt nõ ſit pcedere in ifinitũ in corpib⁹ oportebit deuenire ad pmũ mouẽs icorporeũ:qđ aũt ẽ penitꝰ a corpe ſepatũ opꝫ eẽ itellectuale:vt ex ſupiorib⁹ pꝫ.motꝰ igit celi qđ eſt pᵐ corpeũ eſt ab itellectuali ſba. ¶ Itẽ.Corpa grauia ꝛ leuia mouent a gñante ꝛ remouẽte phibẽs:vt pbat in. 8.phyſi.nõ eñi põt eẽ ꝙ forᵃ i eis ſit mouẽs ꝛ mã mota.nihil.n.mouet niſi corpus.ſicͭ ãt elemẽtoꝝ corpa ſunt ſimplicia:ꝛ nõ eſt in eis cõpõ niſi mãe ꝛ forᵃ:ita ꝛ corpa celeſtia ſũt ſimplicia.ſi igit mouent ſicͭ grauia ꝛ leuia:opꝫ ꝙ moueant a gñante p ſe ꝛ a remouẽte phibẽs p accñs.h ãt eſt ipoẽ.nã illa corpa ingñabilia ſũt:vtpote nõ hñtia ꝯrietatẽ:ꝛ motꝰ eorũ ipediri nõ pñt.opꝫ igit ꝙ moueant illa corpa a mouẽtib⁹ p appꝫhẽſionẽ.nõ ãt ſenſitiuã:vt oñſuz eſt.ğ itellectiuã. ¶ Ampliꝰ.Si pnᵐ motꝰ celi eſt ſola nã abſqꝫ appꝫhenſiõe aliq̃:opꝫ ꝙ pnᵐ motꝰ celi ſit forᵃ celeſtis corpis ſicͭ ꝛ in elemẽtis:lꝫ.n.forᵉ ſimplices nõ ſint mouẽtes:ſunt tñ pnᵃ motuũ:ad eas.n.ꝯſequũt motꝰ nãles ſicͭ ꝛ oẽs alie nãles ppetates.nõ aũt põt eẽ ꝙ motꝰ celeſtis ſeq̃t forᵐ celeſtis corpis ſicͭ pnᵐ actiuũ:ſic.n.forᵃ eſt pnᵐ motꝰ localis inquãtũ alicui corpi ſm ſuã formã debet aliqs locus in quẽ mouet ex vi ſue forᵉ tẽdẽtis i locũ illũ:quã qꝛ dat gñans dĩ eẽ motor:ſicͭ igni ſm ſuã formã cõpetit eẽ ſurſum.n.corpi aũt celeſti ſm ſuã forᵐ nõ magis ꝯgruit vnũ vbi q̃ aliđ.non igit motꝰ celeſtis pnᵐ eſt ſola nã.opꝫ igit ꝙ pnᵐ motꝰ eiꝰ ſit p appꝫhẽſionẽ mouẽtis. ¶ Adhuc. Nã ſp ad vnũ tẽdit:vñ q̃ ſũt a nã ſemp ſũt eodẽ mõ niſi ipediãtur:qđ eſt in paucioribꝰ.qđ igit ex ſui rõne hꝫ difformitatẽ:ipoẽ eſt ꝙ ſit finis in quẽ tẽdit nã.motꝰ ãt ſꝫ ſuã rõnẽ eſt h:qđ.n.mouet inquãtũ hꝫ diſſiliter ſe hꝫ ꝛ nũc ꝛ prius.ipoẽ eſt igit ꝙ nã intẽdat motũ pp ſeipſuz.intẽdit igitur

2° 2.lib.p.c.13. Eo.lib. & capitulo. 3° Tex.cõ.32 4° 5°

dit igiť quietē per motū que ſe hꝫ ad motū ſicut vnum
ad multa:geſcit eni qđ ſilr ſe hꝫ nunc ⁊ prius:ſi eni mot⁹
celi ſit a nā tn̄:eſſet ordinat⁹ in aliq̄ꝫ quietē:cui⁹ ꝯriū ap
paret:cū ſit ꝯtinuus.nō eſt igiť motus celi a nā ſicˉ a p̄n⁹
6 actiuo:ſed magis a ſuba itelligēte.℄ Itē.Omni motui
qui eſt a nā ſicut a p̄n⁹ actiuo:opꝫ q̄ ſi acceſſus ad aliqđ
eſt nālis:q̄ receſſus ab eodē ſit innālis ⁊ ꝯ nām:ſicˉ g̃ue
accedit deorſuꝫ nāliter:recedit aūt ide ꝯ nām.ſi igiť mo
tus celi eēt nālis cū tēdat ad occidentē nālr:ꝯ nām ab
occidente recedēs in oriētē rediret:ħ aūt eſt impoſſe:in
motu eni celeſti nihil eſt violētuꝫ ⁊ ꝯ nām.ipoſſe eſt igiť
q̄ p̄n᷑ actiuꝫ mot⁹ celeſtis ſit nā.eſt igiť p̄n᷑ actiuum
eius aliq̄ vis apphēſiua ⁊ p intellʼm:vt ex p̄dict pꝫ.mo
neť g̊ corpus celeſte a ſuba itellʼuali.℄ Nō tn̄ eſt negā
duꝫ motū celeſtē eē nālē.dī eni eē aliqs mot⁹ nālis nō
ſolū pp actiuꝫ p̄n᷑:ſꝫ ēt pp paſſiuū:ſicut pꝫ in gn̄atione
ſimpliciū corpoꝝ:que qdē nō pōt dici nālis rōne p̄nci
pij actiui.mouet enim id nāliter a p̄n⁹ actiuo cuius p̄n᷑
actiuꝫ eſt itra:nā eni eſt p̄n᷑ motus in eo in quo eſt:p̄n
cipiū aūt actiuꝫ gn̄ōne ſimplicis corpis eſt ex:nō eſt g̊
nālis rōne p̄ncipij actiui:ſed ſoluꝫ rōne p̄ncipij paſſiui:
qđ eſt mā cui ineſt nālis appetitus ad formā nālē.ſic g̊
motus celeſtis corporis q̄tū ad actiuꝫ p̄n᷑ non eſt nā
lis ſed magis voluntarius ⁊ intellʼualis:q̄tuꝫ vo ad p̄n᷑
paſſiuū eſt nālis:nā corp⁹ celeſte hꝫ nālē aptitudinē ad
talē motū:ħ āt manifeſte appet ſi habitudo ꝯſidereť ce
leſtis corpis ad ſuū vbi.patiť eni ⁊ moueť vnūqđq ſm
q̄ eſt in po⁹:agit vo ⁊ mouet ſm q̄ eſt actu.corp⁹ āt ce
leſte ſm ſuā ſbāꝫ ꝯſideratū iueniť vt in po⁹ indifferēter
ſe hn̄s ad qđlꝫ vbi:ſicˉ mā p̄ª ad q̄lib et formā:ſicut p̄di
ctuꝫ eſt.aliter āt eſt de corpe g̃ui ⁊ leui:qđ in ſua nā con
ſideratū nō eſt idifferēs ad oēm locū:ſꝫ ex rōne ſue for
determiať ſibi locus.nā igiť corpis g̃uis ⁊ leuis eſt p̄n᷑
actiuum mot⁹ eius:nā vo corpis celeſtis eſt mot⁹ ipſius
paſſiuuꝫ p̄n᷑.vn̄ nō dꝫ alicui videri q̄ violēter moueať
ſicˉ corpa g̃uia ⁊ leuia q̄ a nobis mouenť p itellʼm:corpo
rib⁹ eni g̃uib⁹ ⁊ leuib⁹ ineſt nālis aptitudo ad ꝯriuꝫ mo
tuꝫ ei quo mouenť a nobis:⁊ iō a nob mouenť p violen
tiā:ſꝫ mot⁹ corpis aialis q̄ moueť ab aia nō ſit ei violen
tus inq̄tū eſt aiatū:⁊ ſi ſit ei violēt⁹ inq̄tū eſt g̃ue qđdā:
corpa āt celeſtia nō hn̄t aptitudinē ad motuꝫ ꝯriū:ſꝫ ad
illuꝫ q̄ mouenť a ſba itelligēte.vnde ſilʼ eſt voluntarius
q̄tū ad p̄n᷑ actiuū:⁊ nālis q̄tū ad p̄n᷑ paſſiuū.℄ Ex āt
mot⁹ celi eſt volūtari⁹ ſm actiuꝫ p̄n᷑ nō repugnat vni
tati ⁊ ꝯformitati celeſtis mot⁹:ex ħ q̄ volūtas ad mul
ta ſe hꝫ:⁊ nō eſt determiata ad vnum:q: ſicˉ nā determi
nať ad vnū p ſuā virtutē:ita voluntas dei minať ad vnū
per ſuā ſapiaꝫ:qua volūtas dirigiť ifallibilr ad vnuꝫ fi
nē.℄ Pꝫ ēt ex p̄miſſis q̄ in motu celeſti nō eſt ꝯ nām:
neq̄ꝫ acceſſus ad aliqđ vbi neq̄ꝫ receſſus ab eo:ħ eni ac
cidit in motu g̃uiū ⁊ leuiuꝫ pp duo.p̄ qdē q: itentio nāe
eſt determiata in g̃uib⁹ ⁊ leuib⁹ ad vnū locuꝫ.vn̄ ſicˉ nā
liter tēdit in ipm ita ꝯ nām recedit ab eo.Scđo:q: duo
mot⁹ quoꝝ vno accedit ad mediū:⁊ altero recedit ſunt
ꝯrij.Si āt accipiať in motu g̃uiuꝫ ⁊ leuiū nō vltim⁹ lo
cus:ſꝫ medi⁹ ſicˉ ad ipm accediť nāliter:ita ab ipſo nālr
recediť:q: totuꝫ ſtat ſub vna itentiōe nāe:⁊ nō ſunt mo
tus ꝯrij:ſꝫ vnus ⁊ ꝯtinuus.ita āt eſt in motu celeſtiū cor
poꝝ:q: nāe itentio nō eſt ad aliqđ vbi determiatū:vt iā
dcm̄ eſt:motus ēt q̄ recedit corp⁹ circulariter motuꝫ ab
aliq̄ ſigno nō eſt ꝯrius motui q̄ illuc accedit:ſꝫ eſt vnus
mot⁹ ⁊ ꝯtinuus:vn̄ qđlꝫ vbi in motu celi eſt ſicˉ mediū ⁊
nō ſicˉ extmuꝫ in motu recto.℄ Nō differt autē q̄tū ad
p̄ñtē itētionē vtrū corp⁹ celeſte moueať a ſuba itellʼuali
ꝯiūcta q̄ ſit aia eius:vel a ſuba ſepata:⁊ vtrum vnūqđq

Rn̄ᵒ ad taci tā obiectionē mot⁹ celi eſt nālis ex pte p̄nci.paſſi.

Ad aliā obiectionē tacitā.

Ad aliā obiectionē tacitā.

Ad aliam.

corpoꝝ celeſtiuꝫ moueať a deo vel nulluꝫ imediate:ſed
mediantib⁹ ſubſtātijs itellʼualibus creatis:aut primū tn̄
imediate a deo.alia vo mediātibus ſubſtātijs creat:dū
mō habeať q̄ mot⁹ celeſtis eſt a ſuba intellectuali.

℄ Q᷑ oia appetūt bonū ēt q̄ cogn̄e carēt. Cap.XXIIII.

SI autem corpus celeſte a ſuba intel
lectuali moueť:vt oſtēſum
eſt.motus autē corpis celeſtis ordinať ad
gn̄ōnē in iferiorib⁹:neċe eſt q̄ gn̄ōnes ⁊ mo
tus iſtoꝝ iferioꝝ p̄cedāt ex itētiōe ſube in
telligētis.In idē eni ferť finis ⁊ itētio p̄ncipalis agentis
⁊ inſtrī:celuꝫ āt eſt cā iferioꝝ motuū ſm ſuū motū quo
moueť a ſuba itellʼuali.ſeqtur g̊ q̄ ſit ſicˉ inſtrm itellʼua
lis ſube.ſunt igiť forme ⁊ mot⁹ iferioꝝ corpoꝝ a ſba in
tellectuali cauſate ⁊ itente ſicˉ a p̄ncipali agente:a corpe
vo celeſti ſicut ab inſtrō.opꝫ aūt q̄ ſpēs eoꝝ que cauſanť
⁊ intēdunť ab itellʼuali agēte p̄exiſtāt in intellʼu ipſi⁹ ſicˉ
forme artificiatoꝝ p̄exiſtunt in itellʼu artificis ⁊ ex eius
deriuanť in effectus.oēs igiť forme q̄ ſunt in iſtis iferio
ribus ⁊ oēs mot⁹ deriuanť a formis itellʼualib⁹ q̄ ſunt in
intellʼu alicui⁹ ſube vel aliquarū.Et pp hoc dicit Boe.in
lib.de trini.q̄ forme q̄ ſunt in mā venerūt a formis que
ſunt ſine mā:⁊ q̄tū ad ħ verificať dcm̄ Platonis q̄ for
me ſepate ſunt p̄n⁹ formarum que ſūt in mā:ſꝫ poſuerit
eas p ſe ſubſiſtentes ⁊ cauſantes imediate formas ſenſi
biliū:nos vo ponim⁹ eas in itellʼu exn̄tes ⁊ cauſantes for
mas iferiores p motū celi.Quia vo oē qđ moueť ab ali
quo p ſe ⁊ ſm accn̄s dirigiť ab eo in finē ſui mot⁹:corp⁹
aūt celeſte moueť a ſuba itellʼuali ⁊ cauſat p ſui motum
oēs mot⁹ in iſtis iferiorib⁹:neċuꝫ eſt q̄ corp⁹ celeſte di
rigať in finē ſui mot⁹ p ſubam itellʼualē:⁊ p ꝯn̄s oia infe
riora corpa in p̄prios fines.℄ Sic igiť non eſt difficile
videre qualr nālia corpa cognitiōe carētia moueanť et
agāt pp finē:tendūt eni in finē ſicˉ directa in finē a ſuba
intelligēte p modū q̄ ſagitta tēdit ad ſignū directa a ſa
gittāte:ſicut eni ſagitta ꝯſeqtur iclinationē ad ſignū ſiue
ad finē determinatū ex ipulſiōe ſagittātis:ita corpa nā
lia ꝯſequunť iclinationē in fines nāles ex mouētib⁹ nā
libus ex qbus ſortiunť ſuas formas ⁊ virtutes ⁊ motus.
Vn̄ ēt pꝫ q̄ qđlibꝫ opus nature eſt opus ſube itelligen
tis:nā effectus p̄ncipali⁹ attribuiť p̄ mouēti dirigenti in
finē q̄ꝫ inſtrīs ab eo directis:⁊ pp hoc opōnes nature in
ueniunť ordinate p̄cedere ad finē ſicˉ opōnes ſapientis.
Planū igiť ſit q̄ ea ēt que cogn̄e carent p̄nt opari pp fi
nē ⁊ appetere bonū nāli appetitu ⁊ appetere diuinā ſi
militudinē ⁊ p̄priā p̄fectionē:non eſt āt diſa ſiue ħ ſiue
illđ dicať.nā p ħ tēdūt in ſuā p̄fectionē:q̄ tēdūt ad bo
nū:cū vnūqđq intātū bonū ſit inq̄tū eſt p̄fectū.ſm vo
q̄ tēdit ad ħ q̄ ſit bonū tēdit in diuinā ſilitudinem:deo
eni aſſilať aliqđ inq̄tū bonū eſt:bonū aūt hoc vel illud
particulare hꝫ q̄ ſit appetibile:inq̄tū eſt ſilitudo p̄me
bonitatis:pp hoc igiť tēdit in p̄priū bonum:q: tēdit in
diuinā ſilitudinē ⁊ nō ecōuerſo:vn̄ pꝫ q̄ oia appetūt di
uinā ſilitudinē quaſi vltimū finē.℄ Bonū aūt ſuuꝫ cu
iuſlibet rei pōt accipi multiplr.Uno qdē mō ſm q̄ eſt
eius p̄priuꝫ rōne iduidui:⁊ ſic appetit aial ſuū bonuꝫ:
cum appetit cibū quo in eē ꝯſeruať.Alio mō ſm q̄ eſt
ei⁹ rōne ſpēi:⁊ ſic appetit p̄priū bonū:aial inq̄tū appe
tit gn̄ōnē p̄lis ⁊ ei⁹ nutritionē:vel ſi aliqđ aliud opeť ad
ꝯſeruationē vel defenſionē iduiduoꝝ ſue ſpēi.Tertio
vo mō rōne gn̄is:⁊ ſic appetit p̄priū bonuꝫ in cauſando
agēs equocū ſicˉ celū.Quarto āt mō rōne ſilitudis ana
logie p̄ncipiatoꝝ ad ſuū p̄n᷑:⁊ ſic de⁹ q eſt ex genus pp
ſuū bonū oib⁹ reb⁹ dat eē.Ex q̄ pꝫ q̄ q̄to aliqđ eſt p̄fe
ctioris virtutis ⁊ eminēti⁹ in g̃du bonitatis:tāto appeti

Cap.23.

Li.p⁹.ca.3.

Corre᷑ iferi.

Opus nāe eſt op⁹ itelligētie

Diuiſio q̄dri mēbris.

tum boni cōſorem hꝫ: ⁊ magis in diſtātibus a ſe bonum
q̄rit ⁊ opat̄: nā iperfecta ad ſolū bonū ꝓpꝛij īdiuidui tē-
dunt: pfecta vō ad bonū ſpēi: pfectioꝛa vō ad bonū gene
ris: deus autē q̄ eſt pfectiſſimus in bonitate ad bonū to
tius entis. vñ nō imerito dī a q̄buſdā ꝙ bonū inq̄ntū hꝫ
eſt diffuſiuū: q2 q̄nto aliqd inueniť meli⁹: tāto ad remotio-
ra bonitatē ſuā diffundit: ⁊ q2 in quolibet gñe qd eſt pfe
ctiſſimū eſt exēplar ⁊ mēſura oīum q̄ ſunt illi⁹ gñis: opꝫ
ꝙ de⁹ q̄ eſt in bonitate pfectiſſim⁹ ⁊ ſuā bonitatē cōiſſi-
me diffundēs: in ſua diffuſiōe ſit exēplar oīuꝫ bonitatū
diffundētium. inq̄ntū eni vnūqdq3 bonitatē diffundit in
alia fit altioꝛ cā. ¶ Hinc ēt pꝫ ꝙ vnūqdq3 tendēs ad h
ꝙ fit alioꝝ cā tēdit in diuinā ſil'itudinē: ⁊ nihilomin⁹ tē-
Duplex ē ſi- nis. ſ. ſb fine ⁊ vltimus. dit in ſuum bonū. Nō eſt ḡ icōueniēs: ſi mot⁹ corpoꝝ ce
leſtium ⁊ actiones motoꝝ coꝝ dicanť eē aliqualr ꝓp h
corpora que gñanť ⁊ corrūpunť: que ſunt eis idignioꝛa:
nō eni ſunt ꝓpter hec ſicut ꝓpter vltimum finē: ſed iten
dētes hoꝝ generationem intendunt ſuum bonum ⁊ di-
uinam ſimilitudinem tāq3 vltimum finem.

¶ Qꝛ intelligē deū eſt finis oīs itellūalis ſbe. Ca. XXV.

Idē p⁹ 2ᵉ. q. 3. ar. 4. 2ᵃ 2ᵉ q. 16. ar. 7. ad pᵐ. Iſta ꝯ⁹ ꝓbaṫ p̊ Cum autē oēs creature ēt intellū ca-
rētes ordinenť in deuꝫ ſicͤ
in finē vltimū: ad hūc aūt finem ptigūt oīa
inq̄ntuꝫ de ſil'itudie ei⁹ aliqd pticipāt: itelle-
ctuales creature aliq̄ ſpecialiori mō ad ipꝫ
ptingūt. ſ. p ſuā ꝓpꝛiā opōnē itelligendo ipm. vñ opꝫ ꝙ
Nota hoc ſit finis itellūalis creature. ſ. itelligere deuꝫ. Ultim⁹
eni finis cuiuſlibet rei eſt de⁹: vt oñſuꝫ eſt. intēdit igitur
vnūqdq3 ſicut vltimo fini deo ꝯiūgi quanto magis ſibi
poſſibile eſt: vicini⁹ āt ꝯiūgiť aliqd deo p h ꝙ ad ipſaꝫ
ſubam ei⁹ aliq̄ mō ptingit qd fit dū aliqd q̄s cog̃ſcit de
dina ſuba q̄3 dū ꝯſeqtur ei⁹ aliquā ſil'itudinē. ſuba igitur
intellūalis tēdit in diuinā cog̃neꝫ ſicͤ in vltimum finem.
2ᵒ ¶ Itēꝫ. Pꝛopꝛia opatio cuiuſlꝫ rei eſt finis ei⁹. eſt. n. 2ᵃ
perfectio ipſi⁹: vñ qd ad ꝓpꝛiā opōnem bñ ſe hꝫ dī vir-
tuoſuꝫ ⁊ bonū. itelligere aūt eſt ꝓpꝛia opatio ſube itelle-
ctualis. ipſa igiť eſt finis ei⁹: qd igiť eſt pfectiſſimum in
hac opōne hoc eſt vltim⁹ finis ⁊ p̊cipue in opōnib⁹ que
nō ordinanť ad aliq̄ opata: ſicut eſt intelligere ⁊ ſentire:
cū autē h⁹ opōnes ex obiectis ſpēm recipiant: p q̄ ēt co-
gnoſcunť: opꝫ ꝙ tāto ſit pfectioꝛ aliq̄ iſtaꝝ opōnū: q̄nto
eius obiectuꝫ eſt pfectius: ⁊ ſic itelligere pfectiſſimū itelli-
gibile qd de⁹ eſt: eſt pfectiſſimū in gñe hu⁹ opōnis q̄ eſt
intelligere. cognoſcere igiť deū itelligēdo eſt vltim⁹ fi-
nis cuiuſlꝫ itellūalis ſube. ¶ Pōt aūt aliqs dicere itel-
Obiectio. lectualis qdē ſube vltimuꝫ finē ꝯſiſtē in itelligēdo opti-
mū itelligibile: nō tñ illō qd eſt optimū itelligibile hui⁹
vel illius itellūalis ſube eſt optimuꝫ itelligibile ſimplr:
ſed q̄nto aliqua intellūalis ſuba eſt altioꝛ: tāto ſuuꝫ itelli-
gibile optimū eſt altius: ⁊ iō ſupma itellūalis ſuba crea-
ta hꝫ p intelligibili optimo id qd eſt optimū ſimplr. vñ
eius felicitas erit in itelligēdo deuꝫ: cuiuſlibet vō iferio-
ris ſube itellectualis felicitas erit itelligere aliqd iferius
intelligibile: qd eſt tñ altiſſimū eoꝝ q̄ ab ipſa itelligunť
⁊ p̊cipue intellūs humani: videť ꝙ nō ſit itelligere opti-
mū intelligibile ſimplr ꝓp eius debilitateꝫ. hꝫ eni ſe ad
cognoſcēdū illud qd eſt maxime cognoſcibile: ſicut ocu
Solō. lus noctue ad ſolē. ¶ Sed maniſeſte appet ꝙ finis cu-
3ᵒ iuſlibet ſube intellectualis ēt infime eſt itelligere deuꝫ.
Oſtēſuꝫ eſt eni ſupꝛa: ꝙ oīuꝫ entiū vltimus finis in quē
tēdunt eſt de⁹: itellūs aūt humanus etſi ſit ifimus in ordie
itellectualiū ſubaꝝ: eſt tñ ſupioꝛ oīb⁹ itellū carētib⁹: cū
ergo nobilioꝛis ſube nō ſit ignobilioꝛ finis: erit ēt itellūs
humani finis ipſe deus. vnūqdq3 aūt itelligēs ꝯſequitur
ſuū finē vltimū: p hoc ꝙ ipm itelligit: vt oñſum eſt. itel-
ligendo igiť ptingit intellūs humanus ad deū ſicͤ ad finē.
¶ Adhuc. Sicut res itellū carētes tēdūt in deū ſicut in 4ᵒ
finē p viā aſſil'atiōis: ita ſube itellectuales p viā cog̃nis:
vt ex p̊dictis pꝫ. res aūt intellū carentes ⁊ ſi tēdāt in ſili-
tudinē primoꝝ agētiū: nō tñ ibi q̄eſcit nature intētio: ſꝫ
hꝫ p fine aſſimilationē ad ſūmum bonū: vt ex dictis pꝫ:
⁊ ſi iperfectiſſime ad hāc ſil'itudinē poſſint ptingere. in-
tellectus igiť quātulūcūq3 modicū poſſit de diuina cog̃ne
percipe illud erit ſibi p vltimo fine magis q̄3 pfecta co-
gnitio iferioꝝ itelligibiliū. ¶ Amp. Unūqdq3 maxime 5ᵒ
deſiderat ſuū vltimū finē. itellūs aūt human⁹ magis de-
ſiderat ⁊ amat ⁊ delectat̄ in cog̃ne diuinoꝝ: q̄uis modi-
cū qdē de illis p̊cipe poſſit q̄3 in pfecta cog̃ne quā hꝫ de
reb⁹ ifimis. eſt igiť vltim⁹ finis hoīs intelligere quoquo
mō deū. ¶ Adhuc. Unūqdq3 tēdit in diuinā ſil'itudinē 6ᵒ
ſicut in ꝓpꝛiū finē. illō igiť p qd vnūqdq3 maxie deo aſ-
ſimilať eſt vltim⁹ finis ei⁹: deo āt aſſilať maxie creatu-
ra itellūalis: p h ꝙ itellūalis eſt. hāc eni ſil'itudinē habꝫ
pꝛe ceteris creaturis: ⁊ hec icludit oēs alias: in gñe autēꝫ
hui⁹ ſil'itudis magis aſſimilať deo ſm ꝙ itelligit actu q̄3
ſm ꝙ itelligit in habitu vel po⁹: q2 de⁹ ſemp actu itelli-
gēs eſt: vt in p̊ ꝓbatū eſt. ⁊ in h ꝙ itelligit actu maxime Cap. 45.
aſſilať deo ſm ꝙ itelligit ipm deum: nā ipſe deus intel- Cap. 47.
ligēdo ſe itelligit oīa alia vt in p̊ ꝓbatum eſt. intelligere
igitur deū eſt vltimus finis oīs intellectualis ſubſtātie.
¶ Itē. Qd eſt tñ ꝓp aliud diligibile: eſt ꝓp illud qd eſt 7ᵒ
tñ ꝓp ſe diligibile. nō eni eſt abire in ifinituꝫ in appeti-
tu nature: q2 deſideriū nature fruſtrareť: cū nō ſit poſſi-
bile ptrāſire ifinita: oēs āt ſcie ⁊ artes ⁊ potētie practice
ſunt tñ ꝓp aliō diligibiles: nā in eis finis nō eſt ſcire ſed
opari. ſcie aūt ſpeculatiue ſunt ꝓp ſeipſas diligibiles. naꝫ
finis earū eſt ipm ſcire: nec inueniť aliq̄ actio in reb⁹ hu-
manis q̄ nō ordineť ad aliū finē niſi ꝯſideratio ſpecula
tiua. nā ēt ipſe actiones ludicre q̄ videnť abſq3 fine fieri
hñt aliquē finē debitū. ſ. vt p eas quodāmō mente rele-
uati magis ſim⁹ poſtmodū potētes ad ſtudioſas opera-
tiōes. alr̄ eēt ſemp ludēdū: ſi ludus ꝓp ſe q̄rereť: qd ē i-
cōueniēs. ordinanť igiť artes practice ad ſpeculatiuas: ⁊
ſilr̄ oīs hūana opatio ad ſpeculationē itellūs ſicut ad fi-
nē: in oīb⁹ āt ſciētijs ⁊ artib⁹ ordinatis ad illā videť pti-
nere vltim⁹ finis q̄ eſt p̊ceptiua ⁊ architectonica aliarū:
ſicͤ ars gubernatoria ad quā ptinet finis nauis: q̄ eſt vſus
ipſi⁹ eſt architectonica ⁊ p̊ceptiua reſpectu nauis facti-
ue. h autēꝫ mō ſe hꝫ phīa p̊ᵃ ad alias ſciās ſpeculatiuas:
nā ab ipſa oēs alie depēdēt: vtpote ab ipſa accipientes
ſua pñ⁹ ⁊ directionē ꝯ negantes pñ⁹: ipſaq3 p̊ᵃ phīa tota
ordinať ad dei cognitionē ſicͤ ad vltimuꝫ finē: vñ ⁊ ſcīa
diuina noīať. eſt ḡ cognitio diuina finis vltimus oīs hu- 8ᵒ
mane cog̃nis ⁊ opōnis. ¶ Adhuc. In oīb⁹ agētib⁹ ⁊ mo
uētib⁹ ordinatis oportet ꝙ finis primi agētis ⁊ motoris
ſit vltimus finis oīum: ſicut finis ducis exercit⁹ eſt finis
oīum ſub eo militātiū: iter oēs aūt hoīs ptes itellūs inue-
niť ſupioꝛ motoꝛ: nā intellūs mouet appetitū ꝓponendo
ei ſuū obiectū: appetit⁹ aūt itellectiuus q̄ eſt volūtas mo
uet appetit⁹ ſenſitiuos: q̄ ſunt iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibilis:
vñ ⁊ ꝯcupiſcētie nō obedimus niſi volūtatis iperiū ad-
ſit: appetit⁹ aūt ſenſitiuus adueniēte conſenſu volūtatis
mouet iā corpus. finis igiť itellūs eſt finis oīum actionū
humanarū. finis āt ⁊ bonū itellūs eſt verū: ⁊ p ꝯñs vlti-
mus finis p̊mū veꝝ. eſt igiť vltim⁹ finis toti⁹ hoīs ⁊ oīuꝫ
opationū ⁊ deſiderioꝝ ei⁹ cog̃ſcere p̊mū verum: qd eſt
de⁹. ¶ Amp. Nālr̄ ineſt oīb⁹ hoīb⁹ deſideriū cog̃ſcē- 9ᵒ
di cauſas eoꝝ q̄ videnť. vñ ꝓp admirationē eoꝝ que vi-
debanť quoꝝ cauſe latebāt hoīes p̊ phari ceperūt: inue-
niētes aūt cām q̄eſcebāt: nec ſiſtit inq̄ſitio q̄uſq3 ꝑueniať
ad primā

ad p̄rimā cām:ꝛ tūc pfecte nos ſcire arbitramur qñ p̄ᵐ
cām cogſcimus.deſiderat igiꝛ hō nāliter cogſcere p̄mā
cām q̄ſi vltimū finē:p̄ᵃ aūt oiuʒ cā deus eſt.eſt igiꝛ vlti
10° mus finis hois cogſcē deū.℄ P̄.Cuiuſlʒ effect⁹ cognitī
nāliter hō cām ſcire deſiderat.itell's āt human⁹ cogſcit
ens vl'e.deſiderat igiꝛ nāliter cogſcere cām ei⁹ q̄ ſolum
Ca.15. de⁹ eſt vt in z° pbatū eſt.nō eſt āt aliqs aſſequut⁹ finem
vltimū q̄uſqʒ nāle deſideriū qeſcat.nō ſufficit igiꝛ ad fe
licitatē humanā q̄ eſt vltimus finis:q̄liſcūqʒ intelligibi
lis cognitio niſi diuina cognitio adſit q̄ nāle deſiderium
quietet ſicut vltimus finis.eſt igiꝛ vltim⁹ finis hois ipſa
11° dei cognitio.℄ Ampli⁹.Corp⁹ qð nāli appetitu tēdit in
ſuū vbi tāto vehemēti⁹ ꝛ veloci⁹ moueꝛ q̄to magis ap
Te.cō.44. propinquat fini.vñ pbat Ariſto.in p̄ de celo.ꝙ mot⁹ nā
lis rectus nō pōt eē ad ifinitū:qꝛ nō magis moueret po
ſtea q̄ȝ p̄us.qð igiꝛ vehemēti⁹ in aliqd tēdit poſtq̄ȝ p̄us
nō moueꝛ ad ifinitū:ſed ad aliqd determinatuʒ intēdit.
hoc āt inuenim⁹ in deſiderio ſciēdi:q̄to enim aliqs plura
ſcit tāto maiori deſiderio affectat ſcire.tēdit igiꝛ deſide
riū nāle hois in ſciēdo ad aliquē determinatuʒ finē:h āt
nō pōt eē aliō q̄ȝ nobiliſſimū ſcibile qð de⁹ eſt.ē igiꝛ co
gnitio diuīa finis vltimus hois.vltim⁹ āt finis hois ꝛ cu
iuſlibet intellualis ſubē felicitas ſiue beatitudo noiaꝛ:h
eni eſt qð ois ſubā itellualis deſiderat tāq̄ȝ vltimū finez
ꝛ pp ſe tñ.eſt igiꝛ beatitudo ꝛ felicitas vltima cuiuſlibʒ
ſubē itellualis cognoſcere deū.℄ Hic eſt qð dr̄ Math.
5.Beati mundo corde:qm̄ ipſi deum videbūt.ꝛ Jo.17.
Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolum deum verū.
Cap.10. Huic etiam ſnie Ariſto.in vltimo ethic.ꝯcordat.vbi vl
timam hois felicitatem dicit eſſe ſpeculatiuam quantū
ad ſpeculationem optimi ſpeculabilis.

℄ Utrū felicitas conſiſtat in actu volūtatis vel in actu
intellectus. Cap.XXVI.

3dē p°z°.q.3.ar.4. 3tē in.4.diſ.49. Argumen.5 opi.ſ.ho.qđ⁹ pbat felicitatē ꝯſiſtere in actu volūtat.

Quia vō intellualis ſubā ſua opatiōe
ptingit ad deū:nō ſolū itelli
gēdo ſed p actū ēt volūtatis deſiderando ꝛ
amādo ipm:ꝛ in ipſo delectatiōnē habēdo:
pōt alicui videri ꝙ vltim⁹ finis ꝛ vltia ho
minis felicitas nō ſit in cogſcēdo deū ſed mag in aman
do vel in aliq̄ alio actu volūtatis ſe hñdo ad ipʒ:pcipue
cū obiectū volūtatis ſit bonū qð hʒ rōnem finis:verū āt
qð eſt obiectū itellus nō hʒ rōne finis niſi inq̄tū ꝛ ipſe
eſt bonū.vñ nō videꝛ hō ꝯſeq vltimū finē p actū itelle
z ctus:ſed magis p actuʒ volūtatis.℄ P̄.Ultima pfectio
opōnis eſt delectatio q̄ pficit opōneʒ ſicut pulchritudo
Cap.4. iuuētutē:vt in.10.ethico.phus dicit.ſi igiꝛ pfecta opatio
eſt vltimus finis:videꝛ ꝙ vltim⁹ finis magis ſit ſʒ ope
3 rationē volūtatis q̄ȝ itell's.℄ Adhuc.Delectatio videꝛ
ita pp ſe deſiderari ꝙ nūq̄ȝ,ppter aliō:ſtultū eniʒ eſt q̄
rere ab aliq̄ q̄re velit delectari:hec āt eſt cōditio vltimi
finis:vt.ſ.pp ſe queraꝛ.eſt igiꝛ vltim⁹ finis mag in ope
4 ratiōe volūtatis q̄ȝ itellus vt videꝛ.℄ Jtē.Jn appetitu
vltimi finis maxie oēs ꝯcordāt cū ſit nāle:plures autē
querūt delectatiōnē q̄ȝ cognē:magis igiꝛ videꝛ eē finis
5 delectatio q̄ȝ cognitio.℄ Amp.Uolūtas videtur eē al
tior potētia q̄ȝ itellus:nā volūtas mouet itell'm ad ſi
nem:itellus eni actu ꝯſiderat q̄ habitū tenet cū aliquis
voluerit.actio igiꝛ volūtatis videꝛ nobilior q̄ȝ actio itel
lectus:magis igiꝛ videꝛ vltimus finis que eſt beatitudo
Seqtur opi. S.Tho.ā p°. hůſ rōnibus. p° ꝯſiſtere in actu volūtatis q̄ȝ actu itellus.℄ Hoc aūt eſſe
impoſſe manifeſte oſtēdiꝛ.Cū eni beatitudo ſit ppriū
bonū itellualis nature ops ꝙ ſm id itellectuali nature con
ueniat qð eſt ſibi ppriū:appetitus aūt nō eſt ppriū itel
lectualis nature ſed oib⁹ rebus ineſt:lʒ ſit diuerſimode
in diuerſis:q̄ tñ diuſitas pcedit ex h ꝙ res diuerſimo
de ſe hñt ad cognitionē:que eni oino cognē carēt habēt
appetitū nālē tm̄:que vō hñt cognē ſenſitiuā ꝛ appetitū
ſenſibilē hñt:ſub quo iraſcibilis ꝛ ꝯcupiſcibilis ꝯtineꝛ:
que vō hñt cognitionē intellectiuā ꝛ appetitū cognitiōi
ꝓportionatū hñt.ſ.volūtatē.voluntas igiꝛ ſm ꝙ eſt ap
petitus nō eſt ꝓpriū itellualis nature:ſed ſolū ſm ꝙ ab
intellu dependet:itell's aūt ſm ſe ꝓprius itellectuali na
ture.beatitudo igiꝛ vel felicitas in actu itell's ꝯſiſtit ſb
ſtācialr ꝛ p̄ncipalr magis q̄ȝ in actu volūtat.℄ Adhuc. z°
Jn oibus potētijs que moueꝛ a ſuis obiectis:obiecta ſunt
nāliter priora actib⁹ illarū potentiarū:ſicut motor nāli
ter prior eſt q̄ȝ moueri ipſi⁹ mobilis:talis aūt potentia
eſt volūtas:appetibile eni mouet appetitū:obiectū igiꝛ
volūtatis eſt prius nāliter q̄ȝ actus eius.p̄muʒ igiꝛ eius
obiectū pcedit oēm actū ipſi⁹:nō pōt g actus volūtatis
p̄mū volituʒ eē:h aūt eſt vltimus finis q eſt beatitudo:
impoſſe eſt igiꝛ ꝙ beatitudo ſiue felicitas ſit ipſe act⁹ vo
lūtatis.℄ P̄.Jn oib⁹ potētijs que poſſūt ꝯuerti in ſuos 3°.
act⁹ p̄us opʒ ꝙ actus illi⁹ po⁹ feraꝛ in obiectum aliqð ꝛ
poſtmodū feraꝛ in ſuū actū:ſi eni itell's itelligit ſe itelli
gere p̄us opʒ ponere ꝙ itelligat rē aliquā ꝛ pñter ꝙ itel
ligat ſe itelligere:nā ipm itelligere qð itellʒ itelligit ali
cuius obiti eſt:vñ opʒ ꝙ vel pcedaꝛ in infinitū:vel ſi eſt
deuenire ad p̄ᵐ itell'm hoc nō erit ipʒ itelligere ſed aliq̄
res itelligibilis:ſic̄ opʒ ꝙ p̄ᵐ volitum nō ſit ipm velle:
ſʒ aliqd aliō bonū:p̄mū aūt volituʒ itellualis nature eſt
ipſa beatitudo ſiue felicitas:nā pp h volumus q̄cūqʒ vo
lumus.impoſſe eſt igiꝛ felicitatē eſſentialr in actu volūtat
ꝯſiſtere.℄ Amp.Unūq̄dqʒ ſm ea que cōſtituūt ſubam 4°
ei⁹ hʒ nature ſue virtutē:differt eni verus hō a picto per
ea q̄ ſubam hois ꝯſtituūt:vera aūt beatitudo nō differt
a falſa ſm actū volūtatis:nā eodē mō ſe hʒ voluntas in
deſiderādo vel amādo vel delectādo qcqd illō qð ſibi
ꝓponiꝛ vt ſūmū bonū:ſiue vere ſiue falſe:vtrū āt vere
ſit ſummū bonū qð vt tale ꝓponiꝛ vel falſo hoc differt
ex pte itellus.beatitudo igiꝛ ſiue felicitas in itell'm eē̄n
tialr magis q̄ȝ in actu volūtatis ꝯſiſtit.℄ Jtē.Si aliqs 5°
act⁹ volūtatis eēt ipſa felicitas.h act⁹ eēt aut deſiderare
aut amare aut delectari:ipoſſe eſt āt ꝙ deſiderare ſit vl
timus finis.eſt eni deſiderium ſm ꝙ volūtas tēdit in id
qð nōdum hʒ:h āt ꝯtraꝛ rōni vltimi finis:amare ēt non
pōt eē vltimus finis.amaꝛ eni bonū nō ſolū qñ habeꝛ:
ſʒ ēt qñ nō habeꝛ:ex amore eni eſt ꝙ nō habitū deſide
rio q̄raꝛ:ꝛ ſi amor iā habiti pfectior ſit h cauſaꝛ ex hoc
qð bonū habeꝛ amatū.aliō eſt igiꝛ hīe bonuʒ qð eſt fi
nis:q̄ȝ amare qð añ hīe eſt iperfectū poſt hīe pfectū:ſiꝛ
aūt nec delectatio eſt vltimus finis:ſpm eni hīe bonum
cā eſt delectationis:vel dū bonū nūc habitū ſentim⁹:vl
duʒ p̄us habitū memoramus:vel duʒ in futuro hñdum
ſperamus.nō eſt igiꝛ delectatio vltim⁹ finis.nullus ergo
act⁹ voluntatis pōt eſſe ſubalr ipſa felicitas.℄ Adhuc. 6°
Si delectatio eēt vltim⁹ finis:ipſa ſʒ ſeipaʒ eēt appetē
da:h āt eſt falſum:refert eni q̄ delectatio appetaꝛ ex eo
ad qð ꝯſeqtur delectatio:nā delectatio q̄ ꝯſeqtur bonas
ꝛ appetēdas opōnes bona eſt ꝛ appetēda:que āt malas
mala eſt ꝛ fugiēda.habet igiꝛ ꝙ ſit bona ꝛ appetēda ex
alio.nō eſt igiꝛ ipſa vltim⁹ finis qð eſt felicitas.℄ Ad 7°
huc.Rectus ordo rerū ꝯuenit cum ordie nature:nā res
nāles ordinanꝛ in ſuū finē abſqʒ errore:in nālib⁹ aūt eſt
delectatio pp opōnē ꝛ nō ecōuerſo.videmus eni ꝙ na
tura illis opōnibus alalium delectationes appoſuit q̄ ſūt
manifeſte ad fines neceſs ordinate:ſicut in vſu ciborum
qui ordinaꝛ ad ꝯſeruatiōnē indiuidui ꝛ in vſu venereo
rum qui ordinaꝛ ad ꝯſeruatiōnē ſpeiē:niſi eniʒ adeſſet de
lectatio alalia a pdictis vſib⁹ neceſſarijs abſtinerēt.im

8° poſſibile ē eſt ꝙ delectatio ſit vltimus finis. ¶ Itē. De-
lectatio nihil aliud eē videt̄ ꝙ̄ quietatio volūtatis in aliq̄
bono cōuenienti: ſicut deſideriū eſt inclinatio voluntatis in
aliq̄d bonū ↄſequēdū: ſicut āt hō ꝑ volūtatem inclinat̄ in
finē: ⁊ quietat̄ in illo: ita corpa nālia hñt inclinatiōes nāles
in fines ꝓprios: q quidē quietant̄ fine iā adepto. Ridiculuꝫ
aūt eſt dicē ꝙ finis mot⁹ corporis grauis nō ſit eē in loco
ꝓprio: ſed quietatio inclinatiōis qua in h tēdebat. ſi eniꝫ h
principalr̄ nā intēderet vt inclinatio quietaretur nō daret
eā: dat aūt eā vt ꝑ h in locū ꝓpriū tēdat. q̄ ↄſequuto q̄ſi
fine ſequit̄ inclinatiōis quietatio: ⁊ ſic quietatio talis nō eſt
finis ſꝫ ↄcomitās finē. nec igitur delectatio eſt finis vlti-
mus: ſꝫ ↄcomitās ipm. multo igit̄ magis nec aliq̄s volū-
9° tatis act⁹ eſt felicitas. ¶ Adhuc. Si alicui⁹ rei ſit aliqua
res exterior finis: illa ei⁹ opatio dicet̄ ēt finis vltim⁹ per
quā pmo ↄſequit̄ rē illā: ſicut his qb⁹ pecunia eſt finis: di
etiā poſſidere pecuniā finis: nō āt amare neq̄ ↄcupiſce-
re. finis aūt vltim⁹ hois eſt itellēalis eſt de⁹. illa igit̄ opatio
hois eſt ſubalr̄ eius beatitudo vel felicitas ꝑ quā p̄ atti-
git ad deū. h aūt eſt itelligere: nā velle nō poſſumus qd̄
nō itelligimus: eſt igit̄ vltima felicitas hois in cogſcen-
do deū ꝑ intellēm ſubalr̄ ⁊ nō in actu volūtatis. ¶ Jam
igit̄ ꝑ ea que dicta ſunt pꝫ ſolō in ↄtriū obiectoꝝ. Nō. n.
1 ſi felicitas per h ꝙ hꝫ rōnē ſummi boni eſt obiectū vo-
lūtatis: ꝓpter h neceſſe eſt ꝙ ſit ſubalr̄ ipſe actus volū-
tatis vt pma rō ꝓcedebat: imo ex h ipſo ꝙ eſt p̄m obm̄
ſequit̄ ꝙ nō ſit actus eius vt ex dictis appꝫ. Nec ēt opꝫ
ꝙ oē id quo res q̄cūq̄ mō ꝑficit̄ ſit finis illi⁹ rei ſicut z^a
rō ꝓcedebat. ¶ Eſt eni aliqd ꝑfectio alicui⁹ dupliciter.
Uno mō vt hñtis iā ſpēm. Alio mō vt ad ſpēm hñdaꝫ:
ſicut ꝑfectio domus ſm ꝙ iā hꝫ ſpēm eſt id ad qd̄ ſpēs
domus ordinat̄. ſ. habitatio. nō eni domus fieret niſi ꝑꝑ
hoc: vn̄ ⁊ in definitiōe domus opꝫ h poni ſi debeat defi-
nitio eſſe ꝑfecta: ꝑfectio vō ad ſpēm domus eſt tā id qd̄
ordinat̄ ad ſpēm ↄſtituēdaꝫ ſicut pn̄a ſubalia ipſi⁹ q̄ꝫ id
qd̄ ordinat̄ ad ſpēi ↄſeruationeꝫ ſicut appodiacula que
fiunt ad ſuſtētationē domus q̄ꝫ ēt illa q̄ faciunt ad h ꝙ
vſus domus ſit cōuenientior: ſicut pulchritudo dom⁹. illō
igit̄ qd̄ eſt ꝑfectio rei ſm ꝙ iā hꝫ ſpēm eſt finis ipſi⁹: vt
habitatio eſt finis domus: ⁊ ſilr̄ ꝓpria opatio cuiuſlꝫ rei
que eſt q̄ſi vſus ei⁹ eſt finis ipſi⁹: q̄ aūt ſunt ꝑfectiōes rei
ad ſpēm nō ſunt finis rei: imo res ē finis ipſarū: mā eniꝫ
⁊ forma ſunt ꝑꝑ ſpēm: lꝫ eni forma ſit finis gñatiōis: nō
tn̄ eſt finis iaꝫ gñati ⁊ ſpēm hñtis imo ad h q̄rit̄ for⁹ vt
ſpēs ſit cōpleta. ſilr̄ ↄſeruātia rē in ſua ſpecie: vt ſanitas
⁊ vis nutritiua lꝫ ꝑficiāt aial: nō tn̄ ſūt finis alalis ſꝫ ma-
gis ecōuerſo: ea ēt qb⁹ aptat̄ res ad ꝓprias opōnes ſpēi
ꝑficiēdas ⁊ ad debitū finē ↄgruētius ↄſīduꝫ non ſunt fi-
nis rei ſed magis ecōuerſo: ſicut pulchritudo hois ⁊ ro-
Cap. 12. bur corporis ⁊ alia hm̄oi: de qb⁹ dic̄ phs in p̄ ethicoꝝ. ꝙ orga-
nice deſeruiūt felicitati: delectatio āt eſt ꝑfectio opōnis
nō ita ꝙ ad ipſam ordinet̄ opatio ſm ſuā ſpēm: ſꝫ ordi-
nat̄ ad alios fines: ſicut comeſtio ordinat̄ ad ↄſeruatio-
nē indiuidui: ſꝫ eſt ſilis ꝑfectioni q̄ ordinat̄ ad ſpēm rei:
nā ꝑꝑ delectationē attētius ⁊ decētius opōni iſiſtim⁹ in
Cap. 4. qua delectamur. vn̄ in. 10. ethic. phs dic̄ ꝙ delectatio ꝑfi-
cit opationē: ſicut decor iuuētutē: q quidē eſt ꝑꝑ eū cui in-
Ad 3^m. eſt iuuētus ⁊ nō ecōuerſo. ¶ Neq̄ āt ꝙ delectationem
nō ꝑꝑ aliō volūt hoies ſꝫ ꝑꝑ ſeipſaꝫ. Eſt ſufficiēs ſignuꝫ
ꝙ delectatio ſit vltim⁹ finis ſicut tertia rō ↄcludebat: naꝫ
delectatio etſi nō ſit vltim⁹ finis: eſt tn̄ vltimū finē con-
Ad 4^m comitās cū ex adeptiōe finis delectatio ↄſurgat. ¶ Nō
aūt plures q̄rūt delectationē q̄ eſt in cogſcēdo q̄ꝫ cogni-
tionē: ſꝫ plures ſunt q q̄rūt delectatiōes q̄ꝫ cognitionē ⁊
intellus delectationē ipſaꝫ ↄſītem: q: ea q̄ exterius ſunt:

magis nota pluribꝰ exiſtūt eo ꝙ a ſenſibilibꝰ icipit hu- Ad 5^m.
mana cognitio. ¶ Qd̄ āt quarta rō ꝑponit volūtatē eē al-
tiorē intellā q̄ſi eius motiuā: falſuꝫ eē manifeſtū eſt. nā
pmo ⁊ ꝑ ſe itellēs mouet volūtatē. volūtas eni inq̄ꝫtū h-
mouet̄ a ſuo obto qd̄ eſt bonū apphēſum: volūtas aūt
mouet itellēm q̄ſi per accñs: inq̄ꝫtū. ſ. intelligere ipm ap
phēdit̄ vt bonū: ⁊ ſic deſiderat̄ a volūtate ex q̄ ſequit̄
ꝙ intellēs actu itelligit: ⁊ in h ipſo volūtateꝫ ꝑcedit: nūq̄ꝫ
eni volūtas deſideraret itelligere niſi p̄us itellus ipſuꝫ
intelligere apphēderet vt bonuꝫ: ⁊ itерū volūtas mouet
intellēm ad opandū in actu ꝑ moduꝫ quo agēs mouē dr̄:
intellus aūt volūtatē ꝑ modū quo finis mouet: nā bonū
intellēm eſt finis voluntatis: agens auteꝫ eſt poſterior in
mouendo q̄ꝫ finis: nā agens non mouet niſi ꝓpter finē:
vn̄ apparet intellectum ſimplr̄ eſſe altiorē volūtate. vo-
luntatē vō intellectu per accidens ⁊ ſm quid.

¶ Qꝛ felicitas humana non conſiſtit in delectationibus corporalibus. Cap. XXVII.

Ex premiſſis autē appet ꝙ ipoſſe eſt felicitatē huma- Idē p^a 2^e. q. 9. ar. p^o.
nā ↄſiſtere in delectationibꝰ corꝑalibꝰ. q̄rū In de veri-
precipue ſunt in cibis ⁊ venereis. Oſtēſum ta. 3 ar. 12.
eſt eni ꝙ ſm nature ordineꝫ delectatio eſt Idē p^a 2^e. q. 2. ar. 6.
ꝑꝑ opōneꝫ ⁊ nō ecōuerſo. ſi igit̄ opationes non fuerint Iſta ↄclo ꝓbatur.
vltim⁹ finis delectationes ↄſītes eas: neq̄ ſunt vltim⁹ fi- p
nis: neq̄ ↄcomitātes vltimū finē: ↄſtat aūt ꝙ opationes
quas ↄſequunt̄ p̄dicte delectatiōes nō ſunt vltim⁹ finis:
ordinant̄ āt ad aliquos fines manifeſtos ſicut comeſtio
ad ↄſeruationē corporis: coitus aūt ad gñōnē ꝓlis. delecta-
tiones igit̄ p̄miſſe nō ſunt vltim⁹ finis neq̄ vltimū finē
ↄcomitātes. nō eſt igit̄ in his ponenda felicitas. ¶ Ad-
huc. Uolūtas eſt ſuꝑior q̄ꝫ appetit⁹ ſenſitiuus: mouet. n. z°
ipm ſicut ſuꝑius dcm̄ eſt: in actu aūt volūtatis non ↄſiſtit
felicitas: ſicut iā. s. oſtēſuꝫ eſt. multo igit̄ minus in delecta- Cap. 26.
tionibꝰ p̄dictis q̄ ſunt in appetitu ſenſitiuo. ¶ Amp. Fe- 3°
licitas eſt qddā bonū hois ꝓpriū: nō eniꝫ bruta pñt dici
felicia niſi abuſiue: delectatiōes aūt p̄miſſe ſūt cōes ho-
minibus ⁊ brutis. nō eſt igitur in eis ponenda felicitas.
¶ Itē. Ultim⁹ finis eſt nobiliſſimū eoꝝ q̄ ad rē ptinēt: 4°
hꝫ eni rōnē optimi: he aūt delectatiōes nō ↄueniūt hoi
ſm id qd̄ eſt nobiliſſimū in ipſo qd̄ eſt itellēs ſꝫ ſm ſen-
ſuꝫ. nō eſt igit̄ in talibꝰ delectationibꝰ ponēda felicitas.
¶ Amp. Sūma ꝑfectio hois eē nō pōt in h ꝙ ↄiungit̄ 5°
rebꝰ ſe iferioribꝰ: ſed ꝑ h ꝙ ↄiungit̄ alicui rei altiori. fi-
nis eni eſt melior eo qd̄ eſt ad finē: delectationes aūt p̄-
miſſe ↄſiſtūt in h ꝙ hō ſm ſenſuꝫ ↄiūgit̄ aliqbꝰ ſe infe-
rioribꝰ. ſ. ſenſibilibꝰ qbuſdā. nō eſt igit̄ in talibꝰ delecta- 6°
tionibꝰ felicitas ponēda. ¶ Amp. Qd̄ non eſt bonū niſi
ſm ꝙ eſt moderatū nō eſt ſm ſe bonuꝫ: ſꝫ accipit boni-
tatē a moderāte: vſus āt p̄dictarū delectationum nō eſt
bonꝰ hoi niſi ſit moderatꝰ: aliter eni delectatiōes he ſei-
uicē ipedirēt. nō ſunt igit̄ he delectatiōes ſm ſe bonum
hois. qd̄ aūt eſt ſūmū bonū: eſt ꝑ ſe bonū: q: qd̄ ꝑ ſe bo^m
eſt: meliꝰ eſt eo qd̄ ꝑ aliō. nō ſunt igit̄ tales delectatiōes
ſūmū hois bonū qd̄ eſt felicitas. ¶ Iteꝫ. In oībꝰ q̄ ꝑ ſe 7°
dicunt̄ ſequit̄ magis ad magis ſi ſimplr̄ ſequat̄ ad ſim-
pliciter: ſicut ſi calm̄ calefacit: magis calm̄ magis calefac̄:
⁊ maxie calm̄ maxie calefaciet. ſi igit̄ delectatiōes pre-
miſſe eſſent ſm ſe bone: oporteret ꝙ maxie vti eis eſſet
optimū: h aūt pꝫ eē falſum: nā minꝰ vſus eoꝝ reputatur
in vitiū: ⁊ eſt ēt corpori noxiꝰ ⁊ ſilium delectationū ipe-
ditiuus. nō ſūt igit̄ ꝑ ſe bonū hois. in eis igit̄ non ↄſiſtit
humana felicitas. ¶ P. Actus virtutum ſūt laudabiles 8°
ex h ꝙ ad felicitatē ordinant̄. ſi igit̄ in delectationibus
p̄miſſis ↄſiſteret hūana felicitas: actꝰ virtutis magis eēt
laudabilis

laudabilis in accedēdo ad has delectatiões q̄ in abſti/
nēdo ab eis:h aūt p; eē falſum:nā act⁹ tēperātie maxie
laudať in abſtinēdo a delectationib⁹:vñ ab h denoiať.
nō eſt igiť in dlectatōib⁹ pmiſſis hois felicitas.¶ Amp.
9° Finis vltim⁹ cuiuſlȝ rei dē⁹ ē:vt ex pmiſſis p;:illud igiť
Cap.18. opȝ vltimū finē hois poni p qd maxie appropiquat ad
deū.p pdictas āt dlectatiões hō ipediť a maxia appro/
piquatiōe ad deū q̄ fit p ɔtēplationē quā maxie pdicte
delectatiões ipediūt:vtpote ad ſenſibilia maxie hoiem
imergētes:ɂ p ɔñs ab itelligibilib⁹ retrahētes.nō eſt igiť
in delectationib⁹ corporalib⁹ felicitas humana ponēda.
Error q̄ruidā excludiť. ¶ Per h āt excludiť error epicureoꝝ in his voluptati/
bus felicitatē hois ponētiū:ex q̄rū pſona dič Salomon
Eccl'iaſtes.5. Hoc itaq; viſuȝ eſt mihi bonū vt comedat
qs ɂ bibat ɂ fruať letitia ex labore ſuo:ɂ h eſt pa illi⁹:et
Sap.ij. Ubiq; relinq̄m⁹ ſigna letitie:qm hec eſt ps no/
Scdus error excluditur. ſtra:ɂ hec eſt ſors nr̄a.¶ Excludiť ēt error cheritianoꝝ
qui in vltima felicitate poſt reſurrectionē mille annos
Infra li° 4° cap.83. in regno chr̄i ſm carnales vētris voluptates fabulanť
futuros:vñ ɂ chiliaſtes q̄ſi millenarij ſunt appellati. In
3 greco chilia idē eſt qd mille.¶ Excludunť ēt iudeoꝝ ɂ
ſarracenoꝝ fabule:qui retributiones iuſtorū in pdictis
voluptatibus ponūt.felicitas eni virtutis eſt premiū.

¶ Qȝ felicitas hois nō ɔſiſtit in honorib⁹. Ca. XXVIII.

Idē p° 2°.q. 2.ar.2. Iſta p° pbať p

Ex predictis p; q ēt nec in hono/
ribus eſt ſūmū hois
bonū qd eſt felicitas. Finis eni vltim⁹ hois
ɂ ſua felicitas eſt ei⁹ pfectiſſima opatio vt
ex ſupiorib⁹ p;:honor aūt hois nō ɔſiſtit in
Cap.26.ɂ 27. ſua opōne ſȝ alteri⁹ ad ipm q ei reuerētiā exhibet.nō eſt
2° igiť felicitas hois in honoribus ponēda.¶ Adhuc. Qd
eſt pp alterū bonū ɂ deſiderabile nō eſt vltim⁹ finis:ta/
le aūt eſt honor:nō eni aliqs recte honorať niſi pp aliqd
aliud bonū in eo exñs:ɂ pp h hoies honorari q̄runt q̄ſi
boni alicui⁹ qd in eis eſt teſtimoniū hr̄e volētes.vnde ɂ
magis gaudēt hoies a magnis ɂ ſapientib⁹ honorari.nō
3° eſt igiť in honorib⁹ felicitas hois ponenda.¶ Amp. Ad
felicitatē p virtutē pueniť:opōnes aūt virtutū ſūt volū/
tarie:aliter eni nō eēnt laudabiles.opȝ igiť felicitatē eē
aliqd bonū ad qd hō ſua volūtate pueniat.h āt q bono
rē aſſequať nō eſt in ptāte hois ſȝ magis in ptāte hono/
rātis.nō eſt igiť in honorib⁹ felicitas humana ponenda.
4° ¶ Itē. Qē dignuȝ honore nō pōt niſi bonis ineē:hono/
rari āt nō pñt ēt mali.meli⁹ eſt igiť fieri honore dignum
5° q̄ȝ honorari.nō eſt igiť honor ſūmū hois bonum.¶ P.
Sūmū bonū eſt pfectū bonū:pfectū aūt bonū nō com/
patiť aliqd malū:cui aūt ineſt aliquod malum impoſſi/
bile eſt eſſe malum.impoſſibile eſt igitur eſſe malū cui
adeſt ſummum bonū:poteſt autē aliquis malus honorē
ɔſequi.nō eſt igiť honor ſummum hois bonum.

¶ Qȝ felicitas hominis non cōſiſtit in gloria mundana. Cap. XXIX.

Idē p° 2°.q. 2.ar.3.

Ex quo etiā appet q nec in glia q̄ eſt
in celebritate fame cōſiſtit ſū/
1 mū hois bonū. Eſt eni glia ſm Tulliū fre/
quēs de aliq̄ fama cū laude:ɂ ſm Ambro.
clara cū laude notitia.ad h aūt volūt hoies
inoteſcere cū laude ɂ claritate q̄dā vt ab eis qb⁹ innote/
ſcūt honorenť.eſt igiť glia pp honorē q̄ſita.ſi igiť honor
2 nō ē ſūmū bonū multo min⁹ glia.¶ Adhuc. Laudabi/
lia bona ſūt ſȝ q̄ aliqs oñdiť ordinat⁹ ad finē:q āt ordi/
nať ad finē nōdū ē vltimū finē aſſecut⁹.laus igiť nō at/
tribuiť ei q iā eſt vltimū finē aſſecut⁹:ſȝ magis honor:vt
Cap.16. phs dič in p ethicoꝝ.nō pōt igiť glia eē ſūmū bonū cū
pncipalr in laude ɔſiſtat.¶ Amp. Cogſcē nobili⁹ eſt q̄ȝ
cognoſci:nō eni cogſcunť niſi q̄ ſūt nobiliora in reb⁹:co/
gnoſcunť āt ēt iſima.nō pōt igiť ſūmū hois bonū eē glo
ria q̄ ɔſiſtit in h q aliqs cogſcať.¶ Itē. Cogſci aliquis 3
nō dſiderat niſi in bonis:in malis aūt q̄rit latere.cogſci
igiť bonū ē ɂ dſiderabile pp bona q̄ in aliq̄ cogſcunť.il/
la igiť ſūt meliora.nō eſt igiť glia q̄ in h ɔſiſtit q aliqs
cogſcať ſūmū hois bonū.¶ P. Sūmū bonū opȝ eē pfe 4
ctū cū qetet appetitū:cognitio aūt fame in q̄ glia hūana
ɔſiſtit ē ipfecta:eſt eni plm icertitudis ɂ erroris hñs.nō
pōt igiť talis glia eē ſūmū bonū.¶ Itē. Id qd ſūmum 5
hois bonū eſt:opȝ eē ſtabiliſſimū in reb⁹ hūanis.nālr.n.
deſideratť diuturna boni ɔſtātia:glia āt q̄ in fama conſi/
ſtit ē iſtabiliſſima:nihil eni eſt mutabili⁹ opinione ɂ lau/
de humana.nō eſt igiť talis glia ſummū bonū hois.

¶ Qȝ felicitas hois non ɔſiſtit in diuitijs. Cap. XXX.

Ex hoc aūt appȝ q nec diuitie ſunt ſū/ Idē p° 2°.q. 2.ar.p°.
mū hois bonū. Non eni appe/ Iſta p° pbať
tunť diuitie niſi pp aliud:p ſe eni nihil boni p
iferūt:ſȝ ſolū vtimur eis vł ad corpis ſuſtē/
tationē vł ad aliqd hmōi:qd āt eſt ſūmū ē pp
ſe dſideratū ɂ nō pp aliud.nō ſunt igiť diuitie ſūmū hois
bonū.¶ Adhuc. Eoꝝ poſſeſſio vł ɔſeruatio nō pōt eſſe 2°
ſūmū hois bonū q̄ maxie ɔſerūt hoi in h q emittuť:di/
uitie āt in h maxie ɔſerūt q expēdunť:h eni earū vſus
eſt.nō pōt igiť diuitiaꝝ poſſeſſio eē ſūmū hois bonum.
¶ Amp. Act⁹ virtutis laudabil' eſt ſȝ q ad felicitatē ac/ 3°
cedit:magis āt eſt laudabil' act⁹ liberalitatis ɂ munificen/
tie q̄ ſūt circa pecunias ex h q pecunie mittuntur q̄ȝ ex
h q ɔſeruant:vñ ɂ ab h noia harū virtutū ſumunť:nō
ɔſiſtit igiť hois felicitas in poſſeſſiōe diuitiaꝝ.¶ Iteȝ.
Illd in cui⁹ ɔſequutiōe ſūmū hois bonum ē opȝ eē hoie 4°
meli⁹:diuitijs āt hō ē melior cū ſint res q̄dā ad vſuȝ ho
minis ordiate.nō ē igiť in diuitijs ſūmū hois bo^m.¶ P.
Sūmuȝ hois bo^m fortune nō ſubiacet:nā fortuita abſq; 5°
ſtudio rōnis eueniūt:opȝ āt q p rōnē hō ppriū finē ɔſe/
quať:in ɔſecutiōe āt diuitiaꝝ maximū locū hȝ fortuna.
nō eſt igiť in diuitijs hūana felicitas ɔſtituta.¶ Amp.
Hoc euidēs fit p h q diuitie iuolūtarie amittuntur:ɂ q 6°
malis euenire pñt q̄s neceē ē ſūmo bono carere ɂ q iſta/
biles ſūt ɂ alia hmōi q̄ ex ſupiorib⁹ rōnib⁹ colligi poſſunt.

¶ Qȝ felicitas hūana nō ɔſiſtit i po^a mūdana. Ca. XXXI.

Similiter aūt nec in mūdana po^a ſū/ Idē p° 2°.q. 2.ar.4.
mū hois bonū eē pōt cum Iſta p° pbať
in ea obtinēda plm fortuna poſſit ɂ iſtabi/ p
lis ſit:ɂ non ſubiaceat hois voluntati:ɂ ple/
rūq; malis adueniat q̄ ſummo bono repu/
gnāt:vt ex pmiſſis p;.¶ Itē. Hō maxie dť bon⁹ ſm q 2°
ad ſūmū bonū attigit:ſm āt q hȝ po^am nō dť bon⁹ neq;
malus:nō eniȝ eſt bon⁹ oīs q pōt bona facē:neq; malus
eſt aliqs ex h q pōt mala facē.ſūmū igiť bonū nō cōſi/
ſtit in h qd eſt eē potētē.¶ Adhuc. Qis po^a ad alteruȝ 3°
eſt:ſūmū āt bonū eſt ad alterū.nō eſt igiť po^a ſūmū ho/
minis bonū.¶ Amp. Illd q̄ qs pōt ɂ bñ ɂ male vti nō 4°
pōt eē ſūmū hois bonuȝ:meli⁹ eni eſt q̄ nullus male vti
poteſt:potentia auteȝ aliquis bene ɂ male vti poteſt.nā
poteſtates rōnales ad oppoſita ſunt.nō eſt igitur pote/
ſtas hūana ſūmū hois bonū.¶ P. Si aliq̄ ptās ē ſūmū 5°
bonū opȝ illā eē pfectiſſimā:ptās āt hūana eſt imperfe/
ctiſſima:radicať eni in homiȝ volūtatib⁹ ɂ opiōnib⁹ in q/
bus eſt maxia incōſtātia:ɂ q̄to magis reputať ptās tā/
to a plurib⁹ depēdet:qd ēt ad eius debilitatē ptinet:cuȝ
qd a multis depēdet deſtrui multiplr̄ poſſit.nō eſt igiť
in poteſtate humana ſūmū hois bonū.felicitas igiť hois
in nullo bono exteriori cōſiſtit:cū oīa exteriora bona q̄
dicuntur bona fortune ſub pdictis continеantur.

¶ Q[uod] felicitas nõ ꝯſiſtit in bonis corꝑis. Caꝑ.XXXII.

Jdẽ pᵒ.2ᵉ.q. 3.ar.5.q.3.ar.3. QUod aũt nec in corꝑis bonis: cuiuſmodi ſunt ſanitas: pulchri-
p̊ tudo: ⁊ robur: ſit hoīs ſũmũ bonũ ꝑ ſiĺia manifeſte apparet. hec enĩ ẽẽ bonis ⁊ malis cõmunia ſũt ⁊ iſtabilia ſunt: ⁊ volũtati nõ ſub-
2° iacent. ¶ P̄. Aīa eſt melior corpore qḋ nõ viuit nec p̄dicta bona hꝫ niſi ꝑ aiam. bonũ igit̃ aīe ſicut intelligere ⁊ alia hᵉ eſt meliꝰ q̃ꝫ bonũ corꝑis. nõ eſt igit̃ corꝑis bo-
3° nũ ſũmũ hoīs bonuꝫ. ¶ Adhuc. Hec bona ſunt homini ⁊ alijs aīalibꝰ cõia: felicitas aũt ẽ ꝓpriũ hoīs bonũ. nõ ẽ
4° g̊ in p̄miſſis bonis hoīs felicitas. ¶ Amp̄. Multa aīalia quãtũ ad bona corꝑis ſunt hoīe potiora: q̄dã enĩ ſũt velociora hoīe: q̄dã robuſtiora: ⁊ ſic de alijs. ſi igitur in his eẽt ſũmũ hoīs bonũ nõ eẽt hõ optimũ aīaliũ: qḋ pꝫ eſſe falſuꝫ. nõ ẽ igit̃ felicitas hũana in bonis corꝑis ꝯſiſtẽs.

¶ Q[uod] felicitas humana non conſiſtit in parte ſenſitiua. Caꝑ.XXXIII.

Jdẽ pᵒ.2ᵉ.q. 3.ar.3. Jſta ꝯᵒ gbaꝫ EX eadem etiã apꝑꝫ ꝙ neq̃ ſũmũ hoīs bonuꝫ eſt in bonis
p̊ ſenſitiue ꝑtis: nã hec ẽẽ bona ſũt hoī et alijs
2° aīalibꝰ cõia. ¶ Jtẽ. Jntell̾s eſt melior ſenſu. bonũ igit̃ itell̾us eſt meliꝰ q̃ꝫ bonum ſenſus. nõ igit̃ ſũmuꝫ hoīs bonũ in ſenſu ꝯſiſtit. ¶ Adhuc.
3° Maxĩe delectatiões ſm̃ ſenſuꝫ ſunt in cibis ⁊ venereis in qbꝰ oporteret eẽ ſũmũ bonum ſi in ſenſu eẽt: nihil eſt aũt in his. nõ eſt igit̃ in ſenſu ſũmũ hoīs bonũ. ¶ Amp̄.
4° Senſus diligunt̃ ꝑꝑ vtilitatẽ ⁊ ꝑꝑ cognitionẽ: tota autẽ vtilitas ſenſuũ ad corporis bona refertur: cognitio aũt ſenſus ad itellectiuã ordinat̃. vñ aīalia itellectu carentia non delectant̃ in ſentiẽdo niſi per cõparationẽ ad vtilitatem ad corpus ꝑtinentẽ ſm̃ ꝙ ꝑ ſenſus cognitionẽ cõſequuntur cibos vel venerea. nõ eſt igit̃ in parte ſenſitiua ſummum hoīs bonum qḋ eſt felicitas.

¶ Q[uod] vltima hominis felicitas non cõſiſtit in actibꝰ virtutum moralium. Caꝑ.XXXIIII.

Jdẽ ſuꝑ.32. co.8. Jſta ꝯᵒ gbaꝫ APparet aũt ꝙ nec in oꝑatiõibꝰ mo-
p̊ ralibꝰ cõſiſtit vltima felicitas hoīs. Felicitas enĩ humana nõ eſt ad vlteriorẽ finẽ ordinabilis ſi ſit vltima: oẽs aũt oꝑationes morales ſunt ordinabiles ad aliquid aliḋ: qḋ pꝫ ex his que iter eas ſunt p̄cipue: oꝑationes eniꝫ fortitudīs que ſunt in rebꝰ bellicis ordinant̃ ad victoriã ⁊ ad pacẽ: ſtultũ enĩ eẽt ꝑꝑ ſe tm̃ bellare: ſimil̾r oꝑationes iuſtitie ad ſeruãdã pacẽ inter hoīes ordinant̃ per h̾ ꝙ vnuſquiſq̃ quiete qḋ ſuũ eſt poſſidet: ⁊ ſiĺr pꝫ in oībus alijs. nõ eſt igit̃ in oꝑõnibꝰ moralibꝰ vltima hoīs
2° felicitas. ¶ Adhuc. Uirtutes morales ad h̾ ſunt vt per eas ꝯſeruet̃ mediũ in paſſionibꝰ intriſecis ⁊ exterioribꝰ rebꝰ: nõ eſt aũt poſſibile ꝙ modificatio paſſionũ vl̾ rerũ exterioꝝ ſit vltimus finis humane vite: cũ ipſe paſſiones ⁊ exteriores res ſint ad aliḋ ordinabiles. non eſt igit̃ poſſibile ꝙ in actibꝰ virtutũ moraliũ ſit vltĩa hoīs
3° felicitas. ¶ Amp̄. Cũ hõ ſit hõ ex eo ꝙ eſt rationẽ hñs: opꝫ ꝙ ꝓpriũ eius bonuꝫ qḋ eſt felicitas ſit ſm̃ id qḋ eſt ꝓprium rõni: magis aũt eſt ꝓpriũ rõnis qḋ ipſa in ſe hꝫ q̃ꝫ qḋ in alio facit. cũ igit̃ bonũ moralis virtutis qḋ eſt a rõne in rebus alijs a ſe inſtitutũ nõ poterit eẽ optimum hoīs qḋ eſt felicitas: ſed magis bonũ qḋ eſt in ipſa rõne
4° ꝯſtitutum. ¶ Jtẽ. Oſtẽſum eſt ſupra ꝙ finis oīum reruꝫ vl-
Caꝑ.19. timus eſt aſſimilari ad deũ. illud igit̃ ſm̃ qḋ eſt hõ maxime aſſimilat̃ deo erit eius felicitas: hoc aũt nõ eſt ſm̃ actꝰ morales: cũ tales actus deo attribui nõ ꝑñt niſi metaphorice: nõ enĩ deo ꝯuenit hr̃e paſſiões vel aliq̃ hᵉ q̄ ſunt circa actus morales. nõ eſt igit̃ vltima felicitas hominis que eſt vltimꝰ eius finis conſiſtẽs in actibꝰ mora-
5° libus. ¶ P̄. Felicitas eſt ꝓpriũ hoīs bonum. illud g̊ qḋ eſt maxĩe ꝓpriuꝫ hoīs inter oīa bona humana reſpectu alioꝝ aīaliũ eſt in quo querẽda eſt eius vltima felicitas: hᵉ autẽ nõ eſt virtutũ moraliuꝫ actus: nã alia aīalia aliquid participãt vel liberalitatis vel fortitudinis: intellectualis autẽ actionis nullũ aīal aliqḋ participat. non eſt igit̃ vltima hoīs felicitas in actibus moralibus.

¶ Q[uod] vltĩa felicitas nõ ſit in actu prudẽtie. Ca.XXXV.

Jſta ꝯᵒ gbaꝫ EX hoc etiaꝫ apꝑꝫ ꝙ neq̃ in actu pru-
p̊ dẽtie eſt vltima hoīs felicitas. Actus enĩ prudentie eſt ſolũ circa ea q̄ ſunt moraliũ virtutũ: nõ eſt aũt in actibꝰ moraliũ virtutũ vltima hoīs felicitas. neq̃ igitur in
2° actu prudẽtie. ¶ Adhuc. Ultĩa felicitas hominis eſt in optima hoīs oꝑõne: optima aũt hoīs operatio ſm̃ id qḋ eſt ꝓpriũ hoīs eſt in cõparatiõe ad ꝑfectiſſima obiecta: oꝑatio aũt prudẽtie nõ eſt erga obiecta ꝑfectiſſima itellectus vl̾ rõnis. nõ enĩ eſt erga neceſſaria: ſed erga ꝯtingẽtia oꝑabilia. nõ eſt g̊ in eius oꝑatione vltima hoīs felicitas.
3° ¶ Amp̄. Qḋ ordinat̃ ad alterũ ſicˀ ad finẽ non eſt vltĩa hoīs felicitas: oꝑatio aũt prudẽtie ordinat̃ ad alterũ ſicˀ ad finẽ. Tũ q̄ oīs practica cognitio ſub qua ꝯtinet̃ prudẽtia ordinat̃ ad oꝑõnẽ. Tũ ẽt q̄ prudẽtia facit hoīeꝫ
Caꝑ.16. hñ ſe hr̃e in his que ſunt ad fineꝫ eligẽda: ſicˀ pꝫ per Ar. 6. ethicoꝝ. nõ eſt igit̃ in oꝑõne prudẽtie vltĩa hoīs feli-
4° citas. ¶ Jtẽ. Aīalia irrõnabilia nõ ꝑticipãt aliqḋ felicitatis: ſicˀ ꝓbat Ariſto. in p̊ ethicoꝝ. participãt aũt q̄dam eorum aliqḋ prudentie: vt pꝫ per eũdem p̊ meta. igitur felicitas nõ conſiſtit in operatione prudentie.

¶ Q[uod] felicitas nõ ꝯſiſtit in oꝑõne artis. Ca.XXXVI.

Jdẽ.9.metaphy.lcõ.9. Jſta ꝯclõꝫ hꝫ. PAtet etiã ꝙ neq̃ in oꝑõne artis: q̄ etiã artis cognitio practica eſt: ⁊ ita ad finẽ ordinat̃: ⁊ iḋ ipſa nõ eſt vltimus finis.
p̊ 2° ¶ P̄. Oꝑationũ artis fines ſunt artificiata q̄ nõ pñt eẽ vltimꝰ finis humane vite: cum magis nos ſumus fines oīuꝫ artificialiũ: oīa eniꝫ ꝑꝑ hominis vſuꝫ ſiũt. nõ põt g̊ in oꝑõne art̾ eẽ vltĩa felicitas.

¶ Q[uod] vltima felicitas hominis conſiſtit in cõtemplatione dei. Caꝑ.XXXVII.

Jdẽ opuſ.3.ca.107. SI igitur vltima felicitas hoīs nõ cõſiſtit in exterioribꝰ q̄ dicunt̃ bona fortune: neq̃ in bonis corꝑis: neq̃ in bonis aīe q̃tũ ad ſenſitiuã ꝑtẽ: neq̃ q̃tũ ad itellectiuã ſm̃ actꝰ moraliũ virtutũ: neq̃ ſꝫ intell̾uales q̄ ad actionẽ ꝑtinẽt. ſ. artẽ ⁊ prudentiã. relinquitur ꝙ vltima hominis felicitas ſit in cõtẽplatiõe veritatis. hec enĩ ſola operatio hoīs eſt ſibi ꝓpria: ⁊ in qua nullo mõ aliquid eoꝝ cõicat. hec etiaꝫ ad nihil aliud ordinat̃ ſicut ad finẽ: cũ contemplatio veritatis ꝓpter ſe ipſam querit̃: per hãc etiã operationẽ hõ ſubſtantijs ſuperioribus ꝯiungitur per ſiĺitudinẽ: q̄ h̾ tm̃ de oꝑationibus humanis in deo ⁊ in ſubſtantijs ſeꝑatis eſt: hac ẽt operatione ad illa ſuꝑiora cõtingit cognoſcendo ipſa q̄cunq̃ mõ. Ad hanc ẽt operationeꝫ hõ ſibi magis eſt ſufficiens: vtpote ad eaꝫ in paruũ auxilio exterioꝝ rerũ egẽs. ad hanc etiaꝫ oẽs alie operationes humane ordinari vident̃ ſicut ad finẽ. Ad perfectionẽ enim ꝯtẽplatiõis requiritur incolumitas corporis ad quaꝫ ordinant̃ artificialia oīa que ſunt neceſſaria ad vitã. requirit̃ etiã quies a perturbationibus paſſionũ ad quaꝫ peruenitur ꝑ virtutes morales ⁊ per prudentiã: ⁊ quies ab exterioribus paſſionibus ad quã ordinat̃ totũ regimẽ vite ciuilis: vt ſic ſi recte cõſiderent̃ omnia humana officia ſeruire videant̃ ꝯtẽplantibus veritatẽ. nõ eſt aũt poſſibile ꝙ vltima

tima hominis felicitas ꝯſiſtat in cōtemplatione que eſt ſm intellectū principioꝝ: que eſt īperfectiſſima ſic maxime vniuſ'lis rerū cognitionē in potētia ꝯtinēs: ⁊ eſt ꝑncipiū non finis humani ſtudij a nā nobis ꝓueniens non ſm ſtudiū virtutis: neqꝫ etiā ſm ſcias que ſunt de rebus infimis: cū oporteat felicitatē eē in opatione intell'ſ per cōparationē ad nobiliſſima intelligibilia. relinquit̄ igit̄ ꝙ in contemplatione ſapiētie vltima hoīs felicitas cōſiſtat ſm diuinoꝝ cōſiderationem. Ex quo etiā pꝫ inductionis via qđ ſupra rōnibus eſt ꝓbatum ꝙ vltima felicitas hoīs non conſiſtit niſi in ꝯtemplatione dei.

¶ Qꝛ humana felicitas non conſiſtit in cognitione dei q̄ cōmuniter habetur a pluribus. Cap. XXXVIII.

Idē opuſ. 3. ca. 104. Iſta 2° pbat̄

Inquirendum aūt relinquit̄ in quali dei cognitione vltima felicitas ſubſtātie intellectualis ꝯſiſtit. Eſt eni quedā cōis ⁊ ꝯfuſa dei cognitio: que q̄ſi oībus hoībus adeſt: ſiue hoc ſit per hoc ꝙ deū eē ſit ꝑ ſe notū: ſicut alia demōſtrationis ꝑncipia: ſicut qbuſdam videt̄: vt in ꝑ libro eſt dcm̄:
Cap. 10.
ſiue ꝙ magis verū videt̄: qꝛ nāli rōne ſtatim hō in aliqualem dei cognitionē ꝑuenire pōt: videntes enim hoīes res nāles ſm ordinē certū currere cum ordinatio abſqꝫ ordinatore nō ſit: ꝑcipiunt vt in pluribꝰ aliquē eſſe ordinatorē rerū quas videmus. Quis autē vel qualis vel ſi vnus tm̄ eſt ordinator nature nōdū ſtatī ex hac cōi cōſideratiōe hꝫ: ſicut cū videmꝰ hoīem moueri ⁊ alia opera agere: ꝑcipimꝰ eni eē q̄dā cāz harū opōnū q̄ alijs rebꝰ nō ineſt: ⁊ hāc cāz aiaz nolamꝰ: nōdū tn̄ ſciētes qd ſit aia ſi
Rō ꝑ°.
eſt corpꝰ vl' qualr opōnes ꝑdictas efficiat. ¶ Nō eſt āt poſſibile hāc cognē ad felicitatē ſufficere: felicitas enim opōnē eē opꝫ abſqꝫ defectu: h' āt cognitio eſt multoꝝ erroꝝ admixtionē ſuſcipiēs. Quidā eni rerū mūdanarū nō aliū ordinatorē eē crediderūt q̄ꝫ corpa celeſtia. vnde corpa celeſtia deos eē dixerūt. Quidā vo vlteriꝰ ipa elemēta q̄ ex eis ġnant̄ q̄ſi eſtimātes motꝰ ⁊ opōnes nāles q̄s hñt nō ab alio ordiatore eis ineſſe: ſꝫ ab eis alia ordinari. Quidā vo hūanos acꝰ nō alicuiꝰ ordiationi ſubeſſe credētes niſi hūane: hoīes q alios ordināt deos eē dixerūt. iſta igit̄ dei cognitio nō ſuffic̄ ad felicitatē. ¶ Amp̄.
2° Felicitas eſt finis hūanoꝝ actuū: ad ꝑdictā āt cognē nō ordinant̄ hūani acꝰ ſic ad finē: imo q̄ſi ſtatī a ꝑnꝰ oībus
3° adeſt. nō ġ in hac dei cogne felicitas ꝯſiſtit. ¶ Itē. Nullus ꝑ h' vitupabilis appet qꝛ felicitate careat: ꝗnimo carētes ea ⁊ in ipſaz tēdētes laudant̄: ex h' āt ꝙ ꝑdicta dei cogne aliqs caret maxie vitupabilis appꝫ: deſignat̄ eni ꝑ h' maxie hoīs ſtoliditas ꝙ tā manifeſta dei ſigna non ꝑcipit: ſic̄ ſtolidus reputaret̄ q hoīez vidēs eū hr̄e aīam eū nō cōprehēderet. Un̄ ⁊ in ps dr̄. Dixit inſipiēs in corde ſuo nō eſt deꝰ. nō eſt ġ hec dei cognitio q̄ ad felicita-
4° tē ſufficiat. ¶ Amp̄. Cognitio q̄ hr̄ de re tm̄ in cōi nō hꝫ aliqd ſibi ꝓpriū eſt imperfectiſſima: ſicut cognitio q̄ habet̄ de hoīe ex h' ꝙ mouet̄. eſt enī hꝫ cognitio ꝑ quam res cogſcit̄ in poꝰ tm̄: ꝓpria eni in cōibus potētia continent̄: felicitas aūt eſt opatio ꝑfecta: ⁊ ſummū hoīs bonū opꝫ eē ſm id qđ eſt actu ⁊ nō ſm qđ eſt potētia tm̄: naꝫ potentia per actū perfecta hꝫ boni rōnē. nō eſt ġ ꝑmiſſa dei cognitio ad felicitatē noſtram ſufficiens.

¶ Qꝛ felicitas humana non conſiſtit in cognitione dei q̄ habetur per demonſtrationem. Cap. XXXIX.

Idē opuſ. 3. cap. 264. ꝑ° 2° q. 66. ar. 5. ad 2m. Iſta ꝯ° pbat̄ ꝑ

Rurſus eſt quedā alia dei cognitio altior q̄ꝫ ꝑmiſſa q̄ de deo ꝑ demōſtrationē habet̄: ꝑ quā magis ad ꝓpriā ipſiꝰ cognē accedit̄: cū ꝑ demōſtrationē remoueant̄ ab eo multa: ꝑ q̄rū remotionem ab alijs diſcretus intelligitur. Oſtendit enī demōſtratio deū eſſe imobilē: eternū: incorporeū: oīno ſimplicē: vnū: ⁊ alia hꝰ que in lib. ꝑ de deo oſtēdimus. Ad ꝓpriaꝫ
Cap. 13.
aūt alicuius rei cognitionē ꝑuenit̄ nō ſolū per affirmationes: ſed ēt per negationes: ſicut eni ꝓpriū hoīs eſt eē aīal rōnale: ita ꝓpriū eius eſt non eſſe inaiatū neqꝫ irrationale: ſed hoc intereſt īter vtrūqꝫ cognitiōis ꝓprie modum ꝙ per affirmationes ꝓpria cognitione de re habita ſcit̄ quid eſt res: ⁊ q̄o ab alijs ſeparat̄: per negatiōes autē habita ꝓpria cognitione de re ſcitur ꝙ eſt ab alijs diſcreta: tamē quid ſit remanet ignotū: talis aūt eſt ꝓpria cognitio que de deo habet̄ ꝑ demōſtratiōes. Non eſt autē nec iſta ad vltimā hoīs felicitatem ſufficiēs: ea eni que ſunt alicuius ſpēi ꝑueniunt ad finē illius ſpēi vt in pluribꝰ. ea vo que ſunt a natura ſunt ſemꝑ vel in pluribus: deficiūt autē in paucioribꝰ ꝓpter aliquam corruptionē: felicitas autē eſt finis humane ſpēi: cū omnes homines ipſam nāliter deſiderant. felicitas ġ eſt qđdā cōe bonū poſſibile ꝑuenire oībꝰ hoībus: niſi accidat aliqbꝰ impedimentū quo ſint orbati. Ad ꝑdictā aūt cognitioēz de deo hñdam per viā demōſtrationis pauci ꝑueniunt ꝓpter impedimēta huiꝰ cognitiōis que in ꝑnꝰ libri tetigimus. nō eſt ġ dei talis cognitio eēntialr ipſa humana
Cap. 4° ꝑmi libri.
felicitas. ¶ Adhuc. Eſſe in actu eſt finis exñtis in poten- 2°
tia: vt ex ꝑmiſſis pꝫ: felicitas eni que eſt vltimꝰ finis eſt actus cui nō adiūgit̄ poꝰ ad vlteriorē actū: talis autē cognitio per viam demōſtratiōis de deo habita remanet adhuc in potētia ad aliqd vlterius de deo cognoſcēduꝫ vel eadē nobiliori mō: poſteriores eni conati ſunt aliqd ad diuinā cognitionē pertinēs adiūgere his que a prioribus inuenerunt tradita. nō eſt ġ talis cognitio vltima
hoīs felicitas. ¶ Amp̄. Felicitas oēm miſeriā excludit: 3°
nemo eni ſimul miſer ⁊ felix eē pōt: deceptio āt ⁊ error magna pars miſerie eſt: hoc eſt eni qđ omnes nāliter fugiūt: predicte aūt cognitiōi que de deo habet̄ multiplx error attigi pōt: qđ pꝫ in multis: qui aliqua vera de deo per viā demōſtrationis cognouerūt: qui ſuas eſtimationes ſequētes dū demōſtratio eis deeſſet in errores multiplices inciderūt: ſi autē aliqui fuerūt qui ſic de diuinis veritatē inuenerūt demonſtrationis via ꝙ eoꝝ eſtimationi nulla falſitas adiungeretur pꝫ eos fuiſſe pauciſſimos: qđ nō congruit felicitati que eſt cōis finis. nō ġ eſt
in hac cognitione de deo vltima hoīs felicitas. ¶ ꝑ. Fe- 4°
licitas in opatione ꝑfecta cōſiſtit: ad perfectionē aūt cognitionis reqrit̄ certitudo. vnde ſcire aliter nō dicimur niſi cogſcamus qđ īpoſſibile eſt aliter ſe hr̄e. vt pꝫ in ꝑ poſterioꝝ. cognitio aūt ꝑdicta multū incertitudis hꝫ: qđ demōſtrat diuerſitas ſcientiarū de diuinis eoꝝ qui h' ꝑ viā demōſtrationis inuenire conati ſunt. non eſt igit̄ in
tali cognitiōe vltima felicitas. ¶ Itē. Volūtas cū cōſe- 5°
cuta fuerit vltimū finē quietat̄ eius deſideriū: vltimꝰ āt finis oīs cognitionis humane eſt felicitas. illa ġ cognitio dei eſſentialr eſt ipſa felicitas: qua habita nō reſtabit alicuius ſcibilis deſiderāda cognitio: talis aūt nō eſt cognitio quaꝫ phī per demōſtrationes de deo hr̄e potuerunt: qꝛ adhuc illa cognitiōe habita alia deſideramus ſcire q̄ per hāc cognitionē nōdū ſciuntur. non eſt igit̄ in tali co-
gnitione dei felicitas. ¶ Adhuc. Finis cuiuſlibet in poꝰ 6°
exiſtētis eſt vt ducatur in actū: ad hoc eni tēdit per motum quo mouet̄ in finē: tēdit autē vnūquodqꝫ ens in potentia ad hoc ꝙ ſit actu ſm ꝙ eſt poſſibile: aliqd eni eſt exiſtēs in potētia cuius tota potētia pōt reduci in actuꝫ: vnde huius finis eſt vt totalr in actū reducat̄: ſicut ġue extra mediū exñs eſt in potētia ad ꝓpriū vbi. aliqd vo cuius potētia tota nō poteſt ſimul in actum reduci: ſicut

pȝ de mã ꝑma. vnde per ſuum motũ appetit ſucceſſiue
in actu diuerſarũ formarũ exire que ſibi ꝓpter earũ di-
uerſitatẽ ſimul ineſſe non poſſunt: intellectus aũt videt
eſſe in potẽtia ad oĩs intelligibilia: vt in 2° dcm̃ eſt. duo
aũt intelligibilia pñt ſimul in intellectu poſſibili exiſte-
re ſm̃ actum ꝑmũ: qui eſt ſcia: lȝ forte non ſm̃ actũ 2m: q
eſt cõſideratio. ℂ Ex quo pȝ ꝙ tota potẽtia intellectus
poſſibilis põt reduci ſimul in actũ. hoc ergo requirit ad
eius vltimũ finẽ qui eſt felicitas: hoc aũt nõ facit predi-
cta cognitio que de deo per demonſtrationeȝ hẽi põt: qꝛ
ea habita adhuc multa ignoramus. nõ eſt ergo talis co-
gnitio dei ſufficiens ad vltimam felicitatem.

ℂ Qꝛ felicitas humana non ꝯſiſtit in cognitione dei que
eſt per fidem. Cap.XL.

Eſt aũt τ alia dei cognitio q̃tũ ad ali-
quid ſupior cogñe ꝑdicta: qua
ſcȝ de᷒ ab oĩb᷒ ꝑ fidẽ cognoſcit. que quidẽ
q̃tũ ad h̄ cogñẽ que de deo per demõſtra-
tionẽ hẽi excedit: qꝛ q̃dã de deo per fidẽ co-
gnoſcimus ad q̃ ſui ꝑꝑ eminẽtiã rõ demõſtrãs ꝑuenire
nõ põt: ſicut in ꝑn° huius opis dcm̃ eſt. nõ eſt aũt poſſi-
bile neqȝ in hac dei cognitiõe vltimã hoĩs felicitatẽ ꝯſi-
ſtere: felicitas eni eſt ꝑfecta humani itellꝰs opatio: ſicut
ex dictis pȝ. in cogñe aũt fidei inuenit opatio intellect᷒
imꝑfectiſſima quantũ ad id qd̃ eſt ex ꝑte intellꝰs: q̃uis
maxima ꝑfectio inueniat ex parte obiecti: nõ eni intel-
lectus capit illud cui aſſentit credendo. nõ eſt igit neqȝ
2° in hac dei cognitione vltima hoĩs felicitas. ℂ Itẽ. Oſtẽ-
ſum eſt ſupra ꝙ vltima felicitas nõ cõſiſtit pncipalr in
actu voluntatis: in cognitione autẽ fidei principalitateȝ
habet volũtas: intellectus autẽ aſſentit per fidẽ his que
ſibi ꝓponunt qꝛ vult: nõ aũt ex ipſa veritatis euidentia
neceſſario tractus. nõ eſt ḡ in hac cognitione vltima ho-
3° minis felicitas. ℂ Adhuc. Qui credit aſſenſuȝ ꝑbet his
que ſibi ab alio ꝓponunt: que ipſe non videt. Vñ fides
magis hȝ cogñẽ auditui ſiꝉeȝ q̃ȝ viſioni: nõ aũt crederet
aliqs nõ viſis ab aliquo ꝓpoſitis niſi eſtimaret euȝ ꝑfe-
ctiorẽ cognitionẽ hẽre de ꝓpoſitis q̃ȝ ipſe habeat q nõ vi-
det. aut ḡ eſtimatio credẽtis eſt falſa: aut opȝ ꝙ ꝓponẽs
habeat ꝑfectiorem cogñẽ ꝓpoſitoꝝ: qd̃ etſi ipſe nõ ſolũ
cognoſcit ea ſed quaſi ab aliquo alio audiẽs: nõ põt hoc
in infinitum ꝓcedere: eſſet eni vanus τ abſqȝ certitudie
fidei aſſenſus. nõ eniȝ inueniret aliqd̃ primum ex ſe cer-
tum qd̃ certitudinem fidei credentiã afferret: nõ eſt eni
poſſibile fidei cognitionem eſſe falſam neqȝ vanã: vt ex
dictis pȝ in ꝑn° lib. τ tñ ſi eſſet falſa τ vana: in tali cogni-
tione felicitas nõ poſſit conſiſtere. Eſt ergo aliqua hoĩs
cognitio de deo altior cognitione fidei: ſiue ipſe hõ pro-
ponens fidem imediate videat veritatem: ſicut chriſto
credimus: ſiue a vidente imediate accipiat: ſicut credi-
mus apoſtolis τ ꝓphetis. cũ ḡ in ſũma dei cognitiõe fe-
licitas hoĩs conſiſtat: impoſſibile eſt ꝙ conſiſtat in fidei
cognitione. ℂ Amp. Per felicitatẽ cuȝ ſit vltimus finis
4° nãle deſideriũ quietatur: cognitio aũt fidei non quietat
deſiderium: ſed magis ipſum accendit: qꝛ vnuſqſqȝ deſi-
derat videre qd̃ credit. non eſt ḡ in cognitione fidei vlti-
5° ma hominis felicitas. ℂ P. Cognitio de deo dicta eſt fi-
nis inquãtũ vltimo fini rerum. ſ. deo ꝯiungit: per cogni-
tionem aũt fidei nõ fit res credita intellectui pñs perfe-
cte: qꝛ fides de abſentib᷒ eſt nõ de ꝑſentib᷒. Vñ τ Apl̃s
dicit. ij. Corin. v. ꝙ q̃diu per fidem ambulamus pegri-
namur a dño. fit tamẽ per fidẽ deus ꝑſens affectui cum
voluntarie credens deo aſſentiat: ſm̃ ꝙ dr̃ Eph. 3. habi-
tare chꝛm ꝑ fidẽ in cordibus nr̃is. nõ eſt ḡ poſſibile ꝙ in
cognitione fidei vltima felicitas humana conſiſtat.

Illa 2° pbat ꝑ

Ca. 4. 5. τ 6

Cap. 26.

Cap. 6. ꝑmi libri.

Auctas ſacre ſcripture.

ℂ Vtrũ in hac vita hõ poſſit itelligẽ ſubas ſepatas ꝑ ſtu-
diũ τ inqſitionẽ ſciarũ ſpeculatiuarũ. Cap.XLI.

Habet aũt τ adhuc aliã cogñe de deo i-
tellꝰualis ſuba. Dcm̃ eſt eni in 2° li- Cap. 98.
bro ꝙ itellꝰualis ſuba ſepata cogſcẽdo eſſen-
tiã ſuã cogſcit: τ qd̃ eſt ſup ſe τ qd̃ eſt ſb ſe: τ
ſm̃ modũ ſue ſube: qd̃ ꝑcipue neċe eſt ſi il-
lud qd̃ eſt ſupra ipaȝ ſit cã ei᷒: cũ oporteat in effectibus
ſiꝉitudinẽ inueniri cauſe. vñ cũ de᷒ ſit cã oĩuȝ ſubarũ itel-
lectualiũ creatarũ: vt ex ſupioꝛib᷒ pȝ. neċe eſt ꝙ itellꝰua-
les ſube ſepate cogſcẽdo ſuã eẽntiã cogſcãt ꝑ modũ vi-
ſiõis cuiuſdã ipm deũ: res eni illa ꝑ itellꝰm viſionis mõ
cogſcit: cuius ſiꝉitudo in itellꝰu exiſtit: ſicut τ ſiꝉitudo rei
corporalr viſe eſt in ſenſu vidẽtis. qcũqȝ ḡ itellꝰs appre-
hẽdit ſubaȝ ſepatã cognoſcẽdo de ea qd eſt: videt deum
altiori mõ q̃ȝ aliq̃ ꝑdictarũ cognoſcãt. Quia ḡ q̃dã po-
ſuerũt vltimã felicitateȝ hoĩs eẽ in hac vita: ꝑ h̄ ꝙ cog-
ſcũt ſubas ſepatas: ꝯſiderãduȝ eſt vtrum hõ in hac vita
poſſit ſubas ſepatas cognoſcere. H̄ aũt q̃ſtionẽ hȝ. itellꝰs
eni nr̃ ſm̃ ſtatũ pñtẽ nihil itelligit ſine phantaſmate: qd̃
ita ſe hȝ ad itellꝰm poſſibilẽ quo itelligimus ſicut ſe hñt
colores ad viſuȝ: vt pȝ ex his q̃ in 2° tractata ſunt. ſi igit
ꝑ cogñẽ itellectiuã q̃ eſt ex phãtaſmatib᷒ poſſit ꝑuenire
aliqs nr̃m ad itelligẽdas ſubas ſepatas: poſſibile erit ꝙ
aliqs in hac vita itelliget ipſas ſubas ſeparatas: τ ꝑ ꝯñs
videndo ipſas ſubas ſepatas ꝑticipabit modũ illi᷒ cogni-
tionis quo ſuba ſepata itelligẽs ſe itelligit deũ: ſi aũt per
cogñẽ que eſt ex phãtaſmatib᷒ nullo mõ poſſit ꝑuenire
ad itelligẽdas ſubas ſeparatas nõ erit poſſibile ꝙ hõ in
ſtatu hui᷒ vite ꝑdictuȝ modũ diuine cogñis aſſequatur.
ℂ Qꝛ aũt ex cogñe que eſt ꝑ phãtaſmata ad itelligẽdũ
ſubas ſepatas ꝑuenire poſſim᷒ aliq diuerſimode poſue-
rũt. ℂ Auẽpace nãqȝ poſuit ꝙ ꝑ ſtudiũ ſpeculatiuaruȝ
ſciarũ poſſum᷒ ex his itellectis q̃ ꝑ phantaſmata cogſci-
mus ꝑuenire ad itelligẽdas ſubas ſepatas: poſſum᷒ eniȝ
actiõe itellꝰs extrahere qdditatẽ rei cuiuſlibet hñt qd-
ditatẽ q̃ nõ eſt ſua qdditas: eſt eni itellꝰs natus cogſce-
re q̃ȝlibet qdditatẽ inq̃tũ eſt qdditas: cũ itellꝰs ꝓpꝛiuȝ
obiectũ ſit qd̃ qd eſt: ſit aũt illd̃ qd̃ ꝑ per itellꝰm poſſibi-
lẽ intelligit: eſt aliqd hñs qdditatẽ: poſſumus ꝑ intellꝰm
poſſibilẽ abſtrahere qdditatem illius ꝑ itellecti: τ ſi illa
quidditas habeat qdditatẽ: poſſibile erit iteruȝ abſtra-
here qdditatẽ illius qdditatis: τ cum non ſit ꝓcedere in
infinitũ: opȝ ꝙ ſtet alicubi. poteſt ḡ intellectus nr̃ ꝑue-
nire via reſolõnis ad cognoſcendã qdditateȝ ſube ſepa-
rate non hñteȝ aliã quidditatẽ: talis aũt eſt qdditas ſub-
ſtãtie ſepate. põt ḡ intellectus noſter per cognitionẽ que
ex phãtaſmatib᷒ accipit ꝑuenire ad itelligendas ſubas
ſeparatas. ℂ Procedit aũt ad oſtẽdendũ idẽ per aliam
ſiꝉem viã. Ponit eni ꝙ itellectum vnius rei verbi gratia equi
apud me τ apud te multiplicat ſolũ per multiplicatio-
nem ſpẽrũ ſpũaliũ que ſunt diuerſe in me τ in te. opȝ ḡ
ꝙ intellectũ qd̃ non ſuſtentat in aliqua hꝰ ſpecie ſit idẽ
apud te τ apud me: ſed quidditas intellecti quã intelle-
ctus noſter natus eſt abſtrahere: vt ꝓbatum eſt. non ha-
bet aliquã ſpẽm ſpũalem τ indiuidualem: cuȝ qdditas
intellecti non ſit quidditas indiuidui: neqȝ ſpũalis: neqȝ
corporalis: cũ itellectũ iq̃ntũ eſt hꝰ ſit vniuſe: intellect᷒
ergo noſter natus eſt intelligere quidditatẽ cuius intel-
lectus eſt vnus apud oẽs: talis autẽ eſt qdditas ſubſtan-
tie ſeparate. eſt ḡ itellectus noſter nat᷒ cognoſcere ſubaȝ
ſeparatã. ℂ Si autẽ diligẽter cõſideret vie iſte friuole
inueniẽtur. Cum eni itellectũ iq̃ntuȝ hꝰ ſit vniuſe. opȝ
ꝙ qdditas intellecti ſit qdditas alicuius vniuſis. ſ. gene-
ris vel ſpeciei: quidditas aũt generis vel ſpẽi hoꝝ ſenſi-
biliũ

Opio Auẽpace quã Cõmẽtatoꝛ 3° de aĩa cõ. 36. refert.

Alia via ad idem.

Reꝓbatõ ꝑdicte vie. 1

biliū cuius cognitionē intellectiuā ꝑ phantaſmata acci-
pimus:cōprehēdit in ſe māꝫ ⁊ formā.eſt ġ oīno diſſilis
qdditati ſube ſepate:que ē ſimplex ⁊ imālis:nō eſt ergo
poſſe ꝙ ꝑ hoc ꝙ intelligit̄ qdditas rei ſenſibilis ꝑ phan-
2 taſmata intelligat̄ qdditas ſube ſeparate. ¶ Pr̄. Nō eſt
eiuſdē rōnis for⁹ que ſm ſe nō pōt ſeparari ab aliq̄ ſub-
iecto:cū illa que ſeparat̄ ſm eē a tali ſubiecto:lꝫ vtraqꝫ
ſm cōſiderationē accipiat̄ abſqꝫ tali ſubiecto : nō.n.eſt
eadēꝫ rō magnitudinis ⁊ ſube ſepate niſi ponamus ma-
gnitudines ſepatas medias inter ſpēs ⁊ ſenſibilia : ſicut
aliq̄ Platonici poſuerūt.qdditas aūt gn̄is vel ſpēi rerū
ſenſibiliū nō pōt ſeparari ſm eē ab hac indiuiduali mā
niſi forte ſꝫ Platonicos ponamus reꝝ ſpēs ſepatas:qḋ
eſt ab Ari.iprobatū.Eſt igit̄ oīno diſſilis quidditas p̄di-
cta ſubſtātie ſepatis:que nullo mō eſt in mā : nō ergo ꝑ
hoc ꝙ he qdditates intelligunt̄ ſube ſepate itelligi pn̄t.
3 ¶ Adhuc.Si qdditas ſube ſepate dēt eſſe eiuſdē rōnis
cū qdditate gn̄is vel ſpēi iſtoꝝ ſenſibiliū nō poterit di-
ci ꝙ ſit eiuſdē rōnis ſm ſpēm:niſi dicam⁹ ꝙ ſpēs horū
ſenſibiliū ſint ipſe ſube ſepate:ſicut Platonici poſuerūt.
Remanet ġ ꝙ nō erūt eiuſdē rōnis niſi ꝗtū ad rōnem
qdditatis inquātū eſt qdditas. Hec aūt eſt rō cōis gn̄is
ſcꝫ ⁊ ſpēi ⁊ ſube.nō ġ ꝑ has qdditates de ſubſtātijs ſepa-
ratis aliqd intelligi poterit niſi remotū genus ipſarū:co-
gnito aūt gn̄e nō ꝓꝑ hoc cognoſcit̄ ſpēs niſi in po⁹ : non
poterit ġ intelligi ſuba ſepata ꝑ intellm̄ haꝝ qdditatū.
4 ¶ Amp̄. Maior eſt diſtātia ſube ſepate a ſenſibilib⁹ ꝙ̄
vnius ſenſibilis ab alio:ſed itelligere qdditatē vni⁹ ſen-
ſibilis nō ſufficit ad intelligendā qdditatē alteri⁹ ſenſibi-
lis:cecus eni nat⁹ per hoc ꝙ itelligit qdditatē ſoni nullo
mō pōt ꝑuenire ad intelligēdā qdditatē coloris:mlto ġ
minus ꝑ hoc ꝙ intelligat qs qdditatē ſenſibilis ſube po-
5 terit intelligere qdditatē ſube ſepate. ¶ Itē.Si ēt pona-
mus ꝙ ſube ſepate orbes moueāt ex q̄ꝝ motib⁹ cānt̄ for-
me ſenſibiliū:hic modus cognitiōis ſube ſepate ex ſenſi-
bilib⁹ nō ſuffic̄ ad ſciēdā qdditatē ipaꝝ.nā ꝑ effectū ſcit̄
cā:vł rōne ſilitudis q̄ eſt iter effectū ⁊ cāꝫ vł inq̄tū effe-
ct⁹ demrāt vtutē cāe.rōne āt ſilitudinis ex effectu nō po-
terit ſciri de cā qd eſt niſi ſit agēs vni⁹ ſpēi:ſic āt nō ſe ha-
bēt ſube ſepate ad ſenſibilia:rōne aūt vtutis h̄ ēt nō pōt
eē:niſi qñ effect⁹ adeq̄t vtutē cāe:tūc.n.ꝑ effectū tota vt⁹
cāe cognoſcit̄:vt⁹ aūt rei demōſtrat ſubāꝫ ipſi⁹ : h̄ aūt in
ꝓpoſito dici nō pōt.nā vtutes ſubaꝝ ſepataꝝ excedunt
effect⁹ ſenſibiles oēs q̄s intellu cōprehendim⁹:ſicut vtus
vlis effectū pticularē.nō eſt ġ poſſe ꝙ ꝑ ſenſibiliū itellm̄
deuenire poſſimus ad intelligēdū ſubas ſepatas. ¶ Ad-
6 huc.Oia itelligibilia in quoꝝ cognitionē deuenim⁹ ꝑ in-
quiſitionē ⁊ ſtudiū ad aliquā ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ ptinēt:
ſi ġ ꝑ h̄ ꝙ intelligimus nās ⁊ qdditates iſtoꝝ ſenſibiliū
ꝑuenimus ad intelligēdas ſubas ſepatas:opꝫ ꝙ itellige-
re ſubas ſepatas ꝯtingat ꝑ aliquā ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ. h̄
aūt nō videm⁹:nō eſt.n.aliq̄ ſpeculatiua ſcia q̄ doceat de
aliq̄ ſubaꝝ ſeparataꝝ quid eſt:ſed ſolū q2 ſunt : nō eſt ġ
poſſe ꝙ ꝑ hoc ꝙ intelligimus nās ſenſibiliū ꝑueniamus
Obiectio. ad intelligēdas ſubas ſepatas.Si autē dicat̄ ꝙ eſt poſſe
eſſe aliquā taleꝫ ſciaꝫ ſpeculatiuā:ꝗuis adhuc nō ſit in-
Rñ. uenta. Hoc nihil eſt:q2 nō eſt poſſe per aliqua p̄n⁹ nobis
nota ad intelligendas ſubas p̄dictas deuenire : oīa enim
ꝓpria principia cuiuſcūqꝫ ſcie depēdēt ex p̄ncipijs pri-
mis indemōſtrabilib⁹ ꝑ ſe notis:quoꝝ cognitionē a ſenſi-
bilibus accipimus:vt pꝫ in fine poſterioꝝ:ſenſibilia aūt
non ſufficienter ducunt in cognitionem rerum imateria-
lium vt per ſuperiores rationes eſt probatū:nō eſt ergo
poſſibile aliquam ſcientiaꝫ eſſe per quā ad intelligēdas
ſubſtantias ſeparatas peruenire poſſit.

¶ Q2 non poſſumus in hac vita intelligere ſubas ſepara-
tas ſicut poſuit Alexander. Cap. XLII.

Q Uia vo Alexander poſuit ꝙ intellꝰ
poſſis eſt gn̄abilis ⁊ corrupti-
bilis:vtpote q̄dā ꝓparatio humane nāe ꝯſe-
quēs cōmixtionē elemētoꝝ:vt in ſcdo habi- Cap.62.
tū eſt:nō eſt aūt poſſe vt talis vt⁹ ſupra mā-
lia eleuet̄:poſuit ꝙ intellꝰ poſſis noſter nūq̄ poſſit ꝑue-
nire ad intelligēdas ſubas ſepatas:poſuit tn̄ ꝙ nos ſm De hac opinione Auer. 3° de aīa cō. 36.
ſtatū pn̄tis vite poſſumus ſubas ſepatas intelligere.Qḋ
qdē oſtēdere nitebat̄ hoc mō.Unūqḋqꝫ qñ ꝑuenerit ad
cōplemētū in ſua gn̄one ⁊ ad vltimā ꝑfectionē ſue ſube
cōplebit̄ opō ꝓpria ſua ſiue actio ſiue paſſio:ſicut enim
opatio ſubam ſequit̄:ita opōnis ꝑfectio ꝑfectionēꝫ ſube:
vn̄ aial cū fuerit ex toto ꝑfectuꝫ poterit ꝑ ſe ambulare.
intellꝰ aūt habitualis q̄ nihil eſt aliud q̄ ſpēs intelligi-
biles facte ꝑ intellm̄ agētē exiſtētes in intellu poſſi opō
eſt duplex:vna vt faciat intellcta in po⁹ eſſe itellecta actu:
quā hꝫ ex pte itellꝰ agētꝫ.Scda ē itelligē itellcta i actu:
hec enim duo hō pt̄ facere ꝑ habitū intellectualē:qñ er-
go cōplebitur gn̄atio itellectus in habitu cōplebitur in
ipſo vtraqꝫ p̄miſſarum operationū:ſemꝑ aūt accedit ad
cōplemētū ſue gn̄onis dū nouas ſpēs intellectas acqrit:
⁊ ſic neceſſe eſt ꝙ qñqꝫ generatio cōpleat̄ niſi ſit ipedi-
mentū q2 nulla generatio eſt ad infinitū tēdēs.cōplebi-
tur ergo qñqꝫ vtraqꝫ operationū intellectus in habitu ꝑ
hoc ꝙ oīa itellecta in potētia faciet in actu:qḋ eſt cōple-
mentū p̄me opōnis:⁊ per hoc ꝙ intelliget oīa itelligibi-
lia ſeparata ⁊ non ſepata.Cū aūt intellect⁹ poſſis nō poſ-
ſit intelligere ſubas ſepatas:iam ſm ei⁹ opinionē (vt di-
ctū eſt) intēdit ꝙ itelligemus ꝑ intellm̄ in habitu ſubas
ſepatas inquātū intellectus agens qui ab ipſo ponitur
ſuba ſeparata fiet forma itellectus in habitu ⁊ in nobiſ-
ipſis:ita ꝙ per eum intelligemus ſicut nūc intelligimus
per intellectum poſſem:⁊ cum de virtute intellectus agē-
tis ſit facere oīa intellecta in actu que ſunt intelligibilia
potētia etiā intelligere ſubſtātias ſepatas:in ſtatu illo in-
telligemus oēs ſubſtātias ſepatas ⁊ oīa intelligibilia nō
ſeparata.Et ſm hoc per hāc cognitionē que eſt ex phan- Diſſa huius ⁊ ſupioris opinionis.
taſmatibus peruenimus in cognitionēꝫ ſubſtātie ſepate
non ꝙ ipſa phātaſmata intellecta ꝑ ea ſint mediū aliqḋ
ad cognoſcēdas ſubas ſepatas: ꝑut accidit in ſcientijs
ſpeculatiuis:ſicut poſuit opinio ſupioꝝ:ſed inquātū ſpēs
intelligibiles ſunt q̄daꝫ diſpōnes in nobis ad talem for-
maꝫ:que eſt intellectus agēs:⁊ hoc eſt primū in quo diſ-
ferunt he due opiniones.Un̄ qñ itellectus in habitu fue-
rit ꝑfectus per hōs ſpēs intelligibiles in nobis factas ab
intellectu agente fiet ipſe intellectus agēs nobis forma:
vt dictuꝫ eſt.Et nolat ipſuꝫ intellectū adeptū:de quo di-
cunt Ariſt.dicere ꝙ ſit ab extriſeco:⁊ ſic lꝫ in ſciētijs ſpe-
culatiuis non ſit perfectio vltima humana : ſicut ſupioꝝ
ponebat opinio:ꝑ eas tn̄ hō diſponit̄ ad vltimā ꝑfectio-
nem cōſequēdā:⁊ hoc eſt ſcdm in quo differt ſcda opio ⁊
p̄ma.Tertio aūt differt ꝑ hoc ꝙ ſm primā opionē intel-
ligere intellectū agentē eſt cā ꝙ continuet̄ nobiſcū : ſm
vo hāc ſcdaꝫ opinionē eſt ecōuerſo.nā ꝓꝑ hoc ꝙ nobiſ-
cum cōtinuat̄ vt forma intelligimus ipm̄ ⁊ alias ſubas
ſepatas. ¶ Hec aūt irrōnabilr̄ dicunt̄:intellꝰ eniꝫ in ha- Impꝛobā.
bitu ſicut intellectus poſſis ponit̄ ab Alexādro eſſe gn̄a-
bilis ⁊ corruptibilis:eternū aūt nō pt̄ fieri for⁹ gn̄abilis
⁊ corruptibilis ſm euꝫ:ꝓꝑ hoc eni ponit intellm̄ poſſem
qui vnit̄ nobis vt forma eē gn̄abilē ⁊ corruptibilē:intel-
lectū vo agētē qui eſt incorruptibilis eē ſubaꝫ ſepatā.cū
ergo intellectus agens ſꝫ Alexādrū ponat̄ eē q̄dā ſuba
ſeparata eterna : ipoſſe erit ꝙ intellꝰ agens fiat forma

intellectus in habitu. ¶ P̄. Forma intellectus inquātū eſt intellus eſt intelligibile ſicut for^a ſenſus eſt ſenſibile: nō enī recipit intellus aliqd ꝑ ſe loquēdo niſi intelligibilr: ſic nec ſenſus niſi ſenſibilr. ſi igitur nō pōt intellus agēs eē intelligibile ꝑ intellm̄ in habitu: ipoſe erit ꝙ ſit for^a ei^9. ¶ Itē intelligere aliqd tripl'r dicimur. vno mō

Diſtīctio trimē. ipſius intelligere.

ſicut intelligimus intellm̄ qui eſt vtus qua egredit̄ talis opō: vn̄ ⁊ ipſe intellus intelligere dr: ⁊ ipm̄ intelligere intellectus ſit intelligere noſtrū. Alio^9 ſicut ſpēi intelligibili qua quidē dicimur intelligere nō quaſi ipſa intelligat: ſʒ qr vis itellectiua ꝑficit̄ ꝑ eā in actu ſicut vis viſiua per ſpēm coloris. Tertio mō ſicut medio: ꝑ cui^9 cognitionē deuenimus in cognitionē alterius: ſi ḡ hō qn̄qʒ ꝑ intellectū āgentē intelligat ſubas ſepatas: opʒ aliquo modorū dictoꝝ hoc dici. nō āt dr hoc mō 3°: qr nō ꝯcedit Alexāder ꝙ intelligat intellm̄ agentē vel itellus pollis: vel intellectus in habitu. nec ēt ſcdo mō: qr intelligere ꝑ ſpēm intelligibilē attribuit̄ virtuti intellectiue: cuius illa ſpēs intelligibilis eſt for^a. Nec aūt ꝯcedit Alexāder ꝙ itellectus pollis vel intellus in habitu itelligat ſubas ſepatas: vn̄ non pōt eſſe ꝙ ſic intelligim^9 ſubas ſeparatas ꝑ intellectum agentē: ſicut itelligimus aliq̄ ꝑ ſpēʒ intelligibilē: ſi autē ſicut per vtutē intellectiuā: opʒ ꝙ ipſuʒ intelligere intellus agentis ſit itelligere hoīs. hoc aūt eſſe nō pt: niſi ex ſuba intellus agentis ⁊ ſuba hoīs fiat vnū ſm eē. impoſe eſt enī ſi ſint due ſube ſm eſſe diuerſe: ꝙ opatio vnius ſit operatio alteri^9: erit ergo intellus agens vnū ſm eē cū hoīe: non aūt ſm eſſe accn̄tale: qr iam nō eſſet intellectus agens ſuba ſed accidens: ſic enim ex colore ⁊ corpore fit vnū ſm eſſe accidentale. relinquit̄ igitur ꝙ intellus agēs ſit cum hoīe vnū ſm eſſe ſubale. erit igitur vel aīa humana vel pars ei^9: ⁊ nō aliq̄ ſubſtātia ſepata ſicut Alexāder ponit: nō ergo ſm opīonē Alexādri pōt poni ꝙ hō intelligat ſubas ſepatas. ¶ Ampli^9. Si intellectus agēs qn̄qʒ fiet for^a iſti^9 hoīs: ita ꝙ ꝑ ipſuʒ intelligere poſſit: eadē rōne poterit fieri for^a alterius hoīs ꝑ ipſuʒ ſilr intelligentis. ſequit̄ ergo ꝙ duo hoīes ſimul ꝑ intellectum agentē intelligent ſicut ꝑ formā ſuā: hoc aūt eſt ita ꝙ ipſuʒ intelligere intellus agentis ſit intelligere intelligentis ꝑ ipm̄: vt iam dictū eſt: erit ḡ idem intelligere

Rō Alexādri ē friuola triplr.

duoꝝ intelligētiū: qđ eſt impoſe. ¶ Ratio ēt ſua friuola eſt oīno. Primo qdē: qr qn̄ ꝑficit̄ gn̄o alicui^9 generis: opʒ ꝙ ꝑficiat̄ ſua operatio: ſed tn̄ ſm modū ſui generis.
1 nō aūt ſm modū gn̄is altioris: cuʒ. n. ꝑficit̄ gn̄o aeris hʒ gn̄onē ⁊ motū cōpletū ſurſum: nō tn̄ vt moueat̄ ad locū ignis. ſilr aūt cū cōplet̄ gn̄o intellectus in habitu: cōplebit̄ eius operatio que eſt intelligere ſm ſuū moduʒ. nō aūt ſm modū quo intelligūt ſubſtātie ſeparate: vt. ſ. intelligat ſubas ſeparatas: vn̄ ex gn̄one intellus in habitu nō pōt concludi ꝙ hō qn̄qʒ intelligat ſubas ſepatas.
2 ¶ Scdo: qr eiuſdē virtutis eſt cōplementū opōnis cui^9 eſt operatio ipſa. ſi igit̄ intelligere ſubas ſepatas ſit complementum operationis intellus in habitu: ſequet̄ ꝙ intellectus in habitu intelligat qn̄qʒ ſubas ſeparatas: qđ Alexāder non ponit: ſequeret̄ enim ꝙ intelligere ſubas ſepatas ꝯtingeret ꝑ ſcias ſpeculatiuas que ſub intellu in habitu cōprehēdunt̄. ¶ Tertio: qr coꝝ q̄ gn̄ari icipiūt
3 cōplet̄ gn̄o vt in pluribus: cū oēs gn̄ones rerū ſint a cauſis determinatis que ꝯſequunt̄ effectus ſuos vel ſemper vel in maiori pte. ſi igitur ad cōpletionē gn̄onis ſequit̄ etiam cōplementum actionis: opʒ etiam ꝙ opatio completa cōſequat̄ ea que generant̄ vel ſemꝑ vel in maiori parte. intelligere aūt ſubſtātias ſepatas non cōſequunt̄ qui ad gn̄onem itellectus in habitu ſtudēt neqʒ in pluribus neqʒ ſemꝑ: qm̄o nullus ꝯfeſſus eſt ſe ad hāc ꝑfectionem perueniſſe. non eſt igitur cōplemētū operatiōis intellus in habitu intelligere ſubſtantias ſeparatas.

¶ Qr non poſſumus intelligere in hac vita ſubas ſeparatas ſicut poſuit Auerrois. Cap. XLIII.

Quia vo maxia difficultas eſt in opinione Alexādri ex hoc ꝙ ponit intellm̄ poſeʒ in habitu totalr corruptibilem. Auerrois faciliorē viam ſe eſtimauit: adinueniſſe ad oſtēdendū ꝙ qn̄qʒ intelligamus ſubas ſepatas ex hoc ꝙ ponit intellectū poſem incorruptibileʒ ⁊ a nobis ſm eſſe ſeparatū: ſicut ⁊ intellm̄ agentē: oſ̄dit enim p̄mo ꝙ neċe eſt ponere ꝙ itellectus

Opīo Auer. 3° de aīa cō. 36.

agens ſe habeat ad pncipia nālr cognita a nobis: vel ſicut agens ad inſtr̄m: vel ſicut for^a ad mām: intellectus enim in habitu quo intelligimus nō ſolum hʒ hāc actionē que eſt intelligere: ſed ēt hanc que eſt facere itellecta in actu: vtrūqʒ enī experimur in noſtra ptāte exiſtē: hoc aūt qđ eſt facere intellecta in actu magis ꝓprie notificat itellm̄ in habitu q̄ʒ intelligere: qr prius eſt facē itellecta in actu q̄ʒ intelligere: ſunt enim quedā in nobis facta intellecta in actu nālr non ex ſtudio aut ex noſtra volūtate. ſicut p̄^a intelligibilia: hoc aūt facere intellecta actu nō ꝯtingit per itellectū in habitu per quē fiunt intellecta in actu ea que ſcim^9 ex ſtudio: ſed magis ſunt initiū itellectus in habitu: vn̄ ⁊ habit^9 hoꝝ intelligibiliū ab Ariſ. in. 6. ethicoꝝ intellus dr: fiunt āt intellecta in actu per ſolū itellm̄ agē

Cap. 6.

tem: per hoc aūt fiunt itellecta in actu alia que ex ſtudio ſcimus. facere igit̄ hec conſequētia intellecta in actu: eſt actio ⁊ intellectus in habitu q̄ʒtū ad prima p̄n^a ⁊ ipſius intellectus agentis: vna aūt actio non eſt duorū niſi vnū eoꝝ cōparet̄ ad alterū ſicut agēs ad inſtr̄m: vel ſicut forma ad mām: opʒ igit̄ ꝙ intellectus agens cōparetur ad p̄ma p̄n^a intellectus in habitu: vel ſicut agens ad inſtr̄m: vel ſicut forma ad mām. Qđ quidē qualr poſſit eſſe ſic oſ̄dit. Intellectus pollis cum ſit ſm eius poſitionē quedam ſuba ſepata intelligit intellm̄ agenteʒ ⁊ alias ſubas ſepatas ⁊ etiaʒ p̄ma intellecta ſpeculatiua. eſt igit̄ ſubiectum vtroꝝūqʒ: quecūqʒ aūt cōueniunt in vno ſubiecto alteꝝ eoꝝ eſt ſicut for^a alteri^9: ſicut cū color ⁊ lux ſint in diaphano ſicut in ſubiecto: opʒ ꝙ alteꝝ. ſ. lux ſit q̄ſi for^a alterius. ſ. coloris: hoc āt neċe eſt qn̄ habēt ordinē adinuicem non in his que ꝑ accidēs ꝯiungunt̄ in eodē ſubiecto: ſicut albedo ⁊ muſica. ſunt aūt intellecta ſpeculatiua ⁊ intellus agēs ordinē adinuicē hn̄tia: cū itellecta ſpeculatiua ſint facta itellecta in actu ꝑ itellm̄ agētē: hʒ ſe igit̄ intellectus agēs ad intellecta ſpeculatiua q̄ſi for^a ad materiā: opʒ igit̄ ꝙ cū itellecta ſpeculatiua ſint nobis copulata ꝑ phantaſmata que ſūt q̄ſi qđdā ſubiectū ipſoꝝ ꝙ ēt intellus agēs cōtinuet̄ nobiſcū inquātū eſt for^a intellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ. qn̄ igit̄ intellecta ſpeculatiua ſunt in nobis ſoluʒ in po^a intellus agēs cōtinuat̄ nobiſcū ſolum in po^a. qn̄ aūt aliqua intellecta ſpeculatiua inſunt in nobis in actu ⁊ aliq̄ in po^a cōtinuat̄ nobis partim in actu ⁊ partim in po^a: ⁊ tūc dicimur moueri ad ꝯtinuationē p̄dictā: qr quāto plura itellecta in actu fuerūt in nobis facta ꝑfecti^9 itell's agēs ꝯtinuat̄ in nobis: ħ aūt ꝑfect^9 mot^9 ad cōtinuationē fit ꝑ ſtudiū in ſcientijs ſpeculatiuis ꝑ qđ vera itellc̄ta acquirim^9: ⁊ falſe opīones excludunt̄ q̄ ſūt extra ordinē hui^9 mot^9: ſic mōſtruoſa ex ordinē nālis operationis: vn̄ ⁊ ad hūc ꝑfectū iuuāt ſe hoīes ſic iuuāt ſeiuicē in ſciētijs ſpeculatiuis: qn̄ ḡ oīa itellc̄ta i po^a fuerint in nobis facta in actu tūc intellus agens ꝑfecte copulabit̄ nobis vt forma: ⁊ intelligimus ꝑ ipſuʒ ꝑfecte: ſicut nunc ꝑfecte intelligimus per intellectum in habitu: vnde cū ad intellectum agenteʒ ꝑtineat intelligere ſubſtātias ſeparatas.

intelligemus tūc ſubſtātias ſeparatas: ſicut nūc intelligi
mus intellecta ſpeculatiua: ⁊ hoc erit vltima hoīs felici-
Reprobatio Auerrois. tas in qua hō erit ſicut quidā deus. ℭ Huius aūt pōnis
ꝑ ͣ improbatio. deſtructio ex premiſſis ſufficienter apparet: pcedit. n. ex
lib. 2° ca. 59. ſuppoſitione multoꝝ que in ſupiorib9 ſunt īprobata.
Primo qdē ſupra oñſuꝫ eſt ꝙ intellꝰ poſſ'is nō eſt ali-
qua ſuba ſeparata a nobis ſꝫ eſſe: vñ nō oportebit ꝙ ſit
ſubiectū ſubſtātiaꝝ ſeparataꝝ precipue cū Ariſt. dicat
ꝙ intellꝰ poſſis eſt in quo eſt oīa fieri: vñ vr ꝙ ſit ſubie-
2° ctuꝫ ſoluꝫ illoꝝ que ſunt facta itellecta. ℭ Itē. De intel-
lectu agente ōſtū ſupra oñſuꝫ eſt ꝙ nō eſt aliqua ſuba ſepa
rata: ſed ps aīe cui Ariſt. attribuit hāc opōnē. ſ. facere in-
tellecta in actu que eſt in nrā ptāte: vñ non oportebit ꝙ
intelligere p intellm agentē ſit nobis cā ꝙ poſſumus in-
telligere ſubas ſeparatas: alr ſemp intelligeremus eas.
3° ℭ Adhuc. Si intellꝰ agens eſt ſuba ſeparata nō copu-
latur nobiſcū niſi per ſpēs factas intellectas in actu ſm
eius poſitionē: ſicut nec intellꝰ poſſis: lꝫ intellectus poſſis
ſe habeat ad illas ſpēs ſicut mā ad formā. intellꝰ autē
agens ecōuerſo: ſicut forᵃ ad māꝫ: ſpēs aūt facte itellecte
in actu copulanf nobis ſm eius poſitionē p phantaſma-
ta: que ita ſe habēt ad intellm poſſem: ſicut colores ad vi-
ſum: ad itellm vō agentē ſicut colores ad lucē: vt ex ver-
Tex. com. 3. ⁊ tex. cō. 18. bis Ari. in. 3. de aīa pꝫ. nō aūt lapidi in quo eſt color pōt
attribui neqꝫ actio viſus vt videat: neqꝫ actio ſolis vt il-
luminet: ġ ſm pōnem predictā hoī non poterit attribui:
neqꝫ actio intellꝰ poſſis vt intelligat: neqꝫ actio intellꝰ
agentis vt intelligat ſubas ſepatas: vel vt faciat intelle-
4° cta in actu. ℭ Amplꝰ. Scdꝫ poſitionē pdictaꝫ intellꝰ
agens non ponif cōtinuari nobiſcū vt forᵃ: niſi per hoc
ꝙ eſt forma ſpeculatiuoꝝ intellectoꝝ: quoꝝ etiā ponif
forma per hoc ꝙ eadē actio eſt intellꝰ agētis ⁊ illoꝝ
intellectoꝝ. ſ. facere intellecta in actu. nō igif poterit eē
forᵃ nobis niſi ſm ꝙ cōicant in actiōe eius intellcta ſpecu
latiua. hoc aūt cōicant in actione eius que eſt intelligere
ſubſtātias ſepatas cū ſint ſpēs reꝝ ſenſibiliū: niſi redea
mus ad opionē Auenpace: qui quidditates ſubaꝝ ſepa-
rataꝝ poſuit cognoſci per ea que itelligimus de iſtis ſen
ſibilib9. nullo igif modo p viāꝫ predictā poterimus in-
5° telligere ſubſtātias ſeparatas. ℭ P. Intellectus agens
ſm aliū ordinē cōparaf ad intellecta ſpeculatiua q̄ū
eſt factiuus: ⁊ ſubſtātias ſepatas quaꝝ nō eſt factiuus: ſꝫ
cognoſcitiuus tm̄ ſm eius pōnem. nō igif opꝫ ſi copule-
tur nobis per hoc ꝙ eſt factiuus itellectoꝝ ſpeculatiuo-
rum ꝙ copulef nobis ſm ꝙ eſt cognoſcitiuus ſubarum
ſeparataꝝ: ſꝫ in tali proceſſu eſt deceptio manifeſte ſm
6° accidens. ℭ Adhuc. Si per intellectuꝫ agentē cognoſci-
mus ſubas ſepatas hoc non eſt inquātū intellectus agēs
eſt forma huiꝰ vl illius intellecti ſpeculatiui: ſed inquātū
ſit forᵃ nobis: ſic enim per ipſuꝫ poſſumus intelligere: ſit
aūt forma nobis etiā per pma intellecta ſpeculatiua ſm
ꝙ ipſe dicit: ergo ſtatim a pnᵒ homo pōt per intellectum
agentē intelligere ſubſtātias ſeparatas. Si aūt dicatur ꝙ
non ſit nobis perfecte forᵃ per quedā intellecta ſpeculati
ua intellectus agens vt per ipſum poſſumus intelligere
ſubas ſepatas. hoc non eſt niſi qꝛ ipſa intellecta ſpecula-
tiua nō adequant perfectionē intellectus agētis in intel
ligendo ſubas ſepatas: ſed nec oīa intellecta ſpeculatiua
ſimul accepta adequāt illaꝫ perfectionē intellꝰ agētis
ſm ꝙ intelligit ſubſtātias ſepatas: cū oīa hec nō ſint in-
telligibilia niſi inquātū ſunt facta intellecta: illa vō ſunt
intelligibilia ſm ſuaꝫ nāꝫ. nō igif per hoc ꝙ oīa ſpecula
tiua intelligibilia ſciemus oportebit ꝙ ita pfecte intelle-
ctus agens fiat nobis forᵃ ꝙ per ipſꝫ intelligamus ſubas
ſepatas: vel ſi h nō reqrif oportebit dicere ꝙ intelligēdo

quodlibet intelligibile intelligimus ſubas ſeparatas.

ℭ Qꝛ vltima felicitas hoīs non ꝯſiſtit in cognitione ſub-
ſtantiarum ſeparatarum qualē predicte opiniones fin-
gunt. Cap. XLIIII.

Non eſt aūt poſſibile neqꝫ felicitatē Iſta 2ᵃ phie
humanā in tali cognitio- p
ne ſubſtātiaꝝ ſeparataꝝ ponere ſicut predi-
cti phī poſuerūt. Uanū enim eſt qd eſt ad fi-
nem quē non poteſt cōſequi: cū igif finis ho
minis ſit felicitas in quā tendit nāle ipſius deſiderium:
non poteſt poni felicitas hoīs in eo ad qd hō puenire nō
pōt: alioqn ſequeref ꝙ hō eſſet in vanū ⁊ nāle eius deſi-
deriuꝫ eēt inane: qd eſt impoſſe. ꝙ autē intelligere ſubas
ſepatas hoī ſit impoſſe ſm predictas pōnes ex dictis eſt
manifeſtū. nō eſt igif in tali cognitione ſubaꝝ ſeparatarū
2° felicitas hoīs ꝯſtituta. ℭ P. Ad hoc ꝙ intellectus agēs
vniaf nobis vt forma: ita ꝙ per ipm intelligamus ſubas
ſeparatas reqrif ꝙ gñio intellectus in habitu ſit cōpleta
ſm Alexādrū: vel ꝙ oīa intellecta ſpeculatiua ſint facta
in nobis in actu ſm Auerroiꝫ: que duo in idē redeūt. nā
ſm hoc intellectus in habitu gñaf in nobis ſm ꝙ intelle
cta ſpeculatiua fiūt in nobis in actu. oēs āt ſpēs reꝝ ſen-
ſibiliū ſunt itellecte in poᵃ: ad hoc ġ ꝙ itellꝰ agens co-
puletur alicui opꝫ ꝙ intelligat in actu p itellm ſpecula-
tiuū oēs nās reꝝ ſenſibiliū ⁊ oēs vtutes ⁊ opōnes ⁊ mo-
tus eoꝝ: qd non eſt poſſe aliquē hoīem ſcire per pncipia
ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ per quas mouemur ad ꝯtinuationē
intellectus agentis: vt ipſi dicūt: cū ex his que noſtris ſen
ſibus ſubſint ex quib9 ſumūtur pnᵃ ſcientiaꝝ ſpeculati-
uarū non poſſit perueniri ad oīa predicta cognoſcenda.
eſt igitur impoſſe ꝙ aliqs homo ad illaꝫ cōtinuationem
pueniat per moduꝫ ab eis aſſignatū. non eſt igif poſſe ꝙ
3° in tali cōtinuatione ſit hoīs felicitas. ℭ Adhuc. Dato ꝙ
talis cōtinuatio hoīs ad intellectū agentē ſit poſſis qualē
ipſi deſcribunt: planum eſt ꝙ talis pfectio paucīſſimis
hoīum aduenit intātū ꝙ nec ipſi nec aliqui quātūcūqꝫ
in ſcientijs ſpeculatiuis ſtudioſi ⁊ periti auſi ſunt talem
perfectionē de ſe pfiteri: quinimo oēs plurima a ſe aſſe-
runt ignorata: ſicut Ariſt. quadraturā circuli: ⁊ rōnes or-
dinis corpoꝝ celeſtiū in quib9 vt ipſemet dicit in. 2. de ce Te. cō. 67.
lo: nō niſi topicas rōnes reddere pōt: ⁊ qd ſit in his ne-
ceſſarium ⁊ eoꝝ motoribus alijs reſeruat in. 11. meta. fe Tex. co. 36. ⁊ infra.
licitas aūt eſt quoddā cōe bonū ad qd plures peruenire
poſſūt: niſi ſint orbati: vt Ariſto. dicit in pmo ethicoꝝ: ⁊
hoc etiā veꝝ eſt de oī fine nāli alicuius ſpeciei: qꝛ ipſum
cōſequūtur ea que ſunt illius ſpēi vt in plurib9. nō eſt er
go poſſe ꝙ vltima hoīs felicitas in cōtinuatiōe predicta
cōſiſtat. Pꝫ āt ꝙ nec Ariſto. cuius ſniam ſequi conātur Ariſt. ſnīa adducitur.
predicti phī in tali continuatione hoīs vltimā felicitatē
opinatus eſt eſſe. pbat enim in pmo ethicoꝝ ꝙ felicitas Cap. 17.
hoīs eſt opatio ipſius ſm vtutē perfectā: vñ neceſſe fuit
ꝙ de vtutib9 determinaret quas diuiſit in virtutes mora-
les ⁊ itellectuales. Oſtēdit aūt in. 10. eiuſdē libri ꝙ vlti- Cap. 10.
ma felicitas hoīs eſt in ſpeculatione: vñ pꝫ ꝙ nō eſt in
actu alicuiꝰ vtutis moralis: nec prudentie: nec artis: que
tn̄ ſunt itellectuales. relinquif igif ꝙ ſit operatio ſm ſa-
piētiā q̄ eſt pcipua inter tres reſiduas itellectuales: q̄ ſūt
ſapia: ſcia: ⁊ itellꝰ: vt oñdit in. 6. ethicoꝝ: vñ ⁊ in. 10. ethi Cap. 4.
corū: ſapientem indicat eſſe felicem: ſapientia autē ſm Cap. 8.
ipſuꝫ eſt vna de ſciētijs ſpeculatiuis caput aliaꝝ: vt dī in Cap. 8.
6. ethi. ⁊ in pncipio meta. ſciam quā in illo libro tradere
intendit ſapientiam noiat. Patet ergo ꝙ opinio Ariſto. Opio Ariſt.
fuit ꝙ vltima felicitas quā hō in hac vita acquirere pōt
ſit cognitio de reb9 diuinis q̄lis p ſcias ſpeculatiuas hꝫi pt.
ille aūt poſterior modus cogſcēdi res diuinas nō p viā

ſcientiarũ ſpeculatiuarũ:ſed quodã gñationis ordine naturali eſt conficius ab expoſitoribus quibuſdam.

℄ Qꝫ non poſſumus in hac vita intelligere ſubſtantias ſeparatas. Cap.XLV

Idē p° p.q. 88.ar.1. Q Uia igitur ſm modos p̄dictos ſubē ſeparate nõ pñt cognoſci a nobis in vita iſta:inquirẽdũ reſtat vtrũ aliquo mõ in vita iſta ſubſtãtias ipſas ſeparatas intelligere poſſumus. Qꝫ aũt hoc ſit poſſe nitit̃ oñdere Themiſti⁹ p locũ a minori. Subſtãtie.n.ſepate

Opio Themiſty de qua Auer .3° de aia cõ.63. ſunt magis itelligibiles q̃ mãlia:hec.n.ſunt itelligibilia inquãtũ ſunt facta intellecta in actu p intellm̃ agentẽ:illa vo ſunt ſm ſeipſa intelligibilia:ſi ergo intellꝰ nr̃ cõprehẽdit hec mãlia:multo magis natꝰ eſt itelligere illas ſubãs ſepatas. Hec aũt rõ ſm diuerſas opiones de intellectu poſſi diuerſimode iudicãda eſt. Si.n.itellꝰ poſſis non ſit vtus a mã depẽdẽs:ꝛ ſit iterũ ſm ſe a corpe ſeparatus:vt Auerrois ponit:ſequet̃ qꝫ nullũ neceſſariũ ordinem ad res mãles habeat:vñ que ſunt magis intelligibilia in ſeipſis:erũt ei magis intelligibilia:ſed tũc ſequi videt̃ qꝫ cũ nos a pnͦ per intellm̃ poſſem itelligamꝰ qꝫ a pnͦ intelligamus ſubãs ſeparatas:qḋ pꝫ eẽ falſum. Sed hoc

Cap.43. incõueniens euitare Auerrois nitit̃ ſm ea que de eiꝰ opinione dicta ſunt:que pꝫ eẽ falſa ex premiſſis. Si autẽ itellꝰ poſſis nõ eſt a corpe ſeparatus ſm eẽ ex hoc ipſo qꝫ eſt tali corpi vnitꝰ ſm eẽ:hꝫ quẽdã neceſſariũ ordinem ad mãlia vt non niſi per illa ad aliorũ cognitionẽ puenire poſſit:vñ nõ ſequit̃ ſi ſubẽ ſeparate in ſeipſis ſint magis itelligibiles qꝫ pp hoc ſint magis intelligibiles intellectui nr̃o:ꝛ hoc demõſtrant vba Ari.in.ij.meta. dicit.n.

Tex.cõ.p°. ibidẽ qꝫ difficultas itelligẽdi res illas accidit ex nobis nõ ex illis.nã intellꝰ noſter ſe hꝫ ad manifeſtiſſima rerũ:ſicut ſe hꝫ oculus veſpertilionis ad lucẽ ſolis: vñ pꝫ mãlia itellecta nõ pñt intelligi ſubẽ ſepate:vt ſupra oñſum eſt.ſequet̃ qꝫ intellꝰ poſſis noſter nullo mõ poſſit itelligere ſubãs ſeparatas. Hoc etiã appet ex ordine itellectus poſſis ad agentẽ. Poꝰ.n.paſſiua ad illa ſolũ eſt in poꝰ in que põt ppriũ eius actiuũ:oĩ.n.potẽtie paſſiue reſpondet poꝰ actiua in nãalꝫ poꝰ paſſiua eẽt fruſtra cũ non poſſit reduci in actũ niſi p actiuã: vñ videmꝰ qꝫ viſus non eſt ſuſceptiuꝰ niſi colorũ q illuminant̃ p lucẽ.itellectus aũt poſſis cũ ſit vtus q̃dã mõ paſſiua hꝫ ppriũ agẽs ſibi rñdẽs.ſ.intellm̃ agẽtẽ:q ita ſe hꝫ ad intellm̃ poſſem: ſicut ſe hꝫ lux ad viſuꝫ:nõ eſt g̃ intellꝰ poſſis in poꝰ niſi ad illa itelligibilia que ſunt facta per intellm̃ agẽtẽ:vñ ꝛ Ariſ.in.3.de aĩs deſcribẽs vtrũqꝫ itellm̃ dicit qꝫ intellꝰ

Te.cõ.18. poſſis eſt quo eſt oĩa fieri:agẽs vo quo eſt oĩa facẽ: vt ad eadẽ vtrũqꝫ poꝰ referri itelligat̃:huiꝰ actiua:illiꝰ paſſiua:cũ g̃ ſubẽ ſepate nõ ſint facte itellecte in actu p intellectũ agentẽ:ſꝫ ſolũ mãlia ad hec ſola ſe extẽdit poſſis intellectus.nõ g̃ p ipm̃ poſſumꝰ intelligere ſubãs ſepatas. Propter qḋ Ariſ.ↄgruo exẽplo vſus eſt.nã oculus veſpertilionis nũq̃ põt videre lucẽ ſolis:q̃uis Auerrois h̃ exẽ

2° meta.cõ.1. plũ depuare nitat̃ dicẽs:qꝫ ſile non eſt de intellꝰ nr̃o ad ſubãs ſepatas ꝛ oculo veſpertilionis ad lucẽ ſolis q̃tũ ad ipoſſibilitatẽ:ſꝫ ſolũ q̃tũ ad difficultatẽ: qḋ tali rõne pbat ibidẽ:qꝛ ſi illa q̃ ſunt itellecta ſm ſe.ſ.ſubẽ ſepate eẽnt nobis ipoſſes ad itelligẽdũ:fruſtra eẽnt: ſicut ſi eẽt aliqḋ viſibile qḋ a nullo viſu videri poſſit. ℄ Que gdẽ

Reprobõ Auerrois. rõ q̃ friuola ſit apparet. Etſi enĩ a nobis nunq̃ ille ſubẽ intelligerent̃:tñ intelligerent̃ a ſeipſis:vñ nec fruſtra intelligibiles eẽnt:ſicut nec ſol fruſtra viſibilis eſt:vt Ari. exẽpla pſeq̃mur:qꝛ nõ põt ipm̃ videre veſpertilio:cũ poſſit ipſum videre hõ ꝛ alia aĩalia:ſic g̃ itellꝰ poſſis ſi ponat̃ corpi vnitus ſm eẽ non põt intelligere ſubãs ſeparatas. Intereſt tñ qualiter de ſubã ipſius ſentiat̃. Si enim ponatur eẽ q̃dã virtus mãlis gñabilis ꝛ corruptibilis vt quidã poſuerunt:ſequit̃ qꝫ ex ſua ſubã determinat̃ ad intelligẽdũ mãlia:vñ neceſſe eſt qꝫ nullo mõ poſſit intelligere ſubãs ſepatas:qꝛ impoſſe erit ipſuꝫ eẽ ſepatum. Si aũt intellectꝰ poſſis q̃uis ſit corpi vnitꝰ eſt tñ incorruptibilis ꝛ a mã nõ depẽdẽs ſm ſuũ eẽ ſicut

ſupra oñdimus:ſequit̃ qꝫ obligatio ad intelligẽdas res mãles accidat ei ex vnione ad corpus:vñ cũ aĩa a corpe tali fuerit ſepata:intellꝰ poſſis itelligere poterit ea que ſm ſe ſunt itelligibilia.ſ.ſbãs ſepatas p lumẽ itellꝰ agẽtis qḋ eſt ſilitudo in aĩa intellectualis luminis qḋ eſt in ſubſtãtijs ſepatis. Et hec eſt ſnĩa nr̃e fidei de intelligẽdo ſubãs ſepatas a nobis poſt mortẽ ꝛ nõ in hac vita. 2° lib.ca.86. ꝛ infra.

℄ Qꝫ anima in hac vita non intelligit ſeipſam per ſeipſam. Cap.XLVI.

V Idetur aũt difficultas q̃dã contra p̄dicta afferri ex q̃buſdam Augu.verbis que diligẽter ptractãda ſunt. Dicit eniꝫ in.9.de trini.qꝫ mẽs ſicut corporeaꝝ rerũ notitias per ſenſus corpis colligit:ſic icorporeaꝝ rerũ p ſemetipſaꝫ:g̃ ꝛ ſeipam p ſeipaꝫ nouit:q̃ñ ipſa eſt incorporea. Ex his.n.vbis vꝫ qꝫ mens nr̃a ſe p ſeipaꝫ intelligat ꝛ itelligẽdo ſe itelligat ſubãs ſeparatas:qḋ eſt ꝫ p̄dicta. Inquirere ergo opꝫ quõ aĩa nr̃a per ſeipſaꝫ intelligat ſe:impoſſe eſt aũt dici qꝫ p ſeipſam intelligat de ſe quid eſt:p hoc.n.fit poꝰ cognoſcitiua actu cognoſcẽs qꝫ eſt in ea id quo cognoſcit̃:ꝛ ſi qdẽ ſit in ea in poꝰ:cognoſcit in poꝰ:ſi aũt in actu:cognoſcit in actu: ſi aũt medio mõ:cognoſcit habitu:ipſa aũt aĩa ſemp adeſt ſibi actu ꝛ nũq̃ in poꝰ vl in habitu tñ.ſi igit̃ per ſeipſaꝫ aĩa ſeipſaꝫ cognoſcit qd eſt:ſemp actu intelliget de ſe qd eſt:qḋ pꝫ eẽ falſuꝫ. ℄ Adhuc. Si aĩa p ſeipſam cognoſcit de ſe quid eſt:oĩs aũt hõ aĩam hꝫ:oĩs igit̃ hõ cognoſcit de aĩa qd eſt:qḋ pꝫ eẽ falſuꝫ. ℄ Ampliꝰ. Cognitio q̃ fit p aliqd nãlr̃ nobis inditũ eſt nãliter ſicut pnͦa idemonſtrabilia que cognoſcunt̃ p lumẽ intellꝰ agentis.ſi igit̃ nos de aĩa ſcimus qd eſt p ipſaꝫ aĩaꝫ:hoc erit nãlr̃ notũ. in his aũt que nãliter nota ſunt nullꝰ põt errare:in cognitione eniꝫ pncipioꝝ idemõſtrabiliũ nullus errat:nullus igit̃ erraret circa aĩam qd eſt:ſi hoc aĩa p ſeipſam cognoſceret:qḋ pꝫ eẽ falſuꝫ:cũ multi opinati ſint aĩam eẽ hõ vel illud corpus:ꝛ aliq numeꝝ vel armoniã.nõ igit̃ aĩa per ſeipſaꝫ cognoſcit de ſe quid eſt. ℄ Amplius. In q̃libet ordine qḋ eſt p ſe eſt prius eo qḋ eſt per aliõ ꝛ pnͦm eius. qḋ ergo eſt p ſe notũ eſt priꝰ notũ oĩbꝰ que p aliud cognoſcunt̃:ꝛ pnͦm cognoſcẽdi ea:ſicut pꝫ ppõnes ↄcłonibus.ſi igit̃ aĩa p ſeipſam de ſe cognoſcit qd eſt:hoc erit p ſe notum:ꝛ p ↄñs primo notũ ꝛ pnͦm cognoſcẽdi alia.hoc autẽ pꝫ eẽ falſum:nã quid eſt aĩa nõ ſupponit̃ in ſcĩa quaſi notũ:ſed pponit̃ ex alijs inquirẽdũ:nõ igit̃ aĩa de ſeipſa cognoſcit quid eſt p ſeipſaꝫ. Pꝫ aũt qꝫ nec ipſe Augu.hoc voluit. Dicit eniꝫ in.10.lib.de trini.qꝫ aĩa cũ ſui notitiam q̃rit:nõ velut abſentẽ ſe querit cernere:ſed p̄ſentẽ ſe curat dĩſ cernere:nõ.vt cognoſcat ſe quaſi non nouit:ſed vt dinoſcat ab eo qꝫ alterũ nouit. Ex quo dat intelligere qꝫ anima per ſe cognoſcit ſeipſam quaſi preſentẽ quaſi ab alijs diſtinctam:vñ ꝛ in hoc dicit alios errare qꝫ aiãꝫ nõ diſtinxerũt ab illis que ſunt ab ipſa diuerſa. Per hoc aũt qꝫ ſcitur de re quid eſt: ſcitur res quid eſt prout eſt ab alijs diſtincta:vñ ꝛ definitio que ſignat qd eſt res:diſtinguit definitũ ab oĩbus alijs: non igitur voluit Augu.qꝫ aĩa de ſe cognoſcat quid eſt per ſeipſaꝫ. Nec Ariſto.hoc voluit. Dicit enim in.3.de anima.qꝫ itellectus poſſibilis intelligit ſe ſicut alia:intelligit.n.ſe per ſpeciẽ intelligi

Iſta p° pbat p. Cap.3.

2° 3° 4° Infert declaratione dicti Augu.ca.9. Te.cõ.16.

bilem qua ſit actu in genere intelligibiliū:in ſe enim cō ſideratus eſt ſolū in po°ad eē itelligibile:nihil aūt cogno ſcitur ſm ꝙ eſt in po°:ſed ſm ꝙ eſt in actu:vñ ſubſtātie ſepate quaꝝ ſubſtātie ſunt vt aliqd actu ens in gñe intel ligibiliū de ſe intelligūt quid ſunt ꝑ ſuas ſbās : itellus vo

Tex.co.3. ⁊ infra. — polis nr̃ ꝑ ſpecie intelligibilē ꝑ quā fit actu itelligēs : vñ ⁊ Ariſt.in.3.de aīa ex ipſo itelligere demōſtrat nām in tellectus poſſi.ſ.ꝙ ſit imixt° ⁊ icorruptibilis : vt ex pre miſſis pꝫ.Sic igit̃ ſm intētionē Augu.mens nr̃a ꝑ ſeip ſam nouit ſeipſaꝫ inq̃tuꝫ de ſe cognoſcit qḋ eſt:ex hoc.n. ipſo qḋ ꝑcipit ſe agere ꝑcipit ſe eē:agit aūt ꝑ ſeipſam:vñ ꝑ ſeipſaꝫ cognoſcit qḋ eſt.Sic ergo ⁊ de ſubſtātijs ſepa ratis aīa cognoſcendo ſeipſaꝫ cognoſcit q2 ſunt:nō autē quid ſunt:qḋ eſt eaꝝ ſubſtātias intelligere:cū.n.de ſub ſtātijs ſeparatis hoc ꝙ ſint intellectuales q̃dā ſubſtātie cognoſcamus vel ꝑ dēmōſtrationē:vel ꝑ fidē:neutro mō hāc cognitionē accipe poſſum°niſi hoc ipſuꝫ qḋ eſt intel lectuale aīa nr̃a ex ſeipſa cognoſceret:vñ ⁊ ſcīa de intelle ctu aīe opꝫ vti vt ꝓncipio ad oīa que de ſubſtātijs ſepara tis cognoſcimus. Nō aūt opꝫ ꝙ ſi per ſcīas ſpeculatiuas poſſumus ꝑuenire ad ſciendū de aīa qd eſt:ꝙ poſſimus ad ſciēdū qḋ qd eſt de ſubſtātijs ſepat̃ ꝑ h° ſcīas deueni re:nā itelligere noſtrū ꝑ qḋ ꝑuenimus ad ſciendū de aīa noſtra quid eſt:multū eſt remotū ab intelligētia ſubē ſe paratē:pōt tñ per hoc ꝙ ſcitur de aīa nr̃a quid eſt perue niri ad ſciēdū aliqḋ genus remotū ſubſtātiaꝝ ſeparata rum:qḋ non eſt eaꝝ ſubſtātias intelligere.Sicut aūt de aīa ſcimus q2 eſt ꝑ ſeipſaꝫ inquātū ei°actus ꝑcipim°:qd aūt ſit inquirim°ex actib°⁊ obiectis ꝑ ꝓn° ſcīaꝝ ſpecula tiuaꝝ:ita etiā de his que ſunt in aīa noſtra.ſ.potētijs ⁊ ha bitibus ſcimus quidē q2 ſunt inquātū actus ꝑcipimus: quid vo ſint ex ipſoꝝ actuū qualitate inuenimus.

¶ Qꝫ non poſſumus in hac vita videre deum per eſſen tiam. Cap.XLVII.

Idē p° p.q. 12.ar.11. Idē in .4.di. 49. Itē in d veri.q.10.ar.11. — SJ aūt alias ſubās ſepatas i hac vita in telligere nō poſſum°ꝑꝑ cōnālita tē intellus nr̃i ad phātaſmata:multo min° in hac vita dinā eēntiā videre poſſum° que trāſcēdit oēs ſubās ſepatas. Cui° aūt ſignū hinc etiā accipi pōt.Quia q̃to magis mens nr̃a ad cōtē plāda ſpūalia eleuat̃:tāto magis abſtrahit̃ a ſenſibilib°. vltim°aūt termin°q̄ cōtēplatio pertingere pōt eſt diuina ſuba:vñ opꝫ mētē q̄ diuinā ſubſtātiā videt totalr̃ a cor poralib°ſenſib°eē abſolutā vel ꝑ mortē vel ꝑ aliquē ra ptum. Hinc eſt qḋ dī ex ꝑſona dei Exo.33. Nō videbit me hō ⁊ viuet.Qꝫ aūt in ſacra ſcriptura aliq deuꝫ vidiſſe dicunt̃:opꝫ itelligi h̃ fuiſſe ꝑ aliquā imaginariā viſionē ſeu ēt corꝑalē put.ſ.ꝑ aliq̄s corporeas ſpēs vel exterius apparētes vel interi°formatas imaginatione dīne vtutꝫ

Obiectio. — pñtia demonſtrabat̃:vel ēt ſm ꝙ aliq̄ ſpūales ſube ali quā cognitionē de deo itelligibilē ꝑceperūt. ¶ Difficul tatē aūt afferūt q̃dā vba Aug.ex qb°vī ꝙ in hac vita poſ

Cap.7. — ſimus intelligere ipm deū:dicit eniꝫ in.9.lib.de tri. ꝙ in eterna veritate ex q̄ oīa facta ſūt:formā ſm quā ſum° ⁊ ſm quā vel in nobis vel i corporibus va ⁊ recta rōne qd oꝑamur viſu mētis cōſpicim°:atqꝫ inde ꝯceptā reꝝ ve racē notitiā apud nos habem°.Duodecimo ēt ꝯſe.dicit. Si ambo videm°veꝝ eē qḋ dicis:⁊ ābo videm°veꝝ eē qḋ dico vbi q̃ſo id videmus:nec ego vtiqꝫ in te nec tu in me ſed ābo in ipſa q̄ ſupra mētes nr̃as eſt incōmutabili veritate. In lib.ēt de va religione dicit ꝙ ſm veritatē dī uinā de oīb°iudicam°. In lib.ēt ſoliloquioꝝ dicit:ꝙ ꝓus eſt veritas cognoſcēda ꝑ quā poſſit alia cognoſci qḋ de ve ritate diuina intelligere vr̃.Videt̃ ergo ex vbis ei°ꝙ ipꝫ deuꝫ qui ſua veritas eſt videam°⁊ ꝑ ipſuꝫ alia cognoſca

mus. Ad idē ēt ꝑtinere vident̃ vba eiuſdē que ponit in 12.de trini.ſic dicēs. Rōnis eſt iudicare d iſtis corpora — Cap.2.

libus ſm rōnes incorꝑales ⁊ ſempiternas q̄ niſi ſup mē teꝫ humanā eēnt incōmutabiles ꝓfecto non eēnt.rōnes aūt incōmutabiles ⁊ ſempiterne alibi q̄ꝫ in deo eſſe non poſſunt cū ſolus deus ſm ſidei doctrinā ſit ſempiternus.vr̃ igit̃ ſequi ꝙ deū in iſta vita videre poſſimus : ⁊ ꝑ hoc ꝙ euꝫ ⁊ in eo reꝝ rōnes videmus:de alijs iudicam°. Non

Declaratio Auguſtini. — eſt aūt credēdū ꝙ Augu.i vbis ꝓmiſſis ſenſerit ꝙ in hac vita deū ꝑ ſuā eēntiā intelligere poſſimus:cū ꝯtrium di cat in lib.de vidēdo deū ad Paulinam.Qualr̃ igitur il lam incōmutabilē veritatē vt iſtas rōnes eternas i hac vita videamus ⁊ ſm eaꝫ de alijs iudicemus ingrendū eſt.Veritatē qdē in aīa eſſe ipe Aug.in lib. ſoliloqoꝝ.cō ſitet:vñ ab eternitate veritatis imortalitatē aīe ꝓbat:nō ſolū aūt ſic veritas eſt in aīa ſicut deus ꝑ eſſentiā in reb° oīb° dī:neqꝫ ſicut in reb°oīb°eſt per ſuaꝫ ſilitudinē ꝓut vnaqueqꝫ res intātū dī vera inquātū ad dei ſilitudineꝫ accedit:nō eni in hoc aīa rebus alijs ꝓfertur:eſt ḡ ſpūali mō in aīa inquātū veritatē cognoſcit.ſicut igit̃ aīe ⁊ res alie vere qdēꝫ dicunt̃ in ſuis naturis ſm ꝙ ſilitudinē il lius ſūme nāe habēt qḋ eſt ipſa veritas cuꝫ ſit ſuū intel lectum eſſe:ita id qḋ per aīam cognitū eſt veꝝ eſt inquā tum illius diuine veritatis quā deus cognoſcit ſilitudo q̃dā exiſtit in ipſa. Vñ ⁊ gloſa ſup illud ps. Diminute ſūt veritates a filijs hoīuꝫ:dicit ꝙ ſicut ab vna facie reſultāt multe facies in ſpeculo:ita ab vna prima veritate reſul tant multe veritates in mētib°hoīum. Quāuis aūt diuer ſa a diuerſis cognoſcant̃ ⁊ credant̃ vera:tñ q̃dā ſunt va in quib°oēs hoīes ꝯcordant:ſicut ſunt prima ꝓncipia in tellectus tam ſpeculatiui q̄ꝫ practici ſm ꝙ vlr̃ in menti bus hoīum diuine veritatis quaſi quedā imago reſultat: inquātū ergo quelibet mens quicqd per certitudinē co gnoſcit in his ꝓncipijs intuet̃ ſm que de oībus iudicat̃ facta reſolutiōe in ipſa dī oīa in diuina veritate vel in ra tionib° eternis videre ⁊ ſm eas de oīb°iudicare. Et hūc ſenſum cōfirmāt verba Augu.in ſoliloquijs qui dicit ꝙ ſcīaꝝ ſpectamina vident̃ in diuina veritate ſicut viſibi lia in lumine ſolis que cōſtat non videri in ipſo corꝑe ſo lis:ſed per lumē qḋ ſilitudo ſolaris in aere ⁊ ſilib°corpo ribus relicta. Ex his ergo vbis Augu.nō h̃r ꝙ de°videat̃ ſm ſuam ſubſtantiā in hac vita:ſed ſolū ſicut in ſpeculo. Qḋ ⁊ Aplus de cognitiōe hui° vite confitet̃ dicēs ꝑ.Co rin.13. Videmus nūc per ſpeculū ꝙ etſi mens humana de ꝓpinquori dei ſilitudinē repītet q̄ꝫ inferiores creatu re:tñ cognitio dei que ex mēte humana accipi pt̃ nō ex cedit illḋ genus cognitionis qḋ ex ſenſibilib°ſumit̃:cum ⁊ ipſa de ſeipſa cognoſcat qd eſt ꝑ h̃ ꝙ nās ſenſibilium intelligit:vt dictum eſt:vnde nec ꝑ hāc viā cognoſci de° altiori mō pōt q̄ꝫ ſicut cognoſcat̃ cauſa per effectum.

¶ Qꝫ vltia felicitas hoīs nō ſit i hac vita. Ca. XLVIII.

Idē p° ſcdē q.5.ar.3. Jtē 2° phē p — SJ ergo humana felicitas vltima non conſiſtat in cognitiōe dei qua cōīter ab oībus vel pluribus cognoſcit̃ ſm quandā eſtimationeꝫ cōfuſam:neqꝫ iterum — Cap.48.

in cognitione dei qua cognoſcitur per viam — Cap.39.

demonſtrationis in ſcientijs ſpeculatiuis:neqꝫ in cogni — Cap.40.

tione dei qua cognoſcit̃ ꝑ fidē:vt in ſupiorib°eſt oñſum. nō autem eſt poſſe in hac vita ad altiorem dei cognitio nē ꝑuenire vt per eſſentiā cognoſcat̃:vel ſaltē ita ꝙ alie ſube ſepate intelligant̃:vt ex his poſſit de° q̄ſi de ꝓpin quiori cognoſci:vt oñſuꝫ eſt.opꝫ aūt in aliq̄ dei cognitio ne felicitatē vltimā poni:vt ſupra ꝓbatū eſt.impoſſe eſt ꝙ in hac vita ſit vltima hoīs felicitas. ¶ Itē. Vltimus — 2°

finis hoīs terminat eius naturalem appetitum ita ꝙ co

habito nihil aliud q̃rit͂:ſi.n.adhuc mouet͂ ad aliud non/
dum h₃ finē in quo quieſcat.hoc aūt in hac vita accidere
nō pōt:quāto eni plus aliqs intelligit:tanto magis in eo
d̄ſideriū intelligēdi auget͂ qđ eſt oib⁹ nāle:niſi forte aliqs
ſit qui oia intelligat:qđ in hac vita nulli vnq̃₃ accidit qui
eēt ſolū hō:nec eſt poſſe accidere:cū in hac vita ſubas ſe/
paratas que ſunt maxie intelligibilia cog̃ſcere nō poſſu/
mus:vt oſñſu₃ eſt.nō eſt igit͂ poſſe vltimā hois felicitate₃
3° in hac vita eſſe.℄ Adhuc.Oē qđ mouet͂ in finē deſide/
rat nālr ſtabiliri ꝛ qeſcere in illo.vñ a loco quo corp⁹ na
turalr mouet͂ nō recedit:niſi p motū violētū q̄ ꝯriat͂ ap
petitui.felicitas aūt eſt vltimus finis quē hō nālr deſide
rat.eſt igit͂ hois deſideriū nāle ad hoc q̄ in felicitate ſta
biliat͂:niſi igit͂ cū felicitate pariter imobiliterq₃ ſtabili/
tatē ꝯſequat͂:nōdū eſt felix ei⁹ deſiderio nāli nōdū quie/
ſcēte.Cū igit͂ aliqs felicitatē ꝯſeq̄t͂:pariter ſtabilitate₃ ꝛ
quietē cōſequit͂:vñ ꝛ oium hec eſt de felicitate cōceptio
Cap.19. q̄ de ſui rōne ſtabilitatē regrat:pp qđ phs dicit in p̄ ethi
coꝝ q̄ nō eſtimam⁹ felicē camaleonta quēdā:in vita aūt
iſta nō eſt aliqua certa ſtabilitas:cuilibet.n.q̃tūcūq₃ fe/
lix dicat͂ poſſe eſt infirmitates ꝛ infortunia accidere qb⁹
impedit͂ ab opatione q̃cūq₃ ſit illa in q̄ ponit͂ felicitas.
nō igit͂ eſt poſſe in hac vita eſſe vltimā hois felicitatem.
4° ℄ Amplius.Incōueniēs vr ꝛ irrōnabile q̄ tps generationis
alicuius rei ſit magnū:tps aūt duratōis ipſius ſit paruū:
ſequeret͂ eni₃ q̄ nā in maiori tpe ſuo fine p̄uaret͂:vñ vi/
demus q̄ aialia q̄ pūo tpe viuūt puū ēt tps ad hoc q̄ pfi
ciant͂ habēt.ſi āt felicitas ꝯſiſtat in pfecta opōne ſm vir
tutē pfectā vel intellectualē vł moralē:ipoſſe eſt eā adue/
nire hoi niſi poſt tps diuturnū:ꝛ hoc maxie in ſpeculati/
uis apparet in qb⁹ vltima felicitas hois ponit͂:vt ex p̄di
ctis p₃.nā vix in vltia etate hō ad pfectā ſpeculationem
ſciaꝝ puenire pōt:tūc aūt vtplurimū modicū reſtat hu/
mane vite.nō eſt igit͂ poſſe in hac vita vltimā hois felici/
tatē eē pfectā.℄ P̄. Felicitatē pfectū quoddā bonū oēs
5° ꝯſitent͂:alr appetitū nō qetaret.pfectu₃ aūt bonū eſt qđ
oino caret admixtione mali:ſicut pfectū albu₃ eſt qđ eſt
oino impmixtū nigro:nō eſt aūt poſſe q̄ hō in ſtatu iſti⁹
vite oino ſit imunis a malis nō ſolū corporalib⁹ ſiue car
nalib⁹ que ſunt fames:ſitis:frigus:ꝛ alia hōi:ſ₃ ēt a malis
aie.nullus.n.inuenit͂ q̄ nō aliqñ inordinatis paſſionib⁹ in/
quietet͂ qui nō aliqñ p̄tereat mediū in quo virt⁹ ꝯſiſtit
vel in plus vel in minus:q̄ nō etiā in aliqb⁹ decipiat͂:vel
ſaltē ignoret q̄ ſcire deſiderat:aut ēt debili opione conci/
piat ea de qb⁹ certitudinē hr̄e vellet.non eſt igit͂ aliqs in
hac vita felix.℄ Adhuc.Hō nālr refugit mortē ꝛ triſtā
tur de ipſa nō ſolū vt nūc cū ea₃ ſentit ꝛ ea₃ refugit:ſ₃ ēt
cū ea₃ recogitat.hoc aūt q̄ nō moriat͂ hō nō pōt aſſequi
in hac vita.non eſt igitur poſſe q̄ hō in hac vita ſit felix.
6° ℄ Amplius.Felicitas vltima non ꝯſiſtit in habitu ſ₃ in
opōne:habitus eni pp actus ſunt:ſ₃ impoſſe eſt in hac vi
ta cōtinue agere quācūq₃ actionē:ipoſſe eſt igit͂ in hac vi
ta hoie₃ totalr eſſe felicē.℄ Itē.Quāto aliqđ eſt magis
7° deſideratū ꝛ dilectū:tāto eius amiſſio maiorē dolore₃ ꝛ
triſtitiā affert.felicitas aūt maxime deſiderat͂ ꝛ amatur.
maxie igit͂ eius amiſſio triſtitia₃ h₃:ſed ſi ſit in hac vita
vltima felicitas certū eſt q̄ amittet͂ ſaltē p mortē:ꝛ non
eſt certū vtꝝ diuturna ſit vſq₃ ad mortē:cū cuilibet hoi
poſſibile ſit in hac vita accidere morbos qbus totalr ab
operatiōe v̄tutis ipedit͂:ſicut freneſi₃ ꝛ alia hōi in quib⁹
ipedit͂ rōnis vſus:ſemp igit͂ talis felicitas habebit triſti
Solutio. tiā nālr ānexā.nō erit igit͂ pfecta felicitas.℄ Pōt aute₃
aliqs dicere q̄ cū felicitas ſit bonū itellectualis nāe:pfe
cta ꝛ vera felicitas eſt illoꝝ in quib⁹ nā itellectualis pfe
cta inuenit͂.ſ.in ſubſtātijs ſepatis:in hoib⁹ aūt inuenitur
imperfecta p modū participatiōis cuiuſdā:ad veritate₃
eni intelligēdā plene non niſi p quēdā inqſitionis motū
puīngere pñt:ꝛ ad ea que ſunt ſm nām maxie intelligibi
lia oino deficiunt:ſicut ex dictis p₃:vñ nec felicitas ſm
ſuā pfectā rōne₃ pōt oib⁹ hoib⁹ adeſſe:ſ₃ aliqđ ipſi⁹ ꝑtici
pant etiā in hac vita:ꝛ hec vr̄ fuiſſe ſnia Ariſt.de felicita/
te:vñ in p̄mo ethicoꝝ vbi inq̄rit vtrū infortunia tollāt fe Cap.14.
licitatē oñſo q̄ felicitas ſit in opōnib⁹ virtutis que maxi
me pmanētes in hac vita eſſe vident͂ ꝯcludit illos qbus
talis pfectio in hac vita qdē adeſt eē beatos vt hoies q̄ſi
nō ſimplr ad felicitatē puīngētes:ſ₃ mō humano.℄ Os Reprobat͂.
aūt p̄dicta rñſio rōnes p̄miſſas nō euacuet oñdēdu eſt.
hō eni ꝛ ſi nāe ordine ſubſtātijs ſepatis ſit inferior:crea/
turis tñ irrōnalib⁹ ſupior eſt.pfectiori igit͂ mō ſuū fine₃
vltimū ꝯſequit͂ q̄ illa.illa v̄o ſic pfecte ſuū finē vltimu₃
ꝯſequunt͂ q̄ nihil aliud q̃rūt:graue eni cum fuerit in ſuo
vbi qeſcit:aialia ēt cū fruūtur delectationib⁹ ſm ſenſum
eoꝝ nāle deſideriū quietat͂.op₃ igit͂ multo fortius q̄ cū
hō puenerit ad ſuū fine₃ vltimū nāle eius deſideriū qe/
tet͂:ſed hoc non pōt fieri in vita iſta:ergo hō nō cōſequi
tur felicitatē put eſt finis ꝓprius ei⁹ in hac vita:vt oñſū
eſt.op₃ ergo q̄ cōſequat͂ poſt hāc vita₃.℄ Adhuc.Im/ 10°
poſſe eſt nāle deſideriū eſſe inane:nā enim nihil facit fru
ſtra:eſſet aute₃ inane nāe deſideriū ſi nūq̃₃ poſſet imple
ri.eſt igit͂ impoſſe deſideriū nāle hois:nō aūt in hac vita:
vt oñſu₃ eſt:op₃ igit͂ q̄ ipleat͂ poſt hāc vitā.eſt q̄ felici/
tas vltia hois poſt hāc vitā.℄ Amplius.Quādiu aliqđ 11°
mouet͂ ad pfectionē nondū eſt in vltio fine:ſ₃ oēs hoies
cog̃ſcēdo v̄itatē ſp ſe hñt vt moti ꝛ tēdētes ad pfectionē:
qr illi q̄ ſequunt͂ ſp inueniūt alia ab illis q̄ a p̄orib⁹ iuēta
ſūt:ſic dr̄ in.2.metaph.nō igit͂ hoies in cognitiōe v̄itatis Tex.cō.ꝑ.
ſic ſe hñt q̄ſi in vltio fine exiſtētes.cū q̄ in ſpeculatiōe p
quā q̃rit͂ cognitio v̄itatis max⁹ videat͂ vltia hois felicitas
in hac vita ꝯſiſtere:ſicut ēt ipſe Ariſ.pbat.10.ethi.ipoſſe ē Cap.10.
dicere q̄ hō in hac vita vltimū finē ſuū ꝯſequat͂.℄ P̄. 12°
Oē qđ eſt in po⁹ intēdit exire in actū:q̄diu igit͂ nō eſt ex
toto factū in actu nō eſt in ſuo fine vltio.itellus āt nr̄ eſt
in po⁹ ad oēs formas reꝝ cog̃ſcēdas:reducit͂ aūt in actū
cū aliquā eaꝝ cog̃ſcit.q̄ nō erit ex toto in actu nec in vlti
mo ſuo fine:niſi qñ oia ſaltē iſta mālia cog̃ſcit:ſ₃ h̄ nō pt
hō aſſeq̄ p ſcias ſpeculatiuas qbus in hac vita v̄itatē co/
gnoſcit.nō eſt igit͂ poſſe q̄ vltia felicitas hois ſit in hac vi
ta.℄ Propter has āt ꝛ hōi rōnes Alexander ꝛ Auerrois Opi. Alexā.
poſuerūt vltimā felicitatē hois nō eē in cognitiōe huma ꝛ Auerrois.
na q̄ eſt p ſcias ſpeculatiuas:ſ₃ p ꝯtinuationē cū ſuba ſe/
parata quā eē credebāt poſſem hoi in hac vita.℄ Quia
v̄o Ariſt.vidit q̄ nō eſt alia cognitio hois in hac vita q̄₃
p ſcias ſpeculatiuas poſuit hoie₃ nō ꝯſeq̄ felicitatē pfe/
ctā ſ₃ ſuo mō.In q̄ ſatis app₃ quātā anguſtiā patiebant͂
hincinde eoꝝ p̄clara igenia a qb⁹ anguſtijs liberabimur
ſi ponam⁹ ſm pbōnes p̄miſſas hoiem ad verā felicitate₃
poſt hāc vitā puenire poſſe aīa hois imortali exiſtēte in
quo ſtatu aīa itelliget p modū q̄ itelligūt ſube ſepate:ſicut
in ſcđo hui⁹ opis oñſu₃ ē.Erit q̄ vltia felicitas hois in co/
gnitiōe dei quā h₃ humana mēs poſt hāc vitā p modū q̄
ip₃ cog̃ſcūt ſbe ſepate.Propter qđ Math.5.dr̄ mercē
dē i celis nobis p̄mittit.ꝛ Math.22.dr̄ q̄ ſci erūt ſicut
angeli:qui vidēt deū ſemp in celis:vt dr̄ Math.18.

℄ Qđ ſubſtātie ſeparate nō vidēt deū per eſſentiā ex hoc
q̄ cognoſcunt eū per ſuas eſſentias. Cap.XLIX.

OPortet autē inquirere vtrū hec ipſa Idē ꝑ⁹ p.q.
cognitio qua ſube ſeparate ꝛ 12.arti.4.q.
aie poſt morte₃ cognoſcunt deum per ſuas 64.arti.1.ad
eēntias ſufficiat ad ipſa₃ vltimā felicitate₃. ſcđm.
Ad cuius veritatis indagationē p̄mo oſten/ Iſta ꝯ⁹ gtl

dendu3 eſt ꝙ per tale3 modũ cognitionis nõ cognoſcit̃
diuina eẽntia:contingit enim ex effectu cãm cognoſcere
Diſtinctio bimẽbris. multiplr̃. Uno mõ ſm ꝙ effectus ſumit̃ vt mediũ ad co
gnoſcẽdũ de cã ꝙ ſit ⁊ ꝙ talis ſit:ſicut accidit in ſciẽtiis
Oppo͞ p° pte q.12. arti. 2. Solo. non vĩ in patria per ſpẽm ſuã:ſed i eẽ a quaq3 cognoſcit deus nõ ꝑ ſpẽm a creaturis acceptã:ſed iterius formatã a deo. que cãm demonſtrãt ꝑ effectũ. Alio mõ ita ꝙ in ipſo ef-
fectu videat̃ cã inquãtũ ſilitudo cauſe reſultat in effectu:
ſicut hõ vĩ in ſpeculo ꝑꝑ ſuam ſilitudinez. Et differt hic
modus a pmo. na3 in pmo ſunt due cognitiones:effect⁹:
⁊ cãe:quarũ vna eſt alterius cã. na3 cognitio effectus eſt
cã ꝙ cognoſcatur cã eius:in mõ autez ſcdo vna eſt viſio
vtriuſq3:ſimul eni3 dũ videt̃ effect⁹ vĩ ⁊ cã in ipſo. Ter-
tio mõ:ita ꝙ ſilitudo cauſe in effectu ſit forma qua co-
gnoſcit cãm ſuus effectus:ſicut ſi archa haberet intellm̃:
⁊ per forma3 ſuã cognoſceret artem a qua talis for⁹ ve-
Rõ.1. lut eius ſilitudo pceſſit. ¶ Nullo aũt iſtoꝝ modoꝝ per
effectu3 põt cognoſci cã quid eſt niſi ſit effectus cãe ade
quatus:in quo tota virtus cauſe exprimat̃:ſube aũt ſepa
rate cognoſcunt deũ per ſuas ſubas ſicut cã cognoſcitur
per effectũ. nõ aũt primo mõ:qꝛ ſic earũ cognitio eẽt diſ
curſiua. ſed ſcdo mõ:inquãtu3 vna videt deum in alia. ⁊
mõ tertio inquãtũ quelibet eaꝝ videt deũ in ſeipſa. nul-
Cap.15. la aũt earu3 eſt effectus adequãs virtutem dei:vt in ſcdo
Cap.26. libro oñſum eſt. non eſt ergo poſſe ꝙ per hũc modu3 co-
2 gnitionis ipſa3 diuina3 eſſentiã videant. ¶ Ampli⁹. Si-
militudo intelligibilis per quã intelligit̃ aliquid ſm ſuã
ſuba3 op3 ꝙ ſit eiuſdẽ ſpẽi vel magis ſpẽs eius:ſicut for
ma domus que eſt in mẽte artificis eſt eiuſdez ſpẽi cum
forma domus que eſt in mã:vel potius ſpẽs eius:nõ eni
per ſpẽm hoĩs intelligit̃ de aſino vel equo quid eſt: ſed
ipſa nã ſube ſeparate non eſt idez ſpecie cum nã diuina
Cap.33. quinimo nec genere:vt in pmo libro oñſum eſt. nõ eſt g̃
poſſe ꝙ ſuba ſeparata intelligat diuina3 ſuba3 per ꝓpriã
3 nãm. ¶ Ité. Oẽ creatũ ad aliqđ genus vel ſpẽm termi-
natur:diuina aũt eſſentia eſt infinita cõprehendens in ſe
Cap.44. oẽm perfectione3 totius eſſe vt in pmo libro oñſum eſt.
ipoſſe eſt igit̃ ꝙ ꝑ aliqđ creatu3 diuina ſba videat̃. ¶ P̃.
4 Ois intelligibilis ſpẽs ꝑ quã intelligit̃ quidditas vel eſ-
ſentia alicuius rei cõprehẽdit in repñtando rem illã:vñ
⁊ orones ſignãtes qđ quid eſt:terminos ⁊ rõnes ⁊ defini
tiões vocamus:ipoſſe eſt aũt ꝙ aliqua ſilitudo creata to
taliter deũ repreſentet:cũ qlibȝ ſilitudo creata ſit alicui⁹
Cap.26. generis determinati nõ autẽ deus:vt in pmo oñſum eſt.
nõ igit̃ poſſe eſt ꝙ per aliquã ſilitudinẽ creatam diuina
5 ſuba intelligat̃. ¶ Amplius. Diuina ſuba eſt ſuũ eſſe:vt
Cap.23. in primo oñſum eſt:ipſum aũt eſſe ſube ſepate eſt aliud
Cap.52. ꝙ̃ ſua ſuba:vt in ſcdo ꝓbatũ eſt. eſſentia ergo ſube ſepa-
rate non eſt ſufficiẽs mediũ quo deus per eẽntiã ſua3 vi
deri poſſit:cognoſcit tñ ſuba ſeparata per ſuã ſubam de
deo qꝛ eſt ⁊ ꝙ eſt oĩum cã:⁊ eminẽs oĩbus ⁊ remotus ab
oĩbus nõ ſolũ que ſunt:ſed etia3 que mente creata ꝯcipi
poſſit:ad quã etiam cognitionẽ de deo nos vtcũq3 ꝑtinge-
re poſſumus:ꝑ effect⁹.n. de deo cognoſcimus qꝛ eſt: ⁊ ꝙ
cã alioꝝ eſt ⁊ aliis ſupereminẽs:⁊ ab oĩbus remot⁹: ⁊ hoc
eſt vltimũ ⁊ perfectiſſimũ noſtre cognitiõis in hac vita:
vt Diony. dicit in libro de myſtica theologia:cũ deo q̃ſi
ignoto coiungimur:qđ quidẽ cõtingit dũ de eo quid non
ſit cognoſcim⁹:qđ vo ſit penitus manet ignotũ. Uñ ⁊ ad
hui⁹ ſublimiſſime cognitiõis ignorãtiã demonſtrãdã de
Moyſe dĩ Exo.20. ꝙ acceſſit ad caliginẽ i qua erat de⁹.
Quia vo nã inferior in ſui ſũmo nõ niſi ad infimũ ſupe-
rioris nãe attingit:op3 ꝙ hec cognitio ipſa ſit eminẽtior
in ſubſtãtiis ſepatis ꝙ̃ in nobis:qđ per ſingula p3: nam
q̃to ꝓpinquior ⁊ expſſior alicuius cãe effectus cognoſci-
tur:tãto euidẽtior apparet de cã eius ꝙ ſit:ſube aũt ſepa-
rate que ꝑ ſeipſas deũ cognoſcũt ſunt ꝓpinquiores effe-
ctus ⁊ expreſſius dei ſilitudinẽ gerentes ꝙ̃ effectus per
quos nos deũ cognoſcimus:certi⁹ ergo ſciũt ſube ſepate
⁊ clarius ꝙ̃ nos ꝙ deus eſt. ¶ Rurſus. Cũ ꝑ negatiões 6
ad ꝓpriã cognitionẽ rei quodãmõ ꝑueniat̃:vt ſupra di-
ctũ eſt. quãto plura ⁊ magis quis ab aliquo remota eſſe
cognouerit:tãto magis ad ꝓpriã cognitionẽ ipſius acce-
dit:ſicut magis accedit ad ꝓpriã hoĩs cognitione3 q ſcit
eũ nõ eẽ:neq3 inaiatu3:neq3 inſenſibilẽ:ꝙ̃ qui ſcit ſolum
eũ nõ eſſe inaiatũ:lȝ neuter ſciat de hoĩe qđ ſit:ſube autẽ
ſeparate plura cognoſcunt ꝙ̃ nos:⁊ que ſunt deo magis
ꝓpinqua:⁊ per ꝯñs ſuo intellectu plura ⁊ magis propin
qua a deo remouent ꝙ̃ nos. magis ergo accedũt ad pro-
priã ipſius cognitionẽ ꝙ̃ nos:lȝ nec ipſe per hoc ꝙ ſeip-
ſas intelligũt diuinã eſſentiã videãt. ¶ Ité. Tãto aliqs 7
alicui⁹ altitudinẽ magis nouit:quãto altiorib⁹ ſcit eũ eſſe
ꝑlatũ:ſicut ⁊ ſi ruſticus ſciat rege3 ſũmũ eſſe in regno:qꝛ
tñ nõ cognoſcit niſi quoſdã regni infimos officiales cũ
qbus aliquid h3 negocii:non ita cognoſcit regis eminen
tiam ſicut aliqs qui oĩum pncipũ regni dignitate3 nouit
quib⁹ ſcit regẽ eſſe ꝑlatũ ꝙ̃uis neuter altitudinẽ regie di-
gnitatis cõprehẽdit:nos aũt nõ ſcim⁹ niſi quedã infima
entium:lȝ ergo ſciamus deũ oĩbus entib⁹ eminere:nõ tñ
ita cognoſcimus eminentiã diuina3 ſicut ſube ſeparate:
quibus altiſſimi rerũ ordines noti ſũt:⁊ eis oĩb⁹ ſuperio-
rem deũ eſſe cognoſcũt. ¶ Ulteri⁹ manifeſtũ eſt ꝙ cã- 8
litas alicui⁹ cauſe ⁊ virtus ei⁹ tãto magis cognoſcit̃ q̃to
plures ⁊ maiores ei⁹ effectus innoteſcunt. Ex quo mani-
feſtũ ſit ꝙ ſube ſepate cãlitatẽ dei ⁊ ei⁹ vtute3 magis co-
gnoſcũt ꝙ̃ nos:lȝ nos oĩum entiũ eũ eſſe cãm ſciamus.

¶ Qꝛ in naturali cognitiõe quã hñt ſube ſeparate de deo non quieſcit eorũ naturale deſideriũ. Cap. L.

Non poteſt aũt eẽ ꝙ in tali dei cogni Iſta ꝯ° ꝓbat̃ p
tione qeſcat nãle deſide-
riũ ſube ſepate. Oẽ eni qđ eſt ipfectũ in aliq̃
ſpẽ deſiderat ꝯſeq ꝑfectionẽ illi⁹ ſpẽi:qui.n.
h3 opionẽ de re aliq̃ que ipfecta illi⁹ rei no-
titia eſt ex hoc ipſo incitat̃ ad deſiderãdũ illi⁹ rei ſcientiã.
ꝑdicta aũt cognitio quã ſube ſepate hñt đ deo nõ cogno
ſcẽtes ipſi⁹ ſubam plene eſt ipfecta cognitiõis ſpẽs. non
eni arbitramur nos aliqđ cogſcere ſi ſube3 ei⁹ nõ cogno-
ſcam⁹:vñ ⁊ ꝑcipuũ in cognitiõe alicui⁹ rei ẽ ſcire đ ea qđ
eſt:ex hac igit̃ cognitiõe quã hñt ſube ſepate de deo non
qeſcit nãle deſideriũ:ſȝ incitat̃ magis ad diuinã ſubam
videndã. ¶ Ité. Ex cognitiõe effectuũ incitat̃ deſideriũ 2°
ad cognoſcẽdũ cãs:vñ ⁊ hoĩes ꝑhari iceperũt cãs reru3
ingrẽtes:nõ qeſcit igit̃ ſciẽdi deſideriũ nãlr̃ oĩb⁹ ſubſtan-
tiis intellectualib⁹ inditũ niſi cognitis ſubſtãtiis effectuũ
etiã ſi ſuba3 cãe cognoſcãt:ꝑ hoc g̃ ꝙ ſube ſepate cogſcunt
oĩum rerũ quaꝝ ſubas vidẽt eẽ deũ cãm nõ qeſcit nãle
deſideriũ in ipſis niſi ẽt ipſi⁹ dei ſuba3 videãt. ¶ Adhuc. 3°
Sicut ſe h3 q̃ſtio ꝑꝑ quid:ad qõnẽ qꝛ:ita ſe h3 qõ qđ eſt
ad qõnẽ an eſt. nã qõ ꝑꝑ quid querit mediũ ad demon-
ſtrandu3 qꝛ eſt aliqđ:puta qꝛ luna eclypſat̃: ⁊ ſilr̃ qõ qꝛ
eſt q̃rit mediũ ad demõſtrandũ an eſt ſm doctrinã tra-
ditam in ſecũdo poſteriorũ: videmus aũt ꝙ vidẽtes nã-
liter qꝛ eſt aliquid:ſcire deſiderãt qđ eſt ipſum:qđ eſt in-
telligere eius ſubam:nõ ergo quietat̃ nãle ſciendi deſide-
rium in cognitiõe dei q̃ ſcit̃ de ipſo ſolũ qꝛ eſt. ¶ Amp. 4°
Nihil finitũ deſideriũ intellectus quietare põt:qđ exinde
oñdit̃ ꝙ intellectus quolibet finito dato aliqđ vltra mo
litur apprehẽdere:vñ qualibet linea finita data aliqua3
maiorem molitur apprehendere: ⁊ ſimilr̃ in numeris:⁊
hec eſt ratio infinite additionis in numeris ⁊ lineis ma-
thematicis. altitudo aũt ⁊ vtus eſt finita cuiuſlibet ſube
create. non ergo intellectus ſube ſepate quieſcit ꝑ hoc ꝙ

cognoſcit ſubas creatas quãtũcũqȝ eminentes: ſed ad/
huc naturali deſiderio tendit ad intelligendum ſubam
Cap.44. que eſt altitudinis infinite: vt in p̊ libro oſtenſum eſt. de
5° ſuba diuina. ¶ P̄. Sicut nãle deſideriũ ineſt oĩb⁹ intel/
lectualib⁹ naturis ad ſciẽdũ: ita ineſt eis nãle deſideriũ
ignorãtiã ſeu neſcientiã pellẽdi: ſube aũt ſepate: ſicut iaȝ
dictũ eſt: cognoſcũt ꝑdicto cognitiõis mõ ſubaȝ dei eſſe
ſupra ſe ꝛ ſupra oẽ id qd ab eis intelligit̃: ꝛ ꝑ ꝯñs ſciunt
diuinã ſubaȝ ſibi eſſe ignotã. tendit ḡ nãle ipſoꝝ deſide/
6° riũ ad intelligendã diuinã ſubaȝ. ¶ Itẽ. Quãto aliqd
eſt fini ꝓpinquius ex maiori deſiderio tendit ad finem.
vñ videm⁹ ꝙ motus nãlis corpoꝝ in fine intẽdit̃: intelle
ctus aũt ſubaꝝ ſepataꝝ ꝓpingores ſũt diuine cognitio/
ni q̃ñ noſter intellus. intenſius ergo deſiderãt dei cogni/
tionẽ q̃ñ nos. nos aũt quãtũcũqȝ ſciam⁹ deuȝ eſſe ꝛ alia q̃
ſupra dicta ſunt: nõ qeſcimus deſiderio: ſȝ adhuc deſide
ramus deũ ꝑ eẽntiã ſuã cognoſcere: multo ḡ magis ſub/
ſtãtie ſepate hoc nãliter deſiderãt. nõ igit̃ in cognitione
dei ꝑdicta eoꝝ ðſideriũ qetat̃. Ex qb⁹ ꝯcludit̃ ꝙ vltima
felicitas ſubſtãtie ſepate nõ eſt in illa cognitiõe dei qua
deũ cognoſcũt ꝑ ſuas ſubas: cũ adhuc eoꝝ deſideriũ du/
cat eos vſqȝ ad dei ſubam. In quo etiã ſatis apparet ꝙ
in nullo alio querẽda eſt vltima felicitas q̃ñ in operatio/
ne intellus: cũ nullũ deſideriũ taȝ in ſublime ferat ſicut
deſideriũ intelligende veritatis: oĩa nãqȝ deſideria nr̃a
vel delectationis vel cuiuſcũqȝ alterius qd ab hoĩe deſi/
derat̃ in alijs reb⁹ quieſcere pñt. deſideriũ aũt ꝑdictũ nõ
quieſcit niſi ad ſũmũ reꝝ cardinẽ ꝛ factorẽ ꝑuenerit: ꝓpt
qd ꝯuenienter ſapientia dicit. Eccl. 24. Ego in altis ha/
bito: ꝛ thronus meus in co. nu. Et puer. 10. di ꝙ ſapia ꝑ
ancillas ſuas vocat ad arcẽ. Erubeſcãt ergo qui felicita/
tem hoĩs taȝ altiſſime ſitam in infimis rebus querunt.

¶ Quõ deus per eſſentiam videatur. Cap. LI.

CUm aũt impoſſe ſit nãle deſiderium eſſe inane: qd quidez eſſet ſi
Idē p° p.4. non eſſet poſſe ꝑuenire ad diuinã ſubſtãtiaȝ
12.ar.1. intelligẽdã: qd nãlr oẽs mentes deſiderant:
Idē.4.d.49 neceſſe eſt dicere ꝙ poſſe eſt ſubſtãtiã dei vi
deri per intellectũ ꝛ a ſubſtãtijs intellectualib⁹ ſepatis ꝛ
aĩabus nr̃is. Modus aũt hui⁹ viſionis ſatis iam ex dcis
qualis eſſe debeat apparet: oñſum eſt. n. ſupra ꝙ diuina
ſuba nõ põt videri ꝑ itellectũ in aliqua ſpecie creata: vñ
opȝ ſi dei eſſentia videat̃ ꝙ ꝑ ipſammet eẽntiã diuinaȝ
intellectus ipaȝ videat vt ſit in tali viſione diuina eẽntia
ſit ꝛ qd vĩ ꝛ quo vĩ. Cũ autẽ intellectus ſubaȝ aliquã in/
telligere nõ poſſit niſi fiat actu ſm aliquã ſpẽȝ informã/
tem ipſuȝ que ſit ſiltudo rei intellecte: impoſſe põt vide/
ri alicui ꝙ ꝑ eẽntiã diuinã intellect⁹ creatus poſſit vide/
re ipſaȝ diuinaȝ ſubaȝ quaſi ꝑ quãdã ſpẽm intelligibilẽ.
cũ diuina eẽntia ſit qdaȝ ꝑ ſeipſam ſubſiſtẽs: ꝛ in p̊mo
Cap.23. oſtenſuȝ ſit ꝙ deus nullius poteſt eſſe forma. ¶ Ad hõ
Nota igit̃ intelligentiã veritatis ꝯſiderãdũ eſt: ꝙ ſuba que eſt
per ſeipſam ſubſiſtẽs eſt vel forma tñ vel cõpoſitũ ex
mã ꝛ for͂: illud ergo qd eſt ex mã ꝛ for͂ cõpoſitũ nõ põt
alteri eſſe for͂: qr for͂ in eo ꝙ iã eſt ꝯcta ad illaȝ mãm vt
alteri⁹ rei for͂ eſſe non poſſit. illud aũt qd ſic eſt ſubſiſtẽs
vt ſoluȝ tñ ſit for͂: põt alteri eſſe forma dũmodo eẽ ſuũ
ſit tale ꝙ ab aliquo alio ꝑticipari poſſit: ſicut in ſcdo oñ/
dimus de aĩa humana: ſi vo eſſe ſuũ ab altero ꝑticipari
nõ poſſit nulli⁹ rei for͂ eſſe poſſȝ: ſic. n. per ſuũ eẽ determi
naret̃ in ſeipſo ſicut que ſunt mãlia ꝑ mãȝ. hoc aũt ſicut
in eẽ ſubali vl' nãli inuenit̃: ſic ꝛ in eſſe intelligibili cõſi/
derandũ eſt: cũ. n. intellus ꝑfectio ſit verũ: illud intelligi/
bile erit vt for͂ tñ in gñe itelligibiliũ: qd eſt veritas ipa:
qd cõuenit ſoli deo. nam cũ verũ ſequatur ad eſſe: illud
tñ ſua veritas eſt qd eſt ſuũ eſſe: qd eſt propriũ ſoli deo:
vt in ſcdo oñſuȝ eſt. Alia igit̃ intelligibilia ſubſiſtẽtia nõ
ſunt: vt pura forma in genere intelligibiliũ: ſed vt for/
maȝ in ſubiecto aliquo habẽtes: eſt enim vnũqdqȝ eoꝝ
verum nõ veritas: ſicut ꝛ eſt ens: nõ autẽ ꝛ ipſuȝ eſſe: ma
nifeſtũ eſt ergo ꝙ eſſentia diuina põt cõparari ad intel/
lectum creatũ vt ſpẽs intelligibilis qua intelligit: qd nõ
contingit de eſſentia alicui⁹ alterius ſube ſeparate: nec tñ
poteſt eſſe forma alterius rei ſm eſſe nãle: ſequeret̃ eniȝ
ꝙ ſimul cuȝ aliquo vnita cõſtitueret vnã nãm: qd eẽ nõ
põt: cũ eſſentia diuina in ſe ꝑfecta ſit in ſui nã. ſpẽs autez
intelligibilis vnita intellectui nõ cõſtituit aliquã nãȝ: ſȝ
ꝑficit ipſuȝ ad intelligendũ: qd perfectioni diuine eſſen/
tie non repugnat. Hec igit̃ viſio imediata dei repromit/
titur nobis in ſcriptura. j. Coꝛ. 13. Videm⁹ nũc ꝑ ſpecu/
lum in enigmate: tũc aũt facie ad faciẽ: qd corporali mõ
nefas eſt intelligere: vt in ipſa diuinitate corporaleȝ fa/
ciem imaginemur: cũ oſtenſum ſit deuȝ incorporeũ eſſe. p° lib.ca. 20.
neqȝ etiã ſit poſſe vt noſtra corporali facie deũ videam⁹:
cũ viſus corporalis qui in facie noſtra reſidet nõ niſi re/
ruȝ corporaliũ eſſe poſſit: ſic igit̃ facie deũ videbim⁹. qr
imediate eum videbimus ſicut hoĩem quẽ facie ad faciẽ
videmus. Scdȝ aũt hanc viſionẽ maxime deo aſſimila Opp^m habes
mur ꝛ eius beatitudinis participes ſumus. nã ipſe deus p° p.4.12.ar.
per ſuaȝ eſſentiaȝ ſuã ſubſtãtiã intelligit: ꝛ hec eſt felici/ 11.ad p^m.
tas: vñ dĩ. j. Jo. 3. Cuȝ āt apparuerit ſiles ei erimus: ꝛ vi Solo infra
debimus eum ſi. eſt. Et Lu. 22. dñs dicit. Ego diſpono vobis ſicut capl. 53.
diſpoſuit mihi pater meus regnũ vt edatis ꝛ bibatis ſu/
per mẽſaȝ meã in regno meo: qd quidez de corporali ci/
bo vel potu non põt intelligi: ſed de eo qui in menſa ſapiẽ
tie ſumit̃: de quo a ſapientia dicit̃: puer. 9. Comedite pa
nes meos ꝛ bibite vinũ qd miſcui vobis. Super mẽſaȝ
ergo dei mãducãt ꝛ bibũt qui eadez felicitate fruunt̃ q̃
deus felix eſt: videntes eũ illo mõ quo ipſe videt ſeipm.

¶ Qr nulla creata ſuba põt ſua nãli virtute peruenire ad
videnduȝ deum per eſſentiam. Cap. LII.

NOn eſt autem poſſe ꝙ ad iſtum viſio/ Idez p° p.4.
nis diuine modũ aliqua creata 12.ar.4. ꝛ in
ſuba ex virtute propria poſſit attingere. Qd 4.di.49.
enim eſt ſuperioris nãe propriũ non poteſt Jſta 2° p̊bat
cõſequi nã inferior niſi per actioneȝ ſupio/
ris nature cuius eſt propriũ: ſicut aqua non poteſt eſſe ca
lida niſi per actionẽ ignis: videre aũt deũ per ipſaȝ diui/
nam eſſentiaȝ eſt propriũ diuine nãe: operari autez ſm
propriã formã eſt propriũ cuiuſlibet operãtis. nulla er/
go intellectualis ſubſtãtia põt videre deum per ipſam 2°
diuinaȝ eſſentiã niſi deo hoc faciente. ¶ Amplius. For/
ma alicuius ꝓpria non fit alterius niſi eo agente: agens
enim facit ſibi ſile inquãtum formaȝ ſuã alteri cõicat: vi
dere aũt ſubſtãtiã dei impoſſe eſt: niſi ipſa diuina eẽntia
ſit forma intellectus quo intelligit: vt ꝓbatuȝ eſt. impoſ Cap.51.
ſibile eſt ergo ꝙ aliqua ſuba creata ad illam viſioneȝ ꝑ/
ueniat niſi per actioneȝ diuinaȝ. ¶ Adhuc. Si aliq̃ duo 3°
debeant adinuicem copulari quoꝝ vnum ſit formale ꝛ
aliud mãle: opȝ ꝙ copulatio eoꝝ copulet̃ per actionẽ
que eſt ex parte eius qd eſt formale: nõ autem per actio/
nem eius quod eſt mãle: forma enim eſt p̃ncipiũ agẽdi.
mã vo p̃ncipiũ patiendi. ad hoc aũt ꝙ intellectus crea/
tus videat dei ſubſtãtiã opȝ ꝙ ipſa diuina eſſentia copu
letur intellectui vt forma intelligibilis: ſicut ꝓbatuȝ eſt.
non eſt ergo poſſe ad hanc per viſionẽ ꝑueniri ab aliquo
intellectu creato niſi ꝑ actioneȝ diuinã. ¶ Itẽ. Qd eſt ꝑ 4°
ſe: cã eſt eius qd eſt per aliud. intellectus autẽ diuinus ꝑ
ſeipſaȝ diuinã eſſentiã videt. nã intellus diuinus eſt ipſa
eẽntia diuina qua dei ſubſtãtia vĩ: vt in p̊mo ꝓbatuȝ eſt. Cap.46.

intellus

intellus autē creatus videt diuinā ſubam per eſſentiā
dei:quaſi p aliud a ſe.hec ḡ viſio nō pōt aduenire intel
5° lectui creato niſi p actionē dei.℄ P̄.Quicqd excedit li
mites alicui⁹ nāe nō pōt ſibi aduenire niſi p actionē al
terius:ſicˉ aq̄ nō tendit ſurſum niſi ab aliquo alio mota.
videre aūt dei ſubam trāſcēdit limites oīs nature crea
te:nā cuilibet nāe itellāli create ppriū eſt vt intelligat
ſm modū ſue ſube.ſuba autē diuina nō pōt ſic intelligi:
vt ſupra oſtēſum eſt.īpoſſibile eſt ḡ pueniri ab aliq̄ in
tellectu creato ad viſionē diuine ſube:niſi p actionē dei:
qui oēm creaturā tranſcendit.℄ Hinc eſt q̄ Ro.6.dī.
Gratia dei vita eterna.In ipſa eni diuina viſione oſten
dimus eē hoīs beatitudinē q̄ vita eterna dī.ad quā ſola
dei gr̄a ducimur ⁊ dicimur peruenire:q: talis viſio oēm
creature facultatē excedit:nec eſt poſſibile ad eā pueni
re:niſi diuino munē:q̄ āt ſic adueniūt creature dei gr̄e de
putanē.Et Jo.14.dn̄s dic̄.Ego manifeſtabo ei meipſ.

℄ Q₂ itellus creat⁹ īdiget aliq̄ influētia diuini luminis ad
hoc q̄ deū per eſſentiam videat. Cap.LIII.

Idē p° p.q.12.ar.5. Idē.4.diſti.49. Idē p° 2° q.5.ar.5.⁊.6.

Oportet aūt q̄ ad tā nobilē viſionē
intellus creat⁹ p aliq̄ꝫ diui
ne bonitatis īfluētiā eleueē.Impoſe eni eſt
q̄ id qd̄ eſt forma alicui⁹ rei ppria fiat alte
rius rei forma:niſi res illa pticipet aliquā
ſimilitudinem illius cuius eſt forma ppria:ſicut lux nō fit
Iſta 2° pbat p actus alicui⁹ corpis niſi aliqd pticipet de diaphano.eſſen
Op^m hī ī ve. q.10.ar.ij. tia aūt diuina eſt ppria forma itelligibilis itellus diuini
Sol. diuīo ī lumie p mo^m ⁊ ei pportionata.Nā hec tria in deo ſūt vnū:itell's ⁊ id q̄
pmanētē vl p intelligit:⁊ qd̄ itelligitē.īpoſe eſt ḡ q̄ ipſa eēntia dei fiat
modū paſſio intelligibilis forma alicui⁹ intellus creati:niſi p h̄ q̄ ali
ne trāſeūtis quā diuinā ſimilitudinē intellus creat⁹ pticipat.hec igiē di
ſoluit appen uine ſimiludis pticipatio neccīa eſt ad hoc q̄ dei ſuba vi
ti 3dictionē. deaē.℄ Adhuc.Nihil eſt ſuſceptiuū forme ſublimioris
2° niſi per aliquā diſpōnē ad illius capacitatē eleueē:pro
prius eni actus in ppria po^a fit.eſſentia autē diuina eſt
forma altior omni itellectu creato.Ad h̄ ḡ q̄ eſſentia di
uina fiat itelligibilis ſpēs alicuius itellect⁹ creati qd̄ re
quiriē ad hoc q̄ diuina ſuba videaē:neceſſe eſt q̄ itell's
creat⁹ aliq̄ diſpōne ſublimiori ad hoc eleueē.℄ Amp̄.
3° Si aliqua duo prius fuerūt nō vnita ⁊ poſtmodū vni
antur:opꝫ q̄ hoc fiat p mutationē vtriuſq̄ vel alterius
tm̄:ſi aūt ponaē q̄ itellus aliqs creatus de nouo īcipiat
dei ſubam videre:opꝫ ſm pmiſſa q̄ diuina eēntia copu
letur ei de nouo vt intelligibilis ſpēs:īpoſſibile eſt autē
q̄ diuina eſſentia moueaē:ſicut ſupra oſtēſum eſt.opꝫ ḡ
q̄ talis vnio īcipiat eſſe per mutationē itellectus creati:
que qdem mutatio aliter eē non pōt niſi per h̄ q̄ itelle
ctus creatus aliquā diſpōnem de nouo acqrat.Idē aūt
ſeqtur ſi detur q̄ a pn̄° ſue creationis tali viſione aliqs
intellectus creatus potiaē.nā ſi talis viſio facultatē na
ture create excedit:vt pbatum eſt.pōt itelligi quis intel
lectus creatus in ſpecie ſue nature cōſiſtere abſq̄ hoc q̄
dei ſubam videat.Unde ſiue a pncipio ſiue poſt modū
deum videre incipiat:oportet eius nature aliqd ſuper
4° addi.℄ Itē.Nihil pōt ad altiorem operationē eleuari
niſi per hoc q̄ eius virtus fortificaē.Contingit autē du
pliciter alicuius virtutem fortificari.Uno mō per ſim
plicem ipſius virtutis itenſionē:ſicut virtus actiua cali
di augeē per itenſionem caloris vt poſſit efficere vehe
mentiorē actionē in eadē ſpecie.Alio mō per noue for
me appōnem:ſicut diaphani virtus augeē ad h̄ vt poſ
ſit illuminare p hoc q̄ fit lucidū actu p formā lucis re
ceptam in ipſo de nouo:⁊ hoc qdem virtutis augmētū
regritur ad alterius ſpēi opationem ↄſequēdam:virtus
autē intellectus creati nālis nō ſufficit ad diuinā ſubam
videndā:vt ex pdictis pꝫ.ergo opꝫ q̄ augeaē eius virt⁹
ad hoc q̄ ad talē viſionē pueniat:nō ſufficit aūt augmē
tum per itenſionē nālem virtutis:q: talis viſio non eſt
eiuſdē rōnis cum viſione nāli itellectus creati:qd̄ ex di
ſtantia viſoꝝ pꝫ.opꝫ igitur q̄ fiat augmētū virtutis in
tellectiue per alicuius noue diſpōnis adeptionē.Quia
vō in cognitione itelligibiliū ex ſenſib⁹ puenimus:ēt ſen
ſibilis cognitionis noīa ad itelligibilē cognitionē trāſu
mimus:⁊ pcipue que ptinent ad viſum:qui iter ceteros
ſenſus nobilior eſt ⁊ ſpūalior:ac per hoc intellectui affi
nior:⁊ inde eſt q̄ ipſa itellectualis cognitio noiaē viſio:
⁊ q: corporalis viſio nō cōpleē niſi per lucē:ea a qbus
intellectualis viſio pficiē lucis nomē aſſumūt.Unde et
Ariſto.3.de aīa intellectū agentē luci aſſimilat:ex eo q̄ Le.cō.18.
intellectus agens facit itelligibilia in actu:ſicut lux quo
dāmō facit viſibilia in actu.illa igiē diſpoſitio qua itel
lectus creatus ad itellectualē diuine ſube viſionē extol
litur:cōgrue lux glorie dī:nō ppter hoc q̄ faciat intelli
gibile in actu ſicut lux itellectus agētis:ſed p hoc q̄ facē
intellm patiētem actu itelligere. Hoc aūt eſt lumen de
quo in pſ dī.In lumine tuo videbimus lumen.ſ.diuine
ſube.⁊ Apoc̄.21.dī.Ciuitas ſcꝫ beatoꝝ nō eget ſole neq̄
luna:nā claritas dei illuminabit illam.⁊ Iſa.60.Nō erit
tibi amplius ſol ad lucēdum per diē:neq̄ ſplēdor lune
illuminabit te:ſed erit tibi dn̄s in lucē ſempiternā:⁊ de⁹
tuus in gloriā tuam.Inde eſt ēt q: deo eſt idem eē qd̄ i
telligere:⁊ eſt oib⁹ cauſa intelligendi:qd̄ dī eſſe lux.Jo.j.
Erat lux vera que illuminat oēm hoīem venietē in hūc
mūdū.⁊ p̊.Jo.j.Deus lux eſt.⁊ in pſ.Amict⁹ lumine ſicˉ
veſtimēto:⁊ pp hoc ēt tā de⁹ q̄ꝫ angeli in ſacra ſcriptura
in figuris igneis deſcribūtur ppter ignis claritatem.

℄ Rationes probare volentium q̄ abſq̄ diuini luminis
influentia videri poteſt ab intellectu creato diuina eēn
tia:⁊ ſolutio earum. Cap.LIIII.

Obijciet autē aliqs ↄ pdicta Nullū n. p
lumē adueniens viſui pōt vi
ſum eleuare ad videndū ea que nālē facul
tatē viſus corpalis excedūt.non eni pōt vi
ſus videre niſi colorata:diuina aūt ſubſtan
tia excedit oēm intellus creati capacitatē magis q̄ꝫ itel
lectus excedat capacitatē ſenſus.nullo ḡ lumine ſuue
niente itellectus creatus eleuari poterit ad diuinā ſubā
videndā.℄ P̄.Lumē illud qd̄ in intellectu creato reci 2°
piē creatū aliqd eſt.ipm ḡ in īfinitū a deo diſtat.non ſic
ergo per hꝰ lumē itellectus creatus ad diuine eēntie vi
ſionē eleuari pōt.℄ Itē.Si h̄ qdem pōt facere lumen 3°
predictū pp hoc q̄ eſt diuine ſube ſimiludo:cū oīs itelle
ctualis ſuba ex h̄ ipſo q̄ itellectualis eſt diuinā ſimiludi
nem gerat:ipſa nā cuiuſlibet itellectualis ſube ad viſio
nem diuinā ſufficiet.℄ Adhuc.Si lumē illud creatum 4°
eſt:nihil aūt phibet qd̄ eſt creatū alicui rei create cōna
turale eē:poterit aliqs itellectus creatus eſſe qui ſuo cō
nāli lumine diuinā ſubam videbit:cuius ↄtrium oſtenſum
eſt.℄ Amp̄.Infinitū inq̄tū hꝰ incognitū eſt:oſtenſum 5°
eſt autē in p̊ deū eſſe īfinitū.nō ḡ pōt diuina ſuba per lu Li.44.ſ.li.
men pdictū videri.℄ Adhuc.Opꝫ eē pportionē itelli 6°
gētis ad rem itellectā:non eſt autē aliqua pportio itelle
ctus creati in lumine pdicto pfecti ad ſubam diuinā:cū
adhuc remaneat diſtantia īfinita.non poteſt ḡ itellectus
creatus ad diuinam ſubam vidēdā per lumen aliqd ele
uari.℄ Ex hꝰ autem rōnibus aliq moti ſunt ad ponen Ex pdcīs rōnibus ōrtuntur
dum q̄ diuina ſuba nūq̄ꝫ ab aliquo intellectu creato vi nōnulli errores.
deatur:que qdem poſitio ⁊ verā creature rōnalis beati
tudinē tollit:que nō pōt eē niſi in viſione diuine ſubſtā
tie:vt oſtēſuꝫ eſt:⁊ auc̄tati ſacre ſcripture ↄdicit:vt ex ſu

perioꝛibus pꝫ. vnde tāq̄ falſa ⁊ beretica abyciēda eſt.
Ad pm. ¶ Rōnes aūt ꝑdictas non difficile eſt ſoluere. Diuina
enī ſuba non ſic eſt extra facultatē itellectus creati quaſi
aliqd oīno extraneum ab ipſo: ſicut eſt ſonus a viſu: vel
ſuba imālis a ſenſu: nā ipſa diuina ſuba eſt ꝑmū itelligi-
bile ⁊ totius intellualis cognitionis pn^m: ſed eſt extra fa-
cultatē itellect⁹ creati: ſicut excedēs virtutē eius: ſicut ex-
Te.cō.pl. cellentia ſenſibiliū ſunt extra facultatē ſenſuum. vnde ⁊
phs.ij.meta.dicit ꝙ itellus nr̄ ſe hꝫ ad rerū manifeſtiſſi-
ma ſicut oculus noctue ad lucē ſolis. idiget ergo cōfortari
intellectus creatus aliq̄ diuino lumine: ad hoc ꝙ diuinā
Ad 2m. eſſentiā videre poſſit: per qđ ꝑma rō ſoluit. ¶ Dꝫ aūt
lumē itellm creatū ad dei viſionē exaltat: nō ꝓpter eius
diſtantiā a dina ſuba: ſed ꝓp virtutē quā a deo ſortit ad
talem effectū: lꝫ ſm ſuū eē a deo in īfinitū diſtet: vt 2ª rō
ꝓponebat: nō enī hoc lumē creatū itellectū deo coniun
Ad 3m. git ſm eē: ſed ſm itelligere ſolū. ¶ Quia vō ipſi⁹ dei ꝓ-
priū eſt vt ſuā ſubam ꝑfecte cognoſcat: lumen ꝑdictum
dei ſilitudo eſt q̄tū ad hoc ꝙ ad dei ſubā videndā ꝑdu
cit: h aūt mō nulla itellualis ſuba ſilitudo dei eē pōt: cū
enī nullius ſube create ſimplicitas ſit eq̄lis diuine: ipoſ-
ſibile eſt ꝙ totā ſuā ꝑfectionē creata ſuba habeat in eo-
Cap.29. dē: hoc enī eſt ꝓpriū dei: vt in ꝑ oſtēſum eſt. g ſm idē eſt
ens itelligēs ⁊ beatus. g̃ opꝫ aliud eē in ſuba intellectua-
li creata lumen quo dina viſione beatificat: ⁊ aliud qđ-
cūq3 lumē quo in ſpecie ſue nature cōplet ⁊ ꝓportiona-
liter ſuam ſubam itelligit: ex quo pꝫ ſolo tertie rationis.
Ad 4m ¶ Quarta vō ſoluit ꝑ h ꝙ viſio dine ſube oēm nālem
virtutē excedit: vt oñſuꝫ eſt. vñ ⁊ lumē quo itells crea-
tus ꝑficit ad diuine ſube viſionem opꝫ eē ſupnaturale.
Ad 5m. ¶ Neq3 aūt dine ſube viſionē ipedire pōt ꝙ de⁹ dī eſſe
infinitus: vt q̄nta rō ꝓponebat: nō enī dī īfinitus priua-
tiue ſicut q̄ntitas: hō enī infinitū rōnabilr eſt ignotum: q2
eſt quaſi mā carēs forma: que eſt pn^m cognitionis: finis
enī ⁊ terminus eſt forma: ſꝫ dī īfinitus negatiue: q̄ſi for-
ma per ſe ſubſiſtēs nō limitata ꝑ māꝫ recipiētē. vñ qđ
Ad 6m. ſic eſt infinitū maxime cognoſcibile eſt ſm ſe. ¶ Pro-
portio aūt itellectus creati eſt qdē ad deū itelligendum
nō ſm cōmēſurationē aliquā ꝓportione exiſtē: ſꝫ ſm ꝙ
ꝓportio ſignat q̄cūq3 habitudinem vnius ad alterum:
vt materie ad formā vel cauſe ad effectū. ſic enim nihil
ꝓhibet eſſe ꝓportionem creature ad deū ſm habitudi-
nē intelligentis ad intellectum: ſicut ⁊ ſm habitudinem
effectus ad cām. vñ pꝫ ſolutio ſexte obiectionis.

¶ Qꝫ intellectus creatus non comprehendit diuinā ſub-
ſtantiam. Cap.LV.

Idē pᵉ p.q. Quia vō cuiuſlibet actōis modus ſe-
12.ar.7. quit efficaciā actiui ꝑncipij.
Idē pᵉ 2ᵉ.q. magis enī calefac cui⁹ calor virtuoſioꝛ eſt:
4.ar.3. opꝫ ꝙ ēt modus cogñis ſequat efficaciam
Idē.4.diſt. ꝑncipij cogſcēdi: lumē aūt ꝑdictū eſt qđdā
49. diuine cogñis pn^m: cū ꝑ ipm eleuet itells creat⁹ ad dinā
Iſta ꝯᵒ ꝓbat ſubam videndā. opꝫ g̃ ꝙ modus dine viſiōis cōmēſuret
p virtuti ꝑdicti lumis: lumē aūt ꝑdictū multum deficit in
virtute a claritate dini itells: cū claritas dini itells ſit in-
finita: lumē aūt iſtō finitū q2 recipit in ſuba finita. ipoſe
eſt g̃ ꝙ ꝑ hꝫ lumē ita ꝑfecte dina ſuba videat ſicut eaꝫ
videt itellus diuin⁹: itellus aūt dinus ſubam illaꝫ videt
ita ꝑfecte ſicut ꝑfecte viſibilis eſt: veritas enī dine ſube
⁊ claritas itellus diuini ſunt equalia: imo magis ſūt vnū.
ipoſſibile eſt g̃ ꝙ itellus creatus ꝑ lumē ꝑdictū videat
diuinā ſubam ita ꝑfecte ſicut ꝑfecte eſt viſibilis. oē autē
qđ cōprehēdit ab aliq̄ cognoſcente cognoſcit ab eo ita
ꝑfecte ſicut cognoſcibile eſt: qui enī nouit ꝙ triangulus hꝫ
tres angulos eq̄les duob⁹ rectis q̄ſi opinabile qđdaꝫ ꝓ-
babili rōne: q2 ſic a ſapiētib⁹ dī: nōdū hoc cōprehēdit: ſꝫ
ſolū ille qui nouit hoc q̄ſi quoddā ſcibile ꝑ medium qđ
eſt cā. ipoſe eſt g̃ ꝙ itells creat⁹ dinaꝫ ſubam cōprehen- 2ᵒ
dat. ¶ Adhuc. Virt⁹ finita nō pōt adeq̄re in ſua opōne
obiectū īfinitū: ſuba aūt dina qđdā īfinitū eſt ꝑ cōpara-
tionē ad oēm itellm creatū: cū oīs itellus creat⁹ ſub cer-
ta ſpecie termīet. ipoſe eſt g̃ ꝙ viſio alicui⁹ itells creati
adequet in vidēdo dinā ſubaꝫ. ſ. ita ꝑfecte ipſaꝫ vidēdo
ſicut viſibilis eſt. nullus g̃ itellus creat⁹ ipſaꝫ cōprehēdere
poterit. ¶ Amp. Oē agēs itātū ꝑfecte agit inq̄tū perfe- 3ᵒ
cte ꝑticipat formā: q̄ eſt opōnis pn^m: forma aūt itelligi-
bilis qua dina ſuba vī eſt ipſa dina eēntia: q̄ eti fiat for-
ma itellus creati: nō tñ itellus creat⁹ capit ipſaꝫ ſm to-
tū poſſe. nō g̃ ita ꝑfecte ipſaꝫ videt ſicut ipſa viſibilis eſt.
nō g̃ cōprehēdit ab itellu creato. ¶ Itē. Nullū cōpre- 4ᵒ
hēſuꝫ excedit terminos cōprehēdētis. ſi g̃ itellus creat⁹
dinā ſubaꝫ cōprehēderet: dina ſuba non excederet limi-
tes itellus creati: qđ eſt ipoſe. ipoſe eſt g̃ ꝙ itellus creat⁹
dinā ſubaꝫ cōprehēdat. Nō āt ſic dī ꝙ dina ſuba ab in-
tellectu creato videat. nō tñ cōprehēdit quaſi aliqd ei⁹
videat ⁊ aliqd non videat: cū diuina ſubſtantia ſit ſim-
plex oīno: ſed q2 nō ita ꝑfecte ab itellectu creato videt:
ſicut viſibilis eſt per quem modum dicit opinans con-
cluſionem demonſtratiuā cognoſcere: ſed nō cōprehen-
dere: q2 nō perfecte ipſam cognoſcit. ſ. per modum ſcie:
lꝫ nulla pars eius ſit quam non cognoſcat.

¶ Qꝫ nullus intellectus creatus videndo deuꝫ videt oīa
que in ipſo videri poſſunt. Cap.LVI.

Ex hoc aūt appet ꝙ itellus creat⁹ etſi Iſta ꝯcloᵉ ꝓbatur.
diuinā ſubaꝫ videat: nō tñ oīa p
cognoſcit q̄ ꝑ dinā ſubaꝫ cognoſci poſſunt.
Tūc enim ſolū neċe eſt ꝙ cognito aliq̄ pn⁹
oēs ei⁹ effect⁹ cognoſcant ꝑ ipm qñ pn^m cō-
prehendit itellectu. ſic enī pn^m aliqđ ſm ſuā totā virtu-
tē cognoſcit: qñ oēs eius effect⁹ cognoſcunt q cauſantur
ex ipſo: ꝑ diuinā aūt eēntiā alia cognoſcunt ſicut cogno
ſcit effect⁹ ex cā. cū g̃ intellus creat⁹ nō poſſit diuinam
ſubam cognoſcere ſic ꝙ ipſaꝫ cōprehēdat: nō eſt neċiuꝫ
ꝙ vidēdo ipſaꝫ oīa videat q̄ ꝑ ipſam cognoſci poſſunt.
¶ Itē. Q̄to aliqs itellus eſt altioꝛ tāto plura cognoſcit 2ᵒ
vel ſm rerū multitudinē vel ſm earūdē rerū plures ra-
tiones: itellus aūt dinus excedit oēm itellectū creatum:
plura g̃ cognoſcit q3 itells aliqs creat⁹. nō aūt cognoſcit
aliqd niſi ꝑ h ꝙ ſuā eſſentiā videt: vt in ꝑ oſtenſum eſt.
plura g̃ ſunt cognoſcibilia ꝑ eēntiā diuinā q3 aliqs itelle Cap.47.
ctus creat⁹ ꝑ ipſaꝫ videre poſſit. ¶ Adhuc. Q̄ntitas vir- 3ᵒ
tutis attēdit ſm ea in que pōt. idē ergo eſt cognoſcē oīa
in que pōt aliq̄ virt⁹ ⁊ ipſaꝫ virtutē cōprehēdere: dinaꝫ
aūt virtutē cū ſit īfinita nō pōt aliqs creat⁹ itellus com-
prehēdere: ſicut nec eēntiā eius: vt ꝓbatū eſt. neq3 g̃ itellus Cap.55.
creat⁹ pōt cognoſcere oīa in q̄ diuina virt⁹ pōt: oīa autē
in q̄ dina virt⁹ pōt ſunt ꝑ eēntiā dinaꝫ cognoſcibilia. oīa
enī cognoſcit de⁹ ⁊ nō niſi ꝑ eēntiā ſuā. nō g̃ intells crea-
tus vidēs dinā ſubam videt oīa q̄ in dei ſuba videri poſ-
ſunt. ¶ Amp. Nulla virt⁹ cognoſcitiua cognoſcit rē ali- 4ᵒ
quā niſi ſm rōnē ꝓprij obiecti: nō enī viſu cognoſcim⁹
aliqd niſi inq̄tū eſt coloratū: ꝓpriū aūt obiectū itells ē
qđ qd eſt. i. ſuba rei: vt dī. 3. de aīa. ergo qcqd itellus de Te.cō.9.
aliqua re cognoſcet cognoſcit ꝑ cogñē ſube illi⁹ rei. vñ in
qualibet demōſtratiōe ꝑ quā innoteſcūt nobis ꝓpa acci-
dētia pn^m accipimus qđ qd eſt: vt dī in lib. poſterioꝝ. ſi
aūt ſubam alicui⁹ rei itells cognoſcat ꝑ accñtia: ſicut dī in
ꝑ de aīa ꝙ accñtia magnā ptē ꝯferūt ad cognoſcēdū qđ Te.cō.11.
qd eſt: h eſt ꝑ accñs inq̄tū cognitio itellectus ortū a ſen-
ſu: ⁊ ſic ꝑ ſenſibiliū accñtiū cognitionē opꝫ ad ſube itelle-
ctū ꝑuenire:

cũ ꝑuenire:ꝑꝑ qḋ hoc nõ hʒ locũ in mathematicis:ſʒ in
nãlibus tñ:qcqd ḡ eſt in re qḋ nõ põt cognoſci ꝑ cogni-
tionẽ ſubẽ ei⁹:opʒ eẽ itellectui ignotũ:qcqd aũt velit ali-
quis volẽs nõ põt cognoſci ꝑ cognitionẽ ſubẽ ipſi⁹:nam
Voluntas ꝛ nã duo pn⁹ actiua ſunt. volũtas nõ tẽdit in ſua volita oĩno nãliter:ꝑꝑ qḋ volun
tas ꝛ nã duo ꝑncipia actiua ponunꝶ.nõ põt ḡ aliqs itel-
lect⁹ cognoſcere qd volẽs niſi forte velit cognoſcẽ ꝑ ali-
quos effect⁹:ſicut cũ videm⁹ aliquẽ volũtarie operãtez
ſcimus qd voluerit aut ꝑ cãm:ſic de⁹ volũtates nr̃as ſic
ꝛ alios ſuos effect⁹ cognoſcit ꝑ h̃ ꝙ eſt nobis cã volẽdi:
aut ꝑ h̃ ꝙ aliqs alteri ſuã volũtatẽ iſinuat:vt cũ aliquis
ſuũ loquendo affectũ exꝓmit.cũ ḡ multa ex ſimplici dei
volũtate depẽdeãt:vt ꝑtim ex ſupiorib⁹ pʒ:ꝛ adhuc erit
ampli⁹ manifeſtũ:itell̃us creat⁹ ꝛ ſi dei ſubaʒ videat:nõ
Obiectio. tñ oĩa cognoſcit q̃ de⁹ ꝑ ſuã eẽntiaʒ videt.⸿ Põt ãt ali-
quis ꝯ ꝑdicta obycere ꝙ dei ſuba eſt aliqd mai⁹ q̄ꝫ oĩa
q̃ ipſe facere vel itelligere vl' velle põt ꝑter ſeipm̃:vñ ſi
intell's creat⁹ dei ſubam videre põt:multo magis poſſi-
bile eſt ꝙ oĩa cogn̄ſcat q̃ de⁹ ꝑter ſeipſum vel itelligit vel
Idẽ p⁹ ꝑ.q. 12.ar.8. vult vel facẽ põt.⸿ Sʒ ſi diligenter ꝯſidereꝶ nõ ẽ eiuſ-
dẽ rõnis aliqd cogn:ſci in ſeipſo ꝛ in ſua cã:q̃dã enim in
ſeipſis de facili cognoſcibilia ſunt:q̃ tñ in ſuis cauſis nõ
de facili cognoſcunꝶ.verũ eſt ḡ ꝙ maius eſt itelligere di-
uinã ſubam q̄ꝫ qcqd aliud ꝑter ipſaʒ:qḋ in ſeipſo cog̃ſci
põt:ꝑfectioris aũt cognitionis eſt cognoſcere dinã ſbaʒ
ꝛ in ea ei⁹ effect⁹ videre q̄ꝫ cognoſcere diuinã ſubaʒ ſine
hoc ꝙ videaꝶ effect⁹ in ipa:ꝛ h̃ qdẽ ꝙ dina ſuba videaꝶ
abſq; cõꝑhẽſiõe ipſius fieri põt:qḋ aũt oĩa per ipſum
intelligi poſſint ꝛ cognoſcantur:hoc abſq; cõꝑhẽſiõe
non poteſt accidere:vt ex predictis apparet.

⸿ Q2 omnis intellectus cuiuſcũq; gradus particeps eſſe
poteſt diuine viſionis. Cap.LVII.

Iſta ꝯ⁹ ꝓbaꝶ p̊ Ca.53. Cum aũt ad viſionẽ diuine ſubẽ itel-
lectus creat⁹ quodã ſupnã-
li lumine ſublimeꝶ:vt pʒ ex dictis:non eſt
aliqs itell̃us creat⁹ ita ſm nãm infimus q
nõ ad hãc viſionẽ poſſit eleuari. Oſtẽſum
eſt eni ꝙ lumẽ illud nõ põt eẽ alicui creature cõnatura-
le:ſed oẽm creaturã excedit ſm virtutẽ:qḋ autẽ ſit vir-
tute ſupnãli nõ impediꝶ ꝑꝑ nature diuerſitatẽ cum di-
uina virtus ſit iſinita:vñ in ſanatione iſirmi que ſit mi-
raculoſe nõ differt vtrũ aliqs parũ vel multũ iſirmeꝶ:
diuerſus igiꝶ gradus nature itellectualis nõ ipedit quin
infimũ in tali nã ad illã viſionez ꝑduci poſſit ꝑdicto lu-
2° mine.⸿ Adhuc.Diſtãtia itellectus ſm ordinẽ nãe ſup-
mi ad deũ eſt iſinita in ꝑfectione ꝛ bonitate:eius aũt di-
ſtãtia ad intell'm iſimũ eſt finita:iſiniti aũt ad finitũ nõ
põt eſſe iſinita diſtãtia.igiꝶ diſtãtia que eſt iter iſimum
intellectũ creatũ ꝛ ſupremũ eſt q̃ſi nihil in cõparatione
ad illã diſtãtiã que eſt iter ſupmũ itellectũ creatũ ꝛ deũ:
qḋ aũt eſt q̃ſi nihil nõ põt variationẽ ſenſibilẽ facere:ſi-
cut diſtãtia que eſt iter centrũ terre ꝛ viſum eſt q̃ſi nihil
in cõparatione ad diſtãtiã que eſt iter viſum noſtruʒ et
ſpherã octauã ad quã tota terra cõparata obtinet locuʒ
pũcti:ꝛ ꝑꝑ hoc nulla ſenſibilis variatio ſit ꝑ h̃ ꝙ aſtro-
logi in ſuis demõſtrationib⁹ vtunꝶ viſu noſtro q̃ſi cẽtro
terre.nihil ḡ differt qcũq; intell̃us ſit qui ad dei viſiõez
per lumẽ ꝑdictũ eleuetur vtrũ ſũmus vel iſimus vl' me
3° dius.⸿ Itẽ.ſ̄.ꝓbatuʒ eſt.ꝙ oĩs intellectus nãliter deſi-
derat diuine ſubẽ viſionẽ:nãle autẽ deſideriũ nõ põt eẽ
inane.quilibet igiꝶ itell̃us creatus põt ꝑuenire ad diale
ſubẽ viſionẽ nõ ipediente inferioritate nãe.⸿ Hinc eſt
ꝙ Math.22.Dñs hoĩbus repromittit gliaʒ angeloꝝ.
Erunt inqt de hoĩbus loquẽs ſicut angeli dei in celo.Et
Apoc.10.Eadẽ menſura hoĩs ꝛ angeli eẽ ꝓhibeꝶ.ꝑꝑ qḋ

ꝛ fere in ſacra ſcriptura angeli in forma hoĩuʒ deſcribũ-
tur:vel in toto:ſicut pʒ de angelis q appuerũt Habrae
in ſſĩtudine viroꝝ Gene.18.vel in ꝑte:ſicut pʒ de aiali-
bus.Ezech.j.de qbus dĩ.ꝙ manus hoĩs erant ſub pẽnis
eoꝝ.⸿ Per hoc aũt excludiꝶ error quorũdã q dicebãt Error exclu-ditur.
ꝙ anima humana quãtũcũq; eleuetur nõ poteſt ad eq̃-
litatem ſuperiorum intellectuum peruenire.

⸿ Q2 vn⁹ alio ꝑfecti⁹ deũ videre põt. Cap.LVIII.

Quia vo modus operatiõis ꝯſequiꝶ Idẽ p⁹ ꝑ.q. 12.ar.6.
formã q̃ eſt operatiõis pn̄ᵐ: Idẽ i.4.diſ. 49.
viſionis aũt q̃ itellectus creatus ſubam di-
uinã videt pn̄ᵐ qḋdã eſt lumẽ ꝑdictũ:vt ex Iſta ꝯ⁹ ꝓbaꝶ p̊
dictis pʒ:neceſſe eſt ꝙ ſm modũ hui⁹ lumi-
nis ſit modus diuine viſionis:poſſibile eſt aũt huius lu-
minis diuerſos eẽ ꝑticipationis gradus:ita ꝙ vn⁹ eo ꝑfe-
ctius illuſtreꝶ q̄ꝫ alius.poſſibile eſt igiꝶ ꝙ vnus deũ vi-
dentiũ iperfectius alio videat:q̄uis vterq; videat eius
ſubam.⸿ Adhuc.In q̃cũq; gñe eſt aliqḋ ſũmũ qḋ exce 2°
dit alia eſt ẽt inuenire magis ꝛ min⁹ ſm maiorẽ ꝓping-
tatẽ vel diſtantiã ab ipſo:ſic aliq̃ ſunt magis ꝛ min⁹ cala
ſm ꝙ magis ꝛ min⁹ appropinquant ad ignẽ q eſt ſũme
calidus:de⁹ aũt ſuã ſubam ꝑfectiſſime videt:vtpote qui
ſolus eã cõꝑhẽdit:vt ſupra oñſuʒ eſt.igiꝶ ꝛ eũ videntiũ Cap.55.
vnus alio magis vel min⁹ ei⁹ ſubam videt ſm ꝙ magis
vel min⁹ ei appropiquat.⸿ Amp̄.Lumẽ glorie ex hoc 3°
ad dinã viſionẽ eleuat ꝙ eſt ſſĩitudo q̃dã itell̃us diuini:
ſicut iã dcm̃ eſt.ꝯtigit aũt aliqd magis vel min⁹ aſſĩlari
deo.poſſibile eſt igiꝶ aliqd ꝑfecti⁹ vel min⁹ ꝑfecte dinã
ſubam videre.⸿ Itẽ.Cũ finis ꝓportionalr̃ reſpdeat his 4°
que ſunt ad finẽ:opʒ ꝙ ſic aliq̃ diuerſimode ꝑparantur
ad finẽ:ita diuerſimode ꝑcipiãt finẽ:viſio aũt dine ſbe
eſt vltim⁹ finis cuiuſlʒ itell̃ualis ſubẽ:vt ex dictis pʒ.in-
tellectuales aũt ſubẽ nõ oẽs equalr̃ ꝑparanꝶ ad finez:q̃-
dã eni ſunt maioris virtutis:ꝛ q̃dã minoris:virt⁹ aũt eſt
via ad felicitatẽ.opʒ igiꝶ ꝙ in viſiõe dina ſit diuerſitas:
ꝙ qdã ꝑfecti⁹ ꝛ qdã minus ꝑfecte dinã ſubam videant.
Hinc eſt ꝙ ad hãc felicitatis diuerſitatem deſignãdã dñs dic
Jo.14.In domo ꝑr̃is mei mã.mlte ſũt.⸿ Per h̃ autẽ Error exclu-ditur.
excludiꝶ error q̃rũdã dicẽtiuʒ oĩa ꝑmia eẽ eq̃lia:ſic aũt
ex mõ viſionis appet diuerſus q̃dus glorie in beatis:ita
ex eo ꝙ videꝶ appet glia eadẽ:nã cuiuſlʒ felicitas ex h̃
eſt ꝙ dei ſubam videt:vt ꝓbatũ eſt.idẽ ḡ eſt ꝙ oẽs bea-
tos facit:nõ tñ ab eo oẽs equalr̃ beatitudinẽ capiũt.Vñ
ꝑdictis nõ obuiat qḋ dñs Math.20.oĩb⁹ laborãtib⁹ in
vinea lʒ nõ equalr̃ laborauerint:idẽ tñ ꝑmium reddere
docet.ſ.denariũ:qꝛ idẽ eſt qḋ oĩbus datur in ꝑmium ad
videndũ ꝛ ad fruẽdũ.ſ.deus.⸿ In h̃ ẽt ꝯſiderandũ eſt Diſtinctio.
ꝙ quodãmõ ꝯtrius eſt ordo corporaliũ ꝛ ſpũalium mo-
tuũ:oĩum eni corporaliũ motuũ eſt idem numero ꝑmũ
ſubiectum:fines vo diuerſi:ſpiritualium vo motuum.ſ.
intellectualium apꝑhenſionũ ꝛ voluntatũ ſunt quidem
diuerſa ſubiecta prima:finis vo numero idem.

⸿ Q2 vidẽtes dinã ſubam oĩa videant. Cap.LIX.

Quia vo viſio diuine ſubẽ eſt vltim⁹ Idẽ p⁹ ꝑ.q. 12.ar.8.
finis cuiuſlibet itell̃ualis ſb- Iſta ꝯ⁹ ꝓbaꝶ p̊
ſtãtie:vt pʒ ex dictis.oĩs aũt res cũ ꝑuenerit
ad vltimũ finez q̃eſcit appetit⁹ ei⁹ nãlis:opʒ
ꝙ nãlis appetit⁹ ſubẽ itell̃ualis diuinã ſbaʒ
vidẽtis oĩno q̃eſcat:eſt aũt appetit⁹ nãlis intell̃us vt co-
gnoſcat oĩum rerũ gñã ꝛ ſpẽs ꝛ virtutes ꝛ totũ ordinem
vniuerſi:qḋ demõſtrat humanũ ſtudiũ erga ſingula ꝑ-
dictoꝝ.q̃libet igiꝶ diuinã ſubam videntiũ cognoſcit oĩa
ſupradicta.⸿ Amp̄.In h̃ ſenſus ꝛ intell̃us differunt:vt 2°
pʒ in.3.de aĩa ꝙ ſenſus a ſenſibilib⁹ excellẽtib⁹ corrũpiꝶ Tex.cõ.7.
vel debilitaꝶ:vt poſtmodũ minora ſenſibilia ꝑcipe non

poſſit:itellus aūt q̄ȝ non corrūpit̄ nec ipedit̄ a ſuo obiec: ſȝ ſolum pficit̄ poſtq̄ȝ itellexit maius itelligibile nō mi- nus poterit alia itelligibilia itelligere ſȝ magis:ſūmum aūt in gn̄e itelligibiliū eſt dina ſuba:intellus igit̄ q̄ p lu- mē diuinū eleuat̄ ad videndū dei ſubam multo magis. eodē lumie pficit̄ ad oia alia itelligēda q̄ ſunt in rerum

3° nā.℄ Adbuc.Eſſe itelligibile nō minoris ambit̄ eſt q̄ȝ eē nāle:ſȝ forte maioris:intellus.n.natus eſt oia q̄ ſūt in rerū nā itelligere:τ q̄dā itelligit q̄ nō hn̄t eē nāle ſic ne- gatiōes τ puatiōes.q̄cūq̄ȝ igit̄ regrunt̄ ad pfectionez eē nālis:regrunt̄ ēt ad pfectionē eē itelligibilis vel ēt plu- ra:pfectio aūt eē itelligibilis eſt cū itell̄s ad ſuū fine vl- timū puenerit:ſicut pfectio eē nālis in ipſa rerū cōſtitu- tiōe ɔſiſtit.oē igit̄ qd̄ de⁹ ad pfectionē vniuerſi pduxit

4° intellectui ſe videnti manifeſtat.℄ Itē.Cūis videntium de⁹ vn⁹ alio pfectius eū videat vt oñſuȝ eſt:q̄libȝ tn̄ ita pfecte eū videt q̄ ipleat̄ tota capacitas nālis:qnimo ipa viſio oēm capacitatē nālē excedit:vt oñſuȝ eſt.opȝ igit̄ q̄ q̄libȝ videns dinā ſubam in ipſa dina ſuba cognoſcat oia ad q̄ ſe extēdit ſua capacitas nālis:capacitas aūt na- turalis cuiuſlȝ itellus ſe extēdit ad cognoſcēda oia gn̄a τ ſpēs τ ordinē rerū.ħ igit̄ q̄libet deū videntiū in diuina ſuba cognoſcet.℄ Hinc eſt q̄ dn̄s Moyſi petēti diuie ſube viſionē rn̄dit Exo.33.Ego oſtēdā tibi oē bonum.τ

Diſtinctio. Greg.Quid eſt qd̄ neſciāt qui ſcientē oia ſciūt.℄ Si aūt pmiſſa diligēter ɔſiderent̄ pȝ q̄ q̄dāmō videntes dinaȝ

Ratio beati oia videant τ aliq non. Cōtradictio q̄ poſſit oriri in iſto caplo. Solutur ab ipſomet Sā. Tho. vt pȝ.

ſubam oia vidē:quodā vo mō nō.ſi eni p oia illa intel- ligant̄ q̄ ad vniuerſi pfectionē ptinent:manifeſtū eſt ex dictis q̄ videntes dinā ſubſtātiā oia vident vt rōnes mō inducte oñdūt:cū eni itellus ſit quoquo modo oia q̄cūq̄ȝ ad pfectionē nature ptinēt:oia ēt ptinēt ad pfectionē eē intelligibilis:pp qd̄ ſm Augu⁹ ſup Gen.ad lrām.Que- cūq̄ȝ facta ſunt p dei verbuȝ vt in p⁹ nā ſubſiterunt:fie- bāt ēt in intelligētia angelica vt ab angelis itelligerent̄: de pfectione aūt nālis eē ſunt nature ſpērū τ earum p- prietates τ virtutes:ad naturas eni ſpērū intētio nature fert̄:idiuidua eni ſunt pp ſpēm.ptinet igit̄ ad pfectionē intellualis ſubſtātie vt oium ſpērū naturas τ virtutes τ ppria accidētia cognoſcat.ħ igit̄ in finali beatitudie ɔſe- quet̄ p diue eēntie viſionē.Per cognitionē aūt nālium ſpērū τ indiuidua ſub ſpēbus hȝ exñtia cognoſcunt̄ ab intellu deū videnti:vt ex his q̄ dicta ſunt ſupra de cogni- tiōe dei τ angelorū pōt eē manifeſtum:ſi vo p oia itelli- gant̄ oia q̄ deus ſuā eēntiā vidēdo cognoſcit:nullus itel- lectus creat⁹ oia in dei ſubſtātia videt:vt ſupius oñſum eſt.Hoc āt ɔſiderari pōt q̄ntū ad plura:p⁹ q̄dē q̄ntū ad ea

Cōſideratio multiplex. que de⁹ facere pōt:ſȝ nec fecit nec facturus eſt vnq̄ȝ:oia

p° eni hȝ cognoſci nō pñt niſi eius virtus comprehēderet̄: qd̄ nō eſt poſſibile alicui itellectui creato:vt ſupra oſtē- ſuȝ eſt.℄ Hinc eſt qd̄ di Job.11.Forſitan veſtigia dei cōpre.τ vſq̄ȝ ad p.oipo.rep.ex celo eſt:τ qd fa.τ pfun.in fer.τ vn̄ cog.lon.terra mē.eius:τ la.mari.nō eni hec di- cunt̄ q̄ſi dimēſionib⁹ q̄ntitatis de⁹ ſit magnus:ſȝ q̄ȝ eius virtus nō limitat̄ ad oia q̄ magna eſſe vident̄ q̄n poſſit

2° etiā maiora facere.℄ Scdo quātū ad rōnē rerū factarū quas oēs cogſcere nō pōt itellus niſi dinā bonitatē com prehēdat:rō eni cuiuſlȝ rei facte ſumit̄ ex fine quem fa- ciēs intendit:finis aūt oium a deo factorū dina bonitas eſt.rō igit̄ rerū factarū eſt vt dina bonitas diffundat̄ in rebus.ſic igit̄ aliqs oēs rōnes rerū creatarum cognoſce- ret ſi cognoſceret oia bona que in reb⁹ creatis ſm ordi- nē diuine ſapiētie puenire poſſunt:qd̄ eēt diuinaȝ boni- tatē τ etiā ſapiētiā cōprehēdere qd̄ nullus itellus creat⁹ poteſt.Hinc eſt qd̄ di Eccles.8.Intellexi q̄ oiuȝ operū

3° dei nō poſſit hō inuenire rōnē.℄ Tertio q̄ntuȝ ad ea q̄

ex ſola dei voluntate dependēt:ſicut predeſtinatio:ele- ctio:τ iuſtificatio:τ hȝ que ad ſanctificationem pertinēt creature.Hinc eſt qd̄ dicit̄ pma Corin.2.Que hominis ſunt nemo nouit niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt:ita τ que ſunt dei nemo nouit niſi ſpiritus dei.

℄ Q2 videntes deum oia ſimul vidēt in ipſo. Cap.LX.

Cum aūt oſtēſuȝ ſit q̄ itell̄s creat⁹ di- uinam ſubam vidēs in ipſa dei ſuba oēs ſpēs rerū itelligat:q̄cūq̄ȝ autēȝ vna ſpecie vident̄ opȝ ſimul τ vna viſione videri:cū viſio p̄n⁹ viſionis rn̄deat:neceſſe eſt q̄ itellus qui diuinā ſubam videt nō ſucceſſiue:ſȝ ſil̄

Idē p° p.q. 12.ar.10. Illa 2° gbal p

2° oia ɔtēpletur.℄ Itē.Sūma τ pfecta felicitas intellua- lis nature in dei viſiōe ɔſiſtit:vt ſupra oñſum eſt.felici- Cap.25.

tas aūt nō eſt ſm habitū:ſȝ ſm actū cū ſit vltima perfe ctio τ vltim⁹ finis.ea igit̄ q̄ videntur p viſionē dine ſube qua beati ſum⁹ oia ſm actū videntur.nō ergo vnū p̄us τ aliud poſteri⁹.℄ Adhuc.Unaqueq̄ȝ res cuȝ venerit ad 3° ſuū vltimū finē qeſcit:cū ois mot⁹ ſit ad acgrēdū fineȝ: vltim⁹ aūt finis itell̄s eſt viſio dine ſube:vt ſup oſtēſum Cap.25. eſt.itellus igit̄ dinaȝ ſubam vidēs nō mouet̄ de vno in- telligibili in aliud.oia igit̄ q̄ p hāc viſionem cognoſcit ſil̄ actu ɔſiderat.℄ Amp.In dina ſuba intellus oēs rerum 4° ſpēs cognoſcit:vt ex pdictis pȝ.quorūdā aūt generū ſūt ſpēs ifinite:ſicut nūorū τ figurarū τ pportionū.intellus igit̄ in dina ſuba videt ifinita:nō aūt oia ea videre poſ- ſet niſi ſil̄ videret:q̄ȝ ifinita non eſt trāſire.opȝ igitur q̄ oia q̄ itell̄s in dina ſuba videt ſimul videat.Hinc eſt q̄ Aug.in.15.de trini.dic̄.Nō erūt tūc volubiles nr̄e cogi- tationes ab alijs in alia euntes τ redeuntes:ſed oēm ſci- entiam noſtram vno ſimul conſpectu videbimus.

℄ Q2 p viſionē dei aliqs ſit pticeps vite etne. Ca.LXI.

Ex hoc autē appet q̄ p viſionē predi- ctā intellus creat⁹ vite eterne ſit pticeps.In ħ eni eternitas a tpe differt q̄ tps in q̄daȝ ſucceſſione hȝ eē:eternitatis vo eē eſt totū ſimul.iā aūt oñſum eſt q̄ in predicta viſione non eſt aliqua ſucceſſio:ſed oia que per illā vident̄ ſil̄ τ vno ituitu vident̄.illa g̊ viſio in quadaȝ eternitatis pticipatiōe pficit̄:eſt aūt illa viſio q̄dā vita: actio eni intell̄a eſt vita q̄dā.fit g̊ p illā viſionem itellus 2° creat⁹ vite eterne pticeps.℄ Itēȝ.Per obiecta act⁹ ſpe- cificant̄:obiectū aūt pdicte viſiōis eſt dina ſubſtātia ſȝ Cap.51. ſeipſaȝ nō ſm aliquā ei⁹ ſilitudinē creatā:vt ſupra oſtē- ſum eſt:eē aūt diuine ſubſtātie in eternitate eſt vel mag eſt ipſa eternitas.g̊ viſio pdicta in pticipatiōe eternitat̄ 3° eſt.℄ Adhuc.Si aliq̄ actio ſit in tpe hoc erit vel pp p̄n- cipium actiōis qd̄ eſt in tēpore:ſicut actiones rerum na- turaliuȝ ſunt tēporales:vel ppter operationis terminū ſicut ſubſtantiarū ſpiritualium que ſunt ſupra tps quas exercēt in res tēpori ſubditas.viſio autē predicta nō eſt in tēpore ex pte ei⁹ qd̄ videt̄ cū hoc ſit ſuba eterna:neq̄ȝ etiā ex pte eius quo videt̄:qd̄ etiaȝ eſt ſuba eterna:neq̄ȝ etiā ex parte videntis:qd̄ eſt intellectus cuius eē nō ſub- iacet tēpori cum ſit icorruptibilis:vt ſupra pbatum eſt. eſt igit̄ viſio illa ſm eternitatis participationeȝ:vtpote 4° oino tranſcēdēs tēpus.℄ Amp.Aia itellectiua eſt crea- ppōne 2°. ta in confinio eternitatis τ tēporis:vt in lib.de cauſis di- citur:τ ex pmiſſis pōt eē manifeſtuȝ:q̄ȝ eſt vltima in or- dine intellectuū:τ tamē eius ſubſtātia eſt eleuata ſupra mām corporalē nō dependēs ab ipſa:ſed actio eius ſm quā coniungit̄ inferioribus que ſunt in tēpore eſt tēpo- ralis.ergo actio eius ſm quā ɔiūgitur ſupiorib⁹ que ſunt ſupra tps eternitatē pticipat:talis aūt eſt maxime viſio qua ſbam diuinā videt.g̊ p hȝ viſionē in participatione

eternitatis

eternitatis ſit: ꝛ eadem ratione quelibet alius intellectus crea-
tus deū videt. Hinc eſt ꝙ dñs dicit Jo. 17. Hec eſt vita
eterna vt cognoſcāt te ſolum deum verum.

℗ Ꝙ videntes deū in ppetuū eū videbūt. Cap. LXII.

Iste 2° phe p (margin)

Ex hoc autē apparet ꝙ illi qui vltimā felicitatē ꝯſequunť ex viſione
diuina nunꝙ̄ ab illa decident. Oē enim qḋ
qn̄qꝫ eſt ꝛ qn̄qꝫ non eſt tpe menſurať: vt pꝫ
T. cō. 117. in. 4. phyſicoꝝ. Uiſio aūt pdicta que intelle
ctuales creaturas facit beatas nō eſt in tpe: ſꝫ in eterni-
tate. Jpoſſe eſt ergo ꝙ ex quo illi⁹ particeps aliqs fit: ipſam
2° amittat. ℗ Adhuc. Creatura itellualis nō ꝑuenit ad vl-
timū finē: niſi qn̄ eius deſideriū nāle quietať: ſic̄ autem
nāliter deſiderat felicitatē: ita nāliter deſiderat felicita-
tis ppetuitatē: cū eni in ſua ſuba ſit ppetua illḋ qḋ pp ſe
deſiderat: ꝛ nō pp aliud deſiderat vt ſemp hñdum. non
igiť eēt felicitas vltimus finis niſi ppetuo permaneret.
3° ℗ Amp. Oē illḋ qḋ cū amore poſſideť ſi ſciať ꝙ qn̄qꝫ
amittať triſtitiā infert: viſio aūt pdicta q̄ beatos fac̄ cuꝫ
ſit maxie delectabilis ꝛ maxie deſiderata a poſſidētib⁹
eā maxie amať. ḡ īpoſſibile eēt eos nō triſtari ſi ſcirēt ſe
Cap. 59. qn̄qꝫ eā amiſſuros: ſi aūt nō eēt ppetua hoc ſcirēt: iam eo
oſtēſuꝫ eſt ꝙ vidēdo dinā ſubſtātiā etiaꝫ alia cognoſcūt
que naturalr̄ ſunt. vn̄ multo magis cognoſcunt q̄lis illa
viſio ſit vtrū ppetua vel qn̄qꝫ deſitura: non ḡ talis viſio
adeſſet eis ſine triſtitia: ꝛ ita nō eēt vera felicitas que ab
omni malo imunē reddere dꝫ: vt ſup̄ oñſuꝫ eſt. ℗ Jteꝫ.
4° Qḋ moueť naturalr̄ ad aliqḋ ſicut ad finē ſui mot⁹ non
remoueť ab eo niſi p violētiā: ſicut graue cuꝫ proijciť ſur-
ſuꝫ: ꝯſtat aūt ex pdictis ꝙ ois ſba itellualis nāli deſide-
rio tēdit ad illam viſioneꝫ. nō igiť ab illa deficiet niſi p
violētiam: nihil aūt tolliť per violētiā alicuius niſi vir-
tus auferētis ſit maior virtute cauſantis: viſionis aūt di-
uine cā eſt deus: vt. s. pbatū eſt. ḡ cū nulla virtus dinaꝫ
virtutē excedat: īpoſſibile eſt ꝙ illa viſio per violētiam
5° tollať. in ppetuuꝫ ḡ durabit. ℗ Adhuc. Si aliqs videre
deſinat qḋ pmo videbat: aut hoc erit qꝛ deficiet ei facul
tas vidēdi: ſicut cū aliqs moritur vel cecať vel aliqualr̄
alr̄ impediť: aut erit qꝛ nō vult amplius videre: ſicut cū
aliquis auertit viſum a re quaꝫ prius videbat: vel quia
obiectū ſubtrahiť: ꝛ hoc eſt cōiter verū ſiue de viſiōe ſen-
ſus: ſiue de intellīuali viſione loquamur: ſubſtātie autem
intellectuali vidēti deum nō pōt deeſſe facultas viden-
di deū: neqꝫ per hoc ꝙ eē deſinat cū ſit ppetua: vt ſupra
oſtēſum eſt. neqꝫ p defectum luminis quo deū videt: cū
lumē illud incorruptibilr̄ recipiať ſm cōditionē ꝛ reci-
pientis ꝛ dantis: neqꝫ pōt ei deeſſe volūtas tali viſione
fruēdi ex quo pcipit in illa viſione eē ſuā vltimā felici-
tatē: ſicut nō pōt velle nō eē felix: neqꝫ ēt videre deſinet
per ſubtractionē obiecti: qꝛ obiectū illḋ qḋ eſt de⁹ ſemp
eodē mō ſe hꝫ: nec elongať a nobis niſi inq̄tū nos elon-
gamur ab ipſo. īpoſſibile eſt ḡ ꝙ viſio illa dei q̄ beatos
6° facit vnꝙ̄ deficiat. ℗ Jt. Jmpoſſe eſt ꝙ aliqs a bono q̄
fruiť velit diſcedere niſi pp aliqḋ maluꝫ qḋ in fruitione
illius boni eſtimat ſaltē pꝑter hoc ꝙ eſtimať īpedimētū
maioris boni: ſic̄ eni nihil deſiderat appetit⁹ niſi ſub rō-
ne boni: ita nihil fugit niſi ſub rōne mali: ſꝫ in fruitiōe il
lius viſiōis non pōt eē aliqḋ malū cū ſit optimū ad qḋ
creatura itellualis ꝑuenire pōt: neqꝫ ēt pōt eē ꝙ ab eo q
illa fruiť viſiōe eſtimeť in ea eſſe aliqḋ malū vel aliqḋ
eo meli⁹ cū viſio illi⁹ ſūme veritatis oēm falſaꝫ eſtima-
tionē excludat. Jpoſſe eſt igiť ꝙ ſuba itellualis que deuꝫ
7° videt vnꝙ̄ illa viſione carere velit. ℗ Jteꝫ. Faſtidium
alicui⁹ quo pus aliqs delectabilr̄ fruebať accidit pp hoc
ꝙ res illa aliquā imutationē facit in re corrūpendo vel
debilitādo virtutē ipſi⁹: ꝛ pp hoc vires ſenſibiles quibus
accidit fatigatio in ſuis actionib⁹ pp imutationē corpo-
ralium organoꝝ a ſenſibilib⁹ a qb⁹ ēt ſi fuerint excellētia
corrūpunť: faſtidiūt poſt aliqḋ tps frui eo ꝙ pus dele-
ctabilr̄ ſentiebāt: ꝛ pp hoc ēt itelligendo faſtidiū patimur
poſt lōgā vel vehemētē meditationē: qꝛ fatigaÿ potē-
tie vtētes corpalib⁹ organis ſine qb⁹ ꝯſideratio itellus nō
cōpleri nō pōt: dina aūt ſuba nō corrūpit: ſꝫ maxie pficit
intellm̄: neqꝫ ad ei⁹ viſionē ꝯcurrit aliqs act⁹ q p organa
corpalia exerceať. īpoſſe eſt ḡ ꝙ illa viſio aliquem faſti-
diet q prius ea delectabilr̄ fruebať. ℗ Amp. Nihil qḋ 8°
cū admiratiōe ꝯſiderať pōt eē faſtidioſuꝫ: qꝛ q̄diu ſub
admiratiōe eſt: adhuc d̄ſideriū manet. dina āt ſuba a q̄-
libet itellu creato ſemp cū admiratiōe vi: cū nullus itel
lectus creat⁹ eā cōprehēdat. Jpoſſe eſt igiť ꝙ ſuba itelle-
ctualis illā viſionē faſtidiat: ꝛ ita nō pōt eē ꝙ p ppriam
volūtatē ab illa viſione d̄ſiſtat. ℗ Adhuc. Si aliq̄ duo 9°
fuerūt pus vnita ꝛ poſtmodū ſepenť: opꝫ ꝙ hoc accidat p
mutationē alicui⁹ eoꝝ. relatio eni ſic̄ nō icipit eē de no-
uo abſqꝫ mutatione alterius relatoruꝫ: ita nec abſqꝫ mu-
tatione alterius de nouo eſſe deſiſtit: intellectus autem
creat⁹ videt deū p hoc ꝙ ei quodāmō vniť: vt ex dict pꝫ.
ſi ḡ viſio illa deſinat vnione hui⁹ deſinēte: opꝫ ꝙ hoc fiat
per mutationē dine ſube vel intellus ipſa vidētis: q̄ruꝫ
vtrūqꝫ eſt īpoſſibile: nā dina ſuba eſt imutabilis. vt in p̄ Cap. 15.
libro oñſum eſt. ſuba etiā intellīualis eleuať ſupra oēm
mutationē cū dei ſubam videt. īpoſſibile eſt ꝙ aliquis
decidat ab illa felicitate qua dei ſubam videt. ℗ Jteꝫ. 10°
Quāto aliqḋ eſt deo ꝓpinqus q eſt oino imobilis: tanto
eſt minus mutabile ꝛ magis pſeuerās. vn̄ q̄dam corpa
pp hoc ꝙ lōge diſtāt a deo nō pñt in ppetuū durare: ſic̄
diciť in. 2. de gnōne: ſed nulla creatura pōt deo vicinius Te. cō. 59.
appropinquare q̄ꝫ que eius ſbaꝫ videt. creatura igiť in-
tellectualis que dei ſbam videt: ſūmā imobilitatē conſe
quiť. nō igiť poſſibile eſt ꝙ vnꝙ̄ ab illa viſiōe deficiat.
Hinc eſt ꝙ in pſal. dī. Beati qui habitant in do. t. do. in
ſe. lau. te. ꝛ alibi. nō cōmouebiť in etnū. q habi. in hierl'z.
ꝛ Jſa. 33. Oculi tui videbūt hieruſa. ciui. opu. taberna. qḋ
ne. trāſ. po. nec au. cla. eius in ſem. ꝛ oēs funi. ei⁹ non rū.
qꝛ ſo. ibi mag. dñs deus nr̄. ꝛ Apoč. 3. Qui vicerit faciaꝫ
il. co. in tem. d. m. ꝛ fo. nō egre. amplius. ℗ Per hoc autē Error excluditur.
excludiť error platonicoꝝ qui dicebāt animas ſepatas
poſtꝙ̄ felicitatē vltimā adepte fuiſſent iterū ad corpa i-
cipere velle redire: ꝛ finita felicitate illi⁹ vite iterū miſe-
rijs vite hui⁹ īuolui: ꝛ ēt error Origenis q dixit aias ꝛ an-
gelos poſt btitudinē iterū poſſe ad miſeriā deuenire.

℗ Qualiter in illa vltima felicitate omne deſideriuꝫ ho-
minis completur. Cap. LXIII.

Ex premiſſis aūt apparet ꝙ in illa felicitate que ꝑue
nit ex viſione diuina oē deſideriū humanū
impleť ſm illḋ pſ. Qui replet in bonis de-
ſide. tu. ꝛ oē humanū ſtudiū ibi ſuā conſū-
mationē accipit: qḋ qdē pꝫ diſcurrēti p ſingula. eſt enim
qḋdā deſideriū hoīs inq̄tū intellectualis eſt de cogni- Deſiderium hoīs ē multiplex.
tione veritatis: qḋ qdē hoīes ꝯſequunť per ſtudiuꝫ ꝯtē-
platiue vite: ꝛ hoc qdē maxime in illa viſione cōſūma-
biť: quādo per viſionē pme veritatis oīa q̄ itellus nāli-
ter ſcire deſiderat ei inoteſcent: vt ex ſupra dictis appa-
ret. Eſt ēt qḋdā hoīs deſideriū ſm qḋ hꝫ rōnē qua infe-
riora diſponere pōt: qḋ qdē ꝯſequunť hoīes per ſtudiū
actiue ꝛ ciuilis vite: qḋ deſiderium pncipalr̄ ad hoc eſt
vt tota hoīs vita ſm rōnē diſponať: qḋ eſt viuē ſm vir-
tutē: cuiuſlibet enim virtuoſi finis in operādo eſt ꝓprie
virtutis bonū: ſicut fortis vt fortiter agat: hoc autē deſi-

intellectus in habitu. ℂ Pꝛ. Foꝛma intellectus inquantuꝫ
eſt intellꝰ eſt intelligibile ſicut foꝛ ſenſus eſt ſenſibile:
nõ eniꝫ recipit intellꝰ aliqd ꝑ ſe loquẽdo niſi intelligi-
bilr:ſic nec ſenſus niſi ſenſibilr. ſi igitur nõ põt intellꝰ
agẽs eẽ intelligibile ꝑ intellm̃ in habitu:īpoſſe erit ꝙ ſit

Diuiſio triṁe. ipſius intelligere,

foꝛ ei. ℂ Itẽ intelligere aliqd tripĺr dicimur. vno mõ
ſicut intelligimus intellm̃ qui eſt vtus qua egrediť talis
opõ:vñ ꝛ ipſe intellꝰ intelligere dĩ:ꝛ ipm̃ intelligere in-
tellectus ſit intelligere noſtrũ. Alioꝰ ſicut ſpẽi intelligibili
qua quidẽ dicimur intelligere nõ quaſi ipſa intelligat:ſꝫ
qꝛ vis intellectiua ꝑficiť ꝑ eã in actu ſicut vis viſiua per
ſpẽm coloꝛis. Tertio mõ ſicut medio:ꝑ cuꝰ cognitionẽ
deuenimus in cognitionẽ alterius:ſi ğ hõ qñqꝫ ꝑ intelle
ctũ agentẽ intelligat ſubas ſepatas: opꝫ aliquo modoꝝ
dictoꝝ hoc dici.nõ ãt dĩ hoc mõ 3ᵒ:qꝛ nõ ꝯcedit Alexã-
der ꝙ intelligat intellm̃ agentẽ vel intellꝰ poſſis:vel in-
tellectus in habitu.nec ẽt ſcdo mõ:qꝛ intelligere ꝑ ſpẽm
intelligibilẽ attribuiť virtuti intellectiue:cuius illa ſpẽs
intelligibilis eſt foꝛ. Nec aũt ꝯcedit Alexãder ꝙ intelle-
ctus poſſis vel intellꝰ in habitu intelligat ſubas ſepatas:
vñ non põt eſſe ꝙ ſic intelligimꝰ ſubas ſeparatas ꝑ intel
lectum agentẽ:ſicut intelligimus aliq̃ ꝑ ſpẽꝫ intelligibilẽ:
ſi autẽ ſicut per vtutẽ intellectiuã:opꝫ ꝙ ipſuꝫ intellige-
re intellꝰ agentis ſit intelligere hoĩs.hoc aũt eſſe nõ pt:
niſi ex ſuba intellꝰ agentis ꝛ ſuba hoĩs fiat vnũ ſm eẽ.
impoſſe eſt eniꝫ ſi ſint due ſube ſm eſſe diuerſe:ꝙ opatio
vnius ſit operatio alterius:erit ergo intellꝰ agens vnuꝫ
ſm eẽ cũ hoĩe:non aũt ſm eſſe accñtale:qꝛ iam nõ eſſet
intellectus agens ſuba ſed accidens:ſic enim ex coloꝛe ꝛ
coꝛpoꝛe ſit vnũ ſm eſſe accidentale. relinquiť igitur ꝙ
intellꝰ agẽs ſit cum hoĩe vnũ ſm eſſe ſubale.erit igitur
vel aĩa humana vel pars eiꝰ: ꝛ nõ aliq̃ ſubſtãtia ſepata
ſicut Alexãder ponit:nõ ergo ſm opionẽ Alexãdri põt
poni ꝙ hõ intelligat ſubas ſepatas. ℂ Ampliꝰ. Si intel
lectus agẽs qñqꝫ fiet foꝛ iſtiꝰ hoĩs:ita ꝙ ꝑ ipſuꝫ intellige
re poſſit:eadẽ rõne poterit fieri foꝛ alterius hoĩs ꝑ ipſuꝫ
ſilr intelligentis.ſequiť ergo ꝙ duo hoĩes ſimul ꝑ intel-
lectum agentẽ intelligent ſicut ꝑ foꝛmã ſuaꝫ:hoc aũt eſt
ita ꝙ ipſuꝫ intelligere intellꝰ agentis ſit intelligere in-
telligentis ꝑ ipm̃:vt iam dictũ eſt:erit ğ idem intelligere

Rõ Alexã. ẽ friuola tripliciter

duoꝝ intelligẽtiũ:qđ eſt impoſſe. ℂ Ratio ẽt ſua friuo-
la eſt oĩno. Pꝛimo qdẽ:qꝛ qñ ꝑficiť gñō alicuiꝰ generis:
opꝫ ꝙ ꝑficiať ſua operatio:ſed tñ ſm modũ ſui generis.
1 nõ aũt ſm modũ gñis altioꝛis:cuꝫ.n.ꝑficiť gñō aeris hꝫ
gñoneꝫ ꝛ motũ cõpletũ ſurſum:nõ tñ vt moueať ad lo-
cuꝫ ignis.ſilr aũt cũ cõpleť gñō intellectus in habitu:cõ
plebiť eius operatio que eſt intelligere ſm ſuũ moduꝫ.
nõ aũt ſm modũ quo intelligũt ſubſtãtie ſeparate:vt.ſ.
intelligat ſubas ſeparatas:vñ ex gñone intellꝰ in habi-
tu nõ põt concludi ꝙ hõ qñqꝫ intelligat ſubas ſepatas.
2 ℂ Scdo:qꝛ eiuſdẽ virtutis eſt cõplementũ opõnis cuiꝰ
eſt operatio ipſa.ſi igiť intelligere ſubas ſepatas ſit com
plemẽtum operationis intellꝰ in habitu:ſequeť ꝙ in-
tellectus in habitu intelligat qñqꝫ ſubas ſeparatas: qđ
Alexãder non ponit:ſequereť enim ꝙ intelligere ſubas
ſepatas ꝯtingeret ꝑ ſcias ſpeculatiuas que ſub intellꝰ in
3 habitu cõpꝛehẽdunť. ℂ Tertio:qꝛ coꝝ q̃ gñari icipiũt
cõpleť gñō vt in pluribꝰ:cũ oẽs gñones rerũ ſint a cau-
ſis determinatis que ꝯſequunť effectus ſuos vel ſemper
vel in maioꝛi pte.ſi igitur ad cõpletioneꝫ gñonis ſequiť
etiam cõplementum actionis:opꝫ etiam ꝙ opatio com
pleta cõſequať ea que generanť vel ſemꝑ vel in maioꝛi
parte.intelligere aũt ſubſtãtias ſepatas non cõſequunť
qui ad gñonem intellectus in habitu ſtudẽt neqꝫ in pluri-
bus neqꝫ ſemꝑ:qnimo nullus ꝑfeſſus eſt ſe ad hãc ꝑfe-
ctionem perueniſſe.non eſt igitur cõplemẽtũ operatiõis
intellꝰ in habitu intelligere ſubſtantias ſeparatas.

ℂ Qꝛ non poſſumus intelligere in hac vita ſubas ſepara
tas ſicut poſuit Auerrois. Cap. XLIII.

Quia vo maxia difficultas eſt in opi-
nione Alexãdri ex hoc ꝙ po
nit intellm̃ poſſeꝫ in habitu totalr coꝛrupti-
bilem. Auerrois faciliorẽ viam ſe eſtimauit

Opio Auer. 3ᵒ de aĩa cõ. 36.

adinueniſſe ad oſtẽdendũ ꝙ qñqꝫ intelliga-
mus ſubas ſepatas ex hoc ꝙ ponit intellectũ poſſem in-
coꝛruptibileꝫ ꝛ a nobis ſm eſſe ſeparatũ:ſicut ꝛ intellm̃
agentẽ:oñdit enim ꝑmo ꝙ neceẽ eſt ponere ꝙ intellectus
agens ſe habeat ad pncipia nalr cognita a nobis:vel ſicẽ
agens ad inſtrm̃:vel ſicut foꝛ ad mãm: intellectus enim
in habitu quo intelligimus nõ ſolum hꝫ hãc actionẽ que
eſt intelligere:ſed ẽt hanc que eſt facere intellecta in actu:
vtrũqꝫ eni experimur in noſtra ptãte exiſtẽ: hoc aũt qđ
eſt facere intellecta in actu magis ꝓpꝛie notificat intellm̃.
in habitu q̃ꝫ intelligere:qꝛ pꝛius eſt facẽ intellecta in actu
q̃ꝫ intelligere:ſunt enim quedã in nobis facta intellecta
in actu nãliter non ex ſtudio aut ex noſtra volũtate.ſicut
pꝛᵃ intelligibilia:hoc aũt facere intellecta actu nõ ꝯtingit
per intellectũ in habitu per quẽ fiunt intellecta in actu ea
que ſcimꝰ ex ſtudio:ſed magis ſunt initiũ intellectus in ha- Cap. 6.
bitu:vñ ꝛ habitꝰ hoꝝ intelligibiliũ ab Ariſ. in. 6. ethicoꝝ
intellꝰ dĩ:fiunt ãt intellecta in actu per ſolũ intellm̃ agẽ
tem:per hoc aũt fiunt intellecta in actu alia que ex ſtudio
ſcimus.facere igiť hec conſequẽtia intellecta in actu: eſt
actio ꝛ intellectus in habitu q̃ꝫtũ ad pꝛima pñᵃ ꝛ ipſius
intellectus agentis:vna aũt actio non eſt duoꝝ niſi vnũ
coꝝ cõpareť ad alterũ ſicut agẽs ad inſtrm̃:vel ſicut foꝛ-
ma ad mãm:opꝫ igiť ꝙ intellectus agens cõparetur ad
pꝛma pñᵃ intellectus in habitu:vel ſicut agens ad inſtrm̃:
vel ſicut foꝛma ad mãm. Qđ quidẽ qualr poſſit eſſe ſic
oñdit. Intellectus poſſis cum ſit ſm eius poſitionẽ que-
dam ſuba ſepata intelligit intellm̃ agenteꝫ ꝛ alias ſubas
ſepatas ꝛ etiaꝫ pꝛma intellecta ſpeculatiua.eſt igiť ſubie-
ctum vtroꝝqꝫ:quecũqꝫ aũt cõueniunt in vno ſubiecto
alteꝝ coꝝ eſt ſicut foꝛ alteriꝰ:ſicut cũ coloꝛ ꝛ lux ſint in
diaphano ſicut in ſubiecto:opꝫ ꝙ alteꝝ.ſ.lux ſit q̃ſi foꝛᵃ
alterius.ſ.coloꝛis:hoc ãt neceẽ eſt qñ habẽt oꝛdinẽ adin-
uicem non in his que ꝑ accidẽs ꝯiungunť in eodẽ ſubie-
cto:ſicut albedo ꝛ muſica.ſunt aũt intellecta ſpeculatiua
ꝛ intellꝰ agẽs oꝛdinẽ adinuicẽ hñtia:cũ intellecta ſpecu-
latiua ſint facta intellecta in actu ꝑ intellm̃ agẽtẽ:hꝫ ſe igiť
intellectus agẽs ad intellecta ſpeculatiua q̃ſi foꝛᵃ ad ma
teriã:opꝫ igiť ꝙ cũ intellecta ſpeculatiua ſint nobis copu
lata ꝑ phantaſmata que ſũt q̃ſi qđdã ſubiectũ ipſoꝝ ꝙ
ẽt intellꝰ agẽs cõtinueť nobiſcũ inquãtũ eſt foꝛᵃ intelle
ctoꝝ ſpeculatiuoꝝ.qñ igiť intellecta ſpeculatiua ſunt in
nobis ſoluꝫ in poᵃ intellꝰ agẽs cõtinuať nobiſcũ ſolum
in poᵃ.qñ aũt aliqua intellecta ſpeculatiua inſunt in no-
bis in actu ꝛ aliq̃ in poᵃ cõtinuať nobis partim in actu ꝛ
partim in poᵃ:ꝛ tũc dicimur moueri ad ꝯtinuationẽ pdi
ctã:qꝛ quãto plura intellecta in actu fuerũt in nobis facta
ꝑfectiꝰ intellꝰ agẽs ꝯtinuať in nobis:hꝫ aũt ꝑfectꝰ motꝰ ad
cõtinuationẽ fit ꝑ ſtudiũ in ſcientiis ſpeculatiuis ꝑ qđ vᵃ
intellcta acquirimꝰ:ꝛ falſe opiones excludunť q̃ ſũt extra
oꝛdinẽ huiꝰ motꝰ:ſicẽ mõſtruoſa ex̃ oꝛdinẽ nãlis opatio-
nis:vñ ꝛ ad hũc ꝑfectũ iuuãt ſe hoĩes ſicẽ iuuãt ſelicitẽ in
ſciẽtiis ſpeculatiuis:qñ ğ oĩa intellcta i poᵃ fuerint in nobis
facta in actu tũc intellꝰ agens ꝑfecte copulabiť nobis
vt foꝛma:ꝛ intelligimus ꝑ ipſuꝫ ꝑfecte:ſicut nunc ꝑfecte
intelligimus per intellectum in habitu:vnde cũ ad intel
lectum agenteꝫ ꝯtineat intelligere ſubſtãtias ſeparatas.

Reprobatio Auerrois. p°ſ probatio. lib.2° ca.59.

intelligemus tũc ſubſtãtias ſeparatas:ſicut nũc intelligi
mus intellecta ſpeculatiua:ꝛ hoc erit vltima hoĩs felici
tas in qua hõ erit ſicut quidã deus. ¶ Huius aũt põnis
deſtructio ex premiſſis ſufficienter apparet: pcedit.n.ex
ſuppoſitione multoꝝ que in ſupioribus ſunt iprobata.
Primo qdez ſupra oñſuz eſt ꝙ intellꝰ poſſis nõ eſt ali
qua ſuba ſeparata a nobis ſꝫ eſſe:vñ nõ oportebit ꝙ ſit
ſubiectũ ſubſtãtiaꝝ ſeparataꝝ precipue cũ Ariſt. dicat
ꝙ intellꝰ poſſis eſt in quo eſt oĩa fieri:vñ vr̃ ꝙ ſit ſubie
2° ctũ ſoluz illoꝝ que ſunt facta itellecta. ¶ Itẽ. De intel
lectu agente ẽt ſupra oñſuz eſt ꝙ nõ eſt aliqua ſuba ſepa
rata:ſed ps aĩe cui Ariſt.attribuit hãc oꝑõnẽ.ſ.facere in
tellecta in actu que eſt in nr̃a ptãte:vñ non oportebit ꝙ
intelligere ꝑ intellꝰm agentẽ ſit nobis cã ꝙ poſſumus in
telligere ſubas ſeparatas: alſ ſemꝑ intelligeremus eas.
3° ¶ Adhuc.Si intellꝰ agens eſt ſuba ſeparata nõ copu
latur nobiſcũ niſi per ſpẽs factas intellectas in actu ſm
eius poſitionẽ:ſicut nec intellꝰ poſſis:lꝫ itellectus poſſis
ſe habeat ad illas ſpẽs ſicut mã ad formã.intellꝰ autez
agens econuerſo:ſicut forͣ ad mãꝫ:ſpẽs aũt facte itellecte
in actu copulanẽ nobis ſm eius poſitionẽ ꝑ phantaſma
ta:que ita ſe habẽt ad intellꝰm poſſem:ſicut colores ad vi
ſum:ad itellꝰm võ agentẽ ſicut colores ad lucẽ:vt ex ver
Tex. coñ.3. & tex.cõ.18. bis Ari.in.3.de aĩa pꝫ.nõ aũt lapidi in quo eſt color põt
attribui neqꝫ actio viſus vt videat:neqꝫ actio ſolis vt il
luminet:ꝙ ſm põnem predictã hoĩ non poterit attribui:
neqꝫ actio intellꝰ poſſis vt intelligat:neqꝫ actio intellꝰ
agentis vt intelligat ſubas ſepatas: vel vt faciat intelle
4° cta in actu.¶ Amplꝰ.Scdꝫ poſitionẽ ꝑdictaꝫ intellꝰ
agens non ponit cõtinuari nobiſcũ vt forͣ: niſi per hoc
ꝙ eſt forma ſpeculatiuoꝝ intellectoꝝ:quoꝝ etiã ponit
forma per hoc ꝙ eadẽ actio eſt intellꝰ agẽtis ꝛ illoꝝ
intellectoꝝ.ſ.facere intellecta in actu.nõ igiẽ poterit eẽ
forͣ nobis niſi ſm ꝙ cõicant in actiõe eius intellꝰta ſpecu
latiua.hoc aũt cõicant in actione eius que eſt intelligere
ſubſtãtias ſepatas cũ ſint ſpẽs reꝝ ſenſibiliũ:niſi redea
mus ad opionez Auenpace:qui quidditates ſubaꝝ ſepa
rataꝝ poſuit cognoſci per ea que itelligimus de iſtis ſen
ſibilibꝰ.nullo igiẽ modo ꝑ viaꝫ predictã poterimus in
5° telligere ſubſtãtias ſeparatas. ¶ Pꝫ.Intellectus agens
ſm aliũ ordinẽ cõparaẽ ad intellecta ſpeculatiua qrũ
eſt factiuus:ꝛ ſubſtãtias ſepatas quaꝝ nõ eſt factiuus:ſꝫ
cognoſcitiuus tñ ſm eius põnem.nõ igiẽ opꝫ ſi copule
tur nobis per hoc ꝙ eſt factiuus itellectoꝝ ſpeculatiuo
rum ꝙ copuleẽ nobis ſm ꝙ eſt cognoſcitiuus ſubarum
ſeparataꝝ:ſꝫ in tali proceſſu eſt deceptio manifeſte ſm
6° accidens.¶ Adhuc.Si per intellectuꝫ agentẽ cognoſci
mus ſubas ſepatas hoc non eſt inquãtũ intellectus agẽs
eſt forma huiꝰ vl̃ illius intellecti ſpeculatiui:ſed inquãtũ
ſit forͣ nobis:ſic enim per ipſuꝫ poſſumus intelligere:fit
aũt forma nobis etiã per pͥma intellecta ſpeculatiua ſm
ꝙ ipſe dicit:ergo ſtatim a pͥnͣ homo põt per intellectum
agentẽ itelligere ſubſtãtias ſeparatas.Si aũt dicatur ꝙ
non ſit nobis perfecte forͣ per quedã intellecta ſpeculati
ua intellectus agens vt per ipſum poſſumus intelligere
ſubas ſepatas.hoc non eſt niſi qꝛ ipſa intellecta ſpecula
tiua nõ adequant perfectionez intellectus agẽtis in intel
ligendo ſubſtas ſepatas:ſed nec oĩa intellecta ſpeculatiua
ſimul accepta adequãt illaꝫ perfectionẽ intellꝰ agẽtis
ſm ꝙ intelligit ſubſtãtias ſepatas:cũ oĩa hec nõ ſint in
telligibilia niſi inquãtũ ſunt facta intellecta : illa võ ſunt
intelligibilia ſm ſuaꝫ nãꝫ.nõ igiẽ per hoc ꝙ oĩa ſpecula
tiua intelligibilia ſciemus oportebit ꝙ ita ꝑfecte intelle
ctus agens fiat nobis forͣ ꝙ per ipꝫ intelligamus ſubas
ſepatas:vel ſi hͦ nõ reqriẽ oportebit dicere ꝙ itelligẽdo

quodlibet intelligibile intelligimus ſubas ſeparatas.
¶ Qꝛ vltima felicitas hoĩs non ꝯſiſtit in cognitione ſub
ſtantiarum ſeperatarum qualez predicte opiniones fin
gunt.
Cap.XLIIII.

Non eſt aũt poſſibile neqꝫ felicitatẽ humanã in tali cognitio Iſta 2° phol p
ne ſubſtãtiaꝝ ſeparataꝝ ꝯponere ſicut predi
cti phĩ poſuerũt.Uanũ enim eſt qͦ eſt ad fi
nem quẽ non poteſt cõſequi:cũ igiẽ finis ho
minis ſit felicitas in quã tendit nãle ipſius deſiderium:
non poteſt poni felicitas hoĩs in eo ad qͦ hõ ꝑuenire nõ
põt:alioqn ſequereẽ ꝙ hõ eſſet in vanũ ꝛ nãle eius deſi
deriuꝫ eẽt inane:qͦ eſt impoſſe.ꝙ autẽ intelligere ſubas
ſepatas hoĩ ſit impoſſe ſm predictas põnes:ex dictis eſt
manifeſtũ.nõ eſt igiẽ in tali cognitione ſubaꝝ ſepataruꝫ
felicitas hoĩs ꝯſtituta.¶ Pꝫ.Ad hoc ꝙ intellectus agẽs 2°
vniaẽ nobis vt forma:ita ꝙ per ipm intelligamus ſubas
ſeparatas reqriẽ ꝙ gñlo intellectus in habitu ſit cõpleta
ſm Alexãdrũ:vel ꝙ oĩa intellecta ſpeculatiua ſint facta
in nobis in actu ſm Auerroiꝫ:que duo in idẽ redeũt.nã
ſm hoc intellectus in habitu gñaẽ in nobis ſm ꝙ intelle
cta ſpeculatiua fiũt in nobis in actu.oẽs ãt ſpẽs reꝝ ſen
ſibiliũ ſunt itellecte in poͭ:ad hoc ꝙ ꝙ itellꝰ agens co
puletur alicui opꝫ ꝙ intelligat in actu ꝑ itellꝰm ſpecula
tiuũ oẽs nãs reꝝ ſenſibiliũ ꝛ oẽs vͭutes ꝛ oꝑõnes ꝛ mo
tus eoꝝ:qͦ non eſt poſſe aliquẽ hoĩem ſcire per pͥncipia
ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ per quas mouemur ad ꝯtinuationẽ
intellectus agentis:vt ipſi dicũt:cũ ex his que noſtris ſen
ſibus ſubſunt ex quibꝰ ſumũtur pͥnͣ ſcientiaꝝ ſpeculati
uarũ non poſſit perueniri ad oĩa predicta cognoſcenda.
eſt igitur impoſſe ꝙ aliqs homo ad illaꝫ cõtinuationem
ꝑueniat per moduꝫ ab eis aſſignatũ.non eſt igiẽ poſſe ꝙ
in tali cõtinuatione ſit hoĩs felicitas.¶ Adhuc.Dato ꝙ 3°
talis cõtinuatio hoĩs ad intellectũ agentẽ ſit poſſis qualẽ
ipſi deſcribunt:planum eſt ꝙ talis ꝑfectio pauciſſimis
hoĩum aduenit intãtuꝫ ꝙ nec ipſi nec aliqui quãtũcũqꝫ
in ſcientijs ſpeculatiuis ſtudioſi ꝛ periti auſi ſunt talem
perfectionẽ de ſe ꝯfiteri:quinimo oẽs plurima a ſe aſſe
runt ignorata:ſicut Ariſt.quadraturã circuli:ꝛ rõnes or
dinis corpoꝝ celeſtiũ in quibꝰ vt ipſemet dicit in.2.de ce Te.cõ.67.
lo:nõ niſi topicas rõnes reddere põt: ꝛ qd ſit in his ne
ceſſarium ꝛ eoꝝ motoribus alijs reſeruat in.11.meta.fe Tex.co.36. & infra.
licitas aũt eſt quoddã cõe bonũ ad qͦ plures peruenire
poſſunt:niſi ſint orbati:vt Ariſto.dicit in pͥmo ethicoꝝ:ꝛ
hoc etiã veꝝ eſt de oĩ fine nãli alicuius ſpeciei:qꝛ ipſum
cõſequẽtur ea que ſunt illius ſpẽi vt in pluribꝰ.nõ eſt er
go poſſe ꝙ vltima hoĩs felicitas in cõtinuatiõe predicta
cõſiſtat.Pꝫ ãt ꝙ nec Ariſto.cuius ſniam ſequi conãtur Ariſ. ſiditis aduerſatur.
predicti phĩ in tali continuatione hoĩs vltimã felicitatez
opinatus eſt eſſe.pbat enim in pͥmo ethicoꝝ ꝙ felicitas Cap.17.
hoĩs eſt oꝑatio ipſius ſm vͭutẽ perfectã:vñ neceſſe fuit
ꝙ de vͭutibꝰ determinaret quas diuiſit in virtutes mora
les ꝛ itellectuales.Oſtẽdit aũt in.10.eiuſdẽ libri ꝙ vlti Cap.10.
ma felicitas hoĩs eſt in ſpeculatione : vñ pꝫ ꝙ nõ eſt in
actu alicuiꝰ vͭutis moralis:nec prudentie:nec artis:que
tñ ſunt itellectuales.relinquiẽ igiẽ ꝙ ſit operatio ſm ſa
piẽtiã q̃ eſt pͥcipua inter tres reſiduas itellectuales:q̃ ſũt
ſapia:ſcia:ꝛ itellꝰ:vt oñdit in.6.ethicoꝝ:vñ ꝛ in.10.ethi Cap.4.
coꝝ:ſapientem iudicat eſſe felicem:ſapientia autez ſm Cap.8.
ipſuꝫ eſt vna de ſciẽtijs ſpeculatiuis caput aliaꝝ:vt dĩ in Cap.8.
6.ethi.ꝛ in pͥncipio meta.ſciam quã in illo libro tradere
intendit ſapientiam noiat.Patet ergo ꝙ opinio Ariſto. Opio Ariſt.
fuit ꝙ vltima felicitas quã hõ in hac vita acquirere põt
ſit cognitio de rebꝰ diuinis q̃lis ꝑ ſcias ſpeculatiuas hĩ pt.
ille aũt poſterior modus cognoſcẽdi res diuinas nõ ꝑ viã

ſcientiarum ſpeculatiuarum:ſed quodam generationis ordine naturali eſt conſicius ab expoſitoribus quibuſdam.

¶ Q non poſſumus in hac vita intelligere ſubſtantias ſeparatas. Cap.XLV

Idē p°.p.q.88,ar.1.

Quia igitur ſm modos pdictos ſube ſeparate nō pnt cognoſci a nobis in vita iſta:inquirēdū reſtat vtrū aliquo mō in vita iſta ſubſtātias ipas ſeparatas itelligere poſſumus. Q aūt hoc ſit poſe nitit oñdere Themiſti⁹ p locū a minori. Subſtātie.n.ſepate ſunt magis itelligibiles q̄ mālia:hec.n.ſunt itelligibilia inquātū ſunt facta intellecta in actu p intellm agentē:illa vō ſunt ſm ſeipſa intelligibilia:ſi ergo intelſus nr cōprehēdit hec mālia:multo magis nat⁹ eſt itelligere illas ſubas ſeparas. Hec aūt rō ſm diuerſas opiones de intellectu poſi diuerſimode iudicāda eſt. Si.n.itelſus poſis non ſit vtus a mā depēdēs:ꝛ ſit iterꝫ ſm ſe a corpe ſeparatus:vt Auerrois ponit:ſequet q nullū neceſſariū ordinem ad res māles habeat:vñ que ſunt magis intelligibilia in ſeipſis:erūt ei magis intelligibilia:ſed tūc ſequi vī q cū nos a pn° per intellm poſem itelligam⁹ q a pn° intelligamus ſubas ſeparatas:qd pꝫ eſſe falſum. Sed hoc incōueniens euitare Auerrois nitit ſm ea que de ei⁹ opinione dicta ſunt:que pꝫ eſſe falſa ex premiſſis. Si autem itelſus poſis nō eſt a corpe ſepatus ſm eē ex hoc ipſo q eſt tali corpi vnit⁹ ſm eſſe:hꝫ quēdā neceſſariū ordinem ad mālia vt non niſi per illa ad alioꝝ cognitionē puenire poſſit:vñ nō ſequit ſi ſube ſeparate in ſeipſis ſint magis itelligibiles q pp hoc ſint magis intelligibiles intellectui nr̄o:ꝛ hoc demōſtrant vba Ari.in.ij.meta. dicit.n. ibidem q difficultas itelligēdi res illas accidit ex nobis nō ex illis.nam intelſus noſter ſe hꝫ ad maniſeſtiſſima rerum:ſicut ſe hꝫ oculus veſpertilionis ad lucē ſolis: vñ pro mālia itellecta nō pnt intelligi ſube ſepate:vt ſupra oñſum eſt.ſequet q intelſus poſis noſter nullo mō poſſit itelligere ſubas ſeparatas. Hoc etiā appet ex ordine itellectus poſis ad agentē. Po⁹.n.paſſiua ad illa ſolū eſt in po⁹ in que pōt pprīū eius actiuū:oī.n.potētie paſſiue reſpondet po⁹ actiua in nāalꝫ po⁹ paſſiua eēt fruſtra cum non poſſit reduci in actū niſi p actiuam:vñ videm⁹ q viſus non eſt ſuſceptiu⁹ niſi coloꝝ q illuminant p lucē.itellectus āt poſis cū ſit vtus q̄dāmō paſſiua hꝫ pprīū agēs ſibi rñdēs.ſ.intellm agētē:q ita ſe hꝫ ad intellm poſem: ſicut ſe hꝫ lux ad viſum:nō eſt g̃ intelſus poſis in po⁹ niſi ad illa itelligibilia que ſunt facta per intellm agētē:vñ ꝛ Ariſ.in.3.de aīa deſcribēs vtrūqꝫ itellm dicit q intelſus poſis eſt quo eſt oīa fieri:agēs vō quo eſt oīa facē: vt ad eadem vtriuſqꝫ po⁹ referri itelligat:hui⁹ actiua:illi⁹ paſſiua:cū g̃ ſube ſepate nō ſint facte itellecte in actu p intellectum agentē:ſꝫ ſolū mālia ad hec ſola ſe extēdit poſis intellectus.nō g̃ p ipm poſſum⁹ intelligere ſubas ſepatas. Propter qd Ariſ.ꝯgruo exēplo vſus eſt.nā oculus veſpertilionis nūq̄ pōt videre lucē ſolis:q̄uis Auerrois h exēplum depꝛauare nitat dicēs:q ſile non eſt de intelſu nr̄o ad ſubas ſepatas ꝛ oculo veſpilionis ad lucē ſolis q̄tum ad impoſſibilitatē:ſꝫ ſolū q̄tū ad difficultatē: qd tali rōne pbat ibidē:qꝛ ſi illa q̄ ſunt itellecta ſm ſe.ſ.ſube ſepate eſſent nobis ipoſes ad itelligēdū:fruſtra eſſent: ſicut ſi eēt aliqd viſibile qd a nullo viſu videri poſſit. ¶ Que qdem rō q̄ friuola ſit apparet. Etſi eni a nobis nunq̄ ille ſube intelligerent:tñ intelligerent a ſeipſis:vñ nec fruſtra intelligibiles eēnt:ſicut nec ſol fruſtra viſibilis eſt:vt Ari. exēpla pſeq̄mur:qꝛ nō pōt ipm videre veſpilio:cū poſſit ipſum videre hō ꝛ alia aīalia:ſic g̃ itelſus poſis ſi ponitur corpi vnitus ſm eſſe non pōt intelligere ſubas ſeparatas. Intereſt tñ qualiter de ſuba ipſius ſentiat. Si enim ponatur eſſe q̄dam virtus mālis gñabilis ꝛ corruptibilis vt quidā poſuerunt:ſequit q ex ſua ſuba determinat ad intelligēdū māam:vñ neceſſe eſt q nullo mō poſſit intelligere ſubas ſepatas:qꝛ impoſe erit ipſum eſſe ſepatum. Si aūt intellect⁹ poſis q̄uis ſit corpi vnit⁹ eſt tñ incorruptibilis ꝛ a mā nō depēdēs ſm ſuū eſſe ſicut ſupra oñdimus:ſequit q obligatio ad intelligēdas res māles accidat ei ex vnione ad corpus:vñ cū aīa a corpe tali fuerit ſepata:intelſus poſis itelligere poterit ea que ſm ſe ſunt itelligibilia.ſ.ſbas ſepatas p lumē itelſus agētis qd eſt ſilitudo in aīa intellectualis luminis qd eſt in ſubſtātijs ſepatis. Et hec eſt ſnia nr̄e fidei de intelligēdo ſubas ſepatas a nobis poſt mortē ꝛ nō in hac vita.

Tex.cō.p¹.

2°.de aīa.cō.23.

Te.cō.18.

2°.meta.cō.1.

Repꝛobō Auerrois.

2°.lib.ca.86. ꝛ infra.

¶ Q anima in hac vita non intelligit ſeipſam per ſeipſam. Cap.XLVI.

Opio Themiſtij de qua Auer.3°.de aīa cō.63.

Cap.43.

Ista 2° pbat p

Cap.3.

Videtur aūt difficultas q̄dā contra pdicta afferri ex qbuſdam Augu.verbis que diligēter ptractāda ſunt. Dicit eniꝫ in.9.de trini. q mēs ſicut corporeaꝝ reꝝ notitias per ſenſus corpis colligit:ſic icorporeaꝝ reꝝ p ſemetipſam:g̃ ꝛ ſeipſam p ſeipſam nouit:qm ipſa eſt incorporea. Ex his.n.vbis vī q mens nr̄a ſe p ſeipam intelligat ꝛ itelligēdo ſe itelligat ſubas ſeparatas:qd eſt ꝯ pdicta. Inquirere ergo opꝫ quō aīa nr̄a per ſeipſam intelligat ſe:impoſe eſt aūt dici q p ſeipſam intelligat de ſe quid eſt:p hoc.n.fit po⁹ cognoſcitiua actu cognoſcēs q eſt in ea id quo cognoſcit:ꝛ ſiqdem ſit in ea in po⁹:cognoſcit in po⁹:ſi aūt in actu:cognoſcit in actu: ſi aūt medio mō:cognoſcit habitu:ipſa aūt aīa ſemp adeſt ſibi actu ꝛ nūq̄ in po⁹ vel in habitu tm̄.ſi igit per ſeipſam aīa ſeipſam cognoſcit qd eſt:ſemp actu intelliget de ſe qd eſt:qd pꝫ eſſe falſum. ¶ Adhuc. Si aīa p ſeipſam cognoſcit de ſe quid eſt:hoīs aūt hō aīam hꝫ:oīs igit hō cognoſcit de aīa qd eſt:qd pꝫ eē falſum. ¶ Ampli⁹. Cognitio q̄ fit p aliqd nālr nobis inditū eſt nāliter ſicut pn° idemonſtrabilia que cognoſcunt p lumē intelſus agentis.ſi igit nos de aīa ſcimus qd eſt p ipſam aīam:hoc erit nālr notū. in his aūt que nāliter nota ſunt nul⁹ pt errare:in cognitione enim pncipioꝝ idemōſtrabiliū nullus errat:nullus igit erraret circa aīam qd eſt:ſi hoc aīa p ſeipſam cognoſceret:qd pꝫ eſſe falſum:cū multi opinati ſint aīam eē hoc vel illud corpus:ꝛ aliq numeꝝ vel armoniā.nō igit aīa per ſeipſam cogſcit de ſe quid eſt. ¶ Amplius. In q̄libet ordine qd eſt p ſe eſt prius eo qd eſt per aliō ꝛ pn^m eius. qd ergo eſt p ſe notū eſt pri⁹ notū oīb⁹ que p aliud cognoſcunt:ꝛ pn^m cognoſcēdi ea:ſicut p^e ppōnes ꝯcl'onibus.ſi igit aīa p ſeipſam de ſe cognoſcit qd eſt:hoc erit p ſe notum:ꝛ p ꝯñs primo notū ꝛ pn^m cognoſcēdi alia.hoc autē pꝫ eſſe falſum:nā quid eſt aīa nō ſupponit in ſcia quaſi notū:ſed pponit ex alijs inquirēdū:nō igit aīa de ſeipſa cognoſcit quid eſt p ſeipſam. Pꝫ āt q nec ipſe Augu. hoc voluit. Dicit eniꝫ in.10.lib.de trini. q aīa cū ſui notitiam q̄rit:nō velut abſentē ſe querit cernere:ſed pſentem ſe curat diſcernere:nō vt cognoſcat ſe quaſi non norit:ſed vt dinoſcat ab eo q alterū nouit. Ex quo dat intelligere q anima per ſe cognoſcit ſeipſam quaſi preſentē quaſi ab alijs diſtinctam:vñ ꝛ in hoc dicit alios errare q aīam nō diſtinxerūt ab illis que ſunt ab ipſa diuerſa. Per hoc āt q ſcitur de re quid eſt: ſcitur res quid eſt prout eſt ab alijs diſtincta:vñ ꝛ definitio que ſignat qd eſt rei:diſtinguit definitum ab oībus alijs: non igitur voluit Augu. q aīa de ſe cognoſcat quid eſt per ſeipſam. Nec Ariſto. hoc voluit. Dicit enim in.3.de anima. q itellectus poſſibilis intelligit ſe ſicut alia:intelligit.n.ſe per ſpeciem intelligi

2°

3°

4°

Infert declaratonē dicti Augu. ca.9.

Te.cō.16.

bilem qua fit actu in genere intelligibiliū:in ſe enim cō ſideratus eſt ſolū in po°ad eē intelligibile:nihil aūt cognoſcitur ſm q eſt in po°:ſed ſm q eſt in actu:vñ ſubſtātie ſepate quaꝝ ſubſtātie ſunt vt aliqd actu ens in gñe intelligibiliū de ſe intelligūt quid ſunt p ſuas ſbas: itellus vo poſſis nr̄ p ſpeciē intelligibilē p quā fit actu intelligēs: vñ Ter.co.q.3.infra. 7 Ariſt.in.3.de aīa ex ipſo itelligere demōſtrat nām intellectus poſſis.ſ.q ſit imixt° 7 icorruptibilis: vt ex premiſſis pz.Sic igiṫ ſm intētionē Augu.mens nr̄a p ſeipſam nouit ſeipſaȝ inq̄tuȝ de ſe cognoſcit qd eſt:ex hoc.ſ. ipſo qd pcipit ſe agere pcipit ſe eē:agit aūt p ſeipſam:vñ p ſeipſaȝ cognoſcit qd eſt.Sic ergo 7 de ſubſtātijs ſeparatis aīa cognoſcendo ſeipſaȝ cognoſcit q2 ſunt:nō autēȝ quid ſunt:qd eſt eaꝝ ſubſtātias intelligere:cuȝ.n.de ſubſtātijs ſeparatis hoc q ſint intellectuales q̄dā ſubſtātie cognoſcamus vel p dmōſtrationē:vel p fidē:neutro mō hāc cognitionē accipe poſſum°niſi hoc ipſuȝ qd eſt intellectuale aīa nr̄a ex ſeipſa cognoſceret:vñ 7 ſcīa de intellectu aīe opz vti vt pncipio ad oīa que de ſubſtātijs ſeparatis cognoſcimus. Nō aūt opz q ſi per ſcias ſpeculatiuas poſſumus pueníre ad ſciendū de aīa qd eſt:q poſſimus ad ſciēdū qd qd eſt de ſubſtātijs ſepat p hȝ ſcias deueníre:nā itelligere noſtrū p qd puenimus ad ſciendū de aīa noſtra quid eſt:multū eſt remotū ab intelligētia ſubē ſeparate:pōt tñ per hoc q ſcitur de aīa nr̄a quid eſt peruenirí ad ſciēdū aliqd genus remotū ſubſtātiaꝝ ſeparatarum:qd non eſt eaꝝ ſubſtātias intelligere.Sicut aūt de aīa ſcimus q2 eſt p ſeipſaȝ inquātū ei°actus pcipim°:qd aūt ſit inquirim°ex actib°7 obiectis p pn° ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ:ita etiā de his que ſunt in aīa noſtra.ſ.potētijs 7 habitibus ſcimus quidēȝ q2 ſunt inquātū actus pcipimus: quid vo ſint ex ipſoꝝ actuū qualitate inuenimus.

¶ Q2 non poſſumus in hac vita videre deum per eſſentiam. Cap.XLVII.

Idē p° p.q.12.ar.11. Idē in.4.di.49. Itē in ō veri.q.10.ar.t.11.

SI aūt alias ſubas ſepatas i hac vita intelligere nō poſſum°pp cōnālitatēȝ intellꝯs nr̄i ad phātaſmata:multo min° in hac vita dinā eēntiā videre poſſum° que trāſcēdit oēs ſubas ſepatas. Huꝰ aūt ſignū hinc etiā accipi pōt.Quia q̄to magis mens nr̄a ad cōtēplāda ſpūalia eleuaṫ:tāto magis abſtrahiṫ a ſenſibilib°. vltim°āt termin°q̄ cōtēplatio pertingere pōt eſt diuina ſuba:vñ opz mētē q̄ diuinā ſubſtātiā videt totalr̄ a corporalib°ſenſib°eē abſolutā vel p mortē vel p aliquē raptum. Hinc eſt qd dī ex pſona dei Exo.33. Nō videbit me hō 7 viuet.Q2 āt in ſacra ſcriptura aliq deuȝ vidiſſe dicunṫ:opz itelligi h̄ fuiſſe p aliquā imaginariā viſionē ſeu ēt corpalē put.ſ.p aliq̄s corporeas ſpēs vel exterius apparētes vel interi°formatas imaginatione dine virtutis pñtia demonſtrabaṫ:vel ēt ſm q aliq̄ ſpūales ſube aliquā cognitionē de deo itelligibilē pceperūt. ¶ Difficultatē aūt afferūt q̄dā vba Aug.ex qb°vī q in hac vita poſſimus intelligere ipm deū:dicit eniȝ in.9.lib.de tri. q in eterna veritate ex q̄ oīa facta ſūt:formā ſm quā ſum° 7 ſm quā vel in nobis vel i corporibus vā 7 recta rōne qd opamur viſu mētis cōſpicim°:atqȝ inde ꝯceptā reꝝ veracē notitiā apud nos habem°.Duodecimo ēt ꝯſe.dicit. Si ambo videm°veꝝ eē qd dicis:7 ābo videm°veꝝ eē qd dico vbi q̄ſo id videmus:nec ego vtiqȝ in te nec tu in me ſed ābo in ipſa q̄ ſupra mētes nr̄as eſt incōmutabili veritate. In lib.ēt de vā religione dicit q ſm veritatē diuinā de oīb°iudicam°. In lib.ēt ſoliloquioꝝ dicit:q pus eſt veritas cognoſcēda p quā pñt alia cognoſci qd de veritate diuina intelligere vī. Videṫ ergo ex vbis ei°q ipſuȝ deuȝ qui ſua veritas eſt videam°7 p ipſuȝ alia cognoſcamus. Ad idē ēt ptinere videnṫ vba eiuſdē que ponit in 12.de trini.ſic dicēs. Rōnis eſt iudicare ō iſtis corporalibus ſm rōnes incorpales 7 ſempiternas q̄ niſi ſup mētēȝ humanā eēnt incōmutabiles pfecto non eēnt.rōnes aūt incōmutabiles 7 ſempiterne alibi q̄ȝ in deo eſſe non pñt:cū ſolus deus ſm ſidei doctrinā ſit ſempiternus.vī igiṫ ſequi q deū in iſta vita videre poſſimus: 7 p hoc q euȝ 7 in eo reꝝ rōnes videmus:de alijs iudicam°. Non eſt aūt credēdū q Augu.i vbis pmiſſis ſenſerit q in hac vita deū p ſuā eēntiā intelligere poſſimus:cū ꝯtrium dicat in lib.de vidēdo deū ad Paulinam.Qualr̄ igitur illam incōmutabilē veritatē vt iſtas rōnes eternas i hac vita videamus 7 ſm eaȝ de alijs iudicemus ingrendū eſt.Veritatē qdē in aīa eſſe ipe Aug.in lib. ſoliloqoꝝ cōfitet:vñ ab eternitate veritatis imortalitatē aīe pbat:nō ſolū aūt ſic veritas eſt in aīa ſicut deus p eſſentiā in reb° oīb°dī:neqȝ ſicut in reb°oīb°eſt per ſuaȝ ſilitudinē put vnaqueqȝ res intātū dī vera inquātū ad dei ſilitudinēȝ accedit:nō eni in hoc aīa rebus alijs pfertur:eſt ḡ ſpūali mō in aīa inquātū veritatē cognoſcit.ſicut igiṫ aīe 7 res alie vere qdēȝ dicunṫ in ſuis naturis ſm q ſilitudinē illius ſūme nāe habēt qd eſt ipſa veritas cuȝ ſit ſuū intellectum eē:ita id qd per aīam cognitū eſt veꝝ eſt inquātum illius diuine veritatis quā deus cognoſcit ſilitudo q̄dā exiſtit in ipſa. Vñ 7 gloſa ſup illud pſ.Diminute ſūt veritates a filijs hoīm:dicit q ſicut ab vna facie reſultāt multe facies in ſpeculo:ita ab vna prima veritate reſultant multe veritates in mētib°hoīum.Quāuis āt diuerſa a diuerſis cognoſcanṫ 7 credanṫ vera:tñ q̄dā ſunt vā in quib°oēs hoīes ꝯcordant:ſicut ſunt prima pncipia intellectus tam ſpeculatiui q̄ȝ practici ſm q vlr in mentibus hoīum diuine veritatis quaſi quedā imago reſultat: inquātū ergo quelibet mens quicqd per certitudinē cognoſcit in his pncipijs intueṫ ſm que de oībus iudicaṫ facta reſolutiōe in ipſa dī oīa in diuina veritate vel in rationib° eternis videre 7 ſm eas de oīb°iudicare. Et hūc ſenſum cōfirmāt verba Augu.in ſoliloquijs qui dicit q ſciaꝝ ſpectamina videnṫ in diuina veritate ſicut viſibilia in lumine ſolis que cōſtat non videri in ipſo corpe ſolis:ſed per lumē qd ſilitudo ſolaris in aere 7 ſilib°corporibus relicta.Ex his ergo vbis Augu.nō hī q de°videaṫ ſm ſuam ſubſtantiā in hac vita:ſed ſolū ſicut in ſpeculo. Qd 7 Apl̄s de cognitiōe hui° vite confiteṫ dicēs p.Corin.13.Videmus nūc per ſpeculū q etſi mens humana de ppinqori dei ſilitudinē repit̄et q̄ȝ inferiores creature:tñ cognitio dei que ex mēte humana accipi pt nō excedit illō genus cognitionis qd ex ſenſibilib°ſumiṫ:cum 7 ipſa de ſeipſa cognoſcat qd eſt p h̄ q nāē ſenſibilium intelligit:vt dictum eſt:vnde nec p hāc viā cognoſci de° altiori mō pōt q̄ȝ ſicut cognoſcaṫ cauſa per effectum.

¶ Q2 vltīa felicitas hoīs nō ſit i hac vita.Ca. XLVIII. Idē p° ſcđe q.5.ar.3. Itē 3° pbē p.

SI ergo humana felicitas vltima non conſiſtat in cognitiōe dei qua cōīter ab oībus vel pluribus cognoſciṫ ſm quandā eſtimationēȝ cōfuſam:neqȝ iterum Cap.38. in cognitione dei qua cognoſcitur per viam Cap.39. demonſtrationis in ſcientijs ſpeculatiuis:neqȝ in cognitione dei qua cognoſciṫ p fidē:vt in ſupiorib°eſt oñſum. Cap.40. nō autem eſt poſſe in hac vita ad altiorem dei cognitionē pueníre vt per eſſentiā cognoſcaṫ:vel ſaltē ita q alie ſube ſepate intelliganṫ:vt ex his poſſit de° q̄ſi de ppinquiori cognoſci:vt oñſuȝ eſt.opz āt in aliq̄ dei cognitione felicitatē vltimā poni:vt ſupra pbatū eſt.impoſſe eſt q in hac vita ſit vltima hoīs felicitas. ¶ Itē. Vltimus 2° finis hoīs terminat eius naturalem appetitum ita q eo

habito nihil aliud q̄rit̄:ſi.n.adhuc mouet̄ ad aliud non/
dum hʒ finē in quo quieſcat.hoc aūt in hac vita accidere
nō pōt:quāto eni plus aliq̄s intelligit:tanto magis in eo
ōſideriū intelligēdi augeṫ qḋ eſt oīb⁹ nālē:niſi forte aliq̄s
ſit qui oīa intelligat:qḋ in hac vita nulli vnq̄ȝ accidit qui
eēt ſolū hō:nec eſt poſſe accidere:cū in hac vita ſubas ſe/
paratas que ſunt maxie intelligibilia cogſcere nō poſſu/
mus:vt oñſuȝ eſt.nō eſt igiṫ poſſe vltimā hoīs felicitateȝ
3° in hac vita eſſe.¶ Adhuc.Oē qḋ mouet̄ in finē deſide/
rat nālr ſtabiliri ꝛ q̄ſcere in illo.vñ a loco quo corp⁹ na
turalr mouet̄ nō recedit.niſi p motū violētū q̄ ꝯtriat ap
petitui.felicitas aūt eſt vltimus finis quē hō nālr deſide
rat.eſt igiṫ hoīs deſideriū nāle ad hoc ꝙ in felicitate ſta
biliat̄:niſi igiṫ cū felicitate pariter imobiliterq̄ȝ ſtabili/
tatē ꝯſequat̄:nōdū eſt felix et⁹ deſiderio nāli nōdū quie/
ſcēte.Cū igiṫ aliq̄s felicitatē ꝯſeq̄t̄:pariter ſtabilitateȝ ꝛ
quietē cōſequit̄:vñ ꝛ oīum hec eſt de felicitate cōceptio
Cap.19. ꝙ de ſui rōne ſtabilitatē req̄rat:pp̄ qḋ phs dicit in p̄ ethi
coꝝ ꝙ nō eſtimam⁹ felicē camaleonta quēdā:in vita aūt
iſta nō eſt aliqua certa ſtabilitas:cuilibet.n.q̄ȝtūcūq̄ȝ fe/
lix dicat̄ poſſe eſt infirmitates ꝛ infoꝛtunia accidere q̄b⁹
impedit̄ ab ōpatione q̄cūq̄ȝ ſit illa in q̄ ponit̄ felicitas.
nō igiṫ eſt poſſe in hac vita eſſe vltimā hoīs felicitatem.
4° ¶ Amplius.Incōueniēs vr̄ ꝛ irrōnabile ꝙ tps gñonis
alicuius rei ſit magnū:tps aūt durātōis ipſius ſit paruū:
ſequeret̄ eniȝ ꝙ nā in maiori tpe ſuo fine p̄uaret̄:vñ vi/
demus ꝙ aīalia q̄ puo tpe viuūt pauū ēt tps ad hoc ꝙ pfi
ciant̄ habēt.ſi āt felicitas ꝯſiſtat in pfecta opōne ſm vir
tutē pfectā vel intellectualē vl̄ moralē:ipoſſe eſt eā adue/
nire hoī niſi poſt tps diuturnū:ꝛ hoc maxie in ſpeculati/
uis apparet in q̄b⁹ vltima felicitas hoīs ponit̄:vt ex p̄di
ctis pȝ.nā vix in vltia etate hō ad pfectā ſpeculationem
ſciaꝝ puenire pōt:tūc aūt vtplurimū modicū reſtat hu/
mane vite.nō eſt igiṫ poſſe in hac vita vltimā hoīs felici/
5° tatē eē pfectā.¶ P̄.Felicitatē pfectū quoddā bonū oēs
ꝯſitent̄:alr appetitū nō q̄etaret.pfectuȝ aūt bonū eſt qḋ
oīno caret admixtione mali:ſicut pfectū albuȝ eſt qḋ eſt
oīno impmixtū nigro:nō eſt aūt poſſe ꝙ hō in ſtatu iſti⁹
vite oīno ſit imunis a malis nō ſolū corporalib⁹ ſiue car
nalib⁹ que ſunt fames:ſitis:frigus:ꝛ alia hmōi:ſȝ ēt a malis
aīe.nullus.n.inenit̄ q nō aliq̄n inordinatis paſſionib⁹ in/
quietet̄ qui nō aliq̄n p̄tereat mediū in quo virt⁹ ꝯſiſtit
vel in plus vel in minus:q nō etiā in aliq̄b⁹ decipiat̄:vel
ſaltē ignoret q̄ ſcire deſiderat:aut ēt debili opīone conci/
piat ea de q̄b⁹ certitudinē hr̄e vellet.non eſt igiṫ aliq̄s in
hac vita felix.¶ Adhuc.Hō nālr refugit mortē ꝛ triſta
tur de ipſa nō ſolū vt nūc cū eaȝ ſentit ꝛ eaȝ refugit:ſȝ ēt
cū eaȝ recogitat.hoc aūt ꝙ nō moriat̄ hō nō pōt aſſequi
in hac vita.non eſt igitur poſſe ꝙ hō in hac vita ſit felix.
6° ¶ Amplius.Felicitas vltima non ꝯſiſtit in habitu ſȝ in
opōne:habitus eni pp̄ actus ſunt:ſȝ impoſſe eſt in hac vi
ta cōtinue agere quācūq̄ȝ actionē:ipoſſe eſt igiṫ in hac vi
ta hoīeȝ totalr eſſe felicē.¶ Itē.Quāto aliq̄d eſt magis
7° deſideratū ꝛ dilectū:tāto eius amiſſio maiorē doloreȝ ꝛ
triſtitiā affert.felicitas aūt maxime deſiderat̄ ꝛ amatur.
maxie igiṫ eius amiſſio triſtitiaȝ hȝ:ſed ſi ſit in hac vita
vltima felicitas certū eſt ꝙ amittet̄ ſaltē p mortē:ꝛ non
eſt certū vtꝝ diuturna ſit vſq̄ȝ ad mortē:cū cuilibet hoī
poſſibile ſit in hac vita accidere morbos q̄bus totalr ab
operatiōe v̄tutis ipedit̄:ſicut freneſis ꝛ alia hmōi in quib⁹
ipedit̄ rōnis vſus:ſemp igiṫ talis felicitas habebit triſti
Solutio. tiā nālr ānexā.nō erit igiṫ pfecta felicitas.¶ Pōt aūteȝ
aliq̄s dicere ꝙ cū felicitas ſit bonū itellectualis nāe:pfe
cta ꝛ vera felicitas eſt illoꝝ in quib⁹ nā intellectualis pfe/
cta inuenit̄.ſ.in ſubſtātijs ſepatis:hoīb⁹ aūt inueniatur
imperfecta p modū participatiōis cuiuſdā:ad veritateȝ
eni intelligēdā plene non niſi p quēdā inq̄ſitionis motū
ptingere pñt:ꝛ ad ea que ſunt ſm nām maxie intelligibi
lia oīno deficiunt:ſicut ex dictis pȝ:vñ nec felicitas ſm
ſuā pfectā rōneȝ pōt oīb⁹ hoīb⁹ adeſſe:ſȝ aliq̄d ipſi⁹ ptici
pant etiā in hac vita:ꝛ hec vr̄ fuiſſe ſnīa Ariſt.de felicita/
te:vñ in p̄mo ethicoꝝ vbi inq̄rit vtrū infoꝛtunia tollāt fe Cap.14.
licitatē oñſo ꝙ felicitas ſit in opōnib⁹ virtutis que maxi
me pmanētes in hac vita eſſe vident̄ ꝯcludit illos q̄bus
talis pfectio in hac vita q̄dē adeſt eē beatos vt hoīes q̄ſi
nō ſimplr ad felicitatē ptingētes:ſȝ mō humano.¶ Qz Reprobat̄.
aūt p̄dicta rñſio rōnes p̄miſſas nō euacuet oñdēdu eſt.
hō eni ꝛ ſi nāe ordine ſubſtātijs ſepatis ſit inferioꝛ:crea/
turis tñ irrōnalib⁹ ſupioꝛ eſt.pfectiori igiṫ mō ſuū fineȝ
vltimū ꝯſequit̄ q̄ȝ illa.illa vō ſic pfecte ſuū finē vltimuȝ
ꝯſequunt̄ ꝙ nihil aliud q̄rūt:graue eni cum fuerit in ſuo
vbi q̄ſcit:aīalia ēt cū fruūtur delectationib⁹ ſm ſenſum
eoꝝ nāle deſideriū quietat̄.opȝ igiṫ multo fortius ꝙ cū
hō puenerit ad ſuū fineȝ vltimū nāle eius deſideriū q̄e/
tet̄:ſed hoc non pōt fieri in vita iſta:ergo hō nō cōſequi
tur felicitatē put eſt finis ppꝛius ei⁹ in hac vita:vt oñſū
eſt.opȝ ergo ꝙ cōſequat̄ poſt hāc vitaȝ.¶ Adhuc.Im/ 10°
poſſe eſt nāle deſideriū eſſe inane:nā enim nihil facit fru
ſtra:eſſet auteȝ inane nāe deſideriū ſi nūq̄ȝ poſſet imple
ri.eſt igiṫ impoſſe deſideriū nāle hoīs:nō aūt in hac vita:
vt oñſuȝ eſt:opȝ igiṫ ꝙ ipleat̄ poſt hāc vitā.eſt ḡ felici/
tas vltia hoīs poſt hāc vitā.¶ Amplius.Quādiu aliq̄d 11°
mouet̄ ad pfectionē nondū eſt in vltio fine:ſȝ oēs hoīes
cogſcēdo v̄itatē ſp ſe hn̄t vt moti ꝛ tēdētes ad pfectionē:
qꝛ illi q ſequunt̄ ſp inueniūt alia ab illis q̄ a p̄oꝛib⁹ inēta
ſūt:ſic dī in.2.metaph.nō igiṫ hoīes in cognitiōe v̄itatis Tex.cō.8.
ſic ſe hn̄t q̄ſi in vltio fine exiſtētes.cū ḡ in ſpeculatiōe p
quā q̄rit̄ cognitio v̄itatis max⁹ videat̄ vltia hoīs felicitas
in hac vita ꝯſiſtere:ſic ēt ipſe Ariſ. pbat.10.ethi.ipoſſe ē Cap.10.
dicere ꝙ hō in hac vita vltimū finē ſuū ꝯſequat̄.¶ P̄. 12°
Oē qḋ eſt in po⁹ intēdit exire in actū:q̄diu igiṫ nō eſt ex
toto factū in actu nō eſt in ſuo fine vltio.itellus āt nr̄ eſt
in po⁹ ad oēs formas reꝝ cogſcēdas:reducit̄ aūt in actū
cū aliquā eaꝝ cogſcit.ḡ nō erit ex toto in actu nec in vlti
mo ſuo fine:niſi q̄n oīa ſaltē iſta mālia cogſcit:ſȝ h̄ nō pt
hō aſſeq̄ p ſcias ſpeculatiuas q̄bus in hac vita v̄itatē co/
gnoſcit.nō eſt igiṫ poſſe ꝙ vltia felicitas hoīs ſit in hac vi
ta.¶ Propter has āt ꝛ hmōi rōnes Alexander ꝛ Auerrois Opi. Alex. ꝛ Auerrois.
poſuerūt vltimā felicitatē hoīs nō eē in cognitiōe huma
na q̄ eſt p ſcias ſpeculatiuas:ſȝ p ꝯtinuationē cū ſuba ſe/
parata quā eē credebāt poſſem hoī in hac vita.¶ Quia
vō Ariſt.vidit ꝙ nō eſt alia cognitio hoīs in hac vita q̄ȝ
p ſcias ſpeculatiuas poſuit hoīeȝ nō ꝯſeq̄ felicitatē pfe/
ctā ſȝ ſuo mō.In q̄ ſatis appȝ quātā anguſtiā patiebant̄
hincinde eoꝝ p̄clara igenia a q̄b⁹ anguſtijs liberabimur
ſi ponam⁹ ſm pbōnes p̄miſſas hoīes ad verā felicitateȝ
poſt hāc vitā puenire poſſe aīa hoīs imortali exiſtēte in
quo ſtatu aīa itelliget p modū q̄ itelligūt ſube ſepate:ſic
in ſcdo hui⁹ opis oñſuȝ ē.Erit ḡ vltia felicitas hoīs in co/
gnitiōe dei quā hȝ humana mēs poſt hāc vitā p modū q̄
ipȝ cogſcūt ſbe ſepate.Propter qḋ Math.5.dīs merce
dē i celis nobis pmittit.ꝛ Math.22.dīc ꝙ ſci erūt ſicut
angeli:qui vidēt deū ſemp in celis:vt dī Math.18.

¶ Qꝫ ſubſtātie ſeparate nō vidēt deū per eſſentiā ex hoc ꝙ cognoſcunt eū per ſuas eſſentias. Cap.XLIX.

OPortet autē inquirere vtrū hec ipſa cognitio qua ſube ſeparate ꝛ aīe poſt morteȝ cognoſcunt deum per ſuas eēntias ſufficiat ad ipſaȝ vltimā felicitateȝ. Ad cuius veritatis indagationē p̄mo oſten/ Idē p⁹ p.q. 12. ar.4.q. 64.ar.1.ad ſcdm. Ita 2⁹ ſnīa

dendũ eſt q per talẽ modũ cognitionis nõ cognoſcit̃
diuina eẽntia: contingit enim ex effectu cãm cognoſcere
Diſtinctio bimẽbris. multiplr. Uno mõ ſm q effectus ſumit̃ vt mediũ ad co
gnoſcẽdũ de cã q ſit ⁊ q talis ſit: ſicut accidit in ſciẽtijs
Opp^m p^e pte q.12. art. 2. Solo, non vĩ in patria per ſpẽm ſuã: ſed ĩ via q̃uiq3 cognoſcit̃ deus nõ p ſpẽm a creaturis acceptã: ſed interius formatã a deo. que cãm demonſtrãt p effectũ. Alio mõ ita q in ipſo ef
fectu videat̃ cã inquãtũ ſſitudo cauſe reſultat in effectu:
ſicut hõ vĩ in ſpeculo pp ſuam ſſitudinẽ. Et differt hic
modus a pmo. naz in pmo ſunt due cognitiones: effect^9
⁊ cãe: quarũ vna eſt alterius cã. naz cognitio effectus eſt
cã q cognoſcatur cã eius: in mõ autẽ ſcdo vna eſt viſio
vtriuſq3: ſimul enĩ dũ videt̃ effect^9 vĩ ⁊ cã in ipſo. Ter
tio mõ: ita q ſſitudo cauſe in effectu ſit forma qua co
gnoſcit cãm ſuus effectus: ſicut ſi archa haberet intellm̃:
⁊ per formã ſuã cognoſceret artem a qua talis for^a ve
Rõ. 1. lut eius ſſitudo pceſſit. ¶ Nullo ãt iſtoꝝ modoꝝ per
effectũ põt cognoſci cã quid eſt niſi ſit effectus cãe ade
quatus: in quo tota virtus cauſe exprimat̃: ſube aũt ſepa
rate cognoſcunt deũ per ſuas ſubas ſicut cã cognoſcitur
per effectũ. nõ aũt primo mõ: q2 ſic earũ cognitio eẽt diſ
curſiua. ſed ſcdo mõ: inquãtũ vna videt deum in alia. ⁊
mõ tertio inquãtũ quelibet eaꝝ videt deũ in ſeipſa. nul
Cap. 15. la aũt earũ eſt effectus adequãs virtutem dei: vt in ſcdo
Cap. 26. libro oñſum eſt. non eſt ergo poſſe q per hũc modũ co
2 gnitionis ipſaz diuinaz eſſentiã videant. ¶ Amplĩ^9. Si
militudo intelligibilis per quã intelligit̃ aliquid ſm ſuã
ſubaz op3 q ſit eiuſdẽ ſpẽi vel magis ſpẽs eius: ſicut for
ma domus que eſt in mẽte artificis eſt eiuſdẽ ſpẽi cum
forma domus que eſt in mã: vel potius ſpẽs eius: nõ enĩ
per ſpẽm hoĩs intelligit̃ de aſino vel equo quid eſt: ſed
ipſa nã ſube ſeparate non eſt idẽ ſpecie cum nã diuina
Cap. 33. quinimo nec genere: vt in pmo libro oñſum eſt. nõ eſt g̃
poſſe q ſuba ſeparata intelligat diuinaz ſubaz per ppriã
3 nãm. ¶ Itẽ. Oẽ creatũ ad aliqđ genus vel ſpẽm termi
natur: diuina aũt eſſentia eſt infinita cõprehendens in ſe
Cap. 44. oẽm perfectionẽ totius eſſe vt in pmo libro oñſum eſt.
ipoſſe eſt igit̃ q p aliqđ creatũ dina ſba videat̃. ¶ P.
4 Ois intelligibilis ſpẽs p quã intelligit̃ quidditas vel eſ
ſentia alicuius rei cõprehẽdit in repñtando rem illã: vñ
⁊ orones ſignãtes qđ quid eſt: terminos ⁊ rõnes ⁊ defini
tiões vocamus: ipoſſe eſt aũt q aliqua ſſitudo creata to
taliter deũ repreſentet: cũ q̃libz ſſitudo creata ſit alicui^9
Cap. 26. generis determinati nõ autẽ deus: vt in pmo oñſum eſt.
nõ igit̃ poſſe eſt q per aliquã ſſitudinẽ creatam diuina
5 ſuba intelligat̃. ¶ Amplius. Diuina ſuba eſt ſuũ eſſe: vt
Cap. 23. in primo oñſum eſt: ipſum aũt eſſe ſube ſepate eſt aliud
Cap. 52. q̃ ſua ſuba: vt in ſcdo pbatũ eſt. eſſentia ergo ſube ſepa
rate non eſt ſufficiẽs mediũ quo deus per eẽntiã ſuã vi
deri poſſit: cognoſcit tñ ſuba ſeparata per ſuã ſubam de
deo q2 eſt ⁊ q eſt oĩum cã: ⁊ eminẽs oĩbus ⁊ remotus ab
oĩbus nõ ſolũ que ſunt: ſed etiã que mente creata ɔcipi
pñt: ad quã etiam cognitionẽ de deo nos vtcũq3 ptinge
re poſſumus: p effect^9 .n. de deo cognoſcimus q2 eſt: ⁊ q
cã alioꝝ eſt ⁊ alijs ſupereminẽs: ⁊ ab oĩbus remot^9: ⁊ h̃
eſt vltimũ ⁊ perfectiſſimũ noſtre cognitiõis in hac vita:
vt Diony. dicit in libro de myſtica theologia: cũ deo q̃ſi
ignoto cõiungimur: qđ quidẽ cõtingit dũ de eo quid non
ſit cognoſcim^9: qđ võ ſit penitus manet ignotũ. Unñ ⁊ ad
hui^9 ſublimiſſime cognitiõis ignorãtiã demonſtrãdã de
Moyſe dĩ Exo. 20. q acceſſit ad caliginẽ i qua erat de^9.
Quia võ nã inferior in ſui ſũmo nõ niſi ad infimũ ſupe
rioris nãe attingit: op3 q hec cognitio ipſa ſit eminẽtior
in ſubſtãtijs ſepatis q̃ in nobis: qđ per ſingula p3: nam
q̃to ppinquior ⁊ expſſior alicuius cãe effectus cognoſci
tur: tãto euidẽtior apparet de cã eius q ſit: ſube ãt ſepa
rate que p ſeipſas deũ cognoſcũt ſunt ppinquiores effe
ctus ⁊ expreſſius dei ſſitudinẽ gerentes q̃ effectus per
quos nos deũ cognoſcimus: certi^9 ergo ſciũt ſube ſepate
⁊ clarius q̃ nos q deus eſt. ¶ Rurſus. Cũ p negatiões 6
ad ppriã cognitionẽ rei quodãmõ pueniat̃: vt ſupra di
ctũ eſt. quãto plura ⁊ magis quis ab aliquo remota eſſe
cognouerit: tãto magis ad ppriã cognitionẽ ipſius acce
dit: ſicut magis accedit ad ppriã hoĩs cognitionẽ q ſcit
eũ nõ eẽ: neq3 inaĩatũ: neq3 inſenſibilẽ q̃ qui ſcit ſolum
eũ nõ eſſe inaĩatũ: l3 neuter ſciat de hoĩe qđ ſit: ſube autẽ
ſeparate plura cognoſcunt q̃ nos: ⁊ que ſunt deo magis
ppinqua: ⁊ per ɔñs ſuo intellectu plura ⁊ magis propin
qua a deo remouent q̃ nos. magis ergo accedũt ad pro
priã ipſius cognitionẽ q̃ nos: l3 nec ipſe per hoc q ſeip
ſas intelligũt diuinã eſſentiã videãt. ¶ Itẽ. Tãto aliq̃s 7
alicui^9 altitudinẽ magis nouit: quãto altiorib^9 ſcit eũ eſſe
platũ: ſicut ⁊ ſi ruſticus ſciat regẽ ſũmũ eſſe in regno: q2
tñ nõ cognoſcit niſi quoſdã regni infimos officiales cũ
q̃bus aliquid h3 negocij: non ita cognoſcit regis eminen
tiam ſicut aliq̃s qui oĩum pncipũ regni dignitatẽ nouit
quib^9 ſcit regẽ eſſe platũ q̃uis neuter altitudinẽ regie di
gnitatis cõprehẽdit: nos aũt nõ ſcim^9 niſi quedã infima
entium: l3 ergo ſciamus deũ oĩbus entib^9 eminere: nõ tñ
ita cognoſcimus eminentiã diuinaz ſicut ſube ſeparate:
quibus altiſſimi rerũ ordines noti ſũt: ⁊ eis oĩb^9 ſuperio
rem deũ eſſe cognoſcũt. ¶ Ulteri^9 manifeſtũ eſt q cã 8
litas alicui^9 cauſe ⁊ virtus ei^9 tãto magis cognoſcit̃ q̃to
plures ⁊ maiores ei^9 effectus innoteſcunt. Ex quo mani
feſtũ ſit q ſube ſepate cãlitatẽ dei ⁊ ei^9 v̾tutẽ magis co
gnoſcũt q̃ nos: l3 nos oĩum entiũ eũ eſſe cãm ſciamus.

¶ Q2 in naturali cognitiõe quã hñt ſube ſeparate de deo
non quieſcit eorũ naturale deſideriũ. Cap. L.

NOn poteſt aũt eẽ q in tali dei cogni Iſta ɔ^9 pbat̃ p
tione queſcat nãle deſide
riũ ſube ſepate. Oẽ enĩ qđ eſt ipfectũ in aliq̃
ſpẽ deſiderat ɔſeq p̾fectionẽ illi^9 ſpẽi: qui. n.
h3 opiõnẽ de re aliq̃ que ipfecta illi^9 rei no
titia eſt ex h̃ ipſo incitat̃ ad deſiderãdũ illi^9 rei ſcientiã.
pdicta aũt cognitio quã ſube ſepate hñt d̾ deo nõ cogno
ſcẽtes ipſi^9 ſubam plene eſt ipfecta cognitiõis ſpẽs. non
enĩ arbitramur nos aliqđ cog̃ſcere ſi ſubaz ei^9 nõ cogno
ſcam^9: vñ ⁊ pcipuũ in cognitiõe alicui^9 rei ẽ ſcire d̾ ea qđ
eſt: ex hac igit̃ cognitiõe quã hñt ſube ſepate de deo non
queſcit nãle deſideriũ: ſ3 incitat̃ magis ad diuinã ſubam
videdã. ¶ Itẽ. Ex cognitiõe effectuũ incitat̃ deſideriũ 2°
ad cognoſcẽdũ cãz: vñ ⁊ hoĩes phari iceperũt cãs rerũ
ingrẽtes: nõ queſcit igit̃ ſciẽdi d̾ſideriũ nãlr oĩb^9 ſubſtan
tijs intellectualib^9 inditũ niſi cognitis ſubſtãtijs effectuũ
etiã ſi ſubaz cãe cognoſcãt: p h̃ g̃ q ſube ſepate cog̃ſcunt
oĩum rerũ quaꝝ ſubas vidẽt eẽ deũ cãm nõ queſcit nãle
d̾ſideriũ in ipſis niſi ẽt ipſi^9 dei ſubaz videãt. ¶ Adhuc. 3°
Sicut ſe h3 q̃ſtio pp quid: ad qõnẽ q2: ita ſe h3 qđ qđ eſt
ad qõnẽ an eſt. nã qđ pp quid querit mediũ ad demon
ſtrandũ q2 eſt aliqđ: puta q2 luna eclypſat̃: ⁊ ſilr qđ q2
eſt q̃rit mediũ ad demõſtrandũ an eſt ſm doctrinã tra
ditam in ſecũdo poſteriorũ: videmus aũt q vidẽtes nã
liter q2 eſt aliquid: ſcire deſiderãt qđ eſt ipſum: qđ eſt in
telligere eius ſubam: nõ ergo quietat̃ nãle ſciendi d̾ſide
rium in cognitiõe dei q̃ ſcit̃ de ipſo ſolũ q2 eſt. ¶ Amp.
Nihil finitũ deſideriũ intellectus quietare põt: qđ exinde 4°
oñdit̃ q intellectus quolibet finito dato aliqđ vltra mo
litur apprehẽdere: vñ qualibet linea finita data aliquã
maiorem molitur apprehendere: ⁊ ſimilr in numeris: ⁊
hec eſt ratio infinite additionis in numeris ⁊ lineis ma
thematicis. altitudo aũt ⁊ v̾tus eſt finita cuiuſlibet ſube
create. non ergo intellectus ſube ſepate quieſcit p hoc q

cognoſcit ſubas creatas quãtũcũqз eminentes: ſed ad/
huc naturali deſiderio tendit ad intelligendum ſubam
Cap.44. que eſt altitudinis infinite: vt in p̄ libro oſtenſum eſt. de
ſuba diuina. ¶ Pr̃. Sicut nãle deſideriũ ineſt oĩb⁹ intel/ 5°
lectualib⁹ naturis ad ſciẽdũ: ita ineſt eis nãle deſideriũз
ignorãtiã ſeu neſcientiã pellẽdi: ſube aũt ſepate: ſicut iaз
dictũ eſt: cognoſcũt p̄dicto cognitiõis mõ ſubaз dei eſſe
ſupra ſe ꝛ ſupra oẽ id qð ab eis intelligit᷑: ꝛ ꝑ ꝯñs ſciunt
diuinã ſubaз ſibi eſſe ignotã. tendit ḡ nãle ipſoꝝ deſide/
6° riuз ad intelligendã diuinã ſubaз. ¶ Itẽ. Quãto aliqd
eſt fini ꝑpinquius ex maiori deſiderio tendit ad finem.
vñ videm⁹ ꝙ motus nãlis corpoꝝ in fine intẽdit᷑: intelle
ctus aũt ſubaꝝ ſepataꝝ ꝑpinquiores ſũt diuine cognitio/
ni q̃з noſter intellectus. intenſius ergo deſiderãt dei cogni/
tionẽ q̃з nos. nos aũt quãtũcũqз ſciam⁹ deuз eſſe ꝛ alia q̃
ſupra dicta ſunt: nõ qeſcimus deſiderio: ſз adhuc deſide
ramus deũ ꝑ eẽntiã ſuã cognoſcere: multo ḡ magis ſub/
ſtãtie ſepate hoc nãliter deſiderãt. nõ igit᷑ in cognitione
dei p̄dicta eoꝝ d̃ſideriũ qeat᷑. Ex qb⁹ ꝯcludit᷑ ꝙ vltima
felicitas ſubſtãtie ſepate nõ eſt in illa cognitiõe dei qua
deũ cognoſcũt ꝑ ſuas ſubas: cũ adhuc eoꝝ deſideriũ du/
cat eos vſqз ad dei ſubam. In quo etiã ſatis apparet ꝙ
in nullo alio querẽda eſt vltima felicitas q̃з in operatio/
ne intellectus: cũ nullũ deſideriũ taз in ſublime ferat ſicut
deſideriũ intelligende veritatis: oĩa nãqз deſideria nr̃a
vel delectationis vel cuiuſcũqз alterius qð ab hoĩe deſi/
derat᷑ in alijs reb⁹ qeſcere pñt. deſideriũ aũt p̄dictũ nõ
quieſcit niſi ad ſũmũ reꝝ cardinẽ ꝛ factorẽ ꝑuenerit: ꝓp
qð ꝯuenienter ſapientia dicit. Eccl. 24. Ego in altis ha/
bito: ꝛ thronus meus in co. nu. Et ꝓuer. 10. dĩ ꝙ ſapia ꝑ
ancillas ſuas vocat ad arcẽ. Erubeſcãt ergo qui felicita/
tem hoĩs taз altiſſime ſitam in infimis rebus querunt.

¶ Quõ deus per eſſentiam videatur. Cap. LI.

Idẽ p̄ᵃ p.q. 12. ar. 1. Idẽ. 4. d. 49 CUm aũt impoſſe ſit nãle deſiderium
eſſe inane: qð quidez eſſet ſi
non eſſet poſſe ꝑuenire ad diuinã ſubſtãtiaз
intelligẽdã: qð nãlr oẽs mentes deſiderant:
neceſſe eſt dicere ꝙ poſſe eſt ſubſtãtiã dei vi
deri per intellectũ ꝛ a ſubſtãtijs intellectualib⁹ ſepatis ꝛ
aĩabus nr̃is. Modus aũt hui⁹ viſionis ſatis iam ex dic̄is
qualis eſſe debeat apparet: oſtenſum eſt. n. ſupra ꝙ diuina
ſuba nõ põt videri ꝑ itellectũ in aliqua ſpecie creata: vñ
opз ſi dei eſſentia videat᷑ ꝙ ꝑ ipſammet eẽntiã diuinaз
intellectus ipſaз videat vt ſit in tali viſione diuina eẽntia
ſꝫ ꝛ qð vi ꝛ quo vĩ. Cũ autẽ intellectus ſubaз aliquã in/
telligere nõ poſſit niſi fiat actu ſꝫm aliquã ſpẽз informã/
tem ipſuз que ſit ſimilitudo rei intellecte: impoſſe põt vide/
ri alicui ꝙ ꝑ eẽntiã diuinã intellect⁹ creatus poſſit vide/
re ipſaз diuinaз ſubaз quaſi ꝑ quãdã ſpẽm intelligibilẽ.
cũ diuina eẽntia ſit qðdaз ꝑ ſeipſum ſubſiſtẽs: ꝛ in p̄mo
Cap.23. Nota oſtenſuз ſit ꝙ deus nullius poteſt eſſe forma. ¶ Ad hõ
igit᷑ intelligentiã veritatis ꝯſiderãdũ eſt: ꝙ ſuba que eſt
per ſeipſam ſubſiſtẽs eſt vel forma tñ vel cõpoſitũ ex
mã ꝛ for⁹: illð ergo qð eſt ex mã ꝛ for⁹ cõpoſitũ nõ põt
alteri eſſe for⁹: qr for⁹ in eo ꝙ iã eſt ꝯcta ad illaз mãm vt
alteri⁹ rei for⁹ eſſe non poſſit. illud aũt qð ſic eſt ſubſiſtẽs
vt ſoluз tñ ſit for⁹: põt alteri eſſe forma dũmodo eẽ ſuũ
ſit tale ꝙ ab aliquo alio ꝑticipari poſſit: ſicut in ſcðo oñ/
dimus de aĩa humana: ſi vð eẽ ſuũ ab altero ꝑticipari
nõ poſſit nulli⁹ rei for⁹ eſſe poſſꝫ: ſic. n. per ſuũ eẽ determi
naret᷑ in ſeipſo ſicut que ſunt mãlia ꝑ mãз. hoc aũt ſicut
in eẽ ſubali vl̃ nãli inuenit᷑: ſic ꝛ in eſſe intelligibili cõſi/
derandũ eſt: cũ. n. intellectus ꝑfectio ſit verũ: illud intelligi/
bile erit vt for⁹ tñ in ḡñe itelligibiliũ: qð eſt veritas ipa:
qð cõuenit ſoli deo. nam cũ verũ ſequatur ad eſſe: illud
tñ ſua veritas eſt qð eſt ſuũ eſſe: qð eſt propriũ ſoli deo:
vt in ſcðo oñſuз eſt. Alia igit᷑ intelligibilia ſubſiſtẽtia nõ
ſunt: vt pura forma in genere intelligibilium: ſed vt for/
maз in ſubiecto aliquo habẽtes: eſt enim vnũqðqз eoꝝ
verum nõ veritas: ſicut ꝛ eſt ens: nõ autẽ ꝛ ipſuз eſſe: ma
nifeſtũ eſt ergo ꝙ eſſentia diuina põt cõparari ad intel/
lectum creatũ vt ſpẽs intelligibilis qua intelligit: qð nõ
contingit de eſſentia alicui⁹ alterius ſube ſeparate: nec tñ
poteſt eſſe forma alterius rei ſꝫm eſſe nãle: ſequeret᷑ eniз
ꝙ ſimul cũ aliquo vnita cõſtitueret vnã nãm: qð eẽ nõ
põt: cũ eſſentia diuina in ſe ꝑfecta ſit in ſui nã. ſpẽs autez
intelligibilis vnita intellectui nõ cõſtituit aliquã nãз: ſз
ꝑficit ipſuз ad intelligendũ: qð perfectioni diuine eſſen/
tie non repugnat. Hec igit᷑ viſio immediata dei repromit/
titur nobis in ſcriptura. j. Coꝛ. 13. Videm⁹ nũc ꝑ ſpecu/
lum in enigmate: tũc aũt facie ad faciẽ: qð corporali mõ
nefas eſt intelligere: vt in ipſa diuinitate corporalez fa/
ciem imaginemur: cũ oſtenſum ſit deuз incorporeũ eſſe. p̄° lib. ca. 20.
neqз etiã ſit poſſe vt noſtra corporali facie deũ videam⁹:
cũ viſus corporalis qui in facie noſtra reſidet nõ niſi re/
ruз corporaliũ eſſe poſſit: ſic igit᷑ facie deũ videbim⁹. qr
immediate eum videbimus ſicut hoiem quẽ facie ad faciẽ
videmus. Scðз aũt hanc viſionẽ maxime deo aſſimila/ Opp⁹ habes p̄ᵃ p.q. 12. ar. 11. ad primũ. Solo infra capi. 53.
mur ꝛ eius beatitudinis participes ſumus. nã ipſe deus
per ſuaз eſſentiaз ſuã ſubſtãtiã intelligit: ꝛ hec eſt felici/
tas: vñ dĩ. j. Jo. 3. Cuз āt apparuerit ſiſes ei erimus: ꝛ vi.
eum ſi. eſt. Et Lu. 22. dñs dicit. Ego diſpono vobis ſicut
diſpoſuit mihi pater meus regnũ vt edatis ꝛ bibatis ſu/
per mẽſaз meã in regno meo: qð quidez de corporali ci/
bo vel potu non põt intelligi: ſed deo qui in menſa ſapiẽ
tie ſumit᷑: de quo a ſapientia dicit᷑: ꝓuer. 9. Comedite pa
nes meos ꝛ bibite vinũ qð miſcui vobis. Super mẽſaз
ergo dei mãducãt ꝛ bibũt qui eadez felicitate fruunt᷑ q̃
deus felix eſt: videntes eũ illo mõ quo ipſe videt ſeipm̃.

¶ Qꝫ nulla creata ſuba põt ſua nãli virtute peruenire ad
videnduз deum per eſſentiam. Cap. LII.

NOn eſt autem poſſe ꝙ ad iſtum viſio/ Idez p̄ᵃ p.q. 12. ar. 4. ꝛ in 4. di. 49.
nis diuine modũ aliqua creata
ſuba ex virtute propria poſſit attingere. Qð Iſta 2ᵃ probat p
enim eſt ſuperioris nãe propriũ non poteſt
cõſequi nã inferior niſi per actionez ſupio/
ris nature cuius eſt propriũ: ſicut aqua non poteſt eſſe ca
lida niſi per actionẽ ignis: videre aũt deũ per ipſaз diui/
nam eſſentiaз eſt propriũ diuine nãe: operari autez ſꝫm
propriã formã eſt propriũ cuiuſlibet operãtis. nulla er/
go intellectualis ſubſtãtia põt videre deum per ipſam
diuinaз eſſentiã niſi deo hoc faciente. ¶ Amplius. For/ 2°
ma alicuius ꝓpria non fit alterius niſi eo agente: agens
enim facit ſibi ſile inquãtum formaз ſuã alteri cõicat: vi/
dere aũt ſubſtãtiã dei impoſſe eſt: niſi ipſa diuina eẽntia
ſit forma intellectus quo intelligit: vt ꝓbatuз eſt. impoſ/ Cap. 51.
ſibile eſt ergo ꝙ aliqua ſuba creata ad illam viſionez ꝑ/
ueniat niſi per actionez diuinaз. ¶ Adhuc. Si aliq̃ duo 3°
debeant adinuicem copulari quoꝝ vnum ſit formale ꝛ
aliud mãle: opз ꝙ copulatio eoꝝ copulet᷑ per actionẽ
que eſt ex parte eius qð eſt formale: nõ autem per actio/
nem eius quod eſt mãle: forma enim eſt p̄ncipiũ agẽdi.
mã vð p̄ncipiũ patiendi. ad hoc aũt ꝙ intellectus crea/
tus videat dei ſubſtãtiã opз ꝙ ipſa diuina eſſentia copu
letur intellectui vt forma intelligibilis: ſicut ꝓbatuз eſt.
non eſt ergo poſſe ad hanc per viſionẽ ꝑueniri ab aliquo
intellectu creato niſi ꝑ actionez diuinã. ¶ Itẽ. Qð eſt ꝑ 4°
ſe cã eſt eius qð eſt per aliud. intellectus autẽ diuinus ꝑ
ſeipſaз diuinã eſſentiã videt. nã intellectus diuinus eſt ipſa
eẽntia diuina qua dei ſubſtãtia vĩ: vt in p̄mo ꝓbatuз eſt. Cap. 46

intellꝰ autē creatus videt diuinā ſubām per eſſentiā
dei: quaſi ꝑ aliud a ſe. hec ḡ viſio nō pōt aduenire intel-
5° lectui creato niſi ꝑ actionē dei. ¶ P̄. Quicqd excedit li-
mites alicuiꝰ nāe nō pōt ſibi aduenire niſi ꝑ actionē al-
terius: ſicˀ aq̄ nō tendit ſurſum niſi ab aliquo alio mota.
videre aūt dei ſubām trāſcēdit limites oīs nature crea-
te: nā cuilibet nāe itellūali create ꝓpriū eſt vt intelligat
ſm modū ſue ſube. ſuba autē diuina nō pōt ſic intelligi:
vt ſupra oſtēſum eſt. īpoſſibile eſt ḡ ꝑueniri ab aliq̄ in-
tellectu creato ad viſionē diuine ſube: niſi ꝑ actionē dei:
qui oēm creaturā tranſcendit. ¶ Hinc eſt ꝙ Ro. 6. dī.
Gratia dei vita eterna. In ipſa eni diuina viſione oſten-
dimus eē hoīs beatitudinē q̄ vita eterna dī. ad quā ſola
dei gr̄a ducimur ꝛ dicimur peruenire: q2 talis viſio oēm
creature facultatē excedit: nec eſt poſſibile ad eā ꝑueni-
re: niſi diuino munē: q̄ āt ſic adueniūt creature dei gr̄e de-
putanꝰ. Et Io. 14. dn̄s dicˀ. Ego manifeſtabo ei meipꝫ.

¶ Qꝫ itellꝰ creatꝰ idiget aliq̄ influētia diuini luminis ad
hoc ꝙ deū per eſſentiam videat. Cap. LIII.

Oportet aūt ꝙ ad tā nobilē viſionē intellꝰ creatꝰ ꝑ aliq̄z diui-
ne bonitatis īfluētiā eleueˀ. Impoſē eni eſt
ꝙ id qd̄ eſt forma alicuiꝰ rei ꝓpria fiat alte-
rius rei forma: niſi res illa ꝑcipet aliquā
ſilitudinem illius cuius eſt forma ꝓpria: ſicut lux nō fit
actꝰ alicuiꝰ corꝑis niſi aliqd ꝑcipet de diaphano. eſſen-
tia aūt diuina eſt ꝓpria forma itelligibilis itellꝰs diuini
ꝛ ei ꝓportionata. Nā hec tria in deo ſūt vnū: itellꝰs ꝛ id q̄
intelligiˀ: ꝛ qd̄ itelligiˀ. īpoſē eſt ḡ ꝙ ipſa eēntia dei fiat
intelligibilis forma alicuiꝰ intellꝰs creati: niſi ꝑ hoc ꝙ ali-
quā diuinā ſilitudinē intellꝰs creatꝰ ꝑcipat. hec igiˀ di-
uine ſilitudis ꝑcipatio neccīa eſt ad hoc ꝙ dei ſuba vi-
2° deaˀ. ¶ Adhuc. Nihil eſt ſuſceptiuū forme ſublimioris
niſi per aliquā diſpōnē ad illius capacitatē eleueˀ: pro-
prius eni actus in ꝓpria poꝰ fit. eſſentia autē diuina eſt
forma altior omni itellectu creato. Ad hoc ḡ ꝙ eſſentia di-
uina fiat itelligibilis ſpēs alicuius itellectꝰ creati qd̄ re-
quiriˀ ad hoc ꝙ diuina ſuba videaˀ: neceſſe eſt ꝙ itellꝰs
creatꝰ aliq̄ diſpōne ſublimiori ad hoc eleueˀ. ¶ Amp̄.
3° Si aliqua duo prius fuerūt nō vnita ꝛ poſtmodū vni-
antur: opꝫ ꝙ hoc fiat ꝑ mutationē vtriuſq3 vel alterius
tm̄: ſi aūt ponaˀ ꝙ itellꝰs aliqs creatus de nouo icipiat
dei ſubām videre: opꝫ ſm ꝓmiſſa ꝙ diuina eēntia copu-
letur ei de nouo vt intelligibilis ſpēs: īpoſſibile eſt autē
ꝙ diuina eſſentia moueaˀ: ſicut ſupra oſtēſum eſt. opꝫ ḡ
ꝙ talis vnio icipiat eſſe per mutationē itellectus creati:
que qdem mutatio aliter eē non pōt niſi per hoc ꝙ itelle-
ctus creatus aliquā diſpōnem de nouo acquirat. Idē aūt
ſequitur ſi detur ꝙ a ꝓnꝰ ſue creationis tali viſione aliqs
intellectus creatus potiaˀ. nā ſi talis viſio facultatē na-
ture create excedit: vt ꝓbatum eſt. pōt itelligi quis intel-
lectus creatus in ſpecie ſue nature cōſiſtere abſq3 hoc ꝙ
dei ſubām videat. Unde ſiue a ꝓncipio ſiue poſt modū
deum videre incipiat: oportet eius nature aliqd ſuper-
4° addi. ¶ Itē. Nihil pōt ad altiorem operationē eleuari
niſi per hoc ꝙ eius virtus fortificaˀ. Contingit autē du-
pliciter alicuius virtutem fortificari. Uno mō per ſim-
plicem ipſius virtutis itenſionē: ſicut virtus actiua cali-
di augeˀ per itenſionem caloris vt poſſit efficere vehe-
mentiorē actionē in eadē ſpecie. Alio mō per noue for-
me appōnem: ſicut diaphani virtus augeˀ ad hoc vt poſ-
ſit illuminare ꝑ hoc ꝙ fit lucidū actu ꝑ formā lucis re-
ceptam in ipſo de nouo: ꝛ hoc qdem virtutis augmētū
requiritur ad alterius ſpēi opationem ꝯſequēdam: virtus
autē intellectus creati nālis nō ſufficit ad diuinā ſubām
videndā: vt ex ꝓdictis pꝫ. ergo opꝫ ꝙ augeaˀ eius virtꝰ
ad hoc ꝙ ad talē viſionē ꝑueniat: nō ſufficit aūt augmē-
tum per itenſionē nālem virtutis: q2 talis viſio non eſt
eiuſdē rōnis cum viſione nāli itellectus creati: qd̄ ex di-
ſtantia viſoꝝ pꝫ. opꝫ igitur ꝙ fiat augmētū virtutis in-
tellectiue per alicuius noue diſpōnis adeptionē. Quia
vō in cognitione itelligibiliū ex ſenſibꝰ ꝑuenimus: et ſen-
ſibilis cognitionis noīa ad itelligibilē cognitionē trāſu-
mimus: ꝛ ꝓcipue que ꝑtinent ad viſum: qui iter ceteros
ſenſus nobilior eſt ꝛ ſpūalior: ac per hoc intellectui affi-
nior. ꝛ inde eſt ꝙ ipſa itellectualis cognitio noīaˀ viſio:
ꝛ q2 corporalis viſio nō cōpleˀ niſi per lucē: ea a qbus
intellectualis viſio ꝑficiˀ lucis nomē aſſumūt. Unde et
Ariſto. 3. de aīa intellectū agentē luci aſſimilat: ex eo ꝙ Te. cō. 18.
intellectus agens facit itelligibilia in actu: ſicut lux quo-
dāmō facit viſibilia in actu. illa igiˀ diſpoſitio qua itel-
lectus creatus ad itellectualē diuine ſube viſionē extol-
litur: cōgrue lux glorie dī: nō ꝓpter hoc ꝙ faciat intelli-
gibile in actu ſicut lux itellectus agētis: ſed ꝑ hoc ꝙ facˀ
intellēm patiētem actu itelligere. Hoc aūt eſt lumen de
quo in ꝓs dī. In lumine tuo videbimus lumen. ſ. diuine
ſube. ꝛ Apoc. 21. dī. Ciuitas ſcꝫ beatoꝝ nō eget ſole neq3
luna: nā claritas dei illuminabit illam. ꝛ Iſa. 60. Nō erit
tibi amplius ſol ad lucēdum per diē: neq3 ſplēdor lune
illuminabit te: ſed erit tibi dn̄s in lucē ſempiternā: ꝛ deꝰ
tuus in gloriā tuam. Inde eſt ēt q2 deo eſt idem eē qd̄ i-
telligere: ꝛ eſt oībꝰ cauſa intelligendi: qd̄ dī eſſe lux. Io. j.
Erat lux vera que illuminat oēm hoīem venietē in hūc
mūdū. ꝛ ꝑ. Io. j. Deus lux eſt. ꝛ in ꝓs. Amictꝰ lumine ſicˀ
veſtimēto: ꝛ ꝓꝑ hoc ēt tā deꝰ q̄z angeli in ſacra ſcriptura
in figuris igneis deſcribūtur ꝓpter ignis claritatem.

¶ Rationes probare volentium ꝙ abſq3 diuini luminis
influentia videri poteſt ab intellectu creato diuina eēn-
tia: ꝛ ſolutio earum. Cap. LIIII.

Obijciet autē aliqs ꝯ ꝓdicta. Nullū. n. ꝑ
lumē adueniēs viſui pōt vi-
ſum eleuare ad videndū ea que nālē facul-
tatē viſus corꝑalis excedūt. non eni pōt vi-
ſus videre niſi colorata: diuina aūt ſubſtan-
tia excedit oēm intellꝰs creati capacitatē magis q̄z itel-
lectus excedat capacitatē ſenſus. nullo ḡ lumine ſuꝑue-
niente itellectus creatus eleuari poterit ad diuinā ſubā
videndā. ¶ P̄. Lumē illud qd̄ in intellectu creato reci- 2°
piˀ creatū aliqd eſt. ipm̄ ḡ in īfinitū a deo diſtat. non ſic
ergo per hꝰ lumē itellectus creatus ad diuine eēntie vi-
ſionē eleuari pōt. ¶ Itē. Si hoc qdem pōt facere lumen 3°
predictū ꝓꝑ hoc ꝙ eſt diuine ſube ſilitudo: cū oīs itelle-
ctualis ſuba ex hoc ipſo ꝙ itellectualis eſt diuinā ſilitudi-
nem gerat: ipſa nā cuiuſlibet itellectualis ſube ad viſio-
nem diuinā ſufficiet. ¶ Adhuc. Si lumē illud creatum 4°
eſt: nihil aūt ꝓhibet qd̄ eſt creatū alicui rei create cōna-
turale eē: poterit aliqs itellectus creatus eſſe qui ſuo cō-
nāli lumine diuinā ſubām videbit: cuius ꝯrium oſſum
eſt. ¶ Amp̄. Infinitū inq̄ꝫtū hꝰ incognitū eſt: oſtenſum 5°
eſt autē in ꝑ deū eſſe īfinitū. nō ḡ pōt diuina ſuba per lu- Ex. 44. ꝑ. 1.
men ꝓdictū videri. ¶ Adhuc. Opꝫ eē ꝓportionē itelli- 6°
gētis ad rem itellectā: non eſt autē aliqua ꝓportio itelle-
ctus creati in lumine ꝓdicto ꝑfecti ad ſubām diuinā: cū
adhuc remaneat diſtantia īfinita. non poteſt ḡ itellectus
creatus ad diuinam ſubām vidēdā per lumen aliqd ele-
uari. ¶ Ex hꝰ autem rōnibus aliq moti ſunt ad ponen- Ex ꝓdict rō-
dum ꝙ diuina ſuba nūq̄ ab aliquo intellectu creato vi- n hꝰ orti ſunt
detur: que qdem poſitio ꝛ verā creature rōnalis beati- nōnulli erro-
tudinē tollit: que nō pōt eē niſi in viſione diuine ſubſtā- res.
tie: vt oſtēſū eſt: ꝛ auctati ſacre ſcripture ꝯdicit: vt ex ſu-

Idē p° p. q. 12. ar. 5. Idē. 4. diſti. 49. Idē p° 2° q. 5. ar. 5. ꝛ. 6. Iſta 2° ꝓbat ꝑ Opꝫ hꝰ ī ve. q. 10. ar. ij. Sol. diſtō q lumīe ꝑ moꝫ ꝑmanēs vl ꝑ modū paſſio nis trāſeūtis ſolutr appen- tē ꝯdictionē.

perioribus pʒ. vnde tãq̃ falſa ⁊ heretica abijcienda eſt.
Ad pᵐ. ℂ Rões aũt p̃dictas non difficile eſt ſoluere. Diuina
eni ſuba non ſic eſt extra facultatẽ intellectus creati quaſi
aliqd oĩno extraneum ab ipſo: ſicut eſt ſonus a viſu: vel
ſuba imãlis a ſenſu: nã ipſa diuina ſuba eſt p̃mũ itelligi-
bile ⁊ totius intellualis cognitionis pñᵐ: ſed eſt extra fa-
cultatẽ intellect⁹ creati: ſicut excedẽs virtutẽ eius: ſicͭ ex-
cellentia ſenſibiliũ ſunt extra facultatẽ ſenſuum. vnde ⁊
Te.cõ.pᵐ. phs.ij.meta.dicͭ. φ itellus nr̃ ſe hʒ ad reruʒ manifeſtiſſi-
ma ſicͭ oculus nocue ad lucẽ ſolis. idiget ergo cõfortari
intellectus creatus aliq̃ diuino lumine: ad hoc φ diuinã
Ad 2ᵐ. eſſentiã videre poſſit: per qð p̃ma rõ ſoluiᷣ. ℂ Hoc aũt
lumẽ itellm creatũ ad dei viſionẽ exaltat: nõ ꝓpter eius
diſtantiã a diuina ſuba: ſed ꝓp virtutẽ quã a deo ſortiᷣ ad
talem effectũ: lʒ ſm ſuũ eẽ a deo in iſinitũ diſtet: vt 2ᵃ rõ
ꝓponebat: nõ eni hoc lumẽ creatũ itelletũ deo coniun
Ad 3ᵐ. git ſm eẽ: ſed ſm itelligere ſolũ. ℂ Quia vo ipſi⁹ dei ꝓ-
priũ eſt vt ſuã ſubam ꝑfecte cognoſcat: lumen p̃dictum
dei ſiſitudo eſt q̃tũ ad hoc φ ad dei ſubaʒ vidẽdã ꝑdu
cit: h aũt mõ nulla itellualis ſuba ſiſitudo dei eẽ põt: cũ
eni nullius ſube create ſimplicitas ſit eq̃lis diuine: ipoſ-
ſibile eſt φ totã ſuã ꝑfectionẽ creata ſuba habeat in eo-
Cap.29. dẽ: hoc eni eſt ꝓpriũ dei: vt in p̃ oſtẽſum eſt. g ſm idẽ eſt
ens itelligẽs ⁊ beatus. g̃ opʒ aliud eẽ in ſuba intellectua-
li creata lumen quo diuina viſione beatificaᷣ: ⁊ aliud qð-
cũq̃ lumẽ quo in ſpecie ſue nature cõpleᷣ ⁊ ꝓportiona-
liter ſuam ſubam itelligit: ex quo pʒ ſolo tertie rationis.
Ad 4ᵐ ℂ Quarta vo ſoluiᷣ ꝑ h φ viſio diuine ſube oẽm nãlem
virtutẽ excedit: vt oñſuʒ eſt. vñ ⁊ lumẽ quo itells crea-
tus ꝑficiᷣ ad diuine ſube viſionem opʒ eẽ ſupnaturale.
Ad 5ᵐ. ℂ Neq̃ aũt diuine ſube viſionẽ ipedire põt φ de⁹ dĩ eſſe
infinitus: vt qnta rõ ꝓponebat: nõ eni dĩ iſinitus priua-
tiue ſicut q̃titas: hõ eni infinitũ rõnabilr eſt ignotum: qꝛ
eſt quaſi mã carẽs forma: que eſt pñᵐ cognitionis: finis
eni ⁊ terminus eſt forma: ſʒ dĩ iſinitus negatiue: q̃ſi for-
ma per ſe ſubſiſtẽs nõ limitata ꝑ mãʒ recipiẽteʒ. vñ qð
Ad 6ᵐ. ſic eſt infinitũ maxime cognoſcibile eſt ſm ſe. ℂ Pro-
portio aũt itellectus creati eſt qdẽ ad deũ itelligendum
nõ ſm cõmẽſurationẽ aliquã ꝓportione exñte: ſʒ ſm φ
ꝓportio ſignat q̃cũq̃ habitudinem vnius ad alterum:
vt materie ad formã vel cauſe ad effectũ. ſic enim nihil
ꝓhibet eſſe ꝓportionem creature ad deũ ſm habitudi-
nẽ intelligentis ad intellectum: ſicut ⁊ ſm habitudinem
effectus ad cãm. vñ pʒ ſolutio ſexte obiectionis.

ℂ Qz intellectus creatus non comprehendit diuinã ſub-
ſtantiam. Cap.LV.

Idẽ pᵉ p.q. 12.ar.7. Idẽ pᵉ 2ᵉ.q. 4.ar.3. Idẽ.4.diſti. 49. Iſta 2ᵒ ꝓbaᷣ p̃

Uia vo cuiuſlibet actõis modus ſe-
quiᷣ efficaciã actiui p̃ncipij.
magis eni calefacͭ cui⁹ calor virtuoſior eſt:
opʒ φ ẽt modus cog̃nis ſequaᷣ efficaciam
p̃ncipij cog̃ſcẽdi: lumẽ aũt p̃dictũ eſt qðdã
diuine cog̃nis pñᵐ: icũ ꝑ ipm eleueᷣ itells creat⁹ ad diuinã
ſubam vidẽdã. opʒ g̃ φ modus diuine viſiõis cõmẽſureᷣ
virtuti p̃dicti luminis: lumẽ aũt p̃dictũ multum deficit in
virtute a claritate diui itells: cũ claritas diui itells ſit in-
finita: lumẽ aũt iſtð finitũ qꝛ recipiᷣ in ſuba finita. ipoſſe
eſt g̃ φ ꝑ hõ lumẽ ita ꝑfecte diuina ſuba videaᷣ ſicut eaʒ
videt itellus diuin⁹: itellus aũt diuinus ſubam illaʒ videt
ita ꝑfecte ſicut ꝑfecte viſibilis eſt: veritas eni diuine ſube
⁊ claritas itellus diuini ſunt equalia: imo magis ſũt vnũ.
ipoſſibile eſt g̃ φ itellus creatus ꝑ lumẽ p̃dictuʒ videat
diuinã ſubam ita ꝑfecte ſicut ꝑfecte eſt viſibilis. oẽ autẽ
qð cõprehẽdiᷣ ab aliq̃ cognoſcente cognoſciᷣ ab eo ita
ꝑfecte ſicͭ cognoſcibile eſt: qui eni nouit φ triangulus hʒ
tres angulos eq̃les duob⁹ rectis q̃ſi opinabile qðdaʒ ꝓ-
babili rõne: qꝛ ſic a ſapiẽtib⁹ dĩ: nõdũ hoc cõprehẽdit: ſʒ
ſolũ ille qui nouit hoc q̃ſi quoddã ſcibile ꝑ medium qð
eſt cã. ipoſſe eſt g̃ φ itells creat⁹ diuinaʒ ſubam cõprehen-
dat. ℂ Adhuc. Uirt⁹ finita nõ põt adeq̃re in ſua oꝑõne 2ᵒ
obiectũ iſinitũ: ſuba aũt diuina qðdã iſinitũ eſt ꝑ cõpara-
tionẽ ad oẽm itellm creatũ: cũ oĩs itellus creat⁹ ſub cer-
ta ſpecie termieᷣ. ipoſſe eſt g̃ φ viſio alicui⁹ itells creati
adequet in vidẽdo diuinã ſubaʒ. ſ. ita ꝑfecte ipſaʒ vidẽdo
ſicͭ viſibilis eſt. nullus g̃ itellus creat⁹ ipſaʒ cõprehẽdere
poterit. ℂ Amp̃. Oẽ agẽs itãtũ ꝑfecte agit inq̃tũ perfe- 3ᵒ
cte ꝑticipat formã: q̃ eſt oꝑõnis pñᵐ: forma aũt itelligi-
bilis qua diuina ſuba vĩ eſt ipſa diuina eẽntia: q̃ etſi fiat for-
ma itellus creati: nõ tñ itellus creat⁹ capit ipſaʒ ſm to-
tũ poſſe. nõ g̃ ita ꝑfecte ipſaʒ videt ſicͭ ipſa viſibilis eſt.
nõ g̃ cõprehẽdiᷣ ab itellu creato. ℂ Itẽ. Nullũ cõpre- 4ᵒ
hẽſuʒ excedit terminos cõprehẽdẽtis. ſi g̃ itellus creat⁹
diuinã ſubaʒ cõprehẽderet: diuina ſuba non excederet limi-
tes itellus creati: qð eſt ipoſſe. ipoſſe eſt g̃ φ itellus creat⁹
diuinã ſubaʒ cõprehẽdat. Nõ at ſic dĩ φ diuina ſuba ab in-
tellectu creato videaᷣ. nõ tñ cõprehẽdiᷣ quaſi aliqd ei⁹
videaᷣ ⁊ aliqd non videaᷣ: cũ diuina ſubſtantia ſit ſim-
plex oĩno: ſed qꝛ nõ ita ꝑfecte ab intellectu creato videᷣ:
ſicut viſibilis eſt per quem modum diciᷣ opinans con-
cluſionem demonſtratiuã cognoſcere: ſed nõ cõprehen-
dere: qꝛ nõ perfecte ipſam cognoſcit. ſ. per modum ſcie:
lʒ nulla pars eius ſit quam non cognoſcat.

ℂ Qz nullus intellectus creatus videndo deuʒ videt oĩa
que in ipſo videri poſſunt. Cap.LVI.

Ex hoc aũt appet φ itellus creat⁹ etſi Ma ꝯcloꝫ bitur. p̃
diuinã ſubaʒ videat: nõ tñ oĩa
cognoſcit q̃ ꝑ diuinã ſubaʒ cognoſci poſſunt.
Tũc enim ſolũ neceẽ eſt φ cognito aliq̃ pñᵒ
oẽs ei⁹ effect⁹ cognoſcanᷣ ꝑ ipm qñ pñᵐ cõ-
prehendiᷣ itellectu. ſic eni pñᵐ aliqð ſm ſuã totã virtu-
tẽ cognoſciᷣ: qꝛ oẽs eius effect⁹ cognoſcũnᷣ q̃ cauſantur
ex ipſo: ꝑ diuinã aũt eẽntiã alia cognoſcunᷣ ſicut cogno
ſciᷣ effect⁹ ex cã. cũ g̃ intellus creat⁹ nõ poſſit diuinam
ſubam cognoſcere ſic φ ipſaʒ cõprehẽdat: nõ eſt neceẽ
φ vidẽdo ipſaʒ oĩa videat q̃ ꝑ ipſam cognoſci poſſunt.
ℂ Itẽ. Q̃to aliqs itellus eſt altior tãto plura cognoſcit 2ᵒ
vel ſm rerũ multitudinẽ vel ſm earũdẽ rerũ plures ra
tiones: itellus aũt diuinus excedit oẽm itellectũ creatum:
plura g̃ cognoſcit q̃ʒ itells aliqs creat⁹: nõ aũt cognoſcit
aliqd niſi ꝑ h φ ſuã eſſentiã videt: vt in p̃ oſtenſum eſt.
plura g̃ ſunt cognoſcibilia ꝑ eẽntiã diuinã q̃ʒ aliqs itelle- Cap.47.
ctus creat⁹ ꝑ ipſaʒ videre poſſit. ℂ Adhuc. Q̃ntitas vir- 3ᵒ
tutis attẽdiᷣ ſm ea in que põt. idẽ ergo eſt cognoſcẽ oĩa
in que põt aliq̃ virt⁹ ⁊ ipſaʒ virtutẽ cõprehẽdere: diuinaʒ
aũt virtutẽ cũ ſit iſinita nõ põt aliqs creat⁹ itellus com-
prehẽdere: ſicͭ nec eẽntiã eius: vt ꝓbatũ eſt. neq̃ g̃ itellus Cap.55.
creat⁹ põt cognoſcere oĩa in q̃ diuina virt⁹ põt: oĩa autẽ
in q̃ diuina virt⁹ põt ſunt ꝑ eẽntiã diuinaʒ cognoſcibilia. oĩa
eni cognoſcit de⁹ ⁊ nõ niſi ꝑ eẽntiã ſuã. nõ g̃ intells crea
tus vidẽs diuinã ſubam videt oĩa q̃ in dei ſuba videri poſ
ſunt. ℂ Amp̃. Nulla virt⁹ cognoſcitiua cognoſcit rẽ ali- 4ᵒ
quã niſi ſm rõnẽ ꝓprij obiecti: nõ eni viſu cognoſcim⁹
aliqd niſi inq̃tũ eſt coloratũ: ꝓpriũ aũt obiectũ itells ẽ
qð qd eſt. i. ſuba rei: vt dĩ. 3. de aĩa. ergo qcqd itellus de Te.cõ.4.
aliqua re cognoſcet cognoſcit ꝑ cog̃nẽ ſube illi⁹ rei. vñ in
quaſlibet demõſtratiõe ꝑ quã inoteſcũt nobis ꝓpa acci-
dẽtia pñᵐ accipimus qð qd eſt: vt dĩ in lib. poſteriorꝫ. ſi
aũt ſubam alicui⁹ rei itells cognoſcat ꝑ accñtia: ſicͭ dĩ in Te.cõ.11.
p̃ de aĩa φ accñtia magnã ꝑtẽ ꝯferũt ad cognoſcẽdũ qð
qd eſt: h eſt ꝑ accñs inq̃tũ cognitio itellectus oriᷣ a ſen-
ſu: ⁊ ſic ꝑ ſenſibiliũ accñtiũ cognitionẽ opʒ ad ſube itelle-
ctũ ꝑuenire:

ctū ꝑuenire:ꝑꝑ qȯ hoc nō h̄z locū in mathematicis:ſz in
nālibus tm̄:qcq̄d ḡ eſt in re qȯ nō pōt cognoſci p cogni-
tionē ſub̄e ei⁹:opʒ eē itellectui ignotū:qcq̄d aūt velit ali-
quis volēs nō pōt cognoſci p cognitionē ſub̄e ipſi⁹:nam
Voluntas & nā duo pn⁹ actiua ſunt. volūtas nō tēdit in ſua volita oīno nāliter:ꝑꝑ qȯ volun
tas & nā duo ꝑncipia actiua ponunt̄.nō pōt ḡ aliqs itel-
lect⁹ cognoſcere q̄d volēs niſi forte velit cognoſcē p ali-
quos effect⁹:ſicut cū videm⁹ aliquē volūtarie operātez
ſcimus q̄d voluerit aut p cām:ſic de⁹ volūtates nr̄as ſic
& alios ſuos effect⁹ cognoſcit p h̄ ꝙ eſt nobis cā volēdi:
aut p h̄ ꝙ aliqs alteri ſuā volūtatē iſinuat:vt cū aliquis
ſuū loquendo affectū exꝑmit.cū ḡ multa ex ſimplici dei
volūtate depēdeāt:vt ꝑim ex ſuꝑiorib⁹ pʒ:& adhuc erit
ampli⁹ manifeſtū:itell'us creat⁹ & ſi dei ſub̄az videat:nō
Obiectio. tm̄ oīa cognoſcit q̄ de⁹ p ſuā eēntiaz videt.¶ Pōt āt ali-
quis ꝯ ꝑdicta obycere ꝙ dei ſub̄a eſt aliq̄d mai⁹ q̄z oīa
q̄ ipſe facere vel itelligere vł velle pōt ꝑter ſeipm̄:vn̄ ſi
intell's creat⁹ dei ſub̄am videre pōt:multo magis poſſi-
bile eſt ꝙ oīa coḡſcat q̄ de⁹ ꝑter ſeipſum vel itelligit vel
Idē p⁹ p.q. 12.ar.8. vult vel facē pōt.¶ Sʒ ſi diligenter ꝯſiderent̄ nō ē eiuſ-
dē rōnis aliq̄d cognoſci in ſeipſo & in ſua cā:q̄dā enim in
ſeipſis de facili cognoſcibilia ſunt:q̄ tm̄ in ſuis cauſis nō
de facili cognoſcunt̄.verū eſt ḡ ꝙ maius eſt itelligere di
uinā ſub̄am q̄z q̄cq̄d aliud ꝑter ipſaz:qȯ in ſeipſo coḡſci
pōt:ꝑfectioris aūt cognitionis eſt cognoſcere diuā ſub̄az
& in ea ei⁹ effect⁹ videre q̄z cognoſcere diuinā ſub̄az ſine
hoc ꝙ videat̄ effect⁹ in ipa:& h̄ q̄dē ꝙ dina ſub̄a videat̄
abſq; cōꝑhēſiōe ipſius fieri pōt:qȯ aūt oīa per ipſum
intelligi poſſunt & cognoſcantur:hoc abſq; cōꝑhēſiōe
non poteſt accidere:vt ex predictis apparet.

¶ Qꝫ omnis intellectus cuiuſcūq; gradus particeps eſſe
poteſt diuine viſionis. Cap.LVII.

Iſta ꝯ⁹ ꝓbat̄ p Ca.53. CUm aūt ad viſionē diuine ſub̄e itel-
lectus creat⁹ quodā ſuꝑnā-
li lumine ſublimet̄:vt pʒ ex dictis:non eſt
aliqs itell'us creat⁹ ita ſm̄ nām inſimus q
nō ad hāc viſionē poſſit eleuari. Oſtēſum
eſt eni ꝙ lumē illud nō pōt eē alicui creature cōnatura-
le:ſed oēm creaturā excedit ſm̄ virtutē:qȯ autē fit vir-
tute ſuꝑnāli nō impedit̄ ꝑꝑ nature diuerſitatē cum di-
uina virtus ſit iſinita:vn̄ in ſanatione iſirmi que fit mi-
raculoſe nō differt vtrū aliqs parū vel multuz iſirmet̄:
diuerſus igit̄ gradus nature itellectualis nō ipedit quin
inſimū in tali nā ad illā viſionez ꝑduci poſſit ꝑdicto lu-
2⁹ mine.¶ Adhuc.Diſtātia itellectus ſm̄ ordinē nāe ſuꝑ-
mi ad deū eſt iſinita in ꝑfectione & bonitate:eius aūt di-
ſtātia ad intell'm iſimū eſt finita:iſiniti aūt ad finitū nō
pōt eſſe iſinita diſtātia.igit̄ diſtātia que eſt iter iſimum
intellectū creatū & ſupremū eſt q̄ſi nihil in cōparatione
ad illā diſtātiā que eſt iter ſuꝑmū itellectū creatū & deū:
qȯ aūt eſt q̄ſi nihil nō pōt variationē ſenſibilē facere:ſi-
cut diſtātia que eſt iter centrū terre & viſum eſt q̄ſi nihil
in cōparatione ad diſtātiā que eſt iter viſum noſtruz et
ſpherā octauā ad quā tota terra cōparata obtinet locuz
pūcti:& ꝑꝑ hoc nulla ſenſibilis variatio fit p h̄ ꝙ aſtro-
logi in ſuis demōſtrationib⁹ vtunt̄ viſu noſtro q̄ſi cētro
terre.nihil ḡ differt q̄cūq; intell'us ſit qui ad dei viſiōez
per lumē ꝑdictū eleuetur vtrū ſūmus vel iſimus vł me
3⁹ dius.¶ Itē.ſ̄.ꝓbatuz eſt.ꝙ oīs intellectus nāliter deſi-
derat diuine ſub̄e viſionē:nāle autē deſideriū nō pōt eē
inane.quilibet igit̄ itell'us creatus pōt ꝑuenire ad diuie
ſub̄e viſionē nō ipediente inferioritate nāe.¶ Hinc eſt
ꝙ Matth.22.Dn̄s hoībus repromittit gl'iaz angeloꝝ.
Erunt inq̄t de hoībus loquēs ſicut angeli dei in celo.Et
Apoc.10.Eadē menſura hoīs & angeli eē ꝑhibet̄.ꝑꝑ qȯ
& fere in ſacra ſcriptura angeli in forma hoīuz deſcribū-
tur:vel in toto:ſicut pʒ de angelis q appꝛuerūt Habrae
in ſilitudine viroꝝ Gene.18.vel in pte:ſicut pʒ de aiali-
bus.Ezech.j.de q̄bus di.ꝙ manus hoīs erant ſub pēnis
coꝝ.¶ Per hoc aūt excludit̄ error quorūdā q dicebāt Error excluditur.
ꝙ anima humana quātūcūq; eleuetur nō poteſt ad eq̄-
litatem ſuperiorum intellectuum peruenire.

¶ Qꝫ vn⁹ alio ꝑfecti⁹ deū videre pōt. Cap.LVIII.

QUia vo modus operatiōis ꝯſequit̄ Idē p⁹ p.q. 12.ar.6.
formā q̄ eſt operatiōis pn̄m: Idē i.4.diſ. 49.
viſionis aūt q̄ itellectus creatus ſub̄am di- Iſta ꝯ⁹ ꝓbat̄ p
uinā videt pn̄m qȯdā eſt lumē ꝑdictū:vt ex
dictis pʒ:neceſſe eſt ꝙ ſm̄ modū hui⁹ lumi-
nis ſit modus diuine viſionis:poſſibile eſt aūt huius lu
minis diuerſos eē ꝑticipationis gradus:ita ꝙ vn⁹ eo ꝑfe
ctius illuſtret̄ q̄z alius.poſſibile eſt igit̄ ꝙ vnus deū vi-
dentiū iperfectius alio videat:q̄uis vterq; videat eius
ſub̄am.¶ Adhuc.In q̄cūq; gn̄e eſt aliqȯ ſūmū qȯ exce 2⁹
dit alia eſt ēt inuenire magis & min⁹ ſm̄ maiorē ꝑping-
tatē vel diſtantiā ab ipſo:ſic aliq̄ ſunt magis & min⁹ cala
ſm̄ ꝙ magis & min⁹ appropinquant ad ignē q eſt ſūme
calidus:de⁹ aūt ſuā ſub̄am ꝑfectiſſime videt:vtpote qui
ſolus eā cōꝑhēdit:vt ſupra oñſuz eſt.igit̄ & eū videntiū Cap.55.
vnus alio magis vel min⁹ ei⁹ ſub̄am videt ſm̄ ꝙ magis
vel min⁹ ei appropiquat.¶ Amp̄.Lumē glorie ex hoc 3⁹
ad dinā viſionē eleuat ꝙ eſt ſilitudo q̄dā itell'us diuini:
ſicut iā dcm̄ eſt.ꝯtigit aūt aliq̄d magis vel min⁹ aſſilari
deo.poſſibile eſt igit̄ aliq̄d ꝑfecti⁹ vel min⁹ ꝑfecte dinā
ſub̄am videre.¶ Itē.Cū finis ꝓportionalr̄ rn̄deat his 4⁹
que ſunt ad finē:opʒ ꝙ ſic aliq̄ diuerſimode ꝑparantur
ad finē:ita diuerſimode ꝑticipēt finē:viſio aūt dine ſb̄e
eſt vltim⁹ finis cuiuſlʒ itell'ualis ſub̄e:vt ex dictis pʒ.in-
tellectuales aūt ſub̄e nō oēs equalr̄ ꝑparant̄ ad finez:q̄-
dā eni ſunt maioris virtutis:& q̄dā minoris:virt⁹ aūt eſt
via ad felicitatē.opʒ igit̄ ꝙ in viſiōe dina ſit diuerſitas:
ꝙ q̄dā ꝑfecti⁹ & q̄dā minus ꝑfecte dinā ſub̄am videant.
Hinc eſt ꝙ ad hāc felicitatis diſtam deſignādā dn̄s dit̄
Jo.14.In domo pr̄is mei mā.mł'te ſūt.¶ Per h̄ autē Error excluditur.
excludit̄ error q̄rūdā dicētiuz oīa ꝑmia eē eq̄lia:ſic aūt
ex mō viſionis appet diuerſus ḡdus glorie in beatis:ita
ex eo ꝙ videt̄ appet gl'ia eadē:nā cuiuſlʒ felicitas ex h̄
eſt ꝙ dei ſub̄am videt:vt ꝓbatū eſt.idē ḡ eſt ꝙ oēs bea-
tos facit:nō tm̄ ab eo oēs equalr̄ beatitudinē capiūt.Vn̄
ꝑdictis nō obuiat qȯ dn̄s Matth.20.oīb⁹ laborātib⁹ in
vinea lʒ nō equalr̄ laborauerint:idē tm̄ ꝑmium reddere
docet.ſ.denariū:q2 idē eſt qȯ oībus datur in ꝑmium ad
videndū & ad fruēdū.ſ.deus.¶ In h̄ ēt ꝯſiderandū eſt Diſtinctio.
ꝙ quodāmō ꝯriūs eſt ordo corporaliū & ſpūalium mo-
tuū:oīum eni corporaliū motuū eſt idem numero ꝑmū
ſubiectum:fines vō diuerſi:ſpiritualium vō motuum.ſ.
intellectualium apꝑhenſionū & voluntatū ſunt quidem
diuerſa ſubiecta prima:finis vō numero idem.

¶ Qꝫ vidētes dinā ſub̄am oīa videant. Cap.LIX.

QUia vō viſio diuine ſub̄e eſt vltim⁹ Idē p⁹ p.q. 12.ar.8.
finis cuiuſlibet itell'ualis ſb- Iſta ꝯ⁹ ꝓbat̄ p
ſtātie:vt pʒ ex dictis.oīs aūt res cū ꝑuenerit
ad vltimū finez q̄ſcit appetit⁹ ei⁹ nālis:opʒ
ꝙ nālis appetit⁹ ſub̄e itell'ualis diuinā ſb̄az
vidētis oīno q̄ſcat:eſt aūt appetit⁹ nālis intell'us vt co-
gnoſcat oīum rerū gn̄a & ſpēs & virtutes & totū ordinem
vniuerſi:qȯ demōſtrat humanū ſtudiū erga ſingula ꝑ-
dictoꝝ.q̄libet igit̄ diuinā ſub̄am videntiū cognoſcit oīa
ſupradicta.¶ Amp̄.In h̄ ſenſus & intell'us differunt:vt 2⁹
pʒ in.3.de aīa ꝙ ſenſus a ſenſibilib⁹ excellētib⁹ corrūpit̄ Tex.cō.7.
vel debilitat̄:vt poſtmodū minora ſenſibilia ꝑcipe non

poſſit:itellūs aūt q̄ non corrūpit̄ nec ipedit̄ a ſuo obto:
ſʒ ſolum pficit̄ poſtq̄ȝ itellexit maius itelligibile nō mi/
nus poterit alia itelligibilia itelligere ſʒ magis:ſūmum
aūt in gn̄e itelligibiliū eſt diua ſuba:intellus igit̄ g p lu/
mē diuinū eleuat̄ ad videndū dei ſubam multo magis
eodē lumie pficit̄ ad oia alia itelligēda q̄ ſunt in rerum
3° nā.℄ Adhuc.Eſſe itelligibile nō minoris ambit᷒ eſt q̄ȝ
eē nāle:ſʒ forte maioris:intellus.n.natus eſt oia q̄ ſūt in
rerū nā itelligere:ꝛ q̄dā itelligit q̄ nō hn̄t eē nāle ſicut ne/
gatiōes ꝛ ꝑuatiōes.q̄cūq̧ igit̄ reqrunt̄ ad pfectionē eē
nālis:reqrunt̄ ēt ad pfectionē eē itelligibilis vel ēt plu/
ra:pfectio aūt eē itelligibilis eſt cū itell's ad ſuū finē vl/
timū puenerit:ſicut pfectio eē nālis in ipſa rerū cōſtitu/
tione ꝯſiſtit.oē igit̄ qd̄ de᷒ ad pfectionē vniuerſi pduxit
4° intellectui ſe videnti manifeſtat.℄ Itē.Cū⁊s videntium
de᷒ vn᷒ alio pfectius eū videat vt oſ̄ſuȝ eſt:glibȝ tn̄ ita
pfecte eū videt q̄ ipleat̄ tota capacitas nālis:gnimo ipa
viſio oēm capacitatē nālē excedit:vt oſ̄ſuȝ eſt.opȝ igit̄
q̄ glibȝ videns diuā ſubam in ipſa diua ſuba cognoſcat
oia ad q̄ ſe extēdit ſua capacitas nālis:capacitas aūt na/
turalis cuiuſlȝ itellūs ſe extēdit ad cognoſcēda oia gn̄a
ꝛ ſpēs ꝛ ordinē rerū.B igit̄ glibet deū videntiū in diuina
ſuba cognoſcet.℄ Hinc eſt q̄ dn̄s Moyſi petēti diuine
ſube viſionē rn̄dit Exo.33.Ego oſtēdā tibi oē bonum.ꝛ
Diſtinctio. Greg.Quid eſt qd̄ neſciāt qui ſciētē oia ſciūt.℄ Si aūt
pmiſſa diligēter ꝯſiderent̄ pȝ q̄ q̄dāmō videtes diuaȝ
Quō beati oia videant ꝛ quō non. ſubam oia vidēt:quodā vo mō nō.ſi eni p oia illa intel/
Cōtradictio q̄ poſſit oriri ligant̄ q̄ ad vniuerſi pfectionē ptinent:manifeſtū eſt ex
in iſto capl'o. dictis q̄ videtes diuā ſubſtātiā oia vident vt rōnes mō
Soluitur ab ipſomet Sā. inducte oſ̄dūt:cū eni itellūs ſit quoquo modo oia q̄cūq̧
Tho.vt pȝ. ad pfectionē nature ptinēt:oia ēt ptinēt ad pfectionē eē
intelligibilis:pp qd̄ ſm Augu᷒ ſup Gen.ad lrām.Que/
cūq̧ facta ſunt p dei verbuȝ vt in p᷒ nā ſubſiſterunt:ſic/
bāt ēt in intelligētia angelica vt ab angelis itelligerent̄:
de pfectione aūt nālis eē ſunt nature ſpērū ꝛ earum p/
prietates ꝛ virtutes:ad naturas eni ſpērū intētio nature
fert̄:idiuidua eni ſunt pp ſpēm.ptinet igit̄ ad pfectionē
intellūalis ſubſtātie vt oium ſpērū naturas ꝛ virtutes ꝛ
ꝓpria accn̄tia cognoſcat.B igit̄ in finali beatitudie ꝯſe/
quet̄ p diue eētie viſionē.Per cognitionē aūt nālium
ſpērū ꝛ indiuidua ſub ſpēbus hn̄s exn̄tia cognoſcunt̄ ab
intellu deū videte:vt ex his q̄ dicta ſunt ſupra de cogni/
tiōe dei ꝛ angeloꝝ pōt eē manifeſtum:ſi vo p oia itelli/
gant̄ oia q̄ deus ſuā eētiā vidēdo cognoſcit:nullus itel
lectus creat᷒ oia in dei ſubſtātia videt:vt ſupius oſ̄ſum
eſt.Hoc āt ꝯſiderari pōt q̄ntū ad plura:p gdē q̄ntū ad ea
Cōſideratio multiplex. que de᷒ facere pōt:ſʒ nec fecit nec facturus eſt vnq̄:oia
p° eni hn̄s cognoſci nō pnt niſi eius virtus comprehēderet̄:
qd̄ nō eſt poſſibile alicui itellectui creato:vt ſupra oſtē/
ſuȝ eſt.℄ Hinc eſt qd̄ di Job.11.Forſitan veſtigia dei
cōpre.ꝛ vſq̧ ad p.oipo.rep.ex celo eſt:ꝛ gd fa.ꝛ pfun.in
fer.ꝛ vn̄ cog.lon.terra mē.eius:ꝛ la.mari.nō eni hec di/
cunt̄ q̄ſi dimēſionib᷒ q̄ntitatis de᷒ ſit magnus:ſʒ q2 eius
virtus nō limitat̄ ad oia q̄ magna eſſe vident̄ gn poſſit
2° etiā maiora facere.℄ Scdo quātū ad rōnē rerū factaꝝ
quas oēs cogſcere nō pōt itellūs niſi diuā bonitatē com
prehēdat:rō eni cuiuſlȝ rei facte ſumit̄ ex fine quem fa/
ciēs intendit:finis aūt oium a deo factoꝝ diua bonitas
eſt.rō igit̄ rerū factarū eſt vt diua bonitas diffundat̄ in
rebus.ſic igit̄ aligs oēs rōnes rerū creataruȝ cognoſce/
ret ſi cognoſceret oia bona que in reb᷒ creatis ſm ordi/
nē diuine ſapiētie puenire poſſunt:qd̄ eēt diuinaȝ boni/
tatē ꝛ etiā ſapiētiā cōprehēdere qd̄ nullus itellūs creat᷒
poteſt.Hinc eſt qd̄ di Eccles.8.Intellexi q̄ oiuȝ operū
3° dei nō poſſit hō inuenire rōnē.℄ Tertio q̄ntuȝ ad ea q̄

ex ſola dei voluntate dependēt:ſicut predeſtinatio:ele/
ctio:ꝛ iuſtificatio:ꝛ hmōi que ad ſanctificationem pertinēt
creature.Hinc eſt qd̄ dicit̄ pma Corin.2.Que hominis
ſunt nemo nouit niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt:ita
ꝛ que ſunt dei nemo nouit niſi ſpiritus dei.

℄ Q2 videtes deum oia ſimul vidēt in ipſo. Cap.LX.

Cum aūt oſtēſuȝ ſit q̄ itell's creat᷒ di/ Idē p° p.q.12.ar.10.
uinam ſubam vidēs in ipſa Iſta ꝯ° pbat̄
dei ſuba oēs ſpēs rerū itelligat:q̄cūq̧ autē p
vna ſpecie vident̄ opȝ ſimul ꝛ vna viſione
videri:cū viſio ꝑn᷒ viſionis rn̄deat:neceſſe
eſt q̄ itellus qui diuinā ſubam videt nō ſucceſſiue:ſʒ ſil'
oia ꝯtēpletur.℄ Itē.Sūma ꝛ pfecta felicitas intellua/ 2°
lis nature in dei viſiōe ꝯſiſtit:vt ſupra oſ̄ſum eſt.felici/ Cap.25.
tas aūt nō eſt ſm habitū:ſʒ ſm actū cū ſit vltima perfe
ctio ꝛ vltim᷒ finis.ea igit̄ q̄ videtur p viſionē diue ſube
qua beati ſum᷒ oia ſm actū videtur.nō ergo vnū ꝑus ꝛ
aliud poſteri᷒.℄ Adhuc.Unaqueq̧ res cuȝ venerit ad 3°
ſuū vltimū finē qeſcit:cū ois mot᷒ ſit ad acqrēdū fineȝ: Cap.25.
vltim᷒ aūt finis itell's eſt viſio diue ſube:vt ſup oſtēſum
eſt.itellus igit̄ diuaȝ ſubam vidēs nō mouet̄ de vno in/
telligibili in aliud.oia igit̄ q̄ p hāc viſionem cognoſcit:ſil'
actu ꝯſiderat.℄ Amp.In diua ſuba intellus oēs rerum 4°
ſpēs cognoſcit:vt ex pdictis pȝ.quoꝝdā aūt generū ſūt
ſpēs ifinite:ſicut nūoꝝ ꝛ figurarū ꝛ ꝓportionū.intellus
igit̄ in diua ſuba videt ifinita:nō aūt oia ea videre poſ/
ſet niſi ſil' videret:q2 ifinita non eſt trāſire.opȝ igitur q̄
oia q̄ itell's in diua ſuba videt ſimul videat.Hinc eſt q̄
Aug.in.15.de trini.dic̄.Nō erūt tūc volubiles nr̄e cogi/
tationes ab alijs in alia euntes ꝛ redeuntes:ſed oēm ſci/
entiam noſtram vno ſimul conſpectu videbimus.

℄ Q2 p viſionē dei aligs ſit ꝑticeps vite etne. Ca.LXI.

Ex hoc autē appet q̄ p viſionē predi/ Iſta ꝯ° pbat̄
ctā intellūs creat᷒ vite eterne p
ſit ꝑticeps.In B eni eternitas a tpe differt
q̄ tps in q̄daȝ ſucceſſione hȝ eē:eternitatis
vo eē eſt totū ſimul.iā aūt oſ̄ſum eſt q̄ in
predicta viſione non eſt aliqua ſucceſſio:ſed oia que per
illā vident̄ ſil' ꝛ vno intuitu vident̄.illa g̃ viſio in quadaȝ
eternitatis ꝑticipatiōe pficit̄:eſt aūt illa viſio q̄dā vita:
actio eni intell'a eſt vita q̄dā.ſit g̃ p illā viſionem itellus 2°
creat᷒ vite eterne ꝑticeps.℄ Iteȝ.Per obiecta act᷒ ſpe/
cificant̄:obiectū aūt pdicte viſiōis eſt diua ſubſtātia ſʒ Cap.51.
ſeipſaȝ nō ſm aliquā ei᷒ ſil'itudinē creatā:vt ſupra oſtē/
ſum eſt:eē aūt diuine ſubſtātie in eternitate eſt vel magis
eſt ipſa eternitas.g̃ viſio pdicta in ꝑticipatiōe eternitat
eſt.℄ Adhuc.Si aliq̄ actio ſit in tpe hoc erit vel pp ꝑn/ 3°
cipium actiōis qd̄ eſt in tēpore:ſicut actiones rerum na/
turaliuȝ ſunt tēporales:vel ꝓpter operationis terminū
ſicut ſubſtantiarū ſpiritualium que ſunt ſupra tp̄s quas
exercēt in res tēpori ſubditas.viſio autē predicta nō eſt
in tēpore ex pte ei᷒ qd̄ videt̄ cū hoc ſit ſuba eterna:neq̧
etiā ex pte eius quo videt̄:qd̄ etiaȝ eſt ſuba eterna:neq̧
etiā ex parte videtis:qd̄ eſt intellectus cuius eē nō ſub/
iacet tēpori cum ſit icorruptibilis:vt ſupra ꝓbatum eſt.
eſt igit̄ viſio illa ſm eternitatis participationeȝ:vtpote
oino tranſcēdēs tēpus.℄ Amp.Aia itellectiua eſt crea/ 4°
ta in confinio eternitatis ꝛ tēporis:vt in lib.de cauſis di/ ꝓpōne 2°.
citur:ꝛ ex pmiſſis pōt eē manifeſtuȝ:q2 eſt vltima in or/
dine intellectuū:ꝛ tamē eius ſubſtātia eſt eleuata ſupra
mām corporalē nō dependēs ab ipſa:ſed actio eius ſm
quā coniungit̄ inferioribus que ſunt in tēpore eſt tēpo/
ralis.ergo actio eius ſm quā ꝯiūgitur ſuꝑiorib᷒ que ſunt
ſupra tp̄s eternitatē ꝑticipat:talis aūt eſt maxime viſio
qua ſbam diuinā videt.g̃ p hmōi viſionē in participatione
eternitatis

eternitatis ſit: ⁊ eadem ratione quilibet alius intellectus creatus deū videt. Hinc eſt φ dñs dicit Jo.17. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te ſolum deum verum.

Iſta 2ª pbat p ¶ Q̄ videntes deū in ppetuū eū videbūt. Cap.LXII.

Ex hoc autē apparet φ illi qui vltimā felicitatē ꝯſequunt̄ ex viſione diuina nunq̄ ab illa decident. Oē enim qd̄ quandoq̄ eſt ⁊ quandoq̄ non eſt tpe menſurat̄: vt pʒ in.4.phyſicoꝝ. T.cõ.117. Viſio aūt p̄dicta que intellectuales creaturas facit beatas nō eſt in tpe: ſʒ in eternitate. Impoſſe eſt ergo φ ex quo illā pcipere aliquis ſit: ipſam

2° amittat. ¶ Adhuc. Creatura intellectualis nō puenit ad vltimū finē: niſi qñ eius deſideriū nāle quietat̄: ſicut autem nāliter deſiderat felicitatē: ita nāliter deſiderat felicitatis ꝑpetuitatē: cū enī in ſua ſuba ſit ꝑpetua illō qd̄ ꝑp ſe deſiderat: ⁊ nō ꝑp aliud deſiderat vt ſemꝑ hn̄dum. non igit̄ eēt felicitas vltimus finis niſi ꝑpetuo permaneret.

3° ¶ Amp̄. Oē illō qd̄ cū amore poſſidet̄ ſi ſciat̄ φ quandoq̄ amittat̄ triſtitiā infert: viſio aūt p̄dicta q̄ beatos fac̄ cū ſit maxie delectabilis ⁊ maxie deſiderata a poſſidētib⁹ eā maxie amat̄. ḡ impoſſibile eēt eos nō triſtari ſi ſcirēt ſe

Cap.59. quandoq̄ eā amiſſuros: ſi aūt nō eēt ꝑpetua h̄ ſcirēt: iam voſtēſuʒ eſt φ vidēdo diuinā ſubſtātiā etiaʒ alia cognoſcūt que naturalr̄ ſunt. vñ multo magis cognoſcunt q̄lis illa viſio ſit vtrū ꝑpetua vel quandoq̄ deſitura: non ḡ talis viſio adeſſet eis ſine triſtitia: ⁊ ita nō eēt vera felicitas que ab omni malo imunē reddere dʒ: vt ſup̄ oñſuʒ eſt. ¶ Itē.

4° Qd̄ mouet̄ naturalr̄ ad aliqd ſicut ad finē ſui mot⁹ non remouet̄ ab eo niſi ꝑ violētiā: ſicut ḡue cuʒ proijcit̄ ſurſuʒ: ꝯſtat aūt ex p̄dictis φ oīs ſba intellectualis nāli deſiderio tēdit ad illam viſionē. nō igit̄ ab illa deficiet niſi ꝑ violētiam: nihil aūt tollit̄ per violētiā alicuius niſi virtus auferētis ſit maior virtute cauſantis: viſionis aūt diuine cā eſt deus: vt. ſ. pbatū eſt. ḡ cū nulla virtus diuinā virtutē excedat: impoſſibile eſt φ illa viſio per violētiam

5° tollat̄. in ꝑpetuū ḡ durabit. ¶ Adhuc. Si aliquis videre deſinat qd̄ p̄mo videbat: aut hoc erit q2 deficiet ei facultas vidēdi: ſicut cū aliquis moritur vel cecat̄ vel aliqualr̄ alr̄ impedit̄: aut erit q2 nō vult amplius videre: ſicut cū aliquis auertit viſum a re quaʒ prius videbat: vel quia obiectū ſubtrahit̄: ⁊ h̄ eſt cōiter verū ſiue de viſiōe ſenſus: ſiue de intellectuali viſione loquamur: ſubſtātie autem intellectuali vidēti deum nō pōt deeſſe facultas videndi deū: neq̄ per hoc φ eē deſinat cū ſit ꝑpetua: vt ſupra oſtēſum eſt. neq̄ ꝑ defectum luminis quo deū videt: cū lumē illud incorruptibilr̄ recipiat̄ ſm cōditionē ⁊ recipientis ⁊ dantis: neq̄ pōt ei deeſſe volūtas tali viſione fruēdi ex quo pcipit in illa viſione eē ſuā vltimā felicitatē: ſicut nō pōt velle nō eē felix: neq̄ ēt videre deſinet per ſubtractionē obiecti: q2 obiectū illō qd̄ eſt de⁹ ſemꝑ eodē mō ſe hʒ: nec elongat̄ a nobis niſi inq̄tū nos elongamur ab ipſo. Impoſſibile eſt ḡ φ viſio illa dei q̄ beatos

6° facit vnq̄ deficiat. ¶ It̄. Impoſſe eſt φ aliquis a bono q̄ fruit̄ velit diſcedere niſi ꝑp aliqd̄ maluʒ qd̄ in fruitione illius boni eſtimat falſē ꝑpter h̄ φ eſtimat̄ ipedimētū maioris boni: ſicut enī nihil deſiderat appetit⁹ niſi ſub rōne boni: ita nihil fugit niſi ſub rōne mali: ſʒ in fruitiōe illius viſiōis non pōt eē aliqd malū cū ſit optimū ad qd̄ creatura intellectualis puenire pōt: neq̄ ēt pōt eē φ ab eo q illa fruit̄ viſiōe eſtimet̄ in ea eſſe aliqd̄ malū vel aliqd eo meli⁹ cū viſio illi⁹ ſūme veritatis oēm falſaʒ eſtimationē excludat. Impoſſe eſt igit̄ φ ſuba intellectualis que deū

7° videt vnq̄ illa viſione carere velit. ¶ Itē. Faſtidium alicui⁹ quo p̄us aliquis delectabilr̄ fruebat̄ accidit ꝑp h̄ φ res illa aliquā imutationē facit in re corrūpendo vel debilitādo virtutē ipſi⁹: ⁊ ꝑp hoc vires ſenſibiles quibus accidit fatigatio in ſuis actionib⁹ ꝑp imutationē corporaliū organoꝝ a ſenſibilib⁹ a qb⁹ ēt ſi fuerint excellētia corrūpunt̄: faſtidiūt poſt aliqd̄ tpe fruitio φ p̄us delectabilr̄ ſentiebāt: ⁊ ꝑp h̄ ēt intelligendo faſtidiū patimur poſt lōgā vel vehemētē meditationē: q2 fatigant̄ potētie vtētes corpalib⁹ organis ſine qb⁹ ꝯſideratio intellectus niſi cōpleri nō pōt: diuina āt ſuba nō corrūpit: ſʒ maxie pficit intellectum: neq̄ ad ei⁹ viſionē ꝯcurrit aliquis act⁹ q ꝑ organa corpalia exerceat̄. Impoſſe eſt ḡ φ illa viſio aliquem faſtidiet q prius ea delectabilr̄ fruebat̄. ¶ Amp̄. Nihil qd̄ 8°

cū admiratiōe ꝯſiderat̄ pōt eē faſtidioſuʒ: q2 quādiu ſub admiratiōe eſt: adhuc deſideriū manet. diuina āt ſuba a quolibet intellectu creato ſemꝑ cū admiratiōe videtur nullus intellectus creat⁹ eā cōprehēdat. Impoſſe eſt igit̄ φ ſuba intellectualis illā viſionē faſtidiat: ⁊ ita nō pōt eē φ ꝑ ꝑpriam volūtatē ab illa viſione deſiſtat. ¶ Adhuc. Si aliq̄ duo 9°

fuerūt p̄us vnita ⁊ poſtmodū ſepent̄: opʒ φ h̄ accidat ꝑ mutationē alicui⁹ eoꝝ. relatio enī ſicut nō incipit eē de nouo abſq̄ mutatione alterius relatoꝝ: ita nec abſq̄ mutatione alterius de nouo eſſe deſiſtit: intellectus autem creat⁹ videt deū ꝑ h̄ φ ei quodāmō vnit̄: vt ex dict pʒ. ſi ḡ viſio illa deſinat vnione hui⁹ deſinēte: opʒ φ h̄ fiat per mutationē diuine ſube vel intellectus ipſa vidētis: quoruʒ vtrūq̄ eſt impoſſibile: nā diuina ſuba eſt imutabilis. vt in p̄ Cap.15.

libro oñſum eſt. ſuba etiā intellectualis eleuat̄ ſupra oēm mutationē cū dei ſubam videt. Impoſſibile eſt φ aliquis decidat ab illa felicitate qua dei ſubam videt. ¶ Itē. 10°

Quāto aliqd eſt deo ꝓpinquius q eſt oīno imobilis: tanto eſt minus mutabile ⁊ magis ꝑmanēs. vñ quedam corpa ꝑp hoc φ lōge diſtāt a deo nō pñt in ꝑpetuū durare: ſicut dicit̄ in.ij. de gñōne: ſed nulla creatura pōt deo vicinius Te.cõ.59.

appropinquare q̄ꝫ que eius ſbaʒ videt. creatura igit̄ intellectualis que dei ſbam videt: ſūmā imobilitatē conſequit̄. nō igit̄ poſſibile eſt φ vnq̄ ab illa viſiōe deficiat. Hinc eſt φ in pſal. dī. Beati qui habitant in do. ⁊. do. in ſe. lau. te. ⁊ alibi. nō cōmouebit̄ in etnū. q habi. in hierl'm. ⁊ Iſa.33. Oculi tui videbūt hieruſa. ciui. opu. taberna. qd̄ ne. trāſ. po. nec au. cla. eius in ſem. ⁊ oēs funi. ei⁹ non ru. q2 ſo. ibi mag. dñs deus nr̄. ⁊ Apoc̄.3. Qui vicerit faciaʒ il. co. in tem. d. m. ⁊ ſo. nō egre. amplius. ¶ Per h̄ autem Error excluditur.

excludit̄ error platonicoꝝ qui dicebāt animas ſepatas poſtq̄ felicitatē vltimā adepte fuiſſent iterū ad corpa incipere velle redire: ⁊ finita felicitate illi⁹ vite iterū miſerijs vite hui⁹ inuolui: ⁊ ēt error Origenis q dixit aīas ⁊ angelos poſt btitudinē iterū poſſe ad miſeriā deuenire.

¶ Qualiter in illa vltima felicitate omne deſideriuʒ hominis completur. Cap.LXIII.

Ex premiſſis aūt apparet φ in illa felicitate que puenit ex viſione diuina oē deſideriū humanū implet̄ ſm illō p̄s. Qui replet in bonis deſide. tu. ⁊ oē humanū ſtudiū ibi ſuā conſūmationē accipit: qd̄ quidē pʒ diſcurrēti ꝑ ſingula. eſt enim quoddā deſideriū hoīs inquātū intellectualis eſt de cognitione veritatis: qd̄ quidē hoīes ꝯſequunt̄ per ſtudiuʒ ꝯtēplatiue vite: ⁊ h̄ quidē maxime in illa viſione cōſūmabit̄: quādo per viſionē p̄me veritatis oīa q̄ intellectus nāliter ſcire deſiderat ei inoteſcent: vt ex ſupra dictis apparet. Eſt ēt quoddā hoīs deſideriū ſm qd̄ hʒ rōnē qua inferiora diſponere pōt: qd̄ quidē ꝯſequunt̄ hoīes per ſtudiū actiue ⁊ ciuilis vite: qd̄ deſiderium p̄ncipalr̄ ad hoc eſt vt tota hoīs vita ſm rōnē diſponat̄: qd̄ eſt viuē ſm virtutē: cuiuſlibet enim virtuoſi finis in operādo eſt ꝑprie virtutis bonū: ſicut fortis vt fortiter agat: hoc autē deſi- Deſiderium hoīs ē multiplex.

derium tunc oīno complebitur qū rō in ſummo vigore
erit diuino lumine illuſtrata ne a recto deficē poſſit:cō
ſequūtur etiā ciuilē vitam q̄dā bona quib⁹ hō īdiget ad
ciuiles operationes:ſicut honoris ſublimitas quā hoīes
inordinate appetētes ſupbi ⁊ ambitioſi ſiūt:ad ſūmam
aūt honoris altitudinē ꝑ illā viſionē dei homines ſubli
mātur inquātū deo quodāmō vniunt̄:vt ſupra oſtēſuȝ
eſt.⁊ ꝓpter h̄ ſicut ipſe deus rex ſeculoꝛuȝ eſt:ita ⁊ beati
ei ꝯiuncti reges dicunt̄. Apoc.20. Regnabunt cū chr̄o.
Cōſequit̄ etiā ciuilē vitā aliō appetibile qō eſt fame ce
lebritas:ꝑ cui⁹ inoꝛdinatū appetitū hoīes inanis gl̄ie cu
pidi dicunt̄:beati aūt ꝑ illā viſionez reddunt̄ celebres:
nō ſm̄ hoīum qui decipi ⁊ decipere poſſunt opinionē:ſȝ
ſm̄ veriſſimā cognitionē ⁊ dei ⁊ oīuȝ beatoꝝ:⁊ ideo il
la beatitudo in ſcriptura ſacra frequētiſſime gl̄ia nomi
nat̄:ſicut in pſal.di. Exultabūt ſancti in gl̄ia. Eſt etiaȝ ⁊
aliud in ciuili vita appetibile.ſ.diuitie ꝑ cuius inoꝛdina
tū appetitū ⁊ amoꝛez hoīes illiberales ⁊ iniuſti fiunt:in
illa aūt beatitudīe eſt bonoꝝ oīuȝ ſufficiētia in q̄ntū bea
ti ꝑfruunt̄ illo qō cōprehēdit bonoꝝ oīuȝ ꝑfectionē:ꝓp
qō di Sap.7. Venerunt mi.o.bo.pa.cū illa.⁊ in ps di.
Gl̄ia ⁊ di.in do.ei⁹. Eſt ēt tertiū hoīs deſideriū:qō eſt ſi
bi ⁊ alijs aīalibus cōe vt delectationibus ꝑfruat̄:qō ho
mines maxīe ꝯſequunt̄ ſm̄ vitā voluptuoſam:⁊ ꝑ ei⁹ i
moderātiā intēperati ⁊ icōtinētes ſiūt. In illa vō felici
tate eſt delectatio ꝑfectiſſima:tāto q̄dē ꝑfectioꝛ ea q̄ ſm̄
ſenſus eſt qua ⁊ bruta aīalia ꝑfruunt̄:q̄nto itellus eſt al
tioꝛ ſenſu:tāto ēt illō bonū in quo delectabimur maius
eſt oī ſenſibili bono ⁊ magis intimū ⁊ magis delectans:
quāto ēt illa delectatio eſt magis pura ab oī ꝯmixtione
ꝯtriſtātis aut ſollicitudinis alicui⁹ moleſtātis:de qua di
in ps. Inebriabūtur ab vber.do.t.⁊ tor.vo.t.po.e. Eſt ēt
nāle deſideriū oīb⁹ rebus cōe ꝑ qō ꝯſeruationē ſui deſi
derāt ſm̄ q̄ poſſibile eſt:ꝑ cui⁹ imoderātiā hoīes timi
di reddunt̄ ⁊ nimis a laboꝛib⁹ ſibi parcētes:qō q̄dē de
ſideriū tūc oīno cōplebit̄ quādo beati ꝑfectā ſempiter
nitatē ꝯſequent̄ ab omni nocumēto ſecuri.ſm̄ illō Iſa.49.
⁊ Apoc.21. Non eſurient neq̄ ſitient amplius ne.ca.ſu.il.
ſol.ne.vl.eſtus. Sic igit̄ pȝ ꝑ diuinā viſionē ꝯſequūt̄ ſube
intellectuales verā felicitatē in qua oīno deſideriuȝ ge
tatur:⁊ in qua eſt plena ſufficiētia oīum bonoꝝ que ſm̄
Ariſt.ad felicitatē req̄rit̄.vn̄ ⁊ Boe.dic̄.q̄ beatitudo eſt
ſtatus oīum bonoꝝ ꝯgregatiōe ꝑfect⁹. Huius aūt perfe
cte ⁊ vltime felicitatis in hac vita nihil eſt adeo ſi͡le ſicͭ
vita ꝯtēplantiū veritatē ſm̄ q̄ eſt poſſibile in hac vita:
⁊ ideo phi q̄ de iſta felicitate vltima plenā notitiā habe
re nō potuerūt:in ꝯtēplatiōe que eſt poſſibilis in hac vi
ta vltimā felicitatem hoīs poſuerūt:ꝓp hoc ēt īter alias
vitas in ſcriptura diuina magis ꝯtēplatiua comēdat̄ di
cēte dn̄o Luce.10. Maria optimā partē elegit.ſ.ꝯtem
plationē veritatis:q̄ nō auferet̄ ab ea:incipit eniȝ ꝯtem
platio veritatis in hac vita:ſȝ in futura ꝯſumat̄:actiua vō
⁊ ciuilis vita huius vite terminos non tranſcendunt.

¶ Qz de⁹ ſua ꝓuidētia gubnat vniuerſa. Cap.LXIIII.

Idē h° 2.q.22.ar.1. Iſta 3° ꝑtat p

Ex his aūt que ꝑmiſſa ſunt ſufficienter
habet̄ q̄ deus rerū oīum eſt fi
nis:ex quo hri pōt vlterius q̄ ipſe ſua ꝓui
dētia gubernat ⁊ regit vniuerſa:q̄cūq̄ enī
aliqua ordinant̄ ad aliquē finē oīa diſpōni
illius ſubiacēt:ad quē ꝑncipalr ꝑtinet ille finis:ſicut in
exercitu appetioēs eniȝ partes exercit⁹ ⁊ eoꝝ opa ordi
nant̄ ad bonū ducis qō eſt victoria ſicut in vltimū finē:
⁊ ꝓpter hoc ad ducē ꝑtinet totū exercitū gubernare:ſilr
ars que eſt de fine iperat ⁊ dat leges arti que eſt de his
que ſunt ad finē:vt ciuilis militari:militaris equeſtri:⁊ et
ars gubernatoꝛia nauifactiue.cū ḡ oīa ordinētur ad bo Cap.18.
nitatē diuinā ſicut in finē:vt oſtēſum eſt.opȝ q̄ deus ad
quē principalr illa bonitas ꝑtinet:ſicut ſubalr habita ⁊
intellecta ⁊ amata:ſit gubernatoꝛ oīuȝ rerū. ¶ Adhuc.
Quicūq̄ fac̄ aliq̄d ꝓp finē vtit̄ illo ad finē:oſſuȝ eſt āt 2°
ſupra q̄ oīa que hn̄t eē q̄cūq̄ mō ſūt effect⁹ dei:⁊ q̄ de⁹ Li.2.ca.15
oīa fac̄ ꝓp finē q̄ eſt ipſe.ipſe ḡ vtit̄ oīb⁹ dirigēdo ea in
finē:h̄ aūt eſt gubernare.eſt ḡ de⁹ ꝑ ſuaȝ ꝓuidētiā oīum
gubernatoꝛ. ¶ Amp̄. Oſſuȝ eſt q̄ de⁹ eſt ꝑ᷑ mouēs non 3°
motū:ꝑ᷑ aūt mouēs nō min⁹ mouet q̄ȝ 2⁹ mouētia ſȝ ma Li.p.ca.13
gis:q2 ſine eo nō mouēt alia:oīa āt q̄ mouent̄ mouēt̄ ꝓp
finē:vt ſup̄ oſſuȝ eſt.mouet igit̄ de⁹ oīa ad fines ſuos ⁊
ꝑ itellm̄.oſſuȝ eſt enī ſup̄ q̄ nō agit ꝑ nec̄itatez nāe:ſȝ ꝑ Li.2.cap.
intellm̄ ⁊ volūtatē:nihil āt eſt regē ⁊ gubnare ꝑ ꝓuiden 23.⁊.24
tiā q̄ȝ mouē ꝑ itellm̄ aliq̄ ad finē.de⁹ igit̄ ꝑ ſuā ꝓuiden
tiā gubernat ⁊ regit oīa q̄ mouent̄ in finē ſiue moueant̄
coꝛpalr ſiue ſpūalr:ſic̄ deſiderās di moueri a deſidera
to. ¶ Itē. Probatū eſt q̄ coꝛpa nālia mouent̄ ⁊ opant̄ 4°
ꝓp finē:ſȝ finē nō cognoſcāt ex h̄ q̄ ſemꝑ vel frequēti⁹ ac
cidit in eis qō meli⁹ ē:⁊ nō aliter fierēt ꝑ artez.īpoſſe ē āt
q̄ aliq̄ nō cognoſcētia finē opent̄ ꝓp finem ⁊ ordiate ꝑ
ueniāt in ipm̄ niſi ſint mota ab aliq̄ hn̄te cognē finis:ſic
ſagitta dirigit̄ ad ſignū a ſagittante.opȝ ḡ q̄ tota opatio
nāe ab aliq̄ cognē ordinet̄:⁊ h̄ q̄dem mediate vel ime
diate opȝ reducē in deū:opȝ enī q̄ oīs inferioꝛ ars ⁊ co
gnitio a ſupioꝛi ꝑn⁹ accipiat̄:ſic̄ in ſciētijs opatiuis ⁊ ſpe
culatiuis appet.de⁹ igit̄ ſua ꝓuidētia mūduȝ gubernat.
¶ Adhuc. Ea q̄ ſunt ſm̄ ſuā nāȝ diſticta in vnū ordinē 5°
nō ꝯueniūt niſi ab vno ordinante colligant̄ in vnum:in
vniuerſitate āt rerū ſūt res diſticte ⁊ ꝯtrias nās hn̄tes:q̄
tn̄ oēs in vnū ordinē ꝯueniūt cū q̄dā opōnes q̄rūdā ex
cipiūt:q̄dā aūt a q̄buſdā iuuant̄ vl̄ ēt opant̄.opȝ ḡ q̄ ſit
vniuerſoꝝ vn⁹ ordiatoꝛ ⁊ gubnatoꝛ. ¶ Amp̄. Eoꝝ que 6°
circa celeſtiuȝ coꝛpoꝝ mot⁹ apparēt rō aſſignari nō pōt
ex nec̄itate nāe cū q̄dā eoꝝ habeāt plures q̄buſdam et
oīno diffoꝛmes.opȝ igit̄ q̄ illoꝝ motuū ordinatio ſit ab
aliq̄ ꝓuidētia:⁊ ꝑ ꝯñs oīuȝ īferioꝝ motuū vel opōnuȝ q̄
per illos mot⁹ diſponunt̄. ¶ Itē. Q̄nto aliq̄d ꝓpinquius 7°
eſt cauſe:tāto plus pticipat de effectu ipſi⁹.vn̄ ſi aliquid
tāto pticipat̄ ꝑfecti⁹ ab aliq̄b⁹ q̄nto alicui rei magis ap
propiquat:ſignuȝ eſt q̄ illa res ſit cā illi⁹ qō diuerſimo
de pticipat̄:ſic̄ ſi aliq̄ ſint magis calida ſȝ q̄ magis ap
propinquāt igni:ſignū eſt q̄ ignis ſit cā caloꝛis.īueniūt̄
aūt aliq̄ tāto ꝑfecti⁹ ordinata eē:q̄nto ſūt deo mag̃ ꝓpin
qua:nā in coꝛpib⁹ īferioꝛib⁹ q̄ ſūt maxīe a deo diſtantia
nāe ſilitudīe inenit̄ eē defect⁹:aliq̄ñ ab eo qō eſt ſȝ cur
ſuȝ nāe:ſic̄ pȝ in mōſtruoſis ⁊ alijs caſualib⁹ qō nūq̄ ac
cidit in coꝛpib⁹ celeſtib⁹:q̄ tn̄ ſūt aliq̄ mō mutabilia:qō
nō accidit in ſubſtāijs itellualib⁹ ſepat.manifeſtū eſt aūt q̄
de⁹ eſt cā toti⁹ ordis rerū.eſt ḡ ipe ꝑ ſuā ꝓuidētiā guber
natoꝛ toti⁹ vniuerſitatis rerū. ¶ Adhuc. Sic̄ ſup̄ ꝓbatū ē. 8°
de⁹ res oēs in eē ꝓduxit nō ex nec̄itate nāe:ſȝ ꝑ itellȝ et Li.2.cap.
volūtatē:itellus āt ⁊ volūtas ipſi⁹ nō pōt eē ali⁹ finis vl 23.⁊.24
tim⁹ niſi bonitas ei⁹:vt.ſ.eā reb⁹ cōicaret ſic̄ ex ꝑmiſſis
appet.res āt pticipāt diuinā bonitatē ꝑ modū ſilitudinis
in q̄ntū ipe ſūt bone:id āt qō ē maxīe bonū in reb⁹ creatis
eſt bonū qō eſt vniuerſi ordis maxīe ꝑfectū:vt phs dic̄.
Cui ēt ꝯſonat diuina ſcriptura Gen.p.cū di. Vidit de⁹ cū
cta q̄ fecerat ⁊ erāt valde bona:cuȝ de ſingulis opib⁹ di
xiſſet ſimplr qō erāt bona.bonū ḡ ordis rerū creatoꝝ a
deo eſt id qō ē ꝑcipue volitū ⁊ creatū a deo:nihil āt aliō
eſt gubnare aliq̄ rē q̄ȝ ei ordinez īponere.ipſe igit̄ deus
oīa ſuo itellu ⁊ volūtate gubernat. ¶ Amp̄. Unūq̄dq̄ 9°
intēdēs aliquē finē magis curat de eo qō ē ꝓpinquius ſini
vltimo:q2 h̄ eſt ēt finis alioꝝ:vltim⁹ āt finis diuine volū

tatis eſt bonitas ipſi⁹ cui ꝓpinqͥſſimū in reb⁹ creatis eſt
bonū ordinis totius vniuerſi:cū ordineť ad ipſ3 ſicut ad
finē oē ꝑticulare bonū hui⁹ vel illi⁹ rei ſicͭ min⁹ ꝑfectum
ordinať ad id qđ eſt ꝑfecti⁹:vn̄ ⁊ q̄libet ꝑs inueniť eē ꝑꝑ
ſuū totū.id igiť qđ maxīe curat de⁹ in reb⁹ creatis eſt or
10° do vniuerſi.eſt igiť gubernator ipſi⁹.℄ Itē. Queliȝ res
creata ꝯſeqͥť ſuā vltimā ꝑfectionē ꝑ oꝑationē ꝓpriam:
nā opȝ ꝙ vltim⁹ finis ⁊ ꝑfectio rei ſit vel ipſa oꝑatio vľ
oꝑōnis termin⁹ aut effect⁹:forma vͦ ſm quā res eſt:eſt
Tex.cō.5. ꝑfectio p͂ᵃ:vt pȝ in.ij.de aīa.ordo aūt rerū creatarū ſm
diſtīctōnē nāruȝ ⁊ graduū ipſarū ꝓcedit ex diu̾a ſapiā.ſicͭ
Cap.45. in.ij.oñſuȝ eſt.g̊ ⁊ ordo oꝑōnis ꝑ quā res create magͥ ap
propinquāt ad vltimū finē:ordinare aūt actiōes aliq̄rū
rerū ad finē eſt gubernare ipſas de⁹ igiť ꝑ ſue ſapientie
ꝓuidētiā reb⁹ gubernationē ⁊ regimē p̄ſtat. Hinc eſt ꝙ
ſacra ſcriptura deū dn̄m ⁊ regē ꝓfiteť:ſm illō ꝑs.Dn̄s
ipſe eſt de⁹ ⁊ idē. Rex oīs terre de⁹. Regis eni eſt ⁊ dn̄i
ſuo īꝑio regere ⁊ gub̾nare ſubiectos.vn̄ ⁊ rerū curſuȝ
ſacra ſcriptura diuino ꝑcepto aſcribit Iob.9.Qui p̄cipit
ſoli ⁊ nō oriť ⁊ ſtel.clau.q̄ ſub ſigna.⁊ p̄s.Preceptū po
Error excluditur. ſuit ⁊ nō p̄te.℄ Per h̄ āt excludiť error antiq̄rū nāliū
qui dicebāt oīa ex nc̄citate materie ꝓuenire ex q̊ ſeq̄bať
oīa a caſu accidere ⁊ nō ex aliquo ꝓuidētie ordine.

℄ Qz deus conſeruat res in eſſe. Cap.LXV.

Idē p͂ᵃ ꝑ.q.104.ar.1. Idē ꝯ⁹ ꝓbať p Ex hoc aūt ꝙ de⁹ res ſua ꝓuidentia re
git ſequiť ꝙ in eē cōſeruet. Ad
gubernationē eni aliquoȝ ꝑtinet oē illud ꝑ
qđ ſuū finē ꝯſequunť:ſm h̄ eni aliq̄ regi vľ
gubernari dicunť ꝙ ordinanť in finē.in fi
nē aūt vltimū quē de⁹ itēdit.ſ.bonitatē diuinaȝ ordināť
res nō ſolū ꝑ h̄ ꝙ oꝑanť:ſȝ ꝑ h̄ ꝙ ſunt:q2 inq̄ntū ſunt di
Cap.19. uine bonitatis ſilitudinē gerūt qđ eſt finis rerū:vt ſupra
Cap.20. oñſuȝ eſt:ad diuinā igiť ꝓuidētiā ꝑtinet ꝙ res gubnenť
2° in eē.℄ Itē.Opȝ ꝙ idē ſit cā rei ⁊ gubernationis ipſi⁹:
Li.2.cap. nā ꝯſeruatio rei nō eſt niſi ꝯtinuatio eē ipſi⁹.oñſuȝ eſt āt
24. ſupra:ꝙ de⁹ ꝑ ſuū itellectū ⁊ volūtateȝ eſt cā eēndi oīb⁹
reb⁹.igiť ꝑ ſuū itellectū ⁊ volūtatem ꝯſeruat res oēs in
3° eē.℄ Itē. Nullū ꝑticulare agēs vniuocū pōt ſimplr̄ eē
cā ſpēi:ſicut h̄ hō nō pōt eē cā ſpēi hūane.eēt eni cā ho
minis:⁊ ꝑ ꝯñs ſui ipſius:qđ eſt ipoſſe:eſt āt cā h̄ hō hui⁹
hoīs ꝑ ſe loquēdo:h̄ autē hō eſt ꝑ h̄ ꝙ nā humana eſt in
hac mā q̄ eſt idiuiduatiōis p̄n̄m.h̄ igiť hō nō eſt cā hoīs
niſi inq̄ntū eſt cā ꝙ forma hūana fiat in hac mā:h̄ auteȝ
eſt eē p̄n̄m gnōnis huius hoīs.Pȝ g̊ ꝙ nec h̄ hō nec aliqđ
aliud agēs vniuocū in nā eſt cā niſi gnōnis vel hui⁹ vel
illi⁹ rei:opȝ aūt ipſi⁹ ſpēi hūane eē aliquā ꝑ ſe cām agē
tē qđ ipſi⁹ cōpoſitio oñdit ⁊ ordinatio ꝑiuȝ q̄ eodē mō
ſe hȝ in oīb⁹ niſi ꝑ accñs ipediať:⁊ eadeȝ rō eſt de oībus
alijs ſpēb⁹ rerū nāliū:hec aūt cā eſt de⁹ vel mediate vel
Li.2.ca.6. imediate.oñſuȝ eſt eni ꝙ ipſe eſt oīum rerum cā p͂ᵃ.opȝ
ergo ꝙ ipſe ſe h̄ mō hēat ad ꝯſeruationē ſpērū ſicͭ ſe hȝ
hoc generās in nā ad gnōnē:cui⁹ eſt ꝑ ſe cā:gnātio auteȝ
ceſſat ceſſante oꝑōne gnāntis.g̊ ⁊ oēs rerū ſpēs ceſſarēt
ceſſante oꝑōne diuina.igiť ipſe ꝑ ſuā oꝑōnē ꝯſeruat res
4° in eē.℄ Adhuc. Lȝ alicui exiñti accidat mot⁹:tñ motus
eſt p̄ter eē rei:nullū aūt corporeū eſt cā alicui⁹ rei niſi i
quātū moueť:q2 nullū corp⁹ agit niſi ꝑ motū:vt Ar.ꝓ
bat.nullū g̊ corp⁹ eſt cā eē alicuius rei inq̄ntū eſt eē:ſȝ eſt
cā ei⁹ qđ eſt moueri ad eē qđ eſt fieri rei.eē āt cuiuſlibet
rei eſt eē ꝑticipatū cū nō ſit res aliq̄ p̄ter deū ſuū eſſe:vt
Li.p͂.c.23. ſup̈ ꝓbatū eſt.⁊ ſic opȝ ꝙ ipſe de⁹ q eſt ſuū eē ſit p̄ ⁊ per
ſe cā oīs eē.ſic g̊ ſe hȝ ad eē rerū oꝑatio diuina:ſicut mo
tio corpis mouēt:s ad fieri ⁊ moueri rerū factarum vel
motarū.ipoſſe aūt eſt qđ fieri vľ moueri alicuius rei ma
neat ceſſante motione mouētis.ipoſſe eſt g̊ ꝙ eſſe alicui⁹

rei maneat niſi ꝑ oꝑationē diuinā.℄ Amp̄.Sicͭ op⁹ ar 5°
tis p̄ſupponit opus nature:ita opus nature preſupponit
opus dei creātis:nā mā artificialiū eſt a nā:nāliū vͦ ꝑ
creationē a deo:artificialia aūt ꝯſeruanť in eē virtutem
nāliū:ſicut dom⁹ ꝑ ſoliditatē lapidū.oīa g̊ nālia nō ꝯſer
uanť in eē niſi virtute dei.℄ Itē.Impſſio agētis nō re 6°
manet in eff͡ectu ceſſante actione agētis niſi vertatur in
nām effect⁹:forme eni gn̄atoȝ ⁊ ꝓprietates ipſorum re
manēt in eis poſt gnōnē:q2 efficiunť eis nāles:⁊ ſilr̄ ha
bitus ſunt difficile mobiles:q2 vertunť in nāȝ diſpōnes
aūt ⁊ paſſiones:ſiue corꝑales:ſiue aīales manēt aliquā
tulū poſt actionē agentis:ſȝ non ſemꝑ:q2 inſunt vt in via
ad nām:qđ autē ꝑtinet ad nām ſuꝑioris gn̄is nullo mō
poſt actionē agētis manet:ſicut lumē non manet in dia
phano recedēte illumināte:eē aūt nō eſt nā vel eſſentia
alicui⁹ rei create:ſȝ ſoli⁹ dei vt in p̄ oſtēſuȝ eſt.nulla g̊ res Cap.22.
remanere pōt in eē ceſſante oꝑōne diu̾a.℄ Adhuc.Cir 7°
ca rerū originē duplex eſt poſitio:vna fidei ꝙ res de no
uo fuerūt a deo ꝓducte in eē:⁊ poſitio quorūdā ꝑhoruȝ
ꝙ res ab eterno a deo fluxerūt:ſm aūt vtrāqȝ poſitōeȝ
opȝ dicere ꝙ res ꝯſeruenť a deo in eē:nā ſi res a deo ꝓ
ducte ſunt in eē poſtq̄ nō fuerāt:opȝ ꝙ eē rerū diuinā vo
lūtatē ꝯſequať:⁊ ſilr̄ nō eē:q2 ꝑmiſit res nō eē quādo vo
luit:⁊ fecit res eē cū voluit.tādiu g̊ ſunt q̄diu de⁹ eas eē
vult.ſua g̊ volūtas ꝯſeruatrix eſt rerū:ſi aūt res ab eter
no a deo fluxerūt nō eſt dare tp̄s aut iſtans in quo p̄mo
a deo effluxerūt.aut g̊ nūq̄ a deo ꝓducte ſunt:aut ſemꝑ
a deo eoȝ eē ꝓcedit q̄diu ſunt.ſua g̊ oꝑōne res in eē cō
ſeruat. Hinc eſt qđ dī Heb.p̄.Portās oīa verbo virtutis
ſue.⁊ Aug.dicͭ.4.ſuꝑ Gen.ad lr̄am.Creatoris po⁹ ⁊ oīpo
tentis atqȝ oīteneñtis virt⁹ cā eſt ſubſiſtēdi oīs creature:
que virt⁹ ſi ab eis q̄ creata ſūt regendis aliqñ ceſſaret:et
ſilr̄ ceſſaret eoȝ ſpēs:oīſqȝ nā ꝯcideret:neqȝ eni ſicͭ ſtru
cturā ediū cū fabricauerit qs abſcedit atqȝ illo ceſſante
atqȝ abſcedēte ſtat opus:ita mūdus vel in ictu oculi ſta
re poterit ſi ei regimē de⁹ ſubtraxerit.℄ Per h̄ aūt ex Error excluditur.
cludiť q̊rūdā loquentiū in lege mauroȝ poſitio q ad h̄
ꝙ ſuſtinere poſſent mūdū dei ꝯſeruatiōe idigere poſue
rūt oēs formas eē accñtia:⁊ ꝙ nullū accñs durat ꝑ duo
inſtātia:vt ſic ſemꝑ rerū formatio eēt in fieri:q̄ſi res nō
indigeret cā agente niſi dū eſt in fieri.vn̄ ⁊ aliq eoȝ di
cunť ponere ꝙ corꝑa idiuiſibilia ex qb⁹ oēs ſubas dicūt
eē cōpoſitas q̄ ſola ſm eos firmitatē hūt poſſūt ad horam
aliquā remanere:ſi de⁹ ſuā gubernationē reb⁹ ſubtraxe
rit:quoȝ ēt qdā dicūt ꝙ res eē nō deſineret niſi deus in
ipſa accñs deſitionis cauſaret:q̄ oīa pȝ eē abſurda.

℄ Qz nihil dat eſſe niſi inquantum agit in virtute di
uina. Cap.LXVI.

Idē ꝯ⁹ ſbeť p Ex hoc aūt manifeſtū eſt ꝙ oīa iferio
ra agētia nō dant eē niſi inq̄ntū
agūt in virtute diuina. Nihil eni dat eē niſi
inq̄ntū eſt ens actu:de⁹ aūt ꝯſeruat res in eē
ꝑ ſuā ꝓuidentiā:vt oñſuȝ eſt.ex virtute igiť Cap.65.
diuina eſt ꝙ aliqđ det eē.℄ Amp̄.Qñ aliq̄ agētia diuiſa 2°
ſub vno agēte ordinanť:neceſſe eſt ꝙ effect⁹ q ab eis cō
muniter fit ſit eoȝ ſm ꝙ vniunť in ꝑticipādo motū et
virtutē illi⁹ agētis.nō eni plura faciūt vnū niſi inq̄ntuȝ
vnū ſūt:ſicͭ pȝ ꝙ oēs q in exercitu ſūt oꝑanť ad victoriā
cauſandā quā cauſant ſȝ ꝙ ſūt ſub ordinatiōe ducis cui⁹
ꝓpri⁹ effect⁹ victoria eſt:oñſuȝ eſt āt in p̄ ꝙ p̄muȝ agēs ē
de⁹.cū igiť eē ſit cōis effect⁹ oīum agētiū:nā oē agēs facͭ
eē actu:opȝ ꝙ hūc effectū ꝓducant inq̄ntū ordinanť ſub
p̄ agēte ⁊ agūt in virtute ipſi⁹.℄ Item. In oībus cauſis 3°
agētib⁹ ordīatis qđ eſt vltimū in gnōne ⁊ p̄mū in inten
tiōe eſt ꝓpri⁹ effect⁹ p̄mi agētis:ſicͭ forma dom⁹ q̄ eſt ꝓ

prius effect⁹ edificatoris poſteri⁹ ꝑuenit ꝙ̄ ꝑparatio ce-
mēti ⁊ lapidū ⁊ lignoꝝ q̄ ſiūt ꝑ artifices inferiores ḡ ſb-
ſunt edificatori. in oī aūt actōe eē in actu eſt p̄ncipalr in-
tētū ⁊ vltimū in gnōne: nā ab eo habito quieſcit agentis
actio ⁊ mot⁹ patiētis. eſt igit̄ eē ꝓprius effect⁹ p̄mi agētꝭ
ſ. dei: ⁊ oīa q̄ dāt eē h̄ hāt inquātum agūt in virtute dei.
4° ¶ Amp. Ultimū in bonitate ⁊ ꝑfectiōe inter ea q̄ poteſt
agēs ſcd̄m eſt illō in qō pōt ex virtute agētis p̄mi: nā cō-
plemētū virtutis agētis ſcd̄i eſt ex virtute agentis p̄mi:
qō āt eſt in oīb⁹ agētib⁹ ꝑfectiſſimū eſt eē: q̄libet enī nā
vel forma perficit̄ ꝑ h̄ ꝙ eſt actu ⁊ comparat̄ ad eſſe in
actu ſicut po⁹ ad actū ip̄m. igit̄ eē eſt qō agētia ſecunda
5° agūt in virtute p̄mi agētis. ¶ Itē. ſm ordinē cāꝝ ē or-
do effectuū: p̄mū aūt in oīb⁹ effectib⁹ eſt eē: nam oīa alia
ſunt determinatiōes ipſius. ḡ eſſe eſt ꝓprius effect⁹ primi
agētis ⁊ oīa alia agūt ip̄ȝ inq̄ntū agūt in virtute p̄mi agē-
tis. ſcd̄a aūt agētia q̄ ſunt q̄ſi ꝑticulātes ⁊ determinātes
actionē p̄mi agētis agūt: ſic ꝓprios effect⁹ alias ꝑfectio-
6° nes q̄ determināt eē. ¶ P̄. Qō eſt ꝑ eēntiā tale eſt pro-
pria cā ei⁹ qō eſt ꝑ ꝑticipationē tale: ſicut ignis eſt cauſa
oīum ignitoꝝ: de⁹ aūt ſolus eſt ens ꝑ eēntiā ſuā: oīa autē
alia ſunt entia ꝑ ꝑticipationē: nam in ſolo deo eē eſt ſua
eſſentia. eſſe ḡ cuiuſlibet exñtis eſt ꝓprius effect⁹ ei⁹: ita
ꝙ omne qō ꝓducit aliq̄d in eē hoc facit inq̄ntū agit in
Cōfirmat̄. virtute dei. Hinc eſt qō dī Sap. p̄. Creauit de⁹ vt eſſent
oīa. ⁊ in pluribus ſcripture locis dī ꝙ deus oīa facit. ⁊ in
ꝓpōne. zz lib. de cauſis dī. ꝙ nec itelligētia dat eē niſi inq̄ntū eſt di-
uina: ⁊ inquātū agit in virtute diuina.

¶ Qꝺ de⁹ eſt cā opandi oīb⁹ opantib⁹. Cap. LXVII.

Iſta ꝯclo ꝓbatur. Ex hoc aūt appet ꝙ deus eſt cā oībus
operantib⁹ vt opent̄. Oē enim
p̄ opans eſt aliq̄ mō cā eēndi vel ſm eē ſub-
ſtātiale vel accītale: nihil āt eſt cā eēndi ni-
Cap. 66. ſi inq̄ntū agit in virtute dīna: vt oñſum ē. oē
2° igit̄ opans opat̄ ꝑ virtutē dei. ¶ Adhuc. Oīs opatio q̄
ꝯſequit̄ aliquā virtutē attribuit̄: ſic cauſe illi rei q̄ dedit
illā virtutē: ſicut mot⁹ grauiū ⁊ leuiuȝ nālis ꝯſequit̄ for-
maȝ ipſoꝝ ſm ꝙ ſunt grauia ⁊ leuia: ⁊ iō cā ipſoꝝ mot⁹
dī eē gñans ꝙ dedit formā: oīs autē virtus vniuſcuiuſq̄
agētis eſt a deo ſicut a p̄n⁹ oīs ꝑfectiōis. ḡ cū oīs opatio
ꝯſequat̄ aliq̄ȝ virtuteȝ: opȝ ꝙ cuiuſlibet opationis cā ſit
3° de⁹. ¶ Amp. Manifeſtū eſt ꝙ oīs actio q̄ nō pōt ꝑma-
nere ceſſante iꝑſſiōe alicui⁹ agētis eſt ab illo agente: ſic
manifeſtatio coloꝝ nō poſſet eē ceſſante actione ſolis q̄
aerē illuſtrat. vñ nō eſt dubiū quin ſ l ſit cā manifeſta-
tionis coloꝝ: ⁊ ſilr p̄ȝ de motu violento q̄ ceſſat ceſſante
violētia ipellētis: ſicut aūt de⁹ nō ſolū dedit eē reb⁹ cum
p̄mo eē iceperūt: ſed q̄diu ſunt eē in eis cauſat res in eē
Cap. 65. ꝯſeruās: vt oñſuȝ eſt: ita nō ſolū cū res p̄ cōdite ſunt eis
virtutes opatiuas ididit: ſed ſemꝑ eas in reb⁹ cauſat. vñ
ceſſante influētia diuina: oīs opatio ceſſaret. oīs igit̄ rei
4° operatio in ip̄m reducit̄ ſicut in cām. ¶ Item. Quicq̄d
applicat virtutē actiuā ad agēdū dī eē cā illi⁹ actiōis: ar
tifex enī applicās virtutē rei nālis ad aliquā actioneȝ dī
eē cā illi⁹ actionis: ſicut cocus decoctiōis q̄ eſt ꝑ igneȝ: ſȝ
oīs applicatio virtutis ad opationē eſt p̄ncipaliter ⁊ p̄ a
deo: applicant̄ eniȝ virtutes opatiue ad ꝓprias opōnes
per aliquē motū vel corꝑis vel aīe: p̄mū āt p̄n^m vtriuſq̄
p̄ li. cap. 13. mot⁹ eſt deus: eſt enī p̄mū mouēs oīno imobile: vt ſupra
oñſuȝ eſt: ⁊ ſilr oīs mot⁹ volūtatis q̄ applicant̄ aliq̄ vir-
tutes ad operandū reducit̄ in deū ſicut in p̄^m appetibile
⁊ in primū volētē. oīs igit̄ opatio dȝ attribui deo ſicut p̄
5° ⁊ p̄ncipali agēti. ¶ Adhuc. In oīb⁹ cauſis agētib⁹ ordi-
natis ſemꝑ opȝ ꝙ cauſe ſequētes agāt in virtute cāe pri-
me: ſicut in reb⁹ nālib⁹ corpora iferiora agunt in virtute
corpoꝝ celeſtiū: ⁊ in reb⁹ volūtarijs: oēs artifices iferio-
res opant̄ ſm imperiū ſupmi architectoris. in ordie aūt Ca. 13.
cāꝝ agētiū de⁹ eſt p̄⁹ cā: vt in p̄ oñſuȝ eſt. ḡ oēs cāe infe-
riores agētes agūt in virtute ipſi⁹: cā autē actiōis magis
eſt id cui⁹ virtute agit̄ ꝙ̄ ēt illud qō agit ſicut principale
agens magis agit ꝙ̄ inſtrm̄. de⁹ igit̄ p̄ncipalius eſt cā cu-
iuſlibet actiōis ꝙ̄ ēt ſcd̄e cauſe agentes. ¶ Itē. Oē ope- 6°
rās ꝑ ſuā opationē ordinat̄ ad finē vltimū: opȝ āt ꝙ vl
opatio ipſa ſit finis vel opatū qō eſt opōnis effect⁹: ordi
nare aūt res in finē eſt ipſi⁹ dei: vt ſup̄ oñſuȝ eſt. opȝ igit̄ Cap. 17.
dicere ꝙ oē agēs in virtute dīna agat. ipſe igit̄ eſt ḡ ē cā Cōfirmat̄.
actiōis oīum rerū. ¶ Hinc eſt qō dī Iſa. 26. Oīa opera
nr̄a operat⁹ es in nobis dñe. ⁊ Io. 15. Sine me nihil po-
teſtis facere. ⁊ Phil. ij. De⁹ eſt ꝙ operat̄ in nobis velle ⁊
perficere ꝓ bona volūtate. Et hac rōne frequēter in ſcri
ptura nāe effect⁹ opationi diuine attribuunt̄: qr ipſe eſt
qui operat̄ in oī opante ꝑ nām vel ꝑ volūtatē: ſicut illō
Iob. 11. Nonne ſicut lac mulſi. me. ⁊ ſi. ca. me coa. pel. et
car. veſ. me. oſſi. ⁊ ner. compe. me. Et in p̄s. Intonuit de
ce. dñs. ⁊ al. de vo. ſuā. gran. ⁊ carbo. ignis.

¶ Qꝺ deus eſt vbiq̄. Cap. LXVIII. Idē p̄° s.q. s.er.p̄°. Idē p̄.ſcrip. diſ.37.

Iſta ꝯ° ꝓbat̄ p̄ I.c.9.⁊ ſtra. Ex hoc autē appȝ ꝙ deū neceſſe eſt eē
vbiq̄ ⁊ in oīb⁹ reb⁹. Mouēs n.
⁊ motū opȝ ſil̄ eē: vt ꝓbat ph̄us. 7. phicoꝝ.
Deus aūt oīa mouet ad ſuas opationes: vt
oñſuȝ eſt: igit̄ ineſt oīb⁹ reb⁹. ¶ Itē. Oē qō Cap. 67.
eſt in loco vel in re quacūq̄: aliq̄ mō cōtingit ipſam: res 2°
enī corporea eſt in aliq̄ ſicut in loco ſm cōtactuȝ q̄titatꝭ
dimēſiue: res aūt icorporea in aliq̄ eē dī ſm ꝯtactū vir-
tutis cū careat dimēſiua q̄titate. ſic ḡ ſe hȝ res incorpo-
rea ad h̄ ꝙ ſit in aliquo per virtutē ſuā: ſic ſe hȝ res cor-
porea ad h̄ ꝙ ſit in aliq̄ ꝑ q̄titatē dimēſiuam. ſi aūt eēt
aliqō corp⁹ hñs q̄titatē dimēſiuā ifinitā oporteret illud
eē vbiq̄. ḡ ſi ſit aliq̄ res icorporea hñs virtutē infinitaȝ: Li. p̄ cap.
opȝ ꝙ ſit vbiq̄: oſtēſuȝ eſt aūt in p̄ deū eē ifinite virtu- 44.
tis. eſt igit̄ vbiq̄. ¶ Adhuc. Sic ſe hȝ cā ꝑticularis ad 3°
particularē effectū: ita ſe hȝ cā vlis ad vleȝ effectū: opȝ
aūt cāȝ ꝑticularē ꝓprio effectui particulari adeē ſil̄: ſic
ignis ꝑ ſuā eēntiā calefacit: ⁊ aīa ꝑ ſuā eēntiā vitā corꝑi Cap. 6.
ꝯfert. cū igit̄ de⁹ ſit cā vlis toti⁹ eē: vt in. ij. oñſuȝ eſt. opȝ
ꝙ in q̄cūq̄ eſt iuenire eſſe: ei adſit dīna p̄ñtia. ¶ Amp.
Qꝺcūq̄ agens eſt p̄ñs tm̄ vni ſuoꝝ effectuuȝ eius actio 4°
nō pōt deriuari ad alia niſi illo mediāte: eo ꝙ agēs ⁊ pa
tiēs opȝ eē ſil̄: ſicut vis motiua nō mouet alia mēbra ni-
ſi mediāte corde: ſi ḡ de⁹ eēt p̄ñs vni tm̄ ſuoꝝ effectuuȝ:
vtpote p̄ mobili qō ab eo imediate mouet̄: ſeq̄ret̄ ꝙ ei⁹
actio nō poſſȝ ad alia deriuari niſi illo mediāte: h̄ āt ē i-
cōueniens. ſi enī alicuius agētis actio non poſſet deriua-
ri ad alia niſi mediante aliq̄ p̄: opȝ ꝙ illud ꝓportionalr
rñdeat agenti ſm totā ei⁹ virtutē: aliter enī poſſet agens
tota ſua virtute vti: ſic videm⁹ ꝙ oēs mot⁹ q̄s pōt cāre
virt⁹ motiua expleri p̄ñt ꝑ cor: nō eſt āt aliq̄ creatura ꝑ
quā poſſet expleri q̄cq̄d diuina virt⁹ facere pōt: cū dīna
virtus excedat in infinitū q̄libet rem creatam: vt appa
ret ex his que in p̄mo oſtēſa ſunt. incōueniēs eſt igit̄ di- Ca. 44.
cere ꝙ dīna actio non ſe extendat ad alia niſi mediante
vno p̄. nō eſt igit̄ p̄ñs in vno tm̄ ſuoꝝ effectuuȝ: ſȝ in oī-
bus: eadē enī rōne opinabit̄ ſi q̄s dicat eū eē in aliq̄b⁹ ⁊
non in oībus: qr q̄cunq̄ mō effect⁹ diuini accipiant̄: non
ſufficiēter explere poterunt dīne virtutis executionem.
¶ P̄. Neceē eſt vt cā agēs ſit ſimul cuȝ ſuo effectu ꝓxio 5°
⁊ imediato: in q̄libet aūt re eſt aliq̄s effectus ꝓxim⁹ ⁊ i-
mediat⁹ ipſi⁹ dei. oſtēſuȝ eſt enī in. ij. ꝙ ſolus de⁹ creare Cap. 21.
pōt: in q̄libet āt re eſt aliq̄d qō ꝑ creationē cauſat̄: in re-
bus q̄dē corꝑalib⁹ prima mā: in rebus autē incorporeis
ſimplices

ſimplices eoꝝ eēntie: vt apparet ex his que in ſc̄do ſunt
determiata: opꝫ ḡ ſiľ deū adeſſe in oīb⁹ reb⁹ pſertim cuꝫ
Cap.65. Cōtinuatur. ea q̄ de nō eē ad eē pduxit cōtinuo ⁊ ſp in eē ɔſeruet: vt
oñſuꝫ eſt. ¶ Hinc eſt qḋ dí Hiere.23. Celū ⁊ terrā ego
ipleo. ⁊ in ps. Si aſcēdero in celū tu illic es: ⁊ ſi deſcē. ad
Error excluditur. infer. ades. Per h̄ āt excludiť error q̄rūdā dicētiū deū in
aliqua pte mūdi determiata eē puta in p̄ celo ⁊ in parte
orietis: vn̄ eſt p̄n^m mot⁹ celi: quoꝝ tñ dictū ſuſtineri poſſꝫ
ſi ſane accipiať: vt ſcꝫ nō itelligam⁹ deū aliq̄ determia-
Quo deus ſit in aliqua pte determinata. ta mūdi pte eē ɔcluſuꝫ: ſꝫ qꝛ oium corporeaꝝ motionuꝫ
p̄n^m ſm nāe ordinē ab aliq̄ dtermiata icipit pte deo mo
uēte. pp qḋ ⁊ in ſacra ſcriptura de⁹ dí ſpāľr eē in celo ſm
illḋ Iſa. vlti°. Celū mihi ſedes ē. ⁊ i ps. Celū celi dño ⁊c.
ſꝫ ex h̄ q̄ pter nāe ordinē etiā in infimis corpīb⁹ de⁹ ali-
quid opať: qḋ vtute celeſtis corpis cāri nō pōt: manife-
ſte oñdiť deū nō ſolū celeſti corpori ſꝫ ēt ifimis reb⁹ ime
diate adeē. Nō eſt aūt eſtimādū deū ſic eē vbiqꝫ q̄ per
locoꝝ ſpatia diuidať q̄ſi vna ps ei⁹ ſit hic ⁊ alia alibi: ſꝫ
tot⁹ vbiqꝫ eſt. de⁹ eni cū ſit oino ſimplex ptib⁹ caret: neqꝫ
ſic ſimplex eſt ſic pūct⁹ q̄ eſt termin⁹ ɔtinui: ⁊ pp h̄ deter
minatū ſitū in cōtinuo hꝫ: vn̄ nō pōt vn⁹ pūct⁹ niſi i vno
loco idiuiſibili eē. de⁹ aūt indiuiſibilis eſt q̄ſi oino extra
gen⁹ ɔtinui exñs: vn̄ nō determiať ad locū vel magnuꝫ
vel paruū ex neceſſitate ſue eēntie q̄ſi opꝫ eū eē in aliq̄ lo-
co cū ipſe fuerit ab eterno an̄ oēm locū: ſꝫ imenſitate ſue
vtutis attingit oia q̄ ſūt in loco: cū ſit vl̄is cā eēndi: vt di-
Cap.17. ctuꝫ eſt: ſic ḡ ipſe tot⁹ eſt vbicūqꝫ ē: qꝛ p ſimplicē ſuā vtu
tē vniuerſa attigit. Nō eſt tñ eſtimādū q̄ ſic ſit in reb⁹
Cap.28. q̄ſi in reb⁹ mixt⁹: oñſum eſt. n. in primo: q̄ neqꝫ mā neqꝫ
forma eſt alicuius: ſꝫ in operib⁹ per modū cauſe agētis.

¶ De opinione eoꝝ qui rebus nālibus proprias ſubtra
hunt actiones. Ca.LXIX.

De hac mater. ii metaph. c. 28. Ex premiſſis autē qdā occaſionē errandi ſumpſerunt
putātes q̄ nll'a creatura hꝫ aliquā actionē
in pductiōe effectuū nāliū: ita. ſ. q̄ ignis nō
calefaciat: ſꝫ de⁹ cauſat calorē pñte igne: ⁊ ſilr
dicūt in oīb⁹ alijs effectib⁹ nālib⁹. ¶ Hūc aūt errorē rō-
Rō pro pria opinione. nib⁹ ɔfirmare conati ſūt oñdētes nullā formā neqꝫ ſbā-
lem neqꝫ accñtalē niſi p viā creatiōis pduci in eē: nō. n.
pñt forme ⁊ accñtia fieri ex mā cū nō habeāt mām ptē
Cap.21. ſui: vn̄ ſi fuerint: opꝫ q̄ fiant ex nihilo qḋ eſt creari ⁊ qꝛ
creatio ſolius dei actio eſt: vt in 2° oſtēſum eſt: ſequi vi-
deť q̄ ſolus de⁹ tā formas ſūbales q̄ꝫ accñtales in nā p-
2 ducat. ¶ Huic āt pōni ptim ēt quorūdā phoꝝ opio cō-
cordauit. Quia. n. oē qḋ p ſe nō eſt: ab eo qḋ eſt p ſe deri-
natū inueniť: vr̄ q̄ for⁹ reꝝ q̄ nō ſunt p ſe exñtes ſꝫ in mā
pueniāt ex formis q̄ p ſe ſine mā ſunt q̄ſi for⁹ in mā exi-
ſtētes: ſicut q̄dā pticipatōes illaꝝ formaꝝ q̄ ſine mā ſūt:
Opio Pla. ⁊ pp h̄ Plato poſuit ſpēs reꝝ ſenſibiliū eē q̄ſdā formas
3 ſepatas que ſūt cāe eēndi his ſenſibilib⁹ ſm q̄ eas ptici-
Opio Aui. pant. Aui. vo poſuit oēs formas ſubales ab intelligentia
agēte affluere: accñtales aūt formas eiſe ponebat māe
diſpōnes que ex actione inferioꝝ agentiuꝫ nām diſponē
tium prouenie bant in quo a priore ſtultitia declinabat.
Huius aūt ſignū eiſe videbať q̄ nulla virtus actiua in-
ueniť eſſe in iſtis corporib⁹ niſi accñtalis for⁹: ſicut q̄lita
tes actiue ⁊ paſſiue que nō videnť eſſe ad hoc ſufficiētes
q̄ ſubales formas cāre poſſint: inueniūtur etiā quedā in
iſtis inferiorib⁹ q̄ nō gnanť ex ſil. b⁹ ſic aialia ex putrefa-
ctiōe gnata: vn̄ vr̄ q̄ hoꝝ for⁹ ex altiorib⁹ pueniant pnci
pijs: ⁊ pari rōne alie for⁹ q̄ꝝ q̄daꝫ ſūt mlto nobiliores.
4 ¶ Quidā vo ad h̄ arg^m aſſumūt ex nāliū corpoꝝ ībecil-
litate ad agēdū. nā oīs corpis for⁹ eſt adiuncta quātitati:
quātitas āt ipedit ⁊ actionē ⁊ motū: cui⁹ ſignū ponūt: qꝛ
quātū addiť in quātitate alicui corpori: tāto ſit pondero
ſius ⁊ tardať motus ei⁹: vn̄ ex hoc ɔcludunt q̄ nullū cor
pus ſit actiuū ſꝫ paſſiuū tñ. Hoc etiā nitunť oſtēdere p
hoc q̄ oē patiēs eſt ſubiectū agētis: ⁊ oē agēs pter primū
qḋ cauſat requirit ſubiectū inferi⁹ ſe: nll'a aūt ſuba eſt in-
ferior corporali: vn̄ vr̄ q̄ nullū corpus ſit actiuū. Addūt
ēt ad hoc q̄ corporalis ſuba eſt in vltima diſtātia a p̄mo
agēte: vn̄ nō vr̄ eis q̄ virtus actiua pueniat vſqꝫ ad ſbāꝫ
corporalē: ſꝫ ſic de⁹ eſt agēs tñ: ita ſuba corporalis cū ſit
iſima i gñe reꝝ ſit paſſiua tñ. ¶ Propť has igiť rōnes 5
Opi. Auicebron. ponit Auicebron in lib. fontis vite q̄ nullū corp⁹ eſt acti-
uū: ſed vtus ſube ſpiritualis ptrāſiens per corpora agit
6 actiones que per corpa fieri vñr. ¶ Quidā ēt loquētes
Opio falſa. in lege Mauroꝝ dicunť ad hoc rōnē inducere q̄ etiaꝫ
accñtia non ſint ex actione corpoꝝ: qꝛ accña non tranſit
a ſubiecto in ſubiectū: vn̄ reputāt īpoſſe q̄ calor tranſeat
a corpore calido in aliud corpus ab ipſo calefactū: ſꝫ di-
Premiſſe opi. falſe reprobō. cunt oia huiꝰ accidētia creari a deo. ¶ Ad p̄miſſas aūt
rōnes multa incōuenietia ſequunť. Si enim nulla infe-
p^m incōueniens. rior cā ⁊ maxime corporalis aliqd opať: ſꝫ deus opať in
oibus ſolus. deus aūt nō variať per hoc q̄ opať in reb⁹
diuerſis: nō ſequeť diuerſus effectus ex diuerſitate reꝝ
in qb⁹ operať: hoc aūt ad ſenſuꝫ apparet falſum: nō. n. ex
appōne calidi ſequiť infrigidatio ſꝫ calefactio tñ: neqꝫ
ex ſemie hoīs ſequiť gñō niſi hoīs: non ergo cālitas effe-
ctuuꝫ inferiorū eſt ita attribuēda diuine vtuti q̄ ſubtra-
2^m hatur cālitas inferioꝝ agentiū. ¶ Itē. Cōtra rōnē ſapiē
tie eſt vt ſit aliqd fruſtra in opib⁹ ſapiētis: ſi aūt res crea
te nullo mō operenť ad effect⁹ pducēdos ſꝫ ſolus deus
opeť oia imediate: fruſtra eēnt adhibite ab ipſo alie res
ad pducēdos effect⁹. repugnat igiť p̄dicta poſitio diuine
3^m ſapiētie. ¶ Adhuc. Qḋ dat alicui aliqḋ p̄ncipale dat ei-
deꝫ oia que ɔſequunť ad illḋ: ſic cā q̄ dat corpi elemēta-
ri grauitatē dat ei motū deorſuꝫ: facere āt aliqd actu cō-
ſequiť ad qḋ eſt eē actu: vt pꝫ in deo: ipſe. n. eſt actus pu-
rus ⁊ eſt p̄ma cā eēndi oīb⁹: vt ſupra oñſuꝫ eſt. ſi igiť cō
municauit alijs ſilitudinē ſuā q̄tū ad eē inquātū res in
eē pduxit: ɔñs eſt q̄ cōicauerit eis ſilitudinē ſuā q̄tū ad
4^m agere vt ēt res create habeāt ppās actiōes. ¶ Ampli⁹.
Perfectio effect⁹ demōſtrat pfectionē cāe: maior eni vt⁹
pfectiorē effectū iducit: de⁹ aūt eſt pfectiſſimū agēs. opꝫ
igiť q̄ res ab ipſo create pfectionē ab eo ɔſequanť: detra
here ḡ pfectioni creaturaꝝ eſt detrahere pfectiōi diuine
vtutis: ſꝫ ſi nulla creatura hꝫ aliquē effectū producēduꝫ
multū detrahitur perfectioni creature: ex abūdātia eniꝫ
pfectiōis eſt q̄ pfectionē quā hꝫ poſſit alteri cōicare: de-
5^m trahit igiť hec poſitio diuine vtuti. ¶ Itē. Sicut eſt bo-
ni bonū facere ita ſūmi boni eſt aliqd optime facere. de⁹
Cap.42. aūt eſt ſūmū bonū: vt in p̄ oñſuꝫ eſt. igiť ei⁹ eſt facē opti-
me oia. melius aūt eſt bonū qḋ alicui collocatū ſit mul-
torū cōe q̄ꝫ qḋ ſit pprium: qꝛ bonū cōe ſp inueniť eſſe diui-
nius q̄ꝫ bonū vni⁹ tñ: ſꝫ bonū vnius ſit multis cōe ſi ab
vno in alia deriuať: qḋ nō pōt eē niſi inquātū diffundit
ipſuꝫ in alia per p̄mā actionē: ſi vo ptātē nō hꝫ illud in
alia tranſfundendi manet ſibiipſi pprium. ſic igitur deus
rebus creatis ſuā bonitateꝫ cōicauit vt vna res qḋ acce-
pit poſſet in aliā reꝫ trāſfundere: detrahere ergo actiōes
6^m pprias reb⁹ creatis eſt diuine bonitati derogare. ¶ Ad-
huc. Subtrahere ordineꝫ reb⁹ creatis eſt eis ſubtrahere
id qḋ optimū hñt. nā ſingula in ſeipſis ſunt bona. ſil' aūt
oia ſūt optima pp ordinē vniuerſi: ſemp eniꝫ totū meli⁹
eſt ptibus ⁊ finis ipſaꝝ: ſi aūt rebus ſubtrahanť actiōes
ſubtrahiť ordo reꝝ ad inuicē: reꝝ eni q̄ ſunt diuerſe ſm
ſuas naturas non eſt colligatio in ordinis vnitatem niſi
per hoc q̄ q̄dā agunt ⁊ q̄daꝫ patiunť. incōueniēs igiť eſt

7m dicere ꝙ res nō hñt ꝓprias actiones. ¶ Amplius. Si effectus
nō ꝓducunt̄ ex actiōe reꝝ creataꝝ ſʒ ſolū ex actiōe dei:
īpoſſe eſt ꝙ ꝑ effectus manifeſtet̄ ꝟtus alicuius cāe create:
nō.n.effectꝰ oſñdit ꝟtutē cāe niſi rōne actionis q̄ a virtute
ꝓcedēs ad effectū terminat̄:nā aūt cāe non cogſcit̄ per
effectū niſi inq̄tū ꝑ ipm cognoſcit̄ ꝟtus eiꝰ que nām ꝯſe
quit̄:ſi ḡ res create nō habeāt actiōes ad ꝓducēdū effe-
ctus:ſeq̄t̄ ꝙ nūq̄ nā alicuiꝰ rei create poterit cognoſci ꝑ
effectū:ꝛ ſic ſubtrahit̄ nobis oīs cognitio ſcie nālis in q̄
8m ꝑcipue demōſtratiōes ꝑ effectū ſumūtur. ¶ Itē. Apparet
ꝑ iductionē in oībꝰ ꝙ ſile agat̄ ſuū ſile:id aūt qḋ ḡñat̄ in
rebꝰ īferioribꝰ nō eſt forᵃ tm̄:ſʒ cōpoſitū ex mā ꝛ forᵃ,nā
oīs ḡñatio ex aliq̄ eſt.ſ.ex mā ꝛ ad aliqd.ſ.ad formā:opʒ
igit̄ ꝙ generās nō ſit forᵃ tm̄ ſʒ cōpoſitū ex mā ꝛ forᵃ.nō
Oplo reprobatur Pla. ꝛ Auicē. igit̄ ſpēs reꝝ ſeꝑata:vt Platonici poſuerūt neq̄ʒ īitelligē
tia agēs:vt poſuit Aui.eſt cā formaꝝ q̄ ſunt in materijs
9m ſʒ magis h̄ cōpoſitū ex mā ꝛ forᵃ. ¶ Itē. Si agere ſeq̄t̄
ad eē in actu.īcōueniēs eſt ꝙ actꝰ ꝑfectior actiōe deſtitua
tur.ꝑfectior autē actꝰ eſt forᵃ ſubālis q̄ʒ forᵃ accñtalis:ſi ḡ
forme accñtales q̄ ſunt in rebꝰ corꝑalibꝰ hñt ꝓprias actio-
nes.multo magis forᵃ ſubālis hʒ aliquā ꝓpriā actionem:
nō eſt aūt eiuſmodi actio diſponere mām:q2 hoc fit ꝑ al-
terationē ad quā ſufficiūt forme accñtales:ḡ forᵃ ḡñans
eſt pñm actionis vt forma ſubālis introducat̄ in ḡñatum.
Solones ſequuntur. ¶ Rōnes aūt q̄s inducūt facile eſt ſoluere. Cuʒ.n.ad h̄
aliqd fiat vt ſit:ſic forᵃ nō dr̄ ens q̄ſi ipſa habeat eē:ſʒ q2
ꝑ eā cōpoſitū ē:ita nec forᵃ ꝓp̄e fit:ſʒ icipit eē ꝑ h̄ ꝙ cō-
Ad rationē Plato. poſitū ſit reductū d̄ poᵃ in actū q̄ eſt forᵃ. ¶ Nec ēt opʒ
vt oē qḋ hʒ aliquā formā q̄ſi ꝑticipatā recipiat eaʒ ime-
diate ab eo qḋ ē eēntialiter forᵃ:ſʒ imediate qdē ab alio
qḋ hʒ ſilem formā ſili mō.ſ.ꝑticipatā qḋ tm̄ agat in ꝟtu-
te illius forme ſeꝑate ſi q̄ ſit talis:ſic.n.agēs ſileʒ effectū
Ad rationē Auicē. ſibi ꝓducit. ¶ Silr̄ ēt nō opʒ ꝙ q2 oīs actio īferioꝝ cor-
poꝝ ſit ꝑ q̄litates actiuas ꝛ paſſiuas q̄ ſūt accñtia:ꝙ nō
ꝓducat ex actiōe eaꝝ niſi accñs:q2 ille forme accñtales
ſic creant̄ a forᵃ ſubāli que ſil cū mā eſt cā ꝓpriorū acci-
dētiū:ita agūt ꝟtute forme ſubālis.qḋ aūt agit in ꝟtute al-
terius ꝓducit effectū ſileʒ nō ſibi tm̄ ſʒ magis ei in cuiꝰ
ꝟtute agit:ſic ex actiōe inſtri fit in artificiato ſilitudo ar-
tis:ex quo ſequit̄ ꝙ ex actione formarū accñtaliū ꝓdu-
cunt̄ forme ſubāles inquātū agūt inſtrāl'r in ꝟtute ſuba-
Ad 3m liūʒ formaꝝ. ¶ In aīalibꝰ vō que ex putrefactiōe ḡñant̄
cāuſatur forma ſbālis ex agēte corꝑali.ſ.corpore celeſti qḋ
eſt p̄mū alterās:vñ opʒ ꝙ oīa mouētia ad formā ī iſtis
inferioribꝰ agāt in ꝟtute illiꝰ:ꝛ ꝑꝑ hoc ad ꝓducēdas ali-
quas formas iꝑfectas ſufficit ꝟtus celeſtis abſq̄ʒ agen
Agēs duplex. te vniuoco. Ad ꝓducēdas aūt formas perfectiores ſicut
ſunt aīe aīaliū ꝑfectoꝝ reqrit̄ cū agēte celeſti agens vni-
uocū:talia enī aīalia nō generant̄ niſi ex ſemie.ꝛ ꝑꝑ hoc
Te.cō.26. dicit Ari.in.ij.phyſi.ꝙ hō generat hoīeʒ ꝛ ſol. ¶ Nō eſt
Ad 4m aūt veꝝ ꝙ q̄ñtitas ipediat actionē forme niſi ꝑ accñs:in-
q̄ñtū.ſ.oīs q̄ñtitas ꝯtinua eſt in mā:forᵃ aūt in mā exñs
cū ſit minoris actualitatis eſt ꝑ ꝯñs minoris ꝟtutis in agē
do:vñ corpꝰ qḋ hʒ minꝰ de mā ꝛ plus de forᵃ:ſicut ignis
eſt magis actiuū. Suppoſito aūt mō actionis quā formā
in mā exñs hīe pōt quātitas coauget magis q̄ʒ minuat
actionē.nā quāto corpuſculū fuerit maiꝰ ſuppoſita eque
īteſa caliditate tāto magis calefacit:ꝛ ſuppoſita grauita-
te eque inteſa q̄ñto magis fuerit corpus graue tāto velo-
ciꝰ mouebit̄ motu nāli:ꝛ inde eſt ꝙ tardius moueat̄ mo-
tu īnāli:q2 igit̄ corꝑa grauia ſunt tardioris motꝰ inālis cū
fuerint maioris q̄ñtitatis nō oñdit̄ ꝙ quātitas impediat
Ad 5m actionē ſʒ magis ꝙ coaugeat ipaʒ. ¶ Nō opʒ ēt ꝙ corpꝰ
oē careat actiōe ꝑꝑ hoc ꝙ in ordine reꝝ ſuba corporalis
Nota. eſt infima ſm̄ ſuū genꝰ:q2 etiā inter corꝑa vnū eſt ſupe-
rius altero ꝛ formalius ꝛ magis actiuū:ſicut ignis eſt re-
ſpectu īferioꝝ corpoꝝ:nec tm̄ ēt infimū corpus excludit̄
ab agēdo. Manifeſtū eſt.n.ꝙ corpus nō pt̄ agere ſe to- Corpꝰ nō pt̄ agere ſe toto.
to cū ſit cōpoſitū ex mā q̄ eſt ens in poᵃ ꝛ forᵃ que ē actꝰ:
agit.n.vnūq̄ḋq̄ʒ ſm̄ ꝙ eſt actu:ꝛ ꝑꝑ hoc oē corpꝰ agit ſʒ
ſuā formā ad quā cōparat̄ aliō corpꝰ.ſ.patiēs ſm̄ ſuam
māʒ vt ſubiectū:inquātū mā eiꝰ eſt in poᵃ ad formā agē-
tis:ſi aūt ecōuerſo ad formam corporis patiētis ſit in poᵃ
mā corꝑis agentis erūt agētia ꝛ patiētia adinuiceʒ ſicut
accit in duobꝰ corporibꝰ elemētaribꝰ:ſin aūt erit vnū tm̄
agēs ꝛ alteꝝ tm̄ patiēs reſpectu illiꝰ:ſicut eſt cōparatio
corꝑis celeſtis ad corpꝰ elemētare:ſic igit̄ corpꝰ agit ſm̄
ſīm nō rōne totiꝰ corꝑis ſʒ forme ꝑ quā agit. Nō eſt etiā
veꝝ ꝙ corꝑa ſint ī vltia remotiōe a deo:cū.n.deꝰ ſit actꝰ
purꝰ:ſm̄ h̄ aliq̄ magis vel minus ab eo diſtāt ſm̄ ꝙ ſūt
plus vel minꝰ in actu vel in poᵃ:illud etiā in entibꝰ eſt ex-
treme diſtās a deo qḋ eſt poᵃ tm̄.ſ.mā p̄ᵃ:vñ eius tm̄ eſt
pati ꝛ nō agere:corꝑa vō cū ſint compoſita ex mā ꝛ forᵃ
accedūt ad diuā ſilitudinē inquātū hñt formā quā Ariſt.
in p̄ phyco.noīat diuinuʒ qḋdā:ꝛ ꝑꝑ h̄ ſm̄ ꝙ hñt formā Te.cō.81. Ad rationē Auerroi.
agūt:ſʒ vō ꝙ hñt māʒ patiunt̄. ¶ Ridiculū aūt eſt dice-
re ꝙ iō corpus nō agat:q2 accñs nō trāſit de ſubiecto in
ſubiectū:nō.n.hoc mō dr̄ corpꝰ calīm calefacē ꝙ idē nūo
calor q̄ eſt in calefaciēte corꝑe trāſeat ad corpꝰ calefactū:
ſʒ q2 ꝟtute caloris q̄ eſt in calefaciēte corꝑe aliꝰ calor nūo
fit actu in corꝑe calefacto q̄ p̄us erat in eo in poᵃ:agēs.n.
nāle nō eſt traducēs ꝓpriā formā in alteꝝ ſubiectū:ſed
reducēs ſubiectū qḋ patit̄ de poᵃ in actū:nō igit̄ auferre-
mus ꝓprias actiōes rebus creatis:q̄uis oēs effectꝰ reꝝ
creatarū deo attribuamus q̄ſi in oībus operanti.

¶ Quō idē effectꝰ ſit a deo ꝛ a nāli agente. Cap.LXX.

Quibuſdā aūt difficile vr̄ ad intelli- Difficul. ſm̄ q̄ſdā oñt̄ ꝑ ſila argumē. ſequētia.
gendū ꝙ effectꝰ nāles attri-
buant̄ deo ꝛ nāli agēti. Nā vna actio a duo-
bus agēntibꝰ nō vr̄ ꝓgredi poſſe.ſi igit̄ actio p̄m argu.
ꝑ quā nālis effectꝰ ꝓducit̄ ꝓcedit a corpore
nāli nō ꝓcedit a deo. ¶ Itē. Qḋ pōt fieri ſufficiēter per 2
vnū:ſupfluū eſt ꝙ fiat ꝑ multa:videmus.n.ꝙ nā nō fa-
cit per duo inſtrā qḋ pōt facere ꝑ vnū:cū igit̄ ꝟtus diua
ſufficiens ſit ad ꝓducēdos effectꝰ nāles ſupfluū eſt adhi-
bere ad eoſdē effectꝰ ꝓducēdos etiā nāles ꝟtutes:vel ſi
ꝟtus nālis ſufficienter ꝓpriū effectū ꝓducit:ſupfluū eſt
ꝙ diuina ꝟtus ad eundē effectū agat. ¶ Pr̄. Si deus to- 3
tuʒ effectuʒ nālem ꝓducit nihil relinquit̄ de effectu nāli
agenti ad ꝓducēdū:nō videt̄ igit̄ eſſe poſſe ꝙ eoſdē effe-
ctus deus ꝓducere dicat̄ q̄s res nāles ꝓducūt. ¶ Hec Difficul.ſolluūtur ꝛ argum. predicta ſoluuntur.
aūt difficultatē non afferūt ſi p̄miſſa cōſiderent̄. In q̄li-
bet enim agēte eſt duo ꝯſiderare.ſ.rem ipſaʒ que agit:ꝛ
ꝟtute qua agit:ſicut ignis calefacit ꝑ calorē.ꝟtus autē in-
ferioris agētis depēdet a ꝟtute ſuperioris agētis inquā-
tū ſuꝑius agēs dat ꝟtutē ipſaʒ inferiori agenti per quaʒ
agit vel ꝯſeruat eā aut etiā applicat eā ad agendū:ſic ar-
tifex applicat inſtrm̄ ad propriū effectū cui tm̄ interduʒ
formā nō dat ꝑ quā agit inſtrm̄ nec ꝯſeruat ſed dat ei ſo- Solō primi argumentū.
laʒ motū.opʒ igit̄ ꝙ actio īferioris agētis nō ſolū ſit ab
eo ꝑ ꝟtutē ꝓpriā ſʒ ꝑ ꝟtutē oīuʒ ſuꝑioꝝ agētiū:agit.n.in
ꝟtute oīuʒ:ꝛ ſicut agēs īfimū īuenit̄ imediatū actiuū:ita
ꝟtꝰ p̄i agētis inenit̄ imediata ad ꝓducēdū effectū:nā ꝟtꝰ
īfimi agētꝭ nō hʒ ꝙ ꝓducat hūc effectū ex ſe ſʒ ex ꝟtute
ſuꝑioris ꝓximi:ꝛ ꝟtꝰ illiꝰ ex ꝟtute ſuꝑioris:ꝛ ſic ꝟtꝰ ſupmi
agētꝭ inenit̄ ex ſe ꝓductiua effectꝰ q̄ſi cā imediata:ſic pʒ
in p̄ncipijs dēmrātionū q̄ꝝ p̄m ē imediatū:ſic igit̄ nō ē icō-
ueniēs ꝙ vna actio ꝓducat̄ ex alio agēte ꝛ eiꝰ ꝟtute:ita ſi
eſt icōueniēs ꝙ ꝓducat̄ idē effectꝰ ab īferiori agēte ꝛ deo Ad 2m
ab vtroq̄ʒ imediate:ſʒ alio ꝛ alioꝰ. ¶ Pʒ ēt ꝙ ſi res nā-

lis pducat ꝓpriū effectū nō ē ſupfluū ꝙ de⁹ illū pducat:
q: res nālis nō pducit ipʒ niſi vtute diua:neqʒ ē ſupfluū
ſi de⁹ ꝑ ſeipm ꝑt oēs effect⁹ nāles pducē ꝙ ꝑ q̄ſdā alias
cās pducanᷣ:nō.n. hoc eſt ex iſufficiētia diue vtutis ſʒ ex
īmēſitate bonitatꝫ ipſi⁹ ꝑ quā ſuā ſilitudinē reb⁹ cōicare
Duo cōmunes modi. voluit:nō ſ̄m ad h̄ ꝙ eēnt ſʒ ēt ſ̄m ad h̄ ꝙ alioꝝ cāe
Cap.21. eēnt. Dis.n.duob⁹ modis creature cōiter oēs diuinā ſili
tudinē ꝯſequunᷣ:vt ſupra oſſuʒ ē.ꝑ h̄ ēt decor ordinis in
Ad 3ᵐ reb⁹ creatis appet. ℂ Pʒ āt ꝙ nō ſic idē effect⁹ cāe nāli
ꝛ diue vtuti attribuiᷣ q̄ſi ꝑtim a deo ꝛ ꝑtim a nāli agēte
fiat:ſʒ totus ab vtroqʒ ſ̄m aliū modū:ſicut idē effect⁹ to
tus attribuiᷣ inſtrumēto ꝛ ꝑncipali agēti etiā totus.

ℂ Q: diuina prouidentia non excludit totaliter malum a rebus. Cap.LXXI.

Idē ꝑ⁹ p.q.22.ar.2.ad.2 Iſta ꝯ⁹ ꝓbat ꝑ Cap.69. Cap.70.

EX his ēt appet ꝙ diua ꝓuidētia q̄ res gubernat nō īpedit quin corru
ptio ꝛ defect⁹ ꝛ malū in reb⁹ inueniaᷣ. Diui
na eni gubernatio q̄ deus in reb⁹ opaᷣ non
excludit opationē cāꝝ ſcdaꝝ:ſicut iaʒ oſſum
eſt.ꝯtingit āt ꝓuenire defectū in effectu ꝑꝑ dfectū cāe ſe
cūde agētis abſqʒ eo ꝙ ſit defect⁹ in ꝑ agēte:ſicut cū in effe
ctu artificis hn̄tis ꝑfecte artē ꝯtingit aliq̄s defect⁹ ꝑꝑ in
ſtrumēti dfectū:ꝛ ſic hoīem cui⁹ vis motiua eſt fortꝫ cō
tigit claudicare nō ꝑꝑ dfectū vtutꝫ motiue ſʒ ꝑꝑ tibie cur
uitatē.ꝯtingit ḡ in his q̄ aguntᷣ ꝛ gubernātᷣ a deo aliquē
defectū ꝛ aliqd malū inueniri ꝑꝑ dfectū ſcdoꝝ agētiū:ſʒ
2ᵒ in ipo deo nullus ſit dfect⁹. ℂ Ampli⁹. Perfecta bonitas
in reb⁹ creatis nō īueniᷣ niſi eēt ordo bonitatis in eis:vt
ſcʒ q̄dā ſint alijs meliora:nō.n.īplerenᷣ oēs gradus poſ
ſibiles bonitatꝫ neqʒ ēt aliq̄ creatura deo aſſilaret̄ ſ̄m
ad h̄ ꝙ alteri eminēt:tollerē ēt ſūm⁹ decor a reb⁹ ſi ab
eis ordo diſtinctoꝝ ꝛ diſpariū tollereᷣ:ꝛ qd̄ eſt ampli⁹
tollereᷣ mltitudo a reb⁹ ineq̄litate bonitatis ſublata:cū
ꝑ diſas gb⁹ res ab īuicē differūt vnū altero meli⁹ exiſtat.
ſicut aiatū inaiato:ꝛ rōnale irrōnali:ꝛ ſic ſi eq̄litas oīmo
da eēt in reb⁹ nō eēt niſi vnū bonū creatū: qd̄ manifeſte
ꝑfectiōi drogat creature:gradus āt bonitatis ſupior ē vt
aliqd ſit bonū qd̄ nō poſſit dficē a bonitate:īferior autē
eo eſt qd̄ ꝑt a bonitate deficē: vtrūqʒ ḡ gradū bonitatis
ꝑfectio vniuerſi reqrit:ad ꝓuidētiā āt gubernātis ꝑtinet
ꝑfectionē in reb⁹ gubernatis ꝯſeruare nō āt eā minuē:ḡ
nō ꝑtinet ad diuinā ꝓuidētiā: vt oino excludat a reb⁹ po
tētiā dficiēdi a bono:hāc āt poᵃᵐ ſeqᷣ malū:q: qd̄ ꝑt defi
cere qn̄qʒ dficit:ꝛ ipe defect⁹ boni malū eſt: vt ſupra oſ
ſuʒ eſt.nō eſt ḡ ad diuinā ꝓuidētiā ꝑtinēs: vt oino malū
3ᵒ a rebus gubernatis ꝓhibeat. ℂ Adhuc. Optimū in gu
bernatiōe q̄libʒ eſt vt reb⁹ gubernatꝫ ſ̄m modū ſuū ꝓui
deaᷣ:in h̄.n.regiminis iuſticia ꝯſiſtit:ſicut ḡ eēt ꝯ rōnē hu
mani regimīs ſi īpedirenᷣ a gubernatore ciuitatis hoīes
agere ſʒ ſua officia niſi forte qn̄qʒ ad horā ꝑꝑ aliquā ne
ceſſitatē:ita eēt ꝯ rōnē diuini regimīs ſi nō deſineret res
creatas agē ſʒ modū ꝓprie nāe.ex h̄ aūt ꝙ creature ſic
agūt ſeqᷣ corruptio ꝛ malū i reb⁹:cū ꝑꝑ ꝯtrarietatē ꝛ repu
gnātiā q̄ eſt in reb⁹ vna res ſit alterius corruptiua.nō eſt
igiᷣ ad diuinā ꝓuidētiā ꝑtinēs:malū oīno a reb⁹ guberna
4ᵒ tis excludē. ℂ Itē. Impoſſe eſt ꝙ agēs opeᷣ aliqd malū
niſi ꝑꝑ h̄ ꝙ ītēdit aliqd bonū:ſicut ex ſupioꝛib⁹ appet:ꝓhi
Capl'o.10.ꝛ infra. bere āt cuiuſcūqʒ boni ītētionē vlr a reb⁹ creatis nō ꝑti
net ad ꝓuidētiā ei⁹ q eſt oīs boni cā:ſic.n.mlta bona ſub
traherenᷣ ab vniuerſitate reꝝ:ſicut ſi ſubtrahereᷣ igni intē
tio gn̄andi ſibi ſile ad quā ſeqᷣ h̄ malū qd̄ eſt corruptio
reꝝ cōbuſtibiliū:tollereᷣ h̄ bonū qd̄ eſt gn̄o ignis ꝛ con
ſeruatio ipius ſ̄m ſuā ſpēm:nō eſt igiᷣ diuine ꝓuidentie
malū totalr̄ a reb⁹ excludē. ℂ Adhuc. Multa bona ſūt
5ᵒ in reb⁹ q̄ niſi mala eēnt locū nō haberēt:ſicut nō eēt patiē
tia iuſtoꝝ ſi nō eēt malignitas ꝑſequētiū:nec eēt loc⁹ iu
ſtitie vindicādi ſi delicta nō eēnt:in reb⁹ ēt nālib⁹ nō eēt
vnius gn̄o niſi eēt alterius corruptio:ſi ergo malū totalr̄
ab vniuerſitate reꝝ ꝑ diuinā ꝓuidētiā excludereᷣ opor
teret etiā bonoꝝ mltitudinē diminui:qd̄ eē nō dʒ: q: v
tuoſius eſt bonū in bonitate q̄ʒ in malitia malū:ſicut ex ſu
perioꝛib⁹ pʒ:igiᷣ nō dʒ ꝑ diuinā ꝓuidētiam totalr̄ malū
excludi a reb⁹. ℂ Ampli⁹. Bonū tot⁹ ꝑeminet bono ꝑtis. 6ᵒ
ad ꝓuidū ergo gubernatorē ꝑtinet negligē:ꝛ aliquē dfe
ctū bonitatis in ꝑte vt fiat argumentū bonitatis in toto:
ſicut artifex abſcondit fundamētū ſub terra vt tota do
mus habeat firmitatē:ſed ſi malū a q̄buſdā ꝑtibus vni
uerſi ſubtrahereᷣ:multū deperiret ꝑfectiōis vniuerſi cu
ius pulchritudo ex ordinata bonoꝝ ꝛ maloꝝ adunatiōe
ꝯſurgit dūʒ mala ex bonis deficientib⁹ ꝓueniūt:ꝛ tn̄ ex
eis q̄dā bona cōſequunᷣ ex ꝓuidētia gubernantis:ſicut
ꝛ ſilentꝫ interpoſitio facit cantilenā eē ſuauē.non igitur
ꝑ diuinā prouidētiā debuit malū a reb⁹ excludi. ℂ Ad 7ᵒ
huc. Res alie ꝛ ꝑcipue inferiores ad bonū hoīs ordinā
tur ſicut ad finē:ſi aūt nulla mala eēnt in reb⁹:multū de
bono hoīs diminuereᷣ ꝛ ſ̄m ad cognitionē ꝛ quātū ad
boni deſideriū vel amorē:nā bonū ex cōparatione ma
li magis cognoſciᷣ:ꝛ dūʒ aliq̄ mala ꝑpetranᷣ ardēti⁹ bo
na optamus:ſicut quātū bonū ſit ſanitas:infirmi maxīe
cognoſcūt:qui etiā ad eaʒ magis exardent q̄ʒ ſani.nō igi
tur ꝑtinet ad diuā ꝓuidētiā:mala a reb⁹ totalr̄ excludē.
ℂ Propter qd̄ dr̄ Iſa.45. Faciēs pacē ꝛ creās malum. Cōfirmatur.
Et Amos.3. Non eſt malū in ciuitate qd̄ de⁹ non fecerit.
Per h̄ aūt excludiᷣ quorūdā error: qui ꝑꝑ hoc ꝙ mala Error excluditur.
in mūdo euenire videbāt dicebāt deū nō eē:ſicut Boe
tius in ꝑmo de ꝯſolatiōe introducit quēdā ꝓhm querē Proſa.4.
tē:ſi deus eſt vn̄ malū eſt.eēt aūt ecōuio arguendū:ſi ma
lū eſt:deus eſt.nō eni eēt malū ſublato ordine boni:cu
ius ꝑuatio eſt malū:hic aūt ordo nō eēt ſi deus nō eēt.
ℂ Tolliᷣ etiā ꝛ erroris occaſio ꝑ ꝓmiſſa illis qui diui Occaſio erroris tollitur.
naʒ prouidētiā vſqʒ ad hec corruptibilia extendi nega
bant ꝑꝑ hoc ꝙ in eis multa mala euenire cōſpiciebant:
ſola aūt incorruptibilia diuine ꝓuidentie ſubdi dicebāt
in q̄b⁹ nullus defectus nec malū aliqd inueniᷣ. Per hoc
ēt tolliᷣ errādi occaſio manicheis qui duo ꝑma ꝑncipia
agētia poſuerūt bonū ꝛ malū quaſi malo ſub prouiden
tia boni dei locū habere nō poſſet. Soluiᷣ ēt quorūdaʒ Dubita. q̄rūdā ſoluitur.
dubitatio vtrū ſcʒ actiones male ſint a deo. ℂ Naʒ cuʒ Cap.70.
oſſum ſit oē agēs actionē ſuā ꝓducere inquātū agit vtu
te diua ꝛ ex hoc deū eē diuʒ ꝛ effectuū ꝛ etiā actionū cāʒ.
Itēqʒ oſſuʒ ſit ꝙ malū ꝛ defect⁹ in his que ꝓuidētia di
uina reguntᷣ accidat ex ꝯditione ſcdaꝝ cāruʒ in q̄b⁹ pōt
eē defectus.manifeſtū eſt ꝙ actiōes male ſ̄m ꝙ defi
ciētes ſunt nō ſūt a deo ſʒ a cauſis proximis deficiētib⁹:
ſ̄m āt ad id qd̄ de actiōe ꝛ de entitate hn̄t opʒ ꝙ ſint a
deo ſicut claudicatio eſt a vtute motiua ſ̄m ad id qd̄ hʒ d̄
motu:ſ̄m vo ad id qd̄ hʒ d̄ dfectu ē ex curuitate cruris.

ℂ Q: diuina prouidentia non excludit contingentiam a rebus. Cap.LXXII.

Iſta ꝯ⁹ ꝓbat ꝑ

SIcut aūt diuina ꝓuidētia nō excludit
vlr malū a rebus:ita ēt nō exclu
dit contingentiā:nec nec̄citatē reb⁹ imponit.
Iaʒ enim oſſuʒ eſt ꝙ opatio ꝓuidētie qua
deus opaᷣ in reb⁹ nō excludit cās ſcdas ſʒ ꝑ Cap.70.
eas impleᷣ inquātū agūt vtute dei.ex cauſis aūt ꝓximis
aliq̄ effect⁹ dicunᷣ neceſſarij vl̄ ꝯtingētes:nō āt ex remo
tis cauſis.nā fructificatio plāte eſt effect⁹ ꝯtingēs ꝑꝑ cāʒ
ꝓximā q̄ eſt vis germinatiua q̄ ꝑt īpediri ꝛ dficere.quā
uis cā remota.ſ.ſol ſit cā ex nec̄citate agēs.cū igiᷣ īter cās
ꝓximas mlta ſint q̄ deficere ꝑñt:nō oēs effect⁹ qui ꝓui

2° dẽde ſubdanť erũt neceſſarij ſ3 plurimi ſũt ɔtingẽtes. ℭ Ad-
huc. Ad diuinã puidẽtiã ꝑtinet vt gradus entiũ qui poſ-
Cap.71. ſibiles ſunt adimpleanť: vt ex ſupra dictis p3. ens aũt diui-
diť p ɔtingẽs ⁊ neceſſariũ ⁊ eſt per ſe diuiſio entis: ſi ğ diuina
puidẽtia excluderet oẽm ɔtingentiã: nõ oẽs gradus en-
3° tiũ ɔſeruarenť. ℭ Amplius. ℭ Quãto aliq̃ ſunt ppinquio
ra deo tãto magis de eius ſimilitudine pticipãt: ⁊ quãto mag
diſtãt tãto magis a ſimilitudine ipſius deficiũt. illa aũt que
ſunt deo ppinquiſſima ſunt diuino immobilia. ſ. ſubẽ ſepate q̃
maxie ad dei ſimilitudinẽ accedũt q eſt diuino immobilis. ea
aũt q̃ ſunt his proxima ⁊ mouenť immediate ab his q̃ ſemꝑ
eodẽ mõ ſe habẽt: quãdã immobilitatis ſpẽm retinẽt in h
q ſemꝑ eodẽ mõ mouenť: ſicut corpa celeſtia: ɔſequiť ğ
q ea q̃ cõſequunť ad iſta ⁊ ab eis mota longius ab immo-
bilitate diſtãt: vt. ſ. ſp eodẽ mõ moueanť ⁊ in hoc ordinis
pulchritudo apparet. oẽ aũt neceſſariũ inquãtũ hm ſemꝑ
eodẽ mõ ſe h3: repugnaret ğ diuine puidẽtie ad quã ꝑti-
net ordinẽ in rebus ſtatuere ⁊ ɔſeruare ſi oia ex neceſſita-
4° te euenirẽt. ℭ P. Qð neceſſariũ eſt eẽ: ſp eſt. nullũ autẽ
corruptibile ſp eſt. ſi igiť diuina puidẽtia h requirit q oia
ſint neceſſaria: ſeq̃ť q nihil ſit i rebus corruptibile ⁊ p ɔñs nec
gñabile: ſubtraheretť ğ a rebus tota pars gñabiliũ ⁊ corru-
5° ptibiliũ qð ꝑfectioni derogat vniuerſi. ℭ Adhuc. In oi
motu eſt q̃dã gñatio ⁊ corruptio. nã in eo qð mouet ali-
qd incipit ⁊ aliqd deſinit eẽ: ſi ğ ois gñio ⁊ corruptio ſub-
traheretť ſubtracta ɔtingẽtia rex diuꝫ: vt oñſum eſt: ɔñs
6° eſt q ⁊ motus ſubtraheretť a rebus ⁊ oia mobilia. ℭ Itẽ.
Debilitatio virtutis alicuius ſube ⁊ eius impedimẽtũ ex aliquo
ɔtrario agẽte: eſt ex aliq̃ eius immutatiõe. ſi ğ diuina puidẽtia nõ
impedit motũ a rebus. neq3 ẽt impedieť debilitatio virtutis ip-
ſax aut impedimẽtũ ex reſiſtẽtia alterius: ex virtutis aũt debi-
litate ⁊ eius impedimẽto ɔtingit q res nãlis nõ ſp eodem
mõ opať: ſ3 q̃nq3 deficit ab eo qð cõpetit ſibi ſm ſuam
nãm: vt ſic nãles effectus nõ ex neceſſitate pueniãt. nõ er-
go ꝑtinet ad puidẽtiã diuinã q rebus puiſis neceſſitatẽ im-
7° ponat. ℭ Amplius. In his q̃ puidẽtia debite regũtur nõ
d3 eẽ aliqd fruſtra. cũ igiť manifeſtũ ſit cãs aliq̃s eẽ cõ-
tingentes ex eo q impediri pñt vt nõ pducat ſuos effectus
p3 q ɔ rõnem puidentie eſſet q oia ex neceſſitate ɔtinge-
rent. nõ igiť diuina puidẽtia neceſſitatē a rebus impo-
nit contingentiam a rebus vniuerſaliter excludens.

ℭ Qȝ diuina prouidentia non excludit arbitrij liber-
tatem, Cap. LXXIII.

Idẽ h° q.q. 22. a. 3. ad. 4 Iſta ɔ° pbat ɔ

EX quo etiã p3 q puidentia diuina vo-
lũtatis libertati nõ repugnat.
Cuiuſlibet. n. gubernantis puidẽtis guber-
natio ad ꝑfectionẽ rex gubernatax ordina
tur: vel adipiſcendã vel augendã vel cõſer-
uandã. qð igiť ꝑfectionis eſt: magis cõſeruãdũ eſt p puı-
dentiã q̃ȝ qð eſt imꝑfectionis ⁊ defectus: in rebus aũt inaiatis
cãx ɔtingentiã ex imperfectiõe ⁊ defectu eſt. ſm enim ſuã
nãm ſunt determiata ad vnũ effectũ quẽ ſemꝑ ɔſequunť
niſi ſit impedimentũ vel ex debilitate virtutis vl ex aliquo
exteriori agẽte vl ex materie indiſpõne: ⁊ ꝑꝑ hoc cauſe
nãles agẽtes nõ ſunt ad vtrũq3: ſ3 vt frequẽtius eodẽ mõ
ſuũ effectũ pducũt: deficiũt aũt raro. Qȝ aũt volũtas ſit
cã ɔtingẽs eſt ipſius ꝑfectione puenit: q2 nõ h3 virtutẽ limi-
tatã ad vnũ: ſ3 h3 in ptãte pducere hũc effectũ vel illũ3
ꝑꝑ quẽ eſt ɔtingẽs ad vtrũlib3. magis enĩ ꝑtinet ad pui-
dẽtiã diuinã ɔſeruare libertatẽ volũtatis q̃ȝ ɔtingẽtiã in nã-
8° libus cauſis. ℭ Amplius. Ad puidẽtiã diuinã ꝑtinet vt rebus
vtať ſm modũ eax. modus aũt agendi cuiuſlib3 rei cõ-
ſequiť formã eius que eſt pñm actionis: forma aũt p quã
agit volũtarie agẽs nõ eſt determinata: agit. n. volũtas
p formã apphenſã3 ab intellectu. nã bonũ apphẽſũ3
mouet voluntatẽ vt eius obiectũ: intellectus aũt nõ h3 vnã for
mã effectus determiatã: ſ3 de rõne ſua eſt vt multitudinẽ3
formax cõphẽdat: ⁊ ꝑꝑ hoc volũtas multiformes ef-
fectus pducere põt. nõ igiť ad rõnẽ puidẽtie ꝑtinet q
excludat libertatis volũtatẽ. ℭ Itẽ. Per gubernationẽ 3°
cuiuſcũq3 puidẽtis res gubernate deducunť ad finẽ cõ-
uenientẽ. vñ ⁊ de puidẽtia diuina Grego. nicenus dicit q
eſt volũtas dei p quã oia que ſunt ɔuenientẽ deductionẽ
accipiunt: finis aũt vltimus cuiuſlibet creature eſt vt cõ
ſequať diuinã ſimilitudinẽ vt ſupra oñſu3 eſt. eſſet igiť di- Cap.17.
uine puidẽtie repugnãs ſi alicui rei ſubtraheretť illud p
qð aſſequiť diuinã ſimilitudinẽ: agens aũt volũtariũ aſſe-
quiť diuinã ſimilitudinẽ in hoc q libere agit: oñſu3 eſt enĩ
in pmo liberũ arbitriũ in deo eſſe: nõ igiť p puidentiã3 Cap.89.
ſubtrahiť volũtatis libertas. ℭ Adhuc. Prouidẽtia eſt 4°
multiplicatiua bonox in rebus gubernatis: illð ğ p qð mul
ta bona ſubtraherent a rebus non ꝑtinet ad puidentiã. ſi
aũt libertas volũtatis tolleretť multa bona ſubtraherenť:
tollereť eni3 laus virtutis humane q̃ nulla eſt ſi hõ libere
nõ agat: tollereť ẽt iuſtitia pmiãtis ⁊ punientis ſi nõ libe
re hõ ageret bonũ vel malũ: ceſſaret etiã circũſcriptio in
cõſilijs que de his q̃ ex neceſſitate agũtur fruſtra tracta-
renť: eſſet igiť ɔ puidentie rõnẽ ſi ſubtraheretť volũtatis
libertas. ℭ Hinc eſt qð dr Eccle. 10. Deus ab initio cõ-
ſtituit hoiẽ3 ⁊ reliq̃t illũ in manu ɔſilij ſui: ⁊ itex. Ante ho
minẽ vita ⁊ mors: bonũ ⁊ malũ qð placuerit ei dabiť il-
li. Per hoc aũt excludiť error ⁊ opinio ſtoicox q̃ ſm or
dinẽ3 quẽdã cãx intranſgreſſibilẽ quẽ greci imarmiuin
vocabãt. oia ex neceſſitate dicebant prouenire.

ℭ Qȝ diuina prouidentia non excludit caſum ⁊ fortu-
nam. Cap. LXXIIII.

EX premiſſis ẽt apparet q diuina
puidẽtia nõ ſubtra- Iſta ɔ° pbat ꝑ
hit a rebus caſu3 ⁊ fortunã. In his. n. que i mi-
nori pte accidũt dicunť eẽ fortuna ⁊ caſus.
ſi aũt puenirẽt aliq̃ vt in minori pte: oia ex
neceſſitate acciderẽt. nã ea q̃ ſunt ɔtingentia vt in pluribus
in hoc ſolo a neceſſarijs differũt q pñt i minori pte defi
cere: eẽt aũt ɔ rõne3 diuine puidẽtie ſi oia ex neceſſitate cõ
tingerẽt vt oñſu3 eſt. igiť ⁊ ɔ rõnẽ puidẽtie diuine eẽt ſi
nihil fieret fortuitũ ⁊ caſuale in rebus. ℭ Amplius. Contra 2°
rõnẽ puidẽtie eẽt ſi res puidẽtie ſubiecte nõ agerẽt ꝑꝑ
finẽ: cũ puidẽtie ſit oia ordinare i finẽ: eẽt ẽt ɔ ꝑfectionẽ
vniuerſi ſi nulla res corruptibilis eẽt nec aliq̃ virtus defice
re potẽs vt ex ſupra dictis p3: ex hoc aũt q aliqð agens ꝑꝑ
finẽ deficit ab eo qð intẽdit ſequiť aliq̃ caſu ɔtingere: eẽt
igiť ɔ rõnẽ puidẽtie ⁊ ꝑfectiõis rerũ ſi nõ eẽnt aliq̃ ca-
ſualia. ℭ Adhuc. Multitudo ⁊ diuerſitas cauſax ex or 3°
dine puidẽtie diuine ⁊ diſpõnis pcedit. ſuppoſita autẽ3
cãx diſpõne: op3 vnã alteri q̃nq3 ɔcurrere p quã impe-
diať vl iuueť ad ſuũ effectũ pducẽdũ: ex ɔcurſu aũt duax
cãx vl pluriũ ɔtingit aliqd caſualr euenire dũ finis non
intẽtus ex ɔcurſu alicuius cauſe puenit: ſicut inuẽtio debi-
toris ab eo qui ibat ad foru3 cã emendi aliqd: puenit ex
hoc q debitor etiã ad forũ venit. nõ eſt igiť diuine pro-
uidentie ɔtrariũ q ſint aliqua fortuita ⁊ caſualia in rebus.
ℭ Itẽ. Qð nõ eſt nõ pt eẽ alicuius cã: vñ op3 q vnũq̃dq3 4°
ſicut ſe h3 ad eẽ: ita ſe hẽat ad h q ſit cã: op3 igiť q ſm di
uerſitatẽ ordinis in entibus ſit diuerſitas ẽt ordinis in cau
ſis: ad ꝑfectionẽ aũt rex requiriť q nõ ſolũ ſint i rebus entia
p ſe ſ3 ẽt entia p accñs: res. n. que non hñt in ſua ſuba vl-
timã ꝑfectiõe3: op3 q ꝑfectiões aliquã ɔſeq̃nť p accñtia:
⁊ tãto p plã quãto magis a dei ſimplicitate diſtãt. ex hoc
autẽ q aliqð ſubiectũ h3 multa accñtia ſeqť q ſit aliqð
ens p accñs. nã ſubiectũ ⁊ accñs ⁊ etiã duo accñtia vni⁹

ſubiecti ſūt,vnū ꝛ ens ſicut hō alb⁹ ꝛ muſicū albū:opꝫ igit̄
ad pfectionē rerū ꝙ ſint etiā q̄dā cāe p accñs.ea aūt q̄ ex
cauſis aliq̄b⁹ pcedūt p accñs dicunt̄ accidere a caſu vel
a fortuna:nō eſt igit̄ ꝯ rōnē puidētie q̄ pfectionē rerū cō
5° ſeruat vt aliqua fiāt:vl̄ caſu vel fortuna.⸿ P̄. Ad ordi-
nez diuine puidētie ptinet vt ſit ordo ꝛ gradus i cauſis.
q̄nto aūt ē aliq̄ ſupior tāto eſt maioris v̄tutis vn̄ ei⁹ cāſitas
ad plura ſe extēdit. nullius aūt cāe nālis intētio ſe extēdit
vltra v̄tutē ei⁹:eēt enim fruſtra:opꝫ ḡ ꝙ intentio cauſe
pticularis nō ſe extēdat ad oīa q̄ ꝯtingē pñt:ex hoc aūt cō
tigit aliq̄d caſualit̄ vl̄ fortuito ꝙ eueniūt aliq̄ pter itētio-
nē agentiū.ordo igit̄ diuine puidētie exigit ꝙ ſit caſus ꝛ
fortuna in reb⁹.⸿ Hinc eſt q̄d dr̄ Eccl.9. Uidi nec velo
ciū eē curſuz ꝛc̄.ſꝫ tp̄s caſumq̇ꝫ in oīb⁹ ſcꝫ inferioribus.

⸿ De prouidentia diuina ſit ſingularium contingen-
tium. Cap.LXXV.

Idē p⁹.p.q.22.ar.2. Iſta ꝯ⁹ pbat̄ p̄ — Ex his aūt que oñſa ſunt manifeſtū ſit
ꝙ diuina puidētia puenit vſq̇ꝫ
ad ſingularia gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū. Nō
eni vr̄ hoꝝ nō eſſe puidētiā niſi pp eoꝝ cō-
tingētiā:ꝛ q̄ in eis multa caſualr ꝛ fortuito
eueniūt. In hoc.n.ſolū differūt ab incorruptibilib⁹ ꝛ vl̄i-
bus corruptibiliū quoꝝ dicūt puidētiā eē:puidētie aūt
nō repugnat ꝯtingētia ꝛ caſus ꝛ fortuna ꝛ neq̇ꝫ volunta-
C.72.73.74 — riū:vt oñſuz eſt.nihil igit̄ phibet hoꝝ puidētiā eē ſicut
2° incorruptibiliū ꝛ vl̄iuz.⸿ Adhuc. Si deus hoꝝ ſingula-
riū puidētiā nō hꝫ:aut hoc eſt q̄ nō cogſcit ea:aut q̄ nō
p⁹lib.ca.19. — pōt:aut q̄ nō vult hoꝝ curā hr̄e.nō aūt pōt dici ꝙ deus
ſingularia nō cogſcat:oñſuz.n.eſt ſupra:ꝙ de⁹ eoꝝ noti-
tiaz hꝫ:nec ēt pōt dici ꝙ deus eoꝝ curā hr̄e nō poſſit:cū
eius po⁹ ſit infinita:vt ſupra pbatum eſt.neq̇ꝫ ēt hec ſin-
gularia gubernationis nō capacia ſunt:cū videamus ea
Lib.2.c.10. — gubernari rōnis induſtria ſicut pꝫ in hoībus ꝛ per nālez
inſtinctum:ſicut pꝫ in apib⁹ ꝛ multis aialib⁹ brutis que
quodā nāli inſtinctu gubernant̄ : neq̇ꝫ ēt pōt dici ꝙ de⁹
non velit ea gubernare:cū volūtas ipſius ſit vl̄r oīs bo-
ni.bonū aūt eoꝝ que gubernant̄ in ordine gubernatiōis
maxime cōſiſtit.nō igit̄ pōt dici ꝙ deus hoꝝ ſingulariū
3° curaz non hꝫ.⸿ Ampli⁹. Oēs cauſe ſcd̄e in hoc ꝙ cauſe
Cap.21. — exiſtūt diuinā ſil̄itudinē cōſequunt̄: vt ex ſupra dictis pꝫ.
inueniť aūt hoc cōiter in cauſis producētib⁹ aliquid ꝙ cu-
ram hn̄t eoꝝ que pducūt:ſicut aialia nāliter nutriūt fe-
tus ſuos.deus igit̄ curā hꝫ eoꝝ quoꝝ cā exiſtit.eſt autez
cā etiā iſtoꝝ pticulariū:vt ex ſupra dictis pꝫ.hꝫ igit̄ eoꝝ
4° curā.⸿ Itē oñſum eſt ſupra.ꝙ deus in reb⁹ creatis non
Lib.2.c.23. — ex neceſſitate nāe agit ſed p voluntatē ꝛ intellm̄:ea autē
que agunt̄ per volūtatē ꝛ intellm̄ cure puidētie ſubdū-
tur:que in hoc cōſiſtere vr̄ ꝙ per intellm̄ aliqua diſpen-
ſentur.diuine ergo puidētie ſubdunt̄ ea que ab ipſo agū
Cap.70. — tur:oñſum eſt aūt ſupra ꝙ deus opatur in oīb⁹ cauſis ſe-
Cap.71. — cūdis ꝛ oēs rerū effectus reducunt̄ in deuz ſicut in cām:
ꝛ ſic opꝫ ꝙ ea que in iſtis ſingularib⁹ agunt̄ ſint ſicut ip-
ſius opera.igit̄ hec ſingularia ꝛ motus ꝛ operatiōes ip-
5° ſoꝝ diuine prouidētie ſubiacēt.⸿ P̄. Stulta eſt proui-
dentia alicui⁹ qui non curat ea ſine q̄b⁹ ea que curat non
pñt eſſe:ꝯſtat aūt ꝙ ſi oīa deficerent particularia ꝙ vl̄ia
eoꝝ remanere nō pñt.ſi igit̄ de⁹ vl̄ia tm̄ curat : ſingula-
6° ria v̄o iſta derelinq̇t:ſtulta ꝛ impfecta erit eius puiden-
Rāſio tacite obiectioni. — tia.⸿ Si aūt dicat aliq̇s ꝙ hoꝝ ſingulariū deus curam
hꝫ vſq̇ꝫ ad h̄ ꝙ ꝯſtruentur in eſſe nō quātū aūt ad alia.
Improbatio — Hoc oīno eſſe nō pōt:nā oīa alia q̄ circa ſingularia acci-
dūt ad eoꝝ ꝯſeruationē vel corruptionē ordinant̄:ſi er-
go de⁹ hꝫ curā ſingulariū quātū ad eoꝝ ꝯſeruationez:hꝫ
Dubitatio. — ēt curā oīuz circa ea ꝯtingentiū.⸿ Pōt aūt aliq̇s dicere
ꝙ ſola cura vl̄iuz ſufficit ad particulariū ꝯſeruationē in

eſſe:puiſa ſunt enī cuiuſlibꝫ ſpēi ea p q̄ q̄libꝫ idiuiduū
illi⁹ ſpēi pōt ꝯſeruari in eē:ſicut data ſunt aialib⁹ organa ad
cibū ſumēdū ꝛ digerēdū ꝛ cornua ad ptegēdū ſe.vtilita-
tes aūt hoꝝ nō deficiūt niſi in minori pte cuz ea q̄ ſunt a
nā pducūt effect⁹ ſuos vel ſp vel frequēter:ꝛ ſic non pñt
Solutio. — oīa idiuidua deficere ꝛ ſi aliq̄d deficiat. Sed ſm hāc rō-
nem oīa q̄ circa indiuidua ꝯtingūt puidētie ſubiacebūt
ſicut ꝛ ꝯſeruatio eoꝝ in eſſe:q̄ circa ſingularia alicui⁹ ſpēi
nihil pōt accidere q̄d nō reducat̄ aliquo mō ad pn̄⁹ illi⁹
ſpēi:ſic igit̄ ſingularia nō magis ſubiacēt diue puidētie
quātū ad ꝯſeruationē in eſſe q̄ꝫ q̄ntū ad alia.⸿ P̄. In cō 7°
paratione rerū ad finē talis ordo appet ꝙ accidētia ſūt
pp ſubas vt p ea pficiunt̄ in ſubſtantijs nāe : mā eſt pp
formā:per hāc enī pticipat diuinā bonitatē pp quā oīa fa-
Cap.18. — cta ſunt:vt ſupra oñſum eſt. Ex quo pꝫ ꝙ pticularia ſunt
Corre.infert — pp nām vl̄em:cuius ſignū eſt ꝙ in his in q̄b⁹ pōt nā vl̄is
ꝯſeruari p vnū indiuiduū nō ſunt mlt̄a indiuidua vnius
ſpēi ſicut pꝫ in luna ꝛ ſole:cū aūt puidētia ſit ordinatiua ali-
quoꝝ in finē:iō opꝫ ꝙ ad puidētiā ptineāt ꝛ fines ꝛ ea q̄
ſunt ad finē:ſubiacent.n.puidētie nō ſolū vl̄ia ſꝫ ēt ſin-
gularia.⸿ Adhuc. Hec eſt dr̄ia inter ſpeculatiuā cogni- 8°
tionē ꝛ practicā ꝙ cognitio ſpeculatiua ꝛ ea q̄ ad ipſam
ptinēt pficiunt̄ in vl̄i:ea v̄o q̄ ptinēt ad cognitionez pra-
cticā pficiunt̄ in pticulari.nā finis ſpeculatiue eſt veritas
que p̄ ꝛ p ſe ꝛ in imālib⁹ cōſiſtit ꝛ in vl̄ib⁹.finis v̄o practi-
ce eſt opō q̄ eſt circa ſinglaria:vn̄ medic⁹ nō curat hoīez
in vl̄i ſꝫ hūc hoīez:ꝛ ad h̄ eſt tota ſcia medicie ordinata.
ꝯſtat aūt ꝙ puidētia ad practicā cognitionē ptinet cuꝫ
ſit ordinatiua rerū in finē:eēt igit̄ ipfecta dei puidētia ſi
in vl̄ibus cōſiſteret ꝛ vſq̇ꝫ ad ſingularia nō perueniret.
⸿ Itē. Cognitio ſpeculatiua mag̃ pficit̄ in vl̄i q̄ꝫ in pti- 9°
cularī:q̄ mag̃ ſciunt̄ vl̄ia q̄ꝫ pticularia: ꝛ pp h̄ vl̄iſſimo-
rū pncipioꝝ cognitio ē cōīs:ille v̄o eſt pfectior in ſcia ſpe
culatiua q nō ſolū vl̄ez ſꝫ ppriā cognitionē d̄ reb⁹ hꝫ.nā
qui cogſcit in vl̄i tm̄ cogſcit rē ſolū in po⁹ pp q̄d diſcipu-
lus de vl̄i cognitiōe pncipioꝝ reducit̄ i ppriā cognitio-
nē ꝯclonū p magr̄z qui vtrāq̇ꝫ cognitionē hꝫ ſicut aliq̄d
reducit̄ de po⁹ in actū p ens actū.multo igit̄ magis i ſcia
practica pfectior eſt qui nō ſolū in vl̄i ſed ēt in pticulari
res diſponit ad actū.diuina igit̄ puidētia que eſt pfectiſſi-
ma vſq̇ꝫ ad ſingularia ſe extendit. ⸿ Ampli⁹. Cū de⁹ ſit 10°
Li.2.c.155. — cā entis inquātū eſt ens:vt ſupra oñſuz eſt.opꝫ ꝙ ipe ſit
puiſor entis inquātū eſt ens: puidet.n.reb⁹ inquātū ē cā
eoꝝ:qcq̄d ergo q̄cūq̇ꝫ mō eſt ſub ei⁹ puidētia cadit:ſin-
gularia aūt ſūt entia ꝛ mag̃ q̄ꝫ vl̄ia:q̄ vl̄ia nō ſubſiſtūt
p ſe ſꝫ ſolū in ſingularib⁹:eſt ergo diuina puidētia ēt ſingu
lariū.⸿ Itē. Creature diuine puidētie ſubdunt̄ put ab 11°
ipſo in finē vltimū ordinant̄ qui eſt bonitas ſua.pticipa
tio igit̄ diuine bonitatis a reb⁹ creatis ē p diuinā puidentiā.
bonitatē aūt diuinā pticipāt ēt ſingularia ꝯtigētia:opꝫ ḡ ꝙ
ēt ad ea diuina puidētia ſe extēdat.⸿ Hinc eſt q̄d dicitur
Mat.10. Duo paſſeres aſſe veneūt ꝛ vn⁹ ex eis nō cadit i
terrā ſine prē meo.ꝛ Sap.8. Attigit a fine vſq̇ꝫ ad finez
fortit̄.i.a p̄mis creat̄ vſq̇ꝫ ad infima eoꝝ. Ezech.ēt.9.ar
guit̄ opio q̄rūdā q dicebāt. Dereliq̇t dn̄s terrā.dn̄s non
videt.ꝛ Iob.22. Circa cardines celi pambulat nec nr̄a
Opi. quorūdā excludit̄. — ꝯſiderat. Per h̄ aūt excludit̄ opio q̄rūdā q dixerūt ꝙ di-
uina puidētia nō ſe extēdit vſq̇ꝫ ad hec ſinglaria:quā q-
dez opionē q̄dā Ariſ.ponūt:lꝫ ex v̄bis ei⁹ hr̄i nō poſſit.

⸿ De puidētia dei ſit ſinglariū imediate. Ca.LXXVI.

Idē p⁹.p.q.22.ar.3. Iſta ꝯ⁹ pbat̄ p̄ — Quidā aūt cōceſſerunt puidētiā diui-
naz vſq̇ꝫ ad hec ſingularia
pcedere:ſꝫ q̄buſdā mediātib⁹ cauſis. Poſuit
Opi. Pla. — enim Plato vt Greg. nicen⁹ dicit triplicē p-
D ſiō.tri. — uidētiā:quaꝝ p⁹ eſt ſūmi dei qui p̄ ꝛ pncipalr

ꝓuidet ꝓprio.ſ.oīb⁹ſpūalib⁹ ⁊ intellectualib⁹:ↄ̄ſequēter
vō toti mūdo q̄ntū ad gn̄a ⁊ ſpēs ⁊ vl̄es cāſ que ſunt cor
pora celeſtia. ¶ Scd̄a vō eſt qua ꝓuidet ſingularibus
aīaliū ⁊ plātaꝝ ⁊ eoꝝ gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū q̄ntū ad
eoꝝ gn̄ationē ⁊ corruptionē ⁊ mutatiōes alias:quā qdē
2° de genere ⁊ l ꝺe ꝺe ꝺeꝺe. cō. 58. ꝓuidētiā Plato attribuit dijs q celū circueūt. Ariſto. vō
boꝝ q̄litatē attribuit obliq̄ circlo. ¶ Tertiā vō ꝓuidētiā
ponit reꝝ q̄ ad humanā vitā ꝑtinēt:quā qdē attribuit q̄
buſdā demonib⁹ circa terrā exn̄tib⁹ q ſm ipſ humanaꝝ
actionū ſunt cuſtodes:ſ3 tn̄ ſm Platonē 2ᵃ ⁊ 3ᵃ ꝓuidētia
a pᵃ depēdet.nā de⁹ ſūm⁹ ſcd̄os ⁊ tertios ſtatuēt ꝓuiſores.
Quō cū fide ꝑdicta poſitio cōcordat vel non. ¶ Hec aūt poſitio catholice fidei ↄ̄ſonat quātū ad h̄ ꝙ
oīuꝫ ꝓuidētiā reducit in deū ſicˇ in pᵐ actorē:vī at ſnie fi
dei repugnare quātū ad h̄ ꝙ nō oīa ꝑticularia diuine ꝓ
uidētie dicit eē ſubta:qḋ ex ꝑdictis oſtdī pōt.h3.n.deus
imediatā ſingulariū cognitionē non q̄ſi ea in ſuis cauſis
Cap.51. cognoſcēs tm̄:ſ3 ēt in ſeipſis ſicˇ in pᵒ hui⁹ opis eſt oſ̄ſum.
incōueniēs āt vr̄ ꝙ ſingularia cognoſcēs eoꝝ ordinē nō
velit in quo bonū ꝑcipuū rerū ↄ̄ſtat cū volūtas ſua ſit to
tius bonitatis pn̄ᵐ:op3 igit̄ ꝙ ſicˇ imediate ſingularia co
2° gnoſcit ita imediate eoꝝ ordinē ſtatuat. ¶ Amplꝰ. Or
do q ꝑ ꝓuidētiā in reb⁹ gubernatis ſtatuit̄ ex ordine illo
ꝓuenit quē ꝓuiſor in ſua mēte diſpoſuit:ſicˇ ⁊ for⁹ artis q̄
fit in mā ab ea ꝓcedit q̄ eſt in mēte artificis:op3 āt vbi
ſunt multi ꝓuiſores vnus ſub alio ꝙ ordinē cōtētū ſupe
rior inferiori tradat:ſicut ars inferior accipit princip:a a
ſuperiori.ſi igitur ſcd̄i ⁊ tertij prouiſores ponuntur eſſe
ſub pmo prouiſore qui eſt deus ſūmus:op3 ꝙ ordinem
ſtatuendū in rebus a ſūmo deo accipiant:nō eſt autem
poſſe ꝙ iſte ordo ſit in eis ꝑfectior q̄ȝ in ſūmo deo: quin
imo oēs ꝑfectiōes ꝑ modū deſcēſus ab eo in alia proue
niūt vt ex ſupiorib⁹ p3:op3 aūt ꝙ ordo reꝝ ſit in ſcd̄is ꝓ
uiſorib⁹ nō ſolū in vl̄i ſ3 ēt q̄ntū ad ſingularia:alˈs nō poſ
ſent ſua ꝓuidētia in ſingularib⁹ ordinē ſtatuere:mlˈto ma
3° gis ordo ſinglˈariū ē i diue ꝓuidētie diſpōne. ¶ Adhuc.
In his que humana ꝓuidētia regunt̄ inuenit̄ ꝙ aliqs ſu
perior ꝓuiſor circa quedā magna vl̄ia ꝑ ſeipſ excogitat
qualˈr ſint ordināda.minoꝝ vō ordinē ipſe nō excogitat
ſ3 alijs iſeriorib⁹ excogitandū relinqt:⁊ h̄ qdē cōtingit ꝑ
ei⁹ defectū inquātū vel ſingulariū minoꝝ ↄ̄ditiōes igno
rat:vel nō ſufficit ad oīuꝫ ordinē excogitādū ꝑꝑ laborez
⁊ tpis ꝓlixitatē q̄ regrere t̄:hꝫ aūt defect⁹ longi ſūt a deo.
nā ipſe oīa ſinglˈaria cogſ̄cit:nec itelligēda laborat aut tē
pus regrit:cū intelligēdo ſeipm oīa alia cognoſcat ſicˇ ſu
pra oſ̄ſuꝫ eſt.ipſe igit̄ oīuꝫ ſingulariū ordinē excogitat.
Li.1.c.47. ei⁹ igit̄ ꝓuidētia eſt oīum ſingulariū imediate. ¶ Itez.
4° In reb⁹ humanis inferiores ꝓuiſores ꝑ ſuā induſtriā or
dinez excogitāt in his q̄ꝝ gubernatio eis a preſidēte cō
mittit̄:quā qdē induſtriā a ꝑſidēte hr̄e nō pñt nec vſum
ipſius:ſi vō a ſupiore eā haberēt iā ordinatio ꝑ ſupiorez
fieret:ipſi aūt eēnt illius ordinatiōis nō ꝓuiſores ſ3 exe
cutores.ↄ̄ſtat aūt ꝑ ſupra dicta ꝙ oīs ſapia ⁊ intelltˈus a
ſūmo deo in oīb⁹ intellectib⁹ cāuſat:nec intelltˈus aliqs pōt
aliquid intelligere niſi vꝛtute diuina ſicut nec aliqḋ opat̄
niſi inquātū agit virtute ipſi⁹:eſt igit̄ ipſe deus imediate
ſua ꝓuidētia oīa diſpēſans:quicūqꝫ vō ſub ipſo ꝓuiſores
5 dicunt̄ ſunt ꝓuidētie ipſius executores. ¶ P. Superior
ꝓuidētia dat regulas ꝓuidētie inferiori ſicut politicus
dat regulas ⁊ leges duci exercit⁹ qui dat regulas ⁊ leges
cēturionib⁹ ⁊ tribunis.ſi igit̄ ſub pma ꝓuidētia dei ſūmi
ſunt alie ꝓuidētie:op3 ꝙ de⁹ illis ſcd̄is vel tertijs ꝓuiſo
rib⁹ dat regulas ſui regiminis:aut q̄ dat regulas ⁊ leges
vl̄es vl̄ ꝑticulares:ſi aūt dat eis vl̄es regulas regiminis
cum vl̄es regule non pñt ſemꝑ ad particularia applica
ri ⁊ maxime in rebus mobilibus que non ſemꝑ eodem
modo ſe habēt:oporteret ꝙ illi prouiſores ſecūdi vl̄ ter
tij quādoqꝫ ꝑter regulares ſibi datas ordinarēt de reb⁹
ſue prouiſionis ſubiectis.haberēt ergo iudiciū ſuꝑ regu
las acceptas:qn̄ ſ3 eas oporteret agere ⁊ qn̄ eas preter
mittere oporteret:qḋ eſſe non pōt:qꝛ h̄ iudiciū ad ſupe
riorē ꝑtinet.nā eius eſt interpretari leges ⁊ diſpenſare in
eis:cui⁹ eſt eas condere.hoc igit̄ iudiciū de regulis vl̄ib⁹
datis:op3 ꝙ fiat ꝑ ſuꝑmū ꝓuiſorē:qḋ quidē eſſe non poſ
ſet ſi ſe ordinatiōi ſingulariū imediate nō īmiſceret.op3
igit̄ ſm hoc ꝙ ſit horū imediatus ꝓuiſor:ſi vō ſecūdi ⁊
tertij ꝓuiſores a ſūmo ꝓuiſores ꝑticulares regulas ⁊ le
ges accipiūt:manifeſte apparet ꝙ hoꝝ ſingulariū ordi
natio ſit imediate per prouidentiam diuinam a deo.
¶ Amplius. Semper ꝓuiſor h3 iudiciū de his que ab 6°
iſeriorbus prouiſoribus ordinant̄ vtrū ſint bn̄ ordina
ta nec ne.ſi igit̄ ſcd̄i ꝓuiſores vel tertij ſint ſub deo pmo
ꝓuiſore:op3 ꝙ de⁹ iudiciū habeat de his que ab eis ordi
nātur:qḋ quidē eſſe nō pōt ſi hoꝝ ſingulariū ordinē nō
cōſiderat:h3 igitur ipſe ꝑ ſeipſum curā de ſingularibus.
¶ Adhuc. Si deus per ſeipm imediate inferiora ſingu 7°
laria nō curat hoc a deo eſt:vel qꝛ ea deſpicit vel ei⁹ di
gnitas iquinet̄: vt quidā dicūt:hoc āt irrōnabile eſt. Nā
dignius eſt ꝓuide aliquoꝝ ordinationē excogitare q̄ȝ in
eis opari.ſi igit̄ deus in oībus opatur ſicut ſupra oſ̄ſum Cap.77.
eſt.nec in hoc aliquid eius dignitati derogat̄:quinimo ꝑ
tinet ad eius vl̄em ⁊ ſūmā virtutē:nullo mō deſpiciēdū
eſt ei vl̄ eius dignitatē cōmaculat:ſi circa hec ſingularia
imediate prouidentiam habeat. ¶ Itē. Oīs ſapiens qui 8°
prouide ſua virtute vtitur in agendo moderat̄ ſue vꝛtu
tis vſum ordinans ad quid ⁊ quātū ꝓueniat:alˈs vꝛtus in
agendo ſapiam non ſequeretur: cōſtat aūt ex pmiſſis ꝙ
diuina vꝛtus in operando vſqꝫ ad infimis reꝝ peruenit.
igit̄ diuina ſapia eſt ordinatius qui ⁊ quot ⁊ qualˈr ex ei⁹
vꝛtute ꝓgrediant̄ effectus etiam in infimis rebus.eſt igit̄
ipſe imediata ſua prouidentia oīum rerū ordinē excogi
tans. ¶ Hinc eſt qḋ dr̄ Ro.13. Que a deo ſunt:ordinata
ſunt.⁊ Judith.9. Tu feciſti priora:⁊ illa poſt illa cogita
ſti:⁊ hoc factum eſt:quod ipſe voluiſti.

¶ Qꝫ executio diuine prouidentie fit mediantibus cau
ſis ſecundis. Cap.LXXVII.

Oſtendēdū eſt aūt ꝙ ad ꝓuidentiaꝫ Iſta 7ᵃ ꝓbat̄ ꝑ diſtinctio b̄ mēbris.
duo requirunt̄:ordinatio ⁊
ordinis executio:quoꝝ primū fit per virtu
tem cognoſcitiuā:vn̄ qui perfectioris cogni
tionis ſiue cogitatiōis ſunt:ordinatores alio
rū3 dicunt̄:ſapiētis.n.eſt ordinare:2ᵐ vō fit ꝑ vꝛtutē ope pᵒ ꝓpō.
ratiuā:ex 3rio aūt ſe h3 in his duob⁹:nā tāto ꝑfectior eſt
ordinatio:q̄nto magis deſcēdit ad minima: minimoꝝ āt
executio cōdecet inferiorē virtutē effectui proportiona
tā:in deo aūt quātū ad vtrūqꝫ ſūma perfectio inuenit̄:
eſt enim in eo perfectiſſima ſapia ad ordinandū ⁊ vꝛtus
perfectiſſima ad operandū:op3 ergo ꝙ ipſe per ſapiam
ſuā oīuꝫ ordines diſponat ēt minimoꝝ:exequat̄ vō mini
ma ſiue iſimꝫ ꝑ alias iſeriores vꝛtutes ꝑ quas ipſe ope
rat̄:ſicut vꝛtus vl̄is ē altior per inferiorē ⁊ ꝑticularē vꝛtu
tē:ↄ̄ueniēs eſt igit̄ ꝙ ſint inferiores virtutes agētes di
2° uine ꝓuidētie executores. ¶ Itē. Oſ̄ſum eſt ſupra ꝙ di
uina opatio nō excludit operatiōes cāꝝ ſecūdaꝝ:ea vō
que ex operationib⁹ ſcd̄aꝝ cāꝝ ꝓueniūt diuine ꝓuiden
tie ſubiacēt:cū de⁹ oīa ſingularia ordinet ꝑ ſeipſuꝫ: vt ſu
pra oſ̄ſum eſt:ſunt igit̄ ſcd̄e cāe diuine ꝓuidētie execu
3° tores. ¶ Adhuc. Quāto vꝛ⁹ alicui⁹ agētis eſt fortior:tāto
in magis remotiſſimā opōnez ſe extēdit:ſicut ignis q̄nto
eſt maior tāto magis remotiſſima calefacit:h̄ āt nō ↄ̄tin
git in agēte qḋ nō agit ꝑ mediū:qꝛ qḋlibet in qḋ agit eſt

ſibi pximū:cū igiť vtus diuine puidētie ſit maxima p
4° aliqua media ad vltimā ſuā opōnē pducere dz.¶ Am-
plius. Ad dignitatē regentis ptinet vt habeat mltos mi
niſtros ⁊ diuerſos ſui regiminis executores:qꝛ tāto alti⁹
⁊ magis ſuū dñium oñdetur qnto plures in diuerſis gra
dibus ei ſubdunť.nulla aūt dignitas alicuius regētis eſt
cōparabilis dignitati diuini regiminis:couenies igiť eſt
ꝙ per diuerſos gradus agentiū ſiat diuine puidētie exe-
5° cutio.¶ P̄. Cōueniētia ordinis pfectionē puidentie de-
monſtrat:cū ordo ſit pprius effect⁹ puidentie: ad cōue-
nientiā aūt ordinis ptinet vt nihil inordinatū relinquať:
pfectio igiť diuine puidētie regrit vt exceſſuz aliquarū
rerū ſupra alias ad ordinē ꝯuenientē reducat: hoc aūt ſit
cū ex ſupabūdātia aliquoꝝ magis habētiū puenit aliqd
bonū minus habētib⁹.cū igiť pfectio vniuerſi regrat ꝙ
qdā alijs abūdātib⁹ diuinā bonitatem pticipēt vt ſupra
oñſum eſt:exigit diuine puidētie pfectio vt p ea q̄ ple-
nius diuinā bonitatem pticipāt executio diui regiminis
6° cōpleať.¶ Adhuc. Nobilior ē ordo cāꝝ q̄ȝ effectuū ſi-
cut cā potior eſt effectu.mag igiť in eo pfectio puidētie
demonſtrať.ſi aūt nō eēnt alique cauſe medie exequen-
tes diuiuinā puidentiā nō eēt in rebus ordo cāꝝ:ſed ef-
fectuū tm̄:exigit igiť diuine puidētie pfectio ꝙ ſint cau-
ſe medie exequētes ipaz.¶ Hinc eſt qḋ in ps. dr̄. Bndi
cite dñm oēs virtutes eius:mi.ei⁹ qui fa.vo.eius.⁊ alibi.
Ignis grando nix gla.ſpi.pcel.que fa.verbum eius.

¶ Qꝛ mediantibus creaturis intellectualibus alie creatu
re reguntur a deo. Cap.LXXVIII.

Iſta 2ª pbat p
Quia vo ad puidentiā diuinaz ptinet
vt ordo ſeruet in rebus:con-
gruus aūt ordo ē vt a ſupmis ad iſima deſcē-
datur pportionabiliť:opꝫ ꝙ diuina puidē-
tia ſm quādā pportionē vſqȝ ad res vltias
pueniat.hec aūt pportio eſt vt ſicut ſupme creature ſunt
ſub deo ⁊ gubernanť ab ipſo:ita inferiores creature ſint
ſub ſupiorib⁹ ⁊ reganť ab ipſis:iter oēs aūt creaturas ſūt
Cap.49. ſupme intellectuales vt ex ſupiorib⁹ pꝫ:exigit igiť diuine
puidētie rō vt cetere creature p creaturas rōnales regā-
2° tur.¶ Ampli⁹. Quecūqȝ creatura exgrit diuine puidē-
tie ordinē:ħ hꝫ inqntū pticipat aliqd de vtute ſibi puidē
tis:ſic inſtrꝫ nō mouet niſi inqntū p motū pticipat aliqd
de vtute pncipalis agentis:q̄ igiť āplius de vtute diuine
puidētie pticipāt ſunt executiua diuine puidētie in illa
que minus pticipāt:creature aūt itellectuales plus alijs
de ipſa pticipant.nā cū ad puidentiā regrať diſpō ordi-
nis que fit p cogſcitiuā vtutē ⁊ executio q̄ fit p opatiuaz:
creature rōnales vtrāqȝ vtutē pticipāt:relique vo crea
ture vtutē opatiuaz tm̄:p creaturas igiť rōnales oēs alie
3° creature ſub diua puidentia reguntť.¶ Adhuc. Cuicūqȝ
a deo dať aliq̄ vtus dať ei in ordine ad effectū ipius vtu
tis:ſic.n.optime oia diſponunť dū vnūqḋqȝ ordinať ad
oia bona que ex ipſo nata ſunt puenire:vtus aūt intelle-
ctiua de ſe ē ordinatiua ⁊ regi⁹ᵃ:vñ videm⁹ ꝙ qñ ꝯiūgū-
tur in eodē virt⁹ opatiua ſequiť regimē vtutis itellectiue:
ſicut in hoīe videm⁹ ꝙ ad iperiū volūtat mouet mēbrū.
Idē ēt apparet ſi in diuerſis exiſtāt.nā illi hoīes q exce-
dunt in vtute opatiua opꝫ ꝙ dirigant ab illis qui in vtu-
te intellectiua excedūt:exigit igiť diuine puidentie rō ꝙ
creature alie p creaturas itellectuales reganť.¶ Item.
4° Uirtutes pticulares nate ſunt moueri a vtutib⁹ vlib⁹ vt
pꝫ tam in arte q̄ȝ in nā.cōſtat aūt ꝙ vtus intellectiua eſt
vlior oī vtute opatiua:nā vtus itellectiua ꝯtinet formas
vles.oīs aūt vt⁹ operatiua tm̄ eſt ex aliq̄ ppa for⁹ opanti.
opꝫ igiť ꝙ p vtutes itellectuales moueanť ⁊ reganť oēs
5° alie creature.¶ P̄. In oīb⁹ potētijs ordinatis vna eſt di-
rectiua alteri⁹ que mag rōnē cognoſcit:vñ videm⁹ in ar-
tibus ꝙ ars illa ad quā ptinet finis ex q̄ ſumiť rō totius
artificij dirigit illaz ⁊ impat ei q̄ artificiū opať:ſicut ars
gubernatoria nauifactiue:⁊ illa q̄ for⁹ᵃ iducit ipat ei:que
māz diſponit:inſtrā aūt q̄ nō cogſcūt aliquā rōnē reguntť
tm̄:cū ḡ ſole itellectuales creature rōnes ordīs reꝝ crea
taꝝ cogſcere poſſint: eaꝝ erit regē ⁊ gubnare oēs alias
creaturas.¶ Adhuc. Qḋ ē p ſe eſt cā ei⁹ qḋ ē p aliū: ſole 6°
aūt creature itellectuales operanť p ſeipſas vtpote ſuarū
operationū per liberū voluntatis arbitriū dñe exiſtēs.
alie vo creature ex neceſſitate nature operantur tanq̄ȝ
ab alio mote.creature igitur itellectuales per ſuā opera-
tionem ſunt motiue ⁊ regitiue aliarū creaturarum.

¶ Qꝛ ſubſtantie intellectuales inferiores reguntur per ſu-
periores. Cap.LXXIX.

Cum aūt iter creaturas itellectuales Iſta 2ª pbat p
qdā ſunt alijs altiores vt ex
ſuperiorib⁹ pꝫ:opꝫ ꝙ iferiores itellectualiū Cap.49.
nāꝝ p ſupiores gubernenť.¶ Adhuc. Uir- 2°
tutes magis vles ſunt motiue vtutū pticula-
riū:vt dictū ē.ſupiores aūt inter itellectuales nās hñt for
mas mag vles:vt ſupra oñſuz eſt.ſunt igiť regitiue infe-
rioꝝ intellectualiū nāꝝ.¶ Itē. Po⁹ itellectiua q̄ eſt p- 3°
pingor pn̄o ſemp iuenit regitiua itellectualis vtutis que
magis a pn̄o diſtat:qḋ qdē apparet tā i ſciētijs ſpeculati-
uis q̄ȝ in actiuis.nā ſcia ſpeculatiua q̄ accipit ab alia pn̄a
ex qb⁹ demōſtrat dr̄ eē illi ſubalternata:⁊ ſcia actiua q̄ ē
ppingor fini qui eſt pn̄ᵐ in operatiuis eſt architectonica
reſpectu magis diſtātis:cū ḡ inter itellectuales ſubās q̄-
daz ſint p̄ pn̄o.ſ.deo ppingores:vt ſupra oñſum eſt.ipſe
erūt aliaꝝ regitiue.¶ Adhuc. Supiores intellectuales 4°
ſube pfectius diuine ſapie influētiā in ſeipſis recipiūt:cū
vnūqḋqȝ recipiat aliqd ſm modū ſuū:p ſapiam aūt di-
uinā oia gubernanť:⁊ ſic opꝫ ꝙ ea q̄ magis pticipāt di-
uinā ſapiaz ſint gubernatiua eoꝝ q̄ minus pticipāt:ſube
igiť itellectuales iferiores gubernanť p ſupiores.dicunť
igiť ſupiores ſpūs ⁊ angeli inquātū inferiores ſpūs diri-
gunt q̄ſi eis annūtiādo:nā angeli q̄ſi nūtij dicunť ⁊ mini
ſtri inquātū p ſuā opōnē exequunť etiā in reb⁹ corpora-
libus diuine prouidentie ordinem:nā miniſter eſt quaſi
inſtrumētū aīatum ſm phm.⁊ hoc eſt qḋ dr̄ in ps. Qui
facis angelos tuos ſpūs ⁊ miniſtros tuos ignē vrentem.

¶ De ordinatione angeloꝝ adinuicem. Cap.LXXX.

Cum aūt corporalia p ſpiritualia re- Idē pᵃ p.q.
ganť:vt oñſum eſt.corpora- 108.ar.5. Cap.78.
lium aūt eſt qdā ordo:opꝫ ꝙ ſupiora corpa
per ſupiores intellectuales ſubās reganť:in-
feriora vo p inferiores:qꝛ vo quanto aliqua
ſuba eſt ſuperior:tāto virtus eius eſt vlior:virt⁹ vo intel-
lectualis ſube eſt vlior virtute corpis.ſupiores qdē inter
intellectuales ſubas hñt vtutes nō explicabiles p aliquā
vtutē corporeā:⁊ iō non ſunt corporib⁹ vnite: inferiores
vo hñt virtutes pticulatas explicabiles per aliqua cor-
porea inſtrā:⁊ iō opꝫ ꝙ corporib⁹ vniant:ſicut aūt ſupio-
res iter ſubas itellectuales ſūt vlioris vtutis:ita ēt ⁊ per-
fecti⁹ diuinā diſpōnē ab ipſo recipiūt in hoc ꝙ vſqȝ ad ſin
gularia ordinis rōnē cognoſcūt p hoc ꝙ a deo accipiūt.
hec aūt diuine ordinatiōis manifeſtatio diuinit⁹ facta vſqȝ
ad vltīas itellectualiū ſbaꝝ ptigit:ſic dr̄ Iob.25. Nūqd
eſt nūs militum ei⁹:⁊ ſup quē nō ſurget lumē ei⁹:ſꝫ infe-
riores itellēs nō in ea pfectōe ipaz recipiūt ꝙ p eā ſingu
la q̄ ad ordinē diuine puidētie ſpectāt ab ipis exeqnda co
gnoſcere poſſint:ſꝫ ſolū in q̄dā cōitate:quāto ſunt iferio-
res tāto p pmā illuminationē diuit⁹ acceptā min⁹ in ſpā-
li diuini ordinis cognitionē accipiūt:intātū ꝙ itellectus

humanus qui eſt infimus ſm nãlem cognitionem ſoluʒ
quorūdã vliſſimoꝝ notitiã hʒ. Sic igiť ſube itellectua
les ſuperiores pfectiorẽ cognitionẽ pdicti ordinis ime
diate cõſequunť a deo:quã qdem pfectionẽ opʒ ꝙ alie
inferiores per eas cõſequanť:ſicut ſupra diximꝰ ꝙ vlis
diſcipuli cognitio p cognitionẽ magiſtri qui in ſpāli co
gnoſcit pducit ad pfectū. ¶ Hinc eſt qḋ Diony.de ſup
mis itellectualibꝰ ſubſtãtijs quas pᵃ hierarchie.i.ſacri pn
cipatus noiat.7.c.cel.hierar.dic ꝙ nõ p alias ſubas ſan
ctificate ſed ab ipa diuinitate in ipa imediate extēdunť
ēt ad imãlẽ ⁊ inuiſibilẽ pulchritudinẽ ꝗtū fas eſt in cõ
tēplationẽ adducunť:⁊ ad diuinoꝝ opeꝝ ſcibiles rōnes
⁊ per has dicit ſuppoſitas celeſtiū eētiaꝝ diſpõnes eru
De pᵃ hierarchia. diri. ¶ Sic ergo altiores intellus in altiori pnᵒcognitio
nis pfectionẽ ſuſcipiūt:in ꝗlibʒ āt diſpõne puidētie ipa
ordinatio effectuū ex forᵒagentiū deriuať:opʒ.n. effecť
a cā ſm aliquã ſiliitudinẽ pcedere.ꝙ āt agēs ſue forme
ſiliitudinẽ effectibꝰcõicet ē pp aliquē finē:pᵐ ergo pnᵐin
diſpõne puidentie eſt finis:ſcdʒ forma agētis:tertiū ipſa
diſpõ ordinis effectuū:ſupremū igiť in ordine itellus eſt
ꝙ in fine ordinis rõ attēdatur.2ᵐ aūt ꝙ in forᵃ.3ᵐ vo ꝙ
ipſa ordinis diſpõ in ſeipſa non in aliquo altiori pnᵒco
gnoſcať:vñ ⁊ ars que cõſiderat finē eſt architectonica re
ſpectu eiᵒque cõſiderat formã:ſicut gubernatoria reſpe
ctu nauifactiue.ea vo ꝗ ꝯſiderat formã reſpectu eiᵒꝗ cõ
Diſtõ prime hierarchie. ſiderat ſolū ordinē motuū qui ordinanť ad formã:ſicut
nauifactiua reſpectu manus artificū:ſicut ergo inter il
los intellus qui imediate in ipſo deo pfectã cognitionez
ordinis puidētie diuine pcipiūt eſt quidã ordo:qꝛ ſupre
mi ⁊ pmi ordinis puidētie rõnem accipiūt in ipſo vltio
Seraphin dicuntur. fine qui eſt diuina bonitas. Quidã tñ eoꝝ alijs clarius:⁊
iſti dicunť ſeraphin ꝗſi ardētes vel incendētes:qꝛ p in
cendiū ſolet deſignari intēſio amoris vel deſiderij q ſūt
de fine:vñ Diony.dicit.7.ca.cel.hierar.ꝙ ex hoc eoꝝ
noie deſignať ⁊ imobilitas eoꝝ erga diuina feruēs ⁊ fle
Cherubin dicuntur. xibilis ⁊ reductio inferioꝝ in deū ſicut in finez. ¶ Scdi
aūt rõnem ordinis puidētie in ipſa forma diuina pfecte
cognoſcunť:⁊ hi dicunť cherubin qḋ interptať ſcie pleni
tudo:ſcia.n.p formã ſcibilis pficiť:vñ dicit Diony.ꝙ ta
lis noiatio ſignat ꝙ ſunt cõtēplatiui in pᵃoperatrice vtute
Throni dicuntur. diue pulchritudinis. ¶ Tertij vo ipſaʒ diſpõnē diuino
rū iudicioꝝ in ſeipa ꝯſiderãt:⁊ hi dicunť throni:naʒ per
thronū ptās iudiciaria deſignať ſm illḋ:ſedes ſup thro
nuʒ qui iu.iu.vñ dicit Diony.ꝙ p hãc denoiationē deſi
gnať ꝙ ſunt deiferi ⁊ ad oēs diuas ſuſceptiões familia
riter apti. Nõ aūt ſic pmiſſa itelligēda ſunt ꝗſi aliud ſit
diuina bonitas ⁊ aliud diuina eſſentia ⁊ aliḋ ſcia reꝝ diſ
poſitionē cõtinēs:ſed qꝛ ſm hoc alia ⁊ alia eſt eiᵒcõſide
Diſtõ 2ᵉ hierarchie. ratio. ¶ Itē. Inter potētias ēt iſeriores ſpūs qui diuini
ordinis p eos exequēdi pfectã cognitionez p ſuperiores
ſpūs cõſequunť opʒ ordinē eē.nã qui iter eos ſunt altio
ris vtutis etiam ſunt vlioris in cogſcēdo:vñ cognitionē
ordinis puidētie in pncipijs ⁊ cauſis magis vlibꝰ adipi
ſcunť:inferiores vo in cauſis magis pticularibꝰ: altioris
enl itellus eēt hō qui ordinē oiuʒ nãliū ꝯſiderare poſſet
in corporibꝰceleſtibꝰꝗʒ qui idiget ad pfectã cognitionez
ad inferiora pſpicere.illi igiť q in cauſis vlibus ꝗ ſunt
medie inter deū qui eſt vliſſima cã ⁊ cauſas pticulares
poſſit ordinē puidētie pfecte cognoſcere:medij ſunt inter
illos qui in ipo deo rõnē pdicti ordis ꝯſiderare ſufficiūt
⁊ eos qui in cauſis pticularibꝰnecē hñt ꝯſiderare: ⁊ hi a
Diony.ponunť in media hierarchia:ꝗ ſicut a ſupmo di
Primus ordo 2ᵉ hierar. rigiť ita dirigit infimã vt dicit in.8.ca.cel. hierar. Inter
has ēt intellectuales ſubas opʒ ꝙ ordo qdã exiſtit.nam
ipa vlis puidētie diſpõ diſtribuiť qdē p in multos exe
cutores:qḋ quidē fit p ordinē dñationū: dñoꝝ enim eſt
pcipere qd alij exequanť: vñ Diony. dicit.8.ca. cel.hie
Medius eſt ordo vtutū. rar.ꝙ nomē dñationis dſignat aliquã anagogē ſuppoſi
taʒ oi ſeruituti ⁊ oi ſubiectioni ſupiorē. Scdo āt ab opan
te ⁊ exequēte diſtribuiť ⁊ multiplicať ad varios effecᵗ.
qḋ qdē fit p ordinē vtutū ꝗ ꝑ nomē vt dicit Dio.ibidez
ſignificat quandã fortem virilitatem in oēs deiformes
opõnes nõ relinquētē ſui ibecillitate aliquē deiformem
motū:⁊ ſic pʒ ꝙ pnᵐ vlis opõnis ad hunc ordinē ptinet:
vñ vř ꝙ ad hūc ordinē ptineat motᵒceleſtiū corpoꝝ ex
qbꝰ ſicut a qbuſdã cauſis vlibꝰ ꝯſequunť pticulares effe
ctus in nã:⁊ iō vtutes celoꝝ noiant Luč.21.vbi dř ꝙ v
tutes celoꝝ mouebunť ⁊ ad eos ēt ſpūs ptinere vř execu
tio diuinoꝝ opeꝝ ꝗ pter nãe ordinez fiunt:⁊ iō iſta ſunt
ſublimiſſima in diuinis miniſterijs: pp qḋ dicit Grego.
ꝙ vtutes dicunť illi ſpūs p ꝗs ſigna frequētiᵒfiunt. Et ſi
Tertiᵒ ordo medie hierarchie eſt ordo poteſtatum. qd aliud vle ⁊ pᵐeſt in miniſterijs diuinis exequēdis cõ
ueniēs eſt ad hūc ordinē ptinere. ¶ Tertio vo vlis pui
dētie ordo iã in effectibꝰiſtitutᵒincõfuſus cuſtodiť dum
cohibenť ea ꝗ poſſent hūc ordinē pturbare:qḋ qdē pti
net ad ordinē poteſtatū:vñ Dio.dicit ibidem ꝙ nomen
Nota. ptãtū iportat quãdã hñ ordinatã ⁊ incõfuſaʒ circa diui
Diſtõ infime hierarchie. nas ſuſceptiões ordinationē:⁊ iō Grego.dicit ꝙ ad hunc
Supremᵒ ordo eſt pcipatuʒ ſm Diony. ordinē ptinet ꝯrias ptātes arcere. ¶ Infimi āt inter ſu
periores itellectuales ſubas ſunt q ordinē diuine puidē
tie in pticularibꝰcauſis cognoſcibilē diuinitᵒaccipiunt:⁊
hi imediate rebꝰhumanis pponunť:vñ Dio.de eis dicit
ꝙ iſta tertia diſpõ ſpirituū humanis hierarchijs p ꝯñaʒ
pcipit:p res aūt humanas intelligēde ſunt oēs iſeriores
nãe ⁊ cauſe pticulares ꝗ ad hoiem ordinanť ⁊ in vſum
Medius ordo ē ordo archangeloꝝ. hoīs cedūt ſicut pʒ ex pmiſſis. Inter has etiã qdã ordo
exiſtit:nã in rebꝰhumanis eſt aliqḋ bonū cõe qḋ qdē eſt
bonū ciuitatis vł gētis.qḋ vř ad pncipatuū ordinē ptine
re:vñ dicit in eodē ca.ꝙ nomē pncipatuū dſignat qḋdã
dñium cū ordine ſacro.pp qḋ ⁊ Daniel.10.fit mentio de
Michaele pncipe iudeoꝝ:⁊ pncipe perſaꝝ ⁊ grecoꝝ: ⁊
ſic diſpõ regnoꝝ ⁊ mutatio dñationis de gēte in gētē ad
miniſteriū huius ordinis ptinere opʒ. Inſtructio etiam
eoꝝ qui iter hoies exiſtūt pncipes de his ꝗ adminiſtra
tionē ſui regiminis ptinēt ad hūc ordinē ſpectare vř. Eſt
etiã aliqḋ humanū bonū qḋ nõ in cõitate ꝯſiſtit ſed ad
vnū aliquē ptinet ſm ſeipm:nõ tñ vni ſoli ſunt vtilia ſed
multis ꝗ ſunt ab oibꝰ ⁊ ſingulis credēda ⁊ ſeruãda: ſicut
ea que ſūt fidei:⁊ cultus diuinᵒ ⁊ alia hᵯ:⁊ hoc ad archã
gelos ptinet:de qbꝰ Greg.dicit ꝙ ſūma nūtiant ſicut Ga
brielē nuntiuʒ nominamᵒ:qꝛ vnigeniti vbi incarnationē
Infimᵒ ē ordo angeloꝝ. nūtiauit ab oibꝰcredēdū ē. ¶ Quḋã vo humanū bonuʒ
eſt ad vnūqḋqʒ ſinglꝛr ptinēs:⁊ h ad ordinē ptinet an
Nota. geloꝝ de qbꝰ Grego.dicit ꝙ infima nūtiant:vñ ⁊ hoiuʒ
cuſtodes eē dicunť ſm illḋ ps. Angelis ſuis mã.de te.vt
cu.te in om.vi.tu.⁊č.vñ ⁊ Dio.dicit ꝙ archangeli medij
ſunt inter pncipatᵒ⁊ angelos hñtes aliqd cõe cū vtriſqʒ:
cū principatibꝰqdē inquãtū inferioribꝰangelis ducatuʒ
pſtãt nec imerito qꝛ ꝗ ſunt ppria in humanis ſm ea que
ſunt ꝯria diſpenſari opʒ:cū archangelis vo qꝛ annūtiant
angelis ⁊ p angelos nobis quoꝝ eſt manifeſtare hoibus
que ad eos ptinent ſm vniuſcuiuſqʒ analogiam:pp ꝙ ⁊
cõe nomen vltimus ordo ꝗſi ſpeciale ſibi aſſumit: qꝛ.ſ.
officiū hʒ nobis imediate nūtiãdi:⁊ pp hoc archãgeli no
men cõpoſitū hñt ex vtroqʒ:dicunť.n.archãgeli ꝗſi pn
Aľr aſſignať ordina. ange. ſm Grego. cipes angeli. ¶ Aſſignat āt ⁊ Grego.aliter celeſtiū ſpiri
tuū ordinationē. Nã pncipatus inter medios ſpūs ꝯnu
merat poſt dñatiões imediate: vtutes vo inter infimos
aň archãgelos:ſed diligēter iſpiciētibꝰ vtraqʒ ordinatio
in modico differentiã hʒ Greg.pncipatᵒdicunť nõ qui gē

tibus

tibus ſponuntur:ſed qui etiã ipſis bonis ſpiritib⁹ ꝑtici/
pant quaſi preexiſtẽtes in miniſterioꝝ diuinoꝝ execu/
tione:dicit enĩ ꝙ principari eſt inter alios priorẽ exiſte/
re.Hoc aũt ſm aſſignationẽ ante dictaꝫ diximus ad virtu/
tum ordinẽ pertinere:virtutes aũt ſm Grego.ſunt q̃ ad
quaſdã ꝑticulares opationes ordinant̃:cũ in aliquo ſpe/
ciali caſu ꝑter cõem ordinẽ opꝫ aliqua miraculoſe fieri
ſm quã rõnẽ ſatis ꝯuenientr cũ iſtimis ordinant̃:vtraqꝫ
aũt ordinatio ex verbis Apl̃i auctãtẽ hr̃e põt.dicit eniꝫ
Eph.p̃.Cõſtituens illũ.ſ.Chriſtũ ad dexterã ſuã in cele/
ſtib⁹ſupra oẽm ꝑncipatũ ⁊ poteſtatẽ ⁊ virtutem ⁊ dña/
tionẽ.In q̃ pꝫ ꝙ aſcẽdendo ſupra ꝑncipatus poteſtates
poſuit ⁊ ſupra has virtutes:ſupra q̃s dñationes colloca/
uit:quẽ ordinẽ Dioñ.obſeruauit.Ad Col.aũt p̃ loquens
de Chriſto dicit.Siue throni:ſiue dñationes:ſiue princi/
patus:ſiue poteſtates:oĩa ꝑ ipm̃ ⁊ in ipſo creata ſunt.In
quo pꝫ ꝙ a thronis incipiẽs deſcẽdendo ſub eis dñatio/
nes:ſub q̃bus ꝑncipatus:⁊ ſub his poteſtates poſuit:quẽ
ordinẽ Grego.obſeruauit.⸿ De ſeraphin aũt fit mẽtio
Iſa.6.De cherubin aũt Ezechiel p̃.De archãgelis in ca/
Reg⁹ cõis nonica Jude.cũ Michael archãgelus cũ diabolo diſpu/
tans ⁊c̃.De angelis aũt in ꝑs.vt dcm̃ eſt.Eſt aũt in oĩb⁹
ordinatis virtutib⁹ hoc cõe:q: in vi ſuperioris virtutis
omnes inferiores agunt.vñ id qd̃ diximus ad ſeraphin
ordinẽ ꝑtinere:oẽs inferiores ex virtute ipſius exequũ/
tur:⁊ ſil̃r etiã in alijs ordinibus eſt conſiderandum.

⸿ De ordinatiõe hoĩum ad inuicẽ ⁊ ad alia. Ca. LXXXI.

Inter alias vo intellectuales ſubſtan/
tias humane aĩe infimũ graduꝫ
Cap.80. hñt:q: ſicut ſupra dcm̃ eſt.in ſui inſtitutiõe
cognitionẽ ordinis ꝓuidentie diuine in ſo/
la quadã vl̃i cognitione ſuſcipiunt:ad ꝑfe/
ctaꝫ vo ordinis ſm ſingulariũ cognitionẽ opꝫ ꝙ ex ipſis
reb⁹ in q̃bus ordo diuine ꝓuidẽtie iã particulariter inſti/
tutus eſt perducant̃.vñ oportuit ꝙ haberẽt organa cor/
porea per q̃ a reb⁹ corporalib⁹ cognitionẽ haurirent:ex
q̃bus tñ ꝓpter debilitatẽ intellectualis luminis ꝑfectaꝫ
notitiã eoꝝ que ad hoĩem ſpectãt adipiſci nõ valẽt niſi
per lumẽ ſuperioris ſpũs adiuuent̃ hoc exigente diuina
diſpõne vt iferiores per ſupiores ſpũs ꝑfectionẽ acqui/
Cap.78 rant:vt ſupra oñſuꝫ eſt.Quia tñ aliqd hñt de lumine in/
tellectuali ꝑticipat:ei ſm ꝓuidentie diuine ordineꝫ ſub/
dunt̃ aĩalia bruta que itellc̃m nullo mõ participãt. vñ dĩ
Gen.p̃.Faciamus hoĩeꝫ ad imaginẽ ⁊ ſil̃i.no.ſ.ſm ꝙ in/
tellectũ hꝫ:⁊ p̃ſit.pi.ma.⁊ vo.ce.⁊ be.te.Aĩalia vo bruta
etſi itellc̃u careant:q: tñ cognitionẽ aliquã hñt:plantis ⁊
alijs que cognitiõe carẽt ſm diuine ꝓuidẽtie ordinẽ ꝓ/
ferunt̃.vñ dĩ Gen.p̃.Ecce dedi vobis oẽm her.affer.ſe.
ſu.terrã:⁊ vni.li.q̃ hñt in ſemetipſis ſementẽ gñis ſui.vt
ſint vobis in eſcã ⁊ cũctis aĩantib⁹ terre.Inter ea vo que
penitus cognitiõe carẽt vnũ ſubiacet alteri ſm ꝙ vnũꝫ
eſt altero mag̃ potẽtius in agẽdo:nõ enĩ participãt ali/
quid de diſpõne ꝓuidẽtie:ſꝫ ſolũ de executione.⸿ Que
vo hñt intellectũ ⁊ ſenſum ⁊ corporalẽ virtute:hec in ipo
adinuicẽ ordinant̃ ſm diuine ꝓuidẽtie diſpõnẽ ad ſili/
tudinẽ ordinis qui in vniuerſo inuenit̃:nã virt⁹ corporea
ſubdit̃ ſenſitiue ⁊ itellectiue virtuti velut exequẽs earũ
imperiũ:ipſa vo ſenſitiua po⁹ itellectiue ſubdit̃ ⁊ ſub ei⁹
impio ꝯtinet̃.Ex eadẽ rõne ⁊ iter ipſos hoĩes ordo inue
nit̃:nã illi q itellc̃u ꝑeminẽt nãliter dñant̃:illi vo q ſũt i/
tellectu deficiẽtes:corꝑe vo robuſti:a nã vident̃ inſtituti
ad ſeruiẽdũ:ſic Ariſto.dĩc in ſua politica.Cui et̃ ꝯcordat
ſnĩa Salomõis q dĩc ꝓuer.11.Qui ſtult⁹ ẽ ſeruiet ſapiẽ/
ti.⁊ Exo.18.dĩ.Prouide oĩ plebe viros ſapiẽtes ⁊ timẽ/
tes deũ q iudicẽt ꝑplm oĩ tp̃e.Sic aũt in opib⁹ vnĩ⁹ ho/
minis ex h inordinatio ꝓuenit ꝙ itellc̃us ſenſualẽ virtu/
tẽ ſequit̃:ſenſualis vo virtus ꝓpter corꝑis idiſpõnẽ tra/
hit̃ ad corꝑis motũ vt in claudicãtib⁹ appꝫ:ita ⁊ in re/
gimie hũano inordinatio ꝓuenit ex eo ꝙ nõ ꝓp itellc̃s ꝑ/
eminentiã aliq̃s preeſt:ſꝫ vel robore corꝑali dñium ſibi
vſurpat vel ꝓp ſenſualẽ affectionẽ aliq̃s ad regẽdũ ꝑfi/
cit̃:quã q̃dẽ inordinationẽ nec Salomõ tacet qui dicit
Eccl̃i.10.Eſt malũ qd̃ vidi ſub ſole q̃ſi ꝑ errorem egre/
diẽs a facie principis:poſitũ ſtultũ in dignitate ſublimi.
Hꝰ aũt inordinatio diuinã ꝓuidẽtiã nõ excludit:ꝓue/
nit enĩ ꝑmiſſiõe diña ex defectu iferioꝝ agẽtiũ ſicut ⁊ de
alijs malis dcm̃ eſt:ſꝫ neqꝫ ꝑ hꝰ inordinationẽ total̃r na
turalis ordo ꝑuertit̃:nã ſtultoꝝ dñium iſirmum eſt niſi
ſapiẽtũ ꝯſilio roboret̃.vñ dĩ ꝓuer.20.Cogitatiões cõſi/
lijs roborabuntur ⁊ gubernaculis tractãda ſunt bella.⁊
24.Uir ſapiẽs fortis eſt ⁊ vir doct⁹ robuſtus ⁊ validus:
q: cũ diſpõne initur bellũ:⁊ erit ſalus vbi multa conſi/
lia.Et q: conſilians regit eum qui conſiliũ accipit ⁊ quo/
dãmodo ei dñatur.dicitur Prouer.17.ꝙ ſeruus ſapiẽs
dñabitur filijs ſtultis.Patet ergo ꝙ diuina ꝓuidẽtia oĩ/
bus rebus ordinem iponit:vt ſic verũ ſit qd̃ dicit Apl̃s
Ro.13.Que a deo ſunt ordinata ſunt.

⸿ Qꝫ inferiora corpora reguntur a deo per corpora ce/
leſtia. Cap. LXXXII.

Sicut aũt in ſubſtãtijs itellectualib⁹ eſt Iſta ꝯ⁹ ꝓbat
ſupius ⁊ iferius:ita et̃ in ſubſtan/ ꝑ
tijs corꝑalib⁹:ſuhe aũt itellectuales regunt̃ Opp̃ⁿ vĩ h ſꝫ
a ſupiorib⁹ vt diſpõ diuine ꝓuidẽtie ꝓportio/ 2.ſen.diſt.2.
nal̃r deſcẽdat vſqꝫ ad iſima:ſic iã dcm̃ eſt.q̃ q.2.ar.3.
pari rõne iferiora corꝑa ꝑ ſupiora diſponunt̃.⸿ Amp. Solo.diſtõ.
Quto aliqd̃ corp⁹ eſt ſuperi⁹ loco:tãto inuenit̃ eẽ forma/ 2⁹ ne de i/
lius:⁊ ꝓp h rõnabil̃r loc⁹ ſuperior eſt loc⁹ iferioris:nam fluẽtia
forma eſt ꝯtineri ſic locus:aq̃ eniꝫ eſt formalior terra:aer cognita nali
aq̃:⁊ ignis aere:ſꝫ corꝑa celeſtia ſũt oĩb⁹ loco ſuperiora. lumie:⁊ de i/
ipſa igitur ſunt magis formalia oĩb⁹ alijs.q̃ magis acti/ fluẽtia occul/
ua.agũt q̃ in iferiora corpora:ſic ꝑ ea iferiora diſponũt̃. ta recõciliant̃
⸿ Itẽ.Qd̃ eſt in ſua nã ꝑfectũ abſqꝫ ꝯrietate:eſt vl̃io/ varia dcã.S.
ris virtutis q̃ꝫ illud qd̃ in ſua nã nõ ꝑficit̃ niſi in ꝯrietate: Docto.
ꝯrietas enĩ eſt ex diuerſis determinãtib⁹ ⁊ ꝯhẽtib⁹ gen⁹: 3⁹
vñ in acceptiõe itellc̃us q: eſt vl̃is ſpẽs ꝯrioꝝ nõ ſunt ꝯ/
rie cũ ſint ſil̃:corꝑa aũt celeſtia ſũt in ſuis naturis abſqꝫ
oĩ ꝯrietate ꝑfecta:nõ ſunt enĩ leuia neqꝫ ſũt g̃uia:neqꝫ ca
lida:neqꝫ frida:corꝑa vo iferiora nõ ꝑficiunt̃ in ſuis na/
turis niſi cũ aliq̃ ꝯrietate:⁊ h et̃ motus eoꝝ demõſtrat:
nã motui circulari corꝑoꝝ celeſtiũ nõ eſt aliqd ꝯriũ.vñ
nec in eis violẽtia eẽ põt:motus autẽ iferioꝝ corꝑoꝝ ꝯ/
rij ſũt.ſ.mot⁹ deorſuꝫ motui ſurſum.corꝑa q̃ celeſtia ſũt
vl̃ioris virtutis q̃ꝫ corꝑa iferiora:vl̃es aũt virtutes ſunt
motiue ꝑticulariũ:ſic ex dictis pꝫ.corpora q̃ celeſtia mo Cap.78.
uẽt ⁊ diſponũt corꝑa iferiora.⸿ Adhuc.Oñſuꝫ eſt ſup̃: 4⁹
ꝙ ꝑ ſubas itellectuales oĩa alia regunt̃:corꝑa aũt celeſtia Cap.78.
ſũt ſil̃iora ſubſtãtijs itellc̃ualib⁹ q̃ꝫ alia corꝑa inq̃ꝫtũ ſunt
icorruptibilia:ſunt tñ eis ꝓpinq̃ora inquãtũ ab eis ime/
diate mouent̃:vt ſup̃ oñſuꝫ eſt.ꝑ ipa igit̃ regunt̃ iferio/
ra corꝑa.⸿ P̃.Opꝫ ꝑmũ ꝑn⁹ mot⁹ eẽ aliqd imobile:q̃ 5⁹
q̃ magis accedũt ad imobilitatem dñt eẽ alioꝝ motiua.
corꝑa aũt celeſtia magis accedũt ad imobilitatem ꝑmi
ꝑncipij q̃ꝫ iferiora:q: nõ mouent̃ niſi vna ſpe motus.ſ.
motu locali:alia vo corꝑa mouent̃ oĩb⁹ ſpẽb⁹ mot⁹.cor/
pora igit̃ celeſtia ſũt motiua ⁊ regitiua oĩuꝫ iferioꝝ cor/
poꝝ.⸿ Amp.Primũ in q̃lꝫ gñe eſt cã eoꝝ q̃ ſunt poſt: 6⁹
inter oẽs aũt alios mot⁹ ꝑmus eſt mot⁹ celi.p̃ q̃dẽ q: mo
tus localis eſt ꝑmus iter oẽs mot⁹:⁊ tp̃e q: ſolus põt eẽ
ꝑpetuus.vt ꝓbat̃ in.8.phyſicoꝝ.⁊ nãl̃r:q: ſine ipſo non Te.cõ.54.
põt eẽ aliq̃s alioꝝ motuũ:nõ enĩ augmẽtat̃ aliqd niſi ꝑ/

exiſtēte alteratiōe ꝑ quā qḋ ṗus erat diſſimile ↄuertatꝰ ꝛ fiat ſile.neqꝫ alteratio pōt eē niſi ꝑexiſtēte loci mutatōe qꝛ ad h̄ ꝙ fiat alteratio opꝫ ꝙ alterans ſit magis ꝓpinquū alterato nūc q̄ꝫ ṗus.eſt ēt ꝑfectōe ṗor:qꝛ motꝰ localis nō variat rē ſm aliqd ei inherens:ſed ſolū ſm aliqd extrinſecū:ꝛ ꝑꝑ hoc eſt rei iā ꝑfecte.Scḋo qꝛ ēt īter motus locales eſt motus circularis prior:ꝛ ꝑe:qꝛ ſolus ipſe
Te.cō.64 pōt eē ꝑpetuus:vt ꝓbaꝰ in.8.phyſicoꝝ.ꝛ nāliter qꝛ eſt magis ſimplex ꝛ vnus cū nō diſtinguaꝰ in ṗnᵐ mediuꝫ ꝛ finē:ſꝫ totus ſit q̄ſi mediū:ꝛ ēt ꝑfectiōe qꝛ reflectiꝰ ad ṗnᵐ.Tertio qꝛ ſolus motꝰ celi iueniꝰ ſemꝑ regularis et vniformis:in motibꝰ eni nālibꝰ grauiū ꝛ leuiuꝫ fit additio velocitatis in fine:in violētis aūt additio tarditatis. opꝫ ḡ ꝙ motꝰ celi cā ſit oīum alioꝝ motuū.⁋ Adhuc.
7° Sic ſe hꝫ imobile ſimpl'r ad motū ſimpl'r:ita ſe hꝫ immobile ſm hūc motū ad motū talē:id aūt qḋ eſt imobi-
ꝓ lib.ca.13. le ſimpl'r eſt ṗnᵐ oīs motus:vt.ſ.ꝓbatū eſt.qḋ ḡ eſt immobile ſm alteratiōnē eſt ṗnᵐ oīs alterationis:corꝑa āt celeſtia ſola īter corporalia ſūt inalterabilia qḋ demonſtrat diſpō coꝝ que ſemꝑ eadeꝫ iueniꝰ.eſt ḡ ſemꝑ corpꝰ celeſteꝰcā oīs alteratiōīs in his que alterantꝰ:alteratio āt in his inferioribꝰ eſt ṗnᵐ oīs motus:nā ꝑ alterationeꝫ ꝑuenitꝰ ad augmētū ꝛ ḡnatiōnē:generans aūt eſt motor ꝑ ſe in motu locali grauium ꝛ leuiū.opꝫ ḡ ꝙ celū ſit cā oīs motus in iſtis inferioribꝰ corporibꝰ.Sic ergo pꝫ ꝙ corpora inferiora a deo per corpora ſuperiora reguntur.

⁋ Epilogus predictorum. Cap.LXXXIII.

Ex omnibus aūt his que oñſa ſūt colligere poſſumꝰ ꝙ quātū ad ordinis excogitatiōnē rebꝰ iponēdi deus oīa ꝑ ſeipſuꝫ diſponit:vñ ſuꝑ illud Job.33.Quē poſuit aliū ſuꝑ orbē quem fabricatus eſt:dīc Greg.Mūdū quippe ꝑ ſeipm̄ regit:q ꝑ
ꝓſa 4ª. ſeipm̄ ↄdidit.ꝛ Boe.in.3.de ↄſol.Deus ꝑ ſe ſolū cuncta diſponit.ſed q̄tū ad executiōnē īferiora ꝑ ſuꝑiora diſpēſat:corporalia gdē ꝑ ſpūalia.vñ Grego.dīc in.4.dialog. ⁋ In h̄ mūdo viſibili nihil niſi ꝑ inuiſibilē creaturam diſponi pōt:inferiores vō ſpūs ꝑ ſuꝑiores:vñ dīc Dioñ. 4.c.cele.hier.ꝙ celeſtes eēntie itellectuales ṗ in ſeipſas diuinā edūt illuminatiōnē ꝛ in nos deferūt q̄ ſupra nos ſunt manifeſtatiōes:īferiora ēt corꝑa per ſuꝑiora:vnde. Dioñ.dīc.4.c.de diui.no.ꝙ ſol gnōnē viſibiliū corporū cōfert:ꝛ ad vitā ipſam mouet ꝛ nutrit ꝛ auget ꝛ ꝑficit ꝛ mūdat ꝛ renouat.De his āt oībꝰ ſil' dīc Aug.l.3.de trini.
Cap.4. Quēadmodū corꝑa groſſiora ꝛ īferiora ꝑ ſubtiliora ꝛ potētiora q̄dā ordīe regunꝰ:ita oīa corꝑa ꝑ ſpiritū vite rōnalē:ꝛ ſpūs rōnalis peccator ꝑ ſpm̄ rōnalē iuſtum.

⁋ Qꝫ corpora celeſtia non imprimant in intellectus noſtros. Cap.LXXXIIII.

Idē pᵉ p.q. 115.ar.4. Iſta 2° ꝓbaꝰ ꝑ Ex his aūt que ṗmiſſa ſūt in prōptu apparet ꝙ coꝝ q̄ ſunt circa itellectū corꝑa celeſtia cauſe eē nō pñt.Jaꝫ eniꝫ oñſuꝫ eſt ꝙ diuine ꝓuidentie ordo eſt vt ꝑ ſuꝑiora reganꝰ īferiora ꝛ moueanꝰ:itell's āt ordīe nature oīa corꝑa excedit:vt ex ṗdictis pꝫ.impoſſ eſt igiꝰ ꝙ corpora celeſtia agāt in itellectuꝫ directe.non igiꝰ pñt eē cā ꝑ ſe coꝝ que ſūt circa itellectū.⁋ Adhuc.
2° Nullū corpꝰ agit niſi ꝑ motū:vt ꝓbaꝰ in.8.phyſicoꝝ.q̄
Te.cō.53. aūt ſunt imobilia non cauſant ex motu:nihil eni cauſat ex motu alicuꝰ agētis niſi inq̄tū mouet:paſſuꝫ aūt mouetꝰ:q̄ igiꝰ ſūt oīno ex̄ motū nō pñt eē cāta a corꝑibꝰ celeſtibꝰ:ſed ea q̄ ſunt circa itell'm ſūt oīno ex̄ motum ꝑ ſe
Te.cō.18. loquēdo:ſic pꝫ ꝑ phm̄ in.7.phyſi.qnimo per qetē a motibꝰ fit aīa prudēs ꝛ ſciēs:vt ibidē dī.īpoſſ eſt ḡ ꝙ corpora celeſtia ſint ꝑ ſe cā coꝝ q̄ ſūt circa itell'm.⁋ Amp.

Si nihil cauſaꝰ ab aliq̄ corpore niſi inq̄tū mouet dum 3°
mouetꝰ opꝫ oē illud qḋ recipit impſſioneꝫ alicuꝰ corꝑis
moueri:nihil aūt mouetꝰ niſi corpꝰ:vt ꝓbaꝰ in.6.phyſi. Te.cō.86.
Opꝫ ḡ oē id qḋ recipit impſſionē alicuꝰ corꝑis eē corpꝰ vel aliquā virtutē corporeā.oñſuꝫ eſt aūt in 2° ꝙ itell's neqꝫ eſt corpꝰ neqꝫ virtꝰ corporea:īpoſſ eſt igiꝰ ꝙ corpora celeſtia directe iprimāt in itell'm.⁋ Itē.Qē qḋ mouetꝰ 4°
ab aliq̄:reduciꝰ ab eo de poᵃ in actū:nihil aūt reducitur ab aliq̄ de poᵃ in actū:niſi per id qḋ eſt actu:opꝫ ergo oē agēs ꝛ mouēs eē aliq̄ mō actu reſpectu coꝝ ad q̄ paſſuꝫ ꝛ motū eſt in poᵃ:corꝑa āt celeſtia nō ſūt actu itelligibilia cū ſint q̄dā ſingularia ſenſibilia.cū igiꝰ itell's nr̄ nō ſit in poᵃ niſi ad itelligibilia in actu:īpoſſ eſt ꝙ corꝑa celeſtia directe agāt in itell'm.⁋ Adhuc.Propria oꝑatio 5°
rei ↄſequiꝰ nām ipſiꝰ q̄ rebꝰ ḡñatis ꝑ gnōnem acqriꝰ ſil' cū ꝓpria oꝑōne:ſic pꝫ de graui ꝛ leui q̄ hñt ſtatiꝫ ꝓpriū motū in termino ſue gnōnis niſi ſit aliqd īpediēs rōne: cuiꝰ generās dī mouēs:illḋ ḡ qḋ ſm ṗnᵐ ſue nature non eſt ſubm̄ actionibꝰ corpoꝝ celeſtiū:neqꝫ ſm oꝑōnē ſuaꝫ pōt ei eē ſubm̄:ꝑs aūt itellectiua nō cātur ab aliqbꝰ ṗncipijs corꝑalibꝰ.ſꝫ eſt oīno ab extriſeco:vt ſuꝑ ꝓbatum eſt.oꝑatio ḡ itell's non directe ſubiacet corporibꝰ celeſtibus.⁋ Amp.Ea q̄ cauſanꝰ ex motibꝰ celeſtibꝰ tempori 6°
ſubdunꝰ qḋ eſt nūs ṗmi motꝰ celeſtis:q̄ igiꝰ oīno abſtrahunꝰ a tꝑe nō ſunt celeſtibꝰ motibꝰ ſubiecta:itell's āt in ſua oꝑōne abſtrahit a tꝑe ſicꝰ ꝛ a loco:ↄſiderat eni vle qḋ eſt abſtractū ab hic ꝛ nūc.nō igiꝰ oꝑatio intell'ualis ſubdiꝰ celeſtibus motibꝰ.⁋ Adhuc.Nihil agit vltra ſuā ſpēꝫ: 7°
ipm̄ āt itelligere trāſcēdit ſpēꝫ ꝛ formā cuiuſlibꝫ corporis agētis:qꝛ oīs forᵃ corporea eſt māl'is ꝛ indiuiduata: ipm̄ āt itelligere hꝫ ſpēm a ſuo obīo qḋ eſt vle ꝛ imāle: vñ nullū corpꝰ ꝑ formā ſuā corporeā itelligere pōt.multo igiꝰ minꝰ pōt qḋcūqꝫ corpus cāre ipm̄ itelligē in alio.
⁋ Itē.ſm illḋ q̄ aliqd vniꝰ ſuperioribꝰ nō eſt inferioribus ſubm̄:aīa āt nr̄a ſm ꝙ itelligit vniꝰ ſubſtātijs itellectualibꝰ q̄ ſūt ſuꝑiores ordīe nāe corporibꝰ celeſtibus: nō eni pōt aīa nr̄a itelligē niſi ſm ꝙ lumē itell'uale inde ſortiꝰ.īpoſſ eſt ḡ ꝙ itell'ualis oꝑatio directe motibꝰ celeſtibus ſubdaꝰ.⁋ P̄.Huic rei fidē faciet ſi ↄſideremus 9°
ea q̄ a phis circa h̄ dicta ſūt.Antiq eni phi nāles:vt Democritꝰ Empedocles ꝛ hmōi poſuerūt ꝙ itell'us nō differt Te.cō.21.
a ſenſu:vt pꝫ in.4.meta.ꝛ in.3.de aīa.ꝛ iō ſeq̄baꝰ ꝙ itel- 2° ō aīa te.
lectꝰ ſit q̄dā virtus corporea ſequens corpoꝝ trāſmutatiōnē:ꝛ iō dixerūt ꝙ cū trāſmutatio īferioꝝ corpoꝝ ſequaꝰ trāſmutatiōnē ſuperioꝝ corpoꝝ itell'ualis ēt oꝑatio ſequetꝰ corpoꝝ celeſtiū motꝰ:ſꝫ illḋ Homeri.Talis eſt itell's in dijs ꝛ hoībꝰ terrenis q̄lē in dīe inducit pr̄ virorꝫ deorūqꝫ.i.ſol vel magis iuppiter quē dicebāt ſūmū deū itelligētes ꝑ ipm̄ totū celū:vt pꝫ ꝑ Aug.in li.de ciui. li.4°cap.ꝗ.
dei.⁋ Hinc ēt ꝑceſſit ſtoicoꝝ opio q dicebāt cognē in- op̄.ſtoicoꝝ.
tell's cāri ex h̄ ꝙ imagies corpoꝝ nr̄is mētibꝰ iprimunꝰ ſicꝰ ſpeculū qḋdā imagiēs:ꝛ ſic pagina recipit l'ras ipreſſas abſqꝫ h̄ ꝙ aliqd agat:vt Boe.narrat in.5.de ↄſo.ſm quoꝝ ſniaꝫ ſeq̄baꝰ ꝙ maxīe ex ipreſſione corpoꝝ celeſtiū itellectuales notiones nobis iprimerenꝰ:vñ ꝛ ſtoici fuerūt q ṗcipue nec̄citate q̄dā fatali holuꝫ vitā poſuerūt duci.⁋ Sꝫ hec poſitio ide falſa appꝫ:vt Boe.ibidē dīc.ꝙ itell's cōponit ꝛ diuidit ꝛ cōparat ſuṗma ad īfima ꝛ cognſcit vlia ꝛ ſimplices formas q̄ in corporibꝰ nō īueniunꝰ:ꝛ ſic manifeſtū eſt ꝙ itell's nō eſt ſicꝰ recipiens tm̄ imagies corpoꝝ:ſꝫ hꝫ aliquā virtutē corporibꝰ altiorē:nā ſenſus exterior q ſolū imagines corpoꝝ recipit ad ṗdicta ſe nō extēdit:oēs aūt ſequētes phi itellectū a ſenſu diſcernētes cām nr̄e ſcie nō aliqbꝰ corporibus ſꝫ rebꝰ imālibus attribuerūt:ſicut Plato poſuit cām nr̄e ſcie eē ideas. Reprobatur op̄.ſtoicoꝝ.

ideas. Ariſt. aūt intellm̄ agētē. Ex his oībus eſt accipe ꝙ
ponere corpora celeſtia eē cām nobis itelligēdi eſt ꝯtra
opinionē eoꝝ qui ponebāt itellectū a ſenſu nō differre:
Ubi ſupra. vt pꝫ ēt per Ar. in lib. de aīa. Hāc opionē manifeſtū eſt
eē falſaꝫ: igiť ⁊ manifeſtū eſt ⁊ eā eē falſaꝫ q̄ ponit cor-
Cōfirmať. pora celeſtia eē nobis cās itelligēdi directe. ¶ Hinc eſt
ꝙ ſacra ſcriptura cām nr̄e itelligētie attribuit: nō alicui
corpori ſꝫ deo. Job. 35. Ubi eſt de⁹ q ſecit me: q dedit car
mina in nocte: q docet nos ſuper iumēta terre: ⁊ ſup vo-
lucres celi erudit nos. ⁊ in ps. Qui docet hoiēs ſciētiam.
Q̄do corpa celeſtia ſūt cā nr̄e itelligētie ¶ Sciēdū eſt tn̄ ꝙ lꝫ corpora celeſtia directe itelligen
tie nr̄e cāe eē nō pnt: aliqd tn̄ ad h operanť indirecte: lꝫ
eni itellꝰ nō ſit virtꝰ corporea: tn̄ in nobis itellꝰ opatio
cōpleri nō pōt ſine opōne virtutū corporearū que ſunt
imagiatio ⁊ vis memoratiua ⁊ cogitatiua: vt ex ſupiori-
Lib⁹ 2⁹ cap. 73. circa finē bus pꝫ: ⁊ īde eſt ꝙ ipeditis harū virtutū operatiōib⁹ ꝑ
aliquā idiſpōnē corporis ipediť operatio itellꝰ: ſicꝫ pꝫ
in freneticis ⁊ lythargicis ⁊ aliꝫs hmōi: ⁊ ꝑpter h ēt boni-
tas indiſpōnis corporis hūani facit aptū ad bn̄ itelligē-
T. cō. 94. dū inq̄ntū ex h p̄dicte vires fortiores exiſtūt: vn̄ dr̄ in. 2.
de aīa ꝙ molles carne aptos bn̄ mēte videm⁹: diſpō āt
corporis hūani ſubiacet celeſtib⁹ motibus. dicť eni Aug.
Cap. 6. ⁊ 7. in. 5. de ciui. dei. ꝙ non uſquequaq; abſurde dici pōt ad
ſolas corpoꝝ drias afflatus quoſdam valere ſidereos. ⁊
Dam. dicť in. 2. li. ꝙ aliꝫ ⁊ aliꝫ planete diuerſas cōplones
⁊ habitus ⁊ diſpōnes in nobis ꝯſtituūt: ⁊ iō idirecte cor-
pora celeſtia ad bonitatē itelligentie operanť: ⁊ ſic ſicut
medici pnt iudicare de bonitate itellꝰ ex corporis com-
plexiōe ſicut ex diſpōne ꝑxima: ita aſtrologus ex moti-
bus celeſtib⁹ ſicť ex cā remota talis diſpōnis. ⁊ ꝑ hūc mo
dū pōt verificari qđ Ptolome⁹ in cētilogo dicť. Cū fuerit
mercuri⁹ in natiuitate alicuiꝰ i aliq̄ domoꝝ ſaturni: ⁊ ipe
fortꝰ in eē ſuo dat bonitatē itelligētie medullitꝰ in reb⁹.
¶ Qꝫ corpora celeſtia non ſunt cauſe voluntatum ⁊ ele-
ctionum noſtrarum. Cap. LXXXV.

Idē p⁹ ꝑ. q. 115. ar. 4. Iſta ꝯ⁹ phaľ p E Ex hoc aūt vlteriꝰ appeť ꝙ corpa cele-
ſtia nō ſunt voluntatū nr̄arum
neq; electionū cā. Uolūtas eni in pte itelle-
Te. cō. 42 ctiua aīe eſt: vt pꝫ ꝑ phꝫ in. 3. de aīa. Si igiť
corpa celeſtia nō pnt ipmere directe in i-
Cap. 84. tellectū nr̄m: vt oñſuꝫ eſt: neq; ēt in volūtatē nr̄am dire-
2⁹ cte ipmere poterūt. ¶ Amp. Oīs electio ⁊ actualis vo
lūtas in nobis īmediate ex apphēſiōe itellꝰali cāťur: bo
Te. cō. 51. nū eni itellectū eſt obtū volūtatis: vt pꝫ in. 3. de aīa: ⁊ ꝑ-
pter h nō pōt ſeq ꝑuerſitas in eligēdo niſi itellꝰ iudiciū
Cap. 5. deficiat in ꝑticulari eligibili: vt pꝫ ꝑ phm in. 7. ethicoꝝ.
corpora aūt celeſtia nō ſūt cāe itelligentie nr̄e. ḡ nec ele-
3⁹ ctiōis nr̄e pnt eē cāe. ¶ Itē. Quecūq; ex ipreſſione cor-
poꝝ celeſtiū in iſtis iſeriorib⁹ eueniūt nāľr ꝯtigūt: cuꝫ
hec iferiora ſint nāliter ſub illis ordiata. ſi ḡ electōes no
ſtre eueniūt ex ipreſſiōe corpoꝝ celeſtiuꝫ: opꝫ ꝙ nāliter
eueniant: vꝫ. ſ. ſic hō nāliter eligat opari ſuas opōnes ſicť
nāli iſtictu bruta operanť ⁊ nāliter corpora inaiata mo-
uenť. nō ḡ erūt ꝓpoſitū ⁊ nā duo pn⁹ agētia: ſed vnū tm̄
Te. cō. 49 qđ eſt nā: cuiꝰ ꝯriū pꝫ ꝑ Ariſt. in. 2. phyſi. nō eſt ḡ verum
ꝙ ex ipreſſiōe corporū celeſtiū nr̄e electiones ꝓueniant.
4⁹ ¶ P. Ea q̄ nāliter fiūt determiatis medijs ꝑducuntur
ad finē: vn̄ ſemꝑ ⁊ eodē mō ꝯtigūt: nā eni determinata ē
ad vnū: electiōes aūt hūane diuerſis vijs tēdūt ad finē:
tā in moralib⁹ q̄ in artificialib⁹: nō ḡ electiōes humane
5⁹ ſūt nāliter. ¶ Amp. Ea q̄ nāliter fiūt vtplm̄ recte fiunt:
nā eni nō deficit niſi in pauciorib⁹: ſi ḡ hō nāliter elige-
ret: vt in pluribus electiōes eius eēnt recte: qđ pꝫ eē fal-
ſuꝫ. nō igiť homo nāliter eligit qđ oporteret ſi ex ipulſu
6⁹ corpoꝝ celeſtiū eligeret. ¶ Itē. Ea q̄ ſūt eiuſdē ſpēi nō

diuerſificanť in opōnib⁹ nālib⁹ que nām ſpēi ꝯſequunť:
vn̄ oīs hyrūdo ſilr̄ facit nidū: ⁊ oīs hō ſilr̄ itelligit p⁹ pn⁹
que ſunt nāliter nota: electio aūt eſt opatio ꝯtis ſpēꝫ hu-
manā. ſi ḡ hō nāliter eligeret oporteret ꝙ oēs hoiēs eo-
dē mō eligerēt: qđ pꝫ eē falſuꝫ tā in moralib⁹ q̄ in artifi
cialib⁹. ¶ Adhuc. Uirtutes ⁊ vitia ſūt electionuꝫ pn⁹ ꝑ- 7⁹
pria: nā virtuoſus ⁊ vitioſus dr̄nt ex hoc ꝙ ꝯria eligunt:
virtutes aūt politice ⁊ vitia nō ſūt nobis a nā: ſꝫ ex aſſue
tudie: vt ꝓbat phs in. 2. ethico. ex h ꝙ q̄les opōnes aſſue Cap. 1.
ſcimus ⁊ maxie a puero ad tales habituꝫ habem⁹. ḡ ele-
ctiōes nr̄e nō ſunt nobis a nā: nō ḡ cauſanť ex ipreſſiōe
corpoꝝ celeſtiū ſm̄ quā res nāliter ꝓcedūt. ¶ Adhuc.
Corpora celeſtia nō ipꝛimunt directe niſi in corpora: vt 8⁹
oñſuꝫ eſt. ſi ḡ ſint cā electionū nr̄arū aut h erit inq̄ntum Cap. 82.
imprimūt in corpora nr̄a aut inq̄ntū ipꝛimūt in exterio-
ra: neutro āt mō ſufficiēter pnt eē cā electiōis nr̄e: nō eīꝫ
eſt ſufficiēs cā nr̄e electiōis ꝙ aliq̄ corporalia nobis ex-
terius pntenť: pꝫ eni ꝙ ad occurſuꝫ alicuiꝰ delectabilis
puta cibi vel mulieris: tēperat⁹ nō moueť ad eligendum
ipꝫ: itēperat⁹ aūt moueť. ſilr̄ ēt non ſufficit ad nr̄am ele-
ctionē q̄cūq; imutatio poſſet eē in nr̄o corpore ab impꝛeſ-
ſiōe corporis celeſtis: cū ꝑ h nō ſequanť in nobis niſi q̄-
dā paſſiones vel magis vel min⁹ vehemētes: paſſiones
aūt q̄ntūcūq; vehemētes nō ſunt cā ſufficiēs electiōis: qꝛ
per eaſdē paſſiōes incōtinēs iducuť ad eas ſequēdum ꝑ
electionē: ꝯtinēs aūt nō iducuť: nō pōt igiť dici ꝙ corpo-
ra celeſtia ſint cāe nr̄arū electionū. ¶ Amp. Nulla vir- 9⁹
tus dať alicui rei fruſtra: hō aūt hꝫ virtutē iudicādi ⁊ cō
ſiliādi de oīb⁹ q̄ per ipm operabilia ſunt: ſiue in vſu ex-
terioꝝ rerum: ſiue in admittēdo ⁊ repellēdo extriſecas
paſſiōes: qđ q̄dē fruſtra eēt ſi electio nr̄a cauſareť a cor-
porib⁹ celeſtib⁹ nō exn̄s in nr̄a poteſtate: nō eſt ḡ poſſi-
bile ꝙ corpora celeſtia ſint cauſe noſtre electiōis. ¶ P.
Hō nāliter eſt aīal politicū vel ſociale: qđ q̄deꝫ ex h ap 10⁹
paret ꝙ vnus hō non ſufficit ſibi ſi ſolus viuat: ꝑpea ꝙ
nā in paucis hoī ꝓuidit ſufficiēter dans ei rōnē ꝑ quam
poſſit ſibi neceſſaria ad vitā ꝑparare: ſicť cibū indumēta
⁊ alia hꝫ ad q̄ oīa operāda nō ſufficit vnus hō: vn̄ nāli-
ter īditū eſt hoī vt in ſocietate viuat: ſꝫ ordo ꝓuidētie nō
auſert alicui rei qđ eſt ſibi nāle: ſed magis vnicuiq; pro-
uideť ſm̄ ſuā nām: vt ex dictis pꝫ. nō igiť ꝑ ordinēꝫ ꝓui
dētie ſic eſt hō ordinatus vt vita ſocialis tollať: tollereť
aūtē ſi electiōes nr̄e ex impꝛeſſionib⁹ corpoꝝ celeſtiū ꝓue
nirēt: ſicut nālis inſtinctus alioꝝ aīalium. Fruſtra ēt da-
renť leges ⁊ p̄cepta viuēdi ſi hō electionū ſuarū dn̄s nō
eēt: fruſtra etiā adhiberenť p̄mia ⁊ pene bonis ⁊ malis
ex quo non eſt in nobis hec vel illa eligere: his aūt deſi-
nētib⁹ ſtatim ſocialis vita corrūpiť. non ḡ hō eſt ſic ſm̄
ordinē diuine ꝓuidētie iſtitutus vt electōes eiꝰ ex moti-
bus celeſtiū corpoꝝ ꝓueniāt. ¶ Adhuc. Electiones ho 11⁹
minū ad bona ⁊ mala ſe hnt. ſi ḡ electiones nr̄e ex moti-
bus ſtellarū ꝓuenirēt ſequereť ꝙ ſtelle ꝑ ſe eēnt cā ma-
larū electionū. qđ aūt eſt malū nō hꝫ cām in nā: qꝛ ma-
luꝫ incidit ex defectu alicuius cauſe ⁊ nō hꝫ cām ꝑ ſe: vt Cap. 13.
ſupra oñſum eſt. nō eſt igiť poſſibile ꝙ electiōes nr̄e di-
recte ⁊ ꝑ ſe a corporib⁹ celeſtib⁹ ꝓueniāt ſicut ex cauſis.
¶ Pōt aūt aliqs huic rōni obuiare: dicēdo ꝙ oīs mala 12⁹
electio ex alicuius boni appetitu prouenit: vt ſup̄ oñſuꝫ Ca. 24.
eſt: ſicut electio adulterij ꝓuenit ex appetitu boni dele-
ctabilis qđ eſt in venereis: ad qđ q̄dē bonum vle aliqua
ſtella mouet: ⁊ h neceſſiuꝫ eſt ad gnōnē aīaliū ꝑficiēdam:
nec debuit h cōe bonū p̄termitti ꝑpter malū ꝑticulare
huius qui ex h inſtinctu eligit malum. ¶ Hec aūt rñſio Reprobať
ſufficiēs non eſt: ſi ponanť corpora celeſtia per ſe cā ele-
ctionū nr̄arū: vtpote ꝑ ſe ipꝛimētia itellectū ⁊ volūtatē.

nā impſſio vlis cāe recipitur in vnoquoq; ſcḋm modum ſuum:effectus ḡ ſtelle mouētis ad delectationez q̄ eſt in ꝯiūctione ordinata ad gn̄ōnem recipiet̄ in quolibet ſcḋm modū ſibi ꝓpriū:ſicut videmus ꝙ diuerſa aīalia habēt diuerſa tēpora ⁊ diuerſos modos cōmixtiōis ſcḋm ꝯgruentiā ſue nature:vt Ariſt. dicit in lib. de hyſtorijs aīaliū. recipiēt ḡ intellectus ⁊ volūtas impſſionem illius ſtelle ſcḋm modum ſuū;cum autē aliquid appetit̄ ſcḋm modum intellectus ⁊ rōnis:non accidit peccatū in electione:que quidē ſemꝑ ex hoc mala eſt ꝙ nō eſt ſcḋm rōnē rectā:nō ergo ſi corpora celeſtia eſſēnt cā electionū nr̄arum:eſſet
13° vnq̄ꝫ in nobis electio mala. ¶ Amp̄. Nulla virt᷒ actiua ſe extēdit ad ea que ſunt ſupra ſpēm ⁊ nām agētis:quia omne agēs agit per ſuam formam:ſed ipſuꝫ velle tranſcendit oēm ſpeciē corporalē ſicut ⁊ ipſuꝫ intelligere:ſic̄ enim intelligimus vniuḯa:ita ⁊ volūtas noſtra in aliq̄d vniuľe fertur:puta ꝙ odimus omne latronuꝫ genus: vt ph̄s dicit in ſua rhetorica. nēm igit̄ velle nō cauſatur a
14° corpore celeſti. ¶ P̄. Ea que ſunt ad finē ꝓportionātur fini. electiones aūt humane ordinant̄ ad felicitatē:ſicut ad vltimū finē:que qdē nō cōſiſtit in aliq̄bus corporalibus bonis:ſed in h̄ ꝙ aīa ꝯiūgat̄ per itellectū reb᷒ diuinis:vt ſupra oſtēſum eſt:tā ſcḋm ſniaꝫ fidei q̄ꝫ ph̄orum
oṗiones. corpora igit̄ celeſtia nō pn̄t eē cā electionū no-
Cōfirmat̄. ſtrarū. Hinc eſt qḋ dī Hiere. 10. A ſignis celi nolite metuere que timēt gētes:q2 leges pp̄loꝝ vane ſūt. ¶ Per
Pō ſtoicorū excluditur. hoc aūt excludit̄ poſitio ſtoicoꝝ:qui ponebāt oēs actus noſtros ⁊ ēt electiones nr̄as ſcḋm corpora celeſtia diſponi:que ēt dī fuiſſe poſitio antiqua phariſeoꝝ qui apō iudeos priſcillianiſte hō᷒ erroris etiam rei fuerunt:vt dī in lib. de hereſibus. Hec etiaꝫ fuit opinio antiquorum nāliūm qui ponebāt ſenſuꝫ ⁊ intellectū nō differre. Unde Empedocles dixit ꝙ volūtas augeť in hoīb᷒ ſic̄ in alijs aīalibus ad pn̄s. i. ſcḋm pn̄s momētuꝫ ex motu celi cāntē
Li°3.xx.c°. 150. tēpus:vt Ariſto. introducit in lib. de aīa. ¶ Sciēduꝫ tn̄ eſt ꝙ lꝫ corpora celeſtia nō ſint directe cā electionū noſtrarū quaſi directe in volūtates nr̄as iprimētia:indirecte tn̄ ex his aliq̄ occaſio noſtris electionib᷒ pſtat̄:ſꝫ ꝙ
Diſtō hūmē. hn̄t impſſionē ſuꝑ corpora:⁊ hoc dupľr. Uno qdēꝫ mō
Quō corpa celeſtia ſūt cā nr̄arū electio nū ⁊ quō nō. ſcḋm ꝙ ipreſſiones corpoꝝ celeſtiū in exteriora corpora ſunt nobis cā alicuı᷒ electiōis:ſicut cū per corpa celeſtia diſponit̄ aer ad frigus intēſum:eligim᷒ calefieri ad ignē vel aliqua hō᷒ facere que ꝯgruūt tēpori. Alio mō ſcḋm ꝙ imprimūt in corpora nr̄a ad quoꝝ imutationē iſurgunt nobis aliq̄ motus paſſionū:vel ꝑ eoꝝ ipreſſionez efficimur habiles ad aliq̄s paſſiōes:ſic̄ cholici ſt ꝓni ad iraꝫ: vel ſcḋm ꝙ ex eoꝝ ipreſſiōe cāntur in nobis aliq̄ diſpoſitio corporalis q̄ eſt occaſio alicuı᷒ electiōis:ſic̄ cū nobis infirmātib᷒ eligimus accipe medicinā. Interdū etiaꝫ ex corporib᷒ celeſtibus actus humani cauſant̄:inq̄tū ex idiſpōne corporis aliq̄ amētes efficiunt̄ vſu rōnis ꝑuati in q̄bus ꝓprie electio nō eſt:ſed mouent̄ aliq̄ nāli inſtinctu ſicut ⁊ bruta. Manifeſtū eſt aūt ⁊ experimēto cognitū ꝙ tales occaſiones: ſiue ſint exteriores:ſiue iteriores nō ſunt cā neceſſaria electiōis:cuꝫ hō ꝑ rōnē poſſit eis reſiſtere vel obedire:ſꝫ plures ſūt q̄ impetus tales nāles ſequunt̄:pauciores aūt. i. ſoli ſapiētes qui occaſiones male agēdi ⁊ nāles impetus nō ſequunt̄:⁊ ꝓpter h̄ dič Ptolomeus in centiloquio. ꝙ anima ſapiens adiuuat opus ſtellarū:⁊ ꝙ nō poterit aſtrologus dare iudicia ſcḋm ſtellas niſi vim anime complexionēꝫ bene cognouerit:⁊ ꝙ aſtrologus non debet dicere rē ſpāliter ſed vľr:q2. ſ. impreſſio ſtellarum in plurib᷒ ſortit̄ effectū:qui nō reſiſtūt inclinationi que eſt ex corpore:non aūt ſemꝑ in hoc vel illo qui forte per rōnē nāli inclinationi reſiſtit.

¶ Qꝫ corpales effect᷒ in iſtis iferiorib᷒ nō ſequunt̄ ex neceſſitate a corporib᷒ celeſtibus. Cap. LXXXVI.

Non ſolum aūt corpora celeſtia humane electioni neceſſitatē Iſta ꝯ° p̄bat
inferre nō pn̄t:ſꝫ nec ēt corpales effectus in iſtis iferiorib᷒ ex neceſſitate ab eis ꝓcedūt.
Impſſiones enī cāruꝫ nāliūm recipiunt̄ in p̄
effectibus ſcḋm recipiētiū modū:hec aūt iferiora ſunt fluxibilia ⁊ nō ſemꝑ eodē mō ſe hn̄tia ꝑꝑ mām que eſt in po᷒ ad plures formas:⁊ ꝓpter ꝯiietatē formaruꝫ ⁊ virtutū:nō igit̄ impſſiones corpoꝝ celeſtiū recipiuntur in iſtis iferiorib᷒ ꝑ modū neceſſitatis. ¶ Itē. A cā remota 2°
nō ſequit̄ effect᷒ de neceſſitate:niſi ēt ſit cā media neceſſaria:ſic̄ ⁊ in ſyllis ex maiori de nečitate ⁊ minori de cōtingēti non ſequit̄ ꝯcluſio de nečitate:corpa aūt celeſtia ſūt cāe remote:prime aūt cāe iferioꝝ effectuuꝫ ſūt virtutes actiue ⁊ paſſiue in iſtis iferiorib᷒ q̄ nō ſunt cāe neceſſarie ſꝫ ꝯtingētes:pn̄t enī deficere vt in paucioribus. nō ḡ ex corporib᷒ celeſtib᷒ ſequunt̄ in iſtis inferioribus corpib᷒ effect᷒ de nečitate. ¶ P̄. Mot᷒ celeſtiū corpoꝝ 3°
ſemꝑ eſt eodē mō. ſi igit̄ effect᷒ celeſtiuꝫ corpoꝝ in iſtis inferiorib᷒ corpib᷒ ex nečitate ꝓuenirēt:ſemꝑ eodē mō ſe hn̄ent q̄ in iferioribus ſunt:non aūt ſemꝑ eodē mō ſe hn̄t:ſꝫ vt in plurib᷒. nō igit̄ ex nečitate ꝓueniūt. ¶ Adhuc. Ex multis ꝯtigētib᷒ nō pōt fieri vnū nečium:q2 ſic̄ 4°
q̄dlibet ꝯtigētiū ꝑ ſe deficere pōt ab effectu:ita ⁊ oīa ſiſ̄ pſtat aūt ꝙ ſingula q̄ in iſtis iferiorib᷒ fiūt ex ipreſſione celeſtiū corpoꝝ ſunt ꝯtingētia. nō igit̄ cōnexio eoꝝ que in iſtis iferiorib᷒ ꝯtingūt ex ipreſſiōe celeſtiū corporum ſūt nečia:manifeſtuꝫ eſt enī ꝙ q̄dlꝫ eoꝝ ipediri poteſt.
¶ Amp̄. Corpa celeſtia ſūt agētia nāliter q̄ regrūt māꝫ 5°
in quā agāt. nō ḡ ex actione corpoꝝ celeſtiū tollit̄ id qḋ mā regrit:mā aūt in quā agūt corpa celeſtia ſunt corpora inferiora:q̄ cū ſint corruptibilia ſcḋm ſuā nāꝫ:ſic̄ deficere pn̄t ab eē ita ab opari:⁊ ſic eoꝝ nā h̄ hꝫ:vt nō ex neceſſitate ꝓducāt effect᷒. nō igit̄ ex neceſſitate ꝓueniūt effectus celeſtiū corpoꝝ in corpib᷒ iferiorib᷒. ¶ Si autēꝫ Repro. ponit ⁊ opio q̄dā falſa.
aliq̄s forte dicat ꝙ nečiū eſt ꝙ effect᷒ corpoꝝ celeſtium cōpleant̄:nec tn̄ ꝑ hoc tollit̄ poſſibilitas a reb᷒ iferioribus:eo ꝙ q̄libet effect᷒ eſt in po᷒ anq̄ꝫ fiat:⁊ tūc dī poſſis: qui autēꝫ iam eſt in actu:tranſit a poſſibilitate in neceſſitatē:⁊ totū h̄ ſubiacet celeſtib᷒ motib᷒:⁊ ſic nō tollitur quin aliq̄ effect᷒ ſit poſſis:lꝫ nečiuꝫ ſit effectū illū q̄nq̄ꝫ ꝓduci:ſic enī Albumaſar in p̄ lib. ſui itroductorij defen- Reprobatio.
dere nitit̄ poſſibile. Nō eſt aūt poſſe ꝙ ſcḋm hūc modum poſſibile defendat̄:poſſe enī qḋdā eſt qḋ ad nečiuꝫ ſeq̄tur. nā qḋ neceſſe eſt eē:poſſe eſt eē:qḋ enī nō poſſe eſt eē: ipoſſe eſt eē:⁊ qḋ ipoſſe eſt eē:neceſſe eſt nō eē. igit̄ qḋ neceſſe eſt eē:neceſſe eſt non eē:h̄ aūt eſt ipoſſe ḡ ipoſſe eſt ꝙ aliq̄d neceſſe ſit eē:⁊ tn̄ nō ſit poſſibile illḋ eē. ḡ poſſibile eē:ſeq̄tur ad nečc eē:h̄ ät poſſibile nō eſt nečiū defendere:q2 ꝯ̄ h̄ effectus ex neceſſitate cauſari dicunt̄:ſed poſſibile qḋ opponit̄ nečio:put dī poſſibile qḋ pōt eē ⁊ nō eē. Nō ät dī aliq̄d ꝑ hūc moduꝫ poſſibile ⁊ ꝯtigēs ex h̄ ſolū ꝙ q̄nq̄ꝫ ſit i po᷒ ⁊ q̄nq̄ꝫ in actu:vt predicta rňſio ꝑſuppōit:nā ſic ēt in motib᷒ celeſtib᷒ eſt poſſibile ⁊ ꝯtigēs:nō enī ſemꝑ eſt ꝯiunctio vel oppō ſolis aut lune in actu:ſꝫ q̄nq̄ꝫ qdē in actu q̄nq̄ꝫ aūt in po᷒:q̄ tn̄ neceſſaria ſūt:cū de his dent̄ demſatiōes:ſꝫ poſſibile vel ꝯtingēs qḋ opponit̄ nečio h̄ in ſua rōne hꝫ ꝙ nō ſit nečc illud fieri qn̄ nō eſt:qḋ qdē eſt:q2 non de nečitate ſeq̄tur ex cā ſua:ſic̄ enī dicimus ſortē ſeſſurū eē ꝯtingēs:ipm ät eē moriturū eſt neceſſariuꝫ:q2 ſcḋm hos ex cā ſua de nečitate ſequit̄:nō aūt pmū. ſi ḡ ex motib᷒ celeſtib᷒ de nečitate ſequit̄ ꝙ eoꝝ effect᷒ ſint q̄nq̄ꝫ futuri:tollit̄ poſſibile

⁊ ꝯtingēs

ꝯtingēs:qḋ neceſſario opponit̄.¶ Sciēdū eſt aūt ꝙ
ad ꝓbādū effect⁹ celeſtiū corpoꝝ ex neceſſitate ꝓuenire
ꝓbō Aui.ſo. meta.ca. p⁹. Auicēna in ſua metaphyſica vtit̄ tali rōne. Si eni effe
ctus aliqs celeſtiū corpoꝝ īpedit̄:opꝫ ꝙ h̄ ſit ꝑ aliquaꝫ
cām volūtariā vel nālē:oīs aūt cā voluntaria vel nālis
reducit̄ ad aliqḋ celeſte pn̄ᵐ.ḡ īpedimētū effectuū cele
ſtiū corpoꝝ ꝓcedit ex aliqb⁹ celeſtib⁹ pncipijs.ipoſe eſt
ḡ ꝙ ſi totus ordo celeſtiū corporū ſiľ accipiat̄:ꝙ effect⁹
eius vnq̄ caſſet̄:vn̄ cōcludit ꝙ corpa celeſtia faciūt ne
ceſſario eē debere effect⁹ in iſtis iferiorib⁹ tā volūtarios
Te.c.4.ꝛ ifra q̄ nāles. Hec aūt rō. vt Ariſto.in.ij.phyſi.dic̄.fuit quo
rūdā antiq̄rū q negabāt caſum ꝛ fortunā:ꝑ h̄ ꝙ cuiuſlꝫ
effect⁹ eſt aliq̄ cā determinata:poſita aūt cā ponit̄ effect⁹
de neceſſitate:ꝛ ſic cū oīa de nec̄itate ꝓueniāt:nō eſt ali
Solo Ar. qd fortuitū neqꝫ caſuale.¶ Hāc aūt rōnē ipſe Ariſ.ſol
uit in.6.meta.negādo duas ꝓpōnes:qb⁹ hec rō vtit̄:q̄rū
Tex.cō. 7. vna eſt:ꝙ poſita cā q̄cūqꝫ neceſſe ſit ei⁹ effectum poni.
Hoc eni nō opꝫ in oīb⁹ cauſis:q: aliq̄ cā lꝫ ſit ꝑ ſe ꝛ ꝓpa
cā ꝛ ſufficiēs alicui⁹ effect⁹:pōt tn̄ ipediri ex ꝯcurſu alte
ri⁹ cauſe vt nō ſequat̄ effect⁹. Alia ꝓpō eſt quā negat:ꝙ
nō oē qḋ eſt q̄cūqꝫ mō hꝫ cām ꝑ ſe:ſꝫ ſolū ea q̄ ſūt ꝑ ſe:q̄
aūt ſunt ꝑ accńs nō hn̄t aliq̄ cām:ſicut ꝙ ſit muſicū hꝫ
aliquā cām in hoīe.ꝙ aūt hō ſit ſiľ alb⁹ ꝛ muſic⁹ non hꝫ
aliquā cām:q̄cūqꝫ eni ſunt ſiľ ꝑꝑ aliquā cām:ordinē ha
bēt adinuicē ex illa cā:q̄ aūt ſunt ꝑ accńs nō hn̄t ordinē
adinuicē.nō igit̄ ſunt ex aliq̄ cā ꝑ ſe agēte:ſꝫ ſolū ꝑ acci
dēs hoc euenit:accidit eni docenti muſicū ꝙ doceat ho
minē albū:eſt eni ꝑter eius intētionē:ſed intēdit docere
diſciplīne ſuſceptibilē. Sic ḡ ꝓpoſito aliquo effectu di
cemus ꝙ habuit aliquā cām ex qua nō de neceſſitate ſe
quebat̄:q: poterat ipediri ex aliqua alia cā ꝯcurrente ꝑ
accidēs:ꝛ lꝫ illā cām cōcurrentē hꝫ reducere in aliquaꝫ
cām altiorē:tn̄ ipm ꝯcurſuꝫ qui ipedit non eſt reducere
in aliquā cām:ꝛ ſic nō pōt dici ꝙ ipedimētū huius effe
ctus vel illi⁹ ꝓcedit ex aliquo celeſti pn̄ᵒ:vn̄ non opꝫ di
cere ꝙ effect⁹ corpoꝝ celeſtiū ex neceſſitate ꝓueniāt in
Cōfirmat̄. iſtis inferiorib⁹.¶ Hinc eſt ꝙ Damaſ.dicit in.ij.lib.ꝙ
Cap.7. corpora celeſtia nō ſunt cā gn̄ōnis alicuius eoꝝ q̄ fiunt
neqꝫ corruptiōis eoꝝ que corrūpunt̄:q:.ſ.nō ex neceſſi
tate ex eis effect⁹ ꝓueniūt. Ariſt.ēt dicit in lib⁹.de ſom.et
vigi.ꝙ eoꝝ que in corporib⁹ ſunt ſignoꝝ ēt celeſtiū ve
lut aquarū ꝛ vētoꝝ multa nō eueniūt:ſi eniꝫ aliqs alius
vehemētior iſto accidat motus a quo futurū eſt ſignum
nō fit:ſicut ꝛ multa ꝯſulta hn̄ que fieri expediebat diſſo
luta ſunt ꝑꝑ alias digniores īchoatiōes. Ptolome⁹ ēt in
quadripartito dic̄. Rurſus nec eſtimare debem⁹ ꝙ ſu
periora ꝓcedūt ineuitabilr̄:vt ea que diua diſpōne con
tingūt:ꝛ que nullatenus ſunt vitāda:necnon q̄ veraciter
ꝛ ex neceſſitate ꝓueniūt. In cētilogio ēt dicit. Hec idicia
que tibi trado ſunt media īter nec̄iuꝫ ꝛ poſſibile.

¶ Qꝫ mot⁹ celeſtis corpis nō ſūt cā electionū nr̄arum ex
virtute aīe mouētis:vt qdā dicūt. Cap.LXXXVII.

Idē p⁹ z⁹.q. 9.ar.5. Op. Auic. 14.ſue me taph. ca.p. Eſt tamen antēdēduꝫ ꝙ Auicē. vult
ꝙ mot⁹ celeſtiū corporū
ſint noſtrarum electionum cauſe:nō qdem
per occaſionem tn̄:ſicut ſupra dictum eſt:
ſed per ſe:ponit eni corpora celeſtia eē ani
mata:vnde oportet cū motus celeſtis ſit ab anima ꝛ ſit
motus corporis:ꝙ ſicut inquātū eſt motus corporis ha
bet virtuteꝫ tranſmutandi corpora:ita inquātum eſt ab
aīa:habet virtutē iprimēdi in animas noſtras:ꝛ ſic mo
tus celeſtis ſit cauſa electionū noſtrarum ꝛ volūtatū:ad
Reprobat̄ 4⁰ rōnib⁹. p⁹ qḋ etiam redire videt̄ poſitio Albumaſar in p̄ ſui intro
ductoꝝ.¶ Hec aūt poſitio irrōnalis eſt:oīs eni effect⁹
qui eſt per inſtrumētū aliqḋ ab efficiēte ꝓcedens opꝫ eē
ꝓportionatū inſtrumēto ſicut ꝛ agenti:nō enim quoli
bet inſtrumēto vtimur ad quēlibet effectū:vnde illḋ nō
pōt fieri per aliquod inſtrumētuꝫ ad qḋ nullo modo ſe
extēdit actio inſtrumēti:actio aūt corporis nullo mō ſe
extēdit ad imutationeꝫ intellectus ꝛ volūtatis:vt ſupra Cap.85.
oſtēſum eſt:niſi forte per accidēs:inquātuꝫ ex his imu
tatur corpus:ſicut ꝑdictū eſt.impoſſibile eſt ḡ ꝙ aīa ce
leſtis corporis ſi ſit aiatum intellectum ꝛ volūtateꝫ im
primat mediāte motu celeſtis corporis.¶ Amp̄.Cauſa 2⁰
agēs particularis in agēdo ſilitudinem gerit cauſe agen
tis vnialis:ꝛ eſt exēplum eius:ſi autē anima humana in
aliam aīam humanā aliqd per operationē corporalem
imprimeret:ſicut cū per ſignationē vocis ſuā intelligen
tiā pandit:actio corporalis que eſt ab vna aīa nō perue
nit ad aliā niſi mediāte corpore:vox eni ꝓlata imutat or
ganū audit⁹:ꝛ ſic a ſenſu ꝑcepta peruenit eius ſignatuꝫ
vſqꝫ ad itellectū.ſi igit̄ aīa celeſtis aliquid imprimat in
animas noſtras per motū corporeū:actio illa nō perue
nit vſqꝫ ad aīam noſtrā niſi per mutationē corporis no
ſtri:que qdem nō eſt cauſa noſtrarū electionū:ſed occa
ſio tn̄:ſicut ex p̄miſſis pꝫ.nō igit̄ erit motus celeſtis cā Cap.86.
noſtre electionis niſi per occaſionē tn̄.¶ Item.Cū mo 3⁰
uens ꝛ motū oporteat ſimul eē:vt ꝓbat̄ in.7.phyſicoꝝ. Tex.cō.9.
opꝫ ꝙ a p̄mo mouente perueniat motus vſqꝫ ad vltimū ꝛ infra.
qḋ mouet̄ quodā ordine:vt.ſ.mouens per id qḋ eſt ſibi
ꝓximuꝫ moueat id qḋ eſt ab eo diſtās:corpori autē ce
leſti qḋ moueri ponit̄ ab anima ſibi cōiuncta ꝓpinquus
eſt corpus noſtruꝫ q̄ aīa:que nō habet ordineꝫ ad corp⁹
celeſte niſi mediāte corpore:qḋ ex hoc pꝫ.q: intellectus
ſeparati nullū hꝫ ordinē ad corpus celeſte:niſi forte mo
uentis ad motum.imutatio igit̄ corporis celeſtis ab aīa
eius procedēs nō pertingit ad aīam noſtram niſi medi
ante corpore:ad motū autē corporis non mouet̄ aīa niſi
per accidēs:nec imutationem corporis ſequitur electio
niſi per occaſionē:vt dictū eſt.motus igit̄ celeſtis nō po Cap.86.
teſt eſſe cauſa electionis noſtre per hoc ꝙ eſt ab anima.
¶ P.ſm poſitionē Auicēne ꝛ quorūdā phoꝝ alioꝝ in 4⁰
tellectus agēs eſt quedā ſubſtātia ſeparata:que qdē agit
in aīas noſtras inquātuꝫ facit intellecta in potentia eſſe
intellecta in actu:hoc autē fit per abſtractionē ab oībus
mālib⁹ diſpōnib⁹:vt pꝫ ex his q̄ dicta ſūt in z⁰ li⁰.qḋ igit̄ Cap.76.ꝛ
agit directe in aīaꝫ nō agit ī eaꝫ ꝑ motū corporeū:ſꝫ ma 78.
gis ꝑ abſtractionē ab oī corpeo.aīa igit̄ celi ſi ſit aīatū nō
pōt eē cā electionū nr̄arū vel intelligētiarū ꝑ motū celi. Alia falſe o
¶ Per eaſdē ēt rōnes pōt ꝓbari ꝙ motus celi nō ſit cā pi.euſdeꝫ i
electionum noſtrarum per virtutē ſubſtātie ſepate:ſi ꝑ ꝓo.repro⁹.
ponat celū nō eſſe aīatum:ſꝫ a ſubā ſepata moueri.

¶ Qꝫ ſube ſepate create nō pn̄t eē cā directe electionū et
volūtatū nr̄arū:ſꝫ ſolus deus. Cap.LXXXVIII.

Non eſt autē eſtimandū ꝙ aīe celoꝝ Idē p⁹ ꝑ.q. 115.ar.4.
ſi que ſint vel quecūqꝫ alie ſb p⁹z⁹.q.9.ar n.6.
ſtātie itellectuales ſeparate create poſſunt
directe volūtatem nobis imittere:aut ele Illa ꝯ⁰ ꝓbat̄ p
ctionis noſtre cauſa eē. Oīum enim creato
rum actiones ſub ordīe diuine ꝓuidētie cōtinētur: vnde
preter leges ipſi⁹ agere nō poſſunt:eſt aūt ꝓuidētie lex
vt vnūquodqꝫ imediate a ꝓxima ſibi cauſa moueat̄.cū
igit̄ ſuperior creata tali ordīe ꝑtermiſſo nec mouere nec
agere pōt:ꝓximū autem motiuū volūtatis eſt bonū in
tellectū qḋ eſt ſuuꝫ obiectum:ꝛ mouet̄ ab ipſo ſic viſus
a colore.nulla igit̄ ſubſtātia creata pōt mouere volūta
tem niſi mediāte bono itellecto:hoc aūt eſt inquātū ma
nifeſtat ei aliqd eſſe bonum ad agēdū:qḋ eſt perſuade
re.nulla igit̄ ſubſtātia creata pōt agere in volūtateꝫ vel
eē cauſa electōis noſtre niſi per modū ſuadētis.¶ Itē.

2° Ab illo agēte aliquid natū eſt moueri ⁊ pati per cuius
formā reduci pōt in actum:naʒ omne agēs agit per for-
mā ſuam:volūtas autē reducit̄ in actum per appetibi-
le qđ motū deſiderij eius quietat:in ſolo aūt bono diuino
quietat̄ deſideriū volūtatis ſicut in vltimo fine:vt ex ſup
dictis pʒ.ſolus igitur deus pōt mouere volūtatem per
3° modū agētis.℄ Adhuc.Sicut in re inalata ſe hʒ inclina-
tio nālis ad ꝓpriū fīnē que appetit᷒ dr̄ nālis:ita ſe hʒ in
ſuba itellectuali volūtas:que dr̄ appetit᷒ itellectualis:in-
clinationes aūt nāles dare nō eſt niſi illius qui nām in-
ſtituit.ergo ⁊ volūtatē inclinare in aliqđ non eſt niſi ei᷒ qui
eſt nature itellualis cauſa:hoc aūt ſoli᷒ dei eſt:ſicut ex ſupe-
Ca.11.2.lib. riorib᷒ pʒ.ipſe igit̄ ſolus volūtateʒ nr̄am in aliqđ iclina-
4° re pōt.℄ Amp̄.Violētū vt dr̄ in.3.ethicoꝝ eſt:cui᷒ pn̄ᵐ
Cap.2. eſt extra nil ꝯferēte vim paſſo.ſi igit̄ voluntas moueat̄
ab aliquo exteriori pn̄° erit violentus motus:dico auteʒ
moueri ab extrinſeco principio qđ moueat per modum
agentis ⁊ nō per modū finis:violētū aūt voluntario re-
pugnat.impoſſibile eſt igit̄ ꝙ voluntas moueat̄ a pnci-
pio extrinſeco quaſi ab agēte:ſed opʒ ꝙ ois motus vo-
lūtatis ab interiori ꝓcedat:nulla autē ſuba creata cōiū-
gitur aie itellectuali quātū ad ſua iteriora:niſi ſolus de᷒
qui ſolus eſt cā ipſius ⁊ ſuſtinēs eā in eſſe.a ſolo igit̄ deo
5° pōt motus volūtarius cauſari.℄ Adhuc.Violētuʒ op-
ponit̄ nāli ⁊ voluntario motui:q2 vtrūqʒ opʒ ꝙ ſit a pn
cipio intrinſeco:agens autē exterius ſic ſolū nāliter mo-
uet inq̄ʒtū cauſat in mobili intrinſecū pn̄ᵐ motus:ſicut ge-
nerans qđ dat formā grauitatis corpori graui generato
mouet ipm nāliter deorſum:nihil autē aliud extrinſecuʒ
mouere pōt abſqʒ violētia corpus nāle niſi forte per ac-
cidēs:ſicut remouēs ꝓhibēs qđ magis vtit̄ motu natu-
rali vel actione:q̄ʒ cauſet ipm.illud igit̄ ſoluʒ agens pōt
cauſare motum volūtatis abſqʒ violētia:qđ cauſat prin
cipiū intriſecum huius mot᷒ qđ eſt po᷒ ipſe volūtatis:hoc
Cap.21. aūt eſt de᷒ q aiaʒ ſolus creat:vt in 2° oſſuʒ eſt.ſolus igit̄
de᷒ pōt mouere volūtatē p modū agētis abſqʒ violētia.
Hinc eſt qđ dr̄ ꝓuer.21.Cor regis in manu dn̄i:⁊ q̄cūqʒ
voluerit inclinabit illud.Et Phil.2.Deus eſt qui ope-
ratur in nobis ⁊ velle ⁊ perficere ꝓ bona voluntate.

℄ Qꝫ motus voluntatis cauſatur a deo ⁊ non ſolum po-
tentia voluntatis. Cap.LXXXIX.

Opi. q̄rūdaʒ falſa recitat̄. Quidam vo nō itelligentes qualr motum voluntatis de᷒
in nobis cauſare poſſit abſqʒ preiudicio li-
bertatis volūtatis:conati ſunt has auctori-
tates male exponere:vt.ſ.dicerēt ꝙ de᷒ cau
ſat in nobis velle ⁊ pficere:inquātū dat nobis virtutem
volēdi:nō aūt ſic ꝙ faciat nos velle hoc vel illud:ſicut Orige
nes exponit in.3.periarchon lib.arb.defendēs ꝯ auctorita
tes ſ̄dictas.Et ex hoc ꝓceſſiſſe videt̄ opio quorūdā:q di-
cebāt ꝙ ꝓuidētia nō eſt de his que ſubſunt lib.arb.ſ.de
electionibus:ſʒ ꝓuidētia refert̄ ad exteriores euētus:nō
enī qui eligit aliqđ ꝯſequi vel pficere:puta edificare vel
ditari ſemꝑ poterit ad hoc ꝑuenire:⁊ ſic euētus actionū
noſtrarū nō ſubiacent libero arbitrio ſʒ ꝓuidētia diſpo
nunt̄:quibus qdē auctoritatib᷒ ſacre ſcripture reſiſtit̄ eui-
Repro.dcā opinio. dēter.℄ Dicit̄ enī Iſa.26.Oia opera noſtra opatus es
in nobis dn̄e:vn̄ nō ſolū virtuteʒ volēdi a deo habem᷒:
1 ſed etiā opationem.℄ P̄.Hoc ipm qđ Salomon dicit.
2 Quocūqʒ voluerit vertet illud:oſidit nō ſoluʒ diuinam
cauſalitatē ad potētiam volūtatis extēdi:ſed ēt ad actū
3 ipſius.℄ Itē.Deus nō ſolū dat rebus virtutē:ſed etiaʒ
nulla res pōt ꝓpria virtute agē:niſi agat in virtute ipſi᷒:
Cap. 70 vt ſupra oſtēſuʒ eſt.ergo hō nō pōt virtute voluntatis ſibi
data vti niſi inquātuʒ agit in virtute dei:illud aūt in cu-
ius virtute agēs agit:eſt cā nō ſolū virtutis:ſed ēt actus
qđ in artifice apparet:in cuius virtute agit inſtrm etiaʒ
qđ ab hoc artifice ꝓpriam formā nō accipit:ſed ſolum
ab ipſo applicat̄ ad actum.deus igit̄ eſt cā nobis nō ſo-
lum volūtatis:ſed etiā volēdi.℄ Amp̄.Perfecti᷒ iuue- 4
nit̄ ordo in ſpūalibus q̄ʒ in corporalib᷒:in corporalibus
aūt ois mot᷒ cāuſat̄ a p̄ motu.opʒ igit̄ ꝙ in ſpūalib᷒ ois
mot᷒ volūtatis a p᷒ volūtate cauſaret̄:que eſt voluntas
dei.℄ Adhuc.Supi᷒ eſt oſſuʒ:ꝙ de᷒ eſt cā ois actiōis:⁊ 5
operat̄ in omni agēte.eſt igit̄ cauſa motuuʒ voluntatis.
℄ Itē.Arguit Ariſt.in.8.eudimice ethice per hunc mo- 6
dū.Hui᷒ qđ aliqs itelligit cōſiliatur ⁊ eligat ⁊ velit:opʒ
aliquid eē cām:q2 omne nouum opʒ ꝙ habeat aliquam
cām:ſi autē eſt cauſa eius aliud cōſilium:⁊ alia volūtas
ꝑcedens:cuʒ nō ſit ꝓcedere in his in infinitū:opʒ deue-
nire ad aliqđ primuʒ:hoc autē primū opʒ eē aliqđ qđ eſt
melius rōne:nihil auteʒ eſt melius itellectu ⁊ rōne niſi
deus.eſt igit̄ de᷒ p᷒ pn̄ᵐ noſtroꝝ ꝯſilioꝝ ⁊ volūtatum.

℄ Qꝫ electiones ⁊ voluntates humane ſubdūtur diuine
prouidentie. Cap.XC.

Nec quo pʒ ꝙ opʒ etiam volūtates hu- Idē p° 2° q. 22.ar.2. Iſta ꝯ° ꝓbat p
manas ⁊ electiōes diuine ꝓui-
dētie ſubditas eē.Oia enī que deus agit ex
ordine ꝓuidētie ſue agit.cum igit̄ ipſe ſit cā
electionis ⁊ volūtatis noſtre:⁊ electiones ⁊
volūtates nr̄e diuine ꝓuidentie ſubdunt̄.℄ Amp̄.Oia 2°
corporalia ꝑ ſpūalia adminiſtrant̄:ſicut ſupius eſt oſtē- Cap.78
ſum.ſpūalia aūt agūt in corporalia ꝑ volūtatē.ſi igit̄ ele
ctiones ⁊ motus volūtatū itellectualiū ſubarū ad dei ꝓ-
uidentiā nō ꝑtinent:ſequit̄ ꝙ ēt corporalia ipſi᷒ ꝓuidē-
tie ſubtrahant̄:⁊ ſic totalr nulla erit ꝓuidētia.℄ Item.
Quāto aliqua ſūt nobiliora in vniuerſo:tāto opʒ ꝙ ma- 3°
gis participēt ordinē in quo bonū vniuerſi ꝯſiſtit.vnde
Ariſt.in.2.phyſico.arguit antiq̄s p̄hos qui ponebāt ca- T.cō.44.
ſum ⁊ fortunā in ꝯſtitutione celeſtiū corpoꝝ:nō aūt in i-
ferioribus reb᷒:ſube autem itellectuales ſunt nobiliores
ſubſtātys corporalib᷒.ſi igit̄ ſube corporales quātuʒ ad
ſuas ſubas ⁊ actiones cadūt ſub ordine ꝓuidētie:multo
magis ſube itellectuales.℄ P̄.Ea que ſunt ꝓpinquora 4°
fini:magis cadunt ſub ordine qui eſt ad finē:nā eis me-
diātibus ēt alia ordinant̄ in finē:actiones aūt ſubſtan-
tiarum itellectualiū ꝓpinquus ordinant̄ in deū ſicut in
finē q̄ʒ actiōes aliarū rerum:ſicut ſupra oſſuʒ eſt.magis
igit̄ cadūt actiōes itellectualiū ſubarū ſub ordie ꝓuidē-
tie:quo deus oia in ſeipm ordinat q̄ʒ actiōes aliarū reꝝ.
℄ Adhuc.Gubernatio ꝓuidētie ex amore diuino ꝓcedit 5°
quo deus res a ſe creatas amat:in hoc enī ꝑcipue cōſiſtit
amor ꝙ amās amato bonū velit.q̄to ergo de᷒ aliqua mag
amat:magis ſub ei᷒ ꝓuidētia cadūt.℄ Hoc aūt ⁊ ſacra
ſcriptura docet in p̄s dicēs.Dn̄s cuſtodit oēs diligentes
ſe.⁊ ēt p̄hs in.10.ethico.tradit dicēs.ꝙ deus maxime cu- Cap.10.
rat de his qui diligūt itellectum tāq̄ʒ de ſuis amicis:ex q
etiā habet̄ ꝙ maxie ſubas itellluales amat:ſub ei᷒ igit̄
prouidētia cadūt earū volūtates ⁊ electiones.℄ Amp̄.
Bona iteriora hois que ex volūtate ⁊ electione depen- 6°
dent:ſunt magis propria hois q̄ʒ illa que ext̄ ipm ſunt:vt
adeptio diuitiarum:vel ſi qđ aliud eſt hmōi.vn̄ per illa hō
dr̄ eē bonus:nō aūt ꝑ iſta.ſi igit̄ electiōes humane ⁊ vo
lūtatis mot᷒ nō cadūt ſub diua ꝓuidētia:ſed ſolum exte-
riores ꝓuētus:verius erit ꝙ res humane ſint extra ꝓui-
dētiā q̄ʒ ꝙ ꝓuidentie ſubſint:qđ qdē ex ꝑſona blaſphe-
mātiū iducit̄ Iob.22.Circa cardies celi ꝑambulat nec
noſtra ꝯſiderat.⁊ Ezech.9.Dereliqt dn̄s terram:⁊ dn̄s Videnlq̄da auto.ꝯ veri tatem.
nō videt.⁊ Tren.3.Quis eſt iſte qui dixit vt fieret dn̄o
nō iubente.Videnl̄ aūt quedā in doctrina ſacra ſm ꝑ-
dictam

dictam ſniam ſonare. Dicit̃ eni Eccl. 15. Deus ab inicio
ↄſtituit hoiem. ⁊ reliquit illũ in manu cõſilij ſui. ⁊ infra.
Appoſuit tibi aquã ⁊ ignez: ad qḋ volueris porrige ma
nũ tuã. Ante hoiem vita ⁊ mors: bonũ ⁊ malum: qḋ pla
cuerit ei dabit̃ illi. ⁊ Deutrono. 3. Cõſidera ꝙ hodie ꝓpo
ſuerim in ↄſpectu tuo vitã ⁊ bonũ: ⁊ ecõuerſo mortez ⁊
Nota malũ. ¶ Hec aũt verba ad h̃ iducunt̃: vt hoies eẽ libe
ri arbitrij oſtẽdant̃: nõ vt eoꝝ electiones a diua ꝓuidẽ
Cap. 30. tia ſubtrahãtur. Et ſimilr̃ qḋ Greg. niſſenus dicit in libro
quẽ de hoie fecit: ꝓuidẽtia eſt eoꝝ que nõ ſunt in nobis:
non autẽ eorum que ſunt in nobis: ⁊ Damaſ. eũ ſequens
dicit in ſecũdo libro ꝙ ea que ſunt in nobis: deus preno
ſcit: ſed non predeterminat: exponẽda ſunt vt intelligã
tur ea que ſunt in nobis diuine determinationi non eſſe
ſubiecta quaſi ab ea neceſſitatem accipientia.

¶ Quomodo res humane ad ſuperiores cauſas redu
cantur. Cap. XCI.

Ex his ergo que ſupra oſtẽſa ſunt colli
gere poſſumus quõ humana ad
ſuperiores reducunt̃ cauſas: ⁊ nõ aguntur
fortuito: nã electiones ⁊ volũtates imedia
te a deo diſponunt̃: cognitio vͦ humana ad
intellectũ ꝑtinẽs a deo mediãtib⁹ angelis ordinat̃: ea vͦ
que ad corꝑalia ꝑtinẽt: ſiue ſint iteriora: ſiue exteriora in
vſum hominis venientia a deo mediantibus angelis et
celeſtib⁹ corporib⁹ diſpẽſat̃. Huius aũt rõ gñaliter vna
eſt. Nã opꝫ oẽ multiforme ⁊ mutabile ⁊ deficere potẽs
reduci ſicut in ꝑnͫ in aliqḋ vniforme ⁊ immutabile: ⁊ de
ficere nõ valẽs: oia aũt que in nobis ſunt inueniuntur eẽ
multiplicia variabilia ⁊ defectibilia: pꝫ eni ꝙ electiões
noſtre multiplicitatẽ hñt cũ in diuerſis ⁊ a diuerſis di
uerſa eligant̃: mutabiles ẽt ſunt. Tũ ꝓꝑ animi leuitatẽ
qui nõ eſt firmatus in fine vltimo. Tũ ẽt ꝓꝑ mutatio
nẽ rerũ que nos extra circũſtãt. ꝙ aũt defectibiles ſint:
hoium peccata teſtant̃: diuina aũt voluntas vniformis
eſt: qꝛ vnũ volẽdo oia alia vult ⁊ immutabilis ⁊ idefiiẽs
Ca. 13. 2. 15 eſt. oſtẽſum eſt in ꝑ. opꝫ ḡ oium volũtatũ ⁊ electionum
motus in diuinã volũtatẽ reduci: nõ aũt in aliquã aliaz
cãm: qꝛ ſolus deus nr̃arũ volũtatũ ⁊ electionũ cã eſt. ſi
militer aũt itelligẽtia noſtra multiplicationẽ hꝫ: qꝛ ex
multis ſenſibilib⁹ veritatẽ intelligibilẽ q̃ſi cõgregam⁹:
eſt ẽt mutabilis: qꝛ ex vno in aliud diſcurrẽdo ꝓcedit ex
notis ad ignota ꝑueniẽs. eſt ẽt defectibilis ꝓꝑ ꝑmixtio
nem phãtaſie ⁊ ſenſus vt errores hoium oſtẽdunt: ange
loꝝ aũt cognitiones ſunt vniformes: qꝛ ab ipſo vno ve
ritatis fonte. s. deo accipiũt veritatis cognitionẽ. eſt etiã
immobilis: qꝛ nõ diſcurrẽdo ab effectib⁹ in cauſas aut ecõ
uerſo: ſed ſimplici intuitu purã veritatẽ de rebus itueñt.
eſt etiã indefectibilis: cũ ipſas rerũ naturas ſeu q̃ddita
tes intuent̃ ꝑ ſeipſas: circa quas nõ põt intellect⁹ errare
ſicut nec ſenſus circa ꝓpria ſenſibilia: non aũt q̃dditates
rerũ ex accidẽtibus ⁊ effectibus cõicamus. opꝫ ḡ ꝙ nr̃a
intellectualis cognitio reguletur per angeloꝝ cognitiõez.
¶ Rurſus. De corporib⁹ humanis ⁊ exteriorib⁹ q̄bus
hoies vtũtur: manifeſtũ eſt ꝙ eſt in eis multiplicitas cõ
mixtionis ⁊ ↄ̃rietatis: ⁊ ꝙ nõ ſemꝑ eodẽ mõ mouent̃: qꝛ
motus eoꝝ nõ poſſunt eſſe cõtinui: ⁊ ꝙ defectibilia ſũt
per alterationẽ ⁊ corruptionẽ: corpora autẽ celeſtia ſunt
vniformia vtpote ſimplicia abſq; omni ↄ̃rietate exiſtẽ
tia: motus etiã eoꝝ ſunt vniformes ↄtinui ⁊ ſemꝑ eodẽ
mõ ſe habẽtes: nec in eis poteſt eẽ corruptio vel altera
tio: vnde neceſſarium eſt ꝙ corpora noſtra ⁊ alia que in
vſum nr̃m veniũt: ꝑ motũ celeſtiũ corpoꝝ regulent̃.

¶ Quõ dicit̃ aliquis bene fortunatus: ⁊ quõ adiuuat̃ hõ
ex ſuperioribus cauſis. Cap. XCII.

Ex his aũt apparere põt quõ aliqs po Quõ alicui
teſt dici hñ fortunat⁹. Dicit̃ eni hoi dr̃ aliqd
alicui hoi hñ ſm fortunã cõtingere qñ ali cõtingere ſm
qḋ bonũ accidit ſibi ꝑter intẽtionẽ: ſicut cum fortunam.
aliqs fodiẽs in agro inuenit theſaurũ quez
nõ querebat: ↄtingit aũt aliquẽ operantẽ ꝑter intẽtionẽ
operari ꝓpriã: nõ tñ ꝑter intẽtionẽ alicuius ſuꝑioris cui
ipſe ſubeſt: ſicut ſi dñs aliqs ꝑcipiat alicui ſeruo ꝙ va
dat ad aliquẽ locũ quo ipſe aliũ ſeruum iã miſerat illo
ignorãte: iuẽtio ↄſerui eſt ꝑter intẽtionẽ ſerui miſſi. non
aũt ꝑter intẽtionẽ dñi mittẽtis: ⁊ ideo lꝫ per cõparatio
nem ad hũc ſeruũ ſit fortuitũ ⁊ caſuale: nõ aũt per cõpa
rationẽ ad dñm: ſꝫ ẽ aliqd ordinatũ. cũ igit̃ hõ ſit ordia
tus ſm corp⁹ ſub corporib⁹ celeſtib⁹: ſm itellm̃ vͦ ſub
angelis: ſm volũtatẽ aũt ſub deo: põt cõtingere aliqḋ
ꝑter itẽtionẽ hois: qḋ tñ eſt ſm ordinẽ celeſtiũ corporũ
vel diſpõnẽ angeloꝝ vl̃ etiã dei. Quis aũt de⁹ ſolus di Solus deus
recte ad electionẽ hois opet̃: tñ actio angeli operat̃ ali ad electionẽ
quid ad electionẽ hois per modum ꝑſuadẽtis: actio vͦ hois directe
corporis celeſtis ꝑ modũ diſponẽtis: inquãtũ corꝑales operatur.
celeſtiũ corpoꝝ ipreſſiões in corpora nr̃a diſponunt ad
aliquas electiões. quãdo igit̃ aliqs ex ipreſſiõe celeſtiũ
corpoꝝ ⁊ ſuperiorũ cãrũ ſm ꝑdictum modũ inclinat̃
ad aliquas electiones ſibi vtiles: quarũ tñ vtilitatem ꝓ
pria rõne nõ cognoſcit: ⁊ cũ hoc ex lumine itellectualiũ
ſubãrũ illuminat̃ intelľus eius: ad eadez intelligenda et
ex diuina operatiõe inclinãte inclinat̃ eius voluntas ad
aliqd eligendũ ſibi vtile: cuius rõnẽ ignorat. Dr̃ eſſe hñ Eñ hõ dicit
fortunatus: ⁊ ecõtrario male fortunatus qñ ex ſuperio male fortu
ribus cauſis ad ↄ̃ria eius electio iclinat̃: ſicut de quodã natus.
dr̃ Hiere. 22. Scribe virũ iſtũ ſterilẽ: virũ qui in dieb⁹
ſuis nõ ꝓſperabit̃. ¶ Sꝫ in h̃ eſt attẽdẽda dñ̃a: nam i Dña 3ᵃ eſt at
preſſiões corpoꝝ celeſtiũ in corꝑa nr̃a cauſant in nobis tẽdenda.
nãles corpoꝝ diſpõnes: ⁊ iõ ex diſpõne relicta ex corꝑe ꝑᵃ
celeſti in corpore nr̃o dr̃ aliqs nõ ſolũ hñ fortunat⁹ aut
male: ſed ẽt hñ natus aut male ſm quẽ modũ phs dicit
in magnis moralibus ꝙ hñ fortunatũ eẽ eſt eẽ bene na
tum: nõ eni põt intelligi ꝙ hoc ex natura intelľus diuer
ſa ꝓcedat ꝙ vnus vtilia ſibi eligat: ⁊ alius nociua preter
rõnem ꝓpriã: cum nã intellectus vel voluntatis in oib⁹
hoibus ſit vna. diuerſitas eni formalis induceret diuer
ſitatẽ ſm ſpẽm: diuerſitas aũt mãlis inducit diuerſitatẽ
ſm numerũ. vñ ſm ꝙ intelľus hois illuſtrat̃ ad aliquid
agẽdum: vel volũtas a deo inſtigat̃ nõ dicit̃ hõ bene na
tus ſed magis cuſtoditus vl̃ gubernat⁹. ¶ Rurſus. At 2ᵃ dña.
tẽdẽda eſt circa hec alia dñ̃a: nam oꝑatio angeli ⁊ corpo
ris celeſtis eſt ſolũ ſicut diſponẽs ad electiões: oꝑatio ãt
dei eſt ſicut ꝑficiẽs: cũ aũt diſpõ que eſt ex corporis q̃li
tate vel intelľus ꝑſuaſione neceſſitatẽ ad eligẽdũ nõ in
ducat: nõ ſemꝑ hõ eligit id qḋ angelus cuſtodiẽs inten
dit: neq; illud ad qḋ corp⁹ celeſte inclinat: ſemꝑ tñ h̃ eli
git qḋ deus opat̃ in eius volũtate. vñ cuſtodia angeloꝝ
interdũ caſſat̃ ſm illud Hier. ꝑ. Curauimus babylonẽ:
⁊ nõ eſt curata: ⁊ multo magis iclinatio celeſtiũ corpoꝝ:
diuina vͦ ꝓuidẽtia ſemꝑ eſt firma. ¶ Eſt ẽt ⁊ alia dñ̃a 3ᵃ dña.
cõſiderãda: nam cũ corpus celeſte non diſponat ad ele
ctionẽ: niſi inquãtũ iprimit in corpora nr̃a: ex q̄b⁹ hõ icl
tat̃ ad eligẽdum ꝑ modum quo paſſiões iducũt ad ele
ctionẽ: ois diſpõ ad electionẽ q̄ eſt ex corporib⁹ celeſti
bus eſt ꝑ modũ alicuius paſſiõis: ſicut cũ qs iducit̃ ad ali
quid eligẽdũ ꝑ odiũ vel amorez vel irã vl̃ aliqd hm̃. Ab
angelo diſponit̃ aliqs ad eligẽdũ ꝑ modũ itelligibil̃ cõ
ſiderationis abſq; paſſione: qḋ ↄtingit dupl̃r. Quandoq; n. il Diſtõ. dꝫ nõ.
luminat̃ itelľus hois ab angelo ad cognoſcẽdũ ſolũ ꝙ
aliqd eſt bonũ fieri: nõ aũt inſtruit̃ de rõne ꝓꝑ quam eſt

bonū que ſumitur ex fine: ⁊ ideo hō quāq; eſtimat ꝙ ali-
quid ſit bonū fieri: ſi tn̄ quereret̄ q̄re rñderet ſe neſcire.
vñ q̄ñ ꝑueniet in finē vtilē quē nō ꝑconſiderauit erit ſi-
bi fortuitū. Qñq; vo per illuminationē angeli inſtruitur
etiā ꝙ hoc ſit bonū ⁊ de rōne: q̄re eſt bonum q̄ dependet
ex fine: ⁊ ſic q̄ñ ꝑuenit ad finē quē ꝑcōſiderauit non erit
fortuitū. ¶ Sciēdum eſt ēt ꝙ vis actiua ſpūalis nature
ſicut eſt altior q̄ corporalis: ita ⁊ eſt vl'ior. vnde nō ad oīa
ad que ſe extēdit humana electio: ſe extēdit diſpō corpo
ris celeſtis. ¶ Rurſus. Quia virt⁹ hūane aīe vel ēt an-
geli eſt ꝑticularis in cōparatiōe ad virtutē diuinā: q̄ quidē
Corr^m p^m eſt vl'is reſpectu oium entiū. ¶ Sic ḡ aliqđ bonū acci-
dere pōt hoī ⁊ ꝑter ꝑpriā intētionē ⁊ ꝑter inclinationes
celeſtiū corpoꝝ: ⁊ ꝑter angeloꝝ illuminationē: nō autē
preter diuinā prouidētiam que eſt gubernatiua ſicut ⁊
factiua entis inquātū eſt ens. vñ opꝫ ꝙ oīa ſub ſe conti-
Corr^m 2^m neat. ¶ Sic ḡ aliqđ fortuitū bonū vel maluꝫ pōt ꝯtin-
gere hoī ⁊ per cōparationē ad ipm ⁊ ꝑ cōparationeꝫ ad
celeſtia corꝑa ⁊ ꝑ cōparationē ad angelos: nō autē ꝑ cō-
parationē ad deū: nā ꝑ cōparationē ad ipm non ſolū in
reb⁹ humanis: ſꝫ nec in q̄libet alia re pōt eē aliquid ca-
ſuale ⁊ iprouiſuꝫ. Quia vo fortuita ſunt q̄ ſunt ꝑter inten
tionē: bona aūt moralia ꝑter intētionē eē nō pñt cum in
electiōe ꝯſiſtāt: reſpectu eoꝝ nō pōt dici aliqs bene vel
male fortunat⁹: ſꝫ reſpectu eoꝝ poſſit aliqs dici bñ vel
male natus: q̄ñ ex nāli diſpōne corꝑis eſt aptus ad ele-
ctiones virtutū vel vitioꝝ: reſpectu aūt exterioꝝ bono-
rū q̄ ꝑter intētionē hoī euenire pñt: pōt dici hō ⁊ bñ na-
tus ⁊ bñ fortunatus ⁊ a deo gubernatus ⁊ ab angelis cu-
Ex ſuꝑiorib⁹ cauſis hō cōſeqt duplex auxilium. ſtoditus. ¶ Cōſequit̄ aūt ex ſuꝑiorib⁹ cauſis ⁊ aliud au
xiliū q̄ntū ad exitus ſuarū actionū: cū enī hō ⁊ eligere ha-
beat ⁊ ꝓſeq̄ qđ eligit: in vtroq; a cauſis ſuꝑiorib⁹ adiu-
uat̄ interdū ⁊ ipedit̄: ſm̄ electionē quidē vt dcm̄ eſt inq̄n-
tuꝫ hō: vel diſponit̄ ad aliđ eligēdū ꝑ celeſtia corꝑa: vl'
ꝙ illuſtrat̄ ꝑ angeloꝝ cuſtodiā: vel ēt iclinat̄ ꝑ opōneꝫ
diuinā: ſm̄ executionē vo inq̄ntū hō ꝯſequit̄ ex aliq̄ ſu-
periori cā robur ⁊ efficaciā ad iplēdū qđ eligit: q̄ quidem
nō ſolū a deo ⁊ ab angelis eē pōt: ſed ēt a corporib⁹ cele
ſtib⁹ inq̄ntū talia efficacia in corpore ſita eſt: manifeſtuꝫ
eſt enī ꝙ ēt inaīata corꝑa quaſdā vires ⁊ efficacias a ce-
leſtib⁹ corporib⁹ ꝯſequunt̄: ⁊ etiaꝫ ꝑter eas q̄ ad q̄litates
actiuas ⁊ paſſiuas elmtoꝝ ꝯſequunt̄: quas ēt non eſt du
biū celeſtib⁹ corꝑib⁹ eē ſubiectas: ſicut ꝙ magnes attra-
hit ferrū hꝫ ex virtute celeſtis corꝑis: ⁊ lapides quidem ⁊
herbe alias occultas virtutes. vñ nihil ꝓhibet ꝙ ēt ali-
quis hō habeat ex ipreſſiōe corporis celeſtis aliquā effi
caciā in aliq̄b⁹ corporib⁹ faciēdis: q̄s alius non hꝫ: puta
medicus in ſanādo: ⁊ agricola in plātādo: ⁊ miles in ex-
pugnādo. Hanc aūt efficaciā multo ꝑfecti⁹ deus hoībus
largit̄ ad ſua oꝑa efficaciter exequēda. q̄ntū ḡ ad primū
auxiliū qđ eſt in eligēdo dī de⁹ hoīem dirigere: q̄ntū vo
ad 2^m auxiliū dī hoieꝫ ꝯfortare: ⁊ hec duo auxilia tāgūt̄
ſl' in ꝓs. vbi dī. Dñs illuminatio mea ⁊ ſalus mea queꝫ
timebo: q̄ntū ad p^m. De⁹ ꝓtector vite mee: a quo trepida-
Diffa dup. inter hec duo auxilia aſſignatur. bo: q̄ntū ad 2^m. ¶ Sꝫ inter hec duo auxilia eſt dīfa du-
plex. Pria quidē q̄ ex auxilio p^o adiuuatur hō tā in his q̄
virtuti hoīs ſubdunt̄ q̄ ēt in alijs: ſꝫ 2^m auxiliū ad illa tn̄
p^a ſe extēdit ad q̄ virt⁹ hoīs valet. ꝙ enī hō fodiens ſepul-
chrū inueniat theſauruꝫ ex nullo hoīs virtute ꝓcedit. vñ
reſpectu talis ꝓuētus adiuuari pōt hō: in h ꝙ inſtigetur
ad q̄rēdū vbi eſt theſaurus: nō aūt in h ꝙ ei aliq̄ virtus
det̄ ad theſaurū inueniēdū: in h aūt ꝙ medicus ſanet vel
miles in pugna vicat pōt adiuuari in h ꝙ eligat conue-
niētia ad finē: ⁊ in h ꝙ efficaciter exequat̄ ꝑ virtutem a
2ª dīa. ſuꝑiori cā adeptā. vñ p^m auxiliū eſt vl'ius. ¶ Scḋa dīa
eſt: q̄ 2^m auxiliū dat̄ ad ꝓſequēdū efficaciter ea q̄ intē-
dit. vñ cū fortuita ſint ꝑter intētionē ex tali auxilio non
pōt dici hō ꝓprie loquendo bñ fortunat⁹: ſicut pōt dici ex
p^o: vt ſuꝑ oñſuꝫ eſt. ꝯtigit āt hoī bñ vel male ſm̄ fortunā
qñq; ipſo ſolo agēte: ſicut cū fodiēs in terrā inuenit theſau
rū qeſcētē: qñq; aūt actiōe alteri⁹ cāe ꝯcurrēte: ſicut cū ali-
Eadē auxilia quis vadēs ad foꝝ cā emēdi aliqđ: inuenit debitorē queꝫ
nō credebat inuenire. ¶ In p^o aūt euētu hō adiuuat̄ ad h
ꝙ aliqđ ſibi bñ ꝯtingat ſm̄ h ſolū ꝙ dirigit̄ in eligēdo
illđ cui ꝯiūctū eſt ꝑ accñs aliqđ cōmodū: qđ ꝓuenit ꝑ i-
tētionē. In 2° aūt euētu opꝫ ꝙ vterq; agens dirigat̄ ad
eligēdū actionē vel motū vñ ſibi occurrat. ¶ Opꝫ āt ⁊
aliud ꝯſiderare circa ea q̄ dicta ſunt: dcm̄ eſt enī ꝙ ad h
ꝙ hoī aliqđ bñ ꝯtigat vel male ſm̄ fortunā: ⁊ ex deo eſt
⁊ a corꝑe celeſti eē pōt: inq̄ntū hō a deo iclinat̄ ad eligē-
dū aliqđ cui ꝯiūctū eſt aliqđ cōmodū vel icōmodū: qđ
eligēs nō ꝑcōſiderat ⁊ inq̄ntū a corꝑe celeſti ad tale ali-
quid eligēdū ſic diſponit̄: h aūt cōmodū vel icōmoduꝫ
relatū quidē ad electionē hoīs eſt fortuitū: relatum vo ad
deū rōnē amittit fortuiti: nō aūt relatū ad corp⁹ celeſte:
qđ ſic pꝫ. Nō enī aliqs euēt⁹ amittit rōnē fortuiti niſi re-
ducat̄ in cām ꝑ ſe: virt⁹ āt celeſtis corꝑis eſt cā agēs: nō
per modū itell's ⁊ electiōis: ſꝫ ꝑ modū nāe: nature āt eſt
ꝓpriū tēdere ad vnū. ſi ḡ aliqs effect⁹ nō eſt vn⁹: nō pōt
ꝑ ſe cā ei⁹ eē aliq̄ virtus nālis: cū āt aliq̄ duo ſibi ꝑ acci-
dēs ꝯiūgunt̄ nō ſūt vere vnū: ſꝫ ſolū ꝑ accñs. vñ hui⁹ cō
Cor^m tert. iūctionis nulla cā nālis ꝑ ſe cā eſſe pōt. ¶ Sic ḡ ꝙ iſte
hō ex ipreſſiōe celeſtis corꝑis iſtiget̄ ꝑ modū paſſiōis:
vt dcm̄ eſt ad fodiēdū ſepulchrū: ſepulchrū aūt ⁊ locus
theſauri nō ſūt vnū niſi ꝑ accñs: q̄ nō hñt aliquē ordinē
adinuicē: vñ virt⁹ celeſtis corꝑis nō pōt ꝑ ſe iclinare ad
hoc totū ꝙ iſte fodiat ſepulchrū ⁊ locum vbi eſt theſau-
rus: ſꝫ aliqs per itell'm agēs pōt eē cā iclinatiōis in hoc
totū: q̄ itelligētis eſt multa ordinare in vnuꝫ. ¶ Patet
etiā ꝙ hō q ſciret theſaurū ibi eē poſſet aliū ignoranteꝫ
mittere ad fodiēdū ſepulchrū in loco eodē: vt ꝑter itē-
tionē ſuā inueniret theſaurū. Sic igit̄ hō fortuiti euēt⁹ re-
ducti in cām diuinā amittūt rōne fortuiti: reducti vo in
cām celeſtem nequaq̄. Per eandē etiā rōnē apparet ꝙ
homo nō pōt eē bñ fortunatus vl'iter ex virtute corpo-
ris celeſtis: ſed ſolū quātū ad hoc vel illud. Dico aūt vl'r
vt aliqs hō habeat in natura ſua ipreſſionē celeſtis cor-
poris: vt eligat ſemꝑ in plurib⁹ aliqua q̄bus ſint cōiun-
cta per accñs aliqua cōmoda vel incōmoda: nā vo non
ordinat̄ niſi ad vnū: ea aūt ſm̄ que hoī accidit bene vel
male ſm̄ fortunā nō ſunt reducibilia in aliqđ vnuꝫ: ſed
ſunt determinata ⁊ infinita: vt ph's. 2. phy. dicit. ⁊ ad ſen- Te. cō. 50.
ſum pꝫ. non eſt ḡ poſſibile: ꝙ aliqs habeat in natura ſua
eligere ſemꝑ ea: ad que etiā per accidēs ſequunt̄ aliqua
cōmoda: ſed pōt eē ꝙ ex iclinatione celeſti inclinat̄ ad
eligēduꝫ aliquid cui ꝯiungat̄ per accñs aliqđ cōmodū
⁊ ex alia inclinatione aliud: ⁊ ex tertia tertiū: nō autē ita
ꝙ ex vna inclinatione incline̅t ad oīa: ex vna diuina aūt
diſpoſitione poteſt homo ad omnia dirigi.

¶ De fato an ſit: ⁊ quid ſit. Cap. XCIII.

EX his autē que ꝑmiſſa ſunt appꝫ quid Idē p^a p. q. 116.
ſit de fato ſentiēdū. Uidētes. n.
hoīes multa in hoc mūdo per accñs cōtin-
gere ſi cauſe particulares ꝯſiderent̄: poſue-
rūt quidā ꝙ nec etiā ab aliq̄b⁹ ſuꝑiorib⁹ cau-
ſis ordinentur: ⁊ his videbat̄ fatum eē nihil oīno. Qui-
dam vo in aliquas ea altiores cauſas reducere ſunt co-
nati: ex quibus tamē cū quadā diſpoſitione ordinate ꝓ-
cedant: ⁊ hi fatū poſuerant quaſi ea que videntur a caſu
ꝯtingere ſint ab aliqua cauſa effata ſiue prelocuta ⁊ pre-
ordinata

ordinata vt eẽnt. Doꝝ ãt qdã oĩa que hic accidũt a caſu ↄtingere reducere ſunt conati ſicut in cãs in celeſtia corpora:ẽt electiões humanas in diſpõne ſydeꝝ: cui oĩa cũ qdã neceſſitate ſubdi ponebãt fatũ appellãtes: que quidẽ poſitio ĩpoſſi eſt ⁊ a fide aliena: vt ex ſupiorib⁹ pꝫ. Quidã vo in diſpõne diuine ꝓuidẽtie oĩa reducere voluerunt: quecũqꝫ in his inferiorib⁹ caſu ↄtingere vident: vñ oĩa fato agi dixerũt: ordinationẽ q̃ eſt in reb⁹ ex diuina ꝓuidẽtia fatũ nolantes: vñ Boeti⁹ dicit: ꝙ fatũ eſt inherẽs reb⁹ mobilib⁹ diſpõ p quã ꝓuidẽtia ſuis q̃qꝫ nectit ordinib⁹. In q̃ fati deſcriptiõe diſpõ p ordinatõe ponit̃. reb⁹ aũt inherẽs ponit̃ vt diſtiguat̃ fatũ a ꝓuidẽtia: nã ipa ordinatio ſm ꝙ in mẽte diuina eſt nõdũ reb⁹ ĩpreſſa ꝓuidẽtia eſt: ſꝫ vo ꝙ iaꝫ eſt explicata in reb⁹ fatũ noiat̃: mobilib⁹ aũt dicit: vt oñdat ꝙ ordo ꝓuidẽtie a reb⁹ ↄtingentiã ⁊ mobilitateꝫ non aufert: vt qdã poſuerũt. Scdꝫ hãc g̃ acceptionem negare fatũ eſt ꝓuidentiã diuinã negare. Sꝫ qꝛ cũ infidelib⁹ nec noĩa h̃bem⁹ hĩc cõia: ne ex ↄſortio noĩuꝫ poſſit ſumi erroris occaſio: nomẽ fati nõ eſt a fidelib⁹ vtẽdũ ne videamur illis aſſentire qui male de fato ſenſerũt oĩa neceſſitati ſydeꝝ ſubÿciẽtes: vñ Augu. dicit in. 5. de ciui. dei. Si qs vtutẽ vel ptãtẽ dei noĩe fati appellat: ſniaꝫ teneat: linguam corrigat. Et Grego. dicit ſm eandem intellectuꝫ. Abſit a fideliũ mẽtib⁹: vt fatũ aliqd eẽ dicant.

Deſcriptio fati. 4. de cõſl. proſa 4ª.

Cap. 1.

De certitudine diuine prouidentie. Cap. XCIIII.

Argumen. 3 certitudinem diuine pui.

1 Difficultas ãt q̃dã ex ꝑmiſſis ſuboritur. Si.n. oĩa q̃ h̃ iferius agunt̃ ẽt ↄtigẽtia ꝓuidẽtie diuine ſubdunt̃: opꝫ vt vĩ vel ꝓuidẽtiã nõ eẽ certã: vel oĩa ex neceſſitate ↄtingere: oñdit.n. Phs. 6. meta. ꝙ ſi oẽm effectũ ponimus hr̃e aliquã cãm p ſe: ⁊ iterũ ꝙ q̃libet cã p ſe poſita neceſſariũ ſit effectũ poni: ſequet̃ ꝙ oĩa futura ex neceſſitate eueniãt: ſi eñi q̃libꝫ effect⁹ habeat cãꝫ p ſe: q̃dlibet futuꝝ erit reducere in aliquã cãm pñteꝫ vl̃ ꝑteritã: ſi q̃rat̃ de aliq̃ vtrũ ſit occidẽdus a latronib⁹: hũ effectũ ꝑcedit cauſa. ſ. occurſus latronũ: hũc aũt effectuꝫ ꝑcedit alia cã. ſ. ꝙ ipſe exiuit domũ: hũc autẽ adhuc alia ꝙ vult q̃rere aquã: quã qdẽ ꝑcedit cã. ſ. ſitis: ⁊ hec cãtur ex comeſtione ſalſoꝝ q̃ iam eſt vel fuit: ſi ergo cã poſita neceẽ eſt effectũ poni: neceẽ eſt ꝙ ſi comedat ſalſa ꝙ ſitiat: ⁊ ſi ſitiat ꝙ velit q̃rere aquã: ⁊ ſi vult q̃rere aquã ꝙ exeat domũ: ⁊ ſi exeat domũ ꝙ occurrãt ei latrones: ⁊ ſi occurrant ꝙ occidat̃: g̃ de ꝑmo ad vltimũ neceẽ eſt hũc comedentẽ ſalſa a latronib⁹ occidi. Cõcludit ergo Phs nõ eſſe veꝝ: ꝙ poſita cã neceẽ eſt effectũ poni: qꝛ aliq̃ cã eſt que põt deficere: neqꝫ iteꝝ veꝝ eſt ꝙ oĩs effect⁹ habeat p ſe cãm: qꝛ qd eſt p accñs ſcꝫ iſtũ volẽtẽ aquã q̃rere occurrere latronib⁹ nõ hꝫ aliquã cãꝫ: ex hac rõne apparet ꝙ nõ oẽs effectus reducant̃ in aliquã cãm p ſe ꝑteritã vel preſentem: qua poſita neceẽ ſit effectũ poni ex neceſſitate cõ-

Te. cõ. 7.

2 tingere. vel g̃ opꝫ dicere: ꝙ nõ oẽs effectus diuine ꝓuidẽtie ſubdantur: ⁊ ſic diuina prouidẽtia nõ eſt de oĩbus: qd prius fuit oñſum: vel nõ eſt neceſſariũ: ꝙ prouidẽtia poſita effect⁹ eius ponat̃: ⁊ ſic ꝓuidẽtia non eſt certa: aut eſt neceſſariũ ꝙ oĩa ex neceſſitate cõtingant: ꝓuidentia eñi non ſolũ eſt in pñti tpe vel ꝑterito ſꝫ eterno: qꝛ nihil põt eẽ in deo nõ eternũ. Adhuc. Si diuina ꝓuidẽtia eſt certa: opꝫ hãc ↄditionalẽ eẽ verã: ſi de⁹ ꝓuidit hoc: ergo erit. hui⁹ ãt ↄditionalis añcedẽs eſt neceſſariũ: qꝛ eſt eternuꝫ. g̃ ↄñs eſt neceſſariũ: opꝫ.n. oĩs ↄditionalis ↄñs eſſe neceſſariũ: cui⁹ añs eſt neceſſariũ: ⁊ iõ ↄñs eſt ſicut ↄclõ añcedentis: q̃cqd ãt ex neceſſario ſequit̃: opꝫ eſſe neceſſariũ. ſequit̃ igitur ſi diuina ꝓuidentia eſt certa ꝙ oĩa ex neceſ-

3 ſitate proueniãt. Amp. Si aliquid eſt prouiſuꝫ a deo: puta ꝙ talis ſit regnaturus: aut ergo poſſe eſt accidere ꝙ nõ regnet: aut nõ ſi qdẽ nõ eſt poſſe ipſum nõ regnare: ergo impoſſe eſt ipſum non regnare: ergo neceſſariũ eſt euꝫ regnare. ſi autẽ poſſe eſt eum non regnare: poſſi aũt poſito nõ ſequit̃ aliqd ĩpoſſe: ſequit̃ aũt diuinã ꝓuidẽtiã deficere. nõ eſt igit̃ ĩpoſſe diuinã ꝓuidẽtiã deficere: aut igit̃ opꝫ: ꝙ ſi oĩa ſint ꝓuiſa a deo: ꝙ diuina ꝓuidẽtia non ſit certa: aut ꝙ oĩa ex neceſſitate eueniãt. Itẽ argumẽ-

4 tatur ſic Tullius in libro de diuinatiõe. Si oĩa a deo ꝓuiſa ſunt: certus eſt ordo cãꝝ: ſi aũt h̃ veꝝ eſt: oĩa fato aguntur: ꝙ ſi oĩa fato agunt̃: nihil eſt in nr̃a ptãte: nulluꝫ eſt g̃ voluntatis arbitriũ. ſeq̃t̃ ergo ꝙ tollat̃ liberũ arbitriũ: ſi diuina ꝓuidẽtia ſit certa: ⁊ eodẽ mõ ſeq̃t̃: ꝙ oẽs cãe cõtingẽtes tollant̃.

Lib. 2. de quo Aug. lib. 5. de ciui. dei. c. 9.

5 Pꝫ. Diuina ꝓuidẽtia cauſas medias nõ excludit: vt ſupra oñſum eſt. inter cãs aũt ſunt alique cõtingẽtes ⁊ deficere valẽtes. deficere igit̃ põt prouidẽtie effectus. nõ eſt igit̃ dei prouidentia certa.

Capl. 70. et infra.

Opꝫ autẽ ad hoꝝ ſolutionẽ aliq̃ repetere ex his que ſupra poſita ſunt: vt manifeſtũ fiat: ꝙ nihil diuinã ꝓuidẽtiã effugit: ⁊ ꝙ ordo diuine ꝓuidẽtie oĩno ĩmutari nõ põt: nec tñ opꝫ: ꝙ ea q̃ ex ꝓuidẽtia diuina ꝓueniũt ex neceſſitate cũcta ꝓueniãt.

Documentum pro reſponſionibus. pª

Primo nãqꝫ cõſiderãdũ eſt: ꝙ cũ de⁹ ſit oĩuꝫ exiſtẽtium cã reb⁹ oĩbus ↄferẽs eẽ: opꝫ ꝙ ſue ꝓuidẽtie ordo oẽs res cõplectat̃: q̃b⁹ eñi eſſe largit⁹ eſt: opꝫ ꝙ ⁊ ↄſeruationẽ largiat̃: ⁊ ꝑfectiõeꝫ in vltio fine ↄferat. Cũ ãt in q̃libet ꝓuidẽte: duo ↄſiderari oporteat. ſ. ordinis ꝑmeditationẽ: ⁊ ꝑmeditati ordinis inſtitutionẽ in reb⁹: q̃ ꝓuidentie ſubdunt̃: q̃ꝝ pͫ ad cognoſcitiuã vtutẽ ꝑtinet: aliud vo ad opatiuã: hoc inter vtrãqꝫ differt: ꝙ in ꝑmeditãdo ordineꝫ tãto eſt ꝓuidẽtia ꝑfectior q̃to magis vſqꝫ ad minima ordo ꝓuidẽtie põt ꝑduci. ꝙ.n. nos oĩuꝫ ꝑticulariũ ordinẽ ꝑmeditari nõ poſſumus circa ea que ſunt diſponenda a nobis ex defectu noſtre cognitionis ꝓuenit: que cuncta ſingularia cõplecti non põt: tãto aũt vnuſquiſqꝫ in ꝓuidẽdo ſollertior hr̃: q̃to plura ſingularia ꝑmeditari põt: cui⁹ aũt ꝓuiſio in ſolis vlib⁹ cõſiſteret: paꝝ de ꝓuidẽtia ꝑticiparet. Silẽ aũt in oĩbus opatiuis artib⁹ cõſiderari pt. Sꝫ in hoc ꝙ ordo ꝑmeditat⁹ reb⁹ ĩponit̃ tãto eſt dignior ⁊ ꝑfectior prouidẽtia gubernãtis: q̃to vlior eſt: ⁊ p plura miniſteria ſuaꝫ explicat ꝑmeditationẽ: qꝛ ⁊ ipſa miniſterioꝝ diſpoſitio magnã ptẽ ꝓuiſi ordinis hꝫ: opꝫ aũt ꝙ diuina ꝓuidẽtia in ſũmo ꝑfectionis cõſiſtat: qꝛ ipſe eſt ſimplr̃ ⁊ vlr̃ ꝑfectus: vt in ꝑmo libro oñſum eſt.

Cap. 29.

In ꝓuidendo igit̃ ſue ſapie ꝑmeditatione ſempiterna oĩa ordinat: q̃tũcũqꝫ minima videant̃: quecũqꝫ vo reꝝ aliqd opantur inſtr̃alr̃ agunt ab eo mota: ⁊ ei obtẽperãdo miniſtrãt ad ordinẽ ꝓuidẽtie ab eterno: vt ita dicaꝫ excogitatũ explicandũ in rebus. Si aũt oĩa que agere pñt neceẽ eſt vt in agendo ei miniſtrẽt. Impoſſibile eſt ꝙ aliqd agẽs diuine ꝓuidentie executionem ĩpediat ſibi ↄtrium agẽdo. Neqꝫ ẽt poſſe eſt diuinã ꝓuidentiã ĩpediri p defectũ alicui⁹ agẽtis vel patiẽtis: cuꝫ oĩs vtus actiua ⁊ paſſiua ſit in reb⁹ ſm diuinaꝫ diſpõneꝫ cãta: ĩpoſſe eſt etiã ꝙ impediat̃ diuine ꝓuidentie executio per ꝓuidẽtis ĩmutationẽ: cũ de⁹ ſit oĩno ĩmutabilis: vt ſupra oſtenſum eſt. relinquit̃ g̃ ꝙ diuina ꝓuiſio oĩno caſſari nõ pt.

Ca. 73. pnt.

Deinceps ãt ↄſiderãdũ eſt ꝙ oẽ agẽs intendit ad bonũ ⁊ meli⁹ qd põt: vt ſupra oñſuꝫ eſt. bonuꝫ aũt ⁊ meli⁹ nõ eodẽ mõ cõſiderant̃ in toto ⁊ in ptib⁹: in toto.n. bonũ eſt itegritas: q̃ ex ptiuꝫ ordine ⁊ cõpõne relinquit̃: vñ meli⁹ eſt toti ꝙ ſit inter ptes eius diſparitas ſine q̃ ordo ⁊ ꝑfectio toti⁹ eẽ nõ põt: q̃ ꝙ oẽs ptes eſſent eq̃les vnaq̃qꝫ eaꝝ ꝑueniente ad gradũ nobiliſſime partis: q̃libet ãt ps inferioris gradus in ſe ↄſiderata melior eẽt: ſi eẽt in gradu ſupioris ptis: ſicut in corpe humano: dignior eniꝫ ps eſſet pes hoĩs ſi oculi pulchritudinem ⁊

Cap. 3.

vnitē hīet:corpus autē totū eēt impfect⁹:ſi ei pedis offi-ciū deeſſet:ad aliḋ igiť tendit intētio ꝑticularis agētis ⁊ vlis:nā ꝑticulare agēs tēdit ad bonū ꝑtis abſolute:⁊ facit eā q̃to meliorē pōt:vle āt agēs tēdit ad bonū totius:vn̄ aliqs defect⁹ eſt ꝑterītētionē ꝑticularis agētis qui eſt ſ꜑ intētionē agētis vlis:ſic pʒ ꝙ gn̄o femie eſt ꝑter intētio-nē nāe ꝑticularis.i.hui⁹ vtutis q̄ eſt in h̄ ſemie que ad h̄ tēdit ꝙ ꝑficiat ↄcept⁹ q̃to magis pōt:eſt aūt de intētiōe nāe vlis.i.vtutis vlis agētis ad gn̄onē inferioꝝ ꝙ femia gn̄ef:ſine q̄ gn̄o multoꝝ aialiū cōpleri nō poſſet:⁊ eodē mō corruptio ⁊ diminutio ⁊ oīs defect⁹ eſt de intētione nāe vlis nō āt nāe ꝑticularis:nā q̄libꝫ res fugit defectū: tēdit v̄o ad ꝑfectionē q̃tū in ſe eſt. ❡ Pʒ ḡ ꝙ de intētiōe ꝑticularis agētis eſt ꝙ effect⁹ ſuus fiat ꝑfect⁹ q̃tūcūqꝫ pt in gn̄e ſuo:de intētiōe aūt nāe vlis eſt ꝙ hic effectus fiat ꝑfect⁹ tali ꝑfectiōe putꝫ ꝑfectiōe maſculi:ille āt ꝑfectiōe femie. Inter ꝑtes āt toti⁹ vniuerſi p⁹ diſtinctio appet ſꝫm ↄtingens ⁊ neceſſariū:ſupiora.n.in entib⁹ ſunt neceſſaria ⁊ incorruptibilia ⁊ imobilia:a q̄ gdē cōditione tāto ma-gis deficiūt:q̃to in inferiori gradu ↄſtituunť:ita ꝙ īfima corrūpunť gdē q̃tū ad eē ſuū:mouenť v̄o q̃tū ad ſuas diſpōnes:ſuos ēt effect⁹ nō de nec̄itate ſꝫ cōtingēter pdu cunt:q̄libꝫ igiť agēs qḋ eſt ps vniuerſi intēdit inquātū pōt in ſuo eē ⁊ nāli diſpōne ꝑſiſtē ⁊ ſuū ſtabilire effectū: de⁹ aūt qui eſt vniuerſi gubernator intendit ꝙ effectuuꝫ ei⁹ h̄ quidē ſtabiliať per modū nec̄itatis:hic āt ↄtingent: ⁊ ſꝫ h̄ diuerſas cās eis adaptat:his gdā neceſſarias:his āt ↄtingētes:cadit igiť ſub ordie diuine puidētie nō ſolū hunc effectū eē:ſꝫ hūc effectū eē ↄtingēter aliū āt neceſſa rio:⁊ ſꝫm h̄ q̄dā eoꝝ q̄ diue puidētie ſubdanť ſūt neceſ-ſaria:q̄dā v̄o ↄtingētia:nō āt oia nec̄ia. ❡ Pʒ ḡ ꝙ ⁊ ſi di-

Solo primi argumenti. uina puidētia ſit p ſe cā hui⁹ effectus futuri eſt ēt pn̄tis ⁊ ꝑteriti:magis āt ab eterno:nō tñ ſeqť vt p⁹ rō pcedebat ꝙ effect⁹ ſit de nec̄itate futur⁹:eſt.n.diuina puidētia p ſe cā ꝙ hic effect⁹ ↄtingēter pueniat:⁊ h̄ caſſari nō pōt. ❡ Ex

Solo ſcḋi. quo ēt pʒ ꝙ hec ↄditiōalis nō eſt v̄a ſi de⁹ puidit hoc fu-turꝫ:hoc erit ſic̄ z⁹ rō pcedebat:ſꝫ ſic erit ſic̄ de⁹ puidit il lud eſſe futurꝫ:puidit aūt illḋ eē futurꝫ ↄtingēter.ſeqť ḡ īfallibilr̄:ꝙ erit ↄtigēter nō neceſſario. Pʒ ēt ꝙ h̄ qḋ po nit puiſuꝫ eſſe a deo:vt ſit futurꝫ:ſi ſit de gn̄e ↄtingētiū: poterit nō eē ſꝫm ſe ↄſideratū:ſic.n.puiſuꝫ eſt vt ſit ↄtin gēs potēs nō eē:nō tñ eſt poīe ꝙ ordo puidētie deficiat

3 qn ↄtingēter eueniat:⁊ ſic tertia rō ſoluiť:vn̄ pt poni: ꝙ iſte nō ſit regnatur⁹:ſi ſꝫm ſe ↄſidereť:nō aūt ſi ↄſidereť vt puiſuꝫ. ❡ Illḋ āt qḋ Tulli⁹ obycit ſꝫm pmiſſa friuo-

4 luꝫ appet:cū.n.diue puidētie nō ſolū ſubdanť effect⁹:ſꝫ ēt cauſe ⁊ modi eēndi:vt ex pmiſſis pʒ: nō ſeqť ꝙ ſi oia dei puidentia agūtur ꝙ nihil ſit in nobis:ſic.n.ſūt a deo puiſa vt p nos libere fiant. Neqꝫ ēt defectibilitas cāꝝ ſcḋaꝝ quib⁹ mediantib⁹ effectib⁹ diue puidētie pducunť certitudinē puidentie pn̄t auferre:vt q̄rta rō pcedebat:

5 cū ipſe de⁹ in oib⁹ opetur:⁊ p ſuo arbitrio volūtatis:vt ſu pra oñſum eſt:vn̄ ad eius puidētiā ꝑtinet vt cās defecti-biles qn̄qꝫ deſinat deficere:qn̄qꝫ eas ad defectū ↄſuet. Ea v̄o q̄ ad nec̄itatē puiſoꝝ a deo poſſent aſſumi ex cer-titudie diue puidētie ſup ſoluta ſūt:cū d̄ dei ſcia agereť.

Li.i.c.68. ❡ Qꝫ imobilitas diuine prouidentie vtilitatem orōnis non excludit. Cap.XCV.

Iſta ↄ⁹ gētiles p

Onſiderare etiā opꝫ ꝙ ſicut diui ne puidētie imobili-tas neceſſitatē reb⁹ prouiſis nō imponit:ita ēt nec orōnis vtilitatē non excludit. Non.n. ad hoc orō ad deū fundiť vt eterna puiden tie diſpoſitio imuteť:hoc.n.ipoīe eſt:ſꝫ vt aliqs aliud qḋ deſiderat aſſequať a deo. Pys enim deſideriys rōnalis creature ↄueniēs eſt ꝙ deus aſſentiat:nō tāq̄ deſideria noſtra moueāt imobilē deū:ſꝫ ex ſua bonitate pcedit vt ↄueniēter deſiderata ꝑficiat. Cū.n.oia nāl̄r bonū deſide rant:vt ſupra pbatū eſt:ad ſupeminentiā aūt diuine boni-tatis ꝑtinet ꝙ eſſe ⁊ bn̄ oib⁹ ordine q̄dā diſtribuat: ↄn̄s eſt vt ſꝫm ſuā bonitatē deſideria pia q̄ p orōnē explican

tur adimpleat. ❡ Adhuc. Ad mouētē pertinet vt illud qḋ 2⁹ mouet pducat ad finē:vn̄ ⁊ p eādē nām aliqḋ mouetur ad finē ⁊ ↄſequiť finē ⁊ in eodē qeſcit:orē āt deſideriū eſt q̄dā mot⁹ ad bonū:qui q̄dē nō pōt reb⁹ ineſſe niſi a deo: qui eſt p eēntiā ſuā bonus ⁊ fons bonitatis:mouēs.n.oē mouet aliqḋ ſiīe ſibi:ad deū igiť ꝑtinet ſꝫm ſuā bonitatē ꝙ deſideria nr̄a ↄueniētia q̄ p orōnē explicātur ad effe-

ctuꝫ ↄuenientē pducat. ❡ Itē. Quāto aliq̄ ſunt ꝓpingo- 3⁹ ra mouēti tāto efficaci⁹ ipreſſionē mouētis aſſequūtur. naꝫ ⁊ que ꝓpingora ſūt igni magis ab ipſo calefiūt:ſube aūt intellectuales ꝓpingores ſunt deo q̄ ſube nāles in-aiate:efficacior eſt ḡ ipreſſio diue motionis in ſubſtātys intellectualib⁹ q̄ in ſubſtātys alys nālib⁹:corpa aūt nālia intātū ꝑticipāt de motione diua ꝙ nālē appetitū boni cō ſequunť ex ea:⁊ ēt appetit⁹ cōplexionē:qḋ quidē fit dūꝫ ꝓprios fines ↄſequunť:mlt̄o ḡ magis itellectuales ſub-

ſtātie dſiderioꝝ ſuoꝝ q̄ p orōnē ſuā deo offerūt ipletio-nēꝫ ↄſequunť. ❡ Amp. De rōne amicitie eſt ꝙ amās ve 4⁹ lit ipleri dſideriū amati inquātū vult ei⁹ bonū ⁊ ꝑfectio-nē:pp qḋ dr̄ ꝙ amatoꝝ eſt idē velle. oñſuꝫ eſt aūt ſupra ꝙ deus ſuā creaturā amet:⁊ tāto magis vnāquāqꝫ quā-to plus de bonitate participat que eſt pmū ⁊ principale amatū ab ipſo:vult ergo ipleri deſideria rōnalis creatu re que ꝑfectiſſime diuinā bonitatē pticipat inter ceteras creaturas:ſua aūt volūtas eſt ꝑfectiſſima cā rerū:eſt enī

cā rerū p ſuaꝫ volūtatē:vt ſupra oſtenſum eſt.ad boni- Li.2.c.24. tatē ergo diuaꝫ ꝑtinet vt ipleat deſideria rōnalis creatu-

re ſibi per orōnem ꝓpoſita. ❡ P. Bonū creature deri- 5 uatū eſt ſꝫm quādā ſiīitudinē a bonitate diuina:hoc aūt maxīe cōmēdabile in hoībus appet vt iuſte petentibus aſſenſum nō denegēt:ex hoc.n.vocanť liberales: clemē-tes:miſericordes:⁊ py:maxime ḡ hoc ad diuā bonitateꝫ pertinet vt pias orōnes exaudiat. Hinc eſt ꝙ dr̄ in ps. Uolūtatē timētiū ſe faciet:⁊ orōnes eoꝝ exaudiet:⁊ ſal-ua eos. Matth.7. Dominus dicit. Omnis qui petit acci-pit:⁊ qui querit inuenit:⁊ pulſanti aperietur.

❡ Qꝫ petitiones orationum non ſemper admittuntur a deo. Cap.XCVI.

Iſta ↄ⁹ gētiles p

Non eſt aūt incōueniēs ſi qn̄qꝫ petitio-nes orantiū non admittanť a deo. Ea.n.rōne oſtēſuꝫ eſt ꝙ deus deſideria rōnalis creature adimplet:inquātū deſide-rat bonū:qn̄qꝫ aūt ↄtingit ꝙ id qḋ petiť nō eſt verꝫ bonūꝫ ſed apparēs:ſimplr̄ aūt malū:nō eſt ḡ ta

lis oratio a deo exaudibilis. Hinc eſt qḋ dr̄ Iac.4. Pe- 2⁹ titis ⁊ nō accipitis:eo ꝙ male petatis. ❡ Silr̄ aūt ex h̄ ꝙ deus ad deſiderādū mouet oñſuꝫ eſt ↄueniens eſſe ꝙ dſideria ipleat:mobile aūt ad finē mot⁹ nō pducif a mo uente niſi motus cōtinueť:ſi igiť motus deſidery p ora-tionis inſtātiā nō ↄtinueť nō eſt icōueniēs ſi orō effectū debitum non ſortiatur. Hinc eſt ꝙ dn̄s dicit Luce.18. Oꝫ opꝫ ſemp orare ⁊ non deficere.⁊ p⁹ Theſſa.v. dicit Apl̄s. Sine itermiſſione orate. Rurſus oſtenſuꝫ eſt ꝙ deus rōnalis creature decēter deſideriū iplet inquātum ei appropinquat:appropinquat aūt qs ei p cōtēplatio-neꝫ ⁊ deuotā affectionē:⁊ humilē ⁊ firmā intentionē:illa igiť orō que ſic deo nō appropinquat nō eſt a deo exau-dibilis:vn̄ in ps. dr̄. Reſpexit in orōneꝫ humiliū. ⁊ Iac. pmo. Poſtulet aūt in fide nihil heſitās. Itē oñſuꝫ eſt ꝙ

rōne amicitie deus vota pioꝝ exaudit. qui ģ a dei amici-
tia declinat: nō eſt dignū vt eiꝰ oīo exaudiať. Vnde eſt ꝙ
puer. 28. dr. Qui declinat aurē ſuā ne audiat legē oīo eiꝰ
erit execrabilis. ⁊ Iſa. p̄. Cū multiplicaueritis oīonē nō
exaudiā: manus enim veſtre ſanguine plene ſunt. ¶ Ex
hac aūt radice ꝓcedit ꝙ qñqꝫ aliqs dei amicus nō exau
diť qñ pro his rogat qui nō ſunt dei amici: ſm̄ illō Hie-
re. 7. Tu ģ noli orare pro populo hoc: nec aſſumas ꝓ eis
laudē ⁊ oīonē: ⁊ nō obſi. mi. q2 nō exaudiā te. Cōtigit āt
qñqꝫ ꝙ aliqs ex amicitia denegat qꝺ petiť ab amico: q2
cognoſcit h̄ ei eſſe nociuū vel ɔ̄riū ei magis expedire: vt
medicus infirmāti qñqꝫ denegat qꝺ petit: cōſiderans ꝙ
nō expedit ei ad ſalutē corpis ɔ̄ſequēdā. Vñ cum oſſuꝫ
ſit ꝙ deꝰ ex amore quē ad creaturā rōnalē hꝫ eiꝰ deſide-
ria ipleat per oīonē ſibi ꝓpoſitā: nō eſt mirandū ſi qñqꝫ
eoꝝ ēt quos ꝑcipue diligit petitionē nō implet: vt ipleat
qꝺ petēti mag̃ expedit ad ſalutē: ꝑꝑ qꝺ a Paulo ſtimu-
lum carnis nō amouit: qūis h̄ ter peteret ꝓuidēs hoc ei
eſſe vtile ad humilitatis ɔ̄ſeruationē: vt hr̄. ij. Cor. 12. vñ
⁊ Matth. 20. qbuſdā dr̄. Neſcitis qd petatis. Ro. 8. dr̄.
Nā qd oremꝰ ſicut opꝫ: neſcimus. ⁊ ꝑꝑ hoc Aug. dicit in
epiſtola ad Paulū ⁊ Therasiā. Bonus dn̄s qui nō tribuit
ſepe qꝺ volumus: vt qꝺ mallemus attribuat. Pꝫ ergo ex
p̄miſſis ꝙ eoꝝ que fiunt a deo cā ſunt oīones ⁊ pia deſi-
Cap. 77. deria. Oſtꝫ eſt aūt ſupra ꝙ diuina ꝓuidētia cās alias nō
excludit quin potiꝰ ordinat eas ad hoc ꝙ ordo quē apud
ſe ſtatuit rebꝰ imponať: ⁊ ſic cauſe ſcḋe ꝓuidētie nō repu
gnāt: ſꝫ magis ꝓuidētie exequunť effectū. Sic ģ oīones
apud deū efficaces ſunt: nō tñ ordinē imutabilē diuine ꝓ-
uidētie ſoluūt: q2 ⁊ hoc ipm̄ ꝙ tali petenti hoc ɔ̄cedatur
ſub ordine diuine ꝓuidētie cadit. Sīle eſt ģ dicere non
eſſe orādū vt aliqd ɔ̄ſequamur a deo: q2 ordo ſue ꝓuidē
tie eſt imutabilis: ac ſi diceret ꝙ nō eſſet ambulandū vt
ꝑueniamus ad locū: nec comedendū vt nutriamur: que
oīa patēt eſſe abſurda. ¶ Excludiť ģ ex p̄miſſis duplex
Duplex er-
ror circa orā-
tōes epicuri.
error circa oīonez. Quidā .n. dixerūt nullū eē oīonis fru-
ctū: qꝺ qdē dicebāt tā illi qui negabāt diuinaꝫ ꝓuidentiaꝫ
oīno: ſicut epicurei: q̄ꝫ illi qui res humanas diuine ꝓuidētie
ſubtrahebāt: ſicut aliqui Peripatheticoꝝ: nec nō ⁊ illi q
oīa que ꝓuidētie ſubſunt ex neċitate cōtingere arbitra-
banť: ſicut Stoici. Ex his .n. oībꝰ ſequiť ꝙ nullus ſit oīo-
nis fructus: ⁊ ꝑ ɔ̄ñs ꝙ ois deitatis cultus fiat in vanum:
qui qdē error tangiť Malach. 3. Dixiſtis inqt: vanus eſt
qui ſeruit deo: ⁊ qꝺ emolumētū q2 cuſtodiuimus p̄cepta
eius ⁊ q2 ambulauimus triſtes corā dn̄o exercituū. Qui-
dam vō ecōtrario diuinā diſpōnē ɔ̄̄tribilē orationibꝰ eſſe
dicebant: ſicut Egyptij dicebāt ꝙ fatuꝫ oīonibꝰ ⁊ qbuſ-
dam imaginibus ſiue ſubfumigationibꝰ ſiue icātationi-
bus vertebať. Et ad hūc ſenſum ꝑtinere videnť qdā que
in ſcripturis diuinis dicunť ſꝫ id qꝺ p̄ꝰ facie apparet ex
eis. Diciť .n. Iſa. 38. ꝙ Iſaias ex mādato dn̄i dixit Eze-
chie regi. Hec dicit dn̄s: diſpone domui tue q2 morieris
tu ⁊ nō viues: ⁊ poſt oīonē Ezechie factū eſt vbū dn̄i ad
Iſaiaꝫ dicēs. Uade ⁊ dic Ezechie audiui oīonē tuā, ecce
ego adijciaꝫ ſup dies tuos. 15. annos. Et Hiere. 18. dr̄ ex
perſona dn̄i. Repēte loquar aduerſuꝫ gentē ⁊ aduerſuꝫ
regnū vt eradicē ⁊ deſtruā ⁊ diſꝑdā illud: ſi penitētiam
egerit gens illa a malo ſuo qꝺ locutꝰ ſum aduerſus eam:
agā ⁊ ego penitētiā ſup malo qꝺ cogitaui vt facerē ei. Et
Iohel. ij. Cōuertimini ad dn̄m deū veſtrū q2 benignꝰ ⁊
Varia incōue
nientia ſequū
tur.
miſericors eſt: qs ſcit ſi ɔ̄uertať ⁊ ignoſcat deꝰ. ¶ Hec āt
ſi ſm̄ ſupficiē intelligant ad incōueniēs ducūt. Sequiť
enim p̄ ꝙ volūtas dei ſit mutabilis. Itēꝫ ꝙ aliqd ex tp̄e
deo adueniat: ⁊ vlterius ꝙ aliq̄ que tpaliter in creaturis
ſunt ſint eā alicuiꝰ exñtia in deo: q̄ ſunt manifeſte ipoſſia:

ſicut ex ſupiorībꝰ pꝫ. Aduerſanť aūt auctoritatibꝰ ſacre
ſcripture q̄ infallibilē cōtinent vitatē ⁊ expſſaꝫ. Dr̄ .n. nu
meri. 23. Nō eſt deꝰ q̄ſi hō vt mētiať: nec vt filiꝰ hōis vt
mutetť: dixit ģ ⁊ nō faciet: locutꝰ eſt ⁊ nō iplebit: ⁊ .j. Re.
15. Triūphator in Iſrael nō parcet: ⁊ penitudine nō fle-
cteť: neqꝫ .n. hō eſt vt agat pniaꝫ. ⁊ Malach. 3. Ego dn̄s
⁊ nō mutor. Si qs aūt diligēter ɔ̄ſideret circa p̄dicta in- Vñ quo naſci-
ueniet ꝙ ois error q in his accidit ex h̄ puenit ꝙ nō cōſi tur tale incō-
derať dr̄ia inter vlem ordinē ⁊ ꝑticularē: cū .n. oēs effe- ueniens.
ctꝰ ordinē adiuicē habeāt ſꝫ ꝙ i vna cā ɔ̄ueniūt: opꝫ tāto
cōiorē ordinē eē q̄to eſt vlior cā: vñ ab vli cā q̄ deꝰ ē or-
do ꝓueniēs neċē eſt ꝙ oīa cōplectať: nihil ģ ꝓhibet ali-
quē ꝑticularē ordinē vel ꝑ oīonē vł ꝑ aliquē aliū modū
imutari: eſt .n. extra illū ordinē aliqd qꝺ poſſit ipſuꝫ imu
tare: ꝑꝑ qꝺ nō eſt mirū ſi egyptij reducētes reꝝ huma-
naruꝫ ordinē in corpora celeſtia poſuerūt fatū ex ſtellis
ꝓueniēs aliqbꝰ oīonibꝰ ⁊ ritibꝰ poſſe imutari. nā extra ce
leſtia corpa ⁊ ſupra ea eſt deus: q poteſt celeſtiū corpoꝝ im-
pedire effectū qui in iſtis inferioribꝰ ex illoꝝ ipreſſiōe ſe
cuturus erat: ſꝫ ex ordinē cōplectētē oīa nō pot poni aliqd
ꝑ qꝺ poſſit ordo ab vli cā dependēs euerti: ꝑꝑ qꝺ ſtoici
qui in deū ſicut in cām vlem diuꝫ ordinis reꝝ reductio-
nez cōſiderabāt: ponebāt ꝙ ordo iſtitutꝰ a deo nulla rō-
ne poſſit imutari: ſꝫ in hoc iterū a cōſideratiōe vlis ordi
nis recedebāt: q ponebāt oīones ad nihil vtiles eē tāq̄
arbitrenť voluntates hoium ⁊ eoꝝ deſideria ex qbꝰ oīo-
nes ꝓcedūt ſub illo vli ordine nō cōprehēdi: cū .n. dicūt
ꝙ ſiue oīones fiāt ſiue nō: nihilominꝰ idē effectꝰ ſequiť in
rebꝰ ex vli ordine caꝝ: manifeſte ab illo vli ordine vota
orāntiū ſeq̄ſtrant: ſi .n. hec ſub illo ordine cōprehendanť
ſicut ꝑ alias cās ita ⁊ ꝑ hec ex diuina ordinatiōe aliq effe
ctus ſequūtur. Idēꝫ ergo erit excludere oīonis effectū ⁊
diuꝫ aliaꝝ caꝝ. Qꝫ ſi alijs cauſis imobilitas diui ordinis
effectꝰ nō ſubtrahit neqꝫ oīonū efficaciā tollit. Ualent ģ
oīones nō q̄ſi ordinez eterne diſpōnis imutātes: ſed q̄ſi
ſub tali ordine etiā ipſe exiſtētes. nihil aūt ꝓhibet ꝑ ora-
tionuꝫ efficaciaꝫ aliquē ꝑticularez ordinē alicuiꝰ inferio-
ris cauſe imutari deo faciente: q oēs ſupgrediť cauſas.
¶ Uñ ſub nulla neċitate ordinis alicuiꝰ cāe cōtineť: ſed
ecōuerſo ois neceſſitas ordinis inferioris cāe cōtinetur
ſub ipſo: q̄ſi ab eo inſtituta. inquātū ģ ꝑ oīonē imutať
aliqd de ordine inferioꝝ caꝝ inſtituto a deo ꝑꝑ oīones
pioꝝ dr̄ deꝰ cōuerti vel penitere: nō ꝙ eterna eius diſpō
muteť: ſꝫ q2 mutať aliqs eiꝰ effectꝰ: vñ ⁊ Greg. dicit ꝙ nō
mutat deꝰ ɔ̄ſiliū: q̄uis qñqꝫ mutet ſniam: nō tñ illā que
exp̄mit diſpōnē eternā: ſꝫ illā ſniaꝫ q̄ exp̄mit ordinē infe
riorioꝝ caꝝ: ſm̄ quā Ezechias erat moriturus: vel gens
aliq̄ ꝓ peccatis ſuis puniēda: talis aūt imutatio ſnie dei
trāſūptiua locutiōe dr̄ pnia inquātū deꝰ ad penitētis ſili-
tudinē ſe hꝫ: cuiꝰ eſt mutare qꝺ fecerat: ꝑ quē modū dr̄ ⁊
metaphorice iraſci iquātū puniēdo fac iraſcētis effectū.

¶ Quomodo diſpoſitio diuine prouidentie habeat ra-
tionem. Cap. XCVII.

Ex his aūt q̄ p̄miſſa ſūt manifeſte vide-
ri pōt vt ea q̄ ſūt ꝑ diuinā ꝓuiden
tiā diſpēſata ſequunť aliquā rōnē. Oſtꝫ eſt
enīꝫ ꝙ deꝰ ꝑ ſuā ꝓuidētiā oīa ordinat i diuinā
bonitatē ſicut in finē: nō āt hoc mō ꝙ aliqd di
uine bonitati ꝑ ea q̄ ſiūt accreſcat: ſꝫ vt ſilitudo ſue boni-
tatis inquātū poſſe eſt ipmať in rebꝰ. Quia vō oēꝫ crea
tam ſbam ɔ̄ſtat a ꝑfectione diuine bonitatis deficere: neċē
eſt vt ꝑfectꝰ diuine bonitatis ſilitudo rebꝰ cōicareť: opor-
tuit eſſe diuerſitatez in rebꝰ: vt qꝺ ꝑfecte ab vno aliquo
repñtari nō pōt: per diuerſa diuerſimode ꝑfectiori mō
repñtaretur. nā ⁊ hō cū mentis cōceptū vno vocali ver-

bo videt ſufficiēter exprimi nō poſſe: vba diuerſimode multiplicat ad exprimēdā p diuerſa ſue mētis ↄceptionem: ⁊ in hoc ēt diuine pfectiōis eminētia ↄſiderari pōt ꝙ pfecta bonitas q̄ in deo eſt vnite ⁊ ſimplr̄ in creaturis eſſe nō pōt niſi ſm modū diuerſuꝫ ⁊ p plura: res aūt per hoc diuerſe ſunt eo ꝙ formas hāt diuerſas a qbus ſpēm ſortiunẗ. Sic ḡ ex fine ſumiẗ rō diuerſitatis formaꝝ in reb⁹. Ex diuerſitate aūt formaꝝ ſumiẗ rō ordinis in rebus: cū.n. for⁹ ſit ſm quā res hꝫ eſſe: res aūt q̄libꝫ ſm ꝙ hꝫ eē accedit ad ſilitudinē dei: q eſt ipm ſuū eē ſimplex: neēe eſt ꝙ for⁹ nihil ſit aliud q̄ꝫ diuina ſilitudo pticipata in reb⁹: vñ ↄuenieter Ariſt. in pmo phy. de for⁹ loquēs dicit ꝙ eſt diuinū qddā ⁊ appetibile: ſilitudo aūt ad vnuꝫ ſimplex ↄſiderata diuerſificari nō pt: niſi ſm ꝙ magis vel min⁹ ſilitudo eſt ppinqua vel remota: q̄to aūt aliqd ppinqui⁹ ad diuinā ſilitudinē accedit pfecti⁹ eſt: vñ in formis dr̄ntia eē non pōt niſi ꝙ vna pfectior exiſtit q̄ꝫ alia. pp qd Ariſto. 8. meta definitiōes p quas nāe rerū ⁊ forme ſignātur aſſilat numeris in qb⁹ ſpēs variant p additionē vl' ſubtractionē vnitatis: vt ex hoc deẗ itelligi ꝙ formaꝝ diuerſitas diuerſum gradū pfectionis requirit. Et h̄ euidēter apparet nāe reꝝ ſpeculanti. Inueniet.n. ſi quis diligēter ↄſideret gradatim rerū diuerſitatē cōpleri: naꝫ ſupra inalata corpa inueniet plātas: ⁊ ſup has irrōnalia alalia: ⁊ ſup has intellectuales ſubās: ⁊ in ſingulis hoꝝ inueniet diuerſitatē ſm ꝙ quedā ſunt alijs pfectiora: intm ꝙ ea que ſunt ſuprema iferioris generis vīr ppinqua ſuperiori generi ⁊ ecōuerſo: ſicut alalia imobilia ſunt ſilia plantis: vñ ⁊ Dio. dicit. 7. ca. de di. no. ꝙ diuina ſapia ↄiūgit fines pmoꝝ pncipijs ſcdoꝝ. Vñ pꝫ ꝙ rerū diuerſitas exigit ꝙ nō ſint oia eq̄lia: ſed ſit ordo in reb⁹ ⁊ gradus. Ex diuerſitate aūt formaꝝ ſm quas rerū ſpēs diuerſificantur ſequiẗ ⁊ operationū dña: cū.n. vnūqdq3 agit ſm ꝙ eſt actu: que.n. ſunt in po⁹ ſm q. hꝫ inueniunẗ actionis expertia: eſt aūt vnūqdq3 ens actu p formā: opꝫ ꝙ operatio rei ſequaẗ formā ipſius: opꝫ ergo ꝙ ſi ſint diuerſe for⁹ ꝙ habeāt diuerſas opōnes. Quia vo p ppriaꝫ actionē res q̄libet ad ppriū finē ptingit: neēe eſt ⁊ ppos fines diuerſificari in reb⁹: q̄uis ſit finis vltimus oibus cōis. Seqẗ ēt ex diuerſitate formarū diuerſa habitudo māe ad res. Cū.n. for⁹ diuerſe ſint ſm ꝙ quedā ſūt alijs pfectiores: ſunt inter eas alique intm pfecte ꝙ ſunt p ſe ſubſiſtētes ⁊ pfecte ad nihil idigentes māe fulcimēto: q̄dā vo q̄ p ſe pfecte ſubſiſtere nō pñt ſꝫ māꝫ p fūdamēto requirūt: vt ſic illō qd ſubſiſtit non ſit for⁹ tm̄ nec mā tm̄ q̄ p ſe nō eſt ens actu ſed cōpoſitū ex vtroq3: nō aūt poſſent mā ⁊ for⁹ ad aliqd vnū ↄſtituēdū ↄuenire niſi eēt aliq̄ pportio inter eas: ſi aūt pportionata opꝫ ea eē: neceſſe eſt ꝙ diuerſis formis diuerſe māe rñdeāt: vñ ſit vt q̄daꝫ forme requirāt māꝫ ſimplicē: q̄dā vo māꝫ cōpoſitaꝫ: ⁊ ſm diuerſas formas diuerſaꝫ partiū cōpoſitioneꝫ opꝫ eē ↄgruētē ad ſpēꝫ for⁹ ⁊ operationē ipſi⁹. Ex diuerſa aūt habitudine ad mām ſeqẗ diuerſitas agentiū ⁊ patientiū: cū.n. agat vnūqdq3 rōne for⁹: patiaẗ vo ⁊ moueaẗ rōne māe: opꝫ ꝙ illa quoꝝ forme ſunt pfectiores ⁊ minus māles agant in illa q̄ ſunt magis mālia ⁊ quoꝝ for⁹ ſunt iperfectiores. Ex diuerſitate aūt formaꝝ ⁊ mārū ⁊ agentiū ſequiẗ diuerſitas pprietatū ⁊ accidentiū: cū enī ſubā ſit cā accidētis ſicut pfectū impfecti opꝫ ꝙ ex diuerſis pncipijs ſubalib⁹ diuerſa accñtia ppria ↄſequantur. Rurſus cū ex diuerſis agētib⁹ ſint diuerſe impreſſiones in patiētib⁹: opꝫ ꝙ ſꝫ diuerſa agētia diuerſa ſint accidētia: que ab agētib⁹ ipmunẗ. Pꝫ ergo ex dcis ꝙ cū p diuinaꝫ cēntiaꝫ rebus creatis diuerſa accñtia ⁊ actiones ⁊ paſſiones ⁊ collocatiōes diſtribuanẗ: nō hoc abſq3 rōne accidit. Hinc eſt ꝙ ſacra ſcriptura rerū pductionē ⁊ gubernationem ſapie ⁊ prudētie diuine attribuit. Di enim puer. 3. Dñs ſapia fundauit terrā: ſtabiliuit celos prudētia: ſapientia illius eruperūt abyſſi: ⁊ nu. rore. ↄcre. ⁊ Sapientie. 8. di de dei ſapia: ꝙ attingit a fine vſq3 ad fineꝫ fortiter: ⁊ diſponit oia ſuauiter. ⁊. 11. eiuſdē dr̄. Oia i menſura ⁊ nūo ⁊ pondere diſpoſuiſti dñe: vt p menſuraꝫ q̄ntitateꝫ ſiue modū aut gradū pfectiōis vniuſcuiuſq3 rei intelligam⁹: p nūm vo diuerſitatē ⁊ pluralitatē ſpēꝝ cōſequentē ex diuerſis pfectiōis gradib⁹. p pondus vo inclinationes diuerſas ad pprios fines ⁊ opōnes ⁊ ad ppa agētia ⁊ patiētia ⁊ accñtia: q̄ ſequunẗ diſtōnem ſpērum.

In pdicto aūt ordine ſm quē rō diuine puidentie attendiẗ primū eē diximus diuinā bonitatē quaſi vltimū finez qui eſt p^m pn^m in agendis. De hinc vo rerū nūoſitateꝫ ad quā cōſtituēdā neēe eſt gradus diuerſos in formis ⁊ materijs ⁊ agentib⁹ ⁊ patientib⁹ ⁊ actionib⁹ ⁊ accidētib⁹ eē: ſicut ergo p^a rō diuine puidentie ſimplr̄ eē diuina bonitas: ita p^a rō in creaturis eſt eaꝝ numeroſitas: ad cuius ↄſeruationē ⁊ cōſtitutionē oia alia ordinari videnẗ: ⁊ ſm hoc vr̄ eē rōnabilr̄ a Boetio dictū in pn⁹ ſue arithmetice: ꝙ oia q̄cūq3 a pmeua rerū nā pſtituta ſunt ex numeroꝝ videnẗ rōne eē formata. ¶ Eſt aūt ↄſiderādū ꝙ opatiua rō ⁊ ſpeculatiua ptim qdeꝫ ↄueniūt: ⁊ ptiꝫ differunt. ↄueniūt qdē in hoc ꝙ ſicut rō ſpeculatiua incipit ab aliquo pn⁹ ⁊ p media deuenit ad ↄclōnē intētā: ita rō opatiua icipit ab aliquo pmo ⁊ p aliq̄ media deuenit ad opōnem vel operatū qd intendiẗ: pn^m aūt in ſpeculatiuis eſt for⁹ ⁊ qd qd eſt. in opatiuis vo finis qd q̄nq3 eſt for⁹ q̄nq3 aliqd aliud: pn^m ēt in ſpeculatiuis ſemp opꝫ eē neceſſariū. in opatiuis aūt q̄nq3 qdē eſt neceſſariū: q̄nq3 āt nō neceſſariū enim eſt hoiem velle felicitatē vt finē: non neceſſariū aūt velle domus edificationē. Silr̄ in demonſtratiuis ſemp poſteriora ad priora neēitate ſequunẗ: nō aūt in opatiuis ſp: ſed tūc ſolū q̄n ad fineꝫ nō niſi p hanc viaꝫ pueniri pōt: ſicut neēariū eſt volēti edificare domū ꝙ q̄rat ligna: ſed ꝙ querat abiegna ligna hoc ex ſimplici volūtate ipſi⁹ depēdet: nō aūt ex rōne domus edificāde: ſic ḡ ꝙ deus ſuā bonitatē amet hoc neēiuꝫ eſt: ſꝫ hoc nō neceſſario ſeqiẗ ꝙ p creaturas repreſenteẗ: cū ſine hoc diuina bonitas ſit pfecta: vñ ꝙ creature in eē pducanẗ: etſi ex rōne diue bonitatꝭ originē habeāt: tn̄ ex ſimplici dei volūtate depēdet. Suppoſitio aūt ꝙ de⁹ creaturis ſuā bonitatē cōicare ſm ꝙ eſt poſſe velit p ſilitudinis modū: ex hoc rōneꝫ accipit ꝙ ſint creature diuerſe: nō āt ex neēitate ſeqẗ ꝙ ſm hāc vel illā pfectiōis menſuraꝫ aut ſm hūc vl' illū nūm reꝝ: ſuppoſito aūt ex diuina volūtate ꝙ hūc numerū in reb⁹ ſtatuere velit: ⁊ hāc vniuſcuiuſq3 rei pfectiōis menſuraꝫ: ex h̄ rōnē accipit ꝙ habeat formā talē ⁊ māꝫ talē: ⁊ ſilr̄ in oīb⁹ pꝫ. manifeſtū ḡ ſit ꝙ diuina puidētia ſm rōneꝫ quādā res diſpēſat: ⁊ tn̄ hec rō ſumiẗ ex ſuppōne volūtatꝭ diuine. Sic ḡ p pmiſſa duplex error excludiẗ: eoꝝ. ſ. q credūt ꝙ oia ſimplicē volūtateꝫ ſequanẗ abſq3 rōne: q eſt error loquētiū i lege ſarracenorū: vt rabbi moyſes dic: ſm q̄s nlla dña eſt ꝙ ignis calefaciat ⁊ infrigidet: niſi q2 de⁹ ita vult: excludiẗ ēt error eoꝝ q dicūt cāꝝ ordinē ex diuina puidētia ſꝫ modū neēitatis ↄuenire: q̄ꝝ vtrūq3 pꝫ eē falſuꝫ ex dictis. Sūt aūt q̄daꝫ vba ſacre ſcripture q̄ videnẗ oia ſimplici volūtati attribuere: q̄ nō dicunẗ ad hoc vt rō tollaẗ a puidētie diſpēſatione: ſꝫ vt oiuꝫ p^m pn^m dei volūtas oſtdaẗ: ſicut iam ſupra dictū eſt: ſicut illud ps. Oia quecūq3 voluit dñs fecit. Et Job. 11. Quis dicere ei pt: cur ita facis: Et Ro. 9. Voluntati eniꝫ eius quis reſiſtit: Et Aug. dicit. 3. de trin. Nō niſi dei volūtas cā ē ſanitatis ⁊ egritudinis pmioꝝ

Te.cō.81.

Te.cō.10.

Nota.

Dña in demonſtratiuis ⁊ operatiuis.

Error excluditur.

Nota rōnem ad q̄ſtiones. atq₃ penoꝝ:gr̄aꝝ atq₃ retributionū. ¶ Sic ergo cū q̄ri tur ꝓꝑ qd̄ de aliquo effectu nāli poſſumus reddere rōnē ex aliqua ꝓxima cā. dū tn̄ ſicut in p̄mā cām reducam⁹ oīa in voluntatē dinā: ſicut ſi q̄raꝛ: quare lignū eſt calefactum ad p̄ntiaꝫ ignis: dr̄ ꝙ calefactio eſt nālis actio ignis: hoc aūt q2 calor eſt ꝓpriū accidēs ei⁹: hoc aūt ꝯſequiꝛ ꝓpriā formā eius: ⁊ ſic inde q̄uſq₃ ꝑueniaꝛ ad diuinā volūtatē. Ūn̄ ſi qs rn̄det q̄renti q̄re lignū calefactū ē: q2 de⁹ voluit: ꝯueniēter qdē rn̄det ſi intēdit reducē q̄ōnē in p̄mā cām: incōuenienter vo ſi intēdit oēs alias excludere cauſas.

¶ Q̄ūo deus poſſit facere p̄ter ordinem ſue prouidentie: ⁊ quomodo non. Cap. XCVIII.

Diſtō bimē bris. Contrarietas q̄ poſſet hic oriri ex capi. 100. ſoluitur hic. Ex premiſſis aūt accipi p̄t dupli cis ordinis cōſideratio: quoꝝ vn⁹ qdē depēdet ex p̄ma oīum cā: vn̄ ⁊ oīa cōplectiꝛ: alī⁹ aūt ꝑticularis qui ex aliq̄ cā creata depēdet: ⁊ ꝯtinet illa que cāe illi ſubdunꝛ. Et hoc qdē multiplex eſt ſm̄ diuerſitatem cāꝛuꝫ que inter creaturas īueniūtur: vnū tn̄ eoꝝ ſub altero ꝯtineꝛ: ſicut ⁊ cāꝝ vna ſub altera exiſtit: vn̄ opꝫ ꝙ oēs ꝑticulares ordines ſub illo vl̄i ordine ꝯtineanꝛ: ⁊ ab illo deſcēdāt qui īueniunꝛ in rebus ſm̄ ꝙ a p̄ᵃ cā dependent. Cui⁹ exēplū in politicis ꝯſiderari pōt: nā oēs domeſtici vni⁹ patriſfamilias ordinē quēdā adinicē habēt ſm̄ ꝙ ei ſubdūtur. Rurſus tam ipſe paterfamilias q̄ oēs alij qui ſunt ſue ciuitatis ordinē quēdā adinuicē hn̄t ⁊ ad p̄ncipē ciuitatis: qui iterū cū oībus qui ſunt in regno aliquē

Subdiſtin. ordinē hn̄t ad regē. Ordinē āt vl̄em ſm̄ quē oīa ex diuina ꝓuidētia ordināt poſſum⁹ ꝯſiderare dupl̄r: ſcꝫ q̄tū ad res q̄ ſubdūtur ordini ⁊ q̄tū ad ordinis rōnez que ex

Cap. 10. p̄n⁹ ordinis depēdet. oñſuꝫ eſt aūt in ſcd̄o ꝙ res ipſe que a deo ſub ordine ponunꝛ ꝓueniūt ab ipo nō ſicut ab agēte ꝑ nec̄itatē nāe vl̄ cuiuſcūq₃ alteri⁹: ſed ex ſimplici volūtate maxīe q̄tū ad p̄mā rerū inſtitutionē: relinqtur ḡ ꝙ p̄ter ea q̄ ſub ordine diuine ꝓuidētie cadūt deus aliq̄ facere pōt. nō aūt eſt eius v̄tus ad has vel illas res obligata. ¶ Si aūt cōſiderem⁹ ꝑdictū ordinē q̄tū ad rōnē a p̄n⁹ dependētē: ſic p̄ter ordinē illū de⁹ facere nō pōt: ordo. n. ille ꝓcedit vt dictū eſt ex ſcīa ⁊ volūtate dei oīa ordināte in ſuā bonitatē ſicut in finē: nō eſt aūt poſē ꝙ de⁹ aliqd faciat qd̄ nō ſit ab eo volitū: cū creature ab ipo nō

Cap. 23. ſcd̄i libri. ꝓcedāt nālr̄: ſꝫ ꝑ volūtatē: vt oñſum eſt. neq₃ ēt eſt poſſibile ab eo aliqd fieri qd̄ ei⁹ ſcīa nō cōprehendaꝛ: cū volūtas eē nō poſſit niſi de aliquo noto. neq₃ iteꝝ eſt poſē ꝙ in creaturis aliqd faciat qd̄ in ſuā bonitatē nō ſit ordinatū ſicut in finē: cū ſua bonitas ſit ꝓpriū obiectū volūtatis ipſius. ſil̄r aūt cum de⁹ ſit oīno imutabilis ipoſē eſt ꝙ aliqd velit qd̄ p̄us noluerit: aut aliqd de nouo incipiat ſcire: vel in ſuā ordinet bonitatē: nihil ergo de⁹ facere p̄t qn̄ ſub ordine ſue ꝓuidētie cadat: ſicut nō pōt aliqd facere qd̄ eius opōni nō ſubdaꝛ: pōt tn̄ alia facere q̄ ea que ſubdunꝛ ei⁹ ꝓuidētie vel opōni ſi abſolute ꝯſidereꝛ eius ptā: ſed nec pōt facere aliq̄ q̄ ſub ordine ꝓuidētie ipſi⁹

Doctina diuerſoꝝ errorum. ab eterno nō fuerūt: eo ꝙ mutabilis eē nō pōt. ¶ Hanc aūt diſtinctionē qdā nō ꝯſiderātes in diuerſos errores inciderūt. Quidā vo imobilitatē dini ordinis ad res ipſas que ordini ſubdunꝛ extēdere conati ſunt dicētes: ꝙ oīa nec̄e eſt eē ſicut ſunt: intātū ꝙ qdā dixerūt ꝙ de⁹ nō p̄t alia facere q̄ que facit: ꝯ qd̄ eſt qd̄ dr̄ Math. 26. An putas q2 nō poſſuꝫ rogare patrē meuꝫ ⁊ exhibebit mihi plus q̄ duodecim legiones angeloꝝ. Quidā aūt ecōuerſo mutabilitatē rerū que dine ꝓuidētie ſubijciunꝛ imutabilitatē diuine ꝓuidētie trāſtulerūt de eo carnal̄r ſentientes ꝙ de⁹ ad modū carnalis hoīs ſit in ſua volūtate mutabilis: cōtra qd̄ dr̄ Numeri. 23. Nō eſt de⁹ q̄ſi hō vt mentiaꝛ: nec vt filius hoīs vt muteꝛ. Alij vo ꝯtingētia diuine prouidentie ſubtraxerunt: ꝯ quos dr̄ Tren. 3. Quis eſt iſte qui dixit vt fieret aliquid dn̄o non iubente.

¶ Q̄r deus pōt operari p̄ter ordinē reb⁹ inditū ꝓducēdo effectus abſq₃ cauſis proximis. Cap. XCIX.

Reſtat aūt oñdere ꝙ p̄ter ordinē ab ipſo reb⁹ inditū de⁹ agere poſſit. Eſt. n. ordo diuinit⁹ inſtitutus vt inferiora ꝑ ſupiora moueātur a deo: vt ſupra dictū eſt. p̄t aūt deus p̄ter hūc ordinē facere: vt ſcꝫ ipſe effectū aliquē in inferiorib⁹ opeꝛ nihil ad hoc agēte ſupiori agēte: in hoc. n. differt agēs ſm̄ nec̄itatē nāe ab agente ſm̄ volūtatē: q2 ab agēte ſm̄ nec̄itatē nāe effect⁹ nō pōt ſequi niſi ſm̄ modū virtutis actiue: vn̄ agēs qd̄ eſt maxīe v̄tutis nō pōt imediate ꝓducē effectū aliquē ꝑuū: ſꝫ ꝓducit effectū ſue v̄tuti ꝓportionatū in quo tn̄ inueniꝛ q̄nq₃ minor v̄tus q̄ in cā: ⁊ ſic ꝑ multa media tendens a cā ſupma ꝑuenit aliqs ꝑuus effectus. in agēte aūt ꝑ volūtatē nō eſt ſic. nā agēs ꝑ volūtatē ſtatim ſine medio pōt ꝓducē quēcūq₃ effectū qui ſuā nō excedat v̄tutem: artifex. n. ꝑfectiſſim⁹ poteſt facere opus quale facit artifex imperfectus: deus aūt opaꝛ ꝑ volūtatē ⁊ nō per nec̄itatē nāe: vt ſupra oñſuꝫ eſt. ḡ minores effect⁹ qui fiūt ꝑ cās inferiores pōt facere imediate abſq₃ ſcd̄is cauſis.

Ista 2ᵃ ꝓbat p

Cap. 23. ſcd̄i libri.

¶ Adhuc. Uirt⁹ dina cōparaꝛ ad oēs v̄tutes actiuas: ſicut v̄tus vl̄is ad virtutes ꝑticulares: ſic̄ ꝑ ſupra dicta ꝑꝫ. 2° Uirtus āt actiua vl̄is ad ꝑticularē effectū ꝓducēdū determinari pōt dupl̄r. Uno mō ꝑ cām mediā ꝑticularē:

Diſtō bimēbris. ſicut v̄t⁹ actiua celeſtis corpis d̄terminaꝛ ad effectū ḡnationis humane ꝑ virtutē ꝑticularē que eſt in ſemie: ſicut ⁊ in ſyllīs virtus ꝓpōnis vl̄is d̄terminaꝛ ad ꝑticularē cōcluſionē ꝑ aſſumptionē ꝑticularez. Alio mō ꝑ intellm̄ q̄ determinatā formā apphēdit ⁊ eā in effectū ꝓducit. diuinus aūt intellus nō ſolū eſt cognoſcitiu⁹ ſue eſſentie q̄ eſt q̄ſi vl̄is v̄t⁹ actiua: neq₃ ēt tm̄ vl̄iuꝫ ⁊ p̄maꝝ cāꝝ: ſed oīuꝫ ꝑticulariū: ſicut ꝑ ſupra dicta ꝑꝫ: p̄t ḡ ꝓducere imediate oēm effectuꝫ quē ꝓducit q̄cūq₃ ꝑticulare agens.

¶ Amp̄. Cū accn̄tia ꝯſequentur p̄ncipia ſubalia reꝝ: opꝫ 3° ꝙ ille qui imediate ſubaꝫ rei ꝓducit poſſit imediate circa ipſaꝫ rem opari q̄cūq₃ ad ſubaꝫ ei⁹ ꝯſequūtur: ḡnans enim qd̄ dat formā dat oēs ꝓprietates ⁊ mot⁹ ꝯſequētes.

Cap. 15. ſcd̄i libri. oñſuꝫ eſt aūt ſupra ꝙ de⁹ in p̄ma reꝝ inſtitutiōe oēs res ꝑ creationē imediate ꝓduxit in eē: pōt ḡ imediate vnāquāq₃ rē ꝓducere ſiue mouere ad aliquē effectū abſq₃ medijs cauſis. ¶ Itē. Ordo rerū ꝓfluit in res ſm̄ ꝙ eſt 4° p̄cogitat⁹ in itellectu ipſi⁹: ſic̄ videm⁹ in reb⁹ humanis ꝙ p̄nceps ciuitatis ordinē apud ſe p̄meditatū cuilibet iponit: intellus aūt diuin⁹ nō eſt determiaꝛ⁹ ad hūc ordinez de neceſſitate vt nullū aliū ordinē intelligere poſſit: cū ⁊ nos aliū ordinē ꝑ intellectū apphendere poſſum⁹: pōt. n. intelligi a nobis ꝙ deus hoīem ex terra abſq₃ ſemie formet: p̄t ḡ de⁹ p̄ter iferiores cās effectū illis cauſis ꝓpriū opari. ¶ P̄. Lꝫ ordo reb⁹ indit⁹ a ꝓuidētia diuina boni 5° tatez ſuo mō rep̄ſentet: nō tn̄ ipſaꝫ repreſentat perfecte: cū nō pertingat bonitas creature ad equalitatē bonitatis diuine: qd̄ autem non repreſentaꝛ ꝑfecte ꝑ aliqd̄ exēplatuꝫ pōt iteꝝ ꝑ hoc alio mō rep̄ſentari: repreſentatio aūt diuine bonitatis in rebus eſt finis ꝓductionis rerū a deo: vt ſupra oñſuꝫ eſt. nō eſt ergo volūtas diuina determinata ad hūc ordinē cāꝝ ⁊ effectuū: vt nō poſſit velle effectū aliquē in inferiorib⁹ ꝓducē imediate abſq₃ alijs cauſis. ¶ Adhuc. Uniuerſa creatura magis ē deo ſubdi 6° ta q̄ corp⁹ humanū ſit ſubditū aīe ei⁹: nā aīa eſt corpi ꝓportiōata vt for⁹ ipſi⁹: de⁹ āt oēꝫ ꝓportionē creature excedit: ex hoc aūt ꝙ aīa imaginaꝛ aliqd ⁊ vehementer affi

citur ad illud: ſeqȝ aliq̄ immutatio in corpore ad ſanitatē vł egritudinē abſqȝ actiõe pncipioꝝ corporaliũ que ſũt nata in corpe egritudinē vel ſanitatē cãre. mlto ḡ magis ex volũtate diua põt effect⁹ aliqs ſeq in creaturis abſqȝ cauſis que nate ſunt ſm nãm illũ effectũ pducere. ℂ p.
7° Scdm nãe ordinē ṽtutes actiue elemētoꝝ ſub ṽtutibus actiuis corpoꝝ celeſtiũ ordinanť: pprũ aũt effectũ virtutũ elemētariȷ̃ interdũ ṽtus celeſtis efficit abſqȝ actione elementi: ſicut pȝ cũ ſol calefacit abſqȝ ignis actione. multo ergo magis ⁊ diuina ṽtus abſqȝ actiõe cãꝝ creataꝝ põt pducere pprios effectus caꝝ. Si autē ḡs dicat q̄ cũ ordinē iſtũ reb⁹ deus indiderit nõ põt eē abſqȝ mutatione ipſius: vt pter ordinē ab ipſo inſtitutũ operet̄ in rebus effectus abſqȝ pprijs cauſis pducēdo: ex ipſa reꝝ nã repelli põt. Ordo. n. indit⁹ reb⁹ a deo ſm id eſt qḋ in rebus frequēter accidere ſolet: nõ autē vbiqȝ vel ſm id qḋ eſt ſemp: multa. n. nãliũ cãruȝ effectus ſuos pducunt eodē mõ vt frequēter: nõ aũt vt ſemp. naȝ q̃nqȝ lȝ vt in paucioꝛib⁹ aliter accidit vel pp defectũ virtutis agentis: vel pp materie indiſpõnē vł pp aliqḋ fortius agēs: ſicut cũ nã in hoie gñat digitũ ſextũ: nõ tñ pp hoc deficit aut mutat̄ puidentie ordo. nã ⁊ hoc ipm q̄ nãlis ordo inſtitutus ſm ea que ſunt frequēter q̃nqȝ deficiat puidentie ſubeſt diuine: ſi ḡ p aliquã virtutē creataȝ fieri põt vt ordo nãlis mutet̄ ab eo qḋ eſt frequēter ad id qḋ eſt raro abſqȝ mutatione puidētie diuine: multo magis diuina ṽtus q̃nqȝ aliqd facere põt ſine puidentie ſue pîudicio pter ordinē nãlib⁹ inditũ rebus a deo: hoc. n. ipſuȝ ad ſue ṽtutis manifeſtationē facit interdũ: nullo. n. mõ melius manifeſtari põt q̄ tota nã diuine ſubiecta eſt volũtati q̄ꝫ
Corollarium. ex hoc q̄ q̃nqȝ ipſe pter ordinē nãe aliqd opat̄. ℂ Ex h̃ eniȝ appret q̄ ordo reꝝ proceſſit a deo nõ p neceſſitatē nature: ſȝ p liberã volũtatē. Nec oȝ hec rõ friuola reputari q̄ deus aliqd facit in nã ad hoc q̄ de⁹ ſe mentib⁹ hoium
Cap.17. manifeſtet: cũ ſupra oñſum ſit q̄ oēs creature corpales ad nãm intellectualē ordinant̄ quodãmõ ſicut in fineȝ: ipſius aũt intellectualis nãe finis eſt diuina cognitio: vt in ſupioꝛib⁹ eſt oñſuȝ: nõ eſt ḡ mirũ ſi ad cognitionem de deo intellectuali nãe pbēdã ſit aliq̄ mutatio in nã corporali.

ℂ Q̄ ea que deus facit preter nature ordinem non ſunt contra naturam. Cap.C.

Iſta 3° probat p̃ Conſiderandũ tamē vȝ: q̄ lȝ de⁹ interdũ pter ordinē rebus inditũ aliqd operet̄ nihil tñ facit ꝯ nãȝ. Cũ enim deus ſit actus purus: oia vo alia habeãt aliquid de po⁹ admixtũ: opȝ q̄ deus cõparet̄ ad oia ſicut mouens ad motũ: ⁊ actiuũ ad id qḋ eſt in po⁹. qḋ aũt eſt in po⁹ ſm ordinē nãlē in reſpectu alicui⁹ agētis: ſi aliqd imprimat̄ in ipm ab illo nõ eſt ꝯ nãm ſimplr: etſi ſit aliq̄ ꝯriũ particulari for⁹ que corrũpit̄ per actionez hȝ. cũ. n. generat̄ ignis ⁊ corrũpit̄ aer igne agente eſt gñō ⁊ corrupcio nãlis: quicqd ergo a deo fit in rebus creatis nõ eſt ꝯ nãm: etſi videat̄ eē ꝯ ordinē
2° propriũ alicuius nãe. ℂ Adhuc. Cũ deus ſit pmũ agēs: vt ſupra oñſum eſt. oia que ſunt poſt ipſuȝ ſunt q̄ſi q̄daȝ inſtrã ipſius: ad hoc aũt ſunt iſtrã inſtituta vt deſeruiant actioni pncipalis agentis: duȝ mouent̄ ab ipſo: vñ talis inſtri mã ⁊ for⁹ eſſe dȝ vt ſit cõpetens actioni: quã intendit pncipale agens: ⁊ pp hoc nõ eſt ꝯ nãm inſtri vt moueat̄ a pncipali agēte: ſȝ eſt ei maxime ꝯueniens: neqȝ ḡ eſt ꝯ nãm cũ res create mouent̄ q̄litercuqȝ a deo: ſic eni
3° inſtrumẽte ſunt vt ei deſeruiant. ℂ p. In agentib⁹ etiã corporalib⁹ hoc vȝ q̄ motus qui ſunt in iſtis inferioꝛib⁹ corporib⁹ ex impreſſione ſupioꝝ non ſunt violēti neqȝ ꝯ nãȝ. q̄lis nõ videant̄ ꝯuenientes motui nãli quē corp⁹ inferi⁹ hȝ ſm pprietatē ſue forme: non. n. dicim⁹ q̄ fluxus ⁊ refluxus maris ſit motus violent⁹: cũ ſit ex impreſſione celeſtis corporis: lȝ nãlis mot⁹ aque ſit ſolũ ad vnã pte. ſ. ad mediuȝ: multo ergo magis qcqd a deo fit in q̄libet creatura nõ põt dici violentũ neqȝ ꝯ nãm. ℂ Itē pma menſura 4°
eēntie ⁊ nãe cuiuſlibet rei eſt deus ſicut p⁹ ens qḋ eſt oibus cã eſſendi: cũ aũt per menſuraȝ de vnaquaqȝ re ſumat̄ iudiciuȝ: opȝ h̃ nãle dici vnicuiqȝ rei p qḋ ꝯformat̄ ſue mēſure: hoc ergo erit nãle vnicuiqȝ rei qḋ a deo ei inditũ eſt: ergo etſi ad hoc eidē rei a deo aliqd aliter imprimat̄ non eſt ꝯ nãm. ℂ Amp. Oēs creature cõparant ad 5°
deum ſicut artificiata ad artificē: ſicut ex pmiſſis pȝ: vñ tota nã eſt ſicut qḋdã artificiatũ diuine artis: nõ eſt autē ꝯ rõnez artificij ſi artifex aliqd aliter operet̄ in ſuo artificio: etiã poſtq̄ꝫ ei pmã formã dedit: neqȝ ergo eſt ꝯ nãȝ ſi deus in reb⁹ nãlib⁹ aliter operet̄ aliqd q̄ꝫ ꝯſuet⁹ curſus nãe hȝ. ℂ Hinc eſt q̄ Aug⁹ dicit. Deus creator ⁊ cõditor oium creaturaꝝ nihil ꝯ nãȝ facit: q2 id eſt nãle cuiqȝ rei qḋ facit a quo eſt ois modus nũs ⁊ ordo nature.

ℂ De miraculis. Cap.CI.

Hec aũt que preter ordinē cõiter in rebus ſtatutuȝ q̃nqȝ diuinit⁹ fiũt miracula dici ſolent: admiramur eniȝ aliqd cũ effectũ vidētes cãȝ ignoram⁹: ⁊ q2 cã vna ⁊ eadeȝ a q̄buſdaȝ interdũ eſt cognita ⁊ a q̄buſdã incognita: inde ꝯtingit q̄ videntiũ ſiſ aliquē effectum aliqui mirant̄ ⁊ aliqui nõ mirant̄: aſtrologus eniȝ nõ miratur vidēs eclypſim ſolis: q2 cognoſcit cãm: ignarus aũt huius ſcie neceē hȝ ammirari cãm ignorans. Sic igit̄ eſt aliqd mirũ quo ad hũc: nõ aũt q̄ꝫuȝ ad illũ: illḋ ergo ſimplr mirũ eſt qḋ hȝ cãm ſimplr occultã: ⁊ hoc ſonat nomē miraculi: vt ſcȝ ſit de ſe ãmiratione plenũ: non quo ad hũc vel quo ad illũ tñ: cã aũt ſimplr occulta oi hoi eſt deus. probatũ eſt. n. ſupra q̄ ei⁹ eēntia nullus hõ in ſtatu hui⁹ vite itellectu capere põt: illa igit̄ ſimplr miracula dicēda ſunt que diuinitus fiunt preter ordinē cõiter ſeruatũ in reb⁹. Hoꝝ aũt miraculoꝝ diuerſi ſunt gra- Triplex gradus miraculorum.
dus ⁊ ordines. Nã ſũmũ gradũ iter miracula tenēt in q̄bus aliqd fit a deo qḋ nã nunq̄ꝫ facere põt: ſicut q̄ duo 1
corpa ſint ſil: ⁊ q̄ ſol retrocedat aut ſtet: q̄ mare diuiſuȝ trãſeuntib⁹ iter pbeat. Et inter hec etiã ordo attēdit̄: naȝ q̄ꝫto maiora ſunt illa que deus opat̄: ⁊ q̄ꝫto magis fit remota a facultate nãe: tãto miraculũ mai⁹ eſt: ſicut mai⁹ eſt miraculũ q̄ ſol retrocedat q̄ꝫ q̄ mare diuidat̄. Scḋz 2
dt gradũ in miraculis tenēt illa in q̄b⁹ de⁹ aliqd facit qḋ nã facere põt: ſȝ nõ p illũ ordinē: opus. n. nãe eſt q̄ aliqḋ aial viuat videat ⁊ ãbulet: ſȝ q̄ poſt mortem viuat: poſt cecitatē videat: poſt debilitatē claudus ambulet: hoc nã facere nõ põt: ſȝ deus interdũ miraculoſe opatur. Inter hec etiã miracula gradus attēdit̄ ſm q̄ id qḋ fit magis eſt a facultate nãe remotũ. Tertius dt gradus miraculo- 3
rum eſt cũ deus facit qḋ ꝯſuetũ eſt fieri operatione nãe: tñ abſqȝ nãe pncipijs operantib⁹ ſicut cum aliquis a febre curabili per naturam virtute diuina curatur: ⁊ cum pluit ſine operatione principiorum nature.

ℂ Q̄ ſolus deus facit miracula. Cap.CII. Idē p° p.q. 110.ar.4. Iſta 3° probat p̃

Ex premiſſis aũt oñdi pt q̄ ſolus de⁹ pt facē miracla. Qḋ. n. eſt ſub ordine totalr ꝯſtitutũ nõ põt pter ordinē illũ opari. ois dt creatura eſt cõſtituta ſub ordine quē de⁹ i reb⁹ ſtatuit: nulla ḡ creatura pt ſup hũc ordinē opari qḋ ē miracula facere. ℂ Itē. Qñ aliq̄ ṽt⁹ finita pprium effectũ opatur ad 2°
quē ordinat̄ nõ ē miraculũ: lȝ poſſet eē mir alicui q illã virtutē nõ cõprehēdit: ſic mir vȝ ignaris q̄ magnes trahit

ferrũ: vł ꝙ aliq̄s piſcis ſit retinẽs nauẽ: oĩs aũt creature po° eſt limitata ad aliquẽ determinatũ effectuꝫ vel ad aliquos: quicqd ergo v̄tute cuiuſcũqꝫ creature fiat nõ põt dici miraculũ ꝓprie: etſi ſit mirꝝ creature virtutẽ illius nõ cõprehẽdẽti: qđ aũt fit v̄tute diuina que cũ ſit infinita de ſe incõprehẽſibilis eſt: vere miraculũ ẽ. ¶ Am-

Cap. 16. ſecũdi libri,

3° pliꝰ. Oĩs creatura in ſua actione req̄rit ſubiectũ aliqđ in qđ agat: ſolius aũt dei eſt ex nihilo aliqđ facere: vt ſupra oñſuꝫ eſt. nihil aũt qđ requirit in ſua actione ſubiectũ põt agere niſi illa ad q̄ ſubiectũ eſt in po°: hoc.n. agẽs in ſubiectũ aliqđ opat᷑ vt educat illud de po° in actũ. nulla ergo creatura ſicut nec creare põt: ita ꝛ nec agere põt in aliq̄ re niſi qđ eſt in po° illius rei: fiunt autẽ multa miracula diuinitus dũ in re aliq̄ fit diuina v̄tute qđ non eſt in po° illiꝰ rei: ſicut ꝙ mortuꝰ reuiuiſcat ꝛ ꝙ ſol retrocedat: ꝛ ꝙ duo corꝑa ſint ſil̃: hec ergo miracula nł̃a v̄tute creata fieri pñt.

4° ¶ Adhuc. Subiectũ in qđ agit᷑ ordinẽ hꝫ ꝛ ad agẽs qđ reducit ipſuꝫ de po° in actũ ꝛ ad actũ in queꝫ reducit᷑: ſicut ergo ſubiectũ aliqđ eſt in po° ad aliquẽ determinatũ actũ ꝛ nõ ad quẽlibꝫ: ita nõ põt reduci de po° in actũ determinatũ niſi ꝑ agẽs aliqđ determinatũ: req̄rit᷑ eñi agẽs diuerſimode ad reducẽdũ in diuerſuꝫ actũ. nã cũ aer ſit in po° ignis: ꝛ aqua alio agẽte fit actu ignis ꝛ

Actꝰ duplex.

actu aq̄. Siſr etiã pꝫ ꝙ mã corꝑalis in aliquẽ actũ ꝑfectũ nõ reducit᷑ a ſola v̄tute vlĩ agẽte: ſꝫ opꝫ eẽ aliqđ agẽs ꝓpriuꝫ ꝑ qđ determinet᷑ impreſſio vlĩs v̄tutis ad determinatũ effectũ: in actũ aũt minꝰ ꝑfectũ põt mã corꝑalis ſola virtute vlĩ abſqꝫ ꝑticulari agẽte. aĩalia.n. ꝑfecta non ſolũ generant᷑ ex ſola v̄tute celeſti: ſed ad hoc req̄rit᷑ determinatũ ſemẽ. Ad gñonẽ v° q̄rũdã iꝑfectoꝝ aĩaliũ ſola v̄tus celeſtis ſufficit ſine ſemie. Effectꝰ ergo qui in his inferiorib° fiũt ſi ſint nati fieri a cauſis vlib° ſupiorib° ſine opatione cãꝝ ꝑticulariũ inferioꝝ nõ eſt miraculuꝫ ſi ſic fiãt: ſicut nõ eſt miraculũ ꝙ aĩalia ex putrefactiõe ſine ſemie naſcant᷑: ſi aũt non ſunt nati fieri ꝑ ſolas cãs ſuperiores req̄runt᷑ ad coꝝ cõplemẽtũ cauſe iferiores ꝑticulares: cũ aũt aliq̄s effectꝰ ꝓducit᷑ ab aliqua cã ſupiori mediãtibus ꝓprijs ꝑncipijs non eſt miraculũ: nullo igit᷑ modo virtute ſupioꝝ creataꝝ aliqua miracula fieri pñt.

5° ¶ Amp. Eiuſdẽ rõnis eẽ vi ꝙ aliqd opet᷑ ex ſubiecto: ꝛ ꝙ operet᷑ id ad qđ eſt in potentia ſubiectũ: ꝛ ꝙ ordinate operet᷑ ꝑ determinata media: nã ſubiectũ non fit in po° ꝓpinqua ad vltimũ niſi cũ fuerit actu in media: ſicut cibus non eſt ſtatim in po° caro: ſꝫ cũ fuerit ꝯuerſus in ſanguineꝫ: oĩs aũt creatura neceſſe hꝫ vti ſubiecto ad hoc qđ aliqd faciat: nec põt facere niſi ad qđ ſubiectũ eſt in po°:

Cap. 2° ſcđi libri.

vt oñſuꝫ eſt. ergo nõ põt facere aliqd niſi ſubiectũ reducat in actũ ꝑ determinata media: miracula igit᷑ que ſunt ex hoc ꝙ aliquis effectus ꝓducit᷑ nõ illo ordine quo nãliter fieri põt: virtute creature fieri non pñt. ¶ Adhuc.

6° Inter ſpẽs motus ordo quidã nãlis attendit᷑: nã primus motuũ eſt motꝰ localis: vñ ꝛ cã alioꝝ exiſtit. ꝑmũ eniꝫ in quolibet gñe cã inuenit᷑ coꝝ q̄ in illo gñe cõſequunt᷑: oĩs aũt effectus qui in his inferiorib° producitur per aliquã gñonem vel alterationeꝫ neceſſe eſt vt ꝓducat᷑: opꝫ igit᷑ ꝙ per aliquid localr̃ motũ hoc proueniat ſi fiat ab aliq̄ agente incorꝑali qđ ꝓprie localr̃ mouere nõ poſſit: effectus aũt qui fiunt a ſubſtãtijs incorporeis per corporea inſtrũa non ſunt miraculoſi: corꝑa enim nõ operant᷑ niſi nãliter. nõ ergo ſubẽ incorporee create pñt aliq̄ miracula facere ꝓpria v̄tute: ꝛ multo minꝰ ſubẽ corporee quarũ oĩs actio nãlis eſt: ſolius ergo dei eſt miracula facere: ipſe.n. eſt ſupior ordine q̄ vniuerſa ꝯtinent᷑: ſicut a cuiꝰ ꝓuidẽtia totꝰ h° ordo fluit: cuiꝰ et v̄tus cũ ſit oĩno infinita nõ determinat᷑ ad aliquẽ ſpãlez effectũ: neqꝫ ad hoc ꝙ effectus illius ꝓducat᷑ aliq̄ determiato mõ vł ordine. Hinc eſt qđ in ps. dĩ de deo. Qui facit mirabilia magna ſolus.

¶ Qꝫ ſubſtãtie ſpũales aliqua mirabilia operant᷑: que tñ non ſunt vere miracula. Cap. CIII.

Idẽ ꝑ° ꝑ. q. 110. ar. 4. Opio Auic.

Fuit autẽ poſitio Auicẽ. ꝙ ſubſtãtijs ſeparatis multo magis obedit mã ad ꝓductionẽ alicuius effectus q̄ꝫ cõtrarijs agentib° in nã: vñ poſuit ꝙ ad apprehenſionẽ ꝑdictaꝝ ſubarum ſequit᷑ interduꝫ effectus aliquis in iſtis inferiorib° vel pluuiarũ vel ſanitatis alicuius infirmi abſqꝫ aliquo corporeo agente medio. Cuius quidẽ ſignũ ab aĩa noſtra accepit: que cũ fuerit fortis in ſua imaginatione ad ſolaꝫ apphenſionẽ imutatur corpus: ſicut cũ quis ambulans ſuper trabẽ in alto poſitã cadit de facili: qꝛ imaginat᷑ caſum ex timore: non aũt caderet ſi eẽt trabs illa poſita ſuper terrã: vñ caſum timere nõ poſſet. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ ad ſolã apprehẽſionẽ aĩe caleſcit corpus: ſicut accidit in concupiſcentib° vel iratis: aut ẽt infrigidatur ſicut accidit in timentibus. Qñqꝫ imutatur ex forti apprehẽſione ad aliquã egritudineꝫ puta febrẽ vel etiã leprã: ꝛ per hunc modũ dicit ꝙ ſi aĩa ſit pura nõ ſubiecta corporalib° paſſionibus ꝛ fortis in ſua apprehẽſione ꝙ obedit apprehẽſioni eiꝰ: nõ ſolaꝫ corpus ꝓprium: ſꝫ corpora etiã exteriora adeo ꝙ ad eiꝰ apprehenſionẽ ſanet᷑ aliquis infirmus vel aliquid aliud huiꝰ accidat: ꝛ hoc ponit eſſe cãm faſcinatiõis: qꝛ aĩa alicuius vehemẽter affecta in maliuolentia hꝫ impreſſionẽ nocumẽti in aliquẽ maxime puerũ qui ꝑꝑ corporis teneritudinẽ eſt facile ſuſceptiuus impreſſionũ: vñ vult ꝙ multo amplius ad apprehenſionẽ ſubarum ſeparataꝝ quas ponit aĩas vel motores orbiuꝫ ſequãtur aliqui effectus in iſtis inferiorib° abſqꝫ actione alicuius corporalis agẽtis.

Alie eiuſdeꝫ opiones recitantur.

¶ Hec aũt poſitio ſatis cõſona eſt alijs ſuis poſitionibus. Ponit enim ꝙ oẽs forme ſubales effluant in hec iferiora a ſuba ſepata: ꝛ ꝙ corporalia agẽtia nõ ſunt niſi diſponẽtia mãm ad ſuſcipiendã impreſſionẽ agentis ſeparati.

Reprobat᷑.

Qđ quidem nõ eſt veꝝ ſm Ari. doctrinã qui ꝓbat in. 8. meta. ꝙ forme que ſunt in mã nõ ſunt a formis ſepatis: ſed a formis que ſunt in mã: ſic eniꝫ inuenit᷑ ſilitudo inter faciens ꝛ factũ. Exẽplũ etiaꝫ qđ ſumit᷑ de impreſſione aĩe in corpus non multũ adiuuat eius intẽtionem. Non enim ex apprehẽſiõe ſequit᷑ aliqua imutatio corꝑis niſi apprehẽſioni adiuncta fuerit affectio aliq̄ vt gaudij vel timoris vel cõcupiſcẽtie aut alteriꝰ paſſionis. hꝰ aũt paſſiones accidũt cũ aliq̄ determinato motu cordis: ex quo ſequit᷑ vlteriꝰ imutatio totius corꝑis vel ſm motũ localeꝫ vel ſm alterationẽ aliquã: vñ adhuc remanet ꝙ apprehẽſio ſpũalis non alterat corpꝰ niſi mediante motu locali.

Nota cãm faſcinationis.

Qđ aũt de faſcinatiõe inducit nõ ob h᷒ accidit ꝙ apprehẽſio vnius imediate imutet corpꝰ alteriꝰ: ſed qꝛ mediãte motu cordis imutat corpꝰ ꝯiunctũ cuius imutatio ꝑuenit ad oculũ a quo infici põt aliqđ extrinſecuꝫ ꝑcipue ſi ſit facile imutabile: ſicut etiã oculus menſtruate inficit ſpeculũ: ſuba ergo ſpũalis creata ꝓpria v̄tute nullã formã iducere põt in mãm corporalẽ q̄ſi mã ad hoc ſibi obediẽte vt exeat in actũ alicuiꝰ forme niſi ꝑ motũ localẽ alicuiꝰ corꝑis: eſt eñi h᷒ in v̄tute ſubẽ ſpũalis create vt corpꝰ obediat ſibi ad motũ localẽ. mouẽdo aũt localr̃ aliqđ corpꝰ adhibẽ põt aliq̄ nãliter actiua ad effectus aliquos ꝓducendos: ſicut etiaꝫ ars fabrilis adhibet ignẽ ad mollificationẽ ferri: hoc aũt nõ eſt miraculoſuꝫ ꝓprie loquẽdo: vñ relinquit᷑ ꝙ ſubẽ ſpũales create nõ faciunt miracula ꝓpria v̄tute: dico aũt ꝓpria v̄tute: qꝛ nihil prohibet huiꝰ ſubas ſpũales inquãtũ agunt virtute diuina miracula facere: qđ etiam ex hoc videt᷑ ꝙ vnius ordo

angeloꝝ ſpālr deputaꝫ:vt Greg.dicit ad miracula faciē-
da:qui ēt dicit ꝙ qdā ſancti īterdū miracula faciūt ex po
Nota. teſtate:nō ſolū ex interceſſione. ℂ Cōſiderādū tñ eſt:ꝙ
cū res aliq̄s nāles vel angeli vł demones adbibēt ad ali
quos determiatos effect⁹ vtunꝫ eis q̄ſi inſtr̄is quibuſdā:
ſicut medic⁹ vtiꝫ vt inſtr̄is aliq̄bus herbis ad ſanādū:ex
inſtr̄o āt ꝓcedit nō ſolū ſue v̄tuti correſpōdēs effect⁹:ſꝫ
ēt vltra ꝓpriā v̄tutē inquātū agit in v̄tute ꝑncipalis agē
tis:ſerra.n.ꝛ ſecuris nō pñt facere lectū niſi īquātū agūt
vt mote ab arte ꝛ ad talem effectū:nec calor nālis poſſet
carneꝫ gn̄are niſi virtute aīe vegetabilis q̄ vtiꝫ ipſo q̄ſi
quodā inſtr̄o:cōueniēs eſt ergo ꝙ ex ipſis reb⁹ nālib⁹ ꝓ-
ueniant aliqui altiores effect⁹ ex hoc ꝙ ſpūales ſube eis
vtunꝫ quaſi inſtr̄is q̄buſdā. Sic ḡ lꝫ tales effect⁹ ſimplr
miracula dici nō pñt:q2 ex nālib⁹ cauſis ꝓueniunt:mira-
Miſtō dimē-
ſio. biles tñ redduntꝫ nobis duplr. Uno mō ex h̄ ꝙ ſpūales
ſubas tales cauſe mō nobis inconſueto ad ꝓprios effe-
ctus apponunꝫ:vñ īgenioſoꝝ artificū oꝑa mira reddun
tur cū ab aliꝫs nō ꝑcipiꝫ qualiter operantur. Alio mō ex
hoc ꝙ cāe nāles appoſite ad effectus aliquos producen
dos aliq̄d v̄tutis ſortiunꝫ ex hoc ꝙ ſunt inſtrumēta ſpūa-
lium ſubaꝝ:ꝛ hoc magis accedit ad rōnem miraculi.

ℂ Qz opera magorum non ſunt ſolum ex impreſſione ce
leſtium corporum. Cap.CIIII.

Opio ſta re
citatur ꝑmo. Fuerunt aūt qdā dicētes ꝙ hꝫ oꝑa
nobis mirabilia q̄ ꝑ artes
magicas fiunt nō ab aliq̄bus ſpūalib⁹ fiūt
ſubſtātijs:ſꝫ ex virtute celeſtiū corpoꝝ:cu
ius ſignū vī ꝙ ab exercētib⁹ hꝫ oꝑa ſtella-
ruꝫ cert⁹ ſitus ꝯſideraꝫ:adhibenꝫ ēt q̄dā herbaꝝ ꝛ aliaꝝ
corpaliū reꝝ auxilia q̄ſi ad ꝑparādā īferiorē māꝫ ad ſu-
Reprobatur
ꝑdicta opio
ꝑ⁹ iꝑrobō.
Cap.84. ſcipiendā influētiā v̄tutis celeſtis. Hoc aūt expīſſe aduer
ſatur apparētib⁹:cū.n.nō ſit poſſe ex aliq̄b⁹ corporis ꝑn
cipijs intellm cāri vt ſupra ꝓbatū eſt.ipoſſe eſt ꝙ effect⁹
qui ſunt ꝓpꝫ intellectualis nāe ex virtute celeſtis corpis
cauſenꝫ:in hꝫ aūt oꝑationib⁹ magoꝝ apparēt q̄daꝫ q̄ ſiūt
ꝓpria rōnalis creature oꝑa:reddūtur.n.reſpōſa de futu
ris ſublatis ꝛ de aliꝫs hꝫ q̄ nō poſſet fieri niſi ꝑ intellm:
nō ergo eſt veꝝ oēs hꝫ effect⁹ ſola v̄tute celeſtiū corpoꝝ
2° cāri. ℂ Itē. Ipſa loq̄la ꝓpri⁹ act⁹ eſt rōnalis nāe:apparēt
aūt aliq̄ colloquētes hoīb⁹ in ꝑdictis oꝑationib⁹ ꝛ rōcinā
tes de diuerſis.nō eſt ḡ poſſe ꝙ hꝫ fiant ſola virtute cele
Rñſio. ſtiuꝫ corpoꝝ. ℂ Si q̄s āt dicat ꝙ hꝫ apparētie nō ſunt
Improbō.
ꝑ ſm ſenſum exteriorē:ſꝫ ſm imaginationē tñ. Hoc q̄dē
ꝑmo nō vīꝫ veꝝ.nō eni alicui apparēt for⁹ imaginate q̄ſi
res vere niſi fiat alienatio ab exteriorib⁹ ſenſib⁹:q2 nō pt
eſſe ꝙ ſilitudinib⁹ attēdaꝫ tāq̄ꝫ reb⁹ niſi ligato nāli iudi-
cio ſenſus:hꝫ aūt collocutiones ꝛ apparitiōes ſiūt ad ho
mines qui vtunꝫ libere ſenſib⁹ exteriorib⁹:nō eſt igitur
poſſe ꝙ huiꝫ viſa vel audita ſint ſm imaginationeꝫ tñ.
2° ℂ Deinde ex q̄buſcūq̄ꝫ formis imaginat nō pōt alicui
ꝓuenire intellectualis cognitio vltra facultatē nālē vel
acquiſitā ſui intellus:q̄ ꝛ in ſomnis pꝫ:in q̄bus etſi ſit ali-
qua ꝑſignatio futuroꝝ:nō tñ q̄cūq̄ꝫ videns ſomnia coꝝ
ſignata intelligit:ꝑ hꝫ aūt viſa vel audita que apparēt in
oꝑib⁹ magoꝝ plerūq̄ꝫ aduenit alicui itellectualis cogni
tio aliquoꝝ que ſui intellect⁹ facultatē excedunt:ſicut re-
uelatio occultoꝝ theſauroruꝫ:manifeſtatio futurorum:ꝛ
q̄nq̄ꝫ ēt de aliq̄b⁹ documentis ſcie alicuius aliq̄bus vera
rñdenꝫ:oꝑꝫ ergo ꝙ vel illi apparētes ꝛ colloquētes non
videant ſm imaginationē tñ:vel ſaltē ꝙ hoc fiat v̄tute
alicui⁹ intellect⁹ ſuperioris ꝙ hō ꝑ huiuſmodi imagina-
tiones in cognitioneꝫ taliū adducatur:ꝛ nō fiat hoc ſolū
3° virtute celeſtiū corpoꝝ. ℂ Adhuc. Q̄ v̄tute celeſtium
corpoꝝ fit eſt effectus nālis.nā forme nāles ſunt que in
inferiorib⁹ cauſanꝫ ex v̄tute celeſtiū corpoꝝ:q̄ igiꝫ nul
li rei pōt eſſe nāle nō pōt fieri v̄tute celeſtiū corpoꝝ:q̄dā
autē talia fieri dicūtur ꝑ operatiōes ꝑdictas ſicut q̄ ad
ꝑſentiā alicuius quecūq̄ꝫ ſera ei pandaꝫ:ꝙ aliq̄s inuiſibi
lis reddaꝫ:ꝛ multa hꝫ narranꝫ:nō eſt igiꝫ poſſe hoc fieri
v̄tute celeſtiū corpoꝝ. ℂ Amp. Cuicūq̄ꝫ v̄tute celeſtiuꝫ 4°
corpoꝝ cōferꝫ q̄ poſterius eſt:cōferꝫ ꝛ ei q̄ prius eſt:
moueri aūt ꝑ ſe cōſequiꝫ ad hre aiaꝫ.aiatoꝝ eniꝫ ꝓpriū
eſt ꝙ moueāt ſeipſa:ipoſſe eſt igiꝫ fieri virtute celeſtium
corpoꝝ ꝙ aliq̄ inaiatū ꝑ ſe moueaꝫ:fieri aūt hoc ꝑ ma-
gicas artes dīꝫ ꝙ aliqua ſtatua per ſe moueaꝫ aut voceꝫ
emittat:nō eſt igiꝫ poſſe ꝙ effectus magicaꝝ artium fiat
v̄tute celeſti. ℂ Si auteꝫ dicaꝫ ꝙ ſtatua illa ſortiꝫ aliq̄ Euaſio.
ꝑn^m vite v̄tute celeſtiū corpoꝝ. Hoc eſt ipoſſe.ꝑn^m eniꝫ vi Reprobaꝫ.
te in oib⁹ viuētib⁹ eſt forma ſubalis:viuere eni eſt eſſe vi 5°
uētibus:vt Phs dicit in.ij.de aia.impoſſe eſt āt ꝙ aliq̄d
recipiat aliquā formā ſubalē de nouo niſi amittat formā
quā prius habuit:gn̄o eniꝫ vnius eſt corruptio alterius:
in fabricatiōe aūt alicuius ſtatue nō adijciꝫ aliq̄ forma
ſbalis:ſꝫ fit trāſmutatio ſolū ſm figurā que eſt accidēs.
manet eni for⁹ cupri vel alicui⁹ huiꝫ.non igiꝫ poſſe eſt ꝙ
huiꝫ ſtatue ſortianꝫ aliq̄ ꝑn^m vite. ℂ Adhuc. Si aliq̄d 6°
ꝑ ꝑn^m vite moueaꝫ neceē eſt ꝙ habeat ſenſuꝫ:mouēs eniꝫ
eſt ſenſus vel itellus.itellect⁹ aūt in gn̄abilib⁹ ꝛ corrupti
bilib⁹ nō eſt ſine ſenſu:ſenſus aūt nō pōt eſſe vbi non eſt
tactus:nec tact⁹ ſine organo medie tꝑato.talis aūt tempe
ries nō inueniꝫ in lapide vel cera vel metallo ex quo fit
ſtatua:nō eſt ḡ poſſe ꝙ hꝫ ſtatue moueanꝫ per ꝑn^m vite.
ℂ Amp. Uiuētia ꝑfecta nō ſolū generanꝫ ex v̄tute cele- 7°
ſti:ſꝫ ēt ex ſemie:hō eni generat hoīem ꝛ ſol.q̄ vō ex ſola
v̄tute celeſti ſine ſemie gn̄anꝫ ſunt aialia gn̄ata ex putre
factione q̄ inter alia ignobiliora ſunt:ſi igiꝫ ꝑ v̄tutē cele-
ſtem ſolā hꝫ ſtatue ſortiunꝫ ꝑn^m vite per q̄ moueant ſe-
ipſa:oꝑꝫ ea eē ignobiliſſima inter aialia:q̄ tñ eēt falſuꝫ
ſi per ꝑn^m vite intrinſecū operarenꝫ:nā in eaꝝ actib⁹ ap-
parent nobiles oꝑōnes cū rñdeant de occultis:nō eſt ḡ
poſſe ꝙ operenꝫ vel moueanꝫ per ꝑn^m vite. ℂ Itē. Effe 8°
ctum nālem v̄tute celeſtiū corpoꝝ ꝑductū cōtingit inue
niri abſq̄ꝫ artis oꝑōne:etſi eni aliq̄s artificio aliq̄a ope-
retur ad gn̄onē ranaꝝ vel aliq̄ꝝ hꝫ:cōtingit tñ gn̄ari ra
nas abſq̄ꝫ oī artificio:ſi ḡ v̄tute celeſtiuꝫ corpoꝝ hꝫ ſta-
tue que per artē necromāticā fiunt ſortianꝫ ꝑn^m vite erit
inuenire gn̄onem talium abſq̄ꝫ hꝫ arte:hoc aūt nō inue-
nitur:manifeſtū eſt ergo ꝙ huiꝫ ſtatue non hñt ꝑncipiū
vite neq̄ꝫ mouenꝫ v̄tute celeſtis corporis. Per hoc autē Pō Herme
excludiꝫ poſitio Hermetis qui ſic dixit: vt Augu.refert tis excludiꝫ.
8.de ciui.dei. Deus ſicut effector eſt deoꝝ celeſtium: ita Cap.23.
hō fictor eſt deoꝝ qui in templis ſunt humana ꝓximi-
tate contēti:ſtatuas dico aiatas ſenſu ꝛ ſpiritu plenas tā-
taq̄ꝫ facientes ꝛ talia:ſtatuas futuroꝝ preſcias:eaſdē de
ſomnijs ꝛ multis alijs rebus ꝑdicentes ꝛ ibecillitates
hoib⁹ faciētes:eaſq̄ꝫ curantes:triſtitiam letitiāq̄ꝫ dantes
pro meritis. Hec aūt poſitio auctoritate diuina deſtrui-
tur:dīꝫ in ꝑs. Simulachra gētiū ar.ꝛ aur.o.ma.ho.os ha.
ꝛ non lo.neq̄ꝫ enim eſt ſpiritus in ore ipſoꝝ. Non vīꝫ aūt
oīno negandū quin in predictis ex v̄tute celeſtiuꝫ corpo
ruꝫ aliquid virtutis eſſe poſſit:ad illos tñ ſolos effectus
q̄s v̄tute celeſtiū corpoꝝ aliq̄ īferiora corpa ꝑducē pñt.

ℂ Un̄ magoꝝ operatiōes efficaciaꝫ habeāt. Cap.CV.

Inueſtigādū autē relinquiꝫ vñ ar
tes magice efficaciā
hñt.q̄ quidem facile ꝑpendi pōt ſi modus
operationis earū attendaꝫ. In ſuis eni ope-
rationibus vtuntur vocib⁹ quibuſdā ſignifi-
catiuis ad determinatos effectus producēdos: vox aūt

inquantū eſt ſignatiua nō hꝫ virtutē niſi ex aliquo itel/
lectu vel ex itellu pferētis vel ex intellu eius ad quem
pferť. Ex pferētis qdē intellu ſicut ſi aliqs itell's ſit tā/
te virtutis ꝙ ſua ꝯceptiōe res poſſet cauſare: quā qdeꝫ
ꝯceptionē vocis officio pducēdis effectibus quodāmō
pſtat. Ex itellu aūt eius ad quē ſermo dirigiť: ſicut cū p
ſignationē vocis in itellectū receptā audiēs inducit ad
Propō ne/gatiua ponit̄ ꝛ pbatur. aliqd faciēdū. ¶ Nō autē pōt dici ꝙ voces ille ſignifi/
catiue a magis plate efficaciā hñt ex itellu pferētis: cuꝫ
p° enī virt° eēntiaꝫ ꝯſequať virtutis diuerſitas eēntialium
pncipioꝝ diuerſitatē oſtēdit: itell's aūt cōiter hoiuꝫ hui°
diſpōnis inueniť ꝙ cognitio ex reb° cātur magis ꝙ̄ ſua
ꝯceptiōe res cauſare poſſit. ſi ḡ ſint aliq hoīes q verbis
ꝯceptionē ſui intell's exprimētib° res poſſint trāſmuta/
re ppria virtute erūt alterius ſpēi: ꝛ dicētur equoce ho/
2° mines. ¶ Amp. Uirtus faciēdi non acqriť per diſcipli/
nā: ſed ſolū cognitio aliqd faciendi: p diſciplinā aūt aliq
acqrūt ꝙ hꝫ opationes magicas efficiūt. non eſt igiť in
eis ad hꝫ effect° pducendos virtus aliqua: ſed cognitio
Euaſio. ſola. ¶ Si qs autem dicat ꝙ hꝫ hoīes ſua natiuitate ex
virtute ſtellarū ſortiunť pre ceteris virtutē predictam:
ita ꝙ q̄ntūcūq͂ alij iſtruanť qui hoc ex natiuitate nō ha/
Reprobať. bēt efficaces in hꝫ opib° eē nō pñt. ¶ Primo qdē dōꝫ
eſt ꝙ corpora celeſtia ſup itellectū iprimere non pñt: vt
Cap. 84. ſup° oñſuꝫ eſt. nō igiť ex virtute ſtellarū ſortiri pōt itel/
lectus alicuius hāc virtutē ꝙ replicatio ſue ꝯceptiōis p
Alia rñſio. vocē ſit alicui° effectiua. ¶ Si autē dicať ꝙ ēt imagia/
tio aliqd in platiōe vocū ſignificatiuaꝝ opať ſup quam
pñt corpa celeſtia iprimere: cū hꝫ opatio ſit p organum
Solo replicē corporale. ¶ Hoc nō pōt eſſe q̄ntū ad oēs effect° q p hꝫ
artes fiūt: oñſuꝫ eſt enī ꝙ nō pñt oēs effect° virtute ſtel/
larū pduci. ḡ neqꝫ ex virtute ſtellarum aliqs ſortiri pōt
hanc virtutē vt eoſdē effectus pducat. relinquiť igiť ꝙ
hꝫ effectus cōpleanť per aliquē itellm ad quē ſermo p/
ferētis hꝫ voces dirigiť: huius aūt ſignū eſt: nā hꝫ ſigni/
ficatiue voces qbus magi vtunť inocatiōes ſunt: ſuppli/
cationes: adiurationes: aut ēt impia q̄ſi ad alterū collo/
3° quētis. ¶ Itē. In obſeruatiōib° huius artis vtunť qui/
buſdā caracterib° ꝛ figuris determiatis: figura aūt nul/
lius actiōis pn° eſt: neqꝫ paſſiōis. alś mathematica cor/
pora eſſent actiua ꝛ paſſiua. nō ḡ pōt p figuras determi/
natas diſponi mā ad aliquē nālem effectū ſuſcipiēdū.
nō ḡ vtunť magi figuris aliqbus quaſi diſpōnib°. relin/
quiť ḡ ꝙ vtūtur eis ſolū quaſi ſignis. nō enī eſt aliquid
determinatū dare: ſignis aūt nō vtimur niſi ad alios i/
telligētes. habēt ḡ magice artes efficaciā ab illo intelli/
Euaſio. gēte ad quē ſermo magi dirigiť. ¶ Siquis aūt dicat ꝙ
figure alique appropriant̄ aliqbus celeſtium corpoꝝ: ꝛ
ita corpora iferiora determinanť p aliq̄s figuras ad ali/
Reprobať. quoꝝ celeſtiū corpoꝝ impſſiōes ſuſcipiēdas. ¶ Videť
nō rōnabilr dici: nō enī ordinať aliqd patiēs ad ſuſcipi/
endas ipreſſiōes agentis: niſi p h qd eſt in po°. illa ḡ tm̄
determināt ipm ad ſpālē ipreſſionē ſuſcipiēdaꝫ per que
in po° fit quodāmō: per figuras aūt nō diſponiť mā vt
ſit in po° ad aliquā formā: q: figura abſtrahit ſm ſuam
rōnē ab omni mā ꝛ forma ſenſibili cuꝫ ſit qdā mathe/
maticū. nō ḡ per figuras ꝛ caracteres determinať aliqd
corpus ad ſuſcipiēdā aliquā influentiam celeſtis corpo/
4° ris. ¶ P. Figure alique appropriant̄ corporib° celeſti/
bus vt effect° ipſarū: nā figure inferioꝝ cauſant̄ a corpo
ribus celeſtib°: pdicte aūt artes nō vtunť caracteribus:
aut figuris quaſi effectib° celeſtiū corpoꝝ: ſed ſunt effe/
ctus hoīs opantis per artē. appropriatio igiť figurarum
ad aliqua celeſtia corpora nihil ad ppoſitum facere vī.
5° ¶ Item. Per figuras nō diſponiť aliqua mā nālis ad

formā: vt oſtēſum eſt. corpora igiť in qbus ſunt impſſe
hꝫ figure ſunt eiuſdē habilitatis ad recipiendā influētiā
celeſtē cū aliqs corpib° eiuſdē ſpēi. Qꝫ aūt aliqd agat in
vnū eoꝝ que ſunt equalr diſpoſita ppter aliqd ſibi ap/
propriatū ibi iuētū ꝛ nō in aliud nō eſt opantis p neceſ/
ſitatē nature: ſed p electionē. Patet ḡ ꝙ hꝫ artes figuris
vtētes ad effect° aliq̄s pducēdos nō hñt efficaciam ab
aliq̄ agēte per nām: ſꝫ ab aliq̄ itellectuali ſubā p itellm
agente. ¶ Hoc ēt demōſtrat ꝛ ipm nome qd talib° figu/ 6°
ris iponūt caracteres eos dicētes. Caracter enī ſig° eſt
in quo datť intelligi ꝙ figuris hꝫ nō vtunť niſi vt ſignis
exhibitis alicui itellectuali nature. ¶ Quia vo figure in Inſtantia.
artificialib° ſunt quaſi forme ſpecifice pōt aliqs dicere
ꝙ nihil phibet qn ꝯſtitutionē figure q̄ dat ſpēm imagi/
ni ꝯſequať aliqua virtus ex influentia celeſti non ſm ꝙ
figura eſt: ſed ſm ꝙ cauſat ſpēm artificiati qd adipiſciť
virtutē ex ſtellis. ¶ Sed de litteris quibus iſcribiť ali/ Sol. rñde
quid in imagine vel aliqs caracteribus nihil aliud pōt di/
ci q̄ꝫ ꝙ ſigna ſunt: vñ nō habēt ordinē niſi ad aliquē in/
tellectum. Qꝫ etiam oſtendiť per ſacrificia pſtrationes
ꝛ alia hꝫ quibus vtuntur que nō poſſunt niſi ſigna reue
rentie exhibite alicui intellectuali nature.

¶ Qꝫ ſubſtantia intellectualis que preſtat efficaciā ma/
gicis operibus non eſt bona. Cap. CVI.

Eſt autē vlterius ingrēdū q̄ ſit hec i/ Iſta ꝯ° ꝓbať
tellectualis nā cuius virtute
tales opōnes fiūt. Et p° qdē apparet ꝙ non p°
ſit bona ꝛ laudabilis. Preſtare enī patroci/
niū aliquib° que ſunt ꝯtria virtuti nō eſt ali/
cuius itell's bñ diſpoſiti: h aūt ſit ꝛ hꝫ artib°: fiūt enī ple
rūqꝫ adulteria: furta: homicidia: ꝛ alia hꝫ maleficia pca
rant̄. vñ vtētes his actib° malefici vocant̄. non eſt ḡ bñ
diſpoſita ſm virtutē itellualis nature cui° auxilio hꝫ ar/
tes imitunť. ¶ Itē. Nō eſt itellius bñ diſpoſiti ſm vir/ 2°
tutē familiarē eē ꝛ patrocinīū exhibere ſceleratis ꝛ non
qbuſlibet optimis viris. hꝫ aūt artib° vtunť plerūqꝫ ho
mines ſcelerati. nō eſt ḡ itellualis nā: cuius auxilio he ar
tes efficaciā hñt bñ diſpoſiti ſm virtutē. ¶ Adhuc. In/ 3°
tellectus bñ diſpoſiti eſt reducere hoīes in ea q̄ ſunt ho/
minū ppria bona: que qdē ſunt bona rōnis. adducere ḡ
ab iſtis ptrahēdo ad aliq̄ minima bona eſt itell's idece/
ter diſpoſiti: p hꝫ aūt artes nō adipiſcunť hoīes aliqueꝫ
pfectū in bonis rationis que ſunt ſcie ꝛ virtutes: ſꝫ in q/
buſdam minimis: ſicut in inētiōe furtoꝝ ꝛ in dephēſiōe la
tronū ꝛ his ſilib°. nō ḡ ſube itellectiue q̄rū auxilio he ar
tes vtunť ſūt bñ diſpoſite ſm virtutē. ¶ Amp. In opa/ 4°
tionib° pdictarū artiū illuſio q̄dā videť ꝛ irrōnabilitas:
reqrūt enī hꝫ artes hoīem re venerea nō attrectatū: cuꝫ
tñ plerūqꝫ adhibeanť ad illicitos ꝯcubitus ꝯſiliandos:
in opōne autē itellius bñ diſpoſiti nihil irrōnabile ꝛ ſibi
diuerſuꝫ oppet. nō ḡ hꝫ artes vtunť patrocinio itellect°
bñ diſpoſiti ſm virtutē. ¶ P. Nō eſt bñ diſpoſit° ſm i/ 5°
tellectū q per aliq̄ ſcelera cōmiſſa puocať ad auxilium
alicui ferēdū: h aūt fit in iſtis artib°: nā aliq in executiōe
harū leguntť inocentes pueros occidiſſe. nō igiť ſunt bo/
ni intellectus quoꝝ auxilio iſta fiūt. ¶ Itē. Bonuꝫ pro/ 6°
priū itellect° eſt veritas. cū igiť boni ſit bonū adducere:
cuiuſlꝫ itell's bñ diſpoſiti eē videť alios pducere ad ve/
ritatē: in opib° aūt magoꝝ plerūqꝫ fiūt qb° illudūtur
hoīes ꝛ decipianť. itell's igiť cui° auxilio vtuntur nō eſt
bñ diſpoſit° ſm morē. ¶ Adhuc. Intell's bñ diſpoſitus 7°
veritate alliciť in qua delectať: nō āt mēdacijs. magi āt
in ſuis inocationib° vtunť qbuſdā mēdacijs qb° alliciūt
eos: quoꝝ auxilio vtunť: cōminant̄ enī q̄dā ipoſſibilia:
ſicut ꝙ niſi ille q inocať opem ferat inuocās celū cōmi/

mictat aut ſydera deponet:vt narrat Porphyrius in ep̃la
ad Anebrioté.ſic igit̃ intellectuales ſube q̃bus adiuuã/
tibus opõnes magoꝝ pficiunt̃ nõ videnẗ eẽ bene diſpo
8° ſite ẽm intellm̃.¶ Amp̃.Nõ videt̃ eſſe bñtis intellectũ
bene diſpoſitũ vt ſi ſit ſupior imperãti ſibi ſubdat̃ ſicut
inferior:aut ſi ſit inferior vt ſibi ab eo quaſi ſupiori ſup/
plicari patiat̃:magi aũt inuocãt eas quoꝝ auxilio vtunt̃
ſuppliciter q̃ſi ſuperiores:cũ autem aduenerint iperant
eis quaſi iferioribus.nullo igit̃ mõ vident̃ eẽ bñ diſpo/
Error excluditur. ſiti ẽm intellm̃.¶ Per hoc aũt excludit̃ error gentiliũ
qui hꝫ operationes dijs attribuebant.

¶ Q᷑ ſuba intellectualis cui⁹ auxilio magice artes vtunt̃
non eſt mala ẽm ſuam naturam. Cap̃.CVII.

Iſta 2° pbat p°
NOn eſt aũt poſſibile q̄ ſit nãlis mali/
tia in ſubſtãtijs itellualib⁹ q̃ꝝ
auxilio magice artes opant̃.in illud eniꝫ in
qd̃ aliqd tẽdit ẽm ſuã nãm nõ tẽdit p acci/
dẽs ſꝫ p ſe:ſicẽ graue deorſum:ſꝫ ſi hꝫ ſube i/
tellectuales ẽm ſuã nãm eẽnt male nãliter in malũ ten/
derẽt.nõ igit̃ p accñs:ſꝫ p ſe tẽdunt ad malũ:ħ aũt eſt i/
Cap̃.16. poſe.oſtẽſuꝫ eſt eni ſup̃:q̄ oĩa p ſe tẽdunt ad bonũ ꝛ ni/
hil tẽdit ad malũ niſi p accñs.nõ igit̃ hꝫ itellũales ſube
2° ſunt ẽm ſuã nãm male.¶ Adhuc. Quicqd eſt in rebus
opꝫ q̄ cã vel cauſatũ ſit:aliogn ad alia ordinẽ non hñet.
aut igit̃ hꝫ ſube ſunt cauſe aut ẽt cauſata.Si autẽ cauſe:
Cap̃.14. malũ aũt nõ põt eẽ cã alicui⁹ niſi p accñs:vt ſup̃ oſten/
ſum eſt.oẽ autẽ qd̃ eſt p accñs opꝫ reduci ad id qd̃ eſt p
ſe.opꝫ igit̃ q̄ in eis ſit aliud pmũ q̃ eoꝝ malitia per qd̃
ſint cauſe.primũ aũt in vnoq̃ꝫ eſt eius nã ꝛ eſſentia.non
igit̃ ẽm ſuã nãm ſunt male hꝫ ſube.Idẽ ẽt ſequit̃ ſi ſint
cauſata:nã nullũ agens agit niſi intẽdẽs ad bonũ.malũ
g̃ nõ põt eẽ effectus alicui⁹ cauſe niſi p accñs:qd̃ autem
cãtur p accñs tñ nõ põt eẽ ẽm nãm:cũ oĩs nã determi/
natũ modũ habeat quo pcedit in eẽ.nõ eſt igit̃ poſſibi/
3° le q̄ hꝫ ſube ſint male ẽm ſuã nãm.¶ Amp̃.Unũqdq̃
entiũ hꝫ ppriũ eẽ ẽm modũ ſue nature:eẽ aũt inq̃tũ hꝫ
eſt bonũ:cui⁹ ſignũ eſt q̄ oĩa eẽ appetunt.ſi igit̃ hꝫ ſube
4° ẽm ſuã nãm eſſent male nullũ eſſe hñent.¶ Itẽ.Oſten/
Ca.15.2.lib. ſum eſt ſupra:q̄ nihil põt eẽ quin a p̃ ente eẽ habeat:ꝛ q̄
primũ ens eſt ſũmuꝫ bonũ:cũ aũt omne agẽs inquãtum
hꝫ agat ſibi ſile:opꝫ q̄ ea q̃ a primo ente ſunt bona ſint.
predicte igit̃ ſubſtãtie ẽm q̄ ſunt ꝛ nãm aliquã habent
5° nõ poſſunt eſſe male.¶ Amp̃.Impoſſibile eſt aliqd eẽ
q̄ ſit vniuſr̃ priuatũ participatiõe boni:eã eni idẽ ſit ap
petibile ꝛ bonũ ſi aliqd eſſet oĩno expers boni nihil ha/
beret in ſe appetibile:vnicuiq̃ aũt eſt appetibile ſuum
eẽ.opꝫ igit̃ q̄ ſi aliquid ẽm ſuam nãm dicat̃ malum q̄
hoc nõ ſit quaſi ſimplr̃ malum:ſed q: eſt malũ huic vel
quantũ ad hoc:ſicut venenũ nõ eſt ſimplr̃ malũ:ſꝫ huic
cui eſt nociuũ.vñ qd̃ eſt alij venenũ eſt alteri cib⁹.ħ aũt
contingit ex eo q̄ bonũ particulare qd̃ eſt ppriũ hui⁹:cõ
trariũ eſt bono p̃ticulari qd̃ eſt pprium alterius:ſicut ca
lor qui eſt ppriũ ignis eſt ꝯ̃rius frigori qd̃ eſt bonũ aq̃ ꝛ
deſtruit ipm̃.illud igit̃ qd̃ ẽm ſuam nãm ordinat̃ in bo
nũ non particulare ſed ſimplr̃:ipoſſibile eſt q̄ neq̃ ẽm
hũc modum poſſit nãliter dici malũ:tale aũt eſt oĩs in/
tellectus:nã eius bonũ eſt in ppria opatiõe que eſt vl̃iũ
ꝛ eoꝝ que ſunt ſimplr̃.nõ eſt igit̃ poſſibile q̄ aliqs itel/
lectus ẽm ſuam nãm ſit malus nõ ſolũ ſimplr̃ ſed nec
6° etiã ẽm quid.¶ Itẽ.In vnoquoq̃ hñte intellectũ natu/
rali ordine itellectus mouet appetitũ:ppriũ eni obm̃
voluntatis eſt bonũ intellectũ:bonũ autẽ voluntatis eſt in
eo qd̃ ſequit̃ itellectuꝫ:ſicut in nobis bonũ eſt qd̃ eſt ẽm
rõnem:qd̃ aũt eſt p̃ter ħ malũ eſt.nãli igit̃ ordine ſuba
intellectualis vult bonũ.ipoſſibile eſt igit̃ q̄ ille ſubſtã/
tie intellectuales quarũ auxilio magice artes vtunt̃ ſint
nãliter male.¶ P̃.Cum voluntas tẽdat in bonũ itellm̃ 7°
nãliter ſicut in ppriũ obm̃ ꝛ finẽ:ipoſe eſt q̄ aliqua in/
tellectualis ſubſtãtia malã ẽm nãm habeat voluntatem
niſi nãliter intellus erret circa iudiciũ boni:nullus autẽ
intellect⁹ talis põt eẽ:falſa eni iudicia in opõib⁹ intellis
ſunt ſicut mõſtra in reb⁹ nãlib⁹ q̃ nõ ſũt ẽm ſuaꝫ nãm:ſꝫ
p̃ter nãm:nã bonũ intellis ꝛ eius finis nãlis eſt cognitio
veritatis.ipoſe eſt g̃ q̄ aliqs intellus ſit qui nãliter in iu/
dicio veri decipiat̃.neq̃ g̃ poſſibile eſt q̄ ſit aliq̃ ſuba
itellectualis hñs nãliter malã voluntatẽ.¶ Adhuc.Nul 8°
la po⁹ cognoſcitiua deficit a cognitiõe ſui obiecti niſi p/
pter aliquẽ defectũ:aut corruptionẽ ſuã cũ ẽm ppriam
rõnem ad cognitionem talis obiecti ordinet̃:ſicut viſus
nõ deficit a cognitione coloris niſi aliqua corruptõe cir/
ca ipm̃ exñte:oĩs aũt defectus ꝛ corruptio eſt p̃ter nãm:
q: nã intendit eẽ ꝛ perfectionem rei.impoſe eſt g̃ q̄ ſit
aliq̃ virtus cognoſcitiua que nãliter deficiat a recto iu/
dicio ſui obiecti:ppriũ aũt obiectum intellus eſt verũ.i/
poſſibile eſt g̃ q̄ ſit aliqs intellectus nãliter circa cogni/
tionẽ veri oberrãs.neq̃ g̃ voluntas aliqua nãliter põt a
bono deficere.¶ Hoc etiaꝫ auctoritate ſacre ſcripture Error manicheoꝝ excluditur.
cõfirmatur.Dicit̃ enim.j.Timo.4.Oĩs crea.dei bona.
vñ Gen.p̃ Uidit de⁹ cũcta que fece.ꝛ erant valde bona.
¶ Per ħ aũt excludit̃ error manicheoꝝ ponentiuꝫ hꝫ
ſubas intellectuales quas demones ꝯſueto noĩe dicim⁹
vel diabolos eẽ nãliter malas.Excludit̃ etiã opĩo quaꝫ
Porphyrius narrat in ep̃la ad Anebrioté dicẽs.quoſdã
opinari eẽ qddam ſpirituũ genus cui exaudire magos
ſit pprium natura fallax omniforme ſimulans deos ꝛ
demones ꝛ aĩas defunctoꝝ:ꝛ hoc eſt qd̃ efficiat hec oĩa
que vident̃ eẽ vel bona vel praua:ceteraq̃ circa ea que
vere ſunt bona nihil opitulari:imo ꝟo iſta nec noſſe:ſed
ꝛ mala cõſiliare ꝛ inſimulare atq̃ ipedire ꝛ iuideri vir/
tutis ſedulos ſectatores ꝛ plenuꝫ eſſe temeritatis ꝛ faſtu/
ſtus:gaudere odorib⁹ adulationibus capi.Hec quidem
Porphyrij verba malitia demonũ quoꝝ auxilio artes
magice vtunt̃ ſatis apte declarãt:in ħ aũt ſolo rep̃henſi
bilia ſunt q̄ hanc malitiã nãliter eis dicit ineſſe.

¶ Rationes quibus probari videtur q̄ in demonib⁹ nõ
poſſit eſſe peccatum. Cap̃.CVIII. Argumẽta ꝯ veritatem.

1 SI autem in demonibus nõ eſt nãlis
malitia:oñſum eſt aũt ſup̃
eos eẽ malos:neceſſario relinquit̃ q̄ ſint vo
lũtate mali:opꝫ g̃ inq̃rere quõ hoc poſſibi/
Cap̃.106. p̃us capl̃o. le ſit:videt̃ eni oĩno hoc ipoſſibile eẽ.Oſtẽ/
ſum eſt eni in 2° nullã ſubam nãlem eſſe corpori nãliter
vnitã niſi aĩam humanã:vel ẽm quoſdã aĩas corporuꝫ
celeſtiũ de q̃bus icõueniẽs eſt eſtimare q̄ ſint male cũ
motus celeſtiũ corpoꝝ ſit ordinatiſſimus ꝛ totius ordis
nãlis quodãmõ p̃n^m:oĩs aũt alia cognoſcitiua po⁹ p̃ter
intellectũ vtit̃ organis corporalib⁹ aĩatis.nõ eſt g̃ poſſi/
bile q̄ in hꝫ ſubſtãtijs ſit aliq̃ virtus cognoſcitiua niſi i/
tellectus:qcqd igit̃ cognoſcũt intelligũt:in eo aũt qd̃ qs
intelligit nõ errat:ex defectu eni intelligendi puenit oĩs
error:nõ põt igit̃ eẽ aliqs error in cognitione ſubaꝝ ta/
liũ:nullum aũt voluntatis peccatũ põt eẽ abſq̃ errore:q:
voluntas ſemp tẽdit in bonũ app̃hẽſum:vñ niſi in appre
hẽſione boni erret̃ nõ põt in voluntate eẽ peccatũ.videt̃
ergo q̄ in hꝫ ſubſtãtijs nõ poſſit eẽ voluntatis peccatũ.
¶ Adhuc.In nobis pctm̃ voluntatis accidit circa ea de 2
q̃bus in vl̃i ſciam verã habemus p hoc q̄ in p̃ticulari i/
pedit̃ iudiciũ rõnis ex aliqua paſſiõe rõnẽ ligãte:he aũt
paſſiones in demonib⁹ eẽ non pñt:q: he paſſiões ſũt p/
tis ſenſitiue que nullã hꝫ opõnẽ ſine organo corporali.ſi
ergo

ergo hȝ ſubẽ ſeparate hñt rectaȝ ſciam in vlī ipoſſibile
eſt ꝙ defectū cognitionis in particulari volūtas in ma-
3 lum tēdat. ¶ Amp̄. Nulla virtus cognoſcitiua circa ꝓ-
priū obiectū decipit̄: ſed ſolū circa extraneū: viſus enim
nō decipit̄ in iudicio coloꝝ: ſȝ dū hō per viſum indicat
de ſapore vel de ſpecie rei: in h̄ deceptio accidit: ꝓpriū
aūt obiectū itellus eſt q̄ddita s rei: in cognitiōe igit̄ itel-
lectus deceptio accidere nō pōt ſ ipuras rerū q̄dditates
app̄hendat: ſȝ oīs deceptio itellectus accidere videt̄ ex
hoc ꝙ app̄hēdit formas rerū ꝑmixtas phātaſmatib⁹ vt
in nobis accidit: talis autēȝ modus cognoſcēdi nō eſt in
ſubſtātijs itellectualib⁹ corpori nō vnitis: q̄ꝛ phātaſma-
ta nō pñt eē abſqȝ corpe. non eſt igit̄ poſſibile ꝙ in ſub-
ſtātijs ſepatis accidat error in cognitiōe. ḡ neqȝ pctm̄ vo
4 lūtatis. ¶ Itē. In nobis falſitas accidit in opōne intelle
ctus cōponētis ⁊ diuidētis ex hoc ꝙ nō abſolute rei q̄d-
ditatē app̄hendit: ſed rei app̄hēſe aliq̄d cōponit: in opa-
tione aūt intell's qua app̄hēdit qd̄ q̄d eſt nō accidit fal-
ſum niſi ꝑ accn̄s ſm̄ ꝙ in hac ēt opatiōe ꝑmiſcet̄ aliq̄d
de opōne intellus cōponētis ⁊ diuidētis: qd̄ q̄dē contin-
git inq̄ꝛtū intell's nr̄ nō ſtatim: ſed quodā inq̄ſitiōis ordi
ne ad cognoſcēdā q̄dditatē rei alicui⁹ ꝑtingit: ſicut cū ꝑ
app̄hēdimus aīal ⁊ diuidentes ꝑ oppoſitas dr̄ias altera
relicta vnā generi apponimus quouſqȝ perueniam⁹ ad
definitionē ſpēi: in quo q̄dē ꝓceſſu pōt falſitas accidere
ſi accipiat̄: vt dr̄a gn̄is id qd̄ nō eſt gn̄is dr̄a: ſic aūt ꝓ-
cedere de aliquo ad cognoſcēdū qd̄ q̄d eſt intellectus rōci-
nādo diſcurrētis de vno ad aliud qd̄ nō cōpetit ſubſtan
tijs itellectualib⁹ ſepatis: vt ſupra oñſuȝ eſt. nō videtur
igit̄ ꝙ poſſit aliq̄s error accidere in cognitiōe hȝ ſuba-
rum. vñ nec in volūtate earum peccatum accidere pōt.
5 ¶ P̄. Cū nullius rei appetit⁹ tēdat niſi in ꝓpriū bonuȝ.
impoſe videt̄ id cuius eſt ſingulariter vnū ſolū bonum
qd̄ in ſuo appetitu erret: ⁊ ꝑꝑ h̄ etſi peccatuȝ accidat in
reb⁹ nālibus ꝑꝑ defectū ꝯtingentē in executiōe appeti-
tus: nūq̄ȝ tn̄ peccatū accidit in appetitu nāli: ſemꝑ enim
lapis tēdit deorſuȝ ſiue ꝑueniat ſiue ipediat̄: in nobis āt
peccatū accidit in appetēdo: q̄ꝛ cū ſit nā noſtra cōpoſita
ex ſpirituali ⁊ corporali ſunt in nobis plura bona: aliud
eni eſt bonū noſtrū ſm̄ itellectuȝ ⁊ aliud ſm̄ ſenſum vel
etiā ſm̄ corpus: hoꝝ aūt diuerſoꝝ q̄ ſunt hoīs bona: or-
do q̄dā eſt ſm̄ ꝙ id qd̄ eſt minus ꝑncipale ⁊ ad ꝑncipa-
lius referēdū eſt: vñ pctm̄ volūtatis in nobis accidit cū
tali ordīe nō ſeruato appetimus id qd̄ eſt nobis bonum
ſm̄ q̄d cōtra id qd̄ eſt nobis bonū ſimplr̄: talis aūt com
poſitio ⁊ diuerſitas bonoꝝ nō eſt in ſubſtātijs ſeparatis
q̄nimo oē eoꝝ bonū eſt ſm̄ itellectum. nō eſt igit̄ in eis
6 poſſibile ꝙ ſit pctm̄ voluntatis: vt videt̄. ¶ Adhuc. In
nobis pctm̄ volūtatis accidit ex ſupabūdantia: vel defe
ctu in quoꝝ medio virt⁹ cōſiſtit. vñ in his in quib⁹ nō eſt
accipere ſupabūdātiā ⁊ defectū: ſȝ ſolū mediū nō cōtin-
git volūtatē peccare: nullus eni peccare pōt in appeten-
do iuſtitiā: nā ipſa iuſtitia mediū q̄dāȝ eſt: ſubē aūt itel
lectuales ſepate nō pñt appetere niſi bona itellectualia:
ridiculū eſt eni dicere ꝙ bona corꝑalia appetāt qui ſm̄
ſuā nām icorporei ſūt: aut bona ſenſibilia q̄b⁹ nō eſt ſen-
ſus. in bonis aūt itellectualib⁹ nō eſt accipe ſupabūdan-
tiā: nā ſm̄ ſe media ſunt ſupabūdātie ⁊ defect⁹ ſic veruȝ
mediū iter duos errores quoꝝ vnū eſt ſm̄ plus alter ſȝ
minus: vñ ⁊ ſenſibilia ⁊ corꝑalia bona in medio ſunt ſic
ſm̄ rōnē ſunt. nō videt̄ igit̄ ꝙ ſubē intellectuales ſepate
7 ſm̄ voluntatē peccare poſſint. ¶ Amp̄. Magis a defe-
ctib⁹ remota videt̄ ſuba icorporea q̄ȝ corꝑalis: in ſubſtā-
tijs aūt corporeis que ſūt a ꝯrietate remote nullus defe-
ctus accidere pōt. ſ. in corporib⁹ celeſtib⁹. multo igit̄ mi-
nus in ſubſtātijs ſepatis ⁊ a ꝯrarietate remotis ⁊ a ma-
teria ⁊ a motu ex quibus videtur defectus aliquis poſſe
contingere: aliquod peccatū contingere poteſt.

¶ Q2 in demonib⁹ poſſit eē pctm̄ ⁊ qualr̄. Cap̄. CIX.

Quod aūt in demonib⁹ ſit pctm̄ volū- Idē p̄⁹ p. q.
tatis: manifeſtum eſt ex au 63. ar. 1.
ctoritate ſacre ſcripture. Dicit̄ ī. j. Io. 3. ꝙ Et 2⁹ ſcri. dx.
diabolus ab initio peccat: ⁊ Io. 8. de diabo- 5. q. p̄⁹ ar. 2.
lo dī. ꝙ eſt mēdax ⁊ pr̄ eſt mēdacij: ⁊ ꝙ ho
micida erat ab initio: ⁊ Sapien. ij. dī. ꝙ inuidia diaboli
mors itroiuit in orbē terrarū. ¶ Siq̄s aūt ſeq̄ vellet pla Op. Plato.
tonicoꝝ poſitiōes facilis eēt via ad ſoluēdū ꝑdicta. Di-
cūt eni demones eē aīalia corꝑe aerea: ⁊ ſic cū habeāt ſi-
bi corꝑa vnita pōt in eis eē ēt ꝑs ſenſitiua: vñ ⁊ paſſiōes
q̄ nobis ſunt cā peccati eis attribuūt. ſ. iram ⁊ odiū: ⁊ alia
hȝ: ꝑꝑ qd̄ dīc Apulleius ꝙ ſunt aīo paſſiua. Preter h̄ ēt
ꝙ vniri corꝑib⁹ ꝓhibent̄ ſȝ pōnē Platonis forte poſſet
in eis aliud gen⁹ cognīs poni q̄ȝ itell's: nā ſm̄ Platonē ēt
aīa ſenſitiua eſt icorruptibilis: vñ opȝ ꝙ habeat opōnē
cui non cōicet corpus: ⁊ ſic nihil ꝓhibet opōnē ſenſitiue
aīe iueniri in ſuba aliqua itellūali q̄uis corꝑi nō vnita: ⁊
per ꝯñs paſſiōes: ⁊ ſic manet in eis eadēȝ radix peccādi
que eſt in nobis: ſed vtrūqȝ ꝑmiſſoꝝ eſt ipoſe. ¶ Q2. n. Reprobatio.
nō ſint alique aīe ſubē itellūales vnite corꝑib⁹ pter aī-
mas humanas oñſuȝ eſt ſupra. Q2 aūt opōnes ſenſitiue Lib. 2⁹ pdc⁹ capl'o.
aīe non pñt eē ſine corpore hinc appet ꝙ corrupto aliq̄
organo ſentiēdi corrūpit̄ opatio vna ſenſus: ſicut corru-
pto oculo viſio deficit: ꝓpter qd̄ corrupto organo tact⁹
ſine quo nō pōt eē aīal: opȝ ꝙ aīal moriat̄. ¶ Ad euidē-
tiā aūt ꝑmiſſe dubitōnis ꝯſiderandū eſt: ꝙ ſicut eſt ordo
in cauſis agētib⁹: ita ēt in cauſis finalib⁹: vt. ſ. ſecūdarius
finis a ꝑncipali depēdeat: ſic ſcdariū agēs a ꝑncipali de-
pēdet: accidit aūt pctm̄ in cauſis agētib⁹ q̄n ſcdariū agēs
exit ab ordīe ꝑncipalis agentis: ſic cū tibia deficit ꝓpter
ſuā curuitatē ab executiōe mot⁹ quē virtus appetitiua i-
perabat: ſequit̄ claudicatio. Sic igit̄ ⁊ in cauſis finalib⁹
cū finis ſecūdarius nō ꝯtinet̄ ſub ordine ꝑncipalis finis
eſt pctm̄ volūtatis: cuius obiectū eſt bonū ⁊ finis: queli-
bet aūt voluntas nāliter vult illud qd̄ eſt ꝓpriū volē-
tis bonū. ſ. ipm̄ eē ꝑfectū: ⁊ nō pōt cōtrariū huius velle.
in illo ḡ volēte nullū pōt pctm̄ volūtatis accidere cui⁹
bonū eſt vltimus finis: qd̄ non ꝯtinet̄ ſub alterius finis
ordīe: ſȝ ſub ei⁹ ordīe oēs alij fines ꝯtinent̄. Dui⁹ aūt vo-
lēs eſt de⁹ cui⁹ eē eſt ſūma bonitas: que eſt vltim⁹ finis.
¶ In deo ḡ pctm̄ volūtatis eē nō pōt: in q̄cūqȝ aūt alio In deo pctm̄
volēte cui⁹ ꝓpriū bonū neceſſe eſt ſub ordīe alteri⁹ boni volūtatis eē
ꝯtineri pōt peccatū accidere volūtatis ſi in ſua nā cōſi- non pōt.
derat̄: lȝ eni nālis iclinatio volūtatis inſit vnicuiqȝ volē-
ti ad volēdū ⁊ amādū ſuiipſi⁹ ꝑfectionē: ita ꝙ ꝯriū hui⁹
velle nō poſſit: nō tn̄ ſic eſt ei iditū nāliter vt ita ordinet
ſuā ꝑfectionē in aliū finē qd̄ ab eo deficē nō poſſit: cū fi-
nis ſupior non ſit ſue nature ꝓpri⁹: ſȝ ſupioris nature. re-
linquit̄ ḡ ſuo arbitrio ꝙ ꝓpriā ꝑfectionē in ſupioreȝ or-
dinet finē. In h̄ eni differūt volūtatē hñtia ab his q̄ vo-
lūtate carent: ꝙ hñtia volūtatē ordināt ſe ⁊ ſua in fineȝ.
vñ ⁊ liberi arbitrij eē dicunt̄: q̄ aūt volūtate carent non
ordināt ſe in finē: ſȝ ordinant̄ a ſupiori agēte q̄ſi ab alio
acta in finē: nō aūt a ſeipſis pouit. ḡ in volūtate ſubē ſe-
parate eē pctm̄: ex h̄ ꝙ ꝓpriū bonū ⁊ ꝑfectionē in vltim̄
finē nō ordinauit: ſed ibeſit ꝓprio bono vt fini. Et q̄ꝛ ex
fine neceſſe eſt vt regule actionis ſumant̄: neceſſe eſt vt
ex ſeipſa in quo finē ꝯſtituit alia regulr̄ diſponeret: ⁊ vt
eius volūtas ab alio ſupiori nō regularet̄: h̄ aūt ſoli deo
debet̄. Et ſm̄ h̄ intelligēdū eſt ꝙ appetijt dei eq̄litateȝ:
nō q̄dē vt bonū ſuū eēt diuino bono eq̄le: h̄ eni in itelle-

ctu cadere nõ poterat:ꝛ hoc appetẽdo appeteret ſe non
eẽ:cũ diſtinctio ſpẽrũ ſm diuerſos gradus rerũ ꝯueniat:
vt ex ſupˢ dictis apparet. velle autẽ alios regulare ꝛ vo-
lũtatẽ ſuã a ſupiori non regulari eſt velle ꝑeſſe ꝛ quodã-
mõ nõ ſubijci:qḋ eſt pctm̃ ſupbie. vnde ꝯueniẽter dĩ ꝙ
primuꝫ pctm̃ demonis fuit ſupbia. Sꝫ qꝛ ex vno errore
circa pͥnͫ variꝰ ꝛ multiplex error ꝯſequit̃. ideo ex pri-
ma inordinatione volũtatis q̃ fuit in demone ꝯſecutum
eſt multiplex pctm̃ in voluntate ipſius ꝛ odij ipſius ad
deũ:vt reſiſtentẽ ſue ſupbie ꝛ punientẽ iuſtiſſime ſuam
Nota culpã ꝛ inuidiã ad hoiem ꝛ multa alia hꝰ. ℂ Cõſideran-
dũ eſt etiam ꝙ cũ ꝓpriũ alicuius bonũ hꝫ ordinẽ ad plu-
ra ſupiora liberuꝫ eſt volẽti vt ab ordine alicuius ſupe-
rioꝝ recedat ꝛ alterius ordinem nõ derelinquat:ſiue ſit
ſupior:ſiue ſit inferior:ſicut miles qui ordinat̃ ſub rege
ꝛ ſub duce exercitus põt voluntatẽ ſuã ordinare in bo-
nũ ducis ꝛ nõ regis:aut ecõuerſo:ſed ſi dux ab ordie re-
gis recedat:bona erit volũtas militis recedentis a volũ-
tate ducis dirigẽtis voluntatẽ ſuã in regẽ:mala autẽ vo-
luntas militis ſequẽtis volũtatẽ ducis ꝯ voluntatem re-
gis:ordo enĩ inferioris ꝑncipij dependet ab ordie ſupio-
ris:ſubẽ autẽ ſepate non ſolũ ordinant̃ ſub deo:ſed vna
etiã earũ ordinat̃ ſub alia a pͥma vſqꝫ ad vltimaꝫ:vt in
2° oſtẽſum eſt:ꝛ qꝛ in quolibet volente ſub deo põt eſſe
pctm̃ volũtatis ſi in ſua nã ꝯſideret̃:poſſibile fuit ꝙ ali-
qua de ſupioribꝰ aut etiã ſuprema inter oẽs peccaret ſꝫ
Idẽ pͥ° p.q. volũtatẽ. Et hoc qdẽ ſatis ꝓbabile eſt:nõ enĩ in ſuo bo-
63.ar.2. no quieuiſſet ſicut in fine niſi ſuuꝫ bonũ valde ꝑfectum
eſſet. potuit ḡ fieri ꝙ de iferioribus alique per ꝓpriã vo
luntatẽ bonũ ſuũ ordinarẽt in ipſam recedẽtes a diuino
ordine:que ſilr peccauerũt:alie võ ſeruãtes in motu ſue
voluntatis diuinum ordinẽ ab ordie peccãtiũ:q̃uis ſu-
perioris ſm nature ordinem recte recederẽt. Quõ võ in
bonitate vel malitia imobilr vtroꝛũqꝫ voluntas ꝑſeue-
rat oſtẽdet̃ in 4°:hoc eniꝫ ꝑtinet ad penas vel pͥmia bo-
Diſſa īter ho- noꝝ vel maloꝝ. ℂ Hoc aũt differt iter hoiem ꝛ ſubam
minẽ ꝛ ãge^m ſeparatã ꝙ in vno hoie ſunt plures appetitiue virtutes:
quarũ vna ſub altera ordinat̃:qḋ qdẽ in ſubſtãtijs ſepa
ratis nõ ꝯtingit:vna tñ eaꝝ eſt ſub altera:peccatũ autẽ
in voluntate cõtingit qualitcũqꝫ appetitus iferior defle-
ctat̃. ſi ḡ pctm̃ in ſubſtãtijs ſepatis eẽt vel p h ꝙ aliqua
earũ inferior deflecteret̃ ab ordie alicuius ſupioris ſub
Diſtõ bĩne. ordie diuino manẽtis. ℂ Ita in hoie vno cõtingit pctm̃
dupl'r. Uno mõ p hoc ꝙ volũtas humana bonũ ꝓpriũ
non ordinat in deuꝫ:qḋ qdeꝫ pctm̃ eſt cõe ſibi ꝛ ſubẽ ſe-
parate. Alio mõ p h ꝙ bonũ iferioris appetitus nõ re-
gulat̃ ſm ſupiorẽ:puta qñ delectabilia carnis in que cõ-
cupiſcibilis tẽdit volamus nõ ſm ordinẽ rõnis:hꝰ aũt
peccatũ non ꝯtingit in ſubſtãtijs ſeparatis eſſe.

ℂ Solutio rationum premiſſarum. Cap.CX.

SIc ergo hec que obiecta ſũt nõ diffi-
cile eſt ſoluere. Nõ enĩ cogi-
Solõ ad 4^or ꝑmas rõnes factas ca.108 mur dicere ꝙ error fuit in itellectu ſubſtan-
tie ſepate iudicãdo aliqḋ bonũ qḋ bonũ nõ
ſit:ſed nõ ꝯſiderãdo bonuꝫ ſuperius ad qḋ
propriũ bonũ referẽdũ erat:cuius qdẽ incõſiderationis
rõ potuit eẽ voluntas in ꝓpriuꝫ bonũ intẽſe ꝯuerſa:eſt
enĩ liberuꝫ voluntati in h vel in illud magis vel minus
Ad 5^m. ꝯuerti. ℂ Pꝫ ẽt ꝙ nõ appetijt aliqḋ bonũ niſi vnuꝫ qḋ
eſt ſibi ꝓpꝛium:ſed in h fuit pctm̃ ꝙ ꝑtermiſit ſupiꝰ bo-
nuꝫ in qḋ debuit ordinari:ſicut enĩ in nobis pctm̃ eſt ex
hoc ꝙ bona inferiora. ſ. corporis appetimus abſqꝫ ordi-
ne rõnis:ita in diabolo pctm̃ fuit in hoc ꝙ ꝓpꝛiũ bonuꝫ
nõ retulit ad diuinũ bonuꝫ. ℂ Pꝫ ẽt ꝙ medium virtuꝭ
Ad 6^m. ꝑtermiſit inq̃ntũ ſe ſupiori ordini nõ ſubdidit:ꝛ ſic plus
dedit ſibi q̃ꝫ debuit:deo aũt minus q̃ꝫ ei deberet̃:cui oĩa
debẽt eẽ ſubiecta vt pͥme regule ordinãti. Manifeſtum
eſt ḡ ꝙ in peccato illo nõ eſt ꝑtermiſſuꝫ mediũ p ſuper-
abũdãtiã paſſiõis:ſed ſolũ p ineq̃litatẽ iuſtitie q̃ eſt cir-
ca opõnes:in ſubſtãtijs enĩ ſepatis opõnes eẽ pñt:paſ-
ſiões võ nequaq̃. ℂ Nec ẽt opꝫ ꝙ ſi in ſupioribꝰ corpo- Ad 7^m
ribꝰ nullus põt eẽ defectꝰ ꝙ ꝑꝑ hoc in ſubſtãtijs ſepara-
tis pctm̃ eẽ nõ poſſet:corpora enim ꝛ oĩa q̃ rõne carent
agunt̃ tñ ꝛ nõ agũt ſeipſa:non enĩ ſui actꝰ dñiuꝫ hñt vñ
nõ pñt exire a regula pͥmi ipſa agẽtis ꝛ mouẽtis niſi p
h ꝙ rectitudinẽ prime regule ſufficiẽter recipe nõ pñt:
qḋ qdẽ ꝯtigit ex indiſpõne mãe:ꝛ ꝑꝑ hoc ſupiora corpa
in q̃bus diſpõ materie locũ nõ hꝫ:nũq̃ꝫ a rectitudie pͥ-
me regule deficere pñt:ſubẽ võ rõnales ſiue intellectua-
les non tñ agunt̃:ſꝫ ẽt agũt ſe ad ꝓpꝛios actꝰ:qḋ qdem
tãto magis iuenit̃ in eis q̃to ꝑfectior eſt ipſarũ nã:q̃ruꝫ
enĩ nã ꝑfecta eſt:eſt ꝛ ꝑfectior eoꝝ virtꝰ in agẽdo:vnde
nature ꝑfectio nõ ipedit quin pctm̃ in eis accidere poſ-
ſit modo predicto:ex hoc. ſ. ꝙ ſeipſis inhererent ordinẽ ſu-
perioris agentis non attendentes.

ℂ Qꝛ ſpeciali quadam ratione creature rationales diui-
ne prouidentie ſubduntur. Cap.CXI.

EX his qdeꝫ que ſupra determiata ſũt
manifeſtũ eſt ꝙ diuina ꝓuidẽtia
ad oĩa ſe extẽdit:opꝫ tñ aliquã rõnẽ ꝓuidẽ-
tie ſpãlẽ obſeruari circa itellectuales ꝛ rõ-
nales naturas pre alijs creaturis:ꝑcellũt.n.
alias creaturas ꝛ in ꝑfectiõe nature ꝛ in dignitate finis.
ℂ In ꝑfectione qdẽ nature:qꝛ ſola creatura rõnalis hꝫ Creature itel-
dñiũ ſui actꝰ libere ſe agẽs ad operandũ:cetere võ crea- lectuales ꝛ
ture ad opa ꝓpꝛia magis agunt̃ q̃ꝫ agãt vt ex ſupˢ dictis rõnales ꝑcel-
pꝫ. In dignitate aũt finis:qꝛ ſola creatur itellectualis ad lũt alias du-
ipm vltimũ finẽ vniuerſi ſua opõne ꝑtingit. ſ. cognoſcẽ- plicr.
do ꝛ amãdo deũ. Alie võ creature ad finẽ vltimũ ꝑtige-
re nõ pñt niſi per aliqualẽ ſilitudis ipſiꝰ ꝑticipationeꝫ:
oĩs aũt rõ opis variat̃ ſm diuerſitatẽ finis ꝛ eoꝝ q̃ ope-
ratiõi ſubijciunt̃:ſicut rõ opandi p artẽ diuerſa eſt ſꝫ di-
uerſitatẽ finis ꝛ materie:aliter eniꝫ opatur medicus ad
egritudinẽ pellẽdã ꝛ ad ſanitatẽ ꝯferendã atqꝫ aliter in
corpꝛibꝰ diuerſimode cõplexionatis:ꝛ ſilr opꝫ in regiõe
ciuitatis diuerſam rõneꝫ ordinis obſeruari ſm diuerſas
ꝯditiones eoꝝ qui ſubijciunt̃ regimini ꝛ ſm diuerſa ad
que ordinantur:oportet enim aliter diſponi milites vt
ſint preparati ad pugnam ꝛ artifices vt bene ſe habeãt
circa ſua opera. ſic ergo ꝛ alia eſt ordinis ratio ſm quaꝫ
creature rationales prouidentie diuine ſubdũtur:ꝛ alia
ſm quam ordinantur cetere creature.

ℂ Qꝛ creature rationales gubernãtur ꝓpter ſeipſas:alie
võ in ordine ad eas. Cap.CXII.

PRimum igit̃ ipſa cognitio intellectua- Ista ꝯ° ꝓbat̃ p
lis nature ſm quã eſt dña
ſui actus: ꝓuidentie curã reqͥrit qua ſibi ꝑꝑ
ſe ꝓuideat:alioꝝ võ ꝯditio q̃ nõ hñt dñiuꝫ
ſui actꝰ hoc idicat ꝙ eis nõ ꝑꝑ ipſa cura im-
pendat̃:ſed velut ad alia ordinatis:qḋ enĩ ab altero tñ
agit̃ rõnẽ inſtrĩ hꝫ:qḋ võ p ſe agit hꝫ rationeꝫ ꝑncipalis
agẽtis:inſtrm̃ aũt nõ querit̃ ꝓpter ſeipm:ſed vt eo prin-
cipale agẽs vtat̃:vñ opꝫ ꝙ oĩs operatiõis diligẽtia que
circa inſtrã adhibet̃ ad principale agẽs referat̃ ſicut ad
finẽ:qḋ aũt circa principale agẽs vel ab ipſo vel ab alio
adhibet̃ inq̃ntũ eſt ꝑncipale agẽs ꝑꝑ ipm eſt. diſponũ-
tur ḡ a deo itellectuales creature quaſi ꝑꝑ ſe procurate:
creature võ alie quaſi ad rationales creaturas ordinate. 2°
ℂ Adhuc. Qḋ dñiuꝫ ſui actus hꝫ liberũ eſt in agẽdo:li-
ber enĩ eſt qui ſui cã eſt:qḋ aũt q̃dã neceſſitate ab alio agit̃

ad opandũ

ad operandū ſeruitutí ſubtū eſt:oīs aūt alia creatura nālr
ter ſeruituti ſubiecta eſt:ſola vō nā intellectualis libera
eſt:in q̄lʒ āt regimie liberis puideꝭ pp ſeipos:ſeruis aūt
vt ſint in vſuʒ liberoꝝ.ſic ḡ p diuinā puidētiā itellualib⁹
creaturis puideꝭ ꝑpter ſe:ceteris āt creaturis ꝑpter ipa.
3° ⸿ Amp̄.Quecūqʒ ſunt aliqua ordinata ad finē aliquē ſi
qua īter illa ad finē ptingere nō pñt p ſeipſa:opʒ ea or
dinari ad illa q̄ finē ꝯſequanꝭ que pp ſe ordinanꝭ in fi
nē:ſicut finis exercitus eſt victoria:quā milites ꝯſequūꝭ
per ꝓpriū actū pugnando:qui ſoli pp ſe in exercitu que
runꝭ:oēs aūt alij ad alia officia deputati:puta ad cuſto
diendū equos:ad parandū arma:pp milites in exercitu
querūtur.Cōſtat aūt ex premiſſis finē vltimuʒ vniuerſi
deū eſſe quē ſola intellectualis nā ꝯſequiꝭ in ſeipſo:eum
ſcʒ cognoſcēdo ⁊ amādo:vt ex dictis pʒ.ſola igiꝭ intelle
ctualis nā eſt ꝑpter ſe queſita in vniuerſo:alia aūt oīa ꝓ
4° pter ipſaʒ.⸿ Jtē.Jn quolibet toto ptes ṗncipales pp ſe
exiguꝭ ad ꝯſtōnem totius:alie vō ad ꝯſeruationeʒ vel
ad aliquā meliorationē earū:inter oēs aūt ptes vniuerſi
nobiliores ſunt intellectuales creature:q̄ magis ad ſili
tudinem diuinā accedūt.nature ḡ intellectuales ſunt ꝓ
pter ſe a diuia puidētia pcurate:alia vō oīa ꝑpter ipſas.
5° ⸿ P̄.Manifeſtū eſt ptes oēs ordinari ad ꝑfectionē to
tius:nō eni eſt totū ꝑpter ptes:ſed ptes ꝑpter totuʒ ſūt:
nature aūt intellectuales maiorē hñt affinitatē ad totuʒ
q̄ʒ alie nature:nāʒ vnaqueqʒ intellectualis ſuba eſt quo
dāmō oīa inquātū totius entis cōprehēſiua eſt ſuo itel
lectu:q̄libet aūt alia ſuba particularē ſolā entis partici
pationē hʒ.ꝯuenienter ḡ alia ꝑpter ſubas intellectuales
6° puidenꝭ a deo.⸿ Adhuc.Sicut agiꝭ vnumqōqʒ curſu
nature ita natū eſt agi.ſic aūt videmus res curſu nature
currere:q̄ ſuba itellectualis oībus alijs vtiꝭ ꝑpter ſe vꝭ
ad intellꝰs perfectionē:q̄ in eis veritatē ſpeculaꝭ:vel ad
ſue virtutis executionē ⁊ ſcie explicationē:ad moduʒ q̄
artifex explicat artis ſue cōceptionē in mā corporali:vꝭ
etiā ad corporis ſuſtētationeʒ:qō eſt vnitum aīe intelle
ctuali:ſicut in hoībus pʒ.manifeſtū eſt ḡ ꝙ pp ſubas in
7° tellectuales oīa alia diuinit⁹ puidenꝭ.⸿ Amp̄.Qō ali
quis pp ſe q̄rit ſemp illud q̄rit:qō eni pp ſe eſt ſemp eſt:
qō vō aliquis ꝑpter aliud q̄rit:non opʒ ꝙ ſemp q̄rat il
lud:ſed ſm ꝙ cōpetit ei ꝑpter qō q̄riꝭ:eē aūt rerū ex di
uina volūtate pfluxit:vt ex ſuperioribus manifeſtū eſt.que
ḡ ſemp ſūt in entib⁹ ſunt pp ſe a deo volita:q̄ āt nō ſem
per ſunt nō pp ſe ſed pp aliud:ſubſtātie auteʒ itellūales
maxime accedūt ad hoc ꝙ ſint ſemp:q̄ ſūt incorrupti
biles:ſunt aūt mutabiles ſolū ſm electioneʒ.ḡ ſubſtātie
intellectuales gubernanꝭ ꝑpter ſe:alie vō ꝑpter ipſas.
So.obiectio. ⸿ Nō eſt aūt ei qō ꝑmiſſis rōnibus eſt oſtēſum cōtra
rium ꝙ oēs partes vniuerſi ad ꝑfectionem totius ordi
nanꝭ:ſic enim ad ꝑfectionē totius ordinanꝭ oēs ptes in
quātuʒ vna deſeruit alteri:ſicut in corpe humano appet
ꝙ pulmo in h̄ eſt de ꝑfectione corpis ꝙ deſeruit cordi:
vñ nō eſt ꝯtrū pulmonē eē ꝑpter cor ⁊ ꝑpter totū aial:⁊
ſilr nō eſt ꝯtrū alias naturas eſſe ꝑpter intellectuales ⁊
ꝑpter perfectionē vniuerſi:ſi eni deeſſent ea que requi
rit ſube intellectualis ꝑfectio nō eēt vniuerſum comple
Sol.2° obiectionis. tum.⸿ Silr etiā ṗdictis non obuiat ꝙ iduidua ſūt pp
proprias ſpēs:p h̄ eni ꝙ ad ſuas ſpēs ordinanꝭ ordineʒ
habēt vlterius ad intellectualē nām:non eniʒ aliqō cor
ruptibiliū ordinaꝭ ad hoīem ꝑpter vnū indiuiduū ho
minis tm̄:ſed pp totā humanā ſpēm:toti aūt hūane ſpēi
nō poſſet aliqō corruptibiliū deſeruire niſi ſm ſuā ſpēʒ
totam.ordo ḡ quo corruptibilia ordinanꝭ ad hoīem re
Nota quirit ꝙ iduidua ordinenꝭ ad ſpēm.⸿ Per h̄ auteʒ ꝙ
dicimus ſubas intellectuales ꝑpter ſe a diuina puiden
tia ordinari:nō itelligimus ꝙ ipſa vlterius nō referātur
in deū ⁊ ad perfectionē vniuerſi.ſic ḡ ꝑpter ſe procurari
dicunꝭ ⁊ alia pp ipſa:q̄ bona que pp diuinā puidētiam
ſortiunꝭ nō eis ſunt data pp alterius vtilitatē:q̄ vō alijs
danꝭ in eoꝝ vſum ex diuina ordinatiōe cedūt.⸿ Hinc
eſt qō dī Deut.4.Ne videas ſolē ⁊ lunaʒ ⁊ cetera aſtra
⁊ errore decept⁹ adores ea que creauit dñs de⁹ tuus in mi
niſteriū cūc.gē.q̄ ſub ce.ſunt.⁊ in ṗs dī.Oīa ſub.ſub⁹ pe.ei⁹.o.
⁊ bo.vni.iſup ⁊ pe.cāpi.⁊ Sap̄.12.Tu āt dñator virtutꝭ
cū trā.iudi.⁊ cū mag̃ re.diſpo.nos.⸿ Per h̄ aūt exclu
diꝭ error ponētiū hoī eē pctm̄ ſi aialia bruta occidat:ex Error q̄ridā
diuina eni puidētia nāli ordie in vſuʒ hoīs ordinantur.
vñ abſqʒ iniuria hō eis vtiꝭ occidēdo vel q̄libʒ alio mō:
ꝑpter qō ⁊ dñs dixit ad Noe.Gene.9.Sicꝭ olera viren
tia dedi vobis oēm carnē.⸿ Si que vō in ſacra ſcriptu So.ſa.ſcrip.
ra iueniant ꝓhibentia aliqd crudelitatis in aialia bruta
cōmitti:ſicꝭ de aue cū pullis nō occidēdo:h̄ fit vel ad re
mouēdū hoīs aīum a crudelitate in hoīes exercenda:ne
aliqs exercēdo crudelia circa bruta ex h̄ ꝓcedit ad ho
mines:vel q̄ in tēporale dānū hoīs puenit aialib⁹ illata
leſio:ſiue īferētis:ſiue alteri⁹:vel pp aliq̄ʒ ſignificationē ſicut
Apl̄s exponit illō de nō ligādo ore bouis triturātis.

⸿ Qz rationalis creatura dirigitur a deo ad ſuos act⁹ non
ſolum ſm ordinem ad ſpeciem:ſed etiam ſm ꝙ ꝯgruit
indiuiduo. Cap̄.CXIII.

Ex hoc aūt appet ꝙ ſola rōnalis crea Jſta ꝯ° ꝓbat
tura dirigiꝭ a deo ad ſuos act⁹ p
nō ſolū ſm ꝯgruētiā ſpēi:ſʒ ēt ſm ꝯgruētiā
idiuidui.Oīs eni res pp ſuā opōnē eſſe vr:
opatio eni eſt vltima ꝑfectio rei.ſic ḡ vnū
qōqʒ a deo ad ſuū actū ordinaꝭ ſm ꝙ diuine puidentie
ſubſtat:creatura aūt rōnalis diuine puidētie ſubſtat ſicꝭ
ſm ſe gubernata ⁊ puiſa nō ſolū ꝑpter ſpēm:vt alie cor
ruptibiles creature:q̄ iduiduū qō gubernaꝭ ſolum pp
ſpēm nō gubernaꝭ ꝑpter ſeipm:creatura āt rōnalis pp
ſeipſam gubernaꝭ:vt ex dictis manifeſtum eſt.ſic ḡ ſole
rōnes creature directionē a deo ad ſuos act⁹ accipiūt nō
ſolū pp ſpēm:ſed ſm iduiduū.⸿ Adhuc.Quecūqʒ di 2°
rectionē hñt in ſuis actib⁹ ſolū ſm ꝙ ptinēt ad ſpēʒ nō
eſt in ipſis agere vel nō agere:q̄ nō ꝯſequunꝭ ſpēm ſunt
cōia ⁊ nālia oīb⁹ iduiduis ſub ſpe ꝯtentis:nālia aūt non
ſūt in nobis.ſi ḡ hō haberet directionē in ſuis actib⁹ ſolū
ſm ꝯgruentiā ſpēi:nō eēt in ipſo agere vel nō agere:ſed
oporteret ꝙ ſeq̄reꝭ iclinationē nālē toti ſpēi cōeʒ:vt cō
tingit in oīb⁹ irrōnalib⁹ creaturis.manifeſtū eſt ḡ ꝙ rō
nales creature actus directionē hñt nō ſolū ſm ſpēm:ſʒ
etiā ſm iduiduū.⸿ Amp̄.Sicꝭ ſupra oſtēſuʒ eſt.diuina 3°
puidētia ad oīa ſingularia ſe extendit ēt minima.quibuſ Cap̄.76.
cūqʒ ḡ ſunt aliq̄ actiōes ṗter inclinationeʒ ſpēi opʒ ꝙ p
diuinā puidētiā regulenꝭ in ſuis actib⁹ ṗter directioneʒ
que ptinet ad ſpēm:ſʒ in rōnali creatura apparēt multe
actiōes ad q̄s nō ſufficit iclinatio ſpēi:cui⁹ ſignū eſt ꝙ nō
ſiles ſunt in oīb⁹:ſʒ varie in diuerſis.opʒ ḡ ꝙ rationalis
creatura dirigaꝭ a deo ad ſuos act⁹ nō ſolū ſm ſpēm:ſʒ
ēt ſm iduiduū.⸿ Jtē.De⁹ vniuſcuiuſqʒ nāe puidēs eſt ſm 4°
ipſi⁹ capacitatē:tales eni ſingulas creaturas ꝯdidit q̄les
aptas eē cognouit:vt p ſuā gubernationē puenirēt ad fi
neʒ:ſola aūt creatura rōnalis eſt capax directionis q̄ di
rigiꝭ ad ſuos act⁹ nō ſolū ſm ſpēm:ſed ēt ſm iduiduū:
hʒ eni intellm̄ ⁊ rōnē vñ ꝑcipe poſſit q̄uo diuerſimode
ſit aliqd bonū vel malum ſm ꝙ cōgruit diuerſis idiui
duis tꝑib⁹ ⁊ locis.ſola ḡ creatura rōnalis dirigiꝭ a deo
ad ſuos act⁹ nō ſolū ſm ſpēm:ſʒ ēt ſm iduiduuʒ.⸿ P̄.
Creatura rōnalis ſic diuine puidētie ſubiacet ꝙ nō ſoluʒ 5°
ea gubernaꝭ:ſʒ ēt rōnē puidētie vtcūqʒ cognoſcere pōt:

vñ ſibi cõpetit etiã alijs puidentiã ⁊ gubernationẽ exhi
bere:qđ nõ ↄtingit in ceteris creaturis:q̃ ſolũ puidentiã
participãt inquãtũ puidentie ſubdunẽ:p ħ aũt ꝙ aliqs
facultatẽ puidẽdi hʒ:põt ẽt ſuos actus dirigere ⁊ guber
nare.pticipat ğ rõnalis creatura diuinã puidẽtiã nõ ſo
lum ſm gubernari:ſed ẽt ſm gubernare:gubernat enĩʒ
ſe in ſuis actib⁹ pprijs ⁊ ẽt alia:oĩs aũt iferioꝛ puidentia
diuine puidẽtie ſubdiẽ q̃ſi ſupme.gubernatio ğ actuuʒ
rõnalis creature inq̃tũ ſunt act⁹ pſonales ad diuinaʒ pui
6° dentiã ptinet.℄ Itẽ. Act⁹ pſonales rõnalis creature ſũt
pprie act⁹ qui ſut ab aĩa rõnali:aĩa aũt rõnalis nõ ſoluʒ
ſm ſpẽm eſt ppetuitatis capax ſicut alie creature:ſʒ ẽt ſʒ
indiuiduũ.act⁹ ğ rõnalis creature a diuina puidẽtia diri
gunẽ nõ ſolũ ea rõne qua ad ſpẽm ptinẽt:ſed ẽt inq̃tuʒ
ſunt perſonales actus. Hinc eſt ꝙ lʒ diuine puidẽtie oĩa
ſubdantur:tamẽ in ſcripturis ſacris ſpãliter ei hoĩuʒ cu
ra attribuiẽ:ſm illõ ps. Quid eſt hõ ꝙ memoꝛ es eius:
aut fi.ho.q.re.eũ.⁊.j.Coꝛ.9. Nũgd deo cura ẽ de bob⁹:
q̃ gdẽ iõ dicũẽ:qꝛ de hũanis actib⁹ de⁹ curã hʒ:nõ ſolũ
put ad ſpẽʒ ptinẽt:ſʒ ẽt ſm ꝙ ſunt actus pſonales.

℄ Qꝛ diuinitus hoĩbus leges dantur. Cap.CXIIII.

Iſta 2ª pbat p° — Ex hoc aũt appet ꝙ neceſſ̃uʒ fuit hoĩ di
uinit⁹ legẽ dari. Sicut enĩ act⁹ ir
rõnaliũ creaturarũ dirigunẽ a deo ea rõne
quã ad ſpẽm ptinẽt:ita act⁹ hoĩuʒ dirigunẽ
a deo ſm ꝙ ad idiuiduũ ptinẽt:vt oſtẽſum
eſt.ſʒ act⁹ creaturarũ irrõnaliũ put ad ſpẽm ptinẽt diri
gunẽ a deo q̃dã nãli inclinatiõe que nãm ſpẽi ↄſequiẽ.
ğ ſupra hoc dãduʒ eſt aliqđ hoĩb⁹ quo in ſuis pſonalib⁹
2° actib⁹ dirigãẽ:⁊ hoc dicimus legẽ.℄ Adhuc. Rõnalis
creatura vt dcm̃ eſt ſic diuine puidẽtie ſubdiẽ ꝙ etiam
ſilitudinẽ q̃daʒ diuine puidẽtie pticipat inquantũ ſe in
ſuis actibus ⁊ alia gubernare põt:id aũt quo aliquoꝛum
act⁹ gubernanẽ dĩ lex.ↄueniẽs ğ fuit a deo hoĩb⁹ legem
3° dari.℄ Itẽ. Cũ lex nihil aliđ ſit q̃ q̃dã rõ ⁊ regula ope
rãdi:illis ſolũ ↄuenit dari legẽ q ſui opis rõnẽ cogſcũt:ħ
aũt ↄuenit ſolũ rõnali creature.ſoli ergo rõnali creature
4° fuit ↄueniẽs dari legẽ.℄ P̃. Illis dãda eſt lex in gb⁹ eſt
agere ⁊ nõ agere:ħ autẽ ↄuenit ſoli rõnali creature.ſola
5° ğ rõnalis creatura eſt ſuſceptiua legis.℄ Amp̃. Cuʒ lex
nihil aliđ ſit q̃ rõ opis:cuiuſlʒ aũt opis rõ a fine ſumiẽ
ab eo vnuſqſqʒ legis capax ſuſcepit legẽ a quo ad finem
pducitẽ:ſic iſerioꝛ artifex ab architectoꝛe:⁊ miles a duce
exercit⁹:ſʒ creatura rõnalis finẽ ſuũ vltimum in deo ⁊ a
deo ↄſequiẽ:vt ex ſupiorib⁹ pʒ.fuit ğ ↄueniens a deo le
gẽ hoĩb⁹ dari. Hinc ẽ qđ dĩ Hierẽ.31. Dabo legeʒ meã in
viſceribus eoꝝ.⁊ Oſee.8. Scribam eis multi le.me.

℄ Qꝛ lex diuina pncipalr ordiat hoieʒ in deũ. Ca.CXV.

Iſta 2ª pbat p° — Ex hoc aũt ſumi põt ad qđ lex diuinit⁹
data pncipalr tẽdat. Manife
ſtũ eſt enĩ ꝙ vnuſqſqʒ legiſlatoꝛ ad ſuũ fi
nem pncipalr p leges hoĩes dirigere itẽdit:
ſicut dux exercit⁹ ad victoriaʒ:⁊ rectoꝛ ciui
tatis ad pacẽ:finis aũt quẽ de⁹ intendit eſt ipſemet de⁹.
lex ğ diuina hoĩem pncipalr in deum ordinare intẽdit.
2° ℄ Adhuc. Lex ſicut dcm̃ eſt:eſt q̃dã rõ diuine puiden
tie gubernãtis rõnali creature pppoſita:ſʒ gubernatio p
uidẽtis dei ſingula ad pprios fines ducit.p legeʒ ğ diui
nitus datã hõ ad ſuũ finẽ p̃cipue ordinaẽ:finis autẽ hu
mane creature eſt adherere deo:in ħ enĩ felicitas ei⁹ cõ
ſiſtit:vt ſupra oſtẽſum eſt.ad ħ ğ principalr lex diuina
hominem dirigit vt deo adhereat.℄ Amp̃. Intẽtio cu
3° iuſlibet legiſlatoris eſt eos qbus legẽ dat facere bonos:
vñ p̃cepta legis debẽt eẽ de actib⁹ virtutũ.illi ğ act⁹ a le
ge diuina p̃cipue intẽdunẽ qui ſunt optimi:ſʒ inter oẽs hu

Op⁹ vĩ dicẽ p° 2°.q.19.ar.4. Sol. ⁊ ſi rõ hũana ñ poſ ſit pticipare ad ple nũ di ctamẽ rõnis diuine: ſuo ta mẽ mõ ⁊ ſi i perfecte pticipat ad ſalua tem hoĩum. Cap.37.

manos actus illi ſunt optimi qb⁹ hõ adheret deo:vt po
te fini ppingores.ğ ad hos act⁹ p̃cipue lex diuina ordinat
hoĩes.℄ Itẽ. Illđ p̃cipuũ dʒ eẽ in lege ex q̃ lex efficaciã 4°
hʒ:ſed lex diuinit⁹ data ex ħ apud hoĩes efficaciaʒ hʒ ꝙ
hõ ſubdiẽ deo:non enĩ aliqs alicuius regis lege artaẽ q
ei ſubditus nõ eſt.hoc ğ p̃cipuũ in diuina lege eſſe dʒ vt
mẽs humana deo adhereat.℄ Hinc eſt qđ dĩ Deuẽ.10.
Et nũc iſrael qđ dñs de⁹ tu⁹ petit a te niſi vt timeas dñʒ
deũ tuũʒ:⁊ ambules in vijs ei⁹:⁊ diligas eum ac ſeruias
dño deo tuo in toto corde tuo ⁊ in tota anima tua.

℄ Qꝛ finis legis diuine eſt dilectio dei. Cap.CXVI.

Quia vo intẽtio diuine legis ad ħ pnci
palr eſt vt hõ deo adhereat: — Iſta 2ª pbat p°
hõ aũt potiſſime adhereẽ deo p amoꝛẽ:neceſſe
eſt ꝙ intẽtio diuine legis principalr ordineẽ
ad amãdũ.ꝙ aũt p amoꝛẽ homo maxie deo
adhereat manifeſtũ eſt:duo enĩ ſunt in hoĩe qb⁹ deo põt
adherere:intell'⁹.ſ.⁊ voluntas:nã ſm inferioꝛes aĩe ptes
deo adherere nõ põt:ſed inferioꝛib⁹ rebus. adheſio aũt
que eſt p intellectũ cõplĩonẽ recipit per eã que eſt volũ
tatis:qꝛ p volũtatẽ hõ quodãmõ quieſcit in eo qđ itelle
ctus apphẽdit:volũtas aũt adheret alicui rei vel ppter
amoꝛẽ vel ppter timoꝛẽ:ſed differẽter:nã ei qdẽ cui in
heret ppter timoꝛẽ inheret ppter aliud:vt.ſ.euitet ma
lũ:qđ ſi nõ adhereat:ei iminet:ei vo cui adheret pp amo
rem adheret ppter ſeipm:qđ aũt eſt pp ſe principali⁹ eſt
eo qđ eſt ppter aliud:adheſio aũt amoris ad deũ eſt po
tiſſimus modus ei adherẽdi.ħ ğ eſt potiſſime intẽtum 2°
in diuina lege.℄ Itẽ. Finis cuiuſlibet legis ⁊ p̃cipue di
uine eſt hoĩes facere bonos:hõ aũt dĩ bonus ex eo ꝙ hʒ
volũtatẽ bonã per quã reducit in actũ qcqđ boni in ipo
eſt:volũtas aũt bona eſt ex eo ꝙ vult bonũ ⁊ p̃cipue ma Ar⁹ dĩẽ pĩmo
ximũ bonũ qđ eſt finis.q̃to ğ hõ bonum magis volun 3° ethi. ca.2°
tas vult:tãto magis hõ eſt bonus:ſed magis vult hõ id
qđ vult ppter amoꝛẽ:q̃ id qđ vult ppter timoꝛẽ tm̃:nã
qđ vult ppter timoꝛẽ tm̃ dĩ mixtũ inuoluntario:ſicut ali
quis vult in mari piectionem merciũ ppter timoꝛem.ğ
amoꝛ ſũmi boni.ſ.dei maxime facit bonos ⁊ eſt maxie
intẽtũ in diuina lege.℄ P̃. Bonitas hoĩs eſt per virtu 3°
tẽ:virtus enĩ eſt q̃ bonũ facit hñtem:vñ ⁊ lex intẽdit ho
minẽ facere virtuoſos:⁊ p̃cepta legis ſũt de actib⁹ virtu
tũ:ſed de ↄditione virtutis eſt vt virtuoſus ⁊ firmiter et
delectabilr opeẽ.ħ aũt facit maxime amoꝛ:nã ex amo
re aliqđ firmiter ⁊ delectabilr facim⁹.amoꝛ ğ boni ẽ vl
timũ intẽtũ in lege diuina.℄ Adhuc. Legiſlatores ſpe 4°
rio legis edite mouent eos qbus lex daẽ:in oĩb⁹ aũt que
mouenẽ ab aliq̃ pmo mouẽte:tãto aliqđ pfecti⁹ moueẽ
q̃to magis pticipat de motiõe pmi mouẽtis ⁊ de ſilitu
dine ipſi⁹:deus aũt q eſt legis diuine datoꝛ oĩa facit ppter
ſuũ amoꝛẽ.q ğ hoc mõ tẽdit in ipm.ſ.amando:pfectiſſi
me moueẽ in ipm:oẽ ẽt agẽs itẽdit pfectionem in eo qđ
agit.ħ ğ eſt finis tocĩ⁹ legiſlatoris vt hõ deũ amet. Hinc
eſt qđ dĩ.j.Timo.j. Finis p̃cepti charitas eſt.⁊ Matth.
22.dĩ.ꝙ pmuʒ ⁊ maximũ mãdatum in lege eſt. Diliges
dñm deũ tuuʒ. Inde eſt ꝙ lex noua tãq̃ pfectioꝛ dĩ lex
amoꝛis:lex aũt vetus tãq̃ imperfectioꝛ lex timoꝛis.

℄ Qꝛ lege diuina ordinamur ad dilectionem pro
ximi. Cap.CXVII.

Iſta 2ª pbat p° — Ex hoc aũt ſequiẽ ꝙ diuina lex dilectio
nẽ pximi itẽdat. Opʒ enĩ vnio
nẽ eſſe affect⁹ iter eos qb⁹ eſt vnus finis cõ
munis:ↄdicãt aũt hoĩes in vno vltimo fine
2° beatitudis ad quẽ diuinit⁹ ordinanẽ. opʒ ğ
ꝙ vnianẽ hoĩes adinuicem mutua dilectiõe.℄ Adhuc.
Quicũq̃ diligit aliqueʒ ↄñs eſt vt ẽt diligat dilectos ab

eo ⁊

eo ⁊ eos qui ꝯiuncti ſunt ei:hoīes aūt dilecti ſunt a deo q̄/
bꝰ ſuiipſius fruitionē q̄ſi vltimū finez ꝑdiſpoſuit.opꝫ
ḡ vt ſic aliquis ſit dilector dei:ita etiam ſiat dilector ꝓ/
3ᵒ ximi. ¶ Amꝑ. Cūꝫ homo ſit nāliter aīal ſociale indiget
ab alijs hoībus adiuuari ad ꝯſequendū ꝓpꝛium finem:
qḋ cōuenientiſſime ſit dilectione mutua inter hoīes exi/
ſtente.ex lege ḡ dei que hoīes in vltimum finem dirigit
4ᵒ precipiē in nobis mutua dilectio. ¶ Itez. Ad hoc ꝙ hō
diuinis vacet indiget trāquillitate ⁊ pace:ea vō que pa/
cem perturbare poſſunt ꝑcipue per dilectionem mutuā
tollūtur.cū ergo lex diuina ad hoc ordiet hoīes vt diuis
vacent:neceſſariū eſt ꝙ ex lege diuina in hoībus mutua
5ᵒ dilectio ꝓcedat. ¶ Pꝫ. Lex diuina ꝓfertur homini in au
xilium legis nālis:eſt aūt oībus hoībus nāle vt ſeinuicē
diligant:cuius ſignū eſt ꝙ quodaꝫ nāli inſtinctu hō cui/
libet homini etiā ignoto ſubuenit in neceſſitate:puta re/
uocando ab errore vie:erigēdo a caſu ⁊ alijs huiꝰ:ac ſi
omnis hō omni homini eēt familiaris ⁊ amicus.ḡ ex di
uina lege mutua dilectio hoībꝰ precipiē. ¶ Hinc eſt qḋ
dicitur Jo.15. Hoc eſt preceptum meū vt diligatis inuicez.
⁊.j.Jo.4. Hoc mandatuꝫ habemus a deo vt qui diligit
deum diligat ⁊ fratrem ſuum.⁊ Math.22.di.ꝙ ſcḋm
mandatum eſt.Diliges proximum tuum ⁊c̄.

¶ Qꝛ per diuinam legem homines ad rectam fidē obli/
gantur. Cap.CXVIII.

Iſta 2ᵒ ꝓbatꝰ
Ex hoc autē appꝫ ꝙ per diuinaꝫ legē homines ad rectam fidez obli/
gātur.Sicut eniꝫ amationis corporalis pn̄/
cipiū eſt viſio que eſt per oculū corporalez:
ita etiā dilectionis ſpūalis initium eē opꝫ
viſionem intelligibilē diligibilis ſpūalis:viſio aūt illius
intelligibilis ſpūalis qḋ eſt deus in pꝛ̄ſenti haberi nō pōt
a nobis niſi per fidez:eo ꝙ nālem rōnem excedit:⁊ ꝑci/
pue ſm ꝙ in eius fruitione noſtra beatitudo ꝯſiſtit.ḡ ex
2ᵒ lege diuina in fidē rectā inducimur. ¶ Itē. Lex diuina
ad hoc ordinat hoīez vt ſit totalr̄ ſubditus deo:ſed ſicut
homo ſubdiē deo amādo quātū ad volūtatē:ita ſubdiē
deo credēdo quātū ad intellectū:non aūt credēdo aliqd
falſum:qꝛ a deo qui eſt veritas nullū falſum hoī ꝓponi
pōt.vnde qui credit aliqḋ falſum nō credit deo.ex lege
ergo diuina ordinanē hoīes ad fidez rectam. ¶ Adhuc.
3ᵒ Quicūqꝫ errat circa aliqd qḋ eſt eſſentia rei non cogno/
ſcit illā rē:ſicut ſi aliqs apprehēderet aīal rationale eſti/
mās hoc eē hoīem non cognoſceret hoīem:ſecus autem
eēt ſi erraret circa aliqḋ accidētiū eius:ſed in cōpoſitꝭ q
errat circa aliqḋ principioꝝ eſſentialiū:⁊ ſi non coḡſcat
rez ſimplr̄:tñ cognoſcit eā ſm quid:ſicut qui eſtimat ho
minez eē aīal rōnale cognoſcit euꝫ ſm genus ſuum:in
ſimplicibꝰ aūt hoc nō poteſt accidere:ſed quilibꝫ error
totalr̄ excludit cognitionē rei:deus autez eſt maxīe ſim/
plex.ḡ quicūqꝫ errat circa deum non cognoſcit deū:ſicut
qui credit deū eē corpus nullo mō cognoſcit deum:ſꝫ
apprehēdit aliquid aliud loco dei:ſm aūt ꝙ aliquid co
gnoſciē ſm hoc amatur ⁊ deſideraē:qui ergo errat cir/
ca deū:nec amare pōt deum nec deſiderare ipꝫ vt finē.
cum igiē lex diuina ad hoc tēdat vt hoīes amēt ⁊ deſide
rent deū:opꝫ ꝙ ex lege diuina hoīes obligenē ad rectaꝫ
fidem habēdā a deo. ¶ Amꝑ. Falſa opinio ita ſe hꝫ in
intelligibilibus ſicut viciū virtuti oppoſitum in morali/
bus:nā bonū intellectus eſt verū:ſed ad legem diuinam
pertinet vitia ꝓhibere.ḡ ad eam etiā ꝑtinet falſas opio/
nes de deo ⁊ de his que ſunt dei excludere. ¶ Hinc eſt
qḋ dī Hebre.11. Sine fide impoſſibile eſt placere deo.
⁊ Deut.6. Anteqꝫ alia ꝑcepta legis ponātur preſtituitur
recta fides de deo cū diciē. Audi iſrael dñs deꝰ tuꝰ vnus
eſt. Per hoc aūt excludiē error quorūdā dicentiū ꝙ ni/
hil refert ad ſalutē hoīs cū quacūqꝫ fide ſeruiat deo.

¶ Qꝛ per quedam ſenſibilia mens noſtra dirigitur in
deum. Cap.CXIX.

Quia vō cōnāle eſt hoī vt ꝑ ſenſus co
gnitionē accipiat:⁊ difficilli/
mū eſt ſenſibilia trāſcēdere.ꝓuiſuꝫ eſt diui/
nitus hoī vt ēt in ſenſibilibꝰ rebꝰ diuinoꝝ ei
cōmemoratio fieret:vt ꝑ hoc hoīs itētio ma
gis reuocareē ad diuīa:ille ēt cuiꝰ mens nō eſt valida ad
diuina in ſeipſis ꝯtēplāda:⁊ ꝓꝓ hoc iſtituta ſunt ſenſibi/
lia ſacrificia:q̄ hō deo offert:nō ꝓpter hoc ꝙ deꝰ eis idi/
geat:ſed vt repñteē hoī ꝙ ſeipm̄ ⁊ oīa ſua dꝫ referre in
ipm̄ ſicut in finē ⁊ ſicut in creatorē ⁊ gubernatorē ⁊ dñz
vniuerſoꝝ. Adhibenē ēt hoī q̄dā ſanctificatiōes ꝑ q̄ſdā
res ſenſibiles qbꝰ hō lauaē aut vngiē aut paſciē aut po/
taē cū ſenſibiliū verboꝝ ꝓlatiōe vt hoī repñteē ꝑ ſenſi
bilia itelligibiliū donoꝝ ꝓceſſuꝫ in ipſo ab extriſeco ſie/
ri ⁊ a deo cuiꝰ nomē ſenſibilibꝰ vocibꝰ exꝑmiē. Exercēē
etiā ab hoībꝰ q̄dā ſenſibilia opa nō qbꝰ deū excitent:ſed
qbus ſeipſi ꝓuocent in diuina:ſicut ꝓſtrationes:genufle
xiones:vocales clamores ⁊ cantus:q̄ nō ſiūt q̄ſi deꝰ his
indigeat:qꝛ oīa nouit:⁊ cuiꝰ volūtas eſt imutabilis ⁊ af/
fectū mētis:⁊ ēt motuꝫ corporis nō ꝓꝓ ſe acceptat:ſꝫ ꝓꝓ
nos facimus:vt ꝑ hec ſenſibilia opa itētio nr̄a dirigatur
in deū ⁊ affectio accendaē. ſil̄ ēt ꝑ hoc deū ꝓfitemur aīe
⁊ corpis actorez cui ⁊ ſpūalia ⁊ corpalia obſeqa exhibe/
mus. Propter hoc nō eſt mirū ſi heretici q corporis nr̄i
deū eē actorē negāt.hꝰ corpalia obſeqa deo fieri repꝛhē/
dunt. In quo ēt appꝫ ꝙ ſe hoīes eē nō meminerūt dum
ſenſibiliū ſibi repñtationē neceaꝫ nō iudicāt ad iteriorē
cognitionē ⁊ affectionē:nā experimento appꝫ ꝙ ꝑ cor/
porales actus aīa excitaē ad aliqꝫ cognitionem vel affe/
ctionē:vñ manifeſtū eſt cōueniēter ēt corporalibꝰ qbuſ/
dā nos vti ad mētis nr̄e eleuationē in deū. ¶ In his aūt In qbꝰ cultꝰ dei ꝯſiſtit.
corpalibꝰ deo exhibēdis cultus dei ꝯſiſtere dī. Illa eniꝫ
colere dicimur qbꝰ ꝑ nr̄a opa ſtudiuꝫ adhibemus:circa
deū aūt adhibemus ſtudiū nr̄o actu nō qdem vt ꝓficia/
mus ei:ſicut cū alias res nr̄is opibꝰ colere dicimur:ſꝫ qꝛ ꝑ
hꝰ actus ꝓficimus in deuꝫ:⁊ qꝛ ꝑ iteriores actꝰ directe in
deū tēdimus:ideo iterioribꝰ actibꝰ ꝓprie deū colimꝰ:ſed
tñ ⁊ exteriores actꝰ ad cultū dei ꝑtinēt inq̄tū ꝑ hꝰ actus
mens nr̄a eleuaē in deū:vt dcm̄ eſt. Hinc eſt ꝙ dei cultꝰ
religio noiaē:qꝛ hꝰ actibꝰ quodāmō hō ſe ligat vt ab eo
nō euageē:⁊ qꝛ ēt quodā nāli inſtinctu ſe obligatuꝫ ſen/
tit vt deo ſuo mō reuerētiā impēdat a quo eſt ſui eē et
oīs boni pn̄ᵐ. Hinc eſt ēt ꝙ religio nomē accepit pieta/
tis:nā pietas eſt ꝑ quā honorē debitū parētibꝰ ipēdimꝰ.
vñ ꝯueniēter qui deo parēti oīum honor exhibeē pieta/
tis eē videē:ꝓꝓ qḋ qui his que ad diuinū cultuꝫ ꝑtinent
aduerſanē impij dicunē. Quia vō deus nō ſolum eſt nr̄i
eē cā ⁊ pn̄ᵐ:ſed totū noſtrū eē in poteſtate ipſius eſt:⁊ to
tuꝫ qḋ in nobis eſt ipſi debemus:ac ꝑ hꝫ vere dñs nr̄ eſt
id qḋ in honorē dei exhibemꝰ ſeruitiū dī:eſt aūt deꝰ dñs
nō ꝑ accñs ſicut oīs hō:ſed ꝑ nām:ideo aliter debeē ſerui/
tiū deo ⁊ aliter hoī cui per accñs ſubdimur. Et qꝛ hꝫ ali/
qḋ particulare in rebꝰ dñiuꝫ ⁊ a deo deriuaē:vñ ſeruitiū
qḋ debeē deo ſpāliter apud grecos latria vocatur.

¶ Qꝛ latrie cultꝰ ſoli deo ē exhibēdus. Cap.CXX.

Fuerunt aūt aliq qui latrie cultū non ſolū ꝑmo rerū pn̄ᵒ exhibēdū
eſtimauerūt:ſed oībus ēt creaturis que ſup̄
hoīes ſunt. Vñ qdā lꝫ opinarenē deum eē Error mltoꝝ
vnū ꝑmū ⁊ vle rerū pn̄ᵐ:latriā tñ exhiben/
dā eſtimauerūt:ꝑ qdē poſt ſūmū deū ſubſtātijs intelle/

cualibus celeſtibus:quas deos eē vocabant:ſiue eſſent
ſubſtantie oīno a corporibus ſeparate:ſiue eſſent aīe or-
biū aut ſtellarū. ¶ Scdo etiā gbuſdā ſubſtātijs intelle-
ctualib⁹ quas vnitas eē credebāt corporib⁹ aeris q̄s de-
mones eē dicebāt:ꝛ tñ q2 ſupra hoīes eos eē credebant:
ſicut corpus aereū eſt ſupra terreſtre:hꝫ ēt ſubās colen-
das diuino cultu aꝫ hoībus ponebāt:ꝛ in cōparatione ad
hoīes deos illos eē dicebant quaſi medios inter hoīes ꝛ
deos:ꝛ q2 aīas bonoꝝ ꝑ h̄ ꝙ a corpe ſepanꝰ in ſtatū al-
tiorē q̄̄ ſit ſtatus pñtis vite trāſire credebant ēt aīabus
mortuoꝝ quas heroicas aut manes vocabant:diuinum
cultū exhibēdū eē opinabanꝰ. ¶ Quidā vō deū eē ani-
mā mūdi eſtimātes crediderūt ꝙ toti mūdo ꝛ ſingulis
eius ꝑtib⁹ eēt cultus diuinitatis exhibēdus:nō tñ ꝓpter
corpus:ſed ꝑꝑ aīam:quā deū eē dicebāt:ſicut ꝛ hoī ſapi-
enti honor exhibeꝰ nō ꝑꝑ corpus:ſed ꝑꝑ aīam. ¶ Qui-
dā vō ēt ea que infra hoīem ſunt ſm nām:homini tñ co-
lenda eē dicebāt diuino cultu inq̄ātū in eis ꝑticipaꝰ ali-
quid virtutis ſupioris nature:cū quaſdaꝫ imagīes ꝑ ho-
mīnes factas ſortiri crederēt aliquā virtutē ſupnālē:vel
ex influētia celeſtiū corpoꝝ:vel ex p̄ſentia aliquoꝝ ſpi-
rituū dicebāt hꝫ imaginib⁹ diuinū cultū eē exhibēdum:
quas ēt imagines deos vocabāt:ꝓpter qḋ ꝛ idolatre ſūt
dicti:q2 latrie cultū idolis.i.imaginibus impendebant.
Reprobāt di-
cti errores ra-
tionibus .11.
q⁹ reproba⁹. ¶ Eſt aūt irrōnabile ponētib⁹ vnū tñ p̄n^m ſeparatum
cultū diuinū alteri exhibere:cultuꝫ eni deo exhibem⁹ vt
dcm̄ eſt:non q2 ipſe h̄ indigeat:ſed vt in nobis firmeꝰ ēt
per ſenſibilia opio vera de deo opinio aūt de h̄ ꝙ deus
ſit vnus ſupra oīa exaltatus:ꝑ ſenſibilia firmari nō pōt
in nobis niſi ꝑ h̄ ꝙ ei aliqḋ ſepatū exhibem⁹ qḋ dicim⁹
cultū diuinū.pꝫ ḡ ꝙ vera opio de vno p̄n⁹ debilitatur ſi
2⁹ cult⁹ diuinus plurib⁹ exhibeaꝰ. ¶ P̄. Sicut dcm̄ eſt ſup
hꝫ cultus exterior hoī neċius eſt ad hoc ꝙ aīa hoīs exci-
teꝰ in ſpūalē reuerētiā dei:ad hoc āt ꝙ animus hoīs ad
aliqḋ moueaꝰ:multū opaꝰ ꝯſuetudo:nā ad ꝯſueta faci-
lius moueꝰ:hꝫ aūt h̄ humana ꝯſuetudo ꝙ honor q exhi-
betur ei qui ſūmū locū in republica tenet:puta regi vel
imperatori nulli alij exhibeꝰ.eſt igiꝰ aīus hoīs excitan-
dus ad hoc ꝙ eſtimet eē vnū ſūmū rerū p̄n^m per hoc ꝙ
ei exhibeat qḋ nulli alteri exhibeꝰ:ꝛ hoc dicimus latrie
cultū. ¶ Itē. Si cultus latrie aliaꝗ deberet q2 eſt ſupe-
3⁹ rior:ꝛ nō q2 ſūmus cū hoīum vnus alio ſit ſupior ꝛ etiaꝫ
angeloꝝ:ſeqreꝰ ꝙ vnus hō exhibere latriā alteri debe-
ret:ꝛ angelus angelo:ꝛ cū ille īter hoīes qui ſuperior eſt
quātū ad vnū ſit īferior quātuꝫ ad aliū:videꝰ ꝙ mutuo
ſibi hoīes latriā exhibere deberēt:qḋ eſt inconueniens.
¶ Adhuc. Sm hoīuꝫ ꝯſuetudineꝫ ꝓ ſpāli bñficio ſpālis
4⁹ retributio debeꝰ:eſt āt qḋdā ſpāle bñficiuꝫ qḋ hō a deo
ſūmo ꝑcipit.ſ.creationis ſue:oſtēſuꝫ eſt eni in.ij.li.ꝙ ſo-
Cap.21. lus deus creator eſt.dꝫ ḡ hō aliqḋ ſpāle deo reddere in
recognitionē bñficij ſpālis:ꝛ hoc ē latrie cult⁹. ¶ Amp̄.
Latria ſeruitiū dr:ſeruitiuꝫ aūt dño debeꝰ:dñs aūt ꝓpe
5⁹ ꝛ vere eſt qui alijs p̄cepta opandi diſpēſat ꝛ a nullo re-
gulā opandi ſumit:qui enim exequiꝰ qḋ a ſupiori fuerit
diſpoſitū magis eſt miniſter q̄̄ dñs:de⁹ aūt q eſt ſūmuꝫ
rerū p̄n^m ꝑ ſuā ꝓuidētiā oīa ad debitas actiones diſpo-
nit:vt ſupra oſtēſuꝫ eſt.vñ ꝛ in ſacra ſcriptura ꝛ angeli ꝛ
ſupiora corpa miniſtrare dicunꝰ:ꝛ deo cuius ordinatio-
nē exequunꝰ:ꝛ nobis in quoꝝ vtilitatē actiōes coꝝ ꝓue-
niūt.nō eſt igiꝰ cultus latrie q ſūmo debeꝰ dño exhibē-
6⁹ dus niſi ſūmo rerū p̄n⁹. ¶ Itē. Inter alia que ad latriaꝫ
pertinēt ſingulare videꝰ eē ſacrificiū:nā genuflexiōes:
proſtratiōes ꝛ alia hꝫ honoris indicia:ēt hoībus exhibe-
ri p̄nt:licꝫ alia intētiōe q̄̄ deo:ſacrificium aūt nullus offe-
rēdū cēſuit alicui:niſi q2 eū deuꝫ eſtimauit aut eſtimare

ſe finxit:exterius aūt ſacrificiū repñtatiuū eſt iterioris
veri ſacrificij ſm ꝙ mēs humana ſeipſaꝫ deo offert:of-
fert autē ſe mēs nr̄a deo.ſ.q̄ſi ſue creatiōis p̄n⁹:quaſi ſue
opōnis actori:quaſi ſue beatitudīs f nē.que q̄dē ꝯueniūt
ſoli ſūmo rerū p̄n⁹:oſtēſuꝫ eſt aūt ſupra ꝙ aīe rōnalis cā Ca. 87.3.li.
creatrix ſolus de⁹ ſūmus eſt:ipſe eni ſolus hoīs volūta- Cap.89.
tem pōt iclīnare ad qḋcūqꝫ voluerit:vt ſupra oñſuꝫ eſt. Cap.80.
pꝫ ēt ex ſupiorib⁹ ꝙ in eius ſolius fruitiōe vltima hoīs
ꝯſiſtit felicitas.ſoli ḡ ſūmo deo hō ſacrificiū ꝛ latrie cul-
tuꝫ offerre dꝫ:nō aūt ſubſtātijs q̄buſcūqꝫ ſpiritualib⁹.
¶ Lꝫ aūt poſitio que pōnit deū ſummū nō eē aliud q̄̄
aīam mūdi magis a veritate recedat:vt ſupra oſtenſum
eſt.illa vō que ponit deū ſepatuꝫ eē ꝛ ab ipſo exiſtē oēs
alias itellectuales ſubās ſiue ſepatas ſiue corpori cōiun- Cōparat opi
ctas ſit vera. ¶ Hec tamē poſitio rōnabilius moueꝰ ad nio. adiuicē.
exhibēdū latrie cultū diuerſis:exhibēdo eni latrie cultū
diuerſis reb⁹ videntur vni ſūmo deo latriā exhibere:ad
quē ſm coꝝ poſitionē diuerſe ꝑtes mūdi cōparanꝰ ſicͨ
ad aīam hominis diuerſa corporis mēbra. ¶ Sꝫ etiaꝫ 7⁹
ei ratio obuiat:dicūt eni mundo non eē exhibendum la-
trie cultum rōne corporis:ſꝫ rōne aīe quā deū eē dicūt.
Lꝫ auteꝫ corpus mūdi diuiſibile ſit in partes diuerſas:
aīa tñ idiuiſibilis eſt.nō eſt igiꝰ diuinitatis cultus diuer-
ſis rebus exhibendus:ſꝫ vni tñ. ¶ Adhuc. Si mundus 8⁹
poniꝰ aīam hr̄e que totū animet:ꝛ oēs ꝑtes ipſi⁹:nō pōt
hoc intelligi de aīa nutritiua vel ſenſitiua:q2 harū ꝑtium
aīe opationes nō cōpetūt oīb⁹ partib⁹ vniuerſi.dato etiā
ꝙ mūdus haberet aīam ſenſitiuā vel nutritiuaꝫ:non ꝑꝑ
hꝫ animas deberet ei latrie cultus:ſicut nec brutis ani-
malibus nec plātis.relinquiꝰ ergo ꝙ hoc qḋ dicūt deuꝫ
cui debeꝰ latria eē aīam mūdi intelligaꝰ de anima intel-
lectuali:que q̄dem anima nō eſt perfectio determinata-
rum partiū corporis:ſed aliquo mō reſpicit totuꝫ:qḋ ēt
in noſtra aīa que eſt ignobilior pꝫ:nō eni intellectus ha-
bet aliqḋ organū corporale:vt ꝓbaꝰ in.3.de aīa.nō igiꝰ Tex.cō.6.
exhibēdus eſſet cultus diuinitatis diuerſis partib⁹ mun-
di:ſed toti mūdo ꝓpter aīam eius ſm eorum radicem.
¶ Amp̄. Si ſm coꝝ poſitionē vna tñ ſit aīa que totuꝫ 9⁹
mūdū animet ꝛ partes oēs ipſius:mūdus autē nō diciꝰ
deus niſi ꝓpter aīam.erit ḡ vnus tñ deus:ꝛ ſic cult⁹ di-
uinitatis nō debeꝰ niſi tñ vni:ſi vō ſit vna aīa toti⁹ ꝛ di-
uerſe partes iterū habeāt diuerſas aīas opꝫ eos dicē ꝙ
anime partiū ſub aīa totius ordinenꝰ:eadē eni eſt ꝓpor-
tio ꝑfectionum ꝛ ꝑfectibiliū:exiſtibus autē plurib⁹ ſub-
ſtātijs intellectualib⁹ ordinatis illi tñ debeꝰ latrie cul-
tus que ſummū locū in eis tenet:vt oſtēſuꝫ eſt ꝯ aliā po-
ſitionē.nō erit ḡ exhibēdus latrie cultus partibus mun-
di:ſꝫ ſolū toti. ¶ P̄. Manifeſtū eſt quaſdā ꝑtes mundi 10⁹
nō hr̄e aīam ꝓpriā.eis ḡ nō erit exhibēdus latrie cult⁹:ꝛ
tamē ipſi colebāt aīas ꝛ mūdi elemēta.ſ.terraꝫ:aquam:
ignē:ꝛ alia hꝫ inaīata corpora. ¶ Itē. Manifeſtū eſt ꝙ 11⁹
ſupius non dꝫ inferiori latrie cultū:hō aūt ſupior eſt or-
dine nature ad minus oīb⁹ īferiorib⁹ corporibus q̄̄to ꝑ-
fectiorē hꝫ formā.nō ḡ ab hoīe eēt exhibēdus latrie cul-
tus īferiorib⁹ corporib⁹ ſi ꝑꝑ ꝓprias coꝝ aīas eis cultus
deberet. Eadē etiā incōueniētia ſequi neceſſe eſt ſi qs di-
cat ꝙ ſingule ꝑtes mūdi habeāt ꝓprias aīas:nō aūt to-
tum hꝫ aliquā vnā cōem:oportebit eniꝫ ꝙ ſupma pars
mūdi habeat aīaꝫ nobiliorē cui ſoli ſm p̄miſſa debetur
latrie cultus. ¶ His aūt poſitionib⁹ irrōnabilior eſt illa Pō ꝙ cultu
que dīc imaginib⁹ eē latrie cultū exhibēdū. Si enim hꝫ latrie imagi-
imagines hn̄t virtutē aut aliq̄̄ dignitatē ex corpib⁹ cele- nib⁹ exhibē-
ſtib⁹ nō ꝑꝑ hoc debeꝰ eis latrie cult⁹ cū nec ipſis corpo- do repro⁹ rō-
rib⁹ celeſtib⁹ debeaꝰ:niſi forte ꝑꝑ coꝝ aīas:vt q̄daꝫ po- nibus.
ſuerūt:he aūt imagīes ponunꝰ virtutē aliq̄̄ ꝯſeq ex cor-
poribus

poribus celeſtibus ſm eorum corporalē virtutē. ℂ P̄.
2 Manifeſtum eſt nō conſequi ex celeſtib⁹ corporib⁹ tam
nobilē pfectionē ſicut eſt aīa rōnalis: ſunt ḡ infra gradū
dignitatꝫ cuiuſlibꝫ hoīs: nō ḡ ab hoīe debeť eis aliqs cul
3 tus. ℂ Adhuc. Cā potior eſt effectu: hay aūt imaginū fa
ctores ſūt hoīes: nō ḡ hō dꝫ eis aliquē cultū. Si āt dareť
ꝙ hꝰ imagines hńt aliquā v̄tutē aut dignitatē ex h ꝙ eis
adhereāt aliq̄ ſpūales ſubē: hoc ēt nō ſuffic̄ cū nulli ſpūali
4 ſubē debeať latrie cultus niſi ſoli ſumme. ℂ P̄. Nobi
liori mō aīa rōnalis adheret corpori hoīs q̄ȝ aliq̄ ſpūalis
ſubſtātia adhereat predictis imaginibus. adhuc igiť ho
mo remanet in maiori dignitate q̄ȝ predicte imagines.
5 ℂ Adhuc. Cū huiꝰ imagines īterdū ad aliquos noxios
effectus fiant manifeſtuꝫ eſt ꝙ ſi ꝑ aliquas ſpūales ſub
ſtātias effectū ſortiaň ꝙ ille ſpūales ſubē ſint vitioſe: qđ
etiaꝫ manifeſtius probatur per hoc ꝙ riſionibus deci
piunt ⁊ aliqua cōtraria virtuti exigūt a ſuis cultoribus: ⁊
ſic ſunt bonis hoībus inferiores: nō ergo eis debeť latrie
cultus. Manifeſtuꝫ eſt ḡ ex dictis ꝙ latrie cult⁹ ſoli vni
ſūmo deo debeatur. ℂ Hinc eſt qđ dī Exo. 22. Qui imo
lat dijs occidetur preter dn̄o ſoli. ⁊ Deuť. 6. Dn̄m deum
tuum adorabis ⁊ illi ſoli ſeruies. ⁊ Roma. 1. diciť de gen
tilib⁹. Dicētes enim ſe eſſe ſapientes: ſtulti facti ſūt ⁊ mu
tauerunt gloriaꝫ incorruptibilis dei in ſilitudinem ima
ginis corruptibilis hoīs ⁊ volucrū ⁊ quadrupeduꝫ ⁊ ſer
pētū. ⁊ infra. Qui cōmutauerūt veritatē dei in mēdaciū
⁊ coluerūt ⁊ ſeruierūt creature potius q̄ȝ creatori qui ſu
per oīa deus bn̄dictus in ſecula. Quia ergo indebituꝫ eſt
ꝙ latrie cultus alteri exhibeať q̄ȝ primo rex ꝑncipio: ad
indebita aūt incitare non eſt niſi rōnalis creature male
diſpoſite: manifeſtū eſt ꝙ ad ꝑdictas indebitas culturas
inſtinctu demonū hoīes prouocati fuerunt qui ſe etiam
loco dei hoībus colēdos exhibuerunt diuinū appetētes
honoreꝫ. Hinc eſt qđ dī in ꝑs. Oēs dij gentiuꝫ demonia.
⁊ ꝑ. Cori. 10. Que imolāt gētes demonijs ⁊ nō deo. Quia
ergo eſt principalis legis diuine intētio vt hō deo ſubda
tur ⁊ ei ſingulareꝫ reuerentiā exhibeat non ſolū corde: ſꝫ
etiaꝫ ore ⁊ ope corporali: iđ primitus Exo. 22. vbi lex di
uina ꝓponiť interdiciť cultus pluriū deor: vbi dī. Nō
habebis deos alienos coraꝫ me: ⁊ nō facies tibi ſculptile
neqꝫ oēm ſilitudinē. Scđo indiciť hoī ne irreuerēter di
uinū nomē ore ꝓnūtiet ad ꝯfirmationē ſ. alicui⁹ falſi: ⁊ h
eſt qđ dī. Nō aſſumes nomē dei in vanū. Tertio idiciť
reqes ſm aliqđ tp̄s ab exteriorib⁹ exercitijs vt mēs diuine
ꝯtēplatōi vacet: ⁊ iđ dī. Memēto vt diē ſabbati ſcifices.

ℂ Qr diuina lex ordinat homineꝫ ſm rationem circa cor
poralia ⁊ ſenſibilia. Cap. CXXI.

Sicut aūt per corporalia ⁊ ſenſibilia mēs hoīs eleuari pt in deū: Iſta 2° pbať ꝑ
ſiquis. n. reuerenti a dei debito mō vtať: ita
eor indebit⁹ vſus mētē vel a deo totalr ab
ſtrahit dū in iferi orib⁹ reb⁹ ꝯſtituiť volūtaſ
finis vł mētis intētionē a deo retardāt dū vltra q̄ȝ nece
ſſe ad hꝰ res afficimur: eſt aūt diūa lex ad h ꝑncipalr da
ta vt hō adhereat deo: ptinet ḡ ad legeꝫ diuinā ordinare
hoīeꝫ circa corpaliū ⁊ ſenſibiliū affectionē ⁊ vſū. ℂ Ad
2° huc. Sicut mēs hoīs ordinať ſub deo: ita corp⁹ ſub aīa or
dinať: ⁊ iferiores vires ſub rōne: ptinet aūt ad diuā ꝓui
dentiā cui⁹ qdē iđ hoī a deo ꝓpoſita diuina lex eſt vt ſin
gula ſuū ordinē teneāt: eſt ḡ ſic hō ordinandus lege diūa
vt interiores vires rōni ſubdanť ⁊ corp⁹aīe ⁊ exteriores
3° res ad neceſſitatē hoī deſeruiant. ℂ Amp̄. Quelibet lex
recte ꝓpoſita inducit ad v̄tutē: virt⁹ aūt in hoc ꝯſiſtit ꝙ
taꝫ interiores affectiones q̄ȝ corporaliū rex vſus rōne re
4° guleť. eſt ḡ h lege diūa ſtatuendū. ℂ P̄. Ad vnūqueqꝫ
legiſlatoreꝫ pertinet ea lege ſtatuere ſine quib⁹ lex obſer
uari nō pōt: cū aūt lex rōni ꝓponať hō legē nō ſequereť
niſi alia oīa que ꝑtinēt ad hoīem rōni ſubderenť. ꝑtinet
ergo ad legē diuinaꝫ ꝑcipere: vt oīa que ſunt hoīs rōni
ſubdanť. Hinc eſt qđ dī Ro. 12. Rōnabile obſequium
vr̄m. Et ꝑ. Theſ. 4. Hec eſt voluntas dei ſcificatio vr̄a.
ℂ Per h aūt excludiť q̄rūdā error dicētiū: illa ſolū eſſe Error exclu
pctā quib⁹ proximus aut offendiť aut ſcandaliçatur. ditur.

ℂ Qua rōne fornicatio ſimplex ſm legem diuinā ſit pec
catū: ⁊ ꝙ matrimoniū ſit naturale. Cap. CXXII.

Ex hoc aūt apparet vanā eē rōnē q̄rū Opio falſa re
daꝫ dicentiū fornicationē ſim citatur ⁊ rō
pliceꝫ nō eſſe pctm̄. Dicūt. n. ſic. Aliqua mu ponitur.
lier a viro ſoluta q̄ ſub nullius ptāte vel pa
tris vel alicui⁹ alterius exiſtat: ſi qs ad eam
accedat: ea volēte nō facit illi iniuriā: qr ſibi placet: ⁊ ſui
corporis hꝫ ptātē: ⁊ alteri nō facit iniuriā: qr ſub nullius
ptāte eſſe ponitur: nō videť ergo eſſe pctm̄. ℂ Nō autē Reprobatur
videť eſſe rn̄ſio ſufficiēs: ſi qs dicat ꝙ facit iniuriā deo.
Non enim deus a nobis offendiť niſi ex eo ꝙ ꝯ noſtruꝫ
bonū agimus: vt dictū eſt. hoc aūt nō apparet ꝯtra hoīs
bonū: vn̄ ex hoc nō videť deo aliq̄ iniuria fieri. ℂ Silr
ēt non vī ſufficiens rn̄ſio ꝙ per hoc fiat iniuria proximo
qui ſcandaliçať: cōtingit enī de aliquo qđ ſm ſe non eſt
pctm̄ aliquē ſcādaliçari: ⁊ ſic fit pctm̄ ꝑ accidēs: nūc aūt
non agimus an fornicatio ſimplex ſit pctm̄ per accidēs:
ſed ꝑ ſe. Opꝫ igiť ex ſuperiorib⁹ ſolationeꝫ inquirere. Di Improbatio
ctuꝫ eſt enim ꝙ deus vniuſcuiuſqꝫ curā hꝫ ſm id qđ eſt opinionis.
ei bonum: eſt autem bonū vniuſcuiuſqꝫ qđ finem ſuū con
ſequatur: maluꝫ aūt eius eſt qđ a debito fine diuertat: ſi
cut autem in toto ita ⁊ in ꝑtibus cōſiderari opꝫ: vt. ſ. vna
queqꝫ pars hoīs ⁊ quilibet actus eius finē debitū ſortia
tur: ſemen autem etſi ſit ſupfluuꝫ q̄ȝtum ad indiuidui con
ſeruationem: eſt tn̄ neceſſariū q̄ȝtuꝫ ad ꝓpagationē ſpēi:
alia v̄o ſupflua vt egeſtio vrina ſudor ⁊ ſilia ad nihil ne
ceſſaria ſunt: vn̄ ad bonū hoīs pertinet ſolū ꝙ emittanť:
nō ſolū aūt hoc q̄riť in ſemie: ſꝫ vt emittať ad ḡnationis
vtilitateꝫ ad quā coitus ordinať: fruſtra aūt eēt hoīs ge
neratio niſi ⁊ debita nutritio ſequereť: qr ḡnatuꝫ non re
maneret debita nutritiōe ſubtracta: ſic ergo ordinata dꝫ
eſſe ſemis emiſſio vt ſequi poſſit ⁊ ḡnatio conueniēs ⁊ ge
niti educatio. Ex quo pꝫ ꝙ ꝯ hoīs bonuꝫ eſt oīs emiſſio
ſeminis tali mō: qr ḡnatio ſequi nō poſſet: etſi ex ꝓpoſi
to hoc agať opꝫ eſſe pctm̄. Dico aūt moduꝫ ex quo ḡno
ſequi nō pōt ſm ſe: ſicut oīs emiſſio ſemis ſine nālī con
iunctione maris ⁊ femine ꝑꝑ qđ huiꝰ pctā ꝯ naturā dicū
tur. Si aūt per accńs ḡnatio ex emiſſione ſeminis ſequi
nō poſſet: hoc nō eſt ꝯ naturā nec pctm̄: ſicut ſi contingat
mulierē ſterilē eē. Silr etiā opꝫ ꝯ bonū hoīs eē: ſi ſemē
taliter emittať ꝙ generatio ſequi poſſet: ſꝫ educatio ꝯue
niens impediať. Eſt enim cōſiderandū ꝙ in aīalibus in
quibus ſola femina ſufficit ad ꝓlis educationē: mas ⁊ fe
mina poſt coituꝫ nullo tp̄e cōmanent: ſicut pꝫ in aīalib⁹:
quecūqꝫ v̄o aīalia ſunt in quibus femine non ſufficit ad
educationeꝫ prolis: mas ⁊ femia ſilr poſt coituꝫ cōmanet
quouſqꝫ neceſſariū eſt ad ꝓlis educationē ⁊ iſtructionē
ſicut pꝫ in q̄buſdā auib⁹ quor pulli nō ſtatiꝫ poſt q̄ȝ nati
ſunt pnt cibū ſibi querere: cū enim auis nō nutriat lacte
pullos qđ in promptu eſt velut a natura preparatum: ſi
cut in quadrupedibus accidit: ſed opꝫ ꝙ cibū alienū pul
lis querat ⁊ ꝑter hoc in cibando eos foueat: non ſuffice
ret ad hoc ſola femella: vn̄ ex diuina prouidentia eſt nā
liter inditū mari in talibus aīalibus vt cōmaneat femel
le ad educationē fet⁹: manifeſtū eſt āt ꝙ in ſpecie huma
na femina minime ſufficeret ſola ad prolis educationeꝫ

cum neceſſitas humane vite multa requirat que p vnū ſo
lum parari non poſſūt:eſt ergo cōueniēs ſm nām humanā
vt hō poſt coitū mulieri cōmaneat:ꝛ nō ſtatī abſcedat
indifferenter ad quācūqꝫ accedēs: ſicut apud fornicātes
accidit. Nō aūt huic rōni obſtat ꝙ aliq̄ mulier ſuis diui
tijs potēs eſt vt ſola nutriat fetū:qꝛ rectitudo nālis i hu
manis actib⁹ nō eſt ſm ea q̄ p accn̄s ꝯtingūt in vno indi
uiduo:ſꝫ ſm ea q̄ totā ſpēm ꝯſequunt̄. Rurſus cōſiderā
dum eſt ꝙ in ſpēcie humana ꝓles nō īdiget ſolū nutritio
ne q̄ntū ad corpus vt in alijs aīalib⁹:ſꝫ ēt īſtructiōe q̄ntū
ad aīaꝫ.nā alia aīalia hñt nālr ſuas prudētias qb⁹ ſibi ꝓ
uidere pñt. Hō aūt rōne viuit quē p lōgi tp̄is experimē
tum ad prudentiā ꝑuenire opꝫ:vñ neċe eſt vt filij a parē
tibus q̄ſi iā expꝑtis īſtruant̄:nec hꝰ inſtructiōis ſunt ca
paces mox geniti:ſꝫ poſt longū tp̄s ꝛ ꝑcipue cū ad ānos
diſcretiōis ꝑueniūt. Ad hanc etiā inſtructionē longū tp̄s
req̄rit̄:ꝛ tūc ēt pp̄ īpet⁹ paſſionū qb⁹ corrūpit̄ eſtimatio
prudētie idigēt nō ſolū inſtructione:ſꝫ ēt repꝛſſione:ad h
āt mulier ſola nō ſufficit:ſꝫ magis in h req̄rit̄ opus ma
ris in quo eſt ꝛ rō ꝑfectior ad iſtruēdū ꝛ vir⁹ potētior ad
caſtigandū:opꝫ ḡ in ſpē humana nō p ꝑuū tp̄s inſiſtere
ꝓmotioni ꝓlis ſic̄ in auib⁹:ſꝫ p magnū ſpatiū vite. vñ cū
neceſſariū ſit mareꝫ femine cōmanere in oībus aīalibus
quouſqꝫ op⁹ pr̄is neċīuꝫ eſt ꝓli:nāle eſt hoī ꝙ non ad
modicū tp̄s:ſꝫ diuturnā ſocietatē habeat vir ad determi
natā mulierē:hāc aūt ſocietatē mr̄imoniū vocam⁹. ē igit̄
mr̄imoniū hoī nāle ꝛ fornicari⁹ coit⁹ qui eſt ꝑter mr̄imo
niūꝫ eſt ꝯ hoīs bonū:ꝛ pp̄ hoc opꝫ ipſum eſſe pctm̄. Nec
tñ opꝫ reputari leue pctm̄ eē ſi qs ſemīs emiſſionē pcu
rat ꝑter debitū gñonis ꝛ educatiōis finē:pp̄ hoc ꝙ aut le
ue aut nullū pctm̄ eſt ſi qs aliq̄ ſui corꝑis pte vtatur ad
aliū vſum q̄ʒ ad eū ad quē eſt ordinata ſm nām:vt ſi qs
vbi grā manib⁹ ābulet aut pedib⁹ operet̄ aliqd manib⁹
operandū:qꝛ p hꝰ inordinatos vſus bonū hoīs nō mul
tū īpedit̄. Inordinata vō ſemīs emiſſio repūgnat bono
nāe qḋ eſt ꝯſuatio ſpeciei:vñ poſt pctm̄ homicidij quo
nā humana iaꝫ in actu exiſtēs dēſtruit̄:hꝰ gen⁹ peccati vꝫ
ſcdm̄ locū tenere quo īpedit̄ gñō humane nāe. ¶ Hec
aūt que p̄miſſa ſunt diuina auc̄tate firmant̄. Oꝫ.n.emiſ
ſio ſemīs ex q̄ ꝓles ſequi nō pōt ſit illicita pꝫ. Dr̄.n. Le
ui.18. Cū maſculo nō cōmiſcearis coitu femineo:ꝛ cū oī
pecore nō coībis. Et ꝑ. Corin.6. Neqꝫ molles neqꝫ ma
ſculoꝝ cōcubitores regnū dei poſſidebūt. Oꝫ ēt fornica
tio ꝛ oīs coit⁹ ꝑter ꝓpriā vxorē ſit illicit⁹ pꝫ. Dr̄.n. Deut.
23. Non erit meretrix de filiabus iſrl̄:neqꝫ ſcortator de
filijs iſrl̄. ꝛ Tobie.4. Attēde tibi a fornicatione:ꝛ preter
vxorem tuaꝫ non patiaris ꝛc̄. ꝛ.1. Cor.6. Fugite fornica
Error excluditur. tionē ꝛc̄. Per hoc aūt excluditur error dicētium in emiſ
ſione ſeminis non eſſe maius pctm̄ q̄ʒ in aliaꝝ ſuperflui
tatū emiſſiōe:ꝛ dicentiuꝫ fornicationē non eſſe peccatū.

¶ Oꝫ mr̄imoniū debeat eē indiuiſibile. Cap. CXXIII.

Idem.4. di. 33.q.2. ar.1. Iſta ꝯ⁹ ꝓbat̄ ꝑ

SI quis autē recte cōſideret ṗdicta rō
nō ſolū ad h ꝑducere vī vt ſo
cietas maris ꝛ femie quā mr̄imoniū appel
lamus ſit diuturna:ſꝫ ēt ꝙ ſit per totā vitā.
Poſſeſſiones eni ad ꝯſeruationē nālis vite
ordinant̄:ꝛ qꝛ nālis vita que ꝯſeruari nō pōt in pſe ꝑpe
tuo q̄ſi quadā ſucceſſione ſm ſpēi ſiſitudinē ꝯſeruat̄ in
filio ſm nām eſt cōueniēs vt in his que ſunt patris ſuc
cedat ꝛ fili⁹:nāle eſt ergo vt ſollicitudo pr̄is ad filiuꝫ ma
neat vſqꝫ ad finē vite ſue:ſi ergo ſollicitudo pr̄is de filio
cāt etiaꝫ in auibus cōmanentiā maris ꝛ femie: ordo nā
lis requirit ꝙ vſqꝫ ad finē vite in humana ſpē mater ꝛ
2° pr̄ ſimul cōmaneāt. ¶ Vr̄ ēt equitati repugnare ſi pre
dicta ſocietas diſſoluat̄. Femina.n.indiget mare nō ſo
lum pp̄ gñonem ſicut in alijs aīalib⁹:ſꝫ etiā pp̄ guberna
tionē:qꝛ mas eſt ꝛ rōne ꝑfectior ꝛ virtute fortior:mulier
vō ad viri ſocietatē aſſumit̄ pp̄ neceſſitatē gñonis. ceſſan
te igitur fecunditate mulieris ꝛ decore īpedit̄:ne ab alio
aſſumat̄:ſi qs igit̄ mulierē aſſumēs tp̄e iuuētutis quo ꝛ
decor ꝛ fecūditas ei adſunt eam dimittere poſſet poſtq̄ʒ
etate ꝑuecta fuerit:dānū inferret mulieri ꝯ nālem equi
tatem. ¶ Item. Manifeſte apparet incōueniēs ſi mu 3°
lier virum dimittere poſſet cū mulier nāliter viro ſubie
cta ſit tanq̄ʒ gubernatori:nō eſt autē in ꝑtāte eius qui al
teri ſubijcit̄ vt ab eius regimine diſcedat:cōtra nālē igi
tur ordinem eſſet ſi mulier viruꝫ deſerere poſſet:ſi ergo
vir deſerere poſſet mulierē non eſſet equa ſocietas viri
ad mulierēꝫ:ſed ſeruitus quedaꝫ ex pte mulieris. ¶ P̄. 4°
Nālis quedam ſollicitudo ineſt hoībus de certitudine
ꝓlis ꝙ pp̄ hoc neceſſariū eſt:qꝛ fili⁹ diuturna patris gu
bernatione indiget. quecūqꝫ igit̄ certitudinē prolis īpe
diunt ſunt cōtra nālem inſtinctū humane ſpeciei:ſi autē
vir poſſet mulierēꝫ dimittere vel mulier virum ꝛ alteri
copulari īpediret̄ certitudo prolis duꝫ mulier a p̄mo co
gnita poſtmodū a ſecūdo cognoſceret̄:eſt igit̄ cōtra nā
lem inſtinctū ſpēi humane ꝙ mulier a viro ſeparetur:ſic
igitur nō ſolū diuturnā ſꝫ indiuiduā opꝫ eſſe in humana
ſpecie maris ꝛ femine ꝯiunctionem. ¶ Amp̄. Amicitia 5°
quāto maior eſt tāto dꝫ eē firmior ꝛ diuturnior:inter vi
rum aūt ꝛ vxorē maxima amicitia eē vr̄:adunant̄ enim
nō ſolū in actu carnalis copule q̄ etiaꝫ inter beſtias quā
dam ſuauē amicitiā facit:ſꝫ ad totius domeſtice ꝯuerſa
tionis ꝯſortiū:vñ in ſignū hui⁹ hō pp̄ vxorēꝫ ꝛ patrem ꝛ
matrēꝫ dimittit:vt dr̄ Gen̄.ij. incōueniēs eſt ergo ꝙ mr̄i
moniū ſit oīno diſſolubile. ¶ Ulterius aūt cōſiderāduꝫ Nota
eſt ꝙ inter nāles actus ſola gñō ad bonū cōe ordinatur.
nā comeſtio ꝛ aliaꝝ ſuperfluitatū emiſſio ad indiuiduū
ꝑtinent:gñō vō ad cōſeruationē ſpēi:vñ cum lex inſtitua
tur ad bonuꝫ cōe ea que ꝑtinent ad gñonem prolis opꝫ
legib⁹ ordinari ꝛ diuinis ꝛ humanis:leges aūt poſite opꝫ
ex nāli inſtinctu ꝓcedāt ſi humane ſunt:ſicut ꝛ in ſciētijs
demōſtratiuis oīs humana inuentio ex ꝑncipijs nāliter
cognitis initium ſumit:ſi āt diuine ſunt:nō ſolū inſtinctū
nāe explicant:ſed etiā defectus nālis inſtinctus ſupplēt:
ſicut ea q̄ diuinitus reuelant̄ ſuperāt nālis rōnis capaci
tatē. Cuꝫ igit̄ inſtinctus nālis ſit in ſpecie humana ad h
ꝙ cōiunctio maris ꝛ femie ſit idiuidua ꝛ ꝙ ſit vna vni⁹
oportuit h lege humana ordinatū eſſe:lex autē diuina q̄
ſupernālem quādaꝫ rōnem apponit ex ſignificatiōe in
ſeparabilis ꝯiunctionis chr̄i ꝛ eccleſie ſi eſt vna vnius.
Sic igit̄ inordinatiōes circa actū gñonis non ſolū inſtin
ctui nāli repugnant̄:ſed etiaꝫ leges diuinas ꝛ humanas
trāſgrediunt̄:vñ ex hoc ēt magis circa hoc peccat̄ ex īor
dinatione q̄ʒ circa ſumptionem cibi aut alteri⁹ hꝰ. Quia
vō neċe eſt ad id qḋ eſt optimū in hoīe alia oīa ordinari
cōiunctio maris ꝛ femie non ſolū ſic eſt ordinata legib⁹
ſm ꝙ ad ꝓlem gñandā pertinet:vt eſt in alijs aīalib⁹:ſꝫ
ēt ſm ꝙ ꝯuenit ad bonos mores quos rō recta diſponit:
vel q̄ntū ad hoīem ſm ſe vel ſm ꝙ hō eſt ps domeſtice
familie aut ciuilis ſocietatis ad quos qdē bonos mores
pertinet indiuidua coniunctio maris ꝛ femine:ſic enim
fidelior amor vnius ad alterum erit dum cognoſcunt ſe
indiuiſibiliter cōiunctos. Erit etiā vtriuſqꝫ ſollicitior cu
ra in rebus domeſticis duꝫ ſe ꝑpetuo cōmanſuros in ea
rūdē reꝝ poſſeſſione eſtimāt. Subtrahunt̄ etiaꝫ ex hoc
diſcordiaꝝ origines q̄s oporteret accidere ſi vir vxorēꝫ
dimitteret īter eū ꝛ ꝓpinq̄s vxoris: ꝛ firmior inter affi
nes dilectio. Tollunt̄ etiā adulterioꝝ occaſiōes que da
rent̄ ſi vir vxorē dimittere poſſet aut ecōuerſo:p hoc.n.

darẽ via facilioꝛ ſollicitādi mr̃imonia aliena. Hinc eſt qḋ dr̄ Math.19.⁊.1.Corin.7. Ego autem dr̄.vo. vxo. a viro nō diſcedere. Per h̄ aūt excludiẽ ꝯſuetudo dimittē-tium vxores: qḋ tn̄ in veteri lege pmiſſuz fuit iudeis pp coꝝ duriciaz: q2.ſ. proni erant ad occiſionem vxoꝝ: per-miſſuz ergo fuit min⁹ malū ad excludēdū maius malū.

Excludit cō-ſuetudo olim permiſſa.

¶ Qꝛ mr̃imoniū dēbeat eē vni⁹ ad vnā. Cap.CXXIIII.

Idez.4. diſ. 33.q.1.ar.2. Iſta 2° pbat p

Onſiderandū aūt vr̄ ꝙ inatū ē mētib⁹ oīum aīa-lium ꝗ coitu vtunẽ ꝙ ꝯſortiū in cōpari non cōpatiuntur vn̄ pp coitū pugne in aīalibus exiſtūt: ⁊ gdē ꝗ̄tū ad oīa aīalia eſt vna cōis rō: q2 qōlibet aīal deſiderat libere frui voluptate coitus ſicut ⁊ voluptate cibi: ꝗ gdē libertas ipediẽ p hoc ꝙ ad vnā plures accedāt aut ecōuerſo ſic in libtate cibo fruē-di ipediẽ aliqḋ aīal ſi cibū quez ipm ſumere cupit aliud aīal vſurpet: ⁊ iō ſilr pp cibū ⁊ pp coitū aīalia pugnant. In hoīb⁹ aūt eſt rō ſpālis: q2 vt dictū eſt hō nālr deſide-rat cert⁹ eē de ple. ꝗ gdez certitudo oīno tolleretẽ ſi plres

Nota dictum.

eēnt vni⁹: ex nāli ḡ iſtinctu pcedit ꝙ ſit vna vni⁹. ¶ Sz in h̄ diſ̄a cōſiderāda eſt: ꝗ̄tū enī3 ad h̄ ꝙ vna femina a plibus marib⁹ nō cognoſcaẽ vtraqz pdictaꝝ rōnū ꝯcur-rit: ſz ꝗ̄tū ad hoc ꝙ vn⁹ mas plres feminas nō cognoſcat nō facit rō ſcḋa: nō.n. certitudo plis ipediẽ ſi vnus mas plures femias cognoſcat: facit aūt ꝯ h̄ rō p⁹: nā3 ſic libtas vtendi femia tolliẽ a mare ſi femia habeat aliū: ita ⁊ ea-dem libertas a femia tolliẽ ſi mas habeat plures: ⁊ iō q2 certitudo plis eſt pncipale bonū qḋ ex mr̃imonio ꝗ̄riẽ nulla lex aut ꝯſuetudo humana pmiſit ꝙ vna eēt pluriū vxoꝛ. Fuit ēt h̄ incōueniēs reputatū apud antiqs roma-nos de qb⁹ refert Ualeri⁹ maxim⁹ ꝙ credebāt nec pp ſte-rilitatē fidē ꝯiugalē debere diſſolui.

Lib.2° de me-morabilibus dictis cap.1.

2° ¶ Itē. In oī aīalis ſpecie in ꝗ patri ineſt aliq̄ ſollicitudo de ple vn⁹ mas nō hz niſi vnā feminā: ſicut pz in oīb⁹ auib⁹ ꝗ ſil nutriūt pul-los: nō.n. ſufficeret vn⁹ mas auxiliū pſtare in educatione plis plurib⁹ femis. In aīalib⁹ aūt i qb⁹ marib⁹ nulla ē ſol-licitudo de ple idifferēter mas hz plures femias: ⁊ femi-na hz plures mares: ſic in canib⁹ gallinis ⁊ hmōi. Cū aūt ma-ſculo inter oīa aīalia ſit magis cura de ple in ſpē huma-na: manifeſtū eſt ꝙ nāle eſt hoī ꝙ vn⁹ mas vnā feminaz

3° habeat ⁊ ecōuerſo. ¶ Adhuc. Amicitia in ꝗdā eq̄litate cōſiſtit: ſi ḡ mulieri nō licz hr̄e plures viros: q2 h̄ ē ꝯ cer-titudinē plis: liceret aūt viro hr̄e plres vxores nō eſſet libe-ralis amicitia vxoris ad viꝝ: ſz quaſi ſeruilis. ⁊ hec ēt rō experimēto cōprobaẽ: q2 apud viros hn̄tes plures vxo-

4° res: vxores ꝗ̄ſi ancille habenẽ. ¶ P. Amicitia intēſa nō

Cap.5. hr̄ ad multos: vt pz per Phm in.8.ethi. ſi ḡ vxoꝛ hz vnū virū tm̄: vir aūt hz plures vxores nō erit eq̄lis amicitia ex vtraqz pte: nō ergo erit amicitia liberalis: ſz ꝗdāmō

5° ſeruilis. ¶ Amp. Sicut dictuz eſt: matrimoniū in hoīb⁹ opz ordinari ſm ꝙ cōpetit ad bonas vxores: eſt autez ꝯ bonas vxores ꝙ vnus habeat plures vxores: q2 ex hoc ſequiẽ diſcordia in domeſtica familia vt expimento pz: nō eſt ḡ ꝯueniēs ꝙ vn⁹ hō habeat plures vxores. Hinc ē qḋ dr̄ Gen.2. Erunt duo in carne vna. Per hoc aūt exclu-ditur conſuetudo habētiuz plures vxores: ⁊ opinio Pla-tonis qui poſuit vxores debere eſſe cōes quez in noua le-ge ſecutus eſt Nicolaus vnus ex ſeptem diaconibus.

Opio Plat. Lib.4.⁊.5. de republica.

¶ Qꝛ mr̃imoniū nō dēbeat fieri iter ppinqs. Ca.CXXV

Iſta 2° pbat p

Ropter hec ēt cās rōnabiles ordinatū eſt legib⁹ ꝙ certe pſone a ma-trimonio excludanẽ ꝗ ſm originez ſunt con-iuncte. Naz cū in mr̃imonio ſit diuerſarum pſonarū cōiunctio: ille pſone que debēt ſe re-putare quaſi vnū pp eandē originē cōuenienter a matri-monio excludunẽ vt dū ſe p hoc vnū eē recognoſcūt: fer-uentius ſe diligāt. ¶ Itē. Cū ea que inter viꝝ ⁊ vxorem 2° aguntẽ quādā nālē verecūdiā hn̄t ab his mutuo agendis illas pſonas phiberi oportuit: qb⁹ pp ꝯiunctionē ſangui-nis reuerētia debeẽ: que gdē rō videẽ in veteri lege idu-cta pp hoc qḋ dr̄. Turpitudinē ſororis tue nō diſcoope-ries: ⁊ ſilr de alijs. ¶ P. Ad corruptionē bonoꝝ moruz 3° ptinet ꝙ hoīes ſint nimis dediti voluptatib⁹ coitus: q2 cū hec voluptas maxie mētē abſorbeat ipediretẽ rō ab his que recte agēda eēnt: ſeq̄retẽ aūt nimi⁹ voluptatis vſus: ſi liceret hoī p coitū ꝯiūgi illis pſonis qb⁹ cōmorādi hz ne-ceſſitatem: ſicut ſororib⁹ ⁊ alijs ppinqs: q2 talib⁹ occaſio coitus ſubtrahi nō poſſet: ꝯueniēs igiẽ fuit bonis morib⁹ vt talis ꝯiunctio legib⁹ inhiberetẽ. ¶ Adhuc. Delectatio 4° coit⁹ maxie corrūpit eſtimationē prudētie: mltiplicatio 6° ethicorum cap.6. igiẽ talis dlectatiōis repugnat bonis morib⁹: talis aūt de-lectatio augeẽ p amorē pſonaꝝ ꝗ ꝯiūgunẽ: eēt igiẽ ꝯtrariū bonis morib⁹ ppinqs ꝯiungi: q2 in eis ꝯiungeretẽ amor q eſt ex cōione originis ⁊ cōnutritiōe amore ꝯcupiſcētie: ⁊ multiplicato amore neceē eſt magis aīam delectationib⁹ ſubdi. ¶ Amp. In ſocietate humana h̄ eſt max⁹ neceīum 5° vt ſit amicitia iter multos: mltiplicaẽ aūt amicitia inter hoīes dū pſone extranee p mr̃imonia colliganẽ: ꝯueniēs fuit igiẽ legib⁹ ordinari ꝙ mr̃imonia ꝯherenẽ cuz extra-neis pſonis: ⁊ nō cū ppinqs. ¶ Adhuc. Incōueniēs eſt 6° vt illis pſonis aliqs ſocialr cōiungaẽ qb⁹ nālr dz eē ſub-iectus: nāle aūt eſt ꝙ aliqs parētib⁹ ſit ſubiect⁹: ḡ incōue-niēs eēt ꝙ cū parētib⁹ aliqs matrimoniū ꝯtrheret: cum in mr̃imonio ſit ꝗdā ꝯiunctio ſocialis. Hinc eſt qḋ dr̄ Le-uiti.18. Oīs hō ad pximā ſāguinis ſui nō accedat. ¶ Per Reprobatio. Nota. hoc aūt excludiẽ ꝯſuetudo eoꝝ q ppinquis ſuis ſe carna-liter cōmiſcēt. ¶ Sciēdū eſt aūt ꝙ ſic nālis iclinatio eſt ad ea ꝗ ſunt vt i plrib⁹: ita ⁊ lex poſita eſt ſm id qḋ in plu-rib⁹ accidit. Nō eſt aūt pdictis rōnib⁹ ꝯtrariū niſi in aliq̄ ali-ter poſſit accidere: nō.n. pp bonū vni⁹ dz ptermitti bonū multoꝝ: cū bonū multitudinis ſemp ſit diuini⁹ ꝗ̄ bonū vni⁹. Nec tn̄ defect⁹ q in aliq̄ poſſit accidere oīno abſqz medela remaneat reſidet apō legiſlatores ⁊ eis ſilēs au-ctoritas diſpēſandi in eo qḋ cōiter eſt ſtatutuz ſm ꝙ eſt neceſſariū i aliquo caſu particulari: ⁊ ſigdē lex ſit huma-na p hoīes ſimilē ptātē hn̄tes diſpēſari pōt: ſi aūt lex ſit diuinitus poſita auctitate diuina diſpenſatio fieri poteſt: ſicut in veteri lege ex diſpenſatione indultuz videẽ vxo-res plures habere ⁊ concubinas ⁊ vxoris repudium.

¶ Qꝛ nō oīs carnalis cōmixtio eſt pctm̄. Cap.CXXVI

Iſta 2° pbat p

Icut aūt cōtra rōnem eſt vt aliquis carnali ꝯiunctiōe vtatur cō-tra id qḋ ꝯuenit proli gñande ⁊ educāde: ita etiaz ſm rōnem eſt ꝙ aliqs carnali ꝯiūctio-ne vtatur ſm ꝙ cōgruit ad gñationē ⁊ edu-cationem prolis: lege aūt dīna hec ſolū phibita ſunt que rōni aduerſanẽ: vt ex ſupradictis pz: incōueniēs eſt igiẽ dicere ꝙ oīs carnalis cōiūctio ſit pctm̄. ¶ Adhuc. Cum 2° mēbra corporis ſint ꝗdā aīe iſtrā: cuiuſlibet mēbri finis eſt vſus eī⁹: ſicut ⁊ cuiuſlibet alteri⁹ inſtrī: quorūdā autez mēbroꝝ corpis vſus eſt carnalis cōmixtio: carnalis igiẽ cōmixtio eſt finis quorūdā mēbroꝝ corporis: id aūt qḋ eſt finis aliquaꝝ nāliuz rerū nō pōt eſſe ſm ſe malum: q2 ea que nālr ſunt ex diuina pudētia ordinanẽ ad finē: vt ex ſupradictis pz: impoſſibile eſt igitur ꝙ carnalis cō-mixtio ſit ſm ſe mala. ¶ Amplius. Naturales inclina- 3° tiones inſunt rebus a deo qui cūcta mouet: ipoſſīe eſt igi-tur ꝙ nālis inclinatio alicui⁹ ſpeciei ſit ad id qḋ eſt ſm ſe maluz: ſed oībus aīalibus perfectis ineſt naturalis in-clinatio ad cōiunctionē carnalem: impoſſibile eſt igitur

Opp^m hr̄ 4° ſen.diſt.32.q.2.q.2. Solo ſalutis act⁹ matrimonij eſt ſemper veniale pctm̄ q2 difſile ē ꝙ in tali delecta-tione nō iſurgat aliqs mo-tus placētie.

4° ꝙ carnalis cōmixtio ſit ſm ſe mala. ¶ Item. Illud ſine
quo nō pōt eſſe aliquid qḋ eſt bonum ⁊ optimū non eſt
ſm ſe malum: ſed perpetuitas ſpeciei non cōſeruatur in
aialibus niſi per gñonez que eſt ex cōmixtione carnali:
Error excluditur. impoſſe eſt igit̄ ꝙ cōmixtio carnalis ſit ſꝫ ſe mala. ¶ Hīc
eſt qḋ dicitur prima Cori.7. Mulier nō peccat ſi nubat.
Per hoc autē excluditur error quorūdam dicentiū oēm
carnalē cōiunctionez eſſe illicitaꝫ: vn̄ totaliter matrimo-
nium ⁊ nuptias dānāt. quoꝝ gdē hoc ideo dicūt: qꝛ cre-
dunt tēporalia non a bono ſed a malo principio eſſe.

¶ Qꝛ nullus cibi vſus eſt pctm̄ ſm ſe. Cap.CXXVII.

Iſta ꝯ° ꝓbat̄ ꝑ Sicut aūt venereoꝝ vſus abſqꝫ pctō
eſt ſi ſm rōnem fiat: ita ēt ⁊
vſus ciboꝝ: fit autē vnūqḋqꝫ ſm rōnem qñ
ordinatᷓ ſm ꝙ cōgruit debito fini: finis autē
debitus ſumptionis ciboꝝ eſt ꝯſeruatio cor
poris ꝑ nutrimētū: quicūqꝫ igit̄ cib⁹ hoc facere pt̄ abſqꝫ
pctō pōt ſumi: nullius igitur cibi ſumptio ſm ſe eſt pec-
2° catum. ¶ Adhuc. Nullius rei vſus ſm ſe malus eſt niſi
res ipſa ſm ſe mala ſit: nullus āt cib⁹ ſm nāꝫ malus eſt.
qꝛ oīs res ſm ſuam nām̄ bona eſt: vt ſupra oñſuꝫ eſt. ꝑt
aūt aliquis cibus eſſe alicui malus iquātū ꝯriatᷓ ſalubri-
tati ipſius ſm corpus. nullius igit̄ cibi ſumptio ſm ꝙ
eſt talis res eſt pctm̄ ſm ſe: ſꝫ pōt eſſe peccatū ſi ꝑter rō-
3° nem aliquis ipſo vtatᷓ ſm ſuā ſalutē. ¶ Amp. vti reb⁹ ad
hoc ꝙ ſunt nō eſt ſm ſe malū: ſunt aūt plante ꝑꝑ aialia.
aialiū vō q̄daꝫ ꝑꝑ alia: ⁊ oīa ꝑꝑ hoiem: ſicut ex ſupiorib⁹
pꝫ: vti ḡ vel plantis vel aialiū carnib⁹ vel ad eſuꝫ vel ad
4° qcqd aliḋ ſunt hoī vtilia: nō eſt ſm ſe pctm̄. ¶ Itē. De-
fectus pcti ab aia deriuatᷓ ad corp⁹ ⁊ nō ecōuerſo: pctm̄
eniꝫ dicimus ſm ꝙ deordinatᷓ volūtas: cibi aūt imedia-
te ad corpus ꝑtinēt: nō ad aiaꝫ: nō ḡ ciboꝝ ſumptio ſm
ſe pōt eſſe pctm̄: niſi q̄tenus repugnat rectitudini volun
Diſtinctio triméb ris. tatis. Qḋ gdē ꝯtingit vno mō ꝑꝑ repugnātiā ad propriū
finē ciboꝝ: ſicut cū aliqs ꝑꝑ dlectationē que eſt in cibis
1 vtitᷓ cibis ꝯriantibus corpis ſaluti vel ſm ſpēm ciboꝝ
2 vel ſm q̄titatē. Alio⁹ ſm ꝙ repugnat cōditio eius q vti-
tur cibis vel coꝝ cū quib⁹ cōuerſatᷓ: puta cū quis accura-
tius cibis vtitᷓ q̄ ſua facultas ſuſtineat: ⁊ alr̄ q̄ coꝝ mo-
3 res habeant cū qbus ꝯuiuit. Tertio⁹ ſm ꝙ cibi ſunt aliq̄
lege ꝓhibiti ꝑꝑ aliquā cām ſpālez: puta in veteri lege q-
dam cibi ꝓhibebantᷓ ꝑꝑ ſignificationē: in egypto ꝓhibe
batᷓ antiquus comeſtio carnis bouine: ne agricultura im-
pediretᷓ: vel ēt ſm ꝙ aliq̄ regule ꝓhibēt aliqb⁹ cibis vti
ad cōcupiſcētiā refrenādā. Hinc eſt ꝙ dn̄s dicit̄ Matth.
15. Qḋ intrat in os nō coinquinat hoiem. ⁊ ꝑ. Cori.10. dī.
Oē qḋ in macellū venit mādučate nihil iterrogantes ꝑꝑ
ꝯſciam. ⁊ ꝑ. Timo.4. dī. Oīs creatura dei bona eſt: ⁊ ni-
Error q̄rūdā excludit̄. hil reiciendū qḋ cū gr̄arūactione ꝑcipitᷓ. Per hoc autē
excluditᷓ quorūdā error qui vſuꝫ quorūdā ciboꝝ ſm ſe
dicūt eē illicitū: de qbus Apl̄s dicit ibidē. In nouiſſimis
tpib⁹ diſcedēt quidē a fide ꝓhibētiū nubere: abſtinere a
cibis quos deus creauit ad percipiendū cū gr̄arūactiōe.
Quia vō vſus ciboꝝ ⁊ venereoꝝ nō eſt ſm ſe illicit⁹: ſꝫ
ſoluꝫ ſm ꝙ exit ab ordine rōnis illicitus eſſe pōt: ea vō
que exterius poſſidentᷓ necīa ſunt ad ſumptionē ciboꝝ
ad educationez prolis ⁊ ſuſtētationez familie ⁊ ad alias
corporis neceſſitates: cōſequēs eſt ꝙ nec ſm ſe etiaꝫ di
uitiaꝝ poſſeſſio eſt illicita ſi ordo rōnis ſeruetᷓ ita. ſ. ꝙ iu-
ſte hō poſſideat que hꝫ ⁊ ꝙ in eis finem voluntatis ſue
non ꝯſtituat: ⁊ ꝙ eis debito mō vtatur ad ſuam ⁊ alioꝝ
vtilitatez. Hinc ꝙ apl̄s. 1. Timo. vi. diuites non condē-
nat: ſꝫ eis certaꝫ regulaꝫ diuitijs vtendi tradidit dicens.
Diuitibus huius ſeculi ꝑcipe non ſublime ſapere: neqꝫ
ſperare in incerto diuitiaꝝ: ſed in deo viuo qui ꝑſtat no-
bis oīa abunde ad fruendū: bene agere: diuites fieri in
bonis opib⁹: facile tribuere: cōicare. ⁊ Eccli.31. Beatus
diues qui inuētus eſt ſine macula: ⁊ qui poſt auꝝ nō abijt
nec ſperauit in pecunie theſauris. Per hᷓ ēt excluditᷓ q̄- Error excluditur.
rūdaꝫ error qui vt Aug. dicit in lib. de hereſib⁹ apoſtoli-
cos ſe arrogātiſſime vocauerūt: eo ꝙ in ſuā cōionē non
acciperent vtētes cōiugib⁹ ⁊ res ꝓprias poſſidētes q̄les
hꝫ catholica eccl̄ia ⁊ monachos ⁊ clericos plurimos: ſed
iō iſti heretici ſūt: qm̄ ſe ab eccleſia ſeparātes nullā ſpez
putant eos habere qui vtuntᷓ his rebus qbus ipſi carēt.

¶ Quomodo ſm legem dei homo ordinatur ad proxi-
mum. Cap.CXXVIII.

Ex his ergo que dicta ſūt manifeſtū eſt Iſta ꝯ° ꝓbat̄ ꝑ
ꝙ ſm legē dinā hō iducitᷓ vt or-
dinez rōnis ſeruet in oīb⁹ que in ei⁹ vſuꝫ ve-
nire pñt: inter oīa āt q̄ in vſuꝫ hoīs veniunt
ꝑcipua ſunt etiā alij hoīes: hō āt nālr aial ſo
ciale ē. idiget. n. mlt̄ꝫ q̄ ꝑ vnū ſolū parari nō pñt: opꝫ igit̄
ꝙ ex lege dina inſtituatᷓ hō vt ſm ordinez rōnis ſe hēat 2°
ad alios hoīes. ¶ Adhuc. Finis dine legis eſt vt hō deo
adhereat: iuuatᷓ āt vn⁹ hō in hᷓ ex alio tam q̄tū ad cogni
tionē q̄ ēt q̄tū ad affectionē: iuuāt. n. ſe hoīes mutuo in
cognitiōe veritatꝭ: ⁊ vn⁹ aliū ꝓuocat ad bonū: ⁊ retrahit
a malo: vn̄ Prouer.27. dī. Ferrum ferro acuitᷓ: ⁊ hō exa-
cuit faciē amici ſui: ⁊ Eccl̄s.4. Meli⁹ eſt duos eē q̄ vnū.
hñt. n. emolumētū ſocietatꝭ ſue ſi vn⁹ ceciderit ab altero
fulcietᷓ: ve ſoli: qꝛ cū ceciderit nō hꝫ ſubleuātē ſe: ⁊ ſi dor-
mierint duo fouebūtᷓ mutuo: vn⁹ quō calefiet: ⁊ ſi qſpiaꝫ
ꝑualuerit ꝯ vnū duo reſiſtūt ei: oportuit igit̄ lege dina or
dinari ſocietatē hoiuꝫ adinuicē. ¶ Amp. Lex dina ē q̄dā 3°
rō dine ꝓuidētie ad hoīes gubernādos: ad dinā āt ꝓui-
dētiā ꝑtinet ſingula q̄ ei ſubſūt ſub debito ordie ꝯtinere:
vt. ſ. ſuū locū ⁊ gradū teneat vnūqḋqꝫ: lex ḡ dina ſic ho-
mines adinuicē ordiat ⁊ vnuſqſqꝫ ſuū ordinē teneat: qḋ ē
hoīes pacē hr̄e adinuicē: pax. n. hoīuꝫ nihil aliḋ eſt q̄ ordi
nata ꝯcordia: vt Aug. dicit. ¶ Itē quātīcūqꝫ aliq̄ ordi- 4°
nantᷓ ſub aliq̄ opꝫ illa ꝯcordit eē ordinata adinicē: alr̄ ſe-
inuicē ipedirēt in ꝯſecutiōe finis cōis: ſic pꝫ in exercitu
q ꝯcorditer ordinatᷓ ad victoriaꝫ q̄ eſt finis ducis: vnuſ-
qſqꝫ āt hō ꝑ legē dinā ordinatᷓ ad deū: oportuit ḡ ꝑ legē
dinā īter hoīes ne ſeinuicē ipedirēt ordinatā ꝯcordiā eē:
qḋ eſt pax. Hinc eſt qḋ i ꝑs dī. Qui poſuit fines tuos pa-
cem: ⁊ dn̄s dicit Joā.16. Hec locut⁹ ſum vobis: vt in me
pacē habeatis. Tūc aūt ordiata ꝯcordia iter hoīes ſuatᷓ
qñ vnicuiqꝫ qḋ ſuū eſt redditᷓ: qḋ ē iuſtitie. Et iō dī Iſa.
32. Op⁹ iuſtitie pax: oportuit igit̄ ꝑ legez dinā iuſtitie ꝑ-
cepta dari: vt vnuſqſqꝫ alteri redderet qḋ ſuū eſt: ⁊ abſti
neret a nocumētis ei īferēdis: inter hoīes autē maxime eſt
aliquis parentib⁹ debitor: ⁊ iō inter precepta legis que
nos ad ꝓximū ordināt. Exo.20. ponitur. Honora pꝫem
tuū ⁊ matrē tuā: in quo intelligitᷓ ꝑcipi vt tam parētib⁹
q̄ etiā alijs vnuſquiſqꝫ reddat qḋ dꝫ. ſm illud Ro.13.
Reddite oīb⁹ debita. Deinde ponūtur ꝑcepta qb⁹ ꝑcipi
tur abſtinere eē a nocumētis ꝓximo inferēdis: vt neqꝫ
factis eū offendamus in ꝑſona ꝓpria: qꝛ dictū eſt. Non
occides. neqꝫ in ꝑſona cōiuncta: qꝛ ſcriptū eſt. Non me-
chaberis. nqꝫ ēt in exteriorib⁹ reb⁹: qꝛ ſcriptū ē. Nō fur-
tuꝫ facies. Prohibemur etiā ne cōtra iuſtitiā ꝓximū v̄-
bo offendam⁹: qꝛ ſcriptū eſt. Nō loq̄ris ꝯ ꝓximū tuum
falſum teſtimoniū. Et qꝛ deus ēt cordiū iudex eſt: ꝓhibe
mur ne corde ꝓximū offēdam⁹ ꝯcupiſcēdo. ſ. vxorē aut
aliquā rem eius. ¶ Ad hꝰ aūt iuſtitiaꝫ obſeruandā que Diſtō bimēbris.
lege diuina ſtatuitᷓ: dupl̄r hō inclinatᷓ: vno mō ab inte-
riori: alio mō ab exteriori. Ab interiori gdē dū hō volū-
tarius eſt ab obſuādū ea que ꝑcipit lex diuina: qḋ gdeꝫ

fit per amorē hoīs ad deū ⁊ proximū: qui enī diligit aliquē ſponte ⁊ delectabiliter ei reddit qḋ dʒ ⁊ etiam liberaliter ſuperaddit: vñ tota legis impletio ex dilectione dependet. ſm illud apl̄i Ro.13. Plenitudo legis eſt ꝑfectio. Et dñs dicit Math.22. ꝙ in duob⁹ ꝑceptis. ſ. in dilectione dei ⁊ proximi vniuerſa lex pēdet. Sʒ qꝛ aliqui interi⁹ nō ſunt ſic diſpoſiti: vt ex ſeipſis ſponte faciant qḋ lex iubet: ab exteriori trahēdi ſūt ad iuſtitiā legis iplendā: qḋ quidē fit dū timore penaꝝ nō liberalr̄ ſʒ ſeruilr̄ legē iplēt: vñ dī Iſa.26. Cū feceris iudicia tua in terra. ſ. puniēdo malos: iuſtitiam diſcēt oēs habitatores orbis. Alij vo ſi ſunt diſpoſiti vt ex ſeipſis ſponte faciāt qḋ lex iubet. Sc̄di igit̄ ſibiipſi ſunt lex hñtes charitatē q̄ eos loco legis iclinat ⁊ liberaliter opari facit: lex ḡ exterior nō fuit neceſſaria ꝙ ꝑꝑ eos poneret̄: ſʒ ꝑꝑ illos qui ex ſeipſis non inclinant̄ ad bonū: vñ dī p̄. Timo.p̄. Iuſto lex non

Error q̄rūdā reprobatur. eſt poſita ſʒ iniuſtis. ¶ Qḋ nō eſt ſic itelligēdū: q̄ſi iuſti nō teneant̄ ad legē iplēdā: vt q̄dā male itellexerūt: ſʒ qꝛ iſti inclinant̄ ex ſe̾pis ad iuſtitiā faciendā ēt ſine lege.

¶ Qꝛ in actib⁹ humanis ſunt aliqua recta ſm naturam ⁊ non ſolum quaſi lege poſita. Cap. CXXIX.

Iſta ꝯ° ꝑbat p̄ Ex premiſſis aūt apparet ꝙ ea q̄ diuina lege ꝑcipiūtur rectitudinē hñt nō ſolū qꝛ ſunt lege poſita: ſʒ ēt ſm nām. Ex ꝑceptis. n. legis diuine mēs hoīs ordinat̄ ſub deo: ⁊ oīa alia que ſunt in hoīe ſub rōne: hoc aūt nālis ordo requirit ꝙ iferiora ſuperioribus ſubdant̄: ſunt ḡ ea q̄ lege diuina ꝑcipiunt̄ ſm

2° ſe nālr̄ recta. ¶ P̄. Hoīes ex diuina ꝓuidentia ſortiunt̄ nāle iudicatoriū rōnis: vt p̄n̄ ꝓꝓaꝝ opationū: nālia aūt ꝑncipia ad ea ordinant̄ q̄ ſunt nālr̄: ſūt igit̄ aliq̄ opationes nālr̄ hoī ꝯueniētes q̄ ſunt ſm ſe recte: ⁊ nō ſolū q̄ſi le

3° ge poſite. ¶ P̄. Quorūcūqʒ eſt nā determiata opʒ eſſe opōnes determiatas que illi nāe ꝯueniāt: propria. n. opō vniuſcuiuſqʒ nām ipſius ſequit̄: ꝯſtat aūt hoīuʒ nām eē determiatā: opʒ ḡ opōnes eē aliq̄s ſm ſe hoī ꝯueniētes.

4° ¶ Adhuc. Cuicūqʒ eſt aliqd nāle: opʒ ēt eē nāle id ſine quo illḋ hñi nō pōt: nā. n. nō deficit in neceſſarijs: eſt aūt hoī nāle ꝙ ſit aīal ſociale: qḋ ex h̄ oñdit̄ ꝙ vn⁹ hō ſolus non ſufficit ad oīa q̄ ſunt humane vite nec̄caria: ea ḡ ſine qb⁹ ſocietas humana ꝯſeruari nō pōt: ſunt hoī nālr̄ ꝯueniētia: hm̄ aūt ſunt: vnicuiqʒ qḋ ſuū eſt ꝯſeruare: ⁊ ab iniurijs abſtinere: ſunt igit̄ aliq̄ in humanis actib⁹ nāliter re

5° cta. ¶ Amp̄. Supra oñſuʒ eſt ꝙ oīs hō nālr̄ h̄ hʒ ꝙ vtatur reb⁹ iferiorib⁹ ad ſue vite nec̄citatē: eſt āt aliq̄ mēſura determiata ſm quā vſus ꝑdictaꝝ reꝝ humane vite eſt cōueniens: q̄ q̄dē mēſura ſi ꝑtermittat̄ ſit hoī nociuū: ſicut apparet in ſumptiōe inordinata ciboꝝ: ſunt ergo aliqui

6° act⁹ hoī nālr̄ ꝯueniētes. ¶ Itē. ſm nālē ordinē corp⁹ hominis eſt ꝑꝑ aīaʒ ⁊ iferiores vtutes aīe ꝑꝑ rōnē: ſicut ⁊ in alijs reb⁹ mā eſt ꝑꝑ formā: ⁊ inſtr̄a ꝑꝑ ꝑncipalē agentē: ex eo āt ꝙ ē ad aliud ordinatū dʒ ei auxiliū ꝓuenire: nō aūt aliqḋ ipedimētuʒ: eſt ergo nālr̄ rectuʒ ꝙ ſic ꝓcuret̄ ab hoīe corp⁹ ⁊ inferiores vires aīe: ex h̄ ⁊ act⁹ rōnis ⁊ bonuʒ ipſius minime ipediat̄ ꝙ magis āt iuuet̄: ſi aūt ſec⁹ accideret erit nālr̄ pctm̄: violētie ḡ ⁊ comeſſatiōes ⁊ inordinat⁹ venereoꝝ vſus ꝑ q̄ act⁹ rōnis ipedit̄ ⁊ ſubdit̄ paſſiōib⁹ q̄ liberꝝ iudiciū rōnis eē nō ſinūt: ſunt nālr̄ mala.

7° ¶ P̄. Unicuiqʒ nālr̄ ꝯueniūt ea qb⁹ tendit in ſuū finem nālē: que aūt ecōtrario ſe hñt ſunt ei nāliter icōueniētia:

Cap. 112. oñſum eſt. n. ſupra ꝙ hō nālr̄ ordinat̄ in deuʒ ſicut in finē: ea igit̄ quib⁹ hō inducit̄ in cognitionē ⁊ amorē dei ſunt nāliter recta: quecūqʒ vo econtrario ſe habent: ſunt nāliter hoī mala: pʒ ergo ꝙ bonū ⁊ malum in humanis actibus non ſolum ſunt ſm legis pōnem ſed ſm naturalem ordinem. ¶ Hinc eſt qḋ in p̄s dicitur ꝙ iudicia dñi

Cōfirmatur Error excluditur. ſunt vera iuſtificata in ſemetipſis. ¶ Per hoc aūt excluditur poſitio dicētiū ꝙ iuſta ⁊ recta ſūt ſm legē poſita.

¶ De conſilijs que dantur in lege diuina. Cap. CXXX.

Idē p̄ꝰ ꝯ°. q. 108. a. 4. Quia vo optimum hoīs eſt vt mente deo adhereat ⁊ reb⁹ diuinis: impoſſibile aūt eſt ꝙ hō intēſe circa diuerſa occupet̄: ad hoc ꝙ liberi⁹ ferātur in deū mens hoīs: dant̄ in diuina lege cōſilia: quib⁹ hoīes ab occupationib⁹ ꝑſentis vite q̄tū poſſibile eſt retrahant̄ terrenā vitā agētes: hoc aūt nō eſt ita neceſſariū hoī ad iuſtitiaʒ: vt ſine eo iuſtitia eē nō poſſit: nō. n. virtus ⁊ iuſtitia tollitur ſi hō ſm ordinē rōnis corꝑalibus ⁊ terrenis rebus vtat̄: ⁊ iō hm̄ diuine legis ammonitiōes dicunt̄ cōſilia ⁊ nō ꝑcepta inquātū ſuadet̄ hoī: vt ꝑꝑ meliora minus bona ꝑtermittat. Occupat̄ aūt humana ſollicitudo

Diſtō trimēbris. ſm cōem modū humane vite erga tria. ꝑmo q̄deʒ circa ꝓpriā ꝑſonā quid agat: aut vbi ꝯuerſet̄. Sc̄do aūt circa ꝑſonas ſibi ꝯiunctas ꝑcipue vxorē ⁊ filios. Tertio circa res exteriores ꝓcurādas: qb⁹ hō indiget ad ſuſtētationē

Cōſiliū paupertatis. vite. ¶ Ad amputādā ḡ ſollicitudinē circa res exteriores dat̄ hoī in lege diuina ꝯſiliū pauꝑtatis: vt. ſ. res hui⁹ mūdi abijciat: qb⁹ animus eius ſollicitudine aliq̄ iplicari poſſet. Hinc eſt qḋ dñs dicit Math.19. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vēde oīa que habes ⁊ da pauperibus: ⁊

Cōſ. cōtinē. veni ſeq̄re me. ¶ Ad amputādū aūt ſollicitudinē vxoris ⁊ filioꝝ dat̄ hoī cōſiliū de v̄ginitate vl̄ ꝯtinētia. Hinc eſt qḋ dī p̄. Cori.7. De v̄ginib⁹ aūt ꝑceptū dñi nō habeo: cōſiliū aūt do. Et huiꝰ cōſilij rōneʒ aſſignās ſubdit. Qui ſine vxore eſt ſollicitus eſt q̄ dñi ſunt: quō placeat deo. Qui aūt cū vxore eſt: ſollicitus eſt q̄ ſunt mūdi quō pla

Cōſ. obedi. ceat vxori: ⁊ diuiſus eſt. ¶ Ad amputādū aūt ſollicitudineʒ hoīs etiā circa ſeipſum datur ꝯſiliū obediētie per quā hō diſpōneʒ ſuoruʒ actuū cōmittit ſuperiori: ꝑꝑ qḋ dī hebꝛ. vltio. Obedite ꝑpoſitis veſtris ⁊ ſubiacete eis: ipſi eniʒ ꝑuigilāt q̄ſi rōnem pro aīab⁹ veſtris reddituri. Quia vo ſūma ꝑfectio humane vite in hoc ꝯſiſtit: ꝙ mēs hoīs deo vacet: ad hanc aūt mētis vacationē in predicta tria maxime vident̄ diſponere cōueniēter ad perfectionis ſtatuʒ pertinere vident̄ nō quaſi ipſe ſint ꝑfectiones ſed qꝛ ſunt diſpōnes quedaʒ ad perfectionē que cōſiſtit in hoc ꝙ deo vacetur: ⁊ hoc expreſſe oſtendūt verba dñi

Cōſ. cōtīgē. pauꝑtateʒ ſuadentis: cū dīc. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vende oīa que habes ⁊ da pauperibus ⁊ ſequere me.

Cōſ. dici pñt ꝑfectio ⁊ effectus ⁊ ſigna. quaſi in ſua ſequela vitaʒ perfectionis cōſtituēs. ¶ Pñt etiam dici perfectionis effectus ⁊ ſigna: cum enim mens vehemēter amore ⁊ deſiderio alicuius rei afficit̄ ꝯñs eſt ꝙ alia poſtponat: ex hoc igit̄ ꝙ mens hoīs amore ⁊ deſiderio feruenter in diuina fertur: in quo perfectionē ꝯſtare manifeſtū eſt: ꝯſequit̄ ꝙ oīa que ipſum pñt retardare quo minus feratur in deū abijciat: nō ſoluʒ rerū curam ⁊ vxoris ⁊ ꝓlis affectum: ſed etiā ſuiipſius: ⁊ hoc ſignant v̄ba ſcripture. dicit̄ enim Cāti.8. Si dederit homo oēm ſubām domus ſue ad mercandam dilectionē quaſi nihil cōputabit eaʒ: ⁊ Math.13. Sile eſt regnū celoꝝ hoī negociatori querēti bonas margaritas: inētā āt vna ꝑcioſa margarita abijt ⁊ vēdidit oīa q̄ habuit ⁊ cōparauit eā. ⁊ Phil.3. Que mihi aliq̄n fuerunt lucra: arbitratus ſum vt ſtercora: vt c̄hrm lucrifacerem. Quia igitur predicta tria diſpoſitiones ad perfectiōes ſunt ⁊ effectus ⁊ ſigna: cōuenienter qui predicta tria deo vouēt in ſtatu ꝑfectionis eſſe dicunt̄: ꝑfectio aūt ad quā ꝑdicta diſponūt: in vacatiōe mētis circa deū ꝯſiſtit: vñ ⁊ ꝑdictoꝝ ꝓfeſſores religioſi dicunt̄ quaſi ſe deo ⁊ ſua in modū cuiuſdā ſacrificij dedicantes: ⁊ q̄ntuʒ ad res per paupertatē: ⁊ q̄tū ad

corpus per cõtinẽtiã:ꝛ ꝗtuꝫ ad voluntatẽ ꝑ obediẽtiã: religio igitur in cultu diuino conſiſtit:vt ſupra dictũ eſt.

❡ De errore impugnantium voluntariam paupertatem. Cap.CXXXI.

Error vigilā tij recitat quoꝫ argu. roborat que ſūt contra dicta.

Fuerunt autẽ aliqui paupertatis ꝓpoſitũ ĩprobãtes ꝯ euãgelicaꝫ doctrinã:quoꝝ pm⁹. Uigilãti⁹ inuenit̃:quẽ tñ poſtmodũ aliq ſunt ſecuti dicẽtes ſe eſſe legis doctores nõ intelligẽtes neqꝫ que lo
1 quunt̃ neqꝫ de qb⁹ affirmãt:qꝛ ad hoc his ꝛ ſilib⁹ rõnib⁹ ſunt iducti. Nãlis enĩ appetit⁹ requirit vt vnũqḋqꝫ aĩal ſibi ꝓuideat in neceſſarijs ſue vite:vñ aĩalia q̃ nõ q̃libet tpe ãni nec̃ia ſue vite inuenire pñt:q̃dã nãli inſtinctu ea q̃ ſunt ſue vite nec̃ia ꝯgregãt illo tpe q̃ inueniri pñt ꝛ ea cõſeruãt:ſic p̲ꝫ de apib⁹ ꝛ formicis:hoĩes aũt ad ſue vite cõſeruationẽ mltis indigẽt:q̃ nõ oĩ tpe inueniri pñt:ĩeſt g̃ nãlr hoĩ ꝙ ꝯgreget ꝛ ꝯſeruet ea q̃ ſunt ſibi nec̃ia.eſt g̃ ꝯ legẽ nãlẽ oĩa ꝯgregata diſꝑgere ꝑ paupertatẽ. ❡ Adhuc.
2 Nãlẽ affectũ hñt oĩa ad ea qb⁹ eẽ ſuũ ꝯſuat̃: inq̃tũ oĩa eẽ appetũt:ſꝫ ꝑ ſubaꝫ exterioꝝ bonoꝝ vita hoĩs ꝯſeruatur:ſic igit̃ ex nãli lege vnuſqſqꝫ ſuã vitã ꝯſeruare tenet̃ ita ꝛ exteriorẽ ſubaꝫ:ſic eſt g̃ ꝯ legẽ nãe:ꝙ aliqs ſibi manuꝫ inyciat:ita ꝛ ꝙ aliqs neceſſaria vite ſibi ſubtrahat ꝑ
3 volũtariã pauptatẽ. ❡ Amp̃.nãliter hõ eſt aĩal ſociale:ſupra dictũ eſt.ſocietas ãt inter hoĩes ꝯſeruari nõ poſſet: niſi vn⁹ aliũ iuuaret.ẽ igit̃ nãle hoĩb⁹:ꝙ vn⁹ aliũ in neceſſitatib⁹ iuuet:ab h̃ aũt auxilio ferẽdo ſe faciũt ĩpotẽtes:q exteriorẽ ſubaꝫ abyciũt:ꝑ quã plimũ alijs auxiliũ fert̃. eſt g̃ ꝯ nãlẽ iſtinctũ ꝛ ꝯ amicitie ꝛ charitatis bonũ ꝙ hõ ꝑ volũtariã pauptatẽ oẽm ſubaꝫ mũdi abyciat. ❡ Itẽ.
4 Si hẽe ſubaꝫ hui⁹ mũdi malũ eſt:bonũ eſt aũt ꝓximos liberare a malo:malũ aũt eos in malũ educẽ:ꝓñs eſt:ꝙ dare alicui indigẽti ſubaꝫ hui⁹ mũdi ſit malũ: auferre ãt habẽti bonũ ſit:qḋ incõueniẽs eſt.eſt g̃ bonũ hẽe ſubam hui⁹ mũdi:eẽ igit̃ ꝑ volũtariã pauptatẽ totalr̃ abycere
5 malũ eſt. ❡ P̃.Occaſiões maloꝝ vitãde ſũt:eſt aũt paupertas occaſio mali:qꝛ ꝓꝑ eã ad furta:adulatiões:ꝑiuria ꝛ his ſilia aliq̃ inducũtur:nõ eſt igit̃ paupertas voluntarie
6 aſſumẽda ſꝫ magis ne adueniat vitãda. ❡ Amp̃.Cũ v̄t⁹ ꝯſiſtat in medio:vtraqꝫ extrema corrũpũt:eſt aũt v̄tus liberalitas q̃dã:q̃ dat dãda ꝛ retinet retinẽda:vitiũ autẽ eſt in min⁹ illiberalitas:q̃ retinet retinẽda ꝛ nõ retinẽda: eſt aũt ꝛ vitiũ in plus ꝙ oĩa dent̃:qḋ faciũt q volũtarie pauptatẽ aſſumũt:eſt g̃ hoc vitioſum ꝛ ꝓdigalitati ſilẽ.

Cõfirmatur.

❡ Has aũt rões auctoritate ſacre ſcripture ꝯfirmari videt̃:di.n.ꝓuer.30.Mendicitatẽ ꝛ diuitias ne dederis mihi:tribue tñ victui meo neceſſaria:ne forte ſatiat⁹ illiciar ad negandũ:ꝛ dicã:quis eſt dominus:ꝛ egeſtate cõpulſus furer:ꝛ peiarem nomen dei mei.

❡ De modo viuendi eorũ qui voluntariam paupertatẽ ſectantur. Cap.CXXXII.

P⁹ modus viuẽdi in paupertate.

Uidetur ãt hec q̃ſtio mag̃ vrgeri ſi qs ſpãlr̃ exequat̃ modos qbus neceſſe eſt viuere eos q volũtariã pauptatẽ ſectant̃.Eſt.n.vnus modus viuendi ꝙ poſſeſſiones ſinguloꝝ vendant̃ ꝛ de precio oẽs cõiter viuãt:qḋ qdeꝫ ſub Ap̃lis ſuatũ vĩ in hierlm:di.n. Actuũ.4.Quotqt poſſeſſores agroꝝ aut domoꝝ erant vẽdentes afferebãt p̃cia eoꝝ que vẽdebãt:ꝛ ponebãt añ pedes ap̃loꝝ ꝛ di.ſin.ꝓut cuiqꝫ op⁹ erat. ❡ Hic ãt modus nõ vĩ efficaciter ꝓuidere humane vite: p̃mo quidẽ qꝛ nõ eſt facile ꝙ plures ẽt hñtes magnas poſſeſſiones hãc vitã aſſumãt:ꝛ ſi ꝯferat̃ inter mltos p̃ciũ qḋ ex poſſeſſiõib⁹ paucoꝝ diuitũ aſſumptũ eſt nõ ſufficiet in multũ tp̃s.Deinde qꝛ poſſe ꝛ facile eſt hꝰ p̃ciũ vel fraude

Improbatio huiꝰ p̃mi modi erronea.

diſpẽſatoꝝ vel furto aut rapina deperiri:remanebunt g̃ illi qui talẽ pauptatẽ ſectantur abſqꝫ ſuſtentatione vite. ❡ Itẽ.Multa accñtia ſunt quibus hoĩes cogunt̃ locuꝫ mutare:nõ g̃ erit facile ꝓuidere his quos opꝫ forte ꝑ diuerſa loca diſꝑgi de p̃cio aſſũpto de poſſeſſionib⁹ in cõi redacto. ❡ Eſt ãt ali⁹ modus vt poſſeſſiões hẽãt cões: ex qb⁹ ſingulis ꝓuideat̃ ꝓut cuiqꝫ op⁹ fuerit ſic in monaſterijs plĩmis obſuat̃. ❡ Sꝫ nec hꝰ modus vĩ ꝯueniẽs. Poſſeſſiões.n.terrene ſollicitudinẽ afferũt ꝛ ꝓꝑ ꝓcurationũ fructuũ ꝛ ꝓꝑ defenſionẽ eaꝝ ꝯ fraudes ꝛ violẽtias: ꝛ tãto maiorẽ ꝛ a plurib⁹ opꝫ hẽe ſollicitudinẽ q̃to maiores poſſeſſiones eẽ opꝫ:q̃ ſufficiãt ad pluriũ ſuſtẽtationẽ:ꝛ deperit g̃ in hoc mõ finis volũtarie paupertatis ad minus q̃tũ ad multos q̃s opꝫ eẽ circa ꝓcurãdas poſſeſſiones ſollicitos. ❡ Itẽ cõis poſſeſſio ſolet eẽ cã diſcordie: nõ.n.vñr litigare qui nihil hñt cõe:vt hiſpani ꝛ perſe:ſꝫ qui ſimul habent aliqd cõe:ꝓꝑ qḋ etiã inter fratres ſunt iurgia.diſcordia aũt maxie ĩpedit vacationẽ mẽtis circa diuina:vt dictũ eſt:vĩ g̃ iſte modus viuẽdi ĩpedire fineꝫ volũtarie pauptatis. ❡ Adhuc autẽ eſt terti⁹ modus viuendi:vt de laborib⁹ manuũ ſuaꝝ viuant qui volũtariã pauptatẽ ſectant̃:quẽ qdẽ viuẽdi moduꝫ Paulus ap̄ls ſeq̃bat̃:ꝛ alijs obſuãdũ ſuo exẽplo ꝛ inſtitutiõe dimiſit: di.n.ij.Theſſalo.tertio. Nõ gratis panẽ mãducauimus ab aliq̃:ſed in labore ꝛ fatigatiõe nocte ꝛ die operantes: ne quẽ veſtrũ grauaremus nõ q̃ſi nõ habuerim⁹ p̃tãteꝫ: ſꝫ vt noſmetipſos formã darem⁹ vobis ad imitãdũ nos. nã ꝛ cũ eſſemus apud vos h̃ denũtiabam⁹ vobis:qm̃ ſi quis nõ vult laborare nõ mãducet. ❡ Sed nec iſte modus viuẽdi vĩ eẽ cõueniẽs:labor.n.manualis neceſſari⁹ eſt ad ſuſtẽtationẽ vite:ſm ꝙ ꝑ ipſuꝫ aliqd acq̃rit̃:vanũ autẽ vĩ ꝙ qs relinquẽs illud qḋ neceſſariũ eſt.iteꝝ acquirere laboret:ſi g̃ poſt volũtariã pauptatẽ eſt neceſſariuꝫ iteꝝ acq̃rere vñ aliqs ſuſtentet̃ ꝑ laborẽ manualẽ:vanũ fuit illa dimittere oĩa que habebat ad ſuſtẽtationẽ vite. ❡ Adhuc.Uolũtaria pauptas ad hoc ꝯſulit̃:vt ꝑ eaꝫ aliquis diſponat̃ ad expeditius ſequẽdũ chr̃m:per hoc ꝙ a ſollicitudinib⁹ ſecularib⁹ liberatur.maiorẽ aũt ſollicitudinem requirere vĩ:ꝙ aliqs proprio labore ſibi victum acq̃rat q̃ꝫ ꝙ his q̃ habuit vtat̃ ad ſuſtentationẽ vite:ꝛ p̃cipue ſi habuit poſſeſſiones moderatas : aut etiã aliqua mobilia ex qbus in promptu erat:vt ſumeret victus neceſſaria.nõ igit̃ viuere de laborib⁹ manuũ vĩ eẽ ꝯueniẽs ꝓpoſito aſſumẽtiũ volũtariã paupertatẽ. ❡ Adhoc aũt accedit:ꝙ etiã dñs ſollicitudinẽ terrenoꝝ a diſcipulis remouens ſub ſilitudine volucrũ ꝛ lilioꝝ agri vĩ eis laborem interdicere manualẽ:dicit.n. Reſpicite volatilia celi:q̃m neqꝫ ſerũt:neqꝫ ꝯgregãt in horrea.ꝛ iteꝝ. Cõſiderate lilia agri q̃uo creſcũt:ꝛ nõ laborãt:neqꝫ nent. Ur̃ ãt hic modus viuẽdi inſufficiẽs. Nã multi ſunt ꝑfectionẽ vite deſiderãtes:qb⁹ nõ ſuppetit facultas aut ars vt poſſint labore manuũ vitã trãſigere:qꝛ nõ ſunt in his nutriti nec iſtructi:ſic.n.melioris ꝯditionis eẽnt ad ꝑfectionẽ vite capeſcẽdã ruſtici ꝛ opifices:q̃ꝫ q ſapiẽtie ſtudio vacauerũt:ꝛ in diuitijs ꝛ i delitijs q̃s ꝓꝑ chr̃m deſerũt ſunt nutriti:ꝯtingit ẽt aliquos volũtariã pauptatẽ aſſumẽtes infirmari aut alias ĩpediri q̃ minus opari poſſent.ſic g̃ remanerẽt deſtituti neceſſarijs vite. ❡ Itẽ. Nõ modici tp̃is labor ſuffic̃ ad nec̃ia vita q̃rẽda:qḋ p̲ꝫ in mltis q totũ tp̃s ad h̃ expẽdũt:vix tñ ſufficiẽtẽ ſuſtẽtationẽ acq̃rere pñt:ſi ãt volũtariã pauptatẽ ſectãtes oporteret labore manuali victũ acq̃rẽ:ſeq̃ret̃ ꝙ circa hꝰ laborẽ mai⁹ tẽpus ſue vite ꝯſumerẽt:ꝛ ꝑ ꝯñs ĩpedirent̃ ab alijs magis nec̃ijs actiõib⁹:q̃ ẽt magnũ tp̃s req̃rũt:ſicut ſũt ſtudiũ ſapientie ꝛ doctrina ꝛ hꝰ alia ſpũalia exercitia:ꝛ ſic paup-

2⁹ modus viuẽdi vt ſupra Improbatio euiſdẽ erronea.

3⁹ modus viuendi vt ſupra.

Improbatio erronea.

tas volūtaria magis ipediret pfectionē vite: q̄ ad ipsaꝫ
disponeret. ¶ Si qs aūt dicat ꝙ labor manualis neces/
sarius est ad tollēdū ociū: hoc nō sufficit ad ꝓpositū: me
li⁹.n.esset tollere ociū ꝑ occupationes in v̄tutib⁹ morali/
bus qb⁹ deseruiūt organice diuitie. puta in elemosynis fa
ciēdis ⁊ alijs hm̄oi: q̄ ꝑ laborē manualē. ¶ P̄. Uanū esset
dare ꝯsiliū de paupertate ad h solū ꝙ hoies paupes facti
abstinerēt ab ocio vitā suā laborib⁹ manualib⁹ occupan/
tes nisi ad h darek: ꝙ nobilioribus exercitijs vacarēt q̄ il
Rñsio. lis q̄ sunt f̄m vitā cōez hoīuꝫ. ¶ Si vo aliqs dicat: ꝙ ne/
cessari⁹ est labor manualis ad carnis ꝯcupiscētias domā
Impugnatio das: hoc nō est ad ꝓpositū: q̄rim⁹.n. vtrū sit necessariū ꝙ
victū ꝑ manualē laborē volūtariā paupertatē sectātes ac/
quirāt. ¶ P̄. Potē est multis alijs modis domare ꝯcu/
piscētias carnis.s.ꝑ ieiunia vigilias ⁊ alia hm̄oi: labore etiā
manuali ad hūc finē vti possent etiā diuites q̄ nō hn̄t ne
Quartus modus viuendi in paupertate. cesse laborare ꝑꝑ victū q̄rēdū. ¶ Inuenit aūt ⁊ ali⁹ mo
dus viuēdi: vt.s. volūtariā paupertatē sectātes viuāt d his
que ab alijs iferunt que ad hāc pfectionē volūtarie pau
pertatis pficere volūt diuitias retinētes: ⁊ hūc modū vr̄
dn̄s cū suis discipulis obseruasse. Legit.n. Luce. 8. ꝙ mu
lieres q̄dā seq̄bātur christū: ⁊ ministrabāt illi de facultati/
Impugnatio vana. bus suis. ¶ Sꝫ iste ēt modus viuēdi nō vr̄ ꝯueniēs: non
eniꝫ vr̄ rōnabile: ꝙ aliqs dimittat sua: ⁊ viuat de alieno.
¶ P̄. Incōueniēs vr̄ ꝙ aliqs ab aliq̄ accipiat: ⁊ nihil ei
repēdat: in dādo.n. ⁊ recipiēdo eq̄litas iustitie seruatur.
¶ Pōt āt sustineri ꝙ illi de his q̄ ab alijs iferunt viuāt
qui eis seruiūt i aliq̄ officio: ꝑꝑ qḋ ⁊ ministri altaris ⁊ p̄/
dicatores q doctrinā ⁊ alia diuina populo dant nō incōue
nienter vr̄ ab eis sustētationē vite accipe: dignus est.n.
operari⁹ cibo suo: vt dn̄s dicit Matth. 10. ꝑꝑ qḋ Apl's di
cit. p̄. Cori. 9. ꝙ dn̄s ordinauit vt hi q euāgeliū annūciāt
de euāgelio viuāt: sicut q altari seruiūt: cū altari pticipā/
tur: illi q̄ qui in nullo officio populo ministrāt: icōueniēs
vr̄ si a pplo necessaria vite accipiāt. ¶ Itē. Ille modus
viuēdi vr̄ eē alijs dānosus: sūt.n. q̄dā q̄s ex necītate opꝫ
alioꝝ bn̄ficijs sustētari: q ꝑꝑ paupertatē ⁊ infirmitatē sibi
nō pn̄t sufficere: quoꝝ bn̄ficia opꝫ ꝙ diminuant si illi q
volūtarie paupertatē assumūt ex his q̄ alijs dant debeant
sustētari: cū hoies non sufficiāt nec sint pmpti ad subue/
niēdū magne multitudini paupeꝝ: vn̄ ⁊ Apl's. p̄. Timo.
5. mādat ꝙ si aliqs hꝫ viduā ad se ptinētē eā sustētet: vt
eccl'ia sufficiat his q̄ vere vidue sūt: est q̄ incōueniens vt
hoies paupertatē eligētes hūc modū viuendi assumāt.
¶ Adhuc. Ad pfectionē v̄tutis maxime reqrit animi li
bertas: hac.n. sublata de facili hoies alienis pctis cōicāt
vel exp̄sse ꝯsentiēdo aut ꝑ adulationē leniēdo vel saltē
dissimulādo: huic aūt libertati magnū p̄iudiciū gn̄at ex
p̄dicto mō viuēdi: nō.n. pōt eē quin hō vereat offende/
re eū cui⁹ bn̄ficijs viuit: p̄dict⁹ ergo modus viuēdi ipedit
pfectionē v̄tutis q̄ est finis volūtarie paupertatis: ⁊ ita non
vr̄ cōpetere volūtarie paupertati. ¶ Amp̄. Ei⁹ qḋ ex alte/
rius volūtate depēdet: facultatē nō habem⁹: sꝫ ex volū/
tate dantis depēdet ꝙ ex ꝓprijs det: nō q̄ sufficiēter pui
det in facultate sustētatiōis vite volūtarijs pauperibus
ꝑ hūc modū viuēdi. ¶ P̄. Necesse est ꝙ paupes qui ex
his q̄ ab alijs dant sustētari oꝫ necītates suas alijs ex/
ponāt: ⁊ necīa petāt. hm̄oi aūt necītas reddit contēptibiles
mēdicātes ⁊ ēt graues: hoies.n. supiores se estimāt illis q
ꝑ eos sustētari nece hn̄t: ⁊ cū difficultate dant plimi: opꝫ
aūt eos q pfectionē vite assumūt in reuerētia hri ⁊ diligi:
vt sic hoies eos facili⁹ imitent: ⁊ v̄tutis statū emulent: si
āt ꝯriū accidat ēt v̄t⁹ ipsa ꝯtēnit: est q̄ nociuus modus ex
mēdicitate viuēdi in his q ꝑꝑ pfectionē v̄tutis volūtarie
paupertatē assumūt. ¶ P̄. Perfectis viris nō solū sūt vi/
tāda mala: sꝫ ēt ea q̄ mali spēm hn̄t. Nā Apl's dicit Ro.
12. Ab oi spē mali abstinete vos: ⁊ Ph's dicit: ꝙ v̄tuosus 2° ethicorum.
nō solū dꝫ fugere turpia: sꝫ ēt q̄ turpia vr̄: mēdicitas āt
hꝫ sp̄ēm mali: cū mlti ꝑꝑ q̄stū mēdicēt: nō est q̄ hic mo/
dus viuēdi a pfectis viris assumēdus. ¶ Itē. Ad h dat
ꝯsiliū de paupertate volūtaria: vt mēs hoīs a sollicitudīe
terrenoꝝ remota liberi⁹ deo vacet: h āt modus ex mēdi/
citate viuēdi hꝫ plimū sollicitudinis: maioris.n. sollicitu
dinis vr̄ eē acqrere aliena: q̄ ꝓprijs vti: nō q̄ vr̄ ꝯueniēs
esse h modus viuēdi paupertatē volūtariā assumentibus.
¶ Si qs āt mēdicitatē laudare velit ꝑꝑ humilitatē: vr̄
oīno irrōnabilr loq: laudat.n. humilitas f̄m ꝙ contēnit
terrena altitudo q̄ ꝯsistit i diuitijs: honorib⁹: fama ⁊ hm̄oi
nō aūt f̄m ꝙ ꝯtēnit altitudo v̄tutū respectu cui⁹ opꝫ nos
magnanimos eē: eēt q̄ vituperāda humilitas: si qs ꝑꝑ hu
militatē aliqd faceret: qḋ altitudini v̄tutū derogaret: dero/
garet āt ei mēdicitas: tū q: v̄tuosi⁹ est dare q̄ accipe: tū q:
hꝫ spēꝫ tpis lucri: vt dictū est: nō est q̄ ꝑꝑ humilitatē mē
Alia opinio. dicitas laudāda. Fuerūt ēt aliq q pfectionē vite sectāti/
bus dicebāt nullā sollicitudinē eē hn̄dā neqꝫ mēdicādo
neqꝫ laborādo neqꝫ sibi aliqd reseruādo: sꝫ oportere eos
a solo deo sustētationē vite expectare: ꝑꝑ qḋ di Matth.
6. Nolite solliciti eē aīe vr̄e qd māducetis aut bibatis: aut
corpi vr̄o qd iduamini. ⁊ iteꝝ. Nolite in crastinū cogita
Improbatio re. Hoc āt vr̄ oīno irrōnabile: stultū.n. est velle finē ⁊ p̄/
termittere ea q̄ sunt ordiata ad finē: ad finē āt comestio/
nis ordinat sollicitudo humana: ꝑ quā sibi victū pcurat.
q igit absqꝫ comestiōe viuē nō pn̄t: aliquā sollicitudinē
de victu q̄rēdo dn̄t hr̄e. ¶ P̄. Sollicitudo terrenoꝝ nō
est vitāda: nisi q: ipedit cōtēplationū eternoꝝ: nō pōt āt
hō mortalē carnē gerēs viuere qn mlta agat: qb⁹ ꝯtēpla/
tio interrūpat sic dormiēdo comedēdo ⁊ alia hm̄oi facien
do: neqꝫ q̄ p̄termittēda ē sollicitudo eoꝝ q̄ sunt necīa
ad vitā ꝑꝑ ipedimentū cōtēplatiōis. Sequit etiā mira
absurditas. Pari enim rōne pōt dicere ꝙ non velit am/
bulare: aut aperire os ad edendū: aut fugere lapidem ca
dentē: aut gladiū irruentē: sꝫ expectare ꝙ de⁹ operet: qḋ
est deū tētare: nō est q̄ sollicitudo vict⁹ totalr abyciēda.

¶ Quō paupertas sit bona. Cap. CXXXIII.

Ut aūt p̄missoꝝ veritas manifesteꝫ:
qd de paupertate sentiēdū sit ex di
uitijs ꝯsiderem⁹. Exteriores qdē diuitie sūt
necīarie ad bonū v̄tutis: cū ꝑ eas sustētemus
corp⁹ ⁊ alijs subueniam⁹: opꝫ āt ꝙ ea q̄ sunt
ad finē ex fine bonitatē accipiāt: nece est q̄ ꝙ exteriores
diuitie sint aliqḋ bonū hoīs nō tn̄ principale: sꝫ q̄si scḋa/
riū. nā finis p̄ncipalr est bonū: alia vo f̄m ꝙ ordinant in
finē: ꝑꝑ hoc qbusdā visuꝫ est ꝙ v̄tutes sint maxia bona
hoīs: exteriores aūt diuitie q̄dā minima bona: opꝫ aūt ꝙ
ea q̄ sunt ad finē modū accipiāt f̄m exigētiā finis: intn̄
q̄ diuitie bone sūt inquātū pficiūt ad vsuꝫ v̄tutis. Si vo
iste modus excedat: vt ipediat vsus v̄tutis: nō iā iter bo
na cōputāda sunt sꝫ iter mala: vn̄ accidit qbusdā bonuꝫ
esse hr̄e diuitias qui eis vtunt ad v̄tutes: qbusdā vo ma/
luꝫ est eas hr̄e q ꝑ eas a v̄tute retrahunt vel nimia solli/
citudine: vel nimia affectiōe ad ipas: vl ēt mētis elatiōe
ex eis ꝯsurgēte: sꝫ cū sint v̄tutes actiue vite ⁊ ꝯtēplatiue:
aliter vtreqꝫ diuitijs exteriorib⁹ idigēt. nā v̄tutes cōtem
platiue idigēt ad solā sustētationē nāe: v̄tutes aūt actiue
idigēt ⁊ ad h ⁊ ad subueniēdū alijs cū qb⁹ ꝯueniēdū est:
vn̄ ⁊ cōtēplatiua vita ēt i h pfectior est: q: paucioribus in/
diget: ad quā qdē vitā vr̄ ptinere ꝙ totaliter hō diuinis
rebus vacet: quā qdē pfectionē doctrina christi hoi suadet:
vn̄ hanc pfectionē sectātib⁹ minimū de exteriorib⁹ diui/
tijs sufficit: quātū scꝫ necesse est ad sustentationē nature:

vñ ꝛ Apl's dicit p̊.Thimo.6. Habentes ſolū alimēta ꝛ
quibꝰ tegamur:his ↄtēti ſimꝰ. Paupertas ḡ laudabilis eſt
īquātū hoīeʒ liberat ab illis vitijs q̄bꝰ aliq̄ ꝑ diuitias im
plicanṫ. Inq̄tū aūt ſollicitudinē tollit:que ex diuitijs cō
ſurgit eſt vtilis q̄buſdā qui.ſ.ſūt ita diſpoſiti:vt circa me
liora occupenṫ:q̄buſdā vō nociua q ab hac ſollicitudine
liberati in peiores occupatiōes cadūt. vñ Greg.in.6.mo
ral. Sepe q occupati hū humanis vſibꝰ viueret:gladio
ſue quietis extincti ſunt. Inquātū vō paupertas bonū qd̄
ex diuitijs ꝓuenit.ſ.ſubuētionē alioꝝ ꝛ ſuſtētationē pro
priaꝫ īpedit:ſimpl'r malū eſt niſi inquātū ſubuētio qua
in tp̄alibꝰ ꝓximis ſubueniṫ ꝑ maiꝰ bonū pōt recōpēſari
ſcʒ per h̄ q̄ hō diuitijs carens liberiꝰ pt diuinis ꝛ ſpūali
bus vacare:bonū aūt ſuſtētationis ꝓprie adeo neceſſariū
eſt q̄ nullo alio bono recōpēſari pōt:nulliꝰ.n.boni obtētu
dʒ hō ſibi ſuſtētationē vite ſubtrahere: paupertas igiṫ ta
lis laudabilis eſt:cū hō a ſollicitudinibꝰ terrenis libera
tus liberiꝰ diuinis ꝛ ſpiritualibꝰ vacat:ita tñ q̄ cū ea re
maneat facultas hoī ꝑ licitū modū ſuſtētādi ſeipſū:ad qd̄
nō multa reqruntṫ:ꝛ quāto modus viuēdi in paupertate mi
norē ſollicitudinē exigit:tāto paupertas eſt laudabilior:nō
autē q̄to paupertas fuerit maior:nō.n.paupertas ſm ſe bo
na ē:ſʒ inq̄tū liberat ab illis q̄bꝰ hō īpediṫ q̄ minꝰ ſpūa
libus intēdat:vñ ſm modū q̄ hō ꝑ eā liberaṫ ab īpedi
mētis ꝓdcis ē mēſura bonitatꝭ ipſiꝰ:ꝛ h̄ ē cōe oībꝰ exterio
ribꝰ q̄ ītm bona ſūt īquātū ꝓficiūt ad vtutē:nō aūt ſʒ ſeipſa.

¶ Solo rōnū.ſ.iductaꝝ ↄ paupertatē. Ca.CXXXIIII.

His aūt viſis rōnes ꝓdictas q̄bꝰ paupertas īpugnaṫ diſſoluere nō ē diſ
ficile:q̄uis enī hoī nāl'r inſit appetitꝰ cōgre
gandi ea que ſunt nec̄ia ad vitā:vt p̊ꝰ rō pro
ponebat:nō tñ hoc mō:q̄ oporteat quēlibet
circa hoc opꝰ occupari:nec.n.in apibꝰ oēs eidē vacāt offi
cio:ſʒ q̄dā colligūt mel q̄daʒ ex cera domos ↄſtituūt:re
Solo pmi argumēti ī ca.131. ges etiā circa hec opa nō occupanṫ. Et ſil'r nec̄e eſt in ho
minibꝰ eſſe:qꝛ.n.multa nec̄ia ſunt ad hoīs vitā:ad q̄ vnus
hō ꝑ ſe ſufficere nō poſſet:neceſſariū eſt per diuerſos di
uerſa fieri:puta vt quidā ſint agricultores:q̄dā aialiū cu
ſtodes:q̄dā edificatores ꝛ ſic de alijs:ꝛ qꝛ vita hoīum nō
ſolū īdiget corꝑalibꝰ ſʒ magis ſpūalibꝰ: nec̄ium eſt ēt vt
quidā vacēt ſpūalibꝰ rebꝰ ad meliorationē alioꝝ:q̄s opʒ
a cura tp̄aliū abſolutos eē:hec aūt diſtributio diuerſoꝝ
officioꝝ in diuerſas ꝑſonas fit diuina prouidētia ſm q̄
Ad 2m q̄dā magis inclinanṫ ad hoc officiū q̄ ad alia. ¶ Sic ḡ
pʒ q̄ q tp̄alia relinquūt nō ſibi ſubtrahūt ſuſtētationē vi
te:vt ſcda rō ꝓponebat:remanet.n.eis ſpes ꝓbabilis ſue
vite ſuſtētāde vel ex labore ꝓprio vel ex alioꝝ hñficijs:
ſiue accipiāt ea ī poſſeſſiōibꝰ cōibꝰ ſiue in victu q̄tidiano:
ſicut.n.qd̄ ꝑ amicos poſſumꝰ:ꝑ nos aliq̄l'r poſſumus:vt
Ad 3m Phs dicit:ita ꝛ qd̄ ab amicis hr̄:a nob aliq̄l'r hr̄. ¶ Opʒ
aūt iter hoīes adinuicē eē amicitiā:ſm q̄ ſibi inuicē ſubſer
uiunt vel in ſpūalibꝰ vel terrenis officijs. Eſt aūt maius
ſubuenire alteri in ſpūalibꝰ q̄ in tp̄alibꝰ:q̄to ſpūalia ſūt
tp̄alibꝰ potiora ꝛ magis neceſſaria ad finē btītudinis cō
ſequēdū:vñ qui ſubtrahit ſibi facultatē ſubueniēdi alijs
in tp̄alibꝰ ꝑ voluntariā paupertatē:vt acq̄rat ſpūalia:per q̄
vtilius pōt alijs ſubuenire nō facit ↄ bonū ſocietatis hu
Ad 4m mane: vt tertia ratio ↄcludebat. ¶ Pʒ ēt ex ꝓdictis q̄
diue qd̄dā bonū hoīs ſūt:ſʒ q̄ ordinanṫ ad bonū rōnis.
nō autē ſm ſe:vñ nihil ꝓhibet paupertatē meliꝰ eſſe ſi ꝑ eā
Ad 5m ad ꝑfectiꝰ bonū aliq̄d ordinaṫ:ꝛ ſic ſoluiṫ q̄rta rō. ¶ Et
qꝛ neq diuitie neq paupertas neq aliq̄d exterioꝝ eſt ſʒ
ſe hoīs bonū ſʒ ſolū ſm q̄ ordinanṫ ad bonū rōnis:nihil
ꝓhibet ex quolibet eoꝝ aliq̄d vitiū oriri:qñ nō veniunt
in vſum hoīs ſm regulā rōnis:nec tñ ꝓꝑ hoc ſunt ſimpl'r
mala iudicāda ſʒ malus vſus eoꝝ:ꝛ ſic neq paupertas eſt
abijciēda ꝓꝑ aliq̄ vitia q̄ ex ea accn̄tal'r q̄nq ꝓcedūt vt
5ꝰ rō oñdē videbaṫ. ¶ Hic ēt ↄſiderādū ē q̄ mediū vtu
Ad 6m tis nō accipiṫ ſm q̄titatē exterioꝝ q̄ in vſum veniūt ſʒ
ſm regulā rōnis:vñ q̄nq ↄtingit q̄ illō qd̄ eſt extremū
ſm q̄titatē rei exterioris:ſʒ regulā rōnis ē mediū:neq
enim eſt aliq̄s qui ad maiora tendat q̄ magnanimus vl'
qui in ſumptibꝰ magnificū magnitudine ſuperet.mediū
ergo hī nō q̄titate ſumptꝰ aut alicuiꝰ hꝫ:ſʒ īquātū nō trā
ſcendit regulā rōnis:nec ab ea deficit:q̄ q̄dē regula nō ſo
lum metiṫ q̄titatē rei q̄ in vſum venit ſʒ ↄditioneʒ ꝑſo
ne ꝛ ītētionē eius opportunitatē loci ꝛ tēporis ꝛ alia hꝫ
que in actibꝰ vtutū reqruntṫ:nō igiṫ aliquis ꝑ voluntariā
paupertatē ↄriaṫ vtuti q̄uis oīa diſſiderat:nec hoc ꝓdigali
ter facit:cū hoc faciat debito fine ꝛ alijs ↄditionibꝰ debi
tis ſeruatis:plus.n.eſt ſeipſuʒ morti exponere (qd̄ tñ ali
q̄s ꝑ vtutē fortitudinis opaṫ) debitas circūſtātias ſuans
q̄ oīa ſua relinq̄re debito fine:ꝛ ſic ſoluitur rō ſexta. Qd̄
aūt ex vbis Salomonis iduciṫ nō eſt ↄriū.manifeſtū eſt
enī q̄ loq̄ṫ de coacta paupertate:q̄ furādi ſolet eē occaſio.

¶ Solutio eoꝝ que obijciebanṫ ↄ diuerſos modos viuē di eoꝝ q aſſumūt voluntariā paupertatē. Cap.CXXXV.

Post hoc autē ↄſiderādū eſt de modis
q̄bꝰ opʒ viuere eos qui paupertatē voluntariā ſectanṫ. Et p̄mꝰ q̄dē modus vt
ſcʒ de ꝓcio poſſeſſionū vēditaꝝ oēs cōiter vi
uant:ſufficiēs eſt nō tñ ad lōgū tp̄s:ꝛ iō Apl'i
hūc modū viuēdi fidelibꝰ in hier'lm īſtituebāt:qꝛ ꝓuide
bāt per ſpm̄ ſcm̄ q̄ nō diu in hier'lm ſiḿl cōmorari debe
rent:tū ꝓꝑ ꝑſecutiōes ꝛ iniurias eis īferēdas a iudeis:tū
etiā ꝓꝑ inſtāteʒ deſtructionē ciuitatis ꝛ gētis:vñ nō fuit
neceſſariū niſi ad modicū tp̄s fidelibꝰ ꝓuidere:ꝛ ꝓꝑ hoc
trāſeūtes ad gentes in q̄bꝰ firmāda ꝛ ꝑduratura erat ec
cleſia hūc modū viuēdi nō leganṫ inſtituiſſe. ¶ Nō eſt
aūt ↄ hūc modū viuendi fraus q̄ pōt ꝑ diſpēſatores cō
mitti:hoc.n.eſt cōe in oī mō viuēdi:in q̄bꝰ aliq̄ adinuiceʒ
ↄuiuūt:in hoc aūt tāto minꝰ q̄to difficiliꝰ ↄtingere vʒ:q̄
ꝑfectionē vite ſectātes:fraudē cōmittāt. Adhibeṫ ēt ↄ h̄
remediū ꝑ ꝓuidā fideliū diſpēſatoꝝ inſtitutionē:vñ ſub
apl'is electi ſūt Stephanus ꝛ alij qui ad hoc officiū ido
nei reputabanṫ. ¶ Eſt aūt ꝛ ſcd's modus viuēdi ↄueniēs
voluntariā paupertatē ſectātibꝰ:vt.ſ.de poſſeſſionibꝰ cōibꝰ
viuant:nec ꝑ hūc modū aliq̄d deperit ꝑfectioni ad quaʒ
tēdūt paupertatē voluntariā aſſumentes. ¶ Pōt enī fieri ꝑ
vnius vel paucoꝝ ſollicitudinē:vt poſſeſſiōes mō debi
to ꝓcurenṫ:ꝛ ſic alij abſq tp̄aliū ſollicitudine remanē
tes libere poſſit ſpūalibus vacare:qd̄ eſt fructus voluntarie
paupertatis:nec ēt illis deperit aliq̄d de ꝑfectione vite:qui
hanc ſollicitudinē pro alijs aſſumūt:qd̄.n.amittere vīr
in defectu quietis recuperāt in obſequio charitatis:in quo
etiā ꝑfectio vite cōſiſtit. Nec ēt per hūc modū viuēdi cō
cordia tolliṫ occaſione cōium poſſeſſionū:tales enī dnt
voluntariā paupertatē aſſumere qui tp̄alia cōtēnāt:ꝛ tales
pro tp̄alibꝰ cōibꝰ diſcordare nō poſſit:ꝓſertim cū ex tp̄ali
bus nihil ꝓter nec̄aria vite debeāt expectare:ꝛ cū diſpē
ſatores oporteat eē fideles. Nec ꝓꝑ hoc q̄ aliq̄ hoc mō
viuēdi abutanṫ:h̄ modus viuēdi pōt īprobari:cū etiam
bonis mali vtanṫ male ſicꝫ ꝛ malis boni bñ vtunṫ. Ter
tius etiā modus viuēdi paupertatē voluntariā aſſumētibꝰ
ↄuenit:vt.ſ.de labore manuū viuāt. Nō.n.vanū eſt tp̄a
lia dimittere:vt iteꝝ acq̄ranṫ ꝑ laboreʒ manuū ſicꝫ p̊ꝰ rō
in ↄtrariū ꝓponebat:qꝛ diuitiaꝝ poſſeſſio ꝛ ſollicitudinem
requirebat in ꝓcurādo vel ſaltē in cuſtodiēdo:ꝛ affectū
hoīs ad ſe trahebat:qd̄ non accidit dū obſequijs ꝑ labo
rem manuū quotidianū victū acq̄rere ſtudet. ¶ Pʒ aūt
q̄ ad

Decl'o q̄do p̄mꝰ modus viuēdi ī paupertate ſit cōueniens.

Solo p̄me īprobōnis.

Conueniētia ſcdi modi cū īprobōnis ſolutione.

Declarat cōueniētiā tertij modi.

Ad ſcdm argumentū. ꝙ ad acquirendū per laborē manuū victū q̄tū ſufficit
ad nature ſuſtētationē: modicū tp̄s ſufficit ⁊ modica ſol-
licitudo nec̄ia eſt: ſꝫ ad diuitias ꝯgregādas vel ſupfluū
victū q̄rēdū p laborē manuū: ſicut ſeculares artifices itē
dūt: opꝫ multū tp̄s ip̄ēdere ⁊ magnā ſollicitudinē adhi-
Ad arg. euā gelij. bere: in q̄ pꝫ ſolo ſc̄dē rōnis. ¶ Cōſiderādū eſt autē ꝙ
dñs in euāgelio nō laborē phibuit: ſꝫ ſollicitudinē mentꝭ
p neceſſarijs vite: nō enī dixit nolite laborare: ſꝫ nolite
ſolliciti eē: qḋ a minori pbat. Si enī ex diuina puidentia ſu
ſtētant aues ⁊ lilia q̄ iferioris ꝯditōis ſūt ⁊ nō pnt labo-
rare illis opib⁹ qb⁹ hoies ſibi nec̄iū victū acqrūt: multo
magis puidebit hoib⁹ qui ſūt dignioris ꝯditōis ⁊ qbus
dedit facultatē p pprios labores victū q̄rēdi: vt ſic non
oporteat anxia ſollicitudie de nec̄arijs vite affligi. vn̄ pꝫ
ꝙ p verba dñi q̄ iducebant huic mō viuēdi nō drogat.
Ad rō. inſuf ficientie. ¶ Nec ēt iſte modus viuēdi pōt reprobari p h̄ ꝙ non
ſufficiat: q: h̄ vt in paucioꝝ⁹ accidit: ꝙ aliqs nō poſſit
tm̄ labore manuū acqrere: qḋ ſufficiat ad nec̄iū victū
vel pp īfirmitatē vel pp aliqd h̄ꝰ. Nō eſt autē pp defe-
ctū q in paucioꝝ⁹ accidit aliq̄ ordīatio repudiāda: h̄.n.
⁊ in nālib⁹ ⁊ ēt in volūtarijs ordīationib⁹ accidit: nec eſt
aliqs modus viuēdi p quē ita puideat hoi qn q̄nq̄ poſ-
ſit deficere: nā ⁊ diuitie furto aut rapina pnt auferri ſic
⁊ q de labore manuū viuit pōt dbilitari: remanet tn̄ ali-
qḋ remediū circa p̄dictū modū viuēdi: vt .ſ. ei cui⁹ labor
ad ppriū victū nō ſuffic: ſubueniat vel p alios eiuſdem
ſocietatꝭ q plus laborare pnt: q̄ eis nec̄iū ſit: vl' ēt p eos
qui diuitias poſſidēt ſm legē charitatꝭ ⁊ amicitie nālis:
qua vn⁹ hō alteri ſubuenit idigēti. vn̄ ⁊ cū Aplſ dicit .z.
Theſſal. z. Qui nō vult opari nō mandu. pp alios: q ſibi
nō ſufficiūt ad victū q̄rēdū pprio labore: ſubdit āmoni-
tionē ad alios dicēs. Uos āt nolite deficere bn̄ facientes.
Cū ēt ad victū nec̄iū pauca ſufficiāt: nō opꝫ eos q mo-
dicis ſūt ꝯtēti magnū tp̄s occupare in nec̄arijs q̄rendis
labore manuū: ⁊ ita nō ipediunt multū ab alijs opibus
ſpūalib⁹ pp q̄ paupṫatē volūtariā aſſumpſerūt: ⁊ p̄cipue
cū manib⁹ opando pnt de deo cogitare ⁊ eū laudare ⁊
alia h̄ꝰ facere: q̄ ſingulr̄ ſibi viuentes obſeruare opꝫ: ſed
ne oīno in ſpūalib⁹ opib⁹ ipediant: pnt ēt alioꝝ fideliū
bñficijs adiuuari. Lꝫ aūt volūtaria paupertas nō aſſu-
mat pp ociū tollēdū: aut carnē macerādā ope manua-
li: q: h̄ ⁊ diuitias poſſidētes facere pnt: nō tn̄ eſt dubiū
qn labor manualis ad p̄dicta valeat: ēt ſub modico vi-
ctus nec̄itate: cū ociū p alias occupatiōes vtiliores pt au-
ferri: ⁊ carnis ꝯcupiſcētia validioꝝ⁹ remedijs edoma-
ri. vn̄ pp h̄ꝰ nō iminet nec̄itas laborandi his q alias hn̄t
vel hr̄e pnt vn̄ licite viuāt: ſola enī neceſſitas vict⁹ cogit
Declaratio q̄ri modi ⁊ ei⁹ ꝯueniētie. manib⁹ opari. vn̄ ⁊ Aplſ dic. y. Theſſal. z. Qui non vult
opari nō māducet. ¶ Quart⁹ ēt modus viuēdi de his: q̄
Ad p̄ᵐ im probationē. ab alijs iferunt eſt ꝯueniēs illis q volūtariā paupṫatem
aſſumūt. Nō enī h̄ eſt icōueniēs: vt q ſua dimiſit ppter
aliqd qḋ in vtilitatē alioꝝ vergit: de his q̄ ab alijs dant
ſuſtētent: niſi enī h̄ eſſet: ſocietas humana pmanere non
poſſet. Si enī aliqs circa ſua ppria tm̄ ſollicitudinē ge-
reret: nō eēt q cōi vtilitati dſeruiret. opportunū eſt q̄ ho
noꝝ ſocietati: ꝙ illi q p̄termiſſa ppriorum cura vtilitati
cōi deſeruiūt ab his q̄rū vtilitati deſeruiūt ſuſtētent: pp
h̄ enī ⁊ milites de ſtipēdijs alioꝝ viuunt: ⁊ rectorib⁹ rei-
publice de cōi puidet. q āt volūtariam paupṫatē aſſu-
mūt: vt chr̄m ſequant: ad hoc vtiq̄ oīa dimittūt: vt cōi
vtilitati deſeruiāt: ſapia ⁊ eruditiōe ⁊ exēplo pplm illu-
Ad zᵐ. ſtrātes vl' oīone ⁊ itercesſiōe ſuſtētātes. ¶ Ex quo ēt pꝫ
ꝙ nō turpiter viuūt de his q̄ ab alijs dant: ex q̄ ipſi ma
iora repēdūt ad ſuſtētationē temporalia accipiētes: ⁊ in
ſpūalibus alijs pficientes. Un̄ ⁊ Aplus dicit. y. Coꝝ. 8.
Ueſtra abūdātia. ſ. in tēporalib⁹ illoꝝ inopiā ſuppleat.
⁊ in eodē. Ut ⁊ illoꝝ abūdātia. ſ. in ſpūalibus veſtre in-
opie ſit ſupplementum. Qui enī alterū iuuat: p̄ticeps ſit
ogis ei⁹ ⁊ in bono ⁊ in malo. ¶ Dū āt exēplis ſuis alios Ad zᵐ.
puocāt ad virtutes: ſit vt hi q eoꝝ exēplis pficiūt: min⁹
ad diuitias afficiunt dū vidēt alios pp pfectionē vite di
uitias oīno deſerere: q̄to aūt aliqs min⁹ diuitias amat: ⁊ Uolūtarij
eſt virtuti mag iētus: tāto facili⁹ diuitias in alioꝝ nec̄i- paupēs plus
tates diſtribuit: vn̄ q paupṫatē volūtariā aſſumētes de alijs pſunt.
his q̄ ab alijs dant viuūt mag ſunt alijs paupib⁹ vtiles
alios ad mie opa verbis ⁊ exēplis puocando q̄ ſiāt dā-
noſi ad ſuſtētatiōē vite alioꝝ bñficia accipiētes. ¶ Pꝫ Ad 4ᵐ.
etiā ꝙ hoies in q̄lꝫ virtute pfectos eē opꝫ q paupṫatem
volūtariā ſectant diuitias ꝯtēnētes libtatē animi nō p-
dūt pp aliq̄ modica q̄ ad ſuſtētationē vite ab alijs acci-
piūt: cū hō libtatē animi nō pdat niſi pp ea q̄ in affectu
ſuo dñant. vn̄ pp ea q̄ hō ꝯtēnit ſi ſibi dent libertatem
nō pdit. ¶ Lꝫ aūt ſuſtētatio eoꝝ q viuūt de his que ab Ad 5ᵐ.
alijs dant ex volūtate dātiū depēdeat: nō tn̄ pp h̄ īſuf-
ficiēs eſt ad ſuſtētādā vitā pauperū chr̄i: nō enī depen-
det ex volūtate vni⁹: ſꝫ ex volūtate multoꝝ: nō eſt āt p-
babile ꝙ in multitudie fidelis populi nō ſint multi qui
prōpto aīo nō ſubueniāt nec̄itatib⁹ eoꝝ q̄s in reuerētia
hñt pp pfectionē virtutis. ¶ Nō eſt aūt icōueniēs ſi ēt Ad 6ᵐ.
nec̄itates ſuas exponant: ⁊ nec̄ia petāt vel p alijs vel p
ſe: h̄ enī ⁊ apl̄i feciſſe legunt nō ſolū ab illis qb⁹ p̄dica-
bāt nec̄ia accipiētes: qḋ magis pt̄ātis erat q̄ mēdicitatꝭ
ppter ordinationē dñi: vt q euāgelio deſeruiūt: de euan-
gelio viuāt: ſꝫ ēt p paupib⁹ q erāt in hierlm: q ſua dimit-
tētes in paupṫate viuebāt: nec tn̄ gētib⁹ p̄dicabāt: ſꝫ eoꝝ
ſpūalis ꝯuerſatio poterat illis valere a qb⁹ ſuſtētabant.
vn̄ ⁊ Aplſ talib⁹ nō ex nec̄itate: ſꝫ ex volūtate dātiū p-
ſuadet in elemoſynis ſubueniendū: qḋ nihil eſt aliud q̄
mēdicare: hec āt mēdicitas nō reddit hoies ꝯtēptibiles
ſi moderate fiat ad nec̄itatē nō ad ſupfluitatē ⁊ ſine op-
portunitate ꝯſiderata ꝯditiōe pſonaꝝ a qb⁹ petit: ⁊ loci
⁊ tp̄is qḋ nec̄e eſt obſeruari ab his qui pfectionē vite ſe-
ctant. ¶ Ex q̄ ēt pꝫ ꝙ talis mēdicitas nō hꝫ aliq̄ ſpēm Ad 7ᵐ.
turpis quā hēt: ſi cū iportunitate ⁊ idiſcrete fieret ad ſu
perfluitatē vl' voluptatē: manifeſtū eſt ꝙ mēdicitas cū Qd nō ē illi-
q̄dā abiectiōe fit: ſicut enī pati ignobili⁹ eſt q̄ agere: ita ac- cita paupertas.
cipe q̄ dare: ⁊ regi obedire q̄ gubnare ⁊ imperare: q̄uis
pp aliqd ad victū poſſet recōpēſatio fieri. ¶ Ea vō que Ad iſtā ſiā di
abiectiōis ſūt ſpōte aſſumere ad hūilitatē ptinet nō q- cte rōnis.
dē ſimplr̄: ſꝫ ſm ꝙ nec̄iū eſt: cū enī humilitas ſit virt⁹ ni
hil idiſcrete opat. non eſt igit humilitatꝭ: ſꝫ ſtultitie ſi qs
qḋcūq̄ abiectū aſſūpſerit: ſꝫ id qḋ nec̄iū eſt fieri pp vir-
tutē aliqs pp abiectionē nō recuſat: puta ſi charitas exi-
gat ꝙ pximis aliqḋ abiectū officiū ipēdat: h̄ pp humi-
litatē aliqs nō recuſet. ſi igit nec̄iū eſt ad pfectionē pau
peris vite ſectādā ꝙ aliqs mēdicet: hāc abiectiōē ferre
humilitatꝭ eſt. Qñq̄ ēt abiecta aſſumere virtutis: ⁊ ſi no
ſtrū h̄ offiti nō reqrat vt alios in nr̄o exēplo puocem⁹.
qb⁹ icūbit: vt id facili⁹ ferāt: nā ⁊ dux interdū militꝭ offi-
cio fungit: vt alios puocet: q̄nq̄ ēt abiectꝭ vtimur p vir-
tutē vt medicia q̄dā: puta ſi alicui⁹ aīa ad imoderatā
excellētiā ſit pna vtilr̄ debita moderatiōe ſuata abie-
ctis vtit vl' ſpōte vel alijs ipoſitꝭ ad elationē ai compri-
mēdā: dū p hec q̄ gerit ſibiipſi q̄dāmō pacificat ēt infi-
mos hoies q circa vilia officia occupant. ¶ Eſt āt oīno Cōtra aliam
irrōnabilis error illoꝝ q putāt oēs ſibi ſollicitudinē a opinionē er-
dñō iterdictā de victu q̄rēdo: oīs enī act⁹ ſollicitudinem roneam.
reqrit. ſi igit hō nullā ſollicitudinē de reb⁹ tēporalibus
hr̄e dꝫ: ſeqt ꝙ nihil tēporale agere debeat qḋ neq̄ poſe
neq̄ rōnabile eſt obſuari: de⁹ enī vnicuiq̄ rei ordinauit

actiōes ſm ꝓprietatē ſue nature:hō aūt ex ſpūali ꝛ cor-
porali nā ↄpoſit᷒ eſt.neceſſariū eſt igit̄ ſm diuinā ordinationem:
vt corporales actiōes exerceat:ꝛ ſpūalib᷒ intēdat:ꝛ tāto ꝑ-
fectior eſt quāto plus ſpūalib᷒ intēdit. Nō eſt igit̄ mo-
dus ꝑfectiōis hūane ꝙ nihil corꝑale agat̄:qꝛ cū corꝑa-
les actiōes ordinent̄ ad ea q̄ ſūt neceſſaria ad ↄſeruatiōeȝ vi-
te:ſi q̄s eas ꝑtermittit:vitā ſuā negligit:quā q̄lȝ obſeruare
tenet̄. Expectare aūt a deo ſubſidiū in q̄b᷒ ſe aliq̄s pōt ꝑ
ꝓpriā actionē iuuare ꝑtermiſſa ꝓpria actiōe eſt iſipiētis ꝛ
deū tētātis:hoc enī ad diuinā bonitatē ꝑtinet:vt reb᷒ ꝓuideat
nō imediate oīa faciēdo ſȝ alia mouēdo ad ꝓpꝛias actio-
nes:vt.ſ.dictū ē.nō eſt igit̄ expectādū a deo:vt oī actiōe
ꝓpria qua ſibi aliq̄s ſubuenire pōt ꝑtermiſſa de᷒ ei ſubue-
niat:hoc enī diuine ordinatiōi repugnat ꝛ bonitati ip̄i᷒. ¶ Sȝ
qꝛ lȝ in nobis ſit agere nō tn̄ in nobis eſt vt actiōes nr̄e de-
bitū finē ↄſequant̄ ꝓpter īpedimēta q̄ ꝯtīgūt ↄtīgere:hoc diſpō-
ni diuine ſubiacet q̄d cuiq̄ʒ ex actiōe ſua ꝓueniat. ꝑcipit ergo
dn̄s nos nō debere eē ſollicitos de eo qđ ad nos non ꝑti-
net.ſ.de euētib᷒ nr̄arū actionū:nō aūt ꝓhibuit nos eē ſol-
licitos de eo qđ ad nos ꝑtinet.ſ.de nr̄o opere.nō igit̄ ↄ̄ p̄-
ceptū dn̄i agit q̄ de his q̄ ab ipſo agēda ſūt ſollicitudinē
hȝ:ſȝ ille q̄ ſollicit᷒ eſt de his q̄ ꝯtīgūt emergere ēt ſi ip̄e ꝓ-
prias actiōes exequat̄:ita ꝙ debitas actiōes ꝑtermittat
ad obuiādū hꝫ euētib᷒:ↄ̄ q̄s debem᷒ in dei ꝓuidētia ſpe-
rare:ꝑ quā ēt aues ꝛ herbe ſuſtētant̄:talē enī ſollicitudi-
nē hr̄e vr̄ ꝑtinere ad errorē gētiliū:q̄ diuināȝ ꝓuidētiā ne-
gāt:ꝓpter qđ dn̄s ↄcludit ꝙ non ſim᷒ ſolliciti in craſtinū:ꝑ
qđ nō ꝓhibuit q̄n ↄſeruem᷒ ea q̄ ſūt nobis in craſtinū ne-
ceſſaria ſuo tꝑe:ſȝ ne de futuris euētibus ſollicitaremur
cū q̄dā deſperatione diui auxilij:vel ne ꝑoccupet hodie
ſollicitudinē q̄ erit hn̄da in craſtino:qꝛ q̄lȝ dies ſuā ſolli-
citudinē hȝ. vn̄ ſubdit̄:ſuffic̄ enim diei malitia ſua. Sic
igit̄ pȝ ꝙ diuiſis modis ↄueniētib᷒ viuere ꝑt q̄ volūta-
riā paupertatē ſectant̄:iter q̄s tanto aliq̄s laudabilior eſt:
quāto magis a ſollicitudie temporaliū ꝛ occupatiōe cir-
ca ea hominis animuȝ reddit imunem.

Ad aut. euāgelicā quō debeat itelligi.

¶ De errore eorum qui perpetuam continentiam impu gnant. Cap.CXXXVI.

Sex ponunt argumēta ↄ̄ ↄtinentiā.

SIcut aūt ↄ̄ paupertatis ꝑfectionē:ita ꝛ ↄ̄
ↄtinentie bonū q̄dā ꝑuerſi ſenſus
homines ſunt locuti:quoꝝ q̄dā bonū ↄtinentie
1 his ꝛ ſilib᷒ rōnib᷒ excludere nitunt̄. Viri.n.
ꝛ mulieris ↄiūctio ad bonū ſpēi ordinatur:
diuini᷒ aūt eſt bonū ſpēi q̄ȝ bonū idiuidui.magis ergo peccat
q̄ oīno abſtinet ab actu q̄ ↄſeruat̄ ſpēs q̄ȝ peccaret ſi ab
ſtineret ab actu q̄ ↄſeruat̄ idiuiduū:ſicut ſūt comeſtio:po-
2 tus ꝛ alia hꝫ. ¶ Adhuc. Ex diuina ordiatiōe dant̄ hoī mē
bra ad gn̄ōnē apta ꝛ ēt vis ↄcupiſcibilis icitās ꝛ alia hꝫ
ad hoc ordiata.vr̄ igit̄ ↄ̄ diuinā ordinationē agere q̄ oīno ab
3 actu gn̄ōnis abſtinet. ¶ Itē. Si bonū eſt ꝙ vn᷒ ↄtineat:
meli᷒ eſt ꝙ multi ꝛ optimū ꝙ oēs:ſȝ ex hoc ſeq̄t̄ ꝙ genus
hūanū deficiat.nō igit̄ bonū eſt ꝙ aliq̄s hō oīno ↄtineat.
4 ¶ Amb. Caſtitas ſicut ꝛ alie virtutes in medio ↄſiſtit.ſicut
igit̄ ↄ̄ virtutē agit q̄ oīno ↄcupiſcētias iſequit̄:ꝛ itēpera-
tus eſt:ita ↄ̄ virtutē agit q̄ oīno a ↄcupiſcētijs abſtinet:ꝛ
5 inſenſibilis eſt. ¶ P. Nō eſt poſſibile q̄n in hoīe ↄcupi-
ſcētie venereoꝝ oriant̄:cū nāles ſint:reſiſtere aūt oīno cō
cupiſcētijs ꝛ q̄ſi ↄtinuā pugnā hr̄e maiorē ingetudineȝ
alo tribuit:q̄ȝ ſi aliq̄s moderate ↄcupiſcētijs vteret̄.cū
igit̄ ingetudo animi maxie ꝑfectiōi virtutis repugnat:vr̄
ꝑfectiōi virtutis aduerſari ꝙ aliq̄s ꝑpetuā ↄtinētiā ſer-
6 uet. ¶ Hec igit̄ ↄ̄ ꝑpetuā ↄtinētiā obijci vident̄:q̄b᷒ ēt
adiūgi pōt ꝑceptū dn̄i qđ p̄mis parētib᷒ legit̄ eē datuȝ.
Gen.i.ꝛ.9. Creſcite ꝛ multiplicamini:ꝛ replete terrā:qđ
nō eſt remotū:ſȝ magis vr̄ a dn̄o in euāgelio eē ↄfirma-
tū Math.19.vbi dr̄. Quos de᷒ ↄiūxit hō nō ſeparet:de
ↄiūctione mr̄imonij loquēs:ↄ̄ aūt hoc ꝑceptū expſſe fa-
ciūt qui ꝑpetuā ↄtinētiā ſeruāt.vr̄ igit̄ nō eē licitū ꝑpe- Pro ſolōni argumentoꝝ. Diſtō bene.
tuā ↄtinētiā ſeruari. ¶ Hoc aūt nō difficile eſt ſoluere ſm Solo p̄mi argumenti.
ea q̄ p̄miſſa ſunt. Cōſiderādū enī eſt ꝙ alia rō eſt hn̄da
in his q̄ ad neceſſitatē vniuſcuiuſq̄ʒ hoīs ꝑtinēt atq̄ʒ alia
in his q̄ ꝑtinēt ad multitudīs neceſſitatē:in his enī que ad
vniuſcuiuſq̄ʒ neceſſitatē ꝑtinēt:opȝ ꝙ cuilȝ ꝓuideat̄ hꝫ aūt
ſūt cibi ꝛ pot᷒:ꝛ alia q̄ ad ſuſtētationeȝ idiuidui ꝑtinent:
vn̄ neceſſariū eſt ꝙ q̄lȝ cibo ꝛ potu vtat̄. In his autē q̄ neceſſaria
ſūt multitudini:nō opȝ ꝙ cuilȝ de multitudie attribuat̄:
neq̄ʒ ēt eſt poſſibile:pȝ enī multa eſſe neceſſaria multitudini ho-
minū:vt cib᷒ pot᷒ idumētū dom᷒ ꝛ alia hꝫ q̄ ipoſſibile eſt ꝙ
ꝑ vnuȝ ꝓcurent̄:ꝛ iō diuerſoꝝ opȝ eē diuerſa officia:ſicut
etiā in corꝑe diuerſa mēbra ad diuerſos act᷒ ordinant̄:
qꝛ igit̄ gn̄ō nō eſt de neceſſitate idiuidui:ſȝ de neceſſitate to-
tius ſpēi:nō eſt neceſſariū ꝙ oēs hoīes actib᷒ gn̄ōnis vacent:
ſȝ q̄dā ab his actib᷒ abſtinētes alijs officijs mancipent̄: Solo ſc̄di pȝ
puta militie vel ↄtēplatiōi:ex quo pȝ ſolō ad 2m. ¶ Ex
diuina enī ꝓuidētia dant̄ hoī ea q̄ ſūt toti ſpēi neceſſaria:nec
tn̄ opȝ ꝙ q̄lȝ hō q̄lȝ illoꝝ vtat̄:data eſt enī hoī idustria
edificādi:virt᷒ ad pugnāduȝ:nec tn̄ opȝ ꝙ oēs ſint edifi-
catores aut milites. Silr̄ lȝ ſit hoī diuinit᷒ ꝓuiſa virt᷒ ge-
neratiua:ꝛ ea q̄ ad actū ei᷒ ordinant̄:nō tn̄ opȝ ꝙ q̄libet
actui gn̄ōnis itēdat. vn̄ ēt pȝ ſolō ad 3m. ¶ Ab his enī 3
q̄ ſunt multitudini neceſſaria:q̄uis q̄tū ad ſingulos meli᷒ ſit
ꝙ abſtineat melioribus dedit᷒:non tn̄ eſt bonū ꝙ oēs ab-
ſtineāt:ſicut ꝛ in ordie vniuerſi appet:q̄uis enī ſuba ſpūa-
lis ſit melior q̄ȝ corꝑalis:nō tn̄ eēt meli᷒ vniuerſum:in q̄
eēnt ſolū ſube ſpūales:ſȝ ipfectius:ꝛ q̄uis ſit melior ocu-
lus pede in corꝑe aīalis:nō tn̄ eſſet ꝑfectū aīal niſi hr̄et
oculū ꝛ pedē:ita ēt nec multitudo humani gn̄is hr̄et ſta
tuȝ ꝑfectū niſi eēnt aliq̄ intēdētes gn̄ōnis actib᷒ ꝛ aliqui
ab his abſtinētes ꝛ ↄtēplationi vacātes. ¶ Qđ aūt 4o 4
obijcit̄ ꝙ neceſſe eſt virtutē in medio eē:ſoluit̄ ꝑ id qđ
ſup̄ iā de paupertate dictū eſt. Mediū igit̄ virtutis nō ac-
cipit̄ ſemꝑ ſm q̄titatē rei q̄ ordinat̄ rōne:ſȝ ſm regulā
rōnis q̄ debitū finē attigit:ꝛ circūſtātias cōuenientes me-
tit̄:ꝛ ſic ab oīb᷒ venereoꝝ delectationib᷒ abſtinere ꝑter
rōnē viriū iſenſibilitatis dr̄:ſi aūt ſm rōnē fiat virt᷒ eſt
etiā q̄ cōeȝ hoīs modū excedit:facit enī hoīes eē in diuine
q̄dā ſilitudie ꝑticipatiōe.vn̄ virginitas angelis dr̄ eē co
gnata. ¶ Ad 5m dōm:ꝙ ſollicitudo ꝛ occupatio quā hn̄t Solo q̄nti.
hi q̄ ↄiugio vtunt̄ de vxorib᷒ filijs ꝛ neceſſarijs vite ac-
quirēdis eſt ↄtinua:inquietatio aūt quā hō patit̄ ex pu-
gna ↄcupiſcētiaꝝ eſt ad aliq̄ȝ horaȝ q̄ ēt minorat̄ ꝑ hoc ꝙ
eis aliq̄s nō ↄſentit:nā q̄to magis aliq̄s delectabilibus
vtit̄:tanto magis creſcit in eo delectabilis appetit᷒. De-
bilitant̄ enī ↄcupiſcētie ꝑ abſtinētiā ꝛ alia exercitia cor-
poralia:q̄ ↄueniūt his q̄ ↄtinētie ꝓpoſitū hn̄t:vſus etiaȝ
corporaliū delectabiliū magis abducit mētē a ſua alti-
tudine:ꝛ īpedit a ↄtēplatione ſpūaliuȝ q̄ȝ ingetudo q̄ ꝓ-
uenit in reſiſtēdo cōcupiſcētijs hoꝝ delectabiliū:qꝛ per
vſum delectabiliū ꝛ maxie venereoꝝ mens maxie car-
nalibus inheret:cū delectatio faciat qeſcere appetitū in
re delectabili:ꝛ iō his q̄ ad ↄtēplationē diuinoꝝ ꝛ cuiuſcūq̄ʒ
veritatis intēdunt maxime nociuū eſt venereis deditos
eē ꝛ maxie vtile ab eis abſtinere:nihil aūt ꝓhibet q̄uis
vr̄ dicat̄ vni hoī meli᷒ eē cōtinētiā ſeruare q̄ȝ mr̄imonio
vti:quin alicui illō meli᷒ ſit.vn̄ ꝛ dn̄s facta de ↄtinentia
mētione dic̄. Nō oēs capiunt verbū hoc:ſȝ q̄ pōt capere ca-
piat. ¶ Ad id aūt qđ de ꝑcepto p̄mis parentib᷒ dato vl- 6
timo poſitū eſt:pȝ rn̄ſio ꝑ ea q̄ dicta ſūt:ꝑceptū enī illō
reſpicit iclinationē nālē q̄ eſt in hoīb᷒ ad ↄſeruādā ſpēȝ
per actū gn̄ōnis:qđ tn̄ nō eſt neceſſariū ꝑ oēs exeq̄:ſȝ ꝑ aliu
quos vt

quos vt dictũ eſt:ſicut aũt nõ expedit cuiſ3 omni tẽpore
actui gnõnis vacare:ita ⁊ ab eo oĩ tpe abſtinere: maxie
qñ neceſſaria erat multiplicatio gnõnis vel pp hominũ
paucitatẽ ſicut in principio quãdo humanũ genus cepit
multiplicari:ſiue pter paucitatẽ fidelis ppli:qñ opor/
Nota tebat ipm p carnalẽ gnõnem multiplicari:vt fuit in ve/
teri teſtamẽto:⁊ iõ ↄſiliũ de cõtinẽtia ppetua obſeruãda
reſeruatum eſt tẽporib⁹ noui teſtamẽti:qñ ſpũalis pplˀs
per ſpiritualem generationem multiplicatur.

¶ Contra eos qui matrimoniũ virginitati equa/
bant. Cap.CXXXVII.

Herſis Jo/uiniani hic re/citatur. Reprobõ il/li⁹ op̃. p dcã/patet. FUerunt aũt ⁊ alij q̃ l3 continẽtiã p/
petuã nõ improbarẽt:tñ ei
ſtatũ mr̃imonij equabãt:qõ eſt hereſis Jo/
uinianĩ:ſ3 hui⁹ erroris falſitas ſatis ex p̃di/
ctis appet:cũ p ↄtinẽtiam hõ reddat habi/
lior ad mẽtis eleuationẽ in ſpũalia ⁊ diuina ⁊ q̃dãmõ ſup̃
ſtatũ hoĩs ponat in quadã ſimilitudine angelorum. ¶ Nec
Solo Mãte. obſtat q aliqui pfectiſſime virtutis viri mr̃imonio vſi
ſunt:vt Habraam Jſaac ⁊ Jacob:qr q̃to virt⁹ mẽtis eſt
fortior tãto min⁹ põt p q̃cũq3 a ſua altitudine deijci:nec
tñ qr ipſi mr̃imonio vſi ſũt min⁹ ↄtẽplationẽ veritatis
⁊ diuinorum amauerũt:ſ3 ſm q ↄditio tpis requirebat:ma/
trimonio vtebant ad multiplicationẽ ppli fidelis:nec
tñ pfectio alicuius pſone eſt ſufficiẽs argumẽtũ ad pfe/
ctionẽ ſtat⁹:cũ aliq̃s pfectiori mẽte poſſit vti minori bo
no q̃3 alius maiori bono imperfectiori mẽte.non igitur
qr Habraã vel Moyſes perfectior fuit multis qui con/
tinẽtiam ſeruant: pter hoc ſtatus matrimonij eſt pfe/
ctior q̃3 ſtatus continentie vel ei equalis.

¶ De errore eorum q̃ vota ĩpugnãt. Cap. CXXXVIII.

Error recitat QUibuſdam aũt viſu3 eſt ſtultũ eſſe
obligare ſe voto ad obe
diẽdũ alicui aut ad qõcũq3 ſeruandũ. Unũ/
qõq3 eni bonũ q̃to liberi⁹ agit tãto virtuo/
ſi⁹ eẽ videt:q̃to ãt ex maiori neceſſitate q̃s
Error p̃dict⁹ ex ignorantia vĩ pceſſiſſe. ad aliq̃d obſeruãdu3 aſtrigit:tãto min⁹ libere id agẽ vi.
videt igit derogari laudabilitati virtuoſorum actuũ p h
q ex neceſſitate obediẽtie vel voti fiũt. Videntur aũt hĩ
hoĩes neceſſitatis rõnẽ ignorare. ¶ Eſt eni3 duplex ne/
Diſtĩõ diuĩẽ. ceſſitas:q̃dã coactionis:⁊ hec laudẽ virtuoſorum actuũ di/
minuit:qr volũtario ↄriat:coactũ eni eſt qõ eſt volũtati
ↄriũ.Eſt aũt q̃dã neceſſitas ex interiori iclinatiõe pcedẽs:
⁊ hec laudẽ virtuoſi actus nõ minuit ſ3 auget:facit enim
volũtatẽ magis intẽſe tẽdere in actũ virtutis:p3 eni3 q
habit⁹ virtutis q̃to fuerit pfectior tãto vehemẽti⁹ volũ/
tatẽ facit tẽdere in bonũ virtutis ⁊ minus ab eo defice/
re:q ſi ad finẽ pfectiõis deuenerit:q̃dã neceſſitatẽ ifert
ad bñ agẽdũ:ſicut eſt in beatis q peccare nõ pñt:vt ifra pa/
tebit.nec tñ pp hoc aut libertati voluntatis aliq̃d depe/
rit aut act⁹ bonitati.Eſt autẽ ⁊ alia neceſſitas ex fine:ſicut
cũ dĩ alicui neceſſe hẽre nauẽ:vt trãſeat mare:p3 autẽ q
nec hĩ neceſſitas libertatẽ volũtatis diminuit nec actuũ
bonitatẽ:qñ poti⁹ qõ q̃s agit q̃ſi neciũ ad finẽ:ex h ipo
laudabile eſt:⁊ tãto laudabili⁹ quãto finis fuerit melior:
neceſſitas aũt obſeruãdi qua q̃s vouit aut obediẽdi cui
ſe ſupponit:nõ eſt nec̃itas coactiõis:ſ3 nec ẽt ex interiori
inclinatione pueniẽs:ſed ex ordie ad finẽ:eſt eni neciu3
vouẽti hoc vel illõ agere ſi d3 votu3 iplerĩ:aut obedien/
tia ſeruari.cu3 igit hi fines laudabiles ſint vtpote q̃bus
Jdẽ 2ª 2ᵉ.q. 88.ar.7. Ad h ponũt tres rõnes. hõ ſe deo ſubijcit:neceſſitas predicta nihil diminuit de
laude virtutis. ¶ Eſt aũt vlterius ↄſiderãdũ q dũ im/
plent aliq̃ q̃ q̃s vouit vel q̃ ſibi precipiũtur ab eo cui ſe
ſubdidit pp deũ maiori laude ⁊ remuneratione ſunt di/
1 gna.Contingit aũt vnũ actũ duorum vitiorum eẽ dum actus
vnius vitij ad finẽ alterius vitij ordinat:vt cũ q̃s furat
vt fornicet:act⁹ q̃dẽ ſm ſpẽm ſuam eſt auaritie:ſm iten/
tionẽ vo luxurie.Eodẽ ãt mõ ⁊ in virtutib⁹ ↄtigit q act⁹
vni⁹ virtutis ad aliã virtutẽ ordinat:ſicut cu3 q̃s dat ſua vt
cũ altero amicitiã hẽat:charitatis act⁹ q̃dẽ ex ſua ſpe eſt li
beralitatis:ex fine ãt charitatis:hĩ ãt act⁹ maiorẽ laudem
h3 ex amore virtutis.ſ.ex charitate q̃3 ex liberalitate.vñ
⁊ ſi remittat in eo qõ liberalitatis eſt ex eo q ad charita/
tẽ ordinat laudabilior ⁊ maiori mercede digni⁹ erit q̃3 ſi
liberali⁹ ageret nõ in ordie ad charitatẽ.Ponam⁹ g̃ ali/
quẽ opus aliq̃d virtutis agẽtẽ puta ieiunãtẽ vel ↄtinẽte3
ſe a venereis:⁊ q̃dẽ ſi abſq3 voto h faciat:erit act⁹ vĩ ca/
ſtitatis vel abſtinẽtie:ſi ãt ex voto refert vlteri⁹ ad aliã
virtutẽ cui⁹ eſt deo aliq̃d vouere.ſ.ad religionẽ que po/
tior eſt caſtitate vel abſtinẽtia vtpote faciens nos recte
hẽre ad deũ.erit g̃ act⁹ ↄtinẽtie vel abſtinẽtie laudabilior
in eo qõ ex voto facit:ẽt ſi nõ ita delectet in abſtinentia
vel ↄtinẽtia ex eo q delectat in potiori virtute q̃ eſt reli/ z
gio. ¶ Jtẽ. Jd qõ potiſſimũ eſt in virtute eſt debit⁹ finis:
nã ex fine pncipalr rõ boni manat.ſi g̃ finis fuerit emi/
nẽtior ẽt ſi in actu aliq̃s ſe remiſſi⁹ hẽat:erit ei⁹ act⁹ virtuo/
ſior:ſicut ſi aliq̃s pponat pp bonũ virtutis lõgã via3 agere:
ali⁹ ãt breuẽ:laudabilior erit q mai⁹ aliq̃d pp virtutẽ iten/
dit:l3 in pgreſſu vie lẽtius pcedat.Si ãt aliq̃s fac aliq̃d
pp deũ:illũ actũ deo offert:ſ3 ſi ex voto h faciat nõ ſolũ
actũ:ſ3 ẽt potentiam offert deo:⁊ ſic p3 q ppoſitu3 ſuũ eſt ad
aliq̃d mai⁹ deo exhibẽdũ.erit g̃ act⁹ ei⁹ virtuoſior rõne
maioris boni itẽti ⁊ ſi in executiõe ali⁹ videat feruẽtior.
¶ P̃. Volũtas pcedẽs actũ manet virtute in tota ↄſecu/ 3
tiõe act⁹ ⁊ ip3 laudabilẽ reddit ẽt qñ de pposito volun/
tatis pp qõ actũ icipit in executiõe opis nõ cogitabat: nõ
eni op3 q q pp deũ aliq̃d iter arripuit:i q̃l3 pte itineris
de deo cogitet actu:p3 ãt q ille q vouet ſe aliq̃d facturũ
intẽdi⁹ illõ voluit:q̃3 q ſimplr facere diſponit:qr nõ ſolũ
facẽ voluit:ſ3 voluit ſe firmare vt nõ deficeret a facien/
do.ex hac igit volũtatis itẽtiõe reddit executio voti cum
intentione quadã laudabilis etiã quãdo voluntas vĩ nõ
actu fert in opus vel fert remiſſe.ſic g̃ laudabili⁹ fit qõ
ex voto fit q̃3 qõ fit ſine voto:ceteris tñ paribus.

¶ Q3 merita ⁊ pctã nõ ſunt paria. Cap.CXXXIX.

EX his aũt manifeſtum eſt q neq3 oĩa Jdẽ p̃ 2ᵉ.q. 73.ar.2.
bona opa:neq3 oĩa pctã ſũt pa/ Jſta ↄ⁹ ↄbel
ria.Cõſiliũ eni non dat niſi de meliori bo/ P
no:dant aũt ↄſilia in lege diuina de paupta/
te cõtinẽtia ⁊ alijs hĩ:vt.ſ.dcm̃ eſt.hec igit Cap.130.
meliora ſũt q̃3 mr̃imonio vti ⁊ tpalia poſſidere:ſm que
tñ ↄtigit virtuoſe agere ordie rõnis ſeruato:vt ſup̃ oſtẽ/ Cap.120.
ſu3 eſt.nõ igit oẽs act⁹ virtutũ ſũt pares. ¶ Adhuc.Act⁹ 2°
ſpẽm recipiũt ex obtis.q̃to igit obiectũ eſt meli⁹ tãto ⁊
act⁹ erit virtuoſior ſm ſpẽm ſuã:finis aũt melior eſt his
q̃ ſũt ad finẽ:q̃rũ tãto aliq̃d meli⁹ eſt q̃to eſt fini ppin/
qui⁹.iter act⁹ igit hũanos ille eſt optim⁹ q in vltimũ fi/
nẽ.ſ.deũ imediate fert:poſt quẽ tãto act⁹ melior eſt ſm
ſuã ſpẽm q̃to obtũ eſt deo ppinquius. ¶ Amp̃.Bonũ in 3°
actib⁹ hũanis eſt ſm q rõne regulat:ↄtigit aũt aliquos
alijs ad rõnẽ mag̃ accedere qñ act⁹ q ſũt ipſi⁹ rõnis ma/
gis hñt de bono rõnis q̃3 act⁹ iferiorum viriũ qb⁹ rõ impe/
rat.ſũt igit iter act⁹ hũanos aliq̃ alijs meliores. ¶ Jte3. 4°
Precepta legis optime ex dilectiõe iplent:vt.ſ.dcm̃ ẽ. Cap.117.⁊
ↄtigit aũt aliquẽ alio ex maiori dilectiõe qõ faciẽdũ eſt infra.
facere.erit igit virtuoſorum actuu3 vn⁹ alio melior. ¶ P̃.
Si ex virtute act⁹ hoĩs boni reddunt:ↄtigit ãt itẽtionẽ ẽt 5°
eãdẽ maiorẽ eẽ in vno q̃3 in alio.op3 g̃ q humanorum
actuũ ſit vn⁹ alio melior. ¶ Jtẽ.Si ex virtutib⁹ act⁹ hu/ 6°
mani boni reddunt:op3 meliorẽ eẽ actu3 q eſt melioris

virtutis:ꝯtigit aũt virtutẽ vnã altera meliorem eẽ:puta magnificẽtiã liberalitate:ꝛ magnanimitatẽ moderãtia: erit igit͠ humanoꝝ actuũ vnus alio melior. ℂ Hinc eſt qḋ dr.j.Cor.7.Qui mrĩmonio iungit virgines ſuas bñ facit:q aũt nõ iũgit meliꝰ facit. ℂ Ex eiſdẽ ẽt rõnibꝰ apparet:ꝙ nõ oĩa pctã ſũt paria:cũ p vnũ pctm̃ magis diſcedat a fine ꝙ̃ p aliud:ꝛ magis puertatur ordo rõnis ꝛ maiꝰ nocumẽtũ ꝓximo iferat͠.

Nota ℂ Hinc eſt qḋ dr Ezech. 16. Sceleratiora feciſti illis in oĩbꝰ vijs tuis. ℂ Per h̃ aũt excludit͠ q̃rũdã error dicẽtiũ oĩa merita ꝛ pctã paria eẽ.

Error q̃rũdã excluditur. Oꝛ tñ oẽs virtuoſi actꝰ ſint eq̃les:ex h̃ videbatur aliq̃s rõnez hr̃e:qꝛ oĩs actꝰ virtuoſus eſt ex fine boni. vñ ſi oĩuz bonoꝝ actuũ eſt idẽ finis boni:opꝫ oẽs equaliter bonos eſſe:lꝫ ãt ſit vnꝰ finis vltimꝰ boni:actꝰ tñ q ex illo bonitatẽ hñt diuerſũ bonitatis gradũ accipiũt:eſt eniz in his bonis q̃ ad vltimũ finẽ ordinant͠:dĩa gradus ſm ꝙ q̃dã ſũt alijs meliora ꝛ fini vltimo ꝓpinquiora. vñ vbi in volũtate ꝛ actibꝰ eiꝰ gdus bonitatis erit ſm diuerſitatẽ bonoꝝ ad q̃ terminat͠ volũtas ꝛ eiꝰ actꝰ:lꝫ vltimus finis ſit idẽ.

Nõ opionis hꝫ circa eq̃litatẽ pctõꝝ. ℂ Silr ẽt ꝙ oĩa pctã ſint paria:vr̃ ex h̃ habere rõnẽ:qꝛ pctm̃ in actibꝰ hũanis accidit ex h̃ ſolo ꝙ aliq̃s pterit regulã rõnis:ita ãt pterit regulaꝫ rõnis q in modico a rõne recedit:ſic q in magno:videt͠ igit͠ pctm̃ eq̃le ſiue in modico ſiue in magno peccet͠. Huic ãt rõni videt͠ ſuffragari qḋ in hũanis iudicijs agit͠:naꝫ ſi alicui ſtatuat͠ limes quẽ nõ trãſgrediat͠:nihil refert apḋ iudicẽ:ſiue multũ:ſiue modicum ſit trãſgreſſus:ſicꝫ nõ refert ex q̃ pugil limites cãpi exiuit vtrũ lõgiꝰ ꝓgrediat͠. ex q̃ igit͠ regulã rõnis ptrãſijt:nõ refert vtruꝫ in modico vel in magno ipſaꝫ trãſiuerit.

Improbatio ℂ Sꝫ ſiqs diligẽter īſpiciat in oĩbꝰ q̃rũ pfectio ꝛ bonũ in q̃dã cõmẽſuratiõe ꝯſiſtit: q̃to magis a dbita cõmẽſuratiõe recedit͠ tãto maiꝰ erit malũ:ſic ſanitas ꝯſiſtit in dbita cõmẽſuratiõe humoꝝ ꝛ pulchritudo in dbita ꝓportiõe mẽbroꝝ:veritas ãt in cõmẽſuratiõe itell'ꝰ vel ſmonis ad rẽ:pꝫ ãt ꝙ q̃to ẽ maior ineq̃litas in humoribꝰ tãto eſt maior īfirmitas:ꝛ q̃to eſt maior inordinatio in mẽbris tãto eſt maior turpitudo:ꝛ q̃to magis a veritate recedit͠ tãto eſt maior falſitas:nõ eni eſt tã magna falſitas eſtimãtis tria eẽ quatuor ſic eiꝰ q eſtimat tria eẽ cẽtũ:bonuꝫ aũt virtutꝭ in q̃dã cõmẽſuratiõe ꝯſiſtit:eſt eni mediũ ſm debitã limitationẽ circũſtãtiarũ iter ꝯ̃ria vitia ꝯſtitutũ. q̃to igit͠ magis ab hac harmonia recedit͠ tãto eſt maior malitia. Nõ eſt ãt ſile virtutẽ trãſgredi:ꝛ terminos a iudice poſitos trãſire:nã virtꝰ eſt ſm ſe bonũ:vñ virtutẽ trãſgredi eſt ſꝫ ſe malũ:ꝛ iõ opꝫ ꝙ magis a virtute recedere ſit maiꝰ malum:trãſgredi aũt terminũ a iudice poſitũ nõ eſt ſm ſe malũ:ſꝫ p accñs inq̃tũ.ſ.eſt ꝓhibitũ.

In qbꝰ tenet illa maxima topica. ℂ In his ãt q̃ ſũt p accñs:nõ eſt necẽiũ ꝙ ſi ſimplr̃ ſequit͠ ad ſimpliciter ꝛ magis ſequit͠ ad magis:ſꝫ ſolũ in his q̃ ſũt p ſe:nõ enim ſequit͠:ſi albũ eſt muſicũ ꝙ magis albũ ſit magis muſicũ. ſeqtur aũt ſi albũ eſt diſgregatiuũ viſus ꝙ magis album ſit magis diſgregatiuũ viſus. Eſt ãt h̃ iter pctõꝝ dĩas attẽdẽdũ ꝙ qḋdã eſt mortale:ꝛ quoddaꝫ veniale: mortale ãt eſt qḋ aĩam ſpũali vita ꝑuat:cuiꝰ qdẽ vite rõ ex duobꝰ ſumi põt ſm ſiſitudinẽ vite nãlis:viuit enim corpꝰ nãliter p h̃ ꝙ aĩe vnit͠ q̃ eſt ei pñꝰ vite:corpꝰ autez viuificatũ p aĩam ex ſeipſo mouet͠. ſꝫ corpꝰ mortuuꝫ:vel imobile manet:vel ab exteriori tñ mouet͠:ſic eniꝫ ꝛ volũtas hoĩs cũ p rectã itẽtionẽ vltimo fini ꝯiũgit͠ qḋ eſt eiꝰ obiectũ ꝛ q̃dãmõ forma ꝛ vita eſt:cũ p dilectionẽ deo ꝛ ꝓximo iheret:ꝛ ex interiori principiũ mouet͠ ad agendũ recta:intentionẽ autẽ vltimi finis ꝛ dilectiõe remota:aĩa ſit velut mortua:qꝛ nõ mouet͠ ex ſeipſa ad agẽdũ recta:ſꝫ vel oĩno ab eis agẽdis deſiſtit:vel ad ea agẽduꝫ ſolũ ab exteriori induciṫ.ſ.metu penarũ. quecũq; igitur pctã itẽtiõi vltimi finis ꝛ dilectiõi opponunt͠:mortalia ſunt:ſi vo his ſaluis aliquis in aliquo ordĩe rationis deficiat:non erit mortale peccatum ſed veniale.

ℂ Oꝛ actꝰ hoĩs puniunt͠ vl' p̃miant͠ a deo. Cap.CXL.

Ex premiſſis aũt manifeſtũ eſt ꝙ actꝰ hoĩs puniunt͠ vl' p̃miant͠ a deo. Eiꝰ eni eſt punire vel p̃miare:cuiꝰ eſt legẽ iponere:legis aũt latores per p̃mia ꝛ penas obſuãtiã legis iducũt:ſed ad dinã ꝓuidentiã ptinet vt legẽ hoĩbꝰ poneret:vt ex dictis pꝫ.q ad deũ ptinet hoĩes punire vl' p̃miare. — Iſta 2ª ꝓbat p

ℂ P. Ubicũq; eſt aliqs debitꝰ ordo ad finẽ:opꝫ ꝙ ordo ille ad finẽ ducat:receſſus aũt ab ordĩe finẽ excludat:ea enim q̃ ſunt ex fine neceſſitatẽ ſortiunt͠ ex fine:vt.ſ.ea nec̃e ſit eẽ ſi finis debeat ſeq:ꝛ eis abſq; ipedimẽto exñtibꝰ finis cõſequat͠:deꝰ ãt ipoſuit actibꝰ hoĩuꝫ ordinẽ aliquẽ in reſpectu ad finẽ boni:vt ex p̃dictis pꝫ. opꝫ igit͠ ꝙ ſi ordo ille recte poſitꝰ eſt:ꝙ incedẽtes p illũ ordinẽ finẽ boni cõſequant͠ qḋ eſt p̃miari:recedẽtes ãt ab illo ordine p pctm̃ a fine boni excludi:qḋ eſt puniri. — Cap.114. 2°

ℂ Adhuc. Sic res nãles ordini diuine ꝓuidẽtie ſubdunt͠:ita ꝛ actus hũani vt ex p̃dictis pꝫ:vtrobiq; aũt ꝯuenit debitũ ordinẽ ſeruari vel ẽt ptermitti:h̃ tñ itereſt ꝙ obſeruatio vel tranſgreſſio debiti ordinis eſt in ptãte hũane volũtatis ꝯſtituta: nõ aũt in ptãte nãliũ rerũ eſt ꝙ a debito ordĩe deficiat vel ipm̃ ſequat͠:opꝫ aũt effectꝰ cauſis p ꝯuenientiã rñdere. ſic igit͠ res nãles cũ in eis debitus ordo nãliũ p̃ncipioꝝ ꝛ actionũ ſeruat͠:ſeqtur ex neceſſitate nature ꝯſeruatio ꝛ bonũ in ipſis:corruptio autẽ ꝛ malũ cũ a debito ꝛ nãli ordine recedit͠:ita ẽt in rebꝰ humanis opꝫ ꝙ cum hõ volũtarie ſeruat ordinẽ legis diuinitꝰ ipoſite conſequat͠ bonũ nõ velut ex neceſſitate ſꝫ ex diſpõne gubernãtis:qḋ eſt p̃miari:ꝛ econuerſo malũ:cũ ordo legis fuerit ptermiſſus:ꝛ h̃ eſt puniri. — 3° Cap.90.

ℂ Amp. Ad pfectã dei bonitatẽ ptinet ꝙ nihil inordinatũ in rebꝰ relinquat. vñ in rebꝰ nãlibus videmꝰ ꝯtigere ꝙ oẽ malũ ſub ordine alicuius boni ꝯcludit͠:ſicut corruptio aeris eſt ignis gñatio:ꝛ occiſio ouis eſt paſtus lupi. cum igit͠ actus humani diuine ꝓuidẽtie ſubdant͠ ſicut ꝛ res nãles opꝫ maluꝫ qḋ accidit in humanis actibꝰ ſub ordĩe alicuius boni cõcludi:hoc aũt ꝯuenientiſſime ſit p h̃ ꝙ pctã puniunt͠:ſic eni ſub ordĩe iuſtitie q̃ ad eq̃litatẽ reducit cõprehẽdunt͠ ea que debitã q̃ntitatẽ excedunt:excedit aũt hõ debitũ ſue quãtitatis gradũ dũ volũtatẽ ſuã dĩne volũtati p̃fert ſatiſfaciẽdo ei ꝯ̃ ordinationẽ dei:q̃ qdẽ ineq̃litas tollit͠ dũ cõtra volũtatẽ ſuã hõ aliqd pati cogit͠ ſm ordinatiõeꝫ diuinã. opꝫ igit͠ ꝙ pctã hũana puniant͠ diuinitꝰ:ꝛ eadeꝫ rõne bona facta remunerationẽ accipiant. — 4°

ℂ Itẽ. Diuina ꝓuidẽtia nõ ſolũ diſponit rerũ ordineꝫ:ſed ẽt mouet oĩa ad ordis ab eo diſpoſiti executionẽ:vt ſupra oſtẽſuꝫ eſt:volũtas aũt a ſuo obiecto mouet͠ qḋ eſt bonũ vl' malum. ad diuinã igit͠ ꝓuidẽtiã ptinet ꝙ hoĩbꝰ bona ꝓponat in p̃miũ vt volũtas ad recte ꝓcedẽdũ moueat͠ ꝛ mala ꝓponat in penã ad hoc ꝙ inordinationes vitet. — 5°

ℂ P. Diuina ꝓuidẽtia h̃ mõ res ordinauit ꝙ vna alteri ꝓſit: ꝯuenientiſſime aũt hõ ꝓficit ad finẽ boni tã ex bono alterius hoĩs ꝙ̃ ex malo:dũ excitat͠ ad bñ agẽdũ p h̃ ꝙ videt bñ opantes p̃miari:ꝛ dũ reuocat͠ a male agẽdo p h̃ ꝙ videt male agẽtes puniri. ad dinã igit͠ ꝓuidentiã ptinet ꝙ mali puniant͠ ꝛ boni p̃mient͠. ℂ Hinc eſt qḋ dr̃ Exo.20. Ego ſum deꝰ tuus viſitãs iniq̃tatẽ patrum in filios:ꝛ faciens miſericordiã his q diligũt me ꝛ cuſtodiũt p̃cepta mea. ꝛ in pſ. Reddes vnicuiq; iuxta opa ſua. ꝛ Roma.ij. reddet vnicuiq; ſm opa ſua his quidẽ q ſunt — 6°

ſm

ſm patientiā boni opis gloriā ⁊ honorē. his aūt que nō
acq̄eſcūt veritati credūt aūt iniq̄tati: irā ⁊ indignationē.
Error q̄rūdā excludit. Per h̄ aūt excludit error quorūdā dicentiū ꝙ deus nō
punit. dicebāt enim Marchion ⁊ Ualentinus aliū eſſe
deū bonum ⁊ aliū eſſe deum iuſtum qui punit.

¶ De differentia ⁊ ordine penarum. Cap. CXLI.

Quid eſt p̄mii ⁊ qd eſt pena. Quia vo ſicut ex p̄dictis p̄z p̄miū eſt
qd voluntati ꝓponit quaſi fi
nis q̄ excitat ad bn̄ agendū. ecōtrario pena
volūtati ꝓponit: vt a malo retrahat q̄ſi ali
qd fugiendū ⁊ malū. ſicut de rōne p̄mij eſt
ꝙ ſit bonū ⁊ volūtati ꝯſonum: ita de rōne pene eſt ꝙ ſit
malū ⁊ ꝯtrarium volūtati. malū aūt eſt p̄uatio boni. vn̄
oportet ꝙ ſm diſtāz ⁊ ordinez bonoꝝ ſit ēt ordo ⁊ diſtā
penarū. ¶ Eſt autē ſummū bonū hōis felicitas que eſt
vltimus finis eius. q̄to ḡ aliqd eſt huic fini ꝓpinquius
tanto p̄eminet inter hōis bonū. huic aūt ꝓpinquiſſimuz
eſt virtus: ⁊ ſi qd aliud eſt qd ad bonā opationē hoīem
ꝑficiat q̄ puenit ad beatitudinē. conſequit aūt ⁊ debita
diſpō rōnis ⁊ viriū ei ſubiectaꝝ. poſt h̄ aūt ⁊ corpis in
columitas que neceſſaria eſt ad expeditā opationez. de
mū aūt ea q̄ exterius ſunt q̄bus quaſi amminiculātibus
vtimur ad virtutē. Erit igit maxia pena hoīem a beati
tudine excludi: poſt hanc autē virtute p̄uari ⁊ ꝑfectione
q̄cūq; naturaliū virtutū aīe ad bn̄ agēdū: dehinc natura
liū potentiaꝝ aīe deordinatio. poſt hoc aūt corpis nocu
mētū. demū aūt exterioꝝ bonoꝝ ſublatio. Sꝫ q̄r de rō
ne pene eſt nō ſolū ꝙ ſit p̄uatiua boni ſꝫ ēt ꝙ ſit ꝯria vo
lūtati. nō aūt cuiuſlibet hōis volūtas eſtimat bona ſm
ꝙ ſunt. ꝯtingit interdū ꝙ id qd eſt maioris boni p̄uatiuū
eſt minus ꝯriū volūtati. ⁊ ꝓꝑ hoc minus penale eē vr̄: ⁊
inde eſt ꝙ plures hoīes q̄ bona ſenſibilia ⁊ corpalia ma
gis eſtimāt ⁊ cognoſcunt intelligibilia ⁊ ſpūalia: plus ti
ment corpales penas q̄ ſpūales. ſm quoꝝ eſtimationez
ꝯrius ordo vr̄ penaꝝ ordini ſupra dicto. apud hos enim
maxia pena eſtimant leſiones corpis ⁊ dāna reꝝ exte
rioꝝ. deordinatio aūt aīe ⁊ dānū virtutis ⁊ amiſſio frui
tionis diuine in q̄ ꝯſiſtit vltima hōis felicitas: aut modi
Cōtra cōe iudiciū hoīuz. cū aut nihil reputat ab eis. Hīc āt ꝓcedit ꝙ hoīum pctā
a deo puniri nō eſtimāt: q̄r vidēt plerūq; pctōres inco
lumitate corpis vigere ⁊ exteriori fortuna potiri: q̄bus
interdū hoīes virtuoſi p̄uant. ¶ Qd recte ꝯſiderātibus
mirū videri nō dꝫ. cū eni oīa exteriora ad interiora ordi
nent. corpus āt ad aīaz. intm̄ exteriora ⁊ corpalia bona
ſūt hōi bona inq̄tū ad bonū rōnis ꝑficiūt. ſm vō ꝙ bo
nū rōnis ipediūt hōi v̄tunt in mala: nouit āt diſpoſitor
deus mēſurā v̄tutis hūane. vn̄ interdū hoī virtuoſo cor
poralia ⁊ exteriora bona miniſtrat in adiutoriū v̄tutis ⁊
in h̄ ei bn̄ficiū preſtat. interdū vō ei p̄dicta ſubtrahit eo
ꝙ ꝯſiderat huiꝰ eē ſibi ad ipedimētū v̄tutꝭ ⁊ fruitionis
diue. ex h̄ āt exteriora bona v̄tunt hōi in mala vt dictū
eſt. vn̄ ⁊ eoꝝ amiſſio eadē rōne hōi v̄tit i bonū. ſi igitur
oīs pena malū eſt: nō eſt āt malū hoīem exterioribus ⁊
corpalibꝰ bonis p̄uari ſm ꝙ expedit ad ꝑfectū v̄tutꝭ. nō
erit h̄ hōi v̄tuoſo pena ſi p̄uet exterioribus bonis in ad
iutamētū v̄tutꝭ. ecōtrario aūt erit malis in penā ſi eis ex
teriora bōa ꝯcedunt q̄bꝰ ꝓuocant ad malū. vn̄ ⁊ Sap.
14. dr̄ ꝙ creature dei in odiū facte ſunt: ⁊ i tētationē aīe
hoīum ⁊ i muſcipulā pedibꝰ inſipiētiū. Quia vō de rōne
pene eſt non ſolū ꝙ ſit malū: ſꝫ ēt ꝙ ſit ꝯriū voluntati.
amiſſio corpaliū ⁊ exterioꝝ bonoꝝ ēt qn̄ eſt hōi in ꝑfe
ctū v̄tutis ⁊ nō i malū dr̄ pena abuſiue ex eo ꝙ ē ꝯ volū
tatē. ex inordinatōe āt hōis ꝯtingit ꝙ hō nō eſtimet res
ſm ꝙ ſūt ſꝫ corpalia ſpūalibꝰ p̄ferat. inordinatio āt talis
aut ē culpa aut ex aliq̄ culpa p̄cedēte ꝓcedēs. vn̄ ꝯſtat
p̄z ꝙ pena nō ſit in hoīe ēt ſm ꝙ eſt ꝯ volūtatē niſi cul
pa p̄cedēte. Hoc ēt ex alio p̄z: q̄r ea q̄ ſūt ſm ſe bona nō
v̄terent hōi in malū ꝑ abuſum niſi aliq̄ inordinatiōe in
hoīe exiſte. itez qd oporteat ea q̄ volūtas acceptat eo ꝙ
ſunt nālr̄ bona hōi ſubtrahi ad ꝑfectū virtutis: puenit
ex aliq̄ hōis deordinatōe q̄ vel eſt culpa vel ſeq̄t culpā.
manifeſtū eſt eni ꝙ ꝑ pctm̄ p̄cedēs fit q̄dā inordinatio
in affectu hūano vt faciliꝰ poſtmodū ad pctm̄ inclinet.
Nō ḡ eſt abſq; culpa ēt ꝙ opꝫ hoīez adiuuari ad bonū
v̄tutis ꝑ id qd eſt ei q̄dāmō penale inq̄tuz ē abſolute ꝯ
volūtatē ipāꝫ: lꝫ q̄nq; ſit volitū ſm ꝙ rō recipit finez.
ſꝫ de hac inordinatiōe in nā hūana exiſte ex peccato ori
ginali poſterius dicet. nūc āt intm̄ manifeſtū ſit ꝙ deꝰ
punit hoīes ꝑ peccatis. ⁊ ꝙ nō punit abſq; culpa.

¶ Qꝫ nō oīa p̄mia ⁊ pene ſunt eq̄les. Cap. CXLII.

Cum aūt diuina iuſtitia id exigat ꝙ Iſta ꝯ˚ ꝓbat
ad eq̄litatē in rebꝰ ſeruādā
ꝑ culpis pene reddant ⁊ ꝑ bonis actibus
p̄mia. opꝫ ſi ē gradꝰ i v̄tuoſis actibꝰ ⁊ i pctis p̄
vt oſtēſuz ē ꝙ ſit ēt gradꝰ p̄mioꝝ ⁊ penaruz:
alr̄ eni nō ſeruaret eq̄litas ſi nō plus peccāti maior pe
na aut meliꝰ agēti maiꝰ p̄miū redderet. eiuſdē eni rōnis
eſſe vr̄ ꝙ diſter retribuat ſm diſtam boni ⁊ mali ⁊ ſm
diſtaz boni ⁊ melioris vl̄ mali ⁊ peioris. ¶ P̄. Talis eſt 2°
eq̄litas diſtributiue iuſtitie vt ineq̄lia ineq̄libꝰ reddant.
nō ḡ eēt iuſta recōpēſatio ꝑ penas ⁊ p̄mia ſi oīa p̄mia ⁊
oēs pene eēnt eq̄les. ¶ Adhuc. Premia ⁊ pene a legiſ
latore ꝓponunt vt hoīes a malis ad bōa trahant vt ex 3°
ſup̄ dcīs p̄z. oꝫ āt hoīes nō ſolū trahi ad bona ⁊ retrahi
a malis: ſꝫ ēt bonos allici ad meliora ⁊ malos retrahi a Cap. 140.
peioribꝰ: qd nō fieret ſi p̄mia ⁊ pene eēnt eq̄lia. oꝫ igit ⁊
penas ⁊ p̄mia ineq̄lia eē. ¶ Amplꝰ. Sicut ꝑ diſpōnes
nāles aliq̄s diſponit ad formā: ita per opa bona ⁊ mala 4°
aliq̄s diſponit ad penas ⁊ p̄mia. ſꝫ h̄ hꝫ ordo quez diuia
ꝓuidētia ſtatuit in rebꝰ ꝙ mag diſpoſita ꝑfectiorē for
mā ꝯſequunt. ḡ ſm diuerſitatē bonoꝝ opeꝝ vel malo
rū: opꝫ ꝙ ſit diuerſitas penaꝝ ⁊ p̄mioꝝ. ¶ Itē. Cōtigit 5°
exceſſū eē in opibꝰ bonis ⁊ malis duplr̄. vno mō ſm nu Exceſſus eſt in aliq̄ duplr̄
meꝝ put vnꝰ alio hꝫ opa plura bona vel mala. alio mō
ſm q̄litatē opeꝝ put vnꝰ alio vl̄ meliꝰ vl̄ peiꝰ opꝰ hꝫ. oꝫ
āt ꝙ exceſſui q̄ ē ſm nūeꝝ operū rñdeat exceſſus p̄mio
rū vl̄ penaꝝ: alſ nō fieret recōpēſatio in diuio iudicio ꝑ
oībus q̄ q̄s agit ſi aliq̄ mala remanerēt īpunita ⁊ aliqua
bona irremunerata. pari ḡ rōne exceſſui q̄ eſt ſm equali
tatē opeꝝ ineq̄litas p̄mioꝝ ⁊ penaꝝ rñdet. ¶ Hinc eſt Error q̄rūdā excluditur.
qd dr̄ Deutro. 25. Pro menſura pcti erit ⁊ plagaruz mo
dus. ⁊ Iſa. 27. In mēſura ꝯ mēſuram cum abiecta fue
rit vindicabo eā. Per h̄ aūt excludit error quorūdā di
centiū in futuro oīa premia ⁊ penas eſſe equales.

¶ De pena que debet peccato mortali ⁊ veniali ꝑ reſpe
ctū ad vltimum finem. Cap. CXLIII.

Eſt aūt ex p̄dictis manifeſtū ꝙ duplr̄
ꝯtingit peccare. vno mō ſic ꝙ Diſtō hm̄ē.
totalr̄ intentio mētis auertat ab ordine ad
deū q̄ eſt vltimus finis bonoꝝ: ⁊ h̄ ē pctm̄
mortale. alio mō ſic ꝙ manēte ordine hūa
ne mētis ad vltimū finē ipedimentū aliqd afferat q̄ re
tardat ne libere tendat in finez. ⁊ h̄ dr̄ pctm̄ veniale. ſi ḡ Iſta ꝯclo ꝓbatur.
ſm diſtam pctōꝝ opꝫ eē diſtaz penaꝝ: ꝯñs eſt ꝙ ille qui p̄
mortalr̄ peccat ſit puniendus ſic ꝙ excidat ab hōis fi
ne. q̄ aūt peccat venialr̄ nō ita ꝙ excidat: ſꝫ ita ꝙ retar
det aut difficultatē patiat in adipiſcēdo finē. ſic eniz iu
ſtitie ſeruat eq̄litas vt q̄mo hō peccādo voluntarie a fi
ne diuertit: ita penalr̄ ꝯ ſuā volūtatē in finis adeptione
ipediat. ¶ Adhuc. Sicut eſt volūtas in hoībus: ita eſt i 2°

clinatio nālis in rebus nālibus.ſi aūt ab aliq̄ re nāli tol
laī inclinatio eiꝰ ad finē:oino finē illū ꝯſeq non pt. ſicut
corpꝰ graue cū grauitatē amiſerit ꝑ corruptionē ⁊ ſcīs
fuerit leue:nō ꝑueniet ad mediū.ſi aūt fuerit i ſuo motu
īpeditū īclinatiōe ad finē manēte:remoto ꝓhibēte ꝑue
niet ad finē.in eo āt q peccat mortalr̄ oino auertiī intē
tio volūtatis a fine vltio.in illo aūt q̄ venialr̄ peccat ma
net intentio ꝯuerſa ad finē.ſ3 aliq̄lr īpediī ex h̄ ꝙ plus
debito inheret hīs q̄ ſunt ad finē.igiī ei q peccat morta
liter hec pena debeī vt oino excludaī a cōſecutione fi
nis.ei āt q peccat venialr̄ ꝙ difficultatē aliquā patiatur
3° anteq̄ ad finē ꝑueniat.¶ Ampliꝰ.Cū aliqs cōſeqī aliqđ
bonū qđ nō intēdebat:eſt a fortuna ⁊ caſu.ſi igiī ille cu
ius intētio eſt auerſa a fine vltio finē vltimū aſſequatur
erit h̄ a fortuna ⁊ caſu.h̄ āt incōueniēs eſt:q2 vltimus fi
nis ē bonū itellectꝰ.fortuna aūt intellectui repugnat:q2
fortuita abſq3 ordinatōe itellectꝰ ꝑueniūt. incōueniens
āt ē ꝙ itellectus ſuū finē ꝯſequaī nō ꝑ viā intelligibilē.
nō ḡ ꝯſequeī finē vltimū q peccās mortalr̄ h3 itētionē
4° auerſam ab vltio fine.¶ Itē.Mā nō cōſeqī formā ab
agēte niſi fuerit ad formā diſpoſita ꝯueniēter. finis āt ⁊
bonū ē ꝑfectio volūtatis ſicī forma materie. voluntas ḡ
nō ꝯſeqī vltimū finē niſi fuerit diſpoſita ꝯueniēter. diſ
poniī āt ad finē volūtas ꝑ itētionē ⁊ deſideriū finis.nō
5° ḡ ꝯſequeī finē cuiꝰ intētio a fine auertiī. ¶ P̄. In hīs q̄
ſūt ordiata ad finē talr̄ hitudo iueniī ꝙ ſi finis ē vel erit:
neceē eſt ea q̄ ſūt ad finē fore.ſi aūt ea q̄ ſūt ad finē nō ſūt
nec finis erit.ſi eni finis eē pt ēt nō exītibꝰ illis q̄ ſūt ad
finē:fruſtra ꝑ hꝫ media q̄riī finis.oñſum ē āt apud oēs
ꝙ hō ꝑ opa v̄tutū in q̄bꝰ p̄cipuū ē intentio finis debiti:
Cōfirmat ꝯſeqī ſuū vltimū finē q eſt felicitas. ſi ḡ aliqs ꝯtra v̄tu
tē agat ab intētōe vltimi finis auerſus ꝯueniēs eſt ꝙ vl
timo fine ꝑuet.¶ Hinc eſt qđ dī Math.vij.Diſcedite
a me oēs q operamini iniquitatem.

¶ Qꝛ per pctm̄ mortale vltimo fine aliquis in eternum
priuatur. Cap.CXLIIII.

Iſta ꝯº ꝓbat ꝑ Oportet āt hāc penā qua qs ꝑuaī vl
timo fine eē interminabilē.
priuatio eni alicuꝰ nō ē niſi qñ natū ē hē
ri.ſi eni catulus mox natꝰ dī viſu ꝑuatꝰ:vlti
mū āt finē nō ē hō aptus natꝰ ꝯſeq i hac vi
Cap.45. ta vt ꝓbatū ē.priuatio ḡ hꝫ finis o3 ꝙ ſit pena poſt hāc
Cap.47. vitā.ſ3 poſt hāc vitā nō remanet hōi facultas adipiſcen
di vltimū finē.aia eni idiget corpe ad ꝯſecutionē ſui fi
nis iq̄tū ꝑ corpꝰ ꝑfectionē acq̄rit ⁊ in ſcia:⁊ in v̄tute.aia
āt poſtq̄ fuerit a corpe ſepata nō redit itex ad hūc ſta
tū ꝙ ꝑ corpꝰ ꝑfectionē accipiat ſicī dicebāt trāſcorpatio
nē ponētes:ꝯ q̄s ſupius diſputatū ē. neceſſe eſt igiī ꝙ il
le q hac pena puniī vltimo fine ꝑueī:⁊ in eternū ꝑuatꝰ
2° remaneat.¶ Adhuc.Si qs ꝑuaī eo qđ ē in nā eiꝰ vt ha
beaī:īpoſſibile ē illud repari niſi fiat reſolutio in ꝑiacē
tē mām vt itex aliud de nouo genereī.ſicī cū aial amit
tit viſum aut aliū ſenſu3.īpoſſibile ē aūt ꝙ id qđ iā gnā
tū ē itex genereī niſi ꝑmū corrūpaī:⁊ tūc ex eade3 mā
poterit aliud itex gnāri:nō idē nūero ſed ſpē.res autem
ſpūalis vt aia vel angelus nō pt reſolui ꝑ corruptionem
in aliquā ꝑiacētē mām vt iterū genereī illud idē ſpē.ſi
ḡ ꝑueī eo qđ eſt in nā ipſiꝰ vt hēat.o3 ꝙ in ꝑpetuū ma
neat talr̄ ꝑuatio.eſt aūt in nā aie ⁊ angeli ordo ad vltimū
finē q eſt deus.ſi ḡ ab hoc ordie decidat ꝑ aliquā penā:i
3° ꝑpetuū talis pena manebit. ¶ Itē. Nālis eq̄tas hoc ha
bere vī ꝙ vnuſq̄ſq3 ꝑueī bono ꝯ qđ agit.ex hoc eni red
dit ſe tali bono indignū:⁊ inde eſt ꝙ ſcđm ciuilē iuſtitia3:
q ꝯ rē publicā peccat ſocietate reipublice ꝑuaī oino vl
ꝑ mortē vl ꝑ exiliū ꝑpetuū.nec attēdiī q̄ta fuerit mora
tpis in peccando ſ3 qđ fit ꝯ qđ peccauit.eadē aūt eſt cō
ꝑatio totius vite pñtis ad rē publicā terrenā ⁊ totiꝰ eter
nitatis ad ſocietatē beatox q vt ſup̄ oñſum ē vltio fine
eternalr̄ ꝑiuniī.q ḡ ꝯ vltimū finē peccat ⁊ ꝯ charitatē
ꝑ quā eſt ſocietas beatox ⁊ tendentiū in beatitudine:in
eternū o3 puniri q̄uis aliq̄ breui tpis mora peccauerit.
¶ P̄. Apud diuinū iudiciū volūtas ꝓ facto cōputaī:q2 4°
ſicut hoīes vidēt ea q̄ exterius aguntur:ita deus inſpicit
hoium corda.q āt ꝓꝑ aliqđ tpale bonū auerſus eſt ab vl
timo fine q in eternū poſſideī:ꝑpoſuit fruitionē tpalem
illius boni tpalis eterne fruitioni vltimi finis. vñ p3 ꝙ
multo magis voluiſſet in eternu3 illo bono tpali frui.ḡ
ſcđm diuinū iudiciū ita puniri d3 ac ſi eternaliter peccaſ
ſet.nulli autē dubiū eſt qn pro eterno pctō eterna pena
debeaī.debeī ḡ ei q ab vltio fine auertiī pena eterna.
¶ Adhuc.Eadē iuſtitie rōne pena peccatis redditur:⁊ 5°
bonis actibꝰ ꝑmiū.ꝑmiū aūt v̄tutis eſt beatitudo q̄ qdē
eſt eterna.vt ſup̄ oñſum eſt.ḡ ⁊ pena qua qs a btitudine
excluditur o3 eē eterna.¶ Hinc eſt qđ dī Math.25. Confirmat.
Ibunt hi in ſuppliciū eternū.iuſti aūt in vita3 eternam.
¶ Per h̄ aūt excludiī error dicētiū penas malox qñ Error exclu
q3 eſſe terminādas:q̄ qdē poſitio ortū habuiſſe vī a po ditur Origenis
ſitiōe q̄rūdā phōx q dicebāt oēs penas purgatorias eē
⁊ ita q̄nq3 terminādas.videbaī autē h̄ ꝑſuaſibile. tū ex
humana ꝯſuetudine.pene eni humanis legibꝰ inferunī
ad emēdationē vitiox.vñ ſicut medicine q̄dā ſunt.tum
ēt rōne.ſi eni pena nō ꝓꝑ aliud inferreī a puniēte ſ3 ꝓꝑ
ſe tm̄ ſeqtur ꝙ in penis ꝓꝑ ſe delecteī:qđ bonitati di
uine nō cōgruit.op3 ḡ penas ꝓꝑ aliud inferri:nec videī
alius ꝯueniētior finis q̄3 emēdatio vitiox.vī ḡ ꝯuenien
ter dici oēs penas purgatorias eē:⁊ ꝑ ꝯñs q̄nq3 termi
nādas:cū ēt illud qđ eſt purgabile accñtale ſit rōne crea
ture ⁊ poſſit remoueri abſq3 ꝯſūptiōe ſbſtāte.¶ Eſt āt Riſio ad ro
ꝯcedēdū ꝙ pene inferunī a deo nō ꝓꝑ ſe q̄ſi deus in ip nones.
ſis delecteī:ſ3 ꝓꝑ aliud.ſ. ꝓꝑ ordinē iponēdū creaturis:
in q̄ bonū vniuerſi ꝯſiſtit.Exigit aūt h̄ ordo rex vt pro
portionalr̄ oia diuinitus diſpēſenī.ꝓꝑ qđ dī in li. Sap.
ꝙ deus oia fecit in pōdere nūero ⁊ menſura.ſicī aūt pre
mia ꝓportionalr̄ rñdent actibus v̄tuoſis:ita pena pctis:
⁊ q̄buſdā pctis ꝓportionanī pene ſempiterne. vt oſten
ſum eſt.infligit ḡ deus pro q̄buſdā pctis penas eternas
vt debitus ordo ſeruetī in rebus q eius ſapiētiā demon
ſtrat.Si qs tn̄ ꝯcedat oēs penas ad emēdationē vitiox
īduci ⁊ nō ꝓꝑ aliud:nō tn̄ ꝓꝑ h̄ cogiī ponere oēs penas
purgatorias ⁊ terminabiles eē.nā ⁊ ſcđm leges humanas
aliq morte puniunī:nō qdē ad emēdationē ſui ſ3 aliox.
¶ Hinc eſt qđ ꝓuer. 19. dī.Peſtilēte flagellato ſtultꝰ
ſapiētior erit.Quidā ēt ſcđm humanas leges a ciuitate ꝑ
petuo exilio excludunī vt eis ſubtractis ciuitas purior
reddaī.vñ dī ꝓuer.22.Ejice deriſorē ⁊ exibit cū eo iur
giū:ceſſabūt cauſe ⁊ ꝯtumelie. Nihil igiī ꝓhibet ēt ſi pe
ne nō niſi ad emēdationē mox adhibeanī:qn ſcđm diui
nū iudiciū aliq debeāt a ſocietate bonox ꝑpetuo ſeꝑari
⁊ in eternum puniri vt ex ꝑpetue pene timore homines
peccare deſiſtant:⁊ bonox ſocietas purior ex eorū ſepa
ratione reddaī:ſicī dī Apocal.20. Nō intrabit in ea.ſ.in
hierl̄m celeſtē.ꝑ quā deſignaī ſocietas bonorū aliquid
coinq̄natū ⁊ faciēs abominationē ⁊ mendaciū.

¶ Qꝛ peccata puniuntur etiam per experientiam alicu
ius nociui. Cap.CXLV.

Non ſolū aūt qui ꝯ deū peccāt puniē
di ſūt ꝑ h̄ ꝙ a btitudine ꝑ Iſta ꝯº ꝓbat ꝑ
petuo excludanī:ſ3 ēt ꝑ experimētū alicuiꝰ
nociui.Pena eni d3 ꝓportionalr̄ culpe rñ
dere vt ſup̄ oñſum ē.in culpa aūt nō ſolum
auertiī

auertit mēs ab vltio fine sed ēt in debite ↄuertit in alia
q̄si in fines. nō solū ḡ puniēdus est q sic peccat p hoc q
excludat a fine sz ēt p hoc q ex alijs rebus sentiat nocu-
2° mētū. ℂ Ampli⁹. Pene inferunt p culpis vt timore pe
naꝝ hoīes a pctis retrahant. vt sup dcm̄ est. nullus aūt
timet amittere id qd nō desiderat adipisci. q ḡ hn̄t volū
tatē auersam ab vltio fine nō timēt excludi ab illo. non
ḡ p solā exclusionē ab vltio fine a peccādo reuocarent.
ops ḡ peccātibus aliā penā adhiberi: quā timeāt peccā-
3° tes. ℂ Itē. Si qs eo qd est ad finē inordinate vtit nō so
lū fine priuat sed ēt aliud nocumētū icurrit: vt pz in cibo
inordinate assumpto q nō solū firmitatē nō affert sed ēt
egritudinē iducit. q aūt in reb⁹ creatis finē ↄstituit eis n̄
vtit sz q dz referēdo. s. ad vltimū finē. nō ḡ solū dz pu-
niri p h q btitudine careat sed ēt p h q aliqd nocumētū
4° ab ipsis expiat. ℂ P. Sicut recte agētib⁹ debent bōa:
ita puerse agētib⁹ debent mala. sz illi q recte agūt: i fine
ab eis intēto pcipiūt pfectionē ⁊ gaudiū. ↄ̄rio ḡ debet
hec pena peccātib⁹ vt ex his in qb⁹ sibi finē ↄstituūt af-
Cōfirmat. flictionē accipiāt ⁊ nocumentū. ℂ Hinc ē q diuina scri
ptura peccatorib⁹ cōminat nō solū exclusionē a glia: sed
ēt afflictionē ex alijs reb⁹. dr̄ eni Matth. 25. Discedite a
me maledicti in ignē eternū q paratus est diabolo ⁊ an-
gelis eius. ⁊ in ps. Pluet sup pctōres laqueos ignis ⁊ sul-
Error exclu-ditur. phur ⁊ spūs pcellaꝝ pars calicis eoꝝ. ℂ Per h autē
excludit opinio Algazelis. q posuit q pctōribus hec so-
la pena reddet q affligent p amissione vltimi finis.

ℂ Qꝫ iudicibus licet penas inferre. Cap. CXLVI.

Idē 2° 2°. q. 64. ar. 2. rꝫ. Ista ↄclo p-batur.

Quia vero penas a deo inflictas aliq
puipēdūt pp h q sensibili
bus dediti solū ea q̄ vident curāt. iō p diui-
nā pūidētiā ordinatū est vt in terris sint ho
P mines q p penas sensibiles ⁊ p̄ntes alios ad
obseruātiā iustitie cogāt: quos manifestū est nō peccare
dū malos puniūt. Nullus eni peccat ex hoc q iustitiā
facit. iustū aūt est malos puniri: qz p penā culpa ordina-
2° tur: vt ex supradictis pz. nō ḡ iudices peccāt malos pu-
niendo. ℂ Adhuc. Hoīes q in terris sup alios ↄstituunt
sūt q̄si diuine pūidētie executores. de⁹ eni p sue pūiden
Cap. 79. tie ordinē per supiora inferiora exeqt. vt ex sup dcis pz:
nullus aūt ex hoc q exequit ordinē diuie pūidētie pec-
cat. hz aūt h ordo diuine pūidētie vt boni pmient ⁊ ma
li puniant. vt ex sup dictis pz: nō ḡ hoīes q alijs presunt
peccāt ex h q bonos remūerāt ⁊ puniūt malos. ℂ Am
3° plius. Bonū nō indiget malo sz ecōuerso. illud ḡ qd est
necessariū ad ↄuersationē boni: nō pt eē fm se malū. ad
cōuersationē aūt concordie inter hoīes necessariū est q
pene malis infligant. punire ḡ malos nō ē fm se malū.
4° ℂ Itē. Bonū cōe melius ē q̄ bonū pticulare vni⁹: sub-
trahēdū est ḡ bonū pticulare vt ↄseruet bonū cōe: vita
aūt quorūdā pestiferoꝝ īpedit cōe bonū qd ē cōcordia
societatis humane. subtrahēdi ḡ sūt h⁹ hoīes p mortē ab
5° hoīum societate. ℂ P. Sicut medic⁹ in sua opatiōe itē-
dit sanitatē q̄ ↄsistit in ordinata ↄcordia humoꝝ ita re-
ctor ciuitatis intēdit in sua opatōe pacē q̄ ↄsistit in ciuiū
ordinata ↄcordia. medicus aūt abscidit mēbrū putridū
hn̄ ⁊ vtilr si p ipm imineat corruptio corpis: iuste igit ⁊
absq pctō rector ciuitatis hoīes pestiferos occidit ne
Cōfirmat. pax ciuitatis turbet. ℂ Hinc ē qd dicit apls. p. Cori. 5.
Nescitis qz modicū fermētū totā massā corrūpit. ⁊ post
pauca subdit. Auferte malū ex vobisipsis. ⁊ Romāos
13. dr̄ de ptāte terrena q non sine cā gladiū portat. Dei
eni minister est vindex in irā ei q male agit. ⁊ p. Pet. 2.
dr̄. subiecti estote oī hūane creature pp deū: siue regi q̄si
pcellēti siue ducib⁹ tāq̄ ab eo missis ad vindictā male-
factoꝝ: laudē vo bonoꝝ. ℂ Per h autē excludit error Error exclu-dit.
q̄rūdā dicētiū vindictas corpales nō licere fieri q ad sui
fulcimētū erroris inducūt qd dr̄ Exo. 20. Non occides.
Inducūt ēt qd dr̄ Matth. 13. q dns ministris volētib⁹
çiçaniā colligere de medio tritici. rn̄dit Sinite vtraq cre
scere vsq ad messē. p çiçaniā aūt filij nequā intelligunt:
p messē aūt seculi finis. vt ibidē dr̄. nō ḡ mali subtrahē
di sūt de medio bonoꝝ p occisionē. Inducūt ēt q hō q̄
diu in mūdo ē pt in meli⁹ trāsmutari. nō ḡ ē p occisionē
subtrahēdus a mūdo sz ad pniam reseruādus. Hec aūt
friuola sunt. nā in lege q̄ dic. Nō occides. postmodū sub Reprobatur opio aliorꝫ errones.
dit. Maleficos nō patieris viuē. Ex q̄ dat itelligi occi-
sionē hoīum iniustā phibitā eē. qd ēt ex vbis dn̄i appa
ret Matth. 5. nā cū dixisset. Audistis qz dcm̄ est antiqs.
nō occides subiūxit. Ego autē dico vob. q irascit fratri
suo ⁊c. Ex q̄ dat intelligere illā occisionē eē phibitā que
pcedit ex ira: nō aūt illā q̄ pcedit ex zelo iustitie. Qd ēt Nota
dns dicit. Sinite vtraq crescere vsq ad messem. q̄liter
itelligēdū sit appet p illud qd seqt. Ne forte colligētes
çiçania eradicetis simul ⁊ triticū. Ibi ḡ interdicit malo
rū occisio vbi hoc sine piculo bonoꝝ fieri nō pt. qd ple-
rūq ↄtingit qn̄ mali nōdū discernunt a bonis p manife
sta pctā. vl qn̄ timet piculū ne mali multos bonos post
se trahāt. ℂ Qꝫ vo mali q̄diu viuūt emēdari pn̄t: nō p
hibet qn iuste possint occidi: qz piculū qd de eoꝝ vita i-
minet ⁊ maius est ⁊ certius q̄ bonū qd de eoꝝ emenda
tione expectat. hn̄t ēt in ipso mortis articulo facultatē:
vt p pniam ↄuertant ad deū. q si adeo sūt obstinati q
ēt in mortis articulo cor eoꝝ a malitia nō recedit: satis
pbabiliter estimari pōt q nūq̄ a malicia resipiscant.

ℂ Qꝫ homo indiget diuino auxilio ad beatitudinem cō-sequendam. Cap. CXLVII.

Idē p° 2°. q. 109. ar. 5. Ista ↄ° pbat P

Quia vo ex superioribus manifestū ē
q diuina pūidētia alr dispo
nit creaturas rōnales q̄ res alias fm q i cō
ditiōe nature ppie ab alijs differunt. restat
osidendū q ēt ex dignitate finis altioris gu-
bernatiōis modus a diuina pūidētia eis adhibet. mani
festū est aūt q fm ↄueniētiā sue nature ad altiorē ptici-
pationē finis pueniūt. Quia eni intellectual nature sūt:
p suā opationē itelligibilē vitatē attingē pn̄t: qd alijs re-
bus nō ↄpetit q̄ intellectu carēt. ⁊ fm q ad itelligibilē
vitatē nāli opatiōe pueniūt: manifestū est eis alr pūide
ri diuinit⁹ q̄ alijs reb⁹ inq̄tū hōi datus est itell's ⁊ rō p
q̄ veritatē ⁊ discernere ⁊ inuestigare possit. Date sunt ēt
ei vires sensitiue ⁊ interiores ⁊ exteriores qbus ad inue
stigandū veritatē adiuuet. Datus est ei ēt loquele vsus
p cui⁹ offm̄ vitatē quā aliqs mente ↄcipit alteri manife-
stare possit vt sic hoīes seipos iuuēt in cognitiōe vitatis
sicut ⁊ in alijs reb⁹ necessarijs vite cū sit hō aial nālr so
ciale. Sz vlteri⁹ vltim⁹ finis hoīs in q̄dā vitatis cogni-
tiōe ↄstitutus est que nālē facultatē ipius excedit. vt. s. ip
sam pmā veritatē videat in seipa sic sup ostēsum ē: h aūt
iferiorib⁹ creaturis nō cōpetit. vt. s. ad finē puenire pos-
sint q eoꝝ facultatē nālē excedat. opz ḡ vt etiā ex h fine
attēdat diuersus gubnatōis modus circa hoīes ⁊ alias
iferiores creaturas. ea eni q̄ sūt ad finē: necesse ē fini esse
pportionata. si ḡ hō ordinat ad finē q eius facultatē nā
lē excedit: necesse est ei aliqd auxiliū diuinit⁹ adhiberi
2° supnāle p qd tēdat in finē. ℂ Adhuc. Res iferioris na
ture in id qd est ppriū supioris nature nō pōt pduci ni-
si virtute illius supioris nature: sicut luna q̄ ex se non lu-
cet fit lucida vtute ⁊ actiōe solis. ⁊ aq̄ q̄ p se nō calet fit
calida vtute ⁊ actiōe ignis. videre aūt ipsam primā veri
tatē in seipsa ita trāscendit facultatē hūane nature q est

Cap.52. ꝓprius ſolius dei: vt ſupͣ oſtenſum eſt: indiget ergo hō auxilio
3° diuino ad hoc ꝙ in dictū finē ꝑueniat. ¶ Itē. Unaqueq;
res ꝑ operationē ſuā vltimū finē ꝯſequit̃. operatio aūt virtutē
ſortit̃ ex ꝑncipio operante. vn̄ ꝑ actionē ſeminis generat̃
aliqd in determinata ſpē cuius virtus in ſemine ꝑexiſtit.
nō pōt ergo hō ꝑ operationē ſuā ꝑuenire in vltimū finē ſuuʒ
qui trāſcēdit facultatē naturaliū potētiaꝝ: niſi eius operatio ex
diuina virtute efficaciā capiat ad finē p̄dictū. ¶ Amplius.
4° Nullū inſtrm̄ ſm̄ virtuteʒ ꝓprie forme pōt ad vltimā ꝑ
ducere ꝑfectionē ſʒ ſolū ſm̄ virtutē principalis agētis: q̄uis
ſm̄ ꝓpriā virtutē aliquā diſpōnē facere poſſit ad vlti
mā ꝑfectionē. a ſerra eni ſm̄ rōnē ꝓprie forme ē ſectio
ligni: ſed forma ſcāni eſt ab arte q̄ vtit̃ inſtr̄o. ſil̄r reſolu
tio ⁊ ꝯſumptio in corpe aīalis eſt a calore ignis: ſed gnā
tio carnis ⁊ determinatio augmēti ⁊ alia hmōi ſunt ab
aīa vegetabili q̄ vtit̃ calore igneo ſicut inſtr̄o. ſub deo aūt
qui eſt ꝑmus itellectus ⁊ volens ordinant̃ oēs intellectus
⁊ volūtates ſicut inſtr̄a ſub pricipali agēte. opʒ ergo ꝙ eorū
operatiōes efficaciā nō habeāt reſpectu vltīe ꝑfectionis q̄
eſt adeptio finalis btītudinis niſi ꝑ virtutē diuinā. indiget
ergo rōnalis nā diuino auxilio ad ꝯſequēdū vltimū finem.
5° ¶ P̄. Domini ſunt ipedimēta plurima ꝑueniēdi ad fi
nē: ipedit̃ eni debilitate rōnis q̄ de facili trahit̃ in erro
rē ꝑ quē a recta via ꝑueniēdi in finē excludit̃. impedit̃
etiā ex paſſionibus partis ſenſitiue ⁊ ex affectiōibus qui
bus ad ſenſibilia ⁊ inferiora trahit̃: qbus quāto magis i
heret: longius ab vltimo fine diſtat. hec eni infra hoiem
ſunt. finis aūt ſuꝑior eo exiſtit. ipedit̃ etiā plerūq; corpo
ris īfirmitate ab executione virtuoſoꝝ actuū qbus ad bei
tudinē tēdit̃. indiget ergo auxilio diuino hō ne ꝑ huiꝰ ipe
Cōfirmat̃ dimēta totalr̄ ab vltimo fine deficiat. ¶ Hinc eſt qḋ di
cit̃ Jo. 6. Nemo pōt venire ad me niſi pr̄ qui miſit me
traxerit illū: ⁊. 15. Sicut palmes nō pōt ferre fructū a ſe
metipſo niſi māſerit in vite: ſic nec vos niſi in me māſe
Error exclu- ritis. Per hoc aūt excludit̃ error pelagianoꝝ qui dixerūt ꝙ
ditur. ꝑ ſolū liberꝝ arbitriū hō poterat dei gloriā promereri.
¶ Qꝫ ꝑ auxiliū diuine gratie homo non cogitur ad virtu
tem. Cap.CXLVIII.

Iſta 2° ꝑbat̃ p̄ Poſſet aūt videri alicui ꝙ ꝑ diuinum
auxiliū aliq̄ coactō hōi in
ferat̃ ad bn̄ agēduʒ ex hoc ꝙ dictū eſt. Nemo
pōt venire ad me niſi pr̄ qui miſit me traxerit
eū. ⁊ ex hoc qḋ dr̄ Ro. 8. Qui ſpiritu dei agun
tur hi filij dei ſūt. ⁊ ſcḋa Cori. 5. Charitas chr̄i vrget nos:
trahi eni ⁊ agi ⁊ vrgeri coactionē iportare videnē. Hoc
aūt nō eſſe verū manifeſte oſtēdit̃. Diuina eni ꝓuidētia
Cap. 69. ⁊ infra. rebus oībus ꝓuidet ſm̄ modū eoꝝ: vt ſupͣ oſtenſum eſt. ē
aūt ꝓprium hoi ⁊ oī rōnali creature ꝙ volūtarie agat ⁊
ſuis actibꝰ dominet̃. vt ex ſupͣ dictis pʒ. huic aūt coactio
ꝯrriat̃. nō igit̃ deus ſuo auxilio hoiem cogit ad recte agē
2° dū. ¶ Adhuc. Diuinū auxiliū ſic intelligit̃ ad bn̄ agen
duʒ hoi adhiberi ꝙ in nobis nr̄a opa operat̃: ſicut cā pri
ma operat̃ operationes cāʒ ſcḋarū ⁊ agēs ꝑncipale operat̃
De hac vide ſupra. actionē inſtr̄i. vn̄ dr̄ Iſa. 26. Oīa opa noſtra operatus es
in nobis dn̄e: cā aūt prima cauſat operationem cauſe ſe
Cap. 89. hꝰ libri. cunde ſm̄ modū ipſius. ergo ⁊ deus cauſat in nobis noſtra
opera ſm̄ modū noſtrū qui eſt vt voluntarie ⁊ nō coacte
agamus. nō ergo diuino auxilio aliqs cogit̃ ad recte agēdū.
3° ¶ Amplius. Hō ꝑ volūtatē ordinat̃ in finē. obiectum
eni volūtatis eſt bonū ⁊ finis. auxiliū aūt diuinuʒ nobis
ad hoc precipue impendit̃ vt ꝯſequamur finē. eius ergo
auxiliū nō excludit a nobis actū volūtatis ſed ipm̄ pre
cipue in nobis facit. vn̄ ⁊ apl̄s dicit ad Phil. 2. Deus eſt
qui operat̃ in nobis velle ⁊ ꝑficere pro bona voluntate: co
actio aūt excludit in nobis actū voluntatis. coacte enim

agimus cuius cōtrariū volumus: nō ergo deus ſuo auxilio
4° nos cogit ad recte agēdū. ¶ Iteʒ. Hō ꝑuenit ad vltimū
ſuū finē ꝑ actus virtutuʒ: felicitas eni virtutis p̄miū ponit̃:
actus autē coacti nō ſunt actus virtutū. nā in virtute p̄cipuū
eſt electio q̄ ſine volūtario eſſe nō pōt cui violētū ꝯtra
5° riū eſt: nō ergo diuinitus hō cogit̃ ad recte agēdum. ¶ P̄.
Ea q̄ ſunt ad finē debēt eſſe fini ꝓportionata. finis autē
vltimus qui eſt felicitas nō competit niſi volūtarie agen
tibus qui ſunt dn̄i ſui actus. vn̄ neq; inaīata neq; bruta
aīalia felicia dicimus ſicut nec fortunata aut infortuna
ta niſi ſm̄ metaphorā. auxiliū ergo qḋ hōi datur diuinitus
Confirmat̃. ad felicitatē ꝯſequēdā nō eſt coactiuū. ¶ Hinc eſt qḋ
Deut. 30. dr̄. Cōſidera ꝙ hodie ꝓpoſuerit dn̄s in cōſpe
ctu tuo vitā ⁊ bonū ⁊ econuerſo mortē ⁊ malū: vt diligas
dn̄m deū tuū ⁊ ambules in vijs eius: ſi aūt auerſuʒ fue
rit cor tuum ⁊ audire nolueris: predico tibi hodie ꝙ pe
reas ⁊c̄. ⁊ Eccli. 15. dr̄. Ante hoiem eſt vita ⁊ mors bonū
⁊ malum: qḋ placuerit ei dabitur illi.

¶ Qꝫ p̄dcm̄ diuinū auxiliū hō ꝓmereri nō pōt. Ca.CXLIX

Idē p̄ 2°. q. 114. ar. 5. Iſta 2° ꝑbat̃ p̄ Ex predictis autē manifeſte oſtē
dit̃ ꝙ auxilium di
uinum hō promereri nō pōt. ¶ Quelibet
enim res ad id qḋ ſupͣ ipſam eſt materialr̄
ſe hʒ: materia aūt nō mouet ſeipſaʒ ad ſuā
ꝑfectionē: ſed opʒ ꝙ ab alio moueat̃: hō ergo nō mouet ſe
ipſum ad hoc ꝙ adipiſcat̃ diuinū auxiliū qḋ ſupra ipſuʒ eſt:
ſed potius ad hoc adipiſcēdū a deo mouet̃: motio autem
mouentꝪ p̄cedit motū mobilis rōne ⁊ cā: non ergo ꝓpter hoc
2° dat̃ nobis auxiliū diuinū qꝛ nos ad illud ꝑ bona opera
ꝓmouemur: ſed potius qꝛ bona opa ꝑficimus: qꝛ diuino
auxilio p̄uenimur. ¶ Adhuc. Agens inſtrumentale non
diſponit ad ꝑfectionē inducēdā a principali agente niſi
ſm̄ ꝙ agit ex virtute principalis agentis. ſicut calor ignis
nō magis preparat materiā ad formā carnis q̄ȝ ad aliaʒ
formā niſi inq̄ȝtum agit in virtute anime: ſed aīa noſtra
operat̃ ſub deo ſicut agens inſtrumentale ſub principa
li agente: nō ergo pōt ſe aīa preparare ad ſuſcipiendū effe
ctum diuini auxilij niſi ſm̄ ꝙ agit ex virtute diuina: pre
uenit̃ ergo diuino auxilio ad bene operādum magis q̄ȝ di
uinū auxiliū preueniat quaſi merēdo illud vel ꝑ ſe pre
3° parando ad illud. ¶ Amplius. Nullū agens particula
re poteſt vl̄r preuenire actionē primi vl̄is agentis: eo ꝙ
omnis actio particularis agentis originē hʒ ab vniuerſa
li agente: ſicut in iſtis inferioribus oīs motus preuenit̃ a
motu celeſti: ſed aīa humana ordinat̃ ſub deo ſicut par
ticulare agens ſub vl̄i: impoſſibile eſt ergo eſſe aliquem
rectū motū in ipſa quē nō preueniat actio diuina: vnde
4° ⁊ Jo. 15. dn̄s dicit. Sine me nihil poteſtis facē. ¶ Itē.
Merces ꝓportionat̃ meritis vt in retributiōe mercedis
equalitas iuſtitie obſeruet̃: effectus aūt diuini auxilij qui
facultatē nature excedit nō eſt proportionatus actibus
quos hō ex naturali facultate ꝓducit: nō ergo per huiꝰ
5° actus pōt hō predictum auxiliū mereri. ¶ P̄. Cognitio
precedit voluntatis motū: cognitio autē ſupnaturalis fi
nis eſt hoi a deo cū per rōnē naturalē in ipſum attinge
re hō nō poſſit eo ꝙ facultatē naturalem excedit: opʒ ergo
ꝙ motus volūtatis noſtre in vltimū finē auxilium diui
Confirmat̃. nū preueniat. ¶ Hic eſt qḋ dr̄ ad Titū. 3. Non ex ope
ribus iuſtitie que fecimus nos ſed ſm̄ ſuā miſericordiā
ſaluos nos fecit. ⁊ Ro. 9. Non eſt volētis. ſ. velle nec cur
rentis. ſ. currere: ſed miſerentis dei: qꝛ. ſ. opʒ ꝙ ad bn̄ vo
lendaʒ ⁊ operandum hō diuino preueniatur auxilio: ſi
cut conſuetū eſt ꝙ effectus aliqs nō attribuit̃ proximo
operanti ſed primo mouenti: attribuit̃ eni victoria duci
que labore militū ꝑpetrat̃: nō ergo ꝑ huiꝰ verba excludit̃
liberū

liberũ voluntatis arbitriũ ſicut quidã male itellexerunt
quaſi homo non ſit dñs ſuoꝝ actuuz interioꝝ ⁊ exterio-
rum: ſed oñditur deo eſſe ſubiectũ. Et Treñ. .v. dĩ. Conuer
te nos dñe ad te ⁊ cõuertemur: per qđ pʒ ꝙ cõuerſio no-
ſtra ad deũ ꝓueniẽ auxilio dei nos ↄuertentis. Legiẽ tñ
Nota. Zach. .p. ex ꝑſona dei dictũ. Conuertimini ad me ⁊ con-
uertar ad vos: nõ quin dei operatio noſtrã cõuerſionem
preueniat vt dictũ eſt: ſed qꝛ cõuerſionez noſtrã qua ad
ipſuz cõuertimur adiuuat ſubſequẽter eaz roborãdo vt
ad effectũ ꝑueniat: ⁊ ſtabiliẽdo vt finẽ debitũ cõſequaẽ.
Error exclu- ¶ Per hoc aũt excludiẽ error pelagianoꝝ qui dicebãt
dẽr. hõ auxiliuz ꝓpter merita nobis dari ⁊ ꝙ iuſtificationis
noſtre initiuz ex nobis ſit: cõſummatio autem a deo.

¶ Quod predictum diuinuz auxiliũ gratia nominatur: ⁊ quid ſit gratia gratum faciens. Cap. CL.

Diuinũ auxi- Quia vo boc qđ daẽ alicui abſqȝ ſuis
lii dĩ gratia meritis ꝑcedẽtibꝰ gratis ei dĩ
duabꝰ rõnibꝰ ciẽ datũ: diuinũ auxiliũ hoĩ exhibitũ oẽ me-
ritũ humanũ ꝑueniat: vt oñſuz eſt: ↄſequiẽ
ꝙ hoc auxiliũ hoĩ gratis ipẽdaẽ: ⁊ ex hoc cõ-
uenienter grẽ nomẽ acceperit. vñ ⁊ Aplus dicit Ro. xi.
Si grã eſt iaz nõ ex operibꝰ: alioqn grã iam non eſt grã.
¶ Eſt aũt ⁊ alia rõ ꝓp quã ꝑdictũ dei auxiliũ grẽ nomẽ
accepit: dĩ. n. aliqs alicui eſſe gratus qꝛ eſt ei dilectus: vñ
⁊ qui ab aliquo diligiẽ dĩ grãz eius hẽre: eſt aũt de rõne di-
Lib. i. c. xix. lectionis vt diligẽs bonũ velit ei quez diligit ⁊ opereẽ. ⁊
⁊. xx. ⁊. ii. lib. qdez deus bona vult ⁊ operaẽ circa oẽm creaturã: ipm
c. xv. enĩz eſſe creature ⁊ oĩs eiꝰ ꝑfectio eſt a deo volẽte ⁊ ope-
rãte: vt ſupra oñſum eſt. vñ dĩ Sap. xi. Diligis oĩa q̃ ſũt
Duplex ẽ di- ⁊ nihil odiſti eoꝝ que feciſti: ſʒ ſpãlis rõ diuine dilectio-
lectio. nis ad illos cõſideraẽ quibꝰ auxiliũ ꝑbet ad hoc ꝙ conſe
quanẽ bonũ qđ ordinẽ nature eoꝝ excedit. ſ. ꝑfectã frui-
Idẽ pᵃ iiᵉ. q. tionez nõ alicuius boni creati ſed ſuiipſius. ¶ Hoc igiẽ
x. ar. p. auxiliũ cõuenienter dĩ grã nõ ſolũ qꝛ gratis daẽ: vt oñſuz
eſt: ſed ẽt qꝛ hoc auxilio hõ ſpãli quadã prerogatiua red
Gratia gratũ ditur deo gratus: vñ ⁊ Aplš dicit Ephe. pmo. Predeſti-
faciẽs ẽ aliq̃ nauit nos in adoptionẽ filioꝝ ſm propoſitũ voluntatis
forma ⁊ ꝑfe- ſue in laudẽ glĩe ſue in qua gratificauit nos in dilecto fi-
ctio i hoĩe. lio ſuo. ¶ Oportet aũt hanc gratiaz aliquid in hoĩe gra-
Ista ↄᵒ ꝓbaẽ tificato eſſe quaſi quãdaz formaz ⁊ perfectionez ipſius.
qnqȝ rõnibꝰ. Qđ enim in aliquẽ finẽ dirigiẽ: opʒ ꝙ habeat ↄtinuũ or-
pᵒ dinem in ipſum, naz mouẽs cõtinue mutat quouſqȝ mo
bile per motũ finez ſortiatur: cũ ergo auxilio diuine gra
tie homo dirigaẽ in vltimũ finẽ: vt oſtenſum eſt: opʒ ꝙ
cõtinue homo iſto auxilio potiaẽ quouſqȝ ad finẽ perue
niat: hoc autẽ nõ eẽt ſi ꝑdictũ auxiliũ participaret homo
ſm aliquẽ motuz aut paſſionẽ ⁊ non ſm aliquã formaz
manentẽ ⁊ quaſi quieſcentẽ in ipſo: motus. n. ⁊ paſſio ta-
lis non eſſet in hoĩe niſi qñ actu cõuerteret in finẽ: qđ nõ
continue ab hoĩe agitur vt precipue pʒ in dormientibꝰ.
eſt ergo grã gratũ faciens aliqua forma ⁊ ꝑfectio in hoĩe
iiᵒ manens etiã quãdo nos operaẽ. ¶ Adhuc. Dilectio dei
eſt cauſatiua boni qđ in nobis eſt ſicut dilectio hoĩs pro-
uocatur ⁊ cauſaẽ ex aliquo bono qđ in dilecto eſt: ſed hõ
prouocatur ad ſpãliter aliquez diligendũ ꝓp aliqđ ſpã-
le bonum in dilecto ꝑexiſtens: ergo vbi poniẽ ſpãlis di-
lectio dei ad hoĩem: opʒ ꝙ ↄſiter ponatur aliqđ ſpãle bo
num homini a deo collatũ. cũ ergo ſm ꝑdicta gratia gra
tum faciens deſignet ſpãlem dilectionem dei ad hoĩem,
opʒ ꝙ aliqua ſpãlis bonitas ⁊ perfectio ꝑ hoc hoĩ ineſſe
iiiᵒ deſigneẽ. ¶ Amp. Unũqđqȝ ordinaẽ in finez ſibi con-
uenientẽ ſm rõnez ſue forme: diuerſarũ. n. ſpẽrũ diuerſi
ſunt fines: ſed finis in quẽ homo dirigitur per auxiliũ di-
uine gratie eſt ſupra nãm humanam. ergo opʒ ꝙ hoĩ ſu-
peraddatur aliqua ſupernãlis forma ⁊ perfectio ꝑ quaz

cõuenienter ordineẽ in finẽ predictũ. ¶ Itẽ. Opʒ ꝙ hõ ivᵒ
ad vltimũ finez per proprias operationes ꝑueniat: vnũ-
qđqȝ aũt opaẽ ſʒ ꝓpriã formã: opʒ ğ ad hoc ꝙ hõ ꝑdu-
caẽ in vltimũ finẽ per ꝓprias opõnes ꝙ ſuꝑaddatur ei
aliqua forᵃ ex qua eiꝰ opõnes aliquã efficaciaz accipiant
promerẽdi vltimũ finẽ. ¶ Pˀ. Diuina ꝓuidẽtia oĩbꝰ ꝓ- vᵒ
uidet ſm modũ ſue nature: vt ex ſupra dictis pʒ: eſt autẽ Cap. xliv.
hic modus ꝓprius hoĩbꝰ ꝙ ad ꝑfectionẽ ſuarũ opõnum
opʒ eis ineſſe ſupernãles potẽtias quaſdã perfectiões ⁊
habitus: quibus quaſi cõnãliter ⁊ faciliter ⁊ delectabiliter
bonũ ⁊ hrĩ operenẽ: ergo auxiliũ grẽ qđ hõ a deo cõſeq-
tur ad ꝑueniendũ in vltimũ finem aliquã formã ⁊ ꝑfe-
ctionẽ hoĩ ineſſe deſignat. ¶ Hinc eſt ꝙ grã dei in ſcri- Cõfirmaẽ.
ptura q̃ſi lux q̃dã dſignaẽ: dicit. n. Aplus Ephe. v. Eratis
aliqñ tenebre: nũc aũt lux in dño. decẽter aũt ꝑfectio per
quã hõ ꝓmoueẽ in vltimũ finẽ q̃ in dei viſione ↄſiſtit dĩ
lux q̃ eſt ꝑnᵐ viuẽdi. ¶ Per hoc aũt excludiẽ opio quo- Error exclu-
rũdã dicẽtiuz ꝙ grã dei nihil in hoĩe ponit: ſicut nihil in ditur.
aliquo poniẽ ex hoc ꝙ dĩ grãm regis habere ſed ſolũ in
rege diligente. ¶ Patet ergo eos fuiſſe deceptos ex hoc
ꝙ non attenderunt differentiam inter dilectionem diui-
nam ⁊ humanaz: diuina enim dilectio eſt cauſatiua boni
qđ in aliquo diligit: non ſemper autem humana.

¶ Quod gratia gratum faciens cauſat in nobis dilectionem dei. Cap. CLI.

Ex premiſſis aũt manifeſtũ ſit ꝙ Iſta ↄᵒ ꝓbaẽ
ꝑ auxiliũ grẽ diuine p
gratũ faciẽtis hoc hõ conſequiẽ ꝙ deũ dili
gat. Gratia enĩ gratũ faciẽs eſt in hoĩe diui-
ne dilectiõis effectus. ꝓpriꝰ aũt diuine dile-
ctionis effectꝰ in hoĩe eẽ vĩ ꝙ deũ diligat: hoc. n. eſt ꝑapuũ
in intẽtiõe diligẽtis vt a dilecto reameẽ: ad hoc. n. ꝑcipue
ſtudiũ diligẽtis tendit vt ad ſui amorẽ dilectũ attrahat:
⁊ niſi hoc accidat opʒ dilectionẽ diſſolui: ğ ex grã gratuz
faciẽte hoc in hoĩe cõſeqẽ qđ deũ diligat. ¶ Adhuc. Eoꝝ iiᵒ
quoꝝ eſt vnꝰ finis: opʒ aliquã vnionẽ eẽ inq̃tũ ordinanẽ
ad finẽ: vñ ⁊ in ciuitate hoĩes ꝑ quãdã ↄcordiã adunanẽ
vt poſſint cõſequi reipublice bonũ: ⁊ milites in acie opʒ
vniri ⁊ cõcorditer agere ad hoc ꝙ victoriã que eſt cõis fi-
nis cõſequanẽ: finis aũt vltimus ad quẽ hõ ꝑ auxiliũ di-
uine grẽ perduciẽ eſt viſio dei per eẽntiã q̃ ꝓpria eſt ip-
ſius dei: ⁊ ſic hoc finale bonũ cõicaẽ hoĩ a deo. nõ pt ğ hõ
ad hunc finẽ ꝑduci niſi vniaẽ deo ꝑ cõformitatẽ volũta-
tis qui eſt ꝓprius effectꝰ dilectionis. nã amicoꝝ ꝓprium
eſt idẽ velle ⁊ nolle ⁊ de eiſdẽ gaudere ⁊ dolere: ꝑ grãm
ergo gratũ faciẽtẽ hõ ↄſtituiẽ dei dilector cũ ꝑ eã hõ di-
rigaẽ in finẽ ei cõicatũ a deo. ¶ Amp. Cũ finis ⁊ bonuz iiiᵒ
ſit propriũ obiectũ appetitus ſiue affectꝰ: opʒ ꝙ ꝑ grãm
gratũ faciẽtẽ q̃ hoĩem dirigit in vltimũ finez affectꝰ hoĩs
ꝑncipaliter perficiaẽ: ꝑncipalis autẽ ꝑfectio affectus eſt
dilectio: cuiꝰ ſignũ eſt ꝙ oĩs motus affectꝰ ab amore de-
riuatur: nullus enĩz deſiderat aut ſperat aut gaudet niſi
ꝓp bonũ amatuz: ſilr aũt neqȝ aliquis refugit aut timet
aut triſtatur aut iraſciẽ niſi ꝓp id qđ ↄtrariatur bono ama
to. principalis ergo effectus grẽ gratũ facientis eſt: vt hõ
deuz diligat. ¶ Itẽ. Forma ꝑ quã res ordinaẽ in aliquẽ ivᵒ
finez aſſimilat quodãmõ rem illaz fini: ſicut corpus per
formã grauitat acquirit ſilitudinẽ ⁊ cõformitatez ad lo-
cum ad quẽ nãliter moueẽ: oñſum eſt aũt ꝙ grã gratuz
faciens eſt quedã forma in hoĩe per quã ordinaẽ ad vlti
mum finez qui deus eſt: ꝑ grãz ergo hõ dei ſilitudinẽ cõ
ſequiẽ: ſilitudo aũt eſt dilectionis cã. oẽ. n. ſile diligit ſibi
ſile. ꝑ grãm ğ hõ efficiẽ dei dilector. ¶ Pˀ. Ad ꝑfectionẽ vᵒ
operatiõis reqriẽ ꝙ aliqs ↄſtãter ⁊ prompte opeẽ: hoc aũt
ꝑcipue facit amor ꝓp quẽ etiam difficilia ⁊ grauia leuia

videntᷣ:cũ ergo ex grã gratũ faciente oportear hoĩs ope-
rationes pfectas fieri: vt ex pdictis pʒ:neceſſariũ eſt ꝙ p
Cõfirmaᷣ. eãdẽ grãm dei dilectio cõſtituaᷣ in nobis. ℂ Hinc eſt
qḋ dicit Apl's Ro.5. Charitas dei diffuſa eſt in cordibꝰ
noſtris:p ſpm̃ ſctm̃ qui datus eſt nobis.dñs aũt dilecto-
ribꝰ ſuis viſionẽ ſuaʒ repromittit dicẽs Joã.14. Qui di-
ligit me diligetur a patre meo:ꝛ ego diligam eum ꝛ ma-
nifeſtabo ei meipſum:vñ patet ꝙ grã que ad finem diui-
ne viſionis dirigit:dilectioneʒ dei cauſat in nobis.

ℂ Qꝫ diuina grã cauſat in nobis fidem. Cap.CLII.

Iſta ꝯº pbaᷣ p. Ex hoc aũt ꝙ diuina grã charitatẽ in nobis cauſat:neceſſariũ eſt ꝙ
etiã in nobis fides per grãʒ cauſeᷣ. Motꝰ
enĩʒ quo p grãm in vltimũ finẽ dirigimur
Cap.148. eſt volũtarius nõ violẽtus:vt ſupra oñſum
eſt.volũtariꝰ ãt motus in aliqḋ eẽ nõ pt niſi ſit cognituʒ.
opʒ ergo ꝙ p grãm in nobis cognitio vltimi finis pſti-
tuaᷣ ad hoc ꝙ volũtarie dirigamur in ipſuʒ:hec aũt co-
Cap.48. gnitio nõ põt eẽ ẽm apteʒ viſionẽ in ſtatu iſto:vt ſupra
2º pbatũ eſt.opʒ ḡ ꝙ ſit cognitio p fidẽ. ℂ Amp. In quoli-
bet cogſcente modus cognitiõis ꝯſeqᷣ modũ pprie nãe.
vñ alius modus cognitiõis eſt angeli:hoĩs:ꝛ bruti aĩalis
ẽm ꝙ eoꝝ nãe diuerſe ſunt:vt ex pmiſſis pʒ:ſed hoĩ ad
ꝯſequẽdũ vltimũ finẽ addiᷣ aliqua pfectio ſup ppriam
nãm ſcʒ gratia:vt oñſuʒ eſt.opʒ ergo ꝙ ẽt ſup cognitio-
nẽ nãleʒ hoĩs addaᷣ in eo aliq̃ cognitio q̃ rõnẽ nãleʒ ex-
cedat:ꝛ hec eſt cognitio fidei q̃ eſt de his q̃ nõ vir p rõ-
3º neʒ nãlem. ℂ Itẽ. Qñcũqʒ ab aliquo agẽte moueᷣ ali-
quid ad id qḋ eſt ppriũ illi agẽti:opʒ ꝙ a pñº ipſuʒ mo-
bile ſubdaᷣ ipreſſionibꝰ agẽtis in pfectiõe q̃ſi alienis ꝛ
nõ ppꝛijs ſibi quouſqʒ fiãt ei ppe in termino motꝰ:ſicut
lignũ ab igne pmo calefit:ꝛ ille calor nõ eſt ppriꝰ ligno
ſed pter nãm ipſius:in fine aũt qñ iaʒ lignũ ignitũ eſt:fit
ei calor pprius ꝛ ꝯnãlis:ꝛ ſilr cũ aliqs a magro docetur
opʒ ꝙ a pñº ꝯceptiones magiſtri recipiat nõ q̃ſi eas p ſe
itelligẽs:ſʒ per modũ credulitatis q̃ſi ſupra ſuã capacita-
teʒ exiſtentes:in fine aũt qñ iaʒ edoctꝰ fuerit eas poterit
itelligere:ſic aũt ex dictis pʒ auxilio diuine grẽ dirigimur
in vltimũ fineʒ:vltimus aũt finis eſt manifeſta viſio pᵉ
Cap.25. veritatis in ſeipſa:vt ſupra oñſuʒ eſt.opʒ ḡ ꝙ añq̃ã ad
iſtũ finẽ veniaᷣ:intellus hoĩs deo ſubdaᷣ per modũ cre-
4º dulitatis diua grã hoc faciẽte. ℂ P. In pñ hꝰ opis po-
ſite ſũt vtilitates pp q̃s neceſſariũ fuit diuinã vitatẽ hoĩbꝰ
p modũ credulitatis pponi:ex qbꝰ ẽt ꝯcludi põt ꝙ ne-
Cõfirmaᷣ. ceſſariũ fuit fidẽ eẽ diue grẽ effectũ in nobis. Hinc eſt ꝙ
Apl's dicit Eph.ij. Grã ſaluati eſtis p fidẽ ꝛ h nõ ex vo-
Error exclu- bis:dei.n.donũ ẽ. ℂ Per h aũt excludiᷣ error pelagia-
ditur. noꝝ q dicebãt ꝙ initiũ fidei i nob ñ erat a deo ſʒ a nob.

ℂ Qꝫ diuina gratia cauſat in nobis ſpem future beatitu-
dinis. Cap.CLIII.

Iſta ꝯº pbaᷣ p. Ex eiſdẽ ẽt oñdi põt ꝙ opʒ in nobis p grãʒ ſpeʒ future beatitudi-
nis cãri:dilectio enĩʒ que eſt ad alios pue-
nit in hoĩe ex dilectione hoĩs ad ſeipſuʒ in-
quãtũ ad amicũ aliqs ſe hʒ ſicut ad ſeipm̃. dili-
git aũt aliquis ſeipſuʒ inquãtũ vult ſibi bonũ:ſicut aliuʒ
diligit inquãtũ vult ei bonũ:opʒ ergo ꝙ hõ p hoc ꝙ cir-
ca ppriũ bonũ afficiᷣ pducaᷣ ad hoc ꝙ afficiaᷣ circa bo-
num alterꝰ:per hoc ḡ ꝙ aliquis ab alio ſperat bonũ:fit
hoĩ via vt illũ diligat a quo bonũ ſperat ẽm ſeipſum qñ
diligẽs bonũ eiꝰ vult etiã ſi nihil ei inde pueniat:cũ igiᷣ
p grãʒ gratũ facientẽ cauſeᷣ in hoĩe ꝙ deũ pp ſe diligat:
ꝯñs fuit vt ẽt p grãʒ hõ ſpeʒ õ deo adipiſceretᷣ:pꝛe ami-
citia vꝫ q̃ q̃s aliũ ẽm ſe diligit etſi nõ ſit pp ppriã:vtili-
tatẽ hʒ tñ multas vtilitates.ꝯñtes ẽm ꝙ vnꝰ amicoꝝ al-
teri ſubuenit vt ſibiipſi:vñ opʒ ꝙ cũ aliqs aliũ diligit vt
cognoſcit ſe ab alio diligi ꝙ de eo ſpem hẽat:per grãm
aũt ita ꝯſtituiᷣ hõ dei dilector ẽm charitatis effectuʒ ꝙ
ẽt inſtituiᷣ per fidẽ ꝙ a deo pdiligatur:ẽm illḋ qḋ hĩ.p.
Joã.4. In h eſt dilectio nõ q̃ſi nos dilexerimus deũ ſʒ
qm̃ ip ſe pꝛ dilexit nos.ꝯſeqᷣ ḡ ex dono grẽ ꝙ hõ õ deo
ſpem hẽat: ex q̃ ẽt pʒ ꝙ ſicut ſpes eſt pparatio hoĩs ad
verã dei dilectionẽ:ita ꝛ ecõuerſo ex charitate hõ in ſpe
ꝯfirmaᷣ. ℂ Amp. In oĩ diligẽte cãᷣ deſideriũ vt vniaᷣ
ſuo dilecto inquãtũ poſſe eſt:ꝛ hinc eſt ꝙ delectabiliſſimũ 2º
eſt amicis ꝯuiuere:ſi ḡ p grãm hõ dei dilector ꝯſtituiᷣ:
opʒ ꝙ in eo cauſeᷣ deſideriũ vnionis ad deũ ẽm ꝙ poſſe
eſt.fides aũt q̃ cãtur ex grã declarat poſſeʒ eſſe vnionem
hoĩs ad deuʒ ẽm pfectã fruitioneʒ in qua beatitudo ꝯſi-
ſtit.hõ ḡ fruitiõis deſideriũ in hoĩe ꝯſeqᷣ ex dei dilectio-
ne:ſʒ deſideriũ rei alicuꝰ moleſtat aĩam deſiderantis:niſi
adſit ſpes de ꝯſequẽdo:ꝯueniẽs ḡ fuit vt in hoĩbꝰ in qbꝰ
dei dilectio ꝛ fides cãtur p grãm ꝙ ẽt cauſeᷣ ſpes future
btitudinis adipiſcende. ℂ Itẽ. In his q̃ ordinaᷣ ad ali- 3º
quẽ finẽ deſideratũ ſi aliq̃ difficultas emerſerit ſolaciũ
affert ſpes de fide ꝯſequendo:ſic amaritudinẽ medicine
aliqs leuiter fert pp ſpem ſanitatis:in pceſſu aũt quo in
btitudinẽ tẽdimꝰ que eſt finis diuʒ deſiderioꝝ nroꝝ mul-
ta difficilia iminẽt ſuſtinẽda.nã vrꝰ p quã ad btitudineʒ
itur circa difficilia eſt.ad h ḡ vt leuius ꝛ promptiꝰ hõ in
btitudineʒ tẽderet neceſſe fuit ei ſpem de obtinẽda bea-
titudine adhibere. ℂ P. Nullus moueᷣ ad finẽ ad quẽ 4º
eſtimat eſſe impoſſe puenire:ad hoc ergo ꝙ aliqs pgat in
finẽ aliquẽ:opʒ ꝙ afficiaᷣ ad finẽ illũ tanq̃ʒ poſſem hĩ:ꝛ
hic eſt affectꝰ ſpei:cũ ḡ per grãʒ hõ dirigaᷣ in vltimũ finẽ
btitudinis:neceſſe fuit vt p grãʒ iprimereᷣ humano affe-
ctui ſpes de btitudiẽ ꝯſequẽda. ℂ Hic eſt ꝙ di.p.Pet. Cõfirmaᷣ.
p. Regenerauit nos in ſpeʒ viuã in hereditatẽ imarceſſi-
bilẽ ꝯſeruatã in celis.ꝛ Ro.8.di. Spe ſalui facti ſumus.

ℂ De donis gratie gratis date. In quo ꝛ de diuinationi-
bus demonum. Cap.CLIIII.

Quia vo ea que hõ per ſe nõ videt co-
gnoſcere nõ põt niſi ea reci- Idẽ hꝰ 2º.q.111.ar.4.declarat ꝙ ſit donũ ſapientie.
piat ab eo qui videt:fides aũt eſt de his que
non videmus:opʒ cognitioneʒ fidei eoꝝ de
quibꝰ eſt fides ab eo deriuari qui ea p ſe vi-
det:h aũt deus eſt qui ſeipſuʒ pfecte cõprehẽdit ꝛ nãlr
ſuaʒ eſſentiã videt:de deo.n.fidẽ habemꝰ: opʒ igiᷣ ea q̃
per fidẽ tenemus a deo in nos peruenire:cum aũt que a
deo ſunt ordine quodã aganᷣ:vt ſupra oñſuʒ eſt.in mani- Cap.97.
feſtatiõe eoꝝ que ſunt fidei ordinẽ quẽdã obſuari opor-
tuit.ſ.vt quidã imediate a deo reciperẽt:alij vo ab his ꝛ
ſic per ordinẽ vſqʒ ad vltimos. In qbuſcũqʒ aũt eſt ali-
quis ordo:opʒ ꝙ quãto aliqḋ eſt ppinquus pmo pñº:tãto
virtuoſius iueniaᷣ:qḋ in hoc ordine manifeſtatiõis diuine
apparet:iuiſibilia.n.quoꝝ viſio beatos facit õ qbꝰ fides
eſt.pmo a deo reuelanᷣ angelis beatis p apertã viſionẽ:
vt ex ſup dcis pʒ.deide angeloꝝ iteruenĩẽte officio ma- C.79.ꝛ.80.
nifeſtat qbuſdã hoĩbus nõ qdẽ p aptã viſionẽ ſʒ p quã-
daʒ certitudinẽ puenĩẽteʒ ex reuelatiõe diuina:q̃ qdẽ reue-
latio fit quodã iteriori ꝛ intelligibili lumine mẽtẽ eleuã-
te ad pcipiẽdũ ea ad q̃ p lumẽ nãle itellus ptingere non
põt:ſicut enim p lumẽ nãle intellectꝰ redditᷣ certus õ his
que lumine illo cognoſcit vt de pmis pncipijs:ita de his
que ſupernãli lumine apphẽdit certitudinẽ hʒ: hec ãt
certitudo neceſſaria eſt ad hoc ꝙ alijs pponi poſſint ea
que diuina reuelatiõe pcipiunᷣ:nõ.n.cũ ſecuritate alijs
pferimus de quibꝰ certitudinẽ nõ habemꝰ:cũ pdicto ãt
lumine mentẽ interius illuſtrãte adſunt aliqñ in diuina
reuelatione aliq̃ exteriora vl' interiora cognitiõis auxi-

lia: vtpote aliquis ſermo exterius ſenſibilr auditus: qui diuina vͥtute formeᷓ aut per imaginationẽ interius deo faciente ꝑceptus ſiue ẽt aliqua corꝑaliter viſa exterius a deo formata vel etiã interius in imaginatione deſcripta ex quib⁹ hõ per lumẽ interi⁹ menti ipreſſum cognitionez accipit diuinoꝝ: vñ hõ auxilia ſine iteriori lumine ad cognitionẽ diuinoꝝ non ſufficiunt: lumẽ ẽt interius ſufficit ſine iſtis: hec aũt inuiſibiliũ dei reuelatio ad ſapientiã ꝑtinet que ꝓprie eſt cognitio diuinoꝝ: ⁊ iõ dicitᷓ Sapien. 7. ꝙ ſapia dei ꝑ nationes in aias ſanctas ſe trãſfert: nemi nem.n. diligit de⁹ niſi eũ qui cũ ſapia ihabitat: ⁊ Eccl. 15.

De dono ſcie

dĩ. Impleuit eũ dñs ſpũ ſapie ⁊ intellect⁹. ¶ Sʒ qꝛ inuiſibilia dei ꝑ ea que facta ſunt itellcta cõſpiciunᷓ per diuinã grãm: non ſolũ reuelanᷓ hoib⁹ diuina: ſʒ ẽt aliqua de reb⁹ creatis: qđ ad ſciam ꝑtinere vĩ: vñ dĩ Sap. 7. ipſe dedit mihi hoꝝ que ſunt ſciaʒ verã: vt ſciã diſpõnez orbis terraꝝ ⁊ virtutes elementoꝝ. ⁊ ſcđo paralipo. ꝑmo dñs dixit ad Salomonẽ. Scia ⁊ ſapia data ſunt tibi. ¶ Ea vͦ

De dono linguarum.

que hõ cognoſcit in notitiã alteri⁹ ꝑducere ꝯuenĩeter nõ põt niſi ꝑ ſermonẽ: qꝛ igiᷓ illi qui a deo reuelationẽ accipiunt ſcḋm ordinẽ diuinit⁹ inſtitutũ aliquos inſtruere dñt. neccẽ̃um fuit vt ẽt his grã locutionis dareᷓ ſcḋm ꝙ exigeret vtilitas coꝝ qui erãt inſtruẽdi: vñ dĩ Iſa. 50. Dñs dedit mihi linguã eru. vt ſciam ſuſtẽtare euʒ qui lapſus eſt vͥbo. ⁊ dñs diſcipulis dicit Luc. 21. Ego dabo vobis os ⁊ ſapiam cui nõ po. reſi. ⁊ ꝯdi. oẽs aduerſa. veſtri. vñ ⁊ ꝓp hoc etiã qñ oportuit ꝑ paucos veritatẽ fidei in diuerſis gentib⁹ ꝑdicari: inſtructi ſunt quidã diuinit⁹ vt linguis varijs loquerenᷓ: ſicut dĩ Act. ij. Repleti ſunt oẽs ſpũ ſctõ ⁊ ceperunt loqui varijs linguis ꝓut ſpũſanct⁹ dabat eloqui illis.

De dono miraculorum.

¶ Sʒ qꝛ ſermo ꝓpoſit⁹ confirmatione indiget ad hoc ꝙ recipiaᷓ niſi ſit ꝑ ſe manifeſtus: ea aũt que ſũt fidei: ſunt humane rõni imanifeſta: neccẽ̃iuʒ fuit aliqđ adhiberi quo confirmareᷓ ſermo ꝑdicandiũ fidẽ: nõ aũt cõfirmari poterat per aliq̃ ꝑn⁹ rõnis per modũ demõſtrationis cũ ea que ſunt fidei rõnem excedant: oportuit igiᷓ aliqb⁹ indicijs cõfirmari ꝑdicantiũ ſermonẽ: qb⁹ manifeſte oſtendereᷓ hõ ſermonẽ ꝓceſſiſſe a deo dũ ꝑdicantes talia operarenᷓ ſanãdo infirmos ⁊ alias virtutes oꝑando que nõ poſſet facere ali⁹ niſi deus: vñ dñs diſcipulos ad ꝑdicãdũ mittẽs dixit Math. 10. Infirmos curate: mortuos ſuſcitate: leproſos mundate: demones eijcite. ⁊ Marc. vlti. dĩ. Illi aũt ꝓfecti ꝑdicauerũt vbiqʒ dño cooperante ⁊ ſermonẽ cõfirmãte ſequẽtib⁹ ſignis.

De dono ꝓphetie.

¶ Fuit aũt ⁊ alius cõfirmatiõis modus: vt dũ ꝑdicatores veritatis vera inuenirenᷓ dicere de occultis q̃ poſtmodũ manifeſtari poſſẽt: eis crederẽᷓ vera dicẽtib⁹ de his que hoies experiri nõ pñt: vñ neceſſariũ fuit donũ ꝓphetie per qđ futura ⁊ ea que cõiter hoies latẽt deo reuelante poſſent hoies cognoſcere ⁊ alijs indicare: vt ſic dũ in his inuenirenᷓ vera dicere in his q̃ ſunt fidei eis crederẽᷓ: vñ Apls dicit ꝑma ad Corin. 14. Si aũt oẽs prophetẽt: intret aũt quis infidelis vel idiota: conuincitᷓ ab oib⁹: diiudicaᷓ ab oibus: occulta.n. cordis ei⁹ manifeſta fiunt: ⁊ ita cadẽs in faciem adorabit deuʒ ꝓnuntians ꝙ deus vere in vobis ſit: non aũt per hoc ꝓphetie donũ ſufficiẽs teſtimoniũ fidei adhibereᷓ niſi eẽt de his que a ſolo deo cognoſci pñt ſicut ⁊ miracula talia ſunt ꝙ ſolus deus ea põt operari.

Cap. 69. primi libri.

Huiꝰ aũt precipue ſunt in reb⁹ inferiorib⁹ occulta cordiũ que ſolus deus cognoſcere põt: vt ſupra oñſum eſt. Et fu

Cap. 88. huius libri.

tura cõtingentia q̃ etiã ſoli diuine cognitioni ſubſunt: qꝛ ea in ſeipſis videt cũ ſint ei pñtia rõne ſue eternitatis: vt

Cap. 51. primi libri.

ſupra oñſum eſt. Pñt tñ aliqua futura ꝯtingẽtia etiã ab hoib⁹ ꝑcognoſci nõ quidẽ inquãtuʒ futura ſunt: ſʒ inquãtum in cauſis ſuis ꝑexiſtunt: qb⁹ cognitis vel ſcḋm ſeipſas vel per aliquos effectus eoꝝ manifeſtos: que ſigna dicũtur de aliqbus effectibus futuris põt ab hoie precognitio habere: ſicut medicus ꝑcognoſcit mortẽ vel ſanitatez futurã ex ſtatu vͥtutis nãlis quã cognoſcit pulſu: vrina ⁊ huiꝰ ſignis: huiꝰ aũt cognitio futuroꝝ partiʒ quidẽ certa eſt: partim quidẽ incerta. ſunt eniʒ q̃daʒ cauſe ꝑexiſtẽtes ex qbus futuri effect⁹ ex neceſſitate ꝯſequunᷓ ſicut ꝑexiſtẽte cõpõne ex ꝯtrarijs in aiali ex neceſſitate ſequitur mors. Quibuſdaʒ vͦ cauſis ꝑexiſtẽtib⁹ ſequunᷓ futuri effectus nõ ex neceſſitate ſʒ vt frequẽter: ſicut ex ſemie hois in matricez ꝓiecto vt in plurib⁹ ſequiᷓ hõ perfectus: qñqʒ tñ monſtra generanᷓ ꝓp aliqđ ipedimẽtũ ſupueniens operationi nãlis vͥtutis ꝑmoꝝ igiᷓ effectuũ ꝑcognitio infallibiliter certa hĩ: hoꝝ aũt que poſterius dicta ſũt nõ eſt ꝑcognitio ifallibiliter certa. Precognitio aũt que de futuris hĩ ex reuelatione diuina ſcḋm grãm propheticaleʒ eſt oino certa: ſicut ⁊ diuina ꝑcognitio eſt certa: non enim deus ꝑcognoſcit futura ſolũ ꝓut ſunt in ſuis cauſis ſʒ infallibiliter ſcḋm ꝙ ſunt in ſeipſis ſicut ſuperi⁹ oñſum eſt: vñ ⁊ co-

Cap. 51. primi libri.

gnitio ꝓphetica ꝑ eũdẽ modũ daᷓ hoi de futuris cuʒ certitudine ꝑfecta: nec tñ hec certitudo repugnat contingen-

Cap. 68. primi lib. ⁊. 86.

tie futuroꝝ: ſicut nec certitudo ſcie diuine: vt ſupra oñſũ eſt. Reuelantur tñ aliqñ aliqui futuri effect⁹ ꝓphetis nõ ſcḋm ꝙ ſunt in ſeipſis: ſed ſcḋm ꝙ ſunt in cauſis ſuis: ⁊ tunc nihil prohibet ſi cauſe ipedianᷓ ne ꝑueniãt ad ſuos effectus: quin etiã ꝓphetie ꝑnuntiatio imutetur: ſicut Iſaias ꝓphetauit Ezechie egrotãti. Diſpone domui tue qꝛ morieris ⁊ non viues: qui tñ ſanatus eſt: ⁊ Ionas ꝓpheta ꝑnũtiauit ꝙ poſt. 40. dies Niniue ſubuertereᷓ: nec tñ eſt ſubuerſa: ꝑnũtiauit enim Iſaias mortẽ futuraʒ Ezechie ſcḋm ordinẽ diſpoſitionis corꝑis ⁊ aliaꝝ cauſaꝝ inferioꝝ ad iſtũ effectuʒ: ⁊ Ionas ſubuerſionẽ Niniue ſcḋm exigentiam meritoꝝ: vtrobiqʒ tñ aliter euenit ſcḋm operationẽ dei liberantis ⁊ ſanãtis. Sic igitur ꝓphetica denũtiatio de futuris ſufficiens eſt fidei argumẽtũ: qꝛ lʒ hoies aliq̃ de futuris ꝑcognoſcant: non tñ de futuris contingentib⁹ eſt precognitio cuʒ certitudine ſicut eſt ꝑcognitio ꝓphetie: etſi enim aliqñ fiat ꝓphete reuelatio ſcḋm ordinez cauſarum ad aliquem effectũ: ſimul tñ vel poſtea ſit eidez reuelatio de euentu futuri effectus qualr ſit imutandus: ſicut Iſaie reuelata fuit ſanatio Ezechie ⁊ Ione liberatio Niniuitaꝝ.

Declarat diuinationẽʒ que eſt a demonibus.

¶ Maligni aũt ſpũs veritatẽ fidei corrumpere molientes: ſicut abutunᷓ operatione miraculoꝝ vt errorẽ inducant ⁊ argumentũ vere fidei debilitẽt: tñ nõ vere miracula faciendo: ſed ea que hoibus miraculoſe

Cap. 103.

apparent: vt ſupra oſtenſum eſt. ita etiã abutũtur ꝓphetica pronũtiatione: nõ quidẽ vere prophetãdo: ſʒ ꝑnũtiando aliqua ſcḋm ordinez cauſaꝝ hoi occultaꝝ: vt videãtur futura ꝑcognoſcere in ſeipſis: ⁊ lʒ ex cauſis nãlibus effectus contingẽtes ꝓueniant: predicti tñ ſpũs ſubtilitate intellectus ſui magis poſſunt cognoſcere q̃ʒ hoies: qꝛ cognoſcunt qñ ⁊ qualiter effectus naturaliũ cauſaꝝ impediri poſſint: ⁊ ideo in ꝑnũtiando futura mirabiliores ⁊ veratiores apparent q̃ʒ hoies quãtũcũqʒ ſcientes: inter cauſas autẽ naturales ſupreme ⁊ a cognitione noſtra magis remote ſunt vires celeſtiũ corpoꝝ quas predictis ſpiritibus cognitas eſſe ſcḋm ꝓprietatẽ ſue nãe ex ſuperioribus patet: cũ ergo oia inferiora corpora ſcḋm vires ⁊ motũ ſuperioꝝ corpoꝝ diſponanᷓ: poſſunt ꝑdicti ſpũs multo magis q̃ʒ aliqs aſtrologus ꝑnuntiare vẽtos ⁊ tempeſtates futuras corruptiões aeris ⁊ alia huiꝰ que circa mutationes iferioꝝ corpoꝝ accidunt ex motu ſuperioꝝ corpoꝝ cauſata: ⁊ lʒ celeſtia corpa ſup partẽ itellectiuã aie directe nõ pñt imprimere: vt ſupra oñſuʒ eſt.

Cap. 84.

plurimi tñ ſequunᷓ impetus paſſionũ ⁊ iclinatiões cor-

poꝛales in quas efficaciā hēt celeſtia coꝛpoꝛa manifeſtū eſt ſolū eni ſapiētū quoꝝ paruus numerus eſt hꝰ paſſionibus obuiare: ⁊ inde eſt ꝙ etiā de actibus hoīz multa p̄dicere p̄nt: lz q̄nqꝫ ⁊ ipſi in p̄renūtiando deficiant ꝓꝑ arbitrij libertatem. ¶ Ea vo que p̄cognoſcūt: p̄renūtiant quidēz nō mentē illuſtrādo ſicut in reuelatione diuina: nō.n. eoꝝ īttētio eſt vt mens humana pficiaꝶ ad veritatē cognoſcendā: ſꝫ magis ꝙ a veritate auertaꝶ: p̄nūtiant aūt q̄nqꝫ q̄dē ſm imaginatiōis īmutationē vel in doꝛmiēdo: ſicut cū p ſomnia aliq̄ p futuroꝝ īdicia mōſtrant: ſiue ēt vigilādo ſicut in arreptitijs ⁊ freneticis pꝫ qui aliq̄ futura p̄nūtiant: aliq̄n vo p aliq̄ exterioꝛa indicia: ſicut p motꝰ ⁊ garritꝰ auiū ⁊ p ea que apparēt in extis aīaliū: ⁊ in pūctoꝝ q̄rūdā deſcriptione ⁊ in ſītibꝰ q̄ ſoꝛte
Opio q̄rūdā volētiū talia poſſe reduci ad cāſ nāles. q̄daz fieri vīr: aliq̄n ēt viſibilr apparēdo ⁊ ſermone ſenſibili p̄nūtiādo futura. ¶ Et lz hoꝝ vltimū manifeſte p malignos ſpūs fiat: tñ alia q̄dā reducere conanꝶ i aliq̄s cās nāles: dicūt.n. ꝙ cū coꝛpꝰ celeſte moueat ad aliquos effectus in iſtis inferioꝛibꝰ: ex eiuſdē coꝛpis īpreſſione in aliq̄bꝰ rebꝰ illius effectus ſigna q̄dā apparēt: celeſtem.n. īpreſſionē diuerſe res diuerſimode recipiūt: ſꝫ hoc ergo dicūt ꝙ īmutatio q̄ fit a coꝛpe celeſti in aliqua re pōt accipi vt ſignū īmutationis alteriꝰ rei: ⁊ iō dicunt ꝙ motꝰ q ſunt preter deliberationē rōnis: vt viſa ſomniātiū ⁊ coꝛuꝫ qui ſunt mēte capti ⁊ motus ⁊ garritus auiū ⁊ deſcriptiones pūctoꝝ cū quis nō deliberat quot pūcta debeat ſcribere: ſequunꝶ impreſſionē coꝛpis celeſtis: ⁊ iō dicunt ꝙ hꝰ p̄nt eſſe ſignā effectuū futuroꝝ qui ex motu celeſti
Improbatio p̄fate opinionis. cauſanꝶ. ¶ Sed q2 h̄ modicā rōnēz hꝫ: magis eſtimandū eſt ꝙ p̄nūtiationes q̄ ex hꝰ ſignis fiunt: ab aliqua intellectuali ſb̄a originē habeāt: cuiꝰ vtute diſponunt p̄dicti motus p̄ter deliberationē exiſtes ſm ꝙ ꝯgruit obſeruationi futuroꝝ. Et lz q̄nqꝫ h̄ diſponanꝶ volūtate diuina miniſterio bonoꝝ ſpirituū: q2 ⁊ a deo multa per ſomnia reuelanꝶ ſicut Pharaoni ⁊ Nabuchodonoſoꝛ: ⁊ ſoꝛtes q̄ mittunꝶ in ſinu: q̄nqꝫ ēt a dñio tēperanꝶ vt Salomon di
p̄uerbioꝛum cap̄.16. cit: tñ plerūqꝫ ex opōne ſpirituū malignoꝝ accidūt vt ⁊ ſancti doctoꝛes dicūt ⁊ ēt ipſi gētiles cēſuerūt: dicit.n. Va
Cap̄.pꝰ libri p̄mi. lerius maximus ꝙ obſuatio augurioꝝ ⁊ ſomnioꝝ ⁊ hꝰ ad religionē ptinēt q̄ idola colebanꝶ: ⁊ iō in veteri lege ſil cū idolatria hec oīa ꝓhibebanꝶ. dr.n. Deut.18. Nec imitare vl̄ abominatiōes illaꝝ gētiū: q̄.ſ. idolis ſuleb̄āt. nec inueniaꝶ in te qui luſtret filiū ſuū aut filiā ducēs per ignē: aut q ariolos ſciſciteꝶ aut obſuet ſomnia atqꝫ auguria: ne ſit maleficus: nec īcantatoꝛ: neqꝫ phitones ꝯſulat nec diuinos ⁊ q̄rat a moꝛtuis vītatē: atteſtaꝶ autē p̄dicationi fidei ꝓphetia p aliū modū inq̄ntū.ſ. aliq̄ fide tenenda p̄dicanꝶ que tꝑaliter agunꝶ: ſicut natiuitas chriſti paſſio: ⁊ reſurrectio: ⁊ ne hꝰ ficta a p̄dicantibꝰ eſſe credātur aut caſualr eueniſſe: oſtēdunꝶ longe an̄ p ꝓphētas p̄dicta: vn̄ Apl's dicit Ro.p̄. Paulus ſeruus Jeſu chriſti vocatus apl's ſegregatꝰ in euangeliū dei ꝙ ante ꝓmiſerat per ꝓphētas ſuos in ſcripturis ſanctis d̄ filio ſuo qui factꝰ eſt
De dono interp̄tationis. ex ſemine Dauid ſm carnē. Poſt gradū autē illoꝝ qui īmediate reuelationē a deo recipiūt: eſt neceſſariꝰ alius gr̄e gradus. Quia.n. hoīes reuelationē a deo accipiūt nō ſolū ꝓ p̄nti tꝑe: ſꝫ ēt ad inſtructionē oiuꝫ futuroꝝ neceſſariū fuit vt nō ſolū ea que ipſis reuelanꝶ ſermone narrarenꝶ p̄ntibꝰ: ſꝫ etiā ſcriberenꝶ ad īſtructionē futuroꝝ. vn̄ ⁊ opoꝛtuit aliquos eſſe qui huiꝰ ſcripta interp̄tarentur ꝙ diuina gr̄a eſſe opꝫ: ſicut ⁊ ipſa reuelatio p gratiā
De dono diſcretione ſpirituum. dei fuit. vn̄ ⁊ Gen̄. 40. dr̄. Nūquid nō dei eſt īterp̄tatio. Sequiꝶ aūt vltimꝰ gradus eoꝝ.ſ. q ea q̄ alijs ſunt reuelata ⁊ p alios īterp̄tata fidelr credunt: hoc āt dei donū eē ſuperiꝰ oſtſum eſt. Quia vo p malignos ſpūs aliq̄ ſilia

fiunt his q̄bꝰ fides ꝯfirmaꝶ tā in ſignoꝝ opatione q̄ī i futuroꝝ reuelatiōe: vt ſupra dictū eſt ne p hꝰ hoīes decepti mēdacio credāt neccīuꝫ eſt vt adiutoꝛio diuine gr̄e iſtruātur de hꝰ ſpiritibus diſcernēdis ſꝫ ꝙ dr̄.j. Joā.4. Nolite oī ſpiritui credere ſꝫ ꝓbate ſpūs ſi ex deo ſunt: hos āt gr̄e effectꝰ ad inſtructionē ⁊ ꝯfirmationē fidei oꝛdinatos Apl'us enumerat.j. ad Coꝛin.12. dicēs. Alij p ſpiritū daꝶ ſermo ſapiē: alij aūt ſermo ſcīe ſm eundē ſpm̄: alteri fides in eodē ſpiritu: alij gr̄a ſanitatuꝫ in vno ſpū: alij opō
Erroꝛ manicheoꝝ excluditur. vtutū: alij ꝓphetia: alij diſcretio ſpirituū: alij gr̄a linguaruꝫ: alij interp̄tatio ſmonū. ¶ Per hoc aūt excludiꝶ erroꝛ quoꝝūdā manicheoꝝ: qui dicūt coꝛpoꝛalia miracula nō eſſe a deo fc̄ā: ſil ēt excludiꝶ eoꝝ erroꝛ q̄ntū ad h̄ ꝙ di
Erroꝛ excluditur. cūt ꝓphetas non eſſe ſpiritu dei locutos. Excludiꝶ etiā erroꝛ Priſille ⁊ Montani q dicebāt ꝓphas tanq̄ arreptitios nō intellexiſſe q̄ loq̄banꝶ: qd̄ diuine reuelationi
pꝰ dr̄ia inter p̄fata dona. nō ꝯgruit ſm quā mens p̄ncipaliꝰ illuminaꝶ. ¶ In p̄miſſis aūt gr̄e effectibꝰ ꝯſideranda eſt q̄dā dr̄ia. nā etſi oībꝰ gr̄e nomē ꝯpetat: q2 gratis abſqꝫ p̄cedēti merito ꝯferunꝶ: ſolus tñ dilectiōis effectus vlterius nomē gr̄e mereꝶ ex hoc ꝙ gratū deo facit: dr̄ eni ꝓuer.8. Ego diligentes me diligo: vn̄ fides ⁊ ſpes ⁊ alia q̄ ad fidē oꝛdinātur p̄nt eſſe in peccatoꝛibꝰ qui nō ſunt deo grati: ſola aūt dilectio eſt ꝓpriū donū iuſtoꝝ. Quia q manet in charitate in deo manet: ⁊ deus in eo vt dr̄.j. Joā.4. ¶ Eſt āt
2ª dr̄ia inter p̄dicta dona. ⁊ alia dr̄ia in p̄dictis effectibꝰ gr̄e ꝯſiderāda: naꝫ quidaꝫ eoꝝ ſunt ad totā vitā hoīs neceſſarij vtpote ſine q̄bꝰ ſaluus eſſe nō pōt: ſicut credere: ſperare: diligere: ⁊ p̄ceptis dei obedire: ⁊ ad hos effectus necē eſt habituales q̄ſdaꝫ pfectiōes hoībꝰ ineſſe vt ſm eas agere poſſint cuꝫ fuerit tēpus. Alij vo effectꝰ ſunt neceſſarij nō p totā vitā ſꝫ certis tēpoꝛibꝰ ⁊ locis: ſicut facere miracula: p̄nūciare futura ⁊ hꝰ: ⁊ ad hos nō danꝶ habituales pfectiones: ſꝫ īpreſſiones q̄dam fiunt a deo que ceſſant actu ceſſante: ⁊ eas opꝫ iterari cū actꝰ iterari fuerit oppoꝛtunū: ſic ꝓphete in qualibꝫ reuelatione nouo lumie illuſtranꝶ: ⁊ in q̄libꝫ miraculoꝝ opōne opꝫ adeſſe nouā efficaciaꝫ diuine virtutis.

¶ Q2 homo indiget auxilio gratie ad perſeuerandum in bono. Cap̄.CLV.

Idē pꝰ 2ᵉ.q. 109.ar.10. Iſta ꝯ' ꝓbat p

INdiget ēt hō diuine gr̄e auxilio ad h̄ ꝙ pſeueret in bono. Q2.n. qd̄ de ſe eſt variabile ad hoc ꝙ figaꝶ in vno indiget auxilio aliciꝰ mouētis imobilis: hō eniꝫ variabilis eſt ⁊ de malo i bonū ⁊ de bono in malū, ad hoc igiꝶ ꝙ imobilr pſeueret in bono qd̄ eſt pſeuerare indiget auxilio diuino. ¶ Adhuc. Ad illd̄ qd̄ excedit vires liberi arbitrij indiget hō auxilio diuine gr̄e: ſed vtꝰ liberi nō ſe extēdit ad hūc effectū q eſt pſeuerare finaliter in bono. qd̄ ſic pꝫ: ptās eni liberi arbitrij ē reſpectu eoꝝ que ſub electione cadūt: qd̄ āt eligiꝶ eſt aliqd̄ particulare opabile p̄ticulare aūt opabile eſt qd̄ eſt hic ⁊ nūc. qd̄ igiꝶ cadit ſub ptāte libi arbitrij eſt aliqd: vt nūc operandum: pſeuerare aūt nō dicit aliqd vt nūc opabile ſꝫ cōtinuationē opōnis p totū tp̄s. iſte igiꝶ effectꝰ qui eſt pſeuerare in bono eſt ſupra ptātem liberi arbitrij: idiget igiꝶ hō ad pſeuerandū in bono auxilio diuine gr̄e. ¶ Amp̄. 3°
Lꝫ hō per volūtatē ⁊ liberū arbitriū ſit dn̄s ſui actus: nō tñ eſt dn̄s ſuaꝝ nāliuꝫ potentiaꝝ: ⁊ iō lꝫ liber ſit ad volendū vel ad nō volēdū aliqd: nō tñ volēdo facere pt ꝙ volūtas in eo qd̄ vult ad id qd̄ vult vel eligit imobilr ſe habeat: h̄ aūt reqriꝶ ad pſeuerātiā vt.ſ. volūtas in bono imobilr pmaneat: pſeuerātia igiꝶ nō eſt in ptāte liberi arbitrij. opꝫ igiꝶ adeſſe hoī auxiliū diuine gr̄e ad hoc
vt pſeueret. ¶ P. Si ſunt plura agentia ſucceſſiue quoꝝ 4°
rum.ſ. vnū agat poſt actionem alterius: ꝯtinuitas actio

nis iſtoꝝ nõ põt cauſari ex aliquo vno iſtoꝝ:qꝛ nullum
coꝝ ſemp agit:nec ex oibus:qꝛ non ſimul agunt:vñ opꝫ
ꝙ cauſeť ab aliquo ſupiori qḋ ſemp agat ſicut ꝑhs pro-
Ter. cõ.49. ꝛ infra. bat in.8.phyſcoꝝ ꝙ ꝯtinuitas gñationis in aialib⁹ cãtur
ab aliquo ſupiori ſempiterno.ponam⁹ aũt aliquẽ ꝑſeue-
rantẽ in bono:in eo igiť ſunt multi motus liberi arbitrij
in bonũ tendentes ſibiinuicẽ ſuccedẽtes vſqꝫ ad finẽ:hu
ius igiť cõtinuationis boni qḋ eſt ꝑſeuerãtia nõ põt eſſe
cã aliqs iſtoꝝ motuũ:qꝛ nllus eoꝝ ſemp durat:nec oẽs
ſil:qꝛ cuꝫ non ſiľ ſunt:nõ pñt ſimul aliqḋ cãre.relinquiť
ergo ꝙ iſta ꝯtinuatio cauſetur ab aliquo ſupiori.indiget
igiť hõ auxilio ſupioris grẽ ad ꝑſeuerãdũ i bono.¶ Itẽ.
5° Si ſint multa ordinata ad vnũ finẽꝫ totus ordo eorum
quouſqꝫ ꝑuenerint ad finẽ eſt a pmo agente dirigente in
finem:in eo aũt qui perſeuerat in bono ſunt multi mot⁹ ꝛ
multe actiones ꝑtingẽtes ad vnũ fineꝫ.opꝫ igiť ꝙ totus
ordo iſtoꝝ motuũ ꝛ actionũ cauſeť a primo dirigente in
finem.oſtenſuꝫ eſt aũt ꝙ per auxiliũ diuine gratie diri-
guntť in vltimũ fineꝫ.igitur ꝑ auxiliũ diuine grẽ eſt totus
ordo ꝛ cõtinuatio bonoꝝ operũ in eo qui ꝑſeuerat in bo
no. Hinc eſt qḋ dr ad ꝑhil.ꝑ.Qui cepit in vobis opus
bo.ꝑfi.vſqꝫ in dieꝫ Ieſu chri.ꝛ.j.ꝑet.vlť. De⁹ ois grẽ q
vo.nos in eter.glo.ſuã mo.paſ.ipſe ꝑficiet confir.ſolida-
bitqꝫ. Inueniunť etiam in ſacra ſcriptura multe orõnes
quib⁹ a deo petiť ꝑſeuerãtia:ſicut in ps. Perfice greſſus
me.in ſe.tu.ꝛ non mo.ve. me.Et.ij. ad Theſſal.ij. Deus
pater noſter exhor.cor.veſtra ꝛ ꝯfir.i oi ope ꝛ ſer. bono.
hoc ẽt ipſuꝫ in orõne dñica petiť maxie cũ dr. Adueniat
regnũ tuũ:nõ.n.nobis adueniet regnũ dei:niſi i bono fue
rimus ꝑſeuerãtes:deriſoriũ ãt eẽt aliqḋ a deo petere cu-
ius ipſe dator nõ eẽt.eſt igitur perſeuerantia hois a deo.
Error pelagi.excludiť. ¶ Per h̄ ãt excludiť error pelagianoꝝ qui dixerunt ꝙ
ad ꝑſeuerandũ in bono ſufficit hoi liberꝝ arbitriũ nec ad
Alia ꝯclo ꝯ-deratoria ſ-cedamis. hoc idiget auxilio grẽ.¶ Sciẽdũ tñ eſt ꝙ cũ ille ꝑ grãꝫ
hꝫ petat a deo vt ꝑſeueret in bono:ſicut liberꝝ arbitriuꝫ
nõ ſufficit ad iſtuꝫ effectũ qui eſt ꝑſeuerare in bono ſine
exteriori dei auxilio:ita nec ad hoc ſufficit aliqs habitus
nobis infuſus:habit⁹ eniꝫ qui nobis infunduntť diuinit⁹
ſm ſtatũ pñtis vite nõ auferunt a libero arbitrio totaľr
mobilitatẽ ad maluꝫ:ſꝫ per eos liberꝝ arbitriũ aliq̃liter
ſtabiliať in bono:ꝛ iõ cuꝫ dicimus hoieꝫ indigere ad ꝑſe
uerandũ finaľr auxilio grẽ non intelligimus ꝙ ſup grãꝫ
habitualẽ pri⁹ infuſaꝫ ad bñ operãdũ alia deſuper infun
datur ad perſeuerandũ:ſed intelligimus ꝙ habitis oib⁹
habitibus gratuitis adhuc indiget homo diuine proui-
dentie auxilio exterius gubernantis.

¶ Qꝫ ille qui decidit a gratia per peccatum poteſt iteruꝫ
per gratiam reparari. Cap.CLVI

Idẽ ꝑ⁹ 2ᵉ.q. 109.ar.7. Idẽ in.4.dĩſ.14. Iſta ꝯ° ꝑbať ꝑ Ex his autẽ apparet ꝙ ꝑ auxiliuꝫ grẽ homo etiã ſi nõ ꝑſeuerauerit ſꝫ i pctm̄ ceciderit ꝑt reparari ad bonũ. Eiuſdeꝫ eniꝫ ꝟtutis eſt cõtinuare ſalutẽ alicui⁹ ꝛ interruptã reparare:ſicut,n.ꝑ ꝟtutẽ nãleꝫ cõ-
tinuať ſanitas in corpore:ita ꝑ eandẽ ꝟtutẽ nãlẽ ſanitas
iterrupta repať:hõ aũt ꝑſeuerat in bono auxilio diuine
grẽ:vt oñſuꝫ ẽ.igiť ſi ꝑ pctm̄ lapſus fuerit eiuſdẽ grẽ au
2° xilio poterit reparari.¶ Adhuc.Agẽs qḋ reqrit diſpoſi
tionem in ſubiecto põt ſuũ effectũ iprimere in ſubiectuꝫ
q̃litercũqꝫ diſpoſitũ:ꝛ ꝑꝑ hoc de⁹ quo in agẽdo nõ req-
rit ſubiectũ diſpoſitũ põt abſqꝫ diſpõne ſubiecti formã
nãlem inducere:vtpote duꝫ cecũ illuminat ꝛ mortuũ vi
uificat ꝛ ſic de ſiľibus:ſed ſicut nõ reqrit diſpõneꝫ nãleꝫ
in ſubiecto corporeo:ita non reqrit meritũ in voluntate
ad grãm cõferendã:qꝛ ſine meritis dať: vt oñſum eſt.ꝙ
grãm gratũ facientẽ per quã pctã tolluntť deus alicui cõ

ferre põt etiã poſtq̃ a gratia cecidit per pctm̄.¶ Amp.
Hec ſola hõ recuperare amiſſa non põt que per genera- 3°
tionem ei aduenit:ſicut potẽtias nãles ꝛ mẽbra eo ꝙ
hõ non põt iteꝝ generari:auxiliũ aũt grẽ datur hoi non
per gñationẽ ſꝫ poſtq̃ iã eſt.põt igiť poſt amiſſionẽ grẽ
per pctm̄ iteꝝ reparari ad pctã delenda.¶ Item.Grã eſt 4°
q̃daꝫ habitualis diſpõ in aia:vt oñſum eſt.ſꝫ habit⁹ acq-
ſiti ꝑ actus ſi amittanť pñt iteꝝ reqri ꝑ actus ꝑ q̃s acq-
ſiti ſunt.multo igiť magis grã deo ꝯiungens ꝛ a pctõ li-
berãs ſi amittať diuina opõne reparari pot.¶ ꝑ.In ope 5°
ribus dei nõ eſt aliqḋ fruſtra ſicut nec in operib⁹ nãe:h
enim ꝛ nã hꝫ a deo:fruſtra aũt aliqḋ moueret niſi poſſꝫ
ꝑuenire ad finẽ mot⁹:neceſſe eſt ergo qḋ natũ eſt moue-
ri ad aliquẽ finẽ ſit poſſe venire i illũ finẽ:ſꝫ hõ poſtq̃ in
pctm̄ cecidit q̃diu ſtatus hui⁹ vite durat remanet in eo
aptitudo vt moueať ad bonũ:cui⁹ ſigna ſunt deſideriũ ꝺ
bono ꝛ dolor de malo que adhuc in hoie remanent poſt
pctm̄.eſt igiť poſſe hoieꝫ poſt pctm̄ iteꝝ redire ad bonũ
qḋ grã in hoie operatur . ¶ Amp. Nulla potẽtia paſſi- 6°
ua inueniť in reꝝ nã que nõ poſſit reduci in actũ per ali-
quã potẽtiã actiuã nãlem.multo igiť minus eſt aliq̃ po⁹
in aia humana que nõ ſit reducibilis in actũ per potẽtiã
actiuã diuinaꝫ:manet ãt in aia humana ẽt poſt pctm̄ po
tẽtia ad bonũ:qꝛ ꝑ pctm̄ nõ tolluntť potentie nãles qbus
aia ordinať ad ſuũ bonũ:põt igiť ꝑ diuinã potẽtiã potẽ-
tia reparari in bono:ꝛ ſic auxilio grẽ hõ põt cõſequi remiſ
ſionẽ pctõꝝ.¶ Hinc eſt qḋ dr Iſa.j Si fuerint pctã ve
ſtra vt coc.q̃ſi nix deal.ꝛ ꝑuer.10.Uniuerſa deli. operit
ca.hoc etiã quotidie a dño non fruſtra petimus dicẽtes.
dimitte nobis debita noſtra.¶ Per hoc aũt excluditur Error excluditur.
error nouacianoꝝ qui dixerũt ꝙ ꝺ peccatis que hõ poſt
baptiſmũ peccat:hõ veniam conſequi non poteſt.

¶ Qꝫ hõ a pctõ liberari nõ põt niſi ꝑ grãꝫ. Cap.CLVII.

Ex eiſdẽ etiã oñdi põt ꝙ hõ a pecca- Idẽ ꝑ⁹ 2ᵉ.q. 113.ar.2. In de veritate 28.ar.2. Iſta ꝯ° ꝑbať ꝑ
to mortali reſurgere nõ põt
niſi per gratiam:per peccatũ eniꝫ mortale
hõ ab vltimo fine auertiť : in vltimũ autẽ
finem hõ nõ ordinať niſi ꝑ grãm:per ſolaꝫ
igitur grãꝫ hõ põt a peccato reſurgere.¶ Adhuc.Offen 2°
ſa nõ niſi per dilectionẽ tolliť:ſed per pctm̄ mortale hõ
offenſam dei incurrit.dr eniꝫ ꝙ deus peccatores odit in-
quãtũ vult eos priuare vltimo fine quẽ his quos diligit
ꝑparat.non ergo hõ poteſt a mortali pctõ reſurgere niſi
per grãm per quã fit quedam amicitia inter deuꝫ ꝛ ho-
minẽ.¶ Ad hoc aũt etiã induci pñt oẽs rõnes ſuperius 3°
poſite de gratie neceſſitate.¶ Hinc eſt qḋ diciť Iſa.43.
Ego ſum ipſe qui deleo iniquitates tuas ꝑꝑ me . ꝛ in ps.
remiſiſti iniquitatẽ plebis tue:operuiſti oia pctã eoꝝ.
¶ Per hoc aũt excludiť error pelagianoꝝ qui dixerũt Error excluditur.
hoiem poſſe a peccato reſurgere per liberum arbitriuꝫ.

¶ Qualiter homo a peccato liberatur. Cap.CLVIII.

Cum via ꝟo hõ non poteſt ad vnũ oppo-
ſitorũ redire niſi recedat ab
alio:ad hoc ꝙ hõ auxilio gratie ad ſtatũ re-
ctitudinis redeat:neceſſariũ eſt ꝙ a peccato
ꝑ qḋ a rectitudine declinauerat recedat:ꝛ qꝛ
hõ in vltimũ finem dirigitur ꝛ ab eo auertiť ꝑcipue per
volũtatẽ nõ ſolũ neceſſariũ eſt ꝙ homo exteriori actu a
pctõ recedat peccare deſinens:ſꝫ etiaꝫ ꝙ recedat volun-
tate ad hoc ꝙ ꝑ grãm a pctõ reſurgat:voluntate aũt hõ
a pctõ recedit dũ ꝛ de ꝑterito penitet ꝛ futurũ vitare ꝑ-
ponit:neceſſariũ eſt igiť ꝙ hõ a pctõ reſurgẽs ꝛ de pctõ
ꝑterito peniteat ꝛ futura vitare proponat:ſi enim hõ nõ
proponeret deſiſtere a pctõ nõ eſſet pctm̄ ſm ſe ꝯtrium
voluntati:ſi ꝟo vellet deſiſtere a pctõ non tñ doleret de

pctō p̄terito:nō eēt illō idē pctm̄ qō fecit 3ɫiam volun-
tati:eſt aūt 3ɫius motus quo ab aliq̄ recedit:motui quo
ad illō puenit:ſicut dealbatio 3ɫia eſt denigrationi: vn̄
opʒ ꝙ ꝑ 3ɫia volūtas recedat a pctō bis ꝑ q̄ in pctm̄ in-
clinata fuit:fuit aūt inclinata in pctm̄ ꝑ appetitū ⁊ dele-
ctationem circa res iferiores: opʒ igit̄ ꝙ a pctō recedat
ꝑ aliq̄ penalia qb⁹ affligat̄ ꝑ h̄ ꝙ peccauit: ſicut enim ꝑ
delectationē tracta fuit volūtas ad ꝯſenſuʒ pcti:ſic ꝑ pe-
2 nas confirmet̄ in abominatione pcti. ¶ Itē. Videmus
ꝙ etiā bruta aīalia a maximis voluptatib⁹ retrahunt̄ ꝑ
dolores v̄berū:opʒ eū q̄ de pctō reſurgit nō ſolū deteſta
ri pctm̄ p̄teritū:ſʒ ēt vitare futuꝝ.eſt igit̄ ꝯueniēs vt af-
fligat̄ ꝓ pctō vt ſic magis cōfirmet̄ in ꝓpoſito vitandi
3 pctā. ¶ P. Ea q̄ cū labore ⁊ pena acqrim⁹ magis ama-
mus ⁊ diligētius ꝯſeruam⁹: vn̄ illi q ꝑ ꝓpriū laborē acq
runt pecunias:minus eas expēdūt q̄ʒ q ſine labore acci-
piunt vel a parētib⁹ vel quocūqʒ alio mō:ſʒ hoī reſurgē
ti a pctō hoc maxīe neceſſariū eſt vt ſtatū grē ⁊ dei amo
reʒ diligēter ꝯſeruet quē negligēter ꝑ pctm̄ amiſit: eſt ḡ
ꝯueniēs vt laborē ⁊ penā ſuſtineat ꝓ peccatis cōmiſſis.
4 ¶ Adhuc. Ordo iuſtitie hoc reqrit vt peccato pena red
dat̄:ex hoc aūt ꝙ ordo ſuat̄ in reb⁹ ſapia dei guberna-
tis apparet.ptinet igit̄ ad manifeſtationē diuine boni-
tatis ⁊ dei gl̄iaʒ ꝙ pro pctō pena reddat̄: ſʒ peccator pec-
cando 3 ordinē diuinitus iſtitutū facit leges dei p̄tergre-
diendo.eſt igit̄ ꝯueniens vt hoc recōpenſet in ſeipſo pu-
niēdo qō pri⁹ peccauerat:ſic.n. totalr̄ extra inordinatio-
neʒ ꝯſtituet̄. ¶ Per hoc ḡ pʒ ꝙ poſtq̄ʒ hō ꝑ grāʒ remiſ-
ſionem peccati ꝯſecut⁹ eſt ⁊ ad ſtatū grē reductus:rema
net obligat⁹ ex dei iuſtitia ad aliquā penā ꝓ peccato cō-
miſſo:quā qdē penā ſi ꝓpria volūtate a ſe exegerit: per
hoc deo ſatiſfacere dr̄ inquātū cū labore ⁊ pena ordineʒ
diuinit⁹ inſtitutū exequit̄ ꝓ peccato ſe puniēdo:quē pec-
cando trāſgreſſus fuerat ꝓpriā voluntatē ſequēdo:ſi aūt
a ſe hanc penā nō exigat cū ea q̄ diuine ꝓuidētie ſubiacent
inordinata remanere nō poſſint:hec pena infligetur ei a
deo:nec talis pena ſatiſfactoria dicet̄ cū non fuerit ex ele
ctione patiētis:ſʒ dicet̄ purgatoria:q2 alio puniēte quaſi
purgabit̄ dū qcqd inordinatū fuit in eo ad debitū ordinē
reducet̄. ¶ Hinc eſt qō Apl̄us dicit.j. ad cor. 11. Si nos
metipſos diiudicarem⁹:nō vtiqʒ iudicaremur:duʒ iudi-
camur aūt a dn̄o corripimur: vt nō cum hoc mūdo dā-
nemur. ¶ Cōſiderādū tn̄ ꝙ cū mens a peccato auertit̄:
tam vehemēs pōt eſſe peccati diſplicētia ⁊ inheſio men
tis ad deū ꝙ nō remanebit obligatio ad aliquā penā:nā
vt ex p̄dictis colligi pōt pena quā quis patit̄ poſt pecca
ti remiſſionē:ad hoc neceſſaria eſt vt mens firmi⁹ bono
inhereat:hoīe ꝑ penas caſtigato:pene.n. medicine q̄dam
ſunt:⁊ vt ēt ordo iuſtitie ſeruet̄ duʒ qui peccauit ſuſtinet
penā.dilectio aūt ad deū ſufficit mentē hoīs firmare in
bono p̄cipue ſi vehemēs fuerit:diſplicentia aūt culpe p̄-
terite cū fuerit intēſa magnū affert dolorē:vn̄ ꝑ vehemē
tiaʒ dilectionis dei:⁊ odij peccati p̄teriti:excludit̄ neceſſi
tas ſatiſfactorie vl̄ purgatorie pene:⁊ ſi nō ſit tāta vehe-
mentia ꝙ totalr̄ penā excludat:tn̄ quāto vehemēti⁹ fue-
rit tāto min⁹ de pena ſufficiet. Qō vō ꝑ amicos facim⁹:ꝑ
noſipſos facere videmur:q2 amicitia ex duob⁹ facit vnū
ꝑ affectū ⁊ p̄cipue dilectio charitatis:⁊ idō ſicut ꝑ ſeipſuʒ
ita ⁊ ꝑ aliū pt̄ aliqs ſatiſfacere deo p̄cipue cū neceſſitas
fuerit:naʒ ⁊ penā quā amicus ꝓꝑ ipſuʒ patit̄ reputat ali
quis ac ſi ipſe pateret̄:⁊ ſic pena ei nō deeſt dum patiēti
amico cōpatit̄:⁊ tanto ampli⁹ q̄̄to ipſe eſt ei cā patiēdi.
⁊ iterʒ affectio charitatis in eo qui pro amico patit̄ facit
magis ſatiſfactionē deo acceptā q̄ʒ ſi pro ſe pateret̄:hoc
eniʒ eſt prompte charitatis:illō aūt eſt neceſſitatis: ex q̄
accipit̄ ꝙ vnus pro alio ſatiſfacere pt̄ dū vterqʒ in cha-
ritate fuerit. ¶ Hinc eſt qō Apl̄s dicit Gal. 6. Alter alte-
rius onera portate:⁊ ſic adimplebitis legem chriſti.

Idē pᵃ 2ᵉ q. 87 ar. 2.

Pena eſt du-plex.

Nota.

Nota.

Qm̄ ꝑ alio ſa-tiſfacere pōt duos vterqʒ in charitate fue-rit.

¶ Qꝫ rōnabiliter hoī imputat̄ ſi ad deuʒ non cōuertatur
q̄uis hoc ſine gratia non poſſit. Cap. CLIX.

Um aūt ſicut ex p̄miſſis hʒ in finem
vltimū aliqs dirigi nō poſ-
ſit niſi auxilio diuine grē:ſine q̄ ēt nullus pt̄
hr̄e ea que ſunt nec̄ia ad tēdendū in vltimū
finē ſicut eſt fides:ſpes:dilectio:⁊ pſeueran-
tia:pōt alicui videri ꝙ nō ſit hoī imputādū ſi p̄dictis ca
reat p̄cipue cuʒ auxiliū dūe gratie mereri nō poſſit nec
ad deū ꝯuerti niſi deus eū ꝯuertat:nulli.n. iputat̄ qō ab
alio depēdet:ꝙ ſi hoc ꝯcedat̄ plura incōuenientia ꝯſequi
manifeſtū eſt.ſequit̄.n. ꝙ ille qui fidē nō hʒ nec ſpeʒ nec
dilectionē dei nec pſeuerātiā in bono:nō ſit pena dign⁹:
cuʒ expreſſe dicat̄ Ioā. 3. Qui icredulus eſt filio:nō vi. ſʒ
ira dei ma. ſu. eū. ⁊ cū nullus ad beatitudinis finē ſine p̄-
miſſis ꝑueniat ſequat̄ vlteri⁹ ꝙ aliq hoīes ſint q nec bea
titudinē ꝯſequant̄ nec penā patiant̄ a deo: cuius 3ɫium
oſtēdit̄ ex eo qō dr̄ Matth. 25. qō oīb⁹ in diuino iudicio exi-
ſtentib⁹ dicet̄. Venite poſ. para. vobis reg. vel diſcedite
in ignē eternū. ¶ Ad hui⁹ āt dubitatōis ſolutioneʒ ꝯſide
randū eſt ꝙ lʒ aliqs ꝑ motū liberi arbitrij diuā grāʒ nec
ꝓmereri nec aduocari poſſit:pōt tn̄ ſeipm̄ ipedire ne eā
recipiat:dr̄.n. de qbuſdā Iob. 21. dixerūt deo. Recede a
nobis ſciaʒ:via. t. no. ⁊ Iob. 24. Ipſi fuerūt rebelles lu-
mini:⁊ cū hoc ſit in ptāte liberi arbitrij impedire diuine
grē receptionē vel nō ipedire:nō imerito in culpā iputa
tur ei qui ipedimētū p̄ſtat grē receptioni:deus eniʒ q̄tū
in ſe eſt paratus eſt oīb⁹ grām dare:vult enim oēs hoīes
ſal. fieri:⁊ ad agnitioneʒ v̄itatis venire vt dicit̄. j. ad Ti-
mo. 2. ſed illi ſoli grā priuant̄:qui in ſeipſis grē impedi-
mentū p̄ſtant:ſicut ſole mūduʒ illuminante in culpā im-
putatur ei qui oculos claudit ſi ex hoc aliqō maluʒ ſeq̄-
tur:lʒ videre non poſſit niſi lumine ſolis preueniatur.

Dubitatio re-citatur.

Solutio.

Nota.

¶ Qꝫ homo in peccato exiſtens ſine grā peccatuʒ vitare
non poteſt. Cap. CLX.

Idē pᵃ 2ᵉ q. 109 ar. 8.

Iſta 2ᵒ pbat p

Uod aūt dictū eſt in ptāte liberi arbi
trij eſſe ne ipedimentuʒ grē
preſtet:cōpetit his in qb⁹ nālis potētia inte
gra fuerit:ſi aūt ꝑ inordinationē p̄cedētē de-
clinauerit ad malū nō erit oīno in ptāte eius
nulliū ipedimentū grē p̄ſtare:⁊ ſi.n. ad aliqō momētū ab
aliq̄ pcti actu ꝑticulari poſſit abſtinere ꝓpa ptāte: ſi tn̄
diu ſibi relinquit̄ in pctm̄ cadet ꝑ qō grē ipedimentū p̄-
ſtatur. Cuʒ enim mens hoīs a ſtatu rectitudinis declina-
uerit manifeſtū eſt ꝙ receſſit ab ordine debiti finis: illō
igit̄ qō deberet eſſe in affectu p̄cipuuʒ tanq̄ʒ vltimus fi-
nis efficitur minus dilectuʒ illo ad qō mens inordinate
conuerſa eſt ſicut in vltimū finem:qn̄cūqʒ igitur occur-
rerit aliquid cōueniēs inordinato fini repugnās fini de-
bito: eligetur niſi reducatur ad debitum ordinem vt fi-
nem debituʒ oībus p̄ferat qō eſt grē effectus:dum autē
eligitur aliquid qō repugnat vltimo fini:ipedimētū pre-
ſtat grē que dirigit in fineʒ. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ poſt pec
catuʒ nō pōt hō abſtinere ab oī pctō anteq̄ʒ per grāʒ ad
debitum ordinē reducat̄. ¶ P. Cū mens inclinata fue- 2ᵒ
rit ad aliquid non ſe iam hʒ equaliter ad vtrūqʒ oppoſi
torꝫ ſed magis ad illud ad qō eſt inclinata:illud autē ad
qō mens magis ſe hʒ eligit niſi per rōnis diſcuſſionē ab
eo q̄daʒ ſollicitudine abducat̄: vn̄ ⁊ in repentinis ſignū
interioris habitus p̄cipue accipi poteſt:non eſt autem poſ
ſibile mentē hoīs continue in ea vigilantia eſſe vt per ra
tionē diſcutiat quicqd dʒ velle vel agere:vn̄ cōſequitur

ꝙ mens aliqñ eligat id ad qḋ eſt inclinata inclinatione
manēte: ⁊ ita ſi inclinata fuerit in pctm̄ non ſtabit diu qn
peccet ipedimētū grē pſtās niſi ad ſtatū rectitudinis re
3° ducatur. ¶ Adhuc ēt operanť ipetus corporaliū paſſio
nū ⁊ appetibilia ſm̄ ſenſuz ⁊ plurime paſſiones ⁊ occa
ſiones male agendi qbus de facili hō ꝓuocať ad peccā
dum niſi retrahať per firmā inheſionē ad vltimū finez
quaz grā facit. Uñ apparet ſtulta pelagianoꝝ opio qui
dicebāt hoīem in pctō exñtez ſine grā poſſe vitare pctā.
Hoīs inſtan- cuius ꝯtriū apparet ex hoc ꝙ ṗs. petit. Dū defecerit virtus
tia. mea ne dere. me. ⁊ dñs orare nos docet. Et ne nos indu
cas in tētationē: ſed libera nos a malo. Quāuis aūt illi q
in pctō ſunt vitare non pñt per ꝓpriā ptātez quin ipedi
mentū grē preſtent vel ponant: vt oñſum eſt. niſi auxilio
gratie ꝑueniant: nihilominꝰ tñ hoc eis ipntať ad culpā:
qꝛ h̄ defectus ex culpa ꝑcedente in eis relinqť: ſicut ebriꝰ
ab homicidio non excuſať qḋ ꝑ ebrietatē cōmittit quaz
4° ſua culpa icurrit. ¶ P̄. Licet ille q eſt in pctō nō hēat h̄
in ꝓpria ptāte ꝙ oīno vitet pctm̄: hꝫ tñ ptātē nūc vitare
h̄ vel illud pctm̄: vt dictū eſt. vñ qḋcūqꝫ cōmittit: volū
tarie cōmittit: ⁊ ita nō imerito ei iputatur ad culpam.

¶ Qꝛ deus aliquos a peccato liberat: ⁊ aliquos in pecca
to relinquit. Cap. CLXI.

LIcet aūt ille qui peccat ipedimentū grē
preſtet: ⁊ ꝙ̄tū ī ordo reruz exigit
gratiā nō deberet recipe: tñ qꝛ deꝰ ꝑter ordi
nem rebꝰ inditū opari pōt: ſicut cū cecū illu
minat vel mortuū reſuſcitat: interdū ex abū
dātia bonitatis ſue ēt eos q ipedimētū grē pſtant auxi
lio ſuo ꝑuenit auertēs eos a malo ⁊ ꝯuertēs ad bonum: ⁊
ſicut nō oēs cecos illuminat nec oēs languidos ſanat vt
⁊ in illis quos curat opꝰ vtūtis eiꝰ appeat ⁊ in alijs ordo
nāe ſeruet: ita nō oēs qui grām ipediunt auxilio ſuo ꝑue
nit vt auertanť a malo ⁊ ꝯuertanť ad bonū: ſꝫ aliq̄s in q
bus vult ſuā miſericordiā apparere: ita ꝙ in alijs iuſti
tie ordo manifeſteť. Hinc eſt qḋ Apl's dicit Ro. 9. volēs
deꝰ oñdere irā ⁊ notā facere potētiā ſuā ſuſtinuit i multa
patiētia vaſa ire apta in interitū vt oñderet diuitias glīe
Nota. ſue in vaſa mīe q̄ ꝑparauit in gloriā. Cū āt deꝰ hoīes qui
in eiſdē peccatis ðtinenť: hos qdē ꝑueniēs ꝯuertat: illos
aūt ſuſtineat ſiue ꝑmittat ſm̄ ordinē reꝝ ꝑcedere: nō eſt
rō ingrenda q̄re hos ꝯuertat ⁊ nō illos: hoc āt ex ſimpli
ci eiꝰ volūtate depēdet ſicut ex ſimplici eiꝰ volūtate pro
ceſſit ꝙ cū oīa fierēt ex nihilo: q̄dā facta ſūt alijs dignio
ra: ⁊ ſic ex ſimplici volūtate ꝑcedit artificis vt ex eadez
mā ſilr diſpoſita: q̄dā vaſa format ad nobiles vſus ⁊ q̄
daz ad ignobiles. ¶ Hinc eſt qḋ Apl's dicit ad Ro. 9.
An nō hꝫ ptātez figulus luti ex eadē maſſa facere aliud
Error exclu- qdez vas in honorē: aliud vo in cōtumeliā. ¶ Per h̄ āt
ditur. excludiť error Origenis q dicebat hos ad deū ꝯuerti ⁊
nō alios ꝑꝑ aliq̄ opa q̄ aīe eoꝝ fecerāt anteq̄ corporibꝰ
Cap. 83. vnirenť: que qdē poſitio in. ij. libro improbata eſt.

¶ Qꝛ deus nemini eſt cā peccandi. Cap. CLXII.

Idē pᵒ 2ᵉ. q. 79. ar. prio. Ita 2ᵒ ꝑbať ꝑ QUāuis aūt quoſdā peccatores deꝰ ad
ſe nō ꝯuertat ſꝫ in pctis ſꝫ eoꝝ
merita eos relinquat: nō tñ eos ad peccādū
iducit: hoīes. n. peccāt ꝑ h̄ ꝙ deuiāt ab ipſo
q eſt vltimꝰ finis vt ex ſupiorībꝰ pꝫ. Cū autē
oē agens agat ad ꝓpriū finē ⁊ ſibi ꝯuenientē: ipoſſe eſt ꝙ
deo agēte aliq auertanť ab vltio fine q deꝰ eſt. ipoſſe igiť
2° eſt ꝙ deꝰ aliq̄s peccare faciat. ¶ Itē. Bonū cā mali eſſe
nō pōt: ſꝫ pctm̄ eſt hoīs malū: ꝯtriať. n. ꝓprio hoīs bono
qḋ eſt viuere ſm̄ rōnē. ipoſſe eſt igiť ꝙ deus ſit alicui cā
peccādi. Preterea. Oīs ſapiētia ⁊ bonitas hoīs deriuať
a ſapiētia ⁊ bonitate diua ſicut q̄daz ſilitudo ipſiꝰ: repu
gnat āt ſapiētie ⁊ bonitati humane ꝙ aliquē peccare fa
ciat: q̄ multo magis diue. ¶ Adhuc. Pctm̄ oē ex aliquo 3°
defectu ꝓuenit proximi agētis: nō aūt ex influentia ꝑmi
agentis. ſicut peccatū claudicationis ꝓuenit ex indiſpō
ne tibie: nō aūt ex virtute motiua: cū tñ ex ea ſit qcqd de
ꝑfectione motus in claudicatiōe appeť: primū aūt agēs
peccati humani eſt volūtas. eſt igiť defectus peccati ex
volūtate hoīs: nō aūt ex deo qui eſt primus agēs: a quo
tñ eſt quicqd ad perfectionē actionis ptinet in actu pec
cati. Hinc eſt qḋ dī Eccl. 15. Nō dicas ille me iplanauit:
nō. n. neceſſarij ſunt ei hoīes impij. ⁊ infra. Nemini mā
dauit ipie agere: ⁊ nemini dedit ſpatiuz peccādi. ⁊ Iaco.
ṗmo dī. Nemo cū tentatur dicat qm̄ a deo tenteť: deus
enim itēptator maloꝝ eſt. Inueniunť tñ quedaz in ſcri
pturis ex quibꝰ vī ꝙ deus ſit aliqbꝰ cā peccādi: dī enim
Exod. 10. Ego induraui cor Pharaonis ⁊ ſeruoꝝ illius. ⁊
Iſa. 6. Exceca cor populi huiꝰ: ⁊ aures eius aġ. ne forte vi
deant oculis ſuis ⁊ ꝯuertanť: ⁊ ſanem eos. ⁊ Iſa. 63. Erra
re nos feciſti de vijs tuis: induraſti cor noſtrū ne timere
mus te. ⁊ Roma. ṗmo dī. Tradidit illos deus in repro
bum ſenſuz vt faciāt que nō ꝯueniūt: que oīa ſm̄ hoc in
telligenda ſunt ꝙ deus aliqbꝰ nō ꝯfert auxiliuz ad vitā
dum pctm̄ qḋ alijs quibuſdā cōfert: hoc aūt auxiliū non Idē p. 2ᵉ. q.
ſolū iſuſio grē: ſꝫ ēt exterior cuſtodia per quā occaſiōes 79. ar. 3.
peccādi hoī ex diuina ꝓuidentia tollunť: ⁊ ꝓuocātia ad
pctm̄ cōprimūtur: adiuuat ēt deus hoiez ꝯ pctm̄ ꝑ nāle
lumē rōnis ⁊ alia nālia bona q̄ hoī ꝯfert. cū q̄ hec auxi
lia aliqbꝰ ſubtrahit ꝑ merito ſue actōis ſm̄ ꝙ eiꝰ iuſtitia
exigiť dī eos obdurare vľ excecať vľ aliqd eoꝝ q̄ dcā ſť.

¶ De predeſtinatione: reprobatione ⁊ electione di
uina. Cap. CLXIII.

Idē pᵒ q. 23. Idē ꝑ. ſcrip. diſ. 40. QUia vo oſtenſuz eſt ꝙ diuina opera
tione aliqui dirigunť in vlti
muz finez per grām adiuti. aliq vo eodē au
xilio gratie deſerti ab vltimo fine decidunt:
oīa aūt que a deo aguntur ab eterno ꝑ eiꝰ ſa
pientiā ꝓuiſa ⁊ ordinata ſunt: vt ſupra oñſuz eſt. neċe eſt
predictā hominū diſtinctionē ab eterno a deo eſſe ordi
natam: ſm̄ ergo ꝙ quoſdā ab eterno preordinauit vt di
rigēdos in vltimū finē diciť eos predeſtinaſſe: vñ Apl's
dicit ad Eph. ṗmo. Qui ꝑdeſtinauit nos in adoptionem
filioꝝ ſm̄ ꝓpoſituz volūtatis ſue. Illos aūt qbꝰ ab eter
no diſpoſuit ſe gratiam non daturū diciť reprobaſſe vel
odio habuiſſe: ſm̄ illud qḋ habeť Malach. ṗmo. Iacob
dilexi. Eſau aūt odio habui: rōne vo ipſius diſtinctionis
ſm̄ ꝙ quoſdaz reprobauit ⁊ quoſdā predeſtinauit atten
ditur diuina electio: de qua diciť Ephe. ṗmo. elegit nos
Corellarius. in ipſo ante mundi cōſtitutionē. ¶ Sic igitur pꝫ ꝙ ꝑde
ſtinatio ⁊ electio ⁊ reprobatio eſt quedā pars diuine ꝓui
dentie ſm̄ ꝙ hoīes ex diuina prouidentia ordināťur in
vltimū finem: vñ per eadem manifeſtū eſſe pōt ꝙ pre
deſtinatio ⁊ electio neceſſitatē non iducūt: quibꝰ ⁊ ſupra
oſtenſum eſt ꝙ diuina ꝓuidentia ꝯtingentiā a rebꝰ non
Cap. 72. aufert. ¶ Qꝛ aūt ꝑdeſtinatio ⁊ electio cām non habeant
ex aliquibus humanis meritis pōt fieri manifeſtū nō ſo
lum ex hoc ꝙ gratia dei que eſt ꝑdeſtinatiōis effectꝰ me
ritis non preuenitur ſed oīa merita precedit humana: vt
oñſuz eſt: ſed etiam manifeſtari pōt ex hoc ꝙ diuina vo
luntas ⁊ ꝓuidentia eſt prima cā eorū que fiunt: nil antez
poteſt eſſe cauſa voluntatis ⁊ prouidentie diuine: ſꝫ effe
ctum ꝓuidentie ⁊ ſiliter predeſtinationis vnus poſſit al
terius eſſe cauſa. Quis eniz vt Apl's dicit prior dedit illi
⁊ retribueť ei: quoniā ex ipſo: ⁊ per ipſum: ⁊ in ipſo ſunt
oīa ipſi honor ⁊ gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipit Liber Quartus.

¶ Capitulum primum. Prohemium.

Ecce hec ex parte dicta ſunt viarū eius. ⁊ cū vix paruā ſtillam ſermonū eius audiuerim⁹: quis poterit tonitruū magnitudinis eius intueri. Job.26. Intellectus humanus a reb⁹ ſenſibilibus cōnaturaliter ſibi ſcientiam capiens ad intuēdā diuinā ſubam in ſeipſa que ſup oīa ſenſibilia imo ſup oīa alia entia īproportionaliter eleuaṫ pertingere per ſeipſum nō valet. Sed qꝛ perfectuȝ hoīs bonū eſt vt quoquo mō deuȝ cognoſcat: ne tam nobilis creatura oīno in vanū eſſe videreṫ velut fineȝ propriū attingere non valēs. datur hoī quedaȝ via per quā in dei cognitionē aſcēdere poſſit: vt ſcȝ qꝛ oēs rerum ꝑfectiones quodā ordine a ſūmo reruȝ vertice deo deſcēdūt: ipſe ab inferiorib⁹ incipiens ⁊ gradatim aſcendens in dei cognitioneȝ proficiat. Naȝ ⁊ in corporalibus motib⁹ eadeȝ eſt via qua deſcendiṫ ⁊ aſcēditur rōne pͥncipij ⁊ finis diſtincta. Predicti aūt deſcenſus ꝑfectionū a deo duplex eſt rō. Una quidē ex parte prime rerū originis. nam diuina ſapiētia vt ꝑfectio eſſet in reb⁹ res produxit in ordine vt creaturaꝝ vniuerſitas ex ſūmis reruȝ ⁊ infimis cōpleret. Alia vō rō ex ipſis rebus ꝓcedit: naȝ cuȝ cauſe ſint nobiliores effectib⁹: primo quideȝ cauſata deficiūt a pͥma cā que deus eſt: que tn̄ ſuis effectib⁹ preeminent: ⁊ ſic deinceps quouſqȝ ad vltima reruȝ ꝑueniaṫ. Et qꝛ in ſūmo rerū vertice deo perfectiſſima vnitas inuenitur: ⁊ vnūqḋqȝ quāto eſt magis vnū tāto eſt magis virtuoſum ⁊ dignius. ꝯñs eſt vt q̄ntuȝ a primo pͥn⁹ receditur: tāto maior diuerſitas ⁊ variatio inueniaṫ in reb⁹. opȝ igitur ꝓceſſuȝ emanationis a deo vniri qdem in ipſo pͥncipio: multiplicari aūt ſm res īfimas ad quas terminaṫ: ⁊ ita ſm diuerſitatē rerū apparet viarū diuerſitas quaſi ab vno pͥn⁹ īchoatarū ⁊ terminataꝝ ad diuerſa. Per has igitur vias intellꝰ noſter in dei cognitionē aſcēdere pōt: ſed ꝓp debilitatē intellectus noſtri nec ipſas vias ꝑfecte cognoſcere poſſum⁹: naȝ cū ſenſus vn̄ noſtra cognitio incipit circa exteriora accidētia verſetur que ſunt ſȝ ſe ſenſibilia: vt color ⁊ odor ⁊ hmōi: intellect⁹ vix ꝑ hꝰ exteriora pōt ad ꝑfectā notitiaȝ exterioris nature peruenire: ēt illarū reruȝ quarū accidentia ſenſu ꝑfecte cōprehendit. multo igiṫ minus ꝑtingere poterit ad cōprehēdēdū nās illarū rerū quaruȝ pauca accidētia capimus ſenſu: ⁊ adhuc minus illoꝝ quoꝝ accidētia capi non poſſunt: etſi ꝑ quoſdā deficiētes effectus participātur: ſed etſi ipſe nāe rerū eſſent nobis cognite: ordo tn̄ earū ſm ꝙ a diuina ꝓuidētia ⁊ adinuicē diſponunṫ ⁊ diriguntṫ in finē tenuiter nobis notus eſſe pōt cū ad cognoſcendā rōnem diuine ꝓuidētie nō ꝑtingamus: ſi ergo ipſe vie imꝑfecte cognoſcūtur a nobis: quō per eas ad ꝑfecte cognoſcēdū ipſaꝝ viarū pͥn^m poterimus ꝑuenire: qꝛ ſine ꝓportione excedit vias ꝑdictas: etiā ſi vias ipās cognoſceremus ꝑfecte: nōdum tn̄ ꝑfecta pͥncipij cognitio nobis adeſſet. Quia igiṫ debilis erat dei cognitio ad quā hō per vias ꝑdictas intellectuali quodā quaſi intuitu ꝑtingere poterat: ex ſupabūdanti bonitate vt firmior eſſet hoīs de deo cognitio quedā de ſeipſo hoībus reuelauit que intellm̄ humanuȝ excedunt: in qua quidē reuelatione ſm cōgruentiā hoīs quidā ordo ſeruaṫ: vt palatim de imꝑfecto veniat ad ꝑfectum ſicut in ceteris reb⁹ mobilibus accidit. Primo igiṫ ſic homini reuelātur vt tn̄ nō intelligantṫ: ſȝ ſolum quaſi audita credantur: qꝛ intellectus hoīs ſm hunc ſtatū quo ſenſibilibus eſt cōnexus ad ea intuenda que omnes ꝓportiones ſenſus excedunt oīno eleuari non poteſt: ſȝ cū a ſenſibilium cōnexione fuerit liberatus: tūc eleuabitur ad ea que reuelantur intuenda. Eſt igitur triplex cognitio hoīs de diuinis: quarū prima eſt ſm ꝙ homo nālí lumine rōnis per creaturas in dei cognitioneȝ aſcēdit. Secūda eſt prout diuina veritas intellectuȝ humanū excedens per modum reuelationis in nos deſcēdit: nō tn̄ q̄ſi demonſtrata ad vidēdū ſed quaſi ſermone ꝓlata ad credenduȝ. Tercia eſt ſm ꝙ mens humana eleuaṫ ad ea q̄ ſunt reuelata ꝑfecte intuenda.

Nota

Triplex cognitio hoīs d' deo.

¶ Hāc igiṫ triplicē cognitionem Job in verbis ꝓpoſitis inſinuat. Qḋ.n. dicit. Ecce hec ex pᵗe dicta ſunt viaꝝ eius ad illā cognitionē ꝑtinet qua per viā creaturaꝝ in dei cognitionē noſter itellectus aſcendit: ⁊ qꝛ has vias imꝑfecte cognoſcimus recte adiūxit ex pᵗe. Ex pᵗe enim cognoſcimus ſicut Apl's dicit .j. ad Corin.13. Qḋ vō ſubdit: ⁊ cum vix paruam ſtillā ſermonū eius audiuerimus ad ſcḋam cognitionē ꝑtinet ꝓut diuina nobis credenda ꝑ modū locutiōis reuelanṫ. Fides.n. vt dr̄ Ro.10. eſt ex auditu: auditus aūt ꝑ vbum dei: de quo etiā dr̄ Joā.17. Sāctifica eos in veritate: ſermo tuus veritas eſt: ſic igiṫ qꝛ reuelata veritas de diuinis nō videnda ſȝ credenda ꝓponitur recte dicit audiuerimus: qꝛ vō hec iꝑfecta cognitio effluit ab illa ꝑfecta cognitione qua diuina veritas in ſeipſa vr̄ dum a deo nobis mediātibus angelis reuelaṫ qui vident faciē patris recte noīat ſtillaȝ: vn̄ ⁊ Joā.3. dicit. In die illa ſtillabunt montes dulcedinē: ſed qꝛ nō oīa myſteria que in pͥma veritate viſa angeli ⁊ alij beati cognoſcūt: ſed q̄dam pauca nobis reuelāntur: ſignāter addidit paruā. dr̄.n. Eccḷ.43. Quis magnificabit eū ſicut eſt ab initio: multa abſcōdita ſunt maiora his: pauca.n. vidimus operū eius. ⁊ dn̄s diſcipulis dicit Joā.16. Multa habeo vobis dicere ſed non poteſtis portare mō. hec etiā pauca que nobis reuelantur ſub q̄buſdā ſilitudinib⁹ ⁊ obſcuritatib⁹ verborum nobis preponunṫ vt ad ea quoqȝ capienda ſoli ſtudioſi ꝑueniāt: alij vō quaſi occulta venerētur ⁊ incredali lacerare nō poſſint: vn̄ dicit Apl's.1. ad Corin.13. Uidemus nūc per ſpeculū in enigmate. ſignāter ergo addidit vix: vt difficultas oſtenderetur: qḋ vō ſubdidit. Quis poterit tonitruū magnitudinis eius intueri. ad tertiā cognitioneȝ ꝑtinet qua pͥma veritas cognoſceṫ nō ſicut credita ſȝ ſicut viſa. Uidebimus eni cū ſicuti eſt: vt dicit.1. Joā. tertio: vn̄ dicit intuerit: nec aliqd modicū de diuinis myſterijs ꝑcipietur: ſed ipſa maieſtas diuina videbiṫ ⁊ oīs bonoꝝ ꝑfectio: vn̄ dn̄s ad Moyſen dixit Exo.33. Ego oſtendam tibi oē bonū. recte ergo dicit magnitudinis. Nō ēt ꝓponetur veritas hoī aliquib⁹ velaminibus occultata ſed oīno manifeſta: vn̄ dn̄s diſcipulis ſuis dicit Joā.16. Uenit hora cū iam nō in ꝓuerbijs lo. vo. ſed palā de patre meo annūtiabo vobis. ſignāter ergo dicit tonitruuȝ: ad manifeſtationē inſinuādā.

Applicat ad diuiſioneȝ verba.

Cōpetūt autē vba pͥmiſſa noſtro ꝓpoſito: nā in ꝑcedētib⁹ de diuinis ſermo eſt habitus ſm ꝙ ad cognitionē diuinoꝝ nālis rō per creaturas ꝑuenire pōt: imꝑfecte tn̄ ⁊ ſm ꝓpriȝ poſſibilitateȝ ingenij: vt ſic poſſumus dicere cū Job. Ecce hec ex parte dicta ſunt viaꝝ eius. Reſtat aūt ſermo habēdus de his q̄ nobis reuelata ſunt diuinitus vt credēda excedentia intellectū humanū. Circa que qualr̄ ꝓcedendū ſit pͥmiſſa vba nos docēt: ⁊ cū enim veritatē vix audiuerimus in ſermonibus ſacre ſcripture quaſi ſtillā puā ad nos deſcendētē: nec poſſit aliqs in huius vite ſtatu tonitruū magnitudinis intueri: erit hic modus ſeruādus: vt ea que in ſermonibus ſacre ſcripture ſūt tradita quaſi pͥncipia ſumātur: ⁊ ſic ea que in ſermonibus ꝑdictis occulte nobis traduntur ſtudeamus vtcūqȝ mente cape a laceratione infidelium defendendo: vt tn̄ preſumptio ꝑfecte cognoſcēdi non

di non aſſit: pbanda eni ſunt huiꝰ auctoritate ſacre ſcripture: non aũt rõne naturali: ſed tñ oſtẽdendũ eſt ꝙ rõni naturali nõ ſunt oppoſita: vt ab impugnatiõe infideliũ defendanẽ: qui etiã modus in pͥcipio huius operis predeterminatus eſt. Quia ꝟo naturalis rõ per creaturas in dei cognitionem aſcendit: fidei vero cognitio a deo in nos ecõuerſo diuina reuelatione deſcendit: eſt autem eadẽ via aſcenſus ⁊ deſcenſus: opꝫ eadẽ via procedere in his que ſupra rõnez creduntẽ: qua in ſupioribus proceſſum eſt circa ea que rõne inueſtigãtur de deo: vt

2° incipit a cap. 17. 3° incipit cap. 79.

primo. ſ. ⁊ ea tractentẽ q̃ in ipſo deo ſupra rõnem credenda proponuntẽ: ſicut eſt cõfeſſio trinitatis. Scdo aũt de his que ſupra rõnem a deo ſũt facta: ſicut opus incarnationis ⁊ que ſequuntur ad ipſam. Tertio ꝟo ea que ſupra rõnez in vltimo hominũ fine expectantẽ: ſicut reſurrectio ⁊ glorificatio corpoꝝ: perpetua beatitudo animarũ: ⁊ que his cõnectuntur.

¶ Qz ſit gñio: paternitas ⁊ filiatio in diuinis. Cap. II.

Idẽ p° p. q. 27. ar. 2. Iõ. p. ſcp. d. 4

PRincipiũ aũt cõſiderationis a ſecreto diuine generationis ſumentes: quid de ea ſm ſacre ſcripture documenta teneri debeat premittamus: de hinc ꝟo ea q̃ contra veritatẽ fidei infidelitas adinuenit argumẽta ponamus quoꝝ ſolutiõe ſubiecta: huius ꝯſideratiõis ꝓpoſitũ ꝯſequemur. ¶ Tradit igitur nobis ſacra ſcriptura in diuinis paternitatis ⁊ filiatiõis nomina Ieſum chriſtuz filiũ dei ꝯteſtans: qḋ in ſcriptura noui teſtamẽti frequẽtiſſime inuenitẽ: dĩ eni Matth. 11. Nemo nouit filiũ niſi pater: neqꝫ patrẽ quis nouit niſi filius. Ab hoc Marcus ſuũ euangeliũ incepit dicens. Initium euãgeliȷ Ieſu chriſti filiȷ dei. Ioannes etiã euãgeliſta hoc frequẽter oſtẽdit: dĩ eni Ioã. 3. Pater diligit filium ⁊ oĩa dedit in manu eius: ⁊ Ioã. 5. Sicut pater ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat: ſic ⁊ filius quos vult viuificat. Paulus etiã apſtus hec verba frequenter interſerit: dicit eni Roñ. 1. Segregatuꝫ in euãgelium dei qḋ ante ꝓmiſerat per ꝓphetas ſuos in ſcripturis ſanctis de filio ſuo. ⁊ ad Hebꝛe. 1. Multiphariam multiſqꝫ modis oliꝫ deus loquens patribus in prophetis: nouiſſime diebus iſtis locutus eſt nobis in filio. Hoc etiaz traditẽ lꝫ rarius in ſcriptura veteris teſtamẽti: dĩ eni Prouer. 30. Qḋ nomen eſt eius: ⁊ qḋ nomẽ filiȷ eius ſit noſti. In pſ. etiã legitur. Dñs dixit ad me: filius meus es tu: ⁊ iterũ. Ipſe inuocauit me: pater meus es tu. ¶ Et q̃uis hec duo ylcia verba aliq̃ vellent ad ſenſum aliuꝫ retorquere: vt qḋ dĩ dñs dixit ad me filius meus es tu: ad ipſoꝫ Dauid referatẽ: qḋ ꝟo dicitur. Ipſe inuocauit me pater meus es tu. Salomoni attribuatẽ. Tamẽ ea que ꝯiungunẽ vtrisqꝫ h nõ oĩno ita eſſe oſtẽdũt: neqꝫ eni Dauid põt cõpetere qḋ additur: ego hodie genui te: ⁊ qḋ ſubditẽ. Dabo tibi gentes hereditatẽ tuã: ⁊ poſſeſſionez tuã terminos terre: cũ eius regnũ nõ vſqꝫ ad terminos terre fuerit dilatatũ: vt hyſtoria libri regũ declarat. Neqꝫ etiã Salomoni põt omnino cõpetere qḋ dĩ: ipſe inuocauit me pater meus es tu: cũ ſubdatẽ. Ponã in ſeculũ ſeculi ſe. eius. ⁊ thꝛo. eiꝰ ſi. di. ce. vñ datẽ intelligi ꝙ qꝛ quedã premiſſis verbis annexa Dauid vel Salomoni poſſint congruere: quedam vero nequaq̃ ꝙ de dauid ⁊ ſalomone hec verba dicantur ſm morẽ ſcripture in alterius figurã in quo vniuerſa cõpleantẽ. Quia vero noĩa patris ⁊ filiȷ generatiõe aliqua cõſequũtur: ipſum etiã diuine generationis nomen ſcriptura non tacuit. nã ⁊ in pſ. vt dictũ eſt legitẽ: ego hodie genui te. ⁊ Prouer. 8. dĩ. Nondũ erant abyſſi ⁊ ego iam cõcepta erã. añ colles ego parturiebar: vel ſm aliã literam. Añ oẽs colles generauit me dñs. dĩ etiam Iſa.

Improbõ hoꝝ verboꝝ ꝓ ut de filio dei verificantur. Solo.

vlti. Nũquid ego q alios parere facio ipſe nõ pariaꝫ dicit dñs: ſi ego qui generationẽ ceteris tribuo ſterilis ero ait dñs deus. ¶ Et lꝫ dici poſſit hoc eſſe referenduꝫ ad multiplicationẽ filioꝝ iſrael de captiuitate reuertentiũ in terrã ſuã: qꝛ premittitẽ. Parturiuit ⁊ peperit ſyon filios ſuos. ¶ Tamẽ hoc ꝓpoſito nõ obſiſtit: ad qḋcũqꝫ eni rõ aptetẽ ipſa tñ rõ que ex dei oꝛe iducitẽ firma ⁊ ſtabilis manet: vt ſi ipſe aliȷs generationez tribuat ſterilis nõ ſit. Nec eſſet ꝯueniens vt q alios vere generare facit ipſe nõ vere ſed ꝑ ſilitudinẽ generet: cũ oporteat nobiliꝰ eſſe aliq̃d in cã q̃ in cauſatis: vt oſtenſum eſt. Io. etiam primo dĩ. Uidimus gloriã eius gloriã quaſi vnigeniti a patre. ⁊ iterũ. Unigenitus filius qui eſt in ſinu patris ipſe enarrauit. ⁊ Paulus dicit Hebꝛe. 1. Et cũ iteruꝫ introduxit primogenitũ in orbem terre dicit. Et adorent euꝫ omnes angeli dei.

Gloſa falſa.

Improbatẽ.

¶ Qz filius dei ſit deus. Cap. III.

COnſiderandũ eſt tamen ꝙ predictis nominibꝰ diuina ſcriptura vtitẽ etiam ad creationem rerũ oſtẽdẽdã: dĩ eni Iob. 38. Quis eſt pluuie pater vel q̃s genuit ſtillas roris: de cuiꝰ vtero egreſſa eſt glacies: ⁊ gelu de celo q̃s genuit: Ne ergo nihil aliud ex paternitatꝭ filiatiõis ⁊ generatiõis vocabulis intelligeretẽ q̃ creationis efficacia. addidit ſcripture auctoritas vt eum quẽ filiũ ⁊ genitũ noiabat etiaꝫ deũ eẽ nõ taceret vt ſic ꝑdicta generatio aliq̃d amplius q̃ creatio intelligeretẽ: dĩ eni Ioã. 1. In princi. erat ver. ⁊ ver. erat a. de. ⁊ deus erat verbũ. Et ꝙ verbi noĩe filius intelligatẽ ex cõſequẽtibus oſtẽditẽ. nã ſubdit. Uerbum caro factũ eſt: ⁊ habitabit in nobis: ⁊ vidimus gloriã eiꝰ gloriã quaſi vnigeniti a patre. ⁊ Paulus dĩ ad Titũ. 3. Apparuit benignitas ⁊ humanitas ſaluatoris noſtri dei. Hoc etiam veteris teſtamẽti ſcriptura nõ tacuit: chꝛm deũ nominans: dĩ eni in pſ. Sedes tua deus in ſeculum ſeculi virga directionis virga regni tui: dilexiſti iuſtitiaꝫ ⁊ odi. iniq. Et ꝙ ad chꝛm dicatẽ pꝫ per id qḋ ſubditẽ: propterea vnxit te deus deus tuus oleo letitie pre cõſortibꝰ tuis. Et Iſa. 9. dĩ. Paruulus natus eſt nobis: ⁊ filius datꝰ eſt nobis: ⁊ factus eſt principatus ſup humeꝝ eius. ⁊ vocã. no. eius admi. ꝯſi. deus foꝛ. pr̃ fu. ſecu. pͥn. paci. Sic g̃ ex ſacra ſcriptura docemur filiũ dei a deo genitũ deum eẽ. filiũ aũt dei Ieſuꝫ chꝛm Petrus ꝯfeſſus eſt ei dicẽs. Tu es chꝛs filius dei viui: ipẽ g̃ ⁊ vnigenitꝰ ẽ ⁊ deus eſt.

Differẽtia inter gñones ⁊ creationem.

¶ Quid opinatus ſit Fotinus de filio dei: ⁊ eius improbatio. Cap. IIII.

HElius aũt doctrine veritatẽ quidam peruerſi hoies ſuo ſenſu metiri ꝑſumentes de premiſſis vanas ⁊ varias opiniones ꝯceperũt quoꝝ quidã ꝯſiderauerũt hanc eſſe ſcripture ꝯſuetudinẽ eos q diuina gratia iuſtificantẽ filios dei dici ſm illud Io. 1. Dedit eis poteſtatẽ filios dei fieri his qui credunt in nomine eius: ⁊ Ro. 8. dĩ. Ipſe eni ſpũs teſtimoniũ reddit ſpiritui noſtro ꝙ ſumus filiȷ dei. ⁊ 1. Io. 3. Uidete qualem charitatẽ dẽdit nobis pater vt filiȷ dei noiemur ⁊ ſimus: quos etiaz a deo genitos eſſe ſcriptura nõ tacet: dĩ enim Iac. 1. Uoluntarie eniꝫ genuit nos verbo veritatis. ⁊ 1. Io. 3. dĩ. Omnis q natus eſt ex deo pctm̃ nõ facit: q2 ſemẽ ipſius in eo manet: ⁊ qḋ eſt mirabilius eiſdẽ nomen diuinitatis aſcribitẽ: dñs enim dixit ad moyſen. Ego conſtitui te deuꝫ Pharaonis: ⁊ in pſ. Ego dixi diȷ eſtis: ⁊ fi. ex. oẽs. ⁊ ſicut dñs dicit Io. 10. illos dixit deos: ad quos ſermo dei factus eſt. Per hunc modũ opinantes ieſum chꝛm purũ hominẽ eſſe: ⁊ ex maria virgine initiũ ſum-

Poſitio heretica circa diuinitatẽ dei.

clinatio nãlis in rebus nãlibus. ſi aũt ab aliq̃ re nãli tol
laẽ inclinatio ei⁹ ad finẽ: oĩno finẽ illũ ꝯſeq̃ non pt. ſicut
corp⁹ graue cũ grauitatẽ amiſerit ꝑ corruptionẽ ⁊ factũ
fuerit leue: nõ ꝑueniet ad mediũ. ſi aũt fuerit ĩ ſuo motu
ĩpeditũ ĩclinatiõe ad finẽ manẽte: remoto ꝓhibẽte ꝑue
niet ad finẽ. in eo ãt q peccat mortalr̃ oĩno auertiẽ intẽ
tio volũtatis a fine vltio. in illo aũt q̃ venialr̃ peccat ma
net intentio ꝯuerſa ad finẽ. ſꝫ aliq̃lr̃ ĩpediẽ ex h̃ q plus
debito inheret his q̃ ſunt ad finẽ. igiẽ ei q peccat morta
liter hec pena debeẽ vt oĩno excludaẽ a cõſecutione fi
nis. ei ãt q peccat venialr̃ q difficultatẽ aliquã patiatur
3° añq̃ ad finẽ ꝑueniat. ⸿ Ampli⁹. Cũ aliq̃s cõſeq̃ẽ aliqđ
bonũ qđ nõ intẽdebat: eſt a fortuna ⁊ caſu. ſi igiẽ ille cu
ius intẽtio eſt auerſa a fine vltio finẽ vltimũ aſſequatur
erit h̃ a fortuna ⁊ caſu. h̃ ãt incõueniẽs eſt: qꝛ vltimus fi
nis ẽ bonũ ĩtellect⁹. fortuna aũt intellectui repugnat: qꝛ
fortuita abſq̃ ordinatiõe ĩtellect⁹ ꝑueniũt. incõueniens
ãt ẽ q ĩtellectus ſuũ finẽ ꝯſequaẽ nõ ꝑ viã intelligibilẽ.
nõ ḡ ꝯſequeẽ finẽ vltimũ q peccãs mortalr̃ hñs ĩtẽtionẽ
4° auerſam ab vltio fine. ⸿ Itẽ. Mã nõ cõſeqẽ formã ab
agẽtẽ niſi fuerit ad formã diſpoſita ꝯueniẽter. finis ãt ⁊
bonũ ẽ ꝑfectio volũtatis ſicẽ forma materie. voluntas ḡ
nõ ꝯſeqẽ vltimũ finẽ niſi fuerit diſpoſita ꝯueniẽter. diſ
poniẽ ãt ad finẽ volũtas ꝑ ĩtẽtionẽ ⁊ deſideriũ finis. nõ
5° ḡ ꝯſequeẽ finẽ cui⁹ intẽtio a fine auertiẽ. ⸿ P. In his q̃
ſũt ordiata ad finẽ talr̃ hitudo inueniẽ q ſi finis ẽ vel erit:
neceẽ eſt ea q̃ ſũt ad finẽ fore. ſi aũt ea q̃ ſũt ad finẽ nõ ſũt
nec finis erit. ſi eni finis eẽ pt ẽt nõ exiſtib⁹ illis q̃ ſũt ad
finẽ: fruſtra ꝑ hẽ media q̃riẽ finis. oñſum ẽ ãt apud oẽs
q hõ ꝑ opa v̾tutũ in qb⁹ p̄cipuũ ẽ intentio finis debiti:
ꝯſeqẽ ſuũ vltimũ finẽ q eſt felicitas. ſi ḡ aliq̃s ꝯtra v̾tu
tẽ agat ab intẽtiõe vltimi finis auerſus ꝯueniẽs eſt q vl
timo fine p̄ueẽ. ⸿ Hinc eſt qđ dĩ Math. vij. Diſcedite
a me oẽs q operamini iniquitatem.

Cõfirmat

⸿ Qꝛ per pctm̃ mortale vltimo fine aliquis in eternum
priuatur. Cap. CXLIIII.

Iſta ꝯ° pbat ꝓ

Oportet ãt hãc penã qua q̃s p̄uaẽ vl
timo fine eẽ interminabilẽ.
Priuatio eni alicui⁹ nõ ẽ niſi qñ natũ ẽ hẽ
ri. ñ eni catulus mox nat⁹ dĩ viſu p̄uat⁹: vlti
mũ ãt finẽ nõ ẽ hõ aptus nat⁹ ꝯſeq̃ ĩ hac vi
Cap.45. ta vt ꝓbatũ ẽ. priuatio ḡ hẽ finis oꝫ q ſit pena poſt hãc
Cap.47. vitã. ſꝫ poſt hãc vitã nõ remanet hõi facultas adipiſcen
di vltimũ finẽ. aĩa eni ĩdiget corꝑe ad ꝯſecutionẽ ſui fi
nis ĩq̃tũ ꝑ corp⁹ ꝑfectionẽ acq̃rit ⁊ in ſcia: ⁊ in v̾tute. aĩa
ãt poſtq̃ fuerit a corꝑe ſeꝑata nõ redit iterũ ad hũc ſta
tũ q ꝑ corp⁹ ꝑfectionẽ accipiat ſicẽ dicebãt trãſcorꝑatio
nẽ ponẽtes: ꝯ q̃s ſupius diſputatũ ẽ. neceſſe eſt igiẽ q il
le q hac pena puniẽ vltimo fine p̄ueẽ: ⁊ in eternũ p̄uat⁹
2° remaneat. ⸿ Adhuc. Si q̃s p̄uaẽ eo qđ ẽ in nã ei⁹ vt ha
beaẽ: ĩpoſſibile ẽ illud reꝑari niſi fiat reſolutio in p̄iacẽ
tẽ mãm vt iterũ aliud de nouo generẽ. ſicẽ cũ aĩal amit
tit viſum aut aliũ ſenſuꝫ. ĩpoſſibile ẽ aũt q id qđ ſã gñã
tũ ẽ iterũ genereẽ niſi p̄mũ corrũpaẽ: ⁊ tũc ex eadeꝫ mã
poterit aliud iterũ gñãri: nõ idẽ nũero ſed ſpẽ. res autem
ſpũalis vt aĩa vel angelus nõ p̄t reſolui ꝑ corruptionem
in aliquã p̄iacẽtẽ mãm vt iterũ generẽ illud idẽ ſpẽ. ſi
ḡ p̄ueẽ eo qđ eſt in nã ipſi⁹ vt hẽat: oꝫ q in ꝑpetuũ ma
neat talr̃ p̄uatio. eſt aũt in nã aĩe ⁊ angeli ordo ad vltimũ
finẽ q eſt deus. ſi ḡ ab hoc ordĩe decidat ꝑ aliquã penã: ĩ
3° ꝑpetuũ talis pena manebit. ⸿ Itẽ. Nãlis eq̃tas hoc ha
bere vĩ q vnuſq̃ſq̃ p̄ueẽ bono ꝯ qđ agit. ex hoc eni red
dit ſe tali bono indignũ: ⁊ inde eſt q ſm̃ ciuilẽ iuſtitiaꝫ:
q ꝯ rẽ publicã peccat ſocietate reipublice p̄uaẽ oĩno vl
ꝑ mortẽ vl ꝑ exiliũ ꝑpetuũ. nec attẽdiẽ q̃ta fuerit mora
tpis in peccando ſꝫ qđ fit ꝯ qđ peccauit. eadẽ aũt eſt cõ
ꝑatio totius vite p̄ntis ad rẽ publicã terrenã ⁊ toti⁹ eter
nitatis ad ſocietatẽ beatoꝝ q vt ſup̄ oñſum ẽ vltio fine
eternalr̃ potiunẽ. q ḡ ꝯ vltimũ finẽ peccat ⁊ ꝯ charitatẽ
ꝑ quã eſt ſocietas beatoꝝ ⁊ tendentiũ in beatitudine: in
eternũ oꝫ puniri q̃uis aliq̃ breui tpis mora peccauerit.
⸿ P. Apud diuinũ iudiciũ volũtas ꝓ facto cõputaẽ: qꝛ 4°
ſicut hoĩes vidẽt ea q̃ exterius aguntur: ita deus inſpicit
hoium corda. q ãt ꝓꝑ aliqđ tpale bonũ auerſus eſt ab vl
timo fine q in eternũ poſſideẽ: ꝑpoſuit fruitionẽ tpalem
illius boni tpalis eterne fruitioni vltimi finis. vñ pꝫ q
multo magis voluiſſet in eternuꝫ illo bono tpali frui. ḡ
ſm̃ diuinũ iudiciũ ita puniri oꝫ ac ſi eternaliter peccaſ
ſet. nulli autẽ dubiũ eſt qn pro eterno pctõ eterna pena
debeaẽ. debeẽ ḡ ei q ab vltio fine auertiẽ pena eterna.
⸿ Adhuc. Eadẽ iuſtitie rõne pena peccatis redditur: ⁊ 5°
bonis actib⁹ p̄mũ. p̄miũ aũt v̾tutis eſt beatitudo q̃ qdẽ
eſt eterna. vt ſup̄ oñſum eſt. ḡ ⁊ pena qua q̃s a btitudine
excluditur oꝫ eẽ eterna. ⸿ Hinc eſt qđ dĩ Math. 25. Cõfirmaẽ.
Ibunt hi in ſuppliciũ eternũ. iuſti aũt in vitaꝫ eternam.
⸿ Per h̃ aũt excludiẽ error dicẽtiũ penas maloꝝ qñ Error exclu
q eẽ terminãdas: q̃ qdẽ poſitio ortũ habuiſſe vĩ a po diẽ Origenes
ſitiõe q̃rũdã phoꝝ q dicebãt oẽs penas purgatorias eẽ
⁊ ita q̃n terminãdas. videbaẽ autẽ h̃ ꝑſuaſibile. tũ ex
humana ꝯſuetudine. pene eni humanis legib⁹ inferunẽ
ad emẽdationẽ vitioꝝ. vñ ſicut medicine q̃dã ſunt. tum
ẽt rõne. ſi eni pena nõ ꝓꝑ aliud inferreẽ a puniẽte ſꝫ ꝓꝑ
ſe tñ ſeqtur q in penis ꝓꝑ ſe delecteẽ: qđ bonitati di
uine nõ cõgruit. opꝫ ḡ penas ꝓꝑ aliud inferri: nec videẽ
alius ꝯueniẽtior finis q̃ emẽdatio vitioꝝ. vĩ ḡ ꝯuenien
ter dici oẽs penas purgatorias eẽ: ⁊ ꝑ ꝯñs q̃n termĩ
nãdas: cũ ẽt illud qđ eſt purgabile accñtale ſit rõne crea Rãtio ad ra
ture ⁊ poſſit remoueri abſq̃ ꝯſũptiõe ſbſtãtie. ⸿ Eſt ãt tionem.
ꝯcedẽdũ q pene inferunẽ a deo nõ ꝓꝑ ſe q̃ſi deus in ip
ſis delecteẽ: ſꝫ ꝓꝑ aliud. ſ. ꝓꝑ ordinẽ ĩponẽdũ creaturis:
in q̃ bonũ vniuerſi ꝯſiſtit. Exigit aũt h̃ ordo reꝝ vt pro
portionalr̃ oĩa diuinitus diſpẽſenẽ. ꝓꝑ qđ dĩ in li. Sap.
q deus oĩa fecit in põdere nũero ⁊ menſura. ſicẽ aũt pre
mia ꝓportionalr̃ rñdent actibus v̾tuoſis: ita pena pctis
⁊ qbuſdã pctis ꝓportionanẽ pene ſempiterne. vt oſten
ſum eſt. inſligit ḡ deus pro qbuſdã pctis penas eternas
vt debitus ordo ſeruẽ in rebus q eius ſapiẽtiã demon
ſtrat. Si q̃s tñ ꝯcedat oẽs penas ad emẽdationẽ vitioꝝ
ĩduci ⁊ nõ ꝓꝑ aliud: nõ tñ ꝓꝑ h̃ cogiẽ ponere oẽs penas
purgatorias ⁊ terminabiles eẽ. nã ⁊ ſm̃ leges humanas
aliq̃ morte puniunẽ: nõ qdẽ ad emẽdationẽ ſui ſꝫ alioꝝ.
⸿ Hinc eſt qđ ꝓuer. 19. dr̃. Peſtilẽte flagellato ſtult⁹
ſapiẽtior erit. Quidã ẽt ſm̃ humanas leges a ciuitate ꝑ
petuo exilio excludunẽ vt eis ſubtractis ciuitas purior
reddaẽ. vñ dĩ ꝓuer. 22. Eiice deriſorẽ ⁊ exibit cũ eo iur
giũ: ceſſabũt cauſe ⁊ ꝯtumelie. Nihil igiẽ ꝓhibet ẽt ſi pe
ne nõ niſi ad emẽdationẽ moꝝ adhibeanẽ: qn ſm̃ diui
nũ iudiciũ aliq̃ debeãt a ſocietate bonoꝝ ꝑpetuo ſeꝑari
⁊ in eternum puniri vt ex ꝑpetue pene timore homines
peccare deſiſtant: ⁊ bonoꝝ ſocietas purior ex eorũ ſepa
ratione reddaẽ: ſicẽ dĩ Apocal. 20. Nõ intrabit in ea. ſ. in
hierlm̃ celeſtẽ. ꝑ quã deſignaẽ ſocietas bonorũ aliquid
coinquinatũ ⁊ faciẽs abominationẽ ⁊ mendaciũ.

⸿ Qꝛ peccata puniuntur etiam per experientiam alicu
ius nociui. Cap. CXLV.

Non ſolũ aũt qui ꝯ deũ peccãt puniẽ Iſta ꝯ° pbat ꝓ
di ſũt ꝑ h̃ q a btitudine ꝑ
petuo excludanẽ: ſꝫ ẽt ꝑ experimẽtũ alicui⁹
nociui. Pena eni oꝫ ꝓportionalr̃ culpe rñ
dere vt ſup̄ oñſum ẽ. in culpa aũt nõ ſolum
auertiẽ

auertit̄ mēs ab vltio ſine ſed ēt in debite ꝯuertit̄ in alia
qſi in fines.nō ſolū ḡ puniēdus eſt q ſic peccat ꝑ hoc ꝙ
excludat̄ a ſine ſ3 ēt ꝑ hoc ꝙ ex alijs rebus ſentiat nocu-
2° mētū.¶ Ampli⁹.Pene inferunt̄ ꝓ culpis vt timore pe
naꝝ hoīes a pctīs retrahant̄.vt ſup̄ dcm̄ eſt. nullus aūt
timet amittere id qd̄ nō deſiderat adipiſci.q ḡ hnt volū
tatē auerſam ab vltio ſine nō timēt excludi ab illo.non
ḡ ꝑ ſolā excluſionē ab vltio ſine a peccādo reuocarent̄.
opȝ ḡ peccātibus aliā penā adhiberi:quā timeāt peccā-
3° tes.¶ Itē.Si gs eo qd̄ eſt ad finē inordinate vtit̄ nō ſo
lū ſine puat̄ ſed ēt aliud nocumētū icurrit: vt pȝ in cibo
inordinate aſſumpto q nō ſolū firmitatē nō affert ſed ēt
egritudinē iducit.q aūt in reb⁹ creatis finē ꝯſtituit eis n̄
vtit̄ ſ3 ꝙ dȝ referēdo.ſ.ad vltimū finē.nō ḡ ſolū dȝ pu-
niri ꝑ h̄ ꝙ btitudine careat ſed ēt ꝑ h̄ ꝙ aliqd̄ nocumētū
4° ab ipſis expiat̄.¶ P.Sicut recte agētib⁹ debent̄ bōa:
ita ꝑuerſe agētib⁹ debent̄ mala.ſ3 illi q recte agūt i fine
ab eis intēto ꝑcipiūt ꝑfectionē ⁊ gaudiuȝ.eꝯrio ḡ debet̄
hec pena peccātib⁹ vt ex his in qb⁹ ſibi finē ꝯſtituūt af-
Cōfirmat̄. flictionē accipiāt ⁊ nocumentū.¶ Hinc ē ꝙ diuina ſcri
ptura peccatorib⁹ cōminat̄ nō ſolū excluſionē a glīa:ſed
ēt afflictionē ex alijs reb⁹.dr̄ eni Matth.25.Diſcedite a
me maledicti in ignē eternū q paratus eſt diabolo ⁊ an-
gelis eius.⁊ in ps̄.Pluet ſuꝑ pctōres laqueos ignis ⁊ ſul-
Error excludit̄. phur ⁊ ſpūs ꝓcellaꝝ pars calicis eoꝝ. ¶ Per h̄ autē
excludit̄ opinio Algazelis.q poſuit ꝙ pctōribus hec ſo-
la pena reddet̄ ꝙ affligent̄ ꝓ amiſſione vltimi finis.

¶ Qꝫ iudicibus licet penas inferre. Cap.CXLVI.

Idē 2ª 2ᵉ.q.64.ar.2.vbi iſta ꝯclo ꝓbatur.
Uia vero penas a deo inflictas aliq
ꝑuipēdūt ꝑꝑ h̄ ꝙ ſenſibili
bus dediti ſolū ea q̄ vident̄ curāt.iō ꝑ diui-
nā ꝓuidētiā ordinatū eſt vt in terris ſint ho
p̄ mīnes q ꝑ penas ſenſibiles ⁊ pñtes alios ad
obſeruātiā iuſticie cogāt:quos manifeſtū eſt nō peccare
dū malos puniūt. Nullus eni peccat ex hoc ꝙ iuſtitiaȝ
facit.iuſtū aūt eſt malos puniri qꝛ ꝑ penā culpa ordina-
2° tur:vt ex ſupradictis pȝ. nō ḡ iudices peccāt malos pu-
niendo.¶ Adhuc. Hoīes q in terris ſuꝑ alios ꝯſtituunt̄
ſūt qſi diuine ꝓuidētie executores.de⁹ eni ꝑ ſue ꝓuiden
Cap̄.79. tie ordinē per ſuꝑiora inferiora exeqt̄.vt ex ſup̄ dcis pȝ:
nullus aūt ex hoc ꝙ exequit̄ ordinē diuīe ꝓuidētie pec-
cat.hȝ aūt h̄ ordo diuine ꝓuidētie vt boni pmient̄ ⁊ ma
li puniant̄.vt ex ſup̄ dictis pȝ:nō ḡ hoīes q alijs preſunt
peccāt ex h̄ ꝙ bonos remūerāt ⁊ puniūt malos.¶ Am
3° plius. Bonū nō indiget malo ſ3 ecōuerſo. illud ḡ qd̄ eſt
neceſſariū ad ꝯuerſationē boni:nō p̄t eē ſm̄ ſe malū. ad
cōuerſationē aūt concordie inter hoīes neceſſariū eſt ꝙ
pene malis infligant̄.punire ḡ malos nō ē ſm̄ ſe malū.
4° ¶ Itē. Bonū cōe melius ē q̄ȝ bonū ꝑticulare vni⁹: ſub-
trahēdū eſt ḡ bonū ꝑticulare vt ꝯſeruet̄ bonuȝ cōe:vita
aūt quorūdā peſtiferoꝝ ipedit cōe bonū qd̄ ē cōcordia
ſocietatꝭ humane. ſubtrahēdi ḡ ſūt hmōi hoīes ꝑ mortē ab
5° hoium ſocietate.¶ P.Sicut medic⁹ in ſua opatiōe intē-
dit ſanitatē q̄ ꝯſiſtit in ordinata ꝯcordia humoꝝ ita re-
ctor ciuitatis intēdit in ſua opatōe pacē q̄ ꝯſiſtit in ciuiū
ordinata ꝯcordia.medicus aūt abſcidit mēbrū putridū
hn̄ ⁊ vtilr ſi ꝑ ipm īmineat corruptio corꝑis:iuſte igit̄ ⁊
abſqȝ pctō rector ciuitatis hoīes peſtiferos occidit ne
Cōfirmat̄. pax ciuitatis turbet̄ .¶ Hinc ē qd̄ dicit apl̄s.p̄. Cori. 5.
Neſcitis qꝛ modicū fermētū totā maſſā corrūpit.⁊ poſt
pauca ſubdit. Auferte malū ex vobiſipſis. ⁊ Romāos
13.dr̄ de ptāte terrena ꝙ non ſine cā gladiū portat.Dei
eni miniſter eſt vindex in irā ei q male agit. ⁊ p̄. Pet.2.
dr̄.ſubiecti eſtote oī hūane creature ꝑꝑ deū: ſiue regi qſi
ꝑcellēti ſiue ducib⁹ tāq̄ȝ ab eo miſſis ad vindictā male-

Error excludit̄. factoꝝ:laudē vo bonoꝝ.¶ Per h̄ autē excludit̄ error
quorūdā dicētiū vindictas corꝑales nō licere fieri q ad ſui
fulcimētū erroris inducūt qd̄ dr̄ Exo.20. Non occides.
Inducūt ēt qd̄ dr̄ Matth.13.ꝙ dn̄s miniſtris volētib⁹
ȥiȥaniā colligere de medio tritici.rn̄dit ſinite vtraqȝ cre
ſcere vſqȝ ad meſſeȝ.ꝑ ȥiȥaniā aūt filij nequā itelligunt̄:
ꝑ meſſeȝ aūt ſeculi finis. vt ibidē dr̄.nō ḡ mali ſubtrahē
di ſūt de medio bonoꝝ ꝑ occiſionē. Inducūt ēt ꝙ hō q̄ȝ
diu in mūdo ē p̄t in meli⁹ trāſmutari. nō ḡ ē ꝑ occiſionē
ſubtrahēdus a mūdo ſ3 ad pniam reſeruādus. Hec aūt
Reprobatur opīo aliorum erronea. friuola ſunt.nā in lege q̄ dic̄. Nō occides.poſtmodū ſub
dit̄.Maleficos nō patieris viuē.Ex q̄ dat̄ itelligi occi-
ſionē hoium iniuſtā ꝓhibitā eē.qd̄ ēt ex v̄bis dn̄i appa
ret Matth.5.nā cū dixiſſet.Audiſtis qꝛ dcm̄ eſt antiq̄s.
nō occides ſubiūxit.Ego autēȝ dico vob̄.q iraſcit̄ fratri
ſuo ⁊c.Ex q̄ dat intelligere illā occiſionē eē ꝓhibitā que
Nota ꝓcedit ex ira:nō aūt illā q̄ ꝓcedit ex ȥelo iuſtitie.Qd̄ ēt
dn̄s dicit.Sinite vtraqȝ creſcere vſqȝ ad meſſem.qliter
itelligēdū ſit appȝt ꝑ illud qd̄ ſeqt̄. Ne forte colligētes
ȥiȥania eradicetis ſimul ⁊ triticū. Ibi ḡ interdicit̄ malo
rū occiſio vbi hoc ſine ꝑiculo bonoꝝ fieri nō p̄t.qd̄ ple-
rūqȝ ꝯtingit qñ mali nōdū diſcernunt̄ a bonis ꝑ manife
ſta pctā.vl qñ timet̄ ꝑiculū ne mali multos bonos poſt
ſe trahāt.¶ Qꝫ vo mali q̄ȝdiu viuūt emēdari pñt:nō ꝓ
hibet qn̄ iuſte poſſint occidi:qꝛ ꝑiculū qd̄ de eoꝝ vita i-
minet ⁊ maius eſt ⁊ certius q̄ȝ bonū qd̄ de eoꝝ emenda
tione expectat̄.hn̄t ēt in ipſo mortis articulo facultateȝ
vt ꝑ pniam ꝯuertant̄ ad deū.ꝙ ſi adeo ſūt obſtinati ꝙ
ēt in mortis articulo cor eoꝝ a malitia nō recedit:ſatis
ꝓbabiliter eſtimari pōt ꝙ nūq̄ȝ a malicia reſipiſcant.

¶ Qꝫ homo indiget diuino auxilio ad beatitudinem cō-
ſequendam. Cap.CXLVII.

Idē p̄ª 2ᵉ.q.109.ar.5.
Uia vo ex ſuperioribus manifeſtū ē
Iſta ꝯ° ꝓbat̄ ꝙ diuina ꝓuidētia alr̄ diſpo
p̄ nit creaturas rōnales q̄ȝ res alias ſm̄ ꝙ i cō
ditiōe nature ꝓprie ab alijs differunt.reſtat
oſtēdendū ꝙ ēt ex dignitate finis altioris gu-
bernatiōis modus a diuina ꝓuidētia eis adhibet̄.mani
feſtū eſt aūt ꝙ ſm̄ ꝯuenientiā ſue nature ad altiorē ꝑtici-
pationē finis ꝑueniūt. Quia eni intellectual̄ nature ſūt:
ꝑ ſuā opationē itelligibilē v̄itatē attingē pñt:qd̄ alijs re-
bus nō ꝯpetit q̄ intellectu carēt.⁊ ſm̄ ꝙ ad itelligibileȝ
v̄itatē nāli opatiōe ꝑueniūt:manifeſtū eſt eis alr̄ ꝓuide
ri diuinit⁹ q̄ȝ alijs reb⁹ inq̄ȝtū hōi datus eſt itellc̄s ⁊ rō ꝑ
q̄ veritatē ⁊ diſcernere ⁊ inueſtigare poſſit. Date ſunt ēt
ei vires ſenſitiue ⁊ interiores ⁊ exteriores qbus ad inue
ſtigandū veritatē adiuuet̄.Datus eſt ei ēt loquele vſus
ꝑ cui⁹ offm̄ v̄itatē quā aliqs mente ꝯcipit alteri manife-
ſtare poſſit vt ſic hoīes ſeipſos iuuēt in cognitiōe v̄itatis
ſicut ⁊ in alijs reb⁹ neceſſarijs vite cū ſit hō aial nālr ſo
ciale.Sȝ vlteri⁹ vltim⁹ finis hoīs in q̄dā v̄itatis cogni-
tiōe ꝯſtitutus eſt que nālē facultatē ipſius excedit.vt.ſ.ip
ſam p̄mā veritatē videat in ſeipſa ſic ſup̄ oſtēſum ē: h̄ aūt
iferiorib⁹ creaturis nō cōpetit.vt.ſ.ad finē ꝑuenire poſ-
ſint q eoꝝ facultatē nālē excedat.opȝ ḡ vt etiā ex h̄ fine
attēdat̄ diuerſus gubnatiōis modus circa hoīes ⁊ alias
iferiores creaturas.ea eni q̄ ſūt ad finē:neceſſe ē fini eſſe
ꝓportionata.ſi ḡ hō ordinat̄ ad finē q eius facultatē nā
lē excedit:neceſſe eſt ei aliqd̄ auxiliuȝ diuinit⁹ adhiberi
ſuꝑnāle ꝑ qd̄ tēdat in finē.¶ Adhuc. Res iferioris na
2° ture in id qd̄ eſt ꝓpriū ſuꝑioris nature nō pōt ꝑduci ni-
ſi virtute illius ſuꝑioris nature:ſicut luna q̄ ex ſe non lu-
cet fit lucida v̄tute ⁊ actiōe ſolis . ⁊ aq̄ q̄ ꝑ ſe nō calet fit
calida v̄tute ⁊ actiōe ignis.videre aūt ipſam primā veri
tatē in ſeipſa ita trāſcendit facultatē hūane nature ꝙ eſt

Cap.52. ꝓprium ſolius dei: vt ſup̄ oñſum eſt: indiget ḡ hō auxilio
3° diuino ad h̄ ꝙ in dictū finē ꝑueniat. ¶ Itē. Unaqueq̄
res ꝑ opatiōe ſuā vltimū finē ꝯſequit̄. opatio aūt v̄tutē
ſortit̄ ex p̄ncipio opante. vñ ꝑ actionē ſeminis generat̄
aliqd in determinata ſpē cuius v̄tus in ſemine p̄exiſtit.
nō pōt ḡ hō ꝑ opatiōe ſuā ꝑuenire in vltimū finē ſuū
q̄ trāſcēdit facultatē nālium potētiaꝝ: niſi eius opatio ex
diuina v̄tute efficaciā capiat ad finē p̄dictū. ¶ Amplꝰ.
4° Nullū inſtr̄m ſm v̄tutē ꝓprie forme pōt ad vltimā ꝑ-
ducere ꝑfectionē ſ; ſolū ſm v̄tutē principalis agētis: q̄-
uis ſm ꝓpriā v̄tutē aliquā diſpōnē facere poſſit ad vlti-
mā ꝑfectionē. a ſerra eni ſm rōnē ꝓprie forme ē ſectio
ligni: ſed forma ſcāni eſt ab arte q̄ vtit̄ inſtrō. ſilr̄ reſolu
tio ꝛ ꝯſumptio in corpe aīalis eſt a calore ignis: ſed gnā-
tio carnis ꝛ determinatio augmēti ꝛ alia hmōi ſunt ab
aīa vegetabili q̄ vtit̄ calore igneo ſicut inſtrō. ſub deo āt
q̄ eſt p̄mus itellectus ꝛ volens ordinant̄ oēs intellectus
ꝛ volūtates ſicut inſtr̄a ſub pricipali agēte. opꝫ ḡ ꝙ eorū
opatiōes efficaciā nō habeāt reſpectu vltie ꝑfectionis q̄
eſt adeptio finalis btitudinis niſi ꝑ v̄tutē diuinā. indiget
ḡ rōnalis nā diuino auxilio ad ꝯſequēdū vltimū finem.
5° ¶ P̄. Domini ſunt īpedimēta plurima ꝑueniēdi ad fi-
nē: ipedit̄ eni debilitate rōnis q̄ de facili trahit̄ in erro-
rē ꝑ quē a recta via ꝑueniēdi in finē excludit̄. impedit̄
etiā ex paſſionibus partis ſenſitiue ꝛ ex affectiōibus qui-
bus ad ſenſibilia ꝛ inferiora trahit̄: qbus quāto magis i-
heret: longius ab vltimo fine diſtat. hec eni infra hoīem
ſunt. finis aūt ſupior eo exiſtit. ipedit̄ etiā plerūq̄ corpo-
ris īfirmitate ab executione v̄tuoſoꝝ actuū qbus ad bti-
Cōfirmat̄ tudinē tēdit̄. indiget ḡ auxilio diuino hō ne ꝑ huiꝰ ipe-
dimēta totalr̄ ab vltimo fine deficiat. ¶ Hinc eſt qđ di-
cit̄ Ioā. 6. Nemo pōt venire ad me niſi pr̄ q̄ miſit me
traxerit illū: ꝛ. 15. Sicut palmes nō pōt ferre fructū a ſe-
metipſo niſi māſerit in vite: ſic nec vos niſi in me māſe-
Error exclu- ritis. Per h̄ aūt excludit̄ error pelagianoꝝ q̄ dixerūt ꝙ
ditur. ꝑ ſolū liberꝝ arbitriū hō poterat dei gloriā promereri.

¶ Qꝛ ꝑ auxiliū diuine gratie homo non cogitur ad virtu
tem. Cap.CXLVIII.

Iſta pꝰ ꝓbat̄ p Oſſet aūt videri alicui ꝙ ꝑ diuinum
auxiliū aliq̄ coactō hōi in-
ferat̄ ad bn̄ agēdū ex h̄ ꝙ dictū eſt. Nemo
pōt venire ad me niſi pr̄ q̄ miſit me traxerit
eū. ꝛ ex h̄ qđ dr̄ Ro. 8. Qui ſpiritu dei agun
tur hi filij dei ſūt. ꝛ ſcđa Cori. 5. Charitas chr̄i vrget nos:
trahi eni ꝛ agi ꝛ vrgeri coactionē iportare videnť. Hoc
aūt nō eſſe verū manifeſte oñdit̄. Diuina eni ꝓuidētia
Cap. 69. ꝛ rebus oībus ꝓuidet ſm modū eoꝝ: vt ſup̄ oñſum eſt. ē
infra. aūt ꝓpriū hoī ꝛ oī rōnali creature ꝙ volūtarie agat ꝛ
ſuis actibꝰ dominet̄. vt ex ſup̄ dictis pꝫ. huic aūt coactio
ꝯriat̄. nō igit̄ deus ſuo auxilio hoīem cogit ad recte agē
2° dū. ¶ Adhuc. Diuinū auxiliū ſic intelligit̄ ad bn̄ agen-
dū hoī adhiberi ꝙ in nobis nr̄a opa opat̄: ſicut cā pri-
ma opat̄ opationes cāꝝ ſcđarū ꝛ agēs pncipale operat̄
De hac vide actionē inſtr̄i. vñ dr̄ Iſa. 26. Oīa opa noſtra operatus es
ſupra. in nobis dñe: cā aūt prima cauſat operationem cauſe ſe
Cap. 89. hꝰ cunde ſm modū ipſius. ḡ ꝛ deus cauſat in nobis noſtra
libri. opera ſm modū noſtrū q̄ eſt vt voluntarie ꝛ nō coacte
agamus. nō ḡ diuino auxilio aliqs cogit̄ ad recte agēdū.
3° ¶ Amplius. Hō ꝑ volūtatē ordinat̄ in finē. obiectum
eni volūtatis eſt bonū ꝛ finis. auxiliū aūt diuinū nobis
ad h̄ precipue impendit̄ vt ꝯſequamur finē. eius ergo
auxiliū nō excludit a nobis actū volūtatis ſed ipm pre-
cipue in nobis facit. vñ ꝛ aplſ dicit ad Phil. 2. Deus eſt
q̄ opat̄ in nobis velle ꝛ ꝑficere pro bona voluntate. co-
actio aūt excludit in nobis actū voluntatis. coacte enim
agimus cuius cōtrariū volumus: nō ḡ deus ſuo auxilio
nos cogit ad recte agēdū. ¶ Itē. Hō ꝑuenit ad vltimū 4°
ſuū finē ꝑ actus v̄tutū: felicitas eni v̄tutis p̄miū ponit̄:
actus autē coacti nō ſunt actus v̄tutū. nā in v̄tute p̄cipuū
eſt electio q̄ ſine volūtario eſſe nō pōt cui violētū ꝯtra-
riū eſt: nō ḡ diuinitus hō cogit̄ ad recte agēdum. ¶ P̄. 5°
Ea q̄ ſunt ad finē debēt eſſe fini ꝓportionata. finis autē
vltimus q̄ eſt felicitas nō competit niſi volūtarie agen-
tibus qui ſunt dñi ſui actus. vñ neq̄ inaīata neq̄ bruta
aīalia felicia dicimus ſicut nec fortunata aut infortuna-
ta niſi ſm metaphorā. auxiliū ḡ qđ hōi datur diuinitus
ad felicitatē ꝯſequēdā nō eſt coactiuū. ¶ Hinc eſt qđ Confirmat̄.
Deut. 30. dr̄. Cōſidera ꝙ hodie ꝓpoſuerit dñs in cōſpe
ctu tuo vitā ꝛ bonū ꝛ ecōuerſo mortē ꝛ malū: vt diligas
dñm deū tuū ꝛ ambules in vijs eius: ſi aūt auerſū fue
rit cor tuum ꝛ audire nolueris: predico tibi hodie ꝙ pe-
reas ꝛc. ꝛ Eccli. 15. dr̄. Ante hoīem eſt vita ꝛ mors bonū
ꝛ malum: qđ placuerit ei dabitur illi.

¶ Qꝛ p̄dcīs diuinū auxiliū hō ꝓmereri n̄ pt̄. Ca.CXLIX

Idē pꝰ 2ª. q.
114. ar. 5.
Iſta pꝰ ꝓbat̄ p Ex predictis autē manifeſte oſtē-
dit̄ ꝙ auxilium di-
uinum hō promereri nō pōt. ¶ Quelibet
enim res ad id qđ ſup̄ ipſam eſt materialr̄
ſe hꝫ: materia aūt nō mouet ſeipſā ad ſuā
ꝑfectionē: ſed opꝫ ꝙ ab alio moueat̄: hō ḡ nō mouet ſe
ipſum ad h̄ ꝙ adipiſcat̄ diuinū auxiliū qđ ſupra ipſum eſt:
ſed potius ad h̄ adipiſcēdū a deo mouet̄: motio autem
mouentꝭ p̄cedit motū mobilis rōne ꝛ cā: non ḡ ꝓpter h̄
dat̄ nobis auxiliū diuinū qꝛ nos ad illud ꝑ bona opera
ꝓmouemur: ſed potius q̄ bona opa ꝑficimus: qꝛ diuino
auxilio p̄uenimur. ¶ Adhuc. Agens inſtrumentale non 2°
diſponit ad ꝑfectionē inducēdā a principali agente niſi
ſm ꝙ agit ex v̄tute principalis agentis. ſicut calor ignis
nō magis preparat materiā ad formā carnis q̄ȝ ad aliā
formā niſi inq̄ntum agit in virtute anime: ſed aīa noſtra
operat̄ ſub deo ſicut agens inſtrumentale ſub principa-
li agente: nō ḡ pōt ſe aīa preparare ad ſuſcipiendū effe-
ctum diuini auxilij niſi ſm ꝙ agit ex virtute diuina: pre
uenit̄ ḡ diuino auxilio ad bene operādum magis q̄ȝ di-
uinū auxiliū preueniat quaſi merēdo illud vel ꝑ ſe pre-
parando ad illud. ¶ Amplius. Nullū agens particula- 3°
re poteſt vlr̄ preuenire actionē primi vlis agentis: eo ꝙ
omnis actio particularis agentis originē hꝫ ab vniuerſa
li agente: ſicut in iſtis inferioribus ois motus preuenit̄ a
motu celeſti: ſed aīa humana ordinat̄ ſub deo ſicut par-
ticulare agens ſub vlī: impoſſibile eſt ergo eſſe aliquem
rectū motū in ipſa quē nō preueniat actio diuina: vnde
ꝛ Ioā. 15. dñs dicit. Sine me nihil poteſtis face. ¶ Itē. 4°
Merces ꝓportionat̄ meritꝭ vt in retributiōe mercedis
equalitas iuſtitie obſeruet̄: effectus aūt diuini auxilij q̄
facultatē nature excedit nō eſt proportionatus actibus
quos hō ex naturali facultate ꝓducit: nō ergo per huiꝰ
actus pōt hō predictum auxiliū mereri. ¶ P̄. Cognitio 5°
precedit voluntatis motū: cognitio autē ſupnaturalis fi-
nis eſt hoī a deo cū per rōnē naturalē in ipſum attinge-
re hō nō poſſit eo ꝙ facultatē naturalem excedit: opꝫ ḡ
ꝙ motus volūtatis noſtre in vltimū finē auxilium diui-
nū preueniat. ¶ Hic eſt qđ dr̄ ad Titū. 3. Non ex ope- Confirmat̄.
ribus iuſtitie que fecimus nos ſed ſm ſuā miſericordiā
ſaluos nos fecit. ꝛ Ro. 9. Non eſt volētis. ſ. velle nec cur
rentis. ſ. currere: ſed miſerentis dei: qꝛ. ſ. opꝫ ꝙ ad bn̄ vo
lendū ꝛ operandum hō diuino preueniatur auxilio: ſi
cut conſuetū eſt ꝙ effectus aliqs nō attribuit̄ proximo
operanti ſed primo mouenti: attribuit̄ eni victoria duci
que labore militū ꝑpetrat̄: nō ḡ ꝑ huiꝰ verba excludit̄
liberū

liberū voluntatis arbitriū ſicut quidā male itellexerunt
quaſi homo non ſit dñs ſuoꝝ actuuz interioꝝ ⁊ exterio/
rum:ſed ordinatur deo eſſe ſubiectū. Et Tren.v.dī. Cõuer
te nos dñe ad te ⁊ cõuertemur:per qḋ pꝫ ꝙ cõuerſio no/
ſtra ad deū ꝑuenit auxilio dei nos ↄuertentis. Legit̃ tñ
Nota. Zach.j°. ex ꝑſona dei dictū. Conuertimini ad me ⁊ con/
uertar ad vos:nõ quin dei operatio noſtrã cõuerſionem
preueniat vt dictū eſt:ſed qꝛ cõuerſionez noſtrã qua ad
ipſuz cõuertimur adiuuat ſubſequẽter eaꝫ roborãdo vt
ad effectū ꝑueniat:⁊ ſtabiliẽdo vt finẽ debitū cõſequat̃.
Error exclu- ditur. ¶ Per hoc aũt excludit̃ error pelagianoꝝ qui dicebãt
hõ auxiliuz ꝓpter merita nobis dari ⁊ ꝙ iuſtificationis
noſtre initiuz ex nobis ſit:cõſummatio autem a deo.

¶ Qꝛ predictum diuinuz auxiliū gratia nominatur:⁊ qḋ
ſit gratia gratum faciens. Cap.CL.

Diuinū auxi- liū dr̃ gratia duab⁹ rõnib⁹. Uia vo hoc qḋ dat̃ alicui abſqꝫ ſuis
meritis ꝓcedẽtib⁹ gratis ei dī
cit̃ dari:cū diuinū auxiliū hoi exhibitū oẽ me/
ritum humanū ꝑueniat: vt oñſuz eſt : ↄſequit̃
ꝙ hoc auxiliū hoi gratis ĩpẽdat̃:⁊ ex hoc cõ/
uenienter grẽ nomẽ acceperit. vñ ⁊ Aplus dicit Ro.xi.
Si grã eſt iaz nõ ex operib⁹:alioqn grã iam non eſt grã.
¶ Eſt aũt ⁊ alia rõ pp quã ꝑdictū dei auxiliū grẽ nomẽ
accepit:dr̃.n.aliqs alicui eſſe gratus qꝛ eſt ei dilectus:vñ
⁊ qui ab aliquo diligit̃ dr̃ grãz eius hr̃e:eſt aũt õ rõne di
Lib.i.c.29. ⁊.30.⁊.2.lib. ca.15. lectionis vt diligẽs bonū velit ei quez diligit ⁊ operet̃.⁊
qdez deus bona vult ⁊ operat̃ circa oẽm creaturã : ipm
eniz eſſe creature ⁊ ois ei⁹ꝑfectio eſt a deo volẽte ⁊ ope/
rãte:vt ſupra oñſum eſt. vñ dr̃ Sap.xi. Diligis oia q̃ ſũt
Duplex ẽ di- lectio. ⁊ nihil odiſti eoꝝ que feciſti:ſꝫ ſpãlis rõ diuine dilectio/
nis ad illos cõſiderat̃ quib⁹ auxiliū ꝑbet ad hoc ꝙ conſe
Idẽ p° 2°.q. 110.ar.p. quant̃ bonū qḋ ordinẽ nature eoꝝ excedit.ſ.ꝑfectã frui/
tionez nõ alicuius boni creati ſed ſuiipſius. ¶ Hoc igit̃
auxiliū cõuenieñter dr̃ grã nõ ſolū qꝛ gratis dat̃:vt oñſuz
eſt:ſed ẽt qꝛ hoc auxilio hõ ſpãli quadã prerogatiua red
Gratia gratū faciẽs ẽ aliq̃ forma ⁊ ꝑfe. creata i hoie. Iſta p° pbat̃ qnqꝫ rõnib⁹. ditur deo gratus:vñ ⁊ Apl's dicit Ephe. p̃mo. Predeſti/
nauit nos in adoptionẽ filioꝝ ſm̃ propoſitū voluntatis
ſue in laudẽ gl'ie ſue in qua gratificauit nos in dilecto fi/
lio ſuo. ¶ Oportet aũt hanc gratiaz aliquid in hoie gra/
tificato eſſe quaſi quãdaz formaz ⁊ perfectionez ipſius.
p° Qḋ enim in aliquẽ finẽ dirigit̃:opꝫ ꝙ habeat ↄtinuū or/
dinem in ipſum.naz mouẽs cõtinue mutat quouſqꝫ mo
bile per motū finez ſortiatur:cū ergo auxilio diuine gra
tie homo dirigat̃ in vltimū finẽ:vt oſtenſum eſt : opꝫ ꝙ
cõtinue homo iſto auxilio potiat̃ quouſqꝫ ad finẽ perue
niat:hoc autẽ nõ eẽt ſi ꝑdictū auxiliū participaret homo
ſm̃ aliquẽ motuz aut paſſionẽ ⁊ non ſm̃ aliquã formaz
manentẽ ⁊ quaſi quieſcentẽ in ipſo:motus.n.⁊ paſſio ta/
lis non eſſet in hoie niſi qñ actu cõuerteret̃ in finẽ:qḋ nõ
continue ab hoie agitur vt precipue pꝫ in dormientib⁹.
eſt ergo grã gratū faciens aliqua forma ⁊ ꝑfectio in hoie
2° manens etiã quãdo nos operat̃. ¶ Adhuc. Dilectio dei
eſt cauſatiua boni qḋ in nobis eſt ſicut dilectio hois pro/
uocatur ⁊ cauſat̃ ex aliquo bono qḋ in dilecto eſt:ſed hõ
prouocatur ad ſpãliter aliquez diligendū pp aliqḋ ſpã/
le bonum in dilecto ꝑexiſtens:ergo vbi ponit̃ ſpãlis di/
lectio dei ad hoiem:opꝫ ꝙ ↄſter ponatur aliqḋ ſpãle bo
num homini a deo collatū.cū ergo ſm̃ ꝑdicta gratia gra
tum faciens deſignet ſpãlem dilectionem dei ad hoiem.
opꝫ ꝙ aliqua ſpãlis bonitas ⁊ perfectio ꝑ hoc hoi ineſſe
3° deſignet̃. ¶ Amp. Unūqḋqꝫ ordinat̃ in finez ſibi con/
uenientẽ ſm̃ rõnez ſue forme:diuerſarū.n.ſpẽrū diuerſi
ſunt fines:ſed finis in quẽ homo dirigitur per auxiliū di
uine gratie eſt ſupra nãm humanam.ergo opꝫ ꝙ hoi ſu/
peraddatur aliqua ſupernãlis forma ⁊ perfectio ꝑ quaꝫ
cõuenienter ordinet̃ in finẽ predictū. ¶ Itẽ. Opꝫ ꝙ hõ 4°
ad vltimū finez per proprias operationes ꝑueniat:vnū/
qḋqꝫ aũt operat̃ ſꝫ ꝓpriã formã:opꝫ ğ ad hoc ꝙ hõ ꝑdu
cat̃ in vltimū finẽ per ꝓprias opõnes ꝙ ſupaddatur ei
aliqua for⁹ ex qua ei⁹ opõnes aliquã efficaciaz accipiant
promerẽdi vltimū finẽ. ¶ P̃. Diuina ꝓuidẽtia oib⁹ ꝓ/ 5°
uidet ſm̃ modū ſue nature:vt ex ſupra dictis pꝫ:eſt autẽ Cap.44.
hic modus ꝓprius hoib⁹ ꝙ ad ꝑfectionẽ ſuarū opõnum
opꝫ eis ineſſe ſupernãles potẽtias quaſdã perfectiões ⁊
habitus:qbus quaſi cõnãliter ⁊ faciliter ⁊ delectabiliter
bonū ⁊ bñ operent̃:ergo auxiliū grẽ qḋ hõ a deo cõſeq/
tur ad ꝑueniendū in vltimū finem aliquã formã ⁊ ꝑfe/
Cõfirmat̃. ctionẽ hoi ineſſe deſignat. ¶ Hinc eſt ꝙ grã dei in ſcri/
ptura q̃ſi lux q̃dã dſignat̃:dicit.n. Aplus Ephe.v. Eratis
aliqñ tenebre:nūc aũt lux in dño. decẽter aũt ꝑfectio per
quã hõ ꝓmouet̃ in vltimū finẽ q̃ in dei viſione ↄſiſtit dr̃
Error exclu- ditur. lux q̃ eſt ꝑn⁹ viuẽdi. ¶ Per hoc aũt excludit̃ opio quo/
rūdã dicẽtiuz ꝙ grã dei nihil in hoie ponit : ſicut nihil in
aliquo ponit̃ ex hoc ꝙ dr̃ grãm regis habere ſed ſolū in
rege diligente. ¶ Patet ergo eos fuiſſe deceptos ex hoc
ꝙ non attenderunt differentiam inter dilectionem diui/
nam ⁊ humanaꝫ:diuina enim dilectio eſt cauſatiua boni
qḋ in aliquo diligit:non ſemper autem humana.

¶ Qꝛ gratia gratum faciens cauſat in nobis dilectionem
dei. Cap.CLI.

Iſta ↄ° pbat̃ p. Ex premiſſis aũt manifeſtū ſit ꝙ
ꝑ auxiliū grẽ diuine
gratū faciẽtis hoc hõ conſequit̃ ꝙ deū dili
gat. Gratia enĩ gratū faciẽs eſt in hoie diui/
ne dilectiõis effectus.ꝓpri⁹ aũt diuine dile/
ctionis effect⁹ in hoie eẽ vi ꝙ deū diligat:h.n.eſt ꝑcipuū
in intẽtiõe diligẽtis vt a dilecto reamet̃ : ad h.n.ꝑcipue
ſtudiū diligẽtis tendit vt ad ſui amorẽ dilectū attrahat:
⁊ niſi hoc accidat opꝫ dilectionẽ diſſolui:ğ ex grã gratuz
faciẽte h in hoie cõſeqt̃ qḋ deū diligat. ¶ Adhuc. Eoꝝ 2°
quoꝝ eſt vn⁹ finis:opꝫ aliquã vnionẽ eẽ inq̃tū ordinant̃
ad finẽ:vñ ⁊ in ciuitate hoies ꝑ quãdã ↄcordiã adunant̃
vt poſſint cõſequi reipublice bonū:⁊ milites in acie opꝫ
vniri ⁊ cõcorditer agere ad h ꝙ victoriã que eſt cõis fi/
nis cõſequant̃: finis aũt vltimus ad quẽ hõ ꝑ auxiliū di
uine grẽ perducit̃ eſt viſio dei per eẽntiã q̃ ꝓpria eſt ip/
ſius dei:⁊ ſic h finale bonū cõicat̃ hoi a deo.nõ ꝑt ğ hõ
ad hunc finẽ ꝑduci niſi vniat̃ deo ꝑ cõformitatẽ volūta/
tis qui eſt ꝓprius effect⁹ dilectionis.nã amicoꝝ ꝓprium
eſt idẽ velle ⁊ nolle ⁊ de eiſdẽ gaudere ⁊ dolere:ꝑ grãm
ergo gratū faciẽtẽ hõ ↄſtituit̃ dei dilector cū ꝑ eã hõ di/
rigat̃ in finẽ ei cõicatū a deo. ¶ Amp. Cū finis ⁊ bonuz 3°
ſit propriū obiectū appetitus ſiue affect⁹:opꝫ ꝙ ꝑ grãm
gratū faciẽtẽ q̃ hoiem dirigit in vltimū finez affect⁹ hois
ꝑncipaliter perficiat̃:ꝑncipalis autẽ ꝑfectio affectus eſt
dilectio:cui⁹ ſignū eſt ꝙ ois motus affect⁹ ab amore de/
riuatur:nullus eniz deſiderat aut ſperat aut gaudet niſi
pp bonū amatuz:ſilr aũt neqꝫ aliquis refugit aut timet
aut triſtatur aut iraſcit̃ niſi pp id qḋ ↄriatur bono ama
to. principalis ergo effectus grẽ gratū facientis eſt:vt hõ
deuz diligat. ¶ Itẽ. Forma ꝑ quã res ordinat̃ in aliquẽ 4°
finez aſſimilat quodãmõ rem illaz fini:ſicut corpus per
formã grauitat acquirit ſilitudinẽ ⁊ cõformitatez ad lo/
cum ad quẽ nãliter mouet̃:oñſum eſt aũt ꝙ grã gratuz
faciens eſt quedã forma in hoie per quã ordinat̃ ad vlti
mum finez qui deus eſt:ꝑ grãz ergo hõ dei ſilitudinẽ cõ
ſequit̃:ſilitudo aũt eſt dilectionis cã.oẽ.n.ſile diligit ſibi
ſile.ꝑ grãm ğ hõ efficit̃ dei dilector. ¶ P̃. Ad ꝑfectionẽ 5°
operatiõis reqrit̃ ꝙ aliqs ↄſtãter ⁊ prompte operet̃:h aũt
ꝑcipue facit amor pp quẽ etiam difficilia ⁊ grauia leuia

videtur: cũ ergo ex grã gratũ faciente oporteat hoīs ope
rationes pfectas fieri: vt ex pdictis pꝫ: neceſſariũ eſt ꝙ p
Cõfirmaṫ. eandẽ grãm dei dilectio cõſtituaṫ in nobis. ¶ Hinc eſt
qḋ dicit Apl's Ro.5. Charitas dei diffuſa eſt in cordib⁹
noſtris: p ſpm̃ ſcm̃ qui datus eſt nobis. dñs aũt dilecto
rib⁹ ſuis viſionẽ ſuaꝫ repromittit dicẽs Joã.14. Qui di
ligit me diligetur a patre meo: ꝛ ego diligam eum ꝛ ma
nifeſtabo ei meipſum: vñ patet ꝙ grã que ad finem diui
ne viſionis dirigit: dilectionẽ dei cauſat in nobis.

¶ Qꝫ diuina grã cauſat in nobis fidem. Cap.CLII.

Iſta 2° ꝓbaṫ p̄ EX hoc aũt ꝙ diuina grã charitatẽ in nobis cauſat: neceſſariũ eſt ꝙ
etiã in nobis fides per grãꝫ cauſeṫ. Mot⁹
enĩꝫ quo p grãm in vltimũ finẽ dirigimur
Cap.148. eſt voluntarius nõ violẽtus: vt ſupra oñſum
eſt. voluntari⁹ aũt motus in aliqḋ eẽ nõ pt̃ niſi ſit cognitũ.
opꝫ ergo ꝙ p grãm in nobis cognitio vltimi finis pſti
tuaṫ ad hoc ꝙ voluntarie dirigamur in ipſũ: hec aũt co
Cap.48. gnitio nõ põt eẽ ſm apteꝫ viſionẽ in ſtatu iſto: vt ſupra
2° ꝓbatũ eſt. opꝫ ḡ ꝙ ſit cognitio p fidẽ. ¶ Amp̃. In quoli
bet cogſcente modus cognitiõis ꝯſeqṫ modũ pprie nãe.
vñ alius modus cognitiõis eſt angeli: hoīs: ꝛ bruti aialis
ſm ꝙ coꝝ nãe diuerſe ſunt: vt ex pmiſſis pꝫ: ſed hoī ad
ꝯſequẽdũ vltimũ finẽ addiṫ aliqua pfectio ſup ppriam
nãm ſcꝫ gratia: vt oñſuꝫ eſt. opꝫ ergo ꝙ ẽt ſup cognitio
nẽ nãlẽꝫ hoīs addaṫ in eo aliq̃ cognitio q̃ rõnẽ nãleꝫ ex
cedat: ꝛ hec eſt cognitio fidei q̃ eſt de his q̃ nõ vĩr p rõ
3° nẽꝫ nãlem. ¶ Itẽ. Qñcũqꝫ ab aliquo agẽte moueṫ ali
quid ad id qḋ eſt ppꝛiũ illi agẽti: opꝫ ꝙ a pn° ipſuꝫ mo
bile ſubdaṫ impreſſionib⁹ agẽtis in pfectiõe q̃ſi alienis ꝛ
nõ ppꝛijs ſibi quouſqꝫ fiãt ei ppꝛe in termino mot⁹: ſicut
lignũ ab igne pmo calefit: ꝛ ille calor nõ eſt ppꝛi⁹ ligno
ſed pter nãm ipſius: in fine aũt qñ iaꝫ lignũ ignitũ eſt: fit
ei calor ppꝛius ꝛ ꝯnãlis: ꝛ ſilr cũ aliqs a magro docetur
opꝫ ꝙ a pn° ꝯceptiones magiſtri recipiat nõ q̃ſi eas p ſe
itelligẽs: ſꝫ per modũ credulitatis q̃ſi ſupra ſuã capacita
teꝫ exiſtentes: in fine aũt qñ iaꝫ edoct⁹ fuerit eas poterit
itelligere: ſic aũt ex dictis pꝫ auxilio diuine grẽ dirigimur
in vltimũ finẽꝫ: vltimus aũt finis eſt manifeſta viſio p̃
Cap.25. veritatis in ſeipſa: vt ſupra oñſuꝫ eſt. opꝫ ḡ ꝙ añq̃ ad
iſtũ finẽ veniaṫ: intellꝫ hoīs deo ſubdaṫ per modũ cre
4° dulitatis diuina grã hoc faciẽte. ¶ P̃. In pn° huiꝰ opis po
ſite ſũt vtilitates pp̃ q̃s neceſſariũ fuit diuinã vitatẽ hoīb⁹
p modũ credulitatis ppꝛoni: ex qb⁹ ẽt ꝯcludi põt ꝙ ne
Cõfirmaṫ. ceſſariũ fuit fidẽ eẽ diuine grẽ effectũ in nobis. Hinc eſt ꝙ
Apl's dicit Eph.2. Grã ſaluati eſtis p fidẽ ꝛ hꝫ nõ ex vo
Error exclu bis: dei.n. donũ ẽ. ¶ Per h̃ aũt excludiṫ error pelagia
ditur. noꝝ q dicebãt ꝙ initiũ fidei i nob̃ nõ erat a deo ſꝫ a nob̃.

¶ Qꝫ diuina gratia cauſat in nobis ſpem future beatitu
dinis. Cap.CLIII.

Iſta 2° ꝓbaṫ p̄ EX eiſdẽ ẽt oñdi põt ꝙ opꝫ in nobis p grãꝫ ſpeꝫ future beatitudi
nis cãri: dilectio eniꝫ que eſt ad alios ꝓue
nit in hoīe ex dilectione hoīs ad ſeipſuꝫ in
q̃tũ ad amicũ aliqs ſe hꝫ ſicut ad ſe: dili
git aũt aliquis ſeipſuꝫ inq̃ntũ vult ſibi bonũ: ſicut aliuꝫ
diligit inq̃ntũ vult ei bonũ: opꝫ ergo ꝙ hõ p hoc ꝙ cir
ca ppꝛiũ bonũ afficiṫ ꝑducaṫ ad hoc ꝙ afficiaṫ circa bo
num alteri⁹: per hoc ḡ ꝙ aliquis ab alio ſperat bonũ: fit
hoī vis vt illũ diligat a quo bonũ ſperat ſm ſeipſum qñ
diligẽs bonũ ei⁹ vult etiã ſi nihil ei inde ꝓueniat: cũ igiṫ
p grãꝫ gratũ facientẽ cauſeṫ in hoīe ꝙ deũ pp̃ ſe diligat:
ꝯñs fuit vt ẽt p grãꝫ hõ ſpeꝫ d̃ deo adipiſcereṫ: pre ami
citia vꝫ q̃ qs aliũ ſm ſe diligit etſi nõ ſit pp̃ ppꝛiã vtili
tatẽ hꝫ tñ multas vtilitates ꝯſeq̃s ſm ꝙ vn⁹ amicoꝝ al
teri ſubuenit vt ſibiipſi: vñ opꝫ ꝙ cũ aliqs aliũ diligit vꝫ
cognoſcit ſe ab alio diligi ꝙ de eo ſpem hẽat: per grãm
aũt ita ꝯſtituiṫ hõ dei dilector ſm charitatis effectuꝫ ꝙ
ẽt inſtituiṫ per fidẽ ꝙ a deo ꝓdiligatur: ſm illḋ qḋ hꝫ.p.
Joã.4. In h̃ eſt dilectio nõ q̃ſi nos dilexerimus deũ ſꝫ
qm̃ ip ſe pꝛior dilexit nos. ꝯſeqṫ ḡ ex dono grẽ ꝙ hõ d̃ deo
ſpem hẽat: ex q̃ ẽt pꝫ ꝙ ſicut ſpes eſt ꝓparatio hoīs ad
verã dei dilectionẽ: ita ꝛ ecõuerſo ex charitate hõ in ſpe
ꝯfirmaṫ. ¶ Amp̃. In oī diligẽte cãṫ deſideriũ vt vniaṫ 2°
ſuo dilecto inq̃ntũ poſſe eſt: ꝛ hinc eſt ꝙ dilectabiliſſimũ
eſt amicis ꝯuiuere: ſi ḡ p grãm hõ dei dilector ꝯſtituiṫ:
opꝫ ꝙ in eo cauſeṫ deſideriũ vnionis ad deũ ſm ꝙ poſſe
eſt. fides aũt q̃ cãtur ex grã declarat poſſe eſſe vnionem
hoīs ad deuꝫ ſm pfectã fruitioneꝫ in qua beatitudo ꝯſi
ſtit. hõ ḡ fruitiõis deſideriũ in hoīe ꝯſeqṫ ex dei dilectio
ne: ſꝫ deſideriũ rei abſent⁹ moleſtat aiam deſiderantis: niſi
adſit ſpes de ꝯſequẽdo: ꝯueniẽs ḡ fuit vt in hoīb⁹ in qb⁹
dei dilectio ꝛ fides cãtur p grãm ꝙ ẽt cauſeṫ ſpes future
3° btĩtudinis adipiſcende. ¶ Itẽ. In his q̃ ordinaṫ ad ali
quẽ finẽ deſideratũ ſi aliq̃ difficultas emerſerit ſolaciũ
affert ſpes de fide ꝯſequendo: ſic amaritudinẽ medicine
aliqs leuiter fert pp̃ ſpem ſanitatis: in ꝓceſſu aũt quo in
btĩtudinẽ tẽdim⁹ que eſt finis oĩuꝫ deſiderioꝝ nroꝝ mul
ta difficilia iminẽt ſuſtinẽda. nã vt⁹ p quã ad btĩtudineꝫ
itur circa difficilia eſt. ad h̃ ḡ vt leuius ꝛ prompti⁹ hõ in
btĩtudineꝫ tẽderet neceſſ̃iuꝫ fuit ei ſpem de obtinẽda bea
4° titudine adhibere. ¶ P̃. Nullus moueṫ ad finẽ ad quẽ
eſtimat eſſe impoſſe ꝓueniri: ad hoc ergo ꝙ aliqs pgat in
finẽ aliquẽ: opꝫ ꝙ afficiaṫ ad finẽ illũ tanq̃ poſſem hꝛi: ꝛ
hic eſt affect⁹ ſpei: cũ ḡ per grãꝫ hõ dirigaṫ in vltimũ finẽ
btĩtudinis: neceſſ̃iuꝫ fuit vt p grãꝫ imprimereṫ humano affe
Cõfirmaṫ. ctui ſpes de btĩtudie ꝯſequẽda. ¶ Hic eſt ꝙ di.p. Pet.
p̃. Regenerauit nos in ſpeꝫ viuã in hereditatẽ imarceſſi
bilẽ ꝯſeruatã in celis. ꝛ Ro.8. di. Spe ſalui facti ſumus.

¶ De donis gratie gratis date. In quo ꝛ de diuinationi
bus demonum. Cap.CLIIII.

Idẽ p° 2°.q. 111.ar.4. declarat ꝙ ſit donũ ſapien tie. Q Uia vero ea que hõ per ſe nõ videt co
gnoſcere nõ põt niſi ea reci
piat ab eo qui videt: fides aũt eſt de his que
non videmus: opꝫ cognitioneꝫ fidei eoꝝ de
quib⁹ eſt fides ab eo deriuari qui ea p ſe vi
det: h̃ aũt deus eſt qui ſeipſuꝫ pfecte cõprehẽdit ꝛ nãlr
ſuaꝫ eſſentiã videt: de deo.n. fidẽ habem⁹: opꝫ igiṫ ea q̃
per fidẽ tenemus a deo in nos peruenire: cum aũt que a
deo ſunt ordine quodã agãṫ: vt ſupra oñſuꝫ eſt. in mani Cap.97.
feſtatiõe eoꝝ que ſunt fidei ordinẽ quẽdã obſuari opor
tuit. ſ. vt quidã imediate a deo reciperẽt: alij vero ab his ꝛ
ſic per ordinẽ vſqꝫ ad vltimos. In qbuſcũqꝫ aũt eſt ali
quis ordo: opꝫ ꝙ quãto aliqḋ eſt ppinquius pmo pn°: tãto
vtuoſius iueniaṫ: qḋ in hoc ordine manifeſtatiõis diuine
apparet: iuiſibilia.n. quoꝝ viſio beatos facit d̃ qb⁹ fides
eſt. pmo a deo reuelanṫ angelis beatis p apertã viſionẽ:
vt ex ſup̃ dcĩs pꝫ. deide angeloꝝ iteruenientẽ officio ma C.79.ꝛ.80.
nifeſtat qbuſdã hoībus nõ qdẽ p apertã viſionẽ ſꝫ p quã
daꝫ certitudinẽ ꝓueniẽteꝫ ex reuelatiõe diuina: q̃ qdẽ reue
latio fit quodã iteriori ꝛ intelligibili lumine mẽtẽ eleuã
te ad pcipiẽdũ ea ad q̃ p lumẽ nãle itellꝫ ptingere non
põt: ſicut enim p lumẽ nãle intellect⁹ reddiṫ certus d̃ his
que lumine illo cognoſcit vt de pmis pncipijs: ita de his
que ſupernãli lumine apprehẽdit certitudinẽ hꝫ: hec ãt
certitudo neceſſaria eſt ad hoc ꝙ alijs ꝓponi poſſint ea
que diuina reuelatiõe pcipiunṫ: nõ.n. cũ ſecuritate alijs
pferimus de quib⁹ certitudinẽ nõ habem⁹: cũ pdicto ãt
lumine mentẽ interius illuſtrãte adſunt aliqñ in diuina
reuelatione aliq̃ exteriora vl̃ interiora cognitiõis auxi

lia: vtpote aliquis ſermo exterius ſenſibilr audimus: qui
diuina vĩute formeť aut per imaginationē interius deo
faciente pceptus ſiue ēt aliqua corpaliter viſa exterius a
deo formata vel etiā interius in imaginatione deſcripta
ex quib⁹ hō per lumē interi⁹ menti ipreſſum cognitionez
accipit diuinoꝝ: vñ hꝰ auxilia ſine interiori lumine ad co
gnitionē diuinoꝝ non ſufficiunt: lumē āt interius ſufficit
ſine iſtis: hec aũt inuiſibiliũ dei reuelatio ad ſapientiā ꝑ
tinet que ꝓprie eſt cognitio diuinoꝝ: ꝛ iō dicit̃ Sapien.
7. ꝙ ſapia dei ꝑ nationes in aīas ſanctas ſe trāſfert: nemi
nem .n. diligit de⁹ niſi eũ qui cũ ſapia ĩhabitat: ꝛ Eccl. 15.
De dono ſcie — di. Impleuit eũ dñs ſpũ ſapie ꝛ intellect⁹. ¶ Sȝ qꝛ inui
ſibilia dei ꝑ ea que facta ſunt īteliꝰta cōſpiciunt̃ per diuā
grām: non ſolũ reuelant̃ hoīb⁹ diuina: ſȝ ēt aliqua de reb⁹
creatis: qḋ ad ſciam ꝑtinere vĩ: vñ dī Sap. 7. ipſe dedit
mihi hoꝝ que ſunt ſciaȝ verā: vt ſciā diſpōnez orbis ter
raꝝ ꝛ virtutes elementoꝝ. ꝛ ſcḋo paralipo. ꝑmo dñs di
De dono lin-guarum. — xit ad Salomonē. Scia ꝛ ſapia data ſunt tibi. ¶ Ea vō
que hō cognoſcit in notitiā alteri⁹ ꝓducere ꝯueniēter nō
pōt niſi ꝑ ſermonē: qꝛ igit̃ illi qui a deo reuelationē acci
piunt ſm ordinē diuinit⁹ inſtitutū aliquos inſtruere dñt.
neceſſarium fuit vt ēt his gr̃a locutionis daret̃ ſm ꝙ exige
ret vtilitas eoꝝ qui erāt inſtruēdi: vñ dī Iſa. 50. Dñs de
dit mihi linguā eru. vt ſciam ſuſtētare euȝ qui lapſus eſt
vbo. ꝛ dñs diſcipulis dicit Luc. 21. Ego dabo vobis os ꝛ
ſapiam cui nō po. reſi. ꝛ ꝯdi. oēs aduerſa. veſtri. vñ ꝛ ꝑꝑ
hoc etiā qñ oportuit ꝑ paucos veritatē fidei in diuerſis
gentib⁹ ꝑdicari: inſtructi ſunt quidā diuinit⁹ vt linguis va
rijs loquerent̃: ſicut dī Act. 2. Repleti ſunt oēs ſpũ ſcō
ꝛ ceperunt loqui varijs linguis ꝓut ſpũſſanct⁹ dabat elo
De dono mi-raculorum. — qui illis. ¶ Sȝ qꝛ ſermo ꝓpoſit⁹ confirmatione indiget
ad hoc ꝙ recipiat̃ niſi ſit ꝑ ſe manifeſtus: ea aũt que ſũt
fidei: ſunt humane rōni imanifeſta: neceſſe fuit aliqḋ ad
hiberi quo confirmaret̃ ſermo ꝑdicantiũ fidē: nō aũt cō
firmari poterat per aliq̄ ꝓn⁹ rōnis per modũ demōſtra
tionis cũ ea que ſunt fidei rōnem excedant: oportuit igit̃
aliqb⁹ indicijs cōfirmari ꝑdicantiũ ſermonē: qb⁹ manife
ſte oñderet̃ hꝰ ſermonē ꝓceſſiſſe a deo dũ ꝑdicantes ta
lia operarent̃ ſanādo infirmos ꝛ alias virtutes oꝑando
que nō poſſet facere ali⁹ niſi deus: vñ dñs diſcipulos ad
ꝑdicādũ mittēs dixit Matth. 10. Infirmos curate: mor
tuos ſuſcitate: leproſos mundate: demones eÿcite. ꝛ
Matth. vlti. di. Illi aũt ꝓfecti ꝑdicauerũt vbiqȝ dño co
De dono ꝓ-phetie. — operante ꝛ ſermonē cōfirmāte ſequētib⁹ ſignis. ¶ Fuit
aũt ꝛ alius cōfirmatiōis modus: vt dũ ꝑdicatores veri
tatis vera inuenirent̃ dicere de occultis q̄ poſtmodũ ma
nifeſtari poſſent: eis crederet̃ vera dicētib⁹ de his que hoīes
experiri nō pñt: vñ neceſſariũ fuit donũ ꝓphetie per qḋ
futura ꝛ ea que cōiter hoīes latēt deo reuelante poſſent
hoīes cognoſcere ꝛ alijs indicare: vt ſic dũ in his inueni
rent̃ vera dicere in his q̄ ſunt fidei eis crederet̃: vñ Apl̃s
dicit ꝑma ad Corin. 14. Si aũt oēs propheteṫ: intret aũt
quis infidelis vel idiota: conuincit̃ ab oib⁹: diiudicat̃ ab
oībus: occulta .n. cordis ei⁹ manifeſta fiunt: ꝛ ita cadēs in
faciem adorabit deuȝ ꝓnuntians ꝙ deus vere in vobis
ſit: non aũt per hoc ꝓphetie donũ ſufficiēs teſtimoniũ fi
dei adhiberet̃ niſi eēt de his que a ſolo deo cognoſci pñt
ſicut ꝛ miracula talia ſunt ꝙ ſolus deus ea pōt operari.
Cap. 69. pri-mi libri. — Huiꝰ aũt precipue ſunt in reb⁹ inferiorib⁹ occulta cordiũ
Cap. 88. hu-ius libri. — que ſolus deus cognoſcere pōt: vt ſupra oñſum eſt. Et fu
tura cōtingentia q̄ etiā ſoli diuine cognitioni ſubſunt: qꝛ
ea in ſeipſis videt cũ ſint ei pñtia rōne ſue eternitatis: vt
Cap. 51. pri-mi libri. — ſupra oñſum eſt. Pñt tñ aliqua futura ꝯtingētia etiā ab
hoīb⁹ ꝑcognoſci nō quidē inquātuȝ futura ſunt: ſȝ inquā
tum in cauſis ſuis ꝑexiſtunt: qb⁹ cognitis vel ſm ſeipſas

vel per aliquos effectus earꝝ manifeſtos: que ſigna dicũ
tur de aliqbus effectibus futuris pōt ab hoīe precogni
tio habere: ſicut medicus ꝑcognoſcit mortē vel ſanitatez
futurā ex ſtatu vĩtutis nālis quā cognoſcit pulſu: vrina ꝛ
hꝰ ſignis: hꝰ aũt cognitio futuroꝝ partiȝ quidē certa eſt:
partim quidē incerta. ſunt eniȝ qdaȝ cauſe ꝑexiſtētes ex
qbus futuri effect⁹ ex neceſſitate ꝯſequunt̃ ſicut ꝑexiſtē
te cōpōne ex ꝯrijs in aīali ex neceſſitate ſequitur mors.
Quibuſdaȝ vō cauſis ꝑexiſtētib⁹ ſequunt̃ futuri effectus
nō ex neceſſitate ſȝ vt frequēter: ſic ex ſemīe hoīs in ma
tricez piecto vt in plurib⁹ ſequit̃ hō perfectus: qñqȝ tñ
monſtra generant̃ ꝑꝑ aliqḋ īpedimētũ ſupueniens oꝑa
tioni nālis vĩtutis ꝑmoꝝ igit̃ effectuũ ꝑcognitio infallibi
liter certa hꝫ: hoꝝ aũt que poſterius dicta ſũt nō eſt ꝑco
gnitio īfallibiliter certa. Precognitio aũt que de futuris
hꝫ ex reuelatione diuina ſm grām propheticaȝ eſt oīno
certa: ſicut ꝛ diuina ꝑcognitio eſt certa: non enim deus ꝑ
cognoſcit futura ſolũ ꝓut ſunt in ſuis cauſis ſȝ infallibi
liter ſm ꝙ ſunt in ſeipſis ſicut ſuperi⁹ oñſum eſt: vñ ꝛ co — Cap. 51. pri-mi libri.
gnitio ꝓphetica ꝑ eũdē modũ dat̃ hoī de futuris cuȝ cer
titudine ꝑfecta: nec tñ hec certitudo repugnat contingen — Cap. 68. pri-mi lib. c. 86.
tie futuroꝝ: ſicut nec certitudo ſcie diuine: vt ſupra oñſũ
eſt. Reuelantur tñ aliqñ aliqui futuri effect⁹ ꝓphetis nō
ſm ꝙ ſunt in ſeipſis: ſed ſm ꝙ ſunt in cauſis ſuis: ꝛ tunc
nihil prohibet ſi cauſe īpediant̃ ne ꝑueniāt ad ſuos effe
ctus: quin etiā ꝓphetie ꝓnuntiatio immutetur: ſicut Iſaias
ꝓphetauit Ezechie egrotāti. Diſpone domui tue qꝛ mo
rieris ꝛ non viues: qui tñ ſanatus eſt: ꝛ Jonas ꝓpheta ꝑ
nũtiauit ꝙ poſt. 40. dies Niniue ſubuerteret̃: nec tñ eſt
ſubuerſa: ꝑnũtiauit enim Iſaias mortē futuraȝ Ezechie
ſm ordinē diſpoſitionis corpis ꝛ aliaꝝ cauſaꝝ inferioꝝ
ad iſtũ effectuȝ: ꝛ Jonas ſubuerſionē Niniue ſm exigen
tiam meritoꝝ: vtrobiqȝ tñ aliter euenit ſm operationē
dei liberantis ꝛ ſanātis. Sic igitur ꝓphetica denũtiatio
de futuris ſufficiens eſt fidei argumētũ: qꝛ lȝ hoīes aliq̄
de futuris ꝑcognoſcant: non tñ de futuris contingentib⁹
eſt precognitio cuȝ certitudine ſicut eſt ꝑcognitio ꝓphe
tie: etſi enim aliqñ fiat ꝓphete reuelatio ſm ordinez cã
rum ad aliquem effectũ: ſimul tñ vel poſtea fit eidez re
uelatio de euentu futuri effectus qualr ſit imutandus: ſi
cut Iſaie reuelata fuit ſanatio Ezechie ꝛ Jone liberatio
Niniuitaꝝ. ¶ Maligni aũt ſpũs veritatē fidei corrum — Declarat di-uinationes que eſt a demoni-bus.
pere molientes: ſicut abutunt̃ operatione miraculoꝝ vt
errorē inducant ꝛ argumentũ vere fidei debilitēt: tñ nō
vere miracula faciendo: ſed ea que hoībus miraculoſe
apparent: vt ſupra oſtenſum eſt. ita etiā abutūtur ꝓphe — Cap. 103.
tica pronũtiatione: nō quidē vere prophetādo: ſȝ prenũ
tiando aliqua ſm ordinez cauſaꝝ hoī occultaꝝ vt videã
tur futura ꝑcognoſcere in ſeipſis: ꝛ lȝ ex cauſis nālibus
effectus contingētes ꝓueniant: predicti tñ ſpũs ſubtilita
te intellectus ſui magis poſſunt cognoſcere q̄ȝ hoīes: qꝛ
cognoſcunt qñ ꝛ qualiter effectus naturaliũ cauſaꝝ im
pediri poſſint: ꝛ ideo in prenũtiando futura mirabilio
res ꝛ veratiores apparent q̄ȝ hoīes quātūcũqȝ ſcientes:
inter cauſas autē naturales ſupreme ꝛ a cognitione no
ſtra magis remote ſunt vires celeſtiũ corpoꝝ quas pre
dictis ſpiritibus cognitas eſſe ſm ꝓprietatē ſue nāe ex
ſuperioribus patet: cũ ergo oīa inferiora corpora ſm vi
res ꝛ motũ ſuperioꝝ corpoꝝ diſponant̃: poſſunt ꝑdicti
ſpũs multo magis q̄ȝ aliqs aſtrologus ꝑnuntiare vētos
ꝛ tempeſtates futuras corruptiōes aeris ꝛ alia huiꝰ que
circa mutationes īferioꝝ corpoꝝ accidunt ex motu ſu
perioꝝ corpoꝝ cauſata: ꝛ lȝ celeſtia corpa ſuꝑ partē ītel
lectiuā aīe directe nō pñt imprimere: vt ſupra oñſuȝ eſt. — Cap. 84.
plurimi tñ ſequunt̃ impetus paſſionũ ꝛ īclinatiōes cor

poꝛales in quas efficaciā hēc celeſtia coꝛpoꝛa manifeſtū
eſt ſolū enī ſapiētū quoꝝ paruus numerus eſt hꝰ paſſio-
nibus obuiare: ⁊ inde eſt ꝙ etiā de actibus hoīꝫ multa
ꝓdicere pñt: ſꝫ qñqꝫ ⁊ ipſi in pꝛenunciando deficiant ꝑꝑ
arbitrij libertatem. ¶ Ea vō que pꝛecognoſcūt: pꝛenun-
tiant quidēꝫ nō mentē illuſtrādo ſicut in reuelatione di-
uina: nō.n.eoꝝ itētio eſt vt mens humana ꝑficiat̄ ad ve-
ritatē cognoſcendā: ſꝫ magis ꝙ a veritate auertat̄: pnun-
tiant aūt qñqꝫ gdē ſm imaginariōis imutationē vel in
doꝛmiēdo: ſicut cū ꝑ ſomnia aliq̄ꝝ futuroꝝ indicia mō-
ſtrant: ſiue ēt vigilādo ſicut in arreptitijs ⁊ freneticis pꝫ
qui aliq̄ futura pnūciant: aliqñ vō ꝑ aliq̄ exteriora indi-
cia: ſicut ꝑ motꝰ ⁊ garritꝰ auiū ⁊ ꝑ ea que apparēt in extis
aīaliū: ⁊ in pūctoꝝ q̄rūdā deſcriptione ⁊ in ſilibꝰ q̄ ſoꝛte
q̄ſiaꝫ fieri vñr: aliqñ āt viſibilit̄ apparēdo ⁊ ſermone ſen-
ſibili pnūciādo futura. ¶ Et ſꝫ hoꝝ vltimū manifeſte ꝑ

Opio q̄rūdā volētiū talia poſſe reduci ad cāſ nāles.

malignos ſpūs fiat: tñ alia gdā reducere conant̄ i aliq̄s
cāſ nāles: dicūt.n.ꝙ cū coꝛpꝰ celeſte moueat ad aliquos
effectus in iſtis inferioꝛibꝰ: ex eiuſdē coꝛpis ipꝛeſſione in
aliqbꝰ rebꝰ illius effectus ſigna q̄dā apparēt: celeſtem.n.
ipꝛeſſionē diuerſe res diuerſimode recipiūt: ſꝫ hoc ergo
dicūt ꝙ imutatio q̄ fit a coꝛpe celeſti in aliqua re pōt ac-
cipi vt ſignū imutationis alteriꝰ rei: ⁊ iō dicunt ꝙ motꝰ q̄
ſunt pꝛeter deliberationē rōnis: vt viſa ſomniātiū ⁊ co-
ruꝫ qui ſunt mēte capti ⁊ motus ⁊ garritus auiū ⁊ deſcri-
ptiones pūctoꝝ cū quis nō deliberat quot pūcta debeat
ſcribere: ſequunt̄ impꝛeſſionē coꝛpis celeſtis: ⁊ iō dicunt
ꝙ hꝰ pñt eſſe ſigna effectuū futuroꝝ qui ex motu celeſti
cauſant̄. ¶ Sed q: h̄ modicā rōnē hꝫ: magis eſtiman-

Improbatio p̄fate opinionis.

duꝫ eſt ꝙ pnūtiationes q̄ ex hꝰ ſignis fiunt: ab aliqua in-
tellectuali ſbā originē habeāt: cuiꝰ vtute diſponunt̄ ꝓdi-
cti motus ꝑter deliberationē exiſtēs ſm ꝙ ꝯgruit obſer-
uationi futuroꝝ. Et ſꝫ qñqꝫ h̄ diſponant̄ volūtate diui-
na miniſterio bonoꝝ ſpirituū: q: ⁊ a deo multa per ſomnia
reuelant̄ ſicut Pharaoni ⁊ Nabuchodonoſoꝛ: ⁊ ſoꝛtes q̄

Puerbioꝝ cap.16.

mittunt̄ in ſinu: qñqꝫ ēt a dño tēperant̄ vt Salomon di-
cit: tñ plerūqꝫ ex opōne ſpirituū malignoꝝ accidūt vt ⁊
ſancti doctoꝛes dicūt ⁊ ēt ipſi gētiles cēſuerūt: dic̄.n. Va-

Ca.pᵒ libri pmi.

lerius maximus ꝙ obſuatio augurioꝝ ⁊ ſomnioꝝ ⁊ hꝰ
ad religionē ꝑtinēt q̄ idola colebant̄: ⁊ iō in veteri lege
ſil cū idolatria hec oīa ꝓhibebant̄. dī.n. Deut.18. Nec
imitare vl̄ abominatiōes illaꝝ gētiū q̄.ſ. idolis ſuiebāt.
nec inueniat̄ in te qui luſtret filiū ſuū aut filiā ducēs per
ignē: aut ꝗ ariolos ſciſcitet̄ aut obſuet ſomnia atqꝫ augu-
ria: ne ſit maleficus: nec icantatoꝛ: neqꝫ phitones ꝯſulat
nec diuinos ⁊ q̄rat a moꝛtuis vitatē: atteſtat̄ autē ꝓdica-
tioni fidei ꝓphetia ꝑ aliū modū inquātū.ſ. aliq̄ fide te-
nenda ꝓdicant̄ que tꝑaliter agunt̄: ſicut natiuitas chꝛiſti
paſſio: ⁊ reſurrectio: ⁊ ne hꝰ ficta a ꝓdicantibꝰ eſſe credā-
tur aut caſualr̄ euenīſſe: oñdunt̄ longe añ ꝑ ꝓphētas ꝓdi-
cta: vñ Apl̄s dicit Ro.pᵒ. Paulus ſeruus Jeſu chꝛiſti voca-
tus apl̄s ſegregatꝰ in euangeliū dei ꝙ ante ꝓmiſerat per
ꝓphētas ſuos in ſcripturis ſanctis d̄ filio ſuo qui factꝰ eſt
ex ſemine Dauid ſm carnē. Poſt gradū autē illoꝝ qui

De dono interꝑtationis.

imediate reuelationē a deo recipiūt: eſt neceſſariꝰ aliꝰ
gr̄e gradus. Quia.n. hoīes reuelationē a deo accipiūt nō
ſolū ꝓ pñti tꝑe: ſꝫ ēt ad inſtructionē oīuꝫ futuroꝝ: neceſ-
ſariū fuit vt nō ſolū ea que ipſis reuelant̄ ſermone nar-
rarent pñtibꝰ: ſꝫ etiā ſcriberent̄ ad iſtructionē futuroꝝ.
vñ ⁊ opoꝛtuit aliquos eſſe qui huiꝰ ſcripta interpꝛetarē-
tur ꝙ diuina gr̄a eſſe opꝫ: ſicut ⁊ ipſa reuelatio ꝑ gratiā
dei fuit. vñ ⁊ Gen̄. 40. dī. Nūquid nō dei eſt itꝑtatio.

De dono diſcretione ſpirituum.

Sequit̄ aūt vltimꝰ gradus eoꝝ.ſ.ꝗ ea q̄ alijs ſunt reue-
lata ⁊ ꝑ alios itꝑtata fidelr̄ credunt: hoc āt dei donuꝫ
eē ſuperiꝰ oñſum eſt. Quia vō ꝑ malignos ſpūs aliq̄ ſilia

fiunt hꝭs qbꝰ fides ꝯfirmat̄ tā in ſignoꝝ opatione ꝙ̄ i fu-
turoꝝ reuelatiōe: vt ſupꝛa dictū eſt ne ꝑ hꝰ hoīes dcepti
mēdacio credāt: neceſſariū eſt vt adiutoꝛio diuine gr̄e iſtruā-
tur de hꝰ ſpiritibus diſcernēdis ſꝫ ꝙ dī.j. Joā.4. Noli-
te oī ſpiritui credere ſꝫ ꝓbate ſpūs ſi ex deo ſunt: hos āt
gr̄e effectꝰ ad inſtructionē ⁊ ꝯfirmationē fidei oꝛdinatos
Apl̄us enumerat.j. ad Coꝛin.12. dicēs. Alij ꝑ ſpiritū dat̄
ſermo ſapie: alij aūt ſermo ſcie ſm eundē ſpm: alteri fi-
des in eodē ſpiritu: alij gr̄a ſanitatuꝫ in vno ſpū: alij opō
vtutū: alij ꝓphetia: alij diſcretio ſpirituū: alij gr̄a lingua-
ruꝫ: alij interꝑtatio ſmonū. ¶ Per hoc aūt excludit̄ er-

Erroꝛ manicheoꝝ excludit.

roꝛ quoꝛūdā manicheoꝝ: qui dicūt coꝛpoꝛalia miracula
nō eſſe a deo ſcā: ſilr̄ ēt excludit̄ eoꝝ erroꝛ dicētiū ad h̄ ꝙ di-

Erroꝛ excluditur.

cūt ꝓphetas non eſſe ſpiritu dei locutos. Excludit̄ etiā
erroꝛ Priſille ⁊ Montani q̄ dicebāt ꝓphētas tanq̄ arre-
pticios nō intellexiſſe q̄ loqbant̄: qd̄ diuine reuelationi

pᵒ dña inter p̄fata dona.

nō cōgruit ſm quā mens pncipalꝰ illuminat̄. ¶ In ꝑ-
miſſis aūt gr̄e effectibꝰ cōſideranda eſt q̄dā dña. nā cū
oībꝰ gr̄e nomē cōperat: q: gratis abſqꝫ pꝛecedēti merito
cōferunt̄: ſolus tñ dilectiōis effectus vlterius nomē gr̄e
meret̄ ex hoc ꝙ gratū deo facit: dī enī ꝓuer.8. Ego dili-
gentes me diligo: vñ fides ⁊ ſpes ⁊ alia q̄ ad fide oꝛdinā-
tur pñt eſſe in peccatoꝛibꝰ qui nō ſunt deo grati: ſola aūt
dilectio eſt ꝓpꝛiū donū iuſtoꝝ. Quia q̄ manet in chari-

2ᵒ dña inter ꝓdicta dona.

tate in deo manet: ⁊ deus in eo vt dī.j. Joā.4. ¶ Eſt āt
⁊ alia dña in ꝓdictis effectibꝰ gr̄e ꝯſiderāda: naꝫ quidaꝫ
eoꝝ ſunt ad totā vitā hoīs neceſſarij vtpote ſine qbꝰ ſal-
uus eſſe nō pōt: ſicut credere: ſperare: diligere: ⁊ ꝓceptis
dei obedire: ⁊ ad hos effectus neceē eſt habituales q̄ſdaꝫ
ꝑfectiōes hoībꝰ ineſſe vt ſm eas agere poſſint cuꝫ fuerit
tēpus. Alij vō effectꝰ ſunt neceſſarij nō ꝑ totā vitā ſꝫ cer-
tis tēpoꝛibꝰ ⁊ locis: ſicut facere miracula: ꝓnūciare futu-
ra ⁊ hꝰ: ⁊ ad hos nō dant̄ habituales ꝑfectiones: ſꝫ ipꝛeſ-
ſiones q̄dam fiunt a deo que ceſſant actu ceſſante: ⁊ eas
opꝫ iterari cū actꝰ iterari fuerit oppoꝛtunū: ſic ꝓphete in
qualibꝫ reuelatione nouo lumīe illuſtrant̄: ⁊ in q̄libꝫ mi-
raculoꝝ opōne opꝫ adeſſe nouā efficaciaꝫ diuine virtutis.

¶ Qꝛ homo indiget auxilio gratie ad perſeuerandum in bono. Cap.CLV.

Indiget ēt hō diuine gr̄e auxilio ad h̄ ꝙ ꝑſeueret in bono. Oē.n.qd̄ de ſe eſt variabile ad hoc ꝙ figat̄ in vno indiget auxilio alicuiꝰ mouētis imobilis: hō eniꝫ variabilis eſt ⁊ de malo i bonū ⁊ de bono in malū. ad hoc igit̄ ꝙ imobilr̄ ꝑſeueret in bono qd̄ eſt ꝑſe-

Idē pᵃ 2ᵉ.q. 109.ar.10. Iſta 2ᵉ ꝓbat ꝑ

uerare indiget auxilio diuino. ¶ Adhuc. Ad illud qd̄ exce- 2ᵒ
dit vires liberi arbitrij indiget hō auxilio diuine gr̄e: ſed
vtꝰ liberi nō ſe extēdit ad hūc effectū q̄ eſt ꝑſeuerare fi-
naliter in bono. qd̄ ſic pꝫ: ꝑtās enī liberi arbitrij ē reſpe-
ctu eoꝝ que ſub electione cadūt: qd̄ āt eligit̄ eſt aliqd̄ ꝑti-
culare opabile ꝑticulare aūt opabile eſt qd̄ eſt hic ⁊ nūc.
qd̄ igit̄ cadit ſub ꝑtāte libi arbitrij eſt aliqd: vt nūc opan-
dum: ꝑſeuerare aūt nō dicit aliqd vt nūc opabile ſꝫ cōti-
nuationē opōnis ꝑ totū tꝑs. iſte igit̄ effectꝰ qui eſt ꝑſeue-
rare in bono eſt ſupꝛa poteſtatem liberi arbitrij: idiget igit̄
hō ad ꝑſeuerandū in bono auxilio diuine gr̄e. ¶ Amp̄.
L3 hō per voluntatē ⁊ liberū arbitriū ſit dñs ſui actus: 3ᵒ
nō tñ eſt dñs ſuaꝝ nāliuꝫ potentiaꝝ: ⁊ iō ſꝫ liber ſit ad
volendū vel ad nō volēdū aliqd: nō tñ volēdo facere pōt
ꝙ volūtas in eo qd̄ vult ad id qd̄ vult vel eligit imobilr̄
ſe habeat: h̄ aūt reqrit̄ ad ꝑſeuerātiā vt.ſ. volūtas in bo-
no imobilr̄ ꝑmaneat: ꝑſeuerātia igit̄ nō eſt in ꝑtāte libe-
ri arbitrij. opꝫ igit̄ adeſſe hoī auxiliū diuine gr̄e ad hoc
vt ꝑſeueret. ¶ P̄. Si ſunt plura agentia ſucceſſiue quo- 4ᵒ
rum.ſ. vnū agat poſt actionem alterius: ꝯtinuitas actio-

niſ iſtoꝝ nō pōt cauſari ex aliquo vno iſtoꝝ:qꝛ nullum
eoꝝ ſemꝑ agit:nec ex oibus:qꝛ non ſimul agunt:vn̄ opꝫ
ꝙ cauſeť ab aliquo ſuꝑiori qđ ſemꝑ agat ſicut ꝓhs pro-
Text. cō. 49. ⁊ infra. bat in. 8. phyſicoꝝ ꝙ ꝯtinuitas gn̄ationis in aialib⁹ cāuſ
ab aliquo ſuꝑiori ſempiterno. ponam⁹ aūt aliquē ꝑſeue-
rantē in bono:in eo igiť ſunt multi motus liberi arbitrij
in bonū tendentes ſibiinuicē ſuccedētes vſqꝫ ad finē:hu
ius igiť cōtinuationis boni qđ eſt ꝑſeuerātia nō pōt eſſe
cā aliq̄s iſtoꝝ motuū:qꝛ nllus eoꝝ ſemꝑ durat:nec oēs
ſil:qꝛ cuꝫ non ſil' ſunt:nō pn̄t ſimul aliqđ cāre. relinquiť
ergo ꝙ iſta ꝯtinuatio cauſetur ab aliquo ſuꝑiori. indiget
igiť hō auxilio ſuꝑioris gr̄e ad ꝑſeuerādū ī bono. ℂ Itē.
5° Si ſint multa ordinata ad vnū finē totus ordo eorum
quouſqꝫ ꝑuenerint ad finē eſt a ꝑmo agente dirigente in
finem:in eo aūt qui perſeuerat in bono ſunt multi mot⁹ ⁊
multe actiones ꝑtingētes ad vnū finē. opꝫ igiť ꝙ totus
ordo iſtoꝝ motuū ⁊ actionū cauſeť a primo dirigente in
finem. oſtenſuꝫ eſt aūt ꝙ per auxiliū diuine gratie diri-
gunť in vltimū finē. igitur ꝑ auxiliū diuine gr̄e eſt totus
ordo ⁊ cōtinuatio bonoꝝ operū in eo qui ꝑſeuerat in bo
no. Hinc eſt qđ dī ad Phil. ꝑ. Qui cepit in vobis opus
bo. ꝑfi. vſqꝫ in dieꝫ Jeſu chri. ⁊. j. Pet. vlť. De⁹ oīs gr̄e q
vo. nos in eter. glo. ſuā mo. paſ. ipſe ꝑficiet confir. ſolida-
bitqꝫ. Inueniunť etiam in ſacra ſcriptura multe orōnes
quib⁹ a deo petiť ꝑſeuerātia:ſicut in ps. Perfice greſſus
me. in ſe. tu. ⁊ non mo. ve. me. Et. ij. ad Theſſal. ij. Deus
pater noſter exhor. cor. veſtra ⁊ ꝯfir. ī oī ope ⁊ ſer. bono.
hoc ēt ipſuꝫ in orōne dn̄ica petiť maxīe cū dī. Adueniat
regnū tuū:nō. n. nobis adueniet regnū dei:niſi ī bono fue
rimus ꝑſeuerātes:deriſoriū āt eēt aliqđ a deo petere cu-
ius ipſe dator nō eēt. eſt igitur perſeuerantia hoīs a deo.
Error pela- gi. excludiť. ℂ Per h̄ āt excludiť error pelagianoꝝ qui dixerunt ꝙ
ad ꝑſeuerandū in bono ſufficit hoī liberꝝ arbitriū nec ad
Alia ꝯclo õ- dentoria ꝯ- cedentis. hoc idiget auxilio gr̄e. ℂ Sciēdū tn̄ eſt ꝙ cū ille q grāꝫ
hꝫ petat a deo vt ꝑſeueret in bono:ſicut liberꝫ arbitriuꝫ
nō ſufficit ad iſtuꝫ effectū qui eſt ꝑſeuerare in bono ſine
exteriori dei auxilio:ita nec ad hoc ſufficit aliq̄s habitus
nobis infuſus:habit⁹ eniꝫ qui nobis infunduntť diuinit⁹
ſm̄ ſtatū pn̄tis vite nō auferunt a libero arbitrio totaľr
mobilitatē ad maluꝫ:ſꝫ per eos liberꝫ arbitriū aliq̄liter
ſtabiliať in bono:⁊ iō cuꝫ dicimus hoieꝫ indigere ad ꝑſe
uerandū finaľr auxilio gr̄e non intelligimus ꝙ ſuꝑ grāꝫ
habitualē pri⁹ infuſaꝫ ad bn̄ operādū:alia deſuper infun
datur ad perſeuerandū:ſed intelligimus ꝙ habitis oīb⁹
habitibus gratuitis adhuc indiget homo diuine proui-
dentie auxilio exterius gubernantis.

ℂ Qꝫ ille qui decidit a gratia per peccatum poteſt iteruꝫ
per gratiam reparari. Cap. CLVI

Idē ꝑ⁹ 2ᵉ. q. 109. ar. 7. Itē in. 4. diſ. 14. Iſta ꝯ° ꝓbať ꝑ EX his autē apparet ꝙ ꝑ auxiliuꝫ gr̄e
homo etiā ſi nō ꝑſeuerauerit ſꝫ
ī pctm̄ ceciderit pt̄ reparari ad bonū. Eiuſ-
deꝫ eniꝫ v̄tutis eſt cōtinuare ſalutē alicui⁹ ⁊
interruptā reparare:ſicut. n. ꝑ v̄tutē nālēꝫ cō-
tinuať ſanitas in corpore:ita ꝑ eandē v̄tutē nālē ſanitas
īterrupta repať:hō aūt ꝑſeuerat in bono auxilio diuine
gr̄e:vt oñſuꝫ ē. igiť ſi ꝑ pctm̄ lapſus fuerit eiuſdē gr̄e au
2° xilio poterit reparari. ℂ Adhuc. Agēs qđ requirit diſpoſi
tionem in ſubiecto pōt ſuū effectū iprimere in ſubiectuꝫ
q̄litercūqꝫ diſpoſitū:⁊ ꝑꝑ hoc de⁹ quo in agēdo nō req-
rit ſubiectū diſpoſitū pōt abſqꝫ diſpōne ſubiecti formā
nālem inducere:vtpote duꝫ cecū illuminat ⁊ mortuū vi-
uificat ⁊ ſic de ſiľibus:ſed ſicut nō requirit diſpōneꝫ nāleꝫ
in ſubiecto corporeo:ita non requirit meritū in voluntate
ad gr̄am cōferendā:qꝛ ſine meritis dať: vt oñſum eſt. ğ
gr̄am gratū facientē per quā pctā tolluntť deus alicui cō
ferre pōt etiā poſtq̄ a gratia cecidit per pctm̄. ℂ Amp.
Hec ſola hō recuperare amiſſa non pōt que per genera- 3°
tionem ei aduenuunt:ſicut potētias nāles ⁊ mēbra eo ꝙ
hō non pōt iterꝫ generari:auxiliū aūt gr̄e datur hoī non
per gn̄ationē ſꝫ poſtq̄ iā eſt. pōt igiť poſt amiſſionē gr̄e
per pctm̄ iterꝫ reparari ad pctā delenda. ℂ Item. Gr̄a eſt 4°
q̄daꝫ habitualis diſpō in aīa:vt oñſum eſt. ſꝫ habit⁹ acq-
ſiti ꝑ actus ſi amittanť pn̄t iterꝫ requiri ꝑ actus ꝑ q̄s acq-
ſiti ſunt. multo igiť magis gr̄a deo ꝯiungente ⁊ a pctō li-
berās ſi amittať diuina opōne reparari pōt. ℂ P. In ope- 5°
ribus dei nō eſt aliqđ fruſtra ſicut nec in operib⁹ nāe:h
enim ⁊ nā hꝫ a deo:fruſtra aūt aliqđ moueretť niſi poſſꝫ
ꝑuenire ad finē mot⁹:nečiuꝫ eſt ergo qđ natū eſt moue-
ri ad aliquē finē ſit poſſe venire ī illū finē:ſꝫ hō poſtq̄ in
pctm̄ cecidit q̄diu ſtatus hu⁹ vite durat remanet in eo
aptitudo vt moueať ad bonū:cui⁹ ſigna ſunt deſideriū d
bono ⁊ dolor de malo que adhuc in hoie remanent poſt
pctm̄. eſt igiť poſſe hoieꝫ poſt pctm̄ iterꝫ redire ad bonū
qđ gr̄a in hoie operatur. ℂ Amp. Nulla potētia paſſi- 6°
ua inuenit in reꝫ nā que nō poſſit reduci in actū per ali-
quā potētiā actiuā nālem. multo igiť minus eſt aliq̄ po⁹
in aīa humana que nō ſit reducibilis in actū per potētiā
actiuā diuineꝫ:manet āt in aīa humana ēt poſt pctm̄ po
tētia ad bonū:qꝛ ꝑ pctm̄ nō tolluntť potentie nāles q̄bus
aīa ordinať ad ſuū bonū:pōt igiť ꝑ diuinā potētiā potē-
tia reparari in bono:⁊ ſic auxilio gr̄e hō pōt cōſequi remiſ
ſionē pctōꝝ. ℂ Hinc eſt qđ dī Iſa. j. Si fuerint pctā ve
ſtra vt coc. q̄ſi nix deal. ⁊ ꝑuer. 10. Uniuerſa deli. operit
ca. hoc etiā quotidie a dn̄o non fruſtra petimus dicētes.
dimitte nobis debita noſtra. ℂ Per hoc aūt excluditur Error exclu- ditur.
error nouacianoꝝ qui dixerūt ꝙ d peccatis que hō poſt
baptiſmū peccat:hō veniam conſequi non poteſt.

ℂ Qꝫ hō a pctō liberari nō pōt niſi ꝑ grāꝫ. Cap. CLVII.

EX eiſdē etiā oñdi pōt ꝙ hō a pecca- Idē ꝑ⁹ 2ᵉ. q. 113. ar. 2.
to mortali reſurgere nō pōt In de verita. 28. ar. 2.
niſi per gratiam:per peccatū eniꝫ mortale
hō ab vltimo fine auertiť: in vltimū autē Iſta ꝯ° ꝓbať
finem hō nō ordinať niſi ꝑ gr̄am:per ſolaꝫ ꝑ
igitur grāꝫ hō pōt a peccato reſurgere. ℂ Adhuc. Offen 2°
ſa nō niſi per dilectionē tolliť:ſꝫ per pctm̄ mortale hō
offenſam dei incurrit. dī eniꝫ ꝙ deus peccatores odit in-
quātū vult eos priuare vltimo fine quē hīs quos diligit
ꝑparat. non ergo hō poteſt a mortali pctō reſurgere niſi
per gr̄am per quā fit quedam amicitia inter deuꝫ ⁊ ho-
minē. ℂ Ad hoc aūt etiā induci pn̄t oēs rōnes ſuperius 3°
poſite de gratie neceſſitate. ℂ Hinc eſt qđ diciť Iſa. 43.
Ego ſum ipſe qui deleo iniquitates tuas ꝑꝑ me. ⁊ in ps.
remiſiſti iniquitatē plebis tue:operuiſti oīa pctā eoruꝫ.
ℂ Per hoc aūt excludiť error pelagianoꝝ qui dixerūt Error exclu- ditur.
hoiem poſſe a peccato reſurgere per liberum arbitriuꝫ.

ℂ Qualiter homo a peccato liberatur. Cap. CLVIII.

QUia vo hō non poteſt ad vnū oppo-
ſitoꝝ redire niſi recedat ab
alio:ad hoc ꝙ hō auxilio gratie ad ſtatū re-
ctitudinis redeat:neceſſariū eſt ꝙ a peccato
ꝑ qđ a rectitudine declinauerat recedat:⁊ qꝛ
hō in vltimū finem dirigitur ⁊ ab eo auertiť ꝑcipue per
volūtatē nō ſolū neceſſariū eſt ꝙ homo exteriori actu a
pctō recedat peccare deſinens:ſꝫ etiaꝫ ꝙ recedat volun-
tate ad hoc ꝙ ꝑ gr̄am a pctō reſurgat:voluntate aūt hō
a pctō recedit dū ⁊ de ꝑterito penitet ⁊ futurā vitare ꝓ-
ponit:neceſſariū eſt igiť ꝙ hō a pctō reſurgēs ⁊ de pctō
ꝑterito peniteat ⁊ futura vitare proponat:ſi enim hō nō
proponeret deſiſtere a pctō nō eſſet pctm̄ ſm̄ ſe ꝯtrium
voluntati:ſi vo vellet deſiſtere a pctō non tn̄ doleret de

pctō pterito:nō eēt illō idē pctm̄ qō fecit ꝯtrium volun‑
tati:eſt aūt ꝯtrius motus quo ab aliq̄ recedit:motui quo
ad illō puenit:ſicut dealbatio ꝯtria eſt denigrationi: vn̄
opʒ ꝙ p ꝯtria volūtas recedat a pctō bis p q̄ in pctm̄ in‑
clinata fuit:fuit aūt inclinata in pctm̄ p appetitū ꝛ dele‑
ctationem circa res īferiores: opʒ igit ꝙ a pctō recedat
p aliq̄ penalia qb⁹ affligat p hʒ ꝙ peccauit: ſicut enim p
delectationē ꝯtracta fuit volūtas ad ꝯſenſuʒ pcti:ſic p pe‑
2 nas confirmat in abominatione pcti. ℂ Itē. Videmus
ꝙ etiā bruta aīalia a maximis voluptatib⁹ retrahunt p
dolores vberū:opʒ eū q de pctō reſurgit nō ſolū deteſta
ri pctm̄ pteritū:ſʒ ēt vitare futuꝝ.eſt igit ꝯueniēs vt af‑
fligat p pctō vt ſic magis cōfirmet in pposito vitandi
3 pcti. ℂ P. Ea q̄ cū labore ꝛ pena acgrim⁹ magis ama‑
mus ꝛ diligētius ꝯſeruam⁹: vn̄ illi q p ppriū laborē acq
runt pecunias:minus eas expēdūt q̄ʒ q ſine labore acci‑
piunt vel a parētib⁹ vel quocūqʒ alio mō:ſʒ hoī reſurgē
ti a pctō hoc maxie neceſſariū eſt vt ſtatū gr̄e ꝛ dei amo
rē diligēter ꝯſeruet quē negligēter p pctm̄ amiſit: eſt ḡ
ꝯueniēs vt laborē ꝛ penā ſuſtineat p peccatis cōmiſſis.
4 ℂ Adhuc. Ordo iuſtitie hoc reqrit vt peccato pena red
dat:ex hoc aūt ꝙ ordo ſuuat in reb⁹ ſapia dei guberuan‑
tis apparet.ptinet igit ad manifeſtationē diuine bonita‑
tis ꝛ dei gl̄iaʒ ꝙ pro pctō pena reddat: ſʒ peccator pec‑
cando ꝯ ordinē diuinitus īſtitutū facit leges dei ptergre‑
diendo.eſt igit ꝯueniens vt hoc recōpenſet in ſeipſo pu‑
niēdo qō prius peccauerat:ſic.n. totalr extra inordinatio‑
nē ꝯſtituet. ℂ Per hoc ḡ pʒ ꝙ poſtq̄ʒ hō p grāʒ remiſ‑ Idē p³ 2ᵉ q. 87 ar. 2.
ſionem peccati ꝯſecut⁹ eſt ꝛ ad ſtatū gr̄e reductus:rema
net obligat⁹ ex dei iuſtitia ad aliquā penā p peccato cō‑
miſſo:quā qdē penā ſi ppria volūtate a ſe exegerit: per
hoc deo ſatiſfacere dī inquātū cū labore ꝛ pena ordineʒ
diuinit⁹ inſtitutū exequit p peccato ſe puniēdo:quē pec
cando trāſgreſſus fuerat ppriā voluntatē ſequēdo:ſi aūt
a ſe hanc penā nō exigat cū ea q̄ diue puidētie ſubiacent
inordinata remanere nō poſſint:hec pena infligetur ei a
deo:nec talis pena ſatiſfactoria dicet cū non fuerit ex ele
ctione patiētis:ſʒ dicet purgatoria:qꝛ alio puniēte quaſi
purgabit dū qcqd inordinatū fuit in eo ad debitū ordinē
Pena eſt duplex. reducet. ℂ Hinc eſt qō Apl̄us dicit.j ad cor.11. Si nos
metipſos diiudicarem⁹:nō vtiqʒ iudicaremur:duʒ iudi‑
camur aūt a dn̄o corripimur: vt nō cum hoc mūdo dā‑
nemur. ℂ Cōſiderādū tn̄ ꝙ cū mens a peccato auertit:
tam vehemēs pōt eſſe peccati diſplicētia ꝛ inheſio men
tis ad deū ꝙ nō remanebit obligatio ad aliquā penā:nā
vt ex pdictis colligi pōt pena quā quis patit poſt pecca
ti remiſſionē:ad hoc neceſſaria eſt vt mens firmi⁹ bono
Nota. inhereat:hoīe p penas caſtigato:pene.n.medicine q̄dam
ſunt:ꝛ vt ēt ordo iuſtitie ſeruet dū qui peccauit ſuſtinet
penā.dilectio aūt ad deū ſufficit mentē hoīs firmare in
bono pcipue ſi vehemēs fuerit:diſplicentia aūt culpe p‑
terite cū fuerit intēſa magnū affert dolorē:vn̄ p vehemē
tiaʒ dilectionis dei:ꝛ odiȷ peccati pteriti:excludit neceſſi
tas ſatiſfactorie vl̄ purgatorie pene:ꝛ ſi nō ſit tāta vehe‑
mentia ꝙ totalr penā excludat:tn̄ quāto vehemētí⁹ fue‑
rit tāto min⁹ de pena ſufficiet. Qō vō p amicos facim⁹:p
noſipſos facere videmur:qꝛ amicitia ex duob⁹ facit vnū
p affectū ꝛ pcipue dilectio charitatis:ꝛ iō ſicut p ſeipſuʒ
ita ꝛ p aliū pt aliqs ſatiſfacere deo pcipue cū neceſſitas
Nota. fuerit:naʒ ꝛ penā quā amicus pp ipſuʒ patit reputat ali
quis acſi ipſe pateret: ꝛ ſic pena ei nō deeſt dum patiētí
Un⁹ p alio ſatiſfacere pōt dū vterqʒ in charitate fuerit. amico cōpatit: ꝛ tanto ampli⁹ q̄to ipſe eſt ei cā patiēdi.
ꝛ iterꝝ affectio charitatis in eo qui pro amico patit facit
magis ſatiſfactionē deo acceptā q̄ʒ ſi pro ſe pateret:hoc
eniʒ eſt prompte charitatis:illō aūt eſt neceſſitatis: ex q̄
accipit ꝙ vnus pro alio ſatiſfacere pt dū vterqʒ in cha‑
ritate fuerit. ℂ Hinc eſt qō Apl̄s dicit Gal.6. Alter alte‑
rius onera portate:ꝛ ſic adimplebitis legem chriſti.

ℂ Qꝛ rōnabiliter hoī imputat ſi ad deuʒ non cōuertatur
q̄uis hoc ſine gratia non poſſit. Cap.CLIX.

Cum aūt ſicut ex pmiſſis hʒ in finem Dubitatio recitatur.
vltimū aliqs dirigi nō poſ‑
ſit niſi auxilio diuine gr̄e:ſine q̄ ēt nullus pt
hr̄e ea que ſunt nec̄ia ad tēdendū in vltimū
finē ſicut eſt fides:ſpes:dilectio:ꝛ pſeueran‑
tia:pōt alicui videri ꝙ nō ſit hoī imputādū ſi pdictis ca
reat pcipue cū auxiliū dīne gratie mereri nō poſſit nec
ad deū ꝯuerti niſi deus eū ꝯuertat:nulli.n.īputat qō ab
alio depēdet:ꝙ ſi hoc ꝯcedat plura incōuenientia ꝯſequi
manifeſtū eſt.ſequit.n.ꝙ ille qui fidē nō hʒ nec ſpeʒ nec
dilectionē dei nec pſeuerātiā in bono:nō ſit pena dign⁹:
cū expreſſe dicat Io.3. Qui icredulus eſt filio:nō vi.ſʒ
ira dei ma.ſu.eū. ꝛ cū nullus ad beatitudinis finē ſine p‑
miſſis pueniat ſequat vlteri⁹ ꝙ aliq hoīes ſint q nec bea
titudinē ꝯſequant nec penā patiant a deo: cuius ꝯtrium
oſdit ex eo qō dī Math.25. qō oīb⁹ in diuo iudicio exi‑
ſtentib⁹ dicet. Venite poſ.para. vobis reg. vel diſcedite
in ignē eternū. ℂ Ad hui⁹ āt dubitatōis ſolutioneʒ ꝯſide Solutio.
randū eſt ꝙ lʒ aliqs p motū liberi arbitrȷ diuā grāʒ nec
ꝯmereri nec aduocari poſſit:pōt tn̄ ſeipm īpedire ne eā
recipiat:dī.n.de qbuſdā Iob.21. dixerūt deo. Recede a
nobis ſciaʒ:via.t.no. ꝛ Iob.24. Ipſi fuerūt rebelles lu‑
mini:ꝛ cū hoc ſit in ptāte liberi arbitrȷ impedire diuine
gr̄e receptionē vel nō īpedire:nō imerito in culpā īputa
tur ei qui īpedimētū pſtat gr̄e receptioni:deus eniʒ q̄tū
in ſe eſt paratus eſt oīb⁹ grām dare: vult enim oēs hoīes
ſal.fieri: ꝛ ad agnitioneʒ vitatis venire vt dicit.j. ad Ti‑ Nota.
mo.2. ſed illi ſoli grā priuant:qui in ſeipſis gr̄e impedi‑
mentū pſtant:ſicut ſole mūduʒ illuminante in culpā im‑
putatur ei qui oculos claudit ſi ex hoc aliqō maluʒ ſeq̄‑
tur:lʒ videre non poſſit niſi lumine ſolis preueniatur.

ℂ Qꝛ homo in peccato exiſtens ſine grā peccatuʒ vitare
non poteſt. Cap.CLX. Idē p³ 2ᵉ q. 109 ar. 8. Iſta 2ᵃ pbat p

Quod aūt dictū eſt in ptāte liberi arbi
trȷ eſſe ne īpedimentuʒ gr̄e
preſtet:cōpetit his in quib⁹ nālis potētia inte
gra fuerit:ſi aūt p inordinationē pcedētē de‑
clinauerit ad malū nō erit oīno in ptāte eius
nullū īpedimentū gr̄e pſtare: ꝛ ſi.n.ad aliqō momētū ab
aliq̄ pcti actu pticulari poſſit abſtinere ppa ptāte: ſi tn̄
diu ſibi relinquit in pctm̄ cadet p qō gr̄e īpedimentū p‑
ſtatur. Cuʒ enim mens hoīs a ſtatu rectitudinis declina‑
uerit manifeſtū eſt ꝙ receſſit ab ordine debiti finis: illō
igit qō deberet eſſe in affectu pcipuuʒ tanq̄ʒ vltimus fi‑
nis efficitur minus dilectuʒ illo ad qō mens inordinate
conuerſa eſt ſicut in vltimū finem:qncūqʒ igitur occur‑
rerit aliquid cōueniēs inordinato fini repugnās fini de‑
bito: eligetur niſi reducatur ad debitum ordinem vt fi‑
nem debituʒ oībus pferat qō eſt gr̄e effectus:dum autē
eligitur aliquid qō repugnat vltimo fini:īpedimētū pre‑
ſtat gr̄e que dirigit in fineʒ. vn̄ manifeſtū eſt ꝙ poſt pec
catuʒ nō pōt hō abſtinere ab oī pctō anteq̄ʒ per grāʒ ad
debitum ordinē reducat. ℂ P. Cū mens inclinata fue‑ 2ᵃ
rit ad aliquid non ſe iam hʒ equaliter ad vtrūqʒ oppoſi
toꝝ ſed magis ad illud ad qō eſt inclinata:illud autē ad
qō mens magis ſe hʒ eligit niſi per rōnis diſcuſſionē ab
eo q̄daʒ ſollicitudine abducat: vn̄ ꝛ in repentinis ſignū
interioris habitus pcipue accipi poteſt:non eſt autēʒ poſ
ſibile mentē hoīs continue in ea vigilantia eſſe vt per ra
tionē diſcutiat quicqd dʒ velle vel agere: vn̄ cōſequitur

ꝙ mens aliqñ eligat id ad qḋ eſt inclinata inclinatione manẽte: ꝛ ita ſi inclinata fuerit in pctm̃ non ſtabit diu qn peccet ĩpedimẽtũ gr̃e p̃ſtãs niſi ad ſtatũ rectitudinis reducatur.
3° ¶ Adhuc ẽt operant̃ ĩpetus corporaliũ paſſionũ ꝛ appetibilia ſm̃ ſenſuz ꝛ plurime paſſiones ꝛ occaſiones male agendi qbus de facili hõ ꝓuocat̃ ad peccãdum niſi retrahat̃ per firmã inheſionẽ ad vltimũ finez quaz gr̃a facit. Vñ apparet ſtulta pelagianoꝝ opio qui dicebãt hoiem in pctõ exñtez ſine gr̃a poſſe vitare pctã. cuius ↄ̃triũ apparet ex hoc ꝙ p̃s. petit. Dũ defecerit virtus mea ne dere. me. ꝛ dñs orare nos docet. Et ne nos inducas in tẽtationẽ: ſed libera nos a malo. Quãuis aũt illi q in pctõ ſunt vitare non piit per ꝓpriã ptãtez quin ĩpedimentũ gr̃e preſtent vel ponant: vt oñſum eſt. niſi auxilio gratie ꝑueniant̃: nihilomin⁹ tñ hoc eis ĩputat̃ ad culpã: q2 h̃ defectus ex culpa ꝑcedente in eis relinqt̃: ſicut ebri⁹ ab homicidio non excuſat̃ qḋ ꝑ ebrietatẽ cõmittit quaz
4° ſua culpa icurrit. ¶ P̃. Licet ille q eſt in pctõ nõ hẽat h̃ in ꝓpria ptãte ꝙ oĩno vitet pctm̃: hꝫ tñ ptãtẽ nũc vitare h̃ vel illud pctm̃: vt dictũ eſt. vñ qḋcũqꝫ cõmittit: voluntarie cõmittit: ꝛ ita nõ imerito ei iputatur ad culpam.

Solo inſtan- ue.

¶ Qr deus aliquos a peccato liberat: ꝛ aliquos in peccato relinquit. Cap̃. CLXI.

Licet aũt ille qui peccat ĩpedimentũ gr̃e preſtet: ꝛ inq̃ntũ ordo reruz exigit gratiã nõ deberet recipe: tñ q2 de⁹ ꝑter ordinem reb⁹ inditũ opari põt: ſicut cũ cecũ illuminat vel mortuũ reſuſcitat: interdũ ex abũdãtia bonitatis ſue ẽt eos q ĩpedimẽtũ gr̃e p̃ſtant auxilio ſuo ꝑuenit auertẽs eos a malo ꝛ ↄuertẽs ad bonum: ꝛ ſicut nõ oẽs cecos illuminat nec oẽs languidos ſanat vt ꝛ in illis quos curat op⁹ virtutis ei⁹ appeat ꝛ in alijs ordo nãe ſeruet̃: ita nõ oẽs qui gr̃am ĩpediunt auxilio ſuo ꝑuenit vt auertant̃ a malo ꝛ ↄuertant̃ ad bonũ: ſꝫ aliq̃s in qbus vult ſuã miſericordiã apparere: ita ꝙ in alijs iuſticie ordo manifeſtet̃. Hinc eſt qḋ Apl̃s dicit Ro. 9. volẽs de⁹ oñdere irã ꝛ notã facere potẽtiã ſuã ſuſtinuit i multa patiẽtia vaſa ire apta in interitũ vt oñderet diuitias glie
Nota. ſue in vaſa mĩe q̃ ꝑparauit in gloriã. Cũ ãt de⁹ hoies qui in eiſdẽ peccatis ↄ̃tinent̃: hos qdẽ ꝑueniẽs ↄuertat: illos aũt ſuſtineat ſiue ꝑmittat ſm̃ ordinẽ reꝝ ꝓcedere: nõ eſt rõ ingrenda q̃re hos ↄuertat ꝛ nõ illos: hoc ãt ex ſimplici ei⁹ volũtate depẽdet ſicut ex ſimplici ei⁹ volũtate proceſſit ꝙ cũ oia fierẽt ex nihilo: q̃dã facta ſũt alijs digniora: ꝛ ſic ex ſimplici volũtate ꝓcedit artificis vt ex eadez mã ſilr diſpoſita: q̃dã vaſa formet ad nobiles vſus ꝛ q̃daz ad ignobiles. ¶ Hinc eſt qḋ Apl̃s dicit ad Ro. 9. An nõ hꝫ ptãtez figulus luti ex eadẽ maſſa facere aliud
Error excluditur. qdez vas in honorẽ: aliud vo in cõtumeliã. ¶ Per h̃ ãt excludit̃ error Origenis q dicebat hos ad deũ ↄuerti ꝛ nõ alios ꝑp aliq̃ opa q̃ aie coꝝ fecerãt anteq̃ corporib⁹
Cap̃. 83. vnirent̃: que qdẽ poſitio in. ij. libro improbata eſt.

¶ Qr deus nemini eſt cã peccandi. Cap̃. CLXII.

Idẽ p° 2ª. q. 79. ar. p[ri]o. Iõ[?] 2° ꝓbat̃ p̃[?]

Quãuis aũt quoſdã peccatores de⁹ ad ſe nõ ↄuertat ſꝫ in pctis ſꝫ coꝝ merita eos relinquat: nõ tñ eos ad peccãdũ iducit: hoies. n. peccãt ꝑ h̃ ꝙ deuiãt ab ipſo q eſt vltim⁹ finis vt ex ſupiorib⁹ pꝫ. Cũ autẽ oẽ agens agat ad ꝓpriũ finẽ ꝛ ſibi ↄuenientẽ: ĩpoſſe eſt ꝙ deo agẽte aliq auertant̃ ab vltio fine q de⁹ eſt. ĩpoſſe igit̃
2° eſt ꝙ de⁹ aliq̃s peccare faciat. ¶ Itẽ. Bonũ cã mali eſſe nõ põt: ſꝫ pctm̃ eſt hois malũ: ↄ̃riat̃. n. ꝓprio hois bono qḋ eſt viuere ſm̃ rõnẽ. ĩpoſſe eſt igit̃ ꝙ deus ſit alicui cã peccãdi. P̃reterea. Ois ſapiẽtia ꝛ bonitas hois deriuat̃ a ſapiẽtia ꝛ bonitate diua ſicut q̃daz ſilitudo ipſi⁹: repugnat ãt ſapiẽtie ꝛ bonitati humane ꝙ aliquẽ peccare faciat: g̊ multo magis diue. ¶ Adhuc. P̃ctm̃ oẽ ex aliquo 3°
defectu ꝑuenit proximi agẽtis: nõ aũt ex influentia pmi agentis. ſicut peccatũ claudicationis ꝑuenit ex indiſpõne tibie: nõ aũt ex virtute motiua: cũ tñ ex ea ſit qcqd de ꝑfectione motus in claudicatiõe appet: pximũ aũt agẽs peccati humani eſt volũtas. eſt igit̃ defectus peccati ex volũtate hois: nõ aũt ex deo qui eſt primus agẽs: a quo tñ eſt quicqd ad perfectionẽ actionis ꝑtinet in actu peccati. Hinc eſt qḋ di͂ Eccl. 15. Nõ dicas ille me iplanauit: nõ. n. neceſſarij ſunt ei hoies impij. ꝛ infra. Nemini mãdauit ipie agere: ꝛ nemini dedit ſpatiuz peccãdi. ꝛ Iaco. p̊mo di͂. Nemo cũ tentatur dicat qm̃ a deo tentet̃: deus enim itẽptator maloꝝ eſt. Inueniunt̃ tñ quedaz in ſcripturis ex quib⁹ vi͂ ꝙ deus ſit aliqb⁹ cã peccãdi: di͂ enim Exod. 10. Ego induraui cor Pharaonis ꝛ ſeruoꝝ illius. ꝛ Iſa. 6. Excecа cor populi hui⁹: ꝛ aures eius ag. ne forte videant oculis ſuis ꝛ ↄuertant̃: ꝛ ſanem eos. ꝛ Iſa. 63. Errare nos feciſti de vijs tuis: induraſti cor noſtrũ ne timeremus te. ꝛ Roma. p̊mo di͂. Tradidit illos deus in reprobum ſenſuz vt faciãt que nõ ↄueniũt: que oia ſm̃ hoc intelligenda ſunt ꝙ deus aliqb⁹ nõ ↄfert auxiliuz ad vitãdum pctm̃ qḋ alijs quibuſdã cõfert: hoc aũt auxiliũ non
ſolũ ĩfuſio gr̃e: ſꝫ ẽt exterior cuſtodia per quã occaſiões Idẽ p. 2ª. q.
peccãdi hoi ex diuina ꝓuidentia tollunt̃: ꝛ ꝓuocãtia ad 79. ar. 3.
pctm̃ cõprimũtur: adiuuat ẽt deus hoiez ↄ̃ pctm̃ ꝑ nãle lumẽ rõnis ꝛ alia nãlia bona q̃ hoi ↄfert. cũ g̊ hec auxilia aliqb⁹ ſubtrahit ꝓ merito ſue actõis ſm̃ ꝙ ei⁹ iuſticia exigit̃ di͂ eos obdurare vl̃ excecar̃ vl̃ aliqd eoꝝ q̃ dcã ſſ.

¶ De predeſtinatione: reprobatione ꝛ electione diuina. Cap̃. CLXIII.

Quia vo oſtenſuz eſt ꝙ diuina operatione aliqui dirigunt̃ in vltimuz finez per gr̃am adiuti. aliq vo eodẽ auxilio gratie deſerti ab vltimo fine decidunt: oia aũt que a deo aguntur ab eterno ꝑ ei⁹ ſapientiã ꝓuiſa ꝛ ordinata ſunt: vt ſupra oñſuz eſt. necẽ eſt predictã hominũ diſtinctionẽ ab eterno a deo eſſe ordinatam: ſm̃ ergo ꝙ quoſdã ab eterno preordinauit vt dirigẽdos in vltimũ finẽ dicit̃ eos predeſtinaſſe: vñ Apl̃s dicit ad Eph. p̊mo. Qui ꝑdeſtinauit nos in adoptionem filioꝝ ſm̃ ꝓpoſituz volũtatis ſue. Illos aũt qb⁹ ab eterno diſpoſuit ſe gratiam non daturũ dicit̃ reprobaſſe vel odio habuiſſe: ſm̃ illud qḋ habet̃ Malach. p̊mo. Iacob dilexi. Eſau aũt odio habui: rõne vo ipſius diſtinctionis ſm̃ ꝙ quoſdaz reprobauit ꝛ quoſdã predeſtinauit attenditur diuina electio: de qua dicit̃ Ephe. p̊mo. elegit nos
in ipſo ante mundi cõſtitutionẽ. ¶ Sic igitur pꝫ ꝙ ꝑdeſtinatio ꝛ electio ꝛ reprobatio eſt quedã pars diuine ꝓuidentie ſm̃ ꝙ hoies ex diuina prouidentia ordinãtur in vltimũ finem: vñ per eadem manifeſtũ eſſe põt ꝙ predeſtinatio ꝛ electio neceſſitatẽ non iducũt: quib⁹ ꝛ ſupra oſtenſum eſt ꝙ diuina ꝓuidentia ↄtingentiã a reb⁹ non
aufert. ¶ Qr aũt ꝑdeſtinatio ꝛ electio cãm non habeant ex aliquibus humanis meritis põt fieri manifeſtũ nõ ſolum ex hoc ꝙ gratia dei que eſt ꝑdeſtinatiõis effect⁹ meritis non preuenitur ſed oia merita precedit humana: vt oñſuz eſt: ſed etiam manifeſtari põt ex hoc ꝙ diuina voluntas ꝛ ꝓuidentia eſt prima cã eorũ que fiunt: nil antez poteſt eſſe cauſa voluntatis ꝛ prouidentie diuine: ſꝫ effectum ꝓuidentie ꝛ ſiliter predeſtinationis vnus poſſit alterius eſſe cauſa. Quis eniz vt Apl̃s dicit prior dedit illi ꝛ retribuet̃ ei: quoniã ex ipſo: ꝛ per ipſum: ꝛ in ipſo ſunt oia ipſi honor ꝛ gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Idẽ p° 2ª. q. 23.
Idẽ p. ſcrip. diſ. 40.
Concordantia.
Cap̃. 72.

¶ Explicit liber tertius.

Incipit Liber Quartus.

Capitulum primum. Prohemium.

Ecce hec ex parte dicta ſunt viarū
eius.ꝛ cū vix paruā ſtil-
lam ſermonū eius audiuerim⁹:quis po-
terit tonitruū magnitudinis eius intueri.
Job.26.Intellectus humanus a reb⁹ſen
ſibilibus cōnaturaliter ſibi ſcientiam ca
piens ad intuēdā diuinā ſubam in ſeipſa
que ſup oīa ſenſibilia imo ſup oīa alia entia īproportio-
Nota naliter eleuaẗ pertingere per ſeipſum nō valet. Sed qꝛ
perfectuꝫ hoīs bonū eſt vt quoquo mō deuꝫ cognoſcat:
ne tam nobilis creatura oīno in vanū eſſe videreẗ velut
fineꝫ propriū attingere non valēs.datur hoī quedaꝫ via
per quā in dei cognitionē aſcēdere poſſit:vt ſcꝫ qꝛ oēs re
rum pfectiones quodā ordine a ſūmo reruꝫ vertice deo
deſcēdūt:ipſe ab inferiorib⁹incipiens ꝛ gradatim aſcen-
dens in dei cognitioneꝫ proficiat. Naꝫ ꝛ in corporalibus
motib⁹eadeꝫ eſt via qua deſcendiẗ ꝛ aſcēditur rōne pn-
cipij ꝛ finis diſtincta.Predicti aūt deſcenſus pfectionū
a deo duplex eſt rō.Una quidē ex parte prime rerū ori-
ginis.nam diuina ſapiētia vt pfectio eſſet in reb⁹res pro-
duxit in ordine vt creaturaꝝ vniuerſitas ex ſūmis reruꝫ
ꝛ infimis cōplereẗ.Alia vō rō ex ipſis rebus pcedit:naꝫ
cū cauſe ſint nobiliores effectib⁹:primo quideꝫ cauſata
deficiūt a pma cā que deus eſt:que tñ ſuis effectib⁹pree-
minent:ꝛ ſic deinceps quouſqꝫ ad vltima reruꝫ pueniaẗ.
Et qꝛ in ſūmo rerū vertice deo perfectiſſima vnitas in-
uenitur:ꝛ vnūqdqꝫ quāto eſt magis vnū tāto eſt magis
virtuoſum ꝛ dignius.pñs eſt vt quāꝫ a primo pn⁹recedi
tur:tāto maior diuerſitas ꝛ variatio inueniaẗ in reb⁹.opꝫ
igitur pceſſuꝫ emanationis a deo vniri qdem in ipſo pn
cipio:multiplicari aūt ſm res īfimas ad quas terminaẗ:
ꝛ ita ſm diuerſitatē rerū apparet viarū diuerſitas quaſi
ab vno pn⁹ichoatarū ꝛ terminataꝝ ad diuerſa.Per has
igitur vias intellꝰs noſter in dei cognitionē aſcēdere pt:
ſed pp debilitatē intellectus noſtri nec ipſas vias pfecte
cognoſcere poſſum⁹:naꝫ cū ſenſus vñ noſtra cognitio in-
cipit circa exteriora accidētia verſetur que ſunt ſꝫ ſe ſen
ſibilia:vt color ꝛ odor ꝛ huiꝰ:intellectꝰ vix p hꝰ exterio-
ra pōt ad pfectā notitiaꝫ exterioris nature peruenire: ēt
illarū reruꝫ quarū accidentia ſenſu pfecte cōprehendit.
multo igiẗ minus pringere poterit ad cōprehēdēdū nās
illarū rerū quaruꝫ pauca accidētia capimus ſenſu:ꝛ ad-
huc minus illoꝝ quoꝝ accidētia capi non poſſunt:etſi p
quoſdā deficiētes effectus participātur:ſed etſi ipſe nāe
rerū eſſent nobis cognite:ordo tñ earū ſm qꝫ a diuina p-
uidētia ꝛ adinuicē diſponunẗ ꝛ diriganẗ in finē tenuiter
nobis notus eſſe pōt:cū ad cognoſcendā rōnem diuine
puidētie nō pringamus:ſi ergo ipſe vie impfecte cogno
ſcūtur a nobis:quō per eas ad pfecte cognoſcēdū ipſaꝝ
viarū pn^m poterimus puenire:qꝛ ſine pportione excedit
vias pdictas:etiā ſi vias ipas cognoſceremus pfecte:nō-
dum tñ pfecta pncipij cognitio nobis adeſſet. Quia igiẗ
debilis erat dei cognitio ad quā hō per vias pdictas in-
tellectuali quodā quaſi intuitu pringere poterat ex ſup-
abūdanti bonitate vt firmior eſſet hoīs de deo cognitio
quedā de ſeipſo hoībus reuelauit que intellꝫm humanuꝫ
excedunt:in qua quidē reuelatione ſm cōgruentiā hoīs
quidā ordo ſeruaẗ:vt palatim de impfecto veniat ad pfe
ctum ſicut in ceteris reb⁹mobilibus accidit.Primo igiẗ
ſic homini reuelātur vt tñ nō intelligāẗ:ſꝫ ſolum quaſi
audita credantur:qꝛ intellectus hoīs ſm hunc ſtatū quo
ſenſibilibus eſt cōnexus ad ea intuenda que omnes p-
portiones ſenſus excedunt oīno eleuari non poteſt:ſꝫ cū
a ſenſibilium cōnexione fuerit liberatus: tūc eleuabitur
ad ea que reuelantur intuenda. Eſt igitur triplex cogni- Triplex co-gnitio hoīs ő deo.
tio hoīs de diuinis:quarū prima eſt ſm qꝫ homo nāli lu
mine rōnis per creaturas in dei cognitioneꝫ aſcēdit.Se-
cūda eſt prout diuina veritas intellectuꝫ humanū exce-
dens per modum reuelationis in nos deſcēdit:nō tñ qſi
demonſtrata ad vidēdū ſed quaſi ſermone plata ad cre
denduꝫ.Tertia eſt ſm qꝫ mens humana eleuaẗ ad ea q̄
ſunt reuelata pfecte intuenda. Hāc igiẗ triplicē cogni
tionem Job in verbis ppoſitis inſinuat.Qꝛ.n.dicit.Ec-
ce hec ex pte dicta ſunt viaꝝ eius ad illā cognitionē prti-
net qua per viā creaturaꝝ in dei cognitionē noſter itelle
ctus aſcendit:ꝛ qꝛ has vias impfecte cognoſcimus recte
adiūxit ex pte.Ex pte enim cognoſcimus ſicut Apl's di-
cit.j.ad Corin.13.Qꝛ vō ſubdit:ꝛ cum vix paruam ſtillā
ſermonū eius audiuerimus ad ſcdam cognitionē prinet
put diuina nobis credenda p modū locutiōis reuelanẗ.
Fides.n.vt di Ro.10.eſt ex auditu:auditus aūt p vbum
dei:de quo etiā di Joā.17.Sāctifica eos in veritate:ſer-
mo tuus veritas eſt:ſic igiẗ qꝛ reuelata veritas de diui-
nis nō videnda ſꝫ credenda pponitur recte dicit audiue
rimus:qꝛ vō hec iperfecta cognitio effluit ab illa pfecta
cognitione qua diuina veritas in ſeipſa vi dum a deo no
bis mediātibus angelis reuelaẗ qui vident faciē patris
recte noiat ſtillaꝝ:vñ ꝛ Joā.3.dicit.In die illa ſtillabunt
montes dulcedinē:ſed qꝛ nō oīa myſteria que in pma ve
ritate viſa angeli ꝛ alij beati cognoſcūt:ſed qdam pauca
nobis reuelātur:ſignāter addidit paruā.di.n.Eccꝉ.43.
Quis magnificabit eū ſicut eſt ab initio:multa abſcōdi-
ta ſunt maiora his:pauca.n.vidimus operū eius.ꝛ dnſ
diſcipulis dicit Joā.16.Multa habeo vobis dicere ſed
non poteſtis portare mō.hec etiā pauca que nobis reue-
lantur ſub qbuſdā ſilitudinib⁹ꝛ obſcuritatib⁹verborum
nobis preponunẗ vt ad ea quoqꝫ capienda ſoli ſtudioſi
pueniāt:alij vō quaſi occulta venerētur ꝛ increduli lace
rare nō poſſint:vñ dicit Apl's.1.ad Corin.13.Uidemus
nūc per ſpeculū in enigmate.ſignāter ergo addidit vix:
vt difficultas oſtendereẗ:qꝛ vō ſubdidit.Quis poterit
tonitruū magnitudinis eius intueri.ad tertiā cognitioneꝫ
prinet qua pma veritas cognoſceẗ nō ſicut credita ſꝫ ſi-
cut viſa.Uidebimus eni cū ſicuti eſt:vt diciẗ.1.Joā.ter-
tio:vñ dicit intuerit:nec aliqd modicū de diuinis myſte-
rijs pcipietur:ſed ipſa maieſtas diuina videbiẗ ꝛ oīs bo
noꝝ pfectio:vñ dñs ad Moyſen dixit Exo.33.Ego oſtē-
dam tibi oē bonū.recte ergo dicit magnitudinis. Nō eṫ
pponetur veritas hoī aliquib⁹ velaminibus occultata
ſed oīno manifeſta:vñ dñs diſcipulis ſuis dicit Joā.16.
Uenit hora cū iam nō in puerbijs lo.vo.ſed palā de pa
tre meo annūciabo vobis.ſignāter ergo dicit tonitruꝫ:
ad manifeſtationē inſinuādā.Cōpetūt autē vba pmiſſa Applicat ad diuiſionēꝫ li-bri.
noſtro ppoſito:nā in pcedētib⁹ de diuinis ſermo eſt ha-
bitus ſm qꝫ ad cognitionē diuinoꝝ nālis rō per creatu-
ras puenire pōt:impfecte tñ ꝛ ſm pprij poſſibilitateꝫ inge-
nij:vt ſic poſſumus dicere cū Job.Ecce hec ex parte di-
cta ſunt viaꝝ eius.Reſtat aūt ſermo habēdus de his q̄
nobis reuelata ſunt diuinitus vt credēda excedentia in-
tellectū humanū.Circa que qualr pcedendū ſit pmiſſa
vba nos docent:cū eniꝫ veritatē vix audiuerimus in ſer-
monibus ſacre ſcripture quaſi ſtillā paruā ad nos deſcen-
dētē:nec poſſit aliqs in huius vite ſtatu tonitruū magni-
tudinis intueri:erit hic modus ſeruādus:vt ea que in ſer-
monibus ſacre ſcripture ſūt tradita quaſi pncipia ſumā-
tur:ꝛ ſic ea que in ſermonibus pdictis occulte nobis tra-
duntur ſtudeamus vtcūqꝫ mente cape a laceratione infi
delium defendendo:vt tñ preſumptio pfecte cognoſcē-
di non

di non aſſit: pbanda eni ſunt huiꝰ auctoritate ſacre ſcri
pture:non aūt rōne naturali:ſed tñ oſtēdendū eſt ꝙ rō
ni naturali nō ſunt oppoſita: vt ab impugnatiōe infide
liū defendant: qui etiā modus in pricipio huius operis
predeterminatus eſt. Quia vo naturalis rō per creatu
ras in dei cognitionem aſcendit: fidei vero cognitio a
deo in nos ecōuerſo diuina reuelatione deſcendit:eſt au
tem eadē via aſcenſus ɛ deſcenſus: opꝫ eadē via proce
dere in his que ſupra rōnez credunt: qua in ſupioribus
proceſſum eſt circa ea que rōne inueſtigātur de deo: vt
primo.l.ɛ ea tractent q̄ in ipſo deo ſupra rōnem creden
1° incipit a cap.17. da proponunt: ſicut eſt cōfeſſio trinitatis. Scdo aūt de
3° incipit cap.29. his que ſupra rōnem a deo ſūt facta: ſicut opus incarna
tionis ɛ que ſequuntur ad ipſam. Tertio vo ea que ſu
pra rōnez in vltimo hominū fine expectant: ſicut reſur
rectio ɛ glorificatio corpoꝝ:perpetua beatitudo anima
rū:ɛ que his cōnectuntur.

Qꝫ ſit gña:paternitas ɛ filiatio in diuinis. Cap.II.

Jdē p° p.q. 27.ar.2. Jō.p.ſcp.d. 4

P Rincipiū aūt cōſiderationis a ſecre
to diuine generationis ſu
mentes:quid de ea ſm ſacre ſcripture docu
menta teneri debeat premittamus: de hinc
vo ea q̄ contra veritatē fidei infidelitas ad
inuenit argumēta ponamus quoꝝ ſolutiōe ſubiecta:hu
ius ɔſiderationis ppoſitū ɔſequemur. Tradit igitur
nobis ſacra ſcriptura in diuinis paternitatis ɛ filiatiōis
nomina Jeſum chriſtuz filiū dei ɔteſtans:qd in ſcriptu
ra noui teſtamēti frequētiſſime inuenit: dī eni Matth.
11. Nemo nouit filiū niſi pater:neq3 patrē quis nouit ni
ſi filius. Ab hoc Marcus ſuū euangeliū incepit dicens.
Initium euāgelij Jeſu chriſti filij dei. Joannes etiā euā
geliſta hoc frequēter oſtēdit:dī eni Joā.3. Pater diligit
filium ɛ oīa dedit in manu eius:ɛ Joā.5. Sicut pater ſu
ſcitat mortuos ɛ viuificat:ſic ɛ filius quos vult viuifi
cat. Paulus etiā aplus hec verba frequenter interſerit:
dicit eni Rom.1. Segregatuz in euāgelium dei qd ante
pmiſerat per pphetas ſuos in ſcripturis ſanctis de filio
ſuo.ɛ ad Hebre.1. Multipharíam multiſq3 modis oliz
deus loquens patribus in prophetis: nouiſſime diebus
iſtis locutus eſt nobis in filio. Hoc etiaz tradit lz rarius
in ſcriptura veteris teſtamēti:dī eni Prouer.30. Qd no
men eſt eius:ɛ qd nomē filij eius ſi noſti. Jn pa.etiā legi
tur. Dñs dixit ad me:filius meus es tu:ɛ iterū. Jpſe in
Jmprobō ho ni verboꝝ p ut de filio dei verificantur. Solo. uocauit me:pater meus es tu. Et q̄uis hec duo vltia
verba aliq vellent ad ſenſum aliuz retorquere: vt qd dī
dñs dixit ad me filius meus es tu:ad ipſuz Dauid refe
rat:qd vo dicitur. Jpſe inuocauit me pater meus es tu.
Salomoni attribuat. Tamē ea que ɔiungunt vtriq3 h
nō oino ita eſſe oſtēdūt:neq3 eni Dauid pōt cōpetere qd
additur:ego hodie genui te:ɛ qd ſubdit. Dabo tibi gen
tes hereditatē tuā:ɛ poſſeſſionez tuā terminos terre:cū
eius regnū nō vſq3 ad terminos terre fuerit dilatatū: vt
hyſtoria libri regū declarat. Neq3 etiā Salomoni pōt
omnino cōpetere qd dī: ipſe inuocauit me pater meus
es tu:cū ſubdat. Ponā in ſeculū ſeculi ſe.eius. ɛ thro.ei⁹
ſi.di.ce. vñ dat intelligi ꝙ qz quedā premiſſis verbis an
nexa Dauid vel Salomoni poſſint congruere:quedam
vero nequaq̄ ꝙ de dauid ɛ ſalomone hec verba dican
tur ſm morē ſcripture in alterius figurā in quo vniuer
ſa cōpleant. Quia vero noīa patris ɛ filij generatiōe ali
qua cōſequūtur:ipſum etiā diuine generationis nomen
ſcriptura non tacuit.nā ɛ in ps. vt dictū eſt legit: ego ho
die genui te.ɛ Prouer.8.dī. Nondū erant abyſſi ɛ ego
iam cōcepta erā.añ colles ego parturiebar: vel ſm aliā
literam. Añ oēs colles generauit me dñs. dī etiam Jſa.

viti. Nūquid ego q alios parere facio ipſe nō pariā di
cit dñs:ſi ego qui generationē ceteris tribuo ſterilis ero
ait dñs deus. Et lz dici poſſit hoc eſſe referenduz ad Gloſa falſa.
multiplicationē filiorum iſrael de captiuitate reuerten
tiū in terrā ſuā:qz premittit. Parturiuit ɛ peperit ſyon fi
lios ſuos. Tamē hoc ppoſito nō obſiſtit:ad qd̄cūq3 Jmprobat.
eni rō aptet:ipſa tñ rō que ex dei ore inducit firma ɛ ſta
bilis manet:vt ſi ipſe alijs generationez tribuat ſterilis
nō ſit. Nec eſſet ɔueniens vt q alios vere generare facit
ipſe nō vere ſed p ſimilitudinē generet:cū oporteat nobili⁹
eſſe aliqd in cā q̄ in cauſatis: vt oſtenſum eſt. Jo. etiam
primo dī. Uidimus gloriā eius gloriā quaſi vnigeniti a
patre.ɛ iterū. Unigenitus filius qui eſt in ſinu patris ip
ſe enarrauit.ɛ Paulus dicit Hebre.1. Et cū iteruz intro
duxit primogenitū in orbem terre dicit. Et adorent euz
omnes angeli dei.

Qꝫ filius dei ſit deus. Cap.III.

C Onſiderandū eſt tamen ꝙ pre
dictis nominib⁹
diuina ſcriptura vtit etiam ad creationem
rerū oſtēdēdā: dī eni Job.38. Quis eſt plu
uie pater vel qs genuit ſtillas roris: de cui⁹
vtero egreſſa eſt glacies:ɛ gelu de celo qs genuit: Ne er
go nihil aliud ex paternitat filiatiōis ɛ generatiōis vo
cabulis intelligeret q̄ creationis efficacia. addidit ſcri Differētia in
pture auctoritas vt eum quē filiū ɛ genitū noiabat etiaz ter gñōnez ɛ
deū eē nō taceret vt ſic pdicta generatio aliqd amplius creationem.
q̄ creatio intelligeret: dī eni Joā.1. Jn princi.erat ver.ɛ
ver.erat a.de.ɛ deus erat verbū. Et ꝙ verbi noie filius
intelligat ex cōſequētibus oſtēdit.nā ſubdit. Uerbum
caro factū eſt:ɛ habitabit in nobis: ɛ vidimus gloriā ei⁹
gloriā quaſi vnigeniti a patre.ɛ Paulus dic ad Titū.3.
Apparuit benignitas ɛ humanitas ſaluatoris noſtri dei.
Hoc etiam veteris teſtamēti ſcriptura nō tacuit: chrm
deū nominans: dī eni in ps. Sedes tua deus in ſeculum
ſeculi virga directionis virga regni tui: dilexiſti iuſtitiaꝫ
ɛ odi.iniq. Et ꝙ ad chrm dicat pꝫ per id qd ſubdit: pro
pterea vnxit te deus deus tuus oleo letitie pre cōſortib⁹
tuis. Et Jſa.9.dī. Paruulus natus eſt nobis:ɛ filius dat⁹
eſt nobis:ɛ factus eſt principatus ſup humeꝝ eius.ɛ vo
ca.no.eius admi.ɔſi.deus for.pr fu.ſecu.pn.paci. Sic g
ex ſacra ſcriptura docemur filiū dei a deo genitū deum
eē.filiū aūt dei Jeſuz chrm Petrus ɔfeſſus eſt ei dicēs.
Tu es chrs filius dei viui:ipe g ɛ vnigenit⁹ ē ɛ deus eſt.

Quid opinatus ſit Fotinus de filio dei: ɛ eius impro
batio. Cap.IIII.

H Elius aūt doctrine veritatē quidam Poſitio he
uerſi hoies ſuo ſenſu me retica circa
tiri pſumentes de premiſſis vanas ɛ varias diuinitatē dei.
opiniones ɔceperūt quoꝝ quidā ɔſideraue
rūt hanc eſſe ſcripture ɔſuetudinē eos q di
uina gratia iuſtificant filios dei dici ſm illud Jo.1. De
dit eis poteſtatē filios dei fieri his qui credunt in nomi
ne eius:ɛ Ro.8.dī. Jpſe eni ſpūs teſtimoniū reddit ſpi
ritui noſtro ꝙ ſumus filij dei.ɛ 1.Jo.3. Uidete qualem
charitatē dedit nobis pater vt filij dei noiemur ɛ ſimus:
quos etiaz a deo genitos eſſe ſcriptura nō tacet: dī enim
Jac.1. Uoluntarie eniz genuit nos verbo veritatis.ɛ 1.
Jo.3.dī. Omnis q natus eſt ex deo pctm nō facit:qm ſe
mē ipſius in eo manet:ɛ qd eſt mirabilius eiſdē nomen
diuinitatis aſcribit: dñs enim dixit ad moyſen. Ego con
ſtitui te deuz Pharaonis: ɛ in ps. Ego dixi dij eſtis:ɛ fi.
ex.oēs.ɛ ſicut dñs dicit Jo.10. illos dixit deos: ad quos
ſermo dei factus eſt. Per hunc modū opinantes ieſum
chrm purū hominē eſſe: ɛ ex maria virgine initiū ſum

Opio. falſa

pſiſſe:ꝛ ꝑ beate vite meritū diuinitatis honorē pre cete- ris fuiſſe adeptū æſtimauerunt cum ſiliter alijs hoibus ꝑ adoptionis ſpūm dei filiū ꝛ per grām ab eo genitū ꝛ ꝑ quādā aſſimilationē ad deū in ſcripturis dici deū: nō ꝑ naturā: ſed ꝑ conſortiū quoddā diuine bonitatis: ſicut ꝛ de ſanctis dr̄.2.Pe.1.Ut efficiamini diuine conſortes nature fugientes eius q̄ in mundo eſt ↄcupiſcentie corru ptionē. Hāc aūt poſitionē ſacre ſcripture auctoritate cō

ꝓbāō cor

firmare nitebantur. dicit eni dn̄s Matth. vlti. Data eſt mihi ois poteſtas in celo ꝛ in terra: ꝙ ſi ān tpa deus eēt ptātē ex tpe nō accepiſſet. Itē Ro.1.dr̄ ꝺ filio ꝙ factus eſt ei. ſ. deo ex ſemine Dauid ſm carnē: ꝛ ꝙ predeſtinatꝰ eſt filius dei in virtute: qḋ aūt predeſtinat̄ ꝛ factum eſt videt̄ nō eſſe eternum. Idē aplus dicit ad Phil.2. Fa- ctus eſt obediens vſq; ad mortē: mortem aūt crucis: ꝑꝑ qḋ ꝛ deus exaltauit illū: ꝛ dedit illi nomē qḋ eſt ſuꝑ om- ne nomē: ex quo videt̄ oſtēdi ꝙ ꝑꝑ obedientie ꝛ paſſio- nis meritum diuino ſit honore donatus ꝛ ſuꝑ oia exalta tus. Petrus etiam dicit Actuum.2. certiſſime ḡ ſciat ois domus iſrael q: dn̄m eū ꝛ xp̄m deus fecit hunc Ieſum quē vos crucifixiſtis: videt̄ ḡ ex tpe deus eſſe factus nō ān tpa natus. Adducunt etiā in fulcimentum ſue opinio nis ea que in ſcripturis de chriſto ad defectū ptinere vi dentur: ſicut qḋ femineo portat̄ vtero ꝛ perfectū etatis accepit: eſurie paſſus eſt: ꝛ laſſitudine fatigatus: ꝛ morti ſubiectus: ꝙ ſemꝑ ꝓfecit iudicij ſe neſcire diem ↄfeſſus eſt: ꝛ mortis terrore cōcuſſus eſt: ꝛ alia huiꝰ: que deo per naturā exiſtēti ↄuenire nō poſſent: vn̄ ↄcludunt ꝙ ꝑ me ritū honorē diuinū adeptus eſt per gratiā: nō ꝙ eſſet na

Qui fuere h. inuētores ei' erroris. Theodo. hꝭ.

ture diuine. ¶ Hanc aūt poſitionē primo adinuenerūt qdaꝫ antiq heretici Cherintus ꝛ Ebion quā poſtea pau lus ſamoſetanus inſtaurauit: ꝛ poſtea a Fotino eſt cōfir mata: vt qui hec dogmatiçant fotiniani nuncupentur.

¶ Diligenter aūt verba ſacre ſcripture cōſiderantibus apparet nō hunc ſenſum in ea contineri quē predicti ho mines ſua opiniōe ↄceperūt: nā cū Salomon dicat. Nō- dū erant abyſſi ꝛ ego iam cōcepta erā: ſatis oſtendit hāc gn̄ationem ān oia corꝑalia extitiſſe: vn̄ relinquit̄ ꝙ fili us a deo genitus initium eſſendi a Maria nō ſumpſit.

Filio ad g' ꝑtis expo. ſcripture.

Et lꝫ hec ꝛ alia ſimilia teſtimonia deprauari conati fue- rint peruerſa expoſitione dicētes hec ſm ꝑdeſtinationē debere intelligi: q: ſ. ante mundi cōſtitutionē diſpoſitū fuit vt ex maria vgine dei filius naſceret̄: nō ꝙ dei filius fuerit ān mundū: ꝑ ea tn̄ que ſequūtur pꝫ ꝙ non ſolum in predeſtinatione ſed ēt realiter fuerit ān mariam: naꝫ poſt premiſſa verba ſalomonis ſubiungit̄. Qn̄ appēde bat fundamēta terre cū eo eram cūcta cōponēs: ſi āt in ſola predeſtinatione fuiſſet nihil agere potuiſſet. Hoc ēt ex verbis Ioannis euangeliſte habetur: nam cum pre- miſiſſet in ꝓncipio erat verbū: quo noie filius dei intelli

Cap.3.

gitur: vt oſtenſum eſt: ne quis h̄ ſm predeſtinationeꝫ ac cipere poſſet ſubdidit. Oia per ipſum facta ſunt: ꝛ ſine ipſo factum eſt nihil: qḋ verū eē nō poſſet niſi realiter ān mundū extitiſſet. Itē de dei filio dicit Io.3. Nemo aſcendit in celuꝫ niſi qui deſcendit de celo: filius hoīs q eſt in celo: ꝛ iteꝝ Io.6. Deſcendi de celo nō vt faciā vo- lūtatē meaꝫ: ſed voluntatem eius qui miſit me: apparet ergo eum fuiſſe anteq̄ꝫ de celo deſcēderet. ¶ H̄ ſm pre dictam poſitionē hō per vite meritū profecit in deum. apl's aūt ecōuerſo oſtendit ꝙ cū deus eſſet factus ē hō. dicit enim ad Phil.2. Cū in forma dei eſſet nō rapinaꝫ arbitratus eſt eſſe ſe equalē deo: ſed ſemetipſum exina- niuit formā ſerui accipiens in ſilitudinē hoīum factus: ꝛ habitu inuentus vt hō: repugnat ḡ predicta poſitio apo- ſtolice ſnie. ¶ Adhuc inter ceteros qui dei gratiam ha-

buerunt Moyſes habuit eā copioſe: de quo dr̄ Exo.33. ꝙ loquebat̄ ei dn̄s facie ad faciem: ſicut loqui ſolet ho- mo ad amicū ſuū: ſi ḡ Ieſus xp̄s nō diceret̄ dei filꝰ niſi ꝓpter gratiā adoptiōis ſicut alij ſcti: eadē rōne moyſes filius dei diceret̄ qua ꝛ xp̄s: lꝫ etiam abundantiori gra tia chriſtus fuerit dotatus: nam ꝛ inter alios ſctōs vnus alio maiori gratia replet̄: ꝛ tn̄ oēs eadē rōne filij dei di- cunt̄: Moyſes aūt nō eadē rōne dicit̄ filius qua ꝛ xp̄s. diſtinguit eni apl's xp̄m a moyſe: ſicut filiū a ſeruo. Di-

Nota

citur eni ad Hebre.3. Moyſes qdeꝫ fidelis erat in tota domo eius tanq̄ꝫ famulus in teſtimoniū coꝝ q̄ dicenda erant: xp̄s autem tanq̄ꝫ filius in domo ſua: manifeſtum eſt ḡ ꝙ xp̄s nō dr̄ dei filius ꝑ adoptiōis gratiā ſicut alij ſancti. Similis etiā rō ex pluribus alijs ſcripture locis colligi pōt: que quodā ſingulari mō xp̄m pre alijs dei filiuꝫ nominat: qn̄q; qdem abſq; alijs ſingulariter eum filiū noiāns: ſicut vox pr̄is itonuit in baptiſmo. Hic eſt filius meꝰ dilectus in q̄ mihi cōplacui: qn̄q; eū vnigeni- tū noiat. ſicut Io.1. Uidimus eū q̄ſi vnigenitum a pr̄e. ꝛ iterū. Unigenitus q eſt in ſinu pr̄is ipſe enarrauit: ſi aūt cōi mō ſicut ꝛ alij filius diceret̄: vnigenitus dici nō poſ ſet: qn̄q; ēt ꝛ ꝑmogenitus noiat̄: vt q̄dā deriuatio filiatio nis ab eo in alijs oſ̄dat̄: ſm illud Ro.8. Quos ꝓſciuit ꝛ ꝑdeſtinauit fieri ↄformes imagini filij eius vt ſit ipſe ꝓ- mogenitus in multis fr̄ibus. ꝛ Gal.4. dr̄. Miſit deus fi liū ſuū vt adoptionē filiorū reciperemus: alia ḡ rōne ipſe eſt filꝰ ꝑ cuꝰ filiatōis ſilitudinē alij filij dicunt̄. ¶ Am-

Alia reprobatio.

pliꝰ. Quedā opa in ſcripturis ſacris ita deo ꝓprie attri- buunt̄ ꝙ alteri ↄuenire nō pnt: ſicut ſctificatio aiaruꝫ ꝛ remiſſio pctōꝝ. Dr̄ eni Leui.20. Ego dn̄s q ſctifico vos: ꝛ Iſa.43. Ego ſum q deleo iniquitates veſtras ꝑꝑ me: vtrū- q; aūt hoꝝ xp̄o ſcriptura attribuit: dr̄ eni ad Hebre.2. Qui ſctificat ꝛ q ſctificant̄ ex vno oēs. ꝛ ad Heb. vlt. Ie- ſus vt ſctificaret ꝑ ſuū ſanguinē populū extra portā paſ ſus eſt. Ipſe ēt dn̄s de ſe ꝓteſtatus eſt ꝙ hēret ptāteꝫ re mittēdi peccata: ꝛ miraculo confirmauit: vt hr̄ Matth. 9. ꝛ h̄ ēt angelus de ipſo ꝓnūtiauit. Ipſe inquit ſaluum faciet populū ſuum a peccatis eoꝝ: nō ḡ xp̄s ꝛ ſctificās ꝛ

Solo arguit deū pōnit.

peccata remittēs ſic dr̄ deus: ſicut dicunt̄ dij hi q ſancti- ficant̄ ꝛ quoꝝ pctā remittunt̄: ſed ſicut virtutē ꝛ nāꝫ di- uinitatis hn̄s. Illa vo ſcripture teſtimonia quibus oſtēdē nitebant̄ ꝙ xp̄s nō eſſet deus ꝑ naturā: efficacia nō ſūt ad coꝝ ꝓpoſitū oſtendēdū: ↄfitemur eni i xp̄o dei filio poſt incarnatōis myſteriū duas nāas: hūanā. ſ. ꝛ diuinā: vn̄ de eo dicunt̄ ꝛ q̄ dei ſūt ꝓpria rōne diuine nāe: ꝛ que ad defectū ptinere vident̄ rōne hūane nāe: vt infra ple

Cap.27.

nius explanabit̄: nūc aūt ad pn̄tē ↄſiderationē de diua gn̄atiōe h̄ ſufficiat monſtratū eē ſm ſcripturas ꝙ xp̄s dei filius ꝛ deus dr̄ nō ſolū ſicut purus hō ꝑ grām ado- ptionis ſed ꝓpter diuinitatis naturam.

¶ Opinio Sabellij de filio dei ꝛ eiꝰ iprobatio. Cap.V

De iſto ſabellio habes lib. 7. eccleſiaſtice hyſto. cap.6 Opio heretica circa filiationem veri chriſti.

Qualia vo oium de deo recte ſentientiuꝫ hec eſt fixa mētis ↄceptio ꝙ nō poſſit eſſe niſi vnus nāl'r deus: qdam ex ſcripturis ↄcipientes ꝙ xp̄s ſit vere ꝛ nāl'r deus ac dei filius vnū deum eſſe ↄfeſſi ſunt xp̄m dei filiū ꝛ deū patrē: nec tn̄ ꝙ deus filꝰ dicat̄ ſm ſuā nām aut ab eterno: ſed ex tūc filiatōis nomē accepiſſe ex q̄ de maria virgine natꝰ eſt ꝑ incarnatōis myſterium. ꝛ ſic oia que xp̄s ſm carnē ſuſtinuit deo patri attribue- bant: puta eſſe filiū vginis ↄceptū ꝛ natū eſſe ex ipſa paſ ſum: mortuū ꝛ reſurrexiſſe: ꝛ alia oia q̄ ſcripture ꝺ xp̄o

Cōfirmatio opionis.

ſm carnē loquunt̄. Hāc aūt poſitionē ↄfirmare nitebā- tur ſcripture auctoritatibus: dr̄ eni Deut.6. Audi iſrael dn̄s deus tuꝰ vnꝰ eſt: ꝛ Deu.32. videte ꝙ ego ſim ſolus

ꝛ nō

⁊ nō ſit alius deꝰ pter me:⁊ Joā.5.Pī in me manēs ipſe
facit opa:⁊.14.Qui videt me videt ⁊ patrē:⁊ ego in pře
⁊ pī in me eſt.Ex qbus oībus ↄcipiebāt deū patrē ipm
Opio falſa. filiū dici ex vgine incarnatū. Hec aūt fuit opinio ſabel-
lianoꝝ q ⁊ patripaſſiani dicti ſunt:eo ꝙ patrez paſſum
eſſe ↄfitent:aſſerētes ipm patrē eſſe xpm. ¶ Hec autē
poſitio etſi a pdicta differat qꝫtū ad xpi diuinitatez:naz
hec xpm verū ⁊ nālez deū eſſe ↄfitet:qð pria negabat:
tn̄ qꝫtum ad filiationē ⁊ generationē vtraqꝫ eſt ↄformis
opinio:nō ſicut pria poſitio filiationē ⁊ gñonē q̄ xp̄s fi-
lius dī nō fuiſſe ante Mariā:ita ⁊ hec opinio confitet.
Neutra ḡ poſitio gñonē ⁊ filiationē ad diuinā nām re-
fert:ſed ſolū ad nām humanā. Habet ēt ⁊ hoc ꝓprium
iſta poſitio ꝙ cū dī filius dei:nō deſignat aliq̄ ſubſiſtēs
pſona:ſꝫ qdā proprietas ſuperueniēs preexiſtenti pſone:
nā ipſe pī ſm ꝙ carnē ſumpſit ex virgine filij nomē ac-
cepit:nō quaſi filius ſit aliqua ſubſiſtens pſona a pſona
Reprobatio. přis diſtincta. ¶ Huius aūt poſitōis falſitas manifeſte
p oſtdit auctoritate ſcripture:nā xp̄s nō ſolū vginis filiꝰ
dī in ſcripturis:ſed ēt filius dei:vt ex ſupioribus pꝫ:hoc
aūt eſſe nō pt vt idē ſit filius ſuiipſius:cū enī filius gene-
ret a pře:generās aūt det eſſe genito: ſeqret ꝙ idē eſſet
2° dans ⁊ accipiēs eſſe:qð oīno eē nō pōt: nō eſt ḡ deus pī
ipſe filius:ſed alius eſt filius ⁊ alius pī. ¶ Itē dn̄s dic.
Deſcēdi de celo nō vt faciā volūtatē meā: ſed volūtatē
eius q miſit me. Jo.6.⁊.17.Clarifica me pī apud temet-
ipm.Ex qbꝰ oībus ⁊ ſilibus oſtdit filius eſſe alius a pře.
Pōt aūt dici ſm hāc pōnē ꝙ xp̄s dī filius dei přis ſo-
lū ſm humanā naturā:qꝛ.ſ.ipſe deus pī humanaz nām
quā aſſumpſit creauit ⁊ ſctificauit: ſic ḡ ipſe ſm diuini-
tatē ſuiipſius ſm humanitatē dī pī:⁊ ita ēt nihil ꝓhibet
Cap.4 eundē ſm humanitatē diſtinctū eſſe a ſeipſo ſm diuini-
tatē.Sed ſm hoc ſequeret ꝙ xp̄s dicat filius dei ſicut
⁊ alij hoīes vel rōne creatiōis:vel rōne ſctificatiōis:con-
ſum eſt aūt ꝙ alia rōne xp̄s dī dei filius q̄ alij ſcti:non
ḡ mō pdicto pōt intelligi ꝙ ipſe pī ſit xp̄s ⁊ filiꝰ ſuip-
3° ſius. ¶ P̄.Ubi eſt vnū ſuppoſitū ſubſiſtens pluralis p
dicatio.nō recipit:xp̄s aūt de ſe ⁊ de pře pluralr loqui-
tur dicēs:ego ⁊ pī vnū ſumus:nō eſt ḡ filius ipſe pater.
4° ¶ Adhuc.Si filius a pře non diſtinguit niſi p incarna-
tionis myſteriū:ante incarnationē oīno nulla diſtinctio
erat:inuenit aūt ex ſacra ſcriptura etiā añ incarnationē
filius a pře fuiſſe diſtinctus:dī enī Jo.1.In pn̄.erat ver.
⁊ ver.er.apud deū:⁊ deus erat verbū: verbū ḡ qð apud
deū erat aliquā diſtinctionē ab ipſo hēbat:hꝫ eniz h cō
5° ſuetudo loquēdi vt alius apud aliū eſſe dicat. ¶ Silr
ēt Proue 8.genitus a deo dicit.Cū eo erā cōponēs oīa.
in quo rurſus aſſociatio ⁊ qdā diſtinctio deſignat. dī ēt
Oſee.1. Domui Juda miſerebor:⁊ ſaluabo eos in dn̄o
deo ſuo:vbi deus pī de ſaluādis in deo filio populis lo-
quitur q̄ſi de pſona a ſe diſtincta q̄ dei noīe digna ſit.dī ēt
Gen.1.Faciamus hoīem ad imaginē ⁊ ſilitudinē nr̄am:
in quo expſſe pluralitas ⁊ diſtinctio facientiū hoīem de-
ſignat:hō aūt per ſcripturas a ſolo deo cōditus eē doce-
tur:⁊ ſic dei přis ⁊ dei filij pluralitas ⁊ diſtinctio fuit ēt
ante xpi incarnationē:nō ḡ ipſe pī filius dī pp incarna-
tiōis myſteriū. ¶ Amp̄.Uera filiatio ad ipm ſuppoſi-
tū ptinet eius q dī filius:nō enī manus vel pes hoīs fi-
liationis nomē ꝓprie accipit:ſed ipſe hō cuius iſte ſunt
ptes:pn̄itatis aūt ⁊ filiatiōis noīa diſtinctionē requirunt
in illis de qbus dicunt:ſicut ⁊ generās ⁊ genitū: opꝫ ḡ ſi
aliqs vere dī filius ꝙ ſuppoſito a pře diſtinguat. Xp̄s
aūt vere ē dei filius.dī enī.1.Jo.vlti. Ut ſimus in vero
filio eius Jeſu xp̄o: opꝫ ḡ ꝙ xp̄s ſit ſuppoſito diſtictꝰ
a pře:nō ḡ ipſe pater eſt filius. ¶ Adhuc poſt incarna-
tionis myſteriū pī de filio proteſtat: hic eſt filius meus
dilectꝰ.hec aūt demōſtratio ad ſuppoſitū referi:xp̄s ḡ
ſm ſuppoſitum eſt alius a pře. ¶ Ea vero qbus Sabel- Cap.7.
lius ſuā poſitionē nitit ↄfirmare id qð intendit nō oſtē-
dūt:vt infra plenius oſtendet:non enī p hoc ꝙ deus eſt
vnus:vel ꝙ pater eſt in filio ⁊ filius in patre habet ꝙ fi-
lius ⁊ pater ſit vnū ſuppoſito:pōt enī ⁊ duoꝝ ſuppoſito
diſtinctorum aliqua vnitas eſſe.

¶ De opinione Arrij circa filium dei. Cap.VI.

Cum aūt doctrine ſacre nō ↄgruat ꝙ Alia opio he-
filius dei a Maria initium retica circa di
ſumpſerit:vt Fotinus dicebat: neqꝫ vt is q uinitatē ⁊ fi-
ab eterno deus fuit ⁊ pī eſt: p carnis aſſum- liationē xp̄i.
ptionē filius eſſe ceperit:vt Sabellius dixe-
rat:fuerūt alij hāc de diuina gñone quā ſcriptura tradit
opinionē ſumentes ꝙ filiꝰ dei añ incarnatiōis myſteriū
extiterit ⁊ ēt añ mūdi ↄdōnē.Et qꝛ iſte filius a deo pře
ē aliꝰ:eſtimauerūt eū nō eē eiuſdē nāe cū deo pře:nō enī
itelligere poterāt nec credere volebāt ꝙ aliq duo ſm p-
ſonā diſtincti hēant vnā eſſentiā ⁊ nām:⁊ qꝛ ſola nā dei
přis ſm fidei doctrinā eterna credit:crediderūt nām fi-
lij nō ab eterno extitiſſe:lꝫ fuerit filius ante alias crea-
turas.Et qꝛ oē qð nō eſt eternū ex nihilo fcm̄ eſt ⁊ a deo
creatū:filiū deū ex nihilo factū eē ⁊ creaturaz pdicabāt.
Sꝫ qꝛ auctoritate ſcripture cogebant vt etiaz filiū dei
noiarent:ſicut in ſuperioribus eſt expſſum:dicebant euz Cap.4.
vnū cū deo pře:nō qdē p nām:ſꝫ p quādā ↄſēſus vnionē
⁊ p diuine ſilitudis pticipationē ſup ceteras creaturas. vn̄
cū ſupme creature q̄s angelos dicimꝰ i ſcripturis ⁊ dij ⁊
filij dei noient: ſm illō Job.38.Ubi eras cū me lauda-
rēt aſtra matutina:⁊ iubilarēt oēs filij dei. ⁊ in pſ. Deus
ſtetit in ſynagoga deoꝝ:hūc dei filiū ⁊ deū pre alijs dici
oportebat:vtpote nobiliorē iter ceteras creaturas intan-
tū ꝙ p eū deus pī oēm aliā ↄdiderit creaturā. ¶ Hanc
āt poſitionē ↄfirmare nitebant ſacre ſcripture documē-
tis. dicit enī filius Jo.17.ad patrē loquens. Hec eſt vita
eterna vt cognoſcāt te ſolū deū veꝝ.ſolꝰ ḡ pī deus verꝰ
eſt:cū ḡ filius nō ſit pater:filius deus verus eē non pōt.
Itē aplūs dicit.1.Thimo.vlti.Serues mādatū ſine ma-
cula irreprehēſibile vſqꝫ i aduētū dn̄i nr̄i Jeſu xpi: quē
ſuis tpibus oſidet beatꝰ ⁊ ſolꝰ potēs rex regū ⁊ dn̄s dn̄an-
tiū:q ſolus hꝫ imortalitatez ⁊ lucē habitat inacceſſibilē.
In qbus verbis oſtēdit diſtinctio dei patris oſtēdentis
ad xpm oſtēſum : ſolus ḡ deus pī oſidēs eſt potens rex
regū ⁊ dn̄s dn̄antiū.⁊ ſolꝰ hꝫ imortalitatē ⁊ lucē habitat
inacceſſibilē:ſolus ḡ pī deus verus ē:nō ḡ filius. ¶ P̄.
Dn̄s dicit Jo.14.Pater maior me eſt.⁊ Apl̄s dicit filiū
přī eē ſubiectū.1.ad Coꝛ.15.Cū oīa ſubiecta illi fuerint
tūc ipſe filius ſubiectus eſt illi ſcꝫ patri qui ſibi ſubiecit
oīa:ſi aūt eſſet vna natura patris ⁊ filij: eēt etiā vna ma-
gnitudo ⁊ vna maieſtas:nō enī filiꝰ eēt minor patre nec
přī ſubiectꝰ:relinquit ḡ ex ſcripturis ꝙ filius nō ſit eiuſ-
dē nature cū pře:vt credebāt. ¶ Adhuc. Natura přis n̄
patit indigētiā:in filio aūt indigētia iuenit: oſidit enim
ex ſcripturis ꝙ a patre recipit:recipe aūt indigentis eſt.
dicit enī Math.11.Oīa tradita ſunt mihi a pře meo:⁊
Joā.3.Pater diligit filiū ⁊ oīa dedit in manu eius. videt
ḡ filius nō eſſe eiuſdē nature cū pře. ¶ Amp̄.Doceri ⁊
adiuuari indigentibus eſt:filius autē a pře docet ⁊ iuua-
tur:dicit enī Joā.5.Non pōt filius a ſe facere qcqꝫ niſi
qð viderit patrē facientē:⁊ ita pī diligit filiū:⁊ oīa demō-
ſtrat ei q̄ ipſe facit.⁊ Jo.15.filius dicit diſcipulis. Oīa q̄-
cūqꝫ audiui a patre meo nota feci vobis:nō ḡ vī eē eiuſ-
dē nature filiꝰ cuz patre. ¶ P̄.Preceptū recipē:obedi-
re:orare:⁊ mitti inferioris eſſe vī:hec aūt de filio legun-

tur. dicit eni filiꝰ Joã.14. Sicut mãdatũ dedit mihi pr̃
ſic facio. ⁊ Phil.2. factus eſt obediẽs patri vſq; ad mor
tẽ: ⁊ Joã.14. Ego rogabo patrẽ: ⁊ aliũ paracly̆tũ dabit
vobis: ⁊ Gal.4. dicit Aplus. Cũ venit plenitudo tẽporis
miſit deus filiũ ſuũ: eſt ergo filius minor patre ⁊ ei ſubie
ctus. ¶ Itẽ. Filius clarificat a patre: ſicut ipſe dicit Joã.
12. Pater clarifica nomẽ tuũ. ⁊ ſequit. Venit vox de ce
lo: ⁊ clarificaui ⁊ iteruʒ clarificabo. Apoſtolus etiã dicit
ad Ro.8. ꝙ deus ſuſcitauit Ieſuʒ chrm̃ a mortuis: ⁊ Pe
trus dicit Act.4. ꝙ eſt dextera dei exaltatus: ex qbus vr̃
ꝙ ſit pr̃e inferior. ¶ P̃. In nã pr̃is nullus defectus eẽ pt̃.
in filio aũt inueniſ defectus ptãtis. dr̃ autẽ Math.20.
Sedere ad dexterã meã vel ſiniſtram nõ eſt meũ dare
vobis: ſed qbus paratũ eſt a patre meo. ¶ Defectus ẽt
ſcientie: dicit eni ipſe Math.24. De die autẽ illa ⁊ hora
nemo ſcit neq; angeli in celo: neq; filius niſi pr̃. ¶ Inue
nitur ẽt in eo defectus quiete affectiõis cũ in eo ſcriptu
ra aſſerat triſticiã fuiſſe ⁊ irã ⁊ alias huiꝰ paſſiones: nõ
ḡ vr̃ filius eſſe eiuſdẽ nature cũ pr̃e. ¶ Adhuc expſſe in
ſcripturis inueniſ ꝙ filius dei ſit creatura: dr̃ eni Eccl.
24. Dixit mihi creator oium: ⁊ q creauit me requieuit i ta
bernaculo meo. ⁊ iterũ. Ab initio ⁊ añ ſecula creata ſum:
eſt igitur filiꝰ creatura. ¶ P̃. Filius creaturis cõnume
raſ: dr̃ eni Eccl.24. ex pſona ſapiẽtie. Ego ex ore altiſſi
mi ꝓdij primogenita añ oẽm creaturã. ⁊ Aplus ad Col.p̃.
dicit de filio ꝙ eſt primogenitus creature: vr̃ ḡ ꝙ filius or
dinẽ cũ creaturis hẽat qſi primũ inter eas obtinens gra
dũ. ¶ Amp̃. Filius dicit Joã.17. p diſcipulis ad patreʒ
orãs. Ego claritatem quã dediſti mihi dedi eis vt ſint
vnũ: ſicut ⁊ nos vnũ ſumus: ſicut ḡ pater ⁊ filius vnum
ſunt: ſic diſcipulos vnũ eſſe volebat: nõ ãt volebat diſci
pulos eſſe p eſſentiam vnũ: nõ ḡ pater ⁊ filiꝰ ſũt p eſſen
tiã vnũ: ⁊ ſic ſequiſ ꝙ ſit creatura ⁊ patri ſubiectus. Eſt
aũt hec poſitio Arrij ⁊ Eunomij: ⁊ vr̃ a platonicoꝝ dcis
exorta q ponebãt ſummũ deũ pr̃eʒ ⁊ creatorẽ oium reꝝ
a q̃ pmitus effluxiſſe dicebãt quãdã mẽtẽ in q̃ eẽnt oiuʒ
reꝝ forme ſupiorẽ oibus alijs rebꝰ quã paternũ intellm̃
noiabant: ⁊ poſt hãc aiam mundi: ⁊ deinde alias creatu
ras. ¶ Cũ ḡ in ſcripturis ſacris de dei filio dr̃: h̃ de mẽ
te pdicta intelligebãt: ⁊ pcipue qr ſacra ſcriptura dei fi
liũ dei ſapiẽtiã noiat ⁊ verbũ dei. Cui ẽt opinioni conſo
nat poſitio Auicẽne q ſupra aiam primi celi ponit itelli
gẽtiã primã mouẽtẽ primũ celũ ſupra quã vlterius deũ
in ſummo ponebat. Sic igiſ Arriani de dei filio ſuſpica
ti ſunt ꝙ eſſet q̃dã creatura ſupeminẽs oibus alijs crea
turis: q̃ mediãte deus oia creaſſet: precipue etiã cũ qdã
phi poſuerũt q̃dã ordine res a pmo pncipio proceſſiſſe:
ita ꝙ p primũ creatũ oia alia ſint creata.

¶ Improbatio opionis Arrij circa filiũ dei. Cap.VII.

Filiatio equi uocatur in diuinis p° improbatio opionis Arrij

Anc aũt poſitiones diuine ſcripture repugnare manifeſte põt p
cipere ſi qs ſacraꝝ ſcripturaꝝ dicta diligen
ter ↄſideret. Cũ eni ſcriptura diuina ⁊ chrm̃
dei filiũ ⁊ angelos dei filios noiet: alia tñ ⁊
alia rõne: vñ Aplus Heb.p̃. dic̃. Cui dixit aliqñ angelo
rũ: filius meus es tu: ego. h. g. te. qḋ ad chrm̃ aſſerit eſſe di
ctũ. Scḋm aũt poſitionẽ pdictam eadẽ rõne angeli filij
dei dicerenſ ⁊ chrs: vtriſq; eni vnũ nomen filiatiõis cõ
peteret ſm quãdã ſublimitatẽ nature in q̃ creati ſunt a
deo: nec obſtat ſi chrs ſit excellentioris nature pre alijs
angel: qr ẽt iter angelos ordies diuerſi inueniunſ: vt ex ſu
perioribus pꝫ: ⁊ tñ oibus eadẽ filiationis rõ cõpetit: nõ
ḡ chrs filius dei dr̃ ſm ꝙ aſſerit pdicta poſitio. ¶ Itẽ.
2° Cũ rõne creatiõis nomẽ filiatiõis diuine multis cõuenit:
qr oibus angel ⁊ ſctis: ſi etiã eadẽ rõne chrs filius dicẽ

lib.3.cap.29 ⁊ infra.

tur nõ eſſet vnigenitus: ſʒ per excellẽtiã ſue nature iter
ceteros primogenitus poſſet dici: aſſerit aũt eũ ſcriptu
ra eſſe vnigenitũ Joã.1. Vidimus eũ qua. v. a pr̃e: nõ ḡ
rõne creatiõis dei filius dr̃. ¶ Amplius. Nomẽ filiatio 3°
nis ꝓprie ⁊ vere gñonẽ viuẽtiũ ↄſequiſ in qbus genitũ
ex ſubſtãtia generãtis pcedit: aſs enim nomẽ filiationis
nõ ſm veritatẽ: ſʒ potius ſm ſilitudinẽ accipiſ cũ filios
dicimꝰ aut diſcipulos aut hos qꝝ gerimꝰ curã: ſi ergo
chrs nõ diceretſ filius niſi rõne creatiõis cũ id qḋ creaſ
a deo nõ ex ſuba dei deriueſ. Chrs vere filꝰ dici nõ poſ
ſet: dr̃ ãt verus filius. 1. Joã. vl. Vt ſimus inqt in vero fi
lio eius Ieſu chro. nõ ḡ dei filꝰ dr̃ q̃ſi a deo creatꝰ in q̃tã
cũq; nature excellẽtia: ſʒ q̃ſi ex dei ſuba genitꝰ. ¶ P̃. Si 4°
chrs rõne creatiõis filius dr̃ nõ erit verꝰ deus: nihil eniʒ
creatũ deus pt̃ dici niſi p quãdaʒ ſilitudinẽ ad deũ: ipſe
aũt Ieſus chrs eſt verꝰ deus: cũ eni Joã. dixiſſet. Vt ſimꝰ
i vero filio eius: ſubdidit. Hic eſt verꝰ deus ⁊ vita eterna:
nõ ḡ chrs filꝰ dei dr̃ rõne creatiõis. ¶ Ampliꝰ apls ad 5°
Ro.9. dicit. Ex qbus chrs ẽ ſm carnẽ q eſt ſup oia deus
bñdictꝰ in ſecula amẽ. ⁊ Titũ.2. Expectãtes btãm ſpeʒ
⁊ aduẽtũ glie magni dei ⁊ ſaluatoris nr̃i Ieſu chri: ⁊ Hie
re.23. dr̃. Suſcitabo Dauid germẽ iuſtũ. ⁊ poſtea ſubdi
tur. Et h̃ ẽ nomẽ qḋ vocabũt eũ dñs iuſtus nr̃: vbi in he
breo hr̃ nomẽ tetragramaton qḋ d̃ ſolo deo certũ ẽ dici:
ex qbus appꝫ ꝙ filius dei eſt verꝰ deus. ¶ P̃. Si chrs 6°
verus filius ẽ de necẽitate ſeqſ ꝙ ſit verus deus: nõ eniʒ
vere filius põt dici qḋ ab alio gigniſ: ẽt ſi de ſuba giñan
tis naſcaſ niſi in ſilẽm ſpẽm giñantis pcedat: opꝫ eni ꝙ
filius hois hõ ſit: ſi ḡ chrs eſt verus filꝰ dei opꝫ ꝙ ſit ve
rus deus: non eſt ḡ aliqḋ creatũ. ¶ Itẽ. Nulla creatura 7°
recipit totã plenitudinẽ diuine bonitatis: qr ſic ex ſupiori
bus pꝫ: pfectiões a deo in creaturas p modũ cuiuſdã de
ſcẽſus pcedũt: chrs ãt hꝫ in ſe totã plenitudinẽ diuie bo
nitatis: dic̃ eni Apls ad Col.2. In ipſo habitat ois pleni
tudo diuinitatis: chrs ḡ nõ eſt creatura. ¶ Adhuc. Licet 8°
itellectus angeli pfectiorẽ cognitionẽ hẽat q̃ itells hois:
tñ multũ deficit ab intellectu diuino: itells aũt chri nõ de
ficit in cognitiõe ab itellectu diuino: dicit eni apls ad Col.
2. ꝙ i chro ſunt oẽs theſauri ſapiẽtie ⁊ ſcie abſcõditi: nõ
ẽ ḡ xp̃s filꝰ dei creatura. ¶ Ampliꝰ. Quicqd deus hꝫ i 9°
ſeipſo eſt eius eſſentia vt in pᵒ oſtenſum eſt: oia aũt q̃ hꝫ pr̃ Cap.22.
ſũt filij: dicit eni ipſe filius Joã.16. Oia q̃ hꝫ pr̃ mea ſũt.
⁊ Joã.17. ad patrẽ loquens ait. Mea oia tua ſunt: ⁊ tua
mea ſũt. ẽ ḡ eadẽ eẽntia ⁊ nã pr̃is ⁊ filij: nõ ẽ ḡ filꝰ crea
tura. ¶ P̃. Aplus dicit Phil.2. ꝙ filꝰ añq̃ exinaniret
ſemetipꝫ for. ſer. ac. i forma dei erat: p formã aũt dei nõ 10°
aliud itelligiſ q̃ nã diuia ſic p formã ſerui nõ intelligiſ
aliud q̃ hũana nã: eſt ḡ filꝰ in nã diuina: non ẽ ḡ creatura.
¶ Itẽ. Nihil creatũ põt eſſe deo eq̃le. filius ãt eſt patri 11°
eq̃l. dr̃ eni Joã.5. q̃rebãt eũ iu. iterfi. qr nõ ſolũ ſoluebat
ſabbatũ: ſʒ ⁊ patrẽ ſuũ dicebat deũ eq̃lem ſe deo faciẽs:
hec eſt ḡ euãgeliſte narratio cuiꝰ teſtimoniũ veꝝ eſt ꝙ
chrs filiũ dei ſe dicebat ⁊ deo eq̃lẽ: ⁊ ppea eũ iudei pſeq̃
banſ. Nec dubiũ eſt alicui chriano qn illud qḋ chrs de
ſe dixit veꝝ ſit: cũ ⁊ Apls dicat Phil.2. Hoc non fuiſſe
rapinã ꝙ eq̃lẽ ſe eſſe patri arbitratus ẽ: eſt ḡ filius eq̃lis
pr̃i: nõ eſt igiſ creatura. ¶ Amp̃. in ps. legiſ nõ eſſe ſili 12°
tudinẽ alicuius ad deũ: ẽt iter angelos q filij dei dicunſ.
Quis ſiq; ſilis deo in filijs dei. ⁊ alibi. Deus qs ſilis erit
tibi: qḋ de pfecta ſilitudine accipi opꝫ: qḋ pꝫ ex his q̃ in Cap.30.
p̃ lib. tractata ſũt. Chrs aũt pfectã ſui ſilitudinẽ ad pr̃eʒ
oñdit ẽt in viuẽdo. dr̃ eni Joã.5. Sic pr̃ hꝫ vitã in ſemet
ipſo: ſic dedit ⁊ filio vitã hẽre in ſemetipſo: nõ eſt igitur
chrs cõputãdus iter filios dei creatos. ¶ Adhuc. Nul 13°
la ſuba creata repñtat deũ q̃tũ ad eius ſubam: qcquid

eni ex pfectiōe cuiuſcūq; creature apparet minus eſt q̄ꝫ
ꝙ deus eſt: vñ p nullā creaturā ſciri pt̄ de deo qd eſt: fi-
lius aūt repñtat patrē: dicit eni de eo aplˢ ad Col.1. ꝙ ē
imago inuiſibilis dei: ꝛ ne eſtimet̄ eē imago deficiēs eēn-
tiaꝫ dei nō repñtās p quā nō poſſit cognoſci de deo qd
eſt: ſic̄ vir dr̄ imago dei.1.Cor.11. oñdit̄ pfecta eſſe ima
go ipam dei ſubaꝫ repñtans. Hebre.1. dicēte Aplˢo. Cū
ſit ſplendor glīe ꝛ figure ſube eius: nō eſt igit̄ filius dei
14ᵒ creatura. ¶ P̄. Nihil qd̄ ē in aliq̄ gñe eſt vl'is cā corꝫ q̄
ſunt in gñe illo: ſicut vl'is cā hoīum nō eſt aliq̄s hō: nihil
eni ſuiipſius eſt cā: ſꝫ ſol q eſt extra gen' humanū ē vl'is
cā gñonis humane: ꝛ vlterius deus: filius aūt eſt vl'is cā
creaturaꝝ. dr̄ eni Joā.1. Oīa p ipm facta ſūt. ꝛ Prouer.
8. dic̄ ſapiētia genita. Cū eo erā cōponēs oīa: ꝛ Aplˢus di
cit ad Col.1. In ipſo cōdita ſūt vniuerſa in celo ꝛ ī terra:
.15ᵒ ipſe igit̄ nō eſt de gñe creaturaꝝ. ¶ Itē. Ex oſtēſis ī 2ᵒ
lib°. manifeſtū eſt ꝙ ſube incorpee q̄s angelos dicimus
nō pñt alr̄ fieri q̄ꝫ p creationē: ꝛ ēt oñſuꝫ ē ꝙ nulla ſuba
pt̄ creare: ſꝫ ſolus deus: ſꝫ dei filius Jeſus chrˢ eſt cā an-
Cap.20. ꝛ 21. geloꝝ eos in eē pducēs: dicit eni aplˢ. Siue throni: ſiue
dñationes: ſiue pncipat': ſiue ptātes: oīa p ipm ꝛ in ipſo
16ᵒ creata ſunt: ipſe igit̄ filius nō eſt creatura. ¶ P̄. Cuꝫ p-
pria actio cuiuſlibet rei ſequat̄ nām ipſius: nulli cōpetit
ppria actio alicui' rei cui nō ꝯpetit illius rei nā: qd̄ eniꝫ
nō hꝫ humanā ſpēm nec actionē hūanaꝫ hēre pt̄: pprie
aūt actiōes dei ꝯueniūt filio ſicut creare vt iā oñſuꝫ eſt:
ꝯtinere ꝛ ꝯſeruare oīa in eē ꝛ pctā purgare qd̄ eſt ppriū
Cap.21.2ᵒ lib. ipſius dei: vt ex ſupioib' pꝫ. dr̄ aūt de filio ad Col.1. ꝙ
oīa in ipſo ꝯſtāt. ꝛ ad Heb.p̄. dr̄. ꝙ portat oīa v̄bo virtu
tis ſue purgationē pctōꝝ faciēs: filius ḡ dei eſt nāe dine
ꝛ nō eſt creatura. Sꝫ q2 poſſet Arrianus dicē ꝙ h̄ filius
facit nō tāq̄ꝫ pncipale agēs: ſed ſic̄ inſtrm̄ pncipal' agen
tis qd̄ p ppriā v̄tutē nō agit. ſed ſoluꝫ p v̄tutē pncipalis
agētis. Hanc pōnē dñs excludit Joā.5. dicēs. Quecūq;
enim ille fecerit hec ꝛ fili' ſilr̄ facit: ſic̄ ḡ pr̄ p ſe opat̄
ꝛ ppria v̄tute: ita ꝛ filius. Ulteri' ēt ex h̄ v̄bo ꝯcludit̄ ꝙ
ſit eadē v̄tus ꝛ ptās filij ꝛ patris: nō ſolū eni dicit ꝙ fili'
ſilr̄ opat̄: ſꝫ ꝙ eadē opat̄ filius ſic̄ ꝛ pr̄ ꝛ ſilr̄: idē āt non
pōt eſſe opatū eodē mō a duob' agētib' niſi diſſimilr̄: ſi
cut idē ſit a pncipali agēte ꝛ inſtrō: vel ſilr̄ opꝫ ꝙ ꝯueniāt
in vna virtute: q̄ qdē v̄tus q̄nq; ꝯgregat̄ ex diuerſis v̄tu
tibus in diuerſis agētib' inuētis: ſicut pꝫ in multis trahē
tib' nauē: oēs eni ſilr̄ trahūt: ꝛ q2 v̄tus cuiuſlibet īpfecta
ē ꝛ īſufficiēs ad iſtū effectū ex diuerſis v̄tutib' ꝯgregat̄
vna v̄tus oīum q̄ ſufficit ad trahendū nauē: h̄ aūt nō pt̄
dici a pr̄e ꝛ filio: virtus eni dei pr̄is nō eſt impfecta ſed
infinita: vt in p̄ oñſum eſt: opꝫ igit̄ ꝙ eadē nūero ſit vir-
tus patris ꝛ filij: ꝛ cū virtus ſequat̄ nām rei opꝫ ꝙ eadē
nūero ſit nā ꝛ eēntia patris ꝛ filij: qd̄ ēt ex pcedentib' cō
cludi pōtnā ſi in filio eſt nā diuina vt multiplr̄ oſtēſuꝫ
eſt cum nā dina multiplicari nō poſſit: vt in p̄ lib°. oſten
Cap.44 ſuꝫ eſt: ſeqt̄ de necitate ꝙ ſit eadē nūero nā ꝛ eſſentia in
17ᵒ pr̄e ꝛ filio. ¶ Itē. Ultia nr̄a beatitudo in ſolo deo eſt in
q̄ ēt ſola ſpes hoīs dꝫ poni: ꝛ cui ſoli ē honor latrie exhi-
Cap.120. bend': vt in.3. eſt oñſuꝫ: beatitudo aūt nr̄a in dei filio ē:
dr̄ eni Joā.17. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te. ſ. pa-
trē: ꝛ quē miſiſti Jeſuꝫ chrm̄. ꝛ.1. Joā. vlt. dr̄ de filio ꝙ ē
verus deus ꝛ vita eterna: certū eſt autē noīe vite eterne
in ſcripturis ſacris vltimā btitudinē ſigñri: dicit eni Iſa-
ias de filio vt aplˢ inducit. Erit radix ieſſe ꝛ q exur. re.
ge. in eo gētes ſperabūt. dr̄ eni in pˢ. Et adorabūt eū oēs
reges: oēs gētes ſeruiēt ei. ꝛ Joā.v. dr̄. Oēs honorificent
filiū ſic̄ honorificāt patrē: ꝛ iteꝝ in pˢ. dicit̄. Adorate eū
oēs angeli ei'. qd̄ de filio aplˢ itroducit Heb.1. Manife
ſtū igit̄ filiū dei veꝝ deū eē. Ad h̄ etiā oñdēdū valēt ea

q̄ ſuperius ꝫ Fotinū īducta ſunt ad oñdēdū chriſtū deū Cap.4.
eſſe nō factū: ſꝫ veꝝ. Ex pmiſſis igit̄ ꝛ ꝯſilibus ſacre ſcri
pture documētis eccl'ia catholica docta chrm̄ verū ꝛ nā
lē dei filiū ꝯfitet̄: coeternū pr̄i ꝛ eq̄lē ꝛ verū deū eiuſdeꝫ
eēntie ꝛ nāe cū patre genitū nō creatū nec factū. Un̄ pꝫ
ꝙ ſola eccleſie catholice fides vere ꝯfitet̄ gñonē in deo
dū ipaꝫ gñonē filij ad h̄ refert ꝙ fili' accepit dinā nām
a patre. Alij v̄o heretici ad aliquā extraneā nām hanc
gñonē referūt. Fotin' qdē ꝛ Sabellius ad humanā. Ar-
rius aūt nō ad hūanā: ſed ad quādā nām creatā dignio-
rē ceteris creaturis: differt ēt Arrius a Sabellio ꝛ Foti
no ꝙ hō gñonē pdictā aſſerit an̄ mūdū fuiſſe: illi v̄o eā
fuiſſe negāt an̄ natiuitatē ex v̄gine. Sabellius tn̄ a Foti
no differt ī h̄ ꝙ Sabellius chriſtū veꝝ deū ꝯfitet̄ ꝛ nā
lē: nō āt Fotinus: ſꝫ neq; Arrius: ſꝫ Fotinus puꝝ hoīeꝫ.
Arrius aūt q̄ſi cōmixtū ex q̄dā excellētiſſima creatura
dina ꝛ hūana. hi aliā eē pſonā pr̄is ꝛ filij ꝯfitent̄: qd̄ Sa
belli' negat. Fides ḡ catholica media via icedēs ꝯfitet̄
cū Arrio ꝛ Fotino ꝫ Sabelliū aliā pſonā pr̄is ꝛ filij ꝛ fi
liū genitū: patrē v̄o oino igenitū: cū Sabellio v̄o ꝫ Fo
tinū ꝛ Arriū. Chriſtū veꝝ ꝛ nālē deū ꝛ eiuſdē nāe cū pa
tre: ſꝫ nō eiuſdē pſone. ¶ Ex quo ēt indiciū veritatis ca
tholice ſumi pōtnā v̄o vt phˢ dicit ēt falſa teſtant̄: fal
ſa v̄o nō ſolū a veris: ſed etiam adinuicem diſtant.
¶ Solutio ad auctoritates quas Arrius pro ſe induce- Cap.6.
bat. Cap.VIII.

QUia v̄o veritas veritati ꝯria eē non
pōt: manifeſtuꝫ eſt ea que ex
ſcripturis veritatis ab arrianis introducta
ſunt ad ſuū errorē ꝯfirmādū: eoꝝ ſnīe accō-
moda non eſſe. Cū eni ex ſcripturis diuinis Cap.2ᵒ ꝛ 3ᵒ.
oñſum ſit patris ꝛ filij eādeꝫ nūero eſſentiā eē ꝛ nām di
uinā ſm̄ quā vterq; verus dicit̄ deus: opꝫ patrē ꝛ filiuꝫ
nō duos deos: ſꝫ vnū deū eē: ſi eni plures dij eſſent opor
teret p ꝯñs diuinitatis eēntiā in vtroq; partitā eē: ſicut ī
duobus hoīb' eſt alia ꝛ alia hūanitas nūero: ꝛ precipue
cū non ſit aliud dina nā ꝛ aliud ipſe deus: vt ſup̄ oñſum
eſt. Ex q̄ auctoritate ꝯſeqt̄ ꝙ exñte vna nā diuia in pa- Cap.22ᵒ p̄ⁱ libri.
tre ꝛ filio ꝙ ſint pater ꝛ filius vnus deus: ſꝫ ḡ ꝛ patrem
ꝯfiteamur deū ꝛ filiū deū: nō tn̄ recedimus a ſnīa q̄ po-
nit̄ vnus ſolus deus quā in p̄ ꝛ rōnib' ꝛ auctoritatib' fir
mauimus: vñ ꝛ ſi ſit vnus ſolus verus deus: tn̄ h̄ ꝛ dō pa
tre ꝛ de filio pdicari ꝯfitemur. ¶ Cū ḡ dñs ad patrē lo Cap.43.
quēs dicit: vt cognoſcāt te ſolū deū veꝝ nō ſic itelligen- Reſpōſio ad pmā auctoritatem.
dū eſt ꝙ ſolus pater ſit verus deus q̄ſi filius nō ſit ver'
deus: qd̄ tn̄ manifeſte ſcripture teſtimonio pbat̄: ſed ꝙ
illa q̄ eſt vna ſola vera deitas patri ꝯueniat: ita tn̄ ꝙ nō
excludat̄ inde ꝛ filius: vñ ſignāter non dixit dñs vt co-
gnoſcāt te ſolū veꝝ deū: q̄ſi ſolus ipſe ſit deus: ſed dixit:
vt cognoſcāt te: ꝛ addidit ſolū deū veꝝ: vt oſtēderet pa-
trē cuius ſe filiū proteſtabat̄ eſſe deū in q̄ inuenit̄ illa q̄
ſola eſt vera diuinitas: ꝛ q2 opꝫ veꝝ filiū eiuſdeꝫ nature
eſſe cū pr̄e magis ſeqtur ꝙ illa q̄ ſola eſt vera diuinitas
filio ꝯueniat q̄ꝫ ab ea filius excludat̄. vñ ꝛ Joā.3. in fine
ſue cano. quaſi hec v̄ba dñi exponēs vtrūq; iſtoꝝ vero
filio attribuit q̄ h̄ dñs dicit de patre. ſ. ꝙ ſit verus deus
ꝛ ꝙ in eo ſit vita eterna dicēs: vt cognoſcam' veꝝ deuꝫ
ꝛ ſcimus in vero filio ei': h̄ eſt verus deus ꝛ vita eterna.
Si tn̄ cōfeſſus eēt filius ꝙ ſolus pater eēt verus deus:
nō pp̄ h̄ a vera diuinitate filius excludi itelligēdus eēt.
nā q2 pater ꝛ fili' ſunt vn' deus vt oñſum eſt: qcq̄d rō- Cap.2ᵒ ꝛ 3ᵒ p̄ⁱ libri.
ne diuinitatis de patre dicit̄: idē eſt ac ſi de filio diceret̄
ꝛ ecōuerſo: nō eni pp̄ h̄ qd̄ dñs dicit Matth.11. Nemo
nouit filiū niſi pater: neq; patrē q̄s nouit niſi filius vt in
telligit̄: vel pater a ſui cognitione excludi vl' fili'. ¶ Ex

quo et pȝ q̄ vera filij diuinitas nō excludit̄ ex v̄bis apli
qbus dicit: quē ſuis tpibus oſtēdet beatus ⁊ ſolus potēs
rex regū ⁊ dn̄s dominātiū: nō eni in his v̄bis pr̄ nomina-
tur: ſȝ id qd̄ eſt patri cōe ⁊ filio: nā q̄ fili⁹ ſit rex regū ⁊
dn̄s dn̄antiū manifeſte oſtdit̄ Apoc.19. vbi dr̄. Veſtit⁹
erat veſte aſpſa ſanguine ⁊ vocabat̄ nomē eius v̄bum
dei: ⁊ poſtea ſubdit̄. Et hȝ in veſtimēto ⁊ in femore ſuo
ſcriptū: rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū. Nec ab h̄ qd̄ ſubditur.
Qui ſolus hȝ imortalitatē: excludit̄ fili⁹: cū ⁊ ſibi credē-
tib⁹ imortalitatē ꝯferat: vn̄ dr̄ Joā.11. Qui credit in me
nō morieł̄ ieternū. Sȝ ⁊ h̄ qd̄ ſubdit̄: quē nemo hoīm
vidit: ſȝ nec videre pōt: certū eſt filio cōuenire cū dn̄s di-
cat Math.11. Nemo no. fi. niſi pater. ¶ Cui nō obſtat
q̄ viſibił apparuit. h̄ eni ſcḋm carnē factū: eſt autē inuiſi-
bił ſcḋm deitatē ſicꝫ ⁊ pater: vn̄ Apl's i eadē epla dic̄: ma-
nifeſtū magnū eſt pietatꝫ ſacr̄m qd̄ manifeſtū eſt in car-
ne. Nec cogit q̄ hec de ſolo patre dcā itelligamus: quia
dicit̄ q̄ſi oporteat aliū eē oſtdētē ⁊ aliū oſtſuȝ: nā ⁊ fili⁹
ſeipm̄ oſtdit: dicit eni ipſe Joā.14. Qui diligit me dilige
tur a pr̄e meo: ⁊ ego diligā eū ⁊ manifeſtabo ei meipm̄:
vn̄ ⁊ ei dicimus. Oſtde faciē tuā ⁊ ſalui erim⁹. ¶ Qd̄ aūt
dn̄s dic̄: pater maior me ē: q̄liter ſit itelligēdū Apl's do-
cet: cū eni maius referat̄ ad min⁹ opȝ itelligi h̄ dici de
filio ſcḋm q̄ eſt minoratus: oſtdit aūt Apl's eū eſſe mino-
ratū ſȝ aſſumptionē forme ſeruił: ita tn̄ q̄ deo patri eq̄-
lis exiſtat ſcḋm formā diuinā: dicit eni ad Phił.2. Cuȝ in
forma dei eēt nō rapinā arbitrat⁹ eſt eē ſe eq̄lē deo: ſed
ſemetipſum exinaniuit formaȝ ſerui accipiens. Nec eſt
mirꝫ ſi ex h̄ pater eo maior dicat̄: cū et ab angelis eum
minoratū apl's dicat Heb.2. cū ingt q modico ab ange-
lis minoratus eſt vidimus Jeſum pp̄ paſſioneȝ mortis
gloria ⁊ honore coronatū. ¶ Ex q̄ et pȝ q̄ ſcḋm eandem
rōnē dicit̄ filius eē patri ſubiectus. ſ. ſcḋm hūanā nām: qd̄
ex ipſa circūſtantia littere apparet: pmiſerat eni Apl's
p̄ hoiem mors: ⁊ p̄ hoieȝ reſurrectio mortuorū: ⁊ poſtea
ſubiūxerat q̄ vnuſqſqꝫ reſurget in ſuo ordine p̄mū chri-
ſtus: deinde hi q ſunt chriſti: ⁊ poſtea addidit: deinde fi-
lius cū tradiderit regnū deo ⁊ patri: ⁊ oſtēſo q̄le ſit h̄ re
gnū: q̄r. ſ. opȝ ei oīa eſſe ſubiecta: ꝯſter ſubiūgit. Cū ſub-
iecta illi fuerāt oīa: tunc ipſe filius ſubiectus erit illi q ſi
bi ſubiecit oīa. Ipſe ḡ ꝯtextus littere oſtdit h̄ de chriſto
debere intelligi ſcḋm q̄ eſt hō: ſic eni mortuus eſt ⁊ reſur-
rexit: nā ſȝ diuinitatē cū oīa faciat que facit pater vt oſt
ſum eſt et ipſe ſibi ſubiecit oīa: vn̄ ⁊ apl's dicit ad Phił.
3. Saluatorē expectam⁹ dn̄m Jeſuȝ chriſtū q reforma
bit corpus hūilitatis noſtre cōfiguratū corpori claritatꝫ
ſue ſcḋm opatonē q̄ poſſit ſibi ſubijcere omnia. ¶ Ex eo
aūt q̄ pater filio dare dicitur in ſcripturis ex quo p̄ ſcri-
pturam ſeqtur ipſum recipere: nō pōt oſtendi aliq̄ indi
gentia eſſe in ſpo: ſȝ h̄ regrit ad q̄ filius ſit: nō eni filius
dici poſſet niſi a patre genitus eſſet: oē autē genitū a ge-
nerāte nām recipit generantis: p̄ h̄ ḡ q̄ pater filio dare
dicitur nihil aliud itelligit̄ q̄ȝ filij gn̄o ſcḋm quā pater de-
dit filio ſuā nām: ⁊ h̄ ipm̄ ex eo qd̄ dat̄ intelligi pōt: dic̄
eni dn̄s Joā.10. Pater qd̄ dedit mihi: maius oībus eſt:
id aūt qd̄ maius oībus eſt diuina nā eſt in q̄ filius ē patri
eq̄lis qd̄ ipſa v̄ba dn̄i oſtdūt: pmiſerat eni q̄ oues ſuas
nullus de manu eius rapē poſſet: ad cuius p̄bationē in-
ducit v̄bū p̄poſitū. ſ. q̄ id qd̄ eſt ſibi a patre datū mai⁹
oībus ſit: ⁊ q̄r de manu patris vt ſubiūgit nemo rapere
pōt: ex h̄ ſeqtur q̄ nec de manu filij: nō aūt ſequeretur
niſi p̄ id qd̄ eſt ſibi a pr̄e datū eſſet patri equalis. Unde
ad h̄ clarius explicandum ſubdit. Ego ⁊ pater vnuȝ ſu-
mus: ſił'r etiā Apl's ad Phił.2. dicit. Et dedit illi nomen
qd̄ eſt ſupra omne nomē: vt in nomine Jeſu omne genu
flectat̄ celeſtium terreſtriū ⁊ infernorū: nomē aūt oīb⁹
noībus altius q̄ oīs creatura veneraꝫ: nō eſt aliud q̄ȝ no
mē diuinitatis. ex hac ḡ glorie datione gl'o ipſa intelli-
git̄ ſcḋm quā pater filio verā deitatē dedit. ¶ Itē. Etiaȝ
oſtendit̄ ex hoc q̄ oīa ſibi dicunt̄ eē data a patre: nō aūt
eſſent ſibi data oīa niſi oīs plenitudo diuinitatis que eſt
in patre eēt in filio: ſic igitur ex hoc q̄ ſibi patrē dediſſe
aſſerit ieuꝫ filiū ꝯfitet̄ ꝯ Sabelliū: ex magnitudie v̄o
eius q̄ dat̄ patri ſe ꝯfitet̄ eſſe equalē vt Arrius ꝯfunda-
tur: pȝ igit̄ q̄ talis donatio indigentiā in filio non deſi-
gnat: nō eni añ fuit fili⁹ q̄ȝ ſibi daret̄: cū gn̄o eius ſit ipa
donatio: neqꝫ plenitudo dati hoc patit̄ vt indigere poſ-
ſit ille cui ꝯſtat eſſe donatuȝ. Nec obuiat predictis q̄ ex
tpe filio pater dediſſe legit̄ in ſcripturis: ſicut dn̄s poſt
reſurrectionē dicit diſcipulis. Data eſt mihi oīs ptās in
celo ⁊ in terra: ⁊ Apl's ad Phił.2. dicit q̄ pp̄ h̄ deus ip-
ſum exaltauit ⁊ dedit illi nomē qd̄ eſt ſup̄ oē nomen: q̄r
factus fuit obediēs vſqꝫ ad mortē: q̄ſi hoc nomē nō ha-
buerit ab eterno. eſt eni ꝯſuetus ſcripture modus vt ali-
qua dicant̄ eſſe vel fieri qñ innoteſcūt: h̄ aūt q̄ filius ab
eterno vlem ptātē ⁊ nomē diuinū acceperit: poſt reſur-
rectionē p̄dicantibus diſcipulꝫ mūdo eſt manifeſtatuȝ: ⁊
h̄ etiā verba dei oſtdunt: dicit eni dn̄s Joā.17. Clarifica
me pater apud temetipſuȝ claritate quā habui prius q̄ȝ
mūdus fieret: petit eni vt ſua gl'ia quā ab eterno a patre
recepit vt deus in eo iā hoīe facto eſſe declaret̄. ¶ Ex h̄
aūt manifeſtū eſt qn̄o filius doceat̄ cuȝ nō ſit ignorans:
oſtſum eſt eni in p̄ libro q̄ intelligere ⁊ eſſe in deo idem
ſunt: vn̄ cōicatio diuine nature eſt et intelligētie cōmuni
catio. Cōicatio aūt intelligentie demonſtratio vel locu-
tio ſiue doctrina pōt dici. p̄ hoc ḡ q̄ filius ſua natiuitate
a patre nām diuinaȝ acceperit: dr̄ vel a patre audiuiſſe
vel pater ei demonſtraſſe vel ſi qd̄ aliud ſilr̄ legit̄ i ſcri
pturis: nō q̄ prius fili⁹ ignorās aut neſciēs fuerit: ⁊ poſt-
modū eū pater docuerit. ꝯfitet̄ eni apl's.1. ad Corin.1.
Chriſtū dei v̄tutē ⁊ dei ſapiam. Non eſt aūt poſſibile q̄
ſapia ſit ignorās neqꝫ q̄ v̄tus infirmet̄: id etiā qd̄ dr̄: nō
pōt filius a ſe facere quicq̄ȝ: nullā infirmitatē agendi de-
monſtrat in filio: ſȝ q̄r cū deo non ſit aliud agere q̄ȝ eſſe
nec ſua actio ſit aliud q̄ȝ ſua eſſentia vt ſup̄ p̄batuȝ ē: ita
dr̄ q̄ filius nō poſſit a ſe agere ſed agat a patre: ſicut q̄
nō pōt a ſe eē ſed ſolū a patre: ſi eni a ſe eſſet: iā filius nō
eſſet: ſicut ḡ filius nō pōt nō eſſe filius: ita a ſe agere nō
pōt: q̄r v̄o eandē nām accipit filius quam hȝ pater: ⁊ ex
ꝯñti eandē v̄tutē lȝ filius a ſe nō ſit nec a ſe opet̄: tn̄ eſt p̄
ſe ⁊ p̄ ſe opat̄: q̄r ſicut eſt p̄ p̄priā nām quā accepit a pa
tre: ita per p̄priā nāȝ a patre acceptā operat̄: vn̄ poſtq̄ȝ
dn̄s dixerat. Nō pōt filius a ſe facere quicq̄ȝ: vt oſtderet
q̄ lȝ nō a ſe: tn̄ p̄ ſe filius opat̄: ſubiūgit. Quecūqꝫ ille fe
cerit. ſ. pater: hec ⁊ filius ſilr̄ facit. ¶ Ex p̄miſſis etiā ap-
paret q̄liter pater p̄cipiat filio vt filius obediat pr̄i: aut
patrē oret aut mittat̄ a pr̄e: hec eni oīa filio ꝯueniūt ſcḋm
q̄ eſt pr̄i ſubiectus: qd̄ nō eſt niſi ſcḋm hūanitatē aſſūptā
vt oſtſum eſt: pr̄ ḡ filio p̄cipit vt ſubiecto ſibi ſcḋm huma
nā nām: ⁊ h̄ et verba dn̄i māifeſtāt: nā cū dn̄s dicat. Ut
cognoſcat mūdus: q̄r diligo pr̄em: ⁊ ſicut mādatū dedit
mihi pater ſic facio: qd̄ ſit iſtud mandatū oſtdit̄ p̄ id qd̄
ſubdit̄. Surgite eamus hinc: h̄ eni dixit ad paſſionē ac-
cedēs: m̄datū aūt patiendi manifeſtū eſt filio nō cōpe
tere niſi ſcḋm hūanā nām. Sił'r vbi ait. Si precepta mea
ſeruaueritꝫ manebitis in dilectione mea: ſicut ⁊ ego p̄ce-
pta patris mei ſeruaui ⁊ maneo in eius dilectione. mani
feſtū eſt hec p̄cepta ad filiū ptinere p̄ut a pr̄e diligebat̄
vt hō ſicut ipſe diſcipulos vt hoīes diligebat. Et q̄ p̄ce-
pta pr̄is ad filiū accipienda ſint ſcḋm hūanā nām a filio
aſſumptā

Reſpōſio ad 2m auctoritatē. 3° cap.

Reſpōſio ad 3m auctoritatē.

Reſpōſio ad 4m

Reſpōſio ad 5m Cap.46.

Reſpōſio ad 6m

aſſumptã: Apl's oſtdit docẽs filiũ obedientez pr̃i fuiſſe in his q̃ ptinẽt ad hũanã nãz: dicit eni ad Phil.2. Fact⁹ eſt obediẽs patri vſq₃ ad mortẽ. Oſtdit ẽt Apl's q̃ orare filio cõueniat ſm hũanã nãm. Dicit eni ad Heb.5. q̃ in diebus carnis ſue pces ſupplicatiõeſq₃ ad eũ q̃ poſſit illũ ſaluũ a morte facẽ cũ clamore valido ꝛ lachrymis offerẽs exaudit⁹ eſt ꝓ ſua reuerẽtia. Scðm qd etiã miſſus a patre dicaẽ Apl's oſtdit ad Gal.4. dicẽs Miſit deus filiũ ſuũ factũ ex muliere: eo ergo dr̃ miſſus q̃ eſt factus ex muliere: qð qdẽ ſm carnẽ aſſũptã certũ eſt ſibi ꝯuenire. Patet ĝ q̃ ꝑ hec oĩa non põt oſtdi filius patri eſſe ſubiectus niſi ſm hũanã nãm.

Ad 7um rõnem.

¶ Sz tñ ſciendũ eſt q̃ filius mitti a patre dr̃ ẽt inuiſibiliter ĩdiſtĩ deus ſine ꝑiudicio eq̃litatis quã hz ad patrẽ: vt infra oſtẽdeẽ cũ ageẽ de miſſione ſpũſſancti. ¶ Silr ẽt pz q̃ per h̃ q̃ filius a patre clarificaẽ vel ſuſcitaẽ vł exaltaẽ nõ põt oſtdi q̃ filius ſit minor patre niſi ſm humanaz nãm. non eniz filius clarificatiõe indiget q̃ſi de nouo claritatẽ accipiẽs cũ eam ꝓfiteaẽ ſe ante mũdũ habuiſſe: ſed oportebat q̃ ſua claritas q̃ ſub infirmitate carnis erat occultata: ꝑ carnis glorificationẽ ꝛ miraculoꝝ opatiõnẽ manifeſtareẽ in fide credẽtiũ populoꝝ: vñ de eius occultatione dr̃ Iſa.53. Uere abſcõditus eſt vultus eius: vñ nec reputauim⁹ eũ. ¶ Silr aũt ſm h̃ chr̃s ſuſcitatus eſt q̃ ẽ paſſus ꝛ mortuus ſm carnẽ. Dicit eni .p̃. Petri.4. Chr̃o paſſo in carne ꝛ vos eadẽ cogitatiõe armamini: exaltari ẽt eũ oportuit ſm h̃ q̃ fuit humiliatus: nã ꝛ Apl's dicit Phil.2. Humiliauit ſemetipm factus obediẽs vſq₃ ad mortem: pp qð deus exaltauit illum. Sic ergo per h̃ q̃ pater clarificat filium ſuſcitat ꝛ exaltat: filius non oſtenditur minor patre niſi ſm humanam nãz. nam ſm diuinam nãm qua eſt patri equalis eſt eadẽ virt⁹ pr̃is ꝛ filij ꝛ eadẽ opatio: vñ ꝛ ipſe filius ꝓpria virtute ſe exaltat: ſm illud p̃s. Exaltare dñe in v̄tute tua. Ipſe ſeipſm ſuſcitat: q₂ de ſe dicit Ioã.10. Ptãtẽ habeo ponẽdi aĩaz meã ꝛ iterꝝ ſumere eã. Ipſe etiã nõ ſolũ ſeipſum clarificat: ſz ẽt patrẽ: dicit eni Ioã.17. Clarifica filiũ tuũ vt ꝛ fili⁹ tu⁹ clarificet te: nõ q̃ pater velamie carnis aſſumpte ſit occultat⁹: ſed ſue inuiſibilitate nãe quo ẽt mõ filius eſt occultus ſm diuinaz nãm: nã pr̃i ꝛ filio cõe eſt qð dr̃ Iſa.45. Uere tu es deus abſcõdit⁹ ſctũs iſrael ſaluator: fili⁹ aũt patrẽ clarificat nõ claritatẽ ei dãdo: ſz eũ mũdo manifeſtãdo: nã ꝛ ipſe ibidẽ dicit. Manifeſtaui nomẽ tuũ hoibus.

Ad 8um

¶ Nõ eſt aũt credẽdum q̃ in dei filio ſit aliq̃d ptãtis defectus cũ ipſe dicat. Data eſt mihi oĩs ptãs i celo ꝛ in terra. Uñ qð ipſe dicit. Sedere ad dexterã meaz vel ſiniſtrã nõ eſt meũ dare vobis: ſz q̃bus paratũ eſt a patre meo: nõ oſtdit q̃ fili⁹ diſtribuẽdaꝝ celeſtiũ ſediũ ptãtẽ ñ hẽat: cũ ꝑ huiꝰ ſeſſionẽ ꝑticipatio vite eterne intelligaẽ: cuius collationẽ ad ſe ptinere oſtdit cũ dic̃ Ioã.10. Oues mee vocẽ meã audiũt: ꝛ ego cognoſco eas: ꝛ ſequunẽ me: ꝛ ego vitã eter. do eis. dr̃ ẽt Ioã.5. q̃ pr̃ oẽ iudiciũ dedit filio: ad iudiciũ aũt ptinet vt ꝓ meritis aliq̃ in celeſti glĩa collocenẽ. vñ ꝛ Matth.25. dr̃: q̃ filius hominis ſtatuet oues ad dextris ꝛ hedos a ſiniſtris: ptiet ĝ ad ptãtẽ filij ſtatuere aliq̃nẽ vel a dextris vel a ſiniſtris ſiue vtrũq₃ referaẽ ad differẽtẽ glĩe participatiõnẽ: ſiue vnũ referaẽ ad gloriã ꝛ alterũ referaẽ ad penã opz ĝ vt h̃bi ꝓpoſiti ſenſus ex p̃miſſis ſumaẽ. Premittiẽ nãq₃ q̃ mr̃ filioꝝ Zebedei acceſſerat ad Ieſum petẽs vt vnus filioꝝ ei⁹ ſederet ad dexterã ei⁹ ꝛ ali⁹ ad ſiniſtrã: ꝛ ad h̃ petẽdũ mota videbaẽ ex q̃dã fiducia ꝓpinq̃tatis carnalis quã hẽbat ad hoiem chr̃m: dñs ĝ ſua riſione non dixit q̃ ad eius ptãtẽ nõ ptineret dare q̃ petebaẽ: ſz q̃ ad eũ nõ ptinebat illis dare ꝓ q̃bus rogabaẽ: nõ eni dixit: ſedere ad dexterã meã vel ſiniſtrã nõ eſt meuz dare alicui q̃n poti⁹ oſtdit qð ſuũz erat h̃ dare illis q̃bus erat paratũ a patre ſuo: nõ eni h̃ dare ad eũ ptinebat ſm q̃ erat filius v̄ginis: ſz ſm q̃ erat fili⁹ dei: ꝛ iõ nõ erat ſuũz h̃ dare aliq̃bus pp h̃ qð ad eũ ptinebat ſm q̃ erat fili⁹ v̄ginis ſm ꝓpinq̃tatẽ carnalẽ: ſz pp h̃ q̃ ptinebat ad eũ ſm q̃ erat filius dei q̃b⁹. ſ. paratũ erat a pr̃e ꝑ p̃deſtinationẽ eternã: ſz q̃ ẽt hec p̃paratio ad poteſtatez filij dei pertineat ipſe dñs confitetur dicens Ioã.14. In domo pr̃is mei man. mul. ſũt: ſi q̃ minus dixiſſez vobis: q₂ vado parare vobis locum: mãſiones ãt multe ſunt diuerſi gradus ꝑticipãde beatitudinis q̃ ab eterno a deo in predeſtinatione p̃parati ſũt: cũz ĝ dñs dic̃ q̃ ſi in aliq̃ min⁹ eſſet: id eſt ſi deficerẽt p̃pate mãſiones hoibus ad beatitudinẽ introducẽdis: ꝛ ſubdit dixiſſem: q₂ vado parare vobis locũ: oſtdit hꝰ p̃parationẽ ad ſuã ptãtẽ ptinẽ. ¶ Neq₃ ẽt põt itelligi q̃ fili⁹ horã aduẽt⁹ ſui ignoret: cũ in eo ſint oẽs theſauri ſapiẽtie ꝛ ſcie abſcõditi vt Apl's dicit: ꝛ cuz id qð maius eſt ꝑfecte cognoſcat. ſ. patrẽ: ſz h̃ intelligendũ eſt q₂ fili⁹ īter hoies hõ cõſtitut⁹ ad modũ ignorãtis ſe habuit dũ diſcipulis nõ reuelauit: eſt eni ꝯſuetus modus loquẽdi in ſcripturis vt deus dicaẽ aliq̃d cognoſcẽ ſi illud cognoſcẽ facit: ſicut hr̃ Geñ.22. Nũc cognoui q̃ timeas dñm. i. nũc cognoſcere feci: ꝛ ſic ꝑ oppoſitũz fili⁹ neſcire dr̃ qð nõ facit nos ſcire.

Ad 9um

¶ Triſtitia h̃o ꝛ timor ꝛ alia hꝰ manifeſtũ eſt ad chr̃m ptinẽ ſm q̃ homo: vñ ꝛ ꝑ h̃ nulla minoratio p̃t in diuitate filij dep̃hẽdi. ¶ Qr aũt dr̃ ſapiẽtiã eẽ creatã: p̃ q̃dẽ põt intelligi nõ de ſapiẽtia q̃ eſt filius dei: ſz de ſapiẽtia quã deus indidit creaturis. Dr̃ eni Eccli. p̃. Ipſe creauit eã. ſ. ſapiẽtiã in ſpũſctõ: ꝛ effudit illã ſup oĩa opa ſua. Põt ẽt referri ad nãz creataz aſſũptã a filio: vt ſit ſẽſus. Ab initio ꝛ añ ſecula creata ſum. i. p̃uiſa ſum creature vniri. Uel ꝑ h̃ q̃ ſapientia ꝛ creata ꝛ genita nũcupaẽ: modus diue gñonis nobis inſinuaẽ: in gñone eni qð gñatur accipit nãm generãtis: qð ꝑfectiõis eſt: ſz in gñonib⁹ q̃ ſũt apud nos generãs ipſe mutaẽ: qð iꝑfectionis ẽ. in creatõe h̃o creãs nõ mutaẽ ſz creatũz nõ recipit nãm creantis: dr̃ ĝ ſimul filius creat⁹ ꝛ genitus vt ex creatiõe accipiaẽ imutabilitas pr̃is ꝛ ex gñone vnitas nãe in pr̃e ꝛ filio: ꝛ ſic hꝰ ſcripture itellcũz ſynodus expoſuit: vt per Hylarium pz.

Ad 10um

¶ Qr h̃o filius dicitur p̃mogenitus creature non ex h̃ eſt q̃ filius ſit in ordinatiõe creaturaꝝ: ſz q₂ filius eſt a pr̃e ꝛ a patre accipit a q̃ ſunt ꝛ accipiũt creature: ſz filius accipit a pr̃e eandẽ nãm: nõ aũt creature: vñ ꝛ filius nõ ſolũ p̃mogenitus dr̃: ſed ẽt vnigenit⁹ pp ſingularẽ modũ accipiẽdi.

Ad 11um

¶ Per h̃ aũt q̃ dñs ad patrẽ dicit de diſcipulis vt ſint vnũ ſic ꝛ nos vnũ ſumus: oſtdiẽ q̃dẽ q̃ pater ꝛ fili⁹ ſunt vnũ eo mõ q̃ diſcipulos vnũ eſſe opz. ſ. ꝑ amorẽ. Hic tñ vniõis modus nõ excludit eſſentie vnitatẽ: ſed magis eã demõſtrat. dr̃ eni Ioã.3. Pater diligit filiũ ꝛ oĩa dedit in manu eius: ꝑ qð plenitudo diuinitatis oſtendiẽ eſſe in filio: vt dictũ eſt.

Epilogus

Sic igiẽ pz q̃ teſtimonia ſcripturaꝝ q̃ arriani ꝓ ſe aſſumebãt non repugnãt veritati quã fides catholica confitetur.

¶ Solo ad auctoritates Fotini ꝛ Sabellij. Cap. IX.

Ex his aũt conſideratis apparet q̃ nec ea q̃ Fotinus ꝛ Sabellius pro ſuis opinionibus ex ſacris ſcripturis adducebant eoꝝ errores ꝯfirmare pñt: nã qð dñs poſt reſurrectionẽ dicit Matth. vlt. Data ẽ mihi oĩs ptãs in celo ꝛ in terra: nõ iõ dr̃ q̃ tunc de nouo hãc ptãtẽ accepit: ſz q₂ ptãs quã fili⁹ dei ab eterno acceperat in eodẽ hoie facto apparere incepat ꝑ victoriam quã de morte habuerat reſurgẽdo. Qð h̃o Aplus dicit.

Reſpõſio ad p̃am auctor. errores Fotini. Cap. 4.

Ad 3^m. ad Ro.p̄.de filio loquēs.Qui fact⁹ eſt ei ex ſemine Da‑
uid:manifeſte oſ̄ndit q̄liter ſit intelligēdū ex eo qḋ addi
tur ſm carnē.nō eni dixit ꝙ filius dei eſſet ſimpl'r fact⁹:
ſ3 ꝙ factus eēt ex ſemine Dauid ſm carnē p aſſumptio
nē hūane nāe.ſicˀ ⁊ Joā.p̄.di.Uerbū caro factū eſt.vnde
ēt p3 p h qḋ ſeqˀ. Qui p̄deſtinatus eſt fili⁹ dei in v̄tute
ſm hūanā nā3: ad filiū ptinet. Ut eni hūana nā filio dei
vniref vt ſic hō poſſet dici fili⁹ dei nō fuit ex hūanis me
ritis ſed ex gr̄a dei p̄deſtināt̄is. Silr etiā qḋ idē apl's ad
Phil.dicit ꝙ deus chr̄m pp paſſionis meritū exaltauit
ad hūanā nā3 referēdū eſt in q̄ fuerat humilitas paſſio
nis:vñ ⁊ qḋ ſbdit̄.Dedit illi nomē qḋ eſt ſup oē nomē:
ad h referēdū eſt ꝙ nomē conueniēs filio ex natiuitate
eterna:manifeſtādū eſſet in fide populoꝝ h ꝯuenire fi‑
lio incarnato.p qḋ ⁊ manifeſtū eſt ꝙ id qḋ dicit Petrus
ꝙ deus ieſum chr̄m ⁊ dn̄m fecit:ad filiū referēdū ē ſm
humanā naturā in q̄ incepit id hēre ex tp̄e qḋ in nā diui
Solō Sabel nitas habuit ab eterno. ¶ Qḋ ēt Sabellius introducit
lij cap.5. de vnitate deitatis. Audi iſrael: dn̄s deus tuus deus vn⁹
eſt:⁊ videte ꝙ ego ſim ſolus ⁊ non ſit alius deus preter
me:ſnīe catholice fidei nō repugnat q̄ patrē ⁊ filiu3 non
duos deos:ſ3 vnū deū eē ꝯfitef:vt dictū eſt. Silr etiā qḋ
dī. Pater in me manēs ipſe facit opa:⁊ ego in patre ⁊ pr̄
in me eſt:nō oſ̄ndit vnitatē pſone vt volebat Sabellius:
ſed vnitatē eſſentie quā Arrius negabat: ſi eni eſſet vna
pſona pr̄is ⁊ filij nō ꝯgrue diceref pr̄ eſſe in filio ⁊ filius
in pr̄e:cū nō dicaf ꝓprie idē ſuppoſitū in ſeipſo eē: ſ3 ſo
lū rōne ptiū:q2 eni ptes in toto ſūt ⁊ qḋ ꝯuenit ptibus ſo
let attribui toti:qñq3 dī aliqḋ totū eſſe in ſeipſo. h aute3
modus loquēdi nō ꝯpetit in diuinis in qbus ptes eſſe non
Ca.34.⁊ ſub pñt vt in p̄ oſ̄ſum eſt:relinqtur ḡ cū pater in filio ⁊ fili⁹
in pr̄e eſſe dicaf ꝙ pater ⁊ filius non ſint idē ſuppoſito:
ſ3 ex h oſ̄ndif ꝙ patris ⁊ filij ſit eſſentia vna:h eni poſi‑
to manifeſte apparet q̄l'r pater eſt in filio ⁊ filius in pr̄e:
nā cū pr̄ ſit ſua eēntia:q2 in deo nō eſt aliud eſſe ⁊ eēntiā
Cap.24. hn̄s:vt in p̄ eſt oſ̄ſum:relinqˀ ꝙ in q̄cūq3 ſit eſſentia pa
tris ſit pr̄:⁊ eadē rōne i quocūq3 eſt eſſentia filij ē filius:
vñ cum eſſentia patris ſit in filio ⁊ eſſentia filij i pr̄e eo
ꝙ vna eſt eſſentia vtriuſq3 vt fides catholica docet:ſeqˀ
manifeſte ꝙ pater ſit in filio ⁊ filius ſit in patre:⁊ ſic eo
dem verbo ⁊ Sabellij ⁊ Arrij error confutatur.

¶ Rōnes ꝯtra ḡnonem ⁊ pceſſionē diuinā. Cap.X.

Pōia rō ꝯtra veritatem gnōnis diuine. Omnibus igif diligenter ꝯſideratis
manifeſte appet h nobis
de ḡnone diuina in ſacris ſcripturis ꝓponi
credēdū ꝙ pr̄ ⁊ filius ⁊ ſi pſonis diſtinguā‑
tur:ſūt tn̄ vnus deus ⁊ vnā hn̄t eſſentiā ſeu
nām. Quia vo a creaturaꝝ nā h inuenif valde remotū
vt aliqua duo ſuppoſito diſtinguanf.⁊ tn̄ eoꝝ ſit vna eſ‑
ſēria:humana rō ex creaturaꝝ ꝓprietatib⁹ pcedēs mul
1 tipl'r in h ſecreto diuīe ḡnonis patif difficultatē. ¶ Nā
cū generatio nobis nota mutatio q̄dā ſit cui opponitur
corruptio difficile vī in deo ḡnonē ponere q eſt imuta‑
p⁹ lib.ca.15. bilis icorruptibil' ⁊ eternus:vt ex ſupiorib⁹ patet. ¶ Am
2 plius:ſi ḡno mutatio eſt op3 oē qḋ ḡnaf mutabile eſſe:
qḋ aūt mutaf exit d po⁹ in actū:nā motus eſt actus exi‑
ſtentis in po⁹ ſm ꝙ huiˀ:ſi ergo filius dei eſt genitus vi
def ꝙ neq3 eternus ſit tāq3 de po⁹ in actum exiēs: neq3
verus deus ex q̄ nō eſt actus purus:ſ3 aliqd potētialita‑
3 tis hn̄s. ¶ Adhuc. Genitū nām accipit a generāte:ſi ḡ fi
lius genit⁹ ē a deo pr̄e op3 ꝙ nām quā h3 a pr̄e accepit:
nō eſt āt poſſibile ꝙ acceperit a pr̄e aliā nām nūo quā
pr̄ h3:⁊ ſile3 ſpēm ſicˀ fit in ḡnonibus vniuocis vt cū hō
generat hoīem ⁊ ignis ignē:ſup eni oſ̄ſu3 ē ꝙ ipoſſe ē eē
plures nūero deitates:vī ēt eē ipoſſe ꝙ receperit eādem
nām nūero quā pr̄ h3:q2 ſi recipit ptē ei⁹ ſeqtur diuina3
nām eē diuiſibilē:ſi aūt totā vī ſeq ꝙ nā diuia ſi ſit tota
trāſfuſa in filiū deſinat eſſe in pr̄e:⁊ ſic pr̄ generādo cor‑
rūpif. Neq3 iterū pt dici ꝙ nā dina p quādā exuberan‑
tiā effluat a pr̄e in filiū ſicut aq̄ fontis effluit in riuum ⁊
fons nō euacuaf:q2 nā dina ſicut non pōt diuidi:ita nec
augeri:vī ergo reliquū eē ꝙ filius nām a patre accepit:
nō eādē nūero nec ſpē quā pr̄ h3:ſed oino alteri⁹ ḡnis:ſi
cut accidit in ḡnone equoca vt cū aialia ex putrefactiōe
nata v̄tute ſolis generanf ad cui⁹ ſpēm nō attingūt:ſeqˀ
ḡ ꝙ dei filius neq3 verus filius ſit cū nō hēat ſpēm pa‑
tris:neq3 verus deus cū non recipiat dinā nām. ¶ Ite3.
Si filius recipit nām a deo pr̄e op3 ꝙ in eo aliud ſit re‑ 4
cipiēs ⁊ aliud nā recepta:nihil eni recipit ſeipm: filius ḡ
nō eſt ſua eēntia vel nā:nō ē igif verus deus. ¶ P̄.Si 5
filius nō eſt aliud q̄3 eēntia diuia cū eēntia dina ſit ſubſi
ſtēs vt in p̄ ꝓbatū eſt.cōſtat aūt ꝙ ēt pr̄ eſt ipſa eſſentia Cap.22.⁊ 23.
diuia:vī relinq ꝙ pr̄ ⁊ filius ꝯueniāt in eadē re ſubſiſtē‑
te:res aūt ſubſiſtēs in intellectualib⁹ naturis vocaf pſo‑
na:ſequif ḡ ſi filius eſt ipſa diuia eēntia ꝙ pr̄ ⁊ filius cō‑
ueniāt in pſona:ſi aūt fili⁹ nō eſt ipſa diuia eēntia nō eſt
verus deus:h eni de deo ꝓbatū eſt in p̄ li. vī ḡ ꝙ vel fi‑
lius nō ſit verus deus vt dicebat Arrius: vel nō ſit ali⁹
pſonaliter a pr̄e vt Sabellius aſſerebat. ¶ Adhuc. Illḋ 6
qḋ eſt p̄ncipiū indiuiduationis in vnoq̄3 mō ipoſſe eſt in
eſſe alteri qḋ ſuppoſito diſtiguaf ab eo:qḋ eni in multis
eſt:nō eſt indiuiduatiōis p̄ncipiū:ipſa aūt nō eſt aliḋ q̄3
ipſe deus eēntia dei eſt p quā deus iduiduaf:non enim
eſſentia dei eſt for⁹ in mā vt p mām indiuiduari poſſet:
nō eſt ḡ aliud in deo pr̄e p qḋ indiuiduef q̄3 ſua eēntia.
eius ḡ eēntia in nullo alio ſuppoſito eſſe pōt:aut igif nō
eſt in filio:⁊ ſic filius nō eſt verus deus ſm Arriū. aut fi
lius nō eſt ali⁹ ſuppo^{to} a pr̄e:⁊ ſic eſt eadē pſona vtriuſq3
ſm Sabellium. ¶ Amp̄.Si pr̄ ⁊ filius ſūt duo ſuppo‑ 7
ſita ſiue due pſone:⁊ tn̄ ſūt in eēntia vnū : op3 in eis eſſe
aliqd p̄ter eēntiā p qḋ diſtinguanf:nā eēntia cōis vtriq3
ponif:qḋ aūt cōe eſt nō p̄t eē diſtictiōis p̄ncipium:op3
ḡ id q̄ diſtinguunf pr̄ ⁊ fili⁹ eē aliud ab eēntia dina:eſt ḡ
pſona filij cōpoſita ex duob⁹: ⁊ ſilr pſona pr̄is.ſ. ex eēn‑
tia cōi ⁊ ex p̄ncipio diſtignēte: vterq3 ḡ eſt cōpoſit⁹:neu‑
ter ḡ eſt verus deus. ¶ Si qs āt dicat diſtiguūf ſola re‑ Solō.
latione ꝓut vn⁹ eſt pr̄ aliuſq3 ē filius:que aūt relatiue p̄‑
dicanf nō aliqd videnf p̄dicare in eo de q̄ dicunf:ſ3 ma
gis ad aliqd:⁊ ſic p hoc cōpoſitio nō inducif. Ur ꝙ hec Improbō.
rn̄ſio nō ſit ſufficiēs ad p̄dicta incōueniētia vitāda: na3
relatio nō p̄t eſſe abſq3 aliquo abſoluto:in q̄libet eni re‑
latiuo op3 intelligi ꝙ ad ſe dī p̄ter id qḋ ad aliud dī:ſicˀ
ſeru⁹ aliqd eſt abſolute p̄ter id qḋ ad dn̄m dī:relatio ḡ il
la p quā pater ⁊ filius diſtinguunf op3 ꝙ habeat aliqḋ
abſolutu3 in q̄ fundef: aut ḡ illud abſolutū eſt vnū tm̄:
aut ſunt duo abſoluta.ſi eſt vnū tm̄ in eo nō pōt funda‑
ri duplex relatio niſi forte ſit relatio idētitat. q̄ diſtictio‑
nē opari non p̄t.ſicˀ dī idē eidē idē:ſi ḡ ſit talis relatio ꝙ
diſtinctionē reqrat op3 ꝙ p̄intelligaf abſolutoꝝ diſtin‑
ctio:non ḡ vī poſſibile ꝙ pſone pr̄is ⁊ filij ſolis relatio‑
nibus diſtinguanf. ¶ P̄. Op3 dicere ꝙ relatio illa que 8
filiū diſtinguit a pr̄e:aut ſit res aliqua:aut ſit in ſolo itel‑
lectu.ſi aūt ſit res aliq̄ nō aūt vī eſſe illa res q̄ eſt diuia
eſſentia:q2 diuina eſſentia cōis eſt pr̄i ⁊ filio:erit ḡ i filio
aliq̄ res q̄ nō eſt ei⁹ eēntia:⁊ ſic nō ē verus de⁹: oſ̄ſu3 eſt
enim in primo libro ꝙ nihil eſt in deo qḋ nō ſit ſua eēn‑ Cap.19.
tia:ſi aūt illa relatio ſit in itellectu tm̄:nō ḡ p̄t pſonal'r di
ſtinguere filiu3 a patre:que enim perſonal'r diſtinguunf
realiter op3 diſtigui. ¶ Itē.Oē relatiuū depēdet a ſuo
correlatiuo:qḋ aūt depēdet ab altero nō eſt verus deus. 9

ſi ergo

ſi ergo pſona patris ⁊ filij relatiōib⁹ diſtinguūtur neuter
10 erit verus deus. ¶ Adhuc. Si pater eſt deus ⁊ filius eſt
deus: opꝫ ⁊ hoc nomē deus de patre ⁊ filio ſubalr pdice-
tur: cū diuinitas accidēs eſſe nō poſſit. pdicatū aūt ſuba-
le eſt vere ipſuꝫ de quo pdicaꝫ. naꝫ cū dꝫ hō eſt aial: qđ
vere hō eſt aial eſt: ⁊ ſilr cū dicit ſortes ē hō: qđ vere ſor
tes eſt hō eſt: ex quo videt ſequi ꝙ impoſſe ſit ex pte ſub
iectoꝝ inueniri pluralitatē: cuꝫ vnitas ſit ex pte ſubalis
pdicati: nō enim ſortes ⁊ plato ſunt vnus hō: lꝫ ſint vnuꝫ
in humanitate: neqꝫ hō ⁊ aſinus ſunt vnū aial: lꝫ ſint vnū
in aiali. ſi ergo pater ⁊ filius ſunt due pſone: impoſſe vi
11 ꝙ ſint vnus deus. ¶ Amp. Oppoſita pdicata pluralita
tem oſdūt in eo de quo pdicant: de deo āt pre ⁊ de deo
filio oppoſita pdicanꝫ. naꝫ pater eſt deus ingenitus ⁊ ge
nerans: filius aūt eſt deus genitus. nō igiꝫ videꝫ eſſe poſ
ſibile ꝙ pater ⁊ filius ſint vnus deus. Hec igiꝫ ⁊ ſilia ſūt
ex quibus aliqui diuinoꝝ myſteria ppria ratione meti-

Veritas fidei rōne ſuperari nō poteſt

ri volentes diuinam gñationē impugnare nitūtur. Sed
quia veritas in ſeipſa fortis eſt ⁊ nulla impugnatione cō
uellitur: opꝫ intendere ad oſtendendum ꝙ veritas fidei
ratione ſuperari non poſſit.

¶ Quō accipienda ſit generatio in diuinis: ⁊ que de filio
dei in ſcripturis dicuntur. Cap. XI.

Opp[m] vꝫ a fili. ⁊. phyſi. lectione. 8. Solo: diſtīs de duplici cōparatione ipſius modus gñationis ad pn[a] actiua. ſ. ⁊ ſubiecto: ſoluit apparētē ꝯdictionem. Diuerſus modus emanationis i reb[9].

PRincipiū autē huius intētionis hinc
ſumere opꝫ ꝙ ſm diuerſi-
tatem nārum diuerſus emanationis modus
inueniꝫ in rebus: ⁊ quāto aliqua nā eſt altior
tāto id qđ ex ea emanaꝫ magis eſt intimū. In
rebus eni oībus inaiata corpa infimū locū tenēt in qbus
emanationes aliter eſſe nō poſſunt niſi per actionē vni[9]
eorū in aliqđ alteꝝ: ſic eni ex igne gñatur ignis dum ab
igne corpus extraneū alteraꝫ ⁊ ad qlitatē ⁊ ſpeciē ignis
perducitꝫ. poſt inaiata vo corpora pximū locū tenēt plā
te: in quibus iam emanatio ex interiori pcedit: inquātū
ſcꝫ humor plante itraneus in ſemē cōuertiꝫ ⁊ illud ſemē
terre mandatū creſcit in plātā. iam ergo hic primus gra-
dus vite inueniꝫ. nā viuentia ſunt que ſeipſa mouent ad
agendum: illa vo que nō niſi exteriora mouere pñt oīno
ſunt vita carentia: in plantis vo hoc indiciū vite eſt ꝙ id
qđ in ipſis eſt mouent ad aliquā formā: eſt tñ vita plan-
tarū impfecta: qꝛ emanatio in eis lꝫ ab interiori pcedat:
tñ paulatim ab interioribus exiens qđ emanat finaliter
oīno extrinſecū inueniꝫ: humor enim arboris pmo ab ar
bore egrediens fit flos ⁊ tandē fructus ab arboris corti-
ce diſcretus ſed ei colligatus. perfectio aūt fructus oīno
ab arbore ſeparaꝫ: ⁊ in terram cadens ſemētina virtute
pducit aliā plantā. Si quis ēt diligēter cōſideret pmuꝫ
huius emanationis pncipiū ab exteriori ſumiꝫ. nam hu-
mor intrinſecus arboris p radices a terra ſumiꝫ de qua
planta ſuſcipit nutrimentum. Ultra plantarū vo vitam
altior gradus vite inueniꝫ: qui eſt ſm aiam ſenſitiuaꝫ: cu
ius emanatio propria etſi ab exteriori percipiat in inte-
riori terminat: ⁊ qnto emanatio magis inceſſerit tāto ma
gis ad intima deuenitur: ſenſibile enim exterius formaꝫ
ſuam exterioribus ſenſibus ingerit a quibus procedit in
imaginatione: ⁊ vlterius in memorie theſaurū: in quoli-
bet tñ huius emanationis proceſſu pncipiuꝫ ⁊ terminus
ptinent ad diuerſa: non enim aliqua potētia ſenſitiua in
ſeipſam reflectitur: eſt ergo hic gradus vite tāto altior q̄
vita plātaꝝ: quāto opatio huius vite magis in intimis cō

Nota ſupremū gradum vite.

tineꝫ: non tñ eſt oīno vita pfecta: cū emanatio ſemp fiat
ex vno in alterū. ¶ Eſt igiꝫ ſupremus ⁊ pfectus gradus
vite qui eſt ſm intellectū. naꝫ intellectus in ſeipſuꝫ refle-
ctitur ⁊ ſeipſum intelligere poteſt: ſed ex intellectuali vi-
ta diuerſi gradus inueniunꝫ. nā itellectus humanus etſi
ſeipſuꝫ cognoſcere poſſit: tñ primū ſue cognitionis initiū
ab extrinſeco ſumit: qꝛ non eſt intelligere ſine phantaſ-
mate: vt ex ſuperioribus pꝫ. perfectior ergo eſt intelle-
ctualis vita in angelis in quibus intellectus ad ſui cogni
tionem non procedit ex aliquo exteriori: ſꝫ per ſe cogno-
ſcit ſeipſuꝫ: nōdū tñ ad vltimaꝫ pfectionē vita ipſorum
ptingit: qꝛ lꝫ intentio intellecta ſit eis oīno intrinſeca: nō
tamen ipſa intentio intellecta eſt eorum ſubſtātia qꝛ nō
eſt idem in eis intelligere ⁊ eſſe: vt ex ſuperioribus pꝫ. vl
tima igitur perfectio vite cōpetit deo in quo non eſt aliđ

Cap. 46. pmi libri.

intelligere ⁊ aliud eſſe: vt ſupra oſtenſum eſt: ⁊ ita opꝫ ꝙ
intentio intellecta in deo ſit ipſa diuina eſſentia. Dico āt
intentioneꝫ intellectam id quod intellectus in ſeipſo con
cipit de re intellecta: que quidem in nobis neqꝫ eſt ipſa
res que intelligitur: neqꝫ eſt ipſa ſubſtantia intellectiue:
ſed eſt quedaꝫ ſimilitudo cōcepta in intellectu de re in-
tellecta quam voces exteriores ſignāt: vnde ⁊ ipſa inten
tio verbum interius noiatur qđ eſt exteriori vbo ſigna-
tum. Et quidem ꝙ predicta intētio non ſit in nobis res
intellecta inde apparet ꝙ aliud eſt intelligere reꝫ: ⁊ aliđ
eſt intelligere ipſam intentionem intellectaꝫ: qđ intelle-
ctus facit dum ſuper ſuuꝫ opus reflectitur: vñ ⁊ alie ſciē-
tie ſunt de rebus: ⁊ alie de intētionibus intellectis. ¶ Qꝫ

Intētio intellecta nō eſt ipſe intellectus.

autē intētio intellecta non ſit ipſe intellectus in nobis ex
hoc pꝫ ꝙ eſſe intētiones intellecte etiaꝫ in ipſo intellectu
cōſiſtit. non autē eſſe intellectus noſtri: cuius eſſe non eſt
ſuum intelligere. cum ergo in deo ſit idem eſſe ⁊ intelli-
gere: intentio intellecta in ipſo eſt eius intellectus: ⁊ quia
intellectus in eo eſt res intellecta: intelligēdo enim ſe in-

Cap. 55.

telligit omnia alia: vt in primo oſtenſum eſt. relinquitur
ꝙ in deo intelligente ſeipſum ſit idem intellectus ⁊ res
que intelligitur: ⁊ intentio intellecta. ¶ His igitur conſi

Corrolarium. Nō diuina generatio nō eſt ad modū inaiatorum.

deratis vtcūqꝫ concipere poſſumus qualiter ſit diuina
gñatio accipienda: patet enim ꝙ non eſt poſſibile ſic ac-
cipi gñationem diuinam ſicut in rebus inaiatis: genera-
tio inuenitur in quibus generās imprimit ſuam ſpēm in
exteriorē mām: opꝫ enim ſm poſitioneꝫ fidei ꝙ filius a
deo genitus verā habeat deitatem ⁊ ſit verus deus: ipſa
aūt deitas non eſt forma materie inherēs: neqꝫ deus eſt
ex materia exiſtēs: vt in primo pbatū eſt. ¶ Silr autē

Cap. 77. Qꝫ dei gñō nō eſt ad modū plantarū.

non pōt accipi diuina gñō ad modum generationis: que
in plantis inuenitur ⁊ etiam in aialibus que cōicant cuꝫ
plantis in nutritiua ⁊ generatiua virtute: ſeparatur eniꝫ
aliquid qđ erat in planta vel animali ad gñationeꝫ ſimi-
lis in ſpecie qđ in fine gñatiōis eſt omnino extra gñan-
tem: a deo autē cū indiuiſibilis ſit nō pōt aliquid ſepara
ri: ipſe etiam filius a deo genitus non eſt extra patrē ge-
nerantē: ſed in eo ſicut ex ſupioribus auctitatibus patet.

Qꝫ nō eſt ſꝫ ꝙ ē in aia ſenſitiua.

Neqꝫ etiam pōt diuina gñatio intelligi ſm modū ema-
nationis que inuenitur in aia ſenſitiua: nō. n. deus ab ali-
quo exteriori accipēt vt in alterum influere poſſit: non
enim eēt primū agēs: operationes etiam aie ſenſitiue nō
complētur ſine corporalibus inſtrumētis. deuꝫ autē ma
nifeſtū eſt incorporeū eē. relinquitur ergo ꝙ gñatio diui
na ſm intellectualē emanationē ſit intelligēda: hoc autē

Cap. 49.

ſic manifeſtari opꝫ: manifeſtū ē. n. ex his que in pmo de-
clarata ſunt ꝙ deus ſeipſum intelligit: oē. n. intellectum
inquātū itellm opꝫ eē in intelligēte. Signat enim ipſuꝫ
intelligere apprehēſionē eius qđ intelligiꝫ p intellectū:
vñ ēt intellectus noſter ſeipſum intelligens eſt in ſeipſo
non ſolum vt idē ſibi p eſſentiā: ſꝫ ēt vt a ſe apprehēſum
intelligēdo: oportet ergo ꝙ deus in ſeipſo ſit vt intelle-
ctum in intelligēte: intellectū autē in intelligente eſt intē
tio intellecta ⁊ vbum. eſt ergo in deo intelligēte ſeipſum
vbum dei quaſi deus intelligēs: ſicut vbuꝫ lapidis in in-

tellectu eſt lapis itellectus. ¶ Hinc eſt ꝙ Ioã.j.dicitur.
Verbuꝫ erat apud deũ:qꝛ vo intellectus diuinus nõ exit
Cap.57. de po^a in actũ:ſꝫ ſemꝑ eſt actu exiſtẽs: vt in ṗmo ꝓbatũ
eſt.ex neceſſitate opꝫ ꝙ ſemꝑ ſeipſuꝫ intellexerit:ex hoc
autẽ ꝙ ſeipſuꝫ itelligit opꝫ ꝙ verbũ ipſius in ipſo ſit:vt
Verbũ dei eſt coeternũ deo. oñſuꝫ eſt.neceẽ eſt ğ ſemꝑ verbũ eius in deo extitiſſe. Eſt
ergo coeternũ deo v̄bũ ipſius:nec accedit ei ex tpe ſicut
intellectui noſtro accedit ex tpe v̄bũ interius ꝯceptum:
qḋ eſt intẽtio intellecta. ¶ Hinc eſt qḋ Ioã.j.dĩ. In pn^o
erat verbũ.Cuꝫ autẽ intellectus diuinus nõ ſolũ ſit ſem
Cap.16. per in actu:ſed etiã ſit ipſe actus purus:vt in ṗmo ꝓbatũ
eſt.opꝫ ꝙ ſuba itellectus diuini ſit ipſuꝫ ſuũ intelligere:
qḋ eſt actus intellectus:eſſe aũt verbi interius cõcepti ſi
ue intentionis intellecte eſt ipſum ſuũ intelligi.idẽ ergo
eſſe eſt v̄bi diuini ⁊ itellectus diuini:⁊ per ꝯñs ipſius dei
qui eſt ſuus itellectus:eſſe autẽ dei eſt eius eẽntia vel nã
Cap.23. qua idẽ eſt ipſe deus:vt in ṗmo oñſum eſt. verbuꝫ igit̃
dei eſt ipſuꝫ eẽ diuinũ ⁊ eſſentia eius ⁊ ipſe verus deus.
Non aũt ſic eſt de v̄bo intellectus humani:cũ enim intel
lectus noſter ſeipſuꝫ intelligit aliud eſt eſſe intellectus:⁊
aliud ipſuꝫ eius intelligere:ſubſtãtia enim intellect^9 erat
in potẽtia intelligẽs anteꝗ̃ intelligeret actu.ſequit̃ ergo
ꝙ aliud ſit eẽ intẽtionis intellecte:⁊ aliud intellect^9 ipſi^9:
cuꝫ intentionis intellecte eſſe ſit ipſuꝫ intelligi:vñ opꝫ ꝙ
in hoĩe intelligente ſeipſuꝫ verbum interius cõceptũ nõ
Diſtin.po^r. ſit hõ verus nãle hoĩs eſſe hñs:ſed ſit hõ intellectus tñ
quaſi ꝗdã ſilĩtudo hoĩs veri ab intellectu apphẽſa. Ipſꝫ
vo verbũ dei ex hoc ipſo ꝙ eſt deus itellectus eſt verus
deus hñs nãliter eſſe diuinũ:eo ꝙ nõ eſt aliud nãle eſſe
dei ⁊ aliud eius intelligere:vt dictum eſt. ¶ Hinc eſt ꝙ
Ioã.j.dĩ.Deus erat verbuꝫ:qḋ qꝛ abſolute dicit̃ demon
ſtrat v̄bũ dei verũ deũ debere intelligi:verbuꝫ enim ho
minis nõ poſſet dici ſimplr̃ ⁊ abſolute hõ:ſꝫ ſm qd:ſcꝫ
hõ intellectus.Vñ hec falſa eſſet:hõ eſt verbum:ſed hec
vera põt eſſe hõ intellus eſt v̄bum:cũ ergo dĩ deus erat
verbũ:oſtẽdit̃ verbũ diuinũ nõ ſolũ eſſe intẽtionẽ intel
lectaꝫ:ſicut v̄bũ noſtrũ:ſꝫ etiã rem in nã exiſtẽteꝫ ⁊ ſubſi
ſtẽteꝫ.deus eniꝫ verus res ſubſiſtẽs eſt:cũ maxime ſit ꝑ
ſe ens.Non ſic aũt nã dei eſt in v̄bo vt ſit vna ſpecie ⁊
numero differẽs:ſic enim verbũ hꝫ nãm dei:ſicut intelli
gere dei eſt ipſuꝫ eſſe eius:vt dictũ eſt.intelligere autem
eſt ipſuꝫ eſſe diuinũ.verbũ ergo hꝫ ipſaꝫ eſſentiã diuinã
non ſolũ ſpecie ſed numero eãdẽ. ¶ Itẽ nã que eſt vna
ſm ſpẽm non diuidit̃ in plura ſm numeꝝ niſi ꝑꝑ mãꝫ:
diuina aũt nã oĩno imãlis eſt:ipoſſe eſt ergo ꝙ nã diuina
ſit vna ſpecie ⁊ numero differens:verbũ igit̃ dei in eadẽ
nã numero cõicat cum deo:ꝑꝑ qḋ v̄bũ dei ⁊ deus cuius
eſt verbum nõ ſunt duo dij ſed vnus deus.nam ꝙ apud
Alia diſtĩ. nos duo hñtes humanã nãm ſint duo hoĩes ex hoc con
tingit ꝙ nã humana numero diuiditur in duobus:oſtẽ
Ca.55.⁊.32 ſuꝫ eſt aũt in ṗmo libro ꝙ ea que in creaturis diuiſa ſũt
in deo ſimplr̃ vnũ eſſe:ſicut in creatura aliud eſt eẽntia
⁊ eſſe:⁊ in quibuſdã eſt etiã aliḋ qḋ ſubſiſtit in ſua eſſen
tia ⁊ eius eſſentie ſiue natura:naꝫ hic hõ non eſt ſua hu
manitas nec ſuũ eſſe:ſꝫ deus eſt ſua eẽntia ⁊ ſuum eſſe.⁊
ꝗ̃uis hoc in deo vnũ ſint veriſſime:tñ in deo eſt quicqd
ꝑtinet ad rõnẽ vel ſubſiſtẽtis vel eẽntie vel ipſius eẽ:cõ
uenit enim ei nõ eſſe in aliq̃o iquãtũ eſt ſubſiſtẽs:eſſe qd
inquãtũ eſt eẽntia:⁊ eſſe in actu rõne ipſius eẽ:opꝫ ğ cuꝫ
in deo ſit idẽ intelligẽs ⁊ intelligere ⁊ intentio intellecta
qḋ eſt v̄buꝫ ipſius qḋ veriſſime in deo ſit:⁊ qḋ ꝑtinet ad
rõnem intelligẽtis:⁊ qḋ ꝑtinet ad rõnẽ eius qḋ eſt intelli
gere:⁊ qḋ ꝑtinet ad rõnẽ intẽtionis intellecte ſiue verbi.
Nota. Eſt autẽ de rõne interioris v̄bi qḋ eſt intẽtio itellecta ꝙ
procedat ab intelligẽte ſm ſuum intelligere cũ ſit quaſi

terminus intellectualis oꝑationis:intellectus eniꝫ intel
ligẽdo concipit ⁊ format intẽtionẽ ſiue rationẽ itellectã
que eſt interius v̄bũ:opꝫ ergo ꝙ a deo ſm ipſum ſuum
intelligere ꝓcedat v̄bũ ipſius.Cõparat̃ ergo verbũ dei
ad deuꝫ intelligẽtẽ cuius eſt v̄bũ:ſicut ad euꝫ a quo eſt.
hoc.n.eſt de rõne v̄bi:cũ ğ in deo itelligẽs itelligere ⁊ in
tẽtio intellecta ſiue v̄buꝫ ſint ꝑ eẽntiaꝫ vnũ:⁊ per hoc ne
ceſſe ſit ꝙ qḋlibet horuꝫ ſit deus:remanet ſola diſtinctio
relationis prout v̄bũ refert̃ ad cõcipiẽteꝫ vt a quo eſt.
¶ Hinc eſt ꝙ Ioã.euãgeliſta qꝛ dixerat:deus erat ver
bum:ne oĩno diſtinctio ſublata intelligeret̃ v̄bi a deo di
cẽte ſiue cõcipiẽte verbũ:ſubiunxit:hoc erat in ṗncipio
apud deũ:quaſi dicat:hoc v̄bum qḋ deuꝫ eẽ dixi aliquo
mõ diſtinctũ eſt a deo dicẽte:⁊ ſic poſſet dici apud deuꝫ
eẽ:v̄bum aũt interius cõceptũ eſt quedã rõ ⁊ ſimilitudo
rei intellecte:ſilĩtudo enim alicuius in altero exiſtẽs vel Diſtĩ fili.
hꝫ rõnẽ exẽplaris ſi ſe habeat vt ṗncipiuꝫ vel hꝫ potius
rõneꝫ imaginis ſi ſe habeat ad id cuius eſt ſilĩtudo ſicut
ad ṗn^m.vtriuſqꝫ aũt exẽpluꝫ in nr̃o intellectu ꝑſpicitur.
Quia enim ſilĩtudo artificiati exñs in mente artificis eſt
ṗncipiũ operationis ꝑ quã artificiatũ eſt:cõparat̃ ad ar
tificiatũ vt exẽplar ad exẽplatũ.Sꝫ ſilĩtudo rei nãlis in
noſtro intellectu cõcepta cõparat̃ ad rẽ cui^9 ſilĩtudo exi
ſtit vt ad ſuum ṗn^m:qꝛ noſtruꝫ intelligere a ſenſib^9 ṗnci
pium accipit qui ꝑ res nãles imutant̃.Cum autẽ deus ⁊ Idẽ p^o q.4. 14.ar.8.
ſeipſuꝫ intelligat ⁊ alia:vt in ṗmo oſtẽſum eſt.eius intel Cap.50.
ligere ṗncipiũ eſt rerũ intellectaꝝ ab ipſo:cuꝫ ab eo cau
ſentur ꝑ intellectũ ⁊ volũtatẽ: ſed ad intelligibile qḋ eſt
ipſe cõparat̃ vt ad ṗncipiũ.eſt enim hoc intelligibile idẽ
cum intellectu intelligẽte:cuius quedã emanatio eſt v̄bũ
ꝯceptũ:opꝫ ergo ꝙ v̄bũ dei cõparetur ad res alias intel
lectas a deo ſicut exẽplar ad ipſuꝫ deũ cuius eſt v̄buꝫ ſi
cut eius imago.Hinc eſt ꝙ de v̄bo dei dĩ Col.j.ꝙ ẽ ima
go inuiſibilis dei. ¶ Eſt aũt dĩa inter intellectũ ⁊ ſenſuꝫ: Diſ inter ſenſum ⁊ intelle.
nam ſenſus apprehẽdit rem ꝗ̃tuꝫ ad exteriora eius ac
cidẽtia que ſunt color:ſapor:quãtitas:⁊ alia huiꝰ: ſed in
tellectus ingreditur ad interiora rei:⁊ qꝛ oĩs cognitio ꝑfi
citur ſm ſilĩtudinẽ que eſt iter cognoſcẽs ⁊ cognitũ:opꝫ
ꝙ in ſenſu ſit ſilĩtudo rei ſenſibilis quãtum ad eius acci
dẽtia:in intellectu vo ſit ſilĩtudo rei intellecte quãtuꝫ ad
eius eẽntiam:v̄bum igitur in intellectu cõceptũ eſt ima
go vl' exẽplar ſubſtãtie rei intellecte.cũ igitur v̄bum dei
ſit imago dei:vt oſtẽſum eſt.neceſſe eſt ꝙ ſit imago dei
ꝗ̃tum ad eius eẽntiã. Hinc eſt qḋ Apl'us dicit ad Heb.
ṗmo ꝙ eſt figura ſubſtantie dei.Imago aũt alicuius rei Imago rei ẽ duplex.
eſt duplex:eſt enim aliqua imago que nõ cõmunicat in
nã:cum eo cuius eſt imago:ſiue ſit imago eius ꝗ̃tum ad
exteriora accidẽtia:ſicut ſtatua enea eſt imago hoĩs nec
tñ eſt hõ:ſiue ſit imago quãtũ ad ſubſtãtiam rei. Ratio
enim hoĩs in intellectu non eſt hõ.nam ⁊ Phus dicit la
pis nõ eſt in aĩa ſed ſpẽs lapidis:imago autẽ alicuius rei
que eandẽ nãm hꝫ cum re cuius eſt imago:eſt ſicut fili^9
regis in quo imago patris apparet:⁊ eſt eiuſdem nature
cum ipſo. Oſtẽſum eſt autẽ ꝙ v̄bum dei eſt imago dicẽ
tis quãtum ad ipſaꝫ eius eſſentiaꝫ:⁊ ꝙ in eadẽ natura cũ
dicẽte cõmunicat.relinquit̃ ergo ꝙ verbum dei non ſo
lum ſit imago:ſꝫ etiam filius:non enim ſic eſſe imagineꝫ
alicuius vt eiuſdẽ nãe cum illo ſit in aliquo inuenit̃ qui
filius dei dici non poſſit:dũmodo hoc in viuentibus ac
cipiatur.nam qḋ procedit ex aliquo viuẽte in ſilĩtudine
ſpẽi dĩ filius eius.Hinc eſt qḋ in pſ. Dñs dixit ad me fi Nota.
lius meus es tu. ¶ Rurſus cõſiderandũ eſt ꝙ cũ in q̃li
bet natura proceſſio filij a patre ſit naturalis:ex quo ver
bum dei filius dei dĩ:opꝫ ꝙ naturaliter generet̃ ⁊ a pa
tre ꝓcedat:⁊ hoc quidẽ ſupra dictis ꝯuenit vt ex his que

in intellectu noſtro accidūt perſpici pōt: intellectus eñi noſter aliqua nāliter cognoſcit ſicut prima intelligibiliū principia: quorū intelligibiles cōceptiones que verba interiora dicūtur naturaliter in ipſo exiſtunt ⁊ ex eo procedunt. Sunt etiā quedā intelligibilia que non nāliter intellectus noſter cognoſcit: ſed in eorꝫ cognitionē rōcinādo ꝑtingit: ⁊ horꝫ cōceptiōes in intellectu noſtro nāliter non exiſtūt: ſed cū ſtudio querunẗ. Manifeſtū eſt aūt ꝙ deus ſeipſū nāliter intelligit ſicut ⁊ naturalr̄ eſt: ſuū
Cap. 46. enim intelligere eſt ſuū eſſe: vt in ṗmo ꝓbatum eſt. Vbū ergo dei ſeipſū intelligētis nāliter ab ipſo ꝓcedit: ⁊ cū vbū dei ſit eiuſdē nāe cū deo dicente ⁊ ſit ſilitudo ipſi⁹. ſequiẗ ꝙ hic nālis proceſſus ſit in ſilitudinē eius a quo eſt proceſſio cū identitate nāe: hec eſt aūt vere generationis rō in rebus viuentibus: ꝙ id qđ generaẗ a generāte ꝓcedat: vt ſilitudo ipſius ⁊ eiuſdē nature cū ipſo eſt. g̃ vbū dei genitū vere a deo dicēte: ⁊ eius ꝓceſſio generatio vel natiuitas dici poteſt. ¶ Hinc eſt qđ in ps̄ dī. Ego hodie genui te. i. in eternitate que ſꝑ eſt pñs ⁊ nulla eſt in
Reprobatio Arrij. eo rō ꝑteriti ⁊ futuri. ¶ Vñ pꝫ falſū eſſe qđ Arriani dixerunt: ꝙ pater genuit filiū volūtate: que enim volūtarie fiunt non naturalia ſunt. ¶ Quia vo non minus eſt qđ deus de ſeipſo intelligit ꝙ̃ qđ in ipſo eſt. al's nō intelligeret ſeipſū perfecte nec ſuū eſſe eēt ſuū itelligere: opꝫ verbū dei de deo eſſe eēntiale: hoc aūt eſt filī⁹ dei: eſt igitur filius dei patri eſſentialis. Hoc ēt hinc manifeſtū eſt ꝙ filius dei cū ſit verus filius hꝫ ſpēm ⁊ nāā patris: cuilibet aūt nature determinata ꝗ̃titas debetur: vñ etiam apud nos filius ad equalitatē patris perduciẗ in fine generationis ⁊ augmenti: niſi aliquis defectus appareat ꝑꝑ māām indiſpoſitā ⁊ ꝑꝑ debilitatē virtutis actiue in generatione: ⁊ quidē ꝙ a ꝑncipio filius naſcaẗ minor patre contingit ex hoc ꝙ aīalis generatio ꝓcedit de potētia ad actum: ⁊ paulatim duciẗ de imperfectione ad perfectio-
Idē ꝑ° p. q. 42. ar. 4. filius dei eſt eq̄lis patri. nem: nihil aūt horꝫ eſt poſſibile in diuina ḡñone accidere: q: generatio diuina nō eſt ex mā: nec per exitū de potentia in actū: nec virtus dei ḡñantis pōt eſſe deficiēs: cū ſit infinita: opꝫ ergo filiū dei patri eſſe equalem. ¶ Itē ſi filius ſit patri inequalis opꝫ aliā numero eē magnitudinē patris ⁊ filij. nā eadē numero ꝗ̃titas non pōt ſeipſa eſſe maior ⁊ minor: diua aut magnitudo nō eſt aliđ ꝙ̃ eius eēntia: vt ex ṗmo libro apparet: erit ergo alia numero eēntia patris ⁊ filij: cuius cōtrariū ſupra oſtēſum eſt. opꝫ igiẗ dicere filiū patri eſſe eq̄lē. Hinc eſt qđ Joh. 5. dr̄. ꝙ Jeſus patrē ſuū dicebat deū eq̄lē ſe deo faciens: ⁊ Phil. 2. dr̄ ꝙ nō rapinā arbitrat⁹ eſt eē ſe equalē deo.
Nota. ¶ Conſiderādū eſt etiā ꝙ id qđ generaẗ quā diu in generante manet dr̄ eē cōceptū: vbū autē dei ita eſt a deo genitū ꝙ tñ ab ipſo nō recedit: ſed in eo manet: vt ex ſuperioribus pꝫ: recte ergo vbū dei pōt dici a deo conceptum. Hinc eſt ꝙ ꝓuer. 8. dei ſapientia dicit. Nōdū erāt abyſſi: ⁊ ego cōcepta eram. Eſt autē dñia inter cōceptionem verbi dei ⁊ materialē cōceptionē que apud nos in aīalibus inueniẗ. nam proles quādiu ꝯcepta eſt ⁊ in vtero clauditur nondū hꝫ vltimam ꝑfectionē vt per ſe ſubſiſtat a generāte ſm̄ locū differēter: vñ opꝫ ꝙ in corporali ḡñone aīalium aliud ſit genite prolis cōceptio: atq; aliud partus ipſius ſm̄ quē etiā loco ſeparatur proles genita a generāte ab vtero generātis egrediēs: vbū aūt dei in ipſo deo dicēte exiſtēs eſt ꝑfectum in ſe ſubſiſtēs diſtinctum a deo dicēte. nō enim expectatur ibi localis diſtinctio: ſed ſola ratione diſtinguuntur: vt dictum eſt. Idem eſt ergo in ḡñatione verbi dei ⁊ ꝯceptio ⁊ partus:
Diſſi. hinc- hus. ⁊ ideo poſtꝙ̃ ex ore ſapiētie dictum eſt. Ego iam concepta eram: poſt pauca ſubditur. Ante colles ego parturiebar. Sed q: cōceptio ⁊ partus in rebus corporalibus cū motu ſunt: ⁊ ideo oportet in eis quādam ſucceſſionē eē: cum cōceptionis terminus ſit eſſe cōcepti in concipiente: terminus aūt partus ſit eſſe eius qui parturitur diſtinctum a pariente: neceē eſt ergo in corporalibus ꝙ id qđ concipitur nondū ſit: ⁊ id qđ parturiẗ in parturiēdo non ſit a parturiēte diſtinctū. Conceptio aūt ⁊ partus intelligibilis vbi non eſt cum motu nec cū ſucceſſione: vnde ſimul dum cōcipiẗ eſt: ⁊ ſimul dum parturitur diſtinctū eſt: ſicut qđ illuminatur ſimul dū illuminatur illuminatū eſt: eo ꝙ in illuminatione nulla ſucceſſio eſt: ⁊ cū hoc inueniatur in intelligibili verbo noſtro: multo magis cōpetit vbo dei non ſolum q: intelligibilis cōceptio ⁊ partus eſt: ſꝫ q: in eternitate exiſtit vtrūq; in qua prius ⁊ poſterius eē non poſſunt. Hinc eſt ꝙ poſtꝙ̃ ex ore ſapiētie dictū eſt: ante colles ego parturiebar: ne intelligereẗ qđ dū parturireẗ non eſſet ſubdiẗ. Quādo preparabat celos aderam: vt ſic cum in ḡñatione carnali aīaliū prius aliquid cōcipiatur deinde parturiatur: ⁊ deinde conueniat ſibi adeſſe parturiēti quaſi ſibi ꝯſociatū vt ab eo diſtinctū: hec omnia in diuina ḡñatione ſimul eſſe intelligantur: nā vbum dei ſimul cōcipitur parturitur ⁊ adeſt. Et quia qđ parturitur ex vtero procedit ſicut ḡñatio vbi dei ad inſinuandū ꝑfectam diſtinctionē eius a generante diciẗ partus: ſimili ratione diciẗ ḡñatio ex vtero ſm̄ illud ps̄. Ex vtero ante luciferum genui te: q: tñ non eſt talis diſtinctio vbi a dicēte que impediat vbum eſſe in dicente: vt ex dictis patet: ſicut ad inſinuandā diſtinctionem verbi dicitur parturiri vel ex vtero genitus eē: ita ad oſtēdēdum ꝙ talis diſtinctio non excludit vbum eē in dicēte: dicitur Joh. 1. ꝙ eſt in ſinu patris. Attēdendum Nota.
autē ꝙ generatio carnalis aīalium perficitur per virtutem actiuam ⁊ paſſiuā: ⁊ ab actiua quidē virtute diciẗ pater: a paſſiua vo dicitur mater: vnde eorum que ad generationē prolis requiruntur quedam cōueniunt patri: ⁊ quedam conueniūt matri: dare enim naturam ⁊ ſpēm proli competit patri: concipere autē ⁊ parturire cōpetit matri tanꝙ̃ patiēti ⁊ recipiēti. Cum autē proceſſio verbi ſm̄ hec dicta ſit eſſe ꝙ deus ſeipſum intelligit: ipſum autē diuinum intelligere non eſt ꝑ aliquam virtutē paſſiuam: ſed quaſi actiuam: q: intellectus diuinus non eſt in potentia ſed in actu tm̄: ideo in generatione verbi dei non cōpetit matri ſed ſolum patri: vnde que in ḡñatione carnali diſtinctim patri ⁊ matri cōueniūt oīa in ḡñatione verbi patri attribuuntur in ſacris ſcripturis: diciẗ eñi pater ⁊ dare filio vitam ⁊ concipere ⁊ parturire.

¶ Quō filius dei dicatur dei ſapientia. Cap. XII.

Quia vo ea que de ſapiētia diuina dicuntur ad ḡñationem vbi adduximus: cōſequēs eſt oſtēdere ꝙ ꝑ diuinā ſapiētiam ex cuius ꝑſona premiſſa verba ꝓponūtur vbū dei intelligi poſſit: ⁊ vt a rebus humanis ad diuinorū cognitionem perueniamus: conſiderare opꝫ ꝙ ſapientia in hoīe diciẗ habitus quidē quo mens noſtra ꝑficitur in cognitione altiſſimorꝫ: ⁊ huiꝰ ſūt diuina: cum vo ſm̄ ſapientie habitū in intellectu noſtro aliqua formatur cōceptio de diuinis: ipſa conceptio intellectus que eſt interius verbum ſapētie nomē accipere ſolet ſm̄ illum modū loquēdi quo actus ⁊ ſpecies nominibus habituū a quibus procedūt noīantur. Qđ eñi iuſte ſit interdū iuſtitia diciẗ: ⁊ qđ ſit fortiter fortitudo: ⁊ generalr̄ qđ virtuoſe ſit virtus diciẗ: ⁊ per hūc modū qđ ſapienter excogitaẗ diciẗ ſapīa alicui⁹. In deo aūt ſapīa quidē opꝫ dici ex eo ꝙ ſeipſum cognoſcit: ſꝫ q: non cognoſcit ſe ꝑ aliquā ſpēm niſi ꝑ eſſentiā quinimo ⁊ ipſum

eius intelligere eſt eius eſſentia: ſapiẽtia dei babimus eſſe
Idē pͤ p.q. 14.ar.1. non poteſt ſed ipſa dei eſſentia. Manifeſtum eſt autem
ex dictis ꝙ dei filius eſt vbū ⁊ cõceptio dei intelligentis
ſeipſuz. ſequit̄ ergo ꝙ ipſuz dei vbū tanꝙ ſapienter mē
te diuina ↄceptū ꝓprie ↄcepta ſeu genita ſapiā dicat̄. vñ
Apl's ↄpm dei ſapiẽtiā noīat. j. ad Corin. j. Ipſuz aūt ſa
piẽtie vbū mente ↄceptū eſt quedā manifeſtatio ſapiẽtie
intelligẽtis: ſicut ⁊ in nobis oẽs babitus ꝑ actus manife
ſtantur. Quia ḡ diuina ſapiā lux dr̄ ꝙ ꝑut in puro actu co
gnitionis cõſiſtit: lucis aūt manifeſtatio ſplendor ipſius
eſt ab ea ꝓcedens: cõuenienter ⁊ vbū diuine ſapiẽtie ſplē
dor lucis noīat̄: ſm illud Apl'i de filio dicẽtis. Cū ſit ſplē
dor glorie: vñ ⁊ filius manifeſtationeʒ patris ſibi aſcri
bit Ioā. 17. dicẽs. Pater manifeſtaui nomen tuum bo
minibus. Sed tñ licʒ filius qui eſt dei verbum proprie ſa
piẽtia ↄcepta dicat̄: nomē tñ ſapie abſolute dictū opʒ eē
cõe pr̄i ⁊ filio: cū ſapiā q̄ ꝑ vbū reſplēdet ſit pr̄is eēntia:
vt dictū eſt: eſſentia vo patris ſit ſibi ⁊ filio cõmunis.

¶ Qd non eſt niſi vnus filius in diuinis. Cap. XIII.

Idē pͤ p.q. 41.ar.6. Cap. 50. QUia vo deus intelligẽdo ſeipſum oīa
alia intelligit: vt in pmo oſtē
ſum eſt. ſeipſuz aūt vno ⁊ ſimplici intuitu in
telligit: cū ſuū intelligere ſit ſuū eē: neceſſe eſt
vbū dei eſſe vnicū tñ: cū aūt in diuinis nibil
aliud ſit filij generatio ꝙ vbi ↄceptio: ſequit̄ ꝙ vna ſola
ſit gñatio in diuinis ⁊ vnicus filius ſolus a patre genitus.
vñ Ioā. j. dr̄. Uidimus eū quaſi vnigenitū a patre: ⁊ ite
rum. Unigenitus qui eſt in ſinu patris: ipſe nobis enar
Obiectio. rauit. ¶ Uidetur tñ ex pmiſſis ſequi ꝙ ⁊ vbi diuini ſit
aliud vbū: ⁊ filij ſit alius filius. oñſum eſt enim ꝙ vbum
dei ſit deus verus: opʒ ḡ oīa q̄ deo ↄueniūt verbo dei cõ
uenire: deus aūt ex neceſſitate ſeipſuz intelligit: ⁊ verbū
ergo dei ſeipſuz intelligit: ſi ergo ex boc ꝙ deus ſeipſum
intelligit vbū ab eo genitū in deo ponit̄: cõſequi vr̄ ꝙ ēt
⁊ vbo inquãtū ſeipſuz intelligit aliō vbū attribuat̄: ⁊ ſic
vbi erit vbū: ⁊ filij filius: ⁊ illud vbū ſi deus eſt: iterū ſe
ipſum intelliget ⁊ babebit aliud vbū: ⁊ ſic in infinituz ge
Solutio ob iec. neratio diuina ꝓcedet. ¶ Huius aūt ſolutio ex pmiſſis
baberi põt: cū eniʒ oſtenſuz ſit ꝙ vbū dei ſit deus: oñſuz
tñ eſt ꝙ non eſt alius deus a deo cuius eſt verbum: ſed
vnus oino: boc ſolo ab eo diſtinctū ꝙ ab eo eſt vt vbum
ꝓcedens: ſicut aūt vbū non eſt alius deus: ita nec eſt aliꝰ
intellectus: ⁊ per ↄñs nec aliud intelligere: vñ nec aliud
vbū. nec tñ ſequit̄ ꝙ ſit vbū ſuiipſius ſm ꝙ verbū ſeip
ſum intelligit. naʒ in boc ſolo vbū a dicente diſtinguitur:
vt dictuʒ eſt. ꝙ eſt ab ipſo: oīa ḡ alia cõiter attribuenda
ſunt deo dicẽti qui eſt pater: ⁊ vbo qō eſt filius: pp boc ꝙ
etiam vbum eſt deus: ſed boc ſoiū vt ab eo ſit vbuʒ aſcri
bendum eſt ꝓprie patri: ⁊ boc qō eſt eſſe a deo dicẽte at
tribuendū eſt proprie filio. Ex quo etiā pʒ ꝙ filius non
Filius nõ eſt īpotens. eſt impotens: ⁊ ſi generare filiuʒ non poſſit: cuʒ tñ pater
generet filiuʒ. naʒ eadeʒ potentia eſt patris ⁊ filij: ſicut ⁊
eadem diuinitas: ⁊ cū generatio in diuinis ſit intelligibi
lis verbi ↄceptio: ſm ſcʒ ꝙ deus intelligit ſeipſum: opʒ
ꝙ potẽtia ad generandū in deo ſit ſicut potẽtia ad intel
ligendū ſeipſuz: ⁊ cū intelligere ſeipſum in deo ſit vnuʒ
⁊ ſimplex: opʒ ⁊ potentiam intelligendi ſeipſum que nõ
eſt aliud ꝙ̄ ſuus actus eſſe vnā tñ: ex eadeʒ ergo poten
tia eſt ⁊ ꝙ vbuʒ cõcipiat̄: ⁊ ꝙ dicens vbum ↄcipiat. vñ
ex eadeʒ potentia eſt ꝙ pater generet ⁊ ꝙ filius genere
tur. nullaʒ ḡ potentiaʒ bʒ pater quā non babeat filius: ſʒ
pater bʒ ad generare generatiuā potentiā: filius autē ad
Alia obiec. generari que ſola relatione differre ex dictis pʒ. ¶ Sʒ
qꝛ Apl's filiuʒ dei dicit vbuʒ babere: ex quo ſequi videt̄
ꝙ filij ſit filius: ⁊ verbi verbū: cõſiderandū eſt qualiter
verba Apl'i boc dicentis ſint intelligenda: dicit eni Heb.
j. Diebꝰ iſtis loquutus eſt nobis in filio: ⁊ poſt ea qui cū
ſit ſplendor glorie ⁊ figura ſube eius portans oīa verbo
virtutis ſue ⁊c. bꝰ autē intellectū ſumere opʒ ex bis que
iam dicta ſunt: dictum eſt enim ꝙ ↄceptio ſapientie que
eſt vbum ſapientie ſibi vindicat nomen. Ulterius auteʒ
procedentibus apparet ꝙ etiaʒ exterior effectus ex cõ
ceptione ſapiẽtie ꝓueniẽs ſapiẽtia dici põt per modum
quo effectus nomen cauſe ſibi aſſumit: dicit̄ enim ſapiē
tia alicuius eſſe non ſolum id quod ſapienter excogitat:
ſed etiā id qō ſapiẽter facit: ex quo cõtingit vt etiā expli
catio diuine ſapiẽtie per opus in rebus creatis dei ſapiē
tia dicat̄: ſm illud Eccl. j. Ipſe creauit illaʒ ſcʒ ſapiẽtiaʒ
ſpiritu ſancto: ⁊ poſtea dicit. Et effudit illā ſuper oīa ope
ra ſua: ſic ergo ⁊ id qō ex verbo efficit̄ verbi nomē acce
pit: nam ⁊ in nobis expreſſio interioris verbi per voceʒ
dicit̄ verbum quaſi ſit vbum verbi: qꝛ eſt interioris vbi
oñſiuuʒ: ſic ergo non ſolū diuini intellꝰ ↄceptio dr̄ vbū
qō eſt filius: ſed etiā explicatio diuini ↄceptꝰ per opa ex
teriora verbuʒ verbi noīatur: ⁊ ſic opʒ intelligi ꝙ filius
portet oīa verbo virtutis ſue: ſicut ⁊ id quod in pſ. legit̄.
Ignis grando nix glacies ſpiritus procellarum que fa
ciunt verbuʒ eius: qꝛ ſcʒ per virtutes creaturaruʒ expli
cãtur diuine ↄceptionis effectus in rebus. Cum vo deus Nota.
intelligẽdum ſeipſuz omnia alia intelligat: vt dictuʒ eſt.
opʒ ꝙ verbū in deo cõceptū ex eo ꝙ ſeipſum itelligit ſit
etiā verbū vnuʒ ⁊ idē omniū rerū: nõ tñ eodē modo eſt
verbuʒ dei ⁊ aliaꝝ reruʒ. nam dei quidē vbum eſt ſicut
ab eo procedēs: aliarū aūt rerū nõ ſicut ex eis procedēs:
non enim deus a rebus ſcientiā ſumit ſed magis ꝑ ſuam
ſciẽtiam res in eſſe producit: vt ſupra oſtēſum eſt. opʒ ḡ
ꝙ verbū dei oīum que facta ſunt rõ ꝑfecta exiſtat. Qua
liter aūt ſingulorꝝ ꝓpria rõ eſſe poſſit ex bis que in prio
libro tractata ſunt manifeſtum eſt. Ubi oſtenſum eſt ꝙ Cap. 55.
deus omniū ꝓpriaʒ cognitionē bʒ: qcūqʒ autē facit ali
quid ꝑ intellectū operatur ꝑ rõnem reꝝ factaꝝ quā apud
ſe bʒ: domus eniʒ que eſt in materia fit ab edificatore ꝑ
domus rationē quā bʒ in mente: oñſuʒ eſt autē ſupra ꝙ Scdi li. c. 23.
deus res in eſſe produxit non nāli neceſſitate: ſed quaſi
ꝑ intellectuʒ ⁊ voluntatē agens: fecit igitur deus oīa ꝑ v
bum ſuuʒ qō eſt rõ rerū factaꝝ ab ipſo. ¶ Hinc eſt qō Hic ponit.
dr̄ Ioā. j. Oīa per ipſuʒ facta ſunt: cui cõſonat qō Moy
ſes mundi originē deſcribēs in ſingulis opibus tali vtit̄
mõ loquēdi. Dixit deus: fiat lux: ⁊ facta eſt lux. dixit deꝰ
fiat firmamētū: ⁊ cetera ꝗ̄s que oīa pſ cõprebēdit dicēs.
Dixit ⁊ facta ſunt. Dicere enim eſt vbum ꝓducere: ſic ḡ
intelligēdū eſt ꝙ deus dixit ⁊ facta ſunt: qꝛ verbum ꝓdu
cit per qō res eē ꝓduxit ſicut ꝑ eaꝝ rõnem ꝑfectā: ſʒ qꝛ
idē eſt cā cõſeruationis reꝝ ⁊ ꝓductiõis ipſaꝝ: ſicut oīa
ꝑ vbuʒ facta ſunt: ita oīa ꝑ dei verbū ↄſeruant̄ in eſſe. vñ
pſ dr̄. Uerbo dñi celi firmati ſūt: ⁊ Apl's dicit ad Heb.
j. de filio ꝙ portat oīa verbo virtutis ſue: qō quideʒ qua
liter accipi oporteat iam dictuʒ eſt. ¶ Sciendū tamē
ꝙ verbū dei in boc differt a rõne que eſt in mente arti
ficis: qꝛ vbū dei deus ſubſiſtēs eſt. rõ aūt artificiati l mē
te artificis non eſt res ſubſiſtens ſed ſolum intelligibilis
forma: forme aūt nõ ſubſiſtēti nõ cõpetit ꝓprie vt agat. age
re enim rei ꝑfecte ⁊ ſubſiſtētis eſt: ſed eſt eius vt ea agat:
eſt eniʒ forma pncipiuʒ actionis quo agens agit: rõ ḡ do
mus in mente artificis nõ agit domuʒ ſʒ artifex ꝑ eā do
muʒ facit. vbū aūt dei qō eſt rõ rerū factaꝝ a deo cū ſit
ſubſiſtēs agit nõ ſolū ꝑ ipſuʒ aliqd agit̄: ⁊ ideo dei ſapiē
tia loquit̄ Prouer. 8. Cum eo eram cuncta componēs. ⁊
Ioā. 5. dicit dñs. Pater meus opat̄ ⁊ ego operor. ¶ Cõ
ſiderandū eſt etiā ꝙ res facta ꝑ itellectū pexiſtit in rõne

intellectus ante etiã ꝙ̃ ſit in ſeipſa. prius eniꝫ domus eſt in rõne artificis ꝙ̃ pducaꝛ̃ in actũ: verbũ autẽ dei eſt rõ oĩum eoꝝ que a deo ſunt facta: vt oñſum eſt. opꝫ ergo ꝙ oĩa que ſunt facta a deo pexſtiterint in vbo dei añꝙ̃ ſint etiã in ꝓpria nã: qḋ aũt eſt in aliquo eſt in eo ꝑ modum eius in quo eſt: ⁊ nõ ꝑ ꝓpriũ modũ: domus enim in mẽte artificis intelligibilr̃ ⁊ imãliter exiſtit. res ergo intelligende ſunt in vbo dei pexſtitiſſe ſm modũ verbi ipſius.

Corollariũ. Eſt aũt modus verbi ipſius ꝙ ſit vnuꝫ ſimplex imãle: ⁊ non ſolũ viuẽs: ſed ẽt vita: cũ ſit ſuũ eſſe: opꝫ ergo ꝙ res facte a deo pexſtiterint i verbo dei ab eterno imãliter ⁊ abſqꝫ oĩ cõpoſitione: ⁊ ꝙ nihil aliud in eo ſit ꝙ̃ ipſum vbum qḋ eſt vita: ꝑꝑ qḋ dĩ Joh. j. Qḋ factũ eſt in ipſo vita erat: id eſt in verbo: ſicut aũt operans per intellectũ ⁊ ꝑ rationeꝫ quaꝫ apud ſe hꝫ res in eſſe producit: ita etiã qui aliũm docet per rõnem quã apud ſe hꝫ ſciam cauſat in illo: cũ ſcia diſcipuli ſit deducta a ſcia docentis ſicut imago quedam ipſius. deus aũt nõ ſolũ eſt cã per intellectũ ſuũ omniũ que nãliter ſubſiſtũt: ſꝫ ẽt oĩs intellectualis cognitio ab intellectu diuino deriuaꝛ̃: ſicut ex ſupiorib⁹ pꝫ. opꝫ ergo ꝙ ꝑ vbũ dei qḋ eſt rõ intellectus diuini cauſeꝛ̃ oĩs intellectualis cognitio. ꝑꝑ qḋ dĩ Joh. j. Uita erat lux hoĩuꝫ: qꝛ ſcꝫ ipſuꝫ verbũ qḋ vita eſt ⁊ in quo oĩs vita ſuit

Hoĩs inſtã. manifeſtat vt lux ꝗdaꝫ mentibus hoĩum veritatẽ. Nec eſt ex defectu verbi ꝙ non oẽs hoĩes ad veritatis cognitionem ꝑueniunt: ſed aliqui tenebroſi exiſtunt. prouenit autẽ hoc ex defectu hoĩum qui ad verbuꝫ non cõuertuntur nec euꝫ plene capere poſſunt: vñ adhuc in hoĩbus tenebre remanent vel maiores vel minores ſm ꝙ magis ⁊ minus cõuertuntur ad vbum ⁊ capiunt ipſum: vñ Johãnes: vt oẽm defectũ a manifeſtatiua verbi virtute excludat: cũ dixiſſet ꝙ vita eſt lux hoĩnũ ſubiungit qḋ in tenebris lucet: ⁊ tenebre eam non cõprehenderunt: nõ eniꝫ tenebre ſunt ex hoc ꝙ verbũ nõ luceat: ſꝫ ex h̄ ꝙ aliqui luceꝫ vbi nõ capiũt ſicut luce corporei ſolis per orbẽ diffuſa: tenebre non ſunt niſi eĩ qui oculos clauſos vel debiles hꝫ. Hec ꝗ̃ ſunt ꝗ̃ de gñone diuĩa ⁊ de virtute vnigeniti filij dei ex ſacris ſcripturiꝫ edocti vtcũqꝫ ꝯcipẽ poſſum⁹.

❡ Solutio ad rationes ſupra inductas contra generationem eternam. Cap. XIIII.

Reſpõſio ad ꝑmã rõnẽ factã in ca. 10. Gñõ duplex

Quia vo veritas oẽm falſitatẽ excludit ⁊ dubietatem diſſoluit in promptu ieꝫ ſit ea diſſoluere que circa generationẽ diuinã difficultatẽ afferre videbanꝛ̃: iam enim ex dictis pꝫ ꝙ in deo gñoneꝫ intelligibilẽ ponimus: nõ aũt talẽ qualis eſt in mãlibus reb⁹ quaꝝ gñatio mutatio quedam eſt corruptioni oppoſita: qꝛ neqꝫ vbuꝫ in intellectu noſtro cũ aliqua mutatiõe cõcipiꝛ̃: nec hꝫ oppoſitã corruptionẽ cui quidẽ cõceptioni

Ad 2ᵐ ſimilem eſſe filij dei generationeꝫ iam pꝫ ex dictis. ❡ Similiter etiã verbũ qḋ in mente noſtra cõcipiꝛ̃ nõ exit ꝺ potentia in actũ niſi quatenus itellectus noſter procedit de potentia in actũ: nec tñ verbum oriꝛ̃ ex intellectu nr̃o niſi ꝓut exiſtit in actu: ſimul aũt cũ in actu exiſtit eſt in eo verbuꝫ cõceptũ: intellectus aũt diuinus nunꝙ̃ eſt in potentia: ſed ſolũ in actu: vt ſupra oſtenſum eſt. generatio ergo verbi ipſius non eſt ſm exitum de potentia in actũ: ſed ſicut oritur ex actu actus: vt ſplendor ex luce. ⁊ ratio intellecta ex intellectu in actu: vñ etiaꝫ apparet ꝙ generatio non ꝓhibet dei filium eſſe verũ deum: aut ipſꝫ eſſe eternũ: quin magis neceſſe eſt ipm eẽ coeternuꝫ deo

Ad 3ᵐ cui⁹ eſt vbũ: qꝛ itellectus in actu nũꝙ̃ eſt ſine vbo. ❡ Et qꝛ filij dei generatio nõ eſt mãlis: ſed in intellectu intelligibilis: ſtulte iaꝫ dubitaꝛ̃ ſi pr̃ totã nãm dedit aut partẽ: manifeſtũ eſt eniꝫ ꝙ ſi deus ſe intelligit: opꝫ ꝙ tota plenitudo ipſius ꝯtineaꝛ̃ in vbo: nec tñ ſbã filio data deſinit eẽ in pr̃e: qꝛ nec ẽt apud nos deſinit eſſe ꝓpria nã in re

Ad 4ᵐ que itelligiꝛ̃ ex h̄ ꝙ vbũ nr̃i intellect⁹ ex ipſa re intellẽta hꝫ vt itelligibilr̃ eãdẽ nãꝫ nũo cõtineat. ❡ Ex h̄ autẽ ꝙ diuina gñõ nõ eſt mãlis manifeſtũ eſt ꝙ nõ opꝫ in filio dei eſſe aliud recipiẽs ⁊ aliud nãm receptã. Hoc eniꝫ in

Diuina gñõ nõ eſt mã. mãlib⁹ gñationib⁹ accidere neceẽ eſt inꝙ̃tuꝫ mã generari recipit formã generãtis: in gñone aũt intelligibili nõ ſic eſt. nõ eniꝫ ſic vbũ ab intellectu exoriꝛ̃ ꝙ pars ei⁹ ꝑintelligaꝛ̃ vt recipiẽs ⁊ pars ei⁹ ab intellectu effluat: ſꝫ totalr̃ verbuꝫ ab itellctu originẽ hꝫ: ſicẽ ⁊ in nobis totalr̃ vnũ vbũ ex alijs oriꝛ̃ vt ꝯclõ ex ꝑncipijs: vbi aũt totalr̃ aliqḋ ex alio oriꝛ̃ nõ eſt aſſignare recipiẽs ⁊ receptũ: ſꝫ totũ qḋ exoritur ab eo eſt a quo oriꝛ̃. ❡ Silr̃ ẽt pꝫ ꝙ nõ excludiꝛ̃ diuine

Ad 5ᵐ Nota. gñonis vnitas: ex h̄ ꝙ in deo plurimũ ſubſiſtẽtiũ diſtinctio eẽ nõ poſſit: eẽntia eni diuĩa ⁊ ſi ſubſiſtẽs ſit: nõ tñ ꝑt ſepari a relatione quã opꝫ in deo intelligi ex h̄ ꝙ vbum ꝯceptũ diuine mentis eſt ab ipſo deo dicẽte. nã ⁊ vbũ eſt diuina eſſentia: vt oñſum eſt. ⁊ deus dicẽs a quo eſt vbũ

Idem ꝑ ꝑ. q. 28. ar. 2. eẽt ẽt diuina eẽntia nõ alia ⁊ alia: ſꝫ eadẽ nũo. h⁹ aũt relationes nõ ſunt accidẽtia in deo: ſꝫ res ſubſiſtentes: deo eniꝫ nihil accidere põt: vt ſupra ꝓbatũ eſt: ſunt ergo plures res ſubſiſtẽtes ſi relationes ꝯſiderenꝛ̃: eſt ãt vna res

Idẽ ꝑ⁹ ꝑ. q. 11. ar. 3. ⁊ 4. ſubſiſtẽs ſi ꝯſidereꝛ̃ eẽntia. Et ꝑꝑ hoc dicimus vnũ deũ eſſe: qꝛ eſt vna eẽntia ſubſiſtẽs ⁊ plures ꝑſonas ꝑꝑ diſtinctionẽ ſubſiſtẽtiũ relationũ: ꝑſonaꝝ enim diſtinctio etiã in rebus humanis non attẽdiꝛ̃ ſm eẽntiã ſpẽi: ſꝫ ſm ea ꝗ̃ ſunt nãe ſpẽi adiuncta: in oĩbus eni ꝑſonis hoĩuꝫ eſt vna ſpẽi nã: ſunt tñ plures ꝑſone ꝑꝑ h̄ ꝙ diſtinguunꝛ̃ hoĩes in his ꝗ̃ ſunt adiuncta nature: nõ ergo in diuinis dicẽda eſt vna ꝑſona ꝑꝑ vnitatẽ eſſentie ſubſiſtẽtis: ſed plures

Ad 6ᵐ ꝑꝑ relationes. ❡ Ex hoc autẽ pꝫ ꝙ id qḋ eſt ꝗ̃ſi indiuiduationis ꝑncipiũ nõ ſequiꝛ̃ eſſe in alio: nã neqꝫ eſſentia diuina eſt in alio deo: neqꝫ paternitas eſt in filio: ꝗ̃uis ẽt due ꝑſone patris. ſ. ⁊ filij non diſtinguanꝛ̃ eẽntia ſed relatione: nõ tñ relatio eſt aliud ꝙ̃ eẽntia ſm rem cũ relatio

Idem ꝑ⁹ ꝑ. q. 28. ar. 2. Cap. 32. in deo accñs eſſe non poſſit. Nec hoc ipoſe reputabiꝛ̃ ſi quis diligẽter ꝯſideret ea que in ꝑmo determinata ſunt: vbi oñſum eſt ꝙ in deo ſunt oĩuꝫ entiũ ꝑfectiões nõ ſꝫ cõpõneꝫ aliquã: ſꝫ ſm ſimplicis eẽntie vnitatẽ. nã diuerſe ꝑfectiões ꝗ̃s res creata ꝑ multas obtinet formas: deo

Idem ꝑ⁹ ꝑ. q. 4. ar. 1. ⁊ 2. cõpetũt ſm vnã ⁊ ſimplicẽ eius eſſentiã: hõ enim aliqs per aliã formã viuit ⁊ ꝑ aliã eſt ſapiẽs: ⁊ ꝑ aliã eſt iuſtus: que oĩa deo per eſſentiã ſuã cõueniunt. Sicut igiꝛ̃ ſapiẽtia ⁊ iuſtitia in hoĩe quidẽ ſunt accidentia: in deo aũt ſunt

Corollariũ idẽ qḋ diuĩa eẽntia: ſic aliqua relatio puta paternitatis ⁊ filiationis: etſi in hoĩbus ſit accidẽs in deo eſt diuina eẽntia: nõ aũt ideo diciꝛ̃ ꝙ diuina ſapiẽtia ſit eius eẽntia cũ in nobis ſapientia ſup eẽntiã addat: ꝗ̃ſi diuina ſapiẽtia a noſtra ſapiẽtia deficiat: ſꝫ qꝛ eius eẽntia noſtrã eẽntiam excedit: ita ꝙ id ad qḋ eſſentia noſtra nõ ſufficit. ſ. ſcire ⁊ iuſtũ eſſe: deus ſm ſuam eſſentiam hꝫ ꝑfecte: opꝫ igiꝛ̃ ꝙ qcqd nobis cõuenit ſm eẽntiã ⁊ ſapientiã diſtinctim ſit deo ſm eſſentiã ſuã attribuaꝛ̃: ⁊ ſilis rõ in alijs eſt obſeruãda. Cũ igiꝛ̃ diuina eẽntia ſit ipſa paternitatis vel filia-

Aliũ corre. tionis relatio: opꝫ ꝙ qcqd eſt paternitatis ꝓpriũ deo cõueniat lꝫ paternitas ſit ipſa eẽntia: eſt aũt h̄ ꝓpriũ ꝑnitatis vt a filiatione diſtignaꝛ̃: diciꝛ̃ eni pr̃ ad filiũ ꝗ̃ſi ad aliũ: ⁊ hec eſt rõ patris vt ſit filij pater: lꝫ ergo de⁹ pater ſit diuina eſſentia: ⁊ ſilr̃ deus filius: ex hoc tñ ꝙ eſt pater diſtinguiꝛ̃ a filio: lꝫ ſint vnũ ex hoc ꝙ vterqꝫ eſt diuina

Ad 7ᵐ Diuĩa ꝑniꝛ̃. eſſentia. ❡ Ex hoc ẽt pꝫ ꝙ relatio in diuinis non eſt abſqꝫ abſoluto: aliter tñ cõparaꝛ̃ ad abſolutum in deo ꝙ̃ in rebus creatis. nam in rebus creatis cõparatur relatio ad abſolutum ſicut accidens ad ſubiectum. non aũt in deo ſic

ſed per modũ idẽtitatis.ſicut eſt ⁊ de alijs que de deo di
cuntur.idẽ aũt ſubiectũ nõ põt oppoſitas relationes in
ſe habere vt ſit idẽ hõ pater ⁊ filius ſm idez:ſed eſſentia
diuina ꝑꝑ oĩmodã eius ꝑfectionẽ idẽ eſt ⁊ ſapientie ⁊ iu
ſtitie ⁊ alijs hui⁹ que apud nos in diuerſis generibus cõ
tinentur.Et ſic nihil prohibet vnam eſſentiam eſſe idem
⁊ paternitati ⁊ filiationi ⁊ patrem ⁊ filium vnum deum
eſſe: lꝫ pater non ſit filius: eadem enim eſſentia eſt que
eſt res habens eſſe realiter ⁊ vbuz intelligibile ſuipſius.
Ad 8m ℂ Ex his etiã que dicta ſunt poteſt eſſe manifeſtũ ꝙ re
Nota regulã generalem. lationes in deo ſunt ſm rem ⁊ non ſolo intellectu.Oĩs.n.
relatio que conſequiẽ ꝑpriã operationẽ alicuius rei aut
potentiã aut quãtitatẽ aut aliquid hui⁹ realiter in eo exi
ſtit:aliter enim eſſet in eo ſolo intellectu ſicut apparet de
ſcia ⁊ ſcibili:relatio enim ſcientie ad ſcibile conſequitur
actionez ſcientis:nõ autẽ actionẽ ſcibilẽ.ſcibile eniz eodẽ
modo ſe hꝫ quãtum in ſe eſt ⁊ qñ intelligiẽ ⁊ qñ non in
telligitur:⁊ ideo relatio in ſciente realiter eſt:in ſcibili ãt
ſm intellectum tñ.dĩ enim ꝙ intelligiẽ ſcibile ad ſcien
tiaz relatiue ex eo ꝙ ſciẽtia referẽ ad ipſuz. Siĺe quoqꝫ
apparet in dextro ⁊ ſiniſtro:in aĩalib⁹ enim ſũt diſtincte
vtutes ex quib⁹ relatio dextri ⁊ ſiniſtri ꝯſurgit:ꝑꝑ qḋ ta
lis relatio vere ⁊ realiter in aĩali conſiſtit:vñ qualitercũqꝫ
vertatur aĩal ſemꝑ relatio eodez modo manet:nũꝗ̃ eni
pars dextra ſiniſtra diceẽ. Res võ inaĩate que predictis
virtutib⁹ carent nõ habẽt in ſe hui⁹ relationem realiter
exiſtentẽ:ſed nominanẽ ſm relationẽ dextri aut ſiniſtri
ex eo ꝙ aĩalia aliquo modo ſe hñt ad ipſaz:vñ eadẽ co
lũna nũc dextra nũc ſiniſtra dĩ ſm ꝙ aĩal ex diuerſo ſitu
ei cõparaẽ.Relatio aũt verbi ad deũ dicẽtẽ cui⁹ eſt vbũ
in deo ponitur ex hoc ꝙ deus ſeipſuz intelligit:que qdez
operatio in deo eſt vel magis eſt ipſe deus:vt ſupra oſtẽ
ſum eſt.Relinquẽ igiẽ ꝑdictas relationes in deo eſſe ve
Ad 9m re ⁊ realiter ⁊ nõ ſolũ ſm intellm noſtrũ.quãuis autẽ in
In deo nõ ẽ aliqd habẽs eẽ dependẽs. deo ponaẽ eſſe relatio:nõ tñ ſequiẽ ꝙ in deo ſit aliquid
habẽs eſſe depẽdens:in nobis eniz habẽt relationes eſſe
dependẽs: qꝛ eaꝝ eſſe eſt aliud ab eſſe ſubſtãtie:vñ ha
bent ꝑpriũ modũ eſſendi ſm ꝑpriã rõnẽ:ſicut ⁊ in alijs
accidẽtib⁹ ꝯtingit:qꝛ enim oĩa accñtia ſunt forme quedã
ſubſtãtie ſuꝑaddite ⁊ a ꝑncipijs ſubſtãtie cauſate:opꝫ ꝙ
eorũ eſſe ſit ſuꝑadditũ ſupra eſſe ſubſtãtie ⁊ ab ipſo de
pendens:⁊ tanto vniuſcuiuſqꝫ coꝝ eſſe eſt prius vel po
ſterius ꝗ̃to forma accidẽtalis ſm ꝑprias rationẽ fuerit
Nota. ꝑpinquior ſubſtãtie vĺ magis ꝑfecta.ꝑꝑ quod ⁊ relatio
realiter ſube adueniens ⁊ poſtremũ ⁊ imperfectiſſimuz
eſſe hꝫ:poſtremũ quidez:qꝛ non ſolũ ꝑexigit eſſe ſubſtã
tie:ſꝫ etiaz eſſe alioꝝ accidentiũ ex quib⁹ cauſaẽ relatio:
ſicut vnũ in ꝗ̃titate cauſat equalitatẽ:⁊ vnũ in q̃litate ſi
militudinẽ:imperfectiſſimũ aũt:qꝛ ꝑpria relationis rõ cõ
ſiſtit in eo qḋ eſt ad alteꝝ:vñ eſſe eius ꝑpriuz qḋ ſubſtã
tie ſuꝑaddit nõ ſolũ dependet ab eſſe ſubſtãtie:ſed etiaz
ab eſſe alicui⁹ exterioris:hoc autẽ in diuinis locũ non hꝫ
qꝛ non eſt in deo aliqḋ aliud eſſe ꝗ̃ ſubſtantie:quicquid
enim in deo eſt ſubſtãtia eſt:ſicut igitur eſſe ſapientie in
deo non eſt eſſe depẽdens a ſubſtãtia:qꝛ eſſe ſapiẽtie eſt
eſſe ſubſtãtie:ita nec eſſe relationis eſt eſſe depẽdẽs neqꝫ
a ſubſtãtia neqꝫ ab aliquo exteriori:quia etiaz eſſe rela
tionis eſt eſſe ſubſtãtie.non igitur ꝑ hoc ꝙ relatio in deo
ponitur:ſequitur ꝙ ſit in eo aliquod eſſe dependens:ſed
ſolum ꝙ in deo ſit reſpectus aliquis in quo ratio rela
tionis cõſiſtit:ſicut ex hoc ꝙ ſapiẽtia in deo ponitur nõ
ſequitur ꝙ ſit in eo aliquid accidentale:ſed ſolum perfe
Ad 10m ctio quedaz in qua ratio ſapientie conſiſtit.ℂ Per qḋ ẽt
patet ꝙ ex imperfectiõe que in relationibus creatis eſſe
videtur:non ſequitur ꝙ perſone diuine ſint imperfecte
que relationibus diſtinguũtur:ſed ſequiẽ ꝙ diuinaꝝ ꝑ Diuinaꝝ ꝑſonarũ minima eſt diſtĩõ.
ſonaꝝ minima ſit diſcretio.Patet etiam ex predictis ꝙ
lꝫ deus de patre ⁊ filio ſubſtãtialiter predicetur:non ta
men ſeqtur ſi pater ⁊ filius ſint plures ꝑſone ꝙ ſint plu
res dij:ſunt enim plures ꝑpter diſtinctionẽ ſubſiſtentiũ
relationum:ſed tñ ſunt vnus deus ꝑpter vnitatẽ eſſentie
ſubſiſtentis:hoc autẽ in hominibus non cõtingit vt plu
res aliqui ſint vnus homo:quia eſſentia humanitatis
non eſt vna numero in vtroqꝫ:neqꝫ eſſentia humanita
tis eſt ſubſiſtens vt humanitas ſit hõ. ℂ Ex hoc autẽ ꝙ Ad 11m
in deo eſt eſſentie vnitas ⁊ relationũ diſtinctio: manife
ſtum fit ꝙ nihil prohibet in vno deo oppoſita quedã in
ueniri:illa dũtaxat oppoſita que relationis diſtinctionẽ
ꝯſequunẽ vt generãs ⁊ genitũ que opponunẽ relatiue:⁊
genituz ⁊ ingenitũ que opponunẽ vt affirmatio ⁊ nega
tio:vbicũqꝫ enim eſt aliqua diſtinctio opꝫ inuenire ne
gationis ⁊ affirmationis oppoſitionẽ:que eniz ſm nullã
affirmationẽ ⁊ negationẽ differũt penit⁹ indiſtincta ſũt
opꝫ enim ꝙ quãtuz ad oĩa vnũ eſſet qḋ ⁊ alterum: ⁊ ſic
eſſent penitus idem ⁊ nullo mõ diſtincta. Hec igitur de
generatione diuina dicta ſufficiant.

ℂ De ſpirituſancto ꝙ ſit in diuinis. Cap.XV.

Diuine aũt ſcripture auctĩtas non ſo
lum nobis in diuinis pa
trez ⁊ filiũ annũtiat:ſed his duobus ſpiritũ
ſanctũ cõnumerat:dicit enim dñs Matth.
vlti.Euntes docete oẽs gentes ba.eos in no.
pa.⁊ fi.⁊ ſpũſſancti. Et ꝑ.Joã.5. Tres ſunt qui teſtimo
niuz dant in celo pater verbum ⁊ ſpirituſſanctus. Hui⁹
etiaz ſpũſſancti proceſſionez quãdaz ſacra ſcriptura cõ
memorat:dĩ.n.Joã.15.Cum venerit paraclytus quem
ego mittam vobis a patre ſpiritus veritatis qui a patre
procedit ille teſtimonium perhibebit de me.

ℂ Rationes ex quibus aliqui ſpiritũſanctum eſtimaue runt eſſe creaturam. Cap.XVI.

Opinati ſunt aũt qdã ſpũſanctũ crea Argumẽta ꝯ veritatem.
turã eẽ:alijs creaturis excel
ſiorẽ:ad cui⁹ aſſertionẽ ſacre ſcripture teſti 1
monijs vtebãtur:dĩ.n.Amos.4.ſm lrãz ſe
ptuagita.Ecce formãs montes ⁊ creans ſpĩ
ritũ ⁊ annũciãs hoĩ vbũ ei⁹. ⁊ Zacha.12.dĩc dñs. Extẽ
dẽs celum ⁊ fundãs terraz ⁊ creãs ſpiritũ hoĩs in eo:vĩ
igiẽ ꝙ ſpirituſſanctus ſit creatura. ℂ Adhuc dicit dñs 2
Joã.16.de ſpũſancto loquẽs. Nõ loqueẽ a ſemetipſo:ſꝫ
quecũqꝫ audiet loquaẽ:ex quo vĩ ꝙ nihil vltro nec ꝓ auctoritate
loquaẽ:ſed iubenti ꝑ miniſteriũ famuleẽ:loqui
enim que qs audit famulãtis eſſe videẽ.videtur igiẽ ſpĩ
rituſſanctus eſſe creatura deo ſubiecta. ℂ Item. Mitti 3
inferioris eſſe videẽ:cũ in mittente importetur auctĩtas.
ſpiritus autẽ ſanctus a patre ⁊ filio mittiẽ:dicit enim do
minus Joã.14.Paraclytus ſpũſſanctus quẽ mit. pa. in
nomi.meo ille vos do.oĩa:⁊ Joã.15.Cum venerit para
clytus quẽ ego mit.vo.a patre.ſpũs ergo ſanctus ⁊ pře ⁊
filio minor eſſe videẽ. ℂ Adhuc.Scriptura diuina filiũ 4
patri aſſocians in his que diuinitatis eẽ videnẽ de ſpiri
tu ſancto mentionẽ non facit:vt pꝫ Matth.11.cum dñs
dicit. Nemo nouit filiuz niſi pater:neqꝫ patrez quis no
uit niſi filius:de ſpũſancto mentionẽ non facit:⁊ Joã.17.
dicitur. Hec eſt vita eterna vt cogno.te ſo. deum verũ:⁊
quẽ miſi Jeſuz chrĩm:vbi etiam de ſpirituſancto mentio
non fit.Apl's etiã ad Roma.ꝑ.dicit.Gratia vobis ⁊ pax
a deo pa.no.⁊ dño Jeſu chřo.⁊ ꝑ.ad Corin.8. Nobis vn⁹
deus pater ex quo omnia ⁊ nos in illo:⁊ vnus dominus
Jeſus chriſtus per quem omnia ⁊ nos per ipſum in qui
bus etiam nihil de ſpirituſancto diciẽ.videtur igiẽ ſpiri

5 tuſſanctus deus non eſſe. ¶ Amp̄. Omne qđ mouetur
creatū eſt.oſtēſuȝ enim eſt in p̄mo:deum īmobileȝ eſſe.
ſpūi aūt ſancto ſcriptura diuina motū attribuit: dicit̄.n.
Geū.1.Spiritus dn̄i ferebatur ſup aquas: ⁊ Johelis.y.
Effundaȝ de ſpū meo ſuper oēm carnem. videt̄ ergo ſpi
6 rituſſanctus creatura eſſe. ¶ P̄. Omne quod pōt auge-
ri vel diuidi mutabile eſt ⁊ creatuȝ. hoc autē ſpirituiſan-
cto in ſcripturis ſacris attribui videt̄. Dicit.n.dn̄s Nu-
me.11.ad Moyſen. Congrega mihi ſeptuaginta viros
de ſenioribus iſrael: ⁊ auferaȝ de ſpū tuo:tradāqȝ eis. Et
4. Regū.y.dī.ꝙ Helyſeus ab Helya petijt. Obſecro
ꝙ fiat ſpiritus tuus duplex in me: ⁊ Helyas reſpondit.
Si videris quādo tollar a te erit qđ petiſti. videtur ergo
7 ſpirituſſanctus eſſe mutabilis ⁊ nō eſſe deus. ¶ Itē. In
deum triſtitia cadere non poteſt:cū triſtitia paſſio que-
dam ſit:deus aūt impaſſibilis eſt:cadit autē triſtitia in
ſpiritūſanctū: vnde Apl's dicit Epheſ.4°. Nolite cōtri
ſtare ſpiritūſanctū dei: ⁊ Iſa.63.dicit̄. Ipſi ad iracūdiaȝ
ꝓuocauerūt ⁊ afflixerūt ſpiritūſanctū eius: vī igitur ſpi-
8 rituſſanctus deus non eſſe. ¶ Adhuc. Deo non conuenit
orare:ſed magis orari:ſpiritui autē ſanctū orare cōuenit:
dicit̄ enī Roma.8. Ipſe ſpiritus poſtulat pro nobis ge
9 mitibus inenarrabilibus. ſpūs ergo ſanctus nō eſſe deus
videt̄. ¶ Amp̄. Nullus ꝯgrue donat niſi id cuius hȝ do-
miniū:ſȝ deus pater dat ſpiritūſanctū: ⁊ ſimilr̄ filius:di-
cit enim dn̄s Lu.11. Pater noſter de celo dabit ſpiritū
bonū petentibus ſe. ⁊ Act.5. Petrus dicit ꝙ deus ſpiri-
tūſanctū dedit obedientib⁹ ſibi:ex his igit̄ videt̄ ꝙ ſpūſ-
10 ſanctus deus nō ſit. ¶ Itē. Si ſpūſſanctus verus deus:
eſſe opȝ ꝙ naturā diuinā habeat: ⁊ ſic cū ſpūſſanct⁹ a pa-
tre ꝓcedat:vt dī Joā.15.neceſſe eſt ꝙ ab eo nām diuinā
accipiat. qđ autē accipit nām eius a quo producit̄ ab eo
gñatur:propriū enī eſt geniti vt in ſilem ſpeciē ſui ꝑnci-
pij ꝓducat̄. ſpūs ergo ſanctus genitus erit: ⁊ per ꝯñs fi-
11 lius:qđ ſane fidei repugnat. ¶ P̄. Si ſpirituſſanctus na-
turaȝ diuinaȝ a patre accipit: ⁊ nō quaſi genitus:opȝ diui-
naȝ nām duob⁹ modis cōicari. ſ. per moduȝ gñonis quo
procedit filius: ⁊ per illū modū quo ꝓcedit ſpūſſanctus.
hoc autē vni nature cōpetere nō vī vt duob⁹ modis cōi-
cetur ſi quis vniuerſas nās inſpiciat. opȝ igitur vt videt̄
cū ſpirituſſanctus nām per gñonem non accipiat ꝙ nul-
lo modo accipiat eam: ⁊ ſic videt̄ non eſſe verus deus.

Predicta poſitio heretica fuit Arrij.

Fuit autem hec poſitio Arrij qui filium ⁊ ſpūſanctū di-
xit eſſe creaturas:filiū tñ maiorē ſpūſancto ⁊ eius mini-
ſtrū:ſicut ⁊ filiū minorē patre eſſe dicebat. Quē etiaȝ
quātū ad ſpiritūſanctū ſecutus eſt Macedonius qui de
patre ⁊ filio recte ſenſit ꝙ vnius eiuſdē ſubſtātie ſint:ſed
hoc de ſpūſancto credere noluit creaturā eū eē dicēs: vñ
quidaȝ macedonianos ſemiarrianos vocant:eo ꝙ cū ar-
rianis in parte ꝯueniūt ⁊ in pte differūt ab eiſdem.

¶ Qꝫ ſpirituſſanctus ſit verus deus. Cap. XVII.

Idē p̄ p.q. 27.ar.1. Iſta 1° ꝓbat ꝓ

OStenditur autē euidētibus ſcriptu-
re teſtimonijs ꝙ ſpū ſ-
ſanctus ſit deus. Nulli enim tēplū cōſecrat̄
niſi deo: vñ ⁊ in pſal. dī. Deus in tēplo ſan-
cto ſuo: deputatur āt tēplū ſpūſancto: dicit
enim Apl's p̄ ad Corin.6. An neſcitis qm̄ mēbra veſtra
tēplum ſunt ſpūſſancti: ſpūs ergo ſanctus deus eſt ⁊ pre-
cipue cū mēbra noſtra que tēplum ſpirituſſancti eſſe di-
cit ſint mēbra chr̄i. nam ſupra premiſerat. Neſcitis qm̄
corpora veſtra mēbra ſunt chr̄i. incōueniēs autē eſſet cū
chr̄s ſit verus deus: vt ex ſuperiorib⁹ patet: ꝙ mēbra chr̄i
templum ſpūſſancti eſſent niſi ſpūſſanctus deus eſſet.
2° ¶ Item. A ſanctis latrie ſeruitus non niſi vero deo exhi
betur. Dicitur.n. Deut.6. Dominuȝ deum tuū timebis ⁊
illi ſoli ſeruies: ſeruiunt autem ſancti ſpirituſſancto: dicit
enim Apl's Phil.3. Nos ſumus circūciſio q ſpiritui deo
ſeruimus. Et lȝ quidaȝ libri habeant qui ſpiritu dn̄i ſer-
uimus: tamen greci libri ⁊ antiquiores latini habent qui
ſpiritui deo ſeruimus: ⁊ ex ipſo greco apparet ꝙ hoc de
ſeruitute latrie intelligēdū eſt que ſoli deo debet̄. eſt igi-
tur ſpūſſanctus verus deus cui latria debet̄. ¶ Adhuc. 3°
Sanctificare hoies propriuȝ dei opꝰ eſt: dī enī Leui.
22. Ego dn̄s qui ſanctifico vos: eſt aūt ſpūſſanctus q ſan
ctificat: dicit enim Apl's prima ad Corin.6. Abluti ⁊ ſan
ctificati eſtis: iuſtificati eſtis in noīe dn̄i noſtri ieſu chr̄i:
⁊ in ſpiritu dei noſtri: ⁊.y.ad Theſ.y.dī. Elegit nos deus
primitias in ſalutem in ſanctificatione ſpiritus ⁊ fide ve
ritatis. opȝ igit̄ ſpūſanctū deum eſſe. ¶ Amp̄. Sicut vi- 4°
ta nāe corporis eſt per aīam: ita vita iuſtitie ipſius aī-
me eſt per deuȝ. Unde dn̄s dicit Joā.6. Sicut miſit me
viuens pater ⁊ ego viuo ꝓp patreȝ: ⁊ qui manet in me ⁊
ipſe viuet propter me. Huiuſmodi autē vita eſt per ſpi-
rituſanctū: vñ ibidem ſubditur. Spiritus eſt qui viuifi-
cat: ⁊ ad Roma.8. dicit Apl's. Si ſpū facta carnis mor-
tificaueritis viuetis: ſpiritus ergo ſanctus diuine nāe eſt.
¶ P̄. Dominus in argumentū ſue diuinitatis ꝯ iudeos 5°
qui ſuſtinere non poterāt vt ſe equalē deo faceret: aſſe-
ris in ſe eſſe reſuſcitādi virtutē: dicēs Joā.5. Sicut pater
ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat: ſic ⁊ filius quos vult viuifi-
cat: virtus autē reſuſcitatiua ad ſpūſanctū pertinet: dicit
enim Apl's Roma.8. Si ſpiritus eius qui ſuſcitauit Je-
ſum chr̄m a mortuis habitat in nobis: q ſuſcitauit Jeſuȝ
chr̄m a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpa veſtra ꝓp
inhabitantē ſpirituȝ eius in vobis: ſpiritus ergo ſanctus
eſt diuine nature. ¶ Iteȝ. Creatio ſolius dei opus eſt: vt 6°
ſupra oſtenſuȝ eſt. pertinet aūt creatio ad ſpūſanctū: dī
enim in pſa. Emitte ſpiritū tuū ⁊ creabunt̄: ⁊ Job.33.dī. 2.d.1.q.1.ar.
Spiritus dei fecit me: ⁊ Eccl. p̄mo dī de deo. Ipſe crea-
uit illā. ſ. ſapientiā ſpūſancto. eſt ergo ſpūſſanctus diuine
nāe. ¶ Adhuc. Apl's dicit.j.ad Cori.y. Spūs oīa ſcruta- 7°
tur etiā ꝓfunda dei: quis.n.ſcit que ſūt hoīs niſi ſpūs ho-
minis qui in ipſo eſt. ita ⁊ que dei ſūt nemo cognouit niſi
ſpūs dei: cōprehēdere aūt oīa profunda dei non eſt ali-
cuius creature: qđ pȝ ex hoc qđ dn̄s dicit Matth.11. Ne-
mo nouit filiū niſi pater: neqȝ patrē quis nouit niſi fili⁹:
⁊ Iſaie.24. ex perſona dei dicitur. Secretuȝ meū mihi.
ergo ſpirituſſanctus nō eſt creatura. ¶ P̄. Sm̄ predictā 8°
apoſtoli comparationeȝ ſpirituſſanctus ſe habet ad deū
ſicut ſpiritus hominis ad hoiem: ſpiritus autē hominis
intrinſecus eſt hoī ⁊ non eſt extranee nature ab ipſo: ſed
eſt aliquid eius. igitur ⁊ ſpūſſanctus nō eſt nāe extranee
a deo. ¶ Amp̄. Si quis conſerat verba apoſtoli p̄miſſa 9°
verbis Iſaie ꝓphete manifeſte percipiet ſpiritūſanctuȝ
deum eſſe: dicitur enim Iſa.64. Oculus non vidit deus
abſqȝ te que preparaſti expectātibus te: que quidē ver-
ba Aplus cum introduxiſſet ſubiungit verba premiſſa
ſcȝ ꝙ ſpiritus ſcrutatur profunda dei: vñ manifeſtū eſt
ꝙ ſpirituſſanct⁹ illa ꝓfunda dei cognoſcit que ꝑparauit
expectantib⁹ eum. ſi ergo hec nullus vidit preter deum
vt Iſa. dicit: manifeſtū eſt ſpiritūſanctū deū eſſe. ¶ Itē. 10°
Iſa.6. dicit̄. Audiui vocē dei dicentis: quē mittam ⁊ quis
ibit nobis: ⁊ dixi: ecce ego ſum: mitte me: ⁊ dixit: vade ⁊
dices populo huic: audite audientes: ⁊ nolite intelligere.
hec autem verba Paulus ſpiritiuſancto attribuit: vnde
dicitur Act. viti. ꝙ Paulus dixit iudeis. Bene ſpirituſ-
ſanctus locutus eſt per Iſa. prophetaȝ dicens. Uade ad
populuȝ iſtū ⁊ dic ad eos. Aure audietis ⁊ non intellige-
tis. manifeſtum eſt ergo ſpiritūſanctū deuȝ eſſe. ¶ Ad- 11°
huc. Ex ſacris ſcripturis apparet deum eſſe qui locutus

eſt per ꝓphetas:di.n. Numeri.12.ex oꝛe dei.Si qs fue-
rit inter vos propheta dñi in viſione apparebo ei vel ꝑ
ſomniuz.i.ꝑ ſpiꝛ meū loquar ad illū.⁊ in ꝑs.di. Audiaz
quid loquať in me dñs deus,manifeſte āt oñdiť ſpiritū-
ſanctū locutū eſſe in prophetis: di.n.Actu.ꝑ. Opꝫ enim
īpleri ſcripturā quā ꝑdixit ſpūſſanctus per os Dauid.⁊
Matth.12.dñs dicit.Quō dicūt ſcribe chꝛiſtū filiū Dauid
eſſe:ipſe.n.dicebat in ſpūſctō.Dixit dñs dño meo ſede a
dextris meis.⁊.ij.Petri p̄mo di. Nō.n.volūtate huma-
na allata eſt aliqñ ꝓphetia:ſpūſcō īſpirati locuti ſunt ſan
cti dei hoīes:manifeſte ergo ex ſcripturis colligiť ſpiri-
12° tūſanctū deuꝫ eſſe.¶ Itē. Reuelatio myſterioꝝ ꝓpriū
opus dei oñdiť in ſcripturis:di.n.Daniel.ij.Eſt de⁹ in ce
lo reuelās myſteria.myſterioꝝ aūt reuelatio opus ſpūſ-
ſancti oñdiť:di.n.j.ad Cori.ij. Nobis reuelauit deus per
ſpiꝛſctm:⁊.14.di.Spūs loquiť myſteria.ſpūs ġ ſanct⁹
13° deus eſt.¶ P. Interius docere ꝓpriū opus dei eſt:di.n.
in ꝑs.de deo.Qui docet hoīeꝫ ſciam.⁊ Daniel.ij.Dat ſa-
pientiā ſapientibus ⁊ ſciaꝫ intelligētibus diſciplinā.hoc
aūt ꝓpriuꝫ opus ſpūſſcti eſſe manifeſtū eſt.dicit.n.dñs
Ioā.14.Paraclitus ſpūſſanctus quem mit.pa.in nomi.
meo.il.vos docebit oia:ſpūs ġ ſctūs eſt diue nāe.¶ Ad-
14° huc.Quoꝝ eſt eadē opō opꝫ eē eandē nām.eſt autē ea-
deꝫ opō filij ⁊ ſpūſſancti:ꝙ eni chꝛs in ſanctis loquatur
Apl's oñdit.ij.ad Corin.viij.dicēs.An experimētū q̄rit
eius qui in me loqť chꝛs:hoc ēt opus ſpūſſancti eſſe ma-
nifeſte apparet:di.n. Matth.10. Non vos eſtis qui loq-
mini:ſꝫ ſpi.pa.veſtri qui loquiť in vobis.eſt ġ eadeꝫ nā
filij ⁊ ſpūſſancti:⁊ ꝑ ꝯñs pr̄is cū oñſum ſit patrē ⁊ filium
15° vnā eſſe nām.¶ Amp̄. Inhabitare mētes ſanctoꝝ ꝓ-
priū dei eſt.vñ Apl's dicit.ij.ad Cori.6.Uos eſtis tēplū
dei viui ſicut dicit dñs:qm̄ inhabitabo in illis.hoc autēꝫ
idem Apl's ſpiritui ſancto attribuit:dicit.n.p̄ma ad Cori.
16° 3.Neſcitis qꝛ tēplū dei eſtis ⁊ ſpūſſanctus habitat in vo
bis.eſt ergo ſpūſſanctus deus.¶ Itē.Eſſe vbiqꝫ ꝓpriuꝫ
dei eſt:qui dicit Hiere.23.Celū ⁊ terrā ego impleo:hoc ſpi
ritui ſancto cōuenit.Diciť.n.Sap.p. Spūs dñi repleuit
oꝛbem terrarū:⁊ in ꝑs. Quo ibo a ſpū tuo:⁊ quo a facie
tua fugiā:⁊ ſi aſcē.in ce.tu.il.es ⁊c.dñs etiā diſcipulis di-
cit Actu.p̄.Accipietis v̄tutē ſupuenientis ſpūſſancti i vos
⁊ eritis mihi teſtes in hierl'm ⁊ in oī iudea ⁊ ſamaria ⁊
vſqꝫ ad vltimū terre:ex quo pꝫ ꝙ ſpūſſanct⁹ vbiqꝫ eſt ġ
vbiqꝫ ⁊ vbicūqꝫ exiſtentes inhabitat:ſpūs ergo ſanctus
17° deus eſt.¶ P.Expꝛſſe in ſcriptura ſpūſſanctus noīatur:
dicit.n.Petrus Act.5.Anania cur tētauit Sathanas coꝛ
tuū mentiri te ſpūſſancto:⁊ poſtea ſubdit. Non eſt men
titus hoīb⁹:ſed deo:ſpūs ergo ſctūs deus eſt.¶ Itē.pri-
18° ma Coꝛin.14.di.Qui loquiť lingua non hoīb⁹ loquitur
ſed deo:nemo.n.audit.ſpūs aūt loquiť myſteria:ex quo
dat intelligere ꝙ ſpūs loquebať in his qui varijs linguis
loq̄bant.poſtmodū aūt dicit. In lege ſcriptū eſt: qm̄ in
alijs linguis ⁊ labijs alijs loqr ꝑplo huic:⁊ nec ſic exau-
diet me dicit dñs.ſpiritus ergo ſanctus qui loquiť myſte
ria diuerſis labijs ⁊ linguis deus ē.¶ Adhuc poſt pau-
19° ca ſubditur.Si oēs prophetēt:intret autē quis infidelis
vel idiota cōuicitur ab hoībus dijudicať:occulta.n.coꝛ-
dis eius manifeſta fiunt:⁊ ita cadens in faciem adoꝛabit
deum:pronūtians ꝙ vere deus in vobis ſit. Patet autēꝫ
per id qō premiſit ꝙ ſpiritus loquiť myſteria ꝙ mani-
feſtatio occultoꝝ cordis a ſpiritu ſancto ſit qō eſt ꝓpriū
diuinitatis ſignum.Dicitur.n. Hiere.17. Prauū eſt coꝛ
hoīs ⁊ inſcrutabile quis cognoſcet illd:ergo dñs ſcrutās
coꝛda ⁊ probans renes:vnde ex hoc iudicio etiaꝫ infide-
lis perpendere dī ꝙ ille qui hec occulta cordiū loquitur
20° ſit deus.ergo ſpūſſanctus deus eſt.¶ Iteꝫ parū poſt di-
cit.Spūs ꝓphetaꝝ ꝓphetis ſubiecti ſunt: non.n.eſt diſ-
ſceſſionis deus:ſed pacis.gratias autē prophetaꝝ quas
ſpūs prophetarū noīat a ſpūſancto ſunt:ſpūs ergo ſctūs
qui hui⁹ gratias ſic diſtribuit vt ex eis non ſit diſceſſio ſꝫ
pax ſequatur:deus eſſe oñdiť in hoc ꝙ dicit. Non eſt diſ-
ſceſſionis deus:ſꝫ pacis.¶ Amp̄.Adoptare in filios dei 21°
non pōt eſſe opus alterius niſi dei : nulla.n.creatura ſpi-
ritualis dī filius dei per nām:ſed per adoptionis grām:
vñ ⁊ hoc opus filio dei qui verus de⁹ eſt Apl's attribuit
ad Gal.4.dicēs.Miſit deus filium ſuū vt adoptionem
filioꝝ reciperemus:ſpūs autēꝫ ſctūs eſt adoptionis cā:
dicit eniꝫ Aplus ad Roma.8.Accepiſtis ſpiꝛ adoptio-
nis filioꝝ in quo clamamus abba pater:ġ ſpūſſanctus
non eſt creatura:ſed deus.¶ Itē.Si ſpūſſanctus nō eſt 22°
deus opꝫ ꝙ ſit aliqua creatura.planū eſt autē ꝙ non eſt
creatura coꝛpoꝛalis:nec etiam ſpūalis:nulla enim crea-
tura ſpūali creature infundiť cum creatura non ſit ꝑtici
pabilis:ſed magis ꝑticipans:ſpiritus aūt ſanctus infun-
ditur ſanctoꝝ mentibus quaſi ab eis ꝑticipatus:legitur
enim ⁊ chꝛs plenus fuiſſe ⁊ etiaꝫ apl'i.non eſt ergo ſpūſ-
ſanctus creatura ſed deus. ¶ Si quis āt dicat predicta Solutio.
opera que ſunt dei ſpiritui ſancto attribui nō per auctoꝛita-
tem vt deo:ſꝫ per myſteriū quaſi creature. ¶ Expꝛſſe h Reprobat.
eſſe falſum apparet ex his que Apl's dicit.j.Coꝛin.12.di-
cens.Diuiſiones operationū ſunt:idē vo deus qui operať
oia in oib⁹:⁊ poſtea ꝯnumeratis diuerſis donis dei ſub-
dit. Hec oia operatur vnus atqꝫ idē ſpūs diuidens ſingu
lis prout vult:vbi manifeſte expꝛeſſit ſpiꝛſanctū deū eē:
tum ex eo ꝙ ſpiritūſanctū operari dicit que ſupꝛa dixerat
deum operari:tum ex hoc ꝙ eū pro ſue volūtatis arbitrio
operari cōfiteť:manifeſtū eſt igiť ſpiꝛſanctum deū eſſe.

¶ Qꝫ ſpūſſanctus ſit ſubſiſtens perſona. Cap.XVIII.

SEd qꝛ quidā ſpiritūſanctū aſſerunt nō Iſta ꝯ⁰ ꝓbať
eſſe perſonaꝫ ſubſiſtentē:ſed vel P
ipſam diuinitateꝫ patris ⁊ filij:vt quidā ma-
cedoniani dixiſſe perhibenť:vel etiā aliquā
accidentaleꝫ ꝑfectioneꝫ mentis a deo nobis
donatā:puta ſapiētiā vel charitatē vł aliquid hu⁹ que ꝑti
cipātur a nobis ſicut quedā accidentia creata:ꝯ hoc oſt-
dendum eſt ſpiꝛſanctū non eſſe aliquid hu⁹. Non eni foꝛ- p̄ᵃ ꝯclo.
me accidētales ꝓpꝛie operanť:ſꝫ magis hñs eas pro ſue
arbitrio voluntatis:homo enim ſapiens vtitur ſapientia
cū vult:ſꝫ ſpūſſctūs operať pro ſue arbitrio volūtatis:vt
oſtenſum eſt.non igiť eſt eſtimandus ſpūſſanctus velut
aliqua accñtalis perfectio mentis.¶ Itē.Spūſſanctus 2°.
vt ex ſcripturis docemur cā eſt oīuꝫ perfectionū huma-
ne mentis:dicit eni Apl's ad Ro.5.charitas dei diffuſa
eſt in coꝛdibus noſtris per ſpiritūſanctū qui dat⁹ eſt no-
bis.⁊.j.ad Coꝛi.12.Alij per ſpiritū datur ſermo ſapiētie: Nota
alij ſermo ſcie ſcḋm eundē ſpiꝛ ⁊ ſic de alijs:nō ergo ſpūſ-
ſanctus eſt eſtimandus quaſi aliqua accidētalis ꝑfectio
mentis humane:cū ipſe oīum hui⁹ perfectionum cā exi
ſtat.Qꝫ aūt in noīe ſpūſſancti deſignetur eſſentia patris 2ᵃ ꝯclo.
⁊ filij ⁊ ſic a neutro perſonalr̄ diſtinguať : repugnat his
que diuina ſcriptura de ſpūſancto tradit:diciť eniꝫ Ioā.
15.ꝙ ſpūſſanctus procedit a patre:⁊ Ioā.16.ꝙ accipit a
filio:qō non ꝑōt de diuina eſſentia itelligi cū eſſentia di-
uina a patre non ꝓcedat nec a filio accipiat:opꝫ igiť di-
cere ꝙ ſpūſſanctus ſit ſubſiſtēs perſona. ¶ Itē. Sacra 3°
ſcriptura manifeſte de ſpūſancto loquitur tanq̄ de per-
ſona diuina ſubſiſtēte:dī enim Act.13. Miniſtrantibus
illis dño ⁊ ieiunantibus dicit illis ſpūſſanctus:ſegregate
mihi Barnabā ⁊ Saulū in opus ad qō aſſumpſi eos. ⁊
infra.Et ipſi quidem miſſi a ſpūſancto abierunt.⁊ Act.
15.dicitur.Dicunt apl'i:viſum eſt ſpiritui ſancto ⁊ nobis

mihi

nihil vltra ſponere oneris vob ⁊c̃.que de ſpũſancto non
dicerenẽ:niſi eſſet ſubſiſtẽs pſona:eſt igiẽ ſpũſanct⁹ ſub
4 ſiſtens pſona.¶ Amp.Cũ pater ⁊ filius ſint pſone ſubſi
ſtentes ⁊ diue nature:ſpũſctũs nõ ↄnumerareẽ eiſdẽ niſi
ipſe eſſet pſona ſubſiſtens in diuina nã: cõnumeraẽ aũt
eiſdẽ vt pʒ Matth.vlti.dicente dño diſcipulis. Euntes
docete oẽs gen.bap.eos in no.pa.⁊.fi.⁊.ſſ.Et.ij.ad Cori.
vlt.Gratia dñi nr̃i Jeſu chri ⁊ charitas dei ⁊ cõicatio ſpi
ritusſci ſit ſemp cũ oibus vobis.⁊.1.Joã.vlti. Tres ſunt
q teſtimoniũ dant in celo:pr̃:verbũ:⁊ ſpũſctũs:⁊ hi tres
vnũ ſũt.Ex quo manifeſte oñdiẽ:q nõ ſolũ ſit perſona
ſubſiſtens ſicut pater ⁊ filius:ſed ẽt cũ eis eſſentie hẽat
Cuaſio. vnitatẽ.¶ Poſſet aũt aliquis ↄ̃ predicta calumniari di
cens:aliud eſſe ſpiritum dei ⁊ aliud ſpiritũſanctũ:naʒ in
qbuſdã premiſſaꝝ auctoritatũ nominaẽ ſpiritus dei:in
Repro. dei euaſio. quibuſdã vero ſpũſanctus.¶ Sed q idẽ ſit ſpũs dei ⁊
ſpũſanctus:manifeſte oſtendiẽ ex verbis Apli dicẽtis
5 1.ad Corin.2.vbi cũ premiſiſſet nobis reuelauit deus p
ſpiritũſanctũ ad huius ↄfirmationẽ inducit: ſpiritus eni
oia ſcrutaẽ ẽt profunda dei:⁊ poſtea ↄcludit. Jta ⁊ q̃ ſũt
dei nemo nouit niſi ſpiritus dei.ex quo manifeſte appa
6 ret q ideʒ ſunt ſpiritusſanctus ⁊ ſpũs dei.¶ Jtẽ.Appa
ret ex hoc quod Matth.10.dñs dicit. Nõ eſtis vos qui
loquimini ſed ſpiritus patris veſtri q loquiẽ in vobis:lo
co aũt iſtoꝝ verboꝝ Marcus dicit. Nõ eſtis vos loquẽ
tes ſed ſpũſanct⁹:manifeſtũ eſt igiẽ ideʒ eſſe ſpiritũſctm
⁊ ſpiritũ dei.Sic ẽ cũ ex premiſſis auctoritatib⁹ multi
pliciter appareat ſpiritũſctm nõ eſſe creaturã ſed veruʒ
deũ:manifeſtũ eſt q nõ cogimur eodẽ mõ eſſe intelligẽ
dũ q ſpũſanctus mẽtes ſanctoꝝ ipleat ⁊ eos inhabitet:
ſicut diabolus aliquos iplere vel inhabitare di: habeẽ
eni Joan.13. de Juda q poſt buccellam introiuit in eo
Sathanas.⁊ Act.5.dicit.Petrus vt qdaʒ libri hñt.Ana
nia cur impleuit Sathanas cor tuũ: cũ enim diabolus
creatura ſit vt ex ſuperioribus manifeſtum eſt:nõ implet
aliquẽ pticipatõe ſui:neqʒ põt mentẽ inhabitare ſua pti
cipatione vel p ſuã ſubam:ſʒ dĩ aliquos implere p effe
ctũ ſue malitie:vnde ⁊ Paulus dĩc ad quẽdã Act.13.O
plene oĩ dolo ⁊ oĩ fallacia:ſpiritus auteʒ ſanctus cũ deus
ſit p ſuã ſubam mentem inhabitat ⁊ ſui pticipatione bo
nos facit:ipſe eni eſt ſua bonitas cũ ſit deus: qđ de nulla
creatura verũ eſſe põt:nec tñ per hoc remoueẽ qn p effe
ctũ ſue virtutis ſanctorũ impleat mentes.

¶ Quomodo intelligenda ſint que de ſpiritusſancto di
cuntur. Cap.XIX.

SAnctarũ igiẽ ſcripturarum teſtimo
nijs edocti: h̃ firmiter de
ſpiritusſancto tenem⁹ q verus ſit deus ſub
ſiſtens ⁊ pſonaliter diſtinctus a patre ⁊ filio:
opʒ aũt ↄſiderare qualiter huiꝰ veritas vt
cũqʒ accipi debeat:vt ab impugnationibus infideliũ de
fendatur:ad cuius euidentiã premitti opʒ q in qualibet
intellectuali natura opʒ inueniri voluntatẽ:intellus eni
fit in actu p formam intelligibilẽ inq̃tum eſt intelligẽs:
ſicut res naturalis fit actu in eſſe naturali p propriã for
mã:res aũt naturalis p formã qua pficitur in ſua ſpecie
hʒ inclinationẽ in pprias opationes ⁊ ppriũ fineʒ queʒ
p opationes ↄſequiẽ:quale eni eſt vnũquodqʒ talia opa
tur ⁊ in ſibi ↄuenientia tendit: vñ etiaʒ opʒ q ex forma
intelligibili ↄſequaẽ in intelligẽte iclinatio ad proprias
opationes ⁊ ppriũ finem:hec aũt inclinatio in itellectua
li natura volũtas eſt que eſt pricipiũ operationũ que in
nobis ſunt qbus intellectus pp finẽ opaẽ:finis eni ⁊ bo
nũ eſt voluntatis obiectũ:opʒ igiẽ in quolibet intelligẽ
te inueniri etiã ⁊ voluntatẽ:cũ aũt ad voluntateʒ plures
actus ptinere videanẽ: vt deſiderare: delectari:odire:⁊
huiꝰ:omniũ tamen amor ⁊ vnum principiũ ⁊ cõmunis
radix inueniẽ:qđ ex his accipi põt: volũtas enim vt di
ctũ eſt ſic ſe hʒ in rebus intellectualibus ſicut naturalis
inclinatio in rebus naturalibus que ⁊ nãlis appetit⁹ dĩ:
ex h̃ aũt oriẽ iclinatio nãlis q res nãlis habʒ affinitatẽ
⁊ ↄueniẽtiã ſm formã quã diximus eſſe inclinatiõis pn
cipium:cũ eo ad qđ moueẽ ſicut graue cũ loco inferiori:
vnde etiã hinc oriẽ ois inclinatio voluntatis eo q p for
mã intelligibilẽ aliqd appbendiẽ vt cõueniens vel affi
ciens.affici aũt ad aliqd inq̃tuʒ huiꝰ eſt amare ipm:ois
igiẽ inclinatio voluntatis ⁊ etiaʒ appetitus ſenſibilis ex
amore originẽ hʒ:ex h̃ eniʒ q aliqd amamus deſidera
mus illud ſi abſit:gaudemus autẽ cũ adeſt ⁊ triſtamur
cũ ab eo ipedimur:⁊ odimus que nos ab amato impedi Amatũ non ſolũ ẽ i intellectu:ſʒ ẽt in affectu amã.
unt:⁊ iraſcimur ↄtra ea:ſic ergo qđ amatur non ſolũ eſt
in intellectu amantis:ſed etiã in voluntate ipſius: aliter
tñ ⁊ aliter:in intellectu eni eſt ſm ſilitudineʒ ſue ſpẽi:in
volũtate aũt amãtis eſt ſicut terminus motus in princi
pio motiuo proportionato p ↄuenientiã ⁊ pportionem
quã hʒ ad ipſum ſicut in igne quodãmõ eſt locus ſurſuʒ
rõne leuitatis ſm quã hʒ pportionẽ ⁊ ↄueniẽtiã ad talẽ
locuʒ:ignis vero generatus eſt in igne generãte per ſimili
tudinẽ ſue forme.Quia igiẽ oñſum eſt q in omni natu Cap.45.
ra itellẽuali eſt volũtas:de⁹ aũt itelligẽs eſt vt in p̊ oñſuʒ Jdẽ p̊⁹ p.q.19.ar.pmo.
eſt:opʒ q i ipſo ſit volũtas:nõ qdẽ q volũtas dei ſit ali
qd eius eſſentie ſuperueniens ſicẽ nec intellect⁹ vt.ſ̃.oñſuʒ
eſt:ſed voluntas dei eſt ipſa ſua ſubſtantia:⁊ cũ intelle
ctus etiaʒ dei ſit ipſa eius ſuba: ſequiẽ q vna res ſint in
deo intellectus ⁊ volũtas:q̃liter autẽ hec que in alijs re
bus plures res ſunt in deo ſint vna res ex his que in pri Cap.32.
mo lib.dicta ſunt põt eſſe manifeſtũ.Et qꝛ oſtenſum eſt Cap.45.
in prio lib.q operatio dei ſit ipſa eius eſſentia ⁊ eẽntia Jdẽ p̊⁹ p.q.14.ar.4.
dei ſit eius voluntas: ſequitur q in deo non eſt volũtas
ſm potentiã vel habitum:ſed ſm actũ. oñſum eſt auteʒ
q ois actus volũtatis in amore radicaẽ: vnde opʒ q in
deo ſit amor:⁊ qꝛ vt in primo oñſum eſt ppriũm obie Cap.92.
ctum diuine volũtatis eſt eius bonitas:neceſſe eſt q de
us primo ⁊ principalr ſuã bonitatẽ ⁊ ſeipſum amet: cũ p̊⁹ lib.ca.75.
autẽ oñſuʒ ſit q amatũ neceſſe eſt aliqualiter eſſe in vo
luntate amantis:ipſe aũt deus ſeipm amat:neceſſe eſt q
ipſe deus ſit in ſua volũtate vt amatũ in amante:eſt aũt
amatũ in amãte ſm q amaẽ.amare aũt quoddam vel
le eſt:velle aũt dei eſt eius eſſe ſicut ⁊ voluntas eius eſt
eius eſſe:eſſe ẽ dei in voluntate ſua p modũ amoris non
eſt eẽ accñtale ſicut in nobis:ſed eẽntiale:vñ opʒ q de⁹
ſm q conſideratur vt in ſua voluntate exñs ſit vere ⁊
ſubſtantialr deus.¶ Qz autem aliqd ſit in voluntate vt Mõ ſpũſſanctus pcedit a filio.
amatũ in amante ordinẽ quẽdã hʒ ad ↄceptionẽ qua ab
intellectu cõcipitur ⁊ ad ipſam rem cuius intellectualis
cõceptio diciẽ verbũ : non eni amareẽ aliqd niſi aliquo
mõ cognoſcereẽ:nec ſolũ amati cognitio amatur:ſʒ ſm
q in ſe bonũ eſt.neceſſe eſt ẽ q amor quo deus eſt in vo
luntate diuina vt amatũ in amãte ⁊ a verbo dei ⁊ a deo
cuius eſt verbũ procedat.cũ aũt oñſum ſit q amatuʒ in
amãte nõ eſt ſm ſimilitudinẽ ſpẽi:ſicut intellectũ in in
telligente:omne aũt q pcedit ab altero p modũ geniti
procedit ſm ſimilitudinẽ ſpẽi a generante: relinquiẽ q
proceſſus rei ad h̃ q ſit in voluntate ſicut amatum in
amãte non ſit per modũ generationis:ſicẽ proceſſus rei
ad h̃ q ſit in intellectu hʒ rationẽ generationis vt ſupra
oſtenſum eſt:deus ergo pcedẽs per modũ amoris non
procedit vt genitus:neqʒ igiẽ filius dici põt:ſed qꝛ ama
tũ in volũtate exiſtit vt inclinans ⁊ quodãmõ impellẽs
intrinſecus amantẽ in ipſam rẽ amatã:ipulſus auteʒ rei

viuentis ab interiori ad ſpūs ꝑtinet.conuenit deo ꝑ modū amoris ꝓcedenti vt ſpūs dicat̄ eius ſpiratione quaſi quadam aſpiratiōe exiſte. Hinc eſt ꝙ Apl̄s ſpiritui ⁊ amori īpulſum quēdā attribuit:dicit̄ eni Ro.8.Qui ſpiritu dei agunt̄: hi filij dei ſunt.⁊.2.Cor.5.charitas chriſti vrget nos.Quia ꝟo oīs itellectualis motus a termino denominat̄:amor aūt ꝑdictus eſt quo deus ipſe amatur:cōuenienter deus ꝑ modū amoris ꝓcedens dr̄ ſpūſctūs:ea eni q̄ deo dicata ſunt ſancta dici ꝯſueuerūt.

¶ De effectibus attributis ſpūiſancto in ſcripturis reſpectu totius creature. Cap.XX.

In h cap. 5. notat̄ q̄ ſpiritui ſancto attribuuntur.

Oportet aūt ſm cōuenientiā; predictoꝝ ꝯſiderare effectus q̄s ſpirituiſctō ſacra ſcriptura attribuit.Oſtēſum eſt enim in ſupioribus ꝙ bonitas dei eſt eius rō volendi ꝙ alia ſint ⁊ ꝑ ſuā volūtatē res in eē ꝓducit:amor ergo quo ſuā bonitatē amat eſt cā creationis reꝝ:vn̄ ⁊ quidā antiq̄ ph̄i amorē deoꝝ

1 cām oīum reꝝ eſſe poſuerūt vt pꝫ in ꝑ° metaph.⁊ Dio. dicit.4.c.de di.no.ꝙ diuinus amor nō permiſit ipſuꝫ ſine germine eſſe:habitū eſt aūt ex ꝑmiſſis ꝙ ſpirituſſctūs ꝓcedit ꝑ modū amoris quo deus amat ſeipꝫ:igit̄ ſpūſſctūs eſt pīcipiū creationis reꝝ:⁊ h ſignat̄ in pſ. Emitte ſpiritū tuū ⁊ creabunt̄.Ex h etiā ꝙ ſpūſſanct⁹ ꝑ modū amoris ꝓcedit:amor aūt vim quādā impulſiuam ⁊ motiuam hꝫ motus qui eſt a deo in rebus ſpūiſctō pro-

2 prie attribui videtur:prima aūt mutatio in rebus a deo exīſs intelligit̄ ſm ꝙ ex materia creata informi ſpēs diuerſas produxit:vn̄ hoc opus ſpūiſancto ſacra ſcriptura attribuit.dicit̄ eni Gen̄.1.Spūs dn̄i ferebat̄ ſup aquas: vult eni Auguſti.ꝑ aq̄s itelligi mām ꝑmam ſup quā ſpiritus dn̄i ferri dicit̄:nō quaſi ipſe moueat̄:ſed q2 eſt motionis principiū. ¶ Rurſus reꝝ gubernatio a deo ſm

3 quādā motionē eſſe intelligit̄ ſm ꝙ deus oīa dirigit ⁊ mouet in ꝓprios fines:ſi ergo īpulſus ⁊ motio ad ſpirituſctm̄ rōne amoris ꝑtinet:ꝯuenienter reꝝ gubernatio ⁊ propagatio ſpirituiſancto attribuit̄.vn̄ Job.33.dicit̄. Spūs dn̄i fecit me.⁊ in pſ.Spūs tuus bo.de me in terrā rectā.Et q2 gubernare ſubditos proprius actus dn̄i eſt: cōuenienter ſpūiſctō dominiū attribuit̄:dicit enī Apoſtolus.ij.ad Cor.3.Spūs autē dn̄s eſt.⁊ in ſymbolo fidei dr̄ Credo in ſpirituſctm̄ dn̄m. ¶ Itē.Uita maxime

4 in motu manifeſtat̄:viuentia enim ſeipſa viuere dicim⁹ ⁊ vniuerſalr̄ q̄cūq3 a ſeipſis agūtur ad operādū:ſi ḡ rōne amoris ſpirituiſctō īpulſio ⁊ motio cōpetit:cōuenienter etiā ſibi attribuit̄ vita.dicit̄ eni Joā.6.Spūs eſt qui viuificat.⁊ Ezech.37.Dabo vobis ſpiritū ⁊ viuetis:⁊ in

5 ſymbolo fidei nos in ſpiritūſanctū viuificantē credere profitemur:qō etiā ⁊ nomini ſpūs conſonat.nam etiam corporalis vita animaliū eſt ꝑ ſpiritū vitalē a principio vite in cetera membra diffuſum.

¶ De effectibus attributis ſpirituiſancto in ſacra ſcriptura reſpectu ratiōalis creature q̄tum ad ea que deus nobis largitur. Cap.XXI.

Conſiderandū eſt etiam q̄tū ad effect⁹ quos proprie in natura rōnali facit ꝙ ex h ꝙ diuine perfectioni vtcūq3 aſſimilamur huiꝰ perfectio a deo nobis dari dicimr:ſicut ſapientia a deo nobis donatur ſm ꝙ diuine ſapiētie vtcūq3 aſſimilamur:cū ergo ſpirituſſanctus procedat ꝑ modū amo-

Cap.19. ris quo deus ſeipſum amat:vt oſtenſū eſt: ex h ꝙ huic amori aſſimilamur deū amantes: ſpirituſſanctus a deo nobis dari dicitur. Unde Apoſtolus dicit Ro.5.Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritūſanctū qui datus eſt nobis. ¶ Sciendū eſt tn̄ ꝙ ea que a deo in nobis ſunt reducuntur in deum ſicut in cām efficiētē ⁊ exemplarem:in cauſam quidē efficiētē inquantū virtute operatiua diuina aliquid in nobis efficit̄:in cām quidē exēplarē ſm ꝙ id qō in nobis a deo eſt aliquo mō deum imitat̄:cū ergo eadē virtus ſit patris ⁊ filij ⁊ ſpirituſſancti:ſicut ⁊ eadē eēntia:opꝫ ꝙ oē id qō deus in nobis efficit ſit ſicut a cauſa efficiēte ſimul a pr̄e ⁊ filio ⁊ ſpirituſancto:verbum tamē ſapientie quo deum cognoſcimus nobis a deo īmiſſum eſt ꝓprie rep̄ſentatiuum filij: ⁊ ſimilr̄ amor quo deū diligimus eſt ꝓpriū rep̄ſītatiuū ſpirituſſancti:⁊ ſic charitas que in nobis eſt:lꝫ ſit effect⁹ patris ⁊ filij ⁊ ſpirituſſancti:tamē q̄dam ſpeciali ratiōe dicit̄ eē in nobis per ſpiritūſanctū. ¶ Quia ꝟo effect⁹ diuini nō ſolum diuina oꝑatione eē incipiunt:ſed ēt per eam tenētur in eē:vt ex ſupioribus pꝫ.nihil autē operari pōt vbi non eſt:opꝫ eni oꝑans ⁊ oꝑatum in actu eē ſimul ſicut mouēs ⁊ motū:neceſſe eſt vt vbicūq3 eſt aliquis effectus dei:ibi ſit ⁊ ipſe deus effector:vn̄ cum charitas qua deū diligimus ſit in nobis per ſpiritū ſanctū: opꝫ ꝙ ipſe ēt ſpūſſctūs in nobis ſit q̄diu charitas in nobis eſt.vn̄ Apl̄s dicit.j.Cori.4.Neſcitis q2 tēpluꝫ dei eſtis:⁊ ſpūſſctūs habitat in vobis:cum ḡ per ſpūſanctū dei amatores efficiamur:omne aūt amatū in amāte eſt inquantū hō neceſſe eſt ꝙ per ſpūſanctū pater ēt ⁊ filiꝰ in nobis habitēt.vn̄ dn̄s dicit Jo.14.ad eū veniemus: ſcꝫ diligēti deū:⁊ manſionē apud euꝫ faciemus.⁊.j.Jo. 3°.dicit̄.In h ſcimus q2 manet in nobis de ſpiritu queꝫ dedit nobis. ¶ Rurſus.Manifeſtū eſt ꝙ deus maxie amat illos quos ſui amatores per ſpiritūſanctū conſtituit:nō eni tm̄ bonum niſi amādo ꝯferret.vn̄ Prouer.8. dicit̄ ex ꝑſona dn̄i.Ego diligētes me diligo non q̄ſi nos prius dilexerimus deū:ſed q2 ipſe prior dilexit nos:vt dicit̄.j.Jo.4.Oē autē amatū in amāte eſt:neceſſe eſt ꝙ per ſpiritū ſanctū nō ſolum deus ſit in nobis:ſed ēt nos in deo:vnde dr̄ ꝑ° Jo.4.Qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo.⁊ iterū.In h intelligimus q2 in eo manemus:⁊ ipſe in nobis:q2 de ſpiritu ſuo dedit nobis. ¶ Eſt autē hoc amicitie ꝓprium ꝙ amico aliq̄s ſua ſecreta reuelet:cū eniꝫ amicitia ꝯiungat affectus ⁊ duoꝝ faciat quaſi cor vnū:non videt̄ extra cor ſuū aliq̄s illud ꝓtuliſſe qō amico reuelat.vn̄ ⁊ dn̄s dicit diſcipulis Jo. 15.Jam nō dicam vos ſeruos ſed amicos meos:q2 oīa q̄ audiui a patre meo nota feci vobis.Quia ḡ per ſpiritūſanctū amici dei cōſtituimur: ꝯuenientēr per ſpūſanctū hoībus dicūtur reuelari diuina myſteria.vn̄ Apl̄s dic.j. ad Cor.ij.ſcriptū eſt:ꝙ oculus nō vidit:nec auris audiuit:nec in cor hoīs aſcēdit que ꝑparauit deus diligētib⁹ ſe:nobis aūt reuelauit deus per ſpūſanctū. ¶ Et q2 ex his que homo nouit format̄ eius loquela:cōuenientēr ēt per ſpūſſctm̄ hō loquit̄ diuina myſteria ſm illō.j.Cor. 14.Spūs eſt q loquit̄ myſteria:⁊ Math.10.Nō eniꝫ vos eſtis qui loq̄mini:ſꝫ ſpūs pr̄is veſtri qui loquitur in vobis.⁊ de ꝓphetis dr̄.ij.Pet.ꝑ.ꝙ ſpūſancto īſpirati locuti ſunt ſancti dei hoīes:vnde ēt in ſymbolo fidei dr̄ de ſpū ſancto. Qui locut⁹ eſt ꝑ ꝓphetas. Nō ſolū aūt eſt ꝓpriū amicitie ꝙ amico aliq̄s reuelet ſua ſecreta ꝑꝑ vnitatē affectus ſꝫ eadē vnitas reqrit ꝙ ēt ea que hꝫ amico cōicet:q2 cū hō amicū habeat vt ſe alterū neceſſe eſt ꝙ ei ſubueniat ſicut ⁊ ſibi ſua ei cōicans:vn̄ ⁊ ꝓpriū amicitie eē ponit̄ velle ⁊ facere bonū amico:ſm illud.j.Jo.3. Qui habuerit ſubam huius mūdi ⁊ viderit fratrē ſuum neceſſitatē hn̄tē:⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo:quō charitas dei manet in eo:h aūt maxie in deo hꝫ locū cuiꝰ velle eſt efficax ad effectū:⁊ ideo ꝯuenientēr oīa dona dei ꝑ

Sciēdū quō per ſpūſſctm̄ pat nob charitas.

Nō ꝑ ſpiritū ſctm̄ deꝰ nos inhabitat.

Nō ꝑ ſpiritū ſctm̄ ſumꝰ in deo.

Nō ꝑ ſpiritū ſctm̄ nob reuelātur myſteria.

Nō ꝑ ſpiritū ſctm̄ loqt̄ hō myſteria.

ſpūs

ſpūſanctū nobis donari dicunt̄ ſm illō .j. Cor. 12. Alij datur p ſpūm ſermo ſapiētie: alij aūt ſermo ſcie ſm eundē ſpūm: ꝛ poſtea multis enumeratis ait. Hec oīa operatur vnus atqꝫ idē ſpūs: diuidēs ſingulis put vult.

Q̄ð p ſpiritū ſcm̄ aſſimilamur deo.

Duo requirūt ad ꝯſidā beatitudinem.

¶ Manifeſtū eſt aūt q̄ ſicut ad hoc q̄ corpus aliqd ad locum ignis pueniat: opꝫ q̄ igni aſſimilet̄ leuitatē acqrens ex qua motu ignis ꝓprio moueatur. ita ad hoc q̄ hō ad diuine fruitionis beatitudinē que deo propria eſt ſm ſuaꝫ nām perueniat: neceſſe eſt p̄mo qdē q̄ p ſpūales pfectiones deo aſſimilet̄: ꝛ deinde ſm eas opet̄: ꝛ ſic tādeꝫ pdictam beatitudinē ꝯſequet̄. Dona aūt ſpūalia nobis per ſpūm ſanctū dant̄: vt oſtēſum eſt. ꝛ ſic p ſpūm ſanctuꝫ deo ꝯfiguramur: ꝛ per ipm ad bn̄ opandum habiles reddimur: ꝛ p eundē ad beatitudinē nobis via pparat̄: q̄ tria Apl's inſinuat nobis .ij. Cor. j. dicēs. Unxit nos deus et ſignauit nos: ꝛ dedit pignus ſpiritus in cordib' noſtris. ꝛ Eph. p̄. Signati eſtis ſpū pmiſſiōis ſancto qui eſt pignus hereditatis noſtre: ſignatio enī ad ſilitudinē ꝯfiguratōis pertinere videt̄: vnctio aūt ad habilitationē hoīs ad pfectas opōnes: pignus aūt ad ſpeꝫ qua ordinamur in celeſtem hereditatē que eſt beatitudo pfecta.

Q̄ð p ſpiritū ſcm̄ adoptamur in filios dei.

¶ Et q̄ ex beniuolētia quā qs hꝫ ad aliquē: ꝯtingit q̄ eū ſibi adoptat in filiū vt ſic ad eū hereditas adoptātis ptineat ꝯuenienter ſpūſancto adoptio filioꝝ dei attribuit̄ ſm illō Ro. 8. Accepiſtis ſpūm adoptionis filiorū in quo clamamus abba pr̄.

Q̄ð p ſpiritū ſcm̄ hī remiſſio pctōꝝ.

¶ Per h̄ autē q̄ aliqs alterius amicus conſtituit̄: oīs offenſa remouet̄: amicicie enī offenſa ꝯtrariat̄: vn̄ dr̄ Prouer. 10. Uniuerſa delicta operit charitas. cū ḡ p ſpūm ſanctū dei amici ꝯſtituamur: ꝯñs eſt q̄ p ipſuꝫ nobis a deo remittant̄ peccata: ꝛ iō dn̄s dr̄ diſcipulis Jo. 20. Accipite ſpūm ſanctum: quoꝝ remiſeritis pctā remittent̄: ꝛ iō Matth. 11. Blaſphemātib' ſpūſcm̄ pctōꝝ remiſſio denegat̄ q̄ſi nō hn̄tibus illō p qð hō remiſſionē ꝯſequit̄ peccatoꝝ.

Q̄ð p ſpiritū ſcm̄ renouamur ac purgamur.

¶ Inde ēt eſt q̄ p ſpūm ſanctū dicimur renouari ꝛ purgari ſiue lauari ſm illō ps. Emitte ſpūm tuū ꝛ creabunt̄: ꝛ renouabis faciem terre. ꝛ Eph. 4. Renouamini ſpiritu mētis veſtre. ꝛ Iſa. 4. Si abluerit dn̄s ſordes filiorum ſyon ꝛ ſanguinem filiarum lauerit de medio eius in ſpiritu iudicij ꝛ ſpiritu ardoris.

Spūſanct' nos amicos dei cōſtituit.

¶ De effectib' attributis ſpirituiſancto ſm q̄ mouet creaturam in deum. Cap. XXII.

Tria ſūt amicitie ꝓpria.

Per ſpiritū ſcm̄ dicimur ꝯtēplatores dei.

His igitur cōſideratis que p ſpiritū ſanctū in ſacris ſcripturis nobis a deo fieri dicunt̄ opꝫ ꝯſiderare qūo per ſpūm ſanctuꝫ moueamur in deū. Et p̄ qdem h̄ vr̄ eē amicitie maxie ꝓpriū ſit conuerſari ad amicū: ꝯuerſatio aūt hoīs ad deū eſt p contēplationē ipſius: ſic̄ ꝛ Apl's dr̄ Phil. 3. Noſtra ꝯuerſatio in celis eſt. q̄ igit̄ ſpūſcūs nos amatores dei facit: ꝯñs eſt q̄ p ſpūm ſanctū dei ꝯtēplatores conſtituamur. vnde Apl's dr̄ .ij. Cor. 3. Nos aūt oēs reuelata facie gloriam dei ſpeculātes: in eādē imaginē transformamur a claritate in claritatē tāq̄ a dn̄i ſpiritu.

Q̄ð p ſpiritū ſcm̄ habem' gaudiū ꝛ ꝯſolationem.

¶ Eſt autē ꝛ amicitie ꝓpriū q̄ aliqs in pn̄tia amici delectet̄ in eius vbis ꝛ factis gaudeat ꝛ in eo ꝯſolationem cōtra oēs anxietates inueniat. Un̄ in triſticijs maxie ad amicos ꝯſolationis cā ꝯfugimus. q̄ ḡ ſpūſcūs dei nos amicos ꝯſtituit ꝛ euꝫ in nobis habitare facit ꝛ nō in ipſo: vt oſtēſuꝫ eſt. ꝯñs eſt vt per ſpūm ſanctū gaudiū de deo ꝛ ꝯſolationē habeam' ꝯ̄ oēs mūdi aduerſitates ꝛ īpugnationes: vn̄ ꝛ in ps dicit̄. Redde mihi letitiā ſalutaris tui ꝛ ſpū p̄ncipali ꝯfirma me. ꝛ Ro. 4. Regnū dei eſt iuſtitia ꝛ pax ꝛ gaudium in ſpūſancto. ꝛ Act. 9. dr̄. Eccleſia habebat pacē: ꝛ edificabat̄ ambulās in timore dei ꝛ ꝯſolatiōe ſpūſſancti replebatur: ꝛ iō dn̄s ſpūm ſanctū paclytū .i. ꝯſolatorē nominat Jo. 14. Paraclytus aūt ſpūſanct' ꝛc.

Q̄ð p ſpiritū ſcm̄ dei pcepta adimplemus.

¶ Silr̄ aūt ꝛ amicitie ꝓpriuꝫ eſt ꝯſentire amico in his que vult: volūtas āt dei nobis p pcepta ipſius explicat̄. ptinet ḡ ad amoreꝫ quo deū diligim' vt eius mādata ipleamus ſm illō Jo. 14. Si diligitis me mādata mea ſeruate. vn̄ cū p ſpiritūſanctū dei amatores cōſtituamur: p ipm ēt quodāmō agimur vt pcepta mea ipleamus ſm illud Apl'i Ro. 8. Qui ſpū dei agunt̄: hi filij dei ſunt.

Docu' diuini notatu.

¶ Cōſiderādum tn̄ eſt q̄ a ſpūſancto filij dei agunt̄ nō ſicut ſerui ſꝫ ſicut liberi. cū eniꝫ liber ſit qui ſui cā eſt illud libere agim' qð ex nobiſipſis agimus: h̄ vō ex volūtate agimus: qð āt agimus ꝯ̄ volūtatē nō libere ſed ſeruilr̄ agimus: ſiue ſit violētia abſoluta: vt qn̄ totū p̄n' extra nihil ꝯferēs viꝫ paſſo: puta cū aliqs vi impellit̄ ad mot': ſiue ſit violētia voluntaria mixta: vt cuꝫ aliqs vult facere vel pati qð min' eſt ꝯ̄riū volūtati vt euadat qð magis voluntati ꝯ̄riatur. Spūs aūt ſanct' ſic nos ad agēdū iclinat vt nos voluntarie agere faciat inquātū nos amatores dei cōſtituit. filij ḡ dei libere a ſpūſancto agunt̄ ex amore: nō ſeruilr̄ ex timore: vn̄ Apl's Ro. 8. Nō accepiſtis ſpūm ſeruitutis iteruꝫ in timore ſꝫ ſpūm adoptionis filioꝝ: cū aūt voluntas ordinet̄ in id qð eſt vere bonū: ſiue pp paſſionē: ſiue pp malū habitū aut diſpōneꝫ hō ab eo qð eſt vere bonum auertat̄ ſeruiliter agit inq̄tū a quodā extrīſeco inclinat̄ ſi ꝯſideret̄ ipſe ordo nālis volūtatis: ſed ſi ꝯſideret̄ actus volūtatis vt iclinatur in apparēs bonū: libere agit cū ſequitur paſſionē aut habitum corruptū: ſeruiliter autem agit ſi tali volūtate manēte ꝓpter timorē legis in ꝯ̄rium poſite abſtinet ab eo qð vult. cū ḡ ſpūſſanctus per amorem volūtatē iclinet in verū bonū in qð nāliter ordinat̄: ꝛ ſeruitutē qua ſeruus paſſionis ꝛ peccati effect' contra ordinem voluntatis agit: ꝛ ſm virtutē qua cōtra motuꝫ ſue voluntatis ſm legem agit quaſi legis ſeruus nō amicus. ꝓpter qð Apl's dicit .ij. Corinth. 3. Ubi ſpiritus dn̄i ibi libertas. ꝛ Gal. 5. Si ſpū ducimini non eſtis ſub lege.

Note

¶ Hinc eſt q̄ ſpūſſanctus facta carnis mortificare dicit̄ ſꝫ q̄ per paſſionē carnis a vero bono nō auertimur in qð ſpūſſcūs p amoreꝫ nos ordinat: ſm illō Ro. 8. Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis: viuetis.

¶ Solutio rationum ſupra inductarum contra diuinitatem ſpiritusſancti. Cap. XXIII.

De rationes fuerūt facte. Ca. 16.

Cōſiderād. eſt p̄mū.

Ad p̄m̄ ꝛ̄m.

Reſtat aūt ſoluere ſupra poſitas ratiōes qbus concludi videbatur q̄ ſpiritusſanctus ſit creatura ꝛ nō deus. ¶ Circa qð conſiderādū eſt primo q̄ nomē ſpirit' a reſpiratione aīalium ſumptuꝫ videt̄ in quo aer cū quodā motu infert̄ ꝛ emittit̄. Unde nomē ſpiritus ad oēm ipulſum ꝛ motuꝫ vel cuiuſcūqꝫ aerei corpis trahitur: ꝛ ſic vētus dr̄ ſpūs ſm illō ps. Ignis grādo nix glacies ꝛ ſpūs pcellarū que faciunt verbū eius: ſic ēt vapor tenuis diffuſus per mēbra ad eoꝝ motus ſpūs vocat̄. ¶ Rurſus. Quia aer iuiſibilis eſt: trāſlatū eſt vlterius ſpūs nomē ad oēs virtutes ꝛ ſubas iuiſibiles ꝛ motiuas: ꝛ ꝓpter h̄ ꝛ aīa ſenſibilis ꝛ aīa rōnalis ꝛ angeli et de' ſpūs dicunt̄: ꝛ ꝓprie de' per modū amoris pcedēs:

Solo p̄mī argumentū.

q̄ amor virtutē quādā motiuā iſinuat. ſic ḡ q̄ Amos dicit: ꝛ creans ſpūm: de vēto itelligit vt nr̄a trāſlatio expreſſius hꝫ: qð ēt ꝯſonat ei qð premittit̄: formās mōtes. Qð vō Zach. de deo dr̄. q̄ eſt creans vel fugiens ſpūm hoīs in eo: de aīa humana itelligit. vn̄ concludi nō pōt q̄ ſpiritusſanctus ſit creatura.

Ad 2m̄.

¶ Silr̄ aūt nec ex h̄ qð dn̄s dicit de ſpūſancto. non loquit̄ a ſemetipſo: ſꝫ q̄cūqꝫ audiet loquet̄: ꝯcludi pōt q̄ ſit creatura. oſtēſum eſt enī q̄ ſpūſſanctus eſt deus de deo pcedēs: vn̄ opꝫ q̄ eſſentiā ſuam ab alio habeat: ſicut ꝛ de filio dei dcm̄ eſt ſupra ſic cū in

Cap. 14.

deo ⁊ ſcia ⁊ virt⁹ ⁊ opatio dei ſit eius eēntia omnis ſilij ⁊ ſpūſſancti ſcia ⁊ virtus ⁊ opatio eſt ab alio: ſed filij a patre tm̄: ſpūs aūt ſancti a pr̄e ⁊ filio. q2 ḡ vna de opōnib⁹ ſpūſſancti eſt ꝙ loquat̄ in ſanctis viris: vt dictum eſt. pp̄ hoc dr̄ ꝙ nō loquit̄ a ſemetipſo: q2 a ſe nō opat̄. Audire aūt ipſi⁹ eſt accipe ſciam ſicut ⁊ eēntiā a pr̄e ⁊ filio eo ꝙ nos p̱ audituꝫ ſciaꝫ accipimus: eſt eni ↄſuetū in ſcriptura vt diuina per modum humanoꝝ tradant̄: nec moue̅ opꝫ ꝙ dr̄ audiet q̄ſi de futuro loquēs: cū accipe ſpm̄ ſanctū ſit eternū: nā eterno verba cuiuſlibꝫ tp̄is aptari poſſūt:

Ad 3m. eo ꝙ eternitas totū tp̄s cōplectit̄. ❡ Scdm̄ eadē etiaꝫ appet ꝙ miſſio qua ſpūſſanctus mitti dr̄ a patre ⁊ filio: nō pōt ↄcludere eū eē creaturā: dcm̄ eſt eni ſupra ꝙ filius dei ſm̄ h̄ miſſus fuiſſe dr̄ ꝙ in carne viſibili hoīb⁹ appāruit: ⁊ ſic nouo quodāmō fuit in mūdo quo pri⁹ nō fuerat. i. viſibilr̄: in quo tn̄ ſemp̱ fuerat inuiſibilr̄ vt de⁹: ꝙ aūt h̄ filius ageret ei a pr̄e fuit: vñ ⁊ ſm̄ h̄ a pr̄e dicit̄ miſſus: ſic autē ⁊ ſpūſſanctus viſibilr̄ apparuit ⁊ in ſpecie colūbe ſup̱ chr̄m in baptiſmo: vel in linguis ſup̱ apoſtolos: ⁊ lꝫ nō fuerit fact⁹ colūba vel ignis ſic fili⁹ factus hō: tn̄ ſicut in ſignis qbuſdaꝫ ipſi⁹ in hꝫ viſibilib⁹ ſpēb⁹ appāruit: ⁊ ſic ēt ipſe q̄dā nouo modo. ſ. viſibilr̄ in mundo

Differenter mitti filius ⁊ ſpūſſctūs inuiſibiliter. fuit: ⁊ h̄ ei fuit a pr̄e ⁊ filio: vñ ⁊ ipſe a pr̄e ⁊ filio dicitur miſſus: qḋ nō minorationē in ipſo: ſꝫ pceſſionē oſtendit. ❡ Eſt tn̄ ⁊ ali⁹ modus q̄ tā filius q̄ꝫ ſpūſſctūs inuiſibilr̄ mitti dicunt̄: pꝫ eniꝫ ex dictis ꝙ fili⁹ pcedit a pr̄e p̱ modū notitie qua de⁹ cognoſcit ſeipm̄ ⁊ ſpūſſctūs pcedit a pr̄e ⁊ filio p̱ modū amoris quo de⁹ amat ſeipm̄. vñ ſicut dcm̄ eſt. cū aliqs p̱ ſpm̄ſcm̄ amator dei efficit̄: ſpūſſanctus eſt inhabitator ipſi⁹: ⁊ ſic quodam nouo mō in hoīe eſt. ſ. ſm̄ nouū ꝓpriū effectū ipm̄ inhabitās: ⁊ ꝙ hunc effectū in hoīe faciat ſpūſſctūs eſt ei a pr̄e ⁊ filio: ⁊ pp̄ h̄ a pr̄e ⁊ filio inuiſibilr̄ dr̄ mitti: ⁊ pari rōne in mēte hoīs filius dr̄ mitti inuiſibilr̄ cū aliqs ſic in diuina cognitione ↄſtituit̄ ꝙ ex tali cognitiōe dei amor pcedat in hoīe: vñ pꝫ ꝙ nec iſte ēt modus miſſionis in filio aut ſpūſctō mino-

Ad 4m rationē iducit: ſꝫ ſolū pceſſionem ab alio. ❡ Silr̄ ēt nec ſpm̄ſcm̄ a diuinitate excludit ꝙ pr̄ ⁊ filius īterdū cōnumerant̄ nō facta mētiōe de ſpūſctō: ſicut nec filiū a diuinitate excludit ꝙ īterdū fit mētio de pr̄e nō facta mētiōe de filio: p̱ h̄ eni tacite ſcriptura īſinuat ꝙ qcqd ad diuinitatē ꝑtinēs de vno triū dr̄: de oībus eſt itelligēdum: eo ꝙ ſūt vnus de⁹. Nec ēt pōt deus pr̄ ſine verbo ⁊ amore intelligi: nec ecōuerſo. ⁊ pp̄ hoc in vno triū oēs tres intelligunt̄: vñ ⁊ interdū fit mētio de ſolo filio in eo qḋ cōe eſt trib⁹: ſicut eſt illḋ Math. 11. Neqꝫ patrē qs nouit niſi filius: cū tn̄ ⁊ pr̄ ⁊ ſpūſſctūs patrē cognoſcant. Silr̄ ēt de ſpūſctō dr̄. j. Cor. 2. Que ſunt dei nemo nouit niſi ſpirit⁹ dei: cū tn̄ certū ſit ꝙ ab hac cognitiōe diuinoꝝ: neqꝫ pr̄:

Ad 5m. neqꝫ filius excludant̄. ❡ Patet ēt ꝙ nō pōt oñdi ſpūſſctūs eē creatura p̱ h̄ ꝙ de ipſo in ſcriptura ſacra aliqua ad motū ptinētia dicta inueniunt̄: ſūt eni accipiēda metaphorice: ſic eni ⁊ deo aliqñ ſcripture ſacra motū attribuit: vt eſt illḋ Gen. 3. Cū audiſſent vocē dñi deambulātis in paradiſo. ⁊ 18. Deſcēdaꝫ ⁊ videbo vtrū clamorem

Intellec. vt opē cōpleuerint. Qḋ ḡ dr̄ ſpūs dñi ferebat̄ ſup̱ aq̄s: itelligēdū eſt eo mō quo dcm̄ eſt: ſicut dr̄ ꝙ voluntas fert̄ in volitū: ⁊ amor in amatū: q̄uis ⁊ h̄ q̄dā nō de ſpūſctō: ſꝫ de aere itelligere velint qui hꝫ nālē locū ſup̱ aquā: vnde ad eius multimodas trāſmutatiōes ſignādas dcm̄ eſt ꝙ ferebat̄ ſup̱ aq̄s. Qḋ ēt dr̄ effundā de ſpū meo ſuper oēm carnē: ea rōne dcm̄ eē opꝫ itelligi qua ſpūſſctūs dr̄ mitti hoīb⁹ a pr̄e vel filio: vt dcm̄ eſt: in v̄bo aūt effuſionis: abūdātia effect⁹ ſpūſſancti intelligitur: ⁊ ꝙ nō ſtabit in vno: ſꝫ ad plures deueniet a qb⁹ ēt q̄dāmodo in alios

Ad 6m. deriuet̄: ſicut pꝫ in his q̄ corporalr̄ effundunt̄. ❡ Silr̄ ēt qḋ dr̄ auferā de ſpū tuo tradāqꝫ eis: nō ad ipſaꝫ eēntiaꝫ ſeu p̱ſonā ſpūſſancti referēdū eſt cū idiuiſibilis ſit: ſꝫ ad ipſius effect⁹ ſm̄ quos in nobis habitat p̱ in hoīe pōt augeri ⁊ minui: non tn̄ ita ꝙ id qḋ ſubtrahit̄ vni ⁊ idē nūo alteri ↄferat̄: ſicut in reb⁹ corp̱alib⁹ accidit: ſꝫ q2 aliqd ſile pōt accreſcere vni in q̄ alij decreſcit: nec tn̄ reqrit̄ ꝙ ad h̄ ꝙ accreſcat vni. i. ꝙ alteri ſubtrahatur: q2 res ſpūalis pōt ſil̄ abſqꝫ detrimēto cuiuſlꝫ a pluribus poſſideri: vñ nec itelligēdū eſt ꝙ de donis ſpūalib⁹ oportuit aliqd ſubtrahi. Moyſi ad h̄ ꝙ alijs ↄferret̄: ſꝫ ad actum ſiue ad officiū referēdū eſt: q2 ꝙ ſpūſſctūs prius p̱ ſolū Moyſen effecerat poſtea p̱ plures ipleuit. ❡ Sic ēt nec Heliſe⁹ petijt vt ſpūſſancti eēntia ſeu p̱ſona duplicata augeret̄: ſꝫ vt duos effect⁹ ſpūſſancti q̄ fuerant in Helya. ſ. ꝓphetiā ⁊ opatio miraculoꝝ eēnt ēt in ipſo: q̄uis ēt nō ſit icōueniēs ꝙ effectū ſpūſſancti vnus alio abūdāti⁹ pticipet ſm̄ duplā vel q̄tācūqꝫ aliā ꝓportionē: cū menſurata ſit virt⁹ vniuſcuiuſqꝫ atqꝫ finita: nō tn̄ h̄ p̱ſumpſiſſet Helyſeus petere vt in effectu ſpūali ſupraret magiſtrū. ❡ Pꝫ

Ad 7m. etiā ex ↄſuetudīe ſacre ſcripture ꝙ p̱ quādā ſilitudinem humanā animi paſſiōes transferunt̄ in deū: ſicut dr̄ in pſ. Irat⁹ eſt furore dñs in ppl̄m ſuū. dr̄ eni de⁹ irat⁹ p̱ ſilitudinē effectus: punit eni qḋ ⁊ irati faciūt: vñ ⁊ ibidē ſubdit̄. Et tradidit eos in manus gētiū: ſicut ⁊ ſpūſſctūs cōtriſtari dr̄ p̱ ſilitudinē effect⁹: deſerit eni peccatores ſicut cōtriſtati deſerūt ↄtriſtātes. ❡ Eſt ēt ↄſuet⁹ modus loquē-

Modus loquēdi ſacre ſcripture. di in ſacra ſcriptura vt illud deo attribuat̄ qḋ in homine facit: ſm̄ illḋ Gen. 22. Nūc cognoui ꝙ timeas dñm. i.

Ad 8m. nunc cognoſcere feci. ❡ Et h̄ mō dr̄ ꝙ ſpūſſctūs poſtulat q2 poſtulātes facit: facit eni amorē dei in cordib⁹ nr̄is ex quo deſideram⁹ ipo frui ⁊ deſiderātes poſtulamus: cum aūt ſpūſſctūs pcedat p̱ modum amoris quo ſeipm̄ deus amat: eodē aūt amore de⁹ ſe ⁊ alia pp̄ ſuam bonitatem amat: manifeſtū eſt ꝙ ad ſpiritū ſanctum ptinet amor q̄

Ad 9m. de⁹ nos amat. ❡ Silr̄ ēt amor quo nos deū amam⁹: cū nos dei faciat amatores: vt ex dictis pꝫ. Et quantum ad vtrūqꝫ ſpūſſctō cōpetit donari: rōne qdeꝫ amoris q̄ de⁹ nos amat eo mō loquēdi quo vnuſqſqꝫ dr̄ dare amorē ſuū alicui cū eū amare icipit: q̄uis de⁹ neminē ex tēpore amare icipiat ſi reſpiciat̄ ad volūtatē diuinam qua nos amat: effect⁹ tn̄ ſui amoris ex tp̄e cauſat̄ in aliq̄ cū eū ad ſe trahit: rōne aūt amoris quo nos deuꝫ amam⁹: q2 hunc amorē ſpūſſctūs facit in nobis: vñ ſm̄ hūc amorē in nobis habitat: vt ex dictis pꝫ. ⁊ ſic eū habem⁹ vt cui⁹ ope fruimur: ⁊ q2 h̄ eſt ſpūſſctō a pr̄e ⁊ a filio qḋ p̱ amorem quē in nobis cauſat ſit ⁊ habeat̄ a nobis: ↄueniēter dr̄ a

Spūſſctūs dr̄ dari nobis a ſeipſo. pr̄e ⁊ filio nobis dari: nec p̱ h̄ pr̄e ⁊ filio minor oñdit̄: ſꝫ ab ipſis hr̄e originē. dr̄ ēt ⁊ a ſeipſo dari nobis inquantū amorem ſm̄ quē nos inhabitat ſil̄ cuꝫ pr̄e ⁊ filio in nob

Ad 10m. cauſat. ❡ Q̄uis aūt ſpūſſctūs verus ſit deus ⁊ verā naturā diuinā habeat a pr̄e ⁊ filio: nō tn̄ opꝫ ꝙ fili⁹ ſit: filius eni dr̄ aliqs ex eo ꝙ genit⁹ eſt: vñ ſi res aliqua nām alterius ab eo accipet nō p̱ geniturā: ſꝫ p̱ aliuꝫ quēcūqꝫ modū: rōne filiatiōis careret: vtputa ſi aliqs hō virtute ſibi diuinit⁹ ad h̄ cōceſſa hoīem faceret ex aliq̄ ſui corporis pte vel ēt exteriori mō ſicut facit artificiata: pduct⁹ hō pducētis fili⁹ nō diceret̄: q2 nō pcederet ab eo vt nat⁹: pceſſio aūt ſpūſſancti rōnē natiuitatis nō hꝫ: vt. s. oſtenſuꝫ eſt. vñ ſpūſſctūs lꝫ a pr̄e ⁊ filio diuinā naturaꝫ hēat

Ad 11m. nō tn̄ eoꝝ filius dici pōt. ❡ Q aūt in ſola nā diuina pluribus modis nā cōicat̄ rōnabile eſt: q2 in ſolo deo ei⁹ operatio eſt ſuū eē: vñ cū in eo ſicut ⁊ in q̄libet itellectuali nā ſit intelligere ⁊ velle id qḋ pcedit in eo p̱ modū intellectꝰ vt verbū aut amoris ⁊ volūtatis vt amor: opꝫ ꝙ habeat eē diuinū

eē diuinū ⁊ ſit de⁹:⁊ ſic tam filius ꝙ̃ ſpiritusſanct⁹ eſt ve-
rus de⁹. Hec ḡ de ſpiritusſancti diuinitate dicta ſint:alia
vō que circa eius ꝓceſſionem difficultatez habēt:ex his
que de natiuitate filij dicta ſunt conſiderare oportet.

¶ Qꝫ ſpiritusſanctus ꝓcedat a filio. Cap. XXIIII.

Idē.b.tho.i. p.q.36.ar.2. Idē de po. q.10.ar.4. Iſta p° ꝓbat
Quidam vō circa ſpūſancti ꝓceſ-
ſionē errare inueniunt
dicētes ſpm̄ſctm̄ a filio non ꝓcedere:⁊ ideo
oſtēdēdū eſt ſpm̄ſctm̄ a filio ꝓcedere. Ma-
nifeſtuz eſt enim ex ſacra ſcriptura ꝙ ſpiri-
tusſanctus eſt ſpūs filij:dī enim Ro.8. Siqs ſpm̄ chri̅
nō hꝫ hic nō eſt ei⁹. Sed ne aliqs poſſet dicere ꝙ ali⁹ ſit
ſpūs q ꝓcedit a pr̄e ⁊ ali⁹ q eſt filij:oſtēdit̄ ex v̄bis eiuſ-
dē Apl'i ꝙ idē ſpūſſctūs ſit pr̄is ⁊ filij:naz h̄ ꝙ inductum
Solo. eſt. Si qs ſpm̄ chri̅ nō hꝫ h̄ nō eſt ei⁹:ſubiūxit poſtꝙ̃ di-
p° xerat. ſi ſpūs dei habitat in nobis ⁊c. ¶ Nō aūt pōt di-
ci ſpūſſctūs eē ſpūs chri̅ ex h̄ ſolo ꝙ eū habuit tāꝙ̃ hō:
ſm̄ illō Luce.4. Jeſus plenus ſpūſancto regreſſus eſt a
Inſtantia. Iordane:dī enī Gal.4. ¶ Qm̄ eſtis filij dei miſit de⁹ ſpi-
ritū filij ſui in corda veſtra clamātē abba pr̄. Ex h̄ ergo
ſpūſſctūs nos facit filios dei inꝙ̃tū eſt ſpūs filij dei:effi-
cimur aūt filij dei adoptiui ꝑ aſſimilationē ad filiū dei
nālez:ſm̄ illō Ro.8. Quos ꝓ̄ſciuit ⁊ ꝓ̄deſtinauit fieri cō-
formes imaginis filij ei⁹ vt ſit ipſe ꝓ̄mogenit⁹ in multꝭ fra-
tribus. ſic ḡ eſt ſpūſſctūs ſpūs chri̅:inꝙ̃tū eſt fili⁹ dei na-
turalis:nō pōt aūt ſm̄ aliā habitudinē ſpūſſctūs dici ſpi-
rit⁹ filij dei niſi ſm̄ aliꝗ̃ originē:qꝛ hec ſola diſtō in diui-
nis inuenit̄. neceſſe eſt ḡ dicere ꝙ ſpūſſctūs ſic ſit filij ꝙ
2° ab eo ꝓcedat. ¶ Itē. Spūſſctūs a filio mittit̄ ſm̄ illud
Jo.15. Cū venerit paraclyt⁹ quē ego mittā vobis a pr̄e:
mittēs aūt auctoritatē aliꝗ̃ hꝫ in miſſuz. opꝫ ḡ dicere ꝙ
fili⁹ habeat aliquā auctoritatē reſpectu ſpūſſancti:nō āt
dominij vel maioritat̄:ſꝫ ſm̄ ſolā originē. ſic ḡ ſpūſſctūs
Inſtantia. eſt a filio. ¶ Si qs āt dicat ꝙ ēt fili⁹ mittit̄ a ſpūſctō:qꝛ
Cōſideratī. dī Luce.4. ꝙ dn̄s dixit in ſe īpletū illō Iſa. Spūs dn̄i
Sol. inſtan. ſup me euāgelizare paupib⁹ miſit me. ¶ Sꝫ ꝯſiderādū
eſt ꝙ fili⁹ a ſpūſctō mittit̄ ſm̄ nām aſſumptā:ſpūs autē
ſctūs nō aſſumpſit nām creatā vt ſm̄ eā poſſit dici miſ-
ſus a filio vel fili⁹ hr̄e auctoritatē reſpectu ipſi⁹. relinqt̄ ḡ
ꝙ reſpectu ꝑſone eterne fili⁹ ſup ſpm̄ſctm̄ auctoritatē ha-
3° beat. ¶ Amp. Jo.16. dīc filius de ſpūſctō. Ille me clari-
ficabit:qꝛ de meo accipiet ⁊ annūtiabit vobis:nō aūt pōt
dici ꝙ accipiat id qd̄ eſt filij:nō tn̄ accipiat a filio:vtpu-
ta ſi dicat̄ ꝙ accipiat eēntiā diuā q̄ eſt filij a pr̄e. vnde ⁊
ſubdit̄. Oīa quecūꝗ̃ hꝫ pr̄ mea ſūt:ꝓpꝫa dixi vobis:qꝛ de
meo accipiet:ſi enī oīa q̄ pr̄is ſūt ⁊ filij ſūt:opꝫ ꝙ auctas
pr̄is ſm̄ quā eſt ꝓ̄n⁹ ſpūſſancti accipiet de eo qd̄ eſt pr̄is
4° a pr̄e:ita accipit de eo ꝙ eſt filij a filio. ¶ Adhuc etiam
induci pn̄t auctates doctoꝝ eccl'ie ēt grecoꝝ. dicit enim
Athanaſi⁹. Spūſſctūs a pr̄e ⁊ filio nō fact⁹ nec creat⁹ nec
genit⁹:ſed ꝓcedens. Cyrillus ēt in ep'la ſua quā ſynodus
Calcidonēſis recepit dicit ſpūs veritatis noīat̄ ⁊ eſt ſpi-
ritus veritatis ⁊ ꝓfluit ab eo:ſicē deniꝗ̃ ⁊ ex deo pr̄e. Dy-
dymus ēt dīc in lib. de ſpūſctō. Neꝗ̃ qd eſt aliō fili⁹ ex-
ceptis his q̄ ei dant̄ a pr̄e:neꝗ̃ alia eſt ſpūſſancti ſubā ꝓ̄-
ter id qd̄ qdā ꝯcedūt. vꝫ. ſpm̄ſctm̄ eē a filio ⁊ ꝓfluere ab
ipſo:verbū enī ꝓceſſiōis iter oīa q̄ ad originē ꝑtinēt ma-
gis inuenit̄ eē cōe:qcqd enī quocūꝗ̃ mō eſt ab aliꝗ̃ ab ipo
ꝓcedere dicimus:⁊ qꝛ diuina melius ꝑ cōia ꝙ̃ ꝑ ſpālia
deſignant̄:verbū ꝓceſſiōis in originē diuinarū ꝑſonaꝝ
maxime eſt attēdēdū:vn̄ ſi ꝯcedat̄ ꝙ ſpūſſctūs ſit a fi-
5° lio:vel ꝓfluat ab eo:ſequit̄ ꝙ ab eo ꝓcedat. ¶ Itē. Ha-
bet̄ in determinatiōe qnti ꝯcilij. Seqmur per oīa ſctōs
pr̄es ⁊ doctores eccleſie: Athanaſiū: Hylariū: Baſilium:
Gregoriū theologū: Grego. niſſenū: Ambroſiuz: Auguſti-
nū: Theophyliū: Joānē Cōſtātinopolitanum: Cyrillum:
Leonē: Probū:⁊ ſuſcipimus oīa q̄ de recta fide ⁊ dāna-
tione hereticoꝝ expoſuerūt:manifeſtū eſt autē ex multꝭ
auctoritatibus Augu. ⁊ precipue in lib. de trini. ⁊ ſup Jo-
annē:ꝙ ſpiritusſanctus ſit a filio. ¶ Opꝫ ergo ꝯcedi ꝙ 6°
ſpiritusſanctus ſit a filio. Hoc etiā euidētibus rōnib⁹ ap-
paret. In rebus enī remota materiali diſtinctiōe que in
diuinis perſonis locū hr̄e non pōt nō inueniunt̄ aliꝗ̃ di-
ſtingui niſi per aliquā oppōnē:que enī nullam oppōnē
habent adinuicē ſimul eē poſſunt in eodē:vn̄ per ea di-
ſtinctio cauſari nō pōt:albū enim ⁊ triāgulare lꝫ diuerſa
ſint:qꝛ tn̄ nō opponunt̄ in eodē eē ꝯtingit:opꝫ aūt ſup-
ponere ſm̄ fidei catholice documenta ꝙ ſpūſſancti a fi-
lio diſtinguat̄:aliter eniz nō eſſet trinitas ſed dualitas in
perſonis. opꝫ ḡ hꝰ diſtinctionem per aliquā oppōnē fie-
ri:nō aūt oppōne affirmatiōis ⁊ negatiōis:qꝛ ſic diſtin-
guunt̄ entia a nō entib⁹. nec ēt oppōne priuationis ⁊ ha-
bitus:qꝛ ſic diſtinguunt̄ ꝑfecta ab iperfectis. neꝗ̃ etiam
oppōne ꝯrietatis:qꝛ ſic diſtiguunt̄ q̄ ſūt ſm̄ forma diu-
ſa:nā ꝯrietas vt phi docēt eſt dr̄ia ſm̄ formā:q̄ qdē dr̄ia
diuinis ꝑſonis nō ꝯuenit:cū earū ſit vna forma ſicut vna
eēntia:ſm̄ illō Apl'i Phil.ij. de filio dei dicētis:q cuz in
forma dei eēt. ſ. pr̄is. relinquit̄ ḡ vnā ꝑſonā diuinā ab alia
nō diſtingui niſi oppōne relatiōis:ſic enī filius a pr̄e di-
ſtinguit̄ ſm̄ oppōnē relatiuā pr̄is ⁊ filij:nō eniz in diuis
perſonis alia relatiua oppō eē pōt niſi ſm̄ originē:nam
relatiue oppoſita vel ſup ꝙ̃titatē fundant̄: vt duplum ⁊
dimidiū. vel ſup actionē ⁊ paſſionē:vt dn̄s ⁊ ſeru⁹: mo-
uēs ⁊ motuz:pr̄ ⁊ filius. ¶ Rurſus. Relatiuoꝝ q̄ ſuper 7°
ꝙ̃titatē fundant̄:qdā fundant̄ ſup diuerſam ꝙ̃titatē:vt
duplū ⁊ dimidiū:maius ⁊ minus. qdā ſup ipſaz vnitatē
vt idē:qd̄ ſignat vnū in ſubā ⁊ equale qd̄ ſignat vnuz in
ꝙ̃titate:⁊ ſile qd̄ ſignat vnū in qualitate. diuine ḡ ꝑſone
diſtingui nō pn̄t relationib⁹ fundatis ſup diuerſitatem
ꝙ̃titatis:qꝛ ſic tolleret̄ triū ꝑſonaruz equalitas. neꝗ̃ ite-
rū relationib⁹ que fundant̄ ſup vnū:qꝛ hꝰ relationes di-
ſtinctionē non cauſant:imo magis ad ꝯuenientiā ꝑtine-
re inueniunt̄:etſi forte aliqua eoꝝ diſtinctionē ꝓ̄ſuppo-
nūt:in relationibus vō oībus ſup actiōe vel paſſiōe fun-
datis ſemꝑ alterū eſt vt ſubm̄ ⁊ inequale ſꝫ virtutē niſi
ſolum in relationibus originis in qbus nulla minoratio
deſignat̄ eo ꝙ inuenit̄ aliqd ꝓducere ſibi ſile ⁊ eq̄le ſm̄
nām ⁊ virtutē. relinquit̄ ḡ ꝙ diuine perſone diſtigui nō
pn̄t niſi oppōne relatiua ſm̄ originē:opꝫ ḡ ꝙ ſi ſpūſſan-
ctus a filio diſtinguit̄ ꝙ ſit ab eo:nō enī eſt dicere ꝙ fi-
lius ſit a ſpūſancto cū ſpūſſanctus magis filij eē dicat̄ ⁊
a filio det̄. ¶ Itez. A patre eſt ⁊ filius ⁊ ſpūſſctūs. opꝫ ḡ 8°
patrē referri ⁊ ad filium ⁊ ad ſpm̄ſctm̄ vt ꝓ̄n⁹ ad id qd̄
eſt a principio:refert̄ aūt ad filium rōne paternitat̄:nō
autē ad ſpm̄ſctm̄:qꝛ tūc ſpūſſanctus eēt fili⁹:paternitas
enī nō dicitur niſi ad filium:opꝫ ergo in patre eē aliā re-
lationē:qua referat̄ ad ſpm̄ſctm̄ ⁊ vocet̄ ſpiratio:ſilr cū
in filio ſit quedā relatio qua refert̄ ad patrez que dī fi-
liatio:opꝫ ꝙ in ſpūſancto ſit etiā alia relatio qua referat̄
ad patrem ⁊ dicat̄ ꝓceſſio:⁊ ſic ſm̄ originez filij a patre
ſint due relationes:vna in originā̄te:alia in originato:ſcꝫ
paternitas ⁊ filiatio:⁊ alie due ex pte originis ſpūſſcti. ſ.
ſpiratio ⁊ ꝓceſſio. paternitas ḡ ⁊ ſpiratio non cōſtituunt
duas perſonas:ſed ad vnā ꝑſonā patris ꝑtinent:qꝛ non
hn̄t oppōnē adinuicē:neꝗ̃ ergo filiatio ⁊ ꝓceſſio duas ꝑ-
ſonas cōſtituerent:ſed ad vnam pertinerēt:niſi haberēt
oppōnē adinuicē:non eſt autē dare aliā oppōnē niſi ſm̄
originē:opꝫ ergo ꝙ ſit oppoſitio originis inter filium ⁊
ſpm̄ſanctum:ita ꝙ vnus ſit ab alio. ¶ Adhuc. Quecūꝗ̃ 9°
ꝯueniunt in aliquo cōi ſi diſtinguant̄ adinuicē:opꝫ ꝙ di-

ſtinguanť ſm aliquas dřias p ſe ⁊ nõ p accñs pertinẽtes
ad illud cõe:ſicˀ hõ ⁊ equus ꝯueniũt in aĩali ⁊ diſtiguunť
abinuicem nõ per album ⁊ nigruꝫ que ſe habẽt per acci
dens ad aĩal:ſed per rõnale ⁊ irrõnale que per ſe ad ani
mal ptinent:qꝛ cũ aĩal ſit hꝫ aĩaꝫ:opꝫ ꝙ hoc diſtiguať p
hoc ꝙ eſt hře aĩam talẽ vel talẽ:vtpuťa rõnalẽ vel irrõ
nalẽ:manifeſtũ eſt aũt ꝙ filius ⁊ ſpũſſanctus ꝯueniũt in
h qđ eſt eẽ ab alio:qꝛ vterqꝫ eſt a pře:⁊ ſm h pꝛi ꝯueni
enter differt ab vtroqꝫ inquantũ eſt inaſcibilis.ſi ǧ ſpũſ
ſctũs diſtinguať a filio:opꝫ ꝙ h ſit p dřias q̃ per ſe diui
dãt h qđ eſt eẽ ab alio:que gdeꝫ nõ pñt eẽ niſi dřie eiuſ
dẽ gñis.ſ.ad originẽ ptinẽtes vt vnus coꝝ ſit ab alio.re
linquiť ǧ ꝙ ad hoc vt ſpũſſctũs diſtiguať a filio:neceſſe
Euaſio ĝrũdam. est ꝙ ſit a filio.℄ Amp.Sigs dicat ſpm̃ſctm̃ diſtigui a
filio nõ qꝛ ſit a filio:ſꝫ pp diuerſaꝫ originẽ vtriuſqꝫ a pa
10° tre.In idẽ h realr redire neceſſe eſt:ſi eniꝫ ſpũſſctũs eſt
alius a filio:oportet ꝙ alia ſit origo vel pceſſio vtriuſqꝫ.
Diſtĩõ triměť. Due aũt origines nõ pñt diſtigui niſi p terminũ vľ pn^m
vel ſubtũ:ſicut origo eq differt ab origie bouis ex parte
termini ſm ꝙ he due origines terminantur ad naturas
ſpecie diuerſas:ex pte aũt principij vt ſi ſupponamus in
eadẽ ſpecie aĩalis quedã generari ex virtute actiua ſolis
tñ:quedã autẽ ſimul cũ hac ex virtute actiua ſeminis:ex
parte v̊o ſubiecti differt generatio huius equi ⁊ illius ſꝫ
ꝙ mã ſpẽi in diuerſa mã recipitur:hec auteꝫ diſtinctio q̃
eſt ex parte ſubiecti in diuinis pſonis locũ habere nõ po
teſt cũ ſint oĩno imãles:ſilr etiã ex parte termini (vt ita
liceat loqui) nõ põt eſſe pceſſionũ diſtinctio:qꝛ vnaꝫ et
eãdẽ diuinã nãm quã accipit filius naſcẽdo:accipit ſpi
ritusſctũs pcedendo.relinquiť ǧ ꝙ vtriuſqꝫ originis di
ſtinctio non põt eẽ niſi ex parte principij:manifeſtũ eſt
aũt ꝙ principiũ originis filij eſt pater ſolus.ſi ǧ pceſſio
nis ſpũſſancti pn^m ſit ſolus pater:nõ erit alia pceſſio ſpi
ritusſancti a gñatione filij:⁊ ſic nec ſpũſſanctus diſtictˀa
filio:ad hoc ergo ꝙ ſint alie pceſſiones ⁊ alij pcedentes
neceſſe eſt dicere ꝙ ſpũſſanctus nõ ſit a ſolo patre:ſed a
Solo poniť. pře ⁊ filio.℄ Si quis v̊o iterũ dicat ꝙ differũt pceſſio
nes ſm pn^m inquãtũ pater pducit filiũ p modũ itellectˀ
11° vt verbũ:ſpm̃ aũt ſanctũ per modũ volũtatis q̃ſi amo
rẽ:ſm h oportebit dici ꝙ ſm dřiam volũtatis ⁊ itellus
in deo patre diſtinguanť due pceſſiones ⁊ duo pceden
tes:ſed volũtas ⁊ intellectus in deo patre nõ diſtiguunť
Cap.46.⁊ 74. ſm rẽ:ſed ſolũ ſm rõnẽ:vt in p̃ lib.oſtẽſum eſt.ſequiť ǧ
ꝙ due pceſſiones ⁊ duo pcedẽtes differãt ſoluꝫ rõne:ea
v̊o que ſolũ rõne differũt de ſeinuicẽ pdicanť.verũ eniꝫ
eſt dicere ꝙ diuina volũtas eſt itellus eius:⁊ ecõuerſo:
verũ ergo erit dicere ꝙ ſpũſſctũs ſit filius ⁊ econuerſo:
qđ eſt ſabelliane ipietatis.nõ ǧ ſufficit ad diſtõnẽ ſpiri
tusſancti ⁊ filij dicere ꝙ filius pcedat p modũ itellectˀ⁊
ſpũſſctũs per modũ voluntatis niſi cuꝫ hoc dicať ꝙ di
12° cať ꝙ ſpiritusſanctus ſit a filio.℄ P̃.Ex h ipſo ꝙ dř ꝙ
ſpũſſanctus pcedit per modũ volũtatis ⁊ filius per mo
dum itell's.ſequiť ꝙ ſpũſſctũs ſit a filio:nã amoꝛ pcedit
a v̊bo eo ꝙ nihil amare poſſumus niſi v̊bo cordis illud
13° ꝯcipiamus.℄ Itẽ.Si gs diuerſas ſpẽs rerũ ꝯſideret:in
eis gdã ordo oſtenditur put viuẽtia ſunt ſupra nõ viuẽ
tia:⁊ aĩalia ſupra plãtas ⁊ hõ ſuper alia aĩalia:cuꝫ in ſin
gulis hoꝝ diuerſi gradus iueniunť ſꝫ diuerſas ſpẽs:vñ
⁊ Plato ſpẽs rerũ dixit eſſe nũeros qui ſpe varianť p
additionẽ vel ſubtractionẽ vnitatis:vñ in ſubſtantijs h
mãlibus nõ põt eẽ diſtinctio niſi ſm ordineꝫ:in diuinis
aũt pſonis que ſũt oĩno imãles nõ põt eẽ alius ordo niſi
originis.nõ ergo ſunt due perſone ab vna pcedẽtes niſi
vna earum pcedat ab altera:⁊ ſic opꝫ ſpm̃ſctm̃ pcedere
14° a filio.℄ Adhuc.Pater ⁊ filius quãtũ ad vnitatẽ eẽntie
nõ differũt niſi in h ꝙ h eſt pꝛ ⁊ h eſt filius:gcqd ǧ pter
hoc eſt cõe eſt přı ⁊ filio:eẽ aũt pn^m ſpũſſanctu eſt preter
rõnem paternitatis ⁊ filiationis:naꝫ alia relatio eſt qua
pater eſt pꝛ:⁊ qua pꝛ eſt pn^m ſpũſſancti:vt ſupra dcm̃ eſt.
eẽ ǧ pn^m ſpũſſancti eſt cõe přı ⁊ filio.℄ Amp.Quicgd 15°
nõ eſt cõtra rõnẽ alicuius nõ eſt impoſſibile ei ꝯuenire
niſi forte per accidens.Cũ autem eſſe pn^m ſpiritusſancti
nõ eſt cõtra rõnem filij neqꝫ inquãtuꝫ eſt deus:qꝛ pater
qui eſt deus eſt pn^m ſpũſſancti:neqꝫ inquãtũ eſt filius eo
ꝙ alia eſt pceſſio ſpũſſancti:⁊ alia filij:nõ eſt autẽ repu
gnans id qđ eſt a pncipio ſm vnam pceſſionem eẽ pnci
pium proceſſionis alterius.relinquitur ergo ꝙ non ſit i
poſſibile filium eſſe principium ſpiritusſancti:qđ autem
non eſt impoſſibile poteſt eſſe:in diuinis autem nõ dif
fert eſſe ⁊ poſſe.ergo filius eſt principiũ ſpiritusſancti.

℄ Rõnes oſtendere volẽtium ꝙ ſpiritusſanctus non p
cedat a filio:⁊ ſolutio ipſarum. Cap.XXV.

QVidã v̊o pertinaciter veritati reſi
ſtere volentes:quẽdam in
contrarium inducunt:que vix reſpõſiõe ſũt p^m arg^m ꝯ ve ritatem.
digna.Dicũt enim ꝙ dñs de pceſſione ſpiri
tusſancti loquens:cum a patre procedere di
xit nulla mentione facta de filio:vt pꝫ Jo.15.vbi dicit.
Cum venerit paraclytus quem ego mittam vobis a pa
tre ſpiritum veritatis qui a patre procedit:vnde cuꝫ de
deo nihil ſit ſentienduꝫ niſi qđ ſcriptura traditur:nõ eſt
dicẽdum ꝙ ſpiritusſanctus procedat a filio.℄ Sed hoc oĩ Solo p^m argumentũ.
no friuolum eſt:nam pp̃ter vnitatem eſſentie qđ in ſcri
pturis de vna perſona dicit ⁊ de alia opꝫ itelligi:niſi re
pugnet pprietati perſonali ipſius ẽt ſi dictio excluſiua
adderet:lꝫ eni dicatur Matth.11.ꝙ nemo nouit filium
niſi pater:nõ tñ a cognitione filij:vel ipſe filius vel ſpũſ
ſanctus excludiť:vnde etiam ſi diceretur in euãgelio ꝙ
ſpiritusſanctus nõ procedit niſi a patre:non per hoc re
moueret quin procederet a filio cũ hoc proprietati filij
non repugnet:vt oſtẽſum eſt.Nec eſt mirum ſi dñs ſpi
ritũſanctum a patre pcedere dixit de ſe mẽtione non fa
cta:qꝛ omnia ad patrẽ referre ſolet a quo habet gcquid
habet:ſicut cũ dicit Jo.7.Mea doctrina non eſt mea:ſꝫ
eius qui miſit me patris:⁊ multa hꝫ in verbis dñi inue
niunť ad cõmendandã in patre auctoritatem principij.
Nec tñ in auctoritate premiſſa oĩno obticuit ſe eẽ ſpiri
tusſancti principiũ cuꝫ dixit eum ſpiritũ veritatis:ſe aũt
prius dixerat veritatẽ.℄ Obijciũt etiã ꝙ in gbuſdam Nõ ĩ ſymbolo nõ dicẽ^o dicẽ q ex pře filioqꝫ pcedit
concilijs inueniatur ſub interminatione anathematis p
hibitum ne aliquid addatur in ſymbolo in concilijs or
dinato:in quo tamẽ de proceſſione ſpiritusſancti a filio
mentio nõ habetur:vnde arguunt latinos anathematis
reos qui hoc in ſymbolo addiderũt.Sꝫ hec efficaciã nõ
habent:nam in determinatione ſynodi Calcedonẽſis dř
ꝙ patres apud Cõſtantinopolim congregati doctrinaꝫ
Nicene ſynodi corroborauerunt non quaſi aligd minus
eſſet inferentes:ſed de ſpũſancto intellectuꝫ eoꝝ aduer
ſum eos qui dñm eum reſpuere tẽtauerũt ſcripturarum
teſtimonijs declarantes.Et ſilr dicẽdum eſt ꝙ pceſſio ſpũſ
ſancti a filio implicite ꝯtinetur:in Conſtantinopolitano
ſymbolo:in hoc ꝙ ibi dř ꝙ pcedit:qꝛ qđ de pře itelligiť
opꝫ ⁊ de filio intelligi:vt dcm̃ eſt.Et ad h addẽdũ ſuffi
cit auctoritas romani pontificis p quã ẽt antiqua ꝯcilia
ſunt cõfirmata.℄ Inducũt ẽt ꝙ ſpũſſanctus cũ ſit ſim Auctẽ ſũmi põtificis ꝯcilia ꝯfirmanť.
plex nõ põt eẽ a duobˀ:⁊ ꝙ ſpũſſanctus ſi pfecte proce Solo.
dat a pře:nõ pcedit a filio ⁊ alia hꝫ.Que facile eſt ſoluẽ Oppo^m a ſilˀ vĩ p^a p.q.36. ar.4.ad 6^m.
etiam parũ in theologia exercitatis:nã pꝛ ⁊ filiˀ ſũt vnũ
pn^m ſpũſſancti pp̃ter vnitatem diuine virtutis:⁊ vna p
ductiõe pducũt ſpm̃ſctm̃:ſicut ẽt tres pſone ſunt vnum
principium

Sol. p noib⁹ vtimur côtra pcēn⁹ ꝛ p ꝑſona: ꝛ ſic variē recōciliāt ꝯdictiones. ꝓncipium creature ꝛ vna actione creaturā ꝓducunt.
℄ Q2 triā ſunt tres perſone in diuinis. ſ. pater filius ꝛ ſpi-
ritusſanctus. Cap. XXVI.

Idē. b. tb. i. p. q. 30. ar. 1. Iſta 2ª ꝓbat ꝑª

Ex bis igiť que diſticta ſūt accipe opꝫ q in diuia natura tres perſone ſubſiſtūt pr̄ ꝛ filius ꝛ ſpūſſctūs: ꝛ q hi tres ſūt vnus de⁹ ſolis relationib⁹ abiuicē diſti-ctí: pr̄ eni a filio diſtiguiť paternitatis rela-tiõe ꝛ inaſcibilitate: filı⁹ aūt a pr̄e relatiõe filiatiõis: pr̄ at ꝛ filı⁹ a ſpūſctō ſpiratiõe: vt ita dicať: ſpūs aūt ſctūs a pa-
2ª tre ꝛ filio ꝓceſſione amoris q̄ ab vtroq ꝓcedit. ℄ Pre-ter bas tres ꝑſonas nō eſt quartā in diua nā ponere: ꝑſo-ne eni diuine cū in eēntia ꝯueniāt: nō pūt diſtigui niſi ꝑ
Cap. 24. relationē originis: vt ex dictis pꝫ: bas autē originis rela-tiões accipe opꝫ nō ſm ꝓceſſionē in exteriora tēdētem: ſic eni ꝓcedēs nō eēt coeſſentiale ſuo pn̄°: ſꝫ opꝫ q ꝓceſ-ſio iterius ꝯſiſtat. q aūt aliqd ꝓcedat manēs itra ſuum pn̄ᵐ: inueniť ſolū in opõne itellect⁹ ꝛ voluntatis: vt ex di-ctis pꝫ: vñ ꝑſone diuine multiplicari non pūt niſi ſm q exigit ꝓceſſio itellus ꝛ volūtatis in deo: nō eſt aūt poſſi-bile q in deo ſit niſi vna ꝓceſſio ſm itellectū: eo q ſuū intelligere eſt vnū ꝛ ſimplex ꝛ ꝑfectū: q2 itelligēdo ſe in-telligit oīa alia: ꝛ ſic nō pōt eſſe in deo niſi vna vbi ꝓceſ-ſio. ſilr aūt opꝫ ꝓceſſionē amoris eē vnā tm̄: quia etiaꝫ diuinum velle eſt vnū tm̄ ꝛ ſimplex: amādo eni ſe amat oīa alia: nō eſt ḡ poſſibile q ſint in deo niſi due perſone procedētes: vna per modū itellect⁹: vt verbuꝫ. ſ. filius: ꝛ alia per modū amoris. ſ. vt ſpūſſctūs: eſt ēt ꝛ vna ꝑſona nō ꝓcedēs. ſ. pater: ſolū ḡ tres ꝑſone in trinitate eſſe pūt.
3ª ℄ Itē. Si ſm ꝓceſſionē opꝫ ꝑſonas diuinas diſtingui: modus aūt ꝑſone quantū ad ꝓceſſiões nō pōt eē niſi tri-plex: vt. ſ. ſit aut oīno nō ꝓcedēs qō pr̄is eſt: aut a non ꝓ-cedēte ꝓcedēs: qō filij eſt: aut a ꝓcedēte ꝓcedēs q ſpūſ-ſancti eſt. ipoſſe eſt ḡ ponere plures q̄ tres perſonas. Lꝫ aūt in alijs viuētib⁹ poſſint relationes originis multipli-cari: vt. ſ. ſint in nā bumana plures patres ꝛ plures filij in diuina nā h oīno ipoſſe eſt eē: nā filiatio cū in vna nā ſit vnius ſpēi nō pōt multiplicari niſi ſm māꝫ aut ſub-iectū: ſicut eſt ēt de alijs formis: vñ cū in deo non ſit mā aut ſubiectū ꝛ ipſe relatiões ſint ſubſiſtētes: vt ex ſup di-ctis pꝫ: ipoſſibile eſt q in deo ſint plures filiatiões: ꝛ ea-
Obtio ꝫ dcā Idē pᵃ pᵉ. q. 30. ar. 2. dē rō eſt de alijs: ꝛ ſic in deo ſunt ſolū tres ꝑſone. ℄ Si quis aūt obijciēs dicat q in filio cū ſit ꝑfect⁹ de⁹ eſt vir-tus intellectiua ꝑfecta: ꝛ ſic poteſt ꝓducere verbū: ꝛ ſilr cū in ſpiritu ſancto ſit bonitas infinita que eſt cōicatiōis pn̄ᵐ: poterit alteri diuine perſone nāꝫ diuinaꝫ cōicare.
Cōſiderādū. ℄ Cōſiderare dꝫ q filius eſt deus vt genit⁹ nō vt gene-rans: vñ virtus itellectiua eſt in eo vt in ꝓcedente ꝑ mo-dū verbi non vt in ꝓducente verbum: ꝛ ſilr cū ſpūſſan-ctus ſit deus vt ꝓcedēs eſt in eo bonitas ifinita vt in ꝑſo-na accipiēte nō vt in cōicante alteri bonitatē infinitam: nō eni diſtinguunť abiuicē niſi ſolis relationib⁹: vt ex. ā. dictis pꝫ: tota ḡ plenitudo diuinitatis eſt in filio ꝛ eadē nu-
Nota mero que eſt in pr̄e: ſed cū relatione natiuitatis ſic in pa-tre: cū relatione ꝑationis actiue: vñ ſi relatio pr̄is attri-bueretur filio: oīs diſtinctio tolleref: ꝛ eadē rō eſt de ſpi-ritusſancto. ℄ Hꝫ aūt diuine trinitatis ſilitudinē in mē-te bumana poſſumus ꝯſiderare: ipſa eni mens ex h q ſe actu intelligit verbū ſuū ꝯcipit in ſeipſa qō nibil aliō eſt q̄ ipſa intētio intelligibilis mētis que ꝛ mens intellecta dicif in mente exiſtēs: que dū vlterius ſeipſam amat: ſe-ipſaꝫ ꝓducit in voluntate vt amatum: vlterius autē non procedit intra ſe: ſed ꝯcludit circulo dum per amorē re-dit ad ipſam ſubſtāiam a qua ꝓceſſio inceperat per in-tentionem intellectā: ſed fit ꝓceſſio ad exteriores effect⁹ dū ex amore ſui ꝓcedit ad aliquid faciendū: ꝛ ſic tria in mente inueniuntur: mens ipſa que eſt ꝓceſſionis princi-pium in ſua natura exiſtens: ꝛ mens cōcepta in intelle-ctu: ꝛ mens amata in volūtate: nō tamē bec tria ſunt vna natura: q2 intelligere mētis non eſt eius eē: nec eius vel-le eſt eius eſſe aut intelligere: ꝛ ꝓpter boc etiā mens itel-lecta ꝛ mens amata nō ſunt perſone cū non ſint ſubſiſtē-tes: mens etiā ipſa in ſua natura exiſtēs nō eſt ꝑſona cū nō ſit totū qō ſubſiſtit: ſed ps ſubſiſtentis. ſ. boīs: in men-te igitur noſtra inueniť ſilitudo trinitatis diuine quātuꝫ ad ꝓceſſionē que multiplicat trinitatē: cū ex dictis ma-nifeſtū ſit eſſe in diuina natura deū ingenitū qui eſt tot⁹ diuine proceſſionis principiū. ſ. patrē ꝛ deum genituꝫ ꝑ Idē pᵃ p. q. 27. ar. 5.
modū verbi in intellectu cōcepti. ſ. filium: ꝛ deū per mo-dum amoris ꝓcedentem. ſ. ſpiritū ſanctū. Ulterius autē intra diuinam nāꝫ nulla ꝓceſſio inuenitur: ſed ſoluꝫ ꝓ-ceſſio in exteriores effectus: in boc autem deficit a repre-ſentatione diuine trinitatis q pater ꝛ filius ꝛ ſpūſſctūs ſunt vnius nature: ꝛ ſingulis boꝛuꝫ eſt ꝑſona perfecta: eo q intelligere ꝛ velle ſunt ipm̄ eſſe diuinum: vt oſtēſum pᵒ lib. ca. 45. ꝛ. 74.
eſt: ꝛ ꝓpter h ſic cōſideraf diuina ſilitudo in boīe: ſicut ſimilitudo Herculis in lapide quātuꝫ ad repreſentatio-nem forme nō quantū ad conuenientiaꝫ nature: vnde ꝛ in mēte boīs dicitur eſſe imago dei: ſm illud Gen. pᵒ. Fa-ciamus boīem ad imaginē ꝛ ſilitudinem noſtrā. ℄ In-uenitur etiā in alijs rebus diuine trinitatis ſilitudo: pro-ut quelibet res in ſua ſubā vna eſt ꝛ ſpecie quadam for-matur ꝛ ordinē aliquē bꝫ: ſicut autēꝫ ex dictis pꝫ: conce-ptio itellectus in eſſe intelligibili eſt ſicut iformatio ſpēi in eſſe naturali: amor autē eſt ſicut inclinatio vel ordo in re naturali: vnde ꝛ ſpecies nāliū rerum a remotis re-preſentat filium: ordo aūt ſpūſctm̄. ꝛ ideo ꝓpter remo-tam repn̄tationē ꝛ obſcuram, in irrationabilibus rebus diciť in eis eſſe trinitatis veſtigium nō imago: ſm illud Job. 11. Nunquid veſtigia dei cōprebendens ꝛc. Et bec de diuina trinitate ad preſens dicta ſufficiant.

℄ De incarnatione verbi ſm traditionem ſacre ſcri-pture. Cap. XXVII.

Q Uoniā aūt ſupra cū de diuina ge-neratione agereť dictū eſt dei filio dn̄o Jeſu chriſto quedā ſm di-uinam nāꝫ: quedā ſm bumanā conuenire quā ex tp̄e aſſumēdo dei eternus filius vo-luit incarnari: de ipſo nūc incarnationis myſterio reſtat dicēdū: qō quidē inter diuina opera maxime rōnēꝫ exce-dit: nibil eni mirabilius excogitari pōt diuinitus factuꝫ q̄ q verus de⁹ dei fili⁹ fieret bō verus: ꝛ q2 inter oīa mi-rabiliſſimū eſt: ꝯſequiť q ad bui⁹ maxīe mirabilis fidē oīa alia mirabilia ordineť: cum id qō eſt in vnoqꝫ gñe maximū cauſa alioꝝ eē videaf. Hāc ḡ dei incarnatiōeꝫ mirabilē auctoritate dīna tradēte ꝯfitemur: dī. n. Jo. pᵒ. Uerbū caro factū eſt: ꝛ babitauit in nobis. ꝛ apl's Pau-lus Phil. ij. dič de filio dei loquēs. Cū in forma dei eſſet nō rapinā arbitrat⁹ eſt eē ſe equalē deo: ſed ſemetipſum exinaniuit formā ſerui accipiēs: in ſilitudinē boīum fa-ctus ꝛ babitu iuētus vt bō. Hoc ēt ꝛ ipſi⁹ dn̄i Jeſu chri-ſti verba manifeſte oñdūt cū de ſe qñq loquať bumilia ꝛ bumana: vt eſt illud. Pater maior me eſt: ꝛ triſtis eſt aīa mea vſq ad mortē: que ei ſm bumanitatē aſſumptā cō-ueniūt: qñq vō ſublimia ꝛ dīna: vt eſt illō. Ego ꝛ pr̄ vnū ſumus: ꝛ oīa que bꝫ pater mea ſunt: q̄ certū eſt ei ſm nāꝫ diuinā cōpetere. Oñdūt ēt h ipſius dn̄i facta q̄ de ipō le-gunť: q eni timuit: triſtat⁹ eſt: eſurijt: mortu⁹ eſt: ꝑtinet ad bumanā nāꝫ: q ꝓpria ptāte ifirmos ſanauit: q mortuos ſuſcitauit: ꝛ q elētis mūdi efficaciter iperauit: q dmo-

ſtes expulit: ꝙ petā dimiſit: ꝙ a mortuis cū voluit reſurrexit: ꝙ deniq̄ celos aſcēdit: diuinā in eo virtutē demōſtrant.

¶ De errore Fotini circa incarnationē. Cap. XXVIII.

De iſto paulo habes 7ᵒ libro de hyſto. eccl. ca. 24. ⁊ 32.

QUidā aūt ſcripturarū ſenſuz deprauātes circa dn̄i nr̄i Jeſu chr̄i diuinitatez ⁊ humanitatē p̱ꝓ̄ſuz ſenſuz ꝯceperunt. Fuerūt enī quidā vt Ebion ⁊ Cherint⁹ poſtea Paulus ſamoſeten⁹ ⁊ Fotin⁹ q̄ in chr̄o ſolū naām hūanā ꝯfitent̄: diuinitatē vo nō p̱ naām: ſʒ p̱ quādā excellētē diuine glīe p̱ticipationez quā p̱ opa meruerat in

Cap. 4.

eo fuiſſe ꝯfingūt: vt ſupi⁹ dcm̄ eſt. Sʒ vt alia p̱termittamus q̄ ꝯ̄ poñē hꝫ dicta ſūt ſupius.

Impugnō

¶ Hec poſitio incarnatiōis myſteriū tollit. Nō enī ſm̄ poñē hꝫ de⁹ carnem aſſumpſiſſet vt fieret hō: ſʒ magis hō carnalis de⁹ fact⁹ fuiſſet: ⁊ ſic nō verū eēt qḋ Joānes dic̄. Uerbuz caro factū eſt: ſʒ magis ecōuerſo. caro vbū facta fuiſſet. Ali̾ ēt nō ꝯueniret dei filio exinanitio aut deſcēſio: ſʒ mag̃ hoīs glificatio ⁊ aſcēſio: ⁊ ſic nō verū eēt qḋ Apl̄s dic̄. Qui cū in forma dei eēt exinaniuit ſemetipſū formam ſerui accipiēs: ſʒ ſola exaltatio hoīs in diuinā gliaz. de qua poſtmo͞ ſubdit̄. Propter qḋ ⁊ de⁹ exaltauit illū. neq̄ verū eēt qḋ dn̄s dic̄. Deſcēdi de celo: ſʒ ſolū qḋ ait. Aſcēdo ad patrez meū: cū tn̄ vtrūq̄ ſcriptura ꝯiūgat: dic̄ enī dn̄s Jo. 3. Nemo aſcēdit in celū niſi q̄ de celo deſcēdit: fili⁹ hoīs q̄ ē in celo. ⁊ Ephe. 4. Qui dſcēdit ipſe eſt ⁊ q̄ aſcēdit ſup̱ oēs celos: ſic ēt nō ꝯueniret filio ꝙ miſſus eēt a p̄re: neq̄ ꝙ a p̄re exiuerit vt veniret in mūdū: ſʒ ſolū ꝙ ad p̄rem iret: cū tn̄ ipſe vtrūq̄ ꝯiūgat dicēs Jo. 16. Uado ad eū q̄ miſit me: ⁊ iterū. Exiui a patre ⁊ veni in mūdū: ⁊ iterū relinquo mūdū ⁊ vado ad patrem in quorum vtroq̄ ⁊ humanitas ⁊ diuinitas comprobatur.

¶ De errore manicheoꝝ circa īcarnationē. Ca. XXIX.

Error manicheoꝝ recitatur.

FUerunt aūt ⁊ alij qui veritate incarnatōis negata quandā fictitiā incarnatiōis ſilitudinē introduxerūt. Dixerūt enī manichei dei filiū nō verū corp⁹: ſʒ phātaſticū aſſumpſiſſe. vn̄ nec verus hō eē potuit ſed apparēs: neq̄ ea q̄ ſm̄ hoiem geſſit: ſic̄ ꝙ natus eſt: ꝙ comedit: bibit: ambulauit: paſſus eſt: ⁊ ſepultus: in veritate fuiſſe: ſʒ in q̄dā aſſimilatiōe ꝯſequit̄. ⁊ ſic p̄ꝫ ꝙ totū īcarnatiōis myſteriū ad quādā fictionē deducūt.

Reꝓ̄bō poſitio manich. 1

¶ Hec aūt poſitio p̱ qdē ſcripture auctoritatē euacuat: cū enī carnis ſilitudo caro nō ſit: neq̄ ſilitudo ambulatiōis ambulatio: ⁊ in ceteris ſilr: mētit̄ ſcriptura dicens. Uerbū caro factū eſt: ſi ſolū phantaſtica caro fuit: mētit̄ ēt dicēs Jeſum chr̄m ambulaſſe: comediſſe: mortuū fuiſſe: ⁊ ſepultū: ſi hec in ſola phātaſticā apparitione ꝯtigerūt. ſi aūt vel in modico auctoritati ſacre ſcripture derogetur: iā nihil firmū in fide nr̄a eē poterit q̄ ſacris ſcripturis innitit̄: ſm̄ illḋ Jo. 20. Hec ſcripta ſunt vt credatis.

Cauſa recitatur.

¶ Poſſ aūt aliqs dicere ſcripture qdē ſacre veritatem nō deeſſe: dū id qḋ apparuit refert ac ſi factū fuiſſet: q̄ rerum ſilitudines equoce ac figuratiue ipſarū rerū noib⁹ nūcupant̄: ſicut hō pict⁹ equoce dr̄ hō: ⁊ ipſa ſacra ſcriptura ꝯſueuit hoc mō loquēdi vti: vt eſt illud. j. Cor. 10. Petra aūt erat chr̄s. plurima etiaz corpalia in ſcripturis de deo inueniunt̄ dici pp̱ ſilitudinē ſolā: ſicut ꝙ noiat̄ agn⁹ vel leo vel aliqd hꝫ.

Pᵒ reprobō.

¶ Sed lʒ rerū ſilitudines equoce rerū ſibi noīa interdū aſſumant: nō tn̄ cōpetit ſacre ſcripture vt narrationē vnius facti totā ſub tali equocatiōe p̱ponat: ita ꝙ ex alijs ſcripture locis manifeſta veritas haberi nō poſſit: q̄ ex hoc nō eruditio hoīꝫ: ſed magis deceptio ſequeret̄: cū tn̄ Apl̄s dicat Ro. 15. ꝙ quecūq̄ ſcripta ſunt ad noſtrā doctrinā ſcripta ſunt: ⁊ ad Timo. 3. Oīs ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docēdū ⁊ erudiendum.

2ᵒ reprobā.

¶ Eſſet p̄terea tota euangelica narratio poetico ⁊ fabularis ſi rerum ſilitudines apparentes q̄ſi res ipſas narraret: cū tamē dicat̄. 2. Pet. j. Nō enī indoctas fabulas ſecuti notā facimus vobis dn̄i noſtri Jeſu chriſti virtutē.

Solo motiuorum.

¶ Sicubi vo ſcriptura narrat aliqua q̄ apparētiā ⁊ nō rerū exiſtentiā habuerunt: ex ipſo more narratiōis h̄ intelligere facit: dr̄ enim Gen. 18. Cūq̄ eleuaſſet oculos Habraā. ſ. apparuerūt tres viri: ex q̄ dat̄ intelligi ꝙ ſm̄ apparentiā viri fuerūt: vn̄ ⁊ in eis deum adorauit ⁊ deitatē cōfeſſus eſt dicens. Loquar ad dn̄m meū cū ſim puluis ⁊ cinis. Et iterū. Nō eſt mū h̄ qui iudicas oēm terraz. Q: vo Jſaias ⁊ Ezechiel ⁊ alij p̱phete aliqua alia deſcripſerūt que imaginarie viſa ſunt: errorē nō generatq̄ hꝫ poñi nō in narratiōe hyſtorie: ſed in deſcriptiōe p̱phetie: ⁊ tn̄ ſemp̱ aliqd addūt p̱ qḋ apparitio deſignat̄: ſicut Jſa. 6. Uidi dn̄m ſedentē ⁊c. et enī primo facta eſt ſup̱ me man⁹ dn̄i vidi ⁊c. Ezech. 8. Emiſſa ſimilitudo manus apprehendit me ⁊ adduxit: ⁊ veni in hieruſalem in viſione dei. ¶ Q: etiam aliqua in ſcripturis de rebus diuinis per ſimilitudinem dicunt̄ errorem generare nō poteſt. Tum q̄ ſimilitudines ſumunt̄ a rebus tā vilibus: vt ſolum ſit hoc ꝙ ſm̄ ſimilitudinez: ⁊ nō ſm̄ reruz exiſtentiā dicūtur. Tuz q̄ inueniunt̄ aliqua p̱prie dicta in ſcripturis per que veritas expſſe manifeſtatur que ſub ſilitudinibus in locis alijs occultant̄: qḋ quidem in p̱poſito nō accidit: naz nulla ſcripture auctoritas veritatez eoꝝ que de humanitate chr̄i leguntur excludit. Forte autem quis dicat ꝙ hoc datur intelligi p̱ hoc qḋ Apl̄s dicit Roma. 8. Miſit deus filium ſuuz in ſimilitudinem carnis peccati: vel per hoc qḋ dic̄ Phil. ij. Jn ſimilitudinem hoīum factus ⁊ habitu inuentus vt homo. Hic enim ſenſus per ea que h̄ addūtur excludit̄: non enim dicit ſolum: in ſimilitudinem carnis: ſed addit peccati: q̄ chriſtus veram quidem carnem habuit: ſʒ nō carnem peccati: q̄ carnē paſſibilem habuit qualis eſt facta caro hoīs ex peccato. ¶ Similr̄ fictionis itellectus excludit̄ ab hoc ꝙ dicit in ſilitudinē hoīum factus: per hoc ꝙ dicit̄ formā ſerui accipiens: manifeſtū eſt aūt formam p̱ natura poni ⁊ nō pro ſimilitudine: ex hoc ꝙ dixerat qui cū in forma dei eēt: vbi pro natura ponit̄ forma: non enī ponitur ꝙ chr̄s fuerit ſimilitudinarie deus. ¶ Excludit̄ etiā fictionis intellectus p̱ hoc ꝙ ſubdit: factus obediens vſq̄ ad mortē. nō igitur ſilitudo accipit̄ pro ſilitudine apparētie: ſed pro naā ſilitudine ſpēi: ſicut omnes hoies ſiles ſpecie dicunt̄. ¶ Magis autez ſacra ſcriptura expreſſe phātaſmatis ſuſpitionē excludit. Dicitur enim Matth. 14. ꝙ videntes diſcipuli Jeſum ambulantē ſupra mare: turbati ſunt dicentes: q̄ phātaſma eſt ⁊ pre timore clamauerunt: quā quidem eoꝝ ſuſpitionem dn̄s ꝯueniēter remouit: vnde ſubditur ſtatiz ꝙ Jeſus loquutus eſt eis dicens. Habete fiduciā: ego ſum nolite timere: q̄uis non rationabile videatur ꝙ aut diſcipulos lateret: ꝙ non niſi corpus phantaſticū aſſumpſiſſet cum eos ad hoc elegerit: vt de eo teſtimonium perhiberent veritatis ex his que viderant ⁊ audierant: aut ſi eos non lateat eſtimatio phātaſmatis nō incuſſiſſet tūc eis timorem.

3ᵒ reprobā.

¶ Adhuc autē expreſſius ſuſpitionē phantaſtici corporis a mentibus diſcipulorum remouit dn̄s poſt reſurrectionem. Dicit enim Luce vlti. ꝙ diſcipuli conturbati ⁊ conterriti eſtimabant ſe ſpiritum videre: dum. ſ. viderent Jeſum: ⁊ dixit eis. Quid turbati eſtis ⁊ cogitationes aſcendunt in corda veſtra: videte manus meas ⁊ pedes meos: q̄ ego ipſe ſum: palpate ⁊ videte: q̄ ſpiritus carnem ⁊ oſſa non habet ſicut me videtis habere: fruſtra enim ſe palpādum prebuit ſi non niſi cor

pus

4° pus phantaſticum habuiſſet. ¶ Item Apoſtoli ſeipſos
idoneos chriſti teſtes oſtendunt: dicit enim Petrus Act. 10.
hūc ſcʒ Ieſum: deus ſuſcitauit tertia die: ⁊ dedit eum ma
nifeſtū fieri non oī populo: ſed teſtibus preordinatis a
deo: nobis qui mãducauimus ⁊ bibim⁹ cū illo poſtq̄ re
ſurrexit a mortuis. ⁊ Ioānes apl's in p̄n° ſue epiſtole di
cit. Qḋ vidimus oculis noſtris: qḋ perſpeximus ⁊ ma
nus nr̄e cōtrectauerūt de v̄bo vite: hoc teſtamur. nō pōt
aūt efficax ſumi teſtimoniū veritatis per ea q̄ nō ſunt in
rei exiſtētia: ſʒ ſolū in apparentia ſunt geſta. ſi igit̄ corpus
chr̄i fuit phantaſticū ⁊ nō vere mãducauit ⁊ bibit neqʒ
v̄e viſus eſt ⁊ palpat⁹ eſt: ſʒ phantaſtice tm̄: iuenit̄ nō eē
idoneū teſtimoniū apl'oꝝ ꝺ chr̄o: ⁊ ſic inanis eſt eoꝝ p̄di
catio: inanis eſt ⁊ fides nr̄a: vt dicit Paulus p̄ma Corin.
5° 15. ¶ Ampli⁹ ar. Si chr̄s veꝝ corpus nō habuit: non v̄e
mortuus eſt. ḡ nec v̄e reſurrexit. ſunt igit̄ apl'i falſi teſtes
chr̄i p̄dicantes mūdo ipſuʒ reſurrexiſſe: vn̄ Apl's ibidē
dicit. Inuenimur aūt ⁊ falſi teſtes dei: q̄ꝛ teſtimoniū di
ximus aduerſus deū q̄ ſuſcitauerit Ieſum quē non ſuſci
6° tauit. ¶ P̄. Falſitas nō eſt idonea via ad veritatē: ſm̄ il
lud Eccl. 34. A mendace quid veꝝ dicet̄. Aduētus autē
chr̄i in mundū ad veritatis manifeſtationeʒ fuit: dicit. n.
ipſe Ioan. 18. Ego autē in hoc nat⁹ ſum: ⁊ ad hoc veni in
mundum: vt teſtimoniū perhibeaʒ veritati. nō igitur in
chr̄o fuit aliq̄ falſitas: fuiſſʒ aūt ſi ea que dicunt̄ de ipſo:
in apparētia tm̄ fuiſſent. nā falſuʒ eſt qḋ nō eſt vt videt̄.
7° oīa igit̄ que de chr̄o dicunt̄ ſm̄ rei exiſtētiā fuerūt. ¶ Ad
huc. Ro. 3. dr̄: q̄ iuſtificati ſum⁹ in ſanguine chr̄i: ⁊ Apo
ca. 5. dicit̄. Redemiſti nos dn̄e in ſanguine tuo. ſi igitur
chr̄s non habuit veꝝ ſanguinē neqʒ v̄e pro nobis ipſum
fudit: neqʒ igitur v̄e iuſtificati neqʒ v̄e redempti ſumus.
8° ad nihil igitur vtile eſt eſſe in chr̄o. ¶ Item. Si non niſi
phantaſia intelligēdus eſt aduētus chr̄i in mundū: nihil
nouū in chr̄i aduentu accidit. naʒ ⁊ in veteri teſtamento
deus apparuit Moyſi ⁊ p̄phetis ſm̄ multiplices figu
ras: vt etiā ſcriptura noui teſtamenti teſtatur. hoc autem
totam doctrinā noui teſtamenti euacuat. non igitur cor
pus phantaſticum: ſed verū filius dei aſſumpſit.

¶ De errore Ualentini circa incarnationē. Cap. XXX.

His aūt ⁊ Ualētinus p̄pinque ꝺ myſte
rio incarnationis ſenſit: dixit. n.
q̄ chr̄s terrenū corpus nō habuit ſʒ de celo
portauit: ⁊ q̄ nihil de virgine mr̄e accepit: ſʒ
per eā q̄ſi aq̄ ductū trāſiuit. Occaſionē autē
ſui erroris ex q̄buſdaʒ v̄bis ſacre ſcripture accepiſſe v̄r:
dicit̄. n. Ioā. 3. Nemo aſcendit in celū niſi qui de celo de
ſcēdit: fili⁹ hoīs qui eſt in celo: ⁊ q̄ de celo venit: ſup oēs eſt:
⁊ Ioā. 6. dicit dn̄s. Deſcēdi de celo nō vt faciā volūtateʒ
meaʒ: ſed volūtatē eius q̄ miſit me: ⁊ p̄ma Corin. 15. Pri
mus hō de terra terren⁹: ſc̄ꝺs hō de celo celeſtis: que oīa
ſic intelligi volunt vt chr̄s de celo: etiā ſm̄ corp⁹ deſcen
diſſe credat̄. Procedit autēʒ tā hec Ualentini poſitio q̄ʒ
manicheoꝝ p̄miſſa: ex vna falſa radice: q̄ꝛ credebant q̄
hec oīa terrena a diabolo ſint creata. Un̄ cū filius dei in
hoc apparuit: vt diſſoluat opera diaboli: ſicut dicitur p̄°
Ioā. 3. non ei competebat vt de creatura diaboli corpus
aſſumeret: cū etiā Paulus dicat. ij. Cor. 6. Que ſocietas
lucis ad tenebras: que aūt cōuentio chr̄i ad belial. Et q̄ꝛ
que ab eadē radice procedūt: ſiles fructus producūt: idē
falſitatis incōueniens relabit̄ hec poſitio cum predicta.
Uniuſcuiuſqʒ enim ſpēi ſunt determinata eēntialia p̄nci
pia: materiaʒ dico ⁊ formaʒ ex quibus ꝯſtituit̄ rō ſpēi in
his que ſunt ex materia ⁊ forma cōpoſita: ſed ſicut caro
humana ⁊ os ⁊ huiꝰ. ſunt materia propria hoīs: ita ignis
aer aqua ⁊ terra ⁊ huiꝰ qualia ſentimus ſūt materia car

Radix falſa
pōnis Ualē.
⁊ manicheo.

Reprobatur
dcā hereſis.

p̄° reprobō

nis ⁊ oſſis ⁊ huiꝰ partium. ſi igitur corpus chr̄i non fuit
terrenuʒ non in ipſo v̄a caro ⁊ verum os: ſʒ oīa ſm̄ appa
rentiaʒ tm̄: ⁊ ita etiam non fuit verus hō ſed apparēs: cū
tñ vt dictū eſt ipſe dicat: ſpūs carnē ⁊ oſſa nō hʒ ſicut me
videtis hr̄e. ¶ Adhuc. Corpus celeſte ſm̄ ſuaʒ nām eſt 2°
incorruptibile ⁊ inalterabile ⁊ extra ſuū vbi non pōt trāſ
ferri: nō āt decuit q̄ dei filius dignitati nāe aſſumpte ad
pēus aliqḋ detraheret: ſʒ magis q̄ eaʒ exaltaret: nō igit̄
corpus celeſte aut icorruptibile ad inferiora portauit: ſʒ
magis aſſumptū terrenū corpus ⁊ paſſibile incorrupti
bile reddidit ⁊ celeſte. ¶ Itē. Apl's dicit Ro. p̄mo de fi 3°
lio dei q̄ factus eſt ex ſemīe Dauid ſm̄ carnem: ſʒ corp⁹
Dauid terrenū fuit: ergo ⁊ corp⁹ chr̄i. ¶ Amp. Idē Apl's 4°
dicit Galath. 4. q̄ deus miſit filiū ſuū factū ex muliere.
⁊ Math. j. dicit̄ q̄ Iacob genuit Ioſeph virum Marie
de qua natus eſt Ieſus qui vocat̄ chr̄s. nō aūt v̄l ex ea fa
ctus v̄l ex ea nat⁹ diceret̄ ſi ſolū p̄ eā ſicut p̄ fiſtulā tran
ſiſſet nihil ex ea aſſumēs. ex ea igitur corpus aſſumpſit.
¶ P̄. Nō poſſet dici mater Ieſu Maria qḋ euāgeliſta 5°
teſtat̄: niſi ex ea aliquid accepiſſet. ¶ Adhuc. Apl's dicit 6°
Heb. ij. qui ſanctificat. ſ. chr̄s: ⁊ qui ſanctificant̄. ſ. fideles
chr̄i ex vno oēs: p̄p̄ quā cām nō cōfundit̄ eos vocare fra
tres dicens. Narrabo nomē tuū fratribus meis: ⁊ infra.
Quia ergo pueri cōicauerunt carni ⁊ ſanguini: ⁊ ipſe ſilr
p̄ticipauit eiſdem. ſi aūt chr̄s corpus celeſte ſolū habuit:
manifeſtū eſt cū nos corpus terrenū habeam⁹ q̄ non ſu
mus ex vno cū ipſo: ⁊ p̄ ꝯñs: neqʒ fratres eius poſſumus
dici: neqʒ etiā ipſe p̄ticipauit carni ⁊ ſanguini. Nam no
tum eſt q̄ caro ⁊ ſanguis ex elemētis iferiorib⁹ cōponū
tur ⁊ nō ſunt nāe celeſtis. p̄ʒ igit̄ ꝯ̄ aplicam ſniam predi
ctam pōnem eſſe. Ea v̄o quib⁹ innitunt̄: manifeſtū eſt fri
uola eſſe. Nō enī chr̄s deſcendit de celo ſm̄ corpus aut
aīaʒ: ſʒ ſm̄ q̄ deus: ⁊ h̄ ex ipſis v̄bis dn̄i accipi pōt: cū. n.
diceret Ioā. 3. Nemo aſcēdit in celū niſi qui deſcēdit de
celo. Adiūxit fili⁹ hoīs qui eſt in celo: in quo oñdit ſe ita
deſcēdiſſe de celo: q̄ tñ in celo eē nō deſierit: hoc aūt p̄
priuʒ deitatis eſt vt ita in terris ſit q̄ ⁊ celū ipleat: ſm̄ il
lud Hieremi. 23. Celū ⁊ terram ego ipleo. non ergo filio
dei inquātū deus eſt deſcendere de celo cōpetit ſm̄ mo
tum localeʒ. Naʒ qḋ localiter mouet̄ ſic ad vnū locum
accedit q̄ ab altero recedit: dicit̄ igitur filius dei deſcen
diſſe ſm̄ hoc q̄ terrenā ſubām ſibi copulauit: ſicͭ ⁊ Apl's
eum exinanitum dicit inquātum formā ſerui accepit: ita
tñ q̄ diuinitatis nām non perdidit. ¶ Id v̄o qḋ pro ra
dice huius poſitionis aſſumunt ex ſuperioribus p̄ʒ eſſe
falſum. oſtenſuʒ eſt enim in ſecūdo libro: q̄ iſta corpora
lia non a diabolo: ſed a deo ſunt facta.

Solūnt̄ fri
uola motiua.

Repro. ra
dix falſa.
Ca. 6. ⁊. 15.

¶ De errore Apollinaris circa corp⁹ chr̄i. Cap. XXXI.

Irrationabilius autē his circa incarnationis
myſteriū Apollinaris errauit: in hoc tñ cum
predictis ꝯcordās q̄ corpus chr̄i non fuit de
v̄gine aſſumptū: ſʒ qḋ eſt magis impiū aliqḋ
v̄bi dicit in carneʒ chr̄i fuiſſe conuerſum: occaſionē erro
ris ſumēs ex eo qḋ dicitur Ioā. p̄mo. Uerbū caro factuʒ
eſt. qḋ ſic intelligendū putauit: q̄ſi ipſum verbuʒ ſit con
uerſuʒ in carnē: ſicut ⁊ intelligit̄ illud qḋ legitur Ioānis
ſc̄ꝺo. Ut guſtauit architriclinus aquaʒ vinuʒ factum qḋ
ea rōne dr̄: q̄ꝛ cōuerſa eſt aqua in vinum. ¶ Huius autē
erroris impoſſibilitatē ex his que ſupra oſtēſa ſunt faci
le eſt deprehēdere. Oſtenſum eſt enim ſupra q̄ de⁹ olno
immutabilis eſt. oē autē qḋ in aliud cōuertit̄: manifeſtum
eſt in illud mutari. cū igit̄ v̄bū dei ſit verus deus: vt oſtē
ſum eſt: ipoſſibile eſt q̄ v̄bū dei fuerit in carnem muta
tum. ¶ Item. Uerbū dei cū ſit deus: ſimplex eſt: oſten 2

Error Apol
linaris pont̄.

Reprobatur
dcā hereſis.
1
p̄° lib. ca. 13.

T.cō.18. ſum eſt enim ſupra in deo cōpoſitionē non eſſe.ſi igitur
aliquid ṽbi dei eſt conuerſum in carnē:opꝫ totuꝫ verbū
conuerſum eſſe:qḋ aūt in aliud ꝯuertiᷓ deſinit eſſe id qḋ
prius fuit.aqua enim cōuerſa in vinū:iam non eſt aqua
ſed vinū:igitur poſt incarnationē ſm poſitionē ꝓdictaꝫ
ṽbuꝫ dei penitus nō erit:qḋ apparet ipoſſ:tuꝫ ex hoc ꝙ
verbū dei eſt eternuꝫ ſm illḋ Joā.pmo. In pncipio erat
verbuꝫ.tum qꝛ poſt incarnationeꝫ cbꝛs verbū diciᷓ:ſm
illud Apoca.19.Ueſtitus erat veſte aſperſa ſanguine:⁊
3 vocabaᷓ nomē eius ṽbū dei.❡ Amp̄. Eorū que nō cōi
cāt in materia ⁊ in genere vno:impoſſe eſt fieri cōuerſio
nem in inuicē.non enīꝫ ex linea fit albedo:qꝛ ſunt diuer
ſorum generum:neqꝫ corpus elemētare pōt conuerti in
aliqḋ corpus celeſtiū vel in aliquā icorporeā ſubam aut
econuerſo:cū nō ꝯueniūt in mā:ṽbū autē dei cū ſit deus
non ꝯuenit neqꝫ in genere neqꝫ in mā cuꝫ quocūqꝫ alio
eo ꝙ deus in genere non eſt neqꝫ mām hꝫ. impoſſibile
eſt igitur verbum dei fuiſſe in carnem cōuerſum vel in
4 qḋcūqꝫ aliud.❡ P̄.De ratione carnis oſſium ⁊ ſangui
nis ⁊ huiꝰ partium eſt ꝙ ſit ex determinata materia.ſi
igitur verbū dei ſit in carnem conuerſum ſm poſitionē
predictam: ſequetur ꝙ in cbꝛo non fuerit vera caro nec
aliquid aliud huiꝰꝫ ſic etiam non erit verus homo: ſed
Nota. apparens tm̄:⁊ alia huiꝰ que ſupra contra Ualētinū po
ſuimus.Patet igiᷓ hoc qḋ Joānes dicit:verbum caro fa
ctuꝫ eſt:non ſic intelligendū eſſe quaſi verbum ſit cōuer
ſum in carnē:ſꝫ qꝛ carnē aſſumpſit vt cū hoībus ꝯuerſa
retur ⁊ eis viſibilis appareret:vñ ⁊ ſubdiᷓ.Et habitauit
in nobis:⁊ vidimus glīam eius ⁊c̄.ſicut ⁊ in Baruch de
deo diciᷓ:ꝙ in terris viſus eſt:⁊ cuꝫ hoībus ꝯuerſatꝰ eſt.

❡ De errore Arrij ⁊ Apollinaris circa animam cbꝛi
ſti. Cap.XXXII.

NOn ſolū autē circa corpus cbꝛi:ſed ēt circa eius aīam aliqui male
ſenſiſſe inueniuntur.Poſuit enim Arrius ꝙ
in cbꝛo non fuit aīa:ſed ꝙ ſolū carneꝫ aſſum
pſit cui diuinitas loco aīe fuit: ⁊ ad hoc po
nendum neċitate q̄dam videᷓ fuiſſe inductus. Cum enī
vellet aſſerere ꝙ filius dei ſit creatura ⁊ minor pře:ad h
ꝓbādū illa ſcripturaꝝ aſſumpſit teſtimonia que īfirmi
tatem humanā oſīdant in cbꝛo:⁊ ne aliquis eius ꝓbōnē
refelleret dicendo aſſumpta ab eo teſtimonia:cbꝛo non
ſm diuinā nām: ſed humanā cōuenire negter aīam re
mouit a cbꝛo vt cū q̄daꝫ corpori humano cōuenire non
poſſint(ſicut ꝙ miratꝰ eſt:ꝙ timuit:ꝙ orauerit)neceſſa
rium fiat huiꝰ in filiū dei minoratiōnē inferre.aſſumpſit
aūt in ſue pōnis aſſertionē ꝓmiſſuꝫ ṽbū Joā.dicētis.ṽbū
caro factū eſt:ex quo accipe volebat ꝙ ſolam carnē ṽbū
Hec poſitio reprobatur ⁊ eſt impoſſib. aſſumpſerit:nō aūt aīam. In hac pōne etiā Apollinaris
euꝫ ſecutus eſt.Manifeſtū eſt aūt ex ꝓmiſſis hāc pōneꝫ
ipoſſem eſſe:oſīſum eſt.n.ſupra ꝙ deus forma corporis
1 eſſe nō pōt.cū igiᷓ ṽbuꝫ dei ſit deus:vt oſīſum eſt:ipoſſe
eſt ꝙ ṽbū dei ſit forma corporis vt ſic carni pro aīa eſſe
poſſit.Ualis aūt eſt hec rō ꝫ Apollina.q ṽbū dei veruꝫ
deū eſſe cōfitebaᷓ:⁊ lꝫ hoc Arrius negaret:tñ ēt ꝫ eū ꝓdi
cta ꝓcedit rō:qꝛ nō ſolū deus nō pōt eſſe forma corpis:
ſed nec etiā aligs ſupceleſtiū ſpūuꝫ inter quos ſupremū
filiū dei Arrius ponebat:niſi forte ſm pōnē Origenis q
poſuit aīas humanas eiuſdē ſpēi ⁊ nāe cuꝫ ſuperceleſti
bus ſpiritibꝰ eſſe.Cuiꝰ opinionis falſitatē ſupra oſīdimꝰ.
2 ❡ Itē.Subtracto eo qḋ eſt de rōne hoīs verus hō eſſe
nō pōt.manifeſtū eſt aūt aīaꝫ ṗncipalr de rōne hoīs eē
cū ſit eiꝰ forᷓ:ſi igiᷓ cbꝛs aīaꝫ nō habuit:verus hō nō fuit:
cū tñ euꝫ hoīeꝫ Apſs aſſerat dicēs.j.ad Timo.ij. Unus
3 eſt mediator dei ⁊ hoīum hō cbꝛs Jeſus. ❡ Adhuc. Ex

aīa non ſolū rō hoīs:ſꝫ ex ſingularibꝰ ꝑtibꝰ eius depēdet:
vñ remota aīa oculus caro ⁊ os hoīs mortui equoce di
cunᷓ:ſicut oculus pictus aut lapideus:ſi igiᷓ in cbꝛo non
fuit aīa neċe ē ꝙ nec vā caro ī eo fuerit nec aliq̄ alia par
tium hoīs:cū tñ h dñs in ſe eē ꝓhibeat dicens Luc.vlti.
Spūs carnē ⁊ oſſa nō hꝫ ſicut me videtis hřc.❡ Amp̄.
Qḋ gn̄aᷓ ex aliquo viuēte:filiꝰ eius dici nō pōt:niſi in ea 4
dē ſpē ꝓcedat:nō.n.vermis dr̄ filiꝰ aīalis ex q̄ gn̄aᷓ:ſꝫ ſi
cbꝛs aīam nō hřet:nō eēt eiuſdē ſpēi cū alijs hoībꝰ:q̄ enī
ſm formā dnt:eiuſdē ſpēi eſſe nō pñt.nō igiᷓ dici pote
rit ꝙ cbꝛs ſit filius Marie virginis:aut ꝙ illa ſit mater
eius:qḋ tñ in euāgelica ſcriptura aſſeriᷓ. ❡ P̄. In euan 5
gelio exꝓſſe dr̄ ꝙ cbꝛs aīaꝫ habuit:ſicut eſt illḋ Matħ.
26.Triſtis ē aīa mea,vſqꝫ ad mortē.⁊ Joā.12. Nūc aīa
mea turbata eſt.Et ne forte dicant ipſum filiū dei aīam
dici eo ꝙ ſm pōnem eoꝝ loco aīe ⁊ carnis ſit: ſumēduꝫ
eſt qḋ dñs dicit Joā.10.Poteſtatē habeo ponēdi aīam
meaꝫ ⁊ iteꝝ ſumēdi eaꝫ:ex quo itelligiᷓ aliud q̄ꝫ aīaꝫ eē
in cbꝛo qḋ habuit ptātē ponēdi aīaꝫ ſuā ⁊ ſumēdi:nō āt
fuit in ptāte corpis ꝙ vniret filio dei vel ſepareᷓ a deo
cūꝰ h etiā nāe ptāteꝫ excedat:opꝫ igiᷓ itelligi in cbꝛo aliḋ
fuiſſe aīaꝫ ⁊ aliḋ diuinitatē filij dei cui merito talis ptās
tribuiᷓ.❡ Itē.Triſtitia ira ⁊ huiꝰ paſſiōes:ſūt aīe ſenſi 6
tiue:vt pꝫ p̄ Ph̄m in.7.phyſi.hec auteꝫ in cbꝛo fuiſſe ex T.cō.18.
euāgelijs cōprobaᷓ:opꝫ igiᷓ in cbꝛo fuiſſe aīam ſenſiti
uam:de qua planū eſt ꝙ differt a natura diuina filij dei.
❡ Sꝫ qꝛ p̄t dici:humana in euangelijs metaphorice di Euaſio.
ci de cbꝛo:ſicut de deo in pleriſqꝫ locis ſacre ſcripture lo
quitur.Accipiendū eſt aliquid qḋ neceſſe ſit vt ꝓprie di Reprobaᷓ.
ctum intelligatur:ſicut enī alia corpalia que de cbꝛo euā
geliſte narrant ꝓpe itelliguntᷓ ⁊ nō metaphorice:ita opꝫ
non metaphorice de ipſo intelligi ꝙ māducauerit ⁊ per
ꝯñs ꝙ eſurierit:eſurire autem non eſt niſi habentis aīaꝫ
ſenſitiuam cum eſuries ſit appetitus cibi:oportet igitur
ꝙ chriſtus habuerit animam ſenſitiuam.

❡ De errore Apollinaris dicentis aīam rōnaleꝫ non fuiſ
ſe in cbꝛo:⁊ de errore Origenis dicentis aīam cbꝛi ante
mundum fuiſſe creatam. Cap.XXXIII.

HIs aūt teſtimonijs euangelicis Apol Reprobatur Apollinaris.
linaris cōuictus cōfeſſus eſt in 1
cbꝛo aīam ſenſitiuam fuiſſe tñ ſine mente ⁊
intellectu:ita ꝙ ṽbuꝫ dei fuerit illi aīe loco
intellectus ⁊ mentis.Sꝫ nec hoc ſufficit ad
incōuenientia ꝓdicta vitanda:hō enim ſpēm ſortiᷓ huma
naꝫ ex hoc ꝙ mentem humanā ⁊ rōnem hꝫ: ſi igiᷓ cbꝛs
hoc nō habuit:verus hō nō fuit:nec eiuſdē ſpēi nobiſcū.
aīa aūt rōne carens ad aliā ſpēm ꝑtinet q̄ꝫ aīa rōneꝫ ha
bens:etenīꝫ ſm Ph̄m in.8.metaph.dr̄ ꝙ in definitioni T.cō.10.
bus ⁊ ſpeciebꝰ q̄libet dr̄ia eēntialis addita vel ſubtracta
variat ſpēm ſicut in numeris vnitas:rōnale aūt eſt diffe
rentia ſpecifica.ſi igiᷓ in cbꝛo fuit aīa ſenſitiua ſine rōne
non fuit eiuſdeꝫ ſpēi cum aīa noſtra que eſt rōnem hñs:
nec ipſe igiᷓ cbꝛs fuit eiuſdē ſpēi nobiſcū.❡ Adhuc.In 2
ter ipſas aīas ſenſitiuas rōne carētes diuerſitas ſꝫ ſpēꝫ
exiſtit:qḋ pꝫ ex aīalibꝰ irrōnabilibꝰ que ab inuicē ſpecie
differunt:quoꝝ tñ vnūqḋqꝫ ſm ꝓpriaꝫ aīam ſpēm hꝫ:
ſic igiᷓ aīa ſenſitiua rōne carēs ē q̄ſi vnū genꝰ ſub ſe plu
res ſpēs cōprehēdēs.nihil āt eſt in gn̄e qḋ nō ſit in aliq̄
eiꝰ ſpē.ſi igiᷓ aīa cbꝛi fuit ī gn̄e aīe ſenſitiue rōne carētis:
opꝫ ꝙ ꝯtineretᷓ ſub aliq̄ ſpēꝝ eiꝰ:vtpote ꝙ fuerit in ſpē
aīe leonis vel equi aut alicuiꝰ alteriꝰ belue:qḋ eſt oīno ab
ſurdū.❡ Amp̄.Corpꝰ cōparaᷓ ad aīam ſicut mā ad for 3
mā ⁊ ſicut inſtrumētū ad ṗncipale agens:opꝫ aūt mām
ꝓportionatā eſſe forme ⁊ inſtrumentuꝫ ṗncipali agenti.
ḡ ſm diuerſitatē aīaꝝ opꝫ ⁊ corpoꝝ diuerſitatē eē:qḋ ꝫ

ſm ſenſum apparet.naꝫ in diuerſis aialibus inueniunt
diuerſe diſpōnes mēbroꝝ ſm ꝙ cōueniunt diuerſis diſ-
pōnibꝰ alaꝝ.ſi ergo in chřo non fuit aia q̄lis eſt aia nr̄a.
4 nec mēbra habuiſſet ſicut ſūt mēbra humana.⸿ P̄.Cū
ſm Apollinareꝫ v̄bū dei ſit verus deus:ei admiratio cō-
petere nō pōt.nā ea admiramur quoꝝ cām ignoramus.
ſilr aūt nec admiratio aie ſenſitiue cōpeteret cū ad aiaꝫ
ſenſitiuaꝫ nō ptineat ſollicitari de cognitione cauſaꝝ:in
chřo aūt admiratio fuit ſicut ex euāgelijs pbaẗ:dr̄ eniꝫ
Math.8.ꝙ audiens Jeſus verba Centurionis miratus
eſt.opꝫ igiẗ pter diuinitatem verbi ⁊ aiam ſenſitiuaꝫ in
chřo aliquid ponere:ſm ꝙ admiratio ei cōpetere poſſit
ſcꝫ mentē humanā.manifeſtuꝫ eſt igiẗ ex predictis ꝙ in
chřo verū corpus humanū ⁊ vera anima humana fuit.

Nota. Sic igiẗ qꝺ Joā.euan.dicit verbū caro factū eſt.non ſic
intelligitur quaſi verbū ſit in carnē conuerſum : neqꝫ ſic
ꝙ verbū carnē ſolā aſſumpſerit:aut aiam ſenſitiuaꝫ ſine
mente:ſꝫ ſm ꝯſuetū ſcripture moduꝫ poniẗ ps ꝓ toto:⁊
ſic dictū ſit:verbū caro factū eſt.ac ſi diceret:v̄bū hō fa-
ctum eſt.nam ⁊ aia iterdū ponitur pro hoie in ſcriptura:
dr̄ eniꝫ Exo.p̄mo.Erāt oēs ale:que egreſſe ſunt de femo-
re Jacob ſeptuaginta:ſilr etiā ⁊ caro pro toto hoie poni-
tur.dicitur enim Jſa.40.Uidebit ois caro pariter ꝙ os
dn̄i locutum eſt.ſic igitur ⁊ hic caro pro toto hoie poni-
tur ad exprimendam humane nature infirmitatem quā
verbū dei aſſumpſit.Si autē chřs humanā carneꝫ ⁊ hu-
manam aiam habuit:vt oſtſum eſt.manifeſtum eſt alaꝫ
chřı non fuiſſe ante corporis eius conceptionem.oſtſum
eſt enim ꝙ humane anime proprijs corporibus non p̄-
exiſtunt:vn̄ pꝫ falſaꝫ eſſe Origenis dogma dicentis aiaꝫ
chřı ab initio an̄ corporales creaturas cum omnibꝰ alijs
ſpūalibꝰ creaturis creataꝫ ⁊ a v̄bo dei aſſumptā:⁊ demū
circa fines ſeculoꝝ pro ſalute hoiuꝫ carne fuiſſe idutaꝫ.

Repro. Ori-
ge. dogma.
libro 2°,cap.
84.

⸿ De errore Theodori moſueſteni circa vnionem verbi ad hominem. Cap.XXXIIII.

Ex premiſſis igiẗ apparet ꝙ chřo
nec dīna natura de-
fuit vt Ebion Cerintus ⁊ Fotinus dixerūt
nec verū corpus humanū ſm errorē Ma-
nichei atqꝫ Ualētini:nec etiā humana aia
ſicut poſuerant Arrius ⁊ Apollinaris. His igitur tribus
ſubſtātijs ſu chřo cōuenientibus.ſ.diuinitate:aia huma-
na:⁊ vero humano corpe circa hoꝝ vnioneꝫ qd ſentien-
dū ſit ſm ſcripturaꝝ documēta inquerēdū reſtat.Theo
dorus igiẗ moſueſtenus ⁊ Neſtoriꝰ eius ſectator talē ſen
tentiaꝫ de p̄dicta vnione ꝓtulerūt.Dixerūt enī ꝙ aia hu
mana ⁊ corpus humanū nālı vnione ꝯuenerunt in chřo
ad ꝯſtitutionē vnius hois eiuſdē ſpēi ⁊ nature cum alijs
hominibus:⁊ ꝙ in hoc hoie deus habitauit ſicut in tem-
plo ſuo.ſ.per grām ſicut ⁊ in alijs hoibus ſanctis:vn̄ di-
citur Joā.ſcđo:ꝙ ipſe iudeis dixit. Soluite templū hoc
⁊ in tribus diebus excitabo illud:⁊ poſtea euāgeliſta q̄ſi
exponens ſubdit.Jlle autē dicebat de templo corporis
ſui.⁊ Apoſtolus Col.j.dicit : ꝙ in ipſo complacuit oēm
plenitudinem habitare : ⁊ ex hoc conſecuta eſt vlterius
quedam affectualis vnio inter hoiem illum ⁊ deum:duꝫ
⁊ homo ille bona ſua volūtate deo inheſit ⁊ deus ſua vo
luntate illum acceptauit:ſm illud Joā.8.Qui miſit me
mecum eſt:⁊ nōn reliquit me ſolum:qꝛ que placita ſunt
ei facio ſemper:vt ſic itelligatur talis eſſe vnio hois illiꝰ
ad deum qualis eſt vnio de qua Apl̄s dicit p̄ma Corin.
6.Qui adheret deo vnus ſpūs eſt:⁊ ſicut ex hac vnione
noia que proprie deo cōueniunt ad homines transferun
tur vt dicantur dij ⁊ filij dei ⁊ dn̄i ⁊ ſancti ⁊ chřı:ſicut ex
diuerſis locis ſcripture pꝫ:ita ⁊ noia diuina hoi illi ꝯue-
niunt vt ꝓꝑ dei inhabitationē ⁊ vnionē affectus dicaẗ ⁊
deus ⁊ dei filius ⁊ dn̄s ⁊ ſcūs ⁊ chřs : ſꝫ tn̄ qꝛ in illo hoie
maior plenitudo grē fuit q̄ꝫ in alijs hoibꝰ ſanctis:fuit pre
ceteris tēpluꝫ dei:⁊ artiꝰ deo ſm affectū vnitꝰ:⁊ ſingulari
quodā priuilegio diuina noia ꝑticipauit:⁊ ꝓꝑ hāc excel-
lentiā grē ꝯſtitutus eſt in ꝑticipatiōe diuine dignitatis ⁊
honoris vt ſcꝫ coadoreẗ deo.⁊ ſic ſm p̄dicta opꝫ ꝙ alia
ſit ꝑſona v̄bi dei ⁊ alia ꝑſona illiꝰ hois qui v̄bo dei coado
ratur:etſi dicaẗ vna ꝑſona vtriuſqꝫ:hoc erit ꝓꝑ vnioneꝫ
affectualē p̄dictā:vt ſic dicaẗ hō ille ⁊ dei v̄buꝫ vna ꝑſo
na:ſicut dr̄ de viro ⁊ muliere ꝙ iaꝫ non ſunt duo ſꝫ vna
caro:⁊ qꝛ talis vnio non facit vt qꝺ de vno diciẗ de alte-
ro dici poſſit:nō eniꝫ qcqd ꝯuenit viro veꝝ eſt de mulie
re aut econuerſo:iō in vnione verbi ⁊ illius hois hoc ob-
ſeruanduꝫ putāt:ꝙ ea que ſunt ꝓpria illius hois ad hu-
manā nām pertinētia:de v̄bo dei aut de deo cōuenienter
dici non pnt.ſicut hoi illi cōuenit ꝙ ſit natus de v̄gine ꝙ
paſſus mortuus ⁊ ſepultus ⁊ huiꝰ:que oia aſſerūt de deo
vel de dei v̄bo dici non debere:ſꝫ qꝛ ſunt quedam noia q̄
etſi deo p̄ncipalr̄ ꝯueniant:cōicantur tn̄ hoibus per ali-
quē moduꝫ:ſicut chřs dn̄s ſcūs:⁊ etiā filius dei : de huiꝰ
noibus ſm eos nihil ꝓhibet p̄dicta p̄dicari.cōuenienter
enī dr̄ ſm eos ꝙ chřs dn̄s glīe vel ſctūs ſanctoꝝ vel dei
filius ſit natus de v̄gine paſſus mortuus ⁊ ſepultus:vn̄ ⁊
beataꝫ v̄ginē nō matrē dei vel v̄bi dei:ſꝫ matrē chřı no
minādū eſſe dicūt.⸿ Sed ſi qs diligēter ꝯſideret:p̄di-
cta poſitio veritatē incarnationis excludit : nō enim ſm
p̄dicta v̄bū dei fuit hoi illi vnitū niſi ſm ihabitationeꝫ ꝑ
grām ex qua ꝯſequiẗ vnio volūtatū:ihabitatio autē v̄bi
dei in hoie nō eſt v̄bū dei icarnari:habitauit enim v̄buꝫ
dei ⁊ deus ipſe in oibꝰ ſanctis a ꝯſtitutiōe mūdi:ſm illō
Apl̄i ſcđa Corin.6.Uos eſtis tēplum dei viui ſicut dicit
dn̄s:qm̄ inhabitabo in illis:q̄ tn̄ inhabitatio icarnatio di
ci nō pōt:alioqn frequēter ab initio mundi deus icarna
tus fuiſſet. Nec etiam ad incarnationis rōnem ſufficit ſi
v̄buꝫ dei aut deꝰ pleniori grā habitauit in illo homine:qꝛ
magis ⁊ minus ſpēm non diuerſificant vnionis:cū igitur
chřiana religio in fide incarnationis fundeẗ:euidēter ap
paret ꝙ p̄dicta poſitio fundamētū chřiane religiōis tol
2 lit.⸿ P̄.Ex ipſo mō loquēdi ſcripturarū falſitas predi
cte poſitionis apparet:inhabitationē eniꝫ v̄bi dei in ſan-
ctis hoibꝰ ꝯſueuit ſacra ſcriptura his modis ſignificare:
locutus eſt dn̄s ad Moyſen vel dicit dn̄s ad Moyſen:
factū eſt v̄bū dn̄i ad Hieremiā:aut ad aliquē alioꝝ pro-
phetaꝝ:factū eſt v̄bū dn̄i in manu Aggei ꝓphete.nūq̄ꝫ
autē legiẗ ꝙ v̄buꝫ dn̄i factum ſit vel Moyſes vel Hie-
remias vel aliquis alioꝝ:hoc aūt mō ſingulariter vnio-
nem dei v̄bi ad carnē chřı ꝯſignat euāgeliſta dicēs.Uer
bū caro factū eſt:vt ſupra expoſitū eſt. manifeſtū ē igiẗ
ꝙ nō ſolū ꝑ modū ihabitatiōis v̄bū dei in hoie chřo fuit
ſm traditiōes ſcripture . ⸿ Itē.Oē qꝺ factū eſt aliqd:ē
3 illō qꝺ factū ē:ſic qꝺ factū eſt hō:eſt hō:⁊ qꝺ factū eſt al-
bum:eſt albū:ſꝫ v̄bū dei factū eſt hō:vt ex p̄miſſis hꝫ:igi
tur v̄bū dei eſt hō.ipoſſe eſt aūt vt duoꝝ differentiū ꝑſo-
na aut hypoſtaſi vel ſuppoſito vnū de altero p̄diceẗ:cū
enim dr̄:hō eſt aial:idipſuꝫ qꝺ aial eſt:hō eſt.⁊ cū dr̄:hō
eſt albꝰ:ipſe hō albꝰ eē ſignaẗ:lꝫ albedo ſit extra rōnē hu
manitatis:⁊ iō nullo mō dici pōt ꝙ ſortes ſit Plato:vel
aliqꝺ aliō ſingularīū eiuſdē vel alterius ſpēi.ſi igiẗ v̄bū
caro factū eſt.i.hō vt euāgeliſta teſtaẗ:ipoſſe eſt ꝙ verbi
dei ⁊ illius hois ſint due perſone vel due hypoſtaſes vel
4 duo ſuppoſita.⸿ Adhuc.Pronomina demōſtratiua ad
ꝑſonā referūtur vel hypoſtaſim vel ſuppoſitū:nemo.n.
diceret ego curro alio currēte niſi forte figuratiue:vtpo
te ꝙ alius loco eius curreret:ſꝫ ille hō qui dicꝰ eſt Jeſus

Opinio falſa
alio ꝝ errorum
recitatur.
Idē in qōni-
bus diſputa-
tis.q. de vni-
oē.verbi ar
ti.p̄.

Qꝫ vnio non
ſit accītalis.

Scōm p̄di-
ctā opi. erro-
neaꝫ ſunt due
ꝑſone i chřo.

Nota.

Repro. dcē
opinio.

Inhabitatio
incarnatio di
ci non pōt.

Fundamētuꝫ
chřiane reli.

dici de ſe.anteꝙ̄ Habraā fieret ego ſum. Joā.8. ⁊ Joā.
10.Ego ⁊ pater vnū ſumꝰ:⁊ plura alia que manifeſte ad
diuinitatē v̄bi ꝑtinēt.ḡ manifeſtū eſt ꝙ pſona illius ho-
minis loquētꝭ ⁊ hypoſtaſis ē ipſa pſona filiꝭ dei. ¶ Am-
5 plius.Ex ſupiorib⁹ pꝫ:ꝙ neqꝫ corpꝰ chꝛiſ de celo deſcēdit
ſm errorē Ualentini:neqꝫ aīa ſm errorē Origenis: vn̄
reſtat ꝙ ad verbuꝫ dei pertineat ꝙ dī deſcēdiſſe nō mo
tu locali:ſꝫ rōne vnionis ad iferiorē nām:vt ſupra dictū
eſt.ſed ille hō ex pſona ſua loquēs dicit ſe deſcendiſſe de
celo Joā.6. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi.
neceē eſt igiꝭ pſonaꝫ ⁊ hypoſtaſim illius hoīs eē pſonam
6 v̄bi dei. ¶ Itē. Manifeſtū eſt ꝙ aſcēdere in celuꝫ chꝛiſto
hoī cōuenit qui vidētib⁹ aplīs eleuatꝰ eſt:vt dī Act.p̄.de-
ſcendere aūt de celo v̄bo dei ꝯuenit:ſꝫ Aplſ dicit Ephe.
4.Qui dſcēdit ipē eſt ⁊ q aſcēdit.ipa igiꝭ eſt pſona ⁊ hy-
7 poſtaſis illiꝰhoīs q̄ ē pſona ⁊ hypoſtaſis v̄bi dei. ¶ Ad-
huc. Ei q originē hꝫ ex mūdo ⁊ ꝙ nō fuit anteꝙ̄ eſſet in
mūdo:nō ꝯuenit venire in mūdū:ſꝫ hō chꝛiſ ſm carnem
originē hꝫ ex mūdo:qꝛ veꝝ corpus humanū ⁊ terrenuꝫ
habuit:vt oñſum eſt.ſm aīam v̄o non fuit anteꝙ̄ eſſet in
mūdo:habuit enim veraꝫ aīam humanā de cuius nā eſt.
vt nō ſit anteꝙ̄ corpori vniaꝭ:relinqꝭ igiꝭ ꝙ hoī illi ex
ſua humanitate nō ꝯueniat venire in mūdū:ipſe autem
ſe dicit veniſſe in mūdum. Exiui inquit a patre ⁊ veni in
mūdū. Joā.16. Manifeſtū eſt igiꝭ id qđ v̄bo dei ꝯuenit
de hoīe illo dī v̄e.nā ꝙ v̄bo dei ꝯueniat venire in mūdū
manifeſte oñdit Joānes euāgeliſta dicēs. In mūdo erat
⁊ mūdus ꝑ ipſuꝫ factꝰ eſt.⁊ mū.eū nō cog.in propria ve-
nit ⁊c̄.opꝫ igitur pſonā ⁊ hypoſtaſim illius hoīs loquētꝭ
8 eſſe pſonaꝫ ⁊ hypoſtaſim v̄bi dei. ¶ Itē Aplſ dicit He-
bre.10. Ingrediens mūdū dicit:hoſtiā ⁊ oblationeꝫ no-
luiſti:corpꝰ aūt aptaſti mihi.ingrediens aūt mūduꝫ v̄bū
dei eſt:vt oñ ſuꝫ eſt.ipſi ergo dei v̄bo corpꝰ aptaꝭ:vt.ſ.ſit
ꝓpriū corpus eiꝰ:qđ dici nō poſſet niſi eēt eadē hypoſta
ſis v̄bi dei ⁊ illiꝰhoīs.opꝫ igiꝭ eſſe eandē hypoſtaſim dei
9 verbi ⁊ illius hoīs. ¶ Amp̄. Oīs mutatio vel paſſio cō-
ueniens corpori alicuius pōt attribui ei cuiꝰ eſt corpus:
ſi enim corpus Petri vulneraꝭ flagellaꝭ aut moriaꝭ pt
dici ꝙ Petrus vulneraꝭ flagellaꝭ aut moriꝭ:ſꝫ corpꝰ il-
lius hoīs fuit corpus v̄bi dei:vt oñſum eſt.ergo oīs paſ-
ſio q̄ in corpe illiꝰhoīs facta fuit pōt v̄bo dei attribui.re-
cte igiꝭ pōt dici ꝙ v̄buꝫ dei ⁊ deus eſt paſſus crucifixus
10 mortuꝰ ⁊ ſepultus:qđ ipſi negabāt. ¶ Itē Aplſ dicit ad
Heb.ij.Decebat eū ꝓꝑ quē oīa:⁊ ꝑ quē oīa:q multos fi-
lios in glīaꝫ adduxerat auctorē ſalutis eoꝝ ꝑ paſſionem
cōſummari:ex quo habeꝭ ꝙ ille ꝓꝑ quē ſunt oīa:⁊ ꝑ quē
ſunt oīa:⁊ qui hoīes in glīam adducit:⁊ qui eſt auctor ſa-
lutis humane:paſſus eſt ⁊ mortuꝰ: ſꝫ hec q̄tuor ſingula-
riter ſunt dei ⁊ nulli aliꝭ attribuunꝭ:dicīꝭ enim ꝓuer.16.
Uniuerſa ꝓꝑ ſemetipſum operatus eſt dn̄s: ⁊ Joā.j.de
v̄bo dei dī. Oīa per ipſuꝫ facta ſunt:⁊ in p̄s Gratiā ⁊ glo-
riaꝫ dabit dn̄s.⁊ alibi. Salus aūt iuſtoꝝ a dn̄o: manife-
ſtuꝫ eſt ḡ recte dici deuꝫ dei v̄bū eſſe paſſum ⁊ mortuū.
11 ¶ P̄. Licet aliqs hō ꝑticipatiōe diuini dominiꝭ dn̄s di
ci poſſit:nullus hō tn̄ neqꝫ creatura aliqua pōt dici dn̄s
glorie:qꝛ glīaꝫ future btitudinis ſolus deus ex nā poſſi-
det:aliꝭ v̄o per donū gratie:vn̄ ⁊ p̄s dicit. Dn̄s virtutum
ipſe eſt rex glorie:ſed Aplſ dicit dn̄m glorie eſſe crucifi-
xum.j.Corin.ij. Si enim cognouiſſent: nunꝙ̄ dn̄m glo-
rie crucifixiſſent. v̄e igiꝭ dici pōt ꝙ deus ſit crucifixus.
12 ¶ Adhuc. v̄bū dei dicīꝭ dei filius ꝑ nām:vt ex ſupra di-
ctis pꝫ.hō autē ꝓꝑ inhabitationē dei dicīꝭ dei filius per
grām adoptionis:ſic ḡ in dn̄o Jeſu chꝛiſto ſm poſitionem
p̄dictā eſt accipere vtrūqꝫ filiatiōis modū.nā v̄bū inha-
bitās eſt dei filius ꝑ nām:hō inhabitatus eſt dei filius ꝑ
grām adoptionis:vn̄ hō ille nō pōt dici ꝓprius vel vni-
genitus dei filius:ſꝫ ſolū dei v̄bū:ꝙ ſm ꝓprietatē nati-
uitatis ſingulariter a pr̄e genitū eſt.attribuit aūt ſcriptu-
ra ꝓprio ⁊ vnigenito dei filio paſſionē ⁊ mortē:dicit enī
Aplſ Ro.8. Proprio filio ſuo nō pepcit: ſed pro nobis
oībus tradidit illuꝫ.⁊ Joā.3. Sic deus dilexit mundū vt
filiuꝫ ſuuꝫ vnigenitum daret:vt oīs qui credit in illuꝫ nō
pereat ſꝫ habeat vitā eternā.⁊ ꝙ loquatur de traditione
ad mortē:pꝫ per id qđ eadē verba ſupra p̄miſerat de fi-
lio hoīs crucifixo dicens:ſicut Moyſes exaltauit ſerpē-
tem in deſerto:ita opꝫ exaltari filiuꝫ hoīs:vt oīs qui cre-
dunt in illum ⁊c̄.⁊ Aplſ mortē chꝛiſ indiciū diuine dile-
ctionis ad mūdū eſſe oñdit dicens Ro.5. Cōmendat ſuā
charitatē deus in nobis:qm̄ cū adhuc inimici eſſemus:
chꝛiſ pro nobis mortuus eſt.recte ergo dici pōt ꝙ v̄bum
dei deus ſit paſſus ⁊ mortuus. ¶ Itē. Ex hoc dī aliqs fi- 13
lius alicuiꝰ matris: qꝛ corpus eius ex ea ſumiꝭ:lꝫ aīa nō
ſumaꝭ ex matre:ſꝫ ab exteriori ſit:corpus aūt illius hoīs
ex v̄gine matre ſumptū eſt.oñſum eſt autē corpus illius
hoīs eſſe corpus filiꝭ dei nālis.i.v̄bi dei. ꝯuenienter ḡ dī
ꝙ beata v̄go ſit mater verbi dei:⁊ etiam dei lꝫ diuinitas
v̄bi a matre non ſumatur:nō eniꝫ opꝫ ꝙ filiꝰ totū qđ eſt
de ſua ſubā a matre ſumat:ſed ſoluꝫ corpus. ¶ Ampliꝰ.
Aplſ dicit ad Gal.4. Miſit deus filiū ſuū factū ex mu- 14
liere:ex quib⁹ v̄bis oñdiꝭ qualiter miſſio filiꝭ dei ſit intel
ligēda:eo.n.dī miſſus quo factus eſt ex muliere:qđ q̄dē
veꝝ eē nō poſſet niſi filiꝰ dei ante fuiſſet ꝙ̄ factꝰ eēt ex
muliere:qđ eniꝫ in aliquid mittiꝭ prius eē intelligiꝭ ꝙ̄
ſit in eo in qđ mittiꝭ:ſed hō ille qui eſt filius adoptionis
ſm Neſtoriū non fuit anteꝙ̄ natus eſſet ex muliere.qđ
ergo dicit miſit deus filium ſuum:non pōt itelligi de fi-
lio adoptiuo:ſed opꝫ ꝙ intelligaꝭ de filio naturali:id eſt
de deo dei v̄bo:ſed ex hoc ꝙ aliqs factus eſt ex mulie-
re dī filius mulieris.deus ergo dei v̄bū eſt filius mulie-
ris. Sꝫ forte diceret aliqs nō debere v̄bū aplī ſic intelli Solo po-
gi ꝙ dei filius ad hoc ſit miſſus vt ſit factꝰ ex muliere:ſꝫ nitur.
ita ꝙ dei filius qui eſt factus ex muliere ⁊ ſub lege ad h̄
ſit miſſus vt eos q ſub lege erant redimeret:⁊ ſm hoc ꝙ
dicit filiū ſuū.nō oportebit intelligi de filio naturali:ſed
de hoīe illo qui eſt filius adoptionis. Sed hic ſenſus ex- Reproba-
cludiꝭ ex ipſis aplī v̄bis. ¶ Nō enim a lege pōt abſol- tur.
uere:niſi ille q ſupra legē exiſtit:q ē actor legis. ¶ Lex
aūt a deo poſita eſt.ſolus igiꝭ dei ē a ſeruitute legis eri-
pere:hoc aūt attribuit Aplſ filio dei de q̄ loqꝭ: filiꝰergo
dei de q̄ loqꝭ eſt filiꝰnālis.veꝝ ḡ eſt dicere ꝙ nālis dei
filius.i.deus dei v̄bū eſt factꝰex muliere. ¶ P̄. Idē pꝫ ꝑ 15
hoc ꝙ redēptio humani gn̄is ipſi deo attribuiꝭ i p̄s. Re
demiſti me dn̄e deus v̄itatis. ¶ Adhuc. Adoptio filioꝝ 16
dei ſit per ſpm̄ ſanctuꝫ ſm illud. Ro.18. Accepiſtis ſpm̄
adoptionis filioꝝ.ſpūs autem ſctūs non eſt donū homi
nis:ſed dei.adoptio ḡ filioꝝ nō cauſaꝭ ab hoīe ſꝫ a deo.
cātur autēꝫ a filio dei miſſo a deo ⁊ facto ex muliere: qđ
pꝫ per id qđ Aplſ ſubdit:⁊ adoptionē filioruꝫ reciperē-
mus.opꝫ ergo v̄bū aplī intelligi de filio dei nālī. deus ḡ
dei verbum factus eſt ex muliere id eſt ex v̄gine matre.
¶ Item. Joā.dicit. Uerbū caro factum eſt.non autē hꝫ
carnē niſi ex muliere.v̄bū igiꝭ factū eſt ex muliere:id eſt
ex v̄gine matre:v̄go.n.eſt mater dei v̄bi. ¶ Amp̄. Apo- 17
ſto.dicit. Ro.9.ꝙ chꝛiſ eſt ex patrib⁹ ſm carnē qui eſt ſu
per oīa deus bn̄dictꝰ in ſecula.nō aūt ex patrib⁹ niſi me-
diante v̄gine.deꝰ igiꝭ qui eſt ſup oīa eſt ex v̄gine ſm car-
neꝫ.v̄go ḡ eſt mater dei ſm carnē. ¶ Adhuc. Aplſ dicit
Phil.ij.de chꝛiſto Jeſu:qui cū in forma dei eēt exinaniuit
ſemetipſuꝫ formā ſerui accipiens in ſilitudinē hoīum fa
ctus.vbi manifeſtū eſt ſi ſꝫ Neſtoriū chꝛiſ͠m diuidamus

in duos.ſ.in hoīez illū qui eſt filius adoptionis ⁊ in filiū
dei nālez qui eſt v̄bū dei:ꝙ nō pōt intelligi de hoīe illo.
ille.n.hō ſi purus hō ſit nō prius fuit in for° dei vt poſt-
modū in ſilitudinē hoīum fieret:ſz magis econuerſo:hō
exñs diuinitatis p̄ticeps fact° eſt: in quo nō fuit exinanit°:
ſz exaltat°.opꝫ g̃ ꝙ itelligat̃ de v̄bo dei qđ pri° fuerit ab
eterno in for° dei.ſ.in nā dei:⁊ poſtmoduz exinaniuit ſe-
metipſuz in ſilitudinē hoīuz fact°:nō pōt aūt itelligi iſta
exinanitio p̄ ſolā īhabitationē v̄bi dei in hoīe Jeſu chō.
nā v̄bū dei in oībus ſanctis a p̄n° mūdi habitauit p̄ grāꝫ.
nec tñ dī exinanitū:q: deus ſic ſuā bonitatē creaturis cō
municat ꝙ nihil ei ſubtrahit̃ ſz magis quodā mō exalta
tur ſm ꝙ eius ſublimitas ex bonitate creaturaꝝ appa-
ret:⁊ tāto amplius q̄to creature fuerint meliores.vñ ſi
verbū dei plenius habitauit in hoīe chō q̄ꝫ in alijs ſctis.
minus etiā h̄ q̄ꝫ in alijs cōueniet exinanitio verbi:mani-
feſtum eſt ergo ꝙ vnio verbi ad humanā nām nō eſt in-
telligenda ſm ſolā inhabitationē v̄bi dei in hoīe illo: vt
Neſtorius dicebat:ſed ſm ꝙ verbum dei vere factū eſt
hō:ſic enim ſolum habebit locū exinanitio : vt.ſ.dicatur
v̄bū dei exinanitū:id eſt paruū factū non amiſſione p̄pe
magnitudinis ſed aſſumptiōe humane puitatis:ſicut ſi aīa
p̄exiſteret corpi ⁊ diceret̃ fieri ſb̄a corpea que eſt homo
non mutatione p̄prie nāe:ſz aſſumptione nature corpo-
18 ree.¶ P̄.Manifeſtū eſt ꝙ ſpūſanct° in hoīe chō habi
tauit:dī.n.Luc.4.ꝙ Jeſus plen° ſpūſctō:regreſſus eſt a
Jordane.ſi g̃ incarnatio v̄bi ſm hoc ſolū itelligēda eſt ꝙ
v̄bum dei in hoīe illo pleniſſime habitauit:neceē erit dice
re ꝙ etiā ſpūſanct° erit incarnat°:qđ eſt oīno alienum a
19 doctrina fidei.¶ Adhuc.Manifeſtū eſt v̄bū dei in ſctis
angelis habitare qui p̄ticipatione verbi itelligētia replē
tur:dicit enim Apl̄s Heb.ij.Nuſq̄ꝫ angelos app̄hēdit:ſz
ſemen habrae app̄hēdit.manifeſtū eſt g̃ ꝙ aſſūptio hu
mane nature a v̄bo nō eſt ſm ſolā inhabitationē accipiē
20 da.¶ Adhuc.Si ſm poſitionē Neſtorij chōs ſeparetur
in duos ſm hypoſtaſim differentes.ſ.in v̄bum dei ⁊ ho-
minez illū:ipoſſe eſt ꝙ v̄bum dei chōs dicatur:qđ pꝫ duꝫ
ex modo loquēdi ſcripture q̄ nūq̄ꝫ añ incarnationē dñi
deuꝫ aut dei verbū noīat chōm:tuꝫ etiaꝫ ex ipſa noīs ra-
tione:dī eniꝫ chōs quaſi vnctus.chōs vnct° aūt intelligit̃
oleo exultationis.ſ.ſpūſancto:vt Petrus exponit Act.3.
Nō aūt pōt dici ꝙ v̄bū dei ſit vnctū ſpūſctō: q: ſic ſpi-
ritusſanctus eēt maior filio vt ſcrificās ſcrificato:oporte-
bit ergo ꝙ hoc nomē chōs ſolū p̄ hoīe illo poſſit itelligi.
Qd ergo dicit Apl̄s ad Phil.ij.Hoc ſentite in vobis qđ
⁊ in chō Jeſu:ad hoīez illū referēdū eſt:ſubdit aūt.Qui
cū in forma dei eēt nō rapinaꝫ arbitrat° eſt eſſe ſe eq̄lem
deo.veꝝ g̃ eſt dicere ꝙ hō ille eſt in forma.ſ.in nā dei ⁊
eq̄lis deo:lꝫ aūt hoīes dicant̃ dij vel filij dei p̄p inhabi-
tātē deū:nūq̄ꝫ tñ dī ꝙ ſint eq̄les deo.pꝫ g̃ ꝙ hō chōs nō
.21 p̄ ſolā inhabitationē dī deus.¶ Itē.Licet nomē dei ad
ſanctos hoīes trāſferat̃ p̄p inhabitationē grē:nūq̄ꝫ tamē
oīa que ſūt ſolius dei ſicut creare celū ⁊ terrā aliq̄d huiꝰ
de aliquo ſanctoꝝ p̄p inhabitationē grē dī. Chriſto autē
hoī attribuit̃ inquātū hō creatio:dī.n.Heb.3.Conſidera
te Apl̄m ⁊ pontificē cōfeſſionis nr̄e Jeſum chōm qui fi-
delis eſt ei q̄ fecit illuꝫ:ſicͭ ⁊ Moyſes in oī domo illi° qđ
opꝫ de hoīe illo ⁊ nō de dei v̄bo intelligi:tū q: oñſuꝫ eſt
ꝙ ſm pōnē Neſtorij v̄bū dei chōs dici nō pōt.tū q: v̄bū
dei nō eſt factū ſz genitū.Addit aūt Apl̄s:amplioꝛi glīa
iſte p̄e Moyſe dign° habitus eſt.q̄to āpliorē honorem
hꝫ dom° qui fabricauit illaꝫ:hō ergo chōs fabricauit do-
muꝫ dei:qđ ꝯſter Apl̄s p̄bat ſubdēs.Oīs nāq̄ꝫ domus
fabricat̃ ab aliquo:qui āt oīa creauit deus eſt:ſic g̃ Apl̄s
p̄bat ꝙ hō chōs fabricauit domū dei p̄ h̄ ꝙ de° creauit

oīa:que p̄batio nulla eēt:niſi chōs eēt de° creās oīa: ſic g̃
hoī illi° attribuit̃ creatio vniuerſoꝝ qđ eſt p̄priū op° dei.
eſt igit̃ hō chōs ipſe de° ſm hypoſtaſim ⁊ nō rōne ībabi-
tationis tñ.¶ Amp̄.Manifeſtū eſt ꝙ hō chōs loq̄ns d̄ 22
ſe:multa diuina dicit ⁊ ſup̄nālia : vt eſt illud Joā.6.Ego
reſuſcitabo illū in nouiſſimo die.⁊ Joā.10.Ego vitā eter
nam do eis:qđ q̄dē eēt ſūme ſup̄bie ſi ille hō loquēs nō
eſſet ſm hypoſtaſim ipſe deus:ſz ſolū haberet deū inha-
bitātē:hoc aūt hoī chō nō cōpetit p̄ de ſe dicit Math.
11.Diſcite a me q: mitis ſum ⁊ humilis corde.eſt g̃ eadē
p̄ſona hoīs illi° ⁊ dei.¶ P̄.Sicut legit̃ i ſcripturis ꝙ hō 23
ille eſt exaltat°:dī enim Act.2.Dextera ergo dei exalta-
tus ⁊c̄.ita legit̃ ꝙ de° ſit exinanit° Philip.ij.Exinaniuit
ſemetipſuz ⁊c̄.ſicut g̃ ſublimia p̄nt dici de hoīe illo rōne
vnionis ꝙ ſit deus ꝙ reſuſcitet mortuos ⁊ alia huiꝰ: ita
de deo p̄nt dici humilia:vt qđ ſit nat° de virgine:paſſus:
mortuus ⁊ ſepultus.¶ Adhuc.Relatiua tā v̄ba q̄ꝫ pro- 24
noīa idē ſuppoſitū referūt.dicit enim Apl̄s.Col.p̄mo:lo
quens de filio dei.In ipſo cōdita ſunt vniuerſa in celis ⁊
in terra viſibilia ⁊ inuiſibilia:⁊ poſtea ſubdit.Et ipſe eſt
caput corpis eccl̄ie q̄ eſt p̄ncipiū p̄mogenit° ex mortuis.
Manifeſtū eſt aūt ꝙ h̄ qđ dr̄:in ipſo ꝯdita ſunt vniuer-
ſa:ad v̄bū dei p̄tinet.ꝙ āt dī p̄rimogenit° ex mortuis hoī
chō cōpetit:ſic ergo dei verbuꝫ ⁊ hō chōs ſunt vnū ſup-
poſitū:⁊ per ꝯñs vna perſona:⁊ opꝫ ꝙ quicq̄d dī d̄ hoīe
illo dicat̃ de v̄bo dei ⁊ ecōuerſo.¶ Itē Apl̄s dicit.j.ad 25
Corin.8.Unus eſt dñs Jeſus chōs p̄ quē oīa. manifeſtuꝫ
eſt aūt ꝙ Jeſus chōs nomē illius hoīs p̄ quē oīa cōuenit
verbo dei:ſic g̃ verbū dei ⁊ hō ille ſunt vn° dñs nec duo
dñi nec duo filij: vt Neſtorius dicebat:⁊ ex h̄ vlteri° ſeq
tur ꝙ verbi dei ⁊ hoīs ſit vna perſona.Si quis aūt dili-
genter cōſideret hec Neſtorij opinio q̄ntum ad incarna-
tionis myſterij parū differt ab opione Fotini:q: vterqꝫ
hoīem illū deuꝫ aſſerebat ſolum p̄p inhabitationeꝫ grē:
q̄uis Fotinus dixerit ꝙ ille hō nomē diuinitatis ⁊ glo-
riam per paſſionē ⁊ bona op̄a meruit. Neſtori° aūt con-
feſſus eſt ꝙ a p̄ncipio ſue ꝯceptiōis huiꝰ nomē ⁊ glīam
habuit p̄p pleniſſimam habitationem dei in ipſo. Circa
gñationeꝫ aūt eternaꝫ verbi multū differebant. nā Ne-
ſtorius eam cōfitebatur:Fotinus v̄o negabat oīno.

¶ Contra errorem Euticetis. Cap.XXXV.

Quia ergo ſicut multipliciter oñſuꝫ ē: ita opꝫ myſteriuꝫ incarna- *Difficultas relinquitur.*
tionis itelligi ꝙ verbi dei ⁊ hoīs ſit vna ⁊ ea-
dēqꝫ p̄ſona.relinquit̃ tñ q̄dā circa hui° veri-
tatis ꝯſiderationē difficultas:nām eniꝫ dinā
neceſſe eſt vt ſua p̄ſonalitas cōſequat̃.¶ Silr̄ autē vī ⁊
de humana nā. Naꝫ oē qđ ſubſiſtit in intellñali vel rō-
nali nā hꝫ rōneꝫ perſone:vñ non vī eſſe poſſe ꝙ ſit vna
perſona ⁊ ſint due nature diuina ⁊ humana. ¶ Ad hui° *Solo difficultatis.*
aūt difficultatis ſolutioneꝫ diuerſi diuerſas pōnes attu-
lerunt:Eutices enim vt vnitatē perſone cōtra Neſtoriū
ſeruaret in chō:dixit in chō eē etiā vnā nām ita ꝙ q̄uis
ante vnioneꝫ eſſent due nature diſtincte diuina ⁊ huma-
na:in vnione tñ coierūt in vnā naturā : ⁊ ſic dicebat chōſ
p̄ſonā ex duabus naturis eē:nō aūt ex duabus naturis
ſubſiſtere:p̄pter qđ in Calcedonenſi ſynodo eſt ꝯdēna-
tus. Huius aūt poſitionis falſitas ex mltis apparet:oſtē
ſuꝫ eſt eni ſupra ꝙ in chō Jeſu ⁊ corpus fuit ⁊ aīa rōna-
lis ⁊ diuinitas:⁊ manifeſtū eſt ꝙ corp° chōi ēt poſt vnio-
nem nō fuit ipſa v̄bi diuinitas. Nā corpus chōi etiā poſt
vnionē paſſibile fuit ⁊ corporeis oculis viſibile ⁊ linia-
mentis mēbroꝝ diſtinctū:que oīa aliena ſunt a diuinita-
te verbi: vt ex ſupioribus pꝫ.ſilr̄ etiā aīa chōi poſt vnio-
nem aliud fuit a diuinitate verbi:q: aīa chōi etiam poſt

vnionem paſſionibus triſtitie ⁊ doloris ⁊ ire affecta fuit
que etiã diuinitati vbi nullo mõ ꝯuenire põt: vt ex pre-
miſſis pꝫ:aĩa autẽ humana ⁊ corpus ꝯſtituunt humanã
nãm:ſic ergo etiã poſt vnionem humana nã in chřo fuit
aliud a diuinitate verbi que eſt nã diuina.Sunt igitur in
chřo etiã poſt vnionẽ due nature. ¶ Item. Nã eſt ſm
quã res aliqua dicit̃ res nãlis:dicitur autẽ res nãlis ex
hoc ꝙ hꝫ formã ſicut ⁊ res artificialis. Non enim dicit̃
domus anteq̃ hꝫ formã artis:⁊ ſilr non dĩ equus anteq̃
habeat formã nãe ſue.forma igitur rei nãlis eſt eius nã.
opꝫ ergo dicere ꝙ in chřo ſint due forme ẽt poſt vnionẽ,
dicit eniꝫ Apl's ꝑhil.ij.de chřo Jeſu ꝙ cũ in forma dei
eſſet formã ſerui accepit. Non aũt põt dici ꝙ ſit eadem
forma dei ⁊ forma ſerui:nihil enim accipit qđ iam hꝫ: ⁊
ſic ſi eadem eſt forma dei ⁊ forma ſerui cuꝫ iam formaꝫ
dei habuiſſet nõ accepiſſet formã ſerui.neqꝫ iterũ poteſt
dici ꝙ forma dei i chřo ꝑ vnionẽ ſit corrupta:q2 ſic chřs
poſt vnionẽ nõ eſſet deus.neqꝫ iterũ pt dici ꝙ forma ſer-
ui ſit corrupta in vnione:q2 ſic nõ accepiſſet formã ſerui.
Sed nec dici põt ꝙ forma ſerui ſit ꝯmixta forme dei:q2
que permiſcentur nõ manent integra ſed partim vtrũqꝫ
corrumpitur:vñ non diceret ꝙ accepiſſet formã ſerui ſꝫ
aliquid eius:⁊ ſic opꝫ dici ſm v̈ba Apli ꝙ in chřo etiam
poſt vnionẽ fuerunt due forme:ergo due nãe. ¶ Amp.
Nomẽ nature ꝓmo impoſitũ eſt ad ſignãdũ ipſam gña-
tionem naſcentium:⁊ ex inde trãſlatũ eſt ad ſignãdũ ꝓn
cipiũ gñationis huiꝰ: ⁊ inde ad ſignãdũ ꝓncipiũ motus
intrinſecum mobili:⁊ q2 huiꝰ ꝓncipiũ eſt mã vel forma.
vlterius nã dicitur forᵃ vel mã rei nãlis habentis in ſe ꝓn
cipium motus:⁊ q2 forma ⁊ mã conſtituunt eſſentiã rei
nature talis extenſum eſt nomen nature ad ſignificãduꝫ
eſſentiaꝫ cuiuſcũqꝫ rei in nã exiſtentis vt ſic nã alicuius
rei dicatur eſſentia quã ſignificat definitio: ⁊ hoc modo
hic de nã eſt queſtio.ſic enim dicimus humanã nãm eẽ
in chřo ⁊ diuinã. ſi ergo vt Eutices poſuit humanã nãꝫ
⁊ diuinã fuerunt due añ vnionẽ:ſꝫ ex eis in vnione cõſta
ta eſt vna nã:opꝫ hoc eẽ aliquo modorũ ſm quos ex mul
Diſtõ triũ modorum. tis natũ eſt vnũ fieri. Fit aũt vnũ ex multis: vno qđem
mõ ſm ordinẽ tm̃ ſicut ex multis domibꝰ fit ciuitas:⁊ ex
multꝭ militibꝰ fit exercitus. Alio mõ ordine ⁊ cõpoſitõe:
ſicut ex ptibꝰ domus ꝯiunctis ⁊ ꝑ tecti colligationẽ do-
mus fit:ſꝫ hĩ duo modi nõ cõpetũt ad ꝯſtitutionẽ vnius
nãe ex pluribꝰ:ea igit̃ quorũ forma eſt ordo vel cõpoſi-
tio nõ ſunt res nãles vt ſic eorũ vnitas poſſit dici vnitas
Tertius modus eſt ipoſſibilis qđ ꝓbatur. nãe. Tertio modo ex pluribus fit vnũ per cõmixtionẽ:
ſicut ex q̃tuor elemẽtis fit corpus mixtũ:hĩ etiaꝫ modus
nullo modo cõpetit ad ꝓpoſitũ.ꝓmo qđeꝫ q2 mixtio nõ
1 eſt niſi eorũ que cõicant in mã ⁊ que agere ⁊ pati ad inui
Ca.16.⁊.17 cem nata ſunt:qđ quidẽ hic eſſe nõ põt:oñſum eſt eni in
2 ꝓmo libro.ꝙ deus imãlis ⁊ oĩno ĩpaſſibilis eſt. Scđo q2
ex his quorũ vnũ mltũ excedit aliud mixtio fieri non põt:
ſi quis eni guttã vini mittat in mille amphoras aque:nõ
erit mixtio ſꝫ corruptio vini:ꝑꝑ qđ etiã nec ligna in for-
nace ignis miſſa dicimus miſceri igni ſꝫ ab igne cõſumi
ꝑꝑ excellentẽ ignis virtutẽ.diuina aũt natura in infinitũ
humanã excedit:cum virtus dei ſit infinita:vt in primo
Cap.44. oſtẽſuꝫ eſt.nullo ergo modo poſſet fieri mixtio vtriuſqꝫ
3 nature. Tertio q2 dato ꝙ fieret mixtio neutra nã rema-
neret ſaluata:miſcibilia enim in mixto nõ ſaluant̃ ſi ſit
vꝫa mixtio:facta ergo permixtione vtriuſqꝫ nãe diuine.ſ.
⁊ humane:neutra natura remaneret ſed aliquid tertiuꝫ.
⁊ ſic chřs non eſſet deus neqꝫ homo: nõ ergo ſic poteſt
intelligi qđ Eutices dixit ante vnionem fuiſſe duas natu-
ras:poſt vnionẽ vero vnaꝫ in dño Jeſu chřo quaſi ex dua-
bus naturis ſit ꝯſtituta vna nã.relinquitur ergo ꝙ hoc in-
telligatur hoc mõ ꝙ altera tm̃ earũ poſt vnionem remã-
ſerit.aut ergo fuit in chřo ſola nã diuina:⁊ id qđ videbat̃
in eo humanũ fuit phãtaſticũ:vt Manicheus dixit. aut
diuina nã cõuerſa eſt in humanã naturã: vt Apollinaris
dixit ꝯ quos ſupra diſputauimus:relinquit̃ ergo hoc eẽ
ĩpoſſe ante vnionẽ fuiſſe duas naturas in chřo:poſt vnio-
neꝫ vero vnaꝫ. ¶ Amp. Nunq̃ inuenit̃ ex duabus naturis 4
manẽtibus fieri vnaꝫ eo ꝙ quelibet nã eſt qđdam totũ:
ea vero ex quibꝰ aliquid conſtituit̃ cadunt in rõne partis.
vñ cũ ex aĩa ⁊ corpore fiat vnũ:neqꝫ corpus neqꝫ aĩa na-
tura dici põt ſicut nũc loquimur de nã:q2 neutruꝫ habet
ſpẽm cõpletaꝫ:ſed vtrũqꝫ eſt pars vnius nature.cũ ergo
nã humana ſit quedaꝫ nã cõpleta:⁊ ſimiliter nã diuina:
ĩpoſſe eſt ꝙ cõcurrãt in vnã nãm niſi vel vtraqꝫ vel alia
corrũpatur qđ eſſe nõ põt:cũ ex ſupra dictis pateat. vnũ
chřm ⁊ verũ deũ ⁊ verũ hoĩem eẽ. ĩpoſſe eſt ergo in chřo
vnã eſſe tm̃ nãm. ¶ Itẽ. Ex duobꝰ manẽtibꝰ: vna nã cõ 5
ſtituitur vel ſicut ptibus corporalibꝰ ſicut ex mẽbris cõ-
ſtituitur aĩal:qđ hĩ dici nõ põt cũ diuina nã non ſit aliqđ
corporeũ vel ſicut ex mã ⁊ forma cõſtituitur aliqđ vnũ:
ſicut ex aĩa ⁊ corpore aĩal:qđ ẽt nõ poteſt in ꝓpoſito di-
ci.oñſum eſt enim in ꝓmo lib.ꝙ deus neqꝫ materia eſt C.17.⁊.28
neqꝫ alicuiꝰ forma eẽ põt.ſi ḡ chřs eſt verus deꝰ ⁊ verus
hõ:vt oñſum eſt.ĩpoſſe eſt ꝙ in eo ſit vna nã tm̃. ¶ Ad- 6
huc. Subtractio vel additio alicuius eſſentialis ꝓncipij
variat ſpẽm rei:⁊ ꝑ ꝯñs mutat nãm:que nihil eſt aliđ q̃
eẽntia quã ſignificat definitio:vt dcm̃ eſt.⁊ ꝑꝑ hoc vide-
mus ꝙ dĩa ſpecifica addita vl' ſubtracta definitioni fa-
cit differre ſm ſpẽm:ſicut aĩal rõnale ⁊ rõne carens ſpẽ
differũt:ſic̃ ⁊ in numeris vnitas addita vl' ſubtracta fac̃
aliaꝫ ⁊ aliã ſpẽm numeri:forma aũt eſt eẽntiale ꝓnᵐ.oĩs
ergo forme additio facit aliã ſpẽm ⁊ aliã nãm ſicut nũc
loqmur de nã.ſi ergo diuinitas vbi addat̃ humane nãe:
ſicut forma faciet aliã nãm : ⁊ ſic chřs erit humane nãe:
ſed cuiuſdaꝫ alterius ſicut corpus aĩatũ eſt alteriꝰ natu-
re q̃ȝ id qđ eſt corpus tm̃. ¶ Adhuc. Ea q̃ nõ cõueniunt 7
in nã nõ ſunt ſilia ſm ſpẽm:vt hõ ⁊ equus.ſi aũt nã chřĩ
ſit cõpoſita ex diuina ⁊ humana.manifeſtũ eſt ꝙ nõ erit
nã chřĩ in alijs hoĩbus.ergo nõ erit ſilis nobis ſm ſpẽꝫ:
qđ eſt ꝯ Aplm̃ dicenteꝫ Heb.ij.ꝙ debuit per oĩa fratri-
bus aſſilari. ¶ ꝑ. Ex forma ⁊ mã ſemꝑ ꝯſtituitur vna 8
ſpecies que eſt ꝓdicabilis de pluribus actu vel potẽtia:
q̃tuꝫ eſt de rõne ſpẽi:ſi ergo humane nãe diuina nã q̃ſi
forma adueniat:oportebit ꝙ ex cõmixtione vtriuſqꝫ q̃-
dam cõis ſpẽs reſultet:que ſit a multis ꝑticipabilis: qđ
pꝫ eſſe falſum:nõ.n.eſt niſi vnus Jeſus chřs deꝰ ⁊ hõ.nõ
ergo diña ⁊ humana nã in chřo ꝯſtituerũt vnã naturam.
¶ Amp. Hoc ẽt videt̃ a fide alienũ eſſe ꝙ Eutices dixit 9
añ vnionẽ in chřo fuiſſe duas naturas:cũ enim humana
nã ex aĩa ⁊ corpore ꝯſtituat̃:ſequetur ꝙ vel aĩa vel cor-
pus aut vtrũqꝫ ante chřĩ incarnationem fuerit: qđ ꝑ ſu-
pradicta pꝫ eſſe falſuꝫ.eſt ergo fidei ꝯtrariũ dicere ꝙ ante
vnionẽ fuerint due nãe chřĩ:⁊ poſt vnionẽ vna.

¶ De errore Macharij antiocheni ponentis vnã tm̃ vo
luntatem in chriſto. Ca.XXXVI.

HEre aũt in idẽ redire vident̃ ⁊ Ma- Idez 3ᵒ p.q.18.ar.p. Error iſte reprobatur.
charij antiocheni poſitio di-
cẽtis in chřo eſſe vnã tm̃ operationẽ ⁊ volũ-
tatẽ. Cuiuſlibꝫ.n.nãe eſt aliqua opatio ꝓpa.
nã forᵃ eſt opationis ꝓnᵐ:ſm quã vnaqueqꝫ 1
nã hꝫ ꝓpaꝫ ſpẽm:vñ opꝫ ꝙ ſic diuerſarũ nãrũ ſunt diuer-
ſe forme ita ſint ⁊ diuerſe actiões.ſi ḡ in chřo ſit vna tm̃
actio:ſeq̃t ꝙ in eo ſit vna tm̃ natura:qđ eſt Eutichiane he-
reſis:relinq̃t ergo falſum eẽ ꝙ in chřo ſit vna tm̃ opõ.
¶ Itẽ in chřo eſt diuina nã ꝑfecta:per quã ĩballe eſt pũ 2

⁊ humana nã pfecta ſm quã eſt vni⁹ ſpẽi nobiſcũ:ſʒ de
pfectione diuine nãe eſt volũtatẽ hẽe: vt in pmo lib. oſtẽ
ſum eſt:ſilr etiã de pfectione humane nãe eſt φ habeat
volũtatẽ p quã eſt hõ liberi arbitrij:opʒ ergo in chõ eẽ
3 duas volũtates. ❡ Adhuc. Uolũtas eſt vna ps potẽtia
lis aĩe humane ſicᵗ ⁊ intellꝰ:ſi ḡ in chõ nõ fuit alia volũ
tas pter volũtatẽ vbi:pari rõne nec fuit in eo intellꝰ p
ter itellm vbi:⁊ ſic redibit poſitio Apollinaris. ❡ Amp.
4 Si in chõ fuit tñ vna volũtas:opʒ φ in eo fuerit ſolũ
volũtas dĩna:nõ.n.vbũ volũtatẽ diuinaʒ quã ab eterno
habuit amittere potuit:ad volũtatẽ aũt dĩnã non ptinet
mereri:qꝛ meritũ eſt alicuius in pfectiõeʒ tendẽtis:ſic ḡ
chõs nihil neqʒ ſibi neqʒ nobis ſua paſſiõe meruiſſet:cu
ius ↄ̃riũ docet Apls Philip.ij.dicẽs. Factꝰ eſt obediens
5 pri vſqʒ ad mortẽ:pp qd ⁊ deꝰ exaltauit illũ. ❡ P. Si in
chõ volũtas humana nõ fuit ſeqꝛ φ neqʒ ſm nãʒ aſſũ
ptaʒ liberi arbitrij fuit.naʒ ſm volũtatẽ eſt hõ liberi ar
bitrij:ſic ergo non agebat chõs hõ ad modũ hoĩs ſed ad
modũ alioꝝ aĩaliũ:q̃ libero arbitrio carẽt:nihil ḡ in eius
actibꝰ virtuoſum ⁊ laudabile aut nobis imitãdũ fuit.fru
ſtra ergo dr̃ Matth.11. Diſcite a me:qꝛ mitis ſum ⁊ hu
milis corde. ⁊ Joã.13. Exẽplũ dedi vobis:vt quẽadmo
6 dũ ego feci:ita ⁊ vos faciatis. ❡ Adhuc. In vno hoĩe pu
ro q̃uis ſit ſuppoſito vnꝰ:ſunt tñ plures ⁊ appetitꝰ ⁊ ope
rationes ſm diuerſa nãlia pnª.nã ſm rõnalẽ partẽ ineſt
ei volũtas:ſm ſenſitiuaʒ ineſt ei iraſcibilis ⁊ cõcupiſci
bilis. ⁊ rurſus naturalis appetitus ↄ̃ſñs vires nãles. ſilr
autẽ ⁊ ſm oculũ videt:ſm aurẽ audit:pede ambulat:lin
gua loquit:⁊ mẽte itelligit:que ſunt opõnes diuerſe:⁊ h
iõ eſt qꝛ opõnes nõ multiplicant ſolũ ſm diuerſa ſubie
ctã opatiua:ſʒ ẽt ſm diuerſa pncipia:qbꝰ vnũ ⁊ idẽ ſubie
ctum operat:a qbꝰ ẽt opõnes ſpẽʒ trahunt:diuina võ nã
multo plus diſtat ab humana q̃ nãlia pncipia humane
nãe ab inuicẽ.eſt ergo alia ⁊ alia volũtas ⁊ opatio diui
ne ⁊ humane nãe in chõ:lʒ ipſe chõs ſit ĩ vtraqʒ nã vnꝰ.
Cõfirmatur. ❡ Itẽ. Ex auctoritate ſcripture manifeſte oñdit in chõ
duas volũtates fuiſſe:dicit.n.ipſe Joã.6. Deſcẽdi de celo
non vt faciã volũtatẽ meã:ſʒ volũtatẽ eiꝰ q miſit me. Et
Luc.22. Nõ mea voluntas ſʒ tua fiat: ex quibꝰ pʒ φ in
chõ fuit q̃daʒ volũtas ppria eiꝰ pter volũtatẽ pris.ma
nifeſtũ eſt aũt φ in eo fuit volũtas q̃dam cõis ſibi ⁊ pri:
pris eniʒ ⁊ filij ſicut eſt vna nã:ita etiaʒ eſt vna volũtas:
ſunt ergo in chõ due volũtates. Idẽ aũt ⁊ de operatio
nibus pʒ:fuit enim in chõ vna opatio ſibi ⁊ pri cõis:cũ
ipſe dicat Joã.5. Quecũqʒ pater facit:hec ⁊ ſilr filius fa
cit. Eſt ãt in eo ⁊ alia opatio que nõ ↄ̃uenit pri:vt dormi
re eſurire comedere ⁊ alia huiꝰ que chõs humanitꝰ fecit
vel paſſus eſt:vt euãgeliſte tradũt:non ergo fuit in chõ
Origo erro ris ponitur. vna tñ opatio. ❡ Ut aũt hec poſitio ortũ habuiſſe ex h
φ eiꝰ auctores neſcierũt diſtinguere iter id qd eſt ſimplr
vnũ ⁊ ordine vnũ:viderũt.n. volũtateʒ humanã in chõ
oĩno ſub volũtate diuina ordinatã fuiſſe:ita φ nihil volũ
tate humana chõs voluit niſi ſm φ eũ velle volũtas di
uina diſpoſuit:ſilr ẽt nihil chõs ſm humanã nãʒ opatus
eſt vel agẽdo vl̃ patiẽdo niſi φ volũtas diuina diſpoſuit
ſm illud Joã.8. Que placita ſunt ei: facio ſp. Humana
etiã opatio chĩ quãdã efficaciã diuinã ex vnione diuini
tatis ↄ̃ſequebat:ſicut actio ſcḋarij agẽtis ↄ̃ſeqꝛ efficaciã
quãdaʒ ex pncipali agente:ex hoc ↄ̃tingit φ q̃libet eius
actio vel paſſio fuit ſalubris:pp qd Dioñ. humanaʒ chĩ
operationem vocat theandricã.i.dei virilẽ:⁊ ẽt qꝛ eſt dei
Solo motiui ⁊ hoĩs. Uidẽtes ḡ humanã volũtatẽ ⁊ opatiõnẽ chĩ ſub
diuina ordinari ĩfallibili ordine iudicauerũt in chõ eſſe
tñ volũtatem ⁊ operationem vnam q̃uis non ſit ideʒ
vt dictum eſt ordinis vnum ⁊ ſimpliciter vnum.

❡ Contra eos qui dixerunt ex aĩa ⁊ corpore nõ eſſe aliqd
vnum cõſtitutum in chriſto. Cap. XXXVII.

Ex premiſſis igit manifeſtũ eſt φ Recitat falſa opi. Neſtorij ⁊ Euticetis.
in chõ eſt tñ vna p
ſona ſm fidei aſſertionẽ ⁊ due nãe ↄ̃ id qd
Neſtoriꝰ ⁊ Eutices poſuerũt. ❡ Sʒ qꝛ hoc
alienũ vĩ ab his q̃ nãlis rõ experit:fuerunt
q̃dã poſteriores talẽ de vnione põnẽ aſſerẽtes:qꝛ eni ex
vnione aĩe ⁊ corpis ↄ̃ſtituit hõ:ſʒ ex hac aĩa ⁊ ex h corpe
h hõ qd hypoſtaſim vel pſonã hypoſtaſim ⁊ pſonã deſi
gnat:volẽtes.n.euitare ne cogerent ĩ chõ ponere aliquã
hypoſtaſim vl̃ pſonã vbi:dixerũt φ aĩa ⁊ corpus nõ fue
rũt vnita in chõ:nec ex eis aliq̃ ſubã facta eſt:⁊ per hoc
Neſtorij hereſim vitare volebant. Rurſus:qꝛ hoc ipoſſe Opio q̃rũdã
videt:φ aliquid ſit ſubale alicui:⁊ nõ ſit de nã eius quã
prius habuit abſqʒ mutatione ipſius:vbũ aũt oĩno imu
tabile eſt.ne cogerent ponere aĩaʒ ⁊ corpus aſſumpta p
tinere ad nãʒ vbi quã habuit ab eterno:poſuerũt φ vbũ
aſſumpſit aĩam humanaʒ ⁊ corpus mõ accidentali:ſicut
homo aſſumit idumẽtũ p hoc errorẽ Euticetis exclude Predicta opinio reprobat
1 re volẽtes. ❡ Sʒ hec poſitio oĩno doctrine fidei repu
gnat. Aĩa enim ⁊ corpus ſua vnione hoĩem cõſtituit:for
ma eniʒ materie adueniẽs ſpẽm ↄ̃ſtituit:ſi ergo aĩa ⁊ cor
pus nõ fuerint in chõ vnita:chõs nõ fuit hõ ↄ̃ Aplm di
centẽ.j.ad Timo.ij. Mediator dei ⁊ hoium homo chõs
Jeſus. ❡ Iteʒ. Unuſquiſqʒ noſtrũ ea rõne hõ dr̃:qꝛ eſt 2
ex aĩa rõnali ↄ̃ſtitutus.ſi ḡ chõs nõ ea rõne dr̃ hõ:ſed ſo
luʒ qꝛ habuit aĩam ⁊ corpꝰ:lʒ nõ vnita:equoce dicet hõ:
⁊ nõ erit eiuſdeʒ ſpẽi nobiſcũ:ↄ̃ Aplm dicenteʒ Heb.ij.
φ debuit per oĩa fratribꝰ aſſilari. ❡ Adhuc. Non oẽ cor 3
pus ptinet ad humanã nãm ſʒ ſolũ corpꝰ humanũ:nõ ãt
eſt corpus humanũ:niſi φ eſt p vnionẽ aĩe rõnalis viui
ficatũ:neqʒ.n.oculus aut manus aut pes vl̃ caro ⁊ os aĩa
ſepata dicunt niſi equoce:nõ ergo poterit dici φ vbũ aſ
ſumpſit nãm humanã:ſi corpus aĩe nõ vnitũ aſſumpſit.
❡ Amp. aĩa humana naturalr vnibilis eſt corpori.aĩa 4
ergo que nũq̃ corpori vnit ad aliquid ↄ̃ſtituẽdũ nõ eſt
aĩa humana:qꝛ qd eſt pter nãm nõ põt eẽe ſemp:ſi ḡ aĩa
chĩ nõ eſt vnita corpi eiꝰ ad aliqd ↄ̃ſtituẽduʒ:relinqt φ
nõ ſit aĩa humana:⁊ ſic ĩ chõ nõ fuit humana nã. ❡ P. 5
Si vbũ vnitũ eſt aĩe ⁊ corpi accñtalr ſicut idumento:nã
humana nõ fuit nã verbi:verbum ergo poſt vnionẽ nõ
fuit ſubſiſtẽs in duabus naturis:ſicut neqʒ hõ indutꝰ dr̃
in duabꝰ naturis ſubſiſtere:qd qꝛ Eutices dicit in Calci
donẽſi ſynodo eſt dãnatus. ❡ Itẽ. Indumẽti paſſio nõ 6
refertur ad idutũ:nõ eni dr̃ hõ naſci qñ induit neqʒ vul
nerari ſi veſtimẽtũ laceret:ſi ergo vbũ aſſumpſit aĩaʒ ⁊
corpus ſicut hõ idumẽtũ:nõ poterit dici φ deus ſit natꝰ
aut paſſus pp corpus aſſumptũ. ❡ Adhuc. Si verbũ aſ 7
ſumpſit humanã nãm ſolũ vt indumẽtũ quo poſſet ho
minũ oculis apparere fruſtra aĩam aſſumpſiſſet:que ſʒ
ſuã nãm inuiſibilis eſt. ❡ Amp. ſm hoc nõ aliter aſſum 8
pſiſſet filius carnẽ humanã q̃ ſpũſſanctꝰ colũbe ſpẽʒ in
qua apparuit:qd pʒ eſſe falſuʒ.naʒ ſpũſſanctus nõ dr̃ fa
ctus colũba neqʒ minor pre ſm nãm aſſumptã. ❡ Itẽ. 9
Si qs diligẽter cõſideret ad hãc põnẽ:diuerſaꝝ hereſuʒ
icõuenientia ſequunt. Ex eo enim φ dicit filiũ dei vnitũ
aĩe ⁊ carni accñtali mõ ſicut hoieʒ veſtimẽto:ↄ̃uenit opi
nioni Neſtorij qui ſm ihabitationeʒ vbi dei hãc in hoĩe Error neſto.
vnionẽ eſſe factã aſſeruit:nõ eni deũ eẽ indutũ põt itelli
gi p tactũ corporeũ ſʒ ſolũ p grãʒ inhabitãteʒ. Ex hoc ẽt
φ dixit accñtalẽ vnionẽ vbi ad aĩam ⁊ carnẽ humanam
ſequit φ vbũ poſt vnionẽ nõ fuit ſubſiſtẽs in duabꝰ na
turis:qd Eutices dixit:nihil eni ſubſiſtit in eo qd ſibi ac Error Euti.
cidẽtalr vnit. Ex eo võ φ dicit aĩam ⁊ carnẽ nõ vniri ad

Error Arrij & Apolli. aliquid ꝯſtituēdū:ꝯuenit partim quidē cū Arrio & Apol
linari q poſuerūt corpus chři nō aiatū aīa rōnali:& ptim
Error manicheorum. cū Manicheo qui poſuit chřm nō verū hoiem ſ; phan
taſticū fuiſſe. Si eni aīa nō eſt vnita carni ad aliquā ꝯſti
tutionē:phātaſticū erat:qđ videbat̃ in chřo ſilr alijs ho
minib⁹ ex vnione aīe & corpis cōſtitutis. Sumpſit autē
hec poſitio occaſionē ex v̄bo Apli dicētis ꝓhil.ij. Habi
tu inuētus vt hō:nō enim intellexerūt hoc ſm metapho
ricē:que aūt metaphorice dicūtur:nō opꝫ ſꝫ oīa ſilia eē.
hꝫ ergo nā humana aſſumpta q̄dā indumēti ſilitudinē
inquātū v̄bū p carnē viſibilē videbat̃:ſicut hō videt̃ p
indumētū:nō aūt q̄tū ad hoc ꝙ vnio verbi ad huma
nam naturā in chřo fuerit modo accidentali.

¶ Contra eos qui ponūt duo ſuppoſita vł duas hypoſta
ſes in vna perſona chriſti. Cap.XXXVIII.

HAnc igitur poſitionē pp̄ p̄dicta icō
uenientia alij quidē vitā
tes poſuerūt ex aīa & carne in dn̄o ieſu chřo
vnā ſubāꝫ ꝯſtitutā eē.ſ.hoiem quēdā eiuſdē
ſpēi alijs hoib⁹:quē gdē hoiē vnitū dicunt
v̄bo dei:non gdē in nā ſꝫ in pſona: vt.ſ.ſit vna pſona v̄bi
dei & illi⁹ hoīs:ſed qꝛ hō ille q̄dā idiuidua ſubā eſt:qđ eſt
eē hypoſtaſim & ſuppoſitū:dicūt gdā in chřo eē aliā hy
Opio falſa. poſtaſim illi⁹ hoīs & v̄bi dei:ſꝫ vnā pſonā vtriuſqꝫ:rōne
cuius vnitatis dicunt v̄bum dei de hoīe illo predicari &
hoiem illum de v̄bo dei: vt ſit ſenſus:verbuꝫ dei eſt hō:
id eſt perſona verbi dei eſt pſona hoīs & econuerſo:& hac
rōne q̄cq̄d de verbo dei p̄dicat̃:dicūt de hoīe illo poſſe
p̄dicari & ecōuerſo cū quadā tñ replicatione vt cum dī.
deus eſt paſſus:ſit ſenſus:hō qui eſt deus pp̄ vnitatē p
Predicta falſa opinio reprobatur. ſone eſt paſſus:& hō creauit ſtellas.i.ille qui eſt hō. Sed
hec poſitio de necītate in errorē Neſtorij dilabitur:ſi.n.
dīa pſone & hypoſtaſis attēdat̃:inuenit̃ perſona eſſe nō
1 alienum ab hypoſtaſi:ſed quedā ps eius:nihil enim aliđ
eſt pſona q̄ꝫ hypoſtaſis talis nature.ſ.rōnalis:qđ pꝫ ex
definitiōe Boetij dicētis:ꝙ pſona eſt rōnalis nature in
diuidua ſbā:ex quo pꝫ ꝙ lꝫ nō oīs hypoſtaſis ſit pſona.
oīs tñ hypoſtaſis humane nāe perſona eſt:ſi ergo ex ſo
la vnione aīe & corpis ꝯſtituta eſt in chřo q̄daꝫ ſubā pti
cularis:que eſt hypoſtaſis.ſ.ille hō:ſeqt̃ ꝙ ex eadē vnio
ne ſit ꝯſtituta pſona:ſic ergo in chřo erūt due pſone:vna
illius hoīs de nouo ꝯſtituta:& alia eterna v̄bi dei: qđ eſt
neſtoriane impietatis. ¶ Itē. Et ſi hypoſtaſis illi⁹ hoīs
2 nō poſſit dici pſona:tñ idē eſt hypoſtaſis v̄bi dei ꝙ per
ſona:ſi ḡ hypoſtaſis v̄bi dei non eſt illius hoīs neqꝫ etiā
pſona verbi dei erit pſona illius hoīs:& ſic falſuꝫ erit qđ
dicūt ꝙ pſona illius hoīs eſt perſona v̄bi dei. ¶ Adhuc
3 dato ꝙ pſona eēt aliud ab hypoſtaſi verbi dei vel hoīs
non poſſet alia dīa inueniri:niſi ꝙ perſona ſupra hypo
ſtaſim addit ꝓprietatē aliquā:nihil enim ad genus ſubē
pertinēs addere pōt:cum hypoſtaſis ſit completiſſimū
in gñe ſubē:qđ dī ſubā prima:ſic ergo vnio facta eſt ſm
pſonā & non ſm hypoſtaſim:ſequit̃ ꝙ non ſit facta vnio
niſi ſm aliquā ꝓprietatē accñtalē:quod iterū redit in er
rorē Neſtorij. ¶ Amplī⁹. Cyrillus dicit in epiſtola ad
4 Neſtoriū que eſt in effeſina approbata ſynodo. Si qs
nō ꝯfitetur carni ſm ſubſiſtētiam vnitū ex deo pře v̄bū
vnūqꝫ eſſe chřm cū ſua carne:eūdē videlꝫ deuꝫ ſimul &
hoiem:anathema ſit: & fere vbiqꝫ in ſynodalib⁹ ſcriptis
hoc errori Neſtorij deputat̃ q poſuit duas in chřo hypo
ſtaſes. ¶ P̄. Damaſcen⁹ in.3.lib. dicit. Ex duab⁹ naturis
5 pfectis dicim⁹ eē factā vnionē nō ſm pſoīcā.i.pſona
Cap.iz. lē vt dei inimic⁹ dicit Neſtori⁹:ſꝫ ſm hypoſtaſim:vñ pꝫ
expſſe ꝙ hec fuit poſitio Neſtorij cōfiteri vnā pſonā &
6 duas hypoſtaſes. ¶ Itē. Hypoſtaſis & ſuppoſitū opꝫ idē
eſſe.nā de p̄ma ſuba q̄ eſt hypoſtaſis oīa alia p̄dicant̃.ſ.
& v̄lia in gñe ſubē & accñtia ſm ꝓhm in p̄dicamentis.ſi
ḡ in chřo non ſint due hypoſtaſes:& p ꝯñs neqꝫ duo ſup
poſita. ¶ Adhuc. Si v̄buꝫ & hō ille ſuppoſito dñt. opꝫ 7
ꝙ ſuppoſito hoīe illo nō ſupponatur verbū dei nec ecō
uerſo:ſꝫ diſtīctis ſuppoſitis neceē eſt & ea q̄ de ipſis dicun
tur diſtingui.naꝫ ſuppoſito hoīs non ſubueniūt p̄dicata
diuina niſi pp̄ v̄bū neqꝫ ecōuerſo:ſeparatim ergo accipiē
da erūt que de chřo in ſcripturis dicunt̃ dīna.ſ.& huma
na:qđ eſt ꝯ ſnīam Cyrilli i ſynodo cōfirmatā dicētis. Si
qs pſonis duab⁹ vł ſubſiſtētijs vel eas q̄ ſunt in euāgeli
cis & aplicis ſcripturis ipartit voces aut de chřo a ſanctis
dictas aut ab ipō d ſe & q̄ſdā gdē velut hoi pter illud ex
deo v̄bū ſpālr intellecto applicat:q̄ſdā vō velut deo de
cibiles ſoli ex deo pře verbo anathema ſit. ¶ Amp̄. ſm 8
pōnēꝫ p̄dictā ea q̄ v̄bo dei ꝯueniūt p nāꝫ de illo hoīe nō
dicerent̃ niſi p quādā aſſociationeꝫ in vna pſona:h̄.n.ſi
gnat replicatio īterpoſita cū ſic exponūt:hō ille creauit
ſtellas.i.filius dei qui eſt hō ille:& ſic de alijs huiꝰ:vñ cū
dī hō ille eſt deus:ſic īelligit̃ hō ille v̄bo eius de⁹ exiſtit.
Huiꝰ sūt locutiōes ꝯdēnat Cyrillus dicēs. Si qs audet
dicere aſſumptū hoiem adorari oportere dei v̄bo cōglo
rificari & coappellari deū q̄ſi alterū alteri⁹:id eniꝫ qđ eſt
ſemp q̄tiēs addit̃ hoc īelligi cogit:& nō magis vna ado
ratione honorificat emanuelē & vnā ei glorificationē ad
hibet ſm ꝙ factuꝫ eſt caro v̄bū:anathema ſit. ¶ P̄. Si 9
hō ille ſuppoſito eſt aliđ a dei v̄bo nō pōt ad pſonaꝫ v̄bi
ptinere niſi p aſſumptionē qua aſſumpt⁹ eſt a v̄bo:ſꝫ hoc
eſt alienū a recto ſenſu fidei.dī eniꝫ in Effeſina ſynodo
ex v̄bis Felicis pape & martyris. Credimus in deuꝫ nr̄m
Jeſum de v̄gine Maria natū:qꝛ ipſe eſt dei ſempitern⁹
filius & v̄bū & nō hō a deo aſſumpt⁹:vt alter ſit pter illū.
neqꝫ enim hoiem aſſumpſit dei fili⁹:vt ſit alter pter ipſū
ſed de⁹ exñs pfect⁹ fact⁹ ſit & hō pfect⁹ icarnat⁹ de v̄gine.
¶ Itē. Que ſūt plura ſuppoſito:ſimplr pła ſunt:nec ſūt 10
vnū niſi ſm qd:ſi ḡ in chřo ſunt duo ſuppoſita:ſequit̃ ꝙ
ſit ſimplr duo & nō ſit vnū niſi ſm qd:qđ eſt ſoluere ie
ſum:qꝛ vnūqđqꝫ intantū eſt:inquātū vnum eſt:qđ ergo
non eſt ſimpliciter vnum:non eſt ſimpliciter ens.

¶ Quid fides catholica ſentiat de incarnatione chri
ſti. Cap.XXXIX.

EX ſupra dictis igit̃ manifeſtū eſt.ꝙ
ſm catholice fidei traditio
nē opꝫ dicere ꝙ in chřo ſit vna nā dīna pfe
cta:& humana nā pfecta ex aīa.ſ.rōnali & hu
mana carne cōſtituta:& ꝙ he due nāe vnite
ſunt in chřo nō p ſolā ihabitationē neqꝫ accñtali mō:vt
hō vnit̃ veſtimēto:neqꝫ in ſola pſonali habitudine & ꝓ
prietate ſꝫ ſm vnā hypoſtaſim & ſuppoſitū vnū:h̄.n.ſo
lū mō ſaluari pñt ea q̄ in ſcripturis circa icarnationem
tradunt̃:cū.n.ſcriptura ſacra idiſtincte q̄ ſunt dei hoi illi
attribuat:& q̄ ſūt illi⁹ hoīs deo:vt ex p̄miſſis pꝫ.opꝫ vnū
& eūdē eē:de q̄ vtraqꝫ dicant̃:ſꝫ qꝛ oppoſita de eodē ſm
idē dici vere nō pñt:dīna aūt & humana q̄ de chřo dicun
tur oppōnē hñt:vtpote paſſum & impaſſibile:mortuū &
imortale & cetera huiꝰ: neceē eſt ꝙ ſꝫ aliud & aliud dīna
& humana p̄dicent̃ de chřo:ſic ḡ q̄tū ad id de q̄ vtraqꝫ
p̄dicant̃:nō eſt diſtinctio faciēda: ſꝫ īuenit̃ vnitas:q̄tuꝫ
aūt ad id ſm qđ p̄dicant̃ diſtinctio eſt faciēda.nāles sūt
ꝓprietates p̄dicant̃ de vnoquoqꝫ ſm ei⁹ nām ſic de h̄ la
pide ferri deorſuꝫ ſm nām grauitatis:cuꝫ ḡ aliđ & aliud
ſit ſm ꝙ dīna & humana p̄dicant̃ de chřo:neceē eſt dice
re in chřo eē duas nās incōfuſas & impmixtas:id aūt de
quo p̄dicant̃ ꝓprietates nāles ſm nām ꝓpriaꝫ ad genus
ſubē ptinētē eſt hypoſtaſis & ſuppoſitū illi⁹ nāe:qꝛ ergo
indiſtinctū

indiſtinctũ eſt ⁊ vnũ id de quo humana ⁊ diuina predi/
canẽ circa chřm: neceſſe eſt dicere chřm eẽ vnã hypoſta
ſim ⁊ vnũ ſuppoſitũ hũane ⁊ diũe nature: ſic eñi vere ⁊
ꝓprie de hoĩe illo ꝑdicabunẽ diuĩa ſm̃ h̃ ꝙ hõ ille ĩpor
tat ſuppoſitũ nõ ſolũ hũane nature ſed diũe: ⁊ ecõuerſo.
de v̾bo dei ꝑdicanẽ hũana inquãtũ eſt ſuppoſitũ hũane
Cõfirmatur. Idẽ 3° p.q. 3.ar.4. nature. ℂ Ex quo ẽt pʒ ꝙ lʒ filꝰ ſit icarnatꝰ: nõ tñ opor
tet patrẽ vel ſpm̃ ſcm̃ eẽ incarnatũ cũ incarnatio nõ ſit
facta ſm̃ vnionẽ in natura: in qua tres ꝑſone diuine ↄue
niunt: ſed ſm̃ hypoſtaſim ⁊ ſuppoſitum: prout tres ꝑſo/
ne diſtinguuntur: ⁊ ſic ſicut in trinitate ſunt plures ꝑſo/
ne ſubſiſtẽtes in vna natura: ita in myſterio incarnatio/
nis eſt vna ꝑſona ſubſiſtens in pluribus naturis.

ℂ Obiectiones contra fidem incarnationis. Cap. XL.

Argumẽta ↄ fidẽ ⁊ verita/ tẽ icarnatiõis Cap. 20.

1 SEd contra hãc catholice fidei ſen/
tentiã plures difficulta
tes ↄcurrũt: ꝓp quas aduerſarij fidei incar/
nationẽ impugnãt. Oſtẽſuʒ eſt eñi in ꝑ lib.
ꝙ deꝰ neqꝫ corpus eſt neqꝫ virtꝰ in corpore:
ſi aũt carneʒ aſſumpſit: ſequiẽ ꝙ vel ſit mutatꝰ in corpꝰ:
vel ꝙ ſit virtꝰ in corpore poſt icarnationẽ. ĩpoſſe ğ videẽ
2 deũ fuiſſe incarnatũ. ℂ Itẽ. Oẽ qḋ acqrit nouã nãm eſt
ſubali mutationi ſubm: ſm̃ h̃ eñi aliqḋ generaẽ: ꝙ nãm
aliquã acqrit. ſi ğ hypoſtaſis filij dei fiat de nouo ſubſi/
ſtẽs in nã humana: videẽ ꝙ eſſet ſubalr̃ mutata. ℂ Ad/
3 huc. Nulla hypoſtaſis alicuius nature extẽdiẽ extra na
turã illã: quin potius nã inueniẽ extra hypoſtaſiʒ: vtpo/
te multas hypoſtaſes ſub ſe hñs. ſi igiẽ hypoſtaſis filij
dei ſit per incarnationeʒ facta hypoſtaſis hũane nãe: ſe/
quiẽ ꝙ filꝰ dei nõ ſit vbiqꝫ poſt icarnationẽ: cũ huma/
4 na nã vbiqꝫ nõ ſit. ℂ Amꝑ. Rei vniꝰ ⁊ eiuſdẽ nõ eſt niſi
vnũ qḋ qḋ eſt: h̃ eñi ſignat ſubam rei q̃ vniꝰ vna eſt: ſed
nã cuiuſlibʒ rei eſt qḋ qḋ eſt eiꝰ: natura eñi rei eſt quã ſi/
pꝰ lib. ca. 22. ⁊ 23. gnat definitio. ĩpoſſe eſt igiẽ vt videẽ ꝙ vna hypoſtaſis
in duabus naturis ſubſiſtat. ℂ ꝑ. In his q̃ ſunt ſine mã
5 nõ põt eẽ aliud qdditas rei ⁊ aliud res: vt ſupra oñſum
eſt: ⁊ h̃ ꝑcipue eſt in deo. q non eſt ſolũ ſua qdditas: ſʒ ẽt
ſuũ eẽ: ſʒ humana nã nõ põt eẽ idẽ qḋ diuia hypoſtaſis:
ğ ĩpoſſe eẽ vĩ ꝙ diuĩa hypoſtaſis ſubſiſtat in humana na
6 tura. ℂ Item. Nã eſt ſimplicior ⁊ formalior hypoſtaſi:
que in ea ſubſiſtiẽnã per additionẽ alicuius mãlis natu/
ra cõis indiuiduaẽ ad hãc hypoſtaſim. ſi igiẽ diuĩa hypo
ſtaſis ſubſiſtat in hũana nã: videẽ ſequi ꝙ humana na/
tura ſit ſimplicior ⁊ formalior q̃ʒ diuina hypoſtaſis qḋ
7 eſt oĩno impoſſibile. ℂ Adhuc. In his ſoluʒ que ſunt ex
materia ⁊ forma cõpoſita differre inueniũtur ſingulare ⁊
qdditas eius: ex eo ꝙ ſingulare eſt indiuiduatũ ꝑ mate/
riam deſignatam: que in qdditate ⁊ nã ſpẽi nõ includiẽ:
in ſignatione eñi Socratis includiẽ hec mã: non autẽ in
rõne humane nature. oĩs igiẽ hypoſtaſis in natura hũa/
na ſubſiſtẽs eſt cõſtituta per mãm ſignatã: qḋ de diuina
hypoſtaſi dici nõ põt: nõ eſt igiẽ poſſibile vt videtur ꝙ
8 hypoſtaſis verbi dei ſubſiſtat in hũana nã. ℂ Amꝑ. Aĩa
⁊ corpus in chřo nõ fuerũt minoris virtutis q̃ʒ in alijs ho
minibꝰ: ſʒ in alijs hoĩbꝰ ex ſua vnione ↄſtituũt ſuppoſi/
tum hypoſtaſim ⁊ ꝑſonã. igiẽ ⁊ in chřo ex vnione aĩe et
corporis ↄſtituiẽ ſuppoſitũ hypoſtaſis ⁊ ꝑſona: nõ autẽ
ſuppoſitũʒ hypoſtaſis ⁊ perſona verbi dei que eſt eter/
na. igiẽ in chřo eſt aliud ſuppoſitum hypoſtaſis ⁊ ꝑſona
preter ſuppoſitum hypoſtaſim ⁊ perſonaʒ verbi dei: vt
9 videẽ. ℂ ꝑ. Sicut ex aĩa ⁊ corpore cõſtituiẽ hũana nã
in cõi: ita ex hac aĩa ⁊ ex hoc corpore cõſtituiẽ h̃ hõ: qḋ
eſt hypoſtaſis hoĩs: ſʒ in chřo fuit hec aĩa ⁊ hoc corpus.
igiẽ ex eoꝝ vnione conſtituta eſt hypoſtaſis: vt videẽ: ⁊
10 ſic idẽ qḋ prius. ℂ Itẽ. Hic hõ qui eſt chřs ꝑut cõſide/
ratẽ ex aĩa ſolũ ⁊ carne cõſiſtens eſt quedã ſuba: nõ autẽ
vlis: ergo ꝑticularis. ğ eſt hypoſtaſis. ℂ Adhuc. Si idẽ 11
eſt ſuppoſitũ humane ⁊ diuine nature in chřo: opʒ ꝙ de
intellectu hoĩs q eſt chřs ſit hypoſtaſis diuĩa: non aũt eſt
de intellectu alioꝝ hoĩum: hõ igiẽ equoce de chřo diceẽ ⁊
alijs: ⁊ ſic nõ erit eiuſdẽ ſpẽi nobiſcũ. ℂ Amꝑ. In chřo 12
tria inueniũtur: vt ex dictis pʒ. ſ. corpus aĩa ⁊ diuinitas:
aĩa aũt cũ ſit nobilior corpe: nõ eſt ſuppoſitũ corpis: ſed
magis forma eius: neqꝫ igiẽ id qḋ eſt diuinuʒ eſt ſuppo/
ſitũ humane nature: ſed magis formaliter ſe habens ad
ipſam. ℂ ꝑ. Oẽ qḋ aduenit alicui poſt eſſe completũ: 13
aduenit ei accidentaliter: ſed cum verbuʒ dei ſit ab eter
no: manifeſtum eſt ꝙ caro aſſumpta aduenit ei poſt eẽ
completum: igitur aduenit ei accidentaliter.

ℂ Quo oporteat itelligẽ icarnationẽ filij dei. Cap. XLI.

AB horum igiẽ ſolõneʒ conſiderã/
dam paulo altius icho/
andũ eſt. Cũ eñi Eutices vnionẽ dei ⁊ hoĩs
factã eſſe poſuerit in natura. Neſtorius aũt
nec in nã nec in ꝑſona: fides aũt catholica h̃
teneat ꝙ ſit facta vnio in ꝑſona nõ in natura: neceſſariũ Opʒ aliq̃ ꝑ/ cognoſcẽ pꝰ qḋ ſit vniri nã.
videẽ ꝑcognoſcere qḋ ſit vniri in nã: ⁊ qḋ ſit vniri in ꝑ/
ſona. nã igiẽ lʒ multis modis dicaẽ: nam ⁊ gñatio viuẽ/
tiũ ⁊ ꝑnꝰ generatiõis ⁊ motus ⁊ mã ⁊ forma nã dicunẽ. Diſt. poꝰ.
ℂ Iteʒ et aliqñ natura dĩ qḋ qḋ rei ↄtinẽs ea q̃ ad ſpẽi Coñeꝰ iſtoꝝ.
pertinẽt itegritatẽ: ſicut eñi dicimus nãm humanã cõeʒ
eſſe oĩbꝰ hoĩbus ⁊ ſilr̃ in ceteris. illa ğ vniunẽ in nã ex q/
bus cõſtituiẽ integritas ſpẽi alicuius: ſicut aĩa ⁊ corpꝰ hu
manũ vniunẽ ad ↄſtituẽdã ſpẽm aĩalis: ⁊ vlr̃ q̃cũqꝫ ſunt
ꝑtes ſpẽi: eſt aũt ĩpoſſibile ꝙ alicui ſpẽi in ſua integrita/
te iã ↄſtitute aliqḋ extraneũ vniaẽ in vnitatẽ nature: niſi
ſpẽs ſoluaẽ: cũ eniʒ ſpẽs ſint ſicut nũeri in qbus qlʒ vni/
tas addita vel ſubtracta variat ſpẽm: ſi qḋ ad ſpẽm iaʒ
ꝑfectã addaẽ: neceſſe eſt iã aliã ſpẽm eẽ: ſicut ſi ſubſtan/
tie aĩate tñ addaẽ ſenſibile: erit iã alia ſpẽs: nã animal ⁊
plãta diuerſe ſpẽs ſunt: ↄtingit tñ id qḋ nõ eſt de itegri/
tate ſpẽi in aliquo idiuiduo ſub illa ſpe ↄtento repiri: ſicẽ
albũ ⁊ veſtitũ in ſorte vel platone aut digitꝰ ſextꝰ vl̃ ali/
quid hõ. Vñ nihil ꝓhibet aliq̃ vniri in idiuiduo: que nõ
vniunẽ in vna integritate ſpẽi: ſicut humana nã ⁊ albe/
do ⁊ muſica in ſorte ⁊ hõ: que dicunẽ eſſe vnũ ſubto: ⁊ qr
indiuiduũ in genere ſube dĩ hypoſtaſis: in ſubſtãtijs aut
rõnalibꝰ dĩ etiã ꝑſona: ↄueniẽter oĩa hõ dicunẽ vniri ſʒ
hypoſtaſim: vel etiã ſm̃ ꝑſonã. ſic igiẽ pʒ ꝙ nihil ꝓhibʒ
aliqua nõ vnita eſſe ſm̃ nãm: vniri aũt ſm̃ hypoſtaſim
vel ꝑſonã. ℂ Audiẽtes aũt heretici in chřo vnioneʒ dei Nota
⁊ hoĩs eẽ factam: ↄrijs vijs inceſſẽrũt ad h̃ exponẽdum
ꝑtermiſſo tramite veritatis. Aliqui eñi hãc vnioneʒ eſti/
mauerũt ad modũ eorum que vniunẽ in vnã nãm: ſicut
Arrius ⁊ Apollinaris ponẽtes: ꝙ v̾bũ erat corpori chřĩ
pro aĩa: ſiue ꝓ mẽte: ⁊ ſicut Eutices qui poſuit añ incar/
nationẽ duas naturas dei ⁊ hoĩs: poſt incarnationem v̾o
vnã. ℂ Sʒ eoꝝ dcm̃ oĩno impoſſibilitatẽ ↄtinet: mani/ Reprobat.
feſtũ eſt eñi nãm verbi ab eterno in ſua itegritate perfe
ctiſſimã eſſe: nec oĩno corrũpi aut mutari poſſe: vñ ĩpoſ/
ſibile eſt aliquid extrinſecũ a nã diuina: vtpote nãʒ hu/
manã vel aliquã ꝑtẽ eius in vnitatẽ nature ei aduenire.
Alij v̾o huius poſitionis ĩpoſſibilitatẽ videntes in viã ↄ/
riã diuerterũt: ea eñi que hñt aliquã nãm adueniũt: nec
tñ pertinẽt ad itegritatẽ nature illius vel accñtia eſſe vi/
denẽ vt albedo ⁊ muſica: vel accñtalr̃ ſe hñe ad ipm̃: ſicẽ
anulus: veſtimẽtũ: domus: ⁊ ſilia. Cõſiderauerũt aũt ꝙ
cũʒ humana natura verbo dei adueniat: nec ad eiꝰ natu/
re integritatem pertineat neceſſe eſſe putauerunt: ꝙ hu/
mana natura accidẽtalem vnionem haberet ad verbũ.

⁊ ꝙ manifeſtum eſt:ꝙ nõ põt ineſſe verbo vt accidẽs.
þ.lib.ca.24. Tū ꝗꝛ deus non eſt ſuſceptiuum accidẽtis:vt ſupra ꝓbatū eſt. Tū ꝗꝛ humana natura cū ſit de genere ſubſtātie nullius accidẽs eẽ põt. vnde relinqui videbaꝰ:ꝙ humana nã adueniret verbo nõ ſicut accidẽs:ſed ſicut accidentalr̃ ſe habẽs ad ipſum.

Hereſis Neſtorij. ⸿ Poſuit igiꝰ Neſtorius ꝙ humana nã ⁊ chꝛi ſe habebat ad verbum ſicut tẽplū quodam:ita ꝙ ſm ſolam inhabitationẽ erat intelligenda vnio verbi ad humanam nãm:⁊ ꝗꝛ templum ſeoꝛſuꝫ hꝫ ſuã indiuiduationem ab eo qui inhabitat templuꝫ:indiuiduatio autẽ cõueniens humane nature eſt perſonalitas:reliquū erat ꝙ alia eſſet perſonalitas humane nature:⁊ alia verbi:⁊ ſic verbū:⁊ ille homo erãt due perſone. Qđ quidẽ inconueniens alij vitare volẽtes circa humanam nãm talem diſpõnem introduxerũt vt ei perſonalitas ꝓprie cõuenire non poſſit dicẽtes aiam ⁊ corpus in quibus integritas humane nature cõſiſtit a verbo ſic eẽ aſſumpta vt corpori aīa non eſſet vnita ad aliquaꝫ ſubſtantiã conſtituendã ne cogerentur illam ſubſtãtiam ſic cõſtitutam rõnem perſone habere:vnionẽ v̾o verbi ad aiam ⁊ corpus poſuerunt:ſicut ad ea que accidentalr̃ ſe habẽt puta indutí ad indumentũ:in hoc quodãmõ Neſtorium imitãtes.

Veritas fidei ponitur. ⸿ His igiꝰ remotis per ſup̈ dicta neceſſarium eſt ponere talẽ fuiſſe vnioneꝫ verbi ⁊ hoīs vt neqꝫ ex duabus vna natura cõflata ſit neqꝫ verbi ad humanã nãm talis fuerit vnio ſicut eſt alicuius ſubẽ:puta hominis ad exteriora que accñtalr̃ ſe habẽt ad ipſuꝫ vt domus ⁊ veſtimentũ:ſed verbũ in humana natura ſicut in ſibi ꝓpria perſona facta per icarnationẽ ſubſiſtere ponatur:vt ⁊ corpus illud vere ſit corpus verbi dei:⁊ ſilr̃ aīa ⁊ verbũ dei vere ſit hõ. Et ꝗuis hec vnio ꝑfecte ab homine nõ valeat explicari:tñ ſm modũ ⁊ facultatẽ noſtram conabimur aliqđ dicere ad edificationeꝫ fidei:vt circa hoc myſteriuꝫ fides catholica ab infidelibꝰ defendaꝰ. In oĩbus autẽ rebus creatis nihil iueniꝰ huic vnioni tam ſimile ſicut vnio aīe ad corpus:⁊ maioꝛ eẽt ſimilitudo:vt etiã Aug. dicit cõtra Felicianũ:ſi eẽt vnus

Aũ.3 de aia. cõmẽto.5. intellectus in oĩbus hoībus:vt quidã poſuerũt:ſm ꝗs opoꝛteret dicere ꝙ intellus p̃exiſtẽs hoc mõ de nouo concepui hoīs vniaꝰ:vt ex vtroqꝫ fiat vna ꝑſona ſicut ponimus verbũ p̃exiſtens humane nature in ꝑſonaꝫ vnam vniri. vnde ꝓpter hãc ſilitudinẽ vtriuſqꝫ vnionis Athanaſius dicit in ſymbolo:ꝙ ſicut aīa rõnalis ⁊ caro vnus eſt hõ:ita deꝰ ⁊ hõ vnus eſt chꝛ̃s:ſꝫ cũ aīa rõnalis vniaꝰ corpori:⁊ ſicut materie:⁊ ſicut inſtrõ:nõ põt eẽ ſilitudo quãtũ ad primũ modũ vnionis:ſic eñi ex deo ⁊ hoīe fieret vna nã cũ mã ⁊ forma ꝓprie nãm cõſtituant ſpẽi:re

Nota linqueꝰ ꝗ vt attẽdaꝰ ſilitudo ſm ꝙ aīa vniꝰ corpori vt inſtrumẽto:ad qđ etiã dicta antiquoꝝ doctoꝝ ꝯcordant qui humanã nãm in chꝛo organũ quodaꝫ diuinitatis poſuerũt:ſicut ⁊ poniꝰ corpus organũ aīe:aliter eñi eſt aīe organũ corpus ⁊ eius ꝑtes:⁊ aliter exterioꝛa inſtrã:hec.n. dolabꝛa nõ eſt ꝓpriũ inſtrm̃ ſicut hec manus:ꝑ dolabꝛã eñi multi poſſunt opari:ſed hec manus ad ꝓpriam operationẽ huiꝰ aīe deputaꝰ:ꝓpter qđ manꝰ eſt organũ vnitũ ⁊ ꝓpriũ:dolabꝛa aũt inſtrumẽtũ extriſecũ ⁊ cõe. ſic igiꝰ ⁊ in vnione dei ⁊ hoīs ꝯſiderari põt:oẽs eñi hoīes cõparantur ad deũ vt quedã inſtrumẽta qbus opaꝰ. ⸿ Ipſe eñi eſt qui operatur in nobis velle ⁊ perficere pro bona volũtate:ſm Aplm̃ Phil.ij. ſed alij hoīes comparantur ad deuꝫ quaſi inſtrumenta extrinſeca ⁊ ſeꝑata:mouenꝰ enim a deo nõ ad operationes ꝓprias ſibi tñ:ſꝫ ad operationes cões omni rationali nature:vt eſt itelligere veritateꝫ diligere bona ⁊ operari iuſta:ſed humana natu

Quõ humana nã ſit inſtrꝫ diuine nature. ra in chꝛiſto aſſumpta eſt:vt inſtrumentalr̃ operetur ea que ſunt operationes ꝓprie ſolius dei ſicut eſt mundare peccata:illuminare mentes per grãm:⁊ introducere in perfectionem vite eterne. comparaꝰ igitur humana natura chꝛiſti ad deum:ſicut inſtrumẽtum proprium ⁊ cõiunctum vt manus ad aiam. Nec diſcrepat a rerum naturaliũ cõſuetudine ꝙ aliquid ſit naturalr̃ propriuꝫ inſtrumẽtum alicuius:qđ tamẽ nõ ſit forma ipſius:nã lingua prout eſt inſtrumẽtum locutionis eſt proprium organum intellectus:qui tamẽ vt pꝰbus ꝓbat nullius partis corporis actus eſt. Similr̃ etiam inueniꝰ aliqđ inſtrumẽtum qđ ad naturam ſpeciei non pertinet:⁊ tamen ex parte materie competit huic idiuiduo vt ſextus digitus vel aliqđ hꝰ. nihil igitur ꝓhibꝫ hoc modo ponere vnioneꝫ humane nature ad verbũ ꝙ humana natura ſit ꝗſi verbi inſtrumẽtum nõ ſeparatum ſed cõiunctuꝫ:nec tñ humana ad naturam verbi pertinet:nec verbũ eſt eius forma:pertinet tamẽ ad eius perſonã. Predicta tamen exempla nõ ſic poſita ſunt:vt oĩmoda ſilitudo ſit in his requirẽda:intelligẽdũ eſt eñi verbũ dei multo ſublimiꝰ ⁊ intimius humane nature potuiſſe vniri ꝗ̃ aīa ꝗlicũqꝫ ꝓprio inſtrumẽto:ꝑcipue cũ toti humane nature mediante itellectu ꝯiũctũ dicaꝰ:⁊ lꝫ verbũ dei ſua virtute penetret oīa vtpote oīa ꝯſeruãs ⁊ portãs:creaturis tñ itellectualibꝰ ꝗ̃ ꝓprie v̾bo ꝑfrui ꝑñt ⁊ eiꝰ ꝑticipes eẽ ex ꝗdã ſilitudinis affinitate ⁊ eminẽtius ⁊ ineffabiliꝰ põt vniri.

⸿ Qꝛ aſſumptio humane nature maxime competebat verbo dei. Cap.XLII.

Ex quo etiã patet ꝙ humane nature aſſumptio potiſſime competit perſone verbi. Naꝫ ſi aſſumptio nature humane ad ſalutẽ hoīum ordinaꝰ:vltima aũt ſalus hoīs eſt:vt ſm intellectiuam partem perficiaꝰ cõtẽplatione veritatis p̃me:opoꝛtuit per v̾buꝫ qđ ſm emanationẽ itellectualẽ a patre ꝓcedit humanã nãm aſſumi. ⸿ Rurſus. Affinitas ꝗdaꝫ videꝰ maxime verbi ad humanã nãm:hõ eñi ꝓpriã ſpẽm ſoꝛtiꝰ ſm ꝙ rõnalis eſt:verbũ aũt rõni affine eſt. vñ apud grecos logos verbũ ⁊ rõ dr̃. ꝯuenientiſſime igiꝰ verbũ rõnali nature vnitũ eſt:nã ⁊ ꝓp affinitatẽ ꝑdictã diuina ſcriptura nomẽ imaginis ⁊ v̾bo attribuit ⁊ homini:dicit eñi Apl̃s Col.j. de v̾bo:ꝙ eſt imago iuiſibilis dei. ⁊ idẽ de hoīe dicit. j. Coꝛ. 10. ꝙ vir eſt imago dei. Habet ẽt v̾bũ non ſolum ad rõnalẽ nãm:ſed ẽt vlr̃ ad oẽm creaturã ꝗdã affinitatis rationem:cum verbũ cõtineat rationes oĩuꝫ creatoꝝ a deo:ſicut artifex hom o cõceptione ſui intellectus rões artificiatoꝝ cõprehẽdit:ſic igiꝰ oẽs creature nihil aliud ſunt ꝗ̃ realis quedã expreſſio ⁊ rep̃ſentatio eoꝛum que in cõceptione diuini verbi comprehendũtur:ꝓpter qđ ⁊ oīa per verbũ facta eẽ dicũtur:ꝯuenienter igiꝰ verbũ creature. ſ. humane nature vnitũ eſt.

Idẽ 3ꝰ p.q.3.ar.8. Iſta ꝯꝰ ꝓbatꝰ

2ꝰ

⸿ Qꝛ humana natura aſſumpta a verbo non preextitit aſſumptioni:ſed in ipſa cõceptione fuit aſſumpta a verbo dei. Cap.XLIII.

Cum aũt verbũ humanã naturaꝫ aſſumpſit in vnitatẽ perſone:vt ex dictis iã pꝫ:opoꝛtuit humanã nãꝫ nõ p̃exiſtere anꝗ̃ verbo vniret. Si eniꝫ p̃exiſteret cũ nã preexiſtere nõ poſſit niſi in idiuiduo:opoꝛtuiſſet eſſe aliqđ indiuiduum illius humane nature preexiſtẽtis aũ vnionẽ:indiuiduuꝫ aũt humane nature eſt hypoſtaſis ⁊ ꝑſona. erit igiꝰ dicere ꝙ humana natura aſſumẽda a verbo in aliqua hypoſtaſi vel ꝑſona preextitiſſet. ſi igiꝰ natura illa aſſumpta fuiſſet manente priori hypoſtaſi vel perſona:remãſiſſent tũc poſt vnionem due hypoſtaſes vel perſone:vna verbi ⁊ alia

Iſta ꝯꝰ ꝓbatꝰ

hoīs:

bois:⁊ ſic nõ eſſet facta vnio in hypoſtaſi vel ꝑſona qḋ
eſt ꝯ̃ ſniam fidei:ſi vo hypoſtaſis vel ꝑſona illa non re-
maneret in ea nã in qua aſſumẽda a v̄bo p̄exiſtiſſet:hoc
ſine corruptiõe accidere nõ potuiſſet:nullũ eni ſingula-
re deſinit eẽ h̄ qḋ eſt:niſi ꝑ corruptionẽ.ſic igiť oportu-
iſſet illũ hoiem corrũpi qui vnioni preexiſtiſſet:⁊ ꝑ ꝯñs
humanã nãm in eo exiſtẽtẽ.ĩpoſſibile igiť fuit ꝙ verbũ
aſſumeret in vnitatẽ ꝑſone aliquẽ hominem p̄exiſtẽtez.
2° ¶ Silr aũt ⁊ derogareť ꝑfectioni icarnationis dei v̄bi ſi
aliquid eorũ que nãlia ſunt hoi ei deeſſet:eſt aũt nãle
hoi:vt naſcať natiuitate humana:hoc aũt verbũ dei non
haberet ſi hoiem p̄exiſtentem aſſumpſiſſet:nã ille hõ in
ſua natiuitate purus hõ extitiſſet:vñ eius natiuitas ver-
bo nõ poſſet attribui:nec beata virgo mř v̄bi dici poſſz:
fides aũt per oĩa ſine pctõ ſilem eũ nobis in nãlib⁹ cõfi-
tetur dicẽs filiũ dei ſm Aplm factũ ex muliere ⁊ natũ:
⁊ virginẽ matrẽ dei.nõ igitur h̄ decuit vt p̄exiſtẽtez ho-
3° minẽ aſſumeret.¶ Hinc etiã apparet ꝙ ab ipſo conce-
ptiõis p̄ncipio:naturam humanã ſibi vniuit:q2 ſicut hu-
manatio dei verbi reqrit ꝙ verbũ dei ſit natum natiui-
tate humana ad hoc ꝙ ſit verus hõ ⁊ nãlis ꝑ oĩa in na-
turalibus nobis cõformis:ita reqrit ꝙ dei verbũ ſit cõ-
ceptũ ꝯceptione humana:nõ eni ſm nature ordinez hõ
naſciť niſi prius cõcipiať:ſi aũt nã humana aſſumenda
prius in qualicũq3 ſtatu fuiſſet ꝙ̃ verbo vniret:illa ꝯce-
ptio verbo dei attribui nõ poſſet:vt diceret ꝯceptũ ꝯce-
ptiõe humana:oportuit igiť ꝙ ab ipſo ꝯceptiõis princi-
4° pio verbũ dei humane nature vniret.¶ Rurſum.In
gñõne humana virtus actiua agit ad cõplemẽtũ huma-
ne nature in aliquo determinato idiuiduo:ſi aũt verbũ
dei nõ a p̄ncipio ꝯceptionis humanã nãm aſſumpſiſſet:
virtus actiua in gñõne añ vnionem ſuam actionez ordi-
naſſet ad aliqḋ idiuiduum humane nature:qḋ eſt hypo-
ſtaſis vel perſona humana:poſt vnionẽ autẽ ordinaſſet
totam generationem ad aliaz hypoſtaſim vel ꝑſonaz.ſ.
dei verbũ:qḋ naſcebatur in humana natura.ſic igiť non
fuiſſet vna numero gñatio vtpote ad duas perſonas or-
dinata:nec fuiſſet vniformis ſm totũ:qḋ a nature ordi-
ne videtur alienum.nõ igitur fuit cõueniẽs ꝙ verbum
dei poſt cõceptionem humanam naturam aſſumeret:ſ3
5° ſimul in ipſa cõceptione.¶ Itẽ.Hoc videtur gñatiõis
humane ordo reqrere:vt qui ꝯcipiť ipſe idem naſcať:et
nõ alius:cũ cõceptio ad natiuitatem ordineť:vñ ſi filiꝰ
dei natus eſt natiuitate humana:oportet etiaz ꝙ filiꝰ dei
ſit ꝯceptiõe humana cõceptus:⁊ nõ purus homo.

¶ Qȝ nã humana aſſumpta a verbo in ipſa ꝯceptõe fuit
perfecta quãtum ad aiam ⁊ corpus. Cap.XLIIII.

Ideȝ 3° ꝑ.q. 5.ar.1.⁊.3. Iſta 2° ꝓbať p° — Ulterius aũt ex hoc manifeſtũ eſt ꝙ
in ipſo ꝯceptiõis principio
anima rõnalis corpori fuit vnita:verbũ.n.
Ideȝ 3° ꝑ.q. 6.ar.p̄mo. — dei mediante anima rõnali corpus aſſum-
pſit:corpus eniȝ hominis nõ magis aſſum-
ptibile eſt a deo ꝙ̃ alia corpora niſi ꝓpter aiam rõnalẽ.
nõ igitur verbũ dei aſſumpſit corpus abſq3 aia rationa-
li.cum igiť verbũ dei aſſumpſerit corpus ab ipſo conce
ptionis principio:oportuit ꝙ in ipſo cõceptionis princi-
2° pio aia rationalis corpori vniret.¶ Iteȝ.Poſito eo qḋ
eſt poſterius in generatione neceſſe eſt ⁊ id qḋ eſt prius
ſm generationis ordinem poni:poſterius autem in ge-
neratione eſt id qḋ eſt perfectiſſimũ:perfectiſſimũ aũt
eſt ipſũ indiuiduũ generatũ qḋ in generatione humana
eſt hypoſtaſis vel perſona:ad cuius conſtitutionẽ ordi-
nanť ⁊ aia ⁊ corpus.poſita igitur ꝑſonalitate hoĩs gene-
rati neceſſe eſt quidẽ exiſtere ⁊ corpus ⁊ aiaȝ rationalẽ:
perſonalitas autẽ hoĩs chriſti nõ eſt alia ꝙ̃ perſonalitas
verbi dei:verbũ autez dei in ipſa cõceptione vniuit ſibi
corpus humanũ.fuit igiť ibi perſonalitas illius hoĩs.ꝗ
oportuit ꝙ ⁊ aia rõnalis adeſſet.¶ Incõueniẽs etiã fu- 3°
iſſet vt verbũ qḋ eſt fons ⁊ origo oĩum ꝑfectionũ ⁊ for-
marũ alicui rei informi ⁊ nõdũ perfectionẽ nature hñti
vniretur:qcquid autẽ ſit corporeũ ante animationez eſt
informe:⁊ nõdũ ꝑfectionez nature hñs.nõ igitur fuit cõ-
ueniẽs vt verbũ dei vniret corpori nondum aiato:⁊ ſic
a principio cõceptionis oportuit aiam illaz corpori vni-
ri.Ex hoc etiã apparet ꝙ corpus illud aſſumptũ a prin-
cipio ꝯceptionis fuit formatũ:q2 nihil informe dei ver-
bũ aſſumere debuit.¶ Silr aũt anima requirit ꝓprias Nota
materiã ſicut ⁊ quelibet alia forma nãlis:eſt autem pro-
pria mã aie corpus organiçatũ:eſt enim aia endelechia
corporis organici phyſici potẽtia vitã hñtis.ſi igiť aia a
principio cõceptionis corpori ſit vnita:vt oſtẽſũ eſt.ne-
ceſſariũ fuit vt corpus a p̄n° cõceptionis organiçatũ et
formatũ eẽt.Et etiã ꝙ organiçatio corporis ordie gñã-
tionis p̄cedit aie rõnalis introductionẽ:vñ poſito poſte-
riori neceſſe fuit ⁊ ponere p̄us:cremẽtũ aũt ꝗ̃titať vſq3
ad debitã mẽſurã nihil ꝓhibet ſeq corporis aiationẽ:ſic
igiť circa cõceptionẽ hoĩs aſſumpti ſentiendũ eſt ꝙ in
ipſo cõceptionis principio fuit corpus organiçatũ ⁊ for-
matũ:ſed nõdũ habẽs debitam quantitatem.

¶ Qȝ chriſtum decuit naſci ex virgine. Cap.XLV.

Per hoc aũt pȝ ꝙ neceſſe fuit hoiez fi- Ideȝ 3° ꝑ.q. 28.ar.1.⁊.2. Iſta 2° ꝓbať p°
liũ ex virgine mře naſci abſq3
nãli ſemine.Semẽ eni viri reqriť in gñõne
humana tãq3 p̄n͠ actiuũ ꝑ virtutẽ actiuaȝ
que in ipſo eſt:ſ3 virtus actiua in gñõne cor-
poris chr̄i nõ potuit eẽ nãlis ſm p̄dicta:q2 virt⁹ nãlis nõ
ſubito ꝑficit totã corpis formationez:ſ3 ad h̄ idiget tpe:
corp⁹ aũt chr̄i in ipſo p̄n° ſue ꝯceptiõis fuit formatum ⁊
organiçatũ:vt oſtẽſum eſt.relinquiť igiť ꝙ gñatio chr̄i
humana fuit abſq3 nãli ſemine.¶ Itẽ.Semẽ maris in 2°
gñõne aialis cuiuſcũq3 trahit ad ſe mãm quaȝ mř mini-
ſtrat ꝗ̃ſi virt⁹ q̄ eſt in ſemie maris itẽdat ſuiipſi⁹ cõple-
mẽtũ vt ſinẽ totius gñõnis:vñ ⁊ cõpleta gñatiõe ipſ3 ſe-
mẽ imutatũ ⁊ cõpletũ eſt ꝓles q̄ naſciť:ſed in gñõne hu-
mana chr̄i fuit vltimus gñõnis termin⁹ vnio ad ꝑſonaz
diuinã:nõ aũt aliq̄ ꝑſona ſeu hypoſtaſis hũana ꝯſtituẽ-
da:vt ex dictis pȝ.nõ igiť in hac gñõne potuit eẽ actiuũ
principiũ ſemẽ viri:ſ3 ſola virt⁹ diuia:vt ſicut ſemẽ viri
in gñatiõe cõi hoiũ in ſuã ſubam trahit mãȝ a mře mi-
niſtratã:ita eãdẽ mãm in gñatiõe chr̄i verbũ dei ad ſuã
vnionẽ aſſumpſit.¶ Silr aũt manifeſtũ eſt ꝙ ꝯueniẽs 3°
erat:vt in ipſa gñatiõe hũana v̄bi dei aliq̄ ꝓprietas ſpi-
ritualis gñõnis v̄bi reluceret:verbũ aũt ſm ꝙ a dicẽte
ꝓgrediť:ſiue iterius ꝯceptũ:ſiue exteri⁹ ꝓlatum corru-
ptionẽ dicẽti nõ affert:ſ3 magis ꝑfectionis plenitudo ꝑ
verbũ attẽdiť in dicẽte.ꝯueniẽs igiť fuit:vt ſic verbum
dei ſm hũanã gñonẽ ꝯciperet ⁊ naſcereť:vt matris ite-
gritas nõ corrũpereť.Cũ h̄ etiã manifeſtũ eſt ꝙ verbũ
dei q̄ oĩa cõſtituta ſunt ⁊ quo oĩa in ſua itegritate cõſer-
uanť:ſic naſci decuit vt ꝑ oĩa mřis integritatẽ ſeruaret:
ꝯueniẽs igiť fuit hãc gñonem fuiſſe ex virgine.¶ Nec Solo ſtatuit.
tñ h̄ gñõnis modus vere ⁊ nãli humanitati chr̄i derogat:
ſ3 aliter ꝙ̃ alij hoies gñatus ſit.¶ Manifeſtũ eſt autẽ D̄ la gñõnẽ ponitur.
cũ virtus diuia ĩfinita ſit:vt ſup̄ ꝓbatũ eſt.⁊ ꝑ eã omnes
cauſe virtutẽ ꝓducẽdi effectũ ſortiãtur:qcũq3 effectus ꝑ
ꝗ̃cũq3 cãm ꝓduciť:põt per deũ abſq3 illius cauſe admi- Nota
niculo ꝓduci eiuſdẽ ſpẽi ⁊ nature.ſic igiť virtus nãlis q̄
eſt in humano ſemine ꝓducit hoiem verũ:ſpẽ ⁊ huma-
nam nãm hñtẽ:ita virtus diuina que talẽ virtutez ſemi-
ni dedit abſq3 hꝰ virtute põt effectũ illius virtutis ꝓdu-

cere ↄſtituēdo verū hoīem ſpēm ꝛ nām humanā hñtez.
Euaſio. ℂ Si vͦ aliqͥs dicat: cū hō nāliter ſit gñatus habeat
corpus nāliter ↄſtitutū ex ſemine maris: ex eo ꝙ femīa
ſubminiſtrat qͣcqͥd ſit illud: corpus chʳi nō ſuit eiuſdem
Riñſio ad inſtantiam. nature cū nr̄o: ſi nō eſt ex maris ſemine gñatū. ℂ Ad h̄
manifeſta rñſio eſt ſm̄ Ariſt. pōnez dicētis ꝙ ſemē ma-
ris nō intrat māliter in ↄſtōnez ↄcepti: ſꝫ eſt solū actiuū
principiū: mā vͦ corporis tota miniſtrat a matre: ꝛ ſic
quātū ad mām corpus chʳi nō differt a corpore nr̄o: nā
etiaꝫ corpora nr̄a māliter ↄſtituta ſūt: ex eo qͦd eſt ſum-
ptū ex matre. Si vͦ aliqͥs p̄dicte pōni Ariſt. repugnet:
adhuc p̄dicta obiectio efficaciā nō hꝫ. ſilitudo eni aliqͦ ꝑ
aut diſſimilitudo in mā nō attēdiť ſm̄ ſtatū materie in
principio gñatiōis: ſed ſm̄ cōditionē materie iā p̄para-
te vel ꝑpriate: put eſt in termino gñatōis: nō eni differt
ſm̄ mām aer ex terra vel aqua gñatus: qꝛ lꝫ aqua ꝛ ter-
ra in principio gñationis differētia ſint: tamē per actio-
nem generātis ad vnā diſpōnem reducūtur. ſic igiť di-
uina virtute mā que ſolum ex muliere ſumiť: poteſt re-
duci in fine generationis ad eādem diſpōnem quaꝫ ha-
bet mā: ſi formatur ſiľ ex mare ꝛ femina: vñ nō erit aliq̄
diſſimilitudo ꝑpter diuerſitatē materie inter corpꝰ chʳi:
qͦd diuina virtute formatū eſt ex materia a ſola mr̄e aſ-
ſumpta. ꝛ corpora nr̄a que virtute nature formantur ex
mā ēt ſi ab vtroqꝫ parēte aſſumať. manifeſtū eſt eniꝫ ꝙ
plus differt a mā que ex viro ꝛ muliere ſimul aſſumiť
limus terre de quo deꝰ p̄mū hoīem formauit: queꝫ vtiqꝫ
ↄſtat fuiſſe verū hoīem ꝛ nobis ꝑ oia ſiſemꝫ: mā ſum-
pta ſolū ex femina ex qua corpꝰ chʳi formatū eſt: vñ na-
tiuitas chʳi ex virgine nihil derogat veritati humanitati
ipſiꝰ nec ſilitudini eius ad nos: lꝫ eni virtus nālis requi-
rat determinatā mām ad determinatū effectū ex ea ꝑ-
ducēdū: virtus tñ diuia que pōt ex nihilo cūcta p̄ducere
in agēdo ad materiā determinatā nō coartať. Siľr etiā
nec per hoc aliqͥd depiť dignitati matris chʳiſti: ꝙ virgo
ↄcepit ꝛ peperit: quin vera ꝛ nālis mater filij dei dicať:
virtute eni diuia faciēte materiaꝫ nālem ad gñationem
corporis chʳi miniſtrauit: qͦd ſolū ex parte mr̄is reqͥriť:
ea vͦ que in alijs matribꝰ ad corruptionē virginitat fa-
ciunt: nō ordināiur ad id qͦd mr̄is eſt: ſꝫ ſolū ad id qͦd pa-
tris eſt: vt ſemē maris ad locū gñationis perueniat.

ℂ Qꝫ chriſtus natus eſt de ſpiritusancto. Cap.XLVI.

Idē 3ᵃ p.q. 32.ar.2. Regla gñal. Quāuis aūt oīs diuina opatio qua ali-
qͥd in creaturis agiť: ſit toti tri-
nitati cōis: vt ex ſupra habitis oſtēſuꝫ eſt. for-
matio tñ corporis chʳi q̄ diuia virtute p̄fe-
cta eſt ↄueniēter ſpūiſctō attribuiť: lꝫ ſit to-
pᵃ ↄgruētia. ti trinitati cōis: h̄ eni ↄgruere videť icarnatiōi verbi: nā
ſicut verbū nr̄m in mēte ↄceptū iuiſibile eſt: exteriꝰ aūt
voce ꝑlatū ſenſibile fit: ita vbū dei ſm̄ gñonē eternā in
corde p̄ris iuiſibiliter exiſtit: ꝑ icarnationē aūt nob ſen-
ſibile factū eſt: vñ verbi dei incarnatio eſt ſicͭ vocal' vbi
nr̄i expſſio: expreſſio aūt vocalis vbi nr̄i ſit ꝑ ſpm̄ nr̄m
per quē vox verbi nr̄i formať. ↄueniēter igiť ꝛ ꝑ ſpm̄ ſc̄-
2ᵒ tū dei eius carnis formatio dr̄ facta. ℂ Cōuenit ēt h̄ et
gñatiōi humane: virtus enim actiua que eſt in ſemie hu-
mano ad ſe trahēs materiā que fuerit a matre ꝑ ſpiritū
opať: fundať eni hꝰ virtus in ſpū ꝑpter cuius ↄtinētiam
ſemē ſpumoſuꝫ oꝫ eē ꝛ albū. verbū igiť dei ſibi carnē
aſſumēs ex virgine ↄueniēter h̄ per ſpm̄ ſc̄m oꝫ carneꝫ
3ᵒ aſſumēdo formare. ℂ Cōuenit ēt hoc ad iſinuādā cāz
ad icarnationē verbi mouētē: que qͥdē nulla alia eē po-
tuit niſi amor dei ad hoīeꝫ cuius naturam ſibi voluit in
vnitate ꝑſone copulare: in diuinis aūt ſpūſſctꝰ eſt qͥ ꝑ-
cedit vt amor: vt ſupra dictū eſt. conueniens igiť fuit vt
incarnationis opus ſpūiſctō attribuať. ℂ Solet ēt in ſa- 4ᵒ
cra ſcriptura oīa gr̄a ſpūiſancto attribui: quia qͦd gratis Nota
dať ex amore donātis videť eſſe collatū: nulla autē ma-
ior eſt gratia hoī collata: q̄ꝫ ꝙ deo in ꝑſona vniret: cōue-
niēter igitur hoc opus ſpiritusſancto appropriatur.

ℂ Qꝫ chʳs nō ſit filiꝰ ſpūſſcti ſm̄ carnē. Cap.XLVII.

Quāuis aūt chʳs de ſpūſctō ꝛ virgie cō- Idē. 3. ſent. di.4.q.1.ar.2
ceptus dicať: nō pōt tñ dici ſpi-
ritusſctūs pater chʳi ſm̄ gñatiōez humanaꝫ:
ſicut virgo dr̄ mater eiꝰ: p̄duxit aūt ſpūſſan-
ctus nō humanā nām in chʳo ex ſua ſubā: ſꝫ
ſola ſua virtute operatus eſt ad eius ꝑductionez. nō igiť
pōt dici ſpūſſctūs pater chʳi ſm̄ humanā gñonē: eſſet ēt
inductiuū in errorē ſi chʳs ſpūſſancti filiꝰ diceret: mani-
feſtū eſt eni ꝙ verbū dei ſm̄ h̄ hꝫ ꝑſonā diſtictā: qͦd ē fi-
lius dei p̄ris. ſi igiť ſm̄ humanā nāꝫ ſpūſſancti filiꝰ dice-
reť dareť itelligi ꝙ chʳs eſſet duo filij: nā verbū dei ſpi-
ritusſancti filiꝰ eē nō pōt: ꝛ ſic cū filiatiōis nomē ad ꝑſo-
nā ptineat nō ad nām: ſequereť ꝙ in chʳo eēnt due ꝑſo-
ne: qͦd eſt a fide catholica alienū: icōueniēs eni eēt vt au-
ctoritas patris ꝛ nomē ad ꝑſonā aliā trāſferreť: qͦd cō-
tingit: ſi ſpiritusſanctus pater chriſti diceretur.

ℂ Qꝫ nō ſit dōm chriſtū eē creaturā. Cap.XLVIII.

Ulterius etiā manifeſtū eſt ꝙ q̄uis Idez.3.p.q. 2.ar.8.
humana nā a vbo aſſūpta
ſit aliq̄ creatura: nō tñ pōt ſimpľr enūtiari
chʳm eē creaturā. Creari eni eſt fieri qͦdā.
Cū aūt fieri termineť ad eē ſimpľr: eius eſt
fieri qͦ hꝫ eē ſubſiſtēs: ꝛ hꝰ eſt idiuiduū cōpletuꝫ in ge-
Idē pᵃ p.q. 45.ar.4. nere ſubē: qͦd qͥdeꝫ in natura itellectuali dr̄ ꝑſona aut ēt
hypoſtaſis: forme vͦ ꝛ accn̄tia ꝛ ēt partes nō dicunť fie-
ri niſi ſm̄ qͥd: cū ꝛ eē nō habeāt in ſe ſubſiſtēs ſed ſubſi-
ſtant in alio: vñ cū aliqͥs fit albus nō dr̄ fieri ſimpľr ſed
Idē vbi. ſ. ar.10. ſm̄ qͥd. in chʳo autē nō eſt alia hypoſtaſis vel ꝑſona niſi
verbi dei q̄ eſt icreata: vt ex p̄miſſis manifeſtuꝫ eſt. non
igiť ſimpľr pōt enūtiari ꝙ chʳs ſit creatura: lꝫ cū addi-
tiōe pōt h̄ dici: vt dicať creatura ſm̄ ꝙ hō vel ſm̄ hu-
manā nām. Lꝫ aūt de ſubiecto qͦd eſt idiuiduū in gene-
re ſubē nō ſimpľr dicať fieri qͦd eſt ꝑpriū eius ꝑp accn̄-
tia vel ꝑtes: ſed ſolū ſm̄ qͥd: tñ ſimpľr p̄dicātur de ſubie-
cto q̄cūqꝫ ↄſequuntur nāliter ad accn̄tia vel ad ꝑtes ſm̄
ꝑpriā rōnē: dicitur eni ſimpľr hō eſſe vidēs: qꝛ h̄ ↄſequiť
ad oculū: ꝛ qͥdē criſpus ꝑpter capillos: ꝛ viſibilis ꝑp co-
lorē. ſic igiť ꝛ ea q̄ ↄſequūtur ꝑprie ad humanā nāꝫ: ſim-
pliciter poſſunt enūtiari de chʳo: ſicut ꝙ eſt hō ꝙ eſt vi-
ſibilis ꝙ ambulauit ꝛ oīa hꝰ. qͦd aūt eſt ꝑſone ꝑpriū de
chʳo nō enūtiatur ratione humane nature: niſi cum aliq̄
additione expreſſa vel ſubintellecta.

ℂ Solutio rationum contra incarnationem ſuperius po-
ſitam. Cap.XLIX.

Seqͥmtur ſolutiōes argumētorum poſitorum ca.40. Solo p̄mi argumenti. His igitur habitis ea que cōtra icar-
nationis fidē ſupra poſi-
ta ſunt: facile ſoluūtur. Oſtēſum eſt eniꝫ in-
carnationē verbi nō ſic eſſe intelligēdaꝫ: ꝙ
verbū ſit in carnē cōuerſum aut ſit corpori
vnitum vt forma: vnde nō eſt cōſequens ex hoc ꝙ ver-
Ad 2ᵐ. bum eſt incarnatum: ꝙ vere deus ſit corpus vel virtus
in corpore: vt prima ratio procedebat. ℂ Similr etiaꝫ
non ſequitur ꝙ verbū ſit ſubſtātialiter mutatū: per hoc
ꝙ naturam humanam aſſumpſit: nulla eniꝫ mutatio in
ipſo verbo dei facta eſt: ſed ſoluꝫ in humana natura que
eſt a verbo aſſumpta: ſm̄ quā cōpetit verbo ꝛ generatū
Ad 3ᵐ. eſſe tēporaliter ꝛ natum: nō autem ſm̄ ſeipſum. ℂ Qͦd
etiā tertio ꝑponiť: neceſſitatē nō habet: hypoſtaſis eniꝫ
non extēditur extra terminos illius nature: ex qua ſub-
ſiſtētiam

ſiſtētiam b3:nō autem verbum dei ſubſiſtētiam babet
ex bumana natura:ſ3 magis naturā bumanā ad ſuā ſub/
ſiſtētiam vel perſonalitatē trabit:nō eni3 per illā:ſed in
illa ſubſiſtit:vnde nibil ꝓbibet verbu3 dei eſſe vbiq3:l3
Ad 4m bumana nā a verbo dei aſſumpta vbiq3 non ſit. ¶ Ex
boc etiam ſoluit̃ quartu3:cuiuſlibet eni rei ſubſiſtentis
oportet eē vnam naturā tm̄:per quā ſimpliciter eſſe ba/
beat:ꝛ ſic verbū dei per ſolam nām diuinā ſimplr̄ eſſe
babet:nō autē per bumanā naturā:ſed per eam bab3 ꝙ
Ad 5m. ſit boc.ſ.ꝙ ſit bō. ¶ Quintū etia3 ſoluitur per boc idē:
impoſſibile eſt eni ꝙ natura per quā verbū ſubſiſtit:ſit
aliud ꝙ̃ ipſa perſona verbi:ſubſiſtit aūt per natura3 di/
uinā:nō autē per naturā bumanā:ſed eam ad ſuam ſub/
ſiſtētiam trabit vt in ea ſubſiſtat:vt dictū eſt: vnde non
Ad 6m. op3 ꝙ natura bumana ſit idem ꝙ perſona vbi. ¶ Dinc
etia3 excluditur id qđ ſexto obycicbatur: bypoſtaſis.n.
eſt minus ſimplex vel re vel itellectu ꝙ̃ natura per quā
cōſtituitur in eſſe.re quidem:cu3 bypoſtaſis non ſit ſua
natura.itellectu autē ſolo in illis in quibus idē eſt bypo
ſtaſis ꝛ natura:bypoſtaſis autē verbi non cōſtituit̃ ſim/
pliciter per bumanā naturā:vt per ea3 ſit:ſed per eā ſo/
lum babet verbum ꝙ ſit bō.nō igitur op3 ꝙ natura bu/
mana ſit ſimplicior ꝙ̃ verbū inquātū eſt verbū:ſed ſo/
Ad 7m. lum inquātū verbū eſt h̃ bō. ¶ Ex quo etia3 p3 ſolo ad
id qđ.7.obycit̃:nō enim op3 ꝙ bypoſtaſis dei vbi ſim/
pliciter ſit cōſtituta per materiā ſignatam:ſed ſolū inq̃3/
tu3 eſt h̃ bō:ſic eni3 ſolū per bumanā naturā cōſtituitur
Ad 8m. vt dictū eſt. ¶ Qz aūt aīa bumana ꝛ corpus in cbō ad
perſonalitatē verbi trabūtur nō cōſtituētia aliquam ꝑ/
ſonam preter perſonā verbi:nō pertinet ad minoratio/
nem virtutis:vt octaua rō ꝓcedebat:ſed ad dignitatem
maiorē.vnūquodq3 eni melius eſſe babet cū ſuo dignio/
ri vnit̃ ꝙ̃ cum per ſe exiſtit:ſicut anima ſenſibilis nobi/
Nota lius eſſe babet in boīe ꝙ̃ in alys aīalibus in ꝗbus eſt for
Ad 9m. ma ꝑncipalis:nō tm̄ in boīe. ¶ Dinc etia3 ſoluit̃ qđ no/
no obycicbat̃:in cbō eni vere fuit bec aīa ꝛ h̃ corp9:nō
tamē ex eis cōſtituta eſt ꝑſona aliqua ꝑter ꝑſona3 verbi
dei:q2 ſunt ad perſonalitatē dei verbi aſſumpta ſicut et
corpus cū eſt ſine aīa ꝓpriā ſpēm b3:ſed cū vnit̃ aīe ab
Ad 10m. ea ſpēm ſortitur. ¶ Ex h̃ etiā ſoluit̃ qđ decimo ꝓpone/
batur:manifeſtū eſt eni ꝙ h̃ bō qui eſt cbūs:ſuba q̄dam
eſt nō vniūlis ſed ꝑticularis:ꝛ bypoſtaſis quedā eſt:nō
tn̄ alia bypoſtaſis ꝙ̃ bypoſtaſis verbi:q2 bumana natu/
ra ab bypoſtaſi verbi aſſumpta eſt vt verbu3 ſubſiſtat:
tā in bumana nā ꝙ̃ in diuina:id aūt qđ in bumana natu
ra ſubſiſtit eſt h̃ bō:vn̄ ipſum verbū ſupponit̃ cū dic̃ h̃
bō. Sed ſi quis eādem obiectionē ad bumanā naturam
trāſferat dicēs eam eſſe ſubam quādā nō vlēm ſed pti/
cularē:ꝛ per ꝯns bypoſtaſim:manifeſte decipit̃:nā bu/
mana natura etiā in ſorte vel platone nō eſt bypoſtaſis:
ſed id qđ in ea ſubſiſtit bypoſtaſis eſt.ꝙ autē ſuba ſit ꝛ
particularis nō ſm̄ illam ſignatiōnē dicitur qua bypo/
ſtaſis eſt particularis ſuba.ſuba enim ſm̄ pbm̄ dicit̃ du
pliciter.ſ.de ſubiecto in genere ſube:qđ dicitur bypoſta/
ſis:ꝛ de eo qđ quid eſt:qđ eſt natura rei:ſ3 neq3 ptes ali/
cuius ſubſtātie ſic dicantur particulares ſube quaſi ſint
per ſe ſubſiſtētes:ſ3 ſubſiſtūt in toto:vn̄ nec bypoſtaſes
poſſunt dici:cū nulla earum ſit ſubſtātia cōpleta.alś ſe/
queret̃ ꝙ in vno boīe tot eēnt bypoſtaſes:quot ſūt ptes.
Ad 11m. ¶ Qđ vo.11.oppoſitū fuit:ex eo ſoluit̃ ꝙ equiuocatio
inducitur ex diuerſa forma ſignata per nomē:nō autē
ex diuerſitate ſuppoſitionis:nō eni3 boc nomē bō equi/
uoce ſumitur:ex eo ꝙ q̄nq3 ſupponit pro platone q̄nq3
pro ſorte.h̃ igit̃ nomen bō de chriſto ꝛ de alys boīb9 di/
ctū ſemper eādē formā ſignat.ſ.naturā bumanam:vn̄

Doc nomen bō ꝑdicat̃ d chro ꝛ alys boīb9 vniuoce.

vniuoce predicatur de eis:ſed ſuppoſitio tm̄ variatur in
boc ꝙ ſm̄ ꝙ pro cbō ſumit̃ ſupponit bypoſtaſi3 icrea/
ta3:ſm̄ vo ꝙ pro alys ſumit̃:ſupponit bypoſtaſim crea/
Ad 12m. ta3. ¶ Neq3 autē bypoſtaſis verbi dicit̃ eſſe ſuppoſitū
bumane nature quaſi ſubyciãt ei vt formaliori:ſic duo/
decima rō ꝓponebat. Doc eni eſſet neceſſariu3:ſi bypo/
ſtaſis verbi per nām bumanā ſimpliciter ꝯſtitueret̃ in
eſſe:qđ p3 eſſe falſu3.dicit̃ eni3 bypoſtaſis verbi buma/
ne nature ſupponi:put eam ad ſua3 ſubſiſtentia3 trabit:
Ad 13m. ſicut aliqđ trabitur ad alteru3 nobilius cui vnit̃. ¶ Nō
tn̄ ſequitur ꝙ bumana natura accidētaliter verbo adue
niat:ex boc ꝙ verbu3 ab eterno preexiſtit: ſicut vltima
ratio cōcludebat:ſic eni3 verbu3 bumana3 naturam aſ/
ſumpſit:vt vere ſit bō:eſſe autē boīem eſt eſſe in gene/
re ſubſtātie.Quia igitur ex vniōe bumane nature bypo
ſtaſis verbi babet ꝙ ſit bō:nō aduenit ei accidētalr̄:nā
accidentia eſſe ſubſtantiale non conferunt.

¶ Qz peccatum originale traducatur a primo parēte in
poſteros. Cap.L.

OStenſum eſt igitur ex premiſſis nō eſſe impoſſibile ꝙ fides
catbolica de icarnatione filij dei ꝑdicat:cō/
ſequēs autē eſt oſtēdere ꝙ cōueniens fuit
filiū dei naturā aſſumpſiſſe bumanā:buius
autē ꝯueniētie rōnē Apl̃s aſſignare videtur ex peccato
originali:qđ in oēs pertrāſit:dicit eni Ro.5. Sicut ꝑ in/
obediētiam vnius boīs peccatores cōſtituti ſunt multi:
ita ꝛ per vnius boīs obediētiam iuſti cōſtituētur multi.
¶ Sed q2 pelagiani beretici peccatū originale negaue
rūt:oſtēdēdū eſt boīes cū peccato originali naſci:ꝛ pmo
quidē aſſumēdū eſt qđ dicit̃ Gen.2. Tulit dn̄s deus bo
minē:ꝛ poſuit eū in paradiſo:precepitq3 ei dicēs. Ex oī
ligno paradiſi comede:de ligno autē ſciētie boni ꝛ mali
ne comedas:in q̄cūq3 ēt die comederis ex eo:morte mo
rieris.ſed q2 Adā nec eo die quo comedit actu mortuus
eſt:oportet ſic itelligi.qđ dī morte morieris:id eſt neceſ/
ſitati mortis addictus:qđ quidem fruſtra diceret̃:ſi
bō ex inſtitutione ſue nature neceſſitate3 moriēdi babe/
ret:op3 igit̃ dicere ꝙ mors ꝛ neceſſitas moriendi ſit pe/
na boī ꝓ peccato inflicta:pena aūt nō iſligitur iuſte niſi
pro culpa. In ꝗbuſcūq3 igit̃ inuenitur bec pena:neceſſe
eſt vt in eis inueniat̃ aliqua culpa:ſed in omni boīe iue/
nit̃ bec pena:ēt a ꝑn9 ſue natiuitatis:ex tūc eni naſcit̃ ne/
ceſſitati mortis addictus:vn̄ ꝛ aliq mox poſt natiuitatē
moriūtur de vtero trāſlati ad tumulum:ergo in eis eſt
aliqđ peccatū.ſed nō peccatū actuale:q2 non būt pueri
vſu3 liberi arbitry ſine quo nibil imputatur bomini ad
peccatū:vt ex bis q̄ dicta ſunt in 3° libro apparet.neceſ/
ſe eſt igit̃ dicere ꝙ in eis ſit peccatū ꝑ originē traductū.
¶ Doc ēt expreſſe apparet ex verbis Apl̃i Ro.5. Sic̃ 2
per vnū boīe3 in būc mūdū peccatu3 intrauit:ꝛ per pec/
catū mors:ita ꝛ in oēs boīes mors pertrāſyt in quo oēs
pecca. Nō pōt autē dici ꝙ per vnū boīe3 in mūdū pec
catū intrauit per modū imitationis:q2 ſic pctm̄ nō ꝑue/
niſſet niſi ad eos qui peccādo primū boīe3 imitantur:ꝛ
cū mors ꝑ peccatū in mūdū itrauerit:nō ꝑueniret mors
niſi ad eos qui peccāt in ſilitudinē primi boīs peccant.
¶ S3 ad h̃ excludendū Apl̃s ſubdit.ꝙ regnauit mors 3
ab Adā vſq3 ad Moyſen ēt in eos qui nō peccauerūt in
ſilitudinē ꝑuaricationis Ade.nō ergo itellexit Apl̃s ꝙ
per vnū boīe3 pctm̄ in mūdū intrauerit ꝑ modū imita/
tionis:ſ3 ꝑ modū origis. ¶ P. Si ſm̄ imitationē Apl̃s 4
loqueret̃ de introitu peccati in mūdu3:potius dixiſſet ꝑ
diabolū pctm̄ itraſſe in mūdū ꝙ̃ ꝑ vnū boīem:ſicut ex/
preſſe dī Sap.2. Inuidia diaboli mors itroiuit in orbē

Idē ꝑ° ꝗ.q. 81.ar.1. Idē 2. ſcrip. diſt.3.

Dereſis pelagiana reĳcitur.

Reprobatur multiplr̄.

Expoſitio falſa

terrenorū:imitātur aūt illū qui ſunt ex parte illi⁹.℄ Ad-
5 huc. In pſ David di. Ecce in iniquitatib⁹ ɔceptus ſum:⁊
in peccatis cōcepit me mater mea:qȯ nō pōt itelligi de
peccato actuali:cū David ex legitimo mr̄imonio conce
ptus ⁊ natus dicat̄.opꝫ igit̄ vt h̄ ad pctm̄ originale refe
6 rat̄.℄ Amp̄. Job.14.di. Quis pōt facere mūdum de i-
mūdo ɔceptū ſemie:nōne tu qui ſolus es:ex q̄ māifeſte
accipi pōt:ꝙ ex imūdicia hūani ſeminis aliq̄ imundicia
ad hoiem ex ſemie ɔceptū ꝑueniat:qȯ opꝫ intelligi de i-
mūdicia peccati:ꝑ qua ſola hō in iudiciū deducit̄:ꝑmit-
tit̄.n. Et dignum ducis ſup huiuſcemodi aperire oculos
tuos:⁊ adducere eū tecū in iudiciū. ſic ḡ aliqȯ peccatum
eſt qȯ hō cōtrahit ab ipſa ſui origine:qȯ originale dicit̄.
7 ℄ Itē. Baptiſmus ⁊ alia ſacrā eccl̄ie ſunt q̄dā remedia
cōtra pctm̄:vt īfra patebit:exhibet̄ autē baptiſmus ſm̄
cōem eccl̄ie ɔſuetudinem pueris recēter natis:fruſtra ḡ
exhiberet̄ niſi in eis eēt aliqȯ pctm̄:nō eſt autem in eis
pctm̄ actuale:q: carēt vſu liberi arbitrij:ſine quo nullus
actus hoi in culpā imputat̄.opꝫ ḡ dicere in eis eē pecca
tū per originē traductū:aliꝫ in opibus dei ⁊ eccl̄ie nihil
Ratio. ſit vanū ⁊ fruſtra.℄ Si aūt dicat̄ ꝙ baptiſmus īfanti-
bus dat̄ nō vt a peccato mūdentur:ſed vt ad regnū dei
perueniāt:quo ꝑueniri nō pōt ſine baptiſmo:cū dn̄s di-
Reprobatio. cat Jo.3. Niſi qs renatus fuerit ex aq̄ ⁊ ſpū ſctō nō pōt
introire in regnū dei:hoc vanū eſt. Nullus eni a regno
dei excludit̄ niſi ꝑpter aliquā culpā:finis eni ois rōna-
lis creature eſt vt ad btitudinē ꝑueniat q̄ eē nō pōt niſi
in regno dei:qȯ quidē nihil eſt aliud q̄ ordiata ſocietas
eoꝝ qui diuia viſiōe fruūtur:in qua vera btitudo conſi-
ſtit:vt pꝫ ex his que in 3° ſunt oſtēſa:nihil autē a fine ſuo
deficit niſi ꝑpter aliqȯ peccatū. ſi ḡ pueri nōdū baptiza-
ti ad regnū dei ꝑuenire non pn̄t:opꝫ dicere eē in eis ali-
qȯ peccatū. Sic igit̄ ſm̄ catholice fidei traditionē tenē-
dum eſt homines naſci cum peccato originali.

℄ Obiectiones cōtra peccatū originale. Cap. LI.

Argu. 3 fidē 1 Sunt aūt quedaꝫ adhuc que veritati
adverſari videtur. Pctm̄.n.
vnius alijs non īputat̄ ad culpā:vn̄ Ezech.
18.di.ꝙ fili⁹ nō portat iniq̄tatē p̄ris. Et hu-
ius rō eſt q: nō laudamur neq; vituperamur
niſi ex his que in nobis ſūt:hec aūt ſūt que noſtra volū-
tate cōmittimus.non ḡ pctm̄ p̄mi hois toti humano ge-
neri imputat̄. Si vō qs dicat ꝙ vno peccāte oēs pecca-
uerūt in ipſo:vt Apl̄s dicere videtur:⁊ ſic vni nō impu-
tatur peccatum alterius ſed ſuum peccatū. hoc etiaꝫ vt
videtur ſtare nō poteſt:q: illi qui ex Adam nati ſunt qū
Adā peccauit in eo nōdū erāt actu:ſed virtute tm̄: ſicut
in prima origine:peccare aūt cum ſit agere nō competit
niſi exiſtēti in actu. nō ḡ in Adā oēs peccauimus. Si aūt
ſic dicat̄ nos in Adaꝫ peccaſſe quaſi originalr̄ ab eo in
nos pctm̄ ꝑueniat ſimul cū natura:hoc etiaꝫ impoſſibi-
le videt̄:accn̄s eni cū de ſubiecto ad ſubm̄ nō trāſeat:nō
poteſt traduci niſi ſubiectum traducat̄:ſubiectū autem
peccati aīa rōnalis eſt:que nō traducitur in nos ex p̄ pa
Cap. 86. rēte:ſed a deo ſigillatim creatur in vnoquoq;:vt in ſcḋo
oſtēſum eſt:nō ergo per originē peccatū ad nos ab Adā
2 deriuari pōt.℄ Adhuc. Si peccatuꝫ a primo parēte in
alios deriuat̄:q: ab eo originē trahūt:cū chr̄s a p̄mo pa
rēte originē duxit:videt̄ ꝙ ipſe ēt peccato originali ſubie
3 ctus fuerit:qȯ eſt alienū a fide.℄ P̄. Nō ɔſequit̄ aliqd
ſm̄ ſuā originē nālem eſt ei naturale:qȯ eſt alicui nāle
nō eſt peccatum in ipſo:ſicut in talpa nō eſt pctm̄ ꝙ vi-
ſu caret. nō ergo per originē a p̄mo hoie pctm̄ ad alios
Ratio. potuit deriuari.℄ Si autē dicat̄ ꝙ pctm̄ a p̄mo parē-
te in poſteros deriuat̄ per originē nō inquātū eſt nālis:
ſed inquātum eſt viciata:hoc etiā vt videt̄ ſtare nō pōt.
Defectus eni in opere nature nō accidit niſi per defectū 4
alicuius nālis p̄ncipij:ſicut per corruptionē aliquā que
eſt in ſemine cauſantur mōſtruoſi partus aīaliū:nō eſt
autē dare alicuius nālis principij corruptiōeꝫ in huma-
no ſemine. nō videtur ergo ꝙ aliqȯ peccatum ex vitia-
ta origie deriuetur in poſteros a primo parēte.℄ Iteꝫ.
Peccata q̄ ꝑueniūt in opib⁹ nature ꝑ corruptiōeꝫ alicu- 5
ius p̄ncipij nō fiūt ſemper vel frequenter:ſed vt in pau-
ciorib⁹. ſi ḡ per viciatā originem pctm̄ a p̄mo parēte in
poſteros deriuet̄:nō deriuat̄ in oēs ſed in aliquos pau-
cos.℄ P̄. Si per viciatā originē aliqs defect⁹ in ꝓle ꝑ- 6
ueniat eiuſdem gn̄is opꝫ eſſe illū defectū cū vicio qȯ eſt
in origie:q: effectus ſūt cōformes ſuis cauſis:origo autē
ſiue gn̄atio humana cū ſit act⁹ potētie gn̄atiue que nul-
lo modo participat rōnem nō pōt habere in ſe viciū qȯ
ꝑtineat ad gen⁹ culpe:q: in his ſolis ſcrib⁹ pōt eē virtus
vel viciū qui ſubdūtur aliqualr̄ rōni:vn̄ non iputat̄ ho-
mini ad culpā ſi ꝑpter viciatam originē naſcatur lepro-
ſus vel cecus. nullo ḡ mō defectus culpabilis prouenire
pōt a p̄mo parēte in poſteros ꝑ viciatā origineꝫ.℄ Ad-
huc. Nature bonū per pctm̄ nō tollit̄:vn̄ etiaꝫ in demo- 7
nibus manēt nālia bona:vt Dion. dicit. Gn̄atio autē eſt
actus nature. nō ḡ per pctm̄ p̄mi hois viciari potuit hu-
mane gn̄atiōis origo:vt ſic peccatum primi hois ad po
ſteros deriuaretur.℄ Amp̄. Homo gn̄at ſibi ſimilē ſm̄ 8
ſpēm. in his ḡ que nō ꝑtinēt ad gn̄atiōeꝫ ſpēi nō opꝫ fi-
lium aſſimilari parētib⁹:pctm̄ aūt nō pōt ꝑtinere ad ra
tionē ſpēi:q: pctm̄ non eſt eoꝝ q̄ ſunt ſm̄ nām:ſed mag
corruptio naturalis ordinis. nō ergo oportet ꝙ ex p̄mo
hoie peccāte alij pctōres naſcātur.℄ P̄. Filij magis ſi- 9
milātur ꝓximis parētib⁹ q̄ remotis:ɔtingit aūt q̄nq; ꝙ
ꝓximi parētes ſunt ſine pctō:⁊ in actu gn̄atiōis nullum
pctm̄ cōmittit̄. nō ergo ꝑpter pctm̄ primi parētis pctō-
res oēs naſcūtur. Deīde ſi peccatū a primo hoie in alijs
deriuatum eſt:maioris autē virtutis in agēdo eſt bonuꝫ
q̄ malum:vt ſupra oſtēſum eſt. multo magis ſatiſfactio
Ade:⁊ iuſtitia eius per eum ad alios trāſiuit.℄ Adhuc.
Si peccatū primi hois per originē ꝓpagat̄ in poſteros: 10
pari ēt rōne peccata alioꝝ parentum ad poſteros deue-
niūt:⁊ ſic ſemper poſteriores eſſent magis onerati pec-
catis q̄ priores:qȯ precipue ex h̄ ſequi neceſſe eſt ſi pec-
catū trāſit a parēte in ꝓlem ⁊ ſatiſfactio trāſire nō pōt.

℄ Solutio obiectionum poſitarum. Cap. LII.

Precurrunt aliq̄ ꝓ ſolone argumētorum. Ab horum igit̄ ſolutionem p̄mittē-
dum eſt ꝙ peccati origi-
nalis in humano gn̄e ꝓbabilr̄ quedā ſigna
apparēt. Cū eni deus humanoꝝ actuum ſic
curaꝫ gerat vt bonis operibus p̄miū ⁊ ma-
lis penam retribuat:⁊ vt in ſuperioribus eſt oſtēſum:ex Li.3.ca.iii.
ipſa pena poſſum⁹ certificari de culpa:patit̄ aūt cōiter
humanū gen⁹ diuerſas penas ⁊ corpales ⁊ ſpūales. inter
corporales potiſſima eſt mors ad quā oēs alie tēdūt et
ordinātur. ſ. fames:ſitis:⁊ alia hmōi. inter ſpūales aūt eſt po-
tiſſima debilitas rōnis ex qua ɔtigit ꝙ hō difficulter ꝑ-
uenit ad veri cognitionē:⁊ de facili labit̄ in errorē:⁊ ap-
petitus beſtiales oīno ſupare nō pōt:ſꝫ multociēs obnu
bilat̄ ab eis. Poſſet tn̄ aliqs dicere hō defectus tā corpo-
rales q̄ ſpūales nō eſſe penales:ſed nāles defect⁹ ex ne-
ceſſitate materie ɔſeq̄ntes. neceē eſt eni corp⁹ hūanū cū ſit ex
ɔtrarijs cōpoſitū corruptibile eē:⁊ ſenſibilem appetituꝫ in
ea que ſūt ſm̄ ſenſum delectabilia moueri q̄ interdū ſunt
ɔtraria rōni:⁊ itellectū poſſibilē cū ſit in potētia ad oia
intelligibilia nullū eoꝝ hn̄s in actu:ſed ex ſenſib⁹ natuꝫ
ea acqrere:difficulter ad ſciam veritatis ꝑtingere:⁊ de

facili

ſacili ꝓpter phātaſmata a vero deuiare. Sed tñ ſi quis
recte ↄſideret ſatis ꝓbabilr poterit eſtimare diuina pro-
uidentia ſuppoſita: que ſingulis ꝑfectionibus ↄgrua ꝑfe
ctibilia coaptauit ꝙ deus ſuꝑiorẽ nãm inferiori ad hoc
cõiunxit vt ei dñaretur: ⁊ ſi qð hui⁹ dñij impedimẽtum
ex defectu nature contingeret eius ſpāli ⁊ ſupernaturali
bñficio tollerẽt: vt ſcʒ cũ aĩa rõnalis ſit altioris nature
q̃ʒ corporali cõditione credaꝛ corpori eſſe ↄiũcta ꝙ in
corpore aliqd eſſe nõ poſſit cõtrariũ aie ꝑ quã corpus vi
uit. ⁊ ſilr ſi rõ in hoie appetitui ſenſuali coniungiꝛ ⁊ alijs
ſenſitiuis potentijs: ꝙ rõ a ſenſitiuis potentijs non ipe-
diatur: ſʒ magis eis dñeꝛ. Si ergo ſm doctrinã fidei po-
nimus hoiem a ṗncipio taliter eſſe iſtitutũ ꝙ quãdiu rõ
hois deo eſſet ſubiecta ⁊ inferiores vires ei ſine impedi-
mento deſeruirẽt: ⁊ corpus ab eis ſubiectione ipediri nõ
poſſet per aliqð ipedimẽtũ corporale deo ⁊ ſua gr̃a ſup-
plente qð ad perficiẽdũ natura minus habebat. rõne aũt
auerſa a deo ⁊ inferiores vires a ratione repugnarent: ⁊
corpus vite que eſt ꝑ aiam cõtrarias paſſiones ſuſcipet.
ſic igiꝛ huiꝰ defectus q̃uis nãles homini videanꝛ abſo-
lute cõſiderando humanã naturã ex parte eius qð eſt in
ea inferius: tñ cõſiderando diuinam ꝓuidentiã ⁊ dignita-
tem ſuperioris partis humane nature ſatis ꝓbabilr ꝓba
ri põt huiꝰ defectus eſſe penales: ⁊ ſic colligi põt huma-
Solo argu. num genus pctõ aliquo originalr eſſe infectũ. ❡ His ĝ
Ad pm viſis rñdendũ eſt ad ea que in ↄ̃riũ ſunt obiecta. Nõ eſt
enim incõueniẽs ꝙ vno peccãte pctm̃ in oẽs dicim⁹ per
originẽ eſſe ꝓpagatũ: q̃uis vnuſqſqʒ ex ꝓprio actu lau-
datur vel vituperaꝛ: vt ṗma rõ ꝓcedebat: aliter enĩʒ eſt
in his que ſunt vnius indiuidui: aliter in his que ſunt to-
tius nature ſpẽi. nã ꝑticipatiõe ſpẽi ſunt plures hoies ve
lut vnus hõ: vt Porphyrius dic̃. pctm̃ ergo qð ad aliqð
indiuiduũ ſiue perſonã hois ꝑtinet alteri nõ imputatur
ad culpã niſi peccãti: eo ꝙ perſonalr vn⁹ ab alio diuiſus
eſt. Si qð aũt pctm̃ eſt qð ipſam nãm ſpẽi reſpiciat: non
eſt incõueniẽs ꝙ ex vno ꝓpageꝛ in alterʒ: ſicut ⁊ nã ſpẽi
ꝑ vnũ alijs cõicaꝛ: cũ aũt pctm̃ malũ quoddã ſit rõnalis
nature malũ qð eſt ṗuatio boni ſm illud bonũ qð pri-
uatur: iudicãdũ eſt pctm̃ aliqð ad nãturam cõem vel ad
aliquã ꝑſonã ꝓpriaʒ ꝑtinere: pctã ergo actualia que cõi-
ter ab hoibus agunꝛ adimũt aliqð bonũ ꝑſone peccãtis:
puta gr̃am ⁊ ordinẽ debitũ ꝑtiũ aie: vñ ꝑſonalia ſunt nec
vno peccãte alteri iputanꝛ. primũ aũt pctm̃ primi hois
nõ ſolũ peccãtẽ deſtituit proprio ⁊ ꝑſonali bono. ſ. gr̃a ⁊
debito ordine aie: ſed etiã bono ad nãm cõeʒ ꝑtinẽte:
vt enim ſupra dictũ eſt: ſic natura humana fuit inſtituta
in ſui primordio ꝙ inferiores vires ꝑfecte rationi ſubij-
cerentur: ratio deo: ⁊ aie corpus: deo per gr̃am ſupplen-
te id qð ad hoc deerat per naturaʒ. Huiꝰ aũt bñficiũ qð
a qbuſdã originalis iuſtitia dñ. ſic ṗmo hoi collatum fuit
vt ab eo ſimul cũʒ nã humana propagareꝛ in poſteros.
rõne autẽ ꝑ pctm̃ primi hois ſe ſubtrahente a ſubiectio-
ne diuina: ſubſecutũ eſt ꝙ nec inferiores vires perfecte
rõni ſubijcianꝛ nec aie corpus: ⁊ hoc nõ tñ in ṗmo pec-
cante: ſed idẽ defectus cõis ꝑuenit ad poſteros ad quos
etiã dicta originalis iuſtitia ꝑuẽtura erat. ſic ergo pctm̃
primi hois a quo oẽs alij ſm doctrinã fidei ſunt deriua-
ti ⁊ ꝑſonale fuit inquãtũ ipſuʒ ṗmũ hoiem ꝓprio bono
ṗuauit: ⁊ nãle inquãtũ abſtulit ſibi ⁊ ſuis poſteris ↄ̃iter
beneficiũ collatũ toti humane nature. Sic ergo huiꝰ de-
fectus in alijs ↄ̃tis ex primo parẽte etiã in alijs rationeʒ
culpe hʒ: put oẽs hoies cõputanꝛ vnus hõ ꝑ ꝑticipatio-
nem nãe cõis: ſic enim inueniꝛ voluntariũ huiꝰ peccatuʒ
voluntate primi parentis quẽadmodũ ⁊ actio manus ra-
tionem culpe hʒ ex voluntate primi mouentis: qð eſt rõ:
vt ſic eſtimentur in pctõ nature diuerſi hoies quaſi natu
re cõis partes: ſicut in peccato perſonali diuerſe vnius
hois partes. ❡ Scd̃m hoc ergo verũ eſt dicere ꝙ vno Ad 2m
peccante oẽs peccauerunt in ipſo: vt Apl̃s dicit ſʒ ꝙ ſe-
cũda ratio proponebat: nõ ꝙ eſſent actu in ipſo alij ho-
mines: ſed virtute ſicut in originali ṗncipio: nec dicũtur
peccaſſe in eo quaſi aliquẽ actum exercentes: ſed inquã-
tuʒ pertinent ad nãm ipſius que per pctm̃ corrupta eſt.
❡ Nec tñ ſequiꝛ ſi peccatũ a ṗmo parente ꝓpagatur in Ad 3m
poſteros: cũ ſubiectũ peccati ſit aia rõnalis: ꝙ aia rõna-
lis ſimul cũ ſemine ꝓpageꝛ ſm proceſſum tertie rõnis.
hoc enim mõ propagatur hoc pctm̃ nature: qð originale
dicitur: ſicut ⁊ ipſa nã ſpeciei: que quãuis per aiaʒ rõna-
lem perficiatur: non tñ ꝓpagaꝛ cũ ſemine: ſed ſolũ corp⁹
ad ſuſceptionẽ talis aie aptũ natũ: vt in ſcđo oñſum eſt. Cap. 86.
❡ Et lʒ oẽs a primo parẽte ſm carnem deſcẽderit: nõ Ad 4m
tñ inquinationẽ originalis peccati incurrit: vt q̃rta rõ cõ
cludebat: qꝛ nãm humani corpis ſoluʒ a primo parente
ſuſcepit. ṽtus aũt formatiua corpis ei⁹ non fuit a primo
parẽte deriuata: ſed fuit ṽtus ſpũſſancti: vt ſupra oñſuʒ Cap. 44.
eſt. vñ nãm humanã non ab Adã accepit ſicut ab agẽte:
lʒ eã de Adã ſuſcepit ſicut de materiali ṗncipio. Cõſide-
randuʒ eſt etiã: ꝙ ṗdicti defectus ꝑ nãlem originẽ trada
cuntur: ex eo ꝙ natura deſtituta eſt auxilio gr̃e: qð ei fue
rat in primo parẽte collatũ ad poſteros ſimul cũ natura
deriuandũ: ⁊ qꝛ hec deſtitutio ex volũtario pctõ ꝓceſſit
defectus ↄ̃tis ſuſcipit culpe rõnẽ. Sic ĝ defect⁹ hõ ⁊ cul-
pabiles ſunt per cõparationeʒ ad primũ ṗncipiũ: qð eſt
pctm̃ Ade: ⁊ nãles ſunt per cõpatiõnẽ ad nãm iã deſtitu
taʒ. vñ ⁊ Apl̃s dicit Ephe. ij. Eramus nã filij ire. ❡ Et ꝑ Ad 5m
hoc ſoluiꝛ rõ q̃nta. Pʒ ergo ſm ṗdicta ꝙ vitiũ originis Contrarium.
ex quo pctm̃ originale cãtur ꝓuenit ex defectu alicuius
ṗncipij: ſcʒ gratuiti doni: qð nature humane in ſui iſtitu-
tione fuit collatũ: qð q̃dẽ donũ quodãmõ fuit nãle: non
quaſi ex principijs nature cauſatũ: ſed qꝛ ſic fuit hoi da-
tum: vt ſimul cum nã propagaretur. ❡ Obiectio aũt ſe- Ad 6m
xta ꝓcedebat ſm ꝙ naturale dicitur: qð ex principijs na
ture cauſatur. ❡ Procedit etiaʒ ſeptima ratio per mo- Ad 7m
dum eundẽ de defectu ṗncipij naturalis: qð pertinet ad
nãm ſpẽi: qð enim ex defectu huius naturalis ṗncipij ꝓ-
uenit accidit vt in paucioribus: ſed defectus originalis pec
cati ꝓuenit ex defectu ṗncipij ſuperadditi ṗncipio ſpẽi: Nota.
vt dictũ eſt. ❡ Sciendũ eſt etiã: ꝙ in actu ꝑ̃ratiue ṽtutis Ad 8m
nõ põt eſſe vitiũ de genere actualis pcti: qð ex volũtate
ſingularis perſone depẽdet: eo ꝙ act⁹ ꝑ̃ratiue ṽtutis nõ
obedit rõni vel volũtati: vt octaua rõ ꝓcedebat. ſed vi-
tium originalis culpe que ad nãm pertinet nihil ꝓhibet
in actu generatiue potẽtie inueniri: cũ ⁊ actus generatiue
potẽtie nãles dicantur. ❡ Qð vͦ nono obijcitur de faci- Ad 9m
li ſolui põt ſm ṗmiſſa: per pctm̃ enim nõ tolliꝛ hoi bo-
num nature qð ad ſpẽm nature ꝑtinet: ſed bonũ nature
qð ꝑ gr̃am ſupadditũ fuit potuit per pctm̃ primi paren-
tis auferri: vt ſupra dictũ eſt. ❡ Pʒ etiã ex eiſdeʒ de faci Ad 10m
li ſolo ad decimã rõneʒ: qꝛ cũ priuatio ⁊ defect⁹ ſibi inui
cem correſpõdeant: ea rõne in pctõ originali filij parẽtibus
ſiilanꝛ: qꝛ etiaʒ donũ a ṗncipio nature ꝓ̃ſtitum fuiſſet a
parentib⁹ in poſteros ꝓpagatũ: qꝛ lʒ ad rõnẽ ſpẽi nõ ꝑti-
neret: tñ ex diuina gr̃a datuʒ fuit ṗmo hoi vt ab eo in to-
tam ſpẽm deriuãdũ: ſilr pctm̃ per qð illud bonũ priua-
tur in totã ſpẽm deriuaꝛ. ❡ Cõſiderãdũ eſt etiã ꝙ lʒ ali- Ad 11m
quis ꝑ gr̃e ſacrã ſic ab originali pctõ mũdeꝛ vt ei nõ im-
puteꝛ ad culpã: qð eſt ꝑſonalr ipſuʒ a pctõ originali libe
rari: nõ tñ nã totaliter ſanatur: ⁊ ideo ſm actum nature
pctm̃ originale tranſmittitur in poſteros: ſic ergo in hoie
generãte inquãtũ eſt ꝑſona q̃dã nõ eſt originale pctm̃: ⁊

cõtingit etiã in actu gñationis nullũ eſſe actuale pctm:
vt.11.rõ ꝓponebat.ſed inquãtũ hõ generãs eſt naturale
generationis pncipiũ infectio originalis pcti qð naturã
Ad 12^m reſpicit in eo manet ⁊ in actu gñationis ipſius. ¶ Sciẽ
dum etiam eſt:ꝙ pctm actuale primi hoīs in naturã trã
ſiuit: qꝛ natura in eo erat bñficio nature preſtito adhuc
perfecta:ſ; per pctm ipſius natura hoc bñficio deſtituta
actus eiꝰ ſimplr naturalis fuit. Uñ non potuit ſatiſfacere
pro tota natura neqꝫ bonũ nature reintegrare per ſuum
actũ:ſed ſolũ ſatiſfacere aliquatenus potuit pro eo ꝙ ad
Ad 13^m ipſius pſonã ſpectabat. Ex quo pꝫ ſolõ ad.12.rõnẽ. Silr
aũt ⁊ ad.13.qꝛ pctã poſteriorũ parentũ inueniunt nãm
deſtitutam.bñficio primitus ipſius nature conceſſo. vñ
ex eis nõ ſequit aliqs defectꝰ qui ꝓpagef in poſteros:ſ;
ſolũ qui pſonã peccãtis inficiut. ſi ergo nõ eſt icõueniẽs
neqꝫ ꝯ rõnem pctm originale in hoīb' eẽ:vt pelagianoꝝ
hereſis confundat:que peccatum originale negauit.

¶ Rationes quibus videt probari ꝙ non fuit cõueniẽs
deum incarnari. Cap.LIII.

Argu.ꝯ ſiõ.
1 Quia vo incarnationis fides ab infide-
libus ſtultitia reputat ſ; illõ
Apli.j.Corin.j. Placuit deo per ſtultitiã pdi-
cationis ſaluos facere credẽtes.ſtultũ aũt vi
aliqd pdicare nõ ſolũ qꝛ eſt ipoſſibile:ſ; etiã
qꝛ eſt indecẽs:inſiſtũt infideles ad incarnationis ipugna
tionẽ:nõ ſolũ nitẽtes oñdere eẽ ipoſſibile ꝙ fides catho-
lica pdicat:ſ; et incõgruũ eẽ ⁊ diuinã bonitatẽ nõ ðcere,
eſt enim diue bonitati ꝯueniẽs vt oia ſuũ ordinẽ teneãt:
eſt ãt hic ordo rex vt deus ſit ſup oia exaltatꝰ:hõ aũt in-
ter infimas creaturas cõtineat:nõ ergo decet diuinã ma
2 ieſtatẽ humane nãe vniri. ¶ Itẽ. Si ꝯueniens fuit deũ
hoīem fieri:oportuit hoc eẽ pp aliquã vtilitatẽ inde ꝓue
nientẽ:ſ; qcũqꝫ vtilitas det:cũ deus oipotẽs ſit hãc vti-
litatẽ ꝓducere potuit ſola ſua volũtate:cũ ģ vnũqðqꝫ fie
ri ꝯueniat q̃breuiſſime põt:nõ oportuit ꝙ deꝰ pp huiꝰ
3 vtilitatẽ humanã nãm ſibi vniret. ¶ Adhuc. Cũ deus ſit
vlis oiuꝫ cã:ad vtilitatẽ totiꝰ vniuerſitatiſ rex eũ pcipue
intẽdere opꝫ:ſ; aſſumptio humane nãe ſolũ ad vtilitatẽ
hoīs ptinet:nõ ģ fuit cõueniẽs ꝙ ſi alienã nãꝫ deus aſſu-
4 mere debuit ꝙ ſolũ nãꝫ humanã aſſumpſerit. ¶ Amp.
Quãto aliqd eſt alicui magis ſilẽ tãto ei ꝯueniẽtiꝰ vnit:
deo aũt ſilior ⁊ ꝓpinquor eſt angelica nã q̃ȝ humana.non
ģ ꝯueniẽs fuit aſſumere nãm humanã angelica ꝑtermiſ-
5 ſa. ¶ Itẽ. Id qð eſt pnᵐ in hoīe eſt intelligẽtia vitat in q̃
vi hoī ipedimẽtũ pſtari:ſi deꝰ humanã nãm aſſumpſit,
dat.n.ei ex hoc erroris occaſio vt ꝯſentiat his qui poſue-
runt deuꝫ non eſſe ſuper oia corpora exaltatũ:nõ ģ hoc
ad humane nãe vtilitatẽ ꝯueniebat ꝙ deus humanã nãꝫ
6 aſſumeret. ¶ Itẽ experimẽto dicere poſſumꝰ ꝙ circa in-
carnationem dei plurimi errores ſunt exorti:videt ergo
humane ſaluti cõueniẽs nõ fuiſſe ꝙ deus incarnaretur.
7 ¶ Adhuc. Inter oia q̃ deus fecit iſtud vĩ eſſe maximuꝫ
ꝙ ipſemet carnẽ aſſumpſerit:ex maximo aũt opere ma-
xima dꝫ expectari vtilitas:ſi ergo icarnatio dei ad ſalu-
teꝫ hoīuꝫ ordinat:videt fuiſſe cõueniẽs ꝙ ipſe totũ hu-
manũ genꝰ ſaluaſſet:cũ ẽt omniũ hoīuꝫ ſalus videat cõ-
8 petens vtilitas ꝓ qua tm̃ opus fieri debuiſſet. ¶ Amp.
Si deus pp ſalutẽ hoīum humanam nãm aſſumpſit:vĩ
fuiſſe cõueniens vt eius diuinitas hoībus per ſufficiẽtia
inditia manifeſtaret:hoc aũt nõ vĩ ꝯtigiſſe:nã p aliquos
alios hoīes ſolo auxilio diuine vtutis abſqꝫ vnione dei
ad eoꝝ nãm inueniant ſilia miracula eſſe facta vel etiã
maiora q̃ȝ fecerit chrĩs.nõ ergo vĩ dei incarnatio ſufficiẽ-
9 ter pcurata fuiſſe ad humanã ſalutẽ. ¶ P. Si hoc neceſ
ſarium fuit humane ſaluti ꝙ deus carnẽ aſſumeret:cuꝫ a
principio mũdi hoīes fuerint:vĩ ꝙ a pncipio mũdi hu-
manã nãm aſſumere debuit:⁊ nõ q̃ſi in fine tẽpoꝝ:vi.n.
oium pcedẽtiũ hoīuꝫ ſalus ꝑtermiſſa fuiſſe. ¶ Itẽ. Pa- 10
ri rõne vſqꝫ ad finẽ mũdi debuiſſet cũ hoībꝰ ꝯuerſari vt
hoīes ſua pñtia erudiret ⁊ gubernaret. ¶ Adhuc. Hoc 11
maxime hoībꝰ vtile eſt:vt future beatitudinis in eis ſpes
fundet:hanc aũt ſpem magis ex deo icarnato cõcepiſſet
ſi carnẽ imortalẽ ipaſſibilẽ ⁊ glorioſaꝫ aſſũpſiſſet ⁊ oibꝰ
oñdiſſet.nõ ergo videt fuiſſe cõueniẽs ꝙ carnẽ mortalẽ
⁊ etiã infirmã aſſumpſerit. ¶ Amp. Uidet fuiſſe conue 12
niens ad oñdendũ ꝙ oia que in mũdo ſunt ſint a deo:ꝙ
ipſe abũdãtia rerũ mũdanaꝝ vſus fuiſſet in diuitijs ⁊ in
maximis honoribus viuens:cuius contraria de ipſo le-
guntur:videlꝫ ꝙ pauperẽ ⁊ abiectã vitaꝫ duxit ⁊ ꝓbro
ſam mortẽ ſuſtinuit.nõ ergo vĩ eſſe cõueniẽs ꝙ fides de
deo icarnato predicat. ¶ P. Ex hoc ꝙ ipſe abiecta paſ- 13
ſus eſt eius diuinitas maxime fuit occultata:cum tñ hoc
maxime neceſſariũ fuerit hoībus vt eiꝰ diuinitatẽ cogno
ſcerẽt ſi ipſe fuit deus incarnatꝰ.nõ ergo vĩ ꝙ fides pdi-
cat humane ſaluti ꝯuenire. ¶ Si qs aũt dicat ꝙ pp obe 14
dientiam patris filius dei mortem ſuſtinuit: hoc non vĩ
rõnabile:obedientia enim implet per hoc ꝙ obediẽs ſe
cõformat volũtati pcipientis:voluntas autẽ dei pŕis ir-
rõnabilis eẽ nõ põt:ſi ģ nõ fuit cõueniens deũ hoīem fa
ctuꝫ mortẽ pati:qꝛ mors cõtraria eſſe videt diuinitati q̃
vita eſt:huius rei rõ ex obediẽtia ad patrẽ ꝯueniẽter aſ-
ſignari nõ pt. ¶ P. Uolũtas dei nõ eſt ad mortẽ homi- 15
num etiã pctõꝝ:ſed magis dĩ ad vitã:ſm illud Ezech.
18. Nolo mor.pctõ:ſ; vt ma.ꝯuertatur ad vitaꝫ ⁊ viuat.
multo ergo minus potuit eſſe voluntas dei patris vt hõ
perfectiſſimus morti ſubijceret. ¶ Amp. Impiũ ⁊ cru- 16
dele vĩ inocentẽ pcepto ad morteꝫ inducere ⁊ precipue
pro impijs qui morte ſunt digni.hõ autẽ chrĩs ieſus ino-
cens fuit.impiũ ergo fuiſſet ſi pcepto dei patris morteꝫ
ſubijſſet. ¶ Si vo aliqs dicat hoc neceſſarium fuiſſe pp 17
humilitatẽ demonſtrandã:ſicut Apl's vĩ dicere Phil.ij.
ꝙ chrĩs humiliauit ſemetipſuꝫ factus obediens vſqꝫ ad
mortẽ:nec hec qdẽ rõ ꝯueniẽs videt.pmũ qdeꝫ qꝛ in eo
cõmẽdãda eſt humilitas qui hꝫ ſupiorẽ:cui ſubijci poſ-
ſit qð de deo dici nõ põt.nõ ergo ꝯueniẽs fuit dei vbum
humiliari vſqꝫ ad mortẽ. ¶ Itẽ. Satis hoīes ad humili 18
tatẽ informari poterãt vbis diuinis qbus eſt fides oimo
da adhibẽda ⁊ exẽplis humanis:nõ ergo ad demõſtrã-
dum humilitatis exẽplũ neceſſariũ fuit vbũ dei aut car-
neꝫ ſumere aut mortẽ ſubire. ¶ Si qs aũt iteꝝ dicat ꝙ 19
pp pctõꝝ nroꝝ purgationẽ neceſſariũ fuit chrĩm mortẽ
ſubire ⁊ alia que videnĩ eſſe abiecta.ſicut Apl's dicit ꝙ
traditus eſt pp pctã nřa:⁊ iterum mortuus eſt ad multo-
rum exhaurienda pctã:nec hoc videt eſſe ꝯueniẽs.pmo
qdẽ qꝛ p ſolaꝫ dei grãꝫ hominũ pctã purgant. ¶ Deide 20
qꝛ ſi aliq̃ ſatiſfactio regrebat ꝯueniẽs fuit vt ille ſatiſfa-
ceret qui peccauit:qꝛ in iuſto dei iudicio vnuſqſqꝫ onus
ſuũ dꝫ portare. ¶ Itẽ. Si cõueniẽs fuit vt aliqs hoīe pu- 21
ro maior pro hoīe ſatiſfaceret:ſufficiens vĩ fuiſſe ſi ange-
lus carne aſſumpta huiꝰ ſatiſfactionẽ impleſſet:cũ ange-
lus nãliter ſit ſuperior hoīe. ¶ P. Peccatũ nõ expiatur 22
pctõ:ſed magis augetur:ſi ergo per mortẽ chrĩ ſatiſface-
re debuit:talis debuit eius mors eſſe in qua nullus pec-
caret:vt ſcꝫ nõ violenta morte ſ; naturaliter moreretur.
¶ Adhuc. Si pro pctis hominũ chrĩm mori oportuit:cũ 23
frequẽter hoīes peccẽt:oportuiſſet eũ frequẽter mortem
ſubire. ¶ Si qs ãt dicat ꝙ ſpãliter pp peccatũ origina- 24
le neceſſariũ fuit chrĩm naſci ⁊ pati:ꝙ quidẽ totã naturã
humanã infecerat hoīe pmo peccãte:hoc impoſſibile vi
detur:ſi eniꝫ alij hoīes ad ſatiſfactionẽ pro pctõ origina-

li ſufficiētes non ſunt:ne mors chři pro pctis humani ge-
neris ſatiſfactoria fuiſſe vr:qr ⁊ ipſe ſm humanam nām
25 mortuus eſt:nō ſm diuinā.❡ P̄.Si chřs pro pctis huma
ni gnīs ſufficiēter ſatiſfecit:iniuſtū vr ꝙdez eſſe ꝙ hoīes
adhuc penas patianẽ q̃s p pctō diuina ſcriptura iducias
26 eē cōmemorat.❡ Adhuc.Si chřs ſufficiēter p pctis hu
mani gnīs ſatiſfecit:non eēnt vltra remedis p abſolutio-
ne pctōꝝ q̄rēda:q̄rūtur āt ab oīb⁹q ſue ſalutis curā hñt.
nō ḡ vr ſufficiēter chřm peccata hoīnz abſtuliſſe. Hec ḡ
ſunt ⁊ ſilr̄a ex qb⁹alicui videri pt ea q̄ de icarnatōe fides
catholica p̄dicat diuine maieſtati ⁊ ſapie ꝯueniētia n̄ fuiſſe.
❡ Qr cōueniens fuit deum incarnari. Cap.LIIII.

Ide; 3° p.q.1.ar.1. Idē 3° ſcrip. diſ.1.ar.2.

SJ quis aūt diligenter ⁊ pie incarnatio-
nis myſteria ꝯſideret inueniet
tantā ſapie' p̄funditatē ꝙ oēm humanā co-
gnitionē excedat:ſm illud Apli. Qḋ ſtultuz
eſt dei ſapiētius eſt hoībus: vñ fit vt pie cō-
ſideranti ſp magis ac magis ãmirabiles rōnes huiꝰ my-
Nota. ſterij manifeſtentur.❡ P̄rimū ergo hoc ꝯſiderādū eſt
ꝙ incarnatio dei efficaciſſimū fuit auxiliū hoī ad btitu-
Cap.37. dinez tēdenti. Oñſum eſt.n.in tertio ꝙ pfecta beatitudo
hoīs in imediata dei viſiōe ꝯſiſtit:poſſet aūt alicui vide-
ri ꝙ hō ad huic ſtatū nūq̄ poſſit ptingere ꝙ intellectus
humanus imediate ipſi diuine eēntie vniret:vt itellect⁹
intelligibili pp imenſam diſtantiaz naturaꝝ: ⁊ ſic circa
inquiſitionez btitudinis hō tepeſceret ipſa deſperatione
detentus.p hoc aūt ꝙ deus humanā nām ſibi vnire vo-
luit in pſona euidētiſſime hoībus demōſtraẽ: ꝙ hō per
intellcm deo pōt vniri ipſuz imediate vidēdo:fuit ḡ ꝯue-
niētiſſimū ꝙ deus humanā nām aſſumeret ad ſpem ho
minis in beatitudinē ſubleuādā:vñ poſt incarnationem
chři hoīes ceperūt magis ad celeſtē beatitudinez aſpira-
re:ſm ꝙ ipſe dič Joā.10.Ego veni vt vitā habeāt ⁊ abū-
Eo loco ⁊ cap. dātius habeant.Silr̄ ēt p h̄ hoī auferunẽ ipedimēta bea-
titudinē adipiſcendi:cū.n.pfecta hoīs btitudo in ſola dei
fruitione cōſiſtit:vt oñſum eſt.neceſſariū eſt ꝙ quicūq̄z
his que infra deū ſunt hęret finalr̄ a vere btitudinis pti-
cipatione ipediaẽ.❡ Ad hoc hō deduci poterat ꝙ reb⁹
infra deū exiſtētib⁹ inhereret vt fini ignorādo ſue nāe di-
gnitatem:ex hoc.n.cōtingit ꝙ quidā conſiderātes ſe ſm
nām corporeā ⁊ ſenſitiuaz quā cū alijs aīalibus habent
cōem in rebus corporalib⁹ ⁊ delectationib⁹ carnis quā-
dam beatitudinē beſtialē requirunt.Quidā vo ꝯſiderā-
tes quarūdā creaturaꝝ excellentiā ſup hoīes ꝗtū ad ali-
qua eoꝝ cultui ſe aſtrinxerūt colētes mūdū ⁊ ptes ei⁹ pp
magnitudinem quātitatis ⁊ tpis diuturnitatez vel ſpūa-
les ſubſtas angelos ⁊ demones pp hoc ꝙ hoīem excedere
inueniuntur tā in imortalitate q̄z in acumine intellectus
eſtimātes in his vtpote ſupra ſe exiſtentibus hoīs bea-
titudinem eſſe q̄rendā:ꝗuis aūt ꝗtū ad aliquas ꝯditio-
nes hō aliqb⁹ creaturis exiſtat iferior:ac etiā ifimis crea
turis in quibuſdā aſſimiletur.Tñ ſm ordinē finis nihil ho
mine exiſtit alti⁹ niſi ſolus deus:in quo ſolo pfecta hoīs
Nota. btitudo ꝯſiſtit. Hāc ergo hoīs dignitatē ꝙ ſcz in imedia
ta dei viſione beatificādus ſit:ꝯueniētiſſime deus oñdit
per hoc ꝙ ipſe imediate nām humanā aſſumpſit:vñ ex
icarnatiōe dei hoc ꝯſecutū videmus ꝙ magna ps hoīuz
cultu angeloꝝ demonū ⁊ quarūcūq̄z creaturarū preter-
miſſo ſpretis etiā voluptatibus carnis ⁊ corporalib⁹ oī-
bus ad ſolū deū colēdū ſe dedicauerūt:in quo ſolo bea-
titudinis cōplemētum expectāt:ſm ꝙ Apls monet ad
Coll.3.c.Que ſurſum ſunt querite:vbi chřs eſt in dexte-
ra dei ſedēs:que ſurſuz ſunt ſapite:nō q̄ ſup terrā.❡ Ad-
huc qr beatitudo pfecta hoīs in tali cognitione dei ꝯſiſtit
que facultatem oīs intellectus creati excedit:vt in tertio
oſtenſum eſt.neceſſariū fuit quādā huiꝰ cognitionis p̄li- Tertio capitulo.
bationē in hoīe eē q̄ dirigereẽ in illā plenitudinē cogni-
tionis beate:qḋ qdē fit p fidē:vt in 3° oſtenſuz eſt.cogni- Cap.40.
tionē aūt q̄ hō in vltimū finē dirigiẽ:opz eſſe certiſſimā:
eo ꝙ eſt p̄n̄ᵐ oīuz q̄ ordinanẽ in vltimū finē:ſicut ⁊ p̄nci-
pia nālīter nota certiſſima ſunt:certiſſima autē cognitio
alicui⁹ eē nō pōt niſi vel illud ſit p ſe notū:ſicut p̄ᵃ demō-
ſtrationis p̄ncipia:vel in ea que p ſe nota ſunt reſoluatur
q̄lr nobis certiſſima eſt demonſtrationis ꝯclō. id aūt qḋ
de deo nobis p fidē tenēdū p̄ponitẽ:nō pt eē hoī p ſe no-
tū:cū humanū itellectū excedat.oportuit ḡ hoc hoī ma-
nifeſtari per eū cui ſit p ſe notū:⁊ ꝗuis oīb⁹ diuinā eēntiaz
videntib⁹ ſit q̄dāmō p ſe notū:tñ ad certiſſimā cognitio-
nē habendā oportuit reductionē fieri in p̄mū hui⁹ cogni-
tionis p̄n̄ᵐ ſcz in deū cui eſt nālr̄ p ſe notū:⁊ a quo oibus
inoteſcit:ſicut ⁊ certitudo ſcīe nō hr̄ niſi per reſolutionez
in p̄ᵃ p̄ncipia indemōſtrabilia.oportuit ḡ hoīem ad pfe-
ctam certitudinē ꝯſequēdaz de fidei v̄itatez ab ipſo deo
inſtrui hoīe facto vt hō ſm modū humanū diuinā inſtru-
ctionem pciperet.⁊ h̄ eſt qḋ dr̄ Joā.1.Deum nemo vidit
vnq̄uā:vnigenit⁹ qui eſt in ſinu pr̄is ipſe enarrauit. ⁊ ipſe
dñs dicit Joā.18.Ad hoc nat⁹ ſum in mūdū vt teſtimo-
niuz perhibeā veritati:pp qḋ videmus poſt chři icarna-
tionem euidēti⁹ ⁊ certi⁹ hoīes in diuina cognitiōe eē inſtru
ctos:ſm illud Iſa.11.Repleta eſt terra ſcīa dñi.❡ Item
cū btitudo hoīs pfecta in diuina fruitione ꝯſiſtat:oportuit
affectū hoīs ad deſideriū diuine fruitiōis diſponi:ſicut vi-
demus hoī btitudinis deſideriū nālīter ineſſe:deſideriū
autē fruitionis alicui⁹ rei ex amore illi⁹ rei cāuſatur:neceſſa-
rium ergo fuit hoīem ad perfectā btitudinē tendentē ad
amorē diuinū induci:nihil autē ſic ad amorē alicui⁹ nos
iducit ſicut experimētū illi⁹ ad nos:amor aūt dei ad ho-
mines nullo mō efficacius hoī potuit demonſtrari q̄z p
hoc ꝙ hoī vniri voluit in pſona:eſt enim p̄priū amoris
vnire amātē cū amato:inquātū poſſe eſt.neceſſariū ergo
fuit hoī ad btitudinē pfectā tendēti ꝙ deus fieret homo.
❡ Amp.cū amicitia i q̄dā eq̄litate ꝯſiſtit ea q̄ multū ineq̄-
lia ſunt:in amicitia copulari non poſſe videnẽ:ad hoc ḡ
ꝙ familiarior amicitia eēt inter hoīez ⁊ deum:expediēs
fuit hoī ꝙ deus fieret hō:qr ēt nālr̄ hō hoī amicus eſt:vt
ſic dum viſibiliter deū cognoſcimus in inuiſibiliū amo-
rem rapiamur.Silr̄ etiā manifeſtū eſt ꝙ beatitudo v̄tu-
tis eſt p̄miū.opz ḡ ad btitudinē tendētes ſm virtutem
diſponi:ad v̄tutē aūt ⁊ v̄bis ⁊ exēplis prouocamur:exē-
pla aūt alicuius ⁊ v̄ba tāto efficacius ad v̄tutē inducunt
quāto de eo firmior bonitatis habeẽ opinio. de nullo
aūt hoīe puro ifallibilis opio bonitatis haberi poterat:
qr etiā ſanctiſſimi viri in aliquibus inueniunẽ defeciſſe.
vñ neceſſariū fuit hoī ad h̄ ꝙ in v̄tute firmareẽ ꝙ a deo
humanato doctrinā ⁊ exēpla v̄tutis acciperet:pp qḋ ipſe
dñs dicit Joā.13.Exemplū dedi vobis vt quēadmodū
ego feci ita ⁊ vos faciatis.Itē ſicut virtutibus hō ad bea
titudinez diſponitur:ita ⁊ pctis impediẽ:pctm̄ aūt v̄tuti
ꝯtrariuz impedimētū affert beatitudini:nō ſolum inordi-
nationem quādam aīe inducēs ſm ꝙ eaz ab ordine de-
biti finis abducit:ſz ēt deum offendens a quo btitudinis
premiū expectaẽ:ſm ꝙ deus humanoꝝ actuū curā hȝ:⁊
pctm̄ ꝯtrariū eſt charitati diuine:vt in tertio plenius oſtēſuz
eſt.Et inſup hui⁹ offenſe hō ꝯſciam hñs per peccatū fidu-
ciam accedendi ad deū amittit que neceſſaria eſt ad bea
titudinē ꝯſequēdā.neceſſariū eſt ḡ humano gnī ꝙ pctis
abūdat vt ei remediū aliqḋ adhibeaẽ cōtra pctā:hoc āt
remediū adhiberi nō pōt niſi p deū qui ⁊ volūtatē hoīs
mouere pōt in bonū vt eā ad debitū ordinem reducat:⁊
offenſam in ſe cōmiſſaz pōt remittere:offenſa enī nō re-

mittitur niſi p̄ eū in quē offenſa cōmittit̄. ad h̄ aūt q̄ hō
a ↄſcia offenſe ꝑterite liberet̄ op3 q̄ ſibi de remiſſiōe of-
fenſe p̄ deū ↄſtet. nō aūt p̄ certitudinē ei ↄſtare pōt niſi a
deo de h̄ certificet̄. ↄueniēs ḡ fuit ꝛ humano gn̄i ad bti-
tudinē ↄſequēdā expediēs q̄ deus fieret hō: vt ſic ꝛ re-
miſſionē pctō℞ ↄſequeret̄ p̄ deū: ꝛ huius remiſſiōis cer-
titudinē p̄ hoiem deū: vn̄ ꝛ ipſe dñs dicit Math.9. Ut
aūt ſciatis q̄ filius hoīs ptātē h3 dimittēdi peccata ꝛc. ꝛ
Apl's ad Heb. dicit: q̄ ſanguis xp̄i emūdabit ↄſcias no-
ſtras ab operibꝰ mortuis ad ſeruiēdū deo viuēti. ¶ Ad-
huc. Ex traditiōe eccleſie docemur totū humanū genus
Solo argu. pctō eſſe infectum. ¶ His ergo viſis ridendū eſt ad ea
Idē.3.ſcrip. que in ↄtriū ſunt obiecta: nō enim eſt incōueniēs ꝛc. H3
diſ.20. tn̄ hoc ordo diuine iuſtitie vt ex ſuperioribꝰ p3 q̄ pctm̄
Idē.3.pte.q.1.ar.2. ſine ſatiſfactione nō remittat̄ a deo. ſatiſfacere autē pro
pctō totiꝰ humani gn̄is nullus hō purus poterat: q2 quib3
hō purus aliqd minꝰ eſt tota gn̄is humani vniuerſitate.
oportuit ḡ ad hoc q̄ humanū genꝰ a pctō cōi liberaret̄
q̄ aliqs ſatiſfaceret q̄ ꝛ hō eēt cui ſatiſfactio cōpeteret: ꝛ
aliqd ſupra hoiem vt eiꝰ meritū ſufficiēs eēt ad ſatiſfaciē
dum p̄ pctō totiꝰ humani gn̄is: maiꝰ aūt hoīe q̄tū ad or
dinem btitudinis nihil eſt niſi ſolus deus. nam angeli l3
ſint ſupiores quātū ad cōditionē nature: nō tn̄ quātū ad
ordinē finis: q2 eodē btificant̄. Neceſſariū ergo fuit hoi ad
btitudinē ↄſequēdā q̄ deꝰ hō fieret ad pctm̄ humani ge-
neris tollendum. Et hoc eſt qđ Joānes baptiſta dixit de
xp̄o. Ecce agnus dei: ecce q̄ tollit peccata mūdi. ꝛ Apl's
ad Ro. dicit. Sicut peccatū ex vno in omnes in condē-
nationem: ita gratia ex vno in omnes ad iuſtificationē3.
Hec ergo ſunt ꝛ ſimilia ex quibus aliquis cōcipere pōt
non fuiſſe incōgruū bonitati diuine deum hoiem fieri: ſ3
expedientiſſimum fuiſſe humane ſaluti.

¶ Solo rōnum ſupra poſita℞ cōtra conuenientiā incar-
nationis. Cap. LV.

Solo argu. in cap.53. Ad p^{m} EA ꝟo que cōtra hoc ſuperius ſunt op-
poſita non difficile eſt ſoluere.
Non enim eſt ↄtriū ordini re℞ deum hoiē3
fieri: vt p̄ma ratio procedebat: q2 q̄uis nā
diuina in infinitū nām humanā3 excedat:
tn̄ hō ſm ordinē ſue nāe h3 ipſu3 deū pro fine: ꝛ natꝰ eſt
ei p̄ itellectū vniri. cuiꝰ vnionis exēplū ꝛ documētū q̄dā
fuit vnio dei ad hoiem in perſona: ſeruata tn̄ ꝓprietate
vtriuſq3 nāe: vt nec excellētie diue nature aliquid depe-
riret: nec humana nā per exaltationē3 aliquā3 extra ter-
minos ſue ſpēi traheret̄. ¶ Cōſiderandū eſt etiā q̄ ꝓp
ꝑfectionem ꝛ imobilitatē diue bonitatis nihil dignitatis
deo deperit: ex hoc q̄ aliqua creatura q̄tūcūq3 ei appro
pinquat etſi hoc creature accreſcat: ſic.n. ipſis creaturis
ſuā bonitatē cōicat q̄ ex hoc ipſe nullū patit̄ detrimētū.
Ad 2^{m} ¶ Silr̄ ēt l3 ad oīa faciēda dei volūtas ſufficiat: tn̄ diuina
ſapīa exigit vt rebꝰ ſingulis ſm eo℞ ↄgruentiā ꝓuideat̄
a deo: rebꝰ.n. ſingulis ꝓprias cās ↄueniēter inſtituit: vn̄
l3 deus ſola ſua volūtate efficere potuerit in humano ge
nere oēs vtilitates q̄s ex dei icarnatiōe dicimꝰ ꝓueniſſe:
vt ſcđa rō ꝓponebat: tn̄ cōgruebat humane nāe vt huiꝰ
vtilitates inducerent̄ p̄ deū hoiem factū: ſicut ex inducti
Ad 3^{m} rōnibꝰ aliq̄tenus apparere pōt. ¶ Ad 3^{m} etiā rōne3 p3
miſſio: hō.n. cū ſit ↄſtitutus ex ſpūali ꝛ corporali nā q̄ſi
qđdā cōfiniū tenēs vtriuſq3 nāe: ad totā creaturā ꝑtine-
re vr̄ qđ fit pro hoīs ſalute. nā inferiores creature corpo-
rales in vſum hoīs cedere vident̄ ꝛ ei quodāmō eē ſub-
iecte: ſuperior āt creatura ſpūalis ſc3 angelica: cōe h3 cū
hoīe vltimi finis ↄſecutionē3: vt ex ſupioribꝰ p3: ꝛ ſic cō-
ueniens videt̄ vt vlis oīum cā illam creaturā in vnitate
ꝑſone aſſumeret in qua magis cōicat cū oībꝰ creaturis.

¶ Cōſiderādū eſt ēt q̄ ſolius rōnalis nāe eſt per ſe age- Nota.
re: creature.n. irrōnales magis agunt̄ nāli ipetu q̄3 agant Ad 4^{m}
per ſeipſas: vn̄ magis ſunt in ordine inſtrumētaliū cā℞
q̄3 ſe habeāt p̄ modū p̄ncipalis agentis: aſſumptionē aūt
talis creature a deo oportuit eſſe que per ſe agere poſſet
tāq̄3 agēs p̄ncipale: na3 ea q̄ agūt ſicut inſtrā agūt inq̄tū
ſunt mota ad agendū: p̄ncipale vo agēs ipſu3 p̄ ſe agit. ſi
q̄d ergo agēdū fuit diuinus p̄ aliquā irrōnalē creaturam
ſufficit ſm huiꝰ creature conditionē q̄ ſolū moueret̄ a
deo. nō autē q̄ aſſumeret̄ in perſona vt ipſamet ageret:
q2 hoc eiꝰ nālis cōditio nō recipit: ſ3 ſolū cōditio rōnalis
nāe: nō ḡ fuit cōueniēs q̄ deꝰ aliquā irrōnalē creaturam
aſſumeret: ſ3 rōnalē: ſc3 angelicā vel humanā. Et quāuis
angelica nā quātū ad nāles ꝓprietates inueniat̄ excellē-
tior q̄3 humana nā: vt quarta rō proponebat: tn̄ humana
ↄgruentius fuit aſſumpta. Primo quidē q2 in hoīe pctm̄
expiabile eſſe pōt: eo q̄ eius electio non imobilr̄ fert̄ in
aliqd: ſed a bono pōt ꝑuerti in malū: ꝛ a malo reduci in
bonū: ſicut etiā in hoīs rōne cōtingit: que q2 ex ſenſibili-
bus ꝛ p̄ ſigna q̄dā colligit vitatē: viā h3 ad vtrūq3 oppo
ſito℞. angelus aūt ſicut h3 imobilē appꝛhēſionē: q2 per
ſimplicē intellectū imobiliter cognoſcit: ita etiā h3 imo-
bilem electionē: vn̄ vel in malū oīno nō fertur: vel ſi in
malū ferat̄ imobiliter fertur: vn̄ eius pctm̄ expiabile
eſſe non pōt. cū igit̄ p̄cipua cā videat̄ diuine incarnatio-
nis eē expiatio pctō℞: vt ex ſcripturis diuinis docemur:
cōgruentius fuit humanā nā3 q̄3 angelicā aſſumi a deo.
Scđo q2 aſſumptio creature a deo eſt in perſona: non in Idē hꝰ p.q.
nā: vt ex ſuperioribus p3. conuenientius igitur aſſumpta 3.ar.3.
eſt hoīs nā q̄3 angelica: q2 in hoīe aliud eſt nā: ꝛ aliud ꝑſo
na: cum ſit ex mā ꝛ forma cōpoſitus: nō aūt in angelo: q2
imālis eſt. Tertio: q2 angelus ſm proprietate3 ſue natu-
re propinquior erat ad deū cognoſcendū q̄3 hō: cuius co-
gnitio a ſenſu oritur. ſufficiebat ergo q̄ angelus a deo in-
telligibiliter inſtrueretur de veritate diuina: ſed cōditio
hoīs requirebat vt deus ſenſibiliter hominem de ſeipſo
hoīe inſtrueret: qđ per incarnationē eſt factum: ipſa etiā
diſtātia hoīs a deo magis repugnare videbatur fruitio-
ni diuine: ꝛ ideo magis idiguit homo q̄3 angelus aſſumi
a deo ad ſpem de beatitudine concipiendā: homo etiam
cum ſit creatura℞ terminos quaſi oēs alias creaturas
naturali gn̄onis ordine preſupponens cōuenienter pri-
mo rerum p̄ncipio vnitur etia3 vt quadā circulatione ꝑ-
fectio rerum cōcludat̄. ¶ Ex hoc aūt q̄ deus humana3 Ad 5^{m}
nām aſſumpſit non datur erroris occaſio: vt.5. rō propo
nebat: q2 aſſumptio humanitatis: vt ſupra habitu3 eſt: fa
cta eſt in vnitatē perſone: nō in vnitate3 nature: vt ſic nō
oporteat nos cōſentire his qui poſuerunt deū ſup̄ oīa nō
eſſe exaltatū: dicētes deum eſſe aīam mundi: vel aliquid
huiꝰ. ¶ L3 aūt circa incarnationē3 dei ſint aliqui erro- Ad 6^{m}
res exorti: vt.6. obijciebatur: tn̄ manifeſtū eſt multo plu
res errores poſt incarnationem fuiſſe ſublatos: ſicut ex
creatione rerum a diuina bonitate procedēte aliqua ma
la ſunt cōſecuta: qđ cōpetebat conditioni creatura℞ que
deficere pn̄t: ita etiā nō eſt miru3 ſi manifeſta diuina ve
ritate ſunt aliqui errores exorti ex defectu mentium hu-
manarū qui tn̄ errores excitauerūt fideliū ingenia ad di
ligentius diuino℞ veritatē exquirēda3 ꝛ intelligendam:
ſicut ꝛ mala q̄ in creaturis accidūt ordinat deus ad ali-
quod bonū. ¶ Quāuis aūt bonū oē creatum diuine bo- Ad 7^{m}
nitati cōparatū exiguū inueniat̄: tn̄ q2 in rebus creatis nihil
pōt eſſe maius q̄3 ſalus rōnalis creature que ↄſiſtit i frui
tione ipſius bonitatis diuine: cū ex incarnatione diuina
cōſecuta ſit ſalus humana: non parum vtilitatis predi-
cta incarnatio attulit mundo: vt ſeptima ratio procede-

bat:nec oportuit ꝓp̄ hoc ꝙ ex incarnatione diuina oēs
hoīes ſaluarent̄:ſed tm̄ illi qui ꝓdicte icarnationi adhe-
rerent per fidē ⁊ fidei ſacr̄a. Eſt ſiquidē incarnationis di
uine v̄tus ſufficiēs ad oīum hoīum ſalutē:ſꝫ ꝙ nō oēs ex
hoc ſaluant̄ ex eoꝝ indiſpōne ꝯtingit ꝙ icarnatiōis fru
ctū in ſe ſuſcipe nolūt:incarnato deo ꝑ fidē ⁊ amorē non
inherēdo:nō enim erat hoīb⁹ ſubtrahēda libertas arbi-
trij:per quā poſſunt vel inherere vel nō inherere deo in-
carnato:ne bonū hoīs coactū eſſet:⁊ ꝓp̄ hoc abſqꝫ meri-
Ad 8m to ⁊ illaudabile redderet̄. ¶ Predicta ēt dei incarnatio
ſufficiētibus indicijs hominibus manifeſtata eſt:diuini-
tas enim nullo modo cōuenientius manifeſtari pōt ꝙ̄
per ea que ſunt ꝓpria dei:eſt aūt dei ꝓpriū ꝙ nature le-
ges imutare poſſit ſupra nām aliquid operādo cui⁹ ipſe
eſt auctor:cōuenientiſſime igit̄ ꝓbatur aliqd eſſe diuinū
per opera que ſupra leges nature fiunt:ſicut ꝙ ceci illu-
minentur:leproſi mūdent̄:mortui ſuſcitent̄:huiꝰ quidēꝫ
opera xp̄s effecit:vn̄ ⁊ ipſe per hec opera q̄rentib⁹. Tu
es qui venturus es an aliū expectamus:ſuā diuinitatem
demonſtrauit dicens. Ceci vident:claudi ambulāt:ſurdi
audiunt ⁊c̄. Aliū aūt mūdum creare neceſſe nō erat:nec
rō diuine ſapientie:nec rerū nā hoc habebat. ¶ Si autē
dicatur vt.8.rō proponebat ꝙ huiꝰ miracula etiāꝫ per
alios eſſe facta leguntur:tn̄ cōſiderādū eſt ꝙ multo dif-
Nota. ferentius ⁊ diuinius xp̄s effecit.nāꝫ alij orādo hoc feciſ-
ſe leguntur:xp̄s autem imperando quaſi ex ꝓpria pote
ſtate:⁊ non ſolū ipſe hoc fecit:ſed ⁊ alijs eadēꝫ ⁊ maiora
faciendi tribuit poteſtatem:qui ad ſolā inuocationē no-
minis xp̄i huiꝰ miracula faciebant:⁊ nō ſolū corporalia
miracula per xp̄m facta ſunt:ſꝫ ēt ſpūalia que ſunt mul-
ta maiora:ſcꝫ ꝙ per xp̄m ⁊ ad inuocationem nois eius
ſpūſſanctus daretur quo accēderentur corda charitatis
diuine affectu:⁊ mētes inſtruerent̄ ſubito in ſcīa diuino-
rum:⁊ lingue ſimpliciū redderentur diſcrete ad diuināꝫ
veritatē hoīb⁹ ꝓponēdā:huiꝰ aūt opera indicia ſunt ex-
preſſa diuinitatꝭ xp̄i que nullus purus hō facere potuit.
vn̄ Apl̄s ad Heb. dicit:ꝙ ſalus hoīum cū initiū accepiſ-
ſet enarrari ꝑ dn̄ꝫ per eos qui audierunt in nos ꝯfirma-
ta eſt:atteſtāte deo ſignis ⁊ virtutib⁹ ⁊ varijs ſpūſſancti
Ad 9m diſtributiōib⁹. ¶ Lꝫ autē ſaluti totius humani generis
dei incarnatio neceſſaria foret:nō tn̄ oportuit ꝙ deus a
ꝓncipio mūdi icarnaret̄:vt.9.obijciebatur. Primo qdē
qꝛ per deū incarnatūꝫ oportebat hoīb⁹ medicinā afferri
cōtra pctā:vt ſuperius habitū eſt. Contra pctm̄ autē ali-
cui cōuenienter medicina non auferet̄ niſi prius ſuū defe
ctum recognoſcat:vt ſic ꝑ humilitatē hō de ſeipſo nō ꝓ-
ſumens iactet ſpem ſuam in deū a quo ſolo poteſt ſanari
pctm̄:vt ſupra habitū eſt. Poterat aūt hō de ſeipſo ꝓſu-
mere ⁊ quātū ad ſciam ⁊ quātum ad v̄tutē. relinquēdus
ergo aliqn̄ fuit ſibi vt experiret̄ ꝙ ipſe ſibi non ſufficeret
ad ſalutē neqꝫ per ſciētiā nālem:qꝛ ante tēpus legis ſcri-
pte homo legem nāe tranſgreſſus eſt.neqꝫ per virtutem
propriāꝫ:qꝛ data ſibi cognitione peccati per legē adhuc
ex infirmitate peccauit:⁊ ſic oportuit vt deū hoī neqꝫ de
ſcientia neqꝫ de virtute preſumēti daret̄ efficax auxiliū
cōtra peccatū ꝑ xp̄i incarnationē.ſ.gratia xp̄i per quā
⁊ inſtrueret̄ in dubijs ne in cognitione deficeret:⁊ robo-
raret̄ cōtra tentationū inſultus:ne per infirmitatē defi-
ceret:ſic ergo factum eſt ꝙ eſſent tres ſtatus humani ge
Nota. neris:primus ante legē:ſecūdus ſub lege:tertius ſub gra
tia.deinde per deū incarnatū ꝓcepta ⁊ documēta ꝑfecta
hominibus danda erāt.requirit aūt hec ꝯditio humane
nāe ꝙ non ſtatim ad perfectā ducat̄: ſed manuducat̄ ꝑ
imperfecta vt ad perfectionēꝫ ꝑueniat:qd̄ ⁊ inſtructione
puerorū videmus qui primo de minimis inſtruunt̄.nāꝫ

a principio ꝑfecta capere nō valēt. Silr̄ ēt ſi alicui mul
titudini aliqua inaudita ꝓponerent̄ ⁊ magna:non ſtatiꝫ
caperet niſi ad ea aſſueſceret ꝑus ꝑ aliqua minora. ſic ḡ
cōueniens fuit a ꝓncipio vt humanum genus inſtrueret̄
de his que ꝑtinent ad ſuāꝫ ſalutēꝫ ꝑ aliqua leuia ⁊ mino-
ra documēta ꝑ patriarchas ⁊ legē ⁊ ꝓphetas:⁊ tādēꝫ in
cōſumatiōe tēpoꝝ ꝑfecta doctrina xp̄i ꝓponeret̄ in ter
ris:ſm̄ ꝙ Apl̄s dicit ad Gal.4. At vbi venit plenitudo De his Euſe
tpis miſit deus filiū ſuū in terris:⁊ ibidē dī ꝙ lex peda- bi⁹ plene ſcri
gogus noſter fuit in xp̄o ſed iam nō ſumus ſub pedago- bit in libro de
go. Simul etiā cōſiderandū eſt ꝙ ſicut ad aduentū ma- ꝓparōe euā-
gni regis opꝫ aliquos nūtios ꝓcedere vt ꝓparent̄ ſubdi- gelica.
ti ad euꝫ reuerentius ſuſcipiendū:ita oportuit aduentūꝫ
dei in terris multa ꝓcedere qb⁹ hoīes eēnt parati ad deū
incarnatū ſuſcipiēdū:qd̄ qdē factū eſt dū ꝑ ꝓcedentia ꝓ-
miſſa ⁊ documēta hominū mentes diſpoſite ſunt vt faci
lius ei crederēt qui ante ꝓnūtiatus erat ⁊ deſiderātius ſu-
ſciperet̄ ꝓp̄ priora ꝓmiſſa. ¶ Et lꝫ aductus dei incarna Ad 10m
ti in mundū eſſet maxime neceſſarius humane ſaluti:tn̄
nō fuit necīum ꝙ vſqꝫ ad finē mūdi cū hoīb⁹ cōuerſare-
tur:vt.10.rō ꝓponebat.hoc.n.derogaſſet reuerētie quāꝫ
hoīes debebāt deo incarnato exhibere:dū videntes ipſuꝫ
carne indutūꝫ alijs hoīb⁹ ſimilē nihil de eo vltra alios
hoīes eſtimaſſent:ſꝫ eo poſt mira que geſſit in terris ſuā
preſentiāꝫ hominibus ſubtrahente magis ipſum reuere
ri ceperunt:propter qd̄ etiāꝫ ſuis diſcipulis plenitudinē
ſpiritusſancti non dedit quādiu cuꝫ eis conuerſatus fuit:
quaſi per eius abſentiā eorum animis ad ſpiritualia mu
nera magis preparatis:vnde ⁊ ipſe eis dicebat. Si non
abiero paraclitus non veniet ad vos:ſi aūt abiero mittā
eum ad vos. ¶ Nō oportuit aūt deū carnē impaſſibilē Ad 11m
⁊ imortalē ſuſcipere:ſm̄ ꝙ.11.rō proponebat:ſed magis Quare xp̄s aſſumpſit carnem paſſibilem.
paſſibilem ⁊ mortalē.primo quidem qꝛ neceſſariū erat
hominibus ꝙ beneficiūꝫ incarnationis cognoſcerent:vt
ex hoc ad diuinū amorēꝫ inflāmarentur:oportuit autēꝫ
ad veritatēꝫ incarnationis manifeſtādam ꝙ carnē ſimi-
lem alijs hominibus ſumeret:ſcꝫ paſſibilem ⁊ mortalē.
ſi enim impaſſibilē ⁊ imortalē carnem ſuſcepiſſet: viſuꝫ
fuiſſet hominib⁹ qui talem carnem non nouerant ꝙ ali-
quod phātaſma eēt ⁊ nō v̄itas carnis. ¶ Scd̄o qꝛ neceſ- 2°
ſariū fuit deū carnē aſſumere vt ꝓ pctō humani gn̄is ſa
tiſfaceret:ꝯtingit aūt vnū ꝓ alio ſatiſfacere: vt in tertio
oſtēſum eſt.ita tn̄ ꝙ penā ꝓ pctō alteri dbitā ipſe ſibi nō Cap.145.
debitāꝫ volūtarie aſſumat:pena aūt ꝑmis humani gene-
ris pctm̄ eſt mors ⁊ alie paſſibilitates vite ꝓſentis: ſicut
ſupra dictum eſt.vn̄ ⁊ Apl̄s dicit ad Ro.5.per vnum ho Cap.5.
minēꝫ pctm̄ in hunc mūduꝫ itrauit:⁊ per peccatū mors.
oportuit ergo vt carnē paſſibilē ⁊ mortalē deus aſſume-
ret abſqꝫ pctō vt ſic patiēdo ⁊ moriēdo pro nobis ſatiſ-
faceret ⁊ pctm̄ auferret:⁊ h̄ eſt qd̄ Apl̄s dicit ad Ro.8. Cap.8.
deus miſit filiū ſuū in ſilitudinē carnis pcti.i.habentem
carnē ſilem pctōribus:ſcꝫ paſſibilē ⁊ mortalēꝫ:⁊ ſubdit
vt de pctō dānaret pctm̄ in carne.i.vt ꝑ penā quā in car
ne pro pctō nr̄o ſuſtinuit pctm̄ a nobis auferret. ¶ Ter 3°
tio qꝛ ꝑ hoc ꝙ carnē paſſibilē ⁊ mortalē habuit efficaci⁹
dedit nobis exēpla v̄tutis:paſſiones carnis fortiter ſupe
rando ⁊ eis v̄tuoſe vtendo. ¶ Quarto qꝛ per hoc magis 4°
ad ſpem imortalitatis erigimur ꝙ ipſe de ſtatu carnis
paſſibilis ⁊ mortalis mutatus eſt in ipaſſibilitatēꝫ ⁊ im-
mortalitatē carnis:qd̄ etiā de nobis ſperare poſſumus ꝗ
carnē gerimus paſſibilē ⁊ mortalē.ſi v̄o a principio car
nēꝫ ipaſſibilē ⁊ imortalē aſſumpſiſſet:nulla nobis dare-
tur occaſio imortalitatē ſperandi his qui in ſeipſis mor-
talitatē ⁊ corruptibilitatē experiunt̄. Hoc etiam media-
toris officiū requirebat ꝙ cū cōe haberet nobiſcū paſſi-

biłez carnē ⁊ mortalē:cū deo vo ṽtutē ⁊ gloriaꝫ:vt auſe-
rens a nobis qđ cōe nobiſcū habebat:ſcꝫ paſſionē ⁊ mor
tem:ad id nos duceret qđ ſibi ⁊ deo erat cōe:fuit eni me-
Ad 12ᵘᵐ diator ad iūgēdū nos deo. ¶ Siłr ēt nō fuit expediens
Prīa rō q̄re in honoribus mundi chrīs nō habuit ſuā vitam. ꝙ de⁹ icarnat⁹ vitā i hoc mūdo ageret opulētā ⁊ honori-
bus ſeu dignitatib⁹ ſublimē:vt.12.rō ꝯcludebat. ¶ Pri
mo qdē q2 ad hoc venerat vt mētes hoīuꝫ terrenis dedi
tas a terrenis abſtraheret ⁊ ad diuina eleuaret:vñ opor-
tuit vt ſuo exēplo hoīes in ꝯtēptū diuitiaꝝ ⁊ alioꝝ que
mūdani deſiderāt traheret:⁊ ꝙ inopē ⁊ ꝑuatā vitaꝫ age
2ᵃ ratio. ret in h̄ mūdo. ¶ Scđo q2 ſi diuitijs abūdaſſet ⁊ in ali-
qua maxia dignitate ꝯſtitutus fuiſſet:id qđ diuine geſſit
magis potētie ſeculari q̄ ṽtuti diuinitatis fuiſſet attribu
tum. Unē efficaciſſimuꝫ argumētum ſue diuinitatis fuit
ꝙ abſqꝫ āminiculo potētie ſecularis totū mūdū in me-
Ad 13ᵘᵐ lius cōmutauit. ¶ Unē pꝫ ēt ſolō ad id qđ.13.obijciebaꝛ
nō eſt aūt paul h̄ a vero ꝙ filius dei incarnat⁹ obediēs
precepto patris mortem ſuſtinuit ſm doctrinam aplī:
ꝑceptū.n.dei eſt ad hoīes ō opib⁹ ṽtutū:⁊ q̄to aliqs ꝑfe-
ctius actū ṽtutis exeq̄ꝛ:tāto magis deo obedit:inter alias
aūt ṽtutes ꝑcipua charitas eſt ad quā oēs alie referunꝛ.
Chriſtus ergo dū actū charitatis ꝑfectiſſime impleuit deo
maxie obediēs fuit:nullus eni eſt act⁹ charitatis ꝑfectior
q̄ ꝙ hō pro amore alicui⁹ ēt mortē ſuſtineat:ſm ꝙ ipſe-
met dn̄s dicit. Maiorē charitatē nemo hꝫ q̄ ꝙ aiaꝫ ſuā
ponat qs ꝑ amicis ſuis:ſic ḡ inueniꝛ chrīs mortē ſuſtinēs
pro ſalute hoīuꝫ ⁊ ad gl'iaꝫ dei patris deo maxime obe-
Ad 14ᵘᵐ diēs fuiſſe actū charitatꝫ ꝑfectū exequēdo. ¶ Nec h̄ re-
pugnat diuinitati ipſius:vt.14.rō ꝓcedebat:ſic enim fa
cta eſt vnio in ꝑſona vt ꝓꝑetas vtriuſqꝫ nāe maneret di
uine.ſ.⁊ humane:vt ſupra habitū eſt.⁊ iō patiēte chrīo ēt
mortē ⁊ alia q̄ humanitatꝫ ſūt:diuinitas ipaſſibilis māſit
q̄uis ꝑꝑ vnitatē ꝑſone dicam⁹ deū paſſuꝫ ⁊ mortuū:cui⁹
exēplū aliq̄łr in nobis apparet:q2 moriēte carne aīa re-
Ad 15ᵘᵐ manet imortalis. ¶ Sciēdū ēt ꝙ iꝫ volūtas dei non ſit
ad mortē hoīuꝫ:vt.15.rō ꝓponebat:ē tñ ad ṽtutē ꝑ quā
hō mortē fortiter ſuſtinet ⁊ ex charitate ꝑiculis mortꝫ ſe
obijcit:⁊ ſic volūtas dei fuit de morte chrī inq̄tū chrīs eā
Ad 16ᵘᵐ ex charitate ſuſcepit ⁊ fortiꝛ ſuſtinuit. ¶ Unē pꝫ ꝙ ñ fuit
ipiū ⁊ crudele ꝙ de⁹ pī chrīm mori voluit:vt.16.rō ꝯclu
debat:nō eū coegit inuitū:ſꝫ cōplacuit ei voluntas q̄ ex
charitate chrīs mortē ſuſcepit:⁊ hanc ēt charitatē in eius
Ad 17ᵘᵐ aīa opat⁹ eſt. ¶ Siłr ēt nō icōueniēter dī ꝙ ꝑꝑ humili-
tatē demōſtrādā chrīs mortē crucis voluit pati:⁊ reuera
qdē humilitas in deum nō cadit:vt.17.rō ꝓponebat:q2
ṽtus humilitatꝫ in h̄ ꝯſiſtit vt aliqs ifra ſuos terminos ſe
ꝯtineat ad ea q̄ ſupra ſe ſūt nō ſe extēdens:ſꝫ ſuperiori ſe
ſubijciat:vñ pꝫ ꝙ deo humilitas ꝯuenire nō ꝑt q̄ ſupio-
reꝫ nō hꝫ:ſed ipſe ſup oīa exiſtit:ſi aūt aliqs vel eq̄li vel
iferiori ſe ex humilitate aliq̄ñ ſubijciat:h̄ eſt qdē ſm ali-
qd:cū qui ſimpłr eq̄lis vł iferior eſt ſupiorē ſe arbitraꝛ.
q̄uis ḡ chrīo ſm diuinā nāꝫ humilitatꝫ ṽtus nō cōpetat:cō
petit tñ ſibi ſꝫ humanā nāꝫ ⁊ ei⁹ humilitas ex ei⁹ diuinita-
te laudabilior reddiꝛ:dignitas.n.ꝑſone adijcit ad laudē
humilitatis:puta qñ ꝑ aliq̄ neccitate expedit aliquē ma-
gnū aliq̄ ifima pati.nulla aūt tāta dignitas eſſe pōt hoīs
q̄ ꝙ ſit de⁹.vñ hoīs dei humilitas maxie laudabilis iue
niꝛ dū abiecta ſuſtinuit q̄ ꝑ ſalute hoīuꝫ ipſuꝫ pati expe-
diebat:erāt.n.hoīes ꝑꝑ ſupbiā mundane gl'ie amatores:
vt ḡ hoīuꝫ aīos ab amore mūdane gl'ie i amorē diue glo
rie trāſmutaret:voluit mortē ſuſtinere nō q̄lēcūqꝫ ſꝫ ab-
iectiſſimā:ſūt eni qdā q ⁊ ſi mortē nō timeāt:abhorrēt tñ
mortē abiectā:ad quā etiā ꝯtēnēdā dn̄s hoīes animauit
Ad 18ᵘᵐ ſue mortꝫ exēplo. ¶ Et iꝫ hoīes ad humilitatē iformari
potuerint diuis ſermonib⁹ inſtructi:vt.18.rō ꝓponebat:

tñ ad agēdū magis ꝓuocāt ſcā q̄ ṽba:⁊ tāto efficaci⁹ fa-
cta mouēt q̄to certior ꝑ̄o bonitatis hꝫ de eo q̄ hꝫ ope-
raꝛ:vñ iꝫ alioꝝ hoīuꝫ mł'ta humilitatꝫ exēpla iuenirenꝛ
tñ expediētiſſimū fuit vt adhuc hoīs dei ꝓuocarenꝛ exē
plo quē ꝯſtat errare nō potuiſſe:⁊ cui⁹ humilitas tāto eſt
mirabilior q̄to maieſtas ſublimior. ¶ Manifeſtū ē ēt Ad 19ᵘᵐ
ex ꝑdictis ꝙ oportuit chrīm mortē pati nō ſolū vt exem-
plū ꝑberet mortē ꝯtēnēdi ꝑꝑ ṽitatis amorē:ſꝫ vt ēt alio-
rū pctā purgaret:qđ factū eſt dū ipſe q̄ abſqꝫ pctō erat
mortē pctō ðbitā pati voluit:vt i ſe penā alijs ðbitā pro
alijs ſatiſſaciendo ſuſcipet. Et q̄uis ſola dei gr̄a ſufficiat
ad remittēdū pctā:vt.19.rō ꝓponebat:tñ in remiſſione
pctī exigiꝛ ēt aliqd ex ꝑte ei⁹ cui pctm̄ remittiꝛ:vt ſatiſſa
ciat ei quē offendit:⁊ q2 alij hoīes ꝑ ſeipis h̄ facē nō po-
terāt:chrīs ꝑ oīb⁹ h̄ fecit mortē volūtariā ex charitate pa
Ad 20ᵘᵐ tiēdo. ¶ Et q̄uis i puniēdo pctā oporteat illū puniri q̄
peccauit:vt.20.rō ꝓponebat:tñ in ſatiſſaciendo vn⁹ pōt
alteri⁹ penā ferre:q2 dū pena ꝑ pctō infligiꝛ penſaꝛ eius
qui puniꝛ iniq̄tas:in ſatiſſactiōe ṽo dū qs ad placādū eū
quē offendit volūtarie penā aſſumit:ſatiſſaciētis chari-
tas ⁊ beniuolētia eſtimaꝛ q̄ maxie apparet cū qs ꝑ alio
Cap. 145. penā aſſumit:⁊ iō de⁹ ſatiſſactionē vni⁹ pro alio acceptat
Ad 21ᵘᵐ vt ēt in 3° libro dn̄ſuꝫ eſt. ¶ Satiſſacē aūt ꝑ toto huma
no gn̄e:vt etiā ſupra dn̄ſum eſt.nullus hō purus poterat
nec ad hoc angelus ſufficiebat vt.21.rō ꝓcedebat. ange
lus enim iꝫ q̄tū ad aliq̄s ꝓꝑetates nāles ſit hoīe potior:
tñ q̄tū ad beatitudinis ꝑticipationē i quā ꝑ ſatiſſactio-
nem reducendus erat eſt ei eq̄lis:⁊ iterꝝ non plene rein-
tegrareꝛ hoīs dignitas ſi angelo pro hoīe ſatiſſaciēti ob-
Ad 22ᵘᵐ noxius redderēꝛ. ¶ Sciēdū aūt eſt ꝙ mors Chriſti ṽtu
tem ſatiſſaciēdi habuit ex charitate ipſius q̄ voluntarie
mortē ſuſtinuit nō ex iniquitate occidētiū qui eū occidē
do peccauerūt:q2 pctm̄ nō deleꝛ pctō: vt.22.rō propo-
Ad 23ᵘᵐ nebat. ¶ Et quāuis mors chrī pro pctō ſatiſſactoria fue
Due rōnes ponunꝛ. rit:nō tñ totiēs eū mori oportuit quotiēs hoīes peccant
vt.23.ratio cōcludebat.q2 mors chriſti ſufficiēs fuit ad
1 oīum expiādā pctā:tum ꝑꝑ eximiaꝫ charitateꝫ qua mor
2 tem ſuſtinuit:tuꝫ ꝑꝑ dignitatē perſone ſatiſſaciētis que
fuit deus ⁊ homo. Manifeſtū eſt aūt etiā in reb⁹ huma-
nis ꝙ quāto ꝑſona eſt altior:tanto pena quā ſuſtinet pro
maiori cōputaꝛ ſiue ad humilitatē ⁊ charitatē patientis
Ad 24ᵘᵐ ſiue ad culpā iferētis. ¶ Ad ſatiſſaciēdū āt ꝑ pctō toti⁹
Nota. humani generis mors chriſti ſufficiēs fuit:q2 quāuis ſm
humanā nām ſoluꝫ mortuus fuerit:vt.24.rō propone-
bat:tñ ex dignitate perſone patientis que eſt ꝑſona filij
dei mors ei⁹ reddiꝛ ꝑcioſa:q2 vt ſupra dictū eſt:ſicut ma
ioris eſt criminis alicui ꝑſone iferre iniuriā que maioris
dignitatis exiſtit:ita ṽtuoſius eſt ⁊ ex maiori charitate ꝑ-
cedens ꝙ maior ꝑſona ꝑ alijs ſe ſubijciat volūtarie paſ
ſioni:quāuis aūt chrīs ꝑ pctō originali ſua morte ſufficiē
ter ſatiſſecerit:nō eſt tñ icōueniēs ꝙ penalitates ex pec-
cato originali ꝯſequētes remaneāt adhuc i oīb⁹ qui etiā
Ad 25ᵘᵐ redēptionis chrī ꝑticipes fiunt:vt.25.rō ꝓcedebat.hoc
p̄ª ratio. eniꝫ ꝯgruēter ⁊ vtiłr factū eſt vt pena remaneret etiā cul-
pa ſublata.ꝑmo qdē vt eēt cōformitas fideliū ad chrīm
ſicut mēbroꝝ ad caput:vñ ſic chrīs ꝑus mł'tas paſſiones
ſuſtinuit:⁊ ſic ad imortalitatis gl'iaꝫ ꝑuenit: ſic decuit vt
fideles ei⁹ prius ſubiacerēt paſſionib⁹:⁊ ſic ad imortali-
tatē ꝑuenirēt:q̄ſi portātes in ſeipis iſignia paſſionis chrī
vt ſilitudinē gl'ie ei⁹ ꝯſeq̄renꝛ:ſic Aplš ad Ro.dić. Here
des quidē dei coheredes autē chrī:ſi tñ cōpatimur vt ⁊
2° ſił glorificemur. ¶ Scđo q2 ſi hoīes veniētes ad chrīm
ſtatim imortalitatē ⁊ ipaſſibilitatē ꝯſeq̄renꝛ:plures ho-
mines ad chrīꝫ accederēt magis ꝑꝑ hec corporalia bn̄fi-
cia q̄ ꝑꝑ ſpūalia bona:qđ eſt ꝯ̄ ītētionē chrī venientis
in mūdum

in mundaꝫ vt hoīes ab amore corporalium ad ſpūalia
3° transferret. ℂ Tertio qꝛ ſi accedētes ad chriſtū ſtatim i-
paſſibiles ⁊ imortales redderētur: hoc quodāmodo cō-
pelleret hoīes ad fidem chriſti ſuſcipiēdam: ⁊ ſic meri-
Ad 26m. tum fidei minueret̃. ℂ Cūis autē ſufficiēter pro pecca
tis humani gn̄is ſua morte ſatiſfecerit: vt. 26. ratio ꝓpo-
nebat: ſunt tamē vnicuiqꝫ remedia ꝓprie ſalutis querē-
da: mors enī chriſti eſt quaſi quedā vl̄is cauſa ſalutis ſi-
cut peccatum primi hoīs fuit quaſi vl̄is cauſa dānatio-
nis: opꝫ autē vlēm cām applicari ad vnūquēqꝫ ſpāliter
vt effectū vl̄is cauſe percipiat. effectus ergo peccati pri-
mi parētis peruenit ad vnūquēqꝫ per carnis originē:
effectus autē mortis chriſti pertingit ad vnūquēqꝫ ꝑ ſpi
ritualem regñationē per quā homo chriſto quodāmō
cōiungitur ⁊ incorporatur: ⁊ ideo oportet ꝙ vnuſqſqꝫ q̃-
rat regñari per chriſtum ⁊ alia ſuſcipere in quib' virtus
Ad 27m. mortis chriſti operatur. ℂ Ex quo pꝫ ꝙ efficacia ſalut̃
a chriſto in hoīes nō eſt per nature ꝓpaginem: ſed ꝑ ſtu
dium bone voluntatis qua hō chriſto adheret: ⁊ ſi qȯ a
chr̄o vnuſquiſqꝫ ꝯſequit̃ eſt perſonale bonū: vñ nō de-
riuat̃ ad poſteros ſicut pctm̄ primi parētis qȯ cū natu-
re ꝓpagine ꝓducitur: ⁊ inde eſt ꝙ lꝫ parētes ſint a pctō
originali mūdati per chr̄m: nō tñ eſt icōueniēs ꝙ eorū
filij cum pctō originali naſcātur ⁊ ſacramētis ſalutis in-
Epilogꝰ. digeāt: vt. 27. ratio ꝯcludebat. ℂ Sic ergo ex premiſſis
aliquatenꝰ pꝫ: ꝙ ea q̄ circa myſteriū icarnatiōis fides ca
tholica ꝓdicat: neqꝫ īpoſſibilia: neqꝫ icōgrua īueniunt̃.

ℂ De neceſſitate ſacramentorum. Cap. LVI.

Jdeꝫ 3° p. q. 61. ar. 1. Jdē 4° ſen. di. 1.

Quia vo ſicut iam dcm̄ eſt: mors chr̄i
eſt quaſi vl̄is cā humane ſa-
lutis: vniuſem aūt cauſam opꝫ applicari ad
vnūquēqꝫ effectū: neceſſarium fuit exhiberi
hoībus quedam remedia per que eis bñfi-
ciū mortis chriſti quodāmodo cōiūgeretur: hȝ aūt eē di-
cūtur eccleſie ſacramēta: hȝ autem remedia oportuit cū
p aliquibus viſibilibus ſignis tradi. ℂ Primo quidē qꝛ
Quare ſacra ſicut ceteris rebus ſic etiā hoī deus prouidet ſm eiꝰ cō-
ſub ſignis ſen ditionem: eſt aūt talis hoīs cōditio ꝙ ad ſpūalia ⁊ intelli-
ſibilibꝰ dant̃. gibilia capiēda nāliter per ſenſibilia deducit̃: oportuit
ergo ſpūalia remedia hoīb' ſub ſignis ſenſibilib' dari.
2° ℂ Scdō qꝛ iſtrumēta opꝫ eſſe prime cauſe ꝓportiona-
ta. pma aūt ⁊ vniuſalis cauſa humane ſalutis eſt vbū
incarnatū: vt ex premiſſis apparet. cōgruū ḡ fuit vt re-
media quib' vl̄is cauſe virtus ꝑtigit ad hoīes illius cau-
ſe ſilitudinē haberēt: vt. ſ. in eis virtus diuina inuiſibilr
3° operat̃ ſub viſibilib' ſignis. ℂ Tertio qꝛ hō in pctm̄ la
pſus erat rebus viſibilibus indebite inherendo. ne igit̃
crederetur viſibilia ex ſui natura mala eſſe: ⁊ ꝓpter hoc
ei inherentes peccaſſe: per ipſa viſibilia congruum fuit
ꝙ hominibus remedia ſalutis adhiberētur: vt ſic appa
rerent ipſa viſibilia ex ſui natura bona eſſe velut a deo
creata: ſed hominibus noxia fieri ſm ꝙ eis inordinate
Error excluditur. inherent: ſalutifera vō ſm ꝙ ordinate eis vtunt̃. ℂ Ex
hoc autem excluditur error quorūdam hereticorū: qui
omnia hȝ viſibilia a ſacramentis eccleſie volūt eſſe re-
mouenda. nec mirū: qꝛ ipſi opinātur omnia viſibilia ex
ſui natura mala eſſe ⁊ ex malo actore producta: qȯ in 2°
libro reprobauimus. Nec eſt incōueniēs ꝙ per res vi-
ſibiles ⁊ corporales ſpiritualis ſalus miniſtretur: qꝛ hȝ
viſibilia ſunt quaſi quedā iſtrumēta dei icarnati ⁊ paſſi:
inſtrumētū aūt nō operat̃ ex virtute ſue nature: ſed ex
virtute principalis agētis a quo applicat̃ ad operādū.
ſic igitur ⁊ hȝ res viſibiles ſalutē ſpiritualem operātur:
nō ex ꝓprietate ſue nature: ſed ex inſtitutione ipſiꝰ chr̄i
ex qua virtutem inſtrumētalem cōſequuntur.

ℂ De diſtīone ſacrõꝝ veteris ⁊ noue legis. Cap. LVII.

Jdeꝫ 3° p. q. 62. ar. 6.

Deinde ꝯſiderandum eſt ꝙ cū hȝ viſi-
bilia ſacramēta ex paſſiōe chr̄i
efficaciam habeāt: ⁊ ipſam quodāmodo re-
preſentēt: talia ea eſſe opꝫ vt cōgruat ſaluti
facte per chr̄m: hoc aūt ſalus ante chr̄i incar
nationem ⁊ mortem: erat quidē promiſſa: ſed non exhi-
bita: ſed verbum incarnatum ⁊ paſſum eſt ſalutem hȝ
operatum. ſacramenta igitur que incarnationem chriſti
preceſſerūt talia eſſe oportuit vt ſignificarent ⁊ quodā-
modo repromitterēt ſalutem: ſacramēta autē que chr̄i
paſſionem cōſequuntur talia eſſe opꝫ vt ſalutem hoīb'
exhibeant ⁊ non ſolum ſignādo demōſtrent. ℂ Per h
autē euitatur iudeoꝝ opinio qui credunt ſacramēta le-
galia: ꝓpter hoc ꝙ a deo ſunt inſtituta in perpetuum eē
ſeruanda: cum deus nō peniteat neqꝫ mutet̃. Fit autem
abſqꝫ mutatione diſponētis vel penitētia ꝙ diuerſa diſ-
ponat ſm ꝯgruentiam temporꝫ diuerſoꝝ: ſicut paterfa-
milias alia precepta tradit filio paruulo: ⁊ alia iā adul-
to: ſic ⁊ deus congruenter alia ſacramenta ⁊ ꝓcepta ante
incarnationē tradit ad ſignificādū futura alia poſt in-
carnationem ad exhibēdū ꝓſentia ⁊ rememorādū pre-
terita. ℂ Magis aūt irrōnabilis eſt Nazareoꝝ ⁊ De-
lonitarū error qui ſacramēta legalia ſimul cū euāgelio
dicebāt eē ſeruanda: qꝛ hȝ error quaſi contraria impli-
cat: dū eniꝫ ſeruāt euāgelica ſacramēta ꝓfitent̃ in incar-
natiōe ⁊ alia chr̄i myſteria iam eſſe ꝑfecta: dū aūt etiaꝫ
ſacramēta legalia ſeruāt ꝓfitentur ea eſſe futura.

ℂ De numero ſacramētoꝝ noue legis. Cap. LVIII.

Jdeꝫ 3° p. q. 65. ar. 1.

Quia vo vt dcm̄ eſt: remedia ſpūalis
ſalut̃ ſub ſignis ſenſibilibus
Duplex vita. ſunt hominibus tradita: cōſequens etiā fuit
vt diſtinguerentur remedia quibus ꝓuidet̃
ſpirituali vite ſm ſimilitudinē corporalis.
In vita autem corporali duplicem ordinē inuenimus:
ſunt eniꝫ propagatores ⁊ ordinatores corporalis vite in
alijs: ⁊ ſunt qui propagātur ⁊ ordinantur ſm corporalē
vitam: vite autē corporali ⁊ naturali tria ſunt per ſe ne-
ceſſaria: ⁊ quartum per accidēs. Oportet eniꝫ primo ꝙ
per generationē ſeu natiuitatem res aliqua vitam acci-
piat: ſecūdo ꝙ per augmentum ad debitam quātitatē
⁊ robur perueniat: tertio ad cōſeruationem vite per ge-
nerationem adepte: ⁊ ad augmētum perducte: eſt neceſ-
ſarium nutrimētū: ⁊ hec quidē ſunt per ſe neceſſaria na
turali vite: qꝛ ſine his vita corporalis perfici nō poteſt:
vnde ⁊ anime vegetatiue que eſt viuēdi principiū tres
vires naturales aſſignātur. ſ. generatiua: augmentatiua:
⁊ nutritiua. Sed qꝛ contingit aliquod impedimētū cir-
ca vitam corporalē: ex quo res viua infirmatur per ac-
cidens. neceſſarium eſt quartū qȯ eſt ſanatio rei viuētis
egrote: ſicut ergo ⁊ in vita ſpirituali primū eſt ſpiritua-
lis generatio ꝑ baptiſmū: ſecūdū eſt ſpirituale augmē-
tum perducens ad robur perfectū per ſacramentum cō
firmationis: tertium eſt ſpirituale nutrimentum per eu-
chariſtie ſacramentū: reſtat quartum qȯ eſt ſpūalis ſa-
natio que fit vel in aīa tm̄ per penitentie ſacramentum:
vel ex anima deriuatur ad corpus quādo fuerit oppor-
tunum per extremam vnctionē. hec igitur pertinent ad
Alia vita. eos qui in vita ſpūali ꝓpagātur ⁊ ꝯſeruantur. ℂ Propa
gatores aūt ⁊ ordinatores corporalis vite ſm duo atten
dūtur. ſ. ſm originem nālem qȯ ad parentes pertinet: ⁊
ſm regimē politicum per qȯ vita hominis pacifica con
ſeruatur: ⁊ hoc pertinet ad reges ⁊ principes. ſic igit̃ eſt
⁊ in ſpirituali vita. ſunt enim quidā propagatores ⁊ cō-
ſeruatores ſpiritualis vite ſm ſpirituale miniſterium tm̄

ad qđ pertinet ordinis ſacramentum: ꝛ ſm corporalem ꝛ ſpiritualem ſimul qđ fit per ſacramentum matrimonij quo vir ꝛ mulier conueniunt ad prolem generandā ꝛ educandam ad cultum diuinum.

¶ De baptiſmo. Cap. LIX.

Jdeʒ 3ª p.q. 66.

Nota

SCōm hoc igiť apparere pōt circa ſacramēta ſingula ꝛ effectus proprius ꝛ miniſtrus ſeu ſuſceptiuuſqʒ ꝛ mā ꝯueniēs. Et ꝑ gdeʒ circa ſpūalē gn̄onē que p baptiſmū fit: cōſiderādū eſt igiť q̄ gn̄atio rei viuētis eſt mutatio q̄dā de nō viuēte ad vitā: vita aūt ſpūali priuatus eſt hō in ſua origie p pctm̄ originale: vt ſupra dcm̄ eſt. et ad hec q̄cūqʒ pctā ſunt addita abducūt a vita. oportuit ergo baptiſmū q est ſpūalis gn̄atio talem virtutē hr̄e q̄ etiam pctm̄ origiale ꝛ oīa actualia pctā cōmiſſa tollat: ꝛ qꝛ ſignū ſacri ſenſibile ꝯgruū dʒ eē ad repn̄tādū ſpūalē ſacramēti effectū: feditatis aūt ablutio in reb⁹ corporalib⁹ facilius ꝛ ꝯueniētius fit p aquā: iccirco baptiſm⁹ cōueniēter in aq̄ ꝯferť per verbū dei ſanctificata. Et quia gn̄atio vnius eſt alteri⁹ corruptio: ꝛ qđ gn̄ať priorēʒ formā amittit ꝛ ꝓprietates ipſaʒ ꝯſītes: neceſſe eſt q̄ p baptiſmū q eſt ſpūalis gn̄atio nō ſolū pctā tollātur q̄ ſunt ſpiritualī vite ꝯria: ſed ēt oē pctōꝝ reatus: ꝛ pp̄ h̄ baptiſmus non ſolū a culpa abluit: ſed ēt ab oī reatu pene abſoluit: vn̄ baptiʒatis ſatiſfactio nō iniūgiť pro peccatis. ¶ Itē. Cum p gn̄onē res formaʒ acqrat ſimul acqrit ꝛ opōnē ꝯſequētē formā ꝛ locū ei ꝯgruētē: ignis eniʒ mox gn̄atus tēdit ſurſuʒ ſicut in ꝓpriū locū: ꝛ iō cū baptiſm⁹ ſit ſpūalis gn̄atio: ſtatim baptiʒati idonei ſunt ad ſpūales actiones ſicut ad ſuſceptionē aliorum ſacroꝝ ꝛ ad alia hōīs ſtatiʒ eis debeť locus ꝯgruus ſpūali vite q eſt beatitudo eterna: ꝛ pp̄ h̄ baptiʒati ſi decedāt ſtatiʒ in btitudine recipianť. vn̄ dr̄ q̄ baptiſmus aperit ianuam celi.

Nota ¶ Cōſiderandū eſt ēt q̄ vnius rei eſt tm̄ vna gn̄atio. vn̄ cū baptiſm⁹ ſit ſpūalis gn̄atio vnus hō eſt ſemel tm̄ baptiʒandus: manifeſtū eſt ēt q̄ īfectio q̄ p Adā in mūdum intrauit ſemel tm̄ hoīem inquinat: vnde ꝛ baptiſm⁹ qui

Jdeʒ 3ª p.q. 66. ar. 9.

cōtra eam ꝑncipaliter ordinatur iterari non dʒ. ¶ Hoc etiam cōe eſt q̄ ex quo res aliqua ſemel conſecrata eſt: q̄diu manet vlterius cōſecrari nō dʒ ne ꝯſecratio ineffi

Error excluditur.

cax videatur: vnde cū baptiſmus ſit quedā ꝯſecratio hominis baptiʒati nō eſt iterandū baptiſma. Per qđ excludiť error donatiſtarum vel rebaptiʒantium.

¶ De confirmatione. Cap. LX.

Jdeʒ. 4. ſen. diſt. 7. Jdē 3ª p.q. 72.

PErfectio aūt ſpūalis roboris in h̄ ꝓprie cōſiſtit q̄ hō fidē chr̄i ꝯfiteri audeat corā quibuſcūqʒ: nec ide retrahať ꝓpter ꝯfuſionē aliquā vel terrorē: fortitudo eni inordinatū timorē repellit: ſacrm̄ q̄ quo ſpirituale robur regenerato ꝯferť eū quodāmō inſtituit p fide chr̄i ꝓpugnatorē: ꝛ qꝛ pugnātes ſub aliquo principe eius īſignia deferūt: hi qui ꝯfirmationis ſacrm̄ ſuſcipiūt ſigno chr̄i īſigniuntur. vʒ. ſigno crucis quo pugnauit ꝛ vicit. Hoc aūt ſignū in frōte ſuſcipiūt in ſignuʒ q̄ publice fidē chr̄i ꝯfiteri nō erubeſcāt: hec aūt inſignitio fit ex ꝯfectione olei ꝛ balſami que chriſma vocať nō irrōnabiliť: nā p oleuʒ ſpūſſancti virtus deſignať quo ꝛ chr̄s vnctus noiať vt ſic a chr̄o chr̄iani dicanť quaſi ſub ipſo militātes: in balſamo aūt ꝓpter odorē bona fama oſtēdiť quā neceſſe eſt hr̄e eos qui inter mūdanos ꝯuerſanť ad fidē chr̄i publice ꝯfitendā: quaſi in cāpū certaminis de ſecretis eccleſie finib⁹ ꝓducti. ¶ Cōuenienter

Hoc ſacrm̄ a pōtificib⁹ conferrur.

etiā h̄ ſacramētū a ſolis pōtificib⁹ cōferť qui ſunt quodāmō duces exercitus chr̄ianiſmā ꝛ apud ſecularē militiā ad ducē exercitus pertinet ad militiā eligendo q̄ſdā

aſcribere: vt ſic per hoc ſacramētuʒ ſuſcipiunt ad ſpiritualem militiā quodāmō videanť aſcripti: vn̄ ꝛ eis manus īponiť ad deſignādā deriuationē virtutis a chr̄o.

¶ De eucbariſtia. Cap. LXI.

Jdeʒ. 4. ſen. diſt. 8. Jdeʒ 3ª p.q. 73.

SIcut aūt corpalis vita mālī alimēto indiget nō ſolū ad q̄ntitatis augmētū: ſʒ ēt ad nām corpis ſuſtētādā: ne pp̄ reſolutiōes ꝯtinuas diſſolnať ꝛ ei⁹ virt⁹ depeat: ita neceſſe fuit in ſpūali vita ſpūale alimētū hr̄e quo regn̄ati ꝛ in virtutib⁹ ꝯſeruenť ꝛ creſcant. Et qꝛ ſpūales effect⁹ ſub ſilitudie viſibiliū fuīt ꝯgruū fuit nobis tradi: vt dcm̄ eſt. hꝯ ſpūale alimētū nobis tradiť ſb ſpēb⁹ illarū rerū quibus hoies cōiter ad corpale alimētuʒ vtunť: hꝯ aūt ſunt panis ꝛ vinū: ꝛ iō ſub ſpēbus panis ꝛ vini h̄ tradiť ſacrm̄. Sed ꝯſiderādū eſt q̄ aliter gn̄ans gn̄ato ꝯiungiť: ꝛ aliter nutrimētū nutrito in corpalibus reb⁹: gn̄ans eni nō opʒ ſm ſubam gn̄ato ꝯiungi: ſʒ ſoluʒ ſm ſilitudinē ꝛ virtutē: ſed alimētū opʒ nutrito ſm ſubſtātiam ꝯiungi: vn̄ vt corpalib⁹ ſignis ſpūales effect⁹ rn̄deāt myſteriū verbi incarnati aliter nobis ꝯiūgiť in baptiſmo qui eſt ſpūalis regn̄atio: atqʒ aliter in h̄ eucbariſtie ſacro qđ eſt ſpūale alimētū: in baptiſmo eni cōtineť verbū incarnatū ſolū ſm virtutē: ſʒ in eucbariſtie ſacro cōfitemur ipm ſm ſubam ꝯtineri. Et qꝛ cōplemētū nr̄e ſalutis factū eſt p paſſionē chr̄i ꝛ morte p quaʒ eius ſanguis a carne ſeparatus eſt: ſeparatiʒ nobis tradiť ſacramentū corporis eius ſub ſpecie panis ꝛ ſanguis ſub ſpecie vini: vt ſic in hoc ſacramento paſſiōis dominice memoria ꝛ repn̄tatio habeať: ꝛ ſm h̄ impleť qđ dn̄s dixit Jo. 6º. Caro mea vere eſt cib⁹: ꝛ ſanguis me⁹ vere ē pot⁹.

¶ De errore īfideliū circa ſacrm̄ eucbariſtie. Ca. LXII.

Heretici inſurrexerunt ꝯ fidem.

SIcut aūt chr̄o ꝓferēte hec verba q̄daʒ diſcipuloꝝ turbati ſunt dicentes. Durus eſt hic ſermo q̄s pōt eū audire: ita ꝛ cōtra doctrinā eccleſie inſurrexerūt heretici veritatē huius negātes. Dicūt eni in h̄ ſacramēto nō realiter eē corpus ꝛ ſanguinē chr̄i: ſed ſignificatiue tm̄ vt ſic itelligať qđ chr̄s dixit demōſtrato pane: hoc eſt corpus meū: ac ſi diceret. h̄ eſt ſignū vel figura corporis mei ſm quē modū ꝛ Apl̄s dixit pª ad Corin. 10. Petra aūt erat chr̄s: id eſt chr̄i figura: ꝛ ad hūc itellectū referūt q̄cq̄d in ſcripturis inueniť ſiliť dici. ¶ Hui⁹

Occaſio ponitur.

aūt opinionis occaſionē aſſumūt ex verbis dn̄i q de ſui corporis comeſtione ꝛ ſanguinis potatiōe: vt ſcādalum diſcipuloꝝ qđ ortū fuerat ſopiretur: quaſi ſeipſuʒ exponēs dixit. Uerba que ego locutus ſum vobis ſpiritus et vita ſunt: quaſi ea que dixerat nō ad lr̄am ſed ſm ſpūalem ſenſuʒ itelligēda eſſent. Inducunť etiā ad diſſentiēdum ex multis difficultatib⁹ que ad hāc eccleſie doctrinā ſeq̄ui videnť: ꝓpter quas hic ſermo chr̄i ꝛ eccleſie durus eis apparet. ¶ Et ꝑ q̄dē difficile videť quō verum

Prima difficultas.

corpus chr̄i in altare eē incipiat. Aliq̄d eni incipit eē vbi

Diſſō [illegible]

prius nō fuit dupliť: vel p motū localē: vel p ꝯuerſioneʒ alterius in ipm: vt pʒ in igne qui alicubi eē icipit: vel qꝛ ibi de nouo accēdiť: vel qꝛ illuc de nouo apportať: manifeſtū eſt aūt verū corpus chr̄i nō ſemp in hoc altari fuiſſe: ꝯfiteť eni eccleſia chr̄m in ſuo corpore aſcendiſſe in celū: videť aūt ipoſſibile dici q̄ aliq̄d h̄ de nouo cōuertať in corpus chr̄i: nihil eni videť cōuerti in ꝑexiſtēs cū id in qđ aliq̄d cōuertiť per hꝯ ꝯuerſioneʒ eē icipiat: manifeſtū eſt aūt corpus chr̄i ꝑextitiſſe: vtpote in vtero virginali cōceptū. nō igiť videť eē poſſibile q̄ in altari de nouo eſſe incipiat per ꝯuerſionem alterius in ipm. Siliť aūt nec per mutationē loci: qꝛ omne qđ localiť mouetur ſic incipit eē in vno loco q̄ deſinit eē in alio in quo prius

fuit

fuit.oportebit ḡ dicere ꝙ cū chr̄s incipit eſſe in h altari in quo h ſacramētū peragiē:deſinat eē in celo quo aſcē‑dendo ꝑuenerat. ¶ Amp. Nullus motus localis termi‑naē ſimul ad duo loca:manifeſtū eſt autē h ſacr̄m ſiē in diuerſis altarib⁹ celebrari:nō eſt ḡ poſſibile ꝙ ꝑ motū

1° difficltas. localē corpus chr̄i ibi eē icipiat. ¶ Scd̄a difficultas ex loco accidit. Nō eni ſemotim ꝑtes alicui⁹ in diuerſis lo‑cis ꝯtinenē ipſo itegro ꝑmanēte:manifeſtū eſt aūt in h ſacro ſeorſuȝ eē panē ⁊ vinū in locis ſeꝑatis.ſi igiē caro chr̄i ſit ſub ſpecie panis ⁊ ſanguis ſub ſpecie vini videē ſeq ꝙ chr̄s nō remaneat itéger:ſȝ ſemꝑ cū h ſacr̄m agiē eius ſanguis a corꝑe ſeꝑeē. ¶ Adhuc. Impoſſē videē ꝙ maius corp⁹ in loco minoris icludaē:manifeſtū eſt aūt verū corpus chr̄i eē maioris ꝗ̄titatis ꝗ̄ panis ꝗ in alta‑ri offerē.ipoſſē ḡ videē ꝙ verū corp⁹ chr̄i totū ⁊ itegrum ſit vbi vr̄ eē panis:ſi aūt ibi nō eſt totū:ſȝ aliq̄ ꝑs ei⁹:re‑dibit ꝑmū icōueniēs ꝙ ſemꝑ cū h ſacr̄m agiē corp⁹ chr̄i per ꝑtes diſcerpaē. ¶ Amp. Impoſſē eſt vnū corpus in plurib⁹ locis exiſtere:manifeſtū eſt aūt h ſacr̄m in plu‑rib⁹ locis celebrari.ipoſſē ḡ vr̄ ꝙ corpus chriſti veraciter in h ſacro ꝯtineaē. Niſi forte q̄s dicat ꝙ ſȝ aliq̄ꝫ ꝑticulā eſt hīc ⁊ ſm aliā alibi:ad qḋ iterū ſequiē ꝙ ꝑ celebratiōeꝫ hꝰ ſacri corpus chr̄i diuidaē in ꝑtes:cū tamē nec ꝗ̄titas corporis chr̄i ſufficere videaē ad tot particulas ex eo di‑

3° difficltas. uidēdas in quot locis h ſacr̄m ꝑagiē. ¶ Tertia difficul‑tas ex hiis que in hoc ſacro ſenſu ꝑcipimus. Sētimus.n. manifeſte ⁊ poſt ꝯſecrationē in h ſacro oīa accidētia pa‑nis ⁊ vini.ſ.colorē:ſaporē:odoreȝ:figurā:ꝗ̄titatē:⁊ pon‑dus:circa q̄ decipi nō poſſumus:q꞉ ſenſus circa propria ſenſibilia nō decipiē:hꝰ aūt accn̄tia in corpore chr̄i eſſe nō p̄nt ſicut in ſubīo.ſiſr etiā nec in aere adiacēti:q꞉ cuȝ plurima coꝝ ſint accn̄tia nāl'ia requirunt ſubmȝ deter‑minate nature nō qualis eſt natura corporis humani vel aeris:nec ēt poſſunt per ſe ſubſiſtere cū accn̄tis eē ſit in‑eſſe:accn̄tia aūt cū ſint forme idiuiduari nō poſſunt niſi per ſubiectū:vnde remoto ſubiecto eſſent forme vl'es. relinquiē ergo hꝰ accn̄tia eē in ſuis determinatis ſubie‑ctis.ſ.in ſuba panis ⁊ vini.eſt ḡ ibi ſuba panis ⁊ vini ⁊ nō ſuba corporis chr̄i:cū ipoſſibile videaē duo corpora eē

4° difficultas. ſiſ. ¶ Quarta difficultas accidit ex paſſionibus ⁊ actio‑nibus que apparēt in pane ⁊ vino poſt ꝯſecrationem ſi‑cut ⁊ ante:nā vinū ſi in magna quātitate ſumereē calefa‑ceret ⁊ inebriaret:panis aūt ⁊ confortaret ⁊ nutriret:vi‑denē etiā ſi diu ⁊ incaute ſeruenē putreſieri:a muribus comedi:cōburi etiā poſſunt ⁊ in cinerē redigi ⁊ vaporē que oīa corpori chr̄i ꝯuenire non p̄nt cū fides ipm im‑paſſibilē ꝑdicet.ipoſſē ergo videē ꝙ corpus chr̄i in h ſa‑

5° difficultas cramēto ſubalr ꝯtineaē. ¶ Quinta difficultas videtur ſpāliter accidere ex fractiōe panis que qdē ſenſibilr ap‑paret:nec ſine ſubiecto eē pōt:abſurduȝ etiam videē di‑cere ꝙ illius fractionis ſubiectū ſit corpus chr̄i.nō ergo videē ibi eſſe corpus chriſti:ſed ſolum ſubſtātia panis ⁊ vini. Hec ergo ⁊ hꝰ ſunt ꝑpter que doctrina chr̄i ⁊ eccle‑ſie circa hoc ſacramentum dura eſſe videntur.

¶ Solutio ꝑmiſſarum difficultatū ⁊ primo qdeȝ ad cō‑uerſionem panis in corpus chriſti. Cap. LXIII.

Licet aūt diuina virtus ſublimi⁹ ⁊ ſe‑cretius in h ſacro opereē ꝗ̄ ab hoīe ꝑquiri poſſit:nec ꝑ͞ doctrina eccl'ie circa h ſacr̄m infidelib⁹ ipoſſibilis videaē: conādū eſt ad h ꝙ oīs ipoſſibilitas exclu‑

Ad ꝑmā difficultatem. Impoſſē ē ꝙ corp⁹ chr̄i icipiat eē ſub ſacramēto ꝑ motū localem.

datur. ¶ Prima ḡ occurrit ꝯſideratio ꝑ quē modū ve‑rum chr̄i corp⁹ eē ſub h ſacro icipiat:ipoſſibile aūt eſt ꝙ hoc fiat ꝑ motū localem corporis chriſti:Tū q꞉ ſeque‑retur ꝙ in celo eſſe deſineret:quandocūq꞉ hoc agitur ſa‑cramētū:Tuȝ q꞉ nō poſſet ſimul hoc ſacr̄m agi niſi in vno loco:cū vnus motus localis nō niſi ad vnū terminū finiaē. Tuȝ ēt q꞉ motus localis inſtātaneus eē nō pōt:ſȝ tꝑe indiget.ꝯſecratio aūt ꝑficiē in vltimo inſtāti ꝑlatio‑nis vboꝝ.relinquiē ḡ dōm ꝙ verū corpus chr̄i eſſe inci‑piat in h ſacro ꝑ h ꝙ ſuba panis ꝯuertiē in ſubaȝ corpo‑ris chr̄i:⁊ ſuba vini in ſubam ſanguis eius. ¶ Ex h aūt Opio falſa.
apparet falſaȝ eē opīonē tā coꝝ qui dicūt ſubam panis ſiſ cū ſuba corporis chr̄i in h ſacro exiſtere ꝗ̄ ēt eoruȝ Reprobaē.
qui ponūt ſubaȝ panis in nihilū redigi vel in ꝑmā māȝ 1
reſolui:ad vtrūq꞉ eni ſequiē ꝙ corpus chr̄i in h ſacro eē incipe nō poſſit niſi ꝑ motū localē:qḋ eſt ipoſſē:vt oſtē‑ſuȝ eſt. ¶ P̄. Si ſuba panis ſiſ eſt in h ſacro cum vero 2
corꝑe chr̄i poti⁹ chr̄s dōm fuit hic eſt corpus meū ꝗ̄ h eſt corp⁹ meū:cū ꝑ hic demōſtreē ſuba q̄ videē:q̄ qdeȝ eſt ſuba panis ſi in ſacro cū corꝑe chr̄i remaneat. ¶ Si‑ Nota
milr ipoſſibile videē ēt ꝙ ſuba panis oīno in nihilū re‑digaē:multū eni de nā corporea ꝑmo creata iā in nihilū redigiſſet ex frequētatione hꝰ myſterij:nec eſt decēs vt in ſacro ſalutis diuina virtute aliqd in nihilū redigatur: neq꞉ etiā in primā māmꝫ ſubaȝ panis eſt poſſibile reſol‑ui:cum mā ꝑma ſine forma eſſe non poſſit niſi forte per māmꝫ primā ꝑma elemēta corporea itelligant:in q̄ qdē ſi ſuba panis reſolutereē neceſſe eēt hoc ipſum ꝑcipi ſen‑ſu:cum elemēta corporea ſenſibilia ſint:eēt ēt ibi localis trāſmutatio ⁊ corporalis alteratio ꝯrioꝝ que iſtantanea eē nō poſſunt. ¶ Sciēdū tn̄ eſt ꝙ ꝑdicta conuerſio pa‑ Diſtinctio.
nis in corpus chr̄i alterius modi eſt ab oībus ꝯuerſioni‑bus nālibus:nā in qualibet conuerſione naturali manet ſubiectū in quo ſuccedūt ſibi diuerſe forme vel acciden‑tales ſicut cū albū in nigrū ꝯuertiē:vel ſubales ſicut cuȝ aer in ignē:vn̄ ꝯuerſiones formales noīanē:ſed in ꝯuer‑ſione ꝑdicta ſubiectū trāſit in ſubiū ⁊ accn̄tia manēt:vn̄ hec ꝯuerſio ſubalis noīaē:⁊ quidē qualr accidentia ma‑neāt:⁊ q̄re poſterius ꝑſcrutādū eſt. Nunc aūt ꝯſiderare opȝ quō ſubiectū in ſubiectū cōuertaē:qḋ qdem nā fa‑cere nō pōt:oīs eni nature oꝑatio māȝ ꝑſupponit ꝑ quā ſuba indiuiduaē:vn̄ nā facere nō pōt ꝙ hec ſuba fiat il‑la:ſicut ꝙ hic digitus fiat ille digitus:ſȝ mā ſubiecta eſt illi virtuti diuine cū per ipſam ꝑducaē in eē:vnde diuina virtute fieri pōt ꝙ hec indiuidua ſuba in illā ꝑexiſtēteȝ cōuertaē:ſicut eni virtute nālis agentis cuius oꝑatio ſe extendit tm̄ ad imutationē forme ⁊ exiſtentia ſubiectī ſup‑poſita:hoc totū in illud totū cōuertitur ſm variationem ſpēi ⁊ forme:vtpote hūc aerē in hūc ignē ꝑnatū:ita vir‑tute diuina que māmꝫ nō ꝑſupponit ſed eā ꝑducit:⁊ hec mā cōuertiē in illā:⁊ per ꝯñs h indiuiduū in illud:indi‑ Idē ꝑ° ꝑ.q.
uiduationis eni ꝑn͞m mā eſt ſicut forma eſt ꝑncipiū ſpēi. 3.ar.2.ad 3m
¶ Hinc aūt manifeſtū eſt ꝙ in cōuerſione predicta pa‑nis in corp⁹ chr̄i nō eſt aliqḋ ſubiū cōe ꝑmanēs poſt cō‑uerſionē:cū trāſmutatio fiat ſm ꝑmū ſubiū:qḋ eſt indi‑uiduationis ꝑn͞m neceſſe eſt tn̄ id remanere vt veruȝ ſit qḋ dr̄:hoc eſt corpus meū:que qdē verba ſunt hui⁹ ꝯuer‑ſionis ſignatiua ⁊ factiua:⁊ q꞉ ſuba panis nō manet nec aliqua prior mā:vt oſtēſum eſt.neceſſe eſt dicere ꝙ ma‑neat id qḋ eſt ꝑter ſubam panis:hꝰ aūt eſt accn̄s panis. remanēt ḡ accn̄tia panis ēt poſt ꝯuerſionē predictam.
¶ Inter accidētia vō qdā ordo ꝯſiderādus eſt:nā inter Idē. 4. ſent. diſt. 12.
oīa accn̄tia ꝑpinquius inheret ſube quātitas dimēſiua: Ideȝ 3ª ꝑ.q. 77.
deide qualitates in ſuba recipiunē ꝗ̄titate mediāte:ſicut color mediāte ſupficie.vn̄ ⁊ per diuiſionē ꝗ̄titatis ꝑ ac‑cidēs oīa accn̄tia diuidunē:vlteri⁹ aūt q̄litates ſūt actio‑nū ⁊ paſſionū ꝑncipia ⁊ relationū quarūdā:vt ſunt pr̄ ⁊ filius:⁊ dn̄s ⁊ ſeruus:⁊ alia hꝰ.quedā vō relatiōes ime‑diate ad ꝗ̄titates ſequunē:vt mai⁹ ⁊ min⁹:duplū ⁊ di‑

Idē 3ᵃ p.q. 77.ar.2. mīdiū: ⁊ ſilia. Sic ergo accn̄ia panis poſt ꝯuerſionem
predictā remanere ponēdū eſt vt ſola quātitas dimēſi-
ua ſine ſubiecto ſubſiſtat: ⁊ in ipa q̄litates fundent̄ ſicut
in ſubiecto: ⁊ per ꝯn̄s actiōes paſſiōes ⁊ relatiōes. Acci-
dit ḡ in hac ꝯuerſione ꝯtriuz ei qḋ in n̄alibus mutationi-
bus accidere ſolet in qb⁹ ſuba manet vt mutatiōis ſubȝ:
accidentia vͦo variant̄: hic aūt ecōuerſo accidens manet
⁊ ſuba trāſit: hꝯ eni conuerſio nō pōt ꝓprie dici motus:
ſicut a naturali conſiderat̄ vt ſubm requirit: ſed eſt q̄dā
ſubalis ſucceſſio: ſicut in creatione eſt ſucceſſio eſſe ⁊ nō
Cap.19. Due ratiōes q̄re accn̄s dȝ remanere. eſſe: vt in 2ᵒ dictum eſt. ¶ Hec ergo eſt vna rō q̄re acci
dēs panis remanere opȝ vt inueniat̄ aliqḋ manēs in cō
uerſiōe ꝑdicta. Eſt aūt ꝓpter hoc aliud neceſſariū: ſi eni
ſuba panis in corpus chr̄i conuerteretur: ⁊ panis accn̄tia
trāſirent: ex tali ꝯuerſiōe non ſequeret̄ ꝙ corp⁹ chr̄i ſm
ſuā ſubaȝ eēt vbi prius fuit panis: nulla eni relinq̄retur
habitudo corpi chr̄i ad locū ꝑdictū: ſȝ cū q̄ntitas dimen-
ſiua panis remanet poſt ꝯuerſionē per quā panis hunc
locū ſortiebat̄: ſuba panis in corpus chr̄i mutata fit cor-
pus chr̄i ſub q̄ntitate dimēſiua panis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s locuȝ pa-
nis quodāmō ſortit̄: mediātib⁹ tn̄ dimēſionibus panis.
Poſſunt ⁊ alie rōnes aſſignari ⁊ q̄ntū ad fidē q̄ de inuiſi-
bilib⁹ eſt: ⁊ eius meritū qḋ circa h̄ ſacrm̄ tāto maius eſt
quāto inuiſibilius agit̄ corpe chr̄i ſub panis accn̄tib⁹ oc-
cultato: ⁊ ꝑꝑ cōmodiorē ⁊ honeſtiorē vſuȝ hui⁹ ſacri eēt
enim horrori ſumētibus ⁊ abominationi videntibus ſi
corp⁹ chr̄i in ſua ſpecie a fidelib⁹ ſumeret̄: vn̄ ſub ſpecie
panis ⁊ vini qb⁹ hoīes cōius vtunt̄ ad eſuȝ ⁊ potū corp⁹
chriſti ꝓponitur manducandū ⁊ ſanguis potandus.

¶ Solo eoꝝ q̄ obyciebant̄ ex pᵗe loci. Cap.LXIIII.

Ad 2ᵘᵐ diffi cultatem. His igitur ꝯſideratis circa modum ꝯuerſionis ad alia ſolnē-
da nobis aliq̄ten⁹ via pȝ. Dcm̄ eſt eni ꝙ lo-
cus in quo h̄ agit̄ ſacrȝ attribuit̄ corpi chr̄i
rōne dimēſionū panis remanētiū poſt con
uerſionē ſube panis in corp⁹ chr̄i: ſm h̄ ḡ ea q̄ chr̄i ſunt
neceſſe eſt eē in loco ꝑdicto: ſm ꝙ exigit rō ꝯuerſiōis ꝑ-
Nota dicte. ¶ Cōſiderādū eſt ḡ in h̄ ſacro aliqd eē ex vi con
uerſiōis: aliqd aūt ex n̄ali cōcomitātia. Ex vi qdē cōuer
ſionis eſt in h̄ ſacro illḋ ad qḋ directe ꝯuerſio terminat̄:
ſicut ſub ſpēb⁹ panis corp⁹ chr̄i in qḋ ſuba panis cōuer-
tit̄: vt ꝑ vba ꝯſecratiōis pȝ: cū dr̄. h̄ eſt corp⁹ meuȝ: ⁊ ſilr
ſub ſpē vini eſt ſanguis chr̄i cū dr̄. hic eſt calix ſanguinis
mei ⁊c̄. Sȝ ex n̄ali ꝯcomitātia ſūt ibi oīa alia ad q̄ con-
uerſio nō terminat̄: ſȝ tn̄ ei in qḋ terminat̄ ſūt realr̄ ꝯiun
cta: manifeſtū eſt eni ꝙ ꝯuerſio panis nō terminat̄ in di-
uinitatē chr̄i neq̄ȝ in ei⁹ aiaȝ: ſed tn̄ ſub ſpē panis eſt aia
chr̄i ⁊ ei⁹ diuinitas ꝑꝑ vnionē vtriuſq̄ȝ ad corp⁹ chr̄i. Si
vͦo in triduo mortis chr̄i h̄ ſacrm̄ celebratū fuiſſet nō fu
iſſet ſub ſpē panis aīa chr̄i: q̄ȝ realr̄ nō erat corpori eius
vnita: ⁊ ſilr̄ nec ſub ſpecie panis fuiſſet ſanguis: nec ſub
ſpecie vini corpus ꝑꝑ ſeparationē vtriuſq̄ȝ in morte. tunc
aūt q̄ȝ corpus chr̄i in ſua natura nō eſt ſine ſanguine ſub
vtraq̄ȝ ſpecie cōtinet̄ corp⁹ ⁊ ſanguis: ſed ſub ſpecie pa-
nis ꝯtinet̄ corpus ex vi ꝯuerſiōis: ſanguis aūt ex n̄ali cō
comitātia: ſub ſpecie aūt vini ecōuerſo. ¶ Per eadē ēt
Sol. obiō. pȝ ſolo ad id qḋ obyciebat̄ de ineq̄litate corpis chriſti
ad locū panis: ſuba eni panis directe cōuertit̄ in ſubam
corporis chr̄i: dimēſiōes aūt corpis chr̄i ſūt in hoc ſacro
ex n̄ali ꝯcomitantia: nō aūt ex vi ꝯuerſiōis cū dimēſio-
nes panis remaneant. Sic ḡ corpus chr̄i nō cōparatur
ad hūc locū mediantib⁹ dimēſionib⁹ ꝓpriis vt eis opor
teat adequari locū: ſed mediātib⁹ dimēſionib⁹ panis re-
manētibus qb⁹ locus adequat̄. ¶ Inde etiaȝ pȝ ſolo ad
Alia ſolo. id qḋ obyciebat̄ de pluralitate locoꝝ: corpus eni chriſti

per ſuas ꝓprias dimenſiones in vno tm̄ loco exiſtit: ſed
mediātib⁹ dimēſionib⁹ panis in ipm̄ trāſeūtis in tot lo-
cis eſt in quot hꝯ ꝯuerſio fuerit celebrata: nō qdeȝ diui-
ſum per ptes: ſȝ integrū in vnoquoq̄ȝ: nā quilibet panis
cōſecratus in integrū corp⁹ chriſti conuertitur.

¶ Solo eoꝝ q̄ obyciebant̄ ex pᵗe accn̄tiū. Cap.LXV.

Sic igitur difficultate ſoluta q̄ ex lo-
co accidit: inſpiciendū eſt
de ea que ex accn̄tib⁹ remanētib⁹ eſſe videt̄. Ad 3ᵘᵐ diffi cultatem.
Nō eni negari pōt accn̄tia panis ⁊ vini re-
manere: cū ſenſus hoc ifallibilr̄ demōſtret:
neq̄ȝ his corp⁹ chr̄i aut ſanguis afficit̄: q̄ȝ h̄ ſine ei⁹ alte-
ratiōe eē nō poſſet: nec taliū accn̄tiū capax eſt: ſilr̄ aūt ⁊
ſuba aeris. vn̄ relinqt̄ ꝙ ſint ſine ſubto: tn̄ ꝑ modū ꝑdu
ctū: vt. ſ. ſola q̄ntitas dimēſiua ſine ſubto ſubſiſtat: ⁊ ipſa
alys accn̄tib⁹ ꝑbeat ſubȝ. Nec eſt ipoīe ꝙ accn̄s virtute
dīna ſbſiſtē poſſit ſine ſubto. Idē eni eſt iudicādū de ꝓ-
ductiōe rerū ⁊ de ꝯſeruatiōe earū in eē. dīna āt virt⁹ pōt
ꝓducere effect⁹ q̄rūcūq̄ȝ cāꝝ ſcdaꝝ ſine ipſis cāis ſe-
cūdis: ſic potuit formare hoīeȝ ſine ſemie: ⁊ ſanare febrē
ſine opōne n̄ae: qḋ accidit ꝑꝑ ifinitateȝ virtutis ei⁹: ⁊ q̄ȝ
oīb⁹ cauſis ſcdis largit̄ virtutē agēdi: vn̄ ⁊ effect⁹ cāꝝ ſe-
cūdarū ꝯſeruare pōt in eē ſine cāis ſcdis: ⁊ h̄ mō in hoc
ſacro accn̄s ꝯſeruat in eē ſublata ſuba q̄ ipm̄ ꝯſeruabat:
qḋ qdē ꝑcipue dici pōt de q̄ntitatib⁹ dimēſiuis q̄s etiaȝ
platonici poſuerūt ꝑ ſe ſbſiſtē ꝑꝑ h̄ ꝙ ſm intellm̄ ſepa-
rant̄: manī⁹ eſt āt ꝙ plus pōt de⁹ in opando q̄ȝ itellēs in
Nota Propriū q̄ntitatis dimēſiue inter accn̄s. apph̄ēdēdo. ¶ Hȝ āt ⁊ h̄ ꝓpriū q̄ntitas dimēſiua inter
accn̄tia reliq̄ ꝙ ipa ſm ſe idiuidnat̄. qḋ iō eſt: q̄ȝ poſitio
q̄ eſt ordo ptiū in toto in ei⁹ rōne icludit̄: eſt eniȝ q̄ntitas
pōnē hn̄s: vbicūq̄ȝ āt itelligit̄ diuerſitas ptium eiuſdeȝ
ſpēi: nece eſt itelligi idiuiduationē: nā q̄ ſūt vni⁹ ſpēi nō
multiplicant̄ niſi ſȝ idiuiduū: ⁊ īde eſt ꝙ nō pn̄t apph̄ē-
di multe albedies niſi ſȝ ꝙ ſūt in diuiſis ſubiē. pn̄t āt ap-
p̄hēdi multe linee ēt ſi ſm ſe ꝯſideret̄: diuiſus eni ſit⁹
q ꝑ ſe linee ineſt ad pluralitatē linearū ſufficiens eſt. Et
q̄ȝ ſola q̄ntitas dimēſiua de ſui rōne hȝ: vn̄ multiplicatio
idiuiduoꝝ in eadē ſpē poſſit accidē. p⁹ radix hꝯ multi-
plicatiōis ex dimēſiōe eē vȝ: q̄ȝ ⁊ in gn̄e ſube multipli-
catio fit ſm diuiſionē māe: q̄ nec itelligi poſſet niſi ſȝ ꝙ
mā ſub dimēſiōib⁹ ꝯſiderat̄: nā remota quantitate ſuba
oīs idiuiſibil̄ eſt: vt pȝ ꝑ ph̄ȝ. j. phy. Manifeſtū ē aūt ꝙ
in alys gn̄ib⁹ accn̄tiū multiplicant̄ idiuidua eiuſdē ſpēi
ex pᵗe ſubti: ⁊ ſic relinqt̄ ꝙ cū in hꝯ ſacro ponam⁹ dimē
ſiōes ꝑ ſe ſbſiſtere ⁊ alia accn̄tia in eis ſic in ſubto fūda-
ri: nō opȝ nos dicē ꝙ accn̄tia hꝯ idiuiduata non ſint: re-
manet eni in ipſis dimēſiōib⁹ idiuiduationis radix.

¶ Solutio eorum que obyciebantur ex parte actionis ⁊
paſſionis. Cap.LXVI.

His aūt cōſideratis q̄d ad q̄rtā difficul-
tatē ptinēt: ꝯſiderāda ſūt circa Ad 4ᵘᵐ diffi cultatem.
q̄ aliqd eſt qḋ de facili expediri pōt: aliqd
qdē ē qḋ maiorē difficultatē ꝑdīt. Qḋ eni
in ſacro eedē actiōes apparēāt q̄ ꝑus in ſub
panis ⁊ vini appebāt: puta ꝙ ſilr̄ imutēt ſenſuȝ. ſilr̄ ēt al-
terēt aerē circūſtātē vel qbūſȝ aliḋ odore aut colore: ſa
tis ꝯueniēs vr̄ ex his q̄ poſita ſūt. Dcm̄ eſt eni ꝙ in h̄ ſa-
cramēto remaneāt accn̄tia panis ⁊ vini iter q̄ ſūt q̄lita-
tes ſenſibiles: q̄ ſūt hꝯ actionū ꝑn⁹. Rurſus circa paſſio-
nes aliq̄s puta q̄ fiūt ſm alteratiōes hꝯ accn̄tiū: nō ma-
gna ēt difficultas accidit ſi ꝑmiſſa ſupponant̄: cū ȝ eni ꝓ-
miſſuȝ ſit ꝙ alia accn̄tia in dimēſiōib⁹ fundentur ſic in
ſubto ꝑ eūdē modū circa hꝯ ſubiuȝ alteratio alioꝝ acci-
dētiū ꝯſiderari pōt: ſic ſi eēt ibi ſubta: vt puta ſi vinū eēt
calefactū ⁊ ifrigidaret̄: aut mutaret ſaporē aut aliquod

hꝯ.

Materia diffi cultatis. bꝫ. ¶ Sꝫ maxia difficultas appet circa gñonē ⁊ corru ptionē q̄ in ħ ſacro vꝫ accidere: nā ſi qs in magna q̄ntita te ħ ſacrali cibo vteret̄ ſuſtētari poſſet: ⁊ vino ēt i nebria ri: ſm illō Apl̄i .j. Coꝝ. 11. Alꝰ eſuriꝰ alꝰ aūt ebriꝰ eſt: q̄ q̄ dē accidē nō poſſent niſi ex ħ ſacro caro ⁊ ſanguis gña
Rño. ret̄: nā nutrimētū ꝯuertit̄ in ſubā nutriti. ¶ Quis q̄dē dicāt hoiēꝫ ħ ſacrali cibo nō poſſe nutriri: ſꝫ ſolū ꝯforta
Inſtantia. ri ⁊ refocillari: ſicꝫ cū ad odorē vini ꝯfortat̄. ¶ Sꝫ ħ q̄ dē ꝯfortatio ad horā accidere pōt: nō āt ſufficit ad ſuſtē tādū hoiēꝫ ſi diu ſine cibo pmaneat: ex pimēto āt de fa cili iuenireꝫ hoiēꝫ diu ſacrali cibo ſuſtētari poſſe. Mi rādū ēt vꝫ cur negēt hoiem ħ ſacrali cibo poſſe nutriri: refugiētes hoc ſacr̄m in carnē ⁊ ſanguinē poſſe ꝯuerti: cū ad ſenſuꝫ appeat ꝙ ꝑ putrefactionē vel cōbuſtioneꝫ in aliā ſubāꝫ .ſ. cineris ⁊ pulueris ꝯuertat̄. qō q̄deꝫ difficile tn̄ vꝫ: eo ꝙ nec videat̄ poſſibile ꝙ ex accn̄tibꝰ fiat ſuba: nec credi fas ſit ꝙ ſuba corpis chr̄i que eſt ipaſſibilis in
Rño. aliā ſubāꝫ ꝯuertat̄. ¶ Si qs āt dicē velit ꝙ ſicꝫ miracu loſe panis in corpꝰ chr̄i ꝯuertit̄: ita miraculoſe accn̄tia in
Inſtantia. ſubāꝫ ꝯuertunt̄. Primū q̄dē ħ nō vꝫ miraculo eē ꝯue niēs ꝙ hoc ſacr̄m putreſcat vel ꝑ cōbuſtionē diſſoluat̄: deīde q: putrefactio ⁊ cōbuſtio ꝯſueto nāe ordine huic ſacro accidē iueniunt̄: qō nō ſolet eē in his q̄ miraculoſe
Opio famo ſa adinuēta. ſiūt. ¶ Ad hāc dubōnē tollēdā q̄daꝫ famoſa poſitio eſt adiuēta: q̄ a multis tenet̄: dicūt eni ꝙ cū ꝯtigit ħ ſacr̄m in carne ꝯuerti aut ſanguinē ꝑ nutrimētū: vel in cinereꝫ aut cōbuſtionē aut putrefactionē: non ꝯuertunt̄ accn̄tia in ſubāꝫ: neqꝫ ſuba corpis chr̄i: ſꝫ redit diuino miraculo ſb̄ ſtātia panis q̄ pꝰs fuerat: ⁊ ex ea gñant̄ illa in q̄ ħ ſacr̄ꝫ
Reprobatio. ꝯuerti iuenit̄. ¶ Sꝫ ħ q̄dē oīno ſtare nō pōt: cū ſiꝫ eſt eni .ǧ. ꝙ ſuba panis in ſubāꝫ corpis chr̄i ꝯuertit̄: qō āt in aliqō ꝯuerſuꝫ eſt redire nō pōt niſi ecōuerſo illō recon uertat̄ in ipm. ſi ǧ ſuba panis redit: ſeq̄t̄ ꝙ ſuba corpis chr̄i recōuertat̄ in panē: qō eſt abſurduꝫ. ¶ Adhuc. Si ſuba panis redit: neceē eſt ꝙ vel redeat ſpēbꝰ panis ma nētibꝰ: vl̄ ſpēbꝰ panis iā deſtructis: ſpēbꝰ q̄dē panis du rātibꝰ ſuba panis redire nō pōt: q: q̄diu ſpēs manēt: ma net ſub eis ſuba corpis chr̄i. ſeq̄ret̄ ǧ ꝙ ſimꝉ eſſet ibi ſuba panis ⁊ ſuba corpis chr̄i. Siīr ēt neqꝫ corruptis ſpēbus panis ſuba panis redire pōt. Tuꝫ q: ſuba panis non eſt ſine ppꝛijs ſpēbꝰ. Tuꝫ q: deſtructis ſpēbꝰ panis iā gña ta eſt alia ſuba ad cuiꝰ gñonē ponebat̄ ꝙ ſuba panis re
Rño melior ceteris. diret. Meliꝰ ǧ dōm vꝫ: ꝙ in ipſa ꝯſecratiōe ſicꝫ ſuba pa nis in corpꝰ chr̄i miraculoſe ꝯuertit̄: ita miraculoſe acci dētibꝰ ꝯfert̄ ꝙ ſubſiſtāt: qō eſt ꝓpꝛiū ſube: ⁊ per ꝯñs ꝙ oīa poſſint facē ⁊ pati ꝙ ſuba poſſet facē ⁊ pati ſi ſuba adeēt: vn̄ ſine nouo miraculo ⁊ inebriare ⁊ nutrire ⁊ i cinerari ⁊ putrefieri poſſunt eodem modo ⁊ ordine ac ſi ſubſtantia panis ⁊ vini adeſſet.

¶ Solo eoꝝ q̄ obijciebāt̄ ex pte fractōis. Ca. LXVII.

Ad 5um diffi cultatem. Idē 3ª p. q. 77. ar. 7. RESTAT aūt ea q̄ ad q̄ntā difficultatē ꝑ tinēt ſpeculari. Manifeſtū eſt aūt ſm p̄dicta ꝙ fractōis ſubiēm ponē poſſu mus dimēſiōes ꝑ ſe ſubſiſtentes: nec tn̄ hꝫ dimēſiōibꝰ fractis frāgit̄ ſuba corpis chr̄i: eo ꝙ totū corpꝰ chr̄i ſb̄ q̄libꝫ portiōe remaneat: qō q̄deꝫ etſi difficile videat̄: tn̄ ſm ea q̄ pmiſſa ſūt expōnē hꝫ: di ctū eſt eni ſup̄ ꝙ corpꝰ chr̄i eſt in ħ ſacro ꝑ ſubāꝫ ſuaꝫ ex vi ſacri: dimēſiōes aūt corpis chr̄i ſūt ibi ex nāli conco mitātia quā ad ſbāꝫ hꝫt: ꝯtrio ei ſm ꝙ corpꝰ nālr̄ eſt in loco: nā corpꝰ nāle eſt in loco mediātibꝰ dimēſiōibꝰ qbꝰ loco cōmēſurat̄. Alio āt mō ſe hꝫ aliqd ſubale ad id in quo eſt: ⁊ alio mō aliqd q̄ntū: nā q̄ntū totuꝫ ita eſt in aliq̄ toto ꝙ totū nō eſt in pteꝫ: ſꝫ ps in pte ſicꝫ totū in toto: vn̄ ⁊ corpꝰ nāle ſic eſt in toto loco totū: ꝙ nō eſt totū in q̄libet pte loci: ſꝫ ptes corpis ptibꝰ loci aptant̄: eo ꝙ eſt in loco mediātibꝰ dimēſiōibꝰ: ſi aūt aliqō ſubale ſit in aliq̄ toto totū: ēt totū eſt in q̄libꝫ pte eiꝰ: ſicꝫ tota nā ⁊ ſpēs aq̄ in q̄ libet pte aq̄: ⁊ tota aīa eſt in q̄libet pte corpis. q: ǧ corpꝰ chr̄i eſt in ſacro rōne ſue ſube in quā ꝯuerſa eſt ſuba pa nis dimēſiōibꝰ eiꝰ manētibꝰ: ſicꝫ tota ſpēs panis erat ſub q̄libet pte dimēſionū: ita integrū corpꝰ chr̄i eſt ſub q̄libet pte earūdē: nō ǧ fractio illa ſeu diuiſio attigit ad corpus chr̄i vt ſit in illo ſicꝫ in ſubto: ſed ſubiēm eiꝰ ſunt dimenſio nes panis vel vini remanētes: ſicꝫ ⁊ alioꝝ accidētium ibidem remanētium diximus eas eſſe ſubiectum.

¶ Solo auctoritatis ſupra inducte. Cap. LXVIII.

HIS igit̄ difficultatibꝰ remotis: mani feſtuꝫ eſt ꝙ id qō eccl̄iaſtica traditio hꝫ circa ſacr̄m altaris nihil cōtinet ipoſſe deo q oīa pōt. Nec ēt ꝯ eccl̄ie tradi tionē eſt ṽbū dn̄i dicētis ad diſcipulos qui de hoc doctrina ſcādalizari videbant̄. Uerba q̄ ego lo cutus ſum vobis ſpūs ⁊ vita ſunt. Nō eni per hoc dedit intelligere ꝙ vera caro ſua in hoc ſacro mādu cāda fide libus nō traderet̄: ſed q: nō tradit̄ mādu canda carnalr̄: vt .ſ. ſicut alij cibi carnales in ppꝛia ſpecie dilacerata ſu meretur: ſed quia quodaꝫ ſpirituali modo ſumitur pre ter conſuetudinem alioꝝ ciborum carnalium.

¶ Qꝫ ex pane ⁊ vino dꝫ ꝯfici hoc ſacr̄m. Cap. LXIX.

QUIA ṽo vt dcm̄ eſt ex pane ⁊ vino ħ ſacr̄m ꝯficit̄: neceē eſt eas con ditiōes ſeruari in pane ⁊ vino: vt ex eis ħ ſa cramētū ꝯfici poſſit q̄ ſūt de rōne panis ⁊ vi ni: vinū aūt non dꝛ niſi liquoꝛ q ex vuis ex primit̄: nec panis dꝛ ppꝛie niſi q ex ḡnis tritici conficit̄. Alij ṽo q dicunt̄ panes ꝓ defectu panis triticei ad eius ſupplemētū in vſuꝫ venerūt: ⁊ ſiīr alij liquores in vſum vini: vn̄ nec ex alio pane nec ex alio vino ħ ſacr̄m ꝯfici poſſet: neqꝫ ēt ſi pani ⁊ vino tanta aliene mãe admixtio fieret ꝙ ſpēs ſolueret̄. Si q̄ ṽo hꝫ pani ⁊ vino accidunt que nō ſunt de rōne panis ⁊ vini: manifeſtū eſt ꝙ his ꝑ termiſſis pōt verū ꝯfici ſacr̄m: vn̄ cū eē fermentatū vel azimū non ſit de rōne panis: ſꝫ vtrolibet exñte ſpēs pa nis ſaluet̄: ex vtrolibet pane pōt ꝯfici ſacr̄m: ⁊ pp̄ ħ di uerſe eccl̄ie diuerſuꝫ in hoc vſum hñt: ⁊ vtrūqꝫ ꝯgruere pōt ſiḡfiōi ſacri: nā vt Greg. dicit̄ in regiſtro. Romana ec cleſia offert azimos panes: ꝓpterea ꝙ dn̄s ſine vlla cō mixtiōe carnē ſuſcepit: ſꝫ cetere eccl̄ie offerūt fermēta tuꝫ ꝓ eo ꝙ ṽbū pr̄is indutū eſt carne: ⁊ eſt verus deus ⁊ verus hō: ſicꝫ ⁊ fermētum cōmiſcetur farine. Cōgruit tn̄ magis puritati corpis myſtici .i. eccleſie q̄ in ħ ſacro con figurat̄ vſus azimi panis: ſm illō Apl̄i .j. Coꝛ. 5. Paſcha noſtrū imolatꝰ eſt chr̄s: itaqꝫ epulemur in azimis ſince
ritatis ⁊ veritatis. ¶ Per hoc aūt excludit̄ erroꝛ q̄rūdā Erroꝛ q̄ridā hereticoꝝ qui dicunt in azimo ſacr̄m hoc celebrari non poſſe: qō ēt euidēter euāgelij auctoritate deſtruit̄: dꝛ .n. Matth. 26. ⁊ Mar. 14. ⁊ Luc. 22. ꝙ dn̄s pma die azi moꝝ paſcha cū diſcipulis ſuis comedit: ⁊ tūc ħ ſacr̄m i ſtituit. Cū aūt nō eēt licitū ſm legē ꝙ pma die azimorū fermētatū in domibꝰ iudeoꝝ iueniret̄: vt pꝫ Exo. 12. do minus aūt q̄diu fuit in mūdo legē ſeruauit: manifeſtuꝫ eſt ꝙ panē azimū in corpꝰ ſuū ꝯuertit: ⁊ diſcipulis ſumē dū dedit: ſtultū eſt ǧ improbare in vſu eccl̄ie latinoꝝ ꝙ dn̄s in ipſa iſtōne huiꝰ ſacri ſeruauit. ¶ Sciēdū tn̄ ꝙ q̄ Nota dā dicūt ipm ꝓueniſſe diē azimoꝝ pp̄ paſſionē iminētē: Pō q̄ridaꝫ ⁊ tūc fermētato pane eū vſuꝫ fuiſſe. Qō q̄deꝫ oſtendere nitunt̄ ex duobꝰ: pᵒ ex ħ qō dꝛ Io. 13. an̄ diē feſtū paſche dn̄s cū diſcipulis cenā celebrauit: in qua corpꝰ ſuū cōſe crauit: ſicꝫ Apl̄s tradit .j. Coꝛ. 11. vn̄ videt̄ ꝙ chr̄s cenaꝫ

celebrauit an̄ diē aʒimoꝝ: ⁊ ſic in ↄſecratiōe ſui corꝑis
vſus fuit pane fermētato. Hoc ēt ↄfirmare volūt per h
qḋ habet̄ Jo. 18. ꝙ ſexta feria qua chꝛs eſt crucifixus iu-
dei nō intrauerūt ꝑtoriū Pilati vt nō ↄtaminarent̄ ſed
mȧducarēt paſcha: paſcha aūt dicunt̄ aʒima. ḡ ↄcludūt
Solutio, ꝙ cena fuit celebrata an̄ aʒima. ¶ Ad hoc aūt rn̄detur
ꝙ ſicut dn̄s mȧdat Exo. 12. feſtū aʒimoꝝ ſeptē dieb⁹ cele-
brat̄: inter q̄s dies p⁹ erat ſancta atq; ſolēnis ꝑcipue inter
alias: qḋ erat .15. die menſis. Sʒ q2 apd̄ iudeos ſolēnita-
tes a ꝑcedēti veſpere īcipiebāt: iō .14. die ad veſperā
incipiebāt comedere aʒima: ⁊ comedere ꝑ ſeptē ſubſe-
quētes dies: ⁊ iō dī in eodē capl'o. Pmo mēſe .14. die mē-
ſis ad veſperā comedetis aʒima vſq; ad diē .21. eiuſdem
mēſis ad veſperā: ſeptē dieb⁹ fermētatum nō inuenietur in
domib⁹ vr̄is: ⁊ eadē .14. die ad veſpās imolabat̄ agnus
paſchalis. p⁹ ḡ dies aʒimorum a trib⁹ euāgeliſtis Mat-
theo Marco Luca dī .14. die menſis: q2 ad veſperam
comedebāt aʒima: ⁊ tūc imolabat̄ paſcha. i. agn⁹ paſcha-
lis: ⁊ h erat ſm Joānē an̄ diē feſtū paſche. i. an̄ .15. diem
mēſis q erat ſolēnior inter oēs in q̄ iudei volebant come-
dere paſcha. i. panes aʒimos paſchales: nō aūt agnū pa-
ſchalem. Et ſic nulla diſcordia inter euangeliſtas exiſte
planū eſt ꝙ chꝛiſtus ex aʒimo pane corp⁹ ſuum cōſecra-
uit in cena: vnde manifeſtū fit ꝙ latinoꝝ eccleſia rōna-
biliter pane aʒimoꝝ vtitur in hoc ſacramento.

¶ De ſacro penitentie ⁊ pmo ꝙ hoīes poſt gr̄am ſacra-
mētalem acceptam peccare poſſunt. Cap. L XX.

Iſta 2ª probat p°
Q Uāuis aūt per ꝑdicta ſacra hoib⁹ gr̄a
ↄferat̄: nō tn̄ ꝑ acceptaʒ gr̄am
impeccabiles fiunt. Gratuita eni dona reci-
piūtur in aīa ſicut habituales diſpōnes: nō .n.
hō ſm ea ſemꝑ agit: nihil aūt ꝓhibet eūʒ q
habitū hʒ agere ſm habitū vel ↄ eū: ſic grāmaticus pōt
grāmaticā recte loq vel ēt ↄ grāmaticaʒ loqui icōgrue: ⁊
ita eſt ēt de habitib⁹ virtutū moraliū: pōt eniʒ q iuſtitie
habitū hʒ iuſta agere: ⁊ pōt ēt ↄ iuſtitiaʒ agere: qḋ iō eſt
q2 vſus habituū in nobis ex volūtate eſt: volūtas aūt ad
vtrūq; oppoſitoꝝ ſe hʒ: manifeſtū eſt ḡ ꝙ ſuſcipiēs gra-
2° tuita dona peccare pōt ↄ gr̄am agendo. ¶ Adhuc. Im-
peccabilitas in hoīe eē nō pōt ſine imutabilitate volun-
tatis: imutabilitas āt volūtatis nō pōt hoī cōpetere niſi
ſm ꝙ attigit vltimū finē: ex h eni volūtas immutabilis
reddit̄ ꝙ totalr̄ iplet̄: ita ꝙ nō hʒ quo diuertat ab eo in
quo eſt firmata: ipletio aūt volūtatis nō cōpetit hoī niſi
vt finē vltimū attigēti: q̄diu eni reſtat aliqd ad deſide-
rādū volūtas ipleta nō eſt. ſic ḡ hoī ipeccabilitas nō cō-
petit anq̄ ad vltimū finē ꝑueniat: qḋ qdē nō dat̄ hoī in
gr̄a q̄ in ſacr̄is ↄfert̄: q2 ſacr̄a ſunt in adiutoriuʒ hoīs ſm
ꝙ eſt in via ad finē. nō ḡ ex gr̄a in ſacr̄is ꝑcepta aliqs i-
3° peccabilis reddit̄. ¶ Amp. Oē pctm̄ ex q̄daʒ ignorātia
ↄtingit: vn̄ phs dicit ꝙ ois malus eſt ignorās. ⁊ in ꝓuerb.
dī. Errāt q opant̄ malū. Tūc ḡ ſolū hō ſecurus pōt eſſe
a pctō ſm volūtatē qn̄ ſm itellectū ſecurus eſt ab igno-
rātia ⁊ errore: manifeſtū eſt aūt ꝙ hō nō redditur imu-
nis ab oī ignorātia ⁊ errore ꝑ gr̄aʒ in ſacr̄is ꝑceptaʒ: hoc
eni eſt hoīs ſm itellectū illā veritatē iſpiciētis q̄ eſt cer-
titudo oīuʒ veritatū: q̄ qdē iſpectio eſt vltimus hoīs fi-
nis: vt in 3° oſtēſum eſt. nō ḡ ꝑ gr̄am ſacroꝝ hō ipeccabi-
4° lis reddit̄. ¶ Itē. Ad alterationē hoīs q̄ eſt ſm malitiā
⁊ virtutē multū opat̄ alteratio q̄ eſt ſm aīe paſſiōes: nā
ex eo ꝙ rōne paſſiones aīe refrenant̄ hō virtuoſus effi-
cit̄ ⁊ in virtute cōſeruat̄: ex eo vo ꝙ rō ſequit̄ paſſiones
hō reddit̄ vitioſus. q̄diu ḡ hō eſt alterabilis ſm aīe paſ-
ſiones: eſt etiā alterabilis ſm vitiū ⁊ virtutē: alteratio āt
que eſt ſm aīe paſſiōes nō tollit̄ per gr̄am in ſacr̄is col-
latā: ſed manet in hoīe q̄diu aīa paſſibili corpori vnit̄.
manifeſtū eſt ḡ ꝙ per ſacroꝝ gr̄am hō impeccabilis nō
reddit̄. ¶ P. Supfluū videt̄ eos āmonere ne peccēt q 5°
peccare nō pn̄t: ſed ꝑ euāgelicā ⁊ apoſtolicā doctrinam
āmonent̄ fideles iā per ſacramēta ſpūſancti gr̄am cōſe-
cuti. dī eni Heb. 12. Cōtēplātes ne quid deſit gratie dei:
neq; radix amaritudinis ſurſum germinans impediat: ⁊
Eph. 4. Nolite ↄtriſtare ſpm̄ ſanctum dei in quo ſignati
eſtis. ⁊ .j. Coꝝ. 10. Qui ſe eſtimat ſtare videat ne cadat.
Ipſe ēt Apl's de ſe dicit. Caſtigo corpus meū ⁊ in ſeruitu-
tem redigo ne forte cū alijs ꝑdicauerim ipſe reprobus ef-
ficiar: nō ergo per gr̄am in ſacr̄is ꝑceptā hoīes ipeccabi-
les reddunt̄. ¶ Per hoc excludit̄ quorūdā hereticoꝝ Error q̄rūdā hereticoꝝ.
error qui dicūt ꝙ hō poſtq̄ gr̄am ſpūſancti ꝑcipit pec-
care nō pōt: et ſi peccat nūq̄ gr̄am ſpūſancti habuit. Aſ-
ſumūt aūt infulcimētū ſui erroris qḋ dī .j. Coꝝ. 13. Cha-
ritas nunq̄ excidit. ⁊ .j. Jo. 3. dicit̄. omnis qui in eo ma-
net nō peccat ⁊ ois qui peccat nō vidit nec cognouit eū.
⁊ infra expreſſius. Ois qui eſt ex deo peccatū non facit:
qm̄ ſemē ipſius in eo manet: ⁊ nō poteſt peccare: qm̄ ex
deo nat⁹ eſt. ¶ Sʒ hec ad eoꝝ ꝓpoſitū oſtēdēdū effica- Reprobatio.
cia nō ſūt talia argumēta. Nō enim dī ꝙ charitas nūq̄
excidit ꝓpter hoc ꝙ ille q hʒ charitatē eā quādoq; non
amittat: cū dicat̄ Apocal'. 2. habeo aduerſuʒ te pauca ꝙ
charitatē tuā pmā reliqſti: ſed ideo dictū eſt ꝙ charitas
nūq̄ excidit: q2 cuʒ cetera dona ſpūſancti de ſui rōne i-
perfectionē hn̄tia: vtpote ſpūs ꝓphetie ⁊ hm̄oi euacuētur
cum venerit qḋ ꝑfectū eſt: charitas in illo ꝑfectionis ſta-
tu remanebit. Ea vo q̄ ex ep'la Joānis iducta ſunt: iō di-
cūtur: q2 dona ſpūſancti q̄b⁹ hō adoptat̄ in filiū vel re-
naſcit̄ in filiū dei quātū eſt de ſe tātā hn̄t virtutē ꝙ ho-
minē ſine pctō ↄſeruare pn̄t: nec hō peccare pōt ſm ea
viuēs: pōt tn̄ ↄ ea agere ⁊ ab eis diſcedendo peccare: ſic
eni verū eſt: qui natus eſt ex deo nō pōt peccare: ſicut ſi
diceret̄ ꝙ calidū nō pōt infrigidare: id tn̄ qḋ eſt calidū
pōt fieri frigidū: ⁊ ſic infrigidabit: vel ſicut ſi diceretur:
iuſtus non iniuſte agit. ſ. inquantum eſt iuſtus.

¶ Qꝙ hō peccans poſt ſacramentorum gratiā poteſt cō-
uerti per gratiam. Cap. LXXI.

Iſta 2ª probat p°
E X premiſſis aūt appet vlterius:
ꝙ hō poſt ſacr̄alem
gr̄am ſuſceptā in pctm̄ cadens iterū repari
pōt ad gr̄am: vt eni oſtenſum eſt: q̄diu hic
viuit̄ volūtas mutabilis eſt ſm vitiū ⁊ vir-
tutē: ſicut ḡ poſt acceptā gr̄am pōt peccare: ita ⁊ a pctō
vt vi pōt ad virtutē redire. ¶ Itē. Manif⁹ eſt bonū eē 2°
potētius malo: nā malū nō agit niſi virtute boni: vt ſup̄
in 3° eſt oſtēſuʒ. ſi ḡ volūtas hoīs a ſtatu gr̄e ꝑ pctm̄ auer- Cap. 10.
titur: multomagis ꝑ gr̄am pōt a pctō reuocari: adhuc i-
mobilitas volūtatis nō cōpetit alicui q̄diu eſt in via: ſʒ
q̄diu hic hō viuit eſt in via tendendi in vltimū finē. nō
ergo hʒ imobilē volūtatē in malo vt nō poſſit per diui-
nam gr̄am reuerti ad bonū. ¶ Amp. Manifeſtum eſt 3°
ꝙ a peccatis q̄ qs an̄ gr̄am ꝑcepta in ſacr̄is cōmiſit ꝑ ſa-
cramētoꝝ gr̄am liberat̄: dicit eni Aplus .j. Coꝝ. 6. Neq;
fornicarij neq; idolis ſeruiētes: neq; adulteri ⁊c. regnuʒ
dei poſſidebūt: ⁊ hec qdē fuiſtis aliqñ: ſed abluti eſtis: ſʒ
ſanctificati eſtis: ſed iuſtificati eſtis in noīe dn̄i nr̄i Jeſu
chꝛi: ⁊ in ſpū dei noſtri. manifeſtū eſt etiam ꝙ gr̄a in ſa-
cramentis collata nature bonum non minuit: ſed auget:
pertinet aūt hoc ad bonum nature ꝙ a pctō reducibilis
ſit in ſtatū iuſtitie: nā po⁹ ad bonū qḋdam bonū. eſt igit̄ 4°
ſi ↄtingat peccare poſt gr̄am ꝑceptaʒ: adhuc hō reduci-
bilis erit ad ſtatū iuſtitie. ¶ Adhuc. Si peccantes poſt
baptiſmū ad gr̄aʒ redire non pn̄t: tollit̄ eis ſpes ſalutis:
deſperatio

deſperatio aūt eſt via ad libere peccãdū.dī.n.ad Ephe.
4.de qbuſdã q̄ deſperãtes tradiderūt ſemetipſos ipu
dicitie in oꝑõné oīs imūditie ⁊ auaritie:periculoſiſſima
eſt igiṫ hec põ q̄ in tantã ſentinaꝫ vitiorū hoīes inducit.
¶ P.oſtēſum eſt ſupra q̄ grã in ſacramētis ꝑcepta non
ↄſtituit hoīeꝫ īpeccabilē.ſi ḡ poſt grãm in ſacr̄is ꝑceptã
peccãs ad ſtatū iuſtitie redire nõ poſſet:periculoſuꝫ eēt
ſacr̄a ꝑcipere:qḋ pꝫ eē icõueniēs: nõ igiṫ peccãtib⁹ poſt
ſacr̄a ꝑcepta reditus ad iuſtitiã denegaṫ. Hoc ēt auctita
te ſacre ſcripture ↄfirmaṫ:dī.n.j.Joan.ij.filioli mei hec
ſcribo vobis:vt nõ peccetis:ſed ⁊ ſi qs peccauerit:aduo
catū habemus apud patrē Jeſuꝫ chrm̄ iuſtum:⁊ ipſe eſt
ꝑpiciatio ꝑ peccatis nr̄is.q̄ q̄dē v̄ba manifeſtū eſt q̄ fi
delibus iaꝫ renatis ꝑponebanṫ.Paulus ēt de Corīthio
fornicario ſcribit.ij.Cor.ij.Suffic̄ illi q̄ eiuſmodi eſt ob
iurgatio hec q̄ fit a plurib⁹ita vt e꞉rio magis doleatis ⁊ cõ
ſolemini:⁊ īfra.7.dicit:Gaudeo nõ q2 ↄtriſtati eſtis ſꝫ q2
ↄtriſtati eſtis ad pniaꝫ.dī ēt Hiere.3.Tu āt fornicata es
cū amatorib⁹ mltis:tñ reuertere ad me dic̄ dñs:⁊ Treñ.
vlt.Cõuerte nos dñe ad te ⁊ cõuertemur.inoua dies no
ſtros ſicut a pn̄⁹.Ex qbus oīb⁹ apparet q̄ ſi fideles poſt
Error q̄rūdã grãm lapſi fuerint. iteꝝ pꝫ eis redit⁹ ad ſalateꝫ. ¶ Per
hoc aūt excludiṫ error nouatianoꝝ q̄ peccãtib⁹ poſt ba
ptiſmū indulgētiã denegabãt. Ponebãt aūt ſui erroris
Occaſio nouati. occaſioné ex eo qḋ dī Heb.6.ipoſſe eſt eos qui ſemel ſūt
illuminati ⁊ guſtauerūt donū celeſte:⁊ ꝑticipes ſūt facti
ſpūs ſancti:guſtauerūt nihilominus bonū v̄bū dei virtu
teſqꝫ ſeculi venturi:⁊ ꝓlapſi ſunt.renouari rurſuꝫ ad pe
nitentiã.Sed ex quo ſenſu hoc Apl̄s dixerit apparet ex
h̄ qḋ ſubdiṫ.Rurſus crucifigētes ſibimetipſis filiū dei
⁊ oſtentui hñtes:ea igiṫ rõne q̄ ꝓlapſi ſunt poſt gratiam
ꝑceptã renouari rurſus ad penitētiaꝫ non pñt:q2 fili⁹ dei
rurſus crucifigendus nõ eſt.denegaṫ igiṫ illa renouatio
in penitētiaꝫ ꝑ quã homo ſimul crucifigiṫ Chr̄o qḋ qui
dem eſt ꝑ baptiſmuꝫ:dī eniꝫ Ro.6.Quicūqꝫ igiṫ bapti
ʒati ſumus in Chr̄o Jeſu:in morte ipſius baptiʒati ſu
mus:ſicut igiṫ Chr̄s nõ eſt iterū crucifigēdus:ita qui pec
cat poſt baptiſmū nõ eſt rurſus baptiʒãdus.põt tñ rur
ſus cõuerti ad grãm ꝑ penitentiã:vñ ⁊ Apl̄s nõ dixit q̄
impoſſibile ſit eos qui ſemel lapſi ſunt rurſus renouari
vel conuerti ad penitentiã:ſed q̄ impoſſibile ſit renoua
ri:qḋ baptiſmo attribuere ſolet:vt pꝫ Titū tertio.Scdꝫ
miſericordiam ſuam ſaluos nos fecit per lauacrum rege
nerationis ⁊ renouationis ſpiritusſancti.

¶ De neceſſitate penitentie ⁊ partiū eius. Cap.LXXII.

Ex hoc igiṫ apparet q̄ ſi aliquis poſt
Jo.4.di.14. baptiſmū peccet: remediū ſui
pcti per baptiſmū habere nõ põt:⁊ q2 abū
dantia diuine miſericordie ⁊ efficacia grē
chr̄i hoc nõ patiṫ vt abſqꝫ remedio dimit
taṫ:iſtitutū eſt aliḋ ſacr̄ale remediū q̄ peccata purgenṫ
⁊ h̄ eſt penitētie ſacr̄m qḋ eſt q̄dã velut ſpūalis ſanatio.
ſicut eni q̄ vitã nãlem per gnõné adepti ſunt:ſi aliquem
morbū icurrãt q̄ ſit ↄrī⁹ ꝑfectiõi vite morbo curari pñt:
non quidē ſic vt iterato naſcanṫ:ſed q̄dã alteratione ſa
nanṫ:ita baptiſm⁹ qui eſt ſpūalis regñatio nõ reiteraṫ ↄ
pctã poſt baptiſmū cõmiſſa:ſꝫ pnia q̄ſi q̄dã ſpūali alte
Nota. ratione ſananṫ.¶ Cõſiderãdū eſt aūt q̄ corꝑalis ſana
tio q̄nqꝫ q̄dē ab intrinſeco totalr̄ eſt ſic̄ qñ aliqs ſola vir
te nãe curaṫ:q̄nqꝫ āt ab intrinſeco ⁊ extrinſeco ſil̄ vtputa
qñ nãe opḋ iuuaṫ exteriori bñficio medicine:qḋ aūt to
talr̄ ab extrinſeco cureṫ nõ ↄtingit:hꝫ eni adhuc in ſeipo
ꝑncipia vite ex qb⁹ ſanitas in ipſo cãuṫ. Jn ſpūali v̄o cu
ratiõe accidere nõ põt q̄ totalr̄ ab extrinſeco fiat.oſtē
Cap.157. ſum eſt.n.in tertio q̄ a culpa homo liberari non põt niſi
auxilio grē.Silr̄ etiã neqꝫ põt eſſe q̄ ſpūalis curatio ſit
totalr̄ ab exteriori:nõ eniꝫ reſtitueretṫ ſanitas mentis niſi
ordinati motus volūtatis in hoīe cãrenṫ.opꝫ ergo in pe
nitētie ſacr̄o ſpūalē ſalutē ⁊ ab interiori ⁊ ab exteriori ꝓ
cedere:hoc aūt ſic ↄtingit.ad h̄ eni q̄ aliqs a morbo cor
porali cureṫ ꝑfecte:nec̄e eſt q̄ ab oīb⁹ incõmodis libere
tur que ꝑ morbū incurrit:ſic ⁊ ſpūalis curatio pnie ꝑfe
cta nõ eſſet niſi hõ ab oīb⁹ detrimētis ſubleuareṫ in que
inductus eſt ꝑ pctm̄.Primū aūt detrimentum qḋ hõ ex
pctõ ſuſtinet eſt deordinatio mētis ſm q̄ mēs auertitur
ab incõmutabili bono.ſ.a deo:⁊ cõuertitur ad peccatū.
Scdm̄ aūt eſt q̄ reatū pene incurrit:vt.n.in.3.oſtenſum Cap.111.
eſt:a iuſtiſſimo rectore deo pro qualibet culpa pena de
betur.Tertiū eſt quedaꝫ debilitatio naturalis boni ſm
q̄ hõ peccãdo reddiṫ ꝓnior ad peccãdū ⁊ tardior ad be
ne agendū.Primū ḡ qḋ in pnia requiritur eſt ordinatio
mētis:vt ſcꝫ mens cõuertaṫ ad deum ⁊ auertatur a pctõ
dolēs de cõmiſſo:⁊ proponēs nõ cõmittēdū:qḋ eſt õ ra
tione ↄtritiõis:hec v̄o mētis reordinatio ſine grã eſſe nõ
põt.nã mens nr̄a debite ad deū ↄuerti nõ põt ſine chari
tate:charitas ſine grã haberi nõ põt: vt pꝫ ex his que in
tertio dicta ſunt.Sic ergo ꝑ cõtritionē ⁊ offenſa dei tol Cap.151.⁊ īfra.
litur:⁊ a reatu pene eterne liberaṫ:qui cū grã ⁊ charitate
eē nõ pt:nõ.n.eterna pena eſt niſi ꝑ ſeꝑationē a deo: cui
grã ⁊ charitate hõ cõiungiṫ:hec.n.recordatio mētis que
in ↄtritione ↄſiſtit ex interiori ꝓcedit.i.a libero arbitrio
cuꝫ adiutorio diuine grē.Quia v̄o ſupra oſtenſum eſt q̄
meritū chr̄i pro humano gñe patiētis ad expiationem
oium pctõꝝ opaṫ:nec̄e eſt ad h̄ q̄ hõ de pctõ libereṫ q̄
nõ ſolū mēte deo adhereat:ſꝫ ēt mediatori dei ⁊ hoīum
Jeſu chr̄o in quo daṫ oīuꝫ remiſſio pctõꝝ.nã in ↄuerſio
ne mētis ad deū ſalus ſpūalis ↄſiſtit:q̄nã q̄dē ſalutē ↄſe
qui nõ poſſum⁹ niſi ꝑ medicū aīaꝝ noſtraꝝ Jeſuꝫ chr̄m
q̄ ſaluat ꝑplm̄ ſuū a peccatis eoꝝ:cui⁹ q̄dē meritū ſuffi
ciens eſt ad oīa pctã totalr̄ tollēda. Jpſe eſt eni qui tollit
pctã mūdi vt dī Joã.j.ſed tñ non oēs effectuꝫ remiſſio
nis ꝑfecte cõſequuntur:ſed vnuſquiſqꝫ itãtū ↄſequiṫ in
quãtū chr̄o pro pctis patiēti ↄiungiṫ:q2 ḡ ↄiūctio nr̄i ad
chr̄m in baptiſmo nõ eſt ſm operationē noſtram q̄ſi ab
interiori:q2 nulla res ſeipſaꝫ generat vt ſit:ſed a chr̄o qui
nos regenerat in ſpem viuam:remiſſio pctõrū in baptiſ
mo fit ſm pñtem ipſius chr̄i nos ſibi cõiungentis perfe
cte ⁊ integre:vt nõ ſolū impuritas pcti tollaṫ: ſed etiam
ſoluaṫ penitus oīs pene reatus niſi forte per accñs i hīs
q̄ nõ ↄſequunṫ effectū ſacramēti propter hoc q̄ ficte ac
cedunt. Jn hac v̄o ſpūali ſanatione chriſto coniungimur
ſm operationem noſtrã diuina grã informatã: vnde nõ
ſemper totalr̄ nec oēs equaliter remiſſiones effectuꝫ per
hanc cõiunctionē ↄſequimur.põt eni eſſe cõuerſio mentis
in deū ⁊ ad meritū chr̄i ⁊ in deteſtationē pcti tã vehemēs
q̄ ꝑfecte remiſſionē pcti hõ ↄſequitur nõ ſolū quãtū ad
expurgationē culpe:ſed etiã quãtū ad remiſſionē totius
pene:hoc aūt nõ ſemꝑ ↄtingit:vñ q̄nqꝫ ꝑ cõtritionē am
mota culpa ⁊ reatu pene eterne ſoluto:vt dictum eſt:re
manet obligatio ad aliquã penaꝫ tpalem vt iuſtitia dei
ſaluet ſm quã culpa ordinaṫ per penã. Cū auteꝫ ſubire
penã pro culpa iudiciū q̄daꝫ requirat:opꝫ q̄ penitēs q̄
ſe chr̄o ſanãdū cõmiſit chr̄i iudiciū in taxatione pene ex
pectet:qḋ q̄dē per ſuos miniſtros exhibꝫ chr̄s:ſicut ⁊ ce
tera ſacr̄a:nullus aūt poteſt iudicare õ culpis quas igno
rat. Neceſſariū ḡ fuit cõfeſſionē inſtitui quaſi ſecūdam
ꝑtem huiꝰ ſacr̄i vt culpa penitentis innoteſcat chr̄i mi
niſtro.opꝫ ḡ miniſtrū cui fit cõfeſſio iudiciariã ꝑtãtem
habere vice chr̄i qui ↄſtitut⁹ eſt iudex viuoꝝ ⁊ mortuo
rum. ¶ Ad iudiciariã aūt ꝑtãteꝫ duo requiruntur.ſ.au Nota.

ctoritas cognoſcendi de culpa: et poteſtas abſoluendi vel
cõdẽnãdi: et hec duo dicunt̃ due claues eccleſie: ſcia diſcer
nendi: et potentia ligandi et ſoluendi quas dñs Petro cõ
In 4. ſen. d. 18 q. 1. ar. 1. q. 3. miſit: iuxta illud Matth. 16. tibi dabo cla. reg. celoꝝ. Nõ
aũt ſic intelligit̃ petro cõmiſiſſe vt ipſe ſolus haberet: ſʒ
vt p eum deriuarentur ad alios. alʼs nõ ſufficiẽter fideliũʒ
ſaluti eſſet prouiſum. huiꝰ aũt claues a paſſione chꝛi effi
caciam hñtꝫ quã ſcʒ chꝛs nobis aperuit ianuã regni ce
leſtis: et ideo ſicut ſine baptiſmo in quo operatur paſſio
chꝛi non põt eſſe ſalus hoibus vel realr̃ ſuſcepto vel ſm
ꝓpoſitũ deſiderato quãdo neceſſitas nõ ꝯtẽpꝰ ſacꝛm
excludit. ita peccãtibꝰ poſt baptiſmuʒ ſalus eſſe non põt
niſi clauibꝰ eccleſie ſe ſubyciant vel actu cõfitendo et iu
diciuʒ miniſtroꝝ eccleſie ſubeũdo: vel ſaltẽ huiꝰ rei ꝓpo
ſitũ habẽdo vt impleat̃ tꝑe opportuno: qꝛ vt dĩc Pet. act.
4. Nõ eſt aliud nomẽ datũ hoibꝰ in q̃ oporteat nos ſal
Error excluditur. uos fieri niſi nomẽ dñi noſtri ieſu chꝛi. ¶ Per hoc autẽ
excludit̃ q̃rũdã error qui dixerunt hoiem poſſe pctõꝝ
veniaʒ cõſequi ſine ꝯfeſſione et ꝓpoſito cõfitẽdi: vel q ꝑ
ꝑlatos eccl̃ie diſpẽſari põt q ad cõfeſſionẽ aliquis non
teneat̃. nõ eni hoc põt ꝑlati eccleſie vt claues fruſtrent̃
eccleſie: in qbꝰ tota coꝝ ptãs conſiſtit. neqꝫ vt ſine ſacꝛo
a paſſione chꝛi virtute hñte aliqs remiſſionẽ pctõꝝ con
ſequat̃: hoc eni eſt ſoliꝰ chꝛi q eſt ſacꝛoꝝ inſtitutor et au
ctor. Sicut g̃ diſpẽſari nõ põt p ꝑlatos eccleſie vt aliqs
ſine baptiſmo ſaluet̃: ita nec q aliquis remiſſionem ſine
Nota. ꝯfeſſiõe et abſolutiõe ꝯſeq̃t̃. ¶ Cõſiderãdũ tñ eſt q ba
ptiſmus efficaciaʒ aliquã hʒ ad remiſſioneʒ pcti ẽt anq̃
actu ſuſcipiat̃: dũ eſt in ꝓpoſito ipſuʒ ſuſcipiẽdi: lʒ poſt
modũ pleniorẽ effectũ ꝯferat et in adeptione grẽ et in re
miſſione culpe cũ actu ſuſcipit̃: et qñqꝫ in ipſa ſuſceptiõe
baptiſmi ꝯfert̃ gr̃a et remittit̃ culpa ei cui prius remiſſa nõ
fuit. Sic et claues eccleſie efficaciam hñt in aliquo anq̃
eis ſe actu ſubyciat: ſi tñ habeat ꝓpoſitũ vt ſe eis ſuby
ciat: pleniorẽ tñ grãm et remiſſionẽ pctõꝝ ꝯſequit̃ dũ ſe
eis actu ſubycit. cõfitẽdo et abſolutionẽ ꝑcipiẽdo: et nihil
ꝓhibet qn aliqñ vtute clauiũ alicui ꝯfeſſo in ipſa abſo
lutione gr̃a ꝯferat̃ p quã ei culpa dimittit̃. Quia ergo ẽt
in ipſa cõfeſſione et abſolutione plenior effectus gratie et
remiſſionis cõfert̃ ei qui prius ꝑꝑ bonũ ꝓpoſitũ vtrũqꝫ
obtinuit. manifeſtũ eſt q vtute clauium miniſter eccl̃ie
abſoluẽdo aliquid de pena tꝑali dimittit cuiꝰ debitor re
manſit penitẽs poſt cõtritioneʒ: ad reſiduũ vo ſua iniun
ctione obligat penitentẽ: cuiꝰ quidẽ obligatiõis impletio
ſatiſfactio dĩ: que eſt tertia pars pñie p q̃ hõ totaliter a
reatu pene liberat̃ dũ penaʒ exſoluit quã debuit: et vlte
rius debilitas nãlis boni curat̃ dũ hõ a malis abſtinet
et bonis aſſueſcit deo ſpũm ſubyciendo per oõnez. car
nem vo domando p ieiuniũ vt ſit ſubiecta ſpũi: et rebus
exterioribus per elemoſynaꝝ largitionẽ proximos ſibi
adiũgendo a qbꝰ fuit ſeparatus per culpã. Sic g̃ pʒ q mi
niſter eccl̃ie in vſu clauiũ iudiciũ qdã exercet. nulli ãt
iudiciũ cõmittit̃ niſi in ſibi ſubiectos. vñ manifeſtuʒ eſt
q non qlibet ſacerdos quẽlibet põt abſoluere a pctõ vt
quidaʒ mentiunt̃: ſed euʒ tñ in quẽ accipit poteſtatem.

¶ De ſacꝛo extreme vnctionis. Cap. LXXIIII.

In 4. d. 23 Quia vo corpus aie eſt inſtrm̃ ĩſtrm̃
aũt eſt ad vſuʒ ꝑncipalis agẽ
tis: neceẽ eſt q talis ſit diſpõ inſtrĩ vt cõpetat
ꝑncipali agenti: vñ et corpus diſponit̃ ſm q
cõgruit aie: ex infirmitate g̃ aie que eſt pctũ
interduʒ infirmitas deriuatur ad corpus hoc diuino iu
dicio diſpenſante: que quidẽ corpalis infirmitas iterduʒ
vtilis eſt ad aie ſanitatẽ ꝓut hõ ĩfirmitatẽ corpalẽ ſuſti
net humilr̃ et patiẽter: et ei q̃ſi in penã ſatiſfactoriã cõpu
tatur. Eſt ẽt qñqꝫ ĩpeditiua ſpũalis ſalutis ꝓut ex infir
mitate corporali ĩpediũt vtutes. ꝯueniens g̃ fuit vt ꝯtra
pctm̃ aliqua ſpũalis medicina adhiberet̃ ſm q ex pctõ
deriuat̃ infirmitas corporalis p quã qdẽ ſpũalẽ medici
naʒ ſanat̃ ĩfirmitas corpalis: alʼs nõ: cũ ſcʒ expedit ad ſa
luteʒ: et ad hoc ordinatuʒ eſt ſacꝛm extreme vnctiõis. d̃ q̃
dĩ Jac. 5. Infirmat̃ quis in vobis iducat pꝛ̃. ec. et orent ſu.
eũ. vn. eũ oleo in no. dñi. et oõ fidei ſanabit infirmũ: nec
ꝑiudicat vtuti ſacꝛi ſi aliqñ infirmi qbꝰ hoc ſacꝛm cõfer
tur nõ ex toto ab infirmitate corpali curant̃: qꝛ qñqꝫ ſa
nari corpalr̃ etiã digne hoc ſacꝛm ſumẽtibꝰ nõ eſt vtile
ad ſpũalẽ ſalutẽ: nec tñ inutilr̃ ſumũt q̃uis corpalis ſani
tas nõ ſeq̃tur. Cũ. n. hoc ſacꝛm ſic ordinet̃ ꝯ ĩfirmitatem
corpis inquãtũ ꝯſeq̃t̃ ex pctõ: manifeſtũ eſt q ꝯ alias ſe
quelas pcti h̃ ſacꝛm ordinat̃ q̃ ſũt ꝓnitas ad malũ et diſ
ficultas ad bonuʒ: et tãto mag̃ q̃to huiꝰ infirmitates aie
ſunt ꝓpinquiores pctõ q̃ ĩfirmitas corpalis: et qdẽ huiꝰ
ĩfirmitates ſpũales p pñiaʒ ſunt curãde ꝓut penitens ꝑ
opa vtutis qbus ſatiſfaciẽdo vitat̃ a malis retrahit̃ et ad
bonũ inclinat̃: ſed qꝛ hõ vel p negligentiã aut p occupa
tiões varias vite aut ẽt ꝑꝑ tꝑis breuitatẽ aut ꝑꝑ alia hʼ
ꝑdictos defectꝰ i ſe ꝑfecte nõ curat ſalubriter ei ꝓuidet̃:
vt p hoc ſacꝛʒ ꝑdcã curatio cõpleat̃: et a reatu pene tꝑa
lis liberet̃: vt ſic nihil i eo remaneat qđ i exitu aie a cor
pore eã poſſit a ꝑceptiõe glĩe ĩpedire: et iõ Jac. addit. Et
alleuiabit eũ dñs: ꝯtingit ẽt q hõ oĩuʒ pctõꝝ q̃ cõmiſit
notitiã vl̃ memoriã nõ hʒ vt poſſit p pñiam ſingula ex
purgare: ſunt ẽt q̃tidiana pctã ſine qbꝰ pñs vita nõ agit̃:
a qbꝰ opʒ hoiem ĩ ſuo exitu p h̃ ſacꝛm emũdari: vt nihil
inueniat̃ in eo qđ ꝑceptiõi glĩe repugnet: et iõ addit Jac.
q ſi ĩ pctis ſit dimittent̃ ei. manifeſtũ eſt q h̃ ſacꝛm ẽ vl
timũ et q̃dãmõ ꝯſũmatiuũ totiꝰ ſpũalis curatõis quo hõ
q̃ſi ad ꝑcipiẽdã glĩaʒ ꝓparat̃. vñ et extrema vnctio nũcu
Non quibuſcũqꝫ infirmis dat extrema vnctio. pat̃. ¶ Ex q̃ manifeſtũ ẽ q h̃ ſacꝛm nõ qbuſcũqꝫ infir
mãtibꝰ eſt exhibẽdũ: ſʒ illis tñ q ex ĩfirmitate vr̃ mor
ti ꝓpinq̃re: q tñ ſi ꝯualuerint iterato põt h̃ ſacꝛm eis cõ
ferri ſi ad ſilẽʒ ſtatũ deuenerint: nõ. n. huiꝰ ſacꝛi vnctio ẽ
ad ꝯſecrãdũ ſicut vnctio ꝯfirmatiõis: ablutio baptiſmi:
et q̃dã alie vnctiões: q̃ iõ nũq̃ iterant̃: qꝛ ꝯſecratio ſꝑ ma
net dũ res ꝯſecrata durat ꝑꝑ efficaciã diue vtutis ꝯſecrã
Non dʒ dari dormiens ad mortem. tis: ordinat̃ aũt huiꝰ ſacꝛi inũctio ad ſanãdum: medicina
ãt ſanatiua totiẽs iterari dʒ q̃tiẽs ĩfirmitas iterat̃. ¶ Et
lʒ aliq̃ ſint in ſtatu ꝓpinq̃ morti ẽt abſqꝫ infirmitate: vt
pʒ in his q dãnãt̃ ad mortẽ: q tñ ſpũalibꝰ effectibꝰ huius
ſacꝛi ĩdigerẽt: nõ tñ exhibẽdũ eſt niſi ĩfirmantibus ſub
ſpecie corpalis medicine exhibeat̃: q̃ nõ cõpetit niſi cor
poralr̃ ĩfirmato: opʒ eniʒ in ſacꝛis ſignificationẽ ſeruari.
Sic g̃ reqrit̃ ĩ baptiſmo ablutio corpis exhibita: ita in h̃
ſacꝛo reqrit̃ medicatio ĩfirmitati corpali appoſita: vñ ẽt
oleũ ẽ ſpũalis mã huiꝰ ſacꝛi qꝛ hʒ efficaciã ad ſanãdam
corpalr̃ mitigando dolores: ſicut aq̃ q̃ corpalr̃ abluit eſt
mã ſacꝛi in quo fit ſpũalis ablutio. Inde ẽt manifeſtũ ẽ
q ſicẽ medicatio corpalis adhibẽda eſt ad ĩfirmitatꝭ ori
gineʒ: ita hec vnctio illis ptibꝰ corpis adhibet̃ ex qbꝰ in
firmitas pcti ꝓcedit: ſicut ſunt inſtrĩa ſenſuuʒ et manus et
pedes: qbus opa pcti exercent̃: et ſm q̃rũdã ꝯſuetudinẽ
ẽt rões i qbꝰ vis libidinis viget: qꝛ vo p hoc ſacꝛm pctã
dimittunt̃: pctm̃ aũt nõ dimittit̃ niſi p grãm. manifeſtũ
Q ſacerdotes ꝯferũt ſacramentũ iſtud. eſt q in h̃ ſacꝛo gr̃a ꝯfert̃. ¶ Ca vo in qbꝰ gr̃a illuminãs
menteʒ cõfert̃ exhibere ſolũ ꝑtinet ad ſacerdotes quoꝝ
ordo eſt illuminatiuus: vt dicit Dioñ. nec reqrit̃ ad hoc
ſacꝛm epõ: cũ p h̃ ſacꝛm nõ ꝯferat̃ excellẽtia ſtatꝰ: ſicẽ in
illis q̃ꝝ ẽ miniſter epõ: qꝛ tñ h̃ ſacꝛʒ ꝑfecte curatiõis effe
ctũ hʒ: et i eo reqrit̃ copia grẽ: cõpetit huic ſacꝛo q multi
ſacerdotes interſint: et q oõ totius eccleſie ad effectum

huius ſacri coadiuuet. vñ Iac. dicit. Inducat pñbyteros
eccl'ie: ⁊ oīo fidei ſanabit infirmū: ſi tñ vn⁹ ſolus pñbyter
aſſit: itelligit̃ h̄ ſacr̄m pficere in v̄tute tot⁹ eccl'ie cui⁹ mi-
niſter exiſtit: ⁊ cui⁹ pſonā gerit. Impedit̃ āt hui⁹ ſacri effe
ctus p fictionē ſuſcipiētis: ſicut ɔtingit ⁊ in alijs ſacris.

De ſacramento ordinis. Cap. LXXIIII.

Idē.4.ſcri. di.24. Manifeſtū eſt aūt ex pdictis q in oīb⁹
ſacris de qb⁹ iam dictū eſt
ſpūalis ɔfert̃ grā ſub ſacro viſibiliū rex: oīs
aūt actio dʒ eē pportionata agēti. opʒ igit̃ q
pdictoꝝ diſpēſatio ſacroꝝ fiat p hoīes viſi-
Angelis non cōpetit ſacrorū diſpēſatio. biles ſpūalē v̄tutē hn̄tes: nō. n. angelis cōpetit ſacroꝝ diſ
penſatio ſʒ hoīb⁹ viſibili carne idutis. vñ ⁊ Apl's dicit ad
Heb. 5. Oīs pōtifex ex ho. aſ. p ho. cō. i his q̄ ſūt ad deū.
Hui⁹ aūt rō aliūde ſumi pt: ſacroꝝ. n. iſtitutio ⁊ v̄t⁹ a chrō
initiū hʒ. d̄ ipſo eniʒ dicit Apl's Eph. 5. q chrūs dilexit ec-
cleſiā ⁊ ſemetipm tra. p ea vt illā ſanctifi. mū. eā la. aq̄ i
Que ſunt prin ci. ſacramēta. no.le. v̄bo vite. manifeſtuʒ eſt ēt q chrūs ſacr̄m ſui corpis ⁊ ſan
guinis i cena dedit ⁊ frequētādū iſtituit q̄ ſunt pncipalia
ſacr̄a. qr igit̃ chrūs corpalē ſui pñtiā erat eccl'ie ſubtractu-
rus: neceſſariū fuit vt alios iſtitueret ſibi miniſtros qui
ſacr̄a fidelib⁹ diſpēſarēt: ſ̄m illō Apl'i. j. Cori. 4. Sic nos
ex. hō vt mi. chrī ⁊ diſ. mi. dei: ⁊ ſi diſcipulis ɔſecrationē
ſui corpis ⁊ ſanguis cōmiſit: di. Hoc fa. i meā cōme. eiſdē
tribuit ptāte pctā remittēdi ſʒ illō Ioā. 20. Quoꝝ remiſ
ſe. pec. re. eis. Eiſdē ēt docēdi ⁊ baptiʒādi iniūxit officiuʒ
dicēs Matth. vlt. Eūtes do. oēs gen. bap. eos. miſter aūt
cōpat̃ ad dn̄m ſic inſtr̄m ad pncipale agēs: ſic. n. inſtr̄m
mouet̃ ab agēte ad aliqd efficiēdū: ſic miſter mouet̃ im
perio dn̄i ad aliqd exequēdū. opʒ āt inſtr̄m eē pportio-
natū agenti: vñ ⁊ miſtros chrī opʒ eſſe ei ɔformes: chrūs
aūt vt dn̄s auctāte ⁊ v̄tute ppa nr̄aʒ ſalutē opat⁹ ē iquā-
tuʒ fuit de⁹ ⁊ hō: vt ſ̄m id qd hō eſt ad redēptionē nr̄am
pateret̃: ſ̄m aūt q deus: paſſio ei⁹ nobis fieret ſalutaris:
opʒ igit̃ ad miſtros chrī hoīes eē ⁊ aliqd diuinitatis ei⁹ pti-
cipare ſ̄m aliquā ſpūalē ptātē. nā ⁊ iſtr̄m aliqd pticipat
de v̄tute pncipalis agētis: de hac aūt ptāte dicit Apl's. ij.
Cori. vlti. q ptātē ddit ei dn̄s i edi. ⁊ nō in deſtructionē.
Nō eſt dōm q ptās hui⁹ ſic data ſit chrī diſcipulis q p
eos ad alios driuāda nō eēt. data eſt eni eis ad eccl'ie edi
ficationē ſ̄m Apl'i dictū. tādiu g̃ opʒ hāc ptātē ppetua-
ri q̄diu neēe edificari eccl'iā. hoc aūt neēe eſt poſt mortē
diſcipuloꝝ chrī vſqʒ ad ſeculi finē. ſic igit̃ data fuit diſci
pulis chrī ſpūalis ptās vt p eos deueniret ad alios. vñ ⁊
dn̄s diſcipulos i pſona alioꝝ fideliū alloq̄bat̃: vt pʒ p id
qd hr̄ Mar. 13. Qd vobis di. o. di. ⁊ Matth. vlt. dn̄s di-
ſcipulis dixit. Ecce ego vo. ſum vſ. ad ɔſum. ſe. qr igitur
hec ſpūalis ptās a chrō in miniſtros eccl'ie driuat̃: ſpūa-
les aūt effect⁹ in nos a chrō deriuati ſub qbuſdā ſenſibi-
libus ſignis explētur vt ex ſupradictis pʒ. oportuit etiaʒ
q hec ſpiritualis ptās ſub quibuſdā ſenſibilib⁹ ſignis ho
minib⁹ traderet̃: hui⁹ aūt ſunt certe for' v̄boꝝ ⁊ determi-
nati actus. puta ipō manuū: unctio ⁊ porrectio libri vel
calicis: aut alicui⁹ hm̄ qd ad executionē ſpūalis ptinet po-
teſtatis: qñcūqʒ āt aliqd ſpūale ſub ſigno corpali tradit̃
hoc di ſacr̄m. manifeſtū ē g̃ q i collatiōe ſpūalis ptātis
qddā ſacr̄m pagit̃ qd di ordinis ſacr̄m. Ad diuinā āt libe-
ralitatē ptinet vt cui ɔfert̃ ptās ad aliqd operādū ɔferā-
tur etiā ea ſine qb⁹ hʒ opatio ɔueniēter exerceri nō pōt:
adminiſtratio aūt ſacroꝝ ad q̄ ordinat̃ ſpūalis ptās cō-
ueniēter nō fit niſi aliqs ad h̄ a diuina grā adiuuet̃: ⁊ iō in
hoc ſacro ɔfert̃ grā ſicut ⁊ in alijs ſacris: qr vō ptās ordinis
ad diſpēſationē ſacramētoꝝ ordinat̃: inter ſacr̄a aūt no-
biliſſimū ⁊ ɔſūmatiuū alioꝝ ē eucharīſtie ſacr̄ʒ: vt ex di-
ctis pʒ: opʒ q ptās ordis ɔſideret̃ pcipue ſ̄m cōpationē
ad hoc ſacr̄m. Nā vnūqdqʒ denoiat̃ a fine: eiuſdē āt v̄tu- Nota.
tis eſſe vt aliquā pfectionē tribuere ⁊ ad ſuſceptionē il-
lius materiā ppare: ſicut ignis v̄tutē hʒ vt formā ſuā trāſ
fundat in alteꝝ ⁊ vt māam diſponat ad forme ſuſceptio-
nem: cū ergo ptās ordinis ad h̄ ſe extēdat vt ſacr̄m cor-
poris chrī cōficiat ⁊ fidelib⁹ tradat: opʒ q eadē ptās ad
hoc ſe extēdat q fideles aptos reddat ⁊ congruos ad hʒ
ſacri pceptionē. reddit̃ aūt apt⁹ ⁊ ɔgruus fidelis ad hui⁹
ſacri pceptionē p hoc q eſt a pctō imunis. nō. n. pt aliter
chrō ſpūaliter vniri cui ſacr̄aliter cōiūgit̃ hoc ſacr̄m pci-
piēdo. Opʒ ergo q ptās ordinis ſe extēdat ad remiſſio-
nem pctōꝝ p diſpēſationē illoꝝ ſacroꝝ que ordinantur
ad pctī remiſſionē: cuiuſmodi ſūt baptiſm⁹ ⁊ pnīa: vt ex
dictis pʒ. vñ vt dictū eſt dn̄s diſcipulis qbus cōmiſit ſui
corpis ɔſecrationē dedit ēt ptātē remittēdi pctā: q̄ qdeʒ
ptās p claues intelligit̃: de qb⁹ dn̄s petro. Matth. 16. di
xit: tibi dabo cla. reg. ce. Celuʒ eniʒ vnicuiqʒ claudit̃ ⁊
aperit̃ per hoc q pctō ſubiacet vel a pctō purgatur: vñ
⁊ vſus harꝝ clauiū dicit̃ eſſe ligare ⁊ ſoluere: ſcʒ a pecca-
tis: de quibus quidem clauibus ſupra dictum eſt.

De diſtinctione ordinum. Cap. LXXV.

Conſiderandū eſt autē q ptās q̄ Idē 4° ſcri.
ordinat̃ ad aliquē diſtin. 24.
pncipalē effectū inata eſt hr̄e ſub ſe interio-
res ptātes ſibi deſeruientes qd manifeſte in
artib⁹ appʒ: arti. n. que formā artificialē idu
cit dſeruiūt artes que diſponūt māam: ⁊ illa q̄ formā idu-
cit deſeruit arti ad quā ptinet artificiati finis: ⁊ vlterius
q̄ ordinat̃ ad certiorē finē deſeruit illi ad quā ptinet vlti
mus finis: ſicut ars q̄ cedit ligna deſeruit nauifactiue: ⁊
hec gubernatorie que iteꝝ deſeruit iconomice vel mili-
tari aut alicui hui⁹ ſ̄m q nauigatio ad diuerſos fines or
dinari pōt: qr ergo ptās ordinis pncipalr ordinat̃ ad cor
pus chrī ɔſecrādū ⁊ fidelibus diſpēſandū: ⁊ ad fideles a
pctīs purgādū: opʒ eē aliquē pncipalē ordinē cuius ptās
ad h̄ pncipalr ſe extēdat: ⁊ h̄ eſt: ordo ſacerdotalis alios
aūt qui eidē ſeruiāt aliqualr māam diſponendo: ⁊ hi ſunt
ordines miniſtrātiū. Quia vō ſacerdotalis ptās: vt dictū Nota.
eſt ſe extendit ad duo: ſcʒ ad corporis chrī ɔſecrationē:
⁊ ad reddēduʒ fideles idoneos per abſolutionē a pctīs
ad eucharīſtie perceptionē: opʒ q inferiores ordines ei
deſeruiāt vel in vtroqʒ vel in altero tm̄: ⁊ manifeſtuʒ eſt
q tāto aliqs inter inferiores ordines ſuperior eſt quāto
ſacerdotali ordini dſeruit in plurib⁹ vel in aliq̄ digniori.
Infimi ergo ordines deſeruiūt ſacerdotali ordini ſolum
in ppl'i pparatiōe: hoſtiarij qdē arcendo infideles a cetu
fideliū: lectores aūt inſtruendo cathecuminos de fidei
rudimētis: vñ eis ſcriptura veteris teſtamēti cōmittitur
legenda: exorciſte ſunt aūt purgādo eos qui iam iſtructi
ſunt: ſʒ aliqualr a demone ipediunt̃ a pceptiōe ſacrorū.
Superiores vō ordines ſacerdotali deſeruiunt ⁊ in prepa
ratione ppl'i ⁊ ad cōſūmationē ſacri. naʒ acoliti habent
miniſteriū ſuper vaſa nō ſacra in qb⁹ ſacri materia pre-
paratur: vñ eis vrceoli in ſua ordinatiōe traduntur: ſub-
diaconi aūt habent miniſterium ſuper vaſa ſacra ⁊ ſup
diſpōnē materie nondū ɔſecrate: diaconi aūt vlteri⁹ ha- Nota.
bent aliqd miniſteriū ſuper materiā iam cōſecratā pu⁹
ſanguinem chrī diſpenſant fidelibus: ⁊ ideo hi tres ordi-
nes: ſcʒ ſacerdotū diaconoꝝ ⁊ ſubdiaconoꝝ ſacri dicun-
tur: qr accipiūt miniſteriū ſuper aliqua ſacra. Deſeruiūt
etiam ſuperiores ordines in pparatione ppl'i: vñ ⁊ diaco
nibus cōmittitur euangelica doctrina ppl'o pponenda.
ſubdiaconibus ap'lica: acolitis vt circa vtrūqʒ exhibeāt
qd pertinet ad ſolēnitatem doctrine: vt ſcilicet lumina-
ria deferant ⁊ alia huiuſmodi adminiſtrent.

¶ De ep̄ali ptāte ꝛ ꝙ in ea vn⁹ ſit ſūm⁹. Cap.LXXVI.

QUia vo omniū boꝝ ordinum collatio
cū quodā ſacro perficiť: vt di
ctum eſt. ſacra vo ecclie ſunt per aliquos mi
niſtros ecclie diſpenſanda: ꝛ iō neceſſe eſt ali
quā ſupiorē ptātē eē in ecclia alicui⁹ altioris
Cōparatio ptā tis ep̄alis ad ſacerdotalē. miniſterij: q̄ ordinis ſacrꝫ diſpēſet: ꝛ hec eſt ep̄alis ptās:
que ꝛ ſi q̄dē q̄tū ad ꝯſecratonē corpis chr̄i non excedat
ſacerdotis ptātem: excedit tn̄ eaꝫ in his q̄ ptinēt ad fide
les. naꝫ ꝛ ipſa ſacerdotalis ptās ab ep̄ali deriuať: ꝛ q̄cq̄d
arduū circa pplm fidelē eſt agendū ep̄is reſeruatur: q̄rū
auctoritate etiā ſacerdotes pñt hoc qđ eis agēdū cōmit
titur: vñ ꝛ in his q̄ ſacerdotes agūt vtunť reb⁹ p ep̄m cō
ſecratis: vt in eucharıſtie ꝯſecratiōe vtunť ꝯſecratis per
ep̄ꝫ calice altari ꝛ pallys. ſic ergo manifeſtū eſt ꝙ ſūma
ptās regiminis fidelis ppl̄i ad ep̄alē ptinet dignitatē. ma
nifeſtū eſt autē ꝙ q̄uis ppl̄i diſtinguanť p diuerſas dio
ceſes ꝛ ciuitates: tn̄ ſicut eſt vna ecclia ita opꝫ eſſe vnuꝫ
pplm chr̄ianuꝫ: ſicut ḡ in vno ſpāli pplo vn⁹ ecclie req
ritur vn⁹ ep̄s qui ſit toti⁹ ppl̄i caput: ita i toto pplo chr̄ia
no requiriť ꝙ ſit vnus totius eccleſie caput. Iteꝫ ad vni
tateꝫ ecclie reqriť ꝙ oēs fideles in fide cōueniant: circa
vo ea que fidei ſunt cōtingit qōnes moueri: per diuerſi
tatem aūt ſententiaruꝫ diuideretur eccleſia niſi in vnita
te per vnius ſententiam conſeruareť: exigit ergo ad vni
tatem eccleſie conſeruandaꝫ ꝙ ſit vnus qui toti eccleſie
p̄ſit. manifeſtum eſt āt ꝙ chr̄s eccleſie in neceſſarys nō
defecit quē dilexit: ꝛ p ea ſanguinē ſuū fudit: cū ꝛ de ſy
nagoga dicať per dn̄m. Quid vltra debui facere vinee
mee ꝛ non feci. Iſa.5. nō eſt igitur dubitandū quin ex or
dinatione chr̄i vnus toti ecclie preſit. Adhuc nulli dubiū
eſſe dꝫ quin ecclie regimē ſit optime ordinatū vtpote p
eum diſpoſitū per quē reges regnāt ꝛ legūꝫ ꝯditores iu
ſta decernunt: optimū aūt regimē multitudinis eſt vt re
gatur per vnū: qđ pꝫ ex fine regiminis qui eſt pax. pax.n.
ꝛ vnitas ſubditoꝝ eſt finis regētis: vnitat aūt ꝯgruētior
cā eſt vnus q̄ꝫ multi. manifeſtū eſt igiť regimen eccleſie
ſic eē diſpoſitū vt vnus toti ecclie preſit. Amp. ecclia mi
litans a triūphanti eccleſia p ſiſitudineꝫ deriuatur: vñ ꝛ
Ioā. in apoc. hierl̄m deſcendērē de celo: ꝛ Moyſi dictū
eſt ꝙ faceret oīa ſm exēplar ei in monte monſtratū: in
triūphāti aūt ecclia vnus p̄ſidet qui ēt p̄ſidet in toto vni
uerſo. ſ. deus. Diciť.n. apo.21. Ipſi ppl̄s eius erunt: ꝛ ipſe
cū eis erit eoꝝ deus: ergo ꝛ i ecclia militāte vnus eſt qui
p̄ſidet vniuerſis. Hinc eſt ꝙ Oſee p̄mo dı̄: cōgregabunť
filij Iuda ꝛ filij iſrl̄ pariter: ꝛ ponēt ſibi caput vnū. ꝛ dn̄s
Error. dicit Ioā.10. fiet vnuꝫ ouile ꝛ vnus paſ. Si quis aūt di
cat ꝙ vnuꝫ caput ꝛ vnus paſ. eſt chr̄s qui eſt vn⁹ vnius
eccleſie ſponſus nō ſufficienter rñdet. Manifeſtū eſt.n.
Reprobať. ꝙ oīa eccleſiaſtica ſacra ipſe chr̄s perficit. Ipſe enim eſt
qui baptiçat: ipſe eſt qui pctā remittit: ipſe eſt verus ſa
cerdos qui ſe obtulit in ara crucis ꝛ cuius v̄tute corp⁹ ei⁹
in altari quotidie cōſecratur: ꝛ tn̄ q2 corporaliter nō cū
oībus fidelibus p̄ntialiter erat futurus elegit miniſtros
per quos predicta fidelibus diſpenſaret: vt ſupra dictuꝫ
eſt. Eadem igitur rōne q2 p̄ntiaꝫ corporalem erat ecclie
ſubtracturus oportuit vt alicui cōmitteret qui loco ſui
vl̄is eccleſie gereret curā. Hinc eſt ꝙ Petro dixit ante
aſcenſionē: paſce oues meas. Ioā. vlti. ꝛ an̄ paſſionē. Tu
iterum cōuerſus confirma fratres tuos. Luč.22. ꝛ ei ſoli
promiſit. Tibi dabo cla. reg. celoꝝ: vt oſtendereť ptās cla
uiuꝫ per eūꝫ ad alios deriuanda ad ꝯſeruandū ecclie vni
tatem. Non pōt aūt dici ꝙ ꝛ ſi Petro hāc dignitatē de
derit: per eum tn̄ ad alios non deriuať. manifeſtū eſt.n.
ꝙ chr̄s eccleſiaꝫ ſic inſtituit vt eſſet vſqꝫ ad finem ſeculi
duratura ſm illud Iſai.10. Super ſolium Dauid ꝛ ſup
regnū eius ſedebit vt cōfir. il. ꝛ corro. in iudi. ꝛ iuſti. āmo
do ꝛ vſqꝫ in ſempiternū. manifeſtū eſt igiť ꝙ ita illos q̄
tunc erant in miniſterio cōſtituit vt eoꝝ ptās deriuareť
ad poſteros pro vtilitate eccleſie vſqꝫ ad finem ſeculi.
preſertim: cū ipſe dicat. Matth. vlti. Ecce ego vobiſcuꝫ
Error excluditur. ſum vſqꝫ ad cōſum. ſeculi. ¶ Per hoc autem excludiť
quorūdā preſumptuoſus error qui ſe ſubducere nitūť
ab obedientia ꝛ ſubiectione Petri: ſucceſſorem eius Ro
manuꝫ pontificem vl̄is ecclie paſtorē nō recognoſcētes.

¶ Qꝫ per malos miniſtros ſacramenta diſpenſari poſ
ſunt. Cap.LXXVII.

EX his que premiſſa ſunt manifeſtum
eſt ꝙ miniſtri eccleſie potētiaꝫ
quādaꝫ in ordinis ſuſceptione diuinitus ſu
ſcipiunt ad ſacra fidelibus diſpēſanda. Qꝫ
aūt alicui rei per cōſecrationeꝫ acqriť ppe
tuo in eo manet. vñ nihil ꝯſecratū iterato cōſecratur: po
teſtas igiť ordinis perpetuo in miniſtris eccleſie manet.
nō ergo tollitur per pctm̄: poſſunt ergo ēt a peccatorib⁹
ꝛ malis dūmō ordinē habeant eccleſiaſtica ſacra ꝯferri. 2°
¶ Itē nihil pōt in id qđ eius facultatē excedit niſi acce
pta aliunde ptāte: qđ taꝫ in nālibus q̄ꝫ in ciuilibus pꝫ. nō
enim aqua calefacere pōt niſi accipiat v̄tuteꝫ calefacien
di ab igne: neqꝫ balliuus ciues cohercere pōt niſi accepta
ptāte a rege: ea aūt que in ſacris aguntur facultatē huma
naꝫ excedunt: vt ex p̄miſſis pꝫ. ḡ nullus pōt ſacra diſpē
ſare q̄ſcūqꝫ ſit bonus niſi ptāteꝫ accipiat diſpenſandi:
bonitati aūt hoīs malitia opponiť ꝛ pctm̄: ergo nec per
pctm̄ ille qui ptāteꝫ accepit ipediť quo min⁹ ſacra diſpē
ſare poſſit. ¶ Adhuc. Hō dı̄ bonus vel malus ſm v̄tutē 3°
vel vitium que ſunt habitus quidā: hitus aūt a potentia
in hoc differt ꝙ per potētiaꝫ ſumus potētes aliquid face
re. per habituꝫ aūt nō reddimur potētes ad aliqđ facien
duꝫ ſed habiles vel inhabiles ad id qđ poſſumus bn̄ vł
male agēdū: per habitū igiť nō dať neqꝫ tollitur nobis
aliquid poſſe: ſꝫ hoc per habitū acqrimus vt bn̄ vel ma
le aliquid agamus: nō igitur ex hoc ꝙ aliquis eſt bonus
vel malus ē potēs vł ipotēs ad diſpēſandū ſacra: ſꝫ ido
neus vł nō idone⁹ ad bn̄ diſpēſandū. ¶ Amp. Qđ agit i 4°
v̄tute alteri⁹: nō aſſilať ſibi patiēs ſꝫ p̄ncipali agēti: nō.n.
domus aſſilať iſtrumētis q̄b⁹ artifex vtiť ſꝫ arti ipſius.
miniſtri aūt ecclie in ſacris nō agūt in v̄tute p̄pa: ſꝫ i v̄tu
te chr̄i: de quo dı̄ Ioā. j. h̄ eſt q̄ baptiçat: vñ ꝛ ſic iſtrm̄ mi
niſtri agere dicunť: miniſter eniꝫ eſt ſic inſtrm̄ aiatū. non
igiť malitia miniſtroꝝ impedit qn fideles ſalutē p ſacra
cōſequanť a chr̄o. ¶ P. De bonitate vł malitia alterius 5°
hoīs hō iudicare nō pōt: hoc.n. ſolius dei eſt qui occulta
cordis rimať. ſi igiť malitia miniſtri ipedire poſſet ſacri
effectū nō poſſet hō hr̄e fiduciā certā d̄ ſua ſalute nec cō
ſciētia ei⁹ remaneret libera a pctō. incōueniēs igiť vı̄ ꝙ
ſpeꝫ ſue ſalutis i bonitate puri hoīs q̄s ponat: diciť enim
Hiere.17. maledict⁹ hō q̄ ꝯfidit i hoīe. ſi āt hō ſalutē ꝯſe
qui p ſacra nō ſperaret niſi a bono miniſtro diſpēſata: vi
dereť ſpeꝫ ſue ſalutis aliq̄lr i hoīe ponē: vt ḡ ſpeꝫ nr̄e ſa
lutis in chr̄o ponam⁹ q̄ ē de⁹ ꝛ hō: ꝯfitēdū eſt ꝙ ſacra ſūt
ſalutaria ex v̄tute chr̄i ſiue p bonos ſiue p malos mini
ſtros diſpēſenť. Hoc ēt appet p h̄ ꝙ dn̄s ēt malis p̄latis
obedire docet q̄ p tn̄ nō ſūt opa imitāda: dı̄č.n. Matth.
23. Sup cathedrā Moyſi ſederūt ſcribe ꝛ phariſei. que
ḡ dixerint vobis ſuate ꝛ facite: ſm āt opa eoꝝ nolite fa
cere. mlto āt mag̃ obediēdū eſt aliq̄b⁹ pp h̄ ꝙ ſuſcipiūt
miniſteriū a chr̄o q̄ꝫ pp cathedrā Moyſi. Eſt ḡ ēt malis
miſtris obediēdū ꝙ nō eēt niſi i eis ordis ptās maneret
pp quā eis obediť. hn̄t ḡ ptātē diſpēſandi ſacra. etiā ma

Error quorūdā excluditur.

li. ¶ Per hoc autem excluditur quorūdam error dicen
tiū q̄ omnes boni poſſunt ſacra miniſtrare ⁊ nulli mali.

¶ De ſacramento matrimonij. Cap. LXXVIII.

Idē 4° ſen. diſtin. 26. q. 2. ar. 2.

Cap. 52.

Quāuis autē hoīes p̄ ſacramēta reſtau
rentur ad grām: non tñ mox re
ſtaurantur ad imortalitatē cuius rōnem ſu
pra oſtēdimus: quicūq̄ʒ aūt corruptibilia ſūt
perpetuari non pñt niſi per gñationē. Quia
igitur pplm fideliū ꝑpetuari oportebat vſq̄ʒ ad mundi
finē: neceſſariū fuit hoc per gñonem fieri per quā etiam
humana ſpēs perpetuatur. ¶ Cōſiderādū eſt aūt q̄ qñ
aliquid ad diuerſos fines ordinatur indiget hīe diuerſa
dirigentia in finē: q: finis eſt proportionatus agēti: gña
tio aūt humana ad multa ordinatur. ſ. ad perpetuitatem
ſpēi ⁊ ad perpetuitatē alicuius boni politici puta populi
in aliqua ciuitate: ordinatur etiam ad perpetuitatē eccle
ſie que in fidelium collectione cōſiſtit: vnde opʒ q̄ huiꝰ
gñatio a diuerſis dirigatur. Inquātuʒ igitur ordinat̄ ad
bonuʒ nāe qḋ eſt perpetuitas ſpēi dirigitur in fineʒ a nā
inclinante in hunc finē: ⁊ ſic dr̄ eſſe nature officiuʒ: inquā
tum vo ordinatur ad bonū politicū ſubiacet ordinationi
ciuilis legis. Inquātū igitur ordinatur ad bonū eccleſie:
opʒ q̄ ſubiaceat regimini eccleſiaſtico: ea aūt que popu
lo per miniſtros eccleſie diſpenſantur: ſacramēta dicun
tur. Matrimoniū igitur ſm̄ q̄ cōſiſtit in cōiunctiōe ma
ris ⁊ femine intendentiū prolē ad cultuʒ dei generare ⁊
educare: eſt ecclie ſacramētū: vñ ⁊ quedā bñdictio nubē
tibus per miniſtros eccleſie adhibetur: ⁊ ſicut in alijs ſa
cramētis per ea que exterius agunt̄ ſpūale aliquid figu
ratur: ſic ⁊ in hoc ſacramēto per ꝯiūctionē maris ⁊ femi
ne ꝯiūctio xp̄i ⁊ ecclie figurat̄ ſm̄ illud Apl̄i ad Eph. 5.
Sacramētū hoc magnū eſt. ego āt dico in xp̄o ⁊ ecclia.
Et q: ſacramēta efficiūt qḋ figurāt credēdū eſt q̄ nubē
tibꝰ p̄ hoc ſacr̄m grā cōferat̄ per quā ad vnionē xp̄i ⁊ ec
cleſie ꝑtineāt qḋ eis maxime neceſſariū eſt vt ſic carna
libus ⁊ terrenis intēdāt q̄ a xp̄o ⁊ ecclia nō diſiūgātur.
Quia igitur per ꝯiunctionē maris ⁊ femine xp̄i ⁊ ecclie
ꝯiūctio deſignat̄: opʒ q̄ figura ſignificato rñdeat. ꝯiun
ctio aūt xp̄i ⁊ ecclie eſt vniꝰ ad vnā ꝑpetuo habēdaʒ. eſt
enim vna eccleſia: ſm̄ illud Cantic. 6. Una eſt columba
mea ꝑfecta mea: nec vnquā xp̄s a ſua ecclia ſeꝑabit̄. di
cit enī ipſe Math. vlti. Ecce ego vobiſcū ſuʒ vſq̄ʒ ad cō
ſummationē ſeculi: ⁊ vlterius ſp̄ cū dn̄o erimus: vt dr̄. j.
Theſſal. 4. neceſſe eſt igit̄ q̄ mr̄imoniū ſm̄ q̄ eſt eccle
ſie ſacr̄m ſit vnius ad vnā indiuiſibilr̄ habēdā: ⁊ hoc ꝑti
Tria ſūt bona mr̄imo.
net ad fidē qua ſibiinuicē vir ⁊ vxor obligant̄. Sic igit̄
tria ſunt bona mr̄imonij ſm̄ q̄ ē eccleſie ſacr̄m. ſ. ples
ad cultum dei ſuſcipienda ⁊ educāda. Fides prout vnus
vir vni vxori obligat̄: ⁊ ſacr̄m ſm̄ q̄ indiuiſibilitateʒ hʒ
mr̄imonialis cōiunctio inquātū eſt ꝯiunctionis xp̄i ⁊ ec
Cap. 123. ⁊ ī fra.
cleſie ſacr̄m. Cetera aūt que in matrimonio conſideran
da ſunt ſupra in 3° libro pertractauimus.

¶ Qr̄ p̄ xp̄m corpoꝝ reſurrectio ſit futura. Ca. LXXIX.

Idē. 4. ſen. diſtin. 43.

Quia vo ſupra oſtēſum eſt. q̄ p̄ xp̄m li
berati ſumꝰ ab his q̄ p̄ pctm̄
p̄mi hoīs incurrimus. Peccāte aūt primo ho
mine nō ſolū in nos pctm̄ deriuatū eſt ſed ēt
mors q̄ eſt pena pcti. ſm̄ illḋ Apl̄i ad Ro. 5.

Nota.

¶ Per vnū hoīeʒ pctm̄ in hūc mūdū intrauit ⁊ p̄ pctm̄
mors: neceſſariū eſt q̄ per xp̄m ab vtroq̄ʒ liberemur ⁊
a culpa. ſ. ⁊ a morte. vñ ⁊ ibidē dicit Apl̄s. Si in vniꝰ de
licto mors regnauit p̄ vnū multo magis accipiētes abū
dantiā donationis ⁊ iuſtitie in vitā regnabūt per vnum
Ieſum xp̄m: vt igit̄ vtrūq̄ʒ nobis in ſeipſo demonſtra
ret: ⁊ mori ⁊ reſurgere voluit: mori quideʒ voluit vt nos
a pctō purgaret. vñ Apl̄s dicit Hebre. 9. Quēadmoduʒ
ſtatutū eſt hoībus ſemel mori: ſic ⁊ xp̄s ſemel oblatꝰ eſt
ad multoꝝ exhauriēda pctā: reſurgere aūt voluit vt nos
a morte liberaret: vñ Apl̄s. j. Corin. 15. Xp̄s reſurrexit
a mortuis p̄mitie dormientiū: qm̄ qdē per hoīeʒ mors ⁊
per hoīem reſurrectio mortuoꝝ: effectū igit̄ mortis xp̄i
in ſacris ꝯſequimur quātū ad remiſſionē culpe. dictū eſt
enim ſupra q̄ ſacramēta in vtute paſſionis xp̄i operan Cap. 56.
tur: effectū aūt reſurrectionis xp̄i quātū ad liberationeʒ
a morte in fine ſeculi cōſequemur qñ oēs p̄ xp̄i vtutē re
ſurgemus: vñ dicit Apl̄s p̄ꝰ Corin. 15. Si xp̄s predicatur Nota.
q̄ reſurrexit a mortuis: quō qdaʒ dicūt in vobis qm̄ re
ſurrectio mortuoꝝ non eſt. ſi aūt reſurrectio mortuoꝝ
nō eſt neq̄ʒ xp̄s reſurrexit. ſi aūt xp̄s non reſurrexit: ina
nis eſt p̄dicatio nr̄a: inanis eſt ⁊ fides noſtra. eſt igit̄ de ne
ceſſitate fidei credere reſurrectionē mortuoꝝ futuram.
Quidā vo hoc peruerſe intelligentes reſurrectioneʒ cor Error quorūdā ponitur: ⁊ reprobatur. p̄ꝰ reprobō.
porū futurā non credunt: ſʒ qḋ de reſurrectione legitur
in ſcripturis ad ſpūalem reſurrectioneʒ referre conant̄:
ſm̄ q̄ aliqui a morte pcti reſurgunt per grāʒ. ¶ Hic āt
error ab ipo Apl̄o reprobat̄: dic. n. ij. Timo. ij. Propha
na ⁊ vaniloquia deuita: multū enim proficiunt ad ipieta
tem: ⁊ ſermo eoꝝ vt cancer ſerpit: ex quibus eſt Hime
neus ⁊ Philetꝰ: q: a vitate fidei exciderunt dicentes re
ſurrectionē iaʒ factaʒ eſſe: qḋ non poterat itelligi niſi de
reſurrectiōe ſpūali. eſt ḡ ꝯ vitatē fidei ponē reſurrectio
nē ſpiritualē ⁊ negare corporalē. ¶ P̄. Manifeſtū ē ex 2
his q̄ Apl̄s Corinth. dicit: q̄ p̄miſſa vba de reſurrectiōe
corporali ſūt itelligēda. nā poſt pauca ſubdit. Seminat̄
corpus aiale: ſurgit corpꝰ ſpūale: vbi manifeſte corpis re
ſurrectioneʒ tāgit: ⁊ poſtmodū ſubdit. Opʒ corruptibile
hoc induere icorruptioneʒ: ⁊ mortale h̄ induere imorta
litatē: h̄ aūt corruptibile ⁊ mortale eſt corpus. corpꝰ igit̄
eſt qḋ reſurget. ¶ Adhuc. Dn̄s Ioan. 5. vtrūq̄ʒ reſurre 3
ctionē p̄mittit: dicit. n. Amē amē dico vobis: q: venit ho
ra ⁊ nūc eſt qñ mortui audiēt vocē filij dei: ⁊ q̄ audierint
viuent: q̄ ad reſurrectionē ſpūalem aiaꝝ ꝑtinere vr̄: que
tunc iaʒ fieri icipiebat dū aliq̄ per fidē xp̄o adherebāt:
ſed poſtmodū corpalē reſurrectionē expmit dicēs. Ue
nit hora in qua oēs qui in monumētis ſunt audiēt voceʒ
filij dei. manifeſtū eſt eniʒ q̄ aie in monumētis nō ſunt
ſʒ corpa: p̄dicit̄ ḡ h̄ corpoꝝ reſurrectio. ¶ Expſſe ēt cor 4
poꝝ reſurrectio p̄nūciat̄ a Iob: di. n. Iob. 19. Scio q̄ re
demptor meus viuit: ⁊ in nouiſſimo die de terra ſurre
cturus ſum: ⁊ rurſus circundabor pelle mea: ⁊ in carne
mea videbo deū. ¶ Ad oſtēdēdū etiā reſurrectionē car 5
nis futurā euidens ratio ſuffragatur ſuppoſitis his que
in ſuperioribꝰ ſunt oſtenſa. oſtēſum eſt enim in ſcḋo aias Cap. 79.
hoīum imortales eſſe. remanēt igitur poſt corpora a cor
poribus abſolute. manifeſtū eſt etiam ex his que in ſecū Cap. 71.
do dicta ſunt q̄ aia corpori nālit̄ vnitur. eſt enim ſm̄
ſuam eſſentiam corporis forma. eſt ergo cōtra nām aie
abſq̄ʒ corpore eē. nihil aūt qḋ eſt ꝯ nāʒ pōt eſſe ꝑpetuū.
non ḡ ꝑpetuo erit aia abſq̄ʒ corpe. cuʒ ḡ ꝑpetuo maneat
opʒ eā corpi iterato ꝯiungi qḋ eſt reſurgere. imortalitas
igit̄ aiaꝝ exigere videt̄ reſurrectionē corpoꝝ futuram.
¶ Adhuc. Oñſuʒ eſt ſupra in tertio naturale hoīs deſi 6
deriū ad felicitatē tēdere. felicitas āt vltima eſt felicis ꝑ Cap. 24.
fectio. cuicūq̄ʒ igit̄ deeſt aliqḋ ad ꝑfectioneʒ nōdum hʒ
felicitatē ꝑfectā: q: nōduʒ eius deſideriū totalr̄ quietatur.
oē enim imꝑfectū ꝑfectionē ꝯſeq nālit̄ cupit: aia autē
a corpore ſeꝑata eſt aliquo mō imꝑfecta ſicut ois pars ex
tra ſuū totū exiſtēs: aia enim nālit̄ eſt pars humane nāe:
nō ḡ hō pōt vltimā felicitatē ꝯſeq niſi aia iterato corpo In 3° plibus capitulis.
ri cōiungat̄: preſertim cū oñſum ſit q̄ hō in hac vita nō

poteſt ad felicitatem vltimā peruenire. ¶ Itē. Sicut in
In 3° capl. 139. tertio oſtēſum eſt. ex diuina prouidentia peccantib⁹ pena
debeſ ꝛ bene agentib⁹ pmiū: in hac aūt vita hoies ex aia
ꝛ corpore cōpoſiti peccāt vel recte agūt. debeſ ergo ho-
minib⁹ ꝛ ſm aiam ꝛ ſm corpus pmiū vel pena: manife-
ſtum eſt aūt ꝙ in hac vita pmiū vltime felicitatis cōſeq
nō pñt ex his que in tertio ſunt oſtēſa. multotiēs etiā pctā
in hac non puniūſ. ĩnimo vt dī Job. 21. Hic impij vi-
uunt: ꝯfortati ſunt: ſublimatiqꝫ diuitijs. neceſſarium ģ eſt
ponere iteratam aie ad corpus cōiūctionē vt hō in cor-
pore ꝛ anima premiari ꝛ puniri poſſit.

¶ Obiectiones contra reſurrectionem. Cap. LXXX.

Argumēta ꝯ veritatem.

1 Sunt aūt quedā que reſurrectionis fi-
dem impugnare videnſ. In
nullo eni nāliū reꝝ inueniſ id qđ corruptū
eſt idē numero redire in eſſe: ſicut nec ab ali
qua priuatione ad habitum vī poſſe rediri:
ꝛ ideo qꝛ que corrumpunſ eadē numero iterari nō pñt:
nā intendit vt id qđ corrūpitur idē ſpē per gñationē cō
ſeruetur. cū ergo hoies per mortē corrumpanſ ipſumqꝫ
corpus hois vſqꝫ ad pma elemēta reſoluatur: non videſ
2 ꝙ idē numero hō poſſit reparari ad vitam. ¶ Itē. Im-
poſſibile eſt eſſe idē numero cuius aliqđ eſſentialiū pn-
cipioꝝ idē numero eſſe nō pōt. nā eſſentiali pncipio va-
riato ſemp variaſ eſſentia rei per quā res ſicut eſt: ita ꝛ
vna eſt. qđ aūt oīno redit i nihilū idē numero reſumi nō
pōt: potius enim erit noue rei creatio ꝙ̄ eiuſdē repatio:
videnſ aūt plura pncipioꝝ eſſentialiū hois p eius mor-
tem in nihilū redire. ꝛ pmo qdē ipſa corporeitas ꝛ for⁹
mixtionis cū corpus manifeſte diſſoluaſ: deinde ps aie
ſenſitiua ꝛ nutritiua que ſine corporeis organis eſſe non
pñt. vlterius aūt in nihilū videſ redire ipſa humanitas
que dī eſſe forma totius aia a corpore ſepata. impoſſe er-
3 go vī ꝙ hō idē numero reſurgat. ¶ Adhuc. Qđ nō eſt
cōtinuū idem numero eſſe non videſ: qđ quidem non ſo-
lum in magnitudinibus ꝛ motibus manifeſtū eſt: ſed ēt
in qualitatibus ꝛ formis: ſi enim poſt ſanitatē aliquis in-
firmatus iterato ſaneſ: non redibit eadem ſanitas nume-
ro: manifeſtum eſt autem ꝙ per mortē eſſe hois aufer-
tur: cū corruptio ſit mutatio de eſſe in non eſſe. impoſſe eſt
ergo ꝙ eſſe hois idem numero reiteretſ. neqꝫ igitur erit
idem hō numero: que eni ſunt eadē numero ſm eſſe ſūt
4 idem. ¶ Amp. Si idem hois corpus reparaſ ad vitam:
pari ratione opꝫ ꝙ quicqd in corpore hois fuit eidē re-
ſtituatur. ad hoc aūt maxima inducētia ſequiſ: nō ſolū
ppter capillos ꝛ vngues ꝛ pilos que manifeſte quotidia-
na pciſione tollunſ: ſed etiā ppter alias ptes corpis que
occulte per actionē naturalis caloris reſoluunſ: que oīa
ſi reſtituantur hoi reſurgenti indecens magnitudo con-
ſurget: nō videſ ergo ꝙ homo ſit poſt mortē reſurrectu-
5 rus. ¶ P. Contingens eſt qñqꝫ aliquos hoies carnibus
humanis veſci: ꝛ ſolum tali nutrimento nutriri: ꝛ ſic nu-
tritos filios gñare: caro ergo eadem in pluribus hoibus
inuenitur: nō eſt aūt poſſibile ꝙ in pluribus reſurgat: nec
aliter videſ eſſe vñis reſurrectio ꝛ integra ſi vnicuiqꝫ nō
reſtituetur qđ hʼ habuit: videſ ergo impoſſe ꝙ ſit hoium re-
6 ſurrectio futura. ¶ Itē. Illud qđ eſt cōe oībus exñtib⁹
in aliqua ſpecie videtur eſſe naturale illius ſpēi: nō eſt āt
hois reſurrectio nālis: non enim aliqua vtus nālis agen-
tis ſufficit ad hoc agendū vt cōiter oēs hoies reſurgent.
7 ¶ Adhuc. Si per chr̄m liberamur ꝛ a culpa ꝛ a morte
que eſt peccati effectus illi ſoli videntur liberandi eſſe a
morte per reſurrectionē qui fuerunt pticipes myſterio-
rum chr̄i quib⁹ liberarentur a culpa: hoc aūt non eſt oīuꝫ
hominū. nō igitur oēs homines reſurgent vt videtur.

¶ Solutio premiſſarū obiectionum. Cap. LXXXI.

De horū igitur ſolutionē cōſiderādū *Cap. 52.*
eſt ꝙ deus ſicut ſupra dictū
eſt in inſtitutione humane nature aliqd cor-
pori humano attribuit ſupra id qđ ei ex na-
turalibus pncipijs debebatur. ſ. incorruptibi-
litatem quandā per quam ꝯuenienter ſue forme coapta-
retur: vt ſicut aie vita perpetua eſt: ita corpus per aiam
poſſet perpetuo viuere: ꝛ talis quidē incorruptibilitas ēt
ſi non eſſet nālis quātum ad actiuū pncipiū: erat tñ quo-
dāmodo nālis ex ordine ad finem: vt. ſ. materia propor-
tionaretur ſue naturali forme que eſt finis materie: aie ģ
preter ordinem ſue nature a deo auerſe ſubtracta eſt diſ-
poſitio que eius corpori diuinitus indita erat vt ſibi pro-
portionabiliter rñderet: ꝛ ſecuta eſt mors: eſt igiſ mors
quaſi per accñs ſuperueniens hoi per pctm̄ conſiderata
inſtitutione humane nature: hoc aūt accidēs ſublatū eſt
per chr̄m qui merito ſue paſſionis mortē moriendo de-
ſtruxit. ex hoc igitur cōſequiſ ꝙ diuina virtute que cor-
pori incorruptionem dedit iterato corpus de morte ad
vitam repararetur. ¶ Secūdū hoc igiſ ad primū dōm *Solo primū argumētū.*
ꝙ virtus nature deficiens eſt a virtute diuina ſicut vir-
tus inſtrumēti a virtute principalis agentis. quāuis ergo
operatione nāe hoc fieri non poſſit vt corpus corruptū
reparetur ad vitā: tñ vtute diuina id fieri pōt. naꝫ ꝙ nā
hoc facere non poſſit ideo eſt: qꝛ natura ſemper per for-
mā aliquā opaſ: qđ aūt hꝫ formā iam eſt: vnde nihil ſe-
ipſum gñare pōt: ſꝫ gñat aliquid aliud ſibi ſm ſpēꝫ ſile.
cū vō corruptū eſt formā amiſit que poterat eſſe actiōis
pnᵐ: vñ operatione nāe qđ corruptū eſt idē numero re
parari nō pōt: ſꝫ diuina vtus que res produxit in eſſe ſic
p nām operaſ ꝙ abſqꝫ ea effectū nāe producere pōt: vt
ſuperius oñſuꝫ eſt. vñ cū vtus dīna maneat eadē ēt in re
bus corruptis pōt corrupta in integrū repare. ¶ Qđ vō *Ad 2ᵐ*
2° obijciebaſ ipedire nō pōt qn hō idē numero reſurge
re poſſit. Nullū. n. pncipioꝝ eēntialiū hois per mortem
oīno cedit in nihilū. nā aia rōnalis que eſt for⁹ hois ma-
net poſt mortē: vt ſuperi⁹ eſt oñſum. mā etiā manet que *Lib. 2. c. 79.*
tali forme fuit ſubiecta ſub dimēſionibus eiſdē ex qui-
bus habebat vt eſſet indiuidualis mā. ex cōiunctione er-
go eiuſdē aie numero ad eādē mām numero hō vn⁹ nu-
mero repabitur. Corporeitas aūt dupl'r accipi pt. Uno- *Corporeitas capit dupl'r.*
modo ſm ꝙ eſt forma ſubalis corpis put i gñe ſube col
locaſ: ꝛ ſic corporeitas cuiuſcūqꝫ corpis nihil aliđ eſt ꝙ̄
for⁹ ſubalis ei⁹ ſm quā in gñe ꝛ ſpecie collocaſ ex q̄ debe
tur rei corpali ꝙ habeat tres dimēſiones: nō eni ſunt di-
uerſe forme ſubales in vno ꝛ eodē p q̄ꝝ vnā collocaſ in
genere ſupmo puta ſube: ꝛ p aliā in gñe pximo puta in *Idē p° p. q. 76. a. 3. ꝛ 4.*
gñe corporis vel aialis: ꝛ p aliā in ſpē puta hois aut equi:
qꝛ ſi pma forma faceret eſſe ſubſtātiā: ſequentes formas
iam aduenirēt ei qđ eſt hoc aliqd in actu ꝛ ſubſiſtēs i na
tura: ꝛ ſic poſteriores forme nō facerēt hoc aliqd: ſꝫ eēnt
in ſubiecto qđ eſt hoc aliqd ſicut forme acci͂tales: opꝫ ģ
ꝙ corporeitas put eſt forma ſubalis in hoie nō ſit aliud
ꝙ̄ aia rōnalis q̄ in ſua mā hoc requirit ꝙ habeat tres di
mēſiones: eſt. n. actus corpis alicuius. Alio mō accipitur
corporeitas put eſt for⁹ acci͂talis ſm quā dī corp⁹ qđ eſt
in gñe q̄ntitatis: ꝛ ſic corporeitas nihil aliđ eſt ꝙ̄ tres di-
mēſiones q̄ corpis rōnem ꝯſtituūt: eſt ergo hec corpo-
reitas in nihilū cedit corpe humano corrupto: tñ ipedi-
re nō pt qn idē numero reſurgat: eo ꝙ corporeitas eodē
mō pmo dicta nō in nihilū cedit: ſꝫ eadē manet. ¶ Silr *Alia difficultas de for⁹ mixti. Cap. 58. ſcđi libri.*
etiā forma mixti dupl'r accipi pōt. Uno⁹ vt per formā
mixti intelligaſ forma ſubalis corpis mixti: ꝛ ſic cum in
hoie nō ſit alia forma ſubalis ꝙ̄ aia rōnalis: vt oñſuꝫ eſt:

nec poterit dici φ forma mixti prout eſt forma ſubālis hoīe moriēte cedat in nihilū. Alio° dī forma mixti qualitas q̄dā cōpoſita ⁊ cōtpata ex mixtione ſimpliciū qualitatū: q̄ ita ſe hʒ ad formā ſubalem corpis mixti: ſic̄ ſe hʒ qualitas ſimplex ad formā ſubalē corpis ſimplicis: vnde ſi forma mixtionis ſic dicta in nihilū cedat: non preiudi-
3ª diſtinctio. de ſenſitiua ⁊ nutritiua. cat vnitati corpis reſurgētis. Sic etiā dicēdū eſt ⁊ de pte nutritiua ⁊ ſenſitiua. ſi enim per partē ſenſitiuā ⁊ nutritiuā intelligant ipſe po° que ſunt ꝓprietates nāles aie vel magis cōpoſiti corrupto corpe corrūpunt: nec tñ ꝑ hoc impedit vnitas reſurgētis: ſi ꝟo per ptes ꝑdictas intelligatur ipſa ſuba aie ſenſitiue ⁊ nutritiue: vtraqʒ earuʒ eſt eadē cū aīa rōnali. nō eniʒ ſunt in hoīe tres aīe: ſʒ vna tm̄
Nota Cap. 58. vt in ſcdo li. oñſuʒ eſt. ❡ De hūanitate ꝟo nō eſt itelligēdū φ ſit q̄dā forma cōſurgēs ex cōiūctiōe forme ad materiā q̄ ſit realr̄ alia ab vtroqʒ: q2 cū per formaʒ materia fiat h̄ aliqd actu vt dī. ij. de aia. illa tertia forma con-
Tex. 9. Opinio recitatur. ſequēs nō eēt ſubalis: ſʒ accñtalis. ❡ Dicūt autē qdā φ forma ptis eadē eſt ⁊ forma totiꝰ: ſʒ dī forma ptis ſm φ facit materiā eē in actu. forma ꝟo totius dī ſm φ cōplet ſpēi rōnē: ⁊ ſm h̄ humanitas nō eſt aliud realr̄ q̄ʒ aīa rōnalis: vñ pʒ φ corrupto corpe nō cedit in nihilum: ſʒ q2 hūanitas eſt eēntia hoīs. eēntia aūt rei eſt quā ſignat diffinitio: diffinitio aūt rei nālis non ſignat tm̄ formā: ſʒ formā ⁊ materiā. necīū eſt φ humanitas aliqd ſignificet cō-
Nota poſitū ex mā ⁊ forma ſic̄ ⁊ hō: differēter tñ. Nā hūanitas ſignat ꝓncipia eēntialia ſpēi tā formalia q̄ʒ materialia cū preciſione principiorū indiuidualiū. dī eniʒ humanitas ſm quā aliqs eſt hō. hō aūt nō eſt aliqs ex hoc φ hʒ ꝓncipia indiuidualia: ſʒ ex h̄ ſolū φ hʒ principia eſſentialia ſpēi. hūanitas ergo ſignificat ſola ꝓncipia ſpēi eēntialia: vñ ſignat ꝑ modū ptis. hō aūt ſignificat q̄dam principia eēntialia ſpēi: ſʒ nō excludit ꝓncipia indiuiduātia a ſui ſignificatione. nā hō dī q hʒ hūanitatē: ex quo nō excludit qn alia hīe poſſit. ⁊ ꝓpter h̄ hō ſignificat ꝑ modū totius. ſignificat. n. ꝓncipia ſpēi eēntialia in actu. idiuiduātia ꝟo in po°. forma ꝟo ſignificat vtraqʒ in actu: ſicut ⁊ diſiā genus hʒ ptātē. ſpēs ꝟo actu: vñ pʒ φ ⁊ hō redit idē numero in reſurrectiōe ⁊ hūanitas eadē numero ꝓpter aie rō-
Ad 3ᵐ nalis ꝑmanētiā ⁊ māe vnitateʒ. ❡ Qḋ ꝟo 3° obiicit φ eē nō eſt vnū: q2 nō eſt ꝯtinuum. falſo initit fundamēto. manifeſtū eſt. n. φ māe ⁊ forme vnū eſt eē. nō. n. materia hʒ eē in actu niſi ꝑ formā: differt tñ quātū ad hoc aīa rōnalis ab alijs formis. nā eē aliarū formarū non eſt niſi in cōcretione formarū ad materiā. nō eniʒ excedunt māam. neqʒ in eē: neqʒ in opari. aīa ꝟo rōnalis manifeſtū eſt φ excedit materiā in opari. hʒ enim aliquā opationē abſqʒ participatione organi corpalis. ſ. itelligere: vnde ⁊ eē ſuū nō eſt ſolū in ꝯcretiōe ad māam. eē ergo eius qḋ erat cōpoſiti manet in ipſa corpe diſſoluto. ⁊ reparato corpe in
Ad 4ᵐ reſurrectōe in idē eē reducit qḋ remāſit in aīa. ❡ Qḋ ēt 4° obiicit reſurgētis vnitatē nō tollit. qḋ enim nō impedit vnitatē ſm numerū in hoīe dū cōtinue viuit. manifeſtū eſt φ nō pōt ipedire vnitatē reſurgētis. in corpe aūt
Duplices ptes hominis. hoīs q̄diu viuit nō ſemꝑ ſunt eedē ptes ſm materiaʒ: ſʒ ſolū ſm ſpēm. ſm ꝟo materiam partes fluūt ⁊ refluunt. Nec ꝓpter h̄ ipedit qn hō ſit vnus numero a ꝓncipio vite vſqʒ in finē. Cuiꝰ exᵐ accipi pōt ex igne: q cū ꝯtinue ardet vnus nūero dī ꝓpter h̄ φ ſpēs eius manet: lʒ ligna cōſumant ⁊ de nouo apponant: ſic ēt eſt in corpe hūano: nā forma ⁊ ſpēs ſingulariū ptiū eius ꝯtinue manent per totā vitā: ſʒ materia ptiū ⁊ reſoluit ꝑ actionē caloris naturalis ⁊ de nouo aggenerat ꝑ alimētū. Nō eſt aūt alius numero hō ſm diuerſas ptes ⁊ etates: q̄uis nō qcqd materialr̄ eſt in hoīe ſm vnū ſtatū ſit in eo ſm aliū. ſic ergo

nō reqrit ad h̄ φ reſurgat hō idē nūero φ qcqd fuit materialr̄ in eo ſʒ totū tpe vite ſue reſumat: ſʒ tātū ex eo q̄tū ſufficit ad cōplemētum debite q̄ntitatis. ⁊ ꝓcipue illud reſumēdū videt qḋ ꝑfectius fuit ſub foīa ⁊ ſpē hūanitatis cōſiſtēs. ſi qd ꝟo defuit ad cōplemētū debite q̄ntitatis: vel q2 aliqs ꝓuentus eſt morte anq̄ʒ natura ipſum ad perfectā q̄ntitatē deduceret: vel q2 forte aliqs mutilatus eſt mēbro: aliūʒ de hoc diuina ſupplebit potētia. Nec tñ hoc ipediet reſurgētis corpis vnitatē: q2 etiā ope nature ſuꝑ id qḋ puer hʒ aliqd addit aliūde vt ad perfectā perueniat q̄ntitatē: nec talis additio facit aliū numero: idē eniʒ
numero eſt hō ⁊ puer ⁊ adultꝰ. ❡ Ex quo etiā pʒ φ nec reſurrectionis fidē ipedire pōtetiā ſi aliqui carnibꝰ humanis veſcant vt qnto obiiciebat: nō enim eſt necīū: vt oñſum eſt φ qcqd fuit in hoīe materialr̄ reſurgat in eo: ⁊ iterū ſi aliqd deeſt ſuppleri pōt ꝑ potētiā dei. Caro ergo comeſta reſurget in eo in quo primo fuit aīa rōnalis ꝑfecta reſurget: in ſcdo ꝟo ſi nō ſolis carnibꝰ hūanis eſt paſtus: ſʒ ⁊ alijs cibis: reſurgere poterit tm̄ de alio qḋ ei materialr̄ aduenit qḋ erit necīū ad debitā q̄ntitatē corporis reſtaurādā. ſi ꝟo ſolis hūanis carnibus ſit paſtus. reſurget in eo qḋ a generātibus traxit. ⁊ qḋ defuerit ſupplebit omnipotētia creatoris: φ ⁊ ſi parētes ex ſolis hūanis carnibus paſti fuerint: vt ſic ⁊ eorū ſemē qḋ eſt ſuperfluum alimēti ex carnibus alienis generatum ſit: reſurget qdeʒ ſemē in eo qui eſt natus ex ſemine loco cuius ei cuius carnes comeſte ſunt ſupplebit aliūde. h̄ enim in reſurrectione ſeruabit: φ ſi aliqd materialr̄ fuit in pluribus hoibꝰ: reſurget in eo ad cuius perfectionē magis pertinebat: vñ ſi fuit in vno vt radicale ſemē ex quo eſt generatꝰ: in alio ꝟo ſicut ſuperueniēs nutrimētū: reſurget in eo qui eſt generatus ex hoc ſicut ex ſemine. ſi ꝟo in vno fuit vt pertinēs ad ꝑfectionē idiuidui. in alio vt deputatū ad ꝑfectionem ſpēi: reſurget in eo ad quē ptinebat ſm ꝑfectionem indiuidui: vñ ſemē reſurget in genito ⁊ non in generante: ⁊ coſta Ade reſurget in Eua non in Adā in quo fuit ſicut in nature principio: ſi aūt ſm eūdē ꝑfectionis modū fuit
Ad 6ᵐ in vtroqʒ: reſurget in eo in quo ꝓmitus fuit. ❡ Ad id ꝟo φ 6ᵐ obiectū eſt: ex his q̄ dicta ſunt iam pʒ ſolutio: reſurrectio enim quātū ad finē nālis eſt inquātuʒ naturale eſt aie eē corpi vnitā: ſʒ ꝓncipiū eius actiuū nō eſt naturale:
Ad 7ᵐ ſʒ ſola virtute diuina cauſat. ❡ Nec etiaʒ negādum eſt omniū reſurrectionē eē futurā quāuis nō oēs per fidem ꝯhīo adhereāt nec eius myſterijs ſint imbuti. filius enim dei ꝓpter hoc nām humanā aſſumpſit vt eā repararet: id ergo qḋ eſt defectus nature in oibꝰ reparabit: vñ oēs a morte redibunt ad vitā: ſʒ defectus ꝑſecte nō reparabitur niſi in illis qui chrīo adheſerunt vel per propriū actū credēdo in ipſum: vel ſaltem per fidei ſacramentum.

❡ Qꝫ homines reſurgent imortales. Cap. LXXXII.

Ex quo etiā pʒ φ in futura reſurrectione hoīes nō ſic reſurgēt vt ſint
Iſta ꝯclo ꝓbatur 4. iterū morituri. Neceſſitas enim moriēdi eſt defectus in nām hūanā ex peccato ꝓueniēs: chrīs aūt merito ſue paſſionis nāe defectꝰ reparauit q in ipſuʒ ex pctō ꝓuenerūt: vt dic̄ Aplus Ro. v. Nō ſicut delictū: ita ⁊ donū. ſi enim vnius delicto multi mortui ſunt: multomagis grā dei in grā vnius hoīs Jeſu chrī in ꝓlures abūdauit. Ex quo habet φ efficaciꝰ eſt meritū chrī ad tollēdū mortē q̄ʒ pctīn Ade ad inducēdū: illi ergo q ꝑ meritū chrī reſurgēt a morte liberati: mortē vlterius nō patient. ❡ P. Illud qḋ eſt in ꝑpetuū duraturū nō eſt deſtructū: ſi q hoīes reſurgētes adhuc iteʒ morerentur: vt ſic mors in ꝑpetuū duraret: nullo mō mors ꝑ mortē chrī deſtructa eſt: eſt aūt deſtructa qdē nūc i cā: qḋ dñs ꝑ

Oſee ꝓdixerat dicēs.Ero mors tua o mors.Oſee.xiij.vlti
mo aūt deſtruet᷑ in actu ſm illud.Nouiſſime inimica de-
ſtruet᷑ mors.j.Corin.xv.Eſt ḡ ſm fidē eccleſie hoc tenen
3 dum ꝙ reſurgētes nō iterū morient᷑. ¶ Adhuc.Effectus
aſſiat᷑ ſue cauſe.reſurrectio aūt chri cauſa eſt future reſur-
rectionis:vt dictū eſt.ſic aūt reſurrexit chris vt nō vlteri⁹
moreret᷑:ſm illud Ro.vj.Chris reſurgēs ex mortuis:iam
nō morit᷑.homines ergo ſic reſurgēt vt vlterius non mo-
4 riant᷑. ¶ Amplius.Si hoies reſurgētes iterū moriantur:
aut iterū ab illa morte iterato reſurgēt:aut non.ſi non re-
ſurgēt:remanebūt ꝑpetuo aie ſeparate qḋ eſt incōueniēs:
vt ſupra dictū eſt.ad qḋ euitandū ponunt᷑ poſt reſurgere:
vel ſi poſt ſcḋam mortē nō reſurgant nulla erit rō quare
poſt p̄mā reſurgāt.ſi aūt poſt ſcḋam mortē iterato reſur-
gent:aut reſurgēt iterū morituri:aut nō.ſi nō iterū moritu
ri eadē rōne hoc erit ponēdū ⁊ in prima reſurrectione.ſi
vo iterū morituri ꝓcedet in infinitū alternatio mortis ⁊
vite in eodē ſubiecto:qḋ videt᷑ incōueniēs.oportuit enim
ꝙ intētio dei reſuſcitātis ad aliqḋ determinatū ferat᷑:iſta
aūt mortis ⁊ vite alternatio ſucceſſiua eſt quaſi quedam
trāſmutatio que finis eē nō pōt.eſt enim cōtra rōnē mo-
5 tus ꝙ ſit finis.cū ois motus in aliud tēdat. ¶ P̄.Intētio
inferioris nature in agēdo ad ꝑpetuitatē fert᷑.ois eniȝ ꝑna
ture inferioris actio ad gn̄ationē ordinat᷑.cuius qdē finis
eſt vt ꝯſeruet᷑ eē ꝑpetuū ſpēi.vn̄ nā nō intēdit hoc indiui
duū ſicut vltimū finē:ſed ſpēi cōſeruationē in ipſo:⁊ hoc
hȝ nā inquātū agit in virtute dei que eſt p̄ma radix ꝑpe-
tuitatis:vn̄ etiā finis gn̄onis eē ponit᷑ a Ph̄o vt gn̄ata p̄ti-
cipēt eē diuinū ſm ꝑpetuitatē.multo ḡ magis actio ipſi⁹
dei ad aliqḋ ꝑpetuū tēdit.reſurrectio aūt non ordinat᷑ ad
ꝑpetuitatē ſpēi.hoc enim ꝑ gn̄onē poterat ꝯſeruari.opȝ ḡ
ꝙ ordinet᷑ ad ꝑpetuitatē idiuidui.nō aūt ſm aiaȝ tm̄.hoc
eniȝ iam aia hēbat ante reſurrectionē.ḡ ſm cōpoſitū.hō
6 ergo reſurgēs ꝑpetuo viuet. ¶ Adhuc.Aia ⁊ corp⁹ diuer
ſo ordine cōparari vident᷑ ſm p̄mā hoīs gn̄onē ⁊ reſurre
ctionē eiuſdē.nā ſm gn̄ationē p̄mā creatio aie ſequitur ge-
nerationē corpis.ꝑparata eniȝ mā̄e corpali ꝑ virtutē de-
ciſi ſeminis.de⁹ aiaȝ creādo infundit.in reſurrectione aūt
corp⁹ aie ꝑexiſti coaptabit᷑.p̄ma autē vita quā hō ꝑ gn̄a-
tionē adipiſcit᷑ ſeqt᷑ ꝯditionē corruptibilis corpis in hoc
ꝙ ꝑ mortē p̄uat᷑ vita.vita ergo quā hō reſurgēdo adipi-
ſcit᷑ erit ꝑpetua ſm ꝯditionē incorruptibilis aie. ¶ Itē.
7 Si in infinitū ſuccedāt ſibi in eodē vita ⁊ mors ipſa alter-
natio vite ⁊ mortis habebit ſpēm circulationis cuiuſdā.
ois aūt circulatio in reb⁹ gn̄alib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ a p̄ma
circulatione incorruptibiliū corpoꝝ cauſat᷑.nā prima cir
culatio in motu locali inuenit᷑ ⁊ ſm eius ſimilitudinē ad mo
tus alios deriuat᷑.cauſabitur ḡ alternatio mortis ⁊ vite a
corpe celeſti:qḋ eē non pōt:q̄ reparatio corpis mortui ad
vitā facultatē actionis nature excedit.nō ḡ eſt ponēda hō̄
alternatio mortis ⁊ vite.nec ꝑ ꝯn̄s ꝙ reſurgētia corpora
moriant᷑. ¶ Ampli⁹.Quecūqȝ ſuccedūt ſibi i eodē ſubto
8 hn̄t determinatā mēſurā ſue durationis ſm tp̄s.oia autē
hō̄ ſubiecta ſunt motui celi quē tp̄s ꝯſequit᷑.aia aūt ſepata
nō eſt ſubiecta motui celi:q̄ excedit totā naturā corpalē.
alternatio ergo ſepationis ei⁹ ⁊ vnionis ad corp⁹ nō ſubia
cet motui celi.nō ḡ eſt talis circulatio in alternatiōe mor-
tis ⁊ vite qualis ſeqt᷑ ſi reſurgētes iterū moriant᷑.reſurgēt
ergo de cetero nō morituri.Hinc eſt qḋ dī Iſa.xxv.Pre-
cipitabit dn̄s mortē in ſempiternū:⁊ Apocal.xxj.Mors
vltra nō erit. ¶ Per hoc aūt excludit᷑ error quorūdam
Erro: q̄rūd. antiquoꝝ gētiliū q credebāt eadē tēpoꝝ tpaliūqȝ rerum
volumina repeti.Vbi gr̄a.ſicut in iſto ſeculo Plato ph̄s
in vrbe athenienſi ⁊ in eadē ſchola que achademica dicta
eſt diſcipulos docuit ita ꝙ ꝑ innumerabilia retro ſecula
multis qdē ꝓlixis interuallis ſȝ tn̄ certis:⁊ idem Plato ⁊
eade ciuitas ⁊ eadē ſchola:idēqȝ diſcipuli repetiti ⁊ ꝑ innu
merabilia deīnū ſecula repetēdi ſunt.vt Aug⁹ introducit
in.xij.de ciui.dei.Ad qḋ vt ipſe ibidē dicit qdā referre vo Cap.3.
lūt illud qḋ dī.Eccliaſti.j.Quid eſt qḋ fuit.ipſuȝ qḋ futu
ruȝ eſt:qd eſt qḋ factū eſt.ipſuȝ qḋ faciēdū eſt.Nihil ſub
ſole nouū.nec valet qſq̄ dicere.ecce hoc recēs eſt.Iā eñi
ꝓceſſit in ſeculis que fuerūt ante nos.Qḋ qdē nō ſic itelli
gendū eſt ꝙ eadē numero ꝑ gn̄ationes varias repetātur:
ſed ſilia ſpē:vt Aug⁹ ibidē ſoluit.⁊ Ariſto.in fine de gn̄a-
tione hoc ipſum docuit cōtra ꝓdictā ſectā loquens.

¶ Qꝺ in reſurgentibus non erit vſus ciborum neqȝ vene-
reorum. Caplm.LXXXIII.

Ex premiſſis aūt oſtēdit᷑ ꝙ apḋ ho- Iſta ē ꝓbʳ ꝓ.
mines reſurgētes nō
erit venereoꝝ ⁊ ciboꝝ vſus.Remota eniȝ vi
ta corruptibili:neceſſe eſt remoueri ea q̄ cor-
ruptibili vite deſeruiūt.manifeſtū eſt autē ꝙ
ciboꝝ vſus corruptibili vite deſeruit.ad hoc enim cibos
aſſumim⁹:vt corruptio que poſſet accidere ex ꝯſumptio-
ne nālis humidi euidet᷑.Eſt etiā in p̄nti ciboꝝ vſus neceſ
ſarius ad augmētū qḋ poſt reſurrectionē in hoib⁹ nō erit:
q̄ hoies in debita q̄ntitate reſurgent:vt ex dictis pȝ.Silr
cōmixtio maris ⁊ femine corruptibili vite deſeruit.ordi-
natur eniȝ ad gn̄onē ꝑ quā qḋ ꝑpetuo ꝯſeruari nō pōt ſm
indiuiduū:in ſpē ꝯſeruat᷑.oſtēſum eſt aūt ꝙ reſurgētiū vi
ta incorruptibilis erit.nō ergo in reſurgētib⁹ erit ciborū
neqȝ venereoꝝ vſus. ¶ Adhuc.Vita reſurgētiū nō min⁹ 2
ordinata erit q̄ p̄ns vita ſȝ magis:q̄ ad illaȝ hō ꝑueniet
ſolo deo agēte.hāc aūt ꝯſequit᷑ cooperāte nā:ſȝ in hac vi-
ta ciboꝝ vſus ordinat᷑ ad aliquē finē.ad hoc enim cibus
aſſumit᷑ vt ꝑ digōnē cōuertat᷑ in corp⁹.ſi ergo tūc erit ci-
borū vſus oportebit ꝙ ad hoc ſit ꝙ ꝯuertat᷑ in corp⁹.cuȝ
ergo a corpe nihil reſoluat᷑ eo ꝙ corp⁹ erit incorruptibi-
le oportebit dicere ꝙ totū qḋ cōuertit᷑ ex alimēto trāſeat
in augmētū.reſurget aūt hō in debita q̄ntitate:vt ſupra di
ctū eſt.ergo ꝑueniet ad imoderatā q̄ntitatē.imoderata eſt
enim q̄ntitas que debitā q̄ntitatē excedit. ¶ Ampli⁹.Hō 3
reſurgēs in ꝑpetuū viuet:aut ergo ſemꝑ cibo vtet᷑:aut nō
ſemꝑ:ſȝ ꝑ aliqḋ determinatū tp̄s.ſi aūt ſemꝑ cibo vtet᷑ cū
cibus in corp⁹ ꝯuerſus a quo nihil reſoluit᷑.reſoluit᷑ neceſ
ſe eſt ꝙ augmentū faciat ſm aliquā dimēſionē.oportebit
dicere ꝙ corp⁹ hoīs reſurgētis in infinitū augeat᷑:qḋ eē
nō pōt:q̄ augmētū eſt motus nālis.intētio aūt v̄tutis nā-
lis mouētis nunq̄ eſt ad infinitū:ſȝ ſemꝑ eſt ad aliqḋ cer-
tum:q̄ vt dī in 2⁹ de aīa.oiuȝ nā cōſtātiū termin⁹ eſt ma- T.cō.41.
gnitudinis ⁊ augmēti.ſi aūt ſemꝑ cibo vtet᷑ hō reſurgēs.
ſemꝑ aūt viuet.erit aliqḋ tp̄s dare in quo cibo nō vtetur.
quare hoc a p̄ncipio faciēdum eſt.nō ḡ hō reſurgēs cibo
vtet᷑.ſi aūt nō vtet᷑ cibo:ſeqt᷑ ꝙ neqȝ venereoꝝ vſum ha
bebit ad quē reqrit᷑ deciſio ſeminis.a corpe aūt in reſur-
gētis ſemen decidi non poterit neqȝ ex ſuba eius:tum q̄a
hoc eſt ꝯ rōnē ſeminis.eſſet enim ſemen nō corruptū ⁊ a
nā recedēs:⁊ ſic nō poſſet eē nālis actionis p̄ncipiū:vt
pȝ per Ph̄m in lib.de gn̄one aialiū.tū ēt q̄ a ſuba illoꝝ
corpoꝝ incorruptibiliū exiſtētiū nihil reſolui poterit.nec
etiā ſemen eē poterit ſupfluū alimēti ſi reſurgētes cibis
nō vtant᷑:vt oſtēſum eſt.nō ergo in reſurgētib⁹ erit vene-
reoꝝ vſus. ¶ Itē.venereoꝝ vſus ad gn̄ationē ordinat᷑. 4
ſi ergo poſt reſurrectionē erit venereoꝝ vſus niſi ſit fru-
ſtra:ſequit᷑ ꝙ tūc etiā erit hoiuȝ gn̄atio ſicut ⁊ nūc.multi
ergo hoies erūt poſt reſurrectionē qui ante reſurrectionē
nō fuerūt.fruſtra ergo tm̄ differt reſurrectio mortuoꝝ vt
omnes ſimul vitā accipiāt quo eandem habēt naturam.
¶ Amplius.Si poſt reſurrectionē erit hoiuȝ generatio. 5
aut ergo

aut ergo illi qui gñabunt iterū corrūpent: aut incorrupti-
biles erūt ꝛ imortales. Si aūt erūt incorruptibiles ꝛ imor-
p^m inconve-nientia. tales multa icōueniētia sequunt. ¶ Primo qdē qꝛ oporte
bit ponere ꝙ illi hoies sine pctō nascantur originali: cū
necessitas moriendi sit pena ꝯsis pctī originalis: qḋ est ꝯ
Aplm dicētē Ro. v. ꝙ p vnū hoiem pec. in oēs ho. ptie.
ꝛ mors. Deinde sequit ꝙ nō oēs indigeāt redēptione q̄
a chrō si aliq sine pctō originali ꝛ necessitate moriēdi na-
scant: ꝛ sic chrs nō erit oium hoim caput: qḋ etiā est ꝯtra
sniam Apli dicētis p^a Corin. xv. ꝙ sicut in Adā omnes
2^m inconve-nientia. moriunt: ita ꝛ in chrō oēs viuificabunt. ¶ Sequit ēt ꝛ
aliud incōueniēs: vt quorū est filis gñatio nō est similis
gñationis terminus: hoies eniꝫ p gñationē q̄ est ex semie
2 nūc qdē ꝯsequunt corruptibilē vitā: tūc autē imortalē: si
aūt hoies qui tūc nascent corruptibiles erūt ꝛ morient
si iterato nō resurgūt: sequit ꝙ eorū aie perpetuo rema-
nebūt a corpibus sepatꝫ: qḋ est incōueniēs: cū sint eiusdē
spēi cū aiabus hoiꝫ resurgētiū: si aūt ꝛ ipsi resurgēt: de-
buit ꝛ eorū resurrectio ab alijs expectari vt simul oibus
qui vnā naturā pticipāt beneficiū ꝯferat resurrectionis:
qḋ ad nature reparationē pertinet: vt ex dictis pꝫ. Et p̄-
terea nō vr̄ esse aliqua rō quare aliq expectent ad simul
6 resurgēdū si nō oēs expectant. ¶ Adhuc. Si hoies re-
surgētes venereis vtent ꝛ generabūt: aut hoc erit semp:
aut nō semp. Si semp: sequet ꝙ multiplicatio hoium erit
in infinitū: intētio aūt nature gñantis post resurrectionē
nō poterit eē ad aliū finē q̄ ad multiplicationē hoiꝫ: nō
enim erit ad cōseruationē spēi per generationē: cū hoies
incorruptibiliter sint victuri: sequitur igit ꝙ intētio nāe
generātis sit ad īfinitū qḋ est impossibile. Si vo nō semp
generabunt: sꝫ ad aliqḋ determinatuꝫ tp̄s: post illud igit
Evasio tp̄s nō generabunt: quare ꝛ a principio hoc eis attribuē-
dum est: vt venereis nō vtant nec generent. ¶ Si quis
aūt dicat ꝙ in resurgētibus erit vsus ciborū ꝛ venereorū
nō ppter cōseruationē vel augmētū corpis neqꝫ cōser-
uationē spēi: vel multiplicationē hoiꝫ: sꝫ ppter solā de-
lectationē que in his actibus existit ne aliqua delectatio
Reprobatur 1 hominibus in vltima remuneratiōe desit. Pꝫ qdē mul-
tipl'r hoc incōueniēter dici. Primo qdē: qꝛ vita resurgētiū
ordinatior erit q̄ vita nr̄a: vt supra dictū est: in hac autē
vita inordinatū ꝛ vitiosuꝫ est si qs cibis ꝛ venereis vtat
propter solā delectationē ꝛ nō ppter necessitatē sustētā-
di corpis vel plis educāde: ꝛ hoc rōnabil'r: nā delectatio-
nes que sunt in pmissis actionibus nō sunt fines actionū
sꝫ magis ecōuerso: nā eniꝫ ad hoc ordinauit delectatiōes
in istis actibus ne aialia ppter laborē ab istis actibus ne
cessarijs nature desisterēt qḋ cōtingeret nisi delectatione
prouocarent: est ergo ordo pposterus ꝛ indecēs si opera-
tiones ppter solas delectationes exercerent: nullo igitur
mō hoc in resurgētibus erit quorū vita ordinatissima po
2 nit. ¶ Adhuc. Uita resurgētiū ad ꝯsequēdū pfectā bti-
tudinē ordinat: pfecta aūt btitudo ꝛ felicitas hois nō cō-
sistit in delectatiōib^9 corpalibus q̄ sunt delectationes ci-
Cap. 27. borū ꝛ venereorū: vt in. iij. lib. ostēsuꝫ est: nō igit opꝫ ponē
3 in vita resurgētiū hmōi delectatiōes eē. ¶ Amplius. Actus
virtutū ordinant ad btitudinē sicut ad finē: si igit in sta-
tu future btitudinis eēnt delectationes ciborū ꝛ venereo-
rū q̄si ad btitudinē ptinētes: sequeret ꝙ in intētione eorū
qui virtuosa agūt eēnt aliqualiter delectationes pdicte qḋ
rōnē tēperātie excludit: est eni ꝯ tēperātie rōnē vt aliqs
a delectationibus nūc abstineat: vt postmodum eis frui
magis possit: redderet ergo ois castitas impudica: ꝛ ois
abstinētia gulosa: si vo predicte delectationes erūt: nō tn̄
quasi ad btitudinē pertinētes: vt oporteat eas eē intētas
ab his qui virtuosa agūt: hoc eē nō pōt: qꝛ oē qḋ est: vel est
propter alterū: vel pp seipsuꝫ: pdicte aūt delectatiōes nō
erūt ppter alterū: nō. n. erūt pp actiones ordinatas ad fi-
nē nāe: vt iā ostēsuꝫ est: relinquit igit ꝙ erūt ppter seipas:
oē aūt qḋ est hmōi: vel est btitudo vel ps btitudis: opꝫ igit
si delectatiōes pdicte in vita resurgētiū erūt: ꝙ ad btitu-
dinē eorū ptineāt: qḋ eē nō pōt: vt ostēsuꝫ est. nullo igit mō
hmōi delectationes erūt in futura vita. ¶ P. Ridiculū vr̄ 4
delectationes q̄rere corpales in qbus nobiscū aialia bru
ta cōicāt vbi expectant delectationes altissime in qbus
cū angelis cōicam^9 q̄ erūt in dei visiōe q̄ nobis ꝛ angelis
erit cōis: vt in. iij. li. est ostēsuꝫ: nisi forte qs dicere velit bti- Cap. 51.
tudinē angelorū est iperfectā: qꝛ desunt eis delectationes
brutorum qḋ est oino absurdum. Hinc est ꝙ dn̄s dicit
Mat. xxij. ꝙ in resurrectiōe neqꝫ nubēt neqꝫ nubent: sꝫ
erūt sicut angeli dei. ¶ Per hoc aūt excludit error iudeorū Error iude.
ꝛ sarracenorū q ponūt ꝙ in resurrectiōe hoies cibis ꝛ ve-
nereis vtunt sicut ꝛ nūc: quos ēt qdā chriani hētici sunt se-
cuti q ponētes regnū chrī futurū in terris terrenū p mille
annos in quo spatio tpis dicūt eos q tūc resurrexerint i-
moderatissime carnalib^9 epulis vacaturos in qbus sit ci-
bus tātus aut pot^9: vt nō solū nullā modestiā teneāt: sed
modū quoqꝫ ipsius credulitatis excedant. nullo aūt mō
ista pñt nisi a carnalib^9 credi. Hi aūt q spūales sunt istos
ista credētes cyliastas appellāt greco vocabulo: qḋ vbuꝫ
est: verbo exprimentes nos possumus millenarios nun-
cupare vt Aug. dicit. xx. de ciuitate dei. ¶ Sūt aūt q̄daꝫ Obiectiones
que huic opinioni suffragari vident. ꝛ primo qdē: qꝛ Adā 1
an pctm̄ vitaꝫ habuit imortalē: ꝛ tn̄ cibis ꝛ venereis vti
potuit in illo statu: cū an pctm̄ illi sit dictū Crescite ꝛ mul
tiplicamini: ꝛ iterū. De oi ligno qḋ est in paradiso come-
des. ¶ Deide ipe chrs post resurrectionē legit comedis- 2
se ꝛ bibisse. di. n. Luc. vlt. ꝙ cū mādūcasset corā discipu-
lis sumēs reliqas dedit eis. ꝛ Act. x. dicit Petrus. Hūc. s.
iesuꝫ deus suscitauit tertia die ꝛ dedit euꝫ manifestū fieri
nō oi pplo: sꝫ testib^9 pordiatis a deo nobis q mādūcaui-
m^9 ꝛ bibim^9 cū illo postq̄ resurrexit a mortuis. ¶ Sūt 3
ꝛ q̄dā auctoritates que ciborū vsuꝫ in hmōi statu hoib^9 re-
promittere vident: dic. n. Isa. xxv. Faciet dn̄s exercituū
oibus pplis in mōte hoc cōuiuiū pinguiū medullatorū vin
demie defecate: ꝛ ꝙ itelligat q̄tū ad statū resurgētiū: pꝫ
ex hoc qḋ postea subdit. Precipitabit mortē in sempiter-
nū: ꝛ aufert dn̄s deus oēm lachrymā ab oi facie: dicit etiā
Isa. lxv. Ecce serui mei comedēt: ꝛ vos esurietis. ecce fui
mei bibēt: ꝛ vos sitietis: ꝛ ꝙ hoc referēdū sit ad statū futu-
re vite: pꝫ ex eo qḋ postea subdit. Ecce ego creabo celuꝫ
nouū ꝛ terrā nouā ꝛc. dn̄s ēt dicit Mat. xxvj. Nō bibaꝫ
ammodo de hoc genimine vitis vsqꝫ ad diē illū cuꝫ illud
bibā vobiscū nouū in regno pr̄is mei. ꝛ Luc. xxij. dicit.
Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pr̄ meus regnū: vt
edatis ꝛ bibatis sup mēsaꝫ meā in regno meo: ꝛ Apoca.
etiaꝫ. xxj. dicit: ꝙ ex vtraqꝫ pte fluminis qḋ erit in ciuitate
btōrū erit lignū vite afferēs fruct^9 duodeci. ꝛ. xx. dr̄ Ui-
di aias decollatorū ppter testim̄ Jesu: ꝛ vixerūt ꝛ regnaue Opinio.
rūt cū chrō mille annis: ceteri mortuoruꝫ nō vixerūt do-
nec ꝯsumarent mille anni. Ex qbus oibus pdictorū here
ticorū opio ꝯfirmari vr̄. ¶ Hec aūt nō difficile est solue. Solo obiec.
Qḋ eniꝫ primo obijcit de Adā efficaciā nō hꝫ: Adā eniꝫ
perfectionē q̄dā habuit psonalē: nōdū tn̄ erat natura hu
mana total'r pfecta: nōduꝫ multiplicatio in humano gn̄e
institut^9: ergo fuit Adā in tali pfectiōe q̄ cōpetebat pnci-
pio totius humani gn̄is: ꝛ ideo oportuit ꝙ generaret ad
multiplicationē hūani gn̄is: ꝛ per ꝯñs ꝙ cibis vteret: sed
in pfectionē resurgētiū erit natura humana total'r ad suā
perfectionē pueniēs nūero electorū iā cōpleto: ꝛ iō gñā-
tio locū nō habebit nec alimētis vsus: propter qḋ ꝛ alia

erit imortalitas ⁊ incorruptio reſurgẽtiũ:⁊ alia que fuit in
Adã.reſurgẽtes eniʒ ſic imortales erũt ⁊ icorruptibiles:
vt mori nõ poſſint nec ex eoꝝ corporibus aliqd reſolui.
Adã aũt ſic fuit imortalis vt poſſet nõ mori ſi nõ pecca
ret:⁊ poſſet mori ſi peccaret:⁊ eius imortalitas ſic ɔſerua
ri poterat nõ ꝙ nihil reſolueret ab eius corpe:ſʒ vt ɔ̃ re
ſolutionẽ hũidi nãlis ei ſubueniri poſſet ꝑ ciboꝝ aſſum
ptionẽ ne ad corruptionẽ corpus eius perueniret.❡ De
Ad 2^m ob. chõ aũt dicẽdũ eſt ꝙ poſt reſurrectionẽ comedit nõ ꝑꝑ
neceſſitatẽ:ſʒ ad demõſtrãdũ ſue reſurrectionis veritatẽ:
vñ cibus ille nõ fuit ɔuerſus in carnẽ:ſʒ reſolutꝰ in ɔiacẽ
tem mãm:hec autẽ cã comedẽdi nõ erit in reſurrectione
Ad 3^m ob. cõi.❡ Auctoritates vero q̃ ciboꝝ vſuʒ poſt reſurrectionẽ
repromittere videnť ſpũalr intelligẽde ſunt: ꝓponit eniʒ
nobis diuina ſcriptura itelligibilia ſub ſilitudine ſenſibi
liũ:vt aius nr̃ ex his q̃ nouit diſcat incognita amare:⁊ ſm
hũc modũ delectatio que eſt in ɔtẽplatiõe ſapie ⁊ aſſum
ptio veritatis itelligibilis in itellectũ noſtrũ ꝑ vſuʒ ciboꝝ
in ſacra ſcriptura ɔſueuit deſignari:ſʒ illõ Prouer.ix.qõ
de ſapia dr̃.Miſcuit vinũ ⁊ ꝓpoſuit mẽſaʒ ſuã:⁊ iſipiẽti
bus locuta eſt.Uenite comedite panẽ meũ ⁊ bibite vinũ
qõ miſcui vobis.⁊ Ecc.xv.dr̃.Cibauit illũ dñs pane vite
⁊ itellectꝰ:⁊ aq̃ ſapie ſalutaris potabit illũ:de ipa ẽt ſapia
dr̃ Prouer.iii.Lignũ vite eſt his q̃ appheẽderit eã:⁊ q̃ te
nuerit eã btũs.Nõ igiť ꝑdicte auctoritates cogũt dicẽ ꝙ
reſurgẽtes cibis vtanť.Hoc tñ qõ ꝓpoſitũ eſt de verbis
dñi q̃ hñtur Matth.xxvi.põt ⁊ aliter itelligi vt referať
ad h̃ ꝙ ipſe cũ diſcipulis poſt reſurrectionez comedit ⁊
bibit:nouũ qdẽ vinũ.i.nouo mõ.i.nõ ꝑpter neceſſitatẽ:
ſʒ ꝑpter reſurrectionis demonſtrationẽ: ⁊ dicit in regno
pr̃is mei:q: in reſurrectione chri regnũ imortalitatis de
mõſtrari icepit.Qõ vero in Apoc.dr̃ de mille annis ⁊ pma
reſurrectione martyrũ: itelligẽdũ eſt ꝙ pma reſurrectio
eſt aiaꝝ:put a pctis reſurgũt:ſm illõ Apli Eph.v.Exur
ge a mortuis ⁊ illuminabit te chr̃s:ꝑ mille aũt annos itel
ligiť totũ tps eccłie in quo martyres regnãt cũ chro:⁊ alij
ſancti tã in pn̄ti eccłia que regnũ dei dicit̃ ẽt in celeſti pa
tria q̃tũ ad aias:millenarꝰ eni numerus pfectionẽ ſigni
ficat:q: eſt numerus cubicꝰ.i.figura ſolida ⁊ radix eiꝰ eſt
Contra Uerſ. denarꝰ:q ſolet ẽt pfectionẽ ſignare. Sic ergo manifeſtũ
ſit ꝙ reſurgẽtes nõ vacabũt cibis ⁊ potibus neqʒ vene
reis actibꝰ.Ex quo vlterius hĩe põt ꝙ oẽs occupationes
actiue vite ceſſabũt q̃ ordinari videnť ad vſum ciboꝝ ⁊
venereoꝝ ⁊ ad alia q̃ ſunt neceſſaria corruptibili vite:
ſola ergo occupatio ɔtẽplatiue vite in reſurgẽtibꝰ rema
nebit:ꝑpter qõ Luce.x.dr̃ de Maria cõtẽplãte:ꝙ opti
mã ptez elegit q̃ nõ auferet ab ea.Inde eſt ẽt qõ dr̃ Iob
vii.Qui deſcẽdit ad iferos nõ aſcẽdet nec reuerteť vltra
in domũ ſuã:neqʒ cognoſcet eũ amplꝰ locꝰ eius:in qbus
verbis talẽ reſurrectionẽ Iob negat q̃lẽ qdã poſuerũt dicẽ
tes ꝙ poſt reſurrectionẽ hõ redibit ad ſiles occupatiões
q̃s nũc hʒ:vt.ſ.edificet domos ⁊ alia hꝰ exerceat officia.

❡ Qr corpa reſurgẽtiũ erũt eiuſdẽ nãe.Ca.LXXXIIII.

Errores recitantur. Occaſione aũt premiſſoꝝ quidaʒ circa cõditiones re
ſurgẽtiũ errauerũt.Quia eni corpus ex ɔ̃riis
1 cõpoſitũ vr̃ ex neceſſitate corrũpi.fuerũt ali
qui q̃ dixerũt hoies reſurgentes hꝰ corpa ex
cõtrariis cõpoſita nõ hĩe:quoꝝ aliq poſuerũt corpa nr̃a
nõ in nã corpali reſurgere:ſʒ tranſmutari in ſpũ:moti ex
eo qõ Apłs dicit.i.Corin.xv.Seminať corpus aiale:ſur
2 get ſpũale.Alij vero ex eodẽ verbo ſunt moti vt dicerent ꝙ
corpa nr̃a in reſurrectiõe erũt ſubtilia ⁊ aeri ⁊ vẽtis ſilia
3 nã ⁊ ſpũs aer dr̃ vt ſic ſpũalia aerea itelligentur. Alij vero
dixerũt ꝙ in reſurrectione aie reſumẽt corpa:nõ quidez
terrena:ſʒ celeſtia.occaſionẽ accipiẽtes ex eo qõ Apłs di
cit.i.Corin.xv.de reſurrectiõe loquẽs ſunt corpa celeſtia
⁊ corpa terreſtria qbus oibꝰ ſuffragari vr̃: ꝙ Apłs ibidẽ
dicit ꝙ caro ⁊ ſanguis regnũ dei nõ poſſidebunt:⁊ ſic vr̃
ꝙ corpa reſurgẽtiũ nõ habebũt carnẽ ⁊ ſanguinẽ:⁊ ꝑ cõ
ſequẽs nec aliquos hũores.Sʒ hoꝝ opionũ error mani Reprobant errores.
feſte appet:nr̃a eni reſurrectio ɔformis erit reſurrectioni 1
chri:ſm illud Apli Phil.iii.Reformabit corpus humili
tatis nr̃e ɔfiguratũ corpi claritatis ſue: chr̃s autẽ poſt re
ſurrectionẽ habuit corpꝰ palpabile ex carnibꝰ ⁊ oſſibꝰ cõ
ſiſtẽs:q: vt dr̃ Luce vlti.poſt reſurrectionẽ diſcipulis di
xit Palpate ⁊ videte:q: ſpũs carnẽ ⁊ oſſa nõ hʒ:ſicut me
videtis hĩe:ergo ⁊ alij hoies reſurgẽtes corpa palpabilia
habebũt ex carnibꝰ ⁊ oſſibꝰ cõpoſita.❡ Adhuc.Aia vni 2
tur corpi ſicut forma materie:ois aũt fořa hʒ determina
tã mãm:opʒ eni eẽ ꝓportionẽ actꝰ ⁊ potẽtie:cũ igiť aia ſit
eadẽ ſm ſpẽm:vr̃ ꝙ habeat eãdẽ mãm ſm ſpẽm: erit q̃
idẽ corpus ſm ſpẽm poſt reſurrectionẽ ⁊ añ: ⁊ ſic opʒ ꝙ
ſit ɔſiſtẽs ex carnibꝰ ⁊ oſſibꝰ:⁊ alijs hꝰ ptibꝰ.❡ Amplꝰ. 3
Cũ in diffinitiõe rerũ nãliũ q̃ ſignificat eẽntiã ſpẽi ponť
mã:neceſſariũ eſt ꝙ variata mã ſm ſpẽm varietur ſpẽs
rei nãlis:hõ aũt res nãlis eſt:ſi igiť poſt reſurrectionẽ nõ
habebit corpus cõſiſtẽs ex carnibꝰ ⁊ oſſibus ⁊ hꝰ ptibus
ſicut nũc hʒ:nõ erit q̃ reſurget eiuſdẽ ſpẽi: ſʒ diceť hõ tm̃
equoce.❡ Itẽ magis diſtat ab aia vnius hois corpus al 4
terius ſpẽi q̃ corpus humanũ alterꝰ hois: ſʒ aia nõ põt
iterato vniri corpi alterius hois:vt in.ii.oñſuʒ eſt: multo
igiť minꝰ poterit in reſurrectiõe vniri corpi alterꝰ ſpẽi.
❡ P̃.Ad hoc ꝙ hõ idẽ numero reſurgat neceſſariuʒ eſt 5
ꝙ ptes eius eẽntiales ſint eedẽ numero.ſi igiť corpꝰ hois
reſurgẽtis nõ erit ex his carnibꝰ ⁊ his oſſibꝰ ex qbus nũc
cõponiť:non erit hõ reſurgẽs idẽ nũero.❡ Has aũt oẽs 6
falſas opiones manifeſtiſſime Iob excludit dicẽs.Rur
ſum circũdabor pelle mea ⁊ in carne mea videbo deuʒ:
quẽ viſurus ſum ego ipſe ⁊ nõ alius.❡ Hñt aũt ⁊ ſingu 7
le ꝑdictarũ opinionũ ꝓpria incõueniẽtia.Ponere enim
corpus trãſire in ſpũ:eſt oino ipoſſibile: nõ eniʒ trãſeũt
in inuicẽ niſi q̃ in mã cõicant:ſpũaliũ aũt ⁊ corpaliũ non
põt eẽ cõicatio in mã:cũ ſube ſpũales ſint oino imateria
les:vt in ſcdo oñſum eſt: ipoſſibile eſt igiť ꝙ corpus hu Cap.49.ti
manũ trãſeat in ſubam ſpũalẽ.❡ Itẽ.Si trãſeat in ſub tra.
ſtãtiã ſpũalẽ corpus humanũ:aut trãſibit in ipſaʒ ſpũalẽ 8
ſubam q̃ eſt aia:aut in aliquã aliã.ſi in ipſam:tũc poſt re
ſurrectionẽ nõ eẽt in hoie niſi aia ſicut ⁊ añ reſurrectionẽ.
nõ igiť imutareť cõditio hois ꝑ reſurrectionẽ.ſi aũt tran
ſibit in aliã ſubam ſpũalẽ:ſequeť ꝙ ex duabꝰ ſubſtãtijs
ſpũalibus efficieť aliqd vnũ in nã:qõ eſt oino ipoſſibile:
q: q̃libet ſuba ſpũalis eſt ꝑ ſe ſubſiſtẽs.❡ Silr ẽt ipoſſi 9
bile eſt ꝙ corpꝰ hois reſurgẽtis ſit q̃ſi aereũ ⁊ vẽtis ſile.
opʒ eni corpis hois ⁊ cuiuſlibet aialis hĩe determinatam
figurã in toto ⁊ in ptibus:corpus aũt hñs determinatam
figurã:opʒ ꝙ ſit in ſe terminabile:q: figura eſt q̃ termino
vel terminis cõphẽdiť:aer aũt nõ eſt in ſe terminabilis:
ſʒ ſolũ termino alieno terminať.Nõ eſt ergo poſſibile ꝙ
corpus hois reſurgẽtis ſit aereũ vel vẽtis ſile.❡ P̃.Cor 10
pus hois reſurgẽtis opʒ eẽ tactiuũ:q: ſine tactu nullũ eſt
aial:opʒ aũt vt reſurgẽs ſit aial ſi ſit hõ.Corpꝰ aũt aereũ
nõ põt eẽ tactiuũ:ſicut nec aliqõ corpꝰ ſimplex:cũ opor
teat corpus ꝑ qõ ſit tactus eẽ mediũ inter q̃litates tangi
biles vt ſit quodãmõ in poꝰ ad eas:vt phs ꝓbat in libro Ter.c.iii.ſ
de aia.Impoſſe eſt igiť qõ corpꝰ hois reſurgẽtis ſit aereũ infra.
⁊ ſile vẽtis.❡ Ex quo ẽt apparet ꝙ nõ poterit eẽ corpꝰ 11
celeſte:opʒ eni corpus hois ⁊ cuiuſlibet aialis eẽ ſuſcepti
uum tãgibiliũ q̃litatũ:vt iã dictũ eſt.Hoc aũt corpi cele
ſti nõ põt ɔuenire:q: nõ eſt neqʒ calidũ:neqʒ fridũ:neqʒ
humidũ

humidũ:neqȝ ſiccũ:neqȝ aliqḋ hȝ:vel actu vel potẽtia vt
Tex.c.17. probaꝫ in p̈mo de celo. Corpus igiꝫ hoīs reſurgẽtis non
12 erit corpus celeſte. ¶ Adhuc. Corpa celeſtia ſunt icorru-
ptibilia:ꝛ ita trãſmutari nõ pñt a ſua naturali diſpoſitio-
ne:naturaliter autẽ eis debeꝫ figura ſpherica: vt probaꝫ
Tex.c.2. in.ij.de celo ꝛ mundo.nõ eſt igiꝫ poſſibile ꝙ accipiãt fi-
gurã ꝗ naturalr humano corpi debeꝫ: ipoſſibile eſt igiꝫ
ꝙ corpora reſurgẽtiũ ſint de natura celeſtiũ corporum.

¶ Qꝫ corpa reſurgẽtiũ erũt alteri⁹ diſpõnis. C. LXXXV.

Corpora reſurgẽtiũ erũt incorruptibilia ꝓbaꝫ rõnibus.

Quãuis aũt corpora reſurgentiũ ſint
futura eiuſdẽ ſpẽi: cuius
nũc ſunt corpa nr̃a:tñ aliã diſpõnẽ habebũt.
ꝛ p̈mo qdẽ quãtũ ad hoc qḋ oĩa reſurgẽtium
corpa tã bonorũ ꝙ̃ malorũ incorruptibilia
1 erũt:cuius qdẽ rõ triplex eſt. ¶ Una qdẽ ſumiꝫ ex fine
reſurrectionis:ad hoc eni reſurgẽt tã boni ꝙ̃ mali:vt etiã
in ꝓprijs corpibus p̃miũ ꝯſequanꝫ vel penas pro his ꝗ
gesſerũt dũ vixerunt in corpe:p̃miũ aũt bonorum qḋ eſt
felicitas erit ꝑpetuũ:ſilr etiã pctõ mortali debeꝫ pena ꝑ-
Cap.144. petua:quorꝫ vtrũqȝ pȝ ex his ꝗ in.iij. determinata ſunt.
opꝫ igitur ꝙ vtrinqȝ corpus incorruptibile recipiatur.
2 ¶ Alia rõ põt ſumi a cã formali reſurgẽtiũ: ꝗ eſt aĩa:di-
ctum eſt eni ſupra:ꝙ ne aĩa in ꝑpetuũ remaneat a corpe
ſepata iterato ꝑ reſurrectionẽ corpus reſumet: qꝛ igiꝫ in
hoc pfectioni aĩe ꝓuideꝫ:ꝙ corpus recipiat ꝯueniẽs erit
vt corpus ſm ꝙ cõpetit aĩe diſponaꝫ: eſt aũt aĩa icorru-
3 ptibilis:vñ ꝛ corpus ei incorruptibile reddeꝫ. ¶ Tertia
rõ rõ ſumi põt ex cã actiua reſurrectionis: deus eni qui
corpora iã corrupta reparabit ad vitã:multofortius hoc
corpib⁹ p̃ſtare poterit:vt recupata vita in eis ꝑpetuo cõ-
ſerueꝫ. In cuius rei exẽplũ ẽt corpa corruptibilia cũ vo-
luit a corruptione ſeruauit illeſa:ſic̃ corpa triũ puerorꝫ in
Contra.p͞m. fornace. ¶ Sic igiꝫ itelligẽda eſt icorruptibilitas futuri
ſtat⁹:qꝛ h̃ corp⁹ qḋ nũc corruptibile eſt:icorruptibile di-
uina v̈tute reddeꝫ:ita ꝙ aĩa in ipſuꝫ ꝑfecte dñabiꝫ ꝙ̃tuꝫ
ad h̃ ꝙ ipſuꝫ viuificet:nec talis cõicatio vite a quocunqȝ
alio poterit ipediri. vñ Apl̃s.1. Cori.xv.opꝫ corruptibi-
le h̃ iduere icorruptionẽ: ꝛ mortale h̃ iduere imortalita-
teꝫ.nõ igiꝫ per h̃ hõ reſurgẽs imortalis erit ꝙ aliud cor-
pus icorruptibile reſumat: vt p̄dicte opiniões poſuerũt:
ſꝫ qꝛ hoc ipſuꝫ qḋ nũc eſt corruptibile: icorruptibile fiet.
Contra.2͞m. ¶ Sic igiꝫ itelligẽdũ eſt qḋ Apl̃s diꝫ. Caro ꝛ ſanguis re-
gnũ dei nõ poſſidebunt:ꝙ in ſtatu reſurgẽtiũ corruptio
tolleꝫ carnis ꝛ ſanguis:ſubã tñ carnis ꝛ ſanguis remanẽ-
te:vñ ſubiũgit:neqȝ corruptio icorruptelã poſſidet.

Idẽ.4.ſen.diſt.44.

¶ De q̃litate corporꝫ glorificatorꝫ. Cap. LXXXVI.

Quãuis aũt merito chriſti defectus nãe
in reſurrectione ab oĩb⁹
tollaꝫ cõiter tã bonis ꝙ̃ malis:remanebit tñ
diſa iter bonos ꝛ malos quãtuꝫ ad ea ꝗ ꝑſo-
nalr vtriſqȝ ꝯueniũt. Eſt aũt de rõne nãe:ꝙ
aĩa humana ſit corpis forma ipſuꝫ viuificãs ꝛ in eẽ ꝯſer-
uãs:ſꝫ ex ꝑſonalibus actib⁹ mereꝫ aĩa in gl̃iaꝫ diuine vi-
ſionis eleuari:vel ab ordine hỏ gl̃ie ꝓpter culpã excludi.
diſponetur igiꝫ corpus cõiter oĩuꝫ ſm ꝯdecẽtiã aĩe vt.ſ.
forma icorruptibilis eẽ incorruptibile corpori tribuat ꝯ-
riorũ cõpõne nõ obſtãte:eo ꝙ mã corpis humani diuina
v̈tute aĩe humane ꝙ̃tũ ad hoc ſubijcieꝫ oĩno:ſꝫ ex clari-
tate ꝛ v̈tute aĩe ad diuinã viſionẽ eleuare corp⁹ ſibi vni-
tũ aliqd amplius ꝯſequeꝫ:erit eniꝫ totalr ſubiectũ aĩe di-
uina v̈tute h̃ faciẽte:nõ ſolũ quãtũ ad eẽ:ſꝫ ẽt quãtũ ad
actiones ꝛ paſſiones ꝛ mot⁹ ꝛ corpeas q̃litates:ſicut igiꝫ
aĩa diuina viſione fruens:q̃dã ſpũali claritate replebiꝫ:
ita ꝑ q̃dã redũdãtiã ex aĩa in corpus ipſuꝫ corp⁹ ſuo mõ
claritatis gloria idueꝫ.vñ dicit Apl̃s.1.Corin.xv. Semi-
natur corpus in ignobilitate:ſurget in gl̃ia: qꝛ corpus no-
ſtrũ nũc eſt opacũ:tũc aũt erit clarũ ſm illud Mat.xiij.
Fulgebũt iuſti ſic̃ ſol in regno p̃ris mei. Aĩa etiã ꝗ diuia
viſiõe fruet vtio ſini ꝯiũcta in oĩbus experieꝫ ſuũ deſi-
deriũ adipletũ:ꝛ qꝛ ex deſiderio aĩe moueꝫ corpus: ꝯñs
erit vt corpus oĩno ſpũi ad motũ obediet: vñ corpora re-
ſurgẽtiũ hõiꝫ futura erũt agilia. ꝛ hoc eſt qḋ Apl̃s dicit
ibidẽ. Seminaꝫ in ifirmitate:ſurget in v̈tute:ifirmitateꝫ
enim experimur in corpe:qꝛ inualidũ inueniꝫ ad ſatiſfa-
ciẽdũ deſiderio aĩe in motib⁹ ꝛ actionibus ꝗs aĩa impat:
que ifirmitas totalr:tũc tolleꝫ v̈tute redũdãte in corpus
ex aĩa deo ꝯiũcta.ꝓꝑ qḋ ẽt Sapientie.iij.dĩ de iuſtis ꝙ
tanꝗ̃ ſcintille in arũdineto diſcurrẽt:nõ ꝙ mot⁹ ſit in eis
ꝓpter neceſſitatem cũ nullo idigeãt ꝑ deuꝫ hñtes:ſꝫ ad v̈tu-
tis demõſtrationẽ. Sicut aũt aĩa deo fruẽs habebit deſi-
deriũ adipletũ ꝙ̃tũ ad oĩs boni adeptionẽ:ita ẽt eius de-
ſideriũ ipletũ erit ꝙ̃tũ ad remotionẽ ꝑis mali:qꝛ cũ ſum-
mo bono locũ non hȝ aliqḋ malũ:ꝛ corpus igiꝫ ꝑfectũ ꝑ
aĩam ꝓportionalr aĩe imune erit ab oĩ malo ꝛ quãtũ ad
actũ ꝛ quãtũ ad potẽtiã:ꝙ̃tũ ad actũ qdẽ: qꝛ nulla in eis
erit corruptio:nulla deformitas:nullus defectus. quãtuꝫ
ad potẽtiã vero:qꝛ nõ poterũt aliqd pati qḋ eis eſt mole-
ſtũ:ꝛ ꝓpter h̃ ipaſſibilia erũt:ꝗ tñ ipaſſibilitas nõ excla-
dit ab eis paſſionẽ ꝗ eſt de rõne ſenſus:vtenꝫ eni ſenſib⁹
ad delectationẽ ſm illa que ſtatui icorruptionis nõ repu-
gnant. Ad hãc igiꝫ eorꝫ ipaſſibilitatẽ oſtẽdẽdã Apl̃s diꝫ.
Seminaꝫ in corruptione:ſurget in icorruptiõe. ¶ Rur-
ſus. Aĩa deo fruẽs ipſi ꝑfectiſſime adherebit ꝛ eius boni-
tatẽ ꝑticipabit in ſũmo ſm modũ ſuũ:ſic igiꝫ ꝛ corpus ꝑ-
fecte ſubdeꝫ aĩe ꝛ eius ꝓprietates ꝑticipabit ꝙ̃tũ poſſibi-
le eſt in ꝑſpicuitate ſenſuũ in ordinatione corporei appe-
titus ꝛ in oĩmoda ꝑfectione nãe.tãto eni aliqd ꝑfecti⁹ eſt
in nã ꝙ̃to eius nã ꝑfectius ſubdiꝫ forẽ.ꝛ ꝓpter hoc dicit
Apl̃s. Seminaꝫ corpus aĩale:ſurget corpus ſpũale. ſpũa-
le qdẽ corpus reſurgẽtis erit:nõ qꝛ ſit ſpũs:vt qdã male
intellexerunt ſiue ꝑ ſpm̃ intelligaꝫ ſpũalis ſubã ſiue aer
aut vẽtus:ſꝫ qꝛ erit oĩno ſubiectũ ſpũi: ſicut ꝛ nũc dĩ cor-
pus aĩale:nõ qꝛ ſit aĩal:ſꝫ qꝛ aĩalib⁹ paſſionib⁹ ſubiacet ꝛ
Contra.Iud. alimonia idiget. ¶ Pȝ igiꝫ ex p̄dictis:ꝙ ſic̃ aĩa hoĩs eleua-
biꝫ ad gloriã ſpũuꝫ celeſtiũ:vt deũ per eẽntiã videat: ſic̃
Cap.53. in.iij.eſt oñſuꝫ.ita eius corpus ſublimabiꝫ ad ꝓprietates
celeſtiũ corporꝫ:inquãtuꝫ erit clarũ ipaſſibile abſqȝ dif-
ficultate ꝛ labore mobile ꝛ ꝑfectiſſime ſua forma ꝑfectũ:
ꝛ ſic ꝓpter hoc Apl̃s dicit reſurgẽtium corpa eẽ celeſtia
nõ quãtũ ad naturã:ſꝫ quãtũ ad gloriã:vñ cũ dixiſſet:ꝙ
ſunt corpa celeſtia:ꝛ ſunt terreſtria corpora:ſubiungit ꝙ
alia eſt celeſtium gloria:alia terreſtrium. Sic autẽ gloria
in quã humana aĩa ſubleuatur:excedit naturalẽ virtuteꝫ
Cap.53. celeſtium ſpirituum:vt in.iij.oſtẽſum eſt: ita gloria reſur-
gentium corpum excedit naturalẽ perfectionẽ celeſtiuꝫ
corporũ:vt ſit maior claritas:impaſſibilitas firmior:agi-
litas facilior:ꝛ dignitas nature perfectior.

¶ De loco corporꝫ glorificatorũ. Cap. LXXXVII.

Quia vero locus dꝫ ꝓportionari locato:
ꝯñs eſt cũ corpa reſurgẽtium
proprietatẽ celeſtiũ corporꝫ ꝯſequenꝫ:vt in ce-
lis locũ habeãt vel magis ſuꝑ oẽs celos:vt ſil
cũ chro ſint: cuius v̈tute ad hãc gl̃iaꝫ ꝑducẽ-
tur:de quo Apl̃s Ephe.iiij. Qui aſcẽdit ſuꝑ oẽs celos:vt
Friuola argumẽtatio. adipleret oĩa. Friuolũ aũt vꝫ ꝯ hãc diuinã ꝓmiſſionẽ ex
nãli elemẽtorũ poſitione argumẽtari:ꝗſi impoſſibile ſit
corpus hoĩs cũ ſit terrenũ ꝛ ſm ſuã naturã infimũ locuꝫ
hñs ſupra elemẽta leuia eleuari. Manifeſtum eſt enim
ꝙ ex virtute aĩe eſt ꝙ corpus ab aĩa ꝑfectum elemẽtorꝫ
inclinationes nõ ſequaꝫ:ipſa enim aĩa ſua virtute etiam

nunc cōtinet corpus quādiu viuimus:ne ex contrarietate elemētorū diſſoluat̄:⁊ virtute etiā aīe motiue corpus in altū eleuat̄:⁊ tāto amplius quāto virtus motiua fortior fuerit:Manifeſtum eſt aūt ꝙ tunc aīa perfecte virtutis erit qñ deo per viſionē cōiunget̄:nō igitur ei graue videri:ſi tūc virtute aīe corpus ⁊ ab omni corruptione ſeruetur imune:⁊ ſupra quecūqꝫ corpa eleuet̄. Neqꝫ etiam
Diuina vtute corpa glīfica ſimul erūt cū alijs cor. huic promiſſioni diuine ipoſſibilitatē affert:ꝙ corpa celeſtia frāgi nō pñt:vt ſup ea glorioſa corpa ſubleuent̄:qꝛ a vtute diuina hoc fiet:vt glorioſa corpa ſil' cū alijs corporibus eē poſſint:cuius rei indiciū in corpore chriſti pceſſit dū ad diſcipulos ianuis clauſis intrauit.

Jñ.4.ſcrip. diſt.44. ¶ De ſexu ⁊ etate reſurgentium. Cap. LXXXVIII.

Non eſt tamē eſtimādū ꝙ in corporibus reſurgētiū deſit ſexus femineus:vt aliq̄ putauerunt:qꝛ cū per
Error quorūdā recitatur ⁊ reprobatur. reſurrectionē ſint reparādi defectus nature:nihil eorū que ad perfectionem nature pertinent:a corpibus reſurgētiū auferet̄. Sicut aūt alia mēbra corpis ad integritatē humani corpis pertinētia ⁊ ea que generationi deſeruiūt tā in maribus ꝗ̄ in feminis:reſurgēt ergo mēbra hꝰ in vtriſqꝫ.
Solo īſtā. ¶ Neqꝫ tñ huic obuiat:ꝙ vſus horū mēbroꝝ nō erit:vt ſupra oſtenſum eſt:qꝛ ſi ꝓpter hoc hec membra in reſurgētibus nō erūt pari rōne: nec oīa mēbra que nutrimēto deſeruiūt in reſurgentibus erūt:qꝛ nec ciborū vſus poſt reſurrectionē erit:ſic igitur magna pars mēbrorū corpi reſurgētis deeſſet:erunt igit̄ oīa mēbra hꝰ quāuis eorū vſus nō ſit ad integritatē na
Solo alteri⁹ argumenti. turalis corpis reſtituēdā:vñ fruſtra nō erunt. ¶ Silr̄ ēt nec infirmitas feminei ſexus pfectioni reſurgētiū obuiat. Nō eni eſt infirmitas per receſſū a natura: ſꝫ a natura intēta:⁊ ipſa etiā nature diſtinctio in oībus perfectionē nature demōſtrabit:⁊ diuinā ſapiētiā oino cū quodā or
3ᵉ īſtā ſolō dine diſponētē cōmēdabit. Nec etiā cogit ad hoc verbū Apl'i qḋ dicit Ephe.iiij. Donec occurramus oēs in vnitatem fidei ⁊ agnitionis filij dei in virū perfectū in mēſurā etatis plenitudinis chrī. Nō enim hoc iō dictū eſt ꝙ quilibet in illo occurſu quo reſurgētes exibūt obuiam chrō in aera ſit ſexū virilē habiturus:ſꝫ ad deſignādā pfectionē eccleſie ⁊ virtutē:tota eni eccl'ia erit quaſi vir perfectus chrō occurrēs:vt ex pcedētibus ⁊ ſequētibus pꝫ. In etate aūt chrī q̄ eſt etas iuuenilis opꝫ oēs reſurgere ꝓpter pfectionē nāe q̄ in hac ſola etate ꝯſiſtit. Puerilis eni etas nō perfectionē nature cōſequuta eſt per augmētū:ſenilis vo etas iam ab eo receſſit propter decrementum.

Jdē.4.ſcrip. diſtin.44. ¶ De q̄litate corpoꝝ reſurgētiū ī dānat. Ca. LXXXIX.

Ex his aūt rōnabil'r ꝯſiderare poſſumus qualis futura ſit ꝯditio corporū reſurgētiū in dānādis. Opꝫ eni ⁊ illa corpora aīabus dānādorū ꝓportionata eē. aīe aūt malorū naturā quidē bonā hñt:
Corpa dānādoꝝ īegra reparabunt̄ q̄ntum ad id qḋ nature eſt. vtpote a deo creatā:ſꝫ volūtatē habebūt inordinatā ⁊ a fine ꝓprio deficientē corpa:igit̄ eorū quātū ad id qḋ nāe eſt integra reparabunt̄:qꝛ videlicet in etate perfecta reſurgent abſqꝫ oī diminutiōe mēbrorū ⁊ abſqꝫ oī defectu ⁊ corruptione quē error nature aut infirmitas itroduxit. vnde Apl's dicit.i.Corin.xv.Mortui reſurgēt icorrupti: qḋ manifeſtū eſt de oībus debere itelligi tā bonis ꝗ̄ malis ex his q̄ pcedunt ⁊ ſequunt̄ in lr̄a. Quia vo aīa eorū erit ſm volūtatē a deo auerſa ⁊ fine ꝓprio deſtituta eoꝝ corpora nō erunt ſpūalia q̄ſi ſpūi oino ſubiecta:ſꝫ magis
Nota eorū aīa per affectū erit carnalis. Nec ipſa corpora erūt agilia q̄ſi ſine difficultate aīe obediētia: ſed magis erunt pōderoſa ⁊ grauia ⁊ quodāmō aīe iportabilia ſicut ⁊ ipe aīe per inobediētiā a deo ſunt auerſe. Remanebūt etiā paſſibilia ſicut nūc vel etiā magis:ita tñ ꝙ patient̄ qdē a rebus ſenſibilibus afflictionē:nō tñ corruptionē ſicut ⁊ ipſorū aīe torquebunt̄ a naturali deſiderio btitudinis totaliter fruſtrate. Erūt etiā eorū corpa opaca ⁊ tenebroſa ſicut ⁊ eoꝝ aīe a lumine diuine cognitionis erūt aliene:⁊ hoc eſt qḋ Apl's dicit.i.Corin.xv.ꝙ oēs reſurgemus:ſed nō oēs imutabimur:ſoli enim boni imutabunt̄ ad glīā: maloꝝ vo corpa abſqꝫ glīa reſurgēt. ¶ Forte aūt alicui Inſtantia.
pōt ipoſſibile videri:ꝙ malorū corpa ſint paſſibilia:non tñ corruptibilia:cū oīs paſſio magis facta abijciat a ſubā: videmus eni ꝙ ſi corpus diu in igne pmaneat finalr̄ cōſummet̄:dolor ēt ſi ſit nimis intēſus aīam a corpe ſepat. Sꝫ hoc totū accidit ſuppoſita trāſmutabilitate materie de forma in formā:corpus aūt humanū poſt reſurrectionē nō erit trāſmutabile de forma in formā:neqꝫ in bonis neqꝫ in malis:qꝛ in vtriſqꝫ totalr̄ pficiet̄ ab aīa quātū ad eſſe nature:ita vt iā nō ſit poſſibile hāc formā a tali corpe remoueri neqꝫ aliā introduci diuina virtute corpus aīe totalr̄ ſubijciente: vñ ⁊ poᵃ que eſt in prima materia ad oēm formā in corpe humano remanebit quodāmō ligata per virtutē aīe:ne poſſit in actū alterius forme reduci.
Sꝫ qꝛ dānatoꝝ corpa q̄ntū ad aliques ꝯditiones nō erūt Solo īſtā.
aīe totalr̄ ſubiecta:affligent̄ ſm ſenſū a ꝯrietate ſenſibiliū:affligent̄ enim ab igne corporeo inquātū q̄litas ignis propter ſui excellētiā ꝯriat̄ eq̄litati cōplexionis ⁊ armonie q̄ eſt ſenſui ꝯnaturalis: lꝫ eā ſoluere nō poſſit:non tñ talis afflictio aiā a corpe poterit ſepare:cū corpus ſemꝑ ſub eadē forma neceſſe ſit remanere. Sicut aūt corpora beōꝝ ꝓpter innouationē glīe ſupra celeſtia corpa eleuabunt̄:ita ⁊ locus infimus ⁊ tenebroſus ⁊ penalis ꝓportionabil'r deputabit̄ corpibus dānatorū. Vñ ⁊ in pſalmus dī. Veniat mors ſuꝑ eos:⁊ deſcēdāt in infernū viuētes:⁊ Apō.xx.dī ꝙ diabolus q̄ ſeducebat eos miſſus eſt in ſtagnum ignis ⁊ ſulphuris. vbi ⁊ beſtia ⁊ pſeudo prophete cruciabuntur die ac nocte in ſecula ſeculorum.

¶ Quō ſube incorporee patiant̄ ab igne. Cap. XC. Jñ.4.ſcrip. diſtin.44.q. vltima. Jn de vita. q.26.

Sed poteſt venire in dubiū quō diabolus q̄ incorporeus eſt ⁊ aīe dānatorū añ reſurrectionē ab igne corporali pñt pati a quo patient̄ in inferno corpa dānatorū:ſicut ⁊ dñs dicit Matth.xxv. Jte maledicti in ignē eternū:qui paratus eſt diabolo ⁊ angelis eius. ¶ Nō igit̄ ſic eſtimādū eſt:ꝙ ſube incorporee ab igne corporeo pati pñt:ꝙ eorū nā corrumpat̄ ꝑ ignē vel alteret̄ aut qualitercūqꝫ aliter trāſmutet̄: ſicut nunc noſtra corpa corruptibilia patiunt̄ ab igne: ſube eni incorporee nō hñt naturā corporalē: vt poſſint a rebꝰ corporeis imutari:neqꝫ ēt formarū ſenſibilium ſuſceptiue ſunt:niſi intelligibiliter:talis autem ſuſceptio non eſt penalis:ſed magis perfectiua ⁊ delectabilis. ¶ Neqꝫ etiā poteſt dici:ꝙ patiantur ab igne corporeo afflictionē rōne alicuius cōtrarietatis:ſicut corpora poſt reſurrectionē patientur:qꝛ ſube incorporee organa ſenſuum nō habent neqꝫ potentijs ſenſitiuis vtuntur: patiuntur igit̄ ab igne corporeo ſubſtātie incorporee per modum alligationis cuiuſdā:poſſunt eni alligari ſpiritus corporibus vel per modū forme ſicut anima corpori humano alligat̄ vt det ei vitā:vel etiam abſqꝫ hoc ꝙ ſit eius forma: ſicut nigro Diſſicio vi.
mantici virtute demonū ſpiritus alligāt imaginibus aut huiuſmodi rebus. multo igit̄ magis virtute diuina ſpūs dānādi igni corporeo alligari poſſunt:⁊ hoc ipſū eſt eis in afflictionē ꝙ ſciūt ſe rebus infimis alligatos in penā. ¶ Eſt etiam cōueniens ꝙ dānati ſpiritus penis corporalibus puniant̄:oē enim pctm̄ rōnalis creature ex hoc eſt ꝙ deo obediēdo nō ſubdit̄:penā autē ꝓportionaliter deꝫ Iſta ꝯclo ꝓbatur.

culpe

culpe reſpõdere vt volũtas per penã in cõtrario eiꝰ affli
gatur qđ diligendo peccauit.eſt igiꝭ cõueniens pena natu
re rationali peccãti vt rebus ſe inferioribus.ſ.corporalibꝰ
2 quodãmodo alligata ſubdatur. ℭ Item. Peccato qđ in
deuz cõmittiꝭ non ſolum pena dãni:ſed etiã pena ſenſus
Cap. 145. debeꝭ.vt in.iij.oſtẽſum eſt.pena eniz ſenſus reſpõdet cul
pe quantũ ad cõuerſionẽ inordinatã ad cõmutabile bo
num:ſicut pena dãni reſpõdet culpe quãtum ad auerſio
nem ab incõmutabili bono.creatura aũt rõnalis ⁊ preci
pue humana anima peccat inordinate ſe ad corꝑalia cõ
uertẽdo.ergo ꝯueniẽs pena eſt.vt ꝑ corporalia affligaꝭ.
3 ℭ P.Si pena afflictiua peccato debeꝭ.quã dicimꝰ penã
Eodem. ſenſus.vt in.iij.oſtẽſuz eſt.opꝫ ꝙ ex illo hec pena ꝓueniat
qđ põt afflictionẽ inferre.nihil aũt afflictionez infert niſi
inquãtũ eſt ꝯ̃trarium volũtati.nõ eſt aũt ꝯ̃triũ nãli voluntati
rõnalis nature.ꝙ ſpũali ſubẽ cõiungaꝭ:quinimmo hoc eſt
delectabile ei ⁊ ad eiꝰ ꝑfectionẽ ꝑtinẽs.eſt enim cõiũctio
ſimilis ad ſimile ⁊ intelligibilis ad intellectum:nam ois
ſuba ſpũalis ſm ſe intelligibilis eſt.Eſt aũt ꝯ̃triuz nãli vo
luntati ſpũalis ſubſtãtie vt corpori ſubdaꝭ:a quo ſm ordi
nem ſue nature libera eſſe debet.cõueniẽs igiꝭ eſt:vt ſuba
Diſa poniꝭ ſpũalis per corporalia puniaꝭ.ℭ Hinc etiã apparet ꝙ lꝫ
corporalia que de premijs beatoꝝ in ſcripturis leguntur
ſpũaliter intelliganꝭ:ſicut dictũ eſt de ꝓmiſſione ciborũ
⁊ potuũ.quedã tñ corporalia que ſcriptura peccãtibus cõ
minaꝭ in penã.corꝑalr ſunt intelligẽda ⁊ quaſi ꝓprie di
cta.Non enim eſt cõueniẽs ꝙ natura ſuperior per vſum
inferioris premieꝭ:ſed magis per hoc ꝙ ſuꝑiori ꝯiungiꝭ.
puniꝭ aũt ꝯueniẽter nã ſuperior.per hoc ꝙ cũ inferioribꝰ
deputaꝭ.Nihil tñ ꝓhibet quedã etiã que de dãnatoꝝ pe
nis in ſcripturis dicta corporalr loquanꝭ ſpũalr accipi ⁊
velut ꝑ ſimilitudinẽ dicta.ſicut dꝭ Iſa.vlti.Uermis eoꝝ
nõ morieꝭ.põt enim per vermẽ intelligi ꝯſcie remorſus.
Nota. quo etiã impij torquebunꝭ.Nõ enim eſt poſſibile ꝙ cor
poreus vermis ſpũalẽ corrodat ſubaꝫ:neqꝫ etiã corpora
dãnatoꝝ que incorruptibilia erũt.Fletus etiam ⁊ ſtridor
dentiũ in ſpũalibus ſubſtãtijs nõ niſi metaphorice intelli
gi poſſunt:q̃uis in corporibꝰ dãnatoꝝ poſt reſurrectionẽ
nihil ꝓhibeat corporalr ea intelligi:ita tñ ꝙ per fletũ nõ
intelligaꝭ lachrymarum deductio:qꝛ ab illis corporibus
nulla reſolutio fieri poteſt:ſed ſolũ dolor cordis cõturba
tio oculorum ⁊ capitis:prout in fletibus eſſe ſolet.

ℭ Qꝛ anime ſtatim poſt ſeparationem a corpore penã vel
premium conſequuntur. Cap. XCI.

EX his aũt accipere poſſumus.ꝙ ſta
tim poſt mortez anime ho
minum recipiant pro meritis vel penam vel
premiũ.Sunt enim anime ſeparate ſuſcepti
biles penarum nõ ſolum ſpiritualiũ:ſed etiã
Uariſe capit'(?) corporaliuꝫ.vt oſtẽſum eſt.Qꝛ aũt ſint ſuſceptibiles glie.
manifeſtum eſt ex his que in.iij.ſunt tractata.ex hoc eniꝫ
ꝙ aia ſeparaꝭ a corpore fit capax viſionis diuine ad quã
dum eſſet ꝯiuncta corruptibili corpori peruenire non po
terat.in viſione aũt dei vltima hoīs beatitudo ꝯſiſtit:que
eſt virtutis ꝓmiũ.nulla aũt rõ eſſet quare differreꭍ pena
⁊ premiuꝫ:ex quo vtriuſqꝫ aia particeps eſſe põt.ſtatim
igiꝭ cum anima ſeparaꝭ a corpore ꝓmiũ vel penã recipit
pro his que in corꝑe geſſit.ℭ Adhuc. In vita iſta eſt ſta
tus merẽdi vel demerẽdi:vnde cõparaꝭ militie ⁊ diebus
mercẽnarij.vt pꝫ Iob.vij. Militia eſt vita hominis ſuꝑ
terrã:⁊ ſicut mercẽnarij dies eiuſ:ſz poſt ſtatum militie ⁊
laborẽ mercẽnarij ſtatim debeꝭ ꝓmium vel pena bñ vel
male certãtibus.vñ ⁊ Leuiti.xix.diciꝭ.Nõ morabiꝭ opꝰ
mercẽnarij tui apud te vſqꝫ mane.dñs ẽt dicit Ioel.vlti.
Cito velociter reddã viciſſitudinẽ vobis ſuper caput veſ

trum.ſtatim igiꝭ poſt mortẽ aie vel ꝓmiũ cõſequunꝭ vel
penã.ℭ Amplius.ſm ordinẽ culpe ⁊ meriti cõuenienter
eſt ordo in pena ⁊ premio.meritũ aũt ⁊ culpa nõ cõpetit
corpori niſi per animã.nihil enim hꝫ rõnẽ meriti vel de
meriti:niſi inq̃tuz eſt voluntarium.igiꝭ tam ꝓmiuꝫ q̃ꝫ pe
na cõueniẽter ab ea deriuaꝭ ad corpꝰ.nõ autẽ aie cõuenit
ꝓpter corpꝰ.nulla igiꝭ rõ eſt quare in punitione vel pre
miatione aiaꝝ expecteꝭ reſumptio corpoꝝ:qn magis cõ
ueniẽs videꝭ vt anime in qbus per prius fuit culpa ⁊ me
ritum.prius etiã puniãꭍ vel ꝓmienꭍ.ℭ Itẽ.Eadem dei
ꝓuidẽtia creaturis rõnalibꝰ ꝓmia debenꝭ ⁊ pena qua re
bus nãlibus perfectiones eis debite adhibenꭍ.ſic eſt aũt
in rebus nãlibus ꝙ vnũqđqꝫ ſtatim recipit perfectionez
cuius eſt capax:niſi ſit impedimẽtuz vel ex parte recipiẽ
tis vel ex parte agẽtis.cum igiꝭ aie ſtatim cum fuerint ſe
parate a corpore ſint capaces ⁊ glie ⁊ pene.ſtatim vtrũqꝫ
recipiẽt.nec differꭍ vel bonoꝝ ꝓmium vel maloꝝ pena
quouſqꝫ anime corpora reſumãt.ℭ Cõſiderãduꝫ eſt ꝙ Nõ retardatiõis aie ad beatitudinez.
ex parte bonoꝝ aliqđ impedimẽtũ eſſe põt:ne aie ſtatim
a corꝑe abſolute vltimã mercedẽ recipiãt:que in dei vi
ſione ꝯſiſtit.ad illã eniꝫ viſionez creatura rõnalis eleuari
nõ põt.niſi totalr fuerit depurata:cũ illa viſio totã facul
tatẽ nãlẽ creature excedat.vñ Sap.vij.dꝭ de ſapia ꝙ ni
hil inquinatum in illã incurrit.⁊ Iſa.xxxv.dꝭ.Non trãſibit
ꝑ eã pollutꝰ.polluiꝭ aũt aia ꝑ pctm.inq̃tũ rebꝰ inferiori
bus inordinate ꝯiũgiꭍ.a qua qdẽ pollutione purificaꭍ in
hac vita ꝑ pniaꝫ ⁊ alia ſacrã.vt ſupra dictuꝫ eſt:qñqꝫ aũ
ꝯtingit ꝙ purificatio talis nõ totalr ꝑficiaꭍ in hac vita:ſed
remanet adhuc debitor pene.vel ꝓpter negligẽtiã aliquã
aut occupationẽ:aut ẽt qꝛ debitor pene hꝫ morte ꝓuenitur.
nec tñ ꝓpter hꝫ mereꭍ totalr excludi a ꝓmio:qꝛ hec abſqꝫ
peccato mortali ꝯtingere poſſunt:per qđ ſolum tolliꭍ cha
ritas:cui ꝓmium vite eterne debeꭍ.vt apparet ex his que
in.iij.dicta ſunt.opꝫ igiꭍ ꝙ poſt hãc vitã purgenꭍ anteq̃ꝫ
finale ꝓmium cõſequanꭍ.purgatio aũt hec fit per penas.
ſicut etiã in hac vita per penas ſatiſfactorias purgatio cõ
pleta fuiſſet:alioquin melioris ꝯditionis eſſent negligen
tes q̃ꝫ ſolliciti ſi penã quã hꝫ pro pctis nõ implẽt non ſuſti
neant in futuro.Retardant igiꭍ aie bonoꝝ qui habẽt ali
quid purgabile in hoc mũdo a ꝓmij ꝯſecutione quouſqꝫ
penas purgatorias ſuſtineãt.⁊ hec eſt ratio quare purga
torium ponimꝰ.ℭ Huic aũt põni ſuffragaꭍ dictũ Aplĩ.j.
Corin.iij.Si cuius opus arſerit:detrimẽtum patieꭍ.ipſe
aũt ſaluus erit:ſic tñ quaſi per ignẽ.Ad hoc etiã eſt cõſue
tudo eccleſie vlis que pro defunctis orat:que quidẽ ora
tio inutilis eſſet ſi purgatorium poſt mortẽ nõ ponaꭍ.nõ
enim orat eccleſia pro his qui iã ſunt in termino boni vel
mali:ſed pro his qui nondum ad terminũ ꝑuenerunt.Qꝛ
aũt ſtatim poſt mortem anime cõſequanꭍ penã vl ꝓmiũ
ſi impedimentum nõ ſit.auctoritatibus ſcripture confir
maꭍ.diciꭍ enim Iob.xxj.de malis.Ducunt in bonis dies
ſuos:⁊ in puncto ad inferna deſcẽdunt.⁊ Luc.xvj. Mor
tuus eſt diues:⁊ ſepultus eſt in infernum.infernus aũt eſt
locus vbi anime puniunꭍ.Simılr etiaꝫ ⁊ de bonis pꝫ.vt
enim habeꭍ Luce.xxiij.dñs in cruce pendens latroni di
xit.Hodie mecum eris in paradiſo.per paradiſum aũtez
intelligiꭍ premiuꝫ qđ repromittiꭍ bonis ſm illud Apoc.
ij.Uincenti dabo edere de ligno vite qđ eſt in paradiſo
dei mei.ℭ Dicunt aũt quidã ꝙ per paradiſuꝫ nõ intelli Opīo q̃rũ.
gitur vltima remuneratio que erit in celis.ſm illđ Mat.
v.Gaudete ⁊ exultate qm̃ merces veſtra copioſa eſt in ce
lis:ſed aliqualis remuneratio que erit in terra.nam para
diſus locus quidem terrenus eẽ videꭍ.ex hoc qđ dꭍ Geñ.
ij.ꝙ plãtauerat dñs deꝰ paradiſum voluptatis in quo po
ſuit hoiem quẽ formauerat.ℭ Sed ſi qs recte vba ſacre Reprobaꭍ

ſcripture ꝯſideret inueniet ꝙ ipſa finalis retributio que in
celis ꝓmittit̃ ſanctis ſtatim poſt hāc vitā dat̃. Apl's eni.ij.
Corin.cū de finali gloria locutus fuiſſet dicēs.ꝙ id qḋ in
preſenti eſt tribulationis noſtre momētaneum ⁊ leue ⁊c̃.
ſubdit pondus opat̃ in nobis nō cōtēplātibus nobis ea
que vident̃:ſed ea que nō vident̃:que eni vident̃ tēpora
lia ſunt:que aūt nō vident̃:eterna.que manifeſtū eſt de fi
nali gl'ia dici que eſt.in celis.vt oñderet̃ qñ ⁊ q̄l'r hec gl'ia
habeat̃.ſubiungit̃.Scimus eni qm̄ ſi terreſtris dom⁹ nr̄a
hui⁹ habitationis diſſoluat̃ ꝙ edificationē ex deo hēmus
domū nō manufactā:ſ; eternā i celis.p qḋ manifeſte dat
intelligere ꝙ diſſoluto corpe aīa ad eternā ⁊ celeſtē man
ſionē ꝑducit̃:que nihil aliud eſt q̄ fruitio diuinitatis:ſicut
Euaſio. angeli fruunt̃ in celis.❡ Si qs autē ꝯdicere velit dicens
Aplm nō dixiſſe ꝙ ſtatim diſſoluto corpore domū eter
nam habeam⁹ in celis in re:ſed ſolū in ſpe.tandē habituri
Reprob'. in re.❡ Manifeſte hoc eſt ꝯ intētionē Apl'i:qꝛ etiā dū h̄
viuimus habitaturi ſumus celeſtē māſionē ſm̄ ꝑdeſtinatio
nem diuinā:⁊ iam eā habemus in ſpe.ſm̄ illḋ Rom.viij.
Spe enim ſalui facti ſumus.fruſtra igit̃ addit̃.ſi terrena
domus noſtra hui⁹ habitationis diſſoluat̃.ſuffeciſſet eni;
dicere.ſcimus ꝙ edificationē habem⁹ ex deo ⁊c̃.❡ Rur
ſus.Expreſſius hoc apparet ex eo qḋ ſubdit̃.Sciētes qm̄
dum ſu.in cor.peregri.a do.p fi.enim ambu.⁊ nō p ſpēm.
aude.aūt ⁊ bo.vo.habemus magis peregri.a cor.⁊ p̄ſen.
eſſe ad do.fruſtra aūt vellemus peregrinari a corpore.ſ.
ſeparari:niſi ſtatim eſſem⁹ preſentes ad dn̄m.nō aūt ſumus
preſentes niſi qm̄ videmus per ſpē;.Q̄diu eni ambulam⁹
p fidē ⁊ nō p ſpēm ꝑegrinamur a dn̄o vt ibidē di.ſtatim
igit̃ cū aīa ſancta a corpe ſepat̃ deū p ſpē; videt qḋ eſt vl
tima beatitudo.vt in.iij.oſtēſum eſt.❡ Hoc aūt idē oſtē
dunt ⁊ verba eiuſdē Apl'i Phil.j.dicētis.Deſiderium ha.
diſ.⁊ cū chr̄o eē.chr̄s aūt in celis eſt.ſperabat igit̃ Apl's ſta
Error ex- tim poſt corpis diſſolutionē ſe ꝑuētурū ad celu;.❡ Per
cluditur. hoc aūt excludit̃ error quorūdā grecoꝝ q purgatoriū ne
gant:⁊ dicūt animas ante corpoꝝ reſurrectione; neq; ad
celum aſcendere neq; in infernum demergi.

❡ Qꝫ anime ſanctorum poſt mortem habent voluntatem immutabilem in bono. Capl'm.XCII.

Iſta ꝯ pb' Ex his aūt apparet ꝙ aīe ſtatim cu; a
corpore fuerint ſepate imo
biles ſm̄ volūtatē reddunt̃:vt ſc; vlteri⁹ vo
lūtas hoīs mutari non poſſit neq; de bono in
1 malū.❡ Q̄diu enim aīa de bono in malū vl
de malo in bonū mutari pōt:eſt in ſtatu pugne ⁊ militie.
opꝫ enim vt ſollicite reſiſtat malo ne ab ipſo vincat̃.vel
conet̃ vt ab eo liberet̃:ſed ſtatim cū aīa a corpe ſepat̃ nō
erit in ſtatu militie vel pugne:ſ; recipiēdi p̄miū vel pena;
pro eo qḋ legitime vel illegitime certauit.oſtēſu; eſt eni
ꝙ ſtatim vel p̄miū vel penā ꝯſequit̃.nō igit̃ vlterius aīa
ſm̄ volūtatē vel de bono in malū vel de malo in bonum
2 mutari pōt.❡ Itē.Oſtēſu; eſt in.iij.ꝙ beatitudo que in
Cap.37. dei viſione ꝯſiſtit.ꝑpetua eſt:⁊ ſil'r in eodē oſtēſum eſt ꝙ
pro pctō mortali debet̃ pena eterna:ſ; aīa beata eē nō pt
ſi volūtas ei⁹ recta nō fuerit.deſinit eni; eē recta per hoc
ꝙ a fine auertit̃:⁊ recta eſt p hoc ꝙ fine fruit̃.nō pōt autē
ſil' eē ꝙ a fine auertat̃ ⁊ fine fruat̃.opꝫ igit̃ rectitudinē vo
lūtatis in aīa beata eē ꝑpetuā:vt nō poſſit trāſmutari de
3 bono in malū.❡ Ampli⁹.Nāl'r creatura rōnalis appetit
eē btā:vn̄ nō pōt velle nō eē btā:pōt tn̄ p volūtatē defle
cti ab eo in quo vera beatitudo conſiſtit qḋ eſt volūtate;
eē peruerſa;.⁊ hoc qdē ꝯtingit:qꝛ id in quo vera beatitu
do eſt non apprehenditur ſub ratione beatitudinis:ſ; ali
quid aliud in quo voluntas inordinata deflectit̃ ſicut in fi
nē.puta q ponit finē ſuū in voluptatib⁹ corpalib⁹ eſtimat
eas vt optimū.qḋ eſt rō btitudinis:ſ; illi q iā bti ſunt ap
prehēdūt id in quo vere btitudo eſt ſub rone btitudinis ⁊
vltimi finis.al's in hoc nō qeſceret appetit⁹ eoꝝ:⁊ p ꝯñs non
eſſent beati.quicūq; igit̃ bti ſunt:volūtatē deflectere nō
poſſunt ab eo in quo eſt vera beatitudo.nō poſſunt igitur
ꝑuerſa; volūtatē hēe.❡ Itē.Cuicūq; ſufficit id qḋ h;:nō 4
querit aliud extra ipſu;:ſed q̄cūq; eſt btūs ſufficit ei id in
quo eſt vera btitudo.al's nō ipleret̃ ei⁹ deſideriū.g̃ q̄cūq;
eſt beatus nihil aliud querit qḋ nō ꝑtineat ad id in quo ve
ra beatitudo ꝯſiſtit.nullus aūt h; ꝑuerſa; volūtatē niſi p
hoc ꝙ vult aliqd qḋ repugnat ei in quo vera btitudo ꝯſi
ſtit:nullius igit̃ beati volūtas pōt mutari in malu;.❡ P̄. 5
Peccatū in volūtatē nō accidit ſine aliq̄li ignorātia intel
lectus.nihil eni; volum⁹ niſi bonū veꝝ vl' apparēs.pp qḋ
dr̄ Prouer.xiiij.Errāt q opant̃ malū.⁊ Ph's.iij.ethicoꝝ
dicit.ꝙ oīs malus eſt ignorās:ſ; aīa que eſt vere btā nullo
modo pōt eē ignorās cū in deo oīa videat que ꝑtinent ad
ſuā ꝑfectionē.nullo igit̃ mō pt malā volūtatē hēre:p̄cipue
cum illa dei viſio ſemper ſit in actu.vt in.iij.eſt oſtenſu;.
❡ Adhuc.Intellectus noſter circa ꝯnes aliq̄s errare pōt 6
antēq̄ in p̄ma principia reſolutio fiat:in qua reſolutione
ia; facta ſcia de ꝯnib⁹ habet̃:que falſa eē nō pōt.ſicut aūt
h; ſe p̄ncipiu; demōſtrationis in ſpeculatiuis:ita ſe h; fi
nis in appetitiuis.Q̄diu igit̃ finē vltimū nō ꝯſequit̃ volū
tas nr̄a pōt ꝑuerti:nō aūt poſtq̄ ad fruitionē vltimi finis
ꝑuenerit qḋ eſt ꝓpter ſeipm̄ deſiderabile.ſicut p̄ma p̄nci
pia demōſtrationū ſunt p ſe nota.❡ Ampli⁹.Bonu; in 7
quātu; h̄o diligibile eſt.qḋ igit̃ apprehēdit̃ vt optimū eſt
maxime diligibile:ſed ſuba rōnalis btā videns deū appre
hēdit ipſu; vt optimū.ergo maxime ipſu; diligit.hoc aūt
h; rō amoris ꝙ voluntates ſe amātiū ſint ꝯformes.volū
tates igit̃ btoꝝ ſunt maxime ꝯformes deo q facit rectitu
dinē voluntatis:cu; diuina voluntas ſit p̄ma regula oīu;
voluntatu;:voluntates igit̃ deu; videntium nō poſſunt fie 8
ri peruerſe.❡ Itē.Q̄diu aliqd eſt natu; moueri ad alte
rū nōdu; h; vltimū finē.ſi igit̃ aīa btā poſſet adhuc trāſ
mutari de bono in malū:nōdū eſſet in vltimo fine:qḋ eſt
ꝯ btitudinis rōnē.Manifeſtū eſt igit̃ ꝙ aīe que ſtati; eſt
poſt mortē ſiūt beate reddunt̃ imutabiles ſm̄ volūtatē.

❡ Qꝫ anime malorum poſt mortem habent voluntatem immutabilem in malo. Cap.XCIII.

Similiter etiā ⁊ aīe que ſtati; poſt Iſta ꝯ pb'
morte efficiuntur in
penis miſere reddunt̃ imutabiles ſm̄ volun 1
tatē.Oſtenſu; eſt enim in.iij.ꝙ pctō mortali Cap.143.
debet̃ pena ꝑpetua aīaꝝ.nō aūt eſſet ꝑpetua ⁊.144.
pena aīaꝝ que dānant̃ ſi poſſent volūtatē mutare in me
lius:qꝛ iniquū eēt ꝙ ex quo bonā volūtatē hient.ꝑpetuo
punirent̃.volūtas igit̃ aīe dānate nō pōt mutari in bonū.
❡ P̄.Ipſa inordinatio volūtatis quedā pena eſt ⁊ maxi 2
me afflictiua:qꝛ inq̄ntum h; inordinatā volūtate; aliqs
diſplicent ea que recte ſiūt:⁊ dānatis diſplicebit ꝙ volun
tas dei implet̃ in oībus qui peccādo reſtiterūt.igit̃ inor
dinata volūtas nunq̄ ab eis tollet̃.❡ Adhuc.Voluntas 3
a pctō mutari in bonum nō ꝯtingit niſi p gratiā dei:vt pꝫ
ex his que in.iij.dicta ſunt.ſicut aūt bonoꝝ anime admit Cap.156.
tunt̃ ad ꝑfectā ꝑticipationē diuine bonitatis:ita dānato
rum aīe a grā totalr' excludunt̃.nō igit̃ poterūt aīe dāna
te in meli⁹ mutare voluntatē.❡ P̄.Sicut boni in carne 4
viuētes oīu; ſuoꝝ opeꝝ ⁊ deſiderioꝝ finē ꝯſtituūt i deo:
ita mali in aliquo indebito fine auertēte eos a deo:ſed aīe
ſeparate bonoꝝ imobiliter inherebūt fini quē in hac vita
ſibi ꝯſtituerūt.ſ.deo.ergo ⁊ aīe maloꝝ imobil'r inherebūt
fini quem ſibi eligerunt.ſicut igitur bonorum voluntas
non poterit fieri mala:ita nec maloꝝ poterit fieri bona.

¶ De immutabilitate voluntatis in animabus in purgatorio detentis. Capl'm. XCIIII.

Sed quia quedam anime ſunt que ſtatim poſt ſeparationē ad beatitudinē nō ꝑueniunt:nec tñ ſunt dānate.ſicut ille qui ſecū aliqd purgabile deferūt:vt dictū eſt.oſtēdendū eſt ꝙ nec etiā hꝰ aie poſtq̄ fuerint a corpore ſepate poſſunt ſm volūtatē mutari.beatorum enim ꝛ dānatoꝝ anime habēt imobilē volūtatez ex fine cui adheſerūt:vt ex dictis pꝫ:ſed anime que ſecū aliqd purgabile deferūt in fine nō diſcrepant ab animabus beatis.decedūt enim cū charitatē per quaz inheremꝰ deo vt fini.ergo etiā ipſemet imobilē voluntatē habebunt.

¶ De immutabilitate voluntatis cōmuniter in omnibus animabus poſt ſeparationem a corpore. Cap.XCV.

Quod autem ex fine in omnibꝰ animabus ſeparatis ſequatur imobilitas voluntatis ſic manifeſtum eſſe pōt. Finis enim (vt dictū eſt) ſe habet in appetitiuis ſicut pma pncipia demonſtrationis in ſpeculatiuis.huiuſmodi autē principia naturaliter cognoſcunt̄:ꝛ error qui circa hꝰ pncipia accideret ex corruptione nāe ꝓueniret:vñ non poſſet hō mutari de vera acceptione pncipioꝝ in falſam:aut ecōuerſo.niſi per mutationē nāe:non tñ q errāt circa pncipia reuocari poſſunt per aliq̄ certiora ſicut reuocat̄ hō ab errore q eſt circa cōcluſiones:ꝛ ſilr nec poſſet aliqs a vera acceptione principioꝝ p aliq̄ magis apparētia ſeduci.ſic igit̄ ꝛ ſe hꝫ circa finē:qꝛ vnuſquiſqꝫ nāliter hꝫ deſideriū vltimi finis.ꝛ hoc ſequit̄ in vli nām rōnalē vt btitudinez appetat:ſꝫ ꝙ hoc vel illud ſub rōne btitudinis ꝛ vltimi finis deſideret:ex aliqua ſpeciali diſpōne nāe ꝯtingit.vñ Phs dicit ꝙ qualis vnuſqſqꝫ eſt:talis ꝛ finis videt̄ ei.ſi igit̄ diſpoſitio illa per quā aliqd deſiderat̄ ab aliquo vt vltimus finis:ab eo remoueri nō poſſit:nō poterit imutari volūtas eiꝰ q̄tum ad deſideriū finis illiꝰ.hꝰ aūt diſpōnes remoueri poſſunt a nobis q̄diu eſt aia corpi ꝯiūcta.qd enim aliqd appetat̄ a nobis vt vltimus finis.ꝯtingit qn̄qꝫ ex eo ꝙ ſic diſponimur aliq̄ paſſiōe que cito trāſit:vñ ꝛ deſideriū finis de facili remouet̄ vt in cōtinētibus apparet:qn̄qꝫ aūt diſponimur ad deſideriū finis alicuiꝰ boni vel mali p aliquē habitum:ꝛ iſta diſpoſitio nō de facili tollit̄:vnde ꝛ tale deſideriū finis fortiꝰ manet vt in tēperatis apparet.ꝛ tñ diſpoſitio habitus in hac vita auferri pōt. Sic igit̄ manifeſtuz eſt ꝙ diſpōne manēte qua aliqd deſiderat̄ vt vltimus finis:nō pōt illius finis deſideriū moueri:qꝛ vltimus finis maxime deſiderat̄:vñ nō pōt aliqs a deſiderio vltimi finis reuocari p aliqd deſiderabile magis.anima aūt eſt in ſtatu mutabili q̄diu corpi vnit̄.nō aūt poſtq̄ fuerit a corpore ſeparata.diſpoſitio enim anime mouet̄ per accidēs ſm aliquē motū corpis.cū eñ corpꝰ deſeruiat anime ad ꝓprias opationes ad hoc ei nāliter datū eſt vt in ipſo exiſtēs pficiat̄ quaſi ad pfectionē mota:qñ igit̄ erit a corpe ſepata nō erit in ſtatu vt moueat̄ ad finē:ſꝫ vt in fine adepto ſemp qeſcat:imobilis igit̄ erit volūtas eius q̄tum ad deſideriū vltimi finis.ex vltimo aūt fine depēdet tota bonitas vel malitia volūtatis:qꝛ bona quecūqꝫ aliqs vult in ordine ad bonū finē bene vult.male aūt quecūqꝫ in ordine ad malū finē.nō eſt igit̄ volūtas aie ſepate mutabilis de bono in malum:ſꝫ ſit mutabilis de vno volito in aliud volitū.ſeruato tñ ordine ad eūdē vltimū finē. Ex quo apparet ꝙ talis imobilitas volūtatis libero arbitrio non repugnat cuius actꝰ eſt eligere.electio eñ eſt eoꝝ que ſunt ad finē.nō aūt vltimi finis.ſicut igit̄ nō repugnat libero arbitrio ꝙ imobili volūtate deſideramꝰ btitudinē ꝛ miſeriā fugimꝰ in cōtāita nō erit ꝯtrariū libero arbitrio ꝙ voluntas imobilr fert̄ in aliqd determinatū ſicut in vltimuz finē:qꝛ ſicut nūc imobilr nobis inheret nā cōis p quā btitudinē appetimꝰ in cōtāita ēt imobilr manebit illa ſpālis diſpoſitio p quā h̄ vel illd deſiderat̄ vt vltimꝰ finis. Sube aūt ſepate.ſ.angeli ꝓpingores ſunt ſm nām in qua creantur vltime pfectioni q̄ aie:qꝛ nō indigēt acqrere ſciam ex ſenſibꝰ neqꝫ ꝑuenire rōcinādo de pncipijs ad ꝯnes ſicut aie:ſꝫ p ſpēs inditas ſtatim poſſunt in ꝯtēplationē vitatis ꝑuenire:ꝛ ideo ſtatim ꝙ debito fini vel indebito adheſerūt imobilr in eo ꝑmāſerūt. Nō eſt tñ eſtimādum ꝙ aie poſtq̄ reſumēt corpa in reſurrectione imobilitatē voluntatis amittāt:ſꝫ i ea ꝑſeuerēt:qꝛ (vt ſupra dictū) corpora in reſurrectione diſponent̄ ſm exigētiā anime.nō autez anime imutabunt̄ per corpora:ſed imobilr ꝑſeuerabūt.

¶ De finali iudicio. Capl'm. XCVI.

Ex premiſſis igit̄ appet ꝙ duplex eſt retributio pro his que hō in vita geſſit.vna ſm aiam quā aliqs ꝑcipit ſtatim cū aia fuerit a corpore ſeparata. alia xͦo retributio erit in reſumptione corporū ſm ꝙ qdā ipaſſibilia ꝛ glorioſa corpa.qdā xͦo paſſibilia reſumēt ꝛ ignobilia. Et pma qdē retributio ſigillatim fit in ſingulis ſm ꝙ diuiſim ſinguli moriunt̄. Scda autē retributio ſimul oibꝰ fiet ſꝫ ꝙ oēs ſimul reſurgēt.ois aūt retributio qua diuerſa reddunt̄ ſm diuerſitate meritoꝝ.iudiciū reqrit. Neceſſe eſt ḡ duplex eſſe iudiciū.vnū quo diuiſim ſingulis q̄tū ad aiaz reddit̄ pena vel pmiū.aliō aūt eſt cōe ſm ꝙ q̄tū ad aiaz ꝛ corpꝰ reddet̄ oibꝰ ſimul qd meruerunt. Et qꝛ chrs ſua humanitate ſm quā paſſus eſt ꝛ reſurrexit.nobis ꝛ reſurrectionē ꝛ vitā eternā ꝓmeruit.ſibi cōpetit illud cōe iudiciū quo reſurgētes vel premiant̄ vel puniunt̄.ꝓpterea de deo di Joā.v. Poteſtatē dedit ei iudiciū facere:qꝛ filiꝰ hois eſt. Opꝫ aūt iudicium ꝓportionale eſſe his de qbus iudicat̄:ꝛ qꝛ finale iudiciuz erit de pmio vel pena viſibiliū corpoꝝ:cōueniens eſt vt illud iudiciū viſibilr agat̄:vñ etiā chrs in forma humanitatis iudicabit quā oēs poſſunt videre tam boni q̄ mali. viſio aūt diuinitatis eius beatos facit.vt in.iij.oſtēſuz eſt: vnde a ſolis bonis videri poterit.iudiciuz aūt aiaꝝ:qꝛ de inuiſibilibꝰ eſt inuiſibilr agit̄. Lꝫ aūt chrs in illo finali iudicio auctē hēat iudicādi:iudicabūt tñ ſilr cū illo velut iudicis aſſeſſores qui ei pre ceteris adheſerūt.ſ.apli:qbus dictū eſt Math.xix. Uos qui ſequuti eſtis me ſedebitis ſuper ſedes iudicantes duodecim tribus iſrael.que pmiſſio etiam ad illos extendit̄ qui aploꝝ veſtigia imitant̄.

¶ De ſtatu mundi poſt iudicium. Capl'm. XCVII.

Peracto igit̄ finali iudicio nā humana totalr in ſuo termio ꝯſtituet̄. Quia xͦo oia corpalia facta ſūt q̄dāmō pp hoiez.vt in.iij.li.eſt oſtēſuz.tūc etiā totius creature corporee ꝯueniens eſt vt ſtatus imutet̄ ꝛ ꝯgruat ſtatui hoiuz q tūc erūt:ꝛ qꝛ tūc hoies incorruptibiles erūt:a tota creatura corpali tollet̄ generationis ꝛ corruptōis ſtatꝰ. Et hoc eſt qd dicit Apls Rom. viij.ꝙ ipa creatura liberabit̄ a ſuitute corruptōis i libertatē glie filioꝝ dei.gnō aūt ꝛ corruptio que eſt in iferioribus corpibꝰ ex motu celi cauſat̄.ad h̄ igit̄ ꝙ in iferioribꝰ ceſſet generatio ꝛ corruptio.opꝫ ꝙ etiā motꝰ celi ceſſet:ꝛ ꝓpter hoc dicit̄ Apoc.x.ꝙ tps ampliꝰ nō erit. Nō debet aūt impoſſibile videri ꝙ motus celi ceſſet.nō enim motus celi ſic eſt nālis ſicut motus grauium ꝛ leuiū vt ab aliquo interiori actiuo principio incline t̄ ad motum:ſed dicitur naturalis in q̄tum hꝫ in ſua natura aptitudinē ad talem motum.principiū aūt illius motus eſt aliqs intellꝰ.

Idē.4.ſen.diſ.57.q.pꝰ. Retributio duplex.

Duplex eſt iudicium.

Cap.81.

Nota.

Motus celi ceſſabit.

Idē in.4.ſe. po.q.5.ar.5.

Cap.13. vt in.iij.oſtēſum eſt.mouetur igiť celū ſicut ea que a volū tate mouenť.volūtas aūt mouet ꝑpter finē.Finis aūt motus celi nō poteſt eſſe ipſum moueri.motus enim cū ſemper in aliud tēdat non hꝫ rōnem vltimi finis.Nec pōt dici ꝙ finis celeſtis motus ſit vt corp⁹ celeſte reducať ſm vbi de potētia in actū:qꝛ hec potētia nunꝙ̄ poteſt tota in actū reduci:qꝛ dum corp⁹ celeſte eſt actu in vno vbi eſt in potētia ad aliud:ſicut.eſt de potētia materie p̄me reſpectu formarū.ſicut igiť finis nature in gñatione non eſt reducere materiā de potētia in actū:ſꝫ aliqd qđ ad hoc ꝯſequiť.ſ.ꝑpetuitas rerū per quā ad diuinā ſſimidinē accedunt:ita finis motus celeſtis non eſt reduci de potētia in actū:ſꝫ aliqd ꝯñs ad hāc reductionem.ſ.aſſimilari deo in cauſando.oīa aūt gñabilia ⁊ corruptibilia que cauſanť ꝑ motū celi.ad hoiez ordinanť quodāmodo ſicut in finē vt
Cap.81. in.iij.eſt oſtenſuꝫ.motus igiť celi p̄cipue eſt ꝑpter generationem hoiūm.in hoc enim maximā diuinā ſſimidinē cōſequiť in cauſando:qꝛ forma hoīs.ſ.aīa rōnalis imedia
Cap.87. te creať a deo vt in.2.oſtēſum eſt. Non aūt pōt eſſe finis multiplicatio aīaꝝ in infinituꝫ:qꝛ īfinitū ꝯ̄uiať rōni finis. Nihil igiť icōueniēs ſeqtur ſi certo numero hoīuꝫ cōpleto ponamus motuꝫ celi deſiſtere:ceſſante tñ motu celi ⁊ generatione ⁊ corruptione ab elemētis eoꝝ ſubſtantia remanebit ex imobilitate diuine bonitatis.creauit eniꝫ res vt eſſent:vnde eſſe rerū que aptitudinem habent ad ꝑpetuitatem:in perpetuum remanebit.habent aūt naturā vt ſint perpetua ſm totum ⁊ parteꝫ corpora celeſtia.elemēta ꝟo ſm totum:ſꝫ nō ſm partem:qꝛ ſm partē corruptibilia ſunt.homines ꝟo ſm partem:ſꝫ nō ſm totū.naꝫ aīa rationalis incorruptibilis eſt.cōpoſitū aūt corruptibile. hec igiť ſm ſubſtantiam remanebunt in vltimo illo ſtatu mundi que quoquo modo ad perpetuitatē aptitudinē habent deo ſupplēte ſua virtute qđ eis ex ꝑpria infirmitate deeſt.Alia ꝟo animalia ⁊ plāte ⁊ corpora mixta que totaliter ſunt corruptibilia ⁊ ſm totum ⁊ partē nullo modo in illo incorruptionis ſtatu remanebunt.Sic igiť intelligendum eſt:qđ Apl's dicit.1.Corin.vij.Preterijt figura huius mundi:qꝛ hec ſpēs mūdi que nunc eſt ceſſabit.ſubſtātia ꝟo remanebit.ſic etiam intelligiť qđ diciť Job.xiiij. Homo cum dormierit nō reſurget donec atterať celum.ſ.donec iſta diſpoſitio celi ceſſet qua mouetur ⁊ in alijs motū cauſat.Quia ꝟo inter alia elementa maxime actiuum eſt ignis ⁊ corruptibilium cōſumptiuū cōſumptio eoꝛuꝫ que in futuro ſtatu remanere nō debent.cōuenientiſſime fiet ꝑ ignē:⁊ ideo ſm fidē poniť ꝙ finalr̄ mūdus per ignē purgabiť non ſolū a corruptibilibus corporib⁹:ſed etiam ab infectione quā locus iſte incurrit ex habitatione peccatorum:⁊ hoc eſt qđ diciť.ij.Pe.iij.Celi aūt qui nunc ſunt ⁊ terra eodē verbo repoſiti ſunt igni reſeruati in diem iudicij vt per celos non ipſum firmamentū intelligamus in quo ſunt ſidera ſiue fixa ſiue errātia:ſꝫ iſtos celos aereos terre vicinos.Quia igiť creatura corporalis finalr̄ diſponetur per congruentiā ad hominis ſtatū.homines aūt nō ſolum a corruptione liberabunť:ſed etiam gloria induentur vt ex dictis patet.opoꝛtebit ꝙ etiam creatura corporalis quandam claritatis gloꝛiam ſuo modo cōſequatur. Et hinc eſt qđ diciť Apocal.xxj.Uidi celuꝫ nouū ⁊ terrā nouam ⁊ Iſa.lxv.Ego creabo celos nouos ⁊ terrā nouaꝫ. ⁊ non erunt in memoria prioꝛa ⁊ non aſcendēt ſuper coꝛ. ſed gaudebitis ⁊ exultabitis vſqꝫ in ſempiternū. Amen.

Anima hoīs eſt incorruptibilis.
Corr.infert.

Finalr̄ ſm ſidē mundus ꝑ ignē purgabitur.
Idē 4°ſcrip. diſ.47.q.2.

¶ Opus diuino ſpiritu per ſanctiſſimum angelicumqꝫ doctorem Thomam aquinateꝫ ordinis predicatorū in errores omnes contra catholicam fidem ac religionem chriſtianam editum,explicit:emendatum atqꝫ correctum,ac in nouam formā reductum,cum apoſtillis marginalibus per ſacre theologie profeſſorem Fratrem Damianū Lorum Uenetum ordinis eiuſdem,conuentus ſanctoꝝ Joānis ⁊ Pauli regentem. Impreſſuꝫ Uenetijs mandato ⁊ expenſis heredum nobilis viri.q. Dñi Octauiani Scoti ciuis Modoetienſis,ſocioꝛumqꝫ. Anno a Chriſti natiuitate.1522.Die.4.Februarij.

Regiſtrum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

a b c d e f g h i k l m n o p q r.
p q r Terni:Ceteri alij Quaterni.